

Risale-i Nur Külliyyati'ndan

Sualar

*Bediüzzaman
Said Nursî*

Suâlar

Bediüzzaman Said Nursî

Risale-i Nur Külliyyatı'ndan

Sualar

Bediüzzaman

Said Nursî

İstanbul – 2009

ŞUÂLAR

Copyright © Şahdamar Yayınları, 2009

*Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'ne aittir.
Eserde yer alan metin ve resimlerin, Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'nin önceden
yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt
sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.*

ISBN

978-605-0073-06-5

Yayın Numarası

94

Çağlayan A.Ş.

TS EN ISO 9001:2000

Ser No: 300-01

Sarıç Yolu Üzeri No: 7 Gazimîr / İZMİR

Tel: (0232) 252 22 85

Temmuz 2009

Genel Dağıtım

Gökkuşuğu Pazarlama ve Dağıtım

Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31

Tek-Er İş Merkezi Mahmutbey/İSTANBUL

Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Şahdamar Yayınları

Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5

34676 Üsküdar/İSTANBUL

Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20

www.sahdamaryayinlari.com

İçindekiler

İKİNCİ ŞUÂ: İman ve tevhid noktasında pek çok kıymetkar ve kuvvetli ve ehemmiyetli bir risale.....	1
Birinci Makam.....	4
Birinci Meyve.....	4
İkinci Meyve.....	10
Üçüncü Meyve.....	15
İkinci Makam.....	19
Birincisi Muktaẓî.....	19
İkinci Muktaẓî.....	25
Üçüncü Muktaẓî.....	29
Üçüncü Makam.....	31
Birinci Alâmet ve Hücet.....	31
İkinci Alâmet ve Hücet.....	32
Üçüncü Alâmet ve Hücet.....	36
Hâtime.....	40
Uzunca Bir Hâşiye.....	41
Tevhidî Bir Münâcât ve Mukaddimesi.....	46
ÜÇÜNCÜ ŞUÂ (MÜNÂCÂT RİSALESİ).....	48
DÖRDÜNCÜ ŞUÂ (ÂYET-İ HASBİYE-İ NURİYE RİSALESİ).....	73
Birinci Mertebe-i Nuriye-i Hasbiye.....	74
İkinci Mertebe-i Nuriye-i Hasbiye.....	78
Üçüncü Mertebe-i Nuriye-i Hasbiye.....	80
Dördüncü Mertebe-i Nuriye-i Hasbiye.....	84
Beşinci Mertebe-i Nuriye-i Hasbiye.....	86
Altıncı Mertebe-i Nuriye-i Hasbiye.....	90
Beşinci Bâb.....	101

ALTINCI ŞUÂ: Teşehhüde ve teşehhüdün âhirindeki salavâta dair iki nüktedir.....	115
Birinci Suâl.....	115
İkinci Suâl.....	118
YEDİNCİ ŞUÂ (ÂYETÜ'L-KÜBRÂ): Kâinattan Hâlık'ını soran bir seyyahın müşâhedatıdır.....	123
Mukaddime.....	125
İkinci Bâb.....	187
DOKUZUNCU ŞUÂ: Onuncu Söz'ün mühim bir zeyli.....	222
Mukaddime.....	224
ON BİRİNCİ ŞUÂ (MEYVE RİSALESİ): Bu risale, Denizli Hapishanesi'nin bir meyvesi ve bir hatırası ve iki cuma gününün mahsulüdür.....	237
Birincisi.....	239
İkinci Meselenin Hülâsası.....	241
Üçüncü Mesele.....	245
Dördüncü Mesele.....	250
Beşinci Mesele.....	253
Altıncı Mesele.....	255
Yedinci Mesele.....	261
Sekizinci Meselenin Bir Hülâsası.....	278
Dokuzuncu Mesele.....	296
Onuncu Mesele.....	304
Bu Onuncu Meseleye Bir Hâtime Olarak İki Hâşiye.....	318
Onuncu Mesele Münasebetiyle Hüsrev'in Üstadına Yazdığı Mektup.....	321
On Birinci Mesele.....	323
Hâtime (Felak Sûresi'ne dairdir.).....	334
Hatıra Gelebilen Bir Suâlin Cevabıdır.....	336
Bu Sûreye Ait Bir Nükte-i İ'câziyenin Hâşiyesidir.....	337
On Birinci Meselenin Hâşiyesi'nin Bir Lâhıkasıdır.....	338
Risale-i Nur Kahramanı Hüsrev'in "On Birinci Mesele" Münasebetiyle Yazdığı Mektubun Bir Parçasıdır.....	342
ON İKİNCİ ŞUÂ: Denizli Mahkemesi Müdâfaatı'ndan.....	349
ON ÜÇÜNCÜ ŞUÂ: Denizli Hapsinde Üstad'ın talebelerine gönderdiği nurlu mektuplardır.....	374

Ed-Dâî.....	405
Güzel ve Tam Yerinde Bir Tâziyenâme	414
ON DÖRDÜNCÜ ŞUÂ: Bediüzzaman'ın Afyon Mahkemesi Müdâfaası ve mektupları ve Nur Talebeleri'nin Afyon Mahkemesi'nde yaptıkları hakikatli müdâfaalar.....	436
Hata-Savab Cetveli.....	502
Hata-Savab Cetveli'nin Zeyli	519
On Altıncı Mektup.....	560
On Altıncı Mektub'un Zeyli.....	575
Hüsrev'in Müdâfaası.....	651
Tahirî'nin Müdâfaası.....	652
Zübeyir'in Müdâfaası.....	654
Mustafa Sungur'un Müdâfaası.....	663
Mehmed Feyzi'nin Müdâfaası	671
Ahmed Feyzi'nin Müdâfaası.....	674
Ceylân'ın Müdâfaası.....	678
Mustafa Osman'ın Müdâfaası.....	680
Hıfzı Bayram'ın Müdâfaası.....	683
Emirdağ'lı Mustafa'nın Müdâfaası	685
Halil Çalışkan'ın Müdâfaası.....	686
Mustafa Gül'ün Müdâfaası.....	687
Küçük İbrahim'in Müdâfaası.....	688
BEŞİNCİ ŞUÂ: Muhakemat-ı Bediyye'de bahsedilen "Sedd-i Zülkarneyn" ve "Ye'cüc-Me'cüc" vesair eşrât-ı kıyametten haber veren yirmi üç mesele olup o Muhakemat'a bir tetimme olarak yazılmış ve sonradan "Beşinci Şuâ" ismini almıştır.....	690
Beşinci Şuâ'nın İkinci Makamı ve Meseleleri.....	697
ON BEŞİNCİ ŞUÂ (EL-HÜCCETÜ'Z-ZEHRA): Nurun tahkikî hayat-ı mânevîyesinin ilmelyakîn, aynelyakîn ittihadından çıkan bir meyve-i imaniye ve firdevsî bir semere-i Kur'âniye'dir.....	716
Birinci Makam	716
Birinci Kısım.....	718
İkinci Kısım.....	729
Üçüncü Kısım.....	730
İkinci Makam.....	761

Risale-i Nur ve Tercümanı Hakkında Bir Takriznâme	796
El-Hutbetü'ş-Şâmiye Tercümesinin Mukaddimesi	802
İşârât-ı Kur'âniye Hakkında Bir Lâhika	809
BİRİNCİ ŞUÂ: Otuz üç âyetin mana-yı sarîhinin teferruatı nevindeki tabakattan mana-yı işârî tabakasından –ve o mana-yı işârî külliyyetinde dahil– bir ferdi Risale-i Nur olduğunu ve duhûlüne ve medar-ı imtiyazına birer kuvvetli karine bulunmasına dair iki acip suale cevaptır.....	814
SEKİZİNCİ ŞUÂ (KERÂMÂT-I ALEVİYE)	856
Birinci Remiz	857
İkinci Remiz	861
Üçüncü Remiz	863
Dördüncü Remiz	867
Beşinci Remiz	870
Altıncı Remiz	871
Yedinci Remiz	874
Sekizinci Remiz	878
Yirmi Dokuzuncu Lem'adan İkinci Bâb	884
Ed-Dâî	894
Kaynakların Tesbitinde Faydalanılan Eserler	897
Şahıslar	905
Âyet İndeksi	933
Karma İndeks	941

Suālar

İkinci Şuâ

Eskişehir Hapishânesi'nin Son Meyvesi

(Otuz Birinci Lem'a'nın İkinci Şuâ'ı)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

On altı sene evvel, Eskişehir Hapishânesi'nde, arkadaşlarımla tahliyele-riyle yalnız kaldığım bir vakitte şu şuâ; gayet acele, pek noksan kalemimle, sıkıntılı, rahatsızlık bir zamanda te'lif edildiğinden bir derece intizamsız olmakla beraber, bugünlerde tashih ederken iman ve tevhid noktasında pek çok kıymettar ve kuvvetli ve ehemmiyetli gördüm.

Said Nursî

İsm-i Âzamına Dair Yedinci Nükte-i Âzam ve Altı İsm-i Âzâmın Altı Nüktesinin Yedincisi

İhtar: Bu risale benim nazarımda çok mühimdir. Çünkü içinde çok mühim ve ince olan esrar-ı imaniye inkişaf ediyor. Bu risaleyi anlayarak okuyan adam, imanını kurtarır inşallah. Maatteessüf ben burada kimse ile görüşemediğimden, kendime tebyiz edip yazdıramadım. Bu risalenin kıymetini anlamak istersen, başta bulunan İkinci ve Üçüncü Meyve'yi ve âhirdeki hâtimeyi ve hâtimedeki iki sahife evvelki meseleyi evvelce dikkatle okuduktan sonra tamamını teennî ile mütâlaa eyle!..

Altı ism-i âzâmın altı nüktesinin 'اللهُ أَحَدٌ' e dair yedinci nükte-i âzamıdır.

¹ "Allah tektir." (İhlâs Sûresi, 112/1).

Âhir: Son, en son.

Esrar-ı imaniye: İmana ait sırlar.

Hâtime: Son söz, sonuç bölümü.

İnkişaf: Açılma, gelişme.

İsm-i âzam: Kendisi ile dua edildiğinde Allah'ın icabet ettiği en büyük ismi.

Maatteessüf: Maalesef, üzülersek.

Mütâlaa etmek: İncelemek, tetkik etmek.

Nükte-i âzam: Çok büyük nükte, ince hakikat.

Şuâ: Işık, ışık parçası.

Tashih etmek: Düzeltmek, yan-

lışları gidermek.

Tebyiz: Temize çekme.

Teennî: Dikkat, temkin, acele etmeme.

Te'lif etmek: Yazmak.

Tevhid: Cenâb-ı Hakk'ın birliği-ne inanıp kabul etmek.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَبِهِ نَسْتَعِينُ¹

âyetinin bir muhteşem nüktesiyle meşhur bir kasem-i nebevînin işaretiyle ve ilhamıyla hissettiğim gayet güzel ve çok şirin ve nihâyet derecede latîf üç meyve-i tevhid ve üç muktażîsi ve üç hüccetine dair bir nükte-dir.

İşte Resûl-i Ekrem (*aleyhissalâtü vesselâm*) yemin ettiği vakit, en çok istîmal ve tekrar ile her zaman ferman ettiği şu **كَاسَمِيكَ يَا مُحَمَّدُ بِدِينِهِ³** kasemidir. Ve bu kasem gösteriyor ki, şecere-i kâinatın en geniş dairesi ve en müntehâsi ve nihâyâtı ve teferruatı dahi Zât-ı Vâhid-i Ehad'in kudretiyle ve iradesiy-ledir. Çünkü mahlûkâtın en müntehab ve en müstesnası olan Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*)'ın nefsi, kendi kendine mâlik olmazsa ve ef'âlinde serbest bulunmazsa ve harekâtı başka bir ihtiyâra bağlı ise; elbette hiçbir şey, hiçbir şe'n, hiçbir hâl, hiçbir keyfiyet –cüz'î olsun küllî olsun– o muhit iktidarın, o şâmil ihtiyârın daire-i tasarrufunun haricinde olamaz.

Evet bu çok mânidar kasem-i Muhammedî'nin (*aleyhissalâtü vesselâm*) ifade ettiği, gayet muazzam ve muhit bir tevhid-i rubûbiyettir. Ve bu tevhidin isbatına dair yüz belki bin bâhir burhanlar, Sirâcü'n-Nur olan Risale-i Nur'da beyan edildiğinden, bu hakikat-i âliyenin tafsilat ve isbatını ona havale ederek

¹ Ancak O'ndan yardım dileriz.

² “O halde şu gerçeği hiç unutma ki: Allah'tan başka ilah yoktur.” (Muhammed Sûresi, 47/19).

³ “Muhammed'in (s.a.s.) hayatı kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki...” Bu ifadenin geçtiği bazı hadisler için bkz.: Buhârî, *Savm* 9, *Hibe* 28, *Menâkıb* 25, *Meğâzî* 8; Müslim, *Îmân* 183, 240, 327...

Bâhir: Aşikâr, apaçık.

Burhan: Delil.

Cüz'î - küllî: Küçük - büyük. Az - çok.

Daire-i tasarruf: Yönetim, idare alanı.

Ef'al: Fiiller, işler.

Hakikat-i âliye: Yüce hakikat.

Hüccet: Delil.

İhtiyâr: İrade, tercih.

İstimâl etmek: Kullanmak.

Kasem: Yemin.

Kasem-i nebevî: Peygamber

Efendimiz'in yemini.

Keyfiyet: Nitelik.

Latîf: Hoş, güzel.

Mahlukat: Yaratılmışlar, varlıklar.

Mâlik olmak: Sahip olmak.

Muhit: Kapsayan, kuşatan.

Muktażî: Gerektiren, gerektirici unsur.

Müntehab: Son, sınır.

Müntehab: Seçilmiş, güzide.

Nihâyât: Sınırlar, en uç veya son noktalar.

Resûl-i Ekrem: En yüce, en şerefli Peygamber (s.a.s.).

Sirâcü'n-nur: “Nur kandili, lambası” anlamında Bediüzzaman Hazretleri'nin, Nur Risaleleri'ne verilen diğer bir ad.

Şâmil: Şümullü, kapsamlı.

Şe'n: İş, işleyiş.

Şecere-i kâinat: Varlık ağacı.

Tevhid-i rububiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesini ikrar ve ilan etmek

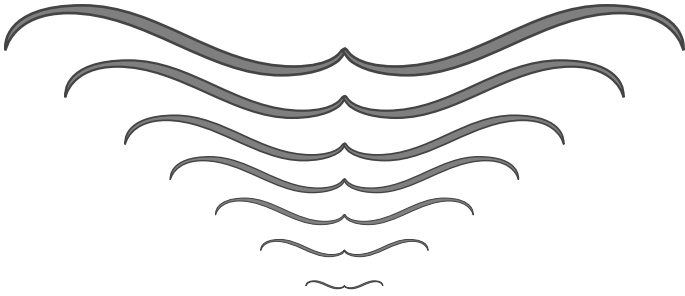
Zât-ı Vâhid-i Ehad: Bir ve tek olan Zât, Hz. Allah.

bu İkinci Şuâ'da muhtasar üç makam içinde bu çok ehemmiyetli hakikat-i imaniyenin:

Birinci Makamı'nda gayet latîf ve tatlı ve çok kıymettar ve nurlu, hadsiz semerelerinden üç küllî meyvelerini gayet muhtasar bir surette beyanla, o meyvelere benim kalbimi sevkeden zevklerime ve hislerime işaret edilecek.

İkinci Makam'da ise bu kudsî hakikatin üç küllî muktazîsi ve esbab-ı mûcibesi beyan edilir. Ve o üç muktazî, üç bin muktazîlerin kuvvetindedir.

Ve *Üçüncü Makam*'da o hakikat-i tevhidiyenin üç alâmetleri zikredilecek. Ve o üç alâmet, üç yüz alâmet ve emâre ve delil kuvvetindedir.

Birinci Makam'ın

Birinci Meyvesi

Tevhid ve vahdette cemâl-i ilâhî ve kemâl-i rabbânî tezahür eder. Eğer vahdet olmazsa o hazine-i ezeliye gizli kalır. Evet, hadsiz cemâl ve kemâlât-ı ilâhiye ve nihâyetsiz mehâsin ve hüsn-ü rabbânî ve hesapsız ihsânât ve bahâ-yı rahmânî ve gayetsiz kemâl-i cemâl-i samedânî, ancak vahdet ay-nasında ve vahdet vasıtasıyla şecere-i hilkatin nihâyâtındaki cüz'iyatın sîmalarında temerküz eden cilde-i esmâda görünür.

• Mesela iktidarsız ve ihtiyârsız bir yavrunun imdadına umulmadık bir yerden, yani kan ve fışkı ortasından beyaz, safi, temiz bir süt göndermek olan cüz'î fiil ise¹; tevhid nazarıyla bakıldığı vakit, birden bütün yavruların pek çok harikulâde ve pek çok şefkatkârâne olan küllî ve umumî iâşeleri ve vâlidelerini onlara musahhar etmeleriyle rahmet-i Rahmân'ın cemâl-i lâyezâlîsi kemâl-i şâşaa ile görünür. Eğer tevhid nazarıyla bakılmazsa, o cemâl gizlenir ve o cüz'î iâşe dahi esbaba ve tesadüfe ve tabiata havale edilir; bütün bütün kıymetini, belki mahiyetini kaybeder.

¹ Bkz.: “Doğrusu davarlarda da size deliller vardır: Zira size onların karnlarındaki işkembe ile kan arasından, halis bir süt içiriyoruz ki içenlerin boğazından âfiyetle geçer.” (Nahl Sûresi, 16/66).

Bahâ-yı rahmanî: Cenâb-ı Hakk'ın lütfettiği değerli, büyük nimetler.

Cemâl-i ilâhî: Cenâb-ı Hakk'ın icraatındaki fevkalâde güzellik.

Cemâl-i lâyezâlî: Cenâb-ı Hakk'ın engin şefkatinin, sonsuz rahmetinin sürekli tecellîsi.

Cilve-i esmâ: Cenab-ı Hakk'ın güzel isimlerinin tecellîsi, yansıması.

Cüz'iyat: Küçük öğeler, varlıklar.

Cüz'î: Kısmî, hususî, küçük.

Gayetsiz: Sınırsız, hadsiz.

Hazine-i ezeliye: Zamanları aşan, sınırsız ve sonsuz hazine.

Hüsn-ü rabbânî: Cenâb-ı Hakk'ın varlığı idare ve terbiye-sindeki eşsiz güzellik.

İâşe: Besleme, yedirip içirme.

İhsânât: İhsanlar, lütuflar, hediyeler.

İhtiyâr: Seçme, tercih etme kabiliyeti.

Kemâlât-ı ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın icraatındaki mükemmellikler.

Kemâl-i cemâl-i samedânî: Cenâb-ı Hakk'ın, varlığın bütün ihtiyaçlarını karşılayan, çok güzel işleyen, mükemmel idare ve icraatı.

Kemâl-i rabbânî: Cenâb-ı Hakk'ın varlığı idare ve terbiye-sindeki mükemmellik.

Kemâl-i şâşaa: Mükemmel parlaklık, ihtişam.

Küllî: Genel, kapsamlı, büyük.

Mehâsin: Güzellikler.

Musahhar: Emre âmâde, hizmete hazır.

Nihâyât: Sınırlar, en uç veya son noktalar.

Şecere-i hilkat: Yaratılış ağacı.

Şefkatkârâne: Şefkatli bir tarzda.

Temerküz etmek: Toplanmak, odaklanmak.

Tevhid: Cenâb-ı Hakk'ın birliği-ne inanıp kabul etmek.

Tezahür etmek: Görünmek, belirmek, ortaya çıkmak.

Vahdet: Allah'ın birliği.

• Hem mesela müthiş bir hastalıktan şifa bulmak, eğer tevhid nazarıyla bakılsa; birden zemin denilen hastahâne-i kübrâda bulunan bütün dertlilere, âlem denilen eczahâne-i ekberden ilâçları ve dermanlarıyla şifa ihsan etmek yüzünde, Rahîm-i Mutlak'ın cemâl-i şefkati ve mehâsin-i rahîmiyeti küllî ve şâsaalı bir surette görünür. Eğer tevhid nazarıyla bakılmazsa; o cüz'î fakat alimâne, basîrâne, şuurkârâne olan şifa vermek dahi, câmid ilâçların hâsiyetlerine ve kör kuvvete ve şuursuz tabiata verilir. Bütün bütün mahiyetini ve hikmetini ve kıymetini kaybeder.

Bu makam münasebetiyle hatıra gelen bir salavâtın bir nüktesini beyan ediyorum, şöyle ki: Namaz tesbihatının âhirinde Şafiîlerde gayet müsta'mel ve meşhur bir salavât olan **اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ بَعْدَ دَاءٍ وَدَوَاءٍ وَبَارِكْ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ كَثِيرًا كَثِيرًا**¹ 'nın ehemmiyeti yüzündendir ki, *insanın hikmet-i hilkati ve sırr-ı câmiyeti ise her zaman, her dakika Hâlık'ına iltica ve yalvarmak ve hamd ve şükretmek olduğundan; insanı, dergâh-ı ilâhiyeye kamçı vurup sevkeden en keskin ve en müessir sâik, hastalıklar olduğu gibi.. insanı, kemâl-i şevk ile şükre sevkeden ve tam manasıyla minnettar edip hamdettiren tatlı nimetler ise, başta şifalar ve devâlar ve âfiyetler olduğundan bu salavât-ı şerife, gayet müşerref ve mâ-nidar olmuştur. Ben bazen **دَاءٍ وَدَوَاءٍ**² dedikçe, küre-i arzı bir hastahâne suretinde ve maddî-manevî bütün dertlerin ve ihtiyaçların dermanlarını ihsan eden Şâfi-i Hakikî'nin pek âşikâr bir mevcudiyetini ve küllî bir şefkatini ve kudsî ve geniş bir rahîmiyetini hissediyorum.*

¹ Allah'ım, Efendimiz Hz. Muhammed'e (s.a.s.) ve Efendimiz Hz. Muhammed'in âline, bütün maddî-manevî dertler ve devâlar adedince salât eyle, O'na ve âline çok çok bereket ihsan edip, selâm et.

² ...bütün maddî-manevî dertler ve devâlar adedince...

Âhir: Son, en son.

Alimâne: Çok iyi bilerek.

Âşikâr: Açık, belli.

Basîrâne: Her şeyi çok iyi görüp, bilerek.

Câmid: Cansız, katı.

Cemâl-i şefkat: Cenâb-ı Hakk'ın engin şefkatinin güzelliği.

Dergâh-ı ilâhiye: Cenab-ı Hakk'ın huzuru, divanı.

Eczahâne-i ekber: Pek büyük eczane.

Hâlık: Yaradan, Hz. Allah.

Hâsiyet: Özellik, vasıf, hususiyet.

Hastahâne-i kübrâ: Pek büyük hastane.

Hikmet-i hilkat: Yaratılış hikmeti, gayesi.

Kemâl-i şevk: Tam bir iştiaak, arzu.

Küllî: Umûmî, kapsamlı, büyük.

Mehâsin-i rahîmiyet: Cenâb-ı Hakk'ın sonsuz rahmetinin güzelliği.

Mevcudiyet: Varlık, var olma.

Müessir: Tesirli, etkili.

Müsta'mel: Yapılan.

Müşerref: Yüce, şerefli.

Rahîm-i Mutlak: Sonsuz ve sınırsız şefkat ve merhamet sahibi Hz. Allah.

Rahîmiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her bir varlığa kendi hususiyetlerine göre ayrı ayrı tecellî eden merhameti.

Sâik: Sebep, faktör.

Sırr-ı câmiyet: Kapsamlı, şümûl-ül olmasının sırrı, esası.

Şâfi-i hakikî: Asıl şifayı veren Hz. Allah.

Şuurkârâne: Şuurlu bir şekilde.

• Hem mesela dalâletin gayet müthiş mânevî elemi hissedene bir adama, iman ile hidayet ihsan etmek; eğer tevhid nazarıyla bakılsa, birden o cüz'î ve fânî ve âciz adam bütün kâinatın hâlık ve sultanı olan Mâbud'unun muhatap bir abdi olmak.. ve o iman vasıtasıyla bir saadet-i ebediye ve şahane ve çok geniş ve şâsaalı bir mülk-ü bâkî ve bâkî bir dünyayı ihsan etmek.. ve onun gibi bütün müminleri dahi derecelerine göre o lütfâ mazhar etmek olan bu ihsan-ı ekber yüzünde ve sîmasında, bir Zât-ı Kerîm ve Muhsin'in öyle bir hüsn-ü ezeli ve öyle bir cemâl-i lâyezâlîsi görünür ki, böyle bir lem'asıyla bütün ehl-i imanı kendine dost ve has kısmını da âşık yapıyor. Eğer tevhid nazarıyla bakılmazsa o cüz'î imanı, ya mütehakkim ve hodbin Mu'tezileler gibi kendi nefsi veya bazı esbaba havale eder ki; hakikî fiyatı ve bahası cennet olan o rahmânî pırlanta, bir cam parçasına inip aynadarlık ettiği kudsî cemâlin lem'asını kaybeder.

İşte bu üç misale kıyasen, daire-i kesretin müntehâsındaki cüz'iyatın, cüz'iyat-ı ahvâlinde tevhid noktasında cemâl-i ilâhînin ve kemâl-i rabbânînin binler envâi ve yüz bin çeşitleri onlarda temerküz cihetinde görünür, anlaşılır, bilindir, tahakkuku sabit olur.

İşte tevhidde cemâl ve kemâl-i ilâhînin kalben görünmesi ve ruhen hissedilmesi içindir ki; bütün evliya ve asfiya, en tatlı zevklerini ve en şirin mânevî rızıklarını kelime-i tevhid olan **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** zikrinde ve tekrarında buluyorlar. Hem kelime-i tevhidde, azamet-i kibriyâ ve celâl-i sübhânî ve saltanat-ı mutlakaya rubûbiyet-i samedâniye tahakkuk etmesi içindir ki; Resûl-i Ekrem (*aleyhis-salâtü vesselâm*) ferman etmiş:

¹ "Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur." (Sâffât Sûresi, 37/35; Muhammed Sûresi, 47/19).

Abd: Kul, köle.

Asfiya: İlim ve takvalarıyla peygamberlerin gerçek vârisi olan seçkin veliler.

Azamet-i kibriyâ: Cenâb-ı Hakk'ın eşsiz ululuğu, büyüklüğü.

Celâl-i sübhânî: Cenâb-ı Hakk'ın kusursuz yüceliği.

Cemâl-i ilâhî: Cenab-ı Hakk'ın isim ve sıfatlarının her varlığa hususî, ayrı ayrı yansıyan güzelliği.

Cüz'iyat: Küçük öğeler, varlıklar.

Cüz'iyat-ı ahvâl: Kısmî, şahsî, hususî hâller.

Daire-i kesret: Varlık, kâinat.

Dalâlet: Sapıklık. İslam'a uymayan her türlü yanlış düşünce.

Ehl-i iman: İnananlar, müminler.

Envâ: Türler, çeşitler.

Evliyâ: Allah dostları, veliler.

Hodbin: Bencil, kendini düşünen.

Hüs-nü ezeli: Cenâb-ı Hakk'ın ezeli, sonsuz güzelliği.

İhsan-ı ekber: Çok büyük ihsan, iyilik.

Kemâl-i rabbânî: Cenâb-ı Hakk'ın varlığı idare ve terbiyesinde görülen mükemmellik, kusursuzluk.

Lem'a: Parlaklık, ışık.

Mâbud: Kendisine ibadet edilen, Hz. Allah.

Mülk-ü bâkî: Kalıcı, dâimi mülk.

Müntehâ: Son, sınır.

Mütehakkim: Tahakküm eden, dayatmacı, zorba.

Rahmânî: Cenab-ı Hakk'ın engin

rahmet ve merhametine ait.

Saadet-i ebediye: Ebedi, sonsuz mutluluk, cennet hayatı.

Saltanat-ı mutlakaya rubûbiyet-i samedâniye: Cenâb-ı Hakk'ın her kesi ve her şeyi kuşatan, hiçbir şeye muhtaç olmayan, mutlak, sınırsız hâkimiyet ve idaresi.

Şâsa: Parlaklık, debdebe, ihtişam.

Tahakkuk: Gerçeklik, kesinlik.

Temerküz: Toplanma, odaklanma.

Zât-ı Kerim ve Muhsin: Kullarına sınırsız, sayısız kerem ve ihsanlarla muâmele eden Hz. Allah.

أَفْضَلُ مَا قُلْتُ أَنَا وَالتَّبَيُّونَ مِنْ قَبْلِي لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ Yani: “Ben ve benden evvel gelen peygamberlerin en ziyade faziletli ve kıymetli sözleri, لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ kelâmıdır.”

Evet, bir meyve, bir çiçek, bir ışık gibi küçücük bir ihsan, bir nimet, bir rızık, bir küçük ayna iken tevhidin sırrıyla birden bütün emsaline omuz omuza verip ittisal ettiğinden, o nevi büyük aynaya dönüp o nev'e mahsus cilvelenen bir çeşit cemâl-i ilâhîyi gösterir. Ve fâni, muvakkat olan güzellik ile bâkî bir nevi hüsn-ü sermedîyi irâe eder. Ve Mevlâna Celâleddin'in* dediği gibi,

أَنْ خَيَّالَاتِي كِه دَامَ أَوْلِيَايْتُ ❁ عَكْسِ مَهْرُويَانِ بُوسْتَانِ خُدَاسْتُ²

sırrıyla bir âyine-i cemâl-i ilâhî olur. Yoksa eğer tevhid sırrı olmazsa, o cüz'î meyve tek başına kalır. Ne o kudsî cemâl, ne de o ulvî kemâlî gösterir. Ve içindeki cüz'î bir lem'a dahi söner, kaybolur. Âdetâ başaşağı olup elmastan şîşeye döner.

Hem tevhid sırrıyla şecere-i hilkatın meyveleri olan zîhayatta bir şahsiyet-i ilâhiye, bir ehadiyet-i rabbâniye ve sıfât-ı seb'aca mânevî bir sîma-yı rahmânî ve temerküz-ü esmâî ve 'إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ'³ deki hitaba muhatap olan zâtın bir cilve-i taayyünü ve teşahhusu tezahür eder. Yoksa o şahsiyet, o ehadiyet, o sîma, o taayyünün cilvesi, inbisat ederek kâinat nisbetinde genişlenir, dağılır, gizlenir. Ancak çok büyük ve ihatalı, kalbî gözlere görünür. Çünkü azamet ve kibriyâ perde olur, herkesin kalbi göremez. Hem o cüz'î

¹ Tirmizî, *Deavât* 123; Muvatta, *Kur'ân* 32, *Hac* 246; Abdurrezzak, *Musannef* 4/378; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* 4/284.

² “Evliyâullaha tuzak olan o hayaller ise, Hudâ bahçesinin ay yüzülerinin cemâllerinin yansımından ibarettir.” Mevlâna Celâleddin Rumî, *Mesnevî-i Şerif* (terc. Şefik Can) 1/26.

³ “Yalnız Sana ibadet eder, yalnız senden medet umarız.” (Fâtiha Sûresi, 1/5).

Âyine-i cemâl-i ilâhî: Cenab-ı Hakk'ın isim ve sıfatlarındaki sonsuz güzelliğini yansıtan ayna.

Cilve-i taayyün ve teşahhus: Cenab-ı Hakk'ın her varlığa, kendine ait farklı şahsiyet, karakter gibi özellikler verdiğini gösteren tecellîsi.

Ehadiyet-i rabbâniye: Cenab-ı Hakk'ın her varlığa özel, ayrı şekilde tecellî eden idare ve terbiyesi.

Hüsn-ü sermedî: Dâimi, ebedî güzellik.

İnbisat etmek: Genişlemek, yayılmak.

İttisal: Birleşme.

Kudsî: Mukaddes, kusursuz.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Sıfât-ı seb'a: Yedi sıfat. Cenab-ı Hakk'ın sübûtî sıfatları: Hayat, ilim, sem, basar, irade, kudret, kelâm.

Sîma-yı rahmânî: Rahmânî tecellîleri bir ayna gibi yansıtan mânevî sîma.

Şahsiyet-i ilâhiye: Her varlığın başkalarından farklı olarak kendisi-

ne Allah tarafından lütfedilen özellikleri yansıtan şahsiyet, kimlik.

Şecere-i hilkat: Yaratılış ağacı.

Temerküz-ü esmâî: İlâhî isim ve sıfatların bir arada yansıdığı bir odak noktası hükmündeki varlık.

Tezahür etmek: Görünmek, belirmek, ortaya çıkmak.

Olîvî: Yüce.

Zîhayat: Canlı.

zîhayatlarda pek zâhir bir surette anlaşılır ki; onun Sâni'i onu görür, bilir, dinler, istediği gibi yapar. Âdeta o zîhayatın masnûiyeti arkasında muktedir, muhtar, işitici, bilici, görücü bir zâtın mânevî bir teşahhusu, bir taayyünü imana görünür. Ve bilhassa zîhayattan insanın mahlûkiyeti arkasında gayet âşikâr bir tarzda o mânevî teşahhus, o kudsî taayyün, sırr-ı tevhid ile imanla müşâhede olunur. Çünkü o teşahhus-u ehadiyetin esasları olan ilim ve kudret ve hayat ve sem' ve basar gibi manaların hem numûneleri insanda var, o numûneler ile onlara işaret eder. Çünkü, mesela gözü veren zât, hem gözü görür, hem ince bir mana olan gözün gördüğünü görür, sonra verir. Evet, senin gözüne bir gözlük yapan gözlükcü usta, göze gözlüğün yakıştığını görür, sonra yapar. Hem kulağı veren zât, elbette o kulağın işittiklerini işitir, sonra yapar, verir. Sâir sıfatlar buna kıyas edilsin...

Hem esmânın nakışları ve cilveleri insanda var, onlar ile o kudsî manalara şehâdet eder. Hem insan, zaafıyla ve acziyle ve fakrıyla ve cehliyle diğer bir tarzda aynadarlık edip; yine zaafına, fakrına merhamet eden ve medet veren zâtın kudretine, ilmine, iradesine ve hâkeza.. sâir evsafına şehâdet eder. İşte daire-i kesretin müntehâsında ve en dağınık cüz'iyatında, sırr-ı vahdetle binbir esmâ-yı ilâhiye, zîhayat denilen küçücük mektuplarda temerküz edip açık okunduğundan o Sâni-i Hakîm, zîhayat nüshalarını çok teksir ediyor. Ve bilhassa zîhayatlardan küçüklerin tâifelerini pek çok tarzda nüshalarını teksir eder ve her tarafa neşreder.

Bu Birinci Meyve'nin hakikatine benî îsal ve sevkeden zevkî bir hissimdir, şöyle ki:

Bir zaman, ziyade rikkatimden ve fazla şefkatten ve acımak duygusundan zîhayat ve hususan onlardan zîşuur ve bilhassa insanlar ve bilhassa mazlumlardan ve musibete giriftar olanların hâlleri çok ziyade rikkatime ve şefkatime ve kalbime dokunuyordu. Kalben diyordum: "Bu âciz ve zayıf bîçârelerin dertlerini, âlemde hükmeden bu yeknesak kanunlar dinlemedikleri gibi; istilâ edici ve sağır olan unsurlar, hâdiseler dahi işitmezler. Bunların bu perişan hâllerine

Giriftar olmak: Tutulmak, yakalanmak.

Îsal: Ulaştırma, iletme.

Mahlûkiyet: Yaratılmışlık. Allah tarafından yaratılmış olma.

Masnûiyet: Hârikulâde bir sanatla yaratılmış olma.

Muhtar: İsteddiği gibi isteyen.

Rikkat: İncelik, yumuşaklık.

Sâni': Yapan, sanatkâr.

Sâni-i Hakîm: Her şeyi yerli yerince mükemmel bir şekilde yaratan Hz. Allah.

Sırr-ı vahdet: Cenâb-ı Hakk'ın birliğinin ifade ettiği asıl mana.

Teksir etmek: Çoğaltmak.

Teşahhus-u ehadiyet: Her varlığın Cenâb-ı Hakk'ın tek ve yekta olduğunu gösteren, farklı şahsiyet, karakter gibi özelliklere sahip olması.

Zîşuur: Akıllı, şuur sahibi.

merhamet edip hususî işlerine müdahale eden yok mu?” diye ruhum çok derin feryat ediyordu. Hem “O çok güzel memlûklerin ve çok kıymettar malların ve çok müştâk ve minnettâr dostların işlerine bakacak ve onlara sahabet edecek ve himâyet edecek bir mâlikleri, bir sahipleri, bir hakikî dostları yok mu?” diye kalbim bütün kuvvetiyle bağıyordu.

İşte ruhumun feryadına ve kalbimin vâveylâsına vâfi ve kâfi ve teskin edici ve kanaat verici cevap ise: Sırr-ı tevhid ile Rahmân ve Rahîm olan Zât-ı Zülcelâl’in umumî kanunların tazyikatları ve hâdisâtın tehâcümâtı altında ağlayan ve sızlayan o sevimli memlûklerine kanunların fevkinde olarak, ihsânât-ı hususiyesi ve imdâdât-ı hâssası.. ve doğrudan doğruya her şeye karşı rubûbiyet-i hususiyesi.. ve her şeyin tedbirini bizzat kendisi görmesi.. ve her şeyin derdini bizzat dinlemesi.. ve her şeyin hakikî mâliki, sahibi, hâmisi olduğunu sırr-ı Kur’ân ve nur-u iman ile bildim. O hadsiz me’yusiyet yerinde nihâyetsiz bir mesruriyet hissettim. Ve her bir zîhayat, öyle bir Mâlik-i Zülcelâl’e mensubiyeti ve memlûkiyeti cihetiyle nazarımda binler derece bir ehemmiyet, bir kıymet kesbettiler.

Çünkü madem herkes efendisinin şerefiyle ve mensup olduğu zâtın makamıyla ve şöhretiyle iftihar eder, bir izzet peydâ eder; elbette nur-u iman ile bu mensubiyetin ve memlûkiyetin inkişafı suretinde bir karınca, bir firavunu o mensubiyet kuvvetiyle mağlup ettiği gibi.. o mensubiyet şerefiyle dahi gâfil ve kendi kendine mâlik ve başboş kendini zanneden ve ecdadıyla ve mülk-ü Mısır ile iftihar eden ve kabir kapısında o iftiharî sönen bin firavun kadar iftihar edebilir.¹ Ve sinek dahi Nemrud’un sekerat vaktinde azaba ve hicaba inkılâb eden iftiharına karşı kendi mensubiyetinin şerefini irâe edip, onunkini hiçe indirebilir.²

¹ Firavunun, sahip olduğu imkanlarla övünerek kendini diğer insanlardan üstün gördüğünü ifade eden âyetler için bkz.: Zuhuf Sûresi, 43/51-54.

² Kibirilenerek kendini ilah ilan eden Nemrud’un ölümüne bir sineğin vesile olmasıyla ilgili olarak bkz.: İbni Kesîr, *el-Bidâye* 1/149.

Cürüm: Suç, günah.

Fevk: Üst.

Hicab: Sıkılma, utanma.

İhsânât-ı hususiye: Hususi ihsanlar, iyilikler.

İmdâdât-ı hâssa: Özel yardımlar.

İnkılâb etmek: Dönüşmek, değişmek.

İrâe etmek: Göstermek.

İzzet peydâ etmek: Üstünlük, şeref, itibar kazanmak.

Kesbetmek: Kazanmak, elde et-

mek.

Mâlik-i Zülcelâl: Her şeyin sahibi Yüce Allah.

Memlûk: Kul, köle.

Memlûkiyet: Kulluk, kölelik.

Mensubiyet: Ait olma, bağlı olma.

Mesruriyet: Sevinç, mutluluk.

Me’yusiyet: Ümitsizlik.

Mülk-ü Mısır: Mısır krallığı, hâkimiyeti.

Rubûbiyet-i hususiye: Cenâb-ı Hakk’ın, her varlığı yaratmış ol-

duğu farklılıklarına ve hususiyetlerine göre idare ve terbiye etmesi.

Sahâbet ve himâyet etmek:

Sahip çıkmak, korumak, kollamak.

Sekerat: Can çekişme anı, ölüm döşeği.

Tedbir: İdare etme, düzenleme.

Tehâcümât: Saldırı, hücumlar.

Vâfi: Yeterli.

İşte **إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ**¹ âyeti, şirkte hadsiz ve çok büyük bir zulüm bulunduğunu ifade ile bildirir. Şirk öyle bir cürümdür ki, her bir mahlûkun hakkına ve şerefine ve haysiyetine bir tecavüzdür. Ancak onu cehen-nem temizler.

Tevhidin İkinci Meyvesi

Birinci Meyve, Hâlık-ı kâinat olan Zât-ı Akdes'e baktığı gibi İkinci Meyve dahi, **kâinatın zâtına ve mahiyetine** bakar. Evet, sırr-ı vahdetle kâinatın kemâlâtı tahakkuk eder.. ve mevcudâtın ulvî vazifeleri anlaşılır.. ve mahlûkâtın netice-i hilkatleri takarrur eder.. ve masnûâtın kıymetleri bilinir.. ve bu âlemdeki makâsıd-ı ilâhiye vücud bulur.. ve zîhayat ve zîşuurların hikmet-i hilkatleri ve sırr-ı îcadları tezahür eder.. ve bu dehşet-engiz tahavvülât içinde kakhârâne fırtınaların hiddetli, ekşi sîmaları arkasında rahmetin ve hikmetin güler, güzel yüzleri görünür.. ve fenâ ve zevalde kaybolan mevcudâtın neticeleri ve hüviyetleri ve mahiyetleri ve ruhları ve tesbihatları gibi çok vücutları kendilerine bedel âlem-i şehâdet-te bırakıp sonra gittikleri bilinir.

Ve kâinat, baştan başa gayet mânidar bir kitab-ı samedânî.. ve mevcudât, ferşten arşa kadar gayet mu'cizâne bir mecmua-yı mektubat-ı sübhaniye.. ve mahlûkâtın bütün tâifeleri, gayet muntazam ve muhteşem bir ordu-yu rabbânî.. ve masnûâtın bütün kabileleri; mikroptan, karıncadan

¹ “Şirk pek büyük bir zulümdür.” (Lokman Sûresi, 31/13).

Âlem-i şehâdet: Görünen âlem. Duyu organları ile kavranılan varlıkların, hâdiselerin âlemi.

Dehşet-engiz: Dehşet verici.

Fenâ ve zeval: Bitme, sona erme, yok olma.

Ferşten arşa...: Yerden göğe.

Hâlık-ı kâinat: Kâinatın Yaratıcısı.

Haysiyet: İtibar, kıymet.

Hikmet-i hilkat: Yaratılış hikmeti, gayesi.

Kakhârâne: Kahreder tarzda, hâkimâne.

Kemâlât: Mükemmellikler. Eksiksiz, kusursuz işler, icraatlar.

Kitab-ı samedânî: Cenâb-ı Hakk'ın icraatlarının okunacağı, varlığın bütün ihtiyaçlarını karşı-

layacak kitap.

Makâsıd-ı ilâhiye: İlâhî maksatlar, gayeler.

Masnûât: Her biri bir sanat eseri olan varlıklar. Allah'ın yarattığı her şey.

Mecmua-yı mektubat-ı sübhaniye: Cenâb-ı Hakk'ın kusursuz, mükemmel icraatlarını anlatan mektuplar mecmuası.

Mevcudât: Varlıklar.

Mu'cizâne: Mu'cizeli bir şekilde.

Netice-i hilkat: Yaratılış neticesi, gayesi.

Ordu-yu rabbânî: Cenâb-ı Hakk'ın hâkimiyetine, idaresine ayna olan varlık ordusu.

Sırr-ı îcad: Var edilme sırrı, ga-

yesi.

Sırr-ı vahdet: Cenâb-ı Hakk'ın birliğinin ifade ettiği asıl mana.

Tahakkuk etmek: Gerçekleşmek, kesinleşmek.

Tahavvülât: Değişimler.

Takarrur etmek: Sabit olmak, yerleşmek.

Tezahür etmek: Ortaya çıkmak, belirlemek.

Ulvî: Yüce.

Zât-ı Akdes: En yüce Zât, Hz. Allah.

Zihayat: Canlı.

Zîşuur: Akıllı, şuur sahibi.

tâ gergedana, tâ kartallara, tâ seyyârâta kadar Sultan-ı Ezelî'nin gayet vazife-perver memurları olduğu bilinmesi.. ve her şey, aynadarlık ve intisap cihetiyle binler derece kıymet-i şahsiyesinden daha yüksek kıymet almaları.. ve "Seyl-i mevcudât ve kâfile-i mahlûkât nereden geliyor ve nereye gidecek ve ne için gelmişler ve ne yapıyorlar?" diye halledilmeyen tılsımlı suâllerin manaları ona inkişaf etmesi, ancak ve ancak sırr-ı tevhid ile.

Yoksa kâinatın bu mezkûr yüksek kemâlâtları sönecek ve o ulvî ve kud-sî hakikatleri zıtlarına inkılâb edecek. İşte şirk ve küfür cinâyeti, kâinatın bütün kemâlâtına ve ulvî hukuklarına ve kud-sî hakikatlerine bir tecavüz olduğu cihetledir ki; ehl-i şirk ve küfre karşı kâinat kızıyor ve semâvât ve arz hid-det ediyor ve onların mahvına anâsir ittifak edip, Kavm-i Nuh (*aleyhisselâm*) ve Âd ve Semud ve Firavun gibi ehl-i şirki boğuyor, gark ediyor¹; تَكَادُ تَمَيِّزُ مَنْ تَكَادُ تَمَيِّزُ مَنْ ² âyetinin² sırrıyla cehennem dahi ehl-i şirk ve küfre öyle kızıyor ve kızısı-yor ki, parçalanmak derecesine geliyor. Evet şirk, kâinata karşı büyük bir tah-kir ve azîm bir tecavüzdür. Ve kâinatın kud-sî vazifelerini ve hilkatın hikmetle-rini inkâr etmekle şerefini kırıyor. Numûne için binler misallerinden birtek mi-sale işaret edeceğiz.

Mesela sırr-ı vahdet ile kâinat, öyle cesîm ve cismânî bir melâike hük-münde olur ki; mevcudâtın nevileri adedince yüz binler başlı.. ve her başın-da o nevide bulunan fertlerin sayısınca yüz binler ağız.. ve her ağızında o fer-din cihazat ve ecza ve âzâ ve hüceyrâtı miktarınca yüz binler diller ile Sâni'ini takdis ederek tesbihat yapan İsrâfil-misal ubûdiyette ulvî bir makam sahibi bir acâibü'l-mahlûkât iken; hem sırr-ı tevhid ile âhîret âlemlerine ve menzillerine

¹ Bu kavimlerin helak oluşunu anlatan ayetler için bkz.: A'râf Sûresi, 7/64, 72, 78, 84, 91; Hûd Sûresi, 11/58, 66, 82, 83, 89, 94, 95; İbrahim Sûresi, 14/9; İsrâ Sûresi, 17/17; ...

² "Cehennem, öfkesinden neredeyse çatlayacak haldedir." (Mülk Sûresi, 67/7-8).

Acâibü'l-mahlûkât: Hayret ve-ren, harika, benzersiz varlık.

Anâsir: Unsurlar, maddeler, ele-mentler.

Âzâ: Üzuvlar, organlar.

Azîm: Büyük.

Cesîm: Büyük, iri.

Cismânî: Cisimden olan, maddî.

Ecza: Bölümler, kısımlar.

Ehl-i şirk ve küfür: Cenâb-ı Hakk'a ortak koşanlar, kâfirler.

Gark etmek: Batırmak, boğmak.

Hilkat: Yaratılış.

Hüceyrât: Hücrecikler.

İnkılâb etmek: Dönüşmek.

İnkişaf etmek: Belirmek, ortaya çıkmak.

Kâfile-i mahlûkât: Sıra sıra geçip giden varlıklar.

Kıymet-i şahsiye: Tek başına taşıdığı değer. Her şeyin kendine ait kıymeti.

Melâike: Melek topluluğu.

Sâni': Yapan, sanatkâr.

Seyl-i mevcudât: Bir sel gibi akıp giden varlıklar.

Seyyârât: Gezegenler.

Sultan-ı Ezelî: Saltanatının başlangıcı ve sonu olmayan Cenâb-ı Hak.

Takdis etmek: Mukaddes, ku-sursuz olduğunu ifade etmek.

Ubûdiyet: Kulluk.

Vazife-perver: Görevini seven, gözeten.

çok mahsulât yetiştiren bir mezraa.. ve dâr-ı saadet tabakalarına a'mâl-i beşeriye gibi çok hâsılatıyla levâzımât tedarik eden bir fabrika.. ve âlem-i bekâda hususan Cennet-i Âlâ'daki ehl-i temâşâyâ dünyadan alınma sermedî manzaraları göstermek için mütemâdiyen işleyen yüz bin yüzlü sinemalı bir fotoğraf iken; şirk ise, bu çok acîb ve tam mutî, hayattar ve cismânî melâikeyi; câmid, ruhsuz, fâni, vazifesiz, hêlik, manasız hâdisâtın herc ü merci altında ve inkılâbların fırtınaları içinde, adem zulûmâtında yuvarlanan bir perişan mecmua-yı vâhiyesi.. hem bu çok garip ve tam muntazam, menfaattar fabrikayı; mahsulâtsız, neticesiz, işsiz, muattal, karmakarışık olarak şuursuz tesadüflerin oyuncağı ve sağır tabiatın ve kör kuvvetin mel'abegâhı ve umum zîşuurun matemhânesi ve bütün zîhayatın mezbahası ve hüzüngâhı suretine çevirir.

İşte ¹ الشَّرْكُ لَظْمٌ عَظِيمٌ sırrıyla şirk, birtek seyyie iken ne kadar çok ve büyük cinâyetlere medar oluyor ki cehennemde hadsiz azaba müstahak eder. Her ne ise... Sirâcû'n-Nur'da bu İkinci Meyve'nin izahatı ve hüccetleri mükerreren beyan edildiğinden o uzun kıssayı kısa bıraktık.

Bu ikinci meyveye beni sevkedip îsal eden acîb bir his ve garip bir zevktir, şöyle ki:

Bir zaman, bahar mevsiminde temâşâ ederken gördüm ki; zemin yüzünde haşır ve neşr-i âzâmın yüz binler numûnelerini gösteren bir seyerân ve seyelân içinde kafilâ kafilâ arkasında gelen, geçen mevcudâtın ve bilhassa zîhayat mahlûkâtın, hususan küçücük zîhayatların kısa bir zamanda görünüp derakab kaybolmaları ve dâimî bir faaliyet-i müdhişe içinde mevt ve zeval levhaları bana çok hazin görünüp, rikkatime şiddetle dokunarak beni ağlatıyordu.

¹ “Şirk pek büyük bir zulümdür.” (Lokman Sûresi, 31/13).

Acib: Hârîka, hayranlık veren.
Adem: Yokluk.
Âlem-i bekâ: Ebedî âlem, ahiret yurdu.
A'mâl-i beşeriye: İnsana ait fiiller, işler.
Câmid: Cansız.
Cennet-i Âlâ: Yüce cennet.
Dâr-ı saadet: Mutluluk yurdu, cennet hayatı.
Der-akab: Peş peşe, ard arda.
Ehl-i temâşâ: Dikkatle, hayranlıkla bakıp seyredenler.
Faaliyet-i müdhişe: Dehşet verici hareket.
Hêlik: Fâni, ölümlü.
Herc ü merci: Kargaşa, karışıklık.

İnkılâb: Tam tersine dönme, değişme.
İsal: Ulaştırma, iletme.
Levâzımât: Gerekli malzemeler.
Mecmua-yı vâhiye: Boş, manasız şeylerle dolu mecmua.
Medar olmak: Sebep, vesile olmak.
Mel'abegâh: Oyun yeri.
Menfaattar: Faydalı, yararlı.
Mevt ve zeval: Ölme, yok olma.
Mezbaha: Hayvan kesim yeri.
Mezraa: Tarla, ekin yeri.
Muattal: Kullanılmayan, iş görmeyen, boş.
Mutî: İtaat eden, söz dinleyen.
Mütemâdiyen: Devamlı olarak.

Neşr-i âzâm: Büyük diriliş.
Rikkat: İncelik, yumuşaklık.
Sermedî: Devamlı, kalıcı.
Seyelân: Akıp gitme, cereyan etme.
Seyerân: Hareket etme, hareket halinde olma.
Seyyie: Günah.
Sirâcû'n-Nur: “Nur kandili, lambası” anlamında Bediüzzaman Hazretleri'nin, Nur Risaleleri'ne verilen diğer bir ad.
Tedarik etmek: Elde etmek, hazırlamak.
Zulûmât: Karanlıklar.

O güzel hayvancıkların vefatlarını gördükçe kalbim acıyordu. “Of, yazık! Ah, yazık!” diyerek bu ahlârların, ofların altında derinden derine bir vâveylâ-yı ruhî hissediyordum. Ve bu âkıbete uğrayan hayatı ise, ölümden beter bir azap gördüm.

Hem nebâtât ve hayvanat âleminde gayet güzel, sevimli ve çok kıymet-tar sanatta olan zîhayatlar, bir dakikada gözünü açıp bu seyrangâh-ı kâinata bakar, dakikasıyla mahvolur, gider. Bu hâli temâşâ ettikçe ciğerlerim sızlıyor-du. Ağlamak ile şekvâ etmek istiyor, “Neden geliyorlar, hiç durmadan gidiyor-lar?..” diye feleğe karşı kalbim dehşetli suâller soruyor ve böyle faydasız, gaye-siz, neticesiz, çabuk idam edilen bu masnûcuklar gözümüz önünde bu kadar ihtimam ve dikkat ve sanat ve cihazat ve terbiye ve tedbir ile kıymettar bir su-rette îcad edildikten sonra; gayet ehemmiyetsiz paçavralar gibi parçalanıp, hiç-lik karanlıklarına atılmalarını gördükçe kemâlâta meftun ve güzelliklere müb-telâ ve kıymettar şeylere âşık olan bütün latîfelerim ve duygularım, feryat edip bağıryorlardı ki: “Neden bunlara merhamet edilmiyor? Yazık değiller mi? Bu baş döndürücü deverandaki fenâ ve zeval nereden gelip bu bîçârelere musal-lat olmuş?” diye mukadderât-ı hayatiyenin dış yüzünde bulunan elîm keyfiyet-leriyle kadere karşı müthiş itirazlar başladığı hengâmda; birden nur-u Kur’ân, sırr-ı iman, lütf-u Rahmân ile tevhid imdadıma yetişti; o karanlıkları aydınlata-tı, benim bütün “Ah!” ve “Of!” larımı ve ağlamalarımı sürûrlara ve “Yazık!” de-melerimi “Mâşallah, bârekâllah!..”lara çevirdi ¹ نُورِ الْإِيمَانِ dedirtti. Çünkü sırr-ı vahdetle şöyle gördüm ki; her bir mahlûk, hususan her bir zîhayatın sırr-ı tevhid ile çok büyük neticeleri ve umumî faydaları vardır, ezcümle:

Her bir zîhayat, mesela bu süslü çiçek ve şu tatlıcı sinek; öyle mâni-dar, ilâhî, manzum bir kasidediktir ki hadsiz zîşuurlar onu kemâl-i lezzetle

¹ Lutfettiği iman nûrundan dolayı hamdolsun Allah’a.

Âkıbet: Sonuç, netice.

Deveran: Dönüp durma.

Elîm keyfiyet: Elem veren du-rum, hâl.

Ezcümle: Bu cümleden olarak, başlıca.

Fenâ ve zeval: Bitme, sona er-me, yok olma.

İcad: Var etme, yaratma.

Kemâlât: Mükemmellikler. Eksiksiz, kusursuz işler.

Kemâl-i lezzet: Tam, büyük bir lezzet.

Latife: Mânevî duyu, his.

Lütf-u Rahmân: Hz. Rahmân’ın lütfu, ihsanı.

Manzum: Düzenli, ölçülü.

Masnû: Sanatlı olarak yaratılan her bir varlık.

Meftun / mübtelâ: Düşkün, tut-kun.

Mukadderât-ı hayatiye: Kaderle belirlenmiş bütün bir hayat prog-ramı.

Nur-u Kur’ân: Kur’ân’ın insanı aydınlatan nuru, ışığı.

Seyrangâh-ı kâinat: Varlıkların hareket alanı.

Sırr-ı iman: İmanın sırrı, özü.

Sırr-ı vahdet / sırr-ı tevhid: Cenâb-ı Hakk’ın birliği ve bu bir-liğe inanmanın sırrı, özü.

Şekvâ: Şikâyet.

Tedbir: İdare, düzen.

Vâveylâ-yı ruhî: Psikolojik sıkıntı-lardan kaynaklanan feryat, çılgılık.

mütâlaa ederler. ve öyle kıymettar bir mu'cize-i kudrettir ve bir ilânnâme-i hikmettir ki, Sâni'inin sanatını nihâyetsiz ehl-i takdire cazibedârâne teşhir eder.

Hem kendi sanatını kendisi temâşâ etmek ve kendi cemâl-i fıtratını kendisi müşâhede etmek ve kendi cilve-i esmâsının güzelliklerini ay-nacıklarda kendisi seyretmek isteyen Fâtır-ı Zülcelâl'in nazar-ı şuhûduna görünmek ve mazhar olmak, gayet yüksek bir netice-i hilkatidir.

Hem kâinattaki hadsiz faaliyeti iktiza eden tezahür-ü rubûbiyete ve tebârüz-ü kemâlât-ı ilâhiyeye –Yirmi Dördüncü Mektup'ta beyan edildiği gibi– beş vecihle hizmeti dahi, ulvî bir vazife-i fıtratıdır. Ve böyle faydaları ve neticeleri vermekle beraber; kendi yerinde, bu âlem-i şehâdette zîruh ise ruhunu ve hadsiz hâfızalarda vesâir elvâh-ı mahfûzalarda suretini ve hüviyetini ve tohumlarında ve yumurtacıklarında mahiyetinin kanunlarını ve bir nevi müstakbel hayatını ve âlem-i gaybda ve daire-i esmâda ay-nadarlık ettiği kemâlleri ve güzellikleri bırakıp, mesrûrâne terhis manasında bir zâhirî mevt ile bir zeval perdesi altına girer; yalnız dünyevî gözlerden saklanır mahiyetinde gördüm, “Oh Elhamdülillah!” dedim...

Evet, kâinatın bütün tabakatında ve umum nevilerinde göz ile görünen ve her tarafa kök salan gayet esaslı ve çok kuvvetli ve kusursuz ve nihâyet derecede parlak olan bu cemâller ve güzellikler, elbette şirkin iktiza ettiği çok çirkin ve haşin ve gayet menfur ve perişan olan evvelki vaziyetin muhâl ve mevhum olduğunu gösteriyor. Çünkü böyle çok esaslı bir cemâl perdesi altında, böyle dehşetli bir çirkinlik saklanamaz ve bulunamaz. Eğer bulunsa o hakikatli cemâl; hakikatsiz, asılsız, vâhî ve vehmî olur. Demek şirkin hakikati yok,

Âlem-i gayb: Duyu organları ile kavranamayan varlıkların ve hâdiselerin âlemi.

Cazibedârâne: Cezbeder bir tarzda.

Cemâl-i fıtrat: Cenâb-ı Hakk'ın yaratmasındaki eşsiz güzellik.

Cilve-i esmâ: Cenâb-ı Hakk'ın güzel isimlerinin tecellisi, yansıması.

Daire-i esmâ: İlâhî isimler dairesi.

Ehl-i takdir: Kadir, kıymet bilen kimseler.

Elvâh-ı mahfûza: Olmuş ve olacak her şeyin kaydedildiği levhalar.

Fâtır-ı Zülcelâl: Yüce Yaratıcı.

İlânnâme-i hikmet: Her şeyin yerli yerince, birçok gaye ile yapıldığını bildiren yazı.

Mazhar olmak: Erişmek, nâil olmak, şereflenmek.

Menfur: Nefret edilen, çirkin.

Mesrûrâne: Sevinçle, mutlulukla.

Mevhum / vehmî: Vehim, hayal ürünü.

Mu'cize-i kudret: Cenâb-ı Hakk'ın sınırsız kudretinin harikulâde bir göstergesi.

Muhâl: İmkânsız.

Müşâhede: Görme, bakma, şahit olma.

Mütâlaa etmek: İncelemek, tetkik etmek.

Nazar-ı şuhûd: Cenâb-ı Hakk'ın kendi tecellilerini varlıkta müşâhede etmesi.

Netice-i hilkat: Yaratılış neticesi, meyvesi.

Tebârüz-ü kemâlât-ı ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın kusursuz, eksiksiz, mükemmel icraatlarının ortaya çıkması, belli olması.

Tezâhür-ü rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesinin çok zahir olarak görünmesi.

Vâhî: Boş, manasız.

Vazife-i fıtrat: Yaratılmış olmanın gereği, vazifesi.

Vecih: Yön, şekil, tarz.

yolu kapalı, bataklıkta saplanır; hükmü muhâl, mümtenîdir. Bu mezkûr, hissî olan hakikat-i imaniye, tafsilatla ve kat'î burhanlar ile Sirâc'ın-Nur'un müte-addit risalelerinde beyan edildiğinden burada bu kısacık işaretle iktifâ ederiz.

Üçüncü Meyve

Zîşuura, bilhassa insana bakar. Evet sırr-ı vahdet ile insan, bütün mahlûkât içinde büyük bir kemâl sahibi.. ve kâinatın en kıymettar meyvesi.. ve mahlûkâtın en nâzenini ve en mükemmeli.. ve zîhayatın en bah-tıyarı ve en mesûdu.. ve Hâlık-ı âlemin muhatabı ve dostu olabilir. Hatta bütün kemâlât-ı insaniye ve beşerin bütün ulvî maksatları tevhid ile bağ-lıdır.. ve sırr-ı vahdetle vücûd bulur.

Yoksa eğer vahdet olmazsa, insan mahlûkâtın en bedbahtı ve mevcudâ-tın en süflîsi.. ve hayvanatın en bîçâresi.. ve zîşuurun en hüznülüsü ve azap-lısı ve gamlısı olur. Çünkü insan, nihâyetsiz bir aczi ve nihâyetsiz düşmanla-rı ve hadsiz bir fakrı ve hadsiz ihtiyaçları bulunmakla beraber; mahiyeti öyle çok ve mütenevvî âlâtla ve hissiyatla teçhiz edilmiş ki, yüz bin çeşit elemeleri hisseder ve yüz binler tarzlarda lezzetleri zevk ederek ister. Ve öyle maksatla-rı ve arzuları var ki, bütün kâinata birden hükmü geçmeyen bir zât, o arzula-rı yerine getiremez.

• Mesela insanda gayet şedit bir arzu-yu bekâ var. İnsanın bu maksadı-nı öyle bir zât verebilir ki, bütün kâinatı bir saray hükmünde tasarruf eder. Bir odanın kapısını kapayıp, diğer bir menzilin kapısını açmak gibi kolay bir su-rette dünya kapısını kapayıp âhiret kapısını açabilsin. Beşerin bu arzu-yu be-kâ gibi ebed tarafına uzanmış ve aktar-ı âleme yayılmış binler menfî ve müs-bet arzuları var ki, onları vermekle beşerin iki dehşetli yaraları olan accini ve fakrını tedavi eden zât ise, ancak sırr-ı vahdetle bütün kâinatı kabzasında tu-tan Zât-ı Ehad olabilir.

Aktâr-ı âlem: Âlemin her tarafı, dört bir yanı.

Âlât: Aletler, cihazlar.

Arzu-yu bekâ: Sürekli var olma, ölümsüzlük arzusu.

Burhan: Delil.

Hakikat-i imaniye: İmanın özü, gerçeği.

Hâlık-ı âlem: Âlemin, kâinatın yaratıcısı.

Hissî: Duyu organları ile hissedilebilen.

İktifâ etmek: Yetinmek.

Kabzasında tutmak: İdaresi altında tutmak.

Kemâlât-ı insaniye: İnsanî güzelli-kler, faziletler, olgunlaşmalar, ilerlemeler.

Menfi: Olumsuz.

Mezkûr: Geçen, zikredilen.

Mümteni: İmkânsız.

Müsbet: Olumlu.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Mütenevvî: Türlü türlü.

Nâzenin: Nazik, ince, hassas.

Sırr-ı vahdet: Cenâb-ı Hakk'ın birliğinin ifade ettiği asıl mana.

Süflî: Bayağı, değersiz.

Teçhiz edilmek: Donatılmak, hazırlanmak.

Ulvi: Yüce.

Vücûd bulmak: Var olmak, meydana gelmek.

Zât-ı Ehad: Bir ve tek olan Zât, Hz. Allah.

Zîhayat: Canlı.

Zîşuur: Akıllı, şuur sahibi.

• Hem beşerde kalbinin selâmetine ve istirahatine ait öyle *incecik ve gizli ve cüz'î matlamları* ve ruhunun bekâsına ve saadetine medar öyle *büyük ve muhit ve küllî maksatları* var ki, onları öyle bir zât verebilir ki; kalbin en ince ve görünmez perdelerini görür, lâkayt kalmaz. Hem en gizli ve işitilmez, gayet mahfî seslerini işitir, cevapsız bırakmaz.

• Hem semâvât ve arzı, iki muî nefer gibi emrine musahhar ederek¹ küllî hizmetlerde çalıştıracak derecede *muktedir* olabilsin.

• Hem insanın bütün cihazatları ve hissiyatları, sırr-ı vahdetle gayet yüksek bir *kıymet* alırlar.. ve şirk ve küfür ile gayet derecede *sukut* ederler.

♦ Mesela insanın en kıymetli cihazı *akıldır*. Eğer sırr-ı tevhid ile olsa o akıl, hem ilâhî, kudsî defineleri; hem kâinatın binler hazinelerini açan pırlanta gibi bir anahtarı olur. Eğer şirk ve küfre düşse o akıl, o hâlde geçmiş zamanın elîm hüznlerini ve gelecek zamanın vahşi korkularını insanın başına toplattıran meş'um ve sebeb-i tâciz bir âlet-i bela olur.

♦ Hem mesela insanın en latîf ve şirin bir seciyesi olan *şefkat*, eğer sırr-ı tevhid onun yardımına yetişmezse öyle müthiş bir hirkat, bir firkat, bir rikkat, bir musibet olur ki insanı en bedbaht bir dereceye indirir. Tek bir güzel yavrusunu ebedî kaybeden bir gâfil vâlide, bu hirkati tam hisseder.

♦ Hem mesela insanın en lezzetli ve tatlı ve kıymetli hissi olan *muhabbet*, eğer sırr-ı tevhid yardım etse bu küçücük insanı, kâinat kadar büyütür ve genişlik verir ve mahlûkâta nâzenin bir sultan yapar. Eğer şirk ve küfre düşse – el-iyâzü billâh– öyle bir musibet olur ki, mütemâdiyen zeval ve fenâda mahvolan hadsiz mahbublarının ebedî firakları ile bîçâre kalb-i insanîyi her dakika parça parça eder. Fakat gaflet veren lehviyâtlar, muvakkaten ibtal-i his nev'inden zâhiren hissettirmiyor.

¹ Bkz.: "Ona ve yere şöyle buyurdu: 'İsteyerek de olsa, istemeyerek de olsa emrime gelin!' onlar da: 'Gönüllü olarak geldik.' dediler." (Fussilet Sûresi, 41/11).

Arz: Yeryüzü.

Cüz'î: Kısmî, hususî, küçük.

Elîm: Elem veren, üzücü.

Firkat / firak: Ayrılık.

Hirkat: Yanma, tutuşma.

İbtal-i his: Duyguları bastırma, hissedemez hâle getirme.

Küfür: İnançsızlık, inkâr.

Küllî: Genel, umumî.

Latîf: Hoş, güzel.

Lehviyât: Gayr-i meşru oyun ve eğlenceler.

Mahbûb: Sevilen, sevgili.

Mahfî: Gizli, saklı.

Matlab: İstek, talep.

Meş'um: Uğursuz, belalı.

Muhit: Şümullü, kapsamlı.

Musahhar etmek: Hizmete âmade kılmak, emri altında tutmak.

Mutî: İtaat eden, söz dinleyen.

Muvakkaten: Kısa süreli, geçici olarak.

Mütemâdiyen: Devamlı olarak.

Rikkat: Yufka yüreklilik. En kü-

çük bir korku veya üzüntü karşısında çabuk etkilenme.

Sebeb-i tâciz: İnsanı acze, sıkıntıya sokan sebep.

Seciye: Karakter, huy, tabiat.

Semâvât: Gökler, feza.

Sukut etmek: Düşmek, değer kaybetmek.

Şirk: Cenâb-ı Hakk'a eş, ortak koşma.

İşte bu üç misale yüzer cihazat ve hissiyat-ı beşeriyeyi kıyas etsen; vahdet, tevhid, ne derece kemâlât-ı insaniyeye medar olduğunu anlarsın. Bu Üçüncü Meyve dahi Sirâcû'n-Nur'un belki yirmi risalelerinde gayet güzel bir tafsil ve hüccetli bir surette beyan edildiğinden burada kısa bir işaretle iktifâ ederiz.

Beni bu meyveye sevk ve îsal eden şöyle bir histir:

Bir zaman yüksek bir dağ başında idim. Gafleti dağıtacak bir intibah-ı ruhî vasıtasıyla kabir, tam manasıyla.. ölüm, bütün çıplaklığıyla.. ve zeval ve fenâ, ağlattırıcı lehvalarıyla bana göründü. Herkes gibi fitratımdaki fitrî aşk-ı bekâ, birden zevale karşı isyan edip galeyana geldi. Ve muhabbet ve takdir ile pek çok alâkadar olduğum ehl-i kemâlât ve meşâhir-i enbiya ve evliya ve asfiyanın sönmelerine ve mahvolmalarına karşı mahiyetimdeki rikkat-i cinsiye ve şefkat-i nev'iyeye dahi kabre karşı tuğyan edip feveran etti. Ve altı cihete istimdadkârâne baktım. Hiçbir teselli, bir medet göremedim. Çünkü zaman-ı mâzi tarafı, bir mezar-ı ekber.. ve müstakbel, bir karanlık.. ve yukarı, bir dehşet.. ve aşağı ve sağ ve sol taraflarından elîm ve hazin hâller, hadsiz muzır şeylerin tehâcümâtını gördüm. Birden sırr-ı tevhid imdadıma yetişti, perdeyi açtı, hakikat-i hâlin yüzünü gösterdi: “Bak!” dedi.

♦ En evvel beni çok korkutan ölümün yüzüne baktım, gördüm ki: Ölüm, ehl-i iman için bir terhistir. Ecel terhis tezkeresidir, bir tebdil-i mekândır, bir

Arz: Yeryüzü.

Aşk-ı bekâ: Sonsuzluk sevgisi. Sürekli var olma aşkı.

Bağistan-ı cinân: Cennet bağları, bahçeleri.

Dâr-ı saadet: Mutluluk yurdu, cennet hayatı.

Ehl-i kemâlât: Mâneviyat büyükleri, kâmil insanlar.

Elîm: Elem veren, üzücü.

Fitri: Tabii, yaratılıştan gelen.

Firkat / firak: Ayrılık.

Hakikat-ı hâl: Asıl hâl, gerçek durum.

Hayat-ı bâkiye: Kalıcı, dâimî hayat. Âhiret hayatı.

Hirkat: Yanma, tutuşma.

Hissiyat-ı beşeriye: İnsanî duygular, hisler.

Huzur-u Rahmân: Cenâb-ı Hakk'ın huzuru.

Hüccet: Delil.

İbtal-i his: Duyguları bastırma, hissedemez hâle getirme.

İktifâ etmek: Yetinmek.

İntibah-ı ruhi: Ruhun ilâhi hakikatlere uyanması, fark eder hale gelmesi.

İsal: Ulaştırma, iletme.

İstimdadkârâne: Yardım, medet ister bir tarzda.

Küfür: İnançsızlık, inkâr.

Latif: Hoş, güzel.

Lehviyât: Gayr-i meşru oyun ve eğlenceler.

Mahbûb: Sevilen, sevgili.

Meşahir-i enbiya ve evliya ve asfiya: Peygamberlerin ve onların mirasına sahip çıkan velilerin önde gelenleri.

Meş'um: Uğursuz, belalı.

Mukaddime: Başlangıç, giriş.

Musahhar etmek: Hizmete âmâde kılmak, emri altında tutmak.

Muti: İtaat eden, söz dinleyen.

Muvakkaten: Kısa süreli, geçici olarak.

Mütemâdiyen: Devamlı olarak.

Rikkat: Yufka yüreklilik. En küçük bir korku veya üzüntü karşısında çabuk etkillenme.

Rikkat-i cinsiye: İnsan olmaktan kaynaklanan merhamet, acıma duygusu.

Sebeb-i tâci: İnsanı acze, sıkıntıya sokan sebep.

Seciye: Karakter, huy, tabiat.

Semâvât: Gökler, feza.

Sukut etmek: Düşmek, değer kaybetmek.

Şefkat-i nev'iyeye: İnsan olmaktan kaynaklanan şefkat duygusu.

Şirk: Cenâb-ı Hakk'a eş, ortak koşma.

Tafsil: Açıklamalı, ayrıntılı anlatım.

Tebdil-i mekân: Yer, mekân değiştirme.

Tehâcümât: Saldırımlar, hücumlar.

Tuğyan / feveran: Coşma, taşma.

Zeval ve fenâ: Yok olma, bitme, sona erme.

hayat-ı bâkiyenin mukaddimesi ve kapısıdır. Zindan-ı dünyadan çıkmak ve bağıştan-ı cinâna bir uçmaktır. Hizmetinin ücretini almak için huzur-u Rahmân'a girmeye bir nöbettir ve dâr-ı saadete gitmeye bir davettir diye kat'î anladığımdan, ölümü ve mevdi sevmeye başladım.¹

♦ Sonra zeval ve fenâya baktım, gördüm ki: Sinema perdeleri gibi ve güneşe mukabil akan kabarcıklar misillü, lezzet verici bir teceddüd-ü emsaldır, bir tazelenmektir. Ve esmâ-yı hüsnânın çok hasnâ ve güzel cilvelerini tazelandirmek için âlem-i gaybdan gelip, âlem-i şehâdette vazifedârâne bir seyerândır, bir cevelândır. Ve cemâl-i rubûbiyetin hikmetdârâne bir tezahürâtıdır ve mevcudâtın hüsn-ü sermedîye karşı bir aynadarlığıdır, yakînen bildim.

♦ Sonra altı cihete baktım, gördüm ki: Sırr-ı tevhid ile o kadar nurânîdir ki, göz kamaştırıyor. Geçmiş zaman bir mezar-ı ekber olmadığını, belki zaman-ı istikbale inkılâb edip binler mecâlis-i münevvere ve mecma-ı ahabab, binler menâzır-ı nurâniye gördüm ve hâkeza... Bu iki madde gibi binler maddele- rin hakikî yüzlerine baktım; sürûr ve şükürden başka bir tesir, bir keyfiyet vermediklerini gördüm.

Bu Üçüncü Meyve'ye ait bu zevkimi ve hissimi Sirâcü'n-Nur'un belki kırk risalelerinde cüz'î, küllî deliller ile beyan etmişim. Ve bilhassa "Yirmi Altıncı Lem'a" olan İhtiyarlar Risalesi'nin on üç adet ricalarında o derece kat'î ve güzel izah edilmiştir ki, daha fevkinde izah olmaz. Onun için bu pek uzun kıssayı bu makamda pek çok kısa kestim.

¹ Ölümün, müminler için saadet diyarına bir davetiye olduğuyla ilgili bkz.: Abd İbni Humeyd, *Müsned* s.137; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* 9/155; Hâkim, *Müstedrek* 4/355.

Âlem-i gayb: Duyu organları ile kavranamayan varlıkların ve hâdiselerin âlemi.

Âlem-i şehâdet: Görünen âlem. Duyu organları ile kavranılan varlıkların, hâdiselerin âlemi.

Bağıştan-ı cinân: Cennet bağları, bahçeleri.

Cemâl-i rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlıkları kuşatan mükemmel idare ve hâkimiyeti.

Cüz'î: Kısmî, hususî, küçük.

Dâr-ı saadet: Mutluluk yurdu, cennet hayatı.

Esmâ-yı hüsnâ: Cenâb-ı Hakk'ın güzel isimleri.

Fevk: Üst.

Hakikat-ı hâl: Asıl hâl, gerçek durum.

Hasnâ: Güzel.

Hayat-ı bâkiye: Kalıcı, dâimî hayat. Âhiret hayatı.

Hikmetdârâne: Hikmetlice, her şeyi yerince yaparak.

Huzur-u Rahmân: Cenâb-ı Hakk'ın huzuru.

Hüsn-ü sermedî: Dâimî, ebedî güzellik.

İnkılâb etmek: Dönüşmek, değişmek.

Keyfiyet: Nitelik, hâl, vaziyet.

Küllî: Genel, kapsamlı, büyük.

Mecâlis-i münevvere: Nurlu, pırl pırl meclisler.

Mecma-ı ahabab: Birbirini sevenlerin bir araya geldiği yer.

Menâzır-ı nurâniye: Nurlu, pırl pırl manzaralar.

Mezar-ı ekber: Çok büyük mezar.

Mukaddime: Başlangıç, giriş.

Seyerân / cevelân: Hareket etme, hareket halinde olma, durmayıp sürekli hareket etme.

Sirâcü'n-Nur: "Nur kandili, lambası" anlamında Bediüzzaman Hazretleri'nin, Nur Risaleleri'ne verilen diğer bir ad.

Sürur: Sevinç, neşe.

Teceddüd-ü emsal: Benzerlerinin yenilenecek yerine konulması.

Tezahürât: Belirmeler, görünmeler.

Vazifedârâne: Vazifeli, görevli bir şekilde.

Yakînen: Şüphesiz, kesin bir bilgi ile.

Zaman-ı istikbal: Gelecek zaman.

İkinci Makam

Tevhidi ve vahdâniyeti ve vahdeti, kat'î bir surette iktiza ve istilzam ve îcab eden.. ve şirki ve iştiraki kabul etmeyen ve müsaade vermeyen deliller hadsizdirler. Onlardan yüzler, belki binler burhanlar Risale-i Nur'da tafsilten isbat edildiğinden, burada muktazîlerin üç adedine icmâlen işaret edilecek.

Birincisi

Bu kâinatta göz ile görünen hakîmâne ef'âlin ve basîrâne tasarrufâtın şehâdetiyle bu masnûât, bir Hâkim-i Hakîm'in, bir Kebîr-i Kâmil'in hudutsuz sıfât ve isimleriyle ve nihâyetsiz mutlak olan ilim ve kudretiyle yapılıyor, îcad ediliyor.

Evet bir hads-i kat'î ile bu eserlerden o Sâni'in hem rubûbiyet-i âmme derecesinde hâkimiyeti ve âmiriyeti.. hem ceberûtiyet-i mutlaka derecesinde kibriyâsı ve azameti.. hem ulûhiyet-i mutlaka derecesinde kemâli ve istiğnâsı.. hem hiçbir kayıt altına girmeyen ve hiçbir hadd-i nihâyet bulunmayan faaliyeti ve saltanatı var olduğu anlaşılır ve kat'î bilinir, belki görünür. Hâkimiyet ve kibriyâ.. ve kemâl ve istiğnâ.. ve itlak ve ihata.. ve nihâyetsizlik ve hadsizlik ise vahdeti istilzam edip, iştirake zıttırlar.

Âmiriyet: Âmir olma, yönetme.

Basîrâne: Her şeyi çok iyi görüp, bilerek.

Burhan: Delil.

Ceberûtiyet-i mutlaka: Cenâb-ı Hakk'ın yüce iradesi ile istediği şekilde kâinattaki mutlak, sınırsız yönetimi.

Ef'âl: Fiiller, işler.

Hadd-i nihâyet: Son sınır.

Hads-i kat'î: Duyu organlarıyla kesin olarak sezip algılama, anlama.

Hakîmâne: Hikmetlice, yerli yerince.

Hâkim-i Hakîm: Her hükmünü hikmetlice, yerli yerince yerine getiren Hz. Allah.

Hâkimiyet: Hâkim olma, hükmetme.

İtlak: Mutlak olma, kayıt veya sı-

nırı olmama.

İcad edilmek: Yaratılmak, var edilmek.

İhata: Kuşatma, içine alma, kapsama.

İktiza / istilzam etmek:

Gerektirmek, icap ettirmek.

İstiğnâ: Cenâb-ı Hakk'ın hiçbir şeye muhtaç olmaması.

Kebîr-i Kâmil: Her şeyi eksiksiz, kusursuz, mükemmel yaratan, yapan Yüce Allah.

Kemâl: Cenâb-ı Hakk'ın bütün mükemmel, kusursuz fiil ve icraatların sahibi olduğunu ifade eden sıfatı.

Kibriyâ / azamet: Cenâb-ı Hakk'ın eşsiz ululuğu, büyüklüğü.

Masnûât: Her biri bir sanat eseri olan varlıklar. Allah'ın yarattığı her şey.

Muktazî: Gerektiren, gerektirici unsur.

Rubûbiyet-i âmme: Cenâb-ı Hakk'ın herkesi ve her şeyi içine alan engin terbiye ve idaresi.

Sâni': Yapan, sanatkâr.

Şirk / iştirak: Allah'a eş, ortak koşma.

Tafsilen: Genişçe, ayrıntılı.

Tevhid: Cenâb-ı Hakk'ı birleme, birliğine inanma.

Ulûhiyet-i mutlaka: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığı kendine itaat ve ibadet ettiren mutlak hâkimiyeti.

Vahdâniyet: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini, genel ve umumî her şeyde gösteren vahdet tecellisi.

Vahdet: Cenâb-ı Hakk'ın birliği.

• *Amma hâkimiyet ve âmiriyetin* vahdete şehâdetleri ise Risale-i Nur'un çok yerlerinde gayet kat'î bir surette isbat edilmiş. Hülâsatü'l-hülâsası şudur ki:

Hâkimiyetin şe'ni ve muktezası, istiklâliyet ve infirattır ve gayrın müdahalesini reddir. Hatta aczleri için muâvenete fitraten muhtaç olan insanlarda dahi, o hâkimiyetin bir gölgesi cihetiyle gayrın müdahalesini red ve istiklâliyetini muhafaza etmek için bir memlekette iki padişah, bir vilayette iki vali, bir nahiyede iki müdür, hatta bir mahallede iki muhtar bulunmuyor. Eğer bulunsa herc ü merc olur, ihtilâl başlar, intizam bozulur. Madem hâkimiyetin bir gölgesi, âciz ve muâvenete muhtaç olan insanlarda bu derece müdahale-i gayrı ve iştiraki reddedip kabul etmezse; elbette aczden münezzeh bir Kadîr-i Mutlak'ta rubûbiyet suretindeki hâkimiyet, hiçbir cihetle iştiraki ve müdahale-i gayrı kabul etmez. Belki gayet şiddetle reddeder.. ve şirki tevehhüm ve itikat edenleri gayet hiddetle dergâhından tardeder. İşte Kur'ân-ı Hakîm'in ehl-i şirk aleyhinde gayet şiddet ve hiddetle beyanatı¹ bu mezkûr hakikatten ileri geliyor.

• *Amma kibriyâ ve azamet ve celâlin* vahdete şehâdetleri ise o dahi Risale-i Nur'da parlak burhanlarıyla beyan edilmiş. Burada gayet muhtasar bir meâline işaret edilecek.

Mesela nasıl ki güneşin azamet-i nuru ve kibriyâ-yı ziyası, perdesiz ve yakınında bulunan başka zayıf nurlara hiçbir cihetle ihtiyaç bırakmadığı ve tesir vermediği gibi; öyle de kudret-i ilâhiyenin azamet ve kibriyâsı dahi, ayrı hiçbir kuvvete, hiçbir kudrete ihtiyaç bırakmadığı gibi; onlara hiçbirî icadı, hiçbir hakikî tesiri vermez. Ve bilhassa kâinattaki bütün makâsıd-ı rabbâniyenin temerküz ettiği yeri ve medarları olan zîhayat ve zîşuurları başkalara havalesi kabil değil. Hem hilkat-ı insaniyenin ve hadsiz envâ-ı nimetin icâdındaki gayelerin

¹ Kur'ân'ın ehl-i şirke karşı bu tarzdaki ayetlerinden bazıları için bkz.: Bakara Sûresi, 2/39, 161, 257; Âl-i İmran Sûresi, 3/4, 10, 12, 56, 90, 91, 116; Nisâ Sûresi, 4/56, 168; Mâide Sûresi, 5/10, 36, 73; ...

Azamet-i nur: Nurun büyüklüğü.
Dergâh: Huzur, divan.
Ehl-i şirk: Cenâb-ı Hakk'a eş, ortak koşanlar.
Envâ-ı nimet: Türlü türlü nimet.
Fitraten: Yaratılış itibarıyla, tabii olarak.
Gayr: Başka, diğer.
Herc ü merc: Kargaşa, karışıklık.
Hilkat-i insaniye: İnsanlığın yaratılışı.
Hülâsatü'l-hülâsa: Özün özü.
İcad: Var etme, yaratma.

İnfirât: Yalnız, tek başına olma.
İstiklâliyet: Bağımsız kalma, bağımsızlığını sürdürme.
İtikad etmek: İnanmak, kabul etmek.
Kadîr-i Mutlak: Mutlak, sınırsız kudret sahibi Hz. Allah.
Kibriyâ-yı ziya: Yayılan ışığın büyüklüğü.
Makâsıd-ı rabbâniye: Cenâb-ı Hakk'ın varlığı idare ve gözetmesindeki maksatlar, gayeler.
Medar: Dayanak noktası, sebep.

Mezkûr: Geçen, zikredilen.
Muâvenet: Yardımlaşma.
Müdahale-i gayr: Bir başkasının dıştan yaptığı müdahale.
Münezzeh: Uzak, beri, temiz.
Şe'n: Bir şeyin gereği, tabiatı, karakteri.
Tardetmek: Kovmak.
Temerküz etmek: Toplanmak, odaklanmak.
Tevehhüm etmek: Sanmak, zannetmek, vehmetmek.

tezahür ettiği yerleri, menşeleri olan zîhayatların cüz'iyatındaki ahvâl ve seme-râtı ve neticeleri başka ellere havalenin hiçbir cihet-i imkânı yoktur.

Mesela bir zîhayatın cüz'î bir şıfası veya bir rızkı veya bir hidayeti için Cenâb-ı Hak'tan başkasına hakikî minnettar olması ve başkasına perestîş-kârâne medih ve senâ etmesi, rubûbiyetin azametine dokunur ve ulûhiyetin kibriyâsına ilişir ve mâbudiyet-i mutlakanın haysiyetine dokundurur, celâlini müteessir eder.

• Amma *kemâlin* sırr-ı vahdete işareti ise yine Risale-i Nur'da çok parlak burhanlarıyla beyan edilmiştir. Gayet muhtasar bir meâli şudur ki:

Semâvât ve arzın hilkati, bilbedâhe gayet kemâlde bir kudret-i mutlakayı ister. Belki her bir zîhayatın acâib cihazatı dahi, kemâl-i mutlakta bir kudreti iktiza eder. Ve aczden münezzeh ve kayıttan müberrâ bir kudret-i mutlakada-ki kemâl ise, elbette vahdeti istilzam eder. Yoksa kemâline nakîse.. ve ıtlak-na kayıt koymak.. ve nihâyetsizliğine nihâyet vermek.. ve en kavî bir kudreti en zayıf bir acze sukut ettirmek.. ve nihâyetsiz bir kudrete, nihâyetsiz olduğu bir vakitte bir mütenâhi ile nihâyet vermek lâzım gelecek. Bu ise beş vecihle muhâl içinde muhâldir.

• Amma *ıtlak ve ihata ve nihâyetsizliğin* vahdete şehâdetleri ise o dahi Sirâcü'n-Nur Risaleleri'nde tafsilen zikredilmiş. Bir muhtasar meâli şudur:

Madem kâinattaki ef'âlin her biri, kendi eserinin etrafa istilâkârâne yayıl-ması ile her bir fiilin ihatasını ve ıtlakını ve hadsiz bulunduğunu ve kayıtsızlığı-nı gösterir. Ve madem iştirak ve şirk ise, o ihatayı inhisar altına ve o ıtlakı kayıt altına ve o hadsizliği had altına alıp ıtlakın hakikatini ve ihatanın mahiyetini

Ahvâl: Hâller, durumlar.

Arz: Yeryüzü.

Bilbedâhe: Açıkça, besbelli.

Celâl: Ululuk, yücelik.

Cihet-i imkân: Olabilirlik yönü, olma imkânı.

Cüz'iyat: Küçük öğeler, varlıklar.

Ef'âl: Fiiller, işler.

Hilkat: Yaratılış.

İtlak: Mutlak olma, kayıt veya sını- nırı olmama.

İktiza / istilzam etmek: Gerektir- mek, icap ettirmek.

İnhisar altına almak: Daraltmak, sıkıştırmak. Yalnız belli bir şeye mahsus kılmak.

İstilâkârâne: Her tarafa yayılır

bir tarzda.

Kavî: Güçlü, kuvvetli.

Kemâl-i mutlak: Mutlak mükem- mellik, eksiksizlik, kusursuzluk.

Kudret-i mutlaka: Tam, sınırsız bir kudret.

Mâbudiyet-i mutlak: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığın yaptığı her türlü ibadetin mutlak, tek sahibi olması.

Medih ve senâ: Övme, yüceltme.

Menş: Kaynak, memba.

Münezzeh - müberrâ: Temiz, beri, uzak.

Mütenâhi: Bir sonu ve sınırı olan şey.

Nakîse: Eksiklik, kusur.

Perestîşkârâne: Tapınır, ibadet eder bir tarzda.

Rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan idaresi, terbiyesi.

Semâvât: Gökler, feza.

Semerat: Meyveler, neticeler.

Sukut ettirmek: Düşürmek.

Değerini düşürmek.

Tezahür etmek: Görünmek, be- lirmek, ortaya çıkmak.

Ulûhiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığı kendine itaat ve ibadet et- tiren hâkimiyeti.

Vecih: Yön, şekil.

bozuyor. Elbette mutlak ve muhit olan o ef'âlde iştirak muhâldir, imkânı yoktur. Evet ıtlakın mahiyeti, iştirake zıttır. Çünkü ıtlakın manası, hatta mütenâhi ve maddî ve mahdut bir şeyde dahi olsa, yine istilâkârâne ve istiklâldârâne etrafa, her yere yayılır, intişar eder. Mesela hava ve ziya ve nur ve hararet, hatta su, ıtlaka mazhar olsalar, her tarafa yayılırlar. Madem ıtlak ciheti, cüz'ide dahi olsa maddîleri, mahdutları böyle müstevlî yapıyor. Elbette küllî bir ıtlak-ı hakikî, böyle hem nihâyetsiz, hem maddeden münezzeh, hem hudutsuz, hem kusurdan müberrâ olan sıfatlara öyle bir istilâ ve ihata verir ki, şirk ve iştirakin hiçbir cihet-i imkânı ve ihtimali olamaz.

Elhâsıl: *Kâinatta görünen binlerle ef'âl-i umumiyenin ve cilveleri görünen yüzer esmâ-yı ilâhiyenin her birinin hem hâkimiyeti, hem kibriyâsı, hem kemâli, hem ihatası, hem ıtlakı, hem nihâyetsizliği, vahdetin ve tevhidin gayet kuvvetli birer burhanıdır.*

Hem nasıl ki bir fevkalâde kuvvet, faaliyete girmek için istilâ etmek ister, başka kuvvetleri dağıtır. Öyle de her bir fiil-i rubûbiyet ve her bir cilve-i esmâ-yı ulûhiyet, o derece fevkalâde kuvvetleri, eserlerinde görünüyor ki; eğer hikmet-i âmme ve adalet-i mutlaka olmasa idi ve onları durdurmasa idi, her biri umum mevcudâtı istilâ edecekti. Mesela kavak ağacını umum zeminde halkeden ve tedbirini gören bir kuvvet, hiç mümkün müdür ki; onun yanında ve efradı içinde yayılmış ve karışmış olan ceviz ve elma ve zerdali misillü ağaçların kavağa bitişik olan cüz'î fertlerini, o kavak nev'ini tamamen, birden zabteden küllî kuvveti altına ve tedbiri içine almasın ve istilâ etmesin ve başka kuvvetlere kaptırsın. Evet, her bir nevi mahlûkâtta, belki her bir fertte tasarruf eden öyle bir kuvvet ve kudret hissediliyor ki; bütün kâinatı istilâ ve bütün eşyayı zabt ve bütün mevcudâtı hükmü altına alabilir bir mahiyette görünüyor. Elbette böyle bir kuvvet, iştiraki hiçbir cihette kabul edemez, şirke meydan vermez.

Hem nasıl ki bir meyvedar ağaç sahibinin o ağaçta en ziyade ehemmiyet verdiği ve alâkadarlık gösterdiği cihet ve madde, o ağacın meyveleri ve dallarının uçlarındaki semereleri ve tohumluk için o meyvelerin kalblerinde

Adalet-i mutlaka: Her şeyin hukukunu gözeten tam, eksiksiz adalet.

Cilve-i esmâ-yı ulûhiyet: Cenâb-ı Hakk'ın hâkimiyetini ifade eden isimlerinin tecellisi, yansıması.

Ef'âl-i umumiye: Şümûllü, kapsamlı fiiller.

Fiil-i rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın idaresini, terbiyesini yansıtan fiili, icraatı.

Halketmek: Yaratmak.

Hikmet-i âmme: Her şeyde her varlığın faydasını, maslahatını gözetmen umumî hikmet.

İtlak-ı hakikî: Gerçek anlamda

tam bir kayıtsızlık, sınırsızlık.

İstiklâldârâne: Bağımsız, müstakil, tek başına hareket ederek.

Küllî: Umûmî, kapsamlı, büyük.

Müstevlî: İstilâ eden, her tarafa yayılan.

Tedbir: İdare etme, düzenleme.

–ve bizzat kalbleri– olan çekirdekleridir. Ve onun mâliki, akli varsa o dallarda ki meyveleri başkalara dâimî temlik edip, boşu boşuna mâlikiyetini bozmaz. Aynen öyle de şu kâinat denilen ağacın dalları olan unsurları.. ve o unsurların uçlarında bulunan ve çiçekleri ve yaprakları hükmünde olan nebâtâtı ve hayvanatı.. ve o yaprakların ve çiçeklerin en yukarısındaki meyveler olan insanları.. ve o meyvelerin en mühim meyveleri ve semereleri ve netice-i hilkatleri olan ubûdiyetlerini ve şükürlerini.. ve bilhassa o meyvelerin cemiyetli çekirdekleri olan kalblerini ve “zahr-ı kalb”¹ denilen kuvve-i hâfızalarını başka kuvvetlere hiçbir cihetle kaptırmaz ve kaptırmakla saltanat-ı rubûbiyetini kırmaz ve kırmakla mâbudiyetini bozmaz.

Hem daire-i mümkünâtın ve kesretin en müntehâsında bulunan cüz'iyatta, belki o cüz'iyatın cüz'iyat-ı ahvâlinde ve keyfiyâtında makâsıd-ı rubûbiyet temerküz ettiğinden, hem de mâbudiyete uzanan ve mâbuda bakan minnettarlıkların ve teşekküratların ve perestişliklerin menşeleri onlar olduğundan, elbette onları başka ellere vermez.. ve vermekle hikmetini ibtal etmez.. ve hikmetini ibtal etmekle ulûhiyetini iskat etmez. *Çünkü mevcudâtın icâdındaki en mühim makâsıd-ı rabbâniye, kendini zîşuurlara tanıttırmak ve sevdirmek ve medh ü senâsını ettirmek ve minnettarlıklarını kendine celbetmektir.*

Bu ince sır içindir ki; şükrü ve perestîşi ve minnettarlığı ve muhabbeti ve medhi ve ubûdiyeti intâc eden rızk ve şifa ve bilhassa hidayet ve iman gibi daire-i kesretin en âhırindeki cüz'î ve küllî bu gibi fiiller ve in'amlar, doğrudan doğruya kâinat Hâlık'ının ve umum mevcudât sultanının eseri ve ihsanı

¹ Hadis-i şerifte geçen “zahr-ı kalb” ifadesi için bkz.: Buhârî, *Fezâilü'l-Kur'an* 22, Nikâh 14, 35; Müslim, *Nikâh* 76; Nesâî, *Nikâh* 62; Dârimî, *Fezâilü'l-Kur'an* 33.

Celb etmek: Çekmek, getirmek.

Cemiyetli: Ahsamlı, şümüllü.

Cüz'iyat-ı ahvâl: Kısmî, şahsî, hususî hâller.

Daire-i mümkünât ve kesret: Mâsiva. Varlıkları kendinden olmayan, yaratılan her şey.

Hâlık: Yaradan, Hz. Allah.

İskat etmek: Düşürmek, hükümsüz kılmak.

İbtal etmek: Hükümsüz hâle getirmek, boşa çıkarmak.

İn'am: Nimet verme, nimete erdirmek.

İntâc etmek: Netice vermek, sebeb olmak.

Keyfiyât: Nitelikler, vaziyetler.

Mâbud: Kendisine ibadet edilen zât, ilâh.

Mâbudiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığın yaptığı her türlü ibadetin sahibi olması.

Makâsıd-ı rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın varlığı idare ve gözetme-sindeki maksatlar, gayeler.

Mâlik: Sahip.

Mâlikiyet: Sahiplik, sahip olma.

Medh ü senâ: Övme, yüceltme.

Müntehâ: Son, sınır.

Netice-i hilkat: Yaratılış neticesi, gayesi.

Perestîşlik: Tapmak, gönülden

bağlanmak.

Saltanat-ı rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın kâinatı kuşatan hâkimiyeti, yönetimi.

Temlik etmek: Bir hakkı başkasına vermek. Mülk sahibi yapmak.

Ubûdiyet: Kulluk.

Ulûhiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığı kendine itaat ve ibadet ettiren hâkimiyeti.

Zahr-ı kalb / kuvve-i hâfıza: Ezber melekesi / hâfıza kuvveti.

ve in'amı ve hediyesi ve fiili olduğunu göstermek için Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan, ^(Hâşiye) tekrar ile rızkı¹ ve hidayeti² ve şifayı³ Zât-ı Vâcibu'l-vücûd'a veriyor.. ve "onları ihsan etmek, ona mahsus ve ona münhasırdır" diyor ve gayet şiddetle gayrın müdahalesini reddediyor.

Evet, ebedî bir dâr-ı saadeti kazandıran iman nimetini veren, elbette ve her hâlde o dâr-ı saadeti halkeden ve imanı ona anahtar yapan bir Zât-ı Zülcelâl'in nimeti olabilir. Başkası bu derece büyük bir nimetin mün'imi olarak mâbudiyetin en büyük penceresini kapayıp, en ehemmiyetli vesilesini kapamaz ve çalamaz.

Elhâsil: Şecere-i hilkatın en müntehâsındaki en cüz'î ahvâl ve semerât, iki cihetle tevhide ve vahdete işaret ve şehâdet ederler:

Birincisi: Rubûbiyetin kâinattaki maksatları onlarda tecemmû.. ve gayeleri onlarda temerküz.. ve ekser esmâ-yı hüsnânın cilveleri ve zuhurları ve taayyünleri ve hilkat-i mevcudâtın neticeleri ve faydaları onlarda içtima ettiğinden onların her birisi, bu temerküz noktasından der: "Ben bütün kâinatı halkeden zâtın malıyım, fiiliyim, eseriyim."

İkinci cihet ise: O cüz'î meyvenin kalbi, hem hadisçe zahr-ı kalb⁴ denilen insanın hâfızası, ekser envân bir çeşit muhtasar fihristesi.. ve bir küçük numûne haritası.. ve şecere-i kâinatın bir mânevî çekirdeği.. ve ekser esmâ-yı ilâhiyenin incecik bir aynası olduğu, hem o kalbin ve hâfızanın emsalleri ve sikkeleri bir tarzda bulunan bütün kalblerin ve hâfızaların kâinat yüzünde müstevliyâne

Hâşiye: Meselâ ^{1*} إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ

^{*1}"Bütün mahlûkların rızıklarını veren, kâmil kuvvet ve tam iktidar sahibi olan Allah Teâlâdır." (Zâriyât Sûresi, 51/58).

- 1 Rızkı Allah'ın verdiğiine dair bkz.: Bakara Sûresi, 2/22, 60; Nisâ Sûresi, 4/5; Mâide Sûresi, 5/88; ...
- 2 Hidayeti Allah'ın verdiğiine dair bkz.: Bakara Sûresi, 2/142, 213, 272; Âl-i İmran Sûresi, 3/73; Mâide Sûresi, 5/16; En'âm Sûresi, 6/71, 88; ...
- 3 Şifayı Allah'ın verdiğiine dair bkz.: Şuarâ Sûresi, 26/80.
- 4 Bkz.: Buhârî, Fezâilü'l-Kur'ân 22, Nikâh 14, 35; Müslim, Nikâh 76; Nesâî, Nikâh 62; Dârimî, Fezâilü'l-Kur'ân 33.

Dâr-ı saadet: Mutluluk yurdu, cennet hayatı.

Esmâ-yı hüsnâ / esmâ-yı ilâhiye: Cenab-ı Hakk'ın güzel isimleri.

Hilkat-i mevcudât: Varlığın yaratılışı.

İntişar: Yayılma.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini

yapmaktan âciz bırakan Kur'ân-ı Kerim.

Münhasır: Özel, O'na ait.

Mün'im: Nimet veren, Hz. Allah.

Müstevliyâne: İstilâ eder, her tarafı kaplar tarzda.

Semerât: Meyveler, neticeler.

Şecere-i kâinat: Varlık ağacı.

Taayyün: Belli olma, bir varlık olarak belirme.

Tecemmû / içtima: Toplanma, bir araya gelme.

Temerküz: Toplanma, odaklanma, yoğunlaşma.

Zât-ı Vâcibu'l-vücûd: Varlığı kendinden ve kesin olan Hz. Allah.

Zât-ı Zülcelâl: Yüceler Yücesi Ulu Zât.

intişarları, elbette bütün kâinatı kabza-yı tasarrufunda tutan bir zâta bakar ve “yalnız onun eseriym ve onun sanatıym” derler.

Elhâsıl: Nasıl ki bir meyve, faydalılığı cihetiyle tamam ağacının mâlikine bakar.. ve çekirdeği cihetiyle bütün o ağacın ecza ve âzâ ve mahiyetine nazar eder.. ve bütün emsalinde aynı bulunan yüzündeki sikkesi cihetiyle o ağacın bütün meyvelerini temâşâ eder: “Biz biriz ve bir elden çıkmışız, birtek zâtın malıyız. Ve birimizi yapan, elbette umumumuzu o yapar.” derler. Öyle de daire-i kesretin nihâyetlerindeki zihayat.. ve zihayatın ve hususan insanın yüzündeki sikke.. ve kalbindeki fihristiyet.. ve mahiyetindeki neticelik ve meyvelik cihetiyle, doğrudan doğruya bütün kâinatı kabza-yı rubûbiyetinde tutan zâta bakar ve vahdetine şehâdet eder.

Vahdâniyetin İkinci Muktazîsi

Vahdette vücûb derecesinde bir sühûlet, bir kolaylık.. ve şirkte, imtinâ derecesinde bir suûbet ve müşkülât bulunmasıdır. Bu hakikat ise İmam Ali (*radıyallâhü anhî*)’ın tabirince Sirâcû’n-Nur’un çok risalelerinde ve bilhassa Yirminci Mektup’ta tafsilen ve Otuzuncu Lem’a’nın Dördüncü Nüktesi’nde icmâlen gayet kat’î ve parlak bir surette isbat ve izah edilmiş ve gayet kuvvetli burhanlar ile gösterilmiştir ki:

Bütün eşya birtek zâta verilse; bu kâinatın icadı ve tedbiri, bir ağaç kadar kolay.. ve bir ağacın halkı ve inşası, bir meyve kadar sühûletli.. ve bir baha-rın ibda’ı ve idaresi, bir çiçek kadar âsân.. ve hadsiz efradı bulunan bir nev’in terbiyesi ve tedbiri, bir fert kadar müşkülâtsiz olur.

Eğer şirk yolunda esbab ve tabiata verilse; bir ferdin icadı, bir nevi, belki neviler kadar.. ve bir çiçeğin hayattar ibda’ı ve techizi, bir bahar, belki baharlar kadar.. ve bir meyvenin inşası ve ihyası, bir ağaç, belki yüz ağaç kadar.. ve bir ağacın icad ve inşası ve ihya ve idare ve terbiye ve tedbiri kâinat kadar, belki daha ziyade müşkül olur.

Âsân: Kolay.

Burhan: Delil.

Esbap: Sebepler.

Fihristiyet: Bir fihrist veya katalog gibi pek çok şeyin özünü içinde barındırır olma.

Halk: Yoktan yaratma.

İbda’: Örneği, benzeri olmayan bir şey var etme, yaratma.

İcad: Var etme, yaratma.

İcmâlen: Kısaca, özet olarak.

İhyâ: Hayat verme, diriltme.

İmtinâ: İmkansızlık, mümkün olmayış.

İnşâ: Değişik ve farklı unsurları bir araya getirerek yaratma.

Kabza-yı tasarruf / kabza-yı rubûbiyet: Tasarrufu altında, yönetimi altında.

Müşkülât: Müşküller, problemler.

Sirâcû’n-nur: “Nur kandili, lambası” anlamında Bediüzzaman Hazretleri’nin Nur Risaleleri’ne verilen diğer bir ad.

Suûbet: Güçlük, zorluk.

Sühûlet: Kolaylık.

Şirk: Cenâb-ı Hakk’a eş, ortak koşma.

Tafsilen: Genişçe, ayrıntılı.

Tedbir: İdare etme, düzenleme.

Temâşâ etmek: Bakmak, seyretmek.

Vahdet: Cenâb-ı Hakk’ın birliği.

Vücûb: Gerekliklik, zarurîlik.

Madem Sirâcü'n-Nur'da hakikat-i hâl böyle isbat edilmiş ve madem bilmüşâhede gözümüz önünde görüyoruz ki, gayet derecede sanatlı ve kıymet-tarlık ile beraber nihâyet derecede bir mebzuliyet var. Ve her bir zîhayat fevkalâde mu'cizâne ve harika ve çok cihazatları bulunan birer makine-i acîbe olmakla beraber, sehâvet-i mutlaka içinde kibrit çakar gibi bir sürat-i harika ile gayet derecede kolaylık ve sühûlet ve külfetsiz bir surette vücûda geliyorlar. Elbette, bizzarure ve bilbedâhe gösterir ki; o mebzuliyet ve o sühûlet, vahdetten ve birtek zâtın işleri olmasından ileri geliyor. Yoksa değil ucuzluk ve çokluk ve çabukluk ve kolaylık ve kıymettarlık, belki şimdi beş para ile alınan bir meyve, beş yüz lira ile alınmayacaktı; belki bulunmayacak derecede nâdir olacaktı. Ve şimdi saati kurmak ve elektriğin düğmelerine dokunmakla işleyen muntazam makineler gibi vücûdları, îcadları kolay ve âsân olan zîhayat şeyler; imtinâ derecesinde suûbetli, müşkülâtli olacak ve bir günde ve bir saatte ve bir dakikada bütün cihazat ve şerâit-i hayatıyla vücûda gelen bir kısım hayvanlar bir senede, belki bir asırda, belki hiç gelmeyecekti.

Sirâcü'n-Nur'un yüz yerinde en muannid bir münkiri dahi susturacak bir kat'iyetle isbat edilmiş ki; bütün eşya birtek Zât-ı Vâhid-i Ehad'e verilse, birtek şey gibi kolay ve çabuk ve ucuz olur. Eğer esbaba ve tabiata dahi hisse verilse, birtek şeyin îcadı bütün eşya kadar çetin ve geç ve ehemmiyetsiz ve pahalı olacak. Bu hakikatin burhanlarını görmek istersen Yirminci ve Otuz Üçüncü Mektup'lara ve Yirmi İkinci ve Otuz İkinci Sözlere ve tabiata dair Yirmi Üçüncü ve ism-i âzama dair Otuzuncu Lem'alar'a ve bilhassa Otuzuncu Lem'a'nın İsm-i Ferd ve İsm-i Kayyûm'a dair Dördüncü ve Altıncı Nükteler'ine baksan göreceksin ki, iki kere iki dört eder kat'iyetinde bu hakikat isbat edilmiştir. Burada o yüzer burhanlarından bir tanesine işaret edilecek, şöyle ki:

Eşyanın îcadı; ya ademden olur, ya terkip suretinde sâir anâsırdan ve mevcudâtın toplanır. Eğer birtek zâta verilse, o vakit her hâlde o zâtın her şeye muhit bir ilmi ve her şeye müstevlî bir kudreti bulunacak. Ve bu surette

Adem: Yok, yokluk.

Anâsır: Unsurlar, maddeler, elementler.

Bilbedâhe: Açıkça, besbelli.

Bilmüşâhede: Bizzat şahit olarak.

Bizzarure: Zaruri, kesin olarak.

Hakikat-ı hâl: Asıl hâl, gerçek durum.

Makine-i acîbe: Harika, orijinal makine.

Mebzûliyet: Bolluk.

Muannid: İnatçı.

Muhit: Şümüllü, kapsamlı, her şeyi kuşatan.

Münkir: İnkâr eden, kâfir.

Müstevlî: İstîlâ eden, her tarafı kuşatan.

Sehâvet-i mutlaka: Büyük, sınırsız bir cömertlik.

Şerâit-i hayat: Varlığın hayatını sürdürmesi için ihtiyacı olan her şey. Hayat şartları.

Zât-ı Vâhid-i Ehad: Bir ve tek olan Zât, Hz. Allah.

onun ilminde suretleri ve vücûd-u ilmîleri bulunan eşyaya vücûd-u haricî vermek ve zâhir bir ademden çıkarmak ise, bir kibrit çakar gibi veya göze görünmeyen bir yazı ile yazılan bir hattı göze göstermek için, gösterici bir maddeyi üstüne geçirmek ve sürmek gibi veya fotoğrafın aynasındaki sureti kâğıt üstüne nakleden kolay ameliyat gibi gayet kolay bir surette Sâni'in ilminde plânları ve programları ve mânevî miktarları bulunan eşyayı, "emr-i kün feyekûn"¹ ile adem-i zâhirîden vücûd-u haricîye çıkarır.

Eğer inşâ ve terkip suretinde olsa ve hiçten, ademden îcad etmeyip belki anâsırdan ve etraftan toplamak suretiyle yapsa; yine nasıl ki bir taburun istirahat için her tarafa dağılmış olan efradlarının bir boru sadâsıyla toplanmaları ve muntazam bir vaziyete girmeleri ve o sevkiyatı teshil ve o vaziyeti muhafaza hususunda bütün ordu kendi kumandanının kuvveti ve kanunu ve gözü hükmünde olduğu gibi, aynen öyle de Sultan-ı kâinatın kumandası altındaki zerreler, onun kaderî ve ilmî düsturlarıyla ve müstevlî kudretinin kanunlarıyla ve temas ettikleri sâir mevcudât dahi, o Sultan'ın kuvveti ve kanunu ve memurları gibi teshilâtçı olarak o zerreler sevk olunup gelirler. Bir zîhayatın vücudunu teşkil etmek için ilmî, kaderî birer mânevî kalıp hükmünde bir miktar-ı muayyen içine girerler, dururlar.

Eğer eşya, ayrı ayrı ellere ve esbaba ve tabiat gibi şeylere havale edilse –o hâlde, bütün ehl-i aklın ittifakıyla– hiçbir sebep; hiçbir cihetten, hiçten, ademden îcad edemez. Çünkü o sebebin muhit bir ilmi, müstevlî bir kudreti olmadığından o adem ise, yalnız zâhirî ve haricî bir adem olmaz; belki adem-i mutlak olur. Adem-i mutlak ise hiçbir cihetle menşe-i vücûd olamaz. Öyle ise her hâlde terkip edecek. Hâlbuki inşâ ve terkip suretinde bir sineğin, bir çiçeğin cesedini, cismini, zeminin yüzünden toplayıp ince bir elek ile eledikten sonra –binler müşkülâtla– o mahsus zerreler gelebilirler. Hem geldikten sonra dahi, o cisimde dağılmadan muntazam bir vaziyeti muhafaza etmek için –manevî

¹ "(O, bir şeyi yaratmak isteyince sadece) 'ol!' der, o da olur." (Bakara Sûresi, 2/117; Âl-i İmran Sûresi, 3/47,59; En'âm Sûresi, 6/73; Nahl Sûresi, 16/40; ...).

Adem-i mutlak: Mutlak yokluk. Hiçbir şekilde var olmama.

Adem-i zâhirî / haricî adem: Allah'ın ilminde var olup da henüz vücuda gelmemiş varlık.

Efrad: Fertler.

Emr-i kün feyekûn: Cenâb-ı Hakk'ın bir şeye "Ol!" deyince hemen oluvermesi. Bkz.: Âl-i İmran

S. 3/47, 59; En'am S. 6/73; Nahl S. 16/40...

Mânevî mikdar: Cenâb-ı Hakk'ın, sınırsız bir ilim, sonsuz bir kudretle varlığı yaratmasındaki plân, program, ölçü, kader.

Menşe-i vücûd: Var olma sebebi, var olma yeri.

Mikdar-ı muayyen: İlâhî ilim ve

kudretle belirlenen ölçü, kader.

Sâni': Yapan, sanatkâr.

Teshil / teshilât: Kolaylaştırma, kolaylaştırmalar.

Vücud-u haricî: Yokluktan çıkmış, yaratılmış varlık.

Vücûd-u ilmî: Allah'ın ilminde var olup da henüz yaratılmamış varlık.

ve ilmî kalıpları bulunmadığından– maddî ve tabiî bir kalıp, belki âzâları adedince kalıplar lâzımdır. Tâ ki o gelen zerreler, o cism-i zîhayatı teşkil etsinler.

İşte bütün eşyanın birtek zâta verilmesinde vücûb ve lüzum derecesinde bir kolaylık.. ve müteaddit esbaba verilmesinde imtinâ ve muhâl derecesinde müşkülâtlar bulunduğu gibi; her şey, Zât-ı Vâhid-i Ehad'e verilse nihâyet derecede ucuzluk içinde gayet derecede kıymettar ve fevkalâde sanatlı ve çok mânidar ve gayet kuvvetli olur.

Eğer şirk yolunda müteaddit esbaba ve tabiata havale edilse, nihâyet derecede pahalılık içinde, gayet derecede ehemmiyetsiz, sanatsız, manasız, kuvvetsiz olur. Çünkü nasıl bir adam, askerlik haysiyetiyle bir kumandan-ı âzama intisap ve istinad ettiğinden, hem bir ordu onun arkasında –lüzum olursa– tahşid edilebilir bir kuvve-i mâneviyeyi, hem o kumandanın ve ordunun kuvveti, onun ihtiyat kuvveti olmasıyla kuvve-i şahsiyesinden binler defa ziyade maddî bir kudreti, hem o ehemmiyetli kuvvetinin menâbîini ve cephânesini ordu taşıdığı için kendisi taşımaya mecbur olmadığından fevkalâde işleri yapabilecek bir iktidarı kazandığından o tek nefer, düşman olan bir müşiri esir ve bir şehri tehcir ve bir kaleyi teshir edebilir. Ve eseri, harika ve kıymettar olur. Eğer askerliği terkedip, kendi kendine kalsa, o harika kuvve-i mâneviyeyi ve o fevkalâde kudreti ve o mu'cizekâr iktidarı birden kaybederek, âdi bir başıbozuk gibi kuvve-i şahsiyesine göre cüz'î, kıymetsiz, ehemmiyetsiz işleri görebilir ve eseri de o nisbette küçülür.

Aynen öyle de tevhid yolunda her şey Kadîr-i Zülcelâl'e intisap ve istinad ettiğinden, bir karınca bir Firavun'u, bir sinek bir Nemrud'u¹, bir mikrop bir cebbârı mağlup ettikleri gibi; tırnak gibi bir çekirdek, dağ gibi bir ağacı omzunda taşıyarak o ağacın bütün âlât ve cihazatının menşei ve mahzeni, bir tezgâh olmakla beraber; her bir zerre dahi yüz bin sanatlarda ve tarzlarda bulunan

¹ Kibirlenerek kendini ilah ilan eden Nemrud'un ölümüne bir sineğin vesile olmasıyla ilgili olarak bkz.: İbni Kesîr, *el-Bidâye* 1/149.

Âdi: Basit, sıradan.

Âlât: Âletler.

Cism-i zîhayat: Canlı cisim.

İntisap: Bağlanma, mensup olma.

İstinad: Dayanma.

Kadîr-i Zülcelâl: Kudreti Sonsuz, Yüce Allah.

Kumandan-ı âzam: Pek büyük komutan.

Kuvve-i mâneviye: Mânevî güç.

Kuvve-i şahsiye: Şahsî güç, kuvvet.

Menâbî: Kaynaklar.

Menşe: Kaynak, memba.

Mu'cizekâr: Karşısındaki âciz bırakan.

Muhâl: İmkânsız.

Müşir: Mareşal.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Tahşid: Yığma, toplama, biriktirme.

Tehcir etmek: Göçe, sürgüne yollamak.

Teshir etmek: Emri altına almak, kendine bağlamak.

cisimleri ve suretleri teşkil etmek hizmetinde bulunmak olan hadsiz vazifele-ri, o intisap ve istinad ile görebilir. Ve o küçücük memurların ve bu incecik askerlerin mazhar oldukları eserler, gayet mükemmel ve sanatlı ve kıymetdar olur. Çünkü o eserleri yapan zât, Kadîr-i Zülcelâl'dir; onların ellerine vermiş, onları perde yapmış. Eğer şirk yolunda esbaba havale edilse; karıncanın ese-ri, karınca gibi ehemmiyetsiz.. ve zerrenin sanatı, zerre kadar kıymeti kalmaz ve her şey mânen sukut ettiği gibi maddeten dahi o derece sukut edecekti ki, koca dünyayı beş para ile kimse almazdı.

Madem hakikat budur ve madem her şey nihâyet derecede hem kıymet-
tar, hem sanatlı, hem mânidar, hem kuvvetli görünüyor.. gözümüzle görü-
yoruz. Elbette tevhid yolundan başka yol yoktur ve olamaz. Eğer olsa, bü-
tün mevcudâtı değiştirmek ve dünyayı ademe boşaltıp, yeniden ehemmiyet-
siz müzahrafâtla doldurmak lâzım gelecek; tâ ki şirke yol açılabilсин. İşte İmam
Ali'nin (*radiyallâhü anhı*) tabirince Sirâc'u'n-Nur ve Sirâc'u's-Sürc olan Resâili'n-
Nur'da tevhide dair beyan ve izah edilen yüzler burhanlardan birtek burha-
nın icmâlini işittin, ötekileri kıyas edebilirsin...

Tevhidin Üçüncü Muktazîsi

Her şeyde, hususan zîhayat masnûlardaki hilkat, fevkalâde sanatkârâne
olmakla beraber; bir çekirdek, bir meyvenin.. ve bir meyve, bir ağacın.. ve bir
ağaç, bir nev'in.. ve bir nev, bir kâinatın bir küçük numûnesi, bir misal-i mu-
sağğarı, bir muhtasar fihristesi, bir mücmel haritası, bir mânevî çekirdeği ve
ilmî düsturlar ile ve hikmet mizanları ile kâinattan süzülmüş, sağılmış, toplan-
mış birer câmî noktası ve mâyelik birer katresi olduğundan; onlardan birisini
îcad eden zât, her hâlde bütün kâinatı îcad eden aynı zâttır. Evet, bir kavun
çekirdeğini halkeden zât, bilbedâhe kavunu halkedendir. Ondan başkası ola-
maz ve olması muhâl ve imkânsızdır.

Evet, biz bakıyoruz, görüyoruz ki; kanda her bir zerre, o kadar muntazam
ve çok vazifeleri görüyor ki, yıldızlardan geri kalmıyor. Ve kanda bulunan her

Câmî: Kapsamlı, şümüllü.

Halk: Yaratma.

Hilkat: Yaratılış.

İcad: Var etme.

İcmâl: Özlü, kısa anlatım.

Masnû: Sanatlı olarak yaratılan
her bir varlık.

Mâye: Maya.

Misal-i musağğar: Küçük numû-
ne, örnek.

Muhtasar: Kısaltılmış, özetlenmiş.

Mücmel: Kısa, öz, hülâsa.

Müzahrafât: Çer çöp, pislik, süp-
rüntü v.b. şeyler.

Resâili'n-Nur: Nur Risaleleri.

Sirâc'u's-Sürc: "Lâmbaların lâm-

bası" anlamında Bediüzzaman
Hazretleri'nin Nur Risaleleri'ne
verilen diğer bir ad.

Sukut etmek: Düşmek, değer
kaybetmek.

Teşkil: Şekil verme, meydana
getirme.

bir küreyvât-ı hamrâ ve beyzâ, o derece şuurkârâne ceset için muhafaza ve iâşe hususunda öyle işleri görüyor ki, en mükemmel erzak memurlarından ve muhafaza askerlerinden daha mükemmeldir. Ve cisimdeki hüceyrelerinin her birisi, o derece muntazam muâmelâta ve vâridât ve sarfiyâta mazhardır ki, en mükemmel bir cesetten ve bir saraydan daha mükemmel idare edilir. Ve hayvanatın ve nebâtâtın her bir ferdi, yüzünde öyle bir sikkayı ve içinde ve sine-sinde öyle bir makineyi taşıyor ki; bütün hayvanları ve nebatları îcad eden bir zât, ancak o sikkayı o yüzde ve o makineyi o sine içinde yapabilir. Ve zî-hayattan her bir nevi, o derece zemin yüzünde muntazaman yayılmış vesâir nevilere münasebetdârâne karışmış ki; bütün o envâi birden îcad, idare, tedbir, terbiye etmeyen ve zemin yüzünü örten ve dört yüz bin nebatî ve hayvanî olan atkı ipleriyle dokunan gayet nakışlı ve sanatlı hayattar bir haliçeyi nesc ve îcad edemeyen, o tek nev'i îcad ve idare edemez. Daha bunlara başka şeyler kıyas edilse anlaşılır ki; kâinat mecmuası, halk ve îcad cihetinde tecezzî kabul etmez bir külldür.. ve tedbir ve rubûbiyet cihetinde inkısamı imkânsız bir küllîdir.

Bu Üçüncü Muktaizî, Sirâcü'n-Nur'un çok risalelerinde, hususan Otuz İkinci Söz'ün Birinci Mevkıf'ında o kadar kat'î ve parlak izah ve isbat edilmiştir ki; güneşin akisleri gibi her şeyin aynasında bir burhan-ı vahdet, temessül ve bir hüccet-i tevhid, in'ikâs ediyor. Biz o izaha iktifâen burada o uzun kısayı kısa kestik.

Burhan-ı vahdet / hüccet-i tevhid: Allah'ın birliğini gösteren, ilan eden delil.

Haliçe: Küçük halı.

Hüceyre: Hücrecik.

İâşe: Beslenme.

İktifâen: Yetinerek.

İn'ikâs: Yansıma, aksetme.

Küll: Parçaları, bölümleri, kendine ait mana ve değerleri tek başı-

na ifade edemeyen bütün.

Küllî: Parçaları, bölümleri, kendine ait mana ve değerleri tek başına ifade edebilen bütün.

Küreyvât-ı hamrâ ve beyzâ: Al ve akyuvarlar.

Münasebetdârâne: İlişkili bir tarzda.

Nesc etmek: Dokumak.

Rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her

şeyi kuşatan terbiye, idare ve hâkimiyeti.

Şuurkârâne: Şuurlu bir şekilde.

Tecezzî ve inkısam: Bölünme, parçalanma.

Tedbir: İdare etme, düzenleme.

Temessül: Görünme, belirme.

Vâridât - sarfiyât: Gelirler - giderler.

Üçüncü Makam

Bu makam, tevhidin üç küllî alâmetini icmâlen beyan edecek.

Vahdetin tahakkukuna ve vücuduna delâlet eden deliller ve alâmetler ve hüccetler, had ve hesaba gelmez. Onlardan binler burhanlar Sirâcü'n-Nur'da tafsilen beyan edildiğinden bu Üçüncü Makam'da yalnız üç küllî hüccetlerin icmâlen beyanıyla iktifâ edildi.

Birinci Alâmet ve Hüccet ki, وَحْدَهُ¹ Kelimesi Onun Neticesidir

Her şeyde bir vahdet var. Vahdet ise, bir vâhîde delâlet ve işaret eder. Evet, vâhid bir eser, bilbedâhe vâhid bir sâni'den sudûr eder. Bir, elbette birden gelir. Her şeyde bir birlik bulunduğundan, elbette birtek zâtın eseri ve sanatı olduğunu gösterir.

Evet bu kâinat, bin birlikler perdeleri içinde sarılı bir gül goncası gibidir. Belki esmâ ve ef'âl-i umumiye-i ilâhiyenin adedince vahdetleri giymiş birtek insan-ı ekberdir. Belki envâ-ı mahlûkât sayısınca dallarına vahdetler, birlikler asılmış bir şecere-i tûbâ-yı hilkattir.

Evet kâinatın idaresi bir.. ve tedbiri bir.. ve saltanatı bir.. ve sikkesi bir.. bir, bir, bir.. tâ binbir bir birler kadar..

Hem bu kâinatı çeviren isimler ve fiiller bir iken, her biri kâinatı veya ekserini ihata eder. Yani içinde işleyen hikmeti bir.. ve inâyeti bir.. ve

¹ O tek ve yektâdır.

Bilbedâhe: Açıkça, besbelli.

Delâlet: İspatlama, gösterme.

Ef'âl-i umumiye-i ilâhiye: Varlığı kuşatan ilâhî fiiller, icraatlar.

Envâ-ı mahlûkât: Varlıktaki türler.

Esmâ: İsimler.

İcmâlen: Kısaca, özet olarak.

İhata: İçine alma, kapsama, kuşatma.

İktifâ: Yetinme.

İnâyet: Cenab-ı Hakk'ın her şeyi

en mükemmel bir sistem, intizam ve denge içinde yaratması ve bu nizamı devam ettirmesi.

İnsan-ı ekber: Pek büyük bir insan.

Küllî: Şümûllü, kapsamlı.

Sâni': Yapan, sanatkâr.

Sirâcü'n-Nur: "Nur kandili, lambası" anlamında Bediüzzaman Hazretleri'nin Nur Risaleleri'ne verilen diğer bir ad.

Sudûr etmek: Meydana gelmek, çıkmak.

Şecere-i tuba-yı hilkat: Cennet-teki Tûbâ ağacına benzeyen varlık ağacı.

Tafsilen: Genişçe, ayrıntılı.

Tahakkuk: Gerçeklik, kesinlik.

Vahdet: Birlik. Allah'ın birliği.

Vâhid: Bir.

tanzimatı bir.. ve iâşesi bir.. ve muhtaçlarının imdatlarına koşan rahmet bir.. ve o rahmetin bir şerbetçisi olan yağmur bir ve hâkeza.. bir, bir, bir.. tâ binler bir birler..

Hem bu kâinatın sobası olan güneş bir.. lâmbası olan kamer bir.. aşıcısı olan ateş bir.. levâzımât deposu ve hazineli direği olan dağ bir.. sakacı ve sucusu bir.. ve bağları sulayan süngeri bir ve hâkeza.. bir, bir, bir.. tâ binbir birler kadar..

İşte âlemin bu kadar birlikleri ve vahdetleri, güneş gibi zâhir birtek Vâhid-i Ehad'e işaret ve delâlet eden bir hüccet-i bâhiredir. Hem kâinat unsurlarının ve nevilerinin her birisi bir olmasıyla beraber, zeminin yüzünü ihata etmesi ve birbirinin içine girmesi ve münasebetdârâne ve belki muâvenetkârâne birleşmesi, elbette mâlik ve sahip ve sâni'lerinin bir olmasına bir alâmet-i zâhiredir.

İkinci Alâmet ve Hüccet ki, لَا شَرِيكَ لَهُ¹ Kelimesini İntâc Ediyor

Bütün kâinatta zerrelere kadar her şeyde kusursuz bir intizam-ı ekmel ve noksansız bir insicam-ı ecmel ve zulümsüz bir mizan-ı âdilin bulunmasıdır. Evet kemâl-i intizam, insicam-ı mizan ise yalnız vahdetle olabilir. Müteaddit eller birtek işe karışırsa, karıştırır.

• Sen gel, bu *intizamın haşmetine* bak ki; bu kâinatı gayet mükemmel öyle bir saray yapmış ki, her bir taşı bir saray kadar sanatlı.. ve gayet muhteşem öyle bir şehir etmiş ki, hadsiz olan vâridat ve sarfiyatı ve nihâyetsiz kıymettar malları ve erzakı, bir perde-i gaybdan kemâl-i intizamla vakti vaktine umulmadığı yerlerden geliyor. Ve gayet mânidar öyle mu'cizâne bir kitaba çevirmiş ki, her bir harfi yüz satır ve her bir satırı yüz sahife ve her sahifesi yüz

¹ Ortağı yoktur.

Alâmet-i zâhire: Çok açık alâmet.
Haşmet: Büyüklük, ihtişam.
Hüccet-i bâhire: Apaçık delil.
İâşe: Besleme, yedirip içirme.
İnsicam-ı ecmel: Pek güzel uyum, harika işleyiş.
İnsicam-ı mizan: İlâhî terazinin harika, uyumlu işleyişi.
İntizam-ı ekmel: Pek mükemmel düzen, sistem.

Kemâl-i intizam: Sistemin, intizamın mükemmelliği.
Levâzımât: Gerekli malzemeler.
Mizan-ı âdil: Her şeyi tam kararda, doğru ve dengeli yapan ilâhî terazi.
Muâvenetkârâne: Birbirine yardım eder tarzda.
Mu'cizâne: Mu'cizeli bir şekilde.
Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Perde-i gayb: Gayba ait gerçeklerin, hadiselerin üzerini örten perde.
Vâhid-i Ehad: Bir ve tek olan Zât, Hz. Allah.
Vâridat - sarfiyat: Gelirler - giderler.

bâb ve her bâbı yüz kitap kadar manaları ifade eder. Hem bütün bâbları, sa-hifeleri, satırları, kelimeleri, harfleri birbirine bakar, birbirine işaret ederler.

• Hem sen gel, bu intizam-ı acîb içinde şu *tanzimin kemâline* bak ki; bu koca kâinatı tertemiz medenî bir şehir.. belki temizliğine gayet dikkat edilen bir güzel kasr.. belki yetmiş süslü hulleleri birbiri üstüne giymiş bir huri'l-in..¹ belki yetmiş, latîf, zînetli perdelere sarılmış bir gül goncası gibi pâk ve temizdir.

• Hem sen gel, bu intizam ve nezafet içindeki bu *mizanın kemâl-i adaletine* bak ki; bin derece büyümekle ancak görülebilen küçücük ve incecik mahlûkları ve huveynâtı ve bin defa küre-i arzdan büyük olan yıldızları ve güneşleri, o mizanın ve o terazinin vezniyle ve ölçüsüyle tartılır ve onlara lâzım olan her şeyleri noksansız verilir. Ve o küçücük mahlûklar, o fevkalâde büyük masnûlar ile beraber, o mizan-ı adalet karşısında omuz omuzadırlar. Hâlbuki o büyüklerden öyleleri var ki, eğer bir saniye kadar muvâzenesini kaybetse muvâzene-i âlemi bozacak ve bir kıyameti koparacak kadar bir tesir yapabilir.

• Hem sen gel; bu intizam, nezafet, mizanın içinde bu *fevkalâde cazibe-dar cemâle ve güzelliğe* bak ki; bu koca kâinatı gayet güzel bir bayram ve gayet süslü bir meşher ve çiçekleri yeni açılmış bir bahar şeklini vermiş ve koca baharı gayet güzel bir saksı, bir gül destesi yapmış ki; her bahara, zeminin yüzünde mevsim be mevsim açılan yüz binler nakışlı bir muhteşem çiçek suretini vermiş. Ve o baharda her bir çiçeği çeşit çeşit zînetlerle güzelleştirmiş. Evet, nihâyet derecede hüsün ve cemâlleri bulunan esmâ-yı hüsnânın güzel cilveleriyle kâinatın her bir nev'i, hatta her bir ferdi, kabiliyetine göre öyle bir hüsne mazhar olmuşlar ki; Hüccetü'l-İslâm İmam Gazâlî* demiş: *لَيْسَ فِي الْإِمْكَانِ أَبَدٌ مِمَّا كَانَ*² Yani: “Daire-i imkânda bu mükevvenâtta daha bedî,

¹ Cennette, yetmiş elbise giymiş halde bulunan hurilerle ilgili rivayetler için bkz.: Tirmizî, *Kıyâmet* 60, *Cennet* 5, 7; Dârimî, *Rikak* 108; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 2/23, 247, 316.

² Bkz.: Gazâlî, *İhyâu ulûmi'd-dîn* 4/258; İbni Arabî, *el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye* 1/53, 4/154, 6/392, 7/82, 8/221; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ* 19/337.

Bâb: Bölüm, kısım, bahis.

Bedî: Emsalsiz, benzersiz, harika.

Daire-i imkân: Varlıkları kendinden olmayan, yaratılan her şey. Varlık âlemi.

Esmâ-yı hüsnâ: Cenab-ı Hakk'ın güzel isimleri.

Hulle: Elbise, giysi.

Huri'l-in: İri gözlü, güzel cennet hûrisi.

Huveynât: Küçük canlılar.

Hüccetü'l-İslâm: “İslâm'ın Delili”

anlamında İmam Gazâlî'ye verilen bir unvan.

Hüsün / cemâl: Maddî, mânevî güzellik; zâhirî, bâtinî güzellik.

İntizam-ı acib: Harika, eşsiz intizam.

Kasr: Köşk, saray.

Kemâl-i adalet: Adaletin, denge-nin mükemmelliği.

Küre-i arz: Yerküre, dünya.

Latîf: Hoş, ince, güzel.

Masnû: Sanatlı olarak yaratılan

her bir varlık.

Muvâzene: Denge.

Muvâzene-i âlem: Kâinatın dengesi.

Mükevvenât: Yaratılmışlar, varlıklar.

Nezafet: Temizlik, paklık.

Tanzim: Düzenleme, belirli bir nizama koyma.

Vezn: Tartı, ölçü.

daha güzel yoktur.” İşte bu muhit ve cazibedar olan hüsün.. ve bu umumî ve harikulâde nezafet.. ve bu müstevlî ve şümûllü ve gayet hassas mizan.. ve bu ihatalı ve her cihette mu'cizâne intizam ve insicam, vahdete ve tevhide öyle bir hüccettir, bir alâmettir ki; gündüzün ortasındaki ziyanın güneşe işaretinden daha parlaktır.

.....

***Bu makama ait gayet mühim iki şıklı bir suâle
gayet muhtasar ve kuvvetli bir cevaptır.***

Suâlin Birinci Şıkkı: Bu makamda diyorsun ki; “Kâinatı, hüsün ve cemâl ve güzellik ve adalet ihata etmiştir.” Hâlbuki gözümüz önünde bu kadar çirkinliklere ve musibetlere ve hastalıklara ve beliyyelere ve ölümlere ne diyeceksin?

İcevap: Çok güzellikleri intâc veya izhar eden bir çirkinlik dahi, dolaşısıyla bir güzelliştir. Ve çok güzelliklerin görünmemesine ve gizlenmesine sebep olan bir çirkinliğin yok olması, görünmemesi, yalnız bir değil, belki müteaddit defa çirkindir. Mesela vâhid-i kıyasî gibi bir kubuh bulunmazsa, hüsünün hakikati birtek nevi olur; pek çok mertebeleri gizli kalır. Ve kubhun tedâhül ile mertebeleri inkişaf eder. Nasıl ki soğğun vücuduyla, hararetin mertebeleri ve karanlığın bulunmasıyla ziyanın dereceleri tezahür eder. Aynen öyle de cüz’î şer ve zarar ve musibet ve çirkinliğin bulunmasıyla, küllî hayırlar ve küllî menfaatler ve küllî nimetler ve küllî güzellikler tezahür ederler. Demek çirkinin îcadı çirkin değil, güzeldir. Çünkü neticelerin çoğu güzeldir. Evet, yağmurdan zarar gören tembel bir adam, yağmura rahmet nâminı verdiren hayırlı neticelerini hükümden ıskat etmez; rahmeti zahmete çeviremez.

Amma fenâ ve zeval ve mevt ise, Yirmi Dördüncü Mektup’ta gayet kuvvetli ve kat’î burhanlar ile isbat edilmiş ki: Onlar umumî rahmete ve ihatalı hüsne ve şümûllü hayra münâfi değiller, belki muktezalarıdır. Hatta şeytanın dahi, mânevî terakkiyât-ı beşeriye’nin zembereği olan müsabakaya ve

Beliyye: Belâ, musibet.

Cüz’î: Kismî, hususî, küçük.

Fenâ ve zeval: Bitme, sona erme, yok olma.

İskat etmek: Düşürmek, hükümsüz kılmak.

İcad: Var etme, yaratma.

İhata: İçine alma, kapsama, kuşatma.

İntâc: Netice verme, sebep olma.

İzhar: Gösterme.

Kubuh: Çirkinlik.

Küllî: Genel, kapsamlı, büyük.

Mevt: Ölüm.

Muhit: Şümullü, kapsamlı.

Mukteza: Gerek, sebep.

Münâfi: Aykırı, zıt.

Müstevlî: İstîlâ eden, her tarafı kuşatan.

Tedâhül: Karışma, içine girme,

müdahale etme.

Terakkiyât-ı beşeriye: İnsanlığın kazandığı ilerlemeler, gelişmeler.

Tezahür etmek: Görünmek, belirmek, ortaya çıkmak.

Vâhid-i kıyasî: Ölçek. Ölçmede kullanılan birim.

mücâhedeye sebep olduğundan, o nev'in îcadı dahi hayırdır, o cihette güzeldir. Hem hatta kâfir, küfür ile bütün kâinatın hukukuna bir tecavüz ve şerefini tahkir ettiğinden, ona cehennem azabı vermek, güzeldir. Başka risalelerde bu iki nokta tamamen tafsil edildiğinden burada bir kısa işaretle iktifâ ediyoruz.

Suâlin İkinci Şıkkı: ^(Hâsiye) Haydi, şeytana ve kâfire ait bu cevabı, umumî noktasında kabul edelim. Fakat Cemîl-i Mutlak ve Rahîm-i Mutlak ve Hayr-ı Mutlak olan Zât-ı Ganiyy-i ale'l-ıtlak, nasıl oluyor ki; bîçâre cüz'î fertleri ve şahısları musibete, şerre, çirkinliğe mübtelâ ediyor?

Elcevap: Ne kadar iyilik ve güzellik ve nimet varsa, doğrudan doğruya o Cemîl ve Rahîm-i Mutlak'ın hazine-i rahmetinden ve ihsânât-ı hususiyesinden gelir.¹ Ve musibet ve şerler ise, saltanat-ı rubûbiyetin âdetullah nâmı altında ve küllî iradelerin mümessilleri olan umumî ve küllî kanunlarının çok neticelerinden tek-tük cüz'î neticeleri olmasından, o kanunlar cereyanının cüz'î muktezaları olduğundan, elbette küllî maslahatlara medar olan o kanunları muhafaza ve riayet etmek için o şerli, cüz'î neticeleri dahi halkeder. Fakat o cüz'î ve elîm neticelere karşı, imdâdât-ı hâssa-yı rahmâniye ve ihsânât-ı hususiye-yi rabbâniye ile musibete düşen efradın feryatlarına ve beliiyelere giriftar olan eşhasın istigâselerine yetişir. Ve Fâil-i Muhtar olduğunu ve her bir şeyin her bir işi, onun meşietine bağlı bulunduğunu.. ve umum kanunları dahi, daima irade ve ihtiyârına tâbi bulunmalarını.. ve o kanunların tazyikinden feryat eden fertleri, bir Rabb-i Rahîm'in dinlediğini.. ve imdatlarına ihsanıyla yettiğini göstermekle esmâ-yı hüsnânın kayıtsız ve hadsiz cilvelerine, hadsiz

Hâsiye: Bu ikinci şıkkın cevabı çok mühimdir, çok evhamı izale eder.

¹ Bkz.: "Ey insan! Sana gelen her iyilik Allah'tandır. Başına gelen her fenalık ise nefsendendir." (Nisâ Sûresi, 4/79).

Âdetullah: Cenâb-ı Hakk'ın icraatında uyguladığı kanunlar.

Beliye: Belâ, musibet.

Cemîl-i Mutlak: Bütün güzelliklerin mutlak sahibi, Güzeller Güzeli Hz. Allah.

Elîm: Elem veren, üzücü.

Eşhas: Şahıslar, fertler.

Fâil-i Muhtar: İstedliğini dilediği gibi yapan Hz. Allah.

Giriftar olmak: Tutulmak, yakalanmak.

Halketmek: Yaratmak.

Hayr-ı Mutlak: Yaptığı, yarattığı her şeyde mutlaka birçok hayırlar lûtfeden Hz. Allah.

İhsânât-ı hususiye: Hususi ihsan-

lar, iyilikler.

İhsânât-ı hususiye-yi rabbâniye: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesiyle varlığın her türlü husûsî ihtiyaçlarına lûtfettiği ihsanlar.

İhtiyâr: İrade etme, dileme.

İktifâ etmek: Yetinmek.

İmdâdât-ı hâssa-yı rahmâniye: Cenâb-ı Hakk'ın sınırsız şefkati, engin rahmetiyle varlığın her türlü husûsî ihtiyaçlarına lûtfettiği yardımlar.

İstigâse: Sıkışık veya zor durumda kalan birinin yardım istemesi. İmdat çağırısı.

Maslahat: Fayda, menfaat.

Mücâhede: Gayret etme, çabalamak.

Mümessil: Temsil eden.

Rabb-i Rahîm: Engin şefkati ve sonsuz rahmetiyle kullarını gözetken Hz. Allah.

Rahim-i Mutlak: Sonsuz, sınırsız şefkat ve merhamet sahibi Hz. Allah.

Saltanat-ı rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın kâinatı kuşatan hâkimi-yeti, yönetimi.

Zât-ı Ganiyy-i ale'l-ıtlak: Her şeyin mutlak, yegâne sahibi; hiçbir şeye ihtiyacı olmayan Hz. Allah.

ve kayıtsız bir meydan açmak için o küllî âdetullah düsturlarının ve o umumî kanunların şüzûâtıyla ve hem şerli, cüz'î neticeleriyle hususî ihsânât ve hususî teveddüdât, yani sevdirmekle hususî tecelliyât kapılarını açmıştır.

.....

Bu ikinci alâmet-i tevhid, Sirâcü'n-Nur'un belki yüz yerlerinde beyan edildiğinden, burada hafif bir işaretle iktifâ ettik.

Üçüncü Hüccet ve Alâmet, لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ¹ ile İşaret Edilen Had ve Hesaba Gelmeyen Tevhid Sikkeleridir

Evet her şeyin yüzünde –cüz'î olsun, küllî olsun– zerrâtta tâ seyyârâta kadar öyle bir sikke var ki; aynada güneşin cilvesi, güneşi gösterdiği gibi.. öyle de o sikke aynası dahi, Şems-i Ezel ve Ebed'e işaret ederek, vahdetine şehâdet eder. O hadsiz sikkelerden pek çokları Sirâcü'n-Nur'da tafsilen beyan edildiğinden burada yalnız kısa bir işaretle üç tanesine bakacağız, şöyle ki:

Mecmû-u kâinatın yüzüne, envân birbirine karşı gösterdikleri teâvün, tesânüd, teşâbüh, tedâhülден мүреккек geniş bir sikke-i vahdet konulduğu gibi.. zeminin yüzüne de, dört yüz bin hayvanî ve nebatî tâifelerden мүреккек bir ordu-yu sübhânînin ayrı ayrı erzak, esliha, elbise, tâlimat, terhisat cihetinde gayet intizam ile hiçbirini şaşırmayarak, vakti vaktine verilmesiyle koyduğu o sikke-i tevhid misillü.. insanın yüzüne de, her bir yüzün umum yüzlere karşı birer alâmet-i fârika bulunmasıyla koyduğu sikke-i vahdâniyet gibi.. her bir masnûun yüzünde –cüz'î olsun küllî olsun– birer sikke-i tevhid ve her bir mahlûkun başında

¹ “Mutlak hakimiyet O'nundur, bütün hamd de O'na aittir.” (Tegâbüñ Sûresi, 64/1). Ayrıca bkz.: Tirmizî, *Deavât* 36; Nesâî, *Menâsik* 163; İbni Mâce, *Ticârât* 40.

Alâmet-i fârika: Ayırıcı özellik.

Alâmet-i tevhid: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini gösteren alâmet, delil.

Cüz'î-küllî: Küçük-büyük. Az-çok.

Envâ: Türler, çeşitler.

Esliha: Silahlar. Cenâb-ı Hakk'ın her varlığa lütfettiği farklı savunma organları.

Masnû: Sanatlı olarak yaratılan her bir varlık.

Mecmû-u kâinat: Bütün varlıklar. Varlıkların tamamı.

Misillü: Gibi.

Müreккек: Bir araya gelmiş, karışmış.

Ordu-yu sübhânî: Cenâb-ı Hakk'ın kusursuz, benzersiz icraatlarına ayna olan varlık ordusu.

Seyyârât: Gezegenler.

Sikke-i vahdaniyet / hâtem-i vahdet: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini gösteren mühür, damga.

Şems-i Ezel ve Ebed: Bütün ışıkların kaynağı, batmayan, kaybolmayan, güneşler güneşi Hz. Allah.

Şüzûât: İstisnalar. Kanunlara, kurallara girmeyen durumlar.

Teâvün: Yardımlaşma.

Tecelliyât: Tecellîler. Cenâb-ı

Hakk'ın isim ve sıfatlarının varlık-taki tecellîleri, yansımaları.

Tedâhül: Karşıma, iç içe geçme.

Tesânüd: Dayanışma.

Teşâbüh: Birbirine benzeme.

Tevhid sikkesi / sikke-i vahdet: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini gösteren mühür, damga.

Vahdet: Allah'ın birliği.

Zerrât: Atom veya molekül gibi maddenin çok küçük parçaları.

–büyük olsun, küçük olsun, az ve çok olsun– birer hâtem-i ehadiyet müşâhede edilir. Ve bilhassa zîhayat mahlûkların sikkeleri çok parlaktırlar. Belki her bir zîhayat kendisi dahi birer sikke-i tevhid, birer hâtem-i vahdet, birer mühr-ü ehadiyet, birer turra-yı samediyettirler.

Evet her bir çiçek, her bir meyve, her bir yaprak, her bir nebat, her bir hayvan; öyle bir mühr-ü ehadiyet, birer hâtem-i samediyettir ki, her bir ağacı birer mektub-u rabbânî.. ve her bir tâife-i mahlûkâtı birer kitab-ı rahmânî.. ve her bir bahçeyi, birer ferman-ı sübhânî suretine çevirerek, o ağaç mektubuna, çiçekleri adedince mühürler ve meyveleri sayısınca imzalar ve yaprakları miktarınca turralar basılmış. Ve o nev ve tâife kitabına dahi, onun kâtibini göstermek, bildirmek için fertleri adedince hâtemler basılmış. Ve o bahçe fermanına, onun sultanını tanıttırmak, tarif etmek için o bağ içinde bulunan nebat, ağaç, hayvan sayısınca sikkeler basılmış. Hatta her bir ağacın mebdeinde ve müntehâsında ve üstünde ve içinde ¹ هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ isimlerinin işaret ettikleri dört sikke-i tevhid var:

• İsm-i Evvel ile işaret edildiği gibi, her bir meyvedar ağacın menşe-i aslîsi olan çekirdek, ^(Hâşiye) öyle bir sandukçadır ki; o ağacın programını ve fihristesini ve plânını.. ve öyle bir tezgahtır ki, onun cihâzâtını ve levâzımâtını ve

Hâşiye: Eski zamandan beri darb-ı mesel olarak umumun dilinde ve lisan-ı nâsta gezen şu “çekirdekten yetişme” sözü bu risâlenin müellifine bir işaret-i gaybiye-yi örfiye denilebilir. Çünkü Risâle-i Nur hâdimi olan şahıs, Kur’ânın feyziyle **çekirdek ve çiçekte** tevhid için iki mirac-ı mârifet keşfederek tabiiyyûnları boğan aynı yerde âb-ı hayat bulmuş ve çekirdekten hakikate ve nur-u mârifete yetişmiş. Ve bu iki şeyin Risâle-i Nur’da ziyade tekrarları bu hikmete binâendir.

¹ “Evvel O’dur, Âhîr O. Zâhîr O’dur, Batın O...” (Hadîd Süresi, 57/3).

Binâen: Bunun üzerine, bundan dolayı.

Cihâzât: Cihazlar, donanımlar.

Darb-ı mesel: Atasözü, halk deymi.

Ferman-ı sübhânî: Cenâb-ı Hakk’ın kusursuz, mükemmel icraatlarını netice veren yüce buyruğu, kanunu.

Feyz: Bereket, ihsan, lütuf.

Hâdim: Hizmetkâr, hizmetçi.

Hâtem-i ehadiyet / mühr-ü ehadiyet: Cenâb-ı Hakk’ın tek, yegâne, benzersiz olduğunu gösteren mühür, damga.

İşaret-i gaybiye-yi örfiye: Kime ait olduğu tam olarak bilinmeyen herkesin kullandığı işaret.

Kitab-ı rahmânî: Cenâb-ı Hakk’ın sonsuz rahmet ve şefkatini, pek çok manalarla ifade eden bir kitap hükmündeki her bir varlık.

Levâzımât: Gerekli olan her şey.

Lisan-ı nâs: İnsanların dili, halk ağızı.

Mebde / ibtida: Baş, başlangıç noktası.

Mektub-u rabbânî: Cenâb-ı Hakk’ın sınırsız idare ve hâkimiyetini, birçok manayla ifade eden bir mektup hükmündeki her bir varlık.

Menşe-i aslî: Asıl kaynak. Esas çıkış yeri.

Mirac-ı mârifet / nur-u mârifet: Cenâb-ı Hakk’ı sıfat, isim ve fiil-

leriyle tanımaya, öğrenmeye vesile olan vasıta, nur.

Müellif: Yazan, telif eden.

Müntehâ: Son, bitiş noktası.

Müşâhede etmek: Görmek, şahit olmak.

Tabiiyyûn: Yaratmayı tabiata vererek Allah’ı inkâr eden kimseler.

Taife-i mahlûkat: Varlık grupları.

Turra-yı samediyet / hâtem-i samediyet: Varlığın her türlü ihtiyaçlarının her zaman aynı Zât tarafından karşılandığını gösteren imza, mühür.

teşkilâtını.. ve öyle bir makinedir ki, onun ibtidâdaki incecik vâridatını ve latîfâne masârifini ve tanzimatını taşıyor.

- Ve İsm-i Âhir'le işaret edildiği gibi, her bir ağacın neticesi ve meyvesi, öyle bir tarifenâmedir ki; o ağacın eşkâlini ve ahvâlini ve evsafını.. ve öyle bir beyannâmedir ki, onun vazifelerini ve menfaatlerini ve hâssalarını.. ve öyle bir fezlekedir ki, o ağacın emsalini ve ensâlini ve nesl-i âtisini o meyvenin kalbinde bulunan çekirdekler ile beyan ediyor, ders veriyor.

- Ve İsm-i Zâhir'le işaret edildiği gibi, her ağacın giydiği suret ve şekil, öyle musannâ ve münakkaş bir hulledir, bir libastır ki; o ağacın dal ve budak ve âzâ ve eczasıyla tam kâmetine göre biçilmiş, kesilmiş, süslendirilmiş.. ve öyle hassas ve mizanlı ve mânidardır ki; o ağacı bir kitap, bir mektup, bir kaside suretine çevirmiştir.

- Ve İsm-i Bâtın ile işaret edildiği gibi, her ağacın içinde işleyen tezgâh, öyle bir fabrikadır ki; o ağacın bütün ecza ve âzâsını teşkil ve tedvir ve tedbirini gayet hassas mizanla ölçtüğü gibi, bütün ayrı ayrı âzâlarına lâzım olan maddeleri ve rızıkları, gayet mükemmel bir intizam altında sevk ve taksim ve tevzi ile beraber, akılları hayret içinde bırakan şimşek çakmak gibi bir sûrat.. ve saati kurmak gibi bir sühûlet.. ve bir orduya "Arş!" demek gibi bir birlik ve beraberlik ile o harika fabrika işliyor.

Elhâsıl: Her bir ağacın evveli, öyle bir sandukça ve program.. ve âhiri, öyle bir tarifenâme ve numûne.. ve zâhiri, öyle bir musannâ hulle ve bir münakkaş libas.. ve bâtını, öyle bir fabrika ve tezgâhtır ki; bu dört cihet öyle birbirine bakıyorlar ve dördün mecmûundan öyle bir sikke-i âzam, belki bir ism-i âzam tezahür eder ki, bilbedâhe bütün kâinatı idare eden bir Sâni-i Vâhid-i Ehad'den başkası o işleri yapamaz. Ve ağaç gibi her zîhayatın evveli, âhiri, zâhiri, bâtını birer sikke-i tevhid, birer hâtem-i vahdet, birer mühr-ü ehadiyet, birer turra-yı vahdâniyet taşıyor.

Ahvâl: Hâller, durumlar.
Beyannâme: Açıklama yazısı.
Bilbedâhe: Apaçık, besbelli.
Ensâl: Nesiller, soylar.
Eşkâl: Şekiller, biçimler.
Evsaf: Vasıflar, özellikler.
Fezleke: Özet, hülâsa, netice.
Hâssa: Özellik, hususiyet.
Hulle: Kıymetli, değerli elbise.
İsm-i âzam: Pek büyük bir isim.
Kâmet: Boy bos, endam.
Latîfâne: Pek hoş bir şekilde, na-

zikçe.
Libas: Elbise, giysi.
Mecmû: Hepsi, tamam.
Musannâ: Sanatlı.
Münakkaş: Nakışlı, işlemeli, desenli.
Nesl-i âti: Gelecek nesil.
Sâni-i Vâhid-i Ehad: Bir ve tek sanatkâr, Hz. Allah.
Sikke-i âzam: Pek büyük bir damga.
Sühûlet: Kolaylık.

Tanzimat: Düzenlemeler, ölçüler.
Tarifenâme: Kullanım kılavuzu.
Tedbir: İdare etme, düzenleme.
Tedvir: Çekip çevirme, idare etme.
Teşkil: Şekillendirme, oluşturma.
Teşkilât: Şekillenmeler, oluşturmalar.
Tevzi: Dağıtma.
Tezahür etmek: Görünmek, belirmek, ortaya çıkmak.
Vâridat - masârif: Gelirler - giderler.

İşte bu üç misaldeki ağaca kıyasen, bahar dahi çok çiçekli bir ağaçtır. Güz mevsiminin eline emanet edilen tohumlar, çekirdekler, kökler, İsm-i Evvel'in sikkesini.. ve yaz mevsiminin kucağına dökülen, eteğini dolduran meyveler, hububat ve sebzevatlar İsm-i Âhir'in hâtemini.. ve bahar mevsimi, huri'l-în misillü birbiri üstüne giydiği sündüs-misal hulleler ve yüz bin nakışlar ile süslenmiş fitrî libaslar İsm-i Zâhir'in mührünü.. ve baharın içinde ve zeminin batnında işleyen samedânî fabrikalar ve kaynayan rahmânî kazanlar ve yemekleri pişirttiren rabbânî matbahlar, İsm-i Bâtın'ın turrasını taşıyorlar.

Hatta her bir nevi, mesela nev-i beşer dahi bir ağaçtır. Kökü ve çekirdeği, mâzide.. ve semereleri, neticeleri müstakbelde olarak hayat-ı cinsiye ve beka-yı nev'î içinde gayet muntazam kanunların bulunması gibi; hâl-i hazır vaziyeti dahi, hayat-ı şahsiye ve hayat-ı içtimaiye düsturlarının hükmü altında bir sikke-i tevhid ve zâhirî karışıklıklar altında gizli, muntazam bir hâtem-i vahdet ve müşevveş ahvâl-i beşeriye altında mukadderât-ı hayatiye denilen kazâ ve kaderin düsturlarının hükmü altında bir mühr-ü vahdâniyet taşıyor.

Ahvâl-i beşeriye: İnsânî hâller.

Batn: İç, karın.

Beka-yı nev'î: Kendi türünün devam etmesi, varlığını sürdürmesi.

Fitri: Tabii, yaratılıştan gelen.

Hâl-i hazır: Şimdiki zaman, mevcut durum.

Hayat-ı cinsiye: Kendi cinsine, türüne ait hayat.

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.

Hayat-ı şahsiye: Şahsî, ferdî hayat.

Huri'l-în: İri gözlü, güzel cennet hûrisi.

Mukadderât-ı hayatiye: Kaderle belirlenmiş bütün bir hayat programı.

Müşevveş: Karışık, düzensiz.

Nev-i beşer: İnsanlık, insanoğlu.

Rabbânî: Cenâb-ı Hakk'ın "Rab" isminin eseri olan, O'nun muh-

teşem idare ve gözetimine vesile olan.

Rahmânî: Cenâb-ı Hakk'ın "Rahmân" isminin eseri olan, O'nun sonsuz rahmet ve şefkatini yansıtan.

Samedânî: Cenâb-ı Hakk'ın "Samed" isminin eseri olan, varlığın pek çok ihtiyaçlarını karşılayan.

Sündüs-misal: İpek gibi.

Hâtîme

Sırr-ı tevhid içinde sâir erkân-ı imaniyeye birer kelâmla kısacık birer işarettir.

Ey insan-ı gâfil! Gel bir kere düşün ve bu risalenin üç makamında beyan edilen Üç Meyve, Üç Muktaẓî, Üç Hücce't'i nazara al, bak ki:

• Bu kâinatta tasarruf eden.. ve en cüz'î bir şifayı ve en küçük bir şükrü dahi nazara alan.. ve sinek kanadı gibi en az bir sanatı, başkalarına havale etmeyen ve vermeyen ve lâkayt kalmayan.. ve en basit bir tohuma bir ağaç kadar vazifeler ve hikmetler takan.. ve kendi rahmâniyetini ve rahîmiyetini ve hakîmliğini her bir sanatıyla ihsas eden.. ve kendini her bir vesile ile tanıttıran.. ve her bir nimetle sevdiren bir Sâni-i Kadîr, Hakîm, Rahîm, Alîm hiç mümkün müdür ki ve hiçbir cihetle kabil midir ki, kâinatı mânen istilâ eden mehâsin-i hakikat-i Muhammediyeye (*aleyhissalâtü vesselâm*) ve tesbihat-ı Ahmediyeye (*aleyhissalâtü vesselâm*) ve envâr-ı İslâmiyeye karşı lâkayt kalsın?

• Ve hiçbir cihetle mümkün müdür ki, bütün masnûâtını yaldızlayan.. ve bütün mahlûkâtını sevindiren.. ve kâinatı ışıkladıran.. ve semâvât ve arzı velveleye veren.. ve küre-i arzın yarısını ve nev-i beşerin beşte birini on dört asır bilâ-fâsıla saltanat-ı maddiye ve mâneviyesi altına alan.. ve daima o muhteşem saltanatı Hâlık-ı kâinat hesabına ve nâmına süren

Arz / küre-i arz: Yeryüzü, yerküre.

Bilâ-fâsıla: Aralıksız, kesintisiz.

Envâr-ı İslâmiye: İslâm'a ait nur-lar.

Erkân-ı imaniye: İman esasları, şartları.

Hâlık-ı kâinat: Kâinatın Yaratıcısı.

İhsas etmek: Hissettirmek, duyurmak.

İstilâ: Yayılma, kuşatma.

Masnûât: Her biri bir sanat eseri olan varlıklar. Allah'ın yarattığı her şey.

Mehâsin-i hakikat-i Muhammediye: Peygamber Efendimiz'in

(s.a.s.) ibadetteki derinliği, rûhî yapısı, ahlâkı, karakteri gibi O'nu (s.a.s.) ifade eden bütün güzel özellikleri.

Nev-i beşer: İnsanlık, insanoğlu.

Rahîmiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her bir varlığa kendi hususiyetlerine göre ayrı ayrı merhamet etmesi.

Rahmâniyet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlığa canlı-cansız, mümin-kâfir ayırmadan merhamet etmesi.

Saltanat-ı maddiye ve mâneviye: Maddî, mânevî hükmetme, yönetme.

Sâni-i Kadîr, Hakîm, Rahîm, Alîm: Her şeyi sınırsız kudretiyle,

kusursuz hikmetiyle, sonsuz rahmetiyle ve her şeyi kuşatan ilmiyle mükemmel bir şekilde yapan, yaratan Hz. Allah.

Semâvât: Gökler, feza.

Sırr-ı tevhid: Cenâb-ı Hakk'ın birliğine inanmanın esası, özü.

Tesbihat-ı Ahmediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) yaptığı olduğu dualar, zikirler, tesbihler.

Velveleye vermek: Yüksek sesler çıkarp heyecan ve dikkatleri uyarmak.

risalet-i Ahmediye (*aleyhissalâtü vesselâm*), o Sâni'in en mühim bir maksadı, bir nuru, bir aynası olmasın? Hem Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*) gibi aynı hakikate hizmet eden enbiyalar dahi o Sâni'in elçileri ve dostları ve memurları olmasın? Hâşâ, mu'cizât-ı enbiya adedince hâşâ ve kellâ!..

• Hem hiçbir cihetle mümkün müdür ki, dal ve budak gibi en cüz'î bir şeye yüz hikmetleri ve meyveleri takan.. ve kendi rubûbiyetini fevkalâde hikmetleriyle ve umumî rahmâniyetiyle tanıttırıp, sevdiren bir Hâlık-ı Hakîm-i Rahîm, kudretine nisbeten bir bahar kadar kolay olan haşri getirmeyerek; bir dâr-ı saadet, bir menzil-i bekâ açmayıp, bütün hikmetlerini ve rahmetlerini hatta rubûbiyetini ve kemâlâtını inkâr etsin ve ettirsin ve çok sevdiği bütün mahbub mahlûklarını ebedî bir surette idam etsin? Hâşâ, yüz bin defa hâşâ!.. O Cemâl-i Mutlak, böyle bir kubh-u mutlaktan yüz binler derece münezzeh ve mukaddestir.

Uzunca Bir Hâşiye

Haşir münasebetiyle bir suâl: Kur'ân'da mükerreren **إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً** ¹ , hem **وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ** ² , وَاحِدَةً¹ fermanları gösteriyor ki; haşr-i âzam bir anda, zamansız vücuda geliyor. Dar akıl ise, bu hadsiz derece harika ve emsalsiz olan meseleyi iz'an ile kabul etmesine medar olacak meşhud bir misal ister.

Elcevap: Haşirde, ruhların cesetlere gelmesi var. Hem cesetlerin ihyası var. Hem cesetlerin inşası var. Üç meseledir.

¹ "Bütün olay, bir çağrıdan ibâret!" (Yâsin Sûresi, 36/29, 53).

² "Kıyametin oluş işi ise, başka değil, ancak göz açıp kapama (yahut daha da kısa bir anda) olup biter." (Nahl Sûresi, 16/77).

Cemâl-i Mutlak: Sınırsız, eksiksiz, kusursuz güzellik sahibi Hz. Allah.

Dâr-ı saadet: Mutluluk yurdu, cennet hayatı.

Hâlık-ı Hakîm-i Rahîm: Her şeyi kusursuz hikmetiyle, sonsuz rahmetiyle yaratan Hz. Allah.

Hâşâ ve kellâ: Asla!.. Hayır, olmaz!..

Haşr-i âzam: Kıyâmetten sonra dirilip haşir meydanında toplanma.

İhya: Hayat verme, diriltme.

İnşa: Yapma, vücuda getirme, terkip etme.

İz'ân: İç kabul, tam olarak anlama, kavrama.

Kemâlât: Mükemmel sıfatlar. Eksiksiz, kusursuz işler, icraatlar.

Kubh-u mutlak: Son derece, tam bir çirkinlik.

Mahbub: Sevgili, sevilen.

Medar olmak: Sebep, vesile olmak.

Menzil-i bekâ: Ebediyet yurdu, sonsuzluk ülkesi.

Meşhud: Görünen, bilinen.

Mu'cizât-ı enbiya: Peygamberlerin gösterdikleri mu'cizeler.

Mukaddes: Yüce, kusursuz.

Mükerreren: Defalarca, devamlı bir şekilde.

Münezzeh: Uzak, beri, temiz.

Risalet-i Ahmediye: Efendimiz'in (s.a.s.) peygamberliği, elçiliği.

Rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan terbiye, idare ve hâkimiyeti.

Birinci Mesele: Ruhların cesetlerine gelmesine misal ise; gayet muntazam bir ordunun efradı, istirahat için her tarafa dağılmış iken, yüksek sadâli bir boru sesiyle toplanmalarıdır. Evet, İsrail'in borusu olan Sûr'u, ordunun borazanından geri olmadığı gibi ebedler tarafında ve zerreler âleminde iken ezel cânibinden gelen ¹ اَلْكُتْ بِرَبِّكُمْ hitabını işiten ve ² قَالُوا بَلَى ile cevap veren ervahlar, elbette ordunun neferâtından binler derece daha musahhar ve muntazam ve mutîdirler. Hem değil yalnız ruhlar, belki bütün zerreler dahi, bir ordu-yu sübhânî ve emirber neferleri olduğunu gayet kat'î burhanlarla Otuzuncu Söz isbat etmiş.

İkinci Mesele: Cesetlerin ihyası misali ise; çok büyük bir şehirde, şenlik bir gecede, birtek merkezden, yüz bin elektrik lâmbaları, âdeta zamansız, bir anda canlanmaları ve ışıklanmaları gibi; bütün küre-i arz yüzünde dahi, birtek merkezden yüz milyon lâmbalara nur vermek mümkündür. Madem Cenâb-ı Hakk'ın elektrik gibi bir mahlûku ve bir misafirhânesinde bir hizmetkârı ve bir mumdarı, Hâlık'ından aldığı terbiye ve intizam dersiyile bu keyfiyete mazhar oluyor. Elbette elektrik gibi binler nurânî hizmetkârlarının temsil ettikleri hikmet-i ilâhiyenin muntazam kanunları dairesinde haşr-i âzam tarfetü'l-aynda vücuda gelebilir.

Üçüncü Mesele: Ecsadın def'aten inşasının misali ise; bahar mevsiminde, birkaç gün zarfında nev-i beşerin umumundan bin derece ziyade olan umum ağaçların bütün yapraklarıyla beraber evvelki baharın aynı gibi birden, mükemmel bir surette inşaları ve yine umum ağaçların umum çiçekleri ve meyveleri ve yaprakları, geçmiş baharın mahsulatı gibi, berk gibi bir süratle îcadları.. hem o baharın mebdeleri olan hadsiz tohumcukların, çekirdeklerin, köklerin, birden beraber intibahları ve inkişafı ve ihyaları.. hem kemiklerden ibaret olarak ayakta duran emvât gibi bütün ağaçların cenazeleri bir

¹ “(Rabbin) ‘Ben sizin Rabbiniz değil miyim?’ buyurunca...” (A'râf Sûresi, 7/172).

² “...onlar da “elbette!” diye ikrar etmişlerdi.” (A'râf Sûresi, 7/172).

Berk: Şimşek.

Burhan: Delil.

Defaten: Bir defada, hemen, derhal.

Ecsad: Cesetler, bedenler.

Efrad: Fertler.

Emirber: Emir alan, söz dinleyen, itaatkâr.

Emvât: Ölüler.

Ervah: Ruhlar.

Hâlık: Yaradan, Hz. Allah.

Hikmet-i ilâhiye: İlâhî hikmet, gaye, maksat.

İcad: Var etme, yaratma.

İnkişaf: Açılma, gelişme.

İntibah: Uyanma.

Keyfiyet: Nitelik, hâl, vaziyet.

Mebde: Başlangıç, başlangıç noktası.

Mumdar: Mum tutan, ışık sağan.

Muntazam: Düzenli, düzgün.

Musahhar: Emre âmâde, hizmete hazır.

Mutî: İtaatkâr, söz dinleyen.

Neferât: Askerler.

Ordu-yu sübhânî: Cenâb-ı Hakk'ın kusursuz, benzersiz icratlarına ayna olan varlık ordusu.

Tarfetü'l-ayn: Göz açıp kapama sûresi.

emir ile def'aten "ba'sü ba'de'l-mevt" sırrına mazhariyetleri ve neşirleri.. hem küçücük hayvan tâifelerinin hadsiz efradlarının gayet derecede sanatlı bir surette ihyaları.. hem bilhassa sinekler kabilelerinin haşirleri ve bilhassa daima yüzünü, gözünü, kanadını temizlemekle bize abdesti ve nezafeti ihtar eden ve yüzümüzü okşayan gözümüz önündeki kabilenin bir senede neşrolan efradı, benîâdemîn Âdem zamanından beri gelen umum efradından fazla olduğu hâlde; her baharda sâir kabileler ile beraber birkaç gün zarfında inşaları ve ihyaları, haşirleri, elbette kıyamette ecsad-ı insaniyenin inşasına bir misal değil, belki binler misaldirler.

Evet dünya, dârü'l-hikmet ve âhiret, dârü'l-kudret olduğundan; dünyada Hakîm, Mürettib, Müdebbir, Mürebbî gibi çok isimlerin iktizasıyla dünyada îcad-ı eşya bir derece tedricî ve zaman ile olması, hikmet-i rabbâniyenin muktezasıyla olmuş.

Âhirette ise, hikmetten ziyade kudret ve rahmetin tezahürleri için maddeye ve müddete ve zamana ve beklemeye ihtiyaç bırakmadan birden eşya inşâ ediliyor. Burada bir günde ve bir senede yapılan işler, âhirette bir anda ve bir lemhada inşasına işareten Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan **وَمَا أَمُرُ السَّاعَةِ إِلَّا** **وَأَن يَكُنِ الْيَوْمَ لِلْعَاقِبَةِ عَلَيْهِ السُّلْطَانُ** ferman eder. Eğer haşrin gelmesini, gelecek baharın gelmesi gibi kat'î bir surette anlamak istersen, haşre dair Onuncu Söz ile Yirmi Dokuzuncu Söz'e dikkatle bak, gör. Eğer baharın gelmesi gibi inanmaz isen, gel parmağını gözüme sok!..

¹ "Kıyametin oluş işi ise, başka değil, ancak göz açıp kapama yahut daha da kısa bir anda olup biter." (Nahl Sûresi, 16/77).

Ba'sü ba'de'l-mevt: Öldükten sonra dirilme.

Benîâdem: İnsanoğlu, insanlar.

Dârü'l-hikmet: Hikmet yurdu. Tekâmül, gelişme ve imtihan birer ihtiyaç ve esas olduğundan her şeyin ilâhî hikmetle birçok safhalardan, dönemlerden geçerek yaratıldığı dünya hayatı.

Dârü'l-kudret: Kudret yurdu. Tekâmüle, gelişmeye ve imtihana ihtiyaç olmadığından her şeyin ilâhî kudretle bir anda yaratıldığı âhiret yurdu.

Ecsad-ı insaniye: İnsan bedenleri.

Hakîm: Her şeyi yerli yerince yapan Hz. Allah.

Hikmet-i rabbâniye: Varlığın idare ve terbiyesinde Cenâb-ı Hakk'ın gözettiği hikmet, gaye.

İcad-ı eşya: Eşyayı var etme, yaratma.

İktiza / mukteza: Gerek, gerektirme.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan âciz bırakan Kur'ân-ı Kerim.

Lemha: Göz kapağının hareketi veya şimşek çakmasında geçen süre gibi çok kısa bir zaman dilimi.

Mazhariyet: Erişme, kavuşma, nâil olma.

Müdebbir: Her şeyi muhteşem

bir düzen ve disiplin içinde sevk ve idare eden Hz. Allah.

Mürebbî: Varlığı sonsuz bir rahmet, engin bir şefkatle terbiye eden, yetiştiren, gözetken Hz. Allah.

Mürettib: Her şeyi kusursuz bir sistem ve mükemmel bir ahenk içinde yapan, yaratan Hz. Allah.

Neşir: Dirilip haşir meydana gelme.

Nezafet: Temizlik.

Tedricî: Belli bir süreçte meydana gelen; azar azar, yavaş yavaş olan.

Tezahür: Görünme, belirme, ortaya çıkma.

Amma bir dördüncü mesele olan mevt-i dünya ve kıyamet kopması ise: Bir anda bir seyyâre veya bir kuyruklu yıldızın emr-i rabbânî ile küremize, misafirhânemize çarpması, bu hânemizi harap edebilir. On senede yapılan bir sarayın bir dakikada harap olması gibi...

Bu haşrın dört meselesinin icmâli şimdilik yeter. Yine sadedimize dönüyoruz.

- Hem hiç mümkün müdür ki; kâinatın bütün hakikî ve âlî hakikatlerinin belîğ tercümanı ve Hâlık-ı kâinatın bütün kemâlâtının mu'ciz lisanı ve bütün maksatlarının harika mecmuası olan Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan, o Hâlık'ın kelâmı olmasın? Hâşâ, âyâtının esrarı adedince hâşâ!..

- Hem hiç mümkün müdür ki; bir Sâni-i Hakîm, bütün zîhayat, zîşuur masnûlarını birbiriyle konuştursun.. ve dillerinin binler çeşitleriyle birbiriyle söyleştirsün.. ve onların sözlerini ve seslerini bilsin ve işitsin.. ve ef'âliyle ve in'amıyla zâhir bir surette cevap versin, fakat kendisi konuşmasın ve konuşmasın? Hiç kabil midir ve hiç ihtimali var mı?.. Madem bilbedâhe konuşur ve madem konuşmasına karşı tam anlayışlı muhatap en başta insandır. Elbette başta Kur'ân olarak meşhur kütüb-ü mukaddese, onun konuşmalarıdır.

- Hem hiç mümkün müdür ki; bir Sâni-i Hakîm, kendini tanıttırmak ve sevdirmek ve medh ü senâsını ettirmek.. ve envâ-ı ihsânâtıyla zîhayatları mesrur ve memnun etmekle minnettarlıklarını ve şükürlerini, rubûbiyetine mühim bir medar yapmak için koca kâinatı envâıyla, erkânıyla, zîhayata mu-sahhar bir hizmetkâr, bir mesken, bir meşher, bir ziyafetgâh yaptıktan sonra zîhayatların çeşit çeşit, binlerce envâlarının nüshalarını o derece teksirini istiyor ki; kavak ve karaağaç gibi meyvesizlerin bir kısım yapraklarından her bir

Âli: Yüce.

Âyât: Âyetler.

Belîğ: Sözü, ifadeyi muhatabın idrak seviyesine göre, yerinde, düzgün, faydalı şekilde kullanan söz üstadı.

Bilbedâhe: Apaçık, besbelli.

Ef'âl: Fiiller, işler.

Emr-i rabbânî: Cenâb-ı Hakk'ın varlığa hükmetme ve idaresiyle ilgili emri.

Envâ: Türler.

Envâ-ı ihsânât: Türlü türlü ihsanlar, iyilikler.

Erkân: Esaslar, temeller, ana birimler.

Hâlık-ı kâinat: Kâinatın Yaratıcısı.

İcmâl: Özlü, kısa anlatım.

İn'am: Nimet verme, nimete erdime.

Kemâlât: Mükemmel sıfatlar. Eksiksiz, kusursuz işler, icraatlar.

Kütüb-ü Mukaddese: Kutsal kitaplar.

Masnû: Sanatlı olarak yaratılan her bir varlık.

Medar: Vesile, vasıta, sebep.

Medh ü senâ: Övme, yüceltme.

Mesrur: Sevinçli, mutlu.

Meşher: Sergi yeri.

Mu'ciz: Mu'cizeli. Benzerini yapmaktan âciz bırakan.

Musahhar: Emre âmâde, hizmete hazır.

Rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan terbiye, idare ve hâkimiyeti.

Sâni-i Hakîm: Her şeyi yerli yerince mükemmel bir şekilde yaratan Hz. Allah.

Seyyâre: Gezegen.

Teksir: Çoğaltma.

Zîhayat: Canlı.

Zîşuur: Akıllı, şuur sahibi.

yaprağı, bir tabur sineklere, yani havada zikreden zîhayatlara hem beşik, hem rahm-ı mâder, hem erzaklarının mahzeni yaptığı hâlde; bu zînetli semâvâtı ve bu nurânî yıldızları sahipsiz, hayatsız, ruhsuz, sekenesiz, boş, hâlî, faydasız, yani melâikesiz, ruhânîsiz bıraksın? Hâşâ, melekler ve ruhâniler adedincede hâşâ ve kellâ!..

• Hem hiç mümkün müdür ki; bir Sâni-i Hakîm-i Müdebbir, en ehemmiyetsiz bir nebatın, en küçük bir ağacın mebdelerini ve müntehâlarını kemâl-i intizam içinde mukadderât-ı hayatiyesini, çekirdeğinde ve meyvesinde kalem-i kader ile yazmakla beraber koca baharı, birtek ağaç gibi mukaddemâtını ve neticelerini, kemâl-i imtiyaz ve intizam ile yazsa ve en ehemmiyetsiz şeylere de lâkayt kalmazsa; fakat kâinatın neticesi ve arzın halifesi¹ ve envâ-ı mahlûkâtın nâzırı ve zâbiti olan insanın çok ehemmiyetli bulunan ef'âlini ve harekâtını yazmasın², daire-i kaderine almasın, onlara lâkayt kalsın? Hâşâ, insanların mizana girecek olan amelleri adedince hâşâ ve kellâ!..

Elhâsıl, kâinat bütün hakâikiyle bağırarak diyor:

أَمِنْتُ بِاللّٰهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ مِنَ اللّٰهِ
تَعَالَى، وَالبُعْثُ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقٌّ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللّٰهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا
رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَعَلَىٰ آلِهِ وَصَحْبِهِ وَإِخْوَانِهِ وَسَلَّمَ أَمِينَ³

¹ İnsanın, yeryüzünün halifesi olarak yaratıldığına dair bkz.: Bakara Sûresi, 2/30.

² İnsanın her fiil ve hareketinin kaydedildiğine dair bkz.: Âl-i İmran Sûresi, 3/30; Nisâ Sûresi, 4/40; Kehf Sûresi, 18/49; Enbiyâ Sûresi, 21/47; ...

³ Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, kadere ve hayır ile şerrin Allah Teâlâ'dan geldiğine iman ettim. Ölümünden sonra diriliş gerçektir. Şehadet ederim ki Allah'tan başka ibadete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Yine şehadet ederim ki, Muhammed (aleyhissalâtu vesselâm) Allah'ın resûlüdür.^{*1} Allah O'na, âline, ashabına ve kardeşlerine salât ve selâm etsin, âmin.

^{*1} Ebû Hanîfe, *Fikhu'l-ekber* s.26-29. Bunların imanın esasları olduğuna dair bkz.: Buhârî, *Îmân* 50; *Tefsîr* (31) 2; Müslim, *Îmân* 1, 8, 9.

Daire-i kader: Her şeyin varlığının, hayatının, programının, mahiyetinin, zamanının takdir ve tayin edildiği kader dairesi.

Elhâsıl: Hâsılı, netice olarak.

Envâ-ı mahlûkât: Her türlü varlık.

Hakâik: Hakikatler.

Hâlî: Boş, ıssız.

Kemâl-i imtiyaz: Her varlığa mükemmel bir şekilde benzerlerinden ayıran, farklı özellikler verme.

Kemâl-i intizam: Mükemmel bir düzen ve âhenk.

Mebde / müntehâ: Baş ve son. Başlangıç ve bitiş noktası.

Melâike: Melekler.

Mukaddemât: Önce olanlar, ilk aşamalar.

Mukadderât-ı hayatiye: Kaderle belirlenmiş bütün bir hayat programı.

Nâzır: Bakan, gözeten, idare eden.

Rahm-ı mâder: Anne karnı, döl yatağı.

Ruhânî: Vücudu maddi olmayan, ruh sahibi varlık (melek, cin gibi).

Sâni-i Hakîm-i Müdebbir: Her şeyi yerli yerince, birbiriyle uyumlu muhteşem bir düzen içinde yapan Hz. Allah.

Zâbit: Komutan, subay.

Tevhidî Bir Münâcât ve Mukaddimesi

Hazreti İmam Ali (*radıyallâhu anhi ve kerremâllahu vecheh*), Kaside-i Celcelûtiye’inde kerametkârâne Risale-i Nur’dan haber verdiği yerde Risale-i Nur’u Sirâcü’n-Nur ve Sirâcü’s-Sürc nâmlarıyla tesmiye ederek, Risale-i Nur’un üç ismine iki isim ilâve etmesi cihetiyle ve bu risalede Sirâcü’n-Nur nâmı tekrarı münasebetiyle, bu risalenin âhırinde İmam Ali (*radıyallâhü anhi*)’ın en mühim bir münâcâtını iki derece tevsî ederek onun ulvî lisanıyla ve dilimizi onun bir dili hesabıyla istîmal edip, bu gelen münâcâtı dergâh-ı Vâhid-i Ehad’e takdim ederiz.

Münâcât

اَللّٰهُمَّ اِنَّهُ لَيْسَ فِي السَّمَوَاتِ دَوْرَاتٌ وَنُجُومٌ مُحَرَكَاتٌ سَيَّارَاتٌ وَلَا فِي الْبَحْرِ
سَحَابَاتٌ وَبُرُوقٌ مُسَبِّحَاتٌ وَرَعْدَاتٌ وَلَا فِي الْأَرْضِ غَمَرَاتٌ وَحَيَوَانَاتٌ
وَعَجَائِبُ مَصْنُوعَاتٍ وَلَا فِي الْبَحَارِ قَطَرَاتٌ وَسَمَكَاتٌ وَغَرَائِبُ مَخْلُوقَاتٍ
وَلَا فِي الْجِبَالِ حَجَرَاتٌ وَبَنَاتَاتٌ وَمُدَّخَرَاتٌ مَعْدِنِيَّاتٍ وَلَا فِي الْأَشْجَارِ
وَرَقَاتٌ وَزَهْرَاتٌ مُزَيَّنَاتٌ وَنَمَرَاتٌ وَلَا فِي الْأَجْسَامِ حَرَكَاتٌ وَأَلَاتٌ وَمُنْظَمَاتٌ
جِهَازَاتٍ وَلَا فِي الْقُلُوبِ خَطَرَاتٌ وَإِلَهَامَاتٌ وَمُنَوَّرَاتٌ اِعْتِقَادَاتٍ إِلَّا وَهِيَ
كُلُّهَا عَلَى وَجُوبٍ وَجُودِكَ شَاهِدَاتٌ وَعَلَى وَحْدَانِيَّتِكَ دَالَّاتٌ وَفِي مُلْكِكَ
مُسَخَّرَاتٌ فَبِالْقُدْرَةِ الَّتِي سَخَّرْتَ بِهَا الْأَرْضِينَ وَالسَّمَوَاتِ سَخَّرْ لِي نَفْسِي
وَسَخَّرْ لِي مَطْلُوبِي وَسَخَّرْ لِرِسَائِلِ الثَّوْرِ لِيُخْدَمَ الْقُرْآنُ وَالْإِيمَانُ قُلُوبَ عِبَادِكَ
وَقُلُوبَ الْمَخْلُوقَاتِ الرُّوحَانِيَّاتِ مِنَ الْعُلُوبَاتِ وَالسُّفْلِيَّاتِ يَا سَمِيعُ يَا قَرِيبُ

Âhir: Son, en son.

Dergâh-ı Vâhid-i Ehad: Bir ve tek olan Cenâb-ı Hakk’ın huzuru, dergâhı.

İstîmal: Kullanma.

Kaside-i Celcelûtiye: Hz. Ali (r.a.) tarafından telif edilen, içinde dua ve münâcâtların yer aldığı ve bazı gaybî sırların cifir ve ebced hesabıyla yazıldığı bir kaside.

Kerametkârâne: Kerametli bir tarzda.

Kerremâllahu vecheh: Allah, şerefini kat kat arttırsın.

Mukaddime: Başlangıç, giriş.

Münâcât: Yakarış. Sessizce, içten içe dua etme.

Münâcât: Yakarış. Sessizce, içten içe dua etme.

Sirâcü’n-Nur: “Nur kandili, lambası” anlamında Bediüzzaman Hazretleri’nin, ‘Nur Risaleleri’ne verilen diğer bir ad.

Sirâcü’s-Sürc: “Lâmbaların lâmbası” anlamında Bediüzzaman Hazretleri’nin, ‘Nur Risaleleri’ne verilen diğer bir ad.

Tesmiye etmek: İsimlendirmek, isim vermek.

Tevsî: Geliştirme, genişletme.

Ülvî: Yüce.

يَا مُجِيبَ الدَّعَوَاتِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ¹

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ²

¹ Allah'ım! Göklerde dönen hiçbir cisim, hareket eden hiçbir yıldız ve gezegen.. havadaki hiçbir bulut, tesbih eden hiçbir şimşek ve gök gürültüsü.. yeryüzünü dolduran hayvanlardan ve harikulâde varlıklardan hiçbirisi.. denizlerdeki hiçbir damla, balıklardan ve görülmemiş garip varlıklardan hiçbirisi.. dağlardaki hiçbir taş, hiçbir bitki ve depolanmış madenlerden hiçbirisi.. ağaçlardaki hiçbir yaprak ve zînetli hiçbir çiçek ve meyve.. vücuttaki hareketler, âletler ve muntazam cihazlardan hiçbirisi.. kalbe doğan manaların, ilhamların ve aydınlık inançların hiçbirisi yoktur ki; tamamen senin kendinden ve kesin olan varlığına şahit olmasın, birliğini haykırmasın ve senin idaren altında emre âmâde bulunmasın. Yerleri ve gökleri emrine âmâde kılan kudretin hürmetine nefsimi ve matlubumu bana musahhar eyle! Büyük veya küçük bütün ruhanî varlıkların ve kullarının kalblerini Kur'ân'a ve imana hizmet için Risale-i Nur'a musahhar eyle, ey her şeyi işiten, ey yakınlardan yakın, ey bütün dualara cevap veren Rabb'im!.. Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.

² "Sübhansın yâ Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin." (Bakara Sûresi, 2/32).

Üçüncü Sura

(Münâcât Risalesi)

Mukaddime

Bu *Sekizinci Hücet-i İmaniye* (Hâşiye), vücûb-u vücûda ve vahdâniyete delâlet ettiği gibi; hem delâil-i kat'îye ile rubûbiyetin ihatasına ve kudretinin azametine delâlet eder. Hem hâkimiyetinin ihatasına ve rahmetinin şümûlüne dahi delâlet ve isbat eder. Hem kâinatın bütün eczasına hikmetinin ihatasını ve ilminin şümûlünü isbat eder.

Elhâsıl, bu Sekizinci Hücet-i İmaniye'nin her bir mukaddimesinin sekiz neticesi var. Sekiz mukaddimelerin her birinde, sekiz neticeyi delilleriyle isbat eder ki; bu cihette bu Sekizinci Hücet-i İmaniye'de yüksek meziyetler vardır.

Bu *Risale-i Münâcât*; hem vücûb-u vücûd, hem vahdet, hem ehadiyet, hem haşmet-i rubûbiyet, hem azamet-i kudret, hem vüs'at-i rahmet, hem umumiyet-i hâkimiyet, hem ihata-yı ilim, hem şümûl-ü hikmet gibi en mühim esâsât-ı imaniye-yi harika bir îcaz içinde fevkalâde bir kat'îyet ve hâlisiyet ve yakîniyet ile isbat eder. Haşre işârâtı ve bilhassa âhirdeki şiddetli işârâtı çok kuvvetlidir.

Said Nursi

Hâşiye: “Sekizinci Hücet-i İmaniye” tabiri, Asâ-yı Musa Mecmuâsı'na giren imanî risalelerin sıraları itibarıyladır. Bu Münâcât Risalesi; Asâ-yı Musa, İkinci Kısım'da sekizinci sıradadır.

Hazreti Üstad'ın Talebeleri

Âhir: Son, en son.

Azamet: Büyüklük.

Azamet-i kudret: Cenâb-ı Hakk'ın kudretinin büyüklüğü.

Delâil-i kat'îye: Kesin deliller.

Delâlet etmek: Göstermek, ispat etmek.

Ecza: Bölümler, kısımlar.

Ehadiyet: Cenâb-ı Hakk'ın esmâ ve sıfatlarıyla her varlığa özel, ayrı şekilde tecelli eden birliği.

Elhâsıl: Hâsıl, netice olarak.

Esâsât-ı imaniye: İman esasları, imanın temel şartları.

Hâlisiyet: Hâlis olma. Safılık, du-ruluk, berraklık.

Haşmet-i rubûbiyet: Cenâb-ı

Hakk'ın varlığı gözetme ve idaresindeki ihtişam, büyüklük.

Hücet-i imaniye: İmana ait delil.

İcaz: Oldukça az sözle çok şeyler ifade etme. Kısa ve özlü anlatım, yazı.

İhata / şümûl: İçine alma, kapsama, kuşatma.

İhata-yı ilim: Cenâb-ı Hakk'ın ilminin her şeyi kapsamaması.

İşârât: İşaretler.

Meziyet: Ayrıcı vasıf, üstün özellik.

Mukaddime: Başlangıç, giriş.

Münâcât: Yakarış. Sessizce, içten içe dua etme.

Rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan terbiye, idare ve hâkimiyeti.

Şümûl-ü hikmet: Cenâb-ı Hakk'ın hikmetinin her şeyi içine alması.

Umumiyet-i hâkimiyet: Cenâb-ı Hakk'ın hâkimiyet ve idaresinin her şeyi kuşatması.

Vahdet / vahdâniyet: Cenâb-ı Hakk'ın birliği. Eşyada, genel ve umumi her şeyde O'nun birliğini gösteren tecellisi.

Vücûb-u vücûd: Cenâb-ı Hakk'ın varlığının kendinden ve kesin olması.

Vüs'at-i rahmet: Cenâb-ı Hakk'ın rahmetinin genişliği, enginliği.

Yakîniyet: Bir şeyi tam, doğru, şüphe duymayacak şekilde bilme. Kesinlik, şüphesizlik.

Münâcât

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفَلَكَ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَع النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَّاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَضْرِيفِ الرِّيَّاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ¹

Üçüncü Şuâ Olan Bu Münâcât Risalesi,
Mezkûr Âyetin Bir Nevi Tefsiridir

Yâ İlâhî ve Yâ Rabbî!

Ben imanın gözüyle ve Kur'ân'ın tâlimiyle ve nuruyla ve Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtü vesselâm)'ın dersiyle ve ism-i Hakîm'in göstermesiyle görüyorum ki:

Semâvâtta hiçbir *deveran ve hareket* yoktur ki, böyle intizamıyla senin mevcûdiyetine işaret ve delâlet etmesin...²

Ve hiçbir *ecrâm-ı semâviye* yoktur ki; sükûtuyla, gürültüsüz vazife görerek, direksiz durmalarıyla³, senin rubûbiyetine ve vahdetine şehâdeti ve işareti olmasın...

1 “Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün sürelerinin değişmesinde, insanlara fayda sağlamak üzere denizlerde gemilerin süzülüşünde, Allah'ın gökten indirip kendisiyle ölmüş yeri canlandırdığı yağmurda ve yeryüzünde hayat verip yaydığı canlılarda, rüzgârların yönlerini değiştirip durmasında, gökle yer arasında emre hazır bulutların duruşunda, elbette aklını çalıştıran kimseler için Allah'ın varlığına ve birliğine nice deliller vardır.” (Bakara Sûresi, 2/164).

2 Göklerde ve yerdeki her hareketin, Cenâb-ı Hak'ın varlığına işaret ettiğini ifade eden bazı âyetler için bkz.: Âl-i İmran Sûresi, 3/190; En'âm Sûresi, 6/99; ...

3 Bkz.: “Allah O'dur ki gökleri, sizin de görüp durduğunuz gibi, direksiz yükseltti.” (Ra'd Sûresi, 13/2). Ayrıca bkz.: Lokman Sûresi, 31/10.

Delâlet: İspatlama, gösterme.

Deveran: Dönüp durma.

Ecrâm-ı semâviye: Gök cisimleri; gezegenler, yıldızlar.

İsm-i Hakîm: “Her şeyi yerli ye-

rince yapan” anlamında Cenâb-ı Hak'ın “Hakîm” ismi.

Mevcûdiyet: Varlık.

Rubûbiyet: Allah'ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesi.

Semâvât: Gökler.

Sükût: Susma, sessizlik.

Tâlim: Öğretme, bilgilendirme.

Vahdet: Birlik.

Ve hiçbir yıldız yoktur ki; mevzun hilkiyle, muntazam vaziyetiyle ve nuranî tebessümüyle ve bütün yıldızlara mümâselet ve müşâbehet sikkesiyle senin haşmet-i ulûhiyetine ve vahdâniyetine işaret ve şehâdetde bulunmasın...

Ve on iki seyyâreden hiçbir seyyâre yıldız yoktur ki; hikmetli hareketiyle ve itaatli musahhariyetiyle ve intizamlı vazifesiyle ve ehemmiyetli peykleriyle senin vücûb-u vücûduna şehâdet ve saltanat-ı ulûhiyetine işaret etmesin...

Evet, gökler sekeneleriyle, her biri tek başıyla şehâdet ettikleri gibi; *heyet-i mecmûasıyla*, *derece-i bedâhette –Ey zemin ve gökleri yaratan Yaratıcı!–* senin vücûb-u vücûduna öyle zâhir şehâdet, *–Ve ey zerrâtı muntazam mürekkebâtıyla tedbirini gören ve idare eden ve bu seyyâre yıldızları manzum peykleriyle döndüren, emrine itaat ettiren–* senin vahdetine ve birliğine öyle kuvvetli şehâdet ederler ki; göğün yüzünde bulunan yıldızlar sayısınca nuranî burhanlar ve parlak deliller, o şehâdeti tasdik ederler.

Hem bu sâfi, temiz, güzel gökler, fevkalâde büyük ve fevkalâde süratli ecrâmıyla muntazam bir ordu.. ve elektrik lâmbalarıyla süslenmiş bir saltanat donanması vaziyetini göstermek cihetiyle, senin rubûbiyetinin haşmetine ve her şeyi îcad eden kudretinin azametine zâhir delâlet.. ve hadsiz semâvâtı ihata eden hâkimiyetinin ve her bir zîhayatı kucağına alan rahmetinin hadsiz genişliklerine kuvvetli işaret.. ve bütün mahlûkat-ı semâviyenin bütün işlerine ve keyfiyetlerine taallûk eden ve avucuna alan, tanzim eden ilminin her şeye ihatasına.. ve hikmetinin her işe şümûlüne şüphesiz şehâdet ederler. Ve o şehâdet ve delâlet o kadar zâhirdir ki; güya yıldızlar, şahit olan göklerin şehâdet kelimeleri ve tecessüm etmiş nuranî delilleridirler.

Hem semâvat meydanında, denizinde, fezasındaki yıldızlar ise; mutî

Azamet: Büyüklük, ululuk.

Burhan: Delil.

Derece-i bedâhet: Apaçık durum, derece.

Ecrâm: Cansız cisimler.

Haşmet-i ulûhiyet: Cenâb-ı Hakk'ın hâkimiyetindeki ihtişam, büyüklük.

Heyet-i mecmûa: Genel durum, yapı.

Hilkat: Yaratılış.

Mahlûkât-ı semâviye: Gökte, uzaydaki varlıklar.

Mevzun: Ölçülü, tartılı.

Musahhariyet: İstifadeye, kulla-

nıma hazır hâle getirilme.

Mutî: İtaat eden, söz dinleyen.

Mümâselet: Denklik. Şekil ve özellik itibarıyla birbirine benzerme.

Mürekkebât: Terkipler, bileşimler.

Müşâbehet: Benzerlik.

Peyk: Uydu.

Saltanat-ı ulûhiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığı kendine itaat ettiren idaresi.

Sekene: Nüfus, halk, ahali.

Seyyare: Gezegen.

Taallûk etmek: İlgili olmak.

Tecessüm etmek: Maddi bir varlık, bir cisim halini almak.

Tedbir: Yönetme, idare etme.

Vahdâniyet: Cenâb-ı Hakk'ın birliği; genel ve umumi, her şeyde O'nun birliğini gösteren tecellisi.

Vücûb-u vücûd: Varlığının kendinden ve kesin olması.

Zerrât: Zerrelere. Atom veya molekül gibi maddenin en küçük parçaları.

Zihayat: Canlı.

neferler, muntazam sefineler, harika tayyareler, acâib lâmbalar¹ gibi vaziyetiyle senin saltanat-ı ulûhiyetinin şâşaasını gösteriyorlar. Ve o ordunun efradından bir yıldız olan güneşimizin seyyârelerinde ve zeminimizdeki vazifelerinin delâlet ve ihtarıyla güneşin sâir arkadaşları olan yıldızların bir kısmı, âhiret âlemlerine bakarlar ve vazifesiz değiller; belki bâkî olan âlemlerin güneşleridirler.

Ey Vâcibü'l-vücûd! Ey Vâhid-i Ehad!

Bu harika yıldızlar, bu acîb güneşler, aylar; senin mülkünde, senin semâ-vâtında, senin emrinle ve kuvvetin ve kudretinle ve senin idare ve tedbirinle teshir ve tanzim ve tavzif edilmişlerdir. Bütün o ecrâm-ı ulviye, kendilerini yaratan ve döndüren ve idare eden birtek Hâlık'a tesbih ederler, tekbir ederler, lisan-ı hâl ile “Sübhânallah, Allahu Ekber” derler. Ben dahi onların bütün tesbihatıyla seni takdis ederim.

Ey şiddet-i zuhurundan gizlenmiş ve ey azamet-i kibriyâsından ihtifâ etmiş olan Kadîr-i Zülcelâl! Ey Kâdir-i Mutlak!

Kur'ân-ı Hakîm'in dersıyla ve Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtü vesselâm)'ın tâlimiy-le anladım:

Nasıl ki gökler, yıldızlar senin mevcûdiyetine ve vahdetine şehâdet ederler. Öyle de *cevû-i semâ*, bulutlarıyla ve şimşekleri ve ra'dları ve rüzgârlarıyla ve yağmurlarıyla senin vücûb-u vücûduna ve vahdetine şehâdet ederler.

Evet câmid, şuursuz *bulut*; âb-ı hayat olan *yağmuru* muhtaç olan zîhayatların imdadına göndermesi, ancak senin rahmetin ve hikmetinledir; karışık tesadûf karışamaz.²

¹ Bkz.: “Biz dünya semasını kandillerle, yıldızlarla süsledik, bozulup yıkılmaktan koruduk. İşte bu, azîz ve âlim (üstün kudret sahibi, her şeyi en mükemmel tarzda bilen Allah)'ın takdiridir.” (Fussilet Sûresi, 41/12). Ayrıca bkz.: Mülk Sûresi, 67/5.

² Bkz.: “O'dur ki gökten yağmur indirir. Hem içeceğiniz su ondan oluşur, hem de hayvanlarınızı içinde otlatığınız ot ve ağaçlar!” (Nahl Sûresi, 16/10). Ayrıca bkz.: İbrahim Sûresi, 14/32.

Allahu Ekber: “Allah büyüktür!”
Azamet-i kibriyâ: Cenâb-ı Hakk'ın eşsiz ululuğu, yüceliği.
Cevû-i semâ: Hava, atmosfer.
Delâlet: İspatlama, gösterme.
Ecrâm-ı ulviye: Büyük gök cisimleri.
Hâlık: Hz. Yaradan.
İhtar: Hatırlatma.
İhtifâ etmek: Gizlenmek, saklanmak.
Kadîr-i Mutlak: Mutlak, sınırsız kudret sahibi Hz. Allah.
Kadîr-i Zülcelâl: Her şeye güçlü

yeten Yüce Allah.
Lisan-ı hâl: Hâl dili, davranışların ortaya koyduğu durum.
Ra'd: Gök gürültüsü.
Sefine: Gemi.
Sübhânallah: “Cenab-ı Hakk zâtında, sıfâtında ve fiillerinde bütün kusurlardan münezzehtir!”
Şiddet-i zuhur: Gözün görme sınırlarını aşan, ihata edilemeyecek bir tarzda, çok şiddetli olarak belirme, zuhur etme.
Takdis etmek: Mukaddes bilmek, Cenab-ı Hakk'ın kusursuz, pâk ve her hususta noksansız ol-

duğunu ifade etmek.
Tanzim: Düzenleme, tertipleme.
Tavzif: Vazifelendirme, görev verme.
Tayyare: Uçak.
Tesbihat: Cenâb-ı Hakk'ın her türlü noksanlardan, kusurlardan münezzehe ve yüce olduğunu ifade eden dualar.
Teshir: Emir altına alma, itaat ettirme.
Vâcibü'l-vücûd: Varlığı kendinden ve kesin olan Hz. Allah.
Vâhid-i Ehad: Bir ve tek, Yüce Allah.

Hem elektriğin en büyüğü bulunan ve fevâid-i tenviriyesine işaret ederek ondan istifadeye teşvik eden *şimşek* ise, senin fezâdaki kudretini güzelce tenvir eder.

Hem yağmurun gelmesini müjdeleyen ve koca fezâyı konuşturan ve tesbihatının gürültüsüyle gökleri çınlatan *ra'dât* dahi, lisan-ı kâl ile konuşarak seni takdis edip rubûbiyetine şehâdet eder.¹

Hem zîhayatların yaşamasına en lüzumlu rızkı ve istifadece en kolayı ve nefesleri vermek ve nüfusları rahatlandırmak gibi çok vazifelerle tavzif edilen *rüzgârlar* dahi²; cevvi, âdeta bir hikmete binâen “Levh-i Mahv ve İsbat” ve “yazar, ifade eder sonra bozar tahtası” suretine çevirmekle, senin faaliyet-i kudretine işaret ve senin vücûduna şehâdet ettiği gibi, senin merhametinle bulutlardan sağıp zîhayatlara gönderilen rahmet dahi; mevzun, muntazam katreleri kelimeleriyle senin vüs'at-i rahmetine ve geniş şefkatine şehâdet eder.

Ey Mutasarrıf-ı Fa'âl ve Ey Feyyâz-ı Mûteâl!

Senin vücûb-u vücûduna şehâdet eden bulut, berk, ra'd, rüzgâr, yağmur; birer birer şehâdet ettikleri gibi, heyet-i mecmûasıyla, keyfiyetçe birbirinden uzak, mahiyetçe birbirine muhalif olmakla beraber; birlik, beraberlik, birbiri içine girmek ve birbirinin vazifesine yardım etmek haysiyetiyle senin vahdetine ve birliğine gayet kuvvetli işaret ederler.

Hem koca fezâyı bir mahşer-i acâib yapan ve bazı günlerde birkaç defa doldurup boşaltan rubûbiyetinin haşmetine.. ve o geniş cevvi, yazar değiştirir

¹ Bkz.: “Gök gürlemesi hamd ile O'nu takdis ve tenzih eder. Melekler de duydukları saygıdan ötürü O'nu takdis ve tenzih ederler. O yıldırımlar gönderir, onlarla dilediği kimseleri çarpar.” (Ra'd Sûresi, 13/13).

² Bkz.: “O'dur ki, rahmeti olan (yağmurun) önünden müjdeci olarak rüzgârlar gönderir. Nihayet bu rüzgârlar o ağır bulutları hafif bir şeymiş gibi kaldırıp yüklediklerinde, bakarsın biz onları, ekinleri ölmüş bir ülkeye sevk ederiz. Derken oraya su indiririz de orada her türlüşünden meyveler, ürünler çıkarırız. (A'râf Sûresi, 7/57). Ayrıca rüzgârın aşılama vazifesiyle ilgili bkz.: Hicr Sûresi, 15/22.

Berk: Şimşek.

Cevv: Hava, atmosfer.

Fevâid-i tenvirîye: Aydınlatmaya sağladığı faydalar.

Feyyâz-ı Mûteâl: Dâima bereket içinde bolca veren Yüce Allah.

Haysiyet: İtibar, cihet, dolayı.

Heyet-i mecmûa: Genel durum, yapı.

Keyfiyet: Nitelik.

Levh-i Mahv ve İsbat: Allah'ın

zaman sayfasında yazar-bozar bir tahtası hükmünde olan eşya, varlık.

Lisan-ı kâl: Sesli, sözlü ifade, anlatma.

Mahşer-i acâib: Orijinal, benzersiz güzelliklerin toplandığı alan.

Mevzun: Ölçülü, tartılı.

Mutasarrıf-ı Fa'âl: Varlık üzerinde aralıksız, kesintisiz tasarruf ve faaliyette bulunan Zât.

Nüfus: Nefisler, canlar.

Ra'dât: Gök gürültüleri.

Rubûbiyet: Allah'ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesi.

Tavzif: Vazifelendirme, görev verme.

Tenvir etmek: Aydınlatmak.

Vücûb-u vücûd: Varlığının kendinden ve kesin olması.

Vüs'at-i rahmet: Rahmetin genişliği, enginliği.

bir levha gibi ve sıkar ve onunla zemin bahçesini sulattırır bir sünger gibi tassaruf eden kudretinin azametine ve her bir şeye şümûlüne şehâdet ettikleri gibi.. umum zemine ve bütün mahlûkâta cev v perdesi altında bakan ve idare eden rahmetinin ve hâkimiyetinin hadsiz genişliklerine ve her şeye yetişmelerine delâlet eder.

Hem fezâdaki hava, o kadar hakîmâne vazifelerde istihdam.. ve bulut ve yağmur, o kadar alîmâne faydalarda istîmal olunur ki; her şeye ihata eden bir ilim ve her şeye şâmil bir hikmet olmazsa o istîmal, o istihdam olamaz.

Ey Fa'âlün limâ yürîd!

Cevv-i fezâdaki faaliyetinle her vakit bir numûne-i haşır ve kıyamet göstermek, bir saatte yazı kışa ve kış yaza döndürmek, bir âlem getirmek, bir âlem gayba göndermek misillü şuûnâtta bulunan kudretin, dünyayı âhirete çevirecek ve âhirette şuûnât-ı sermediyeyi gösterecek işaretini veriyor.

Ey Kadîr-i Zülcelâl!

Cevv-i fezâdaki hava, bulut ve yağmur, berk ve ra'd; senin mülkünde, senin emrin ve havlinle, senin kuvvet ve kudretinle musahhar ve vazifedardılar. Mahiyetçe birbirinden uzak olan bu fezâ mahlûkatı, gayet süratli ve âni emirlere ve çabuk ve acele kumandalara itaat ettiren Âmir ve Hâkim'lerini takdis ederek rahmetini medh ü senâ ederler.

Ey arz ve semâvâtın Hâlık-ı Zülcelâli!

Senin Kur'ân-ı Hakîm'inin tâlimiyle ve Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtü vesselâm)'ın dersiyile iman ettim ve bildim ki:

Nasıl semâvât yıldızlarıyla ve cev v-i fezâ müstemilâtıyla senin vücûb-u vücûduna ve senin birliğine ve vahdetine şehâdet ediyorlar. Öyle de arz, bütün mahlûkatıyla ve ahvâliyle senin mevcûdiyetine ve vahdetine, mevcudâtı adedince şehâdetler ve işaretler ederler.

Alîmâne: Çok iyi bilerek.

Cevv-i fezâ: Uzay boşluğu.

Cüz'î: Küçük, hususi.

Delâlet etmek: Göstermek, isbat etmek.

Fa'âlün limâ yürîd: "İstedigini, dilediğini yapan."

Hakîmâne: Hikmetlice, yerli yerince.

Hâlık-ı Zülcelâl: Yüce Yaratıcı.

Havl: Kudret, güç.

İstihdam: Çalıştırma, görevlendirme, hizmet ettirme.

İstîmal: Kullanma.

Kadîr-i Zülcelâl: Her şeye gücü yeten Yüce Allah.

Küllî: Genel, umumi.

Medh ü senâ etmek: Övmek, yüceltmek.

Musahhar: Emre âmâde, hizmete hazır.

Müstemilât: Bir şeyin içinde bulu-

nan, ona bağlı şeyler.

Numûne-i haşır ve kıyamet: Kıyamet ve tekrar dirilme örneği.

Şuûnât: İlâhi işleyişler, icraatlar.

Şuûnât-ı sermediye: Devamlı, sürekli işleyişler, icraatlar.

Tahavvül: Başkalaşma, hâl değiştirme.

Tebeddül: Değişim.

Vazifedar: Vazifeli, görevli.

Evet, zeminde hiçbir *tahavvül* ve ağaç ve hayvanlarında her senede ur-basını değiştirmek gibi hiçbir *tebeddül* –cüz’î olsun, küllî olsun– yoktur ki intizamıyla senin vücûduna ve vahdetine işaret etmesin...

Hem hiçbir *hayvan* yoktur ki zaafiyet ve ihtiyacının derecesine göre verilen rahîmâne rızıkıyla.. ve yaşamasına lüzumlu bulunan cihazâtın hakîmâne verilmesiyle, senin varlığına ve birliğine şehâdeti olmasın...

Hem her baharda gözümüz önünde îcad edilen *nebâtât* ve *hayvanât*tan hiçbir tanesi yoktur ki sanat-ı acîbesiyle ve latîf zînetiyle ve tam temeyyüzüyle ve intizamıyla ve mevzûniyetiyle seni bildirmesin...

Ve zemin yüzünü dolduran ve nebâtât ve hayvanât denilen kudretinin harikaları ve mu’cizeleri, mahdut ve maddeleri bir ve müteşâbih olan yumurta ve yumurtacıklardan ve katrelerden ve habbe ve habbeciklerden ve çekirdeklerden yanlışsız, mükemmel, süslü, alâmet-i fârikalı olarak yaratılışları Sâni-i Hakîm’lerinin vücûduna ve vahdetine ve hikmetine ve hadsiz kudretine öyle bir şehâdetir ki ziyanın güneşe şehâdetinden daha kuvvetli ve parlaktır.

Hem *hava*, *su*, *nur*, *ateş*, *toprak* gibi hiçbir unsur yoktur ki; şuursuzluklarıyla beraber şuurkârâne, mükemmel vazifeleri görmesiyle; basit ve istilâ edici, intizamsız, her yere dağılmakla beraber, gayet muntazam ve mütenevvî meyveleri ve mahsulleri hazine-i gaybdan getirmesiyle, senin birliğine ve varlığına şehâdeti bulunmasın...

Ey Fâtır-ı Kadîr! Ey Fettâh-ı Allâm! Ey Fa’âl-ı Hallâk!

Nasıl arz bütün sekenesiyle Hâlık’ının Vâcib’ül-vücûd olduğuna şehâdet eder. Öyle de senin –*Ey Vâhid-i Ehad*, *ey Hannân-ı Mennân*, *ey Vehhâb-ı Rezzâk!*– vahdetine ve ehadiyetine, yüzündeki sikkesiyle ve sekenesinin

Alâmet-i fârika: Ayırıcı özellik.

Ehadiyet: Cenâb-ı Hakk’ın her varlığa özel, ayrı şekilde tecelli eden birliği.

Fa’âl-i Hallâk: Her şeyi yapan Yüce Yaradan.

Fâtır-ı Kadîr: Her şeye gücü yeten Yüce Yaratıcı.

Fettâh-ı Allâm: Varlıkları bütün özellikleriyle bilip ona göre onlara vücut ve suret veren Hz. Allah.

Habbe: Tohum, tane.

Hâlık: Hz. Yaradan, Allah.

Hannân-ı Mennân: Engin şefkât sahibi, ihsanı pek bol, Yüce Allah.

Hazine-i gayb: Görünmeyen hazine.

İstilâ: Yayılma, kaplama, sirayet etme.

Latîf: Hoş, güzel.

Mahdut: Sayılı, sınırlı.

Mütenevvî: Çeşitli, türlü.

Müteşâbih: Aralarında benzerlik olan, birbirine benzeyen.

Rahîmâne: Pek büyük bir merhamet ile.

Sanat-ı acibe: Benzersiz, orijinal sanat.

Sâni-i Hakîm: Dâima hikmetle, her şeyi yerli yerince Yaradan, Hz. Allah

Sekene: Nüfus, halk, ahali.

Sikke: Mühür.

Şuurkârâne: Şuurlu bir şekilde.

Temeyyüz: Benzerlerinden ayrılma, seçilme.

Mevzûniyet: Ölçülü, tartılı olma.

Vâcib’ül-vücûd: Varlığı kendinden ve kesin olan Hz. Allah.

Vahdet: Cenâb-ı Hakk’ın bütün varlıklara genel ve umumi şekilde tecelli eden birliği.

Vâhid-i Ehad: Bir ve tek, Yüce Allah.

Vehhâb-ı Rezzâk: Rızık bol ve devamlı karşılıksız veren Hz. Allah.

yüzlerindeki sikkeleriyle ve birlik ve beraberlik ve birbiri içine girmek ve birbirine yardım etmek ve onlara bakan rubûbiyet isimlerinin ve fiillerinin bir olmak cihetinde, bedâhet derecesinde senin vahdetine ve ehadiyetine şehâdet, belki mevcûdat adedince şehâdetler eder.

Hem nasıl *zemin*; bir ordugâh, bir meşher, bir tâlimgâh vaziyetiyle.. ve nebâtât ve hayvanât fırkalarında bulunan dört yüz bin muhtelif milletlerin ayrı ayrı cihazâtları muntazaman verilmesiyle senin rubûbiyetinin haşmetine ve kudretinin her şeye yetişmesine delâlet eder. Öyle de hadsiz bütün zîhayatın ayrı ayrı rızıkları, vakti vaktine, kuru ve basit bir *topraktan*, rahîmâne, kerîmâne verilmesi.. ve hadsiz o efradın kemâl-i musahhariyetle evâmir-i rabbâniyeye itaatleri, rahmetinin her şeye şümûlünü ve hâkimiyetinin her şeye ihatasını gösteriyor.

Hem zeminde değişmekte bulunan mahlûkat kabilelerinin sevk ve idareleri, mevt ve hayat münâvebeleri ve hayvan ve nebâtâtın idare ve tedbirleri dahi, her şeye taallûk eden bir ilimle ve her şeyde hükmeden nihâyetsiz bir hikmetle olabilmesi, senin ihata-yı ilmine ve hikmetine delâlet eder.

Hem zeminde kısa bir zamanda hadsiz vazifeler gören ve hadsiz bir zaman yaşayacak gibi istidat ve mânevî cihazat ile techiz edilen.. ve zemin mevcudâtına tasarruf eden insan için bu tâlimgâh-ı dünyada ve bu muvakkat ordugâh-ı zeminde ve bu muvakkat meşherde bu kadar ehemmiyet, bu hadsiz masraf, bu nihâyetsiz tecelliât-ı rubûbiyet, bu hadsiz hitâbât-ı sübhâniye ve bu gayetsiz ihsânât-ı ilâhiye elbette ve her hâlde, bu kısacık ve hüznü ömre ve bu karışık kederli hayata, bu belâli ve fânî dünyaya sığışmaz. Belki, ancak başka ve ebedî bir ömür ve bâkî bir dâr-ı saadet için olabildiği cihetinden, âlem-i bekâda bulunan ihsânât-ı uhreviyeye işaret, belki şehâdet eder.

Âlem-i bekâ: Kalıcı, ölümsüz âlem, ahiret yurdu.

Bedâhet: Açıklık, netlik.

Dâr-ı saadet: Mutluluk yurdu, cennet hayatı.

Evâmir-i rabbâniye: Cenab-ı Hakk'ın, varlıkların idaresi, yeti-şip gelişmesi ile ilgili kanunları ve icraatları.

Fırka: Topluluk, büyük birlik.

Hitâbât-ı sübhâniye: Cenab-ı Hakk'ın hitapları.

İhata-yı ilim: Cenab-ı Hakk'ın ilminin sınırsızlığı, her şeyi kapsaması.

İhsânât-ı ilâhiye: İlâhî ihsanlar, lütuflar.

İhsânât-ı uhreviye: Âhirette bahşedilecek ilâhî ihsanlar, mükâfatlar.

Kemâl-i musahhariyet: Mükemmel bir tarzda emre âmâde olma, tam bir itaat.

Kerîmâne: Pek cömertçe bir tarzda.

Meşher: Sergi yeri.

Mevt: Ölüm.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Münâvebe: Srayla, nöbetle iş

görme, iş yapma.

Ordugâh-ı zemin: Kışla durumunda olan yeryüzü.

Şümûl: Kapsamlılık, genişlik.

Taallûk etmek: İlgili olmak.

Tâlimgâh: Kışla.

Tâlimgâh-ı dünya: Dünya eğitimi, öğretim yurdu.

Tecelliât-ı rubûbiyet: Cenab-ı Hakk'ın mükemmel terbiye ve idaresinin görünüşleri, yansımaları.

Techiz: Donatma, hazırlama.

Tedbir: Yönetme, idare etme.

Ey Hâlık-ı külli şey!

Zeminin bütün mahlûkâtı senin mülkünde, senin arzında, senin havl ve kuvvetinle ve senin kudretin ve iradetin ile ve ilmin ve hikmetin ile idare olunuyorlar ve musahhardırlar. Ve zemin yüzünde faaliyeti müşâhede edilen bir rubûbiyet, öyle ihata ve şümûl gösteriyor ve O'nun idaresi ve tedbiri ve terbiyesi öyle mükemmel ve öyle hassastır ve her taraftaki icraâtı öyle birlik ve beraberlik ve benzemelik içindedir ki; tecezzî kabul etmeyen bir küll ve inkısamı imkânsız bulunan bir küllî hükmünde bir tasarruf, bir rubûbiyet olduğunu bildiriyor. Hem zemin bütün sekenesiyle beraber, lisan-ı kâlden daha zâhir hadsiz lisanlarla Hâlık'ını takdis ve tesbih ve nihâyetsiz nimetlerinin lisan-ı hâlleriyle Rezzâk-ı Zülcelâl'inin hamd ve medh ü senâsını ediyorlar...

Ey şiddet-i zuhurundan gizlenmiş ve ey azamet-i kibriyâsından istitâr etmiş olan Zât-ı Akdes!

Zeminin bütün takdisât ve tesbihatıyla seni kusurdan, aczden, şerikten takdis.. ve bütün tahmidât ve senâlarıyla sana hamd ve şükrederim.

Ey Rabbu'l-berri ve'l-bahr!

Kur'ân'ın dersiyle ve Resûl-i Ekrem (*aleyhissalâtu vesselâm*)'ın tâlimiyle anladım ki:

Nasıl gökler ve fezâ ve zemin, senin birliğine ve varlığına şehâdet ederler. Öyle de *bahirler, nehirler ve çeşmeler ve ırmaklar*, senin vücûb-u vücûduna ve vahdetine bedâhet derecesinde şehâdet ederler.

Acz: Acizlik.

Azamet-i kibriyâ: Cenâb-ı Hakk'ın eşsiz ululuğu, yüceliği.

Bahir: Deniz.

Bedâhet: Açıklık, netlik.

Hâlık-ı külli şey: Her şeyi Yaratıcı, Hz. Allah.

Havl: Güç, kuvvet.

İhata: Kuşatma, içine alma.

İnkısam: Bölünme, kısımlara ayrılma.

İradet: İrade, dileme.

İstitâr: Gizlenme, saklanma.

Küll: Bütün.

Külli: Bütüne ait, küçük parçalarından meydana gelen bütün.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, davranışlarının ortaya koyduğu durum.

Lisan-ı kâl: Sesli, sözlü ifade, anlatma.

Medh ü senâ: Övme, güzel yönlerini anlatarak yüceltme.

Musahhar: Emre âmâde, hizmete hazır.

Müşâhede: Görme, şahit olma.

Rabbu'l-berri ve'l-bahr: Karaların ve denizlerin sahibi, Rabbi.

Rezzâk-ı Zülcelâl: Yarattıklarının muhtaç oldukları rızıkları dâima yerinde ve zamanında ihsan eden Yüce Allah.

Rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesi.

Şerik: Ortak.

Şiddet-i zuhur: Gözün görme sınırlarını aşar bir tarzda meydana çıkma, zuhur etme.

Şümûl: Kapsamlılık, genişlik.

Tahmidât: Hamdler, övgüler (Cenâb-ı Hakk'ın layık olduğu yüce ifadelerle anılması).

Takdisât: Cenab-ı Hakk'ın kusursuz, pâk ve noksanlardan münezze olduğunu bildirme, yüceltme.

Tecezzî: Bölünme, parçalara ayrılma.

Tesbihat: Cenâb-ı Hakk'ın her türlü noksanlardan kusurlardan münezze ve yüce olduğunu ifade eden dualar.

Vücûb-u vücûd: Varlığının kesin ve kendinden olması.

Zât-ı Akdes: En yüce Zât, Hz. Allah.

Evet, bu dünyamızın menba-ı acâib buhar kazanları hükmünde olan denizlerde hiçbir mevcut, hatta hiçbir katre su yoktur ki; vücûduyla, intizamıyla, menfaatıyla ve vaziyetiyle Hâlık'ını bildirmesin...

Ve basit bir kumda ve basit bir suda rızıkları mükemmel bir surette verilen garip mahlûklardan ve hilkatleri gayet muntazam hayvanât-ı bahriyeden, hususan bir tanesi bir milyon yumurtacıklarıyla denizleri şenlendiren balıklardan hiçbirisi yoktur ki hilkatıyla ve vazifesiyle ve idare ve iâşesiyle ve tedbir ve terbiyesiyle Yaradan'ına işaret ve Rezzâk'ına şehâdet etmesin...

Hem denizde kıymettar, hâsiyetli, zînetli *cevherlerden* hiçbirisi yoktur ki güzel hilkatıyla ve cazibedar fitratıyla ve menfaatli hâsiyetiyle seni tanımasın, bildirmesin...

Evet, onlar birer birer şehâdet ettikleri gibi, heyet-i mecmûasıyla beraberlik ve birbiri içinde karışmak ve sikke-i hilkatte birlik ve îcadça gayet kolay ve efratça gayet çokluk noktalarından senin vahdetine şehâdet ettikleri gibi; arzı, toprağıyla beraber bu küre-i arzı kuşatan muhît denizlerini muallakta durdurmak.. ve dökmeden ve dağıtmadan güneşin etrafında gezdirmek ve toprağı istilâ ettirmemek.. ve basit kumundan ve suyundan, mütenevvî ve muntazam hayvanâtını ve cevherlerini halketmek.. ve erzak vesâir umûrlarını küllî ve tam bir surette idare etmek ve tedbirlerini görmek.. ve yüzünde bulunmak lâzım gelen hadsiz cenazelerinden hiçbirisi bulunmamak noktalarından, senin varlığına ve vâcibü'l-vücûd olduğuna mevcudâtı adedince işaretler ederek şehâdet eder.

Ve senin saltanat-ı rubûbiyetinin haşmetine ve her şeye muhît olan kudretinin azametine pek zâhir delâlet ettikleri gibi; göklerin fevkindeki gayet büyük ve muntazam yıldızlardan, ta denizlerin dibinde bulunan gayet küçücük ve intizamla iâşe edilen balıklara kadar her şeye yetişen ve hükmeden rahmetinin ve hâkimiyetinin hadsiz genişliklerine delâlet.. ve intizâmâtıyla ve faydalarıyla ve hikmetleriyle ve mizan ve mevzûniyetleriyle, senin her şeye muhît ilmine ve her şeye şâmil hikmetine işaret ederler.

Fevk: Üst.

Hâlık: Hz. Yaradan, Allah.

Hâsiyet: Özellik, fayda.

Haşmet: Yücelik, ihtişam.

Hayvanât-ı bahriye: Deniz hayvanları.

Heyet-i mecmûa: Genel durum, yapı.

Hilkat: Yaratılış.

İâşe: Besleme, geçim.

İntizâmât: Düzenlemeler, intizamlı oluşlar.

İstilâ: Yayılma, kaplama.

Küre-i arz: Yerküre.

Menba-ı acâib: Harikalar kaynağı.

Mevzûniyet: Ölçülü, tartılı olma.

Muallak: Asılı, asılmış

Muhit deniz: Okyanus.

Mütenevvî: Çeşitli, türlü.

Rezzak: Bütün mahlukların rızasını bol ve devamlı veren Hz. Allah.

Saltanat-ı rubûbiyet: Allah'ın, kâinâtı kuşatan hâkimiyeti, yönnetimi.

Sikke-i hilkat: Yaratılış mührü.

Şâmil: Geniş, şümüllü.

Umûr: İşler.

Ve senin bu misafirhâne-i dünyada yolcular için böyle rahmet havuzları-
nın bulunması.. ve insanın seyr u seyahatine ve gemisine ve istifadesine mu-
sahhar olması işaret eder ki; yolda yapılmış bir handa bir gece misafirlerine
bu kadar deniz hediyeleriyle ikram eden Zât, elbette makarr-ı saltanat-ı ebe-
diyesinde öyle ebedî, rahmet denizleri bulundurmuş ki; bunlar, onların fânî
ve küçük numûneleridirler.

İşte denizlerin böyle gayet harika bir tarzda arzın etrafında vaziyet-i acî-
besiyle bulunması ve denizlerin mahlûkâtı dahi gayet muntazam idare ve ter-
biye edilmesi, bilbedâhe gösterir ki; yalnız senin kuvvetin ve kudretin ile ve
senin irade ve tedbirin ile senin mülkünde, senin emrine musahhardırlar ve
lisan-ı hâllerleriyle Hâlık'ını takdis edip “*Allahu Ekber*” derler.

Ey dağları zemin sefinesine hazineli direkler yapan Kadîr-i Zülcelâl!

Resûl-i Ekrem (*aleyhissalâtü vesselâm*)'ın tâlimiyle ve Kur'ân-ı Hakîm'inin der-
siyle anladım ki:

Nasıl denizler acâibleriyle seni tanıyorlar ve tanıtıyorlar. Öyle de dağ-
lar dahi, zelzele tesirâtından zeminin sükûnetine.. ve içindeki dâhilî inkılâbât
fırtınalarından sükûtuna.. ve denizlerin istilâsından kurtulmasına.. ve havanın
gâzât-ı muzırardan tasfiyesine.. ve suyun muhafaza ve iddiharlarına.. ve zîha-
yatlara lâzım olan madenlerin hazinedarlığına ettiği hizmetleriyle ve hikmetle-
riyle seni tanıyorlar ve tanıtıyorlar.

Evet, dağlardaki taşların envâından.. ve muhtelif hastalıklara ilâç olan
maddelerin aksamından.. ve zîhayata hususan insanlara çok lâzım ve çok
mütenevvî olan madeniyâtın ecnâsından.. ve dağları, sahrâları çiçekleriyle süs-
lendiren ve meyveleriyle şenlendiren nebâtâtın esnafından hiçbirisi yoktur ki;
tesadüfe havalesi mümkün olmayan hikmetleriyle, intizamıyla, hüsn-ü hilkatii-
le, faydalarıyla, hususan madeniyâtın tuz, limon tuzu, sulfato ve şap gibi sure-
ten birbirine benzemekle beraber, tatlarının şiddet-i muhalefetiyle ve bilhassa

Acâib: Harika, orijinal şeyler.

Aksam: Kısımlar.

Allahu Ekber: “Allah büyüktür.”

Bilbedâhe: Açıkça, besbelli.

Ecnâs: Cinsler, türler.

Esnâf: Sınıflar, çeşitler.

Gâzât-ı muzır: Zararlı gazlar.

Hüsn-ü hilkat: Güzel yaratılmış
olma.

İddihar: Biriktirip saklama, depo-
lama.

İnkılâbât: İnkılaplar, değişimler.

Kadîr-i Zülcelâl: Sınırsız kudret
sahibi Yüce Allah.

Madeniyât: Madeni şeyler.

Makarr-ı saltanat-ı ebediye: Ebe-
di, dâimi saltanat karargâhı, yeri.

Musahhar olmak: Kullanıma, hiz-
met vermeye hazır olmak.

Nebâtât: Bitkiler.

Sefine: Gemi.

Sulfato: Sülfat, kinin; sıtma ilacı.

Sükûnet: Sakin olma, hareket-
sizlik.

Sükût: Susma, sessizlik, durul-
ma.

Şiddet-i muhalefet: Çok büyük
farklılık.

Tasfiye: Süzme, filtre etme.

Vaziyet-i acibe: Hayret verici, ilgi
çekici durum.

Zihayat: Canlı.

nebâtâtın basit bir topraktan çeşit çeşit envâlarıyla, ayrı ayrı çiçek ve meyvele-riyle; nihâyetsiz Kadîr, nihâyetsiz Hakîm, nihâyetsiz Rahîm ve Kerîm bir Sâni'in vücûb-u vücûduna bedâhetle şehâdet ettikleri gibi; heyet-i mecmûasındaki vahdet-i idare ve vahdet-i tedbir ve menşe ve mesken ve hilkat ve sanatça be-raberlik ve birlik ve ucuzluk ve kolaylık ve çokluk ve yapılmakta çabukluk nok-talarından, Sâni'in vahdetine ve ehadiyetine şehâdet ederler.

Hem nasıl ki, dağların yüzünde ve karnındaki masnûlar, zeminin her ta-rafında, her bir nevi aynı zamanda, aynı tarzda, yanlızsız, gayet mükemmel ve çabuk yapılmaları.. ve bir iş bir işe mâni olmadan, sâir nevîlerle beraber karı-şık iken karıştırmaksızın îcadları, senin rubûbiyetinin haşmetine ve hiçbir şey O'na ağır gelmeyen kudretinin azametine delâlet eder. Öyle de zeminin yü-zündeki bütün zîhayat mahlûkların hadsiz hâcetlerini, hatta mütenevvî hasta-lıklarını, hatta muhtelif zevklerini ve ayrı ayrı iştihâlarını tatmin edecek bir su-rette dağların yüzlerini ve içlerini muntazam eşcâr ve nebâtât ve madeniyâtla doldurmak ve muhtaçlara teshir etmek cihetiyle, senin rahmetinin hadsiz ge-nişliğine ve hâkimiyetinin nihâyetsiz vüs'atine delâlet.. ve toprak tabakâtı için-de gizli ve karanlık ve karışık bulunduğu hâlde, bilerek, görerek, şaşırmayarak, intizamla, hâcetlere göre ihzâr edilmeleriyle senin her şeye taallûk eden ilminin ihatasına.. ve her bir şeyi tanzim eden hikmetinin bütün eşyaya şümûlüne.. ve ilâçların ihzârâtı ve madenî maddelerin iddihârâtıyla rubûbiyetinin rahîmâne ve kerîmâne olan tedâbirinin mehâsinine ve inâyetinin ihtiyatlı letâifine pek zâhir bir surette işaret ve delâlet ederler.

Hem bu dünya hanında misafir yolcular için koca dağları levâzımâtları-na ve istikbaldeki ihtiyaçlarına muntazam ihtiyat deposu ve cihazât ambarı ve hayata lüzûmu olan çok definelerin mükemmel mahzeni olmak cihetinde

Ehadiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığa özel, ayrı şekilde tecelli eden birliği.

Envâ: Türler, çeşitler.

Hâcet: İhtiyaç.

Hakîm: Her şeyi yerli yerince ya-pan, Hz. Allah.

Hilkat: Yaratılış.

İddihârât: Saklamalar, biriktir-meler, depolamalar.

İhzar: Hazırlama, hazır hale ge-tirme.

İhzârât: Hazırlıklar, hazırlamalar.

İnâyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi en mükemmel bir sistem, intizam ve denge içinde yaratması.

Kadîr: Her şeye gücü yeten, kudreti sonsuz Hz. Allah.

Kerîm: Pek cömert, yarattıkları-na, dâima, hesapsız, bol bol ve-ren, Hz. Allah.

Kerîmâne: Pek cömertçe bir tarz-da.

Letâif: İncelikler, güzellikler, lati-feler.

Levâzımât: Gerekli malzemeler.

Masnû: Sanatlı, estetik ölçülerle yapılan bütün varlıklar.

Mehâsin: Güzellikler.

Rahîm: Kullarına karşı sonsuz lü-tuf ve merhamet eden, onları gö-zeten Hz. Allah.

Rahîmâne: Merhametli bir şekil-de.

Sâni': Her şeyi sanatlı, estetik öl-çülerle yaratan Hz. Allah.

Taallûk: İlgili, alakalı olma.

Tedâbir: Düzenlemeler, tedbir-ler.

Teshir etmek: Emri altına almak, kendine bağlamak.

Vahdet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlıklara genel ve umumi şekilde tecelli eden birliği.

Vahdet-i idare: İdare birliği.

Vahdet-i tedbir: Düzen, sistem birliği.

Vüs'at: Genişlik.

işaret, belki delâlet, belki şehâdet eder ki; bu kadar Kerîm ve misafirperver ve bu kadar Hakîm ve şefkat-perver ve bu kadar Kadîr ve rubûbiyet-perver bir Sâni'in, elbette ve her hâlde çok sevdiği o misafirleri için ebedî bir âlemde, ebedî ihsânâtının ebedî hazineleri vardır. Buradaki dağlara bedel, orada yıldızlar o vazifeyi görürler.

Ey Kâdir-i külli şey!

Dağlar ve içindeki mahlûklar senin mülkünde ve senin kuvvet ve kudretinle ve ilim ve hikmetinle musahhar ve müddehardırlar. Onları bu tarzda tavzif ve teshir eden Hâlık'ını takdis ve tesbih ederler.

Ey Hâlık-ı Rahmân ve ey Rabb-i Rahîm!

Resûl-i Ekrem (*aleyhissalâtü vesselâm*)'ın tâlimiyle ve Kur'ân-ı Hakîm'inin derisiyle anladım:

Nasıl ki semâ ve fezâ ve arz ve deniz ve dağ, müstemilât ve mahlûklarıyla beraber seni tanıyorlar ve tanıttırıyorlar. Öyle de zemindeki bütün ağaç ve nebâtât, yaprakları ve çiçekleri ve meyveleriyle seni bedâhet derecesinde tanıttırıyorlar ve tanıyorlar. Ve umum eşcârın ve nebâtâtın cezbedârâne hareketi zikriyede bulunan yapraklarından.. ve zînetleriyle Sâni'inin isimlerini tavsif ve tarif eden çiçeklerinden.. ve letâfet ve cilve-i merhametinden tebessüm eden meyvelerinden her birisi, tesadüfe havalesi hiçbir cihet-i imkânı olmayan harika sanat içindeki nizam.. ve nizam içindeki mizan.. ve mizan içindeki zînet.. ve zînet içindeki nakışlar.. ve nakışlar içindeki güzel ve ayrı ayrı kokular.. ve kokular içindeki meyvelerin muhtelif tatlarıyla nihâyetsiz Rahîm ve Kerîm bir Sâni'in vücûb-u vücûduna bedâhet derecesinde şehâdet ettikleri gibi; heyet-i mecmûasıyla bütün zemin yüzünde birlik ve beraberlik.. birbirine benzemeklik..

Bedâhet: Açıklık, gözle görölür olma.

Cezbedârâne: Coşkulu bir şekilde.

Cihet-i imkân: Olabilirlik yönü, olma ihtimali.

Cilve-i merhamet: Cenab-ı Hakk'ın rahmetinin tecellisi, yansıması.

Hâlık: Hz. Yaradan, Allah.

Hareket-i zikriye: Zikir, ibadet hareketi.

Heyet-i mecmûa: Genel durum, yapı.

İhsânât: İhsanlar, iyilikler, hediyeler.

Kâdir-i külli şey: Her şeye gücü yeten, Hz. Allah.

Letâfet: İncelik, güzellik, tatlılık.

Musahhar: Emre âmâde, hizmete hazır.

Müddehar: Saklanan, depolanan.

Müstemilât: Bir şeyin içinde bulunan ona bağlı şeyler.

Rubûbiyet-perver: Mahlukatna bakmayı, idare ve terbiye etmeyi pek seven, Hz. Allah.

Sâni': Her şeyi sanatlı, estetik ölçülerle yaratan Hz. Allah.

Şefkat-perver: Çok şefkatli.

Takdis etmek: Mukaddes bilmek, Cenab-ı Hakk'ın kusursuz, pâk ve her hususta noksanzı olduğunu ifade etmek.

Tavsif etmek: Nitelemek, sıfatlarını bildirmek.

Tavzif: Vazifelendirme, görev verme.

Vücûb-u vücûd: Varlığının kendinden ve kesin olması.

ve sikke-i hilkatte müşâbehet.. ve tedbir ve idarede münasebet.. ve onlara taallûk eden îcad fiilleri.. ve rabbânî isimlerde muvâfakat.. ve o yüz bin envân hadsiz efradlarını birbiri içinde şaşırmayarak birden idareleri gibi noktalarıyla, o Vâcibü'l-vücûd Sâni'in bilbedâhe vahdetine ve ehadiyetine dahi şehâdet ederler.

Hem nasıl ki, onlar senin vücûb-u vücûduna ve vahdetine şehâdet ediyorlar. Öyle de rû-yi zeminde dört yüz bin milletlerden teşekkül eden zîhayat ordusundaki hadsiz efradın yüz binler tarzda iâşe ve idareleri; şaşırmayarak, karıştırmayarak, mükemmel yapılmasıyla senin rubûbiyetinin vahdâniyetteki haşmetine.. ve bir baharı bir çiçek kadar kolay îcad eden kudretinin azametine ve her şeye taallûkuna delâlet ettikleri gibi; koca zeminin her tarafında, hadsiz hayvanâtına ve insanlara, hadsiz taamların çeşit çeşit aksamını ihzâr eden rahmetinin hadsiz genişliğine.. ve o hadsiz işler ve in'amlar ve idareler ve iâşeler ve icraâtlar kemâl-i intizamla cereyanları ve her şey, hatta zerrelere o emirlere ve icraâta itaat ve musahhariyetleriyle hâkimiyetinin hadsiz vüs'atine kat'î delâlet etmekle beraber; o ağaçların ve nebatların ve her bir yaprak ve çiçek ve meyve ve kök ve dal ve budak gibi her birisinin her bir şeyini, her bir işini bilerek, görerek faydalara, maslahatlara, hikmetlere göre yapılmakla, senin ilminin her şeye ihatasına ve hikmetinin her şeye şümûlüne pek zâhir bir surette delâlet ve hadsiz parmaklarıyla işaret ederler. Ve senin gayet kemâldeki cemâl-i sanatına ve nihâyet cemâldeki kemâl-i nimetine hadsiz dilleriyle senâ ve medhederler.

Hem bu muvakkat handa ve fânî misafirhânede ve kısa bir zamanda ve az bir ömürde, eşcâr ve nebâtâtın elleriyle, bu kadar kıymetli ihsanlar ve nimetler ve bu kadar fevkalâde masraflar ve ikramlar, işaret belki şehâdet eder ki;

Aksam: Kısımlar.

Bilbedâhe: Apaçık, âşikâr.

Cemâl-i sanat: Sanat güzelliği.

Efrad: Fertler, öğeler.

Ehadiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığa özel, ayrı şekilde tecelli eden birliği.

Envâ: Türler, çeşitler.

Eşcâr: Ağaçlar.

İhzâr: Hazırlama, hazır hale getirme.

În'âm: Nimet verme, nimete erdirmeye.

Kemâl-i intizam: Mükemmel bir düzen ve âhenk.

Kemâl-i nimet: Son derece mükemmel, harika nimet.

Musahhariyet: İstifadeye, kullanıma hazır hâle getirilme.

Muvâfakat: Uygunluk.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Müşâbehet: Benzerlik.

Nebâtât: Bitkiler.

Rabbânî: Cenâb-ı Hakk'ın "Rabb" sıfatı ile ilgili olan.

Rû-yi zemin: Yeryüzü.

Sikke-i hilkat: Yaratılış mührü.

Şümûl: Kapsamlılık, genişlik.

Taallûk etmek: İlgili olmak.

Taam: Yemek.

Tedbir: Yönetme, idare etme.

Teşekkül etmek: Meydana gelmek, oluşmak.

Vâcibü'l-vücûd: Varlığı kendinden ve kesin olan Hz. Allah.

Vahdâniyet: Cenâb-ı Hakk'ın birliği; genel ve umumi, her şeyde O'nun birliğini gösteren tecellisi.

Vahdet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlıklara genel ve umumi şekilde tecelli eden birliği.

Vüs'at: Genişlik.

misafirlerine burada böyle merhametler yapan kudretli, keremkâr Zât-ı Rahîm; bütün ettiği masrafı ve ihsanı, kendini sevdirmek ve tanıttırmak neticesinin aksiyle, yani bütün mahlûkat tarafından “Bize tattırdı, fakat yedirmedi bizi idam etti.” dememek ve dedirmemek ve saltanat-ı ulûhiyetini ıskat etmemek ve nihâyetsiz rahmetini inkâr etmemek ve ettirmemek ve bütün müştâk dostlarını mahrumiyet cihetinde düşmanlara çevirmemek noktalarından, elbette ve her hâlde ebedî bir âlemde, ebedî bir memlekette, ebedî bırakacağı abdlere, ebedî rahmet hazinelerinden, ebedî cennetlerinde, ebedî ve cennete lâıyk bir surette meyvedâr eşcâr ve çiçekli nebatlar ihzâr etmiştir. Buradakiler ise, müşterilere göstermek için numûnelerdir.¹

Hem ağaçlar ve nebatlar, umumen yaprak ve çiçek ve meyvelerinin kelimeleriyle seni takdis ve tesbih ve tahmid ettikleri gibi o kelimelerden her birisi dahi ayrıca seni takdis eder. Hususan meyvelerin bedî bir surette etleri çok muhtelif, sanatları çok acîb, çekirdekleri çok harika olarak yapılarak o yemek tablalarını ağaçların ellerine verip ve nebatların başlarına koyarak zîhayat misafirlerine göndermek cihetinde lisan-ı hâl olan tesbihatları, zuhurca lisan-ı kâl derecesine çıkar. Bütün onlar senin mülkünde, senin kuvvet ve kudretinle, senin irade ve ihsânâtınla, senin rahmet ve hikmetinle musahhardırlar ve senin her bir emrine mutâdirler.

Ey şiddet-i zuhurundan gizlenmiş ve ey kibriyâ-yı azametinden tesettür etmiş olan Sâni-i Hakîm ve Hâlık-ı Rahîm!

Bütün eşcâr ve nebâtâtın, bütün yaprak ve çiçek ve meyvelerin dilleriyle ve adediyle seni kusurdan, aczden, şerikten takdis ederek hamd ü senâ ederim.

¹ Dünya nimetlerinin, cennette verilecek olan asıl lûtuf, ihsan ve ikramların birer numûnesi ve gölgesi olduğuna dair bkz.: “İman edip makbul ve güzel işler yapanları müjdele: Onlara içinden ırmaklar akan cennetler vardır. Öyle cennetler ki, ne zaman meyvelerinden kendilerine bir şey ikram edilirse: “Bu, daha önce de dünyada yediğimiz şey!” diyecekler. Oysa bu, onların aynısı olmayıp, benzeri olarak kendilerine sunulacaktır. Orada onların tertemiz eşleri de olacak ve onlar orada devamlı kalacaklardır.” (Bakara Sûresi, 2/25).

Abd: Kul.

Acib: Harika, orijinal.

Bedi: Eşsiz, benzersiz.

Hâlık-ı Rahîm: Rahmeti sonsuz, Yüce Yaratıcı.

Iskat etmek: Düşürmek, hüküm-süz bırakmak.

İhsanât: İhsanlar, hediyeler.

Keremkâr: Hayırsever, eli açık.

Kibriyâ-yı azamet: Cenâb-ı Hakk'ın eşsiz, pek yüce ululuğu, büyüklüğü.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, davranışlarının ortaya koyduğu durum.

Lisan-ı kâl: Sesli, sözlü ifade, anlatma.

Meyvedâr: Meyveli.

Musahhar: Emre âmâde, hizmete hazır.

Mutî: İtaat eden, söz dinleyen.

Saltanat-ı ulûhiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığı kendine itaat ettiren idaresi.

Sâni-i Hakîm: Dâima hikmetle, her şeyi yerli yerince Yaradan, Hz. Allah.

Şerik: Ortak.

Şiddet-i zuhur: Gözün görme sı-

nırlarını aşan, ihata edilemeyecek bir tarzda, çok şiddetli olarak belirme, zuhur etme.

Tahmid: Hamd etme, şükretme, yüceltme.

Tesbihat: Cenâb-ı Hakk'ın her türlü noksanlardan, kusurlardan münezze ve yüce olduğunu ifade eden dualar.

Tesettür etmek: Gizlenmek, görünmemek.

Zât-ı Rahîm: Kullarına karşı sonsuz lûtuf ve merhamet eden, onları gözeten Hz. Allah.

Ey Fâtır-ı Kadîr! Ey Müdebbir-i Hakîm! Ey Mürebbî-i Rahîm!

Resûl-i Ekrem (*aleyhissalâtu vesselâm*)'ın tâlimiyle ve Kur'an-ı Hakîm'in dersiy-le anladım ve iman ettim ki:

Nasıl nebâtât ve eşcâr seni tanıyorlar, senin sıfât-ı kudsiyeni ve esmâ-yı hüsnânı bildiriyorlar. Öyle de zîhayatlardan ruhlu kısmı olan *insan ve hayva-nâtta*n hiçbirisi yoktur ki cisminde gayet muntazam saatler gibi işleyen ve iş-lettirilen dâhilî ve haricî âzâlarıyla.. ve bedeninde gayet ince bir nizam ve ga-yet hassas bir mizan ve gayet mühim faydalarla yerleştirilen âlât ve duygula-ryıla.. ve cesedinde gayet sanatlı bir yapılış ve gayet hikmetli bir tefriş ve gayet dikkatli bir muvâzene içinde konulan cihazât-ı bedeniyesiyle, senin vücûb-u vücûduna ve sıfatlarının tahakkukuna şehâdet etmesin.

Çünkü bu kadar basîrâne nazik sanat ve şuurkârâne ince hikmet ve mü-debbirâne tam muvâzeneye elbette, kör kuvvet ve şuursuz tabiat ve serseri te-sadüf karışamazlar ve onların işi olamaz ve mümkün değildir. Ve kendi ken-dine teşekkül edip öyle olması ise, yüz derece muhâl içinde muhâldir. Çünkü o hâlde, her bir zerresi, her bir şeyini ve cesedinin teşekkülünü, belki dünya-da alâkadar olduğu her şeyini bilecek, görecek, yapabilecek -âdeta ilâh gibi- ihatalı bir ilmi ve kudreti bulunacak, sonra teşkil-i ceset ona havale edilir ve “kendi kendine oluyor” denilebilir.

Ve heyet-i mecmûasındaki vahdet-i tedbir ve vahdet-i idare ve vahdet-i nev'iyeye ve vahdet-i cinsiye ve umumun yüzlerinde göz, kulak, ağız gibi nok-talarda ittifak cihetinde müşâhede edilen sikke-i fitratta birlik.. ve her bir nev'-in efradı sîmâlarında görülen sikke-i hikmette ittihat.. ve îâşede ve îcadda be-raberlik ve birbirinin içinde bulunmak gibi keyfiyetlerinden hiçbirisi yoktur ki,

Âlât: Âletler.

Âzâ: Uzuvarlar, organlar.

Basîrâne: Her şeyi çok iyi görüp, bilerek.

Cihazât-ı bedeniye: Bedendeki cihazlar, organlar.

Esmâ-yı hüsnâ: Cenâb-ı Hakk'ın güzel isimleri.

Fâtır-ı Kadîr: Kudreti Sonsuz Yüce Yaratıcı.

Heyet-i mecmûa: Genel durum, yapı.

İttihad: Birlik.

Muhâl: İmkânsız.

Muvâzene: Denge.

Müdebbir-i Hakîm: Her işi büyük

gâye ve hedeflere göre düzenle-yen, idare eden Hz. Allah.

Müdebbirâne: Her şeyi ayarla-yıp, düzenleyerek.

Mürebbî-i Rahîm: Kullarına kar-şı pek büyük bir şefkat ve merha-met ile, onları terbiye eden, yetiş-tiren Hz. Allah.

Sıfât-ı kudsiye: Cenâb-ı Hakk'ın kutsî, mukaddes, yüce sıfatları.

Sikke-i fitrat: Yaratılış, tabiat mührü.

Sikke-i hikmet: Her şeyin yerli yerince hikmetli olduğunu göste-ren mühür.

Şuurkârâne: Şuurlu bir şekilde.

Tahakkuk: Gerçekleşme, mey-dana gelme.

Tâlim: Öğretme, bilgilendirme.

Teşekkül etmek: Meydana gel-mek, oluşmak, şekil almak.

Teşkil-i ceset: Bedeni oluşturma, meydana getirme.

Vahdet-i cinsiye: Cinsten birlik.

Vahdet-i idare: İdare birliği.

Vahdet-i nev'iyeye: Türde, çeşit-ten birlik.

Vahdet-i tedbir: Düzen, sistem birliği.

Vücûb-u vücûd: Varlığının ken-dinden ve kesin olması.

senin vahdetine kat'î şehâdetle bulunmasın ve her bir ferdinde kâinata bakan bütün isimlerin cilveleri bulunmakla, vâhidiyet içinde, senin ehadiyetine işareti olmasın.

Hem nasıl ki, insan ile beraber hayvanâtın zeminin bütün yüzünde yayılan yüz bin *envâî*, muntazam bir ordu gibi teşhiz ve tâlimât ve itaat ve musahhariyetle.. ve en küçükten ta en büyüğe kadar rubûbiyetin emirleri, intizamlarla cereyanlarıyla o rubûbiyetinin derece-i haşmetine.. ve gayet çoklukla beraber gayet kıymetli ve gayet mükemmel olmakla beraber gayet çabuk yapılmaları ve gayet sanatlı olmakla beraber gayet kolay yapıllarıyla, kudretinin derece-i azametinde delâlet ettikleri gibi; şarktan garba, şimâlden cenûba kadar yayılan mikroptan ta gergedana kadar, en küçücük sinekten ta en büyük kuşa kadar bütün onların rızıklarını yetiştiren rahmetinin hadsiz vüs'atine.. ve her biri emirber nefer gibi vazife-i fitriyesini yapmak ve zemin yüzü her baharda, güz mevsiminde terhis edilenler yerinde yeniden taht-ı silâha alınmış bir orduya ordugâh olmak cihetiyle, hâkimiyetinin nihâyetsiz genişliğine kat'î delâlet ederler.

Hem nasıl ki hayvanâtın her birisi kâinatın bir küçük nüshası ve bir misal-i musağgarı hükmünde gayet derin bir ilim ve gayet dakik bir hikmetle, karışık eczaları karıştırmayarak ve bütün hayvanların ayrı ayrı suretlerini şaşırmayarak hatasız, sehivsiz, noksansız yapılmalarıyla ilminin her şeye ihtisasına ve hikmetinin her şeye şümûlüne adetlerince işaretler ederler. Öyle de her biri birer mu'cize-i sanat ve birer harika-yı hikmet olacak kadar sanatlı ve güzel yapılmasıyla, çok sevdiğin ve teşhirini istediğin sanat-ı rabbâniyenin kemâl-i hüsnüne ve gayet derecede güzelliğine işaret.. ve her birisi, hususan yavrular, gayet nazdar, nâzenin bir surette beslenmeleriyle ve heveslerinin ve arzularının tatmini cihetiyle senin inâyetinin gayet şirin cemâline hadsiz işaretler ederler.

Cenub: Güney.

Delâlet etmek: Göstermek, isbat etmek.

Derece-i azamet: Büyüklük derecesi.

Derece-i haşmet: Ululuk, yücelik derecesi.

Ehadiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığa özel, ayrı şekilde tecelli eden birliği.

Garb: Batı.

Harika-yı hikmet: Her şeyi yer-

li yerince planlanmış, yapılmış eşsiz, harika eser.

Kemâl-i hüsn: Güzellikteki mükemmellik.

Misal-i musağgar: Küçük örnek, maket.

Mu'cize-i sanat: Sanat mu'cizesi, yaradılıştaki mu'cize.

Nazdar: Nazlı.

Nâzenin: İnce, hassas.

Rubûbiyet: Allah'ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesi.

Sanat-ı rabbâniye: İlâhî sanat.

Sehiv: Yanılgı, kusur.

Şark: Doğu.

Şimâl: Kuzey.

Taht-ı silâha alınmak: Silah altına alınmak.

Vâhidiyet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlıklara genel ve umumi şekilde tecelli eden birliği.

Vazife-i fitriye: Tabii görev.

Vüs'at: Genişlik.

Ey Rahmân-ı Rahîm! Ey Sâdiku'l-va'dî'l-emîn! Ey Mâlik-i yevmî'd-dîn!

Senin Resûl-i Ekrem (*aleyhissalâtü vesselâm*)'ının tâlimiyle ve Kur'ân-ı Hakîm'inin irşadıyla anladım ki:

Madem kâinatın en mütehap neticesi hayattır.. ve hayatın en mütehap hülâsası ruhtur.. ve zîruhun en mütehap kısmı zîşuurdur.. ve zîşuurun en câmiî *insandır*.. ve bütün kâinat ise hayata musahhardır ve onun için çalışıyor.. ve zîhayatlar, zîruhlara musahhardır; onlar için dünyaya gönderiliyorlar.. ve zîruhlar, insanlara musahhardır; onlara yardım ediyorlar.. ve insanlar, fitraten Hâlık'ını pek ciddî severler ve Hâlık'ları onları hem sever, hem kendini onlara her vesile ile sevdirebilir.. ve insanın istidadı ve cihazât-ı mâneviyesi, başka bir bâkî âleme ve ebedî bir hayata bakıyor ve insanın kalbi ve şuuru, bütün kuvvetiyle bekâ istiyor.. ve lisanı, hadsiz dualarıyla bekâ için Hâlık'ına yalvarıyor.

Elbette ve her hâlde, o çok seven ve sevilen ve mahbub ve muhib olan insanları dirilmemek üzere öldürmekle, ebedî bir muhabbet için yaratmış iken, ebedî bir adâvetle gücendirmek olamaz ve kabil değildir! Belki, başka bir ebedî âlemde mesûdâne yaşaması hikmetiyle bu dünyada çalışmak ve onu kazanmak için gönderilmiştir. Ve insana tecellî eden isimlerin, bu fânî ve kısa hayattaki cilveleriyle âlem-i bekâda onların aynası olan insanların, ebedî cilvelerine mazhar olacaklarına işaret ederler.

Evet, ebedînin sâdik dostu ebedî olacak. Ve bâkînin âyine-i zîşuuru bâkî olmak lâzım gelir. Hayvanların ruhları bâkî kalacağını ve Hüdühüd-ü Süleymanî (*aleyhisselâm*) ve Neml'i.. ve Nâka-yı Sâlih (*aleyhisselâm*) ve Kelb-i Ashab-ı Kehf gibi bazı efrad-ı mahsûsa hem ruhu, hem cesediyle bâkî âleme gideceği ve her bir nev'in arasına istîmal için birtek cesedi bulunacağı,

Adâvet: Düşmanlık.

Âyine-i zîşuur: Şuurlu ayna, insan.

Bâkî âlem: Kalıcı, dâimî âlem.

Bekâ: Kalıcı, ölümsüz, ebedî olmak.

Câmiî: Şümûllü, kapsamlı.

Cihazât-ı mâneviye: Manevi cihazlar, donanımlar, duygular.

Efrad-ı mahsûsa: Bir türün içindeki belirli fertler.

Fitraten: Yaratılış itibarıyla.

Hâlık: Hz.Yaradan.

Hüdühüd-ü Süleymanî: Hazret-i

Süleyman'ın (a.s.) Hüdühüd kuşu.

İstîmal: Kullanma.

Kelb-i Ashab-ı Kehf: Ashab-ı Kehf'in köpeği.

Mahbub: Sevilen.

Mâlik-i yevmî'd-dîn: Din gününün, hesap gününün tek hâkimi.

Mazhar olmak: Erişmek, nâil olmak, şereflenmek.

Mesûdâne: Mutlu bir şekilde.

Muhib: Seven.

Musahhar: Emre âmâde, hizmete hazır.

Mütehap: Seçilmiş, güzide.

Nâka-yı Salih: Hz. Salih'in (a.s.) devesi.

Neml: Karınca.

Rahmân-ı Rahîm: Zâtında mutlak rahmet sahibi olup, varlığa da bu engin merhametiyle şefkat eden Hz. Allah.

Sâdiku'l-va'dî'l-Emîn: Verdiği söze sâdik ve güvenilir olan.

Tecellî etmek: Belirmek, görünmek.

Zîruh: Ruh sahibi.

Zîşuur: Akıllı, şuurlu.

rivayet-i sahihadan¹ anlaşılmakla beraber; hikmet ve hakikat, hem rahmet ve rubûbiyet öyle iktiza ederler...

Ey Kâdir-i Kayyûm!

Bütün zîhayat, zîruh, zîşuur, senin mülkünde, yalnız senin kuvvet ve kudretinle ve ancak senin irade ve tedbirinle ve rahmet ve hikmetinle, rubûbiyetinin emirlerine teshîr ve fitrî vazifelerle tavzif edilmişler.. ve bir kısmı, insanın kuvveti ve galebesi için değil, belki fitraten insanın zaafî ve aczi için rahmet tarafından ona musahhar olmuşlar..² ve lisan-ı hâl ve lisan-ı kâl ile Sâni'lerini ve Mâbud'larını kusurdan, şerikten takdis ve nimetlerine şükür ve hamd ederek, her biri ibadet-i mahsûsasını yapıyorlar.

Ey şiddet-i zuhurundan gizlenmiş ve ey azamet-i kibriyâsından perdelenmiş olan Zât-ı Akdes!

Bütün zîruhların tesbihatıyla seni takdis etmeyi niyet edip سُبْحَانَكَ يَا مَنْ جَعَلَ مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ diyorum.

Yâ Rabbe'l-âlemîn! Yâ İlâhe'l-evvelîne ve'l-âhirîn! Yâ Rabbe's-semâvâtî ve'l-aradîn!

Resûl-i Ekrem (*aleyhissalâtü vesselâm*)'ın tâlimiyle ve Kur'ân-ı Hakîm'in dersiyile anladım ve iman ettim ki:

¹ Bkz.: Beğavî, *Meâlimü't-tenzîl* 3/154; Ebu's-Suûd, *Tefsîru Ebi's-Suûd* 5/212; Âlûsî, *Rûhu'l-meânî* 15/226.

² İnsanın, sahip olduğu canlı-cansız her varlığa kendi kudretiyle değil; bilakis Allah'ın, eşyayı insanın emrine vermesiyle mâlik bulunduğu dair bkz.: "Ta ki onların üstüne binerken Rabbinizin nime-tini hatırlayasınız ve şöyle diyesiniz: "Bunları bizim hizmetimize veren Allah yüceler yücesidir, her türlü eksiklikten münezzehtir. O lütfetmeseydi biz buna güç yetiremezdik. Muhakkak ki biz sonunda Rabbimize döneceğiz." (Zuhur Sûresi, 43/13-14).

³ Ey canlı olan her şeyi sudan yaratan Zât! Sen ne yücesin!

Azamet-i kibriyâ: Cenâb-ı Hakk'ın eşsiz ululuğu, yüceliği.

Fitri: Tabîi, doğal.

Galebe: Yenme.

İbadet-i mahsûsa: Her varlığın kendi tabiatına göre hususi şekil-de ibadeti.

İktiza etmek: Gerektermek.

İlâhe'l-evvelîne ve'l-âhirîn:

Geçmiş ve gelecek bütün varlıkların İlâhı.

Kâdir-i Kayyûm: Varlıkların hayatı ve devamı kendi idaresinde olan Kudreti Sonsuz Hz. Allah.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, davranışla-

rın ortaya koyduğu durum.

Lisan-ı kâl: Sesli, sözlü ifade, anlatma.

Mâbud: Kendisine ibadet edilen Zât, İlâh.

Rabbe'l-âlemîn: Âlemlerin sahibi, hâkimi.

Rabbe's-semâvâtî ve'l-aradîn: Göklerin ve yerlerin sahibi, terbiye cisi, idarecisi.

Rivâyet-i sahiha: Sahih hadis, rivayet.

Rubûbiyet: Allah'ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesi.

Sâni': Her şeyi sanatlı, estetik öl-

çülerle yaratan Hz. Allah.

Şiddet-i zuhur: Gözün görme sınırlarını aşan, ihata edilemeyecek bir tarzda, çok şiddetli olarak belirme, zuhur etme.

Takdis: Mukaddes bilmek, Cenab-ı Hakk'ın kusursuz, pâk ve her hususta noksansız olduğunu ifade etmek.

Tavzif: Vazife verme, görevlendirme.

Teshir: Emir altına alma, itaat ettirme.

Zât-ı Akdes: En yüce Zât, Hz. Allah.

Nasıl semâ, fezâ, arz, berr ve bahr, şecer, nebat, hayvan; efrâdıyla, eczasıyla, zerrâtıyla seni biliyorlar, tanıyorlar ve varlığına ve birliğine şehâdet ve delâlet ve işaret ediyorlar. Öyle de kâinatın hülâsası olan zihayat ve zihayatın hülâsası olan insan ve insanın hülâsası olan *enbiya*, *evliya*, *asfiyanın* hülâsası olan kalblerinin ve akıllarının *müşahedât ve keşfiyât ve ilhamât ve istihracâtıyla* yüzer icmâ ve yüzer tevâtür kuvvetinde bir kat'iyetle, senin vücûb-u vücûduna ve senin vahdâniyet ve ehadiyetine şehâdet edip ihbar ediyorlar, mu'cizât ve kerâmât ve yakînî burhanlarıyla haberlerini isbat ediyorlar.

Evet kalblerde, perde-i gaybda ihtar edici bir Zât'a bakan hiçbir hâtîrât-ı gaybiye.. ve ilham edici bir Zât'a baktıran hiçbir ilhâmât-ı sâdika.. ve hakkalyakîn suretinde sıfât-ı kudsiye ve esmâ-yı hüsnânı keşfeden hiçbir itikad-ı yakîne.. ve enbiya ve evliyada bir Vâcibü'l-vücûd'un envârını aynelyakîn ile müşâhede eden hiçbir nurânî kalb.. ve asfiya ve sıddîkînde, bir Hâlık-ı külli şey'in âyât-ı vücûbunu ve berâhîn-i vahdetini ilmelyakîn ile tasdik eden, isbat eden hiçbir münevver akıl yoktur ki; senin vücûb-u vücûduna ve sıfât-ı kudsiyene ve senin vahdetine ve ehadiyetine ve esmâ-yı hüsnâna şehâdet etmesin, delâleti bulunmasın ve işareti olmasın...

Ve bilhassa, bütün enbiya ve evliya ve asfiya ve sıddîkînin imamı ve reisi ve hülâsası olan Resûl-i Ekrem (*aleyhissalâtu vesselâm*)'ın ihbarını tasdik eden

Asfiya: İlim ve takvalarıyla seçkin, Hz. Peygamber'in (s.a.s.) gerçek varisi kişiler.

Âyât-ı vücûb: Cenâb-ı Hakk'ın varlığının kendinden ve kesin olduğunu gösteren ayetler, deliller.

Aynelyakîn: Gözle görülüp edinilen bilgi.

Berâhîn-i vahdet: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini gösteren burhanlar, deliller.

Berr ve bahr: Kara ve deniz.

Ehadiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığa özel, ayrı şekilde tecelli eden birliği.

Enbiya: Peygamberler.

Envâr: Nurlar.

Esmâ-yı hüsnâ: Cenâb-ı Hakk'ın güzel isimleri.

Hakkalyakîn: Meselenin hakikatine, özüne ulaşılarak edinilen, bizzat yaşanarak elde edilen kesin bilgi.

Hâlık-ı külli şey: Her şeyi Yaratıcı, Hz. Allah.

Hâtîrât-ı gaybiye: Gayb âleminde ait sezgiler, beş duyu ile kavranamayan hisler, önsüzler.

İcmâ: Bir meselede oluşan ittifak, genel kabul.

İlhâmât-ı sâdika: Doğru, yanıltmayan ilhamlar.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenilerek, delillere dayanarak elde edilen bilgi.

İstihracât: Çıkarımlar. Bazı emareleri belirten şeylerden çıkarılan o şeyin bütününe dair bilgi veya neticeler.

İtikad-ı yakîne: Sağlam, güçlü inanç. Aksine ihtimal vermeyecek şekilde inanma.

Kerâmât: Kerametler. Cenâb-ı Hakk'ın salih kullarına lütfettiği hususi ikramlar, harika haller.

Keşfiyât: Keşifler. Tas.: Kalb ve ruh gözüyle, basiretle eşyanınperde ötesine nüfuz ederek vakıf olunan bilgi.

Mu'cizât: Mu'cizeler.

Münevver: Nurlu, pırıl pırıl, aydın.

Müşâhedât: Müşâhedeler. Tas.: Kalb ve ruh gözüyle görülüp, elde edilen bilgiler.

Perde-i gayb: Beş duyu ile kavranamayan varlıkların, gerçeklerin, hadiselerin üzerini örten perde.

Sıddîkin: Sıddıklar. Sözü özüne uyan, dosdoğru insanlar.

Sıfât-ı kudsiye: Cenâb-ı Hakk'ın kutsî, mukaddes, yüce sıfatları.

Şecer: Ağaç.

Tevâtür: Yalanda ittifak etmeleri aklın imkân ve ihtimâli bulunmayan birçok kişinin naklettiği kesin bilgi.

Vahdâniyet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlıklara genel ve umumi şekilde tecelli eden birliği.

Vücûb-u vücûd: Varlığının kendinden ve kesin olması.

Yakînî burhan: Sağlam, güçlü delil.

hiçbir mu'cizât-ı bâhiresi ve hakkaniyetini gösteren hiçbir hakikat-i âliyesi.. ve bütün mukaddes ve hakikatli kitapların hülâsatü'l-hülâsası olan Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân'ın hiçbir âyet-i tevhidiye-i kâtiası ve mesâil-i imaniyeden hiçbir mesele-i kudsiyesi yoktur ki, senin vücûb-u vücûduna ve kudsî sıfatlarına ve senin vahdetine ve ehadiyetine ve esmâ ve sıfâtına şehâdet etmesin ve delâleti olmasın ve işareti bulunmasın...

Hem nasıl ki bütün o yüz binler muhbir-i sâdıklar, mu'cizâtlarına ve kerâmâtlarına ve hüccetlerine istinad ederek, senin varlığına ve birliğine şehâdet ederler. Öyle de her şeye muhît olan Arş-ı Âzam'ın külliyat-ı umûrunu idareden, ta kalbin gayet gizli ve cüz'î hâtırâtını ve arzularını ve dualarını bilmek ve işitmek ve idare etmeye kadar cereyan eden rubûbiyetinin derece-i haşmetini ve gözü-müz önünde hadsiz muhtelif eşyayı birden îcad eden; hiçbir fiil bir fiile, bir iş bir işe mâni olmadan; en büyük bir şeyi en küçük bir sinek gibi kolayca yapan kudretinin derece-i azametini icmâ ile ittifak ile ilân ve ihbar ve isbat ediyorlar.

Hem nasıl ki bu kâinatı, zîruha hususan insana mükemmel bir saray hük-müne getiren.. ve cenneti ve saadet-i ebediyeyi cin ve inse ihzâr eden.. ve en küçük bir zîhayatı unutmayan.. ve en âciz bir kalbin tatminine ve taltifi-ne çalışan rahmetinin hadsiz genişliğini ve zerrâtta ta seyyârâta kadar bütün envâ-ı mahlûkatı emirlerine itaat ettiren ve teshîr ve tavzif eden hâkimiyetinin nihâyetsiz vüs'atini haber vererek, mu'cizât ve hüccetleriyle isbat ederler. Öyle de kâinatı, eczaları adedince risaleler içinde bulunan bir kitab-ı kebîr hükmüne getiren ve Levh-i Mahfuz'un defterleri olan İmam-ı Mübîn ve Kitab-ı Mübîn'de

Arş-ı Âzam: En büyük taht, Cenâb-ı Hakk'ın yüce saltanatı, idaresi.

Âyet-i tevhidiye-i kâtia: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini kesin olarak gösteren âyet.

Derece-i azamet: Büyüklük derecesi.

Derece-i haşmet: Ululuk, yücelik derecesi.

Envâ-ı mahlûkât: Yaratılmış türlü türlü varlıklar.

Hakikat-i aliye: Yüce hakikat.

Hüccet: Delil.

Hülâsatü'l-hülâsa: Özün özü.

İcmâ: Bir meselede oluşan ittifak, genel kabul.

İhzâr: Hazırlama, hazır hale getirme.

İmam-ı Mübîn: Levh-i Mahfuz'un bir diğer adı, kader kitabı.

İstinad etmek: Dayanmak.

Kitab-ı kebîr: Büyük kitap.

Kitab-ı Mübîn: Cenâb-ı Hakk'ın kudret ve iradesinin genel düsturlarının, temel prensiplerinin yazıldığı kitap. Her şeyin varlığına ait hususiyetlerinin, şekillerinin çizildiği kitap.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan âciz bırakan Kur'ân-ı Kerim.

Külliyât-ı umûr: Bütün varlığı ilgilendiren şümüllü, kapsamlı işler, icraatlar.

Levh-i Mahfuz: Olmuş ve olacak her şeyin yazıldığı levha, Allah'ın takdir buyurduğu hükümlerin yazıldığı ana kitap (K.K: Burûc Süresi 85/22).

Mesâil-i imaniye: İmana ait meseleler.

Mesele-i kudsiye: Kutsal, mukaddes mesele.

Mu'cizât-ı bâhire: Âşikâr, apaçık mu'cizeler.

Muhît: İhata eden, kapsayan, kuşatan.

Rubûbiyet: Allah'ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesi.

Seyyârât: Gezegenler.

Taltif: İltifat etme, lütufta bulunma.

Tavzif: Vazifelendirme, görev verme.

Teshir: Emir altına alma, itaat ettirme.

Vüs'at: Genişlik.

Zerrât: Zerrelere. Atom veya molekül gibi maddenin en küçük parçaları.

Zihayat: Canlı.

Ziruh: Ruh sahibi.

bütün mevcudâtın bütün sergüzeştlerini kaydedip yazan.. ve umum çekirdeklerde umum ağaçlarının fihristlerini ve programlarını ve zîsuurun başlarında bütün kuvve-i hâfızalarda sahiplerinin tarihçe-i hayatlarını yanlışsız, muntazaman yazdıran ilminin her şeye ihatasına.. ve her bir mevcûda çok hikmetleri takan, hatta her bir ağaçta meyveleri sayısınca neticeleri verdiren.. ve her bir zîhayatta âzâları, belki eczaları ve hüceyrâtları adedince maslahatları takip eden.. hatta insanın lisanını çok vazifelerde tavzif etmekle beraber, taamların tatları adedince zevkî olan mizancıklar ile teşhîz ettiren hikmet-i kudsiyenin her bir şeye şümûlüne.. hem bu dünyada numûneleri görülen celâlî ve cemâlî isimlerinin tecellîleri daha parlak bir surette ebedü'l-âbâdda devam edeceğine.. ve bu fânî âlemde numûneleri müşâhede edilen ihsânâtının daha şâaalı bir surette dâr-ı saadette istimrarına ve bekâsına.. ve bu dünyada onları gören müştâkların ebedde dahi refâkatlerine ve beraber bulunmalarına bilicmâ, bilittifak şehâdet ve delâlet ve işaret ederler.

Hem yüzer mu'cizât-ı bâhiresine ve âyât-ı kâtiasına istinaden, başta Resûl-i Ekrem (*aleyhissalâtü vesselâm*) ve Kur'ân-ı Hakîm'in olarak, bütün ervâh-ı neyyire ashabı olan enbiyalar ve kulûb-u nurâniye aktâbı olan evliyalar ve ukûl-u münevvere erbabı olan asfiyalar, bütün suhuf ve kütüb-ü mukaddese, senin çok tekrar ile ettiğin vaadlerine ve tehditlerine istinaden.. ve senin kudret ve rahmet ve inâyet ve hikmet ve celâl ve cemâlin gibi kudsî sıfatlarına ve şe'nlerine ve izzet-i celâline ve saltanat-ı rubûbiyetine itimaden.. ve keşfiyât

Âyât-ı kâtia: Kesin deliller, ayetler.

Bilicmâ: Aynı görüşte birleşerek.

Bilittifak: İttifakla.

Celâlî isimler: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini, yüceliğini, bütün eşyadaki umumi tecellilerini ifade eden isimleri.

Cemâlî isimler: Cenâb-ı Hakk'ın güzelliğini, şefkat ve merhametini ve her bir varlığa hususi tecellilerini ifade eden isimleri.

Dâr-ı saadet: Mutluluk yurdu, cennet hayatı.

Ebedü'l-âbâd: Tükenmez ebedî hayat.

Ervâh-ı neyyire ashabı olan enbiya: Tertemiz, pırl pırl ruhlarla sahip olan, herkesi aydınlatan peygamberler.

Hikmet-i kudsiye: Her şeyi yerli yerince yapan ilâhî, mukaddes hikmet.

İstimrar: Süreklilik, sürüp gitme.

İstinaden: Dayanarak.

İzzet-i celâl: Cenâb-ı Hakk'ın "celâl" sıfatının izzeti, gereği.

Kulûb-u nurâniye aktâbı olan evliya: Aydınlık, pırl pırl kalblere sahip olan Allah dostları, veliler.

Kuvve-i hâfiza: Hâfiza kuvveti.

Kütüb-ü mukaddese: Kutsal kitaplar.

Müştâk: Arzulu, istekli.

Refakat: Arkadaşlık, yolda eşlik etme.

Saltanat-ı rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın herkesi ve her şeyi kuşatan idare ve hâkimiyeti.

Sergüzeşt: Baştan geçen mace-ra, hâdise.

Suhuf: Sayfalar. Bazı peygamberlere (a.s.) gelen sahifeler.

Şe'n: Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinin kaynağı olan sıfatlarının dayan-

dığı, insanın idrak ufkunu aşan, ihata edilemeyen, Zât'ına lâayık şefkat, muhabbet, ferah, sürür, gazap gibi mukaddes, münezzeh mana.

Taam: Yemek.

Tarihçe-i hayat: Hayat tarihçesi, ömür.

Ükûl-u münevvere erbabı olan asfiya: Aydınlık, pırl pırl akıllara sahip olan peygamber vârisi seçkin veliler.

Zîsuur: Akıllı, şuurlu.

ve müşahedât ve ilmelyakîn itikatlarıyla saadet-i ebediyeyi cin ve inse müjde-
liyorlar ve ehl-i dalâlet için cehennem bulunduğunu haber verip ilân ediyor-
lar ve iman edip şehâdet ediyorlar.

***Ey Kadîr-i Hakîm! Ey Rahmân-ı Rahîm! Ey Sâdiku'l-va'dî'l-Kerîm!
Ey izzet ve azamet ve celâl sahibi Kakhâr-ı Zülcelâl!***

Bu kadar sâdık dostlarını ve bu kadar vaadlerini ve bu kadar sıfât ve
şuûnâtını tekzip edip, saltanat-ı rubûbiyetinin kat'î mukteziyâtını ve sevdiğin
ve onlar dahi seni tasdik ve itaatle kendilerini sana sevdiren hadsiz makbûl
ibâdının hadsiz dualarını ve dâvâlarını reddederek, küfür ve isyan ile ve seni
vaadinde tekzip etmekle senin azamet-i kibriyâna dokunan ve izzet-i celâline
dokunduran ve ulûhiyetinin haysiyetine ilişkin ve şefkat-i rubûbiyetini müte-
essir eden ehl-i dalâlet ve ehl-i küfrü, haşrin inkârında tasdik etmekten yüz bin
derece mukaddessin ve hadsiz derece münezzeh ve âlîsin. Böyle nihâyetsiz
bir zulümden, bir çirkinlikten, senin nihâyetsiz adaletini ve cemâlini ve rah-
metini takdis ediyorum. ¹ اٰيٰتِيْ سُبْحٰنَہٗ وَتَعَالٰی عَمَّا يَقُوْلُوْنَ غُلُوْا كَبِيْرًا âyetini, vücudu-
mun bütün zerrâtı adedince söylemek istiyorum.

Belki, senin o sâdık elçilerin ve doğru dellâl-ı saltanatının hakkalyakîn,
aynelyakîn, ilmelyakîn suretinde senin uhrevî rahmet hazinelerine ve âlem-i
bekâda ihsânâtının definelerine ve dâr-ı saadette tamamıyla zuhur eden gü-
zel isimlerinin harika güzel civelere şehâdet, işaret, beşaret ederler.. ve bü-
tün hakikatlerin mercii ve güneşi ve hâmîsi olan *Hak* isminin en büyük

¹ “Allah onların, iddialarından münezzhtir, son derece yücedir, uludur.” (İsrâ Sûresi, 17/43).

Âlem-i bekâ: Kalıcı, ölümsüz
âlem, ahiret yurdu.

Âli: Yüce.

Aynelyakîn: Gözle görülüp edini-
len bilgi.

Azamet-i kibriyâ: Cenâb-ı Hakk'ın
eşsiz ululuğu, yüceliği.

Beşaret: Müjde, muştı.

Cilve: Tecelli, edâ, yansıma

Dellâl-ı saltanat: Saltanatı ve
idareyi ilan eden, duyuran.

Ehl-i dalalet: Doğru yoldan ay-
nılanlar.

Ehl-i küfür: İnançsızlar, kâfirler.

Hakkalyakîn: Meselenin hakika-
tine, özüne ulaşarak edinilen,
bizzat yaşanarak elde edilen ke-
sin bilgi.

Hâmî: Himâye eden, koruyan.

İbâd: Kullar.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenilerek,
delillere dayanarak elde edilen
bilgi.

Kadîr-i Hakîm: Güç ve kudretini
ilâhi hikmetle kullanan Hz. Allah.

Kakhâr-ı Zülcelâl: Kahrı ve kud-
reti ile zalimlere hak ettiği cezayı
her zaman veren Yüce Zât.

Merci: En sonda varılacak, dönü-
lecek yer, kaynak.

Mukteziyât: Gerekirici sebepler.

Münezzeh: Temiz, beri, uzak.

Müteessir etmek: Etkilemek, üz-
mek.

Rahmân-ı Rahîm: Zâtında mut-
lak rahmet sahibi olup, varlığa

da bu engin merhametiyle şefkat
eden Hz. Allah.

Sâdiku'l-va'dî'l-Kerîm: Verdiği
söze sâdık ve pek cömert, pek
âlicenap olan.

Şefkat-i rubûbiyet: Varlıkların
Rabbinin, sahibinin onlara karşı
yüce, kusursuz şefkati.

Şuûnât: Cenâb-ı Hakk'ın isim-
lerinin kaynağı olan sıfatlarının
dayandığı, insanın idrak ufkunu
aşan, ihata edilemeyen, Zât'ına
lâayık şefkat, muhabbet, ferah,
sürür, gazap gibi mukaddes,
münezzeh manalar.

Tekzip: Yalanlama.

Ulûhiyet: Allah'ın ibadet edilme-
ye layık tek ilah olması.

bir şuaî, bu hakikat-i ekber-i haşriye olduğunu –iman ederek– senin ibâdına ders veriyorlar.

Ey Rabbu’l-enbiya ve’s-siddîkîn!

Bütün onlar senin mülkünde, senin emrin ve kudretinle, senin irade ve tedbirinle, senin ilmin ve hikmetinle musahhar ve muvazzaftırlar. Takdis, tek-bir, tahmid, tehlil ile küre-i arzı bir zikirhâne-i âzam, bu kâinatı bir mescid-i ekber hükmünde göstermişler.

Yâ Rabbî ve yâ Rabbe’s-semâvâtî ve’l-aradîn! Yâ Hâlıkî ve yâ Hâlık-ı külli şey!

Gökleri yıldızlarıyla, zemini müştemilâtıyla ve bütün mahlûkatı bütün keyfiyâtıyla teshir eden kudretinin ve iradetinin ve hikmetinin ve hâkimiyetinin ve rahmetinin hakkı için, nefsimi bana musahhar eyle ve matlubumu bana musahhar kıl!.. Kur’ân’a ve imana hizmet için insanların kalblerini Risale-i Nur’a musahhar yap!.. Ve bana ve ihvanıma iman-ı kâmil ve hüsn-ü hâtime ver!.. Hazreti Musa (aleyhisselâm)’a denizi ve Hazreti İbrahim (aleyhisselâm)’a ateşi ve Hazreti Dâvud (aleyhisselâm)’a dağı, demiri ve Hazreti Süleyman (aleyhisselâm)’a cinni ve insi ve Hazreti Muhammed (aleyhisselâm)’a şems ve kameri teshir ettiğin gibi, Risale-i Nur’a kalbleri ve akılları musahhar kıl!.. Ve beni ve Risale-i Nur Talebelerini nefis ve şeytanın şerrinden ve kabir azabından ve cehennem ateşinden muhafaza eyle ve Cennetü’l-Firdevs’te mesûd kıl! Âmin, âmin, âmin!

Cennetü’l-Firdevs: Firdevs cenneti, cennetin en yüksek tabakalarından biri.

Hakikat-ı ekber-i haşriye: Öldükten sonra dirilmeyi gösteren en büyük gerçek.

Hâlık-ı külli şey: Her şeyi Yaratıcı, Hz. Allah.

Hâlıkî: Yaradıcı.

Hüsn-ü hâtime: Güzel âkibet, imanla hayatını tamamlama.

İhvan: Kardeşler.

İman-ı kâmil: Yüksek, mükemmel iman.

İradet: İrade.

Kamer: Ay.

Keyfiyât: Nitelikler.

Küre-i arz: Yerküre.

Mescid-i ekber: Pek büyük mes-cit.

Musahhar: Emre âmâde, hizmete hazır.

Muvazzaf: Vazifeli, görevli.

Müştemilât: Bir şeyin içinde bulunan ona bağlı şeyler.

Rabbe’s-semâvâtî ve’l-aradîn: Göğlerin ve yerlerin sahibi.

Rabbu’l-enbiya ve’s-siddîkîn: Bütün peygamberlerin ve onların seçkin vârislerinin sahibi, Rabbi.

Şems: Güneş.

Şua: Işın, ışık parçası.

Tahmid: Allah’ın nimetleri karşısında “Elhamdülillah” diyerek şükür ve hamd etme.

Takdis: Cenab-ı Hakk’ın kusursuz, ve her hususta noksansız olduğunu “Sübhanallah” gibi ifadelerle ikrar ve ilan etme.

Tehlil: “Lâ ilâhe illallah” diyerek

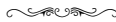
Allah’ın birliğini ikrar ve ilan etmek.

Tekbir: “Allahu Ekber” diyerek Cenab-ı Hakk’ın ululuğunu ve büyüklüğünü ikrar ve ilan etme.

Teshir etmek: Emri altına almak, itaat ettirmek.

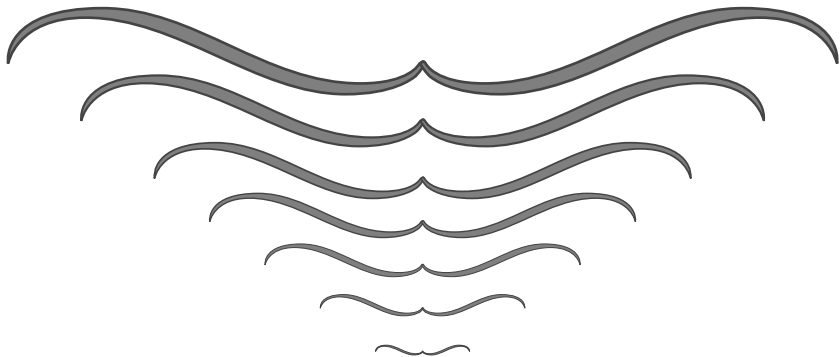
Zikirhâne-i âzam: Pek büyük zikir meclisi.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ¹
وَأَخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ²

Kur'ân'dan ve münâcât-ı nebeviye olan Cevşenü'l-Kebîr'den aldığım bu dersimi, bir ibadet-i tefekkürîye olarak Rabb-i Rahîm'imın dergâhına arz etmekte kusur etmişsem, kusurumun affı için Kur'ân'ı ve Cevşenü'l-Kebîr'i şefaathçi ederek rahmetinden affımı niyaz ediyorum.

Said Nursî

- 1 “Sübhansın yâ Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin.” (Bakara Sûresi, 2/32).
- 2 “Duaları ‘el-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn’ (Hamd âlemlerin Rabbi Allah’a mahsustur.) diye sona erer.” (Yûnus Sûresi, 10/10).

İbadet-i tefekkürîye: Tefekkür tarzında yapılan ibadet.

Münâcât-ı Nebeviye: Hz. Peygam-

ber Efendimiz'e (s.a.s.) ait duâlar.

Rabb-i Rahîm: Sonsuz, sınırsız şefkat ve merhameti ile kullarını

terbiye eden Hz. Allah.

Dördüncü Şuâ

Manen ve rütbeten Beşinci Lem'a ve sureten ve makamen Otuz Birinci Mektup'un Otuz Birinci Lem'a'sının kıymettar Dördüncü Şuâ'ı ve Âyet-i Hasbiye'nin mühim bir nüktesidir.

İhtar: Risale-i Nur, sâir kitaplara muhalif olarak başta perdeli gidiyor; gittikçe inkişaf eder. Hususan bu risalede *Birinci Mertebe*, çok kıymettar bir hakikat olmakla beraber çok ince ve derindir. Hem bu Birinci Mertebe, bana mahsus, gayet ehemmiyetli bir muhakeme-i hissî ve gayet ruhlu bir muâmele-i imanî ve gayet gizli bir mükâleme-i kalbî suretinde mütenevvî ve derin dertlerime şifa olarak tebâruz etmiş. Bana tam tevâfuk eden, tam hissedebilir; yoksa tam zevk edemez.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ¹

Bir zaman ehl-i dünya beni her şeyden tecrit ettiklerinden beş çeşit gurbetlere düşmüştüm. Ve ihtiyarlık zamanımda kısmen teessürâtın gelen beş nevi hastalıklara giriftar olmuştum.

Sıkıntıdan gelen bir gafletle, Risale-i Nur'un teselli verici ve medet edici envârına bakmayarak, doğrudan doğruya kalbime baktım ve ruhumu aradım. Gördüm ki; gayet kuvvetli bir aşk-ı bekâ ve şedit bir muhabbet-i vücud

¹ "Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!" (Âl-i İmran Sûresi, 3/173).

Aşk-ı bekâ: Sonsuzluk sevgisi.

Sürekli var olma aşkı.

Âyet-i Hasbiye: Âl-i İmran Sûresi'nin 3/173. âyeti.

Envâr: Nurlar.

Giriftar olmak: Tutulmak, yakalanmak.

Muamele-i imanî: İmandan kaynaklanan bir şuurla varlıkla mü-

nasebete geçme.

Muhabbet-i vücud: Var olma sevgisi.

Muhakeme-i hissî: Bir meseleyi derince, duyarak, zevk ederek, yaşayarak yapılan değerlendirme.

Mükâleme-i kalbî: İnsanın kendi iç dünyasında yapığı konuşma,

söyleşme.

Mütenevvî: Çeşitli, türlü.

Tecrid etmek: Ayırmak, yalnız bırakmak; kimseyle görüştürmemek.

Teessürât: Üzüntüler, kederler.

Tevâfuk: Birbirine uygun, denk düşme; muvâfık olma.

ve büyük bir iştîyak-ı hayat ve hadsiz bir acz ve nihâyetsiz bir fakr, bende hükmediyorlar. Hâlbuki müthiş bir fenâ, o bekâyı söndürüyor. O hâletimde yanık bir şâirin dediği gibi dedim:

Dil bekâsı, hak fenâsı istedi mülk-ü tenim.

Bir devâsız derde düştüm, ah ki Lokman bîhaber.¹

Me'yusâne başımı eğdim. Birden **حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ** âyeti imdadıma geldi, dedi: "Beni dikkatle oku!" Ben günde beş yüz defa okudum. Benim için aynelyakîn suretinde inkişaf eden çok kıymetli envârından bir kısmını ve yalnız dokuz nurunu ve mertebesini icmâlen yazıp, eskiden aynelyakîn ile değil, belki ilmelyakîn ile bilinen tafsilatını Risale-i Nur'a havale ediyorum.

Birinci Mertebe-i Nuriye-i Hasbiye

Bendeki aşk-ı bekâ, bendeki bekâya değil; belki sebepsiz ve bizzat mahbub olan kemâl-i mutlak sahibi, Zât-ı Zülkemâl'in ve Zülcemâl'in bir isminin bir cilvesinin mahiyetimde bir gölgesi bulunduğundan, fıtratımda o Kâmil-i Mutlak'ın varlığına ve kemâline ve bekâsına müteveccih olan muhabbet-i fitriye, gaflet yüzünden yolunu şaşırmış, gölgeye yapışmış, aynanın bekâsına âşık olmuştu. **حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ** geldi, perdeyi kaldırdı. Gördüm ve hissettirdim ve hakkalyakîn zevk ettim ki; bekâmın lezzet ve saadeti, aynen ve daha mükemmel bir tarzda Bâki-i Zülkemâl'in bekâsına.. ve benim Rabb'im ve İlah'ım olduğuna imanımda ve iz'anımda ve îkanımda vardır. Çünkü onun

¹ Niyazi Mısırî, *Dîvân* s.149 (133. şiir, 3. beyit).

Acz: Âcizlik. Sebepler açısından çok şeye güç yetirememek.

Aynelyakîn: Gözle görerek öğrenme, bilme.

Bâki-i Zülkemâl: Bütün mükemmelliklerin yegâne sahibi ebedî, dâimî Hz. Allah.

Dil: Kalb, gönül.

Fakr: Fakirlik, muhtaçlık. İhtiyaçlarını kendi imkân ve iktidarıyla karşılayamamak.

Fenâ: Bitme, tükenme, yok olma.

Hakkalyakîn: Bir şeyin hakikatine, özüne ulaşarak, yaşanarak öğrenme.

Hâlet: Hal, durum.

İcmâlen: Kısaca, özet olarak.

İkan: Kuvvetli, tam iman. Bir şeye aksine ihtimal vermeyecek şekilde inanma.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek bilme.

İnkişaf: Açılma, belirme.

İştîyak-ı hayat: Yaşama arzusu, özlemi.

İz'an: Anlama, kavrama, iç kabul.

Kâmil-i Mutlak: Her iş ve eserinde hiçbir şekilde eksik, kusur olmayan Yüce Allah.

Kemâl-i mutlak: Mutlak mükemmellik, eksiksizlik, kusursuzluk.

Mahbub: Sevilen, sevgili.

Me'yusâne: Ümitsizce.

Muhabbet-i fitriye: Tabîi, yaratılıştan gelen sevmeye duygusu.

Mülk-ü ten: Vücut, varlık.

Müteveccih: Yönelmiş, yönelik.

Zât-ı Zülkemâl ve Zülcemâl: Bütün mükemmelliklerin ve güzelliklerin yegâne sahibi Hz. Allah.

bekâsıyla benim için lâyetmût bir hakikat tahakkuk eder. Zira benim mahiyetim; hem bâki, hem sermedî bir ismin gölgesi olur, daha ölmez diye şuur-u imanî ile takarrur eder.

✓ Hem o şuur-u imanî ile mahbub-u mutlak olan Kemâl-i Mutlak'ın varlığı bilinmekle, şedit ve fitrî olan muhabbet-i zâtî tatmin edilir. Hem Bâki-i Sermedî'nin bekâsına ve varlığına ait o şuur-u imanî ile kâinatın ve nev-i insanın kemâlâtı bilinir ve bulunur ve kemâlâta karşı fitrî meftuniyet, hadsiz elemelerden kurtulup zevk ve lezzetini alır.

✓ Hem o şuur-u imanî ile o Bâki-i Sermedî'ye bir intisap ve o intisapın imanı ile umum mülküne bir münasebet peydâ olur.. ve o münasebet-i intisabî ile –hadsiz bir mülke bir nevi mâlikiyet gibi– iman gözüyle bakar, mânânen istifade eder.

✓ Hem şuur-u imanî ile ve intisap ve münasebet ile umum mevcudâta bir alâka, bir nevi ittisal peydâ olur. Ve o hâlde, ikinci derecede vücud-u şahsîsinden başka hadsiz bir vücud, o şuur-u imanî ve intisap ve münasebet ve alâka ve ittisal cihetinde –güya onun bir nevi varlığıdır gibi– var olur; varlığa karşı fitrî aşk teskin edilir.

✓ Hem o şuur-u imanî ve intisap ve münasebet ve alâkadarlığı cihetiyle bütün ehl-i kemâlâta karşı bir uhuvvet peydâ olur. O hâlde Bâki-i Sermedî'nin varlığıyla ve bekâsıyla o hadsiz ehl-i kemâl mahvolmayıp zâyî olmadıklarını bilmekle, takdir ve tahsin ile merbut ve dost olduğu hadsiz dostlarının bekâları ve devam-ı kemâlâtı, o şuur-u imanî sahibine ulvî bir zevk verir.

✓ Hem o şuur-u imanî ve intisap ve münasebet ve alâkadarlık ve uhuvvet vasıtasıyla bütün dostlarımla –ki hayatımı ve bekâmı maalmemnuniye onların saadetleri için feda ediyorum, onların– mesûdiyetleri ile hadsiz bir saadet

Devam-ı kemâlât: Fazilette, ahlâkta, mânevîyatta lütfedilen güzelliklerin devamı.

Ehl-i kemâlât: Mânevîyat büyükleri. Faziletin, ahlâkın zirvesine ulaşmış kâmil insanlar.

Fitri: Tabii, yaratılıştan gelen.

İntisap: Bağlanma, mensup olma.

İttisal: Birleşme, buluşma, yakınlık.

Kemâlât: Güzellikler, yücelikler, mükemmellikler.

Lâyetmût: Ölümsüz.

Maalmemnuniye: Memnuniyetle.

Mâlikiyet: Sahiplik, sahip olma.

Meftuniyet: Düşkünlük, tutkunluk.

Merbut: Bağlı, irtibatlı.

Mesûdiyet: Mutluluk.

Muhabbet-i zâtî: İnsanın kendi şahsına olan sevgisi.

Münasebet-i intisabî: Bağlılık ile kazanılan ilişki, yakınlık.

Nev-i insan: İnsanlık, insanoğlu.

Peydâ olmak: Meydana gelmek.

Sermedî: Ebedî, sonsuz, bâki.

Şedit: Şiddetli.

Şuur-u imanî: İmanın insana kazandırdığı şuur.

Tahsin: Güzel bulma, beğenme.

Takarrur etmek: Sabit olmak, yerleşmek.

Teskin etmek: Sakinleştirmek, yatıştırmak.

Uhuvvet: Kardeşlik.

Ulvi: Yüce.

Vücud-u şahsî: Herkesin kendi, şahsî varlığı.

kendim de hissedebilir gördüm. Çünkü bir samimî dostun saadetiyle, şefkatli dostu dahi saadetlenir ve lezzetlenir. Şu hâlde Bâki-i Zülkemâl'in bekâsı ve varlığıyla, başta Resûl-i Ekrem (*aleyhissalâtü vesselâm*) ve âl ve ashabı olarak umum sâdâtım ve ahabım olan enbiya ve evliya ve asfiya ve bütün sâir hadsiz dostlarım idam-ı ebedîden kurtulduğunu ve bir saadet-i sermediyeye mazhariyetlerini o şuur-u imanî ile hissettim. Ve münasebet, alâka, uhuvvet, dostluk sırrıyla saadetleri bana in'ikas edip saadetlendirdiğini zevk ettim.

✓ Hem o şuur-u imanî ile rikkat-i cinsiye ve şefkat-i akraba yüzünden gelen hadsiz teellümâtтан kurtulup, hadsiz bir zevk-i ruhânî duydum. Çünkü hayatımı ve bekâmı maalfithar onların tehlikelerden kurtulmaları için feda etmeyi fitrî arzu ettiğim başta pederlerim ve vâlidelerim ve bütün neslî ve nesebî ve mânevî akrabalarım, Bâki-i Hakikî'nin bekâsı ve varlığıyla mahvdan ve ademden ve idam-ı ebedîden ve hadsiz elemelerden kurtulup o hadsiz rahmetine mazhariyetlerini şuur-u imanî ile hissettim. Ve medar-ı gam ve elem olan cüz'î ve tesirsiz şefkatime bedel, nihâyetsiz bir rahmetin onlara nezaret ve himâyet ettiğini duydum, hissettim. Bir vâlidenin veledinin lezzetiyle, zevkiyle, rahatıyla zevklenmesi gibi ben de o bütün şefkat ettiğim zâtların, o rahmetin himâyeti altındaki necatlarıyla ve istirahatleriyle zevklendim ve ferahlandım ve çok derin şükrettim.

✓ Hem o şuur-u imanî ile netice-i hayatım ve sebeb-i saadetim ve vazife-i fitratım olan Resâil-i Nur dahi ziya'dan, mahvdan, faydasız kalmasından ve mânen kurummasından kurtulmalarını ve meyvedar, bâkî kalmalarını o intisab-ı imanî ile bildim, hissettim, kanaat getirdim. Kendi bekâmın lezzetinden çok ziyade bir mânevî lezzet duydum, tam hissettim. Çünkü iman ettim ki; Bâki-i Zülkemâl'in bekâsı ve varlığıyla Resâil-i Nur, yalnız insanların hâfızalarında ve kalblerinde nakşolmuyor; belki

Asfiya: İlim ve takvalarıyla Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) varisi olan büyük veliler.

Himâyet: Koruma, kollama.

İdam-ı ebedî: Ebediyen yok olma.

İn'ikas: Yansıma, tesir etme.

İntisab-ı imanî: Bir müminin imanı ile kazandığı, Cenab-ı Hak'la arasındaki nisbet, bağ. İman, kul-luk bağı.

Maalfithar: İftiharla, sevinerek.

Mahv ve adem: Ortadan kalkma, yok olma.

Mazhariyet: Erişme, nâil olma, şereflenme.

Medar-ı gam ve elem: Gam ve elem veren sebep.

Necat: Kurtuluş.

Neslî ve nesebî: Aynı nesilden, aynı soydan olan.

Netice-i hayat: Hayatın sonucu, semeresi.

Nezâret: Bakma, gözetme.

Resâil-i Nur: Nur Risaleleri.

Rikkat-i cinsiye: İnsan olmaktan kaynaklanan şefkat, merhamet, acıma duygusu.

Saadet-i sermediye: Sürekli, bitmeyen mutluluk; cennet hayatı.

Sâdât: Efendiler, seyyidler.

Sebeb-i saadet: Mutluluk sebebi.

Şefkat-i akraba: Yakınlara karşı duyulan şefkat hissi.

Teellümât: Elem duymalar, acılar.

Vazife-i fitrat: Yaratılış vazifesi.

Zevk-i ruhânî: Ruhun, mânen alınan haz, lezzet.

Ziya: Zâyi olma, kaybolma.

hadsiz zîşuur mahlûkâtın ve ruhânilerin bir mütâlaagâhları olmakla beraber rıza-yı ilâhîye mazhar ise Levh-i Mahfuz'da ve elvâh-ı mahfûzada irtisam ederek sevap meyveleriyle tezeyyün eder. Ve bilhassa Kur'an'a mensubiyeti ve kabul-ü nebevî ve -inşallah- marzî-i ilâhî cihetiyle bir anda vücudu ve nazar-ı rabbâniyeye mazhariyeti, umum ehl-i dünyanın takdirden daha ziyade kıymettar bildim. İşte hayatımı ve bekâmı, o resâilin hakâik-i imaniyeyi isbat eden her bir risalenin bekâsına, devamına, ifadesine, makbuliyetine feda etmeye her vakit hazır olduğumu ve saadeti-mi onların Kur'an'a hizmet etmelerinde bildim. Ve o hâlde bekâ-yı ilâhî ile yüz derece insanların tahsinlerinden daha ziyade bir takdire mazhariyetlerini o intisab-ı imanî ile anladım. Bütün kuvvetimle حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ dedim.

✓ Hem o şuur-u imanî ile ebedî bir bekâ ve dâimî bir hayat veren Bâki-i Zülcelâl'in bekâsına ve vücûduna iman ve imanın a'mâl-i sâliha gibi netice-leri, bu fânî hayatın bâkî meyveleri ve ebedî bir bekânın vesileleri olduğunu bildim. Meyvedar bir ağaca inkılâb etmek için kabuğunu terkeden bir çekirdek gibi, ben de o bâkî meyveleri vermek için bu bekâ-yı dünyevînin kabuğunu bırakmaya nefsimi kandırdım. Nefsimle beraber حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ, O'nun bekâsı bize yeter" dedim.

✓ Hem şuur-u imanî ve intisab-ı ubûdiyet ile toprak perdesinin arkasının ışıklanmasını ve ağır tabaka-yı türabiyenin dahi ölülerin üstünden kalktığını ve kabir kapısıyla girilen yeraltının dahi, adem-âlûd karanlıklar olmadığını ilmelyakîn ile bildim. Bütün kuvvetimle حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ dedim.

A'mâl-i sâliha: İyi, doğru, yararlı işler.

Adem-âlûd: Yoklukla içice.

Bekâ-yı dünyevî: Dünya hayatının devamı.

Bekâ-yı ilâhî: Allah'ın lütfuyla elde edilen bekâ, süreklilik.

Elvâh-ı mahfûza: Olmuş ve olacak her şeyin kaydedildiği levhalar.

Hakâik-i imaniye: İman hakikatleri.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek elde edilen bilgi.

İnkılâb etmek: Dönüşmek.

İntisab-ı ubûdiyet: Bir müslümanın teslimiyetiyle, kulluğuyla ka-

zandığı Cenab-ı Hakk'la arasındaki nisbet, bağ. Kulluk bağı.

İrtisam: Resmedilme.

Kabul-ü nebevî: Peygamber Efendimiz (s.a.s.) katında makbul olma.

Levh-i Mahfuz: Olmuş ve olacak her şeyin yazıldığı asıl kütük. Allah'ın (c.c.) takdir buyurduğu hükümlerin bulunduğu asıl levha. (K.K: Burûc Suresi 85/22).

Mazhariyet: Erişme, nâil olma, şereflenme.

Mensubiyet: Bağlılık, mensup olma.

Mütâlaagâh: Araştırma, inceleme yeri.

Nazar-ı rabbâniye: Cenab-ı Hakk'ın bakıp gözetmesi. Râzı ve memnun olması.

Rıza-yı ilâhî / marzî-i ilâhî: Allah rızası.

Ruhânî: Vücudu maddi olmayan, ruh sahibi varlık (melek, cin gibi).

Tabaka-yı türabiye: Toprak tabakası.

Tahsin: Güzel bulma, beğenme.

Tezeyyün: Zinetlenme, süslenme.

Zîşuur: Akıl, şuur sahibi.

✓ Hem gayet kat'î bir surette hissettim ve o şuur-u imanî ile hakkalyakîn bildim ki: Fıtratımda çok şiddetli olan aşk-ı bekâ; Bâki-i Zülkemâl'in bekâsına, varlığına iki cihetle bakarken, enâniyetin perde çekmesiyle, mahbubunu kaçırılmış, aynasına perestiş etmiş bir serseme dönmüş gördüm. Ve o çok derin ve kuvvetli aşk-ı bekâ; bizzat ve sebepsiz, fıtraten sevilen ve perestiş edilen kemâl-i mutlak bir isminin gölgesi vasıtasıyla mahiyetimde hükmedip, o aşk-ı bekâyı vermiş ve muhabbet için hiçbir illet ve hiçbir garazı ve zâtından başka hiçbir sebep iktiza etmeyen kemâl-i zâtî perestişe kâfi ve vâfi iken –sâbıkan beyan ettiğimiz ve her birisine bir hayat ve bir bekâ değil, belki elden gelse binler hayat-ı dünyeviye ve bekâ feda edilmeye lâayık olan– mezkûr bâkî meyveleri dahi ihsan etmekle, o fitrî aşkı şiddetlendirmiş hissettim. Elimden gelseydi bütün zerrât-ı vücudumla **حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ** diyecektim ve o niyetle dedim. Ve bekâsını arayan ve bekâ-yı ilâhîyi bulan o şuur-u imanî –ki bir kısım meyvelerine sâbıkan “Hem... hem... hem...”ler ile işaret ettim– bana öyle bir zevk ve şevk verdi ki; bütün ruhumla, bütün kuvvetimle, en derin kalbimde nefsimle beraber **حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ** dedim.

İkinci Mertebe-i Nuriye-i Hasbiye

Fıtratımdaki hadsiz aczimle beraber, ihtiyarlık ve gurbet ve kimsesizlik ve tecridim içinde, ehl-i dünya desiseleriyle, casuslarıyla bana hücum ettikleri hengâmda kalbimde dedim: “Elleri bağlı, zayıf ve hasta birtek adama ordular taarruz ediyor. O bîçârenin –yani benim için– bir nokta-yı istinad yok mu?” diye **حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ** âyetine müracaat ettim. Bana bildirdi ki:

İntisab-ı imanî tezkeresiyle Kadîr-i Mutlak öyle bir sultana istinad edersin

Aşk-ı bekâ: Sonsuzluk sevgisi.

Sürekliliği var olma aşkı.

Desise: Hile, oyun.

Enaniyet: Benlik.

Fıtrat: Tabiat, yaratılış.

Fıtraten: Yaratılış itibarıyla, tabii olarak.

Hakkalyakîn: Bizzat yaşayarak elde edilen bilgi.

Hengâm: Vakit, an.

İllet: Herhangi bir şeyin var olması için şart olan, asıl sebep.

İntisab-ı imanî: Bir müminin imanı ile kazandığı Cenab-ı Hakk'la

arasındaki nisbet, bağ. İman bağı.

Kadîr-i Mutlak: Her şeye gücü yeten, mutlak ve sınırsız kudret sahibi Hz. Allah.

Kemâl-i mutlak: Mutlak mükemmellik, eksiksizlik, kusursuzluk.

Kemâl-i zât: Cenab-ı Hakk'ın zâtındaki eksiksizlik, kusursuzluk, yücelik.

Mezkûr: Geçen, zikredilen.

Nokta-yı istinad: Dayanak noktası.

Perestiş etmek: Aşırı düşkün olmak, taparcasına sevmek.

Sâbıkan: Daha önce.

Tecrid: Ayırma, yalnız bırakma, kimseyle görüştürmeme. Hücre hapsi.

Tezkere: Belge, resmî yazı.

Vâfi: Yeterli.

Zerrât-ı vücud: Beden zerrelere, hücreleri.

ki; zemin yüzünde her baharda dört yüz bin milletten mürekkep nebâtât ve hayvanat ordularının bütün cihazatlarını kemâl-i intizamla vermekle beraber, her sene eşcâr ve tuyûr denilen o iki muazzam ordusunun elbiselerini tazelendirerek yeni libaslar giydirir, urbalarını ve formlarını değiştirir.. ve tavuğun ve kuşun fistanlarını ve çarşafalarını tazelendirdiği gibi, dağın libasını ve sahranın yüz örtüsünü değiştirir.. ve başta insan olarak, hayvanâtın muazzam ordusunun bütün erzaklarını, değil medenî insanların son zamanda keşfettikleri et ve şeker vesâir taamların hülâsaları gibi, belki yüz derece o medenî hülâsalardan daha mükemmel ve bütün taamların her nev'inden tohum ve çekirdek denilen rahmânî hülâsalarla koyup ve o hülâsaları dahi, onların pişirmelerine ve inbisatlarına dair kaderî tarifeleri içine sarıp muhafaza için küçük sandukçalara koyup tevdi eder. O sandukçukların îcadı “kâf-nun” fabrikasında o kadar çabuk ve kolay ve çokluktur ki, Kur'ân der: “Bir emir ile yapılır.”¹ Hem o umum hülâsalar, bir şehri doldurmadığı ve birbirine benzedikleri ve aynı madde oldukları hâlde, Rezzâk-ı Kerîm onlardan bir yaz mevsiminde pişirdiği gayet mütenevvî ve leziz taamlar, zeminin bütün şehirlerini bir cihette doldurabilir.

İşte sen, intisab-ı imanî tezkeresiyle böyle bir nokta-yı istinad bulabildiğinden hadsiz bir kuvvete ve kudrete dayanabilirsin. Ben de âyetten bu der-simi aldıkça öyle bir kuvve-i mâneviyeyi buldum ki, değil şimdiki düşmanlarıma, belki dünyaya meydan okutturabilir bir iktidar-ı imanî hissederek bütün ruhum ile **حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ** dedim. Ve hadsiz fakrım ve ihtiyacım cihetinde dahi bir nokta-yı istimdad için yine o âyete müracaat ettim. Bana dedi ki: “Sen memlûkiyet ve ubûdiyet intisabıyla öyle bir Mâlik-i Kerîm'e mensup ve îâşe defterinde mukayyetsin ki; her bahar ve yazda gaybdan ve hiçten

¹ Bkz.: Bakara Sûresi, 2/117; Âl-i İmran Sûresi, 3/47, 59; En'âm Sûresi, 6/73; ...

Eşcâr: Ağaçlar.

Fakr: Fakirlik, muhtaçlık. İhtiyaçlarını kendi imkân ve iktidarıyla karşılayamamak.

Hülâsa: Öz, temel besin.

İcad: Var etme, yaratma.

İktidar-ı imanî: İmanın vermiş olduğu güç, kuvvet.

İnbisat: Açılma, gelişme, yayılma.

Kâf-nun fabrikası: Cenâb-ı Hakk'ın bir şeye sadece iki harfle "Ol!" deyince hemen oluverdiği kâinat fabrikası.

Kemâl-i intizam: Mükemmel bir düzen ve âhenk.

Kuvve-i mâneviye: Mânevî güç, moral.

Libas: Giysi, kıyafet.

Mâlik-i Kerim: Sahibi olduğu nimetleri cömertçe, bolca ihsan eden Hz. Allah.

Memlûkiyet: Kulluk, kölelik.

Mukayyet: Kayıtlı, kaydedilmiş.

Mürekkep: Bir araya gelmiş, oluşmuş.

Mütenevvî: Çeşitli, türlü.

Nokta-yı istimdad: Yardım istenen yer, medet veren kuvvet kaynağı.

Rahmânî: Cenâb-ı Hakk'ın engin merhamet ve şefkatinden kaynaklanan.

Rezzâk-ı Kerim: Rızkı bol bol veren Hz. Allah.

Taam: Yiyecek, yemek.

Tevdi etmek: Emanet etmek, emaneten vermek.

Tezyin: Bezeme, süsleme.

Tuyûr: Kuşlar.

Ubûdiyet: Kulluk.

umulmadığı yerden ve kuru bir topraktan kaldırır, indirir tarzında yüz defa zemin sofrasını ayrı ayrı yemekleriyle tezyin eder, serer. Güya zamanın senele-ri ve her senenin günleri, birbiri arkasından gelen ihsan meyvelerine ve rah- met taamlarına birer kap ve bir Rezzâk-ı Rahîm'in küllî ve cüz'î ihsânât mer- tebelerine birer meşherdirler. İşte sen böyle bir Ganiyy-i Mutlak'ın abdisin. Abdiyetine şuurun varsa, senin elîm fakrın leziz bir iştiha olur.” Ben de o der- simi aldım. Nefsimle beraber “Evet, evet, doğrudur.” deyip mütevekkilâne *حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ* dedim.

Üçüncü Mertebe-i Nuriye-i Hasbiye

Ben o gurbetler ve hastalıklar ve mazlumiyetlerin tazyikiyle dünyadan alâkamı kesilmiş bularak, ebedî bir dünyada ve bâkî bir memlekette dâimî bir saadete namzet olduğumu iman telkin ettiği hengâmda “of, of” tan vazgeç- tim, “oh, oh” dedim. Fakat bu gaye-i hayal ve hedef-i ruh ve netice-i fitratın tahakkuku, ancak ve ancak bütün mahlûkâtın bütün harekât ve sekenâtlarını ve ahvâl ve a'mâllerini, kavlen ve fiilen bilen ve kaydeden ve bu küçücük ve âciz-i mutlak olan insanı¹ kendine dost² ve muhatap eden³ ve bütün mahlûkât üstünde bir makam veren bir Kadîr-i Mutlak'ın hadsiz kudretiyle ve insana nihâyetsiz inâyet ve ehemmiyet vermesiyle olabilir⁴, diye düşünüp bu iki nok- tada; yani böyle bir kudretin faaliyeti.. ve zâhiren bu ehemmiyetsiz insanın hakikatli ehemmiyeti hakkında imanın inkişafını ve kalbin itmînânı veren bir

¹ İnsanın yaratılışça zayıf ve Cenâb-ı Hakk'a muhtaç olarak yaratıldığına dair bkz.: Nisâ Sûresi, 4/28; Fâtır Sûresi, 35/15.

² Cenâb-ı Hakk'ın, iman edenleri kendine dost edindiğine dair bkz.: Bakara Sûresi, 2/257; Âl-i İmran Sûresi, 3/68; A'râf Sûresi, 7/196; Yûnus Sûresi, 10/62; Şûrâ Sûresi, 42/9.

³ Cenâb-ı Hakk'ın, bazı peygamberlerle konuştuğuna dair bkz.: Bakara Sûresi, 2/253; Nisâ Sûresi 4/164.

⁴ Cenâb-ı Hakk'ın, insanı şerefli kılıp, ona diğer varlıkların üstünde bir makam verdiğine dair bkz.: İsrâ Sûresi, 17/70; Tîn Sûresi, 95/4.

Abd / abdiyet: Kul / kulluk.

Âciz-i mutlak: Tamamen, bütü- nüyle âciz.

Ahvâl: Hâller, durumlar.

A'mâl: Ameller, işler.

Fiilen: Yaparak, işleyerek.

Ganiyy-i Mutlak: Her şeyin mut- lak, yegâne sahibi; hiçbir şeye ih- tiyacı olmayan Hz. Allah.

Gaye-i hayal: İdeal, ülkü, hedef.

Harekât ve sekenât: Hareketler

ve duruşlar.

İhsânât: İhsanlar, hediyeler, lü- tuflar.

İnâyet: Yardım, destek, ihtimam.

İnkişaf: Açılma, gelişme, ilerle- me.

İtmînân: İç huzuru, gönül rahatlı- ğı, vicdanın tatmin olması.

Kavlen: Sözlü olarak.

Küllî-cüz'î: Büyük-küçük, az-çok, umumî-hususî.

Mütevekkilâne: Tevekkül ederek.

Namzet: Aday.

Netice-i fitrat: Yaratılış gereği, neticesi.

Rezzâk-ı Rahîm: Sonsuz rahmet ve şefkatiyle ihtiyaç duyulan ni- metleri bol bol veren Hz. Allah.

Tahakkuk: Gerçekleşme, kesin-leşme.

izah istedim. Yine o âyete müracaat ettim, dedi ki: “حَسْبُنَا¹ ’daki نَا² ’ya dikkat edip, senin ile beraber lisan-ı hâl ve lisan-ı kâl ile kimler حَسْبُنَا ’yı söylüyorlar, dinle!” diye emretti.

Birden baktım ki; hadsiz kuşlar ve kuşçuklar ve sinekler ve hesapsız hayvanlar ve hayvancıklar ve nihâyetsiz nebatlar, yeşilcikler ve gayetsiz ağaçlar ve ağaççıklar dahi, benim gibi lisan-ı hâl ile حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ manasını yâd ediyorlar ve yâda getiriyorlar ki; bütün şerâit-i hayatiyelerini tekeffül eden öyle bir vekilleri var ki, birbirine benzeyen ve maddeleri bir olan yumurtalar ve birbirinin misli gibi katreler ve birbirinin aynı gibi habbeler ve birbirine müşâbih çekirdeklerden kuşların yüz bin çeşitlerini ve hayvanların yüz bin tarzlarını, nebâtâtın yüz bin nev'ini, ağaçların yüz bin sınıfını yanlışsız, noksansız, iltibassız, süslü, mizanlı, intizamlı, birbirinden ayrı, fârikalı bir surette gözümüz önünde, hususan her baharda gayet çabuk, gayet kolay, gayet geniş bir dairede gayet çoklukla halkeder, yapar. Kudretinin azamet ve haşmeti içinde, beraberlik ve benzeyişlik ve birbiri içinde ve bir tarzda yapılmaları vahdetini ve ehadiyetini bize gösterir.. ve böyle hadsiz mu'cizâtı ibraz eden bir fiil-i rubûbiyete ve bir tasarruf-u hallâkiyete müdahale ve iştirak mümkün olmadığını bildirir, diye bildim.

Sonra حَسْبُنَا daki نَا da bulunan “ene” ye yani *nefsime* baktım, gördüm ki:

✓ Hayvanât içinde beni dahi menşeim olan bir katre sudan yaratan yaratmış, mu'cizâne yapmış, kulağımı açıp gözümü takmış; kafama öyle bir dimağ, sineme öyle bir kalb, ağzıma öyle bir dil koymuş ki; o dimağ ve kalb ve dilde rahmetin umum hazinelerinde iddihar edilen bütün rahmânî hediyeleri, atıyyeleri tartacak, bilecek yüzer mizancıkları, ölçücükleri ve esmâ-yı hüsnânın nihâyetsiz cilvelerinin definelerini açacak, anlayacak binler âletleri yaratmış,

1 Bize yeter.

2 Biz.

Atiyye: Lütuf, ihsan, hediye.

Azamet: Büyüklük.

Ehadiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığa özel, ayrı şekilde tecelli eden birliği.

Esmâ-yı hüsnâ: Cenâb-ı Hakk'ın güzel isimleri.

Fârikalı: Ayırt edilen, farklı.

Fiil-i rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın idaresini, terbiyesini yansıtan fiili, icraatı.

Habbe: Tohum, tane.

Halketmek: Yaratmak.

Haşmet: Yücelik, ihtişam.

İbraz etmek: Göstermek.

İddihar: Biriktirip saklama, depolama.

İltibas: Karıştırma, karışıklık.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.

Lisan-ı kâl: Sesli, sözlü ifade.

Mu'cizâne: Mu'cizeli bir şekilde.

Müşâbih: Benzer, denk.

Rahmânî: Cenâb-ı Hakk'ın engin

merhamet ve şefkatinden kaynaklanan.

Şerâit-i hayatiye: Varlığın, hayatını sürdürmesi için ihtiyaç duyduğu her şey. Hayat şartları.

Tasarruf-u hallâkiyet: Cenâb-ı Hakk'ın dilediği gibi var etmesi, yaratması.

Tekeffül: Yüklenme, üzerine alma.

Vahdet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlıklara genel ve umumi şekilde tecelli eden birliği.

yapmış, yazmış; kokuların, tatların, renklerin adedince tarifeleri o âletlere yardımcı vermiş.

✓ Hem kemâl-i intizam ile bu kadar hassas duyguları ve hissiyatları ve gayet muntazam bu mânevî latifeleri ve bâtinî hasseleri bu cismimde dercetmekle beraber, gayet sanatlı bu cihazatı ve cevârihi ve hayat-ı insaniyece gayet lüzumlu ve mükemmel bu kadar âzâ ve âletleri bu vücudumda kemâl-i hikmetle yaratmış. Tâ ki, nimetlerinin bütün nevilerini ve umum çeşitlerini bana tattırsın ve ihsan etsin ve hadsiz tecelliyât-ı esmâsının ayrı ayrı zuhurlarını o duygular ve hissiyatla ve hassasiyetle bana bildirsin, zevk ettirsin ve bu ehemmiyetsiz görünen hakir ve fakir vücudumu –her müminin vücudu gibi– kâinata bir güzel takvim ve ruznâme.. ve âlem-i ekbere muhtasar bir nüsha-yı enver.. ve şu dünyaya bir misal-i musağgar.. ve masnûâtına bir mu'cize-i azhar.. ve nimetlerinin her nev'ine tâlip bir müşteri ve medar.. ve rubûbiyetinin kanunlarına ve icraat tellerine santral gibi bir mazhar.. ve hikmet ve rahmet atıyyelerine ve çiçeklerine numûne bahçesi gibi bir liste, bir fihriste.. ve hitâbât-ı sübhaniyesine anlayışlı bir muhatap yaratmış olmakla beraber; en büyük bir nimet olan vücudu, bu vücudumda büyütme ve çoğaltma için hayatı verdi. Ve o hayat ile o nimet-i vücudum âlem-i şehâdet kadar inbisat edebiliyor.

✓ Hem insaniyeti verdi. O insaniyet ile o nimet-i vücud, mânevî ve maddî âlemlerde inkişaf ederek insana mahsus duygularla o geniş sofralardan istifade yolunu açtı.

✓ Hem İslâmiyet'i bana ihsan etti. O İslâmiyet ile o nimet-i vücud, âlem-i gayb ve şehâdet kadar genişlendi.

Âlem-i ekber: Pek büyük âlem.

Âlem-i gayb: Duyu organları ile kavranamayan varlıkların ve hâdiselerin âlemi.

Âlem-i şehâdet: Görünen âlem. Duyu organları ile kavranılan varlıkların, hâdiselerin âlemi.

Bâtinî: İçte olan, görünmeyen, mânevî.

Cevârih: Organlar.

Dercetmek: Yerleştirmek, içine koymak.

Hâsse: Duyu, duyu organı.

Hayat-ı insaniye: İnsan hayatı.

Hitâbât-ı sübhâniye: Bütün hakikatleri, herkesin anlayacağı şekilde eksiksiz, kusursuz duyuran ilâhî mesajlar.

İhsan etmek: Hissettirmek, duyurmak.

İnbisat: Açılma, gelişme, yayılma.

Kemâl-i hikmet: Mükemmel bir hikmet. Her şeyin kusursuz bir şekilde yerli yerince olması.

Kemâl-i intizam: Mükemmel bir düzen ve âhenk.

Masnûât: Her biri bir sanat eseri olan varlıklar. Allah'ın yarattığı her şey.

Mazhar: Erişen, nâil olan, şereflenen.

Medar: Dayanak noktası, sebep, vesile.

Misal-i musağgar: Küçük numûne, örnek.

Mu'cize-i azhar: Apaçık bir mu'cize.

Muhtasar: Kısa, öz.

Nimet-i vücud: Var edilme nimeti, vücuda erme nimeti.

Nüsha-yı enver: Pırl pırl nüsha, örnek.

Rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan terbiye, idare ve hâkimiyeti.

Ruznâme: Kayıt defteri, cetveli. Belirli bir süreye ait hesap veya olayların yazılıp kaydedildiği defter.

Tecelliyât-ı esmâ: Cenâb-ı Hakk'ın güzel isimlerinin, icraatında tecelli etmesi, yansıması.

✓ Hem iman-ı tahkikiyi in'am etti. O iman ile o nimet-i vücud, dünya ve âhireti içine aldı.

✓ Hem o imanda mârifet ve muhabbetini verdi. O mârifet ve muhabbetle o nimet-i vücud içinde daire-i mümkinâttan âlem-i vücûba ve daire-i esmâ-yı ilâhiyeye kadar hamd ü senâ ile istifade için ellerini uzatabilir bir mertebe ih-san etti.

✓ Hem hususî olarak bir ilm-i Kur'ânî ve hikmet-i imaniye verdi. Ve o ih-sanı ile çok mahlûkât üstüne bir tefevvuk verdi...¹

Ve sâbık noktalar gibi çok cihetlerle öyle bir câmiyet vermiş ki, ehadi-yetine ve samediyetine tam bir ayna.. ve küllî ve kudsî rubûbiyetine geniş ve küllî bir ubûdiyet ile mukabele edebilen bir istidat vermiş. Ve enbiyalarla in-sanlara gönderdiği bütün mukaddes kitapların ve suhurların ve fermanların icmâıyla ve bütün enbiya ve evliya ve asfiyanın ittifakıyla, bu bendeki bulu-nan emaneti ve hediyesi ve atıyyesi olan vücudumu ve hayatımı ve nefsimi, âyet-i Kur'âniye'nin nassı² ile benden satın alıyor. Tâ ki, elimde faydasız zâyî olmasın ve iade etmek üzere muhafaza edip satmak pahasına saadet-i ebe-diyeyi ve cenneti vereceğini kat'î bir surette çok tekrar ile vaad ve ahdettiğini ilmelyakîn ve tam iman ile anladım...

¹ Bkz.: "Biz, hakikaten insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık. Onları, (çeşitli nakil vasıtaları ile) karada ve denizde taşıdık; onlara güzel güzel rızıklar verdik; yine onları, yarattıklarımızın birçoğundan cidden üstün kıldık." (İsrâ Sûresi, 17/70).

² Bkz.: "Allah, karşılık olarak cenneti verip mü'minlerden canlarını ve mallarını satın almıştır. Onlar Allah yolunda mücadele ederler, öldürürler ve öldürülürler. Bu Allah'ın Tevrat'ta da, İncil'de de, Kur'an'da da üstlendiği gerçek bir vaattir. Verdiği sözde Allah'tan daha sadık kim olabilir? O hâlde yaptığınız bu alışverişten dolayı sevinin ey müminler! Müjdeler olsun size, işte en büyük mutluluk, işte en büyük başarı!" (Tevbe Sûresi, 9/111).

Ahdetmek: Söz vermek.

Âlem-i vücûb: Varlığı kendin-den olan Cenâb-ı Hakk'ın ehadi-yeti veya Lâhut Âlemi de denilen Zât Âlemi.

Asfiya: İlim ve takvalarıyla Pey-gamber Efendimiz'in (s.a.s.) vari-si olan büyük veliler.

Câmiyet: Şümüllü olma, kap-samlılık.

Daire-i esmâ: İlâhî isimler dairesi.

Daire-i mümkinât: Mâsiva. Var-lıkları kendinden olmayan, yara-tılan her şey.

Hamd ü senâ: Övme, yüceltme.

Hikmet-i imaniye: İman kaynak-lı bilgi.

İcmâ: İttifak, fikir birliği.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek elde edilen bilgi.

İlm-i Kur'ânî: Kur'an-ı Kerim kay-naklı ilim.

İman-ı tahkiki: Sağlam, sarsıl-maz iman.

İn'am: Nimet verme, nimete er-dirme.

Kudsî: Mukaddes, yüce.

Küllî: Genel, her şeyi içine alan, kapsamlı.

Mârifet: Allah'ı sıfat, isim ve fiil-leriyle tanımak, bilmek. Kalb ve vicdan kültürü.

Muhabbet: Allah sevgisi.

Nass: Hükme esas olan âyet metni.

Saadet-i ebediye: Ebedi mutluluk.

Sâbık: Geçen, önceki.

Samediyet: Cenâb-ı Hakk'ın hiç-bir şeye ihtiyacı olmadığı hâlde her şeyin O'na muhtaç olması.

Suhuf: Sayfalar. Bazı peygam-berlere (a.s.) gönderilen sahifeler.

Tefevvuk: Üstünlük, üstün olma.

Ubûdiyet: Kulluk.

Ve böyle hadsiz hayvanât ve nebâtâtın yüz binler nev'ilerinin ve çeşitlerinin suretlerini “Fettâh” ismiyle mahdud ve müteşâbih katrelerden ve habberlerden gayet kolay ve çabuk ve mükemmel açan.. ve insana –sâbikan beyan ettiğimiz gibi– hayret verici bu kadar ehemmiyet veren ve rubûbiyetin ehemmiyetli işlerine medar yapan bir Zât-ı Zülcelâli ve'l-ikram olan Rabb'im var olduğunu ve gelecek baharın îcadı gibi kolay ve kat'î ve muhakkak bir surette haşri îcad ve cenneti ihsan ve saadet-i ebediye halkedeceğini bu Âyet-i Hasbiye'den ders aldım. Elimden gelseydi bilfiil ve gelmediği için binniyet, bittasavvur, bilhayal bütün mahlûkât dilleriyle *حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ* dedim ve ebede'l-âbidîn daima tekrar etmek istiyorum.

Dördüncü Mertebe-i Nuriye-i Hasbiye

Bir vakit ihtiyarlık, gurbet, hastalık, mağlûbiyet gibi vücudumu sarsan ârızalar bir gaflet zamanıma rast gelip –şiddetli alâkadar ve meftun olduğum vücudum, belki mahlûkâtın vücudları ademe gidiyor diye– elîm bir endişe veririrken yine Âyet-i Hasbiye'ye müracaat ettim. Dedi: “Manama dikkat et ve iman dürbünüyle bak!” Ben de baktım ve iman gözüyle gördüm ki:

Bu zerrecik vücudum hadsiz bir vücudun aynası ve nihâyetsiz bir inbisat ile hadsiz vücudları kazanmasına bir vesile ve kendinden daha kıymettar bâki, müteaddit vücudları meyve veren bir kelime-i hikmet hükmünde bulunduğunu.. ve mensubiyet cihetiyle bir an yaşaması ebedî bir vücud kadar kıymettar olduğunu ilmelyakîn ile bildim. Çünkü şuur-u iman ile bu vücudum Vâcibu'l-vücûd'un eseri ve sanatı ve cilvesi olduğunu anlamakla, vahşi evhamın hadsiz karanlıklarından ve hadsiz mufârakat ve firakların elemelerinden kurtulup mevcudâta, hususan zîhayatlara taallûk eden efâlde, esmâ-yı ilâhiye

Bilfiil: Gerçekten, bizzat.

Bilhayal: Hayal ederek, hayal ile.

Binniyet: Niyet ederek, niyet ile.

Bittasavvur: Tasavvur ederek, düşünce ile.

Ebede'l-âbidîn: Sonsuza dek, ebediyen.

Ef'âl: Fiiller, işler.

Esmâ-yı ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın güzel isimleri.

Fettâh: Sayılı, sınırlı ve birbirine benzer basit maddelerden sayılamayacak kadar çok, ölçülü, intizamlı ve birbirinden farklı şekiller

ve suretlere sahip varlıklar yaratan Hz. Allah.

Halketmek: Yaratmak.

Îcad: Var etme.

İnbisat: Açılma, gelişme, yayılma.

Kelime-i hikmet: İlâhî maksadı ve mahiyetindeki asıl manayı yansıtan kelime.

Mahdud: Sayılı, sınırlı, birkaç.

Mensubiyet: Cenâb-ı Hakk'a iman ve kullukla kazanılan bağlılık, intisap.

Mufârakat / firak: Ayrılma, ayrılık.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Müteşâbih: Aralarında benzerlik olan, birbirine benzeyen.

Şuur-u iman: İmanın insana kazandırdığı şuur.

Taallûk etmek: İlgili, bağlı olmak.

Vâcibu'l-vücûd: Varlığı kendinden ve kesin olan Hz. Allah.

Zât-ı Zülcelâli ve'l-ikram: Ululuk ve ikram sahibi Hz. Allah.

Zihayat: Canlı.

adedince uhuvvet râbitalarıyla münasebet peydâ ettiğim bütün sevdiğim mevcudâta, muvakkat bir firak içinde dâimî bir visal var olduğunu bildim. Malûmdur ki, karyeleri ve şehirleri ve memleketleri veya taburları ve kumandanları ve üstadları gibi râbitaları bir olan adamlar, sevimli bir uhuvvet ve dostâne bir arkadaşlık hissederler. Ve bu gibi râbitalardan mahrum olanlar dâimî, elîm karanlıklar içinde azap çekiyorlar. Hem bir ağacın meyveleri –şuurları olsa– birbirinin kardeşi ve birbirinin bedeli ve musâhibi ve nâzırı olduklarını hissederler. Eğer ağaç olmazsa veya ondan koparılsa, her biri o meyveler adedince firakları hissedecek.

İşte iman ile ve imandaki intisap ile her mümin gibi, bu vücudum dahi hadsiz vücudların firaksız envârını kazanır; kendisi gitse de, onlar arkada kaldığından kendisi kalmış gibi memnun olur. Bununla beraber –Yirmi Dördüncü Mektup'ta tafsilen kat'î isbat edildiği gibi– her zîhayatın, hususan zîruhun vücudu bir kelime gibidir. Söylenir ve yazılır, sonra kaybolur. Fakat kendi vücuduna bedel ikinci derecede vücudları sayılan hem manası, hem hüviyet-i misaliyesi ve sureti, hem neticeleri, hem mübârek ise sevabı, hem hakikatı gibi çok vücudlarını bırakır, sonra perde altına girdiği gibi.. aynen öyle de bu vücudum ve her zîhayatın vücudu, zâhirî vücuddan gitse –zîruh ise– hem ruhunu, hem manasını, hem hakikatini, hem misalini, hem mahiyet-i şahsiyesinin dünyevî neticelerini ve uhrevî semerelerini, hem hüviyet ve suretini, hâfizalarda ve elvâh-ı mahfûzada ve sermedî manzaraların filim şeritlerinde ve ilm-i ezelinin meşherlerinde.. ve kendini temsil eden ve bekâ veren fitrî tesbihatını defter-i a'mâlinde.. ve esmâ-yı ilâhiyenin cilvelerine ve mukteziyâtlarına fitrî mukabelelerini ve vücudî aynadarlıklarını daire-i esmâda.. ve daha bunlar gibi zâhirî vücudundan daha kıymettar müteaddit mânevî vücudlarını kendi yerinde bırakır, sonra gider... İlmelyakîn suretinde bildim.

İşte iman ve imandaki şuur ve intisap ile bu mezkûr bâki, mânevî vücudlara sahip olunabilir. İman olmazsa, bütün o vücudlardan mahrum olmakla beraber, zâhirî vücudu dahi onun hakkında ademe ve hiçliğe gider gibi zâyî olur.

Daire-i esmâ: İlâhî isimler dairesi.
Defter-i a'mâl: Amel defteri. Her varlığın işlediği bütün fiillerinin kaydedildiği defter.
Elvâh-ı mahfûza: Olmuş ve olacak her şeyin kaydedildiği levhalar.
Envâr: Nurlar.
Fitri: Tabii, doğal.
Hüviyet-i misaliye: Âlem-i misale ait kimliği.

İlm-i ezeli: Cenâb-ı Hakk'ın sonsuz, sınırsız ilmi.
Mahiyet-i şahsiye: Herkesin kendine ait, özel, farklı nitelikleri.
Meşher: Sergi yeri.
Mukabele: Karşılık, karşılık verme.
Mukteziyât: Gerekler, neticeler.
Musâhib: Sohbet arkadaşı, nedim.
Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Nâzır: Bakan, gözeten, idare eden.
Peydâ etmek: Elde etmek.
Râbîta: Bağ, alaka.
Sermedî: Ebedî, daimî.
Uhuvvet: Kardeşlik.
Visal: Kavuşma.
Vücudî: Var olmakla ilgili, geçirilen vücut safhalarına ait.
Zîruh: Ruh sahibi.

Bir zaman bahar çiçeklerinin çabuk mahvolmalarına çok yazığım geliyordu. Hatta o nâzeninlere acıyordum. Burada beyan edilen hakikat-i imaniye gösterdi ki o çiçekler, âlem-i manada çekirdeklerdir. Sâbikan beyan ettiğimiz ruhtan başka bütün o vücudları meyve veren birer ağaç, birer sümbül hükmünde nur-u vücud noktasında kazançları bire yüzdür. Zâhirî vücudları mahvolmaz, saklanır. Hem bâkî olan hakikat-i nev'iyesinin tazelenen suretleridir. Geçen baharda yaprak, çiçek, meyve gibi mevcudâtı, bu bahardakinin mislidirler. Fark yalnız itibarîdir. O itibarî fark dahi, bu hikmet kelimelerine ve rahmet sözlerine ve kudret harflerine ayrı ayrı, müteaddit manaları verdirmek içindir, bildim. Yazıklar yerine “mâşallah, bârekâllah” dedim.

İşte imanın şuuruyla ve iman râbitasıyla, arz ve semâvât sanatkârına intisap noktasında gökleri yıldızlarla, zemini çiçekler ve güzel mahlûklarla yapan, süslendiren¹ ve böyle her bir sanatta yüzer mu'cize gösteren bir sanatkârın eser-i sanatı ve böyle hadsiz harikalı bir ustanın yapılışı olmak, ne kadar antika ve kıymettar ve şuuru varsa ne kadar iftihar eder ve şereflenir diye uzaktan hissettim. Hususan o nihâyetsiz mu'cizekâr usta, koca semâvât ve arzın büyük kitabını insan gibi küçük bir nüshada yazsa; belki insanı, o kitaba müntehab ve mükemmel bir hülâsa yapsa; o insan ne kadar büyük bir şeref, bir kemâl, bir kıymete medar ve iman ile mazhar ve şuur ve intisap ile o şerefe sahip olacağını bu âyetten ders aldığımdan, niyet ve tasavvur cihetinde bütün mevcudâtın dilleriyle حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ dedim.

Beşinci Mertebe-i Nuriye-i Hasbiye

Yine bir vakit hayatım, çok ağır şerâit ile sarsıldı. Nazar-ı dikkatimi ömre ve hayata çevirdi, gördüm: Ömrüm koşarak gidiyor; âhire yakınlaşmış hayatım dahi tazyikat altında sönmeye yüz tutmuş. Hâlbuki “Hayy” ismine dair

¹ Yeryüzü ve gökyüzünün zinetli, güzel bir şekilde yaratıldığını ifade eden bazı âyetler için bkz.: Hicr Sûresi, 15/16-21; Kehf Sûresi, 18/7; Sâffât Sûresi, 37/6; Fussilet Sûresi, 41/12; Mülk Sûresi, 67/5.

Âhir: Son.

Âlem-i mana: Mana âlemi. Kalbe ait his ve dinamiklerle sezilebilen mânevi âlem.

Arz ve semâvât: Yerküre ve uzay.

Hakikat-ı imaniye: İmana ait bir hakikat.

Hakikat-i nev'ie: Mensubu olduğu türün aslı özelliği, gerçeği.

Hayy: Her zaman var ve diri olup varlıkların da hayatını veren Hz. Allah.

Hülâsa: Öz, esas, temel.

İtibarî: Fiilen gerçekleşmediği hâlde olmuş gibi farz edilen.

Kemâl: Mükemmellik, yücelik, fazilet.

Müntehap: Seçkin, güzide.

Nâzenin: Nazik, hassas, kırılğan.

Nur-u vücud: Var olmanın verdiği ışık, parlaklık, canlılık.

Sâbikan: Daha önce.

Şerâit: Şartlar.

risalede izah edilen hayatın mühim vazifeleri ve büyük meziyetleri ve kıymet-tar faydaları, böyle çabuk sönmeye değil, belki pek uzun yaşamaya lâyıktır di-ye müteallimâne düşündüm. Yine üstadım olan *حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ* âyetine müracaat ettim. Dedi: “Sana hayatı veren Zât-ı Hayy-ı Kayyûm’a göre haya-ta bak!” Ben de baktım, gördüm ki:

Hayatımın bana bakması bir ise, Zât-ı Hayy ve Muhyî’ye bakması yüz-dür. Bana ait neticesi bir ise, Hâlık’ıma ait bindir. O cihet uzun zaman, belki zaman istemez; bir an yaşaması yeter. Bu hakikat, Risale-i Nur’un ri-salelerinde burhanlar ile izah edildiğinden burada dört mesele içinde kısa bir hülâsası beyan edilecek.

Birinci Mesele

Hayatın mahiyeti ve hakikati Hayy-ı Kayyûm’a baktığı cihetle baktım, gördüm ki:

- Mahiyet-i hayatım esmâ-yı ilâhiyenin definelerini açan anahtarların mahzeni..
- Ve nakışlarının bir küçük haritası..
- Ve cilvelerinin bir fihristesi..
- Ve kâinatın büyük hakikatlerine ince bir mikyas ve mizan..
- Ve Hayy-ı Kayyûm’un mânidar ve kıymettar isimlerini bilen, bildiren, fehmedip tefhim eden yazılmış bir kelime-i hikmettir, anladım.
- Ve hayatın bu tarzdaki hakikati bin derece kıymet kazanıyor.. ve bir sa-at devamı bir ömür kadar ehemmiyet alır. Zamanı olmayan Zât-ı Ezeliye’ye münasebeti cihetinde uzun ve kısalığına bakılmaz.

İkinci Mesele

Hayatın hakikî hukukuna baktım, gördüm ki:

Burhan: Delil.

Cilve: Tecelli, yansıma, belirme.

Fehm / tefhim: Anlama, anlatma.

Hâlık: Yaradan, Hz. Allah.

Kelime-i hikmet: İlâhî maksa-dı ve mahiyetindeki asıl manayı yansıtan kelime.

Mahiyet-i hayat: Hayatın özelli-

ği, niteliği.

Mikyas / mizan: Ölçek, ölçü.

Muhyî: Hayat veren, hayatın sa-hibi Hz. Allah.

Müteallimâne: Acı, ızdırap çeker bir tarzda.

Zât-ı Ezeliye: Başlangıcı, öncesi ve sonu olmayan zât.

Zât-ı Hayy-ı Kayyûm: Ezeli ve ebedî bizzat var olan, diri olan, bütün varlıklara hayat veren ve hayatı idare eden Zât.

- Hayatım rabbânî bir mektuptur; kardeşlerim olan zîşuur mahlûkâta kendini okutturur, Yaradan'ı bildirir bir mütâlaagâhtır.
- Hem Hâlık'ımın kemâlâtını teşhir eden bir ilânnâmeliktir.
- Hem hayatı, yaratanın hayat ile ihsan ettiği kıymettar hediyeler ve nişanlar ile bilerek süslenip her gün tekerrür eden resm-i küşadda müminâne, şuurdârâne, şâkirâne, minnetdârâne Padişah-ı Bîmisal'inin nazarına arz etmektir.
- Hem hadsiz zîhayatların Hâlık'larına vâsîfâne tahiyâtlarını ve şâkirâne tesbihat hediyelerini anlamak, müşâhede etmek ve şehâdetle ilân etmektir.
- Hem lisan-ı hâl ve lisan-ı kâl ve lisan-ı ubûdiyet ile Hayy-ı Kayyûm'un mehâsin-i rubûbiyetini izhar etmektir...

İşte bunlar gibi hayatın yüksek hukukları, uzun zaman istemediği gibi; hayatı bin derece îlâ eder ve dünyevî olan hukuk-u hayatiyeden yüz derece daha kıymettardır, diye ilmelyakîn ile bildim ve dedim: Sübhânallah! İman ne kadar kıymettar ve hayattardır ki, hangi şeye girse canlandırır ve bir şûlesi böyle fânî hayatı, bâkiyâne hayatlandırır, üstündeki fenâyı siler.

Üçüncü Mesele

Hayatımın, Hâlık'ıma bakan fitrî vazifelerine ve mânevî faydalarına baktım, gördüm ki; hayatım, hayatın Hâlık'ına üç cihetle aynadarlık ediyor.

Birinci Vecih: *Hayatım, acz ve zaafıyla ve fakr ve ihtiyacıyla Hâlık-ı hayatın kudret ve kuvvetine ve gınâ ve rahmetine aynadarlık eder. Evet,*

Bâkiyâne: Ebedi, kalıcı bir şekilde.

Fenâ: Bitme, tükenme, yok olma.

Gınâ: Zenginlik. Kimseye ve hiçbir şeye ihtiyacı olmama.

Hâlık-ı hayat: Hayatı yaratan, Hz. Allah.

Hukuk-u hayatiye: Hayat ve hayatın devamı için gerekli olan her şey.

İlâ etmek: Yüceltmek.

İlânnâme: İlân yazısı, bildiri.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek elde edilen bilgi.

İzhar etmek: Göstermek.

Kemâlât: Mükemmel sıfatlar. Eksiksiz, kusursuz işler, icraatlar.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.

Lisan-ı kâl: Sesli, sözlü ifade.

Lisan-ı ubûdiyet: Kulluğun ifade ettiği dil.

Mehâsin-i rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın hâkimiyetinin, idaresinin güzelliği.

Minnetdârâne: Minnet duyarak.

Müminâne: Mümince, mümine yaraşır bir tarzda.

Müşâhede etmek: Görmek, şahit olmak.

Mütâlaagâh: Araştırma, inceleme yeri.

Padişah-ı Bîmisal: Eşi ve benzeri olmayan Sultan, Hz. Allah.

Rabbânî: Cenab-ı Hakk'ın hâkimiyetini, idaresini, varlığı terbiyesini yansıtan.

Resm-i küşad: Açılış merasimi,

töreni.

Sübhânallah: Ne yücesin Allah'ım!

Şâkirâne: Şükreder bir tarzda.

Şûle: Işık, parıltı.

Şuurdârâne: Şuurlu bir şekilde, bilerek.

Tahiyât: Her canlının sahip olduğu hayatın özellikleri diliyle Yaratıcı'sına arz edebileceği hürmet ve ibadetler.

Tekerrür etmek: Tekrarlanmak.

Tesbihât: Tesbihler. Allah'ı anan, yücelten dualar.

Vâsîfâne: Vâsîfeder, anlatır bir tarzda.

Zîhayat: Canlı.

Zîşuur: Akıl, şuur sahibi.

nasıl ki açlık derecesiyle yemeğin lezzet dereceleri.. ve karanlığın mertebeleriyle ışık mertebeleri.. ve soğuğun mikyasıyla hararetin mizan dereceleri bilinir; öyle de hayatımdaki hadsiz acz ve fakr ile beraber hadsiz ihtiyaçlarımı izale.. ve hadsiz düşmanlarımı defetmek noktasında Hâlık'ımın hadsiz kudret ve rahmetini bildim; suâl ve dua ve iltica ve tezellül ve ubûdiyet vazifesini anladım ve aldım.

İkinci Vecih: *Hayatımdaki cüz'î ilim ve irade ve sem' ve basar gibi manalarıyla, Hâlık'ımın küllî ve ihatalı sıfatlarına ve şuûnâtına aynadarlıktır.* Evet, ben kendi hayatımda ve şuurlu fiillerimde bilmek, işitmek, görmek, söylemek, istemek gibi çok manalarıyla bildim ki; bu kâinatın şahsımdan büyüklüğü derecesinde daha büyük bir mikyasta Hâlık'ımın muhit ilmini, iradesini, sem' ve basar ve kudret ve hayat gibi evsafını ve muhabbet ve gazab ve şefkat gibi şuûnâtını anladım; iman ederek tasdik ettim ve itiraf ederek bir mârifet yolunu daha buldum.

Üçüncü Vecih: *Hayatımda nakışları ve cilveleri bulunan esmâ-yı ilâhiyeye aynadarlıktır.* Evet, ben kendi hayatıma ve cismime baktıkça yüzer tarzda mu'cizâne eserler, nakışlar, sanatlar görmekle beraber çok şefkatkârâne beslendiğimi müşâhede ettiğimden, beni yaratan ve yaşatan Zât'ın, ne kadar fevkalâde sehâvetli, merhametli, sanatkâr, lütuflkâr, ne derece harika iktidarlı, –tabirde hata olmasın– maharetli, hüşyar, işgüzar olduğunu iman nuruyla bildim. Tesbih ve takdis.. ve hamd ve şükür.. ve tekbir ve tazim.. ve tevhid ve tehlil gibi *fıtrat vazifelerinin ve hilkat gayelerinin ve hayat neticelelerinin* ne olduğunu bildim. *Ve kâinatta en kıymettar mahlûkun, hayat olduğunun* sebebini.. *ve her şeyin, hayata musahhar* olmasının sırrını.. *ve hayata karşı herkeste fitrî bir iştihak* bulunduğunun hikmetini.. *ve hayatın hayatının, iman olduğunu* ilmelyakîn ile anladım.

Cüz'î: Kısmî, hususî, küçük.

Esmâ-yı ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın güzel isimleri.

Fıtrat / hilkat: Tabiat, yaratılış.

Hüşyar: Dikkatli.

İşgüzar: İş bitiren, maharetli.

İzale: Giderme, yok etme.

Küllî: Şümüllü, kapsamlı.

Mârifet: Allah'ı sıfat, isim ve fiilleriyle tanımak, bilmek. Kalb ve vicdan kültürü.

Mu'cizâne: Mu'cizeli bir şekilde.

Musahhar olmak: Emrinde, hizmetinde olmak.

Sehâvet: Cömertlik.

Sem' ve basar: İşitme ve görme.

Şefkatkârâne: Şefkatli bir tarzda.

Şuûnât: Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinin kaynağı olan sıfatlarının dayandığı, insanın idrak ufkunu aşan, ihata edilemeyen, Zât'ına lââyık şefkat, muhabbet, ferah, sürur, gazap gibi mukaddes, münezze manalar.

Tekbir ve tâzim: Cenab-ı Hakk'ın ululuğunu ve büyüklüğünü "Allahu ekber" gibi cümlelerle ikrar ve ilan etme.

Tesbih ve takdis: Cenab-ı Hakk'ın her hususta kusursuz, noksanzı olduğunu "Sübânallah" gibi cümlelerle ifade etme, yüceltme.

Tevhid ve tehlil: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini, tek ve yekta olduğunu "Lâ ilâhe illallah" gibi cümlelerle ikrar ve ilan etme.

Tezellül: Kendini hor, hakir görme.

Ubûdiyet: Kulluk.

Dördüncü Mesele

“Dünyadaki bu hayatımın hakikî lezzeti ve saadeti nedir?” diye yine bu *لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ* âyetine baktım, gördüm ki:

Bu hayatımın en saf lezzeti ve en hâlis saadeti imandadır. Yani, beni yaratan ve yaşatan bir Rabb-i Rahîm’in mahlûku ve masnûu ve memlûkü ve terbiye-gerdesi ve nazarı altında olduğuna.. ve O’na her vakit muhtaç bulunduğuna.. ve O’nun da hem Rabb’im, hem İlâh’ım; hem de bana karşı gayet merhametli ve şefkatli olduğuna kat’î imanım, öyle kâfi ve vâfi ve elemsiz ve dâimî bir lezzet ve saadettir ki, tarif edilemez. Ve الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى نِعْمَةِ الْإِيمَانِ¹ ne kadar yerindedir diye âyetten fehmettim.

İşte hayatın hakikatine ve hukukuna ve vazifelerine ve mânevî lezzetine ait olan bu dört mesele gösterdiler ki:

Hayat, Zât-ı Bâki-i Hayy-ı Kayyûm’a baktıkça ve iman dahi, hayata hayat ve ruh oldukça hem bekâ bulur, hem bâkî meyveler verir. Hem öyle yükselir ki, sermediyet cilvesini alır; daha ömrün kısa ve uzunluğuna bakmaz, diye bu âyetten dersimi aldım ve niyet ve tasavvur ve hayalce bütün hayatların ve zîhayatların nâmına لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ dedim.

Altıncı Mertebe-i Nuriye-i Hasbiye

Mufârakat-ı umumiye hengâmı olan harab-ı dünyadan haber veren Âhîrzaman hâdisâtı içinde mufârakat-ı hususiyemi ihtar eden ihtiyarlık ve âhir ömrümde bir hassasiyet-i fevkalâde ile fitratımdaki cemâl-perestlik ve güzellik

¹ İman nimetini bahşeden Allah’a hamdolsun..

Âhîrzaman: Sonzaman. Kıyamete yakın son zaman dilimi.

Cemâl-perestlik: Güzelliğe duyulan tabîî düşkünlük.

Fehmetmek: Anlamak.

Hâdisât: Hâdiseler, olaylar.

Harab-ı dünya: Dünyanın harab olması, kıyamet.

Hassasiyet-i fevkalâde: Olağan üstü hassasiyet.

Hengâm: Vakıt, zaman.

Masnû: Sanatlı olarak yaratılan her bir varlık.

Memlûk: Kul, köle.

Mufârakat-ı hususiyet: Hususî ayrılık, ölüm.

Mufârakat-ı umumiye: Umumî ayrılık, kıyamet.

Rabb-i Rahîm: Engin şefkati ve sonsuz rahmetiyle kullarını gözetten Hz. Allah.

Sermediyet: Devamlılık, süreklilik, ebediyet.

Terbiye-gerde: Yetiştirilmiş, eğitilmiş.

Vâfi: Yeterli.

Zât-ı Bâki-i Hayy-ı Kayyûm: Ezeli varlığı ebediyen devam eden, diri olan, bütün varlıklara hayat veren ve hayatı idare eden Zât.

sevdası ve kemâlâta meftuniyet hisleri inkişaf ettikleri bir zamanda dâimî ve tahribatçı olan zeval ve fenâ ve mütemâdî ve tefrik edici olan mevt ve adem, dehşetli bir surette bu güzel dünyayı ve bu güzel mahlûkâtı hırpaladığını, parça parça edip güzelliklerini bozduğunu fevkalâde bir şuur ve teessürle gördüm. Fıtratımdaki aşk-ı mecazî bu hâle karşı şiddetli galeyan ve isyan ettiği zamanda bir medar-ı teselli bulmak için yine bu Âyet-i Hasbiye'ye müracaat ettim. Dedi: "Beni oku ve dikkatle manama bak!" Ben de Sûre-i Nur'daki Âyet-i Nur'un¹ rasathânesine girip imanın dürbünüyle Âyet-i Hasbiye'nin en uzak tabakalarına ve şuur-u imanî hurdebîni ile en ince esrarına baktım, gördüm:

Nasıl ki aynalar, şişeler, şeffaf şeyler, hatta kabarcıklar, güneş ziyasının gizli ve çeşit çeşit cemâlini ve o ziyanın elvan-ı seb'a denilen yedi renginin mütenevvî güzelliklerini gösteriyorlar ve teceddüt ve taharrükleriyle ve ayrı ayrı kabiliyetleriyle ve inkisaratlarıyla o cemâlî ve o güzellikleri tazelandiriyorlar ve inkisaratlarıyla güneşin ve ziyasının ve elvan-ı seb'asının gizli güzelliklerini izhar ediyorlar. Aynen öyle de Şems-i Ezel ve Ebed olan Cemîl-i Zülcelâl'in cemâl-i kudîsine ve nihâyetsiz güzel olan esmâ-yı hüsnâsının sermedî güzelliklerine aynadarlık edip cilvelerini tazelandirmek için bu güzel masnûlar, bu tatlı mahlûklar ve bu cemâlli mevcudât, hiç durmayarak gelip gidiyorlar. Kendilerinde görünen güzellikler ve cemâller, kendilerinin malı olmadığını; belki tezahür etmek isteyen sermedî ve mukaddes bir cemâlin ve dâimî tecellî eden ve görünmek isteyen mücerret ve münezzeh bir hüsnün işaretleri ve alâmetleri ve lem'aları ve cilveleri olduğu, pek çok kuvvetli delilleriyle Risale-i Nur'da tafsilen izah edilmiş. Burada o burhanlardan üç tanesine kısaca işaret edilecek.

¹ Nûr Sûresi, 24/35.

Aşk-ı mecazî: Fânî ve geçici aşk.
Burhan: Delil.

Cemâl-i kudîs: Mukaddes, kusursuz güzellik.

Cemîl-i Zülcelâl: Güzeller Güzeli Yüce Allah.

Cilve: Tecelli, yansıma, belirme.

Esmâ-yı hüsnâ: Cenab-ı Hakk'ın güzel isimleri.

Galeyan: Kaynama, taşkınlık.

Hurdebîn: Mikroskop.

Hüsün: Güzellik.

İnkisarat: Kırılmalar. Işığın yansımasındaki kırılmalar.

İnkişaf: Açılma, gelişme, ilerleme.

Kemâlât: İyilikler, faziletler, mükemmellikler.

Lem'a: Parıltı, ışık.

Medar-ı teselli: Teselli sebebi, kaynağı.

Meftuniyet: Düşkünlük, tutkunluk.

Mevt ve adem: Ölüm ve yokluk.

Mücerret: Hâlis, katışıksız, sade.

Münezzeh: Arı, duru. Kusursuz.

Mütemâdî: Devamlı, sürekli meydana gelen şey.

Mütenevvî: Çeşitli, türlü.

Rasathâne: Gözlem evi.

Sermedî: Ebedî, sonsuz.

Şems-i Ezel ve Ebed: Bütün ışık-

ların kaynağı, batmayan, kaybolmayan, güneşler güneşi Hz. Allah.

Şuur-u imanî: İmanın insana kazandırdığı şuur.

Tafsilen: Genişçe, ayrıntılı.

Taharrük: Hareket etme.

Teceddüt: Yenilenme.

Tecelli: Yansıma, belirme. Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinin, sıfatlarının eşyada görünmesi.

Teessür: Üzüntü, keder.

Tefrik: Ayırma, bölme, çözme.

Tezahür: Görünme, belirme.

Zeval ve fenâ: Yok olma, bitme, sona erme.

Birinci Burhan

Nasıl ki işlenmiş bir eserin güzelliği, işleminin güzelliğine.. ve işlemek güzelliği, ustalığın o sanattan gelen unvanının güzelliğine.. ve ustadaki sanatkârlık unvanının güzelliği, o sanatkârın o sanata ait sıfatının güzelliğine.. ve sıfatının güzelliği, kabiliyet ve istidadının güzelliğine.. ve kabiliyetinin güzelliği, zâtının ve hakikatinin güzelliğine derece-i bedâhette gayet kat'î bir surette delâlet ettiği gibi; aynen öyle de bu kâinatın baştan başa bütün güzel mahlûklarında ve yapıları güzel umum masnûlarındaki hüsün ve cemâl dahi, Sanatkâr-ı Zülcelâl'deki fiillerinin hüsün ve cemâline kat'î şehâdet.. ve ef'âlindeki hüsün ve cemâl ise, o fiillere bakan unvanların, yani isimlerin hüsün ve cemâline şüphe-siz delâlet.. ve isimlerin hüsün ve cemâli ise, isimlerin menşei olan kudsî sıfatların hüsün ve cemâline kat'î şehâdet.. ve sıfatların hüsün ve cemâli ise, sıfatların mebdai olan şuûnât-ı zâtîyenin hüsün ve cemâline kat'î şehâdet.. ve şuûnât-ı zâtîyenin hüsün ve cemâli ise, fâil ve müsemmâ ve mevsuf olan zâtının hüsün ve cemâline ve mahiyetinin kudsî kemâline ve hakikatinin mukaddes güzelliğine bedâhet derecede kat'î bir surette şehâdet eder. Demek, Sâni-i Zülcemâl'in kendi Zât-ı Akdes'ine lâayık öyle hadsiz bir hüsün ve cemâli var ki, bir gölgesi bütün mevcudâtı baştan başa güzelleştirmiş.. ve öyle münezzeh ve mukaddes bir güzelliği var ki, bir cilvesi kâinatı serbeser güzelleştirmiş ve bütün daire-i mümkünâtı hüsün ve cemâl lem'alarıyla tezyin edip ışıklandırmış.

Evet, işlenmiş bir eser, fiilsiz olmadığı gibi; fiil dahi fâilsiz olamaz. Ve isimler, müsemmâsız olması muhâl olduğu gibi; sıfatlar dahi mevsufsuz mümkün değildir. Madem bir sanatın ve eserin vücudu, bedâhetle o eseri işleyen fiiline delâlet.. ve o fiilin vücudu, fâilinin ve unvanının ve eseri intâc eden sıfatın ve isminin vücudlarına delâlet eder. Elbette bir eserin kemâli ve cemâli dahi fiilin kendine mahsus kemâl ve cemâline.. o da ismin kendine münasip, muvâfık güzelliğine.. o dahi zâtın ve hakikatin –fakat zâta ve hakikate lâayık ve muvâfık– kemâline ve cemâline ilmelyakîn ile ve bedâhetle delâlet eder.

Daire-i mümkünât: Mâsiva. Varlıkları kendinden olmayan, yaratılan her şey.

Delâlet etmek: Göstermek, isbat etmek.

Derece-i bedâhet: Apaçık durum, derece.

Ef'âl: Fiiller, işler.

Hüsün ve cemâl: Mânevî, maddî güzellik; iç, dış güzellik.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek elde edilen bilgi.

İntâc etmek: Netice vermek, meydana getirmek.

Kemâl: Mükemmellik, eksiksizlik, kusursuzluk.

Kudsî: Mukaddes, kutlu, yüce.

Mebde: Esas, baş, başlangıç.

Mevsuf: Vasıflanan, nitelenen.

Muhâl: İmkansız.

Müsemmâ: İsimlenen, adlanan; o isimle anılan.

Sanatkâr-ı Zülcelâl: Ulu, Yüce Sanatkâr, Hz. Allah.

Sâni-i Zülcemâl: Kendi güzelliklerini yarattıklarında gösteren Yüce Sanatkâr, Hz. Allah.

Serbeser: Baştan başa, tamamen.

Şuûnât-ı zâtîye: Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinin kaynağı olan sıfatlarının dayandığı, insanın idrak ufkunu aşan, ihata edilemeyen, Zât'ına lâayık şefkat, muhabbet, ferah, sürur, gazap gibi mukaddes, münezzeh manalar.

Zât-ı Akdes: En yüce Zât, Hz. Allah.

Aynen öyle de bu eserler perdesi altındaki faaliyet-i dâime, fâilsiz olması muhâl olduğu gibi; bu masnûât üstünde cilveleri ve nakışları göz ile görünen isimler dahi müsemmâsız hiçbir cihetle mümkün olmadığı ve müşâhede de-recesinde hissedilen kudret, irade gibi sıfatlar dahi mevsufsuz olması muhâl olduğundan, şu kâinatta bütün eserler, mahlûklar, masnûlar hadsiz vücudlarıyla Hâlık ve Sâni' ve Fâil'lerinin vücûd-u ef'âline ve esmâsının vücuduna ve evsafının vücuduna ve şuûnât-ı zâtîyesinin vücuduna ve Zât-ı Akdes'inin vücûb-u vücûduna kat'î bir surette delâlet ettikleri gibi, o masnûâtın umu-munda görünen muhtelif kemâlât ve ayrı ayrı cemâller ve çeşit çeşit güzel-likler, Sâni-i Zülcelâl'de olan fiillerin ve isimlerin ve sıfatların ve şe'nlerin ve zâtının kendilerine mahsus münasip ve lâıyk ve vâcibiyetine ve kudsiyeti-ne muvâfık olarak hadsiz kemâlâtlarına ve nihâyetsiz cemâllerine ve ayrı ay-rı ve umum kâinatın fevkinde güzelliğine gayet sarîh şehâdet ve gayet kat'î delâlet ederler.

İkinci Burhan'ın Beş Noktası Var

Birinci Nokta: Meşreplerinde, mesleklerinde birbirinden ayrı ve uzak olan bütün ehl-i hakikatin reisleri, zevk ve keşfe istinad ederek icmâ ile ittifak ile iman edip hükmediyorlar ki; bütün mevcudâtta hüsün ve cemâl, bir Zât-ı Vâcibu'l-vücûd'da bulunan mukaddes hüsün ve cemâlin gölgesi ve lemeâtı ve perdelerin arkasında cilvesidir.

İkinci Nokta: Bütün güzel mahlûklar, kafil kafil arkasında durmayarak gelip gidiyorlar, fenâya girip kayboluyorlar. Fakat o aynalar üstünde kendini gösteren ve cilvelenen yüksek ve tebeddül etmez bir güzellik, tecellîsine de-vam ettiğinden kat'î bir surette gösterir ki, o güzellikler o güzellerin malı ve o aynaların cemâli değildir. Belki güneşin cemâl-i şuaâtı, cereyan eden suyun üzerindeki kabarcıklarda görüldüğü gibi sermedî bir cemâlin ışıklarıdır.

Cemâl-i şuaât: Işıklarının, ılık tayflarının güzelliği.

Ehl-i hakikat: Daima hak ve hakikat peşinde olup gerçeği bulan-lar. Veliler.

Faaliyet-i dâime: Devamlı, sü-rekli faaliyet.

Fenâ: Bitme, tükenme, yok olma.

Fevk: Üst.

Hâlık: Yaradan, Hz. Allah.

İcmâ: İttifak, fikir birliği.

Kudsiyet: Mukaddeslik, yücelik,

kusursuzluk.

Lemeât: Parıltılar.

Masnûât: Her biri bir sanat ese-ri olan varlıklar. Allah'ın yarattığı her şey.

Müşâhede: Görme, şahit olma.

Sâni': Her bir varlığı bir sanat eseri kıymetinde, güzelliğinde ya-ratan Hz. Allah.

Sarih: Açık, net.

Şe'n: Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinin kaynağı olan sıfatlarının dayan-

dığı, insanın idrak ufkunu aşan, ihata edilemeyen, Zât'ına lâıyk şefkat, muhabbet, ferah, sürur, gazap gibi mukaddes, münezzeh manalar.

Tebeddül etmek: Değişmek.

Vücûb-u vücûd / vâcibiyet: Cenâb-ı Hakk'ın varlığının ken-dinden ve kesin olması.

Vücûd-u efâl: Fiillerin varlığı.

Zât-ı Vâcibu'l-vücûd: Varlığı ken-dinden ve kesin olan Hz. Allah.

Üçüncü Nokta: Nurun gelmesi elbette nurânîden.. ve vücud vermesi her hâlde mevcuddan.. ve ihsan ise gınâdan.. ve sehâvet ise servetten.. ve tâlim, ilimden gelmesi bedihî olduğu gibi, hüsün vermek dahi hasenden.. ve güzel-leş-tirmek, güzelden.. ve cemâl vermek, cemilden olabilir; başka olamaz. İşte bu hakikate binâen iman ederiz ki; bu kâinattaki görünen bütün güzellikler, öyle bir güzelden geliyor ki; bu mütemâdiyen değişen ve tazelenen kâinat, bütün mevcudâtıyla aynadarlık dilleriyle o güzelin cemâlini tavsif ve tarif eder.

Dördüncü Nokta: Nasıl ki ceset, ruha dayanır; ayakta durur, hayatlanır.. ve lafız, manaya bakar; ona göre nurlanır.. ve suret, hakikate istinad eder; ondan kıymet alır. Aynen öyle de bu maddî ve cismânî olan âlem-i şehâdet dahi bir cesettir, bir lafızdır, bir surettir; âlem-i gaybın perdesi arkasındaki esmâ-yı ilâhiyeye dayanır, hayatlanır, istinad eder, can alır, ona bakar, güzelleşir. Bütün maddî güzellikler, kendi hakikatlerinin ve manalarının mânevî güzelliklerinden ileri geliyor. Ve hakikatleri ise esmâ-yı ilâhiyeden feyz alırlar ve onların bir nevi gölgeleridir. Ve bu hakikat, Risale-i Nur'da kat'î isbat edilmiştir. Demek bu kâinatta bulunan bütün güzelliklerin envâi ve çeşitleri, âlem-i gayb arkasında tecellî eden ve kusurdan mukaddes, maddeden mücerret bir cemâlin esmâ vasıtasıyla cilveleri ve işaretleri ve emârâtlarıdır. Fakat nasıl ki Vâcibu'l-vücûd'un Zât-ı Akdes'i, başkalarına hiçbir cihette benzemez ve sıfatları mümkünâtın sıfatlarından hadsiz derece yüksektir. Öyle de onun kudsî cemâli, mümkünâtın ve mahlûkâtın hüsünlerine benzemez, hadsiz derecede daha âlîdir.

Evet koca cennet, bütün hüsn ü cemâliyle bir cilvesi bulunan.. ve bir saat müşâhadesi, ehl-i cennete cenneti unutturan bir cemâl-i sermedi¹, elbette nihâyeti ve şebîhi ve nazîri ve misli olamaz. Malûmdur ki her şeyin hüsnü, kendine göredir; hem binler tarzda bulunur –ve nevîlerin ihtilâfı gibi– güzellikleri

¹ Ehl-i cennetin, diğer bütün nimetleri unutturacak bir keyfiyette Cenâb-ı Hakk'ı görme nimetine mazhar olacaklarına dair bkz.: Müslim, *İmân* 297; Tirmizî, *Cennet* 16; İbni Mâce *Mukaddime* 13; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 4/332-333.

Âlem-i gayb: Duyu organları ile kavranamayan varlıkların ve hâdiselerin âlemi.

Âlem-i şehâdet: Görünen âlem. Duyu organları ile kavranılan varlıkların, hâdiselerin âlemi.

Âli: Yüce.

Bedihî: Açık, âşikâr.

Binâen: Bunun üzerine, bundan dolayı.

Cemâl-i sermedi: Cenâb-ı Hakk'ın sonsuz, benzersiz, eşsiz, dâimî, ebedî güzelliği.

Emârât: Emâreler, belirtiler.

Esmâ-yı ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın güzel isimleri.

Feyz almak: Bereket, lütf almak, mânen istifade etmek.

Gınâ: Zenginlik.

Hasen / cemil: Mânen, maddeten güzel; içi ve dışı güzel olan.

Hüsün ve cemâl: Mânevî, maddî güzellik; iç, dış güzellik.

Mücerred: Maddî bir cismi olmayan.

Mümkînât: Olması veya olma-

ması kendi irade ve gücü dâhilinde olmayan bütün varlıklar, kâinat.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli olarak.

Şehâvet: Cömertlik.

Şebîh / nazir: Benzer, denk.

Tâlim: Öğretme, bilgilendirme.

Tavsif etmek: Sıfatlarını belirtmek, anlatmak.

Zât-ı akdes: Cenâb-ı Hakk'ın, kusurlardan münezze, yüceler yücesi, mukaddes zâtı.

de ayrı ayrıdır. Mesela göz ile hissedilen bir güzellik, kulak ile hissedilen bir hüsün bir olmaması.. ve akıl ile fehmedilen bir hüsn-ü aklî, ağız ile zevk edilen bir hüsn-ü taam bir olmadığı gibi.. kalb, ruh ve sâir zâhirî ve bâtinî duyguların istihsan ettikleri ve güzel hissettikleri güzellikler, onların ihtilâfı gibi muhtelifdir. Mesela imanın güzelliği ve hakikatin güzelliği ve nurun hüsnü ve çiçeğin hüsnü ve ruhun cemâli ve suretin cemâli ve şefkatin güzelliği ve adaletin güzelliği ve merhametin hüsnü ve hikmetin hüsnü ayrı ayrı oldukları gibi, Cemîl-i Zülcelâl'in nihâyet derecede güzel olan esmâ-yı hüsnâsının güzellikleri dahi ayrı ayrı olduğundan, mevcudâtta bulunan hüsünler ayrı ayrı düşmüş.

Eğer Cemîl-i Zülcelâl'in esmâsındaki hüsünlerin mevcudât aynalarında bir cilvesini müşâhede etmek istersen, zeminin yüzünü bir küçük bahçe gibi temâşâ edecek bir geniş, hayalî göz ile bak ve hem bil ki; *rahmâniyet, rahîmiyet, hakîmiyet, âdiliyet gibi tabirler, Cenâb-ı Hakk'ın hem isim, hem fiil, hem sıfat, hem şe'nlerine işaret ederler.*

- İşte başta insan olarak bütün hayvanâtın muntazaman, bir perde-i gaybdan gelen erzaklarına bak, *rahmâniyet-i ilâhiyenin cemâlini* gör.
- Hem bütün yavruların mu'cizâne iâşelerine ve başları üstünde ve annelerinin sinelerinde asılmış tatlı, safi, âb-ı kevser gibi iki tulumbacık süte temâşâ eyle, *rahîmiyet-i rabbâniyenin cazibedar cemâlini* gör.
- Hem bütün kâinatı envâyıyla beraber bir kitab-ı kebîr-i hikmet.. ve öyle bir kitap ki; her harfi yüz kelime, her kelimesi yüzer satır, her satırı bin bâb, her bâbı binler küçük kitap hükmüne getiren *hakîmiyet-i ilâhiyenin cemâl-i bîmisaline* bak, gör.
- Hem kâinatı bütün mevcudâtıyla mizanı altına alan.. ve bütün ecrâm-ı ulviye ve süfliyenin muvâzenelerini idâme ettiren.. ve güzelliğin en mühim

Âb-ı Kevser: Kevser suyu.

Âdiliyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi tam kararında, doğru, dengeli ve adaletle yapması.

Cemâl-i bîmisal: Örneği, benzeri olmayan güzellik.

Cemîl-i Zülcelâl: Güzeller Güzeli Yüce Allah.

Ecrâm-ı ulviye ve süfliye:

Gökteki ve yerdeki büyük-küçük bütün varlıklar.

Envâ: Türler, çeşitler.

Esmâ-yı hüsnâ: Cenab-ı Hakk'ın güzel isimleri.

Fehmedilmek: Anlaşılmak.

Hakîmiyet: Cenâb-ı Hakk'ın var-

lıkta gözettiği birçok gaye, fayda ve hayrı yerli yerince yapması.

Hüsn-ü aklî: Akılla anlaşılan güzellik.

Hüsn-ü taam: Yiyeceğin güzelliği.

İâşe: Beslenme, yeme-içme.

İdâme ettirmek: Devam ettirmek, sürdürmek.

İstihsan etmek: Beğenmek, takdir etmek.

Kitab-ı kebîr-i hikmet: Cenâb-ı Hakk'ın, varlıkta gözettiği binbir gaye, fayda ve hayırları gösteren büyük kitap.

Mu'cizâne: Mu'cizeli bir şekilde.

Muntazaman: Düzenli bir şekilde.

Muvâzene: Denge.

Perde-i gayb: Gayba ait gerçeklerin, hâdiselerin üzerini örten perde.

Rahîmiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her bir varlığa kendi hususiyetlerine göre ayrı ayrı merhamet etmesi.

Rahmâniyet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlığa canlı-cansız, mümin-kâfir ayırmadan merhamet etmesi.

Temâşâ: Bakma, seyretme.

Zâhirî ve bâtinî: Görünen ve görünmeyen. Dışta ve içte olan.

bir esası olan tenâsübü veren.. ve her şeye en güzel vaziyeti verdiren.. ve her zîhayata hakk-ı hayatı verip ihkak-ı hak eden.. ve mütecâvizleri durduran ve cezalandıran bir âdiliyetin haşmetli güzelliğine bak, gör.

• Hem insanın geçmiş tarihçe-i hayatını, buğday tanesi küçüklüğündeki kuvve-i hâfızasında ve her nebat ve ağacın gelecek tarihçe-i hayat-ı sâniyesini çekirdeğinde yazmasına.. ve her zîhayatın muhafazasına lüzumu bulunan âlât ve cihazata, mesela arının kanatçıklarına ve zehirli iğnesine ve dikenli çiçeklerin süngücüklerine ve çekirdeklerin sert kabuklarına bak ve hafiziyet ve hâfiziyet-i rabbâniyenin letâfetli cemâlini gör.

• Hem zemin sofrasında Kerîm-i Mutlak olan Rahmân-ı Rahîm'in misafirlerine, rahmet tarafından ihzâr edilen hadsiz taamların ayrı ayrı ve güzel kokularına.. ve muhtelif, süslü renklerine.. ve mütenevvî, hoş tatlarına.. ve her zîhayatın zevk ve safasına yardım eden cihazlara bak, ikram ve kerîmiyet-i rabbâniyenin gayet şirin cemâlini ve gayet tatlı güzelliğini gör.

• Hem Fettâh ve Musavvir isimlerinin tecellîleriyle başta insan olarak bütün hayvanâtın, su katrelerinden açılan pek çok mânidar suretlerine.. ve bahar çiçeklerinin habbe ve zerreciklerinden açtırılan çok cazibedar sîmalarına bak, fettâhiyet ve musavviriyet-i ilâhiyenin mu'cizâtı cemâlini gör.

İşte bu mezkûr misallere kıyasen esmâ-yı hüsnânın her birisinin kendine mahsus öyle kudsî bir cemâli var ki; birtek cilvesi, koca bir âlemi ve hadsiz bir nev'i güzelleştiriyor. Birtek çiçekte bir ismin cilve-i cemâlini gördüğün gibi, bahar dahi bir çiçektir ve cennet dahi görülmedik bir çiçektir. Baharın tamamına

Âlât: Aletler, cihazlar, donanım-lar.

Cilve-i cemâl: Güzelliğin yansıması, tecellisi.

Fettâh: Sayılı, sınırlı ve birbirine benzer basit maddelerden sayılamayacak kadar çok, ölçülü, intizamlı ve birbirinden farklı şekiller ve suretlere sahip varlıklar yaratan Hz. Allah.

Fettâhiyet: Cenâb-ı Hakk'ın sayılı, sınırlı ve birbirine benzer basit maddelerden sayılamayacak kadar çok, ölçülü, intizamlı ve birbirinden farklı şekiller ve suretlere sahip varlıklar yaratması.

Habbe: Tohum, tane.

Hafiziyet: Cenâb-ı Hakk'ın yaş-kuru, küçük-büyük, değerli-değersiz her şeyi, hayatının devamı ve muhasebesi için mükem-

mel bir intizamla koruyup muhafaza etmesi.

Hakk-ı hayat: Hayat ve hayatın devamı için gereken her şey.

Haşmet: Büyüklük, ihtişam.

İhkak-ı hak etmek: Verilen hakkı yerine getirmek. Hak edilen şeyi sağlamak.

İhzâr etmek: Hazırlamak, hazır hale getirmek.

Kerîm-i Mutlak: Sonsuz ve sınırsız cömertlik sahibi, Hz. Allah.

Kerîmiyet-i rabbâniye: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlıkları ihsan, lütuf ve keremiyle gözetmesi.

Kuvve-i hâfıza: Hâfıza kuvveti.

Letâfet: İncelik, güzelliik.

Mezkûr: Geçen, zikredilen.

Mu'cizât: Mu'cizeler.

Musavvir: Her şeye en güzel,

muntazam şekli ve sureti veren, Hz. Allah.

Musavviriyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın her şeye en güzel, muntazam şekil ve suret vermesi.

Mütecâviz: Haddi aşan, hukuku çiğneyen.

Mütenevvî: Çeşitli, türlü.

Rahmân-ı Rahîm: Zâtında mutlak rahmet sahibi olup, varlığa da bu engin merhametiyle şefkat eden Hz. Allah.

Taam: Yiyecek, yemek.

Tarihçe-i hayat: Hayat tarihçesi, ömür.

Tarihçe-i hayat-ı sâniye: İkinci defa yaşanacak hayat, ömür.

Tenâsüb: Birbirine uyma, uygunluk.

Zîhayat: Canlı.

bakabilirsen ve cenneti iman gözüyle görebilirsen bak, gör; cemâl-i sermedînin derece-i haşmetini anla! O güzelliğe karşı *iman güzelliğiyle* ve *ubûdiyet cemâli* ile mukabele etsen, çok güzel bir mahlûk olursun. Eğer dalâletin hadsiz çirkinliğiyle ve isyanın menfur kubhuyla mukabele edip karşılasan, en çirkin bir mahlûk olmakla beraber, bütün güzel mevcudâtın mânen menfurları olursun.

Beşinci Nokta: Nasıl ki yüzer hüner ve sanat ve kemâl ve cemâlleri bulunan bir zât, –her bir hüner, kendini teşhir etmek.. ve her bir güzel sanat, kendini takdir ettirmek.. ve her bir kemâl, kendini izhar etmek.. ve her bir cemâl, kendini göstermek istemesi kaidesince o zât dahi– bütün hünerlerini ve sanatlarını ve kemâlâtını ve gizli güzelliklerini tarif edecek, teşhir edecek, gösterecek olan bir harika sarayı yapmış. Her kim o mu'cizeli sarayı temâşâ etse, birden ustasının ve sahibinin hünerlerine ve mehâsinine ve kemâlâtına intikal eder ve gözüyle görür gibi inanır, tasdik eder ve der ki: “Her cihetle güzel ve hünerli olmayan bir zât, böyle her cihetle güzel bir eserin masdarı, mücidi ve taklitsiz muhterî olamaz. Belki onun mânevî hüsünleri ve kemâlleri bu saray ile tecessüm etmiş gibidir.” diye hükmeder.

Aynen öyle de bu kâinat denilen meşher-i acâib ve saray-ı muhteşemin hüsünlerini gören ve akıllı çürük ve kalbi bozuk olmayan elbette intikal edecek ki; bu saray bir aynadır, başkasının cemâlini ve kemâlini göstermek için böyle süslenmiş. Evet, madem bu saray-ı âlemin başka emsali yok ki güzellikleri ondan iktibas edip taklit edilsin. Elbette ve her hâlde bunun ustası kendi zâtında ve esmâsında kendine lâıyk güzellikleri var ki, kâinat ondan iktibas ediyor ve ona göre yapılmış ve onları ifade etmek için bir kitap gibi yazılmış.

Üçüncü Burhan'ın Üç Nüktesi Var

Birinci Nükte: Otuz İkinci Söz'ün Üçüncü Mevkıfı'nda gayet güzel bir tafsıl ve kuvvetli hüccetlerle beyan edilen bir hakikattir. Tafsilini ona havale ederek burada kısa bir işaretle ona bakacağız. Şöyle ki; bu masnûâta, hususan hayvanât ve nebâtâta bakıyoruz, görüyoruz ki:

Cemâl-i sermedî: Cenâb-ı Hakk'ın sonsuz, benzersiz, eşsiz, dâimî, ebedî güzelliği.
Dalâlet: Sapıklık, kâfirlik. İslam'a uymayan her türlü yanlış düşünce.
Derece-i haşmet: Yüceliğini, ihtişamını gösteren derece.
Hüccet: Delil.
Hüsün: Güzellik.
İktibas: Alma, aktarma.

İntikal: Anlama, kavrama.
Kemâlât: Mükemmellikler. Eksiksiz, kusursuz işler, icraatlar.
Kubh: Çirkinlik.
Masdar: Kaynak.
Masnûât / masnû: Her biri bir sanat eseri olan varlıklar. Allah'ın yarattığı her şey.
Mehâsin: Güzellikler.
Menfur: Nefret edilen şey, iğrenç.
Meşher-i acâib: Harikulâde, ben-

zersiz şeylerin sergilendiği yer.
Mücid: Var eden, yapan.
Muhterî: Örneği, benzeri olmayan bir şey var eden, yapan.
Mukabele: Karşılık, karşılık verme.
Tafsil: Açıklamalı, ayrıntılı anlatım.
Tecessüm etmek: Maddi bir varlık, bir cisim halinde belirlemek.
Ubûdiyet cemâli: Kulluğun güzelliği.

Kasd ve iradeyi gösteren ve ilim ve hikmeti bildiren dâimî bir tezyin, bir süslemek ve tesadüfe hamli imkânsız bir tanzim, bir güzelleştirmek hükmediyor.

Hem kendi sanatını beğendirmek ve nazar-ı dikkati celbetmek ve masnû-unu ve seyircilerini memnun etmek için her şeyde öyle bir nazik sanat ve ince hikmet ve âlî zînet ve şefkatli bir tertip ve tatlı vaziyet görünüyor. Bedâhet derecesinde anlaşılır ki, kendini zîşuurlara bildirmek ve tanıttırmak isteyen perde-i gayb arkasında öyle bir sanatkâr var ki, her bir sanatıyla çok hünerlerini ve kemâlâtını teşhir ile kendini sevdirmek ve medh ü senâsını ettirmek ister.

Hem zîşuur mahlûkları minnettar ve mesrur ve kendine dost etmek için tesadüfe havalesi imkân haricinde ve umulmadığı yerden leziz nimetlerin her çeşidini onlara ihsan ediyor.

Hem derin bir şefkati ve yüksek bir merhameti ihsas eden mânevî ve kerîmâne bir muâmele, bir muârefe.. ve lisan-ı hâl ile ve dostâne bir mükâleme.. ve dualarına rahîmâne bir mukabele görünüyor. Demek bu güneş gibi zâhir olan tanıttırmak ve sevdirmek keyfiyeti arkasında müşâhede edilen lezzetlendirmek ve nimetlendirmek ikramı ise, gayet esaslı bir irade-i şefkat ve gayet kuvvetli bir arzu-yu merhametten ileri geliyor. Ve böyle kuvvetli bir irade-i şefkat ve rahmetin ise, hiçbir cihette ihtiyacı olmayan bir Müstağni-yi Mutlak'ta bulunması, elbette ve her hâlde kendini aynalarda görmek ve göstermek isteyen.. ve tezahür etmek, mahiyetinin muktezası ve tebârüz etmek, hakikatinin şe'ni bulunan.. nihâyet kemâlde bir cemâl-i bîmisal ve ezeli bir hüsn-ü lâyezâlî ve sermedî bir güzellik vardır ki; o cemâl, kendini muhtelif aynalarda görmek ve göstermek için merhamet ve şefkat suretine girmiş.. sonra zîşuur aynalarında in'am ve ihsan vaziyetini almış.. sonra tahabbüb ve taarrüf –yani kendini tanıttırmak ve bildirmek– keyfiyetini takmış.. sonra masnû-âtı zînetlendirmek, güzelleştirmek ışığını vermiş.

Âlî: Yüce.

Arzu-yu merhamet: Merhamet etme arzusu.

Bedâhet: Açık-seçiklik, netlik.

Cemâl-i bîmisal: Örneği, benzeri olmayan güzellik.

Hamî: İsnad, yakıştırma, yükleme.

Hüsn-ü lâyezâlî: Bitmeyen, kaybolmayan güzellik.

İhsas: Hissettirme, gösterme.

İn'am: Nimet verme, nimete erdirmek.

İrade-i şefkat: Şefkat etme isteği.

Kerîmâne: Çok cömertçe.

Keyfiyet: Nitelik, vaziyet, mahiyet.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.

Medh ü senâ: Övme, yüceltme.

Mesrur: Sevinçli, mutlu.

Muârefe: Tanıma, bilme.

Mukteza: Gerek, icap.

Mükâleme: Konuşma, söyleşme.

Müstağni-yi Mutlak: Hiçbir şeye

ihtiyacı olmayan zât, Hz. Allah.

Nazar-ı dikkati celbetmek: İnsanların dikkatini, ilgisini çekmek.

Rahîmâne: Pek merhametli bir şekilde.

Sermedî: Ebedî, daimî.

Şe'n: İş, işleyiş, gerek.

Tanzim: Düzenleme, belirli bir nizama koyma.

Tezahür/tebârüz: Görünme, belirlenme.

Zîşuur: Akıl, şuur sahibi.

İkinci Nükte: Nev-i insanda, hususan yüksek tabakasında, meslekleri ayrı ayrı hadsiz zâtlarda, gayet esaslı bir surette bulunan şedit bir aşk-ı lâhutî ve kuvvetli bir muhabbet-i rabbâniye, bilbedâhe misilsiz bir cemâle işaret, belki şehâdet eder. Evet böyle bir aşk, öyle bir cemâle bakar, iktiza eder.. ve öyle bir muhabbet, böyle bir hüsün ister. Belki bütün mevcudâtta lisan-ı hâl ve lisan-ı kâl ile edilen umum hamd ve senâlar, o ezeli hüsne bakıyor, giyor. Belki Şems Tebrizî* gibi bir kısım âşıkların nazarında bütün kâinata bulunan umum incizaplar, cezbeler, cazibeler, cazibedar hakikatler, ezeli ve ebedî bir hakikat-i cazibedara işaretlerdir. Ve ecrâmı ve mevcudâtı, mevlevî misal pervane gibi raks ve semâa kaldıran cezbedârâne harekât ve deveran, o hakikat-i cazibedarın cemâl-i kudûsinin hükümdârâne tezahüratı karşısında âşikâne ve vazifedârâne bir mukabeledir.

Üçüncü Nükte: Bütün ehl-i tahkikin icmâıyla vücud, hayr-ı mahzûr, nurdur; adem, şerr-i mahzûr, zulmettir. Bütün hayırların, iyiliklerin, güzelliklerin, lezzetlerin –tahlil neticesinde– vücuttan neş'et ettiklerini.. ve bütün fenâlıkların, şerhlerin, musibetlerin, elemelerin, hatta mâsiyetlerin, ademe râcî olduğunda ehl-i akıl ve ehl-i kalbin büyükleri ittifak etmişler.

Eğer desen: Madem bütün güzelliklerin menbaı vücuttur, vücutta küfür ve enâniyet-i nefsiye dahi var?

Elcevap: Küfür ise hakâik-i imaniyeyi inkâr ve nefiy olduğundan ademdir. Enâniyetin vücudu ise haksız temellük ve aynadarlığını bilmemek ve mevhumu, muhakkak bilmekten ileri geldiğinden, vücut rengini ve suretini almış bir ademdir. Madem bütün güzelliklerin menbaı vücuttur ve bütün

Adem: Yokluk, yok olma.

Âşikâne: Âşik gibi, âşik tarzında.

Aşk-ı lâhutî: İlâhî aşk, Allah aşkı.

Aynadarlık: Ayna tutmak, yansıtmak.

Bilbedâhe: Açıkça, besbelli.

Cazibedar: Cazibeli, çekici.

Cemâl-i kudûsî: Mukaddes, kutsalsuz güzelliği.

Cezbedârâne: Coşkulu bir şekilde.

Deveran: Dönüp durma.

Ecrâm: Cansız cisimler.

Ehl-i akıl ve kalb: Üstün akıllı ve temiz kalpli, ilhama açık kimseler.

Ehl-i tahkik: Gerçeği araştırıp, delillere dayanarak bir sonuca ulaşan büyük ilim adamları.

Enaniyet-i nefsiye: Kendini be-

ğenme, bencillik, egoistlik.

Hakâik-i imaniye: İman hakikatleri.

Hakikat-i cazibedar: Kendine çeken, cezbeden hakikat.

Hamd ve senâ: Allah'a hamd etme, şânını yüceltme.

Hayr-ı mahzûr: Sıf, tamamen hayır.

Hükümdârâne: Hükmeder tarzda, hükümdar tarzında.

İcmâ: İttifak, fikir birliği.

İncizap: Cezbedilme, çekilme.

Lisan-ı kâl: Sesli, sözlü ifade.

Mâsiyet: Günah.

Mevhum: Vehim, hayal ürünü.

Muhabbet-i rabbâniye: Allah sevgisi. Her şeyin sahibi, rabbi olma-

sı hasebiyle Allah'ı sevmek.

Muhakkak: Kesinleşmiş, gerçekte var olan, kesin.

Nefiy: Bir şeyin olmadığını iddia etme, inkâr.

Neş'et etmek: Meydana gelmek, kaynaklanmak.

Nev-i insan: İnsanoğlu, insanlar.

Râcî: Âit, bağlı, yönelik.

Şedit: Şiddetli.

Şerr-i mahzûr: Sıf, tamamen şer.

Temellük: Sahiplenme, sahip çıkma.

Tezahürat: Belirmeler, görünmeler.

Vazifedârâne: Vazifeli, görevli bir şekilde.

Vücut: Varlık, var olma.

çirkinliklerin madeni ademdir; elbette vücudun en kuvvetlisi ve en yükseği ve en parlağı ve ademden en uzağı, vâcib bir vücud ve ezeli ve ebedî bir varlık, en kuvvetli ve en yüksek ve en parlak ve kusurdan en uzak bir cemâl ister; belki öyle bir cemâli ifade eder, belki öyle bir cemâl olur. Güneşe ihatalı bir ziyanın lüzumu gibi Vâcibu'l-vücûd dahi sermedî bir cemâl istilzam eder, onun ile ışık verir.

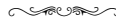
الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى نِعْمَةِ الْإِيمَانِ¹

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا²

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ³

İhtar: Âyet-i Hasbiye-i Nuriye'nin merâtibinden dokuz mertebesi yazılacaktı, fakat bazı esbaba binâen şimdilik üç mertebe tehir edildi.

Tenbih: Risale-i Nur, Kur'ân'ın ve Kur'ân'dan çıkan burhanî bir tefsir olduğundan Kur'ân'ın nükteli, hikmetli, lüzumlu usandırmayan tekrarâtı gibi onun da lüzumlu, hikmetli, belki zarurî ve maslahatlı tekrarâtı vardır. Hem Risale-i Nur, zevk ve şevk ile dillerde usandırmayan, daima tekrar edilen kelime-i tevhidin delilleri olmasından zarurî tekrarâtı, kusur değil; usandırmaz ve usandırmamalı!..

¹ İman nimetini bahşeden Allah'a hamdolsun..

² “Ey Rabbimiz! Unutur veya hataya düşer de bir kusur işlersek bizi onunla hesaba çekme!” (Bakara Sûresi, 2/286).

³ “Sühbansın yâ Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin.” (Bakara Sûresi, 2/32).

Burhanî: Delilli, delili olan; delile dayanan.

İstilzam etmek: Gerektirmek, icap etmek.

Kelime-i tevhid: “Lâ ilâhe illal-

lah” cümlesi.

Maslahat: Fayda, iyilik, hayır sağlayan şey.

Merâtib: Mertebeler, dereceler.

Vâcib: Varlığı kendinden ve ke-

sin olan.

Vâcibu'l-vücûd: Varlığı kendinden ve kesin olan Hz. Allah.

الْبَابُ الْخَامِسُ

فِي مَرَاتِبِ ”حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ“ (Hâşiye 1) وَهُوَ خَمْسٌ نُكْتٍ:

Beşinci Bâb

¹ حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ in mertebelerine dairdir ve beş nüktedir.

النُّكْتَةُ الْأُولَى

فَهَذَا الْكَلَامُ دَوَاءٌ مُجَرَّبٌ لِمَرَضِ الْعَجْزِ الْبَشَرِيِّ وَسَقَمِ الْفَقْرِ الْإِنْسَانِيِّ: حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ (Hâşiye 2) إِذْ:

Birinci Nükte

Bu söz, insan tabiatındaki “aciz ve fakr” dan kaynaklanan hastalıklara, dertlere çare olduğu tecrübeyle sabit bir devadır. Evet, “Allah bize yeter, O ne güzel vekildir.” Çünkü:

Hâşiye 1: Ben on üç sene evvel yüksek bir yer olan Yûşa Tepesi'nden dünyaya baktım, bir-biri içindeki mevcudât tabakâtına ve mehâsinine herkes gibi meftun idim. Adeta şedit bir muhabbetle alakadar idim. Hâlbuki pek zahir bir surette fenâ ve zevalde yuvarlanmalarını aklen müşâhede ettim. Dehşetli bir elem ve firak; belki hadsiz firaklardan gelen bir zulmet hissettim. Birden حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ âyeti otuz üç mertebesi ile imdadıma yetişti. Ben de gelecek tarzda remizli okurdum. Mağrib ve yatsı ortasında devam ettiğim yedi cümle-i mübârekenin her birisi birer lem'a olarak Otuz Birinci Mektup'un Lemeât'ına girecekti. Beş cümlesi girdi, bu ikisi kalmıştı. Bunun için Dördüncü, Beşinci Lem'alar'ın yerleri açık kalmıştı. Biri, حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ diğeri, لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ in merâtibine dair olacaktı. Bu iki mübarek kelamın merâtibi ilimden ziyade fikir ve zikir olduğundan Beşinci Bâb olarak Arabî zikredildi.

Hâşiye 2: Bir zaman bu cümle-i mübârekenin çok envârını ve makamâtını gördüm. Beni çok müthiş zulümâtın ve vartalardan kurtardı. Ben o ahval ve makamata işaret için gayet muhtasar birer fıkra, bazen birer kelimesiyle kendi tahatturum için işaretler koymuştum. O baştaki fıkra ise herkes gibi benim de bir mahbubum olan koca dünyanın zevalini ve fenâsını ve içindeki zihayatın ölmesini düşündüğümünden çok elim ve derin dertlerime merhem olarak حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ buldum. Baştaki cümleler bu sırâ göre gidiyor.

¹ “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!” (Âl-i İmrân Sûresi, 3/173).

Firak: Ayrılık.

Mağrib: Akşam, akşam namazı.

Mahbub: Sevgili, sevilen.

Meftun: Düşkün, tutkun.

Mehâsin: Güzellikler.

Merâtib: Mertebeler, dereceler.

Remiz: İşaret, ima.

Şedit: Şiddetli.

Tahattur: Hatırlama.

Varta: Çukur, tehlike.

Zihayat: Canlı, hayat sahibi.

هُوَ الْمَوْجِدُ الْمَوْجُودُ الْبَاقِي، فَلَا بَأْسَ بِزَوَالِ الْمَوْجُودَاتِ لِدَوَامِ الْوُجُودِ الْمَحْبُوبِ
بِبَقَاءِ مُوجِدِهِ الْوَاجِبِ الْوُجُودِ.

Varlığı kendinden ve bâkî olan ve eşyayı var eden O'dur. O hâlde varlıkların yok olup gitmesinde bir beis olamaz. Zira o sevimli varlıklar, varlığı kendinden olan Yaraticı'nın bekâsıyla varlıklarını sürdürmektedirler.

وَهُوَ الصَّانِعُ الْفَاطِرُ الْبَاقِي، فَلَا حُزْنَ عَلَى زَوَالِ الْمَصْنُوعِ لِبَقَاءِ مَدَارِ الْمَحَبَّةِ فِي صَانِعِهِ.

Ve her şeyi yoktan, mükemmel bir sanatla var eden, bâkî olan da yine O'dur. O hâlde her biri birer sanat eseri olan o varlıkların yok olup gitmelerine üzülmeye de gerek yoktur. Çünkü o Sanatkâr'a muhabbeti netice veren tecelliler de bâkidir.

وَهُوَ الْمَلِكُ الْمَالِكُ الْبَاقِي، فَلَا تَأْسَفَ عَلَى زَوَالِ الْمُلْكِ الْمُتَجَدِّدِ فِي زَوَالٍ وَذَهَابٍ.

Ve her şeyin asıl mâliki, yegâne sultanı, bâkî olan da yine O'dur. O hâlde sürekli değişip duran bu mülkün bizi terk etmesinden, yok olup gitmesinden de âh-vâh etmek manasızdır.

وَهُوَ الشَّاهِدُ الْعَالِمُ الْبَاقِي، فَلَا تَحْسُرَ عَلَى غَيْبِ الْمَحْبُوبَاتِ مِنَ الدُّنْيَا لِبَقَائِهَا فِي دَائِرَةِ عِلْمٍ شَاهِدِهَا وَفِي نَظَرِهِ.

Ve her şeyi gören, bilen ve bâkî olan da yine O'dur. O hâlde sevilen varlıkların dünyada iken kaybolup gitmelerine de üzülmemek lâzımdır. Zira biz görmesek de onlar, her şeyi gören Zât'ın nazarı ve ilmi altında varlıklarını sürdürmektedirler.

وَهُوَ الصَّاحِبُ الْفَاطِرُ الْبَاقِي، فَلَا كَدَرَ عَلَى زَوَالِ الْمُسْتَحْسَنَاتِ لِدَوَامِ مَنَشَأِ مَحَاسِنِهَا فِي أَشْمَاءِ فَاطِرِهَا.

Ve her şeyi yoktan var eden, onların asıl sahibi olan, bâkî olan da yine O'dur. O hâlde güzel şeylerin yok olması da bir keder vermemeli. Çünkü o güzelliklerin kaynağı, Yaradan'ın isimlerinde devam ediyor.

وَهُوَ الْوَارِثُ الْبَاعِثُ الْبَاقِي، فَلَا تَلْهَفَ عَلَى فِرَاقِ الْأَحْبَابِ لِبَقَاءِ مَنْ يَرِثُهُمْ وَيَبْعَثُهُمْ.

Ve bütün fânî varlıkların elde ettikleri her şeyin asıl sahibi olan, onlardan sonra da varlığı devam eden ve onları tekrar diriltecek olan da yine o Zât'tır. O hâlde onlara en güzel şekilde vâris olan ve onları tekrar diriltecek olan Zât bâkî olduktan sonra o sevgililerin ardından of çekmek de manasızdır.

وَهُوَ الْجَمِيلُ الْجَلِيلُ الْبَاقِي، فَلَا تَحْزُنْ عَلَى زَوَالِ الْجَمِيلَاتِ الَّتِي هِيَ مَرَايَا لِلْأَسْمَاءِ
الْجَمِيلَاتِ لِبَقَاءِ الْأَسْمَاءِ بِجَمَالِهَا بَعْدَ زَوَالِ الْمَرَايَا.

Ve yine O, pek yüce, kusursuz ve sonsuz bir güzelliğin sahibidir. O hâlde o güzel varlıkların ardından hüznlenmeye de gerek yoktur. Çünkü o güzellikler O'nun güzel isimlerine sadece birer aynadırlar. O aynalar kaybolup gitse de o isimler, o güzel tecellileriyle dâimîdirler.

وَهُوَ الْمَعْبُودُ الْمَحْبُوبُ الْبَاقِي، فَلَا تَأَلَّمْ مِنْ زَوَالِ الْمَحْبُوبَاتِ الْمَجَازِيَّةِ لِبَقَاءِ
الْمَحْبُوبِ الْحَقِيقِيِّ.

Ve biricik sevgili, yegâne ilâh ve bâkî olan da yine O'dur. O hâlde mecâzî sevgililerin ardından elem duymak da pek manasızdır. Zira gerçek sevgili bâkidir.

وَهُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ الْوَدُودُ الرَّؤُوفُ الْبَاقِي، فَلَا غَمَّ وَلَا مَيُوسِسَةً وَلَا أَهَمِّيَّةَ مِنْ
زَوَالِ الْمُنْعَمِينَ الْمُشْفِقِينَ الظَّاهِرِينَ لِبَقَاءِ مَنْ وَسِعَتْ رَحْمَتُهُ وَشَفَقَتُهُ كُلَّ شَيْءٍ.

Ve her varlığa umumî-hususî sonsuz rahmetiyle, kusursuz sevgisiyle, engin şefkatiyle muâmele eden ve bâkî olan da O'dur. O hâlde zâhiren bize nimet veren, şefkat eden varlıkların kaybolup gitmesinin ne önemi var; gâm çekmeye, ümitsizliğe düşmeye gerek yok ki!.. Çünkü her şeyi o engin rahmet ve şefkatiyle kuşatan Zât bâkidir.

وَهُوَ الْجَمِيلُ اللَّطِيفُ الْعُطُوفُ الْبَاقِي، فَلَا حُزْنَ وَلَا عِبْرَةَ بِزَوَالِ اللَّطِيفَاتِ
الْمُشْفِقَاتِ لِبَقَاءِ مَنْ يَقُومُ مَقَامَ كُلِّهَا وَلَا يَقُومُ الْكُلُّ مَقَامَ تَجَلٍّ وَاحِدٍ مِنْ تَجَلِّيَاتِهِ.

Ve yine bütün güzelliklerin asıl kaynağı, engin rahmetiyle varlığı her türlü lütuflarla, ihsanlarla, ikramlarla donatan ve bâkî olan da O'dur. O hâlde nâzik, nârin ve pek şefkatli bir kısım varlıkların yokluğuna bakıp yanmak da niye? Zira O'nun bekâsı, hepsine bedeldir. Ama onların tamamı, O'nun tecellilerinden bir tek tecellinin dahi yerini tutamaz.

فَبَقَاؤُهُ بِهَذِهِ الْأَوْصَافِ يَقُومُ مَقَامَ كُلِّ مَا فَنِي وَزَالَ مِنْ أَنْوَاعِ مَحْبُوبَاتِ كُلِّ أَحَدٍ مِنَ
الدُّنْيَا. حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ، نَعَمْ حَسْبِي مِنْ بَقَاءِ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا بَقَاءَ مَالِكِهَا وَصَانِعِهَا
وَفَاطِرِهَا.

Ve nihayet, bütün bu sıfatlarıyla O'nun bekâsı, dünyada her biri fenâyâ ve zevâle mahkum olan bütün mahbuplara bedeldir. “Allah bize yeter, O ne güzel vekildir.” Evet, dünya ve içindekilerin bekâsı yerine, onları birer sanat eseri olarak yoktan var eden, onların asıl sahibinin bekâsı bana yeter!..

النُّكْتَةُ الثَّانِيَّةُ

حَسْبِي (Hâşiye 3) مِنَ الْبَقَاءِ أَنَّ اللَّهَ هُوَ إِلَهِي الْبَاقِي، وَخَالِقِي (Hâşiye 4) الْبَاقِي، وَمُوجِدِي الْبَاقِي، وَفَاطِرِي الْبَاقِي، وَمَالِكِي الْبَاقِي، وَشَاهِدِي الْبَاقِي، وَمَعْبُودِي الْبَاقِي، وَبَاعِي الْبَاقِي.

İkinci Nükte

Bekâ adına; bâkî olan İlâh'ım, bâkî olan Yaradan'ım, bâkî olup bana vücudu veren ve yine bâkî olup beni yoktan var eden, bâkî olan sahibim, bâkî olup her şeyimi gören-bilen, bâkî olan Mâbud'um ve bâkî olup beni diriltecek olan Allah bana yeter.

فَلَا بَأْسَ وَلَا حُزْنَ وَلَا تَأْسَفَ وَلَا تَحْشُرَ عَلَى زَوَالِ وُجُودِي لِبَقَاءِ مُوجِدِي وَإِيجَادِهِ بِأَسْمَائِهِ.

Öyleyse esmâsıyla eşyayı sürekli var eden ve bana da varlık urbası giydiren Zât bâkî olduktan sonra, benim bu vücudumun fenâya ve zevale maruz kalmasında ne bir beis olur; ne bir hüzn, ne bir keder ve ne de bir hasret duyulur.

وَمَا فِي شَخْصِي مِنْ صِفَةٍ إِلَّا وَهِيَ مِنْ شُعَاعِ اسْمٍ مِنْ أَسْمَائِهِ الْبَاقِيَةِ؛ فَرَوَالِ تِلْكَ الصِّفَةِ وَفَنَاؤُهَا لَيْسَ إِعْدَامًا لَهَا، لِأَنَّهَا مَوْجُودَةٌ فِي دَائِرَةِ الْعِلْمِ وَبَاقِيَةٌ وَمَشْهُودَةٌ لِخَالِقِهَا.

Hâşiye 3: Nasıl ki âfâkın ve dünyanın fenâ ve zevalinin arkasında Bâkî-i Zülcelâl'in bâkî esmâsının cilvelerini gördüm, tam teselli buldum. Öyle de şahsıma baktım; şahsımdaki müteaddit, muhtelif tabaka-yı mevcudat-ı nefsiye ve meftun olduğum sıfat ve hakâik-i şahsiye, gayet süratle zeval ve fenâya koştuklarından insanın fitratındaki aşk-ı bekâ sırrıyla o fânilerde bir bekâ aradım. Hâlık'ımın bâkî cilve-i esmâsını gördüm. Her bir sıfatımın zevalinde ona temessül eden bir ismin cilvesini baki gördüm. Ve kat'iyen anladım ki; fitrat-ı insaniyedeki aşk-ı bekâ, muhabbet-i ilâhiyeden teşa'ub eden bir muhabbettir. Mahbubunu yanlış bir surette arıyor. Aynada temessül edeni de sevmek, aramak lâzımken aynayı veya aynanın zîneti hükmüne geçen temessülün keyfiyetini sevmeye başlıyor. اَنَا yerine هُوَ 'ye perestiş eder. Zevalinden sonra yanlışını anlıyor. Kalb ve mahiyet-i insaniye zîşuur bir aynadır. Onda temessül edeni şuur ile hisseder, aşk-ı bekâ ile sever.

Hâşiye 4: Şu gelecek sekiz kelimedeki ي harfleri mütekellim zamiri olup, kendini gösteriyor.

Âfâk: Ufuklar, âlemler. Dış dünya, dış âlem.

Aşk-ı bekâ: Sonsuzluk sevgisi. Sürekli var olma aşkı.

Bâkî-i Zülcelâl: Ebedî, daimî yüce Zât.

Cilve-i esmâ: Cenâb-ı Hakk'ın güzel isimlerinin tecellisi, yansıması.

Fitrat-ı insaniye: İnsan tabiatı.

Hakâik-i şahsiye: Şahsî gerçekler.

Hâlık: Yaradan, Hz. Allah.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Mütekellim zamiri: Birinci teklik şahıs zamiri.

Tabaka-yı mevcudat-ı nefsiye: İnsanın şahsî varlığının geçirdiği safhalar.

Temessül: Aksetme, yansıma.

Teşa'ub: Dallanma, dallanarak yayılma.

Zîşuur: Akıllı, şuurlu.

Zira benim şahsıma ait herhangi bir özellik, O'nun o bâkî isimlerinden bir ismin bir şuândan başka bir şey değildir. Dolayısıyla o özelliğin zeval ve fenâya uğraması, onun yok edilmesi demek değildir. Çünkü o, Yaratıcı'sının nazarı ve ilmi altında varlığını sürdürmektedir.

وَكَذَا حَسْبِي مِنَ الْبَقَاءِ وَلَدَّتْهُ عِلْمِي وَإِدْعَانِي وَشُعُورِي وَإِيمَانِي بِأَنَّهُ إِلَهِي الْبَاقِي
الْمُتَمَثِّلُ شُعَاعِ اسْمِهِ الْبَاقِي فِي مِرَاةِ مَاهِيَّتِي. وَمَا حَقِيقَةُ مَاهِيَّتِي إِلَّا ظِلٌّ لِدَلِكِ الْأَسْمِ،
فَبَسَرٍ تَمَثُّلُهُ فِي مِرَاةِ حَقِيقَتِي صَارَتْ نَفْسُ حَقِيقَتِي مَحْبُوبَةً لَا لِدَاتِهَا بَلْ بِسَرٍّ مَا فِيهَا،
وَبَقَاءٍ مَا تَمَثَّلَ فِيهَا أَنْوَاعُ بَقَاءٍ لَهَا.

Ve yine benim mâhiyet aynamda O'nun bâkî bir isminin şuânın yansıdığı bâkî bir İlâh'ım olduğunu iyice bilmem, tam anlayabilmem, hissedebilmem ve buna iman edebilmem, bekâya ve bekânın tadına varabilmek için bana yeter. Zaten hakikî mâhiyetim de o isme, sadece bir gölge olmaktan ibarettir. O ismin benim hakikat aynamdaki yansımasıyla benim özüm bir değer ifade eder, seilmeyi hak eder. Bu da kendinden değil, ondaki bu sırdandır ve ona yansıyan birçok bâkî sıfatın devamındandır.

(Hâşiye 5) النُّكْتَةُ الثَّالِثَةُ

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ، إِذْ هُوَ الْوَاجِبُ الْوُجُودِ الَّذِي مَا هَذِهِ الْمَوْجُودَاتُ السَّيَّالَةُ
إِلَّا مَظَاهِرَ تَجَدُّدِ تَجَلِّيَّاتِ إِبْجَادِهِ وَوُجُودِهِ، وَبِهِ وَبِالْإِنْتِسَابِ إِلَيْهِ وَبِمَعْرِفَتِهِ أَنْوَارُ الْوُجُودِ
بِلَا حَدٍّ، وَبِدُونِهِ ظُلُمَاتُ الْعَدَمَاتِ وَالْأَمَّ الْفِرَاقَاتِ الْغَيْرِ الْمَحْدُودَاتِ .

Üçüncü Nükte

“Allah bize yeter, O ne güzel vekildir.” Çünkü O, varlığı kendinden ve kesin olan yegâne Zât'tır. Bu akıp giden varlıklar ise O'nun varlığının ve var eden tecellîlerinin değişik dalga boyundaki mazharlarından başka bir şey değildir. Varlığa ait hadsiz

Hâşiye 5: Kâinatın en mühim muamması mütemâdiyen mevt ve hayat, zeval ve fena içindeki faaliyet-i dâimenin tilsimini keşfeden Yirmi Dördüncü Mektup'ta beş remiz ve beş işaretle izah edilen mühim bir hakikatin merâtibine gayet icmalli işaretler nev'inden eskiden beri tahatturla tefekkür ediyordum. Ve fenâ ve zeval ve adem ise başka başka vücutların unvanları olduğunu ve kesretli vücutları semere verdiğini ve zevale giden bir şey kendine bedel çok vücutları bıraktığını gösterir bir nüktedir. Bir zihayatin mevti ve zevali birçok vücutları meyve verip arkasında bırakır, sonra gider. Evet bir fâni, çok cihetlerle bâkî kalır. Bir dane, çürümekle ölür; yüz daneyi câmi bir sümbülünde yerinde bırakır. İşte bu sırâ binâen mevt ve ademden ürkmek ve zevalden teessüf etmek yerinde değildir.

Câmî: Kapsamlı, şümüllü.

Mevt: Ölümlü.

li olarak.

Kesret: Çokluk, çok olma.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli.

nurlar, O'nunla, O'na bağlanmakla ve O'nu tanımakla elde edilebilir. Bu (iman, intisap, mârifet) olmadığı zaman da yok olma düşüncesinin boğucu karanlıkları, ayrılık acılarının vereceği hadsiz elemeler vardır.

وَمَا هَذِهِ الْمَوْجُودَاتِ السَّيَّالَةُ إِلَّا وَهِيَ مَرَايَا وَهِيَ مُتَجَدِّدَةٌ بِتَبَدُّلِ التَّعَيِّنَاتِ الْإِعْبَارِيَّةِ فِي فَنَائِهَا وَزَوَالِهَا وَبَقَائِهَا بِسِتَّةِ وُجُوهِ:

Bu akıp giden varlıklar sadece birer aynadır. Ve itibarî, nisbî varlıklarının değişmesiyle de altı açıdan zeval, fenâ ve bekâ arasında sürekli yenilenip durmaktadırlar.

الْأَوَّلُ: بَقَاءُ مَعَانِيهَا الْجَمِيلَةِ وَهُوَيَاتِهَا الْمِثَالِيَّةِ.

وَالثَّانِي: بَقَاءُ صُورِهَا فِي الْأَلْوَحِ الْمِثَالِيَّةِ.

وَالثَّلَاثُ: بَقَاءُ ثَمَرَاتِهَا الْأُخْرَوِيَّةِ.

وَالرَّابِعُ: بَقَاءُ تَسْبِيحَاتِهَا الرَّبَّانِيَّةِ الْمُتَمَثِّلَةِ لَهَا الَّتِي هِيَ نَوْعٌ وَجُودٌ لَهَا.

وَالْخَامِسُ: بَقَاؤُهَا فِي الْمَشَاهِدِ الْعِلْمِيَّةِ وَالْمَنَاطِرِ السَّرْمَدِيَّةِ.

وَالسَّادِسُ: بَقَاءُ أَرْوَاحِهَا إِنْ كَانَتْ مِنْ ذَوِي الْأَرْوَاحِ. (Hâşiye 6)

Hâşiye 6:

كَمَا بُرِّهَنَ عَلَى بَقَائِهَا بِالضُّورَةِ بِبَرَاهِينٍ بَاهِرَةٍ فِي الرِّسَالَةِ التَّاسِعَةِ وَالْعِشْرِينَ: وَإِنْ لَمْ يَكُنْ مِنْ ذَوِي الْأَرْوَاحِ فَبَقَاءُ قَوَانِينِ حَقِيقَتِهَا وَنَوَامِيسِ مَاهِيَّتِهَا وَدَسَاتِيرِ تَشَكُّلِهَا، فَإِنَّ ذَلِكَ الْقَانُونُ وَالنَّامُوسُ وَالذُّشُورُ رُوحٌ أَمْرِيٌّ لِذَلِكَ الْفَرْدِ وَلِتَوَعُّهِ، كَمَا أَنَّ شَجَرَةَ التَّيْنَةِ تَمُوتُ وَتَتَعَدَّمُ وَتَبْقَى رُوحُهَا الْأَمْرِيٌّ الَّذِي هُوَ قَوَانِينُ تَشَكُّلِهِ وَيَدُومُ فِي نَوَاتِهِ الَّتِي كَدَّرَهُ، فَذَلِكَ الرُّوحُ الْأَمْرِيٌّ لَا يَمُوتُ بَلْ تَتَجَدَّدُ عَلَيْهِ الصُّورُ بَلْ تَدُومُ مَاهِيَّةُ ذِي الْحَيَاةِ، إِذْ مَاهِيَّتُهَا ظِلٌّ لِاسْمٍ مِنَ الْأَسْمَاءِ الْخُسْنَى الْبَاقِيَةِ، فَتَبْقَى تِلْكَ الْمَاهِيَّةُ تَحْتَ شُعَاعِ الْإِسْمِ الْبَاقِي وَتَبْقَى هُوَيْتُهُ أَيْضًا فِي كَثِيرٍ مِنَ الْأَلْوَحِ الْمِثَالِيَّةِ، فَلَا يَكُونُ الْعَدَمُ إِلَّا غُثَاوًا لَا يَنْقَالِ وَجُودٌ زَائِلٌ إِلَى وَجُودَاتٍ دَائِمَةٍ.

Tercümesi: Ruhun bekâsının kesin ve gerekli olduğu Yirmi Dokuzuncu Söz'de apaçık delillerle isbat edildiği gibi eğer herhangi bir varlık, ruh sahibi olmasa da hakikatinin kanunları ve mahiyetinin namusları ve teşekkülâtının düsturları bâkidir. Çünkü o kanun, namus ve düsturlar, o varlık ve türü için bir ruh-u emrî (Cenâb-Hakk'ın emir âlemine ait ruh) hükmündedir. Nasıl ki bir incir ağacı ölür ve yok olur. Onun teşekkülâtının kanunlarından ibaret olan ruh-u emrîsi ise bekâ bulur ve zerre gibi çekirdeklerinde devam eder. İşte o ruh-u emrî, ölmez; bilakis suretler, onun üzerinde yenilenir ve böylece o canlının mahiyeti de devam etmiş olur. Zira onun mahiyeti, bâkî olan esmâ-yı hüsnâdan bir ismin gölgesidir ki; o mahiyet, o bâkî ismin şuâı altında bekâ bulur ve onun hüviyeti de pek çok misalî tablolarla devam eder. Öyleyse yokluk, kaybolup giden bir vücudun daimî vücutlara geçişine bir unvandan başka bir şey değildir.

Birincisi: İfade edilen güzel manalarının ve misalî hüviyetlerinin bekâsı.

İkincisi: Misalî levhalardaki suretlerinin bekâsı.

Üçüncüsü: Âhirete ait neticelerinin, semerelerinin bekâsı.

Dördüncüsü: Kendisini temsil ettiğinden dolayı hakkında bir nevî varlık da sayılan, fitrî vazifelerin (amel defterinde, hafızada, v.b.) kaydedilen görüntülerinin, suretlerinin bekâsı.

Beşincisi: Ezeli, ilâhî ilmin tablolarında ve ebedî manzaraların film şeritlerindeki varlıklarının bekâsı.

Altıncısı: Eğer ruh sahibi varlıklardan ise ruhunun bekâsı.

وَمَا وَظِفْتُهَا فِي كَيْفِيَّاتِهَا الْمُتَحَالِفَةِ فِي مَوْتِهَا وَفَنَائِهَا وَزَوَالِهَا وَعَدَمِهَا وَظُهُورِهَا
وَانْطِفَائِهَا إِلَّا إِظْهَارُ الْمُفْتَضِيَّاتِ لِأَسْمَاءِ إِلَهِيَّةِ.

Zira ölümde ve fenâda, zevâlde ve ademde, görünme ve sönüp gitmede onların birbirinden farklı durum ve vazifeleri, esmâ-yı ilâhiyenin gereklerini sergilemekten ibarettir.

فَمِنْ سِرِّ هَذِهِ الْوَظِيفَةِ صَارَتْ الْمَوْجُودَاتُ كَسِيلٍ فِي غَايَةِ السَّرْعَةِ تَتَمَوَّجُ مَوْتًا
وَحَيَاةً وَوُجُودًا وَعَدَمًا. وَمِنْ هَذِهِ الْوَظِيفَةِ تَتَظَاهَرُ الْفَعَالِيَّةُ الدَّائِمَةُ وَالْخَلَاقِيَّةُ الْمُسْتَمِرَّةُ.
فَلَا بُدَّ لِي وَلِكُلِّ أَحَدٍ أَنْ يَقُولَ: حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ، يَعْنِي:

İşte bu vazifedeki sırdandır ki; mevcudat, adeta çok hızlı akan bir sel gibi hayat ile ölüm, varlık ile yokluk arasında dalgalanıp durmaktadır. Ve yine bu vazifedeki sırdandır ki; kâinatta sürekli bir hareketlilik ve devam edip duran bir yaratıcılık görülmektedir. O hâlde bana ve herkese düşen de şöyle demektir: “Allah bize yeter, O ne güzel vekildir.” Yani:

حَسْبِي مِنَ الْوُجُودِ أَنِّي أَثَرٌ مِنْ أَثَارِ وَاجِبِ الْوُجُودِ كَفَانِي أَنْ سَيَّالٌ مِنْ هَذَا الْوُجُودِ
الْمُنَوَّرِ الْمَظْهَرِ مِنْ مَلَائِينَ سِنِينَ مِنَ الْوُجُودِ الْمُرَوَّرِ الْأَبْتَرِ. نَعَمْ، بِسِرِّ الْأَنْتِسَابِ الْإِيمَانِيِّ
تَقُومُ دَقِيقَةٌ مِنَ الْوُجُودِ مَقَامَ أُلُوفٍ مِنَ السِّنِينَ بِلَا أَنْتِسَابٍ إِيْمَانِيٍّ، بَلْ تِلْكَ الدَّقِيقَةُ أَتَمُّ
وَأَوْسَعُ بِمَرَاتِبَ مِنْ تِلْكَ الْأَلْفِ مِنَ السِّنِينَ.

Yani varlığı kendinden ve kesin olan Zât'ın eserlerinden bir eser olabilmek, var olma adına bana yeter. Milyonlarca sene hakikatsiz, neticesiz bir varlığa sahip olmaksansa bu hakikate eren, nurânî bir vücutla bir ân bile yaşamak bana kâfidir. Evet, iman bağının kazandırdığı sırta bir dakika var olabilmek, bu imanî bağın olmadığı

binlerce sene var olmaya bedeldir. Bilakis bu bir dakika, o binlerce senedeki varlık safhalarından çok daha geniş ve mükemmeldir.

وَكَذَا حَسْبِي مِنَ الْوُجُودِ وَقِيمَتِهِ أَنِّي صَنَعْتُ مِنْ هُوَ فِي السَّمَاءِ عَظَمَتُهُ وَفِي الْأَرْضِ
آيَاتُهُ وَخَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ.

Ve yine gökyüzünde büyüklüğü, yeryüzünde âyetleri görülen; gökleri ve yeri altı günde yaratan Zât'ın bir sanatı olabilmek, hem var olma hem de varlıkta bir değere sahip olma adına bana yeter.

وَكَذَا حَسْبِي مِنَ الْوُجُودِ وَكَمَالِهِ أَنِّي مَصْنُوعٌ مِنْ زَيْنٍ وَنَوَّرَ السَّمَاءَ بِمَصَابِيحٍ وَزَيَّنَ
وَبَهَّرَ الْأَرْضَ بِأَزَاهِيرٍ.

Ve yine gök kubbeyi kandillerle süsleyip aydınlatan ve zemini de çiçeklerle süsleyip donatan Zât'ın bir sanat eseri olabilmek, hem var olma hem de varlıkta bir kemâle sahip olma adına bana yeter.

وَكَذَا حَسْبِي مِنَ الْفَخْرِ وَالشَّرَفِ أَنِّي مَخْلُوقٌ وَمَمْلُوكٌ وَعَبْدٌ لِمَنْ هَذِهِ الْكَائِنَاتُ
بِجَمِيعِ كَمَالَاتِهَا وَمَحَاسِنِهَا ظِلٌّ ضَعِيفٌ بِالتَّسْبِئَةِ إِلَى كَمَالِهِ وَجَمَالِهِ وَمِنْ آيَاتِ كَمَالِهِ
وَإِشَارَاتِ جَمَالِهِ.

Ve bütün mükemmel güzellikleriyle O'nun kemâl ve cemâline bir zayıf gölge hükmünde olan ve O'nun kemâline deliller ve cemâline işaretlerden ibaret olan kâinâtın sahibi olan Zât'ın bir mahlûku, bir kul ve kölesi olabilmem, iftihar ve şeref adına yine bana yeter.

وَكَذَا حَسْبِي مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَنْ يَدَّخِرُ مَا لَا يُعَدُّ وَلَا يُحْصَى مِنْ نِعَمِهِ فِي صُنَيْدِقَاتِ
لَطِيفَةٍ هِيَ بَيْنَ الْكَافِ وَالنُّونِ فَيَدَّخِرُ بِقُدْرَتِهِ مَلَائِينَ فَنُطَارُ فِي قُبْضَةٍ وَاحِدَةٍ فِيهَا صُنَيْدِقَاتُ
لَطِيفَةٍ تُسَمَّى بُدُورًا وَنَوَآءً.

Keza had ve hesaba gelmeyen nimetlerini “kâf ve nûn” arasındaki incecik, küçücük kutucuklarda saklayan ve tohum, çekirdek de denilen bu bir avuç dolusu kadar incecik, küçücük kutucuklarda milyonlarca ton ağırlığı kudretiyle sığıştıran Zât, her şeye bedel bana yeter.

وَكَذَا حَسْبِي مِنْ كُلِّ ذِي جَمَالٍ وَذِي إِحْسَانٍ الْجَمِيلُ الرَّحِيمُ الَّذِي مَا هَذِهِ
الْمَصْنُوعَاتُ الْجَمِيلَاتُ إِلَّا مَرَايَا مُتَفَانِيَةٍ لِتَجَدُّدِ أَنْوَارِ جَمَالِهِ بِمَرِّ الْفُضُولِ وَالْعُضُورِ

وَالْدُّهُورِ، وَهَذِهِ النَّعْمُ الْمُتَوَاتِرَةُ وَالْأَنْمَارُ الْمُتَعَابِقَةُ فِي الرَّبِيعِ وَالصَّيْفِ مَظَاهِرُ لِتَجَدُّدِ
مَرَاتِبِ إِنْعَامِهِ الدَّائِمِ عَلَى مَرِّ الْأَنْامِ وَالْأَيَّامِ وَالْأَعْوَامِ.

Ve yine bütün güzellik ve iyilik sahipleri yerine, o güzeller güzeli, rahmeti sonsuz olan Zât bana yeter. Zira bu güzel sanat eserleri, mevsimlerin, asırların ve zamanların geçmesiyle O'nun sınırsız güzelliğinin nurlarını yenilemek için fenâya mâruz olan ay-nalardan başka bir şey değildir. Bahar ve yaz aylarında belirli aralıklarla birbirini ta-kip eden nimetler ve ard arda gelen meyveler; günler, seneler ve varlıkların geçip git-mesiyle O'nun nimet verirken gözettiği her seviyeye göre farklılığı, yenilenmeyi yan-sıtan mazharlardan başka bir şey değildir.

وَكَذَا حَسْبِي مِنَ الْحَيَاةِ وَمَاهِيَّتِهَا أَنِّي خَرِيطَةٌ وَفَهْرِسْتَةٌ وَقَدْ لَكَّةُ وَمِيزَانٌ وَمِقيَاسٌ
لِجَلَوَاتِ أَسْمَاءِ خَالِقِ الْمَوْتِ وَالْحَيَاةِ.

Ve ölüm ve hayatı yaratan Zât'ın isimlerinin tecellilerine birer harita, fihrist, neti-ce, terazi ve ölçü olabilmem, hayat ve hayatın mâhiyeti adına yine bana yeter.

وَكَذَا حَسْبِي مِنَ الْحَيَاةِ وَوُظِفَتِهَا كَوْنِي كَكَلِمَةٍ مَكْتُوبَةٍ بِقَلَمِ الْقُدْرَةِ وَفُهِمَتِهَا دَالَةٌ
عَلَى أَسْمَاءِ الْقَدِيرِ الْمُطْلَقِ الْحَيِّ الْقَيُّومِ بِمَظْهَرِيَّةٍ حَيَاتِي لِلشُّؤْنِ الدَّائِيَّةِ لِفَاطِرِي الَّذِي
لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى.

Keza esmâ-yı hüsnânın sahibi, beni yoktan var eden Yaradan'ımın zâtî şe'nleri-ne hayatımın mazhar olmasıyla o sınırsız kudret sahibi, hayatın gerçek sahibi, bütün varlıkları ayakta tutan Zât'ın isimlerini gösterip anlatan ve kudret kalemıyla yazılan bir kelime olabilmek, hayat ve hayatın görevi adına yine bana yeter.

وَكَذَا حَسْبِي مِنَ الْحَيَاةِ وَخُفُوقِهَا إِعْلَانِي وَتَشْهِيرِي بَيْنَ إِخْوَانِي الْمَخْلُوقَاتِ
وَإِعْلَانِي وَإِظْهَارِي لِظَرْ شُهُودِ خَالِقِ الْكَائِنَاتِ بِتَرْيُّنِي بِجَلَوَاتِ أَسْمَاءِ خَالِقِي الَّذِي
رَزَيْتَنِي بِمُرْصَعَاتِ خُلَّةٍ وَجُودِي وَخِلْعَةٍ فِطْرَتِي وَقِلَادَةِ حَيَاتِي الْمُنتَظَمَةِ فِيهَا مُرَيَّنَاتُ
هَدَايَا رَحْمَتِهِ.

Ve keza kıymetli vücut elbisemi, tabiat kaftanımı, düzgün hayat gerdanlığımı de-ğerli rahmet hediyeleriyle zînetlendiren Yaradan'ımın isimlerinin cilveleriyle süslene-rek hem kardeşlerim olan diğer varlıklara ilân ve teşhir edebilmem hem de kâinatın yaratıcısına kendi üstümdeki tecellilerini nazarına sunup arz edebilmem, hayat ve ha-yatın hukuku adına yine bana yeter.

وَكَذًا مِنْ حُقُوقِ حَيَاتِي فَهَمِي لِتَحِيَّاتِ ذَوِي الْحَيَاةِ لَوَاهِبِ الْحَيَاةِ وَشُهُودِي لَهَا
وَشَهَادَاتِي عَلَيْهَا.

Ve canlı varlıkların, onlara hayatı karşılıksız veren Zât'a hayat vesilesiyle sundukları fiilî ibadetleri anlayabilmem ve onlara şahit olup şahitlik edebilmem, hayatımın hukuku adına yine bana yeter.

وَكَذًا حَسْبِي مِنْ حُقُوقِ حَيَاتِي تَبَرُّجِي وَتَرْتُّبِي بِمُرَصَّعَاتِ جَوَاهِرِ إِحْسَانِهِ بِشُعُورِ
إِيمَانِي لِلْعَرَضِ لِنَظَرِ شُهُودِ سُلْطَانِي الْأَزَلِيِّ.

Ve keza imanın kazandırdığı bir şuurla Ezeli Sultan'ımın nazarına arz için kıymetli ihsan cevherleriyle süslenip üstümde gösterebilmem, hayatımın hukuku adına yine bana yeter.

وَكَذًا حَسْبِي مِنَ الْحَيَاةِ وَلَذَاتِهَا عِلْمِي وَإِذْعَانِي وَشُعُورِي وَإِيمَانِي بِأَنِّي عَبْدُهُ
وَمُضْنُوغُهُ وَمَخْلُوقُهُ وَفَقِيرُهُ وَمُحْتَاجٌ إِلَيْهِ، وَهُوَ خَالِقِي رَحِيمٌ بِي كَرِيمٌ لَطِيفٌ مُنْعِمٌ عَلَيَّ
يُرَبِّينِي كَمَا يَلِيقُ بِحُكْمَتِهِ وَرَحْمَتِهِ.

Ve yine O'nun kulu, eseri, mahlûku ve O'na çok ihtiyacı olan fakir biri olduğuma.. ve hikmetine ve rahmetine en uygun şekilde beni terbiye ettiğine.. ve bana büyük bir lütufla nimetler ikram eden rahmeti sonsuz Yaradan'ım ve pek cömert Rabb'im olduğuna dair olan bildiklerim, kesin kanaatim, şuurum ve inancım, hayat ve hayatın lezzeti adına bana yeter.

وَكَذًا حَسْبِي مِنَ الْحَيَاةِ وَقِيمَتِهَا مَقْيَاسِيَّتِي بِأَمْثَالِ عَجْزِي الْمُطْلَقِ وَفَقْرِي الْمُطْلَقِ
وَضَعْفِي الْمُطْلَقِ لِمَرَاتِبِ قُدْرَةِ الْقَدِيرِ الْمُطْلَقِ وَدَرَجَاتِ رَحْمَةِ الرَّحِيمِ الْمُطْلَقِ وَطَبَقَاتِ
قُوَّةِ الْقَوِيِّ الْمُطْلَقِ؛ وَكَذًا مَعْكَسِيَّتِي بِجُزْئِيَّاتِ صِفَاتِي مِنَ الْعِلْمِ وَالْإِرَادَةِ وَالْقُدْرَةِ الْجُزْئِيَّةِ
لِفَهْمِ الصِّفَاتِ الْمُحِيطَةِ لِخَالِقِي فَأَفْهَمُ عِلْمَهُ الْمُحِيطَ بِمِيزَانِ عِلْمِي الْجُزْئِيِّ.

Ve keza O'nun karşısında tamamen âcizliğim, sınırsız fakirliğim ve bütünüyle zaafım itibarıyla kudreti sonsuzun kudret mertebelerine, rahmeti sonsuzun rahmet derecelerine ve güç ve kuvvetin yegâne sahibinin kuvvet tabakalarına farazî, vehmî bir gösterge dahi olabilmem, hayat ve hayatın değeri adına bana yeter. Keza Yaratıcı'mın sınırsız sıfatlarını anlayabilmem için cüz'î ilim, irade ve kudret gibi sıfatlarının cüz'îliği ölçüsünde yine O'na farazî, vehmî bir ayna olabilmek de öyle... Zaten ben, cüz'î bilgimin ölçüsüyle O'nun sınırsız ilmini anlayabilirim.

وَهَكَذَا حَسْبِي مِنَ الْكَمَالِ عِلْمِي بِأَنَّ إِلَهِي هُوَ الْكَامِلُ الْمُطْلَقُ، فَكُلُّ مَا فِي الْكَوْنِ مِنَ الْكَمَالِ مِنْ آيَاتِ كَمَالِهِ وَإِشَارَاتٍ إِلَى كَمَالِهِ. وَكَذَا حَسْبِي مِنَ الْكَمَالِ فِي نَفْسِي الْإِيمَانُ بِاللَّهِ، إِذِ الْإِيمَانُ لِلْبَشَرِ مَنَبْعٌ لِكُلِّ كَمَالَاتِهِ.

Böylece benim ilâhımın mutlak kemâl sahibi olduğunu ve kâinatta mükemmellik adına ne varsa hepsinin O'nun kemâlinin âyetleri ve O'nun kemâlinin işaretleri olduğunu bilmem, kemâl adına bana yeter. Ve Allah'a karşı içimdeki bu iman da kemâl adına bana yeter. Çünkü iman, insana lâzım olan bütün kemâlâtın kaynağıdır.

وَكَذَا حَسْبِي مِنْ كُلِّ شَيْءٍ لِأَنْوَاعِ حَاجَاتِي الْمَطْلُوبَةِ بِأَنْوَاعِ أَلْسِنَةِ جِهَارَاتِي الْمُخْتَلَفَةِ إِلَهِي وَرَبِّي وَخَالِقِي وَمُصَوِّرِي الَّذِي لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى، الَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِيَنِي وَيُرَبِّينِي وَيُدَبِّرُنِي وَيَكَلِّمُنِي جَلَّ جَلَالُهُ وَعَمَّ نَوَالُهُ.

Ve yine çeşit çeşit duyu ve organlarımın, faklı farklı dillerle istedikleri, türlü türlü ihtiyaçlarıma karşı beni yediren, içiren, terbiye ve idare eden, benimle konuşan, bana en güzel sureti veren ve en güzel isimlerin sahibi olan İlâh'ım, Rabb'im, Yaradan'ım bana yeter. Ki, O'dur yüceler yücesi! Kuşatır lütufları her şeyi, umumî ve hususî...

النُّكْتَةُ الرَّابِعَةُ

حَسْبِي لِكُلِّ مَطَالِبِي مَنْ فَتَحَ صُورَتِي وَصُورَةَ أَمْنَالِي مِنْ ذَوِي الْحَيَاةِ فِي الْمَاءِ بَلْطِيفِ صُنْعِهِ وَلَطِيفِ قُدْرَتِهِ وَلَطِيفِ حِكْمَتِهِ وَلَطِيفِ رُبُوبِيَّتِهِ.

Dördüncü Nükte

Çok hoş, güzel sanatıyla ve en küçük şeylere dahi nüfûz eden kudretiyle ve pek ince gayeler gözetken hikmetiyle ve çok hassas idare ve hâkimiyetiyle basit bir sudan, benim suretimi ve benim gibi diğer canlıların suretlerini ortaya çıkaran Zât, bütün taleplerime karşı elbette bana yeter.

وَكَذَا حَسْبِي لِكُلِّ مَقَاصِدِي مِنْ أُنْشَائِي وَشَقِّ سَمْعِي وَبَصَرِي وَأَذْرَجٍ فِي جِسْمِي لِسَانًا وَجَنَانًا، وَأَوْدَعَ فِيهَا وَفِي جِهَارَاتِي مَوَازِينَ حَسَّاسَةً لَا تُعَدُّ لَوْزَنْ مَدَّخَرَاتِ أَنْوَاعِ خَزَائِنِ رَحْمَتِهِ؛ وَكَذَا أَدْمَجَ فِي لِسَانِي وَجَنَانِي وَفِطْرَتِي الْآتِ حَسَّاسَةً لَا تُحْصَى لِفَهْمِ أَنْوَاعِ كُنُوزِ أَسْمَائِهِ.

Ve beni inşa eden, kulağıma ve gözüme yerler açan, cismime dilimi ve kalbimi yerleştiren, vücuduma ve içindeki organlarıma, rahmetinin türlü türlü hazinelerinde saklı bulunan nimetleri tartıp değerlendirebilecek sayısız, hassas teraziler emanet eden.. ve keza dilime, kalbime ve tabiatıma, esmâsının çeşit çeşit definelerini anlamaya yarayacak hesapsız, hassas âletler yerleştiren Zât, benim bütün maksatlarıma karşı yine bana yeter.

وَكَذَا حَسْبِي مَنْ أَدْرَجَ فِي شَخْصِي الصَّغِيرِ الْحَقِيرِ وَأَدْمَجَ فِي وُجُودِي الضَّعِيفَ الْفَقِيرِ
هَذِهِ الْأَعْضَاءُ وَالْأَلَاتِ، وَهَذِهِ الْجَوَارِحَ وَالْجِهَارَاتِ، وَهَذِهِ الْحَوَاسَ وَالْحِسِّيَّاتِ، وَهَذِهِ
اللطَائِفَ وَالْمَعْنَوِيَّاتِ لِإِحْسَاسِ جَمِيعِ أَنْوَاعِ نِعْمِهِ، وَلِلذَاقَةِ أَكْثَرَ تَجَلِّيَّاتِ أَسْمَائِهِ بِجَلِيلِ
الْوَهِيَّتِهِ وَجَمِيلِ رَحْمَتِهِ، وَبِكَبِيرِ رُبُوبِيَّتِهِ وَكَرِيمِ رَأْفَتِهِ، وَبِعَظِيمِ قُدْرَتِهِ وَلَطِيفِ حِكْمَتِهِ.

Ve celîl ulûhiyetiyle, cemîl rahmetiyle, kebîr rubûbiyetiyle, kerîm re'fetiyle, azîm kudretiyle, latîf hikmetiyle, her türlü nimetini hissettirmek ve esmâsının birçok tecellîlerini tattırmak için, bana küçük ve hakir şahsımda, zayıf ve fakir vücudumda bu uzuv ve âletleri, bu organ ve cihazları, bu duyu ve duyguları, bu letâif ve maneviyâtı yerleştiren Zât, elbette yine bana yeter.

النُّكْتَةُ الْخَامِسَةُ

لَا بُدَّ لِي وَلِكُلِّ أَحَدٍ أَنْ يَقُولَ حَالًا وَقَالًا وَمُتَشَكِّرًا وَمُفْتَخِرًا: حَسْبِي مَنْ خَلَقَنِي
وَأَخْرَجَنِي مِنْ ظُلْمَةِ الْعَدَمِ وَأَنْعَمَ عَلَيَّ بِنُورِ الْوُجُودِ.

Beşinci Nükte

Ben ve her bir fert; bu nimetler karşısında iftihar ve şükranla gerilip hâlimizle ve dilimizle şöyle demeliyiz: Yokluk karanlıklarından çıkarak beni yaratıp varlık nuruyla nimetlendiren Zât, bana yeter.

وَكَذَا حَسْبِي مَنْ جَعَلَنِي حَيًّا فَأَنْعَمَ عَلَيَّ نِعْمَةَ الْحَيَاةِ الَّتِي تُعْطِي لِصَاحِبِهَا كُلَّ شَيْءٍ
وَتُؤَمِّدُ يَدَ صَاحِبِهَا إِلَى كُلِّ شَيْءٍ.

Ve yine ona sahip olana her şeyi veren ve onun elinin her şeye uzanmasını sağlayan hayat nimetini bana bağışlayarak beni hayat sahibi yapan Zât, elbette bana yeter.

وَكَذَا حَسْبِي مَنْ جَعَلَنِي إِنْسَانًا فَأَنْعَمَ عَلَيَّ بِنِعْمَةِ الْإِنْسَانِيَّةِ الَّتِي صَيَّرَتِ الْإِنْسَانَ
عَالَمًا صَغِيرًا أَكْبَرَ مَعْنَى مِنَ الْعَالَمِ الْكَبِيرِ.

وَكَذَا حَسْبِي مَنْ جَعَلَنِي مُؤْمِنًا فَنَعَمَ عَلَيَّ نِعْمَةُ الْإِيمَانِ الَّذِي يَصِيرُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةُ
كَسَفَرَتَيْنِ مَمْلُوءَتَيْنِ مِنَ النِّعَمِ يَقْدِمُهَا إِلَى الْمُؤْمِنِ بَيْدَ الْإِيمَانِ.

Keza küçük bir âlem olmasına rağmen, büyük âlemden çok daha büyük anlam ifade eden insanîyet nimetini bağışlayarak beni insan yapan Zât, yine bana yeter.

وَكَذَا حَسْبِي مَنْ جَعَلَنِي مِنْ أُمَّةٍ حَبِيبَةٍ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ، فَنَعَمَ عَلَيَّ بِمَا
فِي الْإِيمَانِ مِنَ الْمَحَبَّةِ وَالْمَحَبُوبَةِ الْإِلَهِيَّةِ الَّتِي هِيَ مِنْ أَعْلَى مَرَاتِبِ الْكَمَالَاتِ الْبَشَرِيَّةِ،
وَبِتِلْكَ الْمَحَبَّةِ الْإِيمَانِيَّةِ تَمْتَدُّ أَبَادِي اسْتِفَادَةِ الْمُؤْمِنِ إِلَى مَا لَا يَتَنَاهَى مِنْ مُسْتَمَلَاتِ
دَائِرَةِ الْإِمْكَانِ وَالْوُجُوبِ.

Keza beni, habibi Muhammed (*aleyhissalâtu vesselâm*)'ın ümmeti yaparak, imandan kaynaklanan ve insanlığın en yüce mertebelerinden olan Allah sevgisini ve O'nun tarafından da sevilme nimetini bana bağışlayan.. ve bu iman kaynaklı muhabbet ile müminin istifade alanını, imkân ve vücûb dairelerinin sonsuz müstemilâtına kadar genişleten Zât, bana yeter.

وَكَذَا حَسْبِي مَنْ فَضَّلَنِي جِسْنًا وَنَوْعًا وَدِينًا وَإِيمَانًا عَلَى كَثِيرٍ مِنْ مَحْلُوقَاتِهِ، فَلَمْ
يَجْعَلْنِي جَامِدًا وَلَا حَيَوَانًا وَلَا ضَالًّا. فَلَهُ الْحَمْدُ وَلَهُ الشُّكْرُ.

Keza beni ne bir cansız varlık, ne bir hayvan ve ne de dalâlette sürüklenen bir talihsiz yapmayıp; aksine cins, tür, din ve iman itibarıyla varlıklarının pek çoğundan üstün kılan Zât, bana yeter. Hamd O'na, şükür de O'na...

وَكَذَا حَسْبِي مَنْ جَعَلَنِي مَظْهَرًا جَامِعًا لِتَجَلِّيَّاتِ أَسْمَائِهِ، وَأَنْعَمَ عَلَيَّ بِنِعْمَةٍ لَا تَسْغُهَا
الْكَائِنَاتُ بِسِرِّ حَدِيثٍ (لَا يَسْغُنِي أَرْضِي وَلَا سَمَائِي وَيَسْغُنِي قَلْبُ عَبْدِي الْمُؤْمِنِ¹)
يَغْنِي أَنَّ الْمَاهِيَةَ الْإِنْسَانِيَّةَ مَظْهَرٌ جَامِعٌ لِجَمِيعِ تَجَلِّيَّاتِ الْأَسْمَاءِ الْمُتَجَلِّيَّةِ فِي جَمِيعِ
الْكَائِنَاتِ.

Keza “Ne arz ne de sema, beni içine alabilir. Mümin kulumun kalbi sadece beni içine alır.” meâlindeki hadisın sırrıyla, yani bütün kâinata tecellî eden ilâhî isimlerin bütün cilvelerine insanın mahiyetinin şümullü bir ayna olması sırrıyla kâinata sığmayan bir nimeti bana bağışlayarak beni isimlerinin tecellilerini yansıtan kapsamlı bir ayna yapan Zât, elbette bana yeter.

¹ Bkz.: Ahmed İbni Hanbel, *ez-Züh'd* s.81; Ebu's-Şeyh, *el-Azame* 2/608; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ* 4/24; Gazâlî, *İhyâu ulûmi'd-dîn* 3/15; Deylemî, *Müsned* 3/174.

وَكَذَا حَسْبِي مَنْ اشْتَرَىٰ مَلِكُهُ الَّذِي عِنْدِي مِنِّي لِيَحْفَظَهُ لِي ثُمَّ يُعِيدُهُ إِلَيَّ وَأَعْطَانَا
ثَمَنَهُ الْجَنَّةَ، فَلَهُ الشُّكْرُ وَلَهُ الْحَمْدُ بَعْدَ ضَرْبِ ذَرَّاتٍ وَجُودِي فِي ذَرَّاتِ الْكَائِنَاتِ...

Ve yine bendeki mülkünü benim adıma muhafaza edip sonra tekrar bana iade etmek üzere benden satın alarak karşılığında bize cenneti veren Zât, bana yeter. Şükür O'na, hamd O'na, vücudumun zerrelerinin kâinatın zerreleriyle çarpımı sayısınca...

حَسْبِي رَبِّي جَلَّ اللَّهُ، نُورُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
حَسْبِي رَبِّي جَلَّ اللَّهُ، سِرُّ قَلْبِي ذِكْرُ اللَّهِ، ذِكْرُ أَحْمَدَ صَلَّى اللَّهُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ.

Yeter bana Rabbim, Yüceler yücesi Allah'ım benim!
Nur Muhammed'e olsun salât, Allah'tan başka yoktur ilâh.

Yeter bana Rabbim, Yüceler yücesi Allah'ım benim!
Kalbimin sırrı da her dâim, Allah'ı ve Ahmed'i zikrim,
Salât eder O'na Allah. Allah'tan başka yoktur ilâh.

Altıncı Suâ

Yalnız İki Nükte'dir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Namazdaki teşehhüdde bulunan اَلْحَيَّاتُ الْمُبَارَكَاتُ الصَّلَوَاتُ الطَّيِّبَاتُ لِلَّهِ 'nin iki noktasına gelen iki suâle iki cevaptır. Teşehhüdün sâir hakikatlerinin beyanı başka vakte tâlik edilerek bu Altıncı Şuâ'da yüzer nüktesinden yalnız iki nüktesi muhtasar bir surette beyan edilecek.

Birinci Suâl

Teşehhüdün mübârek kelimâtı, Miraç Gecesi'nde Cenâb-ı Hak ile Resûl'ünün bir mükâlemeleri olduğu hâlde², namazda okunmasının hikmeti nedir?

İclevap: Her müminin namazı, onun bir nevi miracı hükmündedir.³ Ve o huzura lâayık olan kelimeler ise, Mirac-ı Ekber-i Muhammed (*aleyhissalâtu vesselâm*)da söylenen sözlerdir. Onları zikretmekle o kudsî sohbet tahattur edilir.

¹ "Bütün tahiyeler (her canlının kendilerine bahşedilen hayat adına yapmaları gereken ve tabii ibadetleri olan fiiller), her türlü mübârekât (her canlının verimlilikleri ve üretkenlikleriyle ilâhî berekete ayna olan tabii fiilleri), türlü türlü salavât (insan, melek, cin gibi varlıkların yapabileceği bütün dualar) ve tayyibâtın tamamı (tertemiz bir ruh, saf ve duru bir gönülle gerçekleşen hâlis ibadetler) sadece ve sadece Allah'a aittir..." (Müslim, *Salât* 60; Tirmizî, *Salât* 216; Ebû Dâvûd, *Salât* 178; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 1/292).

² Bkz.: Kurtubî, *el-Câmi' li ahkâmi'l-Kur'ân* 3/425.

³ Bkz.: Suyûtî, *Şerhu Süneni İbni Mâce* s.313; Münâvî, *Feyzu'l-kadîr* 1/497; Âlûsî, *Rûhu'l-meânî* 18/73.

Kudsî: Mukaddes, kutlu, yüce.

Mirac-ı Ekber-i Muhammed: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) pek büyük mu'cizesi olan Miraç.

Muhtasar: Kısa, özet.

Mükâleme: Konuşma, söyleşme.

Tahattur etmek: Hatırlamak, hatırdı tutmak.

Tâlik etmek: Bağlamak, sonraya bırakmak.

Teşehhüd: Namazda ikinci ve dördüncü gibi çift rekatlarda oturup belirli duaları okuma.

O tahatturla o mübârek kelimelerin manaları cüz'iyetten külliyete çıkar ve o kudsî ve ihatalı manalar tasavvur edilir veya edilebilir. Ve o tasavvur ile kıymeti ve nuru teâli edip genişlenir.

Mesela Resûl-i Ekrem (*aleyhiissalâtü vesselâm*), o gecede Cenâb-ı Hakk'a karşı selâm yerinde **اللَّحِيَّاتُ لِلَّهِ** demiş. Yani: “Bütün zîhayatların hayatlarıyla gösterdikleri tesbihat-ı hayatiye ve Sâni'lerine takdim ettikleri fitrî hediyeler, ey Rabbim sana mahsustur. Ben dahi bütün onları tasavvurumla ve imanım ile sana takdim ediyorum.”

Evet, nasıl ki Resûl-i Ekrem (*aleyhiissalâtü vesselâm*) **اللَّحِيَّاتُ** kelimesiyle, bütün zîhayatın ibâdât-ı fitriyelerini niyet edip takdim ediyor. Öyle de *tahiyâtın hülâsası olan* **الْمَبَارَكَاتُ**¹ kelimesiyle de bütün medar-ı bereket ve tebrik ve bârekâllah dediren ve mübârek denilen ve hayatın ve zîhayatın hülâsası olan mahlûklar, hususan tohumların ve çekirdeklerin, danelerin, yumurtaların fitrî mübârekiyetlerini ve bereketlerini ve ubûdiyetlerini temsil ederek, o geniş mana ile söylüyor. *Ve mübârekâtın hülâsası olan* **الْصَّلَوَاتُ**² kelimesiyle de zîhayatın hülâsası olan bütün zîruhun ibâdât-ı mahsusalarını tasavvur edip dergâh-ı ilâhîye o ihatalı manasıyla arz ediyor. *Ve* **الطَّيِّبَاتُ**³ kelimesiyle de zîruhun hülâsaları olan kâmil insanların ve melâike-i mukarrebînin, *salavâtın hülâsası olan* **الطَّيِّبَاتُ** ile nurânî ve yüksek ibadetlerini irade ederek Mâbud'una tahsis ve takdim eder.

1 Her canlının verimlilikleri ve üretkenlikleriyle ilâhî berekete ayna olan tabii fiilleri.

2 İnsan, melek, cin gibi varlıkların yapabileceği bütün dualar.

3 Tertemiz bir ruh, saf ve duru bir gönülle gerçekleşen hâlis ibadetler.

Bârekâllah: “Allah mübârek etsin, bereketli kılın” anlamında bir dua cümlesi.

Cüz'iyet: Hususilik, kısmilik.

Dergâh-ı ilâhî: Cenab-ı Hakk'ın huzuru, divanı.

Fitri: Tabii, doğal.

Hülâsa: Öz, esas, temel.

İbâdât-ı fitriye: Tabii ibadetler. Her varlığın yaratılış gayesi doğrultusunda yapmış olduğu fiiller.

İbâdât-ı mahsusa: Hususî ibadetler. Her varlığın mensubu olduğu türe ait ibadetler.

Külliyet: Şümüllü, kapsamlı olma; umumiyet.

Mâbud: İlâh. Kendisine ibadet edilen zât, Hz. Allah.

Medar-ı bereket: Bereket sebebi, vesilesi.

Melâike-i mukarrebîn: Büyük melekler.

Mübârekiyet: Bereketli, verimli olma.

Sâni: Her şeyi sanatlı, estetik ölçülerle yaratan Hz. Allah.

Tahsis: Has kılma, hususileştirme.

Tasavvur: Zihinde canlandırma, göz önüne getirme.

Tayyibât: Tertemiz bir ruh, saf ve duru bir gönülle gerçekleşen hâlis ibadetler.

Teâli etmek: Yükselmek, yücelmek.

Tesbihat-ı hayatiye: Hayata sahip olmakla yapılabilecek tesbihatlar, dualar, ibadetler.

Ubûdiyet: Kulluk.

Zihayat: Canlı.

Ziruh: Ruh sahibi.

Hem nasıl ki, o gecede Cenâb-ı Hak tarafından ¹ اَلْسَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ denmesi, istikbalde yüzer milyon insanların her birinin her gün, hiç olmazsa on defa اَلْسَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ demelerini âmirâne iş'ar eder. Ve o selâm-ı ilâhî, o kelimeye geniş bir nur ve yüksek bir mana verir. Öyle de Resûl-i Ekrem'in (aleyhissalâtü vesselâm) o selâma mukabil ² عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ de-mesi, istikbalde muazzam ümmeti ve ümmetinin sâlihlerinin selâm-ı ilâhîyi temsil eden İslâmiyet'e mazhar olmasını.. ve İslâmiyet'in umumî bir şîârı olan, müminler arasında ⁴ اَلْسَّلَامُ عَلَيْكَ ³ , وَ عَلَيْكَ اَلْسَّلَامُ şeklindeki selamı, umum üm-metin demesini râciyâne, dâiyâne Hâlık'ından istediğini ifade ve ihtar eder.⁵ Ve o sohbetle hissedar olan Hazreti Cebrail'in (aleyhisselâm) emr-i ilâhî ile o gece ⁶ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ demesi⁷, bütün ümmetin kıya-mete kadar böyle şehâdet edeceğini ve böyle diyeceklerini mübeşşirâne ha-ber verir. Ve bu mükâleme-i kudsiyeyi tahattur ile kelimelerin manaları par-lar, genişlenir..

Bu Mez-kûr Hakikatin İnkişafında Bana Yardım Eden Garip Bir Hâlet-i Ruhiyedir

Bir zaman karanlıklı bir gurbette, karanlık bir gecede, zulmetli bir gaflet içinde, hâl-i hazırda olan bu koca kâinat; hayalime câmid, ruhsuz, meyyit,

¹ "Ey Peygamber! Selâm olsun sana!"

² "Bize ve Allah'ın salih kullarına selâm olsun!"

³ "Selâm olsun sana!"

⁴ "Sana da olsun selâm!"

⁵ Efendimiz'in (s.a.s.), selâmın yayılmasını teşvik ettiğine dair bkz.: Müslim, *İman* 93; Tirmizî, *Kıyâmet* 56; Ebû Dâvûd, *Edeb* 130-131; İbni Mâce, *Et'ime* 1.

⁶ "Şehâdet ederim ki Allah'tan başka ilâh yoktur; yine şehâdet ederim ki Hz. Muhammed (s.a.s) Allah'ın resûlüdür." (Müslim, *Salât* 60; Tirmizî, *Salât* 216; Ebû Dâvûd, *Salât* 178; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 1/292).

⁷ Bkz.: Kurtubî, *el-Câmi' li ahkâmi'l-Kur'ân* 3/425.

Âmirâne: Emreder tarzda.

Câmid: Sırsız, donuk.

Dâiyâne: Dua eder, yalvarır bir tarzda.

Hâlet-i ruhiye: Ruh hâli. Mânen hissedilen bir durum.

Hâlık: Yaradan, Hz. Allah.

Hâl-i hazır: Şimdiki zaman, mev-cut durum.

İnkişaf: Açılma, belirme.

İş'ar: Anlatma, bildirme, hisset-tirme.

Meyyit: Ölü.

Mezkûr: Zikredilen, adı geçen.

Mübeşşirâne: Müjde verir bir tarzda.

Mükâleme-i kudsiye: Kudsî ko-nuşma.

Râciyâne: Arzu eder, ümit eder bir tarzda.

Selâm-ı ilâhî: Allah'ın selâmı.

Şîâr: İslâm'a has özellikli, alâmet.

boş, hâlî, müthiş bir cenaze göründü. Geçmiş zaman dahi bütün bütün ölü, boş, meyyit, müthiş tahayyül edildi. O hadsiz mekân ve o hudutsuz zaman, karanlıklı bir vahşetgâh suretini aldı.

*Ben o hâletten kurtulmak için namaza iltica ettim.*¹ Teşehhüdde *اَللّٰحِيَّاتُ* dediğim zaman birden kâinat canlandı; hayattar, nurânî bir şekil aldı, dirildi. Hayy-ı Kayyûm'un parlak bir aynası oldu. Bütün hayattar eczasıyla beraber, hayatlarının tahiyelerini ve hedâyâ-yı hayatiyelerini dâimî bir surette Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'a takdim ettiklerini ilmelyakîn, belki hakkalyakîn ile bildim ve gördüm. Sonra *اَلسَّلَامُ عَلَيْكَ اَيُّهَا النَّبِيُّ*² dediğim vakit, o hudutsuz ve hâlî zaman, birden Resûl-i Ekrem (*aleyhissalâtu vesselâm*)'ın riyâseti altında zihayat ruhlar ile vahşetzâr suretinden, ünsiyetli bir seyrangâh suretine inkılâb etti.

İkinci Suâl

- Teşehhüd âhinde *اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ* 'deki teşbih, teşbihlerin³

¹ Sıkıntılı anlarda namaz kılmayı tavsiye eden âyet-i kerime için bkz.: Hicr Sûresi, 15/97-99. Efendimiz'in (s.a.s.), kendisini üzen bir şey karşısında namaz kıldığına dair bkz.: Ebû Dâvûd, *Tatavvu'* 22; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 5/388.

² "Ey Peygamber! Selâm, senin üzerine olsun!"

³ "Allah'ım! Hazreti İbrahim'e ve Hazreti İbrahim'in âline merhamet ettiğin gibi Efendimiz Muhammed'e ve Efendimiz Muhammed'in âline, her zaman ve her yerde merhamet eyle!" (Buhârî, *Enbiyâ* 10, *Tefsîru sûre* (33) 10, *Deavât* 32, 33; Müslim, *Salât* 65-69).

Hakkalyakîn: Bir şeyin hakikatine, özüne ulaşarak, yaşanarak öğrenilen bilgi.

Hâlet: Hâl, durum.

Hâlî: Boş, ıssız, tenha.

Hayy-ı Kayyûm: Ezeli ve ebedî bizzat var olan, diri olan, bütün varlıklara hayat veren ve hayatı idare eden Zât.

Hedâyâ-yı hayatiye: Hayata sahip olmakla sunulabilecek hediyeler.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek elde edilen bilgi.

İltica: Sığınma.

İnkılâb etmek: Dönüşmek, değişmek.

Riyâset: Yönetim, idare.

Seyrangâh: Gezme, dolaşma yeri.

Tahayyül: Hayal etme, düşünme.

Tahiyye: Her canlının kendilerine bahşedilen hayat adına yapmaları gereken ve tabii ibadetleri olan her bir fiil.

Teşbih kaidesi: Benzetme sanatının kuralı.

Ünsiyet: Bir şeye karşı içte duyulan yakınlık, sıcaklık, dostluk.

Vahşetgâh: Ürkütücü, ıssız yer.

Vahşetzâr: Ürkütücü, ıssız yer.

Zât-ı Hayy-ı Kayyûm: Ezeli ve ebedî bizzat var olan, diri olan, bütün varlıklara hayat veren ve hayatı idare eden Zât.

kaidesine uygun gelmiyor. Çünkü Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*), İbrahim (*aleyhisselâm*)'dan daha ziyade rahmete mazhardır ve daha büyüktür.¹ Bunun sırrı nedir?

- Hem bu tarzdaki salavâtın teşehhüde tahsisinin hikmeti nedir?
- Aynı duanın eski zamandan beri ve bütün namazlarda tekrar etmesi.. –hâlbuki bir dua bir defa kabule mazhar olsa yeter– milyonlarca duaları makbul olan zâtların musırrâne dua etmesi.. ve bilhassa o şey, vaad-i ilâhîye iktiran etmiş ise; mesela *عَسَى أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا*² Cenâb-ı Hak, vadettiği hâlde her ezan ve kâmetten sonra edilen mervî duada *وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا*³ deniliyor; bütün ümmet o vaadi ifâ etmek için dua ederler. Bunun sırr-ı hikmeti nedir?

Cevap: Bu suâlde üç cihet ve üç suâl var.

Birinci Cihet: Hazreti İbrahim (*aleyhisselâm*), gerçi Hazreti Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*)'a yetişmiyor. Fakat onun âli, enbiyadırlar.⁴ Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*)'ın âli, evliyadırlar. Evliya ise, enbiyaya yetişemezler.⁵ Âl hakkında olan bu duanın parlak bir surette kabul olduğuna delil şudur ki:

Üç yüz elli milyon içinde Âl-i Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*)'dan yalnız iki zâtın; yani Hasan* (*radıyallâhü anhı*) ve Hüseyin'in* (*radıyallâhü anhı*) neslinden gelen evliya, –ekser-i mutlak– hakikat mesleklerinin ve tarikatlarının pîrleri ve

¹ Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) bu manadaki hususiyetleri hakkında bkz.: Buhârî, *Teyemmüm* 1, *Tefsîru sûre* (17) 5; Müslim, *İman* 327, *Mesâcid* 521.

² “Böylece Rabbinin seni makam-ı mahmûda (Allah'a yakınlık ve âhiretteki en büyük şefaât makamına) eriştireceğini umabilirsin.” (İsrâ Sûresi, 17/79).

³ “Efendimiz Hz. Muhammed'i (s.a.s.) vaad ettiğin sana yakınlık ve âhiretteki en büyük şefaât makamına kavuştur.” (Buhârî, *Ezân* 8; Tirmizî, *Salât* 43; Ebû Dâvûd, *Salât* 39).

⁴ Hazreti İbrahim'in (a.s.) soyundan birçok peygamber geldiğini ifade eden bazı âyetler için bkz.: Âl-i İmran Sûresi, 3/33-34; Meryem Sûresi, 19/58; Enbiyâ Sûresi, 21/72; Ankebût sûresi, 29/27.

⁵ Evliyaların, peygamberlerin derecesine yetişememeleriyle ilgili bkz.: Teftâzânî, *Şerhu'l-Makâsîd* 5/77; Aliyyülkârî, *Şerhu kitabı'l-Fikhi'l-ekber* s.210.

Âl: Âile, soy.

Âl-i Muhammed: Hz. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) mübârek soyu.

Ekser-i mutlak: Genel, büyük çoğunluk.

Enbiya: Peygamberler (a.s.).

Evliya: Veliler.

İfâ etmek: Yerine getirmek, gerçikleştirmek.

İktiran: İki şeyin beraber ya da peş peşe meydana gelmesi veya bir arada bulunması.

Mervî: Rivayet edilen, rivayetle sabit olan.

Musırrâne: Israrlı bir şekilde.

Pîr: Üstad.

Sırr-ı hikmet: Bir şeyin var olmasındaki sır, esas.

Tahsis: Has kılma, mahsus kılma, ayırma.

Vaad-i ilâhî: Cenâb-ı Hakk'ın vaadi, sözü.

mürşidleri onlar olmaları, ¹ كَأَنْبِيَاءِ بَنِي إِسْرَائِيلَ hadisinin mazharları olduklarıdır. Başta Cafer Sadık* (*radıyallâhü anhu*) ve Gavs-ı Âzam* (*radıyallâhü anhu*) ve Şah-ı Nakşibend* (*radıyallâhü anhu*) olarak her biri, ümmetin bir kısm-ı âzamını tarîk-i hakikate ve hakikat-i İslâmiyete irşad edenler, bu âl hakkındaki duanın makbuliyetinin meyveleridirler.

İkinci Cihet: Bu tarzdaki salavâtın namaza tahsisinin hikmeti ise; meşâhir-i insaniyenin en nurânî, en mükemmeli, en müstakîmi olan enbiya ve evliyanın kabile-i kübrâsının gittikleri ve açtıkları yolda, kendisi dahi o yüzer icmâ ve yüzer tevâtür kuvvetinde bulunan ve şaşkınlıkları mümkün olmayan o cemaat-i uzmâya, o sırat-ı müstakîmde iltihak ve refâkat ettiğini tahattur etmektir. Ve o tahattur ile şübehât-ı şeytaniyeden ve evham-ı seyyiden kurtulmaktır.

Ve bu kabile, bu kâinat sahibinin dostları ve makbul masnûları.. ve onların muâırzları da O'nun düşmanları ve merdut mahlûkları olduğuna delil ise; zaman-ı Âdem'den beri o kabileye daima muâvenet-i gaybiye gelmesi ve muâırzlarına her vakit musibet-i semâviye inmesidir. Evet, Kavm-i Nuh ve Semud ve Âd ve Firavun ve Nemrud gibi bütün muâırzlar, gadab-ı ilâhîyi ve azabını ihsas edecek bir tarzda gaybî tokatlar yedikleri gibi..² kabile-i kübrânın Nuh (*aleyhisselâm*), İbrahim (*aleyhisselâm*), Musa (*aleyhisselâm*), Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*) gibi bütün kudsî kahramanları dahi, harika ve mu'cizâne ve gaybî bir

¹ “Ümmetimin alimleri, İsrailoğullarının peygamberleri gibidir.” (Münâvî, *Feyzu'l-kadir* 4/384; Aliyyülkârî, *el-Masnû* s.123; Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 2/83)

² Cenâb-ı Hakk'ın bazı kavimleri helâk ettiğine dair bkz.: A'râf Sûresi, 7/64, 72, 78, 84, 91; Hüd Sûresi, 11/58, 66, 82, 83, 89, 94, 95; İbrahim Sûresi, 14/9; ...

Cemaat-ı uzmâ: Çok büyük topluluk.

Evham-ı seyyie: Kötü, çirkin kuruntular, vehimler.

Gadab-ı ilâhî: Allah'ın gazabı.

Hakikat-i İslâmiyet: İslâm'ın aslı, özü.

İcmâ: İttifak, fikir birliği.

İhsas etmek: Hissettirmek, belli etmek.

İltihak: Katılma, birleşme.

İrşad: Doğruyu gösterme, rehberlik etme.

Kafile-i kübrâ: Pek büyük kabile.

Kısm-ı âzam: Çoğunluk, çok büyük kısım.

Makbuliyet: Kabul edilme, makbul olma.

Masnû: Eser.

Merdut: Kabul görmemiş, makbul olmayan.

Meşâhir-i insaniye: İnsanlık âleminin önde gelenleri.

Muâırz: Karşı çıkan, muhalif.

Muâvenet-i gaybiye: Fevkalâde bir şekilde gaybdan gelen ilâhî yardım.

Mu'cizâne: Mu'cizeli bir şekilde.

Musibet-i semâviye: Her türlü semâvî, tabîî âfet.

Müstakîm: Dosdoğru, düzgün.

Mürşid: Rehber.

Refâkat: Arkadaşlık, yol arkadaşlığı.

Sırat-ı müstakîm: Dosdoğru, dümdüz yol.

Şübehât-ı şeytaniye: Şeytanın verdiği şüpheler.

Tahattur etmek: Hatırlamak, hatırdan tutmak.

Tarîk-i hakikat: Doğru, gerçek yol.

Tevâtür: Yalanda ittifak etmeleri mümkün olmayan birçok kişinin naklettiği kesin haber, bilgi.

surette mu'cizelere ve ihsânât-ı rabbâniyeye mazhar olmuşlar.¹ Birtek tokat, hiddeti.. birtek ikram, muhabbeti gösterdiği gibi binler tokat, muârzılara.. ve binler ikram ve muâvenet, kafileye gelmesi; bedâhet derecesinde ve gündüz gibi zâhir bir tarzda o kafilenin hakkaniyetine ve sırat-ı müstakîmde gittiğine şehâdet ve delâlet eder.

Fâtiha'da ²غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا ³ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ o kafileye.. ve muârzılarına bakıyor. Burada beyan ettiğimiz nükte ise, Fâtiha'nın âhîrinde daha zâhirdir.

Üçüncü Cihet: Bu kadar tekrar ile kat'î verilecek olan bir şeyin verilmesini istemesinin sırr-ı hikmeti şudur: İstenilen şey, mesela makam-ı mahmud bir uçtur. Pek büyük ve binler makam-ı mahmud gibi mühim hakikatleri ihtiva eden bir hakikat-i âzamın bir dalıdır. Ve hilkat-i kâinatın en büyük neticesinin bir meyvesidir. Ve ucu ve dalı ve o meyveyi dua ile istemek ise, dolayısıyla o hakikat-i umumiye-i uzmânın tahakkukunu ve vücud bulmasını.. ve o şecere-i hilkatin en büyük dalı olan âlem-i bâkinin gelmesini ve tahakkukunu.. ve kâinatın en büyük neticesi olan haşir ve kıyametin tahakkukunu.. ve dâr-ı saadetin açılmasını istemektir. Ve o istemekle, dâr-ı saadetin ve cennetin en mühim bir sebep-i vücûdu olan ubûdiyet-i beşeriye ve daavât-ı insaniyeye kendisi dahi iştirak etmektir. Ve bu kadar hadsiz derecede azîm bir maksat için, bu hadsiz dualar dahi azdır. Hem Hazreti Muhammed (*aleyhissalâtu vesselâm*)'a makam-ı mahmud verilmesi, umum ümmete

¹ Cenâb-ı Hakk'ın birçok ihsanına mazhar olan peygamberler ve ümmetleri için bkz.: A'râf Sûresi, 7/64; Yûnus Sûresi, 10/73; İsrâ Sûresi, 17/1; Tâhâ Sûresi, 20/77-80; Enbiyâ Sûresi, 21/68-71; ...

² "Nimet ve lutfuna mazhar ettiklerinin yoluna ilet." (Fâtiha Sûresi, 1/7).

³ "Gazaba uğrayanların ve sapkınların yoluna değil." (Fâtiha Sûresi, 1/7).

Âlem-i bâki: Ölümsüz, ebedî âlem.

Azîm: Çok büyük.

Bedâhet: Gözle görülür derecede olma, açıklık.

Daavât-ı insaniye: İnsanların yaptıkları / yapacakları dualar.

Dâr-ı saadet: Mutluluk yurdu, cennet hayatı.

Hakikat-i âzam: Pek büyük hakikat.

Hakikat-i umumiye-i uzmâ: Herkesi ilgilendiren, çok önemli,

büyük hakikat.

Hakkaniyet: Doğruluk.

Hilkat-i kâinat: Kâinatın yaratılışı.

İhsânât-ı rabbâniye: İllâhî ihsanlar, lütuflar.

Makam-ı mahmud: Allah'a yakınlık ve âhiretteki en büyük şefaak makamı.

Muâvenet: Yardım.

Sebeb-i vücûd: Var olma sebebi.

Şecere-i hilkat: Yaratılış ağacı.

Tahakkuk etmek: Gerçekleşmek, meydana gelmek.

Ubûdiyet-i beşeriye: İnsanların yapmakla yükümlü oldukları kulluk görevi.

şefaati kübrâsına işarettir. Hem O, bütün ümmetin saadetiyle alâkadardır.¹ Onun için hadsiz salavât ve rahmet dualarını bütün ümmetten istemesi ayn-ı hikmettir.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ²

¹ Bkz.: “Size kendi aranızdan, bir Rasûl geldi: Bir sıkıntıya uğramanız O’nun yüreğine oturur; size çok düşün olup üzerinizde titrer; müminlere karşı son derece şefkatli ve son derece merhametlidir.” (Tevbe Sûresi, 9/128).

² “Sübhansın yâ Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin.” (Bakara Sûresi, 2/32).

Yedinci Suâ

(Âyetü'l-Kübrâ)

Mühim Bir İhtar ve Bir İfade-i Meram

Bu ehemmiyetli risalenin herkes, her bir meselesini anlamaz; fakat hissesiz de kalmaz. Büyük bir bahçeye giren bir kimsenin, o bahçenin bütün meyvelerine elleri yetişmez; fakat eline girdiği miktar yeter. O bahçe yalnız onun için değil, belki elleri uzun olanların hisseleri de var.

Bu Risalenin Fehmini İşkal Eden Beş Sebep Var

Birincisi: Ben kendi müşâhedâtımı kendi fehmime göre ve kendim için yazdım. Sâir kitaplar gibi başkalarının fehmine ve telâkkisine göre yazmadım.

İkincisi: İsm-i âzam cilvesiyle tevhid-i hakikî âzamî bir surette yazıldığından, meseleleri hem gayet geniş, hem gayet derin ve bazen çok uzun olduğundan, herkes birden ihata edemez.

Üçüncüsü: Her bir mesele büyük ve uzun bir hakikat olması sebebiyle, hakikati parçalamamak için bazen bir sahife veya bir yaprak birtek cümle olur. Birtek delil hükmünde çok mukaddemât bulunur.

Dördüncüsü: Ekser meselelerinin her birisinin pek çok delilleri ve hüccetleri bulunduğundan; bazen on, bazen yirmi delili birtek burhan yapmak cihetiyle mesele uzunlaşır.. kısa fehimler kavramaz.

Beşincisi: Ben Ramazan'ın feyiyle bu risalenin nurlarına mazhar olmak lıgımla beraber, birkaç cihette hâlim perişan ve birkaç hastalıkla vücudum

Âyetü'l-Kübrâ: "Pek büyük âyet, pek büyük delil" anlamında Bedi-üzzaman Hazretleri'nin bu eseri.

Fehm: Anlama, anlayış.

Feyz: Bereket, ihsan, lütf.

Hüccet / burhan: Delil.

İfade-i meram: Maksudı ifade.

İsm-i âzam: Kendisi ile dua edil-

diğinde Allah'ın icabet ettiği en büyük ismi.

İşkâl: Zorlaştırma, güçleştirme.

Mazhar olmak: Erişmek, nâil olmak, şereflemek.

Mukaddemât: Önsözler, öncüller.

Müşâhedât: Müşâhedeler, gö-rerek şahit olunan bilgiler. Tas.:

Kalb ve ruh gözüyle görülüp, elde edilen bilgiler.

Telâkki: Algılama, benimseme.

Tevhid-i hakikî: Gerçek tevhid. Cenâb-ı Hakk'ın birliğine tam manasıyla inanmak; zât, sıfat ve icratlarında birlemek.

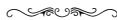
sarsıldığı bir zamanda acele yazılıp, birinci müsvedde ile iktifâ edildi. Hem yazdığım vakit, irade ve ihtiyârım ile olmadığını hissettiğimden, kendi fikrimle tanzim veya ıslah etmeyi muvâfık görmediğim için bir parça fehmi işkal edecek bir vaziyet aldı. Hem Arabî fıkralar içine çok girdi. Hatta Birinci Makam, baştan başa Arabî olduğundan içinden çıkarıldı, müstakil yazıldı.

Medar-ı kusur ve işkal olan bu beş sebeple beraber, bu risalenin öyle bir ehemmiyeti var ki; İmam Ali (*radiyallâhü anhı*) kerâmât-ı gaybiyesinde bu risaleye, “Âyet-i Kübrâ” ve “Asâ-yı Musa” nâmlarını vermiş. Risale-i Nur’un risaleleri içinde buna hususî bakıp, nazar-ı dikkati celbetmiş.^(Hâşiye) El-Âyetü'l-Kübrâ’nın¹ bir hakikî tefsiri olan bu Âyetü'l-Kübrâ Risalesi, Hazreti İmam’ın (*radiyallâhü anhı*) tabirince, Asâ-yı Musa nâmında Yedinci Şuâ kitabıdır.

Bu Yedinci Şuâ, bir Mukaddime ve İki Makam’dır. Mukaddimesi dört mesele-i mühimmeyi.. Birinci Makamı, Âyet-i Kübrâ’nın tefsirinden Arabî kısmını.. İkinci Makamı, onun burhanlarını ve tercümesini ve meâlini beyan ederler.

Bu gelen mukaddimenin –lüzumundan fazla izah edilmekle beraber– bir derece uzun olması ihtiyârsız olmuştur. Demek ihtiyaç var ki, öyle yazdırıldı. Belki de bir kısım insanlar, bu uzunlu kısa görürler.

Said Nursî

Hâşiye: Evet İmam Ali’nin (*radiyallâhü anhı*) Âyetü'l-Kübrâ hakkında verdiği haberi, tam tamına Denizli hâdisesi tasdik etti. Çünkü bu risalenin gizli tab’ı hapsimize bir vesile oldu.. ve onun kudsî ve çok kuvvetli hakikatının galebesi, beraat ve necatımıza ehemmiyetli bir sebep oldu. Ve İmam Ali’nin (*radiyallâhü anhı*) keramet-i gaybiyesini körlere de gösterdi.. ve hakkımızdaki^{1*} *وَبِالْآيَةِ الْكُبْرَى أَمِنِي مِنَ الْفَجْتِ* duasının kabulünü isbat etti.

^{*1} “Âyetü'l-Kübrâ hürmetine beni musibetten kurtar, bana emniyet ve huzur ver!” Gümüşhânevi, *Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzili –Hazreti Ali’nin Celcelûtiye’si–)* s.516.

¹ Bkz.: İsrâ Sûresi, 17/44.

Arabî: Arapça.

Galebe: Yenme, zafer.

Islah: Düzeltme.

İhtiyâr: İrade, tercih, seçim.

İktifâ etmek: Yetinmek.

Kerâmât-ı gaybiye: Geleceğe ait meselelerde mazhar olunan kera-

metler.

Medar-ı kusur ve işkâl: Eksik ve zor olma sebebi.

Mesele-i mühimme: Önemli mesele.

Muvâfık: Uygun, yerinde.

Nazar-ı dikkati celbetmek: İnsan-

ların dikkatini, ilgisini çekmek.

Necat: Kurtuluş.

Tab’: Basma, baskı.

Tanzim: Düzenleme.

Mukaddime

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ¹

Bu âyet-i uzmânın sırrıyla insanın bu dünyaya gönderilmesinin hikmeti ve gayesi, Hâlık-ı kâinatı tanımak ve ona iman edip ibadet etmektir.. ve o insanın vazife-i fıtratı ve farîza-yı zimmeti, mârifetullah ve iman-ı bil-lâhtır.. ve iz'an ve yakîn ile vücûdunu ve vahdetini tasdik etmektir.

Evet, fıtraten dâimî bir hayat ve ebedî yaşamak isteyen ve hadsiz emelleri ve nihâyetsiz elemeleri bulunan bîçâre insana, elbette o hayat-ı ebediyenin üssü'l-esası ve anahtarı olan iman-ı billâh ve mârifetullah ve vesilelerinden başka olan şeyler ve kemâlâtlar, o insana nisbeten aşâğıdır. Belki, çoğunun kıymetleri yoktur.

Risale-i Nur'da bu hakikat, kuvvetli burhanlarla isbat edildiğinden bu hakikati Risale-i Nur'a havale ederek, yalnız o yakîn-i imanîyi bu asırda sarsan ve tereddüt veren iki vartayı "Dört Mesele" içinde beyan ederiz.

Birinci Varta ve Çâre-i Necat

İki Meseledir

Birinci Mesele: Otuz Birinci Mektup'un On Üçüncü Lem'ası'nda tafsilen isbat edildiği gibi, *umumî meselelerde isbata karşı nefyin kıymeti yoktur ve kuvveti pek azdır. Mesela Ramazan-ı Şerif'in başında hilâli görmek*

¹ "Ben cinleri ve insanları sırf beni tanıyıp yalnız bana ibadet etsinler diye yarattım." (Zâriyât Sûresi, 51/56).

Âyet-i uzmâ: Pek büyük, muazam âyet.

Çâre-i necat: Kurtuluş çâresi.

Farîza-yı zimmet: Yükümlü olmaktan kaynaklanan görev. Boryun borcu.

Fıtraten: Yaratılış itibarıyla, tabii olarak.

Hâlık-ı kâinat: Kâinatın Yaratıcısı.

Hayat-ı ebediye: Ebedi, sonsuz

âhiret hayatı.

İman-ı billâh: Allah'a iman.

İz'an: İyice anlama, tamamen kabullenme.

Mârifetullah: Allah'ı sıfat, isim ve fiilleriyle tanımak, bilmek. Kalb ve vicdan kültürü.

Nefiy: İnkâr, ret.

Tafsilen: Genişçe, ayrıntılı.

Üssü'l-esas: Ana esas, temel.

Varta: Çukur, tehlike.

Vazife-i fıtrat: Yaratılmış olmanın gereği, yaratılış vazifesi.

Vücûd ve vahdet: Allah'ın varlığı ve birliği.

Yakîn: Şüphe etmeden, kesin bir şekilde inanma.

Yakîn-i imani: Şüphesiz, kesin, tam iman.

hususunda iki âmî şahit, hilâli isbat etseler ve binlerle eşraf ve âlimler “gör-medik” deyip nefyetseler, onların nefiyleri kıymetsiz ve kuvvetsizdir. Çünkü isbatta birbirine kuvvet verir; birbirine tesânüd ve icmâ var. Nefiyde ise bir ol-sa, bin olsa farkları yoktur; herkes kendi başına kalır, infiradî olur. Çünkü is-bat eden harice bakar ve nefsü'l-emre göre hükmeder. Mesela, misalimizde olduğu gibi biri dese: “Gökte ay vardır.” Diğer arkadaşı parmağını oraya ba-sar, ikisi birleşip kuvvetleşirler.

Nefiy ve inkârda ise, nefsü'l-emre bakmaz ve bakamaz. Çünkü “Hususî olmayan ve has bir yere bakmayan bir nefiy, isbat edilmez.” meşhur bir düs-turdur. Mesela bir şeyi dünyada var diye ben isbat etsem, sen de “dünyada yok” desen; benim bir işaretimle kolayca isbat edilebilen o şeyin sen nefyini yani ademini isbat etmek için, bütün dünyayı aramak ve taramak ve göster-mek, belki geçmiş zamanların her tarafını dahi görmek lâzım geliyor. Sonra “yoktur, vuku bulmamıştır” diyebilirsin.

Madem nefiy ve inkâr edenler nefsü'l-emre bakmazlar; belki kendi nefis-lerine ve akıllarına ve gözlerine bakıp hükmediyorlar. Elbette birbirine kuvvet veremezler ve zahîr olmazlar. Çünkü görmeye ve bilmeye mâni olan perdeler, sebepler ayrı ayırırlar. Herkes “Ben görmüyorum, benim yanımda ve itika-dımda yoktur.” diyebilir. Yoksa “Vâkide yoktur.” diyemez. Eğer dese –husu-san umum kâinata bakan iman meselelerinde– dünya kadar büyük bir yalan olur ki, doğru diyemez ve doğrultulmaz.

Elhâsıl: İsbatta netice birdir, vâhiddir, tesânüd olur. Nefiyde ise, bir değıl-dir, müteaddittir. Ya “yanımda ve nazarımda” veya “itikadımda” gibi kayıtların herkese göre taaddüdü ile neticeler dahi taaddüt eder, daha tesânüd olmaz.

İşte bu hakikat noktasında imana karşı gelen kâfirlerin ve münkir-lerin kesretinin ve zâhiren çokluğunun kıymeti yoktur. Ve müminin ya-kînine ve imanına hiç tereddüt vermemek lâzım iken; bu asırda Avrupa feylesoflarının nefiy ve inkârları, bir kısım bedbaht meftunlarına tered-düt verip yakınlerini izale ve saadet-i ebediyelerini mahvetmiş. Ve insan-

Adem: Yokluk, yok olma.

Âmî: Halktan, sıradan biri.

Bedbaht: Talihsiz, zavallı, nasip-siz.

Hususan: Özellikle.

İcmâ: İttifak, fikir birliği.

İnfiradî: Yalnızlık, tek başına ol-ma.

İtikad: İnanç.

İzale: Giderme, yok etme.

Kesret: Çokluk, çok olma.

Meftun: Düşkün, tutkun.

Münkir: İnkâr eden, inanmayan.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Nefsü'l-emr: İşin gerçeği, realite.

Saadet-i ebediye: Ebedi, sonsuz mutluluk, cennet hayatı.

Taaddüt: Artma, çoğalma.

Tesânüd: Birbirini destekleme, dayanışma.

Vâki: Mevcut, realite.

Zahîr olmak: Destek olmak, ar-ka çıkmak.

dan her günde otuz bin adama isabet eden ölümü, mevt ve eceli bir terhis manasından çıkarıp idam-ı ebedî suretine çevirmiş. Kapısı kapanmayan kabir, daima idamını o münkire ihtar etmekle lezzetli hayatını elîm elemelerle zehirliyor. İşte, imanın ne kadar büyük bir nimet ve hayatın hayatı olduğunu anla!..

İkinci Mesele: Bir fennin veya bir sanatın medar-ı münakaşa olmuş bir meselesinde o fennin ve o sanatın haricindeki adamlar, ne kadar büyük ve âlim ve sanatkâr da olsalar; sözleri onda geçmez, hükümleri hüccet olmaz, o fennin icmâ-yı ulemâsına dâhil sayılmazlar. Mesela büyük bir mühendis, bir hastalığın keşfinde ve tedavisinde bir küçük tabip kadar hükmü geçmez. Ve bilhassa maddiyatta çok tevaggul eden ve gittikçe mâneviyâtta tebâud eden ve nura karşı gabîleşen ve kabalaşan ve aklı gözüne inen en büyük bir feylesofun münkirâne sözü, mâneviyâta nazara alınmaz ve kıymetsizdir.

Acaba yerde iken Arş-ı Âzam'ı temâşâ eden, harika bir deha-yı kud-sî sahibi olan ve doksan sene mâneviyâta terakki edip çalışan ve hakâik-i imaniyeyi ilmelyakîn, aynelyakîn hatta hakkalyakîn suretinde keşfe-den Şeyh Geylanî (Kuddise sirruhu)¹ gibi yüz binler ehl-i hakikatin ittifak ettikleri tevhidî ve kudsî ve mânevî meselelerde, maddiyatın en dağınık ve kesretin en cüz'î teferruatına dalan ve sersemleşen ve boğulan feylesofların sözleri kaç para eder ve inkârları ve itirazları, gök gürültüsüne karşı siurisineğin sesi gibi sönük olmaz mı?

Hakâik-i İslâmiye'ye ziddiyet gösterip mübâreze eden küfrün mahiyeti; bir inkârdır, bir cehildir, bir nefiydir. Sureten isbat ve vücudî görölse de

¹ Bkz.: Gümüşhânevi, Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzili) s.561.

Arş-ı Âzam: Yüce taht. "Cenâb-ı Hakk'ın irade, kudret ve azametinin ilk tecellî ufku" şeklinde kinâyeli olarak ifade edilen mahiyeti bizce meçhul yüce bir âlem.

Aynelyakîn: Gözle görüp, şahit olarak elde edilen bilgi.

Deha-yı kudsî: Yüce, kutsal deha.

Ehl-i hakikat: Daima hak ve hakikat perşinde olup gerçeği bulanlar. Veliler.

Gabî: Anlayışı kit, kalın kafalı.

Hakâik-i imaniye: İman hakikatleri, esasları.

Hakâik-i İslâmiye: İslâmî hakikatler, esaslar.

Hakkalyakîn: Meselenin hakikatine, özüne ulaşarak, yaşanarak edinilen bilgi.

Hüccet: Delil.

İcmâ-yı ulemâ: Âlimlerin ittifakı, fikir birliği.

İdam-ı ebedî: Ebediyen yok olma.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek, delillere dayanarak elde edilen bilgi.

Kesret: Varlık, hâdiseler, sebepler.

Kuddise sirruhu: "Sırrı ve bereketi yüce olsun!" anlamında bir dua cümlesi.

Medar-ı münakaşa: Tartışma sebebi.

Mübareze: Mücadele, kavga.

Münkirâne: Kâfince, inkâr eder bir tarzda.

Tebâud etmek: Uzaklaşmak.

Temâşâ: Bakma, seyretme.

Terakki: İlerleme, yükselme, mertebe kat etme.

Tevaggul etmek: Bir işle çok uğraşmak, devamlı meşgul olmak.

Tevhidî: Cenâb-ı Hakk'ın birliği ve birliğini ifade eden sıfatları ile ilgili olan.

manası ademdir, nefiydir. İman ise ilimdir, vücudîdir, isbattır, hükümdür. Her bir menfî meselesi dahi, bir müsbet hakikatin unvanı ve perdesidir. Eğer imana karşı mübâreze eden ehl-i küfür, gayet müşkülât ile menfî itikatlarını kabul-ü adem ve tasdik-i adem suretinde isbat ve kabul etmeye çalışsalar; o küfür, bir cihette yanlış bir ilim ve hata bir hüküm sayılabilir. Yoksa, irtikâbı çok kolay olan yalnız adem-i kabul ve inkâr ve adem-i tasdik ise cehl-i mutlaktır, hükümsüzlüktür.

Elhâsıl, itikad-ı küfriye iki kısımdır:

- *Birisi:* Hakâik-i İslâmiye'ye bakmıyor. Kendine mahsus yanlış bir tasdik ve bâtil bir itikat ve hata bir kabuldür ve zâlim bir hükümdür. Bu kısım bahsimizden hariçtir. O bize karışmaz, biz de ona karışmayız.

- *İkincisi:* Hakâik-i imaniyeye karşı çıkar, muâraza eder. *Bu dahi iki kısımdır:*

- ♦ *Birisi:* Adem-i kabuldür. Yalnız isbatı tasdik etmemektir. Bu ise bir cehildir, bir hükümsüzlüktür ve kolaydır. Bu da bahsimizden hariçtir.

- ♦ *İkincisi:* Kabul-ü ademdir. Kalben, ademini tasdik etmektir. Bu kısım ise bir hükümdür, bir itikattır, bir iltizamdır. Hem iltizamı için nefyini isbat etmeye mecburdur.

Nefiy dahi iki kısımdır:

- *Birisi:* “Has bir mevkide ve hususî bir cihette yoktur” der. Bu kısım ise isbat edilebilir. Bu kısım da bahsimizden hariçtir.

- *İkinci kısım ise:* Dünyaya ve kâinata ve âhirete ve asırlara bakan imanî ve kudsî ve âmm ve muhit olan meseleleri nefiy ve inkâr etmektir. Bu nefiy ise –birinci meselede beyan ettiğimiz gibi– hiçbir cihetle isbat edilmez. Belki kâinatı ihata edecek ve âhireti görecek ve hadsiz zamanın her tarafını temâşâ edecek bir nazar lâzımdır, tâ o gibi nefiyler isbat edilebilsin.

Adem-i kabul: Bir şeyin var olduğunu kabul etmeme.

Adem-i tasdik: Bir şeyin var olduğuna inanmama. Varlığını tasdik etmeme.

Âmm: Umumî, genel.

Cehl-i mutlak: Bütünıyla cehalet. Tamamen bilgisizlik.

Ehl-i küfür: Kâfirler. Allah'ı inkâr edenler.

İltizam: Benimseme, taraftar olma.

İrtikâb: Kötü bir fiilde bulunma, yanlış bir şey yapma.

İtikad-ı küfriye: Allah'ı inkâra dayanan, inançsızlığı esas alan düşünce.

Kabul-ü adem: Bir şeyin yok olduğunu kabul etme.

Menfi: İsbat edilememiş. Sabit ve

kesin olmayan.

Muâraza: Karşı çıkma, mücadele.

Muhit: Şümullü, kapsamlı.

Müsbet: Sabit, değişmez, kesin. İsbat edilmiş.

Nefiy: İnkâr, ret.

Tasdik-i adem: Yok olduğuna inanma. Yokluğuna hükmetme.

Vücudi: Varlığı olan, varlığa ait.

İkinci Varta ve Çâre-i Necat

Bu Dahi İki Meseledir

Birincisi: Azamet ve kibriyâ ve nihâyetsizlik noktasında, ya gaflete veya mâsiyete veya maddiyata dalmak sebebiyle darlaşan akıllar, azametli meseleleri ihata edemediklerinden, bir gurur-u ilmî ile inkâra saparlar ve nefyederler. Evet, o mânen sıkışmış ve kurumuş akıllarına ve bozulmuş ve mâneviyâtta ölmüş olan kalblerine, çok geniş ve derin ve ihatalı olan imanî meseleleri sığıştıramadıklarından, kendilerini küfre ve dalâlete atarlar, boğulurlar.

Eğer dikkatle kendi küfürlerinin iç yüzüne ve dalâletlerinin mahiyetine bakabilseler, görecekler ki; imanda bulunan mâkul ve lâıyık ve lâzım olan azamete karşı yüz derece muhâl ve imkânsızlık ve imtinâ, o küfrün altında ve içindedir.

Risale-i Nur, yüzer mizan ve muvâzenelerle bu hakikati “iki kere iki dört eder” derecesinde kat’î isbat etmiş. Mesela Cenâb-ı Hakk’ın vücûb-u vücûdu-nu ve ezeliyetini ve ihatalı sıfatlarını azametleri için kabul edemeyen adam, ya hadsiz mevcudâta, belki nihâyetsiz zerrelere, o vücûb-u vücûdu ve ezeliyetini ve ulûhiyet sıfatlarını vermekle küfrünü itikat edebilir. Veyahut ahmak sofestâîler gibi, hem kendini, hem kâinatın vücudunu inkâr ve nefyetmekle akıldan istifa etmelidir. İşte bunun gibi bütün hakâik-i imaniye ve İslâmiye, kendilerinin şe’nlerini, muktezaları olan azamete istinad ederek, karşısındaki küfrün dehşetli muhâlâtından ve vahşetli hurâfâtından ve zulmetli cehâlâtından kurtarıp kemâl-i iz’an ve teslimiyetle selim kalblerde ve müstakîm akıllarda yerleştirirler.

Azamet ve kibriyâ: Cenâb-ı Hakk’ın büyüklüğü, yüceliği.

Cehâlât: Cehaletler, cahillikler.

Dalâlet: Sapıklık, kâfirlik. İslâm’a uymayan her türlü yanlış inanç.

Ezeliyet: Zamana bağlı olmama, başlangıcı ve sonu olmama.

Gurur-u ilmî: Bilgiçlik, ukalâlık.

Hurâfât: Hurâfeler, boş ve batıl inançlar.

İmtinâ: İmkânsızlık, mümkün olmama.

Kemâl-i iz’an ve teslimiyet: Eksiksiz, tamamen anlayıp, kabul lenmek.

Mâsiyet: Günah.

Muhâlât: Muhâller, mümkün olmayan şeyler.

Mukteza: Gerek, sebep.

Muvâzene: Tartma, kıyaslama, karşılaştırma.

Müstakîm: Doğru, düzgün.

Selim kalb: Arı-duru, tertemiz gönül, kalb.

Sofestâî: Eşya hakkında olumlu veya olumsuz hiç bir hükme varmayan, daima şüphe ve eleştiri içinde kalmayı esas alan felsefi bir doktrin (sofizim) mensubu, septik.

Şe’n: Bir şeyin gereği, tabiatı, karakteri.

Ulûhiyet: İlah olma. Allah’ın kâinattaki mutlak hâkimiyeti, her varlığı kendine itaat ettirmesi.

Vücûb-u vücûd: Varlığının kendinden ve kesin olması.

Zulmet: Karanlık.

Âyetü'l-Kübrâ

Kâinattan Hâlık'ını Soran Bir Seyyahın Müşâhedâtıdır

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ
وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنََّّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا¹

Bu İkinci Makam, bu âyet-i muazzamayı tefsir etmekle beraber, tayyedi-
len Arabî Birinci Makam'ın burhanlarını ve hüccetlerini ve tercümesini ve kı-
sa bir meâlini beyan eder, şöyle ki:

*Bu âyet-i muazzama gibi pek çok âyât-ı Kur'âniye; bu kâinat Hâlık'ını
bildirmek cihetinde, her vakit ve herkesin en çok hayretle bakıp zevk ile
mütalâa ettiği en parlak bir sahife-i tevhid olan semâvâtı en başta zikret-
melerinden, en başta ona başlamak muvâfıktır.*

Evet, bu dünya memleketine ve misafirhânesine gelen her bir misafir,
gözünü açıp baktıkça görür ki: Gayet keremkârâne bir ziyafetgâh.. ve gayet
sanatkârâne bir teşhirgâh.. ve gayet haşmetkârâne bir ordugâh ve talimgâh..
ve gayet hayretkârâne ve şevk-engizâne bir seyrangâh ve temaşâgâh.. ve gayet
mânidârâne ve hikmet-perverâne bir mütalâagâh olan bu güzel misafirhânenin

¹ “Yedi kat gök, dünya ve onların içinde olan herkes Allah'ı takdis ve tenzih eder. Hiçbir şey yoktur ki
Allah'ı hamd ile tenzih etmesin. Ne var ki siz onların bu tenzih ve takdislerini iyi anlayamazsınız. Bunca
azametiyle beraber, kullarının gaflet ve cürümlerine karşı, O, halimdir (çok müsamahalıdır), gafûrdur
(çok affedicidir).” (İsrâ Sûresi, 17/44).

Âyât-ı Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in
âyetleri.

Âyet-i muazzama: Pek büyük, mu-
azzam âyet.

Âyetü'l-Kübrâ: “En büyük âyet, en
büyük delil” anlamında Bediüzza-
man Hz. nin bu eserine verdiği di-
ğer bir isim.

Burhan / hüccet: Delil.

Hâlık: Yaratıcı.

Haşmetkârâne: Muhteşem bir tarz-
da.

Hikmet-perverâne: Her şeyin yer-
li yerince olması gözetilmiş bir tarz-
da.

Keremkârâne: Çok cömertçe bir
tarzda.

Mânidârâne: Anımlı bir tarzda.

Muvafık: Uygun, münasip.

Müşâhedât: Müşâhedeler, göre-
rek şahit olunan bilgiler. Tas.: Kalb
ve ruh gözüyle görülüp, elde edi-
len bilgiler.

Mütalâa etmek: İncelemek, tetkik
etmek.

Mütalâagâh: Araştırma, incele-
me yeri.

Sahife-i tevhid: Cenâb-ı Hakk'ın
birliğini gösteren sayfa.

Sanatkârâne: Sanatlı bir şekilde.

Semâvât: Gökler, feza.

Seyrangâh: Gezme, dolaşma yeri.

Seyyah: Gezgini, seyahat eden
kimse.

Şevk-engizâne: İnsana aşk, şevk
verir bir tarzda.

Tâlimgâh: Tâlim yeri, kışla.

Tayyetmek: Çıkarmak, kaldırmak.

Temâşâgâh: İzleme, seyretme ye-
ri.

Teşhirgâh: Teşhir, sergi yeri.

Ziyafetgâh: Ziyafet yeri.

sahibini ve bu kitab-ı kebîrin müellifini ve bu muhteşem memleketin sultanını tanımak ve bilmek için şiddetle merak ederken, en başta **göklerin**, nur yaldızı ile yazılan güzel yüzü görünür. “Bana bak! Aradığını sana bildireceğim.” der. O da bakar, görür ki:

Bir kısmı, aramızdan bin defa büyük ve o büyüklerden bir kısmı top gülesinden yetmiş derece süratli yüz binler ecrâm-ı semâviyeyi direksiz, düşürmeden durduran..¹ ve birbirine çarpmadan fevka'l-had çabuk ve beraber gezdiren.. yağsız, söndürmeden mütemâdiyen o hadsiz lâmbaları yandıran.. ve hiçbir gürültü ve ihtilâl çıkartmadan o nihâyetsiz büyük kütleleri idare eden.. ve güneş ve kamerin vazifeleri gibi, hiç isyan ettirmeden o pek büyük mahlûkları vazifelerle çalıştıran.. ve iki kutbun dairesindeki hesap rakamlarına sığışmayan bir nihâyetsiz uzaklık içinde, aynı zamanda aynı kuvvet ve aynı tarz ve aynı sikke-i fitrat ve aynı surette, beraber, noksansız tasarruf eden.. ve o pek büyük mütecâviz kuvvetleri taşıyanları, tecavüz ettirmeden kanununa itaat ettiren.. ve o nihâyetsiz kalabalığın enkazları gibi, göğün yüzünü kirletecek süprüntülere meydan vermeden, pek parlak ve pek güzel temizlettiren.. ve bir muntazam ordu manevrası gibi manevra ile gezdiren.. ve arzı döndürmesiyle, o haşmetli manevranın başka bir surette hakikî ve hayalî tarzlarını her gece ve her sene sinema levhaları gibi seyirci mahlûkatına gösteren bir tezahür-ü rubûbiyet.. ve o rubûbiyet faaliyeti içinde görünen teshir, tedbir, tedvir, tanzim, tanzif, tavziften mürekkep bir hakikat, bu azameti ve ihatâtı ile o semâvât Hâlık'ının vücûb-u vücûduna ve vahdetine.. ve mevcudiyeti, semâvâtın mevcudiyetinden daha zâhir bulunduğu bilmüşâhede şehâdet eder manasıyla **Birinci Makam'ın Birinci Basamağı'nda:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الُّوُجُودِ الَّذِي دَلَّ عَلَى وُجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: السَّمَوَاتُ

¹ Bkz.: “Allah O'dur ki gökleri, sizin de görüp durduğunuz gibi, direksiz yükseltti.” (Ra'd Sûresi, 13/2); ayrıca bkz.: Lokman Sûresi 31/10.

Arz: Dünya.

Azamet: Büyüklük.

Bilmüşâhede: Bizzat görerek.

Ecrâm-ı semâviye: Gök cisimleri; gezegenler, yıldızlar.

Fevka'l-had: Haddinden fazla.

İhatât: Kapsama, kuşatma.

İhtilâl: Karışıklık, karmaşa, düzensizlik.

Kamer: Ay.

Kitab-ı kebîr: Büyük kitap, kâinat kitabı.

Mevcudiyet: Varlık, var olma.

Müellif: Yazan, te'lif eden.

Mürekkep: Bir araya gelmiş, olmuş.

Mütecâviz: Aşkın, taşkın.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli olarak.

Sikke-i fitrat: Yaratılış mührü. Aynı zât tarafından yapıldığını gösteren mühür.

Tanzif: Temizleme.

Tanzim: Düzenleme.

Tavzif: Vazife verme, görevlendirme.

Tedbir: İdare etme, düzenleme.

Tedvir: Çekip çevirme, idareyi sürdürme.

Teshir: Emir altına alma, itaat ettirme.

Tezâhür-ü rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesinin çok zahir olarak görünmesi.

Vahdet: Birlik.

Vücûb-u vücûd: Varlığının kendinden ve kesin olması.

بِجَمِيعِ مَا فِيهَا بِشَهَادَةِ عَظْمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ التَّسْخِيرِ، وَالتَّدْبِيرِ، وَالتَّوْدِيرِ، وَالتَّنْظِيمِ،
وَالْتَّنْظِيفِ، وَالتَّوْطِيفِ الْوَاسِعَةِ الْمُكْمَلَةِ بِالْمُشَاهَدَةِ.

denilmiştir.

Sonra, dünyaya gelen o yolcu adama ve misafire, **cevv-i semâ** denilen ve mahşer-i acaip olan *feza*, gürültü ile konuşarak bağıyor; “Bana bak! Merakla aradığını ve seni buraya göndereni benimle bilebilir ve bulabilirsin.” der. O misafir, onun ekşi, fakat merhametli yüzüne bakar. Müthiş, fakat müjdeli gürültüsünü dinler, görür ki:

Zemin ile âsuman ortasında muallakta durdurulan *bulut*, gayet hakîmâne ve rahîmâne bir tarzda zemin bahçesini sular ve zemin ahalisine âb-ı hayat getirir ve harareti (yani yaşamak ateşinin şiddetini) tâdil eder ve ihtiyaca göre her yerin imdadına yetişir. Ve bu vazifeler gibi çok vazifeleri görmekte beraber, muntazam bir ordunun acele emirlere göre görünmesi ve gizlenmesi gibi, birden cevvi dolduran o koca bulut dahi gizlenir, bütün eczaları istirahatte çekilir, hiçbir eseri görülmez. Sonra “Yağmur başına arş!” emrini aldığı anda; bir saat, belki birkaç dakika zarfında toplanıp cevvi doldurur, bir kumandanın emrini bekler gibi durur.

Sonra o yolcu, cevdeki *rüzgâra* bakar. Görür ki: Hava o kadar çok vazifelerle gayet hakîmâne ve kerîmâne istihdam olunur ki, güya o câmid havanın şuursuz zerrelerinden her bir zerresi; bu kâinat sultanından gelen emirleri dinler, bilir ve hiçbirini geri bırakmayarak, o kumandanın kuvvetiyle yapar ve intizamla yerine getirir bir vaziyetle zeminin bütün nüfuslarına nefes vermek.. ve zîhayata lüzumu bulunan hararet ve ziya ve elektrik gibi maddeleri ve sesleri nakletmek.. ve nebâtâtın telkihine vasıta olmak gibi¹ çok küllî vazifelerde ve hizmetlerde, bir dest-i gaybî tarafından gayet şuurkârâne ve alîmâne ve hayat-perverâne istihdam olunuyor.

¹ Bkz.: “Aşılایıcı rüzgârlar gönderdik. Derken gökten yağmur indirip onunla sizi suladık. Hâlbuki o suyu hazinelerde depolayan da sizler değilsiniz.” (Hicr Sûresi, 15/22).

Alîmâne: Çok iyi bilerek.
Âsuman: Gökyüzü, semâ.
Câmid: Cansız.
Cevv-i semâ: Atmosfer.
Dest-i gaybî: Görünmeyen el.
Hakîmâne: Hikmetlice, yerli yerince.
Hayat-perverâne: Hayat verir bir

tarzda.
İstihdam: Çalıştırma, görevlendirme, hizmet ettirme.
Kerîmâne: Çok cömertçe.
Küllî: Genel, kapsamlı.
Mahşer-i acâib: Harikulâde, benzersiz şeylerin toplandığı yer
Muallâk: Asılı, asılmış.

Rahîmâne: Pek merhametli bir şekilde.
Şuurkârâne: Şuurlu bir şekilde.
Tâdil: Düzeltme, dengeleme, ayarlama.
Telkih: Aşılama.
Zihayat: Canlı.

Sonra yağmura bakıyor. Görür ki: O latîf ve berrak ve tatlı ve hiçten ve gaybî bir hazine-i rahmetten gönderilen katrelerde o kadar rahmânî hediyeler ve vazifeler var ki; güya “rahmet, tecessüm ederek katreler suretinde hazine-i rabbâniyeden akıyor” manasında olduğundan, yağmura “rahmet” nâmı verilmiştir.¹

Sonra şimşeğe bakar ve *ra'dı* (gök gürültüsünü) dinler. Görür ki: Pek acîb ve garîb hizmetlerde çalıştırılıyorlar.

Sonra gözünü çeker, aklına bakar, kendi kendine der ki: “Atılmış pamuk gibi bu câmid, şuursuz bulut, elbette bizleri bilmez ve bize acıyıp imdadımıza kendi kendine koşmaz ve emirsiz meydana çıkmaz ve gizlenmez; belki gayet Kadîr ve Rahîm bir kumandanın emriyle hareket eder ki, bir iz bırakmadan gizlenir.. ve def’aten meydana çıkar, iş başına geçer.. ve gayet faâl ve müteâl ve gayet cilveli ve haşmetli bir sultanın fermanıyla ve kuvvetiyle –vakit be vakit–cevv âlemini doldurup, boşaltır.. ve mütemâdiyen, hikmetle yazar ve paydos ile bozar tahtasına ve mahv ve isbat levhasına ve haşır ve kıyamet suretine çevirir.. ve gayet lütufkâr ve ihsan-perver, ve gayet keremkâr ve rubûbiyet-perver bir Hâkim-i Müdebbir’in tedbiriyle rüzgâra biner.. ve dağlar gibi yağmur hazinelerini bindirir, muhtaç olan yerlere yetişir. Güya onlara acıyıp ağlayarak, göz yaşlarıyla onları çiçeklerle güldürür, güneşin şiddet-i ateşini serinlendirir.. ve sünger gibi bahçelerine su serper.. ve zemin yüzünü yıkar, temizler.”

Hem o meraklı yolcu kendi aklına der: “Bu câmid, hayatsız, şuursuz, mütemâdiyen çalkanan, kararsız, fırtınalı, dağdağalı, sebatsız, hedefsiz şu havanın perdesiyle ve zâhirî suretiyle vücûda gelen yüz binler hakîmâne ve râhi-mâne ve sanatkârâne işler ve ihsanlar ve imdatlar bilbedâhe isbat eder ki; bu çalışkan rüzgârın ve bu cevval hizmetkârın kendi başına hiçbir hareketi yok,

¹ Bkz.: “O’dur ki, rahmeti olan (yağmurun) önünden müjdeci olarak rüzgârlar gönderir. Nihayet bu rüzgârlar o ağır bulutları hafif bir şeymiş gibi kaldırıp yüklendiklerinde, bakarsın Biz onları, ekinleri ölmüş bir ülkeye sevk ederiz. Derken oraya su indiririz de orada her türlüşünden meyveler, ürünler çıkarınız. İşte ölüleri de böyle çıkaracağız. Gerekir ki düşünür ve ibret alırsınız.” (A’raf Sûresi, 7/57).

Acîb: Şaşırtıcı, hayret verici.

Bilbedâhe: Açıkça, besbelli.

Cevval: Çok hareketli.

Defaten: Bir defada, hemen, derhal.

Garib: Alışılmamış, yepyeni hayranlık uyaran.

Gaybî: Gayba ait, görünmeyen.

Hâkim-i Müdebbir: Her şeyi hükmeden, her şeyi idare eden.

Hazine-i rabbâniye: Cenab-ı

Hakk’ın hazinesi.

İhsan-perver: İyilik sever, çokça iyilik eden.

Kadîr: Her şeye gücü yeten, pek güçlü.

Keremkâr: Çok cömert.

Latîf: Hoş, ince, şeffaf.

Müteâl: Yüce.

Rahîm: Pek merhametli, çok şef-

katlı.

Rahmânî: Cenab-ı Hakk’ın engin rahmet ve merhametine ait.

Rubûbiyet-perver: Yaratıklarını gözetmeyi, idare ve terbiye etmeyi pek seven, Hz. Allah.

Tecessüm etmek: Maddi bir varlık, bir cisim halini almak.

belki gayet Kadîr ve Âlim ve gayet Hakîm ve Kerîm bir âminin emriyle hareket eder. Gûya her bir zerresi, her bir işi bilir ve o âminin her bir emrini anlar ve dinler bir nefer gibi, hava içinde cereyan eden her bir emr-i rabbânîyi dinler, itaat eder ki; bütün hayvanâtın teneffüsüne ve yaşamasına ve nebâtâtın telkihine ve büyümesine ve hayatına lüzumlu maddelerin yetiştirilmesine ve bulutların sevk ve idaresine ve ateşsiz sefinelerin seyr ü seyahatine.. ve bilhassa seslerin ve bilhassa telsiz telefon ve telgraf ve radyo ile konuşmaların îseline.. ve bu hizmetler gibi umumî ve küllî hizmetlerden başka, azot ve müvellidülhumûza (oksijen) gibi iki basit maddeden ibaret olan havanın zerreleri birbirinin misli iken zemin yüzünde yüz binler tarzda bulunan rabbânî sanatlarda kemâl-i intizam ile bir dest-i hikmet tarafından çalıştırılıyor görüyorum.”

Demek, ¹ **âyetinin** **وَتَضْرِبُ الرِّيحُ السَّحَابَ الْمُسْحَرَّ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ** tasrihiyle; rüzgârın tasrihiyle, hadsiz rabbânî hizmetlerde istîmal.. ve bulutların teshiriyle, hadsiz rahmânî işlerde istihdam.. ve havayı o surette îcad eden, ancak Vâcibü'l-vücûd ve Kâdir-i küllî şey ve Âlim-i küllî şey bir Rabb-i Zülcelâl-i ve'l-ikram'dır.” der, hükmeder.

Sonra yağmura bakar. Görür ki: Yağmurun taneleri sayısınca menfaatler ve katreleri adedince rahmânî civelere ve reşhaları miktarınca hikmetler içinde bulunuyor. Hem o şirin ve latîf ve mübârek katreler, o kadar muntazam ve güzel halkediliyor ki; hususan yaz mevsiminde gelen dolu, o kadar mizan ve intizam ile gönderiliyor ve iniyor ki; fırtınalar ile çalkanan ve büyük şeyleri çarpıştıran şiddetli rüzgârlar, onların muvâzene ve intizamlarını bozmuyor; katreleri birbirine çarpıp, birleştirip, zararlı kütleler yapmıyor. Ve bunlar gibi çok hakîmâne işlerde ve bilhassa zihayatta çalıştırılan basit ve câmid ve suursuz müvellidülmâ ve müvellidülhumûza (hidrojen, oksijen) gibi iki basit maddeden tereküp eden bu su, yüz binlerle hikmetli ve şuurlu ve muhtelif

¹ “Rüzgârların yönlerini değiştirip durmasında, gökle yer arasında emre hazır bulutların duruşunda...” (Bakara Sûresi, 2/164).

Âlim / Âlim-i küllî şey: Her şeyi bilen, Hz. Allah.

Dest-i hikmet: Hikmet eli. Cenâb-ı Hak'ın her işinde hikmetli icraatı.

Emr-i rabbânî: Sahibinin, Rabbinin emri.

Hakîm: Her şeyi yerli yerince yapan.

Halkedilmek: Yaratılmak.

İsal: Ulaştırma, iletme.

İstîmal: Kullanma.

Kadîr-i küllî şey: Her şeye gücü yeten, Hz. Allah.

Kemâl-i intizam: Mükemmel bir düzen ve âhenk.

Kerîm: İhsanı bol, pek cömert.

Muvâzene: Denge.

Rabbânî: Her şeyin sahibine, Rabbine ait, ilâhî.

Rabb-i Zülcelâl-i ve'l-ikram:

Ululuk ve ikram sahibi Hz. Allah.

Reşha: Sızıntı.

Tasrif: İsteddiği gibi idare etme, lediği gibi evirip çevirme.

Tasrih: Açıklama, açıkça söyleme.

Tereküp: Birden fazla şeyin bir araya gelerek birleşmesi.

Vâcibü'l-vücûd: Varlığı kendinden ve kesin olan Hz. Allah.

hizmetlerde ve sanatlarda istihdam ediliyor. Demek bu tecessüm etmiş ayn-ı rahmet olan yağmur, ancak bir Rahmân-ı Rahîm'in hazine-i gaybiye-i rahmetinde yapılıyor ve nüzûlüyle ¹ وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ¹ âyetini maddeten tefsir ediyor.

Sonra *ra'dı* dinler ve *berke* (şimşeğe) bakar. Görür ki: Bu iki hâdis-e acîbe-i cevviye tamtamına ² وَيَسْبِجُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ² ve ³ بِالْأَبْصَارِ³ âyetlerini maddeten tefsir etmekle beraber, yağmurun gelmesini haber verip, muhtaçlara müjde ediyorlar.

Evet hiçten, birden, harika bir gürültü ile cevvi konuşturmak.. ve fevkalâde bir nur ve nar ile zulmetli cevvi ışıkla doldurmak.. ve dağvâri pamuk-misal ve dolu ve kar ve su tulumbası hükmünde olan bulutları ateşlendirmek gibi hikmetli ve garâbetli vaziyetlerle baş aşağı, gâfil insanın başına tokmak gibi vuruyor: “Başını kaldır! Kendini tanıttırmak isteyen faal ve kudretli bir Zât'ın harika işlerine bak! Sen, başıboş olmadığın gibi bu hâdiseler de başıboş olamazlar. Her birisi çok hikmetli vazifeler peşinde koşturuluyorlar. Bir Müdebbir-i Hakîm tarafından istihdam olunuyorlar.” diye ihtar ediyorlar.

İşte bu meraklı yolcu, bu cevde; bulutu teshirden, rüzgârı tasriften, yağmuru tenzilden ve hâdisât-ı cevviyeyi tedbirden tereküp eden bir hakikatın yüksek ve âşikâr şehâdetini işitir, ⁴ اٰمَنْتُ بِاللّٰهِ⁴ der. **Birinci Makam'ın İkinci Mertebesi'nde:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوُجُودِ الَّذِي دَلَّ عَلَى وُجُوبِ وُجُودِهِ: الْجَوُّ بِجَمِيعِ مَا فِيهِ،

1 “O’dur ki insanlar artık ümitlerini kestikten sonra yağmur indirir, rahmetini her tarafa yayar.” (Şûrâ Sûresi, 42/28).

2 “Gök gürlemesi hamd ile O’nu takdis ve tenzih eder.” (Ra’d Sûresi, 13/13).

3 “Bu bulutların şimşeğinin parıltısı nerdeyse gözleri aliverecek!” (Nûr Sûresi, 24/43).

4 Allah’a iman ettim.

Ayn-ı rahmet: Rahmetin ta kendisi.

Cevv: Hava, atmosfer.

Garâbet: Alışılmamışlık, orijinallik.

Hâdisât-ı cevviye: Havada meydana gelen hâdiseler, olaylar.

Hâdis-e-i acîbe-i cevviye: Havada meydana gelen şaşırtıcı, orijinal hâdiseler.

Hazine-i gaybiye-i rahmet:

Görünmeyen rahmet hazinesi.

Müdebbir-i Hakîm: Her şeye yerli yerince hükmeden, her şeyi yerli yerince idare eden Hz. Allah.

Nâr: Ateş.

Nüzûl: İniş, inme.

Rahmân-ı Rahîm: Zâtında mutlak rahmet sahibi olup, başkala-

rına da merhamet ve ihsan eden Hz. Allah.

Tedbir: İdare etme, düzenleme.

Tenzil: İndirme.

Teshir: Emir altına alma, itaat ettirme.

بَشَاهِدَةٍ عَظْمَةٍ إِحَاطَةٍ حَقِيقَةِ التَّسْحِيرِ، وَالتَّصْرِيفِ، وَالتَّنْزِيلِ، وَالتَّدْبِيرِ الْوَاسِعَةِ الْمُكْمَلَةِ
بِالْمُشَاهَدَةِ.

fıkrası, bu yolcunun cevve dair mezkûr müşâhedâtını ifade eder. (iẖtar)

Sonra, o seyahat-i fikriyeye alışan o mütefekkir misafire, **küre-i arz** lisan-ı hâliyle diyor ki: “Gökte, fezada, havada ne geziyorsun? Gel, ben sana aradığını tanıttıracağım. Gördüğüm vazifelerime bak ve sahifelerimi oku!” O da bakar, görür ki:

Arz, meczup bir mevlevî gibi iki hareketiyle günlerin, senelerin, mevsimlerin husûlüne medar olan bir daireyi, haşr-i âzâmın meydanı etrafında çiziyor. Ve zîhayatın yüz bin envânı bütün erzak ve levâzımâtlarıyla içine alıp feza denizinde kemâl-i muvâzene ve nizamla gezdiren ve güneş etrafında seyahat eden muhteşem ve musahhar bir sefine-i rabbâniyedir.

Sonra *sahifelerine* bakar, görür ki: Bâblarındaki her bir sahifesi, binler âyâtıyla arzın Rabb’ini tanıttırıyor. Umumunu okumak için vakit bulamadığından, yalnız birtek sahife olan *zîhayatın bahar faslında îcad ve idaresi-ne* bakar, müşâhede eder ki: Yüz bin envân hadsiz efradlarının suretleri, basit bir maddeden gayet muntazam açılıyor.. ve gayet rahîmâne terbiye ediliyor.. ve gayet mu’cizâne bir kısmının tohumlarına kanatçıklar verip, onları uçurmak suretiyle neşrettiriliyor.. ve gayet müdebbirâne idare olunuyor.. ve

iẖtar: Birinci Makam’da geçen otuz üç mertebe-i tevhidi bir parça izah etmek isterdim. Fakat şimdiki vaziyetim ve hâlimin müsaadesizliği cihetiyle, yalnız gayet muhtasar burhanlarına ve meâlinin tercümesine iktifâya mecbur oldum. Risale-i Nur’un otuz, belki yüz risalelerinde bu otuz üç mertebe delilleriyle, ayrı ayrı tarzlarda, her bir risalede bir kısım mertebeler beyan edildiğinden, tafsili onlara havale edilmiş.

Âyât: Âyetler.

Bâb: Kısım, bölüm, bölüm başı.

Efrâd: Fertler, öğeler.

Envâ: Türler.

Erzak: Rızıklar, yiyecekler ve içecekler.

Haşr-i âzam: Kıyâmetten sonra dirilip haşır meydanında toplanma.

Husûlüne medar olmak: Meydana gelmesine sebep olmak.

Îcad: Vücûda getirme, var etme.

Kemâl-i muvâzene ve nizam: Mükemmel bir denge ve düzen.

Küre-i arz: Yerküre, dünya.

Levâzımât: Gerekli olan her şey.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.

Meczup: Kendinden geçmiş, cezbe kapılmış.

Mezkûr: Geçen, zikredilen.

Mu’cizâne: Mu’cizeli bir şekilde.

Musahhar: Emre âmâde, görevli.

Müdebbirâne: Tam bir düzen ve sistemli bir şekilde.

Müşâhedât: Müşâhedeler, görerek şahit olunan bilgiler. Tas.: Kalb ve ruh gözüyle görülüp, elde edilen bilgiler.

Mütefekkir: Tefekkür eden; geniş, derin ve sistemli düşünen.

Sefine-i rabbâniye: Cenâb-ı Hakk’ın yüce hâkimiyeti ve idaresine ayna olan, kâinat denizinde yüzen bir gemi hükmündeki dünya.

Seyahat-i fikriye: Hak yolcusunun kalb, ruh, fikir, hayal ve diğer latifeleriyle mana âleminde varlığın yaratılış hikmeti, mahiyeti ve hedefi ile ilgili gerçekleştirdiği seyahat.

Zihayat: Canlı.

gayet müşfikâne iâşe ve it'âm ediliyor.. ve gayet rahîmâne ve rezzâkâne had-siz ve çeşit çeşit ve lezzetli ve tatlı rızıkları, hiçten ve kuru topraktan ve bir-birinin misli ve farkları pek az ve kemik gibi köklerden ve çekirdeklerden, su katrelerinden yetiştiriliyor.¹ Her bahara, bir vagon gibi hazine-i gaybdan yüz bin nevi et'ime ve levâzımât, kemâl-i intizam ile yüklenip zîhayata gönderiliyor. Ve bilhassa o erzak paketleri içinde yavrulara gönderilen süt konserveleri ve vâlidelerinin şefkatli sinelerinde asılan şekerli süt tulumbacıklarını göndermek, o kadar şefkat ve merhamet ve hikmet içinde görünüyor ki, bilbedâhe bir Rahmân-ı Rahîm'in gayet müşfikâne ve mürebbiyâne bir cilve-i rahmeti ve ihsanı olduğunu isbat eder.

Elhâsıl: Bu sahife-i hayatiye-i bahariye, haşr-i âzâmin yüz bin numûnele-rini ve misallerini göstermekle فَأَنْظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا فَاَنْظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا² âyetini maddeten gayet parlak tefsir ettiği gibi; bu âyet dahi, bu sahifenin manalarını mu'cizâne ifade eder. Ve arzın bütün sahifeleriyle büyüklüğü nisbetinde ve kuvvetinde لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ³ dediğini anladı.

İşte küre-i arzın yirmiden ziyade büyük sahifelerinden birtek sahifenin yirmi vechinden birtek vechinin muhtasar şehâdeti ile o yolcunun sair vecihlerin sahifelerindeki müşâhedâtı manasında olarak ve o müşâhedâtları ifade için **Birinci Makam'ın Üçüncü Mertebesi'nde böyle denilmiş:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الُّجُودِ الَّذِي دَلَّ عَلَىٰ وُجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: الْأَرْضُ بِجَمِيعِ مَا فِيهَا، وَمَا عَلَيْهَا، بِشَهَادَةِ عَظْمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ التَّسْخِيرِ، وَالتَّذْوِيرِ، وَالتَّرْبِيَةِ،

¹ Bkz.: "Dünyada birbirine komşu parçalar, üzüm bağları, ekinler, bir kökten tek ve çok sürgülü hurma ağaçları vardır ki, hepsi aynı su ile sulanmaktadır. Bununla beraber tat yönünden biz onların bazısını bazısından daha üstün, daha kaliteli kılarız. Elbette bunlarda aklını kullanan kimseler için alacak nice dersler, nice ibretler vardır." (Ra'd Sûresi, 13/4).

² "İşte bak, Allah'ın rahmetinin eserlerine, ölmüş toprağa nasıl hayat veriyor! İşte bunları yapan kim ise, ölüleri de O diriltecektir. O, her şeye hakkıyla kadirdir." (Rûm Sûresi, 30/50).

³ "O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur." (Bakara Sûresi, 2/163, 255; Âl-i İmran Sûresi, 3/2, 6, 18; Nisâ Sûresi, 4/87; ...).

Bilbedâhe: Açıkça, besbelli.

Cilve-i rahmet ve ihsan: Cenab-ı Hakk'ın rahmetinin, ihsanının tecessüsü, yansıması.

Et'ime: Yiyecek.

Hazine-i gayb: Görünmeyen hazine.

Iâşe ve it'âm: Besleme, yedirip içirme.

Kemâl-i intizam: Mükemmel bir düzen ve âhenk.

Mürebbiyâne: Besleyip büyüterek.

Müşfikâne: Şefkatlice.

Rezzâkâne: Varlıkların muhtaç oldukları rızıkları tam zamanında ve yerinde vererek.

Sahife-i hayatiye-i bahariye:

Canlı bahar sayfası.

Vech: Yön, yüz.

وَالْفَتَاحِيَّةِ وَتَوَزِيعِ الْبُذُورِ وَالْمَحَافَظَةِ وَالْإِدَارَةِ، وَالْإِعَاشَةِ، لِجَمِيعِ ذَوِي الْحَيَاةِ، وَالرَّحْمَنِيَّةِ وَالرَّحِيمِيَّةِ الْعَامَّةِ الشَّامِلَةِ الْمُكْمَلَةِ بِالْمُشَاهَدَةِ.

Sonra o mütefekkir yolcu, her sahifeyi okudukça *saadet anahtarı olan imanı* kuvvetlenip ve *mânevî terakkiyâtın* *miftahı olan mârifeti* ziyadeleşip ve *bütün kemâlâtın esası ve madeni olan iman-ı billâh* hakikati bir derece daha inkişaf edip mânevî çok zevkleri ve lezzetleri verdikçe onun merakını şiddetle tahrir ettiğinden; *semâ, cevû ve arzın* mükemmel ve kat'î derslerini dinlediği hâlde ¹ *مَزِيدٌ* deyip dururken, **denizlerin ve büyük nehirlerin** cezbekârâne cûş u hurûşla zikirlerini ve hazin ve leziz seslerini işitir. Lisan-ı hâl ve lisan-ı kâl ile: “Bize de bak, bizi de oku!” derler. O da bakar, görür ki:

Hayatdârâne mütemâdiyen çalkanan ve dağılmak ve dökülmek ve istilâ etmek fitratında olan denizler, arzı kuşatıp arz ile beraber gayet süratli bir surette bir senede yirmi beş bin senelik bir dairede koşturulduğu hâlde; ne dağılırlar, ne dökülürler ve ne de komşularındaki toprağa tecavüz ederler. Demek gayet kudretli ve azametli bir Zât'ın emriyle ve kuvvetiyle dururlar, gezerler, muhafaza olurlar.

Sonra *denizlerin içlerine* bakar, görür ki: Gayet güzel ve zinetli ve muntazam cevherlerinden başka, binlerce çeşit hayvanâtın iâşe ve idareleri ve tevellüdât ve vefiyâtları o kadar muntazamdır, basit bir kum ve acı bir sudan verilen erzakları ve tayinatları o kadar mükemmeldir ki, bilbedâhe bir Kadîr-i Zülcelâl'in, bir Rahîm-i Zülcemâl'in idare ve iâşesiyle olduğunu isbat eder.

Sonra o misafir; *nehirlere* bakar, görür ki: Menfaatleri ve vazifeleri ve vâridat ve sarfiyatları o kadar hakîmâne ve rahîmânedir, bilbedâhe isbat eder ki; bütün ırmaklar, pınarlar, çaylar, büyük nehirler, bir Rahmân-ı Zülcelâl-i ve'l-ikram'ın hazine-i rahmetinden çıkıyorlar ve akıyorlar. Hatta o kadar

¹ Daha yok mu?

Cezbekârâne: Kendinden geçmiş, coşkulu bir şekilde.

Cûş u hurûş: Coşup, taşma.

Hakîmâne: Hikmetlice, yerli yerince.

Hayatdârâne: Canlı bir şekilde.

İman-ı billâh: Allah'ın varlığına ve birliğine inanma.

İnkişaf: Açılma, gelişme, ilerleme.

Kadîr-i Zülcelâl: Kudreti Sonsuz, Ulu Allah.

Kemâlât: Güzellikler, faziletler, erdemler.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.

Lisan-ı kâl: Sesli, sözlü ifade.

Mârifet: Allah'ı sıfat, isim ve fiilleleriyle tanımak, bilmek. Kalb ve vicdan kültürü.

Miftah: Anahtar.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli olarak.

Rahîmâne: Pek merhametli bir şekilde.

Rahîm-i Zülcemâl: Sonsuz merhamet sahibi güzeller güzeli Yüce

Allah.

Rahmân-ı Zülcelâl-i ve'l-ikram: Sonsuz ve sınırsız merhamet ve ikram sahibi Ulu Allah.

Tayinât: Günlük verilen yiyecekler.

Terakkiyât: İlerleyişler, yükselişler.

Tevellüdât: Doğumlar.

Vâridat ve sarfiyat: Gelirler ve giderler.

Vefiyât: Ölümmler.

fevkalâde iddihar ve sarf ediliyorlar ki, “Dört nehir cennetten geliyorlar.”¹ diye rivayet edilmiş. Yani zâhiri esbabın pek fevkinde olduklarından, mânevî bir cennetin hazinesinden ve yalnız gaybî ve tükenmez bir menbain feyzinden akıyorlar demektir. Meselâ Mısır’ın kumistanını bir cennete çeviren Nil-i Mübârek, cenup tarafından, Cebel-i Kamer denilen bir dağdan mütemâdiyen küçük bir deniz gibi tükenmeden akıyor. Altı aydaki sarfiyâtı dağ şeklinde toplansa ve buzlansa, o dağdan daha büyük olur. Hâlbuki o dağdan ona ayrılan yer ve mahzen, altı kısmından bir kısım olmaz. Vâridatı ise o mıntika-yı hârrede pek az gelen ve susamış toprak çabuk yuttuğu için mahzene az giden yağmur, elbette o muvâzene-i vâsiayı muhafaza edemediğinden, o Nil-i Mübârek âdet-i arziye fevkinde bir “gaybî cennet”ten çıkıyor diye rivayeti, gayet mâni-dâr ve güzel bir hakikati ifade ediyor.

İşte, deniz ve nehirlerin denizler gibi hakikatlerinin ve şehâdetlerinin bin-den birisini gördü. Ve umumu bilicmâ, denizlerin büyüklüğü nisbetinde bir kuvvetle² لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ der.. ve bu şehâdete denizler, mahlûkatı adedince şahitler gösterir, diye anladı. Ve denizlerin, nehirlerin umum şehâdetlerini irade ederek ifade etmek manasında **Birinci Makam’ın Dördüncü Mertebesi’nde:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الُّجُودِ الَّذِي دَلَّ عَلَىٰ وَجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: جَمِيعِ الْبَحَارِ وَالْأَنْهَارِ، بِجَمِيعِ مَا فِيهَا، بِشَهَادَةِ عَظْمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ التَّسْخِيرِ، وَالْمُحَافَظَةِ، وَالْإِدْحَارِ، وَالْإِدَارَةِ الْوَاسِعَةِ الْمُنْتَظَمَةِ بِالْمُشَاهَدَةِ.

denilmiş.

Sonra **dağlar ve sahralar**, seyahat-i fikriyede bulunan o yolcuyu çağırıyorlar, “Sahifelerimizi de oku!” diyorlar. O da bakar, görür ki:

¹ Seyhan, Ceyhan, Fırat ve Nil nehirlerinin cennet nehirlerinden olduğuna dair bkz.: Buhârî, *Eşribe* 12; Müslim, *İman* 264.

² “O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur.” (Bakara Sûresi, 2/163, 255; Âl-i İmran Sûresi, 3/2, 6, 18; Nisâ Sûresi, 4/87; ...).

Âdet-i arziye: Yeryüzünün özelliği.

Bilicmâ: Aynı görüşte birleşerek, oy birliğiyle.

Cenup: Güney.

Fevk: Üst.

Gaybî: Gayba ait, görünmeyen.

İddihar: Biriktirip saklama, depolama.

Mıntika-yı hârre: Sıcak bölge.

Muvâzene-i vâsia: Geniş bir alanı kapsayan denge.

Nil-i mübarek: Bereketli Nil nehri.

Seyahat-i fikriye: Hak yolcusunun kalb, ruh, fikir, hayal ve diğer latifeleriyle mana âleminde varlığın yaratılış hikmeti, mahiyeti ve hedefi ile ilgili gerçekleştirdiği seyahat.

Zâhiri esbab: Görünen, dış sebepler.

Dağların küllî vazifeleri ve umumî hizmetleri o kadar azametli ve hikmetlidirler; akılları hayret içinde bırakır. Meselâ dağların zeminden emr-i rabbânî ile çıkmaları ve zeminin içinde inkılâbât-ı dâhiliyeden neş'et eden heyecanını ve gazabını ve hiddetini, çıkmalarıyla teskin ederek; zemin o dağların fişkırmasıyla ve menfeziyle teneffüs edip zararlı olan sarsıntılardan ve zelzele-i muzırardan kurtulup, vazife-i devriyesinde sekenesinin istirahatlerini bozmuyor. Demek, nasıl ki sefineleri sarsıntıdan vikâye ve muvâzenelerini muhafaza için, onların direkleri üstünde kurulmuş; öyle de dağlar, zemin sefinesinde bu manada hazineli direkler olduklarını Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan,

وَالْجِبَالُ أَوْتَادٌ¹ ، وَالْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِي² ، وَالْجِبَالُ أَرْسِيهَا³ gibi çok âyetlerle فرمان ediyor.

Hem meselâ dağların içinde zîhayata lâzım olan her nevi menbalar, sular, madenler, maddeler, ilâçlar o kadar hakîmâne ve müdebbirâne ve kerîmâne ve ihtiyatkârâne iddihar ve ihzâr ve istif edilmiş ki; bilbedâhe, kudreti nihâyetsiz bir Kadîr'in ve hikmeti nihâyetsiz bir Hakîm'in hazineleri ve ambarları ve hizmetkârları olduklarını isbat ederler diye anlar. Ve sahra ve dağların dağ kadar vazife ve hikmetlerinden bu iki cevhere sairlerini kıyas edip, dağların ve sahraların umum hikmetleriyle –hususan ihtiyatı iddiharlar cihetiyle– getirdikleri şehâdeti ve söyledikleri⁴ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ⁴ tevhidini, dağlar kuvvetinde ve sebatında ve sahralar genişliğinde ve büyüklüğünde görür, اَمْتُتُ بِاللَّهِ⁵ der.

İşte bu manayı ifade için **Birinci Makam'ın Beşinci Mertebesi'nde:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الوجودِ الَّذِي دَلَّ عَلَى وُجُوبِ وُجُودِهِ: جَمِيعُ الْجِبَالِ

¹ “Dağları da arzı tutan birer destek (yapmadık mı)?” (Nebe Sûresi, 78/7).

² “Ve oraya sağlam dağlar çaktık.” (Hicr Sûresi, 15/19; Kaf Sûresi, 50/7).

³ “Ve dağları da sabit, muhkem bir şekilde oturttu.” (Nâziât Sûresi, 79/32).

⁴ “O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur.” (Bakara Sûresi, 2/163, 255; Âl-i İmran Sûresi, 3/2, 6, 18; Nisâ Sûresi, 4/87; ...).

⁵ Allah’a iman ettim.

Emr-i rabbânî: Sahibinin, Rabbi-
sinin emri.

Hakîm: Her şeyi yerli yerince yapan Hz. Allah.

İhtiyatkârâne: Dikkatli, tedbirli bir şekilde.

İhzâr etmek: Hazırlamak.

İnkılâbât-ı dahiliye: İçte meydana gelen değişimler.

Kadîr: Sonsuz kudret sahibi Hz.

Allah.

Kerîmâne: Çok cömertçe.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan âciz bırakan Kur'ân-ı Kerim.

Küllî: Genel, kapsamlı.

Muvâzene: Denge.

Neş'et etmek: Meydana gelmek, kaynaklanmak.

Sefine: Gemi.

Sekene: Nüfus, halk, ahali.

Teskin etmek: Sakinleştirmek, yatıştırmak.

Vazife-i devriye: Görev sırası.

Vikâye: Koruma.

Zelzele-i muzır: Zarar veren zelzele, deprem.

Zihayat: Canlı.

وَالصَّحَارَى بِجَمِيعِ مَا فِيهَا وَمَا عَلَيْهَا، بِشَهَادَةِ عَظْمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ الْإِدْخَارِ، وَالْإِدَارَةِ، وَنَشْرِ الْبُذُورِ، وَالْمَحَافَظَةِ، وَالتَّذْيِيرِ الْإِحْتِيَاطِيَّةِ الرَّبَّانِيَّةِ الْوَاسِعَةِ الْعَامَّةِ الْمُنْتَظَمَةِ الْمُكَمَّلَةِ بِالْمُشَاهَدَةِ.

denilmiş.

Sonra o yolcu dağda ve sahrada fikriyle gezerken, **eşcâr ve nebâtât âleminin** kapısı fikrine açıldı. Onu içeriye çağırdılar: “Gel dairemizde de gez, yazılarımızı da oku!” dediler. O da girdi, gördü ki:

Gayet muhteşem ve müzeyyen bir meclis-i tehlil ve tevhid ve bir halka-ı zikir ve şükür teşkil etmişler. Bütün eşcâr ve nebâtâtın envâları; bilicmâ, beraber **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ**¹ diyorlar gibi lisan-ı hâllerinden anladı. Çünkü bütün meyvedâr ağaç ve nebâtlar, mizanlı ve fesâhatlı yapraklarının dilleriyle ve süslü ve cezâletli çiçeklerinin sözleriyle ve intizamı ve belâgatlı meyvelerinin kelimeleriyle beraber müsebbihâne şehâdet getirdiklerine ve **لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ**² dediklerine delâlet ve şehâdet eden üç büyük, küllî hakikati gördü.

Birincisi: Pek zâhir bir surette kastî bir in'am ve ikram ve ihtiyârî bir ih-san ve imtinan manası ve hakikati her birisinde hissedildiği gibi; mecmûunda ise, güneşin zuhurundaki ziyası gibi görünüyor.

İkincisi: Tesadüfe havalesi hiçbir cihet-i imkânı olmayan kastî ve hakî-mâne bir temyiz ve tefrik, ihtiyârî ve rahîmâne bir tezyin ve tasvir manası ve hakikati, o hadsiz envâ ve efradda gündüz gibi âşikâre görünüyor.. ve bir Sâni-i Hakîm'in eserleri ve nakışları olduklarını gösterir.

¹ “Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur.” (Sâffât Sûresi, 37/35; Muhammed Sûresi, 47/19)

² “O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur.” (Bakara Sûresi, 2/163, 255; Âl-i İmran Sûresi, 3/2, 6, 18; Nisâ Sûresi, 4/87; ...)

Belâgat: Edebiyat. Güzel, kusur-suz ve yerinde ifade etme.

Cezâlet: Pürüzsüz, berrak ifade.

Delâlet etmek: Göstermek, isbat etmek.

Efrad: Fertler, öğeler.

Envâ: Türler.

Eşcâr: Ağaçlar.

Fesâhat: Açık, düzgün, kolay anlaşılacak şekilde ifade etme.

İhtiyârî: İrâdi, belirli bir maksat ve iradeyi gösteren.

İmtinan: Nimet verme, nimet verdiğini bildirme, nimete erdirdiğini gösterme.

İn'am: Nimet verme, nimete erdirme.

Meclis-i tehlil ve tevhid: Allah'ın varlığının ve birliğinin gürül gürül ilân edildiği meclis.

Müsebbihâne: Tesbih eder tarzda.

Müzeyyen: Ziynetli, süslü.

Nebâtât: Bitkiler.

Sâni-i Hakîm: Her şeyi yerli yerince Yaradan, Hz. Allah.

Tasvir: Suret, şekil verme.

Temyiz ve tefrik: Seçip ayırt etme.

Tezyin: Ziynetleme, süsleme.

Üçüncüsü: O hadsiz masnûâtın yüz bin çeşit ve ayrı ayrı tarz ve şekilde olan suretleri; gayet muntazam, mizanlı, zînetli olarak mahdut ve mâdut ve birbirinin misli ve basit ve câmid ve birbirinin aynı veya az farklı ve karışık olan çekirdeklerden, habbeciklerden o iki yüz bin nevîlerin fârikalı ve intizamlı, ayrı ayrı, muvâzeneli, hayattar, hikmetli, yanlışsız, hatasız bir vaziyette umum ef-radının suretlerinin fethi ve açılışı ise öyle bir hakikattir ki; güneşten daha parlaktır ve baharın çiçekleri ve meyveleri ve yaprakları ve mevcudâtı sayısınca o hakikati isbat eden şahitler var diye, bildi. ¹ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلَى نِعْمَةِ الْإِيمَانِ dedi.

İşte bu mezkûr hakikatleri ve şehâdetleri ifade manasıyla **Birinci Makam'ın Altıncı Mertebesi'nde:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الُّجُودِ الَّذِي دَلَّ عَلَى وُجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: إِجْمَاعُ جَمِيعِ أَنْوَاعِ الْأَشْجَارِ وَالنَّبَاتَاتِ الْمُسَبِّحَاتِ النَّاطِقَاتِ، بِكَلِمَاتٍ أَوْرَاقِهَا الْمَوْزُونَاتِ الْفَصِيحَاتِ، وَأَزْهَارِهَا الْمُرَيَّنَاتِ الْجَزِيلَاتِ، وَأَثْمَارِهَا الْمُنتَظِمَاتِ الْبَلِيغَاتِ، بِشَهَادَةِ عَظْمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ الْإِنْعَامِ وَالْإِكْرَامِ وَالْإِحْسَانِ، بِقَصْدٍ وَرَحْمَةٍ، وَحَقِيقَةِ التَّمْيِيزِ وَالتَّزْيِينِ وَالتَّصْوِيرِ، بِإِرَادَةٍ وَحِكْمَةٍ، مَعَ قَطْعِيَّةٍ دَلَالَةٍ حَقِيقَةٍ فَتَحَ جَمِيعَ صُورِهَا الْمَوْزُونَاتِ الْمُرَيَّنَاتِ الْمُتَبَايِنَةِ الْمُتَوَعِّعَةِ الْغَيْرِ الْمَحْدُودَةِ، مِنْ نَوَايَاتِ، وَحَبَّاتٍ مُتَمَآثِلَةٍ مُتَشَابِهَةٍ مَخْصُورَةٍ مَعْدُودَةٍ.

denilmiş.

Sonra *seyahat-i fikriyede bulunan o meraklı ve terakki ile zevki ve şevki artan dünya yolcusu*, bahar bahçesinden bir bahar kadar bir güldeste-i mârifet ve iman alıp gelirken; **hayvanât ve tuyûr âleminin** kapısı *haki-kat-bîn olan aklına ve mârifet-âşına olan fikrine* açıldı. Yüz bin ayrı ayrı seslerle ve çeşit çeşit dillerle onu içeriye çağırdılar, “Buyurun!” dediler. O da girdi ve gördü ki:

¹ İman nimetini bahşeden Allah'a hamdolsun..

Bilittifak: İttifakla, fikir birliği ile.

Câmid: Cansız.

Fârikalı: Ayırt edilen, farklı.

Güldeste-i mârifet ve iman:

Burcu burcu iman ve mârifet ko-
kan gül demeti.

Habbe: Tohum, tane.

Hakikat-bîn: Doğruyu gören,

doğru görüşlü.

Hayvanât: Hayvanlar.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifa-
desi.

Lisan-ı kâl: Sesli, sözlü ifade, an-
latma.

Mahdut ve mâdut: Sınırlı ve sa-
yılı.

Mârifet-âşına: Allah'ı sıfat, isim
ve fiilleriyle tanıyan, bilen.

Masnûât: Her biri bir sanat ese-
ri olan varlıklar. Allah'ın yarattı-
ğı her şey.

Tuyur: Kuşlar.

Bütün hayvanât ve kuşların bütün nevîleri ve tâifeleri ve milletleri, bilittifak, lisan-ı kâl ve lisan-ı hâlleriyle ¹ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ deyip, zemin yüzünü bir zikirhâne ve muazzam bir meclis-i tehlil suretine çevirmişler; her biri bizzat birer kaside-i rabbânî, birer kelime-i sübhânî ve mânidâr birer harf-i rahmânî hükmünde Sâni'lerini tavsif edip hamd ü senâ ediyorlar vaziyetinde gördü.² Güya o hayvanların ve kuşların duyguları ve kuvâları ve cihazları ve âzâları ve âletleri, manzum ve mevzun kelimelerdir ve muntazam ve mükemmel sözlerdir. Onların bunlarla Hallâk ve Rezzâk'larına şükür ve vahdâniyetine şehâdet getirdiklerine kat'î delâlet eden üç muazzam ve muhit hakikatleri müşâhede etti.

Birincisi: Hiçbir cihetle serseri tesadüfe ve kör kuvvete ve şuursuz tabiat havalesi mümkün olmayan hiçten, hakîmâne îcad ve sanat-perverâne ibda' ve ihtiyâr-kârâne ve âlîmâne halk ve inşâ ve yirmi cihetle ilim ve hikmet ve iradenin cilvesini gösteren ruhlandırmak ve ihya etmek hakikatidir ki; zîruhlardan adedince şahitleri bulunan bir burhan-ı bâhir olarak Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'un vücûb-u vücûduna ve sıfât-ı seb'asına ve vahdetine şehâdet eder.

İkincisi: O hadsiz masnûlarda birbirinden sîmaca fârikalı, zînetli ve miktarca mizanlı ve suretçe intizamlı bir tarzdaki temyizden, tezyinden, tasvirden öyle azametli ve kuvvetli bir hakikat görünür ki; Kâdir-i küllî şey ve Âlim-i küllî şey'den başka hiçbir şey, bu her cihetle binlerle harikaları ve hikmetleri gösteren ihatalı fiile sahip olamaz ve hiçbir imkân ve ihtimal yok.

¹ Bkz.: Nûr Sûresi, 24/41.

² "O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur." (Bakara Sûresi, 2/163, 255; Âl-i İmran Sûresi, 3/2, 6, 18; Nisâ Sûresi, 4/87; ...).

Âlim-i küllî şey: Her şeyi bilen, Hz. Allah.

Âlîmâne: Çok iyi bilerek.

Burhan-ı bâhir: Açık, parlak delil.

Halk: Yoktan yaratma.

Hallâk: Her şeyi yaratan Hz. Allah.

Hamd ü senâ: Övme, yüceltme.

Harf-i rahmânî: Cenâb-ı Hakk'ın sonsuz, yüce rahmetini harf harf telaffuz eden eser.

İbda': Orijinal, benzersiz şey yaratma.

İcad: Vücûda getirme, var etme.

İhtiyâr-kârâne: Belirli bir tercih ve iradeyi gösterir tarzda.

İhyâ etmek: Hayat vermek, yaşat-

mak, canlandırmak.

İnşâ: Değişik ve farklı unsurları bir araya getirerek yaratma.

Kaside-i rabbânî: Cenâb-ı Hakk'ın, hâkimiyetini, idaresini gürül gürül şiir gibi anlatan eser.

Kelime-i sübhânî: Cenâb-ı Hakk'ın kusursuzluğunu, yüceliğini kelime kelime ifâde eden eser.

Kuvâ: Duyular, hisler, fiziki güçler.

Manzum: Düzenli, düzgün.

Mevzun: Ölçülü, tartılı.

Muhit: Şümüllü, kapsamlı.

Rezzâk: Bütün mahluklarının rızıklarını veren Hz. Allah.

Sanat-perverâne: Sanatlı olmasına özen gösterir bir tarzda.

Sâni': Her şeyi sanatlı, estetik ölçülerle yaratan Hz. Allah.

Sıfât-ı seb'a: Yedi sıfat. Cenâb-ı Hakk'ın sübûtî sıfatları: Hayat, ilim, sem, basar, irade, kudret, kelâm.

Tavsif etmek: Sıfatlarını belirtmek, anlatmak.

Vahdâniyet: Allah'ın birliği.

Vahdet: Birlik.

Vücûb-u vücûd: Varlığının kendinden ve kesin olması.

Zât-ı Hayy-ı Kayyûm: Ezelî ve ebedî, bizzat var olan, diri olan, bütün varlıklara hayat veren ve hayatı idare eden Zât.

Zîruh: Ruh sahibi.

Üçüncüsü: Birbirinin misli ve aynı veya az farklı ve birbirine benzeyen mahsur ve mahdut yumurtalardan ve yumurtacıklardan ve nutfе denilen su katrelerinden o hadsiz hayvanların yüz binler çeşit tarzlarda ve birer mu'cize-i hikmet mahiyetinde bulunan suretlerini, gayet muntazam ve muvâzeneli ve hatasız bir heyette açmak ve fethetmek öyle parlak bir hakikattir ki; hayvanlar adedince senedler, deliller o hakikati tenvir eder.

İşte bu üç hakikatin ittifakıyla hayvanların bütün envâi, beraber öyle bir **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** deyip şehâdet getiriyorlar ki; güya zemin, büyük bir insan gibi büküklüğü nisbetinde **لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** diyerek semâvât ehline işittiriyor mahiyetinde gördü ve tam ders aldı. **Birinci Makam'ın Yedinci Mertebesi'nde** bu mezkûr hakikatleri ifade manasıyla:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الُّجُودِ الَّذِي دَلَّ عَلَىٰ وَجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: **إِتِّفَاقُ جَمِيعِ أَنْوَاعِ الْحَيَوَانَاتِ وَالطَّيُورِ الْحَامِدَاتِ الشَّاهِدَاتِ بِكَلِمَاتِ حَوَاسِّهَا، وَقَوَاهَا، وَحِسِّيَّاتِهَا، وَلَطَائِفِهَا الْمَوْزُونَاتِ الْمُنتَظِمَاتِ الْفَصِيحَاتِ، وَبِكَلِمَاتِ جِهَازَاتِهَا وَجَوَارِحِهَا وَأَعْضَائِهَا وَالْأَنْهَاءِ الْمُكَمَّلَةِ الْبَلِيغَاتِ، بِشَهَادَةِ عَظَمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ الْإِيجَادِ وَالصُّنْعِ وَالْإِبْدَاعِ بِالْإِرَادَةِ، وَحَقِيقَةِ التَّمْيِيزِ وَالتَّرْتِيبِ بِالْقَضْدِ، وَحَقِيقَةِ التَّقْدِيرِ وَالنَّصُوبِ بِالْحِكْمَةِ، مَعَ قَطْعِيَّةِ دَلَالَةِ حَقِيقَةِ فَتْحِ جَمِيعِ صُورِهَا الْمُنتَظِمَةِ الْمُتَخَالِفَةِ الْمُتَوَعِّعَةِ غَيْرِ الْمَحْصُورَةِ مِنْ بَيَضَاتٍ وَقَطَرَاتٍ مُتَمَاثِلَةٍ مُشَابِهَةٍ مَحْصُورَةٍ مَحْدُودَةٍ.**

denilmiştir.

Sonra o mütefekkir yolcu, mârifet-i ilâhiyenin hadsiz mertebelerinde ve nihâyetsiz ezvâkında ve envârında daha ileri gitmek için insanlar âlemine ve beşer dünyasına girmek isterken, başta **enbiyalar** olarak onu içeriye davet ettiler, o da girdi. En evvel geçmiş zamanın menziline baktı, gördü ki:

Bilicmâ: Aynı görüşte birleşerek, oy birliğiyle.

Enbiya: Peygamberler (a.s).

Envâr: Nurlar.

Ezvâk: Mânevi zevkler, lezzetler.

Kâdir-i külli şey: Her şeye gücü yeten, Hz. Allah.

Mahsur ve mahdut: Sınırlı, az sayıda.

Mârifet-i ilâhiye: Allah'ı sıfat, isim ve fiilleriyle tanımak, bilmek. Kalb ve vicdan kültürü.

Masnû: Her biri bir sanat eseri olan varlıklar. Allah'ın yarattığı her şey.

Mu'cize-i hikmet: Cenâb-ı Hakk'ın hikmetini gösteren mu'cizesi.

Mütefekkir: Tefekkür eden; geniş, derin ve sistemli düşünen.

Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Tenvir etmek: Aydınlatmak, nurlandırmak.

Nev-i beşerin en nurânî ve en mükemmeli¹ olan umum peygamberler (*aleyhimüsselâm*) bilicmâ, beraber ² لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ deyip zikrediyorlar.. ve parlak ve musaddak olan hadsiz mu'cizâtlarının kuvvetiyle tevhidi iddia ediyorlar.. ve beşeri, hayvaniyet mertebesinden melekîyet derecesine çıkarmak için onları iman-ı billâha davet ile ders veriyorlar, gördü. O da o nurânî medresede diz göküp derse oturdu, gördü ki:

Meşâhir-i insaniyenin en yüksekleri ve namdarları olan o üstadların her birisinin elinde Hâlık-ı kâinat tarafından verilmiş nişâne-i tasdik olarak mu'cizeler bulunduğundan.. her birinin ihbarı ile beşerden bir tâife-i azîme ve bir ümmet tasdik edip imana geldiklerinden.. o yüz bin ciddî ve doğru zâtların³ icmâ ve ittifakla hüküm ve tasdik ettikleri bir hakikatin ne kadar kuvvetli ve kat'i olduğunu kıyas edebildi. Ve bu kuvvette bu kadar muhbir-i sâdıkların hadsiz mu'cizeleriyle imza ve isbat ettikleri bir hakikati inkâr eden ehl-i dalâletin ne derece hadsiz bir hata, bir cinâyet ettiklerini ve ne kadar hadsiz bir azaba müstahak olduklarını anladı. Ve onları tasdik edip iman getirenlerin ne kadar haklı ve hakikatli olduklarını bildi, iman kudsiyetinin büyük bir mertebesi daha ona göründü.

Evet enbiyayı (*aleyhimüsselâm*), Cenâb-ı Hak tarafından fiilen tasdik hükümünde olan hadsiz mu'cizâtlarından.. ve hakkaniyetlerini gösteren, muârizlarına gelen semâvî pek çok tokatlarından..⁴ ve hak olduklarına delâlet eden şahsî kemâlâtlarından ve hakikatli tâlimatlarından.. ve doğru olduklarına şehâdet eden kuvvet-i imanlarından ve tam ciddiyetlerinden ve fedakârlıklarından.. ve ellerinde bulunan kudsî kitap ve suhuflarından.. ve onların yolları doğru ve hak olduğuna şehâdet eden ittibâlarıyla hakikate, kemâlâta, nura

¹ Peygamberlerin, seçkin ve mükemmel kimseler olduğuna dair bkz.: En'âm Sûresi, 6/86-87; A'râf Sûresi, 7/144; Nahl Sûresi, 16/121; ...

² "O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur." (Bakara Sûresi, 2/163, 255; Âl-i İmran Sûresi, 3/2, 6, 18).

³ Bkz.: Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 5/265; İbni Hibbân, *Sahîh* 2/77.

⁴ Bkz.: Hüd Sûresi, 11/76-95; Fil Sûresi, 105/1-5.

Bilicmâ: Aynı görüşte birleşerek, oy birliğiyle.

Ehl-i dalalet: Doğru yoldan ayrılanlar, kâfirler.

Hâlık-ı kâinat: Kâinatın Yaratıcısı.

İhbar: Haber verme, bildirme.

İman-ı billâh: Allah'ın varlığına ve birliğine inanma.

İttibâ: Tâbi olma, uyma, bağlılık.

Kemâlât: Güzellikler, faziletler, erdemler.

Kudsiyet: Mukaddeslik, yücelik.

Meşâhir-i insaniye: İnsanlığın öncüleri.

Mu'cizât: Mu'cizeler.

Muâriz: Karşı gelen, muhalif.

Muhbir-i sâdık: Doğru, yaniltmayan haberci, peygamber.

Musaddak: Tasdik edilen, kabul

edilen.

Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Nişâne-i tasdik: Tasdik işareti. Doğru ve gerçek olduğunu gösteren işaret, alâmet.

Suhuf: Sayfalar. Bazı Peygamberlere (a.s.) gönderilen sahipeler.

Tâife-i azîme: Büyük grup, zümre.

vasıl olan hadsiz tilmizlerinden başka, onların ve o pek ciddî muhbirlerin müsbet meselelerde icmâi ve ittifakı ve tevâtürü ve isbatta tevâfuku ve tesânüdü ve tetâbuku, öyle bir hüccettir ve öyle bir kuvvettir ki; dünyada hiçbir kuvvet, karşısına çıkamaz ve hiçbir şüphe ve tereddüdü bırakmaz. Ve imanın erkânında umum enbiyayı (*aleyhimüsselâm*) tasdik dahi dâhil olması, o tasdik büyük bir kuvvet menbaı olduğunu anladı. Onların derslerinden çok feyz-i imanî aldı.

İşte bu yolcunun mezkûr dersini ifade manasında **Birinci Makam'ın Sekizinci Mertebesi'nde:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الَّذِي دَلَّ عَلَىٰ وَجُوبِ وَجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: إِيْجْمَاعُ جَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ، بِقُوَّةٍ مُّعْجَزَاتِهِمُ الْبَاهِرَةِ الْمُصَدِّقَةِ الْمُصَدِّقَةِ.

denilmiş.

Sonra imanın kuvvetinden ulvi bir zevk-i hakikat alan o seyyah-ı tâlip, enbiyanın (*aleyhimüsselâm*) meclisinden gelirken, ulemâdan ilmelyakîn suretinde kat'î ve kuvvetli delillerle enbiyaların (*aleyhimüsselâm*) dâvâlarını isbat eden ve asfiya ve siddikîn denilen mütebahhir müçtehit muhakkikleri, onu dershânelerine çağırdılar. O da girdi, gördü ki:

Binlerle dâhi ve yüz binlerle müdakkik ve yüksek ehl-i tahkik, kıl kadar bir şüphe bırakmayan tedkikât-ı amîkalarıyla, başta vücûb-u vücûd ve vahdet olarak müsbet mesâil-i imaniyeyi isbat ediyorlar. Evet, istidatları ve meslekleri muhtelif olduğu hâlde usûl ve erkân-ı imaniyede onların müttefikan ittifakları ve her birisinin kuvvetli ve yakînî burhanlarına istinadları öyle bir hüccettir ki;

Asfiya: İlim ve takvalarıyla peygamberlerin gerçek vârisi olan seçkin veliler.

Erkân: Esaslar, temeller.

Feyz-i imanî: İmanın bereketi, ih-sanı.

Hüccet: Delil.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek, delillere dayanarak elde edilen bilgi.

Mesâil-i imaniye: İmana ait meseleler.

Muhakkik / ehl-i tahkik: Delillere dayanarak gerçeği araştıran ve Allah'ın izni ölçüsünde de eşyanın iç yüzüne, hakikatine vakıf olabilen kimseler.

Muhbir: Haberçi.

Müçtehit: Dinin temel kaynaklarından hüküm çıkarma bilgi ve kabiliyetine sahip olan kimse.

Müdakkik: İnceleme ve araştırmalarında alabildiğine hassas, dikkatli, titiz kimse.

Müsbet: Sabit, değişmez, kesin, muhkem.

Mütebahhir: Çok bilgili,engin bilgi sahibi.

Müttefikan: İttifak ederek, oy birliğiyle.

Seyyah-ı tâlip: Sürekli ilim, mârifet ve hakikatin peşinde seyahat eden Hak yolcusu.

Siddikîn: Sözü özündeki temizliği ortaya koyan, ameli imanını doğrulayan, Cenâb-ı Hakk'tan geleni tereddütsüz hemen kabul eden seçkin kişiler.

Tedkikat-ı amîka: Derinlemesine yapılan araştırma ve incelemeler.

Tesânüd: Birbirini destekleme.

Tetâbuk: Birbirine mutabık, uy-

gun olma.

Tevâfuk: Birbirine uygun, paralel olma.

Tevâtür: Yalanda ittîfâk etmeleri mümkün olmayan birçok kişinin naklettiği kesin haber, bilgi.

Tilmiz: Öğrenci.

Ülema: Âlimler.

Usûl ve erkân-ı imaniye: İmanın temel esasları, şartları.

Vahdet: Allah'ın birliği.

Vücûb-u vücûd: Cenâb-ı Hakk'ın varlığının kendinden ve kesin olması.

Yakînî burhan: Sağlam, güçlü delil.

Zevk-i hakikat: Hakikatin tadı, zevki.

onların mecmûu kadar bir zekâvet ve dirâyet sahibi olmak ve burhanlarının umumu kadar bir burhan bulmak mümkün ise karşılına ancak öyle çıkılabilir. Yoksa o münkirler, yalnız cehalet ve echeliyet ve inkâr ve isbat olunmayan menfî meselelerde inat ve göz kapamak suretiyle karşılına çıkabilirler. Gözünü kapayan, yalnız kendine gündüzü gece yapar...

Bu seyyah, bu muhteşem ve geniş dershânedeyse, bu muhterem ve mütebahhir üstadların neşrettikleri nurların zeminin yarısını bin seneden ziyade ışıktırdığını bildi ve öyle bir kuvve-i mâneviyeyi buldu ki, bütün ehl-i inkâr toplansa onu kıl kadar şaşırtmaz ve sarsmaz.

İşte bu yolcunun dershânededen aldığı derse bir kısa işaret olarak **Birinci Makam'ın Dokuzuncu Mertebesi'nde:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الَّذِي دَلَّ عَلَىٰ وَجُوبِ وَجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: إِتِّقَافُ جَمِيعِ الْأَضْيَاءِ بِقُوَّةِ بَرَاهِينِهِمُ الرَّاهِرَةِ الْمُحَقَّقَةِ الْمُتَّفَقَةِ.

denilmiş.

Sonra imanın daha ziyade kuvvetlenmesinde ve inkişafında ve ilmel-yakîn derecesinden aynelyakîn mertebesine terakkisindeki envârı ve ezvâkı görmeye çok müştâk olan o mütefekkir yolcu, medreseden gelirken hadsiz küçük tekkelerin ve zaviyelerin telâhukuyla tevessü eden gayet feyizli ve nurlu ve sahra genişliğinde bir tekke, bir hankâh, bir zikirhâne, bir irşadgâhta ve cadde-i kübrâ-yı Muhammedî'nin (*aleyhissalâtü vesselâm*) ve Mirac-ı Ahmedî'nin (*aleyhissalâtü vesselâm*) gölgesinde hakikate çalışan ve hakka erişen ve aynelyakîne yetişen binlerle ve milyonlarla kudsî mürşidler onu dergâha çağdırdılar. O da girdi, gördü ki:

O ehl-i keşif ve keramet mürşidler; keşfiyâtlarına ve müşâhedelerine ve

Aynelyakîn: Gözle görülüp edinilen bilgi.

Cadde-i kübrâ-yı Muhammedî: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) çizdiği, belirlediği büyük, geniş yol, sünneti.

Dirâyet: İncelikleri kavrama, kuvvetli zekâ.

Echeliyet: Kara, zır cahillik.

Ehl-i keşf ve keramet: Eşyanın perde arkası –Allah'ın izni ölçüsünde– kendilerine açılıp ilhamlara ve bir takım hususî ikramlara mazhar olan veliler.

Hankâh: Merkezi dergâh, büyük tekke.

İrşadgâh: İrşad yuvası.

Keşfiyat: Allah dostlarının ilâhi ihsan ve ilhâm ile keşfettiği sırlar, hakikatler.

Kudsî: Tertemiz, kutlu.

Mecmû: Hepsi, tamam.

Menfî: İspat edilememiş, kabul görmemiş.

Mirac-ı Ahmedî: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) velâyeti, kuluğu ile mazhar olduğu Mi'rac Mu'cizesi.

Münkir: İnkâr eden, kâfir.

Mürşid: Rehber, doğruyu gösteren.

Müşâhede: Kalb ve ruh gözüyle görülüp, elde edilen bilgi, mârifet.

Tekye: Tekke, zikirhâne.

Telâhuk: Birbirine eklenme, katılma. Birikim.

Terakki: Yükselme, mertebe kat etme.

Tevessü: Genişleme, yayılma.

Zâviye: Küçük tekke.

Zekâvet: Zekilik, çabuk anlama.

kerametlerine istinaden bilicmâ, müttefikan ¹ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ diyerek, vücûb-u vücûd ve vahdet-i rabbâniyeyi kâinata ilân ediyorlar. Güneşin zıyasındaki ye-di renk ile güneşi tanımak gibi, yetmiş renk ile belki esmâ-yı hüsnâ adedince, Şems-i Ezeli'nin zıyasından tecellî eden ayrı ayrı, nurlu renkler ve çeşit çeşit, ziyalı levnler ve başka başka, hakikatli tarikatlar ve muhtelif, doğru meslekler ve mütenevvî, haklı meşreplerde bulunan o kudsi dâhilerin ve nurânî âriflerin icmâ ve ittifakla imza ettikleri bir hakikatin ne derece zâhir ve bâhir olduğunu aynelyakîn müşâhede etti. Ve enbiyanın (aleyhimüsselâm) icmâi ve asfiyanın ittifakı ve evliyanın tevâfuku ve bu üç icmân birden ittifakı, güneşi gösteren gündüzün zıyasından daha parlak gördü.

İşte bu misafirin tekkeden aldığı feyze kısa bir işaret olarak **Birinci Makam'ın Onuncu Mertebesi'nde:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الَّذِي دَلَّ عَلَىٰ جُوبٍ وَجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: إِجْمَاعُ الْأَوْلِيَاءِ بِكَشْفِيَّاتِهِمْ، وَكَرَامَاتِهِمُ الظَّاهِرَةِ الْمُحَقَّقَةِ الْمُصَدَّقَةِ.

denilmiş.

Sonra kemâlât-ı insaniyenin en mühimmi ve en büyüğü, belki bil-cümle kemâlât-ı insaniyenin menbaı ve esası, iman-ı billâhtan ve mârifetullahtan neş'et eden muhabbetullah olduğunu bilen o dünya seyyahı, bütün kuvvetiyle ve letâifiyle imanın kuvvetinde ve mârifetin inkişafında daha ziyade terakki etmesini istemek fikriyle başını kaldırdı ve semâvâta baktı. Kendi aklına dedi ki:

¹ "O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur." (Bakara Sûresi, 2/163, 255; Âl-i İmran Sûresi, 3/2, 6, 18; Nisâ Sûresi, 4/87; ...).

Ârif: Cenâb-ı Hakk'ın isim ve sıfatlarının tecellilerini ruhi tecrübeleri neticesinde vicdanında sezen, ilâhî mârifete ermiş veli.

Bâhir: Âşikâr, besbelli.

Bilcümle: Bütün, hep, tamamı.

Bilicmâ: Aynı görüşte birleşerek, oy birliğiyle.

Enbiya: Peygamberler (aleyhimüsselâm).

Esmâ-yı hüsnâ: Cenâb-ı Hakk'ın güzel isimleri.

İman-ı billâh: Allah'ın varlığına ve birliğine inanma.

İstinaden: Dayanarak.

Kemâlât-ı insaniye: İnsanı olgunlaştıran, yücelten faziletler, erdemler, güzellikler.

Letâif: Manevi duyular.

Levn: Renk.

Mârifetullah: Allah'ı sıfat, isim ve fiilleriyle tanımak, bilmek. Kalb ve vicdan kültürü.

Muhabbetullah: Allah sevgisi.

Mütenevvî: Çeşitli, türlü.

Neş'et etmek: Meydana gelmek, kaynaklanmak.

Semâvât: Gökler, feza.

Şems-i Ezeli: Bütün ışıkların kaynağı, batmayan, kaybolmayan güneşler güneşi Hz. Allah.

Tecellî etmek: Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinin eşyada görünmesi.

Tevâfuk: Birbirine uygun, paralel olma.

Vahdet-i rabbâniye: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan idare ve hâkimiyetindeki birliği.

Vücûb-u vücûd: Cenâb-ı Hakk'ın varlığının kendinden ve kesin olması.

Zâhir: Açık, görünür.

“Madem kâinatta en kıymettar şey hayattır ve kâinatın mevcudâtı hayata musahhardır.. ve madem zîhayatın en kıymettarı zîruhtur ve zîruhun en kıymettarı zîşuurdur.. ve madem bu kıymettarlık için küre-i zemin, zîhayatı mütemâdiyen çoğaltmak için her asır, her sene dolar, boşalır; elbette ve her hâlde, bu muhteşem ve müzeyyen olan semâvâtın dahi kendisine münasip ahalisi ve sekenesi, zîhayat ve zîruh ve zîşuurlardan vardır¹ ki; huzur-u Muhammedî’de (*aleyhissalâtü vesselâm*) sahabelere görünen Hazreti Cebrail (*aleyhisselâm*)’ın temessülü² gibi **melâikeleri** görmek ve onlarla konuşmak hâdiseleri tevâtür suretinde eskidenberi nakil ve rivayet ediliyor.³ Öyle ise keşke ben, semâvât ehli ile dahi görüşseydim; onların ne fikirde olduklarını bilseydim! Çünkü Hâlık-ı kâinat hakkında en mühim söz onlarındır.” diye düşünürken, birden semâvî şöyle bir sesi işitti:

“Madem bizim ile görüşmek ve dersimizi dinlemek istersin; bil ki başta Hazreti Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*) ve Kur’ân-ı Mu’cizü’l-Beyan olarak bütün peygamberlere vasıtamızla gelen mesâil-i imaniyeye en evvel biz iman etmişiz. Hem insanlara temessül edip görünen ve bizlerden olan ervah-ı tayyibe, bilâ-istisna ve bilittifak, bu kâinat Hâlık’ının vücûb-u vücûduna ve sıfât-ı kudsiyesine şehâdet edip birbirine muvâfık ve mutâbık olarak ihbar etmişler.

¹ Gökyüzünün Cenâb-ı Hakk’a karşı itaatkâr meleklerle dolu olmasıyla ilgili bkz.: Sâffât Sûresi, 37/164-166; Nahl Sûresi, 16/49-50. Ayrıca bkz.: Tirmizî, *Zühd* 9; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 5/173.

² Asr-ı Saadet’te, Hz.Cebrâil’in (a.s.) sahabe efendilerimize görüldüğüne dair bkz.: Buhârî, *İman* 37, *Menâkıb* 25; Müslim, *İman* 1, 10, *Fezâilü’s-sahâbe* 100.

³ Hz. İbrahim (a.s.)^{*1}, Hz. Lût (a.s.)^{*2}, sahabeden İrbâd İbni Sâriye^{*3}, İmrân İbni Husayn^{*4} ve Hz. Selman^{*5} melek görenler arasındadır. Ayrıca Cenâb-ı Hak (c.c.), Beni İsrâil’den 3 kişiye, onları imtihan etmek üzere bir melek göndermiştir: Buhârî, *Enbiyâ* 51; Müslim, *Zühd* 10.

^{*1} Bkz.: Hûd Sûresi, 11/70; Ankebût Sûresi, 29/31; Zâriyât Sûresi, 51/28.

^{*2} Bkz.: Hûd Sûresi, 11/77; Ankebût Sûresi, 29/33.

^{*3} Bkz.: Taberânî, *el-Mu’cemü’l-kebir* 18/245.

^{*4} Bkz.: Hâkim, *Müstedrek* 3/536; Bezzâr, *Müsned* 9/19; Tahâvî, *Şerhu Meâni’l-âsâr* 4/324.

^{*5} Bkz.: Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-evliyâ* 1/204; İbnü’l-Cevzî, *Sıfatü’s-safve* 1/551.

Bilâ-istisna: İstisnasız.

Bilittifak: İttifakla.

Ervah-ı tayyibe: Temiz, iyi ruhlar.

Hâlık-ı kâinat: Kâinatın Yaratıcısı.

Huzur-u Muhammedî: Peygamber Efendimiz’in (s.a.s.) huzuru, meclisi.

Kur’ân-ı Mu’cizü’l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini

yapmaktan âciz bırakan Kur’ân-ı Kerim.

Küre-i zemin: Yeryüzü.

Melâike: Melekler.

Mesâil-i imaniye: İmana ait meseleler.

Musahhar: Emrine verilmiş, hizmetine âmâde kılınmış.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli olarak.

Müzeyyen: Ziynetli, süslü.

Sekene: Nüfus, halk, ahali.

Sıfât-ı kudsiye: Cenâb-ı Hakk’ın kutsî, mukaddes, yüce sıfatları.

Temessül etmek: Belirmek, göstermek.

Tevâtür: Yalanda ittifak etmeleri mümkün olmayan birçok kişinin naklettiği kesin haber, bilgi.

Zihayat: Canlı.

Zîruh: Ruh sahibi.

Zîşuur: Akıllı, şuur sahibi.

Bu hadsiz ihbârâtın tevâfuku ve tetâbuku, güneş gibi sana bir rehberdir.” dediklerini bildi. Ve onun nur-u imanı parladı. Zeminden göklere çıktı.

İşte bu yolcunun melâikeden aldığı derse kısa bir işaret olarak **Birinci Makam'ın On Birinci Mertebesi'nde:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الَّذِي دَلَّ عَلَىٰ وَجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: إِتِّفَاقُ الْمَلَائِكَةِ الْمُتَمَثِّلِينَ
لِأَنْظَارِ النَّاسِ وَالْمُتَكَلِّمِينَ مَعَ خَوَاصِّ الْبَشَرِ بِإِخْبَارَاتِهِمُ الْمُتَطَابِقَةِ الْمُتَوَافِقَةِ.

denilmiştir.

Sonra pür-merak ve pür-iştiyak o misafir, âlem-i şehâdet ve cismânî ve maddî cihetinde mahsus tâifelerin dillerinden ve lisan-ı hâllerinden ders aldığından, *âlem-i gayb ve âlem-i berzahta dahi mütalâa ile bir seyahat ve bir taharri-i hakikat arzu ederken*, her tâife-i insaniyede bulunan ve kâinatın meyvesi olan insanın çekirdeği hükmünde bulunan ve küçüklüğü ile beraber, mânen kâinat kadar inbisat edebilen **müstakîm ve münevver akılların, selim ve nurânî kalblerin** kapısı açıldı, baktı ki:

Onlar, âlem-i gayb ve âlem-i şehâdet ortasında insanî berzahlardır.. ve iki âlemin birbiriyle temasları ve muâameleleri, insana nisbeten o noktalarda oluyor gördüğünden kendi akıl ve kalbine dedi ki: “Gelin, bu emsalinizin kapısından hakikate giden yol daha kısadır! Biz öteki yollardaki dillerden ders aldığımız gibi değil, belki iman noktasındaki ittisaflarından ve keyfiyet ve renklerinden, mütalâamız ile istifade etmeliyiz.” dedi, mütalâaya başladı, gördü ki:

İstidatları gayet muhtelif ve mezhepleri birbirinden uzak ve muhalif olan umum istikâmetli ve nurlu akılların iman ve tevhiddeki ittisafkârâne ve râsihâne itikatları, tevâfuk.. ve sebatkârâne ve mutmainnâne kanaat ve yakînleri

Âlem-i berzah: Ruhlar âlemiyle cismâniyet âleminin birleşik noktası.

Âlem-i gayb: Görünmeyen âlem, duyu organları ile kavranılamayanları ihtiva eden âlem.

Berzah: Ara nokta, geçit, perde.

Cismânî: Cisimden olan, maddi.

İhbârât: Getirilen haberler, bilgiler.

İnbisat etmek: Gelişmek, genişlemek.

İtikad: İnanç, iman.

İttisaf: Vasıflanma, söz konusu sıfatlara, niteliklere sahip olma, bürünme.

İttisafkârâne: Söz konusu sıfatlara, niteliklere sahip olmuş bir şekilde.

Keyfiyet: Nitelik.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.

Mutmainnâne: Aksine ihtimal vermeyecek bir imanla, bütün duygularıyla tam tatmin olmuş şekilde inanarak.

Münevver: Nurlu, pırl pırl, aydın.

Müstakîm: Dosdoğru, düzgün.

Mütalâa: İnceleme, araştırma, etüt etme.

Pür-iştiyak: Aşk ve şevkle dop-

dolu.

Pür-merak: Çok meraklı.

Râsihâne: Sağlam, güçlü, muhkem bir tarzda.

Sebatkârâne: Kararlı, sarsılmaz bir şekilde.

Selim: Sağlam, temiz.

Taharri-i hakikat: Gerçeği araştırma.

Tâife-i insaniye: İnsan grubu, zümresi.

Tetâbuk: Birbirine mutabık, uygun olma.

Yakîn: Kuvvetli, tam iman.

tetâbuk ediyor. Demek, tebeddül etmeyen bir hakikate dayanıp bağlanmışlar.. ve kökleri metin bir hakikate girmiş, kopmuyor. Öyle ise bunların nokta-yı imaniyede ve vücûb ve tevhidde icmâları, hiç kopmaz bir zincir-i nurânîdir ve hakikate açılan ışıklı bir penceredir.

Hem gördü ki: Meslekleri birbirinden uzak ve meşrepleri birbirine mübâyin olan o umum selim ve nurânî kalblerin erkân-ı imaniyedeki müttefikâne ve itmînankârâne ve müncezibâne keşfiyât ve müşâhedâtları birbirine tevâfuk ve tevhidde birbirine mutâbık çıkıyor.

Demek, hakikate mukabil ve vâsıl ve mütemessil bu küçük birer arş-ı mârifet-i rabbâniye ve bu câmî birer âyine-i samedâniye olan nurânî kalbler, şems-i hakikate karşı açılan pencerelerdir.. ve umumu birden güneşe aynadarlık eden bir deniz gibi, bir âyine-i âzamdır. Bunların vücûb-u vücûdda ve vahdette ittifakları ve icmâları hiç şaşırmaz ve şaşırtmaz bir rehber-i ekmel ve bir mürşid-i ekberdir. Çünkü hiçbir cihetle hiçbir imkân ve hiçbir ihtimal yok ki, hakikatten başka bir vehim ve hakikatsiz bir fikir ve asılsız bir sıfat, bu kadar müstemirrâne ve râsihâne, bu pek büyük ve keskin gözlerin umumunu birden aldatsın, galat-ı hisse uğratsın. Buna ihtimal veren bozulmuş ve çürümüş bir akla, bu kâinatı inkâr eden ahmak sofestâiler dahi razı olmazlar, reddederler diye anladı. Kendi, akıl ve kalbi, beraber ¹أَمْتُ بِاللَّهِ dediler.

İşte bu yolcunun müstakîm akıllardan ve münevver kalblerden istifade

¹ Allah'a iman ettim.

Arş-ı mârifet-i rabbâniye: İlâhî bilgilerin zirvesi, tahtı.

Âyine-i âzam: Pek büyük bir âyna.

Âyine-i samedâniye: Cenab-ı Hakk'ın "Samed" isminin tecellilerinin aynası.

Câmî: Şümüllü, kapsamlı.

Erkân-ı imaniye: İman esasları, şartları.

Galat-ı his: His yanılması, yanlış hissetme.

İcmâ: İttifak, fikir birliği.

İtmînankârâne: Tam tatmin olmuş, aksine ihtimal vermeyecek bir şekilde inanarak.

Keşfiyat: Allah dostlarının ilâhî ihsan ve ilhâm ile keşfettiği sırlar, hakikatler.

Mutabık: Uygun.

Mübâyin: Ayrı, farklı, başka tür-lü.

Müncezibâne: İlâhî cezbeyle kendini kaptırmış, duygu, düşünce, hissiyat ve davranışlarında sürekli ilâhî huzur ve itminana ulaşmış bir tarzda.

Mürşid-i ekber: En büyük mürşit, yol gösterici.

Müstemirrâne: Aralıksız, sürekli bir şekilde.

Müşâhedât: Müşâhedeler, gö-rerek şahit olunan bilgiler. Tas.: Kalb ve ruh gözüyle görülüp, elde edilen bilgiler.

Mütemessil: Temsil ettiği şeyi kendi şahsında gösteren.

Müttefikâne: İttifak ederek, oy birliğiyle.

Nokta-yı imaniye: İnanç nokta-

sı, açısı.

Rehber-i ekmel: En mükemmel rehber.

Sofestâi: Şüpheci, septik. Var olan her şeyin aslında olmadığı-nı savunan felsefî akıma mensup kimse.

Şems-i hakikat: Hakikat güneşi.

Tebeddül etmek: Değişmek.

Tevâfuk: Birbirine uygun, paralel olma.

Tevhid: Allah'ın birliği.

Vahdet: Allah'ın birliği.

Vâsıl: Ulaşan, varan.

Vücûb: Cenab-ı Hakk'ın varlığının kendinden ve kesin olması.

Vücûb-u vücûd: Cenab-ı Hakk'ın varlığının kendinden ve kesin olması.

ettiği mârifet-i imaniyeye kısa bir işaret olarak **Birinci Makam'ın On İkinci ve On Üçüncü Mertebesi'nde:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الُّجُودِ الَّذِي دَلَّ عَلَىٰ وَجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: إِجْمَاعُ
الْعُقُولِ الْمُسْتَقِيمَةِ الْمُنَوَّرَةِ، بِاعْتِقَادَاتِهَا الْمُتَوَافِقَةِ وَبِقَنَاعَاتِهَا، وَيَقِينَاتِهَا الْمُطَابِقَةِ، مَعَ
تَخَالُفِ الْإِسْتِعْذَادَاتِ وَالْمَذَاهِبِ.. وَكَذَا دَلَّ عَلَىٰ وَجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: اِتِّفَاقُ
الْقُلُوبِ السَّلِيمَةِ الثَّوَرَانِيَّةِ، بِكَشْفِيَّاتِهَا الْمُطَابِقَةِ وَبِمُشَاهَدَاتِهَا الْمُتَوَافِقَةِ، مَعَ تَبَايُنِ
الْمَسَالِكِ وَالْمَشَارِبِ.

denilmiş.

Sonra âlem-i gaybe yakından bakan ve akıl ve kalbde seyahat eden o yolcu, “Acaba âlem-i gayb ne diyor?” diye merakla o kapıyı da şöyle bir fikir ile çaldı. Yani, madem bu cismânî âlem-i şehâdette bu kadar zînetli ve sanatlı, hadsiz masnûlarıyla kendini tanıttırmak.. ve bu kadar tatlı ve süslü, nihâyetsiz nimetleriyle kendini sevdirmek.. ve bu kadar mu'cizeli ve maharetli, hesapsız eserleriyle gizli kemâlâtını bildirmek, kavilden ve tekellümden daha zâhir bir tarzda fiilen isteyen ve hâl diliyle bildiren bir Zât, perde-i gayb tarafında bulunduğu bilbedahe anlaşılıyor. Elbette ve her hâlde, fiilen ve hâlen olduğu gibi kavlen ve tekellümen dahi konuşur, kendini tanıttırır, sevdirebilir. Öyle ise âlem-i gayb cihetinde O’nu, O’nun tezahüratından bilmeliyiz dedi, kalbi içeriye girdi, akıl gözüyle gördü ki:

Gayet kuvvetli bir tezahüratla **vahiylarin hakikati**, âlem-i gaybın her tarafında, her zamanda hükmediyor. Kâinatın ve mahlûkatın şehâdetlerinden çok kuvvetli bir şehâdet, vücûd ve tevhid, Allâmü'l-guyûb’dan vahiy ve ilham hakikatleriyle geliyor. Kendini ve vücûd ve vahdetini, yalnız masnûlarının şehâdetlerine bırakmıyor. Kendisi, kendine lâayık bir kelâm-ı ezeli ile konuşuyor. Her yerde, ilim ve kudretiyle hâzır ve nâzırın kelâmı dahi hadsizdir. Ve kelâmının manası O’nu bildirdiği gibi, tekellümü dahi O’nu, sıfâtıyla bildiriyor.

Âlem-i gayb: Görünmeyen âlem, duyu organları ile kavranılamayanları ihtiva eden âlem.

Âlem-i şehâdet: Görünen âlem, duyu organları ile kavranılanları ihtiva eden âlem.

Allâmü'l-guyûb: Gaybları ve gizlilikleri pek iyi bilen, Hz. Allah.

Bilbedâhe: Açıkça, besbelli.

Cismânî: Cisimden olan, maddi.

Hâzır ve nâzır olmak: Cenâb-ı

Hakk'ın her zaman ve her yerde, varlıkların bütün durumlarını görüp gözetmesi.

Kavil: Söz.

Kelâm-ı ezeli: Cenâb-ı Hakk'ın zamanları aşan yüce kelâmı, beyanı.

Kemâlât: Güzellikler, mükemmellikler.

Mârifet-i imaniye: Allah'ı sıfat, isim ve fiilleriyle tanıma, bilme.

Doğru, hakiki iman bilgisi.

Masnû: Her biri bir sanat eseri olan varlıklar. Allah'ın yarattığı her şey.

Perde-i gayb: Gayba ait gerçeklerin, hâdiselerin üzerini örten perde.

Tekellüm: Konuşma.

Tezahürat: Belirmeler, görünmeler.

Evet, yüz bin peygamberlerin (*aleyhimüsselâm*) tevâtürleriyle.. ve ihbârâtlarının vahy-i ilâhîye mazhariyet noktasında ittifaklarıyla.. ve nev-i beşerden ekseriyet-i mutlakanın tasdik-gerdesi ve rehberi ve muktedâsı ve vahyin semereleri ve vahy-i meşhud olan kütüb-ü mukaddese ve suhuf-u semâviyenin delâil ve mu'cizâtlarıyla hakikat-i vahyin tahakkuku ve sübutu, bedâhet derecesine geldiğini bildi ve vahyin hakikati beş hakikat-i kudsiyeyi ifade ve ifâza ediyor, diye anladı.

Birincisi: ¹ *الَّتَزَّلَاتُ الْإِلَهِيَّةُ إِلَى عُقُولِ الْبَشَرِ* denilen, beşerin akıllarına ve fehimlerine göre konuşmak, bir tenezzül-ü ilâhîdir. Evet, bütün zîruh mahlûkatını konuşturan ve konuşmalarını bilen, elbette kendisi dahi o konuşmalara konuşmasıyla müdahele etmesi, rubûbiyetin muktezasıdır.

İkincisi: Kendini tanıttırmak için kâinatı, bu kadar hadsiz masraflarla baştan başa harikalar içinde yaratan ve binler dillerle kemâlâtını söylettiren, elbette kendi sözleriyle dahi kendini tanıttırarak.

Üçüncüsü: Mevcudâtın en müntehabı ve en muhtacı ve en nâzenini ve en müştâkı olan hakikî insanların münâcâtlarına ve şükürlerine, fiilen mukabele ettiği gibi kelâmıyla da mukabele etmek, hâlıkîyetin şe'nidir.

Dördüncüsü: İlim ile hayatın zaruri bir lâzımı ve ışıklı bir tezahürü olan mükâleme sıfatı, elbette ihatalı bir ilmi ve sermedî bir hayatı taşıyan Zât'ta, ihatalı ve sermedî bir surette bulunur.

¹ Cenâb-ı Hakk'ın konuşması, kulların anlayış seviyelerine göredir.

Bedâhet: Açık - seçiklik, netlik.

Delâil: Deliller.

Ekseriyet-i mutlaka: Büyük çoğunluk.

Fehim: Anlama, anlayış.

Hakikat-i kudsiye: Kutsal, ilâhî hakikat.

Hakikat-i vahiy: Vahiy gerçeği.

Hâlıkîyet: Yaratıcılık, yaratıcı olma.

Ifâza etmek: Feyz vermek, bereket aktırmak, doldurmak, kuşatmak.

İhbârât: Getirilen haberler, bilgiler.

Kemâlât: Güzellikler, yücelikler.

Kütüb-ü mukaddese: Kutsal kitaplar.

Mazhariyet: Erişme, nâil olma, şereflenme.

Mu'cizât: Mu'cizeler.

Muktedâ: Kendisine uyulan, tâbi olunan, rehber kılınan.

Mukteza: Gerek, sebep.

Mükâleme: Karşılıklı konuşma.

Münâcât: Yalvarma, yakarma.

Müntehab: Seçilmiş, güzide.

Müştak: Şevkli, arzulu.

Nâzenin: İnce, hassas.

Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Rubûbiyet: Allah'ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesi.

Sermedî: Ebedî, sonsuz, bâki.

Suhuf-u semâviye: Bazı Peygamberlere (a.s.) gönderilen sayfalar.

Sübut: Gerçekleşme, kesinlik.

Şe'n: Gerek, lâzım, gerçek.

Tasdik-gerde: Tasdik edilmiş.

Tenezzül-ü ilâhî: Cenab-ı Hakk'ın kullarının anlayacağı seviyede kelâmıyla beyanı, hitabı.

Tevâtür: Yalanda ittifâk etmeleri mümkün olmayan birçok kişinin naklettiği kesin haber, bilgi.

Tezâhür: Görünme, belirme, ortaya çıkma.

Vahy-i ilâhî: İlâhî mesaj, vahiy.

Vahy-i meşhud: Şahit olunan, şahitli vahiy.

Ziruh: Ruh sahibi.

Beşincisi: En sevimli ve muhabbetli ve endişeli ve nokta-yı istinada en muhtaç ve sahibini ve mâlikini bulmaya en müştâk, hem fakir ve âciz bulunan mahlûkatlarına acz ve iştıyakı, fakr ve ihtiyacı ve endişe-i istikbali ve muhabbeti ve perestîşi veren bir Zât, elbette kendi vücûdunu onlara tekellümü ile iş'ar etmek, ulûhiyetin muktezasıdır.

İşte, tenezzül-ü ilâhî ve taarrûf-ü rabbânî ve mukabele-i rahmânî ve mükâleme-i sübhânî ve iş'âr-ı samedânî hakikatlerini tazammun eden umumî, semâvî vahiylerin icmâ ile Vâcibü'l-vücûd'un vücûduna ve vahdetine delâletleri, öyle bir hüccettir ki gündüzdeki güneşin şuâtının güneşe şehâdetinden daha kuvvetlidir, diye anladı.

Sonra **ilhamlar** cihetine baktı, gördü ki: Sâdık ilhamlar, gerçi bir cihette vahye benzerler ve bir nevi mükâleme-i rabbâniyedir, fakat iki fark vardır:

Birincisi: *İlhamdan çok yüksek olan vahyin, ekseri melâike vasıtasıyla.. ve ilhamın, ekseri vasıtasız olmasıdır.* Meselâ, nasıl ki bir padişahın iki suretle konuşması ve emirleri var.

Birisi: Haşmet-i saltanat ve hâkimiyet-i umumiye haysiyetiyle bir yâverini, bir vâliye gönderir. O hâkimiyetin ihtişamını ve emrin ehemmiyetini göstermek için bazen, vasıta ile beraber bir içtima yapar, sonra ferman tebliğ edilir.

İkincisi: Sultanlık unvanıyla ve padişahlık umumî ismiyle değil, belki kendi şahsıyla hususî bir münasebeti ve cüz'î bir muâmelesi bulunan has bir hizmetçisi ile veya bir âmî raiyetiyle ve hususî telefonuyla hususî konuşmasıdır.

Öyle de Padişah-ı Ezeli'nin, "Umum Âlemlerin Rabbi" ismiyle ve "Kâinat Hâlıkı" unvanıyla, vahiy ile ve vahyin hizmetini gören şümûllü ilhamlarıyla mükâlemesi olduğu gibi; her bir ferdin, her bir zihayatin "Rabbi ve Hâlıkı" olmak haysiyetiyle, hususî bir surette, fakat perdeler arkasında onların kabiliyetine göre bir tarz-ı mükâlemesi var.

Delâlet: İspat etme, gösterme.
Endişe-i istikbal: Gelecek endişesi.
Hâkimiyet-i umumiye: Cenâb-ı Hakk'ın herkesi ve her şeyi içine alan engin terbiye ve idaresi.
Hâlık: Her şeyi yaratan, Hz. Allah.
Haşmet-i saltanat: Saltanatın ihtişamı, göz kamaştıncılığı.
Hüccet: Delil.
İcmâ: İttifak.
İş'âr: Haber verme, bildirme.
İş'âr-ı samedânî: Cenâb-ı Hakk'ın

vahiy yoluyla kullarının muhtaç olduğu kendi varlığını bildirmesi.
Melâike: Melekler.
Mukabele-i rahmânî: Cenâb-ı Hakk'ın fiilî ve sözlü şükürlere, dualara rahmetiyle mukabelede bulunması.
Mükâleme-i sübhânî: Cenâb-ı Hakk'ın vahiy yoluyla kullarıyla konuşması.
Nokta-yı istinad: Dayanak noktası.
Padişah-ı Ezeli: Saltanatının başlangıcı ve sonu olmayan, padişahlar Padişahı Hz. Allah.

Rabb: Her şeyin sahibi Hz. Allah.
Şuât: Işıklar, ışıq tayfları.
Taarrûf-ü rabbânî: Cenâb-ı Hakk'ın varlığa kendini tanıtması.
Tarz-ı mükâleme: Konuşma tarzı.
Tazammun etmek: İhtiva etmek, içermek.
Ulûhiyet: Cenâb-ı Hakk'ın ibadet edilmeye layık tek ilah olması.
Vâcibü'l-vücûd: Varlığı kendinden ve kesin olan Hz. Allah.
Vahdet: Allah'ın birliği.

İkinci Fark: Vahiy gölgesizdir, sâfidir, havassa hastır. İlham ise gölgelidir, renkler karışır, umumidir; melâike ilhamları ve insan ilhamları¹ ve hayvanât ilhamları² gibi çeşit çeşit, hem pek çok envâlarıyla denizlerin katreleri kadar kelimât-ı rabbâniyenin teksirine medar bir zemin teşkil ediyor.

قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مَدَادًا لَكَلِمَاتِ رَبِّي لَنَفَذَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنْفَذَ كَلِمَاتِ رَبِّي وَلَوْ جُنُا
³فَلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مَدَادًا لَكَلِمَاتِ رَبِّي لَنَفَذَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنْفَذَ كَلِمَاتِ رَبِّي بِمِثْلِهِ مَدَدًا

Sonra ilhamın mahiyetine ve hikmetine ve şehâdetine baktı, gördü ki; mahiyeti ile hikmeti ve neticesi dört nurdan terekkep ediyor:

Birincisi: Teveddüd-ü ilâhî denilen, kendini mahlûkatına fiilen sevdirdiği gibi kavlen ve huzuren ve sohbeten dahi sevdirmek, vedûdiyetin ve rahmâniyetin muktezasıdır.

İkincisi: İbadının dualarına fiilen cevap verdiği gibi kavlen dahi perdeler arkasında icabet etmesi,⁴ rahîmiyetin şe'nidir.

Üçüncüsü: Ağır beliyyelere ve şiddetli hâllere düşen mahlûkatlarının istimdatlarına ve feryatlarına ve tazarruâtlarına fiilen imdat ettiği gibi,⁵ bir nevi konuşması hükmünde olan ilhâmî kaviller ile de imdada yetişmesi, rubûbiyetin lâzımıdır.

Dördüncüsü: Çok âciz ve çok zayıf ve çok fakir ve ihtiyaçlı ve kendi Mâlik'ini ve Hâmi'sini ve Müdebbir'ini ve Hafız'ini bulmaya pek çok muhtaç ve müştâk olan zîşuur masnûlarına, vücûdunu ve huzurunu ve himâyetini

¹ Havarilere gelen ilham için bkz.: Mâide Sûresi, 5/111. Ayrıca Hz. Musa'nın (a.s.) annesine gelen ilham için bkz.: Tâhâ Sûresi, 20/38-39; Kasas Sûresi, 28/7.

² Mesela arıya gelen ilham için bkz.: Nahl Sûresi, 16/68.

³ "De ki: "Rabbimin sözlerini yazmak için en büyük okyanus mürekkep olsaydı (hatta onun bir mislini de takviye gönderseydik), bu deniz tükenir, Rabbimin sözleri yine de bitmezdi." (Kehf Sûresi, 18/109).

⁴ Bkz.: Bakara Sûresi, 2/186; Mümin Sûresi, 40/60.

⁵ Bkz.: Neml Sûresi, 27/62; Zümer Sûresi, 39/8.

Beliyye: Belâ, musibet.

Hafız: Koruyan, esirgeyen

Hâmi: Himâye eden, koruyan.

Havas: İleri gelenler, seçkinler.

Himâyet: Koruma, gözetme.

Huzuren: Huzuruna alarak, muhatap kabul ederek.

İbâd: Kullar.

İstimdat: Yardım isteme, medet dileme.

Kavlen: Sözlü olarak.

Kelimât-ı rabbâniye: Cenâb-ı Hakk'ın sözleri.

Medar: Dayanak noktası, sebep.

Müdebbir: İşleri düzenleyen, idare eden.

Rahîmiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her bir varlığa kendi hususiyetlerine göre ayrı ayrı tecelli eden merhameti.

Rahmâniyet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlığı kuşatan, engin mer-

hamet sahibi olması.

Şe'n: Gerek, lâzım, gerçek.

Tazarruât: Yakarışlar, yalvarmalar.

Teksir: Çoğalma, çok olma.

Vecih: Yön.

Vedûdiyet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlığı kuşatan, kusursuz, yüce şefkat sahibi olması.

Zîşuur masnû: Şuur sahibi varlık.

fiilen ihsas ettiği gibi bir nevi mükâleme-i rabbâniye hükmünde sayılan bir kısım sâdık ilhamlar¹ perdesinde ve mahsus ve bir mahlûka bakan has bir ve-
cihte, onun kabiliyetine göre, onun kalb telefonu, kavlen dahi kendi huzu-
runu ve vücûdunu ihsas etmesi, *şefkat-i ulûhiyetin ve rahmet-i rubûbiyetin*
zarurî ve vâcib bir muktezasıdır, diye anladı.

Sonra ilhamın şehâdetine baktı, gördü; nasıl ki güneşin –faraza– şuuru ve
hayatı olsaydı ve o hâlde ziyasındaki yedi rengi, yedi sıfatı olsaydı o cihette
ışığında bulunan şuâları ve cilveleri ile bir tarz konuşması bulunacaktı. Ve bu
vaziyette misalinin ve aksinin şeffaf şeylerde bulunması.. ve her ayna ve her
parlak şeyler ve cam parçaları ve kabarcıklar ve katreler, hatta şeffaf zerreler
ile her birinin kabiliyetine göre konuşması.. ve onların hâcâtına cevap verme-
si.. ve bütün onların güneşin vücûduna şehâdet etmesi.. ve hiçbir iş, bir işe
mâni olmaması.. ve bir konuşması, diğer konuşmaya müzahemet etmemesi,
bilmüşâhede görüleceği gibi; aynen öyle de ezel ve ebedin Zülcelâl Sultanı ve
bütün mevcudâtın Zülcemâl Hâlık-ı Zîşânı olan Şems-i Sermedî'nin mükâle-
mesi dahi, O'nun ilmi ve kudreti gibi küllî ve muhît olarak her şeyin kabiliyeti-
ne göre tecellî etmesi; hiçbir suâl, bir suâle.. bir iş, bir işe.. bir hitap, bir hitaba
mâni olmaması ve karıştırmaması bilbedahe anlaşılıyor. Ve bütün o cilveler,
o konuşmalar ve ilhamlar, birer birer ve beraber, bilittifak o Şems-i Ezelî'nin
huzuruna ve vücûb-u vücûduna ve vahdetine ve ehadiyetine delâlet ve şehâ-
det ettiklerini aynelyakîne yakın bir ilmelyakîn ile bildi.

İşte bu meraklı misafirin âlem-i gaybdan aldığı ders-i mârifetine kısa
bir işaret olarak, **Birinci Makam'ın On Dördüncü ve On Beşinci Mertebe-
lerinde:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الَّذِي دَلَّ عَلَىٰ وَجُوبِ وَجُودِهِ فِي
وَحْدَتِهِ: إِيْجْمَاعُ جَمِيعِ الْوَحْيَاتِ الْحَقَّةِ الْمُضْمِنَةِ لِلتَّنَزُّلَاتِ الْإِلَهِيَّةِ، وَلِلْمُكَالَاتِ
السُّبْحَانِيَّةِ، وَلِلتَّعَرُّفَاتِ الرَّبَّانِيَّةِ، وَلِلْمُقَابَلَاتِ الرَّحْمَنِيَّةِ عِنْدَ مُنَاجَاةِ عِبَادِهِ، وَلِلإِسْعَارَاتِ

¹ Bkz.: Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 3/267; İbni Hibbân, *Sahih* 13/407, 408.

Âlem-i gayb: Görünmeyen âlem, duyu organları ile kavranılamayanları ihtiva eden âlem.

Aynelyakîn: Gözle görülüp edinilen bilgi.

Bilbedâhe: Açıkça, besbelli.

Bilittifak: İttifakla.

Bilmüşâhede: Bizzat görerek.

Ders-i mârifet: Kalb ve vicdan kültürü dersi.

Ehadiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığa özel, ayrı şekilde tecelli eden

birliği.

Hâcât: İhtiyaçlar.

İhsas: Hissettirme, gösterme.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek, delillere dayanarak elde edilen bilgi.

Küllî: Genel, bütünü içine alan, kapsamlı.

Muhit: Şümüllü, kapsamlı.

Müzâhamet: Sıkışıklık, karışıklık.

Şems-i Sermedî: Bütün ışıkların kaynağı, batmayan, kaybolmayan, güneşler güneşi Hz. Allah.

Şuâ: Işın.

Vâcib: Gerekli, kesin.

Vücûb-u vücûd: Cenâb-ı Hakk'ın varlığının kendinden ve kesin olması.

Zülcelâl Sultan: Ulu, Yüce Sultan.

Zülcemal Hâlık-ı Zîşân: Güzeller Güzeli, Yüce Yaratıcı.

الصَّمَدَانِيَّةِ لَوْجُودِهِ لِمَخْلُوقَاتِهِ. وَكَذَا دَلَّ عَلَى وُجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: **إِتِّفَاقُ الْإِلَهَامَاتِ الصَّادِقَةِ الْمُتَضَمِّنَةِ لِلتَّوَدُّدَاتِ الْإِلَهِيَّةِ، وَلِلْإِجَابَاتِ الرَّحْمَنِيَّةِ لِدَعَوَاتِ مَخْلُوقَاتِهِ، وَلِلْإِمْدَادَاتِ الرَّبَّانِيَّةِ لِمُسْتَعَانَاتِ عِبَادِهِ، وَلِلْإِحْسَاسَاتِ السُّبْحَانِيَّةِ لَوْجُودِهِ لِمُضْنُوعَاتِهِ.**

denilmiştir.

Sonra o dünya seyyahı kendi aklına dedi ki: “Madem bu kâinatın mevcudâtıyla Mâlik’imi ve Hâlık’ımı arıyorum; elbette her şeyden evvel bu mevcudâtın en meşhuru.. ve a’dâsının tasdikiyle dahi en mükemmeli.. ve en büyük kumandanı.. ve en namdar hâkimi.. ve sözce en yükseği.. ve akılca en parlağı.. ve on dört asrı fazileti ile ve Kur’ân’ı ile ışıklandıran **Muhammed Arabî** (aleyhihsalâtu vesselâm)’ı ziyaret etmek ve aradığımı O’ndan sormak için Asr-ı Saadet’e beraber gitmeliyiz.” diyerek, aklıyla beraber o asra girdi, gördü ki:

O asır, hakikaten o Zât ile (aleyhihsalâtü vesselâm) bir saadet-i beşeriye asrı olmuş. Çünkü en bedevî, en ümmî bir kavmi, getirdiği nur vasıtasıyla, kısaca bir zamanda dünyaya üstad ve hâkim eylemiş.

Hem kendi aklına dedi: “Biz, en evvel bu fevkalâde Zât’ın (aleyhihsalâtü vesselâm) bir derece kıymetini ve sözlerinin hakkaniyetini ve ihbârâtının doğruluğunu bilmeliyiz. Sonra Hâlık’ımızı ondan sormalıyız.” diyerek taharriye başladı. Bulduğu hadsiz kat’î delillerden burada yalnız “dokuz külliyeti”ne birer kısa işaret edilecek:

Birincisi: Bu Zât’ta (aleyhihsalâtü vesselâm) –hatta düşmanlarının tasdiki ile dahi¹– bütün güzel huyların ve hasletlerin bulunması.² ve

¹ Meselâ Mukavvîs^{*1}, Huyey İbni Ahtab^{*2}, Ebûcehil^{*3} ve Abdullah İbni Süriyâ^{*4} gibi kimseler.

^{*1} Bkz.: Vâkıdî, *Kitâbü’l-meğâzî* 3/964-967; Ebû Nuaym, *Delâilü’n-nübüvve* s.85-89; İbni Hacer, *isâbe* 6/377.

^{*2} Bkz.: İbni Hişâm, *Sîratü’n-nebeviyye* 3/52; Ebû Nuaym, *Delâilü’n-nübüvve* s.77-78; İbni Kesîr, *Bidâye* 3/212.

^{*3} Bkz.: İbni Ebi Şeybe, *Musannef* 7/255.

^{*4} Bkz.: İbni Sa’d, *et-Tabakâtü’l-kübrâ* 1/164; İbnü’l-Cevzî, *Sıfatü’s-safve* 1/88.

² Bkz.: Ahzâb Sûresi, 33/21; Kalem Sûresi, 68/4; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 2/381; Muvatta, *Hüsnu’l-huluk* 8.

A’dâ: Düşman.

Asr-ı Saadet: Peygamber Efendimiz (s.a.s.) ile şereflenen kutlu asır.

Bedevî: Çölde yaşayan, göçebe.

Hakkaniyet: Doğruluk, gerçeklik.

Haslet: Tabiat, huy, mizaç.

İhbârât: Getirilen haberler, bilgiler.

Mâlik: Her şeyin sahibi, Hz. Allah.

Saadet-i beşeriye: İnsanı mutluluk.

Taharri: Arama, araştırma.

Ümmî: Herhangi bir eğitim almamış, okuma yazma bilmeyen.

2 *وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَىٰ* *âyetlerinin sarâhatiyle, bir parmağının işaretiyle kamer iki parça olması..³ ve bir avucu ile a'dâsının ordusuna attığı az bir toprak, umum o ordunun gözlerine girmesiyle kaçmaları..⁴ ve susuz kalmış kendi ordusuna, beş parmağından kevser gibi akan suyu kifâyet derecesinde içirmesi⁵ gibi –nakl-i kat'î ile ve bir kısmı tevâtür ile– yüzer mu'cizâtın O'nun elinde zâhir olmasıdır. Bu mu'cizâtın üç yüzden ziyade bir kısmı, On Dokuzuncu Mektup olan Mu'cizât-ı Ahmediye (aleyhissalâtü vesselâm) nâmındaki harika ve kerametli bir risalede kat'î delilleriyle beraber beyan edildiğinden, onları ona havale ederek dedi ki:*

“Bu kadar ahlâk-ı hasene ve kemâlâtla beraber, bu kadar mu'cizât-ı bâhiresi bulunan bir Zât (aleyhissalâtü vesselâm), elbette en doğru sözlüdür. Ahlâksızların işi olan hileye, yalana, yanlış tenezzül etmesi kabil değil.”

İkincisi: *Elinde bu kâinat sahibinin bir fermanı bulunması.. ve o fermanı her asırda üç yüz milyondan ziyade insanların kabul ve tasdik etmesi.. ve o ferman olan Kur'ân-ı Azîmüşşân'ın, yedi vecihle harika olmasıdır. Ve bu Kur'ân'ın kırk vecihle mu'cize olduğu ve kâinat Hâlıkı'nın sözü bulunduğu, kuvvetli delilleriyle beraber Yirmi Beşinci Söz ve Mu'cizât-ı Kur'âniye nâmlarındaki Risale-i Nur'un bir güneşi olan meşhur bir risalede tafsilen beyan edildiğinden onu, ona havale ederek dedi:*

“Böyle ayn-ı hak ve hakikat bir fermanın tercümanı ve tebliğ edicisi bir Zât'ta (aleyhissalâtü vesselâm) fermana cinâyet ve ferman sahibine hıyanet hükmünde olan yalan olamaz ve bulunamaz.”

1 “...Ay bölündü.” (Kamer Sûresi, 54/1).

2 “(Ey Resûlüm) Attığın vakit sen atmadın, lâkin Allah attı.” (Enfâl Sûresi, 8/17).

3 Buhârî, Menâkıb 27, Menâkıbü'l-ensâr 36, Tefsîru sûre (54) 1; Müslim, Münâfikîn 43-48.

4 Bu hâdiseler hem Bedir'd^{*1} hem de Huneyn'd^{*2} vuku bulmuştur.

^{*1} Bkz.: Ahmed İbni Hanbel, Müsned 1/303, 368; İbni Sa'd, et-Tabakâtü'l-kübrâ 2/155; İbni Hibbân, Sahîh 14/430.

^{*2} Bkz.: Müslim, Cihâd 81; Dârimî, Siyer 16; İbni Ebî Şeybe, Musannef 7/399.

5 Bkz.: Buhârî, Vudû 32, Menâkıb 25; Müslim, Fezâil 5-7.

Ahlâk-ı hasene: Güzel, ideal ahlâk.

Ayn-ı hak ve hakikat: Gerçeğin ta kendisi.

Kamer: Ay.

Kemâlât: Güzellikler, faziletler, erdemler.

Kifâyet: Yeterlilik, yetecek kadar.

Kur'ân-ı Azîmüşşân: Şânı yüce Kur'ân-ı Kerim.

Mu'cizât-ı bâhire: Apaçık mu'cizeler.

Nakl-i kat'î: Doğruluğu kesin nakil, rivâyet.

Sarahat: Açıklık, açık anlam.

Tevâtür: Yalanda ittîfâk etmeleri mümkün olmayan birçok kişinin naklettiği kesin haber, bilgi.

Üçüncüsü: O Zât (*aleyhissalâtü vesselâm*), öyle bir şeriat ve bir İslâmiyet ve bir ubûdiyet ve bir dua ve bir davet ve bir iman ile meydana çıkmış ki; onların ne misli var ve ne de olur. Ve onlardan daha mükemmel, ne bulunmuş ve ne de bulunur. Çünkü ümmî¹ bir Zât'ta (*aleyhissalâtü vesselâm*) zuhur eden o şeriat, on dört asrı ve nev-i beşerin humsunu, âdilâne ve hakkaniyet üzere ve müdakkikâne hadsiz kanunlarıyla idare etmesi emsal kabul etmez.

• Hem ümmî bir Zât'ın (*aleyhissalâtü vesselâm*) ef'âl ve akvâl ve ahvâlinden çıkan İslâmiyet, her asırda üç yüz milyon insanın rehberi ve mercii.. ve akıllarının muallimi ve mürşidi.. ve kalblerinin münevvi ve musaffisi.. ve nefislerinin mürebbîsi ve müzekkisi.. ve ruhlarının medar-ı inkişafı ve maden-i terakkiyatı olması cihetiyle misli olamaz ve olamamış.

• Hem dininde bulunan bütün ibadâtın bütün envâında en ileri olması.. ve herkesten ziyade takvada bulunması.. ve Allah'tan korkması.. ve fevkalâde dâimî mücahedât ve dağdağalar içinde tamtamına ubûdiyetin en ince esrarına kadar mûraat etmesi.. ve hiç kimseyi taklit etmeyerek ve tam manasıyla ve mübtediyâne, fakat en mükemmel olarak hem ibtidâ ve intihâyı birleştirerek yapması, elbette misli görülmez ve görülmemiş.

• Hem binler dua ve münâcâtlarından Cevşenü'l-Kebîr ile öyle bir mârifet-i rabbâniye ile öyle bir derecede Rabb'ini tavsif ediyor ki; o zamandan beri gelen ehl-i mârifet ve ehl-i velâyet, telâhuk-u efkâr ile beraber, ne o mertebe-i mârifete ve ne de o derece-i tavsife yetişememeleri gösteriyor ki; duada dahi O'nun misli yoktur. Risale-i Münâcât'ın başında Cevşenü'l-Kebîr'in doksan dokuz fıkrasından bir fıkrasının kısacık bir meâlinin beyan edildiği yere bakan adam, "Cevşen'in dahi misli yoktur!" diyecek.

¹ Bkz.: A'râf Sûresi, 7/157; Ankebût Sûresi, 29/48.

Âdilâne: Âdilce, âdaletli bir şekilde.

Dağdağa: Sıkıntı, gürültü.

Derece-i tavsif: Anlatım seviyesi.

Ef'âl, akvâl ve ahval: Fiiller, sözler ve hâller.

Ehl-i mârifet: Allah'ı sıfat, isim ve fiilleriyle bilen kimseler.

Ehl-i velâyet: Tam bir iman ve takva ile Allah'a kul olanlar, Allah dostları.

Envâ: Türler, çeşitler.

Hum: Beşte bir.

İbadât: İbadetler.

İbtida ve intiha: Başlangıç ve son.

Maden-i terakkiyât: Bütün terakilerin, yükselmelerin kaynağı.

Mârifet-i rabbâniye: Allah'ı sıfat, isim ve fiilleriyle tanımak, bilmek. Kalb ve vicdan kültürü.

Medâr-ı inkişaf: Gelişme, ilerleme vesilesi.

Merci: Başvurulan yer, kaynak.

Muallim: Öğretmen.

Musaffi: Safılaştırma, arı-duru hâle getiren.

Mübtediyâne: İlk olarak, yeni başlar bir tarzda.

Mücahedât: Mücahedeler, çabalar, gayretler.

Müdakkikâne: Dikkatli bir şekilde, titizlikle.

Münâcât: Yakarış, sessizce, içten içe dua etme.

Münevvir: Aydınlatan, nurlandıran.

Mûraat etmek: Uymak, riâyet etmek.

Mürebbî: Terbiye eden, yetiştiren, eğiten.

Mürşid: Rehber.

Müzekki: Temizleyen, kirlerden arındıran..

Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Şeriat: Dinî hüküm ve kurallar.

Telâhuk-u efkâr: Fikirlerin birbirine eklenmesi, fikir birikimi.

Ubûdiyet: Kulluk.

• Hem tebliğ-i risalette ve nâsı, hakka davette o derece metânet ve sebat ve cesaret göstermiş ki; büyük devletler ve büyük dinler, hatta kavim ve kabilesi ve amcası O'na şiddetli adâvet ettikleri hâlde; zerre miktar bir eser-i tereddüt, bir telâş, bir korkaklık göstermemesi.. ve tek başıyla bütün dünyaya meydan okuması ve başa da çıkarması.. ve İslâmiyet'i dünyanın başına geçirmesi isbat eder ki, tebliğ ve davette dahi misli olmamış ve olamaz.

• Hem imanda öyle fevkalâde bir kuvvet ve harika bir yakîn ve mu'cizâne bir inkişaf ve cihanı ışıklandıran bir ulvî itikat taşımış ki, o zamanın hükümrânı olan bütün efkâr ve akîdeleri ve hükemânın hikmetleri ve ruhânî reislerin ilimleri O'na muâriz ve muhalif ve münkir oldukları hâlde; O'nun ne yakînine, ne itikadına, ne itimadına, ne itmînânına hiçbir şüphe, hiçbir tereddüt, hiçbir zaaf, hiçbir vesvese vermemesi.. ve mânevîyâtta ve merâtib-i imaniyede terakki eden başta sahabeler ve bütün ehl-i velâyet, O'nun her vakit mertebe-i imanından feyz almaları ve O'nu en yüksek derecede bulmaları bilbedahe gösterir ki, imanı dahi emsalsizdir.

İşte böyle emsalsiz bir şeriat ve misilsiz bir İslâmiyet ve harika bir ubûdiyet ve fevkalâde bir dua ve cihan-pesendâne bir davet ve mu'cizâne bir iman sahibinde, elbette hiçbir cihetle yalan olamaz ve aldatmaz, diye anladı ve akli dahi tasdik etti.

Dördüncüsü: Enbiyaların (*aleyhimüsselâm*) icmâî, nasıl ki vücûd ve vahdâniyet-i ilâhiyeye gayet kuvvetli bir delildir; öyle de bu Zât'ın (*aleyhissalâtü vesselâm*) doğruluğuna ve risaletine gayet sağlam bir şehâdetir. Çünkü enbiya (*aleyhimüsselâm*)'ın doğruluklarına ve peygamber olmalarına medar olan ne kadar kudsi sıfatlar ve mu'cizeler ve vazifeler varsa, O Zât'ta (*aleyhissalâtü vesselâm*) en ileride olduğu tarihçe musaddaktır. Demek onlar, nasıl ki lisan-ı kâl ile Tevrat, İncil, Zebur ve suhuflarında bu Zât'ın (*aleyhissalâtü vesselâm*) geleceğini haber verip insanlara beşaret vermişler ki; kütüb-ü mukaddesenin o beşaretli

Adâvet: Düşmanlık.

Beşaret vermek: Müjdelemek.

Bilbedâhe: Açıkça, besbelli.

Cihan-pesendâne: Bütün dünyanın beğeneceği, takdir edeceği bir tarzda.

Feyz almak: Bereket, lütf almak, mânen istifade etmek.

Hükemâ: Bilginler, filozoflar.

İcmâ: Bir meselede oluşan ittifak, oy birliği.

İtikad: İnanç, iman.

İtmînân: Kararlılık, iç huzuru.

Kütüb-ü mukaddese: Kutsal kitaplar.

Lisan-ı kâl: Sesli, sözlü ifade, anlatma.

Medar: Dayanak noktası, sebep.

Merâtib-i imaniye: İman dereceleri.

Metanet: Kararlılık, dayanıklılık, sağlam duruş.

Mu'cizâne: Mu'cizeli bir şekilde.

Muâriz: Karşı gelen, muhalif.

Musaddak: Tasdik edilmiş, kabul edilmiş.

Münkir: İnkâr eden, inanmayan.

Nâs: İnsanlar.

Risalet: Peygamberlik, elçilik.

Suhuf: Sayfalar. Bazı peygamberlere (a.s.) gönderilen sahifeler.

Tebliğ-i risalet: Peygamberliği, Allah'ın mesajını bildirmek.

Ulvî: Yüce.

Vücûd ve vahdâniyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın varlığı ve birliği.

Yakîn: Kuvvetli, tam iman. Bir şeye aksine ihtimal vermeyecek şekilde inanma.

işârâtından yirmiden fazla ve pek zâhir bir kısmı, On Dokuzuncu Mektup'ta güzelce beyan ve isbat edilmiş. Öyle de lisan-ı hâllerile, yani nübüvvetleriyle ve mu'cizeleriyle kendi mesleklerinde ve vazifelerinde en ileri ve en mükemmel olan bu Zât'ı tasdik edip dâvâsını imza ediyorlar.. ve lisan-ı kâl ve icmâ ile vahdâniyete delâlet ettikleri gibi, lisan-ı hâl ile ve ittifak ile de bu Zât'ın sâdıkıyetine şehâdet ediyorlar, diye anladı.

Beşincisi: Bu Zât'ın düsturlarıyla ve terbiyesi ve tebaiyetiyle ve arkasından gitmeleriyle hakka, hakikate, kemâlâta, kerâmâta, keşfiyâta, müşâhedâta yetişen binlerce evliya, vahdâniyete delâlet ettikleri gibi; üstadları olan bu Zât'ın, sâdıkıyetine ve risaletine icmâ ve ittifakla şehâdet ediyorlar. Ve âlem-i gaybdan verdiği haberlerin bir kısmını, nur-u velâyetle müşâhede etmeleri.. ve umumunu, nur-u iman ile ya ilmelyakîn veya aynelyakîn veya hakkalyakîn suretinde itikat ve tasdik etmeleri, üstadları olan bu Zât'ın, derece-i hakkaniyet ve sâdıkıyetini güneş gibi gösterdiğini gördü.

Altıncısı: Bu Zât'ın ümmîliğiyle beraber getirdiği hakâik-i kudsiye ve ihtirâ ettiği ulûm-u âliye ve keşfettiği mârifet-i ilâhiyenin dersiyle ve tâlimiyle, mertebe-i ilmiyede en yüksek makama yetişen milyonlar asfiya-yı müdakkikîn ve siddîkîn-i muhakkikîn ve dâhi hükemâ-yı müminîn, bu Zât'ın üssü'l-esas dâvâsı olan vahdâniyeti kuvvetli burhanlarıyla bilittifak isbat ve tasdik ettikleri gibi; bu Muallim-i Ekber'in ve bu Üstad-ı Âzam'ın hakkaniyetine ve

Âlem-i gayb: Görünmeyen âlem, duyu organları ile kavranılamayanları ihtiva eden âlem.

Asfiya-yı müdakkikîn: İncelemelerini derinlemesine ve alabildiğince hassasiyetle yapan, ilim ve takvalarıyla peygamberlere vâris olabilen kişiler.

Aynelyakîn: Gözle görülüp edinilen bilgi.

Bilittifak: İttifakla, fikir birliği ile.

Burhan: Delil.

Derece-i hakkaniyet: Doğruluk, haklılık derecesi.

Evliyâ: Veliler, Allah dostları.

Hakâik-i kudsiye: Mukaddes, yüce hakikatlar.

Hakkalyakîn: Meselenin hakikatine, özüne ulaşarak, yaşanarak edinilen bilgi.

Hükemâ-yı müminîn: Mümin bilginler, filozoflar.

İhtirâ: Önceden var olmayan bir şey ortaya koyma, icat etme.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek, delillere dayanarak elde edilen bilgi.

İşârât: İşaretler.

Kemâlât: Güzellikler, faziletler, yücelikler.

Kerâmât: Kerametler.

Keşfiyât: Keşifler. Tas: Kalb ve ruh gözüyle, basiretle esyanın perde ötesine nüfuz ederek vakıf olunan bilgiler.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, davranışların ifade ettiği anlam.

Mârifet-i ilâhiye: Allah'ı sıfat, isim ve fiilleriyle tanımak, bilmek. Kalb ve vicdan kültürü.

Mertebe-i ilmiye: İlim seviyesi.

Muallim-i Ekber: En büyük öğretmen.

Müşâhedât: Müşâhedeler. Tas.: Kalb ve ruh gözüyle görülüp, elde edilen bilgiler.

Müşâhede etmek: Kalb ve ruh gözüyle görmek, şahit olmak.

Nur-u iman: İmanın insana kazandırdığı ışık, basiret.

Nur-u velâyet: Allah'a yakın olmanın insana kazandırdığı nur, basiret.

Nübüvvet: Peygamberlik.

Sâdıkıyet: Sâdık olma, doğruluk.

Siddîkîn-i muhakkikîn: Sürekli hakikatin peşinde, kılı kırk yarar-casına araştıran; Cenâb-ı Hakk'tan geleni de tereddütsüz hemen kabul eden seçkin, Allah dostları.

Tâlim etmek: Öğretmek.

Tebaiyet: Uyuma, tâbi olma.

Ulûm-u âliye: Yüksek ilimler.

Ümmîlik: Herhangi bir eğitim almamış olmak, okuma yazma bilmemek.

Üssü'l-esas: Ana esas, temel.

Üstâd-ı Âzam: En yüce üstâd, rehber.

sözlerinin hakikat olduğuna ittifak ile şehâdetleri, gündüz gibi bir hüccet-i risaleti ve sâdıkiyetidir. Meselâ Risale-i Nur, yüz parçasıyla bu Zât'ın sadâkatinin birtek burhanıdır.

Yedincisi: Âl ve ashab nâmında ve nev-i beşerin enbiyadan sonra ferâset ve dirâyet ve kemâlâtla en meşhuru ve en muhterem ve en namdarı ve en dindar ve keskin nazarlı tâife-i azîmesi, kemâl-i merak ile ve gayet dikkat ve nihâyet ciddiyetle bu Zât'ın bütün gizli ve âşikâr hâllerini ve fikirlerini ve vaziyetlerini taharri ve teftiş ve tedkik etmeleri neticesinde bu Zât'ın, dünyada en sâdık ve en yüksek ve en haklı ve hakikatli olduğuna ittifak ile ve icmâ ile sarsılmaz tasdikleri ve kuvvetli imanları, güneşin zıyasına delâlet eden gündüz gibi bir delildir, diye anladı.

Sekizincisi: Bu kâinat, nasıl ki kendini îcad ve idare ve tertip eden ve tasvir ve takdir ve tedbir ile bir saray gibi, bir kitap gibi, bir sergi gibi, bir temâşâgâh gibi tasarruf eden Sâni'ine ve Kâtib'ine ve Nakkâş'ına delâlet eder. Öyle de kâinatın hilkatindeki makâsıd-ı ilâhiyeyi bilecek ve bildirecek.. ve tahavvülâtındaki rabbânî hikmetlerini talim edecek.. ve vazifedârâne harekâtındaki neticeleri ders verecek.. ve mahiyetindeki kıymetini ve içindeki mevcudâtın kemâlâtını ilân edecek.. ve o kitab-ı kebîrin manalarını ifade edecek bir yüksek dellâl, bir doğru keşşaf, bir muhakkik üstad, bir sâdık muallim istediği ve iktiza ettiği ve her hâlde bulunmasına delâlet ettiği cihetiyle; elbette bu vazifeleri herkesten ziyade yapan bu Zât'ın hakkaniyetine ve bu kâinat Hâlıkı'nın en yüksek ve sâdık bir memuru olduğuna şehâdet ettiğini bildi.

Dokuzuncusu: Madem bu sanatlı ve hikmetli masnûâtıyla kendi hünleriyle ve sanatkârlığının kemâlâtını teşhir etmek.. ve bu süslü, zinetli, nihâyetsiz

Âl: Hz. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) kızı Hz. Fâtıma ve damadı Hz. Ali vasıtasıyla devam eden mübarek soyu (r.anhum).

Ashab: Hz. Peygamber Efendimiz (s.a.s.) ile aynı zaman ve zeminde beraber olup O'na iman etme bahtıyarlığına ermiş seçkin, talihli kimseler (r.anhum).

Delâlet etmek: Göstermek, isbat etmek.

Dellâl: Bir şeyi delilleriyle gösteren, ilan eden, tellâl.

Dirâyet: İncelikleri kavrama, kuvvetli zekâ.

Ferâset: Bir şeyi çabuk sezme yeteneği, keskin ve hızlı idrak kabiliyeti.

Hâlık: Yaradan, Yaratıcı.

Hilkat: Yaratılış.

Hüccet-i risalet ve sâdıkiyet: Peygamberliğinin ve doğruluğunun delili.

İktiza etmek: Gerekten, icap ettirmek.

Kemâl-i merak: Son derece, büyük bir merak.

Keşşaf: Keşfeden, bulup ortaya çıkaran.

Kitab-ı kebîr: Büyük kitap, kâinat kitabı.

Makâsıd-ı ilâhiye: İlâhî maksatlar, gayeler.

Masnûât: Her biri bir sanat eseri olan varlıklar. Allah'ın yarattığı her şey.

Muhakkik: Sürekli hakikatin peşinde, kılı kırk yararcasına araştıran kimse.

Nakkâş: İşleyen, nakşeden.

Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Rabbânî: Rabb'e ait, ilâhî.

Sâni': Sanatlı, estetik ölçülerle yapan, Yüce Yaradan.

Taharri: Arama, araştırma.

Tahavvülât: Değişimler.

Tâife-i azime: Büyük bölüm, kısim.

Takdir: Belirli bir ölçü, program, çerçeve koyma; kader tayin etme.

Tasvir: Suret, şekil verme.

Tedbir: İdare etme, düzenleme.

Temâşâgâh: Gezinti yeri, gezilecek yer.

Vazifedârâne: Vazifeli, görevli bir şekilde.

mahlûkatıyla kendini tanıttırmak ve sevdirmek.. ve bu lezzetli ve kıymetli hesapsız nimetleriyle kendine teşekkür ve hamdettirmek.. ve bu şefkatli ve himâyetli umumî terbiye ve iâşe ile hatta ağızların en ince zevklerini ve iştiha-ların her nev'ini tatmin edecek bir surette ihzâr edilen rabbânî it'amlar ve ziyafetler ile kendi rubûbiyetine karşı minnetdârâne ve müteşekkîrâne ve perestîşkârâne ibadet ettirmek.. ve mevsimlerin tebdili ve gece gündüzün tahvili ve ihtilâfı gibi azametli ve haşmetli tasarrufât ve icraat ve dehşetli ve hikmetli faaliyet ve hallâkiyet ile kendi ulûhiyetini izhar ederek, o ulûhiyetine karşı iman ve teslim ve inkıyad ve itaat ettirmek.. ve her vakit iyiliği ve iyileri himâye, fenalığı ve fenaları izale ve semâvî tokatlar ile zâlimleri ve yalancıları imha etmek cihetiyle, hakkaniyet ve adaletini göstermek isteyen perde arkasında birisi var...

Elbette ve her hâlde, o gaybî Zât'ın yanında en sevgili mahlûku ve en doğru abdi ve O'nun mezkûr maksatlarına tam hizmet ederek, hilkat-i kâinatın tılsımını ve muammasını hall ve keşfeden ve daima o Hâlık'ının nâmına hareket eden ve O'ndan istimdat eden ve muvaffakiyet isteyen ve O'nun tarafından imdada ve tufike mazhar olan ve Muhammed Kureyşî denilen bu Zât olacak.

Hem aklına dedi: “Madem bu mezkûr dokuz hakikatler bu Zât'ın sıdkına şehâdet ederler; *elbette bu âdem, benîâdemin medar-ı şerefi ve bu âlemin medar-ı iftiharıdır ve O'na, “fahr-i âlem” ve “şeref-i benîâdem” denilmesi pek lâyıktır. Ve O'nun elinde bulunan ferman-ı Rahmân olan Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın haşmet-i saltanat-ı mâneviyesinin nısf-ı arzı istilâsı ve*

Abd: Kul.

Âdem: İnsan.

Azamet: Büyüklük.

Benîâdem: İnsanoğlu.

Fahr-i âlem: Âlemin övünç kaynağı.

Ferman-ı Rahmân: Allah'ın buyruğu.

Gaybî: Görünmeyen.

Hallâkiyet: Yaratıcılık.

Haşmet: Yücelik, ihtişam.

Haşmet-i saltanat-ı mâneviye: Mânevî hakimiyetinin ihtişamı, yüceliği.

Hilkat-i kâinat: Kâinatın yaratılışı.

Himâyet: Koruma, gözetme.

İhtilâf: Birbirinin ardınca gelme.

İhzâr: Hazırlama, hazır hale getirme.

İnkıyad: Boyun eğme, söz dinleme.

İstimdat: Medet dileme, yardım isteme.

İt'am: Yedirme, besleme.

İzâle: Giderme, yok etme.

İzhar etmek: Göstermek.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan âciz bırakan Kur'ân-ı Kerim.

Medar-ı iftihar: Övünç kaynağı.

Medar-ı şeref: Şeref kaynağı.

Mezkûr: Geçen, zikredilen.

Minnettârâne: Minnet duygusu ile iki bûklüm bir şekilde.

Muamma: Özü, mahiyeti hemen anlaşılamayan derin sır.

Müteşekkîrâne: Şükreder bir tarzda.

Nısf-ı arz: Yeryüzünün yarısı.

Perestîşkârâne: Tapınır, ibadet eder bir tarzda.

Rubûbiyet: Allah'ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesi.

Sıdk: Doğruluk, dürüstlük, samimiyet.

Şeref-i benîâdem: İnsanlığın iftihar tablosu.

Tebdil / tahvil: Değiştirme.

Tevfik: İlâhî yardım.

Tılsım: Şifre, sır.

Ulûhiyet: İlah olma. Allah'ın kâinatı mutlak hâkimiyeti, her varlığı kendine itaat ettirmesi.

şahsî kemâlâtı ve yüksek hasletleri gösteriyor ki; bu âlemde en mühim Zât budur; Hâlık'ımız hakkında en mühim söz, O'nundur.

İşte gel, bak! Bu harika Zât'ın yüzer zâhir ve bâhir kat'î mu'cizelerinin kuvvetine ve dinindeki binler âlî ve esaslı hakikatlerine istinaden; bütün dâvâlarının esası ve bütün hayatının gayesi, Vâcibü'l-vücûd'un vücûduna ve vahdetine ve sıfâtına ve esmâsına delâlet ve şehâdet.. ve o Vâcibü'l-vücûd'u isbat ve ilân ve ilâm etmektir.

Demek, bu kâinatın mânevî güneşi ve Hâlık'ımızın en parlak bir burhanı bu Habibullah denilen Zât'tır ki, O'nun şehâdetini teyid ve tasdik ve imza eden aldanmaz ve aldatmaz üç büyük icmâ var:

Birincisi: “Eğer perde-i gayb açılrsa yakînî ziyadeleşmeyecek.”¹ diyen İmam Ali (*radıyallâhu anhu*) ve yerde iken Arş-ı Âzam'ı ve İsrâfil'in azamet-i heykelini temâşâ eden Gavs-ı Âzam² (*kuddise sırruhı*) gibi keskin nazar ve gayb-bîn gözleri bulunan binler aktâb ve evliya-yı azîmeyi câmî ve “Âl-i Muhammed” nâmıyla şöretşiâr-ı âlem olan cemaat-i nurâniyenin icmâ ile tasdikleridir.

İkincisi: Bedevî bir kavim ve ümmî bir muhitte hayat-ı içtimaiyeden ve efkâr-ı siyasiyeden hâlî.. ve kitapsız ve fetret asrının karanlıklarında bulunan.. ve pek az bir zamanda en medenî ve malûmatlı ve hayat-ı içtimaiyede ve siyasiyede en ileri olan milletlere ve hükûmetlere üstad ve rehber ve diplomat

¹ Bkz.: Sübkî, *Tabakâtü's-Şâfiyyeti'l-kübrâ* 6/61; Aliyyülkârî, *Masnû* s.149; Sindî, *Hâşiye* 8/96.

² Bkz.: Gümüşhânevi, *Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzili)* s.561.

Aktab: Kutublar. En büyük velayet makamına ermiş büyük veliler.

Âl-i Muhammed: Hz. Peygamber Efendimizin (s.a.s.) mübarek soyu.

Âlî: Yüce.

Arş-ı Âzam: Yüce arş, Cenâb-ı Hakk'ın hakimiyetinin tecelli yeri.

Azamet-i heykel: Büyük, muhteşem duruş.

Bâhir: Aşikâr, besbelli.

Bedevî: Çölde yaşayan, göçebe.

Burhan: Delil.

Câmî: İçine alan, kapsayan.

Cemaat-i nurâniye: Nurlu, pırl pırl topluluk.

Efkâr-ı siyasiye: Siyasi fikirler, ce-ryanlar.

Evliyâ-yı azîme: Büyük veliler.

Fetret: İki peygamber devri ara-

sında kalan, vahyin kesildiği dönem, zaman dilimi.

Gavs-ı Âzam: “En büyük veli” anlamında Hz. Abdulkadir Geylânî'nin lâkâbı (k.s.).

Gayb-bîn: Gaybı gören, herkesin bilemediği şeyleri bilen, haber veren.

Habibullah: “Allah'ın en çok sevdiği kul” anlamında Hz. Peygamber Efendimiz'e (s.a.s.) ait bir sıfat.

Hâlî: Uzak, boş.

Haslet: Tabiat, huy, mizaç.

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.

İcmâ: İttifak.

İlâm etmek: Bildirmek.

Perde-i gayb: Gayba ait gerçeklerin, hâdiselerin üzerini örten perde.

Sıfât ve esmâ: Sıfatlar ve isimler.

Şahsî kemâlât: Şahsî faziletler, erdemler.

Şöhretşiâr-ı âlem: Âlemce tanınan, herkesçe bilinen.

Temâşâ etmek: Bakmak, seyretmek.

Ümmî: Herhangi bir eğitim almamış, okuma yazma bilmeyen.

Vacibü'l-vücûd: Varlığı kendinden ve kesin olan Hz. Allah (c.c.).

Vahdet: Allah'ın birliği.

Vücûd: Allah'ın varlığı.

Yakîn: Kuvvetli, tam iman.

Zâhir: Açık, görünür.

ve hâkim-i âdil olarak şarktan garba kadar cihan-pesendâne idare eden.. ve “*sahabe*” nâmıyla dünyada namdar olan cemaat-i meşhurenin ittifakla can ve mallarını, peder ve aşiretlerini feda ettiren bir kuvvetli imanla tasdikleridir.

Üçüncüsü: Her asırda binlerle efradı bulunan ve her fende dâhiyâne ile-ri giden ve muhtelif mesleklerde çalışan, ümmetinde yetişen *hadsiz muhak-ik ve mütebahhir ulemâsının cemaat-i uzmâsının* tevâfukla ve ilmelyakîn derecesinde tasdikleridir.

Demek bu Zât'ın vahdâniyete şehâdeti şahsî ve cüz'î değil; belki, umumî ve küllî sarsılmaz ve bütün şeytanlar toplansa, karşısına hiçbir cihetle çıkamaz bir şehâdetir, diye hükmetti.

İşte Asr-ı Saadet'te aklıyla beraber seyahat eden dünya misafiri ve ha-yat yolcusunun o medrese-i nurâniyeden aldığı derse kısa bir işaret olarak, **Birinci Makam'ın On Altıncı Mertebesi'nde** böyle:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الُّوُجُودِ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الَّذِي دَلَّ عَلَىٰ وَجُوبِ وَجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: فَخَرُ الْعَالَمِ وَشَرَفُ نَوْعِ بَنِي آدَمَ بِعِظَمِ سُلْطَنَةِ قُرْآنِهِ، وَحِشْمَةِ وَسْعَةِ دِينِهِ، وَكَثْرَةِ كَمَالَاتِهِ، وَعُلُوِّيَّةِ أَخْلَاقِهِ، حَتَّىٰ بِتَصْدِيقِ أَعْدَائِهِ، وَكَذَا شَهِدَ وَبَرَّهَنَ بِقُوَّةِ مِثَالِ مُعْجَزَاتِهِ الظَّاهِرَاتِ الْبَاهِرَاتِ الْمُصَدِّقَةِ الْمُصَدِّقَةِ، وَبِقُوَّةِ الْآفِ حَقَائِقِ دِينِهِ السَّاطِعَةِ الْقَاطِعَةِ، بِإِجْمَاعِ آلِهِ ذَوِي الْأَنْوَارِ، وَبِاتِّفَاقِ أَصْحَابِهِ ذَوِي الْأَبْصَارِ، وَبِتَوَافُقِ مُحَقِّقِي أُمَّتِهِ ذَوِي الْبَرَاهِينِ وَالْبَصَائِرِ النَّوَّارَةِ.

denilmiştir.

Sonra bu dünyada hayatın gayesi ve hayatın hayatı iman olduğunu bilen bu yorulmaz ve tok olmaz yolcu, kendi kalbine dedi ki: “Aradığımız Zât'ın sözü ve kelâmı denilen, bu dünyada en meşhur ve en parlak ve en hâkim ve ona teslim olmayan herkese, her asırda meydan okuyan **Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan** nâmındaki kitaba müracaat edip o ne diyor, bilelim.” Fakat en evvel bu kitabın, bizim Hâlık'ımızın kitabı olduğunu isbat etmek lâzımdır, diye taharriye başladı.

Asr-ı Saadet: Peygamber Efendimiz (s.a.s.) ile şereflenen kutlu asır.

Cemaat-i uzmâ: Pek büyük topluluk, cemaat.

Cihan-pesendâne: Bütün dünyanın beğeneceği, takdir edeceği bir tarzda.

Cüz'î: Küçük, az.

Hâkim-i âdil: Adaletli hâkim.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek, delillere dayanarak elde edilen bilgi.

Küllî: Genel, bütün.

Medrese-i nurâniye: Nurlu, pırıl pırıl medrese, okul.

Muhakkik: Sürekli hakikatin peşinde, kılı kırk yararcasına araştı-

ran kimse.

Mütebahhir: Çok bilgili, engin bilgi sahibi.

Şark / garb: Doğu / batı.

Taharri: Arama, araştırma.

Tevâfuk: Aynı noktada birleşme, birbirine paralel olma.

Vahdâniyet: Allah'ın birliği.

Bu seyyah, bu zamanda bulunduğu münasebetiyle en evvel mânevî i'câz-ı Kur'âniye'nin lem'aları olan Risale-i Nur'a baktı ve onun yüz otuz risaleleri, âyât-ı Furkâniye'nin nükteleri ve ışıkları ve esaslı tefsirleri olduğunu gördü. Ve Risale-i Nur, bu kadar muannid ve mülhid bir asırda her tarafa hakâik-i Kur'âniye'yi mücâhidâne neşrettiği hâlde, karşısına kimse çıkmadığından isbat eder ki; onun üstadı ve menbaı ve mercii ve güneşi olan Kur'an, semâvîdir; beşer kelâmı değildir. Hatta Resâili'n-Nur'un yüzer hüccetlerinden birtek hüccet-i Kur'âniye'si olan Yirmi Beşinci Söz ile On Dokuzuncu Mektub'un âhiri, Kur'an'ın kırk vecihle mu'cize olduğunu öyle isbat etmiş ki; kim görmüşse değil tenkit ve itiraz etmek, belki isbatlarına hayran olmuş, takdir ederek çok senâ etmiş. Kur'an'ın vech-i i'câzını ve hak kelâmullah olduğunu isbat etmek cihetini Risale-i Nur'a havale ederek yalnız kısa bir işaretle büyüklüğünü gösteren birkaç noktaya dikkat etti:

Birinci Nokta: Nasıl ki Kur'an, bütün mu'cizâtıyla ve hakkaniyetine delil olan bütün hakâikiyle Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*)'ın bir mu'cizesidir; öyle de Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*) da bütün mu'cizâtıyla ve delâil-i nübüvvetiyle ve kemâlât-ı ilmiyesiyle Kur'an'ın bir mu'cizesidir ve Kur'an'ın kelâmullah olduğuna bir hüccet-i kâtiasıdır.

İkinci Nokta: Kur'an, bu dünyada öyle nurânî ve saadetli ve hakikatli bir surette bir tebdil-i hayat-ı içtimaiye ile beraber; insanların hem nefislerinde, hem kalblerinde, hem ruhlarında, hem akıllarında, hem hayat-ı şahsiyelerinde, hem hayat-ı içtimaiyelerinde, hem hayat-ı siyasiyelerinde öyle bir inkılâp yapmış ve idâme etmiş ve idare etmiş ki; on dört asır

Âhir: Son.

Âyât-ı furkâniye: Doğruyu, yanlış birbirinden tamamen ayıran Yüce Kur'an'ın âyetleri.

Delâil-i nübüvvet: Peygamberlik delilleri.

Hak kelâmullah: Allah'ın gerçek, doğru sözü.

Hakâik: Gerçekler, hakikatler.

Hakâik-i Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in hakikatleri.

Hakkaniyet: Doğruluk, gerçeklik.

Hayat-ı siyasiye: Siyaset hayatı.

Hayat-ı şahsiye: Şahsi, ferdi hayat.

Hüccet: Delil.

Hüccet-i kâtia: Kesin delil.

Hüccet-i Kur'âniye: Kur'an-ı Ke-

rim'in delili.

İ'câz-ı Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in, insanları benzerini yapmaktan âciz bırakan mu'cize üslubu.

İdame etmek: Devam ettirmek, sürdürmek.

İnkılâp: Devrim.

Kemâlât-ı ilmiye: İlmî mükemmellik, yükseklik. İlimde ulaşılacak en yüksek seviyeler.

Lem'a: Parıltı.

Mu'cizât: Mu'cizeler.

Muannid: İnatçı.

Mücâhidâne: Allah'ın dinini yüceltmek için gayret, çaba sarf eder bir tarzda.

Mülhid: Dinsiz, inançsız.

Resâili'n-Nur: Nur Risaleleri.

Semâvî: Allah tarafından gönderilen, ilâhî.

Senâ etmek: Methetmek, övmek.

Tebdil-i hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayatı değiştirme.

Vech-i i'câz: Mu'cize yönü.

müddetinde, her dakikada altı bin altı yüz altmış altı âyetleri¹, kemâl-i ihtiramla hiç olmazsa yüz milyondan ziyade insanların dilleriyle okunuyor. ve insanları terbiye ve nefislerini tezkiye ve kalblerini tasfiye ediyor; ruhlara inkişaf ve terakki.. ve akıllara istikâmet ve nur. ve hayata, hayat ve saadet veriyor. Elbette böyle bir kitabın misli yoktur, harikadır, fevkalâdedir, mu'cizedir.

Üçüncü Nokta: Kur'an, o asırdan ta şimdiye kadar öyle bir belâgat göstermiş ki:

Kâbe'nin duvarında altınla yazılan en meşhur ediplerin "Muallakât-ı Seb'a" nâmıyla şöhrat-şiar kasidelerini o dereceye indirdi ki; Lebîd'in* kızı, babasının kasidesini Kâbe'den indirirken demiş: "Âyâta karşı bunun kıymeti kalmadı."

Hem bedevî bir edip: *فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ* âyeti okunurken işittiği vakit secdeye kapanmış. Ona demişler: "Sen müslüman mı oldun?" O demiş: "Hayır, ben bu âyetin belâgatına secde ettim."³

Hem ilm-i belâgatın dâhilerinden Abdülkâhir Cürcânî* ve Sekkâkî* ve Zemaşşerî* gibi binlerle dâhi imamlar ve mütefennin edipler, icmâ ve ittifakla karar vermişler ki; "*Kur'an'ın belâgatı, tâkat-ı beşerin fevkindedir, yetiştirilmez.*"⁴

Hem o zamandan beri mütemâdiyen meydan-ı muârazaya davet edip, mağrur ve enâniyetli ve ediplerin ve belîğlerin damarlarına dokundurup, gururlarını kıracak bir tarzda der: "*Ya birtek sûrenin mislini getiriniz veyahut*

¹ Kur'an âyetlerinin tamamı 6200 küsürdür. Fakat bazı müfessirler Kur'an'da 6666 âyet olduğunu belirtmiş. Bunu da şu şekilde açıklamışlardır: Bin âyet emir; bin âyet nehiy; bin âyet vaad; bin âyet vâid; bin âyet haber; bin âyet kasas; beş yüz âyet helâl-haram ihtiva eden ahkâm; yüz âyet dua ve tesbih; altmış altı âyet de nâsîh ve mensûhtur. (Kermî, *en-Nâsîh ve'l-mensûh* 1/240; Muhammed Bedreddin, *Ebdeu'l-beyan* s.3-4).

² "Artık sana emrolunanı, başları çatlatırcasına anlat onlara!" (Hicr Sûresi, 15/94).

³ Bkz.: Suyûtî, *İtkân* 2/149; Âlûsî, *Rûhu'l-meânî* 14/86.

⁴ Bkz.: Bâkîllânî, *İcâzü'l-Kur'an* 1/250, 254; Kurtubî, *Câmi' li ahkâmî'l-Kur'an* 1/76; İbni Kesîr, *Tefsîru'l-Kur'an* 1/63; ...

Âyât: Âyetler.

Belâgat: Edebiyat. Güzel, düzgün, kusursuz ve yerinde ifade sanatı.

Belîğ: Söz, yazı veya şiir üstadı, edebiyatçı.

Fevk: Üst.

İnkişaf: İlerleme.

Kemâl-i ihtiram: Son derece,

büyük bir saygı, hürmet.

Meydan-ı muâraza: Mücadele alanı.

Muallakât-ı Seb'a: Câhiliye döneminde çok beğenilerek Kâbe'nin duvarına asılan yedi meşhur kaside.

Mütefennin: İlim ve fen sahibi, uzman.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli olarak.

Şöhrat-şiar: Çok meşhur, pek ünlü.

Tâkat-ı beşer: İnsanın gücü, kapasitesi.

Tasfiye: Arındırma.

Terakki: Gelişme, yükselme.

Tezkiye: Temizleme.

dünyada ve âhirette helâket ve zilleti kabul ediniz!"¹ diye ilân ettiği hâlde; o asrın muannid belâğleri, birtek sûrenin mislini getirmekle kısa bir yol olan muârazayı bırakıp, uzun olan can ve mallarını tehlikeye atan muharebe yolunu ihtiyâr etmeleri isbat eder ki o kısa yolda gitmek mümkün değildir.

Hem Kur'ân'ın dostları, Kur'ân'a benzemek ve taklit etmek şevkiyle ve düşmanları dahi Kur'ân'a mukabele ve tenkit etmek şevkiyle o vakitten beri yazdıkları ve yazılan ve telâhuk-u efkâr ile terakki eden milyonlarla Arabî kitaplar ortada geziyor. Hiçbirisinin ona yetişemediğini, hatta en âdi adam dahi dinlese elbette diyecek: "Bu Kur'ân, bunlara benzemez ve onların mertebesinden değil! Ya onların altında veya umurunun fevkinde olacak!" Umurunun altında olduğunu dünyada hiçbir fert, hiçbir kâfir, hatta hiçbir ahmak diyemez. Demek mertebe-i belâgatı umurun fevkindedir.

Hatta bir adam² *سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ* âyetini okudu, dedi ki: "Bu âyetin harika telâkki edilen belâgatını göremiyorum." Ona denildi: "Sen dahi bu seyyah gibi o zamana git, orada dinle!" O da kendini Kur'ân'dan evvel orada tahayyül ederken gördü ki; mevcudât-ı âlem perişan, karanlık, câmid ve şuursuz ve vazifesiz olarak; hâlî, hadsiz, hudutsuz bir fezada; kararsız, fânî bir dünyada bulunuyorlar. Birden Kur'ân'ın lisanından bu âyeti dinlerken gördü:

Bu âyet, kâinat üstünde dünyanın yüzünde öyle bir perde açtı ve ışıklandırdı ki; bu ezelî nutuk ve bu sermedî ferman, asırlar sıralarında dizilen zîşuurlara ders verip gösteriyor ki; bu kâinat, bir câmi-i kebîr hükmünde başta semâvât ve arz olarak umum mahlûkatı hayatdârâne zikir ve tesbihte ve vazife başında cûş u hurûşla mesûdâne ve memnunâne bir vaziyette bulunduruyor, diye müşâhede etti ve bu âyetin derece-i belâgatını zevk ederek –sair âyetleri

¹ Bkz.: Bakara Sûresi, 2/23-24; Yûnus Sûresi, 10/38-39.

² "Göklerde ne var, yerde ne varsa Allah'ı tenzih ve tesbih eder." (Hadid Sûresi, 57/1).

Arz: Yeryüzü.

Câmid: Cansız.

Câmi-i kebîr: Büyük câmi.

Cûş u hurûş: Coşup, taşma.

Derece-i belâgat: Edebi seviye, derece.

Ezelî Nutuk: Zaman üstü, zamanları aşan kelâm, hitap.

Hâlî: Boş, تنها, ıssız.

Hayatdârâne: Canlı bir şekilde.

Helâket: Ölme, mahvolma.

İhtiyâr etmek: Tercih etmek, seçmek.

Memnunâne: Memnunlukla, sevinerek.

Mertebe-i belâgat: Edebi seviye.

Mesûdâne: Mutlu bir şekilde.

Mevcudât-ı âlem: Kâinattaki bütün varlıklar.

Mukabele etmek: Karşılık vermek.

Müşâhede etmek: Kalb ve ruh gözûyle görmek, şahit olmak.

Semâvât: Gökler, feza.

Sermedî ferman: Ebedî ferman, buyruk.

Tahayyül: Hayal etme, hayalde canlandırma.

Telâhuk-u efkâr: Fikirlerin birbirine eklenmesi, fikir birikimi.

Telakki: Kabul etme, benimseme.

Zemzeme-i belâgat: Edebi nağme, sedâ.

Zillet: Küçük düşme, hor ve hakir görölme.

Zîşuur: Akıl, şuur sahibi.

buna kıyasla– Kur'ân'ın zemzeme-i belâgatı, arzın nısfını ve nev-i beşerin hum-sunu istilâ ederek haşmet-i saltanatı kemâl-i ihtiramla on dört asır bilâ-fâsıla idâme ettiğinin binler hikmetlerinden bir hikmetini anladı.

Dördüncü Nokta: Kur'ân, öyle hakikatli bir halâvet göstermiş ki en tatlı bir şeyden dahi usan-dıran çok tekrar, Kur'ân'ı tilâvet edenler için değil usan-dırmak, belki kalbi çürümemiş ve zevki bozulmamış adamlara tekrar-ı tilâveti halâvetini ziyadeleştirdiği eski zamandan beri herkesçe müsellem olup darb-ı mesel hükmüne geçmiştir.

Hem öyle bir tazelik ve gençlik ve şebâbet ve garâbet göstermiş ki on dört asır yaşadığı ve herkesin eline kolayca girdiği hâlde, şimdi nâzil olmuş gibi tazeliğini muhafaza ediyor. Her asır, kendine hitap ediyor gibi bir gençlikte görmüş. Her tâife-i ilmiye ondan her vakit istifade etmek için kes-retle ve mebzuliyetle yanlarında bulundurdıkları ve üslûb-u ifadesine ittibâ ve iktidâ ettikleri hâlde o, üslûbundaki ve tarz-ı beyanındaki garâbetini aynen muhafaza ediyor.

Beşincisi: Kur'ân'ın bir cenâhı mâzide, bir cenâhı müstakbelde, kökü ve bir kanadı eski peygamberlerin ittifaklı hakikatleri olduğu ve bu, onları tasdik ve teyid ettiği ve onlar dahi tevâfukun lisan-ı hâliyle bunu tasdik ettikleri gibi; öyle de evliya ve asfiya gibi ondan hayat alan semereleri ve hayattar tekemmülleriyle şecere-i mübârekelerinin hayattar, feyizdâr ve hakikat-medar olduğuna delâlet eden ve ikinci kanadının himâyesi altında yetişen ve yaşıyan velâyetin bütün hak tarikatları ve İslâmiyet'in bütün hakikatli ilimleri, Kur'ân'ın ayn-ı hak ve mecma-ı hakâik ve câmiyyette misilsiz bir harika olduğuna şehâdet eder.

Asfiya: İlim ve takvalarıyla peygamberlerin gerçek vârisi olan seçkin veliler.

Ayn-ı hak: Doğrunun ta kendisi, tamamen doğru.

Bilâ-fâsıla: Aralıksız, kesintisiz.

Câmiyet: Şümûllü, kapsamlı olma, her şeyi içine alma.

Cenah: Kanat, taraf, yön.

Darb-ı mesel: Halk deyimi, atasözü.

Delâlet etmek: İşaret etmek, göstermek.

Evliya: Veliler, Allah dostları.

Feyizdâr: Feyizli, bereketli, ilâhî lütufa ermiş.

Garâbet: Alışılmamışlık, orijinallik.

Hakikat-medar: Gerçeğin sebe-

bi, vesilesi.

Halâvet: Tatlılık.

Haşmet-i saltanat: Saltanatın ihtişamı, göz kamaştırıcılığı.

Hayattar: Canlı, hayat sahibi.

Himâye: Koruma, gözetme.

Hums: Beşte bir.

İktidâ: Bağlanma, arkasında olma.

İttibâ: Uyma, tâbi olma.

Kesret: Çok, çokluk.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.

Mâzi ve müstakbel: Geçmiş ve gelecek.

Mebzuliyet: Yaygınlık, bolluk.

Mecma-ı hakâik: Gerçekler, doğrular bütünü.

Müsellem: Herkesçe kabul edilen.

Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Nısf: Yarı, yarım.

Şebâbet: Gençlik, tazelik.

Şecere-i mübareke: Bereketli ağaç.

Tâife-i ilmiye: İlim adamları.

Tarz-ı beyan: Anlatma, ifâde tarzı.

Tekemmül: Gelişme, mükemmelleşme, olgunlaşma.

Tekrar-ı tilâvet: Tekrar tekrar okuma.

Tevâfuk: Aynı noktada birleşme, birbirine paralel olma.

Tilâvet etmek: Okumak.

Üslûb-u ifade: İfade tarzı, üslûbu.

Altıncısı: Kur'ân'ın altı ciheti nurânîdir, sıdk ve hakkaniyetini gösterir, evet;

- altında *hüccet ve burhan direkleri*,
- üstünde *sikke-i i'câz lem'aları*,
- önünde ve hedefinde *saadet-i dareyn hediyeleri*,
- arkasında *nokta-yı istinad, vahy-i semâvî hakikatleri*,
- sağında *hadsiz ukûl-ü müstakîmenin delillerle tasdikleri*,
- solunda *selim kalblerin ve temiz vicdanların ciddî itmînanları ve samimî incizabları ve teslimleri*, Kur'ân'ın fevkalâde, harika, metin ve hücum edilmez bir kal'a-yı semâviye-i arziye olduğunu isbat ettikleri gibi altı makamdan dahi onun ayn-ı hak ve sâdık olduğuna ve beşerin kelâmı olmadığına, hem yanlış olmadığına imza eden; *başta, bu kâinatda daima güzelliği izhar, iyiliği ve doğruluğu himâye ve sahtekârları ve müfterileri imha ve izale etmek âdetini bir düstur-u faaliyet ittihaz eden bu kâinatın Mutasarrıf'ı, o Kur'ân'a âlemde en makbul, en yüksek, en hâkimâne bir makam-ı hürmet ve bir mertebe-i muvaffakiyet vermesiyle onu tasdik ve imza ettiği gibi, İslâmiyet'in menbâi ve Kur'ân'ın tercümanı olan Zât'ın (aleyhissalâtü vesselâm) herkesten ziyade ona itikat ve ihtiramı.. ve nüzûlü zamanında uyku gibi bir vaziyet-i nâimânede bulunması..¹ ve sair kelâmları ona yetişmemesi ve bir derece benzememesi.. ve ümmiyetiyle beraber gitmiş ve gelecek hakikî hâdisât-ı kevnîyeyi, gaybiyâne, Kur'ân ile*

¹ Meselâ Peygamber Efendimiz'e (s.a.s.) Kevser Sûresi'nin uykuda vahyedildiğine dair bkz.: Müslim, *Salât* 53; Tirmizî, *Tefsîru'l-Kur'ân* (97) 1; Nesâî, *İftitâh* 21.

Düstur-u faaliyet: Hareket, işleyiş prensibi.

Gaybiyâne: Gaybî olarak, görmeden, bilmeden.

Hâdisât-ı kevnîye: Kâinatdaki olaylar.

Hâkimâne: Hükmeder, hükmedene yakışır bir tarzda.

Hüccet / burhan: Delil.

İhtiram: Hürmet etme, saygı gösterme.

İncizâb: Cezb olma, bağlanma.

İtikat: İnanma, iman etme.

İtmînan: Tam tamına emin olma, tatmin olma, iç huzuru.

İttihaz etmek: Edinmek, kabul etmek.

İzale etmek: Yok etmek.

İzhar: Gösterme, belirtme.

Kal'a-yı semâviye-i arziye: Yeri ve göğü kuşatan muhteşem kale.

Lem'a: Parıltı.

Makam-ı hürmet: Saygı, hürmet konumu.

Mertebe-i muvaffakiyet: Başarı, üstünlük derecesi.

Mutasarrıf: İşleri yürüten, yöneten.

Müfterî: İftira eden.

Nokta-yı istinad: Dayanak noktası.

Nurânî: Nurlu, pırıl pırıl.

Nüzul: İniş, inme.

Saadet-i dâreyn: Dünya ve ahiret mutluluğu.

Selim: Sağlam, temiz.

Sıdk: Doğruluk, doğru sözlülük.

Sikke-i i'câz: İnsanları benzerini yapmaktan âciz bıraktığını, mu'cize olduğunu gösteren damga, mühür.

Ukûl-ü müstakîme: Doğru, dü-rüst akıllar.

Ümmiyet: Herhangi bir eğitim almamış olmak, okuma yazma bilmemek.

Vahy-i semâvî: Gökler ötesi âlemlerden gelen ilâhî mesaj.

Vaziyet-i nâimâne: Uyumlu gibi bir vaziyet, uyuklama hâli.

tereddütsüz ve itmînan ile beyan etmesi.. ve çok dikkatli gözlerin nazarı altında hiçbir hile, hiçbir yanlış vaziyeti görülmeyen o Tercüman'ın bütün kuvvetiyle Kur'ân'ın her bir hükmüne iman edip tasdik etmesi.. ve hiçbir şey O'nu sarsmaması; Kur'ân'ın semâvî, hakkaniyetli ve kendi Hâlık-ı Rahîm'inin mübârek kelâmı olduğunu imza ediyor.

Hem nev-i insanın humsu, belki kısım-ı âzamı, göz önündeki o Kur'ân'a müncezbâne ve dindârâne irtibatı ve hakikat-perestâne ve müştâkâne kulak vermesi.. ve çok emârelerin ve vâkıaların ve keşfiyâtın şehâdetiyle cin¹ ve melek ve ruhânîlerin² dahi, tilâveti vaktinde pervane gibi hakperestâne etrafında toplanması, Kur'ân'ın kâinatça makbuliyetine ve en yüksek bir makamda bulunduğuna bir imzadır.

Hem nev-i beşerin umum tabakaları, en gabî ve âmîden tut, ta en zeki ve âlime kadar her birisi, Kur'ân'ın dersinden tam hisse almaları ve en derin hakikatleri fehmetmeleri.. ve yüzlerle fen ve ulûm-u İslâmiye'nin ve bilhas-sa şariat-ı kübrânın büyük müçtehitleri ve Usûlü'd-din ve İlmi Kelâm'ın dâhi muhakkikleri gibi her tâife, kendi ilimlerine ait bütün hâcâtını ve cevaplarını Kur'ân'dan istihrac etmeleri, Kur'ân'ın menba-ı hak ve maden-i hakikat olduğuna bir imzadır.

Hem edebiyatça en ileri bulunan Arap edipleri, –İslâmiyet'e girmeyenler– şimdiye kadar muârazaya pek çok muhtaç oldukları hâlde, Kur'ân'ın i'câzından yedi büyük vechi varken, yalnız birtek vechi olan belâgatının, tek bir

¹ Bkz.: Cin sûresi, 72/1-2; Ahkaf sûresi, 46/29; Hâkim, *Müstedrek* 2/495.

² Bkz.: Buhârî, *Menâkıb* 25; Müslim, *Salâtü'l-müsâfirîn* 240, *Zikir* 38; Tirmizî, *Kıraât* 10.

Âmi: Sıradan biri, fazla bilgili
Belâgat: Edebiyat. Güzel, kusursuz ve yerinde ifade etme.

Dindârâne: Dindarca.

Edip: Edebiyatçı, şair veya yazar.

Fehm etmek: Anlamak.

Gabî: Zeki olmayan, akli küt kimse.

Hâcât: İhtiyaçlar.

Hakikat-perestâne: Hakperestçe.

Hâlık-ı Rahîm: Pek merhametli Yüce Yaratıcı.

Hums: Beşte bir.

İ'câz: Kur'ân-ı Kerim'in insanları, benzerini yapmaktan âciz bırakan mu'cize üslubu.

İstihraç etmek: Bazı emareler-

den, işaretlerden o şeyin bütününe dair bilgi veya neticeyi çıkarmak.

Keşfiyat: Allah dostlarının ilâhi ihsan ve ilhâm ile keşfettiği sırlar, hakikatler.

Kısım-ı âzam: Çoğunluk, çok büyük kısım.

Maden-i hakikat: Hakikat madeni.

Memba-ı hak: Hakikat kaynağı.

Muâraza: Karşı koyma, mücadele.

Muhakkik: Sürekli hakikatin peşinde, kılı kırk yararcasına araştıran kimse.

Müçtehit: Dinintemelkaynaklarından hüküm çıkarma bilgi ve kabiliyetine sahip olan kimse.

Müncezbâne: İlâhi cezbeye kendini kaptırmış, bağlanmış bir şekilde.

Müştâkâne: Büyük bir özlemle.

Ruhânî: Vücûdu maddi olmayan, ruh sahibi varlık (melek, cin gibi).

Şariat-ı kübrâ: Pek yüce, pek büyük İslâm Hukuku.

Ulûm-u İslâmiye: İslâmi ilimler.

Usûlü'd-din / İlmi Kelâm: Akâid İlmi. İslâm'ın inanca ait meselelerini inceleyen ilim dalı.

Vâkıa: Hâdise, olay.

sûrenin mislini getirmekten istinkâfları.. ve şimdiye kadar gelen ve muâraza ile şöhet kazanmak isteyen meşhur beliglerin ve dâhi âlimlerin onun hiçbir vech-i i'câzına karşı çıkamamaları ve âcizâne sükût etmeleri, Kur'an'ın mu'cize ve tâkat-i beşerin fevkinde olduğuna bir imzadır.

Evet bir kelâm, “Kimden gelmiş ve kime gelmiş ve niçin?” denilmesiy-le kıymeti ve ulviyeti ve belâgatı tezahür etmesi noktasından Kur'an'ın misli olamaz ve ona yetişilemez. Çünkü Kur'an, bütün âlemlerin Rabbi ve Hâlık'ının hitabı ve konuşması.. ve hiçbir cihette taklidi ve tasannûu ihsas edecek bir emâre bulunmayan bir mükâlemesi.. ve bütün insanların belki bütün mahlûkatın nâmına meb'us ve nev-i beşerin en meşhur ve namdar muhatabı bulunan ve o muhatabın kuvvet ve vüs'at-i imanı, koca İslâmiyet'i tereşsuh edip sahibini “Kâb-ı Kavseyin” makamına çıkararak muhatab-ı samedâniyeye mazhariyetle nüzûl eden.. ve saadet-i da-reyne dair ve hilkat-i kâinatın neticelerine ve ondaki rabbânî maksatlara ait mesâili ve o muhatabın bütün hakâik-i İslâmiye'yi taşıyan en yüksek ve en geniş olan imanını beyan ve izah eden.. ve koca kâinatın bir harita, bir saat, bir hâne gibi her tarafını gösterip, çevirip, onları yapan sanatkârı, tavrıyla ifade ve tâlim eden Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın elbette mislini getirmek mümkün değildir ve derece-i i'câzına yetişilmez.

Hem Kur'an'ı tefsir eden ve bir kısmı otuz-kırk, hatta yetmiş cilt olarak birer tefsir yazan yüksek zekâlî, müdakkik binlerle mütefennin ulemânın sened-leri ve delilleriyle beyan ettikleri Kur'an'daki hadsiz meziyetleri ve nükteleri ve hâsiyetleri ve sırları ve âlî manaları ve umûr-u gaybiyenin her nev'inden kes-retli gaybî ihbarları izhar ve isbat etmeleri.. ve bilhassa Risale-i Nur'un yüz otuz

Âcizâne: Âcizlik içinde.

Âlî: Yüce, yüksek.

Beliğ: Söz, yazı veya şiir üstadı, edebiyatçı.

Derece-i i'câz: Mu'cize derecesi.

Fevk: Üst.

Gaybî ihbar: Gayba ait, bilinmeyen şeylerden bahsetme, haber verme.

Hakâik-i İslâmiye: İslâmî hakikatler.

Hâsiyet: Özellik, vasıf, hususiyet.

Hilkat-i kâinat: Kâinatın yaratılışı.

İhsas etmek: Hissettirmek, belli etmek.

İstinkâf: Çekinme, kaçınma.

İzhar: Ortaya çıkarma, gösterme.

Kâb-ı Kavseyin: Yayın iki ucu arasındaki mesafe. Peygamber Efen-

dimiz'in (s.a.s.) Mîraç'ta Cenab-ı Hakk'a yaklaştığı, mahiyeti bizce meçhul makam. İmkân ve Vücûb arası.

Kesret: Çokluk, çoğunluk.

Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan âciz bırakan Kur'an-ı Kerim.

Meb'us: Gönderilen, gönderilmiş.

Mesâil: Meseleler.

Meziyet: Ayıncı vasıf, üstün özellik.

Müdakkik: İnceleme ve araştırmalarında alabildiğine hassas, dikkatli ve titiz ilim adamı

Mükâleme: Konuşma olmayan kimse.

Mütefennin: İlim ve fen sahibi, uzman.

Rabbânî: Rabb'e ait, ilâhî.

Sükût etmek: Susmak.

Tâkat-i beşer: İnsanın gücü, kapasitesi.

Tâlim etmek: Öğretmek.

Tasannû: Sunilik, yapmacıklık.

Tereşsuh: Sızma, kaynaklanma, meydana çıkma.

Tezahür etmek: Ortaya çıkmak, belirmek.

Ulviyet: Üstünlük, yücelik.

Umûr-u gaybiye: Gayba ait; görünmeyen şeyler, işler.

Vech-i i'câz: Mu'cize üslubunun özelliği, yönü.

Vüs'at-i iman: İman enginliği, genişliği.

kitabının her biri, Kur'ân'ın bir meziyetini, bir nüktesini kat'i burhanlarla isbat etmesi ve bilhassa Mu'cizât-ı Kur'âniye Risalesi.. şimendifer ve tayyare gibi medeniyetin harikalarından çok şeyleri Kur'ân'dan istihraç eden Yirminci Söz'ün İkinci Makamı.. ve Risale-i Nur'a ve elektrige işaret eden âyetlerin işârâtını bildiren İşârât-ı Kur'âniye nâmındaki Birinci Şuâ.. ve huruf-u Kur'âniye'nin ne kadar muntazam, esrarlı ve manalı olduğunu gösteren Rumûzât-ı Semâniye nâmındaki sekiz küçük risale.. ve Sûre-i Feth'in âhırki âyetinin beş vecihle ihbar-ı gaybî cihetinde mu'cizeliğini isbat eden küçük bir risale gibi Risale-i Nur'un her bir cüzü, Kur'ân'ın bir hakikatini, bir nurunu izhar etmesi, Kur'ân'ın misli olmadığına ve mu'cize ve harika olduğuna ve bu âlem-i şehâdetde âlem-i gaybın lisani ve bir Allâmü'l-guyûb'un kelâmı bulunduğuna bir imzadır.

İşte altı noktada ve altı cihette ve altı makamda işaret edilen Kur'ân'ın mezkûr meziyetleri ve hâsiyetleri içindir ki; haşmetli hâkimiyet-i nurâniyesi ve azametli saltanat-ı kudsiyesi, asırların yüzlerini ışıklandırarak zemin yüzünü dahi bin üç yüz sene tenvir ederek kemâl-i ihtiramla devam etmesi.. hem o hâsiyetleri içindir ki Kur'ân'ın her bir harfi, hiç olmazsa on sevabı ve on hasenesi olması ve on meyve-i bâkî vermesi..¹ hatta bir kısım âyâtın ve sûrelerin her bir harfi, yüz ve bin ve daha ziyade meyve vermesi.. ve mübârek vakitlerde her harfin nuru ve sevabı ve kıymeti ondan yüzlere çıkması² gibi kudsî imtiyazları kazanmış, diye dünya seyyahı anladı ve kalbine dedi:

“İşte böyle her cihetle mu'cizâtlı bu Kur'ân, sûrelerinin icmâıyla ve âyâtının ittifakıyla ve esrâr u envârının tevâfukuyla ve semerât ve

¹ Kur'ân okurken her bir harfine on sevap verileceğine dair bkz.: Tirmizî, *Fezâilü'l-Kur'ân* 16; Dârimî, *Fezâilü'l-Kur'ân* 1; İbni Ebî Şeybe, *Musannef* 6/118.

² Gece namazında on ayet okuyana yüz sevap^{*1}, günde yüz defa İhlâs sûresini okuyana bin beş yüz sevap^{*2}, Kadir gecesinde ise otuz bin sevap^{*3} verilmesi gibi...

^{*1} İbni Ebî Şeybe, *Musannef* 7/202; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ* 4/6.

^{*2} Ebû Ya'lâ, *Müsned* 6/103.

^{*3} Kadir Sûresi, 97/3.

Âlem-i gayb: Beş duyu ile kavranamayan varlıkların ve hâdiselerin âlemi.

Âlem-i şehâdet: Görünen âlem, duyu organları ile kavranılanları ihtiva eden âlem.

Allâmü'l-guyûb: Bütün bilinmezleri en iyi bilen Hz. Allah.

Âyât: Âyetler.

Azamet: Büyüklük, ululuk.

Esrar u envar: Sırlar ve nurlar.

Hâkimiyet-i nurâniye: Pırl pırl, kusursuz hâkimiyet.

Hasene: Sevap, iyilik.

Haşmet: İhtişam, yücelik.

Huruf-u Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim harfleri.

İcmâ: İttifak.

İşârât: İşaretler, dolaylı manalar.

Kemâl-i ihtiram: Son derece, büyük bir saygı, hürmet.

Kudsî: Kutsal, mukaddes.

Meyve-i bâkî: Bitmeyen, tükenmeyen meyve.

Mezkûr: Geçen, zikredilen.

Saltanat-ı kudsiye: Mukaddes, yüce saltanat, idare.

Semerât: Meyveler, neticeler.

Şimendifer: Tren.

Tenvir etmek: Aydınlatmak, nurlandırmak.

Tevâfuk: Aynı noktada birleşme, birbirine paralel olma.

âsârının tetâbukuyla birtek Vâcibü'l-vücûd'un vücûduna ve vahdetine ve sıfât ve esmâsına delillerle isbat suretinde öyle şehâdet etmiş ki; bütûn ehl-i imanın hadsiz şehâdetleri, onun şehâdetinden tereşşuh etmişler."

İşte bu yolcunun Kur'ân'dan aldığı ders-i tevhid ve imana kısa bir işaret olarak **Birinci Makam'ın On Yedinci Mertebesi'nde** böyle:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوُجُودِ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الَّذِي دَلَّ عَلَىٰ وَجُوبِ وَجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: الْقُرْآنُ الْمُعْجِزُ الْبَيَانِ الْمَقْبُولِ الْمَرْغُوبِ لِأَجْنَاسِ الْمَلِكِ وَالْإِنْسِ وَالْجَانِ، الْمَقْرُوءِ كُلِّ آيَاتِهِ فِي كُلِّ دَقِيقَةٍ بِكَمَالِ الْإِحْتِرَامِ، بِأَلْسِنَةِ مِائَاتِ الْمَلَائِكِينَ مِنْ نَوْعِ الْإِنْسَانِ، الدَّائِمِ سُلْطَنَتُهُ الْقُدْسِيَّةُ عَلَى أَفْطَارِ الْأَرْضِ وَالْأَكْوَانِ، وَعَلَىٰ وَجْهِهِ الْأَعْصَارِ وَالزَّمَانِ، وَالْجَارِي حَاكِمِيَّتُهُ الْمَعْنَوِيَّةُ الثَّوْرَانِيَّةُ عَلَى نِصْفِ الْأَرْضِ وَخُمْسِ الْبُشْرِ فِي أَرْبَعَةِ عَشَرَ عَصْرًا بِكَمَالِ الْإِحْتِشَامِ. وَكَذَا شَهِدَ وَبَرَّهَنَ بِإِجْمَاعِ سُورِهِ الْقُدْسِيَّةِ السَّمَائِيَّةِ، وَبَاتِّفَاقِ آيَاتِهِ الثَّوْرَانِيَّةِ الْإِلَهِيَّةِ، وَبِتَوَافُقِ أَسْرَارِهِ وَأَنْوَارِهِ، وَبِتَطَابُقِ حَقَائِقِهِ وَتَمَرَّاتِهِ وَأَنْثَارِهِ بِالْمُشَاهَدَةِ وَالْعِيَانِ.

denilmiştir.

Sonra bir fakir insana değil fânî ve muvakkat bir tarlayı, bir hâneyi, belki koca kâinatı ve dünya kadar bir mülk-ü bâkiyi kazandırır.. ve bir fânî adama ebedî bir hayatın levâzımâtını bulduran.. ve ecelin darağacını bekleyen bir bîçareyi, idam-ı ebedîden kurtaran.. ve saadet-i sermediyenin hazinesini açan en kıymettar sermaye-i insaniyenin iman olduğunu bilen mezkûr misafir ve hayat yolcusu, kendi nefesine dedi ki: *"Haydi, ileri! İmanın hadsiz mertebelerinden bir mertebe daha kazanmak için kâinatın heyet-i mecmûasına müracaat edip, o da ne diyor, dinlemeliyiz; erkânından ve eczasından aldığımız dersleri tekmil ve tenvir etmeliyiz!"* diye, Kur'ân'dan aldığı geniş ve ihatalı bir dürbün ile baktı, gördü:

Âsâr: Eserler, izler.

Eczâ: Bölümler, kısımlar.

Ehl-i iman: İnananlar, müminler.

Heyet-i mecmûa: Genel yapı.

İdam-ı ebedî: Ebediyen yok olma.

Levâzımât: Lâzım olan, gerekli olan her şey.

Mezkûr: Geçen, zikredilen.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Mülk-ü bâki: Kalıcı, dâimi mülk.

Saadet-i sermedîye: Sürekli, bitmeyen mutluluk, cennet hayatı.

Sermaye-i insaniye: İnsanın sermayesi, asıl serveti, ana kazancı.

Sıfât ve esmâ: Sıfatlar ve isimler.

Tekmil: Bitirme, tamamlama.

Tetâbuk: Birbirine mutabık, uygun olma.

Vâcibü'l-vücûd: Varlığı kendinden ve kesin olan Hz. Allah.

Vahdet: Allah'ın birliği.

Vücûd: Allah'ın varlığı.

Bu kâinat, o kadar mânidâr ve muntazamdır ki; mücessem bir kitab-ı sübhânî.. ve cismânî bir kur'ân-ı rabbânî.. ve müzeyyen bir saray-ı samedânî.. ve muntazam bir şehir-i rahmânî suretinde görünüyor. O kitabın bütün sûreleri, âyetleri ve kelimâtları, hatta harfleri ve bâbları ve fasılları ve sayfaları ve satırları, umurunun her vakit mânidârâne mahv u isbatları ve hakîmâne tağyir ve tahvilleri, icmâ ile bir Âlîm-i küllî şey'in ve bir Kadîr-i küllî şey'in ve bir Musannif'in, her şeyde her şeyi gören ve her şeyin her şeyi ile münasebetini bilen, riâyet eden bir Nakkâş-ı Zülcelâl'in ve bir Kâtib-i Zülkemâl'in vücûdu-nu ve mevcudiyetini bilbedahe ifade ettikleri gibi; bütün erkân ve envâıyla ve ecza ve cüz'iyatıyla ve sekeneleri ve müştemilâtıyla ve vâridat ve masârifatıyla ve onlarda maslahatkârâne tebdilleriyle ve hikmet-perverâne tecditleriyle bilittifak, hadsiz bir kudret ve nihâyetsiz bir hikmetle iş gören âlî bir Usta'nın ve misilsiz bir Sâni'in mevcudiyetini ve vahdetini bildiriyorlar. Ve kâinatın azametini münasip *iki büyük ve geniş hakikatin* şehâdetleri, kâinatın bu büyük şehâdetini isbat ediyorlar.

Birinci Hakikat: Usûlü'd-din ve İlm-i Kelâm'ın dâhi ulemâsının ve hüke-mâ-yı İslâmiye'nin gördükleri ve hadsiz burhanlarla isbat ettikleri *hudûs ve imkân* hakikatleridir.

Onlar demişler ki: “Madem, âlemde ve her şeyde tagayyür ve tebeddül var; elbette fânîdir, hâdistir, kadîm olamaz. Madem hâdistir, elbette onu

Âlî: Yüce.

Âlîm-i küllî şey: Her şeyi bilen, Hz. Allah.

Bâb: Bölüm, kısım.

Bilbedâhe: Açıkça, besbelli.

Bilittifak: İttifakla, fikir birliği ile.

Cismânî: Cisimden olan, maddi.

Cüz'iyat: Küçük şeyler.

Envâ: Türler.

Erkân: Esaslar, temeller.

Hâdis: Sonradan olan.

Hakîmâne: Hikmetlice, yerli yerince.

Hikmet-perverâne: Her şeyin yerli yerince olması gözetilmiş bir tarzda.

Hudûs: Sonradan olma, yok iken varlık kazanma. Kâinatta meydana gelen her şeyde bir oluşum, değişim ve başkalaşım var ise elbette bu varlıklar kendi başlarına bunları yapamayacağına göre ezeli ve ebedi bir kudret bunları yapıyor ve değiştiriyor demektir.

Hükemâ-yı İslâmiye: Müslüman felsefeciler.

İmkân: Bir şeyin varlığının veya yokluğunun olabilirlik açısından eşit olması. Eğer bir şey varolma veya olmama adına kendi başına bir şey yapamıyorsa elbette onun olmasını dileyen ve yapan başka bir kudret vardır.

İsbat: Varlığını devam ettirme.

Kadîr-i küllî şey: Her şeye gücü yeten, Hz. Allah.

Kâtib-i Zülkemâl: Her şeyi mükemmel, kusursuz yazan Hz. Allah.

Kitab-ı sübhânî: Cenâb-ı Hakk'ın icraatlarının okunacağı mükemmel, kusursuz kâinat kitabı.

Kur'ân-ı rabbânî: Varlıkların ihtiyaç duyacağı her türlü icraatın Cenâb-ı Hakk'ın sınırsız ilim, irade ve kudretiyle kaydedildiği ve yerine getirildiği kâinat kitabı.

Mahv: Varlığını ortadan kaldırma.

Mânidârâne: Manalı olarak.

Maslahatkârâne: Faydalarını, menfaatlerini gözetir bir tarzda.

Musannif: Belirli bir düzene göre tertip eden, sınıflayan.

Mücessem: Cisme bürünmüş, cisim hâlini almış.

Müştemilât: Bir şeyin içinde bulunan, ona bağlı şeyler.

Müzeyyen: Ziyetli, süslü.

Nakkâş-ı Zülcelâl: Yüce Sanatkâr.

Sâni: Sanatlı yapan, sanatkâr.

Saray-ı samedânî: Cenâb-ı Hakk'ın varlığın her türlü ihtiyacına göre donattığı mükemmel saray.

Sekene: Nüfus, halk.

Şehr-i rahmânî: Cenâb-ı Hakk'ın sonsuz, yüce rahmetinin tecellile-riyle donatıldığı şehir.

Tagayyür / tebeddül: Başkalaşma, değişme.

Tağyir ve tahvil: Değiştirip başka hâle sokma.

Tebdil: Değiştirme.

Tecdit: Yenileme.

Usûlü'd-din / İlm-i Kelâm: Akâid ilmi. İslâm'ın inanca ait meselelerini inceleyen ilim dalı.

Vâridat ve masârifat: Gelirler ve giderler.

ihdas eden bir Sâni var. Ve madem her şeyin zâtında vücûdu ve ademi, –bir sebep bulunmazsa– müsâvidir, elbette vâcib ve ezeli olamaz. Ve madem muhâl ve bâtil olan devir ve teselsül ile birbirini îcad etmek, mümkün olmadığı kat'î burhanlarla isbat edilmiş; elbette öyle bir Vâcibü'l-vücûd'un mevcudiyeti lâzımdır ki; nazîri, mümtenî.. misli, muhâl.. ve bütün mâadâsı, mümkün.. ve mâsivâsı, mahlûku olacak...”

Evet *hudûs hakikati*, kâinatı istilâ etmiş. Çoğunu göz görüyor, diğer kısmını akıl görüyor. Çünkü gözümüzün önünde her sene güz mevsiminde öyle bir âlem vefat eder ki; her birisinin hadsiz efradı bulunan ve her biri zîhayat bir kâinat hükmünde olan yüz bin nevi nebâtât ve küçücük hayvanât, o âlem ile beraber vefat ederler. Fakat o kadar intizam ile bir vefattır ki; haşır ve neşirlerine medar olan ve rahmet ve hikmetin mu'cizeleri, kudret ve ilmin hari-kaları bulunan çekirdekleri ve tohumları ve yumurtacıkları baharda yerlerinde bırakıp, defter-i a'mâllerini ve gördükleri vazifelerin programlarını onların ellerine vererek, Hafız-i Zülcelâl'in himâyesi altında, hikmetine emanet eder sonra vefat ederler. Ve bahar mevsiminde haşır-i âzâmin yüz bin misâli ve numûne ve delilleri hükmünde olarak o vefat eden ağaçlar ve kökler ve bir kısım hayvancıklar, aynen ihya ve diriliyorlar. Ve bir kısmının dahi kendi yerlerinde emsalleri ve aynen onlara benzeyenleri îcad ve ihya olunuyor. Ve geçen baharın mevcudâtı, işledikleri amellerin ve vazifelerin sahifelerini ilânât gibi neşredip ¹وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ âyetinin bir misalini gösteriyorlar.

Hem heyet-i mecmûa cihetinde, her güzde ve her baharda büyük bir âlem vefat eder ve taze bir âlem vücûda gelir. Ve o vefat ve hudûs, o kadar muntazam cereyan ediyor ve o vefat ve hudûsta, gayet intizam ve mizanla o kadar nevîlerin vefiyatları ve hudûsları oluyor ki; *güya dünya öyle bir*

¹ “Hesap defterleri açıldığı zaman...” (Tekvir Sûresi, 81/10).

Bâtıl: Yanlış, gerçek dışı.

Burhan: Delil.

Defter-i a'mâl: Amel defteri. Her varlığın işlediği bütün fiillerinin kaydedildiği defter.

Hafız-i Zülcelâl: Yaş kuru, küçük büyük, değerli değersiz her varlığı hayatının devamı ve muhasebesi için mükemmel bir intizamla koruyup muhafaza eden Ulu Allah.

Haşır-i âzam: Kiyâmetten sonra dirilip haşır meydanında toplanma.

Heyet-i mecmûa: Genel yapı.

Himâye: Koruma, gözetme.

İcad etmek: Vücûda getirmek, var etmek.

İhdas etmek: Meydana getirmek, yapmak, var etmek.

İhyâ: Hayat verme, diriltme.

İstilâ: Yayılma, kaplama.

Kadim: Başlangıcı olmayan, eze-
li.

Mâadâ / mâsivâ: Kendinden başka her şey.

Medar: Dayanak noktası, sebep.

Mezkûr: Geçen, zikredilen.

Muhâl: İmkânsız.

Mümkün: Olması veya olmaması

kendi iktidar ve iradesinde olmayan her varlık.

Mümtenî: İmkânsız.

Müsâvi: Eşit, denk.

Nazir: Benzer, denk.

Teselsül: Art arda gelme, birbirini takip etme, zincirleme.

Vâcib: Varlığı kendinden olan.

Vâcibü'l-vücûd: Varlığı kendinden ve kesin olan Hz. Allah.

Vefiyât: Vefatlar, ölümler.

Vücûd ve adem: Varlık ve yokluk.

Zihayat: Canlı.

misafirhânedir ki zîhayat kâinatlar ona misafir olurlar ve seyyah âlemler ve seyyar dünyalar ona gelirler, vazifelerini görürler, giderler.

İşte bu dünyada böyle hayattar dünyaları ve vazifedâr kâinatları kemâl-i ilim ve hikmet ve mizanla ve muvâzene ve intizam ve nizamla ihdas ve îcad edip, rabbânî maksatlarda ve ilâhî gayelerde ve rahmânî hizmetlerde kadîrâne istîmal ve rahîmâne istihdam eden bir Zât-ı Zülcelâl'in vücûb-u vücûdu ve hadsiz kudreti ve nihâyetsiz hikmeti, bilbedahe güneş gibi akıllara görünüyor. Hudûs mesâilini Risale-i Nur'a ve muhakkikîn-i kelâmiyenin kitaplarına havale ile o bahsi kapıyoruz.

Amma *imkân ciheti* ise o da kâinatı istilâ ve ihata etmiş. Çünkü görüyoruz ki her şey; küllî ve cüz'î bulunsun, büyük ve küçük olsun, arştan ferşe, zer-râttan seyyârâta kadar her mevcut, mahsus bir zât ve muayyen bir suret ve mümtaz bir şahsiyet ve has sıfatlar ve hikmetli keyfiyetler ve maslahatlı cihazlar ile dünyaya gönderiliyor.

- *Hâlbuki o mahsus zâta ve o mahiyete, hadsiz imkânât içinde o hususiyeti vermek...*
- *Hem suretler adedince imkânlar ve ihtimaller içinde o nakışlı ve fârikalı ve münasip o muayyen sureti giydirmek...*
- *Hem, hemcinsinden olan eşhasın miktarınca imkânlar içinde çal-kanan o mevcuda, o lâyük şahsiyeti imtiyazla tahsis etmek...*
- *Hem sıfatların nevîleri ve mertebeleri sayısınca imkânlar ve ihtimaller içinde şekilsiz ve mütereddit bulunan o masnûa, o has ve muvâfık maslahatlı sıfatları yerleştirmek...*
- *Hem hadsiz yollar ve tarzlarda bulunması mümkün olması noktasında hadsiz imkânât ve ihtimalât içinde mütehayyir, sergerdân, he-defsiz o mahlûka, o hikmetli keyfiyetleri ve inâyetli cihazları takmak ve*

Arş: Gökyüzü.

Bilbedâhe: Açıkça, besbelli.

Eşhas: Şahıslar, fertler.

Fârikalı: Ayırt edilen, farklı.

Ferş: Yer, yeryüzü.

İmkânât: Olabilirlikler.

İmtiyaz: Benzerlerinden farklılık, belirginlik.

İnâyet: Cenab-ı Hakk'ın her şeyi en mükemmel bir sistem, intizam ve denge içerisinde yaratması.

İstihdam: Çalıştırma, hizmet et-tirme.

İstîmal: Kullanma.

Kadîrâne: Her şeye gücü yeten, mutlak ve sınırsız bir kudretle.

Kemâl-i ilim: Mükemmel, kusur-suz ilim.

Keyfiyet: Nitelik.

Maslahat: Fayda, menfaat.

Masnû: Her biri bir sanat ese-ri olan varlıklar. Allah'ın yarattığı her şey.

Mesâil: Meseleler, konular.

Muayyen: Belirli.

Muhakkikîn-i kelâmiye: İslâm'ın inanç esaslarını kılı kırk yararcası-na inceleyen, araştıran âlimler.

Muvafık: Uygun, münasip.

Mümtaz: Seçkin, ayrıcalıklı, üstün.

Mütehayyir: Şaşkın.

Mütereddit: Bir kararda kalama-

yan, istikrarsız, kararsız.

Rahîmâne: Sonsuz ve sınırsız bir merhamet ile.

Sergerdân: Sersem, şaşkın.

Seyyah/seyyar: Gezin, gezen; ha-reket halinde olan, sabit olmayan.

Seyyârât: Gezegenler.

Tahsis etmek: Her varlığa kendi-ne has özellikler vermek, hususiyet lûtfetmek.

Vücûb-u vücûd: Varlığının kendin-den ve kesin olması.

Zât-ı Zülcelâl: Yüceler Yücesi Ulu Zât.

Zerrât: Zerreler, atomlar veya molekül gibi maddenin en küçük parçaları.

teçhiz etmek, elbette küllî ve cüz'î bütün mümkinât adedince ve her mümkünin mezkûr mahiyet ve hüviyet, heyet ve suret, sıfat ve vaziyetinin imkânâtı adedince tahsis edici, tercih edici, tayin edici, ihdas edici bir Vâcibü'l-vücûd'un vücûb-u vücûduna ve hadsiz kudretine ve nihâyetsiz hikmetine.. ve hiçbir şey ve hiçbir şe'n, O'ndan gizlenmediğine.. ve hiçbir şey O'na ağır gelmediğine.. ve en büyük bir şey, en küçük bir şey gibi O'na kolay geldiğine..¹ ve bir baharı bir ağaç kadar, ve bir ağacı bir çekirdek kadar sühûletle îcad edebildiğine işaretler ve delâletler ve şehâdetler, imkân hakikatinden çıkıp kâinatın bu büyük şehâdetinin bir kanadını teşkil ederler.

Kâinatın şehâdetini, her iki kanadı ve iki hakikatiyle Risale-i Nur eczaları ve bilhassa Yirmi İkinci ve Otuz İkinci Sözler, ve Yirminci ve Otuz Üçüncü Mektuplar tamamıyla isbat ve izah ettiklerinden onlara havale ederek bu pek uzun kıssayı kısa kestik.

Kâinatın heyet-i mecmûasından gelen büyük ve küllî şehâdetin ikinci kanadını isbat eden **ikinci hakikat**:

Bu mütemâdiyen çalkanan inkılâplar ve tahavvülâtlar içinde vücûdunu ve hizmetini ve zîhayat ise hayatını muhafazaya ve vazifesini yerine getirmeye çalışan mahlûkatta kuvvetlerinin bütün bütün haricinde bir *teavün* hakikati görünüyor. Meselâ unsurları, zîhayatın imdadına.. hususan bulutları, nebâtâtın mededine.. ve nebâtâtı dahi hayvanâtın yardımına.. ve hayvanât ise insanların muâvenetine.. ve memelerin kevser gibi sütleri, yavruların beslenmelerine.. ve zîhayatların iktidarları haricindeki pek çok hâcetleri ve erzakları, umulmadık yerlerden onların ellerine verilmesi.. hatta zerrât-ı taamiye dahi hüceyrât-ı bedeniyenin tamirine koşmaları gibi teshir-i rabbânî ile ve istihdam-ı rahmânî ile hakikat-i teavünün pek çok misalleri doğrudan doğruya bütün kâinatı bir saray gibi idare eden bir Rabbü'l-âlemîn'in umumî ve rahîmâne rubûbiyetini gösteriyorlar.

¹ Bu husuları ifade eden bazı âyet-i kerimeler için bkz.: Âl-i İmran Sûresi, 3/5-6; İbrahim Sûresi, 14/38; Fâtır Sûresi, 35/17; İbrahim Sûresi, 14/20; Hac Sûresi, 22/70; Ankebût Sûresi, 29/19; ...

Delâlet: İspatlama, gösterme.

Hâcet: İhtiyaç.

Hakikat-i teavün: Yardımlaşma gerçeği.

Hüceyrât-ı bedeniye: Beden hücrecikleri.

İnkılâp: Dönüşüm.

İstihdam-ı rahmânî: Cenâb-ı Hakk'ın, merhametiyle varlıklara kendi aralarında birbirlerinin işlerini gördürmesi

Mezkûr: Geçen, zikredilen.

Muâvenet: Yardım.

Mümkün: Olması veya olmaması kendi iktidar ve iradesinde olmayan her varlık.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli olarak.

Rabbü'l-âlemîn: Âlemlerin sahibi, hâkimi.

Rahîmâne: Sonsuz ve sınırsız bir merhamet ile.

Rubûbiyet: Allah'ın her şeyi kuşatan idare ve hâkimiyeti.

Sühûlet: Kolaylık.

Şe'n: İş, işleyiş.

Tahavvülât: Değişimler.

Teavün: Yardımlaşma.

Teçhiz: Donatma, hazırlama.

Teshir-i rabbânî: Allah'ın varlıkları birbirinin emrine vermesi.

Unsûr: Madde, element.

Zerrât-ı taamiye: Yiyecek molekülleri.

Zîhayat: Canlı.

Evet, câmid ve şuursuz ve şefkatsiz olan ve birbirine şefkatkârâne, şuurdârâne vaziyet gösteren muâvenetçiler elbette gayet Rahîm ve Hakîm bir Rabb-i Zülcelâl'in kuvvetiyle, rahmetiyle, emriyle yardıma koşturuluyorlar.

İşte kâinatta câri olan teâvün-ü umumî, seyyârâtın tâ zîhayatın âzâ ve cihazât ve zerrât-ı bedeniyesine kadar kemâl-i intizamla cereyan eden *muvâzene-i âmme* ve *muhafaza-yı şâmile*.. ve semâvâtın yaldızlı yüzünden ve zeminin zînetli yüzünden ta çiçeklerin süslü yüzlerine kadar kalem gezdiren *tez-yin*.. ve kehkeşandan ve manzume-i şemsiyeden ta mısır ve nar gibi meyvelere kadar hükmeden *tanzim*.. ve güneş ve kamerden ve unsurlardan ve bulutlardan ta bal arılarına kadar memuriyet veren *tavzif* gibi pek büyük hakikatlerin büyüklükleri nisbetindeki şehâdetleri, kâinatın şehâdetinin ikinci kanadını isbat ve teşkil ederler. Madem Risale-i Nur bu büyük şehâdeti isbat ve izah etmiş, biz burada bu kısacık işaretle iktifâ ederiz.

İşte dünya seyyahının kâinattan aldığı ders-i imanîye kısa bir işaret olarak **Birinci Makam'ın On Sekizinci Mertebesi'nde böyle:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الوجودِ، الْمَمْتَنِعُ نَظِيرُهُ، الْمُمْكِنُ كُلُّ مَا سِوَاهُ، الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الَّذِي دَلَّ عَلَى وُجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: هَذِهِ الْكَائِنَاتُ الْكِتَابُ الْكَبِيرُ الْمَجْسَمُ وَالْقُرْآنُ الْجِسْمَانِي الْمَعْظَمُ وَالْقَضَرُ الْمَزِينُ الْمُنْظَمُ وَالْبَلَدُ الْمُحْتَشِمُ الْمُنْتَظَمُ، بِإِجْمَاعِ سُورِهِ وَأَيَاتِهِ وَكَلِمَاتِهِ وَحُرُوفِهِ وَأَبْوَابِهِ وَفُضُولِهِ وَصُحُفِهِ وَسُطُورِهِ وَاتِّفَاقِ أَرْكَانِهِ وَأَنْوَاعِهِ وَأَجْزَائِهِ وَجُزْئِيَّاتِهِ وَسَكَنَتِهِ وَمُسْتَمَلَاتِهِ وَوَارِدَاتِهِ وَمَصَارِفِهِ، بِشَهَادَةِ عَظَمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ الْحُدُوثِ وَالتَّغْيِيرِ وَالْإِمْكَانِ، بِإِجْمَاعِ جَمِيعِ عُلَمَاءِ عِلْمِ الْكَلَامِ، وَبِشَهَادَةِ حَقِيقَةِ تَبْدِيلِ صُورَتِهِ وَمُسْتَمَلَاتِهِ بِالْحِكْمَةِ وَالْإِنْتِظَامِ وَتَجْدِيدِ حُرُوفِهِ وَكَلِمَاتِهِ بِالنِّظَامِ وَالْمِيزَانِ وَبِشَهَادَةِ عَظَمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ التَّعَاوُنِ وَالتَّجَاوُبِ وَالتَّسَانُدِ وَالتَّدَاخُلِ وَالْمُوَازَنَةِ وَالْمُحَافَظَةِ فِي مَوْجُودَاتِهِ بِالشَّاهِدَةِ وَالْعِيَانِ.

denilmiştir.

Âzâ: Uzuvarlar, organlar.

Câmid: Cansız.

Cârî: Geçerli, yürürlükte, işler hâlde.

Ders-i imanî: İman dersi.

Hakîm: Her şeyi yerli yerince yapan Hz. Allah.

İktifa etmek: Yetinmek.

Kamer: Ay.

Kehkeşan: Samanyolu galaksisi.

Kemâl-i intizam: Mükemmel intizam, düzen.

Manzume-i şemsiye: Güneş sistemi.

Muhafaza-yı şâmile: Bütün varlıkları içine alan koruma, muhafaza.

Muvâzene-i âmme: Umumi, her şeyi içine alan bir denge.

Rabb-i Zülcelâl: Her şeyin sahibi Ulu Allah.

Rahîm: Sonsuz, sınırsız şefkat ve

merhamet sahibi, Hz. Allah.

Şefkatkârâne: Şefkatli bir tarzda.

Şuurdârâne: Şuurluymuşçasına.

Tanzim: Düzenleme, belirli bir nizama koyma.

Tavzif: Vazife verme, görevlendirme.

Teâvün-ü umumî: Her varlığın birbirinin yardımına koşması.

Tezyin: Bezeme, süsleme.

Sonra, dünyaya gelen ve dünyanın yaratıcısını arayan ve on sekiz adet mertebelerden çıkan ve *arş-ı hakikate yetişen bir mirac-ı imanî ile gâibâne mârifetten hâzırâne ve muhatabâne bir makama terakki eden meraklı ve müştâk yolcu adam*, kendi ruhuna dedi ki: “Fâtîha-yı Şerife’de başından tâ ¹إِيَّاكَ kelimesine kadar gâibâne medh ü senâ ile bir huzur gelip ²إِيَّاكَ hitabına çıkılması gibi biz dahi *doğrudan doğruya* –gâibâne aramayı bırakıp– *aradığımızı aradığımızdan sormalıyız*. Her şeyi gösteren güneşi, güneşten sormak gerektir.” Evet, her şeyi gösteren, kendini her şeyden ziyade gösterir. Öyle ise Şems’in şuâtı ile onu görmek ve tanımak gibi **Hâlık’ımızın esmâ-yı hüsnâsıyla ve sıfât-ı kudsiyesiyle O’nu kabiliyetimizin nisbetinde tanıma-ya çalışabiliriz**.

Bu maksadın hadsiz yollarından iki yolu ve o iki yolun hadsiz mertebelerinden iki mertebeyi ve o iki mertebenin pek çok hakikatlerinden ve pek çok uzun tafsilatından yalnız iki hakikati icmâl ve ihtisar ile bu risalede beyan edeceğiz.

Birinci Hakikat: Bilmüşâhede gözümüzle görünen ve muhit ve dâimî ve muntazam ve dehşetli ve semâvî ve arzî olan bütün mevcudâtı çeviren ve tebdil ve tecdit eden ve kâinatı kaplayan *faaliyet-i müstevliye* hakikati görünmesi.. ve o her cihetle hikmet-medar faaliyeti hakikatinin içinde *tezahür-ü rubûbiyet* hakikatinin bilbedahe hissedilmesi.. ve o her cihetle, rahmet-feşan tezahür-ü rubûbiyet hakikatinin içinde *tebârüz-ü ulûhiyet* hakikati bizzarure bilinmiş olmasıdır.

¹ “Yalnız Sana...” (Fâtîha Süresi, 1/5).

Arş-ı hakikat: Hakikatin zirvesi, hakikatler hakikati.

Arzî: Dünyaya ait, dünyada olan.

Bilbedâhe: Açıkça, besbelli.

Bilmüşâhede: Bizzat görerek.

Bizzarure: İster istemez, kesin olarak.

Esmâ-yı hüsnâ: Cenâb-ı Hakk’ın güzel isimleri.

Faaliyet-i müstevliye: Kâinatı kaplayan, her yere yayılmış faaliyeti.

Gâibâne: Görmeyerek, görmeden. Gıyabî olarak.

Hâlık: Yaradan, Hz. Allah.

Hâzırâne: Huzura alınmışçasına.

Hikmet-medar: Hikmet sebebi, hikmete dayanan.

Huzur gelmek: Huzura alınmak,

huzura girmek. Yüksek bir makama çıkarılmak.

İcmâl / İhtisar: Özlü, kısa anlatım.

Mârifet: Allah’ı sıfat, isim ve fiilleriyle tanıma, bilme. Kalb ve vicdan kültürü.

Medh ü senâ: Övme ve yüceltme.

Mirac-ı imanî: İman merdiveni.

Muhâtabâne: Muhatap tarzında.

Muhit: Şümûllü, kapsamlı.

Müştak: Aşklı, şevkli.

Rahmet-feşan: Rahmet saçan, rahmet yayan.

Semâvî: Semâya ait, gökyüzünde olan.

Sıfât-ı kudsiye: Cenâb-ı Hakk’ın kutsî, mukaddes, yüce sıfatları.

Şems: Güneş.

Şuât: Işıklar, ışık tayfları.

Tebârüz-ü ulûhiyet: Cenâb-ı Hakk’ın kâinattaki her varlığı kendine itaat ve ibadet ettiren mutlak ulûhiyetinin açıkça görünmesi, belli olması.

Tebdil: Değiştirme.

Tecdid etmek: Yenilemek.

Terakki: Yükselme, mertebe kat etme.

Tezâhür-ü rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk’ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesinin çok zahir olarak görünmesi.

İşte bu hâkimâne ve hakîmâne faaliyet-i dâîmeden ve perdesinin arkasında bir Fâil-i Kadîr ve Alîm'in ef'âli, görünür gibi hissedilir.

Ve bu mürebbiyâne ve müdebbirâne ef'âl-i rabbâniyeden ve perdesinin arkasında her şeyde cilveleri bulunan esmâ-yı ilâhiye hissedilir derecesinde bedâhetle bilinir.

Ve bu celâldârâne ve cemâl-perverâne cilvelenen esmâ-yı hüsnâdan ve perdesinin arkasında sıfât-ı seb'a-yı kudsiyenin ilmelyakîn, belki aynelyakîn, belki hakkalyakîn derecesinde vücûdları ve tahakkukları anlaşılır.

Ve bu yedi kudsî sıfâtın dahi, bütün masnûâtın şehâdetiyle, hem hayat-dârâne, hem kadîrâne, hem alîmâne, hem semîâne, hem basîrâne, hem mü-rîdâne, hem mütekellimâne nihâyetsiz bir surette tecellîleri ile bilbedahe ve bizzarure ve biilmelyakîn bir mevsuf-u Vâcibül'l-vücûd'un ve bir müsemmâ-yı Vâhid-i Ehad'in ve bir Fâil-i Ferd-i Samed'in mevcudiyeti güneşten daha zâ-hir, daha parlak bir tarzda, kalbdeki iman gözüne görünür gibi kat'i bilinir.

Çünkü güzel ve mânidâr bir kitap ve muntazam bir hâne, bedâhetle yazmak ve yapmak fiillerini.. ve güzel yazmak ve intizamlı yapmak fiilleri dahi, bedâhetle yazıcı ve dülger nâmlarını.. yazıcı ve dülger unvanları ise, bedâhetle kitâbet ve dülgerlik sanatlarını ve sıfatlarını.. ve bu sanat ve sıfatlar, bedâhetle her hâlde bir zâtı istilzam eder ki Mevsuf ve Sâni' ve Müsemmâ ve Fâil olsun. Fâilsiz bir fiil ve müsemmâsız bir isim mümkün olmadığı gibi; mevsuf-suz bir sıfat, sanatkârsız bir sanat dahi mümkün değildir.

Alîm: Her şeyi en iyi bilen Hz. Allah.

Alîmâne: Her şeyi çok iyi bilir bir tarzda.

Aynelyakîn: Gözle görülüp edinilen bilgi.

Basîrâne: Her şeyi çok iyi görür bir tarzda.

Bedâhet: Açık - seçiklik, netlik.

Biilmelyakîn: Tamamen bilgiye dayanarak.

Celâldârâne: Cenâb-ı Hakk'ın bütün bir varlığa umumi tecellileriyle yüceliğin ve azametinin yegâne sahibi olduğunu yansıtır bir tarzda.

Cemalperverâne: Cenâb-ı Hakk'ın her bir varlığı ayrı ayrı tecellileriyle onlara lütfettiği hususi güzelliikleri gösterir bir tarzda.

Ef'âl: Fiiller, işler.

Ef'âl-i rabbâniye: İlâhi fiiller, işler.

Esmâ-yı ilâhiye: Allah'ın güzel isimleri.

Faaliyet-i dâime: Devamlı, sürekli faaliyet.

Fâil-i Ferd-i Samed: Dilediği her şeyi tek başına hiçbir şeye ihtiyacı olmadan yapan, yaratan Hz. Allah.

Fâil-i Kadîr: Dilediği her şeyi sonsuz kudreti ile yapan Hz. Allah.

Hakîmâne: Hikmetlice, yerli yerince.

Hâkimâne: Hükmeder, hükmedene yakışır bir tarzda.

Hakkalyakîn: Meselenin hakikatine, özüne ulaşarak, yaşanarak edinilen bilgi.

Hayatdârâne: Canlı bir şekilde.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek, delillere dayanarak elde edilen bilgi.

İstilzam etmek: Gerektirmek, icap etmek.

Kadîrâne: Her şeye gücü yeter bir tarzda.

Masnûât: Her biri bir sanat eseri olan varlıklar. Allah'ın yarattığı her şey.

Mevsuf: Vasfedilen, nitelenen.

Mevsuf-u Vâcibül'l-vücûd:

"Vâcibül'l-vücûd (varlığı kendinden)" şeklinde nitelenen.

Müdebbirâne: Her şeyi ayarlayıp, düzenleyerek.

Mürebbiyâne: Yetiştirir, terbiye eder bir tarzda.

Mürîdâne: Dilediği gibi irade eder bir tarzda.

Müsemmâ: İsimlenen, adlanan, o isimle anılan.

Müsemmâ-yı Vâhid-i Ehad: "Vâhid ve Ehad (bir ve tek)" şeklinde isimlenen.

Mütekellimâne: Konuşur gibi, konuşur tarzda.

Sâni': Sanatlı yapan, sanatkâr.

Semîâne: Her şeyi çok iyi iştirir bir tarzda.

Sıfât-ı seb'a-yı kudsiye: Yedi mukaddes sıfat. Cenâb-ı Hakk'ın sübûtî sıfatları: Hayat, ilim, sem, basar, irade, kudret, kelâm.

İşte bu hakikat ve kâideye binâen bu kâinat, bütün mevcudâtıyla beraber kaderin kalemiyle yazılmış, kudretin çekiciyle yapılmış mânidâr hadsiz kitaplar, mektuplar, nihâyetsiz binalar ve saraylar hükmünde –her biri binler vecihle ve beraber hadsiz vücuh ile– rabbânî ve rahmânî nihâyetsiz fiilleri ve o fiillerin menşeleri olan binbir esmâ-yı ilâhiyenin hadsiz cilveleriyle ve o güzel isimlerin menbâı olan yedi sıfât-ı sübhâniyenin nihâyetsiz tecellîleriyle o yedi muhit ve kudsî sıfatların madeni ve mevsufu olan ezeli ve ebedî bir Zât-ı Zülcelâl'in vücûb-u vücûduna ve vahdetine hadsiz işaretler ve nihâyetsiz şehâdetler ettikleri gibi; bütün o mevcudâtta bulunan bütün hüsünler, cemâller, kıymetler, kemâller dahi ef'âl-i rabbâniyenin ve esmâ-yı ilâhiyenin ve sıfât-ı samedâniyenin ve şuûnât-ı sübhâniyenin, kendilerine lâıyk ve muvâfık kudsî cemâllerine ve kemâllerine.. ve hepsi birden Zât-ı Akdes'in kudsî cemâline ve kemâline bedâhetle şehâdet ederler.

İşte faaliyet hakikati içinde tezahür eden rubûbiyet hakikati, ilim ve hikmetle halk ve îcad ve sun' ve ibda'.. nizam ve mizan ile takdir ve tasvir ve tedbir ve tedvir.. kasd ve irade ile tahvil ve tebdil ve tenzil ve tekmil.. şefkat ve rahmetle it'am ve in'am ve ikram ve ihsan gibi şuûnâtıyla ve tasarrufâtıyla kendini gösterir ve tanıttırır. Ve tezahür-ü rubûbiyet hakikati içinde bedâhetle hissedilen ve bulunan ulûhiyetin tebârüz hakikati dahi esmâ-yı hüs-nânın rahîmâne ve kerîmâne cilveleriyle ve yedi sıfât-ı subûtiye olan hayat,

Cemâl: Ferdi, hususi güzellik.
Esmâ-yı hüsnâ: Cenâb-ı Hakk'ın güzel isimleri.
Halk: Yaratma.
Hüsün: Genel, mutlak güzellik.
İbda': Örneği, benzeri olmayan bir şey var etme, yaratma.
İcad: Vücûda getirme, var etme.
İn'am: Nimet verme, nimete erdirmе.
İt'am: Yedirme, besleme.
Kemâl: Mükemmellik, yücelik, fazilet..
Kerîmâne: Çok cömertçe.
Menşe: Kaynak, memba.
Muhit: İhata eden, kapsayan, kuşatan.
Rabbânî: Cenab-ı Hakk'ın hâkimiyet ve idaresine ait olan.
Rahîmâne: Pek merhametli bir şekilde.
Rahmânî: Cenâb-ı Hakk'ın rah-

met ve şefkatine ait olan.
Rubûbiyet: Allah'ın her şeyi kuşatan idare ve hâkimiyeti.
Sıfât-ı samedâniye: Bütün bir varlığın, tecellilerine muhtaç olduğu ilâhî sıfatlar.
Sun': Sanatlı, estetik ölçülerle yapma, yaratma.
Şuûnât-ı sübhâniye: Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinin kaynağı olan sıfatlarının dayandığı, insanın idrak ufkunu aşan, ihata edilemeyen, Zât'ına lâıyk şefkat, muhabbet, ferah, sürür, gazap gibi mukaddes, münezzeh manalar.
Tahvil: Halini, durumunu değiştirme.
Takdir: Belirli bir ölçü, program, çerçeve koyma; kader tayin etme.
Tasvir: Suret, şekil verme.
Tebârüz: Belli olma, görünme.
Tebdil: Yerine başkasını koyarak

değiştirme
Tedbir: İdare etme, düzenleme.
Tedvir: Çekip çevirme, idareyi sürdürme.
Tekmil: Bitirme, tamamlama.
Tenzil: İndirme, düşürme.
Tezahür-ü rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesinin çok zahir olarak görünmesi.
Ulûhiyet: Cenâb-ı Hakk'ın kâinat-taki mutlak hakimiyeti, her varlığı kendine itaat ettirmesi.
Vahdet: Birlik.
Vecih: Yön, şekil, tarz.
Vücûb-u vücûd: Varlığının kendinden ve kesin olması.
Vücuh: Yönler, şekiller, tarzlar.
Zât-ı Akdes: En yüce Zât, Hz. Allah.
Zât-ı Zülcelâl: Yüceler Yücesi Ulu Zât.

ilim, kudret, irade, sem', basar ve kelâm sıfatlarının celâlli ve cemâlli tecellileriyle kendini tanıttırır, bildirir.

Evet nasıl ki *kelâm sıfatı*, vahiyler ve ilhamlar ile Zât-ı Akdes'i tanıttırır; öyle de *kudret sıfatı* dahi, mücessem kelimeleri hükmünde olan sanatlı eserleriyle o Zât-ı Akdes'i bildirir ve kâinatı baştan başa bir furkan-ı cismânî mahiyetinde gösterip, bir Kadîr-i Zülcelâl'i tavsif ve tarif eder.

Ve ilim sıfatı dahi hikmetli, intizamlı, mizanlı olan bütün masnûât miktarınca.. ve ilim ile idare ve tedbir ve tezyin ve temyiz edilen bütün mahlûkat adedince mevsufları olan birtek Zât-ı Akdes'i bildirir.

Ve hayat sıfatı ise kudreti bildiren bütün eserler.. ve ilmin vücûdunu bildiren bütün intizamlı ve hikmetli ve mizanlı ve zinetli suretler, hâller.. ve sair sıfatları bildiren bütün deliller, sıfat-ı hayatın delilleriyle beraber hayat sıfatının tahakkukuna delâlet ettikleri gibi; hayat dahi bütün o delilleriyle aynaları olan bütün zîhayatları şahit göstererek, Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'u bildirir. Ve kâinatı; serbeser, her vakit, taze taze ve ayrı ayrı cilveleri ve nakışları göstermek için daima değişen ve tazelenen ve hadsiz aynalardan tereküp eden bir âyine-i ekber suretine çevirir. Ve bu kıyasla görmek ve işitmek, ihtiyâr etmek ve konuşmak sıfatları dahi her biri birer kâinat kadar Zât-ı Akdes'i bildirir, tanıttırır.

Hem o sıfatlar, Zât-ı Zülcelâl'in vücûduna delâlet ettikleri gibi, hayatın vücûduna ve tahakkukuna ve o Zât'ın hayattar ve diri olduğuna dahi bedâhetle delâlet ederler. Çünkü bilmek, hayatın alâmeti.. işitmek, dirilik emâresi.. görmek, dirilere mahsus.. irade, hayat ile olabilir. İhtiyârî iktidar, zîhayatlarda bulunur; tekellüm ise bilen dirilerin işidir. İşte bu noktalardan anlaşılır ki; hayat sıfatının yedi defa kâinat kadar delilleri ve kendi vücûdunu ve mevsufun vücûdunu bildiren burhanları vardır ki bütün sıfatların esası ve menbaı ve ism-i âzamın masdarı ve medarı olmuştur.

Âyine-i ekber: Pek büyük bir ayına.

Bedahet: Açık-seçiklik, netlik.

Celâl: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini, yüceliğini ve bütün eşyadaki umumi tecellilerini ifade eden sıfatı.

Cemâl: Cenâb-ı Hakk'ın güzelliğini ve her bir varlığa ayrı ayrı, hususi tecellilerini ifade eden sıfatı.

Delâlet etmek: Göstermek, isbat etmek.

Furkan-ı cismânî: Hakkı batıldan ayıran; doğruyu, yanlış gü-rül gü-rül ilân ve ifâde eden mad-di varlıklar.

İhtiyâr etmek: Tercih etmek, seçmek.

İhtiyârî: İrâdi, iradeyle, isteyerek yapılan.

Kadîr-i Zülcelâl: Kudreti Sonsuz, Yüce Allah.

Masnûât: Her biri bir sanat eseri olan varlıklar. Allah'ın yarattığı her şey.

Mücessem: Cisme bürünmüş, cisim halini almış.

Serbeser: Baştan başa.

Tahakkuk: Gerçeklik, kesinlik.

Tavsif: Sıfatlarını belirtme, anlatma.

Tekellüm: Konuşma.

Temyiz: Ayırma, diğerlerinden ayrıcalıklı kılma.

Tereküp: Birden fazla şeyin bir araya gelerek birleşmesi.

Tezyin: Ziyetleme, süsleme.

Vücûd: Varlık, var olma.

Zât-ı Hayy-ı Kayyûm: Her zaman var ve diri olup varlıkların da hayatı ve devamı kendi idaresinde olan Zât.

Zât-ı Zülcelâl: Yüceler Yücesi Ulu Zât.

Zihayat: Canlı.

Risale-i Nur, bu birinci hakikati kuvvetli burhanlar ile isbat ve bir derece izah ettiğinden bu denizden bu mezkûr katre ile şimdilik iktifâ ediyoruz.

İkinci Hakikat: *Sıfat-ı kelâmdan gelen tekellüm-ü ilâhîdir. قُلْ لَوْ كَانَ* *âyet-ü* *الْبَحْرِ مَدَادًا لِكَلِمَاتِ رَبِّي لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا*¹ tinin sırrıyla kelâm-ı ilâhî, nihâyetsizdir. Bir zâtın vücûdunu bildiren en zâhir alâmet, konuşmasıdır. Demek bu hakikat, nihâyetsiz bir surette Mütakellim-i Ezelî'nin mevcudiyetine ve vahdetine şehâdet eder. Bu hakikatin iki kuvvetli şehâdeti, bu risalenin On Dördüncü ve On Beşinci Mertebeleri'nde beyan edilen vahiyler ve ilhamlar cihetiyle.. ve geniş bir şehâdeti dahi, Onuncu Mertebesi'nde işaret edilen kütüb-ü mukaddese-i semâviye cihetiyle.. ve çok parlak ve câmî bir diğer şehâdeti dahi, On Yedinci Mertebesi'nde Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan cihetiyle geldiğinden; bu hakikatin beyan ve şehâdetini o mertebelere havale edip o hakikati, mu'cizâne ilân eden ve şehâdetini sair hakikatlerin şehâdetleriyle beraber ifade eden

*شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ*² *âyet-i muazzamanın envârı ve esrarı, bizim bu yolcuya kâfi ve vâfi gelmiş ki daha ileri gidememiş.*

İşte bu yolcunun bu makam-ı kudsîden aldığı dersin kısa bir meâline bir işaret olarak **Birinci Makam'ın On Dokuzuncu Mertebesi'nde:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الوجودِ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى، وَلَهُ الصِّفَاتُ الْعُلْيَا، وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَى، الَّذِي دَلَّ عَلَى وُجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: الذَّاتُ الْوَاجِبُ

¹ “De ki: “Rabbimin sözlerini yazmak için en büyük okyanus mürekkep olsaydı (hatta onun bir mislini de takviye gönderseydik), bu deniz tükenir, Rabbimin sözleri yine de bitmezdi.” (Kehf Sûresi, 18/109).

² “Allah'tan başka tanrı bulunmadığına şahit bizzat Allah'tır. Bütün melekler, hak ve adaletten ayrılmayan ilim adamları da bu gerçeğe, aziz ve hakim (mutlak galip, tam hüküm ve hikmet sahibi) Allah'tan başka tanrı olmadığına şahittirler.” (Âl-i İmran Sûresi, 3/18).

Âyet-i muazzama: Pek büyük, muazzam âyet.

Burhan: Delil.

Câmî: Şümlüllü, kapsamlı.

Envâr: Nurlar.

İktifa etmek: Yetinmek.

İsm-i âzam: Kendisi ile dua edildiğinde Allah'ın icabet ettiği en büyük ismi.

Kelâm-ı ilâhî: Allah'ın keliması, sözü.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan âciz bırakan Kur'ân-ı Kerim.

Kütüb-ü mukaddese-i semâviye: Vahiy yoluyla gönderilen kutsal kitaplar.

Makam-ı kudsî: Kutsal, mukaddes makam.

Medar: Dayanak noktası, vesile.

Mevcudiyet: Varlık, var olma.

Mezkûr: Geçen, zikredilen.

Mu'cizâne: Mu'cizeli bir şekilde.

Mütakellim-i Ezelî: Kelâmı, sözü zamanları aşan, ezeli olan, Cenâb-ı Hak.

Sıfat-ı kelâm: Cenâb-ı Hakk'ın “kelâm” sıfatı.

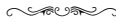
Tekellüm-ü ilâhî: Cenâb-ı Hakk'ın konuşması, beyanı.

Vâfi: Yeterli.

Vahdet: Birlik.

الْوُجُودِ بِاجْتِمَاعِ جَمِيعِ صِفَاتِهِ الْقُدْسِيَّةِ الْمُحِيطَةِ، وَجَمِيعِ أَسْمَائِهِ الْحُسْنَى الْمُتَجَلِّيَةِ، وَبِاتِّفَاقِ جَمِيعِ شُؤُونَاتِهِ وَأَفْعَالِهِ الْمُتَصَرِّفَةِ، بِشَهَادَةِ عَظْمَةِ حَقِيقَةِ تَبَارُزِ الْأُلُوْهِيَّةِ فِي تَظَاهِرِ الرُّبُوبِيَّةِ، فِي دَوَامِ الْفَعَالِيَّةِ الْمُسْتَوَلِيَّةِ، بِفِعْلِ الْإِبْجَادِ وَالْحَلْقِ وَالصَّنْعِ وَالْإِبْدَاعِ بِإِرَادَةٍ وَقُدْرَةٍ، وَبِفِعْلِ التَّقْدِيرِ وَالتَّصْوِيرِ وَالتَّدْبِيرِ وَالتَّوْدِيرِ بِاخْتِيَارٍ وَحِكْمَةٍ، وَبِفِعْلِ التَّصْرِيفِ وَالتَّنْظِيمِ وَالْمُحَافَظَةِ وَالْإِدَارَةِ وَالْإِعَاشَةِ بِقَصْدٍ وَرَحْمَةٍ، وَبِكَمَالِ الْإِنْتِظَامِ وَالْمُوَازَنَةِ، وَبِشَهَادَةِ عَظْمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ أَسْرَارِ: شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَكُكُةُ وَأُولُوا الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

denilmiştir.

İhtar

Geçen İkinci Makam'ın Birinci Bâb'ındaki on dokuz adet mertebelerin şehâdet eden hakikatlerinin her birisi, tahakkuklarıyla ve vücudlarıyla vücûb-u vücûda delâlet ettikleri gibi; ihataları ile dahi vahdete ve ehadiyete delâlet ederler. Fakat başta sarîhen vücudu isbat ettikleri cihetle vücûb-u vücûdun delilleri sayılmış. İkinci Makam'ın İkinci Bâb'ı ise başta ve sarâhatle vahdeti ve içinde vücûdu isbat ettiği haysiyetiyle tevhid burhanları denilir. Yoksa her ikisi, her ikisini isbat eder. Farklarına işaret için Birinci Bâb'da ¹ بِشَهَادَةِ عَظْمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ , İkinci Bâb'da vahdet görünür gibi zuhuruna işareten ² بِشَاهَدَةِ عَظْمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ fıkraları tekrar ediliyor. Gelecek İkinci Bâb'ın mertebelerini Birinci Bâb gibi izah etmeye niyet etmiştim. Fakat bazı hâllerin mümânaatıyla, ihtisara ve icmâle mecburum. Hakkıyla beyan etmeyi Risale-i Nur'a havale ediyoruz.

¹ "... hakikatinin azamet-i ihâtasının şehadetiyle."

² "... hakikatinin azamet-i ihâtasının müşahedesiyile."

Delâlet etmek: İşaret etmek, göstermek.

Ehadiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığa özel, ayrı şekilde tecelli eden birliği.

Haysiyetiyle: İtibarıyla, dolayısıyla.

İhata: Kuşatma, içine alma, kap-

sama.

İhtisar / icmâl: Özlü, kısa anlatım.

Mümânaat: Mani olma, engelleme.

Sarâhat: Açıklık, âşikârlık.

Sarîhen: Açıkça.

Tahakkuk: Gerçekleşme, kesin-

leşme.

Vahdet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlıklara genel ve umumi şekilde tecelli eden birliği.

Vücûb-u vücûd: Cenâb-ı Hakk'ın varlığının kendinden ve kesin olması.

Vücud: Varlık, var olma.

İkinci Bâb

Berâhin-i Tevhidiyeye Dairdir

Dünyaya iman için gönderilen ve bütün kâinatta fikren seyahat eden ve her şeyden Hâlık'ını soran ve her yerde Rabb'ini arayan ve hakkalyakîn derecesinde İlah'ını vücûb-u vücûd noktasında bulan dünya misafiri, kendi aklına dedi ki: "Gel, Vâcibu'l-vücûd Hâlık'ımızın vahdet burhanlarını temâşâ için yine beraber bir seyahate gideceğiz." Beraber gittiler. **Birinci Menzil'** de gör-düler ki; kâinatı istilâ eden *dört hakikat-i kudsiye*, vahdeti bedâhet derecesinde istilzam edip isterler.

Birinci Hakikat: *Ulûhiyet-i mutlakadır.*

Evet, nev-i beşerin her tâifesi, birer nevi ibadet ile –fitrî gibi– meşgul olması.. ve sâir zîhayatın, belki cemâdâtın dahi fitrî hizmetleri birer nevi ibadet hükmünde bulunması.. ve kâinatta maddî ve mânevî bütün nimetlerin ve ih-sanların her biri, bir mâbudiyet tarafından hamd ve ibadeti yaptıran perestiş ve şükre birer vesile olmaları.. ve vahiy ve ilhamlar gibi bütün tereşşuhât-ı gaybiye ve tezahürat-ı mâneviyenin birtek İlah'ın mâbudiyetini ilân etmeleri, elbette ve bedâhetle bir ulûhiyet-i mutlakanın tahakkukunu ve hükümferma olduğunu isbat ederler.

Madem böyle bir ulûhiyet hakikati var, elbette iştiraki kabul edemez. Çünkü ulûhiyete yani mâbudiyete karşı şükür ve ibadetle mukabele edenler, kâinat ağacının en nihâyetlerinde bulunan zîşuur meyveleridir. Ve başkalarının o zîşuurları memnun ve minnettar edip yüzlerini kendilerine çevirmesi ve görünmediğinden çabuk unutturulabilen hakikî mâbudlarını onlara

Bedâhet: Açık-seçiklik, netlik.

Berâhin-i tevhidiye: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini gösteren deliller.

Cemâdât: Cansızlar.

Fitrî: Tabii, yaratılıştan gelen.

Hakikat-i kudsiye: Kutsal, yüce hakikat.

Hakkalyakîn: Meselenin hakikatine, özüne ulaşılarak, yaşanarak edinilen bilgi.

Hükümferma: Hükmeden, hüküm süren.

İstilâ: Kaplama, kuşatma.

Mâbud: İlâh. Kendisine ibadet edilen zât, Hz. Allah.

Mâbudiyet: İbadet edilme, tapılma, ilâhlık.

Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Perestiş: İbadet, tapınma.

Temâşâ: Seyir, seyretme.

Tereşşuhât-ı gaybiye: Gayb âleminde sınıtlar. Mânevî yansımalar.

Tezahürat-ı mâneviye: Mânevî belirtiler.

Ulûhiyet-i mutlaka: Cenab-ı

Hakk'ın kâinattaki mutlak, sınırsız hâkimiyeti ve ibadete, itaate lâayık tek ilah olması.

Vâcibu'l-vücûd Hâlık: Varlığı kendinden ve kesin olan Yüce Yaratıcı.

Vahdet: Cenâb-ı Hakk'ın birliği.

Vücûb-u vücûd: Cenâb-ı Hakk'ın varlığının kendinden ve kesin olması.

Zîhayat: Canlı.

Zîşuur: Akıllı, şuurlu.

unutturması, ulûhiyetin mahiyetine ve kudsî maksatlarına öyle bir zıddiyettir ki, hiçbir cihetle müsaade etmez. Kur'ân'ın çok tekrar ile ve şiddetle şirki red ve müşrikleri cehennem ile tehdit etmesi¹, bu cihettendir.

İkinci Hakikat: Rubûbiyet-i mutlakadır.

Evet, bütün kâinatta hususan zîhayatlarda ve bilhassa terbiye ve iâşelerinde her tarafta aynı tarzda ve umulmadık bir surette beraber ve birbirini içinde hakîmâne, rahîmâne bir dest-i gaybî tarafından olan bir tasarruf-u âmm, elbette bir rubûbiyet-i mutlakanın tereşşuhudur ve ziyasıdır ve tahakkukuna bir burhan-ı kat'îdir.

Madem bir rubûbiyet-i mutlaka vardır, elbette şirk ve iştiraki kabul etmez. Çünkü o rubûbiyetin kendi cemâlini izhar ve kemâlâtını ilân ve kıymetli sanatlarını teşhir ve gizli hünerlerini göstermek gibi en mühim maksat ve gayeleri cüz'iyatta ve zîhayatta temerküz ve içtima ettiğinden, en cüz'î bir şeye ve en küçük bir zîhayata kendi başı ile müdahale eden bir şirk, o gayeleri bozar ve o maksatları harap eder. Ve zîşuurun yüzlerini o gayelerden ve o gayeleri irade edenden çevirip esbaba saldığundan ve bu vaziyet, rubûbiyetin mahiyetine bütün bütün muhalif ve adâvet olduğundan, elbette böyle bir rubûbiyet-i mutlaka, hiçbir cihetle şirke müsaade etmez. Kur'ân'ın kesretli takdisatı ve tesbihatı ve âyâtı ve kelimâtı, belki hurufâtı ve hey'âtıyla mütemâdiyen tevhide irşadatı bu büyük sırdan ileri gelmiştir...

Üçüncü Hakikat: Kemâlâttır.

Evet, bu kâinatın bütün ulvî hikmetleri, harika güzellikleri, âdilâne kânunları, hakîmâne gayeleri, hakikat-i kemâlâtın vücuduna bedâhetle delâlet

¹ Bkz.: Âl-i İmran Sûresi, 3/151; Nisâ Sûresi, 4/36, 48, 116; Mâide Sûresi, 5/72; A'râf Sûresi, 7/33; ...

Adâvet: Düşmanlık.

Âdilâne: Âdilce, âdaletli bir şekilde.

Âyât: Âyetler.

Burhan-ı kat'î: Kesin delil.

Cemâl: Güzellik.

Cüz'iyat: Kısmî, hususî, cüz'î şeyler.

Dest-i gaybî: Görünmeyen el.

Esbab: Sebepler.

Hakikat-i kemâlât: Kusursuz sıfatların, mükemmel icraatların özü, asıl mahiyeti.

Hakîmâne: Hikmetlice, yerli yerince.

Hey'ât: Genel yapı, genel durum.

Özelliklerin bütünü.

Hurufât: Harfler.

İâşe: Beslenme, yeme-içme.

İçtima etmek: Toplanmak, bir araya gelmek.

İrşadat: Doğruyu gösteren, doğruya yönlendiren ifadeler.

İzhar: Açığa çıkarma, gösterme.

Kelimât: Kelimeler.

Kemâlât: Mükemmellikler. Eksiksiz, kusursuz işler, icraatlar.

Kesret: Çokluk, çok olma.

Mütemâdiyen: Devamlı, süreklili olarak.

Rahîmâne: Pek merhametli bir şekilde.

Rubûbiyet-i mutlaka: Cenâb-ı Hakk'ın herkesi ve her şeyi kuşatan mutlak, sınırsız terbiye ve idaresi.

Takdisat / tesbihat: Cenâb-ı Hakk'ın her türlü noksanlıklardan, kusurlardan münezzeh olduğunu ifade eden, yücelten ifadeler.

Tasarruf-u âmm: Umumî, kapsamlı bir idare, yönetim.

Temerküz: Toplanma, odaklanma, yoğunlaşma.

Tereşşuh: Sızıntı, belirti, işaret.

Ülvî: Yüce.

ve bilhassa bu kâinatı hiçten îcad edip her cihetle mu'cizâtı ve cemâlli bir surette idare eden Hâlık'ın kemâlâtına ve o Hâlık'ın âyine-i zîşuuru olan insanın kemâlâtına şehâdeti pek zâhirdir.

Madem kemâlât hakikati vardır. Ve madem kâinatı kemâlât içinde îcad eden Hâlık'ın kemâlâtı muhakkaktır. Ve madem kâinatın en mühim meyvesi ve arzın halifesi¹ ve Hâlık'ın en ehemmiyetli masnûu ve sevgilisi olan insanın kemâlâtı hakır ve hakikatlidir. Elbette bu gözümüz ile gördüğümüz kemâlli ve hikmetli kâinatı, fenâ ve zevalde yuvarlanan ve neticesiz olarak tesadüfün oyuncağı, tabiatın mel'abegâhı, zîhayatın zâlimâne mezbahası, zîşuurun dehşetli hüzüngâhı suretine çeviren ve âsârı ile kemâlâtı görünen insanı, en bîçâre ve en perişan ve en aşağı bir hayvan derekesine indiren ve Hâlık'ın âyine-i kemâlâtı olan bütün mevcudâtın şehâdetiyle nihâyetsiz kemâlât-ı kudsiyesi bulunan o Hâlık'ın kemâlâtını setredip perde çekerek netice-i faaliyeti ve hallâkiyetini ibtal eden şirk, elbette olamaz ve hakikatsizdir. Şirkin bu kemâlât-ı ilâhiyeye ve insaniye ve kevnîyeye karşı zıddiyeti ve o kemâlâtları bozduğu, İkinci Şuâ Risalesi'nin üç meyve-i tevhide dair Birinci Makamı'nda kuvvetli ve kat'î deliller ile isbat ve izah edildiğinden, ona havale edip burada kısa kesiyoruz.

Dördüncü Hakikat: Hâkimiyettir.

Evet, bu kâinata geniş bir dikkat ile bakan, kâinatı gayet haşmetli ve gayet faaliyetli bir memleket, belki idaresi gayet hikmetli ve hâkimiyeti gayet kuvvetli bir şehir hükmünde görür, her şeyi ve her nevi, birer vazife ile musahharâne meşgul bulur.² **Âyetinin askerlik manasını** ih-sas eden temsiline göre, zerrât ordusundan ve nebâtât firkalarından ve hayvanât taburlarından, tâ yıldızlar ordusuna kadar olan cünûd-u rabbâniyeden,

¹ İnsanın, yeryüzünün halifesi olarak yaratıldığına dair bkz.: Bakara Sûresi, 2/30.

² "Göklerin ve yerin orduları Allah'ındır." (Fetih Sûresi, 48/4, 7).

Âsâr: Eserler, izler.

Âyine-i kemâlât: Kusursuz sıfatları, mükemmel icraatları yansıtan ayna.

Âyine-i zîşuur: Şuurlu ayna.

Cünûd-u rabbâniye: Cenâb-ı Hakk'ın idare ve hakimiyeti altındaki varlık ordusu.

Delâlet: İşaret etme, gösterme.

Dereke: Aşağı indiren basamak.

Fenâ ve zeval: Bitme, sona erme, yok olma.

Hallâkiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her

şeyi "Yaradan" olması.

İcad: Var etme, yaratma.

Kemâlât-ı ilâhiye ve insaniye ve kevnîye: En yüce sıfatlar ve mükemmel fiillerin sahibi olan Cenâb-ı Hakk'ın insanoğluna ve varlığa da lütettiği mükemmel, kusursuz özellikler.

Kemâlât-ı kudsiye: En yüce sıfatlar. Eksiksiz, kusursuz işler, icraatlar.

Masnû: Sanatlı olarak yaratılan her bir varlık.

Mel'abegâh: Oyun yeri.

Mu'cizât: Mu'cizeler.

Musahharâne: Emre âmâde, hizmet eder bir tarzda.

Netice-i faaliyet: İşleyişin neticesi, gayesi.

Setretmek: Örtmek, gizlemek.

Zâlimâne: Zalimce.

Zerrât: Zerrelere. Atom veya molekül gibi maddenin çok küçük parçaları.

o küçücük memurlarda ve bu pek büyük askerlerde hâkimâne tekvinî emirlerin, âmirâne hükümlerin, şâhâne kanunların cereyanları, bedâhetle bir hâkimiyet-i mutlakanın ve bir âmiriyet-i külliye'nin vücuduna delâlet ederler.

Madem bir hâkimiyet-i mutlaka hakikati vardır, elbette şirkin hakikati olamaz. Çünkü **لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلَهِ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا**¹ âyetinin hakikat-i kâtiasıyla müteaddit eller müstebidâne bir işe karışsalar, karıştırırlar. Bir memlekette iki padişah, hatta bir nâhiyede iki müdür bulunsa intizam bozulur ve idare herc ü merc olur. Hâlbuki sinek kanadından tâ semâvât kandillerine kadar ve hüceyrât-ı bedeniyeden tâ seyyârâtın burçlarına kadar öyle bir intizam var ki, zerre kadar şirkin müdahalesi olamaz.

Hem hâkimiyet bir makam-ı izzettir; rakip kabul etmek, o hâkimiyetin izzetini kırar. Evet, aczi için çok yardımcılara muhtaç olan insanın, cüz'î ve zâhirî ve muvakkat bir hâkimiyeti için kardeşini ve evlâdını zâlimâne öldürmesi gösteriyor ki; hâkimiyet, rakip kabul etmez. Böyle bir âciz, böyle cüz'î bir hâkimiyet için böyle yaparsa; elbette bütün kâinatın mâliki olan bir Kadîr-i Mutlak'ın hakikî ve küllî rubûbiyetine ve ulûhiyetine medar olan kendi hâkimiyet-i kudsiyesine başkasını teşrik etmesi ve şerike müsaade etmesi hiçbir cihetle mümkün olamaz. Bu hakikat, İkinci Şuâ'nın İkinci Makam'ında ve Risale-i Nur'un birçok yerlerinde kuvvetli deliller ile isbat edildiğinden, onlara havale ediyoruz.

İşte yolcumuz bu dört hakikati müşâhede etmekle vahdâniyet-i ilâhiyeyi şuhûd derecesinde bildi, imanı parladı. Bütün kuvvetiyle

¹ “Eğer gökte ve yerde, Allah'tan başka ilâhlar bulunsaydı oraların nizamı bozulurdu.” (Enbiyâ Sûresi, 21/22).

Âmiriyet-i külliye: Cenâb-ı Hakk'ın kâinatı kuşatan idaresi.

Cüz'î: Kismî, hususî, küçük.

Hakikat-i kâtia: Kesin gerçek.

Hâkimâne: Hükmeder bir tarzda.

Hâkimiyet-i kudsiye: Kusursuz, yüce hâkimiyet.

Hâkimiyet-i mutlaka: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan sınırsız hâkimiyeti, hükümranlığı.

Herc ü merc: Allak bullak, kar-makarışık.

Hüceyrât-ı bedeniye: Beden hücrecikleri.

Kadîr-i Mutlak: Her şeye gücü

yeten, mutlak ve sınırsız kudret sahibi Hz. Allah.

Küllî: Genel, her şeyi içine alan, kapsamlı.

Makam-ı izzet: Yücelik, ululuk, üstünlük gibi vasıfların hâkim olduğu yer.

Mâlik: Her şeyin sahibi, Hz. Allah.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Müstebidâne: Zorbalıkla, baskıcı bir tarzda.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan hâkimiyeti, varlığı terbiye ve idaresi.

Semâvât: Gökler, feza.

Şerik: Ortak.

Şuhûd: Bir şeyin gerçeğine şahit olma, hakikati ayan beyan görme.

Tekvinî emirler: Yaratılışla ilgili emirler.

Teşrik etmek: Ortak etmek.

Ulûhiyet: Cenâb-ı Hakk'ın kâinatındaki mutlak hâkimiyeti, her varlığı kendine itaat ettirmesi.

Vahdaniyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın birliği, her şeyde O'nun birliğini gösteren tecellisi.

Zâhirî: Görünüşte olan, yüzey-sel.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الَّذِي دَلَّ عَلَى وَحْدَانِيَّتِهِ وَوُجُوبِ وَجُودِهِ: مُشَاهَدَةٌ
ret olarak **Birinci Makam'ın İkinci Bâbı'nda:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الَّذِي دَلَّ عَلَى وَحْدَانِيَّتِهِ وَوُجُوبِ وَجُودِهِ: مُشَاهَدَةٌ
عَظْمَةِ حَقِيقَةِ تَبَازُّزِ الْأُلُوهِيَةِ الْمُطْلَقَةِ.

وَكَذَا مُشَاهَدَةٌ عَظْمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ تَظَاهِرِ الرُّبُوبِيَّةِ الْمُطْلَقَةِ الْمُقْتَضِيَةِ لِلْوَحْدَةِ.

وَكَذَا مُشَاهَدَةٌ عَظْمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ الْكَمَالَاتِ النَّاشِئَةِ مِنَ الْوَحْدَةِ.

وَكَذَا مُشَاهَدَةٌ عَظْمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ الْحَاكِمِيَّةِ الْمُطْلَقَةِ الْمَانِعَةِ وَالْمُنَافِيَةِ لِلشَّرَكَةِ.

denilmiştir.

Sonra o sükûnetsiz misafir, kendi kalbine dedi: Ehl-i imanın, hususan ehl-i tarîkatın her vakit tekrarla ² لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ demeleri, tevhidi yâd ve ilân etmeleri gösterir ki; tevhidin pek çok mertebeleri bulunuyor. *Hem tevhid, en ehemmiyetli ve en halâvetli ve en yüksek bir vazife-i kudsiye ve bir farîza-yı fitriye ve bir ibadet-i imaniyedir.*

Öyle ise gel bir mertebeyi daha bulmak için, bu ibrethânenin **diğer bir menzilin** kapısını daha açmalıyız. Çünkü aradığımız hakikî tevhid, yalnız tasavvurdan ibaret bir mârifet değildir. Belki İlmi Mantık'ta tasavvura mukabil ve mârifet-i tasavvuriyeden çok kıymettar ve burhanın neticesi olan ve ilim denilen tasdiktir. Ve tevhid-i hakikî öyle bir hüküm ve tasdik ve iz'an ve kabuldür ki; her bir şeyle Rabb'ini bulabilir ve her şeyde Hâlık'ına giden bir yolu görür ve hiçbir şey huzuruna mâni olmaz. Yoksa Rabb'ini bulmak için her vakit kâinat perdesini yırtmak, açmak lâzım gelir.

1 "Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. O birdir. Ortağı yoktur." (Bkz.: Tirmizî, *Deavât* 36; Nesâî, *Menâsik* 163; İbni Mâce, *Ticârât* 40, *Menâsik* 84).

2 "O'ndan başka ilâh yoktur." (Bakara Sûresi, 2/163, 255; Âl-i İmran Sûresi, 3/2, 6, 18; Nisâ Sûresi, 4/87; ...).

Burhan: Delil.

Ehl-i iman: İnananlar, müminler.

Ehl-i tarikat: Hayatlarını bir tarikatın prensipleri çerçevesinde sürdürenler.

Farîza-yı fitriye: Tabii farzlar. Her varlığın yaratılış gayesi doğrultusunda yapması gereken fiiller.

Halâvet: Tatlılık.

İbadet-i imaniye: İmanın gerek-

tirdiği ibadet.

İz'an: İyice anlama, tamamen kavrama.

Mârifet: Bilgi, ilim.

Mârifet-i tasavvuriye: Zihin yordamıyla, aklî melekelerin kullanımı ile elde edilen bilgi.

Sükûnet: Sakinleşme, dinme, yatışma.

Tasavvur: Zihinde canlandırma,

göz önüne getirme.

Tevhid: Cenâb-ı Hakk'ı birleme.

Tevhid-i hakikî: Gerçek tevhid. Cenâb-ı Hakk'ın birliğine tam manasıyla inanmak; zât, sıfat ve icraatlarında birlemek.

Vazife-i kudsiye: Kutsal, yüce vazife.

“Öyle ise haydi, ileri!” diyerek, kibriyâ ve azamet kapısını çaldı. Ef’âl ve âsâr menziline ve îcad ve îbda' âlemine girdi, gördü ki; kâinatı istilâ etmiş “beş hakikat-i muhîta” hükmediyorlar, bedâhetle tevhidi isbat ederler.

Birincisi: Kibriyâ ve azamet hakikatidir. Bu hakikat, İkinci Şuâ'nın İkinci Makam'ında ve Risale-i Nur'un müteaddit yerlerinde burhanlarla izah edildiğinden burada bu kadar deriz ki:

Binlerle sene birbirlerinden uzak bir mesafede bulunan yıldızları, aynı anda aynı tarzda îcad edip tasarruf eden.. ve zeminin şark ve garp ve cenup ve şimalinde bulunan aynı çiçeğin hadsiz efradını, bir zamanda ve bir surette halkedip tasvir eden.. hem ¹ *هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ* yani gökleri ve zemini altı günde yaratmak gibi geçmiş ve gaybî ve çok acîb bir hâdiseyi, hâzır ve göz önünde bir hâdisle ile isbat etmek ve onun gibi acîb bir tanzir olarak zeminin yüzünde bahar mevsiminde haşr-i âzâmın yüz binden ziyade misallerini gösterir gibi, iki yüz binden ziyade nebâtât târifelerini ve hayvanât kabilelerini beş-altı haftada inşâ edip kemâl-i intizam ve mizan ile iltibassız, noksansız, yanlışsız, beraber, birbiri içinde idare, terbiye, iâşe, temyiz ve tezyin eden.. hem ² *يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ* âyetinin sarâhatıyla zemini döndürüp, gece-gündüz sahifelerini yapan ve çeviren ve yevmiye hâdisâtıyla yazan, değiştiren aynı zât; aynı anda, en gizli, en cüz'î olan kalblerin hâtîrâtlarını dahi bilir ve iradesiyle idare eder. Ve mezkûr fiillerin her biri birtek fiil olduğundan, zarurî olarak, onların fâili dahi birtek vâhid ve kâdir olan Fâil-i Zülcelâl'lerinin bedâhetle öyle bir kibriyâ ve azameti var ki; hiçbir

1 “Gökleri ve yeri altı günde yaratan O'dur.” (A'râf Sûresi, 7/54; Yûnus Sûresi, 10/3; Hûd Sûresi, 11/3; Hadîd Sûresi, 57/4).

2 “Geceyi gündüze katar, böylece gündüz uzar. Gündüzü geceye katar, böylece gece uzar.” (Hadîd Sûresi, 57/6).

Acîb: Harika, hayret verici.

Bedâhet: Açık-seçiklik, netlik.

Cenup - şimal: Güney - kuzey.

Ef'âl ve âsâr menzili: Cenâb-ı Hakk'ın fiilleri, icraatları ve eserleri, sanatları olan varlık âlemi.

Efrad: Fertler, ögeler.

Fâil-i Zülcelâl: Yüce, kusursuz fâil.

Gaybî: Gayba ait, görünmeyen, bilinmeyen.

Hakikat-i muhîta: Kapsamlı, büyük hakikat.

Halketmek: Yaratmak.

Haşr-i âzam: Büyük diriliş.

Îâşe: Besleme, yedirip içirme.

İbda': Örneği, benzeri olmayan bir şey var etme, yaratma.

İcad: Var etme, yaratma.

İltibas: Karıştırma, karışıklık.

İnşâ: Değişik ve farklı unsurları bir araya getirilerek başka bir varlık yaratma.

Kâdir: Her şeye gücü yeten, kudretli.

Kemâl-i intizam ve mizan: Mükemmel düzen ve ölçü.

Kibriyâ ve azamet: Cenâb-ı

Hakk'ın yüceliği, büyüklüğü.

Mezkûr: Zikredilen, adı geçen.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Sarâhat: Açıklık, âşikârlık.

Şark - Garp: Doğu - batı.

Tanzir: Nazire, benzerini yapma.

Tasvir: Suret, şekil verme.

Temyiz: Ayırma, diğerlerinden ayrıcalıklı kılma.

Tezyin: Ziyetleme, süsleme.

Vâhid: Bir.

Yevmiye hâdisâtı: Günlük hâdiseler.

yerde, hiçbir şeyde, hiçbir cihetle, hiçbir şirkin hiçbir imkânını, hiçbir ihtimalini bırakmıyor, köküyle kesiyor.

Madem böyle bir kibriyâ ve azamet-i kudret var ve madem o kibriyâ nihâyet kemâldedir ve ihata ediyor. Elbette o kudrete acz veya ihtiyaç ve o kibriyâyâ kusur ve o kemâle noksanîyet ve o ihataya kayıt ve o nihâyetsizliğe nihâyet veren bir şirke meydan vermesi ve müsaade etmesi, hiçbir vecihle mümkün değildir. Fıtratını bozmayan hiçbir akıl kabul etmez.

İşte şirk, kibriyâyâ dokunması ve celâlin izzetine dokundurması ve azametine ilişmesi cihetiyle öyle bir cinâyettir ki; hiç kâbil-i af olmadığını Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan, âzîm tehdit ile ¹ **إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ** ferman ediyor.

İkinci Hakikat: *Kâinatta tasarrufları görünen ef'âl-i rabbâniyenin ıtlak ve ihata ve nihâyetsiz bir surette zuhurlarıdır. Ve o fiilleri takyid ve tahdid eden, yalnız hikmet ve iradedir ve mazharların kabiliyetleridir. Ve serseri tesadüf ve şuursuz tabiat ve kör kuvvet ve câmid esbap ve kayıtsız ve her yere dağılan ve karıştıran unsurlar, o gayet mizanlı ve hikmetli ve basîrâne ve hayatdârâne ve muntazam ve muhkem olan fiillere karışamazlar, belki Fâil-i Zülcelâl'in emriyle ve iradesiyle ve kuvvetiyle zâhiri bir perde-i kudret olarak istimal olunuyorlar.*

Hadsiz misallerinden üç misali: Sûre-i Nahl'in bir sahifesinde birbirine muttasıl üç âyetin işaret ettikleri üç fiilin hadsiz nüktelerinden üç nüktelerini beyan ederiz.

¹ “Şu muhakkak ki Allah Kendisine şirk koşulmasını affetmez, ama bunun altındaki diğer günahları (dilediği kimse hakkında) affeder.” (Nisâ Sûresi, 4/48, 116).

Azamet-i kudret: Pek büyük kudret.

Âzîm: Pek büyük.

Basîrâne: Görerek, görür bir tarzda.

Câmid: Cansız.

Celâl: Büyüklük, ululuk, yücelik.

Ef'âl-i rabbâniye: Cenâb-ı Hakk'ın hâkimiyetini, idaresini yansıtan fiiller, işler.

Hayatdârâne: Canlı bir şekilde.

İtlak: Mutlak olma, kayıt veya sınırı olmama.

İstimal olunmak: Kullanılmak.

Kabil-i af: Affedilebilir, affı mümkün.

Kemâl: Mükemmellik, eksiksizlik, kusursuzluk.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan aciz bırakan Kur'ân-ı Kerim.

Mazhar: Bir şeyin zuhur ettiği, görüldüğü yer.

Muhkem: Sağlam, metin.

Muttasıl: Aralıksız, bitişik.

Noksanîyet: Eksiklik, noksanlık.

Perde-i kudret: Cenab-ı Hakk'ın

yarattığı bütün sebepleri kullanarak kudretinin ihtişamını sergilediği yer.

Tahdid: Bir sınır belirleme, sınırlandırma.

Takyid: Kayıt ve şart altına alma, bağlama.

- Birincisi: وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنِ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ¹

Evet, balarısı fıtratça ve vazifece öyle bir mu'cize-i kudrettir ki; koca Sûre-i Nahl, onun ismiyle tesmiye edilmiş. Çünkü o küçücük bal makinesinin zerrecik başında onun ehemmiyetli vazifesinin mükemmel programını yazmak.. ve küçücük karnında taamların en tatlısını koymak ve pişirmek.. ve süngü-cüğünde zîhayat âzâları tahrip etmek ve öldürmek hâsiyetinde bulunan zehiri o uzuvcuğuna ve cismine zarar vermeden yerleştirmek, nihâyet dikkat ve ilim ile ve gayet hikmet ve irade ile ve tam bir intizam ve muvâzene ile olduğundan, şuursuz, intizamsız, mizansız olan tabiat ve tesadüf gibi şeyler elbette müdahale edemezler ve karışamazlar.

İşte bu üç cihetle mu'cizeli bu sanat-ı ilâhiyenin ve bu fiil-i rabbânînin, bütün zemin yüzünde hadsiz arılarda, aynı hikmetle, aynı dikkatle, aynı mizanda, aynı anda, aynı tarzda zuhuru ve ihatası, bedâhetle vahdeti isbat eder.

- İkinci Âyet: وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُّسْقِيكُم مِّمَّا فِي بُطُونِهِ مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبْنَا خَالِصًا سَائِعًا لِلشَّارِبِينَ²

Âyeti, ibret-feşan bir fermanıdır. Evet, başta inek ve deve ve keçi ve koyun olarak süt fabrikaları olan vâlidelerin memelerinde kan ve fişkı içinde buluştırmadan ve bulandırmadan ve onlara bütün bütün muhalif olarak hâlis, temiz, safi, mugaddî, hoş, beyaz bir sütü koymak.. ve yavrularına karşı o süten daha ziyade hoş, şirin, tatlı, kıymetli ve fedakârâne bir şefkati kalblerine bırakmak; elbette o derece bir rahmet, bir hikmet, bir ilim, bir kudret ve bir ihtiyâr ve dikkat ister ki; fırtınalı tesadüflerin ve karıştırıcı unsurların ve kör kuvvetlerin hiçbir cihetle işleri olamaz.

¹ “Rabbin bal arısına şöyle vahyetti: “Dağlardan, ağaçlardan ve insanların kurdukları çardaklardan kendine göz göz ev (kovan) edin.” (Nahl Sûresi, 16/68).

² “Doğrusu davarlarda da size deliller vardır: Zira size onların karınlarındaki işkembe ile kan arasından, halis bir süt içiriyoruz ki içenlerin boğazından âfiyetle geçer.” (Nahl Sûresi, 16/66).

Fıtrat: Tabiat, yaratılış.

Fiil-i rabbânî / fiil-i ilâhî: Cenâb-ı Hakk'ın hâkimiyetini, idaresini yansıtan fiil, iş.

Hâsiyet: Bir şeye has özellik, tesir.

İbret-feşan: İbret verici.

Mu'cize-i kudret: Cenâb-ı

Hakk'ın sınırsız kudretinin

harikulâde bir göstergesi.

Mugaddî: Gıdalı, besleyici.

Sanat-ı ilâhiye / sanat-ı rabbânîye: Cenâb-ı Hakk'ın hâkimiyetini, idaresini yansıtan sanatı.

Taam: Yiyecek, yemek.

Tesmiye edilmek: Adlanmak,

isimlenmek.

Zîhayat âzâ: Canlı organ.

İşte böyle gayet mu'cizeli ve hikmetli bu sanat-ı rabbâniyenin ve bu fiil-i ilâhînin, umum rû-yi zeminde, yüz binlerle nevilerin, hadsiz vâlidelerinin kalblerinde ve memelerinde aynı anda, aynı tarzda, aynı hikmet ve aynı dikkat ile tecellîsi ve tasarrufu ve yapması ve ihatası, bedâhetle vahdeti isbat eder.

• Üçüncü Âyet: **وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ¹**

Bu âyet, nazar-ı dikkati hurma ve üzüme celbedip der ki: “Akli bulunanlara, bu iki meyvede tevhid için büyük bir âyet, bir delil ve bir hüccet vardır.” Evet, bu iki meyve; hem gıda ve kût, hem fâkihe ve yemiş, hem çok lezzetli tamların menşeleri olmakla beraber; susuz bir kumda ve kuru bir toprakta duran bu ağaçlar, o derece bir mu'cize-i kudret ve bir harika-yı hikmettir ve öyle bir helvalı şeker fabrikası ve ballı bir şurup makinesi ve o kadar hassas bir mizan ve mükemmel bir intizam ve hikmetli ve dikkatli bir sanattırlar ki; zerre kadar akli bulunan bir adam, “Bunları böyle yapan, elbette bu kâinatı yaratan zât olabilir.” demeye mecburdur. Çünkü, mesela bu gözümüz önünde bir parmak kadar asmanın üzüm çubuğunda yirmi salkım var ve her salkımda şekerli şurup tulumbacıklarından yüzer tane var... Ve her tanenin yüzüne incecik ve güzel ve latîf ve renkli bir mahfazayı giydirmek.. ve nazik ve yumuşak kalbinde, kuvve-i hâfızası ve programı ve tarihçe-i hayatı hükmünde olan sert kabuklu, ceviz içli çekirdekleri koymak.. ve karnında cennet helvası gibi bir tatlıyı ve âb-ı kevser gibi bir balı yapmak.. ve bütün zemin yüzünde, hadsiz emsalinde aynı dikkat, aynı hikmet, aynı harika-yı sanatı, aynı zamanda, aynı tarzda yaratmak, elbette bedâhetle gösterir ki; bu işi yapan bütün kâinatın Hâlık'ıdır ve nihâyetsiz bir kudreti ve hadsiz bir hikmeti iktizâ eden şu fiil, ancak O'nun fiilidir.

Evet, bu çok hassas mizana ve çok maharetli sanata ve çok hikmetli intizama, kör ve serseri ve intizamsız ve şuursuz ve hedefsiz ve istilâcı ve karıştırıcı olan kuvvetler ve tabiatlar ve sebepler karışamazlar, ellerini uzatamazlar.

¹ “Hurma ve üzümünden hem sarhoşluk veren içki, hem de güzel gıdalar elde edersiniz. Şüphesiz bunda aklını çalıştıran kimseler için alacak ibret vardır.” (Nahl Sûresi, 16/67).

Âb-ı kevser: Kevser suyu.

Bedâhet: Açık-seçiklik, netlik.

Fâkihe: Yemiş, meyve.

Hâlık: Yaradan, Hz. Allah.

Harika-yı hikmet: Hikmet harikası. Her şeyi en ince ayrıntısına kadar yerli yerince yapılmış bir

harika.

İhtiyâr: İrade etme, dileme.

Kuvve-i hâfıza: Her türlü bilgiyi kaydetme, saklama kapasitesinde yaratılan yer.

Latîf: Hoş, güzel, şeffaf.

Mahfaza: Koruyucu kılıf, kap.

Nazar-ı dikkati celbetmek: İnsanların dikkatini, ilgisini çekmek.

Rû-yi zemin: Yeryüzü.

Tarihçe-i hayat: Hayat tarihçesi, ömür.

Yalnız, mefuliyette ve kabulde ve perdedârlıkta emr-i rabbânî ile istihdam olunuyorlar.

İşte bu üç âyetin işaret ettikleri üç hakikatin tevhide delâlet eden üç nüktesi gibi, hadsiz ef'âl-i rabbâniyenin hadsiz cilveleri ve tasarrufları, ittifakla birtek Vâhid-i Ehad bir Zât-ı Zülcelâl'in vahdetine şehâdet ederler.

Üçüncü Hakikat: *Mevcudâtın ve bilhassa nebâtât ve hayvanâtın, sûrat-i mutlaka içinde kesret-i mutlaka ve intizam-ı mutlak ile.. ve sühûlet-i mutlaka içinde gayet hüsn-ü sanat ve maharet ve itkan ve intizam ile.. ve mebzuliyet-i mutlaka ve ihtilat-ı mutlak içinde gayet kıymetkarlık ve tam imtiyaz ile îcadlarıdır.*

Evet, gayet çokluk ile gayet çabukluk, hem gayet sanatkârâne ve mahirâne ve dikkat ve intizam ile gayet kolay ve rahatça, hem gayet mebzuliyet ve karışıklık içinde gayet kıymetli ve fârikalı olarak bulaşmadan ve bulaştırmadan ve bulandırmadan yapmak, ancak ve ancak birtek vâhid zâtın öyle bir kudretiyle olabilir ki, o kudrete hiçbir şey ağır gelmez. Ve o kudrete nisbeten yıldızlar, zerreler kadar.. ve en büyük, en küçük kadar.. ve efradı hadsiz bir nevi, birtek fert kadar.. ve azametli ve muhit bir küll, has ve az bir cüz kadar.. ve koca zeminin ihyası ve diriltilmesi, bir ağaç kadar.. ve dağ gibi bir ağacın inşası, tırnak gibi bir çekirdek kadar kolay ve rahatça ve sühûletli olmak gerektir; tâ ki gözümüzün önünde yapılan bu işleri yapabilsin.

İşte bu mertebe-i tevhidin ve bu üçüncü hakikatin ve kelime-i tevhidin bu ehemmiyetli sırrını, yani en büyük bir küll, en küçük bir cüz'î gibi olması ve en çok ve en az farkı bulunmaması.. hem bu hayretli hikmetini ve bu azametli tılsımını ve tavr-ı aklın haricindeki bu muammasını ve İslâmiyet'in en mühim esasını ve imanın en derin bir medarını ve tevhidin en büyük bir temelini

Cüz: Parça, bölüm. Bir genel yapının küçük ögesi durumundakı varlık.

Cüz'î: Kısmî, hususî, küçük.

Delâlet etmek: İşaret etmek, göstermek.

Emr-i rabbânî: Cenâb-ı Hakk'ın varlığa hükmetme ve idaresiyle ilgili emri.

Fârikalı: Ayırt edilen, farklı.

Hüsn-ü sanat: Sanat, işleyiş güzelliği.

İcad: Var etme, yaratma.

İhtilat-ı mutlak: Son derece karışıklık.

İmtiyaz: Benzerlerinden farklılık, kendine has meziyetleri olma.

İntizam-ı mutlak: Tam bir düzen ve ahenk.

İstihdam: Çalıştırma, görevlendirme, hizmet ettirme.

İtkan: Kusursuz, eksiksiz yapma.

Kesret-i mutlaka: Büyük bir çoğunluk.

Küll: Bütün. Birçok farklı unsurdan meydana gelen büyük varlık.

Mebzuliyet-i mutlaka: Büyük bir bolluk, her tarafta yaygın olma.

Medar: Dayanak noktası, vesile.

Mefuliyet: Bir fiilin kendi üzerindeki cereyan etmesine açık olma. Nesnelik, edilgenlik.

Perdedâr: Kapıcı. Aracı, vasıta.

Sühûlet: Kolaylık.

Sühûlet-i mutlaka: Tam bir kolaylık.

Sûrat-i mutlaka: Büyük bir hız.

Tavr-ı akıl: Aklın sınırı.

Vahdet: Cenâb-ı Hakk'ın birliği.

Vâhid-i Ehad: Yegâne, bir ve tek, Hz. Allah.

Zât-ı Zülcelâl: Yüceler Yücesi Ulu Zât.

beyan ve hall ve keşf ve isbat etmekle Kur'ân'ın tılsımı açılır ve hilkat-ı kâinatın en gizli ve bilinmez ve felsefeyi idrakinden âciz bırakan muamması bilinir.

Hâlık-ı Rahîm'ime yüz bin defa Risaletü'n-Nur'un hurufâtı adedince şükür ve hamdolsun ki Risaletü'n-Nur, bu acîb tılsımı ve bu garip muamması hall ve keşf ve isbat etmiş. Ve bilhassa Yirminci Mektup'un âhirlerinde ¹ *كُلُّ شَيْءٍ قَدِيرٌ* bahsinde ve haşre dair Yirmi Dokuzuncu Söz'ün “Fâil Muktedirdir” bahsinde, Yirmi Dokuzuncu Lem'a-yı Arabiye'nin ² *اللَّهُ أَكْبَرُ* mertebelerinden kudret-i ilâhiyenin isbatında, kat'î burhanlarla iki kere iki dört eder derecesinde isbat edilmiş. Onun için, izahı onlara havale etmekle beraber, bir fihriste hükmünde bu sırrı açan esasları ve delilleri icmâlen beyan ve on üç basamak olarak on üç sırâ işaret etmek istedim. *Birinci ve İkinci Sır*'ları yazdım. Fakat maatteessüf hem maddî, hem mânevî iki kuvvetli mâni, beni şimdilik mütebâkisinden vazgeçirdiler.

• Birinci Sır: Bir şey zâtî olsa, onun zıddı o zâta ârız olamaz. Çünkü “*ictimâu'z-zıddeyn*” olur, o da muhâldir. İşte bu sırâ binâen, madem kudret-i ilâhiye zâtîyedir ve Zât-ı Akdes'in lâzım-ı zarurîsidir. Elbette o kudretin zıddı olan aczin, o Zât-ı Kadîr'e ârız olması mümkün olmaz...

Ve madem bir şeyde mertebelerin bulunması, o şeyin içinde “*zıddının tedâhülü*” ile. Mesela ziyanın kavî ve zayıf gibi mertebeleri, zulmetin müdahalesi ile.. ve hararetin ziyade ve aşağı dereceleri, soğuşun karışması ile.. ve kuvvetin şiddet ve noksan miktarları, mukâvemetin karşılaşması ve mümânaatıyladır. Elbette o kudret-i zâtîyede mertebeler bulunmaz. Bütün eşyayı, birtek şey gibi îcad eder. Ve madem o kudret-i zâtîyede mertebeler bulunmaz ve zaaf ve noksan olamaz, elbette hiçbir mâni onu karşılayamaz ve hiçbir îcad

¹ “Allah herşeye kâdirdir.” (Mâide Sûresi, 5/120; Hûd Sûresi, 11/4; Rûm Sûresi, 30/50; ...).

² “Allah, büyüktür!”

Acib: Şaşırtıcı, hayret verici.

Ârız olmak: Sonradan olmak, dıştan gelmek.

Binâen: Bunun üzerine, bundan dolayı.

Hâlık-ı Rahîm: Rahmeti sonsuz, Yüce Yarattıcı.

Hurufât: Harfler.

İcmâlen: Kısaca, özet olarak.

İctimâu'z-zıddeyn: İki zıt şeyin bir arada, beraber bulunması.

Kavî: Güçlü, kuvvetli.

Kudret-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın kudreti.

Kudret-i zâtîye: Cenâb-ı Hakk'ın “Kadîr” isminden gelenengin ve sınırsız gücü, kuvveti.

Lâzım-ı zarurî: Kesin gerekli olan, olmazsa olmaz olan.

Maatteessüf: Maalesef, üzülecek.

Muhâl: İmkansız.

Mukâvemet: Karşı koyma, dayanma.

Mümânaat: Mani olma, engelleme.

Mütebâki: Geriye kalan.

Tedâhül: Karışma, içine girme.

Zât-ı Akdes: En yüce Zât, Hz. Allah.

Zât-ı Kadîr: Kudreti sonsuz, Hz. Allah.

Zâtî / zâtîye: Kendine ait, kendinden olan.

Zulmet: Karanlık.

ona ağır gelmez. Ve madem hiçbir şey ona ağır gelmez, elbette haşr-i âzâmı bir bahar kadar kolay.. ve bir baharı bir ağaç kadar sühûletli.. ve bir ağacı bir çiçek kadar zahmetsiz îcad ettiği gibi; bir çiçeği, bir ağaç kadar sanatlı.. bir ağacı bir bahar kadar mu'cizâtli.. ve bir baharı bir haşır gibi cemiyetli ve hari-kalı halkeder ve gözümüzün önünde halkediyor...

Risale-i Nur'da kat'î ve kuvvetli çok burhanlar ile isbat edilmiş ki; eğer vahdet ve tevhid olmazsa, bir çiçek, bir ağaç kadar, belki daha müşkülâtli.. ve bir ağaç, bir bahar kadar, belki daha suûbetli olmakla beraber; kıymet ve sanatça bütün bütün sukut edeceklerdi. Ve şimdi bir dakikada yapılan bir zî-hayat, bir senede ancak yapılacaktı, belki de hiç yapılmayacaktı. İşte bu mezkûr sırra binâendir ki; gayet mebzuliyet ve çoklukla beraber gayet kıymettar.. ve gayet çabuk ve kolaylıkla beraber gayet sanatlı olan bu meyveler, bu çiçekler, bu ağaçlar ve hayvancıklar, muntazaman meydana çıkıyorlar ve vazife başına geçiyorlar ve tesbihatlarını yapıp, bitirip, tohumlarını yerlerinde tevkil ederek gidiyorlar.

• İkinci Sır: *Nasıl ki nurâniyet ve şeffafiyet ve itaat sırrıyla ve kudret-i zâtîyenin bir cilvesiyle birtek güneş, birtek aynaya ziyalı akis verdiği gibi; hadsiz aynalara ve parlak şeylere ve katrele o kayıtsız kudretinin geniş faaliyetinden ziyalı ve hararetili olan ayn-ı aksini emr-i ilâhî ile kolayca verebilir. Az ve çok birdir, farkı yoktur.*

Hem birtek kelime söylense, nihâyetsiz hallâkiyetin nihâyetsiz vüs'atinden, o birtek kelime birtek adamın kulağına zahmetsiz girdiği gibi, bir milyon kulakların kafalarına da izn-i rabbânî ile zahmetsiz girer. Binlerle dinleyen ile birtek dinleyen müsâvidir, fark etmez.

Hem göz gibi birtek nur veya Cebrail gibi nuranî birtek ruhânî; tecellî-i rahmet içinde olan faaliyet-i rabbâniyenin kemâl-i vüs'atinden birtek yere sühûletle baktığı ve gittiği ve birtek yerde sühûletle bulunduğu gibi; binler yerlerde de kudret-i ilâhiye ile sühûletle bulunur, bakar, girer.. az, çok farkı yoktur.

Ayn-ı akis: Aynı yansıma.

Cemiyetli: Kapsamlı, şümüllü.

Faaliyet-i rabbâniye: Cenâb-ı Hakk'ın varlığa hâkimiyetini idare ve terbiyesini yansıtan faaliyeti, icraatı.

Halketmek: Yaratmak.

Hallâkiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi "Yaradan" olması.

Kemâl-i vüs'at: Mükemmel, tamam yayılma, kuşatma.

Mezkûr: Zikredilen, adı geçen.

Mu'cizât: Mu'cizeler.

Müsâvi: Eşit, denk.

Nurâniyet: Aydınlık, parlaklık.

Sukut etmek: Düşmek, değer kaybetmek.

Suûbet: Güçlük, zorluk.

Tecellî-i rahmet: Cenâb-ı Hakk'ın sonsuz rahmetinin yansıması, icraatında görünmesi.

Tesbihat: Her varlığın kendi fiili ve diliyle yapmış olduğu tesbihler, ibadetler.

Tevkil etmek: Vekil tayin etmek.

Vüs'at: Enginlik, genişlik.

Zihayat: Canlı.

Aynen öyle de kudret-i zâtiye-i ezeliye; en latîf, en has bir nur ve bütün nurların nuru olduğundan ve eşyanın mahiyetleri ve hakikatleri ve melekûtiyet ve cihazları şeffaf ve ayna gibi parlak olduğundan.. ve zerrâtta ve nebâtâtta ve zîhayatta tâ yıldızlara ve güneşlere ve aylara kadar her şey, o kudret-i zâtiyenin hükmüne gayet derecede itaatli, inkiyadlı ve o kudret-i ezeliyenin emirlerine nihâyet derecede mutî ve musahhar bulunduğu, elbette hadsiz eşyayı birtek şey gibi îcad eder ve yanlarında bulunur. Bir iş bir işe mâni olmaz. Büyük ve küçük, çok ve az, cüz'î ve küllî birdir. Hiçbiri ona ağır gelmez.

Hem nasıl ki –Onuncu ve Yirmi Dokuzuncu Sözlere'de denildiği gibi– intizam ve muvâzene ve hükme itaat ve emirleri imtisal sırlarıyla, yüz hâne kadar bir büyük sefinayı bir çocuğun parmağıyla oyuncağını çevirdiği gibi döndürür, gezdirebilir.

Hem bir âmir, bir arş emriyle birtek neferi hücum ettirdiği gibi, muntazam ve mutî bir orduyu dahi, o tek emriyle hücumu sevkeder.

Hem pek büyük bir hassas mizanın iki gözünde iki dağ, muvâzene vaziyetinde bulunsalar, iki kefesinde iki yumurta bulunan diğer mizanın, birtek ceviz, bir kefesini yukarıya kaldırması, birini aşağı indirmesi gibi; o tek ceviz, bir kanun-u hikmetle öteki büyük mizanın bir gözünü dağ ile beraber dağın başına ve öbür dağı, derelerin dibine indirebilir.

Aynen öyle de kayıtsız, nihâyetsiz, nuranî, zâtî, sermedî olan kudret-i rab-bâniyede ve beraberinde bütün intizâmâtın ve nizamların ve muvâzenelerin menşei, menbaı, medarı, masdarı olan nihâyetsiz bir hikmet ve gayet hassas bir adalet-i ilâhiye bulunduğu ve cüz'î ve küllî ve büyük ve küçük her şey ve bütün eşya, o kudretin hükmüne musahhar ve tasarrufuna münkad olduğundan, elbette zerrelere kolayca tedvir ve tahrik ettiği gibi, yıldızları dahi nizam-ı hikmet sırrıyla kolayca döndürür, çevirir. Ve baharda bir emir ile sühûletle bir sineği ihya ettiği gibi bütün sineklerin tâifelerini ve bütün nebâtâtı ve hayvancıkların ordularını, kudretindeki hikmet ve mizanın sırrıyla, aynı emirle,

İhya etmek: Hayat vermek.

İmtisal: Emri yerine getirme.

İnkiyad: Boyun eğme, söz dinleme.

İntizâmât: İntizamlar, düzenler, ahenkler.

Kanun-u hikmet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi yerli yerince yaptığını, yarattığını gösteren hikmetinin kanunu.

Kudret-i zâtiye-i ezeliye: Cenâb-ı Hakk'ın "Kadîr" sıfatından gelen, öncesi ve sonrası olmayan sınırsız kudreti.

Melekûtiyet: Eşya ve hâdiselerin iç yüzüne ait yönü. Her şeyin kendi derecesinde, o dereceye uygun özü, hakikati.

Musahhar: Emre âmâde, hizmete hazır.

Mutî: İtaatkâr, söz dinleyen.

Muvâzene: Denge.

Münkad: Boyun eğen, itaat eden.

Tahrik: Hareket ettirme, harekete geçirme.

Tedvir: Döndürme, çevirme, idare etme.

aynı kolaylıkla diriltip meydan-ı hayata sevk eder. Ve bir ağacı baharda çabuk diriltmek ve kemiklerine hayat vermek gibi o hikmetli, adaletli kudret-i mutlaka ile koca arzı ve zemin cenazesini, baharda o ağaç gibi kolayca ihya edip yüz bin çeşit haşirlerin misallerini îcad eder. Ve bir emr-i tekvinî ile arzı dirilttiği gibi fermanıy-
 la, yani: “Bütün ins ve cin, birtek sayha ve emir ile yanımızda meydan-ı haşre hazır olurlar.”

Hem وَمَا أَمُرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ² ferman etmesiyle, yani: “Kıyamet ve haşrin işi ve yapılması gözünü kapayıp, hemen açmak kadardır; belki daha yakındır.” der.

Hem مَا خَلَقَكُمْ وَلَا بَعَثَكُمْ إِلَّا كَفْئِيسٍ وَاحِدَةٍ³ âyetiyle, yani: “Ey insanlar! Sizin îcad ve ihyanız ve haşir ve neşriniz, birtek nefsin ihyası gibi kolaydır. Kudretime ağır gelmez” meâlinde bulunan şu üç âyetin sırrıyla, aynı emir ile aynı kolaylıkla bütün ins ve cinleri ve hayvanı ve ruhânî ve melekleri haşr-i ekberin meydanına ve mizan-ı âzamın önüne getirir. Bir iş bir işe mâni olmaz.

Üçüncü ve dördüncüden tâ on üçüncü sırta kadar, arzuma muhalif olarak başka vakte tâlik edildi.

Dördüncü Hakikat: Mevcudâtın vücûdları ve zuhurları, beraberlik ve birbiri içinde birlik ve birbirine benzemeklik ve birbirinin misal-i musağğarı ve numûne-i ekberi.. ve bir kısım, küll ve küllî ve diğer kısım, onun cüzleri ve fertleri.. ve birbirine sikke-i fitratla müşâbeheth ve nakş-ı sanatta münasebet.. ve birbirine yardım etmek ve birbirinin vazife-i fitriyesini tekmlil etmek gibi çok

¹ Yâsîn Sûresi, 36/53.

² Nahl Sûresi, 16/77.

³ Lokman Sûresi, 31/28.

Emr-i tekvinî: Yaratılışla ilgili emir, kanun.

Haşr-i ekber: En büyük haşir, asıl diriliş.

İns: İnsan.

Kudret-i mutlaka: Tam, sınırsız kudret.

Küll: Parçaları, bölümleri, kendine ait mana ve değerleri tek başına ifade edemeyen bütün.

Külli: Parçaları, bölümleri, kendine ait mana ve değerleri tek başına ifade edebilen bütün.

Meydan-ı haşir: Mahşer meydanı. Öldükten sonra tekrar dirilip, toplanılan yer.

Meydan-ı hayat: Hayat alanı, dünya.

Misal-i musağğar: Küçük numûne, örnek.

Mizan-ı âzam: En büyük terazi.

Müşâbeheth: Benzerlik.

Nakş-ı sanat: Sanat nakışı.

Numûne-i ekber: Pek büyük numûne, örnek.

Sayha: Büyük, güçlü ses.

Sikke-i fitrat: Yaratılış mührü. Aynı zât tarafından yapıldığını gösteren mühür.

Tâlik etmek: Bağlamak, sonraya bırakmak.

Tekmil: Bitirme, tamamlama.

Vazife-i fitriye: Yaratılmış olmanın gereği, yaratılış vazifesi.

Vücûd: Var edilme, var olma.

cihetü'l-vahdet noktalarında, bedâhet derecesinde tevhide ilân ve sâni'lerinin vâhid olduğunu isbat etmek ve kâinatın rubûbiyet cihetinde tecezzî ve inkısam kabul etmez bir küll ve küllî hükmünde bulunduğunu izhar etmektir.

Evet, mesela her baharda nebâtâtın ve hayvanâtın dört yüz bin nev'in hadsiz efradlarını, beraber ve birbiri içinde, bir anda ve bir tarzda, yanlışsız, hatasız, kemâl-i hikmet ve hüsn-ü sanatla îcad etmek ve idare ve îâşe etmek.. hem kuşların misal-i musağgarları olan sineklerden tâ numûne-i ekberleri olan kartallara kadar hadsiz efradlarını yaratmak.. ve hava âleminde seyahat ve yaşamalarına yardım eden cihazatı verip gezdirmek.. ve havayı şenlendirmekle beraber, yüzlerinde mu'cizâne birer sikke-i sanat ve cisimlerinde müdebbirâne birer hâtem-i hikmet ve mahiyetlerinde mürebbiyâne birer turra-yı ehadiyet koymak.. hem zerrât-ı taamiyeyi hüceyrât-ı bedeniye'nin imdadına ve nebâtâtı hayvanâtın imdadına ve hayvanâtı insanların yardımına ve umum vâlideleri iktidarsız yavruların muâvenetine hakîmâne, rahîmâne koşturmak, göndermek.. hem daire-i kehkeşandan ve manzume-i şemsiyeden ve anâsır-ı arziyeden, tâ göz hadekasının perdelerine ve gül guncasının yapraklarına ve mısır sümbülünün gömleklerine ve kavunun çekirdeklerine kadar mütedâhil daireler gibi cüz'î ve küllî hükmünde aynı intizam ve hüsn-ü sanat ve aynı fiil ve kemâl-i hikmetle tasarruf etmek, elbette bedâhet derecesinde isbat eder ki:

- Bu işleri yapan hem vâhiddir, birdir, her şeyde sikkesi var.
- Hem de hiçbir mekânda olmadığı gibi her mekânda hâzırdır.
- Hem güneş gibi her şey ondan uzak, o ise her şeye yakındır.

Anâsır-ı arziye: Yeryüzünde bulunan maddeler, elementler.

Bedâhet: Açık-seçiklik, netlik.

Cihetü'l-vahdet: Birleşme, buluşma noktası; ortak payda, yön.

Daire-i kehkeşan: Samanyolu galaksisinin kapladığı alan.

Efrad: Fertler, ögeler.

Hadeka: Gözbebeği.

Hakîmâne: Hikmetlice, yerli yerince.

Hâtem-i hikmet: Her şeyin kusursuz bir şekilde yerli yerince yapıldığı gösteren hikmet mührü.

Hüceyrât-ı bedeniye: Beden hücrecikleri.

Hüsn-ü sanat: Sanat, işleyiş güzelliği.

İzhar etmek: Göstermek.

Kemâl-i hikmet: Mükemmel bir hikmet. Her şeyin kusursuz bir şekilde yerli yerince olması.

Manzume-i şemsiye: Güneş Sistemi.

Muâvenet: Yardımlaşma.

Mu'cizâne: Mu'cizeli bir şekilde.

Müdebbirâne: Tam bir düzen ve sistemli bir şekilde yaparak.

Mürebbiyâne: Besleyip büyütür, yetiştirip terbiye eder bir tarzda.

Mütedâhil: İçice.

Rahîmâne: Pek merhametli bir şekilde.

Rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan hâkimiyeti, varlığı terbiye ve idaresi.

Sâni': Yapan, sanatkâr.

Sikke-i sanat: Sanatkârı ve sanatını gösteren mühür.

Tecezzî ve inkısam: Bölünme, parçalanma.

Turra-yı ehadiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığa ayrı, hususî tecellisini gösteren mühür, imza.

Vâhid: Bir.

Zerrât-ı taamiye: Besin zerrecikleri, atomları.

• Hem daire-i kehkeşan ve manzume-i şemsiye gibi en büyük şeyler ona ağır gelmediği gibi; kandaki küreyvât, kalbdeki hâtîrât, ondan gizlenmez; tasarrufundan hariç kalmaz.

• Hem her şey ne kadar büyük ve çok olursa olsun; en küçük, en az bir şey gibi ona kolaydır ki; sineği, kartal sisteminde.. ve çekirdeği, ağacın mahiyetinde.. ve bir ağacı, bir bahçe suretinde.. ve bir bahçeyi, bir bahar sanatında.. ve bir baharı, bir haşır vaziyetinde sühûletle îcad eder.

• Ve sanatça çok kıymettar şeyleri, bize çok ucuz verir, ihsan eder.

İstediği fiyat ise, bir “bismillâh” ve bir “elhamdülillah”tır. Yani o çok kıymettar nimetlerin makbul fiyatları, başta “bismillâhirrahmânirrahîm” ve âhîrinde “elhamdülillah” demektir.

Bu Dördüncü Hakikat dahi Risale-i Nur’da izah ve isbat edildiğinden, bu kısacık işaretle iktifâ ediyoruz.

Bizim Seyyahın İkinci Menzilde Gördüğü Beşinci Hakikat: Kâinatın mecmûunda ve erkânında ve eczasında ve her mevcudunda bir intizam-ı ek-melin bulunması.. ve o memleket-i vâsianın tedvir ve idaresine medar olan ve heyet-i umumiyesine taallûk eden maddeler ve vazifedarlar birer vâhid olması.. ve o haşmetli şehir ve meşherde tasarruf eden isimler ve fiiller, birbiri içinde ve birer ve bir mahiyet ve vâhid ve her yerde aynı isim ve aynı fiil olmakla beraber, her şeyi veya ekser eşyayı ihataları ve şümûlleri.. ve o zînetli sarayın tedbirine ve şenlenmesine ve binasına medar olan unsurlar ve neviler, birbiri içinde ve birer ve bir mahiyet-i vâhide ve her yerde aynı unsur ve aynı ne-vi bulunmakla beraber zeminin yüzünü ve ekserisini intişar ile ihata etmeleri, elbette bedâhetle ve zaruretle iktiza eder ve delâlet eder ve şehâdet eder ve gösterir ki; bu kâinatın sâni’i ve müdebbiri ve bu memleketin sultanı ve mü-rebbîsi ve bu sarayın sahibi ve bânisi birdir, tektir, vâhiddir, ehaddir. Misli ve

Bâni: Bina eden, yapan, kuran.

Delâlet: Delillerle gösterme, isbat etme.

Ecza: Bölümler, kısımlar.

Ehad: Yegâne, tek, Hz. Allah.

Erkân: Esaslar, temeller, ana birimler.

Heyet-i umumiye / heyet-i mecmûa: Genel yapı, bir şeyin bütünü.

İhata / şümûl: İçine alma, kapsama, kuşatma.

İktifâ etmek: Yetinmek.

İktiza: Gerek, gerektirme.

İntişar: Yayılma.

İntizam-ı ekmel: Pek mükemmel düzen, sistem.

Küreyvât: Ak ve alyuvarlar.

Mahiyet-i vâhide: Aynı mahiyet, aynı nitelik.

Mecmû: Hepsi, tamamı.

Memleket-i vâsia: Pek geniş ülke, saltanat.

Meşher: Sergi yeri.

Müdebbir: Düzenleyen, idare eden.

Mürebbî: Terbiye eden, yetiştiren, besleyip büyüten.

Sâni’: Yapan, sanatkâr.

Sühûlet: Kolaylık.

Taallûk etmek: İlgili, bağlı olmak.

Tedbir: İdare.

Tedvir: Çekip çevirme, idare etme.

Vâhid: Bir.

nazîri olamaz ve veziri ve muîni yoktur.¹ Şeriki ve zıddı olamaz, aczi ve kusu-ru yoktur.² Evet, intizam tam bir vahdettir, birtek nazzamı ister. Münakaşaya medar olan şirki kaldırmaz.

Madem bu kâinatın heyet-i mecmûasından, arzın yevmî ve senevî de-veranından, tâ insanın sîmasına ve başının duygular manzumesine ve kan-daki beyaz ve kırmızı küreyvâtın deveranına ve cereyanına kadar, küllî olsun cüz'î olsun her bir şeyde hikmetli ve dikkatli bir intizam var. Elbette bir Kadîr-i Mutlak'tan ve bir Hakîm-i Mutlak'tan başka hiçbir şey, kasd ve îcad suretiyle elini hiçbir şeye uzatamaz ve karışamazlar. Belki yalnız kabul ederler, maz-har ve münfail olurlar.

Ve madem tanzim etmek ve bilhassa gayeleri takip etmek ve maslahatla-rı gözeterek bir intizam vermek, yalnız ilim ve hikmetle olur ve irade ve ihtiyâr ile yapılır. Elbette ve her hâlde, bu hikmet-perverâne intizam ve bu gözümüz önündeki maslahatkârâne çeşit çeşit hadsiz intizâmât-ı mahlûkât, bedâhet de-recesinde delâlet ve şehâdet eder ki; bu mevcudâtın hâlıkı ve müdebbiri bir-dir, fâildir, muhtardır. Her şey onun kudretiyle vücuda gelir, onun iradesiyle birer vaziyet-i mahsusa alır ve onun ihtiyârıyla bir suret-i muntazama girer.

Hem madem bu misafirhâne-i dünyanın sobalı lâmbası birdir ve ruznâ-meli kandili birdir ve rahmetli süngeri birdir ve ateşli aşçısı birdir ve hayatlı şu-rubu birdir ve himâyetli tarlası birdir.. bir, bir, bir, tâ binbirler kadar... Elbette bu bir birler bedâhetle şehâdet eder ki; bu misafirhânenin sâni'i ve sahibi bir-dir. Hem gayet kerîm ve misafirperverdir ki; bu yüksek ve büyük memurları-nı, zîhayat yolcularına hizmetkâr edip istirahatlerine çalıştırıyor.

¹ Cenâb-ı Hakk'ın benzerinin olmamasıyla ilgili bkz.: Şûrâ Sûresi, 42/11. Yardımcıya muhtaç olmama-sıyla ilgili bkz.: İsrâ sûresi, 17/111.

² Cenâb-ı Hakk'ın ortağının olmadığını ifaden eden bazı âyetler için bkz.: En'âm Sûresi, 6/163; Furkan Sûresi, 25/2. Acz ve kusurdan münezzeh olmasıyla ilgili bkz.: İsrâ sûresi, 17/111.

Bedâhet: Açık-seçiklik, netlik.

Deveran: Dönüp durma.

Hakîm-i Mutlak: Her işini hik-metle yapan Hz. Allah.

Hâlık: Yaratıcı, yaratan.

Hikmet-perverâne: Her şeyin yerli yerince olması gözetilmiş bir tarzda.

Himâyet: Korumak, gözetmek.

İcad: Var etme, yaratma.

İhtiyâr: İrade, tercih, seçim.

İntizâmât-ı mahlûkât: Yaratılmış her şeyde görülen intizamlar, dü-zenler.

Kadîr-i Mutlak: Her şeye gücü yeten, mutlak ve sınırsız kudret

sahibi Hz. Allah.

Kasd: Kasıt. Kastetme, bilerek te-şebbüs etme.

Kerîm: İhsanı bol, pek cömert.

Manzume: Düzenli, sistemli ku-rulan şey.

Maslahatkârâne: Faydalar ve menfaatler gözetilmiş bir tarzda.

Mazhar: Bir şeyin zuhur ettiği, görüldüğü yer.

Medar: Vesile, vâsita, sebep.

Muhtar: İsteddiği gibi dileyen.

Muîn: Yardımcı.

Münfail: Dış tesirle meydana ge-len, edilgen.

Nazîr: Benzer, denk.

Nazzam: Düzenleyen, belirli bir sistem ve düzen kuran.

Ruznâme: Kayıt defteri, cetve-li. Belirli bir süreye ait hesap ve-ya olayların yazılıp kaydedildiği defter.

Suret-i muntazama: İntizamlı, düzgün şekil, görünüm.

Şirk: Cenâb-ı Hakk'a eş, ortak koşma.

Vaziyet-i mahsusa: Özel, husu-sî durum.

Yevmî ve senevî: Günlük ve se-nelik.

Hem madem dünyanın her tarafında tasarruf eden ve nakışları ve cilveleri görünen “hakîm, rahîm, musavvir, müdebbir, muhyî, mürebbî” gibi isimler ve “hikmet ve rahmet ve inâyet” gibi şe'nler ve “tasvir ve tedvir ve terbiye” gibi fiiller birdirler. Her yerde aynı isim, aynı fiil birbiri içinde, hem nihâyet mertebede, hem ihatalıdırlar. Hem birbirinin nakşını öyle tekml ederler ki; güya o isimler ve o fiiller ittihat edip kudret, ayn-ı hikmet ve rahmet.. ve hikmet, ayn-ı inâyet ve hayat oluyor. Mesela hayat verici ismin bir şeyde tasarrufu görüldüğü anda, yaratıcı ve tasvir edici ve rızk verici gibi çok isimlerin aynı anda, her yerde, aynı sistemde tasarrufâtları görünüyor. Elbette ve elbette ve bedâhetle şehâdet eder ki; o ihatalı isimlerin müsemması ve her yerde aynı tarzda görünen şümüllü fiillerin fâili birdir, tektir, vâhiddir, ehaddir. Âmennâ ve saddaknâ!..

Hem madem masnûâtın maddeleri ve mâyeleri olan unsurlar zemini ihata ederler. Ve mahlûkâtın –vahdeti gösteren çeşit çeşit sikkeleri taşıyan– nevilerin her biri bir iken rû-yi zeminde intişar edip istilâ ederler. Elbette, bedâhetle isbat eder ki; o unsurlar müştemilâtıyla ve o neviler efradıyla birtek zâtın malıdır, mülküdür. Ve öyle bir Vâhid-i Kadîr'in masnûları ve hizmetkârlarıdır ki; o koca istilâcı unsurları, gayet itaatli bir hizmetçi ve o zeminin her tarafına dağılan neveleri gayet intizamlı bir nefer hükmünde istihdam eder.

Bu hakikat dahi Risaletü'n-Nur'da isbat ve izah edildiğinden, burada bu kısa işaretle iktifâ ediyoruz. Bizim yolcu, bu beş hakikatten aldığı feyz-i imanî ve zevk-i tevhidî neş'esiyle müşâhedâtını hülâsa ve hissiyatını tercüme ederek, kalbine diyor:

Âmennâ ve saddaknâ: “İnandık ve tasdik ettik.”

Ayn-ı hikmet: Hikmetin ta kendisi.

Ayn-ı inâyet: İnâyetin ta kendisi.

Feyz-i imanî: İmanın bereketi, ihسانی.

İnâyet: Cenab-ı Hakk'ın her şeyi en mükemmel bir sistem, intizam ve denge içinde yaratması ve bu nizamı devam ettirmesi.

İntişar: Yayılma.

İstihdam: Çalıştırma, görevlendirme, hizmet ettirme.

İstilâ: Kaplama, kuşatma.

İttihat etmek: Birleşmek.

Mahlûkât: Yaratılmışlar, varlıklar.

Masnûât / masnû: Her biri bir sanat eseri olan varlıklar. Allah'ın

yarattığı her şey.

Mâye: Maya.

Muhyî: Hayat veren, hayatın sahibi Hz. Allah.

Musavvir: Her şeye en güzel şekli ve sureti veren, Hz. Allah.

Müdebbir: Her şeyi muhteşem bir düzen ve disiplin içinde sevk ve idare eden Hz. Allah.

Mürebbi: Varlığı sonsuz bir rahmet, engin bir şefkatle terbiye eden, besleyen, gözeten Hz. Allah.

Müsemma: İsimlenen, adlanan; o isimle anılan.

Müşâhedât: Müşâhedeler. Tas: Kalb ve ruh gözüyle görülüp, elde edilen bilgiler.

Müştemilât: Bir şeyin içinde bulunan, ona bağlı şeyler.

Rû-yi zemin: Yeryüzü.

Şe'n: Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinin kaynağı olan sıfatlarının dayandığı, insanın idrak ufkunu aşan, ihata edilemeyen, Zât'ına lâyık mukaddes, münezzeh manalar.

Şümûl: İhata, kapsamlılık.

Tasvir: Suret, şekil verme.

Tedvir: Çekip çevirme, idare etme.

Tekmil: Bitirme, tamamlama.

Vâhid-i Kadîr: Her şeye gücü yeten ve bir olan Hz. Allah.

Zevk-i tevhidî: Tevhid inancının verdiği mânevî zevk, haz.

Bak, kitab-ı kâinatın safha-yı rengînine!
Hâme-i zerrîn-i kudret, gör ne tasvir eylemiş.
Kalmamış bir nokta-yı muzlim çeşm-i dîl erbabına,
Sanki âyâtın Hudâ, nur ile tahrir eylemiş.

Hem bil ki:

Kitab-ı âlemin evrakıdır eb'âd-ı nâmahdud,
Sütur-u hâdisât-ı dehrdir âsâr-ı nâma'dud.
Yazılmış destgâh-ı levh-i mahfuz-u hakikatte
Mücessem lafz-ı mânidardır, âlemde her mevcud.

Hem dinle:

جُو لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ بَرَّابِرْ مِيزَنَنْدُ هَرْ شَيْ دَمَادَمْ جُو يَدَنْدُ يَا حَقَّ سَرَّاسَرْ كُو يَدَنْدُ يَا حَيَّ¹
نَعَمْ: وَفِي كُلِّ شَيْءٍ لَهُ آيَةٌ تَدُلُّ عَلَى أَنَّهُ وَاحِدٌ²

diyerek, kalbiyle beraber nefsi dahi tasdik ederek “evet, evet” dediler.

İşte dünya misafiri ve kâinat seyyahının İkinci Menzil’de müşâhede ettiği beş hakikat-i tevhidiyeye kısa bir işaret olarak, **Birinci Makam’ın İkinci Bâbı’nda, İkinci Menzil’e** ait böyle denilmiş:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الَّذِي دَلَّ عَلَى وَحْدَتِهِ فِي وُجُوبٍ وَجُودِهِ:
مُشَاهَدَةُ حَقِيقَةِ الْكِبَرِيَاءِ وَالْعَظَمَةِ فِي الْكَمَالِ وَالْإِحَاطَةِ.

وَكَذَا مُشَاهَدَةُ حَقِيقَةِ ظُهُورِ الْأَفْعَالِ بِالْإِطْلَاقِ وَعَدَمِ النِّهَايَةِ لَا تُقَيِّدُهَا إِلَّا
الْإِرَادَةُ وَالْحِكْمَةُ.

¹ Bir baştan diğer başa herşey, her zaman Lâilâhe illallah zikrini ilân ediyor ve Yâ Hak, Yâ Hay diye haykırıyorlar.
² “Bütün her şeyde Allah’ın varlık ve birliğini gösteren bir âyet (işaret) vardır.” (Bkz.: Esfehânî, Eġânî 4/39; Kalkaşendî, *Subhu’l-a’şâ* 12/413; Übşeyhî, *Müstatraf* 1/16, 2/280).

Âsâr-ı nâma'dud: Sayısız eserler.
Çeşm-i dîl: Kalb gözü.
Destgâh-ı levh-i mahfuz-u hakikat: Allah’ın (c.c.) takdir buyurduğu olmuş ve olacak her şeyin kaderinin, planının yazıldığı asıl levha, tezgâh. (K.K: Burûc Suresi 85/22).
Eb'âd-ı nâmahdud: Sınırsız bo-

yutlar.
Hakikat-i tevhidiye: Tevhid inancının gösterdiği hakikat.
Hâme-i zerrîn-i kudret: Kudretin altın kalemi.
Kitab-ı kâinat / kitab-ı âlem: Bilgi verme bakımından kitap gibi olan kâinat.
Lafz-ı mânidar: Anımlı söz.

Mücessem: Cisme bürünmüş, cisim halini almış.
Nokta-yı muzlim: Karanlık nokta.
Safha-yı rengîn: Renkli, parlak sayfa.
Sütur-u hâdisât-ı dehr: Zamana bağlı gelişen, kâinat kitabının satırları hükmündeki olaylar.
Tahrir: Yazma.

وَكَذَا مُشَاهَدَةٌ حَقِيقَةٌ إِبْجَادِ الْمَوْجُودَاتِ بِالْكَثْرَةِ الْمُطْلَقَةِ فِي السَّرْعَةِ الْمُطْلَقَةِ
وَخَلْقِ الْمَخْلُوقَاتِ بِالسَّهُولَةِ الْمُطْلَقَةِ فِي الْإِتْقَانِ الْمُطْلَقِ، وَإِبْدَاعِ الْمَصْنُوعَاتِ
بِالْمُبْدُوْلِيَّةِ الْمُطْلَقَةِ فِي غَايَةِ حُسْنِ الصَّنْعَةِ وَغُلُوِّ الْقِيَمَةِ.

وَكَذَا مُشَاهَدَةٌ حَقِيقَةٌ وَجُودِ الْمَوْجُودَاتِ عَلَى وَجْهِ الْكُلِّ وَالْكُلِّيَّةِ وَالْمَعْيَةِ
وَالْجَامِعِيَّةِ وَالتَّدَاخُلِ وَالْمُنَاسَبَةِ.

وَكَذَا مُشَاهَدَةٌ حَقِيقَةُ الْإِنْتِظَامَاتِ الْعَامَّةِ الْمُنَافِيَةِ لِلشَّرَكَةِ. وَكَذَا مُشَاهَدَةٌ وَحْدَةِ
مَدَارَاتِ تَدَاوِيرِ الْكَائِنَاتِ الدَّالَّةِ عَلَى وَحْدَةِ صَانِعِهَا بِالْبِدَاهَةِ. وَكَذَا وَحْدَةُ الْأَسْمَاءِ
وَالْأَفْعَالِ الْمُتَصَرِّفَةِ الْمُحِيطَةِ. وَكَذَا وَحْدَةُ الْعُنَاصِرِ وَالْأَنْوَاعِ الْمُتَنَشِّرَةِ الْمُسْتَوَلِيَّةِ عَلَى
وَجْهِ الْأَرْضِ.

Sonra o seyyah-ı âlem asırlarda gezerken, müceddid-i elf-i sâni İmam Rab-
bânî Ahmed Fârûkî'nin* medresesine rast geldi, girdi, O'nu dinledi. O imam,
ders verirken diyordu: “Bütün tarikatların en mühim neticesi, hakâik-i ima-
niyenin inkişafıdır.” ve “Birtek mesele-i imaniyenin vuzuh ile inkişafı, bin
kerâmâta ve ezvâka müreccahtır.”¹

Hem diyordu: “Eski zamanda, büyük zâtlar demişler ki: ‘Mütekelli-
mînden ve İlm-i Kelâm ulemâsından birisi gelecek, bütün hakâik-i imani-
ye ve İslâmiyeyi delâil-i akliye ile kemâl-i vuzuh ile isbat edecek.’ Ben is-
tiyorum ki ben, o olsam.” Belki^(Hâşiye) o adamım diye, iman ve tevhid bütün

Hâşiye: Zaman isbat etti ki: O adam; adam değil, Risale-i Nur’dur. Belki ehl-i keşif; Risale-i
Nur’u, ehemmiyetsiz olan tercümanı ve nâşiri suretinde keşiflerinde müşahede etmişler,
“bir adam” demişler.

¹ İmâm Rabbânî, *Mektûbât* 1/182 (210. Mektup)

Delâil-i akliye: Aklî deliller.

Ehl-i keşif: Eşyanın perde arka-
sına, gaybî âlemlere ait bilinmez-
leri Allah’ın izni ölçüsünde keşfe-
den veliler.

Ezvâk: Mânevi zevkler, lezzetler.

Hakâik-i imaniye: İman hakikat-
leri, esasları.

İnkişaf / vuzuh: Keşfedilme, açıl-
ma, açığa çıkma.

Kemâl-i vuzuh: Tam bir açıklık,
açık seçiklik.

Kerâmât: Kerametler. Cenâb-ı
Hakk’ın salih kullarına lütfettiği

hususî ikramları, harika hâller.

Mesele-i imaniye: İmanla ilgi-
li mesele.

Müceddid-i elf-i sâni: Hicrî ikinci
bin döneminin mücedddidi ma-
nasında İmam Rabbânî Ahmed
Farukî Hazretleri’ne verilen bir
unvan.

Müreccah: Tercih edilen, üstün.

**Mütekellimîn / İlm-i Kelâm ule-
ması:** İslâm’ın inanca ait mese-
lelerini inceleyen Kelâm İlmi’nin
âlimleri.

Nâşir: Neşreden, yayınlayan.

Seyyah-ı âlem: Varlık âleminde
sürekli ilim, marifet ve hakikatin
peşinde seyahat eden Hak yol-
cusu.

kemâlât-ı insaniyenin esası, mâyesi, nuru, hayatı olduğunu ve تَفَكُّرُ سَاعَةٍ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ سَنَةٍ¹ düsturu, tefekkürat-ı imaniyeye ait bulunması ve Nakşî tarîka-tında hafî zikrin ehemmiyeti ise, bu çok kıymetli tefekkürün bir nevi olmasıdır, diye tâlim ederdi.

Seyyah tamamıyla işitti. Döndü nefesine dedi ki: Madem bu kahraman imam böyle diyor ve madem *bir zerre kuvvet-i imaniyenin ziyadeleşmesi, bir batman mârifet ve kemâlâttan daha kıymetlidir ve yüz ezvâkın balından daha tatlıdır*. Ve madem bin seneden beri iman ve Kur'ân aleyhinde terâküm eden Avrupa feylesoflarının itirazları ve şüpheleri yol bulup ehl-i imana hücum ediyor. Ve bir saadet-i ebediyenin ve bir hayat-ı bâkiyenin ve bir cennet-i dâimenin anahtarı, medarı, esası olan erkân-ı imaniyeyi sarsmak istiyorlar. Elbette her şeyden evvel imanımızı taklitten tahkike çevirip kuvvetlendirmeliyiz.

Öyle ise haydi, ileri! Gel, bulduğumuz birer dağ kuvvetindeki bu yirmi dokuz mertebe-i imaniyeyi namazın mübârek tesbihatının mübârek adedi olan otuz üç mertebesine iblağ etmek fikriyle, bu ibretgâhın bir üçüncü menzilini daha görmek için بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ'in anahtarı ile zîhayat âlemindeki idare ve iâşe-i rabbâniyenin kapısını çalmalıyız ve açmalıyız diyerek, mahşer-i acâib ve mecma-ı garâib olan bu üçüncü menzilin kapısını istihamlı çaldı, بِسْمِ اللَّهِ الْفَتَّاحِ² ile açtı. Üçüncü menzil görüldü. Girdi, gördü ki; dört hakikat-i muazzama ve muhîta o menzili ışıklandırıyorlar ve güneş gibi tevhide gösteriyorlar.

¹ “Bir saat tefekkür, bir sene ibadet hükmüne geçer.” Gazâlî, *İhyâu ulûmi'd-dîn* 4/423; Kurtubî, *el-Câmi' li ahkâmi'l-Kur'ân* 4/314; Aliyyülkârî, *el-Masnû'* s.82.

² “Fettah olan Allah'ın nâmıyla.”

Cennet-i dâime: Ebedî, sonsuz cennet.

Ehl-i iman: İnananlar, müminler.

Erkân-ı imaniye: İman esasları, şartları.

Hafî: İçten, sessiz.

Hakikat-i muazzama ve muhîta: Çok büyük ve kapsamlı hakikat.

Hayat-ı bâkiye: Kalıcı, dâimî hayat.

İâşe-i rabbâniye: Cenâb-ı Hakk'ın varlığın her türlü beslenme ihtiyaç-

larını karşıladığını gösteren ilâhî filler.

İblağ etmek: Ulaştırmak, erdirmek.

Kemâlât-ı insaniye: İnsanı olgunlaştıran, yücelten faziletler, erdemler, güzellikler.

Mahşer-i acâib / mecma-ı garâib: Orijinal, benzersiz, harikulâde şeylerin bir arada olduğu yer.

Mârifet: Bilgi, ilim.

Saadet-i ebediye: Ebedî, sonsuz mutluluk.

Tahkik: Bir bilginin özüne ulaşma, hakikatine erme.

Tâlim etmek: Öğretmek.

Tefekkürat-ı imaniye: İmanı arttıran, pekiştiren meseleleri sürekli geniş, derin ve sistemlice okuma, düşünme.

Terâküm etmek: Birikmek, yığılmak.

Zîhayat âlemi: Canlılar âlemi.

Birinci Hakikat: “Fettâhiyet” hakikatidir.

Yani: Fettâh isminin tecellîsiyle basit bir maddeden ayrı ayrı, çeşit çeşit, hadsiz muntazam suretlerin beraber, her tarafta, bir anda, bir fiil ile açılmasıdır. Evet, nasıl ki umum kâinatın bağistanında ayrı ayrı hadsiz mevcudâta –çiçekler misillü– Fettâh ismiyle her birisine münasip bir tarz-ı muntazam ve bir şahsiyet-i mümtâze, kudret-i fâtıra açmış, vermiş. Aynen öyle de –fakat daha mu’cizâtı olarak– zemin bahçesinde dört yüz bin envâ-ı zîhayata dahi, her birisine gayet sanatlı ve hikmetli bir suret-i mevzûne ve müzeyyene ve mümtâze vermiş.

يَخْلُقُكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِّنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ
لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّا تُضِرُّونَ¹

إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَىٰ عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي
الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ²

âyetlerin ifadesiyle tevhidin en kuvvetli delili ve kudretin en hayretli mu’cizesi, suretleri açmasıdır. Bu hikmete binâen feth-i suver hakikati, tekrar ile –birkaç suretlerde– Risaletü’n-Nur’da ve bilhassa bu risalenin İkinci Makamı’nın Birinci Bâbı’nda Altıncı ve Yedinci Mertebeleri’nde isbat ve beyan edilmesinden onlara havale edip, burada bu kadar deriz ki:

Fenn-i nebâtât ve fenn-i hayvanâtın şehâdetiyle ve tedkikât-ı amîkasıyla bu feth-i suverde öyle bir ihata ve şümûl ve sanat var ki, birtek Vâhid-i Ehad’dan ve her şeyde her şeyi görebilecek ve yapabilecek bir Kadîr-i Mutlak’tan başka hiçbir şey bu cemiyetli ve ihatalı fiile sahip olamaz. Çünkü

¹ “O sizi analarınızın karnında üç karanlık içinde, peş peşe yaratır. İşte gerçek İlah olan Allah, bunları yapan Rabbinizdir. Bütün mülk ve hakimiyet O’nundur. O’ndan başka tanrı yoktur. Hâla nasıl oluyor da hak yoldan vazgeçiriliyorsunuz?” (Zümer Sûresi, 39/6).

² “Gerek yerde, gerek gökte hiçbir şey Allah’a gizli kalmaz. O’dur ki annelerinizin rahimlerinde size dilediği şekli verir. O’ndan başka tanrı yoktur. Azîzdür, hakîmdir (mutlak galip, tam hüküm ve hikmet sahibidir).” (Âl-i İmran Sûresi, 3/5-6).

Cemiyetli: Kapsamlı, şümûllü.

Envâ-ı zîhayat: Canlı türleri.

Fenn-i hayvanât: Biyoloji.

Fenn-i nebâtât: Botanik.

Kadîr-i Mutlak: Her şeye gücü yeten, mutlak ve sınırsız kudret sahibi Hz. Allah.

Kudret-i fâtıra: Allah’ın yaratıcı kudreti.

Mu’cizât: Mu’cizeler.

Suret-i mevzûne ve müzeyyene ve mümtâze: Ölçülü, zînetli, ayrıcalıklı görünüm.

Şahsiyet-i mümtâze: Seçkin, ay-

rıcalıklı yapı, kimlik.

Tedkikât-ı amîka: Derinlemesine yapılan araştırma ve incelemeler.

Vâhid-i Ehad: Yegâne, bir ve tek, Hz. Allah.

bu feth-i suver fiili ise, her yerde ve her anda bulunan, nihâyetsiz bir kudretin içinde nihâyet derecede bir hikmet, bir dikkat, bir ihata ister. Ve böyle bir kudret ise, ancak bütün kâinatı idare eden birtek Zât'ta bulunabilir.

Evet, mesela mezkûr âyetlerin ferman ettikleri gibi; üç karanlık içinde bütün vâlidelerin erhâmında insanların suretlerini ayrı ayrı, mizanlı, imtiyazlı, zînetli ve intizamlı olarak, hem şaşırmadan, yanlış etmeden, karıştırmadan basit bir maddeden açmak ve yaratmak olan *fettâhiyet* ve umum rû-yi zeminde aynı kudret, aynı hikmet, aynı sanatla umum insanları ve hayvanları ve nebatları ihata eden bu *feth-i suver hakikati*, vahdâniyetin en kuvvetli bir burhanıdır. Çünkü ihata etmek bir vahdettir, şirke yer bırakmaz. Ve Birinci Bâb'da vücûb-u vücûda şehâdet eden on dokuz hakikat, nasıl ki vücudlarıyla Hâlık'ın vücûduna delâlet ederler; öyle de ihatalarıyla da vahdete şehâdet ederler.

Bizim Yolcunun Üçüncü Menzilde Gördüğü İkinci Hakikat: “Rahmâniyet” hakikatidir.

Yani: Gözümüzle görüyoruz, birisi var ki; bize zemin yüzünü rahmetin binlerle hediyeleri ile doldurmuş, bir ziyafetgâh yapmış.. ve rahmâniyetin yüz binlerle ayrı ayrı lezzetli taamları içinde dizilmiş bir sofraya etmiş.. ve zemin içini rahîmiyet ve hakîmiyetin binlerle kıymettar ihsanlarını câmî bir mahzen yapmış.. ve zemini devr-i senevîsinde bir ticaret gemisi hükmünde her sene âlem-i gaybdan levâzımât-ı insaniye ve hayatiyenin yüz bin çeşitlerinden en güzellerini içine alarak yüklenmiş bir nevi sefine veya şimendifer gibi ve her baharı ise, erzak ve elbisemizi taşıyan bir vagon hükmünde olarak bizlere gönderir. Bizi gayet rahîmâne beslettirir. Ve bütün o hediyelerden, o nimetlerden istifade etmemiz için bize de yüzlerle ve binlerle iştihalar, ihtiyaçlar, duygular, hissiyatlar, hisler vermiş.

Evet, âyet-i hasbiyeye dair olan Dördüncü Şuâ'da izah ve isbat edildiği gibi:

Âlem-i gayb: Beş duyu ile kavranamayan varlıkların ve hâdiselerin âlemi.

Âyet-i hasbiye: Âl-i İmrân sûresinin 3/173. âyeti.

Burhan: Delil.

Câmî: Geniş, kapsamlı.

Devr-i senevî: Yıl dönümü. Bir yılda kat edilen mesafe, tur.

Erhâm: Ana rahimleri.

Hakîmiyet: Cenâb-ı Hakk'ın varlıkta gözettiği birçok gaye, fayda

ve hayrı yerli yerince yapması.

Hâlık: Yaradan, Hz. Allah.

Levâzımât-ı insaniye ve hayatiye: İnsan ve hayat için gerekli olan her şey.

Rahîmâne: Pek merhametli bir şekilde.

Rahîmiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her bir varlığa kendi hususiyetlerine göre ayrı ayrı tecellî eden merhameti.

Rahmâniyet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlığa canlı-cansız, mü-

min-kâfir ayırmadan tecellî eden merhameti.

Rû-yi zemin: Yeryüzü.

Sefine: Gemi.

Şimendifer: Tren.

Taam: Yiyecek, yemek.

Vahdâniyet: Cenâb-ı Hakk'ın birliği.

Vahdet: Birlik.

Vücûb-u vücûd: Cenâb-ı Hakk'ın varlığının kendinden ve kesin olması.

- Bize öyle bir *mide* vermiş ki, hadsiz taamlardan lezzet alır...
- Ve öyle bir *hayat* ihsan etmiş ki, duyguları ile bir sofrayı nimet gibi koca cismânî âlemde hadsiz nimetlerinden istifade eder...
- Ve öyle bir *insaniyet* bize lütfetmiş ki, akıl ve kalb gibi çok âletleri ile hem maddî, hem mânevî âlemin nihâyetsiz hediyelerinden zevk alır...
- Ve öyle bir *İslâmiyet* bize bildirmiş ki, âlem-i gayb ve âlem-i şehâdetin nihâyetsiz hazinelerinden nur alır...
- Ve öyle bir *iman* hidayet etmiş ki, dünya ve âhiret âlemlerinin hasra gelmez envârından ve hediyelerinden tenevvür edip müstefid eder...

Güya rahmet tarafından bu kâinat, hadsiz antika ve acîb ve kıymetli şeylerle tezyin edilmiş bir saraydır.. ve bütün o saraydaki hadsiz sandıkları ve menzilleri açacak anahtarlar insanın ellerine verilmiş.. ve bütün onlardan istifade ettirecek olan ihtiyaçlar, hissiyatlar insanın fıtratına verilmiş. İşte böyle dünyayı ve âhireti ve her şeyi kaplamış bir rahmet, elbette o rahmet, vâhidiyet içinde bir ehadiyetin cilvesidir.

Yani, nasıl ki güneşin ziyası, mukabilindeki umum eşyayı ihata etmesi ile vâhidiyete bir misal olduğu gibi; parlak ve şeffaf her bir şey dahi –kabiliyeti-ne göre– güneşin hem ziyasını, hem hararetini hem ziyasındaki yedi rengini, hem aks-i misalini almakla ehadiyete bir misal olduğundan; elbette o ihatalı ziyayı gören adam, “Arzın güneşi vâhiddir, birtektir” diye hükmeder. Ve her parlak şeyde hatta katrelerde güneşin ışıkları, harareti aksini müşâhede eden o adam, güneşin ehadiyetini –yani bizzat güneşi– “Sıfatları ile her şeyin yanındadır ve her şeyin âyine-i kalbindedir” diyebilir. Aynen öyle de Rahmân-ı Zülcemâl’in geniş rahmeti dahi ziya gibi umum eşyayı ihatası, o Rahmân’ın vâhidiyetini ve hiçbir cihette şeriki bulunmadığını gösterdiği gibi; her şeyde hususan her bir zîhayatta ve bilhassa insanda o cemiyetli rahmetin perdesi altında o Rahmân’ın ekser isimlerinin ışıkları ve bir nevi cilve-i zâtîyesi bulunarak, her ferde bütün kâinata baktıracak ve münasebettarlık verecek bir

Aks-i misal: Aynada yansıyan görüntü, hâl, şekil.

Âlem-i şehâdet: Görünen âlem. Beş duyu organı ile kavranılan varlıkların, hâdiselerin âlemi.

Âyine-i kalb: Kalb aynası.

Cilve-i zâtîye: Cenâb-ı Hakk’ın zâtî tecellisi.

Ehadiyet: Cenâb-ı Hakk’ın her var-

lığa özel, ayrı şekilde tecellî eden birliği.

Envâr: Nurlar.

Hasr: Sınırlama, daraltma.

Münasebettar: İlgili, alakalı.

Rahmân-ı Zülcemâl: Güzeller güzeli, rahmeti sonsuz Hz. Allah.

Şerik: Ortak.

Tenevvür: Nurlanma, aydınlanma.

Tezyin: Zinetleme, süsleme.

Vâhidiyet: Cenâb-ı Hakk’ın bütün varlıklara genel ve umumi şekilde tecellî eden birliği.

cemiyet-i hayatiye vermesi dahi o Rahmân'ın ehadiyetini ve her şeyin yanın-
da hâzır ve her şeyin her şeyini yapan O olduğunu isbat eder.

Evet, nasıl ki o Rahmân, o rahmetin vâhidiyetiyle ve ihatasıyla, kâinatın mecmûunda ve zeminin yüzünde celâlinin haşmetini gösteriyor. Öyle de ehadiyetin cilvesiyle her bir zîhayatta, hususan insanda bütün nimetlerin numûnelerini o fertte toplayıp, o zîhayatın âlât ve cihazatına geçirip tanzim ederek, mecmû-u kâinatı –parçalanmadan– o tek ferde, bir cihette aynı hânesi gibi verdirmesiyle dahi, cemâlinin hususî şefkatini ilân eder ve insanda envâ-i ihsânâtının temerküzünü bildirir.

Hem nasıl ki bir kavunun, mesela her bir çekirdeğinde o kavun temerküz ediyor. Ve o çekirdeği yapan zât, elbette odur ki o kavunu yapar; sonra ilminin hususî mizaniyla ve hikmetinin ona mahsus kanunuyla o çekirdeği ondan sağlar, toplar, tecessüm ettirir. Ve o tek kavunun tek ve vâhid ustasından başka hiçbir şey, o çekirdeği yapamaz ve yapması muhâldir. Aynen öyle de rahmâniyetin tecellîsiyle kâinat; bir ağaç, bir bostan.. ve zemin; bir meyve, bir kavun.. ve zîhayat ve insan, bir çekirdek hükmünde olduğundan; elbette en küçük bir zîhayatın Hâlık'ı ve Rabb'i, bütün zeminin ve kâinatın Hâlık'ı olmak lâzım gelir.

Elhâsıl: Nasıl ki ihatalı olan fettâhiyet hakikatiyle bütün mevcudâtın muntazam suretlerini basit maddeden yapmak ve açmak, vahdeti bedâhetle isbat eder. Öyle de her şeyi ihata eden *rahmâniyet hakikati* dahi, vücuda gelen ve dünya hayatına giren bütün zîhayatları ve bilhassa yeni gelenleri kemâl-i intizamla beslemesi ve levâzımâtını yetiştirmesi ve hiçbirini unutmaması.. ve aynı rahmet her yerde, her anda ve her ferde yetişmesiyle bedâhetle hem vahdeti, hem vahdet içinde ehadiyeti gösterir. *Risale-i Nur, ism-i Hakîm ve ism-i Rahîm'in mazharı olduğundan*, Risale-i Nur'un birçok yerlerinde, hakikat-i rahmetin nükteleri ve cilveleri izah ve isbat edildiğinden, burada bu katre ile o bahre işaret edip o pek uzun kıssayı kısa kesiyoruz.

Âlât: Âletler.

Bahr: Deniz.

Bedâhet: Açık-seçiklik, netlik.

Celâl: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini, yüceliğini, hâkimiyetini ve bütün eşyadaki umumî tecellîlerini ifade eden bir sıfatı.

Cemâl: Cenâb-ı Hakk'ın güzelliğini, bütün güzelliklerin yaratıcısı olduğunu ve her bir varlıktaki hususî tecellîlerini ifade eden sıfatı.

Cemiyet-i hayatiye: Canlılık ka-

zanılan mazhariyet ve mahiyet zenginliği.

Envâ-i ihsânât: Türlü türlü ihsanlar, iyilikler.

İsm-i Hakîm: Cenâb-ı Hakk'ın, her işi yerli yerince, birçok fayda ve gaye gözeterek yaptığını bildiren ismi.

İsm-i Rahîm: Cenâb-ı Hakk'ın, engin şefkat ve sonsuz merhamet sahibi olduğunu bildiren ismi.

Kemâl-i intizam: Mükemmel bir

intizam, düzen ve âhenk.

Levâzımât: Gerekli olan her şey.

Mecmû: Hepsî, tamamı.

Mecmû-u kâinat: Bütün varlıklar. Varlıkların tamamı.

Tecessüm ettirmek: Maddî bir varlık, bir cisim hâline getirmek.

Temerküz: Toplanma, odaklanma, yoğunlaşma.

Seyyahımızın Üçüncü Menzilde Müşâhede Ettiği Üçüncü Hakikat: “Müdebbiriyet ve idare” hakikatidir.

Yani, gayet dehşetli ve süratli ecrâm-ı semâviyeyi ve gayet istilâcı ve karıştırıcı unsurları ve gayet ihtiyaçlı, zaafiyetli mahlûkât-ı arziyeyi kemâl-i intizam ve muvâzene ile idare etmek, birbirlerine muâvenettar yapmak ve imti-zackârâne idare etmek ve tedbirlerini görmek ve bu koca âlemi bir mükemmel memleket, bir muhteşem şehir, bir müzeyyen saray gibi yapmak hakikatidir.

İşte bu cebbârâne ve rahmânâne idarenin büyük dairelerini bırakıp, yalnız baharda zemin yüzünde cereyan eden o idarenin birtek sahife ve safhasını, Risaletü'n-Nur, Onuncu Söz gibi mühim risalelerinde izah ve isbat etmesine binâen kısa bir suretini bir temsil ile göstereceğiz, şöyle ki:

Mesela ve faraza harika ve cihangir bir zât, dört yüz bin ayrı ayrı milletlerden, tâifelerden bir ordu teşkil etse; her milletin ve her tâifenin neferlerine ait elbiselerini, hem silâhlarını, hem yemeklerini, hem tâlimat hem terhisatlarını, hem hidemâtlarını, birbirinden ayrı ayrı, hem çeşit çeşit olarak bütün o muhtelif cihazatı noksansız, kusursuz, yanlışsız, hatasız, vakti vaktine, gecikmeden, karıştırmadan kemâl-i intizamla ve gayet mükemmel bir tarzda o mu'cizât-ı kumandan verse; elbette o gayet geniş ve karışık ve ince ve muvâzeneli ve kesretli ve adaletli idareye, o harika kumandanın fevkalâde kudretinden başka hiçbir sebep elini uzatamaz. Eğer uzatsa, muvâzeneyi bozar ve karıştırır.

Aynen öyle de gözümüzle görüyoruz ki; bir dest-i gaybî her baharda dört yüz bin muhtelif nevilerden mürekkep bir muhteşem orduyu îcad edip idare ediyor. Kıyamete numûne olan güz mevsiminde, o dört yüz binden üç yüz bin nebatî ve hayvanî nevilerini vefatlar suretinde ve mevtler nâmında terhis edip vazifelerinden paydos ediyor. Ve haşir ve neşre numûne olan baharda haşr-i âzamanın üç yüz bin misalini –birkaç hafta zarfında– kemâl-i intizamla inşâ edip,

Cebbârâne: Varlıkların işlerini ve hâllerini dilediği gibi düzenler ve onları istediği şekilde yönetir bir tarzda.

Cihangir: Dünya hâkimi, dünya-ya hükmeden.

Dest-i gaybî: Görünmeyen el.

Ecrâm-ı semâviye: Gök cisimleri; gezegenler, yıldızlar.

Haşr-i âzaman: Büyük diriliş.

Hidemât: Hizmetler.

İcad etmek: Var etmek, yaratmak.

İmtizackârâne: Birbirine uyum gösterir bir tarzda.

Kemâl-i intizam ve muvâzene: Mükemmel düzen, ölçü ve denge.

Kesret: Çokluk, genellik.

Mahlûkât-ı arziye: Yeryüzü varlıkları.

Mevt: Ölüm.

Muâvenettar: Devamlı yardım eden.

Muvâzene: Denge, ölçü.

Müdebbiriyet: Her şeyi muhte-

şem bir düzen, mükemmel bir disiplin içinde sevk ve idare etmek.

Mürekkep: Bir araya gelmiş, oluşmuş.

Müzeyyen: Zinetli, süslü.

Rahmânâne: Bütün varlığa canlı-cansız, mümin-kâfir ayırmadan sonsuz rahmeti ile tecellî eder bir tarzda.

Tedbir: İdare etme, yönetme.

hatta birtek ağaçta dört küçük haşirleri, yani kendini ve yapraklarını ve çiçeklerini ve meyvelerini, gitmiş baharın aynı gibi neşirlerini gözümüze gösterdikten sonra, o dört yüz bin envâa baliğ olan ordu-yu sübhânînin her neve, her tâifeye mahsus ve münasip ayrı ayrı rızıklarını ve çeşit çeşit müdâfaa silâhlarını ve ayrı ayrı libaslarını ve ayrı ayrı tâlimlerini ve terhislerini ve ayrı ayrı bütün cihazat ve levâzımâtlarını, kemâl-i intizamla sehivsiz, hatasız, karıştırmadan ve hiçbirini unutmadan, umulmadık yerlerden vakti-vaktine vermekle kemâl-i rubûbiyet ve hâkimiyet ve hikmet içinde vahdâniyetini ve ehadiyetini ve ferdiyetini ve nihâyesiz iktidarını ve hadsiz rahmetini isbat ederek, bu tevhid fermânını zemin yüzünde, her bahar sahifesinde, kalem-i kader ile yazar.

Bizim seyyah, yalnız bir baharda bu fermanın birtek sahifesini okuduktan sonra, nefesine dedi ki: “Böyle her baharda haşr-i ekberden daha garip binlerle haşirleri inşâ eden, mükâfat ve mücazat için kudretine nisbeten bir bahardan daha kolay olan haşrı yapacağını ve kıyameti getireceğini umum enbiyasına binlerle defa vaad ve ahdeden ve Kur’ân’da haşrin vukuuna binlerle işaretle beraber, bin adet âyetlerinde sarâhaten hükmedip tehdit ve taahhüt eden bir Kadîr-i Cebbâr’ın, bir Kakhâr-ı Zülcelâl’in o kadar vaadlerini tekzib ve kudretini inkâr hükmünde olan inkâr-ı haşir hatasını irtikâb edenlere cehennem azabı, ayn-ı adalettir” diye hükmetti, nefsi dahi “âmennâ” dedi.

Dünya Yolcusunun Üçüncü Menzilde Müşâhede Ettiği Dördüncü Hakikat Olan Otuz Üçüncü Mertebe: “*Rahîmiyet ve Rezzâkiyet*” hakikatidir.

Yani, umum zemin yüzünde ve içinde ve havasında ve denizinde bütün zîhayatın ve bilhassa zîruhun ve bilhassa âciz ve zayıfların ve bilhassa yavruların; hem maddî ve midevî, hem mânevî bütün rızıklarını, şefkatkârâne, kuru ve basit bir topraktan ve câmid ve kemik gibi kuru odun parçalarından

Ayn-ı adalet: Adaletin ta kendisi.

Baliğ olmak: Ulaşmak, ermek.

Câmid: Cansız, katı.

Ferdiyet: Yegâne, biricik olma.

İnkâr-ı haşir: Öldükten sonra dirilmeyi, mahşerde toplanıp hesap vermeyi inkâr etme.

İrtikâb etmek: Kötü bir şey yapmak, suç işlemek.

Kadîr-i Cebbâr: Varlığı, sonsuz kudretiyle dilediği gibi kendi emir ve iradesine itaat ettiren Hz. Allah.

Kakhâr-ı Zülcelâl: Zâlimlere hak ettikleri cezayı her zaman veren Yüce Allah.

Kemâl-i rubûbiyet ve hâkimiyet ve hikmet: Cenâb-ı Hakk’ın, mükemmel bir şekilde her şeye yerli yerince hâkimiyet ve idaresi.

Libas: Elbise, giysi.

Ordu-yu sübhânî: Cenâb-ı Hakk’ın kusursuz, benzersiz icratlarına ayna olan varlık ordusu.

Rahîmiyet: Cenâb-ı Hakk’ın her bir varlığa kendi hususiyetlerine

göre ayrı ayrı tecellî eden merhameti.

Rezzâkiyet: Cenâb-ı Hakk’ın bütün varlıkların muhtaç oldukları rızıkları her zaman ve her yerde ihsan etmesi.

Sarâhaten: Açıkça.

Sehiv: Yanılgı, kusur.

Şefkatkârâne: Şefkatli bir tarzda.

Zîhayat: Canlı.

Zîruh: Ruh sahibi.

yapılan ve bilhassa en latîfi kan ve fışkı ortasından gelen¹ ve bir dirhem kemik gibi birtek çekirdekten yapılan binlerle okka taamların, vakti-vaktine mukannen bir surette hiçbirini unutmuyarak ve şaşırılmayarak gözümüz önünde bir dest-i gaybî tarafından verilmesi hakikatidir.

Evet, ² **âyeti**, **îâşeyi** ve **infakı** Cenâb-ı Hakk'a tahsis edip hasrettiği gibi; **وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا** **âyeti** dahi bütün insanların ve hayvanların rızıklarını taahhüt ve tekeffül-ü rabbânî altına aldığı; hem **وَكَايُنْ مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ** **âyeti** de rızkı tedarik edemeyen, âciz ve iktidarsız olan zayıf bîçârelerin rızıklarını umulmadık yerden, belki gaybdan, belki hiçten; mesela denizin dibindeki böceklerle hiçten ve bütün yavru-lara umulmadık yerlerden ve bütün hayvanlara her baharda âdeta sırf gaybdan infaklarını bilfiil tekeffül ederek bilmüşâhede vermekle; esbab-perest insanlara dahi, esbap perdesi altında yine "O, veriyor" diye isbat ve ilân ettiği gibi; pek çok âyât-ı Kur'âniye ve hadsiz şevâhid-i kevnîye, bilittifak her bir zî-hayatın birtek Rezzâk-ı Zülcelâl'in rahîmiyeti ile beslendiklerini gösteriyorlar.

Evet, bir nevi rızık isteyen ağaçlar, iktidarsız ve ihtiyârsız olduklarından onlar yerlerinde mütevekkilâne dururken rızıkları onlara koşup gelmesi.. ve

- ¹ Bkz.: "Doğrusu davarlarda da size deliller vardır: Zira size onların karınlarındaki yarı hazmedilmiş gıdalar ile kan arasından, halis bir süt içiriyoruz ki içenlerin boğazından âfiyetle geçer." (Nahl Sûresi, 16/66).
- ² "Bütün mahlûkların rızıklarını veren, kâmil kuvvet ve tam iktidar sahibi olan Allah Teâlâ'dır." (Zâriyât Sûresi, 51/58).
- ³ "Yeryüzünde kımlıdayan hiçbir canlı yoktur ki onun rızkı Allah'a ait olmasın. Allah her canlının hayatını geçirdiği yeri de, öleceği yeri de bilir. Bütün bunlar apaçık bir kitaptadır." (Hûd Sûresi, 11/6).
- ⁴ "Nice canlı mahlûk var ki rızıklarını kendileri taşıyamazlar. Ama sizi de, bütün onları da rızıklandıran Allah'tır. O her şeyi hakkıyla iştir ve bilir." (Ankebût Sûresi, 29/60).

Âyât-ı Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in âyetleri.

Bilfiil: Gerçekten, bizzat.

Bilittifak: İttifakla, fikir birliği ile.

Bilmüşâhede: Bizzat görerek.

Esbab-perest: Sadece maddî sebepleri kabul eden, her şeyin oluşunu belli sebeplere bağlı sanan kimse.

Hasretmek: Sınırlamak, sadece ona ait kılmak.

İâşe: Besleme, yedirip içirme.

İhtiyâr: İrade, tercih, seçim.

İnfak: Başkalarının ihtiyaçlarını giderme.

Latif: Hoş, güzel.

Mukannen: Zamanı ve miktarı belirli, düzenli.

Mütevekkilâne: Tevekkül eder bir tarzda.

Okka: 400 dirhem. Yaklaşık 1300 gr. ağırlığında eski bir ağırlık ölçü birimi.

Rezzâk-ı Zülcelâl: Yarattıklarının

muhtaç oldukları rızıkları daima yerinde ve zamanında ihsan eden Yüce Allah.

Şevâhid-i kevnîye: Eşya ve hadselerin kendi tabii dilleriyle yaptıkları şahitlikler.

Taam: Yiyecek, yemek.

Tahsis: Has kılmak, hususileştirme.

Tedarik etmek: Elde etmek, sağlamak.

Tekeffül-ü rabbânî: Yüce Rabb'in kefil olması, garanti vermesi.

âciz yavruların nafakaları, hayret-nümûn tulumbacıklardan ağızlarına akması ve o yavrulara bir parça iktidar ve azıcık bir ihtiyâr gelmesiyle süt kesilmesi.. hususan insan yavrularına analarının şefkatleri yardımcı verilmesi, bedâhetle isbat eder ki; helâl rızık, iktidar ve ihtiyâr ile mütenâsib değildir.. belki tevekkül veren zaaf ve acze nisbeten geliyor.

Ekseriyetçe sebep-i hüsrân olan hırsı tahrik eden iktidar ve ihtiyâr ve ze-kâvet, bir kısım büyük ediplerde o edipleri bir nevi dilencilığe kadar sevkettiği gibi; zekâvetsiz, kaba, çok âmî adamların tevekkülvari iktidarsızlıkları dahi onları zenginliğe îsal etmesi ve

كَمْ عَالِمٍ عَالِمٍ أَعْيَتْ مَذَاهِبُهُ وَجَاهِلٍ جَاهِلٍ تَلَقَّاهُ مَزُوقًا¹

darb-ı mesel olması isbat eder ki; rızık-ı helâl, iktidar ve ihtiyâr kuvvetiyle kazanılmaz, buldurulmaz. Belki çalışmasını ve sa'yini kabul eden bir merhamet tarafından verilir ve ihtiyacına acıyan bir şefkat cânibinden ihsan edilir.

Fakat rızık, ikidir:

• Biri yaşamak için hakikî ve fitrî rızıktır ki, taahhüd-ü rabbânî altındadır. Hatta o kadar muntazamdır ki; bedende yağ vesâire suretinde iddihar olunan fitrî rızık, hiç olmazsa yirmi günden ziyade bir şey yemeden yaşatır, hayatını idâme eder. Demek yirmi-otuz günden evvel ve bedende müddehar olan fitrî rızık bitmeden zâhiren açlıktan vefat edenler rıziksızlıktan değil, belki sû-i îtiyaddan ve terk-i âdetten neş'et eden bir hastalıktan vefat ederler.

• İkinci kısım rızık; îtiyad, israf ve sû-i istîmalat ile tiryaki olup zaruret hük-müne geçen mecâzî ve sun'î rızıktır. Bu kısım ise taahhüd-ü rabbânî altında değil, belki ihsana tabidir; kâh verir, kâh vermez.

¹ Nice alimler var ki yolları sarpa sarmış, geçim sıkıntısı içindedirler. Nice cahiller de vardır ki sen onları varlık içinde yüzüyor bulursun. (Bkz.: Kazvinî, *el-Îzah* s. 71; Alûsî, *Rûhu'l-meânî* 22/148).

Âmî: Sıradan biri, kültürü, bilgisi fazla olmayan kimse.

Bedâhet: Açık-seçiklik, netlik.

Cânib: Yan, taraf.

Darb-ı mesel: Atasözü, halk de-yimi.

Dîrhem: 3.25 gr.lık eski bir ağır-lık ölçü birimi.

Fitri: Tabii, doğal.

Hayret-nümûn: Hayret veren.

İdâme etmek: Devam ettirmek, sürdürmek.

İddihar olunmak: Depolanmak,

saklanmak.

İsal: Ulaştırma, iletme.

İtiyad: Bir şeyi âdet, alışkanlık hâline getirme.

Müddehar: Saklanan, depolanan.

Mütenâsib: Orantılı, ölçülü, uyum-lu.

Neş'et etmek: İleri gelmek, çık-mak.

Sa'y: Çaba, emek.

Sebeb-i hüsrân: Zarar, ziyan se-bebi.

Sû-i istimalat: Kötü, yanlış uygu-

lamalar; suiistimaller.

Sû-i îtiyad: Yanlış, kötü alışkan-lık.

Taahhüd-ü rabbânî: Yüce Rabb'in üzerine alması, garanti etmesi.

Terk-i âdet: Herhangi bir alışkan-lığı terk etmek.

Zâhiren: Görünüşte, görünüşe gö-re.

Zekâvet: Zekilik.

Bu ikinci rızıkta bahtiyar odur ki; medar-ı saadet ve lezzet olan iktisad ve kanaatle sa'y-i helâli, bir nevi ibadet ve rızık için bir fiilî dua bile rek müteşekkîrâne ve minnetdârâne o ihsanı kabul edip hayatını saadet-kârâne geçirir.

Ve bedbaht odur ki; medar-ı şekâvet ve hasâret ve elem olan israf ve hırs ile sa'y-i helâli bırakarak, her kapıya başvurup, tembelkârâne ve zâlimâne ve müştekiyâne hayatını geçirir, belki öldürür.

Nasıl ki mide bir rızık ister; öyle de kalb ve ruh ve akıl ve göz ve kulak ve ağız gibi insanın latîfeleri ve duyguları dahi Rezzâk-ı Rahîm'den rızıklarını isterler ve müteşekkîrâne alırlar. Her birisine ayrı ayrı ve onlara lâayık ve onları memnun ve mütelezziz eden rızıkları, hazine-i rahmetten ihsan edilir. Belki Rezzâk-ı Rahîm, onlara daha geniş rızık vermek için göz ve kulak, kalb ve hayal ve akıl gibi o latîfelerin her birisini, hazine-i rahmetinin birer anahtarı hükmünde yaratmış. Mesela göz, kâinat yüzündeki hüsün ve cemâl gibi kıymettar cevher hazinelerinin bir anahtarı olduğu misillü, ötekiler dahi her biri birer âlemin anahtarı olur, iman ile istifâde eder.

Yine sadedimize dönüyoruz; bu kâinatı yaratan Zât-ı Kadîr-i Hakîm, nasıl ki kâinattan hayatı bir hülâsa-yı câmia olarak halkedip, umum maksatlarını ve isimlerinin cilvelerini onda temerküz ettiriyor. Öyle de hayat âleminde dahi, rızık bir cemiyetli merkez-i şuûnât yaparak, iştiha ihtiyacını ve zevk-i rızıkîyi zîhayatta halkederek, hilkat-ı kâinatın en ehemmiyetli bir gayesi ve bir hikmeti olan dâimî ve küllî bir teşekkür ve minnettarlık ve perestîşlik ile rubûbiyetine ve sevdirmesine karşı mukabele ettiriyor.

Cemiyetli: Kapsamlı, şümüllü.

Halketmek: Yaratmak.

Hilkat-ı kâinat: Kâinatın yaratılışı.

Hülâsa-yı câmia: Şümüllü, kapsamlı hülâsa, öz.

Hüsün ve cemâl: Mânevî, maddî güzellik; iç, dış güzellik.

Külli: Genel, umumî, kapsamlı.

Latife: Duyu, duygu, his.

Medar-ı saadet ve lezzet: Mutluluk ve lezzet vesilesi, kaynağı.

Medar-ı şekâvet ve hasâret ve elem: Mutsuzluk, zarar ve elem sebebi, vesilesi.

Merkez-i şuûnât: Cenâb-ı Hakk'ın

icraatlarının merkezi.

Minnetdârâne: Minnet duyarak.

Mukabele: Karşılık verme, karşılık.

Müştekiyâne: Şikâyet eder bir tarzda.

Mütelezziz etmek: Zevk, haz vermek.

Müteşekkîrâne: Şükreder bir tarzda.

Perestîşlik: Tapmak, gönülden bağlanmak.

Rezzâk-ı Rahîm: Sonsuz rahmet ve şefkatiyle ihtiyaç duyulan nimetleri bol bol veren Hz. Allah.

Rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her

şeyi kuşatan hâkimiyeti, varlığı terbiye ve idaresi.

Sa'y-i helâl: Helâl emek, kazanç.

Saadetkârâne: Mutlu bir şekilde.

Tembelkârâne: Tembelce, tembel bir şekilde.

Temerküz: Toplanma, odaklanma, yoğunlaşma.

Zât-ı Kadîr-i Hakîm: Her şeyi, sınırsız kudreti ve kusursuz hikmetiyle yerli yerince yapan, yaratan Zât.

Zevk-i rızık: Rızka karşı duyulan zevk, lezzet.

Zihayat: Canlı.

Mesela çok geniş olan memleket-i rabbâniyenin her tarafını, hususan melâike ve ruhâniler ile semâvâtı ve ervah ile âlem-i gaybı şenlendirdiği gibi; maddî âlemi dahi, hususan hava ve arzı, her vakit ve her tarafını zîruhun, hususan kuşların ve kuşçukların vücutlarıyla şenlendirmek ve ruhlandırmak hikmetiyle ihtiyac-ı rızkî ve rızkın zevki pek kuvvetli bir kamçı olarak hayvanları ve insanları rızk peşinde koşturmakla tahrik ederek tembellikten ve atâletten kurtarıp gezdirmesi, şuûnât-ı rubûbiyetin bir hikmetidir. Eğer bu hikmet gibi mühim hikmetler olmasa idi, ağaçların erzakını onlara koşturduğu gibi, hayvanların da mukannen olan tayinatlarını onlara zahmetsiz bir surette fitrî hâcetlerini koşturacaktı.

İsm-i Rahîm ve Rezzâk'ın cemâllerini ve vahdâniyete şehâdetlerini tam görmek için zemin yüzünü birden ihata edip müşâhede edecek bir göz bulunsa, kış âhîrinde erzakları bitmek üzere olan hayvanât kabilelerine imdad-ı gaybî ve ihsan-ı rahmânî olarak nebâtâtın ellerine verilen ve ağaçların başlarına konulan ve vâlidelerin sinelerine takılan ve sırf hazine-i gaybiye-i rahmetten gayet leziz ve gayet çok ve gayet mütenevvî taamları ve nimetleri gönderen Rezzâk-ı Rahîm'in bu cilve-i şefkatinde ne kadar şirin bir güzellik, ne kadar tatlı bir cemâl bulunduğunu görecektir ve ondan bilecek ki; birtek elmayı yapıp bir adama hakikî bir rızk olarak mün'imâne veren, yalnız öyle bir zât yapar verir ki; mevsimleri, gece ve gündüzleri çevirir ve küre-i arzı bir sefine-i tüccariye gibi gezdirerek mevsimlerin mahsulâtlarını onunla zemindeki muhtaç misafirlerine getirir. Çünkü o elmanın yüzünde bulunan sikke-i fitrat ve hâtem-i hikmet ve turra-yı samediyet ve mühr-ü rahmet, bütün elmalarda ve

Âlem-i gayb: Beş duyu ile kavranamayan varlıkların ve hâdiselerin âlemi.

Atâlet: Âtıl, boş kalma, tembellik.

Cemâl: Güzellik, iyilik, rahmet.

Cilve-i şefkat: Cenâb-ı Hakk'ın engin şefkatinin tecellisi, yansıması.

Ervah: Ruhlar.

Hâcet: İhtiyaç.

Hâtem-i hikmet: Her şeyin kususuruz bir şekilde yerli yerince yapıldığı gösteren hikmet mührü.

Hazine-i gaybiye-i rahmet:

Görünmeyen rahmet hazinesi.

İhsan-ı rahmânî: Pek merhametli Cenâb-ı Hakk'ın ihsanı, lütfu.

İhtiyac-ı rızkî: Rızka duyulan ih-

tiyaç.

İmdad-ı gaybî: Gaybdan gelen, gizli, sırlı yardım.

Küre-i arz: Yerküre, dünya.

Melâike: Melekler.

Memleket-i rabbâniye: Cenâb-ı Hakk'ın hâkimiyeti ve idaresi altındaki kâinât.

Mukannen: Zamanı ve miktarı belirli, düzenli.

Mümr-ü rahmet: Her şeyin sonsuz bir rahmetle cereyan ettiğini gösteren mühr.

Mün'imâne: Nimetini ikram eder tarzda.

Mütenevvî: Çeşitli, türlü.

Ruhânî: Vücudu maddi olmayan, ruh sahibi varlık (melek, cin gibi).

Sefine-i tüccariye: Ticaret gemisi.

Semâvât: Gökler, feza.

Sikke-i fitrat: Yarattığı damgası. Kim tarafından yapıldığını, yaratıldığını gösteren damga.

Şuûnât-ı rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın hâkimiyetini ve idaresini yansıtan icraatları.

Tayinat: Günlük verilen yiyecekler.

Turra-yı samediyet: Varlığın her türlü ihtiyaçlarını her zaman kimin karşıladığını gösteren imza, damga.

Vahdâniyet: Cenâb-ı Hakk'ın birliği.

Ziruh: Ruh sahibi.

sâir meyvelerde ve bütün nebâtât ve hayvanâtta bulunduğundan o tek elmanın hakikî mâliki ve sâni'i, elbette ve her hâlde o elmanın emsali ve hemcinsi ve kardeşleri olan bütün sekene-i arzın ve onun bahçesi olan koca zeminin ve onun fabrikası olan ağacının ve onun tezgâhı olan mevsiminin ve onun terbiyegâhı olan bahar ve yazın Mâlik-i Zülcelâl'i ve Hâlık-ı Zülcemâl'i olacak, başka olamaz...

Demek her bir meyve öyle bir mühr-ü vahdettir ki, onun ağacı olan arzın ve onun bahçesi olan kâinat kitabının kâtibini ve sâni'ini bildirir ve vahdetini gösterir.. ve meyveler adedince vahdâniyet fermanının mühürlendiğine işaret eder. *Risaletü'n-Nur İsm-i Rahîm ve İsm-i Hakîm'in mazharı olduğundan*, bu rahîmiyet hakikatının çok lem'alarını ve çok sırlarını Risaletü'n-Nur çok eczalarında beyan ve isbat ettiğinden, ona havale ile bu pek büyük hazineden hâlimin müsaadesizliği cihetiyle bu kısa işaretle iktifâ edildi.

İşte bizim seyyah diyor ki: "Elhamdülillah! Her yerde aradığım ve her şeyden sorduğum Hâlık'ımın ve Mâlik'imın vücûb-u vücûduna ve vahdetine şehâdet eden otuz üç hakikati gördüm ve dinledim. Her bir hakikat, güneş gibi parlak, karanlık bırakmaz, dağ gibi kuvvetli ve sarsılmaz.. ve her biri tahakkukuyla vücûduna gayet kat'î şehâdet eder.. ve ihatasıyla vahdetine gayet zâhir delâlet eder. Ve sâir erkân-ı imaniyeyi dahi içinde kuvvetli isbat etmekle beraber mecmû hakikatlerin icmâi ve ittifakı, imanımızı taklitten tahkiye ve tahkikten ilmelyakîne ve ilmelyakînden aynelyakîne ve aynelyakînden hakkalyakîne iblağ ediyor.

الْحَمْدُ لِلَّهِ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي¹

¹ Allah'a hamdolsun; bu Rabbimin ihsanıdır.

Aynelyakîn: Gözle görüp, şahit olarak elde edilen bilgi.

Delâlet: Delillerle gösterme, isbat etme.

Erkân-ı imaniye: İman esasları, şartları.

Hakkalyakîn: Meselenin hakikatine, özüne ulaşılarak, yaşanarak edinilen bilgi.

Hâlık-ı Zülcemâl: Güzeller Güzeli Yüce Yaradan.

İblağ etmek: Ulaştırmak, erdirmek.

İcmâ: İttifak, fikir birliği.

İktifâ: Yetinme.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek, delillere dayanarak elde edilen bilgi.

Lem'a: Parıltı, ışıık.

Mâlik-i Zülcelâl: Her şeyin sahibi Yüce Allah.

Mecmû: Hepsî, tamamı.

Müht-ü vahdet: Aynı zât tarafından yapıldığını gösteren birlik mührü.

Rahîmiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her bir varlığa kendi hususiyetlerine göre ayrı ayrı tecellî eden merhameti.

Sâni': Yapan, sanatkâr.

Sekene-i arz: Yeryüzü halkı.

Tahakkuk: Gerçekleşme, kesinleşme.

Tahkik: Bir bilginin özüne ulaşma, hakikatine erme.

Terbiyegâh: Yetiştirme yeri, yurdu.

Vücûb-u vücûd: Cenâb-ı Hakk'ın varlığının kendinden ve kesin olması.

Zâhir: Açık, görünür.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَيْنَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَيْنَا اللَّهُ
لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلٌ رَبَّنَا بِالْحَقِّ¹

İşte bu pür-merak seyyahın, bu üçüncü menzilde müşâhede ettiği dört muazzam hakikatlerden aldığı envâr-ı imaniyeye gayet kısa bir işaret olarak **Birinci Makam'ın İkinci Bâbı'nda Üçüncü Menzil'in** hakikatlerine dair şöyle denilmiş:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الَّذِي دَلَّ عَلَى وَحْدَتِهِ فِي وُجُوبِ وُجُودِهِ مُشَاهَدَةُ عَظْمَةِ
إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ الْفَتْاحِيَّةِ بِفَتْحِ الصُّورِ لِأَرْبَعِ مِائَةِ أَلْفِ نَوْعٍ مِنْ ذَوِي الْحَيَاةِ الْمُكَمَّلَةِ بِلَا
فُضُورٍ بِشَهَادَةِ فَنِّ النَّبَاتِ وَالْحَيَوَانِ..

وَكَذَا مُشَاهَدَةُ عَظْمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ الرَّحْمَنِيَّةِ الْوَاسِعَةِ الْمُنتَظَمَةِ بِلَا نُقْصَانٍ
بِالْمُشَاهَدَةِ وَالْعَيَانِ..

وَكَذَا مُشَاهَدَةُ عَظْمَةِ حَقِيقَةِ الْإِدَارَةِ الْمُحِيطَةِ لِجَمِيعِ ذَوِي الْحَيَاةِ وَالْمُنْتَظَمَةِ بِلَا
خَطَأٍ وَلَا نُقْصَانٍ..

وَكَذَا مُشَاهَدَةُ عَظْمَةِ إِحَاطَةِ حَقِيقَةِ الرَّحِيمِيَّةِ وَالْإِعَاشَةِ الشَّامِلَةِ لِكُلِّ الْمُرْتَرِقِينَ
الْمُقَنَّتَةِ فِي كُلِّ وَقْتِ الْحَاجَةِ بِلَا سَهْوٍ وَلَا نِسْيَانٍ.. جَلَّ جَلَالُ رَزَاقِهَا الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَنَّانِ الْمَنَّانِ وَعَمَّ نَوَالُهُ وَشَمِلَ إِحْسَانُهُ وَلَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ²

يَا رَبِّ بِحَقِّ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَنُ يَا رَحِيمُ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى
سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ بَعْدَ جَمِيعِ حُرُوفِ رَسَائِلِ الثَّوَرِ
الْمَضْرُوبِ تِلْكَ الْحُرُوفِ فِي عَاشِرَاتِ دَقَائِقِ جَمِيعِ عُثْرِنَا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

¹ “Hamdolsun bizi bu cennete erİştiren Allah’a! Eğer Allah bizi muvaffak kılmasaydı, biz kendiliğimize yol bulamazdık. Rabbimizin elçilerinin gerçeği bildirdikleri bir kere daha kesinlikle anlaşılmıştır.” (A’râf Sûresi, 7/43).

² “Sübhanısın yâ Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin.” (Bakara Sûresi, 2/32).

مَعَ ضَرْبِ مَجْمُوعِهَا فِي ذَرَاتٍ وَجُودِي فِي مُدَّةِ حَيَاتِي وَاعْفِرْ لِي وَلِمَنْ يُعِينِي
فِي نَشْرِ رَسَائِلِ الثَّوْرِ وَكِتَابَتِهَا بِصَدَاقَةٍ بِكُلِّ صَلَاةٍ مِنْهَا وَلِإِبَائِنَا وَلِسَادَاتِنَا
وَشُيُوحِنَا وَلِأَخَوَاتِنَا وَإِخْوَانِنَا وَلِطَلَبَةِ رِسَالَةِ الثَّوْرِ الصَّادِقِينَ وَبِالْخَاصَّةِ لِمَنْ
يَكْتُبُ وَيَسْتَنْسِخُ هَذِهِ الرِّسَالَةَ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ أَمِينَ¹
وَآخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ²

İhtar

Bu risalenin mahall-i zuhuru olan şu memleket muhitinde Risaletü'n-Nur'un sâir risaleleri bulunmadığından ve ihtiyârsız olarak burada te'lif edildiğinden, Âyetü'l-Kübrâ gibi risalelerde, zâhirî bir tekrar suretinde başka Sözler'in ve Lem'alar'ın bir kısım mühim meseleleri zikredilmiş ve buralardaki şâkirtlere nisbeten her biri birer küçük Risaletü'n-Nur hükmüne geçmek hikmetiyle böyle yazdırılmış.

Bu müsveddenin birinci tebyizi bir mübârek zât tarafından oldu. O zâtın tevâfuktan haberi yokken yazdığı nüshada, kayda lââyık şöyle latîf ve mânidar bir tevâfuk gördük ki; o nüshanın satırları başında “elif”ler altı yüz altmış altı olarak yazılmıştır. Bu hâl ise, Hazreti İmam Ali (radıyallâhü anhî) tarafından bu hususî risaleye verilen Âyetü'l-Kübrâ nâmının cifrî ve ebcedî makamı olan altı yüz altmış altı adedine tam tamına muvâfakatı ve mutâbakatı ile bu risalenin bu nâma liyakatini gösterir. Hem âyât-ı Kur'âniye'nin adedi olan altı bin altı

¹ Yâ Rabbi! Bismillâhirrahmânirrahîm hakkı için, yâ Allah, yâ Rahmân, yâ Rahîm! Efendimiz Muhammed'e ve onun bütün âline ve ashabına, bütün Risale-i Nur harflerinin adedince, bu adedin dünya ve âhiretteki bütün ömrümüzün dakikalarının âşireleriyle çarpımı adedince, bütün bu adetlerin de benim ömrüm müddetince vücudumun zerreleri sayısıyla çarpımı adedince salât ve selâm et. Beni, Risale-i Nur'un neşrinde ve kitâbetinde bana sadakatle yardım edenleri, atalarımızı, üstadlarımızı, hocalarımızı, kız ve erkek kardeşlerimizi, Risale-i Nur'un sadık talebelerini ve bilhassa bu risaleyi yazan ve çoğaltanları, bu salâvatlardan her birinin hürmetine mağfîret et, rahmetinle ey Erhamürrahîmin, âmin.

² “Duaları ‘el-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemin’ (Hamd âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur.) diye sona erer.” (Yûnus Sûresi, 10/10).

Âyât-ı Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in âyetleri.

Cifrî ve ebcedî: Rakam ve harflerden geleceğe dair birtakım işaretlemler tespit etmeye çalışan bir hesaplama yöntemi ile.

İhtiyâr: İrade, tercih, seçim.

Latîf: Hoş, güzel.

Liyakat: Lâyık, değer olma.

Mahall-i zuhur: Ortaya çıktığı yer.

Muhit: Çevre, yer, coğrafya.

Muvâfakat / mutâbakat: Uygunluk.

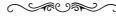
Tebyiz: Temize çekme.

Te'lif etmek: Yazmak.

Tevâfuk: Birbirine uygun, denk düşme.

yüz altmış altının dört mertebesinden üç mertebesine tevâfuku dahi, bu risalenin âyâtın bir lem'ası olduğuna bir işarettir diye telâkki ettik.

Said Nursî

Bugünlerde mânevî bir muhâverede bir **suâl ve cevabı** dinledim. Size bir hülâsasını beyan edeyim:

Biri dedi: Risale-i Nur'un iman ve tevhid için büyük tahşidâtları ve küllî teşhizatları gittikçe çoğalıyor. Ve en muannid bir dinsizi susturmak için yüzde birisi kâfi iken, neden bu derece hararetle daha yeni tahşidât yapıyor?

Ona cevaben dediler: “Risale-i Nur, yalnız bir cüz’î tahribatı ve bir küçük hâneği tamir etmiyor. Belki küllî bir tahribatı ve İslâmiyet’i içine alan ve dağlar büyüklüğünde taşları bulunan bir muhit kaleyi tamir ediyor. Ve yalnız hususî bir kalbi ve has bir vicdanı ıslâha çalışmıyor, belki bin sene-den beri tedârik ve terâküm edilen müfsit âletler ile dehşetli rahnelenen kalb-i umûmîyi ve efkâr-ı âmmeyi ve umumun ve bâhusus avâm-ı müminîn’in istinadgâhları olan İslâmî esasların ve cereyanların ve şeâirlerin kırılması ile bozulmaya yüz tutan vicdan-ı umûmîyi Kur’ân’ın i’câzıyla ve geniş yaralarını Kur’ân’ın ve imanın ilâçları ile tedavi etmeye çalışıyor.

Elbette böyle küllî ve dehşetli tahribata ve rahnelere ve yaralara, hakkalyakîn derecesinde, dağlar kuvvetinde hüccetler, cihazlar ve bin tir-yak hâsiyetinde mücerreb ilâçlar ve hadsiz edviyeler bulunmak gerektir ki; bu zamanda Kur’ân-ı Mu’cizü’l-Beyan’ın i’câz-ı mânevîsinden çıkan Risale-i Nur o vazifeyi görmekle beraber, imanın hadsiz mertebelerinde terakkiyât ve inkişâfâta medardır.” diye uzun bir mükâleme cereyan etti. Ben de tamamen işittim, hadsiz şükrettim. Kısa kesiyorum...

Said Nursî

Avâm-ı müminîn: Sıradan müminler.

Cüz’î: Kısmî, hususî, küçük.

Edviye: İlaçlar.

Efkâr-ı âmme: Kamuoyu.

Hâsiyet: Özellik, vasf, hususiyet.

Hüccet: Delil.

Hülâsa: Öz, özet.

İ’câz: Mu’cizeli oluş. İnsanları benzerini yapmaktan aciz bırakan üslup.

İ’câz-ı mânevî: Mânen mu’cize olma, mânevî mu’cize.

İstinadgâh: Dayanak.

Kalb-i umûmî / vicdan-ı umumî: Toplum kalbi, kamu vicdanı.

Kur’ân-ı Mu’cizü’l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan aciz bırakan Kur’ân-ı Kerim.

Külli: Genel, umumî, kapsamlı.

Medar: Vesile, vâsita, sebep.

Muannid: İnatçı.

Muhâvere: Karşılıklı konuşma, diyalog.

Muhit: Şümüllü, kapsamlı.

Mücerreb: Denenmiş, tecrübe edilmiş.

Müfsid: İfsad eden, bozan, yıkan.

Mükâleme: Karşılıklı konuşma, diyalog.

Rahnelenmek: Delinmek, gedik açılmak.

Şeâir: Dini temsil eden semboller.

Tahşidât: Üzerinde çok çok durmalar, sık sık aynı şeyi hatırlatmalar.

Telâkki: Algılama, benimseme, kabullenme.

Terakkiyât / inkişâfât: İlerlemeler, yükselmeler, gelişmeler.

Terâküm: Birikme, yığılma.

Dokuzuncu Sûa

(Onuncu Söz'ün Mühim Bir Zeyli ve Lâhikasının Birinci Parçası)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ۖ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ۖ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ
الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ وَكَذَلِكَ تُخْرَجُونَ ۖ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ
تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ ۖ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا
لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً ۗ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ۖ وَمِنْ
آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَالْوُانِكُمْ ۗ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ
لِّلْعَالَمِينَ ۖ وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُمْ مِنْ فَضْلِهِ ۗ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ
لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ۖ وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُخْرِجُ
بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۗ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ۖ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ
وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ ۖ وَلَهُ مَنْ فِي
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَه قَانِتُونَ ۖ وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ
عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ¹

“Haydi siz akşama girerken, sabaha çıkarken Allah’ı takdis ve tenzih edin, namaz kılın. Göklerde ve yerde hamd, güzel övgü O’na mahsustur. İkinci vaktinde de, öğleye girerken de O’nu takdis ve tenzih edin, namaz kılın. O, ölüden diriye çıkarır, diriden ölüyü çıkarır ve ölmüş toprağa hayat verir. İşte siz de öldükten sonra böylece diriltileceksiniz. O’nun varlığının ve kudretinin delillerinden biri; sizi topraktan yaratmış olmasıdır. Sonra dünyaya yayılmış beşeriyet hâline geldiniz. O’nun varlığının ve kudretinin delillerinden biri de; kendilerine ısınmanız için, size içinizden eşler yaratması, birbirinize karşı sevgi ve şefkat var etmesidir. Elbette bunda, düşünen kimseler için ibretler vardır. O’nun varlığının ve kudretinin delillerinden biri de; gökleri ve yeri yaratması, lisanlarınızın ve renklerinizin farklı olmasıdır. Elbette bunda bilen ve anlayan kimseler için ibretler vardır. O’nun varlığının ve kudretinin delillerinden ⇨

İmanın bir kutbunu gösteren bu semâvî âyât-ı kübrânın ve haşri isbat eden şu kudsî berâhin-i uzmânın bir nükte-i ekberi ve bir hüccet-i âzamı, bu “Dokuzuncu Şua”da beyan edilecek. Latîf bir inâyet-i rabbâniyedir ki; bundan otuz sene evvel Eski Said, yazdığı tefsir mukaddimesi “Muhakemat” nâmındaki eserin âhîrinde: “İkinci Maksat: Kur’ân’da haşre işaret eden iki âyet tefsir ve beyan edilecek. ¹ نَحْنُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ...” deyip durmuş, daha yazamamış.

Hâlık-ı Rahîm’ime delâil ve emârât-ı haşriye adedince şükür ve hamdol-
sun ki, otuz sene sonra tevfiik ihsan eyledi. Evet, bundan dokuz-on sene evvel
o iki âyetten birinci âyet olan

فَانْظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْيٍ
الْمَوْتَىٰ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ²

ferman-ı ilâhînin iki parlak ve çok kuvvetli hüccetleri ve tefsirleri bulunan
Onuncu Söz ile Yirmi Dokuzuncu Söz’ü in’am etti, münkirleri susturdu. Hem
iman-ı haşrînin hücum edilmez o iki metin kalesinden, dokuz ve on sene son-
ra ikinci âyet olan başta mezkûr âyât-ı ekberin tefsirini bu risale ile ikram etti.
İşte bu Dokuzuncu Şua, mezkûr âyâtıyla işaret edilen dokuz âlî makam ve bir
ehemmiyetli mukaddimeden ibarettir.

biri de; geceleyin veya gündüzün uyumanız ve O’nun geniş lütfundan geçim vesilelerini aramanızdır. Elbette bunda işiten kimseler için ibretler vardır. O’nun delillerinden biri de; gâh korku, gâh ümit vermek için size şimşegi göstermesi, gökten bir su indirip ölmüş toprağa onun sayesinde hayat vermesidir. Elbette bunda aklını çalıştıran kimseler için ibretler vardır. O’nun varlığının ve kudretinin delillerinden biri de; göğün ve yerin, Kendisinin buyruğu ile kaim olmaları, belirlenen yerde sapasağlam işlerinin başında bulunmalarıdır. Sonra sizi yattığınız yerden bir çağırdı mı, birden kabirlerinizden çıkıverirsiniz! Göklerde ve yerde kim varsa O’nundur. Onların hepsi, isteyerek veya istemeyerek O’na divan durmaktadır. Mahlûkları ilkin yoktan yaratan, ölümden sonra da diriltten O’dur. Bu diriltme O’na göre pek kolaydır. Göklerde ve yerde en yüce sıfatlar O’nundur. O Aziz ve Hakîm’dir: Mutlak gâliptir, tam hüküm ve hikmet sahibidir.” (Rûm Sûresi, 30/17-27).

¹ Öyle ise: Rahman ve Rahîm Allah’ın adıyla.

² “İşte bak, Allah’ın rahmetinin eserlerine, ölmüş toprağa nasıl hayat veriyor! İşte bunları yapan kim ise, ölüleri de O diriltecektir. O, her şeye hakkıyla kadirdir.” (Rûm Sûresi, 30/50).

Âhir: Son.

Âyât-ı ekber: Pek büyük âyetler.

Âyât-ı kübrâ: Pek büyük âyetler.

Berâhin-i uzmâ: En büyük deliller.

Delâil ve emârât-ı haşriye: Haşrin delil ve işaretleri, âlâmetleri.

Hâlık-ı Rahîm: Rahmeti sonsuz, Yüce Yaratıcı.

Hüccet-i âzam: En büyük delil.

İn’âm etmek: Nimet vermek, lutfetmek.

İnâyet-i rabbâniye: Cenab-ı Hakk’ın yardımı.

Münkir: İnkârcı. İmanı olmayan.

Nükte-i ekber: Pek büyük nükte. İnce, önemli hakikat.

Tevfiik: Muvaffak kılma, başarı verme.

Mukaddime

Haşir akîdesinin, pek çok ruhî faydalarından ve hayatî neticelerinden birtek netice-i câmiayı ihtisar ile beyan ve hayat-ı insaniyeye hususan hayat-ı içtimaiyesine ne derece lüzumlu ve zarurî olduğunu izhar ve bu iman-ı haşrî akîdesinin pek çok hüccetlerinden birtek hüccet-i külliyei icmâl ile göstermek ve o akîde-i haşriye, ne derece bedihî ve şüphesiz bulunduğunu ifade etmekten ibaret olarak “İki Nokta”dır.

Birinci Nokta

Âhîret akîdesi, hayat-ı içtimaiye ve şahsiye-i insaniyenin üssül-esası ve saadetinin ve kemâlâtının esâsâtı olduğuna yüzer delillerinden bir mikyas olarak yalnız dört tanesine işaret edeceğiz.

Birincisi: Nev-i beşerin hemen yarısını teşkil eden çocuklar, yalnız cennet fikriyle –onlara dehşetli ve ağlatıcı görünen– ölümlere ve vefatlara karşı dayanabilirler.. ve gayet zayıf ve nazik vücutlarında bir kuvve-i mâneviye bulabilirler.. ve her şeyden çabuk ağlayan gayet mukâvemetsiz mizac-ı ruhlarında o cennet ile bir ümit bulup mesrurane yaşayabilirler. Mesela cennet fikriyle der: “Benim küçük kardeşim veya arkadaşım öldü, cennetin bir kuşu oldu. Cennette gezer, bizden daha güzel yaşar.” Yoksa her vakit etrafında kendi gibi çocukların ve büyüklerin ölümleri, o zayıf bîcârelerin endişeli nazarlarına çarpması, mukâvemetlerini ve kuvve-i mâneviyelerini zîr ü zeber ederek gözleriyle beraber ruh, kalb, akıl gibi bütün letâifini dahi öyle ağlattırarak, ya mahvolup veya divane bir bedbaht hayvan olacaktı.

İkinci Delil: Nev-i insanın nısfı olan ihtiyarlar, yalnız hayat-ı uhreviye ile yakınlarında bulunan kabre karşı tahammül edebilirler.. ve çok alâkadar

Akîde: İnanç.

Bedihî: Çok açık, âşikar.

Hayat-ı içtimaiye: Toplum hayatı.

Hayat-ı uhreviye: Ahîret hayatı.

Hüccet-i külliye: Bir meselenin bütün yönlerini aydınlatan kapsamlı, şümûllü delil.

İcmâl: Özlü, kısa anlatım.

İhtisar: Özet.

Kuvve-i mâneviye: Mânevî güç, moral.

Letâif: Manevi duyular, ruhânî dinamikler.

Mizac-ı ruh: Psikolojik yapı, tabiat.

Mukâvemet: Karşı koyma, dayanma.

Netice-i câmia: Kapsamlı netice.

Nev-i insan: İnsanoğlu, insanlık.

Ruhî: Psikolojik, mânevî.

Şahsiye-i insaniye: İnsanın kişiliği, insanî karakter.

Üssül-esas: En temel esas.

Zîr ü zeber: Darmadağın, paramparça.

oldukları hayatlarının yakında sönmesine ve güzel dünyalarının kapanmasına mukabil bir teselli bulabilirler.. ve çocuk hükmüne geçen seriü't-teessür ruhlarında ve mîzaçlarında mevt ve zevalden çıkan elîm ve dehşetli me'yusi-yete karşı, ancak hayat-ı bâkiye ümidiyle mukabele edebilirler. Yoksa o şefkate lâayık muhteremler ve sükûnete ve istirahat-i kalbiyeye çok muhtaç o endişeli babalar ve analar, öyle bir vâveylâ-yı ruhî ve bir dağdağa-yı kalbî hissedeceklerdi ki; bu dünya, onlara zulmetli bir zindan ve hayat dahi kasavetli bir azap olurdu.

Üçüncü Delil: İnsanların hayat-ı içtimaiyesinin en kuvvetli medarı olan gençlerin, delikanlıların, şiddet-i galeyanda olan hissiyatlarını ve ifratkâr bulunan nefis ve hevâlarını tecavüzattan ve zulümlerden ve tahribattan durdurmuş ve hayat-ı içtimaiyenin hüsn-ü cereyanını temin eden, yalnız cehennem fikridir. Yoksa cehennem endişesi olmazsa, “el-hükmü li'l-galib”¹ kaidesiyle o sarhoş delikanlılar, hevesâtları peşinde bîcâre zayıflara, âcizlere, dünyayı cehenneme çevireceklerdi.. ve yüksek insanıyeti, gayet süflî bir hayvaniyete döndüreceklerdi.

Dördüncü Delil: Nev-i beşerin hayat-ı dünyeviyesinde en cemiyetli merkez ve en esaslı zemberek ve dünyevî saadet için bir cennet, bir melce, bir tahassüngâh ise aile hayatıdır. Ve herkesin hânesi, küçük bir dünyasıdır. Ve o hâne ve aile hayatının hayatı ve saadeti ise; samimî ve ciddî ve vefadârâne hürmet ve hakikî ve şefkatli ve fedakârâne merhamet ile olabilir. Ve bu hakikî hürmet ve samimî merhamet ise ebedî bir arkadaşlık ve dâimî bir refâkat ve sermedî bir beraberlik ve hadsiz bir zamanda ve hudutsuz bir hayatta birbiriyle pederâne, ferzendâne, kardeşâne, arkadaşâne münasebetlerin bulunmak fikriyle ve akidesiyle olabilir.

¹ “Güçlü olanın sözü geçer.” (Serahsî, *Mebûsât* 5/140; Cessâs, *Ahkâmü'l-Kur'ân* 5/208; Kâsânî, *Bedâiu's-sanâî* 1/303).

Cemiyetli: Kapsamlı, şümüllü.

Dağdağa-yı kalbî: Kalbte meydana gelen ızdırıp, telâş.

Ferzendâne: Bir evlada yakışır tarzda.

Hayat-ı bâkiye: Ebedî, sonsuz hayat.

Hüsn-ü cereyan: Güzel bir şekilde devam etme.

Ifratkâr: Aşırıya kaçan, dengesiz.

İstirahat-ı kalbiye: Kalb huzuru,

gönül rahatlığı.

Kasâvetli: Belâlı, tasa veren, keder veren.

Me'yusiyet: Ümitsizlik.

Melce: Sığınmak, sığınılacak yer.

Mukabele etmek: Karşılık göstermek.

Pederâne: Bir babaya yakışır tarzda.

Seriü't-teessür: Çok çabuk etkilenen, teessür duyan.

Sermedî: Dâimi, sürekli.

Şiddet-i galeyan: Şiddetli kaynayıp durmak.

Tahassüngâh: Sığınılacak sağlam yer.

Vâveylâ-yı ruhi: Psikolojik sıkıntı ve bunalımlardan kaynaklanan feryat, çılgılık.

Vefadârâne: Vefalı, sürekli bir bağlılıkla.

Mesela der: “Bu haremim; ebedî bir âlemde, ebedî bir hayatta, dâimî bir refika-yı hayatımdır.¹ Şimdilik ihtiyar ve çirkin olmuş ise de zararı yok. Çünkü ebedî bir güzelliği var, gelecek. Ve böyle dâimî arkadaşlığın hatırı için her bir fedakârlığı ve merhameti yaparım.” diyerek o ihtiyâre karısına, güzel bir huri gibi muhabbetle, şefkatle, merhametle mukabele edebilir. Yoksa kısacık bir-iki saat sûrî bir refâkatten sonra ebedî bir firak ve mufârakate uğrayan arkadaşlık; elbette gayet sûrî ve muvakkat ve esassız, hayvan gibi bir rikkat-i cinsiye manasında ve bir mecazî merhamet ve sun’î bir hürmet verebilir ve hayvanâtta olduğu gibi; başka menfaatler vesâir galip hisler, o hürmet ve merhameti mağlup edip o dünya cennetini, cehenneme çevirir.

İşte iman-ı haşrînin yüzer neticesinden birisi, hayat-ı içtimaiye-i insaniyeye taallûk eder. Ve bu tek neticenin de yüzer cihetinden ve faydalarından mezkûr dört delile sâirleri kıyas edilse anlaşılır ki; *hakikat-i haşriyenin tahakkuku ve vukuu, insaniyetin ulvî hakikati ve küllî hâceti derecesinde kat’î-dir*. Belki insanın midesindeki ihtiyacın vücudunun, taamların vücuduna delâlet ve şehâdetinden daha zâhirdir ve daha ziyade tahakkukunu bildirir. Ve eğer bu hakikat-i haşriyenin neticeleri insaniyetten çıksa; o çok ehemmiyetli ve yüksek ve hayattar olan insaniyet mahiyeti, murdar ve mikrop yuvası bir lâşe hükmüne sukut edeceğini isbat eder. Beşerin idare ve ahlâk ve içtimaiyatı ile çok alâkadar olan içtimaiyyûn ve siyasiyyûn ve ahlâkiyyûnun kulakları çınlasın! Gelsinler, bu boşluğu ne ile doldurabilirler ve bu derin yaraları ne ile tedavi edebilirler?..

İkinci Nokta

Hakikat-i haşriyenin hadsiz burhanlarından sâir erkân-ı imaniyeden gelen şehâdetlerin hülâsasından çıkan bir burhanı, gayet muhtasar bir surette beyan eder, şöyle ki:

¹ Dünyada evli olan kimselerin, bu beraberliklerini cennette de devam ettireceklerine dâir bkz.: Buhârî, *Fezâilü ashâb* 30; Tirmizî, *Menâkıb* 62; Ma’mur İbni Râşid, *el-Câmi’* 11/302.

Ahlâkiyyûn: Eğitimciler.

Erkân-ı imaniye: İmanın rükünleri, iman esasları.

Firak / mufârakat: Ayrılık.

Hâcet: İhtiyaç.

Hakikat-i haşriye: Haşir gerçeği.

Harem / refika-yı hayat: Hanım, hayat arkadaş.

İçtimaiyat: Sosyoloji.

İçtimaiyyûn: Sosyologlar, toplum bilimciler.

Küllî: Kapsamlı, umumi, genel.

Muhtasar: Kısa, özet.

Refâkat: Arkadaşlık, yoldaşlık.

Rikkat-i cinsiye: İnsan olmaktan kaynaklanan şefkat, merhamet,

acıma duygusu.

Siyasiyyûn: Siyasetçiler, politikacılar.

Sukut: Düşme, değer kaybetme.

Sûrî: Görünüşte olan.

Taam: Yiyecek.

• Hazreti Muhammed (*aleyhissalâtu vesselâm*)'ın risaletine delâlet eden bütün mu'cizeleri ve bütün delâil-i nübüvveti ve hakkaniyetinin bütün burhanları, *birden* hakikat-i haşriyenin tahakkukuna şehâdet ederek isbat ederler. Çünkü bu zâtın bütün hayatında bütün dâvâları, vahdâniyetten sonra haşirde temerküz ediyor.

• Hem umum peygamberleri tasdik eden ve ettiren bütün mu'cizeleri ve hüccetleri, aynı hakikate şehâdet eder.

• Hem *وَبِرْسُلِهِ*¹ kelimesinden gelen şehâdeti bedâhet derecesine çıkaran *وَكُتِبَ*² şehâdeti de aynı hakikate şehâdet eder, şöyle ki:

Başta Kur'an-ı Mu'cizül-Beyan'ın hakkaniyetini isbat eden bütün mu'cizeleri, hüccetleri ve hakikatleri, *birden* hakikat-i haşriyenin tahakkukuna ve vukuuna şehâdet edip isbat ederler. Çünkü Kur'an'ın hemen üçten birisi haşirdir ve ekser kısa sûrelerinin başlarında gayet kuvvetli âyât-ı haşriyedir. Sarîhen ve işareten binler âyâtıyla aynı hakikati haber verir, isbat eder, gösterir. Mesela:

إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ³ * يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ⁴
 إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا⁵ * إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ⁶ * إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ⁷
 عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ⁸ * هَلْ أَتَيْكَ حَدِيثُ الْعَاشِيَةِ⁹

gibi, otuz-kırk sûrelerin başlarında bütün kat'iyetle hakikat-i haşriyeyi kâinatın

¹ Allah'ın peygamberlerine (iman ederim).

² Allah'ın kitaplarına (iman ederim).

³ “Güneş dürülüp ışığı söndüğü zaman.” (Tekvir Sûresi, 81/1).

⁴ “Ey İnsanlar! Rabbinize karşı gelmekten sakının. Gerçekten kıyâmet saatinin depremi müthiş bir olaydır.” (Hac Sûresi, 22/1).

⁵ “Yer o müthiş depremiyle sarsıldığı zaman...” (Zilzâl Sûresi, 99/1).

⁶ “Gök patır patır patlayıp yarıldığı zaman...” (İnfîtâr Sûresi, 82/1).

⁷ “Gök çatır çatır çatlayıp yarıldığı zaman...” (İnşikak Sûresi, 84/1).

⁸ “Onlar birbirine neyi sorup duruyorlar?” (Nebe Sûresi, 78/1).

⁹ “Gâşiye'nin (dehşeti her tarafı saracak olan o felâketin) mâhiyeti hakkında elbet sen de bilgi sahibi oldun.” (Gâşiye Sûresi, 88/1).

Âyât-ı haşriye: Haşirden bahseden âyetler.

Bedâhet: Gün gibi açık olma. Âşikâr olma.

Delâil-i nübüvvet: Peygamberlik

delilleri, peygamberliğin belgeleri.

İşareten: İma ve işaret olarak.

Risalet: Peygamberlik.

Sarîhen: Açık bir şekilde.

Temerküz etmek: Toplanmak, yoğunlaşmak.

Vahdâniyet: Cenab-ı Hakk'ın birliği.

en ehemmiyetli ve vâcib bir hakikati olduğunu göstermekle beraber, sâir âyetlerinde dahi o hakikatin çeşit çeşit delillerini beyan edip ikna eder.

Acaba birtek âyetin birtek işaretiyle gözümüz önünde ulûm-u İslâmiyede müteaddit ilmî ve kevnî hakikatleri meyve veren bir kitabın binler böyle şehâdetleri ve dâvâları ile güneş gibi zuhur eden iman-ı haşrînin hakikatsiz olması, güneşin inkârı belki kâinatın ademi gibi hiçbir cihet-i imkânı var mı? Ve yüz derece muhâl ve bâtil olmaz mı?..

Acaba bir sultanın birtek işareti yalan olmamak için bazen bir ordu hareket edip çarpıştığı hâlde, o pek ciddî ve izzetli sultanın binler sözleri ve vaadleri ve tehditlerini yalan çıkarmak hiçbir cihette kabil midir? Ve hakikatsiz olmak mümkün müdür?..

Acaba on üç asırda fâsılasız olarak hadsiz ruhlara, akıllara, kalblere, nefislere hak ve hakikat dairesinde hükmeden, terbiye eden, idare eden bu mânevî Sultan-ı Zîşan'ın birtek işareti böyle bir hakikati isbat etmeye kâfi iken, binler tasrihat ile bu hakikat-i haşriyeyi gösterip isbat ettikten sonra, o hakikati tanımayan bir echel ahmak için cehennem âzabı lâzım gelmez mi? Ve ayn-ı adalet olmaz mı?..

• Hem birer zamana ve birer devre hükmeden bütün semâvî suhuflar ve mukaddes kitaplar dahi, bütün istikbale ve umum zamanlara hükümran olan Kur'ân'ın tafsilatla, izahatla, tekrar ile beyan ve isbat ettiği hakikat-i haşriyeyi, asırlarına ve zamanlarına göre o hakikati kat'î kabul ile beraber, tafsilatsız ve perdeli ve muhtasar bir surette beyan, fakat kuvvetli bir tarzda iddia ve isbatları, Kur'ân'ın dâvâsını binler imza ile tasdik ederler.

Bu bahsin münasebetiyle Risale-i Münâcât'ın âhîrinde ¹الإِيمَانُ بِالْيَوْمِ الْآخِرِ¹ rûknüne sâir rûkûnlerin hususan “rusûl” ve “kütüb”ün şehâdeti, münâcât suretinde zikredilen pek kuvvetli ve hülâsalı ve bütün evhamları izale eden bir hüccet-i haşriye aynen buraya giriyor. Şöyle ki, Münâcât'ta demiş:

¹ Âhiret gününe imân.

Adem: Yokluk.

Ayn-ı adalet: Adaletin ta kendisi.

Cihet-i imkân: Olabilirlik yönü, olma imkânı.

Echel: Pek cahil.

Kevnî: Varlıkla, kâinatla ilgili.

Kütüb: Peygamberlere inen ki-

taplar.

Müteaddit: Birçok, çeşit çeşit.

Rusûl: Peygamberler.

Semâvî suhuflar: Bazı peygamberlere Cenab-ı Hak tarafından indirilen sayfalar.

Sultan-ı Zîşan: Şanlı sultan.

Tasrihat: Açıklamalar, açıklayıcı ifadeler.

Ulûm-u İslâmiye: İslâmî ilimler.

Ey Rabb-i Rahîm'im!

Resûl-i Ekrem'inin tâlimiyle ve Kur'ân-ı Hakîm'in dersiyle anladım ki: Başta Kur'ân ve Resûl-i Ekrem'in olarak bütün mukaddes kitaplar ve peygamberler, bu dünyada ve her tarafta numûneleri görülen celâlî ve cemâlî isimlerinin tecellîleri daha parlak bir surette ebedü'l-âbâdda devam edeceğine.. ve bu fânî âlemde rahîmâne cilveleri, numûneleri müşâhede edilen ihsânâtının daha şâşaalı bir tarzda dâr-ı saadette istimrarına ve bekâsına.. ve bu kısa hayat-ı dünyeviyede onları zevk ile gören ve muhabbet ile refâkat eden müştâkların, ebedde dahi refâkatlerine ve beraber bulunmalarına icmâ ve ittifak ile şehâdet ve delâlet ve işaret ederler.

Hem yüzer mu'cizât-ı bâhirelerine ve âyât-ı kâtîalarına istinaden, başta Resûl-i Ekrem ve Kur'ân-ı Hakîm'in olarak bütün nuranî ruhların sahipleri olan peygamberler ve bütün münevver kalblerin kutubları olan veliler ve bütün keskin ve nurlu akılların mâdenleri olan siddîkînler, bütün suhuf-u semâviyede ve kütüb-ü mukaddesede senin çok tekrar ile ettiğin binler vaadlerine ve tehditlerine istinaden, hem senin kudret ve rahmet ve inâyet ve hikmet ve celâl ve cemâl gibi âhireti iktiza eden kudsî sıfatlarına ve şe'nlerine.. ve senin izzet-i celâline ve saltanat-ı rubûbiyetine itimaden, hem âhiretin izlerini ve tereşşuhâtını bildiren hadsiz keşfiyâtlarına ve müşâhedelerine ve ilmelyakîn ve aynelyakîn derecesinde bulunan itikatlarına ve imanlarına binâen saadet-i ebediye insanlara müjdeliyorlar. Ehl-i dalâlet için cehennem ve ehl-i hidayet için cennet bulunduğunu haber verip ilân ediyorlar, kuvvetli iman edip şehâdet ediyorlar.

Âyât-ı kâtîa: Kat'î âyetler, doğruluğuna delil olan işaretler.

Aynelyakîn: Gözle görüp, şahit olarak elde edilen bilgi.

Celâlî isimler: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini, yüceliğini ve bütün eşyadaki umumî tecellîlerini ifade eden isimleri.

Cemâlî isimler: Cenâb-ı Hakk'ın güzelliğini, merhametini ve her bir varlığa hususî tecellîlerini ifade eden isimleri.

Ebedü'l-âbâd: Tükenmez ebedî hayat.

Ehl-i dalâlet / ehl-i küfür: Doğru yoldan ayrılanlar, kâfirler.

Ehl-i hidâyet: Doğru yolda olanlar, müminler.

Hikmet: Cenab-ı Hakk'ın her şe-

yi bir çok fayda ve gâyeler gözeterek yerli yerince yapması.

İcmâ: Bir mesele üzerinde ittifak etmek.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek, delillere dayanarak elde edilen bilgi.

İnâyet: Cenab-ı Hakk'ın her şeyi en mükemmel bir sistem, intizam ve denge içinde yaratması ve bu nizamı devam ettirmesi.

İstimrar: Devam.

İzzet-i celâl: Cenâb-ı Hakk'ın "celâl" sıfatının izzeti, gereği.

Kütüb-ü mukaddese: Kutsal kitaplar.

Mu'cizât-ı bâhire: Parlak, apaçık mu'cizeler.

Rabb-i Rahîm: Engin şefkat ve

merhametiyle kullarını gözetan Hz. Allah.

Saadet-i ebediye: Ebedî mutluluk, ahiret saadeti.

Siddîkîn: Siddîklar. Sözü özündeki temizliği ortaya koyan, amelî imanını doğrulayan, seçkin veliler.

Şe'n/şuânât: Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinin kaynağı olan sıfatlarının dayandığı, insanın idrak ukunu aşan, ihata edilemeyen, Zât'ına lâyık şefkat, muhabbet, ferah, sürür, gazap gibi mukaddes, münezzeh mana / manalar.

Tereşşuhât: Bir membaa işaret eden, bir kaynağı gösteren sızıntılar.

Ey Kadîr-i Hakîm! Ey Rahmân-ı Rahîm! Ey Sadıku'l-va'dî'l-Kerîm! Ey izzet ve azamet ve celâl sahibi Kahrâr-ı Zülcelâl!

Bu kadar sadık dostlarını ve bu kadar vaadlerini ve bu kadar sıfât ve şuûnâtını yalancı çıkarmak, tekzib etmek.. ve saltanat-ı rubûbiyetinin kat'î mukteziyâtını tekzib edip yapmamak.. ve senin sevdiğin ve onlar dahi seni tasdik ve itaat etmekle kendilerini sana sevdiren hadsiz makbul ibadının âhirete bakan hadsiz dualarını ve dâvâlarını reddetmek, dinlememek.. ve küfür ve isyan ile ve seni vaadinde tekzib etmekle, senin azamet-i kibriyâna dokunan ve izzet-i celâline dokunduran ve ulûhiyetinin haysiyetine ilişen ve şefkat-i rubûbiyetini müteessir eden ehl-i dalâlet-i ve ehl-i küfrü haşrin inkârında, onları tasdik etmekten yüz binler derece mukaddessin ve hadsiz derece münezzeh ve âlîsin. Böyle nihâyetsiz bir zulümden ve nihâyetsiz bir çirkinlikten, senin o nihâyetsiz adaletini ve nihâyetsiz cemâlini ve hadsiz rahmetini, hadsiz derece takdis ediyoruz. Ve bütün kuvvetimizle iman ederiz ki: O yüz binler sadık elçilerin ve o hadsiz doğru dellâl-ı saltanatın olan enbiya, asfiya, evliyaların; hakkal-yakîn, aynelyakîn, ilmelyakîn suretinde senin uhrevî rahmet hazinelerine, âlem-i bekâdaki ihsânâtının definelerine ve dâr-ı saadette tamamıyla zuhur eden güzel isimlerinin harika güzel cilvelerine şehâdetleri hak ve hakikattir.. ve işaretleri doğru ve mutâbıktır.. ve beşâretleri sâdık ve vâkidir. Ve onlar bütün hakikatlerin mercii ve güneşi ve hâmisi olan “Hak” isminin en büyük bir şuâı, bu hakikat-i ekber-i haşriye olduğunu iman ederek senin emrin ile senin ibadına hak dairesinde ders veriyorlar ve ayn-ı hakikat olarak tâlim ediyorlar.

Âlem-i bekâ: Ebedî âlem, ahiret yurdu.

Asfiya: İlim ve takvalarıyla peygamberlerin gerçek vârisi olan seçkin veliler.

Azamet-i kibriyâ: Cenâb-ı Hakk'ın eşsiz ululuğu, yüceliği.

Beşâret: Müjde, muştı.

Dellâl-ı saltanat: Saltanatın ilancısı, tellâlı.

Hakikat-i ekber-i haşriye: Büyük haşır gerçeği.

Hakkalyakîn: Bizzat yaşayarak elde edilen bilgi.

Hâmi: Himâye eden, barındıran.

İbâd: Kullar.

Kadîr-i Hakîm: Her şeye gücü ye-

ten, her şeyi yerli yerince yapan Hz. Allah.

Kahrâr-ı Zülcelâl: Zâlimlere hak ettikleri cezayı her zaman veren Yüce Allah.

Mukteziyât: Gerekler, gerektirdiği şeyler.

Mutabık: Uygun.

Münezzeh: Uzak, beri, bulaşmamış.

Rahmân-ı Rahîm: Zâtında mutlak rahmet sahibi olup, varlığa da bu engin merhametiyle şefkat eden Hz. Allah.

Sâdıku'l-va'dî'l-Kerîm: Verdiği söze sâdık ve pek cömert, pek âli-cenap olan.

Şefkat-i rubûbiyet: Varlıkların sahibinin onlara karşı engin şefkati.

Şuâ: Işın, ılık parçası.

Ulûhiyet: Cenâb-ı Hakk'ın kâinattaki mutlak hâkimiyeti, her varlığı kendine itaat ettirmesi.

Vâki: Mevcut, realite.

Ya Rab! Bunların ders ve tâlimlerinin hakkı ve hürmeti için, bize ve Risale-i Nur talebelerine iman-ı ekmel ve hüsn-ü hâtime ver ve bizleri onların şefaatlerine mazhar eyle, âmin!..

.....

• Hem nasıl ki Kur'ân'ın belki bütün semâvî kitapların hakkaniyetini isbat eden umum deliller ve hüccetler ve Habibullah'ın belki bütün enbiyanın nübüvvetlerini isbat eden umum mu'cizeler ve burhanlar, –dolayısıyla– en büyük müddeâları olan âhiretin tahakkukuna delâlet ederler. Aynen öyle de Vâcibu'l-vücûd'un vücuduna ve vahdetine şehâdet eden ekser deliller ve hüccetler, –dolayısıyla– rubûbiyetin ve ulûhiyetin en büyük medarı ve mazharı olan dâr-ı saadetin ve âlem-i bekânın vücuduna, açılmasına şehâdet ederler. Çünkü gelecek makamatta beyan ve isbat edileceği gibi Zât-ı Vâcibu'l-vücûd'un hem mevcudiyeti, hem umum sıfatları, hem ekser isimleri, hem rubûbiyet, ulûhiyet, rahmet, inâyet, hikmet, adalet gibi vasıfları, şe'nleri lüzum derecesinde âhireti iktiza ve vücûb derecesinde bâkî bir âlemi istilzam ve zaruret derecesinde mükâfat ve mücazat için haşri ve neşri isterler.

• *Evet, madem ezeli ve ebedî bir Allah var. Elbette saltanat-ı ulûhiyetinin sermedi bir medarı olan âhiret vardır. Ve madem bu kâinatta ve zîhayatta gayet haşmetli ve hikmetli ve şefkatli bir rubûbiyet-i mutlaka var ve görünüyor. Elbette o rubûbiyetin haşmetini sukuttan ve hikmetini abesiyetten ve şefkatini gadirden kurtaran, ebedî bir dâr-ı saadet bulunacak ve girilecek.*

• *Hem madem göz ile görünen bu hadsiz in'amlar, ihsanlar, lütuflar, keremler, inâyetler, rahmetler; perde-i gayb arkasında bir Zât-ı Rahmân-ı Rahîm'in bulunduğunu sönmemiş akıllara, ölmemiş kalblere gösterir. Elbette in'amı istihzadan ve ihsanı aldatmaktan ve inâyeti adâvetten ve rahmeti azaptan ve lütuf ve keremi ihênetten halâs eden ve ihsanı ihsan eden ve nimeti nimet eden, bir âlem-i bâkîde bir hayat-ı bâkiye var ve olacaktır.*

Adâvet: Düşmanlık.

Dâr-ı saadet: Mutluluk yurdu, cennet.

Enbiya: Peygamberler.

Habibullah: "Allah'ın en çok sevdiği kul" anlamında Peygamber Efendimiz'e (s.a.s.) ait bir sıfat.

Halâs etmek: Kurtarmak.

Hüsn-ü hâtime: Güzel son. Hayata güzel bir şekilde veda etmek.

İhênnet: Küçük görme, hafife alma.

İman-ı ekmel: En mükemmel, ku-

sursuz iman.

İn'âm: Nimet verme, nimet.

İstihzâ: Alay etme.

İstilzam etmek: Gerektirme, icap etme.

Mazhar: Bir şeyin görüldüğü, tezahür ettiği yer.

Medar: Dayanak noktası, sebep, vesile.

Müddeâ: Dâvâ.

Nübüvvet: Peygamberlik.

Perde-i gayb: Gayb perdesi, göz-

le görünmeyen şeylerle aramızı daki engel.

Rubûbiyet: Allah'ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesi.

Sukut: Düşmek, değer kaybetmek

Ulûhiyet: Cenab-ı Hakk'ın, ibadet ve itaat edilmeye sadece kendisinin müstahak olması.

Vâcibü'l-vücûd: Varlığı kendinden ve kesin olan Hz. Allah.

Zihayat: Canlı varlık(lar).

• *Hem madem* bahar faslında zeminin dar sahifesinde hatasız yüz bin kitabı birbiri içinde yazan bir kalem-i kudret gözümüz önünde yorulmadan işliyor. Ve o kalem sahibi yüz bin defa ahd ve vadetmiş ki: “Bu dar yerde ve karışık ve birbiri içinde yazılan bahar kitabından daha kolay olarak geniş bir yerde güzel ve lâyetmût bir kitabı yazacağım ve size okutturacağım” diye, bütün fermanlarda o kitaptan bahsediyor. Elbette ve her hâlde o kitabın aslı yazılmış ve haşır ve neşir ile hâşiyeleri de yazılacak ve umurun defter-i a’ mâlleri onda kaydedilecek.

• *Hem madem* bu arz, kesret-i mahlûkât cihetiyle ve mütemâdiyen değişen yüz binler çeşit çeşit envâ-ı zevilhayat ve zevilervahın meskeni, menşei, fabrikası, meşheri, mahşeri olması haysiyetiyle bu kâinatın kalbi, merkezi, hülâsası, neticesi, sebeb-i hilkatı olarak gayet büyük öyle bir ehemmiyeti var ki küçüklüğüyle beraber koca semâvâta karşı denk tutulmuş. Semâvî fermanlarda daima ¹ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ deniliyor. Ve madem bu mahiyetteki arzın her tarafına hükmeden.. ve ekser mahlûkâtına tasarruf eden.. ve ekser zîhayat mevcudâtını teshir edip kendi etrafına toplattıran.. ve ekser masnûâtını kendi hevesâtının hendesiyle ve ihtiyacatının düsturlarıyla öyle güzelce tanzim ve teşhir ve tezyin ve çok antika nevilerini liste gibi birer yerlerde öyle toplayıp süslettirir ki; değil yalnız ins ve cin nazarlarını, belki semâvât ehlinin ve kâinatın nazar-ı dikkatlerini ve takdirlerini ve kâinat sahibinin nazar-ı istihsanını celbetmekle gayet büyük bir ehemmiyet ve kıymet alan ve bu haysiyetle bu kâinatın hikmet-i hilkatı ve büyük neticesi ve kıymetli meyvesi ve arzın halifesi olduğunu fenleriyle, sanatlarıyla gösteren.. ve dünya cihetinde Sani-i âlem’in mu’cizeli sanatlarını gayet güzelce teşhir ve tanzim ettiği için, isyan ve küfrüyle beraber dünyada bırakılan ve azabı tehir edilen ve bu hizmeti için imhal edilip muvaffakiyet gören nev-i benîâdem var.

¹ “Göklerin ve yerin Rabbi” (Ra’d Sûresi, 13/16; İsrâ Sûresi, 17/102; Kehf Sûresi, 18/14; ...).

Arzın halifesi: Cenab-ı Hakk’ın emirlerini yeryüzünde uygulayan ve O’nun adına icraatta bulunan.

Celbetmek: Kendine çekmek.

Defter-i a’mâl: Günah ve sevapların yazıldığı defter.

Envâ-ı zevilhayat: Canlı türleri.

Hâşiyeye: Sayfa kenarına veya altına düşülen dipnot, açıklama.

Hendese: Geometri, plan-program, mühendislik.

Hikmet-i hilkat: Yaratılış hikmeti.

İmhâl etmek: Mühlet vermek, süre tanımak.

Kesret-i mahlukat: Mahlukatın çokluğu.

Lâyetmût: Ölmez, silinip gitmez.

Menşee: Yetişme, gelişme yeri.

Mütemâdiyen: Devamlı olarak.

Nazar-ı dikkat: Dikkatli bakış.

Nazar-ı istihsan: Takdir ederek, beğenerek bakma.

Nev-i benîâdem: İnsanlık.

Sâni-i âlem: Âlemi yapan, yara-

tan.

Sebeb-i hilkat: Yaratılma sebebi.

Semâvât: Gökler.

Semâvî ferman: Allah tarafından gönderilen ilâhî buyruk. Kutsal kitaplar.

Teshir etmek: Emri altına almak, kendine boyun eğdirmek.

Tezyin: Süsleme, donatma.

Zemin: Yeryüzü.

Zevilervah: Ruhlu olan varlıklar.

• *Ve madem* bu mahiyetteki nev-i benîâdem, mîzaç ve hilkat itibarıyla gayet zayıf ve âciz ve gayet acz ve fakıryla beraber hadsiz ihtiyacı ve teellümâtı olduğu hâlde, bütün bütün kuvvetinin ve ihtiyârının fevkinde olarak koca küre-i arzı, o nev-i insana lüzumu bulunan her nevi madenlere mahzen ve her nevi taamlara ambar ve nev-i insanın hoşuna gidecek her çeşit mallara bir dükkân suretine getiren, gayet kuvvetli ve hikmetli ve şefkatli bir mutasarrıf var ki böyle nev-i insana bakıyor, besliyor, istediğini veriyor.

• *Ve madem* bu hakikatteki bir Rab; hem insanı sever, hem kendini insana sevdirebilir.. hem bâkîdir, hem bâkî âlemleri var.. hem adaletle her işi görür ve hikmetle her şeyi yapıyor. Hem bu kısa hayat-ı dünyeviyede ve bu kısacık ömr-ü beşerde ve bu muvakkat ve fânî zeminde o Hâkim-i Ezeli'nin haşmet-i saltanatı ve sermediyet-i hâkimiyeti yerleşemiyor. Ve nev-i insanda vuku bulan ve kâinatın intizamına ve adalet ve muvâzenelerine ve hüsn-ü cemâline münâfi ve muhalif çok büyük zulümleri ve isyanları ve velinimetini ve onu şefkatle besleyene karşı ihênnetleri, inkârları, küfürleri bu dünyada cezasız kalıp, gaddar zâlim, rahat ile hayatını ve bîçâre mazlum meşakkatler içinde ömürlerini geçirirler. Ve umum kâinatta eserleri görünen şu adalet-i mutlakanın mahiyeti ise dirilmemek suretiyle o gaddar zâlimlerin ve me'yus mazlumların vefat içindeki müsâvâtlarına bütün bütün zıttır, kaldırmaz, müsaade etmez!

• *Ve madem* nasıl ki kâinatın sahibi, kâinattan zemini ve zeminden nev-i insanı intihab edip gayet büyük bir makam, bir ehemmiyet vermiş. Öyle de nev-i insandan dahi makâsıd-ı rubûbiyetine tevâfuk eden ve kendilerini iman ve teslim ile ona sevdiren hakikî insanlar olan enbiya ve evliya ve asfiya-yı intihab edip kendine dost ve muhatap ederek, onları mu'cizeler ve tevfikler ile ikram.. ve düşmanlarını semâvî tokatlar ile tâzib ediyor. Ve bu kıymetli ve sevimli dostlarından dahi, onların imamı ve mefhari olan Muhammed (aleyhissalâtu vesselâm)'ı intihab ederek, ehemmiyetli küre-i arzın yarısını ve ehemmiyetli nev-i insanın beşte birini uzun asırlarda O'nun nuruyla tenvir ediyor.

Fevk: Üst.

Haşmet-i saltanat: Cenâb-ı Hakk'ın hâkimiyet ve idaresinin ihtişamı, göz kamaştırıcılığı.

Hüsn-ü cemâl: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığı ayrı ayrı, hususi lütf-lerle tecelli etmesinin hârikulâde güzelliği.

İhtiyâr: İrade, seçim, tercih.

İntihab etmek: Seçmek.

Küre-i arz: Yerküre, dünya.

Makâsıd-ı rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın varlığı idare ve gözetme-sindeki maksatlar, gayeler.

Me'yus: Ümitsiz.

Mefhar: İftihar vesilesi. Kendisiyle iftihar edilen.

Mutasarrıf: İşleri yürüten, yöneten.

Münâfi: Aykırı, zıt.

Sermediyet-i hâkimiyet: Hakimi-yetin devamlılığı, ebediliği.

Taam: Yemek, yiyecek.

Tâzib etmek: Cezalandırmak, azap etmek.

Teellümât: Tasalar, kederler, acılar.

Tenvir etmek: Aydınlatmak.

Tevâfuk etmek: Uyma, uygun gelmek.

Vefat içindeki müsâvât: Eşit bir şekilde ölme. Ölürken farklı olmama.

Âdeta bu kâinat O'nun için yaratılmış gibi; bütün gayeleri O'nun ile ve O'nun dini ile ve Kur'ân'ı ile tezahür ediyor. Ve o pek çok kıymettar ve milyonlar sene yaşayacak kadar hadsiz hizmetlerinin ücretlerini hadsiz bir zamanda almaya müstahak ve lâayık iken, gayet meşakkatler ve mücâhedeler içinde altmış üç sene gibi kısacık bir ömür verilmiş. Acaba hiçbir cihetle hiçbir imkânı, hiçbir ihtimali, hiçbir kabiliyeti var mı ki; o Zât, bütün emsali ve dostlarıyla beraber dirilmesin.. ve şimdi de ruhen diri ve hayy olmasın.. idam-ı ebedî ile mahvolsunlar? Hâşâ, yüz bin defa hâşâ ve kellâ!.. Evet, *bütün kâinat ve hakikat-i âlem, O'nun dirilmesini dâvâ eder ve hayatını Sahib-i kâinat'tan talep ediyor...*

• *Ve madem Yedinci Şuâ olan Âyetü'l-Kübrâ'da her biri bir dağ kuvvetinde otuz üç adet icmâ-yı azîm isbat etmişler ki: Bu kâinat bir elden çıkmış ve birtek zâtın mülküdür.. ve kemâlât-ı ilâhiyenin medarı olan vahdetini ve ehadiyetini bedâhetle göstermişler.. ve vahdet ve ehadiyet ile bütün kâinat, o Zât-ı Vâhid'in emirber neferleri ve musahhar memurları hükmüne geçiyor.. ve âhiretin gelmesiyle kemâlâtı, sukuttan ve adalet-i mutlakası, müstehziyâne gadr-ı mutlakdan ve hikmet-i âmmesi, sefâhetkârâne abesiyetten ve rahmet-i vâsiası lâhiyâne tâzibden ve izzet-i kudreti zelilâne aczden kurtulurlar, takaddüs ederler.*

Elbette ve elbette ve her hâlde iman-ı billâhın yüzer nüktesinden bu sekiz mademlerdeki hakikatlerin muktezasıyla kıyamet kopacak.. haşır ve neşir olacak.. dâr-ı mücazat ve mükâfat açılacak... Tâ ki arzın mezkûr ehemmiyeti ve merkezîyeti ve insanın ehemmiyeti ve kıymeti tahakkuk edebilsin.. ve arz ve insanın Hâlık'ı ve Rabb'i olan Mutasarrıf-ı Hakîm'in mezkûr adaleti,

Abesiyet: Saçmalık, gâyesizlik.

Bedâhet: Açık - seçiklik, netlik.

Dâr-ı mücâzat ve mükâfat: Yapılan kötü işlere ceza, iyi işlere de mükâfat verilecek diyar.

Ehadiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığa özel, ayrı şekilde tecelli eden birliği.

Gadr-i mutlak: Katıksız, tam bir zulüm, haksızlık.

Hayy: Canlı, hayat sahibi.

Hikmet-i âmme: Herkesi ilgilendiren fayda, maslahat.

İcmâ-yı azîm: Pek büyük bir ittifak, fikir birliği.

İdam-ı ebedî: Ebedî olarak yok etme.

İman-ı billâh: Allah'ın varlığına ve birliğine inanmak.

İzzet-i kudret: Cenâb-ı Hakk'ın kudretinin izzeti, gereği.

Kemâlât-ı ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın kusursuz, eksiksiz, mükemmel icraat ve sıfatları.

Lâhiyâne tâzib: Zevk duyarak, eğlenerek işkence etme, azap çekirme.

Mutasarrıf-ı Hakîm: Her işi yerli yerine yürüten, yöneten.

Mücâhede: Gayret etme. Bütün olumsuzluklara karşı koyup var gücüyle çalışma.

Müstehziyâne: Alay edercesine.

Rahmet-i vâsia: Geniş, engin

rahmet.

Sahib-i kâinat: Kâinatın sahibi.

Sefâhetkârâne: Boş ve faydasız şeylerle eğlenir tarzda.

Sukut: Düşmek, değer kaybetmek.

Takaddüs / tenezzüh / teberri: Bütün kusurlardan, eksikliklerden, hatalardan uzak, beri olma.

Vahdet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlıklara genel ve umumi şekilde tecelli eden birliği.

Zât-ı Vâhid: Kendisinden başka ilâh olmayan, tek ve bir olan Zât.

Zelilâne acz: Zillet içinde bir âcizlik.

hikmeti, rahmeti, saltanatı takarrur edebilsin.. ve o Bâkî Rabb'in mezkûr hakikî dostları ve müştâkları idam-ı ebedîden kurtulsun.. ve o dostların en büyüğü ve en kıymettarı, bütün kâinatı memnun ve minnettar eden kudsî hizmetlerinin mükâfatını görsün.. ve Sultan-ı Sermedî'nin kemâlâtı, naks ve kusurdan ve kudreti, aczden ve hikmeti, sefâhetten ve adaleti, zulümden tenez-züh ve takaddüs ve teberri etsin.

Elhâsıl, madem Allah var, elbette âhiret vardır...

Hem nasıl ki mezkûr üç erkân-ı imaniye onları isbat eden bütün delilleriyle haşre şehâdet ve delâlet ederler. Öyle de **وَبِمَا لَكُمْ مِنْهُ وَبِالْقَدَرِ خَيْرٌ وَشَرٌّ مِنَ اللَّهِ** le haşre şehâdet ve delâlet ederler. Öyle de **وَبِمَا لَكُمْ مِنْهُ وَبِالْقَدَرِ خَيْرٌ وَشَرٌّ مِنَ اللَّهِ** olan iki rükn-ü imanî dahi, haşri istilzam edip kuvvetli bir surette âlem-i bekâya şehâdet ve delâlet ederler, şöyle ki:

Melâikenin vücudunu ve vazife-i ubûdiyetlerini isbat eden bütün deliller ve hadsiz müşâhedeler, mükâlemeler², –dolayısıyla– âlem-i ervahın ve âlem-i gaybın ve âlem-i bekânın ve âlem-i âhiretin ve ileride cin ve ins ile şenlendirilecek olan dâr-ı saadetin ve cennet ve cehennemin vücudlarına delâlet ederler. Çünkü melekler bu âlemleri izn-i ilâhî ile görebilirler ve girerler. Ve Hazreti Cebrail gibi, insanlar ile görüşen³ umum melâike-i mukarrebîn, mezkûr âlemlerin vücudlarını ve onlar, onlarda gezdiklerini müttefikan haber veriyorlar.⁴

¹ Melâikeye, kadere, hayır ve şerrin Allah Tealâ'dan geldiğine iman ederim. (Ebû Hanîfe, *el-Fıkhu'l-ekber* s.26-29. Bunların iman esaslarından olduğuna dair hadisler için bkz.: Buhârî, *İman* 50; *Tefsîr* (31) 2; Müslim, *İman* 1, 8, 9)

² Hz. İbrahim (a.s.)^{*1}, Hz. Lût (a.s.)^{*2}, sahabeden İrbâd İbni Sâriye^{*3}, İmrân İbni Husayn^{*4} ve Hz. Selman^{*5} melek görenler arasındadır, ayrıca Cenâb-ı Hak (c.c.), Benî İsrâil'den 3 kişiye, onları imtihan etmek üzere bir melek göndermiştir: Buhârî, *Enbiyâ* 51; Müslim, *Zühd* 10.

^{*1} Bkz.: Hûd Sûresi, 11/70; Ankebût Sûresi, 29/31; Zâriyât Sûresi, 51/28.

^{*2} Bkz.: Hûd Sûresi, 11/77; Ankebût Sûresi, 29/33.

^{*3} Bkz.: Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* 18/245.

^{*4} Bkz.: Hâkim, *Müstedrek* 3/536; Bezzâr, *Müsned* 9/19; Tahâvî, *Şerhu Meâni'l-âsâr* 4/324.

^{*5} Bkz.: Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ* 1/204; İbnü'l-Cevzî, *Sıfatü's-safve* 1/551.

³ Meselâ Hz. Cebrâil'in, Efendimiz (s.a.s.) ile ve bazı sahabelerle görüşmesine dair bkz.: Buhârî, *İman* 37, *Menâkıb* 25; Müslim, *İman* 1, 10, *Fezâilü's-sahâbe* 100.

⁴ Hz. Cebrâil'in (a.s.), cennet ve cehennemin yaratılışından sonra onları görmek üzere gönderildiğine dair bkz.: Tirmizî, *Cennet* 21; Ebû Dâvûd, *Sünnet* 22; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 2/332, 354.

Âlem-i beka: Ebedî âlem, ahiret âlemi.

Âlem-i ervah: Ruhlar âlemi.

Âlem-i gayb: Beş duyu ile kavranamayan varlıkların ve hâdiselerin âlemi.

Erkân-ı imaniye: İman esasları.

Melâike: Melekler.

Melâike-i mukarrebîn: Büyük melekler.

Mükâleme: Konuşma.

Naks: Eksiklik, kusur.

Sultan-ı Sermedî: Ebedî, dâimî sultan.

Takarrur etmek: Yerini bulmak, yerleşmek, sebat bulmak.

Vazife-i ubûdiyet: Kulluk vazifesi.

Vücûd: Mevcudiyet, varlık.

Görmediğimiz Amerika kıt'asının vücudunu, ondan gelenlerin ihbarıyla bedihî bildiğimiz gibi yüz tevâtür kuvvetinde bulunan melâike ihbaratıyla âlem-i bekânın ve dâr-ı âhiretin ve cennet ve cehennemın vücudlarına o kat'iyette iman etmek gerektir. Ve öyle de iman ederiz.

Hem Yirmi Altıncı Söz olan Risale-i Kader'de "iman-ı bilkader" rüknünü isbat eden bütün deliller, –dolayısıyla– haşre ve neşr-i suhufa ve mizan-ı ekberdeki muvâzene-i a'mâlê delâlet ederler. Çünkü her şeyin mukadderâtını gözümüz önünde nizam ve mizan levhalarında kaydetmek.. ve her zîhayatın sergüzeşte-i hayatiyelerini kuvve-i hâfızalarında ve çekirdeklerinde vesâir elvâh-ı misâliyyede yazmak.. ve her zîruhun hususan insanların defter-i a'mâllerini elvâh-ı mahfûzada tesbit etmek ve geçirmek, elbette öyle muhit bir kader ve hakîmâne bir takdir ve müdakkikâne bir kayıt ve hafîzâne bir kitabet, ancak mahkeme-i kübrâda umumî bir muhakeme neticesinde dâimî bir mükâfat ve mücazat için olabilir. Yoksa o ihatalı ve inceden ince olan kayıt ve muhafaza; bütün bütün manasız, faydasız kalır. Hikmete ve hakikate münâfi olur. Hem haşir gelmezse kader kalemîyle yazılan bu kitab-ı kâinatın bütün muhakkak manaları bozulur ki, hiçbir cihet-i imkânı olamaz. Ve o ihtimal, bu kâinatın vücudunu inkâr gibi bir muhâl, belki bir hezeyan olur.

Elhâsıl: İmanın beş rüknü, bütün delilleriyle haşir ve neşrin vukuu-na ve vücuduna ve dâr-ı âhiretin vücuduna ve açılmasına delâlet edip isterler ve şehâdet edip talep ederler.

İşte hakikat-i haşriyenin azametine tam muvâfık böyle azametli ve sarsılmaz direkleri ve burhanları bulunduğu içindir ki; Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın hemen hemen üçten birisi haşir ve âhireti teşkil ediyor.. ve onu bütün hakâikine temel taşı ve üssü'l-esas yapıyor.. ve her şeyi onun üstüne bina ediyor.

(Mukaddime nihâyet buldu.)

Bedihî: Çok açık bir şekilde.

Cihet-i imkân: Olabilirlik yönü, olma imkânı.

Elvâh-ı mahfûza: Olmuş ve olacak her şeyin kaydedildiği levhalar.

Elvâh-ı misâliye: Varlık ve hâdiselerin suretlerinin kaydedildiği misal âlemine ait levhalar.

Hafîzâne: Kaydedip saklar bir tarzda.

Hakâik: Hakikatler.

Hakîmâne: Hikmetlice, yerli yerince.

İman-ı bilkader: Kadere inanmak.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan âciz bırakan Kur'ân-ı Kerim.

Kuvve-i hâfıza: Hafıza. Akılda tutma melekesi.

Mizan-ı ekber: Sevap ve günahların muhasebesinin yapılacağı en büyük mizan.

Muhâkeme: Hesaba çekilme, yargılanma.

Muhakkak: Kesinleşmiş, gerçekte var olan, kesin.

Muvâzene-i a'mâl: İşlenen iyi-kötü fiillerin ölçülüp tartılması.

Müdakkikâne: Dikkatli bir şekilde, titizlikle.

Münâfi: Aykırı, zıt.

Neşr-i suhuf: Büyük hesap günü amel defterlerinin açılması.

Sergüzeşt-i hayatiye: Hayat serüveni, kişinin başından geçenler.

Tevâtür: Yalanda ittifak etmeleri mümkün olmayan birçok kişinin naklettiği kesin haber, bilgi.

Üssü'l-esas: En temel esas.

On Birinci Sual

Denizli Hapsi'nin Bir Meyvesi

Zındıka ve küfr-ü mutlaka karşı Risale-i Nur'un bir müdâfaanâmesidir. Ve bu hapsimizde hakikî müdâfaanâmemiz dahi budur. Çünkü yalnız buna çalışıyoruz.

Bu risale, Denizli Hapishânesi'nin bir meyvesi ve bir hâtırası ve iki cuma gününün mahsulüdür.

Said Nursî

Meşve Risalesi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
فَلَبْتُ فِي السَّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ¹

Âyetinin ihbarı ve sırrıyla Yusuf (*aleyhisselâm*) mahpusların pîridir ve hapishâne bir nevi Medrese-i Yusufiye olur. Madem Risale-i Nur şâkırtleri, iki defadır, çoklukla bu medreseye giriyorlar; elbette Risale-i Nur'un hapse temas ve isbat ettiği bir kısım meselelerinin kısacık hülâsalarını, bu terbiye için açılan dershânedede okumak ve okutmakla tam terbiye almak lâzım geliyor. İşte o hülâsalardan beş-altı tane-sini beyan ediyoruz.

¹ “Böylece Yusuf bir kaç yıl daha hapishanede kaldı.” (Yusuf Sûresi, 12/42).

Hülâsa: Öz, özet.

İhbar: Haber verme, bildirme.

Medrese-i Yusufiye: Hz. Yusuf'un (a.s.) zulüm, iftira, haksızlık

neticesi olarak senelerce zindanda kalmasından kinâye olarak, aynı kaderi paylaşanların hapsedildikleri yere verilen isim.

Pir: Üstad, rehber.

Şâkırt: Öğrenci, talebe.

Birincisi

Dördüncü Söz'de izahı bulunan, her gün yirmi dört saat sermaye-i hayatı Hâlık'ımız bize ihsan ediyor. Ta ki, iki hayatımıza lâzım şeyler o sermaye ile alınsın. Biz kısacık hayat-ı dünyeviyeye yirmi üç saati sarf edip, beş farz namaza kâfi gelen bir saati, pek çok uzun olan hayat-ı uhreviyemize sarfetmezsek; ne kadar hilâf-ı akıl bir hata ve o hatanın cezası olarak hem kalbî, hem ruhî sıkıntıları çekmek ve o sıkıntılar yüzünden ahlâkını bozmak ve me'yusâne hayatını geçirmek sebebiyle değil terbiye almak, belki terbiyenin aksine gitmekle ne derece hasâret ederiz, kıyas edilsin.

Eğer, bir saati beş farz namaza sarfetsek; o hâlde hapis ve musibet müddetinin her bir saati, bazen bir gün ibadet ve fânî bir saati bâkî saatler hükmüne geçebilmesi.. ve kalbî ve ruhî me'yusiyet ve sıkıntıların kısmen zeval bulması.. ve hapse sebebiyet veren hatalara keffâreten affettirmesi¹.. ve hapsin hikmeti olan terbiyeyi alması ne derece kârlı bir imtihan, bir ders ve musibet arkadaşlarıyla tesellidârâne bir hoş sohbet olduğu düşünölsün.

Dördüncü Söz'de denildiği gibi; bin lira ikramiye kazancı için, bin adam iştirak etmiş bir piyango kumarına yirmi dört lirasından beş-on lirayı veren ve yirmi dörtten birisini ebedî bir mücevherat hazinesinin biletine vermeyen –hâlbuki dünyevî piyangoda o bin lirayı kazanmak ihtimali binden birdir, çünkü bin hissedar daha var– ve uhrevî mukadderât-ı beşer piyangosunda, hüsn-ü hâtimeye mazhar ehl-i iman için kazanç ihtimali binden dokuz yüz doksan dokuz olduğuna –yüz yirmi dört bin² enbiyanın ona dair ihbarını keşf ile tasdik eden evliyadan ve asfiyadan– hadd ü hesaba gelmez sâdık muhbirler

¹ Günahın cezasını dünyada çekmenin ahiret hayatı için keffaret sayılabileceğine dair bkz.: Buhârî, *İman* 11, *Hudûd* 8; Müslim, *Hudûd* 41.

² Bkz.: Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 5/265; İbni Hibbân, *Sahîh* 2/77; Taberânî, *Mu'cem'ül-kebîr* 8/217.

Asfiya: İlim ve takvalarıyla peygamberlerin gerçek vârisi olan seçkin veliler.

Ehl-i iman: İnananlar, müminler.

Enbiya: Peygamberler (a.s).

Evliya: Allah dostları, veliler.

Hâlık: Yaradan, Hz. Allah.

Hasâret: Kayıp, zarar.

Hayat-ı dünyevîye: Dünya hayatı.

Hayat-ı uhrevîye: Âhiret hayatı.

Hilâf-ı akıl: Akla aykırı, ters.

Hüsn-ü hâtime: Güzel âkıbet, imanla hayatını tamamlama.

Keffâreten: Günahların, hataların affına vesile olarak.

Mazhar: Erişen, nâil olan.

Me'yusiyet: Ümitsizlik.

Me'yusâne: Ümitsizce.

Mukadderât-ı beşer: İnsanın dünyaya hayatını değerlendirmesine göre

re ötede nâil olacağı ebedî, sınırsız nimetler, ihsanlar veya maruz kalacağı elemeler, azaplar.

Sâdık muhbir: Doğru, yaniltmayan haberci.

Tesellidârâne: Teselli eder bir tarzda.

Zeval bulmak: Yok olmak, kaybolup gitmek.

haber verdikleri hâlde evvelki piyangoya koşmak, ikincisinden kaçmak ne derece maslahata muhalif düşer mukayese edilsin.

Bu meselede hapishâne müdürleri ve sergardiyanları ve belki memleketin idare müdebbirleri ve âsâyiş muhafızları Risale-i Nur'un bu dersinden memnun olmaları gerektir. Çünkü bin mütedeyyin ve cehennem hapsini her vakit tahattur eden adamların idare ve inzibatı, on namazsız ve itikatsız, yalnız dünyevî hapsi düşünen ve haram-helâl bilmeyen ve kısmen serseriliğe alışan adamlardan daha kolay olduğu çok tecrübelerle görülmüş.

Âsâyiş muhafızları: Emniyet mensupları, polis teşkilâtı.

İnzibat: Disiplin.

İtikat: İnanç, iman.

Maslahat: Fayda, menfaat.

Müdebbir: İdareci, yönetici.

Mütedeyyin: Dindar, dinine bağlı kimse.

Sergardiyan: Başgardiyan

Tahattur etmek: Hatırlamak.

İkinci Meselenin Hülâsası

Risale-i Nur'dan Gençlik Rehberi'nin güzelce izah ettiği gibi ölüm o kadar kat'î ve zâhirdir ki bugünün gecesi ve bu güzün kışı gelmesi gibi ölüm bayağıma gelecek.¹ Bu hapishâne, nasıl ki mütemâdiyen çıkanlar ve girenler için muvakkat bir misafirhânedir; öyle de bu zemin yüzü dahi acele hareket eden kabilelerin yollarında bir gecelik konmak ve göçmek için bir handır. Her bir şehri yüz defa mezaristana boşaltan ölüm, elbette hayattan ziyade bir istediği var. İşte bu dehşetli hakikatin muammasını Risale-i Nur hâll ve keşfetmiş. Bir kısacık hülâsası şudur:

Madem ölüm öldürülmüyor ve kabir kapısı kapanmıyor; elbette, bu ecel cellâdının elinden ve kabir haps-i münferidinden kurtulmak çâresi varsa insanın en büyük ve her şeyin fevkinde bir endişesi, bir meselesidir. Evet, çâresi var ve Risale-i Nur, Kur'ân'ın sırrıyla o çâreyi iki kere iki dört eder derecesinde kat'î isbat etmiş. Kısacık hülâsası şudur ki:

Ölüm ya idam-ı ebedidir; hem o insanı, hem bütün ahababını ve akâribini asacak bir darağacıdır.. veyahut başka bir bâkî âleme gitmek ve iman vesikasıyla saadet sarayına girmek için bir terhis tezkeresidir. Ve kabir ise ya karanlıklı bir haps-i münferit ve dipsiz bir kuyudur.. veyahut bu zindan-ı dünyadan bâkî ve nurânî bir ziyafetgâh ve bağistana açılan bir kapıdır.² Bu hakikati Gençlik Rehberi bir temsil ile isbat etmiş.

Meselâ bu hapsin bahçesinde asmak için darağaçları konulmuş ve onların dayandıkları duvarın arkasında gayet büyük ve umum dünya iştirak etmiş bir piyango dairesi kurulmuş. Biz bu hapisteki beş yüz kişi, her hâlde hiç müstesnası yok ve kurtulmak mümkün değil, bizi birer birer o meydana

¹ Bkz.: “Her nefis, ölümü tatmaktadır. Siz ey insanlar, çalışmalarınızın ücretini ancak kıyamet günü tam bir şekilde alacaksınız! O vakit, kim ateşten uzaklaştırılıp cennete yerleştirilirse, işte o muradına ermiştir. Yoksa bu dünya hayatı, aldatıcı ve geçici bir zevkten başka bir şey değildir.” (Âl-i İmran Sûresi, 3/185); “Her nefis, ölümü tatmaktadır. Biz, sizi sınamak için gâh şerle, gâh hayırla imtihan ederiz. Sonunda bizim huzurumuza getirileceksiniz.” (Enbiya Sûresi, 21/35). Ayrıca bkz.: Ankebût Sûresi, 29/57.

² Kabrin mümin bir kul için cennet bahçelerinden bir bahçe, günahkâr ya da kafir bir kul için onu sıkran bir hapishane olacağına dair bkz.: Tirmizî, *Sıfatü'l-kıyâmet* 26; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* 8/273.

Akârib: Akrabalar, yakınlar.

Bağistan: Bağlık, bahçelik yer.

Bâkî: Dâimî, ölümsüz.

Fevk: Üst.

Hâletmek: Çözmek.

Haps-i münferit: Hücre hapsi.

Hülâsa: Öz, özet.

İdam-ı ebedî: Ebediyen yok olma.

Muamma: Özü, mahiyeti hemen anlaşılamayan derin sır.

Muvakkaten: Belli bir süre için,

geçici olarak.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli olarak.

Nurânî: Nurlu, pırıl pırıl.

Zâhir: Açık, görünür.

Ziyafetgâh: Ziyafet yeri.

çağıracaklar: Ya “Gel idam ilânını al, darağacına çık!” veya “Daimî haps-i münferit pusulasını tut, bu açık kapıya gir!” veyahut “Sana müjde! Milyonlar altın bileti sana çıkmış, gel al!” diye her tarafta ilânatlar yapılıyor. Biz de gözümüzle görüyoruz ki birbiri arkasında o darağaçlarına çıkıyorlar. Bir kısmın asıldıklarını müşâhede ediyoruz. Bir kısmı da darağaçlarını basamak yapıp o duvarın arkasındaki piyango dairesine girdiklerini, orada büyük ve ciddî memurların kat’î haberleri ile görür gibi bildiğimiz bir sırada, bu hapishânemize iki heyet girdi.

Bir kafiye ellerinde çalgılar, şaraplar, zâhirde gayet tatlı helvalar, baklavalar var. Bizlere yedirmeye çalıştılar. Fakat o tatlılar zehirlidir, insî şeytanlar içine zehir atmışlar.

İkinci cemaat ve heyet, ellerinde terbiyenâmeler ve helâl yemekler ve mübârek şerbetler var. Bize hediye veriyorlar ve bilittifak beraber, pek ciddî ve kat’î diyorlar ki:

“Eğer o evvelki heyetin sizi tecrübe için verilen hediyelerini alsanız, yeseniz; bu gözümüz önündeki şu darağaçlarda başka gördükleriniz gibi asılacaksınız. Eğer bizim bu memleket hâkiminin fermanıyla getirdiğimiz hediyeleri evvelkinin yerine kabul edip ve terbiyenâmelerdeki duaları ve evrâdları okusanız, o asılmaktan kurtulacaksınız. O piyango dairesinde ihsan-ı şahane olarak her biriniz milyon altın biletini alacağını, görür gibi ve gündüz gibi inanınız. Eğer o haram ve şüpheli ve zehirli tatlıları yeseniz, asılmaya gittiğiniz zamana kadar dahi o zehirin sancısını çekeceğinizi, bu fermanlar ve bizler, müttefikân size kat’î haber veriyoruz.” diyorlar.

İşte bu temsil gibi her vakit gördüğümüz ecel darağacının arkasında mukadderât-ı nev-i beşer piyangosundan ehl-i iman ve tâat için –hüsn-ü hâtime şartıyla¹– ebedî ve tükenmez bir hazinenin bileti çıkacağını.. yüzde yüz ihtimal ile sefâhet ve haram ve itikatsızlık ve fıkta devam edenler –tevbe etmemek

¹ Ölmeden önce son sözü “Lâ ilâhe illallah” olan kişinin cennete gireceğine dair bkz.: Ebû Dâvûd, Cenâiz 15-16; Ahmed İbni Hanbel, Müsned 5/247; Bezzâr, Müsned 7/77.

Bilittifak: İttifakla, fikir birliği ile.

Ehl-i iman ve tâat: Allah’a iman edip, emir ve yasaklarına itaat edenler.

Evrâd: Virdler, belirli zamanlarda devamlı yapılan ibadetler, okunan dua ve zikirler.

Fısk: Günahkârlık, ahlaksızlık.

Haps-i münferit: Hücre hapsi.

Hüsn-ü hâtime: Güzel âkıbet,

imanla hayatını tamamlama.

İhsan-ı şahane: Padişahın, sultanın hediyesi, ikramı.

İlânat: İlanlar, duyurular.

İnsî şeytan: Şeytanlaşmış insan.

Mukadderât-ı nev-i beşer: İnsanın dünya hayatını değerlendirmesine göre ötede nâil olacağı ebedî, sınırsız nimetler, ihsanlar veya maruz kalacağı elemeler,

azaplar.

Müşâhede etmek: Görmek, şahit olmak.

Müttefikân: İttifakla, fikir birliği ile.

Sefâhet: Haram helal demeden zevk peşinde olma, beyinsizlik.

Terbiyenâme: Ahlak ve davranış kurallarının yazılı olduğu metin, belge.

şartıyla– ya idam-ı ebedî (âhirete inanmayanlara) veya dâimî ve karanlık haps-i münferit (bekâ-yı ruha inanan ve sefâhette gidenlere) ve şekâvet-i ebediye ilâminı alacaklarını yüzde doksan dokuz ihtimal ile kat'î haber veren; başta ellerinde nişâne-i tasdik olan hadsiz mu'cizeler bulunan yüz yirmi dört bin¹ *peygamberler* (*aleyhimüsselâm*).. ve onların verdikleri haberlerin izlerini ve –sinemada gibi– gölgelerini keşf ile zevk ile görüp tasdik ederek imza basan yüz yirmi dört milyondan ziyade *evliyalar* (*ḳaddesallâhu esrârahum*).. ve o iki kısım meşâhir-i insaniyenin haberlerini aklen, –kat'î burhanlarla ve kuvvetli hüccetlerle– fikren ve mantîken yakînî bir surette isbat ederek tasdik edip imza basan, milyarlar gelen-geçen *muhakkikler*,^(Hâşiye) *müçtehitler* ve *sıddıklar*; bilicmâ, mütevâtiren nev-i insanın güneşleri, kamerleri, yıldızları olan bu üç cemaat-i azîme ve bu üç tâife-i ehl-i hakikat ve beşerin kudsî kumandanları olan bu üç büyük ve âlî heyetlerin fermanları ile verdikleri haberleri dinlemeyen.. ve saadet-i ebediyeye giden onların gösterdikleri yol olan sırat-ı müstakîmde gitmeyenler.. yüzde doksan dokuz dehşetli tehlike ihtimalini nazara almayan.. ve birtek muhbirin bir yolda tehlike var demesiyle o yolu bırakan, başka uzun yolda hareket eden bir adam, elbette ve elbette vaziyeti şudur ki:

İki yolun –hadsiz muhbirlerin kat'î ihbarları ile– en kısa ve kolayı ve yüzde yüz cennet ve saadet-i ebediyeyi kazandırmanı bırakıp, en dağdağalı ve uzun ve sıkıntılı ve yüzde doksan dokuz cehennem hapsini ve şekâvet-i dâimeyi netice veren yolunu ihtiyâr ettiği hâlde.. dünyada iki yolun, birtek

Hâşiye: O muhakkiklerden tek birisi Risale-i Nur'dur. Yirmi senedir en muannid feylesofları ve mütemerrid zındıkları susturan eczaları meydandadır. Herkes okuyabilir ve kimse itiraz etmez.

¹ Bkz.: Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 5/265; İbni Hibbân, *Sahih* 2/77; Taberânî, *Mu'cemü'l-kebir* 8/217.

Aleyhimüsselâm: Allah'ın selamı üzerlerine olsun.

Âli: Yüce.

Bekâ-yı ruh: Ruhun hayatının devam etmesi, yok olmaması.

Bilicmâ: Aynı görüşte birleşerek, oy birliğiyle.

Burhan: Delil.

Cemaat-ı azîme: Çok büyük cemaat, topluluk.

Dağdağ: Sıkıntı, gürültü.

Eczâ: Bölümler, kısımlar.

İhtiyâr etmek: Tercih etmek, seçmek.

İlâm: Bir hüküm veya kararı bildiren belge, yazı.

Kaddesellâhu esrârahum: Sırları ve bereketleri yüce olsun!

Kamer: Ay.

Kudsî: Mukaddes, kutlu.

Meşâhir-i insaniye: İnsanlığın öncüleri.

Muannid: İnatçı.

Muhakkik: İncelemelerini derinlemesine ve alabildiğince hassasiyetle yapan, eşyanın iç yüzüne vâkıf olabilen kimse.

Muhbir: Haberci.

Müçtehid: Dinin temel kaynaklarından hüküm çıkarma bilgi ve kabiliyetine sahip olan kimse.

Mütemerrid: İsrarcı, dik kafalı.

Mütevâtiren: Yalanda ittifak etmeleri aklen mümkün olmayan birçok kişinin naklettiği kesin bir haber veya bir bilgi ile.

Nev-i insan: İnsanlık.

Nişâne-i tasdik: Tasdik işareti.. doğru ve gerçek olduğunu gösteren işaret, âlâmet.

Saadet-i ebediye: Ebedi, sonsuz mutluluk, cennet hayatı.

Sıddık: Sözü özündeki temizliği ortaya koyan, ameli imanını doğrulayan, çok vefalı ideal kişi.

Sırat-ı müstakîm: Doğru, şaşırtmayan; eğrilikleri, sapmaları olmayan, dümdüz yol.

Şekâvet-i dâime: Dâimî mahrumluk, nasipsizlik, cehennem hayatı.

Şekâvet-i ebediye: Ebedî mahrumluk, nasipsizlik, cehennem hayatı.

Tâife-i ehl-i hakikat: Daima doğru, gerçeği temsil eden zümre.

Yakînî: Şüphesiz, kesin bir bilgi niteliğinde.

Zındık: İnançsız, ateist.

muhbirin yalan olabilir haberiyle yüzde birtek ihtimal tehlike ve bir ay hapis imkânı bulunan kısa yolu bırakıp, menfaatsiz –yalnız zararsız olduğu için– uzun yolu ihtiyâr eden bedbaht, sarhoş divâneler gibi dehşetli ve uzakta görünen ve ona musallat olan ejderhalara ehemmiyet vermez, sineklerle uğraşır; yalnız onlara ehemmiyet verir derecede aklını, kalbini, ruhunu, insaniyetini kaybetmiş oluyor.

Madem hakikat-i hâl budur; biz mahpuslar, bu hapis musibetinden intikamımızı tam almak için o mübârek ikinci heyetin hediyelerini kabul etmeliyiz. Yani, nasıl ki bir dakika intikam lezzeti ve birkaç dakika veya bir-iki saat sefâhet lezzetleriyle bu musibet, bizi on beş ve beş ve on ve iki-üç sene bu hapse soktu, dünyamızı bize zindan eyledi. Biz dahi bu musibetin rağmına ve inadına, bir-iki saat müddet-i hapsi bir-iki gün ibadete.. ve iki-üç sene cezamızı –mübârek kafilenin hediyeleriyle– yirmi-otuz sene bâkî bir ömre.. ve on ve yirmi sene hapiste cezamızı milyonlar sene cehennem hapsinden affımıza vesile edip fânî dünyamızın ağlamasına mukabil, bâkî hayatımızı güldürerek bu musibetten tam intikamımızı almalıyız. Hapishâneyi terbiyehâne gösterip vatanımıza ve milletimize birer terbiyeli, emniyetli, menfaatli adam olmaya çalışmalıyız. Ve hapishâne memurları ve müdürleri ve müdebbirleri dahi câni ve eşkıya ve serseri ve kâtil ve sefâhetçi ve vatana muzır zannettikleri adamları, bir mübârek dersihânede çalışan talebeler görsünler ve müftehirâne Allah’a şükretsınler.

Hakikat-i hâl: Gerçek durum.

Muzır: Zararlı.

Müdebbir: İdareci, yönetici.

Müftehirâne: İftiharla, övünerek.

Sefâhetçi: Haram helal demeden zevk peşinde koşan, beyinsiz.

Terbiyehâne: Yetiştirme, olgunlaşma yeri

Üçüncü Mesele

Gençlik Rehberi’nde izahı bulunan ibretli bir hâdisenin hülâsası şudur:

Bir zaman, Eskişehir Hapishânesi’nin penceresinde bir Cumhuriyet Bayramı’nda oturmuştum. Karşıındaki lise mektebinin büyük kızları, onun avlusunda gülerak rakediyorlardı. Birden mânevî bir sinema ile elli sene son-raki vaziyetleri bana göründü. Ve gördüm ki; o elli-altmış kızlardan ve tale-belerden kırk-ellisi kabirde toprak oluyorlar, azap çekiyorlar.. ve on tanesi, yetmiş-seksen yaşında çirkinleşmiş, gençliğinde iffetini muhafaza etmediğinden sevmek beklediği nazarlardan nefret görüyorlar.. kat’î müşâhede ettim. Onların o acınacak hâllerine ağladım. Hapishânedeki bir kısım arkadaşlar ağ-ladığımı işittiler, geldiler, sordular. Ben dedim: “Şimdi beni kendi hâlime bı-rakınız, gidiniz...”

Evet, gördüğüm hakikattir, hayal değil! Nasıl ki bu yaz ve güzün âhi-ri kıstır, öyle de gençlik yazı ve ihtiyarlık güzünün arkası kabir ve berzah kıstıdır. Geçmiş zamanın elli sene evvelki hâdisâtı sinema ile hâl-i hazırda gösterildiği gibi gelecek zamanın elli sene sonraki istikbal hâdisâtını gös-teren bir sinema bulunsa, ehl-i dalâlet ve sefâhetin elli-altmış sene son-raki vaziyetleri onlara gösterilse idi, şimdiki güldüklerine ve gayr-i meşrû keyiflerine nefretler ve teellümlerle ağlayacaklardı.

Ben, o Eskişehir Hapishânesi’ndeki müşâhede ile meşgul iken sefâhet ve dalâleti terviç eden bir şahs-ı mânevî, insî bir şeytan gibi karşıma dikildi ve dedi:

– “Biz hayatın her bir çeşit lezzetini ve keyiflerini tatmak ve tattırmak isti-yoruz, bize karışma!”

Âhir: Son.

Berzâh: Kabir âlemi ,dünya ve ahiret arası.

Dalâlet: Sapıtma, doğru yoldan çıkma.

Ehl-i dalâlet ve sefâhet: Doğru yoldan ayrılan, haram helal de-meden zevk peşinde olan günah-kâr kimseler.

Gayr-i meşrû: Yasak, haram, izin

verilmeyen şey.

Hâdisat: Hâdiseler, olaylar.

Hâl-i hâzır: Şimdiki zaman, mev-cut durum.

Hülâsa: Öz, özet.

İnsî şeytan: Şeytanlaşmış insan.

Müşâhede etmek: Görmek.

Raksetmek: Oynamak, danset-mek.

Sefâhet: Haram helal demeden

zevk peşinde olma, beyinsizlik.

Şahs-ı mânevî: Hükmi şahsiyet, tüzel kişilik.

Teellüm: Elem duyma, kederlen-me, tasalanma.

Terviç etmek: Revaç vermek, il-giyi arttırmak.

Ben de cevaben dedim:

– “Madem lezzet ve zevk için ölümü hatıra getirmeyip dalâlet ve sefâhete atılıyorsun... Kat’iyyen bil ki; senin dalâletin hükmüyle bütün geçmiş zaman-ı mâzî, ölmüş ve mâdumdur.. ve içinde cenazeleri çürümüş bir vahşetli mezaristandır. İnsaniyet alâkadarlığıyla ve dalâlet yoluyla senin başına ve –varsa ve ölmemiş ise– kalbine, o hadsiz firaklardan ve o nihâyetsiz dostlarının ebedî ölümlerinden gelen elemeler, senin şimdiki sarhoşça, pek kısa bir zamandaki cüz’î lezzetini imha ettiği gibi gelecek istikbal zamanı dahi itikatsızlığın cihe-tiyle yine mâdum ve karanlıklı ve ölü ve dehşetli bir vahşetgâhtır. Ve oradan gelen ve başını vücûda çıkaran ve zaman-ı hâzıra uğrayan bîçarelerin başları, ecel cellâdının satırıyla kesilip hiçliğe atıldığından, mütemâdiyen akıl alâka-darlığıyla senin imansız başına hadsiz elîm endişeler yağıdırıyor. Senin sefihâ-ne cüz’î lezzetini zîr ü zeber eder.

Eğer dalâleti ve sefâheti bırakıp iman-ı tahkikî ve istikâmet dairesine gir-sen, iman nuruyla göreceksin ki; o geçmiş zaman-ı mâzî mâdum ve her şeyi çürüten bir mezaristan değil, belki mevcut ve istikbale inkılâp eden nurânî bir âlem ve bâkî ruhların istikbaldeki saadet saraylarına girmelerine bir intizar salonu görünmesi haysiyetiyle değil elem, belki imanın kuvvetine göre cennetin bir nevi mânevî lezzetini dünyada dahi tattırdığı gibi; gelecek istikbal zamanı, değil vahşetgâh ve karanlık, belki iman gözüyle görünür ki; saadet-i ebediye saraylarında hadsiz rahmeti ve keremi bulunan ve her bahar ve yazı birer sof-ra yapan ve nimetlerle dolduran bir Rahmân-ı Rahîm-i Zülcelâlî ve'l-ikram’ın ziyafetleri kurulmuş ve ihsanlarının sergileri açılmış, oraya sevkiyat var diye iman sinemasıyla müşâhede ettiğinden, derecesine göre bâkî âlemin bir ne-vi lezzetini hissedebilir. *Demek hakikî ve elemsiz lezzet, yalnız imanda ve iman ile olabilir.*

İmanın bu dünyada dahi verdiği binler fayda ve neticelerinden yalnız bir-tek fayda ve lezzetini, –bu mezkûr bahsimiz münasebetiyle Gençlik Rehberi’nde bir hâşiye olarak yazılan– bir temsil ile beyan edeceğiz, şöyle ki:

Cüz’î: Küçük, az.

Firak: Ayrılık.

Hâşiye: Dipnot, açıklama.

İman-ı tahkikî: Sağlam, sarsıl-maz iman.

İnkılâp etmek: Dönüşmek, de-ğişmek.

İntizar salonu: Bekleme salonu.

İtikat: İnanç, iman.

Mâdum: Varlığı olmayan, yok.

Mezkûr: Geçen, zikredilen.

Mütemâdiyen: Devamlı, süre-klî olarak.

Rahmân-ı Rahîm-i Zülcelâlî ve'l-ikram: Zâtında mutlak rahmet sahibi olan, varlığa da bu rahmeti ile merhamet eden ve her türlü ik-ramları ihsan eden Yüce Allah.

Saadet-i ebediye: Ebedi, sonsuz mutluluk, cennet hayatı.

Sefihâne: Beyinsizce, aptalca.

Sevkiyat: Gönderilmeler, yollan-malar.

Vahşetgâh: Ürkütücü, ıssız yer.

Zîr ü zeber: Darmadağın, param-parça.

Meselâ senin gayet sevdiğin birtek evlâdın sekeratta ölmek üzere iken ve me'yusâne elîm firakını düşünürken; birden Hazreti Hızır* ve Hakîm-i Lokman gibi bir doktor geldi, tiryak gibi bir macun içirdi; o sevimli ve güzel evlâdın gözünü açtı, ölümden kurtuldu. Ne kadar sevinç ve ferah veriyor anlarsın.

İşte o çocuk gibi sevdiğin ve ciddî alâkadar olduğun milyonlar sence mahbub insanlar o mâzi mezaristanında –senin nazarında– çürüyüp mahvolmak üzere iken birden hakikat-i iman, Hakîm-i Lokman gibi o büyük idam-hâne tevehhüm edilen mezaristana kalb penceresinden bir ışık verdi. Onunla baştan başa bütün ölümler dirildiler. Ve “Biz ölmemiştik ve ölmeyeceğiz, yine sizinle görüşeceğiz!” lisan-ı hâl ile dediklerinden aldığın hadsiz sevinçler ve ferahları, iman bu dünyada dahi vermesiyle isbat eder ki: *“İman hakikati öyle bir çekirdektir ki; eğer tecessüm etse bir cennet-i hususiye ondan çıkar, o çekirdeğin şecere-i tûbâsı olur.”* dedim.

O muannid döndü, dedi:

– “Hiç olmazsa hayvan gibi hayatımızı keyif ve lezzetle geçirmek için sefâhet ve eğlencelerle bu ince şeyleri düşünmeyerek yaşayacağız.”

Cevaben dedim:

– “Hayvan gibi olamazsın. Çünkü hayvanın mâzi ve müstakbeli yok. Ne geçmişten elemeler ve teessüfler alır ve ne de gelecekte endişeler ve korkular gelir. Lezzetini tam alır, rahatla yaşar, yatar, Hâlîk’ına şükreder. Hatta kesilmek için yatırılan bir hayvan, bir şey hissetmez. Yalnız bıçak kestiği vakit hissetmek ister, fakat o his dahi gider, o elemenden de kurtulur. *Demek en büyük bir rahmet, bir şefkat-i ilâhiye, gaybı bildirmemektedir ve başa gelen şeyleri setretmektedir.* Hususan masum hayvanlar hakkında daha mükemmeldir.

Fakat ey insan, senin mâzi ve müstakbelin akıl cihetiyle bir derece gaybîlikten çıkmasıyla setr-i gaybdan, hayvana gelen istirahatın tamamen mahrumsun. Geçmişten çıkan teessüfler, elîm firaklar ve gelecekte

Cennet-i hususiye: Özel bir cennet.

Elîm: Elem veren, üzücü.

Gayb: Beş duyu ile kavranılamayan, bilinmeyen her şey.

Gaybî: Gayba ait, görünmeyen, bilinmeyen.

Hakikat-i iman: İman gerçeği.

Hakîm-i Lokman: Lokman Hekim.

Hâlîk: Yaradan, Hz. Allah.

Lisan-ı hâl: Hal dili, davranışlarının ifade ettiği anlam.

Mahbub: Sevgili, sevilen.

Me'yusâne: Ümitsizce.

Muannid: İnatçı.

Sekerât: Can çekişme anı, ölüm eşiği.

Setretmek: Örtmek, gizlemek.

Setr-i gayb: Gaybın gizli kılınması, bildirilmemesi.

Şecere-i tûbâ: Tûbâ ağacı.

Tecessüm etmek: Cisim ve vücuda kavuşmak, maddi bir varlık haline gelmek.

Teessüf: Üzülmek, eseflenmek.

Tevehhüm: Zannetme, vehmetme.

Tiryak: İlaç.

gelen korkular ve endişeler, senin cüz'î lezzetini hiçe indirir. Lezzet cihe-tinde yüz derece hayvandan aşağı düşürür. Madem hakikat budur. Ya aklı-nı çıkar at, hayvan ol kurtul... Veya aklını imanla başına al, Kur'ân'ı din-le! Yüz derece hayvandan ziyade bu fânî dünyada dahi sâfi lezzetleri ka-zan!..” diyerek onu ilzam etti.

Yine o mütemerrid şahıs döndü, dedi:

– “Hiç olmazsa ecnebî dinsizleri gibi yaşarız.”

Cevaben dedim:

– “Ecnebî dinsizleri gibi de olamazsın! Çünkü onlar bir peygamberi inkâr etse, diğerlerine inanabilirler. Peygamberleri bilmeseyse de, Allah'a inanabilir. O'nu da bilmezse, kemâlâta medar bazı seciyeleri bulunabilir. Fakat bir müslüman, en âhir ve en büyük ve dini ve daveti umumî olan Âhîr zaman Peygamberi (*aleyhihsalâtu vesselâm*)'ı inkâr etse ve zincirinden çık-sa; daha hiçbir peygamberi, hatta Allah'ı kabul etmez. Çünkü bütün pey-gamberleri ve Allah'ı ve kemâlâtı O'nunla bilmiş. Onlar O'nsuz kalbin-de kalmaz. Bunun içindir ki, eskiden beri her dinden İslâmiyet'e giriyor-lar. Ve hiç bir müslüman, hakikî yahudî veya mecûsî veya nasrânî olmaz. Belki dinsiz olur, seciyeleri bozulur; vatana, millete muzır bir hâlete gi-rer...” İspat ettim. O muannid ve mütemerrid şahsın daha tutunacak bir yeri kalmadı. Kayboldu, cehenneme gitti...

İşte ey bu Medrese-i Yusufiye'de benim ders arkadaşlarım! Madem haki-kat budur. Ve bu hakikati, Risale-i Nur o derece kat'î ve güneş gibi isbat etmiş ki; yirmi senedir mütemerridlerin inatlarını kırıp imana getiriyor.

Biz dahi hem dünyamıza, hem istikbalimize, hem âhiretimize, hem vatanımıza, hem milletimize tam menfaatli ve kolay ve selâmetli olan iman ve istikâmet yolunu takip edip, boş vaktimizi sıkıntılı hülyalar yerin-de Kur'ân'dan bildiğimiz sûreleri okumak.. ve manalarını bildiren arka-daşlardan öğrenmek.. ve kazaya kalmış farz namazlarımızı kazâ etmek..

Âhîr: Son.

Ecnebî: Yabancı, gayr-i müslim.

İlzam etmek: Delil göstererek susturmak.

Kemâlât: Güzellikler, faziletler, erdemler.

Mecûsî: Ateşe tapan, zerdüş.

Medrese-i Yusufiye: Hz. Yusuf'un

(a.s.) zulüm, iftira sebebiyle hak-sızca senelerce zindanda kalma-sından kinâye olarak, aynı kaderi paylaşanların hapsedildiklere yere verilen isim.

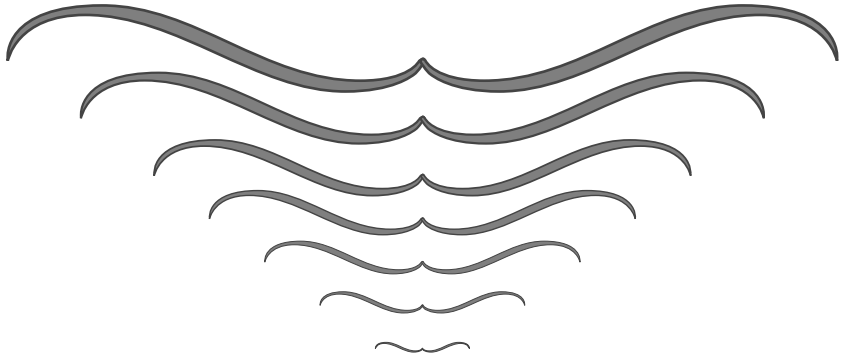
Mütemerrid: Israrcı, dik kafalı.

Nasrânî: Hristiyan.

Sâfi: Temiz, duru.

Seciye: Karakter, huy.

ve birbirinin güzel huylarından istifade edip bu hapishâneyi güzel seciye-
li fidanlar yetiştiren bir mübârek bahçeye çevirmek gibi a'mâl-i sâliha ile..
hapishâne müdür ve alâkadarları, câni ve kâtillerin başlarında zebanî gi-
bi azap memurları değil, belki Medrese-i Yusufiye'de cennete adam ye-
tiştirmek ve onların terbiyesine nezaret etmek vazifesiyle memur birer
müstakîm üstad ve birer şefkatli rehber olmalarına çalışmalıyız.

Dördüncü Mesele

Yine Gençlik Rehberi'nde izahı var. Bir zaman bana hizmet eden kardeşlerim tarafından suâl edildi ki:

– “Küre-i arzı herc ü merce getiren ve İslâm mukadderâtıyla alâkadar olan bu dehşetli Harb-i Umumi'den elli gündür (şimdi yedi seneden geçti ay-nı hâl)* hiç sormuyorsun ve merak etmiyorsun. Hâlbuki bir kısım mütedeyyin ve âlim insanlar, cemaati ve câmii bırakıp radyo dinlemeye koşuyorlar. Acaba bundan daha büyük bir hâdise mi var? Veya onunla meşgul olmanın zararı mı var?” dediler.

Cevaben dedim ki:

– Ömür sermayesi pek azdır. Lüzumlu işler pek çoktur. Birbiri içinde mütedâhil daireler gibi, her insanın kalb ve mide dairesinden ve ceset ve hâne dairesinden, mahalle ve şehir dairesinden ve vatan ve memleket dairesinden ve küre-i arz ve nev-i beşer dairesinden tut, ta zîhayat ve dünya dairesine kadar, birbiri içinde daireler var. Her bir dairede her bir insanın bir nevi vazifesi bulunabilir. Fakat en küçük dairede, en büyük ve ehemmiyetli ve dâimî vazife var. Ve en büyük dairede en küçük ve muvakkat, arasıra vazife bulunabilir. Bu kıyas ile –küçüklük ve büyüklük mâkûsen mütenasip– vazifeler bulunabilir. Fakat büyük dairenin cazibedarlığı cihetiyle küçük dairedaki lüzumlu ve ehemmiyetli hizmeti bıraktırıp lüzumsuz, mâlâyânî ve âfâkî işlerle meşgul eder. Sermaye-i hayatını boş yerde imha eder. O kıymettar ömrünü kıymetsiz şeylerde öldürür.¹ Ve bazen bu harp boğuşmalarını merak ile takip eden, bir tarafa kalben taraftar olur. Onun zulümlerini hoş görür, zulmüne şerik olur.²

* Parantez içindeki not, 1946 senesine aittir.

1 İnsanın ahirette sorguya çekileceği konulardan birisi de “ömrünü nasıl geçirdiği” ile ilgili hadis-i şerif için bkz.: Tirmizî, Kıyâmet 1.

2 Bkz.: “Zulmedenlere eğilim göstermeyin! Yoksa ateş size dokunur. Sizin Allah'tan başka velileriniz yoktur, sonra yardım da bulamazsınız.” (Hûd Sûresi, 11/113).

Âfâkî: Dış dünyaya ait, kişiyi doğrudan ilgilendirmeyen, faydasız şey.

Cazibedar: Çekim gücü olan, çekici.

Harb-i Umumi: Dünya Savaşı.

Herc ü merc: Allak bullak, karma-karışık

Kıymettar: Kıymetli.

Küre-i arz: Dünya.

Mâkûsen mütenâsib: Ters oran-tılı.

Mâlâyânî: Boş, faydasız.

Mukadderât: Cenâb-ı Hakk tarafından takdir edilen kadere ait her şey, alın yazısı.

Muvakkaten: Belli bir süre için, geçici olarak.

Mütedâhil: İçice.

Mütedeyyin: Dindar, dinine bağlı kimse.

Nev-i beşer: İnsanlık.

Şerik: Ortak.

Zihayat: Canlı.

Birinci noktaya cevap ise:

– Evet, bu cihan harbinden daha büyük bir hâdise ve bu zemin yüzündeki hâkimiyet-i âmme davasından daha ehemmiyetli bir dava –herkesin ve bilhassa müslümanların başına öyle bir hâdise ve öyle bir dava– açılmış ki; her adam, eğer Alman ve İngiliz kadar kuvveti ve serveti olsa ve akıllı da varsa o tek davayı kazanmak için bilâ-tereddüt sarf edecek. İşte o dava ise yüz bin meşâhir-i insaniyenin ve hadsiz nev-i beşerin yıldızları ve mürşidlerinin müttefikan, kâinat sahibinin ve mutasarrıfının binler vaad ve ahdlarına istinaden haber verdikleri ve bir kısmı gözleriyle gördükleri şu ki:

Herkesin iman mukabilinde bu zemin yüzü kadar bağlar ve kasırlar¹ ile müzeyyen ve bâkî ve dâimî bir tarla ve mülkü kazanmak veya kaybetmek davası başına açılmış. Eğer iman vesikasını sağlam elde etmezse kaybedecek. Ve bu asırda maddiyyûnluk tâunuyla çoklar o davasını kaybediyor. Hatta bir ehl-i keşif ve tahkik, bir yerde kırk vefiyattan yalnız birkaç tanesinin kazandığını sekeratta müşâhede etmiş.. ötekiler kaybetmişler. Acaba bu kaybettiği davanın yerini, bütün dünya saltanatı o adama verilse doldurabilir mi?

İşte, o davayı kazandıracak olan hizmetleri ve yüzde doksanına o davayı kaybettirmeyen harika bir dava vekilini, o işte çalıştıran vazifeleri bırakıp ebedî, dünyada kalacak gibi âfâkî mâlâyâniyât ile iştigal etmek tam bir akılsızlık bildiğimizden²; biz Risale-i Nur şâkırtleri, her birimizin

¹ Cennetin, gökler ve yer kadar genişliğe sahip olduğu, Kur'ân-ı Kerîm'de beyan edilmiştir: Âl-i İmran Sûresi, 3/133; Hadid Sûresi, 57/21. Ayrıca cennette en alt mertebedekilerin bile, bin senelik mesafeye denk gelecek kadar bol nimetlere mazhar olduklarına dair hadisler vardır. (Bkz.: Tirmizî, *Tefsîru sûre* (75) 2, *Cennet* 17; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 2/13, 64).

² “Akıllı kimse, nefsini muhasebe eden ve ölümden sonrası için çalışandır; aciz ise nefsini hevasının peşine takan ve Allah'tan boş şeyleri temennide bulunan kimsedir.” anlamındaki hadis için bkz.: Tirmizî, *Sıfatü'l-kıyâmet* 25; İbni Mâce, *Zühd* 31; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 4/124.

Ahd: Ahit, yemin, söz.

Bilâ-tereddüt: Tereddütsüz bir şekilde, kararlılıkla.

Ehl-i keşif ve tahkik: Eşyanın perde arkası -Allah'ın izni ölçüsünde- kendilerine açılıp ilhama mazhar olan, daima hak ve hakikat peşinde olan veliler.

Hâkimiyet-i âmme: Dünya hâkimiyeti.

İstinaden: Dayanarak.

İştigal etmek: Bir şeyle vakit geçirmek, meşgul olmak.

Kasır: Köşk, saray.

Maddiyyûn: Maddeciler, materyalistler.

Mâlâyâniyât: Faydasız ve boş şeyler.

Meşâhir-i insaniye: İnsanlığın öncüleri.

Mutasarrıf: İşleri yürüten, yöneten.

Mürşid: Rehber, doğruyu gösteren.

Müşâhede etmek: Görmek, şahit olmak.

Müttefikan: İttifak ederek, oy birliğiyle.

Müzeyyen: Ziyetli, süslü.

Sekerât: Can çekişme anı, ölüm eşiği.

Şâkırt: Öğrenci, talebe.

Tâun: Vebâ.

Vefiyat: Vefatlar, ölümler.

yüz derece aklımız ziyade olsa da ancak bu vazifeye sarfetmek lâzımdır, diye kanaatimiz var.

Ey hapis musibetinde benim yeni kardeşlerim! Sizler, benim ile beraber gelen eski kardeşlerim gibi Risale-i Nur'u görmemişsiniz. Ben onları ve onlar gibi binler şâkirtleri şahit göstererek derim ve isbat ederim ve isbat etmişim ki:

O büyük davayı yüzde doksanına kazandıran ve yirmi senede yirmi bin adama o davanın kazancının vesikası ve senedi ve beratı olan iman-ı tahkikîyi eline veren ve Kur'ân-ı Hakîm'in mu'cize-i mâneviyesinden neş'et edip çıkan ve bu zamanın birinci bir dava vekili bulunan Risale-i Nur'dur.

Bu on sekiz senedir benim düşmanlarım ve zındıklar ve maddiyyûnlar, aleyhimde gayet gaddarâne desiselerle hükûmetin bazı erkânlarını iğfal ederek bizi imha için –bu defa gibi, eskide dahi– hapsilere, zindanlara soktukları hâlde, Risale-i Nur'un çelik kalesinde yüz otuz parça cihazatından ancak iki-üç parçasına ilişebilmişler. Demek avukat tutmak isteyen onu elde etse yeter. Hem korkmayınız, Risale-i Nur yasak olmaz! Hükûmet-i Cumhuriye'nin meb'usları ve erkânlarının ellerinde mühim risaleleri –iki, üçü müstesna olarak– serbest geziyorlardı. İnşallah, bir zaman hapishâneleri tam bir ıslahhâne yapmak için bahtiyar müdürler ve memurlar, o Nurlar'ı mahpuslara ekmek ve ilâç gibi tevzi edecekler.

Cihazat: Bölümler, parçalar.

Desise: Hile, oyun.

Erkân: Birimler, rükünler.

Gaddârâne: Gaddarca.

Hükûmet-i Cumhuriye: Cumhuriyet Hükûmeti.

Islâhhâne: Islâh evi. Yetiştirme ve eğitime yurdu.

İğfal etmek: Aldatmak, kandırmak.

İman-ı tahkikî: Sağlam, sarsılmaz iman.

Mebus: Milletvekili.

Mu'cize-i mâneviye: Mânevi mu'cize.

Neş'et etmek: Meydana gelmek,

kaynaklanmak.

Tevzi etmek: Dağıtmak.

Zındık: İnançsız, ateist.

Beşinci Mesele

Gençlik Rehberi'nde izah edildiği gibi:

Gençlik, hiç şüphe yok ki gidecek. Yaz güne ve kışa yer vermesi ve gündüz akşama ve geceye değişmesi kat'iyetinde gençlik dahi ihtiyarlığa ve ölüme geçişecek.

Eğer o fânî ve geçici gençliğini iffetle hayrâta –istikâmet dairesinde– sarfetse onunla ebedî, bâkî bir gençliği kazanacağını bütün semâvî فرمانlar müjde veriyorlar.

Eğer sefâhete sarfetse, nasıl ki bir dakika hiddet yüzünden bir katl, milyonlar dakika hapis cezasını çektirir. Öyle de gayr-i meşrû dairedaki gençlik keyifleri ve lezzetleri, âhiret mes'uliyetinden ve kabir azabından ve zevalinden gelen teessüflerden ve günahlardan ve dünyevî mücâzâtlarından başka, aynı lezzet içinde o lezzetten ziyade elemeler olduğunu akli başında her genç tecrübe ile tasdik eder.

Meselâ haram sevmekte bir kıskançlık elemi ve firak elemi ve mukabele görmemek elemi gibi çok ârizalar ile o cüz'î lezzet, zehirli bir bal hükmüne geçer. Ve o gençliğin sû-i istimali ile gelen hastalıkla hastahânelere ve taşkınlıklarıyla hapishânelere ve kalb ve ruhun gıdasızlık ve vazifesizliğinden neş'et eden sıkıntılarla meyhânelere, sefâhethânelere veya mezaristana düşeceklerini bilmek istersen, git hastahânelerden ve hapishânelerden ve meyhânelerden ve kabristandan sor. Elbette, ekseriyetle gençlerin gençliğinin sû-i istimalinden ve taşkınlıklarından ve gayr-ı meşrû keyiflerin cezası olarak gelen tokatlardan evvahlar ve ağlamalar ve esefler işiteceksin.

Eğer, istikâmet dairesinde gitse gençlik, gayet şirin ve güzel bir nimet-i ilâhiye ve tatlı ve kuvvetli bir vasıta-yı hayrat olarak âhirette gayet parlak ve

Firak: Ayrılık.

Gayr-ı meşrû: Yasak, haram, izin verilmeyen şey.

Hayrât: Hayırlar. Allah rızası için yapılan, kişiye ve topluma faydalı olan bütün işler.

İffet: Nâmus, ahlak.

Katl: Öldürme, cinayet.

Mes'uliyet: Sorumluluk.

Mukabele: Karşılık, kabullenme.

Mücâzât: Cezalar.

Neş'et etmek: Meydana gelmek, kaynaklanmak.

Nimet-i ilâhiye: Allah'ın nimeti.

Sefâhet: Haram helal demeden zevk peşinde olma, beynsizlik.

Sefâhethâne: Zevk ve eğlence yeri.

Semâvî فرمان: Allah tarafından gönderilen, ilâhî din.

Sû-i istimal: Kötüye kullanma.

Teessüf: Üzülme, eseflenme.

Vasita-yı hayrât: Hayırlar vesilesi.

Zeval: Yok olma, ölme.

bâkî bir gençlik netice vereceğini, başta Kur'ân olarak çok kat'î âyâtıyla bütün semâvî kitaplar ve fermanlar haber verip müjde ediyorlar.

Madem hakikat budur.. ve madem helâl dairesi keyfe kâfidir.¹ ve madem haram dairesindeki bir saat lezzet, bazen bir sene ve on sene hapis cezasını çektirir... Elbette, gençlik nimetine bir şükür olarak o tatlı nime-ti iffette, istikâmette sarfetmek lâzım ve elzemdir.

¹ “Allah’ım haramına karşı beni helalinle doyur!” anlamındaki dua için bkz.: Tirmizî, *Deavât* 110; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 1/153; Bezzâr, *Müsned* 2/185.

Altıncı Mesele

Risale-i Nur'un çok yerlerinde izahı ve kat'î hadsiz hüccetleri bulunan iman-ı billâh rûknünün binler küllî burhanlarından birtek burhana kısaca bir işaretir.

Kastamonu'da lise talebelerinden bir kısmı yanıma geldiler. “Bize Hâlık’ımızı tanıttır, muallimlerimiz Allah’tan bahsetmiyorlar.” dediler.

Ben dedim:

– “Sizin okuduğunuz fenlerden her fen, kendi lisan-ı mahsusuyla mütemâdiyen Allah’tan bahsedip Hâlık’ı tanıttırıyorlar. Muallimleri değil, onları dinleyiniz!

- Meselâ, nasıl ki mükemmel bir eczahâne ki her kavanozunda harika ve hassas mizanlarla alınmış hayattar macunlar ve tiryaklar var. Şüphesiz gayet maharetli ve kimyager ve hakîm bir eczacıyı gösterir.

Öyle de küre-i arz eczahânesinde bulunan dört yüz bin çeşit nebâtât ve hayvanât kavanozlarındaki zîhayat macunlar ve tiryaklar cihetiyle, bu çarşıdaki eczahânedan ne derece ziyade mükemmel ve büyük olması nisbetinde –okuduğunuz fenn-i tıp mikyasıyla– küre-i arz eczahâne-i kübrâsının eczacısı olan Hakîm-i Zülcelâl’i hatta kör gözlere de gösterir, tanıttırır.

- Hem meselâ, nasıl bir harika fabrika ki binler çeşit çeşit kumaşları basit bir maddeden dokuyor. Şeksiz, bir fabrikatörü ve maharetli bir makinisti tanıttırır.

Öyle de küre-i arz denilen yüz binler başlı, her başında yüz binler mükemmel fabrika bulunan bu seyyar makine-i rabbâniye, ne derece bu insan fabrikasından büyüğe, mükemmelse o derecede –okuduğunuz fenn-i makine mikyasıyla– küre-i arzın ustasını ve sahibini bildirir ve tanıttırır.

Eczahâne-i kübrâ: En büyük eczane.

Fenn-i makine: Makine mühendisliği.

Hakîm: Yaptığı şeyi tam yerli yerinde yapan.

Hakîm-i Zülcelâl: Her şeyi hikmetle yapan, yaratan Ulu Allah.

Hâlık: Yaratıcı.

Hayattar: Canlı.

Hayvanât: Hayvanlar.

Hüccet: Delil.

İman-ı billâh rûknü: Allah’a iman esası.

Kat’î: Kesin.

Küllî burhanlar: Kapsamlı deliller.

Küre-i arz: Yerküre, dünya.

Lisan-ı mahsus: Hususî, özel dil.

Mikyas: Ölçü, ölçek.

Mizan: Ölçü.

Muallim: Öğretmen.

Mütemâdiyen: Sürekli olarak.

Nebâtât: Bitkiler.

Seyyar makine-i rabbâniye: Cenab-ı Hakk’ın ilim, irade, kudreti altında hareket eden bir makine hükmündeki dünya.

Şek: Şüphe.

Tiryak: İlaç.

Zîhayat: Canlı.

• Hem meselâ, nasıl ki gayet mükemmel binbir çeşit erzak, etraftan celp edilip içinde muntazaman istif ve ihzâr edilmiş depo ve iâşe ambarı ve dükkân; seksiz, bir fevkalâde iâşe ve erzak mâlikini ve sahibini ve memurunu bildirir.

Öyle de bir senede yirmi dört bin senelik bir dairede muntazaman seyahat eden.. ve yüz binler ve ayrı ayrı erzak isteyen tâifeleri içine alan.. ve seyahatiyle mevsimlere uğrayıp, baharı bir büyük vagon gibi binler ayrı ayrı taamlarla doldurarak, kışta erzakı tükenen bîçare zîhayatlara getiren ve küre-i arz denilen bu rahmânî iâşe ambarı ve bu sefine-i sübhâniye.. ve binbir çeşit cihazâtı ve malları ve konserve paketleri taşıyan bu depo ve dükkân-ı rabbânî, ne derece o fabrikadan büyük ve mükemmel ise –okuduğunuz veya okuyacağınız fenn-i iâşe mikyasıyla– o kat’iyette ve o derecede küre-i arz deposunun sahibini, mutasarrıfını, müdebbirini bildirir; tanıttırır, sevdendir.

• Hem nasıl ki dört yüz bin millet içinde bulunan ve her milletin istediği erzakı ayrı ve istîmal ettiği silâhı ayrı ve giydiği elbisesi ayrı ve talimatı ayrı ve terhisatı ayrı olan bir ordunun mu’cizekâr bir kumandanı, tek başıyla bütün o ayrı ayrı milletlerin ayrı ayrı erzaklarını ve çeşit çeşit eslihalarını ve elbiselerini ve cihazâtlarını, hiçbirini unutmuyarak ve şaşımuyarak verdiği o acîb ordu ve ordugâh; şüphesiz, bedâhetle o harika kumandanı gösterir, takdîrkârâne sevdendir.

Aynen öyle de zemin yüzünün ordugâhında ve her baharda yeniden silâh altına alınmış bir yeni ordu-yu sübhânîde nebâtât ve hayvanât milletlerinden dört yüz bin nev’in çeşit çeşit elbise, erzak, esliha, talim, terhisleri gayet mükemmel ve muntazam ve hiç birini unutmuyarak ve şaşımuyarak birtek Kumandan-ı Âzam tarafından verilen küre-i arzın bahar ordugâhı, ne derece mezkûr insan ordu ve ordugâhından büyük ve mükemmel ise –sizin okuyacağınız fenn-i askerî mikyasıyla– dikkatli ve akli başında olanlara o derece

Acîb: Hayret verici.

Bedâhet: Açıklık, gözle görülür olma.

Bîçare: Çaresiz.

Celb etmek: Çekmek.

Cihâzât: Aletler, donanımlar.

Dükkân-ı rabbânî: Cenâb-ı Hakk’ın yüce irade, kusursuz idare ve sınırsız kudretiyle gözet-tiği varlıkların ihtiyaç duyacağı her türlü maddelerle sürekli donatılan dünya.

Eslîha: Silâhlar.

Fenn-i askerî: Askerlikle ilgili ilim.

Fenn-i iâşe: Gıda mühendisliği.

Iâşe ambarı: Gıda deposu.

İhzâr etmek: Hazırlamak.

İstîmal etmek: Kullanmak.

Kumandan-ı Âzam: En büyük komutan.

Mâlik: Sahip.

Mezkûr: Bahsi geçen.

Mu’cizekâr: Mucizeler yapan.

Muntazaman: Düzenli olarak.

Mutasarrıf: Yönetici.

Müdebbir: Her şeyi hikmetle yöneten.

Ordu-yu sübhânî: Cenâb-ı Hakk’ın kusursuz, benzersiz icraatlarına ayna olan varlık ordusu.

Rahmânî iâşe ambarı: Cenâb-ı Hakk’ın engin merhameti ile ihtiyaç duyulan her türlü erzakla sürekli donatılan dünya.

Sefine-i sübhâniye: Cenâb-ı Hakk’ın kusursuz, benzersiz icraatlarına ayna olan, kâinat denizinde yüzen bir gemi hükmündeki dünya.

Taam: Yiyecek.

Takdîrkârâne: Değerini bilerek.

küre-i arzın Hâkim'ini ve Rabb'ini ve Müdebbir'ini ve Kumandan-ı Akdes'ini hayretler ve takdislerle bildirir ve tahmid ve tesbihle sevdirebilir.

• Hem nasıl ki bir harika şehirde milyonlar elektrik lâmbaları hareket ederek her yeri gezerler. Yanmak maddeleri tükenmiyor bir tarzdaki elektrik lâmbaları ve fabrikası; şeksiz, bedâhetle elektriği idare eden ve seyyar lâmbaları yapan ve fabrikayı kuran ve iştiâl maddelerini getiren bir mu'cizekâr ustayı ve fevkalâde kudretli bir elektrikçiye hayretler ve tebriklerle tanıttırır, yaşınsınlar ile sevdirebilir.

Aynen öyle de bu âlem şehrinde dünya sarayının damındaki yıldız lâmbaları, bir kısmı –Kozmografya'nın dediğine bakılsa– küre-i arzdan bin defa büyük ve top gülesinden yetmiş defa süratli hareket ettikleri hâlde intizamını bozmuyor, birbirine çarpıyor, sönmüyor, yanmak maddeleri tükenmiyor. Okuduğunuz Kozmografya'nın dediğine göre küre-i arzdan bir milyon defadan ziyade büyük ve bir milyon seneden ziyade yaşayan ve bir misafirhâne-i rahmâniyede bir lâmba ve soba olan güneşimizin yanmasının devamı için her gün küre-i arzın denizleri kadar gazyağı ve dağları kadar kömür veya bin arz kadar odun yığınları lâzımdır ki sönmessin. Ve onu ve onun gibi ulvî yıldızları gazyağısız, odunsuz, kömürsüz yandıran ve söndürmeyen ve beraber ve çabuk gezdiren ve birbirine çarptırmayan bir nihâyetsiz kudreti ve saltanatı, ışık parmaklarıyla gösteren bu kâinat şehir-i muhteşemindeki dünya sarayının elektrik lâmbaları ve idareleri ne derece o misalden daha büyük, daha mükemmeldir.¹ O derecede –sizin okuduğunuz veya okuyacağınız fenn-i elektrik mikyasıyla– bu meşher-i âzam-ı kâinatın Sultan'ını, Münevvir'ini,

¹ Bkz.: “Biz yere en yakın semayı lâmbalarla donattık...” (Mülk Sûresi, 67/5); “Gökte burçlar yaratan, onların içinde bir kandil (güneş) ve nurlu bir ay yerleştiren Allah yüceler yücesidir.” (Furkan Sûresi, 25/61). Ayrıca bkz.: “Gökte Ay'ı bir nur, güneşi ise lâmba yaptı.” (Nuh Sûresi, 71/16); “Orada (gökyüzünde) pırl pırl yanan bir lamba koyduk.” (Nebe Sûresi, 78/13).

Bedâhet: Açıklık, gözle görülür olma.

Fenn-i elektrik: Elektrik mühendisliği.

İштиâl: Yanma.

Kozmografya: Astronomi.

Kumandan-ı Akdes: Her türlü eksiklikten uzak, bütün varlıkları sevk ve idare eden Yüce Yaratıcı.

Meşher-i âzam-ı kâinatın Sultan'ı: Kâinat denilen en büyük serginin hükümdarı.

Mikyas: Ölçü, ölçü aleti.

Misafirhâne-i rahmâniye:

Cenâb-ı Hakk'ın engin merhame-i ile varlıkları ağırladığı dünya misâfirhânesi.

Mu'cizekâr: Mu'cizeli.

Müdebbir: Her şeyi hikmetle yöneten, Hz. Allah.

Münevvir: Aydınlatan, Hz. Allah.

Rabb: Her şeyi gözetip idare eden, besleyip terbiye eden, Hz. Allah.

Şek: Şüphe.

Tahmid: Hamdetme, övme.

Tesbih: Allah'ın her türlü kusur ve noksandan uzak olduğunu dile getirmek.

Müdebbir'ini, Sâni'ini, o nurânî yıldızları şahit göstererek tanıttırır; tesbihatla, takdisatla sevdire, perestiş ettirir.

• Hem meselâ, nasıl ki bir kitap bulunsa ki bir satırında bir kitap ince yazılmış ve her bir kelimesinde ince kalemle bir sûre-i Kur'âniye yazılmış, gayet mânidâr ve bütün meseleleri birbirini teyid eder ve kâtibini ve müellifini fevkalâde meharetli ve iktidarlı gösteren bir acîb mecmua; şeksiz, gündüz gibi kâtip ve musannifini kemâlâtıyla, hünerleriyle bildirir, tanıttırır. ¹ مَا شَاءَ اللَّهُ ² مَا شَاءَ اللَّهُ cümleleriyle takdir ettirir.

Aynen öyle de bu kâinat kitab-ı kebîri ki; birtek sahifesi olan zemin yüzünde ve birtek forması olan baharda, üç yüz bin ayrı ayrı kitaplar hükmündeki üç yüz bin nebâtî ve hayvanî tâifeleri beraber, birbiri içinde, yanlızsız, hatasız, karıştırmayarak, şaşırmayarak, mükemmel, muntazam ve bazen ağaç gibi bir kelimede bir kasideyi ve çekirdek gibi bir noktada bir kitabın tamam bir fihristesini yazan bir kalem işlediğini gözümüzle gördüğümüz bu nihâyetsiz mânidâr ve her kelimesinde çok hikmetler bulunan şu mecmua-yı kâinat ve bu mücessem kur'ân-ı ekber-i âlem, mezkûr misaldeki kitaptan ne derece büyük ve mükemmel ve mânidâr ise o derecede –sizin okuduğunuz fenn-i hikmetü'l-eşya ve mektepte bilfiil mübâşeret ettiğiniz fenn-i kıraat ve fenn-i kitâbet, geniş mikyaslarıyla ve dürbün gözleriyle– bu kitab-ı kâinatın nakkâşını, kâtibini hadsiz kemâlâtıyla tanıttırır. ³ سُبْحَانَ اللَّهِ أَكْبَرُ cümlesiyle bildirir, ⁴ سُبْحَانَ اللَّهِ takdisiyle tarif eder. ⁵ الْحَمْدُ لِلَّهِ senâlarıyla sevdire.

1 Mâşâallah! Allah ne güzel dilemiş ve takdir etmiş!

2 Allah hayır ve bereketini artırsın.

3 Allah büyüktür!

4 Allah bütün eksiklerden münezzehtir.

5 Bütün hamdler, övgüler Allah'adır.

Acib: Hayret verici.

Bilfiil: Pratikte, uygulamada..

Fenn-i hikmeti'l-eşya: Varlıkların özelliklerini araştıran ilim (fizik, kimya, botanik vb.).

Fenn-i kıraat ve fenn-i kitâbet: Kompozisyon, imlâ, hikâye, anlatım vb. dersler.

Kâinat kitab-ı kebîri: Büyük bir kitap gibi olan kâinat.

Kaside: Bir şiir türü.

Kemâlât: Mükemmel sıfatlar. Eksiksiz, kusursuz işler, icraatlar.

Kur'ân-ı ekber-i âlem: Büyük bir Kur'ân gibi olan kâinat.

Mânidar: Manalı.

Mecmua: Dergi.

Mecmua-yı kâinat: Güzel eserlerden oluşan bir dergi gibi olan kâinat.

Musannif: Yazar.

Mübâşeret etmek: Bir işi yapmak, temas etmek.

Mücessem: Cisme bürünmüş, cisim halini almış.

Müdebbir: Her şeyi hikmetle yöneten, Hz. Allah.

Müellif: Kitap yazan, yazar.

Nakkâş: İşleyen, nakşeden.

Nebâtî ve hayvanî tâifeler: Bitki ve hayvan türleri.

Nuranî yıldızlar: Pırl pırl yıldızlar.

Perestiş: Hayranlık, çok sevmek, ibadet etmek.

Sâni': Her şeyi en güzel ve sanatlı bir şekilde yaratan Hz. Allah.

Senâ: Övmek, medh.

Takdisât: Takdisler; Cenab-ı Hakk'ın kusursuz, pak ve her hususta noksansız olduğunu dile getirme

Teyid etmek: Güçlendirmek.

İşte bu fenlere kıyasen yüzer fünundan her bir fen, geniş mikyasıyla ve hususî aynasıyla ve dürbünlü gözüyle ve ibretli nazarıyla bu kâinatın Hâlık-ı Zülcelâl'ini esmâsıyla bildirir; sıfâtını, kemâlâtını tanıttırır.

İşte bu muhteşem ve parlak bir burhan-ı vahdâniyet olan mezkûr hücceti ders vermek içindir ki Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan çok tekrar ile en ziyade ¹ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ve ² خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ âyetleriyle Hâlık'ımızı bize tanıttırıyor" diye o mektepli gençlere dedim.

Onlar dahi tamamıyla kabul edip tasdik ederek: "Hadsiz şükür olsun Rabbimiz'e ki tam kudsî ve ayn-ı hakikat bir ders aldık. Allah senden razı olsun!" dediler.

Ben de dedim:

– "İnsan, binler çeşit elemler ile müteellim ve binler nevi lezzetler ile mütelezziz olacak bir zihayat makine.. ve gayet derece acziyle beraber hadsiz, maddî, mânevî düşmanları.. ve nihâyetsiz fakrıyla beraber hadsiz, zâhirî ve bâtinî ihtiyaçları bulunan.. ve mütemâdiyen zeval ve firak tokatlarını yiyen bir bîçare mahlûk iken, birden iman ve ubûdiyetle böyle bir Padişah-ı Zülcelâl'e intisap edip bütün düşmanlarına karşı bir nokta-yı istinad.. ve bütün hâcâtına medar bir nokta-yı istimdad bularak, herkes mensup olduğu efendisinin şerefiyle, makamıyla iftihar ettiği gibi; o da böyle nihâyetsiz Kadîr ve Rahîm bir Padişah'a iman ile intisap etse ve ubûdiyetle hizmetine girse ve ecelin idam ilânını kendi hakkında terhis tezkeresine çevirse ne kadar memnun ve minnetdâr ve ne kadar müteşekkîrâne iftihar edebilir, kıyas ediniz."

¹ "Göklerin ve yerin Rabbi" (Ra'd Sûresi, 13/16; İsrâ Sûresi, 17/102; Kehf Sûresi, 18/14; ...).

² "Gökleri ve yeri yaratan..." (En'âm Sûresi, 6/1, 73; A'râf Sûresi, 7/54; Tevbe Sûresi, 9/36; ...).

Ayn-ı hakikat: Hakikatın ta kendisi.

Burhan-ı vahdâniyet: Allah'ın birliğini gösteren delil.

Esmâ: Allah'ın isimleri.

Hâcât: İhtiyaçlar.

Hâlık-ı Zülcelâl: Ululuk ve azamet sahibi Yaratan.

İntisap etmek: Bir yere bağlanmak.

Kadîr: Her şeye gücü yeten Hz. Allah.

Kudsî: Kutsal.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Açıklama ve ifadesiyle mu'cize olan Kur'ân.

Medar: Vesile, sebep.

Müteellim: Acı ve elem duyan.

Mütelezziz: Lezzet alan.

Mütemâdiyen: Sürekli olarak.

Müteşekkîrâne: Teşekkür ederek.

Nokta-yı istimdad: Yardım istenecek yer, nokta.

Nokta-yı istinad: Dayanak noktası.

Padişah-ı Zülcelâl: Ululuk sahibi Padişah; Cenab-ı Hak.

Rahim: Merhameti ve ihsanı sonsuz Hz. Allah.

Ubûdiyet: Kulluk.

Zahirî - bâtinî ihtiyaçlar: İnsanın iç ve dış dünyasına ait ihtiyaçları.

Zeval ve firak: Bitip yok olma ve ayrılık.

Zihayat: Canlı.

O mektepli gençlere dediğim gibi musibettede mahpuslara da tekrar ile derim:

– “O’nu tanıyan ve itaat eden zindanda dahi olsa bahtiyardır. O’nu unutan saraylarda da olsa zindandadır, bedbahttır!

Hatta bir bahtiyar mazlum, idam olunurken bedbaht zâlimlere demiş: ‘Ben idam olmuyorum. Belki terhis ile saadete gidiyorum. Fakat ben de sizi idam-ı ebedî ile mahkûm gördüğümünden sizden tam intikamımı alıyorum.’

¹ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ¹ diyerek sürûr ile teslim-i ruh eder.”

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ²

¹ “Allah’tan başka hiçbir ilâh yoktur.” (Sâffât Sûresi, 37/35; Muhammed Sûresi, 47/19).

² “Sübhansın yâ Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin.” (Bakara Sûresi, 2/32).

Yedinci Mesele

Denizli Hapsi'nde Bir Cuma Gününün Meyvesidir

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ¹

مَا خَلَقَكُمْ وَلَا بَعَثَكُمْ إِلَّا كَفَنَسٍ وَاحِدَةٍ²

فَانْظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لَمُحْيِ الْمَوْتَى³
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ³

Bir zaman Kastamonu'da "Hâlık'ımızı bize tanıttır!" diyen lise talebeleri-ne sâbık Altıncı Mesele'de mektep fûnununun dilleriyle verdiğim dersi, Denizli Hapishânesi'nde benimle temas edebilen mahpuslar okudular. Tam bir kanaat-i imaniye aldıklarından, âhirete bir iştiyak hissedip, "Bize âhiretimizi de tam bildir; ta ki nefsimiz ve zamanın şeytanları bizi yoldan çıkarmasın, daha böyle hapslere sokmasın!" dediler. Ve Denizli Hapsi'ndeki Risale-i Nur şâkirtlerinin ve sâbıkan Altıncı Mesele'yi okuyanların arzuları ile âhiret rûknü-nün dahi bir hülâsasının beyanı lâzım geldi. Ben de Risale-i Nur'dan bir kısacık hülâsa ile derim:

Nasıl ki Altıncı Mesele'de biz Hâlık'ımızı arzdan, semâvâtta sorduk; onlar fenlerin dilleri ile güneş gibi Hâlık'ımızı bize tanıttırdılar. Aynen biz de

1 "Kıyametin oluş işi ise, başka değil, ancak göz açıp kapama yahut daha da kısa bir anda olup biter." (Nahl Sûresi, 16/77).

2 "Sizin hepinizi yaratmak da, ölümünüzün ardından (âhirette) hepinizi diriltmek de, (O'nun için) ancak bir kişiyi yaratmak ve diriltmek gibidir." (Lokman Sûresi, 31/28).

3 "İşte bak, Allah'ın rahmetinin eserlerine, ölmüş toprağa nasıl hayat veriyor! İşte bunları yapan kim ise, ölüleri de O diriltecektir. O, her şeye hakkıyla kadirdir." (Rûm Sûresi, 30/50).

Arz: Yeryüzü.

Hâlık: Yaradan, Hz. Allah.

Hülâsa: Öz, özet.

Kanaat-ı imaniye: Bir şeye inan-

mak için elde edilen bilgileri yerli görme.

Mektep fûnunu: Okul dersleri.

Rûkûn: Esas, asıl.

Sâbık: Geçen, önceki.

Sâbıkan: Daha önce.

Semâvât: Gökyüzü.

Şâkirt: Öğrenci, talebe.

âhiretimizi başta o bildiğimiz **Rabbimiz**'den, sonra **Peygamberimiz**'den, sonra **Kur'ân**'ımızdan, sonra sair **peygamberler** ve **mukaddes kitaplardan**, sonra **melâikelerden**, sonra **kâinattan** soracağız.

İşte birinci mertebede âhireti **Allah**'tan soruyoruz. O da bütün gönderdiği elçileriyle ve fermanlarıyla ve bütün isimleriyle ve sıfatlarıyla *“Evet âhiret vardır ve sizi oraya sevk ediyorum.”* ferman ediyor. Onuncu Söz, on iki parlak ve kat'î hakikatler ile bir kısım isimlerin âhirete dair cevaplarını isbat ve izah etmiş. Burada, o izaha iktifâen gayet kısa bir işaret ederiz:

Evet, madem hiçbir saltanat yoktur ki o saltanata itaat edenlere mükâfatı ve isyan edenlere mücâzâtı bulunmasın. Elbette rubûbiyet-i mutlaka mertebesinde bir saltanat-ı sermediyenin, o saltanata iman ile intisap ve taat ile fermanlarına teslim olanlara mükâfatı.. ve o izzetli saltanatı küfür ve isyanla inkâr edenlere de mücâzâtı; o rahmet ve cemâle, o izzet ve celâle lâıyk bir tarzda olacak diye **Rabbü'l-âlemîn** ve **Sultan, Deyyân** isimleri cevap veriyorlar.

Hem madem güneş gibi, gündüz gibi zemin yüzünde bir umumî rahmet ve ihatalı bir şefkat ve kerem gözümüzle görüyoruz.

Meselâ o rahmet, her baharda umum ağaçları ve meyveli nebâtları cennet hurileri gibi giydirip, süslendirip, ellerine her çeşit meyveleri verip, bizlere uzatıp “Haydi, alınız, yiyiniz!” dediği gibi.. bir zehirli sineğin eliyle bizlere şifalı, tatlı balı yedirdiği ve elsiz bir böceğin eliyle en yumuşak ipeği bizlere giydirdiği gibi.. bir avuç kadar küçücük çekirdeklerde, tohumcuklarda binler batman taamları bizim için saklayan ve ihtiyat zahîresi olarak o küçücük depolarda yerleştiren bir rahmet, bir şefkat, elbette hiç şüphe olamaz ki bu derece nâzeninâne beslediği bu sevimli ve minnettarları ve perestîşkârları olan mümin insanları idam etmez. Belki onları daha parlak rahmetlere mazhar etmek

Batman: Altı okka, yaklaşık 8 kg.lık eski bir ağırlık ölçü birimi.

Celâl: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini, yüceliğini, kahrını ve bütün eşyadaki umumi tecellilerini ifade eden bir sıfatı.

Cemâl: Cenâb-ı Hakk'ın güzelliğini, bütün güzelliklerin yaratıcısı olduğunu ve bütün eşyadaki hususi tecellilerini ifade eden sıfatı.

Deyyân: Varlığın hukukunu ve hesabını hakkıyla bilen, veren ve görececek olan Hz. Allah.

İhâta: İçine alma, kapsama, kuşatma.

İhtiyat zahîresi: Vakti gelince kullanılmak için saklanan yiyecek.

İktifâen: Yetinerek.

İntisab: Bağlanma, bağlılık.

İzzet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün yüceliklerin, şereflerin mutlak sahibi ve yaratıcısı olduğunu ifade eden sıfatı.

Mazhar etmek: Nail etmek, şereflelendirmek.

Melâike: Melekler.

Mücâzât: Karşılık verme, cezalandırma.

Nâzeninâne: Nazıkçe, hoş bir tarzda.

Perestîşkâr: Kulluk, kölelik tavrı sergileyen.

Rabbü'l-âlemîn: Bütün âlemlerin gözetip idâre eden, her varlığı

besleyip terbiye eden Hz. Allah.

Rubûbiyet-i mutlaka: Cenâb-ı Hakk'ın herkesi ve her şeyi kuşatan mutlak, sınırsız terbiye ve idâresi.

Saltanat-ı sermediye: Cenâb-ı Hakk'ın ebedi saltanatı, hâkimiyeti.

Sultan: Varlığın idaresi, hâkimiyeti ve tasarrufu emrinde olan Hz. Allah.

Taam: Yemek.

Taat: İtaat, kulluk.

için hayat-ı dünyeviye vazifesinden terhis eder diye **Rahîm** ve **Kerîm** isimleri suâlimize cevap veriyorlar, ¹ الْحَيَّةُ حَقٌّ diyorlar.

Hem madem biz gözümüzle görüyoruz ki umum mahlûklarda ve zemin yüzünde öyle bir hikmet eli işliyor ve öyle bir adalet ölçüleriyle işler dönüyor ki akl-ı beşer onun fevkinde düşünemiyor.

Meselâ insanın bin cihâzâtına takılan hikmetlerinden yalnız bir küçük çekirdek kadar kuvve-i hâfızasında bütün tarihçe-i hayatını ve ona temas eden hadsiz hâdisâtı o kuvvecikte yazıp, onu bir kütüphâne hükmüne getirip.. ve insanın haşırde muhakemesi için neşrolacak olan defter-i a'mâlinin bir küçük senedi olarak her vakit hatırlatmak sırrı ile her insanın eline vererek dimağının cebine koyan bir ezeli hikmet.. ve bütün masnûâtta gayet hassas mizanlar ile âzâlarını yerleştiren; mikroptan gergedana, sinekten simurga kuşuna, bir çiçekli nebâttan milyarlar, trilyonlarla çiçekler açan bahar çiçeğine kadar; isrâfsız ölçülerle bir tenâsüb, bir muvâzene, bir intizam ve bir cemâl içinde masnûâtı bir hüsn-ü sanat yapan.. ve her zîhayatın hukuk-u hayatını kemâl-i mizanla veren; iyiliklere güzel neticeler ve fenalıklara fena neticeler verdiren.. ve Âdem (*aleyhisselâm*) zamanından beri tâgî ve zâlim kavimlere vurduğu tokatlarla kendini pek kuvvetli ihsas ettiren bir adalet-i sermediye,² elbette ve hiç şüphe getirmez ki –güneş gündüzsüz olmadığı gibi– o hikmet-i ezeliye, o adalet-i sermediye âhiretsiz olmazlar.. ve ölümde en zâlimlerin ve en mazlumların bir tarzda gitmelerindeki âkıbetsiz bir dehşetli haksızlığa, adaletsizliğe ve hikmetsizliğe hiçbir vecihle müsaade etmezler diye **Hakîm** ve **Hakem** ve **Adl** ve **Âdil** isimleri bizim suâlimize kat'î cevap veriyorlar.

¹ “Cennet haktır.” Bkz.: Buhârî, *Teheccüd* 1, *Enbiyâ* 47, *Deavât* 10; Müslim, *İman* 46, *Müşâfirîn* 199.

² Cenab-ı Hak'ın bazı kavimleri helâk ettiğine dair bkz.: A'râf Sûresi, 7/64, 72, 78, 84, 91; Hûd Sûresi, 11/58, 66, 82, 83, 89, 94, 95...

Adâlet-i sermediye: Ebedî, ilâhî adâlet.

Âdil: Adalette hükmeden Hz. Allah.

Adl: Her şeyi yerli yerinde, doğru ve dengeli yapan Hz. Allah.

Âkıbet: Sonuç, netice.

Akl-ı beşer: İnsan aklı.

Cihâzât: Donanımlar, duyular, organlar.

Defter-i a'mâl: Amel defteri, insanın yaptığı bütün fiillerin kaydedildiği defter.

Ezeli: Başlangıcı, öncesi olmayan, zaman üstü.

Fevk: Üst.

Hâdisat: Hadiseler, olaylar.

Hakem: Her şeyi ölçülü, sağlam, kusursuz, muhkem ve intizamlı ve mükemmel yaratan Hz. Allah.

Hakîm: Her şeyi yerli yerince yapan, Hz. Allah.

Hikmet: İlâhî, doğru, yanılmayan bilgi.

Hukuk-u hayat: Hayatın devamı için gerekli her türlü şey.

Hüsn-ü sanat: Sanat, işleyiş güzelliği.

İhsas etmek: Hissettirmek, belirtmek.

Kemâl-i mizan: Mükemmel bir ölçü, denge.

Kerîm: Pek cömert, yarattıklarına daima bol bol veren Hz. Allah.

Kuvve-i hâfıza: Hâfıza kuvveti.

Masnûât: Her biri bir sanat eseri olan varlıklar. Allah'ın yarattığı her şey.

Muvâzene: Denge.

Neşrolmak: Gösterilmek.

Rahîm: Kullarına karşı sonsuz lütuf ve merhamet eden Hz. Allah.

Simurga kuşu: Ankâ kuşu, züm-rüd-ü ankâ.

Tâgî: Azgın, âsi, yoldan çıkmış.

Tarihçe-i hayat: Hayat tarihçesi, ömür.

Tenâsüb: Birbirine uyma, uygunluk.

Zîhayat: Canlı.

Hem madem bütün zîhayat mahlûkların elleri yetişmediği ve iktidarlari dairesinde olmayan bütün hâcâtlarını, bütün fitrî matlaplarını bir nevi dua bulunan istidad-ı fitrî ve ihtiyac-ı zarurî dilleriyle istedikleri vakitte, gayet rahîm ve işitici ve şefkatli bir dest-i gaybî tarafından verildiğinden.. ve ihtiyârî olan daavât-ı insaniyenin, hususan havasların ve nebîlerin dualarının on adetten altı-yedisi hilâf-ı âdet makbul olmasından¹ kat'î anlaşılıyor ki; her dertlinin âhını, her muhtacın duasını işiten ve dinleyen bir Semî ve Mucîb perde arkasında var, bakar ki; en küçük bir zîhayatın en küçük bir ihtiyacını görür ve en gizli bir âhını işitir, şefkat eder, fiilen cevap verir, memnun eder.

Elbette ve her hâlde hiçbir şüphe ihtimali kalmaz ki; mahlûkların en ehemmiyetlisi olan nev-i insanın en ehemmiyetli ve umumî ve umum kâinatı ve umum esmâ ve sıfât-ı ilâhiyeyi alâkadar eden bekâ-yı uhrevîyeye ait dualarını içine alan.. ve nev-i insanın güneşleri ve yıldızları ve kumandanları olan bütün peygamberleri arkasına alıp onlara, duasına “âmin, âmin!” de-dirtten.. ve ümmetinden her gün, her ferd-i mütedeyyin hiç olmazsa kaç de-fa O’na salavât getirmekle O’nun duasına “âmin, âmin!” diyen ve belki bütün mahlûkât o duasına iştirak ederek “Evet ya Rabbenâ! İsteddiğini ver, biz de O’nun istediğini istiyoruz!” diyorlar. Bütün bu reddedilmez şerâit altında bekâ-yı uhrevî ve saadet-i ebediye için Muhammed (aleyhissalâtü vesselâm)’ın haş-rin hadsiz esbab-ı mucibesinden yalnız tek duası cennetin vücûduna ve ba-harın îcadı kadar kudretine kolay olan âhiretin îcadına kâfi bir sebeptir diye **Mucîb** ve **Semî** ve **Rahîm** isimleri bizim suâlimize cevap veriyorlar.

¹ Meselâ Efendimiz (s.a.s.), Cenâb-ı Hak’tan üç şey istediğini; bunların ikisinin kabul olunup birinin kabul olunmadığını ifade buyurmaktadır. Bkz.: Müslim, *Fiten* 19-20; Tirmizî, *Fiten* 14; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 3/146. Ayrıca bazı âyetlerde başka peygamberlerin de kabul olunan ve olunmayan dualarından bahsedilmektedir. Bkz.: Bakara Sûresi, 2/37, 124; Tevbe Sûresi, 9/113-114; İbrahim Sûresi, 14/35-41; Enbiya Sûresi, 21/83-90.

Bekâ-yı uhrevîye: Âhirette hayatın sürmesi, devam etmesi.

Daavât-ı insaniye: İnsanların yaptıkları dualar.

Dest-i gaybî: Görünmeyen el.

Esbab-ı mucibe: Bir şeyin olması-nı gerektiren sebepler, gerekçeler.

Esmâ ve sıfât-ı ilâhiye: Cenâb-ı Hak’ın isim ve sıfatları.

Ferd-i mütedeyyin: Dindar kimse.

Fitri: Tabii, doğal.

Hâcât: İhtiyaçlar.

Haşr: Öldükten sonra dirilme.

Havas: İleri gelenler, seçkinler.

Hilâf-ı âdet: Normal olmayan, alışılmamış.

İhtiyârî: İrâdi, iradeyle isteyerek yapılan.

İstidad-ı fitrî: Tabii yetenek, kabiliyet.

Matlab: İstek, talep.

Mucib: Dualara en güzel karşılığıyla cevap veren Hz. Allah.

Nebî: Peygamber.

Nev-i insan: İnsanlık, insanlar.

Rahîm: Kullarına karşı sonsuz lütuf ve merhamet eden Hz. Allah.

Saadet-i ebediye: Ebedi, sonsuz mutluluk, cennet hayatı.

Semî: Her şeyi işiten Hz. Allah.

Şerâit: Şartlar.

Yâ Rabbenâ: “Ey Rabbimiz!”

Hem madem gündüz, bedâhetle güneşi gösterdiği gibi; zemin yüzünde, mevsimlerin tebeddülünde küllî ölmek ve dirilmekte perde arkasında bir mu-tasarıf, gayet intizamla koca küre-i arzı bir bahçe, belki bir ağaç kolaylığın-da ve intizamında.. ve azametli baharı bir çiçek sühûletinde ve mizanlı zine-tinde.. ve zemin sahifesinde üç yüz bin haşır ve neşrin numûne ve misalleri-ni gösteren üç yüz bin kitap hükmündeki nebâtât ve hayvanât tâifelerini (on-da) yazar, beraber ve birbiri içinde şaşırmayarak, karışık iken karıştırmayarak; birbirine benzemekle beraber iltibassız, sehivsiz, hatasız, mükemmel, mun-tazam, mânidâr yazan bir kalem-i kudret, bu azameti içinde hadsiz bir rah-met, nihâyetsiz bir hikmet ile işlediği gibi; koca kâinatı, bir hânesi misillü in-sana musahhar¹ ve müzeyyen ve tefriş etmek.. ve o insanı halife-i zemin ede-rek² ve dağ ve gök ve yer tahammülünden çekindikleri emanet-i kübrâyı ona vermesi..³ ve sair zîhayatlara bir derece zâbitlik mertebesiyle mükerrerrem etme-si.. ve hitâbât-ı sübhâniyesine ve sohbetine müşerref eylemesi⁴ ile fevkalâde bir makam verdiği.. ve bütün semâvî fermanlarda ona saadet-i ebediyeyi ve bekâ-yı uhreviyeyi kat'î vaad ve ahdettiği hâlde⁵; elbette ve hiçbir şüphe olmaz ki bahar kadar kudretine kolay gelen dâr-ı saadeti, o mükerrerrem ve müşerref insanlar için açacak ve yapacak ve haşır ve kıyameti getirecek diye **Muhyî** ve **Mümît** ve **Hayy** ve **Kayyûm** ve **Kadîr** ve **Alîm** isimleri, Hâlık'ımızdan sorma-mıza cevap veriyorlar.

1 Bkz.: Nahl Sûresi, 16/14; Hac Sûresi, 22/65; Lokman Sûresi, 31/20; Câsiye Sûresi, 45/12.

2 Bkz.: Bakara Sûresi, 2/30.

3 Bkz.: Ahzâb Sûresi, 33/72.

4 Bkz.: Rahman Sûresi, 55/1-3.

5 Bkz.: Bakara Sûresi, 2/25; Nisâ Sûresi, 4/122; Mâide Sûresi, 5/9; Meryem Sûresi, 19/60-61; Lokman Sûresi, 31/8-9.

Ahdetmek: Söz vermek.

Alîm: Her şeyi bilen Hz.Allah

Azamet: Büyüklük.

Bedahet: Açık-seçiklik, netlik.

Dâr-ı saadet: Mutluluk yurdu, cennet hayatı.

Emânet-i kübrâ: Pek büyük emanet, sorumluluk, halifelik vazifesi.

Hâlık: Yaradan, Hz. Allah.

Halife-i zemin: Yeryüzü halifesi.

Hayy ve Kayyûm: Her zaman var ve diri olup varlıkların da hayyatı ve devamı kendi idaresinde olan Hz. Allah.

Hitâbât-ı sübhâniye: Cenâb-ı

Hakk'ın hitapları.

İltibas: Karıştırma, karışıklık.

Kadîr: Her şeye gücü yeten, Kudreti Sonsuz, Hz. Allah.

Külli: Bütünüyle, tamamen.

Küre-i arz: Yerküre, dünya.

Misillü: Gibi.

Muhyî: Hayat veren, hayatın sahibi Hz. Allah.

Musahhar: Emre âmâde, hizmete hazır.

Mutasarrıf: İşleri yürüten, yöneten.

Mükerrerrem etmek: Asâlet vermek, yüceltmek, saygın kılmak.

Mümît: Ölümü yaratan, verdiği

canı alan Hz. Allah.

Müşerref eylemek: Şerefleendir-mek, şerefli kılmak.

Müzeyyen: Ziyetli, süslü.

Nebâtât ve hayvanât: Bitkiler ve hayvanlar.

Sâbık: Geçen, önceki.

Sehiv: Yanılgı, kusur.

Sühûlet: Kolaylık.

Tahammül: Yüklenme.

Tebeddül: Değişim.

Tefriş etmek: Döşemek.

Zâbit: Subay, komutan.

Evet, her baharda bütün ağaçları ve otların köklerini aynen ihya.. ve ne-bâtî ve hayvanî üç yüz bin nevi haşrin ve neşrin numûnelerini îcad eden bir kudret, Muhammed ve Musa (*aleyhümessalâtü vesselâm*)'ların her birinin ümmeti-nin geçirdiği bin senelik zaman, karşı karşıya hayalen getirilip bakılsa haşrin ve neşrin bin misalini ve bin delilini iki bin baharda^(Hâşiye) gösterdiği görülecek. Ve böyle bir kudretten haşr-i cismânîyi uzak görmek, bin derece körlük ve akılsızlıktır.

Hem madem nev-i beşerin en meşhurları olan yüz yirmi dört bin **peygamberler**,¹ ittifak ile saadet-i ebediye ve bekâ-yı uhrevîyi Cenâb-ı Hakk'ın binler vaad ve ahidlerine istinaden ilân edip mu'cizeleriyle doğru olduklarını isbat ettikleri gibi hadsiz **ehl-i velâyet**, keşf ile ve zevk ile aynı hakikate imza basıyorlar. Elbette o hakikat güneş gibi zâhir olur, şüphe eden divâne olur...

Evet, bir fende ve bir sanatta mütehasıs bir-iki zâtın o fen ve o sanata ait hükümleri ve fikirleri, onda ihtisası olmayan bin adamın –hatta başka fenlerde âlim ve ehl-i ihtisas da olsalar– muhalif fikirlerini hükümden ıskat ettikleri gibi; bir meselede, meselâ Ramazan hilâlini, yevm-i şekte isbat etmek ve “süt konservelerine benzeyen ceviz-i hindî bahçesi rû-yi zeminde var” diye dava etmekte iki isbat edici, bin inkâr edici ve nefyedicilere galebe edip davayı kazanıyorlar. Çünkü isbat eden yalnız bir ceviz-i hindîyi veyahut yerini gösterse kolayca davayı kazanır. Onu nefy ve inkâr eden bütün rû-yi zemini aramak, taramakla hiçbir yerde bulunmadığını göstermekle davasını isbat edebildiği gibi; cenneti ve dâr-ı saadeti ihbar ve isbat eden, yalnız bir izini, sinemada gibi keşfen bir gölgesini, bir tereşşuhunu göstermekle davayı kazandığı hâlde; onu nefy ve inkâr eden, bütün kâinatı ve ezelden ebede kadar zamanları görmek ve göstermekle ancak inkârını ve nefyini isbat ile davayı kazanabilir. Ve

Hâşiye: Sâbık her bir bahar, kıyâmeti kopmuş, ölmüş ve karşısındaki bahar onun haşri hükümündedir.

¹ Bkz.: Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 5/265; İbni Hibbân, *Sahih* 2/77; Taberânî, *Mu'cemü'l-kebir* 8/217.

Ceviz-i hindî: Hindistan cevizi.

Ehl-i hakikat: Daima hak ve hakikat peşinde olanlar.

Ehl-i velâyet: Veliler, Allah dostları.

Galebe etmek: Yenmek, galip gelmek.

Haşr-i cismânî: Cismen, bedenlenir.

Iskat etmek: Düşürmek, hükümsüz kılmak.

İstinâden: Dayanarak.

Keşf: İlâhi ihsan ve ilham ile bazı sırları, hakikatleri keşfetme.

Mütehasıs - ihtisas: Uzman – uzmanlık.

Nefy - nefy: Bir şeyin olmadığını iddia etme, varlığını inkar etme.

Nefyedicî: Bir şeyin yokluğunu veya olmadığını iddia eden kimse.

Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Rû-yi zemin: Yeryüzü.

Tereşşuh: Sızıntı, belirti, işaret.

Yevm-i şek: Şaban ayının otu-

zuncu günü. Ramazan olup olmadığı hakkında şüphe edilen ancak hilâl görülmedikçe de oruca başlanmayan gün.

Zevk: Allah'la kalbi muamele, vefa çizgisinde cereyan ettiği sürece kalbin enginliklerinde duyulmaya başlayan, doğruyu eğriden ayırmada ilk adım sayılan, ilâhî tecellîlerin ilk esintileri olan mânevî zevkler, ihsanlar.

bu ehemmiyetli sırdandır ki “hususî bir yere bakmayan ve imanî hakikatler gibi umum kâinata bakan nefiyler, inkârlar (zâtında muhâl olmamak şartıyla) isbat edilmez.” diye ehl-i tahkik ittifak edip bir düstur-u esasî kabul etmişler.

İşte bu kat’î hakikate binâen binler feylesofların muhalif fikirleri, böyle imanî meselelerde birtek muhbir-i sâdika karşı hiçbir şüphe, hatta vesvese vermemek lâzım iken; yüz yirmi bin isbat edici ehl-i ihtisas ve muhbir-i sâdıkın ve hadsiz ve nihâyetsiz müsbî ve mütehasıs ehl-i hakikat ve ashab-ı tahkikin ittifak ettikleri erkân-ı imaniyede akli gözüne inmiş, kalbsiz, mâneviyât-tan uzaklaşmış, körleşmiş birkaç feylesofun inkârlarıyla şüpheyi düşmenin ne kadar ahmaklık ve divânelik olduğunu kıyas ediniz.

Hem madem gözümüzle –gündüz gibi– hem nefsimizde, hem etrafımızda bir *rahmet-i âmme* ve bir *hikmet-i şâmîle* ve bir *inâyet-i dâime* müşâhede ediyoruz.. ve dehşetli bir saltanat-ı rubûbiyet ve dikkatli bir adalet-i âliye ve izzetli icraât-ı celâliyenin âsârını ve cilvelerini görüyoruz. Hatta bir ağacın meyveleri ve çiçekleri sayısınca o ağaca hikmetler takan bir *hikmet*.. ve her bir insanın cihazâtı ve hissiyâtı ve kuvveleri adedince ihsanları, in’amları ona bağlamış bir *rahmet*.. ve Kavm-i Nûh ve Hûd ve Sâlih (*aleyhimüsselâm*) ve Kavm-i Âd ve Semûd ve Firavun gibi âsi milletlere tokat vuran¹ ve en küçük bir zîhayatın hakkını muhafaza eden izzetli ve inâyetli bir adalet.. ve

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ²

âyeti, azametli bir îcaz ile der:

- 1 Cenab-ı Hakk’ın bazı kavimleri helâk ettiğine dair bkz.: A’râf Sûresi, 7/64, 72, 78, 84, 91; Hûd Sûresi, 11/58, 66, 82, 83, 89, 94, 95; İbrahim Sûresi, 14/9...
- 2 “O’nun varlığının ve kudretinin delillerinden biri de: Göğün ve yerin, kendisinin buyruğu ile kâim olmaları, belirlenen yerde sapasağlam işlerinin başında bulunmalarıdır. Sonra sizi yattığınız yerden bir çağırdı mı, birden kabirlerinizden çıkıverirsiniz!” (Rûm Sûresi, 30/25).

Adâlet-i âliye: Yüce adâlet.

Âsâr: Eserler.

Azamet: Büyüklük.

Cilve: Tecelli, edâ, yansıma.

Düstur-u esasî: Temel düstur, prensip.

Ehl-i ihtisas: Mütehasıslar, uzmanlar.

Ehl-i tahkik / Ashab-ı tahkik:

Gerçeği araştırıp, delillere dayanarak bir sonuca ulaşan kimseler.

Erkân-ı imaniye: İmanın şartları, esasları.

Hikmet-i şâmîle: Bütün varlıkla-

rı içine alan ilâhî hikmet.

İcaz: Oldukça az sözle çok şeyler ifade etme.

İcraât-ı celâliye: Cenâb-ı Hakk’ın birliğini, yüceliğini ifade eden icraatları.

İn’âm: Nimet verme, nimet.

İnâyet: Yaratılıştaki her zaman mükemmel bir ihtimamla denge içerisinde sürüp giden düzen, intizam.

İnâyet-i dâime: Yaratılıştaki her zaman mükemmel bir ihtimamla denge içerisinde kesintisiz devam edip duran düzen, intizam.

İzzet: Yücelik, ululuk, üstünlük.

Kuvve: His, duyu.

Muhâl: İmkansız.

Muhbir-i sâdık: Doğru, yanıltmayan haberci.

Müsbî: İspatlayan, ispat eden.

Müşâhede etmek: Görmek, şahit olmak.

Rahmet-i âmme: Her varlığı kuşatan ilâhî rahmet.

Saltanat-ı rubûbiyet: Allah’ın kâinâtı kuşatan hâkimiyeti, yönetimi.

“Nasıl ki iki kışlada yatan ve duran mutî askerler, bir kumandanın çağırmasıyla silâh başına ve vazife başına boru sesiyle gelmeleri gibi; aynen öyle de bu iki kışlanın misalinde ve emre itaatinde koca semâvât ve küre-i arz, Sultan-ı Ezeli'nin askerlerine iki mutî kışla gibi; ne vakit Hazreti İsrâfil (*aleyhisselâm*)'ın borusuyla o kışlalarda ölüm ile yatanlar çağırılrsa derhâl ceset libaslarını giyip dışarı fırlamalarını isbat edip gösteren..¹ her baharda arz kışlası içindekiler, melek-i ra'dın borusuyla aynı vaziyeti göstermesiyle nihâyetsiz azameti anlaşılan bir saltanat-ı rubûbiyet, elbette ve elbette ve her hâlde ve hiç şüphe getirmez ki –Onuncu Söz'de isbatına binâen– o rahmet ve hikmet ve inâyet ve adalet ve saltanat-ı sermediyenin gayet kat'î istedikleri dâr-ı âhiret ve daire-i haşir ve neşrin açılmamasıyla o nihâyetsiz cemâl-i rahmet nihâyetsiz bir çirkin merhametsizliğe inkılâp etmesi.. ve o hadsiz kemâl-i hikmet, hadsiz kusurlu abesiyete ve faydasız israfâta dönmesi.. ve o gayet şirin inâyet, gayet acı ihânetlere değişmesi.. ve o gayet mizanlı ve hakkaniyetli adalet, gayet şiddetli zulümlere kalbolması.. ve o gayet derecede haşmetli ve kuvvetli saltanat-ı sermediyeye sukut etmesi ve haşrin gelmemesiyle bütün haşmeti kaybolması.. ve kemâlât-ı rubûbiyeti acz ve kusur ile lekedâr olması, hiçbir cihet-i imkânı yok, hiçbir akıl ihtimal vermez; yüz muhâl, içinde birden bulunur, daire-i imkân haricinde bâtil ve mümtenîdir.

Çünkü nâzenin ve nazdar beslediği ve akıl ve kalb gibi cihazâtla saadet-i ebediye ve âhirette bekâ-yı dâimîye iştîyak hissini verdiği hâlde; onu ebedî idam etmek, ne kadar gadirli bir merhametsizlik.. ve onun yalnız dimağına

¹ Sûr'un üfürüleceğine dair bkz.: En'âm Sûresi, 6/73; Kehf Sûresi, 18/99; Tâhâ Sûresi, 20/102... Ayrıca sûra üfleyenin İsrâfil (a.s.) olduğuna dair bkz.: Taberânî, *Mu'cemû'l-evsat* 9/114; İshâk İbni Râhûye, *Müsned* 1/85.

Abesiyet: Boş ve faydasızlık.

Bâtil: Yanlış, gerçek dışı.

Bekâ-yı dâimî: Sürekli, ebedî var olma.

Cemâl-i rahmet: Cenâb-ı Hakk'ın rahmetinin, merhametinin güzelliği.

Cihet-i imkân: Olabilirlik yönü, olma ihtimali.

Dâire-i haşir ve neşr: Öldükten sonra tekrar dirilip toplanma yeri.

Dâire-i imkân: Yaratıklar, varlıklar âlemi, olabilirlikler alanı.

Dâr-ı âhiret: Âhiret yurdu.

Gadir: Zulüm, haksızlık.

Hakim: Her şeyi yerli yerince yapan, Hz. Allah.

Haşmet: Yücelik, ihtişam.

İhânet: Hor, hakir görme, hafiye alma.

İnkılâb etmek: Dönüşmek, değişmek.

İsrâfât: İsraflar.

Kalbolmak: Çevrilmek, dönmek.

Kemâlât-ı rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın engin terbiye ve idaresinin mükemmel özellikleri.

Kemâl-i hikmet: Mükemmel bir hikmet.. her şeyin kusursuz bir şekilde yerli yerince olması.

Libas: Elbise, kıyafet.

Melek-i ra'd: Gök gürültüsü ile vazifeli melek.

Muhâl: İmkansız.

Mutî: İtaat eden, söz dinleyen.

Mümtenî: İmkansız.

Nâzenin: İnce, hassas.

Nazdâr: Nazlı.

Rahmân: Merhamet ve ihsanı engin, Hz. Allah.

Saadet-i ebediye: Ebedi, sonsuz mutluluk, cennet hayatı.

Saltanat-ı sermediyeye: Cenâb-ı Hakk'ın ebedi saltanatı, hâkimiyeti.

Sukut etmek: Ortadan kalkmak, düşmek.

Sultan-ı Ezeli: Başı ve sonu olmayan, zaman açısından başlangıcı olmayan sultan, Hz. Allah.

yüzer hikmetler ve faydalar taktığı hâlde; onu dirilmemek üzere bütün cihazâtını ve binler faydaları bulunan istidâdâtını âkibetsiz bir ölümle faydasız, neticesiz, hikmetsiz bütün bütün israf etmek ne derece hilâf-ı hikmet.. ve binler vaîd ve ahidlerini yerine getirmemek ile –hâşâ– accini ve cehlini göstermek, ne kadar o haşmet-i saltanat ve o kemâl-i rubûbiyete zıttır, her zîşuur anlar.” Bunlara kıyasen, inâyet ve adaleti tatbik eyle...

İşte Hâlik’ımızdan sorduğumuz âhirete dair suâlimize **Rahmân** ve **Hakîm** ve **Adl** ve **Kerîm** ve **Hâkim** isimleri mezkûr hakikatle cevap veriyorlar, şeksiz şüphesiz, güneş gibi âhireti isbat ediyorlar.

Hem madem biz gözümüzle görüyoruz, öyle ihatalı ve azametli bir *hafiziyet* hükmeder ki; zîhayat, her şeyin ve her hâdisenin çok suretlerini ve gördüğü fitrî vazifesinin defterini.. ve esmâ-yı ilâhiyeye karşı lisan-ı hâl ile tesbihatına dair sahife-i a'mâlîni.. misâlî levhalarda ve çekirdeklerinde ve tohumcuklarında.. ve levh-i mahfûzun numûnecikleri olan kuva-yı hâfızalarında.. ve bilhasa insanın dimağındaki pek büyük ve pek küçük kütüphânesi olan kuvve-i hâfızasında ve sair maddî ve mânevî in'ikas aynalarında kaydeder, yazdırır, zaptederek muhafaza altına alır. Sonra mevsimi geldikçe bütün o mânevî yazıları maddî bir tarzda da gözümüze gösterip milyonlarla misaller ve deliller ve numûneler kuvvetiyle ¹ وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ âyetindeki en acîb bir hakikat-i haşriyeyi, kudretin bir çiçeği olan her bahar, kendi çiçek-i ekberinde milyarlar dil ile kâinata ilân eder. Ve başta nev-i insan olarak bütün zîhayatlar ve bütün

¹ “Hesap defterleri açıldığı zaman...” (Tekvir Sûresi, 81/10).

Acîb: Hârika, hayranlık veren.
Âdil: Âdaletle hükmeden Hz. Allah.
Ahit: Yemin, söz.
Âkîbet: Sonuç, netice.
Çiçek-i ekber: Pek büyük çiçek.
Esmâ-yı ilâhiye: Allah'ın güzel isimleri.
Hafiziyet: Cenâb-ı Hakk'ın, yaş kuru, küçük büyük, değerli değersiz her şeyi hayatının devamı ve muhasebesi için mükemmel bir intizamla koruyup muhafaza etmesi.
Hakikat-i haşriye: Haşre ait gerçek, haşir gerçeği.
Hâkim: Her şeye hükmeden, hükümün yegâne sahibi Hz. Allah.
Haşmet-i saltanat: Saltanatın ihtişamı, göz kamaştıncılığı.
Hilâf-ı hikmet: Hikmete, eşyanın

tabiatına aykırı.
İhatalı: Şümulü, kapsamlı.
İn'ikas: Yansıma, aksetme.
İnâyet: Yaratılıştaki her zaman mükemmel bir ihtimamla denge içerisinde sürüp giden düzen, intizam.
İstidâdât: İstidatlar, kabiliyetler.
Kemâl-i rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın engin terbiye ve idaresinin mükemmelliği, kususuzluğu.
Kerîm: Pek cömert, yarattıklarına daima bol bol veren Hz. Allah.
Kuva-yı hâfıza: Hâfıza melekeleri.
Levh-i Mahfuz: Olmuş ve olacak her şeyin yazıldığı asıl kütük.. Allah'ın (c.c.) takdir buyurduğu hükümlerin bulunduğu asıl levha. (K.K: Burûc Sûresi 85/22).
Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.

Mezkûr: Geçen, zikredilen.
Misâli: Maddi âlem ile gayb âlemi arasında yer alan misâl âlemine ait.
Nev-i insan: İnsanlık, insanlar.
Sahife-i a'mâl: Her varlığın bütün fiillerinin, durumlarının, suretlerinin, seslerinin kaydedildiği sayfalar.
Şek: Şüphe, kuşku.
Tesbihat: Tesbih etmeler, Allah'ı anmalar.
Vaid: İyiliğe sevk veya kötülükten sakındırmak için ileride gelebilecek olumsuz sonuçları hatırlatarak uyarma.
Zîhayat: Canlı.
Zîşuur: Akıl, şuur sahibi.

eşya, fenâya düşmek ve ademe sukut etmek ve hiçlikte mahvolmak ve başta nev-i beşer olarak zîhayatlar, idam edilmek için yaratılmamışlar. Belki bekâya terakkî ile ve devamla tasaffî ile ve sermedî vazifeye istidadıyla girmek için hal-kolunduklarını gayet kuvvetli isbat eder.

Evet, her baharda müşâhede ediyoruz ki; güz mevsimi kıyametinde vefat eden hadsiz nebâtât, bahar haşrinde her bir ağaç, her bir kök, her bir çekirdek, her bir tohum وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ âyetini okuyup bir manasını, bir ferdi-ni kendi diliyle, geçmiş senelerde gördüğü vazifenin misalleriyle tefsir ederek o azametli hafızıyete şehâdet eder.¹ هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ âyetindeki dört muazzam hakikatleri her şeyde gösterip hafızıyeti âzamî derecede ve haş-ri bahar kolaylığında ve kat'iyetinde bizlere ders verir.

Evet bu dört ismin cilveleri, en cüz'iden en küllîye kadar cereyan ederler. Meselâ, nasıl ki bu ağacın menşei olan bir çekirdek, الْأَوَّلُ ismine mazhariyet-le o ağacın gayet mükemmel programını ve îcadının noksansız cihazâtını ve teşekkülünün bütün şerâitini câmî bir kutucuktur ki hafızıyetin azametini isbat eder.

وَالْآخِرُ ismine mazhar olan meyvesi ise, çekirdekleriyle o ağacın işlediği bütün fitrî vazifelerinin fihristesini ve amellerinin listesini ve hayat-ı sâniyesi-nin düsturlarını ihtiva eden bir sandukçadır ki âzamî derecede hafızıyete şehâdet eder.

وَالظَّاهِرُ ismine mazhar olan o ağacın suret-i cismâniyesi ise öyle tenâsüblü ve sanatlı ve süslü bir hulle, bir libas ve ayrı ayrı nakışlar ve zînetler ve yaldız-lı nişanlar ile tezyin edilmiş, güya yetmiş renkli bir huri elbisesidir ki hafızıyet içinde azamet-i kudret ve kemâl-i hikmet ve cemâl-i rahmeti gözlere gösterir.

¹ “Evvel O'dur, Âhir O. Zâhir O'dur, Bâtın O...” (Hadîd Sûresi, 57/3).

Adem: Yokluk.

Azamet-i kudret: Allah'ın kudre-tinin büyüklüğü.

Bekâ: Kalıcı olma, devamlılık.

Câmî: Şümullü, kapsamlı.

Cemâl-i rahmet: Cenâb-ı Hakk'ın rahmetinin, merhametinin güzelliği.

Cüz'î – küllî: Küçük – büyük.

Fenâ: Bitiş, tükeniş.

Fitri: Tabîi, doğal.

Hayat-ı sâniye: İkinci hayat.

Hulle: Elbise, giysi.

Îcad: Varlık, vücut.

Kemâl-i hikmet: Mükemmel bir hikmet.. kusursuz bir şekilde, yer-li yerince oluş.

Libas: Elbise, kıyafet.

Mazhar olmak: Erişmek, nâil ol-mak, şereflenmek.

Mazhariyet: Erişme, nâil olma, şereflenme.

Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Sukut etmek: Ortadan kalkmak, düşmek.

Sûret-i cismaniye: Beden, cisim şekli, görünüşü.

Şerâit: Şartlar.

Tasaffî: Saf, duru hale gelme, arınıp temizlenme.

Tefsir etmek: Açıklamak.

Tenâsüb: Birbirine uyma, uygun-luk.

Terakkî: Yükselme, mertebe kat etme.

Teşekkül: Şekillenme, oluşma.

Tezyin etmek: Bezemek, süsle-mek.

وَالْبَاطِنُ ismine ayna olan o ağacın içindeki makinesi ise öyle muntazam ve mükemmel ve mu'cizâtı bir fabrika, bir tezgâh, bir kimyahâne ve hiçbir dalı ve meyveyi ve yaprağı gıdasız bırakmayan mizanlı bir kazan-ı erzaktır ki hafziyet içinde kemâl-i kudret ve adalet ve cemâl-i rahmet ve hikmeti güneş gibi isbat eder.

Aynen öyle de küre-i arz, senevî mevsimler cihetinde bir ağaçtır. İsm-i Evvel cilvesiyle güz mevsiminde hafziyete emanet edilen bütün tohumlar ve çekirdekler, bahar çarşafını giyen zemin yüzünün milyarlar dal, budak, meyve veren ve çiçek açan ağacının teşkilâtına dair ilâhî emirlerin mecmuacıkları ve kaderden gelen düsturların listeleri ve geçen yazın işlediği vazifelerin küçücük sahife-i amelleri ve defter-i hidemâtıdır ki; bilbedâhe bir Hafız-i Zülcelâlî ve'l-ikram'ın hadsiz kudret, adalet, hikmet, rahmet ile iş gördüğünü gösteriyor.

Ve senevî zemin ağacının âhiri ise ikinci güzde o ağacın gördüğü bütün vazifelerini ve esmâ-yı ilâhiyeye karşı ettiği bütün fitrî tesbihatlarını ve gelecek bahar haşrinde neşrolabilen bütün sahâif-i a'mâllerini, zerrecik ve küçücük kutucukların içine koyup, Hafız-i Zülcelâl'in dest-i hikmetine teslim eder. هُوَ الْآخِرُ ismini hadsiz dillerle kâinat yüzünde okur.

Ve şu ağacın zâhiri ise haşrin üç yüz bin misallerini ve emârelerini gösteren üç yüz bin küllî ve çeşit çeşit çiçekler açıp hadsiz rahmâniyet ve rezzâkiyet ve rahîmiyet ve kerîmiyet sofralarını sererek zîhayatlara ziyafetler vermekle هُوَ الظَّاهِرُ ismini meyveleri, çiçekleri, taamları sayısınca lisanlarıyla zikredip medh ü senâ eder, gündüz gibi إِذَا الصُّحُفُ بُشِّرَتْ hakikatini gösterir.

Âhir: Son, en son.

Bilbedâhe: Açık, besbelli.

Defter-i hidemât: Yapılan ve yapılacak işlerin, hizmetlerin kaydedildiği defter.

Dest-i hikmet: Hikmet eli. Cenâb-ı Hakk'ın her işinde hikmetli icraatı.

Esmâ-yı ilâhiye: Allah'ın güzel isimleri.

Hafız-i Zülcelâlî ve'l-ikrâm: Yaş kuru, küçük büyük, değerli değersiz her varlığı hayatının devamı ve muhasebesi için mükemmel bir intizamla koruyup muhafaza eden, kerem sahibi Ulu Allah.

Kemâl-i kudret ve adâlet: Cenâb-ı Hakk'ın mükemmel, den-

geli, ölçülü kudret ve adâleti.

Kerîmiyet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlıkları ihsan, lütf ve keremiyle gözetiyor olması.

Küre-i arz: Yeryüzü, dünya.

Medh ü senâ etmek: Övmek, güzel yönlerini anlatarak yüceltme.

Mu'cizât: Mu'cizeler.

Rahîmiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her bir varlığa kendi hususiyetlerine göre ayrı ayrı merhamet ediyor olması.

Rahmâniyet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlıkları kuşatan engin merhamet sahibi olması.

Rezzâkiyet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlıkların muhtaç oldukları

rızıkları her zaman ve her yerde ihsan ediyor olması.

Sahâif-i a'mal: Her varlığın bütün fiillerinin, durumlarının, suretlerinin, seslerinin kaydedildiği sayfalar, defterler.

Sahife-i amel: Her varlığın bütün fiillerinin, durumlarının, suretlerinin, seslerinin kaydedildiği sayfa, defter.

Senevî: Yıllık, senelik.

Taam: Yiyecek, yemek.

Zâhir: Dış, görünen.

Zîhayat: Canlı.

Bu haşmetli ağacın bâtını ise hadsiz ve hesaba gelmez muntazam makineleri ve mizanlı fabrikaları kemâl-i dikkat ve intizamla işlettiren öyle bir kazan ve tezgâhtır ki bir dirhemden bin batman taamları pişirir, açlara yetiştirir. Ve öyle bir mizan ve dikkatle işler ki zerre kadar tesadüfün karışmasına bir yer bırakmıyor. هُوَ الْبَاطِنُ ismini zeminin iç yüzüyle, yüz bin dil ile tesbih eden bazı melâike gibi yüz bin tarzlarda ilân edip isbat eder.¹

Hem arz, senevî hayatı haysiyetiyle bir ağaç olduğu ve o dört isim içinde hafiziyeti ve onunla haşır kapısına bir anahtar yaptığı gibi.. aynen öyle de dehrî ve dünya hayatı cihetiyle yine meyveleri âhiret pazarına gönderilen bir muntazam ağaçtır. Ve o dört isme öyle bir mazhar, bir ayna ve âhirete giden bir yol açar ki genişliğini ihataya ve tabire aklımız kâfi gelmiyor. Yalnız bu kadar deriz:

Nasıl ki bir saatin saniyeleri ve dakikaları ve saatleri ve günleri sayan haftalık saatin milleri birbirine benzer, birbirini isbat eder. Saniyelerin hareketini gören, sair çarkların hareketlerini tasdik etmeye mecbur olur. Aynen öyle de semâvât ve arzın Hâlık-ı Zülcelâl'inin bir saat-ı ekberi olan bu dünyanın saniyelerini sayan günler ve dakikalarını hesap eden seneler ve saatlerini gösteren asırlar ve günlerini bildiren devirler birbirine benzer, birbirini isbat eder. Ve bu gecenin sabahı ve bu kışın baharı kat'iyetinde fânî dünyanın karanlıklı kışının bâkî bir baharı ve sermedî bir sabahı geleceğini hadsiz emârelerle haber verir diye, Hafız ismi ile هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ isimleri; bizim, Hâlık'ımızdan sorduğumuz haşır meselesine mezkûr hakikatle cevap veriyorlar.

Hem madem gözümüzle görüyoruz ve aklımızla anlıyoruz ki:

- İnsan, şu kâinat ağacının en son ve en cemiyetli meyvesi..
- ve hakikat-i Muhammediye (aleyhüssalâtü vesselâm) cihetiyle çekirdek-i aslîsi..

¹ Bkz.: Taberî, Câmi'u'l-beyan 15/156; Ebu's-Şeyh, Azame 2/547, 740, 742, 747, 3/868; İbni Kesîr, Tefsîru'l-Kur'ân 3/62.

Bâtın: İç, bir şeyin iç yüzü.

Batman: Altı okka. Yaklaşık 8 kg.lık eski bir ağırlık ölçü birimi.

Cemiyetli: Kapsamlı, şümullü.

Çekirdek-i aslî: Asıl, temel çekirdek.

Dehrî: Zamana ait, zamanla ilgili.

Dirhem: 3.25 gr.lık eski bir ağırlık ölçü birimi.

Hafız: Yaş kuru, küçük büyük,

değerli değersiz her varlığı, hayatının devamı ve muhasebesi için mükemmel bir intizamla koruyup muhafaza eden Hz. Allah.

Hakikat-i Muhammediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) hakikati.. ibadetteki derinliği, ruhî yapısı, ahlâkı, karakteri gibi O'nu (s.a.s.) ifade eden özelliklerin bütünü.

Hâlık: Yaradan, Hz. Allah.

Hâlık-ı Zülcelâl: Ulu, Yüce Yaratan.

Haşmet: Büyüklük, ihtişam.

Kemâl-i dikkat ve intizam: Mükemmel, kusursuz bir dikkat ve düzen.

Melâike: Melekler.

Saat-ı ekber: Pek büyük bir saat.

Sermedi: Ebedî, sürekli.

- Ve kâinat kur'ânının âyet-i kübrâsı..
- ve ism-i âzamı taşıyan âyetü'l-kürsîsî..
- ve kâinat sarayının en mükerrer misafiri..¹
- ve o saraydaki sair sekenelerde tasarrufa me'zun en faal memuru..²
- ve kâinat şehrinin, zemin mahallesinin bahçesinde ve tarlasında vâridat ve sarfiyatına ve zer' ve ekilmesine nezarete memur..
- ve yüzer fenler ve binler sanatlarla techiz edilmiş en gürültülü ve mes'u-liyetli nâzırı..
- ve kâinat ülkesinin arz memleketinde Padişah-ı Ezel ve Ebed'in gayet dikkat altında bir müfettişi, bir nevi halife-i arzı..³
- ve cüz'î ve küllî harekâtı kaydedilen bir mutasarrıfı..⁴
- ve semâ ve arz ve cibalin kaldırmısından çekindikleri emanet-i kübrâyı omuzuna alan..⁵
- ve önüne iki acîb yol açılan, bir yolda zîhayatın en bedbahtı ve diğerinde en bahtıyarı..⁶
- çok geniş bir ubûdiyetle mükellef bir abd-i küllî..
- ve kâinat Sultanı'nın ism-i âzamına mazhar ve bütün esmâsına en câmi bir aynası..
- ve hitâbât-ı sübhâniyesine ve konuşmalarına en anlayışlı bir muhatab-ı hâssı..

¹ Bkz.: İsrâ Sûresi, 17/70.

² Bkz.: Nahl Sûresi, 16/14; Hac Sûresi, 22/65; Lokman Sûresi, 31/20; Câsiye Sûresi, 45/12.

³ Bkz.: Bakara Sûresi, 2/30.

⁴ Bkz.: Âl-i İmran Sûresi, 3/30; Nisâ Sûresi, 4/40; Kehf Sûresi, 18/49.

⁵ Bkz.: Ahzâb Sûresi, 33/72.

⁶ Bkz.: Beled Sûresi, 90/10; Dehr Sûresi, 76/2-3.

Âyet-i kübrâ: En büyük delil, âyet.

Âyetü'l-kürsî: Esmâ-yı ilahiyenin tecellîlerinin en büyük ve kapsamlı mazharı ve nakşı olan insanın varlık içindeki konumuna işaret eden, "Kur'an'daki en büyük âyet" rivayetinden hareket edilerek yapılan bir niteleme.

Abd-i küllî: Bütün varlıkları temsil edebilecek bir kul.

Acîb: Şaşırtıcı, hayret verici.

Arz: Yer.

Câmi: Şümullü, kapsamlı.

Cibal: Dağlar.

Cüz'î – küllî: Küçük – büyük.

Emanet-i kübrâ: Pek büyük emana-

net, sorumluluk, halifelik vazifesi.

Faal: Çok çalışan, çok iş yapan, aktif.

Halife-i arz: Yeryüzü halifesi.

Hitâbât-ı sübhâniye: Cenâb-ı Hakk'ın hitapları.

İsm-i âzam: Kendisi ile dua edildiğinde Allah'ın icabet ettiği en büyük ismi.

Mazhar: Erişen, nâil olan, şereflenen.

Me'zun: İzin, yetki verilen kimse.

Muhatab-ı hâs: Özel muhatap.

Mutasarrıf: Tasarruf eden, yetkili.

Mükellef: Sorumlu, yükümlü.

Mükerrer: Asil, saygın.

Nâzır: Bakan, gözeten, idare eden.

Nezâret: Bakma, gözetme, idare etme.

Pâdişâh-ı Ezel ve Ebed: Saltanatının başlangıcı ve sonu olmayan Cenâb-ı Hakk.

Sekene: Bir yerde beraber yaşayanlar, nüfus.

Semâ: Gök.

Techiz etmek: Gerekli cihazlarla donatmak.

Ubûdiyet: Kulluk.

Vâridat-sarfiyat: Gelirler-giderler.

Zer': Ekme, dikme.

Zihayat: Canlı.

• ve kâinatın zîhayatları içinde en ziyade ihtiyaçlısı.. ve hadsiz fakrıyla ve aczi ile beraber hadsiz maksatları ve arzuları ve nihâyetsiz düşmanları ve onu inciten zararlı şeyleri bulunan bir bîçare zîhayatı..

• ve istidatca en zengini..¹

• ve lezzet-i hayat cihetinde en müteallimi ve lezzetleri, dehşetli elemlelerle âlûde..

• ve bekâya en ziyade müştâk ve muhtaç ve en çok lâıyk ve müstahak ve devamı ve saadet-i ebediyei hadsiz dualarla isteyen ve yalvaran.. ve bütün dünya lezzetleri ona verilse, onun bekâya karşı arzusunu tatmin etmeyen ve ona ihsanlar eden Zât'ı perestiş derecesinde seven ve sevdiren ve sevilen çok harika bir mu'cize-i kudret-i samedâniye ve bir acûbe-i hilkat..

• ve kâinatı içine alan ve ebede gitmek için yaratıldığına bütün cihâzât-ı insaniyesi şehâdet eden...

Böyle yirmi, küllî hakikatler ile Cenâb-ı Hakk'ın *Hak* ismine bağlanan.. ve en küçük zîhayatın en cüz'î ihtiyacını gören ve niyazını işiten ve fiilen cevap veren Hafız-i Zülcelâl'in, *Hafız* ismiyle mütemâdiyen amelleri kaydedilen.. ve kâinatı alâkadar edecek ef'alleri o ismin kâtibîn-i kiramlarıyla yazılan..² ve her şeyden ziyade o ismin nazar-ı dikkatine mazhar bulunan bu insanlar, elbette ve elbette ve her hâlde ve hiçbir şüphe getirmes ki; bu yirmi hakikatin hükümüyle insanlar için bir haşr ve neşr olacak.. ve Hak ismiyle evvelki hizmetlerinin mükâfatını ve kusurâtının mücâzâtını çekecek.. ve Hafız ismiyle cüz'î-küllî kayıt altına alınan her amelinden muhasebe ve sorguya çekilecek.. ve dâr-ı bekâda saadet-i ebediye ziyafetgâhının ve şekâvet-i dâime hapishânesinin kapıları açılacak.. ve bu âlemde çok tâifelere kumandanlık yapan ve karışan

¹ Bkz.: Tîn Sûresi, 95/4.

² Bkz.: İnfitâr Sûresi, 82/10-12.

Âlûde: Karışık, iç içe.

Acûbe-i hilkat: Çok farklı, benzersiz yaratılmış varlık.

Bekâ: Kalıcı, ölümsüz, ebedî olma.

Bîçare: Çaresiz, zavallı.

Cihâzât-ı insâniye: İnsana ait maddi mânevi duyular, organlar.

Dâr-ı bekâ: Ebedî âhiret yurdu.

Ef'al: Fiiller, işler.

Hafız-i Zülcelâl: Yaş kuru, küçük büyük, değerli değersiz her varlığı hayatının devamı ve muhasebesi için mükemmel bir intizamla koruyup muhafaza eden Ulu Allah.

Hakk: Asil, yegâne, mutlak ger-

çek anlamında; her şeyin kendisine nispeti olduğu sürece geçerli birer hakikat olduğunu ifade eden, Hz. Allah'ın yüce bir ismi.

Kâtibîn-i kiram: Seçkin, değerli yazıcılar, melekler.

Kusurât: Kusurlar.

Küllî: Genel, kapsamlı.

Lezzet-i hayat: Yaşama zevki, lezzeti.

Mu'cize-i kudret-i samedâniye: Her şeyin kendisine muhtaç olduğu ilâhî kudretin mu'cizesi.

Mücâzât: Cezalar.

Müstahak: Hak eden.

Müştak: Şevkli, arzulu.

Müteallim: Acı, ızdırap çeken, üzüntülü.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli olarak.

Nazar-ı dikkat: Dikkatli, inceden inceye bakış; ilgi alanı.

Perestiş: Tapma, kul olma.

Saadet-i ebediye: Ebedi, sonsuz mutluluk, cennet hayatı.

Şekâvet-i dâime: Dâimî mahrumluk, nasipsizlik, cehennem hayatı.

ve bazen karıştıran bir zâbit, toprağa girip her amelinden suâl olunmamak ve uyandırılmamak üzere yatıp saklanmayacaktır.

Yoksa, sineğin sesini işitip hakk-ı hayatını vermekle fiilen cevap verdiği hâlde; gök gürültüsü kuvvetinde bekâyâ ait hadsiz hukuk-u insaniyenin mezkûr yirmi hakikatler lisanları ile edilen ve arşı ve ferşi çınlatan dualarını işitmek ve o hadsiz hukuku zâyî etmek.. ve sinek kanadının intizamı şehâdetiyle sinek kanadı kadar israf etmeyen bir hikmet, bütün o hakikatlerin bağlandıkları insanî istidâdâtı ve ebede uzanan emelleri ve arzuları ve o istidat ve arzuları besleyen kâinatın pek çok râbitalarını ve hakikatlerini bütün bütün israf etmek, öyle bir haksızlıktır ve imkân haricinde ve zâlimâne bir çirkinliktir ki Hak ve Hafız ve Hakîm ve Cemîl ve Rahîm isimlerine şehâdet eden bütün mevcudât onu reddeder. “Yüz derece muhâl ve bin vecihle mümtenidir” derler.

İşte biz Hâlık’ımızdan haşre dair sorduğumuz suâle **Hak, Hafız, Hakîm, Cemîl, Rahîm** isimleri cevap verip derler:

“Biz, hak ve hakikat olduğumuz gibi ve hem bize şehâdet eden mevcudâtın tahakkuku misillü, haşir haktır ve muhakkaktır.”

Hem madem... Daha yazacaktım, fakat güneş gibi malûm olmasından kısa kestim.

İşte, geçmiş misallerde ve mademlerdeki maddelere kıyasen Cenâb-ı Hakk’ın yüz, belki bin esmâsının kâinata bakan isimlerinin her birisi, nasıl ki mevcudâtındaki ayna ve cilveleriyle müsemmâsını bedâhetle isbat eder; aynen öyle de haşri ve dâr-ı âhireti de gösterirler ve kat’iyetle isbat ederler.

Hem nasıl Hâlık’ımızdan sorduğumuz suâlimize, o Rabbimiz bütün فرمانlarıyla ve nâzil ettiği bütün kitaplarıyla ve müsemmâ olduğu ekser isimleriyle bize kudsî ve kat’î cevap veriyor; aynen öyle de melâikeleriyle ve onların diliyle daha başka bir tarzda dedirir:

Arş ve ferş: Gök ve yer.

Bedahet: Açık-seçiklik, netlik.

Cemîl: Yaratıklarına daima iyilik ve güzeller lütfeden Hz. Allah.

Dâr-ı âhiret: Âhiret yurdu.

Esmâ: İsimler.

Hâlık: Yaradan, Hz. Allah.

Hakîm: Her şeyi yerli yerince yapan, Hz. Allah.

Hakk-ı hayat: Hayat ve hayatın devamı için gerekli her türlü şey.

Hukuk-u insaniye: İnsanın varlığı ve varlığının devamı için ihtiyacı olan her türlü şey.

Melâike: Melekler.

Muhâl: İmkansız.

Mümteni: İmkansız.

Müsemmâ: İsimlenen, adlanan, o isimle anılan.

Nâzil etmek: İndirmek.

Rabita: Bağ, alaka.

Rahîm: Kullarına karşı sonsuz lü-

tuf ve merhamet eden Hz. Allah.

Tahakkuk: Gerçekleşme, meydana gelme.

Vecih: Yön, şekil, tarz.

Zâbit: Komutan..varlık karşısında komuta eder bir konumda yaratılan insan.

“Sizin, zaman-ı Âdem’den beri hem ruhanîlerle, hem bizimle görüşmenizin yüzer tevâtür kuvvetinde hâdiseleri var ve bizim ve ruhanîlerin vücûdlarına ve ubûdiyetlerine delâlet eden hadsiz emâre ve deliller var. Ve biz, âhiret salonlarında ve bazı dairelerinde gezdiğimizi, birbirimize mutâbık olarak sizin kumandanlarınız ile görüştüğümüz zaman söylemişiz ve daima da söylüyoruz. Elbette bu gezdiğimiz bâkî ve mükemmel salonlar ve bu salonların arkalarında tefrîş ve tezyin edilmiş olan saraylar ve menziller, hiç şüphemiz yoktur ki gayet ehemmiyetli misafirleri o yerlerde iskân etmek üzere bekliyorlar. Size kat’î beyan ediyoruz.” diye suâlimize cevap veriyorlar.

Hem madem Hâlık’ımız, bize en büyük muallim ve en mükemmel üstad ve şaşırmaz ve şaşırtmaz en doğru rehber olarak **Muhammed Arabî** (*aley-hissalâtü vesselâm*)¹’ı tayin etmiş ve en son elçi¹ olarak göndermiş. Biz dahi, ilmelyakîn mertebesinden aynelyakîn ve hakkalyakîn mertebelerine terakki ve tekemmül etmek üzere her şeyden evvel bu Üstadımız’dan, Hâlık’ımızdan sorduğumuz suâli sormaklığımız lâzım geliyor. Çünkü o Zât, Hâlık’ımız tarafından her biri birer nişâne-i tasdik olan bin mu’cizâtıyla Kur’ân’ın bir mu’cizesi olarak Kur’ân’ın hak ve kelâmullah olduğunu isbat ettiği gibi; Kur’ân dahi kırk nevi i’câz ile o Zât’ın bir mu’cizesi olup, O’nun doğru ve Resûlullah olduğunu isbat ederek ikisi beraber; biri, âlem-i şehâdet lisanı (bütün hayatında, bütün enbiya ve evliyanın tasdikleri altında) diğeri, âlem-i gayb lisanı (bütün semâvî fermanların ve kâinat hakikatlerinin tasdikleri içinde) binler âyâtıyla iddia ve isbat ettikleri hakikat-i haşriye, elbette güneş ve gündüz gibi bir kat’iyettir.

Evet, haşir gibi en acib ve en dehşetli ve taur-ı aklın haricinde bir mesele, ancak ve ancak böyle harika iki üstadın dersleriyle halledilir, anlaşılır.

¹ Bkz.: Ahzâb Sûresi, 33/40.

Acib: Harika, benzersiz.

Âlem-i gayb: Görünmeyen âlem, duyu organları ile kavranılamayanları ihtiva eden âlem.

Âlem-i şehadet: Görünen âlem, duyu organları ile kavranılanları ihtiva eden âlem.

Âyât: Âyetler.

Aynelyakîn: Gözle görülüp edinilen bilgi.

Enbiya: Peygamberler (a.s.).

Evliya: Allah dostları, veliler.

Delâlet etmek: Göstermek, ispat etmek.

Hakikat-i haşriye: Haşir gerçeği.

Hakkalyakîn: Bizzat yaşanarak

elde edilen bilgi.

İ’caz: Benzerini yapmaktan aciz bırakma, mu’cize olma.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek elde edilen bilgi.

İskân etmek: Yerleştirmek.

Kelâmullah: Allah kelamı, sözü.

Mu’cizât: Mu’cizeler.

Muallim: Öğretmen.

Nev’: Tür, çeşit.

Nişâne-i tasdik: Tasdik işareti.. doğru ve gerçek olduğunu gösteren işaret, alâmet.

Ruhani: Vücudu maddi olmayan, ruh sahibi varlık (melek, cin gibi).

Semâvî ferman: İlâhî, vahiy kay-

naklı din..İslamiyet, Hristiyanlık ve Müsevîlik.

Tavr-ı akıl: Aklın sınırı.

Tefrîş: Döşeme, serme.

Tekemmül: Gelişme, mükemmelleşme, olgunlaşma.

Terakki: İlerleme, yükselme.

Tevâtür: Yalanda ittifak etmeleri mümkün olmayan birçok kişinin naklettiği kesin haber, bilgi.

Tezyin: Ziyetleme, süsleme.

Ubûdiyet: Kulluk.

Zaman-ı Âdem: Hz. Âdem’in (a.s.) dönemi.

Eski zaman peygamberleri ümmetlerine Kur'ân gibi izahat vermediklerinin sebebi, o devirler beşerin bedeviyet ve tufûliyet devri olmasıdır. İbtidâî derslerde izah az olur.

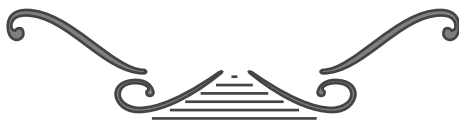
Elhâsıl: Madem *Cenâb-ı Hakk'ın ekser isimleri* âhireti iktiza edip isterler; elbette o isimlere delâlet eden bütün hüccetler, bir cihette âhiretin tahakkukuna dahi delâlet ederler.

Ve madem *melâikeler* âhiretin ve âlem-i bekânın dairelerini gördüklerini haber veriyorlar; elbette, melâike ve ruhların ve ruhâniyâtın vücûd ve ubûdiyetlerine şehâdet eden deliller, dolayısıyla âhiretin vücûduna dahi delâlet ederler.

Ve madem *Muhammed (aleyhissalâtü vesselâm)*'ın bütün hayatında vahdâniyetten sonra en dâimî davası ve müddeası ve esası, âhirettir; elbette o Zât'ın nübüvvetine ve sıdkına delâlet eden bütün mu'cizeleri ve hüccetleri, –bir cihette, dolayısıyla– âhiretin tahakkukuna ve geleceğine şehâdet ederler.

Ve madem *Kur'ân'ın* dörtten birisi haşır ve âhirettir ve bin âyâtıyla onun isbatına çalışır ve onu haber verir; elbette Kur'ân'ın hakkaniyetine şehâdet ve delâlet eden bütün hüccetleri ve delilleri ve burhanları, –dolayısıyla– âhiretin vücûduna ve tahakkukuna ve açılmasına dahi delâlet ve şehâdet ederler.

İşte bak, bu rûkn-ü imanînin ne kadar kuvvetli ve kat'î olduğunu gör!..

Âlem-i bekâ: Ebedî âlem, ahiret yurdu.

Bedeviyet: Göçebelik, ibtidâilik, medenî olmama.

Burhan: Delil.

Ekser: Çoğu, geneli.

Hakkaniyet: Doğruluk, gerçek-

lilik.

Hüccet: Delil.

İbtidâî: İlk, ilkokula ait.

İktizâ etmek: Gerektirmek.

İzahat: İzahlar, açıklamalar.

Müddeâ: Çağrı, dâvet.

Nübüvvet: Peygamberlik.

Ruhâniyât: Ruh sahibi varlıklar.

Rûkn-ü imanî: İmanın esası, temel.

Sıdk: Doğruluk, dürüstlük.

Tufûliyet: Çocukluk, küçüklük.

Vahdaniyet: Allah'ın birliği.

Sekizinci Meselenin Bir Hülâsası

Yedinci’de haşrı, çok makamâtta soracaktık. Fakat, Hâlık’ımızın isimleriyle verdiği cevap o derece kuvvetli yakîn ve kanaat verdi ki daha başka sorulara ihtiyaç bırakmadığından orada kısa kestik. Şimdi bu meselede âhiret imanının hem âhiretin saadetine, hem dünya saadetine dair temin ettiği faydalar ve neticelerinden yüzden biri hülâsa edilecek. Saadet-i uhreviyeğe ait kısmı Kur’ân-ı Mu’cizü’l-Beyan’ın izahatı, daha hiç bir beyana ihtiyaç bırakmamış; onu, ona havale ederek ve saadet-i dünyeviyeğe ait kısmının ise izah cihetini Risale-i Nur’a bırakıp yalnız kısa bir hülâsa ile insanın hayat-ı şahsiye ve hayat-ı içtimaiyesine ait yüzer neticelerinden üç-dört tanesini beyan ederiz.

Birincisi

İnsan, sair hayvanâta muhalif olarak hânesiyle alâkadar olduğu misillü dünya ile alâkardır.. ve akâribiyle münasebettar olduğu gibi nev-i beşer ile de ciddî ve fitrî münasebettardır. Ve dünyada muvakkat bekâsını arzuladığı gibi bir dâr-ı ebedîde bekâsını aşk derecesinde arzuluyor. Ve midesinin gıda ihtiyacını temin etmeye çalıştığı gibi dünya kadar geniş belki ebede kadar uzanan sofraları ve gıdaları, akıl ve kalb ve ruh ve insaniyet mideleri için tedarik etmeye fitraten mecburdur, çabılıyor. Ve öyle arzuları ve matlapları var ki, ebedî saadetten başka hiçbir şey onları tatmin etmiyor. Hatta Onuncu Söz’de işaret edildiği gibi, bir zaman küçüklüğümde hayalimden sordum: “Sana bir milyon sene ömür ve dünya saltanatı verilmesini, fakat sonra ademe ve hiçliğe düşmesini mi istersin? Yoksa bâkî, fakat âdi ve meşakkatli bir vücûdu mu istersin?” dedim. Baktım, ikincisini arzulayıp birincisinden “Ah!” çekti. “Cehennem de olsa bekâ isterim!” dedi.

Adem: Yokluk.

Âdi: Normal, sıradan.

Akârib: Akrabalar, yakınlar.

Bekâ: Kalıcı, ölümsüz, ebedî olma.

Dâr-ı ebedî: Ebedî âhiret yurdu.

Fitraten: Yaratılış itibariyle, tabii olarak.

Fitrî: Tabii, doğal.

Hâlık: Yaradan, Hz. Allah.

Hayat-ı şahsiye ve içtimaiye: İnsanoğlunun şahsi ve sosyal hayatı.

Hayvanât: Canlılar.

Hülâsa etmek: Özetlemek.

Kur’ân-ı Mu’cizü’l-Beyân: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan aciz bırakan Kur’ân-ı Kerim.

Matlab: İstek, talep.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Münasebetdâr: İlgili, ilişkili.

Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Saadet-i dünyeviye: Dünya mutluluğu.

Saadet-i uhreviye: Âhiret mutluluğu.

Yakîn: Şüphesiz, kesin bilgi.

İşte, madem mahiyet-i insaniyenin bir hizmetkârı olan kuvve-i hayaliyeyi bu dünya lezzetleri tatmin etmiyor; elbette gayet câmi mahiyet-i insaniye, ebediyetle fitraten alâkadardır. İşte bu hadsiz arzu ve emellere bağlı olduğu hâlde; sermayesi bir cüz'î cüz-i ihtiyârî ve fakr-ı mutlak bir insana, âhirete iman ne derece kuvvetli ve kâfi ve vâfi bir hazine, bir medar-ı saadet ve lezzet, bir medar-ı istimdat, bir mercî ve dünyanın hadsiz gamlarına karşı bir medar-ı teselli olduğu öyle bir meyve ve faydadır ki onu kazanmak yolunda dünya hayatını feda etse, yine ucuzdur.

İkinci Meyvesi ve Hayat-ı Şahsiyeye Bakan Bir Faydası

Üçüncü Mesele'de izah edilen ve Gençlik Rehberi'nde bir hâşiye bulunan çok ehemmiyetli bir neticedir.

Evet, her insanın her zaman düşündüğü en ehemmiyetli endişesi, mezaristana giren kendi dostları ve akrabaları gibi o idamhâneye girmek keyfiyetidir. Birtek dostu için ruhunu feda eden o bîçare insanın binler, belki milyonlar, milyarlar dostları ebedî bir mufârakat içinde idam olmalarını tevehhüm edip cehennem azabından beter bir elem –o düşünmek ucundan– göründüğü vakit, âhirete iman geldi, gözünü açtırdı ve perdeyi kaldırdı. “Bak!” dedi. O, imanla baktı. Cennet lezzetinden haber veren bir lezzet-i ruhâniyeyi –o dostları ebedî ölümelerden ve çürümelerden kurtulup mesrûrâne bir nurânî âlemde onu da bekliyorlar vaziyetinde müşâhedesiyle– aldı. Risale-i Nur'da bu netice, hüccetlerle izahına iktifâen kısa kesiyoruz.

Hayat-ı Şahsiyeye Ait Üçüncü Bir Faydası

İnsanın sair zihayatlar üstündeki tefevvuku ve rütbesi ise yüksek seciyeleri

Câmi: Şümullü, kapsamlı.

Cüz'î: Pek az.

Cüz-i ihtiyârî: İnsanın küçücük iradesi, tercih gücü.

Fakr-ı mutlak: Mutlak, tam fakirlik; zaruri ihtiyaçlarını dahi karşılayamaz durumda olma.

Hâşiye: Dipnot, açıklama.

Hüccet: Delil.

İktifâen: Yetinerek.

Keyfiyet: Bir şeyin nasıl olduğu, hâli, durumu, vaziyeti.

Kuvve-i hayaliye: Misâl âleminde, rüyada görülen bazı hakikat-

leri zihinde belirli şekil ve suretlerle tasvir eden hayal gücü.

Lezzet-i ruhâniye: Ruha ait manevi lezzet, zevk.

Mâhiyet-i insaniye: İnsan mahiyeti, niteliği.

Medar-ı istimdat: Yardım isteme vesilesi, medet kaynağı.

Medar-ı saadet ve lezzet: Mutluluk ve lezzet vesilesi, kaynağı.

Medar-ı teselli: Teselli vesilesi, kaynağı.

Merci: Başvurulan yer, kaynak.

Mesrûrâne: Sevinçli, mutlu bir şekilde.

Mufârakat: Ayrılık.

Müşâhede: Kalp ve ruh gözüyle görülüp, elde edilen bilgi, marifet.

Nuranî: Nurlu, pırıl pırıl.

Seciye: Karakter, huy, tabiat.

Tefevvuk: Üstünlük, üstün olma.

Tevehhüm etmek: Sanmak, zannetmek, vehmetmek.

Vâfi: Yeterli.

Zihayat: Canlı.

ve cemiyetli istidatları ve küllî ubûdiyetleri ve geniş vücûdî daireleri itibarıyla-
dır. Hâlbuki o insan, hem mâdum, hem ölü, hem karanlık olan geçmiş ve ge-
lecek zamanların ortasında sıkışmış bir kısa zaman olan hazır vaktin mikyasıy-
la, ölçüsüyle hamiyeti, muhabbeti, kardeşliği, insaniyeti gibi seciyeler alır.

Meselâ eskiden tanımadığı ve ayrıldıktan sonra da hiç göremeyeceği ba-
basını, kardeşini, karısını, milletini ve vatanını sever, hizmet eder.. ve tam sa-
dâkate ve ihlâsa pek nâdir muvaffak olabilir, o nisbette kemâlâtı ve seciyele-
ri küçülür. Değil hayvanların en ulvîsi belki baş aşağı, akıl cihetiyle en bîça-
resi ve aşağısı olmak vaziyetine düşeceği sırada âhirete iman, imdada yetişir.
Mezar gibi dar zamanını, geçmiş ve gelecek zamanları içine alan, pek geniş
bir zamana çevirir. Ve dünya kadar, belki ezelden ebede kadar bir daire-i vü-
cûd gösterir.

Babasını, dâr-ı saadette ve âlem-i ervahta dahi pederlik münasebetiyle..
ve kardeşini, ta ebede kadar uhuvvetini düşünmesiyle.. ve karısını cennette
dahi en güzel bir refika-yı hayatı¹ olduğunu bilmesi haysiyetiyle sever, hürmet
eder, merhamet eder, yardım eder. Ve o büyük ve geniş daire-i hayatta ve
vücûddaki münasebetler için olan ehemmiyetli hizmetleri, dünyanın kıymet-
siz işlerine ve cüz'î garazlarına ve menfaatlerine âlet etmez. Ciddî sadâkate ve
samimî ihlâsa muvaffak olarak kemâlâtı ve hasletleri, o nisbette –derecesine
göre– yükselmeye başlar, insaniyeti teâli eder. Hayat lezzetinde serçe kuşuna
yetişmeyen o insan, bütün hayvanât üstünde kâinatın en müntehap ve bahti-
yar bir misafiri ve Sahib-i kâinat'ın en mahbub ve makbul bir abdi olmasıdır.
Bu netice dahi Risale-i Nur'da hüccetlerle izahına iktifâen kısa kesildi.

¹ Dünyada evli olan kimselerin, bu beraberliklerini cennette de devam ettireceklerine dâir bkz.: Buhârî, *Fezâilü ashâb* 30; Tirmizî, *Menâkıb* 62; Ma'mer İbni Râşid, *el-Câmî* 11/302.

Abd: Kul.

Âlem-i erva: Ruhlar âlemi.

Cemiyetli: Kapsamlı, şümüllü.

Dâire-i hayat ve vücud: Yaşanılan
ve var olunan yer, saha.

Daire-i vücud: Var olunan alan,
varlık dairesi.

Dâr-ı saadet: Mutluluk yurdu,
cennet hayatı.

Garaz: Gizli maksat, gaye.

Hamiyet: Dini ve millî değerlere
bağlılık duygusu.

Haysiyet: İtibar, cihet, dolayı.

İhlas: Yaptığını herhangi bir gâ-

ye, menfaat gözetmeden sırf Allah
emrettiği için yapma düşüncesi.

Kemâlât: Güzellikler, faziletler,
erdemler.

Küllî ubudiyet: Bütün varlıkları
temsîl ve ifade eden bir kulluk.

Mâdum: Varlığı olmayan, yok.

Mahbûb: Sevilen, sevgili.

Müntehab: Seçilmiş, güzide.

Refika-yı hayat: Hayat arkadaşı.

Teâli etmek: Yükselmek, yücel-
mek, seviyesi artmak.

Uhuvvet: Kardeşlik.

Ülvî: Yüce.

Vücûdî daireler: Varlıkların ha-
yat içinde, öncesinde ve sonra-
sında sahip oldukları / olacakları
birbirinden farklı vücut safhaları.

Dördüncü Bir Faydası ki İnsanın Hayat-ı İçtimaiyesine Bakıyor

Risale-i Nur'dan Dokuzuncu Şuâ'da beyan edilen o neticenin bir hülâsası şudur:

Nev-i insanın dörtten birini teşkil eden **çocuklar**, âhiret imanıyla insanca yaşayabilirler ve insanîyetin istidatlarını taşıyabilirler. Yoksa elîm endişeler içinde kendini uyutturmak ve unutturmak için çocukça oyuncaklarıyla, haylaz bir hayatla yaşayacak. Çünkü her vakit etrafında onun gibi çocukların ölmesiyle onun nazık dimağında ve ileride uzun arzuları taşıyan zayıf kalbinde ve mukâvemetsiz ruhunda öyle bir tesir yapar ki; hayatı ve aklı o bîçareye âlet-i azap ve işkence edeceği zamanda âhiret imanının dersiyle görmemek için oyuncaklar altında onlardan saklandığı o endişeler yerinde, bir sevinç ve genişlik hissederek der: *"Bu kardeşim veya arkadaşım öldü, cennetin bir kusu oldu. Bizden daha iyi keyfeder, gezer.¹ Ve vâlidem öldü, fakat rahmet-i ilâhiyeye gitti, yine beni cennette kucağına alıp sevecek ve ben de o şefkatli anneciğimi göreceğim."* diye insanîyete lâıyk bir tarzda yaşayabilir.

Hem insanın bir rub'unu teşkil eden **ihtiyarlar**, yakında hayatlarının sönmesine ve toprağa girmelerine ve güzel ve sevimli dünyalarının kapanmasına karşı teselliyi ancak ve ancak âhiret imanında bulabilirler. Yoksa o merhametli muhterem babalar ve fedakâr şefkatli analar, öyle bir vâveylâ-yı ruhî ve bir dağdağa-yı kalbî çekeceklerdi ki dünya onlara me'yûsâne bir zindan ve hayat işkenceli bir azap olurdu. Fakat âhiret imanı onlara der: *"Merak etmeyiniz! Sizin ebedî bir gençliğiniz var, gelecek² ve parlak bir hayat ve nihâyetsiz bir ömür sizi bekliyor.. ve zâyi ettiğiniz evlât ve akrabalarınızla sevinçlerle görüşeceksiniz.. ve ettiğiniz bütün iyilikleriniz muhafaza edilmiş, mükâfatlarını göreceksiniz."* diye, iman-ı âhiret onlara öyle bir teselli ve inşirah verir ki her birinin yüz ihtiyarlık birden başlarına toplansa onları me'yus etmez.

¹ Bkz.: İbni Kesîr, *Tefsîru'l-Kur'ân* 4/83; Hennâd, *Zühd* 1/221. Ayrıca, müminlerin çocuklarının cennette çok rahat bir durumda olacaklarına dair bkz.: Buhârî, *Cenâiz* 92, *Edeb* 109; Müslim, *Birr* 154.

² Cennetliklerin hangi yaşta ölürlerse ölsünler cennete girerken genç olarak gireceklerine dair bkz.: Tirmizî, *Sıfatü'l-cennet* 12.

Dağdağa-yı kalbî: Kalp sıkıntısı, bunalım.

Hayat-ı içtimaiye: Toplum hayatı.

İnşirah: Gönül rahatlığı, iç huzuru.

Me'yûs: Ümitsiz.

Me'yûsâne: Ümitsizce.

Mukavemet: Karşı koyma, dayanma.

Nev-i insan: İnsanlık, insanlar.

Rahmet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın merhameti.

Rub': Dörtte bir.

Vâlide: Anne.

Vâveylâ-yı ruhî: Psikolojik sıkıntı ve bunalımlardan kaynaklanan feryat, çığlık.

Nev-i insanın üçten birisini teşkil eden **gençler**; hevesâtırları galeyanda, hissiyâta mağlûp, cüretkâr akıllarını her vakit başına almayan o gençler, âhiret imanını kaybetseler ve cehennem azabını tahattur etmezlerse hayat-ı içtimaiyede ehl-i namusun malı ve ırzı ve zayıf ve ihtiyarların rahatı ve haysiyeti tehlikede kalır. Bazı bir dakika lezzeti için bir mesûd hânenin saadetini mahveder ve bu gibi hapiste dört-beş sene azap çeker, canavar bir hayvan hükümüne geçer. Eğer iman-ı âhiret onun imdadına gelse çabuk aklını başına alır: “Gerçi hükûmet hafiyeleri beni görmüyorlar ve ben onlardan saklanabilirim, fakat cehennem gibi bir zindanı bulunan bir Padişah-ı Zülcelâl’in melâikeleri beni görüyorlar ve fenalıklarımı kaydediyorlar. Ben başıboş değilim ve vazifedar bir yolcuyum. Ben de onlar gibi ihtiyar ve zayıf olacağım.” diye birden, zulmen tecavüz etmek istediği adamlara karşı bir şefkat, bir hürmet hissetmeye başlar. Bu mananın dahi Risale-i Nur’da burhanlarıyla izahına iktifâen kısa kesiyoruz.

Hem nev-i beşerin ehemmiyetli bir kısmı, **hastalar** ve **mazlumlar** ve bizzat gibi **musibetzedeler** ve **fakirler** ve ağır ceza alan **mahpuslar**, eğer iman-ı âhiret onların imdadına yetişmezse her vakit hastalığın ihtarıyla gözü önüne gelen ölüm.. ve intikamını alamadığı ve namusunu elinden kurtaramadığı zâlimin mağrurâne ihâneti.. ve büyük musibetlerde boşu boşuna malını, evlâdını kaybetmekle gelen elîm me’yusiyeti.. ve bir-iki dakika veya bir-iki saat keyif yüzünden beş-on sene böyle bir hapis azabını çekmekten gelen kederli sıkıntı, elbette o bîçarelere dünyayı zindan ve hayatı bir işkenceli azaba çevirir. Eğer âhirete iman imdatlarına yetişse birden onlar nefes alırlar; sıkıntıları, me’yusiyetleri ve endişeleri ve intikam hiddetleri, derece-i imanına göre kısmen ve bazen tamamen zâil olur.

Hatta diyebilirim ki benim ve bir kısım kardeşlerimin bu sebepsiz hapsimizde ve dehşetli musibetimizde eğer iman-ı âhiret yardım etmese idi; bir gün dayanmak, ölüm kadar tesir edip bizi hayattan istifa etmeye sevk edecekti. Fakat hadsiz şükür olsun, benim canım kadar sevdiğim pek çok kardeşlerimin bu musibetten gelen elemelerini de çektiğim ve gözüm kadar sevdiğim binler Risale-i Nur risaleleri ve benim yaldızlı

Burhan: Delil.

Cür’etkâr: Kendini bilmez, etraflıca düşünmeden karar veren.

Elîm: Elem veren, üzücü.

Galeyân: Kaynama, taşkınlık.

Haysiyet: İtibar, kıymet.

Me’yusiyet: Ümitsizlik.

Melâike: Melekler.

Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Padişah-ı Zülcelâl: Ulu Padişah.

Tahattur etmek: Hatırda tutmak.

Zâil olmak: Bitmek, yok olmak.

Ziyâ: Işık.

ve süslü ve çok kıymettar kitaplarımın ziyaları ve ağlamalarından tees-süflerini çektiğim ve eskiden beri az bir ihâneti ve tahakkümü kaldıramadığım hâlde, sizi kasemle temin ederim ki; iman-ı bi'l-âhiret nuru ve kuvveti bana öyle bir sabır ve tahammül ve teselli ve metânet, belki mücâhidâne, kârlı bir imtihan dersinde daha büyük mükâfatı kazanmak için bir şevk verdi ki; ben bu risalenin başında dediğim gibi kendimi Medrese-i Yusufiye unvanına lââyık bir güzel ve hayırlı medresede biliyorum. Arasına gelen hastalıklar ve ihtiyarlıktan neş'et eden titizlikler olmasa idi, mü-kemmel ve rahat-ı kalb ile derslerime daha ziyade çalışacaktım. Her ne ise, bu makam münasebetiyle sadet harici girdi, kusura bakılmasın.

Hem her insanın küçük bir dünyası, belki küçük bir cenneti dahi kendi hânesidir. Eğer iman-ı âhiret o hânenin saadetinde hükmetmezse o aile efradı, her biri şefkat ve muhabbet ve alâkadarlığı derecesinde elîm endişeler ve azaplar çeker. O cenneti, cehenneme döner. Veyahut muvakkat eğlenceler ve sefâhetlerle aklını tenvim edip uyutur. Devekusu gibi avcıyı görür, kaçamıyor, uçamıyor, başını kuma sokar, ta görünmesin. Başını gaflete sokar, ta ölüm ve zeval ve firak onu görmesin. Divânece, muvakkat, ibtal-i his nev'inden bir çâ-re bulur. Çünkü, meselâ vâlide ruhunu feda ettiği evlâdını daima tehlikele-re maruz gördükçe titrer. Ve pederini ve kardeşini eksik olmayan belâlardan kurtaramayan evlâtlar, dâim bir keder, bir korkaklık hisseder.

Buna kıyasen, bu dağdağalı kararsız hayat-ı dünyeviyede o mesûd zannedilen aile hayatı çok cihetlerle saadetini kaybeder ve kısacık bir hayattaki münasebet ve karâbet dahi, hakikî sadâkati ve samimî ihlâs ve garazsız bir hizmeti ve muhabbeti vermez. Ahlâk o nisbette küçülür, belki sukut eder. Eğer âhirete iman o hâneye girse birden ışıklandıracak, ortalarındaki münasebet ve şefkat ve karâbet ve muhabbet kısacık bir zaman ölçüsüyle değil, belki dâr-ı âhirette saadet-i ebediyede dahi o münasebetlerin devamı ölçüsüyle samimî hürmet eder, sever, şefkat eder, sadâkat eder, kusurlarına bakmaz

Dağdağa: Sıkıntı, gürültü.

Dâr-ı âhiret: Âhiret yurdu.

İbtal-i his: Duyguları bastırma, hissedemez hâle getirme.

İhânet: Hor, hakir görme, hafife alma.

İman-ı bi'l-âhiret: Âhiret inancı.

Karâbet: Yakınlık, akrabalık.

Kasem: Yemin.

Medrese-i Yusufiye: Hz. Yusuf'un (a.s.) zulüm, iftira, haksızlık neticesi olarak senelerce zindanda

kalmasından kinâye olarak, aynı kaderi paylaşanların hapsedildiklere yere verilen isim.

Metânet: Dayanıklılık, dayanma.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Mücâhidâne: Allah'ın dinini yüceltme adına gayret, çaba sarf eder bir tarzda.

Neş'et etmek: Meydana gelmek, kaynaklanmak.

Saadet-i ebediye: Ebedi, sonsuz mutluluk, cennet hayatı.

Sefâhet: Haram helal demeden zevk peşinde olma, beynsizlik, cahillik.

Sukut etmek: Ortadan kalkmak, düşmek.

Tahakküm: Baskı, zorlama.

Tenvim etmek: Uyutmak, uyus-turmak.

Valide-peder: Anne-baba.

Zeval ve firak: Yok olma, ayrılıp gitme.

gibi ahlâk yükselenir. Hakikî insaniyet saadeti o hânede başlar inkişafa... Bu mana dahi hüccetlerle Risale-i Nur'da beyanına binâen kısa kesildi.

Hem her bir şehir kendi ahalisine geniş bir hânedir. Eğer iman-ı âhiret, o büyük aile efradında hükmetmezse güzel ahlâkın esasları olan ihlâs, samimiyet, fazilet, hamiyet, fedakârlık, rıza-yı ilâhî, sevab-ı uhrevî yerine; garaz, menfaat, sahtekârlık, hodgâmlık, tasannû, riyâ, rüşvet, aldatmak gibi hâller meydan alır. Zâhirî âsâyiş ve insaniyet altında anarşistlik ve vahşet manaları hükmeder, o hayat-ı şehriye zehirlenir. Çocuklar haylazlığa, gençler sarhoşluğa, kavîler zulme, ihtiyarlar ağlamaya başlarlar.

Buna kıyasen, memleket dahi bir hânedir ve vatan dahi bir millî ailenin hânesidir. Eğer iman-ı âhiret bu geniş hânelerde hükmetse, birden samimî hürmet ve ciddî merhamet ve rüşvetsiz muhabbet ve muâvenet ve hilesiz hizmet ve muâşeret ve riyâsız ihsan ve fazilet ve enâniyetsiz büyüklük ve meziyet o hayatta inkişafa başlarlar.

Çocuklara der: *“Cennet var, haylazlığı bırak!”* Kur'ân dersiyle temkin verir.

Gençlere der: *“Cehennem var, sarhoşluğu bırak!”* Akli başlarına getirir.

Zâlime der: *“Şiddetli azap var, tokat yiyeceksin!”* adalete başını eğdirir.

İhtiyarlara der: *“Senin elinden çıkmış bütün saadetlerinden çok yüksek ve dâimî bir uhrevî saadet ve taze, bâkî bir gençlik seni bekliyorlar. Onları kazanmaya çalış!”* Ağlamasını gülmeye çevirir.

Bunlara kıyasen cüz'î ve küllî her bir tâifede hüsn-ü tesirini gösterir, ışıklandırır. Nev-i beşerin hayat-ı içtimaiyesiyle alâkadar olan içtimaiyyûn ve ah-lâkiyyûnların kulakları çınlasın! İşte iman-ı âhiretin binler faydalarından işaret

Ahlâkiyyûn: Ahlâk eğitimini temel kabul eden düşünürler, eğitimciler.

Âsâyiş: Huzur, emniyet.

Cüz'î – küllî: Küçük – büyük.

Enâniyet: Benlik, gurur.

Garaz: Kötü kasıt, düşmanca niyet.

Hamiyet: Dini ve millî değerlere bağlılık duygusu.

Hayat-ı içtimaiye: Toplum hayatı.

Hayat-ı şehriye: Şehir hayatı.

Hodgâmlık: Kendini beğenme, bencillik.

Hüccet: Delil.

Hüsn-ü tesir: Güzel, olumlu tesir.

İçtimaiyyûn: Sosyologlar, toplum bilimcileri.

İhlâs: Yaptığını herhangi bir gaye, menfaat gözetmeden sırf Allah emrettiği için yapma düşüncesi.

İnkişaf: Gelişme, ilerleme.

Kavî: Güçlü, kuvvetli.

Muâşeret: Görgü kuralları. İnsanların bir arada hoşgörü içinde yaşaması.

Muâvenet: Yardımlaşma.

Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Rıza-yı ilâhî: Allah rızası. Daima “Allah rızasını” gözeterek hareket etme düşüncesi.

Riyâ: Gösteriş, iki yüzlülük.

Sevab-ı uhrevî: Ahiret'e ait sevap. Yaptığı işin sevabını, mukafatını “âhiret”e bırakıp dünyada bir karşılık bekleme düşüncesi.

Tasannû: Sunilik, yapmacıklık.

Temkin: Ağır başlılık, usululuk.

ettiğimiz beş-altı numûnelerine sairleri kıyas edilse kat'î anlaşılır ki; *iki cihanın ve iki hayatın medar-ı saadeti yalnız imandır.*

Risale-i Nur'da Yirmi Sekizinci Söz'de ve başka risalelerinde haşrın cismâniyeti cihetinde gelen zayıf şüphelere kuvvetli cevaplarına iktifâen burada yalnız bir kısa işaretle deriz ki:

- ✓ *Esmâ-yı ilâhiyenin en cemiyetli aynası cismâniyettedir.*
- ✓ *Ve hilkat-i kâinattaki makâsıd-ı ilâhiyenin en zengini ve faal merkezi cismâniyettedir.*
- ✓ *Ve ihsânât-ı rabbâniyenin en çok çeşitleri ve rengârenkleri cismâniyettedir.*
- ✓ *Ve beşerin ihtiyacât dilleriyle Hâlık'ına karşı dualarının ve teşekkürâtının en kesretli tohumları yine cismâniyettedir.*
- ✓ *Ve mâneviyât ve ruhâniyât âlemlerinin en mütenevvi çekirdekleri yine cismâniyettedir...*

Bunlara kıyasen yüzer küllî hakikatler, cismâniyette temerküz ettiğinden; Hâlık-ı Hakîm, zemin yüzünde cismâniyeti çoğaltmak ve mezkûr hakikatlere mazhar eylemek için öyle süratli ve dehşetli bir faaliyetle katile katile arkasına mevcudâta vücûd giydiren, o meşhere gönderir. Sonra onları terhis eder, başkalarını gönderir. Mütemâdiyen kâinat fabrikasını işlettirir. Cismânî mahsulâtı dokuyup, zemini âhirete ve cennete bir fidanlık bahçesi hükmüne getirir. Hatta insanın cismânî midesini memnun etmek için o midenin hâl diliyle bekâsına dair duasını, kemâl-i ehemmiyetle dinleyip kabul ederek fiilen cevap vermek için hadsiz ve hesapsız ve yüz binler tarzlarda ve binler çeşit çeşit lezzetlerde gayet sanatlı taamları ve gayet kıymetli nimetleri cismâniyete ihzâr

Cemiyetli: Kapsamlı, şümullü.
Cismâniyet: Beden, vücut olarak. Belirli bir bedene, vücuda sahip olma.
Esmâ-yı ilâhiye: Allah'ın güzel isimleri.
Hâlık-ı Hakîm: Her şeyi yerli yerince yaratan Hz. Allah.
Hâlık: Yaradan, Hz. Allah.
Hilkat-i kâinat: Kainatın yaratılışı.
İhsânât-ı rabbâniye: İlâhî ihsanlar, lütflar.
İhzâr etmek: Hazırlamak.
İktifâen: Yetinerek.

Kemâl-i ehemmiyet: Aşkın, kursuz, son derece mükemmel bir önem.
Kesret: Çokluk, çoğunluk.
Küllî: Şümullü, kapsamlı.
Makâsıd-ı ilâhiye: İlâhî maksatlar, gayeler.
Mâneviyat ve ruhaniyât: Vücudu maddi olmayan, mânevî ve ruhanî varlıklar.
Mazhar eylemek: Nail etmek, şereflelendirmek.
Medar-ı saadet: Mutluluk vesilesi, kaynağı.
Meşher: Sergi yeri.

Mezkûr: Geçen, zikredilen.
Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli olarak.
Mütenevvi: Çeşitli, türlü.
Taam: Yiyecek, yemek.
Temerküz etmek: Toplanmak, birikmek.

etmek, bedâhetle ve şeksiz gösterir ki; *dâr-ı âhirette cennetin en çok ve en mütenevvi lezzetleri cismânîdir. Ve saadet-i ebediyenin en ehemmiyetli ve herkesin istediği ve ünsiyet ettiği nimetleri cismânîdir.*

Acaba hiçbir cihet-i ihtimali ve imkânı var mı ki; bu âdi midenin hâl diliyle bekâ duasını kabul edip, nihâyetsiz mu'cizâtlı maddî taamlar ile onu minnettar ederek, her vakit tesadüfsüz, kastî olarak fiilen cevap veren bir Kadîr-i Rahîm, bir Alîm-i Kerîm, kâinatın en ehemmiyetli neticesi ve arzın halifesi ve o Hâlık'ın güzidesi ve perestîşkârı olan nev-i insanın, insaniyet mide-i kübrâsı ile küllî ve yüksek ve daima arzu ettiği ve ünsiyet ettiği ve fıtraten istediği cismânî lezzetleri, dâr-ı bekâda verilmesine dair hadsiz umumî duaları kabul olmasın ve haşr-i cismânî ile fiilen cevap verilmesin, onu ebedî minnettar etmesin?.. Âdetâ sineğin sesini işitsin, gök gürültüsünü işitmesin! Ve âdi bir neferin kemâl-i ehemmiyetle techizatına baksın; orduya hiç bakmasın, ehemmiyet vermesin! Bu yüz derece muhâl ve bâtıldır!

Evet, ¹ *وَلِلَّهِ الْأَنْفُسُ وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ* âyetinin sarâhat-ı kat'iyesiyle; *insan, en ziyade ünsiyet ettiği ve dünyada numûnesini tatmış olduğu cismânî lezzetleri cennete lâıyık bir tarzda görececek, tadacak.. ve lisan, göz ve kulak gibi âzâların ettikleri hâlis şükürler ve hususî ibadetlerin mükâfatları, o uzuvlara mahsus cismânî lezzetler ile verilecektir. Kur'ân-ı Mu'cizül-Beyan, o derece cismânî lezzetleri sarîh bir surette beyan eder ki başka te'viller ile mana-yı zâhirîyi kabul etmemek, imkân haricindedir.*

İşte, iman-ı âhiretin meyveleri ve neticeleri gösteriyorlar ki; nasıl ki âzâ-yı insanîden midenin hakikati ve ihtiyacâtı, taamların vücûduna kat'î delâlet

¹ "... Hülâsa orada canınız ne isterse, gözleriniz hangi manzaralardan hoşlanırsa hepsi var!" (Zuhuruf Sûresi, 43/71).

Âdi: Sıradan, herhangi bir.

Alîm-i Kerîm: Her şeyi bilen, her şeyi bol bol lütfeden Hz. Allah.

Âzâ-yı insanî: İnsanın uzuvları.

Bâtıl: Yanlış, gerçek dışı.

Bedâhet: Gözle görülür derecede olma, açıklık.

Bekâ: Kalıcı olma, ebedilik.

Cihet-i ihtimal ve imkân: Olabilme ihtimali, olabilirlik yönü.

Cismanî: Cisme ait, maddî.

Dâr-ı âhiret: Âhiret yurdu.

Dâr-ı bekâ: Ebedî âhiret yurdu.

Delâlet etmek: İşaret etmek, göstermek.

Fıtraten: Yaratılış itibarıyla, tabîi olarak.

Haşr-i cismânî: Cismen, bedenlen dirilme.

Kadîr-i Rahîm: Sonsuz kudret ve merhamet sahibi Hz. Allah

Kur'ân-ı Mu'cizül-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan aciz bırakan Kur'ân-ı Kerim.

Mana-yı zâhirî: Görünen, görünüşteki mana.

Mide-i kübra: Pek büyük bir mide.

Muhâl: İmkansız.

Nev-i insan: İnsanoğlu, insanlar.

Perestîşkâr: Kullukta bulunan, ibadet eden.

Saadet-i ebediye: Ebedi, sonsuz mutluluk, cennet hayatı.

Sarâhat-ı kat'îye: Gayet kesin, net, açık anlam.

Sarih: Açık, net.

Şek: Şüphe.

Tevîl: Yorum.

Ünsiyet etmek: Âşına, yakın olmak. Alışmak.

eder; öyle de insanın hakikati ve kemâlâtı ve fitrî ihtiyacı ve ebedî arzuları ve iman-ı âhiretin mezkûr netice ve faydalarını isteyen hakikatleri ve istidatları, daha kat'î olarak âhirete ve cennete ve cismânî, bâkî lezzetlere delâlet ve tahakkuklarına şehâdet ettiği gibi; bu kâinatın hakikat-i kemâlâtı ve mânidâr tekvinî âyâtı ve insaniyetin mezkûr hakikatler ile alâkadar bütün hakikatleri, dâr-ı âhiretin vücûduna ve tahakkukuna ve haşrin gelmesine ve cennet ve cehennemin açılmasına delâlet ve şehâdet ettiklerini, Risale-i Nur eczaları ve bilhassa Onuncu ve Yirmi Sekizinci (İki Makamı), Yirmi Dokuzuncu Sözler ve Dokuzuncu Şuâ ve Münâcât Risaleleri, hüccetlerle parlak ve şüphe bırakmaz bir tarzda isbat etmişler. Onlara havale ederek bu uzun kıssayı kısa kesiyoruz.

Cehenneme dair beyanât-ı Kur'âniye o kadar vâzih ve zâhirdir ki başka izahata ihtiyaç bırakmamış. Yalnız bir-iki zayıf şüpheyi izale edecek iki-üç nükteli –tafsilini Risale-i Nur'a havale edip, gayet kısa bir hülâsasını– beyan edeceğiz.

Birinci Nükte

Cehennem fikri, geçmiş iman meyvelerinin lezzetlerini korkusuyla kaçırmıyor. Çünkü hadsiz rahmet-i rabbâniye o korkan adama der:

“Bana gel, tevbe kapısıyla gir! Ta cehennemin vücûdu değil korkutmak, belki sana cennetin lezzetlerini tam bildirsin ve senin ve hukuklarına tecavüz edilen hadsiz mahlûkâtın intikamlarını alsın, sizi keyiflendsin. Eğer sen dalâlette boğulup çıkamıyorsan yine cehennemin vücûdu, bin derece idam-ı ebedîden hayırlıdır ve kâfirlere de bir nevi merhamettir. Çünkü insan hatta yavrusu hayvanât dahi akrabasının ve evlâdının ve ahabının lezzetleriyle ve saadetleriyle lezzetlenir, bir cihette mesûd olur.

Şu hâlde sen ey mülhid, dalâletin itibarıyla ya idam-ı ebedî ile ademe düşeceksin veya cehenneme gireceksin! Şerr-i mahz olan adem ise senin bütün sevdiğlerin ve saadetleriyle memnun ve bir derece mesûd olduğun umum akraba

Adem: Yok, yokluk.

Beyanât-ı Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in beyanları, izahları.

Dalâlet: Sapıklık, kâfirlik. İslam'a uymayan her türlü yanlış inanç.

Fitri: Tabii, yaratılıştan gelen.

Hakikat-i kemâlât: Faziletlerin, erdemlerin gerçeği, asıl mahiyeti.

Hüccet: Delil.

İdam-ı ebedî: Ebediyen yok olma.

İzâle etmek: Gidermek, yok etmek.

Kemâlât: Güzellikler, faziletler, erdemler.

Mânidar: Manalı.

Mezkûr: Zikredilen, adı geçen.

Mülhid: Dinsiz, inançsız, ateist.

Şerr-i mahz: Sıf, tamamen şer.

Tahakkuk: Gerçekleşme, meydana gelme.

Tekvinî âyât: Yaratılış delilleri, kâinat kitabının âyetleri.

Vâzih: Açık.

ve asıl ve neslin seninle beraber idam olmasından binler derece cehennemden ziyade senin ruhunu ve kalbini ve mahiyet-i insaniyeni yandırır. *Çünkü cehennem olmazsa, cennet de olmaz.* Her şey senin küfrün ile ademe düşer. Eğer sen cehenneme girsen, vücûd dairesinde kalsan, senin sevdiklerin ve akrabaların ya cennette mesûd veya vücûd dairelerinde bir cihette merhametlere mazhar olurlar. Demek, her hâlde cehennemin vücûduna taraftar olmak sana lâzımdır. Cehennem aleyhinde bulunmak, ademe taraftar olmaktır ki; hadsiz dostlarının saadetlerinin hiç olmasına taraftarlıktır.”

Evet, cehennem ise hayr-ı mahz olan daire-i vücûdun Hâkim-i Zülcelâl’inin hakîmâne ve âdilâne bir hapishâne vazifesini gören dehşetli ve celâlli bir mevcut ülkesidir. Hapishâne vazifesini de görmekle beraber, başka pek çok vazifeleri var. Ve pek çok hikmetleri ve âlem-i bekâya ait hizmetleri var. Ve zebanî gibi pek çok zîhayatın celâldârâne meskenleridir.

İkinci Nükte

Cehennemin vücûdu ve şiddetli azabı, hadsiz rahmete ve hakikî adalete ve israfsız, mizanlı hikmete zıddiyeti yoktur. Belki rahmet ve adalet ve hikmet, onun vücûdunu isterler. Çünkü nasıl bin masumların hukukunu çiğneyen bir zâlimi cezalandırmak ve yüz mazlum hayvanları parçalayan bir canavarı öldürmek, adalet içinde mazlumlara bin rahmettir. Ve o zâlimi affetmek ve canavarı serbest bırakmak, birtek yolsuz merhamete mukabil yüzer bîçarelere yüzer merhametsizliktir.

Aynen öyle de cehennem hapsine girenlerden olan kâfir-i mutlak, küfrüyle hem esmâ-yı ilâhiyenin hukukuna inkâr ile tecavüz.. hem o esmâya şehâdet eden mevcudâtın şehâdetlerini tekzip ile hukuklarına tecavüz.. ve mahlûkâtın o esmâya karşı tesbihkârâne yüksek vazifelerini inkâr etmekle hukuklarına tecavüz.. ve kâinatın gaye-i hilkatî ve bir sebebi vücûdu ve bekâsı olan tezahür-ü rubûbiyet-i ilâhiyeye karşı ubûdiyetlerle

Âdilâne: Âdilce, adaletli bir şekilde.

Âlem-i bekâ: Ebedî âlem, ahiret yurdu.

Celâl: Cenâb-ı Hakk’ın yüceliğinin ve kahrının tecellisi.

Celâldârâne: Cenâb-ı Hakk’ın “Celâl” sıfatına ayna olur bir tarzda.

Daire-i vücûd: Varlık dairesi.

Esmâ-yı ilâhiye: Allah’ın güzel isimleri.

Gaye-i hilkat: Yaratılış gayesi.

Hakîmâne: Hikmetlice, yerli yerrince.

Hâkim-i Zülcelâl: Her şeye hükmeden, her suçluya hak ettikleri hükmü veren Ülu Allah

Hayr-ı mahz: Sırf, tamamen hayır.

Haysiyet: İtibar, cihet, dolay.

Kâfir-i mutlak: Tam kâfir.

Mahiyet-i insaniye: İnsan mahiyeti, niteliği.

Sebeb-i vücud ve bekâ: Var ol-

ma ve varlığının devam etme sebebi.

Tesbihkârâne: Tesbih eder, Allah’ı zikreder bir tarzda.

Tezahür-ü rubûbiyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk’ın herkesi ve her şeyi kuşatan engin terbiye ve idaresinin görünmesi.

Ubûdiyet: Kulluk.

Zîhayat: Canlı.

mukabelelerini ve aynadarlıklarını tekzip ile hukukuna bir nevi tecavüz ettiği haysiyetiyle öyle azîm bir cinâyet, bir zulümdür ki affa kabiliyeti kalmaz. إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ¹. âyetinin tehdidine müstahak olur. Onu cehenneme atmamak, bir yersiz merhamete mukabil hukuklarına taarruz edilen hadsiz davacılara hadsiz merhametsizlikler olur. İşte o davacılar cehennemin vücûdunu istedikleri gibi, izzet-i celâl ve azamet-i kemâl dahi kat'î isterler.

Evet, nasıl bir serseri âsi ve raiyete tecavüz eden bir adam, oranın izzetli hâkimine dese: “Beni hapse atamazsın ve yapamazsın!” diye izzetine dokunsa, elbette o şehirde hapis olmasa da o edepsiz için bir hapis yapacak, onu içine atacak.

Aynen öyle de kâfir-i mutlak, küfrüyle izzet-i celâline şiddetle dokunuyor. ve azamet-i kudretine inkâr ile dokunduruyor. ve kemâl-i rubûbiyetine tecavüzüyle iliştiriyor. Elbette, cehennemin pek çok vazifeler için pek çok esbab-ı mûcibesi ve vücûdunun hikmetleri olmasa da öyle kâfirler için bir cehennemi halketmek ve onları içine atmak, o izzet ve celâlin şe'nidir.

Hem mahiyet-i küfür dahi cehennemi bildirir. Evet, nasıl ki imanın mahiyeti eğer tecessüm etse lezzetleriyle bir cennet-i hususiye şekline girer ve cennetten bu noktadan gizli haber verir. Aynen öyle de Risale-i Nur'da delilleriyle isbat ve baştaki meselelerde dahi işaret edilmiş ki; küfrün ve bilhassa küfr-ü mutlakın ve nifakın ve irtidadın öyle karanlıklı ve deşetli elemleri ve mânevî azapları var, eğer tecessüm etse o mürted adama bir hususî cehennem olur ve büyük cehennemden bu cihette gizli haber verir. ve bu fidanlık dünya mezraasındaki hakikatçıklar âhirette sümbüller vermesi² noktasından; bu zehirli çekirdek, o zakkum ağacına işaret

¹ “Şu muhakkak ki Allah, kendisine şirk koşulmasını affetmez.” (Nisâ Sûresi, 4/48, 116).

² “Dünya, âhiretin tarlasıdır.” manasındaki hadis için bkz.: Gazâlî, *İhyâ ulûmî'd-dîn* 4/19; Sehâvî, *el-Makâsîdül'-hasene* s.497; Aliyyülkârî, *el-Esrârul'-merfûa* s.205.

Azamet-i kemâl: Cenâb-ı Hakk'ın “Kemâl” sıfatının büyüklüğü, yüceliği.

Azamet-i kudret: Allah'ın kudretinin büyüklüğü.

Azîm: Çok büyük.

Bedbaht: Talihsiz, zavallı, nasipsiz.

Esbab-ı mûcibe: Bir şeyi gerektiren sebepler, gerekçeler.

Halk etmek: Yaratmak.

İrtidâd: Dinden çıkma.

İzzet: Aziz olma, yücelik, şeref, itibar.

İzzet-i celâl: Cenâb-ı Hakk'ın “Celâl” sıfatının izzeti, gereği.

Kemâl-i rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın engin terbiye ve idaresinin mükemmelliği, kusursuzluğu.

Küfr-ü mutlak: Bütünyle inkar, ateizm.

Mâhiyet-i küfür: Cenâb-ı Hakk'ı

inkar etmenin özü, aslı, niteliği.

Mezraa: Tarla, ekin yeri.

Mürted: İrtidâd eden, İslâm dinden dönen.

Nifâk: Münafıklık.

Raiyet: Halk, yönetilenler.

Şe'n: Gerek, lâzım, gerçek.

Tecessüm etmek: Cisim ve vücuda kavuşmak, maddi bir varlık haline gelmek.

eder, “Ben onun bir mâyesiyim.” der. “Ve beni kalbinde taşıyan bedbaht için o zakkum ağacının bir hususî numûnesi, benim meyvem olur.”

Madem küfür hadsiz hukuka bir tecavüzdür, elbette hadsiz bir cinâyet-tir. Öyle ise hadsiz bir azaba müstahak eder. Madem bir dakika katl, on beş sene cezada (sekiz milyona yakın dakikada) hapis azabını çekmesini adalet-i beşeriye kabul edip maslahata ve hukuk-u âmmeye muvâfık görür. *Elbette bir küfür, bin katl kadar olması cihetiyle; bir dakika küfr-ü mutlak, sekiz milyara yakın dakikalarda azap çekmesi o kanun-u adalete muvâfık geliyor. Bir sene ömrünü o küfürde geçiren, iki trilyon sekiz yüz seksen milyara yakın dakikada azaba müstahak ve* خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا¹ *sırrına mazhar olur. Her ne ise...*

Kur’ân-ı Hakîm’in cennet ve cehennem hakkındaki mu’cizâne izahatı ve Kur’ân’ın tefsiri ve ondan gelen Risale-i Nur’un cennet ve cehennem vü-cûdlarına dair hüccetleri, daha başka beyana ihtiyaç bırakmamışlar.

وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ
فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ²

رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ۖ إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا³

gibi pek çok âyetlerin ve başta Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtü vesselâm) ve umum peygamberler ve ehl-i hakikatin, her vakit dualarında en ziyade

أَجْرُنَا مِنَ النَّارِ ، نَجِّنَا مِنَ النَّارِ ، خَلِّصْنَا مِنَ النَّارِ

ve vahiy ve şuhûda binâen onlarca kat’iyet kesbeden “Cehennemden bizi

1 “Onlar cehennemde ebedî kalacaklardır.” (Nisâ Sûresi, 4/169; Ahzâb Sûresi, 33/65; ...).

2 “Göklerin ve yerin yaratılışı hakkında düşünürler ve derler ki: “Ey büyük Rabbimiz! Sen bunları gaye-siz, boşuna yaratmadın. Seni bu gibi noksanlardan tenzih ederiz. Sen bizi o ateş azabından koru!” (Âl-i İmran Sûresi, 3/191).

3 “Ey Ulu Rabbimiz, cehennem azabını bizden uzaklaştır. Zira onun azabı tahammülü zor, ömür tüketen bir derttir. Ne kötü bir varış yeri, ne fena bir yerleşim yeridir orası!” (Furkan Sûresi, 25/65-66).

Adâlet-i beşeriye: İnsanların te-sis ettiği adâlet sistemi.

Ehl-i hakikat: Daima hak ve ha-kikat peşinde olup gerçeği bulan-lar. Veliler.

Hıfz eylemek: Korumak, muha-faza etmek.

Hukuk-u âmme: Kamu hukuku.

Kat’iyet kesb etmek: Kesinlik kazanmak.

Katl: Öldürme, cinayet.

Maslahat: Fayda, menfaat. Hu-kukta: Şahıs veya toplumun fay-dalarını sağlama ve zararlardan da koruma prensibi.

Mâye: Maya.

Mu’cizâne: Mu’cizeli bir şekilde.

Şuhûd: İnanca dâir gaybî mese-leleri basiret ve kalble müşahede etme, hakikatine erme.

Vahy: Cenâb-ı Hakk’ın belirli bir usul çerçevesinde kullarına ulaştırdığı İllâhî mesaj.

hıfzıyla!”¹ demeleri gösteriyor ki; *nev-i beşerin en büyük meselesi cehennemden kurtulmaktır*. Ve kâinatın pek çok ehemmiyetli ve muazzam ve dehşetli bir hakikati cehennemdir ki; bir kısım o ehl-i şuhûd ve keşif ve tahkik onu müşâhede eder.. ve bir kısmı tereşşuhâtını ve gölgelerini görür, dehşetinden feryat ederler, “Bizi ondan kurtar!” derler.

Evet, bu kâinatta hayır-şer, lezzet-elem, ziya-zulmet, hararet-bürûdet, güzellik-çirkinlik, hidayet-dalâlet birbirine karşı gelmesi ve içine girmesi, pek büyük bir hikmet içindir. Çünkü şer olmazsa hayır bilinmez. Elem olmazsa lezzet anlaşılmaz. Zulmetsiz ziya, ehemmiyeti olmaz. Soğukla, hararetin dereceleri tahakkuk eder. Çirkinlik ile hüsnün tek bir hakikati, bin hakikat ve binler çeşit hüsnün mertebeleri vücûd bulur. Cehennemsiz cennetin pek çok lezzetleri gizli kalır. Bunlara kıyasen her şey, bir cihette zıddıyla bilinebilir ve birtek hakikati, sümbul verip çok hakikatler olur. Madem bu karışık mevcudât, dâr-ı fâniden dâr-ı bekâyâ akıp gidiyor; elbette nasıl ki hayır, lezzet, ışık, güzellik, iman gibi şeyler cennete akar. Öyle de şer, elem, karanlık, çirkinlik, küfür gibi zararlı maddeler cehenneme yağar. Ve bu mütemâdiyen çalkanan kâinatın selleri o iki havuza girer, durur. Kerametli Yirmi Dokuzuncu Söz’ün âhindeki remizli nüktelerine havale ederek kısa kesiyoruz.

Ey bu Medrese-i Yusufiye’de benim ders arkadaşlarım! Bu dehşetli haps-i ebedîden kurtulmanın kolayı, çâresi, bu dünyevî hapsimizden istifade ederek elimiz mecburiyetle yetişmeyen çok günahlardan kurtulduğumuzla beraber, eski günahlardan tevbe edip farzlarımızı eda ederek her bir saat bu hapisteki ömrümüzü bir gün ibadet hükmüne getirmekle o ebedî hapisten necatımız ve o nurânî cennete girmemiz için en iyi bir fırsattır. Bu fırsatı kaçırırsak dünyamız ağladığı gibi âhiretimiz dahi ağlayacak. **حَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ** tokadını yiyeceğiz.

¹ Bkz.: Buhârî, Cenâiz 87, Tefsîru sûre (2) 36, Deavât 55; Müslim, Küsûf 8, Zikir 23, Cennet 67, 68.

² “Dünyayı da âhireti de kaybeder.” (Hac Sûresi, 22/11).

Âhir: Son, en son.

Dâr-ı bekâ: Ebedî âhiret yurdu.

Dâr-ı fânî: Geçici yurt, dünya.

Ehl-i şuhud ve keşif ve tahkik: Eşyanın perde arkasına, gaybî âlemlere ait meseleleri Allah’ın izni ölçüsünde keşfedip, görüp, hakikatine eren büyük veliler.

Haps-i ebedî: Dâimî hapis, cehennem.

Hararet-burûdet: Sıcaklık-soğuk-

luk.

Hidâyet-dalâlet: Doğruluk-sapıklık.

Hüsün: Güzellik.

Medrese-i Yusufiye: Hz. Yusuf’un (a.s.) zulüm, iftira, haksızlık neticesi olarak senelerce zindanda kalmasından kinâye olarak, aynı kaderi paylaşanların hapsedildiklerine yere verilen isim.

Müşâhede etmek: Kalp ve ruh

gözüyle görmek, şahit olmak.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli olarak.

Necat: Kurtuluş.

Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Tereşşuhât: Sızıntılar, yansımalar.

Ziya-zulmet: Işık-karanlık.

Bu Makam Yazıldığı Zaman Kurban Bayramı Geldi

¹ **الله أكبر.. الله أكبر.. الله أكبر** 'ler ile nev-i beşerin beşten birisine, üç yüz milyon insanlara birden **الله أكبر** dedirmesi; koca küre-i arz, büyüklüğü nisbetinde o **الله أكبر** kelime-i kudsiyesini semâvâtteki seyyârât arkadaşlarına işittiriyor gibi yirmi binden ziyade hacıların Arafat'ta ve îdde beraber birden **الله أكبر** demeleri, Resûl-i Ekrem (*aleyhissalâtu vesselâm*)'ın bin üç yüz sene evvel âl ve sahabeleriyle söylediği ve emrettiği **الله أكبر** kelâmının bir nevi aks-i sadâsı olarak rubûbiyet-i ilâhiyenin ² **رَبُّ الْأَرْضِ** ve ³ **رَبُّ الْعَالَمِينَ** azamet-i unvanıyla küllî tecellisine karşı geniş ve küllî bir ubûdiyetle bir mukabeledir, diye tahayyül ve his ve kanaat ettim.

Sonra, “Acaba bu kelâm-ı kudsînin bizim meselemizle dahi münasebeti var mı?” diye tahattur ettim. Birden hatıra geldi ki başta bu kelâm olarak sair bâkıyât-ı sâlihât unvanını taşıyan ⁴ **إِلَّا إِلَهَ إِلَّا اللهُ** ve ⁵ **سُبْحَانَ اللهِ** ve ⁶ **أَلْحَمْدُ لِلَّهِ** gibi şeâirden çok kelâmlar cüz'î ve küllî meselemizi ihtar ve tahakkukuna işaret ederler.

Meselâ **الله أكبر** 'in bir vech-i manası, Cenâb-ı Hakk'ın kudreti ve ilmi; her şeyin fevkinde büyüktür, hiçbir şey daire-i ilminden çıkamaz, tasarruf-u kudretinden kaçamaz ve kurtulamaz.. ve korktuğumuz en büyük şeylerden daha büyüktür.

1 “Allah büyüktür! Allah büyüktür! Allah büyüktür!..”

2 “Yeryüzünün Rabbi” (Câsiye Sûresi, 45/36).

3 “Âlemlerin Rabbi” (A'râf Sûresi, 7/54; Şuarâ Sûresi, 26/23; Kasas Sûresi, 28/30; ...).

4 Bkz.: Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 3/75; İbni Hibbân, *Sahih* 3/121; Ebû Ya'lâ, *Müsned* 2/524.

5 “Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur.” (Sâffât Sûresi, 37/35; Muhammed Sûresi, 47/19).

6 “Bütün hamdler, övgüler Allah'adır.”

7 “Allah bütün eksiklerden münezzehtir.”

Aks-i sadâ: Yankı.

Âl: Hz. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) kızı Hz.Fâtıma ve damadı Hz. Ali vasıtasıyla devam eden mübarek soyu (r.anhum).

Azamet-i unvan: Unvanın, ismin büyüklüğü.

Bâkıyât-ı sâlihât: Bâki kalacak yararlı, hayırlı şeyler.

Cüz'î - küllî: Az - çok.

Daire-i ilim: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan ilmi.

Fevk: Üst.

İd: Bayram.

İhtar: Hatırlatma, hatıra getirme.

Kelâm-ı kudsî: Mukaddes, yüce kelim, söz.

Kelime-i kudsiye: Mukaddes, yüce kelime.

Küllî ubûdiyet: Bütün varlıkları temsil ve ifade eden bir kulluk.

Küllî: Her şeyi içine alan, kuşatan.

Küre-i arz: Yerküre, dünya.

Mukabele: Karşılık verme, karşılık.

Rubûbiyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın herkesi ve her şeyi kuşatan engin terbiye ve idaresi.

Semâvât: Gökler, feza.

Seyyârât: Gezegenler.

Şeâir: Dini temsil eden semboller.

Tahakkuk: Gerçekleşme, kesinleşme.

Tahattur etmek: Hatırını, hafızasını yoklamak..

Tasarruf-u kudret: Cenâb-ı Hakk'ın kudretinin idaresi, yönetmesi.

Vech-i mana: Anlam yönü.

Demek haşri getirmekten ve bizi ademden kurtarmaktan ve saadet-i ebediyeyi vermekten daha büyüktür. Her acîb ve tavr-ı aklın haricindeki her şeyden daha büyüktür ki; ¹وَاحِدَةٍ إِلَّا كُنْتُمْ وَلَا بَعْتُمْ مَا خَلَقَكُمْ وَلَا بَعْتُمْ إِلَّا كُنْتُمْ وَاحِدَةٍ âyetinin sarâhat-i kat'iyesi ile nev-i beşerin haşri ve neşri, birtek nefsin îcadı kadar o kudrete kolay gelir. Bu mana itibarıyladır ki darb-ı mesel hükmünde büyük musibetlere ve büyük mak-satlara karşı herkes, “Allah büyüktür! Allah büyüktür!” der.. kendine teselli ve kuvvet ve nokta-yı istinad yapar.

Evet, nasıl ki Dokuzuncu Söz’de bu kelime iki arkadaşıyla bütün ibadâtın fihristesi olan namazın çekirdekleri ve hülâsaları ve içinde ve tesbihatında tek-rar ile namazın manasını takviye için **اَللّٰهُ اَكْبَرُ** ، **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ** ، **سُبْحَانَ اللّٰهِ** üç muaz-zam hakikatlere.. ve insanın kâinatta gördüğü medar-ı hayret, medar-ı şükran ve medar-ı azamet ve kibriya, acîb ve güzel ve büyük, pek çok fevkalâde şey-lerden aldığı hayret ve lezzet ve heybetten neş’et eden suâllerine pek kuvvet-li cevap verdiği gibi, On Altıncı Söz’ün âhирinde izah edilen şu; nasıl bir nefer bayramda bir müşîr ile beraber huzur-u padişaha girer, sair vakitte zâbitinin makamı ile onu tanır. Aynen öyle de her adam, hacda bir derece veliler gi-bi Cenâb-ı Hakk’ı **رَبُّ الْعَالَمِينَ** ve **رَبُّ الْأَرْضِ** unvanı ile tanımaya başlar. Ve o kibriya mertebeleri kalbine açıldıkça, ruhunu istilâ eden mükerrer ve hara-retli hayret suâllerine yine **اَللّٰهُ اَكْبَرُ** tekrarıyla umumuna cevap verdiği misillü; On Üçüncü Lem’a’nın âhирinde izahı bulunan ki; şeytanların en ehemmiyet-li desiselerini köküyle kesip cevab-ı kat’î veren yine **اَللّٰهُ اَكْبَرُ** olduğu gibi, bizim âhирet hakkındaki suâlimize de kısa fakat kuvvetli cevap verdiği misillü, **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ** cümlesi dahi haşri ihtar edip ister. Bize der:

¹ “Ey insanlar! Sizin hepinizi yaratmak da, ölümünüzün ardından (âhirette) hepinizi diriltmek de, (O’nun için) ancak bir kişiyi yaratmak ve diriltmek gibidir.” (Lokman Sûresi, 31/28).

Acîb: Şaşırtıcı, hayret verici.

Adem: Yokluk, yok olma.

Cevab-ı kat’î: Kesin, tam cevap.

Darb-ı mesel: Halk deyiimi.

Desise: Hile, oyun.

Haşr ü neşr: Öldükten sonra tek-rar dirilip mahşer meydanında toplanma.

İbadât: İbadetler.

İcad: Vücuda getirme, var etme.

Kibriyâ: Cenâb-ı Hakk’ın büyük-lüğü, yüceliği.

Medar-ı azamet ve kibriyâ: Ce-nâb-ı Hakk’ın büyüklüğünü, yü-celiğini gösteren sebep, vesile.

Medar-ı hayret: Hayret ve hay-ranlık sebebi.

Medar-ı şükran: Minnettarlık, te-şekkür sebebi.

Mükerrer: Tekrar eden, tekrarla-nan.

Müşîr: Mareşal.

Neş’et etmek: Meydana gelmek, kaynaklanmak.

Nokta-yı istinad: Dayanak nok-tası.

Saadet-i ebediye: Ebedi, sonsuz mutluluk, cennet hayatı.

Sarâhat-ı kat’iye: Gayet kesin, net, açık anlam.

Tavr-ı akıl: Aklın sınırı.

Zâbit: Subay, komutan.

“Manam, âhiresiz olmaz; çünkü ‘ezelden ebede kadar her kimden ve her kime karşı bütün hamd ve şükür O’na mahsustur’ ifade ettiğimden; bütün nimetlerin başı ve nimetleri hakikî nimet yapan ve bütün zîşuûru ademin hadsiz musibetlerinden kurtaran, yalnız saadet-i ebediye olabilir ve benim o küllî manama mukabele eder.”

Evet, her mümin namazlardan sonra, her gün hiç olmazsa yüz elliden ziyade **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ.. اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ** şer'an demesi ve manası da ezelden ebede kadar bir hadsiz geniş hamd ve şükür ifade etmesi, ancak ve ancak saadet-i ebediye-nin ve cennetin peşin bir fiyatı ve muaccel bir bahasıdır. Ve dünyanın kısa ve fânî elemelerle âlûde olan nimetlerine münhasır olmaz ve mahsus değil ve onlara da ebedî nimetlere vesile olmaları cihetiyle bakar, şükreder.

سُبْحَانَ اللَّهِ kelime-i kudsiyesi ise Cenâb-ı Hakk'ı şerikten, kusurdan, noksaniyetten, zulümden, aczden, merhametsizlikten, ihtiyaçtan ve aldatmaktan ve kemâl ve cemâl ve celâline muhalif olan bütün kusurâtan takdis ve tenzih etmek manasıyla, saadet-i ebediye ve celâl ve cemâl ve kemâl-i saltanatının haşmetine medar olan dâr-ı âhireti ve ondaki cenneti ihtar edip delâlet ve işaret eder. Yoksa sâbikan isbat edildiği gibi saadet-i ebediye olmazsa hem saltanatı, hem kemâli, hem celâl, hem cemâl, hem rahmeti, kusur ve noksan lekeleriyle lekedâr olurlar.

İşte bu üç kudsî kelimeler gibi, **بِسْمِ اللَّهِ** ve **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** ve sair kelimât-ı mübâreke, her biri erkân-ı imaniyenin birer çekirdeği.. ve bu zamanda keşfedilen et hülâsası ve şeker hülâsası gibi, hem erkân-ı imaniyenin hem

1 Allah'ın adıyla.

2 “Allah’tan başka hiçbir ilâh yoktur.” (Sâffât Sûresi, 37/35; Muhammed Sûresi, 47/19).

Âlûde: Karşık, iç içe.

Celâl: Cenâb-ı Hakk'ın birliği-ni, yüceliğini ve bütün eşyadaki umumi tecellilerini ifade eden sıfatı.

Cemâl: Cenâb-ı Hakk'ın güzelliğini, bütün güzelliklerin yaratıcısı olduğunu ve her bir varlıktaki hususi tecellilerini ifade eden sıfatı.

Dâr-ı âhiret: Âhiret yurdu.

Delâlet etmek: Göstermek, ispat etmek.

Erkân-ı imaniye: İmanın şartları, esasları.

Kelimât-ı mübareke: Mübarek, bereketli kelimeler.

Kemâl: Cenâb-ı Hakk'ın her türlü kusurdan, eksiklikten münezze olduğunu, bütün mükemmel, kusursuz fiil ve sıfatların sahibi olduğunu ifade eden sıfatı.

Kemâl-i saltanat: Cenâb-ı Hakk'ın idaresinin, hâkimiyetinin kusursuzluğu, mükemmelliği.

Kusurât: Kusurlar.

Küllî: Şümulü, kapsamlı.

Medar olmak: Sebep, vesile olmak.

Muaccel: Öne alınmış, peşin.

Mukabele etmek: Karşılık vermek.

Münhasır: Sınırlı, kayıtlı.

Sâbikan: Daha önce.

Şer'an: Dinin belirlediği ölçülere göre.

Şerik: Ortak.

Takdis ve tenzih etmek:

Mukaddes, kusursuz olduğunu ifade etmek.

Zîşuur: Akıl, şuur sahibi.

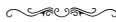
Kur'ân hakikatlerinin hülâsaları.. ve bu üçü namazın çekirdekleri oldukları gibi, Kur'ân'ın dahi çekirdekleri.. ve parlak bir kısım sûrelerin başlarında pırlanta gibi görünmeleri.. ve çok sünûhâtı tesbihatta başlayan Risale-i Nur'un dahi hakikî madenleri ve esasları ve hakikatlerinin çekirdekleridirler.

Ve velâyet-i Ahmediye ve ubûdiyet-i Muhammediye (alefhıssalâtü vesselâm) cihetinde, öyle bir daire-i zikirde, namazdan sonraki tesbihatta bir tarîkat-i Muhammediye'nin (alefhıssalâtü vesselâm) virdidirler ki; her namaz vak-tinde yüz milyondan ziyade müminler beraber, o halka-yı kübrâ-yı zikirde, ellerinde tesbihler, اللَّهُ سُبْحَانَ otuz üç, الْحَمْدُ لِلَّهِ otuz üç, اللَّهُ أَكْبَرُ otuz üç defa tekrar ederler.

İşte böyle gayet muhteşem bir halka-yı zikirde sâbikan beyan ettiğimiz gibi; hem Kur'ân'ın, hem imanın, hem namazın hülâsaları ve çekirdekleri olan o üç kelime-i mübârekeyi namazdan sonra otuz üçer defa okumak ne kadar kıymettar ve sevaplı olduğunu elbette anladınız.¹

Bu risalenin başında Birinci Meselesi namaza dair güzel bir ders olduğu gibi hiç düşünmediğim hâlde, âdeta ihtiyârsız olarak, onun âhiri de namaz tesbihatına dair ehemmiyetli bir ders oldu.

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَىٰ إِعْزَامِهِ²
سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ³

¹ Bkz.: Buhârî, *Ezân* 155; Ebû Dâvûd, *Vitir* 24, *Edeb* 99, 100; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 5/158.

² Hamdolsun nimetlerini üzerimize yağdıran Allah'a.

³ “Sübhansın yâ Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin.” (Bakara Sûresi, 2/32).

Halka-yı kübra-yı zikir: Büyük zikir halkası.

İhtiyâr: İrade, tercih.

Sünûhât: Kalbe doğan manalar, ilhamlar.

Tarikat-ı Muhammediye: Pey-

gamber Efendimiz'in (s.a.s.) yolu, sünneti.

Ubûdiyet-i Muhammediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) eşsiz kulluğu.

Velâyet-i Ahmediye: Peygamber

Efendimiz'in (s.a.s.) kulluğundaki enginliği, derinliği ile Allah'a olan eşsiz yakınlığı.

Vird: Belli aralıklarla devamlı okunan dua, zikir.

Dokuzuncu Mesele

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَمِنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ
لَا تُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ¹... الخ

Bu âyet-i ecma' ve a'lâ ve ekberin bir küllî ve uzun nüktesini beyan etmeye, bir dehşetli mânevî suâl ve bir azametli ve ilâhî bir nimetin inkişafından neş'et eden bir hâl sebebiyet verdiler.

Şöyle ki, mânen ruha geldi; neden bir cüz-ü hakikat-i imaniyeyi inkâr eden kâfir olur ve kabul etmeyen müslüman olmaz? Hâlbuki Allah ve âhirete iman, bir güneş gibi o karanlığı izale etmek lâzım geliyor. Hem neden bir rükün ve hakikat-i imaniyeyi inkâr eden mürted olur, küfr-ü mutlaka düşer ve kabul etmeyen İslâmiyet'ten çıkar? Hâlbuki sair erkân-ı imaniyeye imanı varsa, onu küfr-ü mutlakattan kurtarmak lâzım geliyor.

Elcevap: İman, altı rüknünden çıkan öyle bir vahdânî hakikattir ki tefrik kabul etmez.. ve öyle bir küllîdir ki, tecezzî kaldırmaz.. ve öyle bir külldür ki kabil-i inkısam olmazlar. Çünkü her bir rükn-ü imanî, kendini isbat eden hüccetleriyle sair erkân-ı imaniyeyi isbat eder. Her biri her birisine gayet kuvvetli bir hüccet-i âzam olur. Öyle ise bütün erkânı, bütün delilleriyle

¹ “Peygamber, Rabbi tarafından kendisine ne indirildi ise ona iman etti, müminler de. Onlardan her biri Allah’a, meleklerine, kitaplarına ve resûllerine iman etti. “O’nun resûllerinden hiç birini diğerinden ayırt etmeyiz” dediler...” (Bakara Sûresi, 2/285).

Âyet-i ecma' ve a'lâ ve ekber:

Çok şümüllü, kapsamlı, pek büyük ve yüce âyet.

Azamet: Büyüklük.

Cüz-ü hakikat-i imaniye: İman hakikatinin bir parçası. İman esaslarına bağlı herhangi bir mesele.

Erkân-ı imaniye: İmanın şartları, esasları.

Hüccet: Delil.

Hüccet-i âzam: Pek büyük bir delil.

İnkişâf: Belirme, ortaya çıkma.

İzâle etmek: Gidermek, yok etmek.

Kabil-i inkısam: Ayrılması, bölünmesi mümkün olmayan şey.

Küfr-ü mutlak: Bütünüyle inkar, ateizm.

Küll: Parçaları birbirinden ayrılmayan bütün.

Küllî: Şümüllü, kapsamlı. Parçaları, bölümleri, kendine ait mana ve değerleri tek başına ifade eden

bilen bütün.

Mürted: İrtidâd eden, İslâm dininden dönmüş.

Neş'et etmek: Meydana gelmek, kaynaklanmak.

Rükün / Rükün-ü imanî: Esas, asıl, imanın esası, temeli.

Tecezzi: Bölünme, parçalanma.

Tefrik: Ayırım, ayrılık.

Vahdânî: Birlik, bütünlük ifade eden, yekpâre.

sarsmayan bir fikr-i bâtil, hakikat nazarında birtek rüknü, belki bir hakikati ibtal edip inkâr edemez. Belki adem-i kabul perdesi altında gözünü kapamakla bir küfr-ü inadî yapabilir. Gitgide küfr-ü mutlaka düşer, insaniyeti mahvolur; hem maddî, hem mânevî cehenneme gider.

İşte bu makamda gayet muhtasar işaretlerle ve Meyve Risalesi'nde (haşrin isbatında) sair erkân-ı imaniyenin haşri de isbat ettikleri kısacık hülâsalarla beyan edildiği gibi, bu makamda dahi mücmel fezleke ve muhtasar hülâsalarla –Cenâb-ı Hakk'ın inâyetiyle– bu nükte-i âzam altı noktada beyan edilecek.

Birinci Nokta

İman-ı billâh, kendi hüccetleriyle hem sair rükünlerini, hem iman-ı bi'l-âhireti isbat eder ki; Meyve Risalesi'nin Yedinci Meselesi'nde güzelce göstermiş. Evet, bu hadsiz kâinatı bir saray, bir şehir, bir memleket gibi bütün levâzımı ile idare eden ve mizan ve intizam dairesinde çeviren ve hikmetlerle değiştiren.. ve zerrâtı ve seyyârâtı ve sinekleri ve yıldızları birer muntazam ordu gibi beraber teşhiz ve idare eden.. ve emir ve iradesi dairesinde mütemâdiyen bir ulvî manevra içinde tâlim ve tavzifâtla faaliyete ve seyr ve cevelâna ve ubûdiyetkârâne bir resm-i küşada ve seyahate getiren ezeli ve bâkî bir saltanat-ı rubûbiyet ve ebedî ve dâimî bir hâkimiyet-i ulûhiyet, hiç mümkün müdür ve hiç akıl kabul eder mi ve hiçbir ihtimal var mı ki, o ebedî ve sermedî ve bâkî ve dâimî saltanatın bâkî bir makarrı ve dâimî bir medarı ve sermedî bir mazharı olan dâr-ı âhîret olmasın? Bin defa hâşâ!

Demek, Cenâb-ı Hakk'ın saltanat-ı rubûbiyeti ve –Yedinci Mesele'de beyan edildiği gibi– ekser isimleri ve vücûb-u vücûdunun hüccetleri, âhirete

Adem-i kabul: Kabul etmeme.

Cevelân: Hareket halinde olma, durmayıp sürekli hareket etme.

Dâr-ı âhîret: Âhîret yurdu.

Fikr-i bâtil: Aslı, esası olmayan boş düşünce.

Hâkimiyet-i ulûhiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığı kendine itaat ettiren, kâinattaki mutlak hâkimiyeti.

Hülâsa: Öz, özet.

İman-ı bi'l-âhîret: Âhîret'e inanmak.

İman-ı billâh: Allah'a inanma.

İntizam: Düzen, nizam.

Küfr-ü inadî: Hakikati bildiği hal-

de, başka sebepler bahane ederek inkara sapma.

Levâzım: Lâzım olan, gerekli olan her şey.

Makarr: Yer, mesken, karargâh.

Mazhar: Bir şeyin zuhur ettiği, görüldüğü yer

Medar: Dayanak noktası, sebep.

Mizan: Ölçü, denge.

Muhtasar: Kısaltılmış, özetlenmiş.

Mücmel fezleke: Kısa, özlü nectice.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli olarak.

Nükte-i âzam: Çok büyük nükte, ince hakikat.

Resm-i küşat: Açılış merasimi, töreni.

Saltanat-ı rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın herkesi ve her şeyi kuşatan terbiye ve idaresi.

Sermedî: Ebedî, sürekli.

Seyyârât: Gezegenler.

Tavzifât: Görevlendirmeler, vazifelendirmeler.

Ubûdiyetkârâne: Kulluk ve itaat içinde.

Ulvi: Yüce.

Vücûb-u vücûd: Varlığının kendinden olması.

Zerrât: Zerreler, atomlar

şehâdet ederler ve isterler. Ve bu kutb-u imanî ne kadar kuvvetli bir nokta-yı istinadı var; gör, bil, görür gibi inan!

Hem nasıl iman-ı billâh, âhiretsiz olmaz. Öyle de Onuncu Söz'de kısa işaretlerle beyan edildiği gibi, hiçbir cihette mümkün müdür ve hiç akıl kabul eder mi ki; ulûhiyet ve mâbûdiyetin tezahürü için bu kâinatı öyle bir mücessem *kitab-ı samedânî* ki, her sahifesi bir kitap kadar ve her satırı bir sahife kadar manaları ifade eder.. ve öyle cismânî bir *kur'ân-ı sübhânî* ki; her bir âyet-i tekviniyesi ve her bir kelimesi, hatta her bir noktası, her bir harfi birer mu'cize hükmündedir.. ve öyle muhteşem ve içi hadsiz âyâtla ve mânidâr nakışlarla tezyin edilmiş bir *mescid-i rahmânî*dir ki; her bir köşesinde bir tâife, bir nevi ibadet-i fitriye ile iştigal eder bir şekilde halkeden bir Allah, bir Mâbud-u bilhak, o kitab-ı kebîrin manalarını ders verecek üstadları ve o *kur'ân-ı samedânî*nin âyetlerini tefsir edecek müfessirleri, elçi olarak göndermesin.. ve o mescid-i ekberde hadsiz tarzlarda ibadet edenlere imamları tayin etmesin.. ve o üstادلara ve müfessirlere ve imamlara fermanları vermesin! Hâşâ, yüz bin hâşâ!

Hem cemâl-i rahmetini ve hüsn-ü şefkatini ve kemâl-i rubûbiyetini zîşuurlara göstermek ve onları şükre ve hamde sevk etmek için bu kâinatı öyle bir ziyafetgâh ve bir teşhîrgâh ve öyle bir seyrangâh ki; hadsiz çeşit çeşit, leziz nimetler ve gayet antika, hadsiz harika sanatlar içinde dizilmiş bir tarzda halkeden bir Sâni-i Rahîm ve Kerîm hiç mümkün müdür ve hiç akıl kabul eder

Âyât: Âyetler.

Âyet-i tekviniye: Yaratılış delili, kâinat kitabının âyeti. Cenab-ı Hakk'ın kâinata koyduğu tabii kanun.

Cemâl-i rahmet: Cenab-ı Hakk'ın her varlığa ayrı ayrı, hususi, kusursuz rahmetiyle, merhamet etmesi.

Halk etmek: Yaratmak.

Hüsn-ü şefkât: Cenab-ı Hakk'ın çok güzel, mükemmel bir şefkatle muamelesi.

İbâdet-i fitriye: Her varlığın yaratılışının gereği olan vazifesini yerine getirmekle Yaradan'ına arz ettiği tabii ibadet.

İştigal etmek: Bir şeyle meşgul olmak, çalışmak.

Kemâl-i rubûbiyet: Cenab-ı Hakk'ın mükemmel, kusursuz terbiye ve idaresi.

Kerîm: Pek cömert, yarattıklarına

daima bol bol veren Hz. Allah.

Kitab-ı kebîr: Büyük kitap.

Kitab-ı samedânî: Cenab-ı Hakk'ın icraatlarının okunacağı, varlığın bütün ihtiyaçlarını karşılayacak kâinat kitabı.

Kur'ân-ı samedânî: Cenab-ı Hakk'ın icraatlarının okunacağı, varlığın bütün ihtiyaçlarını karşılayacak kâinat kitabı.

Kur'ân-ı sübhânî: İçindeki her varlığın kendine has yapısı, vazifesi ve diliyle Allah'ı zikir ve tesbih ettiği kâinat kitabı.

Kutb-u imanî: İmanın zirvesi.

Mâbudîyet: İbadet edilme, tapılma, ilâhlık.

Mâbud-u bilhak: İbadete layık, tek ilâh.

Mescid-i ekber: Pek büyük mescid.

Mescid-i rahmânî: Her varlığın kendine has bir kullukla

Yaradan'ına ibadet ettiği kâinat mescidi.

Mücessem: Cisme bürünmüş, cisim halini almış.

Müfessir: Açıklayan, izah eden.

Nokta-yı istinad: Dayanak noktası.

Rahîm: Kullarına karşı sonsuz lütuf ve merhamet eden Hz. Allah.

Sâni: Her şeyi sanatlı, estetik ölçülerle yaratan Hz. Allah.

Seyrangâh: İzleme, seyretme yeri.

Teşhîrgâh: Teşhir, sergi yeri.

Tezahür: Görünme, belirme, ortaya çıkma.

Tezyin etmek: Ziynetlemek, süslemek.

Ulûhiyet: İlâhlık, kâinattaki her şeyin Allah'a itaat etmesi.

Zîşuur: Akıl, şuur sahibi.

Ziyafetgâh: Ziyafet yeri.

mi ki; o ziyafetgâhtaki zîşuûr mahlûklar ile konuşmasın ve onlara o nimetle-
re mukabil elçileri vasıtasıyla vazife-i teşekkürîyeyi ve tezahür-ü rahmetine ve
sevdirmesine karşı vazife-i ubûdiyeti bildirmesin!.. Hâşâ, binler hâşâ!

Hem hiç mümkün müdür; bir sâni' sanatını sever, beğendirmek ister; hat-
ta ağızların bin çeşit zevklerini nazara alması delâletiyle takdir ve tahsinlerle
karşılanmak arzu eder ve her bir sanatıyla kendini hem tanıttırmak, hem sev-
dirmek, hem bir çeşit mânevî cemâlini göstermek ister bir tarzda bu kâinatı
antika sanatlarla süslendirdiği hâlde, kâinattaki zîhayatın kumandanları olan
insanlara onların büyüklerinden bir kısmı ile konuşup elçi olarak gönderme-
sin; güzel sanatları takdirsiz ve fevkalâde hüsn-ü esmâsı tahsinsiz ve tanıttır-
ması ve sevdirmesi mukabelesiz kalsın!.. Hâşâ, yüz bin hâşâ!

Hem bütün zîhayatın ihtiyacât-ı fitriyeleri için dualarına ve hâl dili ile edi-
len bütün ilticalara ve arzulara, vakti vaktine, kasd ve ihtiyâr ve iradeyi göste-
rir bir tarzda hadsiz in'amlarıyla ve nihâyetsiz ihsânâtıyla fiilen ve hâlen sarîh
bir surette konuşan bir Mutekellim-i Alîm hiç mümkün müdür, hiç akıl kabul
eder mi; en cüz'î bir zîhayat ile fiilen ve hâlen konuşsun ve tam derdine der-
man yetiştiren ihsanıyla derdini dinlesin ve ihtiyacını görsün ve bilsin.. ve bü-
tün kâinatın en müntehap neticesi ve arzın halifesi¹ ve ekser mahlûkât-ı arzi-
yenin kumandanları olan insanların mânevî reisleri ile görüşmesin! Her zîha-
yatla fiilen ve hâlen konuştuğu gibi onlarla da kavlen ve kelâmen konuşmasın
ve onlara fermanları ve suhuf ve kitapları göndermesin!.. Hâşâ, hadsiz hâşâ!

*Demek iman-ı billâh, kat'iyetiyle ve hadsiz hüccetleriyle وَكُتِبَ وَرُؤْسِهِ
yani peygamberlere ve mukaddes kitaplara imanı isbat eder.*

Hem hiç bir cihet-i imkânı var mı ve hiç akıl kabul eder mi ki; bütün
masnûâtıyla kendini tanıttırana ve sevdirene ve teşekkürâtı fiilen ve hâlen

¹ İnsanın, yeryüzünün halifesi olarak yaratıldığına dair bkz.: Bakara Sûresi, 2/30.

Cemâl: Cenâb-ı Hakk'ın güzelli-
ğini, bütün güzelliklerin yaratıcısı
olduğunu ve her bir varlıktaki hu-
susî tecellilerini ifade eden sıfatı.

Cihet-i imkân: Olabilirlik yönü,
olma imkânı.

Cüz'î: Küçük.

Delâlet: İspat etme, gösterme.

Hüsn-ü esmâ: Cenâb-ı Hakk'ın
isimlerinin güzelliği.

İhtiyacât-ı fitriye: Yaratılıştan ge-
len, tabii ihtiyaçlar.

İhtiyâr: Tercih, seçim.

İltica: Sığınma.

İn'am: Nimet verme, nimete er-
dirme.

Kavlen ve kelâmen: Sözlü ve
sesli bir ifade ile.

Mahlûkât-ı arziye: Yeryüzü var-
lıkları.

Masnûât: Her biri bir sanat ese-
ri olan varlıklar. Allah'ın yarattı-
ğı her şey.

Mukabele: Karşılık, karşılık verme.

Müntehab: Seçkin, güzide.

Mutekellim-i Alîm: Her şeyi bile-
rek konuşan.

Sarih: Açık.

Suhuf: Sayfalar. Bazı Peygamber-
lere (a.s.) gönderilen sayfeler.

Tahsin: Güzel bulma, beğenme.

Tezâhür-ü rahmet: Cenâb-ı Hakk'ın
sonsuz merhametini göstermesi, ser-
gilemesi.

Vazife-i teşekkürîye: Şükür vazı-
fesi, verilen nimetlere teşekkür et-
me gereği.

Zihayat: Canlı.

isteyene mukabil; kâinatı velveleye veren hakikat-i Kur'âniye ile Zülcelâl o Sanatkâr'ı ekmel bir tarzda tanıyıp ve tanıttırıp ve sevip ve sevdiren ve teşekkür edip ve ettirip ve ³اللَّهُ أَكْبَرُ³ , ²الْحَمْدُ لِلَّهِ² , ¹سُبْحَانَ اللَّهِ¹ 'ler ile küre-i arzı semâvâta işittirecek derecede konuşturup ve kara ve denizleri cezbeyle getirecek bir vaziyetle, bin üç yüz sene zarfında nev-i beşerin kemiyeten beşte birini ve keyfiyeten ve insaniyeten yarısını arkasına alıp o Hâlık'ın bütün tezahür-ü rubûbiyetine geniş ve küllî bir ubûdiyetle mukabele eden.. ve bütün makâsıd-ı ilâhiyesine karşı Kur'an'ın sûreleriyle kâinata ve asırlara bağırarak, ders veren, dellâllık eden.. ve nev-i insanın şerefini ve kıymetini ve vazifesini gösteren ve bin mu'cizâtıyla tasdik edilen Muhammed (aleyhissalâtü vesselâm), en müntehap mahlûku ve en mükemmel elçisi ve en büyük resûlü olmasın!.. Hâşâ ve kellâ! Yüz bin defa hâşâ!

Demek وَأَشْهَدُ أَنَّ هَٰكَذَا هَٰكَذَا hakikati, bütün hüccetleriyle
⁵اللَّهُ⁵ *مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ⁵ hakikatini isbat eder.*

Hem hiç imkân var mı ki; bu kâinatın Sâni'i, mahlûkâtını yüz bin diller ile birbiriyle konuştursun ve onların konuşmalarını işitsin ve bilsin ve kendisi konuşmasın!.. Hâşâ!

Hem hiç akıl kabul eder mi ki; kâinattaki makâsıd-ı ilâhiyesini bir ferman ile bildirmesin. Ve muammasını açacak ve mahlûkât ne yerden geliyorlar ve ne yere gidecekler ve ne için böyle kafil kafil arkasında buraya gelip, bir parça durup, geçiyorlar diye üç dehşetli suâl-i umûmîye hakikî cevap verecek Kur'an gibi bir kitabı göndermesin!.. Hâşâ!

1 "Allah bütün eksiklerden münezzehtir."

2 "Bütün hamdler, övgüler Allah'adır."

3 "Allah, büyüktür!"

4 "Şehadet ederim ki Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur." (Müslim, *Salât* 60; Tirmizî, *Salât* 216; ...).

5 "Şehâdet ederim ki Hz. Muhammed (s.a.s.) Allah'ın resûlüdür." (Müslim, *Salât* 60; Tirmizî, *Salât* 216; Ebû Dâvûd, *Salât* 178; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 1/292).

Ekmel: En mükemmel.

Hakikat-i Kur'âniye: Kur'an gerçeği.

Hâlık: Yaradan, Hz. Allah.

Hüccet: Delil.

İnsaniyeten: İnsanlık olarak, insanlık itibarıyla.

Kemiyeten: Nicelik, sayı olarak.

Keyfiyeten: Nitelik olarak.

Küllî ubudiyet: Bütün varlıkları temsil ve ifade eden bir kulluk.

Küre-i arz: Yerküre, dünya.

Makâsıd-ı ilâhiye: İlâhî maksatlar, gayeler.

Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Nev-i insan: İnsanlık, insanoğlu.

Semâvât: Gökler, feza.

Suâl-i umûmî: Herkesi ilgilendiren soru.

ren soru.

Tezahür-ü rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın engin terbiye ve idaresinin görünmesi.

Velveleye vermek: Yüksek sesler çıkarp heyecan ve dikkatleri uyarmak.

Zülcelâl: Ulu, yüce.

Hem hiç mümkün müdür ki; on üç asrı ışıklandıran ve her saatte yüz milyon lisanlarda kemâl-i hürmetle gezen ve milyonlar hâfızların kalblerinde kudsiyetiyle yazılan.. ve nev-i beşerin keyfiyeten kısm-ı âzamını kanunlarıyla idare eden ve nefislerini ve ruhlarını ve kalblerini ve akıllarını terbiye ve teziye ve tasfiye ve talim eden.. ve Risale-i Nur'da kırk vech-i i'câzı isbat edilen ve kırk tâife ve tabaka-yı nâsa ve her bir tabakaya karşı bir nevi i'câzını gösterdiği kerametli ve harikalı On Dokuzuncu Mektup'ta beyan olunan.. ve Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*) bin mu'cizâtıyla onun bir mu'cizesi olarak hak kelâmullah olduğu kat'î isbat edilen Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan, hiçbir cihette imkânı var mı ki, o Mütellim-i Ezeli ve o Sâni-i Sermedi'nin kelâmı ve fermanı olmasın!.. Hâşâ, yüz bin defa hâşâ ve kellâ!

Demek iman-ı billâh, bütün hüccetleriyle Kur'ân'ın kelâmullah olduğunu isbat ediyor.

Hem hiç mümkün müdür ki; zeminin yüzünü mütemâdiyen zîhayatlarla doldurup boşaltan ve kendini tanıttırmak ve ibadet ve tesbihat ettirmek için bu dünyamızı zîşuûrlarla şenlendiren bir Sultan-ı Zülcelâl, semâvâtı ve yıldızları boş ve hâlî bıraksın; onlara münasip ahaliyi yaratıp, o semâvî saraylarda iskân etmesin ve saltanat-ı rubûbiyetini en büyük memleketinde hademesiz, haşmetsiz, memursuz, elçisiz, yaversiz, nâzırsız, seyircisiz, âbidsiz, raiyetsiz bıraksın!.. Hâşâ, melekler sayısınca hâşâ!

Hem hiçbir cihette imkânı var mı ki; bu kâinatı öyle bir kitap tarzında yazar ki, her bir ağacın bütün tarihçe-i hayatını bütün çekirdeklerinde kaydeden.. ve her bir otun ve çiçeğin bütün vazife-i hayatiyesini bütün tohumlarında yazan.. ve her bir zîşuûrun bütün sergüzeşte-i hayatiyesini hardal gibi küçük kuvve-i hâfızasında gayet mükemmel yazdıran.. ve bütün mülkünde ve

Âbid: İbadet eden, kul.

Hâli: Boş, تنها, ıssız.

Haşmet: Büyüklük, ihtişam.

İman-ı billâh: Allah'a inanma.

İskân etmek: Yerleştirmek, oturtmak.

Kelâmullah: Allah kelâmı, sözü.

Kemâl-i hürmet: Mükemmel, çok büyük bir saygı.

Kısm-ı âzam: Çoğunluk, çok büyük kısım.

Kudsiyet: Mukaddes olma, yücelik.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan aciz bırakan Kur'ân-ı

Kerim.

Kuvve-i hâfıza: Hâfıza kuvveti.

Mütellim-i Ezeli: Kelâmı, sözü zamanları aşan, ezeli olan, Cenâb-ı Hakk.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli olarak.

Nâzır: Bakan, gözetken.

Raiyet: Halk, tebaa.

Saltanat-ı rubûbiyet: Allah'ın kâinatı kuşatan hâkimiyeti, yönetimi.

Sâni-i Sermedi: Her şeyi sanatla yaratan Ebedî Sanatkâr.

Sergüzeşt-i hayatiye: Hayatta kişinin başından geçen haller,

olaylar.

Sultan-ı Zülcelâl: Ulu, Yüce Sultan.

Tabaka-yı nâs: İnsanlar arasındaki sınıflar.

Tarihçe-i hayat: Hayat tarihçesi, ömür.

Tasfiye: Arındırma.

Teziye: Temizleme.

Vazife-i hayatiye: Hayatla yerine getirilen tabii görevler.

Vech-i i'câz: Mu'cize yönü.

Yaver: Emir subayı, yardımcı.

Zîşuur: Akıl, şuur sahibi.

devâir-i saltanatında her ameli ve her hâdiseyi müteaddit fotoğraflarla alarak muhafaza eden.. ve rubûbiyetin en ehemmiyetli bir esası olan adalet, *hikmet* ve *rahmetin* tecellîleri ve tahakkukları için koca cennet ve cehennemi ve sırat ve mizan-ı ekberi yaratan bir *Hâkim-i Hakîm* ve bir *Alîm-i Rahîm*, insanların kâinatı alâkadâr eden amellerini yazdırmasın ve mücâzât ve mükâfât için fiillerini kaydettirmesin ve seyyiât ve hasenâtlarını kaderin levhalarında yazmasın!.. Hâşâ, kaderin levh-i mahfûzunda yazılan harfleri adedince hâşâ!

Demek iman-ı billâh hakikati, hüccetleriyle hem melâikeye iman, hem kadere iman hakikatlerini dahi kat'î isbat eder. Güneş gündüzü ve gündüz güneşi gösterdiği gibi, imanın rükünleri birbirini isbat ederler.

İkinci Nokta

Başta Kur'ân, bütün semâvî kitaplar ve suhurlar ve başta Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*) olarak bütün peygamberler (*aleyhimüsselâm*), bütün davaları beş-altı esas üzerine dönüyorlar. Mütemâdiyen o esasları ders vermeye ve isbat etmeye çalışıyorlar. Onların peygamberliklerine ve doğruluklarına şehâdet eden bütün hüccetler ve deliller o esaslara bakıyorlar, onların hakkaniyetlerine kuvvet veriyorlar. O esaslar ise iman-ı billâh ve iman-ı bi'l-âhiret ve sair rükünlere imandır.

Demek, imanın altı rüknü birbirlerinden ayrılmalari mümkün değildir. Her birisi umumunu isbat eder, ister, iktiza eder. O altı, öyle bir küll ve küllîdir ki tecezzî kabul etmez ve inkısamı imkân hâricindedir. Nasıl ki, kökü göklerde Tûbâ Ağacı gibi her bir dalı, her bir meyvesi, her bir yaprağı o koca ağacın küllî, tükenmez hayatına dayanıyor. O kuvvetli ve güneş gibi zâhir o hayatı inkâr edemeyen, birtek muttasıl yaprağın hayatını inkâr edemez. Eğer etse o ağaç, dalları ve meyveleri ve yaprakları sayısınca o münkiri tekzip edecek, susturacak. Öyle de iman, altı rükünleriyle aynı vaziyettedir.

Alîm-i Rahîm: Varlığın muhtaç olduğu şefkati, merhameti en iyi bilen ve onların bu ihtiyaçlarına sınırsız ilmi, engin rahmetiyle imdad eden Hz. Allah.

Devâir-i saltanat: İdare alanları.

Hâkim-i Hakîm: Hükmünü hikmetlice, yerli yerince yerine getiren Cenâb-ı Hak.

Hakkaniyet: Doğruluk, gerçeklik.

İktiza etmek: Gerektermek.

İman-ı bi'l-âhiret: Âhiret inancı.

İnkısam: Ayrılma, taksim edilme.

Küll: Parçaları birbirinden ayrılmayan bütün.

Küllî: Bütüne ait küçük parçalar-dan meydana gelen bütün.

Levh-i Mahfuz: Olmuş ve olacak her şeyin yazıldığı asıl kütük. Allah'ın (c.c.) takdir buyurduğu hükümlerin bulunduğu asıl levha.

Mizan-ı ekber: Pek büyük terazi, mahşerde amellerinin tartılacağı büyük terazi.

Muttasıl: Bitişik.

Mücâzât: Cezalar.

Münkir: İnkâr eden, inanmayan.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli olarak.

Rubûbiyet: Allah'ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesi.

Rükün: Esas, asıl, (imanın şartı).

Seyyiât ve hasenât: Günahlar ve sevaplar.

Suhuf: Sayfalar. Bazı Peygamberlere (a.s.) gönderilen sayfeler.

Tecezzî: Bölünme, parçalanma.

Bu makamın başında altı nokta ve her bir nokta dahi beş nükte olarak, altı erkân-ı imaniyeyi otuz altı nüktede beyan etmek niyet edilmişti. Ve başta-ki dehşetli suâle izahat ile cevap vermek murad etmiştim. Fakat bazı ârizalar meydana vermediler. Tahmin ederim ki, birinci nokta kâfi bir mikyas olmasından zekilere daha ziyade izaha ihtiyaç kalmadı ve tam anlaşıldı ki:

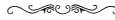
Bir müslüman, bir hakikat-i imaniyeyi inkâr etse küfr-ü mutlaka düşer. Çünkü başka dinlerin icmâllerine mukabil İslâmiyet'te tam izahat verilmiş, rükünler birbiriyle zincirlenmiş. Muhammed (aleyhissalâtü vesselâm)'ı tanımayan, tasdik etmeyen bir müslüman, Allah'ı da (sıfâtıyla) daha tanımaz ve âhireti bilmez. Bir müslümanın imanı, o kadar kuvvetli ve sarsılmaz hadsiz hüccetlere dayanıyor ki inkârda hiçbir özür kalmıyor. Âdeta akıl, kabulde mecbur oluyor.

Üçüncü Nokta

Bir zaman ¹اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ dedim. Onun hadsiz, geniş manasına mukabil gelecek bir nimet aradım. Birden bu cümle hatıra geldi:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلَى الْإِيْمَانِ بِاللّٰهِ وَعَلَى وَحْدَانِيَّتِهِ وَعَلَى وَجُوبِ وَجُودِهِ وَعَلَى صِفَاتِهِ
وَأَسْمَائِهِ حَمْدًا بَعْدَ تَجَلِّيَّاتِ أَسْمَائِهِ مِنَ الْأَزَلِ إِلَى الْأَبَدِ²

Ben de baktım, tam mutâbıktır. Şöyle ki:.....

¹ Bütün hamdler, övgüler Allah'adır.

² Allah'a, lütfettiği iman için.. ve bir olduğu için.. ve varlığının kendinden, kat'î olduğu için.. ve sıfat ve isimleri için, isimlerinin tecellileri adedince ezelden ebede sonsuz şükürler olsun.

Erkân-ı imaniye: İman esasları, şartları.

Hakikat-i imaniye: İmana ait bir hakikat.

İcmal: Genel, öz, ayrıntısızlık.

Küfr-ü mutlak: Bütünüyle inkar, ateizm.

Mikyas: Ölçü, ölçek.

Mutâbık: Uygun.

Onuncu Mesele

(Emirdağ Çiçeği)

Kur'ân'da Olan Tekrarâta Gelen İtirazlara Karşı Gayet Kuvvetli Bir Cevaptır

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Gerçi bu mesele perişan vaziyetimden müşevveş ve letâfet-siz olmuş. Fakat o müşevveş ibare altında çok kıymetli bir nevi i'câzı, kat'î bildim. Maatteessüf ifadeye muktedir olamadım. Her ne kadar ibaresi sönük olsa da Kur'ân'a ait olmak cihetiyle hem ibadet-i tefekkürîye, hem kudsî, yüksek, parlak bir cevherin sa-defidir. Yırtık libasına değil, elindeki elmasa bakılsın. Hem bu-nu gayet hasta ve perişan ve gıdasız, bir-iki gün Ramazan'da, mecburiyetle gayet mücmel ve kısa ve bir cümlede pek çok ha-kikatleri ve müteaddit hüccetleri dercederek yazdım. Kusura bakılmasın. (Hâşiye)

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Ramazan-ı Şerif'te Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'ı okurken Risale-i Nur'a işa-retleri Birinci Şuâ'da beyan olunan otuz üç âyetten hangisi gelse bakıyorum ki, o âyetin sahifesi ve yaprağı ve kıssası dahi Risale-i Nur'a ve şâkirtlerine kıssadan hisse almak noktasında bir derece bakıyor. Hususan Sûre-i Nur'dan

Hâşiye: Denizli Hapsi'nin meyvesine Onuncu Mesele olarak Emirdağ'ının ve bu Ramazan-ı Şerif'in nurlu bir küçük çiçeğidir. Tekrarât-ı Kur'âniye'nin bir hikmetini beyanla ehl-i dalâ-letin ufûnetli ve zehirli evhamlarını izale eder.

Dercetme: İçine koyma, yerleş-tirme.

Ehl-i dalâlet: Doğru yoldan ayrı-lanlar, sapık ve kâfirler.

İ'câz: Mu'cize olma. İnsanları ben-zerini yapmaktan âciz bırakma.

İbadet-i tefekkürîye: Tefekkür ibadeti.

İzale etmek: Gidermek, yok et-mek.

Kudsî: Kutsal.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan âciz bırakan Kur'ân-ı Kerim.

Letâfetsiz: Hoş ve güzel olmayan.

Maatteessüf: Maalesef.

Muktedir: Kuvvetli, güç yetiren.

Mücmel: Kısa, öz.

Müşevveş: Düzensiz, âhenksiz.

Müteaddit: Çeşit çeşit, birçok.

Sade: Sedef, inci kabuğu.

Şakirt: Talebe.

Tekrarât-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'de tekrar edilen kıssa, cümle veya kelimeler.

Ufûnet: Çürüme, bozulup kokma.

âyet-i nur¹, on parmakla Risale-i Nur'a baktığı gibi arkasındaki âyet-i zulümât² dahi muâırzlarına tam bakıyor ve ziyade hisse veriyor. Âdeta o makam, cüz'iyetten çıkıp külliyyet kesbeder ve bu asırda o külliyyetin tam bir ferdi Risale-i Nur ve şâkirtleridir, diye hissettim.

*Evet Kur'ân'ın hitabı, evvelâ Mütেকellim-i Ezeli'nin rubûbiyet-i âmme-
mesinin geniş makamından.. hem nev-i beşer, belki kâinat nâmına mu-
hatap olan Zât'ın geniş makamından.. hem umum nev-i beşer ve benî-
âdemin bütün asırlarda irşadlarının gayet vüs'atlı makamından.. hem
dünya ve âhiretin, arz ve semâvâtın ve ezel ve ebedin ve Hâlık-ı kâina-
tın rubûbiyetine ve bütün mahlûkâtın tedbirine dair kavânîn-i ilâhiye-
nin gayet yüksek, ihatalı beyanatının makamından aldığı vüs'at ve ulvi-
yet ve ihata cihetiyle o hitap, öyle bir yüksek i'câzı ve şümûlü gösterir
ki; ders-i Kur'ân'ın muhataplarından en kesretli tâife olan tabaka-yı avâ-
mın basit fehimlerini okşayan zâhirî ve basit mertebesi dahi en ulvî taba-
kayı da tam hissedar eder. Güya kıssadan yalnız bir hisse ve bir hikâye-i
tarihiyeden bir ibret değil, belki bir küllî düsturun efradı olarak her as-
ra ve her tabakaya hitap ederek taze nâzil oluyor ve bilhassa çok tekrar
ile ³الظَّالِمِينَ.. الظَّالِمِينَ deyip tehditleri ve zulümlerinin cezası olan musi-
bet-i semâviye ve arziye şiddetle beyanı, bu asrın emsalsiz zulümlerine
Kavm-i Âd ve Semûd ve Firavun'un başlarına gelen azaplarla baktırıyor⁴
ve mazlum ehl-i imana İbrahim ve Musa (aleyhimesselâm)'lar gibi enbiyanın
necatlarıyla teselli veriyor.⁵*

¹ Nûr Sûresi, 24/35.

² Nûr Sûresi, 24/40.

³ "Zâlimler.. zâlimler.." (Bu tehditin yer aldığı bazı âyetler için bkz.: Bakara Sûresi, 2/35, 95, 124...).

⁴ Cenab-ı Hakk'ın bazı kavimleri helâk ettiğine dair bkz.: A'raf Sûresi, 7/73, 130, 133; Enfal Sûresi, 8/54; Fussilet Sûresi, 41/15-16; Kamer Sûresi, 54/18-19; Hakka Sûresi, 69/5-6.

⁵ Bkz.: Enbiya Sûresi, 21/69-77; Şuarâ Sûresi, 26/65; Sâffât Sûresi, 37/114-122.

Benîâdem: Âdemoğulları, insanlar.

Cüz'iyet: Hususilik, kısmilik.

Fehm: Anlama, kavrama.

Hâlık-ı kâinat: Kainâtın yaratıcısı Allah.

Hikâye-i tarihiye: Geçmişte yaşanan bir hâdisenin anlatımı.

i'câz: Mu'cize olma, benzersizlik.

İhata: Kuşatma, içine alma.

İrşad: Doğru yolu göstermek.

Kavânîn-i ilâhiye: İlahi kanunlar.

Külli düstur: Genel kâideler.

Külliyyet: Umûmîlik, kapsayıcılık.

Musibet-i semaviye ve arziye: Gökten ve yerden gelen, tufan, sel, deprem, yangın gibi musibetler.

Mütেকellim-i Ezeli: Kelâmı, sözü zamanları aşkın, ezeli olan Cenâb-ı Hakk.

Necat: Kurtuluş.

Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Rubûbiyet: Cenab-ı Hakk'ın, her yerde, her mahluka muhtaç olduğu şeyleri vermesi, terbiye, tedbir ve mâlikîyeti vasfı.

Rubûbiyet-i âmme: Cenâb-ı Hakk'ın herkesi ve her şeyi içine alan engin terbiye ve idaresi.

Tabaka-yı avâm: Genel, halk tabakası.

Ulviyyet: Yücelik.

Vüs'at: Genişlik.

Zâhirî: Görünen, görünürdeki.

Evet, nazar-ı gaflet ve dalâlette vahşetli ve dehşetli bir ademistan ve elîm ve mahvolmuş bir mezaristan olan bütün geçmiş zaman ve ölmüş karnlar ve asırlar, canlı birer sahife-i ibret ve baştan başa ruhlı, hayattar bir acîb âlem ve mevcut ve bizimle münasebettar bir memleket-i rabbâniye suretinde sine-ma perdeleri gibi; kâh bizi o zamanlara, kâh o zamanları yanımıza getirerek her asra ve her tabakaya gösterip yüksek bir i'câz ile dersini veren Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyan, aynı i'câz ile nazar-ı dalâlette câmid, perişan, ölü, hadsiz bir vahşetgâh olan ve firak ve zevalde yuvarlanan bu kâinatı bir kitab-ı samedânî, bir şehr-i rahmânî, bir meşher-i sun-u rabbânî olarak o câmidâtı canlandırıp birer vazifedâr suretinde birbiriyle konuşturup ve birbirinin imdadına koşturup nev-i beşere ve cin ve meleğe hakikî ve nurlu ve zevkli hikmet dersleri veren bu Kur'an-ı Azîmüşşan'ın elbette, her harfinde on ve yüz ve bazen bin ve binler sevap bulunması..¹ ve bütün cin ve ins toplansa onun mislini getirememesi..² ve bütün benîâdemle ve kâinatla tam yerinde konuşması.. ve her zaman milyonlar hâfızların kalblerinde zevk ile yazılması.. ve çok tekrarlar ve kesretli tekrarâtıyla usandırmaması.. ve çok iltibas yerleri ve cümleleri ile beraber çocukların nazik ve basit kafalarında mükemmel yerleşmesi.. ve hastaların ve az sözden müteessir olan ve sekerâtta olanların kulağında mâ-i zemzem misillü hoş gelmesi gibi kudsî imtiyazları kazanır ve iki cihanın saadettlerini kendi şâkirtlerine kazandırır.

¹ Bkz.: Kadir Sûresi, 97/3; Ebû Ya'lâ, *Müsned* 6/103; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ* 4/6; İbni Ebî Şeybe, *Musannef* 7/202.

² Bkz.: "...Eğer insanlar ve cinler, bu Kur'an'ın benzerini yapmak için bir araya toplansalar, hatta birbirlerine destek olup güçlerini birleştirseler bile, yine de onun gibi bir Kitap meydana getiremezler." (İsrâ Sûresi, 17/88).

Ademistan: Yokluklar şehri.

Câmid / Câmîdât: Sansız, cansızlar.

Elîm: Keder ve üzüntü verici.

Firak: Ayrılık.

İltibas: Birbirine karıştırma.

İmtiyaz: Ayrıcalık.

Kâh: Bazı, bazen.

Kesretli: Çoklukla, sıklıkla.

Kitab-ı samedânî: Cenâb-ı Hakk'ın icraatlarının okunacağı, varlığın bütün ihtiyaçlarının karşılandığı kâinat kitabı.

Kudsî: Yüce.

Kur'an-ı Azîmüşşan: Yüce Kur'an.

Mâ-i zemzem: Zemzem suyu.

Memleket-i rabbâniye: Cenâb-ı

Hakk'ın hâkimiyeti ve idaresi altındaki kâinat.

Meşher-i sun-u rabbânî: İlâhî sanatların teşhir edildiği kâinat sergisi.

Münasebettar: İlgili, alakalı.

Müteessir: Hissiyatına dokunan, üzülen.

Nazar-ı dalâlet: İnançsız, kâfirce bakış.

Nazar-ı gaflet ve dalâlet: Dinden uzak, hakikatten habersizce bakma.

Nev-i beşer: İnsanoğlu.

Sahife-i ibret: İbret sahifesi.

Sekerât: Can çekişme anı, ölüm döşeği.

Şakirt: Talebe, öğrenci.

Şehr-i rahmânî: Cenâb-ı Hakk'ın sonsuz, sınırsız, yüce rahmetiyle donattığı şehir.

Tekrarât: Tekrarlar.

Vahşetgâh: Korkunç, ıssız yer.

Vazifedar: Vazifeli.

Zeval: Yok olma.

Ve tercümanın ümmiyet mertebesini tam riayet etmek sırrıyla hiçbir tekellûf ve hiçbir tasannû ve hiçbir gösterişe meydan vermeden selâset-i fitriyesini ve doğrudan doğruya semâdan gelmesini ve en kesretli olan tabakât-ı avâmın basit fehimlerini tenezzülât-ı kelâmiye ile okşamak hikmetiyle en ziyade semâ ve arz gibi en zâhir ve bedihî sahifelerini açıp o âdiyat altındaki hari-kulâde mu'cizât-ı kudretini ve mânidâr sutûr-u hikmetini ders vermekle lütf-u irşadda güzel bir i'câz gösterir.

Tekrarı iktiza eden dua ve davet, zikir ve tevhid kitabı dahi olduğunı bildirmek sırrıyla güzel, tatlı tekrarâtıyla birtek cümlede ve birtek kıssada ayrı ayrı çok manaları, ayrı ayrı muhatap tabakalarına tefhim etmekte ve cüz'î ve âdi bir hâdisede en cüz'î ve ehemmiyetsiz şeyler dahi nazar-ı merhametinde ve daire-i tedbir ve iradesinde bulunmasını bildirmek sırrıyla tesis-i İslâmiyet'te ve tedvin-i şeriatı sahabelerin cüz'î hâdiselerini dahi nazar-ı ehemmiyete almasında¹ hem küllî düsturların bulunması, hem umumî olan İslâmiyet'in ve şeriatın tesisinde o cüz'î hâdiseler, çekirdekler hükmünde çok ehemmiyetli meyveleri verdikleri cihetinde de bir nevi i'câzını gösterir.

Evet, ihtiyacın tekerrürüyle, tekrarın lüzumu haysiyetiyle yirmi sene zarfında pek çok mükerrer suâllere cevap olarak ayrı ayrı çok tabakalara ders veren ve koca kâinatı parça parça edip kıyamette şeklini değiştirerek dünyayı kaldırıp onun yerine azametli âhireti kuracak.. ve zerrâtın yıldızlara kadar bütün cüz'iyât ve külliyyatın tek bir Zât'ın elinde ve tasarrufunda bulunduğu isbat edecek.. ve kâinatı ve arzı ve semâvâtı ve anâsırı kızdıran ve hiddete

¹ Meselâ Hz. Zeyd (r.a.) hakkında Ahzâb Sûresi, 33/37; bir hanım sahabi hakkında Mücadile Sûresi, 58/1; Hz. Âişe validemiz hakkında Nûr Sûresi, 24/11-23.

Âdi: Basit, sıradan.
Âdiyat: Normal işleyişin verdiği alışkanlık.
Anâsır: Unsurlar.
Arz: Yeryüzü.
Bedihî: Apaçık.
Cüz'î: Küçük, önemli olmayan.
Cüz'iyat: Kısmî, hususî, cüz'î şeyler.
Daire-i tedbir: Sevk ve idare sahası.
Fehim: Anlama.
Haysiyetiyle: Cihetiyle, itibarıyla.
İktiza: Gerekme, gerektirme, icab etme.
Külliyat: Genel, umumî, küllî şeyler.

Lütf-u irşad: Doğruya eriştiren bir nimet ve ihsan.
Mânidâr: Manalı.
Mu'cizât-ı kudret: Kudret mu'cizeleri.
Mükerrer: Tekrarlanmış.
Nazar-ı merhamet: Merhametle bakma.
Riayet: Gözetme, gütmek.
Selâset-i fitriye: Tabii akıcılık.
Semâ: Gökyüzü.
Sutûr-u hikmet: Hikmet satırları.
Tabakât-ı avâm: Halk tabakaları.
Tasannû: Yapmacık hareket.
Tedvin-i şeriat: İslâm kural ve kaidelerinin bir araya getirilme dönemi

Tefhim: Anlatma, bildirme.
Tekellûf: Zorlama.
Tekerrür: Tekrarlanma.
Tenezzülât-ı kelâmiye: Cenab-ı Hakk'ın kullarının anlayış seviyelerine göre konuşması ve derin hakikatleri, anlayabilecekleri ifadelerle beyan etmesi.
Tesis-i İslâmiyet: İslâm'ın kurulması ve zihinlerde ve kalplerde yerleştirilmesi.
Ümmiyet: Okuma yazma bilme-me.
Zâhir: Görünen, açık.
Zerrât: Maddenin en küçük parçaları, atomlar.

getiren nev-i beşerin zulûmlerine, kâinatın netice-i hilkatî hesabına gadab-ı ilâhîyi ve hiddet-i rabbânîyi gösterecek hadsiz ve nihâyetsiz ve dehşetli ve geniş bir inkılâbın tesisinde binler netice kuvvetinde bazı cümleleri ve hadsiz delillerin neticesi olan bir kısım âyetleri tekrar etmek; değil bir kusur, belki gayet kuvvetli bir i'câz ve gayet yüksek bir belâgat ve mukteza-yı hâle gayet mutâbık bir cezâlettir, bir fesâhattir.

Meselâ birtek âyet olup yüz on dört defa tekrar edilen بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ cümlesi, Risale-i Nur'un On Dördüncü Lem'a'sında beyan edildiği gibi; arşı ferşe bağlayan ve kâinatı ışıklandıran ve her dakika herkes ona muhtaç olan öyle bir hakikattir ki, milyonlar defa tekrar edilse yine ihtiyaç vardır. Değil yalnız ekmek gibi her gün, belki hava ve ziya gibi her dakika ona ihtiyaç ve iştîyak vardır.

Hem meselâ sûre-i طٰسَمِ 'de sekiz defa tekrar edilen şu وَإِنْ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ 'de sekiz defa tekrar edilen Peygamberlerin necatlarını ve kavimlerinin azaplarını, kâinatın netice-i hilkatî hesabına ve rubûbiyet-i âmmenin nâmına o binler hakikat kuvvetinde olan âyeti tekrar ederek izzet-i rabbâniye, o zâlim kavimlerin azabını ve rahîmiyet-i ilâhiye dahi enbiyanın necatlarını iktiza ettiğini ders vermek için binler defa tekrar olsa yine ihtiyaç ve iştîyak var.. ve icazlı ve i'câzlı bir ulvî belâgattir.

Hem meselâ Sûre-i Rahman'da tekrar edilen فَابْيَأِىْ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ³ âyeti ile Sûre-i Mürselât'ta وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ⁴ âyeti, cin ve nev-i beşere kâinatı

1 "Tâ. Sîn. Mîm." (Şuarâ Sûresi, 26/1).

2 "Ama senin Rabbin azîz ve rahîmdir (mutlak galiptir, geniş merhamet sahibidir)" (Şuarâ Sûresi, 26/9, 68, 104, 122, 140, 159, 175, 191).

3 "O halde Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edebilirsiniz?" (Rahman Sûresi, 55/13, 16, 18, 21, 23, ...).

4 "Hakkı yalan sayanların o gün vay hâllerine!" (Mürselât Sûresi, 77/15, 19, 24, 28, 34,...).

Arş: Semâ, gökyüzü.

Cezâlet: Güzel ve düzgün ifade.

Enbiya: Nebîler, peygamberler.

Ferş: Arz, yer.

Fesâhet: Mananın kolay anlaşılır, akıcı, birbirine uyumlu harf, kelime ve cümlelerden oluşması.

Gadab-ı ilâhî: Cenab-ı Hakk'ın celâli ile tecelli etmesi.

Hiddet-i rabbâniye: Cenab-ı Hakk'ın Kahhar ismiyle tecel-

li etmesi.

i'câz: Mu'cizelik, benzersizlik.

İcâz: Az sözle çok şey ifade etme.

İnkılâb: Değişme, bir hâlden başka bir hâle dönme.

İzzet-i rabbâniye: Cenab-ı Hakk'ın izzeti. İdare ve hâkimiyetinin yüceliği.

Mukteza-yı hâl: Hâl ve vaziyetin gerektirdiğine göre, icabına göre.

Necat: Kurtuluş.

Netice-i hilkat: Yaratılışın neticesi.

Nev-i beşer: İnsanoğlu.

Rahîmiyet-i ilâhiye: İlâhî merhamet.

Rubûbiyet-i âmme: Cenab-ı Hakk'ın herkesi ve her şeyi içine alan engin terbiye ve idaresi.

Ziya: Işık.

kızdıran ve arz ve semâvâtı hiddete getiren ve hilkat-i âlemin neticelerini bozan ve haşmet-i saltanat-ı ilâhiyeye karşı inkâr ve istihfafla mukabele eden küfür ve küfranlarını ve zulûmlerini ve bütün mahlûkâtın hukuklarına tecavüzlerini asırlara ve arza ve semâvâta tehditkârâne haykıran bu iki âyet, böyle binler hakikatlerle alâkadar ve binler mesele kuvvetinde olan bir ders-i umumîde binler defa tekrar edilse yine lüzum var.. ve celâllî bir i'câz ve cemâllî bir îcâz-ı belâgatır.

Hem meselâ Kur'ân'ın hakikî ve tam bir nevi münâcâtı ve Kur'ân'dan çıkan bir çeşit hülâsası olan Cevşenü'l-Kebîr nâmındaki münâcât-ı Peygamberî'de (*aleyhissalâtu vesselâm*) yüz defa، سُبْحَانَكَ يَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْأَمَانُ الْإِيمَانُ خَلِّصْنَا مِنَ النَّارِ، نَجِّنَا مِنَ النَّارِ¹ cümlesinin tekrarında *tevhid* gibi kâinatça en büyük hakikat.. ve mahlûkâtın rubûbiyete karşı *tesbih ve tahmid ve takdis* gibi üç muazzam vazifesinden en ehemmiyetli bir vazifesi.. ve şekâvet-i ebediyeden kurtulmak gibi nev-i insanın en dehşetli meselesi.. ve ubûdiyet ve acz-i beşerin en lüzumlu neticesi bulunması cihetiyle binler defa tekrar edilse yine azdır.

İşte, tekrarât-ı Kur'âniye bu gibi esaslara bakıyor. Hatta bazen bir sahife-de iktiza-yı makam ve ihtiyac-ı ifham ve belâgat-ı beyan cihetiyle yirmi defa sarîhen ve zımnîen *tevhid* hakikatini ifade eder. Değil usanç, belki kuvvet ve şevk verir. Risale-i Nur'da tekrarât-ı Kur'âniye ne kadar yerinde ve münasip ve belâgatça makbul olduğu hüccetleriyle beyan edilmiş.

¹ Sübhânsın yâ Rab! Senden başka yoktur ilâh! Emân diliyoruz senden, koru bizi cehennemden!

Acz-i beşer: Beşerin aczi, kuvvet-sizliği.

Arz ve semâvât: Yeryüzü ve gökyüzü.

Belâgat-ı beyan: İfadenin doğru, düzgün, yerinde, kusursuz ve muhabata faydalı bir şekilde kullanılması.

Celâllî: Azametli.

Cevşenü'l-Kebîr: Esmâ-yı hüsnâyı içine alan mühim bir zikir ve dua.

Haşmet-i saltanat-ı ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın saltanatının büyüklük ve yüceliği.

Hilkat-ı âlem: Kâinatın yaratılışı.

Hülâsa: Öz.

İcâz-ı belâgat: Edebî mu'cize.

İhtiyac-ı ifham: Anlatma gereği.

İktiza-yı makam: Konum gereği.

İstihfaf: Küçümseme, hafife almak.

Münâcât: Niyaz etme, içten içe yalvarma.

Rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan idare ve hâkimiyeti.

Sarihan: Açıkça.

Şekavet-i ebediye: Sonsuz mahrumiyet, ebedî bedbaht olma.

Tahmid: Allah'a hamd u sena etmek.

Takdis: Allah'ı noksanlıklardan tenzih etme.

Tehditkârâne: Tehdit ederek.

Tekrarât-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı

Kerim'de tekrar edilen kıssa, cümle veya kelimeler.

Ubûdiyet: Kulluk.

Zimnen: Üstü kapalı bir şekilde.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın Mekkî sûreleriyle Medenî sûrelerinin belâgat noktasında ve i'câz cihetinde ve tafsîl ve icmâl vechinde birbirinden ayrı olmasının sırrı ve hikmeti şudur ki:

Mekke'de birinci safta muhatap ve muârizları, Kureyş müşrikleri ve ümmîleri olduğundan belâgatça kuvvetli bir üslûb-u âlî ve îcazlı, muknî, kanaat verici bir icmâl ve tesbit için tekrar lâzım geldiğinden ekseriyetle Mekkî sûreleri erkân-ı imaniyeyi ve tevhidin mertebelerini gayet kuvvetli ve yüksek ve i'câzlı bir îcaz ile tekrar edip ifade ederek; mebde ve meâd, Allah'ı ve âhireti; değil yalnız bir sahifede, bir âyette, bir cümlede, bir kelimedede.. belki bazen bir harfte ve takdim, tehir ve tarif ve tenkir ve hazf ve zikir gibi heyetlerde öyle kuvvetli isbat eder ki, ilm-i belâgatın dâhî imamları hayretle karşılaşmışlar. Risale-i Nur ve bilhassa Kur'ân'ın kırk vech-i i'câzını icmâlen isbat eden Yirmi Beşinci Söz, –zeyilleriyle beraber– ve Kur'ân'ın nazmındaki vech-i i'câzı harika bir tarzda isbat eden Arabî Risale-i Nur'dan “İşârâtü'l-İ'câz” tefsiri bilfiil göstermişler ki, Mekkî olan sûre ve âyetlerde en âlî bir üslûb-u belâgat ve en yüksek bir i'câz-ı îcazî vardır.

Amma Medenî sûre ve âyetlerde birinci safta muhatap ve muârizları ise Allah'ı tasdik eden yahudî ve nasâra gibi ehl-i kitap olduğundan.. mukteza-yı belâgat ve irşad ve mutâbık-ı makam ve hâlin lüzumundan.. sade ve vazîh ve tafsillî bir üslûpla ehl-i kitaba karşı dinin yüksek usûlünü ve imanın rükünlerini değil, belki medar-ı ihtilâf olan şeriatta ve ahkâmı ve teferruâtın ve küllî kanunların menşeleri ve sebepleri olan cüz'iyatın beyanı lâzım geldiğinden.. o Medenî sûre ve âyetlerde ekseriyetle tafsîl ve izah ve sade üslûpla beyanât içinde Kur'ân'a mahsus emsalsiz bir tarz-ı beyanla birden, o cüz'î teferruât

Ahkâm: Hükümler.

Bilfil: Fiilen.

Cüz': Kısmî, hususî.

Ehl-i kitap: Kitab ehli olanlar, Yahudiler ve Hristiyanlar.

Ekseriyet: Çoğunluk.

Erkân-ı imaniye: İman esasları.

Hâl: Durum, vaziyet.

Hazf: Zikretmeme, atma, çıkarma.

İ'câz-ı îcazî: Veciz, özlü ifadelerdeki edebî mu'cize.

İcmâl: Öz, özet, toplu mana.

Meâd: Bitiş, ahiret.

Mebde: Başlangıç, prensip.

Medar-ı ihtilâf: İhtilâf sebebi.

Medenî sureler: Hicretten sonra nazil olan sûreler.

Mekkî sureler: Hicretten önce nazil olan sûreler.

Menş'e: Bir şeyin çıktığı, neş'et ettiği yer.

Muânz: Karşı gelen, muhalefet eden.

Muknî: İknâ edici.

Mukteza-yı belâgat: Edebî gereklilik.

Mutabık-ı makam: Konuma uygunluk.

Rükün: Temel, esas, şart.

Tafsîl: Ayrıntılarıyla açıklamak.

Takdim / tehir: Öncelik ve sonralık sırasını değiştirme.

Tarif: Arapça'da: Bir kelimenin başına lâm-ı tarif (el) takısını koymak.

Tarz-ı beyan: Açıklama tarzı.

Tenkir: Arapça'da: Bir kelimenin başına lâm-ı tarif (el) takısını koymamak.

Ümmî: Herhangi bir eğitim almamış, okuma yazma bilmeyen.

Üslûb-u âlî: Yüce ifade tarzı.

Üslûb-u belâgat: Belâgat üslûbu

Vech-i i'câz: Mu'cizelik yönü, şekli.

Zikir: Söyleme, açıklama.

hâdisesi içinde yüksek, kuvvetli bir fezleke, bir hâtime, bir hüccet ve o cüz'î hâdis-e-i şer'iyeyi küllîleştiren.. ve imtisalini iman-ı billâh ile temin eden bir cümle-i tevhidiyeyi ve imaniyeyi ve uhreviyeyi zikreder, o makamı nurlandırır, ulvîleştirir, küllîleştirir.

Risale-i Nur, âyetlerin âhirlerinde ekseriyetle gelen

إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ¹ * إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ² *
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ³ * وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ⁴

gibi tevhidi ve âhireti ifade eden fezlekelerde ve hâtimelerde ne kadar yüksek bir belâgat ve meziyetler ve cezâletler ve nükteler bulunduğunu Yirmi Beşinci Söz'ün İkinci Şûlesi'nin İkinci Nuru'nda o fezleke ve hâtimelerin pek çok nüktelerinden ve meziyetlerinden on tanesini beyan ederek, o hülâsalarda bir mu'cize-i kübrâ bulunduğunu muannidlere de isbat etmiş.

Evet Kur'ân, o teferruât-ı şer'îye ve kavânin-i içtimaiyenin beyanı içinde, *birden*, muhatabın nazarını yüksek ve küllî noktalara kaldırıp sade üslûbu, bir ulvî üslûba ve şeriat dersinden tevhid dersine çevirerek Kur'ân'ı, hem bir kitab-ı şeriat ve ahkâm ve hikmet, hem bir kitab-ı akide ve iman ve zikir ve fikir ve dua ve davet olduğunu gösterip, her makamda çok makâsıd-ı irşadiye-yi Kur'âniye'yi ders vermesiyle Mekkî âyetlerin tarz-ı belâgatlarından ayrı ve parlak mu'cizâne bir cezâlet izhar eder. Bazen iki kelimede, meselâ

1 “Allah gerçekten her şeye kadirdir.” (Bakara Sûresi, 2/20, 109, 148; Âl-i İmran Sûresi, 3/165; Nahl Sûresi, 16/77; Nûr Sûresi, 24/45; Ankebût Sûresi, 29/20; Fâtır Sûresi, 35/1).

2 “Muhakkak ki Allah her şeyi hakkıyla bilir.” (Enfâl Sûresi, 8/75; Tevbe Sûresi, 9/115; Ankebût Sûresi, 29/62; Mücadele Sûresi, 58/7).

3 “O azîzdır, hakîmdir (mutlak galiptir, tam hüküm ve hikmet sahibidir)” (İbrahim Sûresi, 14/4; Nahl Sûresi, 16/60; Ankebût Sûresi, 29/42; Rûm Sûresi, 30/27; ...).

4 “O, azîzdır, rahîmdir (mutlak galiptir, sınırsız merhamet ve ihsan sahibidir)” (Rûm Sûresi, 30/5).

Ahkâm: Hükümler.

Cezâlet: Güzel ve düzgün ifade.

Cümle-i tevhidiye: Tevhide ait cümle.

Fezleke: Hülâsa, netice, özet.

Hâdis-e-i şer'îye: Dini mesele.

Hatime: Son, sonuç.

Hüccet: Delil.

İman-ı billâh: Allah'a iman.

İmtisal: Uyuma, tâbi olma, uygulama.

İzhar: Ortaya çıkarma.

Kavânin-i içtimaiye: Toplumsal kanunlar.

Kitab-ı akide: İnanç, itikat kitabı.

Kitab-ı şeriat: Din kitabı, İslâmî prensipler kitabı.

Küllîleştirme: Umumileştirme.

Makâsıd-ı irşadiye-yi Kur'âniye: Kur'ân'ın irşad maksatları.

Mu'cizâne: Mu'cizevî bir şekilde.

Muannid: İnatçı.

Nükte: Bir söz veya ibâreden husûsî bir dikkatle çıkarılan gizli mana.

Teferruât-ı şer'îye: Dinin asıllarından olmayıp asla bağlı olan unsurlar.

¹ رَبُّ الْعَالَمِينَ ve ² رَبُّكَ 'de رَبُّ tabiriyle ehadiyeti ve رَبُّ ile vâhidiyeti bildirir. Ehadiyet içinde vâhidiyeti ifade eder. Hatta bir cümlede bir zerreyi, bir gözbebeğinde gördüğü ve yerleştirdiği gibi; güneşi aynı âyetle, aynı çekiçle göğün gözbebeğinde yerleştirir ve göğe bir göz yapar.

Meselâ ³ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُؤَلِّجُ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ ⁴ der. “Zemin ve göklerin haşmet-i hilkatinde kalbin dahi hâtırâtını bilir, idare eder.” der, tarzında bir beyanât cihetiyle o sade ve ümmiyet mertebesini ve avâmın fehmini nazara alan o basit ve cüz’î muhâvere, o tarz ile ulvî ve cazibedar ve umumî ve irşadkâr bir mükâlemeye döner.

Bir Suâl: Bazen ehemmiyetli bir hakikat, sathî nazarlara görünmediğinden ve bazı makamlarda cüz’î ve âdi bir hâdiseden yüksek bir fezleke-i tevhidi veya küllî bir düsturu beyan etmekte münasebet bilinmediğinden, bir kusur tevehhüm edilir. Meselâ “Hazreti Yusuf (*aleyhis-selâm*), kardeşini bir hile ile alması⁶” içinde ⁷ فَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلَيْهِ diye gayet yüksek bir düsturun zikri, belâgatça münasebeti görünmüyor. Bunun sırrı ve hikmeti nedir?

Cevap: Her biri birer küçük Kur’ân olan ekser uzun sûre ve mutavassıtlarda ve çok sahife ve makamlarda yalnız iki-üç maksat değil; belki Kur’ân

¹ “Âlemlerin Rabbi” (A’râf Sûresi, 7/54; Şuarâ Sûresi, 26/23; Kasas Sûresi, 28/30; ...)

² “Senin Rabbin” (Bakara Sûresi, 2/30, Mâide Sûresi, 5/24, 112; En’âm Sûresi, 6/112, 131, 132; ...)

³ “(O Allah ki) gökleri ve yeri yarattı..” (Hadid Sûresi, 57/4).

⁴ “Geceyi gündüze katar, böylece gündüz uzar. Gündüzü geceye katar, böylece gece uzar.” (Hadid Sûresi, 57/6).

⁵ “Kalplerde saklanan her şeyin özünü O bilir.” (Hadid Sûresi, 57/6).

⁶ Bkz.: “İşte Biz Yûsuf’a, kardeşini alıkoymasına için böyle bir plan öğrettik.” (Yûsuf Sûresi, 12/76).

⁷ “Her ilim sahibinin üstünde daha iyi bir bilen bulunur.” (Yûsuf Sûresi, 12/76).

Âdi: Sıradan, basit.

Avâm: Çok şeyi bilmeyen, çok okumamış kimseler.

Cazibedâr: Cezbedici, çekici.

Cüz’î: Kısmî, hususî.

Ehadiyet: Cenâb-ı Hakk’ın esmâ ve sıfatlarıyla her varlığa özel, ayrı şekilde tecelli eden birliği.

Fehm: Anlayış.

Fezleke-i tevhid: Tevhid inancının hülâsası, neticesi.

Haşmet-i hilkat: Yaratılıştaki muhteşemlik.

Hâtırât: Kalbe gelen duygular, fikirler.

İrşadkâr: Doğruyu gösterici.

Küllî düstur: Genel kaide.

Muhâvere: Karşılıklı konuşma.

Mutavassıt sureler: Kur’ân-ı Kerim’in Tarık Sûresi’nden (86. sûre), Beyyine Sûresi’nin (98. sûre) sonuna kadar olan sûrelerine ve-

rilen genel ad.

Mükâleme: Karşılıklı konuşma.

Sathî: Yüzeysel.

Ümmiyet: Okuma yazma bilmeme.

Vâhidiyet: Cenâb-ı Hakk’ın esmâ ve sıfatlarıyla her varlığa genel ve umumi şekilde tecelli eden birliği.

Zerre: Maddenin en küçük parçası.

mahiyeti, hem bir kitab-ı zikir ve iman ve fikir, hem bir kitab-ı şariat ve hikmet ve irşad gibi, çok kitapları ve ayrı ayrı dersleri tazammun ederek rubûbiyet-i ilâhiyenin her şeye ihatasını ve haşmetli tecelliyâtını ifade etmek cihetiyle, kâinat kitab-ı kebîrinin bir nevi kıraatı olan Kur'ân, elbette her makamda, hatta bazen bir sahifede çok maksatları takiben, mârifetullahtan ve tevhidin mertebelerinden ve iman hakikatlerinden ders verdiği haysiyetiyle, öbür makamda, meselâ zâhirce zayıf bir münasebetle başka bir ders açar ve o zayıf münasebete çok kuvvetli münasebetler iltihak ederler. O makama gayet mutâbık olur, mertebe-i belâgatı yükselir.

İkinci Bir Suâl: Kur'ân'da sarîhen ve zımnî ve işareten, âhiret ve tevhidi ve beşerin mükâfât ve mücâzâtını binler defa isbat edip nazara vermenin ve her sûrede, her sahifede, her makamda ders vermenin hikmeti nedir?

İlcevap: Daire-i imkânda ve kâinatın sergüzeştine ait inkılâplarda ve emanet-i kübrâyı ve hilâfet-i arziyeyi omuzuna alan nev-i beşerin şekâvet ve saadet-i ebediyeye medar olan vazifesine dair en ehemmiyetli, en büyük, en dehşetli meselelerinden en azametlilerini ders vermek.. ve hadsiz şüpheleri izale etmek.. ve gayet şiddetli inkârları ve inatları kırmak cihetinde elbette, o dehşetli inkılâpları tasdik ettirmek.. ve o inkılâpların azametinde büyük ve beşere en elzem ve en zarurî meseleleri teslim ettirmek için Kur'ân, binler defa değil, belki milyonlar defa onlara baktırsa yine israf değil ki milyonlar kere tekrar ile o bahisler Kur'ân'da okunur, usanç vermez, ihtiyaç kesilmez.

Meselâ: **إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ** ¹ **الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ** âyetinin gösterdiği müjde-i saadet-i ebediye hakikati, bîçare

¹ “İman edip makbul ve güzel işler yapanlara ise, içinden ırmaklar akan cennetler var. İşte en büyük başarı, en büyük mutluluk budur!” (Bürûc Sûresi, 85/11).

Bîçare: Çaresiz.

Daire-i imkân: Varlık sahası.

Elzem: En gerekli, en lüzumlu.

Emanet-i kübrâ: En büyük emanet, insanın dünyadaki yeri ve sorumluluğu.

Hadsiz: Sonsuz, nihayetsiz

Hilâfet-i arziye: Eşya ve hâdiselerin sırlarına vâkıf olup, Allah'ın istediği istikamette tabiata müdahale etme donanımında yaratılması, Allah'ın ilk insanın şahsında insanogluına lütfettiği mânevî paye.

İhata: Kuşatma, içine alma.

İltihak: Bitişme, kavuşma.

Kitab-ı şariat: Dinî hükümler kitabı.

Mahiyet: Bir şeyin asıl iç yüzü, esası.

Mârifetullah: Allah'ı sıfat, isim ve fiilleriyle tanımak, bilmek. Kalb ve vicdan kültürü.

Medar: Sebep, vesile.

Mertebe-i belâgat: Belâgat seviyesi.

Mücâzât: Bir işin karşılığı.

Müjde-i saadet-i ebediye: Ebedî mutluluk müjdesi.

Nev-i beşer: İnsan türü.

Rubûbiyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın herkesi ve her şeyi kuşatan engin terbiye ve idaresi.

Saadet-i ebediye: Ebedî mutluluk.

Sarihen: Açıkça.

Sergüzeşt: Hâdise, olay.

Şekavet: Bedbahtlık, mahrumiyet.

Tazammun: İhtiva etme, içine alma.

Tecelliyat: Görünmeler, belirmeler, yansımalar.

Zımnî: Üstü kapalı bir şekilde.

beşere her dakika kendini gösteren hakikat-i mevtin “hem insanı, hem dünyasını, hem bütün ahbabını idam-ı ebedisinden kurtarıp ebedî bir saltanatı kazandırır” dediğinden milyarlar defa tekrar edilse ve kâinat kadar ehemmiyet verilse yine israf olmaz, kıymetten düşmez.

İşte bu çeşit hadsiz, kıymettar meseleleri ders veren ve kâinatı bir hâne gibi değiştiren ve şeklini bozan dehşetli inkılâpları tesis etmekte iknaya ve inandırmaya ve isbata çalışan Kur’ân-ı Mu’cizü’l-Beyan, elbette sarîhen ve zımnın ve işaretten binler defa o meselelere nazar-ı dikkati celbetmek değil israf; belki ekmek, ilâç, hava ve ziya gibi birer hâcet-i zaruriye hükmünde ihsanını tazelerdir.

Hem meselâ ² *إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ¹ ، وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ²* gibi tehdit âyetlerini Kur’ân, gayet şiddetle ve hiddetle ve gayet kuvvet ve tekrarlar zikretmesinin hikmeti ise Risale-i Nur’da kat’i isbat edildiği gibi beşerin küfrü, kâinatın ve ekser mahlûkâtın hukuklarına öyle bir tecavüzdür ki semâvâtı ve arzı kızdırıyor ve anâsırı hiddete getirip tufanlarla o zâlimleri tokatlıyor.

إِذَا أُلْقُوا فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهيقًا وَهِيَ تَفُورُ ۖ تَكَادُ تَمَيِّزُ مِنَ الْغَيْظِ³

âyetlerinin sarâhatiyle o zâlim münkirlere cehennem öyle öfkeleniyor ki, hidetinden parça parça olmak ve parçalanmak derecesine geliyor.

İşte böyle bir cinâyet-i âmmeye ve hadsiz bir tecavüze karşı beşerin küçüklük ve ehemmiyetsizliği noktasında değil, belki zâlimâne cinâyetinin azametini ve kâfirâne tecavüzünün dehşetine karşı Sultan-ı kâinat kendi raiyetinin hukukunun ehemmiyetini.. ve o münkirlerin küfür ve zulmündeki nihâyetsiz çirkinliğini göstermek hikmetiyle fermanında gayet hiddet ve şiddetle o

¹ “Zalimlere elbette gayet acı bir azap vardır.” (İbrahim Sûresi, 14/22; Şûrâ Sûresi, 42/21).

² “Kâfirlere ise cehennem ateşi var.” (Fâtır Sûresi, 35/36).

³ “Onlar oraya atılınca, cehennemin müthiş homurtusunu, kaynaya kaynaya çıkardığı uğultuyu işitirler. Cehennem, öfkesinden neredeyse çatlayacak haldedir.” (Mülk Sûresi, 67/7-8).

Ahbab: Sevilenler, yakınlar.

Anâsır: Unsurlar.

Azamet: Büyüklük.

Beşer: İnsan.

Cinayet-i âmme: Umumî bir cinayet.

Ekser: En çok, en fazla.

Hacet-i zaruriye: Zorunlu ihtiyaçlar.

Hakikat-i mevt: Ölüm gerçeği.

İdam-ı ebedi: Ebedî yok oluş.

İhsan: İyilik, lütuf, bağış.

İnkılâb: Değişme, bir hâlden başka bir hâle dönme.

Kâfirâne: Kâfirce.

Münkir: İnkâr eden.

Nazar-ı dikkati celb etme: Dikkatli bakışları kendine çekme.

Raiyet: Halk.

Semâvât ve arz: Gökyüzü ve yeryüzü.

Sultan-ı kâinat: Kâinatın sultanı.

Tufan: Şiddetli sel felâketi.

Zâlimâne: Zalimce, insafsızca.

Zımnın: Üstü kapalı bir şekilde.

Ziya: Işık.

cinâyeti ve cezasını değil bin defa, belki milyonlar ve milyarlar ile tekrar etse yine israf ve kusur değil ki, bin seneden beri yüzer milyon insanlar her gün usanmadan kemâl-i iştîyakla ve ihtiyaçla okurlar.

Evet her gün, her zaman, herkes için bir âlem gider, taze bir âlemin kapısı kendine açılmasından, geçici her bir âlemini nurlandırmak için ihtiyaç ve iştîyakla لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ cümlesini bin defa tekrar ile o değişen perdelerin her birisine bir لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ 'ı bir lâmba yaptığı gibi, öyle de o kesretli, geçici perdeleri ve o tazelenen seyyar kâinatları karanlıklandırmamak.. ve âyine-i hayatında in'ikas eden suretlerini çirkinleştirmemek.. ve lehinde şahit olabilen o misafir vaziyetleri aleyhine çevirmemek için, o cinâyetlerin cezalarını ve Padişah-ı Ezeli'nin şiddetli ve inatları kıran tehditlerini Kur'ân'ı okumakla takdir etmek.. ve nefsinin tuğyanından kurtulmaya çalışmak hikmetiyle Kur'ân, gayet mânidâr tekrar eder. Ve bu derece kuvvet ve şiddet ve tekrar ile tehdidât-ı Kur'âniye'yi hakikatsiz tevehhüm etmekten şeytan bile kaçır. 'Onları dinlemeyen münkirlere cehennem azabı ayn-ı adalettir' diye gösterir.

Hem meselâ Asâ-yı Musa gibi çok hikmetleri ve faydaları bulunan kısas-yı Musa'nın (aleyhisselâm) ve sair enbiyanın (aleyhimüsselâm) kıssalarını çok tekrarında Risalet-i Ahmediye'nin (aleyhissalâtü vesselâm) hakkaniyetine bütün enbiyanın nübüvvetlerini bir hüccet gösterip 'onların umumunu inkâr edemeyen, bu Zât'ın risaletini hakikat noktasında inkâr edemez' hikmetiyle.. ve herkes, her vakit bütün Kur'ân'ı okumaya muktedir ve muvaffak olamadığından her bir uzun ve mutavassıt sûreyi birer küçük Kur'ân hükmüne getirmek için ehemmiyetli erkân-ı imaniye gibi o kıssaları tekrar etmesi değil israf, belki mukteza-yı belâgattır ve hâdis-e-i Muhammediye (aleyhissalâtü vesselâm),

1 "Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur." (Sâffât Sûresi, 37/35; Muhammed Sûresi, 47/19).

Asâ-yı Musa: Hz. Musa'nın (a.s.) asâsı.

Âyine-i hayat: Hayat aynası.

Ayn-ı adalet: Adaletin tâ kendisi.

Enbiya: Nebîler, peygamberler.

Erkân-ı imaniye: İman esasları.

Hâdis-e-i Muhammediye: Hz. Muhammed (s.a.s.) gerçeği ve O'nun teşrifile insanlığın elde ettiği her türlü nimetler.

Hakkaniyet: Hak ve adalete uygunluk, hakka riâyet etme.

Hüccet: Delil.

in'ikas: Aksetme, yansıma.

Kemâl-i iştîyak: Tam bir arzu ve istek.

Kesretli: Çoklukla, sıklıkla.

Kıssa-yı Musa: Hz. Musa'nın (a.s.) kıssası.

Muktedir: Kuvvetli, güç yetiren.

Mukteza-yı belâgat: Edebî gerekliklik.

Mutavassıt sureler: Kur'ân-ı Kerim'in Tank Sûresi'nden (86. sûre), Beyyine Sûresi'nin (98. sûre) sonuna kadar olan sûrelerine verilen genel ad.

Muvaffak: Başarı sağlama.

Padişah-ı Ezeli: Saltanatı ezeli olan padişah.

Risalet-i Ahmediye: Efendimizin (s.a.s.) peygamberliği, elçiliği.

Seyyar: Gezici, hareket hâlinde.

Sûret: Görünüş, çehre.

Tehdidât-ı Kur'âniye: Kur'ân'ın tehditleri.

Tevehhüm: Zannetme. Vehmetme.

Tuğyan: Azgınlık.

bütün benîâdem'in en büyük hâdisesi ve kâinatın en azametli meselesi olduğunu ders vermektir.

Evet Kur'ân'da Zât-ı Ahmediye'ye en büyük makam vermek ve dört erkân-ı imaniyeyi içine almakla **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** rüknüne denk tutulan **مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ** risalet-i Muhammediye (*aleyhissalâtü vesselâm*), kâinatın en büyük hakikati.. ve Zât-ı Ahmediye (*aleyhissalâtü vesselâm*), bütün mahlûkâtın en eşrefi.. ve hakikat-i Muhammediye (*aleyhissalâtü vesselâm*) tabir edilen küllî şahsiyet-i mâneviyesi ve makam-ı kudsi, iki cihanın en parlak bir güneşi olduğuna ve bu harika makama liyakatine dair pek çok hüccetleri ve emâreleri, kat'î bir surette Risale-i Nur'da isbat edilmiş. Binden birisi şudur ki:

- ✓ **كَالْفَاعِلِ**² düsturuyla bütün ümmetinin bütün zamanlarda işlediği hasenâtın bir misli, O'nun defter-i hasenâtına girmesi...
- ✓ Ve bütün kâinatın hakikatlerini, getirdiği nur ile nurlandırması...
- ✓ Değil yalnız cin ve insi ve meleği ve zîhayatları, belki kâinatı ve semâvâtı ve arzı minnettar eylemesi...
- ✓ Ve istidat lisanıyla nebâtâtın duaları ve ihtiyac-ı fitrî diliyle hayvanâtın duaları, gözümüz önünde bilfiil kabul olmasının şehâdetiyle milyonlar, belki milyarlar fitrî ve reddedilmez duaları makbul olan sulehâ-yı ümmeti, her gün o Zât'a (*aleyhissalâtü vesselâm*) salât ü selâm ile rahmet duaları...
- ✓ Ve mânevî kazançlarını en evvel o Zât'a (*aleyhissalâtü vesselâm*) bağışlamaları...
- ✓ Ve bütün ümmetçe okunan Kur'ân'ın üç yüz bin harufunun her birisinde on sevaptan³ ta yüz, ta bin hasene ve meyve vermesinden –yalnız kıraat-ı Kur'ân cihetiyle– defter-i a'mâlîne hadsiz nurlar girmesi haysiyetiyle...

1 “Muhammed Allah'ın resûlüdür.” (Fetih Sûresi, 48/29).

2 “Bir işe sebep olan onu yapan gibidir.” Bu manaya delâlet eden hadis-i şerifler için bkz.: Tirmizî, *İlim* 14; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 5/272-274, 357; Ebû Ya'lâ, *Müsned* 7/275.

3 Bkz.: Tirmizî, *Fezâilü'l-Kur'ân* 16; Dârimî, *Fezâilü'l-Kur'ân* 1; İbni Ebî Şeybe, *Musannef* 6/118.

Benîâdem: İnsanoğlu.

Cin ve ins: Cinler ve insanlar.

Defter-i a'mâl: Amel defteri.

Defter-i hasenât: Sevap defteri.

Eşref: En şerefli, en onurlu.

Hakikat-i Muhammediye: Hz. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) bütün bir varlığın hayatı, ruhu, nuru, aslı çekirdeği, en mükemmel meyvesi, yaratılışlarının ve bekâla-

rının sebebi, ilâhî isim ve sıfatların en mükemmel aynası.. gibi birçok hususları ihtivâ eden mânevî şahsiyeti, Ahmedî hakikati.

Hasene: İyilik, sevap

Huruf: Harfler.

İhtiyac-ı fitrî: Tabî ihtiyaç.

İstidat: Kabiliyet, yetenek.

Kıraat-ı Kur'ân: Kur'ân okuma.

Makam-ı kudsi: Yüce makam.

Risalet-i Muhammediye: Efendimiz'in (s.a.s.) peygamberliği, elçiliği.

Sulehâ-yı ümmet: Dindar Müslümanlar.

Şahsiyet-i mâneviye: Hükmi şahsiyet.

Zât-ı Ahmediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) zâtı, kendisi.

Zîhayat: Canlı varlık.

O Zât'ın (*aleyhissalâtü vesselâm*) şahsiyet-i mâneviyesi olan hakikat-i Muhammediye (*aleyhissalâtü vesselâm*), istikbalde bir şecere-i tûbâ-yı cennet hükmünde olacağını Allâmü'l-guyûb bilmiş ve görmüş.. ve o makama göre Kur'ân'ında o azîm ehemmiyeti vermiş.. ve fermanında O'na tebaiyeti ve sünnet-i seniye-sine ittibâ ile şefaatine mazhariyeti, en ehemmiyetli bir mesele-i insaniye göstermiş.¹ Ve o haşmetli şecere-i tûbânın bir çekirdeği olan şahsiyet-i beşeriyetini ve bidayetteki vaziyet-i insaniyesini arasına nazara almasıdır.

İşte Kur'ân'ın tekrar edilen hakikatleri bu kıymette olduğundan, tekrarâtında kuvvetli ve geniş bir mu'cize-i mâneviye bulunmasına fitrat-ı selime şehâdet eder. Meğer maddiyyûnluk tânuyla maraz-ı kalbe ve vicdan hastalığına mübtelâ ola!..

قَدْ يُنَكِّرُ الْمَرْءُ ضَوْءَ الشَّمْسِ مِنْ رَمَدٍ
وَيُنَكِّرُ الْفَمُّ طَعْمَ الْمَاءِ مِنْ سَقَمٍ²

kâidesine dâhil olur.

¹ Bkz.: Âl-i İmran Sûresi, 3/31.

² “Bazen insan, gözünün iltihaplı olması sebebiyle güneşin ışığını inkâr ettiği gibi ağzındaki bir hastalıktan dolayı da suyun tadını inkâr edebilir.” (Busayrî, *Kasidetü'l-bürde* 104. beyit).

Allâmü'l-guyûb: Gaybe ait her şeyi en iyi bilen Allah.

Bidayet: Başlangıç.

Fitrat-ı selime: Sağlam, bozulmamış fitrat.

Haşmet: İhtişam.

İttibâ: Tâbi olma, arkasından gitme, itaat etme.

Maddiyyûn: Yaratıcıyı inkâr eden materyalistler.

Maraz-ı kalb: Kalb hastalığı, ma-

nevî hastalık.

Mazhariyet: Nâil olma, şereflenme.

Mesele-i insaniye: İnsanlığın problemi.

Mu'cize-i mâneviye: Mânevî bir mucize.

Mübtela olma: Tutulma.

Sünnet-i seniyye: Peygamber Efendimizin (s.a.s.) üstün söz, hal, davranış ve buyrukları.

Şahsiyet-i beşeriye: İnsanlığın şahsiyeti.

Şecere-i tûbâ-yı cennet: Cennette uçsuz bucaksız bir büyüklüğe sahip tûbâ ağacı.

Şfaat: Af için vesile olmak.

Tâun: Veba hastalığı.

Tebaiyet: Tâbi olma, uyma.

Vaziyet-i insaniye: İnsanların durumu.

Bu Onuncu Meseleye Bir Hâtime Olarak İki Hâşiye

Birincisi

Bundan on iki sene evvel^(Hâşiye) işittim ki; en dehşetli ve muannid bir zındık, Kur'ân'a karşı sû-i kasdını tercümesiyle yapmaya başlamış ve demiş ki: "Kur'ân tercüme edilsin, ta ne mal olduğu bilinsin." Yani, 'lüzumsuz tekrarâtı herkes görsün ve tercümesi onun yerinde okunsun' diye dehşetli bir plân çevirmiş.

Fakat Risale-i Nur'un cerhedilmez hüccetleri kat'î isbat etmiş ki, Kur'ân'ın hakikî tercümesi kabil değil.. ve lisan-ı nahvî olan lisan-ı Arabî yerinde Kur'ân'ın meziyetlerini ve nüktelerini başka lisan muhafaza edemez.. ve her bir harfi, on adetten bine kadar sevap veren¹ kelimât-ı Kur'âniye'nin mu'cizâne ve cemiyetli tabirlerinin yerini, beşerin âdi ve cüz'î tercümeleri tutamaz.. onun yerinde câmillerde okunmaz diye Risale-i Nur, her tarafta intişarıyla o dehşetli plânı akîm bıraktı.

Fakat o zındıktan ders alan münafıklar, yine şeytan hesabına Kur'ân güneşini üflemeyle söndürmeye ahmak çocuklar gibi ahmakâne ve divânece sine çalışmaları sebebiyle bana gayet sıkı ve sıkıcı ve sıkıntılı bir hâlette bu Onuncu Mesele yazdırıldı, tahmin ediyorum. Başkalar ile görüşemediğim için hakikat-i hâli bilmiyorum.

İkinci Hâşiye

Denizli hapsinden tahliyemizden sonra meşhur Şehir Otelî'nin yüksek katında oturmuştum. Karşımda güzel bahçelerde kesretli kavak ağaçları birer halka-yı zikir tarzında gayet latîf, tatlı bir surette hem kendileri, hem dalları, hem yaprakları, havanın dokunmasıyla cezbedârâne ve cazibekârâne hareketle

Hâşiye: Bu risalenin te'lifinden.

¹ Bkz.: Kadir Sûresi, 97/3; Ebû Ya'lâ, *Müşned* 6/103; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ* 4/6; İbni Ebî Şeybe, *Musannef* 7/202.

Âdi: Bayağı, sıradan, normal.

Ahmakâne: Ahmakçasına.

Akîm: Neticesiz, kısır.

Cazibekârâne: Çekici, sevimli.

Cemiyetli: Kapsamlı, şümüllü.

Cerh etme: Çürütme, yaralama.

Cezbedârâne: Cezbeye tutulmuş gibi.

Cüz'î: Kısmî, sınırlı.

Hakikat-i hâl: Şimdiki durum.

Halka-yı zikir: Zikir halkası.

Hüccet: Delil.

İntişar: Yayılmak, yaygın olmak.

Kelimât-ı Kur'âniye: Kur'ân'ın kelimeleri.

Kesret: Çokluk, sıklık.

Lisan-ı arabî: Arapça.

Lisan-ı nahvî: Kendine has, çok

zengin gramer yapısına sahip dil.

Meziyet: Üstün vasıf.

Muannid: İnatçı.

Nükte: Bir söz veya ibâreden husûsî bir dikkatle çıkarılan gizli mana

Sû-i kasd: Kötü niyet.

raksları, kardeşlerimin mufârakatlarından ve yalnız kaldığımdan hüzünlü ve gamlı kalbime ilişti. Birden güz ve kış mevsimi hatıra geldi ve bana bir gaflet bastı. Ben, o kemâl-i neş'e ile cilvelenen o nâzenin kavaklara ve zîhayatlara o kadar acıdım ki gözlerim yaş ile doldu. Kâinatın süslü perdesi altındaki adem-leri, firakları ihtar ve ihsasiyle kâinat dolusu firakların, zevallerin hüzünleri başıma toplandı. Birden hakikat-i Muhammediye'nin (*aleyhissalâtü vesselâm*) getirdiği nur, imdada yetiştirdi. O hadsiz hüzünleri ve gamları, sürûrlara çevirdi. Hatta o nurun, herkes ve her ehl-i iman gibi benim hakkımda milyon feyzinden yalnız o vakitte, o vaziyete temas eden imdat ve tesellisi için Zât-ı Muhammediye'ye (*aleyhissalâtü vesselâm*) karşı ebediyen minnettar oldum. Şöyle ki:

Ol nazar-ı gaflet, o mübârek nâzeninleri vazifesiz, neticesiz, bir mevsimde görünüp hareketleri neş'eden değil; belki, güya ademden ve firaktan titreyerek hiçliğe düştüklerini göstermekle herkes gibi bendeki aşk-ı bekâ ve hubb-u mehâsin ve şefkat-i cinsiye ve hayatiyeye medar olan damarlarıma o derece dokundu ki; böyle dünyayı bir mânevî cehenneme ve akıllı bir tâzib âletine çevirdiği sırada, Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*)'ın beşere hediye getirdiği nur, perdeyi kaldırdı.. idam, adem, hiçlik, vazifesizlik, abes, firak yerlerinde o kavakların her birinin yaprakları adedince hikmetleri ve manaları ve –Risale-i Nur'da isbat edildiği gibi– üç kısma ayrılan neticeleri ve vazifeleri var, diye gösterdi.

Birinci kısım, Sâni-i Zülcelâl'in esmâsına bakar. Meselâ, nasıl bir usta harika bir makineyi yapsa herkes, o zâta “mâşallah, bârekâllah” deyip alkışlar. Öyle de o makine dahi, ondan maksut neticeleri tam tamına göstermesiyle, lisan-ı hâliyle ustasını tebrik eder, alkışlar. Her zîhayat ve her şey böyle bir makinedir, ustasını tebriklerle alkışlar.

İkinci kısım hikmetleri ise, zîhayatın ve zîşuûrun nazarlarına bakar. Onlara şirin bir mütâlâagâh, birer kitab-ı mârifet olur. Manalarını zîşuûrun

Abes: Boş, fâidesiz, saçma.

Adem: Yokluk.

Aşk-ı bekâ: Ebedî hayat aşkı.

Cilvelenme: İlâhî isimlerin varlık aynalarında tecelli etmesi, yansıması.

Ebediyen: Sonsuz olarak.

Esmâ: İsimler.

Hubb-u mehâsin: Güzelliklere olan sevgi.

İhsas: Hissettirme.

İhtar: Hatırlatma.

Kemâl-i neş'e: Tam bir sevinçle.

Kitab-ı mârifet: Bilgi kitabı.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, davranışlarının ifade ettiği anlam.

Maksud: İstenen, arzu edilen.

Mufârakat: Ayrılık.

Mütâlâagâh: Okuma, inceleme ve etraflıca düşünme yeri.

Nazar-ı gaflet: Gafletli, dikkatsiz bakış.

Nâzenin: Cilveli, nazlı, narin.

Raks: Oynama, dans etme.

Sâni-i Zülcelâl: Her şeyi sanatlı olarak yaradan Ulu Allah.

Sürûr: Sevinç, neşe.

Şefkat-i cinsiye ve hayatiye: İnsanlığa ve hayata mazhar olmakla hissedilen şefkat, merhamet.

Tâzib: Azap verme.

Zîhayat: Canlı varlık.

Zişuur: Şuurlu, şuur sahibi varlık.

zihinlerinde ve suretlerini kuvve-i hâfızalarında ve elvâh-ı misâliyyede ve âlem-i gaybın defterlerinde daire-i vücûdda bırakıp sonra âlem-i şehâdeti terk eder, âlem-i gayba çekilir. Demek surî bir vücûdu bırakır, mânevî ve gaybî ve ilmî çok vücûdları kazanır.

Evet, madem Allah var ve ilmi, ihata eder; elbette adem, idam, hiçlik, mahu, fena hakikat noktasında ehl-i imanın dünyasında yoktur ve kâfirlerin dünyaları ademle, firakla, hiçlikle, fânîlikle doludur.

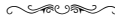
İşte bu hakikati, umumun lisanında gezen bu gelen darb-ı mesel ders verip, der: “Kimin için Allah var, ona her şey var ve kimin için yoksa her şey ona yoktur, hiçtir.”¹

Elhâsıl: Nasıl ki iman, ölüm vaktinde insanı idam-ı ebedîden kurtarıyor; öyle de herkesin hususî dünyasını dahi idamdan ve hiçlik karanlıklarından kurtarıyor. Ve küfür ise hususan küfr-ü mutlak olsa hem o insanı, hem hususî dünyasını ölümle idam edip mânevî cehennem zulmetlerine atar. Hayatının lezzetlerini acı zehirlere çevirir. Hayat-ı dünyeviyeyi âhi-retine tercih edenlerin kulakları çınlasın. Gelsinler, buna ya bir çâre bulsunlar veya imana girsinler. Bu dehşetli hasârâtan kurtulsunlar!..

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ²

Duanıza çok muhtaç ve size çok müştâk kardeşiniz

Said Nursî

¹ Bkz.: Ebu'l-Abbas el-Mukri', *Nefhu't-tayyib* 4/504.

² “Sübhansın yâ Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin.” (Bakara Sûresi, 2/32).

Adem: Yokluk.

Âlem-i gayb: Beş duyu ile kavranamayan varlıkların ve hâdiselerin âlemi.

Âlem-i şehâdet: Görünen âlem. Duyu organları ile kavranılan varlıkların, gerçeklerin, hâdiselerin âlemi.

Daire-i vücûd: Varlık sahası.

Darb-ı mesel: Atasözü.

Ehl-i iman: İman sahibi kimseler.

Elvâh-ı misâliye: Mânevî sûret ve modellerin yansıyıp göründükleri misal âlemine ait (mânevî) sayfalar.

Gaybî: Gaybe ait.

Hasârât: Zararlar.

Hayat-ı dünyeviye: Dünya hayatı.

İdam-ı ebedî: Ebedî bir yokoluş.

Kuvve-i hâfıza: Hafıza kuvveti.

Küfr-ü mutlak: Kesin ve tam bir inkâr.

Mahv: Helâk olma, yok olma.

Müştak: İstekli, arzulu.

Sûri: Görünürde olan.

Onuncu Mesele Münasebetiyle Hüsrev'in Üstadına Yazdığı Mektup

Çok Sevgili Üstadım Efendim!

Cenâb-ı Hakk'a hadsiz şükürler olsun! İki aylık iftirak üzüntülerini ve muhaberesizlik ızdıraplarını hafifleştiren ve kalblerimize taze hayat bahşeden ve ruhlarımıza yeni, sâfi bir nesim ihdâ eden Kur'an'ın celâlli ve izzetli, rahmetli ve şefkatli âyetlerindeki tekrarâtın mehâsinini tâdâd eden, hikmet-i tekrarı-nın lüzum ve ehemmiyetini izah eden ve Risale-i Nur'un bir harika müdâfaası olan "Denizli Meyvesinin Onuncu Meselesi" nâmını alan "Emirdağ Çiçeği"ni aldık. Elhak, takdir ve tahsine çok lâayık olan bu çiçeği kokladıkça ruhumuzdaki iştiyak yükseldi. Dokuz aylık hapis sıkıntısına mukabil, Meyve'nin Dokuz Meselesi nasıl beratımıza büyük bir vesile olmakla güzelliğini göstermiş ise Onuncu Meselesi olan çiçeği de Kur'an'ın icazlı i'câzındaki harikaları göstermekle o nisbette güzelliğini göstermektedir.

Evet Sevgili Üstadım! Gülün çiçeğindeki fevkalâde letâfet ve güzellik, ağacındaki dikenleri nazara hiç göstermediği gibi bu nurânî çiçek de bize dokuz aylık hapis sıkıntısını unutturacak bir şekilde o sıkıntılarımızı da hiçe indirmiştir. Mütâlâasına doyulmayacak şekilde kaleme alınan ve akılları hayrette sevk eden bu nurânî çiçek, muhtevî olduğu çok güzelliklerinden bilhassa Kur'an'ın tercümesi suretiyle nazar-ı beşerde âdileştirilmek ihânetine mukabil, o tekrarâtın kıymetini tam göstermekle Kur'an'ın cihan-değer ulviyetini meydana koymuştur.

Sâliklerinin her asırda fevkalâde bir metânetle sarılmaları ile ve emir ve nehyine tamamen inkıyad etmeleriyle, güya yeni nâzil olmuş gibi tazeliği isbat edilmiş olan Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın, bütün asırlarda zâlimlerine karşı

Âdileştirilmek: Basit, sıradan, değersiz hâle getirmek.

Celâl: Ululuk, yücelik.

i'câz: Benzerini yapmaktan aciz bırakma, mu'cize olarak yapma.

İcâz: Oldukça az sözle çok şeyler ifade etme.

İftirak: Ayrılık.

İhdâ etmek: Hediye etmek.

İhânet: Hor, hakir görme, küçük duruma düşürme.

İnkıyad etmek: Boyun eğmek, uymak.

Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan aciz bırakan Kur'an-ı Kerim.

Letâfet: İncelik, güzellik, tatlılık.

Mehâsin: Güzellikler.

Metânet: Dayanıklılık, dayanma.

Muhabere: Haberleşme.

Mütâlâa: İnceleme, etüde etme.

Nazar-ı beşer: İnsan bakışı.

Nesim: Hoş, hafif, tatlı hava, rüzgâr.

Sâlik: Bir yol tutup o yolda giden kimse.

Tâdâd etmek: Saymak. Teker teker anlatmak.

Tahsin: Güzel bulma, beğenme.

Ulviyet: Yücelik.

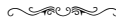
şiddetli ve dehşetli ve tekrarlı tehditleri.. ve mazlumlarına karşı şefkatli ve rahmetli mükerrer taltifleri.. hususuyla bu asrımıza bakan tehdidâtı içinde zâlimlerine misli görülmemiş bir hâlette sanki fezâ-yı ekberden bir numûneyi andıran semâvî bir cehennemle altı-yedi seneden beri mütemâdiyen fer-yad u figan ettirmesi.. ve keza mazlumlarının bu asırdaki küllî fertleri başında Risale-i Nur talebelerinin bulunması ve hakikaten bu talebeleri de ümem-i salifenin enbiyalarına verilen necatlar gibi pek büyük umumî ve hususî necatlara mazhar etmesi.. ve muârzıları olan dinsizlerin cehennemî azapla tokatlanmalarını göstermesi.. hem iki güzel ve latîf hâşiyelerle hâtime verilmek suretiyle çiçeğin tamam edilmesi, bu fakir talebeniz Hüsrev'i o kadar büyük bir sürûrla sonsuz bir şükre sevk etti ki bu güzel çiçeğin verdiği sevinç ve sürûru müddet-i ömrümde hissetmediğimi sevgili üstadıma arzettiğim gibi kardeşlerime de kerrâtla söylemişim.

Cenâb-ı Hak, zayıf ve tahammülsüz omuzlarına pek azametli bâr-ı sakîl tahmil edilen siz sevgili üstadımızdan ebediyen razı olsun. Ve yüklerinizi tahfif etmekle yüzlerinizi ebede kadar güldürsün, âmin!

Evet Sevgili Üstadım! Biz Allah'tan, Kur'ân'dan, Habib-i Zîşan'dan ve Risale-i Nur'dan ve Kur'ân dellâlı siz sevgili üstadımızdan ebediyen razıyız ve intisabımızdan hiçbir cihetle pişmanlığımız yok. Hem kalbimizde zerre kadar kötülük etmek için niyet yok. Biz ancak Allah'ı ve rızasını istiyoruz. Gün geçtikçe, rızası içinde, Cenâb-ı Hakk'a vuslat iştiyaklarını kalbimizde teksif ediyoruz. Bilâ-istisna bize fenalık edenleri Cenâb-ı Hakk'a terk etmekle affetmek.. ve bilakis bize zulmeden o zâlimler de dâhil olduğu hâlde, herkese iyilik etmek, Risale-i Nur talebelerinin kalblerine yerleşen bir şiâr-ı İslâm olduğunu, biz istemeyerek ilân eden Hazreti Allah'a hadsiz, hudutsuz şükürler ediyoruz.

Çok kusurlu talebeniz

Hüsrev

Bâr-ı sakîl: Ağır yük.

Bilâ-istisna: İstisnasız.

Fezâ-yı ekber: Uçsuz bucaksız fezâ, uzay.

Habib-i Zîşan: Yüce Sevgili, Şanlı Peygamber (s.a.s.).

Hâtime vermek: Son vermek.

İntisab: Bağlanma, bağlılık.

Latîf: Hoş, güzel.

Muâriz: Karşı çıkan, muhalif.

Mükerrer: Defalarca tekrar edilen.

Mütemâdiyen: Devamlı, süreklilik olarak.

Necat: Kurtuluş.

Şiâr-ı İslâm: İslâm'a has özellik, alâmet.

Tahfif etmek: Hafifletmek.

Tahmil etmek: Yükleme, taşıma.

Taltif: İltifat etme, mükâfatlandırma.

Teksif etmek: Yoğunlaştırmak, bir yere sıkıştırıp toplamak.

Ümem-i sâlife: Daha önce yaşamış ümmetler.

On Birinci Mesele

Meyve'nin On Birinci Meselesi'nin başı, bir meyvesi cennet ve biri saadet-i ebediye ve biri rü'yetullah olan iman şecere-i kudsiyesinin hadsiz, küllî ve cüz'î meyvelerinden yüzer numûneleri Risale-i Nur'da beyan ve hüccetlerle isbat edildiğinden, izahını "Sirâc'ü'n-Nur"a havale edip küllî erkânının değil, belki cüz'î ve cüzlerin cüz'î ve hususî meyvelerinden birkaç numûne beyan edilecek.

Birisi: Bir gün bir duada "Yâ Rabbi! Cebrail, Mikail, İsrail, Azrail hürmetlerine ve şefaathlerine, beni cin ve insanın şerhlerinden muhafaza eyle!"¹ mealinde duayı dediğim zaman, herkesi titreten ve dehşet veren Azrail nâmını zikrettiğim vakit, gayet tatlı ve tesellidâr ve sevimli bir hâlet hissettim, "elhamdülillâh" dedim. Azrail'i cidden sevmeye başladım. Melâikeye iman rüknünün bu cüz'î ferdinin pek çok meyvelerinden yalnız bir cüz'î meyvesine gayet kısa bir işaret ederiz.

Birisi: İnsanın en kıymetli ve üstünde titrediği malı, onun ruhudur. Onu zâyî olmaktan ve fenâdan ve başboşluktan muhafaza etmek için kuvvetli ve emin bir ele teslimin derin bir sevinç verdiğini kat'î hissettim. Ve insanın amelini yazan melekler hatırıma geldi; baktım, aynen bu meyve gibi çok tatlı meyveleri var.

Birisi: Her insan, kıymetli bir sözünü ve fiilini bâkileştirmek için iştiaqla kitâbet ve şîir, hatta sinema ile hıfzına çalışır. Hususan, o fiillerin cennette bâkî meyveleri bulunsa daha ziyade merak eder. "Kirâmen kâtibîn"² insanın omuzlarında durup onları ebedî manzaralarda göstermek ve sahiplerine dâimî mükâfat kazandırmak, o kadar bana şirin geldi ki tarif edemem.

¹ Bkz.: Müslim, *Müsâfirîn* 200; Tirmizî, *Deavât* 31; Ebû Dâvûd, *Salât* 118, 119. Ayrıca melâikenin de şefaath edebileceğine dair bkz.: Nesâî, *Tatbîk* 81; İbni Hibbân, *Sahîh* 16/380.

² Kirâmen kâtibîn melekleriyle ilgili bazı ayet ve hadisler için bkz.: Kaf Sûresi, 50/17-18; İnfitâr Sûresi, 82/10-12. Tirmizî, *İman* 17; İbni Mâce, *Zühd* 35; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 2/213.

Cüz'î: Bütünü ifade eden küçük parça.

Hâlet: Hal, durum.

Hüccet: Delil.

Kirâmen kâtibîn: İnsanın iki tarafında bulunup, sevapları ve günahları yazan meleklerin adı.

Kitâbet: Yazı, nesir.

Küllî erkân: Genel, ana esaslar.

Küllî: Genele, bütüne ait.

Rü'yetullah: Cennet ehlinin Cenâb-ı Hakk'ın cemâlini görmesi.

Saadet-i ebediye: Ebedi, sonsuz

mutluluk, cennet hayatı.

Sirâc'ü'n-Nur: "Nur kandili, lam-bası" anlamında muhterem müellifin, Nur Risaleleri'ne verdiği diğer bir ad.

Şecere-i kudsiye: Mukaddes ağaç.

Sonra ehl-i dünyanın, beni hayat-ı içtimaiyedeki her şeyden tecrit etmek içinde bütün kitaplarımdan ve dostlarımdan ve hizmetçilerimden ve teselli verici işlerden ayrı düşürmeleriyle beraber, gurbet vahşeti beni sıkarken ve boş dünya başıma yıkılırken, melâikeye imanın pek çok meyvelerinden birisi imdadıma geldi; kâinatımı ve dünyamı şenlendirdi, melekler ve ruhanîlerle doldurdu, âlemimi sevinçle güldürdü. Ve ehl-i dalâletin dünyaları vahşet ve boşluk ve karanlıkla ağladıklarını gösterdi.

Hayalim bu meyvenin lezzetiyle mesrûr iken, umum peygamberlere imanın pek çok meyvelerinden buna benzer birtak meyvesini aldı, tattı. Birden, bütün geçmiş zamanlardaki enbiyalarla yaşamış gibi onlara imanım ve tasdikim, o zamanları ışıktırdı.. ve imanımı küllî yapıp genişlendirdi.. ve Âhırzaman Peygamberi'mizin imana ait olan davalarına binler imza bastırdı, şeytanları susturdu.

Birden “Hikmetü'l-İstiâze Lem'ası”nda kat'î cevabı bulunan bir suâl kalbime geldi ki: “Bu meyveler gibi hadsiz tatlı semereler ve faydalar ve hase-nâtın gayet güzel neticeleri ve menfaatleri ve Erhamü'r-râhimin'in gayet merhametkârâne tevfiıkları ve inâyetleri ehl-i hidayete yardım edip kuvvet verdikleri hâlde; ehl-i dalâlet, neden çok defa galebe eder ve bazen yirmisi, yüz tane ehl-i hidayeti perişan eder?” diye, mânen benden soruldu. Ve bu tefekkür içinde, şeytanın gayet zayıf desiselerine karşı Kur'ân'ın büyük tahşidâtı ve melâikeleri ve Cenâb-ı Hakk'ın yardımını ehl-i imana göndermesi hatıra geldi. Risale-i Nur'un onun hikmetini kat'î hüccetlerle izahına binâen, o suâlin cevabına gayet kısa bir işaret ederiz:

Evet, bazen serseri ve gizli, muzır bir adamın bir saraya ateş atmaya çalışması yüzünden, yüzer adamın yapması gibi; yüzer adamın muhafazası ile ve bazen devlete ve padişaha iltica ile o sarayın vücûdu devam edebilir. Çünkü onun vücûdu, bütün şerâitin ve erkânın ve esbabın vücûduyla olabilir. Fakat

Desise: Hile, oyun.

Ehl-i dalâlet: Doğru yoldan ayrılanlar, sapık ve kâfirler.

Ehl-i hidayet: Doğru yolda olanlar.

Ehl-i iman: İnananlar, müminler.

Enbiya: Peygamberler (a.s.).

Erhamü'r-râhimin: Merhametlilerin en merhametlisi Cenâb-ı Hakk.

Erkân: Esaslar, temeller.

Esbab: Sebepler.

Fenâ: Bitme, tükenme, yok olma.

Galebe etmek: Yenmek, galip gelmek.

Hasenât: Sevaplar, iyilikler.

Hayat-ı içtimaiye: Toplum hayatı.

Hikmetü'l-İstiâze Lem'a'sı: Şeytanın şerrinden Allah'a sığınmanın hikmetlerinin, sırlarının izah edildiği 13. Lem'a.

İnâyet: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı.

Küllî: Şümüllü, kapsamlı.

Melâike: Melekler.

Mesrur: Sevinçli, mutlu.

Ruhanî: Vücudu maddi olmayan, ruh sahibi varlık.

Şerâit: Şartlar.

Tahşidât: Bir konu üzerinde çok durma, sık sık aynı şeyi hatırlatma.

Tecrid etmek: Ayırmak, yalnız bırakmak.

Tevfik: Allah'ın muvaffak etmesi.

onun ademi ve harap olması birtek şartın ademiyle vâki ve bir serserinin bir kibritiyle yanıp mahvolduğu gibi; ins ve cin şeytanları, az bir fiil ile büyük tahribat ve dehşetli mânevî yangınlar yaparlar.

Evet, bütün fenâlıklar ve günahlar ve şerhlerin mâyesi ve esasları ademdir, tahriptir. Sureten vücûdun altında, adem ve bozmak saklıdır. İşte cinnî ve insî şeytanlar ve şerirler bu noktaya istinaden gayet zayıf bir kuvvetle¹ hadsiz bir kuvvete karşı dayanıp, ehl-i hak ve hakikati Cenâb-ı Hakk'ın dergâhına iltica-ya ve kaçmaya her vakit mecbur ettiğinden; Kur'ân, onları himâye için büyük tahşidât yapar. Doksan dokuz esmâ-yı ilâhiyeyi onların ellerine verir. O düşmanlara karşı sebat etmelerine çok şiddetli emirler verir.²

Bu cevaptan birden, pek büyük bir hakikatin ucu ve azametli, dehşetli bir meselenin esası göründü, şöyle ki:

Nasıl ki cennet, bütün vücûd âlemlerinin mahsulâtını taşıyor ve dünyanın yetiştirdiği tohumları bâkiyâne sümbüllendiriyor; öyle de cehennem dahi, hadsiz dehşetli adem ve hiçlik âlemlerinin çok elîm neticelerini göstermek için o adem mahsulâtlarını kavuruyor ve o dehşetli cehennem fabrikası, sair vazifeleri içinde âlem-i vücûd kâinatını âlem-i adem pisliklerinden temizlettiriyor. Bu dehşetli meselenin şimdilik kapısını açmayaacağız. İnşallah sonra izah edilecek.

• Hem meleklerle iman meyvesinden bir cüz'ü ve Münker ve Nekir'e³ ait bir numûnesi şudur:

Herkes gibi ben dahi muhakkak gireceğim diye, mezarıma hayalen girdim. Ve kabirde yalnız, kimsesiz, karanlık, soğuk, dar bir haps-i münferitte bir tecrid-i mutlak içindeki tevahhuş ve me'yûsiyetten tedehhüş ederken, birden Münker ve Nekir tâifesinden iki mübârek arkadaş çıkıp geldiler. Benimle münâzaraya başladılar. Kalbim ve kabrim genişlediler, nurlandılar, hararetlendiler.

¹ Bkz.: Nisâ Sûresi, 4/76, 120; İbrahim Sûresi, 14/22; Mücadile Sûresi, 58/10.

² Bkz.: Bakara Sûresi, 2/168; Âl-i İmran Sûresi, 3/175; Nisâ Sûresi, 4/76, 120; A'râf Sûresi, 7/22; ...

³ Bkz.: Tirmizî, *Cenâiz* 70; İbni Hibbân, *Sahih* 7/386. Ayrıca bkz.: Buhârî, *Cenâiz* 87; Müslim, *Cennet* 70.

Adem: Yokluk, yok olma.

Âlem-i adem: Adem âlemi.

Âlem-i vücud: Varlık âlemi.

Bâkiyâne: Ebedi, kalıcı bir şekilde.

Ehl-i hak ve hakikat: Daima hak ve hakikat peşinde olanlar.

Esmâ-yı ilâhiye: Allah'ın güzel

isimleri.

Haps-i münferit: Tek kişilik hücre hapsi.

Himâye: Koruma, gözetme.

Me'yûsiyet: Ümitsizlik.

Münazara: Karşılıklı konuşma.

Münker ve Nekir: Kabirdeki soru-gü melekleri.

Tecrid-i mutlak: Tek başına, tamamen yalnız bırakılma, insanlardan soyutlanma.

Tedehhüş: Dehşete düşme, ürperme.

Tevahhuş: Ürkme, korkma.

Âlem-i ervaha pencereler açıldı. Ben de şimdi hayalen ve istikbalde hakikaten göreceğim o vaziyete bütün canımla sevindim ve şükrettim.

Sarf ve Nahiv İlmi'ni okuyan bir medrese talebesinin vefat edip, kabirde Münker ve Nekir'in مَنْ رَبُّكَ (Senin Rabbin kimdir?) diye suâllerine karşı, kendini medresede zannedip Nahiv İlmi ile cevap vererek; مَنْ رَبُّكَ mübtedâdır, onun haberidir. Müşkûl bir meseleyi benden sorunuz, bu kolaydır." diyerek hem o melâikeleri, hem hazır ruhları, hem o vâkıayı müşâhede eden orada bulunan bir keşfü'l-kubur velisini güldürdü ve rahmet-i ilâhiyeyi tebessüme getirdi. Azaptan kurtulduğu gibi, Risale-i Nur'un bir şehit kahramanı olan merhum Hâfız Ali*, hapiste Meyve Risalesi'ni kemâl-i aşkla yazarken ve okurken vefat edip kabirde melâike-i suâle mahkemedeki gibi Meyve Hakikatleri ile cevap verdiği misillü; ben de ve Risale-i Nur şâkırtleri de o suâllere karşı Risale-i Nur'un parlak ve kuvvetli hüccetleriyle istikbalde hakikaten ve şimdi mânen cevap verip onları tasdiğe ve tahsine ve tebriğe sevk edecekler, inşallah.

• Hem meleklerle imanın saadet-i dünyeviye medar, cüz'î bir numûnesi şudur ki:

İlmihâlden iman dersini alan bir masum çocuğun, yanında ağlayan ve masum bir kardeşinin vefatı için vâveylâ eden diğer bir çocuğa: "Ağlama, şükreyle! Senin kardeşin meleklerle beraber cennete gitti. Orada gezer. Bizden daha iyi keyfedecek, melekler gibi uçacak. Her yeri seyredebilir."¹ deyip, fer-yat edenin ağlamasını tebessüme ve sevince çevirmesidir.

Ben de aynen bu ağlayan çocuk gibi, bu hazin kışta ve elîm bir vaziye-timde gayet elîm iki vefat haberini aldım. Biri, hem âlî mekteplerde birinciliği kazanan, hem Risale-i Nur'un hakikatlerini neşreden, biraderzadem merhum Fuad. İkincisi, hacca gidip sekerat içinde tavaf ederken, tavaf içinde vefat eden âlime, Hanım nâmındaki merhume hemşirem. Bu iki akrabamın ölüm-leri, İhtiyar Risalesi'nde yazılan merhum Abdurrahman'ın* vefatı gibi beni ağlatırken; imanın nuruyla o masum Fuad, o sâliha hanım, insanlar yerinde

¹ Bkz.: İbni Kesîr, *Tefsîru'l-Kur'ân* 4/83; Hennâd, *Züh'd* 1/221. Ayrıca, müminlerin çocuklarının cennette çok rahat bir durumda olacaklarına dair bkz.: Buhârî, *Cenâiz* 92, Edeb 109; Müslim, *Birr* 154

Âlem-i ervah: Ruhlar âlemi.

Âli mektep: Yüksek okul.

Birâderzâde: Yeğen.

Kemâl-i aşk: Çok büyük bir aşk ve şevk.

Keşfü'l-kubur velisi: Kabirde ya-tan kişilerin halinden haberdar

olan kimse, Allah dostu.

Medâr: Dâir.

Melâike-i suâl: Sorgu melekleri.

Mübtedâ-haber: Özne-yüklem.

Müşkül: Zor, çetin.

Sarf ve Nahiv: Arap dil bilgisi, grameri.

Sekerât: Can çekişme anı, ölüm eşiği.

Tahsin: Güzel bulma, beğenme.

Vâveylâ: Çığlık, feryat.

meleklerle, hurilere arkadaş olduklarını ve bu dünyanın tehlike ve günahlarından kurtulduklarını mânen, kalben gördüm. O şiddetli hüzün yerinde büyük bir sevinç hissedip hem onları, hem Fuad'ın pederi kardeşim Abdülmecid'i*, hem kendimi tebrik ederek Erhamû'r-râhîmîn'e teşekkür ettim. Bu iki merhuma rahmet duası niyetiyle buraya yazıldı, kaydedildi.

Risale-i Nur'daki bütün mizanlar ve muvâzeneler, imanın saadet-i dünyeviye ve uhreviye medar meyvelerini beyan ederler. Ve o küllî ve büyük meyveler, bu dünyada gösterdikleri saadet-i hayatiye ve lezzet-i ömür cihetiyle her müminin imanı ona bir saadet-i ebediyeyi kazandıracak, belki sümbül verecek ve o surette inkişaf edecek, diye haber verirler. Ve o küllî ve pek çok meyvelerinden beş meyvesi, meyve-i miraç olarak Otuz Birinci Söz'ün âhîrinde ve beş meyvesi Yirmi Dördüncü Söz'ün Beşinci Dal'ında numûne olarak yazılmış.

Erkân-ı imaniyenin her birinin ayrı ayrı pek çok, belki hadsiz meyveleri olduğu gibi; mecmûunun birden çok meyvelerinden bir meyvesi, koca cennet ve biri de saadet-i ebediye ve biri de belki en tatlısı da rû'yet-i ilâhiyedir, diye başta demiştik. Ve Otuz İkinci Söz'ün âhîrindeki muvâzenede, imanın saadet-i dâreyne medar bir kısım semereleri güzel izah edilmiş.

İman-ı bi'l-kader rûknünün kıymettar meyveleri bu dünyada bulunduguna bir delil, umum lisanında ¹ اَلْكَدَرِ اَمِنْ مِنَ اَلْكَدَرِ darb-ı mesel olmuştur. Yani, “Kadere iman eden, gamlardan kurtulur.” Risale-i Kader'in âhîrinde güzel bir temsil ile iki adamın şahane bir sarayın bahçesine girmesiyle, bir küllî meyvesi beyan edilmiş. Hatta ben kendi hayatımda binler tecrübelerimle gördüm ve bildim ki; *kadere iman olmazsa hayat-ı dünyeviye saadeti mahv olur*. Elîm musibetlerde, ne vakit kadere iman cihetine bakardım; musibet gayet hafifleşiyor görüyordum. Ve kadere iman etmeyen nasıl yaşayabilir diye hayret ederdim.

• Melâikeye iman rûknünün küllî meyvelerinden birisine, Yirmi İkinci Söz'ün İkinci Makamı'nda şöyle işaret edilmiş ki; Azrail (*aleyhisselâm*) Cenâb-ı Hakk'a münâcât edip demiş:

¹ Bkz.: Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb* 1/187; Deylemî, *Müsned* 1/113; Münâvî, *Feyzu'l-kadîr* 3/187.

Darb-ı mesel: Atasözü.

Erkân-ı imaniye: İman esasları, şartları.

İman-ı bi'l-kader: Kader inancı.

Inkişâf: Gelişme, ilerleme.

Mecmû: Bütün, tamam.

Mizan: Ölçü.

Muvazene: Kıyas, karşılaştırma.

Rû'yet-i ilâhiye: Cennet ehlinin -keyfiyeti bizce meçhul- Cenâb-ı

Hakk'ın cemâlini görmesi.

Saadet-i dâreyn: Dünya ve ahiret mutluluğu.

– “Kabz-ı ervah vazifesinde senin ibâdın benden küsecekler, şekvâ edecekler.”

Ona cevaben denilmiş:

– “Senin vazifene hastalıkları ve musibetleri perde yapacağım; ta ibâdının şekvâları onlara gitsin, sana gelmesin.”

Aynen bu perdeler gibi Azrail (*aleyhisselâm*)’ın vazifesi de bir perdedir. Ta haksız şekvâlar Cenâb-ı Hakk’a gitmesin. Çünkü ölümdaki hikmet ve rahmet ve güzellik ve maslahat cihetini herkes göremez. Zâhire bakıp itiraz eder, şekvâya başlar. İşte bu haksız şekvâlar Rahîm-i Mutlak’a gitmek hikmetiyle Azrail (*aleyhisselâm*) perde olmuş. Aynen bunun gibi bütün meleklerin, belki bütün esbab-ı zâhiriye’nin vazifeleri, izzet-i rubûbiyetin perdeleridir. Ta güzellikleri görünmeyen ve hikmetleri bilinmeyen şeylerde kudret-i ilâhiyenin izzeti ve kudsîyeti ve rahmetinin ihatası muhafaza edilsin.. itiraza hedef olmasın.. ve hasis ve ehemmiyetsiz ve merhametsiz şeyler ile kudretin mübâşeret-i nazar-ı zâhîride görünmesin.

Yoksa hiçbir sebebin hakikî tesiri ve icada hiç kabiliyeti olmadığını, her şeyde tevhid sikkeleri kat’î gösterdiğini Risale-i Nur, hadsiz delilleriyle isbat etmiş.

Halketmek, icad etmek O’na mahsustur. Esbap, yalnız bir perdedir. Melâike gibi zîşuur olanların, yalnız cüz-i ihtiyârıyla cüz’î, icadsız, kesb denilen bir nevi hizmet-i fitriye ve amelî bir nevi ubûdiyetten başka ellerinde yoktur.

Evet, izzet ve azamet isterler ki; esbap, perdedâr-ı dest-i kudret ola aklın nazarında.

Tevhid ve ehadiyet isterler ki; esbap, ellerini çeksinler tesir-i hakikîden...

Amelî: Fiilî, tatbikî, uygulamalı.

Azamet: Cenâb-ı Hakk’ın büyük-lüğü.

Cüz-i ihtiyâr: Zayıf, küçücük irade, tercîh gücü.

Cüz’î: Küçük, az.

Ehadiyet: Cenâb-ı Hakk’ın her varlığa özel, ayrı şekilde tecelli eden birliği.

Esbab-ı zâhiriye: Görünen, dış sebepler.

Esbap: Sebepler.

Halk etmek: Yaratmak.

Hasis: Değersiz, çirkin.

Hizmet-i fitriye: Tabii vazife, hiz-

met.

İbâd: Kullar.

İcad etmek: Var etmek, vücuda getirmek.

İzzet: Cenâb-ı Hakk’ın bütün yüceliklerin, şereflerin mutlak sahibi ve yaratıcısı olduğunu ifade eden sıfatı.

İzzet-i rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk’ın üstün idare ve eşsiz terbiyesinin yüceliği, izzeti.

Kabz-ı ervah: Ruhların beden-den çıkarılması.

Kesb: Çalışma, çaba, emek.

Kudsîyet: Mukaddeslik, kutsallık, kusursuzluk.

Mübâşeret: Temas, doğrudan doğruya ilişkili olma.

Nazar-ı zâhirî: Zahiri bakış, ilk, sathi bakış.

Perdedâr-ı dest-i kudret: İlâhî kudrete perde olan, kudretin önünde kendini gösteren.

Rahîm-i Mutlak: Sonsuz ve sınırsız şefkat ve merhamet sahibi Hz. Allah.

Şekvâ: Şikâyet.

Tesir-i hakikî: Gerçek, asıl etki.

Tevhid: Cenâb-ı Hakk’ın birliği. Eşyadaki genel ve umumi birlik tecellisi, vâhidiyet.

Zîşuur: Akıl, şuur sahibi.

İşte, nasıl ki melekler ve umûr-u hayriyede ve vücûdiyede istihdam edilen zâhirî sebepler, güzellikleri görünmeyen ve bilinmeyen şeylerde kudret-i rabbâniyeyi kusurdan, zulûmden muhafaza edip takdis ve tesbih-i ilâhîde birer vesiledirler. Aynen öyle de, cinnî ve insî şeytanlar ve muzır maddelerin umûr-u şerriyede ve ademiyyede istîmalleri dahi, yine kudret-i sübhâniyeyi gadirden ve haksız itirazlardan ve şekvâlara hedef olmaktan kurtarmak ile takdis ve tesbihat-ı rabbâniyeye ve kâinattaki bütün kusurattan müberra ve münezzehiyetine hizmet ediyorlar.

Çünkü bütün kusurlar, ademden ve kabiliyetsizlikten ve tahripten ve vazife yapmamaktan –ki birer ademdirler– ve vücûdu olmayan ademî fiillerden geliyor. Bu şeytanî ve şerli perdeler, o kusurâta merci olup itiraz ve şekvâları, bilistihkak kendilerine alarak Cenâb-ı Hakk’ın takdisine ve sile oluyorlar.

Zaten şerli ve ademî ve tahripçi işlerde kuvvet ve iktidar lâzım değil; az bir fiil ve cüz’î bir kuvvet, belki vazifesini yapmamak ile bazen büyük ademler ve bozmaklar oluyor. O şerir fâiller, muktedir zannedilirler. Hâlbuki ademden başka hiç tesirleri ve cüz’î bir kesbden hariç bir kuvvetleri yoktur. Fakat o şerir ademden geldiklerinden, o şerirler hakikî fâildirler. Bilistihkak, eğer zîşuur ise cezayı çekerler. Demek seyyiâtta o fenâlar fâildirler; fakat haseneler ve hayırlarda ve amel-i sâlihde vücûd olmasından o iyiler, hakikî fâil ve müessir degiller. Belki kâbildirler, feyz-i ilâhîyi kabul ederler ve mükâfatları dahi sırf bir fazl-ı ilâhîdir diye Kur’ân-ı Hakîm, مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ فَعْلٍ فَمِنْ غَيْرِهِ ferman eder.

¹ “Sana gelen her iyilik Allah’tandır. Başına gelen her fenalık ise nefsendendir.” (Nisâ Sûresi, 4/79).

Amel-i sâlih: İslâm’ın güzel ve faydalı gördüğü her türlü iş, fiil.

Azamet: Cenâb-ı Hakk’ın büyük-lüğü.

Bilistihkak: Hak ederek.

Cinnî ve insî şeytan: Cinlerden ve insanlardan şeytanlık yapanlar.

Ehadiyet: Cenâb-ı Hakk’ın her varlığa özel, ayrı şekilde tecelli eden birliği.

Fazl-ı ilâhî: Allah’ın lütfu, ihsanı.

Feyz-i ilâhî: İlâhî ihsan, bereket.

Gadir: Zulüm, haksızlık.

Hasene: Sevap, iyilik.

İstihdam: Çalıştırma, görevlendirme, hizmet ettirme.

İstîmâl: Kullanma.

İzzet: Cenâb-ı Hakk’ın bütün yüceliklerin, şerefelerin mutlak sahibi ve yaratıcısı olduğunu ifade eden sıfatı.

Kabil: Alıcı, sadece almaya elverişli yaratılan.

Kudret-i rabbâniye: Cenâb-ı Hakk’ın bütün bir varlığı kuşatan eşsiz kudreti.

Kudret-i sübhâniye: Cenâb-ı Hakk’ın kusursuz, yüce kudreti.

Muktedir: İşe gücü yeten, iktidarı olan.

Müberra ve münezzehiyet: Temiz, beri, uzak olmak.

Seyyiât: Günahlar, kötülükler.

Şerir: Şerli, şirret.

Takdis ve tesbih-i ilâhî:

Cenab-ı Hakk’ın her hususta kusursuz, noksansız olduğunu ifade ve ilan etme.

Tesir-i hakikî: Gerçek, asıl etki.

Tevhid: Cenâb-ı Hakk’ın birliği. Eşyadaki genel ve umumi birlik tecellisi, vâhidiyet.

Umûr-u hayriye ve vücûdiye: Bir hayrın, bir var oluşun, olumlu bir neticenin meydana gelmesine sebep olan işler.

Umûr-u şerriye ve ademiye: Şerre, olumsuzluğa veya bir olumlu durumun yok olmasına sebep olan işler.

Elhâsıl: Vücûd kâinatları ve hadsiz adem âlemleri birbirleriyle çarpışırken.. ve cennet ve cehennem gibi meyveler verirken.. ve bütün vücûd âlemleri ¹سُبْحَانَ اللَّهِ.. سُبْحَانَ اللَّهِ ve bütün adem âlemleri ²سُبْحَانَ اللَّهِ.. سُبْحَانَ اللَّهِ derken.. ve ihatalı bir kanun-u mübâreze ile melekler şeytanlarla ve hayırlar şerlerle; ta kalbin etrafındaki ilham, vesvese ile mücadele ederken; birden meleklerle imanın bir meyvesi tecellî eder, meseleyi halledip karanlık kâinatı ışıklandırır. ³أَيُّهَا اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ. âyetinin envârından bir nurunu bize gösterir ve bu meyvenin ne kadar tatlı olduğunu tattırır.

• İkinci bir küllî meyvesine “Yirmi Dördüncü” ve “elif”ler kerametini gösteren “Yirmi Dokuzuncu Söz”ler, işaret edip parlak bir surette meleklerin vücûdunu ve vazifesini isbat etmişler:

Evet kâinatın her tarafında, cüz’î ve küllî her şeyde, her nevide, kendini tanıttırmak ve sevdirmek içinde merhametkârâne bir haşmet-i rubûbiyet; elbette o haşmete, o merhamete, o tanıttırmaya, o sevdirmeye karşı şükür ve takdis içinde bir geniş ve ihatalı ve şuurkârâne bir ubûdiyetle mukabele etmesi lâzım ve kat’îdir. Ve şuarsuz cemâdât ve erkân-ı azîme-i kâinat hesabına o vazifeyi, ancak hadsiz melekler görebilir.. ve o saltanat-ı rubûbiyetin, her tarafta; serâda, Süreyya’da, zeminin temelinde, dışında hakîmâne ve haşmetkârâne icraatını onlar temsil edebilirler.

Meselâ felsefenin ruhsuz kanunlarının pek karanlık ve vahşetli gösterdikleri hilkat-i arziye ve vaziyet-i fitriyesini, bu meyve ile nurlu, ünsiyetli bir tarzda “Sevr” ve “Hût” namlarındaki iki meleğin⁴ omuzlarında, yani nezaretlerinde..

¹ Bütün hamdler, övgüler Allah’adır.

² Allah bütün eksikliklerden münezzehtir.

³ “Allah göklerin ve yerin nûrudur.” (Nûr Sûresi, 24/35).

⁴ “Sevr” ve “Hût” hakkındaki rivayetler için bkz.: Taberî, Câmîu’l-beyân 1/153, 194, 21/72; Hâkim, Müstedrek 4/636; İbni Abdilberr, et-Temhîd 4/9; Heysemî, Mecmeu’z-zevâid 8/131 (Bezzar’dan naklen).

Adem âlemleri: Şerre, kötüye, yanlış sebepler ve vesile olan varlıklar.

Cemâdât: Sansız varlıklar.

Envâr: Nurlar.

Erkân-ı azîme-i kâinat: Kâinat-taki büyük önemli varlıklar.

Hakîmâne: Hikmetlice, yerli yerince.

Haşmet-i rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk’ın hâkimiyet ve idaresindeki ihtişâm, büyüklük.

Haşmetkârâne: Cenâb-ı Hakk’ın

büyükliğini, yüceliğini gösteren bir tarzda.

Hilkat-i arziye: Yeryüzünün yaratılışı.

İhâta: İçine alma, kapsama, kuşatma.

Kanun-u mübâreze: Mücadele kanunu.

Küllî: Şumullü, kapsamlı.

Nezâret: Bakma, gözetme, idare etme.

Saltanat-ı rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk’ın kâinatı kuşatan hâkimi-

yeti, yönetimi.

Serâda Süreyya’da..: “Yerde ve gökte..” anlamında kullanılan bir deyim.

Şuurkârâne: Şuurlu bir şekilde.

Ubûdiyet: Kulluk.

Ünsiyet: İnsanın bir şeye karşı içinde hissettiği yakınlık, sıcaklık.

Vaziyet-i fitriye: Tabii vaziyet.

Vücûd âlemleri / kâinatları: Hayra, iyiye, doğruya sebep ve vesile olan varlıklar.

ve cennetten getirilen ve fânî küre-i arzın bâkî bir temel taşı olmak, yani ile-ride bâkî cennete bir kısmını devretmeye bir işaret için “Sahret” nâmında uhrevî bir madde, bir hakikat gönderilip Sevr ve Hût meleklerine bir nokta-yı istinad edilmiş diye, Benî İsrail’in eski peygamberlerinden rivayet var ve İbn Abbas’tan* dahi mervîdir.¹ Maatteessüf bu kudsî mana, mürûr-u zamanla bu teşbih, avâmın nazarında hakikat telâkki edilmekle aklın haricinde bir suret almış. Madem melekler havada gezdikleri gibi toprakta ve taşta ve yerin merkezinde de gezerler; elbette, onların ve küre-i arzın üstünde duracak cismânî taş ve balığa ve öküzle ihtiyaçları yoktur.

Hem meselâ küre-i arz, küre-i arzın nevileri adedince başlar ve o neville- rin fertleri sayısınca diller ve o fertlerin âzâ ve yaprak ve meyveleri miktarınca tesbihatlar yaptığı için elbette, o haşmetli ve şuursuz ubûdiyet-i fitriyeyi bile- rek, şuurdârâne temsil edip dergâh-ı ilâhiyeye takdim etmek için kırk bin baş- lı ve her başı kırk bin dil ile.. ve her bir dil ile kırk bin tesbihat yapan bir me- lek-i müekkeli bulunacak ki, ayn-ı hakikat olarak Muhbir-i Sâdık haber ver- miş.² Ve hilkat-i kâinatın en ehemmiyetli neticesi olan insanlarla münasebât-ı rabbâniyeyi tebliğ ve izhar eden Cebrail (*aleyhisselâm*).. ve zîhayat âleminde en haşmetli ve en dehşetli olan diriltmek ve hayat vermek ve ölümle terhis et- mekteki Hâlık’a mahsus olan icraat-ı ilâhiyeyi yalnız temsil edip ubûdiyetkâ- râne nezaret eden İsrail (*aleyhisselâm*) ve Azrail (*aleyhisselâm*).. ve hayat dairesinde rahmetin en cemiyetli, en geniş, en zevkli olan rızıktaki ihsânât-ı rahmâniye- ye nezaretle beraber, şuursuz şükürleri şuur ile temsil eden Mikail (*aleyhisselâm*)

¹ Bkz.: Hâkim, *Müstedrek* 4/636; Taberî, *Târîhu’l-ümem ve’l-mülûk* 1/40; Ebu’s-Şeyh, *el-Azame* 4/1383, 1384, 1400, 1403. Ayrıca “sahret” maddesinin cennetten getirildiğine dair bkz.: İbni Mâce, *tıb* 8; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 5/31, 65; Hâkim, *Müstedrek* 4/133, 134, 226.

² Bkz.: Taberî, *Câmiu’l-beyân* 15/156; Ebu’s-Şeyh, *el-Azame* 2/547, 740, 742, 747, 3/868; İbni Kesir, *Tefsîru’l-Kur’ân* 3/62.

Avâm: Genel halk tabakası, sıra- dan kimseler.

Ayn-ı hakikat: Gerçeğin ta ken- disî.

Benî İsrail: İsrail oğulları, Yahu- diler.

Cemiyetli: Kapsamlı, şümullü.

Dergâh-ı ilâhî: Cenab-ı Hakk’ın huzuru, divanı.

Hâlık: Yaradan, Hz. Allah.

Hilkat-i kâinat: Kainatın Yara- tılışı.

İhsânât-ı rahmâniye: Cenab-ı Hakk’ın ihsanları.

İzhar: Gösterme, belirtme.

Küre-i arz: Yerküre, dünya.

Maatteessüf: Maaalesef, üzüle- rek.

Melek-i müekkel: Görevli me- lek.

Mervî: Rivayet edilen, bildirilen.

Muhbir-i Sâdık: Doğru, yanıl- mayan haberci, Hz. Peygamber Efendimiz (s.a.s.).

Münasebât-ı rabbâniye: İnsanın Allah karşısındaki konumu ve du- ruşu.

Mürûr-u zaman: Zaman aşımı,

bir şeyin üzerinden uzun zaman geçmesi.

Nokta-yı istinad: Dayanak nok- tası.

Şuurdârâne: Şuurlu bir şekilde.

Tebliğ: Bildirme.

Telâkki edilmek: Kabullenilmek, benimsenmek.

Übûdiyet-i fitriye: Tabîi kulluk.

Übudiyetkârâne: Kulluk ve ita- at içinde.

Zîhayat: Canlı.

gibi meleklerin pek acîb mahiyette olarak bulunmaları ve vücûdları ve ruhların bekâları, saltanat ve haşmet-i rubûbiyetin muktezasıdır. Onların ve her birinin mahsus tâifelerinin vücûdları, kâinatta güneş gibi görünen saltanat ve haşmetin vücûdu derecesinde kat'îdir ve şüphesizdir. Melâikeye ait başka maddeler bunlara kıyas edilsin...

Evet küre-i arzda dört yüz bin nevileri zîhayattan halkeden, hatta en âdi ve müteaffin maddelerden zîruhları çoklukla yaratan ve her tarafı onlarla şenlendiren ve mu'cizât-ı sanatına karşı, onlara dilleriyle, ¹ مَا شَاءَ اللَّهُ ، ² بَارَكَ اللَّهُ ، ³ الدِّينُ الْحَمْدُ لِلَّهِ ، ⁴ الشُّكْرُ لِلَّهِ ، ⁵ dediren ve ihsânât-ı rahmetine mukabil , ⁶ اللَّهُ أَكْبَرُ o hayvancıklara söylettiren bir Kadîr-i Zülcelâli ve'l-cemâl; elbette, bilâ-şek velâ-şüphe koca semâvâta münasip, isyansız⁷ ve daima ubûdiyette olan sekeneleri ve ruhanîleri yaratmış, semâvâtı şenlendirmiş, boş bırakmamış ve hayvanâtın tâifelerinden pek çok ziyade ayrı ayrı nevileri, meleklerden îcad etmiş ki; bir kısmı küçücük olarak yağmur ve kar katrelerine binip sanat ve rahmet-i ilâhiyeyi kendi dilleriyle alkışlıyorlar.. bir kısmı, birer seyyar yıldızlara binip feza-yı kâinatta seyahat içinde azamet ve izzet ve haşmet-i rubûbiyete karşı tekbir ve tehlil ile ubûdiyetlerini âleme ilân ediyorlar.

Evet, zaman-ı Âdem'den beri bütün semâvî kitaplar ve dinlerin, meleklerin vücûdlarına ve ubûdiyetlerine ittifakları ve bütün asırlarda melekler ile konuşmalar ve muhâverelerin, kesretli tevâtür ile insanlar içinde vuku bulduğunu nakil ve rivayetleri, –görmediğimiz Amerika insanların vücûdları gibi– meleklerin vücûdlarını ve bizimle alâkadar olduklarını kat'î isbat eder.

¹ Allah ne güzel dilemiş ve yapmış!

² Allah hayır ve bereketini artırsın.

³ Allah bütün eksikliklerden münezzehtir..

⁴ Bütün hamdler, övgüler Allah'adır.

⁵ Her türlü şükran ve minnet Allah'adır.

⁶ Allah, büyüktür!

⁷ Bkz.: Nahl Sûresi, 16/50; Tahrîm Sûresi, 66/6.

Acîb: Hârîka, hayranlık veren.

Bilâ-şek velâ-şüphe: Şüphesiz, tereddütsüz.

Feza-yı kâinat: Uzay.

Halk etmek: Yaratmak.

İcad etmek: Yaratmak, var etmek.

Kadîr-i Zülcelâli ve'l-cemâl: Her şeye güce yeten, güzeller Güzel'i, ulular Ulu'su Hz. Allah.

Kesret: Çokluk, çoğunluk.

Mu'cizât-ı sanat: Sanat, yaratılış mu'cizeleri.

Muhâvere: Karşılıklı konuşma, diyalog.

Muktezâ: Gerek, sebep.

Müteaffin: Bozulmuş, çürüyüp kokmuş.

Ruhânî: Ruh sahibi, ruhu olan.

Sekene: Halk, ahali.

Semâvât: Gökler, feza.

Tehlil: “Lâ ilâhe illallah” diyerek Allah'ın birliğini ikrar ve ilan etmek.

Tevâtür: Yalanda ittifak etmeleri mümkün olmayan birçok kişinin naklettiği kesin haber, bilgi.

Vuku bulmak: Olmak, meydana gelmek.

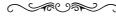
Zîruh: Ruh sahibi.

İşte şimdi gel, iman nuruyla bu küllî, ikinci meyveye bak ve tat; nasıl kâinatı baştan başa şenlendirip, güzelleştirip bir mescid-i ekbere ve büyük bir ibadethâneye çeviriyor. Ve fen ve felsefenin soğuk, hayatsız, zulmetli, dehşetli göstermelerine mukabil; hayatlı, şuurulu, ışıklı, ünsiyetli, tatlı bir kâinat göstererek bâkî hayatın bir cilve-i lezzetini ehl-i imana –derecesine göre– dünyada dahi tattırır.

Tetimme: Nasıl ki vahdet ve ehadiyet sırrıyla kâinatın her tarafında aynı kudret, aynı isim, aynı hikmet, aynı sanat bulunmasıyla Hâlık'ın vahdet ve tasarrufu ve îcad ve rubûbiyeti ve hallâkiyet ve kudsiyeti, cüz'î-küllî her bir masnûun hâl dili ile ilân ediliyor. Aynen öyle de her tarafta melekleri halke-dip, her mahlûkun lisan-ı hâl ile şuursuz yaptıkları tesbihatı, meleklerin ubûdi-yetkârâne dilleriyle yaptırıyor.¹ Meleklerin hiçbir cihette hilâf-ı emir hareketleri yoktur. Hâlis bir ubûdiyetten başka hiçbir îcad ve emirsiz hiçbir müdahale, hatta izinsiz şefaathları dahi olmaz.² Tam

بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ³ ، وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ⁴

sırrına mazhardırlar.

¹ Bkz.: Taberî, *Câmi'u'l-beyan* 15/156; Ebu's-Şeyh, *Azame* 2/547, 740, 742, 747, 3/868; İbni Kesir, *Tefsîru'l-Kur'ân* 3/62. Hamele-i arş meleklerinin tesbihleriyle ilgili ayrıca bkz.: Müslim, *Selâm* 124; Tirmizî, *Tefsîru Sûre* (34) 3; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 1/218.

² Bkz.: Necm Sûresi, 53/26; Bakara Sûresi, 2/255; Sebe Sûresi, 34/23.

³ “Bilakis onların evlat dedikleri melekler, O'nun ikram ve takdirine mazhar olmuş kullandır.” (Enbiyâ Sûresi, 21/26).

⁴ “...kendilerine ne emredilirse onu yaparlar.” (Nahl Sûresi, 16/50; Tahrîm Sûresi, 66/6).

Cilve-i lezzet: Lezzet numunesi.

Cüz'î – küllî: Küçük – büyük.

Ehadiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığa özel, ayrı şekilde tecelli eden birliği.

Hallâkiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi “Yaradan” olması.

Hilâf-ı emir: Emre aykırı.

Kudsiyet: Mukaddeslik, kutsallık, kusursuzluk.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.

Masnû: Her biri bir sanat eseri olan varlıklar. Allah'ın yarattığı her şey.

Mescid-i ekber: Pek büyük mescid.

Rubûbiyet: Allah'ın her şeyi kuşatan idare ve terbiyesi.

Tetimme: Tamamlayıcı ek.

Ünsiyet: İnsanın bir şeye karşı içinde hissettiği yakınlık, sıcaklık.

Vahdet: Cenâb-ı Hakk'ın birliği. Eşyadaki genel ve umumi birlik tecellisi.

Hâtime

Gayet ehemmiyetli bir nükte-i i'câziyeye dair birden, ihtiyârsız, mağripten sonra kalbe ihtar edilen ve Sûre-i *الفَلَقِ* 'ın zâhir bir mu'cize-i gaybiyesini gösteren uzun bir hakikate kısa bir işaretir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ۝ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ۝ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ۝
وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ۝ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ¹

İşte, yalnız mana-yı işârî cihetinde bu sûre-i azîme-i harika: “Kâinatta adem âlemleri hesabına çalışan şerirlerden ve insî ve cinnî şeytanlardan kendinizi muhafaza ediniz.” Peygamberimiz’e ve ümmetine emrederek, her asra baktığı gibi; mana-yı işârîsiyle bu acîb asrımıza daha ziyade, belki zâhir bir tarzda bakar, Kur’ân’ın hizmetkârlarını istiâzeye davet eder. Bu mu'cize-i gaybiye, beş işaretle kısaca beyan edilecek, şöyle ki:

Bu sûrenin her bir âyetinin manaları çoktur. Yalnız mana-yı işârî ile beş cümlesinde dört defa *شَرِّ* kelimesini tekrar etmek.. ve kuvvetli münasebet-i mâneviye ile beraber dört tarzda bu asrın emsalsiz dört dehşetli ve fırtınalı maddî ve mânevî şerlerine ve inkılâplarına ve mübârezelerine aynı tarih ile parmak basmak.. ve mânen “Bunlardan çekininiz!” emretmek, elbette Kur’ân’ın i'câzına yakışır bir irşad-ı gaybîdir.

¹ “De ki: Sabahın Rabbine sığınırım: Yarattığı şeylerin şerinden, karanlığı çöktüğü zaman gecenin şerinden, düşümlere üfleyip büyü yapan büyücü kadınların şerinden, ve haset ettiği zaman hasetçinin şerinden.” (Felak Sûresi, 113/1-5).

Acib: Şaşırtıcı, hayret verici.

Adem: Yokluk.

Hâtime: Son, son söz.

i'câz: İnsanları, benzerini yapmaktan aciz bırakan Kur’ân-ı Kerim üslubu.

İhtiyârsız: İradesi olmaksızın, istemeden.

İnsî ve cinnî şeytan: İnsanlardan ve cinlerden şeytanlık yapanlar.

İrşad-ı gaybî: İleride meydana gelecek veya bilinemeyecek şeylere karşı doğruyu gösterme, rehberlik etme.

İstiâze: Allah’a sığınma.

Mağrib: Akşam, akşam namazı.

Mana-yı işârî: İmâ yoluyla anlatılan mana.

Mu'cize-i gaybiye: Gayba, istikbale ait mu'cize.

Mübâreze: Mücadele, kavga.

Nükte-i i'câziye: Kur’ân-ı Kerim’in mu'cize olduğunu gösteren ince bir nükte.

Sûre-i azîme-i harika: Büyük, harika sûre.

Şerir: Şerli, şirret.

Zâhir: Açık, görünür.

Meselâ başta **قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ** cümlesi, bin üç yüz elli iki veya dört (1352, 1354) tarihine hesab-ı ebcedî ve cifrî ile tevâfuk edip nev-i beşerde en geniş hırs ve hasetle ve Birinci Harb'in sebebiyle vukua gelmeye hazırlanan İkinci Harb-i Umumî'ye işaret eder ve Ümmet-i Muhammediye'ye (*aleyhissalâ-tü vesselâm*) mânen der: "Bu harbe girmeyiniz ve Rabbinize iltica ediniz!" Ve bir mana-yı remziyle Kur'ân'ın hizmetkârlarından olan Risale-i Nur şâkirtlerine hususî bir iltifat ile onların Eskişehir hapsinden, dehşetli bir şerden aynı tarihiyle kurtulmalarına ve haklarındaki imha plânının akîm bırakılmasına remzen haber verir; mânen "İstiaze ediniz!" emreder gibi bir remiz verir.

Hem meselâ **مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ** cümlesi, –şedde sayılmaz– bin üç yüz altmış bir (1361) ederek bu emsalsiz harbin merhametsiz ve zâlimâne tahribatına rumî ve hicrî tarihiyle parmak bastığı gibi; aynı zamanda bütün kuvvetleriyle Kur'ân'ın hizmetine çalışan Nur şâkirtlerinin geniş bir imha plânından ve elîm ve dehşetli bir belâdan ve Denizli Hapsi'nden kurtulmalarına tevâfukla, bir mana-yı remzî ile onlara da bakar. "Halk'ın şerrinden kendinizi koruyunuz!" gizli bir ima ile der.

Hem meselâ **الْتَقَاتِ فِي الْعُقَدِ** cümlesi, –şeddeler sayılmaz– bin üç yüz yirmi sekiz (1328); eğer şeddedeki (lâm) sayılsa bin üç yüz elli sekiz (1358) adıyla bu umumî harpleri yapan ecnebî gaddarların, hırs ve haset ile bizdeki Hürriyet İnkılâbı'nın Kur'ân lehindeki neticelerini bozmak fikri ile.. tebeddül-ü saltanat ve Balkan ve İtalyan Harpleri ve Birinci Harb-i Umumî'nin patlamasıyla maddî ve mânevî şerlerini, siyasî diplomatların radyo diliyle herkesin kafalarına sihirbaz ve zehirli üflemleriyle.. ve mukadderât-ı beşerin düğme ve ukdelerine gizli plânlarını telkin etmeleriyle bin senelik medeniyet terakkiyatını vahşiyâne mahveden şerhlerin vücûda gelmeye hazırlanmaları tarihine tevâfuk ederek, **الْتَقَاتِ فِي الْعُقَدِ**'in tam manasına tetâbuk eder.

Hem meselâ **وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ** cümlesi, –şedde ve tenvin sayılmaz–

Akîm: Neticesiz, sonuçsuz.

Halk: Yaratılanlar.

Harb-i Umumî: Dünya Savaşı.

Hesab-ı ebcedî ve cifrî: Rakam ve harflerden geleceğe dair birtakım işaretler tespit etmeye çalışan bir hesaplama yöntemi.

Hürriyet İnkılâbı: 1909'da başlayan 2. Meşrûtiyet.

İltica: Sığınma.

Mana-yı remiz: Remiz ve işaret yoluyla anlatılan mana.

Mukadderât-ı beşer: İnsanlığın kaderi.

Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Şâkirt: Öğrenci, talebe.

Tebeddül-ü saltanat: Saltanatın el değiştirmesi.

Terakkiyât: İlerlemeler, yükselmeler, gelişmeler.

Tetâbuk etmek: Uymak, uygun düşmek.

Tevâfuk: Birbirine uygun, denk düşme; muvafık olma.

Vukua gelmek: Meydana gelmek.

yine bin üç yüz kırk yedi (1347) edip, aynı tarihte ecnebî muâhedelerin icbârıyla bu vatanda ehemmiyetli sarsıntılar ve felsefenin tahakkümüyle bu din-dar millette ehemmiyetli tahavvüller vücûda gelmesine ve aynı tarihte devlet-lerde İkinci Harb-i Umumî'yi ihzâr eden dehşetli hasetler ve rekabetlerin çar-pışmaları tarihine bu mana-yı işârî ile tam tamına tevâfuku ve mânen tetâbu-ku, elbette bu kudsî sûrenin bir lem'a-yı i'câz-ı gaybîsidir.

Bir İhtar: Her bir âyetin müteaddit manaları vardır. Hem her bir mana küllîdir. Her asırda efradı bulunur. Bahsimizde bu asrımıza bakan yalnız ma-na-yı işârî tabakasıdır. Hem o küllî manada asrımız bir ferttir. Fakat hususiyet kesbetmiş ki, ona tarihiyle bakar. Ben dört senedir, bu harbin ne safahâtını ve ne de neticelerini ve ne de sulh olmuş, olmamış bilmediğimden ve sormadı-ğımдан, bu kudsî sûrenin daha ne kadar bu asra ve bu harbe işareti var diye daha onun kapısını çalmadım. Yoksa bu hazineye daha çok esrâr var oldu-ğunu Risale-i Nur'un eczalarında, hususan Rumûzât-ı Semâniye Risaleleri'nde beyan ve isbat edildiğinden onlara havale edip kısa kesiyorum.

Hatıra Gelebilen Bir Suâlin Cevabıdır

Bu lem'a-yı i'câziyede baştaki **مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ** 'ta **مِنْ**, hem **شَرِّ** kelime-leri hesaba girmesi.. ve âhirde **إِذَا حَسَدَ** **وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ** **إِذَا حَسَدَ** yalnız **شَرِّ** kelimesi gir-mesi, **وَمِنْ** girmemesi.. ve **الْعُقْدِ فِي النَّفَائِثِ** **وَمِنْ شَرِّ النَّفَائِثِ فِي الْعُقْدِ** ikisi de hesap edilmeme-si, gayet ince ve latîf bir münasebete ima ve remz içindir. Çünkü halk'larda şerden başka hayırlar da var. Hem bütün şer herkese gelmez. Buna remzen, ba'ziyeti ifade eden **مِنْ** ve **شَرِّ** girmişler. Hâsid, hased ettiği zaman bütün şer-dir, ba'ziyete lüzum yoktur. Ve **الْعُقْدِ فِي النَّفَائِثِ** remziyle, kendi menfaatleri için küre-i arza ateş atan üfleyicilerin ve sihirbaz o diplomatların tahribata ait bütün işleri ayn-ı şerdir diye daha **شَرِّ** kelimesine lüzum kalmadı.

Ayn-ı şer: Şerrin ta kendisi.

Ba'ziyet: Bütünün bir kısmı, bir miktarı.

Ecnebî muâhedeleri: Yabancı devletlerle imzalanan antlaşma-lar.

Hâsid: Haset eden, kıskanç.

İcbar: Zorlama, mecbur etme.

İhzar etmek: Hazırlamak.

Kesb etmek: Kazanmak.

Küllî: Genel, kapsamlı.

Küre-i arz: Yerküre, dünya.

Lem'a-yı i'câz-ı gaybî: Kur'an-ı Kerim'in geleceğe dair verdiği bir mu'cizenin parıltısı.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Rumûzât-ı Semâniye: "Sekiz Remiz, İşaret" anlamında Bediüzz-

zaman Hazretleri'nin yazdığı bir eser.

Tahakküm: Baskı, baskı altına alma.

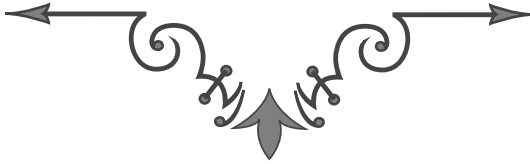
Tahavvül: Değişim.

Bu Sûreye Ait Bir Nükte-i İ'câziyenin Hâşiyesidir

Nasıl bu sûre, beş cümlesinden dört cümlesi ile bu asrımızın dört büyük şerli inkılâplarına ve fırtınalarına mana-yı işârî ile bakar. Aynen öyle de dört defa tekraren مِنْ شَرٍّ –şedde sayılmaz– kelimesiyle Âlem-i İslâm'ca en dehşetli olan Cengiz* ve Hülâgu* fitnesinin ve Abbasî Devleti'nin inkıraz zamanının asrına dört defa mana-yı işârî ile ve makam-ı cifrî ile bakar ve parmak basar.

Evet –şeddesiz– شَرٍّ beş yüz (500) eder; مِنْ doksan (90)'dır. İstikbale bakan çok âyetler, hem bu asrımıza hem o asırlara işaret etmeleri cihetinde, istikbalden haber veren İmam Ali (radıyallahü anhi) ve Gavs-ı Âzam (kuddise sırruhı) dahi aynen hem bu asrımıza, hem o asra bakıp haber vermişler.

عَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ kelimeleri bu zamana değil, belki عَاسِقٍ bin yüz altmış bir (1161) ve إِذَا وَقَبَ sekiz yüz on (810) ederek, o zamanlarda ehemmiyetli maddî, mânevî şerlere işaret eder. Eğer beraber olsa milâdî bin dokuz yüz yetmiş bir (1971) olur. O tarihte dehşetli bir şerden haber verir. Yirmi sene sonra, şimdiki tohumların mahsulü ıslah olmazsa, elbette tokatları dehşetli olacak.

On Birinci Meselenin Hâşiyesi'nin Bir Lâhikasıdır

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Âyetü'l Kürsî'nin tetimmesi olan ¹ لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ ² bin üç yüz elli (1350); ³ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ ⁴ bin dokuz yüz yirmi dokuz (1929) veya (1928); ⁵ وَيُؤْمِنُ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ ⁶ dokuz yüz kırk altı (946) “Risaletü'n-Nur” ismine muvâfık; ⁷ bin üç yüz kırk yedi (1347);

eğer beraber olsa bin on ⁸ لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ⁹ (اللَّهُ) (وَلِيّ الَّذِينَ آمَنُوا) ¹⁰ iki (1012); eğer beraber olmazsa dokuz yüz kırk beş (945) –bir şedde sayılmaz–; ¹¹ وَالَّذِينَ ¹² bin üç yüz yetmiş iki (1372) –şeddesiz–; ¹³ (يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ إِلَى) ¹⁴ bin dört yüz on yedi (1417); ¹⁵ (يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ إِلَى) ¹⁶ bin üç yüz otuz sekiz (1338) –şedde sayılmaz–; ¹⁷ أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ ¹⁸ bin iki yüz doksan beş (1295) –şedde sayılır– eder.

Risaletü'n-Nur'un hem iki kere ismine, hem suret-i mücâhedesine, hem tahakkukuna ve te'lif ve tekemmül zamanına tam tamına tevâfukuyla beraber; ehl-i küfrün bin iki yüz doksan üç (1293) harbiyle Âlem-i İslâm'ın nûrunu söndürmeye çalışması tarihine.. ve Birinci Harb-i Umumî'den istifade ile bin

- 1 “Dinde zorlama yoktur. Doğru yol, sapıklıktan, hak batıldan ayrılıp belli olmuştur.” (Bakara Sûresi, 2/256).
- 2 “Artık kim tağutu reddedip...” (Bakara Sûresi, 2/256).
- 3 “...Allah'a iman ederse, (en sağlam tutumağa) yapışmıştır...” (Bakara Sûresi, 2/256).
- 4 “...en sağlam tutumağa...” (Bakara Sûresi, 2/256).
- 5 “...kopması mümkün olmayan. Allah her şeyi işitir, bilir.” (Bakara Sûresi, 2/256).
- 6 “Allah, iman edenlerin yardımcısıdır.” (Bakara Sûresi, 2/257).
- 7 “Onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır.” (Bakara Sûresi, 2/257).
- 8 “İnkâr edenlerin dostları ise tağutlar olup...” (Bakara Sûresi, 2/257).
- 9 “...onları aydınlıktan karanlıklara götürürler.” (Bakara Sûresi, 2/257).
- 10 “İşte onlar cehennemlik kimselerdir ki orada ebedi kalacaklardır.” (Bakara Sûresi, 2/257).

Ehl-i küfür: İnançsızlar.

Lâhika: Ek, ilâve.

Suret-i mücâhede: Çalışma, mücadele şekli.

Tahakkuk: Gerçekleşme, meydana gelme.

Tekemmül: Tamamlanma.

Telif: Yazılma.

Tetimme: Bir konunun arkasına konan tamamlayıcı bölüm.

Tevâfuk: Birbirine uygun, denk düşme; muvafık olma.

üç yüz otuz sekiz (1338) de bilfiil Nur'dan zulümâtâ atmak için yapılan dehşetli muâhedeler tarihine tam tamına tevâfuku ve içinde mükerreren nur ve zulümât karşılaştırılması ve bu mücâhede-i mâneviyede Kur'ân'ın nurundan gelen bir nur, ehl-i imana bir nokta-yı istinad olacağını mana-yı işârî ile haber veriyor diye kalbime ihtar edildi. Ben de mecbur oldum, yazdım. Sonra baktım ki manasının münasebeti bu asrımıza o kadar kuvvetlidir ki; hiç tevâfuk emâresi olmasa da yine bu âyetler, her asra baktığı gibi mana-yı işârî ile bizimle de konuşuyor kanaatim geldi.

Evet, evvelâ: Başta ¹قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ فِي الْإِكْرَاءِ cümlesi, makam-ı cifrî ve ebcedî ile bin üç yüz elli (1350) tarihine parmak basar ve mana-yı işârî ile der: Gerçi o tarihte dini, dünyadan tefrik ile dinde ikraha ve icbara ve mücâhede-i diniyeye ve din için silâhla cihada muârız olan hürriyet-i vicdan, hükûmetlerde bir kanun-u esâsî, bir düstur-u siyasî oluyor. Ve hükûmet, "lâik cumhuriyet"e döner. Fakat ona mukabil mânevî bir cihad-ı dinî, iman-ı tahkikî kılıcıyla olacak. Çünkü dindeki rüşd-ü irşad ve hak ve hakikati gözlere gösterecek derecede kuvvetli burhanları izhar edip tebyin ve tebeyyün eden bir Nur, Kur'ân'dan çıkacak diye haber verip bir lem'a-yı i'câz gösterir.

Hem, ta خَالِدُونَ² kelimesine kadar Risale-i Nur'daki bütün muvâzenelerin aslı, menbaı olarak aynen o muvâzeneler gibi mükerreren Nur ve zulümât ve iman ve karanlıkları karşılaştırmasıyla gizli bir emâredir ki, o tarihte bulunan cihad-ı mânevî mübârezesinde büyük bir kahraman, Nur nâmında Risale-i Nur'dur ki, dinde bulunan yüzer tılsımları keşfeden onun mânevî elmas kılıcı, maddî kılıçlara ihtiyaç bırakmıyor.

¹ "Dinde zorlama yoktur. Doğru yol, hak belli olmuştur..." (Bakara Sûresi, 2/256).

² "Ebedî kalacaklardır." (Bakara Sûresi, 2/257).

Bilfiil: Gerçekten, fiilen.

Burhan: Delil.

Düstur-u siyasî: Yönetim prensibi.

Ehl-i iman: İman sahipleri, müminler.

Hürriyet-i vicdan: Vicdan özgürlüğü.

İcbar: Zorlama, mecbur etme.

İkrah: Zorlama, zorla bir iş yap-tırma.

İman-ı tahkikî: Delile dayanarak ulaşılan, sağlam, sarsılmaz iman.

İzhar: Ortaya çıkarma, gösterme.

Kanun-u esâsî: Anayasa. Anayasa'ya ait kanun.

Lem'a-yı i'câz: Mu'cize parıltısı.

Mana-yı işârî: İmâ yoluyla anlatılan mana.

Muâhede: Antlaşma.

Muarız: Karşı gelen, muhalif.

Muvâzene: Kıyas, karşılaştırma.

Mücâhede-i diniye: Dinî cihad.

Mücâhede-i mâneviye: Mânevi cihad, mücadele.

Mükerreren: Defalarca, devamlı bir şekilde.

Nokta-yı istinad: Dayanak nok-

tası.

Rüşd-ü irşad: İrşaddaki doğruluk. Doğruların doğru, isabetli bir yolla, usulle muhataplara sunulması.

Tebeyyün: Belli olma, açığa çıkma.

Tefrik: Ayırma.

Tebyin: Beyan etme, açıklama.

Tılsım: Şifre, sır.

Zulümât: Karanlıklar.

Evet, hadsiz şükürler olsun ki yirmi senedir Risale-i Nur, bu ihbar-ı gaybı ve lem'a-yı i'câzı fiilî göstermiştir. Ve bu sır-ı azîm içindir ki Risale-i Nur şâ-kirtleri, dünya siyasetine ve cereyanlarına ve maddî mücadelelerine karışmıyorlar ve ehemmiyet vermiyorlar ve tenezzül etmiyorlar. Ve hakikî şâkirtleri, en dehşetli bir hasmına ve hakaretli tecâvüzüne karşı ona der:

“Ey bedbaht! Ben, seni idam-ı ebedîden kurtarmaya ve fânî hayvaniye-tin en süflî ve elîm derecesinden bir bâkî insaniyet saadetine çıkarmaya çalışıyorum. Sen, benim ölümüne ve idamıma çalışıyorsun. Senin bu dünyada lezzetin pek az, pek kısa.. ve âhirette ceza ve belâların pek çok ve pek uzundur. Ve benim ölümüm bir terhistir. Haydi, defol! Senin ile uğraşmam, ne yaparsan yap!” der. O zâlim düşmanına hiddet değil, belki acıyor, şefkat ediyor, “Keşke kurtulsa idi!” diyerek ıslahına çalışır.

Sâniyen: ¹ وَيُؤْمِنُ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى Bu iki kudsî cümleler, kuvvetli münasebet-i mâneviye ile beraber makam-ı cifrî ve ebcedî hesabıyla birincisi, Risaletü'n-Nur'un ismine; ikincisi, onun tahakkukuna ve tekemmülüne ve parlak fütuhâtına mânen ve cifren tam tamına tetâbukları bir emâredir ki; Risaletü'n-Nur bu asırda, bu tarihte bir “urvetü'l-vüskâ”dır. Yani çok muhkem, kopmaz bir zincir ve bir “hablullah”tır. “Ona elini atan, yapışan necat bulur.” diye mana-yı remziyle haber verir.

Sâlisen: ² اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا cümlesi hem mana, hem cifr ile Risaletü'n-Nur'a bir remzi var. Şöyle ki:.....

Bu makamda perde indi. Yazmaya izin verilmedi. Başka zamana tehir edildi. (Hâşiye)

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ³

¹ “...Allah'a iman ederse, işte o, en sağlam tutamağa yapışmıştır.” (Bakara Sûresi, 2/256).

² “Allah, iman edenlerin yardımcısıdır.” (Bakara Sûresi, 2/257).

³ “Sübhan'sın yâ Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin.” (Bakara Sûresi, 2/32).

Elîm: Elem veren, üzücü.

Fânî hayvaniyet: Geçici canlılık. Devam etmeyen hayat.

Fütuhât: Fetihler, zaferler.

Hablullah: Allah'ın ipi. Allah'ın kitabı.

İslah: Düzeltme, iyileştirme.

İdam-ı ebedî: Ebediyen yok ol-

ma.

İhbar-ı gayb: İleride meydana gelecek veya bilinemeyecek şeyleri haber verme, bildirme.

Mana-yı remiz: Remiz ve işaret yoluyla anlatılan mana.

Necat bulmak: Kurtulmak.

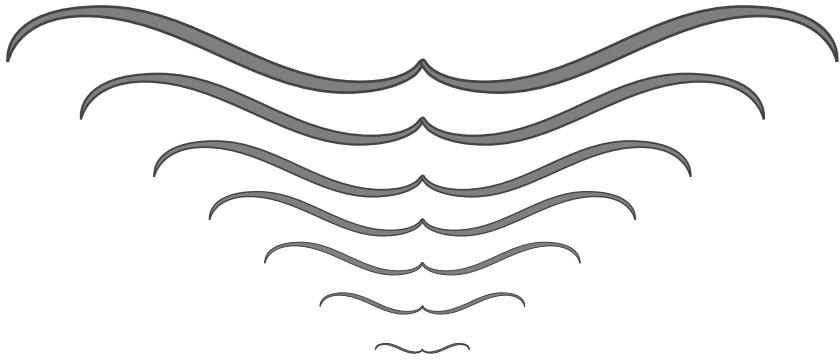
Sâniyen: İkinci olarak.

Sırr-ı azîm: Derin, ince sır.

Süflî: Alçak, bayağı, pes.

Hâşiye: Bu nüktenin bâkî kısmı şimdilik yazdırılmadığının sebebi, bir derece dünyaya, siyasete temasıdır. Biz de bakmaktan memnûuz. Evet, ¹ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُفٍ bu tâgûta bakar ve baktırır...

Said Nursî

¹ “Rabbinin bunca nimetlerine rağmen kâfir insan azar.” (Alak Sûresi, 96/6).

Bâkî: Kalan.

Memnû olmak: Yasaklanmak, men edilmek.

Sâlis: Üçüncü olarak.

Tâgût: Put, şeytan. İnsanları Allah'a (c.c.) karşı isyana sevk eden.

Risale-i Nur Kahramanı Hüsrev'in
“Meyvenin On Birinci Meselesi” Münasebetiyle
Yazdığı Mektubun Bir Parçasıdır.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹ ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ²
السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ³

Çok Mübârek, Çok Kıymetli, Çok Sevgili Üstadımız Efendimiz!

Millîyet ve memleket için çok büyük güzellikleri ihtiva eden “Meyve, Dokuz Meselesi” ile dehşetli bir zamanda müthiş âsîler içinde, en büyük düşmanlar arasında hayret-fezâ bir surette şâkirtlerine necat vermeye vesile olmakla kalmamış, Onuncu ve On Birinci Meseleleri ile hususiyle Nur’un şâkirtlerini hakikat yollarında alkışlamış ve gidecekleri hakikî mekânları olan kabirdeki ahvâllerinden ve herkesi titreten ve bilhassa ehl-i gaflet için çok korkunç, çok elemli, çok acıklı bir menzîl olan toprak altında, göreceği ve konuşacağı melâikelele konuşmayı ve refâkati sevdirecek bu mekâna daha çok ünsiyet izhar etmekle bu korkulu ilk menzîl hakkındaki fevka'l-had korkularımızı tâdil etmiş, nefes aldirmiş. Hususiyle o âlemin nurânî hayatını benim gibi göremeyenlerin ellerinde şuaâtı yüz binlerle senelik mesafelere uzanan bir elektrik lâmbası hükmüne geçmiş. Hem de daima koklanılacak, numûnelik bir çiçek bahçesi olmuştur.

Evet, biz sevgili üstadımıza arz ediyoruz ki, her gün dersini hocasına okuyan bir talebe gibi Nur’dan aldığımız feyizlerimizi her vakit için sevgili üstadımıza arz edelim. Fakat sevgili üstadımız şimdilik konuşmalarını tatil buyurdular.

¹ “O yüce Zât’ın adıyla.”

² “Hiç bir şey yoktur ki, Allah’ı hamd ile tesbih etmesin.” (İsrâ Sûresi, 17/44).

³ Allah’ın selâmı, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun.

Fevka'l-had: Haddinden fazla, sınırsız.

Feyiz: Bereket, lütuf, ihsan.

Hayret-fezâ: Hayret katan, arttıran.

İzhar: Ortaya çıkarma, gösterme.

Necat: Kurtuluş.

Refakat: Arkadaşlık, yol arkadaşlığı.

Şuaât: Işıklar, ışık tayfları.

Tâdil etmek: Düzeltmek, doğrusunu yapmak.

Ünsiyet: İnsanın bir şeye karşı içinde hissettiği yakınlık, sıcaklık.

Ey Aziz Üstadım!

Risale-i Nur'un hakikati ve Meyve'nin güzelliği ve Çiçeği'nin feyzi, beni minnetdârâne bir parça memleketim nâmına konuşturmuş ve benim gibi konuşan çok kalblere hayat vermiş. Şimdi muhitimizde Risale-i Nur'a karşı atılan adımlar ve uzatılan eller Meyve'nin On Birinci Çiçeği ile daha çok metânet kesbetmiş, inkişaf etmiş, faaliyete başlamıştır.

Çok hakir talebeniz

Hüsrev

Isparta'daki umum Risale-i Nur talebeleri nâmına Ramazan tebriki mü-nasebetiyle yazılmış ve on üç fıkra ile tâdil edilmiş bir mektuptur.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹ ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ²

Ey Âlem-i İslâm'ın dünya ve âhirette selâmeti için Kur'ân'ın feyziyle ve Risale-i Nur'un hakikatiyle ve sâdık şâkirtlerin himmetiyle mübârek gözlerin-den yaş yerine kan akıtan!..

Ve ey fitne-i âhîrzamanın şu dağdağalı ve fırtınalı zamanında Hazreti Eyyûb (*aleyhisselâm*)'dan ziyade hastalıklara, dertlere giriftâr olan.. ve Kur'ân'ın nuru ile ve Risale-i Nur'un burhanlarıyla ve şâkirtlerin gayretiyle Âlem-i İslâm'ın maddî ve mânevî hastalıklarını Hakîm-i Lokman gibi tedaviye çalışsan.. ve ey mübârek ellerinde mevcut olan Nur parçalarının hak ve hakikat olduğunu Kur'ân'ın otuz üç âyetiyle ve Keramet-i Aleviye ve Gavsîye ile isbat eden!..

Ve ey kendisi hasta ve ihtiyar ve zayıf ve gayet acınacak bir hâlde olduğuna göre herkesten ziyade Âlem-i İslâm'a can feda eder derecesinde acıyarak, kendine fenalık etmek isteyenlere Kur'ân'ın hakikatiyle ve Risale-i Nur'un hüccetleriyle, Nur talebelerinin sadâkatleriyle hayırlı dualar ve iyilik etmek ile karşılayan!..

Ve yazdığı mühim eserlerinden Âyetü'l-Kübrâ'nın tab'ıyla kendi zâtına ve talebelerine gelen musibette hapishânelere düşen.. ve o zindanları Kur'ân'ın irşâdıyla ve Risale-i Nur'un dersiyle ve şâkirtlerin iştîyâkı ile bir Medrese-i Yusufîye'ye çeviren ve bir dershâne yapan.. ve içimizde bulunan cahil olanların hepsini Kur'ân'ı o dershâne hatmettirerek çıkaran.. ve o musibette Kur'ân'ın kuvve-i kudsiyesiyle ve Risale-i Nur'un tesellisiyle ve kardeşlerin tahammülleriyle ihtiyar ve zayıf olduğu hâlde bütün ağırlıklarımızı ve yüklerimizi üzerine alan!..

¹ “O yüce Zât'ın adıyla.”

² “Hiç bir şey yoktur ki, Allah'ı hamd ile tesbih etmesin.” (İsrâ Sûresi, 17/44).

Âyetü'l-Kübrâ: En büyük âyet, en büyük delil anlamında Şuâlar kitabında bulunan 7. Şuâ.

Burhan / Hüccet: Delil.

Dağdağa: Sıkıntı, gürültü.

Fitne-i âhîrzaman: Kıyamete yakın son zaman diliminde çıkacağı

bildirilen fitne.

Giriftar olmak: Tutulmak, yakalanmak.

Keramet-i Aleviye ve Gavsîye: Hz. Ali Efendimiz'de (r.a.) ve Abdulkadir Geylanî (k.s.) Hazretleri'nde görülen keramet.

Kuvve-i kudsiye: Cenab-ı Hakk'ın yardımı, mukaddes kuvvet.

Tab': Basma, baskı.

Tâdil etmek: Düzeltmek, yumuşatmak.

Ve yazdığı Meyve ve Müdâfaanâme Risaleleri'yle Kur'ân-ı Mu'cizül-Beyan'ın i'câzıyla ve Risale-i Nur'un kuvvetli burhanlarıyla ve şâkirtlerin ihlâsıyla izn-i ilâhî ile üzerinden kapılarını açtırıp beraat kazandıran.. ve o günde bize ve Âlem-i İslâm'a bayram yaptıran.. ve hakikaten Risale-i Nurlar'ı ¹نُورٌ عَلَى نُورٍ olduğunu isbat ederek kıyâmete kadar serbest okunup ve yazılmasına hak kazandıran!..

Ve Âlem-i İslâm'ın, Kur'ân-ı Azîmüsshân'ın gıda-yı kudsiysiyle ve Nur'un uhrevî taamıyla ve şâkirtlerinin iştihasıyla ekmek, su ve hava gibi bu Nurlar'a pek çok ihtiyacı olduğunu.. ve bu Nurlar'ı okuyup yazarlardan binler kişi imanla kabre girdiğini isbat eden.. ve kendisine mensup talebelerini hiçbir yerde mağlûp ve mahcup etmeyen.. ve elyevm Kur'ân'ın semâvî dersleriyle ve Risale-i Nur'un esâsâtıyla ve şâkirtlerinin zekâvetleriyle ve Meyve'nin Onuncu ve On Birinci Mesele ve Çiçekleri'yle, firak ateşiyle gece-gündüz yanan kalblerimizi âb-ı hayat ve şarab-ı kevser gibi o mübârek Mesele ve Çiçekler ile kalblerimizin ateşini söndürüp sürûr ve feraha sevk eden!..

Ve ey âlemin –Kur'ân-ı Azîmüsshân'ın kat'î vaadiyle ve tehdidi ile ve Risale-i Nur'un keşf-i kat'îsiyle ve merhum şâkirtlerinin müşâhedesıyla ve onlardaki keşfü'l-kubur sahiplerinin görmesiyle– en çok korktuğu ölümü, ehl-i iman için idam-ı ebedîden kurtarıp bir terhis tezkeresine çeviren.. ve âlem-i nura gitmek için güzel bir yolculuk olduğunu isbat eden.. ve kâfir ve münâfıklar için idam-ı ebedî olduğunu bildiren Kur'ân-ı Mu'cizül-Beyan'ın, bin mu'cizât-ı Ahmediye (*aleyhissalâtü vesselâm*) ve kırk vech-i i'câzının tasdiki altında ihbarat-ı kat'îyesiyle, ondan çıkan Risale-i Nur'un en muannid düşmanlarını mağlûp eden hüccetleriyle ve Nur şâkirtlerinin, çok emârelerin ve tecrübelerin ve kanaatlerinin teslimi ile o korkunç, karanlık, soğuk ve dar kabri, ehl-i iman için cennet çukurundan bir çukur ve cennet bahçesinin bir kapısı olduğunu isbat eden.. ve kâfir ve münâfık zındıklar için cehennem çukurundan yılan ve akreplerle dolu bir çukur olduğunu isbat eden.. ve oraya gelecek olan Münker-Nekir isminde melâikeleri ehl-i hak ve hakikat yolunda gidenler için birer mûnis arkadaş yapan.. ve Risale-i Nur'un şâkirtlerini talebe-i ulûm sınıfına

¹ “Işığî pırıl pırlıdır.” (Nûr Sûresi, 24/35).

Elyevm: Bugün, şu an.

Firak: Ayrılık.

İcâz: Benzerini yapmaktan aciz bırakma, mu'cize olma.

İhbârât-ı kat'îye: Kesin, doğru

haberler, bilgiler.

Keşfü'l-kubur sahibi: Kabirde yatan kişilerin halinden haberdar olan kimse, Allah dostu.

Muannid: İnatçı.

Sürur: Sevinç.

Taam: Yiyecek, yemek.

Vech-i i'câz: Mu'cize yönü.

Zekâvet: Zekilik.

dâhil edip Münker-Nekir suâllerine Risale-i Nur ile cevap verdiklerini, merhum kahraman şehit Hâfız Ali'nin vefatıyla keşfeden.. ve hayatta bulunanlarımızın da yine Risale-i Nur ile cevap vermemizi rahmet-i ilâhiyeden dua ve niyaz eden!..

Ve Hazreti Kur'ân'ı, Kur'ân-ı Azîmüştân'ın kırk tabakadan her tabakaya göre bir nevi i'câz-ı mânevîsini göstermesiyle.. ve umum kâinata bakan kelâm-ı ezeli olmasıyla.. ve tefsiri olan Risale-i Nur'un Mu'cizât-ı Kur'âniye ve Rumûzât-ı Semâniye Risaleleriyle.. ve Risale-i Nur gül fabrikasının serkâtibi gibi kahraman kardeşlerin ve şâkirtlerin fevkalâde gayretleriyle Asr-ı Saadet'ten beri öyle harika bir surette mu'cizeli olarak yazılmasına hiç kimse kâdir olmadığı hâlde Risale-i Nur'un kahraman bir kâtibi olan Hüsrev'e "Yaz!" emir buyurulmasıyla Levh-i Mahfuz'daki yazılan Kur'ân gibi yazılması.. ve Kur'ân-ı Azîmüştân'ın hak kelâmullah olduğunu ve bütün semâvî kitapların en büyüğü ve en efdali ve bir Fâtîha içinde binler Fâtîha ve bir İhlâs içinde binler İhlâs ve hurufâtının birden on ve yüz ve bin ve binler sevap ve hasene verdiklerini hiç görülmedik ve işitilmedik pek güzel ve harika bir surette târif ve isbat eden!..

Ve Kur'ân-ı Mu'cizül-Beyan'ın bin üç yüz seneden beri i'câzını göstermesiyle ve muârizlarını durdurmasıyla.. ve Nur'un gözlere gösterir derecede zâhir delilleri ile ve Nur şâkirtlerinin elmas kalemleriyle bu zamana kadar misli görülmedik Risale-i Nur'un, dünyaya ferman okuyan ve en mütemerrid ve muannidleri susturan Yirmi Beşinci Söz ve zeyillerinin kırk vechiyle i'câz-ı Kur'ânî olduğunu isbat eden!..

Ve ey Hazreti Peygamber (*aleyhissalâtü vesselâm*)'ın hak peygamber olduğuna ve umum yüz yirmi dört bin peygamberlerin efdali ve seyyidi olduğuna dair binler mu'cizelerini Mu'cizât-ı Ahmediye (*aleyhissalâtü vesselâm*) nâmındaki Risale-i Nur'u ile güzel bir surette isbat eden ve Kur'ân-ı Azîmüştân'ın, Resûl-ü Ekrem (*aleyhissalâtü vesselâm*)'ın rahmeten li'l-âlemîn olduğunu kâinatta ilân etmesiyle..¹ ve Nur'un baştan nihâyete kadar O'nun rahmeten li'l-âlemîn olduğunu burhanlarla isbat etmesiyle.. ve O Resûl'ün ef'al ve ahvali, kâinatta

¹ Bkz.: "İşte bunun içindir ki ey Resûlüm, Biz seni bütün insanlar için sırf bir rahmet vesilesi olman için gönderdik!" (Enbiyâ Sûresi, 21/107).

Ef'al ve ahval: Fiil ve hâller.

Efdal: En faziletli.

Hurufât: Harfler.

Kelâm-ı Ezeli: Cenâb-ı Hak'ın zamanları aşan yüce kelâmı.

Kelâmullah: Allah kelâmı, sözü.

Levh-i Mahfuz: Olmuş ve olacak her şeyin yazıldığı asıl kütük. Allah'ın (c.c.) takdir buyurduğu hükümlerin bulunduğu asıl levha.

Muânz: Karşı çıkan, muhalif.

Rahmeten li'l-âlemîn: Bütün varlığa rahmet kaynağı.

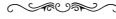
Serkâtib: Başkâtib.

numûne-i iktidâ olacak en sağlam, en güzel rehber olduğunu, hatta körlere de göstermesiyle.. ve Anadolu ve hususî memleketlerde Nur'un intışarı zamanında belâların refi ve susturulmasıyla musibetlerin gelmesi şehâdetiyle.. ve Nur şâkirtlerinin gayet ağır müşkülâtlar içinde kemâl-i metânîyle hizmet ve irtibatlarıyla o Zât'ın (*aleyhissalâtü vesselâm*) Sünnet-i Seniyyesine ittibâ etmek ne kadar kârlı olduğunu ve bir sünnete bu zamanda ittibâda yüz şehidin ecrini kazandığını¹ bildiren.. ve sadaka, kazâ ve belâyı nasıl defediyorsa² Risale-i Nur'un da Anadolu'ya gelecek kazayı, belâyı, yirmi senedir defettiğini aynelyakîn isbat eden Üstad-ı Ekremimiz, Efendimiz Hazretleri!

Şimdi, şu Risale-i Nur'un beraatı, başta siz sevgili üstadımızı, sonra biz âciz kusurlu talebelerinizi, sonra Âlem-i İslâm'ı sürûra sevk ederek, ikinci büyük bir bayram yaptırdığından siz mübârek üstadımızın bu büyük bayram-ı şerifinizi tebrik ile ve yine üçüncü bayram olan Ramazan-ı Şerif'inizi ve Leyle-i Kadr'inizi tebrik ederek emsâl-i kesiresiyle müşerref olmaklığımızı niyaz ve biz kusurluların, kusurumuzun affını rica ederek umumen selâm ile mübârek elerinizden öper ve dualarınızı temenni ederiz, Efendimiz Hazretleri!

İsparta ve havalisinde bulunan

Nur Talebeleri

Haddimden yüz derece ziyade olan bu mektup muhteviyâtını tevâzu ile reddetmek bir küfran-ı nimet ve umum şâkirtlerin hüsn-ü zanlarına karşı bir ihênet olması.. ve aynen kabul etmek bir gurur, bir enâniyet ve benlik bulunması cihetiyle, umum nâmına Risale-i Nur kâtibinin yazdığı bu uzun mektubu –on üç fıkraları ilâve edip– hem bir şükr-ü mânevî, hem gururdan, hem küfran-ı nimetten kurtulmak için size bir suretini gönderiyorum ki Meyve'nin

¹ Bkz.: “Bid’aların ve dalâletlerin istilâsı zamanında, sünnetime tabi olanlar yüz şehid sevâbını kazanabilir.” Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ* 8/200; Beyhakî, *Zühâ* s.118; Münzirî, *et-Terğîb ve't-terhib* 1/41.

² Sadakanın kaza ve belâları defettiğine dair bkz.: Beyhakî, *Şuabü'l-imân* 3/282; Hatîb el-Bağdâdî, *Târihu Bağdâd* 8/207; İbni Kuteybe, *Tevilü muhtelefi'l-hadis* 1/203.

Aynelyakîn: Gözle görülüp edinilen bilgi.

Ecr: Sepav, mükâfat.

Emsâl-i kesire: Pek çok benzerler.

Hüsn-ü zan: Güzel, iyi, olumlu düşünme.

İhênet: Küçümseme, hafife alma.

İttibâ: Tabi olma, uyma, bağlılık.

Kemâl-i metanet: Tam bir dayanıklılık, mükemmel bir sebat.

Küfran-ı nimet: Verilen nime-ti takdir etmeme, nime-ti görmez-den gelme.

Numûne-i iktida: Uyulacak, ideal örnek.

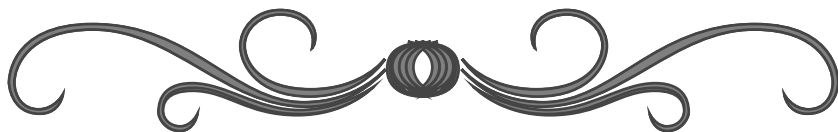
Ref: Ortadan kalkma.

Şükr-ü mânevî: Nimetin kadrini, anlamını bilme.

On Birinci Meselesi'nin âhîrinde "Risale-i Nur'un Isparta ve civarı talebelerinin bir mektubudur." diye ilhak edilsin.

Ben bu mektubu bu tâdilât ile yazdığımız hâlde iki defa bir güvercin yanımızdaki pencereye geldi. İçeriye girecekti, Ceylân'ın* başını gördü, girmedi. Birkaç dakika sonra başkası aynen geldi. Yine yazanı gördü, girmedi. Ben dedim: "Herhâlde evvelki serçe ve kuddüs kuşu gibi müjdecilerdir. Veyahut bu mektup gibi müteaddit mektupları yazdığımızdan, mübârek mektubun tâdili ile mübârekiyetini tebrik için gelmişler" kanaatimiz geldi.

Said Nursî

On İkinci Şuâ

(Denizli Mahkemesi Müdâfaâtı'ndan)*

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹

.....

Evet, biz bir cemiyetiz!.. Ve öyle bir cemiyetimiz var ki; her asırda üç yüz elli milyon dâhil mensupları var.. ve her gün beş defa namazla o mukaddes cemiyetin prensipleriyle kemâl-i hürmetle âlâkalarını ve hizmetlerini gösteriyorlar.. ve *إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ*² kudsî programıyla birbirinin yardımına dualarıyla ve mânevî kazançlarıyla koşuyorlar.

İşte biz, bu mukaddes ve muazzam cemiyetin efradındanız. Ve hususî vazifemiz de Kur'ân'ın imanî hakikatlerini tahkikî bir surette ehl-i imana bildirip onları ve kendimizi idam-ı ebedîden ve dâimî, berzahî haps-i münferitten kurtarmaktır. Sâir dünyevî ve siyasî ve entrikalı cemiyet ve komitelerle ve bizim medar-ı ithamımız olan cemiyetçilik gibi asılsız ve manasız gizli cemiyetle hiçbir münasebetimiz yoktur ve tenezzül etmiyoruz.

Dünyaya karışmak arzusu bizde bulunsaydı, böyle sinek vızıltısı gibi değil; top güllesi gibi ses ve patlak verecekti. Divan-ı Harb-i Örfî'de ve Mustafa Kemal'in hiddetine karşı divan-ı riyâsette şiddetli ve dokunaklı

* Üstadımız Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri, Denizli Mahkemesi Müdafaanâmesi'ne bazı lüzumlu tayy ve ilâveleri yaparak Afyon Mahkemesi'ne –vahdet-i mesele münasebetiyle– aynı müdafaanameyi ibraz ettiğinden, bu Denizli Müdafaanâmesi'nin büyük bir kısmını Afyon Mahkemesi Müdafaanâmesiyle birleştirmiş ve On Dördüncü Şuâ namını vermiştir.

¹ “O yüce Zât'ın adıyla.”

² “Müminler birbirleriyle ancak kardeşler.” (Hucurât Sûresi, 49/10).

Berzahî: Kabir âlemine ait.

Cemiyetçilik: Herhangi bir mak-satla cemiyet, dernek kurup faali-yet göstermek.

Divan-ı Harb-i Örfî: Sıkıyönetim Mahkemesi.

Divan-ı riyaset: Başkanlık diva-nı.

Haps-i münferit: Hücre hapsi. Kabir ve cehennem azabı.

İdam-ı ebedî: Ebedî yokluk, ta-mamen yok olma.

Kemâl-i hürmet: Mükemmel bir hürmet, çok büyük bir saygı.

Medar-ı itham: İtham edilme se-bebi, töhmet sebebi.

Tahkiki: Bir bilginin özüne ulaş-ma, hakikatine erme şeklinde.

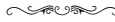
müdâfaa eden bir adam, on sekiz sene zarfında kimseye sezdirmeden dünya entrikalarını çeviriyor diye onu itham eden, elbette bir garazla eder.

Bu meselede benim şahsımın veya bazı kardeşlerimin kusuruyla Risale-i Nur'a hücum edilmez! O, doğrudan doğruya Kur'ân'a bağlanmış! Ve Kur'ân dahi Arş-ı Âzam ile bağlıdır. Kimin haddi var, elini oraya uzatsın, o kuvvetli ipleri çözsün.

Hem bu memlekete maddî ve mânevî bereketi ve fevkalâde hizmeti, otuz üç âyât-ı Kur'âniye'nin işârâtı ile ve İmam Ali (radiyallahu anhu)'ın üç kerâmât-ı gaybiyesiyle ve Gavs-ı Âzam'ın (kudâise sırruhi) kat'î ihbarıyla tahakkuk etmiş olan Risale-i Nur, bizim âdi ve şahsî kusurlarımızla mes'ul olmaz ve olamaz ve olmamalı! Yoksa bu memlekette hem maddî, hem mânevî, telâfi edilmeyecek derecede zarar olacak. ^(Hâşiye) Bazı zındıkların şeytanetiyle Risale-i Nur'a karşı çevrilen plânlar ve hücumlar, inşallah bozulacaklar. Onun şâkirtleri başkalara kıyas edilmez, dağıtılmaz, vazgeçirilmez, Cenâb-ı Hakk'ın inâyetiyle mağlup edilmezler! Eğer maddî müdâfaadan Kur'ân menetmeseydi, bu milletin can damarı hükümünde, umurun teveccühünü kazanan ve her tarafta bulunan o şâkirtler, Şeyh Said ve Menemen Hâdiseleri gibi cüz'î ve neticesiz hâdiselere bulaşmazlar; Allah etmesin, eğer mecburiyet derecesinde onlara zulmedilse ve Risale-i Nur'a hücum edilse, elbette hükûmeti iğfal eden zındıklar ve münafiklar bin derece pişman olacaklar!

Elhâsıl, madem biz ehl-i dünyanın dünyalarına ilişmiyoruz, onlar da bizim âhiretimize, imanî hizmetimize ilişmesinler!..

Mevkuf
Said Nursî

Hâşiye: Bu istida, Kastamonu zelzelesinden yirmi gün evvel yazılmıştı. Risale-i Nur bereketiyle her vilâyetten ziyade âfâtın mahfuz kalmıştı. Şimdi âfât başladı ve dâvâmızı tasdik etti.

Âdi: Sıradan, herhangi biri.

Âfât: Âfetler, belalar.

Arş-ı Âzam: Yerde ve gökte, maddî ve mânevî bütün varlıklarla alâkalı ilâhî emir, irade ve işleyişin ilk tecellî ve zuhur mahalli sayılan, fakat mahiyetini sadece Cenâb-ı Hakk'ın bilebileceği yüce bir âlem.

Âyât-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in

âyetleri.

Gavs-ı Âzam: "En büyük ve li" anlamında Hz. Abdulkadir Geylani'nin lâkâbı (k.s.).

İğfal: Kandırma, aldatma.

İnâyet: Yardım.

İstida: Dilekçe.

İşârât: İşaretler, imalar, dolaylı manalar.

Kerâmât-ı gaybiye: Geleceğe ait meselelerde mazhar olunan kerametler.

Mahfuz: Korunmuş.

Mevkuf: Tutuklu.

Şeytanet: Şeytanlık.

Teveccüh: Sevgi ve ilgi duyma, yakınlık gösterme.

Zındık: Kâfir, dinsiz.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Efendiler!

Size kat'î haber veriyorum ki; buradaki zâtların, bizimle ve Risale-i Nur'la münasebeti olmayan veya az bulunanlardan başka, istediğiniz kadar hakikî kardeşlerim ve hakikat yolunda hakikatli arkadaşlarım var.

Biz Risale-i Nur'un keşfiyât-ı kat'iyesiyle iki kere iki dört eder derecesinde sarsılmaz bir kanaatle bilmişiz ki; ölüm bizim için sırr-ı Kur'ân ile idam-ı ebedîden terhis tezkeresine çevrilmiş.. ve bize muhalif ve dalâlette gidenler için o kat'î ölüm, ya idâm-ı ebedîdir eğer âhirete kat'î imanı yoksa.. veya ebedî ve karanlıklı haps-i münferittir eğer âhirete inansa ve sefâhet ve dalâlette gitmiş ise...

Acaba dünyada bu meseleden daha büyük, daha ehemmiyetli bir mesele-i insaniye var mı ki; bu ona âlet olsun, sizden soruyorum?.. Madem yoktur ve olamaz! Neden bizimle uğraşıyorsunuz? Biz, en ağır cezanıza karşı kendimiz, "âlem-i nura gitmek için bir terhis tezkeresini alıyoruz" diye kemâl-i metânetle bekliyoruz.

Fakat bizi reddedip dalâlet hesabına mahkûm edenleri, –sizi bu mecliste gördüğümüz gibi– idam-ı ebedî ile ve haps-i münferitle mahkûm.. ve pek yakın bir zamanda o dehşetli cezayı çeceklerini müşâhede derecesinde biliyoruz, belki görüyoruz; onlara insaniyet damarıyla cidden acıyoruz.

Bu kat'î ve ehemmiyetli hakikati isbat etmeye ve en mütemerridleri dahi ilzam etmeye hazırım! Değil vukûfsuz, garazkâr, mânevîyâtta behresiz ehl-i vukûfa karşı belki en büyük âlim ve feylesoflarınıza karşı gündüz gibi isbat etmezsem, her cezaya razıyım!

İşte yalnız bir numûne olarak, iki cuma gününde mahpuslar için te'lif edilen ve Risale-i Nur'un umdelerini ve hülâsa ve esaslarını beyan ederek

Âlem-i nur: Nur âlemi. Ölüm ötesi hayat.

Behre: Nasip, kısmet.

Dalâlet: Sapıklık, kâfirlik. İslâm'a uymayan her türlü yanlış inanç.

Ehl-i vukûf: Bilirkişi heyeti.

İlzam: Cevap veremez hale getirme, susturma.

Kemâl-i metânet: Tam bir karar-

lılık, dayanıklılık.

Keşfiyât-ı kat'îye: Eşyanın perde arkasına ait gerçekler, kesin bilgiler.

Mesele-i insaniye: İnsanlık meselesi. Bütün insanları ilgilendiren mesele.

Mütemerrid: İnatçı.

Sefâhet: Haram helal demeden

zevk peşinde olma, eğlence düşkünlüğü, beyinsizlik.

Sırr-ı Kur'ân: Kur'ân hakikatinin özü.

Te'lif edilmek: Yazılmak.

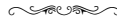
Umde: Temel, esas, prensip.

Vukûf: Bir şeyi iyice, doğru şekilde bilme.

Risale-i Nur'un bir müdâfaanâmesi hükmüne geçen Meyve Risalesi'ni ibraz ediyorum ve Ankara makamına vermek için, yeni harflerle yazdırmaya müşkülâtlar içinde gizli çalışıyoruz. İşte onu okuyunuz, tam dikkat ediniz, eğer kalbiniz (nefsinize karışmam) beni tasdik etmezse, bana şimdiki tecrid-i mutlak içinde her hakaret ve işkenceyi de yapsanız, sükût edeceğim!

Elhâsıl, ya Risale-i Nur'u tam serbest bırakınız veyahut bu kuvvetli ve zedelenmez hakikati elinizden gelirse kırınız! Ben şimdiye kadar sizi ve dünyanızı düşünmüyordum ve düşünmeyecektim, fakat mecbur ettiniz. Belki de sizi ikaz etmek lâzım idi ki, kader-i ilâhî bizi bu yola sevketti. Biz de ¹أَمِنَ بِالْقَدَرِ أَمِنَ مِنَ الْكَدْرِ düstur-u kudsiyi kendimize rehber edip, her bir sıkıntılarınızı sabır ile karşılayacağız diye azmettik.

Mevkuf
Said Nursî

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ²

Zaman-ı Saadet'ten şimdiye kadar câri bir âdet-i İslâmiyeye ittibâen Risale-i Nur'un hususî menbaları olan yüzer âyât-ı meşhureyi, büyük bir en'âm gibi "Hizb-i Kur'ânî" yaptığımızı, "Dinde tahrifat yapıyor" diye muâheze etmişler.

Hem bir sene cezasını çektiğim ve mahrem tutulan –zabıt-nâmede kaydedildiği gibi odun yığınları altından çıkarılan– Tesettür Risalesi'yle bu sene yazılmış ve neşredilmiş gibi bizi itham etmek ister.

Hem Ankara'da hükûmetin riyâsetinde bulunan birisine (Mustafa Kemal'e) söylediğim itirazlara ve ağır sözlere mukabele etmeyip sükût eden ve o öldükten

¹ "Kadere iman eden, gam ve hüzünden emin olur." Bkz.: Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb* 1/187; Deylemî, *Müsned* 1/113; Münâvî, *Feyzu'l-kadir* 3/187.

² "O yüce Zât'ın adıyla."

Âdet-i İslâmiye: Dinî âdet, gelenek.

Âyât-ı meşhûre: Meşhur, bilinen âyetler.

Cârî: Geçerli, işleyen.

Düstur-u kudsi: Kutsal düstur, prensip.

En'âm: Çok okunan âyetlerin derlendiği dua kitabı.

Hizb-i Kur'ânî: Bazı âyet veya sûrelerin zikir ve dua maksadıyla okunmak için derlendiği dua kitabı.

İbraz etmek: Göstermek, ortaya koymak.

İttibâen: Uyarak, tâbi olarak.

Muâheze: Hesaba çekme, sorgulama.

Riyâset: Yönetim, reislik.

Tecrid-i mutlak: Kimseyle görüş-türmeme. Hücre hapsi.

Zabıt-nâme: Yazılı tutanak. Tutanak yazısı.

Zaman-ı Saadet: Peygamber Efendimiz (s.a.s.) ile şereflenen kutlu asır.

sonra onun yanlısını gösteren bir hakikat-i hadisiyeyi beyandaki fıtrî ve lüzumlu ve mahrem tenkitlerim, medar-ı mes'uliyet yapılmış. Ölmüş ve hükûmetten alâkası kesilmiş bir şahsın hatırı nerede? Ve hükûmetin ve milletin bir hâtırası ve Cenâb-ı Hakk'ın bir tecellî-i hâkimiyeti olan adaletleri, kanunları nerede?..

Hem biz, Hükûmet-i Cumhuriye ve esaslarından en ziyade kendimize medar-ı istinad ve onun ile kendimizi müdâfaa ettiğimiz “hürriyet-i vicdan” esası, bizim aleyhimizde medar-ı mes'uliyet tutulmuş, güya biz hürriyet-i vicdan esasına muâriz gidiyoruz.

Hem medeniyetin seyyiâtını ve kusurlarını tenkit ettiğimden hatır ve hayalime gelmeyen bir şeyi, zabıtnâmelerde isnad ediyor. Güya ben; radyo, ^(Hâşiye) tayyare ve şimendiferin kullanılmasını kabul etmiyorum diye, terakkiyât-ı hâzıra aleyhinde bulunduğumla mes'ul ediyor.

İşte bu numûnelerine kıyasen ne kadar hilâf-ı adalet bir muâmele olduğunu –inşallah– insaflı, adaletli olan Denizli müddeiumumîsi ve mahkemesi göstererek, o zabıtnâmelerin evhamlarına ehemmiyet vermeyecekler.

Hem en acıbi budur ki; başka mahkemenin müddeiumumîsi benden sordu:

– “Mahrem Beşinci Şuâ'da demişsin: ‘Ordu, dizginini o dehşetli şahsın elinden kurtaracak.’ Muradın, orduyu hükûmete karşı itaatsizliğe sevketmektir.”

Ben de dedim:

– “Maksadım; o kumandan ya ölecek, ya tebdil edilecek; ordu, tahakkümünden kurtulacak demektir.”

Acaba hem gayet mahrem, sekiz senede yalnız iki defa elime geçen ve aynı zamanda kaybedilen, hem Âhırzaman'a ait bir hadisin manasını küllî bir surette beyân eden, hem aslı eskiden te'lif edilen bir risale, hem birtek nefer görmediği hâlde nasıl sebeb-i itham olur? Maatteessüf, o insafsızların o acib ithamı iddianâmeyle girmiş.

Hâşiye: Radyo gibi azîm bir nimet-i ilâhiyeye karşı azîm bir şükür olmak için, “Radyo, Kur'ân'ı okuyup bütün zemin yüzündeki insanlara dinlettirip küre-i havanın bir hâfız-ı Kur'ân olmasıdır.” demiştim.

Hakikat-i hadisiye: Hadislerde belirtilen gerçek, doğru.

Hilâf-ı adalet: Adalete aykırı, hukuka ters.

Hürriyet-i vicdan: Vicdan özgürlüğü.

Külli: Genel, umumî, kapsamlı.

Maatteessüf: Maalesef, üzüler.

Medar-ı istinad: Dayanak.

Medar-ı mes'uliyet: Sorumlu tutulma sebebi.

Muâriz: Karşı çıkan, muhalif.

Müddeiumumî: İddia makamı, savcı.

Sebeb-i itham: Töhmets, suçlama sebebi.

Seyyiât: Kötülükler, günahlar.

Tebdil: Değiştirme.

Tecellî-i hâkimiyet: Cenâb-ı Hakk'ın hâkimiyet ve idaresinin yansıması, tecellîsi.

Terakkiyât-ı hâzıra: Mevcut, modern gelişmeler.

Hem en garibi şudur ki, bir yerde demiştim:

– “Cenâb-ı Hakk’ın büyük nimetleri olan tayyare, şimendifer ve radyo-yu büyük şükür ile mukabele lâzımken, beşer etmedi. Tayyareler ile başlarına bomba yağdı. Ve radyo, öyle büyük bir nimet-i ilâhiyedir ki; ona mukabil şükür ise o radyo, milyonlar dilli bir küllî hâfız-ı Kur’ân olup bütün zemin yüzündeki insanlara Kur’ân’ı dinlettirsin.” Ve Yirminci Söz’de Kur’ân’ın medeniyet harikalarından gaybî haber verdiğini beyan ederken, bir âyetin işareti olarak “Kâfirler, şimendifer ile Âlem-i İslâm’ı mağlup ederler.” demiştim. İslâm’ı, bu harikalara teşvik ettiğim hâlde bir sebeb-i itham olarak, şimendifer ve tayyare ve radyo gibi terakkiyât-ı hâzıra aleyhinde diye, iddianâmenin âhırinde beni evvelki müddeiumumînin garazlarına binâen itham eder.

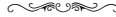
Hem hiçbir münasebeti olmadığı hâlde bir adam, Risale-i Nur’un ikinci bir ismi olan “Risaletü’n-Nur” tâbirinden, “Kur’ân’ın nurundan bir risalettir, bir ilhamdır” demiş. İddianâmede başka yerin verdikleri yanlış mana ile güya “Risale-i Nur bir resûldür.” diye, benim için bir sebeb-i itham tutulmuş.

Hem müdâfaâtımda yirmi yerde kat’î bir surette hüccetler ile isbat etmişiz ki:

Bütün dünyaya karşı da olsa, din ve Kur’ân ve Risale-i Nur’u âlet edemeyiz ve edilmez! Ve biz, onların bir hakikatini dünya saltanatına değiştirmeyiz ve bilfiil öyleyiz! Bu dâvânın emâreleri yirmi senede binlerdir. Madem böyledir; ben ve biz, bütün kuvvetimizle deriz:

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ¹

Said Nursî

¹ “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!” (Âl-i İmran Sûresi, 3/173).

İddiânâmeye Karşı İtiraznâmenin Tetimmesidir

Bu itirazda muhatabım, Denizli Mahkemesi ve müddeiumumîsi değil, belki başta Isparta ve İnebolu müddeiumumîleri olarak, yanlış ve nâkıs zabıtnâmeleriyle buradaki acib iddiânâmeyi aleyhimize verdiren garazkâr ve vehham memurlardır.

Evvelâ, aslı ve faslı olmayan ve hatırıma gelmeyen bir siyasî cemiyet nâmını, mâsum ve siyasetle hiç alâkaları olmayan Risale-i Nur talebelerine takıp ve o daire içine giren ve iman ve âhiretinden başka hiçbir maksatları bulunmayan bîçâreleri, o cemiyetin nâşiri, ya faal bir rûknü veya mensubu veya Risale-i Nur'u okumuş veya okutmuş veya yazmış diye suçlu sayıp mahkemeye vermek, ne kadar adaletin mahiyetinden uzak olduğuna kat'î bir hüccet şudur ki:

Kur'ân aleyhinde yazılan Doktor Duzi'nin ve sâir zındıkların o muzır eserlerini okuyanlar, "hürriyet-i fikir ve hürriyet-i ilmiye" düsturuyla suçlu sayılmadığı hâlde, hakikat-i Kur'âniye'yi ve imaniyeyi, öğrenmeye gayet muhtaç ve müştâk olanlara güneş gibi bildiren Risale-i Nur'u okumak ve yazmak bir suç sayılmış. Ve hem yüzer risale içinde yanlış mana verilmemek için mahrem tuttuğumuz ve neşrine izin vermediğimiz iki-üç risalede yalnız birkaç cümlelerini bahane gösterip itham etmiş. Hâlbuki o risaleleri –biri müstesna– Eskişehir Mahkemesi tedkik etmiş, icabına bakmış ve müstesna ise, hem istidamda ve hem itiraznâmemde gayet kat'î cevap verildiği ve "Elimizde nur var, siyaset topuzu yok" diye Eskişehir Mahkemesi'nde yirmi vecihle kat'î isbat edildiği hâlde o insafsız müddeîler, üç mahrem ve neşrolunmayan risalelerin üç-dört cümlelerini bütün Risale-i Nur'a teşmil eder gibi, Risale-i Nur'u okuyan ve yazanı suçlu ve beni de hükûmetle mübâreze eder diye itham etmişler.

¹ "O yüce Zât'ın adıyla."

Garazkâr: Garazı olan, kötü maksatlı.

Hakikat-i Kur'âniye ve imaniye: Kur'ân'a ve imana ait gerçekler.

Hüccet: Delil.

Hürriyet-i fikir: Düşünce özgürlüğü.

Hürriyet-i ilmiye: Öğrenim öz-

gürlüğü.

İstida: Dilekçe.

Mübâreze: Mücadele, kavga.

Müddeî: Savcı.

Nâkıs: Eksik.

Nâşir: Neşreden, yayıncı.

Rûkûn: Esas, asıl.

Tedkik: Araştırma, inceleme.

Teşmil etmek: Yaymak, genişletmek, içine aldirmek.

Tetimme: Tamamlayıcı ek.

Vecih: Yön, şekil.

Vehham: Hastalık derecesinde çok vehimli, çok kuruntulu.

Ben ve bana yakın ve benim ile görüşen dostlarımı iştah ve kasekle te-
min ederim ki; bu on seneden ziyadedir ki, iki reis, bir mebus ve Kastamonu
valisinden başka hükûmetin erkânı, vükelâsı, kumandanları, memurları ve
mebuslarının kimler olduğunu kat'iyen bilmiyorum ve bilmeyi de merak et-
memişim. Acaba hiç imkânı var mı ki, bir adam mübâreze ettiği adamları ta-
nımasın ve bilmeyi merak etmesin? Dost mu, düşman mı, karşısındakini tanı-
maya ehemmiyet vermesin!

Bu hâllerden anlaşılıyor ki; bililtizam, her hâlde beni mahkûm etmek için
gayet asılsız bahaneleri icat ederler. Madem keyfiyet böyledir, ben de buranın
mahkemesine değil, belki o insafsızlara derim:

*Ben, sizin bana vereceğiniz en ağır cezanıza da beş para vermem! Ve
hiç ehemmiyeti yok! Çünkü ben kabir kapısında, yetmiş yaşındayım. Böyle
mazlum ve mâsum bir-iki sene hayatı, şehâdet mertebesiyle değiştirmek
benim için büyük saadettir. Risale-i Nur'un binler hüccetleriyle kat'î ima-
nım var ki; ölüm, bizim için bir terhis tezkeresidir. Eğer idam da olsa, bi-
zim için bir saat zahmet, ebedî bir saadetin ve rahmetin anahtarı olur.*

*Fakat siz, ey zındıka hesabına adliyei şaşkırtan ve hükûmeti bizimle se-
bepsiz meşgul eden insafsızlar! Kat'î biliniz ve titreyiniz ki; siz, idam-ı ebedî
ile ve ebedî haps-i münferit ile mahkûm oluyorsunuz. İntikamımız sizden
pek çok ve muzaaf bir surette alınıyor, görüyoruz, hatta size acıyoruz...*

*Evet, bu şehri yüz defa mezaristana boşaltan ölüm hakikatinin elbet-
te hayattan ziyade bir istediği var. Ve onun idamından kurtulmak çâresi,
insanların her meselesinin fevkinde en büyük ve en ehemmiyetli ve en lü-
zumlu bir ihtiyac-ı zarurî ve kat'îsidir. Acaba bu çâreyi kendilerine bulan
Risale-i Nur şâkirtlerini ve o çâreyi binler hüccetler ile bulduran Risale-i
Nur'u âdi bahaneler ile itham edenler, ne kadar kendileri hakikat ve ada-
let nazarında müttehem oluyor, divaneler de anlar...*

Bu insafsızları aldatan ve hiçbir münasebeti olmayan, bir siyasî cemiyet
vehmini veren üç maddedir:

Âdi: Sıradan, basit.
Bililtizam: Kesinlikle, taraf tuta-
rak.
Erkân: İleri gelenler.
Fevk: Üst.
Haps-i münferit: Hücre hapsi.
Kabir ve cehennem azabı.

İdam-ı ebedî: Ebedî yokluk, ta-
mamen yok olma.
İhtiyac-ı zarurî ve kat'î: Şiddetli,
çok büyük ihtiyaç.
İştah: Şahit gösterme.
Kasem: Yemin.
Keyfiyet: Durum, vaziyet.

Meb'us: Milletvekili.
Muzaaf: Kat kat, katmerli.
Müttehem: Töhmetsizlik altında ka-
lan, suçlanan.
Vükelâ: Bakanlar.
Zındıka: Dinsizlik.

Birincisi: Eskiden beri benim talebelerimin benim ile kardeş gibi şiddetli alâkadar olmaları, bir cemiyet vehmini vermiş.

İkincisi: Risale-i Nur'un bazı şâkirtlerinin, her yerde bulunan ve cumhuriyet kanunları müsaade eden ve ilişmeyen cemaat-i İslâmiye heyetleri gibi hareket etmelerinden bir cemiyet zannedilmiş. Hâlbuki o mahdud üç-dört şâkirdin niyetleri cemiyet memiyet değil, belki sırf hizmet-i imaniyede hâlis bir kardeşlik ve uhrevî tesânüddür.

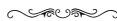
Üçüncüsü: O insafsızlar, kendilerini dalâlet ve dünya-perestlikte bildiklerinden ve hükûmetin bazı kanunlarını kendilerine müsait bulduklarından, fikren diyorlar ki; “Her hâlde Said ve arkadaşları, bizlere ve hükûmetin bizim medenice nâmeşrû hevesâtımıza müsait kanunlarına muhaliftirler. Öyle ise muhalif bir cemiyet-i siyasiyedirler.”

Ben de derim:

– Hey bedbahtlar! Eğer dünya ebedî olsaydı ve insan, içinde dâimî kalı saydı ve insanî vazifeler, yalnız siyaset bulunsaydı; belki bu iftiranızda bir mana bulunabilirdi. Hem eğer ben siyasetle işe girseydim, yüz risalede on cümle değil, belki bin cümleyi, siyasetvâri ve mübârezekârâne bulacaktınız. Hem farz-ı muhâl olarak, eğer biz dahi sizin gibi bütün kuvvetimizle dünya maksatlarına ve keyiflerine ve siyasetlerine çalışıyoruz diye –ki şeytan da bunu inandırmaya çalışmıyor ve kimseye kabul ettiremez– haydi, böyle de olsa madem bu yirmi senede hiçbir vukuatımız gösterilmiyor ve hükûmet ele bakar, kalbe bakamaz ve her bir hükûmette şiddetli muhalifler bulunur; elbette yine adliye kanunu ile bizleri mes'ul etmezsiniz! Son sözüm:

حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ¹

Said Nursî

¹ “Bana Allah kâfidir. O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Ben O’na dayandım, O’na güvendim ve O, Büyük Arş’ın Rabbi’dir.” (Tevbe Sûresi, 9/129).

Cemaat-i İslâmiye: Müslüman topluluk.

Cemiyet-i siyasiye: Siyasî topluluk, dernek.

Dalâlet: Sapıklık, kâfirlik. İslâm’a uymayan her türlü yanlış inanç.

Dünya-perestlik: Dünyaya ta-

parcasına düşkün olmak.

Farz-ı muhâl: Olmayacak bir şeyi olmuş gibi düşünme, varsayma.

Hizmet-i imaniye: İman hizmeti.

Mübârezekârâne: Kavga eder tarzda.

Nâmeşrû hevesât: Haram olan,

ahlâk dışı arzu ve istekler.

Tesânüd: Dayanışma, birbirini destekleme.

Uhrevî: Âhirete ait.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹

Eskişehir Mahkemesi'nde gizli kalmış, resmen zabta geçmemiş ve müdâfaâtında dahi yazılmamış bir eski hâtırayı ve latîf bir kıssa-yı müdâfaayı aynen beyân ediyorum.

Orada benden sordular ki:

– “Cumhuriyet hakkında fikrin nedir?”

Ben de dedim:

– “Yaşlı mahkeme reisinden başka, daha sizler dünyaya gelmeden, benim dindar bir cumhuriyetçi olduğumu elinizdeki tarihçe-i hayatım isbat eder. Hülâsası şudur ki; o zaman –şimdiki gibi– hâlî bir türbe kubbesinde inzivâda idim. Bana çorba geliyordu. Ben de tanelerini karıncalara verirdim, ekmeği-mi onun suyu ile yerdim.”

Benden soruyordular. Ben de derdim:

– “Bu karınca ve arı milletleri, cumhuriyetçidirler; o cumhuriyet-perverliklerine hürmeten tanelerini karıncalara verirdim.

Sonra dediler:

– “Sen, selef-i sâlihîne muhalefet ediyorsun?”

Cevaben diyordum:

– “Hulefâ-yı Râşidîn, hem halife, hem reisicumhur idiler. Sıddîk-ı Ekber (*radıyallâhü anhî*), aşere-i mübeşşereye ve sahâbe-i kirâma elbette reisicumhur hükmünde idi. Fakat manasız isim ve resim değil, belki hakikat-i adaleti ve hürriyet-i şer'iyeyi taşıyan mana-yı dindar cumhuriyetin reisleri idiler.

¹ “O yüce Zât'ın adıyla.”

Aşere-i mübeşşere: Hz. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) kendilerine cennetlik olduklarını müjdelediği on bahtiyar sahabî.

Cumhuriyet-perver: Cumhuriyet yönetimini seven, cumhuriyete düşkün.

Hakikat-i adalet: Gerçek adalet.

Hâlî: Boş, ıssız, tenha.

Hulefâ-yı Râşidîn: Dört büyük

halife: Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali (r.anhüm.).

Hürriyet-i şer'îye: İslam'ın insanlara sunduğu asıl hürriyet.

Kıssa-yı müdâfaa: Savunma hâdisesi.

Latîf: Hoş, güzel.

Mana-yı dindar: Tam anlamıyla dindar.

Reisicumhur: Cumhurbaşkanı, başkan.

Selef-i sâlihîn: Ehl-i Sünnet'in ilk dönem rehberleri, güvenilir, dürüst ilim sahipleri.

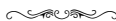
Sıddîk-ı Ekber: Hz. Ebubekir (r.a.).

İşte, Ey Müddeiumumî ve Mahkeme Âzâları! Elli seneden beri bende olan bir fikrin aksiyle beni itham ediyorsunuz. Eğer 'lâik cumhuriyeti' soruyorsanız, ben biliyorum ki; lâik manası, bîtaraf kalmak.. yani hürriyet-i vicdan düsturuyla dinsizlere ve sefâhetçilere ilişmediği gibi, dindarlara ve takvacılara da ilişmez bir hükûmet telâkki ederim. Yirmi beş senedir hayat-ı siyasiye ve içtimaiyeden çekilmişim. Hükûmet-i Cumhuriye'nin ne hâl kesbettiğini bilmiyorum. El-iyâzü billâh, eğer dinsizlik hesabına imanına ve âhiretine çalışanları mes'ul edecek kanunları yapan ve kabul eden bir dehşetli şekle girmiş ise, bunu size bilâ-pervâ ilân ve ihtar ederim ki; bin canım olsa, imana ve âhiretime fedâ etmeye hazırım. Ne yaparsanız yapın! Benim son sözüm, **حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ**¹ olarak; sizin beni idam ve ağır ceza ile zulmen mahkûm etmenize mukabil derim:

Ben, Risale-i Nur'un keşf-i kat'îsi ile idam olmuyorum. Belki terhis edilip nur âlemine ve saadet âlemine gidiyorum. Ve sizi ey gizli düşmanlarımız dalâlet hesabına bizi ezen bedbahtlar, idam-ı ebedî ile ve dâimî haps-i münferit ile mahkûm bildiğimden ve gördüğümünden, tamamıyla intikamımı sizden alarak, kemâl-i rahat-ı kalble teslim-i ruh etmeye hazırım!"

Mevkuf

Said Nursî

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Efendiler!

Çok emârelerle kat'î kanaatim gelmiş ki; hükûmet hesabına "hissiyat-ı diniyeyi âlet ederek emniyet-i dâhiliyeyi ihlâl etmek" için bize hücum ediliyor. Belki bu yalancı perde altında, zındıka hesabına, bizim imanımız için ve imana ve emniyete hizmetimiz için bize hücum edildiğine çok hüccetlerden bir hücceti şudur ki:

¹ "Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!" (Âl-i İmran Sûresi, 3/173).

Bilâ-pervâ: Çekinmeden, sıkılmadan.

El-iyâzü billâh: "Allah korusun!"

Emniyet-i dâhiliye: Toplumun iç huzuru.

Hayat-ı siyasiye ve içtimaiye: Siyasî ve sosyal hayat.

Hissiyat-ı diniye: Dinî duygular.

Kemâl-i rahat-ı kalb: Tam bir gönül rahatlığı.

Kesbetmek: Kazanmak, edinmek.

Keşf-i kat'î: Eşyanın perde arkasına ait gerçek, kesin bilgi.

Sefâhetçi: Haram helal demeden zevk peşinde olan, eğlence düşkünü.

Telâkki: Algılama, benimseme, kabullenme.

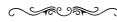
Teslim-i ruh: Ölüme boyun eğmek.

Yirmi sene zarfında, Risale-i Nur'un yirmi bin nüshaları ve parçalarını yirmi bin adamlar okuyup kabul ettikleri hâlde, Risale-i Nur'un şâkirtleri tarafından emniyetin ihlâlüne dair hiçbir vukuat olmamış ve hükûmet kaydetmemiş ve eski ve yeni iki mahkeme bulmamış. Hâlbuki böyle kesretli ve kuvvetli propaganda, yirmi günde vukuatlar ile kendini gösterecekti. Demek hürriyet-i vicdan prensibine zıt olarak, bütün dindar nasihatçilere şâmil, lastikli bir kanunun 163. maddesi sahte bir maskedir. Zındıklar, bazı erkân-ı hükûmeti iğfal ederek, adliyei şaşırtıp, bizi her hâlde ezmek istiyorlar. Madem hakikat budur, biz de bütün kuvvetimizle deriz:

Ey dinini dünyaya satan ve küfr-ü mutlaka düşen bedbahtlar! Elinizden ne gelirse yapınız. Dünyanız başınızı yesin ve yiyecek! Yüzer milyon kahraman başların feda oldukları bir kudsî hakikate, başımız dahi feda olsun! Her ceza ve idamınıza hazırız! Hapsin harici, bu vaziyette yüz derece dâhilinden daha fenadır. Bize karşı gelen böyle bir istibdad-ı mutlak altında hiçbir hürriyet –ne hürriyet-i ilmiye, ne hürriyet-i vicdan, ne hürriyet-i diniye– olmamasından, ehl-i namus ve diyanet ve taraftar-ı hürriyet olanlara, ya ölmek veya hapse girmekten başka bir çâre kalmaz. Biz de ¹إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ¹ diyerek Rabb'imize dayanıyoruz.

Mevkuf

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ سُبحَانَهُ

Mahkeme Reisi Ali Rıza Beyefendi!

Hukukumu müdâfaa etmek için ehemmiyetli bir talebim ve bir ricam var. Ben yeni harfleri bilmiyorum ve eski yazım da pek nâkıstır. Hem beni başka-

¹ “Biz Allah’a âidiz ve vakti geldiğinde elbette O’na döneceğiz.” (Bakara Sûresi, 2/156).

Ehl-i namus ve diyanet: Namuslu ve dindar kimseler.

Erkân-ı hükûmet: Hükûmetin ileri gelenleri, üst seviyedeki yöneticileri.

Hürriyet-i diniye: İnanç özgürlüğü.

Hürriyet-i ilmiye: Öğrenim öz-

gürlüğü.

Hürriyet-i vicdan: Vicdan özgürlüğü.

İğfal: Kandırma, aldatma.

İstibdad-ı mutlak: Çok zorba, çok baskıcı yönetim.

Kesret: Çok, çokluk.

Küfr-ü mutlak: Bütününü inkâr, tam kâfirlik.

Nâkıs: Eksik.

Şâmil: Şümüllü, kapsamlı.

larla görüştürmüyorlar, âdeta tecrid-i mutlak içindeyim. Hatta iddianâme, on beş dakikadan sonra benden alındı. Hem avukat tutmak iktidarım yok. Hatta size takdim ettiğim müdâfaâtımın, çok zahmetle, bir kısmını gizli olarak ancak yeni harf ile bir suretini alabildim. Hem Risale-i Nur'un bir nevi müdâfaanâmesi ve mesleğinin hülâsası olan Meyve Risalesi'nin bir suretini müddeiumuma vermek için ve bir-iki suretini Ankara makamâtına göndermek için yazdırmıştım. Birden onları elimden aldılar, daha vermediler. Hâlbuki Eskişehir adliyesi, bize bir makineyi hapse gönderdi. Biz müdâfaâtımızı onda, yeni harfle bir-iki nüsha yazdık; hem o mahkeme dahi yazdı.

İşte ehemmiyetli talebim: Ya bize bir makineyi siz veriniz veya bize müsaade ediniz, biz celbedeceğiz. Tâ ki hem müdâfaâtımı, hem Risale-i Nur'un müdâfaanâmesi hükmündeki risaleyi yeni harfle iki-üç suretini alıp, hem Adliye Vekâleti'ne, hem Heyet-i Vekile'ye, hem Meclis-i Meb'usân'a, hem Şûra-yı Devlet'e göndereceğiz. Çünkü iddianâmede bütün esas, Risale-i Nur'dur ve Risale-i Nur'a ait dâvâ ve itiraz, cüz'î bir hâdise ve şahsî bir mesele değil ki çok ehemmiyet verilmesin. Belki bu milleti ve memleketi ve hükûmeti ciddî âlâkadar edecek ve dolayısıyla Âlem-i İslâm'ın nazar-ı dikkatini ehemmiyetli bir surette celbedecek bir küllî hâdise hükmünde ve umumî bir meseledir.

Evet, Risale-i Nur'a perde altında hücum eden, ecnebî parmağıyla bu vatanındaki milletin en büyük kuvveti olan Âlem-i İslâm'ın teveccühünü ve muhabbetini ve uhuvvetini kırmak ve nefret verdirmek için siyaseti dinsizliğe âlet ederek perde altında küfr-ü mutlakı yerleştirenlerdir ki; hükûmeti iğfal ve adliyeyi iki defadır şaşırtıp, der: "Risale-i Nur ve şâkırtleri, dini siyasete âlet eder. Emniyete zarar ihtimali var."

Hey bedbahtlar! Risale-i Nur'un gerçi siyasetle âlâkası yoktur; fakat küfr-ü mutlakı kırdığı için, küfr-ü mutlakın altı olan anarşiliği ve üstü olan istibdad-ı mutlakı esasıyla bozar, reddeder. Emniyeti, âsâyışı, hürriyeti, adaleti temin ettiğine yüzer hüccetlerden biri, bu müdâfaanâmesi hükmündeki Meyve Risalesi'dir. Bunu âlî bir heyet-i ilmiye ve içtimaiye tedkik etsinler.

Adliye Vekâleti: Adalet Bakanlığı.

Celbetmek: Getirmek.

Heyet-i ilmiye ve içtimaiye: Sivil, tarafsız kimselerden oluşan bilimsel heyet.

Heyet-i Vekile: Bakanlar Kurulu.

Küllî: Genel, umumî, kapsamlı.

Meclis-i Meb'usân: Millet Meclisi.

Müddeiumum: İddia makamı, savcı.

Şûra-yı Devlet: Danıştay.

Tecrid-i mutlak: Tek başına, tamamen yalnız bırakılma, insanlardan soyutlanma.

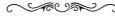
Teveccüh: Sevgi ve ilgi duyma, yakınlık gösterme.

Uhuvvet: Kardeşlik.

Eğer beni tasdik etmezlerse, ben her cezaya ve işkenceli idama razıyım!

Mevkuf

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ سُبحَانَهُ¹

Reis Beyefendi!

Kararnâmede üç madde esas tutulmuş:

Birisi: Cemiyettir. Ben buradaki bütün Risale-i Nur şâkirtlerini ve benimle görüşenleri veya okuyan ve yazanları aynıyla işhad ediyorum, onlardan sorunuz ki, ben hiçbirisine dememişim: “Bir cemiyet-i siyasiye veya cemiyet-i nakşiye teşkil edeceğiz.” Daima dediğim budur:

Biz imanımızı kurtarmaya çalışacağız. Umum ehl-i iman dâhil oldukları ve üç yüz milyondan ziyade efradı bulunan bir mukaddes cemaat-i İslâmiyeden başka mâbeynimizde medar-ı bahs olmadığını ve Kur’ân’da “Hizbullah” nâmı verilen² ve umum ehl-i imanın uhuvveti cihetiyle kendimizi, Kur’âna hizmetimiz için Hizbu’l-Kur’ân, Hizbullah dairesinde bulmuşuz. Eğer kararnâmede bu mana murad ise bütün ruhumuzla, kemâl-i iftiharla itiraf ederiz. Eğer başka manalar murad ise, onlardan haberimiz yoktur!

İkinci Madde: Kararnâmenin itirafıyla, Kastamonu zabıtasının rapor ve tasdikiyle, hiç neşrolunmayacak tarzda, odun ve kömür yığınları altında ve mıhlı sandıklarda bulunan ve Eskişehir Mahkemesi’nin tedkikinden ve tenkidinden geçen ve bir hafif cezayı çektiren ve kat’iyen mahrem tutulan Tesettür Risalesi ve Hücûmât-ı Sitte ve Zeyli Risalesi gibi kitaplardan bazı cümlelerine yanlış mana vererek dokuz sene evvelki zamana bizi götürüp, cezasını çektiğimiz suç ile mes’ul etmek istiyor.

¹ “O yüce Zât’ın adıyla.”

² Bkz.: Mâide Sûresi, 5/56; Mücadele Sûresi, 58/22.

Cemiyet-i nakşiye: Nakşibendî topluluğu.

Cemiyet-i siyasiye: Siyasî topluluk, dernek.

Hizbu’l-Kur’ân: Kur’ân Cemaati. Kur’an’a bağlı kimseler.

Hizbullah: Allah’ın dininden yana olanlar. (Bkz: Kur’ân-ı Kerim, 5/56 ve 58/22).

İşhad: Şahit gösterme.

Kemâl-i iftihar: Çok büyük bir övünç.

Mâbeyn: Ara.

Medar-ı bahs: Söz konusu.

Mıh: Çivi.

Üçüncü Madde: Kararnâmede kaç yerde “Devletin emniyetini ihlâl edebilir veya yapabilir.” gibi tabirlerle imkânât, vukuat yerinde istîmal edilmiş. Herkes, mümkündür ki bir katl yapsın. Bu imkân ile mes'ul olabilir mi?

Mevkuf

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Reis Beyefendi!

Ankara makamâtına ve reisicumhura istida suretinde gönderdiğim müdâfaanâmemi ve Başvekâlet'in de bunu ehemmiyetle kabul ettiklerini gösteren cevabî mektubunu raptten sunuyorum, takdim ederim. Makam-ı iddianın aleyhimizde beyan ettiği asılsız, ithamkârâne evhamın kat'î cevapları bu müdâfaâtımda vardır. Sâir yerlerin garazkârâne ve sathî zabıtnâmelerine bina edilen buranın ehl-i vukûf raporunda hilâf-ı vâki ve mantıksız çok sözler vardır ki, onlara karşı da bu itiraznâmem takdim edilmişti.

Ezcümle: Size evvelce arzettiğim gibi, Eskişehir Mahkemesi'ne, 163. madde ile beni mahkûm etmek istedikleri zaman demiştim: Hükûmet-i Cumhuriye'nin iki yüz meb'usu içinde aynı rakam 163 meb'usun imzalarıyla Van'daki Dârülfünun'uma (medreseme) 150.000 banknot tahsisat kabul etmeleri ve onun ile Hükûmet-i Cumhuriye'nin bana karşı teveccühü, “bu 163. maddeyi hakkımda hükümden ıskat ediyor” dediğim hâlde; o ehl-i vukûf, “163 meb'us Said aleyhinde tâkibat yapmışlar” diye tahrif etmiş.

İşte makam-ı iddia da bu ehl-i vukûfun böyle bütün bütün asılsız ithamlarına binâen bizi mes'ul tutuyor. Hâlbuki meclisinizin kararıyla en yüksek heyet-i ilmiye ve fenniye'nin tedkikine ve tahkikine havale edilen Risale-i Nur'un bütün eczalarını tedkikten sonra bilittifak, hakkımızda verdiği kararda:

Başvekâlet: Başbakanlık.

Bilittifak: İttifakla, fikir birliği ile.

Ehl-i vukûf: Birlikçi heyeti.

Garazkârâne: Kötü maksatlı.

Heyet-i ilmiye ve fenniye:

Uzman, bilimsel heyet.

Hilâf-ı vaki: Olan bitene aykırı, gerçeğe uymayan.

Iskat etmek: Düşürmek, hükümsüz kılmak.

İmkânât: Olması mümkün, fakat henüz olmamış şeyler.

İstida: Dilekçe.

İstîmal edilmek: Kullanılmak.

İthamkârâne: Suçlar tarzda.

Katl: Öldürme, cinayet.

Makam-ı iddia: Savcılık, iddia makamı.

Meb'us: Milletvekili.

Raptten: İliştirerek, ekleyerek.

Reisicumhur: Cumhurbaşkanı.

Sathî: Yüzeysel.

Tahkik: Bir bilginin özüne ulaşma, hakikatine erme.

Vukuat: Meydana gelmiş şeyler, olaylar.

Zabıtnâme: Yazılı tutanak. Tutanak yazısı.

“Said’in ve Risale-i Nur şâkirtlerinin yazılarında dinî, mukaddesâtı, âlet edip devletin emniyetini ihlâl teşvik veya bir cemiyet kurmak ve hükûmete karşı bir sû-i maksadı bulunmak kasdında olduğunu gösterir bir sarâhat ve emâre olmadığını ve Said’in şâkirtleri, muhaberelerinde hükûmete karşı kötü bir kast beslemek, bir cemiyet kurmak veya tarikat gütmek fikriyle hareket etmedikleri anlaşılmaktadır.” diye müttefikan karar vermişler.

Hem ehl-i vukûf, “Said Nursî’nin yüzde doksan risalesi; hem samimî, hem hasbî, hem ilim ve hakikat ve din esaslarından hiçbir cihetle ayrılmamışlar. Bunlarda dini âlet etmek veya cemiyet teşkil etmeye, emniyeti ihlâl hareketinin bulunmadığı sarihtir. Şâkirtlerin birbiriyle ve Said Nursî’yle muhabere mektupları da bu nevidendirler. Beş-on mahrem ve şekvâlî ve gayr-i ilmî olan risalelerden başka bütün risaleleri her biri bir âyetin tefsiri ve bir hadis-i şerifin hakikati nâmına yazılmışlardır. Din, iman, Allah, peygamber, âhiret akîdelerini ve ibarelerini açıkça anlatmak için temsiller ile yazılmış ve ilmî görüşleri ve ihtiyarlara ve gençlere ahlâkî öğütler ve hayat tecrübesinden alınmış ibretli vak’aları ve faydalı menkîbeleri ihtiva eden mevcudun yüzde doksanını teşkil eden risalelerdir. Hükûmete ve idareye ve âsâyîşe ilişecek hiçbir ciheti yoktur.” diye müttefikan karar vermişlerdir.

İşte makam-ı iddia, bu yüksek ehl-i vukûfun raporuna bakmayarak eski ve müşevveş ve nâkıs rapora binâen acîb tarzlarda bizi itham etmesinden hakikaten fevka'l-had müteessir bulunmaktayız. Bu insaflı mahkemenin müsellem insaflarına elbette yakıştırmayız. Hatta temsilde hata olmasın, bir bektaşîye: “Ne için namaz kılmıyorsun?” demişler. O da: “Kur’ân’da ¹لَا تَقْرُبُوا الصَّلَاةَ var.” demiş. Ona demişler: “Bunun arkasını, yani ²وَأَنْتُمْ سُكَارَى’yı da oku.” denildiğinde, “Ben hâfız değilim.” demiş olması kabilinden, Risale-i Nur’un bir cümlesini tutup o cümleyi tâdil ve neticeyi beyan eden âhirini almayaarak aleyhimizde verilmektedir. Takdim edeceğim müdâfaanâmemde, o iddianâmeye karşı mukayese edildiğinde bunun otuz-kırk misali görülecektir. Bu numûnelerden latîf bir vâkıayı beyan ediyorum:

¹ “...namaza yaklaşmayın.” (Nisâ Sûresi, 4/43).

² “...sarhoş olduğunuz halde...” (Nisâ Sûresi, 4/43).

Akîde: İnanç.

Fevka'l-had: Haddinden fazla.

Gayr-i ilmî: İlmî niteliği olmayan.

Hasbî: Samimi, karşılık gözetmeyen.

Muhabere: Haberleşme.

Müsellem: Herkesçe kabul edilen.

Müşevveş: Karışık, şüpheli, temiz olmayan.

Müteessir: Üzgün, rahatsız.

Müttefikan: İttifak ederek, oy birliğiyle.

Nâkıs: Eksik.

Sarâhat: Açıklık, âşikârlık.

Sarih: Açık, net.

Sû-i maksad: Kötü maksat, kötü niyeti.

Şekvâ: Şikâyet.

Tâdil: Düzeltme, dengeleme.

Eskişehir mahkemesinde makam-ı iddianın nasılsa bir sehiv neticesi, Risale-i Nur'un iman derslerine "Halkları ifsat ediyor" gibi bir tabir ve sonradan o tabirden vazgeçtiği hâlde, Risale-i Nur şâkirtlerinden Abdurrezzâk nâmında bir zât mahkemeden bir sene sonra demiş:

"Hey bedbaht! Otuz üç âyât-ı Kur'âniye işârâtının takdirine mazhar ve İmam Ali'nin (radıyallâhü anh) üç kerametinin ihbar-ı gaybîsiyle ve Gavs-ı Âzam'ın (kuddise sırruh) kuvvetli bir tarzda ihbarıyla kıymet-i diniyesi tahakkuk eden.. ve bu yirmi sene zarfında idareye hiçbir zararı dokunmayan.. ve hiç kimseye hiçbir zarar vermemesi ile beraber binler vatan evlâdını tenvir ve irşad eden ve imanlarını kuvvetlendiren ve ahlâklarını düzelten Risale-i Nur'un irşadlarına 'ifsat' diyorsun. Allah'tan korkmuyorsun, din kurusun!" demiş.

Şimdi bu şâkirdin haklı olarak bu sözünü makam-ı iddia gördüğü hâlde, "Said, etrafına fesat saçmış" tabirini insafınıza ve vicdanınıza havale ediyorum.

Makam-ı iddia, Risale-i Nur'un içtimai derslerine ilişmek fikriyle "Dinin tahtı ve makamı vicdandır, hükme kanuna bağlanmaz. Eskiden bağlanmasıyla içtimai keşmekeşler olmuştur." dedi. Ben de derim ki: "Din, yalnız iman değil; belki amel-i sâlih dahi dinin ikinci cüzüdür. Acaba katl, zina, sirkat, kumar, şarap gibi hayat-ı içtimaiyeyi zehirlendiren pek çok büyük günahları işleyenleri onlardan men etmek için, yalnız hapis korkusu ve hükûmetin bir hafiyesinin görmesi tevehhümü kâfi gelir mi? O hâlde her hânede, belki herkesin yanında daima bir polis, bir hafiye bulunmak lâzım gelir ki, serkeş nefisler kendilerini o pisliklerden çeksinler. İşte Risale-i Nur amel-i sâlih noktasında, iman cânibinden, herkesin başında her vakit bir mânevî yasakçıyı bulundurur. Cehennem hapsini ve gazab-ı ilâhîyi hatırına getirmekle fenalıktan kolayca kurtarır.

Hem makam-ı iddia, bir risalenin güzel ve fevkalâde kerametkârâne bir tevâfukunun imza edilmesiyle "bir cemiyet efradı" diye manasız bir emâre beyan etmiş. Acaba esnafların ve hancıların defterlerinde bulunan bu nevi

Amel-i sâlih: İslâm'ın güzel ve faydalı gördüğü her türlü iş, fiil.

Cânib: Yön, taraf.

Gavs-ı Âzam: "En büyük veli" anlamında Hz. Abdulkadir Geylani'nin lâkâbı (k.s.).

Gazab-ı ilâhî: Allah'ın gazabı.

Hayat-ı içtimaiye: Toplum hayatı.

İçtimai: Toplumu ilgilendiren, sos-

yal.

İfsad: Bozma, karıştırma, fesat çıkarma.

İhbar-ı gaybî: Gayba ait, bilinmeyen şeylerden bahsetme, haber verme.

İrşad: Doğruyu gösterme, rehberlik etme.

Kerametkârâne: Kerametli bir tarzda.

Sehiv: Yanılgı, kusur.

Sirkat: Hırsızlık.

Tenvir: Aydınlatma, nurlandırma.

Tevâfuk: Uygun gelme. Bazı kelimelerin tesadüfe verilemeyecek derecede yazıda alt alta, yan yana veya karşılıklı bir şekilde birbirine orantılı, denk gelmesi.

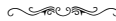
Tevehhüm: Sanma, zannetme.

imzalara cemiyet unvanı verilir mi? Eskişehir’de aynı böyle bir vehim oldu. Cevap verdiğim ve Mu’cizât-ı Ahmediye Risalesi’ni gösterdiğim zaman taaccüple karşıladılar. Eğer mâbeynimizde dünyevî bir cemiyet olsaydı, bu derece benim yüzümden zarar görenler, elbette kemâl-i nefretle benden kaçacak idiler. Demek nasıl ben ve biz, İmam Gazâlî ile irtibatımız var, kopmuyor; çünkü uhrevîdir, dünyaya bakmıyor. Aynen öyle de bu masum ve safi ve hâlis dindarlar, benim gibi bir bîçâreye iman derslerinin hatırı için bir kuvvetli âlâka göstermişler. Ondan bu asılsız mevhum bir cemiyet-i siyasiye vehmini vermiş. Son sözüm:

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ¹

Mevkuf, haps-i münferitte

Said Nursî

Bu Gelen Kısım Çok Ehemmiyetlidir

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ²

Son Sözün Mühim Bir Parçası

Efendiler, Reis Bey!

Dikkat ediniz, Risale-i Nur’u ve şâkirtlerini mahkûm etmek:

♦ Doğrudan doğruya küfr-ü mutlak hesabına, hakikat-i Kur’âniye ve hakâik-i imaniyeyi mahkûm etmek hükmüne geçmekle bin üç yüz seneden beri her senede üç yüz milyon onda yürümüş ve üç yüz milyar müslümanların hakikate ve saadet-i dâreyne giden cadde-i kübrâlarını kapatmaya çalışmaktır ve onların nefretlerini ve itirazlarınızı kendinize celbetmektir. Çünkü o caddede gelip gidenler, gelmiş geçmişlere dualar ve hasenâtlarıyla yardım ediyorlar.

¹ “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!” (Âl-i İmran Sûresi, 3/173).

² “O yüce Zât’ın adıyla.”

Cadde-i kübrâ: Büyük, geniş yol. Ana cadde.

Hakikat-i Kur’âniye ve imaniye: Kur’ân’a ve imana ait gerçekler.

Haps-i münferit: Hücre hapsi.

Hasenât: Sevaplar, iyilikler.

Kemâl-i nefret: Çok büyük bir nefret.

Küfr-ü mutlak: Bütünüyle inkâr, tam kâfirlik.

Mâbeyn: Ara.

Mevhum: Vehim, hayal ürünü.

Mevkuf: Tutuklu, tutuklanmış kimse.

Saadet-i dâreyn: Dünya ve âhiret mutluluğu.

Taaccüp: Hayret etme, şaşırma.

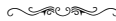
♦ *Hem bu mübârek vatanın başına bir kıyamet kopmaya vesile olmaktadır. Acaba mahkeme-i kübrâda, bu üç yüz milyar dâvâcılarının karşısında sizden sorulsa ki: “Doktor Duzi’nin, baştan nihâyete kadar serapa İslâmiyet’iniz ve vatanınız ve dininiz aleyhinde ve firenkçe ‘Tarih-i İslâm’ nâmındaki eseri gibi zındıkların, kütüphânelerinizdeki eserlerine, kitaplarına ve serbest okunmalarına ve o kitapların şâkirtlerinin kanununuzca cemiyet şeklini almalarıyla beraber, dinsizlik veya komünistlik veya anarşistlik veya pek eski ifsat komitecilik veya menfi Turancılık gibi siyasetinize muhalif cemiyetlerine ilişmiyordunuz? Neden hiçbir siyasetle alâkalı olmayan ve yalnız iman ve Kur’ân cadde-i kübrâsında giden ve kendilerini ve vatandaşlarını idam-ı ebedîden ve haps-i münferitten kurtarmak için Kur’ân’ın hakikî tefsiri olan Risale-i Nur gibi gayet hak ve haki kat bir eseri okuyanlara ve hiçbir siyasî cemiyetle münasebeti olmayan o hâlis dindarların birbiriyle uhrevî dostluk ve uhuvvetlerine cemiyet nâmı verip ilişmişsiniz. Onları pek acîb bir kanunla mahkûm ettiniz ve etmek istediniz.” dedikleri zaman ne cevap vereceksiniz? Biz de sizlerden soruyoruz...*

Ve sizi iğfal eden ve adliyei şaşırtan ve hükûmeti bizimle, vatana ve millete zararlı bir surette meşgul eyleyen muârizlarımız olan zındıklar ve münafıklar, istibdad-ı mutlaka “cumhuriyet” nâmı vermekle, irtidad-ı mutlakı rejim altına almakla, sefâhet-i mutlaka “medeniyet” ismini vermekle, cebr-i keyfî-i küfrîye “kanun” ismini takmakla hem sizi iğfal, hem hükûmeti işgal, hem bizi perişan ederek, hâkimiyet-i İslâmiyeye ve millete ve vatana ecnebî hesabına darbeler vuruyorlar.

Ey efendiler! Dört senede dört defa dehşetli zelzeleler, tam tamına dört defa Risale-i Nur şâkirtlerine şiddetli bir surette taarruz ve zulüm zamanlarına tevâfuku ve her bir zelzele dahi tam taarruz zamanında gelmesi ve hücumun durmasıyla zelzelenin durması işaretiyle, şimdiki mahkûmiyetimiz ile gelen semâvî ve arzî belalardan siz mes’ûlsünüz!

Denizli Hapishânesi’nde tecrid-i mutlak ve haps-i münferitte Mevkuf

Said Nursî

Cebr-i keyfî-i küfrî: Dinsizlikten kaynaklanan, hukuk dışı, keyfî zorbalık.

Firenkçe: Batı dilinden olan, Fransızca.

Hâkimiyet-i İslâmiye: Dinin, kendine bağlı insanları kendi usul ve prensiplerine göre sevk ve idaresi.

Haps-i münferit: Kabir ve ce-hennem azabı.

İdam-ı ebedî: Ebedî yokluk, tamamen yok olma.

İğfal: Kandırma, aldatma.

İrtidad-ı mutlak: Dinden tamamen dönme, tam dinsizlik.

İstibdad-ı mutlak: Çok zorba, çok baskıcı yönetim.

Mahkeme-i kübrâ: En büyük mahkeme, mahşer mahkemesi.

Menfi Turancılık: Kendi ırkını di-

ğer ırklardan üstün gören; olumsuz, yıkıcı milliyetçilik düşüncesi.

Muânz: Karşı çıkan, muhalif.

Sefâhet-i mutlak: Haram-helal demeden, tamamen zevk, eğlence peşinde olma.

Tevâfuk: Birbirine uygun, denk düşme; muvâfık olma.

Uhuvvet: Kardeşlik.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Son Sözün Bir Kısım

Efendiler!

Şimdiki hayat-ı içtimaiyeyi bilemediğimden, makam-ı iddianın gidişatına göre, sizce musammem mahkûmiyetimize bir bahane olmak için, pek musırrâne ileri sürdüğünüz cemiyetçilik ithamına karşı pek çok kat'î cevaplarımı Ankara ehl-i vukûfunun dahi müttefikân tasdikleriyle beraber, bu derece bu noktada ısrarınıza çok hayret ve taaccüpte bulunurken kalbime bu mana geldi:

Madem hayat-ı içtimaiyenin bir temel taşı ve fıtrat-ı beşeriye'nin bir hâcet-i zaruriyesi.. ve aile hayatından tâ kabile ve millet ve İslâmiyet ve insaniyet hayatına kadar en lüzumlu ve kuvvetli râbıta.. ve her insanın kâinatta gördüğü ve tek başına mukabele edemediği medar-ı zarar ve hayret ve insanî ve İslâmî vazifelerin îfâsına mâni, maddî ve mânevî esbabın tehâcümâtına karşı bir nokta-yı istinad.. ve medar-ı teselli olan dostluk ve kardeşâne cemaat ve toplanmak ve samimâne uhrevî cemiyet ve uhuvvet.. hem siyasî cephesi olmadığı hâlde ve bilhassa hem dünya, hem din, hem âhîret saadetlerine kat'î vesile olarak iman ve Kur'ân dersinde hâlis bir dostluk ve hakikat yolunda bir arkadaşlık.. ve vatanına ve milletine zararlı şeylere karşı bir tesânüd taşıyan Risale-i Nur şâkirtlerinin pek çok takdir ve tahsine şâyân ders-i imanda toplanmalarına “cemiyet-i siyasiye” nâmını verenler, elbette ve her hâlde ya gayet fena bir surette aldanmış veya gayet gaddar bir anarşisttir ki; hem insaniyete vahşiyâne düşmanlık eder, hem İslâmiyet'e nemrudâne adâvet eder, hem hayat-ı içtimaiyeye anarşiliğin en bozuk ve mütereddî tavrıyla husûmet eder.. ve bu vatana ve millete ve hâkimiyet-i İslâmiyeye ve dinî mukaddesata

Adâvet: Düşmanlık.

Fıtrat-ı beşeriye: İnsan tabiatı.

Hâcet-i zaruriye: Şiddetli, zaruri ihtiyaç.

Hayat-ı içtimaiye: Toplum hayatı.

Husûmet: Düşmanlık.

İfâ: Yerine getirme.

Medar-ı teselli: Teselli sebebi, kaynağı.

Medar-ı zarar ve hayret: İnsanı şaşırtıp zarara düşüren sebep.

Musammem: Kararlaştırılmış, kesin.

Musırrâne: Israrlı bir şekilde.

Mütereddî: Soysuz, yozlaşmış, alçak.

Müttefikân: İttifak ederek, oy birliğiyle.

Nemrudâne: Nemrut gibi, zalimce.

Nokta-yı istinad: Dayanak noktası.

Râbıta: Bağ, bağlantı.

Şâyân: Lâyık, değer.

Taaccüp: Hayret etme, şaşırma.

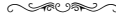
Tahsin: Güzel bulma, beğenme.

Tehâcümât: Saldırı, hücumlar.

Tesânüd: Dayanışma, birbirini destekleme.

karşı mürtedâne, mütemerridâne, anûdâne mücadele eder. Veya ecnebî hesabına bu milletin can damarını kesmeye ve bozmaya çalışan el-hannâs bir zındıktır ki, hükûmeti iğfal ve adliyeyi şaşırır; tâ o şeytanlara, firavunlara, anarşistlere karşı şimdiye kadar istîmal ettiğimiz mânevî silâhlarımızı kardeşlerimize ve vatanımıza çevirsin veya kırdırsın.

Mevkuf
Said Nursî

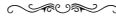
Efendiler!

Otuz-kırk seneden beri ecnebî hesabına ve küfür ve ilhad nâmına bu milleti ifsat ve bu vatani parçalamak fikriyle, Kur'ân hakikatine ve iman hakikatlerine her vesile ile hücum eden ve çok şekillere giren bir gizli ifsat komitesi-ne karşı, bu meselemizde kendilerine perde yaptıkları insafsız ve dikkatsiz memurlara ve bu mahkemeyi şaşırta onların müslüman kisvesindeki propagandacılarına hitâben, fakat sizin huzurunuzda, zâhiren sizin ile birkaç söz konuşacağıma müsaade ediniz.

.....

Fakat ikinci gün beraat kararı, o dehşetli konuşmayı geriye bıraktı.

Tecrid-i mutlakta ve haps-i münferitte mevkuf
Said Nursî

Mühim Bir Suâle Hakikatli Bir Cevaptır

Büyük memurlardan birkaç zât benden sordular ki:

– “Mustafa Kemal sana üç yüz lira maaş verip, Kürdistan’a ve vilâyât-ı şarkıyeye, Şeyh Sünûsî* yerine vâiz-i umumî yapmak teklifini neden kabul etmedin? Eğer kabul etseydin ihtilâl yüzünden kesilen yüz bin adamın hayatlarını kurtarmaya sebep olurdu!” dediler.

Anûdâne: İnat ederce.
El-hannâs: Şeytan.
İlhâd: İnançsızlık, dinsizlik.
İstîmal: Kullanma.

Mürtedâne: Dinsizce.
Mütemerridâne: Kafa tutarca.
Dik kafalılıkla.
Tecrid-i mutlak: Kimseyle görüş-

türmeme. Hücre hapsi.
Vilâyât-ı şarkıye: Doğu illeri.

Ben de onlara cevaben dedim ki:

– “Yirmişer-otuzar senelik hayat-ı dünyeviyeyi o adamlar için kurtarmadığıma bedel, yüz binler vatandaşa, her birisine milyonlar sene uhrevî hayatı kazandırmaya vesile olan Risale-i Nur, o zâyiatın yerine binler derece iş görmüş. Eğer o teklifi ben kabul etseydim, hiçbir şeye âlet olamayan ve tâbî olmayan ve sırr-ı ihlâsı taşıyan Risale-i Nur meydana gelmezdi. Hatta ben, hapiste muhterem kardeşlerime demiştim; eğer Ankara’ya gönderilen Risale-i Nur’un şiddetli tokatları için beni idama mahkûm eden zâtlar, Risale-i Nur’la imanlarını kurtarıp idam-ı ebedîden necat bulsalar, siz şahit olunuz, ben onları da ruh u canımla helâl ederim!”

Beraatımızdan sonra Denizli’de beni tarassutla tâciz edenlere ve büyük âmirlerine ve polis müdürüyle müfettişlere dedim:

– “Risale-i Nur’un kabil-i inkâr olmayan bir kerametidir ki; yirmi sene mazlumiyet hayatımda, yüzer risale ve mektuplarımda ve binler şâkirtlerde hiçbir cereyan, hiçbir cemiyet ile ve dâhilî ve haricî hiçbir komite ile hiçbir vesika, hiçbir alâka, dokuz ay tedkikâtta bulunmamasıdır. Hiçbir fikrin ve tedbirin haddi midir ki, bu harika vaziyeti versin. Birtek adamın, birkaç senedeki mahrem esrarı meydana çıksa, elbette onu mes’ul ve mahcup edecek yirmi madde bulunacak. Madem hakikat budur; ya diyeceksiniz ki: “Pek harika ve mağlup olmaz bir deha bu işi çeviriyor” veya diyeceksiniz: “Gayet inâyetkârâne bir hıfz-ı ilâhîdir.” Elbette böyle bir deha ile mübâreze etmek hatadır, millete ve vatana büyük bir zarardır. Ve böyle bir hıfz-ı ilâhî ve inâyet-i rabbâniyeye karşı gelmek, firavunâne bir temerrüttür.”

Eğer deseniz:

– “Seni serbest bıraksak ve tarassut ve nezaret etmesek, derslerinle ve gizli esrarınla hayat-ı içtimaiyemizi bulandırabilirsin.”

Ben de derim:

– “Benim derslerim, bilâ-istisna bütün, hükûmetin ve adliyenin eline geçmiş; bir gün cezayı mûcib bir madde bulunmamış. Kırk-elli bin nüsha risale, o derslerden milletin ellerinde dikkat ve merakla gezdiği hâlde, menfaatten başka hiçbir zararı hiçbir kimseye olmadığı, hem eski mahkemenin, hem

Hıfz-ı ilâhî: İlâhî koruma, muhafaza.

İnâyetkârâne: Gayet ihtimamla yardım eder bir tarzda.

Kabil-i inkâr olmamak: İnkâr edilememek, inkârı mümkün olmamak.

Mübâreze: Mücadele, kavgâ.

Nezaret: Gözetme, kontrol etme.

Tarassut: Gözetleme.

Temerrüt: İnat etme, direnme.

yeni mahkemenin mûcib-i mes'uliyet bir madde bulamamaları cihetiyle yenisini, ittifakla beraatımıza ve eskisi, dünyaca bir büyüğün hatırı için yüz otuz risaleden beş-on kelime bahane edip, yalnız kanaat-i vicdaniye ile yüz yirmi mevkuf kardeşlerimden yalnız on beş adama altışar ay ceza verebilmesi kat'î bir hüccettir ki; bana ve Risale-i Nur'a işşmeniz, manasız bir tevehhümle çirkin bir zulümdür. Hem daha yeni dersim yok ve bir sırrım gizli kalmadı ki, nezaretle tâdiline çalışsanız.

Ben şimdi hürriyetime çok muhtacım. Yirmi seneden beri lüzumsuz ve haksız ve faydasız tarassutlar artık yeter! Benim sabrım tükendi. İhtiyarlık zaafiyetinden, şimdiye kadar yapmadığım bedduayı yapmak ihtimali var. “Mazlumun ahı, tâ arşa kadar gider.”¹ diye bir kuvvetli hakikattir.

Sonra o zâlim, dünyaca büyük makamlarda bulunan bedbahtlar dediler:

– “Sen, yirmi senedir birtek defa takkemizi başına koymadın. Eski ve yeni mahkemelerin huzurunda başını açmadın, eski kıyafetin ile bulundun. Hâlbuki on yedi milyon, bu kıyafete girdi.”

Ben de dedim:

– “On yedi milyon değil, belki yedi milyon da değil, belki rızasıyla ve kalben kabulüyle ancak yedi bin Avrupa-perest sarhoşların kıyafetlerine ruhsat-ı şer'iye ve cebr-i kanunî cihetiyle girmektense; azîmet-i şer'iye ve takva ciyetiyle, yedi milyar zâtların kıyafetlerine girmeyi tercih ederim. Benim gibi yirmi beş seneden beri hayat-ı içtimaiyeyi terkeden adama, “İnat ediyor, bize muhaliftir.” denilmez. Haydi, inat dahi olsa, madem Mustafa Kemal o inadı kıramadı ve iki mahkeme kırmadı ve üç vilayetin hükûmetleri onu bozmadı. Siz neci oluyorsunuz ki; beyhude hem milletin, hem hükûmetin zararına, o inadın kırılmasına çabalıyorsunuz! Haydi, siyâsî muhalif de olsa, madem tasdikiniz ile yirmi senedir dünya ile alâkasını kesen ve mânen yirmi seneden beri ölmüş bir adam, yeniden dirilip faydasız, kendine çok zararlı olarak hayat-ı siyasiyeye girerek sizin ile uğraşmaz. Bu hâlde onun muhalefetinden tevehhüm

¹ Bkz.: Buhârî, *Zekât* 63; *Mezâlim* 9; Müslim, *Hac* 426; Tirmizî, *Cennet* 2.

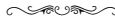
Azîmet-i şer'iye: Normal şartlar altında herkesin uymakla yükümlü olduğu dinî hükûm ve emir.
Cebr-i kanunî: Kanunî baskı, hukukî zorlama.
Hayat-ı siyasiye: Siyaset hayatı, politika.

Hüccet: Delil.
Kanaat-i vicdaniye: İç sezilerle verilen not, fikir, karar.
Mûcib: Gerek, gerektirici sebep.
Mûcib-i mes'uliyet: Sorumluluğu gerektiren sebep.

Ruhsat-ı şer'iye: Dinî izin.
Tevehhüm: Zan, vehim, kuruntu.

etmek, divaneliktir. Divanelerle ciddî konuşmak dahi bir divanelik olmasından, sizin gibilerle konuşmayı terk ediyorum. Ne yaparsanız minnet çekmem!” dediğim, onları hem kızdırdı, hem susturdu. Son sözüm:

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ¹
 حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ²

Bu Defaki Küçük Müdâfaâtımda Demiştim

Risale-i Nur’daki *şefkat*, *vicdan*, *hakikat*, *hak*, bizi siyasetten men etmiş. Çünkü masumlar belaya düşerler, onlara zulmetmiş oluruz. Bazı zâtlar bunun izahını istediler. Ben de dedim:

Şimdiki fırtınalı asırda gaddar medeniyetten neş’et eden hodgâmlık ve asabiyet-i unsuriye ve umumî harpten gelen istibdâdât-ı askeriye ve dalâletten çıkan merhametsizlik cihetinde öyle bir eşedd-i zulüm ve eşedd-i istibdâdât meydan almış ki; ehl-i hak, hakkını kuvvet-i maddiye ile müdâfaa etse, ya eşedd-i zulüm ile tarafgirlik bahanesiyle çok bîçâreleri yakacak; o hâlette o da azlem olacak ve mağlup kalacak. Çünkü mezkûr hissiyatla hareket ve taarruz eden insanlar, bir-iki adamın hatasıyla yirmi-otuz adamı, âdi bahanelerle vurur, perişan eder. Eğer ehl-i hak, hak ve adalet yolunda yalnız vurana vursa, otuz zâyiata mukabil yalnız biri kazanır, mağlup vaziyetinde kalır. Eğer mukabele-i bilmissil kaide-i zâlimânesiyle o ehl-i hak dahi bir-ikinin hatasıyla yirmi-otuz bîçâreleri ezseler, o vakit hak nâmına dehşetli bir haksızlık ederler.

İşte Kur’ân’ın emriyle, gayet şiddetle ve nefretle siyasetten ve idareye karışmaktan kaçındığımızın hakikî hikmeti ve sebebi budur.³ Yoksa bizde öyle

¹ “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!” (Âl-i İmran Sûresi, 3/173).

² “Bana Allah kâfidir. O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Ben O’na dayandım, O’na güvendim ve O, Büyük Arş’ın Rabbi’dir.” (Tevbe Sûresi, 9/129).

³ Bu muhtevayı ifade eden bazı âyet-i kerimeler için bkz.: Mâide Sûresi, 5/32; En’âm Sûresi, 6/164; Enfâl Sûresi, 8/46; ...

Âdi: Basit, sıradan.

Asabiyet-i unsuriye: Irkçılık.

Azlem: En büyük zâlim, daha zâlim.

Ehl-i hak: Hak yolda olanlar.

Eşedd-i istibdâdât: Çok şiddet-

li baskılar.

Eşedd-i zulüm: Çok şiddetli zulüm.

Hodgâmlık: Kendini beğenme, bencillik.

İstibdâdât-ı askeriye: Askerî

baskılar, despotluklar.

Kaide-i zâlimâne: Zalimce kural.

Mukabele-i bilmissil: Aynıyla karşılık verme.

Neş’et etmek: Meydana gelmek, kaynaklanmak.

bir hak kuvveti var ki, hakkımızı tam ve mükemmel müdâfaa edebilirdik. Hem madem her şey geçici ve fânîdir ve ölüm ölmüyor ve kabir kapısı kapanmıyor ve zahmet ise rahmete kalboluyor; elbette biz, sabır ve şükürle tevekkül edip sükût ederiz. Zarar ile icbar ile sükûtumuzu bozdurmak ise; insafa, adalete, gayret-i vataniyeye ve hamiyet-i milliyeye bütün bütün zıttır, muhaliftir.

Hülâsa-yı kelâm: Ehl-i hükûmetin ve ehl-i siyasetin ve ehl-i idarenin ve inzibatın ve adliye ve zabitanın bizimle uğraşacak hiçbir işleri yoktur. Olsa olsa, dünyada hiçbir hükûmetin müdâfaa edemediği ve aklı başında hiçbir insanın hoşlanmadığı küfr-ü mutlak ve dehşetli bir tâun-u beşerî ve maddiyyûnluktan gelen zındıkanın taassubuyla, bir kısım gizli zındıkların şeytanetiyile bazı resmî memurları aldatarak evhamlandırıp, aleyhimize sevk etmek var. Biz de deriz:

Değil böyle birkaç vehhamı, belki dünyayı aleyhimize sevketseler; Kur'ân'ın kuvvetiyle, Allah'ın inâyetiyle kaçmayız. O irtidatkâr küfr-ü mutlaka ve o zındıkaya teslim-i silâh etmeyiz!..

Said Nursî

Gayret-i vataniye: Millî konularda gösterilen hassasiyet, vatanseverlik.

Hamiyet-i milliye: Milli değerlere bağlılık, onları koruma gayreti.

İcbar: Baskı, zorlama.

İnâyet: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı.

İrtidatkâr: İnsanları dinden çıkarmayı, dinsizleştirmeyi kendine yol edinmiş kimse.

Kalbolmak: Çevrilmek, dönmek.

Küfr-ü mutlak: Bütünüyle inkâr, tam kâfirlik.

Maddiyyûnluk: Maddecilik, materyalizm.

Şeytanet: Şeytanlık.

Tâun-u beşerî: Bütün insanlığı tehdit eden veba hastalığı.

Zındıka: Dinsizlik.

On Üçüncü Suâ

Üstadın talebelerine gönderdiği gayet kıymetli, nurlu mektuplardır. Risale-i Nur'un parlak mücâhedâtını bu samimî mektuplar gayet parlak gösteriyorlar.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Geçen Leyle-i Kadr'inizi ve gelen bayramınızı bütün mevcudiyetimle tebrik ve sizleri Cenâb-ı Erhamü'r-râhimîn'in birliğine ve rahmetine emanet ediyorum. ²الْكَدَرِ مَنْ أَمِنَ بِالْقَدَرِ أَمِنَ مِنَ السَّرِّیْیَا sızıyla sizi teselliye muhtaç görmemekle beraber, derim ki; ³وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ âyetinin mana-yı işârîsiyle verdiği teselliye tamamıyla gördüm, şöyle ki:

Dünyayı unutmak, Ramazan'ımızı âsûde geçirmek düşünürken, hatıra gelmeyen ve bütün bütün tahammülün fevkinde bu dehşetli hâdise; hem benim, hem Risale-i Nur'un, hem sizin, hem Ramazan'ımız, hem uhuvvetimiz için ayn-ı inâyet olduğunu ben müşâhede ettim. Bana ait cihetinin ise çok faydalarından yalnız iki-üçünü beyan ederim.

Biri: Ramazan'da çok şiddetli bir heyecan, bir ciddiyet, bir iltica, bir niyaz ile müthiş hastalığa galebe ederek çalıştırdı.

¹ "O yüce Zât'ın adıyla."

² "Kadere iman eden, gam ve hüzünden emin olur." Bkz.: Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb* 1/187; Deylemî, *Müsned* 1/113; Münâvî, *Feyzu'l-kadîr* 3/187.

³ "Rabb'inin hükmü yerine gelinceye kadar sabret. Çünkü sen bizim himayemiz altındasın. (Namaza kalktığında) Rabb'ini hamd ile tenzih et." (Tûr Sûresi, 52/48).

Âsûde: Sakin, sessiz, gürültüsüz.

Ayn-ı inâyet: İlâhî yardımın ta kendisi.

Cenâb-ı Erhamü'r-râhimîn: Merhametlilerin en merhametlisi Cenâb-ı Hak.

Fevk: Üst.

Galebe etmek: Yenmek, galip gelmek.

Mana-yı işârî: İmâ yoluyla anılan mana.

Mücâhedât: Bütün olumsuzluk-

lara karşı koyup var gücüyle sarfedilen çabalar, gayretler, çalışmalar.

Uhuvvet: Kardeşlik.

İkincisi: Her birinize karşı bu sene de görüşmek ve yakınınızda bulunmak arzusu şiddetli idi. Yalnız birinizi görmek ve Isparta'ya gelmek için bu çektiğim zahmeti kabul ederdim.

Üçüncüsü: Hem Kastamonu'da, hem yolda, hem burada fevkalâde bir tarzda bütün elîm hâletler, birden değişiyor ve me'mulün ve arzumun hilâfına olarak bir dest-i inâyet görünüyor, ¹ مَا اخْتَارَهُ اللَّهُ dediriyor.

En ziyade beni düşündüren Risale-i Nur'u, en gâfil ve dünyaca büyük makamlarda bulunanlara da kemâl-i dikkatle okutturuyor, başka bir sahada fütuhata meydan açıyor.

Ve en ziyade rikkatime dokunan ve kendi elemimden başka her birinizin sıkıntısından başıma toplanan bütün elemlere ve teessüflere karşı Ramazan'da –bir saati, yüz saat hükmüne getiren o şehri mübârekte– bu musibet dahi o yüz sevabı, her bir saati on saat derecesinde ibadet yapmakla bine iblağ ettiğinden, Risale-i Nur'dan tam ders alan.. ve dünyanın fânî ve ticaretgâh olduğunu bilen.. ve her şeyi imanı ve âhireti için feda eden.. ve bu dersihâne-i Yusufiyedeki muvakkat sıkıntıların dâimî lezzetler ve faydalar vereceklerine inanan sizin gibi ihlâslı zâtlara acımak ve rikkatten ağlamak hâletini tebrik.. ve sebatınızı, gayet istihsan ve takdir etmek hâletine çevirdi. Ben de كَلَّ حَالٍ سِوَى اللَّهِ عَلَى كَلِّ حَالٍ سِوَى اللَّهِ dedim. Bana ait bu faydalar gibi hem uhuvvetimizin, hem Risale-i Nur'un, hem Ramazan'ımızın, hem sizin bu yüzde öyle faydaları var ki, perde açılrsa, “Yâ Rabbenâ, şükür! Bu kazâ ve kader-i ilâhî, hakkımızda bir inâyettir.” derirtecek kanaatim var.

¹ “Hayır, Allah'ın takdir ettiğindedir.” Bkz.: Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 1/478.

² “Bize uygun gördüğü her hâlimizden ötürü hamdolsun Rabbimize.. yeter ki küfür ve dalâlete düşüp de cehennemlik olmayalım..” Bkz.: Tirmizî, *Deavât* 128; Ebû Dâvûd, *Edeb* 97, 98; İbni Mâce, *Edeb* 55, *Duâ* 2; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 2/117.

Dersihâne-i Yusufiye:

Hız. Yusuf'un (a.s.) zulüm, iftira sebebiyle haksızca senelerce zindanda kalmasından kinâye olarak, aynı kaderi paylaşılanların nefsi terbiye ve terakkiye vesile olduğu için hapsedildikleri yere verdikleri isim.

Dest-i inâyet: Yardım eli.

Elîm hâlet: Üzücü durum.

Fütuhât: Açılımlar, gelişmeler.

Bir anda ortaya çıkan nimetler, ilâhî ihсанlar.

Hilâf: Ters, zıt.

İblağ etmek: Ulaştırmak, erdirmek.

İnâyet: Yardım.

İstihsan: Beğenme, güzel bulma.

Kemâl-i dikkat: Tam, büyük bir dikkat.

Me'mul: Umulan, ümit edilen.

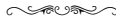
Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Rikkat: Acıma duygusu. Şefkat, merhamet hissi.

Yâ Rabbenâ: “Ey Rabbimiz”.

Hâdiseye sebebiyet verenlere itab etmeyiniz. Bu musibetin geniş ve dehşetli plânı çoktan kurulmuştu, fakat mânen pek çok hafif geldi. İnşallah çabuk geçer. ¹ *وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ* sırrıyla müteessir olmayınız.

Said Nursî

Aziz Kardeşlerim!

*Yakınıınızda bulunmakla çok bahtıyarım. Sizin hayalinizle arasına ko-
nuşurum, mütesellî olurum. Biliniz ki; mümkün olsaydı, bütün sıkıntıla-
rınızı kemâl-i iftihar ve sevinçle çekerdim. Ben, sizin yüzünüzden Isparta'yı
ve havalisini taşıyla, toprağıyla seviyorum. Hatta diyorum ve resmen de di-
yeceğim: Isparta hükûmeti bana ceza verse, başka bir vilayet beni beraat et-
tirse, yine burayı tercih ederim.*

Evet, ben üç cihetle Isparta'lıyım. Gerçi tarihçe isbat edemiyorum, fa-
kat kanaatim var ki; İsparit nahiyesinde dünyaya gelen Said'in aslı, bura-
dan gitmiş. Hem Isparta Vilayeti, öyle hakikî kardeşleri bana vermiş ki; değil
Abdülmecid ve Abdurrahman, belki Said'i onların her birisine maalmemnu-
niye feda eylerim.

*Tahmin ederim, şimdi küre-i arzda Risale-i Nur şâkırtlarından –kal-
ben ve ruhen ve fikren– daha az sıkıntı çeken yoktur. Çünkü kalb ve ruh
ve akılları iman-ı tahkikî nurlarıyla sıkıntı çekmezler. Maddî zahmetler
ise, Risale-i Nur dersiyle hem geçici, hem sevaplı, hem ehemmiyetsiz,
hem hizmet-i imaniyenin başka bir mecrada inkişafına vesile olmasını bi-
lerek şükür ve sabırla karşılıyorlar. İman-ı tahkikî dünyada dahi medar-ı
saadettir diye, hâllerleriyle isbat ediyorlar. Evet, “Mevlâ görelim neyler, ney-
lerse güzel eyler.” deyip, metinâne bu fânî zahmetleri bâkî rahmetlere
tebdile çalışıyorlar.*

Cenâb-ı Erhamü'r-râhimîn onların emsallerini çoğaltsın.. bu vatana

¹ “Olur ki hoşlanmadığınız bir şey sizin için hayırlı olur.” (Bakara Sûresi, 2/216).

medar-ı şeref ve saadet yapsın.. ve onları da Cennetü'l-Firdevs'te saadet-i ebediyeye mazhar eylesin, âmin!

Said Nursî

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bu kaza-yı ilâhînin adalet-i kaderiye noktasında, yeni talebelerden bir kısım zâtların sırr-ı ihlâsa muvâfık olmayan dünya cihetini de Risale-i Nur ile arzu etmesinden, bazı menfaat-perest rakipleri karşısında bulup, yirmi beş sene evvel aslı yazılan ve sekiz sene zarfında bir-iki defa elime geçen ve aynı vakitte kaybettirilen Beşinci Şuâ'nın benden uzak bir yerde ele geçmesiyle, o hoca bozması gibi kıskançlar, onunla adliye evhamlandırdılar. Aynı vakit, benim arzu ettiğim yeni harfler ile Miftahu'l-İman Mecmuası yerine Âyetü'l-Kübrâ'nın muvâfakatım olmadan tab' olması ve nüshalarının gelmesi hükûmete aksetmiş, iki mesele birbiriyle karıştırılmış. Güya kanun-u medeniyeye karşı o Beşinci Şuâ tab' edilmiş diye ehl-i garaz, bir habbeyi yüz kubbe yaparak gadren bizleri şu çilehâneye soktu. Fakat kader-i ilâhî ise, menfaatimiz için buraya sevketti. Ve eski zamanlarda ihtiyârî çilehânelerin –sevap noktasında– çok fevkinde sevabdar etmek sırrıyla, bizi ihlâs dersini tam almak ve hakikaten kıymetsiz olan dünya umûruna karşı alâkalarımızı tâdil etmek için yine Medrese-i Yusufiye'ye çağırdı.

Ehl-i dünya evhamına karşı deriz:

Yedinci Şuâ, baştan aşağıya kadar imandır. Aldanmışsınız! Ve gayet mahrem tutulan ve şiddetli taharrilerde bizde bulunmayan ve aslı yirmi sene evvel yazılan Beşinci Şuâ, bütün bütün ayırdır. Biz bunun değil tab'ına, belki

Adalet-i kaderiye: Kaderin adaleti.

Cennetü'l-Firdevs: Firdevs Cenneti. Bütün cennet mertebelerinin birlikte müşâhede edileceği cennetin en yüksek yeri, zirvesi.

Gadren: Zulüm ile, zulmederek.

İhtiyârî: İsteğe bağlı, isteyerek yapılan.

Kaza-yı ilâhî: Cenâb-ı Hakk'ın ezelde takdir ettiği, günü gelince de gerçekleşen hüküm, hâdise.

Medar-ı şeref ve saadet: Şeref

ve mutluluk kaynağı.

Menfaat-perest: Menfaatine düşkün, çıkarıcı.

Muvâfakat: Uygun görme, izin verme.

Muvâfık: Uygun, münasip.

Saadet-i ebediye: Ebedi, bitmeyen mutluluk.

Sevabdar: Sevaplı.

Tab' olmak / edilmek: Basılmak.

Tâdil: Düzeltme, dengeleme, ayarlama.

Taharri: Arama, araştırma.

Umûr: İşler.

bu zamanda hiç kimseye gösterilmesine razı olmamakla beraber, orada doğru çıkmış bir ihbar-ı gaybîdir, mübâreze etmiyor.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹

Bayramınızı tekrar tebrikle beraber, sureten görüşemediğimize teessüf etmeyiniz. Bizler hakikaten, daima beraberiz. Ebed yolunda da inşallah bu beraberlik devam edecek. İmanî hizmetinizde kazandığınız ebedî sevaplar ve ruhî ve kalbî faziletler ve sevinçler, şimdiki geçici ve muvakkat gamları ve sıkıntıları hiçe indirir kanaatindeyim. Şimdiye kadar, Risale-i Nur şâkırtleri gibi çok kudsî hizmette çok az zahmet çekenler olmamış. Evet, cennet ucuz değil. İki hayatı imha eden küfr-ü mutlak-tan kurtarmak, bu zamanda pek çok ehemmiyetlidir. Bir parça meşakkat olsa da, şevk ve şükür ve sabırla karşılamalı. Madem bizi çalıştıran Hâlık'ımız, Rahîm ve Hakîm'dir; başa gelen her şeyi rıza ile sevinç ile rahmetine, hikmetine itimat ile karşılamalıyız.

Kahraman bir kardeşimiz Âyetü'l-Kübrâ meselesinde bütün mes'uliyeti kendine alıp Hizb-i Kur'ân'ı ve Hizb-i Nur'u ve kalemiyle kazandığı fevkalâde uhrevî şeref ve fazilete istihkakını tam göstermiş, beni derin sevinçlerle ağlatmış. Ve Yedinci Şuâ olan Âyetü'l-Kübrâ, tam nazar-ı dikkati celbederek ileride ona lâıyk bir fütuhâtı ihzâr etmek hikmetiyle ona gelen bu muvakkat müsâdere, o kardeşimizin ve rüfekâsının hizmetlerini ve masraflarını zâyî etmeyecek, inşallah daha parlattırarak diye rahmet-i ilâhiyeden bekleriz.

Sizi bütün dualarında⁴ وَأَحْفَظْنَا⁴، وَارْحَمْنَا³، أَجْرُنَا² gibi bütün mütekellim-i maalgayr sîgalarında bilâ-istisna dâhil edip, kesretli cesetler ve

1 "O yüce Zât'ın adıyla."

2 "Bizi koru."

3 "Bize merhamet et."

4 "Bizi muhafaza eyle."

Fütuhât: Açılımlar, gelişmeler. Bir anda ortaya çıkan nimetler, ilâhî ihsanlar.

Hakîm: Her şeyi yerli yerince yapan.

Hâlık: Yaradan, yaratıcı.

İhbar-ı gaybî: Gayba ait, bilinmeyen şeylerden bahsetme, haber verme.

İhzâr: Hazırlama.

İstihkak: Hak etme, hak kazanma.

Kesret: Çokluk, çok olma.

Küfr-ü mutlak: Bütünüyle inkâr, tam kâfirlik.

Mübâreze: Mücadele, kavga.

Müsâdere: Mahkeme sonucunda suçlu kabul edilen kişi veya kurumun suçu ile ilgili taşınır veya taşınmaz mal ve malî menfaatlerine

devlet tarafından el konulması.

Mütekellim-i maalgayr sîgası: Arapçada birinci çoğul şahıs (biz) zamiriyle yapılan isim veya fiil çekimi.

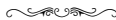
Nazar-ı dikkati celbetmek: İnsanların dikkatini, ilgisini çekmek.

Rahîm: Pek merhametli, çok şefkatli.

Rüfekâ: Arkadaşlar, yoldaşlar.

birtek ruh hükmünde şirket-i mâneviyemizin düsturlarıyla çalışan ve sizin sıkıntınız ile sizden ziyade alâkadar olan ve şahs-ı mânevînizden himmet ve medet ve sebat ve metânet ve şefaât bekleyen

Kardeşiniz
Said Nursî

Bu hâdisе tesiriyle ben kendimi masum kardeşlerime rıza-yı kalb ile feda etmeye kat'î azm u cezm ettiğim ve çâresini fikren aradığım vakitte, Celcelûtiye'yi okudum. Birden hatıra geldi ki, İmam Ali (radiyallâhü anhî) “Yâ Rab, aman ver!” diye dua etmiş. İnşallah, o duanın sırrıyla selâmete çıkarsınız.

Evet, Hazreti Ali (radiyallâhü anhî), Kaside-i Celcelûtiye’de iki suretle Risale-i Nur’dan haber verdiği gibi, “Âyetü'l-Kübrâ Risalesi”ne işareten وَبِآيَةِ الْكُبْرَى işareten بِآيَةِ الْكُبْرَى der. Bu işarete ima eder ki; Âyetü'l-Kübrâ yüzünden ehemmiyetli bir musibet Risale-i Nur talebelerine gelecek ve “Âyetü'l-Kübrâ hakkı için o fecet ve musibetten şâkirtlerine aman ver” diye niyaz eder, o risaleyi ve menbainı şefaâtçi yapar. Evet, Âyetü'l-Kübrâ Risalesi’nin tab’ı bahanesiyle gelen musibet, aynen o remz-i gaybîyi tasdik etti.

Hem o kasidede Risale-i Nur’un mühim eczalarına, tertibiyle işaretlerin hâtimesinde, mukabil sahifede der:

وَتِلْكَ حُرُوفُ الثَّوْرِ فَاجْمَعْ حَوَاصَّهَا * وَحَقِّقْ مَعَانِيَهَا بِهَا الْخَيْرُ تُمَمَّتْ²

Yani: “İşte Risale-i Nur’un sözleri, harufları ki onlara işaretler eyledik. Sen onların hâssalarını topla ve manalarını tahkik ey-le. Bütün hayır ve saadet, onlarla tamam olur.” der. “Harufların manalarını tahkik et.” karînesiyle manayı ifade etmeyen hecâî harfler murad

¹ Gümüşhânevî, Mecmûâtü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzîlî –Hazreti Ali’nin Celcelûtiye’si–) s.516.

² Gümüşhânevî, Mecmûâtü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzîlî –Hazreti Ali’nin Celcelûtiye’si–) s.517.

Azm u cezm etmek: Kesin karar vermek.

Celcelûtiye: Hz. Ali (r.a.) tarafından telif edilen, içinde dua ve münâcâtların yer aldığı ve bazı gaybî sırların cifir ve ebced hesabıyla yazıldığı bir kaside.

Fecet: Ansızın gelen bela, musibet.

Hâssa: Özellik, hususiyet.

Hâtîme: Son, son bölüm.

Hecâî: Harflerin alfabedeki müstakîl, yalın hali.

Haruf: Harfler.

Karîne: İşaret, emare.

Remz-i gaybî: Gayba ait, bilin-

meyen şeylere ait işaret, remiz.

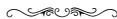
Rıza-yı kalb: Gönül rızası, gönüllülük.

Şahs-ı mânevî: Hükmî şahsiyet, tüzel kişilik.

olmayıp, belki kelimeler manasındaki “Sözler” nâmıyla risaleler muraddır.

لَا يَغْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ¹
رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا²

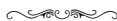
Said Nursî

Aziz, Sıddık Kardeşim Re'fet Bey!

Senin âlimâne suâllerin Risale-i Nur'un "Mektubat" kısmında çok ehemmiyetli hakikatlerin anahtarları olmasından senin suâllerine karşı lâkayt kalamıyorum. Bunun kısa cevabı şudur:

Madem Kur'ân bir hutbe-i ezeliyedir, nev-i beşerin umum tabakatıyla ve ehl-i ibadetin bütün tâifeleriyle konuşur; elbette onlara göre müteaddit manaları ve küllî manasının çok mertebeleri bulunacak. Bazı müfessirler, yalnız en umumî veya en sarîh veya vâcib veya bir sünnet-i müekkedeği ifade eden manayı tercih eder. Mesela bu âyette ³وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ 'den ehemmiyetli bir sünnet olan iki rekat teheccüd namazını.. ve ⁴إِذْ بَارَئُ السُّجُومِ 'dan bir sünnet-i müekkede olan sabah, fecir sünnetini zikretmiş. Yoksa evvelki mananın daha çok efradı var. Kardeşim, seninle konuşmak kesilmemiş...

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Şimdi zuhur namazını kıldım, tesbihat içinde siz hatırıma geldiniz ki; her biri hem kendini, hem hânesindeki akrabasını düşünmekle mahzun

¹ "Allah'tan başka hiç kimse gaybı bilemez."

² "Ey Rabbimiz! Unutur veya hataya düşer de bir kusur işlersek bizi onunla hesaba çekme!" (Bakara Sûresi, 2/286).

³ "Geceleyin de, (namaza kalktığında) O'nu tesbih et." (Tûr Sûresi, 52/49).

⁴ "Gecenin sonunda, yıldızların batışının ardından da..." (Tûr Sûresi, 52/49).

Âlimâne: Âlimce, âlim tarzında.

Efrad: Fertler, öğeler.

Ehl-i ibadet: İbadete düşkün kimseler.

Fecet: Ansızın gelen bela, musibet.

Hutbe-i ezeliye: Ezeli hutbe. Za-

man üstü, zamanları aşan hitâb.

Küllî: Genel, umumî.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Sarih: Açık, anlaşılır.

Sünnet-i müekkede: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) ara vermeden, devamlı yaptıkları, bir zor-

layıcı sebep olmadıkça terk etmedikleri sünnet.

Zuhur namazı: Öğle namazı.

olur. Birden kalbe geldi ki; madem eski zamanlarda âhiretini dünyasına tercih edenler, hayat-ı içtimaiyenin günahlarından kurtulmak ve âhiretine hâlisâne çalışmak niyetiyle mağaralarda, çilehânelerde riyâzet ile hayatlarını geçirenler bu zamanda olsaydılar, Risale-i Nur şâkirtleri olacaktılar. Elbette şimdi bu şerâit altında bunlar, onlardan on derece daha ziyade muhtaçtır ve on derece fazla fazilet kazanıyorlar ve on derece daha rahattırlar.

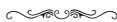
Aziz, Mübârek Kardeşlerim!

Pek çok selâm... Bizim memlekette eskide arefe gününde bin İhlâs-ı Şerif okurduk. Ben şimdi bir gün evvel beş yüz ve arefede dahi beş yüz okuyabilirim. Kendine güvenen, birden okuyabilir. Ben gerçi sizleri göremiyorum ve hususî her birinizle görüşmüyorum, fakat ben ekser vakitler, dua içinde her birinizle bazen ismiyle sohbet ederim.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Ben şimdiye kadar Nur fabrika dairesinin mübârekler heyetinden iki ehemmiyetli rûkûnler, kurtulmuşlar tahmin ederim. Elhak o daire, o heyet, altı-yedi senede yirmi-otuz sene kadar fâtihâne iş görmüşler. Parlak kalemlerinin yâdigârları gibi, onların hizmetleri yine tevakkuf etmez; onların bedeline, onların defter-i a'mâllerine hasenât yazdırıyor. Hatta Hizb-i Nuri'nin öyle kuvvetli bir fütuhâtı var ve öyle ehemmiyetli yerlere girmiş ki, onu neşredenler mütemâdiyen çalışıyorlar hükmündedir. Ben, pek çok çalışmış ve çalışkan Hâfız Mustafa'yı da evvelki zât gibi dışarıda zannederdim, yalnız bir defa "O da buradadır" işittim. Belki başka Mustafa'dır diye teselli buluyordum.

Defter-i a'mâl: Amel defteri. İnsanın yaptığı bütün fiillerin kaydedildiği defter.

Elhak: Gerçekten.

Fâtihâne: Yeni açılımlara, yeni hizmetlere ön ayak olur tarzda.

Hasenât: Sevaplar.

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli olarak.

Riyâzet: Yeme, içme, uyuma ve gereksiz konuşmayı azaltarak nefsi daha çok ve daha samimi ibadete, tefekkür ve zikre alıştırmaya

çalışmak.

Rûkûn: Esas, temel öge. İleri gelen.

Şerâit: Şartlar.

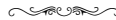
Tevakkuf etmek: Durmak, duraksamak.

Aziz Kardeşlerim!

Ben, bu sabah tesbihatta Hâfız Tevfik'e* acıdım. “Bu, iki defadır zahmet çekiyor” tahattur ettim. Birden hatıra geldi: “O’nu tebrik et!” O, kendini faydasız bir ihtiyat ile Risale-i Nur’daki çok ehemmiyetli makamından ve büyük hissesinden bir derece çekmek isterdi. Fakat hizmetinin kudsiyeti ve azameti, onu yine o büyük hisseye ve pek büyük sevaba muvaffak eyledi. Az bir sıkıntı ve geçici, küçük bir zahmet ile böyle bir şeref-i mânevîden geri kalmamak gerektir.

Evet kardeşlerim!

Madem her şey gidiyor ve gittikten sonra eğer lezzet ve keyf ise boşu boşuna gider, bir hasret kalır. Eğer sıkıntı ve zahmet ise hem dünyevî ve uhrevî, hem böyle bir kudsî hizmet noktasında öyle bir lezzetli faydalar var ki, o zahmeti hiçe indirir. İçinizde biri müstesna, en ihtiyarı ve en ziyade başına sıkıntılar toplanan benim. Sizi temin ederim; tam bir sabır ve şükür ve tahammül ile hâlimden memnunum. Musibete şükür ise musibetteki sevap ve uhrevî ve dünyevî faydaları içindir.

Aziz Kardeşlerim!

Meyve’nin meselelerinin tekmil edilmesine meydan vermeyen mânilerin zevali ile inşallah yine başlanacak ki; birisi soğuk, birisi masonların onun kuvvetinden dehşet almalarıdır. Ben bu musibette kader-i ilâhî cihetini düşünüyorum. Zahmetim rahmete inkılâb eder. Evet, Risale-i Kader’de beyan edildiği gibi her hâdisede iki sebep var: Biri zâhirîdir ki; insanlar ona göre hükmederler, çok defa zulmederler. Biri de hakikattir ki; kader-i ilâhî ona göre hükmeder, o aynı hâdisede beşer zulmünün altında adalet eder. Mesela bir adam, yapmadığı bir sirkat ile zulmen hapse atılır. Fakat gizli bir cinâyetine binâen, kader dahi hapsine hüküm verir, ayn-ı zulm-ü beşer içinde adalet eder.

İşte bu meselemizde elmaslar, şişelerden.. siddık fedakârlar, mütereddît sebatsızlardan.. ve hâlis muhlisler, benlik ve menfaatini bırakmayanlardan ayrılmak için bu şiddetli imtihana girmemizin iki sebebi var:

Ayn-ı zulm-ü beşer: İnsanın yaptığı zulmün, kötülüğün ta kendisi.

Azamet: Büyüklük.

İnkılâb etmek: Dönüşmek.

Kudsiyet: Mukaddeslik, yücelik.

Mütereddît: Bir kararda kalamayan, istikrarsız, kararsız.

Sirkat: Hırsızlık.

Tahattur etmek: Hatırlamak.

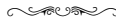
Tekmil: Bitirme, tamamlama.

Zeval: Yok olma, bitme.

Birisi: Ehl-i dünya ve siyasetin evhamlarına dokunan kuvvetli bir tesânüd ve ihlâsla fevkalâde hizmet-i diniyedir. Zulm-ü beşer buna baktı.

İkincisi: Herkes kendi başına bu kudsi hizmete tam ihlâs ve tam tesânüd ile tam liyakat göstermediğimizden, kader dahi buna baktı. Şimdi kader-i ilâhî, ayn-ı adalet içinde hakkımızda ayn-ı merhamettir ki; birbirine müştâk kardeşleri bir meclise getirdi, zahmetleri ibadete ve zâyiatları sadakaya çevirdi. Ve yazdıkları risaleleri her taraftan nazar-ı dikkati celbetmek ve dünyanın mal ve evlâdı ve istirahatı pek muvakkat ve geçici ve her hâlde bir gün onları bırakıp toprağa girecek olmasından, onların yüzünden âhiretini zedelememek.. ve sabır ve tahammüle alışmak.. ve istikbaldeki ehl-i imana kahramanâne bir numûne-i imtisal, belki imamları olmak gibi çok cihetle ayn-ı merhamettir. Fakat yalnız bir cihet var ki, beni düşündürüyor. Nasıl bir parmak yaralansa göz, akıl, kalb, ehemmiyetli vazifelerini bırakıp onunla meşgul oluyorlar. Öyle de bu derece zarurete giren sıkıntılı hayatımız, yarasıyla kalb ve ruhumuzu kendiyile meşgul eder. Hatta dünyayı unutmak lâzım olduğu bir zamanımda o hâl beni masonların meclisine getirdi, onları tokatlamakla meşgul eyledi. Cenâb-ı Hak bu gaflet hâlini de bir mücâhede-i fikriye nev'inden kabul etmek ihtimaliyle teselli buldum.

Risale-i Nur'un kıymetkar muallimi Hâfız Mehmed'in kardeşi Ali Gül'ün selâmını aldım. Ben hem ona, hem bütün hemşehrilerine ve Sava'nın bütün ahyâ ve emvâtına binler selâm ve dua ederim.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Sizin sebat ve metânetiniz, masonların ve münafıkların bütün plânlarını akîm bırakıyor.

Evet kardeşlerim, saklamaya lüzum yok. O zındıklar, Risale-i Nur'u ve şâkirtlerini tarîkata ve bilhassa Nakşî tarîkatına kıyas edip, o ehl-i tarîkatı mağlup ettikleri plânlar ile bizleri çürütmek ve dağıtmak fikriyle bu hücumu yaptılar.

¹ “O yüce Zât'ın adıyla.”

Ahyâ: Diriler.

Akîm: Neticesiz, sonuçsuz.

Ehl-i dünya ve siyaset: Daha çok dünyaya ve içindeki geçici nimetlerine düşkün olan ve politikayla uğraşan kimseler.

Ehl-i tarîkat: Hayatlarını bir tarîkatın prensipleri çerçevesinde sürdürenler.

Emvât: Ölümler.

Hizmet-i diniye: Allah'ın dinine hizmet için sarf edilen her türlü

çaba, gayret.

Mücâhede-i fikriye: Fikren yapılan çaba, gayret.

Numûne-i imtisal: Uyulacak, ideal örnek.

Tesânüd: Dayanışma.

Evvelâ: Ürkütmek ve korkutmak ve o mesleğin sû-i istîmalatını göstermek.

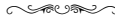
Ve sâniyen: O mesleğin erkânlarının ve müntesibînin kusuratlarını teşhir etmek.

Ve sâlisen: Maddiyyûn felsefesinin ve medeniyetinin cazibedar sefâhet ve uyutucu lezzetli zehirleriyle ifsat etmek ile mâbeynlerinde tesânüdü kırmak.. ve üstadlarını ihênetlerle çürütmek.. ve mesleklerini fennin, felsefenin bazı düsturlarıyla nazarlarından sukut ettirmektir ki; Nakşîlere ve ehl-i tarîkata karşı istîmal ettikleri aynı silâh ile bizlere hücum ettiler, fakat aldandılar...

Çünkü Risale-i Nur'un meslek-i esası; ihlâs-ı tâmm.. ve terk-i enâniyet.. ve zahmetlerde rahmeti ve elemelerde bâkî lezzetleri hissedip aramak.. ve fânî, ayn-ı lezzet-i sefihânede elîm elemeleri göstermek.. ve imanın bu dünyada dahi hadsiz lezzetlere medar olmasını ve hiçbir felsefenin eli yetişmediği noktaları ve hakikatleri ders vermek olduğundan, onların plânlarını inşallah tam akîm bırakacak. Ve meslek-i Risale-i Nur ise tarîkatlara kıyas edilmez diye onları susturacak.

Bir Latife: Bu sabah, yanımdaki jandarma koğuşundan biri beni çağırdı, pencereye çıktım. Dedi: “Bizim kapımız kendi kendine kapandı, ne yapıyoruz açılmıyor.” Ben de dedim: “Size işarettir ki; nöbettar olduğunuz ve üstlerinden kapı kapattığınız adamlar içinde sizin gibi masumlar var. Hatta on seneden beri görmediğim bir kardeşimle bir dakika görüşmek bahanesiyle bana ihênet ve başka bahane ile dış kapımızın ikincisini dahi kapadılar. Onun cezası olarak, sizin kapınız dahi kapandı.”

Said Nursî

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Size dün yazdığım latîfenin üç zarâfeti var:

Ayn-ı lezzet-i sefihâne: Haram olan bir şeyden akılsızca alınan lezzetin ta kendisi.

Erkân: İleri gelenler.

İfsat etmek: Bozmak.

İhênet: Hor, hakir görme, küçük duruma düşürme.

İhlâs-ı tâmm: Tamamen Allah rızasına kilitlenme. Her işi şahsî bir gaye veya menfaat gözetmeden

tamamen Allah rızası için yapma.

Mâbeyn: Ara.

Maddiyyûn: Maddeciler, materalistler.

Müntesibin: Müntesipler, bağlı olanlar.

Nöbettar: Nöbetçi.

Sefâhet: Haram helal demeden zevk peşinde olma, eğlence düşkünlüğü.

Sû-i istîmalat: Kötü, yanlış uygulamalar; suiistimaller.

Sukut ettirmek: Düşürmek. Değerini düşürmek.

Terk-i enâniyet: Kendini beğenmemek. Benlik ve gurura vesile olan şeyleri terk etmek.

Birincisi: İstikbalde gelecek mübârek heyetin şahs-ı mânevîsinin bir mümessili olmasından, o şahs-ı mânevînin sırrıyla ve bereketiyle sürgülü kapı kendi kendine açıldığı gibi; yine o tahakkuk edip vücuda gelmiş mübârek heyetin bir mümessilinin, on sene sonra yarım dakika benimle görüşmesi sebebiyle bana hiddet edildi. Ben de hiddet ettim, “Kapıları kapansın” tekrar eyledim. Aynı günün gecesinin sabahında –hiç vuku bulmamış– kendi kendine nöbetçilerin kapıları kapandı, iki saat açılmadı.

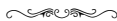
İkinci Zarâfeti: Ben bir pusula, müddeiumuma müdürle göndermiştim. İçinde demiştim: “Ben tecritteyim, kimse ile görüşemiyorum. Görüşsem de bu şehirde kimseyi tanımıyorum. Buranın belediyesi birisiyle ilâ âhir...” Sonra müddeiumumî demiş: “O tecritte mi?” Müdür demiş: “Yok.” İkisi bana itiraz etmişler. Aynı gün, yarım meczup ve yarım akraba biri, yarım dakika benim ile görüşmesi yüzünden öyle bir vaziyet gösterildi ki, hiçbir tecritte olmamış. Bana itirazları yüzlerine çarptı.

Üçüncüsü: Komşudaki haylaz gençlerin kapıda gürültüleri akşam yatışı ortasında bana zarar ederdi, fakat az idi. O kapıyı da aynı gün bir bahane ile kapattılar. Hem fena koku menzilimde ziyadeleşti, hem o haylazların kapıma yakın gürültüleri, ziyade bana zarar verdi. Ben de yine: “Kapıları kapansın, neden böyle yapıyorlar?” dedim. Aynı sabah o hâdise oldu.

Kardeşlerim!

Yeni hurufla yazdığınız iki mesele, cidden tesirini gösterdi. Birinci, ikinci, üçüncü meseleleri de yazılrsa çok iyi olur. Fakat Hüsrev* ve Tahirî* gibi kalemli Kur’ân’a ve Kur’ân hattına mahsus ve memur olmalarından bana en-dişe verir. Başkalar yazsalar daha münasiptir.

Aziz Kardeşlerim!

Bir seneden beri bir parça, yani bir kilo kadar şehriye ve piringten sarf ediyordum. Şüphem kalmadı ki, büyük bir bereket içinde var. Şimdi siz bırakmıyorsunuz ki, pişireyim. Öyle ise onu size hem teberrük, hem bereketli

Huruf: Harfler.

Müddeiumum: Savcı.

Mümessil: Temsil eden, temsilci.

Şahs-ı mânevî: Hükmî şahsiyet,

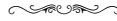
tüzel kişilik.

Teberrük etmek: Bereketle vesile olmasını dileyerek almak veya vermek.

Tecrid: Kimseyle görüştürmeme.

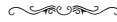
Hücre hapsi.

bir hediye ediyorum. O yıldız şehriyeden bir defa harika bir bereketi gördüm. Taneleri pişirdikten sonra kurutuyordum. Birtek tane on mislinden ziyade büyük olduğunu ben ve başkaları gördük.

Aziz Kardeşlerim!

Bu gece evrâd ile meşgul olurken nöbetçiler ve başkalar işitiyorlardı. Kalbime geldi ki: “Acaba bu izhar, sevabını noksan etmiyor mu?” diye telaş ettim. Hüccetü'l-İslâm İmam Gazâlî'nin meşhur bir sözü hatıra geldi. O demiş: “Bazen izhar, çok defa ihfâdan daha ziyade efdal olur.”¹ Yani, âşikâre yapmakta başkalar ya istifade veya taklit etmek veya gafletten uyanmak veya dalâlette ve sefâhette muannid ise, karşısında şeâir-i İslâmiye nev'inden izhar etmek, izzet-i diniyeyi göstermek gibi çok cihetle, hususan bu zamanda ve ihlâs dersini tam alanlarda değil riyâ, belki gizliden tasannû karışmamak şartıyla çok ziyade sevaplı olabilir diye bir teselli buldum.

İki gün evvel sorgu hâkimi beni çağırdığı vakit, ben “kardeşlerimi nasıl müdâfaa edeyim” diye düşünürken, İmam Gazâlî'nin “Hizbu'l-Masûn”unu açtım. Birden bu âyetler nazarımda göründü:

إِنَّ اللَّهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا ۚ يَسْغِي نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ ۚ
اللَّهُ حَفِيزٌ عَلَيْهِمْ ۚ طُوبَىٰ لَهُمْ

Baktım ki birinci âyet, (şeddeler sayılsa ve meddeler sayılmazsa, آمَنُوا 'deki “vav” dahi meddedir) makam-ı cifrîsi ve ebcedîsi bin üç yüz altmış iki (1362)

¹ Gazâlî, *İhyâu ulûmi'd-dîn* 3/317.

² “Muhakkak ki Allah iman edenleri koruyup müdâfaa eder.” (Hac Sûresi, 22/38).

³ “(Gün gelir, mümin erkekleri ve mümin kadınları), önlerinde ve sağ taraflarındaki nurlarıyla, koşarcasına cennete doğru ilerlediklerini (görürsün).” (Hadîd Sûresi, 57/12).

⁴ “Allah onları daima gözetleyip kontrol etmektedir.” (Şûrâ Sûresi, 42/6).

⁵ “Ne mutlu onlara!” (Ra'd Sûresi, 13/29).

Dalâlet: Sapıklık, kâfirlik. İslâm'a uymayan her türlü yanlış inanç.

Efdal: En faziletli, daha faziletli.

Hüccetü'l-İslâm: “İslâm'ın Delili” anlamında İmam Gazâlî'ye verilen bir unvan.

İhfâ: Saklama, gizleme.

İzhar: Belli etme, gösterme.

İzzet-i diniye: Dinin şerefi, onuru.

Makam-ı cifrî ve ebcedî: Cifir ve ebced hesabına göre değeri.

Muannid: İnatçı.

Riyâ: Gösteriş.

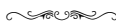
Şeâir-i İslâmiye: İslâm'ı temsil eden semboller. İslâm'a has özellikler.

Tasannû: Sun'îlik, yapmacıklık.

eder ki; tam tamına bu senenin aynı tarihine ve bizim mümin kardeşlerimizi müdâfaaya azmettiğimiz zamana, hem manası, hem makamı tevâfuk ediyor. Elhamdülillah dedim, benim müdâfaama ihtiyaç bırakmıyor.

Sonra hatırıma geldi ki: “Acaba netice ne olacak?” diye merak ettim. Gördüm: طُوْبَى لَهُمْ ۞ اللَّهُ حَفِيزٌ عَلَيْهِمْ ’deki iki cümle, tenvin sayılmak şartıyla, makam-ı cifrîsi aynen bin üç yüz altmış iki, (eğer bir med sayılmazsa iki, eğer sayılsa üç eder) tam tamına hıfz-ı ilâhîye pek çok muhtaç olduğumuz bu zamanın, bu senenin ve gelecek senenin aynı tarihine tevâfuk ederek, bir sene-den beri büyük bir dairede ve geniş bir sahada aleyhimize ihzâr edilen dehşetli bir hücum karşısında mahfuziyetimize teminat ile teselli veriyor. Risale-i Nur bu hâdisede daha parlak fütuhâtı hâkim dairelerde bulunmasından şimdiki muvakkat tevakkuf, bizi me'yus etmez ve etmemeli! Ve Âyetü'l-Kübrâ'nın tab'ı sebebiyle müsâderesi, onun parlak makamına nazar-ı dikkati her taraftan ona celbetmesine bir ilânnâme telâkki ediyorum.

1 رَّبَّنَا أَتِمِّمْ لَنَا نُورَنَا وَاعْفِرْ لَنَا cümlesi tam tamına bin üç yüz altmış iki eder. Bu senenin aynı tarihine tevâfuk eder ve bizi çok istiğfara davet ve emreder ki nurunuz tamam olsun ve Risale-i Nur noksan kalmasın.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ²

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bu eski ve yeni iki Medrese-i Yusufiye'deki şiddetli imtihanda sar-

1 “Ey Kerîm Rabbimiz! Nûrumuzu daha da artır, tamamına erdir, kusurlarımızı affet.” (Tahrîm Süresi, 66/8).

2 “O yüce Zât'ın adıyla.”

Fütuhat: Açılımlar, gelişmeler. Bir anda ortaya çıkan nimetler, ilâhî ihсанlar.

Hıfz-ı ilâhî: İlâhî koruma, muhafaza.

İhzâr etmek: Hazırlamak.

Mahfuziyet: Korunur olma, korunma altında olma.

Medrese-i Yusufiye: Hz. Yusuf'un (a.s.) zulüm, iftira sebebiyle haksızca senelerce zindanda kalma-

sından kinâye olarak, aynı kaderi paylaşanların nefsi terbiye ve terakkiye vesile olduğu için hapsedildikleri yere verdikleri isim.

Me'yus: Ümitsiz.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Müsâdere: Mahkeme sonucunda suçlu kabul edilen kişi veya kurumun suçu ile ilgili taşınır veya taşınmaz mal ve malî menfaatlerine devlet tarafından el konulması.

Nazar-ı dikkati celbetmek: İnsanların dikkatini, ilgisini çekmek.

Telâkki etmek: Algılamak, benimsemek.

Tevâfuk etmek: Birbirine uygun, denk düşmek; muvâfık olmak.

Tevakkuf: Durma, duraksama.

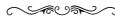
sılmayan ve dersinden vazgeçmeyen ve yakıcı çorbadan ağızları yandı-
ğı hâlde talebeliğini bırakmayan ve bu kadar tehâcûme karşı kuvve-i mâ-
neviyesi kırılmayan zâtları ehl-i hakikat ve nesl-i âti alkışlayacakları gibi
melâike ve ruhâniler dahi alkışlıyorlar diye kanaatim var.

Fakat içinde hastalıklı ve nazik ve fakirler bulunmasıyla, maddî sı-
kıntı ziyadedir. Ve buna karşı da her biriniz, her birisine birer tesellici..
ve ahlâkta ve sabırda birer numûne-i imtisal.. ve tesânüd ve taltifte birer
şefkatli kardeş.. ve ders müzakeresinde birer zeki muhatap ve mücîb.. ve
güzel seciyelerin in'ikasında birer ayna olmanız, o maddî sıkıntıları hi-
çe indirir diye düşünüp ruhumdan ziyade sevdiğim sizler hakkında tesel-
li buluyorum.

Yüz yirmi yaşında bulunan Mevlâna Hâlid'in* (*kıddise sırruh*) cübbesini size
bir gün göndereceğim. O zât onu bana giydirdiği gibi, ben de onun nâmına si-
zin her birinize teberrûken giydirmek için hangi vakit isterseniz göndereceğim.

Yeni geldiğimiz zaman, çiçek aşısı doktoru beni aşıladı. O kolum çiban
oldu ve şişti. O şiş aşağıya iniyor, beni yatırmıyor, abdestte sıkıntı veriyor.
Acaba benim vücudum aşuya gelmez veyahut başka bir mana var! Yirmi sene
evvel beni Ankara'da aşıladılar. Şimdiye kadar o aşı yeri arasına işliyor, rahat-
sızlık veriyor. Bu da öyle olmasın diye hatırıma geldi, sizde nasıl?

Said Nursî

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Kader-i ilâhî adaleti, bizleri Denizli Medrese-i Yusufiyesi'ne sevketme-
sinin bir hikmeti, her yerden ziyade Risale-i Nur'a ve şâkirtlerine hem mah-
pusları, hem ahalisi, belki hem memurları ve adliyesi muhtaç olmalarıdır.
Buna binâen, biz bir vazife-i imaniye ve uhreviye ile bu sıkıntılı imtihana gir-
dik. Evet, yirmi-otuzdan ancak bir-ikisi tâdil-i erkân ile namazını kılan mah-

Ehl-i hakikat: Gerçeğe erenler.
İşin doğrusunu bilenler.

İn'ikas: Yansıma, tesir etme.

Kuvve-i mâneviye: Mânevî güç,
moral.

Nesl-i âti: Gelecek nesil.

Numûne-i imtisal: Uyulacak, ide-
al örnek.

Tâdil-i erkân: Namazı; rükünleri-
ni, şartlarını yerine getirerek edâ
etme, gerektiği gibi kılma.

Taltif: İltifat etme, lütuf ve iyilik-
te bulunma.

Teberrûken: Bereket umarak.

Tehâcüm: Saldırı, hücum.

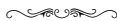
Tesânüd: Dayanışma.

Vazife-i imaniye ve uhreviye:
İmanın gereği yapılması gere-
ken, neticesi ise âhirete bakan
dinî vazife.

puslar içindebirden Risale-i Nur şâkirtlerinden kırk-ellisi umumen bilâ-istisna mükemmel namazlarını kılmaları, lisan-ı hâl ile ve fiil diliyle öyle bir ders ve irşaddır ki, bu sıkıntı ve zahmeti hiçe indirir, belki sevdendir. Ve şâkirtler ef'âlleriyle bu dersi verdikleri gibi, kalblerindeki kuvvetli tahkikî imanlarıyla dahi buradaki ehl-i imanı ehl-i dalâletin evham ve şübehâtından kurtarmalarına medar çelikten bir kale hükmüne geçeceğini rahmet ve inâyet-i ilâhiyeden ümit ediyoruz.

Buradaki ehl-i dünyanın bizi konuşmaktan ve temastan menleri zarar vermiyor. *Lisan-ı hâl, lisan-ı kâlden daha kuvvetli ve tesirli konuşuyor.* Madem hapse girmek terbiye içindir. Milleti seviyorlar ise, mahpusları Risale-i Nur şâkirtleriyle görüştürsünler; tâ bir ayda, belki bir günde bir sene-den ziyade terbiye alsınlar. Hem millete ve vatana, hem kendi istikballerine ve âhiretine menfaatli birer insan olsunlar. Gençlik Rehberi bulunsa idi, çok faydası olurdu. İnşallah bir zaman girer.

Said Nursî

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bugün, büyük ve merhum kardeşim Molla Abdullah ile Hazreti Ziyaeddin hakkındaki malûmunuz muhâvereyi tahattur ettim. Sonra sizi düşündüm. Kalben dedim: Eğer perde-i gayb açılrsa, bu sebatsız zamanda böyle sebat gösteren ve bu yakıcı, ateşli hâllerden sarsılmayan bu samimî dindarlar ve ciddî müslümanlar, eğer her biri bir veli, hatta bir kutub görünse, benim nazarımda şimdi verdiğim ehemmiyeti ve alâkayı pek az ziyadeleştirecek ve eğer birer âmî ve âdi görünse, şimdi verdiğim kıymeti hiç noksan etmeyecek diye karar verdim.*

Âdi: Basit, sıradan.

Âmî: Avamdan, sıradan biri.

Ef'âl: Fiiller, işler.

Ehl-i dalâlet: Doğru yoldan ayrılanlar, kâfirler.

Ehl-i dünya: Geçici dünya zevklerine bağlanıp âhireti unutan kimseler.

Ehl-i iman: İnananlar, müminler.

Kutub: En büyük veli, hidâyet rehberi, insan-ı kâmil.

Lisan-ı hâl: Hal dili, davranışların ifade ettiği anlam.

Lisan-ı kâl: Dilin, sözün ifade ettiği anlam.

Muhâvere: Karşılıklı konuşma, diyalog.

Perde-i gayb: Beş duyu ile kavranamayan varlıkların, gerçeklerin, hâdiselerin üzerini örten perde.

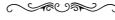
Şübehât: Şüpheler.

Tahattur etmek: Hatırlamak.

Tahkikî iman: Sağlam, sarsılmaz iman.

Çünkü böyle pek ağır şerâit altında iman kurtarmak hizmeti, her şeyin fevkindedir. Şahsî makamlar ve hüsn-ü zanların ilâve ettikleri meziyetler, böyle dağdağalı, sarsıntılı hâllerde hüsn-ü zanlarını kırmakla muhabbetleri azalır ve meziyet sahibi dahi onların nazarlarında mevkiini muhafaza etmek için tasannûa ve tekellüfe ve sıkıntılı vakara mecburiyet hisseder. İşte hadsiz şükür olsun ki, bizler böyle soğuk tekellüflere muhtaç olmuyoruz.

Said Nursî

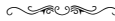

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bütün ruh ve kalb ve aklımla sizin leyâlî-i aşerenizi tebrik ederiz. Bizim şirket-i mâneviyemizde büyük kazançlar edeceklerini rahmet-i ilâhiyeden niyaz ederiz. Bu gece rüyamda yanınıza gelmiş, imam olarak namaz kılacağım hâlinde uyandım. Benim tecrübemle rüyanın tabiri çıkacağı zamanda, Sava ve Homa kahramanlarından iki kardeşimiz rüyayı tabir etmek için umumunuz nâmına geldiler. Ben de umumunuzu görmek gibi mesrur oldum.

Kardeşlerim! Gerçi bu vaziyet, hem muvafığa ve bir kısım memurlara Risale-i Nur’a karşı bir çekinmek, bir ürkmek vermiş. Fakat bütün muhaliflerde ve dindarlarda ve alâkadar memurlarda bir dikkat, bir iştîyak uyandırıyor. Merak etmeyiniz, o nurlar parlayacaklar. (Hâşiye)

Said Nursî

Hâşiye: Ey kardeş, dikkat buyur! Denizli hapsinde, bütün esbab-ı âlem zâhiren üstadın aleyhinde, idam hükümleriyle mahkemeye verilmişken, üstad diyor: “Merak etmeyiniz kardeşlerim, o Nurlar parlayacaklar.” Bu söz, bak nasıl tahakkuk etti.

Talebeleri

Esbab-ı âlem: Bütün sebepler.

Fevk: Üst.

Hüsn-ü zan: Güzel, iyi, olumlu düşünme.

Leyâlî-i aşere: Zilhicce ayının ilk on gecesi. Kurban bayramının öncüsü olup, hadis-i şeriflerde bu zaman diliminde birçok nafil

ibadetin teşviki yapmıştır.

Meziyet: Ayırıcı vasıf, üstün özellik, güzel huy.

Muvafık: Benimseyen, razı olan, memnun.

Şerâit: Şartlar.

Şirket-i mâneviye: Çok kazanç sağlayan bir şirket hükmünde,

birlikte yapılan dinî hizmetler.

Tasannû: Sun’îlik, yapmacıklık.

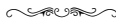
Tekellüf: Zorlama, külfet.

Sabri'nin* tabiri ve istihracıyla Sûre-i Ve'l-Asr işaretiine muvâfık olarak Risale-i Nur, Anadolu'yu Cebel-i Cûdî'de sefine gibi ve Isparta ve Kastamonu'yu âfât-ı semâviye ve arziyeden muhafazalarına bir vesile olduğunu.. ve Risale-i Nur'a ilişmesinler, yoksa yakında bekleyen âfetler geleceklerini bilsinler, akıllarını başlarına alsınlar.

Bu musibetten biraz evvel tekrar ile söylüyordum ve size de o mektuplar gönderilmişti. Şimdi aldığım haber: Kastamonu, civarı, kalesi, Risale-i Nur'un matemini tutmuş gibi ağlamış ve zelzele ile sıtma tutmuş. İnşallah yine Risale-i Nur'a kavuşacak ve gülecek ve şükredecek.

Size evvelki gün iki kıymetli kazancımızı yazmıştım. İkincide yüzer lisanla dua ve tesbihat, ilâ âhir demiştim. Noksan var. Sahihi: Her birimiz derecesine göre yüzer lisanla, ilâ âhir...

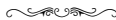
Hem ben pek çok alâkadar olduğum Sava köyünden çok muhterem bir ihtiyar ile ellerimiz birbiriyle kelepçe edilip geldiğimiz, beni pek çok memnun edip, bununla o mübârek köyün bana şiddet-i alâkasını anladım. O kardeşime ayrıca selâm ederim.

Aziz Kardeşim!

وَالْعَصْرِ ۞ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ² bu âyet dahi¹ الْكَافِرُونَ işaret eder ki; kâfirlerin bu kadar tahribatları ve harpleri faydasız ve hasârât içerisinde ayn-ı zarar oldu. وَالْعَصْرِ işaretinde Risale-i Nur'a bir ima bulunması remziyle, bu âyet dahi remzen bin üç yüz altmış (1360) Rumî tarihi olan bu senede münafıklar ve küfre düşenler Risale-i Nur'a ilişecekler, fakat hasârât ederler. Çünkü zelzele ve harp gibi belaların ref'ine bir sebep Risale-i Nur'dur. Onun ta'tili belaları celbeder diye bir gizli ima olabilir.

Said Nursî

¹ "İşte kâfirler burada hüsrana uğramışlardır." (Mümin Sûresi, 40/85).

² "Yemin olsun asra (hadiselerle yüklü zamana, bilhassa onun son parçasına): Şurası bir gerçek ki, hüsrandır insan." (Asr Sûresi, 103/1-2).

Âfât-ı semâviye ve arziye: Allah'ın izni ve kudretiyle gökte ve yerde meydana gelen âfetler.
Cebel-i Cudi: Cudi Dağı.
Hasârât: Kayıplar, zararlar.

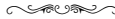
Remzen: İşaretle.
Ref: Ortadan kalkma.
Sahih: Doğru.
Sefine: Gemi.
Sûre-i Ve'l-Asr: Kur'ân-ı Kerim'in

103. sûresi olan Asr Sûresi.
Şiddet-i alâka: Büyük ilgi.
Ta'til: Durdurma, çalıştırmama.

Aziz Kardeşlerim!

Ben tahmin ediyordum ki hakikî ve en son müdâfaanâmemiz, Denizli hapsinin meyvesi olan risalecik olacak. Çünkü evvelce bazı evham yüzünden bir seneden beri aleyhimize geniş bir tarzda çevrilen plânlar bunlardır: Tarikatçılık, komitecilik ve haricî cereyanlarına âlet olmak ve dinî hissiyatı siyasete âlet etmek ve cumhuriyet aleyhinde çalışmak ve idare ve âsâyîşe ilişmek gibi asılsız bahaneler ile bize hücum ettiler. Cenâb-ı Hakk’a hadsiz şükür olsun ki, onların plânları akîm kaldı. O kadar geniş bir sahada, yüzer talebelerde, yüzler risalede, on sekiz sene zarfındaki mektup ve kitaplarda hakikat-i imaniyeden ve Kur’âniye’den ve âhiretin tahkikinden ve saadet-i ebediyeye çalışmaktan başka bir şey bulmadılar. Plânlarını gizlemek için gayet âdi bahaneleri aramaya başladılar. Fakat hükûmetin bazı erkânını iğfal edip aleyhimize çeviren dehşetli ve gizli bir zındıka komitesi şimdi doğrudan doğruya küfr-ü mutlak hesabına bize hücum etmek ihtimaline karşı, *güneş gibi zâhir ve şüphe bırakmaz ve dağ gibi metin, sarsılmaz olan Meyve Risalesi* onlara, karşı en kuvvetli bir müdâfaa olup onları susturacak diye bize yazdırıldı zannediyorum.

Said Nursî

Kardeşlerim!

Gerçi yeriniz çok dardır, fakat kalbinizin genişliği o sıkıntıya aldırmaz, hem yerlerimize nisbeten daha serbesttir. Biliniz; en esaslı kuvvetimiz ve nokta-yı istinadımız, tesânüddür. Sakın sakın, bu musibetlerin verdiği asabîlik cihetiyle birbirinizin kusuruna bakmayınız. Kısmet ve kadere itiraz hükmünde olan şekvâlar ve “Böyle olmasaydı şöyle olmazdı”¹ diye birbirinizden gücenmeyiniz. Ben anladım ki; bunların hücumundan

¹ Hadiselere bu şekilde yaklaşmanın yanlış olduğuna dair bkz.: Müslim, Kader 46; İbni Mâce, Mukaddime 10.

Akîm: Neticesiz, sonuçsuz.

Erkân: İleri gelenler.

Hakikat-i imaniye ve Kur’âniye: İmana ve Kur’ân’a ait gerçekler.

Haricî: Dışa ait dıştan gelen.

İğfal: Aldatma, kandırma.

Küfr-ü mutlak: Bütünüyle inkâr,

tam kâfirlik.

Müdâfaanâme: Savunma yazısı.

Nokta-yı istinad: Dayanak noktası.

Saadet-i ebediye: Ebedi mutluluk.

Şekvâ: Şikâyet.

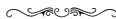
Tahkik: Bir bilginin özüne ulaşma, hakikatine erme.

Tesânüd: Dayanışma.

kurtulmak çâremiz yoktu, ne yapsaydık onlar hücumu yapacak idiler. Biz sabır ve şükür ve kazaya rıza ve kadere teslim ile mukabele ederek¹ tâ inâyet-i ilâhiye imdadımıza gelinceye kadar, az zamanda ve az amelde pek çok sevap ve hayrat kazanmaya çalışmalıyız.

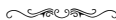
Oradaki kardeşlerimizin selâmetlerine dualar ediyoruz.

Said Nursî

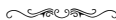

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bu dünyanın hayatı pek çabuk değişmesine ve zevaline.. ve fenâ ve fânî, âkıbetsiz lezzetlerine.. ve firak ve iftirak tokatlarına karşı bir ehemmiyetli medar-ı teselli ise, samimî dostlar ile görüşmektir. Evet, bazen birtek dostunu bir-iki saat görmek için, yirmi gün yol gider ve yüz lirayı sarfeder. Şimdi bu acib, dostsuz zamanda samimî kırk-elli dostunu birden bir-iki ay görmek ve Allah için sohbet etmek ve hakikî bir teselli alıp vermek; elbette başımıza gelen bu meşakkatler ve zâyiat-ı maliye ona karşı pek ucuz düşer, ehemmiyeti kalmaz. Ben kendim, buradaki kardeşlerimden on sene firaktan sonra birtekini görmek için bu meşakkati kabul ederdim. Teşekkî, kaderi tenkit.. ve teşekkür, kadere teslimdir.

Sizi temin ederim ki; şimdi ecel gelse ölsem, kemâl-i rahat-ı kalb-le karşılayacağım. Çünkü içinizde kuvvetli, metin, genç, çok Saidler bulunduğuna ve bu bîcâre, ihtiyar, hasta, zayıf Said'den çok ziyade Risale-i Nur'a sahip ve vâris ve hâmi olacaklarına kanaatim geliyor. Nazif'in* pusulasında isimleri yazılan ve tesirli bir surette kuvve-i mâneviyeyi takviye eden zâtlara çok minnettar ve çok müferrah oldum. Zaten ben onların böyle olacaklarını tahmin ederdim. Cenâb-ı Hak onları muvaffak ve başkalara da hüsn-ü misal eylesin, âmin!

¹ Bela ve musibetlere rıza gösterebilmenin Allah'ın sevgi ve rızasına vesile olacağına dair bkz.: İbni Mâce, Fiten 23.

Firak ve iftirak: Ayrılık, ayrılma.
Hâmi: Himaye eden, koruyan.
Hüsn-ü misal: Güzel örnek.
İnâyet-i ilâhiye: Cenab-ı Hakk'ın yardımı.
Kemâl-i rahat-ı kalb: Tam bir

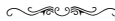
gönül rahatlığı.
Medar-ı teselli: Teselli sebebi, kaynağı.
Müferrah olmak: Ferahlamak, içi rahatlamak, sevinmek.

Teşekkî: Şikâyet etme.
Zâyiat-ı maliye: Mali kayıplar, zararlar.
Zeval: Yok olma, bitme, kaybolup gitme.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

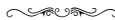
Madem âhiret için, hayır için, ibadet ve sevap için, iman ve âhiret için Risale-i Nur ile bağlanmışsınız; elbette bu ağır şerâit altında her bir saati yirmi saat ibadet hükmünde.. ve o yirmi saat ise Kur'ân ve iman hizmetindeki mücâhede-i mâneviye haysiyetiyle yüz saat kadar kıymettar.. ve yüz saat ise böyle her biri yüz adam kadar ehemmiyetli olan hakikî mücâhid kardeşler ile görüşmek ve akd-i uhuvvet etmek, kuvvet vermek ve almak ve teselli etmek ve mütesellî olmak.. ve hakikî bir tesânüdle kudsî hizmete sebatkârâne devam etmek.. ve güzel seciyelerinden istifade etmek.. ve Medresetü'z-Zehra'nın şâ-kirtliğine liyakat kazanmak için açılan bu imtihan meclisi olan şu Medrese-i Yusufiye'de tayınını ve kaderce takdir edilen kısmetini almak ve mukadder rızkını yemek ve o yemekte sevap kazanmak için buraya gelmenize şükretmek lâzımdır. Bütün sıkıntılara karşı mezkûr faydaları düşünüp, sabır ve tahammülle mukabele etmek gerektir.

Said Nursî

Kardeşlerim!

Ben kalben arzu ederim ki; çelik ve demir gibi sebatkâr Isparta ve civarındakiler gibi metin kahramanlar (Hüsrev'ler, Hâfız Ali'ler gibi) Kastamonu tarafından dahi burada görünsün. Hadsiz şükrediyorum ki; Kastamonu Vilayeti benim arzumu tam yerine getirdi, müteaddit kahramanları imdadımıza gönderdi. Hayalimde her vakit bulunan, fakat isimlerini yazamadığım için yanınızda fedakâr kardeşlerime birer birer selâm ve selâmetlerine dua ederim.

Akd-i uhuvvet etmek: Kardeşlik bağları kurmak.

Haysiyetiyle: İtibarıyla, dolayısıyla.

Medresetü'z-Zehra: Bediüzzaman Hazretleri'nin Birinci Dünya Savaşı'ndan önce açılması için teşebbüs ettiği üniversite projesinin adı. Burada okuyan gençlere hem pozitif, modern ilimler; hem de dinî ilimler birlikte verilecek, böylece insanlar bütün yön-

leriyle yetişip gelişecek; kalp ve akıl bütünlüğü ile çağın problemleri gerçek anlamda çözüme kavuşacaktı. Daha sonra kaleme aldığı Risale-i Nur'u da bu manada değerlendirmektedir.

Mezkûr: Geçen, zikredilen.

Mukadder: Cenab-ı Hak tarafından takdir edilen, kadere ait şey.

Mücâhede-i mâneviye: Mânevi cihad, mücadele.

Mücâhid: Kendini Allah yoluna

adamış kimse.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Müteselli olmak: Teselli olmak.

Sebatkârâne: Kararlı, sarsılmaz bir şekilde.

Seciye: Karakter, huy, tabiat.

Şerâit: Şartlar.

Aziz, Sıddık, Sebatkâr ve Vefadar Kardeşlerim!

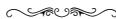
Sizi müteessir etmek veya maddî bir tedbir yapmak için değil, *belki şirket-i mâneviye-i duâiyenizden daha ziyade istifadem için.. ve sizin de daha ziyade îtidal-i dem ve ihtiyat ve sabır ve tahammül.. ve şiddetle tesânüdünüzü muhafaza için bir hâlimi beyan ediyorum ki:*

Burada bir günde çektiğim sıkıntı ve azabı, Eskişehir’de bir ayda çekmezdim. Dehşetli masonlar, insafsız bir masonu bana musallat eylemişler, tâ hid-detimden ve işkencelerine karşı “Artık yeter!” dememden bir bahane bulup, zâlimâne tecavüzlerine bir sebep göstererek yalanlarını gizlesinler. *Ben, hari-ka bir ihsan-ı ilâhî eseri olarak şâkirâne sabrediyorum ve etmeye de karar verdim.*¹

Madem biz kadere teslim olup, bu sıkıntıları خَيْرُ الْأُمُورِ أَحْمَرُهَا² sırıy-la ziyade sevap kazanmak cihetiyle mânevî bir nimet biliyoruz.. madem geçici, dünyevî musibetlerin sonları ekseriyetle ferahlı ve hayırlı oluyor.. ve madem hakkalyakîn derecesinde yakînî bir kat’î kanaatimiz var ki: Biz öyle bir hakikate hayatımızı vakfetmişiz ki, güneşten daha parlak.. ve cennet gibi güzel.. ve saadet-i ebediye gibi şirindir. Elbette biz, bu sıkıntılı hâller ile müftehirâne, müteşekkirâne bir mücâhede-i mâneviye yapıyoruz diye, şekvâ etmemek lâzımdır.

Aziz Kardeşlerim! Evvel-âhir tavsiyemiz; tesânüdünüzü muhafaza.. enâniyet, benlik, rekabetten tahaffuz.. ve îtidal-i dem ve ihtiyattır.

Said Nursî

¹ Sabır içinde şükretmek tâbiri ile ilgili bkz.: İbrahim Sûresi, 14/5; Lokman Sûresi, 31/31; Sebe Sûresi, 34/19; Şûrâ Sûresi, 42/33.

² “İşlerin en hayırlısı, zorlu olanıdır.” Bkz.: Aliyyülkârî, *Masnû’* 1/57; Aclûnî, *Kesfû'l-hafâ* 1/175.

Hakkalyakîn: Bir şeyin hakika-tine, özüne ulaşarak, yaşanarak öğrenilen bilgi.

İhsan-ı ilâhî: Cenâb-ı Hakk’ın lütfu, nimeti.

İtidal-i dem: Soğukkanlı, denge-li, ölçülü olma.

Müftehirâne: İftiharla, övünerek.

Müteessir etmek: Üzmek.

Müteşekkirâne: Şükreder bir tarzda.

Şâkirâne: Şükreder bir tarzda.

Şirket-i mâneviye-i duâye: Çok kazanç sağlayan bir şirket hük-münde, karşılıklı yapılan dualar.

Tahaffuz: Korunma, sakınma.

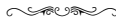
Yakînî: Şüphesiz, kesin bilgi hâ-linde.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bu müddeiumumun iddianâmesinden anlaşıldı ki; hükûmetin bazı er-kânını iğfal edip aleyhimize sevkeden gizli zındıkların plânları akîm kalıp ya-lan çıktı; şimdi bahane olarak cemiyetçilik ve komitecilik isnadıyla yalanları-nı setre çalışıyorlar ve bunun bir eseri olarak benimle kimseyi temas ettirmi-yorlar. Güya temas eden, birden bizden olur. Hatta büyük memurlar da çok çekiniyorlar ve bana sıkıntı verdimlele kendilerini âmirlerine sevdireyorlar. Hususan ben, itiraznâmenin âhirinde, bu gelen fıkrayı diyecektim, fakat bir fi-kir mâni oldu. Fıkra şudur:

Evet, biz bir cemiyetiz!.. Ve öyle bir cemiyetimiz var ki; her asırda üç yüz milyon dâhil mensupları var.. ve her gün beş defa o mukaddes cemi-yetin prensipleriyle kemâl-i hürmetle alâkalarını ve hizmetlerini gösteri-yorlar.. ve إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ¹ kudsî programıyla birbirinin yardımına dua-larıyla ve mânevî kazançlarıyla koşuyorlar.

İşte biz, bu mukaddes ve muazzam cemiyetin efradındanız. Ve hususî vazifemiz de Kur'ân'ın imanî hakikatlerini tahkikî bir surette ehl-i imana bildirip onları ve kendimizi idam-ı ebedîden ve dâimî haps-i münferitten kurtarmaktır. Sâir dünyevî ve siyâsî ve entrikalı cemiyet ve komitelerle münasebetimiz yoktur ve tenezzül etmeyiz.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Ben bu fecirde her birinize karşı tam bir acımak hissettim. Birden Hastalar Risalesi hatıra geldi, teselli verdi:

• Evet, bu musibet dahi içtimaî bir nevi hastalıktır. O risaledeki ekser imanî devâlar, bunda da vardır. Hususan Erzurum'daki mübârek hastaya söyle-diğim gibi, bu saatten evvel bütün musibet zamanının eleme gitmiş; hem se-vabı, hem hayrı, hem dünyevî ve uhrevî ve imanî ve Kur'ânî faydaları kalmış. Demek o geçici birtak musibet, dâimî ve müteaddit nimetlere inkılâb etmiş.

¹ "Müminler birbirleriyle ancak kardeşler." (Hucurât Sûresi, 49/10).

Âhir: Son.

Haps-i münferit: Hücre hapsi. Kabir ve cehennem azabı.

İçtimaî: Sosyal, toplumsal.

İdam-ı ebedî: Ebedî yokluk, ta-

mamen yok olma.

İnkılâb etmek: Dönüşmek, de-ğişmek.

Kemâl-i hürmet: Çok büyük bir saygı.

Müddeiumum: Savcı.

Setr: Örtme, gizleme.

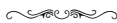
Tahkikî: Bir bilginin özüne ulaş-ma, hakikatine erme şeklinde.

Gelecek zaman ise şimdilik yok olmasından, onda devam edecek musibetin şimdilik elemi yok. Tevehhüm ile yoktan elem almak, rahmet ve kader-i ilâhîye itimatsızlıktır.

• Sâniyen: Şimdi zemin yüzünde ekser beşer; maddî ve mânevî kalben, ruhen, fikren musibetlerle giriftardır. Bizim musibetimiz, onlara nisbeten hem gayet hafiftir, hem kârlıdır. Hem kalb, hem ruh için; hem iman, hem selâmet ve sıhhat lezzetleri var.

• Sâlisen: Bu fırtınalarda buraya girmeseydik, vehham memurların temasında bu hafif musibet ağırlaşmış olacaktı ve onlara karşı tasannû ve dalkavukluk etmek belası olacaktı.

• Râbian: Bu işsiz ve muzaaf maddî ve mânevî kıştı, Medresetü'l-Zehra'nın bir dershânesi olan bu Medrese-i Yusufiye'de, öz kardeşten daha müşfik çok hakikî dostları ve mürşid gibi uhrevî kardeşleri gayet ucuz ve az masrafla görmek, ziyaret etmek.. ve onların hususî meziyetlerinden istifade etmek.. ve şeffaf şeylerde sirayet eden nur ve nuranî gibi hasenelerinden, mânevî yardımlarından, ferahlarından, tesellilerinden kuvvet almak cihetinde bu musibet şeklini değiştirir, bir nevi inâyet perdesi hükmüne geçer. Evet, bu gizli inâyetin bir latîf zarâfetidir ki, bütün buraya gelen Risale-i Nur talebelerine “hocalar” nâmı verilmiş. Herkes, lisanında “hocalar, hocalar” diye hürmetle yâd ediyorlar. Bu zarâfet içinde latîf bir işaret var ki; bu hapis, medreseye döndüğü gibi Risale-i Nur şâkırtları dahi birer müderris, muallim ve sâir hapishâneler de bu hocaların sayesinde inşallah birer mektep hükmüne geçeceklerdir.

Kardeşlerim!

Bunun gibi teselliye dair evvelce yazılan küçük mektuplar arasında okunsa.. ve Meyve'nin hususan âhırları beraber mütâlaa edilse.. ve hatıra gelen Risale-i Nur'un meseleleri müzakere olsa, inşallah talebe-i ulûmun

Giriftar: Uğrayan, maruz kalan, yakalanan.

Hasene: Sevap, iyilik.

İnâyet: İlâhî yardım, destek.

Latîf: Hoş, güzel.

Muzaaf: Kat kat, katmerli.

Müderris, muallim: Ders veren, öğretmen.

Mürşid: Rehber, doğruyu gösteren.

ren.

Mütâlaa: İnceleme, araştırma, tetkik etme.

Müzakere: Karşılıklı görüşme, fikir alış veriş.

Râbian: Dördüncü olarak.

Sâlisen: Üçüncü olarak.

Sâniyen: İkinci olarak.

Sirayet: Geçme, yayılma.

Talebe-i ulûm: İlim talep edenler, öğrenciler.

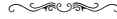
Tasannû: Sun'îlik, yapmacıklık.

Tevehhüm: Zan, vehim, kuruntu.

Vehham: Hastalık derecesinde çok vehimli, çok kuruntulu.

şerefini kazandırır.¹ İmam Şafîî* (*ḳudḳise sırruhı*) gibi büyük zâtlar, “Talebe-i ulûmun hatta uykusu dahi ibadet sayılır”² diye ziyade ehemmiyet vermişler. Böyle medresesiz bir zamanda, böyle azap yerlerde, böyle yüksek talebelik yüzünden yüz sıkıntı da olsa aldırmamalı.. veyahut خَيْرُ الْأُمُورِ أَحْمَرُهَا³ deyip o meşakkatler yüzünden ferahla gülmeliyiz.

Amma fakir arkadaşların çoluk ve çocuk ve idare ciheti ise; musibette kendinden ziyade musibetliye ve nimette daha noksaniyetliye bakmak kaide-i Kur’âniye ve imaniye ve nuriyeye binâen⁴, yüzde seksen adamdan daha ziyade rahattırlar. Şekvâya hiç hakları olmadığı gibi, seksen derece bir şükür üstüne haktır. Hem burada kısmetimizi almak, yemek, kader-i ilâhî tayin etmişti. Adalet-i rahmet bizi toplattırdı, çoluk çocuk Rezzâk-ı Hakikîlerine emanet edildi, muvakkaten o nezaret vazifesinden mezuniyet verdi. Nasıl ki bir gün bütün bütün elini çektiyecek, azledecek. Madem hakikat budur, حَسْبُنَا اللَّهُ⁵ deyip teslim ile şükretmeliyiz.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Ben gerçi sizinle suretâ görüşemiyorum. Fakat sizin yakınınızda ve beraber bir binada bulunduğumdan çok bahtıyarım ve müteşekkirim. *Ve ihtiyârım olmadan bazen lüzumlu tedbirler ihtar edilir.*

Ezcümle birisi: Yanımdaki koğuşa masonlar tarafından hem yalancı, hem casus bir mahpus gönderilmiş. Tahrip kolay olmasından hususan böyle

¹ Bkz.: Peygamber Efendimiz bu hususla alâkalı şöyle buyurmaktadırlar: “Herhangi bir cemaat, Allah’ın evlerinden bir evde toplanır, Allah’ın kitabını tilâvet eder ve aralarında onu müzakere mevzuu hâline getirirlerse, şüphesiz üzerlerine huzur ve sekine iner, rahmet kendilerini kaplar, melekler onları kuşatır ve Allah Teâlâ onları nezdindeki hayırlı topluluk arasında zikreder.” (Müslim, *Salâtü'l-müsâfirîn* 240; Müslim, *Zikir* 38; Tirmizî, *Kıraât* 10).

² Bkz.: Gazâlî, *İhyâu ulûmî'd-dîn* 1/343; Deylemî, *Müsned* 4/247; Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 2/431, 437.

³ “İşlerin en hayırlısı, zorlu olanıdır.” Bkz.: Aliyyülkârî, *Masnû'* 1/57; Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 1/175.

⁴ Bu muhtevayı ifade eden bazı âyetler için bkz.: Âl-i İmran Sûresi, 3/14; Kehf Sûresi, 18/45-46; Kasas Sûresi, 28/78-79; ... Ayrıca bir hadiste: “Sizden biri, mal ve yaratılışça kendisinden üstün olana bakınca, nazarmı bir de kendisinden aşağıda olana çevirsin. Böyle yapmak, Allah’ın üzerinizdeki nimetini küçük görmemeniz için gereklidir.” buyurulmuştur. Bkz.: Buhârî, *Rikak* 30; Müslim, *Zühd* 8.

⁵ “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!” (Âl-i İmran Sûresi, 3/173).

İhtiyâr: İrade, tercih, seçim.

Kaide-i Kur’âniye ve imaniye ve nuriye: Ku’ân-ı Kerim’in ve ima-

nın ve Risale-i Nur’un prensibi, kuralı.

Muvakkaten: Kısa süreli, geçici-

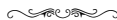
ci olarak.

Suretâ: Görünüşte, zâhiren.

haylaz gençlerde o herif bana çok sıkıntı vermesi ve o gençleri ifsat etmesi ile bildim ki; sizlerin irşad ve ıslahlarınıza karşı, zındıka ifsada ve ahlâkları bozmaya çalışıyor.

Bu vaziyete karşı gayet ihtiyat ve mümkün olduğu kadar eski mahpuslardan gücenmemek ve gücendirmemek.. ve ikiliğe meydan vermemek.. ve îtidal-i dem ve tahammül etmek.. ve mümkün olduğu derecede bizim arkadaşlar, uhuvvetlerini ve tesânüdlerini tevazu ile ve mahviyetle ve terk-i enâniyetle takviye etmek, gayet lâzım ve zarurîdir. Dünya işleriyle meşgul olmak beni incitıyor, sizin dirâyetinize itimat edip zaruret olmadan bakamıyorum.

Said Nursî

Kardeşlerim!

Her ihtimale karşı bu sabah ihtar edilen bir meseleyi beyan etmek lâzım geldi:

Bizim, Kur'an'dan aldığımız hakikatler; güneş, gündüz gibi şek ve şüphe ve tereddüdü kaldırmadığını yirmi seneden beri “Acaba zındık feylesoflar, buna karşı ne diyecekler ve dayandıkları nedir?” diye nefsim ve şeytanım çok araştırdılar. Hiçbir köşede bir kusur bulamadıklarından sustular. Zannederim, çok hassas ve iş içinde bulunan nefis ve şeytanımı susturan bir hakikat, en mütemerridleri de susturur.

Madem biz, böyle sarsılmaz.. ve en yüksek ve en büyük ve en ehemmiyetli.. ve fiyat takdir edilmez derecede kıymettar.. ve bütün dünyası ve canı ve cananı pahasına verilse yine ucuz düşen bir hakikatin uğrunda ve yolunda çalışıyoruz; elbette bütün musibetlere ve sıkıntılara ve düşmanlara kemâl-i metânetle mukabele etmemiz gerektir.

Hem belki karşımıza aldanmış veya aldatılmış bazı hocalar ve şeyhler ve zâhirde müttakîler çıkartılır. Bunlara karşı vahdetimizi, tesânüdümüzü

Dirâyet: İncelikleri kavrama, kuvvetli zekâ.

İslah: Düzeltme, iyileştirme.

İfsat: Bozma, karıştırma, fesat çıkarma.

İrşad: Doğruyu gösterme, rehberlik etme.

İtidal-i dem: Soğukkanlı, denge-

li, ölçülü olma.

Kemâl-i metânet: Tam bir kararlılık, dayanıklılık.

Mütemerrid: İnatçı.

Müttakî: Takva sahibi, dindar.

Terk-i enâniyet: Kendini beğenmemek. Benlik ve gurura vesile olan şeyleri terk etmek.

Tesânüd: Dayanışma.

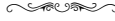
Vahdet: Birlik.

Zındık: Kâfir, dinsiz.

Zındıka: Dinsizliği, din düşmanlığını meslek edinen akım, hareket.

muhafaza edip onlar ile uğraşmamak lâzımdır, münakaşa etmemek gerktir.

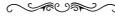
Said Nursî

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bize karşı bu geniş ve ehemmiyetli hücum ve tecavüzün hakikî sebebi, Beşinci Şuâ olmadığını; belki Hizbu'n-Nurî ve Miftahu'l-İman, Hücetü'l-Bâliga olduğunu bu fecirde bir *ihtar-ı mânevî* ile hissettim. Dikkatle Hizb-i Nurî'yi kısmen okudum, Miftah'ı da düşündüm. Bildim ki zındıklar, küfr-ü mutlak mesleğini bu iki keskin elmas kılıçların darbelerine karşı muhafaza edemediklerinden, bir parça az siyasetle münasebeti bulunan Beşinci Şuâ'ı zâhirî bir sebep gösterdiler, hükûmeti iğfal edip aleyhimize sevkettiler.

Aynen bu ihtar ile beraber hatıra geldi ki: “Bir kısım zayıf kardeşlerimiz muvakkaten vazgeçseler, belki kendileri bu beladan kurtarılır.” diye izin vermek istedim. *Birden ihtar edildi ki:* Bu derece alâkası devam eden ve iki defa bu imtihana giren ve mukabilinde bu kadar zahmet çektikten sonra faydasız, zararlı, kalben vazgeçmek suretiyle değil; belki yalnız onları aldatmak için sırf zâhirî bir içtinap gösterebilir. Yoksa hem kendine, hem bizlere, hem kudsî mesleğimize zararı dokunur, cezası olarak aksi maksadıyla tokat yer.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Sâir yerlere nisbeten en sıkıntılı ve en soğuk olan bu hapsin zahmet ve meşakkatini çeken, elbette bu hapsin sebebinde derecesine göre bir kaçınmak meyli olacak.

Fakat onun zâhirî sebebi olan Risale-i Nur'un o zahmet çekenlere kazandırdığı iman-ı tahkikî.. ve iman-ı tahkikî ile hüsn-ü hâtime.. ve şirket-i mâneviye ile yüzer adam kadar a'mâl-i sâliha, o acı zahmeti tatlı bir rahmete çevirdiğinden, bu iki neticenin fiyatı, sarsılmaz bir sadâkat ve sebat-kârlıktır. Onun için, pişman olmak ve vazgeçmek, büyük bir hasârâttır.

A'mâl-i sâliha: Salih ameller. İslâm'ın güzel ve faydalı gördüğü her türlü işler, fiiller.

Fecir: Sabah namazının vakti. Güneş doğmadan önceki alacakaranlık.

Hasârât: Kayıplar, zararlar.

Hüsn-ü hâtime: Güzel âkibet, imanla hayatını tamamlama.

İçtinap: Çekinme, sakınma.

İğfal: Aldatma, kandırma.

İman-ı tahkikî: Sağlam, sarsılmaz iman.

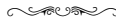
Küfr-ü mutlak: Bütünöyle inkâr, tam kâfirlik.

Şirket-i mâneviye: Çok kazanç sağlayan bir şirket hükmünde, birlikte yapılan dinî hizmetler.

Şâkirtlerin dünya ile alâkası olmayan veya pek az bulunanları için bu hapis daha hayırlıdır, bir cihette hürriyet yeridir.

Ve alâkası bulunan ve idaresi yerinde olanlara, sarfedilen paraları muzaaf sadakalara.. ve geçirilen ömür saatlerini muzaaf ibadetlere çevirmesinden, şekvâ yerine şükretmeleri iktiza ediyor.

Ve fakir ve zayıf kısmı ise; zaten hapsin haricinde onlara faydasız sevaplar, mes'uliyetli meşakkat verdiğinden; bu hayırlı, çok sevaplı, mes'uliyetsiz ve arkadaşlarının mütekabil tesellileriyle hafifleşen meşakkat, onlar için medar-ı şükrandır.

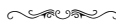

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Kastamonu'da ehl-i takva bir zât, şekvâ tarzında dedi: “Ben sukut etmişim. Eski hâlimi ve zevkleri ve nurları kaybetmişim.” Ben de dedim: “Belki terakki etmişsin ki, nefsi okşayan ve uhrevî meyvesini dünyada tattıran ve hodbinlik hissini veren zevkleri, keşifleri geri bırakıp, daha yüksek makama, mahviyet ve terk-i enâniyet ve fânî zevkleri aramamak ile uçmuşsun.” *Evet, bir ehemmiyetli ihsan-ı ilâhî; ihsanını, enâniyetini bırakmayana ihsas etmemektir.. tâ ucb ve gurura girmesin.*

Kardeşlerim! Bu hakikate binâen, bu adam gibi düşünen veya hüsn-ü zannın verdiği parlak makamları nazara alan zâtlar, sizlere bakıp içinizde mahviyet ve tevazu ve hizmetkârlık kisvesiyle görünen şâkirtleri âdi, âmî adamlar görür ve der: “Bunlar mı hakikat kahramanları ve dünyaya karşı meydan okuyan? Heyhat! Bunlar nerede, evliyalı bu zamanda âciz bırakan bu kudsî hizmet mücâhidleri nerede?” diyerek dost ise inkisar-ı hayale uğrar, muâriz ise kendi muhalefetini haklı bulur.

Said Nursî

Hodbinlik: Bencillik.

Hüsn-ü zan: Güzel, iyi, olumlu düşünme.

İhsas etmek: Hissettirmek, belli etmek.

İnkisar-ı hayal: Hayal kırıklığı.

Medar-ı şükran: Minnettarlık, teşekkür sebebi.

Muâriz: Karşı çıkan, muhalif.

Mütekabil: Karşılıklı.

Sukut: Düşme, değer kaybetme.

Terakki: İlerleme, yükselme,

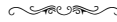
mertebe kat etme.

Ucb: Kendini beğenme.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Sizin hapis meyveleriniz, benim nazarımda firdevs meyveleri gibi hoştur, kıymetlidir. Benim sizler hakkında büyük ümitlerimi ve dâvâlarımı tasdik ve tahkik ettiği gibi, tesânüdün kuvvetini pek güzel gösterdi. O mübârek kalemle birleştikçe, üç-dört eliflerin birleşmesi gibi üç-dört yüz kıymetini bu kadar ağır tazyikat altında izhar eyledi. Ve bu müşevveş şerâit içinde vahdetinizi muhafaza eden hâlet-i ruhiye, dünkü dâvâmı isbat ediyor.

Evet –temsilde hata yok– nasıl ki büyük bir veli, küçük bir ashab kadar hizmet-i İslâmiyede Ehl-i Sünnet’çe mevki almadığı gibi; aynen öyle de *bu zamanda hizmet-i imaniyede hazz-ı nefsinı bırakıp ve mahviyet ile tesânüd ve ittihadı muhafaza eden bir hâlis kardeşimiz, bir veliden ziyade mevki alıyor* diye kanaatim gelmiş ve siz daima bu kanaatimi takviye ediyorsunuz. Cenâb-ı Hak, sizlerden ebediyen razı olsun, âmin!

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Meyve Risalesi çok ehemmiyetli ve çok kıymetlidir. Ümit ederim, bir zaman büyük fütuhât yapacak. Sizler tam kıymetini anlamışsınız ki, bu ders-hâneyi derssiz bırakmadınız. Ben kendi hesabıma derim: Bu kadar zahmet ve masrafımızın meyvesi, yalnız bu risale ve Müdâfaa Risalesi ve sizler ile beraber bir yerde bulunmak dahi olsa; o masraf, o zahmeti hiçe indirir ve bu musibetin on mislini de çeksem yine ucuz düşer...

Çok tecrübelerle ve bilhassa bu sıkı ve sıkıntılı hapiste kat’î kanaatim gelmiş ki: *Risale-i Nur ile kırâeten ve kitabeten iştigal, sıkıntıyı çok hafifletirir, ferah verir. Meşgul olmadığım zaman o musibet tezâuf edip lüzumsuz şeylerle beni müteessir eder.* Bazı esbaba binâen, ben en ziyade Hüsrev’i ve Hâfız Ali, Tahirî’yi (*rahmetullâhi aleyhim*) sıkıntıda tahmin ettiğim hâlde, en ziyade temkin ve teslim ve rahat-ı kalb, onlarda ve beraberlerinde bulunanlarda görüyordum. “Acaba neden?” der idim. Şimdi anladım ki:

Ehl-i Sünnet: İnançlarında ve amellerinde Peygamber Efendi’z’in (s.a.s.) ve O’nun nurlu ashabının yoluna tâbi olan mezhepler.

Firdevs: Bütün cennet mertebelerinin birlikte müşâhede edileceği cennetin en yüksek yeri ve en uç noktası.

Fütuhât: Açılımlar, gelişmeler. Bir anda ortaya çıkan nimetler,

ilâhî ihsanlar.

Hâlet-i ruhiye: Ruh hâli, psikolojik durum.

Hazz-ı nefis: Nefsin hoşuna giden haz, lezzet.

İştigal: Meşgul olma, vakit geçirme.

İttihad: Birlik.

İzhar: Ortaya çıkarma, gösterme.

Kırâeten: Okuyarak.

Kitabeten: Yazarak.

Mahviyet: Alçak gönüllülük, tevazu.

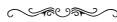
Müşevveş: Karışık, düzensiz.

Şerâit: Şartlar.

Tahkik: Bir bilginin özüne ulaşma, hakikatine erme.

Tezâuf etmek: Artmak, katlanmak.

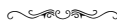
Onlar hakikî vazifelerini yapıyorlar. Mâlâyani şeylerle iştigal etmediklerinden.. ve kazâ ve kaderin vazifelerine karışmadıklarından.. ve enâniyetten gelen hodfûrûşluk ve tenkit ve telaş etmediklerinden, temkinleriyle ve metânet ve itmînan-ı kalbleriyle Risale-i Nur şâkirtlerinin yüzlerini ak ettiler, zındıkaya karşı Risale-i Nur'un mânevî kuvvetini gösterdiler. Cenâb-ı Hak, onlardaki nihâyet tevazu ve mahviyette tam izzet ve kahramanlık seciyesini umum kardeşlerimize teşmil ettirsin, âmin!

Kardeşlerim!

Gaflet ve dünya-perestlikten çıkan dehşetli bir enâniyet, bu zamanda hükmediyor. Onun için ehl-i hakikat, –hatta meşrû bir tarzda dahi olsa– enâniyetten, hodfûrûşluktan vazgeçmeleri lâzım olduğundan, Risale-i Nur'un hakikî şâkirtleri, buz parçası olan enâniyetlerini şahs-ı mânevîde ve havz-ı müsterekte erittiklerinden, inşallah bu fırtınada sarsılmayacaklar.

Evet, münafıkların ehemmiyetli ve tecrübeli bir plânı; böyle her biri birer zâbit, birer hâkim hükmündeki eşhası müsterek bir meselede böyle kaçınmak ve birbirini tenkit etmek asabiyetini veren sıkıntılı yerlerde toplattırır, boğuşturur, mânevî kuvvetlerini dağıttırır. Sonra kuvvetini kaybedenleri kolayca tokatlar, vurur. Risale-i Nur şâkirtleri, hillet ve uhuvvet ve fenâ fi'l-ihvân mesleğinde gittiklerinden, inşallah bu tecrübeli ve münafıkâne plânı da akîm bırakacaklar.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Eski zamanda bir şeyhin müridleri pek çok olmasından, o memleketin hükûmeti siyasetçe telaş edip onun cemaatini dağıtmak istemiş. O zât, hükûmete demiş: “Benim yalnız bir buçuk müridim var, başka yok. İsterseniz tecrübe edeceğiz.” O zât bir yerde çadır kurdu, kendi binler müridlerini oraya

Dünya-perestlik: Dünyaya taparcasına düşkün olmak.

Ehl-i hakikat: Daima hak ve hakikat peşinde olanlar.

Eşhas: Şahıslar, fertler.

Fenâ fi'l-ihvân: Arkadaşlarının arzu ve isteklerini şahsî arzu ve isteklerinin önünde tutma, gerekti-

ğinde de arkadaşları için kendini feda etme, civanmertlik.

Havz-ı müsterek: Ortak havuz.

Hodfûrûşluk: Kendini öne çıkarma, beğendirme.

İtmînan-ı kalb: Kalp huzuru, gönül rahatlığı.

Münafıkâne: Münafıkça.

Seciye: Karakter, huy, tabiat.

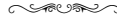
Şahs-ı mânevî: Hükmî şahsiyet, tüzel kişilik.

Teşmil etmek: Yaymak, genişletmek, içine aldirmek.

Zâbit: Komutan, subay.

toplattı. O da emretti: “Ben bir imtihan yapacağım. Her kim benim müridim ise ve emri kabul etse, cennete gidecek.” Çadıra birer birer çağırdı. Gizli bir koyun kesti; güya has bir müridini kesti, cennete gönderdi. O kanı gören binler müridler daha hiçbiri şeyhi dinlemedi, inkâra başladılar. Yalnız bir adam dedi: “Başım feda olsun.” Yanına gitti. Sonra bir kadın dahi gitti, başkalar dağıldılar. O zât hükûmet adamlarına dedi: “İşte benim bir buçuk müridim bulunduğunu gördünüz.”

Cenâb-ı Hakk’a yüz binler şükürler olsun ki; Risale-i Nur, Eskişehir imtihan ve mahkemesinde, şâkirtlerinden yalnız bir buçuk kaybetti. O eski şeyhin aksine olarak Isparta ve civar kahramanlarının himmetiyle o zâyi olan bir buçuk adam yerine on bin ilâve oldu. İnşallah, bu imtihanda dahi hem şark, hem garbın kahramanlarının himmetleriyle, çokları kaybedilmeyecek ve bir giden yerine on girecek.

Bir zaman, müslim olmayan bir zât, tarîkattan hilâfet almak için bir çâre bulmuş ve irşada başlamış. Terbiyesindeki müridleri terakkiye başlarken, birisi keşfen mürşidlerini gayet sukutta görmüş. O zât ise ferâsetiyle bildi, o müridine dedi: “İşte beni anladın.” O da dedi: “Madem senin irşadın ile bu makamı buldum, seni bundan sonra daha ziyade başımda tutacağım.” diye Cenâb-ı Hakk’a yalvarmış, o bîçâre şeyhini kurtarmış; birdenbire terakki edip bütün müridlerinden geçmiş, yine onlara mürşid-i hakikî kalmış. Demek bazen bir mürid, şeyhinin şeyhi oluyor.

Ve asıl hüner, kardeşini fena gördüğü vakit onu terketmek değil, belki daha ziyade uhuvvetini kuvvetleştirip ıslahına çalışmak¹, ehl-i sadâkatin şe’nidir.

Münafıklar, böyle vaziyetlerde kardeşlerin tesânüdünü ve birbirine karşı hüsn-ü zanlarını bozmak için derler: “İşte o kadar ehemmiyet verdiği zâtlar; âdi, âciz insanlardır.”

¹ “Müminler sadece kardeşlerdir. O halde ihtilaf eden kardeşlerinizin arasını düzeltin...” (Hucurât Sûresi, 49/10). Ayrıca bu hususla ilgili hadisler için bkz.: Buhârî, *Mezâlim* 4, *İkrâh* 7; Müslim, *Birr* 32; Tirmizî, *Fiten* 68; Dârimî, *Rikak* 40.

Ehl-i sadâkat: Birbirine sadâkatle, vefayla bağlı dostlar.

Ferâset: Bir şeyi çabuk sezme yeteneği, keskin ve hızlı idrak kabiliyeti.

Hilâfet almak: Şeyhlik, mürşidlik makamını elde etmek.

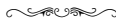
Müslim: Müslüman.

Sukut: Düşme, değer kaybetme.

Şe’n: Bir şeyin gereği, tabiatı, karakteri.

Uhuvvet: Kardeşlik.

Her ne ise, musibette gerçi çok zararımız var, fakat umum Âlem-i İslâm'ı alâkadar edecek bir keyfiyet, bir vaziyet olmasından pek çok ucuz olarak pek büyük kıymeti var. Buna benzer vukua gelen hâdiseler, ya siyaset-i diniye ve-ya başka sebepler ile umum Âlem-i İslâm nâmına olamadılar.

Eski Said'in matbû "Lemeât" başındaki acîb imzası –az tağyir ile– şimdi-ki hâlime ve yetmişinci sene-i ömrüme tam muvâfık gelmesi cihetiyle yazdım. Münasip görseniz hem müdâfaâtın, hem Meyve'nin, hem küçük mektupların âhîrinde imza yerinde yazarsınız. İşte o garip imza, gelen üç buçuk satırdır:

Ed-Dâî

Yıkılmış bir mezarım ki, yığılmıştır içinde Said'den altmış dokuz emvât bâ-âsâm^(Hâşiye) âlâma. Yetmişinci olmuştur, o mezara bir mezar taşı, beraber ağılıyor hüsrân-ı İslâm'a Ümidim var ki; istikbal semâvâtı ve zemin-i Asya, bâhem olur teslim yed-i beyzâ-yı İslâm'a Zira yemin-i yümn-i imandır, verir emn ü emân ü emniyeti enâma

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Sizin tesânüdünüze benim ziyade ehemmiyet verdiğimin sebebi; yalnız bize ve Risale-i Nur'a menfaati için değil, belki tahkikî imanının dairesinde olmayan ve nokta-yı istinada ve sarsılmayan bir cemaatin kat'î buldukları bir hakikate dayanmaya pek çok muhtaç bulunan avâm-ı ehl-i iman için dalâlet cereyanlarına karşı yılmaz, çekilmez, bozulmaz, aldatmaz bir merci, bir mürşid, bir hüccet olmak cihetiyle sizin kuvvetli tesânüdünüzü gören kanaat eder ki; bir hakikat var, hiçbir şeye feda edilmez,

Hâşiye: Günahlar demek.

Âhir: Son.

Âlâm: Elemeler.

Avâm-ı ehl-i iman: Sıradan müminler.

Bâ-âsâm: Günahlarla.

Bâhem: Beraberce, birlikte.

Ed-Dâî: Dua eden, duada bulunan.

Emn ü emân ü emniyet: Güven, huzur ve emniyet.

Emvât: Ölümler.

Enâm: Halk, varlıklar.

Hüccet: Delil.

Hüsrân-ı İslâm: Müslüman millet ve devletlerinin hüsrana uğraması.

İstikbal semâvâtı: Geleceğin dünyası.

Matbû: Tab edilmiş, basılmış.

Mercî: Başvurulan yer, kaynak.

Muvâfık: Uygun, denk.

Mürşid: Rehber, doğruyu gösteren.

Nokta-yı istinad: Dayanak noktası.

Sene-i ömür: Yaş.

Siyaset-i diniye: Dinî idare, yönetim.

Tağyir: Değiştirme, değişiklik.

Tahkikî iman: Sağlam, sarsılmaz iman.

Vukua gelmek: Meydana gelmek.

Yed-i beyzâ-yı İslâm: İslâm'ın tertemiz, bembeyaz eli.

Yemin-i yümn-i iman: İmanın bereketi olan sağ el.

Zemin-i Asya: Asya coğrafyası.

ehl-i dalâlete başını eğmez, mağlup olmaz diye kuvve-i mâneviyesi ve imanı kuvvet bulur, ehl-i dünyaya ve sefâhete iltihaktan kurtulur.

بِسْمِہِ سُبْحَانَهُ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Sakın, sakın, münakaşa etmeyiniz! Casus kulaklar istifade ederler. Haklı olsa, haksız olsa bu hâlimizde münakaşa eden haksızdır. Bir dirhem hakkı varsa, münakaşa ile bin dirhem bizlere zararı dokunabilir.

Bir zaman Eskişehir Hapsi'nde titiz kardeşlerime söylediğim bir hikâyeyi tekrar ediyorum: Eski Harb-i Umumî'de Rusya'nın şimalinde doksan zâbitimiz ile beraber bir uzun koğuştaki esir olarak bulunuyorduk. O zâtların bana karşı haddimden çok ziyade teveccühleri bulunmasından, nasihatle gürültülere meydan vermezdim.

Fakat birden asabiyet ve sıkıntıdan gelen bir titizlik, şiddetli münakaşalara sebebiyet vermeye başladı. Ben de üç-dört adama dedim: "Siz nerede gürültü işitseniz, gidiniz haksıza yardım ediniz." Onlar dahi öyle yaptılar, zararlı münakaşalar kalktı. Benden sordular: "Neden bu haksız tedbiri yaptın?" Dedim: "Haklı adam, insafli olur; bir dirhem hakkını, istirahat-i umumînin yüz dirhem menfaatine feda eder. Haksız ise ekseriyetle enânîyetli olur; feda etmez, gürültü çoğalır."

Kardeşlerim! Siz, küçük mektuplar risalesinde medar-ı teselli ve sabır ve tahammül için yazılan parçaları dikkatle ve tekrarlar okuyunuz. Ben, en zayıfınız ve bu sıkıntılı musibetten en ziyade hissedarım. Çok şükür tahammül ediyorum ve bütün suçu bana yükleyenlerden hiç gücenmedim ve vahdet-i mesele itibarıyla yalnız kendini müdâfaa ederek zımmen cemiyet ve suçu bize tahmil edenlerden dahi sıkılmadım. Madem kardeşiz, beni bu sabırda taklit etmenizi sizden rica ederim.

Dirhem: 3.25 gr.lık eski bir ağırlık ölçü birimi.

Ehl-i dalâlet: Doğru yoldan ayrılanlar, sapık ve kâfirler.

Ehl-i dünya ve sefâhet: Dünyaya ve içindeki zevklere haram-helal demeden akılsızca düşkün olan kimseler.

Harb-i Umumî: Dünya Savaşı.

İltihak: Katılma, birleşme.

İstirahat-ı umumî: Toplum huzuru.

Kuvve-i mâneviye: Mânevî güç, moral.

Medar-ı teselli: Teselli sebebi, kaynağı.

Tahmil etmek: Yüklemek.

Teveccüh: Yönelme, yakınlık gösterme.

Vahdet-i mesele: Ortak mesele. Aynı meseleye ortak olma.

Zimnen: Açık olmayarak, üstü kapalı olarak.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

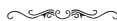
Aziz, Sıddık Kardeşlerim ve Bu Misafirhâne-i Dünyada Arkadaşlarım!

Ben bu gece –Eski Said’in izzetli damarıyla– ellerimiz kelepçeli, beraber, mahkemeye süngülü neferât ile sevkimizi düşündüm. Şiddetli bir hiddet geldi. Birden kalbe ihtar edildi ki; *hiddet değil, belki kemâl-i iftiharla, şükür ve sevinçle bu vaziyeti karşılamak lâzımdır.*

Çünkü zîşuur ve hadd ü hesaba gelmeyen melek ve ruhânilerin ve insanlardan ehl-i hakikatin ve ashab-ı vicdanın ve iman-ı tahkikî sahiplerinin nazarlarında, hak ve hakikat ve Kur’ân ve iman yolunda bu asra meydan okuyan bir kahramanlar kafilesi suretinde görünüyorlar. Bunların teveccühü ise rahmet-i ilâhiyeyi ve kabul-ü rabbâniyeyi gösteren bu yüksek takdir ve tahsinlerine karşı, mahdut bir kısım serseri ve haylaz ve sefihlerin tahkirkârâne nazarlarının hiçbir ehemmiyeti olamaz.

Hatta bir gün hastalık için araba ile gittiğim zaman, çok ağırlık hissettim. Ve sonra sizin gibi elim bağlı beraber gittiğim vakit, büyük bir inşirah ve mânevî bir ferah hissettim. Demek o hâl, bu sırdan ileri gelmiş.

Çok defa söylediğim gibi yine tekrar ediyorum ki; tarihte Risale-i Nur şâkırtleri gibi hak yolunda pek çok hizmet eden ve pek çok sevap kazanan ve pek az zahmet çeken görülüyor. Biz ne kadar meşakkat çeksek, yine ucuzdur.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹ ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ²

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bu musibetimizden kaçmak ve kurtulmak, iki cihetle kabil değildi:

¹ “O yüce Zât’ın adıyla.”

² “Hiçbir şey yoktur ki Allah’ı hamd ile tesbih etmesin.” (İsrâ Sûresi, 17/44).

Ashab-ı vicdan: Vicdan sahipleri.

Ehl-i hakikat: Gerçeğe erenler.

İşin doğrusunu bilenler.

İman-ı tahkikî: Sağlam, sarsılmaz iman.

Kabûl-ü rabbanî: Cenab-ı Hakk’ın makbul sayması, razı olması.

Kemâl-i iftihar: Çok büyük bir övgü.

Mahdut: Sayılı, sınırlı, birkaç.

Meşakkat: Zahmet, sıkıntı, zorluk.

Neferât: Askerler.

Rahmet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk’ın

merhameti.

Sefih: Âdi, rezil.

Tahkirkârâne: Hakaret eder bir tarzda.

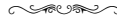
Zîşuur: Akıl, şuur sahibi.

Birincisi: Kader-i ilâhî kismetimizin bir kısmını buradan bize yedirmek için her hâlde gelecek idik. En hayırlısı bu tarzdır.

İkincisi: Aleyhimize çevrilen dolaptan kurtulmak imkânı bulmadık. Ben hissetmiştim, fakat çâre yoktu. Bîçâre merhum Şeyh Abdülhakîm*, Şeyh Abdülbâki kurtulamadılar.

Demek bu musibette biz birbirimizden şekvâ etmek; hem haksız, hem manasız, hem zararlı, hem Risale-i Nur'dan bir nevi küsmektir. Sakın sakın, has rükünlerin gösterdikleri faaliyeti bu musibete bir sebep görüp onlardan gücenmek ise, Risale-i Nur'dan çekilmek ve hakâik-i imaniyeyi öğrenmeden pişman olmaktır. Bu ise maddî musibetten daha büyük bir mânevî musibettir. Ben kasem ile temin ederim ki; sizin her birinizden yirmi-otuz derece ziyade bu musibette hissedar olduğum hâlde, niyet-i hâlise ile faaliyet göstermelerinden, ihtiyatsızlığı yüzünden gelen bu musibet, on defa daha fazla olsa da yine onlardan gücenmem. Hem geçmiş şeylere itiraz etmek manasızdır. Çünkü tamiri kabil değil.

Kardeşlerim! Merak musibeti ikileştirir, maddî musibeti kalbde de yerleştirmek için bir kök olur. Hem kadere karşı bir nevi itiraz ve tenkidi ve rahmete karşı bir nevi ithamı işmam eder. Madem her şeyde bir güzellik ciheti var.. ve rahmetin bir cilvesi var.. ve kader, adalet ve hikmetle iş görür; elbette bu zamanda umum Âlem-i İslâm'ı alâkadar edecek bir kudsî vazife yüzünden hafif bir zahmete ehemmiyet vermemekle mükellefiz.

Cüz'î ve lüzumsuz bir âdi hâlimi size yazmak icab etti.

Kardeşlerim!

Benim kat'î kanaatim geldi ki nazar, beni şiddetle müteessir ve hasta eder. Çok defa tecrübe ettim. Ben ruh u canla size her vaziyette arkadaş olmak istiyorum, fakat ¹النَّظَرُ يُدْخِلُ الْجَمَلَ الْقَدَرَ وَالرَّجُلَ الْقَبْرَ meşhur kaide ile

¹ "Nazar (göz değmesi); deveyi kazana, adamı kabre sokar." Bkz.: Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb* 2/140; Deylemî, *Müsned* 3/77; Münâvî, *Feyzu'l-kadîr* 4/397.

Âdi: Sıradan, basit.

Cüz'î: Kısmî, hususî.

Has rükün: En önde olan, ileri gelen.

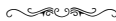
İşmam etmek: Hissettirmek, koklatmak, duyurmak.

Kasem: Yemin.

Niyet-i hâlise: Samimi niyet.

Şekvâ: Şikâyet.

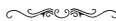
nazar beni vurur. Çünkü bana bakan, ya şiddetli adâvetle veya takdir ile nazar eder. Bu iki nazar dahi bazı insanların bir hâsiyet-i isabet sırrıyla bakmasında bulunur. Bunun için, mümkün olsa, mecbur etmezlerse sizin ile beraber mahkemeye her vakit gelmemek niyet ettim.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹ ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ²

Aziz Kardeşlerim!

Bu fecirde birden, bir fıkra ihtar edildi. Evet, ben de Hüsrev'in zelzele hakkında tafsilen yazdığı keramet-i nuriyeyi tasdik ederim ve kanaatim da o merkezdedir. Çünkü Risale-i Nur ve şâkirtlerine dört defa şiddetli taarruzların aynı zamanında dört defa dehşetli zelzelenin hücumu tam tamına tevâfukları tesadüfî olmadığı gibi; Risale-i Nur'un iki merkez-i intişarı olan Isparta ve Kastamonu'nun sâir yerlere nisbeten âfâttan mahfuz kalmaları.. ve Sûre-i Ve'l-Asr işaretiyle Âhırzaman'ın en büyük bir hasâret-i insaniyesi olan bu İkinci Harb-i Umumîden çâre-i necat ise iman ve amel-i sâlih olmasından, Risale-i Nur'un Anadolu'nun her tarafında iman-ı tahkikîyi neşri zamanına Anadolu'nun fevkalâde olarak bu hasâret-i azîme-i harbiyeden kurtulması tam tamına tevâfuku dahi tesadüfî olamaz. Hem Risale-i Nur'un hizmetine zarar veren veya hizmette kusur edenlere aynı zamanında gelen şefkat veya hiddet tokatlarının yüzer vukuatları tam tamına tevâfukları tesadüfî olmadığı gibi, *Risale-i Nur'a hüsn-ü hizmet edenlerin hemen hemen bilâ-istisna maîşetinde vüs'at ve bereket ve kalbinde meserret ve rahat görmelerinin binler hâdiseleri dahi tesadüfî olamaz.*

¹ "O yüce Zât'ın adıyla."

² "Hiçbir şey yoktur ki Allah'ı hamd ile tesbih etmesin." (İsrâ Sûresi, 17/44).

Adâvet: Düşmanlık.

Amel-i sâlih: İslâm'ın güzel ve faydalı gördüğü her türlü iş, fiil.

Bilâ-istisna: İstisnasız.

Fecir: Sabah namazının vakti.

Hasâret-i azîme-i harbiye: Savâşın verdiği büyük kayıp, zarar.

Hasâret-i insaniye: İnsanın başına gelen kayıp, zarar.

Hâsiyet-i isabet: İsbet ettirme özelliği.

Hüsn-ü hizmet: Güzelce yapılan hizmet.

Keramet-i nuriye: Risale-i Nur'la ilgili keramet.

Maîşet: Yaşama, geçim, dirlik.

Merkez-i intişar: Yayılma, gelişme merkezi.

Meserret: Sevinç, mutluluk.

Sûre-i Ve'l-Asr: Kur'ân-ı Kerim'in 103. sûresi olan Asr Sûresi.

Tafsilen: Genişçe, ayrıntılı.

Vüs'at: Genişlik, bolluk.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

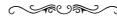
1 *وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ* 2 *وَالْخَيْرُ فِي مَا اخْتَارَهُ اللَّهُ* sırrıyla Risale-i

Nur'un en mahrem parçaları, en nâmahremlerin ellerine geçmek ve en mütekebbirlerin başlarına vurmak ve en baştakilerin yanlışlarını göstermek için "sırran tenevveret" perdesinden çıktı. Şimdiye kadar mesele küçültülmek isteniliyordu. Fakat nasılsa bildiler ki; mesele pek büyüktür ve ehemmiyetle celb-i dikkat ise Risale-i Nur'un parlak fütuhatına ve düşmanlarına da hayretle kendini okutmasına yol açar. Hatta Eskişehir Mahkemesindeki çok müteRedditleri ve mütehayyirleri ve muhtaçları tenvir edip kurtardı, o zahmetimizi rahmete çevirdi.

İnşallah bu defa daha geniş bir sahada, daha çok mahkemeler ve merkezlerde o kudsi hizmeti görecektir.

Evet, Risale-i Nur'un tarz-ı beyanını gören, lâkayt kalamaz. Başka eserler gibi yalnız akli ve kalbi değil, belki nefsi de ve hissiyatı da musahhar eder.

Sizin tahliyeniz bu hakikate zarar vermez; fakat benim beraatım, zardır. Umum Âlem-i İslâm'ı alâkadâr eden bir hakikatin hatırı için değil yalnız dünya hayatını, belki lüzum olsa uhrevî hayatımı ve saadetimi dahi ehl-i imanın Risale-i Nur ile saadetleri için feda etmeyi nefsim de kabul ediyor.

Burada başı yazılmayan zelzele hâdisesinin mâba'di, Hüsrev'in mektubunda:

Daha sonra başka bir gazetede, tamamlayıcı ve hayret verici şu malûmatları gördüm: Zelzeleden evvel kediler, köpekler üçer beşer olarak toplanmışlar, sessiz olarak, düşünceli gibi alık alık birbirine bakarak bir müddet

1 "Hayır, Allah'ın takdir ettiğindedir." Bkz.: Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 1/478.

2 "Olur ki hoşlanmadığınız bir şey sizin için hayırlı olur." (Bakara Sûresi, 2/216).

Celb-i dikkat: Dikkat çekme.

Ehl-i iman: İnananlar, müminler.

Fütuhât: Açılımlar, gelişmeler.

Bir anda ortaya çıkan nimetler, ilâhî ihسانlar.

Mâba'd: Bir şeyin sonrası, arkası, devamı.

Musahhar etmek: Emri altına almak, sözünü dinletmek.

Mütehayyir: Şaşkın.

Mütekebbir: Kibirli, büyüklük taslayan.

Müteredit: Karar veremeyen, kararsız.

Nâmahrem: Yabancı.

Sırran tenevveret: Temkinli hareket etme. Dost ve düşmanı rahatsız etmeden iş yapma.

Tarz-ı beyan: Anlatma, ifade tarzı.

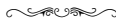
Tenvir: Aydınlattırma.

beraber oturmuşlar, sonra dağılmışlar. Gerek zelzele olurken ve gerekse olmadan evvel veya olduktan sonra bu hayvanlardan hiçbirini görülmemiş; kasabalardan uzaklaşarak kırlara gitmişler. Bir garibi de şudur ki: Bu hayvanlar isyanımızdan mütevellid olan başımıza gelecek felâketleri lisan-ı hâlleriyle haber verdiklerini yazıyorlar da biz anlamıyoruz diyerek taaccüp ediyorlar.

İşte Bediüzzaman'ın uzun senelerden beri “Zındıklar, Risale-i Nur’a dokunmasınlar ve şâkirtlerine ilişmesinler. Eğer dokunurlarsa ve ilişirlerse yakınında bekleyen felâketler, onları yüz defa pişman edecek.” diye Risale-i Nur ile haber verdiği yüzler hâdisât içinde işte zelzele eliyle doğruluğunu imza ederek gelen dört hakikatli felâket daha...

Cenâb-ı Hak, bize ve Risale-i Nur’a taarruz edenlerin kalblerine iman, başlarına hakikati görececek akıl ihsan etsin. Bizi bu zindanlardan, onları da felâketlerden kurtarsın, âmin!

Hüsrev

Aziz, Sıddık Kardeşlerim ve Musibet Arkadaşlarım!

Sizin içinizde mübârek âlimler ve âlicenap müdebbirler ve hâlis fedakâr şâkirtler bulunmasından büyük bir itimat ile size güveniyordum ki; kuvvetli ve dessay ve kesretli düşmanlarımıza karşı vahdetinizi ve tesânüdünüzü muhafaza edeceksiniz diye istirahat ederdim, sizin ile meşgul olmazdım. Birkaç noktayı beyan etmek lüzum oldu.

Birincisi: Tahliyeniz uzamamak için ben, Ankara'ya bir şey gönderip müracaat etmeyecektim. Fakat mahkeme, mahrem ve gayr-ı mahrem risaleleri ve eski ve yeni mektupları karıştırarak Ankara'ya gönderdiğinden, mecburiyetle buradaki ehl-i vukûf gibi mahrem risaleleri esas ederek oradaki ehl-i vukûf aleyhimize hükmetmemek için mahremlere, hususan “Beşinci Şuâ”ın Süfyan ve İslâm deccalı hakkında gayet kuvvetli cevap veren “Müdâfaât

Âlicenap: Yüksek karakterli, faziletli.

Deccal: Ahirzamanda dine karşı çıkıp, dinsizliği yayacak şahıs veya hükmi şahsiyet.

Dessay: Hilekâr, düzenbaz.

Ehl-i vukûf: Birlikçi heyeti.

Gayr-ı mahrem risale: Herkese hitap eden, herkesin anlayabileceği risale, kitapçık.

Kesret: Çok, çokluk.

Lisan-ı hâl: Hal dili. Davranışların ifade ettiği anlam.

Mahrem risale: Belirli kişilere yazılmış özel risale, kitapçık.

Müdebbir: İdareci, yönetici.

Mütevellid: Doğan, kaynaklanan, sebep olan.

Süfyan: Ahirzamanda İslâm ümmeti içinden çıkıp, insanları alda-

tarak dinden uzaklaştıracak olan şahıs.

Taaccüp etmek: Hayret etmek, şaşımak.

Tesânüd: Dayanışma.

Vahdet: Birlik.

Risalesi”ni ve felsefe-i tabiiyenin verdiği küfr-ü mağrurâneyi ve iman aleyhinde cür’etkârâne tecavüzünü kıran “Meyve Risalesi”ni o makamata göndermek zarurî ve lâzım idi.

İkinci Nokta: Aziz Kardeşlerim! Sizin bu ehemmiyetli mektubunuzun cevabını yazarken, benim elime aynı mektubu verdiler. “İkinci Nokta”ya başladım, kaldı. İşte tamam ediyorum, dikkat ediniz. Eğer bu fikrin faydasız avukatınız tarafından tervici varsa, her hâlde mahkûmiyetimize taraftar olanların bir tedbiridir ki; Ankara’daki ehl-i vukûf, buradaki ehl-i vukûf gibi neşrolunmayan mahrem ve hususan Beşinci Şuâ risalelerini esas edip, bütün Risale-i Nur’a teşmil edip müsâdere etmek ve “Beşinci Şuâ”ın meselelerini, Risale-i Nur’u okuyan bütün bîçâre talebelerin dersleridir diye, onları benim suçumla tam bağlamak için dehşetli bir plândır. Beni konuşmaktan men etmek ve yazdıklarımı müsâdere ile Ankara’ya göndermemek fikriyle müdür ve müddeiumumî muâvini müşkûlat vermeleri kuvvetli bir emâredir ki; müdâfaâtın cerhedilmez cevapları yetişmeden Ankara, aleyhimize hüküm vermek içindir.

Üçüncü Nokta: Zaten meseleyi uzatacak ehemmiyetli kitapları ve evrakları ve müdâfaaları dahi Ankara’ya göndereceğini, mahkeme reisi o gün söyledi. Elbette şimdi yetişmiş... Şimdi benim muntazam ve izahlı iki müdâfaa-nâmem gitse, belki meseleyi çabuk halleder, mesele uzamaz, tâcil eder, çabuk aile sahipleri kurtulurlar. Fakat ben ve benim gibi alâkasızlar kurtulmaya değil, belki hakâik-i imaniyeyi mülhidlere, mürtedlere karşı müdâfaa etmek için, en müsait bir yer olan hapiste kalmak lâzımdır.

Dördüncü Nokta: Risale-i Nur beraat etmezse ve benim müdâfaâtım nazara alınmazsa; faydasız, zâhirî inkârınız sizi kurtarmayacak. Vahdet-i mesele haysiyetiyle biz birbirimizle bağlanmışız; yalnız münasebetleri pek az bulunan bir kısım arkadaşlar kurtulabilirler. Eskişehir Mahkemesi, bunu bilfiil gösterdi. Bir seneden beri, gayet dikkatle içimize casusları sokan ve safdil ve cür’etkâr talebelerin ifşaatını zabteden ve bililtizam bizi perişan ve mesleği-

Bilfiil: Bizzat, fiilen.

Bililtizam: Kesinlikle, taraf tutarak.

Cerhetmek: Çürütmek.

Cür’etkârâne: Haddini bilmez bir tarzda, küstahça.

Felsefe-i tabiiye: Yaratmayı tabiata vererek Allah’ı inkâr eden görüş.

Hakâik-i imaniye: İman hakikatleri, esasları.

İfşaat: İfşalar. Gizli şeyleri açıkla-

malar.

Küfr-ü mağrurâne: Şımarık, gururla hareket eden inkâr düşüncesi.

Müddeiumumî muâvini: Savcı yardımcısı.

Mülhid: Dinsiz, inançsız, ateist.

Mürted: İrtidat eden, dininden dönen.

Müsâdere: Mahkeme sonucunda suçlu kabul edilen kişi veya kurumun suçu ile ilgili taşınır veya ta-

şınmaz mal ve malî menfaatlerine devlet tarafından el konulması.

Tâcil etmek: Hızlandırmak, çabuklaştırmak.

Tervîç etmek: Revaç vermek, ilgiyi arttırmak.

Teşmil etmek: Yaymak, genişletmek, içine aldımak.

Vahdet-i mesele: Ortak mesele. Aynı meseleye ortak olma.

Zabtetmek: Kaydetmek.

mizden pişman etmek için her vesileyi istîmal eden, hatta aleyhimize Şeyh Abdülhakîm'i sevkettikleri hâlde, onu ve Şeyh Abdülbâki'yi ve bana arasında itiraz eden Şeyh Süleyman'ı bizim gibi perişan eden adamlara karşı inkârlarınız ve kaçmanız, onların kanaat-i vicdaniye dedikleri düşüncelerinde beş para etmez ve Eskişehir'de dahi etmedi.

Beşinci Nokta: Biz hem burada, hem Eskişehir'de tecrübe ile kat'î anladık ki: *Biz, vahdet-i mesele cihetiyle tam bir tesânüde şiddetle muhtacı.* Sıkıntıdan gelen gücenmekler ve titizlikler ve itirazlar, bizim perişaniyetimizi ikileştirir. Maatteessüf en ziyade güvendiğim ve itimat ettiğim sizlerdiniz. Bazı hatırıma bir telaş geldiği vakit, İstanbul'dan gelen kâmil ve siddik hocalar ve Kastamonu Vilayeti'nde fevkalâde sadâkat gösteren zâtları tahattur ile o endişem zâil olurdu. Dikkat ediniz, küfr-ü mutlakı müdâfaa eden gizli komite içinize parmak sokmasın. Benim komşudaki koğuşa parmağını soktu, beni azap içinde bıraktı. Şimdi siz, mâbeyninizde *münakaşasız bir meşveret* ediniz; kararınızı kabul ederim. Fakat benim müdâfaâtım tâ Ankara'ya gitse ve medar-ı nazar olsa, buradaki mahkeme, kurtulması mümkün olanlar hakkında kararını vermek ihtimalini.. hem şimdi bizimle uğraşan ve Abdülbâki ve Abdülhakîm ve Hacı Süleyman'ı nefyeden ve Yeşil Şemsi'yi tahliyeden sonra burada durduran adamlar, elbette Hâfız Mehmed ve Seyyid Şefik* gibi salâbet-i diniyeleri ile ve onların ölmüş reislerine ve suretine baş eğmemesiyle ve ilhad ve bid'alara taraftarlıklarını göstermemesiyle beraber, serbest bırakmamak ihtimalini de.. hem Risale-i Nur'un tesettür perdesinden çıkıp gayet büyük ve umumî bir meselede kendi kendine merkezlerinde mübâreze zamanında şâkirtlerini arkasında bulmak ve kaçmamakla sarsılmaz ve mağlup olmaz bir hakikate bağlandıklarını mütereddit ve mütehayyir ehl-i imana göstermesi gayet lüzumlu olduğunu dahi nazarınıza ve meşveretinize alınız. *Sakın, sakın birbirinizin kusuruna bakmayın.. hiddet yerinde hürmet ediniz.. itiraz yerinde yardım ediniz.*

Bid'a: Dinde bir aslı olmayıp sonradan ortaya çıkan şey.

Ehl-i iman: İnananlar, müminler.

İlhâd: İnançsızlık, dinsizlik.

Kâmil: Olgun, mükemmel.

Kanaat-i vicdaniye: İç sezilerle verilen not, fikir, karar.

Küfr-ü mutlak: Bütünüyle inkâr, tam kâfirlik.

Mâbeyn: Ara.

Medar-ı nazar olmak: Bakılmak, gözden geçirilmek.

Meşveret: İstişare. Fikir alış verişinde bulunma.

Mübâreze: Mücadele, karşı çıkma.

Mütehayyir: Şaşkın.

Mütereddit: Karar veremeyen, kararsız.

Nefyetmek: Sürmek, sürgüne yol-

lamak.

Salâbet-i diniye: Dinî mukaddesatı korumada gösterilen kararlılık, sağlam duruş.

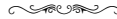
Tahattur: Hatırlama, hatıra gelme.

Tesettür: Görünmeme, gizlenme.

Zâil olmak: Bitmek, yok olmak.

Aziz, Sıddık ve Sadık Kardeşlerim!

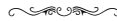
Ben birkaç gündür bir duamı değiştirdim. Şimdiye kadar bazen yüz defa tekrar ile ¹وَاعْفِرْ لَنَا veya ²وَقِّقْ gibi dualarda ³رَسَائِلِ النَّورِ الصَّادِقِينَ cümlesinden ⁴الصَّادِقِينَ kelimesini kaldırdım. Tâ ki ruhsatla amele kendini mecbur bilen.. ve sıkıntının verdiği evham ve me'yusiyet cihetiyle zâhirî inkâr.. ve çekinmekle azîmet ve sadâkate muhalif hareket eden kardeşlerimiz o dualardan mahrum kalmasınlar.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Aziz Kardeşim Hâfız Ali!

Hastalığına merak etme! Cenâb-ı Hak şifa versin, âmin! Hapiste her bir saat ibadet, on iki saat ibadet yerinde bulunmasından çok kârlısın. İlâç istersen, bir kısım dermanlar bende var, sana göndereyim. Zaten ortalıkta bir hafif hastalık var. Ben mahkemeye gittiğim gün, her hâlde hasta oluyorum. Belki sen bana yardım etmek için, eski zamanda birbirinin bedeline hasta olması ve ölmesi gibi harika fedakârlık gösteren zâtlar gibi, benim bir parça rahatsızlığımı aldın.

Güzel ve Tam Yerinde Bir Tâziyenâme

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

لِكُلِّ مُصِيبَةٍ ”إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ“⁵ Ben hem kendimi, hem sizi, hem Risale-i Nur'u tâziye.. ve merhum Hâfız Ali'yi ve Denizli Mezaristanı'nı tebrik

¹ “lütfen bağışla kusurlarımızı...”

² “muvaffak eyle”

³ “sadık Risale-i Nur talebeleri”

⁴ “sadıklar”

⁵ Her musibet karşısında deriz ki: “Biz, Allah’a aidiz ve zaten O’na dönmekteyiz.” (Bakara Sûresi, 2/156).

Azîmet: Dinî hüküm ve emirlerle bir mazeret veya ruhsat olduğu hâlde yine de usûl ve kaidesine göre yerine getirme.

Me'yusiyet: Ümitsizlik.

Ruhsatla amel etmek: Dini hükümlerde yine dinin belirlediği mazeretlerle yükümlülüğün en azını veya daha kolayını yerine getirmek.

Tâziyenâme: Başsağlığı yazısı.

Zâhirî inkâr: Dışarıdan, zâhiren inanmıyor gibi görünme.

ediyorum. “Meyve Risalesi”nin hakikatini ilmelyakîn ile bilen bu kahraman kardeşimiz, aynelyakîn ve hakkalyakîn makamına çıkmak için, kabre cesedini bırakıp melekler gibi yıldızlarda, âlem-i ervahta seyahate gitti.. ve tam vazifesini yapıp terhisle istirahat çekildi. Cenâb-ı Erhamü'r-râhimîn, Risale-i Nur'un bütün yazılan ve okunan harfleri adedince defter-i a'mâline hasenât yazdırsın, âmin! Ve onların sayısınca onun ruhuna rahmetler yağdırsın, âmin! Ve kabrinde Kur'ân'ı, Risale-i Nur'u ona şirin ve enîs arkadaş eylesin, âmin! Ve Nur fabrikasına onun yerine on kahramanı ihsan edip çalıştırsın. Âmin, âmin, âmin! Siz dahi benim gibi dualarınızda onu yâd ediniz. Bin lisan onun lisanı yerine istimal edip, “O, kaybettiği bir hayat ve bir dil yerinde mânevî bin hayat kazandı” diye rahmet-i ilâhiyeden ümitvarız.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Cenâb-ı Erhamü'r-râhimîn'e hadsiz şükür olsun ki; bu acîb zamanda ve garip yerde, talebe-i ulûmun kıymetli şerefini ve ehemmiyetli hizmetlerini kazanmayı sizler vasıtasıyla bizlere de müyesser eyledi. Ehl-i keşfi'l-kuburun müşâhedeyle, müteaddit vakîâtla, tahsil-i ulûm anında vefat eden bazı müştâk ve ciddî bir talebe-i ulûm, şehitler gibi kendini hayatta ve kendi dersiyle meşgul görüyor. Hatta meşhur bir ehl-i keşfi'l-kubur, vefat eden ve İlm-i Sarf ve Nahiv okuyan bir talebenin kabrinde “Münker-Nekir'e nasıl cevap verecek?” diye murâkabe etmiş ve müşâhede edip işitmiş ki: Melek-i suâl ondan sordu: مَنْ رَبُّكَ “Senin Rabbin kimdir?” dediği zaman o Nahiv dersiyle iştigal ederken vefat eden talebe, o meleğin cevabında demiş: “مَنْ mübtedadır, رَبُّكَ onun haberidir.” Nahiv İlmi'nce cevap vermiş, kendini medresede zannetmiş. İşte bu vâkıya muvâfık olarak ben merhum Hâfız Ali'yi aynen hayattaki

Âlem-i ervah: Ruhlar âlemi.

Aynelyakîn: Gözle görerek öğrenme, bilme.

Cenâb-ı Erhamü'r-râhimîn: Merhametlilerin en merhametlisi Cenâb-ı Hak.

Defter-i a'mâl: Amel defteri. İnsanın yaptığı bütün fiillerin kaydedildiği defter.

Ehl-i keşfi'l-kubur: Kabirde yatan ölülerin hâlinde Allah'ın izni ölçüsünde haberdar olan kimse.

Enîs: Dost, cana yakın.

Haber: Arapça'da isim cümlesi-

nin yüklemi.

Hakkalyakîn: Bir şeyin hakikatine, özüne ulaşarak, yaşanarak öğrenme.

Hasenât: Sevaplar.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek bilme.

İlm-i Sarf ve Nahiv: Dil bilgisi, gramer.

İstimal etmek: Kullanmak.

Melek-i suâl: Sorgu meleği.

Murâkabe etmek: Gözetlemek.

Mübteda: Arapça'da isim cümlesinin öznesi.

Müşâhede: Kalp ve ruh gözüyle görme, şahit olma.

Müştak: Aşklı, şevkli.

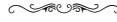
Müteaddit vakîât: Birçok, çeşitli hâdiseler.

Müyesser eylemek: Kismet etmek, nasip etmek.

Tahsil-i ulûm: İlim tahsil etme, öğrenme.

Talebe-i ulûm: İlim talep edenler, öğrenciler.

gibi Risale-i Nur'la meşgul olarak en yüksek bir ilimde çalışan bir talebe-i ulûm vaziyetinde ve tam şehitler mertebesinde ve tarz-ı hayatlarında biliyorum.. ve o kanaat ile ona ve onun gibi Mehmed Zühdü'ye ve Hâfız Mehmed'e bazı dualarımda derim: "Yâ Rabbi! Bunları kıyamete kadar Risale-i Nur kisvesinde hakâik-i imaniye ve esrar-ı Kur'âniye ile kemâl-i ferah ve sevinçle meşgul eyle." Âmin! İnşallah...

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Ben merhum Hâfız Ali'yi unutamıyorum. Onun acısı beni çok sarıyor. Eski zamanlarda bazen böyle fedakâr zâtlar, kendi dostu yerine ölüyorlardı. Zannederim, o merhum benim yerimde gitti. Onun fevkalâde hizmetini eğer sizler gibi o sistemde zâtlar yapmasa idi Kur'ân'a, İslâmiyet'e büyük bir zâyiat olurdu. Ben, onun vârisleri olan sizleri tahattur ettikçe o acı gidiyor, bir inşirah geliyor.

Medar-ı hayrettir ki; ben şimdi onun mânevî, belki maddî hayatıyla âlem-i berzaha gitmesi cihetiyle, o âleme gitmek için bende bir iştîyak zuhur etti ve ruhuma başka bir perde açıldı. Nasıl ki buradan Isparta'daki kardeşlerimize selâm gönderip muârefe, muhabere ile sohbet ediyoruz. Aynen öyle de Hâfız Ali'nin tavattun ettiği âlem-i berzah, nazarımda Isparta, Kastamonu gibi olmuş. Hatta bu gece, mesmûâtıma göre buradan birisi oraya gönderilmiş. On defadan ziyade teessüf ettim. Ne için Hâfız Ali'ye onunla selâm göndermedim. Sonra ihtar edildi ki, selâm göndermek için vasıtalarla ihtiyaç yok. Kuvvetli râbitası telefon gibidir; hem o gelir, alır. O büyük şehit, Denizli'yi bana sevdiliyor, daha buradan gitmek istemiyorum. O ve Mehmed Zühdü ve Hâfız Mehmed, hayatlarında gördükleri vazife-i imaniye ve nuriyeye devam

Âlem-i berzah: Kabir hayatı.

Esrar-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in sırları.

Hakâik-i imaniye: İman hakikatleri, esasları.

İnşirah: Gönül rahatlığı, ferahlık.

Kemâl-i ferah ve sevinç: Mükemmellik, tam bir huzur ve büyük bir sevinç.

Kisve: Elbise, kıyafet.

Medar-ı hayret: Hayret etme sebebi, vesilesi.

Mesmûât: Duyulan şeyler, duyumlar.

Muârefe: Karşılıklı birbirini tanıma, tanışıklık, âşinalık.

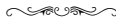
Tahattur: Hatırlama, hatıra gelme.

Tavattun: Yerleşme, vatan edinme.

Teessüf: Üzülme, eseflenme.

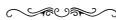
Vazife-i imaniye ve nuriye: Risale-i Nur vasıtasıyla imana, dine hizmet görevi.

ediyorlar. Onlar pek yakından temâşâ ediyorlar, belki de yardım ediyorlar. Evliya-yı azîmenin dairesinde kıymetli hizmet noktasında mevki almalarından, ben de o ikisinin Hâfız Mehmed'le beraber isimlerini silsilemde aktâbların isimleri yanında yâd edip hediyelerimi bağışlıyorum.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Sizdeki ihlâs ve sadâkat ve metânet, şimdiki ağır sıkıntılarda birbirinizin kusuruna bakmamaya ve setretmeye kâfi bir sebeptir.. ve Risale-i Nur zinciriyle kuvvetli uhuvvet, öyle bir hasenedir ki bin seyyieyi affettirir. Haşirde adalet-i ilâhiye, hasenelerin seyyielere râcih gelmesiyle affettiğine binâen¹, siz de hasenelerin rûchânına göre muhabbet ve afv muâmelesini yapmak lâzımdır. Yoksa bir seyyie ile hiddet etmek, sıkıntıdan gelen bir tizlik, bir asabîlik ile zararlı bir hiddet, iki cihetle zulüm olur. İnşallah, birbirinize sürûrda ve tesellide yardım edip sıkıntıyı hiçe indirirsiniz.

Aziz, Sıddık, Mübârek Kardeşlerim!

Birkaç gündür sizin ile konuşmadığımın sebebi, şimdiye kadar emsalini görmediğim şiddetli ve zehirli bir hastalıktır. Ben, Risale-i Nur hesabına âhir ömrüme kadar Nur ve Gül dairesindeki sebatkâr ve metin ve sarsılmaz kardeşlerimle, Kastamonu'lu fedakârlar ile ebeden müteşekkîrâne iftihar ediyorum ve onlarla bütün zâlimlerin sıkıntılarına karşı bir kuvvetli nokta-yı istinad ve tam bir teselli buluyorum. Şimdi ölsem, onlar var diye ferah-ı kalble eceli-mi karşılayacağım...

¹ Bkz.: "Kim Allah'a güzel bir işle gelirse, iyilik işlerse, ona on misli verilir; kim de bir kötülükle gelirse, sadece kötülüğüne denk bir ceza görür ve hiç kimseye haksızlık edilmez." (En'âm Sûresi, 6/160). Ayrıca yapılan iyiliklere kat kat mükafat verilirken kötülüklerin ise ancak misliyle cezalandırılacağına dair bkz.: Neml Sûresi 27/89-90; Buhârî, Rikak 31; Müslim, İman 207.

Aktâb: Kutuplar, en büyük veliler.

Evliyâ-yı azîme: Büyük veliler.

Ferah-ı kalb: Kalb huzuru, gönül rahatlığı.

Hasene: Sevap, iyilik.

Metânet: Kararlılık, dayanıklılık, sağlam duruş.

Müteşekkîrâne: Teşekkür ede-

rek.

Nokta-yı istinad: Dayanak noktası.

Râcih: Üstün, daha ağır basan.

Rûchân: Üstünlük, baskın çıkma.

Setretmek: Örtmek, gizlemek.

Seyyie: Günah, kötülük.

Sürûr: Sevinç.

Temâşâ: İzleme, seyretme.

Uhuvvet: Kardeşlik.

Ehl-i dünya, ben onlarla mübâreze ediyorum diye asılsız tevehhüm ederek beni hapse attılar. Fakat kader-i ilâhî, ben onlarla konuşmadığım ve ıslah-ı hâllerine çalışmadığımdan beni hapse attı. Ve hapiste yalnız birkaç arkadaşım kalsam Ankara makamâtına karşı Âlem-i İslâm'ı alâkadar edecek bir alenî muhakeme isteyeceğim ve dâvâ edeceğim ve Meyve Risalesi'ni ve müdâfaât parçalarını yeni harfle müteaddit nüshalar çıkarıp mühim makamata göndereceğiz, inşallah.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bu nevi hadisler, müteşâbih kısmındandır; hem cüz'î ve hususî değil, umumî yerlerde bakmıyorlar. Bu kısım ise ümmetinin başına gelen dinî fitnelerden yalnız birtek zamanı ve Hicaz ve Irak'ı misal olarak gösterir. Zaten Abbasîlerin zamanında, o tarihte Mu'tezile, Râfızî, Cebrî ve perde altında zındıklar, mülhidler, İslâmiyet'i zedeleyen çok fırak-ı dâlle meydana gelmiştiler. Şeriat ve itikat noktasında, ehemmiyetli sarsıntılar olması hengâmında Buhârî*, Müslim*, İmam Âzam*, İmam Şafîî*, İmam Mâlik*, İmam Ahmed İbni Hanbel* ve İmam Gazâlî* ve Gavs-ı Âzam* ve Cüneyd Bağdadî* gibi pek çok eâzım-ı İslâmiye imdada yetişip o fitne-i diniyeyi mağlup ettiler. O tarihten üç yüz sene sonraya kadar o galebe devam ile beraber, perde altında yine o ehl-i dalâlet fırkaları, siyaset yoluyla Hülâgu, Cengiz fitnesini İslâmların başına getirdiler. Bu fitneden hem hadis, hem Hazreti Ali (*radıyallâhü anhı*) sarîh bir surette aynı tarihiyle işaret ediyorlar. Sonra bu zamanımızın fitnesi en büyük bir fitne olduğundan, hem müteaddit hadisler, hem çok işârât-ı Kur'âniye aynı tarihiyle haber veriyorlar.

Alenî muhakeme: Açık yargılanma.

Cebrî: İnsanın yaptığı işlerde (cüz'î) iradesinin etkisi olmadığını savunan mezhep, akım.

Eâzım-ı İslâmiye: İslâm büyükleri.

Ehl-i dalâlet: Doğru yoldan ayrılanlar, sapık ve kâfirler.

Ehl-i dünya: Geçici dünya zevklerine bağlanıp âhireti unutan kimseler.

Fırak-ı dâlle: Dalalete düşmüş, doğru yoldan ayrılmış gruplar.

Fitne-i diniye: Dinî hayatta, toplumun inanç ve amellerinde yaşanan karışıklık, fitne.

Hengâm: Vakit, zaman.

İslah-ı hâl: Durumu düzeltme, iyileştirme.

İşârât-ı Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'e ait işaretler, imalar.

İtikat: İnanç, iman.

Mu'tezile: İnsanın, fiilinin yaratıcısı olduğu gibi fikirleriyle ehl-i sünnetin birçok esaslarından ayrılan bir mezhep, akım.

Mübâreze: Mücadele, karşı çıkma.

Mülhid: İnançsız, ateist.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Müteşâbih: Birden fazla anlamı mümkün olup, gerçek manasının anlaşılması için başka izah veya delillere ihtiyaç duyulan ifade.

Râfızî: Hazret-i Ebubekir'in ve Hazret-i Ömer'in (r.anhümâ) hâlifeliklerini kabul etmeyen aşırı bir Şii kolu.

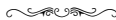
Sarîh: Açık, net.

Şeriat: İslâm Hukukuna verilen genel ad.

Tevehhüm etmek: Sanmak, zan etmek, vehmetmek.

Zındık: Kâfir, dinsiz.

Buna kıyasen, ümmetin geçireceği safahatı küllî bir surette bir hadis beyan ettiği vakit, bazen o küllînin birtek hâdisesini, misal olarak tarihi gösterir. Böyle müteşâbih ve manası tamam anlaşılmayan hadislerin te'villerini, Risale-i Nur eczaları kat'î bir surette beyan etmiş. Yirmi Dördüncü Söz'de ve Beşinci Şuâ'da, bu hakikati düsturlarla beyan etmiş.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Birbirinizi enâniyetle veya sadâkatsizlikle itham etmemek için, bir hakikati beyan etmek ihtar edildi.

Ben bir zaman enâniyetini bırakmış ve nefs-i emmâresi kalmamış büyük evliyadan şiddetli bir surette nefs-i emmâreden şikâyet ettiğini gördüm, hayrette kaldım. Sonra kat'î bildim ki; âhir ömre kadar mücâhede-i nefsiyenin sevabdar devamı için nefs-i emmârenin ölmesi üzerine onun cihazatı damarlara ve hissiyata devredilir, mücâhede devam eder. İşte o büyük evlialar, bu ikinci düşmandan ve nefsin vârisinden şikâyet ederler.

Hem mânevî kıymet ve makam ve meziyet, bu dünyaya bakmıyor ki, kendini ihsas etsin. Hatta en büyük makamda bulunanlardan bazı zâtlara verilen büyük bir ihsan-ı ilâhîyi hissetmediklerinden, kendilerini herkesten ziyade biçâre ve müflis telâkki etmeleri gösteriyor ki; avâmın nazarında medar-ı kemâlât zannedilen keşif ve keramet ve ezvâk ve envâr, o mânevî kıymet ve makamlara medar ve mihenk olamaz. Sahabelerin bir saati, başka velilerin bir gün, belki bir çilesi kadar kıymeti olduğu hâlde; keşif ve mânevî harikulâde hâlâta evliya gibi mazhariyetleri her sahabe de olmaması, bu hakikati isbat ediyor.

İşte kardeşlerim, dikkat ediniz! Sizin nefs-i emmâreniz, kıyas-ı bin-nefs cihetinde, sû-i zan noktasında sizleri aldatmasın; Risale-i Nur terbiye etmiyor diye şüphelendirmesin.

Envâr: Nurlar.

Ezvâk: Mânevi zevkler, ruhâni lezzetler.

İhsas: Hissettirme, gösterme.

Keşif: Allah dostlarının ilâhi ihsan ve ilham ile bazı sırları, hakikatleri keşfetmesi.

Kıyas-ı binnefs: Kendiyle muka-

yese etme, kendini örnek tutarak kıyaslama.

Küllî: Genel, umumî, kapsamlı.

Medar: Dayanak noktası, vesile.

Medar-ı kemâlât: Bütün faziletlerin, ilerleyip yükselmelerin dayanağı.

Mücâhede-i nefsiye: Nefisle mü-

cadele, savaşma.

Nefs-i emmâre: İnsana sürekli kötülükleri emreden nefis.

Sevabdar: Sevaplı.

Sû-i zan: Kötü, olumsuz düşünme.

Te'vil: Yorum, izah.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Risale-i Nur'un "Gençlik Rehberi"nde ve "Meyve Risalesi"ndeki beş meselesinin haylaz gençlerde dokuz tokadı Risale-i Nur'un bir latîf kerameti olduğunu o gençler dahi tasdik ediyorlar.

Birincisi: Bana hizmet eden Feyzi. Ona bidayette dedim: "Sen Meyve'nin bir dersinde bulundun, haylazlık yapma!" O yaptı, birden tokat yedi, bir hafta eli bağlı kaldı.

Evet, doğrudur.

Feyzi

İkincisi: Bana hizmet eden ve Meyve'yi yazan Ali Rıza. Bir gün yazdığını ona ders verecektim. O haylazlığından yemek pişirmek bahanesi ile gelmedi, birden tokat yedi. O vakit onun tenceresi sağlam iken dibi, yemeği ile beraber tamamen düştü.

Evet, doğrudur.

Ali Rıza

Üçüncüsü: Ziya, Meyve'nin gençliğe ve namaza dair meselelerini kendine yazdı, namaza başladı. Fakat haylazlık yaptı, namazı ve yazıyı bıraktı. Birden, o vakitte tokat yedi. Hilâf-ı âdet ve sebepsiz, başı üstündeki sepeti ve elbiseleri yandı. O kadar kalabalık içinde yanıncaya kadar kimse farkında olmaması, kastî bir şefkat tokadı olduğunu gösterdi.

Evet, doğrudur.

Ziya

Dördüncüsü: Mahmud. Ona Meyve'den gençlik ve namaz meselelerini okudum ve dedim: "Kumar oynama, namaz kıl." Kabul etti. Fakat haylazlık galebe etti, namaz kılmadı ve kumar oynadı. Birden, hiddet tokadını yedi. Üç-dört defada daima mağlup olup fakir hâliyle beraber kırk lira ve sakosunu ve pantolonunu kumara verdi, daha akıllı başına gelmedi.

Evet, doğrudur.

Mahmud

Bidayet: Baş, başlangıç.

Hilâf-ı âdet: Normal ve tabii durumda olmayan, alışılmamış.

Latîf: Hoş, güzel.

Sako: Paltodan kısa, geniş kollu, bol dikimli üste giyilen kışlık

elbise.

Beşincisi: On dört yaşında Süleyman nâmında bir çocuk, ziyade haylazlık yapıp başkalarının da iştihalarını açıyordu. Ona dedim: “Uslu dur, namazını kıl! Senden büyük haylazların içinde bu hâlin, sana tehlike getirir.” O, namaza başladı. Fakat yine namazı terk ve haylazlığa girdi. Birden tokat yedi. Uyuz illetine mübtelâ oldu, yirmi gündür yatağında yatmaya mecbur oldu.

Evet, doğrudur.

Süleyman

Altıncısı: Bana bidayette hizmet eden Ömer, namaza başladı, şarkıları bıraktı. Fakat bir akşam, kapıya yakın bir şarkı kulağıma geldi, evrâd ile meşguliyetime zarar verdi. Ben hiddet ettim, çıktım gördüm ki; hilâf-ı âdet Ömer’dir. Ben de hilâf-ı âdet bir tokat vurdum. Birden, sabahleyin hilâf-ı âdet olarak Ömer, başka hapse gönderildi.

Yedincisi: Hamza nâmında on altı yaşında, sesi güzel olmasından şarkı söylüyor, başkalarının da iştihalarını açıyor, haylazlık ediyordu. Ona dedim: “Böyle yapma, tokat yiyeceksin.” Birden, ikinci gün bir eli yerinden çıktı, iki hafta azabını çekti.

Evet, doğrudur.

Hamza

Bu gibi tokatlar var. Fakat kâğıt bitti, mana da bitti...

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bir Maârif Vekili, perdeyi yüzünden kaldırdı ve küfr-ü mutlakı başka bir kisvede gösterdi. Bizim son gönderdiğimiz müdâfaâtı daha almadan başka sâika ile o beyannâmeyi yazmış. Gerçi ben, o daireye göndermeyi düşünmüyordum. Fakat kardeşlerimizin tensibiyle onlara da göndermek hem münasip, hem lâzım olduğunu bu hâl gösterdi. Çünkü her hâlde bu derece ilhad da taassup taşıyan bir vekil, Ankara’ya gönderilen evrak ve mahrem risalelere karşı lâkayt kalmazdı. Birden, doğrudan doğruya cerhedilmez müdâfaâtlar

Cerhetmek: Çürütmek.

Evrâd: Virdler. Belirli zamanlarda devamlı yapılan ibadetler, okunan dua ve zikirler.

İlhad: İnançsızlık, dinsizlik.

Kisve: Elbise, kıyafet.

Küfr-ü mutlak: Bütünyle inkâr, tam kâfirlik.

Maârif Vekili: Millî Eğitim Bakanı.

Mahrem risale: Belirli kişilere yazılmış özel risale, kitapçık.

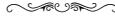
Sâika: Sürükleyici sebep, faktör.

Taassup: Tutuculuk, bağnazlık.

Tensib: Münasip görme, uygun bulma.

başına vuruldu, çok iyi oldu. İnşallah o dairede dahi Risale-i Nur lehinde kuvvetli bir cereyan uyandıracak.

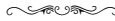
Kardeşlerim! Madem bir kısmın mahiyetleri bu tarzdır. Onlara, o kısma teslim olmak; bir nevi intihardır, İslâmiyet'ten pişman olmaktır, belki dinden insilâh etmektir. Çünkü o derece ilhadda taassup etmiş ki; bizim gibilerden yalnız teslimiyetle ve tasannû ile razı olmuyorlar. "Kalbini ve vicdanını bırak, yalnız dünyaya çalış" derler. İşte bu vaziyete karşı inâyet-i rabbâniyeye dayanıp metânet ve sabır ve tevekkül ederek dört sandık Risale-i Nur eczaları o merkeze yetişip, kuvvetli hakikatlar ile galebe çalmasına dua etmekten başka çâre yoktur. Biz birbirimizden çekinmekle ve gücenmekle ve Risale-i Nur'dan çekilmekle ve onlara teslim ve hatta iltihak etmekle fayda vermediği şimdiye kadar tecrübe edildi. Hem hiç merak etmeyiniz. O vekilin o farfaralı telaşı, zaafına ve tam korkusuna delâlet eder. Tecavüze değil, belki tedâfüe mecburiyeti bildiriyor.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Homa'lı kardeşlerimizden Ali nâmında bir şâkirt, Hâfız Ali'nin vefatı günlerinde vefat ettiğini Sami Bey bana söylediği gibi, Homa'lı kahramanlardan Mehmed Ali dahi bana yazdı. Ben de o Ali'yi o büyük şehit Ali'ye çok dualarda arkadaş yaptım.

Bu yakında bizimle alâkadar bir hanım, üç kardeşimizin öldüğünü görmüştü. Tabiri, bu iki Ali ve Risale-i Nur'a hapiste tâbi olmak isteyen, asılan Mustafa, umumumuzun bedeline âhirete gittiler ve selâmetimizin hesabına feda oldular, demektir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık, Sarsılmaz ve Tevekkülün Mahiyetini ve Kıymetini Anlayan Kardeşlerim!

Yirmi seneden beri hiçbir gazeteyi ne okumak ve ne sormak merakım

Delâlet etmek: İşaret etmek, göstermek.

Farfara: Gürültü, patırtı, şamata.

Galebe çalmak: Galip gelmek, yenmek.

İltihak: Katılma, birleşme.

İnâyet-i Rabbâniye: Cenab-ı Hak'ın yardımı.

İnsilâh: Çıkma, sıyrılma.

Metânet: Kararlılık, dayanıklılık,

sağlam duruş.

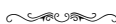
Tasannû: Sun'îlik, yapmacıklık.

Tedâfü: Savunma, müdafaa.

Tevehhüm etmek: Vehme, kurntuya kapılmak.

olmadığı hâlde, pek çok teessüf ile yalnız bir kısım zayıf kardeşlerimizin hatırları için bugün bir gazetenin bir bahsini gördüm. Bundan bildim ki; perde altında ve üstünde ehemmiyetli cereyanlar rol oynuyorlar. Meydanda biz görüldüğümüzden, bizler o cereyanlarla alâkadar tevehhüm ediliyoruz. İnşallah, Risale-i Nur'un dört sandık, kuvvetli cerhedilmez risaleleri ve pek kat'î müdâfaa defterleri, bizim hakkımızda hem iman ve Kur'ân, İslâm hakkında bir hayırlı netice verecekler. Biz onların dünyalarına karışmadık ve karışacağımızı hiçbir cihetle daha tesbit edemediler. Mecburiyetle bütün Risale-i Nur'u Ankara tahkik için istedi.

Madem hakikat budur. ve madem şimdiye kadar Risale-i Nur'un hizmetinde inâyet-i rabbâniyenin tecellisini inkâr edilmeyecek derecede gördük, her birimiz cüz'î ve küllî bunu hissetmişiz.. ve madem şimdi siyasetin ve dünyanın çok cereyanlarının birbirine karşı tahşidâtı oluyor.. ve madem elimizden kazaya rıza ve kadere teslim ve hizmet-i imaniye ve Kur'âniye ve nuriyenin verdikleri büyük ve kudsî teselliden başka bir şey gelmiyor. Elbette bize en elzem iş, telaş etmemek ve me'yus olmamak.. ve birbirinin kuvve-i mâneviyesini takviye etmek ve korkmamak.. ve tevekkülle bu musibeti karşılamak.. ve habbeyi kubbe yapan farfaralı gazetecilerin kubbelerini habbe görüp ehemmiyet vermemektir. Bu dünya hayatı, hususan bu zamanda, bu şerâit altında kıymeti yoktur. Başa ne gelse gelsin, hoş görmeli...

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

İki-üç kardeşlerimiz şöyle kendilerine bir güzel teselli bulmuşlar, diyorlar ki: “Bu hapiste bir kısım yeni kardeşlerimiz, bir-iki saat gayr-ı meşrû bir hareket yüzünden, bir-iki belki on sene bu musibet içinde sabır ve tahammül

Cüz'î - küllî: Az-çok, küçük-büyük, hususî-umumî.

Gayr-ı meşrû: Câiz ve hukukî olmayan.

Habbeyi kubbe yapmak: Küçük, önemsiz meseleleri büyütme, abartmak.

Hizmet-i imaniye ve Kur'âniye ve nuriye: Risale-i Nur vasıtasıyla

la imana, Kur'ân'a, dine hizmet etme.

Kuvve-i mâneviye: Mânevî güç, moral.

Me'yus: Ümitsiz.

Şerâit: Şartlar.

Tahkik: Doğruyu araştırma, açığa çıkarma.

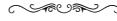
Tahşidât: Bir şeyin üzerinde çokça durmalar. Tembihler.

Tecellî: Yansıma, belirme. Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinin, sıfatlarının eşyada görünmesi.

ediyorlar. Hatta bir kısmı şükrederek başka günahlardan kurtulduk dedikleri hâlde; biz Risale-i Nur vasıtasıyla en meşrû bir hareket ve hizmet-i imaniye yüzünden altı-yedi ay hayırlı bir sıkıntıdan neden şekvâ ediyoruz?” diyorlar. Ben de –bin bârekâllah– onlara derim:

“Evet, beş-on sene hem imanını, hem başkaların imanlarını kırtarmak niyetiyle zevkli, tatlı, hayırlı, kudsî bir hizmet ve yüksek bir ubûdiyet-i fikriye yüzünden beş-on ay zahmet çekmek, medar-ı şükür ve iftihar dır. Bir hadiste ferman etmiş ki: ‘Birtek adam seninle hidayete gelse, sahra dolusu kırmızı koyun, keçilerden daha hayırlıdır.’¹ İşte burada, mahkeme, Ankara’da, sizlerin yazılarınız ve hizmetleriniz vasıtasıyla ne kadar insanlar imanlarını dehşetli şüphelerden kurtardığını ve kurtaracağını düşününüz, sabır içinde kemâl-i rıza ile şükrediniz.”

Eğer Ankara’da hâkim olan Halk Partisi, oraya giden Risale-i Nur’un kuvvetli kitaplarına karşı inat etse ve musâlaha niyetiyle himâyesine çalışmazsa, bizim en rahat yerimiz hapistir.. ve mülhidlerin, bolşevizmi zındıka ile birleştirdiğine alâmettir.. ve hükûmet onları dinlemeye mecbur olur. O zaman Risale-i Nur çekilir, tevakkuf eder, maddî ve mânevî musibetler hücumu başlarlar...

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا مَعْشَرَ الْجِنَّ وَالْإِنْسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ

Âyet-i celileleri mûcibince cinlerden de peygamber geldiği bildiriliyorsa da, bu husustaki müşkülün halli için vâki suâle, üstadımızın verdiği cevaptır.

¹ Buhârî Cuma 29, Cihad 102, 143; Müslim Fedâilü's-sahabe 34.

² “Ey cin ve insanlar topluluğu! İçinizden size (âyetlerimi anlatan ve bu gününüzle karşılaşacağınızı bildirerek sizi uyaran) peygamberler gelmedi mi?” (En’âm Sûresi, 6/130).

Âyet-i Celile: Yüce âyet.

Bârekâllah: “Allah mübârek etsin, bereketli kılsın” anlamında bir dua cümlesi.

Bolşevizm: Rus lider Lenin tarafından geliştirilen, komünist Sovyet baskı rejimi.

Kemâl-i rıza: Pek büyük bir memnuniyet, tamamen razı olma.

Medar-ı şükür ve iftihar: Şükür gerektiren, iftihar edilecek sebep.

Meşrû: Helâl, kanunî.

Mûcib: Gerek, gerektirici sebep.

Musâlaha: Barış, barışma.

Mülhid: Dinsiz, inançsız, ateist.

Müşkül: Mesele, problem.

Tevakkuf etmek: Durmak, duraksamak.

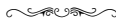
Ubûdiyet-i fikriye: Tefekkür ibadet.

Vâki: Mevcut, meydana gelmiş.

Zındıka: Dinsizliği, din düşmanlığını meslek edinen akım, hareket.

Aziz Kardeşim!

Hakikaten senin bu suâlinin çok ehemmiyeti var. *Fakat Risale-i Nur'un en ehemmiyetli vazifesi, beşeri dalâletten ve küfr-ü mutlaktan kurtarmak olmasından, bu çeşit meselelere sıra gelmiyor, onlardan bahis açmıyor.* Selef-i sâlihîn dahi çok bahsetmemişler. Çünkü öyle gaybî ve görünmeyen işlerde sû-i istîmal düşer. Hem şarlatanlar, hodfûrûşluklarına bir vesile yapabilirler. Nasıl ki şimdi ispritzmacılar cinler ile muhabere nâmıyla şarlatanlık yapıyorlar. Dinin zararına âlet ederler diye çokça medar-ı bahs edilmez. Hem Hâtemü'l-Enbiya'dan sonra, cinlerde peygamber gelmemiş. *Hem Risale-i Nur, bu zamanda bir tâun-u beşerî olan maddiyyûnluk fikrini ıbtal etmek için cinnî ve ruhânilerin vücudlarını kat'î hüccetler ile isbat etmeye çalışmış, bu meseleye üçüncü derecede bakmış, tafsilini başkalarına bırakmış.* Belki inşallah Risale-i Nur'un bir şâkirdi, Sûre-i Rahmân'ı tefsir edip bu meseleyi de halleder.

بِسْمِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

¹ *لِكُلِّ مُصِيبَةٍ "إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ"* Hakikaten Hâfız Ali, Hâfız Mehmed ve Mehmed Zühdu'nün vefatları; değil yalnız bize ve Isparta'ya, belki bu memlekete ve Âlem-i İslâm'a büyük bir zâyıattır. Fakat şimdiye kadar bir cilve-i inâyet olarak, Risale-i Nur'un bir şâkirdi zâyî olduğu zaman, der-akab iki-üç tane o sistemde meydana çıktığından kuvvetle ümitvarız ki; başka şekilde o kahramanların vazifelerini görecek ümit ettiğimizden ciddî şâkirtler çıkarlar, görürler. Zaten o üç mübârek merhum zâtlar, az bir zamanda, yüz

¹ Her musibet karşısında deriz ki: "Biz, Allah'a aidiz ve zaten O'na dönmekteyiz." (Bakara Sûresi, 2/156).

Cilve-i inâyet: Cenab-ı Hakk'ın yardımının bir tecellisi, yansıması.

Dalâlet: Sapıklık, kâfirlik. İslâm'a uymayan her türlü yanlış inanç.

Der-akab: Hemen, peşinden.

Hâtemü'l-Enbiya: Son peygamber. Peygamberlik mesleğine vurulan son mühür (s.a.s.).

Hodfuruşluk: Kendini beğendirmeye çalışma, gösterişi sevmek.

Hüccet: Delil.

İbtal etmek: Bir fikri veya iddiayı çürütmek, boşa çıkarmak.

İspirtizmacı: Ölülerin ruhlarıyla veya cinlerle haberleşmeye çalışan kimse.

Küfr-ü mutlak: Bütünüyle inkâr, tam kâfirlik.

Maddiyyûnluk: Maddecilik, materyalizm.

Medar-ı bahs: Söz konusu.

Muhabere: Haberleşme.

Ruhânî: Vücudu maddi olmayan, ruh sahibi varlık (melek, cin gibi).

Selef-i sâlihîn: Ehl-i Sünnet'in ilk dönem rehberleri; güvenilir, dürrüst ilim sahipleri.

Sû-i istimâl: Kötüye kullanma.

Şarlatan: Sahtekâr, palavracı.

Tâun-u beşerî: Bütün insanlığı tehdit eden veba hastalığı.

senelik vazife-i imaniyeyi gördüler. Cenâb-ı Erhamü'r-râhimîn, onların yazdıkları ve neşrettikleri ve okudukları huruf-u nuriye adedince onlara rahmetler eylesin, Âmin!

Benim tarafımdan o Hâfız Mehmed'in akrabasını ve mübârek köyünü tâziye ediniz. Ben de onu Hâfız Ali ve Mehmed Zühdû'ye arkadaş edip, üstadlarımın aktâb kısmının isimleri içinde o üçünün isimlerini dâhil edip, Hâfız Âkif'i dahi Âsım ve Lütfi'ye* arkadaş ettim.

بِسْمِہِ شُبْحَانَهُ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

¹ مَا اخْتَارَهُ اللَّهُ sırrıyla bu meselemizin tehiri hayırdır. Çünkü bütün mekteplerde ve dairelerde ve halkta, o ölmüş dehşetli adamın muhabbeti telkin ediliyor. Bu hâl ise, Âlem-i İslâm'a ve istikbale pek elîm ve acı bir tesiri olacaktı. Şimdi ihtiyârımızın haricinde onun mahiyeti ne olduğunu, en başta ve en ziyade alâkadar ve en son ondan vazgeçecek adamların ellerine kat'î hüccetler gösteren ve isbat eden Risale-i Nur geçmesi, kemâl-i merak ve dikkatle okunması öyle bir hâdisedir ki; bizler gibi binler adam hapse girse, hatta idam olsalar, Din-i İslâm cihetiyle yine ucuzdur. Hiç olmazsa küfr-ü mutlak-
tan ve irtidattan en mütemerridleri bir derece kurtarır, meşkûk bir küfre çıkarır, mağrurâne ve cür'etkârâne tecavüzlerini tâdil eder.

Mahkemede son söz olarak yüzlerine söylediğim bu cümle, “Milyonlar kahraman başlar feda oldukları bir kudsî hakikate, başımız dahi feda olsun” ile bizim nihâyete kadar sebat edeceğimizi dâvâ etmişiz. Bu dâvâdan vazgeçilmez. İcinizde vazgeçecek yok ümit ediyorum. Madem şimdiye kadar sabrettiniz, daha kısmetimiz ve vazifemiz bitmedi diye tahammül ve sabrediniz.

¹ “Hayır, Allah'ın takdir ettiğindedir.” Bkz.: Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 1/478.

Aktâb: Kutuplar, en büyük veliler.

Cür'etkârâne: Haddini bilmez bir tarzda, küstahça.

Huruf-u nuriye: Risale-i Nur'un harfleri.

İhtiyâr: İrade, tercih, seçim.

İrtidat: Dinden çıkma.

Kemâl-i merak ve dikkat: Son derece, büyük bir merak ve dikkat.

Mağrurâne: Gururlu, kibirli hareket ederek.

Meşkûk: Şüpheli.

Mütemerrid: İnatçı.

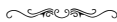
Tâdil etmek: Düzeltmek, doğrultmak.

Tâziye etmek: Başsağlığı dilemek.

Vazife-i imaniye: İmana, dine hizmet görevi.

Her hâlde Meyve'deki kat'î hüccetler ile kabil-i inkâr olmayan idam-ı ebedî ve nihâyetsiz haps-i münferit mesleğini müdâfaa etmek için Risale-i Nur'a karşı anûdâne hareket edilmeyecek, belki musâlaha veya mütâreke çâresi aranılacak.

وَالصَّبْرُ مِفْتَاحُ الْفَرْجِ وَالشُّرُورُ¹

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

âyeti hem Risale-i Nur'a, hem ²مَيْتًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ³ kelimesiyle üç kuvvetli emâre ve münasebetler ile Risale-i Nur'un bu bîçâre şâkirtlerine işareti, Birinci Şuâ'da izah edilmiş. Şimdi bu hâdisede o emârelerden birisi tam hükmediyor. Çünkü bize zulmedenler, ellerinde hayat ve medeniyeti ve lezzeti tutup, bizi o tarz-ı hayata ehemmiyet vermemekle itham edip, mes'ul ederler, hatta idam ve ağır ceza ile hapse sokmak isterler. Fakat kanunca sebep bulamıyorlar. Biz dahi elimizde hayat-ı bâkiyenin mukaddemesi ve perdesi olan mevti ve ölümü tutup onların başlarına vurup intibaha getirmeye ve onların hakikî mes'uliyet ve mahkûmiyetten ve idam-ı ebedî ve dâimî haps-i münferitten kurtulmalarına bütün kuvve-timizle çalışıyoruz. *Hatta Ankara'ya giden şiddetli risaleler sebebiyle en ağır ceza nefsime verilse, fakat ceza verenler o risaleler ile ölümün idamından kurtulsalar; hem kalbim, hem nefsim razı olurlar. Demek biz onların iki cihanda yaşamalarını istiyoruz, arıyoruz. Onlar bizim ölmemizi istiyorlar, bahaneler arıyorlar. Fakat güneş gibi zâhir ve göz ile görünür, gündüz*

¹ "Sabır, kurtuluşun ve sevincin anahtarıdır." (Bkz.: Meydânî, *Mecmeu'l-emsâl* 1/418; Kalkaşendî, *Subhu'l-a'sâ* 2/289. Ayrıca bkz.: Deylemî, *Müsned* 2/415; Sehâvî, *el-Makâsîdül-hasene* s.260).

² "(Mânen) ölü iken (imanla) kendisini dirilttiğimiz ve kendisi için onunla insanlar arasında yolunu hiç şaşırmadan rahatça hareket ettiği bir nur var ettiğimiz kimse..." (En'âm Sûresi, 6/122).

³ "Ölü"

Anûdâne: İnat ederce, inatla.

Haps-i münferit: Hücre hapsi. Kabir azabı.

Hayat-ı bâkiye: Kalıcı, dâimî hayat. Âhiret hayatı.

İdam-ı ebedî: Ebedî yokluk, tamamen yok olma.

İntibah: Uyanma, ayılma; doğruya, gerçeğe ulaşma.

Kabil-i inkâr olmamak: İnkâr edilememek, inkârı mümkün olmamak.

Mukaddeme: Giriş, öncü, ilk aşama.

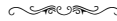
Musâlaha: Barış, barışma.

Mütâreke: Ateşkes.

gibi bir hakikat-i mevtiye ve her gün insanlarda otuz bin cenaze, ehl-i dalâlet hakkında otuz bin idam-ı ebedî, otuz bin haps-i münferit fermanlarını, ilânnâmelerini gösterdiklerinden, biz onlara karşı mağlup değiliz. Ne yaparlarsa yapsınlar. *فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ*¹ âyeti on iki seneden beri en acınacak mağlûbiyetimiz zamanında dahi, cifir ve ebced hesabıyla galibiyetimize aynı tarihiyle müjde ediyor. Madem hakikat budur; biz şimdiden sonra hem mahkemeye, hem halka diyeceğiz ki:

“Bu gözümüz önünde ve bizi bekleyen ölümün idam-ı ebedîsinden ve karşımızda kapısını açan ve bizi cebr-i kat’î ile çağıran kabrin karanlık haps-i münferidinden kurtulmaya çalışıyoruz. Hem sizin de dehşetli ve çâresiz musibetten kurtulmanıza yardım ediyoruz. Sizin nazarınızda en büyük bir mesele-i dünyeviye ve siyasiye, bizim nazarımızda ve hakikat cihetinde kıymeti pek azdır ve bilfiil vazifedar olmayanlara mâlâyani ve ehemmiyetsizdir ve kıymeti yoktur. Fakat bizim iştigal ettiğimiz vazife-i zaruriye-i insaniye ise, herkese her zaman ciddî alâkası var. Bu vazifemizi beğenmeyenler ve kaldıranlar, ölümü kaldırmalı ve kabri kapamalı!..”

İkinci ve üçüncü noktalar şimdilik geri kaldı.

بِسْمِہِ سُبْحَانَهُ

Risale-i Nur’un kerametlerindendir ki; üstadımız Hazretleri: *“Ey mülhidler ve ey zındıklar! Risale-i Nur’a ilişmeyiniz! Risale-i Nur, âfâtın def’ine sadaka² gibi vesile olmasından, ona karşı olan hücum ve onun ta’tili, âfâta karşı olan müdâfaasını zayıflastırır. Eğer ilişirseniz, yakından bekleyen belalar, sel gibi üstünüze yağacaktır...”* diye, on senedir kerrât ile

¹ “(Kim Allah’ı, Resûlünü ve iman edenleri dost edinirse) bilsin ki, bunların teşkil ettiği Allah tarafı, mutlaka galip gelecektir.” (Mâide Sûresi, 5/56).

² Sadakanın belâları ve hastalıkları defettiğine dair bkz.: Beyhakî, *Şuabü’l-îmân* 3/282; Hatîb el-Bağdâdî, *Târîhu Bağdâd* 8/207; Münâvî, *Feyzu’l-kadîr* 4/236.

Âfât: Allah’ın izni ve kudretiyle meydana gelen âfetler.

Bilfiil: Gerçekten, bizzat.

Cebr-i kat’î: Kesin mecburiyet.

Ehl-i dalâlet: Doğru yoldan ayrılanlar, sapık ve kâfirler.

Hakikat-i mevtiye: Ölüm gerçeği.

Mesele-i dünyeviye ve siyasiye: Dünyaya ve siyasî hayata ait günübürlük meseleler.

Mülhid: İnançsız, ateist.

Ta’til: Durdurma, çalıştırmama.

Vazifedar: Vazifeli, görevli.

Vazife-i zaruriye-i insaniye: Büt-

ün insanlığı ilgilendirdiğinden rilerinin mecburen yapması gereken görev.

Zındık: Kâfir, dinsiz.

söylüyordu. Bu hususta şahit olduğumuz felâketler pek çoktur. Dört seneden beri Risale-i Nur'a ve şâkirtlerine her ne vakit ilişilmiş ise; bir felâket, bir musibet takip etmiş ve Risale-i Nur'un ehemmiyetini ve âfâtın def'ine vesile olduğunu göstermiştir. İşte üstadımız Bediüzzaman'ın Risale-i Nur ile haber verdiği yüzler hâdisât içinde felâketler, (zelzele eliyle doğruluğunu imza ederek gelen dört felâket) Risale-i Nur'un bir vesile-i def-i bela olduğunu gösterdi. Cenâb-ı Hak, bize ve Risale-i Nur'a taarruz edenlerin kalblerine iman ve başarılarına hakikati görecek akıl ve göz ihsan etsin! Bizi bu zindanlardan, onları da bu felâketlerden kurtarsın, âmin!

Hüsrev

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bir cilve-i inâyet-i rabbâniyedir ki; daha müdâfaâtımızı ve evraklarımızı ve kitapları görmeden, yalnız perde altında hissedip Maârif Vekili'nin dehşetli püskürmesi ve hücumu, Beşinci Şuâ ve Hücûmât-ı Sitte'nin Zeyli gibi gayet şiddetli mahrem risaleleri en ehemmiyetli makamat, bilfiil tenkit için tedkik etmesi ve müdâfaâtımın ciddî, dokunaklı küfr-ü mutlaka cür'etkârâne darbeleri Ankara'nın bize karşı çok şiddetli davranmasını beklerken, meselenin azame-tine nisbeten gayet mülâyimâne belki musâlahakârâne vaziyet almış. Ve bu cilve-i inâyetin bir hikmeti de şudur: Risale-i Nur'un umum memlekete alâkası cihetiyle, umumî bir dershânede ve büyük makamatta dikkat ve merakla okunmasıdır. Evet, bu zamanda böyle yüksek bir ders, elbette böyle cemiyetli ve küllî ve umumî dairelerde okunması, büyük bir inâyettir ve küfr-ü mutlaka kırdığına bir kuvvetli emâredir.

Kardeşlerim! Herhâlde bu kadar sıkıntı ve zararı çeken zayıf bir kısım aile sahipleri, bir derece Risale-i Nur'dan ve bizden çekinmek, belki vazgeçmek için bir mazeret olabilir zannıyla, tahliyeden sonra değişmek ihtimaline binâen derim: Bu derece kıymettar bir mala bu maddî ve mânevî fiyat veren ve

Cemiyetli / küllî: Kapsamlı, şü-müllü, geniş.

Cilve-i inâyet-i rabbâniye:

Cenâb-ı Hakk'ın varlığına hâkimiyetini ve terbiyesini yan-

sitan ilâhî yardımlarının bir tecellisi, yansıması.

İnâyet: İlâhî yardım, destek.

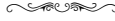
Maârif Vekili: Millî Eğitim Bakanı.

Musâlahakârâne: Barışır tarzda.

Mülâyimâne: Yumuşakça.

Vesile-i def-i bela: Belaları önleyici sebep, vesile.

bu azabı çeken, o maldan vazgeçmek büyük bir hasârettir. Hem her birisi, Risale-i Nur'un eczalarını ve âlâkadarlarını ve bizi muhafaza ve yardım ve hizmeti birden bıraksa; hem ona, hem bizlere lüzumsuz bir zarardır. *Onun için ihtiyatla beraber, sadâkati ve irtibatı ve hizmeti değiştirmemek lâzımdır.*

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bir cilve-i inâyet-i rabbâniye ve bir himâyet-i hıfz-ı ilâhiyedir ki; Ankara'da ehl-i vukûf heyeti, Risale-i Nur'un hakikatlerine karşı mağlup olup, şiddetli tenkit ve itirazın çok esbabı var iken âdeta beraatına karar verdiklerini işittim. Hâlbuki mahremlerin şedit ifadeleri.. ve müdâfaâtın dokunaklı meydan okumaları.. ve Maârif Vekili'nin dehşetli hücumu.. ve ehl-i vukûfun heyetinde maârif dairesine mensup ehemmiyetli iki maddî feylesofların ve yeni icatlara taraftar büyük bir âlimin bulunması.. ve bir seneden beri gizli zındıka komitesinin aleyhimize Halk Fırkası'nı ve Maârif'i sevketmesi cihetiyle, ehl-i vukûfun pek şiddetli itirazları ve bizi ağır cezalarla itham etmelerini beklerken, himâyet ve inâyet-i rahmâniye imdada yetişip onlara Risale-i Nur'un yüksek makamını göstererek, şiddetli tenkitlerden vazgeçirmiş.

Hatta bizi cezalardan kurtarmak fikriyle ve Eskişehir meselesi ve 31 Mart hâdise-i meşhuresiyle beni sâbıkalı bir mücrim-i siyasî nazarıyla baktırmamak ve sırf din ve iman için hareket ettiğimizi ve siyaset fikri bulunmadığını göstermek fikriyle demişler ki: "Said Nursî, eskiden beri arasıra peygambere verâsetlik dâvâsında bulunur. Kur'ân ve iman hizmetinde mücedditlik tavrını alır, yani bazen bir nevi cezbeyle mağlup olup meczubâne hareket eder."

İşte bu fıkrayla feylesofların dinsizce tabirlerle kim olursa olsun din lehinde kuvvetli hareket edenlere "vazifesini, mücedditlik irsiyetiyle yapıyor" diye, hem bir kısım kardeşlerimiz haddimden çok ziyade hüsn-ü zanlarını tenkit etmek.. hem bana bir cezbe isnad ile şiddetlerimde beni siyasetten ve cezadan

Cezbe: Coşku, coşup kendinden geçme.

Ehl-i vukûf: Bilirkişi heyeti.

Hâdise-i meşhure: Herkesçe bilinen olay.

Hasâret: Kayıp, zarar.

Himâyet-i hıfz-ı ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın koruyup, gözetmesi.

Hüsn-ü zan: Güzel, iyi, olumlu düşünme.

Inâyet-i rahmâniye: Cenâb-ı Hakk'ın engin rahmetiyle gelen yardımı, desteği.

İrsiyet: Mirasçılık, soya çekim.

Mahrem: Belirli kişilere yazılmış, özel yazılar, kitapçıklar.

Meczubâne: Kendini ilâhî esintilere salıp, coşar bir tarzda.

Müceddit: Her yüz yılda bir, devrin ihtiyacına göre İslâm'ı anlatan,

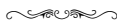
peygamberlik mesleğinin mânevi vârisi olan zât.

Mücrim-i siyasî: Siyasî suçlu.

Verâset: Vârislik, vâris olma.

tebrî etmek.. ve bize muâzır ve düşman olanları bir derece okşamak.. ve işaret-i Kur'âniye ve kerâmât-ı Aleviye ve Gavsîye hakikatlerinin kuvvetli olduklarını göstermek.. ve herkese kıyasen bende dahi bulunması tahminlerince muhakkak olan hubb-u câh ve enâniyet ve hodfûrûşluğu kırmak için, o dinsizce, feylesofâne tabiri istîmal etmişler.

O tabire karşı Risale-i Nur, baştan nihâyetine kadar güneş gibi bir cevaptır. Ve mesleğimiz, terk-i enâniyet ve uhuvvet olmasından, bizde hodfûrûşâne şatahat bulunmadığından, Yeni Said'in Risale-i Nur zamanındaki mahviyetkârâne hayatı ve mübârek kardeşlerinin ifratkârâne hüsn-ü zanlarını hatıra bakmayarak mükerrer derslerle tâdil etmesi, o tabir ile işmam edilen manayı tam çürütüyor, izale eder.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bizi ihbar edene ve yazana zarar gelmemek için, şimdilik ehl-i vukûfun ittifakıyla kararlarını size göndermeyeceğim. Bu son ehl-i vukûf, bütün kuvve-tiyle bizi kurtarmak ve ehl-i dalâlet ve bid'iyâtın şerrinden muhafaza etmek için çalışmışlar, bize isnad edilen bütün suçlardan tebrî ediyorlar. Ve Risale-i Nur'dan tam ders aldıklarını ihsas edip, Risale-i Nur'un ilmî ve imanî kısmının ekseriyet-i mutlaka ile vâkifâne yazıldığını.. ve Said ise hem samimî, hem ciddî kanaatlerini beyan ederek "Ondaki kuvvet ve iktidar, isnad edildiği gibi tarikat icadı veya cemiyet kurmak veya hükûmet ile mübâreze etmek değildir, belki yalnız Kur'ân'ın hakikatlerini muhtaçlara bildirmek kuvvet ve iktidar"dır"

Ehl-i dalâlet ve bid'iyât: Dinde olmayan şeyleri dine sokarak onu aslından uzaklaştırmaya çalışan sapıklar ve kâfirler.

Ekseriyet-i mutlaka: Genel, büyük çoğunluk.

Enâniyet: Benlik, gurur.

Feylesofâne: Filozofça.

Hodfûrûşâne: Kendini öne çıkarıp, beğendirmeye çalışır bir tarzda.

Hodfûrûşluk: Kendini öne çıkarmak, beğendirme.

Hubb-u câh: Makam arzusu, düşkünlüğü.

İfratkârâne: Ölçüyü, dengeyi aşar bir tarzda.

İhsas etmek: Hissettirmek, bel-

li etmek.

İşaret-i Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in işareti, iması.

İşmam etmek: Hissettirmek, duyurmak.

İzale etmek: Gidermek, yok etmek.

Kerâmât-ı Aleviye ve Gavsîye: Hz. Ali Efendimiz'in (r.a.) ve Abdulkadir Geylanî (k.s.) Hazretleri'nin geleceğe ait bazı kerametli sözleri.

Mahviyetkârâne: Alçakgönüllülük, mütevazı bir şekilde.

Muâzır: Karşı çıkan, muhalif.

Mübâreze: Mücadele, kavgâ.

Mükerrer: Defalarca tekrar edilen.

Şatahat: Bir takım hislerin coşkusunu altında söylenen, dengesiz, maksadı aşan sözler.

Tâdil: Düzeltme, dengeleme, ayarlama.

Tebrî etmek: Temize çıkarmak, suçsuzluğuna hükmetmek.

Terk-i enâniyet: Kendini beğenmemek. Benlik ve gurura vesile olan şeyleri terk etmek.

Uhuvvet: Kardeşlik.

Vâkifâne: Söz konusu meseleleri iyi bilir tarzda, vukûfiyetle.

diye müttefikan karar vermişler. Ve gayr-i ilmî tabir ettikleri mahremlere karşı demişler ki: “Bazen cezbeye ve şuurun heyecanına ve ihtilâl-i ruhiyeye kapılmasından, bu eserler ile mes'ul olmamak lâzım geliyor.” manasını ifham ediyorlar. Ve “Eski Said, Yeni Said” tabirinde, iki şahsiyet ve ikincisinde fevkalâde bir kuvvet-i imaniye ve ilm-i hakâik-i Kur'âniye manasını, feylesofların hatırı için “Bir nevi cezbe ve ihtilâl-i dimağiye ihtimali var.” diye hem bizi şiddetli tabiratin mes'uliyetinden kurtarmak, hem muâzırlarımızı okşamak için “Sem u basar cihetinde halüsinasyon hastalığı ihtimali nazar-ı dikkate alınabilir.” demişler.

Onların bu ihtimalini esasıyla çürüten, ellerine geçen ve bütün akılları geri bırakan Nur Risaleleri ve bütün avukatlara hayret veren Müdâfaa ve Meyve Risaleleri kâfi ve vâfi bir cevaptır. Ben çok şükrediyorum ki, bir hadis-i şerifin mazhariyeti bu ihtimal ile bana verilmiş.¹

Hem o ehl-i vukûf, bütün kardeşlerimizi ve beni tam tebrie edip derler: “Said’in âlimâne ve vâkîfâne eserlerine iman ve âhiretleri için bağlanmışlar. Hiçbir cihette hükûmete karşı bir sû-i kastlarına dair bir sarâhat ve bir emâre, ne muhaberelelerinde ve ne de kitap ve risalelerinde bulmadık.” diye o heyetin ittifakıyla karar verip biri feylesof Necati, biri Yusuf Ziya (âlim), biri de feylesof Yusuf nâmlarında imza etmişler.

Latîf bir tevâfuktur ki; biz bu hapse kendimiz hakkında “Bir Medrese-i Yusufiye ve Meyve Risalesi onun meyvesidir” dediğimiz gibi, bu iki Yusuf dahi perde altında “Biz dahi o Medrese-i Yusufiye’deki derse hissedarız” lisan-ı hâllerile ifade etmeleridir.

Hem cezbeye latîf bir delilleridir ki: “Otuz Üçüncü Söz ve otuz üç pen cereli Otuz Üçüncü Mektup” gibi tabirleri, hem kendi kedisinin “Yâ Rahîm!

¹ Bkz.: “Sizden birisine (dini yaşamadaki yüksek hallerinden ötürü) mecnun denmedikçe kemâl-i imanı kazanmış sayılmaz.” İmâm Rabbânî, *Mektûbât*, 1/77 (65. Mektup); ayrıca yakın manadaki hadis-i şerif için bkz.: Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 3/68, 71; Abd b. Humeyd, *Müsned* s. 289; Ebû Ya'lâ, *Müsned* 2/521; Beyhakî, *Şuabü'l-îmân* 1/397.

Âlimâne: Âlimce, âlim tarzında.
Gayr-i ilmî: İlmî niteliği olmayan.
İfham: Anlatma, ifade etme.
İhtilâl-i dimağiye: Zihin karışıklığı.
İhtilâl-i ruhiye: Ruhî çalkantı.
İlm-i hakâik-i Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in ince, sırlı gerçeklerini bilme.
Kâfi ve vâfi: Yeterli, başka bir şe-

ye ihtiyaç bırakmayan.
Kuvvet-i imaniye: İman gücü. Sarsılmaz, güçlü iman.
Latîf: Hoş, güzel.
Lisan-ı hâl: Hal dili, davranışların ifade ettiği anlam.
Mazhariyet: Erişme, nâil olma, şereflenme.
Müttefikan: İttifak ederek, oy birliğiyle.

Sarâhat: Açıklık, âşikârlık.
Sem u basar: İşitme ve görme.
Su-i kast: Kötü maksat, kötülük niyeti.
Tevâfuk: Birbirine uygun, denk düşme. Aynı noktada birleşme.

Yâ Rahîm!” tesbihini işitmesi, hem kendini bir mezar taşı görmesi, cezbe ve halüsinasyon ihtimaline delil göstermeleridir.

Said Nursî

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Madem biz, çok emârelerle inâyet altındayız.. ve madem gayet çok ve insafsız düşmanlara karşı Risale-i Nur mağlup olmadı, Maârif Vekili’ni ve Halk Fırkası’nı bir derece susturdu.. ve madem bu kadar geniş bir sahada ve meselemizi pek ziyade îzâm ile hükûmeti telaşa düşürenler, her hâlde iftiralarını ve yalanlarını bir derece setretmeye bahaneler ile çalışacaklar... *Elbette bize lâzım; kemâl-i teslimiyetle sabır ve temkinde bulunmak.. ve bilhassa inkisar-ı hayale düşmemek.. ve bazen ümidin hilâf-ı zuhuruyla me’yus olmamak.. ve muvakkat fırtınalar ile sarsılmamak!..*

Evet, gerçi inkisar-ı hayal, ehl-i dünyada kuvve-i mânevîyelerini ve şevklerini kırar. *Fakat meşakkat ve mücâhede ve sıkıntıların altında inâyet ve rahmetin iltifatlarını gören Risale-i Nur şâkirtlerine inkisar-ı hayal, gayretlerini ve ileri atılmasını ve ciddiyetlerini takviye etmek lâzım geliyor.* Kırk sene evvel ehl-i siyaset, bana bir cinnet-i muvakkata isnadıyla tımarhâneye sevkettiler. Ben onlara dedim: “Sizin akıllılık dediğinizin çoğunu ben akılsızlık biliyorum. O çeşit akıldan istifa ediyorum. *وَكُلُّ النَّاسِ مَجْنُونٌ وَلَكِنْ* عَلَى قَدَرِ الْهَوَىٰ اخْتَلَفَ الْجُنُونُ²” demiştim. Şimdi dahi beni ve kardeşlerimi şiddetli bir mes’uliyetten kurtarmak fikriyle bana mahrem risale cihetiyle arasına bir cezbe, bir cinnet-i muvakkata isnad edenlere aynı sözleri tekrarla beraber, iki cihetle memnunum:

¹ “O yüce Zât’ın adıyla.”

² Herkes mecnûndur. Fakat boş şeylerle meşgul olma nisbetinde mecnûnluk derecesi farklılık arz eder.

Cinnet-i muvakkata: Kısa süreli cinnet, delilik.

Hilâf-ı zuhur: Beklenenin aksi, tam tersi çıkması.

Înâyet: İlâhî yardım, destek.

İnkisar-ı hayal: Hayal kınıklığı.

Îzâm: Büyütme.

Kemâl-i teslimiyet: Tam bir teslimiyet, tamamen teslim olma.

Kuvve-i mânevîye: Mânevî güç, moral.

Me’yus: Ümitsiz.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Mücâhede: Gayret etme. Bütün

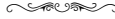
olumsuzluklara karşı koyup var gücüyle çalışma.

Setretmek: Örtmek, gizlemek.

Temkin: Ağır başlılık. Dikkatli, ölçülü davranma.

Birisi: Hadis-i sahihte vardır ki; “Bir adam kemâl-i imanı kazandığına, avâm-ı nâsın akıllarının tavrı haricindeki yüksek hâllerini mecnunluk, divanelik saymaları, onun kemâl-i imanına ve tam itikadına delâlet eder.”¹ diye ferman ediyor.

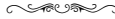
İkinci Cihet: Ben, bu hapisteki kardeşlerimin selâmetleri ve necatları ve zulmetten kurtulmaları için değil yalnız bir divanelik isnadını, belki kemâl-i fahr ve ferahla tamam aklımı ve hayatımı feda etmesini kabul ediyorum. Hatta siz münasip görürseniz, o üç zâtlara benim tarafımdan bir teşekkürnâme yazılsın ve onları mânevî kazançlarımıza teşrik ettiğimiz bildirilsin.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim! Ve Hizmet-i Kur’âniye’de ve İmaniyede Hâlis Arkadaşlarım! Ve Hak ve Hakikat ve Berzah ve Âhîret Yolunda Ayrılmaz Yoldaşlarım!

Biz birbirimizden ayrılmak zamanı yakın olması cihetiyle, sıkıntıdan neş’et eden gerginlikler ve kusurlar yüzünden, İhlâs Risalesi’nin düsturları muhafaza edilmediğinden, siz birbirinizle tamam helâlleşmek lâzımdır ve zarurîdir.

Siz, birbirinize en fedakâr nesebî kardeşten daha ziyade kardeşsiniz. Kardeş ise kardeşinin kusurunu örter, unuttur ve affeder. Ben burada hilâf-ı me’mul ihtilâfınızı ve enâniyetinizi nefs-i emmâreye vermiyorum ve Risale-i Nur şâkirtlerine yakıştıramıyorum. Belki nefs-i emmâresini terkeden evliyalarda dahi bulunan bir nevi muvakkat enâniyet telâkki ediyorum. Siz benim bu hüsn-ü zannımı inat ile kırmayınız, barışınız!..

Kardeşlerim!

Ehl-i vukûf raporundan anlaşılıyor ki: Risale-i Nur, bize karşı bütün muâriz tâifeleri mağlup ediyor ki; “Hüccetullahi’l-Bâliga ve İhtiyar ve İhlâs

¹ İmâm Rabbânî, *Mektûbât* 1/77 (65. Mektup). Ayrıca bkz: Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 3/68, 71; Abd İbni Humeyd, *Müsned* s.289; İbni Hibbân, *Sahih* 3/99.

Avâm-ı nâs: Sıradan insanlar.
Delâlet etmek: İşaret etmek, göstermek.
Enâniyet: Benlik, gurur.
Hilâf-ı me’mul: Umulanın, beklenenin aksi.
Hüsn-ü zan: Güzel, iyi, olumlu

düşünme.
İtikat: İnanç, iman.
Kemâl-i fahr ve ferah: Büyük bir övünç ve mutluluk.
Kemâl-i iman: Tam, mükemmel bir iman.
Necat: Kurtuluş.

Nefs-i emmâre: İnsana sürekli kötülükleri emreden nefis.
Nesebî: Aynı soydan olan.
Teşekkürnâme: Teşekkür yazısı.
Teşrik etmek: Ortak etmek.

Risaleleri”ni tekrar ile nazar-ı dikkati celbediyorlar. Hem gayet sathî ve cevaplari pek zâhir ve güya mutaassibâne hocavâri tenkitleri.. ve hiç münasebeti olmayan ve hakikî mutâbık olan meseleleri anlamadan “mâbeynlerinde tezat var” demeleri.. ve risalelerin yüzde doksanını tamamıyla çekinmeyerek tasdik ve takdirleri ve teslimleri.. ve Hücûmât-ı Sitte Zeyli’nin pek şiddetli bir surette yeni icatlara fetva verenleri cerh ve tezyif etmesine mukabil, yalnız nezahet-i lisaniye demişler.. ve dinsizler tarafından öldürülen mazlum ve dindar hristiyanlar Âhîrzaman’da bir nevi şehit olabilir dediğimi.. baş açık namaz kılmak ve Türkçe ezan okumaya Zeyl’in şiddet-i hücumunu zıt göstermeleri ile iktifâ etmeleri, kat’iyen onların Risale-i Nur’a karşı mağlûbiyetlerini gösteriyor kanaatini veriyor.

Said Nursî

Cerh: Çürütme, yaralama.

İktifâ etmek: Yetinmek.

Mâbeyn: Ara.

Mutaassibâne: Körü körüne.

Mutâbık: Birbirine uygun. Zıtlık olmayan.

Nazar-ı dikkati celbetmek:

İnsanların dikkatini, ilgisini çekmek.

Nezahet-i lisaniye: Saygılı, kibar ifade.

Sathî: Yüzeysel.

Şiddet-i hücum: Şiddetli saldırı.

Tezyif: Küçük düşürme, alay etme.

On Dördüncü Suâ

İfademin Kısacık Bir Tetimmesi

Afyon Mahkemesi'ne beyan ediyorum ki:

Nazarınıza ve kanun adaletine takdim edilen ifademde bulunan; üç ve-
cihle kanunsuz menzilimi basmak, beni sorguya çekmek ve tevkif etmek, üç
büyük mahkemelerin hürmetlerini kırmak ve haysiyet ve adaletlerine ilişmek-
tir, belki istihfaf etmektir.

Çünkü üç mahkeme ve üç ehl-i vukûfun iki sene, yirmi senelik kitapları-
mı ve mektuplarımı inceden inceye tedkikinden sonra ittifakla hem bize bera-
at verildi, hem kitaplarımız ve mektuplarımız iade edildi. Ve beraattan sonra
üç sene fevkalâde bir inzivâ ve şiddetli bir tarassut altında haftada yalnız za-
rarsız bir mektup bazı dostlarıma yazardım. Dünya ile alâkam kesilmiş gibi idi
ki, serbestiyet verildiği hâlde memleketime gitmedim. Şimdi aynı meselede o
üç mahkemenin âdilâne hükümlerini hiçe saymak gibi meseleyi tazelendir-
mek, onların şerefini kırıyor. Benim hakkımda adalet eden o mahkemelerin
haysiyetini muhafaza için mahkemenizden rica ederim. O aynı mesele olan
“Risale-i Nur” ve “cemiyetçilik” ve “tarikatçılık” ve “ihlâl-i emniyet ve âsâyişi
bozmak” ihtimalinden başka bir sebep, bir mesele bulunuz, beni onunla mu-
âheze ediniz. Benim kusurlarım çoktur. Ben de size mes'uliyetime dair yardım
edeceğime karar verdim. Çünkü hapsin haricinde hapisten çok ziyade azap
çektim. Şimdi benim için medar-ı rahat; ya kabir, ya hapistir. Hakikaten ha-
yattan usandım. Bu yirmi sene haps-i münferitteki tâzib ve işkenceli tarassut-
lar, ihênetler artık yeter. *Sonra gayretullaha dokunur, bu vatana yazık olur.*
Sizlere hatırlatıyorum. Bizim en metin melce ve siperimiz:

Gayretullaha dokunmak: İşle-
nen günahın ilâhî gazabı yansı-
tan bir olayla noktalanması.

Haps-i münferit: Hücre hapsi.

İhênet: Hor, hakir görme, küçük
duruma düşürme.

İnzivâ: Tek başına, yalnız yaşa-

ma.

İstihfaf etmek: Alay etmek, aşağı-
lamak.

Medar-ı rahat: Rahatlama yeri.

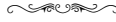
Muâheze: Hesaba çekme, sorgu-
lama.

Tarassut: Gözetleme.

Tâzib: İşkence, eziyet etme.

Tetimme: Bir yazının arkasına
konan ek, tamamlayıcı bölüm.

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ¹
 حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ²

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 وَبِهِ نَسْتَعِينُ³

On sekiz sene sükûttan sonra mecburiyet tahtında bu istida, mahkemeye ve sureti Ankara'ya, makamata verilmişken, tekrar vermeye mecbur olduğum, iddianâmeye karşı itiraznâmemdir.

Malûm olsun ki, Kastamonu'da üç defa menzilimi taharri etmek için gelen iki müddeiumumî ve iki taharri komiserine ve üçüncüde polis müdürüne ve altı yedi komiser ve polislere ve Isparta'da müddeiumumînin suâllerine ve Denizli ve Afyon Mahkemeleri'ne karşı dediğim ayn-ı hakikat küçük bir müdâfaanın hülâsasıdır, şöyle ki:

Onlara dedim: “Ben on sekiz, yirmi senedir münzevî yaşıyorum. Hem Kastamonu'da sekiz senedir karakol karşısında ve sair yerlerde dahi yirmi senedir daima tarassut ve nezaret altında kaç defa menzilimi taharri ettiklerî hâlde, dünya ile siyasetle hiçbir tereşşuh, hiçbir emâre görülmedi. Eğer bir karışık hâlim olsaydı, oranın adliye ve zabıtası bilmedi veya bildi, aldırma-dı ise, elbette benden ziyade onlar mes'uldürler. Eğer yoksa, bütün dünyada kendi âhireti ile meşgul olan münzevîlere ilişilmediği hâlde, neden bana lüzumsuz, vatan ve millet zararına bu derece ilişıyorsunuz?”

Biz Risale-i Nur şâkirtleri, Risale-i Nur'u değil dünya cereyanlarına, belki kâinata da âlet edemeyiz. Hem Kur'ân, bizi siyasetten şiddetle men etmiş. Evet, Risale-i Nur'un vazifesi ise, hayat-ı ebediyeyi mahveden ve

¹ “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!” (Âl-i İmran Sûresi, 3/173).

² “Bana Allah kâfidir. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Ben O'na dayandım, O'na güvendim ve O, Büyük Arş'ın Rabbi'dir.” (Tevbe Sûresi, 9/129).

³ Ancak O'ndan yardım dileriz.

Ayn-ı hakikat: Gerçeğin ta kendisi.

Hayat-ı ebediye: Ebedi, sonsuz âhiret hayatı.

İstida: Dilekçe.

Müddeiumumî: Savcı.

Münzevî: İnsanlardan uzaklaşıp, tek başına yaşayan kimse.

Taharri: Arama, araştırma.

Tereşşuh: Sızıntı, belirti, işaret.

hayat-ı dünyeviye'yi de dehşetli bir zehire çeviren küfr-ü mutlaka karşı imanî olan hakikatlerle gayet kat'î ve –en mütemerrid zındık feylesof-ları dahi imana getiren– kuvvetli burhanlarla Kur'ân'a hizmet etmektedir. Onun için Risale-i Nur'u hiçbir şeye âlet edemeyiz.

Evvelâ: Kur'ân'ın elmas gibi hakikatlerini, ehl-i gaflet nazarında bir propaganda-yı siyaset tevehhümüyle cam parçalarına indirmemek ve o kıymettar hakikatlere ihânet etmemektir.

Sâniyen: Risale-i Nur'un esas mesleği olan şefkat, hak ve hakikat ve vicdan, bizleri şiddetle siyasetten ve idareye ilişmekten men etmiş. Çünkü tokada ve belâya müstahak ve küfr-ü mutlaka düşmüş bir-iki din-size müteallik, yedi-sekiz çoluk çocuk, hasta, ihtiyaç, mâsumlar bulunur. Musibet ve belâ gelse, o biçareler dahi yanarlar.¹ Bunun için, neticenin de husûlû meşkûk olduğu hâlde, siyaset yoluyla idare ve âsâyişin zararı-na hayat-ı içtimaiye'ye karışmaktan şiddetle men edilmişiz.

Sâlisen: Bu vatanın ve bu milletin hayat-ı içtimaiyesi bu acîb zaman-da anarşilikten kurtulmak için beş esas lâzım ve zaruridir: Hürmet, merhamet, haramdan çekinmek, emniyet, serseriliği bırakıp itaat etmektir.

Risale-i Nur hayat-ı içtimaiye'ye baktığı zaman, bu beş esası kuvvetli ve kudsî bir surette tesbit ve tahkim ederek, âsâyişin temel taşını muhafaza ettiğine delil ise, bu yirmi sene zarfında Risale-i Nur'un yüz bin adamı vatan ve millete zararsız birer uzv-u nâfi hâline getirmesidir. Isparta ve Kastamonu vilayetleri buna şahittir. Demek Risale-i Nur'un –ekseriyet-i mutlaka– eczalarına ilişkinler, her hâlde bilerek veya bilmeyerek anarşilik hesabına, vatana ve millete ve hâkimiyet-i İslâmiye'ye hıyanet ederler.

Risale-i Nur'un yüz otuz risalelerinin bu vatana yüz otuz büyük faydası-nı ve hasenesini vehham ehl-i gafletin sathî nazarlarında kusurlu tevehhüm

¹ Bkz.: “Bir de öyle bir fitneden sakının ki o, içinizden yalnız zulmedenlere dokunmakla kalmaz, hepinize şamil olur. Biliniz ki Allah'ın cezalandırması şiddetlidir.” (Enfâl Sûresi, 8/25).

Acib: Şaşırtıcı, hayret verici.

Ehl-i gaflet: Gerçeklerden habersiz yaşayanlar.

Hâkimiyet-i İslâmiye: Dinin, kendine bağlı insanları kendi usul ve prensiplerine göre sevk ve idaresi.

Hasene: Sevap, iyilik.

Hayat-ı dünyeviye: Dünya hayatı.

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.

Husûl: Meydana gelme, olma.

İhânet: Küçük görme, hafife alma.

Küfr-ü mutlaka: Bütünüyle inkâr, ateizm.

Meşkûk: Şüpheli.

Müteallik: Alakalı, ilgili.

Mütemerrid: İnatçı.

Propaganda-yı siyaset: Siyasî propaganda, faaliyet.

Sathî: Yüzeysel.

Tahkim etmek: Sağlamlaştırmak,

güçlendirmek.

Tevehhüm: Zan, vehim, kuruntu.

Uzv-u nâfi: Faydalı üye, yararlı organ.

Vehham: Hastalık derecesinde çok vehimli, çok kuruntulu.

edilen iki-üç risalenin mevhum zararları çürütemez. Onları bunlarla çürüten, gayet derecede insafsız bir zâlimdir.

Amma benim ehemmiyetsiz şahsımın kusurları ise bilmeceburiye, istemeyerek derim ki: Yirmi iki sene müddetinde, gurbette, haps-i münferit hükmünde, yalnız ve münzevî olarak hayat geçiren.. ve bu müddet zarfında ihtiyâlarıyla bir defa çarşıya ve mecma-ı nâs büyük camilere gitmeyen.. ve çok tazyik ve sıkıntı verildiği hâlde, bütün emsali menfilere muhalif olarak istirahatı için bir tek defa hükûmete müracaat etmeyen.. ve yirmi sene zarfında hiçbir gazeteyi okumayan ve dinlemeyen ve merak etmeyen.. ve tam iki sene Kastamonu'da ve yedi sene başka menfâlarında bütün yakın ve görüşen dostlarının şehâdetiyle küre-i arz yüzündeki boğuşmaları ve harpleri ve sulh olmuş ve olmamış ve daha kimler harp ettiklerini bilmeyen ve merak etmeyen ve sormayan.. ve üç sene yakınında konuşan radyoyu üç defadan başka dinlemeyen.. ve hayat-ı ebediyeyi imha eden ve hayat-ı dünyeviyeyi dahi elem içinde eleme, azap içinde azaba çeviren küfr-ü mutlaka karşı gâlibâne Risale-i Nur ile mukabele ettiğine onun ile imanlarını kurtaran yüz bin şahidin şehâdetiyle isbat eden.. ve Kur'ân'dan tereşşuh eden Risale-i Nur ile ölümü yüz bin adam hakkında idam-ı ebedîden terhis tezkeresine çeviren bir adama bu derece ilişmek ve me'yus etmek ve onu ağlatmakla, o mâsum yüz binler kardeşlerini ağlatmaya hangi kanun var, hangi maslahat var?.. Adalet namına emsalsiz bir gadır olmaz mı ve kanun hesabına, emsalsiz bir kanunsuzluk değil mi?..

Eğer bu taharrilerde bazı vazifedar memurların itiraz ettikleri gibi dersenez ki, "Sen ve bir-iki risalen, rejime ve usulümüze muhalif gidiyorsunuz."

Elevap: **Evvelen**, bu yeni usulünüzün, münzevîlerin çilehânelerine girmeye hiçbir hakkı yoktur.

Saniyen, bir şeyi reddetmek ayırdır.. kalben kabul etmemek ayırdır.. ve amel etmemek bütün bütün ayırdır. Ehl-i hükûmet ele bakar, kalbe bakmaz. İdare ve âsâyîşe ilişmeyen şiddetli muhalifler, her hükûmette bulunur. Hatta Hazreti Ömer'in (*radıyallahu anhi*) taht-ı hâkimiyetindeki hristiyanlara kanun-u şeriati ve Kur'ân'ı inkâr ettikleri hâlde ilişilmiyordu. Hürriyet-i fikir ve

Bilmeceburiye: Mecburen.

Ehl-i hükûmet: Yetkililer, idareciler.

Gâlibâne: Yenerek, üstün gelecek.

Hürriyet-i fikir: Düşünce özgürlüğü.

İdam-ı ebedî: Ebedî yokluk, tamamen yok olma.

İhtiyâr: İrade, tercih, seçim.

Kanun-u şariat: İslâmî hüküm, kanun.

Mecma-ı nâs: İnsanların toplandığı, bir araya geldikleri yer.

Menfâ: Sürgün yeri.

Menfi: Sürülmüş, sürgünde yaşayan.

Me'yus: Ümitsiz.

Mevhum: Vehim, hayal ürünü.

Taht-ı hâkimiyet: İdaresi, yönetimi altı.

Tazyik: Sıkıştırma, zorlama, baskı.

Tereşşuh etmek: Sızmak, çıkmak, kaynamak.

serbestiyet-i vicdan düsturu ile Risale-i Nur'un bir kısım şâkirtleri, idareye dokunmamak şartıyla rejim ve usulünüzü ilmen kabul etmezse ve muhalif amel etse, hatta rejimin sahibine adâvet etse, onlara kanunen ilişilmez. Risaleler ise, o gibi risalelere mahrem demişiz, neşrini men etmişiz. Hatta bu defa bu hâdiseye sebebiyet veren risale, Kastamonu'da sekiz sene zarfında bir veya iki defa birtek nüsha birisi bana getirdi. Aynı günde kaybettirdik. Şimdi siz onu zorla teşhir ediyorsunuz.. ve iştihar da etti.

Malûmdur ki bir mektupta kusur olsa, yalnız o kusurlu kelimeler sansür edilir, mütebâkisine izin verilir. Eskişehir Mahkemesi'nde dört ay tedkikât neticesinde, yüz Nur Risaleleri'nde medar-ı tenkit yalnız on beş kelime bulmalarını ve şimdi dört yüz sahifeli Zülfikar'ın yalnız iki sayfasında irsiyet¹ ve tesettür âyetlerinin² otuz sene evvel yazılmış tefsiri bulunması ve şimdiki kanun-u medenîye uygun gelmemesi kat'î isbat eder ki, onun hedefi dünya değil. Herkes ona muhtaçtır. O dört yüz sayfalık herkese menfaatli Zülfikar iki sahife için müsâdere edilmez. O iki sayfa çıkarılsın, o mecmuamız bize iade edilsin. Ve onun iadesi hakkımızdır.

Eğer dinsizliği bir nevi siyaset zannedip, bu hâdisede bazılarının dedikleri gibi dersiniz: "Bu risalelerinle medeniyetimizi, keyfimizi bozuyorsun?"

Ben de derim: "*Dinsiz bir millet yaşayamaz*" dünyaca bir umumî düsturdur. Ve bilhassa küfr-ü mutlak olsa cehennemden daha ziyade elim bir azabı dünyada dahi verdiğini, Risale-i Nur'dan Gençlik Rehberi, gayet kat'î bir surette isbat etmiş. O risale ise, şimdi resmen tab' edildi.

Bir müslüman, (el-iyâzü billâh) eğer irtidat etse küfr-ü mutlaka düşer; bir derece yaşatan küfr-ü meşkûkte kalmaz, ecnebî dinsizleri gibi de olmaz. Ve lezzet-i hayat noktasında, mâzî ve müstakbeli olmayan hayvandan yüz derece aşağı düşer. Çünkü geçmiş ve gelecek mevcudâtın ölümleri ve ebedî mu-fâratları, onun dalâleti cihetiyle, onun kalbine mütemâdiyen hadsiz firakları

¹ Bkz.: Nisâ Sûresi, 4/11, 176.

² Bkz.: Ahzâb Sûresi, 33/59; Nûr Sûresi, 24/31.

Adâvet: Düşmanlık.

Dalâlet: İslâm'dan sapma, kâfirlik.

El-iyâzü billâh: Allah korusun!

İrsiyet: Miras.

İrtidat: Dinden çıkma, dininden dönme.

Küfr-ü meşkûk: İnançsızlıkta tam emin olmama, kararsız, şüpheli kalma.

Mahrem risale: Belirli kişilere yazılmış özel risale, kitapçık.

Medar-ı tenkit: Tenkit sebebi.

Mufâratat/firak: Ayrılma, ayrılık.

Müsâdere: Mahkemece el konulma.

Mütebâki: Geriye kalan.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli olarak.

Serbestiyet-i vicdan: Vicdan özgürlüğü.

Zülfikar: Ağırlığını 25. Söz, 19. Mektup ve 10. Söz'ün tamamının oluşturduğu Nur Külliyyatı'ndan derlenen bir eser.

ve elemeleri yağıdırıyor. Eğer iman gelse, kalbe girse, birden o hadsiz dostlar diriliyorlar. “Biz ölmemiştir, mahvolmamıştır” lisan-ı hâllerleriyle diyerek, o cehennemî hâlet, cennet lezzetine çevrilir.

Madem hakikat budur, size ihtar ediyorum: Kur’ân’a dayanan Risale-i Nur ile mübâreze etmeyiniz. O mağlup olmaz, bu memlekete yazık olur. ^(Hâşiye)
O başka yere gider, yine tenvir eder.

Hem, eğer başımdaki saçlarım adedince başlarım bulunsa, her gün biri kesilse, hakikat-i Kur’âniye’ye feda olan bu başı zındıkaya ve küfr-ü mutlak eğmem ve bu hizmet-i imaniye ve nuriyeden vazgeçmem ve geçmem.

Yirmi seneden beri bir münzevînin elbette ifadedeki kusuruna bakılmaz. Risale-i Nur’u müdâfaa ettiği için “sadet haricine çıktı” denilmez.

Madem Eskişehir Mahkemesi, mahrem ve gayr-ı mahrem yüz risaleleri dört ay tedkikten sonra yalnız bir-iki risalede hafif bir cezaya temas edecek bir-iki maddeden başka bulmamış ve yüz yirmi adamdan on beşine altışar ay ceza verdi. Biz dahi bu cezayı çektik.

Ve madem birkaç sene evvel Risale-i Nur’un bütün eczaları Isparta hükûmetinin eline geçti. Birkaç ay tedkikten sonra, sahiplerine iade edilmiş.

Ve madem o cezadan sonra, Kastamonu’da sekiz sene zarfında şiddetli taharriyâta zabıta ve adliye alâkadar edecek bir tereşşuh bulunmamış.

Ve madem Kastamonu’daki son taharride bir kısım risalelerimin, hiç bulunmayacak ve neşredilmeyecek bir tarzda kaç sene evvel odun yığınları altına saklanmış olduğu görüldü ve heyet-i zabıtaca tahakkuk etti.

Ve madem Kastamonu’da polis müdürü ve adliyesi o saklanmış zararsız kitaplarımı bana iade etmek üzere kat’î söz verdikleri hâlde, ikinci gün birden Isparta’dan tevkif emri geldiğinden, daha o emanetlerimi almadan sevk edildim.

Hâşiye: Dört defa mübâreze zamanında gelen dehşetli zelzeleler, “yazık olur” hükmünü isbat ettiler.

Gayr-ı mahrem risale: Herkese hitap eden, herkesin anlayabileceği risale, kitapçık.

Hâlet: Hâl, durum.

Hakikat-i Kur’âniye: Kur’an gerçeği.

Hizmet-i imaniye ve nuriye: Risale-i Nur vasıtasıyla imana,

dine hizmet etme.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.

Mübâreze: Mücadele, karşı çıkma.

Taharriyât: Aramalar, araştırmalar.

Tenvir etmek: Aydınlatmak, nurlandırmak.

Zındıka: Dinsizlik. Din düşmanlığı.

Ve madem Denizli ve Ankara Mahkemeleri bizi beraat ve umum risalelerimizi bize iade ettiler.

Elbette ve elbette, bu mezkûr altı hakikate binâen, Denizli Mahkemesi ve müddeiumumîsi gibi, Afyon Adliyesi ve müddeiumumîsi benim çok ehemmiyetli bu hukukumu nazar-ı dikkate almaları, vazifeleri muktezasıdır. Ve hukuk-u umumiye-yi müdâfaa eden müddeiumumîden, Risale-i Nur münasebetiyle ehemmiyetli bir hukuk-u âmme hükmüne geçen bu şahsî hukukumu da müdâfaa edeceğine ümitvarım ve bekliyorum.

Yirmi iki seneden beri hayat-ı içtimaiyeden çekilen.. ve şimdiki kanunları ve tarz-ı müdâfaayı bilmeyen.. ve Eskişehir ve Denizli Mahkemeleri'nde cerhedilmez yüz sahifelik müdâfaâtını bu yeni mahkemeye karşı da aynen takdim eden.. ve o zamana kadar kusurlarının cezasını çeken.. ve ondan sonra Kastamonu'da ve Emirdağ'da mütemâdiyen tarassut altında ve haps-i münferit tarzında yaşayan Yeni Said, sükût ile sözü Eski Said'e bırakıyor. Eski Said de diyor ki:

Yeni Said, dünyadan yüzünü çevirdiği için, ehl-i dünya ile konuşmayı, müdâfaât-ı kat'îye mecburiyeti olmadan yapmıyor, lüzum görmüyor. *Fakat bu meselede çok mâsum rençber ve esnaf adamlar, bize az bir münasebetiyle tevkif edilerek, iş zamanında, çoluk çocuklarına nafaka tedarik edemediklerinden, şiddetli rikkatime dokundu. Derinden derine beni ağlattı. Kasem ederim, eğer mümkün olsaydı, onların bütün zahmetlerini kendime alırdım. Zaten bir kusur varsa benimdir. Onlar mâsumdurlar. İşte bu elim hâlet için, Yeni Said'in sükûtuna rağmen, ben diyorum:*

Madem, Isparta ve Denizli ve Afyon müddeiumumîlerinin yüzer lüzumsuz suâllerine bîçare Yeni Said cevap veriyor. Benim de on üç sene evvel, başta Kaya Şükrü olarak, Dâhiliye Vekâleti'nden ve şimdiki Adliye Vekâleti'nden hukukumuzu müdâfaa niyetiyle üç suâl sormak bir hakkımdır.

Birincisi: Risale-i Nur'un talebesi olmayan ve yanında yalnız âdi bir mektubumuz bulunan Eğirdir'li bir adamın bir jandarma çavuşuyla vukuatsız bir münakaşa-yı lisaniyesi yüzünden beni ve yüz yirmi adamı tevkif ile dört ay mahkeme tahkikinden sonra, on beş bîçareden başka, bütün beraat kazan-

Âdi: Sıradan, basit.

Adliye Vekâleti: Adalet Bakanlığı.

Cerhetmek: Çürütmek, yaralamak.

Dâhiliye Vekâleti: İçişleri Bakan-

lığı.

Hukuk-u umumiye / hukuk-u âmme: Kamu hukuku.

Mukteza: Gerek, icap.

Müdâfaât-ı kat'îye: Gerekli, lüzumlu savunma.

Münakaşa-yı lisaniye: Sözlü tartışma.

Nazar-ı dikkate almak: Göz önünde bulundurmak.

Tarz-ı müdâfaa: Savunma şekli.

makla mâsumiyetleri tahakkuk eden yüzden ziyade adamlara binler lira zarar vermek, hangi kanun iledir? Böyle imkânâtı vukuat yerinde istîmal etmek hangi usul iledir? Ve Denizli'de dokuz ay tedkikten sonra, beraat kazanan yetmiş bîçarelere binler lira zarar vermek, adaletin hangi düsturu iledir?

İkinci Suâl: ¹ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى ferman-ı esasîsi ile bir kardeşin hatasıyla diğer öz kardeşi mes'ul olmadığı hâlde; yanlış mana verilmemek için neşrini men ettiğimiz.. ve sekiz sene zarfında bir veya iki defa elime geçen.. ve yirmi beş seneden daha evvel aslı yazılan.. ve ehemmiyetli noktalarda imanı şüphelerden ve manası anlaşılmayan bir kısım müteşâbih hadisleri inkârdan kurtaran bir küçük risalenin bizden uzak bir yerde, bilmediğimiz bir adamda bulunmasıyla.. ve yanlış mana verilmesiyle.. ve Kütahya ve Balıkesir tarafında bir dokunaklı mektup bulunmasıyla bizleri, o vakit Ramazan-ı Şerif'te ve şimdi bu dehşetli soğukta pek çok mâsum rençber ve esnafları, hatta âdi ve eski bir mektubumuz yanında bulunmasıyla.. ve arabası beni gezdirmesiyle.. ve bize bir dostluk münasebetiyle.. veya bir kitabımı okumasıyla tevkif edip perişan etmek ve maddeten ve mânânen onlara ve vatana ve millete, lüzumsuz bir evham yüzünden binler lira zarar vermek, hangi adalet kanunuyladır? Adliyenin hangi madde-i kanuniyesiyledir? Ayağımızı yanlış atmamak için, o kanunları bilmek talep ederiz.

Evet, hem Denizli'de hem Afyon'da tevkifimizin bir sebebinin bir hakikati şudur ki: Bir kısım hadislerin manası ve te'vili bilinmemesinden, “akıl kabul etmiyor” diye inkâr edenlere karşı avâmın imanını kurtarmak fikriyle, çok zaman evvel Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'de iken ve daha evvel aslı yazılan Beşinci Şuâ, farz-ı muhâl olarak, dünyaya ve siyasete baksa ve bu zamanda da yazılsa, madem gizlidir ve taharriyâtta bizde bulunmadı.. ve gaybî haberleri doğrudur ve imanî şüpheleri izale eder.. ve âsâyişe dokunmuyor ve mübâreze etmiyor.. ve yalnız ihbar eder ve şahısları tâyin etmiyor.. ve ilmî bir hakikati küllî bir surette beyan ediyor. Elbette o hakikat-i hadîsiye bu zamanda dahi bir kısım şahıslara mutâbık çıksa.. ve münakaşaya sebep olmamak için

¹ En'âm Sûresi, 6/164; İsrâ Sûresi, 17/15; Fâtır Sûresi, 35/18; Zümer Sûresi, 39/7; ...

Avâm: Çok şeyi bilmeyen, çok okumamış kimseler.

Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye: 1918-1922 yılları arasında, zamanın problemlerine İslâmî çözümler üretme doğrultusunda faaliyet göstermiş İslâmî ilimler Akademisi.

Farz-ı muhâl: Olmayacak bir şeyi olmuş gibi düşünme, varsayma.

Ferman-ı esasî: Asıl, temel emir.

Hakikat-i hadîsiye: Hadislerde belirtilen gerçek, hakikat.

İmkânât: Olabilirlikler, mümkün olan şeyler.

İstîmal etmek: Kullanmak.

Küllî: Genel, umumî.

Madde-i kanuniye: Kanun maddesi.

Müteşâbih: Birden fazla anlamı mümkün olup, gerçek manasının anlaşılması için başka izah veya delillere ihtiyaç duyulan ifade.

Te'vil: Yorum, izah.

Vukuat: Meydana gelmiş şeyler, olaylar.

mahkemelerin teşhir ve neşirlerinden evvel bizce tam mahrem tutulsa, adalet cihetinde hiçbir vecihle bir suç teşkil etmez. Hem bir şeyi reddetmek ayırdır ve ilmen kabul etmemek veya amel etmemek bütün bütün ayırdır. “O risale yakın bir istikbalde gelecek bir rejimi ilmen kabul etmiyor” diye bir suç olduğuna, dünyada adliyelerin bir kanunu bulunmasına ihtimal vermiyoruz.

Elhâsıl: Hayat-ı ebediyeyi mahveden ve hayat-ı dünyeviyeyi dehşetli bir zehire çeviren ve lezzetini imha eden küfr-ü mutlakı, otuz seneden beri köküyle kesen.. ve tabiiyyûnun dehşetli bir fikr-i küfrîlerini öldürmeye muvaffak olan.. ve bu milletin iki hayatının saadet düsturlarını harika hüccetleriyle parlak bir surette isbat eden.. ve Kur’ân’ın hakikat-i arşîyesine dayanan Risale-i Nur, böyle küçük bir risalenin bir-iki maddesiyle değil, belki bin kusuru dahi olsa, onun binler büyük haseneleri onları affettirir, diye dâvâ ediyoruz ve isbatına da hazırız.

Üçüncü Suâl: Bir mektubun yirmi kelimesinde beş kelime kusurlu görölse, o beş kelime sansür edilir. Mütebâkisine izin vermek bir düstur iken; Eskişehir Mahkemesi’nin dört ay tedkikten sonra, yüz bin kelime içinde zâhîrî nazarda zararlı tevehhüm edilen yalnız on beş kelimededen başka bulmamasıyla.. ve Heyet-i Vekile de dört yüz sahifeli Zülfikar’ın yalnız iki sahifesinde (şimdiki kanuna uygun olmamasından) otuz sene evvel yazılan iki âyetin tefsirinden başka ilişmemesi.. ve Denizli ve Ankara ehl-i vukûfu on beş sehivden başka ilişmemesiyle.. ve şimdiye kadar yüz binler adamın ıslahına vesile olmasıyla vatana ve millete bin büyük menfaati tahakkuk eden Risale-i Nur’a küçük bir hizmet eden veya kendi imanını kurtardığı için bir risalesini yazan ve Emirdağ’da garip ve ihtiyarlığımı şefkaten bana kardeşlik eden Çalışkanlar gibi rıza-yı ilâhî için bana hizmet eden bîçareleri, iş mevsiminde ve dehşetli kışta taht-ı tevkife almak, Hükûmet-i Cumhuriye’nin hangi prensibiyle kabil-i tevfik olabilir? Ve hangi kanunu, müsaade etmeye imkânı var?

Madem cumhuriyet prensipleri hürriyet-i vicdan kanunu ile dinsizlere ilişmiyor; elbette mümkün olduğu kadar dünyaya karışmayan.. ve ehl-i dünya ile mübâreze etmeyen.. ve âhiretine ve imanına ve vatanına dahi nâfi bir tarzda çalışan dindarlara da ilişmemek gerektir ve elzemdir. Bin seneden beri

Ehl-i vukûf: Bilirkişi heyeti.

Fikr-i küfrî: İnkâra dair fikir, düşünce.

Hakikat-i arşîye: Yüce hakikat. Cenâb-ı Hakk’ın kudret ve iradesinin ilk tecellî uflu sayılan Arş-ı Âzam’dan gelen ve Arş-ı Âzam’a bağlı bulunan yüce Kur’ân haki-

kati.

Heyet-i Vekile: Bakanlar Kurulu.

Hüccet: Delil.

Kabil-i tevfik olmak: Bağdaşır olmak, uygun düşmek.

Nâfi: Faydalı.

Rıza-yı ilâhî: Allah rızası.

Sehiv: Yanılgı, kusur.

Tabiiyyûn: Yaratmayı tabiata vererek Allah’ı inkâr eden kimseler.

Taht-ı tevkife almak: Tutuklamak. Mahkeme süresince tutuklu tutmak.

bu milletin gıda ve ilâç gibi bir hâcet-i zaruriyesi olan takvayı ve salâhati bu mazhar-ı enbiya olan Asya'da hükmeden ehl-i siyaset yasak etmez ve edemez biliyoruz.

Yirmi seneden beri münzevî yaşayan ve yirmi sene evvelki Said'in kafa-sıyla sorduğu bu suâllerde bu zamanın tarz-ı telâkkisine uygun gelmeyen ku-surlarına bakmamak, insaniyetin muktezasıdır...

Vatan ve millet ve âsâyışın menfaati hesabına bunu da hatırlatmak bir vazife-i vataniyem olması cihetiyle derim:

Böyle bize ve Risale-i Nur'a az bir münasebetle taht-ı tevkife alınmak, gücendirmek yüzünden vatana ve âsâyîşe dindarâne menfaati bulunan pek çok zâtları idare aleyhine çevirebilir, anarşiliğe meydan verir. Evet, Risale-i Nur ile imanlarını kurtaran ve millete zararsız ve tam menfaat-tar vaziyete girenler yüz binden çok ziyadedir. Hükûmet-i Cumhuriye'nin belki her büyük dairesinde ve milletin her tabakasında faydalı ve müsta-kîmâne bir surette bulunuyorlar. Bunları gücendirmek değil, belki himâ-ye etmek elzemdir. Şekvâmızı dinlemeyen ve bizi söyletmeyen ve bahane-lerle sıkıştıran bir kısım resmî adamlar, vatan aleyhinde anarşiliğe meydan açıyorlar diye kuvvetli bir vehim hatırıma geliyor.

Hem maslahat-ı hükûmet namına derim:

Madem Beşinci Şuâ'ı, hem Denizli, hem Ankara Mahkemeleri tedkik edip ilişmemişler, bize verdiler. Elbette onu yeniden resmiyete koyup dedikodula-ra meydan açmamak, idarece zarurîdir. Biz o risaleyi, mahkemelerin elleri-ne geçmeden ve onu teşhirlerinden evvel gizlediğimiz gibi, Afyon Hükûmet ve Mahkemesi dahi onu medar-ı suâl ve cevap etmemeli. Çünkü kuvvetli-dir, reddedilmez. Kable'l-vuku haber vermiş, doğru çıkmış. Hem hedefi dün-ya değil, olsa olsa, ölmüş gitmiş bir şahsa, müteaddit manalarından bir ma-nası muvâfık geliyor. Onun dostluğu taassubuyla o gaybî ihbarı ve manayı, resmiyete koymamayı ve bizi onunla muâheze etmekle daha ziyade teşhirine yol açmamayı, vatan ve millet ve âsâyış ve idare hesabına ihtar etmeye vic-danım beni mecbur eyledi.

Ehl-i siyaset: İdareciler, yöneti-ciler.

Gaybî: Gayba ait, geleceğe ait.

Hâcet-i zaruriye: Şiddetli, zaru-ri ihtiyaç.

Kable'l-vuku: Olmadan, meyda-na gelmeden önce.

Maslahat-ı hükûmet: Hükûmetin gözeteciği fayda, menfaat.

Mazhar-ı enbiya: Peygamberlerin zuhur ettiği yer, coğrafya.

Medar-ı suâl ve cevap: Sorgu-lama sebebi.

Muâheze: Hesaba çekme, sorgu-lama.

Muvâfık: Uygun, münasip.

Müstakîmâne: Dosdoğru, düz-gün bir tarzda.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Salâhat: Salih, dindar, faziletli ol-ma.

Tarz-ı telâkki: Anlayış, algılama tarzı.

Vazife-i vataniye: Vatandaşlık gö-revi, millî görev.

Afyon Mûddeiumumîsi ve Mahkeme Reisi ve Âzâlarına

Denizli'nin adliyesine hukukumu müdâfaa için arzettiğim Dokuz Esas'ı aynen size de takdim ediyorum.

Yirmi senedir hayat-ı içtimaiyeyi ve bilhassa böyle resmî ve ince ve siya-sî hayatı terk etmişim. O hâllere karşı alınması lâzım gelen vaziyeti bilmiyorum ve düşünmüyorum ve düşünmesi beni cidden incitiyor. Fakat mecburiyetle başka mahkemede insafsız bir zâtın, intizamsız ve mükerrer ve lüzumsuz pek çok suâllerine verdiğim cevapların hâtimesi ve hülâsası olan bu intizamsız müdâfaâtım ve istidamda belki sadet harici ve lüzumsuz tekrarât ve intizamsızlık ve aleyhime dönecek şiddetli tabirler ve bilmediğim yeni kanunlara muhalif ifadeler bulunabilir. Fakat madem hakikat üzere gidiyor; hakika-tin hatırı için o kusurlara bakmamak gerektir. O istida ve müdâfaâtım Dokuz Esas üzerine gidiyor.

Birincisi

Madem Hükûmet-i Cumhuriye, cumhuriyetteki hürriyet-i vicdan düsturuyla dinsizlere ve sefâhetçilere ilişmiyor. Elbette, dindarlara ve takvacılara da ilişmemek gerektir. Ve madem dinsiz bir millet yaşamaz.. ve Asya, din noktasında Avrupa'ya benzemez.. ve İslâmiyet, hayat-ı şahsiye ve uhreviye cihetinde Hristiyanlığa uymaz.. ve dinsiz bir müslüman, başka dinsizler gibi olmaz... Ve bu bin seneden beri dünyayı diyanetiyle ışıkladıran ve bütün dünyanın tehâcümâtına karşı salâbet-i diniyesini kahramanâne müdâfaa eden bu vatandaki milletin bir ihtiyac-ı fitrîsi hükmüne geçen diyanet, salâhat ve bilhassa iman hakikatlerini öğrenmesi yerlerine hiçbir terakkiyât, hiçbir medeniyet tutamaz. Ve o ihtiyacı onlara unutturamaz. Elbette bu vatandaki millete hükmeden bir hükûmet, Risale-i Nur'a adalet ve kanun ve âsâyiş cihetinde işlemez ve iliştermemeli...

Diyanet: Dindarlık.

Hâtime: Son, son bölüm.

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.

Hayat-ı şahsiye: Herkesin bu dünyaya ait şahsî hayatı.

Hayat-ı şahsiye ve uhreviye: Her müslümanın âhireti düşünerek şekillendireceği şahsî hayatı.

Hürriyet-i vicdan: Vicdan özgürlüğü.

İhtiyac-ı fitrî: Yaratılıştan gelen, tabii ihtiyaç.

İstida: Dilekçe.

Mûddeiumumî: Savcı.

Salâbet-i diniye: Dinî mukaddesati korumada gösterilen kararlı-

lık, sağlam duruş.

Sefâhetçi: Haram helal demeden zevk peşinde olan, eğlence düşkünü.

Tehâcümât: Saldırılar, hücumlar.

Terakkiyât: İlerlemeler, yükselmeler, gelişmeler.

İkinci Esas

Madem bir şeyi reddetmek başkadır ve onunla amel etmemek bütün bütünü başkadır. Ve her hükûmette şiddetli muhalifler bulunur. Ve mecusi hâkimiyeti altında müslümanlar ve Hükûmet-i İslâmiye-i Ömeriye'de yahudiler ve hristiyanlar bulunması ve âsâyîşe ve idareye ilişmeyenin hürriyet-i şahsiyesi her hükûmette vardır ve ilişilmez. Ve hükûmet ele bakar, kalbe bakmaz.

Ve madem âsâyîşe ve idareye ve siyasete ilişmek isteyen her hâlde, hiç şüphesiz gazetelerle ve dünya hâdisâtı ile alâkadar olacak, tâ kendine yardım eden cereyanları ve vaziyetleri ve hâdisâtı bilsin, tâ ayağını yanlış atmasın.

Ve Risale-i Nur ise; şâkirtlerini o derece men etmiş ki, benim yakın dostlarım biliyorlar ki, yirmi beş senedir değil gazeteleri okumak, belki sormasını ve merak etmesini ve düşünmesini bana terk ettirmiş. Şimdi on senedir kat'iyen dünya cereyanlarından ve vaziyetlerinden, Alman'ın mağlûbiyeti ve bolşeviğin istilâsından başka hiçbir haber almayacak derecede beni hayat-ı ictimaiyeden çekmiş. Elbette ve elbette, hikmet-i hükûmet ve kanun-u siyaset ve düstur-u adalet, bana ve benim gibi kardeşlerime ilişemez. Ve ilişen, herhâlde ya evhamından, ya garazından veya inadından ilişir.

Üçüncü Esas

Sabık mahkememizde bir müddeiumumînin yanlış bir mana ile Beşinci Şuâ'a dair suâllerinde kanun hesabına değil, belki bir ölmüş şahsın dostluğu taassubu hesabına manasız ve lüzumsuz itirazları sebebiyle bu gelecek uzunca tafsilatı vermeye mecbur oldum.

Evvelâ, bu Beşinci Şuâ'ı hükûmetin eline geçmeden evvel biz mahrem tutuyorduk. Hem bütün taharrilerde bende bulunmadı. Hem maksadı, yalnız avâmın imanlarını şüphelerden ve müteşâbih hadisleri inkârdan kurtarmaktır. Dünya cihetine üçüncü, dördüncü derecede, dolayısıyla bakar. Hem verdiği haberler doğrudur. Hem ehl-i siyaset ve dünya ile mübâreze etmiyor, yalnız ihbar eder. Hem şahısları tayin etmiyor. Külli bir surette, bir hakikat-i hadîsiye

Bolşevik: Rus komünist. Leninist.

Ehl-i siyaset ve dünya: Politika-yla uğraşan ve daha çok dünya-ya, içindeki geçici nimetlere düşkün olan kimseler.

Hakikat-i hadîsiye: Hadislerde belirtilen gerçek, hakikat.

Hikmet-i hükûmet: Halkı idare ve yönetenlerin gözetmesi gere-

ken hikmet, maslahat.

Hükûmet-i İslâmiye-i Ömeriye: Hz. Ömer'in (r.a.) hilâfeti zamanındaki İslâm hükûmeti.

Hürriyet-i şahsiye: Ferdî, kişisel özgürlük.

Kanun-u siyaset: Halkı idare ve yönetenlerin uyması gereken düstur, prensip.

Külli: Genel, umumî.

Mübâreze: Mücadele.

Müteşâbih: Birden fazla anlamı mümkün olup, gerçek manasının anlaşılması için başka izah veya delillere ihtiyaç duyulan ifade.

Sâbık: Geçen, önceki.

Taharri: Arama, araştırma.

beyan eder. Fakat, o küllî hakikati bu asırdaki dehşetli bir şahsa tam tatbik etmişler. Onun için bu senelerde yeni te'lif edilmiş zannıyla itiraz ettiler. Hem o risalenin aslı, Dârü'l-Hikmet'ten daha eskidir. Yalnız bir zaman sonra tanzim edildi, Risale-i Nur'a girdi, şöyle ki:

Bundan kırk sene evvel ve Hürriyet'ten bir sene evvel İstanbul'a geldim. O zaman Japonya'nın başkumandanı, İslâm ulemâsından dinî bazı suâller sormuştu. Onları İstanbul hocaları benden sordular. Hem çok şeyleri o mü-nasebetle suâl ettiler.

Ezcümle, bir hadiste “Âhırzaman'da dehşetli bir şahıs sabah kalkar, alnında *كَافِرٌ هَذَا* yazılmış bulunur”² diye hadis var deyip benden sordular. Dedim: “Bir acîb şahıs, bu milletin başına geçer ve sabah kalkar, başına şapka giyer ve giydirir.”

Bu cevaptan sonra bunu sordular: “Acaba o zaman onu giyen kâfir olmaz mı?” Dedim: “Şapka başa gelecek, ‘secdeye gitme’ diyecek. Fakat baştaki iman o şapkayı da secdeye getirecek, inşaallah müslüman edecek.”

Sonra dediler: “Aynı şahıs bir su içecek, onun eli delinecek ve bu hâdise ile ‘Süfyan’ olduğu bilinecek.” Ben de cevaben dedim: “Bir darb-ı mesel var. Çok israfçı adama eli deliktir denilir. Yani elinde mal durmuyor, akıyor, zâyî oluyor deniliyor. İşte o dehşetli adam bir su olan rakıya müptelâ olup, onunla hasta olacak ve kendisi hadsiz israfata girecek, başkalarını da alıştırarak.”

Sonra birisi sordu ki: “O öldüğü zaman İstanbul'da Dikili Taş'ta şeytan dünyaya bağırarak ki, filan öldü.” O vakit ben dedim: “Telgrafla haber verilecek.” Fakat bir zaman sonra radyo çıkmış, işittim; eski cevabım tam değilmiş, bildim. Sekiz sene sonra Dârü'l-Hikmet'te iken dedim: “Şeytan gibi radyoyla dünyaya işittirecek.”

Sonra “Sedd-i Zülkarneyn ve Ye'cüc ve Me'cüc ve dâbbetü'l-arz ve

¹ “Bu kâfirdir.”

² Bkz.: Buhârî, *Tevhid* 17; Müslim, *Fiten* 101-103, 95; Tirmizî, *Fiten* 59; Ebû Dâvûd, *Melâhim* 14.

Acib: Şaşırtıcı, hayret verici.

Âhırzaman: Dünya hayatının kıyamete yakın zaman dilimi.

Dâbbetü'l-arz: Âhırzaman'da yerden çıkacağı bildirilen, insan hayatını tehdit edecek öldürücü virüs, mikrop, parazit veya bizim bugünkü bilgilerimizin dışında çok farklı bir canlı türü. (Bkz.: Neml Sûresi 27/82).

Dârü'l-Hikmet: 1918-1922 yılları arasında, zamanın problemlerine İslâmî çözümler üretme doğrultusunda faaliyet göstermiş İslâmî İlimler Akademisi.

Hürriyet: 1909'da başlayan 2. Meşrûtiyet.

Sedd-i Zülkarneyn: Hz. Zülkarneyn'in inşa ettiği set. (Bkz.: Kehf Sûresi, 18 / 93-98. âyetler).

Süfyan: Ahırzamanda İslâm ümeti içinden çıkıp, insanları aldatarak dinden uzaklaştıracak olan şahıs.

Ye'cüc-Me'cüc: Âhırzaman'da gelip yeryüzünde anarşi ve bozgunculuk çıkaracağı bildirilen topluluk. (Bkz.: Enbiyâ Sûresi 21/96).

Deccal ve Nüzûl-ü İsa (*aleyhisselâm*) hakkında suâller sormuşlardı. Ben de cevap vermiştim. Hatta eski risalelerimde onlar kısmen yazılmışlar. Bir zaman sonra Mustafa Kemal iki defa şifre ile Van Vilâyeti'nin eski valisi ve benim dostum Tahsin Bey'in vasıtasıyla beni, neşredilen Hutuvât-ı Sitte'ye mükâfaten taltif için Ankara'ya celbetti, gittim. Şeyh Sünûsî Kürtçe lisanı bilmediğinden, beni onun yerinde üç yüz lira maaşla vilâyât-ı şarkıye vâiz-i umumîsi, hem meb'us, hem Diyanet Riyâseti dairesinde, Dârü'l-Hikmet âzâları ile beraber, eski vazifemle memnun etmek ve benim Van'da temelini attığım Medresetü'z-Zehra ve Şark Dârülfünunu'ma Sultan Reşad'ın verdiği on dokuz bin altın lira, iki yüz meb'us içinde 163 meb'usun imzasıyla 150.000 banknota iblâğ edilerek kabul edildiği hâlde, ben Beşinci Şuâ aslının verdiği haberin bir kısmını, orada bir adamda gördüm. Mecburiyetle o çok ehemmiyetli vazifeleri bıraktım. Ve "Bu adamla başa çıkılmaz, mukabele edilmez" diye, dünyayı ve siyaseti ve hayat-ı içtimaiyeyi terk edip yalnız imanı kurtarmak yolunda vaktimi sarfettim. Fakat bazı zâlim ve insafsız memurlar, bana dünyaya bakacak iki-üç risaleyi yazdırdılar.

Sonra bazı zâtlar, Âhırzaman hâdisâtını haber veren müteşâbih hadisleri suâl etmek münasebetiyle o eski risalenin aslını tanzim ettim. Risale-i Nur'un Beşinci Şuâ'ı namını aldı. Risale-i Nur'un numaraları, te'lif tertibiyle değil. Meselâ, Otuz Üçüncü Mektup, Birinci Mektup'tan daha evvel te'lif edilmiş ve bu Beşinci Şuâ'nın aslı ve Risale-i Nur'un bir kısım eczaları, Risale-i Nur'dan evvel te'lif edilmiş, her ne ise... Bu makamda bir müddeiumumînin, Mustafa Kemal'e dostluğu taassubuyla, kanunsuz ve lüzumsuz ve yanlış itiraz ve suâlleri beni bu sadet harici gibi izahatı vermeye mecbur eyledi. Ben onun, adliye kanunu namına tamamen şahsî ve kanunsuz bir sözünü misal olarak beyan ediyorum.

Dedi: "Beşinci Şuâ'da sen hiç kalben nedamet etmedin mi ki, onu rakıdan ve şaraptan su tulumbası gibi tâbirlerle tezyif etmişsin?"

Deccal: Ahırzamanda geleceği bildirilen insanlara, ahlaka ve tevhit düşüncesine savaş açacak, inkâr düşüncesini yayacak şahıs veya hükmi şahsiyet.

Hutuvât-ı Sitte: Bediüzzaman Hazretleri'nin 1920'de İngilizlerin İstanbul'u işgali sırasında yazıp gizlice bastırarak dağıttığı, işgale karşı millî bilinci harekete geçiren "Altı Adım" anlamındaki broşürü.

Meb'us: Milletvekili.

Mükâfaten: Mükâfat olarak, ödüllendirilerek.

Nedâmet: Pişmanlık.

Nüzûl-ü İsa: Hz. İsa'nın (a.s.) yeryüzüne inışı.

Şark Dârülfünunu: Doğu üniversitesi.

Taltif: İltifat etme, mükâfatlandırma.

Tezyif: Alay etme, küçük düşür-

me.

Vilâyât-ı şarkıye: Doğu illeri.

Ben onun bütün bütün manasız ve yanlış ve dostluk taassubuna mukabil derim: “Kahraman ordunun zaferi ve şerefi ona verilmez, yalnız onun bir hissesi olabilir. Nasıl ki ordunun ganimeti, malları, erzakları bir kumandana verirse zulümdür, dehşetli bir haksızlıktır...”

Evet, nasıl o insafsız, o çok kusurlu adamı sevmemekle beni itham etti, âdeta vatan hâini yaptı. Ben de onu, orduyu sevmemekle itham ediyorum. Çünkü bütün şerefi ve mânevî ganimeti o dostuna verip, orduyu şerefsiz bırakıyor. Hakikat ise müsbet şeyler, haseneler, iyilikler cemaate, orduya tevzi edilir.. ve menfiler ve tahribat ve kusurlar, başa verilir. Çünkü bir şeyin vücudu, bütün şerâitin ve erkânının vücudu ile olur ki, kumandan yalnız bir şarttır. Ve o şeyin ademi ve bozulması ise, bir şartın ademiyle ve bir rükünün bozulmasıyla olur, mahvolur, bozulur. O fenalık başa ve reise verilebilir. İyilikler ve haseneler, ekseriyetle müsbet ve vücudîdir. Başlar sahip çıkamazlar. Fenalıklar ve kusurlar, ademîdir ve tahribîdir. Reisler mes'ul olurlar. Hak ve hakikat böyle iken, nasıl ki bir aşiret fütuhât yapsa, “Aferin Hasan Ağa”; mağlûp olsa “Aşirete tuh!” diye aşiret tezyif edilse, bütün bütün hakikatin aksine hükmedilir. Aynen öyle de beni itham eden o müddeî, bütün bütün hak ve hakikatin aksine, bir hatasıyla, güya adliye namına hükmetti.

Aynen bunun hatası gibi Eski Harb-i Umumî’den biraz evvel, ben Van’da iken, bazı dindar ve müttakî zâtlar yanıma geldiler. Dediler ki: “Bazı kumandanlarda dinsizlik oluyor. Gel, bize iştirak et. Biz bu reislere isyan edeceğiz.”

Ben de dedim: “O fenalıklar ve o dinsizlikler, o gibi kumandanlara mahsustur. Ordu, onunla mes’ul olmaz. Bu Osmanlı ordusunda belki yüz bin evliya var. Ben bu orduya karşı kılıç çekmem ve size iştirak etmem.”

O zâtlar benden ayrıldılar, kılıç çektiler; neticesiz Bitlis Hâdisesi vücuda geldi. Az zaman sonra, Harb-i Umumî patladı. O ordu, din namına iştirak etti, cihada girdi. O ordudan yüz bin şehitler evliya mertebesine çıkıp beni o dâvamda tasdik edip kanlarıyla velâyet fermanlarını imzaladılar.

Her ne ise, biraz uzun söylemeye mecbur oldum. Çünkü hiçbir hissiyatla ve hâricî tesiratla müteessir olmamak, mâhiyetinin kat’î bir hâssası bulunan

Adem: Yokluk, yok olma.

Ademî / tahribî: İlgili olduğu şeyin yok olmasına, bitmesine sebep olan..

Erkân: Esaslar, temeller, ana birimler.

Fütuhât: Fetihler, zaferler.

Harb-i Umumî: Dünya Savaşı.

Hasene: Sevap.

Hâssa: Özellik, hususiyet.

Müddeî: İddia makamı, savcı.

Müsbet: Olumlu.

Müteessir olmak: Etkilenmek.

Müttakî: Takva sahibi. Dinin emir ve yasaklarına titizlikle uyan

kimse.

Şerâit: Şartlar.

Tevzi: Dağıtma, paylaşırma.

Velâyet: Velilik, Allah dostluğu.

Vücudî: Bir şeyin oluşmasına sebep olan.

adalet hakikati namına, cüz'î ve hatta hissiyat ve tarafgirlikle bize ve Risale-i Nur'a karşı müzeyyifâne hareket eden bir müddeiumumînin acîb vaziyeti beni bu uzun ifadeye sevk etti.

Dördüncü Esas

Eskişehir Mahkemesi, yüzer risaleleri ve mektupları dört ay tedkikten sonra, yalnız yüz yirmi adamdan on beş adama altışar ay ceza ve bana da yüz risaleden yalnız bir iki-risalede on beş kelime ile bir sene ceza verebildi. Tarikatçılık ve cemiyetçilik ve şapka meselelerinde beraat ettirdiler. Biz dahi o cezayı çektik. Ondan sonra Kastamonu'da çok defa taharrillerde hiçbir ilişiğimi bulmadılar. Ve kaç sene evvel Isparta'da mahrem ve gayr-ı mahrem Risale-i Nur'un bütün eczaları bilâ-istisna hükûmetin eline geçti. Üç ay tedkikten sonra umumu sahiplerine iade edildi. Birkaç sene sonra, Denizli ve Ankara Mahkemeleri'nde bütün risaleler iki sene kaldı. Tamamen bize iade edildi.

Madem hakikat budur. Beni ve Risale-i Nur'un şâkirtlerini itham eden ve o gibi kanun namına kanunsuz ve garazla ve hissiyatla bizi muâheze edenler, elbette bizden evvel, hem Eskişehir Mahkemesi'ni, hem Kastamonu Hükûmeti'ni ve zabıtasını, hem Isparta Adliyesi'ni, hem Denizli Mahkemesi'ni, hem Ankara'nın Ağırceza Mahkemesi'ni itham edip, onları –varsa– suçumuza tam teşrik ediyorlar. Çünkü bir suçumuz olsaydı, bu üç-dört hükûmet yakınında çok zaman tecessüsüyle görmedi veya aldırmadı ve iki mahkeme, iki sene inceden inceye bakıp bilmedi veya aldırmadı; bizden ziyade onlar suçlu olurlar. Hâlbuki bizde dünyaya karışmak arzusu bulunsaydı, böyle sinek vızıltısı gibi değil, top güllesi gibi ses ve patlak verecekti.

Evet, 31 Mart'ta Divan-ı Harb-i Örfî'de ve Mustafa Kemal'in hiddetine karşı, divan-ı ri'yâsette şiddetli ve dokunaklı ve serbest müdâfaa eden bir adamı, on sekiz sene zarfında "kimseye sezdirmeden dünya entrikalarını çeviriyor" diye itham eden, elbette bir garazla eder. Biz Denizli Müddeiumumîsi'nden ümit ettiğimiz gibi, Afyon Müddeiumumîsi'nden de ümit ederiz ki, bizi böylelerin itirazından ve garazlarından kurtarsın ve hakikat-i adaleti gösterversinler.

Bilâ-istisna: İstisnasız.

Divan-ı Harb-i Örfî: Sıkıyönetim Mahkemesi.

Divan-ı ri'yâset: Başkanlık divanı, makamı.

Hakikat-i adalet: Gerçek adalet.

Muâheze: Hesaba çekme, sorgulama.

Müddeiumumî: Savcı.

Müzeyyifâne: Küçümser, alay eder tarzda.

Tarafgirlik: Taraf tutma, taraf-

tarlık.

Tecessüs: Gizlice takip etme, gözetleme.

Beşinci Esas

Risale-i Nur şâkirtlerinin, mümkün olduğu kadar siyasete ve idare işine ve hükûmetin icraatına karışmamak bir düstur-u esasîleridir. Çünkü hâlisâne hizmet-i Kur'âniye, onlara her şeye bedel, kâfi geliyor.

- Hem şimdi hükmeden öyle kuvvetli cereyanlar içinde siyasete girenlerden hiçbir kimse, istiklâliyetini ve ihlâsını muhafaza edemez. Her hâlde bir cereyan onun hareketini kendi hesabına alacak, dünyevî maksadına âlet edecek, o hizmetin kudsiyetini bozacak.

- Hem maddî mübârezede şu asrın bir düsturu olan eşedd-i zulüm ve eşedd-i istibdat ile birinin hatasıyla onun mâsum çok taraftarlarını ezmek lâzım gelecek. Yoksa mağlûp düşecek.

- Hem dünya için dinini bırakan veya âlet edenlerin nazarlarında Kur'an'ın hiçbir şeye âlet olmayan kudsî hakikatleri, bir propaganda-yı siyasete âlet olmuş tevehhüm edilecek.

- Hem milletin her tabakası, muvâfıkı ve muhalifi, memuru ve âmîsinin o hakikatlerde hisseleri var ve onlara muhtaçtırlar.

Risale-i Nur şâkirtleri, tam bîtarafâne kalmak için siyaseti ve maddî mübârezeyi tam bırakmak ve hiç karışmamak lâzım gelmiş.

Altıncı Esas

Bu meselede benim şahsımın veya bazı kardeşlerimin kusuruyla Risale-i Nur'a hücum edilmez. O doğrudan doğruya Kur'an'a bağlanmış ve Kur'an dahi Arş-ı Âzam'la bağlıdır. Kimin haddi var, elini oraya uzat-sın ve o kuvvetli ipleri çözsün?

Hem bu memlekete maddî ve mânevî bereketi ve fevkalâde hizmeti, otuz üç âyât-ı Kur'âniye'nin îşârâtıyla ve İmam Ali (radıyallahu anhu)'nın üç keramet-i gaybiyesiyle ve Gavs-ı Âzam'ın (kuddise sirruhu) kat'î ihbarıyla tahakkuk

Âmî: Avamdan, sıradan biri.

Âyât-ı Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in âyetleri.

Bîtarafâne: Tarafsız bir şekilde.

Düstur-u esasî: Temel düstur, ana prensip.

Eşedd-i istibdat: Çok şiddetli baskı.

Eşedd-i zulüm: Çok şiddetli zulüm.

Gavs-ı Âzam: "En büyük velî"

anlamında Hz. Abdulkadir Geylani'nin lâkâbı.

Hâlisâne: Samimiyetle, samimi bir şekilde.

Hizmet-i Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim hizmeti.

İstiklâliyet: Kimseye bağımlı olmama.

Keramet-i gaybiye: Geleceğe ait bir meselede mazhar olunan keramet.

Kuddise sirruh: Sırrı ve bereketi yüce olsun.

Kudsiyet: Yücelik, temizlik, paklık.

Muvâfık: Uygun, yerinde bulan; benimseyen.

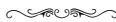
Propaganda-yı siyaset: Siyasî propaganda, faaliyet.

Tevehhüm etmek: Sanmak, zanetmek, vehmetmek.

etmiş olan Risale-i Nur, bizim âdi ve şahsî kusurlarımızla mes'ul olmaz ve olamaz ve olmamalı. Yoksa bu memlekete hem maddî, hem mânevî, telâfi edilmeyecek derecede zarar olacak.

Risale-i Nur'a karşı gizli düşmanlarımızdan bazı zındıkların şeytanetiyle çevrilen plânlar ve hücumlar inşallah bozulacaklar. Onun şâkirtleri başkalara kıyas edilmez, dağıtırılmaz, vazgeçirilmez, Cenâb-ı Hakkın inâyetiyle mağlûp edilmezler. Eğer maddî müdâfaadan Kur'ân men etmeseydi, bu milletin can damarı hükmünde umumun teveccühünü kazanan ve her tarafta bulunan o şâkirtler, Şeyh Said ve Menemen Hâdiseleri gibi cüz'î ve neticesiz hâdiselerle buluşmazlar. Allah etmesin, eğer mecburiyet-i kat'îye derecesinde onlara zulmedilse ve Risale-i Nur'a hücum edilse, elbette hükûmeti iğfal eden zındıklar ve münafıklar bin derece pişman olacaklar.

Elhâsıl: Madem biz ehl-i dünyanın dünyalarına ilişmiyoruz; onlar da bizim âhiretimize ve imanî hizmetimize ilişmesinler.

Eskişehir Mahkemesi'nde gizli kalmış ve resmen zapta geçmemiş ve müdâfaâtında dahi yazılmamış bir eski hâtrayı ve latîf bir kıssa-yı müdâfaayı beyan ediyorum.

Orada benden sordular ki:

– “Cumhuriyet hakkında fikrin nedir?”

Ben de dedim:

– “Yaşlı mahkeme reisinden başka daha siz dünyaya gelmeden ben dindar bir cumhuriyetçi olduğumu elinizdeki tarihçe-i hayatım isbat eder. Hülâsası şudur ki: O zaman, şimdiki gibi, hâli bir türbe kubbesinde inzivâda idim. Bana çorba geliyordu. Ben de tanelerini karıncalara veriyordum. Ekmeğimi onun suyu ile yerdim. Benden sordular, ben dedim: Bu karınca ve arı milletleri cumhuriyetçidirler. Cumhuriyet-perverliklerine hürmeten, taneleri karıncalara veriyorum.”

Sonra dediler:

Cumhuriyet-perver: Cumhuriyet yönetimini seven, cumhuriyete düşkün.

Hâli: Issız, تنها.

İğfal etmek: Aldatmak, kandırmak.

Kıssa-yı müdâfaa: Savunma hâdisesi.

Mecburiyet-i kat'îye: Kesin mecburiyet.

Şeytanet: Şeytanlık.

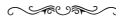
– “Sen selef-i sâlihîne muhalefet ediyorsun.”

Cevaben diyordum:

– “Hulefâ-yı Râşidîn; hem halife, hem reisicumhur idiler. Sıddîk-ı Ekber (*radiyallahü anhı*), aşere-i mübeşşereye ve sahabe-i kirama elbette reisicumhur hükümünde idi. Fakat manasız isim ve resim değil, belki hakikat-i adaleti ve hürriyet-i şer’iyyeyi taşıyan mana-yı dindar cumhuriyetin reisleri idiler.

İşte Ey Müddeiumumî ve Mahkeme Âzâları! Elli seneden beri bende olan bir fikrin aksiyle beni itham ediyorsunuz. Eğer ‘lâik cumhuriyeti’ soruyorsanız, ben biliyorum ki; lâik manası, bîtaraf kalmak.. yani hürriyet-i vicdan düsturuy-la dinsizlere ve sefâhetçilere ilişmediği gibi, dindarlara ve takvacılara da ilişmez bir hükûmet telâkki ederim. Yirmi beş senedir hayat-ı siyasiye ve içtimaiyeden çekilmişim. Hükûmet-i Cumhuriye ne hâl kesbettiğini bilmiyorum. El-iyâzü billâh, eğer dinsizlik hesabına imanına ve âhiretine çalışanları mes’ul edecek kanunları yapan ve kabul eden bir dehşetli şekle girmiş ise, bunu size bilâ-per-vâ ilân ve ihtar ederim ki; bin canım olsa, imana ve âhiretime fedâ etmeye hazırım. Ne yaparsanız yapınız! Benim son sözüm ¹ *حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ* olarak, siz beni idam ve ağır ceza ile zulmen mahkûm etmenize mukabil derim:

Ben, Risale-i Nur’un keşf-i kat’îsi ile idam olmuyorum. Belki terhis edilip nur ve saadet âlemine gidiyorum. Ve sizi ey gizli düşmanlarımız, dalâlet hesabına bizi ezen bedbahtlar, idam-ı ebedî ile ve dâimî haps-i münferit ile mahkûm bildiğimden ve gördüğümünden, tamamıyla intikamımı sizden alarak, kemâl-i rahat-ı kalble teslim-i ruh etmeye hazırım...” onlara demiştim.

¹ “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!” (Âl-i İmran Sûresi, 3/173).

Aşere-i mübeşşere: Hz. Peygamber Efendimiz’in (s.a.s.) kendilerine cennetlik olduklarını müjdelediği on bahtiyar sahâbî.
Bilâ-pervâ: Çekinmeden, sıkılmadan, utanmadan.
Dalâlet: Sapıklık, kâfirlik. İslâm’a uymayan her türlü yanlış inanç.
El-iyâzü billâh: Allah korusun!
Haps-i münferit: Hücre hapsi. Kabir ve cehennem azabı.
Hayat-ı siyasiye ve içtimaiye: Siyasî ve sosyal hayat.
Hulefâ-yı Râşidîn: Dört büyük

halife: Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali (r.anhüm).
Hürriyet-i şer’iye: İslâm’ın insanlara sunduğu asıl hürriyet.
İdam-ı ebedî: Ebedî yokluk. Sahip olduğu her şeyi ebediyen kaybetme.
Kemâl-i rahat-ı kalb: Tam bir gönül rahatlığı.
Keşf-i kat’î: Eşyanın perde arkasına ait gerçek, kesin bilgi.
Mana-yı dindar: Tam anlamıyla dindar, dine tam anlamıyla bağlı.
Reisicumhur: Cumhurbaşkanı,

başkan.
Sahabe-i Kiram: Seçkin, yüce sahabîler.
Selef-i sâlihîn: Ehl-i Sünnet’in ilk dönem rehberleri; güvenilir, dürüst ilim sahipleri.
Sıddîk-ı Ekber: Hz. Ebubekir (r.a.).
Telâkki: Algılama, benimseme, kabullenme.
Teslim-i ruh etmek: Ölümü kabul etmek, ölmek.

Yedinci Esas

Afyon Mahkemesi başka yerlerdeki sathî tahkikata binâen bize bir cemiyet-i siyasiye noktasında bakmış. Buna cevabımız:

Evvelâ: Bütün benimle arkadaşlık eden zâtların şehâdetiyle, on dokuz sene beri hiçbir gazeteyi okumayan ve dinlemeyen ve sormayan ve bu on sene beş aydır Harb-i Umumî'den, Alman'ın mağlûbiyetinden ve komünistin dehşetinden başka hiçbir haber almayan ve merak etmeyen ve bilmeyen bir adamın elbette siyasetle hiçbir alâkası yoktur ve siyasî cemiyetlerle hiçbir münasebeti olmaz.

Sâniyen: Risale-i Nur'un yüz otuz parçaları meydandadır. İçinde imanî hakikatlerden başka bir hedef, bir maksad-ı dünyevî olmadığını anlayan Eskişehir Mahkemesi, yalnız bir-iki risaleden başka ilişmemesi ve Denizli Mahkemesi hiçbirine ilişmemesi ve koca Kastamonu zabıtasının sekiz sene zarfında dâimî tarassutla beraber iki hizmetçimden ve yalnız üç adamdan başka bahane ile müttehem hiçbir kimseyi bulmaması kat'î bir hüccettir ki, Risale-i Nur şâkirtleri hiçbir vecihle siyasî cemiyet değiller.

• Eğer iddianâmedeki cemiyetten maksadı, imanî ve uhrevî bir cemaat ise, ona cevaben deriz ki:

Eğer dârülfünun talebelerine ve her nevi esnafa birer cemiyet namı verilse, bize de o neviden bir cemiyet namı verilebilir.

• Eğer dinî hissiyatla emniyet-i dâhiliyeyi ihlâl edecek bir cemaat namı veriyorsanız, buna mukabil deriz:

Yirmi sene zarfında bu fırtınalı hâlde Nur şâkirtleri hiçbir yerde hiçbir vukuatla emniyet-i dâhiliyeye ilişmemeleri ve iliştikleri ne hükûmetçe ve ne de mahkemelerce kaydedilmemesi bu ithamı çürütüyor.

• Eğer hissiyat-ı diniyeyi kuvvetlendirmesinden istikbalde emniyet-i dâhiliyeye zarar verebilir diye bir cemiyet namı verilmişse, buna mukabil deriz:

Evvelen: Başta Diyanet Riyâseti, bütün vâizler aynı hizmeti görüyorlar.

Cemiyet-i siyasiye: Siyasî topluluk, dernek.

Dârülfünun: Üniversite.

Diyanet Riyâseti: Diyanet İşleri Başkanlığı.

Emniyet-i dâhiliye: Toplumun iç huzuru.

Hissiyat-ı diniye: Dinî duygular.

Hüccet: Delil.

Müttehem: Töhmetsizlik altında ka-

lan, suçlanan.

Tarassut: Gözetleme, gözetim.

Sâniyen: Risale-i Nur şâkirtlerinin değil emniyete ve âsâyişe zarar vermek, belki bütün kuvvet ve kanaatleriyle milleti anarşilikten muhafaza ve emniyet ve âsâyışı temin etmek için çalıştıklarına delil ise, birinci esasta beyan edilmiş.

Evet, biz bir cemaatiz. Hedefimiz ve programımız; evvelâ kendimizi, sonra milletimizi idam-ı ebedîden ve dâimî, berzahî haps-i münferitten kurtarmak.. ve vatandaşlarımızı anarşilikten ve serserilikten muhafaza etmek.. ve iki hayatımızı imhâya vesile olan zındıkaya karşı Risale-i Nur'un çelik gibi hakikatleriyle kendimizi muhafazadır.

Sekizinci Esas

Risalelerde bazı dokunaklı cümleler var diye, başka yerlerin nâkıs ve sathî tahkikatlarına binâen bizi itham ediyorlar. Buna mukabil deriz:

Madem maksadımız iman ve âhirettir, ehl-i dünya ile mübâreze değil...

Ve madem o pek cüz'î ve yalnız bir-iki risaleye mahsus ilişmek kastî değil, belki maksadımıza yürürken onlara çarpmışız; elbette bir garaz-ı siyasî manasında olamaz...

Ve madem imkânât başkadır, vukuat başkadır. Hakkımızda âsâyişe zarar “yapmış” değil, “yapabilir” diye itham ise; herkes bir adamı “öldürebilir” diye itham gibi manasız bir ithamdır...

Ve madem yirmi sene müddetinde yirmi binler adamda ve binler nüshalar ve mektuplarda hem Eskişehir, hem Kastamonu, hem Isparta, hem Denizli, şiddetli tedkik ve taharrilerde hakikî bir suç teşkil edecek maddeleri bulamadılar. Eskişehir Mahkemesi bir şey bulamadığından mecburiyetle bir lâstikli kanun maddesinden tek bir küçük risale ile bizi mes'ul ettiği gibi, bütün dinî ders vereni dahi mes'ul eder bir tarzda, yüz adamdan on beş adama altı-şar ay ceza verebildi. Acaba bizim gibi bir adamın sizden olsa, bir senede yirmi mahrem mektupları bu tarzda tedkik edilse, onu mes'ul ve mahcup edecek yirmi cümle bulunmaz mı? Hâlbuki bizde yirmi bin adamdan yirmi bin nüsha risale ve mektuplarda hakikî mes'ul edecek yirmi cümle bulamamalarından gösteriyor ki, *Risale-i Nur'un hedefi doğrudan doğruya âhirettir. Dünya ile alışverişi yoktur.*

Berzahî: Kabir âlemine ait.

Garaz-ı siyasî: Siyasî niyet, maksat.

İmkânât: Olabilirlikler, mümkün

olan şeyler.

Nâkıs: Eksik.

Sathî: Yüzeysel.

Taharri: Arama, araştırma.

Vukuat: Meydana gelmiş şeyler, olaylar.

Zındıka: Dinsizlik, inançsızlık.

Dokuzuncu Esas

Denizli Mahkemesi'nin insaflı müddeiumumîsinin başka yerlerin insafsız ve sathî zabıtnâmelerine binâen iddianâmede kaydettiği maddeler gibi, Afyon Mahkemesi dahi sorguda gördüğümüz vaziyet delâletiyle, aleyhimizde aynı maddeler ve tarihsiz mektuplar, hem yirmi ve on beş ve on sene zarfındaki muhabereleden ve kat'î cevabı üçüncü esasta ve iddiamın ikinci suâlinde bulunan Beşinci Şuâ'da ve yüz otuz risalelerin yalnız dört beş risalelerinde ve Eskişehir Mahkemesi'nin tedkikinden geçen ve cezasını çektiren ve af kanunları gören ve Denizli beraatını gören mektuplar ve risalelerde ithamımıza medar bazı bahaneler var.

Acaba, 31 Mart Hâdisesi'nde Bâb-ı Seraskerî'de Şeyhülislâm ve ulemâyı dinlemeyen sekiz taburu bir nutukla itaate getiren bir adam, sekiz sene zarfında –zabıtnâmelere göre– çalışmış, böyle yirmi otuz adamı kandırabilmiş, meselâ koca Kastamonu'da beş adamı iğfal edebilmiş denilebilir mi? İşte Kastamonu'da, Denizli Hâdisesi'nde mahrem ve gayr-ı mahrem bütün evrak ve kitaplarımı odunlar yığını altından çıkarıp, üç ay tedkikten sonra yalnız Feyzi, Emin*, Hilmi*, Tevfik ve Sadık'tan* başka kimseyi o koca Kastamonu'da bulmadılar. Bu beş zât ise, lillâh için bana şahsî hizmet münasebetiyle ve üç buçuk senede Emirdağ'da üç kardeş ve üç dört adamı bulup göndermişler. Eğer o sathî zabıtnâmeler gibi yapsaydım, beş-on değil, belki beş yüz, belki beş bin ve belki beş yüz bin adamları kandırabilirdim. O zabıtnâmelerde ne kadar yanlışlar bulunduğu, Denizli Mahkemesi'nde söylediğim gibi, bir-iki numûneyi beyan ediyorum:

Zaman-ı Saadet'ten şimdiye kadar câri bir âdet-i İslâmiyeye ittibâen Risale-i Nur'un hususî menbaları olan yüzer âyât-ı meşhureyi, büyük bir en'âm gibi "Hizb-i Kur'ânî" yaptığımızı, "Dinde tahrifat yapıyor" diye muâheze etmişler.

Hem bir sene cezasını çektiğim ve mahrem tutulan –ve zabıtnâmede kaydedildiği gibi odun yığınları altından çıkarılan– Tesettür Risalesi, bu sene yazılmış ve neşredilmiş gibi bizi itham etmek istiyor.

Âdet-i İslâmiye: Dinî âdet, gelenek.

Âyât-ı meşhure: Meşhur, bilinen âyetler.

Bâb-ı Seraskerî: Harbiye Nezaret-i Savunma Bakanlığı.

Cârî: Geçerli, işleyen.

Delâlet: İşaret etme, gösterme.

En'âm: Çok okunan âyetlerin derlendiği dua kitabı.

Hizb-i Kur'ânî: Bazı âyet veya sûrelerin zikir ve dua maksadıyla okunmak için derlendiği dua kitabı.

İttibâen: Uyarak, tâbi olarak.

Lillâh: Allah için, Allah rızası için.

Muâheze: Hesaba çekme, sorgulama.

Muhabere: Haberleşme.

Zabıtnâme: Yazılı tutanak. Tutanak yazısı.

Zaman-ı Saadet: Peygamber Efendimiz (s.a.s.) ile şereflenen kutlu asır.

Hem Ankara’da hükûmetin riyâsetinde bulunan malûm birisine ettiğim itirazlara ve ağır sözlere karşı o reis mukabele etmeyip sükût etmesi.. ve o öldükten sonra, onun yanlısını gösteren bir hakikat-i hadîsiyeyi kırk sene evvel beyandaki fitrî ve lüzumlu ve küllî ve mahrem tenkitlerim, –makam-ı iddia-nın cerbezesiyle– ona tam tatbikle bize medar-ı mes’uliyet yapılmış. Ölmüş ve hükûmetten alâkası kesilmiş bir şahsın hatırı nerede? Hükûmetin ve milletin bir hâtırası ve Cenâb-ı Hakkın bir tecellî-i hâkimiyeti olan adalet kanunları nerede?..

Hem biz, Hükûmet-i Cumhuriye esaslarından en ziyade kendimize medar-ı istinad ve onun ile kendimizi müdâfaa ettiğimiz “hürriyet-i vicdan” esas, bizim aleyhimizde medar-ı mes’uliyet tutulmuş. Güya biz hürriyet-i vicdan esasına muâırız gidiyoruz...

Hem bir risalede medeniyetin seyyiâtını ve kusurlarını tenkit ettiğimden hatır ve hayalime gelmeyen bir şeyi, zabıtnâmelerde isnad ediyor. Güya ben; radyo, ^(Hâşiyeye) tayyare ve şimendiferin kullanılmasını kabul etmiyorum diye, terakkiyât-ı hâzıra aleyhinde bulunduğumla mes’ul ediyor.

İşte bu numûnelerine kıyasen ne kadar hilâf-ı adalet bir muâmele olduğunu –inşallah– insaflı, adaletli olan Denizli Müddeiumumîsi ve Mahkemesi gibi Afyon Mahkemesi göstererek, o zabıtnâmelerin evhamlarına ehemmiyet vermeyecekler.

Hem en garibi şudur ki, bir yerde demiştim:

– “Cenâb-ı Hakk’ın büyük nimetleri olan tayyare, şimendifer ve radyoyu büyük şükür ile mukabele lâzımken, beşer şükretmedi. Tayyareler ile başlarına bomba yağdı. Ve radyo, öyle büyük bir nimet-i ilâhiyedir ki; ona mukabil şükür ise o radyo, milyonlar dilli bir küllî hâfız-ı Kur’ân olup bütün zemin

Hâşiyeye: Radyo gibi azîm bir nimet-i ilâhiyeye karşı azîm bir şükür olmak için, “Radyo, Kur’ân’ı okuyup bütün zemin yüzündeki insanlara dinlettirip küre-i havanın bir hâfız-ı Kur’ân olmasıdır.” demiştim.

Azîm: Büyük.

Fitri: Tabîi, doğal.

Hakikat-i hadîsiye: Hadislerde belirtilen gerçek, hakikat.

Hilâf-ı adalet: Adalete aykırı, ters.

Hürriyet-i vicdan: Vicdan özgürlüğü.

Küllî: Genel, umumî.

Küre-i hava: Atmosfer.

Medar-ı istinad: Dayanak.

Medar-ı mes’uliyet: Sorumlu tutulma sebebi.

Muâırız: Karşı çıkan, muhalif.

Mukabele: Karşılık verme, karşılama.

Riyâset: Yönetim, idare.

Seyyiât: Kötülükler, günahlar.

Şimendifer: Tren.

Tecellî-i hâkimiyet: Cenâb-ı

Hakk’ın hâkimiyet ve idaresinin yansıması, tecellîsi.

Terakkiyât-ı hâzıra: Mevcut, modern gelişmeler.

yüzündeki insanlara Kur'ân'ı dinlettirsin. Ve Yirminci Söz'de Kur'ân'ın me-deniyet harikalarından gaybî haber verdiğini beyan ederken, bir âyetin işa-reti olarak “Kâfirler, şimendifer ile Âlem-i İslâm'ı mağlup ederler.” demiştim. İslâm'ı, bu harikalara teşvik ettiğim hâlde bir sebeb-i itham olarak, şimendifer ve tayyare ve radyo gibi terakkiyât-ı hâzıra aleyhindedir diye, sâbık mahke-melerin bazı müddeiumumîleri bizi itham etmiş.

Hem hiçbir münasebeti olmadığı hâlde bir adam, Risale-i Nur'un ikin-ci bir ismi olan “Risaletü'n-Nur” tâbirinden, “Kur'ân'ın nurundan bir risalet-tir, yani bir ilhamdır ve risaletin şeriat vazifesini yapan bir vâristir” demiş. İddianâmede başka yerin verdiği yanlış mana ile güya “Risale-i Nur bir resûl-dür.” diye, benim için bir sebeb-i itham tutulmuş.

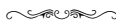
Hem müdâfaâtımda yirmi yerde kat'î bir surette hüccetler ile isbat etmi-siz ki:

Bütün dünyaya karşı da olsa, dini ve Kur'ân'ı ve Risale-i Nur'u âlet edemeyiz ve edilmez! Ve biz, onların bir hakikatini dünya saltanatına de-ğiştirmeyiz ve bilfiil öyleyiz! Bu dâvânın emâreleri yirmi senede binlerdir.

Hâlbuki şimdi Afyon sorgusunun gidişatında ve iddianâmede başka za-bıt-nâmelere binâen, güya bizim maksadımız ve sa'yimiz “dünya entrikaları-nı çevirmek ve dünya garazlarına koşmak ve dini hasis şeylere âlet etmek ve kudsiyetini düşürtmektir” diye bizi itham ediyor. *Madem öyledir; ben ve biz, bütün kuvvetimizle deriz:*

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ¹

Said Nursî

¹ “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!” (Âl-i İmran Sûresi, 3/173).

Afyon Mahkemesi'nin Bizi İtham Etmesine Karşı İtiraznâmenin Tetimmesidir

Bu itirazda muhatabım, Afyon Müddeîsi ve Mahkemesi değil; belki başka yerlerdeki müddeiumûmlerin ve muhbir ve taharricilerin yanlış ve nâkıs zabıtnâmeleriyle burada ve sorgu dairesindeki acîb vaziyeti aleyhimize çeviren garazkâr ve vehham memurlardır.

Evvelen, aslı ve faslı olmayan ve hatırıma gelmeyen bir siyasî cemiyet nâminı, mâsum ve siyasetle hiç alâkalı olmayan Risale-i Nur talebelerine takıp ve o daire içine giren ve iman ve âhiretinden başka bir maksatları bulunmayan bîcâreleri, o cemiyetin nâşiri, ya faal bir rûknü veya mensubu veya Risale-i Nur'u okumuş ve okutmuş veya yazmış diye suçlu sayıp mahkemeye vermek, ne kadar adaletin mahiyetinden uzak olduğunun kat'î bir hücceti şudur ki:

Kur'ân aleyhinde yazılan Doktor Duzi'nin ve sâir zındıkların o muzır eserlerini okuyanlar “hürriyet-i fikir ve hürriyet-i ilmiye” düsturuyla suçlu sayılmadığı hâlde, hakikat-i Kur'âniye'yi ve imaniyeyi, öğrenmeye gayet muhtaç ve müştâk olanlara güneş gibi bildiren Risale-i Nur'u okumak ve yazmak bir suç sayılmış. Ve hem yüz risale içinde yanlış mana verilmemek için mahkemelerin teşhirlerinden evvel mahrem tuttuğumuz iki-üç risalede yalnız birkaç cümlelerini bahane gösterip itham etmiş. Hâlbuki o risalelerden biri müstesna Eskişehir Mahkemesi tedkik etmiş, icabına bakmış, yalnız birtek Tesettür Risalesi'nin bir-iki meselesine ilişmiş ve müstesnasının, hem istidamda ve hem itiraznâmemde gayet kat'î cevap verildiği ve “Elimizde nur var, siyaset topuzu yok” diye Eskişehir Mahkemesi'nde yirmi vecihle kat'î isbat edildiği ve Denizli Mahkemesi, bilâ-istisna bütün risaleleri tedkik etmiş, hiçbirisine

¹ “O yüce Zât'ın adıyla.”

Acîb: Şaşırtıcı, hayret verici.

Bilâ-istisna: İstisnasız.

Faal: Çok çalışan, çok iş yapan, aktif.

Garazkâr: Garazı olan, kötü maksatlı.

Hakikat-i Kur'âniye ve imaniye: Kur'ân'a ve imana ait gerçekler.

Hüccet: Delil.

Hürriyet-i fikir: Düşünce özgürlüğü.

Hürriyet-i ilmiye: Öğrenim özgürlüğü.

İstida: Dilekçe.

Müddeî: Savcı.

Nâkıs: Eksik.

Nâşir: Neşreden, yayıncı.

Rûkûn: Esas, temel öge. İleri gelen.

Taharrici: Arama yapan.

Tetimme: Bir yazının arkasına konan ek, tamamlayıcı bölüm.

Vehham: Hastalık derecesinde çok vehimli, çok kuruntulu.

Zındık: Kâfir, dinsiz.

ilişmediği hâlde o insafsız müddeîler, o iki-üç risalenin üç-dört cümlelerini bütün Risale-i Nur'a teşmil edip, hatta dört yüz sahifeli Zülfikar'ı iki sahife için müsâdere eder gibi, Risale-i Nur'u okuyan ve yazanı suçlu ve beni de hükûmetle mübâreze eder diye itham etmişler.

Ben ve bana yakın ve benim ile görüşen dostlarımı işhad ve kasemle temin ederim ki; bu on seneden ziyadedir ki, iki reis, bir mebus ve Kastamonu valisinden başka hükûmetin erkânı, vükelâsı, kumandanları, memurları ve mebuslarının kimler olduğunu kat'iyen bilmiyorum ve bilmeyi de merak etmemişim. Acaba hiç imkânı var mı ki, bir adam mübâreze ettiği adamları tanımamasın ve bilmeyi merak etmesin? Dost mu, düşman mı, karşısındakini tanımaya ehemmiyet vermesin!

Bu hâllerden anlaşılıyor ki; bililtizam, her hâlde beni perişan etmek için gayet asılsız bahaneleri icat ederler. Madem keyfiyet böyledir, ben de buradaki mahkemeye değil, belki o insafsızlara derim:

Ben, sizin bana vereceğiniz en ağır cezanıza da beş para vermem! Ve hiç ehemmiyeti yok! Çünkü ben kabir kapısında, yetmiş beş yaşındayım. Böyle mazlum ve mâsum bir-iki sene hayatı, şehâdet mertebesiyle değiştirmek benim için büyük saadettir. Risale-i Nur'un binler hüccetleriyle kat'î imanım var ki; ölüm, bizim için bir terhis tezkeresidir. Eğer zâhîrî idam da olsa, bizim için bir saat zahmet, ebedî bir saadetin ve rahmetin anahtarı olur.

Fakat siz, ey zındıka hesabına adliyeyi şaşırtan ve hükûmeti bizimle sebpsiz meşgul eden insafsızlar! Kat'î biliniz ve titreyiniz ki; siz, idam-ı ebedî ile ve ebedî haps-i münferit ile mahkûm oluyorsunuz. İntikamımız sizden pek çok ve muzaaf bir surette alınıyor, görüyoruz, hatta size acıyoruz...

Evet, bu şehri yüz defa mezaristana boşaltan ölüm hakikatinin elbette hayattan ziyade bir istediği var. Ve onun idamından kurtulmak çâresi,

Bililtizam: Kesinlikle, taraf tutarak.

Erkân: İleri gelenler.

Haps-i münferit: Hücre hapsi. Kabir ve cehennem azabı.

İdam-ı ebedî: Ebedî yokluk. Sahip olduğu her şeyi ebediyen kaybetme.

İşhad: Şahit gösterme.

Kasem: Yemin.

Keyfiyet: Durum, vaziyet.

Meb'us: Milletvekili.

Muzaaf: Kat kat, katmerli.

Mübâreze: Mücadele, karşı çıkma.

Müsâdere: Mahkemece el konulma.

Teşmil etmek: Yaymak, genişletmek, içine aldirmek.

Vükelâ: Bakanlar.

Zındıka: Dinsizlik.

Zülfikar: Ağırlığını 25. Söz, 19. Mektup ve 10. Söz'ün tamamının oluşturduğu Nur Külliyyatı'ndan derlenen bir eser.

insanların her meselesinin fevkinde en büyük ve en ehemmiyetli ve en lüzumlu bir ihtiyac-ı zarurî ve kat'îsidir. Acaba bu câreyi kendilerine bulan Risale-i Nur şâkirtlerini ve o câreyi binler hüccetler ile bulduran Risale-i Nur'u âdi bahaneler ile itham edenler, ne kadar kendileri hakikat ve adalet nazarında müttehem oluyor, divaneler de anlar...

Bu insafsızları aldatan ve hiçbir münasebeti olmayan, bir siyâsî cemiyet vehmini veren üç maddedir:

Birincisi: Eskiden beri benim talebelerimin benim ile kardeş gibi şiddetli alâkadâr olmaları, bir cemiyet vehmini vermiş.

İkincisi: Risale-i Nur'un bazı şâkirtlerinin, her yerde bulunan ve cumhuriyet kanunları müsaade eden ve ilişmeyen cemaat-i İslâmiye heyetleri gibi hareket etmelerinden bir cemiyet zannedilmiş. Hâlbuki o mahdud üç-dört şâkirdin niyetleri cemiyet-memiyet değil, belki sırf hizmet-i imaniyede hâlis bir kardeşlik ve uhrevî tesânüddür.

Üçüncüsü: O insafsızlar, kendilerini dalâlet ve dünya-perestlikte bildiklerinden ve hükûmetin bazı kanunlarını kendilerine müsait bulduklarından, fikren diyorlar ki; “Her hâlde Said ve arkadaşları, bizlere ve hükûmetin bizim medenice nâmeşrû hevesâtımıza müsait kanunlarına muhaliftirler. Öyle ise muhalif bir cemiyet-i siyasiyedirlir.”

Ben de derim:

– Hey bedbahtlar! Eğer dünya ebedî olsaydı ve insan, içinde dâimî kalısaydı ve insanî vazifeler, yalnız siyaset bulunsaydı; belki bu iftiranızda bir mana bulunabilirdi. Hem eğer ben siyasetle işe girseydim, yüz risalede on cümle değil, belki bin cümleyi, siyasetvâri ve mübârezekârâne bulacaktınız. Hem farz-ı muhâl olarak, eğer biz dahi sizin gibi bütün kuvvetimizle dünya maksatlarına ve keyiflerine ve siyasetlerine çalışıyoruz diye –ki şeytan da bunu inandırmaya çalışmıyor ve kimseye kabul ettiremez– haydi, böyle de olsa

Âdi: Sıradan, basit.

Cemaat-i İslâmiye: Müslüman topluluk.

Cemiyet-i siyasiye: Siyasî topluluk, dermek.

Dalâlet: Sapıklık, kâfirlik. İslâm'a uymayan her türlü yanlış inanç.

Dünya-perestlik: Dünyaya taparcasına düşkün olmak.

Farz-ı muhâl: Olmayacak bir şeyi

olmuş gibi düşünme, varsayma.

Fevk: Üst.

Hizmet-i imaniye: İman hizmeti.

İhtiyac-ı zarurî ve kat'î: Şiddetli, çok büyük ihtiyaç.

Mübârezekârâne: Kavga eder tarzda.

Müttehem: Töhmetsiz altında kalan, suçlanan.

Nâmeşrû hevesât: Haram olan, ahlâk dışı arzu ve istekler.

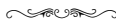
Tesânüd: Dayanışma, birbirini destekleme.

Uhrevî: Âhirete ait.

madem bu yirmi senede hiçbir vukuatımız gösterilmiyor ve hükûmet ele bakar, kalbe bakamaz ve her bir hükûmette şiddetli muhalifler bulunur; elbette yine adliye kanunu ile bizleri mes'ul etmezsiniz! Son sözüm:

حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ¹

Said Nursî

Denizli beraatımızdan sonra üç sene münzevî ve siyasetten alâkasız olduğum hâlde Afyon hapsini netice veren bu yeni hâdisenin on vecihle kanunsuz olduğunu beyan ediyorum.

Birincisi

Üç mahkeme ve üç ehl-i vukûfun ve Ankara'nın yedi makamında ve adliyelerin elinde iki sene Risale-i Nur tedkikten geçtiği hâlde, ittifakla hiçbir muhalif kalmadan hem umum risalelerin beraatına, hem Said ile beraber yetmiş beş arkadaşı birlikte beraat ettirildiği ve bir gün bile ceza verilmediği hâlde, yeniden evrak-ı muzırğa gibi o risalelere el uzatmak, ne derece kanunsuzdur; zerre kadar insafı olan bilir.

İkincisi

Beraattan sonra üç buçuk sene Emirdağ'da münzevî, garip yaşayan.. kapısını hem dışarıdan kilit, hem içeriden sürgüyle kapayan.. ve yüzde bir adamı, zarurî bir iş olmadan yanına kabul etmeyen.. ve yirmi seneden beri devam eden te'lifini de bırakıp daha te'lif etmeyen bir adama, dünya siyaseti için kapısının kilidini kırarak gelip, Arabî evrâdından ve başındaki levha-yı imaniyeden başka taharriciler bir şey bulamadıkları hâlde, bu eziyetin verilmesi ne derece hilâf-ı kanun olduğunu, zerre kadar insafı bulunan anlar.

¹ “Bana Allah kâfidir. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Ben O'na dayandım, O'na güvendim ve O, Büyük Arş'ın Rabbi'dir.” (Tevbe Sûresi, 9/129).

Ehl-i vukûf: Birlikçi heyeti.

Evrâd: Virdler. Belirli zamanlarda devamlı yapılan ibadetler, okunan dua ve zikirler.

Evrak-ı muzırğa: Zararlı yayınlar, belgeler.

Hilâf-ı kanun: Kanuna, hukuka aykırı. **Te'lif:** Yazı, kitap yazma.

Levha-yı imaniye: İman esaslarının yazılı olduğu tablo, levha.

Münzevî: İnsanlardan uzaklaşıp, tek başına yaşayan kimse.

Üçüncüsü

Mahkemede dediği gibi, yetmiş şahidin tasdikiyle, yedi sene Harb-i Umumî'yi bilmeyen ve merak etmeyen ve sormayan ki, şimdi on senedir aynı hâlde bulunan.. ve yirmi beş seneden beri hiç bir gazeteyi okumayan ve dinlemeyen.. ve otuz seneden beri **أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالسِّيَاسَةِ**¹ deyip, siyasetten bütün kuvvetiyle kaçan.. ve yirmi iki sene işkenceli sıkıntılar çektiği hâlde ehl-i siyasetin nazar-ı dikkatini kendine celbetmemek ve siyasete karışmamak için bir defa istirahati için hükûmete müracaat etmeyen bir adama, dehşetli bir siyasî gibi ve siyasî entrikacısı gibi onun menzilini ve inzivâgâhını basıp hasta hâlinde emsalsiz bir sıkıntı vermek, hiçbir kanuna muvâfık gelir mi? Zerre kadar vicdanı bulunan bu hâle acıyacak.

Dördüncüsü

Eskişehir Mahkemesi'nde altı ay tedkikten sonra, sebebi de cemiyetçilik, tarikatçılık olduğu ve o evham bahanesiyle büyük reisin ona şahsî garazıyla onun aleyhinde bazı adliyecileri teşvik ettiği hâlde, cemiyetçilik ve tarikatçılık ve Risale-i Nur cihetinde beraat ettirip, yalnız Risale-i Nur'un bir küçük parçası olan Tesettür Risalesi'ni bahane ederek, kanun ile değil de yalnız kanaat-i vicdaniye ile yüz şâkirt içinde beş-on şâkirde altışar ay ceza verdiler ki; tedkik zamanına kadar dört buçuk ay mevkuf, yani bir buçuk ay hapis kaldıkları ve on sene sonra Denizli Mahkemesi yine dokuz ay cemiyetçilik ve tarikatçılık gibi birkaç bahane ile yirmi senelik bütün mektubat ve te'lifatlarını inceden inceye tedkikle beraber, Ankara'nın Ağırceza Mahkemesi'ne beş sandık kitapları gönderdikleri ve iki sene o kitaplar ve mektuplar Ankara ve Denizli Mahkemeleri'nde tedkikten geçtikleri hâlde, o mahkemeler ittifakla cemiyetçilik, tarikatçılık^(Hâşiye) ve sair bahaneler cihetinde beraat kararı verip o kitap

Hâşiye: Nurlar'ın esas ve hedefi, iman-ı tahkiki ve hakikat-i Kur'âniyedir. Onun için üç mahkeme, tarikat noktasında beraat vermişler. Hem bu yirmi senede hiçbir adam dememiş: "Said, bana tarikat vermiş." Hem bin seneden beri, bu milletin ekser ecdadının bağlandığı ⇨

¹ Şeytandan ve siyasetten Allah'a sığınırım.

Ehl-i siyaset: İdareciler, yöneticiler.

Evhâm: Kuruntular, vehimler.

Garaz: Kötü kasıt, düşmanca niyet.

Hakikat-i Kur'âniye: Kur'an'a ait gerçekler.

Harb-i Umumî: Dünya Savaşı.

İman-ı tahkiki: Sağlam, sarsılmaz iman.

İnzivâgâh: Tek başına, yalnız yaşanan yer.

Kanaat-i vicdaniye: İç sezilerle verilen not, fikir, karar.

Mektubat: Mektuplar.

Menzil: Kalınan yer, mesken, ev.

Nazar-ı dikkati celbetmek: İnsanların dikkatini, ilgisini çekmek.

Te'lifat: Kitaplar.

ve mektupları aynen sahiplerine iade ve Said'i arkadaşlarıyla beraber beraat ettirdikleri hâlde, bir siyasî cemiyetçi nazarıyla ve entrikacı bir adam tarzında onu itham etmek ve adliye memurlarını onun aleyhinde tarikat noktasında sevk etmek, ne kadar kanunsuz olduğunu, insaniyeti sukut etmeyen bilir.

Beşincisi

Benim ve Risale-i Nur'un mesleğinin esası ve otuz seneden beri bir düstur-u hayatım olan şefkat itibarıyla, bir mâsuma zarar gelmemek için bana zulmeden cânilere değil ilişmek, belki beddua ile de mukabele edemiyorum. Hatta en şiddetli bir garazla bana zulmeden bazı fâsık, belki dinsiz zâlimlere hiddet ettiğim hâlde; değil maddî, belki beddua ile de mukabeleden beni o şefkat men ediyor. Çünkü o zâlim gaddarın, ya peder ve vâlidesi gibi ihtiyar bîçarelere veya evlâdı gibi mâsumlara maddî zarar gelmemek için, o dört-beş mâsumların hatırına binâen o zâlim gaddara ilişmiyorum. Bazen de hakkımı helâl ediyorum.

İşte bu sır-ı şefkat içindir ki, idare ve âsâyîşe kat'iyen ilişmediğim gibi, bütün arkadaşlarıma o derece tavsiye etmişim ki, üç vilâyetin insaflı zabıtalalarının bir kısmı itiraf etmişler ki, "Bu Nur şâkirtleri mânevî bir zabıtaadır. İdare ve âsâyîşi muhafaza ediyorlar" dedikleri ve bu hakikate binler şahit ve yirmi sene hayatıyla tasdikleri ve binler şâkirtlerin de zabıtaca hiçbir vukuat kaydetmemeleriyle teyid ettikleri hâlde, o bîçare adamın ihtilâlcı ve insafsız bir komiteci gibi menzilini basmak ve insafsız adamlar ona ihânet etmek ve menzilinde bir şey bulamamakla beraber, yüz cinâyeti bulunan bir adam gibi, hatta gayet kıymettar ve antika ve mu'cizeli Kur'ân'ını ve başındaki levhalarını evrak-ı muzırğa gibi toplamak, acaba hangi kanun müsaade eder? Böyle âsâyîşe hüsn-ü ahlâk ile hizmet eden dindar binler zâtları, evham yüzünden idare ve âsâyîş aleyhine zorla sevk etmek, hangi maslahat icabıdır?

bir meslek, sebeb-i mes'uliyet olamaz. Hem gizli münafıklar, hakikat-i İslâmiyete tarikat namını takıp, bu milletin dinine taarruz ettiklerine karşı gâlibâne mukabele edenler, tarikatla itham edilmezler. Cemiyet ise, uhuvvet-i İslâmiye cihetinde bir uhrevî kardeşliktir. Yoksa siyasî cemiyet olmadığına, üç mahkeme hüküm vermişler, o cihette beraat ettirmişler.

Fâsık: Günahları ve haramları işlemeyi âdet edinen. Günahkâr.

Gâlibâne: Yenerek, üstün gelerek.

Hakikat-i İslâmiyet: İslâmiyet'in aslı, özü.

İhânet: Alay etme, küçük duruma düşürme.

Mukabele etmek: Karşılık vermek, karşı koymak.

Sebeb-i mes'uliyet: Sorumlu tutulma sebebi.

Sır-ı şefkat: Şefkatin özü, aslı.

Sukut etmek: Ortadan kalkmak, düşmek.

Teyid: Destekleme, pekiştirme.

Uhuvvet-i İslâmiye: Din kardeşliği.

Altıncısı

Bundan otuz sene evvel, Cenâb-ı Hakk'ın inâyetiyle dünyanın muvakkat şan ve şerefine ve enânîyetli hodfûrûşluğunun, şöhrat-perestliğinin ne kadar faydasız ve manasız olduğunu, hadsiz şükür olsun ki, Kur'an'ın feyziyle anlamış bir adamın o zamandan beri bütün kuvvetiyle nefis-i emmâresiyle mücadele edip mahviyet etmek, benliğini bırakmak, tasannû ve riyâkârlık yapmamak için elden geldiği kadar çalıştığına, ona hizmet eden veya arkadaşlık edenler kat'î bildikleri ve şehâdet ettikleri hâlde.. ve yirmi seneden beri herkes kendi hakkında hoşlandığı ziyade hüsn-ü zan ve teveccüh-ü nâs ve şahsını medh ü senâdan ve kendini mânevî makam sahibi olduğunu bilmekten herkeşe muhalif olarak bütün kuvvetiyle kaçtığı.. ve hem has kardeşlerinin onun hakkındaki hüsn-ü zanlarını reddedip, o hâlis kardeşlerinin hatırını kırması.. ve yazdığı cevabî mektuplarında onun hakkındaki medihlerini ve ziyade hüsn-ü zanlarını kabul etmemesi.. ve kendini faziletten mahrum gösterip bütün fazileti Kur'an'ın tefsiri olan Risale-i Nur'a ve dolayısıyla Nur şâkırtlerinin şahs-ı mânevîsine verip kendini âdi bir hizmetkâr bilmesi kat'î isbat ediyor ki; şahsını beğendirmeye çalışmadığı ve istemediği ve reddettiği hâlde, onun rızası olmadan bazı dostları uzak bir yerden onun hakkında ziyade hüsn-ü zan edip medhetmeleri, bir makam vermeleri ve Kütahya havalisinde tanımadığı bir vâizin bazı sözleriyle ve Kütahya'ya hiç mektup göndermediğim ve benim imzamı taklitte yazılan ve medar-ı mes'uliyet tevehhüm edilen bir mektupla ve kimin yazısı bilinmeyen dokunaklı bir kitap Balıkesir'de bulunmasıyla, acaba hangi kanun ile medar-ı mes'uliyet olur ki; o bîçare hasta ve çok ihtiyar ve garibin münzevî odasına, büyük bir cinâyet işlemiş gibi, kilidini kırıp taharri memurlarını sokmak, hem evrâdından ve levhalarından başka bir bahane bulamamak, acaba dünyada hiç bir kanun, hiç bir siyaset bu taarruza müsaade eder mi?

Enânîyet: Benlik, gurur.

Feyz: Bereket, ihsan, lütuf.

Hodfûrûşluk: Kendini öne çıkarma, beğendirme.

Hüsn-ü zan: Güzel, iyi, olumlu düşünme.

İnâyet: Yardım, destek.

Mahviyet: Alçak gönüllülük, tevazu.

Medar-ı mes'uliyet: Sorumlu tutulma sebebi.

Medh ü senâ: Övme, yüceltme.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Nefs-i emmâre: İnsana sürekli kötülükleri emreden nefis.

Riyâkârlık: İki yüzlülük, gösteriş için yapmak.

Şahs-ı mânevî: Hükmî şahsiyet, tüzel kişilik.

Şöhrat-perestlik: Şöhrat düşkünlüğü.

Tasannû: Sun'îlik, yapmacıklık.

Teveccüh-ü nâs: İnsanların takdiri, beğenisi.

Tevehhüm: Zan, vehim, kuruntu.

Yedincisi

Bu sırada dâhilde o kadar dâhilî, haricî heyecanlı parti cereyanları varken ve bundan tam istifade etmek, yani mahdut birkaç arkadaşına bedel çok diplomatları kendisine taraftar kazanmak için zemin hazır iken, sırf siyasete karışmamak ve ihlâsına zarar vermemek ve hükûmetin nazarını kendine celbetmemek ve dünya ile meşgul olmamak için, bütün arkadaşlarına yazıp ki “Sakın cereyanlara kapılmayınız, siyasete girmeyiniz, âsâyîşe dokunmayınız” dediği.. ve iki cereyan, bu çekinmesinden ona zarar verdikleri; eskisi evhamından yenisi de “bize yardım etmiyor” diye ona çok sıkıntı verdikleri hâlde, ehl-i dünyanın dünyalarına hiç karışmayıp kendi âhiretiyle meşgul olan.. ve memleketinde, Nurs Karyesi’nde öz kardeşine yirmi iki sene zarfında birtak mektup yazmayan ve o vilâyetlerdeki dostlarına yirmi senede on mektup yazmayan bir bîçareye, onun âhiret meşguliyetine bu kadar ilişmeye hangi kanun müsaade ediyor?

Vatana ve millete ve ahlâka çok zararlı olan dinsizlerin kitaplarının intişarına ve komünistlerin neşriyatına serbestiyet kanunuyla ilişilmediği hâlde; üç mahkeme, medar-ı mes’uliyet olacak hiçbir maddeyi içinde bulmayan ve millet ve vatanın hayat-ı içtimaiyesini ve ahlâkını ve âsâyîşini temine yirmi seneden beri çalışan ve bu milletin hakikî bir nokta-yı istinadı olan Âlem-i İslâm’ın uhuvvetini ve bu millete dostluğunu iadeye ve o dostluğun takviyesine tesirli bir surette çabalayan.. ve Diyanet Riyâseti’nin ulemâsı, tenkit niyetiyle Dâhiliye Vekili’nin emriyle üç ay tedkikten sonra, tenkit etmeyerek, tam kıymetini takdir edip “kıymettar eser” diye Diyanet Kütüphânesi’ne konulan Zülfikar ve Asâ-yı Musa gibi ve –Kabr-i Peygamberî (*alefhissalâtü vesselâm*) üzerinde alâmet-i makbuliyet olarak Asâ-yı Musa mecmuasını hacılar gördükleri hâlde– Nur eczalarını evrak-ı muzırğa gibi toplayıp mahkeme eline vermek, acaba hiçbir kanun, hiçbir vicdan, hiçbir insaf buna müsaade eder mi?

Sekizincisi

Yirmi iki sene sıkıntılı sebepsiz bir nefiyden sonra tam serbestiyet verildiği hâlde, binler akraba ve ahababı bulunan doğduğu memleketine gitmeyerek gurbeti, kimsesizliği tercih ederek, dünyaya ve hayat-ı içtimaiyeye ve siyasete temas etmeyen.. ve çok sevaplı olan câmideki cemaatin hayrını bırakıp,

Alâmet-i makbuliyet: Makbul olma, beğenilme belirtisi.

Dâhiliye Vekili: İçişleri Bakanı.

Diyanet Riyâseti: Diyanet İşleri

Başkanlığı.

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.

Kabr-i Peygamberî: Peygamber

Efendimiz’in (s.a.s.) kabri.

Nokta-yı istinad: Dayanak noktası.

Uhuvvet: Kardeşlik.

odasında yalnız namazını kılıp oturmayı tercih eden, yani halkın hürmetinden çekinmek olan bir hâlet-i ruhiyeyi taşıyan.. ve yirmi sene hayatının şehâdetiyle ve binler Türk kıymettar zâtların tasdikiyle dindar, müttakî bir Türkü, lâ-kayt çok Kürtlere tercih eden; hatta mahkemede Hâfız Ali gibi kuvvetli imanı bulunan bir Türk kardeşini yüz Kürde değiştirmediyi isbat eden.. ve hürmet ve ihtiram görmemek için zaruret olmadan halklarla görüşmeyen ve camiye gitmeyen.. ve kırk seneden beri bütün kuvvetiyle, bütün âsârıyla İslâmiyet'in uhuvvetine ve müslümanların birbirine muhabbetine çalışan.. ve Türk milleti, Kur'ân'ın bayraktarı ve senâ-yı Kur'âniye'ye mazhar olduğu için o milleti çok seven ve hayatını onlar içinde geçiren bir adam hakkında sâbık vali, resmî li-sanla ihânet için propaganda yapmak ve dostlarını ürkütmek için “O Kürttür, siz Türksünüz; o Şâfiidir, siz Hanefisiniz” deyip, herkesi ürkütüp ondan çekin-dirmeye çalışması ve yirmi senede ve iki mahkemede tarz-ı kıyafeti değiştiril-meye mecbur edilmeyen ve şapka yarı askerin başından kalkmasıyla beraber, münzevî bir adamın zorla başına şapka giydirmeye cebretmeyi hangi masla-hat, hangi kanun buna müsaade eder?

Dokuzuncusu

Çok mühimdir, ^(Hâşiye) kuvvetlidir; fakat siyasete temas ettiği için sükût ediyorum.

Onuncusu

Bu da hiçbir kanun müsaade etmediği ve hiç bir maslahat bulunmadığı ve yalnız manasız evhamdan bir habbeyi kubbeler yapmaktan ve hiçbir kanu-na girmeyen bir taarruzdur. Bu da mesleğimizce bakamadığımız siyasete temas etmemek için sükût ediyoruz. Böylece on vecihle kanunsuz muâmelelere karşı yalnız ¹ حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ deriz.

Said Nursî

Hâşiye: İslâm hükûmetlerinde hristiyan ve yahudi bulunması.. ve hristiyan ve mecusi hükûmetlerinde müslümanların bulunması gösteriyor ki, idare ve âsâyîşe bilfiil ilişmeyen muhaliflere kanunca ilişilmez. Hem imkânât, medar-ı mes'uliyet olamaz. Yoksa “herkes, bir adamı öldürebilir” diye, herkesi bu imkânât ile mahkemeye vermek lâzım gelir.

¹ “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!” (Âl-i İmran Sûresi, 3/173).

Âsâr: Eserler, izler.

Bilfiil: Bizzat, fiilen.

Habbeyi kubbe yapmak: Küçük, önemsiz meseleleri büyütme, abartmak.

Hâlet-i ruhiye: Ruh hâli, psikolojik durum.

İmkânât: Olabilirlikler, mümkün olan şeyler.

Maslahat: Fayda, menfaat.

Müttaki: Takva sahibi. Dinin emir ve yasaklarına titizlikle uyan kimse.

Sâbık: Geçen, önceki.

Senâ-yı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in övgüsü, takdiri.

Sükût etmek: Susmak, konuşmamak

Tarz-ı kıyafet: Giyim tarzı.

Afyon Hükûmet ve Mahkemesine ve Zâbitasına Daha Birkaç Nokta Mârûzâtım Var

Birincisi

Ekser enbiyanın şarkta ve Asya'da zuhurları ve ağleb-i hükemânın garpta ve Avrupa'da gelmeleri, kader-i ezeliyenin bir işaretidir ki; Asya'da din hâkimdir, felsefe ikinci derecededir. Bu remz-i kadere binâen, Asya'da hüküm süren dindar olmazsa da din lehine çalışanlara ilişmemeli, belki teşvik etmelidir.

İkincisi

Kur'ân-ı Hakîm, bu zemin kafasının aklı ve kuvve-i müfekkiresidir. Eğer –el-iyâzü billâh– Kur'ân, küre-i arzın başından çıkarsa, arz divane olacaktır. Akıldan boş kalan kafasını bir seyyâreye çarpması, bir kıyamet kopmasına sebep olması, akıldan uzak değildir. Evet Kur'ân, arşı ferş ile bağlamış bir zincir, bir hablullahtır. Cazibe-i umumiyyeden ziyade, zemini muhafaza ediyor.

İşte bu Kur'ân-ı Azîmüşşân'ın hakikî ve kuvvetli bir tefsiri olan Risale-i Nur; bu asırda, bu vatanda bu millete, yirmi seneden beri tesirini göstermiş büyük bir nimet-i ilâhiye ve sönmez bir mu'cize-i Kur'âniye'dir. Hükûmet ona ilişmek ve talebelerini ondan ürkütüp vazgeçirmek değil, belki himâye etmek ve okunmasına teşvik etmek gerektir.

Üçüncüsü

Ehl-i imandan bütün gelenler, mâziye gidenlere mağfiret dualarıyla ve hasenâtlarını onların ruhlarına bağışlamalarıyla yardımlarına binâen Denizli Mahkemesi'nde demiştim:

Ağleb-i hükemâ: Filozofların çoğu, büyük kısmı.

Arş / ferş: Gök / yer.

Cazibe-i umumiye: Çekim kuvveti, yerçekimi.

Ehl-i iman: İnananlar, müminler.

El-iyâzü billâh: Allah korusun!

Enbiya: Peygamberler (a.s.).

Hablullah: Allah'ın ipi. Allah'ın zinciri.

Hasenât: Sevaplar, iyilikler.

Himâye etmek: Korumak, gözetmek.

Kader-i ezeliye: Cenâb-ı Hakk'ın ezelden ebede her şey için belirlediği takdiri.

Kur'ân-ı Azîmüşşân: Şânı yüce Kur'ân-ı Kerim.

Kuvve-i müfekkire: Düşünme duyusu, akletme hissi.

Mağfiret: Günahların affı.

Mârûzât: Arzedilecek şeyler.

Mu'cize-i Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in mu'cizesi.

Remz-i kader: Kaderin işareti, iması.

Seyyâre: Gezegen.

Şark / garp: Doğu / batı.

Mahkeme-i kübrâda milyarlar ehl-i iman olan dâvâcılar tarafından Kur'ân hakikatlerine hizmet eden Nur talebelerini mahkûm ve perişan etmek isteyenlerden ve sizlerden sorulsa ki: “*Serbestiyet kanunuyla dinsizlerin, komünistlerin neşriyatlarına ve anarşiliği yetiştiren cemiyetlerine müsamahakârâne bakıp ilişmediğiniz hâlde; vatanı ve milleti anarşistlikten ve dinsizlik ve ahlâksızlıktan ve vatandaşlarını ölümün idam-ı ebedîsinden kurtarmaya çalışan Risale-i Nur ve talebelerini, hapisler ve tazyiklerle perişan etmek istediniz!*” diye sizlerden sorulsa ne cevap vereceksiniz? Biz de sizlerden soruyoruz! Onlara demiştim. O zaman o insafı, adaletli zâtlar; bizi beraat ettirdiler, adliyenin adaletini gösterdiler.

Dördüncüsü

Ben bekliyordum ki; ya Ankara veya Afyon, beni sorguda –pek büyük meseleler için, Nurlar’ın o meselelere hizmeti cihetinde– bir meşveret daire-sine alıp bir suâl ve cevap beklerdim. Evet, üç yüz elli milyon müslümanların eski kardeşliğini ve muhabbetini ve hüsn-ü zannını ve mânevî yardımlarını bu memleketteki millete kazandıracak çâreleri bulmak ki, en kuvvetli çâre ve vesilesi Risale-i Nur olduğuna bir emâresi şudur:

Bu sene Mekke-i Mükerreme’de gayet büyük bir âlim, hem Hint lisanına, hem Arap lisanına Nur’un büyük mecmualarını tercüme edip Hindistan’a ve Arabistan’a göndererek en kuvvetli nokta-yı istinadımız olan vahdet ve uhuvvet-i İslâmiyeyi temine çalıştığı gibi, Türk milletinin daima dinde ve imanda ileri olduğunu Nur Risaleleri ile gösteriyor, demişler.

Hem beklerdim ki; “vatanımızda anarşiliğe inkılâb eden komünist tehlikesine karşı Nurlar’ın hizmeti ne derecededir ve bu mübârek vatan, bu dehşetli seyelândan nasıl muhafaza edilecek?” gibi dağ misillü meselelerin sorulmasının lüzumu varken, sinek kanadı kadar ehemmiyeti olmayan ve hiçbir medar-ı mes’uliyet olmayan cüz’î ve şahsî ve garazkârların iftiralarıyla habbe, kubbeler yapılmış meseleler için bu ağır şerâit altında hiç ömrümde çekmediğim bir perişaniyetime sebebiyet verildi. Bize üç mahkemenin sorduğu ve beraat verdiği aynı meselelerden ve âdi ve şahsî bir-iki mesele için manasız suâller edildi.

Âdi: Sıradan, basit.

Mahkeme-i kübrâ: En büyük mahkeme, mahşer mahkemesi.

Müsamahakârâne: Hoşgörülü,

toleranslı davranarak.

Neşriyat: Yayınlar.

Seyelân: Sel, âfet.

Şerâit: Şartlar.

Uhuvvet-i İslâmiye: Din kardeşliği.

Vahdet: Birlik.

Beşincisi

Risale-i Nur'la mübâreze edilmez, o mağlup olmaz. Yirmi senedir en muannid feylesofları susturuyor. İman hakikatlerini güneş gibi gösteriyor. Bu memlekette hükmeden, onun kuvvetinden istifade etmek gerektir.

Altıncısı

Benim ehemmiyetsiz şahsımın kusurlarıyla beni çürütmek ve ihânetlerle nazar-ı âmmeden düşürmek, Risale-i Nur'a zarar vermez; belki bir cihette kuvvet verir. Çünkü benim bir fânî dilime bedel Risale-i Nur'un yüz bin nüshalarının bâkî dilleri susmaz, konuşur. Ve hâlis talebeleri, binler kuvvetli lisanlar ile o kudsî ve küllî vazife-i nuriyeyi şimdiye kadar olduğu gibi, inşaallah kıyamete kadar devam ettirecekler.

Yedincisi

Sâbık mahkemelerde dâvâ ettiğim ve hüccetlerini gösterdiğimiz gibi; bizim gizli düşmanlarımız ve hükûmeti iğfal ve bir kısım erkânını evhamlandırıan ve adliyeleri aleyhimize sevkeden resmî ve gayr-i resmî muârizlarımız, ya gayet fenâ bir surette aldanmış veya aldatılmış veya anarşilik hesabına gayet gaddar bir ihtilâlcidir veya İslâmiyet'e ve hakikat-i Kur'ân'a karşı mürtedâne mücadele eden bir dessay zındıktır ki; bize hücum etmek için istibdad-ı mutlaka cumhuriyet nâmını vermekle, irtidad-ı mutlaka rejim altına almakla, sefâhet-i mutlaka medeniyet nâmını takmakla, cebr-i keyfi-i küfrîye kanun nâmını vermekle; hem bizi perişan, hem hükûmeti iğfal, hem adliyeyi bizimle manasız meşgul eylediler. Onları Kahhâr-ı Zülcelâl'in kahrına havale edip, kendimizi onların şerrinden muhafaza için ¹ حَسْبَنَا اللَّهُ وَنَعْمَ الْوَكِيلُ kalesine iltica ederiz.

¹ "Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!" (Âl-i İmran Sûresi, 3/173).

Cebr-i keyfi-i küfrî: Dinsizlikten kaynaklanan, hukuk dışı, keyfi zorbalık.

Dessay: Hilekâr, düzenbaz.

Erkân: İleri gelenler.

Hakikat-i Kur'ân: Kur'ân gerçeği.

İğfal: Aldatma, kandırma.

İhânet: Alay, hakaret.

İrtidad-ı mutlak: Dinden tamamen dönme, tam dinsizlik.

İstibdad-ı mutlak: Çok zorba, çok baskıcı yönetim.

Kahhâr-ı Zülcelâl: Zâlimlere hak ettikleri cezayı her zaman veren Yüce Allah.

Küllî: Genel, umumî, kapsamlı.

Muannid: İnatçı.

Muâriz: Karşı çıkan, muhalif.

Mübâreze: Mücadele, karşı çıkma.

Mürtedâne: Dinsizce.

Nazar-ı âmme: Kamuoyu, halkın nazarı.

Sefâhet-i mutlak: Haram-helal demeden, tamamen zevk, eğlence peşinde olma.

Vazife-i nuriye: Nurlu görev. Risale-i Nur vasıtasıyla imana, dine hizmet görevi.

Sekizincisi

Geçen sene Ruslar, çoklukla hacıları hacca gönderip, onlar ile propaganda yapıp ki, “Ruslar başka milletlerden ziyade Kur’ân’a hürmetkâr” diye Âlem-i İslâm’ı din noktasında bu vatandaki dindar millet aleyhine çevirmeye çalıştığı aynı zamanda; Risale-i Nur’un büyük mecmuaları hem Mekke-i Mükerreme’de, hem Medine-i Münevvere’de, hem Şam-ı Şerif’te, hem Mısır’da, hem Halep’te âlimlerin takdirleri altında kısmen intişarlarıyla, o komünist propagandasını kırdığı gibi, Âlem-i İslâm’a gösterdi ki; *“Türk Milleti ve kardeşleri, eskisi gibi dinine ve Kur’ân’ına sahiptir ve sâir ehl-i İslâm’ın dindar büyük bir kardeşi ve Kur’ân hizmetinde kahraman kumandanıdır”* diye o ehemmiyetli, kudsî merkezlerde o Nur Mecmuaları bu hakikati gösterdiler. *Acaba Nur’un bu kıymettar hizmet-i milliyesi, bu tarz işkencelerle mukabele görse zemini hiddete getirmez mi?*

Dokuzuncusu

Denizli müdâfaâtında izahı ve isbatı bulunan bir meselenin kısacık bir hülâsasıdır.

Bir dehşetli kumandan dehâ ve zekâvetiyle ordunun müsbet hasenelerini kendine alıp ve kendinin menfî seyyielerini o orduya vererek, o efrad adedince haseneleri, gazilikleri bire indirdiği ve seyyiesini o ordu efradına isnad ederek onların adedince seyyieler hükmüne getirdiğinden, dehşetli bir zulüm ve hilâf-ı hakikat olmasından, ben kırk sene evvel beyan ettiğim bir hadisin o şahsa vurduğu tokada binâen, sâbık mahkemelerimizde bana hücum eden bir müddeiumumîye dedim: “Gerçi onu hadislerin ihbarıyla kırıyorum, fakat ordunun şerefini muhafaza ve büyük hatalardan vikâye ederim. Sen ise bir tek dostun için Kur’ân’ın bayraktarı ve Âlem-i İslâm’ın kahraman bir kumandanı olan ordunun şerefini kırıyorsun ve hasenelerini hiçe indiriyorsun” dedim. İnşallah, o müddeî insafa geldi, hatadan kurtuldu.

Onuncusu

Adliyede, adalet hakikati ve müracaat eden herkesin hukukunu bilâ-tefrik muhafazaya sırf hak namına çalışmak vazifesi hükmettiğine binâendir ki;

Bilâ-tefrik: Ayırmadan, ayırım yapmadan.

Efrad: Fertler, şahıslar.

Hasene: Sevap, iyilik.

Hilâf-ı hakikat: Gerçeğe aykırılık, yanlışlık.

Hizmet-i millîye: Millî hizmet.

Menfî: Olumsuz.

Müsbet: Olumlu.

Seyyie: Günah, kötülük.

Vikâye etmek: Korumak.

İmam Ali (*radiyallahu anhi*) hilâfeti zamanında bir yahudi ile beraber mahkemede oturup muhakeme olmuşlar.¹ Hem bir adliye reisi, bir memuru kanunca bir hırsızın elini kestiği vakit, o memurun o zâlim hırsıza hiddet ettiğini gördü, o dakikada o memuru azleyledi. Hem çok teessüf ederek dedi: “Şimdiye kadar adalet namına böyle hissiyatını karıştıranlar pek çok zulmetmişler.”

Evet, “Hük-m-ü kanunu icra etmekte o mahkûma acımasa da hiddet edemez; etse zâlim olur. Hatta kısas cezası da olsa, hiddetle katletse, bir nevi katil olur” diye, o hâkim-i âdil demiş.

İşte, madem mahkemede böyle hâlis ve garazsız bir hakikat hükmediyor. Üç mahkeme bizlere beraat verdiği ve bu milletin yüzde –bilseler, belki– doksanı, Nur talebelerinin zararsız olarak millete ve vatana menfaatli olduklarına pek çok emârelerle şehâdet ettikleri hâlde, burada o mâsum ve teselliye ve adaletin iltifatına çok muhtaç Nur talebelerine karşı ihânetler ve gayet soğuk hiddetli muâmeleler yapılıyor. Biz her musibete ve ihânetlere karşı sabra ve tahammüle karar verdiğimizden, sükût edip Allah’a havale ederek, “Belki bunda da bir hayır var” dedik. Fakat evham yüzünden ve garazkârların jurnalleriyle bu bîçare mâsumlara böyle muâmeleler, belâların gelmesine bir vesile olacağından korktum, bunu yazmaya mecbur oldum. Zaten bu meselede bir kusur varsa benimdir. Bu bîçareler, sırf imanları ve âhiretleri için bana rızayı ilâhî dairesinde yardım etmişler. Pek çok takdire müstahak iken, böyle muâmeleler, hatta kışı dahi hiddete getirdi.

Hem medar-ı hayrettir ki, bu defa da yine bir cemiyet vehmini tekrar ileri sürüyorlar. Hâlbuki üç mahkeme bu ciheti tedkik edip beraat vermekle beraber, mâbeynimizde böyle medar-ı itham olacak hiçbir cemiyet, hiçbir emâre; mahkemeler, zabıta, ehl-i vukûflar bulmamışlar. Yalnız bir muallimin talebeleri ve dârülfünun şâkirtleri ve Kur’ân dersini veren hâfızın hıfza çalışanları gibi, Risale-i Nur talebelerinde bir uhrevî kardeşlik var. Bunlara cemiyet namını veren ve onunla itham eden, bütün esnaf ve mekteplilere ve vâizlere siyasî

¹ Bkz.: Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ* 4/139-140; Zehebî, *Mizânü'l-i'tidâl* 2/353; Suyûtî, *Târîhu'l-hulefâ* s.184-185.

Azleylemek: İşine son vermek. Görevden almak.

Dârülfünun şâkirtleri: Üniversite öğrencileri.

Ehl-i vukûf: Bilirkişi heyeti.

Hâkim-i âdil: Adaletli hâkim.

Hıfz: Ezberleme.

Hük-m-ü kanun: Kanunun verdi-

ği hüküm, karar.

Jurnal: İhbar, ispiyon.

Kısas cezası: Suçluya işlediği suçun aynı veya dengi olarak verilen ceza.

Mâbeyn: Ara.

Medar-ı hayret: Hayret etme sebebi, vesilesi.

Medar-ı itham: İtham edilme sebebi, töhmet sebebi.

Muhakeme: Hesaba çekilme, yargılanma.

Müstahak: Hak eden, hak etmiş.

cemiyet nazarıyla bakmak gerektir. Bunun için ben böyle asılsız ve manasız ithamlarla buraya hapse gelenleri müdâfaa etmeye lüzum görmüyorum.

Yalnız hem bu memleketi, hem Âlem-i İslâm'ı çok alâkadâr eden ve madî ve mânevî bu vatana ve bu millete pek çok bereket ve menfaati tahakkuk eden Risale-i Nur'u üç defa müdâfaa ettiğimiz gibi, tekrar aynı hakikatle müdâfaamı men edecek hiçbir sebep yok ve hiçbir kanun ve hiçbir siyaset yasak etmez ve edemez.

Evet, biz bir cemiyetiz!.. Ve öyle bir cemiyetimiz var ki; her asırda üç yüz elli milyon dâhil mensupları var.. ve her gün beş defa namazla o mukaddes cemiyetin prensipleriyle kemâl-i hürmetle alâkalarını ve hizmetlerini gösteriyorlar.. ve إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ¹ kudsî programıyla birbirinin yardımına dualarıyla ve mânevî kazançlarıyla koşuyorlar.

İşte biz, bu mukaddes ve muazzam cemiyetin efradındanız. Ve hususî vazifemiz de Kur'ân'ın imanî hakikatlerini tahkikî bir surette ehl-i imana bildirip onları ve kendimizi idam-ı ebedîden ve dâimî, berzahî haps-i münferitten kurtarmaktır. Sâir dünyevî ve siyasî ve entrikalı cemiyet ve komitelerle ve bizim medar-ı ithamımız olan cemiyetçilik gibi asılsız ve manasız gizli cemiyetle hiçbir münasebetimiz yoktur ve tenezzül etmiyoruz.

Ve dört mahkeme, inceden inceye tedkikten sonra, o cihette bize beraat vermişler.

Said Nursî

¹ “Müminler birbirleriyle ancak kardeşler.” (Hucurât Sûresi, 49/10).

Berzahî: Kabir âlemine ait.

Haps-i münferit: Hücre hapsi.

Kabir ve cehennem azabı.

İdam-ı ebedî: Ebedî yokluk.

Sahip olduğu her şeyi ebediyen kaybetme.

Kemâl-i hürmet: Çok büyük bir saygı.

Tahkikî: Bir bilginin özüne ulaşma, hakikatine erme şeklinde.

Ankara'nın Altı Makamatına ve Afyon Ağırceza Mahkemesi'ne Verilen Müdâfaanın İtiraznâme Tetimmesi ve Lâhikasıdır

Afyon Mahkemesi'ne beyan ediyorum ki:

Artık yeter, sabır ve tahammülüm kalmadı. Yirmi iki sene sebepsiz bir nefiy içinde dâimî tarassutlarla, hem tecrid-i mutlak ve haps-i münferit tarzında beni sıkmakla beraber, altı mahkeme iki üç meseleden başka Risale-i Nur'un yüz kitabında medar-ı mes'uliyet bulmadığı hâlde, evham yüzünden ve imkânâtı vukuat yerinde istîmal etmek cihetiyle, kanunsuz, bizi üç defa hapse sokup yüz binler lira Nur şâkirtlerine zarar vermek, dünyada emsali hiç vuku bulmamış bir gadirdir ki; istikbâl ve nesl-i âti, pek şiddetli olarak, bunun o zâlim müsebbiplerini lânetle yâd edecekleri gibi, mahkeme-i kübrâda dahi cehennemnin esfel-i sâfilinine atmakla o zâlimleri mahkûm edeceklerine kat'î kanaatimizle şimdiye kadar bir derece teselli bulup sükût ederek tahammül ediyorduk. Yoksa hakkımızı tam müdâfaa edebilirdik.

İşte, on beş sene zarfında altı mahkeme, yirmi sene Nur Risaleleri'ni ve mektuplarımızı tedkik edip, beşi bize her cihetle beraat vermek manasıyla ilişmediler. Yalnız Eskişehir Mahkemesi tek bir mesele olan tesettür-ü nisâ hakkındaki bir küçük risalenin beş-on kelimesini bahane ederek, lâstikli bir kanunla hafif bir ceza verdiği zaman, Mahkeme-i Temyiz'den sonra lâyiha-yı tashihimde kanunsuzluğun yalnız tek bir numûnesi olarak resmen Ankara'ya yazdım ki: "Bin üç yüz elli senede, üç yüz elli milyonun kudsî bir düsturuyla dâimî ve kuvvetli bir âdet-i İslâmiyeyi ders veren ve emreden tesettür âyetini¹, eskiden bir zındığın Kur'ân'ın bu âyetine itirazına ve medeniyetin tenkidine

¹ Bkz.: Ahzâb Sûresi, 33/59.

Esfel-i sâfilin: En aşağı nokta. Cehennemnin en alt tabakası.

Gadir: Zulüm, haksızlık.

Haps-i münferit: Hücre hapsi.

İmkânât: Olabilirlikler, mümkün olan şeyler.

İstîmal etmek: Kullanmak.

Lâhika: Ek, ilâve.

Lâyiha-yı tashih: Karar düzeltme talebiyle yazılan yazı.

Mahkeme-i kübrâ: En büyük

mahkeme, mahşer mahkemesi.

Medar-ı mes'uliyet: Sorumlu tutulma sebebi.

Müsebbip: Sebep olan. Bir şeyin oluşmasına neden olan.

Nefiy: Sürgün.

Nesl-i âti: Gelecek nesil.

Tarassut: Gözetleme, gözetim.

Tecrid-i mutlak: Tek başına, tamamen yalnız bırakılma, insanlardan soyutlanma.

Tesettür-ü nisâ: Dinin belirlediği sınırlar ölçüsünde kadınların örtünmesi.

Tetimme: Bir yazının arkasına konan ek, tamamlayıcı bölüm.

Vukuat: Meydana gelmiş şeyler, olaylar.

karşı müdâfaa için üç yüz elli bin tefsirin icmâna ve hükümlerine ittibâ ederek o âyeti tefsir edip bin üç yüz elli senede geçen ecdadımızın mesleğine iktidâ eden bir adama o tefsiri için verilen ceza ve mahkûmiyeti, dünyada adalet varsa elbette o hükmü nakzedecek.. ve bu acîb lekeyi bu hükûmet-i İslâmiyedeki adliyeden silecek” diye lâyiha-yı tashihimde yazdım, oranın müddeiumumîsi-ne gösterdim. Ondan dehşet aldı, dedi: “Aman, buna lüzum kalmadı. Cezanız az, hem pek az kaldı. Bunu vermeye lüzum kalmadı.”

İşte bu numûne gibi size ve Ankara makamâtına takdim edilen itiraznâme ve müdâfaanâmemde böyle acîb çok numûneleri elbette anlamışsınız. Ben Afyon Mahkemesi’nden talep ve ümit ederim ki, bu milletin ve bu vatanın menfaatine bir ordu kadar hizmeti ve bereketi bulunan Risale-i Nur’un tam serbestiyetine karar vermenizi, hakikat-i adalet namına sizden bekliyoruz. Yoksa münasebetimle hapse giren beş-on adam arkadaşımın gitmesiyle beraber size haber veriyorum ki, beni en büyük cezaya çarpacek bir suç işleyip bu çeşit hayattan veda edeceğime mecbur eden bir fikir kalbime gelmiş, şöyle ki:

Hükûmet’in beni tam himâye ve bana yardım etmesi, milletin maslahatına ve vatanın menfaatine çok lüzumu varken beni sıkması ima eder ki, kırk seneden beri benimle mücadele eden gizli zındıka komitesiyle şimdi onlara iltihak eden komünist komitesinden bir kısmı, ehemmiyetli birer resmî makam elde ederek karşıma çıkıyorlar. Hükûmet ise ya bilmiyor veya müsaade ediyor diye çok emâreler bana endişe veriyor.

Reis Bey, müsaadenizle çok hayret ettiğim bir şeyi soracağım. Neden hiç siyasete karışmadığım hâlde ehl-i siyaset beni bütün hukuk-u medeniyeden ve hukuk-u hürriyetten, belki hukuk-u hayattan ıskat ediyorlar? Hatta yüz cinâyeti bulunan biri gibi, üç buçuk ay tecrid-i mutlak içinde benim hayatıma suikast edenlerin, on bir defa zehirleyen gizli düşmanlarımla şerrinden beni muhafazaya çalışan çok dikkatli kardeşlerimin ve sadık hizmetçilerimin de

Acîb: Şaşırtıcı, hayret verici.

Ehl-i siyaset: İdareciler, yöneticiler.

Hakikat-i adalet: Gerçek adalet.

Hukuk-u hayat: Yaşama hakları. Ferdin şahsî hayatıyla ilgili hakları.

Hukuk-u hürriyet: Özgürlük hakları.

Hukuk-u medeniye: Çağdaş hu-

kuk. Hukukun herkese tanıdığı şahsî, sosyal, medenî haklar.

Hükûmet-i İslâmiye: İslâm hükûmeti.

Iskat etmek: Düşürmek, hükümsüz kılmak.

İcmâ: İttifak, fikir birliği.

İltihak: Katılma, birleşme.

İtiraznâme: İtiraz yazısı.

İttibâ / iktidâ: Uyma, tâbi olma;

bağlı olma.

Müdâfaanâme: Savunma yazısı.

Müddeiumumî: Savcı.

Nakzetmek: Bozmak.

Zındıka komitesi: Dinsizliği, din düşmanlığını meslek edinen akım, hareket.

benimle temaslarını yasak etmişler. Ve ihtiyarlık ve gurbet ve hastalık içinde, yalnızlığımdan dâimî ünsiyet ettiğim mübârek ve zararsız kitaplarımın mütâlâasından dahi beni mahrum etmişler?

Müddeiumuma çok rica ettim ki, “Bana bir kitabımı ver.” Vaad ettiği hâlde vermedi. Yalnız olarak büyük, kilitli, soğuk bir koğuşta meşgalesiz durmaya mecbur edip, alâkadar memurları ve hademeleri bana karşı dostluk ve teselli vermek yerinde, âdeta adâvetkârâne bakmaya teşvik ediyorlar. Bir küçük numûnesi şudur:

Müdüre, müddeiumuma, mahkeme reisine bir istida yazdım. Bir kardeşime gönderdim, tâ bilmediğim yeni hurufla yazsın. Ve yazıldı, onlara verildi. Güya büyük bir suç işlemişim diye benim pencerelerimi mıhladılar. Ve duman beni sıkıyordu, bir pencereyi bırakmadım ki mıhlanmasın. Şimdi onu da mıhladılar. Hem hapis usulü tecrit on beş gün kadar olduğu hâlde, beni üç buçuk ay tecrid-i mutlakta hiçbir arkadaşım ile temas ettirmediler. Hem üç aydan beri benim aleyhimde kırk sahifelik bir iddianâme yazılıp bana gösterildi. Yeni hurufu bilmediğimden, hem rahatsız ve hattım çok noksan olmasından, çok rica ettim ki, “Bana biri iddianâmeyi okuyacak ve dilimi bilen talebelerimden benim itiraznâmemi yazacak iki adama izin veriniz” dedim, izin vermediler. Dediler, “Avukat gelsin, okusun.” Sonra onu da bırakmadılar. Yalnız bir kardeşe dediler ki: “Eski hurufa çevir, ona ver.” Hâlbuki o kırk sayfayı yazmak altı yedi günde ancak olur. Bir saatte bana okumak işini, altı yedi güne kadar uzatmak, tâ benimle kimse temas etmesin fikri ise, pek dehşetli bir istibdat ile benim bütün hukuk-u müdâfaamı ıskat etmektir. Dünyada yüz cinâyeti bulunan ve asılacak bir adam dahi böyle muâmele göremez. Ben hakikaten bu emsalsiz işkencenin hiçbir sebebini bilmediğimden çok azap çekiyorum. Ben haber aldım ki, mahkeme reisi vicdanlı ve merhametlidir. Bu kanaate binâen, ilk ve son bir tecrübe olarak makamınıza bu istirhamnâme ve şekvâyı yazdım.

Tecrid-i mutlakta hasta ve perişan

Said Nursî

Adâvetkârâne: Düşmanca bir tarzda.

Hukuk-u müdâfaa: Savunma hakkı.

Huruf: Harfler.

İstibdat: Baskı.

İstida: Dilekçe.

İstirhamnâme: Talebin saygı ve nezaketle ifade edildiği yazı.

Mıhlamak: Çivilemek.

Mütâlâa: İnceleme, araştırma, tetkik etme.

Şekvâ: Şikâyet.

Ünsiyet: Bir şeye karşı içte duyulan yakınlık, sıcaklık, dostluk.

İddianâmede Benim Hakkımda Dört Esas Var

Birinci Esas: Güya bende tefâhür ve hodfürûşluk var ve kendimi müceddit biliyorum.

Ben, bütün kuvvetimle bunu reddederim. Hem mehdîlik isnadını hiç kabul etmediğime bütün kardeşlerim şehâdet ederler. Hatta Denizli'deki ehl-i vukûf, "Eğer Said, mehdîliğini ortaya atsa bütün şâkirtleri kabul edecek" dediklerine mukabil, Said itiraznâmesinde demiş ki: "Ben seyyid değilim; mehdî, seyyid olacak."¹ diye onları reddetmiş.

İkinci Esas: Neşriyatı gizlemesi.

Gizli düşmanlar yanlış mana verdirmesin. Yoksa siyasete ve dünya âsâ-yişine temas cihetiyle değildir. Hem eski harf ile teksir makinesine bir baha-ne bulmasınlar.

Mustafa Kemal'e karşı Nur'un tokadı ise^(Hâşiyeye) altı mahkeme ve Ankara makamâtı bilmiş, ilişmemişler ve bize beraat verdiler ve Beşinci Şuâ ile beraber bütün kitaplarımızı iade ettiler. Hem onun fenalığını göstermek, ordunun kıymetini muhafaza etmek içindir. Bir şahsı sevmemesi, orduyu muhabbet-kârâne senâ içindir.

Hâşiyeye: İddianâmede yanlış bir mana verip, Nur'un kerametlerinden tokat tarzındaki bir kısmını, medar-ı itham saymış. Güya Nurlar'a hücum zamanında gelen zelzele gibi belalar Nur'un tokatlarıdır. Hâşâ sümme hâşâ!.. Biz öyle dememişiz ve yazmamışız. Belki mükerrer yerlerde hüccetleriyle demiş ki: Nurlar, makbul sadaka gibi belaların def'ine vesiledir. Ne vakit Nurlar'a hücum edilse, Nurlar gizlenir; musibetler fırsat bulup, başımıza geliyorlar.

Evet, Nur'un binler şâkirtlerinin tasdik ve müşâhedeleriyle yüzler vukuat ve hâdisât ile tesadûf ihtimali olmayan o hâdisâtın tevâfukları ve Kur'an'ın müteaddit işaret ve tevâfukâtıyla, hatta mahkemelerde kısmen gösterildiği cihetle kat'î kanaatimiz var ki; *o tevâfukât, Risale-i Nur'un makbuliyetine bir ikram-ı ilâhîdir ve Kur'an hesabına Nurlar'a bir nevi kerametleridir.*

¹ Mehdî'nin, Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) soyundan geleceğine dair bkz.: Ebû Dâvûd, *Mehdî* 4; İbni Mâce, *Fiten* 34; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 1/99.

Hâşâ sümme hâşâ: Hayır, hayır! Asla!..

Hodfürûşluk: Kendini öne çıkarma, beğendirme.

Hüccet: Delil.

Makbuliyet: Makbul olma, beğenilme.

Medar-ı itham: İtham edilme sebebi, töhmet sebebi.

Mehdî: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) soyundan, kıyametten önce gelmesi beklenen, insanları di-

ne yönlendirecek kişi.

Muhabbetkârâne: Muhabbet eder, sever tarzda.

Müceddit: Her yüz yılda bir, devrin ihtiyacına göre İslâm'ı anlatan, peygamberlik mesleğinin mânevi vârisi olan zât.

Mükerrer: Defalarca tekrar edilen.

Müşâhede: Görme, şahit olma.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Neşriyat: Yayınlar. Yayınlanan

kitaplar.

Senâ: Övme, övgü.

Seyyid: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) mübârek soyundan gelen kimse.

Tefâhür: İftihar etme, gurur duyma.

Tevâfuk/tevâfukât: Birbirine uygun, denk gelme; aynı noktada birleşme. Tevâfuklar.

Vukuat ve hâdisât: Hâdiseler, olaylar.

Üçüncüsü: “Emniyeti ihlâlâ teşvik ediyor” demesine mukabil; yirmi sene zarfında yüz bin adam Nurcuların, yüz bin nüsha Nur Risaleleri’nin altı mahkemede ve on vilayette emniyeti ihlâlâ ve âsâyışı bozmaya dair, on vilayetin zabıtaları ve altı mahkeme, hiçbir maddeyi kaydetmemesi ve bulmaması, bu acib ithamı çürütüyor. Bu yeni iddianâmede üç mahkemenin bize beraat verdikleri aynı noktalara ait ve cevapları mükerreren verilmiş ehemmiyetsiz birkaç meseleye cevap vermek manasızdır. O meselelerle bizi itham etmek, ondan bize beraat veren Ankara Ağırceza ve Denizli ve Eskişehir Mahkemeleri’ni itham etmek hükmünde olmasından cevabını onlara bırakıyorum ve ondan başka da iki-üç mesele var:

Birisi: İki sene Denizli ve Ankara Ağırceza Mahkemeleri’nde inceden inceleme tedkikten sonra, bize beraat verip o kitabı bize iade ettikleri hâlde, o Beşinci Şuâ’nın bir-iki meselesini, ölmüş gitmiş bir kumandana tatbik edip, bize suç gösteriyor. Biz dahi deriz: Ölmüş gitmiş, hükûmetten alâkası kesilmiş bir şahıs aleyhinde tatbik edilebilen küllî, haklı bir tenkidi hiçbir kanun suç saymaz.

Hem küllî bir te’vil manasından makam-ı iddia, cerbezesiyle o kumandana bir hisse çıkarıp ona tatbik etmiş. Böyle, ancak yüzde bir adamın fehmedeceği bir mananın, mahrem ve gizli bir risalede bulunmasını hiçbir kanun suç sayamaz. Hem o risale harika bir tarzda müteşâbih hadislerin te’villerini beyan etmiş. O beyan otuz-kırk sene evvel olduğu ve üç mahkemeye ve mahkemenize ve Ankara’nın altı makamına üç sene zarfında iki defa takdim edilip tenkit görmeyen müdâfaa ve itiraznâmemde kat’î cevap verildiği hâlde, o hadisin hakikatini beyan sadedinde bir kusurlu şahsa mutâbık çıkmasını hiçbir kanun suç sayamaz.

Hem o şahsı tenkit, o içinde bulunduğu ve kusurlara sebep olduğu bir inkılâbın hasenâtı yalnız onun değil, belki ordunun ve hükûmetindir. Onun da yalnız bir hissesi var. Onun kusurları için onu tenkit etmek, elbette bir suç olmadığı gibi, inkılâba hücum ediyor denilemez. Hem bu kahraman milletin ebedî bir medar-ı şerefi ve Kur’ân ve cihad hizmetinde dünyada pırlanta gibi pek büyük bir nişanı ve kılıçlarının pek büyük ve antika bir yâdigârı olan

Cerbeze: Sözü iyi kullanıp gerçikleri çarpıtma gücü. Diyalektik üslup.

Fehmetmek: Anlamak.

Hasenât: Sevaplar, iyilikler.

Küllî: Genel, umumî.

Mahrem risale: Belirli kişilere ya-

zılmış özel risale, kitapçık.

Makam-ı iddia: Savcılık, iddia makamı.

Medar-ı şeref: Şeref kaynağı.

Mutâbık: Uygun.

Mükerreren: Defalarca.

Müteşâbih: Birden fazla anlamı mümkün olup, gerçek manasının anlaşılması için başka izah veya delillere ihtiyaç duyulan ifade.

Te’vil: Yorum, izah.

Yâdigâr: Hâtıra.

Ayasofya Câmii'ni puthâneye ve Meşîhat Dairesi'ni kızların lisesine çeviren bir adamı sevmemek bir suç olması imkânı var mı?

İddianâmede Sebeb-i İtham İkinci Mesele: Üç mahkemede ondan be-
raat kazandığımız ve kırk sene evvel bir hadis¹ harika te'vilini beyan eder-
ken, cin ve insin şeyhülislâmı Zenbilli Ali Efendi'nin* “Şapkayı şaka ile da-
hi başa koymaya hiçbir cevaz yok.” demesiyle beraber bütün şeyhülislâmlar
ve bütün ulemâ-yı İslâm, cevazına müsaade etmedikleri hâlde, avâm-ı ehl-i
iman onu giymeye mecbur olduğu zaman, o büyük allâmelerin adem-i mü-
saadeleri ile onlar tehlikede, yani ya dinini bırakmak, ya isyan etmek vaziyet-
tinde iken, kırk sene evvel Beşinci Şuâ'nın bir fıkrası: “Şapka başa gelecek, sec-
deye gitme diyecek. Fakat baştaki iman o şapkayı da secdeye getirecek, in-
şallah müslüman edecek.” demesiyle avâm-ı ehl-i imanı hem isyan ve ihtilâl-
den, hem ihtiyârıyla imanını ve dinini bırakmaktan kurtardığı.. ve hiçbir ka-
nun münzevîlere böyle şeyleri teklif etmediği.. ve yirmi senede altı hükûmet,
beni onu giymeye mecbur etmediği.. ve bütün memurlar, dairelerinde ve ka-
dınlar ve çocuklar ve câmidekiler ve ekser köylüler, onu giymeye mecbur ol-
madıkları.. ve şimdi resmen askerin başından kalktığı.. ve örme ve bere çok
vilayetlerde yasak olmadığı hâlde; hem benim, hem kardeşlerimin bir sebeb-i
ithamımız gösterilmiş. Acaba dünyada hiçbir kanun, hiçbir maslahat, hiçbir
usûl, bu pek manasız ithamı bir suç sayabilir mi?

Üçüncü Medar-ı İtham: Emirdağ'da emniyeti ihlâl teşviktir. Buna kar-
şı itiraz ise:

Evvelâ: Buradaki mahkemeye, hem Ankara'nın altı makamâtına bu mah-
kemenin malûmat ve müsaadesiyle verilen ve cerhedilmeyen itiraznâmedir.
Onu aynen şimdi iddianâmeye karşı itiraz olarak izhar ediyorum.

Sâniyen: Emirdağ'da orada bütün benim ile konuşan zâtların şehâdetle-
riyle ve ahalinin ve zabitanın tasdikiyle beraatımdan sonra bütün kuvvetimle
inzivâmda dünya siyasetine karışmaktan çekinmişim. Hatta te'lifi ve muhabe-
reyi de bırakmışım. Yalnız tekrarât-ı Kur'âniye ve meleklere dair iki nükteden

¹ Bkz.: “Âhırzaman'da dehşetli bir şahıs sabah kalkar, alnında ‘bu kâfirdir’ yazılmış bulunur.” Buhârî, *Tevhîd* 17; Müslim, *Fiten* 101-103, 95; Tirmizî, *Fiten* 59.

Adem-i müsaade: İzin vermeme.
Müsaade etmeme.

Allâme: Büyük âlim, üstad.

Avâm-ı ehl-i iman: Sıradan mü-
minler.

Cerhetmek: Çürütmek.

Cevaz: Dinî izin.

İhtiyâr: İrade, tercih, seçim.

Meşîhat Dairesi: Dinî işlerin yü-
rütüldüğü yer. Şeyhülislâmlık.

Muhabere: Haberleşme.

Puthâne: Put yuvası. Putlarla do-

lu yer.

Tekrarât-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı
Kerim'de tekrarlanan âyet ve-
ya kıssalar.

Te'lif: Yazı, kitap yazma.

Ülema-yı İslâm: İslâm âlimleri.

başka te'lif etmedim. Ve haftada bir mektup bir yere Nurlar'a teşvik için yazdım. Hatta müftü olan öz kardeşime ve yirmi sene yanımda talebelik eden ve beni çok merak eden ve bayram tebrikleri yazan o biraderime üç senede üç-dört mektup yazdım. Memleketimdeki biraderime yirmi senede hiç yazmadığım hâlde iddianâmede beni emniyeti ihlâl suçu ile itham edip ve cerbeze ile eski nakaratı tazeleyerek "inkılâba karşı geliyor" demiş. Buna karşı deriz: Yirmi sene zarfında yirmi bin Nur nüshalarını merak ve kabul ile okuyan yirmi bin, belki yüz bin adamdan altı mahkeme ve alâkadar on vilayetin zabı-taları emniyeti ihlâl'e dair hiçbir maddeyi kaydetmemesi gösteriyor ki; hakkımızda binler ihtimalden ancak birtek ihtimal ile bir imkâna kat'î vukuat nazarıyla bakıyor. Hâlbuki iki-üç ihtimalden bir ihtimal olsa, eseri görülmezse hiçbir suç olmaz. Hem binler ihtimalden bir ihtimal değil; belki her adam, hem aleyhime hücum eden müddeî, çok adamları öldürebilir. Anarşist ve komünist hesabına emniyeti, âsâyışı bozabilir; emniyeti ihlâl edebilir. Demek böyle pek acib ve ifratkârâne imkânâtı vukuat yerinde istîmal etmek, adliye ve kanuna karşı ihênettir.

Hem her hükûmette muhalifler bulunur. Yalnız fikren muhalefet, bir suç olmaz. Hükûmet ele bakar, kalbe bakmaz. Ve bilhassa vatan ve millete zararsız, çok hizmeti ve faydası bulunan ve sonra hayat-ı içtimaiyeye karışmayan ve tecrid-i mutlakta yaşattırılan ve eserleri Âlem-i İslâm'ın en mühim merkezlerinde kemâl-i takdir ve tahsin ile karşılanan^(Hâşiye) bir adam hakkında bu pek

Hâşiye: Bu eserler hakkında makam-ı iddia, iddianâmesinde yüz yanlışından, sekseninci yanlışında demiş ki: "Beşinci Şuâ'daki teviller yanlıştır."

Elcevap: Beşinci Şuâ'da "Allahu a'lem, bir tevil budur" cümlesi denildiğinden manası budur ki: "Bu hadisin bir ihtimal ile manası bu olmak mümkündür." demektir. Bu ise mantıkça tekbizi kabil değil. Yalnız muhâliyetini isbat ile tekbiz edilebilir.

Sâniyen: Yirmi seneden beri, belki kırk seneden beri benim muâzırlarım ve Risale-i Nur'a itiraza çalışanlar, hiçbir tevilimizi ilmen, mantiken reddetmedikleri.. ve o muâzır ulemâlarla beraber Nur şâkırtlerinin binler âlimleri tasdik edip, ¹ فِيْهِ نَظَرٌ demedikleri hâlde, Kur'ân'ın kaç sûre olduğunu bilmeyen, bunu inkâr ile karşılasa ne kadar insaf haricinde olduğunu insafınıza havale ediyorum.

Elhâsıl: Tevilin manası, hadisin veyahut âyetin birçok manalarından bir mümkün ve muhtemel manası demektir.

^{*1} Bakmak, araştırmak gerek.

Allahu a'lem: "En doğrusunu Allah bilir."

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.

İfratkârâne: Ölçüyü, dengeyi aşar bir tarzda.

İhênêt: Alay, hakaret.

Kemâl-i takdir ve tahsin: Çok büyük takdir ve beğeni.

Makam-ı iddia: Savcılık, iddia makamı.

Muâzır: Karşı çıkan, muhalif.

Muhâliyet: İmkânsız olma.

Müddeî: İddia makamı, savcı.

Tecrid-i mutlak: Tek başına, tamamen yalnız bırakılma, insanlardan soyutlanma.

Tekzib: Yalanlama.

acîb ve asılsız ithamları yapanlar, anarşilik belki komünistlik hesabına bilme-yerek istîmal ediliyor diye endişe ediyoruz.

Bazı emârelerle bildim ki; gizli düşmanlarımız, Nur'un kıymetini düşür-mek fikriyle siyaset manasını hatırlatan mehdilik dâvâsını tevehhüm ile güya “Nurlar, buna bir âlettir” diye çok asılsız bahaneleri araştırıyorlar. Belki benim şahsıma karşı bu işkenceler, bu evhamlarından ileri geliyor. O gizli zâlim düş-manlara ve onların aleyhimizdeki sözlerini dinleyenlere deriz:

Hâşâ sümme hâşâ!.. Hiçbir vakit böyle haddimden tecavüz edip iman hakikatlerini şahsiyetime bir makam, şan u şeref kazandırmaya âlet etmediği-me bu yetmiş beş, hususan otuz senelik hayatım ve yüz otuz Nur Risaleleri ve benim ile tam arkadaşlık eden binler zâtlar şehâdet ederler.

Evet, Nur şâkirtleri biliyorlar ve mahkemelerde hüccetlerini göstermi-şim ki; şahsıma değil bir makam, şan u şeref ve şöhet vermek ve uhrevî ve mânevî bir mertebe kazandırmak, belki bütün kanaat ve kuvvetimle ehl-i imana bir hizmet-i imaniye yapmak için, değil yalnız dünya hayatımı ve fânî makamatımı, belki –lüzum olsa– âhiret hayatımı ve herkesin aradığı uhrevî bâkî mertebeleri feda etmeyi; hatta cehennemden bazı bîçâreleri kurtarmaya vesile olmak için –lüzum olsa– cenneti bırakıp cehenneme girmeyi kabul et-tiğimi hakikî kardeşlerim bildiği gibi, mahkemelerde dahi bir cihette isbat et-tiğim hâlde, beni bu ithamla, Nur ve iman hizmetime bir ihlâssızlık isnad et-mekle ve Nurlar'ın kıymetlerini tenzil etmekle milleti onun büyük hakikatte-rinden mahrum etmektir.

Acaba bu bedbahtlar, dünyayı ebedî ve herkesi kendileri gibi “dini ve imanı, dünyaya âlet ediyor” tevehhümü ile dünyadaki ehl-i dalâlete mey-dan okuyan.. ve hizmet-i imaniye yolunda hem dünyevî, hem –lüzum olsa– uhrevî hayatlarını feda eden.. ve mahkemelerde dâvâ ettiği gibi, birtek haki-kat-i imaniyeyi dünya saltanatıyla değiştirmeyen.. ve siyasetten ve siyasî ma-nasını işmam eden maddî ve mânevî mertebelerden ihlâs sırrı ile bütün kuv-vetiyle kaçan.. ve yirmi sene emsalsiz işkencelere tahammül edip siyasete –meslek itibarıyla– tenezzül etmeyen.. ve kendini nefsi itibarıyla talebelerinden çok aşağı bilen ve onlardan daima himmet ve dua bekleyen.. ve kendi nefsi-ni çok bîçâre ve ehemmiyetsiz itikat eden bir adam hakkında, bazı hâlis kar-deşleri, Risale-i Nur'dan aldıkları fevkalâde kuvve-i imaniyeye mukabil onun

Ehl-i dalâlet: Doğru yoldan ayrı-lanlar, sapık ve kâfirler.

Ehl-i iman: İnananlar, müminler.

Hakikat-i imaniye: İmana ait bir

hakikat.

Hizmet-i imaniye: İman hizmeti.

İşmam etmek: Hissettirmek, kok-latmak, duyurmak.

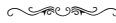
Kuvve-i imaniye: İmanın gücü.

Tenzil: İndirme, düşürme.

Tevehhüm: Zan, vehim, kurun-tu.

tercümanı olan o bîcâreye, tercümanlık münasebetiyle Nurlar'ın bazı faziletlerini hususî mektuplarında ona isnad etmeleri.. ve hiçbir siyaset hatırlarına gelmeyerek, âdete binâen, insanlar sevdiği âdi bir adama da “sultanımsın, velî-nimetimsin” demeleri nev'inden yüksek makam vermeleri.. ve haddinden bin derece ziyade hüsn-ü zan etmeleri.. ve eskiden beri üstad ve talebeler mâbeyninde câri ve itiraz edilmeyen makbul bir âdetle teşekkür manasında pek fazla medh ü senâ etmeleri.. ve eskiden beri makbul kitapların âhirlerinde mübalâğa ile medhiyeler ve takrizler yazılmasına binâen, hiç bir cihetle suç sayılabilir mi? Gerçi mübalâğa itibarıyla hakikate bir cihette muhaliftir; fakat kimsesiz, garip ve düşmanları pek çok ve onun yardımcılarını kaçırarak çok esbap varken, insafsız çok müterizlere karşı sırf yardımcılarının kuvve-i mâneviyelerini takviye etmek ve kaçırmaktan kurtarmak ve mübalâğalı medhedenlerin şevklerini kırmamak için, onların bir kısım medihlerini Nurlar'a çevirip bütün bütün reddetmediği hâlde, onun bu yaşta ve kabir kapısındaki hizmet-i imaniyesini dünya cihetine çevirmeye çalışan bazı resmî memurların ne derece haktan, kanundan, insaftan uzak düştükleri anlaşılır. Son sözüm,

“إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ”¹ dur.

Lâhika

Sorgu hâkimliğinin son tahkikat kararnameisinin arkasında denilmiş ki: “Heyet-i Vekile, Mu'cizât-ı Kur'âniye'yi, yani yalnız Yirmi Beşinci Söz risalesini, üç âyetin medeniyete karşı beyanatı, şimdiki kanun-u medeniyete uygun gelmediği bahanesiyle resmen dağılmasının yasak edilmesine ve toplanmasına dört ay evvel bir karar vermiş” diye yazılı gördüm.

Buna cevaben: Mu'cizât-ı Kur'âniye, şimdi Zülfikar'dadır ve Zülfikar'ın dört yüze yakın sayfasından yalnız iki sayfasında otuz sene evvel medeniyetin

¹ Her musibet karşısında deriz ki: “Biz, Allah'a aidiz ve zaten O'na dönmekteyiz.” (Bakara Sûresi, 2/156).

Cârî: Geçerli, işleyen.

Heyet-i Vekile: Bakanlar Kurulu.

Hüsn-ü zan: Güzel, iyi, olumlu düşünme.

Kanun-u medeniyet: Medenî kanun.

Kuvve-i mâneviye: Mânevî güç,

moral.

Mâbeyn: Ara.

Medh ü senâ: Övme, yüceltme.

Medhiye: Övgü yazısı.

Müteriz: İtiraz eden, itirazcı.

Takriz: Bir kitap hakkında başkaları tarafından kaleme alınan tak-

dir yazısı.

Zülfikar: Ağırlığını 25. Söz, 19. Mektup ve 10. Söz'ün tamamının oluşturduğu Nur Külliyyatı'ndan derlenen bir eser.

Kur'ân'a karşı tenkitlerine itiraz edilmez bir tarzda cevap verilen ve üç eski risalelerimde bulunan üç âyetin tefsiridir. Biri tesettür-ü nisvan hakkındaki âyet¹, ikincisi irsiyet hakkında ² فَلِأَمِّهِ الشُّدُسُ, üçüncüsü yine irsiyet hakkında ³ حِطَّ الْأَنْثَيْنِ âyetlerindeki hakikatlerin hikmetini, feylesofları ilzam edecek bir surette, iki sayfayı yirmi sene evvel ve başka risalelerimde otuz sene evvel yazdığım hâlde, bugün yazılmış tevehhümüyle dört yüz sayfa Zülfikar, yasak edilmesinin yerine o iki sayfayı Zülfikar'dan çıkarıp kitabımızı bize iade etmek kanunen hakkımızdır. Nasıl bir mektupta zararlı bir-iki kelime bulunsa o kelimeler kaldırılır, mütebâkisinin neşrine izin verilir. Bu kabilden, mahkeme-i âdilenizden bu hakkımızı isteriz.

Bir ay evvel bize verilen kırk sahifelik iddiânâmeyi birisi yanıma gelip bana okumaya imkân bulamadığından, bugün 11 Haziran'da yeni olarak iddiânâmeyi bana okudular. Ben dinledim. Gördüm ki, size yazdığım iki ay evvelki itiraznâmem ve bir aya yakın evvelki itiraznâmenin tetimmesi ve lâhika-sı Ankara'nın altı makamına ve makamınıza verilmiş. İşte bu itiraznâme, o iddiânâmeyi esasıyla kesiyor ve reddediyor. Yeniden iddiânâmeye karşı itiraznâme yazmaya hiç lüzum görmüyorum. Yalnız iki-üç noktayı makam-ı iddiaya hatırlatmak nev'inden derim ki:

- Ben iddiânâmeyi nazar-ı itibara alıp cevap vermediğimin sebebi, bizi beraat ettiren üç âdil mahkemenin haysiyetini kırmamak ve ihânet etmemek içindir. Çünkü o mahkemeler, şimdi iddiânâmedeki esasları tamamıyla inceden inceye tedkikten sonra bize beraat vermişler. Onların beraatını hiçe saymak, adliyenin şerefine ilişmektir.

İkinci Nokta: Makam-ı iddia, cerbezesiyle binler mesâil içinde bir-iki meseleye hatırımıza gelmeyen bazı manalar vererek bizi itham ediyor. Hâlbuki o mesâiller, Nur'un büyük mecmualarında var. Mısır Câmiü'l-Ezher ulemâsı ve Şam-ı Şerîf büyük âlimleri ve Mekke-i Mükerrerme ve Medine-i Münevvere'nin müdakkik hocaları ve Halep vesâire.. ve hususan Diyanet Riyâseti'nin

¹ Bkz.: Ahzâb Sûresi, 33/59.

² "Annenin hissesi altıda birdir." (Nisâ Sûresi, 4/11).

³ "Erkek, kadın hissesinin iki mislini alır." (Nisâ Sûresi, 4/176).

Diyanet Riyâseti: Diyanet İşleri Başkanlığı.

İhânet: Küçük görme, hafife alma.

İlzam: Cevap veremez hale getirme, susturma.

İrsiyet: Miras.

Lâhika: Ek, ilâve.

Mahkeme-i âdile: Adaletli mahkeme.

Mesâil: Meseleler.

Müdakkik: İnceleme ve araştırmalarında alabildiğine hassas, dikkatli ve titiz ilim adamı.

Mütebâki: Geriye kalan.

Nazar-ı itibara almak: Dikkate almak, göz önünde bulundurmak.

Tesettür-ü nisvan: Dinin belirlediği sınırlar ölçüsünde kadınların örtünmesi.

Tetimme: Bir yazının arkasına konan ek, tamamlayıcı bölüm.

muhakkik âlimleri onları görüp kemâl-i takdirle tahsin ve tasdik ettikleri hâlde, hocavâri ve âlimâne bazı ilmî itirazları bu iddianâmede hayretle ve taaccüp-
le gördüm. Haydi, bazı yanlışlarım bulunsa bile binler âlimlerin görmedikleri
veya ilişmedikleri iddianâmedeki yanlışlar hakikî olsa da bu bir suç olamaz,
yalnız ilmî bir hata olabilir. Hem üç mahkeme bütün Risale-i Nur'u ve biz-
leri beraat ettirdi. Yalnız Eskişehir Mahkemesi bir tesettür-ü nisvan meselesi-
ne dair Yirmi Dördüncü Lem'a'nın on beş kelimesini sebep gösterip, bana ve
yüzde on beş arkadaşına hafifce bir ceza verdi. Size takdim ettiğim tetimme
itirazımda, üç yüz elli bin tefsirin hükmüne ittibâ ile o tefsirim için mahkûmi-
yeti, rû-yi zeminde adalet varsa o hükmü kabul etmez diye yazmışım. Hem
makam-ı iddia, bin dereden su getirir gibi yirmi seneden beri yazılan kitap ve
mektupların bazı cümlelerini zekâvetiyle (!) aleyhimize çevirmeye çalışmış.
Hâlbuki bu noktalarda bizi beraat ettiren üç değil, beş altı mahkeme, bu mev-
hum suçta bize şerik oluyorlar. Ben bu âdil mahkemelerin haysiyetine ilişme-
mek lâzım geliyor diye, makam-ı iddiaya hatırlatıyorum.

Üçüncüsü: Ölmüş gitmiş, hükûmetten alâkası kesilmiş ve inkılâptaki ba-
zı kusurâta sebep olmuş bir reisi, sarîhen tenkit ve itiraz da olursa, kanunen
bir suç olamaz. Hâlbuki sarâhat değil, o kendi cerbezesiyle küllî beyanatımı-
zı ona tatbik etmiş. O mahrem ve herkese bildirmediğimiz manaları izhar ve
teşhir edip umumun nazar-ı dikkatini celbediyor. Eğer onda bir suç varsa, o
makam-ı iddia suçlu olur. Çünkü halkı teşvik edip o manalara nazar-ı dikka-
ti celbediyor.

Dördüncüsü: Üç mahkeme, cemiyet noktasında bize kat'î beraat verdik-
leri hâlde; yine eski nakarat gibi, gizli cemiyet vehmine bin dereden su top-
lamak gibi emâreler araştırmış. Hâlbuki siyasî ve vatan ve millete zararlı olan
müteaddit cemiyetler varken, onlara müsaade ve müsamahakârâne bakmak-
la beraber, bizim gibi binlerle şahitlerin ve emârelerin şehâdetleriyle ve al-
tı vilâyetin ilişmemeleriyle sabit olan Nur talebelerinin ders arkadaşlıklarına..
ve sırf vatan ve millet ve din menfaatine ve saadet-i dünyeviye ve uhreviye

Âlimâne: İlim adamı gibi bir ta-
vırla.

İzhar: Ortaya çıkarma, gösterme.

Kemâl-i takdir: Çok büyük tak-
dir.

Kusurât: Kusurlar.

Küllî: Genel, umumî.

Mevhum: Vehim, hayal ürünü.

Muhakkik: Ele aldığı konuyu da-

ima etrafıca araştıran, bütün ilmî
metotları değerlendiren; eşyanın
iç yüzüne, bilginin özüne ulaşan
gerçek ilim adamı.

Müsamahakârâne: Hoşgörü, lü,
toleranslı davranarak.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Nazar-ı dikkati celbetmek: İnsan-
ların dikkatini, ilgisini çekmek.

Rû-yi zemin: Yeryüzü.

Saadet-i dünyeviye ve uhreviye:
Dünya ve âhiret mutluluğu.

Sarâhat: Açıklık, âşikârlık.

Şerik: Ortak.

Taaccüp: Hayret etme, şaşırma.

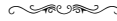
Tahsin: Güzel bulma, beğenme.

Zekâvet: Zekilik, çabuk anlama.

hesabına ve hariçten ve dâhilden gelen ifrat cereyanlarına karşı mücâhidâne tesânüdlerine gizli cemiyet nâmını vermek ve yirmi senede yüz binler şâkirtlerinin emniyeti ihlâlâ dair hiçbir vukuatları kaydedilmediği hâlde, “dini âlet ederek emniyeti ihlâlâ halkı teşvik ediyor” diye makam-ı iddianın onları itham etmesi, değil nev-i beşeri belki zemini de hiddete getirip o ithamı reddeder. Her ne ise, daha fazla söylemek lüzum görmüyorum. İddianâmeden evvel yazılan itiraznâmem ve tetimmesi ona bir cevabımızdır.

Afyon Cezaevi’nde Mevkuf

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ سُبحَانَهُ¹

Afyon Mahkemesi’ne ve Ağırceza Reisi’ne Beyan Ediyorum ki

Eskiden beri fitratımda tahakkümü kaldıramadığım için dünyaya karşı alâkamı kesmiştim. Şimdi o kadar manasız, lüzumsuz tahakkümler içinde hayat bana gayet ağır gelmiş, yaşayamayacağım. Hapsin haricinde yüzler resmî adamların tahakkümlerini çekmeye iktidarım yok. Bu tarz hayattan bıktım. Ben sizden bütün kuvvetimle tecziyemi talep ediyorum. Şimdi kabir elime geçmiyor. Hapiste kalmak bana lâzımdır. Makam-ı iddianın asılsız isnad ettiği suçlar, siz de bilirsiniz ki yok; beni cezalandırmaz. Fakat beni mânen cezalandıracak, vazife-i hakikiyeye karşı büyük kusurlarım var. Eğer sormak münasipse sorunuz, cevap vereyim.

Evet, büyük kusurlarımdan birtek suçum: Vatan ve millet ve din namına mükellef olduğum büyük bir vazifeyi, dünyaya bakmadığım için yapmadığımdan, hakikat noktasında affolunmaz bir suç olduğuna ve bilmemek bana bir özür teşkil edemediğine, şimdi bu Afyon hapsinde kanaatim geldi.

Nur şâkirtlerinin hâlis ve sırf uhrevî, Nurlar’a ve tercümanına karşı alâkalarına dünyevî ve siyasî cemiyet namını verip onları mes’ul etmeye çalışanların

¹ “O yüce Zât’ın adıyla.”

Mücâhidâne: Allah’ın dinini yüceltme adına gayret, çaba sarf eder bir tarzda.

Mükellef: Sorumlu, yükümlü.

Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Tahakküm: Baskı, zorlama.

Tecziye: Cezalandırma.

Tesânüd: Dayanışma.

Vazife-i hakikiye: Asıl görev.

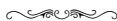
ne kadar hakikatten ve adaletten uzak düştüklerine karşı üç mahkemenin o cihette beraat vermesiyle beraber deriz ki:

Hayat-ı içtimaiye-i insaniyenin, hususan millet-i İslâmiyenin üssü'l-esası, akrabalar içinde samimâne muhabbet.. ve kabile ve tâifeler içinde alâkadârâne irtibat.. ve İslâmiyet milliyeti ile mümin kardeşlerine karşı mânevî, muâvenetkârâne bir uhuvvet.. ve kendi cinsi ve milletine karşı fedakârâne bir alâka.. ve hayat-ı ebediyesini kurtaran Kur'ân hakikatlerine ve nâşirlerine sarsılmaz bir râbta ve iltizam ve bağlılık gibi... hayat-ı içtimaiyeyi esasıyla temin eden bu râbitaları inkâr etmekle ve şimaldeki dehşetli anarşistlik tohumunu saçan.. ve nesil ve milliyeti mahveden.. ve herkesin çocuklarını kendine alıp karâbet ve milliyeti izale eden.. ve medeniyet-i beşeriye-yi ve hayat-ı içtimaiyeyi bütün bütün bozmaya yol açan kızıl tehlikeyi kabul etmekle ancak Nur şâkirtlerine medar-ı mes'uliyet "cemiyet" nâmını verebilir.

Onun için hakikî Nur şâkirtleri, çekinmeyerek Kur'ân hakikatlerine karşı kudsî alâkalarını ve uhrevî kardeşlerine karşı sarsılmaz irtibatlarını izhar ediyorlar. O uhuvvet sebebiyle gelen her bir cezayı memnuniyetle kabul ettiklerinden, mahkeme-i âdilenize hakikat-i hâli olduğu gibi itiraf ediyorlar. Hileyle, dalkavuklukla ve yalanlarla kendilerini müdâfaaya tenezzül etmiyorlar.

Mevkuf

Said Nursî

Afyon Mahkemesine, İddianâmeye Karşı Verilen İtiraznâme Tetimmesinin Bir Zeylidir

Evvelâ

Mahkemeye beyan ediyorum ki; bu yeni iddianâme de Denizli ve

Alâkadârâne: Alâka göstererek, ilgilenerek.

Hakikat-i hâl: İşin doğrusu, aslı.

Hayat-ı içtimaiye-i insaniye: İnsanın sosyal hayatı, toplum hayatı.

İltizam: Benimseme, taraftar olma.

İslâmiyet Milliyeti: İslâm Dini, inancı.

İzale etmek: Gidermek, yok etmek.

Karâbet: Akrabalık, yakınlık.

Medar-ı mes'uliyet: Sorumlu tutulma sebebi.

Medeniyet-i beşeriye: Medeniyet. İnsanların bir arada, medenice yaşamaları.

Millet-i İslâmiye: İslâm Dini. Müslümanlar, ümmet.

Muâvenetkârâne: Birbirine yardım eder tarzda.

Nâşir: Neşreden, yayınlayan.

Râbta: Bağ, ilgi, münasebet.

Uhuvvet: Kardeşlik.

Üssü'l-esas: Ana esas, temel.

Zeyl: Ek, ilave.

Eskişehir mahkemelerimizdeki o eski iddianâmelere ve aleyhimizde sathî ehl-i vukûfların sathî tahkikatlarına bina edildiğinden, mahkemenizde dâvâ ettim ki; bu iddianâmenin yüz yanlışını isbat etmezsem, yüz sene cezaya razıyım. İşte o dâvâmı isbat ettim. Yüzden ziyade yanlışların cetvelini isterseniz takdim edeceğim.

Sâniyen

Ben Denizli Mahkemesi'nde, kitap ve evraklarımız Ankara'ya gittiği sırada, aleyhimize hüküm verilecek diye telâş ve me'yusiyetle beraber, arkadaşlarıma yazdım. Ve bazı müdâfaâtımın âhırinde bulunan o yazdığım parça şudur:

"Eğer Risale-i Nur'u tenkit fikriyle tedkik eden adliye memurları, imanlarını onunla kuvvetlendirip veya kurtarsalar, sonra beni idamla mahkûm etseler; şahit olunuz, ben hakkımı onlara helâl ediyorum. Çünkü biz hizmetkârız. Risale-i Nur'un vazifesi imanı kuvvetlendirip kurtarmaktır. Dost ve düşmanı tefrik etmeyerek hizmet-i imaniyeyi, hiçbir tarafgirlik girmeyerek yapmaya mükellefiz."

İşte Ey Heyet-i Hâkime!

Bu hakikate binâen, Risale-i Nur'un cerhedilmez kuvvetli hüccetleri, elbette mahkemede kalbleri kendine çevirmiş. Aleyhimde ne yapsanız ben hakkımı helâl ederim, gücenmem. Bunun içindir ki eşedd-i zulüm ile bir eşedd-i istibdat tarzında şahsımı, hiç ömrümde görmediğim ihânetlerle çürütmekle damarıma dokundurulduğu hâlde tahammül ettim. Hatta beddua da etmedim.

Bize karşı bütün ithamlara ve bütün isnad edilen suçlara karşı elinizdeki Risale-i Nur'un mecmuaları, benim mukabele edilmez müdâfaanâmem ve cerhedilmez itiraznâmemdirler.

Medar-ı hayrettir ki; Mısır, Şam, Halep, Medine-i Münevvere, Mekke-i Mükerreme allâmeleri ve Diyanet Riyâseti'nin müdakkik hocaları o Nur mecmualarını tedkik edip hiç tenkit etmeyerek takdir ve tahsin ettikleri hâlde,

Âhir: Son.

Allâme: Büyük âlim, üstad.

Ehl-i vukûf: Bilirkişi heyeti.

Eşedd-i istibdat: Çok şiddetli baskı.

Eşedd-i zulüm: Çok şiddetli zu-

lüm.

Hüccet: Delil.

İhânet: Alay, hakaret.

Medar-ı hayret: Hayret etme sebebi, vesilesi.

Me'yusiyet: Ümitsizlik.

Sathî: Yüzeysel.

Tahkikat: Araştırmalar, soruşturmalar.

Tefrik etmek: Ayırmak.

iddianâmeyi aleyhimize toplayan zekâvetli (!) zât, Kur'an'ı yüz kırk sûredir diye, acîb ve pek zâhir bir yanlışıyla ne derece sathî baktığı ve Risale-i Nur bu ağır şerâit içinde ve benim gurbet ve kimsesizliğim ve perişanîyetimde ve aleyhimde dehşetli hücumlarla beraber yüz binler ehl-i hakikate kendini tasdik ettirdiği hâlde, daha Kur'an'ın kaç sûresi var olduğunu bilmeyen o iddiacı zât, “Risale-i Nur, Kur'an'ın tefsirine ve hadislerin te'viline çalışmasıyla beraber, bir kısmında okuyanlara bir şey öğretme bakımından ilmî bir mâhiyet ve kıymet taşımadığı görülmektedir” diye tenkidi ne derece kanundan, hakikat-ten, adaletten ve haktan uzak olduğu anlaşılıyor.

Hem size şekvâ ediyorum ki, kırk sahifeli ve yüzer yanlış bulunan ve kalblerimizi yaralayan iddianâmeyi tamamıyla bize iki saat dinlettirdiğiniz hâlde, ayn-ı hakikat bir buçuk sahifeyi ona karşı ısrarımla beraber iki dakika okumaya müsaade etmediğiniz için, ona mukabil itiraznâmemi tamamıyla okumayı, adalet namına sizden istiyorum.

Sâlisen

Her bir hükûmette muhalifler var. Âsâyîşe ilişmemek şartıyla, kanunen onlara ilişilmez. Ben ve benim gibi dünyadan küsmüş ve yalnız kabrine çalışanlar, elbette bin üç yüz elli senede, ecdadımızın mesleğinde ve Kur'an'ımızın daire-i terbiyesinde ve her zamanda üç yüz elli milyon müminlerin takdis ettiği düsturlarının müsaade ettiği tarzda hayat-ı bâkiyesine çalışmayı terk edip, gizli düşmanlarımızın icbarıyla ve desiseleriyle, fânî ve kısacık hayat-ı dünyeviyesi için, sefihâne bir medenîyetin ahlâksızcasına, belki bir nevi bolşevizmde olduğu gibi vahşiyâne kanunlara, düsturlara taraftar olup onları meslek kabul etmekliğimiz hiç mümkün müdür? Ve dünyada hiçbir kanun ve zerre miktar insafı bulunan hiçbir insan, bunları onlara kabul ettirmeye cebretmez. Yalnız o muhaliflere deriz: Bize ilişmeyiniz, biz de ilişmemişiz.

İşte bu hakikate binâendir ki; Ayasofya'yı puthâne ve Meşîhat'ı kızların lisesi yapan bir kumandanın keyfî kanun namındaki emirlerine fikren ve ilmen

Acîb: Şaşırtıcı, hayret verici.

Ayn-ı hakikat: Gerçeğin ta kendisi.

Bolşevizm: Rus lider Lenin tarafından geliştirilen, komünist Sovyet baskı rejimi.

Daire-i terbiye: Ahlâk sınırları, edep dairesi.

Desise: Hile, oyun.

Ehl-i hakikat: Daima hak ve hakikat peşinde olanlar.

Hayat-ı bâkiye: Kalıcı, dâimî hayat. Âhîret hayatı.

İcbar: Zorlama, mecbur etme.

Meşîhat: Dinî işlerin yürütüldüğü yer. Şeyhülislâmlık.

Puthâne: Put yuvası. Putlarla dolu yer.

Sefihâne: Beyinsizce, aptalca.

Şekvâ: Şikâyet.

Şerâit: Şartlar.

Takdis etmek: Mukaddes saymak, kutsal kabul etmek.

Te'vil: Yorum, izah.

Vahşiyâne: Vahşice.

tarafıta değiliz. Ve ŗahsımız itibarıyla amel etmiyoruz. Ve bu yirmi sene iŗken-
celi esaretimde eŗedd-i zulüm ŗahsıma edildiği hâlde siyasete karışmadık, ida-
reye ilişmedik, âsâyişi bozmadık. Yüz binler Nur arkadaşım varken, âsâyişe do-
kunacak hiç bir vukuatımız kaydedilmedi. Ben ŗahsım itibarıyla hiç hayatımda
görmediğim bu  hir ömrümde ve gurbetimde şiddetli ihânetler ve damarıma
dokunduracak haksız muâmeleler sebebiyle yaşamaktan usandım. Tahakküm
altındaki serbestiyetten dahi nefret ettim. Size bir istida yazdım ki; herkese mu-
halif olarak ben beraatımı değil, belki tecziyemi talep ediyorum ve hafif cezayı
değil, sizden en ağır cezayı istiyorum. Çünkü bu emsalsiz, acîb, zulmü mu me-
leden kurtulmak için, ya kabre veya hapse girmekten başka   rem yok. Kabir
ise, intihar caiz olmadığından ve ecel gizli olmasından şimdilik elime geçmedi-
ęinden, beş altı ay^(Hâşiye) tecrid-i mutlakta bulunduğum hapse razı oldum. Fakat
bu istidayı mâsum arkadaşlarımla hatırları için şimdilik vermedim.

Râbian

Benim bu otuz sene hayatımda ve yeni Said tabir ettiğim zamanım-
da bütün Risale-i Nur'da yazdıklarımla ve ŗahsıma temas eden hakikatleri-
nin tasdikiyle ve benimle ciddî görüşen ehl-i insaf zâtların ve arkadaşların
şehâdetleriyle iddia ediyorum ki; ben nefis-i emmâremi elimden geldiği ka-
dar hodf r şluktan, şöhret-perestlikten, tef h rden men'e çalışmışım ve ŗah-
sıma ziyade hüsn-  zan eden Nur talebelerinin belki yüz defa hatırlarını kırıp
cerhetmişim. "Ben mal sahibi değilim. Kur'ân'ın mücevherat dükkânının bir
bîçare dell lıyım" dediğimi hem yakın dostlarımla, hem kardeşlerimin tasdikle-
riyle ve emârelerini görmeleriyle ben, değil dünyevî makamata ve şan u şerefi
ŗahsıma kazandırmak; belki mânevî büyük –makamat, faraza bana verilse de
fakat hizmetteki ihl sıma nefsimin hissesi karışmak ihtimaline binâen korka-
rak– o makamata da hizmetime feda etmeye karar verdiğim ve fiilen de öyle-
ce hareket ettiğim hâlde, mahkeme-i  linizde güya en büyük bir siyasî mese-
le gibi, bana karşı bazı kardeşlerimin Nur'dan istifadelerine mânevî bir şükran

Hâşiye: şimdi on yedi ay oldu. Aynı hâl devam eder.

Cerhetmek:  r tmek.

Dellâl: Gösteren, ilan eden, tel-
l l.

Ehl-i insaf:  nsafı kimseler.

Hodf r şluk: Kendini  ne çıkar-
ma, beğendirme.

Hüsn-  zan: Güzel, iyi, olumlu

düşünme.

 stida: Dilekçe.

Mahkeme-i  li: Yüce mahkeme.

Nefs-i emmâre:  nsana sürekli
kötülükleri emreden nefis.

şöhret-perestlik: şöhret d ş-
künlüğü.

Tecrid-i mutlak: Tek başına, ta-
mamen yalnız bırakılma, insan-
lardan soyutlanma.

Tefâhür:  ftihar etme, gurur duy-
ma.

Zulmü: Zulüm olan.

olarak ben kabul etmediğim hâlde, pederinden çok fazla hürmet etmesini medar-ı suâl ve cevap yaptınız. Bir kısmını inkâra sevk ettiniz ve bize hayretle dinlettirdiniz. Acaba kendi razı olmadığı ve kendini lâîk bulmadığı hâlde başkalarının onu medhetteleriyle o bîçareye bir suç tevehhüm edilebilir mi?

Hâmisen

Kat'iyen size beyan ediyorum ki; hiçbir cemiyetçilik ve cemiyetlerle ve siyâsî cereyanlarla hiçbir alâkası olmayan Nur talebelerini, cemiyetçilik ve siyasetçilikle itham etmek, doğrudan doğruya kırk seneden beri İslâmiyet ve iman aleyhinde çalışan gizli bir zındıka komitesi ve bu vatanda anarşiliği yetiştiren bir nevi bolşevizm namına bilerek veya bilmeyerek bizimle bir mücadeledir ki, üç mahkeme cemiyetçilik cihetinde bütün Nurcuların ve Nur Risaleleri'nin be- raatlarına karar vermişler. Yalnız Eskişehir Mahkemesi, tesettür-ü nisâ hakkın- da bir küçük risalenin birtek meselesini, belki bu gelen cümleyi, "Mesmûâtıma göre, merkez-i hükûmette bir kundura boyacısı, çarşı içinde bir büyük adamın yarım çıplak karısına sarkıntılık edip o acîb edepsizliği yapması tesettür aley- hinde olanın hayâsız yüzüne şamar vuruyor" diye eskiden yazılmış cümle se- bebiyle bir sene bana ve yüz yirmi adamdan on beş arkadaşına altışar ay ce- za verdiler. Demek, şimdi Risale-i Nur'u ve şâkirtlerini itham etmek, o üç mah- kemeyi mahkûm etmek ve itham ve ihânet etmek demektir.

Sâdisen

Risale-i Nur ile mübâreze edilmez. Onu gören bütün ulemâ-yı İslâm, Kur'ân'ın gayet hakikatli bir tefsiri, yani hakikatlerinin kuvvetli hüccetleri ve bu asırda bir mu'cize-i mâneviyesi ve şimalden gelen tehlikelere karşı bu mil- let ve bu vatanın bir kuvvetli seddi olduğunu tasdik ettiklerinden, mahkeme- niz bunun talebelerini bundan ürkütmek değil, belki hukuk-u âmme noktasın- da terğîb etmek bir vazifeniz biliyoruz ve onu sizden bekliyoruz. Millete, vata- na, âsâyişe muzır dinsizlerin ve bazı siyâsî zındıkların kitaplarına ve mecmu- alarına hürriyet-i ilmiye serbestiyetiyle ilişilmediği hâlde, mâsum ve muhtaç

Hukuk-u âmme: Kamu hukuku.

Hürriyet-i ilmiye: Öğrenim öz- gürlüğü.

Medar-ı suâl ve cevap: Sorgula- ma ve cevaplama sebebi, vesilesi.

Merkez-i hükûmet: Başkent.

Mesmûât: Duyulan şeyler, du-

yumlar.

Mübâreze: Mücadele, karşı çıkma.

Şimal: Kuzey.

Terğîb etmek: Teşvik etmek, rağ- bet ettirmek.

Tesettür-ü nisâ: Kadınların di- nin belirlediği sınırlar ölçüsünde

vücudunu örtüyle gizlemesi.

Tevehhüm etmek: Sanmak, zan- netmek, vehmetmek.

Ülemâ-yı İslâm: İslâm âlimleri.

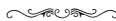
bir gencin imanını kurtarmak ve sû-i ahlâktan kurtulmak için Nur'a talebe olması, elbette değil bir suç, belki hükûmet ve maârif dairesinin teşvik ve takdir edeceği bir hâlettir.

Son sözüm: Cenâb-ı Hak, hâkimleri adalet-i hakikiyeye muvaffak etsin. Âmin deyip,

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ¹ ، نِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ²
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ³

dir.

Said Nursî

Son Sözüm

Heyet-i Hâkime'ye beyan ediyorum ki:

Hem iddianâmeden, hem uzun tecritlerimden anladım ki, bu meselede en ziyade şahsım nazara alınıyor ve şahsımı çürütmek maslahat görülmüş. Güya şahsiyetimin idareye, âsâyîşe, vatana zararı var. Ve ben de din perdesi altında dünyevî maksatlar güdüyormuşum, bir nevi siyaset peşinde koşuyormuşum.

Buna karşı, size bunu kat'iyetle beyan ediyorum:

Bu evham yüzünden, benim şahsiyetimi çürütmek suretinde Risale-i Nur'a ve bu vatana ve bu millete fedakâr ve kıymettar olan şâkirtlerini incitmeyiniz. Yoksa bu vatana ve bu millete mânevî büyük bir zarar, belki bir tehlikeye vesile olur.

Bunu da size kat'iyen beyan ediyorum:

Şahsıma tahkir ve ihênet ve çürütmek ve işkence, ceza gibi ne gelse, Risale-i Nur'a ve şâkirtlerine benim yüzümden zarar gelmemek

¹ "Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!" (Âl-i İmran Sûresi, 3/173).

² "O ne güzel mevlâ, ne güzel yardımcıdır!" (Enfâl Sûresi, 8/40).

³ "Bütün hamdler, övgüler âlemlerin Rabbi Allah'adır." (Fâtiha Sûresi, 1/2).

Adalet-i hakikiye: Gerçek adalet.

Heyet-i Hâkime: Hâkimler heyeti.

Maârif Dairesi: Eğitim Bakanlığı.

Maslahat: Fayda, menfaat.

Sû-i ahlâk: Kötü ahlak.

Tecrit: Ayırma, yalnız bırakma, kimseyle görüştürmeme. Hücre hapsi.

şartıyla, şimdiki mesleğim itibarıyla kabule karar vermişim. Bunda da âhiretim için bir sevap var. Ve nefs-i emmârenin şerrinden kurtulmama bir vesiledir diye, bir cihette ağlarken memnun oluyorum. Eğer bu biçare mâsumlar benimle beraber bu meselede hapse girmeseydiler, mahkemenizde pek şiddetli konuşacaktım.

Siz de gördünüz ki; iddianâmeyi yazan, bin dereden su toplamak gibi, yirmi otuz senelik hayatımda, mahrem ve gayr-ı mahrem bütün kitap ve mektuplarımdan, cerbezisiyle ve kısmen yanlış mana vermesiyle, güya umum onlar bu sene yazılmış, hiç mahkemeleri görmemiş, af kanunlarına ve mürûr-u zamana uğramamış gibi, onunla benim şahsiyetimi çürütmek istiyor. Ben kendim, şahsımın çürük olduğunu yüz defa söylediğim ve aleyhimde olanlar, her vesile ile yine şahsımı çürüttükleri hâlde; ehl-i siyaseti evhamlandıracak derecede teveccüh-ü âmmeye karşı fayda vermediğinin sebebi, *imanın kuvvetlenmesi için bu zamanda ve bu zeminde gayet şiddetli bir ihtiyacı kat'î ile ders-i dinde bazı şahıslar lâzımdır ki; hakikati hiçbir şeye fedâ etmesin, hiçbir şeye âlet etmesin, nefesine hiçbir hisse vermesin; tâ ki, imana dair dersinden istifade edilsin, kanaat-i kat'îye gelsin.*

Evet, hiçbir zaman, bu zeminde bu zaman kadar böyle bir ihtiyacı şedid olmamış gibidir. Çünkü tehlike hariçten şiddetle gelmiş. Şahsımın bu ihtiyaca karşı gelmediğini itiraf edip ilân ettiğim hâlde, yine şahsımın meziyetinden değil, belki şiddet-i ihtiyaçtan ve zâhiren başkalar çok görünmemesinden şahsımı o ihtiyaca bir çâre zannediyorlar. Hâlbuki ben de çoktan beri buna taaccüp ve hayretle bakıyordum. Ve hiçbir cihetle lâıyk olmadığım hâlde, deşetli kusurlarımla beraber bu teveccüh-ü âmmenin hikmetini şimdi bildim. Hikmeti de şudur:

Risale-i Nur'un hakikati ve şâkırtlerinin şahs-ı mânevîsi, bu zaman ve bu zeminde o şiddetli ihtiyacın yüzünü kendine çevirmiş. Benim şahsımı –hizmet itibarıyla binden bir hissesi ancak bulunduğu hâlde– o harika hakikatin ve o hâlis, muhlis şahsiyetin bir mümessili zannedip o teveccühü gösteriyorlar. Gerçi bu teveccüh, hem bana zarar.. hem ağır geliyor.. hem de hakkım

Cerbeze: Sözü iyi kullanıp gerçekleri çarpıtma gücü. Diyalektik üslup.

Ders-i din: Dinî değerlerin, hakikatlerin anlatıldığı, öğretildiği ders, sohbet, vaaz.

Ehl-i siyaset: İdareciler, yöneticiler.

Gayr-ı mahrem: Herkese hitap eden, herkese açık olan.

İhtiyacı kat'î / ihtiyacı şedid: Zaruûrî, şiddetli ihtiyaç.

Kanaat-i kat'îye: Tam, kesin kanaat.

Mahrem: Belirli kişilere ait, özel.

Muhlis: Her hâli içten ve riyâsız

olan. Çok hâlis, çok samimi.

Mümessil: Temsil eden, temsilci.

Mürûr-u zaman: Zaman aşımı.

Şahs-ı mânevî: Hükûmî şahsiyet, tüzel kişilik.

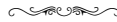
Teveccüh-ü âmme: Halkın sevgi ve ilgi duyması, beğenisi.

olmadığı hâlde hakikat-i nuriyenin ve şahsiyet-i mâneviyesinin hesabına sü-kût edip o mânevî zararlara razı oluyorum. Hatta İmam Ali (radiyallahu anhi) ve Gavs-ı Âzam (kuddise sirruhi) gibi bazı evliyanın ilham-ı ilâhî ile bu zamanımızda Kur'ân-ı Hakîm'in mu'cize-i mâneviyesinin bir aynası olan Risale-i Nur'un hakikatine ve hâlis talebelerinin şahs-ı mânevîsine işaret-i gaybiye ile haber verdikleri içinde benim ehemmiyetsiz şahsımı o hakikate hizmetim cihetiyle nazara almışlar. Ben hata etmişim ki, onların şahsıma ait bir parçacık iltifatlarını bazı yerde te'vil edip Risale-i Nur'a çevirmemişim. Bu hatamın sebebi de zaafiyetim ve yardımcılarımı ürkütecek esbabın çoğaltılmaması ve sözlerime itimadı kazanmak için zâhiren şahsıma bir kısmını kabul etmişim.

Size ihtar ediyorum! Fânî ve kabir kapısındaki çürük şahsımı çürütmeye ihtiyâç yok ve bu kadar ehemmiyet vermeye de lüzum yok. Fakat Risale-i Nur'a mübâreze edemezsiniz ve etmeyiniz. Onu mağlûp edemezsiniz. Mübâreze de millet ve vatana büyük zarar edersiniz. Fakat şâkirtlerini dağıtamazsınız. Çünkü hakikat-i Kur'âniye'nin muhafazası yolunda kırk-elli milyon şehid veren bu vatanındaki geçmiş ecdatlarımızın ahfadlarına bu zamanda hakikat-i Kur'âniye'nin muhafazası ve Âlem-i İslâm'ın nazarında eskisi gibi dindarâne kahramanlıkları terk ettirilmeyecek. Zâhiren çekilseler de o hâlis şâkirtler, ruh u canıyla o hakikate bağlıdırlar. Ve o hakikatin bir aynası olan Risale-i Nur'u terkedip, o terk ile vatan ve millet ve âsâyîşe zarar vermeyeceklerdir.

Son sözüm:

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ¹

¹ “(Ey Rasûlüm! Sen böyle onların üzerine titrerken) onlar halâ senden ve yolundan yüz çevirecek olurlarsa de ki: Bana Allah kâfidir. O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Ben O’na dayandım, O’na güvendim ve O, Büyük Arş’ın Rabbi’dir.” (Tevbe Sûresi, 9/129).

Ahfad: Torunlar.

Gavs-ı Âzam: “En büyük velî” anlamında Hz. Abdulkadir Geylani’nin lâkâbı.

Hakikat-i Kur’âniye: Kur’ân’a ait gerçekler.

Hakikat-i Nuriye: Risale-i Nur hakikati.

İlham-ı ilâhî: İlâhî ilham.

İşaret-i gaybiye: Gayba ait, görünmeyen, bilinmeyen bir şey için verilen işaret.

Kuddise sirruhu: Sırrı ve bereketi yüce olsun.

Mu’cize-i mânevîye: Mânevî mu’cize.

Te’vil: Yorum, izah.

Zaafiyet: Zayıflık.

Heyet-i Vekile'ye Gönderilmiş Bir İstidadır

Heyet-i Vekile'ye gayet ehemmiyetli bir ricam var:

Risale-i Nur'dan Siracü'n-Nur namındaki üç yüz sahifeden ziyade mecmuanın âhîrinde ve aslı çok zaman evvel yazılan ve on beş sahife kadar olan ve Heyet-i Vekile'ce o mecmuanın toplanmasına vesile bulunan Beşinci Şuâ'nın herkese, hususan musibetzedelere ve ihtiyarlara ve imanda şüphelere düşenlere pek çok faydaları tahakkuk eden Siracü'n-Nur'dan, o zararlı tevehhüm edilen parçayı çıkarıp yasak ederek, mütebâki üç yüz sayfanın neşrine izin verilmesini, tesellisinden tam istifade eden bütün musibetzedeler ve ihtiyarlar ve iman hakikatlerine muhtaçlarla beraber Heyet-i Vekile'den rica ederiz.

Hem dört yüz sahifelik Zülfikar'da, otuz sene evvel Avrupa feylesoflarına karşı yazılan irsiyet ve tesettür hakkındaki iki âyetin tefsiri, iki sahife.. hem otuz sene evvel tab' edilen İşârâtü'l-İ-câz'da ¹ وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الزَّيْوَ yazılan, bankaya dair bir satır.. ve hem otuz sene evvel ben Dârü'l-Hikmet'te iken İngiltere'nin Anglikan Kilisesi'nin başpapazının Meşihat-ı İslâmiye'den sorduğu altı suâl içinde bir satır kadar yazılan yazıların kaldırılarak şimdiki kanun-u medenîye uygun gelmediği, iki sayfa bir satır bahanesiyle müsâdere edilen ve Âlem-i İslâm'ca çok tahsin ile çok menfaati bilfiil görülen ve üç rûkn-ü imanîyi harika bir tarzda isbat eden o Zülfikar mecmuamızı iade etmesini rica edip istiyoruz ve hakkımızdır. Bir mektupta beş kelime sansür edilse bâkî kısmına izin verilmesi gibi, biz de kanunen ehemmiyetli bu hakkımızı isteriz. Ve hakkımızda habbeleri kubbeler yapanların zulmünden kurtarılmamızı, millet ve vatan ve âşâyîşe Nurlar'la hizmet eden Kur'ân ve iman-perverlerle beraber talep ederiz.

Hem on sekiz sene evvel şiddetli bir zulme mâruz olduğum hiddetli bir zamanımda yazdığım Hücümât-ı Sitte'yi on sekiz seneden beri görmediğim

¹ “Allah, alış-veriş helâl; faizi ise haram kılmıştır.” (Bakara Sûresi, 2/275).

Bilfil: Bizzat, fiilen.

Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye: 1918-1922 yılları arasında, zamanın problemlerine İslâmî çözümler üretme doğrultusunda faaliyet göstermiş İslâmî ilimler Akademisi.

Habbeyi kubbe yapmak: Küçük, önemsiz meseleleri büyütme, abartmak.

Heyet-i Vekile: Bakanlar Kurulu.

Hücümât-ı Sitte: “Altı Hücüm” anlamında Hz. Bediüzzaman'ın, şeytanın altı desisesine (hile, tuzak) karşı yazdığı bir kitapçık.

İrsiyet: Miras.

İstida: Dilekçe.

Kanun-u medenî: Medenî kanun.

Kur'ân ve iman-perver: Kur'ân ve iman gönüllüsü. Kur'ân ve iman düşkünü.

Meşihat-ı İslâmiye: Şeyhülislâmlık.

Müsâdere: Mahkemece el konulma.

Mütebâki: Geriye kalan.

Rûkn-ü imanî: İmanın esası, temelî.

Tahsin: Güzel bulma, beğenme.

gibi, mahrem deyip neşrine izin vermemişim. Ve hem üç-dört mahkemenin eline geçmiş o risaleyi, sahiplerine iade etmişlerdir.

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ¹

Diyanet Riyâseti'ndeki ehl-i vukûfa bir teşekkürnâme ve tedkiklerindeki cüz'î ve cevabı zâhir ve verilmiş tenkitlerine tashihle yardım etmek için üç noktayı beyan edeceğim.

Birincisi

Üç cihetle o âlimlere teşekkür ederim. Şahsım itibarıyla minnettarım.

Birincisi: Siracü'n-Nur mecmuasının Beşinci Şuâ'dan başka on üç parçasını takdîrkârâne hülâsa etmeleridir.

İkincisi: Medar-ı ithamımız olan tarîkatçılık ve cemiyetçilik ve emniyeti ihlâl bahanelerini reddetmeleridir.

Üçüncüsü: Benim mahkemedeki dâvâmı tasdikleridir. Yani, mahkeme-ye dedim: Kusur varsa bütün o kusur benimdir. Nur talebeleri hâlis ve mâsum olup imanları için Nurlar'a çalışmışlar. İşte o ehl-i vukûf dahi Nurcuları kurtarıyorlar. Bütün kusuru bana veriyorlar. Ben de onlara "Allah sizden razı olsun" derim. Yalnız, merhum Hasan Feyzi* ve merhum Hâfız Ali'yi ve o iki mübârek şehidin sisteminde ve vârislerinden iki üç zâtı benim suçuma şerik etmişler. Fakat bir cihette sehvetmişler. Çünkü o zâtlar, kusurda değil; belki hizmet-i imaniyede benden ileri ve benim hatalarımdan müberrâ olarak, zaafiyetime merhameten inâyet-i ilâhiye tarafından bana yardımcı verilmişler.

İkinci Nokta

O ehl-i vukûf, Beşinci Şuâ'daki rivayetlerin bir kısmına zayıf ve bir kısmına

¹ "O yüce Zât'ın adıyla."

Diyanet Riyâseti: Diyanet İşleri Başkanlığı.

Ehl-i vukûf: Bilirkişi heyeti.

İnâyet-i ilâhiye: Cenab-ı Hakk'ın yardımı.

Medar-ı itham: İtham edilme sebebi, töhmet sebebi.

Müberrâ: Uzak, beri.

Sehvetmek: Yanılmak, hata yapmak.

Siracü'n-Nur: "Nur kandili, lambası" anlamında Nur Risaleleri'nden bir kitabın adı.

Şerik: Ortak.

Takdîrkârâne: Takdir eder bir tarzda.

Teşekkürnâme: Teşekkür yazısı.

Zayıf (hadis): Râvilerde, sened veya metinde sahih veya hasen hadis için aranan şartların bazılarının olmadığı hadis.

mevzû demişler ve te'villerinin bir kısmına yanlış demişler ki, bu Afyon'da aleyhimizde iddianâme o tarzda yazılmış ve on beş sayfada seksen bir yanlış yaptığını bir cetvelde isbat etmişiz. Muhterem ehl-i vukûf o cetveli görsünler. Birtek numûnesi şudur:

İddiacı demiş: “Bütün te'villeri yanlıştır ve o rivayetler, ya mevzû veya zayıftır.”

Biz dahi deriz: te'vil demek, yani “bu mana bu hadisten murad olmak mümkündür, muhtemeldir” demektir. Mantıkça o mananın imkânını reddetmek ise, muhâliyetini isbat etmekle olur. Hâlbuki o mana gözle görüldüğü ve tahakkuk ettiği gibi, hadisin mana-yı işârî tabakasının külliyetinde bir fert olması bilmüşâhede mu'cizâne bir lem'a-yı ihbar-ı gaybîyi bu asrın gözüne gösterdiğinden, hiçbir cihetle kabil-i inkâr ve itiraz olamaz. Hem o “bütün rivayetler mevzûdur veya zayıftır” iddiacının demesi üç vecihle yanlış olduğu, cetvelde isbat edilmiş.

Birisi: Bir milyon hadisi hıfzına alan İmam Ahmed İbni Hanbel¹ ve beş yüz bin hadisi hıfzeden İmam Buhârî'nin² cesaret edemedikleri.. ve o nefyin isbatı kabil olmadığı.. ve bütün hadis kitaplarını görmediği.. ve ümmetin ekseriyeti, her asırda o rivayetlerin manalarının zuhurlarını veya o küllînin bir ferdini görmesini bekledikleri.. ve ümmetçe telâkki-i bilkabul derecesine yakınlaşmış olduğu.. ve ayn-ı hakikat bazı numûne ve fertleri meydana çıkıp görüldüğü hâlde, o rivayetleri külliyetle inkâr etmek on cihetle hatadır.

İkinci Vecih: “Mevzûdur” manası, “bu rivayet an'aneli, senedli hadis değil” demektir. Yoksa “manası yanlıştır” demek değildir. Madem ümmette, hususan ehl-i hakikat ve keşif ve bir kısım ehl-i hadis ve ehl-i içtihat kabul edip

¹ Bkz.: Zehebî, *Tezkiratü'l-huffâz* 2/431; İbnü'l-Cevzî, *Sıfatü's-safve* 2/337; İbni Hacer, *Tehzib* 1/64.

² Bkz.: Nevevî, *Tehzibü'l-esmâ* 1/86; Zehebî, *Tezkiratü'l-huffâz* 2/556; Suyûtî, *et-Tedribü'r-râvî* 1/99.

An'ane: Bir hadisi “an filân, an filân, (falan, falan tarafından)” şeklinde râvilerini bildirerek nakletmek.

Ayn-ı hakikat: Gerçeğin ta kendisi, tamamen gerçek.

Bilmüşâhede: Bizzat görerek.

Ehl-i hadis: Hadis âlimleri.

Ehl-i hakikat ve keşif: Daima hak ve hakikat peşinde olup, Allah'ın izni ölçüsünde zaman zaman eşyanın perde arkasına, gaybî âlemlere ait keşiflerde bulunabilen İslâm âlimleri.

Ehl-i içtihat: Dinin temel kaynaklarından hüküm çıkarma bil-

gi ve kabiliyetine sahip olan büyük âlimler.

Hıfzetmek: Ezberlemek.

Kabil-i inkâr ve itiraz: İnkâr veya itiraz edilebilir.

Küllî: Genel, umumî.

Külliyet: Bütünlük, genel.

Lem'a-yı ihbar-ı gaybî: Gaybdan verilen haberin bir parıltısı, bugüne gelen bir yansıması.

Mana-yı işârî: İma yoluyla anılan mana.

Mevzû (hadis): Peygamber Efen-dimiz'e, (s.a.s.) mâl edilmesine rağmen O'nun söylemediği söz.

Mu'cizâne: Mu'cizeli bir şekilde.

Muhâliyet: İmkânsız olma, imkânsızlık.

Nefiy: İnkâr, ret.

Sened: Hadis metnini birbirine nakleden râvilerden oluşan isim zinciri.

Tahakkuk etmek: Gerçekleşmek, kesinleşmek.

Telâkki-i bilkabul: Kabul ederek benimsemek, olduğu gibi kabul etmek.

manalarının vukularını beklemişler. Elbette o rivayetlerin durûb-u emsal gibi umuma bakan hakikatleri vardır.

Üçüncü Vecih: Hangi mesele veya rivayet var ki; meşrepleri, mezhepleri muhtelif âlimlerin bir kitabında ona itiraz edilmesin? Meselâ İslâm içinde birkaç deccal geleceğine dair rivayetlerden¹ birisi bu hadis-i şerif, sarih bir surette Cengiz ve Hülâgû fitnesinden haber verir:

لَنْ تَرَالَ الْخِلَافَةُ فِي وَلَدِ عَمِّي صِنُو أَبِي الْعَبَّاسِ حَتَّى يُسَلِّمَهَا إِلَى الدَّجَالِ

Yani, “Uzun zaman hilâfet-i Abbasiye devam edecek, sonra o saltanat, deccal eline geçecek”² diye, “beş yüz seneden sonra İslâm içine bir deccal gelecek, o hilâfeti bozacak” gibi ki, eşhas-ı âhîrzamandan çok rivayetler haber verdikleri hâlde, mezhebi ayrı veya fikri müfrit bir kısım ehl-i içtihat kabul etmemişler, mevzû veya zayıftır demişler.

Her ne ise, şimdi bu uzun kıssayı kısa kesmeme sebep, Risale-i Nur ile alâkadar ve Nurlar’a hücumun aynı zamanında zeminin hiddetini gösteren dört büyük zelzenin tevâfuku gibi bu cevabı yazdığım aynı saatte burada iki şiddetli zelzele vuku buldu, şöyle ki:

Akşamda elime verilen ehl-i vukûfun raporundaki ameliyat-ı cerrahiye-nin yaralarından elîm bir tesir ve temassızlıktan hazin bir zahmetle kendim perişan kalemimle yazmaktan teellüm hissederken, iki zelzenin tevâfukudur. Evet, sekiz ay tecrit ve sıkıntılar içinde en ziyade güvendiğim ve raporlarıyla imdadıma yetişmelerini beklediğim Diyanet Riyâseti dairesinden gelen raporu akşamdan aldım. Bu sabah bildim ki, pek ehemmiyetsiz şeylerle imdadıma değil, belki iddiacıya yardım ederek, “Geçen dört zelzeleler Nur’un kerametlerindendir, Said demiş” dediklerini gördüm. Cetvelde yazdığım gibi, “Nurlar, sadaka-yı makbule misillü, belâların def’ine bir vesiledir. Ne vakit Nurlar’a hücum edilse, musibetler fırsat bulup gelirler ve bazen de zemin hiddet eder”

¹ Buhârî, *Menâkıb* 25; Müslim, *İman* 248; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 2/236, 346, 457.

² Deylemî, *Müsned* 3/447. Ayrıca bkz.: Taberânî, *el-Mu’cemü’l-kebir* 23/420.

Ameliyat-ı cerrahiye: Cerrahî müdahale, operasyon.

Deccal: Ahîrzamanda gelip hak dinin karşısına çıkacağı bildirilen güç veya şahıs.

Durûb-u emsal: Atasözleri.

Elîm: Elem veren, üzücü.

Eşhas-ı âhîrzaman:

Âhîrzaman’da ortaya çıkacak şa-

hıslar.

Hilâfet-i Abbasiye: Abbâsî Halifeliği.

Müfrit: Aşırı, ölçüyü kaçıran.

Sadaka-yı makbule: Allah katında makbul olmuş sadaka.

Tecrit: Ayırma, yalnız bırakma, kimseyle görüştürmeme. Hücree hapsi.

Teellüm: Elem duyma, kederlenme, tasalanma.

Tevâfuk: Aynı noktada birleşme, birbirine paralel olma.

diye yazmaya niyet ederken, burada iki şiddetli zelzele^(Hâşiye) beni o bahsi yazmaktan vazgeçirdi. Onu bırakıp üçüncü noktaya geçiyorum.

Üçüncü Nokta

Ey müdakkik ve hakikatli ve insaflı ehl-i vukûf âlimlerimiz!

Eskiden beri ehl-i ilim mâbeyninde bir makbul âdet-i müstemirreye binâen, yeni te'lif edilen güzel kitapların âhirlerinde başkaların o kitaba medhiyeleri ve takrizleri ve mübalâğâne ve bazen müfritâne senâları yazılıp neşre dildiği.. ve müellifin kemâl-i memnuniyetle o takrizcilere minnettar olduğu ve rakipleri dahi onu hodfûrûşlukla itham etmedikleri hâlde, Nur'un bir kısım has ve hâlis şâkirtlerinin ve merhum Hasan Feyzi ve şehid Hâfız Ali tarzında yazdıkları takrizleriyle aleyhime şiddetli hücum eden pek çok insafsız muârizlara karşı aczime, zaafıma, garipliğime, kimsesizliğime yardım ve Nurlar'a muhtaçları teşvik fikriyle olan medhiyelerini bütün bütün reddetmediğimi ve şahsıma ait kısmını Nurlar'a çevirdiğimi bir hodfûrûşluk telâkki etmenizi kemâl-i dikkatinize ve tahkikî ilminize ve şefkatkârâne muâvenetinize ve insafınıza yakıştıramadığımdan müteessir oldum. Ve o medhiyeleri yazan sâfi arkadaşlarımın hiç siyaseti düşünmeyerek riyâzî bir hesapla "mana-yı işârî külliyyetinin bir mâsadaki ve cüz'î bir ferdi bu zamanda Risale-i Nur'dur" demelerine hata denilmez. Çünkü zaman tasdik ediyor. Haydi, çok mübalâğa veya hata dahi olsa, ilmî bir hatadır. Herkes kendi kanaatini yazabilir. Acaba, şeriatta on iki mezhep, hususan Hanefî, Mâlikî, Şâfiî, Hanbelî mezheplerinde ve yetmiş yakın İlm-i Kelâm ve Usûl'd-din dairesindeki allâmelerin fırkalarında ne kadar

Hâşiye: Bu iki zelzele 18. 09. 1948 tarihine müsadif, Cuma günü kuşluk vakti olmuştur.

Afyon hapsinde Risale-i Nur talebeleri namına
Halil, Mustafa, Mehmet Feyzi, Hüsrev

Âdet-i müstemirre: Sürmekte, devam etmekte olan âdet.

Allâme: Büyük âlim, üstad.

Hodfûrûşluk: Kendini öne çıkarma, beğendirme.

İlm-i Kelâm / Usûl'd-din: Akâid İlmî. İslâm'ın inanca ait meselelerini inceleyen ilim dalı.

Kemâl-i dikkat: Tam, mükemmel bir dikkat.

Kemâl-i memnuniyet: Son derece memnun olma. Çok büyük bir memnuniyet.

Mâbeyn: Ara.

Mâsadak: İfade edilen hükmü

tasdik eden, doğruluğunu isbat eden.

Medhiye: Övgü yazısı.

Muâriz: Karşı çıkan, muhalif.

Muâvenet: Yardım etme, yardımcı olma.

Mübalâğâne: Mübalâğalı, abartılı bir şekilde.

Müdakkik: İnceleme ve araştırmalarında alabildiğine hassas, dikkatli ve titiz ilim adamı.

Müellif: Yazar.

Müfritâne: İleri gider, aşırı bir tarzda.

Müsadif: Denk gelen, rastlayan.

Müteessir: Üzgün, rahatsız.

Riyâzî: Matematiksel. Hesap yaparak elde edilen.

Senâ: Övgü, medih.

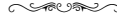
Şefkatkârâne: Şefkatli bir tarzda.

Tahkikî: Doğruyu ortaya koymaya, açığa çıkarmaya dayalı.

Takriz: Bir kitap hakkında başkaları tarafından kaleme alınan takdir yazısı.

Telâkki etmek: Algılamak, benimsemek.

ayrı ayrı kanaatler ve fikirler kitaplara yazılmış, bilirsiniz. Hâlbuki bu zaman kadar hiç bir zaman, din âlimlerinin ittifakına ve münakaşa etmemesine muhtaç olmamış. Şimdilik teferruattaki ihtilâfı bırakmaya ve medar-ı münakaşa etmemeye mecburuz.

Ehl-i Vukûfun İnsaflı Hocalarından Üç Suâlim Var

Birisi: Bir adam, diğer bir adamı sâfi bir niyetle medhetmekle mes'ul olur mu? Hususan o istemediği, elinden geldiği kadar o medihleri ya red veya başkasına çevirdiği ve o hâlis dostunu kaçırmamak için onu tekdir etmeyip, medhini yüz derece haddimden fazladır diye sükût ile mukabele etmesi hiç hodfûrûşluk sayılır mı?

İkinci Suâl: Acaba ortalıkta din aleyhinde bu dehşetli hücumlar ve dağ gibi dinî meseleler içinde Nur şâkirtlerinden bir hakikat âşığı, zararsız ve cüz'î bir hata-yı ilmî ve yanlış bir kanaati cihetinde böyle tekdir ve tezyife müstahak olur mu? Siz gibi üstadlardan, medhiye yazan talebe, şefkatle hatasını ihtar beklerken, böyle adliye eliyle tokatlamak caiz olur mu?

Üçüncü Suâl: Bu yirmi senedir hadsiz muâırzılara karşı sarsılmayan ve yüz binler muhtaçların imanlarını kuvvetlendiren Risale-i Nur'a bir-iki mesele için bu tarz tenkidiniz yakışır mı? Hem o müdakkik âlimlere bunu hatırlatıyorum ki, raporlarında Ahmed Feyzi'nin* medhiyesinin başında bir mektubumu görmelerinden, güya o medihleri ben kendime yapmışım gibi tenkit ediyorlar. Hâlbuki o mektubum, benim şahsımın hakkındaki medihlerini kabul etmemek ve kaldırmak içindi ki; bir kısmını kaldırdım, bir kısmını da tâdil edecektim. Fakat acele edip tam yapmadan o mektubu bir kardeşime göndermiştim. Onlar dahi o mahrem medhiyenin başına koyup hususî bir zâta gönderdikleri zaman hükûmetin eline geçmiş. Acaba böyle hususî bir takrizin ve sırf ilmî bir kanaat-i vicdaniyenin, mahrem arkadaşların mâbeyninde ve sonra tam tâdil etmek fikriyle bir meşveret tarzında gezmesi, bu şiddetli itiraza müstahak olur mu?

Hem kırmızı ve siyah ciltli iki mecmuacık, arkadaşlara hususî ve tebrik ve

Kanaat-i vicdaniye: İç sezilerle verilen not, fikir, karar.

Medar-ı münakaşa: Tartışma sebebi.

Meşveret: İstişare. Fikir alış verişinde bulunma.

Tâdil: Düzeltme, dengeleme, ayarlama.

Tekdir: Azarlama.

Tezyif: Alay etme, küçük düşürme.

teşvik ve taltif için yazılmış bazı hususî mektuplardır. Her nasılsa bir-iki zât, merak edip zâyi olmasın diye bir deftere toplamış. Taharride zabıta eline geçmiş. Acaba böyle mektuplardan ahkâm çıkarmak ve suâl ve cevaba medar etmek ve siyasete temas ettirmeye çalışmaya hiç ihtiyaç var mı? Kur'ân'a hücum eden dehşetli ejderhaları görmüyor, bakmıyor, sineklerin ısırmasıyla uğraşıyor gibi olmaz mı?

Dine ve terbiye-i Muhammediyeye zehir diyen Saraçoğlu'nu bırakıp, hakikat-i Kur'âniye'yi güneş gibi gösteren ve nev-i beşerin yaralarına tam tiryak olduğunu isbat eden Siracü'n-Nur ile münakaşa ederek, Nur'un o mecmuasının âhırine ilhak edilen bir risalede zayıf hadislerin te'villeri var diye, o mecmuanın müsâderesine yardım etmek çıkmaz mı? Bizler, siz gibi zâtlardan yaralarımıza merhem sürmek ve ferâsetinizle yardım bekler ve cüz'î tenkitlerinizden gücenmeyiz.

Mevkuf
Said Nursî

Ahkâm çıkarmak: Yetersiz, yanlış bilgi veya kuruntulara dayanarak hükümlere varmak.

Ferâset: Bir şeyi çabuk sezme yeteneği, keskin ve hızlı idrak kabiliyeti.

Hakikat-i Kur'âniye: Kur'ân gerçeği.

İlhak: İlave etme, ekleme.

Medar etmek: Dayanak yapmak, vesile etmek.

Müsâdere: Mahkemece el konulma.

Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Taharri: Arama.

Taltif: İltifat etme.

Terbiye-i Muhammediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) insanlığa armağan ettiği dinî, ahlâkî, insanî prensipler.

Tiryak: Zehirin etkisini gideren ilaç, panzehir.

Hata-Savab Cetveli

Yirmi sahifeden ziyade arkadaşlara ait olduğundan, yanlışlarını beyan etmedim. Bu yanlışların hepsi yüzden geçer. Mahkemede kırk sahife iddianâme iki saate yakın dinlettirildi. Hem hukukumuz, hem hayat-ı şahsiyemize, hem hayat-ı içtimaiyemize ve şerefimize ve Risale-i Nur'un kıymetine çok dokunduğu hâlde gücenmediğimize mukabil, iddianâmeyi yazan zâtın meselemizdeki sathîliğine ve dikkatsizliğine ve cerbezeliğine dokunacak bir cihet varsa onun da gücenmemesini ve mahkemenin de tamamen itiraznâmemi okumaklığıma müsaadesini talep ederiz.

Mahkemede aleyhimizdeki iddianâmede “Yüz yanlışını isbat etmezsem yüz sene cezaya razıyım” diye iddia ettiğime bir hüccet olarak, iddianâmenin kırk sahifesinde, şahsıma ait on beş sahifede seksen bir yanlışını gösteren bu cetveli takdim ediyorum.

Said Nursî

Hatalar ve Cevapları

Hata 1: Dini âlet ederek...

Cevap: Reddedilmemiş müdâfaâtındaki hüccetler bu yanlış her kесе gösterir.

Hata 2: Emniyeti bozabilecek...

Cevap: Yirmi senede, bir vukuatı altı mahkeme göstermemesiyle bu yanlışını isbat eder.

Hata 3: Gizli bir cemiyet kurmak...

Cevap: Üç mahkemenin bu noktada beraat vermesi bu yanlışını isbat eder.

Cerbeze: Sözü iyi kullanıp gerçikleri çarpıtma gücü. Diyalektik üslup.

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.

Hayat-ı şahsiye: Şahsî, ferdî hayat.

Hüccet: Delil.

Makam-ı iddia: Savcılık, iddia makamı.

kamı.

Sathî: Yüzeysel.

Savab: Doğru.

Hata 4: Gizli cemiyete girmek...

Cevap: Bu defa makam-ı iddia, yirmi üç adamı tahliyesiyle kendi yanlışını kendi gösteriyor.

Hata 5: Hiç bir iş ile meşgul olmayan...

Cevap: Risale-i Nur'un te'lifi ve tashihiyle olan büyük meşgaleyi görmemesi, bu yanlışını herkese gösteriyor.

Hata 6, 7: Devletin emniyetini ihlâl teşvik edecek hareketlerde bulunduğu ve gizli cemiyet kurduğundan...

Cevap: Eskişehir Mahkemesi'nin yalnız tesettür ve şapka meselesini esas tutması ve cemiyet ve emniyeti ihlâl ehemmiyet vermemesi bu yanlışını gösteriyor.

Hata 8: Kanunun 163. maddesi.

Cevap: Zâhiren o madde-i kanunî ile fakat hakikaten Eskişehir Mahkemesi kanaat-i vicdaniye ile hüküm vermesi, Tesettür Risalesi'nin eskiden yazıldığı anlamasıyla, mecburiyetle kanaat-i vicdaniyeye müracaat etmesi, bu yanlışını gösteriyor.

Hata 9: Dinen mukaddes tanınan şeyleri âlet etmesi...

Cevap: Bu otuz seneki hayatım ve bütün benimle görüşenler ve mahiyetimi bilenler, bu hükmü tezkib ediyorlar.

Hata 10: Devletin emniyetini bozacak hareketlere halkı teşvik ve tergîb ederek...

Cevap: Yirmi senede hiç bir Nur şâkirdi böyle bir vukuata sebep olmadığı ve on vilâyetin zabıtalrı kaydetmemeleri, bunun hata olduğunu gösteriyor.

Hata 11: Gizli cemiyet kurmak...

Cevap: Üç mahkemenin o noktada beraat vermesi ve yirmi senedir siyaseti terk etmeğlim, bu hatanın ne kadar açık bir iftira olduğunu gösteriyor.

Hata 12: Gizli neşriyatta bulunmak...

Cevap: Âlem-i İslâm'ın mühim merkezlerinde ve burada merkez-i hükûmette ve dârülfünunda yazdıkları Nur mecmuaları ellerde gezmesiyle bu yanlışını gösteriyor.

Dârülfünun: Üniversite.

Madde-i kanunî: Kanun maddesi.

Makam-ı iddia: Savcılık, iddia makamı.

Merkez-i hükûmet: Başkent.

Tashi: Hataları giderme, düzeltme.

Tekzib etmek: Yalanlamak.

Te'lif: Yazma, oluşturma.

Tergîb etmek: Teşvik etmek, rağbet ettirmek.

Hata 13: Gençlik Rehberi, Nurcular cemiyeti arasında gizli satılmasına...

Cevap: Cerhedilmeyen müdâfaâta, yedi makamata gönderilen itiraznâmede kat'î hüccetlerle ki; Nur talebeleri hiçbir vecihle siyâsî cemiyet olmazlar. Hem Eskişehir Emniyet Müdürlüğü müsaadesiyle resmen tab' edilen Gençlik Rehberi, değil yalnız Nurcular arasında, herkese alenen satıldığı, bu hatasını isbat eder.

Hata 14: Zülfikar ve Asâ-yı Musa'nın gizli satılmasına...

Cevap: Doğrudan doğruya Diyanet Riyâseti'ne berây-ı malûmat bu mecmuaların gönderilmesi, hem alenen İstanbul'da ciltlenmesi ve İstanbul'daki mühim zâtlara, hatta bazı kitapçılara –ki Hindistan'a kadar gönderilmek için– gönderilmesi, gizli satılmadığını; belki ilânatla, teşhir edilmekle satıldığı, bu hatasını gösteriyor.

Hata 15: “Yüz kırk sûre Kur'ân” demesine...

Cevap: Kur'ân yüz on dört sûre olduğunu, Kur'ân'ı okuyan herkes bildiği hâlde, sathîliği ve aceleliği bu acib yanlışla sevk etmiş.

Hata 16: Kur'ân-ı Kerîm'e âdeta bir nazîre...

Cevap: Bin defa hâşâ! Risale-i Nur, Kur'ân'ın bu asırda bir mu'cize-i mânevîyesinin bir aynası ve ondan tereşşuh etmiş bir tefsiri olduğuna bütün Nurcuların ve Risale-i Nur'daki yazıları görenlerin kanaatleri, bu yanlış tek-zib ediyor.

Hata 17: Risale-i Nur yüz kırk parçadan ibaret olan...

Cevap: Müdâfaâtımda belki pek çok defalar lüzumu için yüz otuz parça diye tekrarımız bu yanlışını gösteriyor.

Hata 18: Risale-i Nur'un te'lifi yirmi üç senede tamamlandığı bildirilen...

Cevap: İmam Ali'nin (*radîyallahu anhu*) ve Gavs-ı Âzam'ın (*ḡuddîse sirruhu*) işârât-ı gaybiyeleriyle ve mana-yı işârîsiyle, bir vakit yirmi dört senede Risale-i Nur tamam olacak denilmesi, o yanlış tashih eder.

Acib: Şaşırtıcı, hayret verici.

Alenen: Açıktan, açıkça, gizleme-den.

Berây-ı malûmat: Bilgi verme maksadıyla, bilgilendirmek için.

Cerhetmek: Çürütmek.

Diyanet Riyâseti: Diyanet İşleri Başkanlığı.

Gavs-ı Âzam: “En büyük velî”

anlamında Hz. Abdulkadir Geylani'nin lâkâbı.

İşârât-ı gaybiye: Gayba ait, henüz görünmeyen, bilinmeyen bir takım şeyler için verilmiş işaretler.

Kuddise sirruhu: Sırrı ve bereketi yüce olsun.

Mana-yı işârî: İma yoluyla anlatılan mana.

Mu'cize-i mânevîye: Mânevî mu'cize.

Nazîre: Benzer, denk.

Tab' etmek: Basmak.

Tereşşuh etmek: Sızmak, çıkmak, kaynamak

Vecih: Yön, şekil, tarz.

Hata 19: Üç kitapta toplanan Nur Risaleleri'nin...

Cevap: Belki, yalnız Yirmi Yedinci Mektup, lâhikasıyla beraber o üç mecmua kadar büyük olduğu gibi, onlardaki Nur'un risaleleri o üç mecmuada ancak beşten birisi olması, dikkatsizlikten gelen bu yanlışını gösteriyor.

Hata 20: Perakende hâlinde bulunan Nur Risaleleri...

Cevap: Şimdi Nurlar'ı yazan kalemlerin yüz binler.. ve güzel, itina ile tevâfuk ile yazan yüzler kâtibin aşk-ı imanî ve ilmî ile yazdıkları Nur Risaleleri'ne perakende, ehemmiyetsiz parçalar namı verilmesi zâhir bir yanıştır.

Hata 21: Bazı kısmında mevzu ve gaye ile hiç ilgisi olmadığı...

Cevap: Eski zamanda mantıkta en derin âlimleri ilzam eden ve şimdiye kadar müdakkik âlimlerin Risale-i Nur'u o cihette tenkit edememeleri, bu hatayı söyleyene iade eder.

Hata 22, 23: Risale-i Nur'un bir kısmında okuyanlara bir şey öğretme bakımından ilmî mahiyet taşımadığı...

Cevap: Yirmi seneden beri hükûmetin iğfal olunmuş bazı rükünleri ve aldanmış bazı mutaassıp hocalar, Risale-i Nur'un aleyhinde hücum ettikleri ve herkesi ürküttükleri hâlde hiçbir esere müyesser olmayan, yüz binler her sınıftan muhtac-ı ilm-i hakikatin ona tâlîp olup istifadeleri, bu iftirayı pek çirkin gösteriyor.

Hata 24: Şimalden gelecek büyük kızıl tehlikeye karşı bir set olduğunu iddia ve zannetmektedir.

Cevap: Nurlar'ı okuyan bütün zâtlar; değil zan ve tahmin, belki kat'î ve yakînî bir surette Risale-i Nur'un şimalden gelen tehlikeye bir set olduğunu söylemeleri bu hatayı gösteriyor.

Hata 25: Devletin emniyetini ihlâl etmiş.

Aşk-ı imanî ve ilmî: İman ve ilim aşkı.

İğfal: Aldatma, kandırma.

İlzam: Cevap veremez hale getirme, susturma.

Lâhika: Ek, ilâve.

Muhtac-ı ilm-i hakikat: Allah, kâinat ve insan hakkında doğru, yalıtılmayan bilgiye ihtiyaç duyan.

Mutaassıp: Tutucu.

Müdakkik: İnceleme ve araştırmalarında alabildiğine hassas, dikkatli ve titiz ilim adamı.

Müyesser olmak: Kismet, nasip olmak.

Rükün: Esas, temel öge. İleri gelen.

Şimal: Kuzey.

Tevâfuk: Uygun gelme. Bazı kelimelerin tesadüfe verilemeyecek derecede yazıda alt alta, yan yana veya karşılıklı bir şekilde birbirine orantılı, denk gelmesi.

Yakînî: Şüphesiz, kesin bir bilgi niteliğinde.

Cevap: Üç mahkemede, üç müdâfaâtında bu iftiranın asılsız olduğunu isbat ettiğim gibi, yirmi senede bulunduğum beş-altı vilâyet zabıtalari, emniyeti ihlâlê dair hiçbir emâreyi ne Said'in ve ne de arkadaşlarının hakkında kaydetmemesi, bu iftirayı tamamıyla reddeder.

Hata 26: Nurcuların zanları hilâfına olarak, Nur Risaleleri yegâne okunacak tefsir değildir.

Cevap: Nur Risaleleri'nde ve talebelerinin lisanında her vakit söylenen "Bu zamanda en kuvvetli bir tefsir-i Kur'ânîdir" cümlesidir. Yoksa hiçbir vakit başka tefsirlere ilişmek hatırlarına gelmediği, bu acîb hatanın ne kadar çirkin olduğunu gösterir.

Hata 27: Nurcular adı verilen talebelerin de yekdiğerleriyle görüşmeleri gizli olduğu...

Cevap: Isparta Vilâyeti'nde ve bütün köylerinde, zabitanın ve hükûmetin taht-ı nezaretinde âşikâre surette görüşmeleri ve bazı köylerde yüz kalemler yazıları neşretmeleri, gizlilik isnadını kırıyor.

Hata 28: Teksir makinesiyle çoğaltılması ve alanların bulunduğu yerlere götürülmesi gizli yapılmaktadır.

Cevap: Bu ifadede bir dirhem doğruluk varsa, üç dirhem yanlış var. Evet, insafsız, gizli düşmanlarımız bahane bulmamak için, dörtte bir gizli yapılmıştı. Yoksa şimdi buldukları bahaneyle bizi daha evvelden adliyeye sürüklemeleri ihtimaline binâen, bir parça gizliydi. Yoksa her birisi üç yüz, dört yüz sayfeli mecmualardan bin beş yüze yakın miktarı memleketin her tarafına mümânaatsız gitmesi, bu hatayı tam gösterir.

Hata 29: Ve nitekim mektupların, mürsillerin bulunduğu yerden değil, başka yer postahânesinden verilerek gönderilmekte olduğu...

Cevap: Yirmi sekizinci yanlıştaki zikri geçtiği gibi, onda biri doğru ise dokuza yanlıştır. Mektuplar, pek nadir olarak postahâneye mürsillerin bulundukları yerlerden verilmemiştir.

Hata 30: Cemiyet mensubîninden Ali Savran tarafından gönderildiği...

Hilâf: Ters, zıt.

Mensubîn: Mensuplar, bağlılar.

Mümânaat: Engellemeler, engel

olmalar.

Mürsil: Gönderen, gönderici.

Taht-ı nezaret: Gözetim altı.

Tefsir-i Kur'ânî: Kur'ân-ı Kerim'in bir tefsiri, açıklamalı izahı.

Cevap: Makam-ı iddianın o Ali Savran'ı tahliye etmesi ve sonra da bu mahkemede yine tevkif etmeyip memleketine gitmesine izin vermesi, cemiyetçilik olmadığını makam-ı iddia kendi kalemiyle isbat etmiştir.

Hata 31: Yine gizlice bazı vatandaşların mensup oldukları gizli cemiyete...

Cevap: Böyle asılsız bir hatayı tekrar etmek de büyük bir hata olduğu malûmdur.

Hata 32: Herkese okunmasının dahi sevap olduğunu söyleyerek iğfale çalıştıkları...

Cevap: Otuz üç âyât-ı Kur'âniye'nin işârâtına mazhar ve şimdiye kadar yüz binler adama iman cihetinde tesirli hizmet eden ve pek çok gençleri ıslah eden Risale-i Nur'la iğfal edilmiş diyen, elbette nefs-i emmârenin iğfali-ne kapılmış ki, böyle hata ediyor.

Hata 33: Bundan başka gizli maksat görünmüyorsa bu gizliliğe mahal görünmezdi.

Cevap: Kırk seneden beri bana suikasta çalışan gizli düşmanlarımın desiseleriyle şahsıma karşı eşedd-i zulmü yapanlardan çekinmek için gizlenmiştir.

Hata 34, 35: Dinî hissiyatı âlet ederek devletin emniyetini bozmaya halkı teşvik eden hareketlerinin...

Cevap: Hiç aslı olmayan uzak bir imkânı vukuat yerinde sarf ederek bu kadar tekrar etmek, yalnız garazkârâne bir iftiradır.

Hata 36: Kanunî ve zarurî olarak takip edilmesine münafıklık, zındıklık, dinsizlik ve zulüm olarak tavsif eden...

Cevap: Bizi kanunsuz hapslere sokmak ve gizli düşmanlarımızın desiseleriyle bizi perişan etmek sırasında o gizli düşmanlarımıza münafıklık, zındıklık, dinsizlik söylediğimizi, iğfallerine kapılmış memurlara atfetmesi hatadır.

Hata 37, 38: Kimseyle görüşmediğini ileri sürdüğü hâlde, gizli olarak vilâyet ve kaza ve köylerden gelenleri kabul edip görüşmüş.

Âyât-ı Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in âyetleri.

Desise: Hile, oyun.

Eşedd-i zulüm: Çok şiddetli zulüm.

Garazkârâne: Kötü maksatlı.

İmkân: Olabilirlik. Mümkün olma.

İşârât: İşaretler, dolaylı manalar.

Nefs-i emmâre: İnsana sürekli

kötülükleri emreden nefis.

Vukuat: Meydana gelmiş şeyler, olaylar.

Cevap: Bu yazıda bir doğru varsa, yirmisi yanlış. Çünkü yirmi ve otuz zıyaretçiden ancak bir tanesini kabul ettiğimi mahallî zabıtası ve ahali bildiği hâlde böyle küllî ve dâimî bir surette isnat etmek iftiradır.

Hata 39: Sureten bu inzivâ hâli, yakınları olan talebeleri tarafından birçok kerametlerin mevcudiyetinin kabulüne ve bütün Nurculara inandırılmasına yol açmış.

Cevap: Bu inzivâ, böyle kanunsuz belâlara düşmemek ve tasannû ve hodfûrûşluktan kurtulmak için olduğu ve Nur şâkirtlerinin bu inzivâyı beğenmedikleri hâlde, bundan kendimi keramet sahibi göstermek ve dostları da onunla onu kerametli bilmek manasız bir iftiradır.

Hata 40: Kerametleri ve veliliği hakkındaki söylenenleri ve yazıları red ve cerhetmiyor.

Cevap: Bu pek zâhir bir hatadır. Yüz yerde kardeşlerime yazmışım ki; “Şahsımda hiç bir ehemmiyet yok. Bana karşı hüsn-ü zannınız yanlıştır. Sizin ihlâsınız var. Ben belki ihlâsa muvaffak olamıyorum. Hizmette de size yetişemiyorum” dediğim ve hiç bir defa nefsimi medhetmediğim hâlde bu isnat büyük bir iftiradır.

Hata 41: Ve bu yolda öğrenmesine bir sebep olmuştur.

Cevap: İddianâmeyi yazan, sathîlik ve garazla baktığı için, Risale-i Nur’un senâsını benim şahsımın senâsı zannetmiş, bu hataya düşmüş ve çok yerlerde böyle hataya düşüyor.

Hata 42: Said, tefâhüre düşkündür.

Cevap: Bu otuz senelik yeni hayatım ve bütün beni tanıyanlar onun bu iftirasını tekzip eder.

Hata 43: Bunu eserlerinin muhtelif yerlerinde görmek mümkündür.

Cevap: İddiacının dediği bu tefâhür, benim şahsıma değil; bütün o tefâhürü hatırına getiren senâlar, Risale-i Nur’a aittir. Risale-i Nur da Kur’ân’ın tefsiridir.

Hata 44: Siracü'n-Nur kitabında, eserin dört buçuk saat zarfında yazıldığı kaydedilmiştir.

Hüsn-ü zan: Güzel, iyi, olumlu düşünme.

Küllî: Bütünü içine alan, genelleyen.

Senâ: Övgü, medih.

Siracü'n-Nur: “Nur kandili, lambası” anlamında Nur Risaleleri’nden bir kitabın adı.

Tefâhür: İftihar etme, gurur duyma.

Cevap: Bu yazısında iki hatası var.

- Birisi, Siracü'n-Nur dört buçuk saatte te'lif edilmiş değil; onun içinde on beş yirmi sayfadan ibaret Hastalar Risalesi'ne aittir.
- Orada imzaları bulunan iki kâtibin arzularıyla bir tahdis-i nimet olarak yazılmıştır. Bunda hiçbir kimsenin hatırına tefâhür gelmez, ancak bir şükürdür.

Hata 45: İlminin vüs'atini ve karîhasının genişliğini ve zekâsının feyzini ve yük-kleğini anlatmak istemiştir.

Cevap: Elli altmış senelik hayat-ı ilmiyesi böyle temeddühlere ihtiyaç bırakmadığı gibi, âhir ömründe şahsını temeddühten bütün bütün çekindiği, yalnız hakâik-i imaniyenin beyanında yanlış etmediği ve sırf Kur'an'ın feyzinden iktibas ettiğine dair beyanatı böyle hodfürûşâne bir surete çevirmek büyük bir iftiradır. Hatta o yanlış doğru da olsa meşhur Abdülvehhab Şa'rânî ve Muhyiddin İbni Arabî* gibi pek çok ehl-i hakikat ulemâ, tahdis-i nimet nev'inde bu tarz ihsânât-ı ilâhiyeyi çok defa kitaplarında zikretmişler.

Hata 46, 47: Kendi kerametine o kadar inanmıştır ki, ilâhî ve tabîî olan birçok hâdiselere kendisinin ve Risale-i Nur'un kerametidir der.

Cevap: Bu hatasında birkaç vecihle yanlış var. İlâhî ve tabîî olarak iki kısma ayırmak ve tabiata da bir hisse-i îcad vermek, dinde bir yanlış olduğu gibi; Risale-i Nur'a ve şâkirtlerine gelen zulmün aynı zamanında zelzele gibi müteaddit hâdiselerin tevâfukları, Risale-i Nur'un makbuliyetine ve bir sadaka-yı makbule hükmüne geçtiğine bir işaret-i gaybiyedir demesini tefâhür zannetmek iftira olduğunu herkes bilir.

Hata 48: Risale-i Nur'un tokadı olarak vasıflandırmaktadır.

Ehl-i hakikat ulemâ: Daima hak

ve hakikat peşinde olan âlimler.

Feyz: Bereket, bolluk, verimlilik.

Hayat-ı ilmiye: İlim hayatı.

Hisse-i îcad: Var etme, yaratma payı. Yaratmada (hâşâ) etkisi, hissesi olma.

Hodfürûşâne: Kendini öne çıkarıp, beğendirmeye çalışır bir tarzda.

İhsânât-ı ilâhiye: İlâhî ihsanlar,

lütuflar.

İşaret-i gaybiye: Gayba ait, görünmeyen, bilinmeyen bir şey için verilen işaret.

Karîha: Fikir kabiliyeti, zihin kudreti.

Makbuliyet: Kabul edilme, makbul olma.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Sadaka-yı makbule: Allah katında makbul olmuş sadaka.

Tahdis-i nimet: Şükür maksadı ile Cenâb-ı Hakk'ın nimetlerini ilan etmek.

Temeddüh: Kendi kendini övme, beğendirmeye çalışma.

Vüs'at: Enginlik, genişlik.

Cevap: Bunun, müdâfaâtında pek zâhir bir hata olduğunu isbat ettiğimiz gibi; Risale-i Nur'un tokadıdır denilmemiş. Belki "Risale-i Nur, sadaka-yı makbule gibi belâların def'ine vesile olmasından, o gizlendiği ve müsâdere edildiği zamanda bazı belâlar fırsat bulup başımıza gelir" denilmiş. Bu ise adalet-i ilâhiyenin bir tokadıdır.

Hata 49: Muhtelif yerlerde olan zelzeleler ve seylâplar, Risale-i Nur'un şiddetli birer tokadı olarak vuku bulmuştur.

Cevap: Cevabı mükerrer verilmiş bir hatayı tekrar etmek, garazkârâne bir yanıştır.

Hata 50, 51: Bu seylâp ve zelzelelerden Risale-i Nur'un ve binnetice kendisinin kerametiyle kurtulmuşlardır. Ve mâsumlar ve çocuklar o belâlardan zarar görmüşler. Said, bunu izah etmemiş ve edememiştir.

Cevap: Risale-i Nur'un mükerrer yerlerinde yazılmış ki; "zâlimlere gelen musibetlerde mâsumların telef olan malları sadaka.. ve vefat edenler de şehid hükmünde olduğunu" beyan, bu yanışını ve sathiliğini gösterir.

Hata 52: Hayır ve şerrin Allah'tan olduğunu inkâr yoluna sapmak gibi bir teza-da düşmüştür.

Cevap: Risale-i Nur'dan Kader Risalesi olan Yirmi Altıncı Söz'ün sırr-ı kaderi emsalsiz bir surette beyanı ve imanın erkânlarını Risale-i Nur'un hari-ka bir tarzda isbatı meydanda iken, böyle bir iftira garazkârlıktan başka bir şey değildir.

Hata 53: Nur şâkirtlerinin bazıları ona bir mehdilik de tevcih etmişlerdir.

Cevap: İtiraznâmemde kat'î hüccetlerle onun bu hatası reddedilmiş. Hem hiçbir vakit, değil böyle büyük makamları, belki küçük medih ve hüsn-ü zan ile nefs-i emmâresine bir benlik vermemek için reddettiği mahkemelerde de görülmüştür.

Hata 54: Mücedditlik ve büyük makamlar veren şâkirtlerinin hitâbelerine, enâniyet

Adalet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın adaleti.

Binnetice: Sonuçta, en nihayet.

Enâniyet: Benlik, gurur.

Erkân: Esaslar, temeller.

Mehdi: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s) soyundan, kıyametten önce gelmesi beklenen, insanları di-

ne yönlendirecek kişi.

Müceddit: Sahih hadislerde de bildirilen, her yüz yılda bir, devrin ihtiyacına göre insanlara dinî hakikatleri anlatmak üzere manen görevlendirilecek büyük âlim, peygamberlik mesleğinin mânevî vârisi olan zât.

Mükerrer: Defalarca tekrar edilen.

Müsâdere: Mahkemece el konulma.

Seylâp: Sel suyu. Şiddetli yağmurdan sonra meydana gelen, önüne geleni sürükleyen güçlü akıntı.

Tevcih: Yönelme. Makam ve rütbe verme.

ve tefâhüre olan meyli icabı itiraz etmeyerek bu teveccühleri kabul ettiği göz önündedir.

Cevap: Bu hatasında kaç vecihle iftira var olduğu itiraznâmemde ve bu cetvelde kaç yerde isbat edilmiştir.

Hata 55: “Hazreti Ali’nin (*radıyallahü anı*) ilm-i hakikat itibarıyla şâkirdi olduğumdan, mânevî evlâdı olabilirim” demesiyle kendine atfedilen makamlara liyakatini kabul etmiş görülmektedir.

Cevap: Bedî manasında olan Celcelûtiye Kasidesi’nde İmam Ali’nin (*radıyallahü anı*) çok cihetlerle Risale-i Nur’a sarâhat derecesine yakın işârâtı içinde Bediüzzaman ismini, Risale-i Nur’a vermesinden, bana emaneten verilen o ismi, Risale-i Nur’a iade ettiğimi yazmışım. Bununla beraber, “Ben de mânevî Âl-i Beyt’ten sayılabilirim” demekten maksadım, bir kısım müçtehitlerin ¹ *وَعَلَىٰ إِلِهِ وَصَّحِيهِ* duasında, “Seyyid olmayan, fakat ehl-i takva bulunanlar o duada dâhildirler”² dediklerinden, o umumî duada benim de bir hissem bulunması için ricakârâne bir te’vildir. Yoksa o hatakârâne mana hiç hatırıma gelmemiş.

Hata 56: Ahmed Feyzi’nin risaleciğinin başında Said’in iki buçuk sahifelik yazısıyla ³ *يَا أَيُّهَا الْمَرْمَلُ* âyet-i kerîmesinden ebced hesabıyla “kürdi” kelimesi çıkarılmış.

Cevap: Burada benim iki sahifecik yazıma, Ahmed Feyzi’nin hakkımda mübalâğakârâne medihlerini kabul ettiğim manası verilmiş. Hata etmiş. Çünkü benim o mektubum, Ahmed Feyzi’nin dikkatini ve ilmini takdirle beraber, hakkımdaki haddimden ziyade hüsn-ü zanlarını cerh ve tâdil için yazılmıştır.

¹ O’nun bütün âline ve ashabına salât ve selâm eyle!

² Peygamber Efendimiz (s.a.s.), hakiki Âl-i Beyti’nin takva sahibi müminler olduğunu beyan etmişlerdir. Bkz.: Ebû Dâvûd, *Fiten* 2; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 2/133; Taberânî, *el-Mu’cemü’l-ıevsat* 3/338.

³ “Ey örtünüp bürünen (Resûlüm)!” (Müzzemmil Sûresi, 73/1).

Âl-i Beyt: Hz. Peygamber Efendimiz’in (s.a.s.) kızı Hz. Fâtıma ve damadı Hz. Ali vasıtasıyla devam eden mübârek soyu.

Bedî: Emsalsiz, benzersiz, harika.
Celcelûtiye Kasidesi: Hz. Ali (r.a.) tarafından telif edilen, içinde dua ve münâcâtların yer aldığı ve bazı gaybî sırların cifir ve ebced hesabıyla yazıldığı Süryânice bir kaside.

Cerh: Çürütme.

Ehl-i takva: Dinin emir ve yasaklarına sıkı sıkıya bağlı kimseler.

Hatakârâne: Hatalı bir şekilde.

İlm-i hakikat: Allah, kâinat ve insanı en iyi tanıtan, anlatan doğru bilgi.

Mübalâğakârâne: Mübalâğa eder bir şekilde, abartarak.

Ricakârâne: Ümit eder bir tarzda.

Sarâhat: Açıklık, âşikârlık.

Seyyid: Peygamber Efendimiz’in (s.a.s.) mübârek soyundan gelen kimse.

Tâdil: Düzeltme, dengeleme, ayarlama.

Teveccüh: Yönelme, yakınlık gösterme.

Hem âyetin mana-yı işârî tabakasından riyâzî ve ebcedî bir tevâfukla üstadına karşı bir mana çıkarıp, hürmetine bir makbuliyet alâmeti olarak yazmış. Böyle şeylere yanlış denilmez ki, medar-ı mes'uliyet olsun. Olsa olsa ilmî bir hatadır, siyasete teması yoktur.

Yine Ahmed Feyzi'nin, Risale-i Nur'un müsellem faziletinin bir parçasını kendi üstadına isnad etmesi ve bu zamanın bir hidayet vasıtası olduğunu demesini, medar-ı mes'uliyet görüyor. Hâlbuki herkes sevdiği bir adam hakkında mübalâğakârâne ve ifratkârâne medih ve senâ etmekte, örfen, âdeten, ilmen dahi hata olmadığı hâlde, hiç münasebeti olmayan bir sözdür.

Hata 57: Böyle acîb dâvâlarla belki bir zaman peygamberliğini dâvâ ile hezeyan hâli başlamış oluyor.

Cevap: Bunun bu iftira ve isnat ve hatasından el-iyâzü billâh derim. Böyle hiç kimsenin hatırına gelmeyen ve bizi bilen hiç kimseyi kandıramayan isnatlarında elbette kanun, siyaset ve idarenin haricinde dehşetli bir mana hükmediyor ki, şeytanın dahi kimseyi inandıramadığı iftirayı ediyor.

Hata 58: İhtiyarlar Risalesi'nde Yedinci Rica gibi bazı risaleleri, halkı devletin aleyhine teşvik edecek harekette ve mâhiyette görülüp, Eskişehir Mahkemesi'nde mahkûmiyetine karar verilmiş.

Cevap: Bu da zâhir bir hatadır. Yedinci Rica ve İhtiyarlar Risalesi, değil sebeb-i mahkûmiyet ve emniyeti ihlâl etmek, belki çok cihetlerle beni zulümden kurtardığı gibi, Eskişehir'deki kanaat-i vicdaniye ile verilen hafif ceza da Tesettür Risalesi'nin bir meselesi içindir. Makam-ı iddianın dikkatsizliği ve sathîliği ile böyle yanlışlar oluyor.

Hata 59: Hüsrev Altınbaşak, Türk Harfleri Kanunu'na aykırı olarak Asâ-yı Musa ve Zülfikar gibi mecmuaları Arap harfleriyle yazmış.

Cevap: Şimdiye kadar Kur'ân harfleri ve hattı, Türk milletinin hatt-ı kadîmi olduğu hâlde, Lâtin harflerini Türk harfleri deyip Kur'ân harfleriyle Asâ-yı Musa'yı yazan Hüsrev'i mes'ul etmek birkaç vecihle yanlış olduğunu ehl-i insaf anlar.

Ebcedî: Harflerin rakam değerlerinden birtakım işaretler tesbit etmeye çalışan ebced yöntemi ile.
El-iyâzü billâh: Allah korusun!
Hatt-ı kadîm: Eski yazı.
Hezeyan: Saçmalama.
İfratkârâne: Ölçüyü, dengeyi aşar bir tarzda.

Kanaat-i vicdaniye: İç sezilerle verilen not, fikir, karar.
Mana-yı işârî: İma yoluyla anlatılan mana.
Medar-ı mes'uliyet: Sorumlu tutulma sebebi.
Müsellem: Herkesçe kabul edilen.
Örfen: İnsanlar arasında kabul

görmüş, alışılmış şekle göre.
Riyâzî: Matematiksel. Hesap yaparak elde edilen.
Tevâfuk: Aynı noktada birleşme, birbirine paralel olma.

Hata 60, 61, 62, 63: İstinad ettiği hadisler zayıf ve hatta mevzû olmakla beraber, te'villeri yanlış ve aslı yoktur.

Cevap: Bütün ümmet, bin seneden beri telâkki-i bilkabul ettiği ve Âlem-i İslâm içinde az bir kısım ulemânın başka te'villerle bir derece zaafiyetine hükmettiklerine mukabil, cumhur-u muhaddisîn ve ümmet-i Muhammediye (*aleyhi'ssalâtü vesselâm*) kabul ettiği, Âhırzaman'da gelen bazı hâdiseler hakkındaki muhtelif rivayetleri te'vil, yani mümkün bir ihtimal manasıyla bu zamanda vukua gelen ve gözle görülen hâdiselere tam mutâbık çıkmasını beyana, dünyada hiçbir ehl-i ilim yanlış diyemez. Faraza o hadislerden birisi mevzû da olsa, mevzûun manası, “hadis değil” demektir. Yoksa “manası yanlıştır” demek değildir ki, darb-ı mesel nev'inde ümmet o rivayeti kabul etmiş. Bu nevi te'vilâta yanlış diyenler, kaç cihette yanlış olduğu gibi, ümmetin telâkkisine ihânet ve hadisleri inkârdır. Ve “Süfyana dair hiçbir hadis yoktur, varsa mevzûdur.” diyen müddeî, hiç hadis kitaplarını okumadığı, belki Kur'ân'ın sûrelerinin ne kadar olduğunu bilmediği hâlde; biri, bir milyon diğeri, beş yüz bin hadisi hıfzına alan İmam Ahmed İbni Hanbel¹ ve İmam Buhârî² gibi müçtehitlerin böyle küllî ve umumî bir tarzda cesaret edemedikleri hâlde; o müddeî, küllî bir surette ve umumî bir tarzda “Süfyan hakkında hiçbir hadis yoktur, varsa mevzûdur” demesiyle haddinden binler defa tecavüz edip büyük bir hatayı irtikâb etmiş. Farz-ı muhâl olarak hadis de olmasa, ümmet-i İslâmiye'de bir hakikat-i içtimaiye ve müteaddit defalar eseri görülmüş vâki ve hak bir hâdis-e-i istikbaliyedir.

Hata 64: İrsiyette kadın ve erkeğin müsâvâtı aleyhinde olduğu gibi, medenî kanunları kabul etmediğinden, inkılâp aleyhinedir.

¹ Bkz.: Zehebî, *Tezkiratü'l-huffâz* 2/431; İbnü'l-Cevzî, *Sıfatü's-safve* 2/337; İbni Hacer, *Tehzibü't-tehzib* 1/64.

² Bkz.: Nevevî, *Tehzibü'l-esmâ* 1/86; Zehebî, *Tezkiratü'l-huffâz* 2/556; Suyûtî, *et-Tedribü'r-râvî* 1/99.

Cumhur-u muhaddisîn: Hadis âlimlerinin çoğunluğu.

Darb-ı mesel: Atasözü, halk deyişimi.

Farz-ı muhâl: Olmayacak bir şeyi olmuş gibi düşünme, varsayma.

Hâdis-e-i istikbaliye: Gelecekle ilgili olay.

Hakikat-i içtimaiye: Sosyal, toplumsal gerçek.

İhânet: Alay, hakaret.

İrsiyet: Miras, mirasçılık.

İrtikâb: Kötü bir fiilde bulunma,

yanlış bir şey yapma.

Mevzû (hadis): Peygamber Efendimiz'e, (s.a.s.) mâl edilmesine rağmen O'nun söylemediği söz.

Müddeî: Savcı.

Müçtehit: Dinin temel kaynaklarından hüküm çıkarma bilgi ve kabiliyetine sahip olan kimse.

Müsâvât: Eşitlik.

Süfyan: Ahırzamanda İslâm ümmeti içinden çıkıp, insanları aldatarak dinden uzaklaştıracak olan şahıs.

Te'vilât: Yorumlar, izahlar.

Telâkki-i bilkabul: Kabul ederek benimsemek, olduğu gibi kabul etmek.

Vâki: Mevcut, realite.

Zayıf (hadis): Ravilerde, sened veya metinde sahih veya hasen hadis için aranan şartların bazılarının olmadığı hadis.

Cevap: Otuz sene evvel medenî kanunlara istinad edip Kur'ân'ın bir-iki âyetini tenkit eden ve Doktor Duzi'nin kitabını ifsat için neşreden bir-iki mü-nafiğa karşı bazı âyetlerin cerhedilmez bir tarzda tefsirini şimdi yazılmış gi-bi telâkki edip medar-ı mes'uliyet etmek, Kur'ân'ın o âyetlerini inkâr etmek hükmünde bir hatadır.

Hata 65: Süfyan ve bir İslâm deccalı, Mustafa Kemal olduğu Beşinci Şuâ'da an-laşılıyor.

Cevap: Beşinci Şuâ'nın küllî bir surette, çok zaman evvel müteşâbih bir hadisin bir te'vilini beyan etmesi ve itiraznâmemde kat'î cevabı verilmesi, bu zâhir yanlışı.. ve medar-ı mes'uliyet olması, büyük hata olduğunu gösteri-yor. Eğer mes'uliyet varsa bu ince, küllî manayı böyle cüz'î bir şahsa tatbik edip mahkemede teşhir eden kimse mes'ul ve suçlu olur.

Hata 66: Şapka fes gibidir. İman ile hiç alâkası yoktur. İman ise tamamen vicda-nî ve kalbî olduğunu Said bilmekten âcizdir.

Cevap: İslâm ulemâsı ve müçtehitleri ve şeyhülislâmlar, hususan İmam Âzam, imanı zedeleyen çok alâmetleri ve harekâtları kaydettikleri hâlde (hususan şapka ve zünnarın) kütüb-ü kelâmiyede dahi ulemânın, imanın muktezasına münâfi olduğunun ittifaklarına karşı böyle sözleri yazan ne ka-dar hata ve yanlış olduğunu divaneler de anlar. Şapka hakkında itiraznâ-memdeki beyanat ve Risale-i Nur'daki iman-ı tahkikînin harika hüccetleri, Said'in idrâkinde âcizdir demesini yüzüne çarpar.

Hata 67, 68: Şapkanın küfür alâmeti ve devam-ı ısrarı da dinsizlik olması üzerin-de çok durmaktadır. Şapkanın giyilmemesi için propagandaya ve kendi tabirlerin-ce mücadele ve mücâhedeye giriştikleri görülmektedir.

Cevap: İtiraznâmemde dört-beş yerinde gayet kat'î bir surette bu yanlışın ne kadar manasız olduğunu gösterir.

Hata 69: Nur talebelerinin şapka giymeyerek bere giydikleri müşâhede edilmiştir.

Devam-ı ısrar: Bir şeyi ısrarla sür-dürme, yapmaya devam etme.

Hüccet: Delil.

İman-ı tahkiki: Sağlam, sarsıl-maz iman.

Kütüb-ü kelâmiye: Kelâm ilmi-ne, İslâm'ın inanç esaslarına ait kitaplar.

Mukteza: Gerek, icap.

Mücâhede: Çaba, gayret, cihad.

Münâfi: Aykırı, zıt.

Müşâhede: Görme, şahit olma.

Müteşâbih: Birden fazla anlamı mümkün olup, gerçek manasının anlaşılması için başka izah veya delillere ihtiyaç duyulan ifade.

Telâkki etmek: Algılamak, kabul-lenmek.

Zünnar: Hristiyan rahiplerin bel-lerine bağladıkları uzun kuşak.

Cevap: Nur talebelerinin umumu değil, ehl-i takva olanlar, hususan hayat-ı içtimaiye ile alâkası az olanlar; lüzumsuz, manasız, secdeye mâni olan şapkayı giymediklerini medar-ı mes'uliyet zanneden, kendisi hakikat ve adalet ve maslahat-ı millet nazarında mes'uldür.

Hata 70: Şapkanın küfür alâmeti olması ve sayılması bir iman hâline geldiği gibi...

Cevap: Kırk sene evvel İstanbul ulemâsına verdiğim cevabı, mahkeme-de beyan ettiğim gibi bütün ulemâ-yı İslâm'ın istîmal ettiği bir tabiri, yalnız bana isnat etmek ve bunu da “bir iman hâline geldiği” ile tabir etmek, hem İslâmiyet'e, hem ehl-i ilme, hem bana karşı bir itham değil, divanecesine bir ihânettir. Ona iade ediyorum.

Hata 71: Medreselerin ve tekkelerin kapanmasından, ezan ve kâmette ¹الله أكبر¹ denilmemesinden, bunlar Âhırzaman alâmetlerinden sayıldığından, inkılâp hareketlerine karşı bir kıskırtma istediği anlaşılmıştır.

Cevap: Kırk sene evvel bir-iki hadisin te'vilini beyan ettiğimi ve Diyanet Riyâseti'nin ulemâsının yeni icatlarının fetvasına karşı on beş sene evvel yazdığım bir risaleyi reddetmeyip bana ilişmedikleri hâlde, bu meseleyi şimdi medar-ı bahs etmek adliye kanunuyla hiç bir münasebeti yok. Makam-ı iddianın eski nakaratı tekrar edip –bin dereden su toplamak nev'inden– isnad etmesi; hem yanlış, hem hata, hem de idareye bir zararı muhtemeldir.

Hata 72: “Beşinci Şuâ'nın meselelerini herkese göstermek caiz değildir, mahremdir” ihtarını yapmayı unutmamıştır.

Cevap: Her bahaneyle bizi perişan etmek isteyen gizli düşmanlarımızın şerlerinden tahaffuz ve müddeî gibi sathîce manalar verilmemek için, “Bu mahremdir, herkese gösterilmesin” denilmesini bir suç sayıp ve suçunu inkâr ediyor manasına çevirmek zâhir bir yanıştır.

Hata 73: Ahmed Feyzi “Bediüzzamanü'l-Kürdî” kelimesini bulmak için iki kere Muhammed (*aleyhihsalâtü vesselâm*) kelimesinin tevâfukunu göstermiş. Acaba Said el-Kürdî, peygamberimiz Muhammed Mustafa'ya (*aleyhihsalâtü vesselâm*) benzetilmek mi istenilmiştir?

¹ Allah büyüktür.

Cevap: Ahmed Feyzi'nin "Risale-i Nur, Kur'an'ın bir tefsiri olmasından ve her vakit nübüvvetin şeriatını tatbik eden ve verâset-i nübüvvet ve وَرَثَةُ الْعُلَمَاءِ¹ hadisine istinaden bîçare Said'i o irsiyette, o Kur'an hizmetinde, değil bir benzemek, belki sünnete ittibâ etmek" manasındaki ilmî ve ebcedî istihracını medar-ı mes'uliyet gören, hem تَخَلَّفُوا بِأَخْلَاقِ رَسُولِ اللَّهِ² manasını anlamayan elbette üç cihette yanlış etmiş. Zât-ı Ahmediye'nin (aleyhissalâtü vesselâm) güneşinden tereşsuh eden bir zerrecik nuruna mazhariyetini büyük bir saadet telâkki eden Said'in elbette yüz bin derece kendi haddinden tecavüz edip ona kendini benzetmeye çalıştığını söyleyen divanedir. Peygamberimiz (aleyhissalâtü vesselâm'a) ittibâ ve sünnetine iktidâ manasını anlamamış.

Hata 74: İslâm tarihinde hiç bir din âliminin Kur'an-ı Kerim'i ve hadisleri böyle şahsî fikirlere ve maksatlara âlet ettiği görülmemiş ve işitilmemiştir.

Cevap: Bunun bu yanlışında beş vecihle hata var. Hem kitapları, ulemâyı, tefsirleri görmediğine.. ve mana-yı sarîhî ile mana-yı işârîyi ve mana-yı küllî ile hususî fertlerin farkını anlamayan bir cehalettir. Necmeddin Kübrâ ile Muhyiddin İbni Arabî gibi binler ulemâların, küllî hâdiselerine, hatta nefsin cüz'î ahvâline dair âyâtın mana-yı sarîhî değil, işârî manalarını beyan sadedinde çok yazıları var olduğu malûmdur. Hem âyâtın mana-yı işârî-i küllisinde her asırda efradı bulunduğu gibi, bir ferdi bu zamanda ve bu asırda Risale-i Nur ve bazı şâkirtleri de bulunduğu eskiden beri ulemâ mâbeyninde makbul bir riyâzî düsturu olan ebced ve cifir hesabıyla bir tevâfuk göstermek, elbette hiçbir cihetle "âyâtı, şahsî fikirlere âlet ediyor" denilmez. Ve böyle diyen büyük bir hata eder. Ve dekâik-i ilmiyeye ihânet eder.

1 "Alimler peygamberlerin varisleridirler." Tirmizî, *İlim* 19; Ebû Dâvûd, *İlim* 1; İbni Mâce, *Mukaddime* 17; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 5/196.

2 Resûlüllah'ın ahlâkıyla ahlâklanınız!

Âyât: Âyetler.

Cüz'î: Kısmî, hususî.

Dekâik-i ilmiye: İlmî incelikler.

Ebced ve cifir hesabı: Rakam ve harflerden birtakım gaybî işaretler tesbit etmeye çalışan bir hesaplama yöntemi.

İstihraç: Çıkarmak. Bazı emareleri beliren şeylerden o şeyin bütününe dair bilgi veya netice çıkarma.

İttibâ / iktidâ: Uyuma, tâbi olma; bağlı olma.

Küllî: Genel, umumî.

Mâbeyn: Ara.

Mana-yı işârî: İma yoluyla anlatılan mana.

Mana-yı işârî-i küllî: İma yoluyla anlatılan meselenin genel, umumî manası.

Mana-yı küllî: Genel, bütüncül mana.

Mana-yı sarîhî: Açık mana.

Mazhariyet: Erişme, nâil olma, şereflenme.

Nübüvvet: Peygamberlik.

Şeriat: Hüküm ve kurallar, hukuk.

Tereşsuh etmek: Sızmak, çıkmak, kaynamak.

Verâset-i Nübüvvet: Peygamber vârisliği.

Zât-ı Ahmediye: Hz. Peygamber Efendimiz (s.a.s.).

Hata 75: Ehl-i Sünnet'e göre, imam-ı mahfî ve imam-ı muntazar akîdesi bâtıldır.

Cevap: Mehdî hakkında Şîîler'in "On iki imamdan birisi hayatta iken gizlenmiş, Âhîrzaman'da çıkacak" demelerine mukabil, Ehl-i Sünnet'in bir kısmı "imam-ı muntazar akîdesi bâtıldır" demişler. Az bir kısım Hanefî ulemâsı da ¹ لَا مَهْدِيَّ إِلَّا عَيْسَى demişler. Bunda hem Denizli'deki ehl-i vukûfun bir kısmı, hem makam-ı iddia, yanlış mana vermişler. Her asırda mehdî manasına ümmetin fitrî bir ihtiyacına binâen beklemişler. Ve birkaç vecihte riwayetlerin delâletiyle birkaç mehdî, belki her asırda bir nevi mehdî, sâdât-ı ehl-i beytten geleceği ümmetçe kabul edilmiş. Buna hata diyen bir kaç cihette yanlış eder.

Hata 76: Bir kitapta Mehdî'ye dair hadislerin kâffesi zayıftır denilmiş.

Cevap: Hangi mesele var ki, bazı kitaplarda ona ilişilmesin? Hatta İbni Cevzî gibi büyük bir muhaddis, bazı sahih ehâdise mevzû dediğini, ulemâlar taaccüple nakletmişler. Hem "her zayıf veya mevzû hadisin manası yanlışdır" demek değildir. Belki "an'aneli sened ile hadisiyeti kat'î değildir" demektir. Yoksa manası hak ve hakikat olabilir.

Hata 77: Bunların zayıf ve muzdarip olduğunda ittifak vardır. İmam Şâfiî değil mevzûu, mürseli de kabul etmediği hâlde; Said, Şâfiî iken bunları kavîl etmesinin hikmeti anlaşılamamıştır.

¹ "Hazreti İsa (aleyhisselâm) dan başka Mehdî yoktur." Bkz.: İbni Mâce, *Fiten* 24; İbni Ebî Şeybe, *Musannef* 7/513; Hâkim, *Müstedrek* 4/488.

Akîde: İnanç.

An'ane: Bir hadisi "an filân, an filân, (falan, falan tarafından)" şeklinde râvilerini bildirerek nakletmek.

Delâlet: İşaret etme, gösterme.

Ehâdis: Hadisler.

Hadisiyet: Hadis olma, olabilme. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) sözü olabilirliği.

İmam-ı mahfî: Gizlenen veya saklanan imam. Şîî inancında on birinci imam olan Hasan el-Askerî'nin oğlu olan Ebu Kasım Muhammed el-Mehdî. Babasının vefatından sonra gizlendiği için (gaybet-i suğrâ ve kübrâ) böyle de anılmaktadır.

İmam-ı muntazar: Beklenen

imam. Şîî inancında on ikinci imam olan Ebu Kasım Muhammed el-Mehdî. İkinci ve büyük gizlenmeden sonra (gaybet-i kübrâ) Âhîrzaman'da tekrar zuhuru beklenen imam.

Kâffe: Hepsî, tamamı.

Kavîl etmek: Söz etmek, bahsetmek.

Muhaddis: Hadis âlimi.

Muzdarip (hadis): Bir râvinin veya güvenirlilikleri birbirine eşit birden fazla râvinin bir hadisin senedinde veya metninde birbirine muhalif değişik rivayetlerde bulunduğu hadis. Rivayetlerden birinin diğerine tercih edilme imkânının olmadığı hadis.

Mürsel (hadis): Tâbiinden olan

bir râvinin senedinde sahabeyi zikretmeksizin doğrudan doğruya Peygamber Efendimiz'den riwayet ettiği hadis.

Sâdât-ı ehl-i beyt: Ehl-i beytin ile gelenleri.

Sened: Hadis metnini birbirine nakleden râvilerden oluşan isim zinciri.

Taaccüb: Hayret etme, şaşırma.

Cevap: İttifak olmadığına bin seneden beri ehl-i hadis ve ümmetçe bu hakikatin devamı kat'î bir delildir. Bu da hata içinde bir hatadır. Hem İmam Şâfiî, mürsel ve zayıf hadisleri ahkâm-ı şer'iyede hüküm çıkarmak için hüccet tutmuyor. Yoksa –hâşâ– ümmetçe kabul edilen hakikatli hadisleri ahkâmında değil, fezâil-i a'mâlde ve hâdisât-ı İslâmiyede hüccetlerini ve delâletlerini kabul etmiştir.

Hata 78: İlm-i gayb, Allah'a mahsustur. Hiçbir veli, tasarrufât yapamaz ve gaybı bilemez. Hatta peygamber de bilmez. Hâlbuki bir risalede işârât-ı hadisiye ile hilâfetin mebde ve müntehâsını göstermiş.

Cevap: Evet, herkes bizzat gaybı bilmez. Fakat ilâm ve ilham-ı ilâhî ile bilinebilir ki, bütün mu'cizât ve kerâmât ona dayanır. Hazreti İmam Ali'nin işârât-ı gaybiyesinin Risale-i Nur'a işârâtına dair bir risalenin âhırinde ¹إِنَّ الْخِلَافَةَ بَعْدِي ثَلَاثُونَ سَنَةً hadis-i şerifinin işârâtında birkaç lem'a-yı i'câziyeyi tam vâkıa mutâbık güzel bir tarzda ve görenlerin takdirine mazhar olmuş bir beyanı, çürük görmek ve itiraz etmek bir cehalet, bir hata eseridir.

Hata 79, 80: Gizli cemiyet kurduğu ve din perdesi altında emniyeti bozmak maksadıyla kitap ve mektupların vasıtalarla gönderilmiş olması...

Cevap: Üç mahkemenin gizli cemiyet noktasında beraat vermesi ve beş-on vilâyetin zabıtalılarının hiç ilişmemesi ve itiraznâmemde reddine dair yüz hüccet gösterilmesiyle beraber, böyle on beş sayfada on beş defa tekrarı on vecihte hatadır.

Hata 81: Beşinci Şuâ'nın te'villeri yanlıştır.

Cevap: Bunun ve sâir bütün tenkit ve itirazlarının cevapları, itiraznâmenin âhırinde kat'î bir surette zikredilmesinden, kısa kesiyoruz.

¹ “Hilâfet benden sonra otuz sene devam edecektir.” (Tirmizî, *Fiten* 48; Ebû Dâvûd, *Sünnet* 9; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 5/220, 221.)

Ahkâm-ı şer'îye: Dinî, fikhî hükümler.

Fezâil-i a'mâl: Amellerin faziletleri. Söz konusu işin faziletinin, sevabının büyüklüğü veya önemi üzerinde duran ilim kolu.

Hâdisât-ı İslâmiye: İslâm Âlemi'ni, müslümanları ilgilendiren olaylar.

İlâm ve ilham-ı ilâhî: Cenâb-ı Hakk'ın haberdâr etmesi, ilham

etmesi.

İşârât-ı gaybiye: Gayba ait, henüz görünmeyen, bilinmeyen bir takım şeyler için verilmiş işaretler.

İşârât-ı hadisiye: Bazı gaybî meselelere ait hadislerin verdiği üstü kapalı işaretler, imalar.

Kerâmât: Kerametler. Cenâb-ı Hakk'ın salih kullarına lütfettiği hususi ikramlar, harika hâller.

Mebde ve müntehâ: Başlangıç

ve son.

Mu'cizât: Mu'cizeler.

Vâkıa mutâbık olmak: Gerçekle birebir örtüşmek, gerçeğe uymak.

Hata-Savab Cetvelinin Zeylidir

Hata 82: Gizli cemiyeti var. Ve Emirdağ'da onunla meşgul olmuş.

Cevap: Bu ithamın hiç bir cihetle isbat edilemeyeceğine ve iftira olduğu-na kat'i delili, şiddetli tarassut ve tam bir inzivâ ve dünya hâdisâtına hiç ku-lak vermeyecek derecede bir tecerrüd ve ihtiyarlık ve zaafiyet ve hastalık içinde bulunmasıdır. Haftada yalnız birtek mektup birtek yere göndermek-ten başka hiç muhabere etmeyen.. ve te'lifi dahi bırakan.. ve serbestiyet ve-rildiği hâlde, hadsiz dostları ve onu dinleyecek hemşehrileri bulunan mem-leketine gitmeyen.. ve hizmeti için bir-iki terzi çırağından başka kimseyi iste-meyen.. ve ziyaret için gelenlerden kırktan birisini birkaç dakikadan ziyade yanında durdurmayan bir garip.. ve kabir kapısında ve beraat etmiş ve otuz seneden beri siyaseti terk etmiş bir bîçare hakkında, bu gizli cemiyet isna-dının ithamı öyle büyük ve insafsızca ve zâlimâne bir hatadır ki, ona temas edenlerden zerre kadar akli bulunan "bu yalandır ve asılsızdır" der.

Hata 83, 84, 85: İddiacı demiş: "Said'in gizli düşmanı yok. Ve onu zehirleyen yok. Ve zındık namını verdiği ve kırk seneden beri Said onların ehl-i iman hakkın-daki ifsadatına karşı Kur'an'ın hakikatleriyle mukabele ettiği bir komite yoktur. Belki onu tazyik eden bir kısım memurlara zındık ve münafık diyor."

Cevap: İddiacının bu ithamı, hem kaç vecihle hata ve yalan; hem bîçare ve aldanmış ve vazife itibarıyla Said'i hapis veya tâzib etmiş, bir kısım müslüman ve ehl-i iman memurlara o münafık ve zındık tabirini vermek büyük bir cinâ-yettir. Ve bu dindar milleti bir tahkir ve ithamdır ki, Said mükerreren demiş: "O vazife-perver müslümanlar, Nurlar'a zarar vermeyen ve istifade eden adli-ye memurları, beni idamla mahkûm etseler, hakkımı onlara helâl ederim" de-yip, mümkün olduğu kadar musâlahakârâne onların vazifelerine dokunacak harekâtan çekinen bir münzevî ve garip adam hakkında bu itham, büyük bir günah ve bir iftiradır. Hâlbuki Said'i bilenler bilirler ki, *mümkün olduğu ka-dar tekfirden çekinir. Hatta sarîh küfrü bir adamdan görse de yine te'vile çalışır, onu tekfir etmez.* Her vakit hüsn-ü zanla hareket ettiği hâlde ona bu ithamı yapan, elbette kendisi o itham ile tam müttehemdir.

Hüsn-ü zan: Güzel, iyi, olumlu dü-şünme.

Muhabere: Haberleşme.

Musâlahakârâne: Etrafıyla barı-şık hareket eder tarzda.

Mükerreren: Defalarca.

Müttehem: Töhmetsiz altındaki kalan,

suçlanan.

Sarih: Açık, net.

Tarassut: Gözetleme.

Tâzib: Azâp etme, cezalandırma.

Tazyik: Sıkıştırma, zorlama, baskı.

Tecerrüd: İnsanlardan ayrı, yal-nız başına yaşama.

Tekfir: Bir kimseyi kâfir olarak ni-telime, kâfir sayma.

Te'lif: Yazı, kitap yazma.

Te'vil: Yorum, izah.

Vazife-perver: Görevini seven, görevine düşkün.

Hem “gizli düşmanı ve ifsat komitesi yok” demesi öyle bir yalandır ki; komünist ve mason ve taşnak gibi çok komiteler lisan-ı hâl ile “bu iftiradır, biz meydandayız” derler. Ve otuz seneden beri emsalsiz bir tarzda Said’in başına gelen elîm hâdiseler, hususan bu on ay tecrid-i mutlak ve Said’in her şeyi bırakıp bütün kuvvetiyle Kur’ân için o mütecâviz din düşmanlarına karşı yüz Nur Risaleleri’yle gâlibâne çalışması, o yalan dâvâyı yüz hüccetle tezkib eder.

Hem iddiacının “onu zehirleyen olmamış” demesi öyle bir hatadır ki, o daima Said ile bulunmak ve sergüzeşt-i hayatına tamamen muttali olmakla ancak o menfî hükmünü isbat.. ve yirmi sene koltuğum altında işleyen ve görenler hayret eden ve aşılamağa olan zehir çıbanı ve yanımda bulunan dostların görerek şehâdetleriyle hem Kastamonu’da, hem Denizli hapsinde, hem Emirdağ’daki tesemmümlerimi inkâr etmekle o hatasını tamir edebilir.

Hata 86: İddiacı der: Zelzele gibi bazı hâdiseler, Nurlar’a hücum zamanında gelmeleri Nur’un kerametidir ki, zemin hiddet eder. İşte Said’in bu fiili zemine vermesi dine muhaliftir.

Cevap: Kur’ân’da ¹ تَكَادُ تَمَيَّزُ مِنَ الْغَيْظِ âyetinde “Cehennem ehl-i küfre öyle hiddet eder ki, parçalanmak derecesine gelir” manasında olduğu tarzında, teşbih suretinde, Nurlar’a hücum hatasıyla zemin hiddet eder ve hava ağlar ve kış kızar. Yani, emr-i ilâhî ile o mahlûklar vazifeleri içinde kuvvet ve kudret-i rabbâniyenin tecellisine mazhar olup gazab-ı ilâhîyi gösterirler. Beşeri ikaz için titrer, ağlar demektir.

Hata 87: Hem tefâhüre meylini gösterir kendini müceddit bilir.

Cevap: İddiacının “Tefâhüre meyli var, kendini makam sahibi bilir” demesine cevap:

¹ Mülk Sûresi, 67/8.

Ehl-i küfür: İnançsızlar, kâfirler.

Gâlibâne: Yenerek, üstün gelerek.

Kudret-i Rabbâniye: Cenâb-ı Hakk’ın bütün bir varlığı kuşatan eşsiz kudreti.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.

Muttali olmak: Haberdar olmak, öğrenmek.

Müceddit: Sahih hadislerde de bildirilen, her yüz yılda bir, dev-

rin ihtiyacına göre insanlara dinî hakikatleri anlatmak üzere manen görevlendirilecek büyük âlim, peygamberlik mesleğinin mânevi vârisi olan zât.

Mütecâviz: Haddi aşan, hukuku çiğneyen.

Sergüzeşt-i hayat: Hayatta kişinin başından geçen hâller, olaylar.

Tecrid-i mutlak: Tek başına, tamamen yalnız bırakılma, insanlardan soyutlanma.

Tefâhür: İftihar etme, gurur duyma.

Tesemmüm: Zehirlenme.

Teşbih: Benzetme.

Evvelen: “Ben Âl-i Beyt’ten sayılabilirim” demekten maksadım, ¹وَعَلَى آلِهِ duasında dâhil olmak için bir ricadır.

Sâniyen: Nefs-i emmâremi tebrie etmem. Her fenalığa meyli olabilir. Fakat o nefsin kırk sene belâsını çeken.. ve otuz beş seneden beri onun şerhlerinden ve heveslerinden çekilmeye çalışan.. ve a’mâlde bütün kuvvetini ihlâsta gören.. ve o hâlini yakın dostları müşâhede eden.. ve Nur’un eczaları ve onun müstenkifâne ve müstağniyâne halkın hürmetinden ve medihlerinden çekilmesi, onun mahviyetkârâne meşrebine şehâdet eden bir adamı bu ithamla mes’ul etmek, pek insafsızca bir hatadır.

Hem Said “Nurlar bir sadaka-yı makbule gibi belâların def’ine bir vesiledir” deyip muhtaçları Nurlar’a teşvik için bazı fevkalâde ihsânât-ı ilâhiyeyi, “bir nevi keramet-i nuriye”.. ve bir lem’a-yı mu’cize-i Kur’âniye’yi, “hakikatlerinin bir tefsiri olan Nurlar’a in’ikâs etmiş” demesinin ve izhar etmesinin sebebi ise:

Bu millet ve vatana tam bir hizmet-i imaniye yapmak için, o ikrâmât-ı ilâhiyeyi bazen yazar, tâ Nurlar’a itimat ve hüccetlerine kanaat gelsin. Yoksa bu kadar insafsız muârizlara ve evhamlı memurlara karşı zayıf, fakir ve garip bîçare, bu kudsî hizmet-i milliye ve vataniyeyi yapamazdı. Bin dereden su toplayan ve habbeyi kubbeler yapan iddiacı gibiler mâni olurdu. Nurlar’ın makbuliyetine imza basan ve şehâdet eden bine yakın işârât-ı gaybiye ve emârât ve vâkiâtı, Sikke-i Gaybiye Mecmuası delilleriyle isbat etmiş. Bin ince ipler toplansa koca bir halat olur.

Hata 88, 89, 90: İddiacı der; “Nur, tefsir değil. Hem bazen akideye muhalif gider.”

Cevap: Tefsir iki kısımdır. Biri ibaresini izah eder, biri de hakikatlerini isbat eder. Nurlar’ın bu ikinci kısım tefsirlerin en kuvvetlisi ve en kıymettarı

¹ “O’nun bütün âline (salât ve selâm eyle!)”

Âl-i Beyt: Hz. Peygamber Efendimiz’in (s.a.s.) kızı Hz. Fâtıma ve damadı Hz. Ali vasıtasıyla devam eden mübârek soyu (r.anhüm).

A’mâl: Ameller, işler.

Emârât: Emâreler, belirtiler.

Habbeyi kubbe yapmak: Küçük, önemsiz meseleleri büyütme, abartmak.

Hizmet-i milliye ve vataniye: Millî görev, vatandaşlık görevi.

Ihsânât-ı ilâhiye: İlâhî ihsanlar,

lütüflar.

İkrâmât-ı ilâhiye: İlâhî ikramlar, lütüflar.

İn’ikâs: Yansıma, aksetme.

Keramet-i nuriye: Risale-i Nur’a lütfedilen ilâhî ikram, keramet.

Lem’a-yı mu’cize-i Kur’âniye: Kur’ân-ı Kerim’in mu’cize yönlerinin bir parıltısı.

Mahviyetkârâne: Alçakgönüllülükle, mütevazı bir şekilde.

Muâriz: Karşı çıkan, muhalif.

Müstağniyâne: Tenezzül etmez bir tarzda, tok gözlülükle.

Müstenkifâne: Çekinir, kaçınır bir tarzda.

Nefs-i emmâre: İnsana sürekli kötülükleri emreden nefis.

Sadaka-yı makbule: Allah katında makbul olmuş sadaka.

Tebrie etmek: Temize çıkarmak.

Vâkiât: Olaylar, vâkialar.

olduğuna, ehl-i dirâyet ve dikkat yüz binler şahitler var. Ve Mısır, Şam ve Haremeyn-i Şerifeyn'in muhakkik âlimlerinin ve İstanbul ve sâir yerlerin müdakkik hocalarının Nurlar'ı tasdik edip ilişmemeleri ve Said'in müddet-i hayatında mantıkî ve gâlibâne mücadele-i ilmiyesi, iddiacının bu isnat ve ithamını tekzip ve reddeder.

İddiacı, eski zamanda Ehl-i Sünnet'e karşı Hasan Sabbah, Bâtıniyyun mezhebiyle ve Şeyhül-cebel, bir gulât-ı Şîa tarîkıyla meydana çıkıp siyasî sarsıntı vermeleri gibi, Said'i onlara benzetmesi ve itham etmesi pek acîb bir yanıştır. Evet, sünnete muhalif hareket etmemek ve siyasete karışmamak için yirmi üç sene işkenceli esareti, hapsi, ihênetleri kabul eden ve siyasete girmek için bütün dünyevî rûtbelerinden yüzünü çeviren bîçare Said'i onlara benzetmek, öyle soğuk bir hatadır ki; bu günlerde hararetle ümitlerimizi kıran o iddianın aynı zamanında gelen kar ve soğuktan daha bâridir.

Hem iddiacı, güya dünyada ebedî kalınacak ve herkes her cihetle dünya maksatlarına çalışıyor itikadında bulunur gibi, diyor: "Said, inkılâp aleyhinde ve emniyeti ihlâl fikriyle mukaddesâtı âlet yapıp halkı fesada teşvik ediyor" diye ithamı, öyle bir yanıştır ki; Nur'un bütün kudsî hakikatlerinin ve talebelerinin uhrevî alâkaları onu reddederler. O iddiacı bilsin ki: *Birtek hakikat-i imaniyeyi dünya saltanatıyla değiştirmeyiz. Ve birtek nükte-i Kur'âniye'nin, bir paşalık rûtbesinden daha ziyade yanımızda ehemmiyeti var.*

İddiacı, bin dereden su toplamak gibi, Nur şâkırtlarının birbirlerine karşı muhabbetkârâne ve hususî hissiyatlarını ve Nurlar'dan istifadelerini, samimâne ve bazen müfritâne gösteren mektuplarını bir esas yaparak –cerbezeseyle–

Acîb: Şaşırtıcı, hayret verici.

Bârid: Soğuk, dondurucu şey.

Bâtıniyyun: Kur'an ve hadislerdeki her zâhir mananın ve her açık hükmün bir de bâtını, iç yüzü, herkesin anlayamayacağı gizli anlamları olduğunu ve Kur'an ile hadislerin ancak te'vil ile anlaşılabilceğini iddia eden, kendilerini Şîi olarak adlandıran, fakat İslâm dışı kalan Bâtınlık mezhebinin mensupları.

Cerbeze: Sözünü iyi kullanıp gerçekleri çarpıtma gücü. Diyalektik üslup.

Ehl-i dirâyet ve dikkat: Zeki ve dikkatli kimseler.

Ehl-i Sünnet İnançlarında ve amellerinde Peygamber Efendimiz'in

(s.a.s.) ve O'nun nurlu ashabının yoluna tâbi olanlar, Sünniler.

Gulât-ı Şîa: Şîi mezhebinin aşırı, radikal uçları.

Hakikat-i imaniye: İmana ait bir hakikat.

Haremeyn-i Şerifeyn: Mekke-i Mükerrreme ve Medine-i Münevvere.

İhênet: Alay, hakaret.

Muhabbetkârâne: Muhabbet eder, sever tarzda.

Muhakkik: Ele aldığı konuyu da-ima etraflica araştıran, bütün ilmi metotları değerlendiren; eşyanın iç yüzüne, bilginin özüne ulaşan gerçek ilim adamı.

Mücadele-i ilmiye: İlmi tartışma, mücadele.

Müdakkik: İnceleme ve araştırmalarında alabildiğine hassas, dikkatli ve titiz ilim adamı.

Müddet-i hayat: Ömür. Yaşanan hayatın tamamı.

Müfritâne: İleri gider, aşırı bir tarzda.

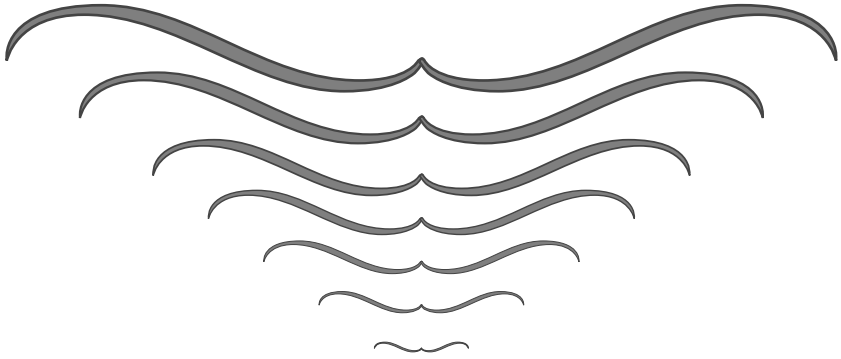
Nükte-i Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'e ait ince bir nükte.

Şeyhül-cebel: İsmailiye mezhebinin şeyhlerinden olan Râşidüddin Sinan'a verilen "dağların hâkimi" anlamında bir unvan.

Tarîk: Tarikat, yol.

Tekzip etmek: Yalanlamak.

onlardan medar-ı itham çıkarıp bizi irtica ile itham etmeye çalışması öyle bir hatadır ki, kabrinde onun çok azabını çekecek. Meselâ uzak bir köyde Muallim Mustafa Sungur'un bir mektubunu hem ona, hem bize medar-ı irtica yapıyor. Acaba o genç muallim, Nurlar'la hakikî ve imanlı bir muallim ve mâsum çocuklara hüsn-ü ahlâk sahibi bir terbiye edici vaziyetine girmesine şükür ve hamd manasında "ben eski sefâhet ve dalâletimden kurtuldum" demesiyle bir irtica olur mu? İrtidattan çekinmek ve dalâletten sakınmakla bir fesat, bir irtica değil; belki dersini dinleyecek mâsumlar adedince bir ıslah, bir mânevî terakkidir.

Dalâlet: İslâm'a uymayan her türlü yanlış düşünce, yol.

Hüsn-ü ahlâk: Güzel ahlâk.

Islah: Düzeltme, iyileştirme.

İrtidat: Dinden çıkma, dininden dönme.

Medar-ı irtica: İrtica dayanağı. İrtica ile suçlama vesilesi.

Medar-ı itham: İtham edilme sebebi, töhmet sebebi.

Sefâhet: Haram helal demeden zevk peşinde olma, beyinsizlik,

cahillik.

Terakki: Gelişme, ilerleme, yükselme.

Son Posta Gazetesi'ne Yazdıranların ve İhbar Edenlerin ve Mahkemeyi Mecbur Edip Bize Ceza Verdirenlerin İltibasları, Sehi ve Yanlıları

1. Yedinci Rica'da, "Ankara Kalesi'nde dört beş ihtiyarlığın ve hilâfet saltanatının vefatı, beni mahzun eyledi" demiştim. On dört sene evvel Eskişehir Mahkemesi bu kelimeye ilişti. Ben dedim: "Saltanatın vefatı değil, belki hilâfet saltanatının vefatı demişim. Siz bir nun'u okumadınız." Sonra sustular.

2. Lâtin harflerinin kabulü değil, belki Kur'ân hurufunun dersinin men'ine yirmi sene evvel bir mahrem risalede itiraz etmişim.

3. Otuz-kırk sene evvel hakâik-i Kur'âniye'yi müdâfaa için, bütün İslâm müçtehitlerine ve müfessirlerine ittibâen, Kur'ân'ın irsiyet ve tesettür hakkındaki sarîh âyetlerini tefsirim ve dört-beş defa hükûmetin tetkikinden geçtikten sonra bize iade edilen yalnız Tesettür Risalesi bahanesiyle kanunen değil, belki kanaat-i vicdaniye ile bana hafif ceza çektiren ve mürûr-u zamana uğrayan ve af kanunları gören ve Denizli ve Temyiz Mahkemeleri'nce beraat kazanan birkaç cümleye yanlış mana verip bize ceza vermesini haklı gören Son Posta Gazetesi düşünsün ki, ne kadar o neşriyatta hata var. Efkâr-ı âmmeyi aldatmamak lâzımdır.

4. Nur'un bir şâkirdinin hususî kanaatini umum Nurculara vermesi.. ve birisinin hususî bir dostuna yazdığı âdi bir mektubu, mevhum bir gizli cemiyyetin nâşir-i efkârı telâkki etmesi.. ve otuz-kırk senede te'lif edilen yüz otuz risaleyi bu sene yazılmış ve hiç mahkemeleri görmemiş gibi, üç dört mahrem risalede olan otuz-kırk kelimeyi, yüz otuz Risale-i Nur'daki bütün yüz bin kelimelere teşmil edip umumunu mes'ul etmesi.. ve yirmi üç seneden beri beni

Âdi: Sıradan, basit.

Efkâr-ı âmm: Kamuoyu. Toplumun genel kanaati.

Hakâik-i Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'e ait hakikatler, doğrular.

Huruf: Harfler.

İrsiyet: Miras, mirasçılık.

İttibâen: Uyarak, tâbi olarak.

Kanaat-i vicdaniye: İç sezilerle verilen not, fikir, karar.

Mahrem risale: Belirli kişilere yazılmış özel risale, kitapçık.

Mevhum: Vehim, hayal ürünü.

Müçtehit: Dinin temel kaynaklarından hüküm çıkarma bilgi ve kabiliyetine sahip olan kimse.

Müfessir: Kur'ân-ı Kerim'i sağlam bilgi ve akıl ölçüleri çerçevesinde çalışıp, Allah Teâlâ'nın kastettiği manayı anlatan âlim.

Mürûr-u zaman: Zaman aşımı.

Nâşir-i efkâr: Fikir yayın organı.

Sarih: Açık, net.

Telâkki etmek: Algılamak, ka-

bulenmek.

Te'lif: Yazma, oluşturma.

Teşmil etmek: Yaymak, genişletmek, içine aldirmek.

tarassut ve nezaret altında tutan ve dört-beş mahkemelere sevk eden ve beş-altı defa Risale-i Nur'un ekseriyet-i mutlaka eczalarını müsâdereden sonra iade eden beş-altı vilâyetin hükûmetlerini ve adliyelerini ve zabıtalارını bizim o mevhum, asılsız suçlarımıza tam teşrik etmesidir.

5. Nur'un mahrem parçalarında tesadüf ihtimali kanaatimizce bulunmayan bazı tevâfukât-ı gaybiye ve tetâbukât-ı riyâziye ve ebcediye ve çok işârât-ı Kur'âniye; bilittifak hem mana, hem riyâzî ve cifrî hesabıyla Risale-i Nur'un makbuliyetine imza basmaları.. ve İmam Ali (*radıyallahü anı*) Celcelûtiye'sinde sarâhate yakın Risale-i Nur'dan haber vermesini.. ve Gavs-ı Âzam'ın (*kudîsse sirrühü*) yine imza basmasını, bizler kat'î bir kanaatle hakkımızda bir inâyet-i rabbânîye ve bir ikram-ı sübhânî ve Nurlar'ın makbuliyetine bir işaret-i gaybiye.. ve Kur'an'ın bir mu'cize-i mâneviyesi olan Risale-i Nur'daki hakâik-i imaniyenin bir nevi kerâmâtı biliyoruz. Biz, hususan ben, gayet derece kuvve-i mâneviyeye ve kudsî tesellîye çok muhtaç olduğumuz bir zamanda, ihtiyârımızın haricinde bu işârât-ı gaybiyeyi gördük ve tasdik ettik. Fakat bir zaman gizledik. Sonra şahsımın aleyhinde pek şiddetli propaganda ve eşedd-i zulüm ve eşedd-i istibdat başlamasıyla Nurlar'a muhtaç ve müştâklar çekinmeye başlamak için, has kardeşlerime gösterdim. Onlara çok fayda verdiği için bir derece izhar ettik.

Yirmi iki sene eşedd-i zulme hedef olduğumun ve hukuk-u medeniyeden iskat edildiğimin tek bir numûnesi şudur ki: On bir ay tecrid-i mutlakta hizmetçilerim ve has kardeşlerim bana temas etmemek için şiddetle yasak edilip aleyhimizde müddeiumumî altmış sahife ve mahkeme elli bir sahife iddi-

Bilittifak: İttifakla, fikir birliği ile.
Celcelûtiye: Hz. Ali (r.a.) tarafından telif edilen, içinde dua ve münâcâtların yer aldığı ve bazı gaybî sırların cifir ve ebced hesabıyla yazıldığı Süryânice bir kaside.
Ekseriyet-i mutlaka: Genel, büyük çoğunluk.
Eşedd-i istibdat: Çok şiddetli baskı.
Eşedd-i zulüm: Çok şiddetli zulüm.
Gavs-ı Âzam: "En büyük velî" anlamında Hz. Abdulkadir Geylani'nin lâkâbı.
Hukuk-u medeniye: Çağdaş hukuk. Hukukun herkese tanıdığı şahsî, sosyal, medenî haklar.
Iskat etmek: Düşürmek, hüküm-

süz kılmak.
İhtiyâr: İrade, tercih.
İkram-ı sübhânî: Cenab-ı Hakk'ın ikramı, ihسانی.
İnâyet-i rabbânîye: Cenab-ı Hakk'ın yardımı, desteği.
İşârât-ı Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'e ait işaretler, imalar.
İşaret-i gaybiye: Gayba ait, görünmeyen, bilinmeyen bir şey için verilen işaret.
İzhar: Ortaya çıkarma, gösterme.
Kerâmât: Kerametler, lütuflar.
Kudîsse sirrühü: Sırrı ve bereketi yüce olsun.
Kudsî: Mukaddes, kutlu, yüce.
Kuvve-i mâneviye: Mânevî güç.
Müddeiumumî: Savcı.

Müsâdere: Mahkemece el konulma.
Riyâzî ve cifrî hesap: Harflerin rakamsal değerlerinden birtakım işaretler tesbit etmeye çalışan bir hesap yöntemi.
Sarâhat: Açıklık, âşikârlık.
Tarassut / nezaret: Gözetim, kontrol.
Tecrid-i mutlak: Tek başına, tamamen yalnız bırakılma, insanlardan soyutlanma.
Teşrik etmek: Ortak etmek.
Tetâbukât-ı riyâziye ve ebcediye: Harflerin sayısal değerlerinde görülen uygunluklar.
Tevâfukât-ı gaybiye: Gaybî haberlerde görülen tevâfuklar, uygunluklar.

anâme ve kararnâme yazdıkları hâlde, çok rica ettiğimizle beraber yalnız iki günde üç-dört saatten başka izin vermediler. Ben yeni hurufu bilmediğimden çok yalvardım ki, “Benim dilimi bilecek ve bana kararnâmeyi ve iddianâmeyi okuyacak ve benim itiraznâmemi yazacak bir talebemin yanıma gelmesine izin veriniz.” İzin vermediler. Hatta dört saat, yüz yanlısını isbat ettiğimiz iddianâmeyi ve birkaç ay sonra, daha garazkârâne –bin dereden su toplamak ve yanlış mana vermekle– aleyhimizde pek şiddetli ikinci bir iddianâmeyi bize dinlettirdikleri hâlde, çok yalvardım ki, “Üç sahifecik mukabelemi okumaya müsaade ediniz.” İzin vermediler.

Medar-ı hayrettir ki, beni konuştursaydılar, Nur’un dünyaya baktığı nadir bazı cümlelerini lehimde söyleyecektim. Kararnâmede aynı cümleleri, yanlış mana vererek aleyhimde yazmışlar. Ben de mahkemeye, verdikleri cezaya mukabil teşekkürnâme yazdım: “Benim bedelime siz, Risale-i Nur’un bir kısım mühim fıkralarını neşredip bir cihette Nurcu olduğunuzu isbat ettiniz.” Ben de şimdiye kadar bana hilâf-ı kanun verdikleri azap ve sıkıntıdan onlara hakkımı helâl ettim.

Acaba garip, hastalıklı, çok ihtiyar, ziyade zayıf, tam fakir ve yarım ümmî ve kendini çok bîçare bilir ve hodfürûşluktan ve tasannûdan kaçmak isteyen bir adam; vatan ve millete, belki Âlem-i İslâm’a ehemmiyetli alâkası bulunan bir vazife-i imaniye ve Kur’âniye’yi hakkıyla yapmak için, siyasetle alâkalı bulunmayan bazı zâtların yardımlarını ve ondan kaçmamalarını temin etmek fikriyle kat’î kanaat getirdiği ve büyük edipler ve meşhur âlimlerin kabul ettikleri bir kaide ile binden ziyade işârât-ı gaybiyeden ve yüz hâdisâtın tam tamına tevâfuklarından bir kısmını izhar etmesi, hiçbir cihetle medar-ı itiraz ve mes’uliyet olabilir mi ve dine muhalif ve kanuna aykırı olur mu diye, Son Posta gazetesinden ve bizi suçlu yapandan soruyorum?

6. Bir adam, otuz sene evvel *أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالسِّيَاسَةِ*¹ deyip efkârında ve hayatında bir düstur yapan.. ve yirmi beş sene gazeteleri okumayan ve dinlemeyen.. ve on sene Harb-i Umumi’yi bilmeyen, merak

¹ Şeytandan ve siyasetten Allah’a sığınırım.

Garazkârâne: Kötü maksatlı.
Harb-i Umumi: Dünya Savaşı.
Hilâf-ı kanun: Kanuna, hukuka aykırı.
Hodfürûşluk: Kendini öne çıkarma, beğendirme.

Medar-ı hayret: Hayret etme sebebi, vesilesi.
Medar-ı itiraz ve mes’uliyet: Karşı çıkma ve sorumlu tutma sebebi.
Mukabele: Karşılık, karşılık verme.

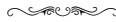
Tasannû: Sun’ilik, yapmacıklık.
Vazife-i imaniye ve Kur’âniye: İmana ve Kur’ân’a hizmet görevi.

etmeyen, sormayan.. ve on iki sene zarfında hükûmetin erkân ve vükelâ ve meb'uslarının kimler olduğunu bilmeyen.. ve dünyanın en hoş mertebelerine hiç ehemmiyet vermeyen.. ve bu hâlini mahkemelerdeki bütün dostlarını şahit göstererek dâvâ edip bir cihette isbat eden.. ve imanın cüz'î bir hakikatine ve Kur'ân'ın bir kudsî nüktesine dünya saltanatından ziyade ehemmiyet verip bütün hayatını öyle hakikatlere sarf eden.. ve dünya ahvalini âhiret işlerine tercih edenleri divaneler telâkki eden o münzevî adamı, siyaset-i dünyeviye ile ve gizli entrikalarla itham etmek ne kadar çirkin ve zâlimâne bir yanlış olduğunu, ceza verdirenlerin ve Posta Gazetesi'ne ihbar edenlerin vicdanlarına havale ediyorum.

Temyiz Mahkemesine, temyiz lâyihası olarak iddianâmeye karşı büyük itiraznâmemi takdim ediyorum.

Afyon Cezaevi'nde On Bir Ay Tecrid-i Mutlakta Azap Çeken

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ سُبحَانَهُ¹

Aşağıda Yazılan Fıkraların Mukaddimesidir

Mahkeme-i Temyiz'in lehimizde olarak aleyhimizdeki Afyon kararnâmesini haklı ve hakikatli delillerle bozmasına bir cüz'î yardım etmek fikriyle, kararnâmede olan sehivlerden bir kısmına kısa işaretler için, aşağıda onların mahrem risalelerden suç mevzuu diye zikrettikleri fıkraları aynen kaydedip yanlışlarını göstererek, bizi mahkûm edenleri mes'ul ederiz.

Ezcümle: Beni şiddetli ceza ile mahkûm etmek için bütün suçlarımın fihristesi olarak kararın âhirinde yazmışlar ki:

Said Nursî'nin Reddettiği Maddeler

- Biri, saltanat ve hilâfetin ilgâsı: Hem hata, hem sehivdir. Çünkü İhtiyarlar Lem'ası'nda "Hilâfet saltanatının vefatı, beni mahzun eyledi" diye

¹ "O yüce Zât'ın adıyla."

Erkân: İleri gelenler.

Ezcümle: Bu cümleden olarak, başlıca.

İlgâ: Kaldırma, lağvetme.

Meb'us: Milletvekili.

Sehiv: Yanılgı, hata.

Siyaset-i dünyeviye: Dünyaya bakan, dünyaya ait menfaat ve maslahatları esas edinen siyaset.

Temyiz lâyihası: Temyiz Mahke-

mesi'ne karar düzeltme talebiyle yazılan yazı.

Vükelâ: Bakanlar.

Zâlimâne: Zalimce.

yazdığımı on beş sene evvel Eskişehir Mahkemesi'ne cevap verdim, sustular. Mürûr-u zamana uğramış, af kanunu ve beraat görmüş ehemmiyetsiz bir hâ-tırayı suç sayan, kendisi suçlu olur.

Hem bu mevhum suça bir senet diye, benim bir Lem'a'da ve Mu'cizât-ı Ahmediy'e (aleyhissalâtü vesselâm), bir hadis-i şerifte

يٰۤاَيُّهَا الْخَلِيفَةُ بَعْدِي ثَلَاثُونَ سَنَةً¹. ثُمَّ تَكُونُ مُلْكًا عَضُوضًا وَفَسَادًا وَجَبْرُوتًا² yani, Hulefâ-yı Râşidîn'den sonra bir fesat olacak. İşte bu hadis, üç mu'cize-i gaybiyeyi gösterdiğini bir eski risalemden yazmıştım. Kararnâme, benim bir suçum olarak "Said bir risalede demiş: Hilâfetten sonra ceberût ve fesat olacak."

Ey Sathî Heyet!

Bir işaret-i gaybiyede, bu zamanımızda maddî ve mânevî en büyük bir fesad-ı beşerîyi ve zemini zîr ü zeber eden bir hâdiseyi haber veren bir hadisin i'câzını beyan etmeyi suç sayan, maddeten ve mânen suçludur!

• Hem suçlarından diye: "Tekke ve zaviyelerin ve medreselerin kapatılması ve lâikliğin kabulü, İslâmiyet yerine milliyet esaslarının konulması, şapka giyilmesi, tesettürün kaldırılması, Lâtin harflerinin huruf-u Kur'âniye yerine cebren kabulü, Türkçe ezan ve kâmet okunması, mekteplerde din derslerinin kaldırılması, kadınlara erkekler derecesinde irsiyet ve hak tanınması ve taaddüd-ü zevcâtın kaldırılması gibi inkılâp hareketlerini bid'at, dalâlet, ilhad-ırdı diyen, irtica ile suçludur" diye yazmışlar.

Ey İnsafsız Heyet!

Eğer her asırda üç yüz elli milyonun kudsî ve semâvî rehberi ve bütün saadetlerinin programı ve dünyevî ve uhrevî hayatın mukaddes hazinesi olan Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyân'ın tesettür ve irsiyet ve taaddüd-ü zevcât ve

¹ "Hilâfet benden sonra otuz sene devam edecektir." (Tirmizî, *Fiten* 48; Ebû Dâvûd, *Sünnet* 9; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 5/220, 221.)

² "(Hilâfet benden sonra otuz sene devam eder); sonra hükümdarlığa döner. Fesat ve zorbalık başlar." (Bkz.: İbni Kesîr, *Tefsîru'l-Kur'ân* 3/302; İbni Hacer, *Fethu'l-bârî* 8/77.)

Bid'at: Dinde bir aslı olmayıp sonradan ortaya çıkan şey.

Ceberût: Baskı, zorlama.

Dalâlet: Sapıklık, yanlışlık.

Fesad-ı beşerî: Bütün insanlığı tehdit eden fesat, karışıklık.

Hulefâ-yı Râşidîn: Dört büyük halife: Hz. Ebubekir, Hz. Ömer,

H. Osman ve H. Ali (r.anhüm.).
Huruf-u Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim harfleri.

İ'câz: Mu'cize. Mu'cize olma.

İlhâd: İnançsızlık, dinsizlik.

İrsiyet: Miras, mirasçılık.

Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini

yapmaktan aciz bırakan Kur'an-ı Kerim.

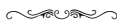
Mu'cize-i gaybiye: Gayba, istikbale ait mu'cize.

Taaddüd-ü zevcât: Çok eşlilik.

Zîr ü zeber: Darmadağın, yerle bir.

zikrullah ve ilm-i dinin dersi ve neşri ve şeâir-i diniyenin muhafazası haklarının da gelen ve te'vil kaldırmaz sarîh çok âyât-ı Kur'âniye'yi inkâr etmek ve bütün İslâm müçtehitlerini ve umum şeyhülislâmları suçlu yapmak mümkünse ve mürûr-u zamanı ve müteaddit mahkemelerin beraatlarını ve af kanunları ve mahremiyet ve mahrem veçhini ve hürriyet-i vicdan ve hürriyet-i fikri ve fikren ve ilmen muhalefeti, memleketten ve hükûmetlerden kaldırabilirsiniz, beni bu şeylerle suçlu yapınız. Yoksa siz hakikat ve hak ve adalet mahkemesinde dehşetli suçlu olursunuz.

Said Nursî

Mahkemenin hayretle, aleyhlerinde iken, aleyhimizde yazdığı bir fıkradır.

Ben de adliyenin mahkemesine derim ki: Bin üç yüz elli senede ve her asırda üç yüz elli milyon müslümanların hayat-ı içtimaiyesinde en kudsi ve hakikatli bir düstur-u ilâhiyi üç yüz elli bin tefsirin tasdiklerine ve ittifaklarına istinaden.. ve bin üç yüz elli seneden geçmiş ecdadımızın itikatlarına iktidâen tefsir eden bir adamı mahkûm eden haksız bir kararı, elbette rû-yi zeminde adalet varsa, o kararı red ve bu hükmü nakzedecektir.

Mahkemenin taaccüp ve takdirle karamâmede yazdığı bir fıkra olup, güya aleyhimizdedir! Hâlbuki onları mahkûm eder.

Yirmi Altıncı Mektup'ta Said Nursî kendisinden bahisle:

Bu biçare kardeşinizde üç şahsiyet var ki, birbirinden çok uzaktırlar.

Birincisi: *Kur'an-ı Hakîm'in hazine-i âliyesinin dellâllığı cihetinde ki muvakkat ve sırf Kur'an'a ait bir şahsiyetim var. Onda dellâllığın iktiza ettiği pek yüksek ahlâk var ki; o benim değil, ben sahibi değilim.*

Âyât-ı Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in âyetleri.

Dellâllık: Bir şeyi delilleriyle gösterme, ilan etme.

Düstur-u ilâhi: İlâhi kanun, düstur.

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.

Hazine-i âliye: Değerli, büyük hazine.

Hürriyet-i fikir: Düşünce özgürlüğü.

Hürriyet-i vicdan: Vicdan özgürlüğü.

İktidâen: Uyarak.

İktiza etmek: Gerekten, icap etmek.

İlm-i din: Dinî eğitim, öğretim.

İstinaden: Dayanarak.

Kur'an-ı Hakîm: Hüküm ve hikmet kitabı Kur'an-ı Kerim.

Muvakkat: Belirli bir süre, geçici zaman dilimi.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Nakzetmek: Bozmak, çözmek.

Neşr: Yayma, yayınlama.

Rû-yi zemin: Yeryüzü.

Şeâir-i diniye: İslâm'a has özel-likler. Dini temsil eden âlâmetler.

Taaccüp: Hayret etme, şaşırma.

Te'vil: Yorum, açıklama.

Zikrullah: Allah'ı anma, zikretme.

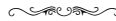
O, makamın ve vazifenin iktiza ettiği bir seciyedir. Bende bu neviden ne görerseniz benim değil. Onunla bana bakmayınız, o makamındır.

İkincisi: Ubûdiyet vaktinde, dergâh-ı ilâhîye müteveccih olduğum vakit, Cenâb-ı Hakk'ın ihsanıyla muvakkat bir şahsiyet görünüyor ki, o şahsiyetin bazı âsârı var. O âsâr, mana-yı ubûdiyetin esası olan "kusurunu bilmek, fakr ve aczini anlamak, tezellül ile dergâh-ı ilâhîye iltica etmek" noktalarından ileri geliyor ki; o şahsiyetle kendimi herkesten ziyade bedbaht, bîçare, âciz, fakir ve kusurlu görüyorum. O vakit bütün dünya, beni medh ü senâ etse beni inandıramaz ki ben iyiyim ve sahib-i kemâlim.

Üçüncüsü: Hakikî şahsiyetim. Yani, Eski Said'in bozması bir şahsiyetim var. Onda Eski Said'den irsiyet kalma bazı damarlar var ki, bazen riyâ ve hubb-u câha bir arzu bulunuyor. Hem asil bir hânedandan olmadığımndan, hisset derecesinde iktisada düşkün ve pest ahlâklar görünüyor. Sizi bütün bütün kaçırmamak için bu şahsiyetimin gizli, çok fenalıklarını ve sû-i hâllerini söylemeyeceğim.

Cenâb-ı Hak, merhametkârâne, inâyetini benim hakkımda böyle göstermiş ki; en ednâ bir nefer gibi bu şahsiyetimi, en âlî ve has bir müşîr hükmünde olan hizmet-i esrar-ı Kur'âniye'de istihdam ediyor. Yüz bin şükür olsun! Nefis cümleden ednâ, vazife cümleden âlâ!..

الْحَمْدُ لِلَّهِ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي¹

¹ Allah'a hamdolsun; bu Rabbimin ihsanıdır.

Âli / âlâ: Yüce.

Âsâr: Eserler, izler.

Dergâh-ı ilâhî: Cenab-ı Hakk'ın huzuru, divanı.

Ednâ: En alt, en küçük.

Hânedan: Büyük aile.

Hisset: Cimrilik.

Hizmet-i esrar-ı Kur'âniye:

Kur'an-ı Kerim'in hazinelerini herkese duyurma hizmeti.

Hubb-u câh: Makam arzusu, düşkünlüğü.

İltica: Sığınma.

İnâyet: Yardım, destek.

İstihdam etmek: Çalıştırmak, hizmet ettirmek.

Mana-yı ubûdiyet: Kulluğun anlamı, özü.

Medh ü senâ: Övme, yüceltme.

Merhametkârâne: Merhametli bir şekilde.

Müşîr: Mareşal.

Müteveccih olmak: Yönelmek.

Pest: Aşağı, düşük.

Riyâ: Gösteriş.

Sahib-i kemâl: Fazilet sahibi, mükemmel insan.

Sû-i hâl: Kötü durum.

Tezellül: Kendini aşağı, hakir görme.

Ubûdiyet: Kulluk.

Mahkemenin dehşetli korkarak, karamâmede aleyhimizde kaydettiği bir cümledir. Hâlbuki on beş sene evvel yazılan o şiddetli cümle, sonradan bu gelen cümle ile tâdil edilmiş.

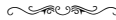
“Kardeşlerim, mâsumların ve ihtiyarların hatırları için beni zulmen öldürenlerden intikamımı almayınız! Azab-ı kabir ve sakar, onlara yeter!” fıkrası, onları insafa getirmek lâzımdı.

“Madem sizlerle –itikadınızca ve bana edilen muâmeleye nazaran– küllî bir muhalefetimiz var. Siz, dininizi ve âhiretinizi dünyanın uğrunda feda ediyorsunuz. Elbette mâbeynimizde –tahmininizce– bulunan muhalefet sırrıyla biz dahi, hilâfınıza olarak dünyamızı dinimiz uğrunda ve âhiretimize her vakit feda etmeye hazırız. Sizin zâlimâne ve vahşiyâne hükmünüz altında bir-iki sene zelîlâne geçecek hayatımızı, kudsî bir şehâdeti kazanmak için feda etmek, bize âb-ı kevser hükmüne geçer...”

Fakat Kur’ân-ı Hakîm’in feyzine ve işaretine istinaden, sizi titretmek için, size kat’î haber veriyorum ki:

Beni öldürdükten sonra yaşayamayacaksınız! Kahrî bir el ile bu fânî cennetinizden ve mahbubunuz olan dünyadan tardedilip ebedî zulümâtâ çabuk atılacaksınız. Arkamdan pek çabuk sizin nemrutlaşmış reisleriniz gebertilecek ve yanıma gönderilecek. Ben de huzur-u ilâhîde yakalarını tutup –adalet-i ilâhiye, onları esfel-i sâfilîne atmakla– intikamımı alacağım.

Ey din ve âhiretini dünyaya satan bedbahtlar! Yaşamanızı isterseniz bana ilişmeyiniz. İlişseniz, intikamımının muzaaf bir surette sizden alınacağını biliniz, titreyiniz. Ben rahmet-i ilâhiyeden ümit ederim ki, mevtim hayatımdan ziyade dine hizmet edecek ve ölümüm başınızda bomba gibi patlayıp, başınızı dağıtacak. Cesaretiniz varsa ilişkiniz! Yapacağınız varsa göreceğiniz de var!..” deniliyor ve bir âyetle bitiriliyor.

Âb-ı kevser: Kevser suyu.

Esfel-i sâfilîn: En aşağı nokta. Cehennemin en alt tabakası.

Hilâf: Zıt, ters.

Kahrî: Kahrî ve cezası pek çetin olan.

Küllî: Genel, umumî, kapsamlı.

Mâbeyn: Ara.

Mahbub: Sevgili, sevilen.

Mevt: Ölüm.

Muzaaf: Kat kat, katmerli.

Sakar: Cehennem. (Bkz.: Kamer S. 54/48, Müddessir S. 74/26, 42).

Tard: Kovma.

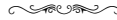
Vahşiyâne: Vahşice.

Zelîlâne: Aşağılanmış, zillate düşmüş bir şekilde.

Zulümât: Karanlıklar.

Mahkeme aleyhimde yazmış. Hâlbuki onları ifratla itham eden bir fıkradır.

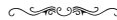
Ankara’da Mustafa Kemal’in şiddet ve hiddetle divan-ı riyâsete girip “Seni buraya çağırdık ki, bize yüksek fikir beyan edesin. Sen geldin, namaza dair şeyleri yazdın, içimize ihtilâf verdin” dediğini.. Said’in de ona “*Namaz kılmayan hâindir. Hâinin hükmü merduttur!*” dediğini.. sonra Mustafa Kemal, bir nevi tarziye verip hiddetini geri aldığını.. ve Mustafa Kemal’in hissiyatını ve prensiplerini rencide ettiği hâlde kendisine ilişmemesini.. ve bu cebbâr kumandanların âdeta Eski Said’den korkmalarının Risale-i Nur’un ilerideki kahraman şâkirtlerinin şahs-ı mânevîsinin harika bir kuvveti ve Risale-i Nur’un parlak bir kerameti olduğu yazılıyor.

Aleyhimizde yazılan, fakat mahkemeyi mes’ul eden bir fıkradır.

“Ayasofya’yı puthâne ve Meşîhat’ı kızların lisesi yapan bir kumandanın keyfi kanun namındaki emirlerine fikren ve ilmen taraftar değiliz.. ve şahsımız itibarıyla amel etmiyoruz” denilmektedir.

29.08.1948 tarihli dilekçesinde: “Bir fikir kalbime gelmiş, şöyle ki; Hükûmet’in beni tam himâye ve bana yardım etmesi, milletin maslahatına ve vatanın menfaatine çok lüzumlu iken; beni sıkması ima eder ki, benimle mücadele eden gizli zındıka komitesiyle şimdi onlara iltihak eden komünist komitesinden bir kısmı, ehemmiyetli resmî makamları elde ederek karşıma çıkıyorlar. Hükûmet ise ya bilmiyor, ya müsaade ediyor. Kahraman bir milletin ebedî bir medar-ı şerefi ve Kur’ân ve cihad hizmetinde dünyada bir pırlanta gibi pek büyük bir nişanı ve kılıçlarının pek büyük ve antika bir yâdigârı olan Ayasofya Camii’ni puthâneye ve Meşîhat Dairesi’ni kızların lisesine çeviren bir adamı sevmemek, bir suç olmasına imkân var mıdır?”

Mahkemenin Said’i cezalandırmak için en kuvvetli tahmin ettikleri fıkradır. Said’in gizli düşmanlarına karşı Denizli Mahkemesi’nde istîmal

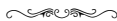
Cebbâr: Dilediğinde cebir ve güç kullanan.
Divan-ı riyâset: Başkanlık divanı, makamı.
Himâye: Koruma, gözetme.
İltihak: Katılma, birleşme.
İstîmal etmek: Kullanmak.

Maslahat: Fayda, menfaat.
Medar-ı şeref: Şeref kaynağı.
Merdut: Kabul görmemiş, makbul olmayan.
Meşîhat: Dinî işlerin yürütüldüğü yer. Şeyhülislâmlık.
Puthâne: Put yuvası. Putlarla do-

lu yer.
Şahs-ı mânevî: Hükmî şahsiyet, tüzel kişilik.
Tarziye vermek: Özür dilemek.
Yâdigâr: Hâtrâ.

ettiği bu sözünü, mahkeme bütün bütün yanlış mana vererek devlete ve hükûmete çevirip tecziyeye sebep göstermiş.

“Bu inkılâpları, mevki-i mer'iyete koyan devletin bir kısım yeni kanunlarına, cebr-i keyfî-i küfrî.. cumhuriyete, istibdad-ı mutlak.. rejime, irtidad-ı mutlak.. ve bolşeviklik ve medeniyete, sefâhet-i mutlaka” demiş.

Mahkemenin karamâmesinde hayret ve takdirle yazılan bir fıkradır.

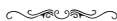
Risale-i Nur'u yazmanın uhrevî ve dünyevî pek çok faydaları olduğu, bunların da:

1. Ehl-i dalâlete karşı mânen mücâhede etmek.
2. Üstadına neşr-i hakikatte yardım etmek.
3. Müslümanlara iman cihetinde hizmet etmek.
4. Kalemle ilmi tahsil etmek.
5. Bazen bir saati, bir sene ibadet hükmüne geçen tefekkürî ibadeti yapmak.
6. İman ile kabre girmektir.

Beş türlü de dünyevî faydaları var:

1. Rızıkta bereket.
2. Kalbde rahat ve sürûr.
3. Maîşette sühûlet.
4. İşlerinde muvaffakiyet.
5. Talebelik faziletini almakla, bütün Risale-i Nur talebelerinin dualarına hissedar olmak olduğu...

Ve bunların yakında gençlik tarafından idrak olunup üniversitenin bir Nur mektebi hâline döneceği yazılıyor.

Bolşeviklik: Rus lider Lenin tarafından geliştirilen, komünist Sovyet baskı rejimi.

Cebr-i keyfî-i küfrî: Dinsizlikten kaynaklanan, hukuk dışı, keyfi zorbalık.

Ehl-i dalâlet: Doğru yoldan ayrılanlar, kâfirler.

İrtidad-ı mutlak: Dinden tamamen dönme, tam dinsizlik.

İstibdad-ı mutlak: Çok zorba, çok baskıcı yönetim.

Maîşet: Yaşama, geçim, dirlik.

Mevki-i mer'iyete koymak: Yü-rürlüğe koymak.

Muvaffakiyet: Allah'ın yardımıyla elde edilen başarı.

Mücâhede: Çaba, gayret, cihad.

Neşr-i hakikat: Gerçeği yaymak.

Sefâhet-i mutlaka: Haram-helal demeden, tamamen zevk, eğlen-ce peşinde olma.

Sühûlet: Kolaylık.

Sürûr: Sevinç.

Tecziye: Cezalandırma.

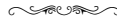
Tefekkürî: Tefekküre ait, tefekkür ile meydana gelen.

Medar-ı hayrettir ki, bu samimî fedakârlığı suç saymışlar.

Gizli münafıkların takip ettikleri iki plândan birisi: Benim haysiyetimi kırmakla güya Nurlar'ın kıymeti düşecek!

İkincisi: Nur şâkirtlerine telâş ve fütur vermekle Nurlar'ın intişarına mâni olunacak!

Hiç korkmayınız! Milyonlar kahraman başlar feda oldukları bir kudsi hakikate, bizim gibi bazı bîçarelerin başları da feda olsun!

Pek acıbtir ki, merhum Hasan Feyzi'nin gayet hâlisâne ve ayn-ı hakikat ve vâkıa mutâbık ve hiç zararı olmayan ve çoklara menfaatli olan takrizini ve medhiyesini bir suç mevzuu diye Nur'un bir mecmuasının âhırinde bulunmasıyla o mecmuanın müsâderesine vesile yapmak istenilmiş.

Hasan Feyzi'nin bir mektubu vardır. Hülâsası:

Ey Risale-i Nur! Senin, hakkın dili ve hakkın ilhamı olup onun izniyle yazıldığına şüphe yok...

Ben, kimsenin malı değilim. Ben, hiçbir kitaptan alınmadım, hiçbir eserden çalınmadım. Ben, rabbânî ve Kur'ânîyim; bir lâyetmûtun eserinden fıskıran kerametli bir nurum...

Sen çok feyizli ve rahmetli bir hak kitapsın. Bazı has ve hâlis talebelerini evliya ve asfiya nişanlarıyla taltif ve tezyin ediyorsun. Hem mahkemelere senin eczaların bir mücrim, bir maznun sıfatıyla değil, belki bir muallim, bir mürebbî ve bir mürşid olarak girmiştir. Her divan-ı adalette en büyük dehşet ve savletini, azamet ve izzetini, parlak ve şâsaalı bir surette gösterdin. Onları da iman ve Kur'ân suyuyla yıkadın...

Acib: Şaşırtıcı, hayret verici.

Asfiya: İlim ve takvalarıyla Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) varisi olan büyük veliler.

Ayn-ı hakikat: Gerçeğin ta kendisi, tamamen gerçek.

Divan-ı adalet: Adalet divanı, mahkeme.

Fütur: Bezginlik, bıkkınlık, usanç.

Hâlisâne: Samimiyetle, samimi bir şekilde.

Kur'ânî: Kur'ân-ı Kerim'e ait. Kur'ân-ı Kerim kaynaklı.

Lâyetmût: Ölümsüz.

Maznun: Zanlı, sanık.

Medar-ı hayret: Hayret etme sebebi, vesilesi.

Medhiye: Övgü yazısı.

Muallim: Öğretmen.

Mücrim: Suçlu.

Mürebbi: Eğiten, yetiştiren.

Mürşid: Rehber, üstad.

Müsâdere: Mahkemece el konulma.

Rabbâni: Her şeyin sahibine, rabbine ait, ilâhî.

Savlet: Saldırı, hücum.

Şâsa: Parlaklık, debdebe, ihtişam.

Takriz: Bir kitap hakkında başkaları tarafından kaleme alınan takdir yazısı.

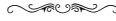
Taltif: İltifat etme, mükâfatlandırma.

Tezyin: Zinetleme, süsleme.

Vâkıa mutâbık olmak: Gerçekle birebir örtüşmek, gerçeğe uyamak.

Ey Risale-i Nur'un bir hâdimi ve tercümanı olan Üstadım! Allah'ın abdi ve İmam Ali'nin (*radıyallâhu anhı*) mânevî veledi ve Gavs-ı Âzam'ın (*ḳudḳise sırruhı*) müridi olan üstadım! Beni huzur-u âlî-yi irfanına çıkar!..

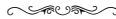
İşte ancak bir kilo kadar olan bir aylık erzakı ve zahîresi, paket hâlinde kâğıtta sarılı ve çivide asılı duruyor. O yokluk içinde tükenmez bir varlığa kavuşuyor. Hediye ve behiyeleri almaktan çekiniyor. Zekât ve sadakaları, teberrük ve teberrûları alsaydı, bugün bir milyon servet sahibi olurdu...

Risale-i Nur tesmiyesinin dokuz sebebi içinde yalnız birisine ilişmişler. “Nur ismini, has şakirtlerinde göremiyoruz” demişler. Hâşiyede cevap verildiği gibi, şimdi de Nuri Benli ve Kürelî Saatçi Nuri, Nur hizmetinde mümtazdırlar. Demek tenkit edemiyorlar, cüz'î bahanelere mecbur oluyorlar.

Yirmi Altıncı Söz Risalesi'nde otuz üç adet Sözler'in, otuz üç adet Mektuplar'ın, otuz bir adet Lem'alar'ın ve on üç adet Şuâlar'ın mecmûuna “Risale-i Nur” denilmesinin sırrı şudur ki:

Bütün hayatımda *Nur* kelimesi her yerde bana rast gelmiş. Ezcümle: *Karyem Nurs'tur*. Merhum vâlidemin ismi *Nuriye'dir*. Nakşî üstadım Seyyid *Nur Muhammed'dir*. Kâdirî üstadlarımdan *Nureddin*, Kur'ân üstadlarımdan *Nurî*, talebelerimden benimle en ziyade alâkadar *Nur* isimli bulunanlarıdır. (Ne gariptir ki, mühim *Nur* şakirtleri arasında *Nurî* isimli kimseye rastlanmamaktadır.)^(Hâşiyeye) Hem kitaplarımı en ziyade izah ve tenvir eden *Nur* temsilleridir. Hem hakâik-i ilâhiyede müşkülâtımın ekserisini halleden esmâ-yı hüsnâdan *Nur* ism-i nuranîsidir. Hem Kur'ân'a şiddet-i şevk ve inhisar-ı hizmetim için hususî imamım *Osman-ı Zinnûreyn'dir* (*radıyallâhu anhı*).

Hâşiyeye: O zaman öyle idi. Şimdi yirmi sene oldu.

Abd: Kul.

Behiye: Güzel ve zarif olan şey.

Esmâ-yı hüsnâ: Cenâb-ı Hakk'ın güzel isimleri.

Gavs-ı Âzam: “En büyük velî” anlamında Hz. Abdulkadir Geylanî'nin lâkâbı.

Hâdim: Hizmetkâr, hizmetçi.

Hakâik-i ilâhiye: İlâhî hakikatler.

Huzur-u âlî-yi irfan: Yüksek mârifet ufku, seviyesi.

İnhisar-ı hizmet: Yalnız belirli bir işi görmek. Sadece belirli bir sahada hizmet etmek.

İsm-i nuranî: Pırıl pırıl isim.

Karye: Köy.

Mecmû: Hepsî, tamamı.

Mümtaz: Seçkin, meziyetli, üstün.

Müşkülât: Müşküller, meseleler.

Şiddet-i şevk: Şiddetli şevk, iştiyak.

Teberrû: Bağış.

Teberrük: Bereket niyetiyle, bereket umarak verilen şey.

Tenvir etmek: Aydınlatmak, nurlandırmak.

Zahîre: Azık.

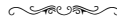
Zinnûreyn: Hz. Osman'ın (r.a.) Peygamber Efendimiz'e (s.a.s.) iki defa damat olduğunu ifade eden “iki nur sahibi” anlamında bir lâkâbı.

Hücumât-ı Sitte ve Zeyli; hem yirmi sene evvel, hem şiddetli ve zâlimâne bir tecavüze karşı, hem gayet mahrem, hem mahkemeleri görmüş.. hem hiddet zamanında yazılmış.. hem İkinci Harb-i Umumî zamanı, o hiddeti haklı göstermişken şimdi yazılmış gibi suç sayıp müsâdere etmek, adaletten çok uzaktır.

“Hücumât-ı Sitte’nin Zeyli” başlıklı yazı, “İstikbalde gelecek nefret ve tahkirden sakınmak için şu mahrem zeyl yazılmıştır. Yani, ‘Tuh o asrın gayretsiz adamlarına!’ denildiği zaman, yüzümüze tükürükleri gelmemek veyahut silmek için yazılmıştır. Avrupa’nın insaniyet-perver maskesi altındaki vahşî reislerinin sağır kulakları cınlasın.. ve bu vicdansız gaddarları bize musallat eden o zâlimlerin görmeyen gözlerine sokulsun! Bu asırda yüz bin cihette ‘Yaşasın Cehennem!’ dedirten mimsiz medeniyet-perestlerin başlarına vurulmak için yazılmış bir arzuhâldir” yazısıyla başlıyor.

“Bu yakınlarda ehl-i ilhadın perde altında tecavüzleri gayet çirkin bir suret aldığından, çok bıçare ehl-i imana ettikleri zâlimâne ve dinsizcesine tecavüz nev'inden, hususî ve gayr-i resmî, kendim tamir ettiğim bir mâbedimde bana ve hususî bir-iki kardeşimle hususî ibadetime ve gizli ezan ve kâmetimize müdahale edildi. ‘Niçin Arabî kâmet ediyorsunuz ve gizli ezan okuyorsunuz?’ denildi. Sükûtta sabrım tükendi. Kabil-i hitap olmayan öyle vicdansız alçaklara değil, belki milletin mukadderâtıyla keyfî istibdatla oynayan bir kısım firavun-meşrep gizli komitenin başlarına derim ki: Ey ehl-i bid'a ve ilhad! Altı suâlime cevap isterim.

Birincisi: Dünyada hükûmet süren, hükmeden her kavmin, hatta insan eti yiyen yamyamların ve vahşî canavar çete reislerinin dahi bir usulü var, bir düsturla hükmeder. Siz hangi usulle bu acîb tecavüzü yapıyorsunuz? Kanununuzu ibraz ediniz! Yoksa bazı alçak memurların keyiflerini kanun mu kabul ediyorsunuz? Böyle hususî ibadette kanun olmaz!..”

Medar-ı teessüftür ki; hem eski, hem mahrem, hem hakikatli olan İşârât-ı Seb'a'da bir-iki cümleye ilişip müsâderesine ve bize suç yapmaya

Ehl-i ilhad: İnançsızlar, kâfirler.
Harb-i Umûmî: Dünya Savaşı.
Hücumât-ı Sitte: “Altı Hücum” anlamında Hz. Bediüzzaman’ın, şeytanın altı desisesine (hile, tuzak) karşı yazdığı bir kitapçık.
İbraz etmek: Göstermek, ortaya koymak.

İnsaniyet-perver: Hümanist, insancıl.
İşârât-ı Seb'a: Yedi İşaret. 29. Mektup, 7. Kısım.
Kabil-i hitap: Hitap edilebilir, muhatap olmaya lâayık.
Mahrem: Belirli kişilere ait, özel.
Medar-ı teessüf: Üzülmeye, esef-

lenmeye sebebi.

Mimsiz medeniyet-perest: Ahlaksız, değersiz bir medeniyet düşkünü.

Mukadderât: Kader, alın yazısı.

Zâlimâne: Zalimce.

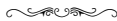
Zeyl: Ek, ilave.

çalışmışlar. Hâlbuki o hakikat o kadar kuvvetlidir ki, bütün beşeriyete ve dünyaya ilân edilecek bir maslahat-ı hayat-ı içtimaiyedir.

Dünyada en büyük ahmak odur ki, dinsiz serserilerden terakkiyi ve saadet-i hayatiyeyi beklesin. Böyle ahmaklardan mühim bir mevkii işgal eden birisi demiş ki: “Biz ‘Allah, Allah’ diye diye geri kaldık. Avrupa ‘top, tüfek’ diye diye ileri gitti.”

“Cevabü'l-ahmak, es-sükût” kaidesince, böylelere karşı cevap sükûttur. Fakat bazı ahmakların arkasında bedbaht gâfiller de bulunduğundan deriz ki:

Ey biçareler! Bu dünya bir misafirhânedir. Madem ölüm var, kabre girilecek. Bu hayat gidiyor, bâkî bir hayat geliyor. Bir defa “top, tüfek” denilse, bin defa “Allah, Allah” demek lâzım gelir.

Mûcib-i hayrettir ki, On Altıncı Lem'a'da bizim lehimizde olan bir cümleyi aleyhimize çevirip o kıymettar, menfaatli risalenin müsâderesine meyil göstermişler.

On Altıncı Lem'a'da:

“Harp belâsı bizim hizmet-i Kur'âniye'mize mühim bir zarardır. Kâdir-i külli şey, bir dakikada bulutlarla dolmuş cevvi-i havayı süpürüp temizleyerek semânın berrak yüzünde ziyadar güneşi gösterdiği gibi, bu zulümâtı ve rahmetsiz bulutları izale edip hakâik-i şeriatı güneş gibi gösterir. O'nun rahmetinden bekleriz ki, bize pahalı satmasın. Baştakilerin başlarına akıl ve kalblerine iman versin; o vakit kendi kendine iş düzelir.

Mademki sizin elinizdeki nurdur. Nurdan zarar gelmez. Neden arkadaşlarınıza ihtiyat tavsiye ediyorsunuz? Bu suâle karşı muhtasar cevabım şudur:

Baştaki başların bir kısmı sarhoştur, okumaz. Okusa da anlamaz, yanlış mana verip ilişir. İlişmemek için, akli başına gelinceye kadar

Cevabü'l-ahmak, es-sükût: Susmak, ahmaklara verilecek en güzel cevaptır.

Cevv-i hava: Gökyüzü, hava.

Hakâik-i şeriat: Dinin esasları, gerçekleri.

Hizmet-i Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim hizmeti.

İhtiyat: Dikkat, tedbir.

İzale etmek: Gidermek, yok etmek.

Kâdir-i külli şey: Her şeye gücü yeten, Hz. Allah.

Maslahat-ı hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayata, topluma faydalı olan şey.

Mûcib-i hayret: Hayret verici, şaşırtıcı durum.

Muhtasar: Kısa, özet.

Saadet-i hayatiye: Mutlu, huzurlu bir şekilde yaşama.

Terakki: Gelişme, ilerleme, yükselme.

Zulümât: Karanlıklar.

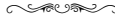
göstermemek lâzımdır. Onun için kardeşlerime tavsiye ediyorum ki, ihtiyat etsinler, nâehillerin ellerine hakikatleri vermesinler” denilmektedir.

Tesettür, Kur'ân'ın emri ve çok kuvvetli cevabı verilmiş ve eski yazılmış ve cezayı çektirmişken yine suç yapmaları.. ve İhtiyar Lem'ası'ndan gayet kıymetli ve herkese menfaatli ve Rehber'de yazılmış bir hakikatin yalnız başını yazıp bir suç mevzuu diye müsâderesine yürümek gösteriyor ki, medar-ı tenkit bir şey bulamıyorlar.

Yirmi Dördüncü Lem'a'da (tesettür hakkında) tesettürün Kur'ân'ın emri olduğunu izahtan sonra, “Mesmûâtıma göre merkez-i hükûmette, çarşı içinde, gündüzde, ahalinin gözleri önünde, gayet âdi bir kundura boyacısı, dünyaca rütbeten büyük bir adamın açık bacaklı karısına sarkıntılık etmesi, tesettür aleyhinde olanların hayâsız yüzlerine bir şamar vuruyor” denilmektedir.

Yirmi Altıncı Lem'a'da (ihtiyarlar hakkında) “Ankara'nın eskimiş kalesinin başına çıktım. O kale, tahaccür etmiş hâdisât-ı tarihiye suretinde bana göründü. Benim ihtiyarlığım, kalenin ihtiyarlığı, şanlı Osmanlı Devleti'nin ihtiyarlığı, hilâfet saltanatının vefatı, bana gayet hazin geldi. Firkatli bir hâlet içinde, geçmiş zamanın derelerine ve gelecek zamanın tepelerine baktım. Mazi, teselli yerine dehşet verdi; istikbal, benim ve emsalimin ve nesl-i âtinin büyük ve karanlık bir kabri suretinde göründü. Hazır günüme baktım. Ölümle bir hareket-i mezbûhânenin ızdırabını çeken cismimin cenazesini taşıyan bir tabut suretinde göründü” denilmektedir.

Onlar bunu çok takdir etmeleri lâzımken tenkit etmişler, suç mevzuu yapmışlar.

“Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'de aldığım maaştan çoğunu sarfetmiştim. Az bir kısmını hacca gitmek için sakladım. O cüz'î para iktisat ve kanaat bereke-

Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye: 1918-1922 yılları arasında, zamanın problemlerine İslâmî çözümler üretme doğrultusunda faaliyet göstermiş İslâmî ilimler Akademisi.
Firkat: Ayrılık.
Hâdisât-ı tarihiye: Tarihi hâdiseler.

Hareket-i mezbûhâne: Can çekişme hâli.
Medar-ı tenkit: Tenkit sebebi.
Merkez-i hükûmet: Başkent.
Mesmûât: Duyulan şeyler, duyumlar.
Nâehil: Uygun veya layık olmayan.

Nesl-i âti: Gelecek nesil.
Tahaccür etmek: Taşlaşmak, taş kesilmek.

tiyle bana kâfi geldi. Yüzsuyumu döktürmedi. O mübârek paradan biraz daha var” deniliyor.

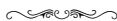
Yirmi İkinci Lem'a, ‘mahrem’ işaretli ve ‘en has ve hâlis ve sadık kardeşlerime mahsustur’ şeklinde kayıtlıdır.

“Birinci İşaret: Sen ehl-i dünyanın dünyasına karışmadığın hâlde, nedendir ki onlar her fırsatta senin âhiretine karışıyorlar? Bu suâle cevap verecek Isparta Vilayeti’nin hükûmeti ve bu vilâyetin milletidir...”

Şefkat-i imaniyeden gelen bu mâsumâne ve hâlisâne ve hayretkârâne ümit ve arzu ve temenniye bir suç tevehhüm edenler, elbette kendileri suçludurlar.

Said imzalı bir mektupta: “Yedi yaşından on yaşına kadar mâsum çocuklar, faytonla gezdiğim vakit, beni görünce koşuşup ellerime sarılmalarının hikmeti nedir?” diye hayret ediyordum. Birden ihtar edildi ki; küçük mâsumlar tâifesi, bir hiss-i kable'l-vuku ile Risale-i Nur’la saadet bulacaklarını ve tehlike-i mânevîyelerden kurtulacaklarını hissettiklerini anladım” denmektedir.

Bu fıkra, başta lehimde ve âhirde bir arzu ve bir temenni iken, suç saymak insaftan hariçtir.

Bir kısım âyetler ve hadislerin müttefikan bu asırda bir hakikat-i nurâniyeye işaret ettikleri.. ve Âhırzaman’da gelecek bir müceddid-i ekberi gösterdikleri.. ve o gelecek zâtın ve cemiyetinin üç vazifesinden en ehemmiyetlisi imanı kurtarmak olduğu.. ve şeriâtı ihya ve hilâfeti tatbik gibi çok geniş dairede hükmeden bu iki vazifesini nazara almamalarının zararsız olduğu.. fakat Nur’un muârizlarının –hususan siyasî tâifenin– tenkidine ve hücumuna vesile olabileceği, onun için kendisinin müdakkik kardeşimizin risaleciğinin bir kısmını ve bazı cümlelerini kaldırıp tâdil ederek göndereceği yazılıyor.

Hayretkârâne: Hayran kalmış, beğenmiş bir tarzda.

Hiss-i kable'l-vuku: Bir şeyi olmadan önce hissetme, içine doğma, önsezi.

Muâriz: Karşı çıkan, muhalif.

Müceddid-i ekber: Her yüz yılda bir, devrin ihtiyacına göre İslâm’ı

anlatan, peygamberlik mesleğinin mânevi vârisi olan büyük zât.

Müdakkik: İnceleme ve araştırmalarında alabildiğine hassas, dikkatli ve titiz ilim adamı.

Müttefikan: İttifak ederek, oy birliğiyle.

Şefkat-i imaniye: İmandan kay-

naklanan şefkat duygusu.

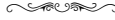
Tâdil: Düzeltme, dengeleme, ayarlama.

Tehlike-i mânevîye: Mânevî tehlike. Kişinin dinî inanç ve yaşantısına zarar veren tehlike.

Said Nursî imzalı bir mektupta, dârülfünuna inkılâp eden Harbiye Nezareti'nin kapısındaki

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا ۖ وَيَنْصُرَكَ اللَّهُ نَصْرًا عَظِيمًا¹

hatt-ı Kur'ânînin üzeri mermer taşlarla kapatılmışken meydana çıkarılması, şimdi yeniden hatt-ı Kur'ânîye bir numûne-i müsaade.. ve Risale-i Nur'un takip ettiği maksadına bir vesile.. ve üniversitenin bir Nur Medresesi olmasına işaret olarak gösterilmektedir.

Tekbirâtü'l-Huccâc mektubumda hakikat ve izahıma karşı tenkitlerine, Hüsrev'in âhirdeki hâşiyesi tam cevaptır.

Saidu'n-Nursî imzalı “Tekbirâtü'l-Huccâc fî Arafat” başlıklı mektupta, “Nur'un ehemmiyetli bir kısım şâkirtleri pek musırrâne olarak Âhirzaman'da gelen Âl-i Beyt'in büyük bir mürşidi seni zannediyorlar. Sen de onların fikirlerini musırrâne kabul etmiyorsun, çekiniyorsun. Bu bir tezattır. Hallini isteriz” diye sormaları sebebiyle, onlara cevap olmak üzere, bundan sonra gelecek Mehdî-i Resul'ün temsil ettiği kudsî cemaatin şahs-ı mânevîsinin üç vazifesi olduğu; bunların imanı kurtarmak.. hilâfet-i Muhammediye (*aleyhissalâtu vesselâm*) unvanıyla şeâir-i İslâmiyeyi ihya etmek.. ve inkılâbât-ı zamaniye ile çok ahkâm-ı Kur'ânîye'nin ve şeriat-ı Muhammediyenin (*aleyhissalâtu vesselâm*) kanunlarının bir derece ta'tile uğramasıyla o zât, bu vazife-i uzmâyı yapmaya

¹ “Biz sana, aşikâr bir zafer ihsan ettik... Ayrıca, sana çok önemli, şerefli ve büyük bir zafer ihsan buyur- sun.” (Fetih Sûresi, 48/1, 3).

Ahkâm-ı Kur'ânîye: Kur'ân-ı Kerim'in hükümleri.

Âl-i Beyt: Hz. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) kızı Hz. Fâtıma ve damadı Hz. Ali vasıtasıyla devam eden mübarek soyu.

Dârülfünun: Üniversite.

Harbiye Nezareti: Savunma Bakanlığı.

Hatt-ı Kur'ânî: Kur'ân-ı Kerim hattı, yazısı.

Hilâfet-i Muhammediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) yeryüzündeki temsilciliği, mânevî vârisliği. İslâm'ı ve müslümanları temsil ve idare makamı.

İhya: Yeniden hayata kazandır-

ma, canlandırma, güçlendirme.

İnkılâbât-ı zamaniye: Zamana bağlı değişimler, inkılâplar.

Mehdî-i Resul: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s) soyundan, kıyametten önce gelmesi beklenen, insanları dine yönlendirecek kişi.

Musırrâne: İsrarlı bir şekilde.

Numûne-i müsaade: İzin verildiğini gösteren numûne, örnek.

Şahs-ı mânevî: Hükmi şahsiyet, tüzel kişilik.

Şeâir-i İslâmiye: İslâm'ı temsil eden semboller. İslâm'a has özellikler.

Şeriat-ı Muhammediye: Hz. Peygamber Efendimiz (s.a.s.) vasıta-

siyla insanlara bildirilen dinî hüküm ve kurallar.

Ta'tile uğramak: İş görmemek. İşleyemez duruma gelmek.

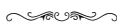
Tekbirâtü'l-Huccâc: Kurban bayramında getirilen teşrik tekbirleri.

Vazife-i uzmâ: Çok büyük, önemli görev.

çalışır. Nur şâkirtleri birinci vazifeyi tamamıyla Risale-i Nur'da gördüklerinden ikinci, üçüncü vazifeleri de buna nisbeten ikinci, üçüncü derecededir diye, Risale-i Nur'un şahs-ı mânevîsini haklı olarak bir nevi mehdî telâkki ediyorlar. Bir kısmı, o şahs-ı mânevînin bir mümessili olan bîçare tercümanını zannettiklerinden, bazen o ismi ona da veriyorlar. Hatta evliyanın bir kısmı, keramet-i gaybiyelerinde Risale-i Nur'u aynı o Âhırzaman'ın hidayet edicisi olduğu, bu tahkikatla te'ville anlaşılır diyorlar. İki noktada bir iltibas var, te'vil lâzımdır.

Birincisi: Âhirde iki vazife, gerçi hakikat noktasında birinci vazife derecesinde değiller. Fakat hilâfet-i Muhammediye (*aleyhissalâtü vesselâm*) ve ittihad-ı İslâm, avâmda ve ehl-i siyasette –hususan bu asrın efkârında– o birinci vazifeden bin derece geniş görünüyor. Gerçi her asırda hidayet edici bir nevi mehdî ve müceddid geliyor ve gelmiş. Fakat her biri üç vazifeden birisini bir cihette yapması itibarıyla, Âhırzaman'ın büyük mehdîsi unvanını almamışlar.

İkincisi: Âhırzaman'ın o büyük şahsı, Âl-i Beyt'ten olacak. Gerçi mânen ben Hazreti Ali'nin (*radıyallâhu anlı*) bir veled-i mânevîsi hükmündeyim. O'ndan hakikat dersini aldım. Ve Âl-i Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*) bir manada hakikî Nur şâkirtlerine şâmil olmasından, ben de Âl-i Beyt'ten sayılabilirim. *Fakat Nur'un mesleğinde hiçbir cihette benlik, şahsiyet, şahsî makamları arzu etmek, şan ve şeref kazanmak olmaz. Nur'da ihlâsı bozmamak için uhrevî makamat dahi bana verilse, bırakmaya kendimi mecbur bilirim diye, yarı muvâfakat şeklinde bir cevap verilmekte* (Hâşiye) ve bu mehdîlik teklifi açık ve kesin olarak reddedilmemektedir.

Bu fıkradaki hâdiseler vâkıa mutâbık ve acîb bir tarzda “Beni mahzun etmeyiniz, zemin hiddet eder!” dediğimden üç dakika sonra zelzele olmasını hayret ve taaccüple tahsin etmek, şefkatin iktizası olduğu hâlde, medar-ı tenkit olamaz.

Hâşiye: Ey insafsız heyet! Bundan daha keskin red cevabı nasıldır?

Nur Talebeleri nâmına

Hüsrev

Ehl-i siyaset: İdareciler, yöneticiler.

İltibas: Karıştırma, karışıklık.

İttihad-ı İslâm: İslâm birliği.

Keramet-i gaybiye: Geleceğe ait bir meselede mazhar olunan keramet.

Muvâfakat: Uygun görme, izin

verme.

Mümessil: Temsil eden, temsilci.

Taaccüp: Hayret etme, şaşırma.

Tahkikat: Araştırmalar, incelemeler.

Tahsin etmek: Güzel bulmak, beğenmek.

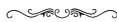
Vâkıa mutâbık olmak: Gerçekle birebir örtüşmek, gerçeğe uymak.

Veled-i mânevî: Mânevî evlat.

“Dört saat ifadesi alınıp sıkıntı çekmesinden on saat sonra, âdeta aynı zamanda iki milyon lira zarar veren Maârif yangını gösterdi ki: *Risale-i Nur belâların def’ine bir vesiledir ki; Nurlar’a hücum edildi, belâ yol buldu, geldi.*” denilmektedir.

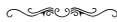
141 numaralı mektupta: “Dört buçuk saat ifadesi alındıktan sonra, Ankara’da Maârif Dairesi’nin ve otomobil garajının, İzmir’de bir fabrikanın, Adana’da büyük bir binanın yanmasından bahisle, bunun bir tesadüf olmadığı isbata kalkışıldıktan sonra *‘Beni risalelerimden mahrum etmeyiniz. Yoksa hem bana, hem bu vatana yazık olur; zemin zelzele ile hiddet eder’* dediğinden üç dakika sonra üç saniye devam eden zelzele, zeminin hiddeti ve ateşle Maârif Dairesi’ni sarması, –mahkemece dört defa isbat edilen– çok defa zelzelenin Risale-i Nur’a ve şâkirtlerine taarruzları zamanına gelmesi tesadüf olamaz. Risale-i Nur’un bu memlekette belânın def’ine vesile olduğu çok hâdiselerle tahakkuk etmiştir” denilmektedir.

147 numaralı mektupta: “Bu defa bize hücumların aynı zamanında kış çok hiddet etti, şiddetli soğuk ve fırtına ile havanın kızdığı gösterdi ki, hücumların durmasıyla ve Nurluların ferahlanmasıyla Zemherir günlerinin Nevruz günleri gibi gülmeye başlaması ve Maârif Dairesi’nin yanması küllî bir tokattır.”

Tebrik ve aferin ile mukabele edilecek bir hâle itiraz nazarıyla bakılmaz.

Bu defa bana mahkemede sordukları çok manasız suâller içinde, “Neyle yaşıyorsun?” dediler. Dedim ki: “*İktisat bereketiyle... Bir vakit Isparta’da bir Ramazan’da bir ekmek, bir kilo torba yoğurdu, bir kilo pirinçle yaşayan bir adam, maîşet için dünyaya tenezzül etmez ve hediye de kabul etmeye mecbur olmaz*” dedim.

Zübeyir’in mahkemede okuduğu müdâfaası gibi parlak medhiyesi, inşallah onları takdir ve tahsine sevk etmiş ki taaccüple kararnâmede yazmışlar.

Zübeyir Gündüzalp’in* daktiloyle yazdığı “Gençliğimiz, hak ve hakikati öğreten malûmat ve en yüksek ahlâk istiyor” adlı bir formasında, onuncu sayfada: “Risale-i Nur, yirminci asrın müslümanlarını ve bütün insanları koyu

fikir karanlığından kurtarmak için, müellifinin kendi ihtiyârıyla değil, büyük Yaraticı'mızın ihtarıyla yazılmış bir şâheserdir.”

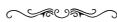
12. sayfada: Risale-i Nur'a hizmet eden birisine denilse “Risale-i Nur yerrine şu kitapları kopya et de, Ford'un servetini sana vereyim.” O, Risale-i Nur satırlarından kaleminin ucunu bile kaldırmadan şöyle cevap verir: “Dünya servet ve saltanatının hepsini verseniz kabul etmem.”

15. sayfada: “Dürüst fikirli yazarlara bağılılığımızın derecesi yüz ise; Bediüzzaman gibi dünya ve âhiretimize rehberlik eden büyük bir şahsiyette bir kentilyondur, sonsuzdur.”

12. sayfada: “Risale-i Nur'un şahs-ı mânevîsi, asrın içtimaî ve ruhî ve dinî hastalıklarını teşhis etmiş.. ve müzminleşmiş içtimaî illetleri tedavi edecek şekilde Kur'ân-ı Hakîm'in hakikatlerini, ilâhî bir emirle bu zamanda yaşayan bütün insanlara arz etmiştir.”

44. sayfada: “Bediüzzaman, bu risaleleri bir sene okuyan bu zamanın mühim bir âlimi olabilir” demiştir. Evet, öyledir.

54. sayfada: “Risale-i Nur okuyan hâkimlerin isabetsiz karar verdikleri görülmüyor” denilmektedir.

Bu gelen parça tam lehimde ve ayn-ı hakikat iken, karamâmede suç mevzuları içine konulmamalıydı.

Ahmet Feyzi'nin eserinin bir kısmını tâdil ettiğini, fakat bir kısmının da aceleye geldiğinden tâdil edemedenden gönderdiğini, “Dine ve terbiye-i Muhammediye'ye (aleyhissalâtü vesselâm) zehir diyen Saraçoğlu'nu bırakıp, hakikat-i Kur'âniye'yi güneş gibi gösteren Sirâcü'n-Nur ile münakaşa etmek, onun mü-sâderesine yardım etmek demek olduğunu beyan ediyoruz” denmektedir.

Mahkemeye tarihsiz ibraz ettiği bir müdâfaasında neticeten, kendisinin ve şâkirtlerinin siyasetle iştilal etmediklerini.. tecavüz olarak gösterilen

Ayn-ı hakikat: Gerçeğin ta kendisi, tamamen gerçek.

Hakikat-i Kur'âniye: Kur'ân gerçeği.

İçtimaî illet: Sosyal hastalık.

İhtar: Dileme, takdir etme.

İhtiyâr: İrade, tercih, seçim.

Kentilyon: Katrilyonun bin katı.

Müellif: Yazan, yazar.

Müsâdere: Mahkemece el konulma.

Müzmin: Zamanla yerleşen, uzun süreli hastalık.

Sirâcü'n-Nur: “Nur kandili, lambası” anlamında Bediüzzaman Hazretleri'nin, Nur Risaleleri'ne

verilen diğer bir ad.

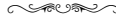
Tâdil: Düzeltme, dengeleme, ayarlama.

Terbiye-i Muhammediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) insanlığa armağan ettiği dinî, ahlâkî, insanî prensipler.

yazıların mahrem olduklarını.. vicdan ve tefekkür hürriyeti mevcut olduğunu.. bunların bazı kanunları tenkit mahiyetinde de görünse suç teşkil etmeyeceğini.. ele alınan birçok risalelerin eskiden yazılmış olduğunu.. bilirkişi tetkikatından geçerek zararsız bulunduklarının tesbit olunduğunu.. evvelce de Eskişehir Mahkemesi'nde bunlardan dolayı mahkûmiyet kararı verildiği gibi Denizli Mahkemesi'nde de beraat ettiklerini.. artık bir daha aynı suçtan dolayı mahkeme edilmelerinin doğru olmadığını.. kendisinin ve gerekse Nur şâkirtlerinin şimdiye kadar âsâyışı bozacak hareketlerde bulunmadıklarını, Beşinci Şuâ'da isim tasrih etmemesine ve maksadının sadece ihbardan ibaret olmasına göre bunların da bir suç teşkil etmeyeceğini ileri sürerek savunmuştur.

Bu numûneleri daha kıyas edilsin...

Said Nursî

Temyiz Mahkemesi Riyâseti'ne

Afyon Mahkemesi'nden hakkımızda sâdır olan haksız hükmün temyizden bozulması üzerine yapılan duruşmamızda beni yine konuşturmadılar. Hakkımızda üçüncü bir şiddetli iddianâmeyi bize dinlettirdiler. Hem yanıma kimseyi bırakmadılar ki, gelsin, yazıyla bana yardım etsin. Yazım noksan olmakla beraber, hasta hâlimle beraber yazdığım bu şekvâmı, bu zamanda hakkımda iki defa tam adalet eden makamınıza bir lâyiha-yı temyizim olarak takdim ediyorum.

بِسْمِ اللَّهِ سُبحَانَهُ¹

Haşirdeki mahkeme-i kübrâya bir arzuhâldir. Ve dergâh-ı ilâhiyeye bir şekvâdır. Ve bu zamanda mahkeme-i temyiz ve istikbaldeki nesl-i âti ve dârülfünunların münevver muallim ve talebeleri dahi dinlesinler. İşte bu yirmi üç senede yüzer işkenceli musibetlerden on tanesini, Âdil-i Hâkim-i Zülcelâl'in dergâh-ı adaletine müştekiyâne takdim ediyorum.

¹ “O yüce Zât'ın adıyla.”

Âdil-i Hâkim-i Zülcelâl: Adaletle hükmeden Yüce Allah.

Dârülfünun: Üniversite.

Dergâh-ı adalet: Adalet divanı.

Dergâh-ı ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın huzuru, divanı.

Lâyiha-yı Temyiz: Temyiz Mahke-

mesi'ne karar düzeltme talebiyle yazılan yazı.

Mahkeme-i kübrâ: En büyük mahkeme, mahşer mahkemesi.

Münevver: Aydın, toplumu aydınlatan, entelektüel.

Müştekiyâne: Şikâyet eder bir

tarzda.

Nesl-i âti: Gelecek nesil.

Sâdır olmak: Çıkmak, meydana gelmek.

Şekvâ: Şikâyet.

Tasrih: Açıklama, açıkça söyleme.

Birincisi

Ben kusurlarımla beraber bu milletin saadetine ve imanının kurtulmasına hayatımı vakfettim. Ve milyonlarla kahraman başların feda oldukları bir hakikate, yani Kur'ân hakikatine benim başım dahi feda olsun diye bütün kuvvetimle Risale-i Nur'la çalıştım. Bütün zâlimâne tâziبلere karşı tevfi-k-i ilâhî ile dayandım. Geri çekilmedim.

Ezcümle, bu Afyon hapsimde ve mahkememde başıma gelen çok gaddarâne muâmelelerden birisi: Üç defa –ve her defasında iki saate yakın– aleyhimizde garazkârâne ve müfteriyâne ithamnâmelerini bana ve adaletten teselli bekleyen mâsum Nur talebelerine cebren dinlettirdikleri hâlde, çok rica ettim, “Beş-on dakika bana müsaade ediniz ki, hukukumuzu müdâfaa edeyim.” Bir-iki dakikadan fazla izin vermediler.

Ben yirmi ay tecrid-i mutlakta durdurulduğum hâlde, yalnız üç-dört saat bir-iki arkadaşşıma izin verildi. Müdafaâtımın yazısında az bir parça yardımları oldu. Sonra onlar da men edildi. Pek gaddarâne muâmeleler içinde cezalandırıldılar. Müddeînin bin dereden su toplamak nev'inden ve yanlış mana vermekle ve iftiralar ve yalan isnatlarla garazkârâne ve on beş sayfasında seksen bir hatasını isbat ettiğim aleyhimizdeki ithamnâmelerini dinlemeye bizi mecbur ettiler. Beni konuşturmadılar. Eğer konuştursalardı, diyecektim:

Hem dininizi inkâr, hem ecdadınızı dalâletle tahkir eden ve Peygamber'inizi (aleyhissalâtü vesselâm) ve Kur'ân'ınızın kanunlarını reddedip kabul etmeyen yahudi ve nasrani ve mecusilere, hususan şimdi bolşevizm perdesi altındaki anarşist ve mürted ve münafıklara hürriyet-i vicdan, hürriyet-i fikir bahanesiyle ilişmediğiniz hâlde.. ve İngiliz gibi Hristiyanlık'ta mutaassıp, cebbâr bir hükûmetin daire-i mülkünde ve hâkimiyetinde, milyonlarla müslümanlar her vakit Kur'ân dersiyle İngiliz'in bütün bâtil akîdelerini ve küfrî düsturlarını reddettikleri hâlde, onlara mahkemeleriyle ilişmediği.. ve her hükûmette

Bâtil akide: Yanlış, boş inanç.
Bolşevizm: Rus lider Lenin tarafından geliştirilen, komünist Sovyet baskı rejimi.
Cebbar: Zorba, despot.
Cebren: Zorla.
Daire-i mülk: İdare alanı, yönetim.
Dalâlet: Sapıklık, kâfirlik.
Ezcümle: Bu cümleden olarak, başlıca.
Gaddârâne: Gaddarca.

Garazkârâne: Kötü maksatlı.
Hürriyet-i fikir: Düşünce özgürlüğü.
Hürriyet-i vicdan: Vicdan özgürlüğü.
İthamnâme: Suçlama yazısı.
Küfrî: Kâfirce, inkâr kaynaklı.
Mecusi: Ateşe tapan, zerdüş.
Mutaassıp: Tutucu.
Müddei: Savcı.
Müfteriyâne: İftira atar tarzda.
Mürted: İrtidat eden, İslâm dinin-

den dönen.
Nasrani: Hristiyan.
Tâzib: İşkence, eziyet etme.
Tecrid-i mutlak: Tek başına, tamamen yalnız bırakılma, insanlardan soyutlanma.
Tevfik-i ilâhî: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı, muvaffak etmesi.
Zâlimâne: Zalimce.

bulunan muhalifler alenen fikirlerinin neşrinde, o hükûmetlerin mahkemeleri ilişmediği hâlde, benim kırk senelik hayatımı ve yüz otuz kitabımı ve en mahrem risale ve mektuplarımı; hem Isparta hükûmeti, hem Denizli Mahkemesi, hem Ankara Ceza Mahkemesi, hem Diyanet Riyâseti, hem iki defa –belki üç defa– Mahkeme-i Temyiz tam tetkik ettikleri ve onların ellerinde iki-üç sene Risale-i Nur’un mahrem ve gayr-ı mahrem bütün nüshaları kaldığı.. ve bir küçük cezayı îcab edecek birtek maddeyi göstermedikleri.. hem bu derece za-fiyetim ve mazlumiyetim ve mağlûbiyetim ve ağır şerâitle beraber iki yüz bin hakikî ve fedakâr şâkırlara vatan ve millet ve âsâyış menfaatinde en kuvvetli ve sağlam ve hakikatli bir rehber olarak kendini gösteren Risale-i Nur’un elinizdeki mecmuaları ve dört yüz sayfa müdafaâtımız mâsumiyetimizi isbat ettikleri hâlde; hangi kanunla, hangi vicdanla, hangi maslahatla, hangi suçla bi-zi ağır ceza ve pek ağır ihênетler ve tecritlerle mahkûm ediyorsunuz? Elbette mahkeme-i kübrâ-yı haşırde sizden sorulacak.

İkincisi

Beni cezalandırmaya gösterdikleri bir sebep; benim tesettür¹, irsiyet², zikrullah³, taaddüd-ü zevcât⁴ hakkında Kur’ân’ın gayet sarîh âyetlerine, me-deniyetin itirazlarına karşı onları susturacak tefsirimdir.

On beş sene evvel Eskişehir Mahkemesi’ne ve Ankara’ya Mahkeme-i Temyiz’e ve tashihe yazdığım ve aleyhimdeki kararnâmede yazdıkları bu gelen fıkrayı, hem haşırde mahkeme-i kübrâya bir şekvâ.. hem istikbalde münevver ehl-i maârif heyetine bir ikaz.. hem iki defa beraatımızda insaf ve ada-letle feryadımızı dinleyen Mahkeme-i Temyiz’e, el-Hüccetü’z-Zehra ile beraber bir nevi lâyiha-yı temyiz.. hem beni konuşturmayan ve seksen hatasını isbat ettiğimiz garazkârâne ithamnâme ile beni iki sene ağır ceza ve tecrid-i mutlak ve iki sene başka yere nefiy ve göz nezareti hapsiyle mahkûm eden heyete, aynen o fıkrayı tekrar ediyorum:

¹ Bkz.: Nûr Sûresi, 24/31, 60; Ahzâb Sûresi, 33/55, 59.

² Bkz.: Nisâ Sûresi, 4/11, 176.

³ Bkz.: Bakara Sûresi, 2/152; Âl-i İmran Sûresi, 3/41; A’râf Sûresi, 7/205; Enfâl Sûresi, 8/2; ...

⁴ Bkz.: Nisâ Sûresi, 4/3.

Ehl-i maârif: İlim, irfan sahibi kimseler. İlim adamları.

El-Hüccetü’z-Zehra: “Pırl pırl parlayan delil” anlamında On Beşinci Şuâ’nın diğer bir adı.

Gayr-ı mahrem: Herkese hitap eden, herkese açık olan.

Göz nezareti: Göz altında tutma,

göz hapsi.

İhênет: Alay, hakaret.

İrsiyet: Miras, mirasçılık.

Mahrem: Belirli kişilere ait, özel.

Mazlumiyet: Zulme uğramış ol-ma, mazlûm olma.

Nefiy: Sürgün.

Sarih: Açık, net.

Şerâit: Şartlar.

Taaddüd-ü zevcât: Çok eşlilik.

Tecrit / tecrid-i mutlak: Ayırma, yalnız bırakma, kimseyle görüş-türmeme. Hücre hapsi.

Zikrullah: Allah’ı anma, zikret-me.

İşte, ben de adliyenin mahkemesine derim ki:

Bin üç yüz elli senede ve her asırda üç yüz elli milyon müslümanların hayat-ı içtimaiyesinde kudsî ve hakikî bir düstur-u ilâhîyi, üç yüz elli bin tefsirin tasdiklerine ve ittifaklarına istinaden.. ve bin üç yüz senede geçmiş ecdadımızın itikatlarına iktidâen tefsir eden bir adamı mahkûm eden haksız bir kararı, elbette rû-yi zeminde adalet varsa, o kararı red ve bu hükmü nakzedecektir diye bağıryorum. Bu asrın sağır kulakları dahi işitsin!

Acaba bu zamanın bazı ilcaâtının iktizasıyla muvakkaten kabul edilen bir kısım ecnebî kanunlarını fikren ve ilmen kabul etmeyen ve siyaseti bırakan ve hayat-ı içtimaiyeden çekilen bir adamı, o âyâtın tefsirleriyle suçlu yapmakla, İslâmiyet'i inkâr ve dindar ve kahraman bir milyar ecdadımıza ihânet ve milyonlarla tefsirleri itham çıkmaz mı?

Üçüncüsü

Mahkûmiyetime gösterdikleri bir sebep, emniyeti ihlâl ve âsâyişi bozmaktır. Pek uzak bir ihtimal ve yüzde –belki binde– bir imkânla, hatta uzak imkânâtı vukuat yerinde koyup bazı mahrem risale ve hususî mektuplardan Risale-i Nur'un yüz bin kelime ve cümlelerinden kırk elli kelimesine yanlış mana vererek bir senet gösterip bizi itham ve cezalandırmak istiyorlar. Ben de bu otuz-kırk senelik hayatımı bilenleri ve Nur'un binler has şâkirtlerini işhad ederek derim:

İstanbul'u işgal eden İngilizler'in başkumandanı, İslâm içinde ihtilâf atıp, hatta Şeyhülislâm ve bir kısım hocaları kandırıp birbiri aleyhine sevk ederek itilâfçı, ittihatçı fırkalarını birbiriyle uğraştırmasıyla Yunan'ın galebesine ve harekât-ı milliyenin mağlûbiyetine zemin hazırladığı bir sırada, İngiliz ve Yunan aleyhinde Hutuvât-ı Sitte eserimi Eşref Edib'in gayretiyle tab ve neşretmekle

Âyât: Âyetler.

Düstur-u ilâhî: İlâhî kanun, düstur.

Galebe: Yenme, galip gelme.

Harekât-ı millîye: Millî hareketler. İstanbul'un İngilizler tarafından işgali ve millî mücadele yıllarında meydana gelen sivil hareketler.

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.

Hutuvât-ı Sitte: Bediüzzaman Hazretleri'nin 1920'de İngilizlerin

İstanbul'u işgali sırasında yazıp gizlice bastırarak dağıttığı, işgale karşı millî bilinci harekete geçiren "Altı Adım" anlamındaki broşürü.

İktidâen: Uyarak.

İktiza: Gerek, gerektirme.

İlcaât: Zorlamalar, mecburiyetler.

İmkânât: Olabilirlikler, mümkün olan şeyler.

İstinaden: Dayanarak.

İtikat: İnanç, iman.

İtilâfçı: Hürriyet ve İtilaf Fırkası mensubu veya taraftarı.

İttihatçı: İttihat ve Terakki Cemiyeti mensubu veya taraftarı.

Muvakkaten: Belli bir süre için, geçici olarak.

Nakzetmek: Bozmak, çözmek.

Rû-yi zemin: Yeryüzü.

Vukuat: Meydana gelmiş şeyler, olaylar.

o kumandanın dehşetli plânını kıran.. ve onun idam tehdidine karşı geri çekilmeyen.. ve Ankara reisleri o hizmeti için onu çağırdıkları hâlde Ankara'ya kaçmayan.. ve esarete Rus'un başkumandanının idam kararına ehemmiyet vermeyen.. ve 31 Mart Hâdisesi'nde sekiz taburu bir nutukla itaate getiren.. ve Divan-ı Harb-i Örfî'de mahkemedeki paşaların "Sen de mürtecisin, şeriat istemişsin?" diye suâllerine karşı, idama beş para kıymet vermeyip, cevaben "Eğer meşrûtiyet bir fırkanın istibdadından ibaret ise bütün cin ve ins şahit olsun ki, ben mürteciyim ve şeriatın birtek meselesine ruhumu feda etmeye hazırım!" diyen.. ve o büyük zâbitleri hayretle takdire sevk edip, idamını beklerken beraatına karar verdikleri ve tahliye olup dönerken, onlara teşekkür etmeyerek "Zâlimler için yaşasın Cehennem!" diye yolda bağırان.. ve Ankara'da divan-ı riyâsette -Afyon karamânesinin yazdığı gibi- Mustafa Kemal, hiddetle ona dedi: "Biz seni buraya çağırdık ki, bize yüksek fikirler beyan edesin. Sen geldin, namaza dair şeyler yazdın, içimize ihtilâf verdin." Ona karşı, "İmandan sonra en yüksek namazdır. Namaz kılmayan hâindir. Hâinin hükmü merduttur!" diye kırk elli meb'usun huzurunda söyleyen ve o dehşetli kumandan ona bir nevi tarziye verip hiddetini geri aldırان.. ve altı vilâyet zabıtasınca ve hükûmetçe âsâyişin ihlâline dair birtek maddesi kaydedilmeyen.. ve yüz binlerle Nur şâkirtlerinin hiçbir vukuatı görünmeyen.. yalnız bir küçük talebenin, haklı bir müdâfaada küçük bir vukuatından başka hiçbir şâkirdinden bir cinâyet işitilmeyen.. ve hangi hapse girmişse o mahpusları ıslah eden.. ve Risale-i Nur'dan yüz binler nüsha memlekette intişar etmekle beraber, menfaatten başka hiç bir zararı olmadıklarını, yirmi üç senelik hayatının ve üç hükûmet ve mahkemelerin beraatlar vermelerinin ve Nur'un kıymetini bilen yüz bin şâkirtlerinin kavlen ve fiilen tasdiklerinin şehâdetiyle isbat eden.. ve münzevî, mücerret, garip, ihtiyar, fakir ve kendini kabir kapısında gören.. ve bütün kuvvet ve kanaatiyle fâni şeyleri bırakıp, eski kusurâtına bir keffâret ve hayat-ı bâkiyesine bir medar arayan.. ve dünyanın rütbelelerine hiç ehemmiyet vermeyen.. ve şiddet-i şefkatinden mâsumlara, ihtiyarlara zarar gelmemek için kendisine zulüm ve tâzib edenlere beddua etmeyen bir

Cinâyet: Suç.

Divan-ı Harb-i Örfî: Sıkıyönetim Mahkemesi.

Divan-ı riyâset: Başkanlık divanı, makamı.

Fırka: Siyasi parti.

Hayat-ı bâkiye: Kalıcı, dâimî hayat. Âhiret hayatı.

Islah etmek: İyileştirmek, düzelt-

mek.

Kavlen: Sözlü olarak.

Keffâret: Günahların affına vesile olması için yapılan şey.

Meb'us: Milletvekili.

Medar: Dayanak, vesile, sebep.

Merdut: Kabul görmemiş, makbul olmayan.

Meşrûtiyet: Padişahın yetkile-

rinin sınırlandığı, seçimle gelen bir meclise dayalı idare, yönetim şekli.

Mücerret: İnsanlardan uzak, tek başına kalan.

Şiddet-i şefkat: Çok büyük şefkat.

Tarziye vermek: Özür dilemek.

Zâbit: Komutan, subay.

adam hakkında “Bu ihtiyar münzevî, âsâyîşi bozar.. emniyeti ihlâl eder.. ve maksadı dünya entrikalarıdır.. ve muhabereleleri dünya içindir; öyleyse suçludur!” diyenler ve onu pek ağır şerâit altında mahkûm edenler, elbette yerden göğe kadar suçludurlar, mahkeme-i kübrâda hesabını verecekler!

Acaba bir nutukla isyan eden sekiz taburu itaate getiren.. ve kırk sene evvel bir makalesiyle binler adamı kendine taraftar yapan.. ve mezkûr üç deşetli kumandanlara karşı korkmayan ve dalkavukluk yapmayan.. ve mahkemelerde, “Başımdaki saçlarım adedince başlarım bulunsa ve her gün biri kesilse, zındıkaya ve dalâlete teslim-i silâh edip vatan ve millet ve İslâmiyet’e hıyanet etmem! Hakikat-i Kur’âna feda olan bu başımı zâlimlere eğmem!” diyen.. ve Emirdağ’da beş-on âhiret kardeşi ve üç-dört hizmetçilerden başka kimse ile alâkadar olmayan bir adam hakkında, ithamnâmede, “Bu Said, Emirdağ’da gizli çalışmış, âsâyîşe zarar vermek fikriyle orada bir kısım halkları zehirlemiş. Yirmi adam da etrafta onu medhedip hususî mektuplar yazdıkları gösteriyor ki, o adam inkılâp ve hükûmet aleyhinde gizli bir siyaset çeviriyor” diyerek emsalsiz bir adâvet ve ihânetlerle iki sene hapse sokmak ve hapiste tecrid-i mutlakla ve mahkemede konuşturmamakla tâzib edenler, ne derece haktan ve adaletten ve insaftan uzak düştüklerini vicdanlarına havale ediyorum.

Hiç mümkün müdür ki; böyle haddinden yüz derece ziyade teveccüh-ü âmmeye mazhar.. ve bir nutukla binler adamı itaate getiren.. ve bir makaleyle binlerle insanı İttihad-ı Muhammediye Cemiyeti’ne iltihak ettiren.. ve Ayasofya Camii’nde elli bin adama takdirle nutkunu dinlettiren bir adam, üç sene Emirdağ’da çalışsın, yalnız beş-on adamı kandırsın ve âhiret işini bırakıp siyaset entrikalarıyla uğraşsın, yakın olduğu kabrine nurlar yerine lüzumsuz zulmetler doldursun... Hiç kabil midir? Elbette şeytan dahi bunu kimseye kabul ettiremez!

Dördüncüsü

Şapka giymediğimi mahkûmiyetime ehemmiyetli bir sebep göstermeleridir. Beni konuşturmadılar. Yoksa beni cezalandırmaya çalışanlara diyecektim ki:

Üç ay Kastamonu’da polisler ve komiser karakolunda misafir kaldım. Hiçbir vakit bana demediler: “Şapkayı başına koy.” Ve üç mahkemede şapkayı

başına koymadığım ve başımı mahkemede açmadığım hâlde bana ilişmedikleri.. ve yirmi üç sene bazı dinsiz zâlimlerin o bahaneyle bana gayr-i resmî çok sıkıntılı ve ağır bir nevi ceza çektirdikleri.. ve çocuklar ve kadınlar ve ekseri köylüler ve dairelerde memurlar ve bere giyenler şapka giymeye mecbur olmadıkları.. ve hiçbir maddî maslahat, giymesinde bulunmadığı hâlde; benim gibi bir münzevî, bütün müçtehitlerin ve umum şeyhülislâmların yasak ettikleri bir serpuşu giymediğim bahanesiyle ve uydurmalar ilâvesiyle yirmi sene cezasını çektiğim ve libasa ait manasız bir âdetle tekrar beni cezalandırmaya çalışan ve çarşıda, Ramazan’da, gündüzde rakı içip namaz kılmayanları hürriyet-i şahsiye var diye kendine kıyas edip ilişmediği hâlde; bu derece şiddet ve tekrarlar ve ısrarla beni kıyafetim için suçlandırmaya çalışan, elbette ölümün idam-ı ebedîsini ve kabrin dâimî haps-i münferidini gördükten sonra, mahkeme-i kübrâda ondan bu hatası sorulacak.

Beşincisi

Otuz üç âyât-ı Kur’âniye’nin tahsinkârâne işareti ve İmam Ali (*kerremâllahu vecheh*) ve Gavs-ı Âzam (*kuddise sirruhu*) gibi evliyanın takdirlerine ve yüz bin ehl-i imanın tasdiklerine mazhariyeti bulunan.. ve yirmi senede millete, vatana –zararsız– pek çok menfaatli bir mertebeyi kazandıran Risale-i Nur’u sinek kanadı gibi bahanelerle bazı risalelerinin müsâderesine, hatta dört yüz sayfa ve yüz bin adamın imanlarını kurtaran ve kuvvetlendiren Zülfikar –Mu’cizât-ı Ahmediye– Mecmuasını, eskiden yazılmış ve mürûr-u zaman ve af kanunları görmüş iki âyetin tam haklı tefsirine dair iki sayfayı bahane ederek, o pek çok menfaatli ve kıymetli mecmuanın müsâderesine sebep oldukları gibi, şimdi de Nur’un kıymetli risalelerini, her birisinde bin kelime içinde bir-iki kelimeye yanlış mana vermekle, o bin menfaatli risalenin müsâderesine çalışıldığını, bu üçüncü iddianâmeyi işiten ve neşrettiğimiz karnâmeyi gören tasdik eder.

Biz dahi ² لِكُلِّ مُصِيبَةٍ "إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ" ¹، حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ deriz.

¹ Her musibet karşısında deriz ki: "Biz, Allah’a aidiz ve zaten O’na dönmekteyiz." (Bakara Sûresi, 2/156).

² "Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!" (Âl-i İmran Sûresi, 3/173).

Âyât-ı Kur’âniye: Kur’ân-ı Kerim’in âyetleri.

Gavs-ı Âzam: "En büyük veli" anlamında Hz. Abdulkadir Geylani’nin lâkâbı.

Haps-i münferit: Hücre hapsi. Kabir azabı.

Hürriyet-i şahsiye: Ferdî, kişisel özgürlük.

İdam-ı ebedî: Ebedî yokluk. Sahip olduğu her şeyi ebediyen kaybetme.

Kerremâllahu vecheh: Allah, şerefini kat kat arttırsın.

Kuddise sirruhu: Sırrı ve bereketi yüce olsun.

Libas: Giyim kuşam.

Müçtehit: Dinin temel kaynak-

larından hüküm çıkarma bilgi ve kabiliyetine sahip olan kimse.

Mürûr-u zaman: Zaman aşımı.

Müsâdere: Mahkemece el konulma.

Tahsinkârâne: Güzel bulur, beğenir bir tarzda.

Altıncısı

Nur'un şâkirtlerinden bazılarının Nurlar'dan fevkalâde iman hüccetlerini ve sarsılmaz, aynelyakîn ulûm-u imaniyeyi görüp istifade ettiklerinden, bu bîçare tercümanına bir nevi teşvik ve tebrik ve takdir ve teşekkür nev'inde ziyade hüsn-ü zanla müfritâne medhmetleriyle beni suçlu gösterene derim:

Ben âciz, zayıf, gurbette, menfî, yarım ümmî, aleyhimde propaganda ile halkı benden ürkütmek hâleti içinde Kur'ân'ın ilâçlarından ve imanî ve kud-sî hakikatlerinden dertlerime tam derman olarak kendime bulduğum zaman, bu millete ve bu vatan evlâtlarına dahi tam bir ilâç olacağına kanaat getirdiğim için, o kıymettar hakikatleri kaleme aldım. Hattım pek noksan olmasından yardımcıları pek çok muhtaç iken, inâyet-i ilâhiye bana sadık, has, metin yardımcıları verdi.

Elbette ben onların hüsn-ü zanlarını ve samimâne medihlerini bütün bütün reddetmek ve hatırlarını tekdirle kırmak, o hazine-i Kur'âniye'den alınan Nurlar'a bir ihânet ve adâvet hükmüne geçer. Ve o elmas kalemlî ve kahraman kalbli muâvinleri kaçırarak diye onların âdi, müflis şahsıma karşı medh ü senâlarını, asıl mal sahibi ve bir mânevî mu'cize-i Kur'âniye olan Risale-i Nur'a ve has şâkirtlerinin şahsiyet-i mâneviyesine çeviriyordum. "Benim haddimden yüz derece ziyade hisse veriyorsunuz" diye bir cihette hatırlarını kırıyordum. Acaba hiç bir kanun, müstenkif ve razı olmayan bir adamı, başkalarının onu medhetmesiyle suçlu yapar mı ki; kanun namına hareket eden resmî memur beni suçlu yapıyor?

Hem neşrettiğimiz -aleyhimizde yazılan- kararnâmenin elli dördüncü sayfasında, "Âhırzaman'ın o büyük şahsı, neslen Âl-i Beyt'ten olacak. Biz Nur şâkirtleri, ancak mânevî Âl-i Beyt'ten sayılabiliriz. Hem Nur'un mesleğinde hiç bir cihette benlik, şahsiyet ve şahsî makamları arzu etmek, şan ve şeref kazanmak olmaz. Nur'daki ihlâsı bozmamak için, uhrevî makamat dahi bana verilse, bırakmaya kendimi mecbur bilirim." denmektedir diye kararnâmede yazdıkları.. ve yine kararnâmede yirmi ikinci ve üçüncü sayfasını "Kusurunu bilmek, fakr ve aczini anlamak, tezellül ile dergâh-ı ilâhîye iltica etmek ki;

Aynelyakîn: Gözle görerek öğrenme, bilme.

Hüsn-ü zan: Güzel, iyi, olumlu düşünme.

İnâyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı, desteği.

Medh ü senâ: Övme, yüceltme.

Menfî: Sürülmüş, sürgünde yaşayan.

Müfritâne: İleri gider, aşırı bir tarzda.

Müstenkif: Çekinen, kaçınan.

Neslen: Soy olarak, soyca.

Şahsiyet-i mâneviye: Hükmî şahsiyet, tüzel kişilik.

Tekdir: Azarlama.

Tezellül: Kendini aşağı, hakir görme.

Ulûm-u imaniye: İman ilimleri.

o şahsiyetle kendimi herkesten ziyade bîçare, âciz, kusurlu görüyorum. O hâlde bütün halk, beni medh ü senâ etse beni inandıramazlar ki iyiyim, sahib-i kemâlîm. Sizi bütün bütün kaçırmamak için üçüncü, hakikî şahsiyetimin gizli, çok fenalıklarını ve sû-i hâllerini söylemeyeceğim. Cenâb-ı Hak inâyetiyle –en ednâ bir nefer gibi– bu şahsımı esrar-ı Kur'âniye'de istihdam ediyor. Yüz bin şükür olsun. Nefis cümleden ednâ, vazife cümleden âlâ!..” fıkrasını, karamâme yazdığı hâlde, beni başka zâtların medhiyle ve Risale-i Nur manasıyla büyük bir hidayet edici vasfını vermekle beni suçlu yapanlar, elbette bu hatanın cezasını dehşetli çekmeye müstahak olurlar.

Yedincisi

Biz ve umum Nur Risaleleri, Denizli ve Ankara Ağırcezaları'nın ve temyiz mahkemelerinin ittifakıyla beraat ettiğimiz.. ve umum risale ve mektuplarımızı bize iade ettikleri.. ve “Temyizin bozma kararında, Denizli beraatında –faraza bir hata dahi olsa– o beraat ve hüküm, kat'iyet kesbetmiş; daha tekrar muhakeme edilmez.” dedikleri hâlde; ben Emirdağ'ında üç sene münzevî yaşıyan ve iki-üç terzi çırağı nöbetle bana hizmet eden ve pek nadir olarak beş-on dakika bazı dindar zatlardan başkasıyla zaruret olmadan konuşmayan.. ve tek bir yerde Nurlar'a teşvik için haftada birtek mektuptan başka göndermeyen.. ve kendi müftü kardeşine üç senede üç mektuptan başka yazmayan.. ve yirmi-otuz seneden beri devam eden te'lifini bırakan.. yalnız bütün ehl-i Kur'ân ve imana menfaatli yirmi sayfalık iki nükteden –biri Kur'ân'daki tekrarların hikmetini, diğeri melekler hakkında bazı meseleler– başka hiçbir risale daha te'lif etmeyen.. yalnız mahkemelerin iade ettikleri risalelerin büyük mecmualar yapılmasına ve eski harfle tab' edilen Âyetü'l-Kübrâ'nın beş yüz nüshası mahkeme tarafından bize teslim edildiğinden ve teksir makinesi resmen yasak olmadığından, Âlem-i İslâm'ın istifadesi fikriyle kardeşlerime neşir için teksirine izin vererek onların tashihleriyle meşgul olan.. ve kat'iyen hiçbir siyasetle alâkadar olmayan.. ve memleketine gitmek için resmen izin verildiği hâlde –bütün menfilere muhalif olarak– dünyaya ve siyasete karışmamak için sıkıntılı bir gurbeti kabul edip memleketine gitmeyen bir adam hakkında, bu üçüncü ithamnâmedeki asılsız isnatlar ve yalan bahisler ve yanlış manalarla o adamı suçlu yapmaya çalışanda –şimdilik söylemeyeceğim– dehşetli iki mana

Ednâ: En düşük, en aşağı.

Ehl-i Kur'ân ve iman: Kur'ân-ı Kerim'e bağlı, dindar müminler.

Esrar-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in sırları.

Kat'iyet kesbetmek: Kesinlik kazanmak.

Muhakeme: Mahkeme edilme, yargılanma.

Sahib-i kemâl: Fazilet sahibi,

mükemmel insan.

Sû-i hâl: Kötü durum.

Tab' etmek: Basmak.

Te'lif: Yazı, kitap yazma.

hükmettiğini, bu yirmi ayda bana karşı muâmelesi isbat ediyor. Ben de derim: *Kabir ve Sakar yeter!.. Mahkeme-i kübrâya havale ediyorum!..*

Sekizincisi

Beşinci Şuâ, iki sene Denizli ve Ankara Mahkemeleri'nin ellerinde kalıp sonra bize iade ettiklerinden, Denizli Mahkemesi'nde beraatımızı netice veren müdafaâtımla beraber Siracü'n-Nur ismindeki büyük mecmuanın âhirinde yazılmış. Gerçi evvelce mahrem tutuyorduk; fakat madem mahkemeler onu teşhir edip beraatla bize iade ettiler. Demek bir zararı yoktur diye teksirine izin verdim. Ve o Beşinci Şuâ'nın aslı, otuz-kırk sene evvel yazılmış müteşâbih hadislere. Fakat ümmette eskiden beri intişar eden bir kısmına gerçi bazı ehl-i hadis, bir zaafiyet isnad etmişler. Fakat zâhirî manaları medar-ı itiraz olmasından, sırf ehl-i imanı şüphelerden kurtarmak için yazıldığı hâlde, bir zaman sonra onun harika te'villerinin bir kısmı gözlere görüldüğü için biz onu mahrem tuttuk, tâ yanlış mana verilmesin. Sonra, müteaddit mahkemeler onu tetkik edip teşhirine sebep olmakla beraber, bize iade ettikleri hâlde, şimdi beni tekrar onunla suçlu yapmak ne kadar adaletten, haktan, insaftan uzak olduğunu, bizi kanaat-i vicdaniye ile mahkûm edenlerin vicdanlarına ve onları dahi mahkeme-i kübrâya havale ederek, ¹ *حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ* deriz.

Dokuzuncusu

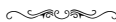
Çok mühimdir. Fakat bizi mahkûm edenlerin, Risale-i Nur'u mütâlâalarının hatırı için, onları kızdırmamak fikriyle yazmadım.

Onuncusu

Kuvvetli ve ehemmiyetlidir. Fakat yine onları küstürmemek niyetiyle şimdilik yazmadım.

Tecrid-i Mutlakta Mevku

Said Nursî

¹ "Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!" (Âl-i İmran Sûresi, 3/173).

Ehl-i hadis: Hadis âlimleri.

Kanaat-i vicdaniye: İç sezilerle verilen not, fikir, karar.

Medar-ı itiraz: İtiraza mesnet, dayanak.

Mütâlâa: İnceleme, araştırma, tetkik etme.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Müteşâbih: Birden fazla anlamı mümkün olup, gerçek manasının anlaşılması için başka izah veya delillere ihtiyaç duyulan ifade.

Sakar: Cehennem. (Bkz.: Kamer S. 54/48, Müdnessir S. 74/26, 42).

Siracü'n-Nur: "Nur kandili, lambası" anlamında Nur Risaleleri'nden bir kitabın adı.

Zaafiyet: Bir hadisin senet veya metninde sahih veya hasen hadis için aranan şartların bazılarının olmaması.

On beş sene evvel Eskişehir Mahkemesi'nde, Heyet-i Vekile'ye yazılan arzuhâlin bir parçasıdır. ^(Hâşiye)

Ey ehl-i hall ve akd!

Dünyada emsali nadir bulunan bir haksızlığa giriftar edildim. Bu haksızlığa karşı sükût etmek hakka karşı bir hürmetsizlik olduğundan, bilmecburiye, gayet ehemmiyetli bir hakikati fâş etmeye mecburum. Diyorum ki:

Ya benim idamımı ve yüz bir sene cezayı istilzam edecek kusurumu kanun dairesinde gösteriniz. Veyahut bütün bütün divane olduğumu isbat ediniz. Veyahut benim ve risalelerimin ve dostlarımla tam serbestiyetimizi verip zarar ve ziyanimızı müsebbiplerinden alınız.

Evet, her bir hükûmetin bir kanunu, bir usulü var; o kanuna göre ceza verilir. Hükûmet-i Cumhuriye'nin kanunlarında, beni ve dostlarımı en ağır bir cezaya müstahak edecek esbap bulunmazsa elbette takdir ve mükâfat ve tarziye ile beraber tam hürriyetimizi vermek lazım gelir. Çünkü meydandaki gayet ehemmiyetli hizmet-i Kur'âniyem, eğer hükûmetin aleyhinde olsa böyle bir senelik bana ceza ve birkaç dostuma altışar ay mahkûmiyetle olamaz. Belki yüz bir sene ve idam gibi bana ceza ve en ağır cezaları da benimle ciddî hizmetime irtibat edenlere vermek lâzım gelir. Eğer hizmetimiz hükûmetin aleyhinde olmazsa o vakit değil ceza, hapis, itham; belki takdir ve mükâfatla karşılanmak lâzım gelir. Çünkü bir hizmet ki; yüz yirmi risale, o hizmetin tercümanları olmuş ve o hizmetle koca Avrupa filozoflarına meydan okuyup esasları zir ü zeber edilmiş; elbette o tesirli hizmet, ya dâhilde gayet müthiş bir netice verir veyahut gayet nâfi ve yüksek ve ilmî bir semere verecek. Onun için göz boyamak nev'inde ve efkâr-ı âmmeyi aldatmak tarzında ve hakkımızda zâlimlerin entrikalarını, yalanlarını setretmek suretinde, çocuk oyuncağı gibi, bana bir sene ceza verilmez. Benim emsalim ya idam olur, darağacına müftehirâne çıkarlar; veyahut lâıyk olduğu makamda serbest kalırlar.

Hâşiye: Madem on beş sene evvel aynı mesele için bu istida Heyet-i Vekile'ye yazılmış. Şimdi tekrar aynı mesele için aynıni tekraren alâkadar makamata vermeye mecbur oldum.

Bilmecburiye: Mecburen.

Efkâr-ı âmme: Kamuoyu. Toplumun genel kanaati.

Ehl-i hall ve akd: Ele aldıkları meselelere çözüm üretip, bir neticeye bağlayan kimseler.

Fâş etmek: Açıklamak, ifşa etmek.

Giriftar: Uğrayan, maruz kalan.

Heyet-i Vekile: Bakanlar Kurulu.

Hizmet-i Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim hizmeti.

İstida: Dilekçe.

Müftehirâne: İftiharla, övünerek.

Müsebbip: Sebep olan. Bir şeyin oluşmasına neden olan.

Nâfi: Faydalı.

Setretmek: Örtmek, gizlemek.

Tarziye: Özür dileme.

Zir ü zeber: Darmadağın, param-parça.

Evet, binler lira kıymetinde elmasları çalabilen mahir bir hırsız, on kuruşluk bir cam parçasına hırsızlık etmekle elmas çalmış gibi aynı cezaya kendini mahkûm etmek; dünyada hiçbir hırsızın, belki hiçbir zîşuurun kârı değildir. Böyle bir hırsız kurnaz olur, böyle nihayet derecede eblehâne hareket etmez.

Ey efendiler! Haydi, vehminiz gibi ben o hırsız gibi oldum. Ben Isparta nahiyelerinden perişan, bir köyde dokuz sene inzivâda bulunan ve şimdi benimle beraber gayet hafif bir cezaya mahkûm olan safdil beş-on bîçarelerin fikirlerini hükûmet aleyhine çevirmekle kendini ve gaye-i hayatı olan risalelerini tehlikeye atmaktan ise eski zamanda olduğu gibi Ankara'da veya İstanbul'da büyük bir memuriyette oturup binler adamı takip ettiğim maksada çevirebilirdim. O vakit böyle zelilâne mahkûmiyet değil, belki mesleğime ve hizmetime münasip bir izzet ile dünyaya karışabilirdim.

Evet, fahr ve temeddüh niyetiyle değil; belki mecburiyet ve mahcubiyetle, hodefürûşâne eski bir kısım riyâkârlığımı hatırlamakla beni ehemmiyetsiz, vücûdundan istifade edilmez, âdi mertebeye sukut ettirmek isteyenlerin yanlışlarını göstermek için derim:

İki Mekteb-i Musibet Şehâdetnâmesi namındaki matbû, eski müdafaâtı-mı görenlerin tasdikiyle, 31 Mart Hâdisesi'nde bir nutukla isyan etmiş sekiz taburu itaate getiren.. ve bir zaman gazetelerin yazdıkları gibi İstiklâl Harbi'nde Hutuvât-ı Sitte namında bir makale ile İstanbul'daki efkâr-ı ulemâyı İngiliz aleyhine çevirip Harekât-ı milliye lehinde ehemmiyetli hizmet eden.. ve Ayasofya'da binler adama nutkunu dinlettiren.. ve Ankara'daki Meclis-i Meb'usân'ın şiddetli alkışlamasıyla karşılanan.. ve 150.000 banknot, 163 meb'usun imzasıyla medrese ve dârülfünununa tahsisatı kabul ettiren.. ve Reisicumhur'un hiddetine karşı divan-ı riyâsette kemâl-i metânetle, fütur getirmeyerek mukabele edip namaza davet eden.. ve Dâr'ül-Hikmeti'l-İslâmiye'de Hükûmet-i İttihadiye'nin ittifakıyla hikmet-i İslâmiyeyi Avrupa

Dârülfünun: Üniversite.

Dâr'ül-Hikmeti'l-İslâmiye: 1918-1922 yılları arasında, zamanın problemlerine İslâmî çözümler üretme doğrultusunda faaliyet göstermiş İslâmî ilimler Akademisi.

Divan-ı riyâset: Başkanlık divanı, makamı.

Eblehâne: Akılsızca, budalaca.

Efkâr-ı ulemâ: İlim adamlarının fikirleri, genel kanaatleri.

Fahr ve temeddüh: Kendini övme, medhetme.

Fütur: Gevşeklik, bezginlik.

Harekât-ı milliye: Millî hareketler. İstanbul'un İngilizler tarafından işgali ve millî mücadele yıllarında meydana gelen sivil hareketler.

Hikmet-i İslâmiye: İslâm'ın insanlığa sunduğu, doğru, yanılmayan, dupduru vahiy kaynaklı ilimler.

Hodefürûşâne: Kendini öne çıkarp, beğendirmeye çalışır bir tarzda.

Hutuvât-ı Sitte: Bediüzzaman Hazretleri'nin 1920'de İngilizlerin İstanbul'u işgali sırasında yazıp gizlice bastrarak dağıttığı, işgale

karşı millî bilinci harekete geçiren "Altı Adım" anlamındaki broşürü.

Hükûmet-i İttihadiye: İttihat Ve Terakki Hükûmeti.

Kemâl-i metânet: Tam bir kararlılık, sağlam bir duruş.

Matbû: Tab edilmiş, basılmış.

Meb'us: Milletvekili.

Meclis-i Meb'usân: Millet Meclisi.

Reisicumhur: Cumhurbaşkanı.

Sukut: Düşme, değer kaybetme.

Zelilâne: Aşağılanmış, zillate düşmüş bir şekilde.

hükemâsına tesirli bir surette kabul ettirmek vazifesine lâayık görülen.. ve cephe-i harpte yazdığı ve şimdi müsâdere edilen İşârâtü'l-İ'câz, o zamanın başkumandanı olan Enver Paşa'ya o derece kıymettar görünmüş ki; kimseye yapmadığı bir hürmetle istikbaline koştığı o yâdigâr-ı harbin hayrına, şerefine hissedar olmak fikriyle İşârâtü'l-İ'câz'ın tab'ı için kâğıdını vererek, müellifinin harpteki mücâhedâtı takdîrkârâne yâd edilen bir adam, böyle âdi bir beygir hırsız veyahut kız kaçıracı ve bir yankesici gibi en aşağı bir cinâyetle kendini bulaştırıp izzet-i ilmiyesini ve kudsiyet-i hizmetini ve kıymettar binler dostlarını rezil edip sukut edemez ki; siz onu bir senelik cezaıyla mahkûm edip âdi bir keçi, koyun hırsız gibi muâmele edesiniz... Ve sebepsiz, on sene sıkıntılı bir tarassutla tâzib ettikten sonra, şimdi de bir sene hapisle beraber, bir sene de nezaret altında tutmak suretiyle –padişahın tahakkümünü kaldıramadığı hâlde– garazkâr bir hafiyenin veya âdi bir polisin tahakkümü altında azap vermek-tense, idam edilmesini daha evlâ görür. Eğer böyle bir adam, dünyaya karışsaydı ve karışmaya arzusu olsaydı ve hizmet-i kudsiyesi müsaade etseydi, Menemen Hâdisesi'nin ve Şeyh Said Vâkıası'nın onar misli olacak bir tarzda karıştırdı. Dünyaya işittirecek bir top sadâsı, bir sinek sadâsına inmeyecekti.

Evet, Hükûmet-i Cumhuriye'nin nazar-ı dikkatine arz ediyorum ki; beni bu belâyâ sevk eden gizli komitenin yaptığı tedâbir ve ettiği propaganda ve entrikalar bu hâli gösteriyor. Çünkü hiçbir hâdisede görülmemiş bir tarzda umumî bir propaganda, bir entrika ve bir dehşet, aleyhimize döndüğüne delil şudur ki; altı aydır yüz bin dostum varken hiçbir bana bir mektup yazamadı, bir selâm gönderemedi. Hükûmeti iğfale çalışan entrikacıların ihbaratıyla vilâyât-ı şarkiyeden tâ vilâyât-ı garbiyeye kadar her yerde istintaklar, taharriyâtlar devam etmiştir.

İşte bu entrikacıların çevirdikleri plân, benim gibi binler adamı en ağır cezaya çarpacek bir hâdiseye göre tertip edilmiş. Hâlbuki en âdi bir adamın en âdi bir hırsızlığı gibi bir hâdiseyi andıracak bir ceza vaziyetini netice verdi. Yüz on beş adamdan on beş mâsumlara beş-altı ay ceza verildi. Acaba dünyada

Garazkâr: Garazı olan, kötü maksatlı.

Hizmet-i kudsiye: Kutlu, mukaddes hizmet.

Hükemâ: Bilginler, filozoflar.

İğfal: Aldatma, kandırma.

İstintak: Sorgulama, ifade alma.

İzzet-i ilmiye: İlmin izzeti, onuru.

Kudsiyet-i hizmet: Görülen hizmetin yüceliği, kutsal olması.

Mücâhedât: Bütün olumsuzluklara karşı koyup var gücüyle sarf edilen çabalar, gayretler, çalışmalar.

Tab': Basma, baskı.

Tahakküm: Baskı, baskı altına alma.

Taharriyât: Aramalar.

Tarassut / nezaret: Gözetim, kontrol.

Tâzib: İşkence, eziyet etme.

Tedâbir: Düzenlemeler, tedbirler.

Vilâyât-ı garbiye: Batı illeri.

Vilâyât-ı şarkıye: Doğu illeri.

Yâdigâr-ı harb: Savaş hatırası.

hiç bir zîakıl, elinde gayet keskin elmas bir kılıç bulunsa, müthiş bir arslanın veya bir ejderhanın kuyruğuna hafifçe ilâştirip kendine musallat eder mi? Eğer maksadı tahaffuz veyahut dövüşmekse, kılıcı başka yere havale eder.

İşte sizin nazarınızda ve vehminizde beni o adam gibi telâkki etmişsiniz ki, beni bu tarzda cezaya ve mahkûmiyete çarptınız. Eğer bu derece hilâf-ı şuur ve muhalif-i akıl hareket ediyorsam, koca memlekete dehşet verip propaganda ile efkâr-ı âmmeyi aleyhime çevirmek değil; belki âdi bir divane gibi tımarhâneye gönderilmem lâzım gelir. Eğer verdiğiniz ehemmiyete mukabil bir adam isem, elbette arslanı kendine saldırtmak ve ejderhayı kendine hücum ettirmek için o keskin kılıcı onların kuyruklarına uzatmaz; belki mümkün olduğu kadar kendini muhafaza edecek.

Nasıl ki on sene ihtiyârî bir inzivâyı ihtiyâr edip tâkat-ı beşerin fevkinde sıkıntılara tahammül ederek hükûmetin işine hiçbir cihetle karışmadım ve karışmak arzu etmedim. Çünkü hizmet-i kudsiyem beni men ediyor.

Ey ehl-i hall ve akd! Acaba hiç mümkün müdür ki; yirmi beş sene evvel –gazetelerin yazdığı gibi– bir makaleyle otuz bin adamı kendi fikrine çeviren.. ve koca Hareket Ordusu’nun nazar-ı dikkatini kendine döndüren.. ve İngiliz Başpapazı’nın altı yüz kelime ile istediği suâllerine altı kelimeyle cevap veren.. ve bidayet-i hürriyette en meşhur bir diplomat gibi nutuk söyleyen bir adamın yüz yirmi risalesinde dünyaya, siyasete bakacak yalnız on beş kelime mi bulunur? Hiç bir akıl kabul eder mi ki; bu adam siyaseti takip ediyor ve maksadı dünyadır ve hükûmete ilişmektir? Eğer fikri, siyaset ve hükûmete ilişmek ol- saydı; böyle bir adam, birtek risalesinde sarîhen, işareten, yüz yerde maksadını ihsas edecekti. Acaba o adamın maksadı siyasetçe tenkit olsaydı, yalnız tesettür ve irsiyete dair eski zamandan beri câri bir-iki düsturdan başka medar-ı tenkit bulamaz mıydı?

Evet, koca bir inkılâbı yapan bir hükûmetin rejimine muhalif bir fikr-i siyaseti takip eden bir adam, bir-iki malûm maddeler değil, yüz binler madde-i tenkit bulabilirdi. Güya Hükûmet-i Cumhuriye’nin yalnız inkılâbı bir-iki küçük

Bidayet-i hürriyet: 2. Meşrûtiyet’in başlangıcı.

Fevk:Üst.

Hareket Ordusu: İttihat ve Terakki’nin, 1909 yılında 31 Mart Hâdisesi’ni bastırmak için Selanik’ten Mahmut Şevket Paşa komutasında İstanbul’a gönderdikleri ordu.

Hilâf-ı şuur: Şuura aykırı, ters.

İhtiyâr etmek: Tercih etmek, seçmek.

İhtiyârî: İradî, iradeyle, isteyerek yapılan.

İrsiyet: Miras, mirasçılık.

Medar-ı tenkit: Tenkit sebebi.

Muhalif-i akıl: Akla aykırı, ters.

Sarîhen: Açıkça.

Tahaffuz: Korunma, sakınma.

Tâkat-ı beşer: İnsanın gücü, kapasitesi.

Ziakıl: Akıl sahibi.

meseledir! Ben de onu hiçbir tenkit maksadım olmadığı hâlde, eskiden yazdığım bir-iki kitabımda zikrettiğim bir-iki kelime varmış diye “hükûmetin rejimine ve inkılâbına hücum ediyor” denilmiş. İşte ben de soruyorum: Böyle en ednâ bir cezaya medar olamayan ilmî bir maddeye koca bir memleketi meşgul edip endişe verecek bir şekil verilir mi?

İşte beni ve beş-on dostlarımı bu âdi ve ehemmiyetsiz cezaya çarpmak, umum memlekette aleyhimize bir şiddetli propaganda ve milleti korkutup bizden nefret ettirmek ve Dâhiliye Nâzırı Şükrü Kaya, mühim bir kuvvetle, Isparta’da birtek neferin göreceği işi görmek için –yani beni tevkif etmek için– Isparta’ya celbedilmesi ve Heyet-i Vekile Reisi İsmet, vilâyet-i şarkiyeye o münasebetle gitmesi ve iki ay benim hapiste bütün bütün konuşmaktan men edilmem ve bu gurbette kimsesizlikte hiçbir kimsenin hâlimi sormak ve selâm göndermesine meydan verilmemesi gösteriyor ki; dağ gibi bir ağaçta nohut gibi birtek meyve bulundurup manasız, hikmetsiz, kanunsuz bir vaziyettir ki, değil Hükûmet-i Cumhuriye gibi en ziyade kanun-perest ve kanunî bir hükûmet, belki hikmetle iş görmek manasıyla hükûmet namı verilen dünyada hiçbir hükûmetin işi olamaz.

Ben hukukumu kanun dairesinde istiyorum. Kanun namına kanunsuzluk edenleri cinâyetle itham ediyorum. Böyle cânilerin keyiflerini elbette Hükûmet-i Cumhuriye’nin kanunları reddeder ve hukukumu iade eder ümidindeyim.

Said Nursî

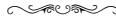
Risale-i Nur'un Hakkaniyetine Bir Numûne

Tenbih

On dokuz sene evvel te'lif edilen bu risaleyi^(Hâşiye) okuyan ehl-i insaf ve münevverlerin de vâkıf olup kat'î kanaat getireceği vecihle *yüz otuz kitap-tan müteşekkil olan Risale-i Nur Külliyyatı'nın umum eczaları, siyasî ve dünyevî maksatlardan ârî ve müberrâ olarak tamamen imanî ve uhrevî bir ruh ve mâhiyette te'lif edilmiştir.* Bu zâhir ve kat'î hakikati de Eskişehir, Isparta, Denizli ve Afyon Mahkemeleri'nin yaptığı uzun tahkikat ve gayet ince tetkikat teyid etmiştir. Bu itibarla yirmi aydan fazladır Afyon Mahkemesi'nde mevkuf tutulan ve Mahkeme-i Temyiz'ce hiçbir eserde suç mevzuu teşkil edecek en küçük bir nokta bile gösterilmeyen ve yüz binlerle kimselerin imanını kurtaran ve okuyanların ve ehl-i ilmin ve Âlem-i İslâm'ın takdir ve tahsinine mazhar olan kitaplarımızın umumunu iade etmeleri hususunda alâka ve yardımınızı istiyoruz.

Afyon Mahkemesi'ndeki kitapların kısm-ı âzamı evvelce tahliye olunan arkadaşlarımızdan alınmış olup, onlar da "Kitaplarımızı, sahibi olan üstadımıza verdik. Ona teslim olunsun." diyerek bana havale etmişlerdir. Bilhassa yal-dızlı ve tevâfuk mu'cizesiyle yazılan Kur'ân'ımızı manasız iki senedir müsâdere olunan kitaplar içinde mahkemede bırakmışlar. Her şeyden evvel Denizli ve Ankara Mahkemeleri'nin bize iade ettikleri o kitaplarımızı ve Kur'ân'ımızı çabuk bize iade etmelerini bekliyoruz.

Said Nursî

Hâşiye: Eskişehir ve Denizli Mahkemeleri'nden kaç sene evvel te'lif edilen bu On Altıncı Mektup, güya üç mahkemeyi görmüş gibi bütün medar-ı itiraz şeyleri reddetmesi, inâyet-i ilâhiyenin bir nevi ikram kerametine mazhar olduğunu zâhir gösteriyor.

Ârî/müberrâ: Sıyrılmış, beri, uzak.

Kısm-ı âzam: Çoğunluk, çok büyük kısım.

Müsâdere: Mahkemece el konulma.

Müteşekkil: Meydana gelmiş, oluşmuş.

Tahsin: Güzel bulma, beğenme.

Te'lif edilmek: Yazılmak.

Tevâfuk mu'cizesi: Mushaf'ın yazılışında aynı veya manaları birbirine benzer bazı kelimelerin birbirine denk, karşı karşıya veya alt alta gelmeleri.

Teyid etmek: Pekiştirmek, desteklemek.

Vâkıf olmak: Bilmek, haberdar olmak.

Vecih: Yön, şekil.

On Altıncı Mektup

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا
وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ¹

Şu mektup sırrına mazhar olmuş, şiddetli yazılmamış.

Çoklar tarafından sarîhen ve mânen gelen bir suâle cevaptır. Şu cevabı vermek benim için hoş değil, arzu etmiyorum. Her şeyimi, Cenâb-ı Hakk'ın tevekkülüne bağlamıştım. Fakat ben kendi hâlimde ve âlemimde rahat bırakmadığım ve yüzümü dünyaya çevirdikleri için Yeni Said değil, bilmeceburiye Eski Said lisânıyla şahsım için değil, belki dostlarımı ve Sözlere'imi ehl-i dünyanın evham ve eziyetinden kurtarmak için, hakikat-i hâli hem dostlarım, hem ehl-i dünyaya ve ehl-i hükme beyan etmek için “Beş Nokta”yı beyan ediyorum.

Birinci Nokta

Denilmiş: “Ne için siyasetten çekildin, hiç yanaşmıyorsun?”

Elcevap: Dokuz-on sene evveldeki Eski Said, bir miktar siyasete girdi. Belki siyaset vasıtasıyla dine ve ilme hizmet edeceğim diye beyhude yoruldu. Ve gördü ki; o yol meşkûk ve müşkülâtlı ve bana nisbeten fuzûliyâne, hem en lüzumlu hizmete mâni ve hatarlı bir yoldur. Çoğu yalancılık ve bilmeyerek ecnebî parmağına âlet olmak ihtimali var.

¹ “Onlar öyle kimselerdir ki halk, kendilerine: ‘Düşmanlarınız olan insanlar size karşı ordu hazırladılar, aman onlardan kendinizi koruyun!’ dediklerinde, bu tehdit onların imanlarını artırmış ve ‘Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!’ demişlerdir.” (Âl-i İmran Sûresi, 3/173).

² “Ona tatlı, yumuşak bir tarzda hitab edin.” (Tâhâ Sûresi, 20/44).

Bilmeceburiye: Mecburen.

Ecnebî: Yabancı.

Ehl-i dünya: Geçici dünya zevklerine bağlanıp âhireti unutan kimseler.

Ehl-i hüküm: İdareciler, yöneti-

ciler.

Evham: Vehimler, kuruntular.

Fuzuliyâne: Lüzumsuzca, gereksizce.

Hakikat-i hâl: Gerçek durum.

Hatar: Tehlike.

Mazhar olmak: Erişmek, nâil olmak, şereflenmek.

Meşkûk: Şüpheli.

Müşkülât: Müşküller, problemler.

Sarîhen: Açıkça.

Hem siyasete giren, ya muvâfık olur veya muhalif olur. Eğer muvâfık ol-
sa; madem memur ve meb'us değilim, o hâlde siyasetçilik bana fuzûlî ve mâ-
lâyânî bir şeydir. Bana ihtiyaç yok ki, beyhude karışayım. Eğer muhalif siya-
sete girsem, ya fikirle veya kuvvetle karışacağım. Eğer fikirle olsa, bana ihti-
yaç yok. Çünkü mesâil tavazzuh etmiş, herkes benim gibi bilir. Beyhude çene
çalmak manasızdır. Eğer kuvvet ile ve hâdise çıkarmak ile muhalefet etsem,
husûlû meşkûk bir maksad için binler günaha girmek ihtimali var. Birinin yü-
zünden çoklar belâya düşer.

*Hem on ihtimalden bir-iki ihtimale binâen günahlara girmek, ma-
sumları günaha atmak; vicdanım kabul etmiyor diye Eski Said, sigara ile
beraber gazeteleri ve siyaseti ve sohbet-i dünyeviye-i siyasiyeyi terk etti.*
Buna kat'î şahit, o vakitten beri sekiz senedir birtek gazete ne okudum ve ne
dinledim. Okuduğumu ve dinlediğimi biri çıksın, söylesin. Hâlbuki sekiz sene
evvel, günde belki sekiz gazete Eski Said okuyordu.

Hem beş senedir bütün dikkat ile benim hâlîme nezaret ediliyor. Siyaset-
vâri bir tereşşuh gören söylesin. Hâlbuki benim gibi asabî ve *إِنَّمَا الْحِيلَةُ فِي*
تَوَكُّلِ الْحِيلِ düsturuyla, en büyük hileyi hilesizlikte bulan pervasız, alâkasız bir
insanın, değil sekiz sene, sekiz gün bir fikri gizli kalmaz. Siyasete iştihası ve
arzusu olsaydı tedkikâta, taharriyâta lüzum bırakmayarak top güllesi gibi sa-
dâ verecekti.

İkinci Nokta

Yeni Said ne için bu kadar şiddetle siyasetten tecennüb ediyor?

*Elcevap: Milyarlar seneden ziyade olan hayat-ı ebediyeye çalışmasını
ve kazanmasını, meşkûk bir-iki sene hayat-ı dünyeviyeye lüzumsuz, fuzû-
lî bir surette karışma ile feda etmemek için; hem en mühim, en lüzumlu,*

Hayat-ı dünyeviye: Dünya haya-
tı.

Hayat-ı ebediye: Ebedi, sonsuz
âhiret hayatı.

Hile: Dinî ölçüler içerisinde bir
özür veya zaruret olduğunda kul-
lanılabilecek ruhsat, başvurulabi-
lecek çare.

Husûl: Meydana gelme, olma.

Mâlâyânî: Boş, faydasız.

Meb'us: Milletvekili.

Mesâil: Meseleler.

Muvâfık: Benimseyen, razı olan,
memnun.

Pervâ: Çekinme, sakınma.

Sadâ: Ses.

Sohbet-i dünyeviye-i siyasiye:
Dünya siyaseti hakkında sohbet
etme.

Taharriyât: Araştırmalar.

Tavazzuh etmek: Açık hale gel-
mek, aydınlanmak.

Tecennüb etmek: Sakınmak, uzak
durmak.

Tereşşuh: Sızıntı.

Tedkikât: İncelemeler.

en saf ve en hakikatli olan hizmet-i iman ve Kur'ân için şiddetle siyaset-ten kaçıyor. Çünkü diyor:

Ben ihtiyar oluyorum, bundan sonra kaç sene yaşayacağımı bilmiyorum. Öyle ise bana en mühim iş, hayat-ı ebediyeye çalışmak lâzım geliyor. Hayat-ı ebediyeyi kazanmakta en birinci vasıta ve saadet-i ebediyenin anahtarı imandır, ona çalışmak lâzım geliyor. Fakat ilim itibarıyla insanlara dahi bir menfaat dokundurmak için şer'an hizmete mükellef olduğumdan, hizmet etmek isterim. Lâkin o hizmet, ya hayat-ı içtimaiye ve dünyeviye ait olacak; o ise elimden gelmez.

Hem fırtınalı bir zamanda sağlam hizmet edilmez. Onun için o ciheti bırakıp en mühim, en lüzumlu, en selâmetli olan imana hizmet cihetini tercih ettim. Kendi nefsimde kazandığım hakâik-i imaniyeyi ve nefsimde tecrübe ettiğim mânevî ilâçları, sâir insanların eline geçmek için o kapıyı açık bırakıyorum. Belki Cenâb-ı Hak bu hizmeti kabul eder ve eski günahıma keffâret yapar. Bu hizmete karşı şeytan-ı racîmden başka hiç kimse- nin –mümin olsun, kâfir olsun; sıddık olsun, zındık olsun– karşı gelmeye hakkı yoktur. Çünkü imansızlık başka şeylere benzemiyor. Zulümde, fıkta, kebâirde birer menhûs lezzet-i şeytaniye bulunabilir. Fakat imansızlıkta hiçbir cihet-i lezzet yok. Elem içinde elemdir.. zulmet içinde zulmettir.. azap içinde azaptır.

İşte böyle hadsiz bir hayat-ı ebediyeye çalışmayı ve iman gibi kudsî bir nura hizmeti bırakmak, ihtiyarlık zamanında lüzumsuz, tehlikeli siyaset oyun-caklarına atılmak, benim gibi alâkasız ve yalnız ve eski günahlarına keffâret aramaya mecbur bir adamda ne kadar hilâf-ı akıldır, ne kadar hilâf-ı hikmettir, ne derece bir divaneliktir!.. Divaneler de anlayabilirler.

♦ Amma “Kur'ân ve imanın hizmeti ne için beni men ediyor?” dersin, ben de derim ki:

Âlûde olmak: Bulaşmak.

Cihet-i lezzet: Lezzet yönü, lezzetli taraf.

Fısk: Günahkârlık, ahlaksızlık.

Hakâik-i imaniye: İman hakikatleri.

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.

Hilâf-ı akıl: Akla aykırı, ters.

Hilâf-ı hikmet: Hikmete aykırı.

Kebâir: Büyük günahlar.

Keffâret: Günahların affına vesile

le olması için yapılan şey.

Kudsî: Tertemiz, mukaddes.

Lezzet-i şeytaniye: Şeytanca haz, lezzet.

Menhus: Uğursuz, şom.

Mükellefolmak: Sorumlu, yükümlü olmak.

Saadet-i ebediye: Ebedi, sonsuz mutluluk, cennet hayatı.

Sıddık: Sözü özündeki temizliği ortaya koyan, ameli imanını doğ-

rulayan, Allah dostu.

Şer'an: Dinin belirlediği ölçülere göre.

Şeytan-ı racîm: Taşa tutulmuş, lanetlenmiş şeytan.

Zındık: İnançsız, ateist.

Hakâik-i imaniye ve Kur'âniye birer elmas hükmünde olduğu hâlde, siyaset ile âlûde olsa idim; elimdeki o elmaslar iğfal olunabilen avâm tarafindan, "Acaba taraftar kazanmak için bir propaganda-yı siyaset değil mi?" diye düşünürler. O elmaslara, âdi şişeler nazarıyla bakabilirler. O hâlde ben o siyasete temas etmekle, o elmaslara zulmederim ve kıymetlerini tenzil etmek hükmüne geçer.

İşte, ey ehl-i dünya! Neden benim ile uğraşıyorsunuz, beni kendi hâlimde bırakmıyorsunuz?

♦ *Eğer dersenez:* Şeyhler bazen işimize karışırlar. Sana da bazen şeyh derler.

Ben de derim: Hey efendiler! Ben şeyh değilim, ben hocayım. Buna delil, dört senedir buradayım; birtek adama tarikat verseydim, şüpheye hakkınız olurdu. Belki yanıma gelen herkese demişim: İman lâzım, İslâmiyet lâzım! Tarikat zamanı değil!

♦ *Eğer dersenez:* Sana Said-i Kürdî derler. Belki sende unsuriyet-perverlik fikri var, o işimize gelmiyor.

Ben de derim: Hey efendiler! Eski Said ve Yeni Said'in yazdıkları meydana!.. Şahit gösteriyorum ki; *ben*, *الْإِسْلَامِيَّةُ جَبَّتِ الْعَصْبِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةَ* *ferman-ı kat'îsiyle eski zamandan beri menfî milliyet ve unsuriyet-perverliğe, Avrupa'nın bir nevi firenk illeti olduğundan, bir zehr-i kâtil nazarıyla bakmışım. Ve Avrupa, o firenk illetini İslâm içine atmış; ta tefrika versin, parçalasın, yutmasına hazır olsun diye düşünür. O firenk illetine karşı eskiden beri tedaviye çalıştığımı, talebelerim ve bana temas edenler biliyorlar. Madem böyledir, hey efendiler!. Her bir hâdiseyi bahane tutup, bana sıkıntı vermeye sebep nedir acaba? Şarkta bir nefer hata etse, garpta bir nefere askerlik münasebetiyle zahmet ve ceza vermek veya İstanbul'da bir esnafın cinâyetiyle, Bağdat'ta bir dükkâncıyı esnafılık münasebetiyle mahkûm etmek nev'inden, her hâdise-i dünyeviyede bana sıkıntı vermek, hangi usûl iledir? Hangi vicdan hükmeder? Hangi maslahat iktizâ eder?..*

1 "İslâmiyet, câhiliye ırkçılığını kesip atmıştır." Bkz.: Müslim, *İmâre* 53-54; Ebû Dâvûd, *Edeb* 111, 112; İbni Mâce, *Fiten* 7.

Âdi: Basit, sıradan.

Ferman-ı kat'î: Kesin buyruk, kesin emir.

Firenk illeti: Batıdan, Avrupa'dan gelen hastalık.

Hâdise-i dünyeviye: Sıradan, gün-

lük hadise.

İğfal olunmak: Aldatılmak, kandırılmak.

Propaganda-yı siyaset: Siyasi propaganda.

Tefrika vermek: Aynlık, anlaş-

mazlık sokmak.

Tenzil etmek: İndirmek, düşürmek.

Unsuriyet-perverlik: Irkçılık.

Zehr-i kâtil: Öldürücü zehir.

Üçüncü Nokta

Hâlimi, istirahatimi düşünen ve her musibete karşı sabır ile sükûtumu istigrah eden dostlarımın şöyle bir suâlleri var ki; “Sana gelen zahmetlere, sıkıntılara nasıl tahammül ediyorsun? Hâlbuki eskiden çok hiddetli ve izzetli idin, ednâ bir tahkire tahammül edemezdin?”

İcevap: İki küçük hâdiseyi ve hikâyeyi dinleyiniz, cevabını alınız:

Birinci Hikâye: İki sene evvel benim hakkımda bir müdür; sebepsiz, gıyabımda, tezyifkârâne, hakaretli sözler söylemişti. Sonra bana söylediler. Bir saat kadar Eski Said damarıyla müteessir oldum. Sonra Cenâb-ı Hakk'ın rahmetiyle şöyle bir hakikat kalbe geldi, sıkıntıyı izale edip o adamı da bana helâl ettirdi. O hakikat şudur:

Nefsime dedim:

• *Eğer onun tahkiri ve beyan ettiği kusurlar, şahsıma ve nefsimde ait ise; Allah ondan razı olsun ki, benim nefsimin ayıplarını söyler.*

• *Eğer doğru söylemiş ise, beni nefsimin terbiyesine sevk eder ve gurdan beni kurtarmaya yardımcıdır.*

• *Eğer yalan söylemiş ise, beni riyâdan ve riyânın esası olan şöhrat-i kâzibeden kurtarmaya yardımcıdır. Evet ben, nefsim ile musalâha etmemişim. Çünkü terbiye etmemişim. Benim boynumda veya koynumda bir akrep bulunduğunu biri söylese veya gösterse ondan darılmak değil, belki memnun olmak lâzım gelir.*

• *Eğer o adamın tahkirâtı, benim imana ve Kur'an'a hizmetkârlığım sıfatıma ait ise o bana ait değil. O adamı, beni istihdam eden Sahib-i Kur'an'a havale ediyorum. O Azîz'dir, Hakîm'dir.*

• *Eğer sırf beni sövmek, tahkir etmek, çürütmek nev'inden ise; o da bana ait değil. Ben menfî ve esir ve garip ve elim bağlı olduğundan, hay-*

Azîz: Ulu, izzetli, üstün, mutlak gâlip.

Ednâ: En küçük, en basit.

Gıyab: Hazır olmama, bulunmama.

Hakîm: Her şeyi yerli yerince yapan, Hz. Allah.

İstigrah etmek: Şaşırarak, akıl erdirmek.

İstihdam etmek: Çalıştırmak, hizmet ettirmek.

İzâle etmek: Gidermek.

Menfî: Sürülmüş, sürgünde yaşayan.

Musalâha: Barışma, barış.

Müteessir: Etkilenmiş, üzülmüş.

Riyâ: Gösteriş, iki yüzlülük.

Sahib-i Kur'an: Kur'an-ı Kerim'in

Sahibi, Hz. Allah.

Sükût: Susma, sessiz kalma.

Şöhrat-i kâzibe: Yalancı, aldatıcı şöhrat.

Tahkir: Hakaret,

Tahkirât: Hakaretler.

Tezyifkârâne: Küçümser, alaya alırsın tarzda.

siyetimi kendi elimle düzeltmeye çalışmak bana düşmez. Belki misafir olduğum ve bana nezaret eden şu köye, sonra kazaya, sonra vilâyete hükmedenlere aittir. Bir insanın elindeki esirini tahkir etmek; sahibine aittir, o müdâfaa eder. Madem hakikat budur; kalbim istirahat etti, وَأَقْوَضُ أَمْرِي dedim. O vâkıyı olmamış gibi saydım, unuttum. Fakat maatteessüf sonra anlaşıldı ki, Kur'ân onu helâl etmemiş...

İkinci Hikâye: Şu senede işittim ki, bir hâdisе olmuş. O hâdisenin vukuundan sonra yalnız icmâlen vukuunu işittiğim hâlde, o vâkıa ile ciddî alâkadar imişim gibi bir muâmele gördüm. Zaten muhabere etmiyordum. Etsem de pek nadir olarak bir mesele-i imaniyeyi bir dostuma yazardım. Hatta dört senede kardeşime birtek mektup yazdım. Ve ihtilattan hem ben kendimi men ediyordum, hem de ehl-i dünya beni men ediyordu. Yalnız bir-iki ahab ile haftada bir defa görüşebiliyordum. Köye gelen misafirler ise; ayda bir-ikisi, bazı bir-iki dakika bir mesele-i âhirete dair benimle görüşüyordu. Bu gurbet hâlimde garip, yalnız, kimsesiz, nafaka için çalışmaya benim gibilere muvâfık olmayan bir köyde, her şeyden herkesten men edildim. Hatta dört sene evvel, harap olmuş bir câmiyi tamir ettirdim. Memleketimde imamlık ve vâizlik vesikam elimde olduğundan, o câmide dört senedir (Allah kabul etsin) imamlık ettiğim hâlde, şu mübârek geçen Ramazan'da mescide gidemedim. Bazen yalnız namazımı kıldım. Cemaatle kılınan namazın yirmi beş sevabından ve hayrından mahrum kaldım.

İşte başıma gelen bu iki hâdiseye karşı, aynen iki sene evvel, o memurun bana karşı muâmelesine gösterdiğim sabır ve tahammülü gösterdim. İnşallah devam da ettireceğim. Şöyle de düşünüyorum ve diyorum ki:

• Eğer ehl-i dünya tarafından başıma gelen şu eziyet, şu sıkıntı, şu taz-yik, ayıplı ve kusurlu nefsim için ise helâl ediyorum. Benim nefsim belki bununla ıslah-ı hâl eder; hem ona keffâretü'z-zünûb olur. Dünya misafirhânesinin safâsını çok gördüm; azıcık cefasını görsem, yine şükrederim.

¹ "Artık ben işimi Allah'a bırakıyorum. Çünkü Allah kullarını pek iyi görmektedir." (Mümin Sûresi, 40/44).

Cefâ: Eziyet, zahmet.

Islah-ı hâl: Durumunu düzeltme, uslanma.

İcmâlen: Kısaca, özet olarak.

İhtilat: Karşıma, beraber olma.

Keffâretü'z-zünub: Günahların affı karşılığında yapılması istenen yü-

kümlülükler.

Maatteessüf: Maalesef, üzülerek.

Mesele-i âhiret: Âhiret ile ilgili mesele.

Mesele-i imaniye: İmanla ilgili mesele.

Muhabere: Haberleşme.

Nezaret etmek: Bakmak, koruyup kollamak.

Safâ: Ferahlık, huzur.

Tazyik: Sıkıştırma, baskı.

Vuku: Olma, meydana gelme.

- *Eğer imana ve Kur'ân'a hizmetkârlığım cihetiyle ehl-i dünya, beni tazyik ediyorsa onun müdâfaası bana ait değil! Onu Aziz-i Cebbâr'a havale ediyorum!*
- *Eğer asılsız ve riyâyâ sebep ve ihlâsı kıracak bir şöhret-i kâzibeyi kırmak için teveccüh-ü âmmeyi hakkımda bozmak murad ise onlara rahmet... Çünkü teveccüh-ü âmmeye mazhar olmak ve halkların nazarında şöhret kazanmak, benim gibi adamlara zarardır zannederim. Benim ile temas edenler beni bilirler ki; şahsıma karşı hürmet istemiyorum, belki nefret ediyorum. Hatta kıymettar mühim bir dostumu, fazla hürmeti için belki elli defa takdir etmişim.*
- *Eğer beni çürütmek ve efkâr-ı âmmeden düşürmek, ıskat ettirmekten muradları, tercümanlık ettiğim hakâik-i imaniye ve Kur'âniye'ye ait ise beyhudedir. Zira Kur'ân yıldızlarına perde çekilmez. Gözünü kapayan yalnız kendi görmez, başkasına gece yapamaz.*

Dördüncü Nokta

Evhamlı birkaç suâlin cevabıdır:

Birincisi

Ehl-i dünya bana der: “Ne ile yaşıyorsun? Çalışmadan nasıl geçiniyorsun? Memleketimizde tembelce oturanları ve başkasının sa'yi ile geçinenleri istemiyoruz.”

İcveap: Ben iktisat ve bereketle yaşıyorum. Rezzâk'ımdan başka kimsenin minnetini almıyorum ve almamaya da karar vermişim. Evet, günde yüz para, belki kırk para ile yaşayan bir adam, başkasının minnetini almaz.

Şu meselenin izahını hiç arzu etmiyordum. Belki bir gururu ve bir enâniyeti ihsas eder fikriyle beyan etmek, bana pek nâhoştur. Fakat madem ehl-i dünya evhamlı bir surette soruyorlar, ben de derim ki:

Aziz-i Cebbâr: Yarattıklarının işlerini ve hallerini düzelten ve iradesi ile onları istediği şekilde yöneten, mutlak gâlip, Ulu Allah.
Efkâr-ı âmme: Kamuoyu, toplumun genel kanaati.
Ehl-i dünya: Geçici dünya zevklerine bağlanıp âhireti unutan kimseler.

Enâniyet: Benlik, gurur.
Evham: Vehimler, kuruntular.
Hakâik-i imaniye ve Kur'âniye: İman ve Kur'an hakikatleri.
Iskat etmek: Düşürmek.
İhlâs: Daima “Allah rızasını” gözeterek hareket etme düşüncesi.
İhsas etmek: Hissettirmek, duyurmak.

Kırk para: 1 kuruş.
Rezzâk: Bütün mahluklarının rızıklarını veren Hz. Allah
Sa'y: Çalışma, gayret, çaba.
Takdir etmek: Azarlamak.
Teveccüh-ü âmme: Halkın takdiri, beğenisi.
Yüz para: 2,5 kuruş.

*Küçüklüğümden beri halkların malını kabul etmemek velev zekât da-
hi olsa.. hem maaşı kabul etmemek..* (Yalnız bir-iki sene Dârü'l-Hikmeti'l-
İslâmiye'de dostlarımın icbarıyla kabul etmeye mecbur oldum ve o parayı da
mânen millete iade ettik).. *hem maîşet-i dünyeviye için minnet altına gir-
memek, bütün ömrümde bir düstur-u hayatımdır.* Ehl-i memleketim ve
başka yerlerde beni tanıyanlar bunu biliyorlar. Bu beş seneki nefyimde çok
dostlar, bana hediyelerini kabul ettirmek için çok çalıştılar, kabul etmedim.

“Öyle ise, nasıl idare edersin?” denilse, derim:

*Bereket ve ikram-ı ilâhî ile yaşıyorum. Nefsim çendan her hakarete,
her ihênete müstahak ise de, fakat Kur'ân hizmetinin kerameti olarak, er-
zak hususunda ikram-ı ilâhî olan berekete mazhar oluyorum. وَأَمَّا بِنِعْمَةِ*
سَرِّیْیَا Cenâb-ı Hakk'ın bana ettiği ihsânâtı yâd edip, bir şükr-ü
*mânevî nev'inde birkaç numûnesini söyleyeceğim. Bir şükr-ü mânevî olmak-
la beraber, korkuyorum ki bir riyâ ve gururu ihsas ederek o mübârek bereket*
kesilsin. Çünkü müftehirâne gizli bereketi izhar etmek, kesilmesine sebep
olur. Fakat ne çâre, söylemeye mecbur oldum:

- *İşte birisi:* Şu altı aydır, otuz altı ekmekten ibaret bir kile buğday bana
kâfi geldi. Daha var, bitmemiş. Ne miktar kifâyet edecek, bilmiyorum. (Hâşiye)
- *İkincisi:* Şu mübârek Ramazan'da, yalnız iki hânedan bana yemek
geldi, ikisi de beni hasta etti. Anladım ki, başkasının yemeğini yemekten
memnûum. Mütebâkisi, bütün Ramazan'da benim idareme bakan mübârek
bir hânenin ve sadık bir arkadaşım olan o hâne sahibi Abdullah Çavuş'un ih-
barı ve şehâdetiyle üç ekmek, bir kıyye pirinç bana kâfi gelmiştir. Hatta o pi-
rinç, on beş gün Ramazan'dan sonra bitmiştir.

Hâşiye: Bir sene devam etti.

¹ “Ve Rabbinin nimetini anlat da anlat.” (Duhâ Sûresi, 93/11).

Çendan: Gerçi.

Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye: 1918-
1922 yılları arasında, zamanın
problemlerine İslâmî çözümler
üretme doğrultusunda faaliyetgös-
termiş İslâmî İlimler Akademisi.

Düstur-u hayat: Hayatta taviz
verilmeyecek prensip, ilke.

Ehl-i memleket: Hemşehriler.

Erzak: Rızıklar, yiyecekler ve içe-
cekler.

İcbar: Zorlama, mecbur etme.

İhênêt: Küçük görme, hafife alma.

İhsânât: İhsanlar, iyilikler.

İhsâs etmek: Hissettirmek.

İzhar: Açığa vurma, gösterme.

Keramet: Kerem, lütuf, ihsan.

Kıyye: Okka. 1282 gramlık eski
bir ağırlık ölçüsü.

Kifayet etmek: Yetmek, kâfi gel-
mek.

Maîşet-i dünyeviye: Dünyalık ge-
çim.

Mazhar olmak: Erişmek, nâil ol-
mak, şereflenmek.

Memnû olmak: Yasaklanmak,
men edilmek.

Müftehirâne: İftiharla, övünerek.

Mütebâki: Geriye kalan, artan.

Nefy: Sürgün.

Nev': Tür, çeşit.

Riyâ: Gösteriş.

Şükr-ü mânevî: Mânevî şükür;
nimetin kadrini, anlamını bilme.

Velev: Şayet, dahi.

• **Üçüncüsü:** Dağda, üç ay bana ve misafirlerime bir kıyye tereyağı –her gün ekmekle beraber yemek şartıyla– kâfi geldi. Hatta Süleyman* isminde mübârek bir misafirim vardı. Benim ekmeğim de ve onun ekmeği de bitiyordu. Çarşamba günü idi, dedim ona: “Git ekmek getir.” İki saat, her tarafımızda kimse yok ki, oradan ekmek alınsın. “Cuma gecesi senin yanında bu dağda beraber dua etmek arzu ediyorum.” dedi. Ben de dedim: “تَوَكَّلْنَا عَلَى اللَّهِ¹, kal!” Sonra hiç münasebeti olmadığı hâlde ve bir bahane yokken, ikimiz yürüye yürüye bir dağın tepesine çıktık. İbrikte bir parça su vardı. Bir parça şeker ile çayımız vardı. Dedim: “Kardeşim, bir parça çay yap.” O ona başladı, ben de derin bir dereye bakar bir katran ağacı altında oturdum. Müteessifâne şöyle düşündüm ki: “Küflenmiş bir parça ekmeğimiz var; bu akşam ancak ikimize yeter. İki gün nasıl yapacağız ve bu sâfi-kalb adama ne diyeceğim?” diye düşünmede iken, birden bire başım çevrilir gibi başımı çevirdim, gördüm ki; koca bir ekmek, katran ağacının üstünde, dalları içinde bize bakıyor. Dedim: “Süleyman, müjde! Cenâb-ı Hak bize rızık verdi.” O ekmeği aldık; bakıyoruz ki, kuşlar ve hayvanât-ı vahşiye hiçbiri ilişmemiş. Yirmi-otuz gündür hiç bir insan o tepeye çıkmamıştı. O ekmek, ikimize iki gün kâfi geldi. Biz yerken, bitmek üzere iken, dört sene sâdik bir siddikim olan müstakîm Süleyman, ekmekle aşağıdan çıkageldi.

• **Dördüncüsü:** Şu üstümdeki sakoyu, yedi sene evvel, eski olarak almıştım. Beş senedir elbise, çamaşır, pabuç, çorap için dört buçuk lira ile idare ettim. Bereket, iktisat ve rahmet-i ilâhiye bana kâfi geldi.

İşte şu numûneler gibi çok şeyler var ve bereket-i ilâhiyenin çok cihetleri var. Bu köy halkı çoğunu bilirler. Fakat sakın bunları fahir için zikrediyorum zannetmeyiniz. Belki mecbur oldum. Hem benim için iyiliğe bir medar olduğunu düşünmeyiniz. *Bu bereketler, ya yanıma gelen hâlis dostlarıma ih-sandır.. veya hizmet-i Kur’âniye’ye bir ikramdır.. veya iktisadın bereketli bir menfaatidir.. veyahut “Yâ Rahîm, yâ Rahîm!” ile zikreden ve yanımda bulunan dört kedinin rızıklarıdır ki, bereket suretinde gelir, ben de ondan*

¹ “Allah’a tevekkül ettik. (Allah kerîm..!)”

Fahr: Övünme.

Hayvânât-ı vahşiye: Vahşi hayvanlar.

Hizmet-i Kur’âniye: Kur’ân-ı Kerim hizmeti.

Medar olmak: Sebep, vesile, kaynak olmak.

Müstakim: Dosdoğru, düzgün.

Müteessifâne: Eseflenerek, ke-dirilenerek.

Rahîm: Kullarına karşı sonsuz lü-tuf ve merhamet eden, onları gö-zeten Hz. Allah.

Sâfi-kalb: Temiz kalpli, saf insan.

Sako: Paltodan kısa, geniş kol-lu, bol dikimli üste giyilen kışlık elbise.

Siddik: Pek dürüst, pek vefalı.

istifade ederim. Evet, hazin mırmırlarını dikkatle dinlesen, “Yâ Rahîm, yâ Rahîm!” çıktıklarını anlarsın.

Kedi bahsi geldi, tavuğu hatıra getirdi. Bir tavuğum var. Şu kışta, yumurta makinesi gibi pek az fâsıla ile her gün rahmet hazinesinden bana bir yumurta getiriyordu. Hem bir gün iki yumurta getirdi, ben de hayrette kaldım. Dostlarımdan sordum: “Böyle olur mu?” dedim. Dediler: “Belki bir ihsan-ı ilâhîdir.” Hem şu tavuğun yazın çıkardığı küçük bir yavrusu vardı. Ramazan-ı Şerif’in başında yumurtaya başladı, tâ kırk gün devam etti. Hem küçük, hem kışta, hem Ramazan’da, bu mübârek hâli bir ikram-ı rabbânî olduğuna, ne benim ve ne de bana hizmet edenlerin şüphemiz kalmadı. Hem ne vakit annesi kesti, hemen o başladı, beni yumurtasız bırakmadı.

İkinci Vehimli Suâl

Ehl-i dünya diyorlar ki; “Sana nasıl emniyet edeceğiz ki, sen dünyamıza karışmayacaksın? Seni serbest bıraksak, belki dünyamıza karışırsın. Hem nasıl bileceğiz ki, sen kurnazlık yapmıyorsun? Kendini têrik-i dünya gösterip halkın malını zâhiren almaz, gizli alır bir kurnazlık olmadığını nasıl bileceğiz?”

İclevap: Yirmi sene evvelki Divan-ı Harb-i Örfî’de ve Hürriyet’ten daha evvel zamanda çoklara malûm hâl ve vaziyetim ve “İki Mekteb-i Musibetin Şehâdetnâmesi” nâmında o zaman Divan-ı Harb’deki müdâfaâtım kat’î gösterir ki, değil kurnazlık belki ednâ bir hileye tenezzül etmez bir tarzda hayat geçirmişim.

Eğer hile olsaydı, bu beş sene zarfında sizlere temellukkârâne bir müracaat edilecekti. Hileli adam kendini sevdire, kendini çekmez; iğfal ve aldatmaya daima çalışır. Hâlbuki bana karşı en mühim hücumlara ve tenkitlere mukabil tezellüle tenezzül etmedim. ¹ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ deyip, ehl-i dünyaya arkamı çevirdim.

¹ “Allah’a tevekkül ettim. (Allah kerîm..!)” (Hûd Sûresi, 11/56).

Divan-ı Harb-i Örfî: 1909 yılında 31 Mart Vakıasından sonra kurulan Sıkı Yönetim Mahkemesi.

Ednâ: En küçük, en basit.

Hazin: Hüzünlü, kederli.

Hürriyet: 1909’da başlayan 2. Meşrûtiyet.

İğfâl: Aldatma, kandırma.

İhsan-ı ilâhî: Cenâb-ı Hakk’ın ihsanı, nimeti.

İkram-ı rabbânî: İlâhî ikram.

Müdâfaat: Müdafaalar, savunmalar.

Temellukkârâne: Dalkavukcasına, bir şahsa veya makama yaranmaya çalışırcasına.

Têrik-i dünya: Geçici dünya zevklerini terk eden kimse.

Tezellül: Kendini alçaltma, küçük duruma düşürme.

Hem de âhireti bilen ve dünyanın hakikatini keşfeden; akli varsa pişman olmaz, yeniden dünyaya dönüp uğraşmaz. Elli seneden sonra, alâkasız, tek başıyla bir adam; hayat-ı ebediyesini dünyanın bir-iki sene gevezeliğine, şarlatanlığına feda etmez. Feda etse kurnaz olmaz, belki ebleh bir divane olur. Ebleh bir divanenin elinden ne gelir ki, onun ile uğraşılın.

Amma, zâhiren têrik-i dünya, bâtinen tâlib-i dünya şüphesi ise; وَمَا أَزْيَىٰ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ¹ sırınca “Ben nefsimi tebrie etmiyorum. Nefsim her fenalığı ister.” Fakat şu fânî dünyada, şu muvakkat misafirhânedede, ihtiyarlık zamanında, kısa bir ömürde, az bir lezzet için ebedî, daimî hayatını ve saadet-i ebediyesini berbat etmek, ehl-i aklın kârı değil.² Ehl-i aklın ve zîşuurun kârı olmadığından, nefis-i emmârem ister istemez akla tâbi olmuştur.

Üçüncü Vehimli Suâl

Ehl-i dünya diyorlar ki; “Sen bizi sever misin? Beğeniyor musun? Eğer seversen, neden bize küsüp karışmıyorsun? Eğer beğenmiyorsan bize muâırzsın. Biz, muâırzlarımızı ezeriz.”

Elcevap: Ben değil sizi, belki dünyanızı sevseydim, dünyadan çekilmezdim. Ne sizi ve ne de dünyanızı beğenmiyorum, fakat karışmıyorum. Çünkü ben başka maksattayım, başka noktalar benim kalbimi doldurmuş, başka şeyleri düşünmeye kalbimde yer bırakmamış!.. Sizin vazifeniz ele bakmaktır, kalbe bakmak değil! Çünkü idarenizi, asayişinizi istiyorsunuz. El karışmadığı vakit, ne hakkınız var ki, hiç lâıyk olmadığınız hâlde “Kalb de bizi sevsin.” demeye... Kalbe karışsanız; evet, ben nasıl bu kış içinde baharı temenni ediyorum ve arzu ediyorum, fakat irade edemiyorum, getirmeye teşebbüs edemiyorum. Öyle de hâl-i âlemin salâhını temenni ediyorum, dua ediyorum ve ehl-i dünyanın ıslahını arzu ediyorum, fakat irade edemiyorum. Çünkü elimden gelmiyor, bilfiil teşebbüs edemiyorum. Çünkü ne vazifemdir, ne de iktidarım var.

¹ Yûsuf Sûresi, 12/53.

² Bkz.: “Akıllı adam, nefsinin fena arzularına uymayıp ölümden sonrası için çalışandır.” (Tirmizî, *Sıfatu'l-kiyâmet* 25; Hâkim, *Müstedrek* 1/125; İbni Mâce, *Zühd* 31; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 4/124).

Bâtinen: İçi itibariyle.

Bilfiil: Gerçekten, bizzat.

Ebleh: Pek akılsız, pek budala.

Ehl-i akl: Akıllı kimseler.

Hâl-i âlem: Dünya hâli, dünyanın durumu.

İslah: Düzeltme, iyileştirme.

Muâırz: Karşı gelen, muhalif.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Nefs-i emmâre: Daima kötüye sevkeden, sürekli günah arzusunda olan nefis.

Saadet-i ebediye: Ebedi, sonsuz mutluluk, cennet hayatı.

Salâh: Düzeltme, iyileşme.

Tâlib-i dünya: Geçici dünya zevk-

lerinin peşinde koşan kimse.

Tebrie etmek: Temize çıkarmak.

Zâhiren: Görünüşte, görünüşe göre.

Zîşuur: Şuur sahibi.

Dördüncü Şüpheli Suâl

Ehl-i dünya diyorlar ki; “O kadar belâlar gördük ki, kimseye emniyetimiz kalmadı. Sana nasıl emin olabiliriz ki, fırsat senin eline geçse arzu ettiğin gibi karışmazsın?”

İclevap: Evvelki noktalar size emniyet vermekle beraber memleketimde, talebe ve akrabam içinde, beni dinleyenlerin ortasında, heyecanlı hâdiseler içinde dünyanıza karışmadığım hâlde.. diyar-ı gurbette ve yalnız, tek başıyla, garip, zayıf, âciz, bütün kuvvetiyle âhirete müteveccih.. ihtilattan, muhabereden kesilmiş.. iman ve âhiret münasebetiyle uzaktan uzağa yalnız bazı ehl-i âhireti dost bulan.. ve başka herkese yabancı ve herkes de ona yabancı nazarıyla bakan bir insan; semeresiz, tehlikeli dünyanıza karışsa muzaaf bir dîvâne olmak gerektir...

Beşinci Nokta

Beş küçük meseleye dairdir.

Birincisi

Ehl-i dünya bana diyorlar ki; “Bizim usûl-ü medeniyetimizi, tarz-ı hayatımızı ve suret-i telebbüsümüzü ne için sen kendine tatbik ediyorsun? Demek bize muâırzsın!”

Ben de derim: Hey efendiler! Ne hak ile bana usûl-ü medeniyetinizi teklif ediyorsunuz? Hâlbuki siz, beni hukûk-u medeniyetten ıskat etmiş gibi, haksız olarak, beş sene bir köyde muhabereden ve ihtilattan memnû bir tarzda ikâmet ettirdiniz.

Her menfîyi şehirlerde dost ve akrabasıyla beraber bıraktınız ve sonra vesika verdiğiniz hâlde; sebepsiz, beni tecrit edip, bir-iki tane müstesna hiçbir hemşehri ile görüştürmediniz. Demek beni efrad-ı milletten ve raiyetten saymıyorsunuz. Nasıl kanun-u medeniyetinizin bana tatbikini teklif ediyorsunuz?

Efrad-ı millet: Vatandaşlar.

Ehl-i âhiret: Âhireti tercih edip ona göre yaşayanlar.

Hukuk-u medeniyet: Medenî haklar.

İskat etmek: Düşürmek, hükümsüz kılmak.

İhtilat: Karışma, beraber olma.

Kanun-u medeniyet: Medenî, çağ-

daş kanun.

Memnû: Yasaklı, yasaklanmış.

Menfi: Sürülmüş, sürgünde yaşayan.

Muhabere: Haberleşme.

Muzaaf: Kat kat, katmerli.

Müteveccih: Yönelmiş.

Raiyet: Halk, yönetilenler.

Semere: Verim, fayda, netice.

Suret-i telebbüs: Giyinme şekli.

Tarz-ı hayat: Yaşama tarzı.

Tecrid etmek: Ayırmak, yalnız bırakmak.

Usûl-ü medeniyet: Medeniyet yolu, medeniyet esasları.

Vesika: Belge.

Dünyayı bana zindan ettiniz! Zindanda olan bir adama böyle şeyler teklif edilmez! Siz bana dünya kapısını kapadınız, ben de âhiret kapısını çaldım; rahmet-i ilâhiye açtı. Âhiret kapısında bulunan bir adama, dünyanın karmakarışık usûl ve âdâtı ona nasıl teklif edilir? Ne vakit beni serbest bırakıp memleketime iade edip hukukumu verdiniz, o vakit usûlünüzün tatbikini isteyebilirsiniz.

İkinci Mesele

Ehl-i dünya diyorlar ki; “Bize ahkâm-ı diniyeyi ve hakâik-i İslâmiyeyi tâlim edecek resmî bir dairemiz var. Sen ne salâhiyetle neşriyat-ı diniye yapıyorsun? Sen madem nefye mahkûmsun, bu işlere karışmaya hakkın yok.”

İncevap: Hak ve hakikat inhisar altına alınmaz! İman ve Kur’ân nasıl inhisar altına alınabilir! Siz dünyanın usûlünü, kanununu inhisar altına alabilirsiniz. Fakat hakâik-i imaniye ve esâsât-ı Kur’âniye, resmî bir şekilde ve ücret mukabilinde dünya muâmelâtı suretine sokulmaz; belki bir mevhibe-i ilâhiye olan o esrâr, hâlis bir niyet ile ve dünyadan ve huzûzât-ı nefsâniyeden tecerrüd etmek vesilesiyle o feyizler gelebilir.

Hem de sizin o resmî daireniz dahi, memlekette iken beni vâiz kabul etti, tayin etti. Ben o vâizliği kabul ettim, fakat maaşını terk ettim. Elimde vesikam var. Vâizlik, imamlık vesikasıyla her yerde amel edebilirim. Çünkü benim nefyim haksız olmuştur. Hem menfîler madem iade edildi, eski vesikalarımın hükmü bâkîdir.

Sâniyen: Yazdığım hakâik-i imaniyeyi doğrudan doğruya nefsimе hitap etmişim. Herkesi davet etmiyorum. Belki ruhları muhtaç ve kalbleri yaralı olanlar, o edviye-i Kur’âniye’yi arayıp buluyorlar. Yalnız medar-ı maişetim için, yeni huruf çıkmadan evvel, haşre dair bir risalemi tab' ettirdim.

Âdât: Adetler.

Ahkâm-ı diniye: Dinî hükümler.

Amel etmek: Çalışmak.

Edviye-i Kur’âniye: Kur’an-ı Kerim’in insanlığa sunduğu ilaçlar.

Esâsât-ı Kur’âniye: Kur’an-ı Kerim’in esasları, temel prensipleri.

Esrar: Sırlar.

Feyiz: İlâhî ihسان, vergi, bereket.

Hakâik-i imaniye: İman hakikatleri.

Hakâik-i İslâmiye: İslâmî gerçekler.

Huruf: Harfler.

Huzûzât-ı nefsanîye: Nefsin hoşuna giden zevkler, hazlar.

İnhisar altına almak: Tekeline almak, kendine has kılmak.

Medar-ı maişet: Geçim vasıtası.

Mevhibe-i ilâhiye: Cenab-ı Hakk’ın ihسانı, hediyesi.

Muamelât: Muameleler, davra-

nışlar.

Nefy: Sürgün.

Neşriyat-ı diniye: Dinî yayınlar.

Tab' ettirmek: Bastırmak.

Tâlim etmek: Öğretmek.

Tecerrüd: Sıyrılma, uzaklaşma.

Bunu da bana karşı insafsız eski vali, o risaleyi tedkik edip, tenkit edecek bir cihet bulamadığı için ilişemedi.

Üçüncü Mesele

Benim bazı dostlarım, ehl-i dünya bana şüpheli baktıkları için, ehl-i dünyaya hoş görünmek için, benden zâhiren teberrî ediyorlar, belki tenkit ediyorlar. Hâlbuki kurnaz ehl-i dünya, bunların teberrîsini ve bana karşı içtinaplarını, o ehl-i dünyaya sadâkate değil; belki bir nevi riyâyâ, vicdansızlığa hamle-dip, o dostlarıma karşı fena nazarla bakıyorlar.

Ben de derim: *Ey âhiret dostlarım! Benim Kur'ân'a hizmetkârlığımdan teberrî edip kaçmayınız! Çünkü inşallah benden size zarar gelmez. Eğer faraza, musibet gelse veya bana zulmedilse, siz benden teberrî ile kurtulamazsınız! O hâl ile musibete ve tokada daha ziyade istihkak kesbedersiniz! Hem ne var ki, evhama düşüyorsunuz?*

Dördüncü Mesele

Şu nefiy zamanımda görüyorum ki; hodfûrûş ve siyaset bataklığına düşmüş bazı insanlar, bana tarafgirâne, rakibâne bir nazarla bakıyorlar. Güya ben de onlar gibi dünya cereyanlarıyla alâkadamım.

Hey efendiler! Ben imanın cereyanındayım, karşımda imansızlık cereyanı var; başka cereyanlarla alâkam yok! O adamlardan ücret mukabilinde iş görenler, belki kendini bir derece mazur görüyor. Fakat ücretsiz, hamiyet nâmına bana karşı tarafgirâne, rakibâne vaziyet almak ve ilişmek ve eziyet etmek, gayet fena bir hatadır. Çünkü sâbikan isbat edildiği gibi, siyaset-i dünya ile hiç alâkadar değilim; yalnız bütün vaktimi ve hayatımı, hakâik-i imaniye ve Kur'âniye'ye hasr ve vakfetmişim. Madem böyledir, bana eziyet verip rakibâne ilişen adam düşünsün ki; o muâmelesi zındıka ve imansızlık nâmına imana ilişmek hükmüne geçer.

Evham: Vehimler, kuruntular.

Hakâik-i imaniye ve Kur'âniye: İman ve Kur'an hakikatleri.

Hamiyet: Dini ve milli değerleri koruma gayreti.

Hasretmek: Sınırlamak, daraltmak.

Hodfûrûş: Kendini beğenmiş.

İçtinap: Çekinme, sakınma.

İstihkak kesbetmek: Hak etmek, hak kazanmak.

Rakibâne: Rakipçe, hasımca bir tarzda.

Riyâ: Gösteriş.

Sâbikan: Daha önce.

Tarafgirâne: Taraf tutar bir tarzda.

Teberrî etmek: Yüz çevirmek,

uzaklaşmak.

Vakfetmek: Adamak, bağışlamak,

Zâhiren: Görünüşte, görünüşe göre.

Zındıka: Dinsizlik, inançsızlık.

Beşinci Mesele

Dünya madem fânîdir.

Hem madem ömür kısadır.

Hem madem gayet lüzumlu vazifeler çoktur.

Hem madem hayat-ı ebediye burada kazanılacaktır.

Hem madem dünya sahipsiz değil.

Hem madem şu misafirhâne-i dünyanın gayet Hakîm ve Kerîm bir Müdebbir'i var.

Hem madem ne iyilik ve ne fenalık, cezasız kalmayacaktır.

Hem madem لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا¹ sırrınca teklif-i mâlâyutak yoktur.

Hem madem zararsız yol, zararlı yola müreccahtır.

Hem madem dünyevî dostlar ve rütbelere, kabir kapısına kadardır.²

Elbette en bahtiyar odur ki; dünya için âhireti unutmasın.. âhiretini dünyaya feda etmesin.. hayat-ı ebediyesini hayat-ı dünyeviye için bozmasın.. mâlâyânî şeylerle ömrünü telef etmesin.. kendini misafir telâkki edip misafirhâne sahibinin emirlerine göre hareket etsin.. selâmetle kabir kapısını açıp saadet-i ebediye girsin. (Hâşiye)

Hâşiye: Bu mademler içindir ki; şahsıma karşı olan zulümlere, sıkıntılara aldırmiyorum ve ehemmiyet vermiyorum. “Meraka değmiyor” diyorum ve dünyaya karışmıyorum.

¹ “Allah hiçbir kimseyi güç yetiremeyeceği bir şekilde yükümlü tutmaz.” (Bakara Sûresi, 2/286).

² Bkz.: “Ölüyü üç şey takip eder, bunlardan ikisi döner biri kalır. Ona kabir kapısına kadar ailesi, malı ve ameli eşlik eder, ailesi ve malı geri döner ameli onunla kalır.” Buhârî, *Rikak* 42; Müslim, *Zühd* 5; Tirmizî, *Zühd* 46; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 3/110.

Hakîm: Her şeyi yerli yerince yapan, Hz. Allah.

Hayat-ı dünyeviye: Dünya hayatı.

Hayat-ı ebediye: Ebedi, sonsuz âhiret hayatı.

Kerîm: Yarattıklarına daima, hesapsız, bol bol veren, Hz. Allah.

Mâlâyânî: Boş, faydasız.

Müdebbir: Düzenleyen, idare eden.

Müreccah: Tercih edilen, üstün.

Saadet-i ebediye: Ebedi, sonsuz mutluluk, cennet hayatı.

Teklif-i mâlâyutak: Dayanılamayacak, taşınamayacak kadar yük

yüklemek, sorumluluk vermek.

Telâkki etmek: Kabullenmek, benimsemek.

Telef etmek: Öldürmek, yok etmek.

On Altıncı Mektub'un Zeyli

بِاسْمِهِ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ¹

Ehl-i dünya sebepsiz, benim gibi âciz, garip bir adamdan tevehhüm edip binler adam kuvvetinde tahayyül ederek, beni çok kayıtlar altına almışlar. Barla'nın bir mahallesi olan Bedre'de ve Barla'nın bir dağında, bir-iki gece kalmaklığıma müsaade etmemişler. İşittim ki, diyorlar: “Said elli bin nefer kuvvetindedir, onun için serbest bırakmıyoruz.”

Ben de derim ki: Ey bedbaht ehl-i dünya! Bütün kuvvetinizle dünyaya çalıştığınız hâlde neden dünyanın işini dahi bilmiyorsunuz, divane gibi hükmediyorsunuz! Eğer korkunuz şahsımdan ise elli bin nefer değil, belki bir nefer elli defa benden ziyade işler görebilir. Yani odamın kapısında durup, bana “Çıkmayacaksın!” diyebilir.

Eğer korkunuz mesleğimden ve Kur'an'a ait dellâllığımdan ve kuvve-i mâneviye-i imaniyeden ise elli bin nefer değil, yanlısınız; meslek itibarıyla elli milyon kuvvetindeyim, haberiniz olsun! Çünkü Kur'an-ı Hakîm'in kuvvetiyle sizin dinsizleriniz dâhil olduğu hâlde, bütün Avrupa'ya meydan okuyorum. Bütün neşrettiğim envâr-ı imaniye ile onların fünun-u müsbete ve tabiat dedikleri muhkem kalelerini zîr ü zeber etmişim. Onların en büyük dinsiz feylesoflarını, hayvandan aşağı düşürmüşüm. Dinsizleriniz dahi içinde bulunan bütün Avrupa toplansa, Allah'ın tevfi kiyle beni o mesleğimin bir meselesinden geri çeviremezler, inşallah mağlûp edemezler!..

Madem böyledir, ben sizin dünyanıza karışmıyorum; siz de benim âhiretime karışmayınız! Karışsanız da beyhudedir!

1 “O Yüce Zât'ın adıyla. ‘Ve hiçbir şey yoktur ki Allah'ı hamd ile tesbih etmesin.’ (İsrâ Sûresi, 17/44).”

Bedbaht: Talihsiz, zavallı.

Ehl-i dünya: Geçici dünya zevklerine bağlanıp âhireti unutan kimseler.

Envâr-ı imaniye: İmana ait nur-lar.

Fünun-u müsbete: Fen Bilimleri.

Kuvve-i mâneviye-i imaniye: Ma-

nevi iman kuvveti.

Muhkem: Sağlam, metin.

Nefer: Asker, fert, kişi.

Tahayyül etmek: Hayal etmek.

Tevehhüm etmek: Kuruntuya kapılmak.

Tevfik: Yardım etme, muvaffak kılma.

Zîr ü zeber: Darmadağın, paramparça.

Takdir-i Hudâ, kuvve-i bâzu ile dönmez!
Bir şem'a ki Mevlâ yaka, üflemekle sönmez!

Benim hakkımda müstesna bir surette, pek ziyade ehl-i dünya tevehhüm edip, âdeta korkuyorlar. Bende bulunmayan ve bulunsa dahi siyasî bir kudur teşkil etmeyen ve ithama medar olmayan şeyhlik, büyüklük, hânedan, aşîret sahibi, nüfuzlu, etbâ çok, hemşehrileriyle görüşmek, dünya ahvâliyle alâkadar olmak, hatta siyasete girmek, hatta muhalif olmak gibi bende bulunmayan emirleri tahayyül ederek evhama düşmüşler. Hatta hapiste ve harîçteki, yani kendilerince kâbil-i af olmayanların dahi aflarını müzakere ettikleri sırada, beni âdeta her şeyden men ettiler. Fena ve fânî bir adamın, güzel ve bâkî şöyle bir sözü var:

Zulmün topu var, güllesi var, kal'ası varsa;
Hakkın da bükülmez kolu, dönmez yüzü vardır.

Ben de derim:

Ehl-i dünyanın hükmü var, şevketi var, kuvveti varsa;
Kur'ân'ın feyziyle, hâdiminin de
Şaşırmaz ilmi, susmaz sözü vardır;
Yanılmaz kalbi, sönmez nuru vardır.

Çok dostlarla beraber bana nezaret eden bir kumandan, mükerreren suâl ettiler: “Neden vesika için müracaat etmiyorsun, istidâ vermiyorsun?”

İcevap: Beş-altı sebep için müracaat etmiyorum ve edemiyorum:

Birincisi: Ben ehl-i dünyanın dünyasına karışmadım ki onların mahkûmu olayım, onlara müracaat edeyim. Ben kader-i ilâhînin mahkûmuyum ve ona karşı kusurum var, ona müracaat ediyorum.

İkincisi: Bu dünya çabuk tebeddül eder bir misafirhâne olduğunu yakînen iman edip bildim. Onun için hakikî vatan değil, her yer birdir. Madem vatanımda bâkî kalmayacağım; beyhude ona karşı çabalamak, oraya gitmek bir şeye yaramıyor. *Madem her yer misafirhânedir; eğer misafirhâne sahibinin rahmeti yâr ise herkes yârdır, her yer yarar. Eğer yâr değilse her yer kalbe bârdır ve herkes düşmandır.*

Bâr: Yük, eziyet, sıkıntı.

Etbâ: Tâbi olanlar, bağlılar.

Feyz: Bereket, ihsan, lûtuf.

Hâdim: Hizmetkâr.

İstidâ: Dilekçe.

Kabil-i af: Affedilebilir, affı mümkün.

Kal'a: Kale.

Kuvve-i bâzû: Pazı, kol kuvveti.

Medar olmak: Sebep olmak.

Mükerreren: Defalarca, devamlı bir şekilde.

Müzakere etmek: Görüşmek.

Nezaret: Gözetme, kontrol etme.

Nüfuz: Tesir, etki.

Şem'a: Mum.

Şevket: Büyüklük, debdebe.

Takdir-i Hudâ: Allah'ın takdiri.

Tebeddül etmek: Değişmek.

Yakinen: Şüphesiz, kesin bir bilgi ile.

Üçüncüsü: Müracaat, kanun dairesinde olur. Hâlbuki bu altı senedir bana karşı muâmele, keyfî ve fevka'l-kanundur. Menfîler kanunuyla bana muâmele edilmedi. Hukûk-u medeniyetten ve belki hukûk-u dünyeviyeden iskat edilmiş bir tarzda bana baktılar. Bu fevka'l-kanun muâmele edenlere, kanun nâmına müracaat manasız olur.

Dördüncü: Bu sene buranın müdürü, benim namıma Barla'nın bir mahallesi hükmünde olan Bedre Karyesi'nde tebdil-i hava için birkaç gün kalmaya dair müracaat etti. Müsaade etmediler. Böyle ehemmiyetsiz bir ihtiyacıma cevab-ı red verenlere nasıl müracaat edilir? Müracaat edilse, zillet içinde faydasız bir tezellül olur.

Beşincisi: *Haksızlığı hak iddia edenlere karşı hak dava etmek ve onlara müracaat etmek; bir haksızlıktır, hakka karşı bir hürmetsizliktir.* Ben bu haksızlığı ve hakka karşı hürmetsizliği irtikâp etmek istemem, vesselâm...

Altıncı Sebep: *Bana karşı ehl-i dünyanın verdikleri sıkıntı, siyaset için değil; çünkü onlar da bilirler ki, siyasete karışmıyorum, siyasetten kaçıyorum. Belki bilerek veya bilmeyerek zındıka hesabına, benim dine merbûtiyetimden beni tâzib ediyorlar. Öyle ise onlara müracaat etmek, dinden pişmanlık göstermek ve meslek-i zındıkayı okşamak demektir.*

Hem ben onlara müracaat ve dehâlet ettikçe âdil olan kader-i ilâhî, beni onların zâlim eliyle tâzib edecektir. Çünkü onlar diyanete merbûtiyetimden beni sıkıyorlar. Kader ise –benim diyanette ve ihlâsta noksaniyetim var– arasına ehl-i dünyaya riyâkârlıklarından dolayı beni sıkıyor. Öyle ise, şimdilik şu sıkıntıdan kurtuluşum yok.

Eğer ehl-i dünyaya müracaat etsem, kader der: “Ey riyâkâr! Bu müracaatın cezasını çek!”

Eğer müracaat etmezsem, ehl-i dünya der: “Bizi tanımıyorsun, sıkıntıda kal!”

Dehalet etmek: Sığınmak, yarıdım istemek.

Diyanet: Dindarlık.

Fevka'l-kanun: Hukuk dışı, kanunsuz.

Hukuk-u dünyeviye: Dünyaya ait yaşama, çalışma, barınma, seyahat gibi haklar.

Hukuk-u medeniyet: Medenî haklar.

Iskat etmek: Düşürmek, hükümsüz kılmak.

İrtikâb etmek: Kötü bir şey yapmak.

Karye: Köy.

Keyfî: Usulsüz, keyfe göre.

Merbûtiyet: Bağlılık.

Noksaniyet: Eksiklik.

Riyâkârlık: İki yüzlülük, gösteriş için yapmak.

Tâzib etmek: Acı çekirtmek, eziyet etmek.

Tebdil-i hava: Hava değişimi.

Tezellül: Kendini alçaltma, küçük duruma düşürme.

Zındıka: Dinsizlik, inançsızlık.

Zillet: Aşağılık.

Yedinci Sebep: Malûmdur ki bir memurun vazifesi, heyet-i içtimaiye-ye muzır eşhasa meydan vermemek ve nâfilere yardım etmektir. Hâlbuki beni nezaret altına alan memur, kabir kapısına gelen misafir bir ihtiyar adama ¹لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ'daki imanın latîf bir zevkini izah ettiğim vakit –bir cürm-ü meşhûd hâlinde beni yakalamak gibi– çok zaman yanıma gelmediği hâlde, o vakit güya bir kabahat işliyorum gibi yanıma geldi. İhlâs ile dinleyen o bîçare-yi de mahrum bıraktı, beni de hiddete getirdi. Hâlbuki burada bazı adamlar vardı; o, onlara ehemmiyet vermiyordu. Sonra edepsizliklerde ve köydeki hayat-ı içtimaiye zehir verecek surette bulundukları vakit, onlara iltifat etmeye ve takdir etmeye başladı.

Hem malûmdur ki; zindanda yüz cinâyeti bulunan bir adam, nezarete memur zâbit olsun, nefer olsun, her zaman onlarla görüşebilir. Hâlbuki bir senedir, hem âmir, hem nezarete memur hükûmet-i millieye iki mühim zât, kaç defa odamın yanından geçtikleri hâlde kat'â ve asla, ne benim ile görüştüler ve ne de hâlimi sordular. Ben evvel zannettim ki, adâvetlerinden yanaşmıyorlar. Sonra tahakkuk etti ki, evhamlarından. Güya ben onları yutacağım gibi kaçıyorlar.

İşte şu adamlar gibi eczası ve memurları bulunan bir hükûmeti, hükûmet diyerek merci tanıyıp müracaat etmek, kâr-ı akıl değil; beyhude bir zillettir. Eski Said olsaydı, Antere gibi diyecekti:

مَاءُ الْحَيَاةِ بِذَلِكَ كَجَهَنَّمَ وَجَهَنَّمَ بِالْعِزِّ فَخُرُّ مَنَزِلِي²

Eski Said yok; Yeni Said ise, ehl-i dünya ile konuşmayı manasız görüyor. Dünyaları başlarını yesin! Ne yaparlarsa yapsınlar! Mahkeme-i kübrâda onlarla muhakeme olacağız der, sükût eder.

¹ “Allah’tan başka hiçbir ilâh yoktur.” (Sâffât Sûresi, 37/35; Muhammed Sûresi, 47/19).

² Zillet altında yaşanan bir hayat cehennem gibidir. İzzet içinde yaşanan hayatın yeri cehennem de olsa orası benim için gurur duyacağım bir menzildir. (Bkz.: *Dîvân-ı Antere* s.135).

Adâvet: Düşmanlık.

Cürm-ü meşhud: Suçüstü.

Ecza: Bölümler, kısımlar.

Eşhâs: Şahıslar.

Evham: Vehimler, kuruntular.

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.

Heyet-i içtimaiye: Sosyal yapı.

Hükûmet-i millie: Millî hükûmet.

Kat'â: Kesinlikle, katiyen.

Latîf: Hoş, güzel.

Mahkeme-i kübrâ: Pek büyük mahkeme.

Merci: Başvurulan yer, merkez.

Muzır: Zararlı.

Nâfi: Faydalı.

Sükût etmek: Susmak.

Tahakkuk etmek: Gerçekleşmek.

Zabit: Subay, komutan.

Adem-i müracaatımın sebeplerinden sekizincisi: “Gayr-i meşrû bir muhabbetin neticesi, merhametsiz bir adâvet olduğu” kâidesince âdil olan kader-i ilâhî, lâıyk olmadıkları hâlde meylettığım şu ehl-i dünyanın zâlim eliyle beni tâzib ediyor. Ben de “bu azaba müstahakım” deyip sükût ediyordum. Çünkü harb-i umûmîde gönüllü alay kumandanı olarak iki sene çalıştım, çarpıştım. Ordu kumandanı ve Enver Paşa takdirâtı altında kıymettar talebelerimi, dostlarımı feda ettim. Yaralanıp esir düştüm. Esaretten geldikten sonra “Hutuvât-ı Sitte” gibi eserlerimle kendimi tehlikeye atıp, İngilizler’in İstanbul’a tasallutu altında, İngilizler’in başlarına vurdum. Şu, beni işkenceli ve sebepsiz esaret altına alanlara yardım ettim.

İşte onlar da bana, o yardım cezasını böyle veriyorlar. Üç sene Rusya’da esaretimde çektiğim zahmet ve sıkıntıyı, burada bu dostlarım bana üç ayda çektiler. Hâlbuki Ruslar, beni Kürt gönüllü kumandanı suretinde, Kazakları ve esirleri kesen gaddar adam nazarıyla bana baktıkları hâlde, beni dersten men etmediler. Arkadaşım olan doksan esir zâbitlerin kısm-ı ekserisine ders veriyordum. Bir defa Rus kumandanı geldi, dinledi. Türkçe bilmediği için siyasî ders zannetti. Bir defa beni men etti, sonra yine izin verdi. Hem aynı kışlada bir odayı cami yaptık. Ben imamlık yapıyordum. Hiç müdahale etmediler, ihtilattan men etmediler, beni muhabere-den kesmediler.

Hâlbuki bu dostlarım güya vatandaşlarım ve dindaşlarım ve onların menfaat-i imaniyelerine uğraştığım adamlar, hiçbir sebep yokken, siyasetten ve dünyadan alâkamı kestiğimi bilirlerken; üç sene değil, belki beni altı sene sıkıntılı bir esaret altına aldılar, ihtilattan men ettiler. Vesikam olduğu hâlde dersten, hatta odamda hususî dersimi de men ettiler. Muhabereye set çektiler. Hatta vesikam olduğu hâlde, kendim tamir ettiğim ve dört sene imamlık ettiğim mescidimden beni men ettiler. Şimdi dahi cemaat sevabından beni mahrum etmek için –daimî cemaatim ve âhiret kardeşlerim– mahsus üç adama dahi imamet etmemi kabul etmiyorlar.

Adem-i müracaat: Müracaat etmemek, başvurmak.

Gayr-i meşru: Haksız, hukuka aykırı.

Harb-i umumî: Dünya savaşı.

Hutuvât-ı Sitte: Bediüzzaman Hazretleri’nin 1920’de İngilizlerin İstanbul’u işgali sırasında yazıp

gizlice bastrarak dağıttığı, işgale karşı millî bilinci harekete geçiren “Altı Adım” anlamındaki broşürü.

İhtilat: Karışma, beraber olma.

İmamet: İmamlık.

Kısm-ı ekserî: Çoğunluk, çok büyük kısım.

Menfaat-i imaniye: İmana ait fayda, menfaat.

Muhabere: Haberleşme.

Takdirât: Takdirler, değerlendirmeler.

Hem istemediğim hâlde, birisi bana “iyi” dese, bana nezaret eden me-mur kıskanarak kızıyor, nüfuzunu kırayım diye vicdansızcasına tedbirler yapı-yor, âmirlerinden iltifat görmek için beni tâciz ediyor.

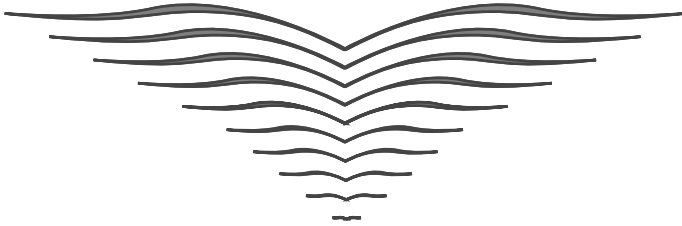
İşte böyle vaziyette bir adam, Cenâb-ı Hak’tan başka kime müraca-at eder? Hâkim, kendi müddeî olsa, elbette ona şekvâ edilmez. Gel sen söy-le, bu hâle ne diyeceğiz? Sen ne dersen de, ben derim ki; bu dostlarım içinde çok münafıklar var. Münafık kâfirden eşeddir.¹ Onun için, kâfir Rus’un ba-na çektirmediğini çektiriyorlar.

Hey bedbahtlar! Ben size ne yaptım ve ne yapıyorum? İmanınızın kurtulmasına ve saadet-i ebediyenize hizmet ediyorum! Demek hizmetim hâlis, lillâh için olmamış ki, aksülamel oluyor. Siz, ona mukabil her fırsat-ta beni incitiyorsunuz. Elbette mahkeme-i kübrâda sizinle görüşeceğiz.

³ نِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ النَّصِيرُ³ derim.

الْبَاقِي هُوَ الْبَاقِي⁴

Said Nursî

¹ Bkz.: “Şu kesindir ki münafıklar cehennemın en alt katındadırlar.” (Nisâ Sûresi, 4/145).

² “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!” (Âl-i İmran Sûresi, 3/173).

³ “O ne güzel mevlâ, ne güzel yardımcıdır!” (Enfâl Sûresi, 8/40).

⁴ Bâkî olan yalnız Allah’tır.

Aksülâmel: Tepki, reaksiyon.

Eşedd: Daha şiddetli.

Lillâh: Allah için, Allah rızası için.

Müddei: İddia makamı, savcı.

Nüfuz: Tesir, etki.

Saadet-i ebediye: Ebedi, sonsuz

mutluluk, cennet hayatı.

Şekvâ etmek: Şikayet etmek.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹
الْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ²

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Hapis musibetine düşenlere ve onlara merhametkârâne, sadâkatle harîçten gelen erzaklarına nezaret ve yardım edenlere kuvvetli bir teselliyi Üç Nokta'da beyan edeceğim.

Birinci Nokta: Hapiste geçen ömür günleri, her bir gün on gün kadar bir ibadet kazandırabilir.. ve fânî saatleri, meyveleri cihetiyle mânen bâkî saatlerle çevirebilir.. ve beş-on sene ceza, milyonlar sene haps-i ebedîden kurtulmaya vesile olabilir.³ İşte ehl-i iman için bu pek büyük ve çok kıymetli kazancın şartı, *farz namazını kılmak.. ve hapse sebebiyet veren günahlardan tevbe etmek.. ve sabır içinde şükretmektir.* Zaten hapis çok günahlara mânidir, meydan vermiyor.

İkinci Nokta: Zeval-i lezzet elem olduğu gibi, zeval-i elem dahi lezzettir. Evet, herkes geçmiş lezzetli, safalı günlerini düşünse teessûf ve tahassûr elem-i mânevîsini hissedip “Eyvah!” der ve geçmiş, musibetli, elemli günlerini tahattur etse zevalinden bir mânevî lezzet hisseder ki; “Elhamdülillah, şükür! O bela, sevabını bıraktı, gitti.” der, ferah ile teneffüs eder. Demek bir saat muvakkat elem, zevaliyle ruhta bir mânevî lezzet bırakır.. ve lezzetli saat, bilakis elem bırakır.

Madem hakikat budur.. ve madem geçmiş musibet saatleri, elemli birer beraber mâdum ve yok olmuş.. ve gelecek bela günleri, şimdi mâdum ve yoktur.. ve yoktan elem yok ve mâdumdan elem gelmez. Mesela birkaç gün evvel aç ve susuz olmasından, bir-iki gün sonra aç ve susuz olmak ihtimalinden,

¹ “O yüce Zât’ın adıyla.”

² Allah’ın selâmı, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun.

³ İşlediği suçtan dolayı dünyada cezalandırılmış kimse için, bunun keffaret sayılacağına dair bkz.: Buhârî, İman 11, Ahkâm 49, Hudûd 8, Tefsîru sûre (60) 3, Menâkıbü’l-ensâr 43; Müslim, Hudûd 41.

Haps-i ebedî: Dâimî hapis, cehennem hayatı.

Mâdum: Varlığı olmayan, yok.

Merhametkârâne: Merhametli bir şekilde.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Tahassûr: Hasret çekme, özlem.

Tahattur etmek: Hatırlamak.

Zeval: Yok olma, bitme, kaybolup gitme.

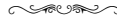
Zeval-i elem: Çekilen acının, duyulan elemin bitmesi, yok olması.

Zeval-i lezzet: Alınan lezzetin, tadın kaybolup gitmesi.

bugün onlar niyetiyle mütemâdiyen ekmek yese ve su içse, ne derece divaneliktir. Aynen öyle de geçmiş ve gelecek elemli saatleri –ki hiç ve mâdum ve yok olmuşlar– şimdi onları düşünüp sabırsızlık göstermek ve kusurlu nefsini bırakıp, Allah’tan şekvâ etmek gibi “Of, of!” demek divaneliktir. Eğer sağa-sola yani geçmiş ve geleceğe karşı sabır kuvvetini dağıtmazsa ve hazır saate ve o güne karşı tutsa, tam kâfi gelir. Sıkıntı ondan bire iner...

Hatta şekvâ olmasın, ben bu üçüncü Medrese-i Yusufiye’de, birkaç gün zarfında, hiç ömrümde görmediğim maddî ve mânevî sıkıntılı, hastalıklı musibetimde, hususan *Nur’un hizmetinden mahrumiyetinden gelen me’yusiyet ve kalbî ve ruhî sıkıntılar beni ezdiği sırada*, inâyet-i ilâhiye bu mezkûr hakikati gösterdi. Ben de sıkıntılı hastalığımдан, hapsimden razı oldum. Çünkü benim gibi kabir kapısında bir bîçâreye gafletle geçebilir bir saati, on saat ibadet saatleri yapmak büyük bir kârdır diye şükreyledim.

Üçüncü Nokta: Şefkatkârâne hizmetiyle yardım etmek ve muhtaç oldukları rızıklarını ellerine vermek ve mânevî yaralarına tesellilerle merhem sürmek, az bir amel ile büyük bir kazanç var. Ve dışarıdan gelen yemeklerini onlara vermek, aynı yemek kadar o gardiyan ve gardiyan ile beraber dâhilde ve hariçte bîçâre mahpuslara çalışanlara bir sadaka hükmünde defter-i hasenâtına yazılır.¹ Hususan musibettede, ihtiyar veya hasta veya fakir veya garip olsa, o sadaka-yı mâneviyenin sevabını çok ziyadeleştirir. *İşte bu kıymetli kazancın şartı, farz namazını kılmaktır; tâ ki o hizmeti, lillâh için olsun. Hem bir şartı da sadâkat ve şefkat ve sevinçle ve minnet etmemek tarzı da yardımlarına koşmaktır.*

¹ Bir hayra sebep olana, onu yapan kadar mükâfat verileceğine dair bkz.: Müslim, *İmâre* 133; Tirmizî, *İlim* 14; Ebû Dâvûd, *Edeb* 114-115; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 4/120, 5/273.

Defter-i hasenât: Sevap, kazanç defteri.

İnâyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk’ın yardımı, desteği.

Medrese-i Yusufiye: Hz. Yusuf’un (a.s.) zulüm, iftira sebebiyle haksızca senelerce zindanda kalmasından kinâye olarak, aynı kaderi

paylaşanların nefsi terbiye ve terakkiye vesile olduğu için hapsedildikleri yere verdikleri isim.

Me’yusiyet: Ümitsizlik.

Mezkûr: Geçen, zikredilen.

Mütemâdiyen: Devamlı bir şekilde.

Şefkatkârâne: Şefkatli bir tarz-

da.

Gençlik Rehberi'nin Küçük Bir Hâşiyesi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ¹

Risale-i Nur'daki hakikî teselliye mahpuslar çok muhtaçtırlar. Hususan gençlik darbesini yiyip, taze ve şirin ömrünü hapiste geçirenlerin, Nurlar'a ekmek kadar ihtiyaçları var.

Evet, gençlik damarı akıldan ziyade hissiyatı dinler. His ve heves ise kördür, âkıbeti görmez. Bir dirhem hazır lezzeti, ileride bir batman lezzete tercih eder. Bir dakika intikam lezzeti ile katleder, seksen bin saat hapis elemlerini çeker. Ve bir saat sefâhet keyfiyle –bir namus meselesinde– binler gün, hem hapsin hem düşmanın endişesinden sıkıntılarla ömrünün saade-ti mahvolur.

Bunlara kıyasen bîcâre gençlerin çok vartaları var ki; en tatlı hayatını, en acı ve acınacak bir hayata çeviriyorlar. Ve bilhassa şimalde koca bir devlet, gençlik hevesâtını elde ederek, bu asrı fırtınalarıyla sarsıyor. Çünkü âkıbeti görmeyen kör hissiyatla hareket eden gençlere, ehl-i namusun güzel kızlarını ve karılarını ibâhe eder. Belki hamamlarında erkek-kadın, beraber, çıplak olarak girmelerine izin vermeleri cihetinde bu fuhşiyâtı teşvik eder. Hem ser-seri ve fakir olanlara zenginlerin mallarını helâl eder ki; bütün beşer bu musibete karşı titriyor.

İşte bu asırda İslâm ve Türk gençleri kahramanâne davranıp iki cihetten hücum eden bu tehlikeye karşı, Risale-i Nur'un Meyve ve Gençlik Rehberi gibi keskin kılıçlarıyla mukabele etmeleri elzemdır. Yoksa o bîcâ-re genç, hem dünya istikbalini ve mesûd hayatını, hem âhiretteki saade-tini ve hayat-ı bâkiyesini azaplara, elemlere çevirip mahveder.. ve sû-i istî-mal ve sefâhetle hastahânelere ve hissiyat taşkınlıklarıyla hapishânelere

¹ “O yüce Zât'ın adıyla.”

Âkıbet: Sonuç, netice.

Batman: Yaklaşık 8 kg.lık eski bir ağırlık ölçü birimi.

Sefâhet: Haram helal demeden zevk peşinde olma, eğlence düş-künlüğü, beyinsizlik.

Varta: Çukur, tehlike.

Şimal: Kuzey.

Hevesât: Hevesler, arzular.

İbâhe: Haram olan bir şeye izin verme, mubah kılma.

Fuhşiyât: Günahlar, ahlâksızlıklar.

Mukabele etmek: Karşılık vermek, karşı koymak.

Hayat-ı bâkiye: Kalıcı, dâimî hayat. Âhiret hayatı.

Sû-i istîmal: Kötüye kullanma.

Dirhem: 3.25 gr.lık eski bir ağırlık ölçü birimi.

düşer. Eyvahlar, esefler ile ihtiyarlığında çok ağlayacak. Eğer terbiye-i Kur'âniye ve Nur'un hakikatleriyle kendini muhafaza eylese, tam bir kahraman genç ve mükemmel bir insan ve mesûd bir müslüman ve sâir zîhayatlara, hayvanlara bir nevi sultan olur.

Evet bir genç, hapiste yirmi dört saat her günkü ömründen tek bir saatini beş farz namazına sarfetse ve ekser günahlardan hapis mâni olduğu gibi o musibete sebebiyet veren hatadan dahi töbe edip sâir zararlı, elemli günahlardan çekilse hem hayatına, hem istikbaline, hem vatanına, hem milletine, hem akrabasına büyük faydası olması gibi; o on-onbeş senelik fânî gençlikle ebedî parlak bir gençliği kazanacağını başta Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyan¹, bütün kütüb ve suhuf-u semâviye, kat'î haber verip müjde ediyor.

Evet o şirin, güzel gençlik nimetine istikâmetle, taatle şükretse hem ziyadeleşir, hem bâkileşir, hem lezzetlenir. Yoksa hem belâlı olur; hem elemli, gamlı, kâbuslu olur, gider.² Hem akrabasına, hem vatanına, hem milletine muzır bir serseri hükmüne geçirmeye sebebiyet verir.

Eğer mahpus, zulmen mahkûm olmuş ise; farz namazını kılmak şartıyla her bir saati, bir gün ibadet hükmünde olduğu gibi, o hapis onun hakkında bir çilehâne-i uzlet olup eski zamanda mağaralara girerek ibadet eden münzevî sâlihlerden sayılabilirler.

Eğer fakir veya ihtiyar veya hasta ve iman hakikatlerine müştâk ise; farzını yapmak ve teube etmek şartıyla her bir saatleri dahi yirmişer saat ibadet olup, hapis ona bir istirahathâne ve merhametkârâne ona bakan dostlar için bir muhabbethâne, bir terbiyehâne, bir dersihâne hükmüne geçer. O hapiste durmakla haricindeki müşevveş –her tarafta günahların hücumlarına maruz– serbestiyetten daha ziyade hoşlanabilir; hapisten

¹ İman edip hayatlarını salih ameller işleyerek değerlendirenlerin cennette ebedî olarak kalacaklarına dair bkz.: Bakara Sûresi, 2/25, 82; Âl-i İmran Sûresi, 3/107; Nisâ Sûresi, 4/13; A'râf Sûresi, 7/42; ...

² Bkz.: "Rabbimiz şöyle ilan buyurdu: 'Eğer şükrederseniz, Ben nimetlerimi daha da artırırım, ama nankörlük ederseniz haberiniz olsun ki azabım pek şiddetlidir!'" (İbrahim Sûresi, 14/7).

Çilehâne-i uzlet: Dervişlerin, müritlerin nefis terbiyesi için az yiyip, az uyuyup çokça nafile ibadet ettikleri تنها, dar, loş mekân.

Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan aciz bırakan Kur'an-ı Kerim.

Kütüb ve suhuf-u semâviye: Allah tarafından vahiy yoluyla gönderilen kitaplar, sayfalar.

Münzevî: İnsanlardan uzaklaşıp, tek başına yaşayan kimse.

Müşevveş: Karışık, şüpheli, temiz olmayan.

Müştâk: Arzulu, istekli.

Tâat: Dinin emir ve yasaklarına itaat etme, boyun etme, kulluk.

Terbiye-i Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in insanlığa armağan ettiği dini, ahlâkî, insanî eğitim prensipleri.

tam terbiye alır. Çıktığı zaman bir katil, bir müntakim olarak değil; belki teubekâr, tecrübeli, terbiyeli, millete menfaatli bir adam çıkar. Hatta Denizli hapsindeki zâtların az bir zamanda Nurlar'dan fevkalâde hüsn-ü ahlâk dersini alanlarını gören bazı alâkadâr zâtlar demişler ki; "Terbiye için on beş sene hapse atmaktansa, on beş hafta Risale-i Nur dersini al-salar, daha ziyade onları ıslah eder."

Madem ölüm ölmüyor.. ve ecel gizlidir,¹ her vakit gelebilir.. ve ma-dem kabir kapanmıyor, katile katile arkasından gelenler oraya girip kay-boluyorlar.. ve madem bu hayat-ı dünyevîye gayet süratle gidiyor.. ve ma-dem ölüm, ehl-i iman hakkında idam-ı ebedîden terhis tezkeresine çevril-diğini, hakikat-i Kur'âniye ile Risale-i Nur, güneş gibi göstermiş² ve ehl-i dalâlet ve sefâhet hakkında –göz ile görüldüğü gibi– bir idam-ı ebedîdir, bütün mahbubatından ve mevcudâtta bir firak-ı lâyezâlîdir.

Elbette ve elbette, hiçbir şüphe kalmaz ki; en bahtiyar odur ki, sabır içinde şükredip³ hapis müddetinden tam istifade ederek, Nurlar dersini alarak, istikâmet dairesinde imanına ve Kur'ân'a hizmete çalışır.

Ey zevk ve lezzete mübtelâ insan! Ben yetmiş yaşımda binler tecrü-belerle ve hüccetlerle ve hâdiselerle aynelyakîn bildim ki; hakikî zevk ve elemsiz lezzet ve kedersiz sevinç ve hayattaki saadet, yalnız imandadır ve iman hakikatleri dairesinde bulunur. Yoksa dünyevî bir lezzette çok elem-ler var. Bir üzüm tanesi yedirir, on tokat vurur, hayatın lezzetini kaçıır.

Ey hapis musibetine düşen biçâreler! Madem dünyanız ağlıyor ve tat-lı hayatınız acılaştı; çalışınız, âhiretiniz dahi ağlamasın.. ve hayat-ı bâki-yeniz gülsün, tatlılaşsın. Hapisten istifade ediniz. Nasıl bazen ağır şerâit

¹ Ölümüm gizli ve kaçınılmaz olduğuna dair bkz.: Âl-i İmran Sûresi, 3/185; Nisâ Sûresi, 4/78; Lokman Sûresi, 31/34; ...

² Müminler için ölümün ebedî bir yok oluş olmadığını ifade eden âyetler için bkz.: Bakara Sûresi, 2/156; A'râf Sûresi, 7/121-126; Müminûn Sûresi, 23/60; Şuarâ Sûresi, 26/47-51; Fecr Sûresi, 89/27-30.

³ "Sabır içinde şükretmek" tabiri ile ilgili bkz.: İbrahim Sûresi, 14/5; Lokman Sûresi, 31/31; Sebe Sûresi, 34/19; Şûrâ Sûresi, 42/33.

Aynelyakîn: Gözle görerek öğ-renme, bilme.

Ehl-i dalâlet ve sefâhet: Doğru yoldan ayrılan, haram helal de-meden zevk peşinde olan günah-kâr kimseler.

Firak-ı lâyezâlî: Bitmeyen ayrılık, sonu gelmeyen ayrılık.

Hakikat-i Kur'âniye: Kur'ân'a ait gerçekler.

Hüccet: Delil.

Hüsn-ü ahlâk: Güzel ahlâk.

İslah: Düzeltme, iyileştirme.

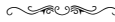
İdam-ı ebedî: Ebedî yokluk. Sa-hip olduğu her şeyi ebediyen kay-betme.

Mahbubat: Sevgililer, sevilenler.

Müntakim: İntikamcı, oç alan.

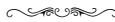
Şerâit: Şartlar.

altında düşman karşısında bir saat nöbet, bir sene ibadet hükmüne geçebilir¹; öyle de sizin ağır şerâit altında her bir saat ibadet zahmeti, çok saatler olup o zahmetleri rahmetlere çevirir.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Sizi tâziye değil, belki tebrik ediyorum. Madem kader-i ilâhî bizi bu üçüncü Medrese-i Yusufiye'ye bir hikmet için sevketti.. ve bir kısım rızkımızı bize burada yedirecek ve rızkımız bizi buraya çağırды.. ve madem şimdiye kadar kat'î tecrübelerle ² وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ sırrına inâyet-i ilâhiye bizi mazhar etmiş.. ve madem Medrese-i Yusufiye'deki yeni kardeşlerimiz, her-kesten ziyade Nurlar'daki teselliye muhtaçtırlar ve adliyeciler, memurlardan ziyade Nur kaidelerine ve sâir kudsî kanunlarına ihtiyaçları var.. ve madem Nur nüshaları, pek kesretle hariçteki vazifenizi görüyorlar ve fütuhatları tevakkuf etmiyor.. ve madem burada her bir fânî saat, bâkî ibadet saatleri hükmüne geçer; elbette biz, bu hâdiseden –mezkûr noktalar için– kemâl-i sabır ve metânet içinde mesrurâne şükretmemiz lâzımdır. Denizli hapsinde teselli için yazdığımız bütün o küçük mektupları size de aynen tekrar ederim. İnşallah o hakikatli fıkralar sizi de mütesellî ederler.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ: Hadsiz şükrederim ki; Risale-i Nur'un hakikî sahipleri olan müftüler, vâizler, imamlar, hocalardan mânevî kahramanlar meydana çıktılar. Şimdiye kadar Nur'un fedakârları; gençler, mektepliler, muallimler idi. Bin bârekâllah Ethem İbrahim'ler, Ali Osman'lar, ehl-i medresenin yüzlerini ak ettiler, çekingenliklerini cesarete çevirdiler.

¹ Bkz.: Buhârî, *Cihâd* 5, 73; Müslim, *İmâre* 112-115, 163.

² “Olur ki hoşlanmadığınız bir şey sizin için hayırlı olur.” (Bakara Sûresi, 2/216).

Bârekâllah: Allah mübârek etsin, bereketli kılsın.

Ehl-i medrese: Dinî eğitim ve öğretimde bulunanlar.

Fütuhât: Açılımlar, gelişmeler.

Kemâl-i sabır ve metânet: Tam, büyük bir sabır ve sağlam bir duruş, kararlılık.

Kesret: Çokluk, çoğunluk, genellik.

Mesrurâne: Sevinçli, mutlu bir şekilde.

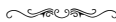
Mütesellî etmek: Teselli etmek, üzüntüsünü gidermek.

Tâziye: Bela ve musibetler karşısında sabır tavsiye etme.

Tevakkuf etmek: Duraklamak, duraksamak.

Sâniyen: Hâlisâne faaliyetlerinden ve heyecanlarından neş'et eden bu hâdiseden teessüf etmesinler. Çünkü Denizli hapsi, netice itibarıyla ihtiyatsız hareket edenleri tebrik ettirdi. Zahmet pek az, fâide-i mâneviye pek çok oldu. İnşallah bu üçüncü Medrese-i Yusufiye, ikinciden geri kalmayacak.

Sâlisen: *Meşakkat derecesinde sevabın ziyadeleşmesi cihetinde bu şiddetli hâle şükretmeliyiz. Vazifemiz olan hizmet-i imaniyeyi ihlâsla yapmaya çalışmalı.. vazife-i ilâhiye olan muvaffakiyet ve hayırlı neticeleri vermek cihetine karışmamalıyız.* ¹ خَيْرُ الْأُمُورِ أَحْمَرُهَا deyip bu çilehânedeki sıkıntılara sabır içinde şükretmeliyiz. Amelimizin makbuliyetine bir alâmet ve kudsî mücâhedemizin imtihanında tam bir şehâdetnâme almamıza bir emâredir bilmeliyiz.

Başta Müdür Olarak Hapsin Heyet-i İdaresine Sureten Ehemmiyetsiz, Fakat Bence Çok Ehemmiyetli Bir Mâruzatım Var

Yirmi iki sene tecrid-i mutlak içinde geçen hayatım ve yetmiş beş yaşında vücudumun aşılara tahammülü yoktur. Hatta çok zaman evvel beni aşıladılar, yirmi sene onun eseri olarak cerahat yapıyordu. Müzmin bir zehir hükmüne geçti. Emirdağ'da iki doktor ve arkadaşlarım bunu biliyorlar. Hem dört sene evvel, Denizli'de beni de umum mahkûmlar içinde aşıladılar. Hiçbirisine zarar olmadığı hâlde, beni yirmi gün hasta eyledi. Hıfz-ı ilâhî ile benim için tehlikeli olan hastahâneye gitmeye mecbur edilmedim. Kat'iyen vücudum aşuya gelmez. Hem mazeretim kuvvetlidir. Hem yetmiş beş yaşında gayet zayıf olduğumdan, on yaşında bir çocuğa edilen aşuya ancak tahammül ederim. Hem madem daima tecrid-i mutlak içindeyim, benim başkalarla temasım yok. Hem bir ay evvel iki doktoru, vali Emirdağ'a gönderdi, beni tam

¹ "İşlerin en hayırlısı, zorlu olanıdır." Bkz.: Aliyyülkârî, *el-Masnû'* 1/57; Aclûnî, *Kesfû'l-hafâ* 1/175.

Cerahat: İltihap neticesinde yarada oluşan su, irin.

Fâide-i mâneviye: Mânevî fayda, yarar.

Hıfz-ı ilâhî: İlâhî koruma, muhafaza.

Muvaffakiyet: Allah'ın yardımıyla elde edilen başarı.

Mücâhede: Çaba, gayret, cihad.

Müzmin: Kronik, süreklilik kazanan.

Neş'et etmek: Meydana gelmek.

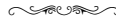
Şehâdetnâme: Diploma.

Tecrid-i mutlak: Tek başına, tamamen yalnız bırakılma, insanlardan soyutlanma.

Vazife-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın kullarına birtakım emir ve tavsiyelerini yerine getirmeleri hâlinde vereceğini, yapacağını vaat ettiği şey, şeyler.

muayene ettiler; hiçbir sârî hastalık bulunmadığı, yalnız gayet zaafiyetten ve tecrit ve ihtiyarlıktan ve kulunç hastalığından başka bir şey bulamadılar. Elbette bu hâl, beni kanunca aşılama mecbur etmez.

Hem büyük bir ricam var; beni hastahâneye sevketmeyiniz! Bütün hayatımda, hususan bu yirmi iki sene tecrid-i mutlak ömrümde tahammül edemediğim bir vaziyete, yani tanımadığım hastabakıcıların hükmü altına mecbur etmeyiniz! Gerçi bu sıralarda kabre girmeyi hoş görmeye başlamıştım. Fakat insaniyetlerini gördüğüm bu hapsin heyet-i idaresinin hatırları ve mahpusların tesellileri için şimdilik hapsi kabre tercih ettim.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ: Benim şahsıma edilen eziyet ve ihânetlerden müteessir olmayınız. Çünkü Risale-i Nur'da bir kusur bulamıyorlar, onun bedeline benim ehemmiyetsiz ve çok kusurlu şahsımla uğraşıyorlar. Ben bundan memnunum. Risale-i Nur'un selâmetine ve şerefine binler şahsî elemeler, belalar, tahkirler görsem yine müftehirâne şükretmek, Nur'dan aldığım dersin muktezasıdır. ve onun için bana bu cihette acımayınız.

Sâniyen: Pek geniş ve şiddetli ve merhametsiz bu taarruz ve hücum, şimdilik yirmiden bire indi. Binler haslar yerinde birkaç zât ve yüz binler alâkadarlar bedeline mahdud birkaç yeni kardeşleri topladılar. Demek inâyet-i ilâhiye ile pek hafif bir surete çevrilmiş.

Sâlisen: İnâyet-i rabbâniye ile iki sene aleyhimizde plân çeviren sâbık vali defoldu. Ve aleyhimizde pek ziyade evhamlandırılan Dâhiliye Vekili'nin hemşehriliği ve nesilce cedleri, ziyade dindarlık cihetiyle bu dehşetli hücumu pek çok hafiflettiğine kuvvetli bir ihtimal var. Onun için me'yus olmayınız ve telaş etmeyiniz.

Râbian: Pek çok tecrübelerle ve hâdiselerle kat'î kanaat verecek bir tarzda Risale-i Nur'un ağlamasıyla ya zemin titrer veya hava ağlar. Gözümüzle çok gördüğümüz ve kısmen mahkemede dahi isbat ettiğimiz gibi; tahminimce bu kış, emsalsiz bir tarzda yaz gibi –bidayette– gülmesi, Risale-i

Ced: Dede, ata.

Dâhiliye Vekili: İçişleri Bakanı.

İhânet: Alay, hakaret.

İnâyet-i rabbâniye: Cenab-ı

Hakk'ın yardımı, desteği.

Me'yus: Ümitsiz.

Mukteza: Gerek, icap.

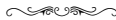
Müftehirâne: İftiharla, övünerek.

Sâbık: Geçen, önceki.

Sârî: Bulaşıcı.

Nur'un perde altında teksir makinesiyle gülmesine ve intişarına tevâfuku.. ve her tarafta taharri ve müsâdere endişesiyle tevakkufla ağlamasına.. birdenbire kış, dehşetli hiddeti ve ağlamasıyla tetâbuku, kuvvetli bir emâredir ki; hakikat-i Kur'âniye'nin bu asırda parlak bir mu'cize-i kübrâsıdır, zemin ve kâinat onun ile alâkadar...

Said Nursî

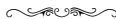

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bugün birden hatıra geldi ki; mesele-i nuriye münasebetiyle bu medreseye kader-i ilâhî ve kismetin sevkiyle gelenleri tâziye yerine tebrik eyle.

- Çünkü ekseriyetin her biri; yirmi-otuz sene, belki yüz sene, belki bin masum kardeşlerimize bedel gelip, onları bir derece zahmetten kurtarıyor.
- Hem Nur'la imana hizmetiniz devam etmekle beraber, her biri az zamanda çok hizmet etmiş, bazıları on senede yüz senelik iş görmüş gibidir.
- Hem bu yeni Medrese-i Yusufiye'nin imtihanında bulunup onun geniş ve küllî, kıymettar neticelerine bilfiil hissedar olmak için bu zahmetli mücâhedeye giriyorlar. Ve kolayca görmelerine müştâk oldukları hâlis, sadık kardeşlerini görüp tatlı bir ders alıp veriyorlar.
- Hem madem dünyanın istirahat zamanları devam etmiyor, boşu boşuna gidiyor; elbette böyle az zahmetle çok kâr kazananlar tebrike lâyıktırlar.

Kardeşlerim! Bu geniş hücum, Risale-i Nur'un fütuhatına karşıdır. Fakat anladılar ki; Nurlar'a iliştikçe daha ziyade parlar, ders dairesi genişleyip ehemmiyet kesbeder ve mağlup olmaz. Yalnız سِرًّا تَنَوَّرْتُ¹ perdesi altına girer. Onun için plânı değiştirdiler, zâhiren Nurlar'a ilişmiyorlar. Biz madem inâyet altındayız, elbette kemâl-i sabır içinde şükretmeliyiz.

¹ “Gizli olarak nurlanır.” Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzili)* s.509.

Bilfiil: Bizzat, fiilen.

Hakikat-i Kur'âniye: Kur'an gerçeği.

Kemâl-i sabır: Tam, büyük bir sabır.

Küllî: Genel, umumî, kapsamlı.

Mesele-i nuriye: Risale-i Nur'la

ilgili mesele.

Mu'cize-i kübrâ: Pek büyük mu'cize.

Müsâdere: Mahkemece el konulma.

Taharri: Arama.

Tâziye: Bela ve musibetler karşı-

sında sabır tavsiye etme.

Tetâbuk: Birbirine mutâbık, uygun olma.

Tevâfuk: Birbirine uygun, denk düşme; muvâfık olma.

Tevakkuf: Duraklama, duraksama.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹

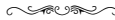
Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Garip ve latîf iki hâlimi beyan etmek lâzım geldi.

Birincisi: Benim tecrid-i mutlakta sizin gibi canımdan ziyade sevdiğim kardeşlerimle serbest görüşemediğimde bir inâyet-i ilâhiye ve bir maslahat bulunduğu kalbime ihtar edildi. Çünkü elli lirayı sarfedip görüşmek için Emirdağ’a gelerek elli dakika, bazı on dakika, bazı hiç görüşmeden giden çok âhîret kardeşlerimiz, birer bahane ile kendilerini bu Medrese-i Yusufiye’ye atacaktı. Benim dar vaktim ve inzivâdan gelen hâlet-i ruhiyem bıraksa, o fedakâr dostlara tam sohbet etmeye hizmet-i nuriye müsaade etmezdi.

İkincisi: Bir zaman meşhur bir allâmeyi, harbin müteaddit cephesinde cihada gidenler görmüşler, ona demişler. O da demiş: “Bana sevap kazandırmak ve derslerimden ehl-i imana istifade ettirmek için benim şeklimde bazı evliyalar benim yerimde işler görmüşler.” Aynen bunun gibi, Denizli’de câmilerde beni gördükleri hatta resmen ihbar edilmiş ve müdür ve gardiyana aksetmiş. Bazıları telaş ederek, “Kim ona hapishâne kapısını açıyor?” demişler. Hem burada dahi aynen öyle oluyor. Hâlbuki benim çok kusurlu, ehemmiyetsiz şahsiyetime pek cüz’î bir harika isnadına bedel, Risale-i Nur’un harikalarını isbat edip gösteren Sikke-i Gaybî Mecmuası yüz derece, belki bin derece ziyade Nurlar’a itimat kazandırır ve makbuliyetine imza basar. Hususan Nur’un kahraman talebeleri, hakikaten harika hâlleri ve kalemleriyle imza basıyorlar.

Said Nursî

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

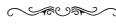
Beni merak etmeyiniz, ben sizinle beraber bir binada bulunduğumdan bahtıyarım, memnun ve mesrurum.

Şimdi vazifemiz; bir müdâfaa nüshası Isparta’ya gitsin. Mümkünse hem yeni hurufla, hem makine ile eski huruf yirmi nüsha çıksın. Hatta oranın müddeiumumuna gösterilsin. Hem bir nüsha avukatımıza bizzat verilsin ve ayrı bir

¹ “O yüce Zât’ın adıyla.”

nüsha da müdüre verip, tâ onu da dâvâ vekilimize o versin. Hem Ankara makamâtına yeni harfle beraber, eski harfle Denizli’de olduğu gibi, gönderilecek. Mümkünse beş nüsha makamata hazırlansın. Çünkü müsâdere edilen Nurlar; eski harfle o makamata, hususan Diyanet Riyâseti heyetine gönderilmiş, sonra buraya gelmiş. Hem vekilimiz Ahmed Bey’e haber veriniz ki, müdâfaayı makine ile yazdığı vakit sıhhatine pek çok dikkat etsin. Çünkü ifadelerim başkasına benzemiyor. Bir harfin ve bazen bir noktanın yanlışıyla bir mesele değişir, mana bozulur. Hem buraya gelen iki makine, size müsaade verilmezse geri gitsinler. Hem telaş edip sıkılmayınız, me'yus olmayınız. ¹إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا

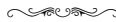
sırıyla inâyet-i ilâhiye inşallah çabuk imdadımıza yetişir.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Risale-i Nur benim bedelime sizlerle görüşür, derse müştâk yeni kardeşlerimize güzelce ders verir. Nurlar’la ya okumak veya okutmak veya yazmak suretindeki meşguliyet; tecrübelerle kalbe ferah, ruha rahat, rızka bereket, vücuda sıhhat veriyor.

Şimdi Hüsrev gibi Nur kahramanı size ihsan edildi. İnşallah bu Medrese-i Yusufiye dahi, Medresetü’z-Zehra’nın bir mübârek dershânesi olacak. Ben şimdiye kadar Hüsrev’i ehl-i dünyaya göstermiyordum, gizlerdim. Fakat neşredilen mecmualar, onu ehl-i siyasete tamamıyla gösterdi, gizli bir şey kalmadı. Onun için ben onun iki-üç hizmetini has kardeşlerime izhar ettim. Hem ben, hem o, daha gizlemek değil; lüzum ise aynı hakikat beyan edilecek. Fakat şimdilik karşımızda hakikati dinleyecekler içinde dehşetli ve tezahür etmiş iki muannid; hem zındık, hem komünist hesabına –biri Emirdağ’da malûm olmuş, biri de burada– gayet dessâsâne, aleyhimizde iftiralarla memurları ürkütmeye çalışıyorlar. Onun için biz şimdilik çok ihtiyat edip telaş etmemek ve inâyet-i ilâhiyenin imdadımıza gelmesini tevekkül ile beklemek lâzımdır.

¹ “Gerçekte, her güçlkle beraber bir kolaylık vardır.” (İnşirâh Sûresi, 94/6).

Dessâsâne: Sinsice hileler, entrikalar çevirir tarzda.

Ehl-i siyaset: İdareciler, yöneticiler, siyasetçiler.

İzhar: Açığa çıkarma, gösterme.

Medresetü’z-Zehra: 1914’de Birinci Dünya Savaşı’ndan önce Be-

diüzzaman Hazretleri’nin açılması için teşebbüse geçtiği ve Van Gölü kıyısında, Edremit’te temelini de attığı üniversite projesinin adı. Parlak, aydın anlamına gelen “Ezher Üniversitesi” ne benzer, kardeş olarak düşünüldüğün-

den, aynı kökten “Zehra” sıfatı kullanılmıştır.

Me'yus: Ümitsiz.

Muannid: İnatçı.

Zındık: İnançsız, ateist.

Ey Hapis Arkadaşlarım ve Din Kardeşlerim!

Size, hem dünya azabından, hem âhiret azabından kurtaracak bir hakikatı beyan etmek, kalbime ihtar edildi. O da şudur:

Mesela birisi, birisinin kardeşini veya akrabasını öldürmüştü. Bir dakika o hiddet yüzünden milyonlar dakika hem kalbî sıkıntı, hem hapis azabını çekerek. Ve maktulün akrabası dahi intikam endişesiyle ve karşısında düşmanını düşünmesiyle hayatının lezzetini ve ömrünün zevkini geçirir. Hem korku, hem hiddet azabını çekiyor. Bunun tek bir çâresi var, o da Kur'ân'ın emrettiği ve hak ve hakikat ve maslahat ve insaniyet ve İslâmiyet'in iktiza ve teşvik ettikleri, barışmak ve musâlaha etmektir.¹

Evet, hakikat ve maslahat sulhtur. Çünkü ecel birdir, değişmez.² O maktul, her hâlde ecel geldiğinden daha dünyada kalmayacaktı. O katil ise o kaza-yı ilâhîye vasıta olmuş. Eğer barışmak olmazsa, iki taraf da daima korku ve intikam azabını çekerek. Onun içindir ki; bir müminin diğer bir mümine üç günden fazla küsmemesini³ İslâmiyet emrediyor. Eğer o katil, bir adâvetten ve bir kinli garazdan gelmemişse ve bir münafık o fitneye vesile olmuş ise çabuk barışmak elzemdir. Yoksa o cüz'î musibet büyük olur, devam eder. Eğer barışsalar ve öldüren tevbe etse ve maktule her vakit dua etse, o hâlde her iki taraf çok kazanırlar ve kardeş gibi olurlar. Bir gitmiş kardeşe bedel, birkaç din-dar kardeşleri kazanır. Kazâ ve kader-i ilâhîye teslim olup düşmanını affeder. Ve bilhassa madem Risale-i Nur dersini dinlemişler, elbette mâbeynlerinde bulunan bütün küsmekleri bırakmaya, hem maslahat ve istirahat-i şahsiye ve umumiye iktiza ediyorlar.

Nasıl ki Denizli hapsinde birbirine düşman bütün mahpuslar, Nurlar der-siyle birbirlerine kardeş oldular ve bizim beraatımıza bir sebep olup –hatta din-sizlere, serserilere de– o mahpuslar hakkında “mâşallah, bârekâllah” dedirttiler,

¹ Bkz.: “Müminler sadece kardeşlerdir. O halde ihtilaf eden kardeşlerinizin arasını düzeltin...” Hucurât Sûresi, 49/10. “Barışma, elbette daha hayırlıdır.” Nisâ Sûresi, 4/128.

² Bkz.: Nahl Sûresi, 16/61; Münâfikûn Sûresi, 63/11.

³ Bu hususu ifade eden hadis-i şerif için bkz.: Buhârî, Edeb 57, 62, İsti'zân 9; Müslim, Birr 23-26.

Adâvet: Düşmanlık.

İstirahat-i şahsiye ve umumiye: Ferdin ve toplumun huzuru.

Katl: Öldürme, cinayet.

Kaza-yı ilâhî: Cenâb-ı Hakk'ın ezelde takdir ettiği, günü gelince de gerçekleşen hüküm, hâdise.

Mâbeyn: Ara.

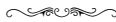
Maktul: Öldürülen, öldürülmüş kimse.

Maslahat: Fayda, menfaat. Hu-kukta: Şahıs veya toplumun fay-dalarını sağlama ve zararlardan da koruma prensibi.

Musâlaha: Uzlaşma, anlaşma, sulh olma.

Sulh: Barış, uzlaşma, uyuşma.

o mahpuslar tam teneffüs ettiler. Ben burada gördüm ki, birtek adamın yüzünden yüz adam sıkıntı çekip beraber teneffüse çıkmıyorlar. Onlara zulüm olur. Mert, vicdanlı bir mümin, küçük ve cüz'î bir hata veya menfaatle yüzer zararı ehl-i imana vermez. Eğer hata etse, verse, çabuk tövbe etmek lâzımdır.

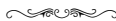

بِسْمِ اللَّهِ سُبحَانَهُ¹

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Ben hem Risale-i Nur'u, hem sizleri, hem kendimi, Hüsrev ve Hıfzı ve Bartın'lı Seyyid'in kıymettar müjdeleriyle hem tebrik, hem tebşir ediyorum. Evet, bu sene hacca gidenler, Mekke-i Mükerre'me'de Nur'un kuvvetli mecmualarını büyük âlimlerin hem Arapça, hem Hintçe tercüme ve neşre çalışmaları gibi Medine-i Münevvere'de dahi o derece makbul olmuş ki, Ravza-yı Mutahhara'nın makber-i saadeti üstünde konulmuş. Hacı Seyyid, kendi gözüyle Asâ-yı Musa mecmuasını kabir-i Peygamberî (*aleyhissalâtu vesselâm*) üzerinde görmüş. Demek makbul-ü nebevî olmuş ve rıza-yı Muhammedî (*aleyhissalâtu vesselâm*) dairesine girmiş. Hem niyet ettiğimiz ve buradan giden hacılara dediğimiz gibi, Nurlar bizim bedelimize o mübârek makamları ziyaret etmişler. Hadsiz şükür olsun!..

Nur'un kahramanlarının bu mecmuaları tashihli olarak neşretmelerinin pek çok faydalarından birisi de; beni tashih vazifesinden ve merakından kurtardığı gibi, kalemlle yazılan sâir nüshalara tam bir me'haz olmak cihetinde yüzer tashihçi hükmüne geçtiler. Cenâb-ı Erhamü'r-râhimîn o mecmuaların her bir harfine mukabil onların defter-i hasenâtlarına bin hasene yazdırsın. Âmin, âmin, âmin.

¹ "O yüce Zât'ın adıyla."

Cenâb-ı Erhamü'r-râhimîn: Merhametlilerin en merhametlisi Cenâb-ı Hak.

Defter-i hasenât: Sevap, kazanç defteri.

Hasene: Sevap.

Makber-i saadet: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) mübarek kabirleri.

Makbul-ü nebevî: Peygamber Efendimiz (s.a.s.) tarafından makbul olan, beğenilen.

Me'haz: Kaynak.

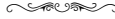
Ravza-yı Mutahhara: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) kabri ile minberinin arasında kalan cennet bahçesi.

Rıza-yı Muhammedî: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) rızası, hoşnutluğu.

Tebşir: Müjde verme, müjdeleme.

Müjdeli ve Tâbiri Çıkılmış Latîf Bir Rüya

Bana hizmet eden Ali geldi, dedi: “Ben rüyada gördüm ki, sen Hüsrev’le beraber Peygamber (*aleyhissalâtü vesselâm*)’ın elini öptün.” Birden bir mektup aldım ki, Hüsrev’in hattıyla yazılan Asâ-yı Musa mecmuasını kabri Muhammedî (*aleyhissalâtü vesselâm*) üzerinde hacılar görmüşler. Demek benim bedelime Peygamber (*aleyhissalâtü vesselâm*)’ın mânevî elini Hüsrev, kaleminin vasıtasıyla öpmüş ve rıza-yı nebevîye mazhar olmuş.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

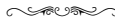
Aziz, Sıddık Kardeşlerim ve Hapis Arkadaşlarım!

Evvelâ: Sureten görüşmediğimizden merak etmeyiniz. Bizler mânen her zaman görüşüyoruz. Benim ehemmiyetsiz şahsıma bedel, Nur’dan elinize geçen hangi risaleyi okusanız veya dinleseniz, benim âdi şahsım yerine Kur’ân’ın bir hâdimi haysiyetiyle beni o risale içerisinde görüp sohbet edersiniz. Zaten ben de sizinle bütün dualarımda ve yazılarınızda ve alâkanızda hayalimde görüşüyorum ve bir dairede beraber bulunmamızdan her vakit görüşüyoruz gibidir.

Sâniyen: Bu yeni Medrese-i Yusufiye’deki Risale-i Nur’un yeni talebelerine deriz: Kuvvetli hüccetlerle hatta ehl-i vukûfu da teslime mecbur eden işârât-ı Kur’âniye ile Nur’un sadık şâkırtleri iman ile kabre girecekler. Hem şirket-i mâneviye-i nuriyenin feyziyle her bir şâkırt derecesine göre umum kardeşlerinin mânevî kazançlarına ve dualarına hissedar olur. Güya âdeta binler dil ile istiğfar eder, ibadet eder.

Bu iki fayda ve netice, bu acîb zamanda bütün zahmetleri, sıkıntıları hiçe indirir; pek çok ucuz olarak o iki kıymettar kârları sadık müşterilerine verir.

Said Nursî

Ehl-i vukûf: Bilirkişi heyeti.

Feyz: Bereket, bolluk, verimlilik.

Hâdim: Hizmetkâr, hizmetçi.

Haysiyetiyle: İtibarıyla, dolayısıyla.

İşârât-ı Kur’âniye: Kur’ân-ı Kerim’e ait işaretler, imalar.

Latîf: Hoş, güzel.

Rıza-yı nebevî: Peygamber Efendimiz’in (s.a.s.) rızası, hoşnutluğu.

Şirket-i mâneviye-i nuriye: Çok kazanç sağlayan bir şirket hükmünde olan Risale-i Nur hizmeti.

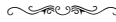
بِسْمِہِ سُبْحَانِہُ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Afyon müdâfaanâmesinin hem bize, hem bu *Nurlar'a*, hem bu *memle-kete*, hem *Âlem-i İslâm'a* alâkadar ehemmiyetli hakikatleri var.

Her hâlde bunu yeni hurufla beş-on nüsha çıkarmak lâzımdır, tâ Ankara makamâtına gönderilsin. Bizi tahliye ve tecziye etseler de hiç ehemmiyeti yok. Şimdi vazifemiz; o müdâfaâttaki hakikatleri hem hükûmete, hem adli-yelere, hem millete bildirmektir. Belki de kader-i ilâhînin bizi bu ders-hâneye sevketmesinin bir hikmeti de budur. Mümkün olduğu kadar çabuk makine ile çıksın. Bizi bugün tahliye etseler, biz yine onu bu makamata vermeye mecbu-ruz. Sizi aldatıp tehir edilmesin. Artık yeter! Aynı mesele için on beş senede üç defa bu eşedd-i zulüm ve bahaneler ve emsalsiz işkencelere karşı son mü-dâfaamız olsun. Madem kanunen kendimizi müdâfaa etmek için sâbık mah-kemelerde makineyi bize vermişler, burada o hakkımızı bizden hiçbir kanunla men edemezler. Eğer resmen çâre bulmadınız ise, hariçten bizim avukat her şeyden evvel bunun makine ile beş nüshasını çıkarsın, hem sıhhatine çok dik-kat edilsin.

Said Nursî

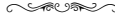

Aziz, Yeni Kardeşlerim ve Eski Mahpuslar!

Benim kat'î kanaatim gelmiş ki; buraya girmemizin inâyet-i ilâhiye cihe-tinde bir ehemmiyetli sebebi sizsiniz. Yani Nurlar tesellileriyle ve imanın haki-katleriyle sizi bu hapis musibetinin sıkıntılarından ve dünyevî çok zararların-dan ve boşu boşuna gam ve hüzn ile giden hayatınızı faydasızlıktan, bâd-i hevâ zâyî olmasından ve dünyanın ağlaması gibi âhiretinizi ağlamaktan kur-tarıp tam bir teselli size vermektir.

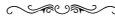
Madem hakikat budur; elbette siz dahi, Denizli mahpusları ve Nur tale-beleri gibi birbirinize karşı kardeş olmanız lâzımdır. Görüyorsunuz ki; bir bı-çak içinize girmemek ve birbirinize tecavüz etmemek için dışarıdan gelen bü-tün eşyanız ve yemek ve ekmeğinizi ve çorbanızı karıştırıyorlar. Size sadâkat-le hizmet eden gardiyanlar çok zahmet çekiyorlar. Hem siz beraber teneffüse

çıkılmıyorsunuz, güya canavar ve vahşi gibi birbirinize saldıracaksınız. İşte şimdi sizin gibi fitrî kahramanlık damarını taşıyan yeni arkadaşlar, bu zamanda mânevî büyük bir kahramanlık ile heyet-i idareye deyiniz ki: “Değil elimize bıçak, belki mavzer ve rovelver verilse, hem emir de verilse, biz bu bîcâre ve bizim gibi musibettede arkadaşlarımıza dokunmayacağız. Eskiden yüz düşmanlık ve adâvetimiz dahi olsa da, onları helâl edip hatırlarını kırmamaya çalışacağımıza, Kur’ân’ın ve imanın ve uhuvvet-i İslâmiyenin ve maslahatımızın emriyle ve irşadıyla karar verdik.” diyerek, bu hapsi bir mübârek ders-hâneye çeviriniz.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Ehl-i dünya bir siyasette ve bir sanatta ve bir vazifede, ya bir hayat-ı içtimaiyeye ait bir hizmette ve hususî bir nevi ticarette bulunan her bir tâifenin bir nevi kongrede toplanması ve müzakeresi gibi, iman-ı tahkikî hizmet-i kudsiyesinde bulunan Nur talebeleri dahi kader-i ilâhînin emriyle ve inâyet-i rabbânîyenin tensibi ve sevkiyle bu Medrese-i Yusufiye kongresine gelmesinde inşallah pek çok kıymettar mânevî fayda ve ehemmiyetli neticeler ihsan edilecek ve Nur’un erkânları her biri bir elif gibi tek başına bir yerde bir kıymeti varsa, bir elif üç elifle omuz omuza verip hâlen görüşse bin yüz on bir olması gibi, bu içtimada kıymeti ve inşallah kudsî hizmeti ve sevabı bin olur; o elif, elfün olur.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bugün benim pencerelerimi mıhlamalarının sebebi, mahpuslarla murâfaa ve selâmlaşmamaktır. Zâhirde başka bahane gösterdiler. Hiç merak etme-

¹ “O yüce Zât’ın adıyla.”

Elfün: Bin.

Erkân: İleri gelenler.

Fitri: Yaratılıştan gelen.

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.

Hizmet-i kudsiye: Kutlu, mukaddes hizmet.

İman-ı tahkikî: Sağlam, sarsılmaz iman.

İnâyet-i rabbâniye: Cenab-ı Hakk’ın yardımı, desteği.

Mavzer: Tüfek. Mavzer adında bir Alman’ın yaptığı savaş tüfeği.

Mıhlamak: Çivilemek.

Murâfaa: Yüzleşme. Yüz yüze, karşı karşıya gelme.

Müzakere: Karşılıklı görüşme, fi-

kir alış veriş.

Rovolver: Tabanca. Altı patlar denilen, altı mermi alan tabanca.

Tensib: Münasip kılma, uygun görme.

Uhuvvet-i İslâmiye: Din kardeşliği.

yuniz. Bilakis benim ehemmiyetsiz şahsım ile meşgul olup Nurlar'a ve talebelerine çok sıkıntı vermediklerinden, beni cidden ve kalben onların şahsî ihânetler ve işkencelerle tâzib etmeleri, Nurlar'ın ve sizlerin bedeline olduğu ve bir derece Nurlar'a ilişmemeleri cihetinde memnunum ve sabır içinde şükrederim, merak etmiyorum. Siz dahi hiç müteessir olmayınız. Gizli düşmanlarımızın, memurların nazar-ı dikkatini şahsıma çevirmesinden, Nurlar'ın ve talebelerinin selâmet ve maslahatları noktasında bir inâyet ve bir hayır var diye kanaatim var.

Bazı kardeşlerimiz hiddet edip dokunaklı konuşmasınlar, hem ihtiyatla hareket etsinler ve telaş etmesinler, hem herkese bu meseleden bahis açmasınlar. Çünkü safdil kardeşlerimiz ve ihtiyata daha alışmayan yeni kardeşlerimizin sözlerinden mana çıkaran casuslar bulunur. Habbeyi kubbe yapar, ihbar edebilir. Şimdi vaziyetimiz şaka kaldırmıyor. Bununla beraber hiç endişe etmeyiniz. Biz inâyet-i ilâhiye altındayız ve bütün meşakkatlere karşı kemâl-i sabırla belki şükür ile mukabele etmeye azmetmişiz. Bir dirhem zahmet, bir batman rahmet ve sevabı netice verdiğiinden, şükretmeye mükellefiz.

Said Nursî

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

İki ehemmiyetli sebep ve bir kuvvetli ihtara binâen ben bütün vazife-i müdâfaâtı buraya gelen ve gelecek Nur erkânlarına bırakmaya kalben mecbur oldum. Hususan H, R, T, F, S. (Hâşiye)

Birinci Sebep: Ben hem sorgu dairesinde, hem çok emârelerden kat'î bildim ki; bana karşı ellerinden geldiği kadar müşkülât yapmaya ve fikren onlara galebe etmemden kaçmaya çalışıyorlar ve resmen de onlara iş'ar var. Güya ben konuşsam, mahkemeleri ilzam edecek derecede ve diplomatları

Hâşiye: Hüsrev, Re'fet, Tahirî, Feyzi, Sabri.

Galebe etmek: Yenmek, galip gelmek.

Habbeyi kubbe yapmak: Küçük, önemsiz meseleleri büyütme, abartmak.

İhânet: Alay, hakaret.

İlzam: Cevap veremez hale getirme, susturma.

İnâyet: İlâhî yardım, destek.

İş'ar: Hissettirme, duyurma.

Kemâl-i sabır: Tam, büyük bir sabır.

Mükellef: Sorumlu, yükümlü.

Müşkülât: Müşküller, zorluklar.

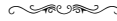
Tâzib: Acı çekirme, eziyet etme.

Vazife-i müdâfaât: Savunmaları yapma görevi.

susturacak bir iktidar-ı ilmî ve siyasî göstereceğim diye benim konuşmama bahanelerle mâni oluyorlar. Hatta sorguda bir suâle karşı dedim: “Tahattur edemiyorum.” O hâkim taaccüp ve hayretle dedi: “Senin gibi fevkalâde acîb zekâvet ve ilim sahibi nasıl unuttur?” Onlar Risale-i Nur’un harika yüksekliklerini ve ilmî tahkikatını benim fikrimden zannedip dehşet almışlar. Beni konuş-turmak istemiyorlar. Hem güya benim ile kim görüşse birden Nur’un fedakâr bir talebesi olur. Onun için beni görüştürmüyorlar. Hatta Diyanet Reisi dahi demiş: “Kim onunla görüşse ona kapılır, cazibesi kuvvetlidir.”

Demek şimdi işimi de sizlere bırakmaya maslahatımız iktiza ediyor. Ve yanınızdaki yeni ve eski müdâfaâtılarım benim bedelime sizin meşveretinize iştirak eder, o kâfidir.

İkinci Sebep: Başka vakte bırakıldı. Amma ihtar-ı mânevînin kısa bir işa-reti şudur: Bana yirmi beş sene siyaseti ve gazeteleri vesâir çok fânî şeyleri terkettiren ve onlarla meşguliyeti men eden gayet kuvvetli bir vazife-i uhrevi-ye ve tesirli bir hâlet-i ruhiye benim bu meselenin teferruatıyla iştigal etmeme kat’iyen mâni oluyorlar. Sizler, bazen arasına iki dâvâ vekilinizle meşveretle benim vazifemi dahi görürsünüz.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Şimdi namazda bir hâtıra kalbe geldi ki; kardeşlerin ziyade hüsn-ü zanlarına binâen, senden maddî ve mânevî ders ve yardım ve himmet bekli-yorlar. Sen nasıl dünya işlerinde hasları tevkil ettin, erkânların meşveretleri-ne bıraktın ve isabet ettin. Aynen öyle de uhrevî ve Kur’ânî ve imanî ve ilmî işlerinde dahi Risale-i Nur’u ve şâkirtlerinin şahs-ı mânevîlerini tevkil eyle! O hâlis, muhlis hasların şahs-ı manevîleri, kendi vazifeleriyle beraber o vazife-ni senden çok mükemmel yaparlar. Hem daima da şimdiye kadar yapıyor-lar. Mesela seninle görüşen muvakkat bir dirhem ders ve nasihat alsın, Risale-i Nur’dan bir cüzünden yüz dirhem ders alabilir. Hem senin yerinde ondan nasihat alır, sohbet eder. Hem Nur şâkirtlerinin hasları, bu vazifeni her vakit

Acîb: Harika, benzersiz.

Himmet: İnsanlara bilhassa mâ-nevî problemlerde verilen destek, yardım, medet.

İktidar-ı ilmî ve siyasî: İlmî ve idarî kudret, güç.

Maslahat: Fayda, menfaat.

Meşveret: İstişare. Fikir alış veri-şinde bulunma.

Muhlis: Her hâli içten ve riyâsız olan. Çok hâlis, çok samimi.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Şahs-ı mânevî: Hükmi şahsiyet, tüzel kişilik.

Taaccüp: Hayret, şaşkınlık.

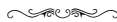
Tahattur etmek: Hatırlamak.

Tevkil etmek: Vekil tayin etmek.

Vazife-i uhreviye: Dinî vazife. Neticesi bütünûyle âhirete bakan dinî vecibe.

Zekâvet: Zekilik, çabuk anlama.

yapıyorlar. Ve inşallah pek yüksek bir makamda bulunan ve duası makbul olan onların şahs-ı mânevîleri, dâimî beraberlerinde bir üstad ve yardımcılar diye ruhuma hem teselli, hem müjde, hem istirahat verdi.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bu iki gün zarfında iki küçük patlak, zâhirî hiçbir sebep yokken acîb, mâ-nidar bir tarzda olması tesadüfe benzemiyor.

Birincisi: Koğuşumda muhkem demirden olan sobanın aşağısındaki ka-lın ve metin demir, birden kuvvetli tabanca gibi ses verip bomba gibi patladı, iki parça oldu. Terzi Hamdi korktu, bizi hayret içinde bıraktı. Hâlbuki çok de-fa kışta taş kömürü ile kızgın, kırmızılaştığı hâlde tahammül ediyordu.

İkincisi: İkinci gün Feyzi'lerin koğuşunda hiçbir sebep yokken birden su testisi üstünde duran bardak, acîb surette parça parça oldu. Hatıra geliyor ki; inşallah bize zarar dokunmadan aleyhimizdeki dehşetli bombaları, Ankara'nın altı makamâtına gönderilen müdâfaât nüshaları patlattırdılar. Bize zarar ver-mededen aleyhimize ateşlenen ve kızışan hiddet sobası iki parça oldu. Hem ih-timal var ki; mübârek soba, benim teessürâtımı ve tazarruâtımı dinleyen tek ve menfaatli arkadaşım, bana haber veriyor ki; "Bu zindan ve hapisâneden gideceksin. Bana ihtiyaç kalmadı."

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bugün mânevî bir ihtar ile sizin hesabınıza bir telaş, bir hüzn bana geldi. Çabuk çıkmak isteyen ve derd-i maîşet için endişe eden kardeşlerimizin ha-kikaten beni müteallim ve mahzun ettiği aynı dakıkada bir mübârek hâtıra ile bir hakikat ve bir müjde kalbe geldi ki:

Beş günden sonra çok mübârek ve çok sevaplı ibadet ayları olan şuhûr-u selâse gelecekler. Her hasenenin sevabı başka vakitte on² ise, Receb-i Şerif'te

¹ "O yüce Zât'ın adıyla."

² Bkz.: En'âm Sûresi, 6/160.

yüzden geçer.. Şaban-ı Muazzam'da üç yüzden ziyade..¹ ve Ramazan-ı Mübârek'te bine çıkar..² ve cuma gecelerinde binlere.. ve Leyle-i Kadir'de otuz bine çıkar..³ Bu pek çok, uhrevî faydaları kazandıran ticaret-i uhreviye-nin bir kudsî pazarı.. ve ehl-i hakikat ve ibadet için mümtaz bir meşheri.. ve üç ayda seksen sene bir ömrü, ehl-i imana temin eden şuhûr-u selâseyi böyle bire on kâr veren Medrese-i Yusufiye'de geçirmek, elbette büyük bir kârdır. Ne kadar zahmet çekilse ayn-ı rahmettir.

İbadet cihetinde böyle olduğu gibi, Nur hizmeti dahi nisbeten –kemiyyet değilse de keyfiyet itibarıyla– bire beştir. Çünkü bu misafirhânedeki mütemâdiyen giren ve çıkanlar, Nur'un derslerinin intişarına bir vasıta-dır. Bazen bir adamın ihlâsı, yirmi adam kadar fayda verir.

Hem Nur'un sırr-ı ihlâsı cihetinden siyasetkârâne kahramanlık damarını taşıyan, Nur'un tesellilerine pek çok muhtaç bulunan mahpus bîcâreler içinde intişarı için bir parça zahmet ve sıkıntı olsa da ehemmiyeti yok.

Derd-i mâîşet ciheti ise; zaten bu üç ay âhiret pazarı olmasından her biriniz çok şâkirtlerin bedeline, hatta bazınız bin adamın yerinde buraya girdiğinden, elbette sizin haricî işlerinize yardımları olur diye tamamıyla ferahlandım ve bayrama kadar burada bulunmak büyük bir nimettir bildim.

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ: Receb-i Şerif'inizi ve yarınki Leyle-i Regâib'inizi ruh u canımızla tebrik ederiz.

¹ Bkz.: Tirmizî, *Savm* 39; İbni Mâce, *İkâme* 191; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 6/238.

² Bkz.: Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* 3/255-256; Beyhakî, *Şuabü'l-îmân* 3/314; Deylemî, *Müsned* 3/130-131.

³ Bkz.: "Kadir gecesi, bin aydan hayırlıdır." (Kadir Sûresi, 97/3).

Ayn-ı rahmet: Rahmetin ta kendisi.

Ehl-i hakikat ve ibadet: Hakikat ve ibadet tutkunları.

İntişar: Yayılma.

Kemiyyet - keyfiyet: Nicelik, nitelik.

Leyle-i Regâib: Regâib Gecesi.

Medrese-i Yusufiye: Hz. Yusuf'un (a.s.) zulüm, iftira sebebiyle haksızca senelerce zindanda kalmasından kinâye olarak, aynı kaderi paylaşanların nefsi terbiye ve terakkiye vesile olduğu için hapsedildikleri yere verdikleri isim.

Meşher: Sergi yeri.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli.

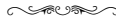
Sırr-ı ihlâs: İhlâsın sırrı, özü.

Siyasetkârâne: Siyaset yapar tarzda.

Ticaret-i uhreviye: Âhiret kazancı. Çok sevaplı iş.

Sâniyen: Me'yus olmayınız, hem merak ve telaş etmeyiniz; inâyet-i rab-bâniye inşallah imdadımıza yetişir. Bu üç aydan beri aleyhimizde ihzâr edilen bomba patladı. Benim sobam ve Feyzi'lerin su bardağı ve Hüsrev'in iki su bardağının verdikleri haber doğru çıktı. Fakat dehşetli değil, hafif oldu. İnşallah o ateş tamamen sönecek. Bütün hücumları, şahsımı çürütmek ve Nur'un fütuhatına bulantı vermektir. Emirdağ'daki malûm münafıktan daha muzır ve gizli zındıkların elinde âlet bir adam ve bid'atkâr bir yarım hoca ile beraber bütün kuvvetleriyle bize vurmaya çalıştıkları darbe, yirmiden bire inmiş. İnşallah o bir dahi, bizi mecruh ve yaralı etmeyecek ve düşündükleri ve kastettikleri –bizi birbirinden ve Nurlar'dan kaçırmak– plânları dahi akîm kalacak. Bu mübârek ayların hürmetine ve pek çok sevap kazandırmalarına itimaden sabır ve tahammül içinde şükür ve tevekkül etmek ve مَنْ أَمِنَ بِالْقَدَرِ düsturuna teslim olmak elzemdir, vazifemizdir.

Said Nursî

Başbakanlığa, Adliye Bakanlığına, Dâhiliye Bakanlığına (Hâşiye)

Hürriyet ilânını, Birinci Harb-i Umumî'yi, mütâreke zamanlarını, Millî Hükûmet'in ilk teşekkülünü ve Cumhuriyet zamanını birden derkeden bütün hükûmet ricali, beni pek iyi tanırlar. Bununla beraber, müsaadenizle hayatıma bir sinema şeridi gibi sizinle beraber göz gezdirelim.

Bitlis Vilayeti'ne tâbi Nurs Köyü'nde doğan ben; talebe hayatımda rast gelen âlimlerle mücadele ederek, ilmî münakaşalarla karşıma çıkanları inâyet-i ilâhiye ile mağlup ede ede İstanbul'a kadar geldim. İstanbul'da bu âfetli şöhet içinde mücadele ederek nihâyet rakiplerimin ifsadıyla merhum Sultan Abdülhamid'in emriyle tımarhâneye kadar sürüklendim. Hürriyet ilânıyla ve

Hâşiye: Bu yazı, Afyon Hapsinde mevkuf iken Hz. Üstad'ımızın izniyle avukatları tarafından kaleme alınarak mezkûr makamata gönderilmiştir.

Sungur

1 “Kadere iman eden, gam ve hüzünden emin olur.” Bkz.: Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb* 1/187; Deylemî, *Müsned* 1/113; Münâvî, *Feyzu'l-kadir* 3/187.

Akîm: Neticesiz, sonuçsuz.

Bid'atkâr: Dinde aslı olmayan şeyleri, dinde bir yeri varmış gibi yapan veya yayan kimse.

Derk etmek: İdrak etmek, yetişmek, yaşamak.

Fütuhât: Açılımlar, gelişmeler.

Harb-i Umumî: Dünya Savaşı.

Hükûmet ricali: Devlet adamları, yöneticiler.

Hürriyet: 1909'da başlayan 2. Meşrûtiyet.

İfsadat: Fesat, kargaşa çıkarmalar.

İhzâr: Hazırlama.

Mecruh: Yaralı, yaralanmış.

Me'yus: Ümitsiz.

Mütâreke: Ateşkes, savaşı askıya alma.

31 Mart Vak'ası'ndaki hizmetlerimle İttihad ve Terakki Hükûmeti'nin nazar-ı dikkatini celbettim. Câmîü'l-Ezher gibi "Medresetü'z-Zehra" nâmında bir İslâm üniversitesinin Van'da açılması teklifi ile karşılaştım. Hatta temelini attım. Birinci harbin patlamasıyla talebelerimi başıma toplayarak gönüllü alay kumandanı olarak harbe iştirak ettim. Kafkas cephesinde, Bitlis'te esir düştüm. Esareten kurtularak İstanbul'a geldim. Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'ye âzâ oldum. Mütâreke zamanında, istilâ kuvvetlerine karşı bütün mevcudiyetimle İstanbul'da çalıştım. Millî hükûmetin galibiyeti üzerine, yaptığım hizmetler Ankara Hükûmeti'nce takdir edilerek Van'da üniversite açmak teklifi tekrarlandı.

Buraya kadar geçen hayatım bir vatanperverlik hâli idi. Siyaset yoluyla dine hizmet hissini taşıyordum. Fakat bu andan itibaren dünyadan tamamen yüz çevirdim ve kendi ıstılahıma göre "Eski Said"i gömdüm. Büsbütün âhi-ret ehli "Yeni Said" olarak dünyadan elimi çektim. Tam bir inzivâ ile bir zaman İstanbul'un Yûşâ Tepesi'ne çekildim. Daha sonra doğduğum yer olan Bitlis ve Van tarafına giderek mağaralara kapandım. Ruhî ve vicdanî hazzımla baş başa kaldım. **أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالسَّيَاسَةِ** yani "şeytandan ve siyasetten Allah'a sığınırım" düsturuyla kendi ruhî âlemime daldım. Ve Kur'an-ı Azimüşşan'ın tedkik ve mütâlaasıyla vakit geçirerek Yeni Said olarak yaşamaya başladım.

Fakat kaderin cilveleri, beni menfî olarak muhtelif yerlerde bulundurdu. Bu esnada Kur'an-ı Kerim'in feyzinden kalbime doğan füyuzâtı yanımdaki kimselere yazdırarak bir takım risaleler vücuda geldi. Bu risalelerin heyet-i mecmûasına "Risale-i Nur" ismini verdim. Hakikaten Kur'an'ın nuruna istinad edildiği için, bu isim vicdanımdan doğmuş. Bunun ilham-ı ilâhî olduğuna bütün imanımla kâniim ve bunları istinsah edenlere "bârekâllah" dedim. Çünkü iman nurunu başkalarından esirgemeye imkân yoktu. Bu risalelerim, bir takım imanın sahipleri tarafından birbirinden alınarak istinsah edildi. Bana böyle bir kanaat verdi ki; müslümanların zedelenen imanlarını takviye için bir sevk-i ilâhîdir. Bu sevk-i ilâhîye hiçbir sahib-i iman mâni olamayacağı gibi,

Âzâ: Üye.

Bârekâllah: Allah mübârek etsin, bereketli kılsın.

Câmîü'l-Ezher: Ezher Üniversitesi.

Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye: 1918-1922 yılları arasında, zamanın problemlerine İslâmî çözümler üretme doğrultusunda faaliyet göstermiş İslâmî ilimler Akademisi.

Feyz: Bereket, ihsan, lütf.

Füyuzât: İlâhî feyizler, ihsanlar, lütuflar.

Heyet-i mecmûa: Genel yapı, bir şeyin bütünü.

İstinsah etmek: Bir nüshayı elle yazarak çoğaltmak.

Kâni: Kanaat sahibi, inanan.

Kur'an-ı Azimüşşan: Şanı yüce Kur'an-ı Kerim.

Menfî: Sürülmüş, sürgünde yaşayan.

Mütâlaa: İnceleme, araştırma, tetkik etme.

Nazar-ı dikkati celbetmek: İnsanların dikkatini, ilgisini çekmek.

Sevk-i ilâhî: Cenâb-ı Hakk'ın yönlendirmesi, sevkî.

teşvike de dinen mecbur bulunduğumu hissettim. Zaten bugüne kadar yüz otuzu bulan bu risaleler, tamamen âhîret ve iman bahislerine ait olup, siyasetten ve dünyadan kastî olarak bahsetmez.

Buna rağmen bir takım fırsat düşkünlerinin de iştigal mevzuu oldu. Üzerinde tedkikât yapılarak Eskişehir, Kastamonu, Denizli’de tevkif edildim; muhakemeler oldu. Neticede hakikat tecellî etti, adalet yerini buldu. Fakat bu düşkünler bir türlü usanmadılar. Bu defa da beni tevkif ederek Afyon’a getirmişlerdir. Mevkufum, isticvab altındayım. Bana şunları isnad ediyorlar.

1– Sen siyasî bir cemiyet kurmuşsun.

2– Sen rejime aykırı fikirler neşrediyorsun.

3– Siyasî bir gaye peşindesin.

Bunların esbab-ı mûcibe ve delilleri de, risalelerimin iki-üçünden on-onbeş cümleleridir.

Sayın Bakan! Napolyon’un dediği gibi, “Bana te’vili kabil olmayan bir cümle getiriniz, sizi onunla idam edeyim.” Beşerin ağzından çıkan hangi cümle vardır ki, te’villerle cürüm ve suç teşkil etmesin. Bilhassa benim gibi yetmiş beş yaşına varmış ve bütün dünya hayatından elini çekmiş, sırf âhîret hayatına hasr-ı hayat etmiş bir adamın yazıları elbette serbest olacaktır. Hüsn-ü niyete makrun olduğu için pervasız olacaktır. Bunları tedkikle altında cürüm aramak insafsızlıktır; başka bir şey değildir. Binâenaleyh, bu yüz otuz risalem-den hiçbirisinde dünya işini alâkalandıran bir maksat yoktur. Hepsî Kur’ân nurundan iktibas edilen âhîret ve imana taallûk eder. Ne siyasî ve ne de dünyevî hiçbir gaye ve maksat yoktur. Nitekim hangi mahkeme işe başlamış ise, aynı kanaatle beraat kararını vermiştir. Binâenaleyh lüzumsuz, mahkemeleri işgal etmek ve masum iman sahiplerini işlerinden güçlerinden alıkoymak, vatan ve millet nâmına yazıktır. Eski Said bütün hayatını vatan ve milletin saadeti uğrunda sarfetmişken, bütün bütün dünyadan el çekmiş, yetmiş beş yaşına gelmiş Yeni Said, nasıl olur da siyasetle iştigal eder. Buna tamamen siz de kânisiniz.

Esbab-ı mûcibe: Bir şeyi gerektiren sebepler, gerekçeler.

Hasr-ı hayat: Yaşamayı bir meseleye bağlama, sadece o gaye veya hedef için yaşama.

Hüsn-ü niyet: Güzel niyet, olumlu düşünme.

İsticvab: Sorgulama.

Makrun: Beraber, birleşik.

Taallûk etmek: İlgili, bağlı olmak.

Tecellî etmek: Belirmek, görünmek.

Tedkikât: Araştırmalar, incelemeler.

Te’vil: Yorum.

Birtek gayem vardır: O da mezara yaklaştığım bu zamanda, İslâm memleketi olan bu vatan da bolşevik baykuşlarının seslerini işitiyoruz. Bu ses, Âlem-i İslâm'ın iman esaslarını zedeliyor. Halkı, bilhassa gençleri imansız yaparak kendisine bağlıyor. Ben bütün mevcudiyetimle bunlarla mücadele ederek gençleri ve müslümanları imana davet ediyorum. Bu imansız kitleye karşı mücadele ediyorum. Bu mücâhedem ile inşallah Allah huzuruna girmek istiyorum, bütün faaliyetim budur. Beni bu gayemden alıkoyanlar da, korkarım ki bolşevikler olsun! Bu iman düşmanlarına karşı mücâhede açan dindar kuvvetlerle el ele vermek, benim için mukaddes bir gayedir. Beni serbest bırakınız. El birliğiyle, komünistlikle zehirlenen gençlerin ıslahına ve memleketin imanına, Allah'ın birliği ne hizmet edeyim.

Mevkuf

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bu dünyada hususan bu zamanda, hususan musibete düşenlere ve bilhassa Nur şâkirtlerindeki dehşetli sıkıntılara ve me'yusiyetlere karşı en tesirli çâre, birbirine teselli ve ferah vermek.. ve kuvve-i mâneviyesini takviye etmek.. ve fedakâr hakikî kardeş gibi birbirinin gam ve hüzn ve sıkıntılarına merhem sürmek.. ve tam şefkatle kederli kalbini okşamaktır.

Mâbeynimizdeki hakikî ve uhrevî uhuvvet, gücenmek ve tarafgirlik kaldırmaz. Madem ben size bütün kuvvetimle itimat edip bel bağlamışım.. ve sizin için, değil yalnız istirahatimi ve haysiyetimi ve şerefimi, belki sevinçle ruhumu da feda etmeye karar verdiğimi bilirsiniz; belki de görüyorsunuz.

Hatta kasemle temin ederim ki; sekiz gündür Nur'un iki rüknü zâhirî birbirine nazlanmak ve teselli yerine hüzn vermek olan ehemmiyetsiz hâdisenin bu sırada benim kalbime verdiği azap cihetiyle "Eyvah, eyvah! El-amân, el-amân! Yâ Erhame'r-râhimîn medet! Bizi muhafaza eyle, bizi

Bolşevik: Rus komünist. Leninist.

El-amân, el-amân: Aman Yâ Rabbi!

Erhame'r-râhimîn: Merhametli-lerin en merhametlisi.

Islah: Düzeltme, iyileştirme.

Kasem: Yemin.

Kuvve-i mâneviye: Mânevî güç, moral.

Mâbeyn: Ara.

Me'yusiyet: Ümitsizlik.

Mücâhede: Gayret, mücadele,

savaş.

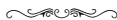
Rükün: Esas, temel öge. İleri gelen.

Uhuvvet: Kardeşlik.

cin ve insî şeytanların şerrinden kurtar, kardeşlerimin kalblerini birbirine tam sadâkat ve muhabbet ve uhuvvet ve şefkatle doldur.” diye hem ruhum, hem kalbim, hem aklım feryat edip ağladılar.

Ey demir gibi sarsılmaz kardeşlerim! Bana yardım ediniz. Meselemiz çok naziktir. Ben sizlere çok güveniyordum ki, bütün vazifelerimi şahs-ı mânevînize bırakmıştım. Sizin de bütün kuvvetinizle benim imdadıma koşmanız lâzım geliyor. Gerçi hâdiseler pek cüz’î ve geçici ve küçük idi. Fakat saatimizin zembereğine ve gözümüzün hadekasına gelen bir saç, bir zerrecik dahi incitir. Ve bu noktada ehemmiyetlidir ki, maddî üç patlak ve mânevî üç müşâhedeler tam tamına haber verdiler.

Said Nursî

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Sobamın ve Feyzi’lerin ve Sabri ve Hüsrev’in iki su bardağının parça parça olması dehşetli bir musibet geldiğini haber vermiştiler. *Evet, bizim en kuvvetli nokta-yı istinadımız olan hakikî tesânüd ve birbirinin kusuruna bakmamak ve Hüsrev gibi Nur kahramanından –benim yerimde ve Nur’un şahs-ı mânevîsinin çok ehemmiyetli bir mümessili olmasından– hiçbir cihetle gücenmemek elzemdir.*

Ben kaç gündür dehşetli bir sıkıntı ve me’yusiyet hissettiğimden “düşmanlarımız bizi mağlup edecek bir çâre bulmuşlar” diye çok telaş ederdim. Hem sobam, hem hayalî ayn-ı hakikat müşâhedem, doğru haber vermişler.

Sakın, sakın, sakın! Çabuk, bu şimdiye kadar demir gibi kuvvetli tesânüdünüzü tamir ediniz! Vallahi bu hâdisenin bizim hapse girmemizden daha ziyade Kur’ân ve iman hizmetimize –hususan bu sırada– zarar vermek ihtimali kavîdir.

Said Nursî

Ayn-ı hakikat: Gerçeğin ta kendisi, tamamen gerçek.

Hadeka: Gözbebeği.

Hayalî: Misal âleminde veya rüyada belirli şekil ve suretlerle görülen şey.

İnsî şeytan: Şeytanlık yapan insan, şeytanlaşmış insan.

Kavî: Güçlü, kuvvetli.

Mümessil: Temsil eden, temsilci.

Müşâhede: Kalp ve ruh gözüyle görme, şahit olma.

Nokta-yı istinad: Dayanak noktası.

Şahs-ı mânevî: Hükmî şahsiyet, tüzel kişilik.

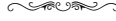
Tesânüd: Dayanışma.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Leyle-i Mirac, ikinci bir Leyle-i Kadir hükmündedir. Bu gece –mümkün oldukça çalışmakla– kazanç birden bine çıkar. Şirket-i mâneviye sırrıyla inşaallah her biriniz kırk bin dil ile tesbih eden bazı melekler gibi, kırk bin lisan ile bu kıymettar gecede ve sevabı çok bu çilehânede ibadet ve dualar edeceksiniz. Ve hakkımızda gelen fırtınada binden bir zarar olmamasına mukabil, bu gecedeki ibadet ile şükredersiniz. Hem sizin tam ihtiyatınızı tebrik ile beraber, hakkımızda inâyet-i rabbâniye pek zâhir bir surette tecellî ettiğini tebşir ederiz.

Said Nursî

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ: Sizin Leyle-i Mirac'ınızı bütün ruh u canımla tebrik ederim.

Sâniyen: Yirmi seneden beri bir dâvâmız ki; âsâyîşe mümkün olduğu kadar Nur şâkırtleri dokunmuyorlar. Ve bize hücum edenlere, en başta emniyeti ve âsâyîşi bozmak dâvâlarına bir emâre ve dâvâmızı cerhetmeye bahane olması kuvvetle muhtemel bulunan bu hapis hâdisesi, inâyet-i ilâhiye ile harika bir tarzda, sizin sadâkat ve ihlâsınızın bir kerameti olarak yüzde bire indi; kubbe habbe edildi. Yoksa hakkımızda habbeyi kubbe yapanlar, bundan istifade edip aleyhimizdeki iftiralarına çoklarını inandıracaklardı.

Sâlisen: Beni merak etmeyiniz. Sizinle bir binada bulunmam, her zahmetimi ve sıkıntımı hiçe indirir. Zaten burada toplanmamızın çok cihetlerle ehemmiyeti var. Ve hizmet-i imaniyeye faydaları çoktur. Hatta bu defa tetimme-i itirazdaki ehemmiyetli bazı hakikatler; o altı makamata gidip, tam dikkatlerini celbedip hükmünü bir derece onlarda icra etmesi, bütün sıkıntılarımızı hiçe indirdi.

¹ “O yüce Zât'ın adıyla.”

Cerhetmek: Çürütmek.

Çilehâne: Dervişlerin, müritlerin nefis terbiyesi için az yiyip, az uyuyup çokça nafilâ ibadet ettikleri tenha, ıssız, dar, karanlık mekân.

İnâyet-i rabbâniye: Cenab-ı

Hakk'ın yardımı, desteği.

Leyle-i Kadir: Kadir Gecesi.

Leyle-i Mirac: Mirac Gecesi.

Şirket-i mâneviye: Bir cemaatin beraber veya paylaşarak yaptığı, çok kazanç sağlayan bir şirket

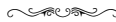
hükmünde toplu ibadetler.

Tetimme-i itiraz: Savunmada verilen itiraz yazısının arkasına konan ek, tamamlayıcı bölüm.

Râbian: Mümkün olduğu kadar Nurlar'la meşguliyet; hem sıkıntıları izale eder, hem beş nevi ibadet sayılabilir.

Hâmisen: Nur'un dersleri vasıtasıyla geçen musibet yüzden bire indi. Yoksa zemin ve zamanın nezaketi cihetiyle baruta ateş atmak hükmünde o tek habbe, kubbeler olacaktı. Hatta resmî bir kısım memurlar demişler ki; "Nur dersini dinleyenler karışmadılar. Eğer umum, dersini dinleseydi hiçbir şey olmazdı." Siz mümkün olduğu kadar ikiliğe meydan vermeyiniz. Hapis sıkıntısına başkası ilâve olmasın. Mahpuslar dahi Nurcular gibi kardeş olsunlar, birbirinden küsmesinler.

Said Nursî

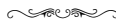

Aziz, Sıddık, Muhlis Kardeşlerim!

Bizler imkân dairesinde bütün kuvvetimizle Lem'a-yı İhlâs'ın düsturlarını ve hakikî ihlâsın sırrını mâbeynimizde ve birbirimize karşı istîmal etmek, vüçûb derecesine gelmiş. Kat'î haber aldım ki, üç aydan beri buradaki has kardeşlere birbirine karşı –meşrep veya fikir ihtilâfıyla– bir soğukluk vermek için üç adam tayin edilmiş. Hem metin Nurcuları usandırmakla sarsmak.. ve nazik ve tahammülsüzleri evhamlandırmak.. ve hizmet-i nuriyeden vazgeçirmek için sebepsiz mahkememizi uzatıyorlar.

Sakın, sakın!. Şimdiye kadar mâbeyninizdeki fedakârâne uhuvvet ve samimâne muhabbet sarsılmasın!.. Bir zerre kadar olsa bile, bize büyük zarar olur. Çünkü pek az bir sarsıntı, Denizli'de gibi hocaları yabanileştirdi. Bizler birbirimize –lüzum olsa– ruhumuzu feda etmeye, hizmet-i Kur'âniye ve imaniyemiz iktiza ettiği hâlde; sıkıntıdan veya başka şeylerden gelen tizlikle hakikî fedakârlar, birbirine karşı küsmeye değil; belki kemâl-i mahviyet ve tevazu ve teslimiyetle kusuru kendine alır; muhabbetini, samimiyetini ziyadeleştirmeye çalışır. Yoksa habbe kubbe olup tamir edilmeyecek bir zarar verebilir. Sizin ferâsetinize havale edip kısa kesiyorum.

Said Nursî

Ferâset: Bir şeyi çabuk sezme yeteneği, keskin ve hızlı idrak kabiliyeti.

Hizmet-i Kur'âniye ve imaniye: Kur'ân-ı Kerim'e ve imana hizmet.

Hizmet-i nuriye: Risale-i Nur hiz-

meti.

İstîmal etmek: Kullanmak.

İzale etmek: Gidermek, yok etmek.

Kemâl-i mahviyet ve tevazu ve teslimiyet: Son derece alçak gö-

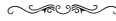
nüllülük, tevazu ve tam bir teslimiyet.

Vüçûb: Gereklilik, zarurilik, vaciplik.

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Ehemmiyetli bir mânevî ihtara binâen size şimdilik bir-iki vazife-i nuriye var ki; bütün kuvvetinizle bu üçüncü Medrese-i Yusufiye’de musibettede bîcâre mahpuslar içine ikilik ve garazkârâne tarafgirlik düşmemek için Nur dersleriyle çalışmaktır. Çünkü ihtilâftan ve garaz ve kin ve inattan istifadeye çalışan, perde altında dehşetli müfsitler var. Madem bu hapis arkadaşlarımız, çoğu lüzum olsa vatanına ve milletine ve ahabına fedakârâne ruhunu feda ettiren kahramanlık damarını taşıyorlar. Elbette o civanmertler, inadını ve garazını ve adâvetini, milletin selâmeti ve bu hapis istirahatı ve perde altında anarşiliğe çabalayan bolşevizmi aşıl原因anların ifsatlarından kurtulmak için, hiç menfaati bulunmayan ve bu fırtınalı zamanda zararı çok olan adâvetini ve inadını feda etmeleri lâzımdır. Yoksa bu zamanda –baruta ateş atmak gibi– hem yüz bîcâre mahpuslara, hem Nur’un masum talebelerine, hem bu Afyon memleketine ehemmiyetli zahmetlere, sarsıntılara, belki memlekete giren ecnebî komitesi parmaklarının ilişmesine bir vesile olur. Madem bizler onların hatırları için kader-i ilâhiyle buraya girdik.. ve bir kısmımız onların saadeti ve mânevî rahatları için buradan çıkmak istemiyoruz.. ve istirahatimizi onlar için feda edip her sıkıntıya sabır ve tahammül ediyoruz... Elbette o yeni kardeşlerimiz dahi Denizli mahpusları gibi, kardeşliğimiz hatırı için, Şaban ve Ramazan hürmetine birbirine küsmemek ve kardeş olup barışmak lâzım ve elzemdir. Zaten biz ve ben, onları Nur talebeleri dairesinde biliriz ve dualarımıza girmişler.

Said Nursî

بِسْمِ سُبْحَانَهُ¹

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ: ²الْخَيْرُ فِي مَا اخْتَارَهُ اللَّهُ sırrıyla, inşallah mahkememizin tehirinde ve tahliye olan kardeşlerimizin yine mahkeme gününde burada bulunmalarında büyük hayırlar var.

¹ “O yüce Zât’ın adıyla.”

² “Hayır, Allah’ın takdir ettiğindedir.” Bkz.: Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 1/478.

Adâvet: Düşmanlık.

yet baskı rejimi.

Müfsit: İfsat eden, bozan, yıkan.

Bolşevizm: Rus lider Lenin tarafından geliştirilen, komünist Sov-

Civanmert: Yiğit, gözü pek.

Vazife-i nuriye: Risale-i Nur’a ait bir görev.

Garazkârâne: Kötü maksatlı.

Evet, Risale-i Nur'un meselesi; Âlem-i İslâm'da, hususan bu memleket-te küllî bir ehemmiyeti bulunduğundan böyle heyecanlı toplamalar ile umu-mun nazar-ı dikkatini Nur hakikatlerine celbetmek lâzımdır ki; ümidimizin ve ihtiyatımızın ve gizlememizin ve muâırızların küçültmelerinin fevkinde ve ihtiyârımızın haricinde böyle şâşaa ile Risale-i Nur, kendi derslerini dost ve düşmana âşikâren veriyor. En mahrem sırlarını en nâmahremlere çekinme-yerek gösteriyor. Madem hakikat budur, biz küçücük sıkıntılarımızı kinin gibi bir acı ilâç bilip sabır ve şükretmeliyiz, "Yahu bu da geçer!" demeliyiz.

Sâniyen: Bu Medrese-i Yusufiye'nin nâzırına yazdım: Ben Rusya'da esir iken, en evvel bolşevizmin fırtınası hapishânelerden başladığı gibi, Fransız İhtilâl-i Kebîri dahi en evvel hapishânelerden ve tarihlerde serseri nâmıyla yâd edilen mahpuslardan çıkmasına binâen; biz Nur şâkırtleri, hem Eskişehir, hem Denizli, hem burada mümkün oldukça mahpusların ıslahına çalıştık. Eskişehir ve Denizli'de tam faydası görüldü. Burada daha ziyade fayda ola-cak ki, bu nazik zaman ve zeminde Nur'un dersleriyle geçen fırtınacık yüzden bire indi. ^(Hâşiye) Yoksa ihtilâftan ve böyle hâdiselerden istifade eden ve fırsat bekleyen haricî muzır cereyanlar, o baruta ateş atıp bir yangın çıkacaktı.

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Siddık, Sarsılmaz, Sıkıntıdan Usanıp Bizlerden Çekilmez Kardeşlerim!

Şimdi maddî-mânevî bir sıkıntıdan nefsim sizin hesabınıza beni mahzun eylerken, birden kalbe geldi ki; hem senin, hem buradaki kardeşlerin tek biri-siyle yakında görüşmek için bu zahmet ve meşakkatin başka surette on mis-lini çekseydiniz yine ucuz olurdu. Hem Nur'un takvadârâne ve riyâzetkârâne

Hâşiye: Bu fırtına ise Afyon hapsinde isyan çıktı, hiçbir Nur talebesi karışmadı.

Âşikâren: Açıkça.

Fevk: Üst.

Fransız İhtilâl-i Kebîri: Büyük Fransız İhtilâli.

İslah: Düzeltme, iyileştirme.

İhtiyâr: İrade, tercih.

Mahrem: Gizli, hususi.

Muâırız: Karşı gelen, muhalif.

Nâmahrem: Yabancı.

Nazar-ı dikkati celbetmek: İnsan-ların dikkatini, ilgisini çekmek.

Nâzır: Bakan, idare eden.

Riyâzetkârâne: Yeme, içme, uyu-ma ve gereksiz konuşmayı azalta-rak, daha çok ibadet, tefekkür ve zikirle meşgul olur bir şekilde.

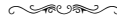
Şâşaa: Parlaklık, debdebe, ihti-şam.

Takvadârâne: Dinin emir ve ya-saklarına sıkı sıkıya bağlı bir şe-kilde.

meşrebi, hem umuma ve en muhtaçlara, hatta muârizlara ders vermek mesleği, hem dairesindeki şahs-ı mânevîyi konuşturmak için eski zamanda ehl-i hakikatin senede hiç olmazsa bir-iki defa içtimaları ve sohbetleri gibi; Nur şâkirtlerinin de birkaç senede en müsait olan Medrese-i Yusufiye’de bir defa toplanmalarının lüzumu cihetinde bin sıkıntı ve meşakkat dahi olsa ehemmiyeti yoktur.

Eski hapislerimizde birkaç zayıf kardeşlerimizin usanıp daire-i nuriyeden çekilmeleri onlara pek büyük bir hasâret oldu ve Nurlar’a hiç zarar gelmedi. Onların yerine daha metin, daha muhlis şâkirtler meydana çıktılar. Madem dünyanın bu imtihanları geçicidir, çabuk giderler; sevaplarını, meyvelerini bizlere verirler. Biz de inâyet-i ilâhiyeye itimat edip sabır içinde şükretmeliyiz.

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ, son iki parçayı ya eski harf veya makine harfiyle berây-ı malûmat gayr-i resmî mahkeme reisine münasip gördüğünüz bir ciddî adamla verdiğiniz vakit ayrı bir pusula da ona yazınız ki; Said size teşekkür eder, der: “Pencereleri açtılar. Fakat hiçbir kardeşim ve hizmetçilerime, yanıma gelmeye müddeiumumî müsaade vermiyor.” Hem zâtınızdan çok rica eder ki; mahkemede bulunan mu’cizâtı ve antika Kur’ân’ını ona veriniz ki, bu mübârek aylarda okusun. O harika Kur’ân’ından üç cüzü Diyanet Riyâseti’ne numûne için göndermişti, tâ fotoğrafla tab’ına çalışsınlar. Hem onun ile beraber Risale-i Nur’un mahkemedeki mecmualardan birisini sizden istiyor ki; bu tecrid-i mutlakta ve yalnızlıkta ve şiddetli sıkıntılarında mütâlaasıyla bir medar-ı tesellisi ve bir arkadaşı olsun. Zaten o mecmualar üç-dört mahkeme gördükleri ve ilişilmedikleri gibi; hacıların şehâdet ve müşâhedeleriyle o büyük

Berây-ı malûmat: Bilgi verme maksadıyla, bilgilendirmek için.

Daire-i nuriye: Risale-i Nur dairesi.

Ehl-i hakikat: Daima hak ve hakikat peşinde olanlar.

Hasâret: Kayıp, zarar.

İçtima: Toplanma, bir araya gelme.

Medar-ı teselli: Teselli sebebi, kaynağı.

Muhlis: Her hâli içten ve riyâsız olan. Çok hâlis, çok samimi.

Müddeiumumî: Savcı.

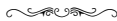
Mütâlaa: İnceleme, tetkik etme.

Tab’: Basma, baskı.

Tecrid-i mutlak: Tek başına, tamamen yalnız bırakılma, insanlardan soyutlanma.

mecmuaları hem Mekke-i Mükerre'me'de, hem Medine-i Münevvere'de, hem Şam-ı Şerif'te ve Halep'te, hem Mısır Câmîü'l-Ezher'indeki büyük âlimler çok takdir ve tahsin edip hiç tenkit ve itiraz etmemişler.

Said Nursî

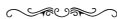

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Hizb-i Nurî'den Feyzi'lerin yanında iki nüsha var. Eğer onlara lüzum yoksa birisi bana gönderilsin veya Mehmed Feyzi* daha bir nüshayı yazsın. Hem Ramazaniye Risalesi ve matbû Âyetü'l-Kübrâ burada bulunmak lâzımdır.

Mâbeyninizdeki gerginliği çabuk tamir ediniz. Sakın, sakın! Az bir inhirafın Nur dairesine pek büyük zararı olacak. Sıkıntıdan gelen hislere kapılmayınız. Sobamın patlaması bu musibete işaret idi.

Said Nursî

Aziz, Sıddık Kardeşlerim Hüsrev ve Mehmed Feyzi, Sabri!

Ben sizlere bütün kanaatimle itimat edip istirahat-ı kalble kabre girmek.. ve Nurlar'ın selâmetini size bırakmayı bekliyordum ve hiçbir şeyin sizi birbirinden ayırmayacağını biliyordum. Şimdi, dehşetli bir plânla Nur'un erkânlarını birbirinden soğutmak için resmen bir iş'ar var. Madem sizler lüzum olsa birbirinize hayatınızı, kuvvet-i sadâkatınız ve Nurlar'a şiddetli alâkanızın muktezası olarak feda edersiniz. Elbette gayet cüz'î ve geçici ve ehemmiyetsiz hissiyatınızı feda etmeye mükellefsiniz. Yoksa kat'iyen bizlere bu sırada büyük zararlar olacağı gibi, Nur dairelerinden ayrılmak ihtimali var diye titriyorum. Üç günden beri hiç görmediğim bir sıkıntı beni tekrar sarsıyordu. Şimdi kat'iyen bildim ki; göze bir saç düşmek gibi az bir nazlanmak, sizin gibilerin mâbeyninde hayat-ı nuriyemize bir bomba olur.

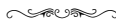
Câmîü'l-Ezher: Ezher Üniversitesi.
Erkân: İleri gelenler.
Hayat-ı nuriye: Risale-i Nur dairelerinde yaşanan hayat.
İnhiraf: Kayma, sapma.
İstirahat-i kalbiye: Kalb huzuru,

gönül rahatlığı.
İş'ar: Hissettime, duyurma.
Kuvvet-i sadâkat: Sadâkatin, bağlılığın gücü.
Mâbeyn: Ara.
Matbû: Tab edilmiş, basılmış.

Mukteza: Gerek, icap.
Tahsin etmek: Güzel bulmak, beğenmek.

Hatta size bunu da haber vereyim; geçen fırtına ile bizi alâkadar göstermeye çok çalışılmış. Şimdi, mâbeyniniz az bir yabanilik atmaya çabalıyorlar. *Ben sizin hatırlığınız için her birinizden on derece ziyade zahmet çektiğim hâlde, sizden hiçbirinizin kusuruna bakmamaya karar verdim. Sizden dahi, haklı ve haksız olsa benlik yapmamak, üstadımız olan şâkirtlerin şahs-ı mânevîsi nâmına istiyorum. Eğer o acîb yerde beraber bulunmaktan gizli parmaklar karışıyorlarsa biriniz Tahîrî'nin koğuşuna gidiniz.*

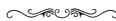
Said Nursî

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Rica ederim, üçünüzün hakkında birbirinden ziyade güvenmeye ehemmiyet verdiğimden güvenmeyiniz. Çünkü Hüsrev'le Feyzi'de –benim gibi– insanlardan tevahhuş ve sıkılmak var. Hem birbirinden bir derece meşrepçe ayırırlar. Ve Sabri ise, akraba ve tarz-ı maîşet cihetinde hayat-ı içtimaiye ile birkaç vecihle alâkadar ve ihtiyata mecburdur. İşte üçünüz bu ihtilâf-ı meslek ve meşrep haysiyetiyle o dağdağalı koğuşta ve sıkıntılı kalabalık içinde her hâlde tam tahammül ve sabır edemediğinizden ben telaş edip vesvese ediyorum. Çünkü pek az bir muhalefetin bu sırada pek zararı var.

Said Nursî

Aziz, Sıddık Kardeşlerim, Bu Medrese-i Yusufiye'de Ders Arkadaşları!

Bu gelen gece olan Leyle-i Berat, bütün senede bir kudsî çekirdek hükümünde ve mukadderât-ı beşariyenin programı nev'inden olması¹ cihetiyle Leyle-i Kadr'in kudsiyetindedir. Her bir hasenenin Leyle-i Kadir'de otuz bin

¹ Bu gecede meleklerle, insanlar ve çeşitli olaylarla ilgili bir senelik vazifelerinin verildiğine dair bkz.: Kurtubî, *el-Câmi' li ahkâmi'l-Kur'ân* 16/128; Ebu's-Suûd, *Tefsîru Ebi's-Suûd* 8/58; Âlûsî, *Rûhu'l-meânî* 25/113.

Acîb: Şaşırtıcı, hayret verici.

Dağdağa: Gürültü, patırtı. Sıkıntı.

Hasene: Sevap.

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.

Haysiyetiyle: İtibarıyla, dolayısıyla.

İhtilâf-ı meslek ve meşrep: Yol,

usûl, metot farklılığı.

Kudsiyet: Mukaddes olma, yücelik.

Leyle-i Berat: Berat Gecesi.

Leyle-i Kadir: Kadir Gecesi.

Mukadderât-ı beşariye: İnsan için takdir edilen kadere ait her şey,

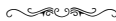
alın yazısı.

Tarz-ı maîşet: Geçim, yaşama tarzı.

Tevahhuş: Ürkeklik, çekingenlik.

olduğu¹ gibi bu Leyle-i Berat'ta her bir amel-i sâlihî ve her bir harf-i Kur'ân'ın sevabı yirmi bine çıkar. Sâir vakitte on ise, şuhûr-u selâsede yüze ve bine çıkar. Ve bu kudsî leyâlî-i meşhurede on binler, yirmi bin veya otuz binlere çıkar. Bu geceler, elli senelik bir ibadet hükmüne geçebilir. Onun için elden geldiği kadar Kur'ân'la ve istiğfar ve salavâtla meşgul olmak büyük bir kârdır.

Said Nursî

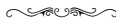

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ²

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ أَبَدًا دَائِمًا سَلَّمَ اللَّهُ فِي الدَّارَيْنِ³

Elli senelik bir mânevî ibadet ömrünü ehl-i imana kazandırabilen Leyle-i Berat'ınızı⁴ ruh u canımızla tebrik ederiz. Her biriniz, şirket-i mâneviye sınırla ve tesânüd-ü mânevî feyziyle kırk bin lisanla tesbih eden bazı melekler⁵ gibi her bir hâlis, muhlis Nur şâkirtlerini kırk bin dil ile istiğfar ve ibadet etmiş gibi rahmet-i ilâhiyeden kanaat-i tâmmе ile ümit ediyoruz.

Said Nursî

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Evvelâ bid'akâr bazı hocaların telkinatıyla iddianâmede, İslâm deccalı⁶

¹ Bkz.: "Kadir gecesi, bin aydan hayırlıdır." (Kadir Sûresi, 97/3).

² "O yüce Zât'ın adıyla."

³ "Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi ebediyen üzerinize olsun! Allah, size hem dünyada hem de âhîrette selâmet ihsan etsin!"

⁴ Beraat gecesinin faziletine dair bkz.: Tirmizî, *Savm* 39; İbni Mâce, *İkâme* 191; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 6/238.

⁵ Bkz.: Taberî, *Câmiu'l-beyân* 15/156; Ebu's-Şeyh, *el-Azame* 2/547, 740, 742, 747, 3/868; İbni Kesîr, *Tefsîru'l-Kur'ân* 3/62.

⁶ İslâm ümmeti içinden çıkacak deccal ile ilgili hadis-i şerifler için bkz.: Müslim, *Fiten* 116; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 2/166; Beyhakî, *Şuabü'l-îmân* 1/308.

Amel-i sâlih: İslâm'ın güzel ve faydalı gördüğü her türlü iş, fiil.

Bid'akâr: Dinde aslı olmayan şeyleri, dinde bir yeri varmış gibi yapan veya yayan kimse.

Feyz: Bereket, lütuf.

Kanaat-i tâmmе: Tam, kesin kanaat.

Leyâlî-i meşhure: Meşhur geceler. Kandil geceleri.

Şuhûr-u selâse: Üç aylar. Receb, Şaban, Ramazan ayları.

Telkinat: Telkinler, fikir aşılama-lar.

Tesânüd-ü mânevî: Mânevî dayanışma. Birbirine mânen destek olma.

ve müteaddit birkaç deccalın¹ gelmesini kabul etmiyor gibi Beşinci Şuâ'ın bir meselesine itiraz etmişler. Buna cevaben gayet parlak kat'î bir mu'cize-i Nebeviyeyi (*aleyhissalâtu vesselâm*) gösteren bu hadis-i sahihte:

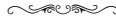
لَنْ تَزَالَ الْخِلَافَةُ فِي وَلَدِ عَمِّي صِنُو أَبِي الْعَبَّاسِ حَتَّى يُسَلِّمَهَا إِلَى الدَّجَالِ

Yani: “Benim amcam, pederimin kardeşi Abbas’ın veledinde Hilâfet-i İslâmiye devam edecek. Tâ deccala, o hilâfeti; yani saltanat-ı hilâfet, deccalın muhrip eline geçecek.”² Yani, uzun zaman beş yüz sene kadar Hilâfet-i Abbasiye vücuda gelecek, devam edecek. Sonra Cengiz, Hülâgu denilen üç deccaldan birisi o saltanat-ı hilâfeti mahvedecek; deccalâne, İslâm içinde hükûmet sürecek. Demek İslâm içinde, müteaddit hadislerde üç deccal geleceğine zâhir bir delildir. Bu hadisteki ihbar-ı gaybî, kat'î iki mu'cizedir:

– Biri, Hilâfet-i Abbasiye vücuda gelecek, beş yüz sene devam edecek.

– İkincisi de, sonunda en zâlim ve tahripçi Cengiz ve Hülâgu nâmındaki bir deccal eliyle inkıraz bulacak. Acaba kütüb-ü hadisîyede Kur'ân'a, şeâir-i İslâm'a ait hatta cüz'î şeyleri de haber veren Sahib-i Şeriat, hiç mümkün müdür ki; bu zamanımızdaki pek acîb hâdisâtın haber vermesin? Hem hiç mümkün müdür ki; bu acîb hâdisâtta Kur'ân'a sebatkârâne, geniş bir sahadada, en acîb bir zamanda, en ağır şerâit altında hizmet eden ve o hizmetin semerelerini dost ve düşmanları tasdik eden Risale-i Nur şâkirtlerine işaretleri bulunmasın.

Said Nursî

¹ Farklı zamanlarda bir çok deccalın geleceğine dair rivayetler için bkz.: Buhârî, *Menâkıb* 25; Müslim, *İman* 248; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 2/236, 346, 457.

² Deylemî, *Müsned* 3/447. Ayrıca bkz.: Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* 23/420.

Acîb: Benzersiz, orijinal.

Deccal: Ahırzamanda gelip hak dinin karşısına çıkacağı bildirilen güç veya şahıs.

Deccalâne: Deccal gibi, deccal tarzında.

Hâdisât: Hâdiseler, olaylar.

Hadis-i sahih: Güvenilirliği ve hafızası tenkide uğramamış râvilerin, kesintisiz senetle naklettikleri hadis.

Hilâfet-i Abbasiye: Abbasî Halifeliği.

Hilâfet-i İslâmiye: İslâm Âlemi'ni temsil ve idare etme makamı.

İhbar-ı gaybi: Gayba ait, bilinmeyen şeylerden, gelecekte haber verme.

İnkıraz: Tükenme, bitme.

Kütüb-ü hadisîye: Hadis kitapları.

Mu'cize-i Nebaviye: Hz. Peygamber Efendimize (s.a.s.) ait mu'cize.

Muhrip: Harap eden, yıkan, bozan.

Müteaddit: Çeşitli.

Sahib-i şeriat: Dinin sahibi. Tebliğ etmesi cihetiyle Peygamber Efendimiz (s.a.s.).

Saltanat-ı hilâfet: Hilâfet yönetimi.

Sebatkârâne: Kararlı, sarsılmaz bir şekilde.

Şeâir-i İslâm: İslâmı temsil eden semboller, has özellikler.

Şerâit: Şartlar.

Veled: Çocuk.

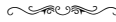
بِسْمِهِ سُبحَانَهُ¹

Âyet-i Celîlesinin Bir Nüktesi²

Aziz, Nur Kumandanı ve Kur'ân'ın Hâdimi, Kardeşim Re'fet Bey!

Yahudi milleti, hubb-u hayat ve dünya-perestlikte ifrat ettikleri için her asırda zillet ve meskenet tokadını yemeye müstahak olmuşlar. Fakat bu Filistin meselesinde hubb-u hayat ve dünya-perestlik hissi değil; belki Enbiya-yı Benî İsrailiye'nin mezaristanı olan Filistin, o eski peygamberlerin kendi milliyetlerinden bulunması cihetiyle bir cihette, bir ehemmiyetli hiss-i millî ve dinî olmasından çabuk tokat yemiyorlar. Yoksa koca Arabistan'da az bir zümre hiç dayanamayacaktı, çabuk meskenete girecekti.

Said Nursî

Suâl: Küre-i arzın kürevî olduğuna dair bir âyet var mı ve hangi sûrededir? Müstevî veya kürevî olduğundan tereddüdüm vardır. Her hükûmetin bulunduğu arazi deniz ortasındadır. Bu denizlerin etrafını muhafazakâr neler var? Lütfen beyanını rica eder, ellerinizden öperim.

Emirdağlı Ali Hoca

Risale-i Nur bu çeşit mesâili halletmiş. Küreviyet-i arz, ulemâ-yı İslâmca kabul edilmiş; dine muhalefeti yok. Âyetteki satır demesi³, kürevî olmadığına delâlet etmiyor. Müçtehitlerce "istikbal-i kible"nin namazda şart olması ve şartın da bütün erkânda bulunması sırrıyla secde ve rükûda da istikbal-i kible

¹ "O yüce Zât'ın adıyla."

² "Üzerlerine horluk ve yoksulluk damgası basıldı." (Bakara Sûresi, 2/61).

³ Bkz.: Gâşîye Sûresi, 88/20.

Delâlet etmek: Delil olmak, isbatlamak.

Dünya-perestlik: Dünyaya taparcasına düşkün olmak.

Enbiya-yı Benî İsrâiliye: Yahudilere, İsrail oğullarına gönderilen peygamberler.

Erkân: Rükünler. Namazda farz olan hususlar.

Hâdim: Hizmetkâr, hizmetçi.

Hiss-i millî ve dinî: Dinî ve millî duygu.

Hubb-u hayat: Hayat sevgisi, yaşama arzusu.

İstikbal-i kible: Kibleye yönelmek.

Küre-i arz: Yerküre, dünya.

Kürevî: Yuvarlak.

Küreviyet-i arz: Dünyanın yuvarlaklığı.

Mesâil: Meseleler, konular.

Meskenet: Âcizlik, miskinlik, fakirlik.

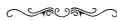
Müçtehit: Dinin temel kaynaklarından hüküm çıkarma bilgi ve kabiliyetine sahip olan kimse.

Müstevî: Düz.

Ülemâ-yı İslâm: İslâm âlimleri.

lâzım geliyor. Bu ise yerin, zeminin küreviyeti ile mümkündür. Ve şer'an kible-nin –Kâ'be-i Mükerrerme'nin üstü tâ arşa kadar ve altı ferşe kadar– bir amûd-u nurânî olması¹ da küreviyetle olduğundan, "istikbal" erkânda bulunabilir.

Said Nursî

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ² ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ³
الْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ أَبَدًا دَائِمًا⁴

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Mübârek Ramazan-ı Şerif'inizi bütün ruh u canımızla tebrik ediyoruz. Cenâb-ı Hak, bu Ramazan-ı Şerif'in Leyle-i Kadr'ini umumunuza bin aydan hayırlı eylesin, âmin. Ve seksen sene bir ömr-ü makbul hükmünde hakkınız-da kabul eylesin, âmin.

Sâniyen, bayrama kadar burada kalmamızın bizlere çok faydası ve hay-rı olduğuna kanaatim var. Şimdi tahliye olsaydık, bu Medrese-i Yusufiye'deki hayırlardan mahrum kaldığımız gibi sırf uhrevî olan Ramazan-ı Şerif'i, dünya meşgaleleriyle huzur-u mânevîmizi haleldâr edecekti. ⁵السَّخِيرُ فِي مَا اخْتَارَهُ اللَّهُ sı-ryla inşaallah bunda da hayırlı, büyük sevinçler olacak. Mahkemede siz de an-ladınız ki; –hatta kanunlarıyla da hiçbir cihetle bizi mahkûm edemediklerin-den– ehemmiyetsiz, sinek kanadı kadar, kanunla teması olmayan cüz'î mek-tupların cüz'î hususiyatı gibi cüz'î şeyleri, medar-ı bahs edip büyük ve küllî mesâil-i nuriyeye ilişmeye çâre bulamadılar. Hem gayet küllî ve geniş Nur ta-lebeleri ve Risale-i Nur'un bedeline yalnız şahsımı çürütmek ve ehemmiyetten ıskat etmek, bizim için büyük bir maslahattır ki; Risale-i Nur ve talebelerine kader-i ilâhî iliştiyor. Yalnız benim şahsımla meşgul eder.

¹ Bkz.: Taberî, *Câmiu'l-beyân* 27/17; Beyhakî, *Şuabü'l-imân* 3/438; İbni Âbidîn, *Hâşiye* 1/432.

² "O yüce Zât'ın adıyla."

³ "Hiçbir şey yoktur ki Allah'ı hamd ile tesbih etmesin." (İsrâ Sûresi, 17/44).

⁴ Allah'ın selâmi, rahmeti ve bereketi; sonsuza kadar sürekli üzerinize olsun.

⁵ "Hayır, Allah'ın takdir ettiğindedir." Bkz.: Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 1/478.

Amûd-u nurânî: Nurânî dik çiz-gi, hat.

Haleldâr: Bozulmuş, zarar görmüş.

Huzur-u mânevî: İç huzuru, gö-nül huzuru.

İskat etmek: Düşürmek.

Maslahat: Fayda, menfaat.

Medar-ı bahs: Söz konusu.

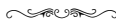
Mesâil-i nuriye: Risale-i Nur'a ait meseleler.

Ömr-ü makbul: Cenâb-ı Hak'ın kabulüne mazhar olmuş ömür.

Ben de size, bütün dostlarıma beyan ediyorum ki; bütün ruh u canımla hatta nefis-i emmâremle beraber Risale-i Nur'un ve sizlerin selâmetine, şahsıma gelen bütün zahmetleri, mânevî sevinç ve memnuniyetle kabul ediyorum. Cennet ucuz olmadığı gibi, cehennem de lüzumsuz değil. Dünya ve zahmetleri fânî ve çabuk geçici olduğu gibi, bize gizli düşmanlarımızdan gelen zulüm de mahkeme-i kübrâda ve kısmen de dünyada yüz derece ziyade intikamımız alınacağından, hiddet yerinde onlara teessüf ediyoruz.

Madem hakikat budur; telaşsız ve ihtiyat içinde kemâl-i sabır ve şükürle.. hakkımızda cereyan eden kazâ ve kader-i ilâhîye ve bizi himâye eden inâyet-i ilâhiyeye karşı teslim ve tevekkülle.. ve buradaki kardeşlerimizle de hâlisâne ve tesellikârâne ve samimâne ve mütesânidâne hakikî bir ülfet ve muhabbet ve sohbetle.. Ramazan-ı Şerif'te hayrı birden bine çıkan evrâdlarımızla meşgul olup ilmî derslerimizle bu cüz'î, geçici sıkıntılara ehemmiyet vermeye çalışmak büyük bir bahtiyarlıktır. Ve Nur'un pek ehemmiyetli bu imtihanındaki tesirli dersleri ve muârizlara kendini okutturması, ehemmiyetli bir fütuhât-ı nuriyedir. ^(Hâşiye)

Said Nursî

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ: Rivâyât-ı sahiha ile “Leyle-i Kadr’i nısf-ı âhirde, hususan aşr-ı âhirde arayınız.”¹ ferman etmesiyle bu gelecek geceler, seksen küsur sene bir ibadet ömrünü kazandıran Leyle-i Kadr’in gelecek gecelerde ihtimali pek kavî olmasından istifadeye çalışmak, böyle sevaplı yerlerde bir saadettir.

Hâşiye: Bazı kardeşlerimizin talebeliğini lüzumsuz inkâr, hususan (.....) eski, ehemmiyetli kendi hizmet-i nuriyelerini lüzumsuz setretmeleri, gerçi çirkin; fakat onların sâbık hizmetleri için affedip gücenmemeliyiz.

¹ Buhârî *Leyletü'l-Kadr*, 3; Müslim, *Sıyam*, 216

Aşr-ı âhir: Son on gün.

Evrâd: Virdler. Belirli zamanlarda devamlı yapılan ibadetler, okunan dua ve zikirler.

Fütuhât-ı nuriye: Risale-i Nur’la ilgili açılımlar, gelişmeler.

Hizmet-i nuriye: Risale-i Nur hizmeti.

Kavî: Güçlü, kuvvetli.

Kemâl-i sabır ve şükür: Tam, büyük bir sabır ve kesintisiz şükür.

Mahkeme-i kübrâ: En büyük mahkeme, mahşer mahkemesi.

Muâriz: Karşı gelen, muhalif.

Mütesânidâne: Karşılıklı dayanışma içinde.

Nefs-i emmâre: İnsana sürekli kötülükleri emreden nefis.

Nısf-ı âhir: Son yarım.

Rivâyât-ı sahiha: Sahih, doğru rivâyetler.

Sâbık: Geçen, önceki.

Setretmek: Örtmek, gizlemek.

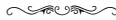
Teessüf: Üzülme, eseflenme.

Tesellikârâne: Teselli eder bir tarzda.

Ülfet: Dostluk.

Sâniyen: “كَادِرٍ أَمِنْ بِالْقَدَرِ أَمِنْ مِنَ الْكَدْرِ”¹ “Kadere iman eden gam ve hüznünden emin olur.” sırrıyla..² خُذُوا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ أَحْسَنَهُ “Her şeyin güzel cihetine bakınız.” kaidesinin sırrıyla..³ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ gayet kısacık bir meâli: “Sözleri dinleyip en güzeline tâbi olup fenasına bakmayanlar, hidayet-i ilâhiyeye mazhar akıl sahibi onlardır.” ferman-ı ilâhî ile bizler için şimdi her şeyin iyi tarafına ve güzel cihetine ve ferah verecek vechine bakmak lâzımdır ki; manasız, lüzumsuz, zararlı, sıkıntılı, çirkin, geçici hâller, nazar-ı dikkatimizi celbedip kalbimizi meşgul etmesin. Sekizinci Söz’de bir bahçeye iki adam, biri çıkar biri giriyor. Bahtıyarı bahçedeki çiçeklere, güzel şeylere bakar, safa ile istirahat eder. Diğer bedbaht, temizlemek elinden gelmediği hâlde çirkin, pis şeylere hasr-ı nazar eder, midesini bulandırır. İstirahata bedel sıkıntı çeker, çıkar gider. Şimdi hayat-ı içtimaiye-i beşeriyenin safhaları, hususan Yusufiye Medresesi, bir bahçe hükmündedir. Hem çirkin, hem güzel, hem kederli, hem ferahlı şeyler beraber bulunur. Âkil odur ki; ferahlı ve güzel şeylerle meşgul olup çirkin, sıkıntılı şeylere ehemmiyet vermez; şekvâ ve merak yerine şükreder, sevinir.

Said Nursî

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ: Yarın gece Leyle-i Kadir olmak ihtimali çok kuvvetli olmasından bir kısım müçtehitler o geceye Leyle-i Kadr’i tahsis etmişler. Hakikî olmasa da madem ümmet o geceye o nazarla bakıyor, inşallah hakikî hükmünde kabul mazhar olur.

Sâniyen: Sarsıntılı olan altıncıdaki kardeşlerimizin istirahatlerini merak ediyorum. Bir parmak, hariçten hapse, hususan altıncıya karışıyor. Oradaki kardeşlerimiz dikkat ve ihtiyat edip hiçbir şeye karışmasınlar.

¹ Bkz.: Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihâb* 1/187; Deylemî, *Müsned* 1/113; Münâvî, *Feyzu’l-kadir* 3/187.

² Câhız, Amr İbni Bahr, *el-Beyân ve’t-Tebyîn* 1/209. Ayrıca bkz.: Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-evliyâ* 4/314; Mizzî, *Tehzibü’l-Kemâl* 14/38.

³ Zümer Süresi, 39/18.

Âkil: Akıllı, aklı başında olan.

Hasr-ı nazar: Bakışını, dikkatini sadece belli bir noktaya odaklama, daraltma.

Hayat-ı içtimaiye-i beşeriye:

İnsanın sosyal hayatı, toplum hayatı.

Hidayet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk’ın doğru yolu.

Nazar-ı dikkati celbetmek:

İnsanların dikkatini, ilgisini çekmek.

Şekvâ: Şikâyet.

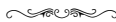
Tahsis: Has kılma, hususileştirme.

Vech: Yön.

Sâlisen: Avukata, reise okutmak için parçayı gönderdiniz mi? Hem Halil Hilmi, vahdet-i mesele itibarıyla yalnız Sabri'nin değil; belki umumumuzun avukatıdır. Ben bu nazarla ona bakıyorum. Şimdi umumumuzun hesabına birinci avukatımıza tam yardım etsin.

Râbian: Taşköprülü Sadık Bey'in mukaddimesini istinsah için Sabri'ye vermiştim. Eğer yazılmışsa, tashihten geçen parça ona gönderilecek. Yeni yazılanın bir sureti bana gönderilsin. Hem Sadık'ın manzumeciğinin yanımda bir sureti var, sizde yoksa göndereceğim.

Said Nursî

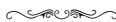
Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ: Hem sizin, hem hapisteki arkadaşlarınızın bayramınızı tebrik ederiz. Sizinle bayramlaşanı, aynen benimle bayramlaşmış gibi kabul ediyorum ve umumuyla bizzat bayram ziyaretini yapmışım gibi biliniz, bildiriniz.

Sâniyen: Sebepsiz, kalın demir sobamın parçalanmasıyla verdiği haber ve biz dahi o işarete binâen tam bir ihtiyat ve temkinle geçen fırtınacık, yüzden bire indi; barut, ateş almadı. Şimdi yine, sebepsiz mataramın acîb bir tarzda küçücük parçalara inkısam etmesi, bize tekrar tam bir temkine ve tahammüle ve ihtiyata sarılmamızın lüzumunu haber veriyor. Aldığım mânevî bir ihtarla gizli münafıklar, dindarlara karşı namazsız sefâhetçileri ve mürted komünistleri istîmal etmek istiyorlar, hatta parmaklarını buraya da sokmuşlar.

Bir Hâşiyecik: Dün kalbimde bir ferah ve sevinç vardı. Birden baktım; Nurs'taki kardeşim, Nurs'un balını bir matara içinde sekiz ay evvel bana, Emirdağ'a göndermişti. Dün de Emirdağ'dan bana geldi. "Aman bana çabuk getirin." dedim. Bekledim, gelmedi. O sevinç, bir hiddete döndü. Yüz matara kadar yanımda kıymetli bulunan o ballı matarayı yabani ellere verip çarşıya gönderilmesi sebep olup, o matara da birdenbire kırıldı. Kırk sekiz sene-den beri görmediğim Nurs Köyü'mün, maskat-ı re'simin bir teberrükü olan o tatlıdan, bayram tatlısı olarak her bir kardeşim bir parçacığını tatsın diye bir miktar gönderdim.

Said Nursî

İstîmal etmek: Kullanmak.

İstinsah etmek: Bir nüshayı elle yazarak çoğaltmak.

Manzume: Şiir.

Maskat-ı re's: Doğum yeri.

Mürted: İrtidat eden, dinden dönen, dinsiz.

Sefâhetçi: Haram helal demeden zevk peşinde olan, eğlence düşkünü.

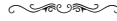
Teberrük: Bereket niyetiyle, bereket umarak verilen şey.

Vahdet-i mesele: Ortak mesele. Aynı meseleye ortak olma.

Aziz, Sıddık, Sarsılmaz Kardeşlerim!

Sizi ruh u canımla tebrik ederim ki, çabuk yaramızı tedavi ettiniz. Ben de bu gece şifadan tam ferahlandım. Zaten Medresetü'z-Zehra, tevessü edip hakikî ihlâs ve tam fedakârâne terk-i enânîyeti ve tevazu-u tâmmı daire-i Nur'da aşıyor, neşreder. Elbette gayet cüz'î ve muvakkat hassasiyet ve titizlik ve nazlanmak, o kuvvetli dersini ve uhuvvet alâkasını bozamaz.. ve İhlâs Lem'ası, bu noktada mükemmel nâsihtir. Şimdi en ziyade bizi ve Nurlar'ı vurmak ve sarsmak için en fena plân, Nur talebelerini birbirinden soğutmak ve usandırmak.. ve meşrep ve fikir cihetinde birbirinden ayırmaktır. Gerçi, gayet cüz'î bir nazlanmak oldu. Fakat göze bir saç düşse başa düşen bir taş kadar incitir ki, büyük bir hâdise hükmünde mataram haber verdi. Merhum Hâfız Ali'nin (rahmetullâhi aleyhi) küçücük böyle bir hâlden, vefatından bir parça evvel şekvâsı, o vakitten beri belki yüz defa hatırıma gelip beni müteessir etmiş.

Said Nursî

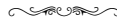

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Talebelerin itiraznâmelerini müdüre vermedim. Dedim: “Diyanet Riyâseti”ne ve bize risalelerimizle beraat veren Ankara’nın Ağırceza Dairesi’ne itiraznâmemin âhiriyle beraber göndermek istiyoruz. Hem Hata-Savab Cetveli de o iki makama, fakat mahrem, yalnız berây-ı malûmat olarak göndermek münasipse...” Dedi: “Münasiptir.” Şimdi siz avukata deyiniz: Birkaç nüsha talebelerin itiraznâmelerini.. ve cetveli iki nüsha çıkarsın.

Hem Diyanet Riyâseti’ne yazınız ki: “Ulûm-u diniye ehlini himâye etmek vazife-i zaruriyenizi, Said ve arkadaşları hakkında bu defa Afyon’a gönderdiğiniz raporla mükemmel yaptığınızdan hem mazlum Said, hem masum arkadaşları dairenize çok müteşekkir ve fevkalâde minnettar oldular. Zaten me-selemiz dinî ve ilmî olmasından, her daireden ve adliye ve zabıtan evvel Diyanet Dairesi alâkadardır. Onun için hem Denizli’de, hem Afyon’da en evvel o dairelere müracaat edip şekvâmızı oradaki âlimlere yazdık.” Bu meâl-de bir başlık yazınız.

Said Nursî

Berây-ı malûmat: Bilgi verme maksadıyla, bilgilendirmek için.

Diyanet Riyâseti: Diyanet İşleri Başkanlığı.

İtiraznâme: İtiraz yazısı.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Nâsih: Nasihat eden, nasihatçi.

Terk-i enânîyet: Benlik ve gurura vesile olan şeyleri terk etmek. Kendini beğenmemek.

Tevazu-u tâmm: Tam bir alçak gönüllülük.

Tevessü: Genişleme, yayılma.

Uhuvvet: Kardeşlik.

Ulûm-u diniye: Dinî ilimler.

Vazife-i zaruriye: Yapılması gereken, mecburi görev.

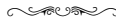
Aziz, Sıddık Kardeşim Re'fet Bey!

Kur'ân-ı Azîmüşşan'ın hürmetine ve alâka-yı Kur'âniye'nizin hakkına ve Nurlar ile yirmi sene zarfında imana hizmetinin şerefine, çabuk bu dehşetli –zâhiren küçücük, fakat vaziyetimizin nezaketine binâen– pek elîm ve feci ve bizi mahva çalışan gizli münafıklara büyük bir yardım olan birbirinden küsmekten ve baruta ateş atmak hükmündeki gücenmekten vazgeçiniz ve geçiriniz! Yoksa bir dirhem şahsî hak yüzünden, bizlere ve hizmet-i Kur'âniye'ye ve imaniyeye yüz batman zarar gelme ihtimali, şimdilik pek kavîdir.

Sizi kasemle temin ederim ki; biriniz bana en büyük bir hakaret yap-sa ve şahsımın haysiyetini bütün bütün kırsa, fakat hizmet-i Kur'âniye ve imaniye ve nuriyeden vazgeçmezse ben onu helâl ederim, barışırım, gücenmemeye çalışırım.

Madem cüz'î bir yabaniilikten düşmanlarımızın istifadeye çalıştıklarını biliyorsunuz. Çabuk barışınız; manasız, çok zararlı nazlanmaktan vazgeçiniz! Yoksa bir kısmımız –Şemsi, Şefik, Tevfik gibi– muârizlara sureten iltihak edip, hizmet-i imaniyemize büyük bir zarar ve noksanîyet olacak. Madem inâyet-i ilâhiye şimdiye kadar bir zâyîata bedel çokları o sistemde vermiş. İnşallah yine imdadımıza yetişir.

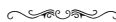
Said Nursî

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Müdür, Âyetü'l-Kübrâ ve Rehber'i çok beğenmiş. Şimdi Asâ-yı Musa ve Zülfikar'ı istiyor. Ben de söz verdim “Sana getireceğim.” Eğer burada Afyon'da varsa bir Asâ-yı Musa, bir Zülfikar (ciltli, büyük) bir Rehber, bir Âyetü'l-Kübrâ ısmarlayınız.

Said Nursî

Alâka-yı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'le ilgili meselelere gösterilen ilgi, alâka.

Âyetü'l-Kübrâ: Kâinata “Yaratıcısını” soran bir seyyahın müşâhedelerinin anlatıldığı 7. Şuâ.

Hizmet-i Kur'âniye ve imaniye ve nuriye: Risale-i Nur vasıtasıyla

Kur'ân'a, imana hizmet etme.

İltihak: Katılma.

İnâyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı, desteği.

Kasem: Yemin.

Kur'ân-ı Azîmüşşan: Şanı yüce Kur'ân-ı Kerim.

Rehber: Gençlik Rehberi.

Zülfikar: Ağırlığını 25. Söz, 19. Mektup ve 10. Söz'ün tamamının oluşturduğu Nur Külliyyatı'ndan derlenen bir eser.

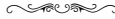
بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ: Bu raporun neticesi aynen Denizli'dekin aynıdır. Bizi medar-ı itham noktalardan tebrie etmek için, onlara hoş görünmek ve Nurcu olmadıklarını göstermek fikriyle, Vehhabilik damarıyla, bir parça ilmî tenkit ile hücum etmişler. Tahminimce bu rapor iddianâmeden evvel buraya gelmiş ki, bazı noktaları iddianâme ondan almış. Öyle ise cetvelimiz onlara dahi tam cevaptır. Siz nasıl bilirsiniz? Hem yeni cevabımız nasıldır, iyi midir? Pek acele ve perişan bir hâlde yazdım.

Sâniyen: Şimdiye kadar zâhiren bizim şahıslarımızla ve cemiyet ve tarikat ve cüz'î bazı hususî mektuplar ile bizimle meşgul oluyordular. Şimdi Sirâcü'n-Nur, Hücumât-ı Sitte'nin müsâderesiyle ve ehl-i vukûfun Nurlar'a nazarı çevirmeleriyle ve gizli düşmanlarımızın desiseleriyle bu vatanın bir medar-ı rahatı olan Risale-i Nur'a bir nevi hücum olmasından; şimdiye kadar çok defa olduğu gibi, aynen bu memlekete bu hücumun aynı zamanında hem iki, şiddetli zelzele –ki ben o bahsi yazarken– geldi. Beni tasdik edip, “yazıya lüzum yok” dedi. Ben de daha yazmadım. Bugün de işittim ki, harp korkusu başlamış. Ben de buranın âmirine dedim: Şimdiye kadar ne vakit Nurlar'a hücum edilse, ya zemin hiddet eder veya harp korkusu başlar. Tesadüf ihtimali kalmayacak derecede çok hâdiseleri gördük ve mahkemelere dahi gösterildi. Demek bugünlerde, bilmediğim hâlde Nurlar hakkında şiddetli telaşım ve ehl-i vukûfun hasûdâne tenkitleri ve Nur'un bir mühim mecmuasının müsâderesi, sadaka-yı makbule mahiyetinde musibetlerin def'ine bir vesile olan Sirâcü'n-Nur, tesettür perdesinin altına girdi, zelzele ve harp korkusu başladı.

Said Nursî

¹ “O yüce Zât'ın adıyla.”

Desise: Hile, oyun.

Ehl-i vukûf: Bilirkişi heyeti.

Hasûdâne: Kiskanarak, haset ederek.

Hücumât-ı Sitte: “Altı Hücum” anlamında Hz. Bediüzzaman'ın, şeytanın altı desisesine (hile, tuzak) karşı yazdığı bir kitapçık.

Medar-ı itham: İtham edilme se-

bebi, töhmet sebebi.

Medar-ı rahat: Huzurun, sükûnun dayanağı.

Müsâdere: Mahkemece el konulma.

Sadaka-yı makbule: Allah katında makbul olmuş sadaka.

Siracü'n-Nur: “Nur kandili, lambası” anlamında Nur Külliyyatı'n-

dan derlenen bir eser.

Tebrie etmek: Temize çıkmak.

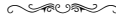
Vehhabilik: Necid Şeyhi İsmail bin Abdülvehhab'ın (1703–1787) düşünceleri çevresinde oluşan dinî, siyasi hareket.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Merak etmeyiniz, biz inâyet altındayız. Zâhiren zahmetler altında rahmetler var. Ehl-i vukûfu mecbur etmişler ki, bir parçasını çürütsünler. Elbette onların kalbleri Nurcu olmuş.

Said Nursî

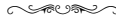

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık, Sarsılmaz, Telaş Etmez, Âhireti Bırakıp Fânî Dünyaya Dönmez Kardeşlerim!

Bir parça daha burada kalmaktan, meselemizi bir derece genişlendirmek istemelerinden mahzun olmayınız. Bilakis benim gibi memnun olunuz. Madem ömür durmuyor, zevale koşuyor. Böyle çilehânedeyi uhrevî meyveyle bâkileşiyor. Hem Nur'un ders dairesi genişliyor. Mesela ehl-i vukûfun hocaları, tam dikkatle Sirâcü'n-Nur'u okumaya mecbur oluyorlar. Hem bu sırada çıkmamızla bir-iki cihetle hizmet-i imaniyemize bir noksan gelmek ihtimali var. Ben sizlerden şahsen çok ziyade sıkıntı çektiğim hâlde çıkmak istemiyorum. Siz de mümkün olduğu kadar sabır ve tahammüle ve bu tarz-ı hayata alışmaya ve Nurlar'ı yazmak ve okumaktan teselli ve ferah bulmaya çalışınız.

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

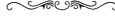
Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ: Yanımda bulunan yeni harfle müdâfaâtın âhirindeki cetveldenden iki tanesini, ehl-i vukûfa cevapla beraber Diyanet Riyâseti'ne ve Ankara'nın Ağırceza Mahkemesi'ne göndermek için lüzum varsa size göndereceğim. Hem ehl-i vukûfa cevabın bir sureti buradaki mahkemeye verilsin.

Sâniyen: Meselemizi genişlettirmeleri hayırdır. Şimdiye kadar kıymetini düşürmek fikriyle zâhiren küçük, ehemmiyetsiz gösterip gizli, çok ehemmiyet

veriyordular. Şimdi bu vaziyet, inşallah hizmet-i imaniye ve Kur'âniye'ye daha ziyade hayırlı ve faydalı olacak.

Said Nursî

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ: Bu sene serbest olsaydı belki bir kısmımız hacca gidecekti. İnşallah bu niyetimiz bilfiil gitmiş gibi kabul olup, bu sıkıntılı hâlimizde hizmet-i imaniye ve nuriyemiz öyle büyük bir hac sevabını verecek.

Sâniyen: “*Risale-i Nur, Kur'ân'ın çok kuvvetli, hakikî bir tefsiridir.*” tekrar ile dediğimizden, bazı dikkatsizler tam manasını bilemediğinden bir hakikati beyan etmeye bir ihtar aldım. O hakikat şudur:

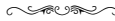
Tefsir iki kısımdır:

– Birisi malûm tefsirlerdir ki; Kur'ân'ın ibaresini ve kelime ve cümlelerinin manalarını beyan ve izah ve isbat ederler.

– İkinci kısım tefsir ise; Kur'ân'ın imanî olan hakikatlerini kuvvetli hüccetlerle beyan ve isbat ve izah etmektir. Bu kısmın pek çok ehemmiyeti var. Zâhir malûm tefsirler, bu kısmı bazen mücmel bir tarzda dercediyorlar. Fakat Risale-i Nur, doğrudan doğruya bu ikinci kısmı esas tutmuş; emsalsiz bir tarzda muannid feylesofları susturan bir mânevî tefsirdir.

Sâlisen: Sabahleyin bir şey yazacaktım, kaldı. Şimdi aynı mesele çıktı, kâtip Sâlim Bey izin verdi. Yarın Heyet-i Vekile'ye bir istida yazmak için Hüsrev ve Tahirî yanıma gelsinler.

Said Nursî

¹ “O yüce Zât'ın adıyla.”

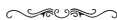
بِسْمِہِ سُبْحَانَهُ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Acaba ortalıkta en ziyade zararlı biz ve Nurlar mıdır ki; her muharrire, serbest yazıyor ve her sınıf, müdahalesiz toplanma yapıyor! Hâlbuki din terbiyesi olmasa, müslümanlarda istibdad-ı mutlak ve rüşvet-i mutlakadan başka çâre olamaz. Çünkü nasıl bir müslüman, şimdiye kadar hakikî yahudi ve nasrani olmaz; belki dinsiz olur, bütün bütün bozulur. Öyle de bir müslüman, bolşevik olamaz; belki anarşist olur, daha istibdad-ı mutlakdan başka idare edilmez.

Biz Nur talebeleri hem idareye, hem âsâyîşe, hem vatan ve milletin saadetine çalışıyoruz. Karşımızdaki dinsiz, anarşist ve millet ve vatan düşmanlarıdır. Hükûmet için bize ilişmek değil, tam himâye ve yardım etmek elzemdir.

Said Nursî

بِسْمِہِ سُبْحَانَهُ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ, Re'fet*, Ethem ve Çalışkanlar ve Burhan gibi Nur nâşirlerini tahliye etmeleri gösteriyor ki; Nurlar'ın intişarı yasak değil ve mahkeme ilişemiyor. Hem cemiyetçilik bulunmadığına bir karar alâmetidir. Hem meselemizi uzatmada, Nurlar'a nazar-ı dikkati geniş bir dairede celbetmesinden.. onları okumasına bir umumî davet ve resmî bir ilânat hükmünde, işiten müştâkların okuma heveslerini tahrik ettiğinden sıkıntımızdan, zarardan yüz derece ziyade bize ve ehl-i imana menfaatlara vesiledir. Zaten bu zamanda, en geniş daire-i zeminde, en dehşetli ve küllî bir hücumda tecavüz eden dalâlet ordularına karşı böyle kudsî bir ders, bu suretle atom bombası gibi inşallah tesirini göstermeye bir işarettir.

Said Nursî

Bolşevik: Komünist, Leninist.

İstibdad-ı mutlak: Çok zorba, çok baskıcı yönetim.

Muharrir: Yazar, köşe yazarı.

Müştâk: Arzulu, istekli.

Nâşir: Neşreden, yayan.

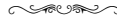
Rüşvet-i mutlaka: Yaygın rüşvet. Menfaatsiz, karşılıksız iş yapmama.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹

Aziz, Sıddık Kardeşlerim Re'fet, Mehmed Feyzi, Sabri!

Ben şiddetli bir işaret ve mânevî bir ihtarla sizin üçünüzden Risale-i Nur'un hatırı ve bu bayramın hürmeti ve eski hukukumuzun hakkı için çok rica ederim ki, dehşetli yeni bir yaramızın tedavisine çalışınız. Çünkü gizli düşmanlarımız iki plânı takip edip biri, beni ihênetlerle çürütmek; ikincisi, mâbeynimize bir soğukluk vermektir. Başta Hüsrev aleyhinde bir tenkit ve itiraz ve gücenmek ile bizi birbirimizden ayırmaktır. Ben size ilân ederim ki; Hüsrev'in bin kusuru olsa ben onun aleyhinde bulunmaktan korkarım. Çünkü şimdi onun aleyhinde bulunmak, doğrudan doğruya Risale-i Nur aleyhinde ve benim aleyhimde ve bizi perişan edenlerin lehinde bir azîm hıyanettir ki, benim sobamın parçalanması gibi acîb, sebeatsız bir hâdise başıma geldi. Ve bana yapılan bu son işkence dahi, bu manasız ve çok zararlı tesânüdsüzlüğünüzden geldiğine kanaatim var. Dehşetli bir parmak buraya, hususan altıncıya karışıyor. Beni bu bayramımda ağlatmayınız, çabuk kalben tam barışınız.

Said Nursî

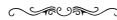

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Ben bugün yalnız iki-üç kardeşimizin tahliyelerini isterdim. Fakat hakkımızdaki inâyet-i ilâhiye onların menfaati için geri bıraktı. Ve yirmi gün kadar, bizim bu vaziyetimiz lâzım ve elzemdir. Çünkü bu bayramda beraber bulunmamız hem bize, hem Nurlar'a, hem hizmetimize, hem mânevî ve maddî istirahatimize.. ve hacıların dualarından tam bir hisse almamıza.. ve Ankara'ya gönderilen Risale-i Nur'un müsâdereden kurtulmasına.. ve bizim mazlumiyetimize acıyıp Nurlar'a sarılanların çoğalmasına.. ve hazır büyük hatalara rıza ile vatan ve millet ve din hainlerine dehâlet etmediğimize, bir hüccet olması lâzımdı.

Said Nursî

¹ "O yüce Zât'ın adıyla."

Azîm: Çok büyük.

Dehâlet etmek: Katılmak, içine girmek. Sığınmak, yardım istemek.

İhênet: Alay etme, küçük duruma düşürme.

Mâbeyn: Ara.

Tesânüd: Dayanışma.

بِسْمِہِ سُبْحَانَهُ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Ehl-i vukûfun insafsızca ve hatalı ve haksız tenkitleri, Vehhabîlik damarıyla İmam Ali'nin (*radiyallâhu anhu*) Nurlar'la ciddî alâkasını ve takdirini çekemeyecek ve geçen sene zemzem suyunu döktüren ve bu sene hacı men eden evhamın tesiri altında o yanlış ve hasûdâne itirazları Beşinci Şuâ'a etmişler. Bu sırada, böyle evhamlı ve telaşlı bir zamanda, bizim için en selâmetli yer hapistir. İnşallah Nurlar, hem kendimizin, hem kendilerinin serbestiyetini kazandıracaklar. Madem emsalsiz bir tarzda, çok ağır şerâit altında, pek çok muâzırlar karşısında bu derece Nurlar kendilerini okutturuyorlar, talebelerini hapiste çeşit çeşit suretlerde çalıştırıyor, perişanîyetlerine inâyet-i ilâhiye ile meydan vermiyorlar; biz bu dereceye kanaat edip şekvâ yerinde şükretmekle mükellefiz. Benim bütün şiddetli sıkıntılara karşı tahammülüm bu kanaatten geliyor. Vazife-i ilâhiye karışmam.

Said Nursî

بِسْمِہِ سُبْحَانَهُ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Bu iki nüshanın biri benimdir, biri müdüründür. Başta benim hattımla yazısı bulunan nüshaya göre müdürün nüshasını tashih ediniz. Ben bu defa Âyetü'l-Kübrâ'yı mütâlaa ederken, İkinci Makamı'nı –âhire kadar– ve âhirdaki mânevî muhâvereyi pek çok ehemmiyetli gördüm ve çok istifade ettim. Sizin istifadeniz için biri okusun, biri dinlesin. Tashihle beraber muattal kalmasınlar, işişişer kardeşlerimiz mütâlaa etsinler.

Sâniyen, bana ait Onuncu Söz ve buradaki mektuplar defteri vesâire zâyî olmasın ve muattal kalsın. Ben nezaretini Ceylân'a bırakmışım.

Said Nursî

Muattal: Boş, iş görmeyen.

Muhâvere: Karşılıklı konuşma, diyalog.

Mütâlaa: İnceleme, tetkik etme.

Tashih etmek: Düzeltmek, yanlışları gidermek.

Vazife-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın kullarına birtakım emir ve tavsi-

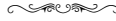
yelerini yerine getirmeleri hâlinde vereceğini, yapacağını vaat ettiği şey, şeyler.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Ben şimdi Celcelûtiye'yi okurken, ¹ بَحَقِّ تَبَارَكَ ثُمَّ نُؤْنِ وَسَائِلٍ cümlesinde Risale-i Kader'e işaret eden yirmi altıncı mertebede "Nûn Sûresi'nin, Kader Sözü'yle münasebeti nedir?" kalbime gelmesi ânında ihtar edildi. O sûrenin başını okurken gördüm ki; ² وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ³ âyeti bütün kalemlerin ve tastir ve kitabetlerin aslı, esası, ezeli me'hazi ve sermedî üstadı, kaderin kalemi ve Nur ve ilm-i ezelinin nuruna işaret eden ن kelimesidir. Demek ³ وَالذَّارِيَّاتِ³ Zerrât Risalesi'ne işareti gibi kuvvetli bir münasebetle ن kelimesi, Risale-i Kader'e kuvvetli işaretle bakar.

Said Nursî

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Aziz, Sıddık, Sarsılmaz Kardeşlerim!

Evvelâ: ⁴ مَا اخْتَارَهُ اللهُ sırımca meselemizin tehirinde hayır var. Kalbim ve Nurlar'ın serbestiyeti öyle istiyordu. Siz hem birbirinizi teselli, hem kuvve-i mâneviyeyi takviye, hem tatlı sohbetle müzakere-i ilmiye, hem Nurlar'ın yazması ve mütâlaalarıyla bu geçici zahmetin noktasını siler, rahmet yapmaya, bu fânî saatleri bâkî saatlere çevirmeye muvaffak olursunuz inşallah.

Sâniyen: Madem bayramlaşmamız mahkemenin muvakkat hapis menziline oldu. Ben de bayram tatlısı olarak Konya kahramanı Zübeyir'in bana

¹ "Tebareke (Mülk), Nûn (Kalem), Seele Sâilün (Meâric) sûreleri hürmetine..." (Bkz.: Gümüşhânevî, Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzili) s.514-515).

² "Nûn. Kalem ve ehl-i kalemin satırlara dizdikleri ve diyecekleri şeyler hakkı için!" (Kalem Sûresi, 68/1)

³ "O tozutup savuran (rüzgârlara)!" (Zâriyât Sûresi, 51/1).

⁴ "Hayır, Allah'ın takdir ettiğindedir." Bkz.: Aclûnî, Keşfü'l-hafâ 1/478.

Celcelûtiye: Hz. Ali (r.a.) tarafından telif edilen, içinde dua ve münâcâtların yer aldığı ve bazı gaybî sırların cifir ve ebced hesabıyla yazıldığı Süryânice bir kaside.

İlm-i ezeli: Cenâb-ı Hakk'ın sonsuz, sınırsız ilmi.

Kuvve-i mâneviye: Mânevî güç, moral.

Me'haz: Kaynak.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Müzakere-i ilmiye: İlmî bir meseleyi karşılıklı fikir alış verişinde ele alma, inceleme.

Risale-i Kader: Kader Risalesi, 26. Söz.

Sermedî: Ebedî, daimî.

Tastir: Satırlara dizme, satırlara dökme.

Zerrât Risalesi: 30. Söz'ün 2. Maksudı.

getirdiği zezem ile Nurs Karyesi'nin bence çok mânidar balını gönderdim. Siz bal matarasına su koyun, karıştırınız. Sonra zezemi içine bırakınız, kemâl-i âfiyetle içiniz.

Said Nursî

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Ehemmiyetli bir taraftan, ehemmiyetli ve mânidar bir suâl edilmiş. Bana sordular ki; “Sizin cemiyet olmadığınız, üç mahkemenin o cihette beraat vermesiyle ve yirmi seneden beri tarassut ve nezaret eden altı vilayetin o noktadan ilişmemeleriyle tahakkuk ettiği hâlde, Nurcularda öyle harika bir alâka var ki hiçbir cemiyette, hiçbir komitede yoktur. Bu müşkülü halletmenizi isteriz.” dediler.

Ben de cevaben dedim ki: Evet Nurcular, cemiyet-memiyet, hususan siyâsî ve dünyevî ve menfî ve şahsî ve cemaatî menfaat için teşekkül eden cemiyet ve komite değiller ve olamazlar. Fakat bu vatanın eski kahramanları kemâl-i sevinçle şehâdet mertebesini kazanmak için ruhlarını feda eden milyonlar İslâm fedailerinin ahfadları, oğulları ve kızları, o fedailik damarından irsiyet almışlar ki; bu harika alâkayı gösterip Denizli Mahkemesi'nde bu âciz biçâre kardeşlerine bu gelen cümleyi onlar hesabına söylettirdiler:

“Milyonlar kahraman başlar feda oldukları bir hakikate başımız dahi feda olsun!” diye onlar nâmına söylemiş, mahkemeyi hayret ve takdirle susturmuş. Demek Nurcularda hakikî, hâlis, sırf rıza-yı ilâhî için ve müsbet ve uhrevî fedailer var ki; mason ve komünist ve ifsat ve zındıka ve ilhad ve Taşnak gibi dehşetli komiteler, o Nurculara çâre bulamayıp hükûmeti, adliyeyi aldatarak lastikli kanunlar ile onları kırmak ve dağıtmak istiyorlar. İnşallah bir halt edemezler. Belki Nur'un ve imanın fedailerini çoğaltmaya sebebiyet verecekler.

Said Nursî

Ahfad: Torunlar.

Cemaatî menfaat: Bir cemaate veya gruba sağlanan fayda, çıkar.

İrsiyet almak: Soya çekmek.

Kemâl-i âfiyet: Tam bir âfiyet, sağlık.

Kemâl-i sevinç: Büyük bir sevinç.

Müşkül: Mesele, problem.

Tahakkuk etmek: Kesinleşmek, gerçekliği ortaya çıkmak.

Tarassut/nezaret: Gözetim, kontrol.

Teşekkül etmek: Meydana gelmek, oluşmak.

Zındıka ve ilhad: Dinsizlik, inançsızlık, din düşmanlığı.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹

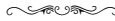
Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Dünkü suâle benzer, kırk sene evvel olmuş bir suâl ve cevabı size hikâye edeceğim. O eski zamanda Eski Said'in talebelerinin üstadlarıyla şiddet-i alâkaları, fedailik derecesine geldiğinden Van, Bitlis tarafında Ermeni komitesi, Taşnak fedaileri çok faaliyette bulunmasıyla Eski Said onlara karşı duruyordu, bir derece susturuyordu. Kendi talebelerine mavzer tüfekleri bulup medresesi bir vakit asker kışlası gibi silâhlar, kitaplarla beraber bulunduğu vakit, bir asker feriki geldi, gördü, dedi: "Bu medrese değil, kışladır." Bitlis Hâdisesi münasebetiyle evhama düştü, emretti: "Onun silâhlarını alınız!" Bizden, ellere geçen on beş mavzerimizi aldılar. Bir-iki ay sonra Harb-i Umumî patladı. Ben tüfeklerimi geri aldım. Her ne ise...

Bu hâller münasebetiyle benden sordular ki: "Dehşetli fedaileri bulunan Ermeni komitesi sizden korkuyorlar ki; siz Van'da Erek Dağı'na çıktığınız zaman, fedailer sizden çekinip dağılıyorlar, başka yere gidiyorlar. Acaba sizde ne kuvvet var ki öyle oluyor?"

Ben de cevaben diyordum: "Madem fânî dünya hayatı, küçücük ve menfî milliyetin muvakkat menfaati ve selâmeti için bu harika fedakârlığı yapan Ermeni fedaileri karşımızda görünürler. *Elbette hayat-ı bâkiyeye ve pek büyük İslâm milliyet-i kudsiyesinin müsbet menfaatlerine çalışan ve "ecel birdir" itikat eden talebeler, o fedailerden geri kalmazlar.* ^(Hâşiye) *Lüzum olsa o kat'î ecelini ve zâhirî birkaç sene mevhum ömrünü, milyonlar sene bir ömre ve milyarlar dindaşların selâmetine ve menfaatine tereddütsüz, müftehirâne feda ederler.*

Said Nursî

Hâşiye: Kardeşlerim nâmına âcizane diyorum ki; "Lüzum olursa, inşaallah çok ileri geçeceğiz.

Bizler, dinde olduğu gibi kahramanlıkta da ecdadımızın vârisleri olduğumuzu göstereceğiz."

¹ "O yüce Zât'ın adıyla."

Ferik: General.

Harb-i Umumi: Dünya Savaşı.

Hayat-ı bâkiye: Kalıcı, dâimî hayat. Âhiret hayatı.

Menfî milliyet: Kendi ırkını diğer

milletlerden üstün gören; zararlı, yıkıcı milliyetçilik düşüncesi.

Mevhum: Vehim ve zanna dayanan.

Milliyet-i kudsiye: Kutsal din,

inanç.

Müftehirâne: İftiharla, övünerek.

Şiddet-i alâka: Büyük ilgi, kuvvetli bağ.

بِسْمِہِ سُبْحَانَهُ

Aziz, Sıddık, Vefadar ve Şefkatli Kardeşlerim!

İki gündür hem başımda, hem âsâbımda tesirli bir nezle ağrısı var. Böyle hâllerde bir derece dostlarla görüşmekten teselli ve ünsiyet almaya ihtiyacım içinde acib tecrit ve yalnızlık vahşeti beni sıktı. Böyle bir nevi şekvâ kalbe geldi: “Neden bu tâzib oluyor, hizmetimize faydası nedir?”

Birden bu sabah kalbe ihtar edildi ki: Siz, bu şiddetli imtihana girmek.. ve inceden inceye sizi kaç defa “altın mı, bakır mı” diye mihenge vurmak.. ve her cihette sizi insafsızca tecrübe etmek.. ve “nefislerinizin hisseleri ve desiseleri var mı, yok mu” üç-dört eleklerle elenmek; hâlisâne, sırf hak ve hakikat nâmına olan hizmetinize pek çok lüzumu vardı ki, kader-i ilâhî ve inâyet-i rabbâniye müsaade ediyor.

Çünkü böyle meydan-ı imtihanda inatçı ve bahaneci insafsız muânzıların karşısında teşhir edilmesinden herkes anladı ki; hiçbir hile, hiçbir enâniyet, hiçbir garaz, hiçbir dünyevî, uhrevî ve şahsî menfaat karışmayarak, tam hâlis, hak ve hakikatten geliyor. Eğer perde altında kalsaydı, çok manalar verilebilirdi. Daha avâm-ı ehl-i iman itimat etmezdi. “Belki bizi kandırırlar” der ve havas kısmı dahi vesvese ederdi. Belki “bazı ehl-i makamat gibi kendilerini satmak, itimat kazanmak için böyle yapıyorlar” diye daha tam kanaat etmezlerdi. Şimdi imtihandan sonra, en muannid vesveseli dahi teslime mecbur oluyor. Zahmetiniz bir, kârınız bindir inşallah.

Said Nursî

بِسْمِہِ سُبْحَانَهُ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Esaretimdeki hâdisenin gazete ile ilânı, şiddetli yasaklarla ahaliyi her tarafta bizden kaçırmaya çalışmakla beraber teveccüh-ü âmmeyi ziyadeleştirmiş. Bize, hususan şahsıma ihânet etmeye taraftar üç resmî adam dün

Acib: Benzersiz, şaşırtan, yadığanan.

Âsâb: Sinirler.

Avâm-ı ehl-i iman: Sıradan müminler.

Desise: Hile, oyun.

Ehl-i makamat: Makam, mevki

sahipleri, düşünleri.

Havas: İleri gelenler, seçkinler.

İhânet: Alay etme, küçük duruma düşürme.

İnâyet-i rabbâniye: Cenab-ı Hakk'ın gözetimi, gözetmesi.

Muannid: İnatçı.

Muânz: Karşı gelen, muhalif.

Şekvâ: Şikâyet.

Tâzib: Acı çektirme, eziyet etme.

Tecrit: Tek başına bırakma, kimseyle görüştürmeme.

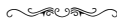
Teveccüh-ü âmm: Halkın takdiri, beğenisi.

avlude demişler: “Said, pencereden görüldüğü vakit ahali toplanıp ona bakıyor. Pencerede durmasın. Yoksa koğuşunu değiştiriniz.” diye başgardıyan söyledi. Hiç merak etmeyiniz. Ben her sıkıntıya tahammüle karar vermişim. Duanız bereketiyle inşallah sıkıntılar sevinçlere dönecekler.

O esaret hâdisesinin aslı doğrudur. Fakat şahidim olmadığından tafsilen beyan etmemiştim. Yalnız bir manganın beni idam etmek için geldiğini bilmiyordum, sonra anladım. Ve Rus kumandanı tarziye için Rusça bir şeyler söyledi, ben bilmedim. Demek hazır bulunan ve bu hâdiseyi gazeteye ihbar eden müslüman yüzbaşı anlamış ki, kumandan tekrar tekrar “Affet!” demiş.

Kardeşlerim, ben Nurlar’la meşgul oldukça sıkıntılar azalıyor. Demek vazifemiz, Nurlar’la ıstıgaldir. ve geçici şeylere ehemmiyet vermemek.. ve sabır ve şükretmektir.

Said Nursî

Bediüzzaman’ın Akıllara Hayret Veren Bir Seciyesi

Ehl-i Sünnet Mecmuası’nın 15 Teşrin-i Evvel 1948 tarihli nüshasında neşredilmiştir. Ehl-i Sünnet Gazetesi sahibi avukat bir zâtın makalesidir.

Ben Birinci Cihan Harbi’nde Bitlis mevkiinde yaralı olarak esir olurken, Bediüzzaman da o gün esir düşmüştü. O Sibiry’a gönderilmiş, en büyük esirler kampında idi. Ben Bakü’nün Nargin Adası’nda idim. Günün birinde esirleri teftişe gelen ve kampı gezerken Bediüzzaman’ın önünden geçen Nikola Nikolaviç’e o hiç ehemmiyet vermiyor ve yerinden kımıldamıyor. Başkumandanın nazar-ı dikkatini çekiyor. Tekrar bir bahane ile önünden geçiyor. Yine kımıldamıyor. Üçüncü defasında önünde duruyor. Tercüman vasıtasıyla aralarında şöyle bir muhâvere geçiyor:

– Beni tanımadılar mı?

– Evet tanıdım. Nikola Nikolaviç, çarın dayısıdır. Kafkas cephesi başkumandanıdır.

– O hâlde ne için hakaret ettiler?

– Hayır, affetsinler! Ben kendilerine hakaret etmiş değilim. Ben mukaddesatımın emrettiğini yaptım.

– Mukaddesat ne emrediyormuş?

İstıgal: Meşgul olma, vakit geçirme, çalışma.

Muhâvere: Karşılıklı konuşma, di-

yalog.

Mukaddesât: Dinî, kutsal değerler.

Seciye: Karakter, tabiat.

Tarziye: Özür dileme.

Teşrin-i Evvel: Ekim ayı.

– Ben müslüman âlimiyim. Kalbimde iman vardır. Kendisinde iman olan bir şahıs, imanı olmayan şahıstan efdaldır. Ben ona kıyam etseydim, mukaddesatıma hürmetsizlik yapmış olurum. Onun için ben kıyam etmedim.

– Şu hâlde, bana imansız demekle benim şahsımı, hem ordumu, hem de milletimi ve çarı tahkir etmiş oluyor. Derhal divan-ı harb kurulunda isticvab edilsin.

Bu emir üzerine divan-ı harb kuruluyor. Karargâhtaki Türk, Alman ve Avusturya zâbitleri, ayrı ayrı Bediüzzaman’a rica ederek başkumandana tarziye vermesi için ısrar ediyorlar. Verdiği cevap bu oluyor:

– Ben âhiret diyarına göçmek ve huzur-u Resûlullah’a varmak istiyorum. Bana bir pasaport lâzımdır. Ben imanıma muhalif hareket edemem.

Buna karşı kimse sesini çıkarmıyor, neticeyi bekliyor. İsticvab bitiyor. Rus çarını ve Rus ordusunu tahkir maddesinden idam kararını veriyorlar. Kararı infaz için gelen bir manga askerin başındaki subaya kemâl-i şetâretle: “Müsaade ediniz, on beş dakika vazifemi îfâ edeyim.” diye abdest alıp iki rekat namaz kılarken, Nikola Nikolaviç geliyor, kendisine hitâben:

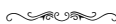
– Beni affediniz! Sizin beni tahkir için bu hareketi yaptığınızı zannediyordum. Hakkınızda kanunî muâmele yaptım. Fakat şimdi anlıyorum ki, siz bu hareketinizi imanınızdan alıyorsunuz ve mukaddesatın emirlerini îfâ ediyorsunuz. Hükmünüz iptal edilmiş, dinî salâhatinizden (sâlihliğinizden) dolayı şâyân-ı takdirdsiniz. Sizi rahatsız ettim, tekrar tekrar rica ediyorum beni affediniz!

Bütün müslümanlar için şâyân-ı misal olan bu salâbet-i diniye ve yüksek seciye, arkadaşlarından bir yüzbaşı, müşâhedesine müsteniden anlatıyordu. Bunu duydukça ihtiyârsız olarak gözlerim yaşla doldu.

Abdurrahîm

Gazetenin bu fıkrasının yazılmasını Üstadımız emretmedikleri hâlde; hem çok merak-âver, hem çok ibret, hem çok heyecan verici olmasından buraya yazılmıştır.

Hüsrev

Divan-ı harb: Askerî Mahkeme.
Efdal: Daha üstün, daha faziletli.
Huzur-u Resûlullah: Peygamber Efendimiz’in (s.a.s.) huzuru, bulunduğu yer.
İfâ: Yerine getirme.
İhtiyârsız: İrade dışı, istemeden.
İsticvab: Sorgulama.

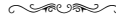
Kemâl-i şetâret: Çok büyük bir neş’e, sevinç.
Merak-âver: Merak uyandıran, dikkat çeken.
Müsteniden: Dayanarak.
Müşâhede: Görme, şahit olma.
Salâbet-i diniye: Dinî mukaddesatı korumada gösterilen kararlı-

lık, sağlam duruş.
Salâhat / sâlihlik: Dindarlık, faziletli olma.
Şâyân-ı takdir: Takdire lâyık, değer.
Tahkir: Hakaret etme, küçük düşürme.
Zâbit: Subay.

Kardeşlerim!

Hem benim iştahım kesildiği, hem hediye bana dokunduğu için, benim hisse düşen üç parça yağ ve bir sepet üzüm ve bir kese elma ve iki paket çay ve şekeri size gönderdim. Ben sizlere teberrük verecektim. Fakat sordum, sizinki de var. Hem ben onların fiyatıyla yoğurt, yumurta, ekmek gibi şeyleri alacağım; tâ Medresetü'z-Zehra benden gücenmesin, “teberrükümü yemedi” demesin. Hem muhtaca, hem bir parça ucuz, hem lâyıklara satınız ki; iki cihetle Medresetü'z-Zehra ve şubelerinin hediyeleri tam mübârek, hem bana, hem alanlara ilâçlı bir teberrük olsun. Hüsrev nezaretçi ve Ceylân, Hıfzı satıcı olsun.

Said Nursî

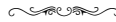

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ: Hakkımda gazete münasebetiyle şimdi ihtar edildi ki; Rus'un cebbâr bir kumandanı, gösterdiği izzet-i imaniye karşısında hiddetini bırakıp tarziye verdiği hâlde; *Risale-i Nur'un gayet kuvvetli, şahsımın yüz derece fevkinde hâlisâne salâbet-i imaniye derslerini gören resmî memurlar kalben insafa gelmezler ve inadında devam etseler; elbette cehennemden başka hiçbir ceza onları temizlemez. Muvakkat bir ömürde bu azîm hatanın cezası yerleşmez. Çünkü bir yağ bozulsa, daha yenilmez. Süt, yoğurt gibi değil. İnşallah Nurlar onların çoğunu bozulmadan kurtarmış.*

Sâniyen: Mehmed Feyzi, Bedriye'ye yazsın ki; ben onun mektubunda bulunan bütünleri duama dâhil ediyorum, onlar da bana dua etsinler.

Said Nursî

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ, medar-ı ibret ve hayret iki esaretimde şahsıma karşı bir muâmeleyi beyan etmek ihtar edildi, şöyle ki:

¹ “O yüce Zât'ın adıyla.”

Azîm: Çok büyük.

Cebbar: Zorba, despot.

İzzet-i imaniye: İmanın şerefi, vakarı, büyüklüğü.

Medar-ı ibret ve hayret: İbret alınacak, hayret verici durum.

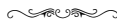
Salâbet-i imaniye: İnandığı değerlere bağlılıkta gösterilen karar-

lılık, sağlam duruş.

Teberrük: Bereket niyetiyle, bereket umarak verilen şey.

Rusya'da Kosturma'da doksan esir zâbitlerimizle beraber bir koğuşta idik. Ben o zâbitlerimize arasına ders veriyordum. Bir gün Rus kumandanı geldi, gördü, dedi: "Bu Kürd, gönüllü alay kumandanı olup çok askerimizi kesmiş. Şimdi de burada siyasî ders veriyor. Ben yasak ediyorum, ders vermesin." İki gün sonra geldi, dedi: "Madem dersiniz siyasî değil, belki dinîdir, ahlâkîdir; dersine devam eyle." izin verdi.

İkinci esaretimde, bu hapiste iken yirmi sene derslerimi dinlemiş ve benden daha güzel ders veren bir has kardeşimin ve zarurî hizmetimi gören hizmetçilerimin benim yanıma gelmeleri, adliye memuru tarafından yasak edildi; tâ benden ders almasınlar. Hâlbuki Nur Risaleleri başka derslere hiç ihtiyaç bırakmıyor ve hiçbir dersimiz kalmamış ve hiçbir sırrımız gizli kalmamış. Her ne ise bu uzun kıssayı kısa kesmeye bir hâl sebep oldu.

بَاسْمِهِ سُبحَانَهُ

Çok Aziz, Çok Sevgili, Çok Kıymetli, Çok Mübârek Üstadımız Efendimiz Hazretleri!

Arz-ı tâzimat ve takdim-i ihtirâmat ile istifsâr-ı hatır edip, sıhhat ve âfiyetinize dualar ederek; dâmenlerinizden, el ve ayaklarınızdan öpüyoruz.

Müşfik Üstadımız, Efendimiz!

Siz sevgili üstadımızdan bize gönderilen ve müdâfaâtın sonuna ilâve edilen üç kıymetli mektubunuzla Hüve Nüktesi'ni nasıl bulduğumuzu, siz sevgili üstadımıza arzetmemizi, bir mübârek kardeşimizle siz sevgili üstadımız emretmişler.

Sevgili Üstadımız, Efendimiz!

Birinci mektubunuz, yirmi seneden beri tarassutlar ve nezaretlerle beraber altı vilayet ve üç mahkemenin bulamayıp beraat verdikleri cemiyetçilikten sizde hiçbir eser görülmediği hâlde; hiçbir cemiyette ve hiçbir komitede görülmeyen Nurculardaki harika alâka, ehemmiyetli bir taraftan bir suâl ile siz sevgili üstadımızdan sorulmuş olup, şehâdet mertebesini kazanmak için

Arz-ı tâzimat: Büyüklüğü yansıtan, yüceltici saygı ifadeleri takdim etme.
Dâmen: Elbise ucu, kenarı, eteği.

İstifsâr-ı hatır: Hatır sorma.
Takdim-i ihtirâmat: Saygılarını, hürmetlerini sunma.

Tarassut/nezaret: Gözetim, kontrol.

ruhlarını feda eden milyonlar İslâm fedailerinin ahfadları ve evlâtları, o fedailiği ecdatlarından irsiyet aldıkları içindir ki; siz sevgili üstadımıza mahkemeleleri hayret ettirip susturan “Milyonlar kahraman başlar feda oldukları bir hakikate başımız dahi feda olsun!” diye acîb cümleyi söyletmeye vesile olan talebelerinizde gördüğünüz hakikî, hâlis, sırf rızâ-yı ilâhî ve müsbet ve uhrevî fedakârlığın karşısında, menfî cemaat ve komitelerin mağlup oldukları.. hem Nurcuları dağıtmak isteyenlerin inşallah muvaffak olamayacakları.. ve hem Nur’un ve imanın fedailerini çoğaltmaya sebebiyet verecekleri izah edilmekle cevap verilmiştir.

İkinci mübârek mektubunuzda, siz sevgili üstadımızın Van, Bitlis’te tedriste bulunduğunuz talebelerinizle birlikte, etraflarında bulunan ehl-i imanı titreten Ermeni, Taşnak fedailerine karşı çıkıp, o fedaileri durdurup dağıtmaya mecbur eden siz sevgili üstadımızdaki ve talebelerinizdeki harika kuvvet; küçücük, fânî, dünya hayatı ile menfî milliyetin muvakkat menfaati ve selâmeti için Ermeni fedailerinde görülen harika fedakârlığa mukabil; hayat-ı bâkiyeye ve İslâm millet-i kudsiyesinin müsbet menfaatlerine çalışan ve “ecel, birdir” itikat eden ve üstadlarına olan şiddet-i râbitaları fedailik derecesine varan talebelerinizin birkaç sene mevhum ömürlerini milyonlar sene bir ömre ve milyarlar dindaşların selâmetine ve menfaatine müftehirâne feda etmelerinden mütevellid olduğu, kırk sene evvel siz sevgili üstadımızdan sorulan bir suâl cevap olarak bildirilmektedir.

Üçüncü mübârek mektubunuz, dokuz aydan beri temâdî eden pek acîb tecridinizle beraber teselli ve ünsiyet ihtiyacını tevliid eden hastalığınız içinde “neden bu tâzib oluyor” diye siz sevgili üstadımızın kalb-i mübâreklerine gelen şekvâya bir ihtar olup; inatçı, bahaneci ve insafsız muârizlar karşısında girdiğimiz bu şiddetli imtihanda altın olanlar, bakır olanlardan ayrılmak için mi-henge vurulmak.. ve insafsız bir tecrübe ile nefislerin hisseleri olup olmadığı bilinmek için eleklerle elenmek.. sırf hak ve hakikat nâmına olan hâlisâne hizmetimize pek çok lüzumu olduğu için kader-i ilâhînin ve inâyet-i rabbâniyenin bu dehşetli tazyike verdiği müsaade; hiçbir hile, hiçbir enâniyet, hiçbir

Ahfad: Torunlar.

İrsiyet almak: Soya çekmek.

İtikat: İnanma.

Menfî milliyet: Kendi ırkını diğer milletlerden üstün gören; zararlı, yıkıcı milliyetçilik düşüncesi.

Mevhum: Vehim ve zanna dayanan.

Millet-i kudsiye: Kutsal din, inanç.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Müftehirâne: İftiharla, övünerek.

Mütevellid: Doğan, kaynaklanan, sebep olan.

Şiddet-i râbita: Güçlü, kuvvetli bağ.

Tecrit: Tek başına bırakma, kim-

seyle görüştürmeme.

Tedris: Öğretme, ders verme.

Temâdî etmek: Devam etmek, sürmek.

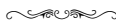
Tevlid etmek: Doğmak, meydana gelmek.

Ünsiyet: Dostluk, yakınlık.

garaz, hiçbir dünyevî ve uhrevî menfaat karışmayarak yapılan.. ve tam hâlis ve hak ve hakikatten gelen.. ve şimdi en muannid ve vesveseli olanları dahi teslime mecbur eden.. ve bir zahmete mukabil inşallah bin kâr bırakan bu hizmetimiz, eğer perde altında kalsaydı çok manalar verilmekle beraber avâm-ı ehl-i iman ile havas kısmı birer bahane ile tam kanaat etmeyeceklerinden olduğu bildirilmektedir.

Dördüncü mektup olan Hüve Nüktesi ise, ¹قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ve ²لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ kelime-i kudsiyeleriyle maddî cihetinde, ³هُوَ lafzında siz sevgili üstadımızın bir seyahat-i hayaliye-i fikriyelerinde, hava sahifesinin mütâlaalarıyla görülen zarif bir nükte-i tevhidde, iman mesleğindeki gayet derecede kolaylık ile meslek-i dalâletteki nihâyetsiz müşkülât, kısa bir işaretle beyan edilmiş. Kudret-i ilâhiyenin bir arşı olan bir avuç toprakta konulan muhtelif tohumların mahiyetlerinde.. ve emir ve iradenin diğer bir arşı olan havanın bir parçasında neşv ü nema bulan ⁴هُوَ lafzında görülen harikalar, esbaba verildikçe dehşetli müşkülâtın zuhuru ve Vâhid-i Ehad'e verildikçe fevkalâde sühûletin vücudu, hem ehl-i dalâletin hususan maddiyyûn ve tabiyyûn meslek erbabına, hem ehl-i imana gayet şirin, gayet güzel, gayet hoş, hem gayet muknî ve müskit bir şekilde isbat edilerek bir risale kadar kıymeti bulunan hususan tahavvülât-ı zerrât hakkındaki Otuzuncu Söz'le, Tabiat Risalesi olan Yirmi Üçüncü Lem'a'nın bir nevi hülâsası olabilir kanaatini bize veren bu kıymettar yazılarınızla Risale-i Nur, baştan başa her okuyanı hem tenvir edip yükseltiyor, hem sevgili üstadımıza nihâyetsiz minnettarlıklara vesile oluyor.

Hüsrev

¹ "De ki: O, Allah'tır, gerçek ilahdır ve birdir." (İhlâs Sûresi, 112/1).

² "O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur." (Bakara Sûresi, 2/163, 255; Âl-i İmran Sûresi, 3/2, 6, 18; Nisâ Sûresi, 4/87; ...).

Ehl-i dalâlet: Doğru yoldan ayrılanlar, kâfirler.

Kelime-i kudsiye: Mukaddes, yüce kelime.

Maddiyyûn: Maddeciler, materyalistler.

Meslek-i dalâlet: Dalâlet, inkâr yolu.

Muknî: İkna edici, doyurucu.

Müskit: Susturan, susturucu.

Mütâlaa: İnceleme, tetkik etme.

Neşv ü nema: Gelişip artma.

Nükte-i tevhid: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini yansıtan zarif, ince nükte.

Seyahat-i hayaliye-i fikriye: Hak yolcusunun kalb, ruh, fikir, hayal ve diğer latifeleriyle mana âleminde varlığın yaratılış hikmeti, mahiyeti ve hedefi ile ilgili gerçeğe ulaştırıldığı seyahat.

Sühûlet: Kolaylık.

Tabiyyûn: Yaratmayı tabiata vererek Allah'ı inkâr eden kimseler.

Tahavvülât-ı zerrât: Atom veya molekül gibi maddenin en küçük parçalarında meydana gelen değişiklikler.

Tenvir etmek: Aydınlatmak.

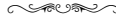
Vâhid-i Ehad: Yegâne, bir ve tek, Hz. Allah.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

İki-üç defadır ehemmiyetli bir hâlet-i ruhiye bana âriz oluyor. Aynı otuz sene evvel İstanbul'da beni Yuşa Dağı'na çıkarıp.. İstanbul'un, Dâr'ül-Hikmet'in cazibedar hayat-ı içtimaiyesini bıraktırıp.. hatta İstanbul'da bulunan Nur'un birinci şâkirdi ve kahramanı olan merhum Abdurrahman'ı dahi zarurî hizmetimi görmek için de yanıma almaya müsaade etmeyen.. ve Yeni Said mahiyetini gösteren acib inkılâbât-ı ruhînin bir mislinin şimdi mukaddemâtı bende başlamış. Üçüncü bir Said ve bütün bütün têrik-i dünya olarak zuhuruna bir işaret tahmin ediyorum. Demek Nurlar ve kahraman şâkirtleri benim vazifelerimi yapacaklar, daha bana hiç ihtiyaç kalmamış. Zaten Nur'un her bir câmî cüzü ve sarsılmayan hâlis şâkirtlerinin her birisi, benden daha mükemmel ders verir.

Said Nursî

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Evvelâ: Ben bazı emârelerle tahmin ederim ki; neşredilen mecmualarımızdan en ziyade Rehber'e ehemmiyet veriyorlar. Ben zannederim ki; Hüve Nüktesi, gizli zındık düşmanlarımızın bellerini kırmış.. onların istinadgâhı olan tabiat tâgûtunu dağıtmış.. kesif toprakta bir derece saklayabilirken şeffaf havada –Hüve Nüktesi'nden sonra– hiçbir cihetle o tâgûtü saklamak imkânı kalmamış ki; küfr-ü inadî ve temerrüd-ü irtidâdî sebebiyle adliyei aldatıp aleyhimize sevk ediyorlar. İnşallah Nurlar, adliyeleri lehine çevirip onların bu hücumunu dahi akîm bırakacaklar.

Akîm: Neticesiz, sonuçsuz.

Âriz olmak: Sonradan olmak, dıştan gelmek.

Câmî: Kapsamlı, şümüllü.

Dâr'ül-Hikmet: 1918-1922 yılları arasında, zamanın problemlerine İslâmî çözümler üretme doğrultusunda faaliyet göstermiş İslâmî İlimler Akademisi.

Hâlet-i ruhiye: Ruh hâli, psikolojik durum.

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.

İnkılâbât-ı ruhî: İnsanın iç dünyasında, ruh âleminde meydana gelen köklü değişimler.

İstinadgâh: Dayanak.

Kesif: Yoğun, katı.

Küfr-ü inadî: Hakikati bildiği halde, başka sebepler bahane ederek inkâra sapma. Bile bile inkârda devam etme.

Mukaddemât: İlk aşamalar.

Rehber: Gençlik Rehberi.

Tâgût: Put, şeytan, Allah yoluna

engel olan.

Temerrüd-ü irtidâdî: Dinsizlikte ısrar etme.

Têrik-i dünya: Geçici dünya zevklerini tamamen terk eden kimse.

Sâniyen: Bu sırada hem Ehl-i Sünnet Gazetesi, hem buranın gazetesi, hem Zübeyir'in hararetli mukabelesi, Nurlar'la iştigalleri güzel bir ilânat hükümüne geçtiler. Benim bedelime, benim hoşuma giden bize dair bahislerine bakınız, bana bildiriniz.

Said Nursî

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim Mehmed, Mustafa, İbrahim, Ceylân!

Evvelâ: Dün dördünüzün hararetli sohbetini gördüm, çok sevindim, memnun oldum. Ben de yanınızda bulunuyorum gibi ferahla dinledim. Birden baktım ki, iki tarafınızda sizi dinleyenler var. Yarım saat devam etti. Merak ettim, kalben dedim: “Habbeyi kubbe yapan ve yanlış mana veren bir casus, dinleyenler içinde bulunmak ihtimali var ki; dikkatle kulak veriyor ve konuşan kardeşler ihtiyatsızlıklarından ve sohbetin keyfinden hiç onlara bakmıyorlar, dikkat etmiyorlar” diye size cevap gönderdim. Elhamdülillah bir zararlı konuşma olmadığını bildim. Bu nazik sırada ihtiyat lâzımdır.

Sâniyen: Hoca Hasan'ın haddimden yüz derece ziyade bir hüsn-ü zan ile yazdığı bir mektubundan bildim ki, aynen Denizli kahramanı merhum Hasan Feyzi sisteminde bir Nur nâşiri olacak. İnşallah onun gibi Afyon'da da hi Hasan Feyzi'ler çıkacaklar. Afyon, Denizli'den geri kalmayacak, zahmetimizi rahmete çevirecek.

Said Nursî

Kardeşlerim!

Ben gazeteleri merak etmezdim. Fakat bu sırada hem Ehl-i Sünnet, hem Sebilürreşad'ın lehimizdeki yazıları herhâlde aleyhimizdeki kıskançları ve gizli düşman zındıkları şaşırtmış. Bunların o dostları susturmak için çalışmak ihtimali beni meraklandırdı.

Said Nursî

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Sıkıntılı Musibetlerimi Hiçe İndiren Bir Hakikatli Tesellidir

Birinci: Hakkımızda zahmet rahmete dönmesi.

İkinci: Kader adaleti içinde rıza ve teslim ferahı.

Üçüncü: İnâyet-i hâssanın Nurcular hakkında hususiyetindeki sevinç.

Dördüncü: Geçici olmasından zevalinde lezzet.

Beşinci: Ehemmiyetli sevaplar.

Altıncı: Vazife-i ilâhiye karışmamak.

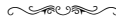
Yedinci: En şiddetli hücumda en az meşakkat ve küçük yaralar.

Sekizinci: Sâir musibetzedelere nisbeten çok derece hafif olması.

Dokuzuncu: Nur ve iman hizmetinde şiddetli imtihandan çıkan yüksek ilânatın tesiratındaki sürûr.

Dokuz adet mânevî sevinçler, öyle teskin edici bir merhem ve tatlı bir ilâçtır ki; tarif edilmez, ağır elemelerimizi teskin ediyor.

Said Nursî

Aziz, Sıddık, Metin Kardeşlerim!

On aydan beri münafıkların, bir resmî memuru elde edip bütün desiseleriyle yaptıkları hücum en küçük bir şâkirdi sarsmadı. O iftiraları hiç hük-mündedir. İsbat ettiğimiz onun yüz yalanına karşı, bir gazetenin sâbık valinin tekâüde sevkini bir mektubumuzda bulup hilâf-ı vâkidir diye birtek yanlış bulmuş. Hâlbuki o yanlış, o gazeteye aittir; her ne ise... Böylelerden böyle iftiralar, binden bir tesiri bize olmadığı gibi, inşallah daire-i Nur'a da zararı olmayacak. Size söylediğim gibi, memurun iftiranâmesine çok ehemmiyet vermeyiniz, zihninizi bulandırmasın. Eğer müdâfaâtımda cevabı bulunmayan

Desise: Hile, oyun.

Hilâf-ı vâkî: Gerçeğe aykırı.

İnâyet-i hâssa: Cenâb-ı Hakk'ın hususî yardımı, desteği.

Sâbık: Geçen, önceki.

Sürûr: Sevinç.

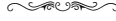
Tekâüd: Emeklilik.

Teskin etmek: Sakinleştirmek, yatıştırmak.

Vazife-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın

kullarına birtakım emir ve tavsiyelerini yerine getirmeleri hâlinde vereceğini, yapacağını vaat ettiği şey, şeyler.

kanunî nokta varsa, kısa cevap verirsiniz. Hem deyiniz: “Said der ki; bizi ve Nurlar’ı beraat ettiren üç mahkemeyi kızdırmamak, tenkis etmemek için o garazkârâne iddianâmeye karşı cevap verip ehemmiyet vermeyeceğim. Büyük müdâfaâtım, hususan on vecihle kanunsuzluğa tam ve mükemmel bir cevaptır.”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

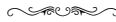
Evvelâ: Bir inâyettir ki, o adamın müfteriyâne iddianâmesini işitemedim. Yoksa şiddetle konuşacaktım. Reise, “seni mahkemeye veriyorum, yani haksızlığınla mahkeme-i kübrâya ve kanunsuzluğunla dünya mahkemesine.. ve avukatım yok” dediğimden maksad, onlara “Avukat, bizim umumumuzun küllî meselede vekilimizdir; benim hususî, şahsıma gelen hücumla ancak ben mukabele edebilirim” demektir. Ahmed Hikmet’e bildiriniz.

Sâniyen: Savcının isnadatına karşı eski müdâfaâtımız kâfidir.

Sâlisen: Mustafa Osman, Ceylân nasıl telâkki ettiklerini ve hiç bulan-tı onlara vermediklerini ve daire-i Nur’da dahi fena tesir etmeyeceğini ba-na yazdılar. Kahraman Tahiri’yi gördüm. O da öyle telâkki etmiş. Hüsrev ve Feyzi’leri ve Sabri’yi merak ettim.

Râbian: Zannedirim ki; şimdi küfür ve dalâlet, komiteler ve cemiyetler şeklinde hücum ettikleri içindir ki; kader-i ilâhî, bunlara bu eşedd-i zulüm ile bir cemiyet isnadıyla bizi tâzib ettiriyor. Demek şimdi ehl-i imanın ittihadına pek çok lüzum var. Biz o hakikati bilmediğimiz için kaderin adalet tokadını yeriz.

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ: Haccı men eden, zemzemi döktüren.. hakkımızda eşedd-i zulme

Daire-i nuriye: Risale-i Nur dai-resi.

Eşedd-i zulüm: Çok şiddetli zulüm.

Garazkârâne: Kötü maksatlı.

Înâyet: İlâhî yardım, destek.

İsnadat: İsnatlar, iftiralar.

Mahkeme-i kübrâ: En büyük mahkeme, mahşer mahkemesi.

Müfteriyâne: İftira atar tarzda.

Tâzib: Acı çekirtme, eziyet etme.

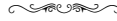
Telâkki etmek: Algılamak, anlamak, bakmak.

Tenkis etmek: Başkalarını eksik kabul etmek, görmek

müsaadekâr davranan.. ve Zülfikar ve Sirâcü'n-Nur'un müsâderesine ehemmiyet vermeyen.. ve bizi garazkârâne, kanunsuz tâzib eden memurları terfi ettirip, hânemizden çıkan mazlumâne lisan-ı hâl ile yüksek ağlamamızı ve sesi-mizi işitmeyen bir müstebit kabinenin zamanında en rahat yer hapistir. Yalnız mümkün olsa başka hapse naklolsak, tam selâmet olur.

Sâniyen: Onlar, nasıl zorla en mahrem risaleleri en nâmahreme okuttular; öyle de zorla ısrar edip bizi cemiyet yapmaya mecbur ediyorlar. Hâlbuki cemiyet ve komiteciliğe hiç ihtiyacımızı hissetmiyorduk. Çünkü ittihad-ı ehl-i iman cemaatindeki uhuvvet-i İslâmiye, Nurcularda pek hâlisâne, fedakârâne inkişaf ettiği gibi ve eski ecdatlarımızın kemâl-i aşkla ruhlarını feda ettikleri bir hakikate, Nur şâkirtleri o milyonlar kahraman ecdatlarından irsiyet aldıkları kuvvetli bir fedailik ile o hakikate bağlanmaları, şimdiye kadar resmî veya siyasî, gizli ve âşikâr cemiyetler ve komiteciliğe ihtiyaç bırakmıyordu. Demek şimdi bir ihtiyaç var ki, kader-i ilâhî onları bize musallat ediyor. Onlar mevhum bir cemiyet is-nadıyla zulmederler. Kader ise, “Neden tam ihlâsla, tam bir tesânüdle, tam bir hizbullah olmadınız?” diye bizi onların elleriyle tokatladı, adalet etti.

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ: Sizi teselliye muhtaç bilmiyorum. Birbirinizin kuvve-i mâneviye-nizi takviye edersiniz, o kâfidir. Karşımdaki levha dahi bana kâfi geliyor. Bu son hücum da tam haksız ve kanunsuz, yalnız evhamdan ve zaafiyetten gelen bir korkutmak olduğu anlaşıldı. Ve ahalinin ve zabitanın vaziyeti, o manasız hücumla bir itiraz hükmündeydi.

Hizbullah: Allah'ın dininden yana olanlar. (Bkz: Kur'an-ı Kerim, 5/56 ve 58/22).

İrsiyet almak: Soya çekmek.

İttihad-ı ehl-i iman: Müminlerin birliği.

Kemâl-i aşk: Çok büyük bir aşk, şevk.

Kuvve-i mâneviye: Mânevî güç, moral.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.

Mahrem risale: Belirli kişilere yazılmış özel risale, kitapçık.

Mazlumâne: Zulme uğramış bir tarzda.

Mevhum: Vehim, hayal ürünü.

Müşâdere: Mahkemece el konulma.

Müstebit: Despot, baskıcı.

Nâmahrem: Yabancı.

Sirâcü'n-Nur: “Nur kandili, lam-bası” anlamında Nur Külliyyatı'ndan derlenen bir eser.

Tesânüd: Dayanışma.

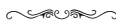
Uhuvvet-i İslâmiye: Din kardeşliği.

Zülfikar: Ağırlığını 25. Söz, 19. Mektup ve 10. Söz'ün tamamının oluşturduğu Nur Külliyyatı'ndan derlenen bir eser.

Sâniyen: Benim müdâfaâtım yeni isnadata dahi kâfi gelir mi? Hem Zübeyir ve avukatlar çalışıyorlar mı? Telaşları yok mu? Hiç merak etmesinler. Bize medar-ı mes'uliyet ettiği maddelere göre, bütün uhuvvet-i imaniyeyi taşıyanları, hatta bütün imamların cemaatlerini ve bütün üstad ve muallimlerin talebelerini dahi mes'ul etmek lâzım gelir. Demek muhalifleri çok kuvvet bulmuşlar ki, bütün bu telaşlı ve imkânâtı vukuat yerinde istîmal ederek acîb evhamla bize hücum ettiler.

Sâlisen: Benim kendi kanaatım, tâ bahara kadar hapiste kalmak gerektir. Zaten kışta her şey tevakkuf eder. İnşallah inâyet-i ilâhiye yine imdadıma za yetişir.

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ سُبحَانَهُ

Hüsrev'in Bir Mektubudur

Sevgili Üstadımız Efendimiz!

Garazkâr raporlarıyla hakkımızda Afyon Adliyesi'ni pek büyük bir dikkate sevkeden.. ve sekiz aydan beri şiddetli bir tazyik altında siz sevgili üstadımızı yaşatan.. biz talebelerinizle birlikte Afyon hapsinde temâdi-i mevkufiyetimize sebep olan.. ve Nur'un kabil-i inkâr olmayan mu'ciz-nümâ hakikatlerini hasûdâne nazarla mütâlaa eden ehl-i vukûf ulemâsına, siz sevgili üstadımızı, hem Risale-i Nur yirmi beş seneden beri sükût etmiş iken; o muhterem allâmelerin ehl-i iman, hususan hamele-i Kur'ân'ı müdâfaa ve muhafaza, en büyük vazifeleri iken; Afyon Adliyesi'ni aleyhimize teşvik edip tahrik eden raporlarına karşı siz sevgili üstadımızı esefle mukabeleye mecbur eden yazılarınız, şefkatinizin eseri olduğu şüphesizdir. Yirmi beş seneden beri, zaman zaman gizli düşmanlarınıza karşı bir avuç talebenizle mücadeleyle giren siz sevgili üstadımızı ve Kur'ân'ın en büyük hakikatlerini muhtevî Risale-i Nur'u müdâfaa

Allâme: Büyük âlim, üstad.

Ehl-i vukûf: Bilirkişi heyeti.

Hamele-i Kur'ân: Hâfızlar.

Kur'ân'ın değerlerini, güzelliğini diğer kuşaklara taşıyanlar, öğretenler.

Hasûdâne: Kiskanarak, haset ederek.

İmkânât: Olabilirlikler, mümkün olan şeyler.

İnâyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı, desteği.

İstîmal etmek: Kullanmak.

Kabil-i inkâr olmamak: İnkâr edilememek, inkârı mümkün olmamak.

Medar-ı mes'uliyet: Sorumlu tutulma sebebi.

Mu'ciz-nümâ: Mu'cize gösteren.

Muhtevî: İhtiva eden, içeren.

Mütâlaa: İnceleme, tetkik etme.

Tazyik: Sıkıştırma, zorlama, baskı.

Temâdi-i mevkufiyet: Tutukluluk hâlinin sürmesi, uzaması.

Tevakkuf: Durma, duraksama.

Uhuvvet-i imaniye: İman, din kardeşliği.

Vukuat: Meydana gelmiş şeyler, olaylar.

etmek şöyle dursun, en tehlikeli vakitlerimizde cephe alan bu âlimlere karşı pek çok suâlleri sormak hakkınız iken, pek cüz'î suâlleriniz, o âlimleri ikazdan başka bir şey olmayacak.

Böyle en nazik zamanlarda muâvenetinize pek çok muhtaç olduğumuz menbalardan doğan ümitsizliklerimizi büyük bir izzete tebdil eden ve pek büyük bir ihsan-ı ilâhî olan inâyet-i hâssa, bu Afyon hapsinde tekrar kendini gösterdi. Sekiz aydan beri titremeyen zemin; siz sevgili üstadımıza, Risale-i Nur'a hücum zamanlarında –gizli düşmanların hücumu ile– gelen zelzeleleri yazarken, bugün yine zemin hiddet edip iki defa şiddetli bir surette titremesiyle bizi de şahit göstermiş, ümitlerimizi takviye etmiş, imhanıza susayan insafsız düşmanlarınızın en dehşetli savletleri karşısında zâhirî kimsesizliğinize şefkat etmiş, maddeten aczinize merhamet etmiş, imdadınıza yetişmiş, titreyen zemin ile dâvânızın doğruluğunu tasdik etmiş. İlâhî ve melekûtî bir kudretle mübârek kaleminizden çıkıp yükselen “Zafer bizimdir!” beşaretlerinizi ihtar ile bizleri siz sevgili üstadımıza çok minnettar eylemiştir.

الْبَاقِي هُوَ الْبَاقِي¹

Çok Kusurlu Talebeniz
Hüsrev

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Evvelâ: İhtiyat ve temkin ve meşveret etmek lâzımdır.

Sâniyen: Zübeyir, bana merhum biraderzadem Abdurrahman yerine.. ve Ceylân, merhum biraderzadem Fuad bedeline verilmiş diye mânevî ihtar aldım. Ben de burada işimi onlara bıraktım.

¹ “Bâkî olan yalnız Allah'tır.”

Beşaret: Müjde, muştı.

Biraderzade: Kardeş çocuğu, yeğen.

İhsan-ı ilâhî: Cenâb-ı Hakk'ın lütfu, nimeti.

İhtiyat: Dikkat, tedbir.

Inâyet-i hâssa: Cenâb-ı Hakk'ın

hususî yardımı, desteği.

Melekûtî: Eşya ve hâdiselerin iç yüzünü yansıtan, her şeyin aslını, özünü gösteren.

Meşveret: İstişare. Fikir alış verişinde bulunma.

Muâvenet: Yardım.

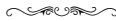
Savlet: Saldırı, hücum.

Tebdil etmek: Değiştirmek.

Temkin: Ağır başlılık. Dikkatli, ölçülü davranma.

Sâlisen: Haber aldım ki, çok çalışan fakat ihtiyatsız Ahmed Feyzi'nin "Mâidetül-Kur'ân" başındaki malûm mektubumu mahkeme heyeti bahane ederek –ki "Said kendi hakkındaki medihleri vesâireyi tasdik etmiş."– benim mahkûmiyetime bir sebep gösterilmiş. Ben mükerrer dedim ki, her şeyden evvel Ahmed Feyzi onu beyan edip –ki o mektup, kendi hakkındaki mektupları kabul etmemek vesâir bir kısmını tâdil etmek lâzımken– lüzumsuz onları hiddete getiren şeyleri yazmış. Ben onun bin kusurunu görsem, ondan gücenmem. *Fakat Nurlar'a zarar gelmemek için cesurâne ve ihtiyatsız hareketten bir derece çekinmek lâzımdır.*

Râbian: Feyzi'lerin bir kahramanı olan Ahmed Feyzi kardeşimiz de Tahirî'nin koğuşı olan medresesinde aynen Tahirî gibi davranmalı. Ve gidenlerin yerinde, onların şâkirtlerini Kur'ân ve Nur dersleriyle ve yazılarıyla teşvik etsin. Dün bana gönderdiği yeni talebelerin defterleri benim hazin hâlimi sevince tebdil etti. Elhamdülillah dedim.

Bu defa taarruz pek geniş dairede... Reis-i Hükûmet ve hazır kabine, plânlı, dehşetli bir evham ile bir hücum etti. Benim aldığım bir habere göre ve çok emârelerle, gizli münafıkların yalan jurnalleri ve desiseleriyle bizi hilâfet komitesiyle ve Nakşî tarikatının gizli cemiyetiyle tam alâkadar, belki pîşdar gösterip hükûmeti büyük bir telaşa sevk ederek, Nur'un büyük mecmualarının İstanbul'da ciltlenip Âlem-i İslâm'a intişarını ve gayet makbuliyetlerini bir delil gösterip, hükûmeti korkutup, kıskanç resmî hocaları ve vehham memurları aleyhimize insafsızca çevirdiler. Tahminlerince, herhâlde çok vesikalar, emâreler görülecek. Hem Eski Said damarıyla tahammül etmeyerek ortalığı karıştıracak diye kanaatleri varmış.

Cenâb-ı Hakk'a hadsiz şükür olsun, o musibeti binden bire indirdi. Bütün taharrilerde hiçbir cemiyet ve komitelerle bir alâkamızı bulamadılar. Yoktur ki, bulsunlar... Onun için savcı iftiralara, yanlış manalara, medar-ı mes'uliyet olmayan cüz'î isnadlara mecbur olmuş.

Madem hakikat budur; Nurlar ve biz, yüzde doksan dokuz derece musibetten halâs olduk. Öyle ise değil şekvâ, belki binler şükretmekle inâyet-i

Cesurâne: Cesurca.

Halâs olmak: Kurtulmak.

Mükerrer: Defalarca.

Pîşdar: Öncü, önder.

Reis-i Hükûmet: Başbakan.

Şekvâ: Şikâyet.

Tâdil: Düzeltme, dengeleme, ayarlama.

Taharri: Arama, araştırma.

Vehham: Hastalık derecesinde çok vehimli, çok kuruntulu.

ilâhiyenin bu cilvesinin tamamını sabır, şükür, istirhamla beklemeliyiz.. ve Nur dersleriyle bu medresenin mütemâdiyen çıkan ve giren muhtaç ve müş-tâklarına teselli vererek yardım etmeliyiz.

Said Nursî

بِسْمِہِ سُبْحَانَهُ¹

Aziz Sıddık Kardeşim!

Şiddetli bir ihtar ile bildim ki; sen ve Ahmed Feyzi, Nur'un mesleği olan *mübâreze etmemek.. ve ehl-i dünya ile uğraşmamak.. ve siyasete girmek.. ve yalnız lüzum-u kat'î olduğu zaman kısaca müdâfaa etmek* haricinde, pek ziyade ve zararlı mübârezekârâne ve siyasetvari mahkemede-ki okuduğunuz parçalar Nurlar'a çok zarar vermiş. Hatta bizim cezamıza ve benim sıkıntılarımıza sebebiyet vermiş. Ben senden ve Ahmed Feyzi'den gücenmem. Fakat bana evvelce göstermek lâzımdı. Maddî kaza-yı ilâhî olarak o vaziyet size verilmiş. Onun tamiri için benim tarzımda davranmak lâzımdır. Feyzi dahi bütün kuvvetiyle siyasî müdâfaâtı bırakıp, Nurlar'la ve Tahîrî gibi yeni talebelerle meşgul olmak elzemdir.

بِسْمِہِ سُبْحَانَهُ

Aziz Kardeşlerim!

Bana ve Nurlar'a ait kırk küsur sahife ile beraber Hata-Savab Cetveli ve Zeyli'ni, Posta gazetesine cevabı, her hâlde hem yeni harfle, hem eski harfle basılmasına, hem Isparta'da hem İstanbul'da, eğer mümkünse burada dahi çalışmak lâzımdır. Madem mahkeme, aleyhimizde zannettiği meselelerini makine ile teksir ediyorlar. Biz dahi aynı meselelerini ve doksan sehvi, teksir etmek kanunen hakkımızdır, teksir etmemiz lâzımdır. Sonra da büyük müdâ-

¹ "O yüce Zât'ın adıyla."

Ehl-i dünya: Geçici dünya zevklerine bağlanıp âhireti unutan kimseler.

İstirham: Cenâb-ı Hak'tan rahmet, merhamet dileme, yalvarma.

Lüzum-u kat'î: Kesin gereklilik.

Mübâreze: Çatışma, karşı çıkma, mücadele.

Mübârezekârâne: Mübâreze eder tarzda.

Müştâk: Aşklı, şevkli.

Mütemâdiyen: Devamlı, sürekli.

Sehiv: Hata, yanılğı.

Teksir etmek: Çoğaltmak.

faâtımla Ahmed Feyzi, Zübeyir, Mustafa Osman, Hüsrev, Sungur, Ceylân gibi arkadaşların itiraznâmeleri de inşallah bastırılacak.

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

İki saat zarfında iki acîb ve latîf, zâhiren küçük, hakikaten ehemmiyetli iki hâdiseyi size yazmak ihtarı aldım.

Birincisi: Nur'un iki namzet talebesine Rehber'den Leyle-i Kadir'de ihtar edilen meseleyi okudum. Âhırinde “Beş-on senede medrese hocalarının tahsil derecelerini, Nur şâkırtleri on haftada kazanır.” dediğim aynı dakikada kalbe geldi ki; Eski Said'in, on beş yaşında iken medrese usûlünce on beş senede okunan ilmi, on beş haftada okumaya inâyet-i ilâhiye ile muvaffak olması gibi; rahmet-i rabbâniye ile Risale-i Nur dahi, ilm-i hakikatte ve imaniyede on beş seneye mukabil –bu medresesiz zamanda– on beş hafta kâfi geldiğini, bu on beş senede belki on beş bin adam, kendi tecrübeleriyle tasdik ediyorlar.

İkincisi: Aynı saatte ağır penceremiz, –âdeta sebepsiz– kaplarım ve şişelerim ve yemeklerimin üzerine düştü. Biz tahmin ettik ki; hem camlar, hem bütün şişe ve bardaklarım kırıldılar ve içlerindeki taamlar zâyî oldular. Hâlbuki harika olarak hiçbir kırık ve zâyiat olmadı. Yalnız bana hediye gelen pişirdiğim et döküldü. Fakat Nur'un namzet yeni talebelerine kısmet olduğu, benim de hediye kabul etmemek olan kaidemi muhafaza ve birinci hâdiseye harikalığıyla tasdik edip imza bastı.

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Kardeşlerim!

Bütün bütün kanunsuz olarak bizim temyiz evrak ve lâyhalarımız daha temyize gönderilmemiş. Bizim üç muktedir avukatlarımız, mümkün olduğu

Acîb: Şaşırtıcı, hayret verici.

İlm-i hakikat ve imaniye: Allah, kâinat ve insanı en iyi tanıtan, anlatan doğru bilgi.

Latîf: Hoş, güzel.

Lâyiha: Herhangi bir konuda görüş, düşünce ve talepleri ifade eden yazı.

Namzet: Aday.

Rehber: Gençlik Rehberi.

Taam: Yiyecek, yemek.

kadar pek çabuk, evrakımızın Mahkeme-i Temyiz'e gönderilmesine her hâlde bir çâre bulsunlar. Yoksa on bir ay bahanelerle tevkifimizi uzatmak.. ve beni mahkemede konuşturmamak.. ve on bir ay tecrid-i mutlakta soğuk, sıkıntılarla tâzib etmekle hakikat-i adaletin kabul etmediği bir garazı ihsas ettiğinden, bizim mahkememizi başka bir vilayetin mahkemesine nakletmek için hem avukatlarımız, hem sizler bütün kuvvetinizle çalışmak elzem ve lâzımdır.

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aziz, Sıddık, Hâlis, Sebât-kâr, Fedakâr Kardeşlerim!

Evvelâ, sırr-ı ¹اَنَا اَعْطَيْنَا² hiç yanımda bulunmadığının sebebi, eski zamanda iki hiss-i kable'l-vukuumda bir iltibas olmuş.

Birincisi: Bir hiss-i kable'l-vuku ile yalnız vatanımızda dehşetli bir hâdiseyi ve zâlimlerin musibetini hissettim. Hâlbuki büyük dairede, zemin yüzünde, haber verdiğimiz gibi on iki sene sonra aynen o sırr-ı azîm görüldü. Benim istihracımı gerçi zâhiren bir parça tağyir etti. Fakat hakikat cihetinde pek doğru ve ayn-ı hakikat meydana çıktı. Bunun için o risaleyi yanımda bulundurmu-yorum ve başkalarına vermiyorum.

İkincisi: Kırk sene evvel tekrarlar dedim: “Bir nur göreceğiz.” Büyük müj-deler verdim. O nuru, büyük daire-i vataniyede zannederdim. Hâlbuki o Nur, “Risale-i Nur” idi. Nur şâkirtlerinin dairesini umum vatan ve memleket siyasî dairesi yerinde tahmin edip sehvetmiştim.

Müdür Bey! Size teşekkür ederim ki, kurtuluş bayramının bayrağını ko-ğuşuma taktırdınız. Harekât-ı milliyede İstanbul'da, İngiliz ve Yunan aleyhin-

¹ “O yüce Zât'ın adıyla.”

² Kevser Süresi'ne ait bazı sırlı bilgilerin yazıldığı risale.

Ayn-ı hakikat: Gerçeğin ta ken-disi, asıl gerçek.

Daire-i vatan: Yurt çapı.

Hakikat-i adalet: Gerçek adalet.

Harekât-ı milliye: Millî hareket-ler. İstanbul'un İngilizler tarafın-dan işgali ve millî mücadele yıl-larında meydana gelen sivil ha-reketler.

Hiss-i kable'l-vuku: Bir şeyi ol-madan önce hissetme, içine doğ-ma, önsezi.

İhsas etmek: Hissettirmek, bel-li etmek.

İltibas: Karıştırma, karışıklık.

İstihraç: Çıkarım. Bazı emareleri beliren şeylerden o şeyin bütünü-ne dair bilgi veya netice çıkarma.

Sehvetmek: Yanılmak.

Sırr-ı azîm: Derin, ince sır.

Tağyir etmek: Değiştirmek.

Tâzib: Acı çektirme, eziyet etme.

Tecrid-i mutlak: Tek başına, ta-mamen yalnız bırakılma, insan-lardan soyutlanma.

deki Hutuvât-ı Sitte eserimi tab' ve neşr ile belki bir fırka asker kadar hizmet ettiğimi Ankara bildi ki; Mustafa Kemal, şifre ile iki defa beni Ankara'ya taltif için istedi. Hatta demişti: “Bu kahraman hoca bize lâzımdır!” Demek, benim bu bayramda bu bayrağı takmak hakkımdır.

Said Nursî

Hutuvât-ı Sitte: Bediüzzaman Hazretleri'nin 1920'de İngilizlerin İstanbul'u işgali sırasında yazıp giz-

lice bastırarak dağıttığı, işgale karşı millî bilinci harekete geçiren “Altı Adım” anlamındaki broşürü.

Tab' ve neşr: Basıp yayınlama.
Taltif: İltifat etme, mükâfatlandırma.

1948 senesinde açılan Afyon Mahkemesi'nde, birinci defa hüküm verilip, nihâyet umum Nur Risaleleri'nin iadesiyle neticelenen ve başlangıçta idam plânlarıyla propagandalar yapılan bir mahkemede Risale-i Nur talebelerinin müdâfaâtıdır.

Nur şâkirtlerinin hâlis ve sırf uhrevî, Nurlar'a ve tercümanına karşı alâkalarına dünyevî ve siyâsî cemiyet nâmını verip onları mes'ul etmeye çalışanların ne kadar hakikatten ve adaletten uzak düştüklerine karşı, üç mahkemenin o cihette beraat vermesiyle beraber, deriz ki:

Hayat-ı içtimaiye-i insaniyenin, hususan millet-i İslâmiyenin üssü'l-esası, akrabalar içinde samimâne muhabbet.. ve kabile ve tâifeler içinde alâkadârâne irtibat.. ve İslâmiyet milliyeti ile mümin kardeşlerine karşı mânevî, muâvenetkârâne bir uhuvvet.. ve kendi cinsi ve milletine karşı fedakârâne bir alâka.. ve hayat-ı ebediyesini kurtaran Kur'ân hakikatlerine ve nâşirlerine sarsılmaz bir râbıta ve iltizam ve bağlılık gibi hayat-ı içtimaiyeyi esasıyla temin eden bu râbitaları inkâr etmekle ve şimaldeki dehşetli anarşistlik tohumunu saçan.. ve nesil ve milliyeti mahveden.. ve herkesin çocuklarını kendine alıp karâbet ve milliyeti izale eden.. ve medeniyet-i beşeriye ve hayat-ı içtimaiyeyi bütün bütün bozmaya yol açan kızıl tehlikeyi kabul etmekle ancak Nur şâkirtlerine medar-ı mes'uliyet "cemiyet" nâmını verebilir.

Onun için hakikî Nur şâkirtleri, çekinmeyerek Kur'ân hakikatlerine karşı kudsî alâkalarını ve uhrevî kardeşlerine karşı sarsılmaz irtibatlarını izhar ediyorlar. O uhuvvet sebebiyle gelen her bir cezayı memnuniyetle kabul ettiklerinden, mahkeme-i âdilenize hakikat-i hâli olduğu gibi itiraf ediyorlar. Hileyle, dalkavuklukla ve yalanlarla kendilerini müdâfaaya tenezzül etmiyorlar.

Mevkuf
Said Nursî

Alâkadârâne: Alâka göstererek, ilgilenerek.

Hakikat-i hâl: İşin doğrusu, aslı.

Hayat-ı içtimaiye-i insaniye: İnsanın sosyal hayatı, toplum hayatı.

İltizam: Benimseme, taraftar olma.

İslâmiyet Milliyeti: İslâm Dini, inancı.

İzale etmek: Gidermek, yok et-

mek.

Karâbet: Akrabalık, yakınlık.

Medar-ı mes'uliyet: Sorumlu tutulma sebebi.

Medeniyet-i beşeriye: Medeniyet. İnsanların bir arada, medenice yaşamaları.

Millet-i İslâmiye: İslâm Dini. Müslümanlar, ümmet.

Muâvenetkârâne: Birbirine yardım eder tarzda.

Müdâfaât: Müdafaalar, savunmalar.

Nâşir: Neşreden, yayınlayan.

Râbıta: Bağ, ilgi, münasebet.

Uhuvvet: Kardeşlik.

Üssü'l-esas: Ana esas, temel.

Hüsrev'in Müdâfaasıdır

Afyon Ağırceza Mahkemesi'ne,

Makam-ı iddia, iddianâmesinde biri küllî, diğeri hususî olarak iki cihetle beni itham ediyorlar. Küllî ithamı, Risale-i Nur'a hizmetim ve üstadımın mevhum suçuna iştirakimdir. Hususî itham ise, gayet cüz'î ve ehemmiyetsiz ve hakikatte hiçbir suç teşkil etmeyen inzivâ ile geçen hayatıma ve hususat-ı şahsiyeme ait hâllerdir. İddia makamının Risale-i Nur'a hizmetimden dolayı üstadımın mevhum suçuna beni iştirak ettirmesine mukabil derim ki:

Ben üstadımın gittiği meslekte ve Risale-i Nur'la Âlem-i İslâm'a hususan bu vatana ve bu millete ettiği kudsî hizmetinde kendisine isnad edilen mevhum suçuna ruh u canımla iştirak ediyorum. Ve beni bu hizmet-i imaniyede muvaffak eden Cenâb-ı Hakk'a âhir ömrüme kadar şükredeceğim.

Muhterem Heyet-i Hâkime!

Nurlar'a hizmetimde gördüğümüz muvaffakiyetin kat'î bir delili şudur: Benim Kur'ân hattım pek noksan iken; harika bir tarzda, ihtiyâr ve iktidarımın pek fevkinde, gayet emsalsiz ve gayet mükemmel bir surette üç Kur'ân'ı yazmaklığımdır. Birisi, elinizdedir.

İkinci Delili: Bu vatana ve bu millete ve dine ve hüsn-ü ahlâka yirmi sene-den beri pek büyük menfaatleri tahakkuk eden bu Nur eserlerinden altı yüze yakın nüshalarını yazmaklığımda muvaffakiyetimdir. Hatta bir ay gibi kısa bir zamanda on dört risaleyi yazmaya muvaffak olduğumu arkadaşlarım biliyorlar.

Makam-ı iddianın, üstadımın kudsî hizmetinde benim için suç tevehhüm ettiği noktaları ayrıca müdâfaa etmeği zâid buluyorum. Üstadımın yazdığı itiraznâme ve tetimmesini bütün kuvvetimle tasdik edip onları kendi itiraznâmem olarak yüksek mahkemenize takdim ediyorum.

Muhterem Heyet-i Hâkime!

Hâlen mahkemenizde bulunan ve iman ve Kur'ân hakikatleri olan mübârek ve kudsî ve Nurlu eserleriyle hiçbir maksad-ı dünyevî ve hiçbir maksad-ı siyâsî

Fevk:Üst.

Hususat-ı şahsiye: Kişiyeye özel durumlar.

Hüsn-ü ahlâk: Güzel ahlâk.

İhtiyâr: İrade, seçim.

Küllî: Genel, umumî.

Makam-ı iddia: Savcılık, iddia ma-

kamı.

Maksad-ı dünyevî ve siyâsî: Dünyanın geçici nimetlerini veya siyâsî makam ve menfaatleri elde etme hedefi, gayesi.

Mevhum: Vehim, hayal ürünü.

Muvaffakiyet: Allah'ın yardımlıyla

elde edilen başarı.

Tetimme: Bir yazının arkasına konan ek, tamamlayıcı bölüm.

Tevehhüm etmek: Sanmak, zan-netmek, vehmetmek.

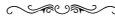
Zâid: Fazla, artık.

takip etmeyen üstadımın bu vatana ve millete ettiği kudsî hizmetlerini ben ve arkadaşlarımız tasdik ettiğimiz gibi, İttihad-Terakki Hükûmeti'ndeki vatanperverler dahi tasdik etmişler. O zaman üstadımın Van'daki Medresetü'z-Zehra nâ-mındaki dârülfünununa on dokuz bin altın lira vermişler. Ve milliyet-perverler dahi üstadımızın vatan-perverâne ve milliyet-perverâne hizmet-i ilmiyesini hayranlıkla tasdik etmişler. Üstadımın o şark dârülfünununa, o zamanda –banknotun kıymetli vaktinde– yüz elli bin lira tahsisatı, iki yüz meb'ustan yüz altmış üç meb'usun imzasıyla kabul etmişler.

İddia makamının suç diye vasıflandırdığı bu kudsî, mübârek üstadımın bütün hayatı müddetince en muannid ve kıskaç muârizlerini ve mahkemelerde en ziyade mahkûmiyeti için çalışanları şiddetli ve doku-naklı sözlerine karşı ilıştirmeyip teslime mecbur eden.. ve bu millet ve bu vatanın saadetinin temel taşlarını temine mâtuf olan kudsî hizmetinde ve bütün makâsıd-ı ilmiyesinde, yirmi seneden beri ettiğim kâtiplikle ve Risale-i Nur'a ettiğim hizmetimle iftihar ettiğimi yüksek mahkemeni-ze arz ediyorum.

Mevkuf

Hüsrev Altınbaşak

Tahirî'nin Müdâfaasıdır

Afyon Ağırceza Mahkemesi'ne,

Afyon C. Savcılığı'nca tarafıma tebliğ edilen, dinî hissiyatı âlet ederek devletin emniyetini bozacak hareketlere halkı teşvik maddesinden üstadım Bediüzzaman Said Nursî ve diğer arkadaşlarıyla birlikte suçlu gösterilmekle mahkemeye veriliyorum.

Ben, gerek Isparta Sulh Mahkemesi'nde ve gerekse Afyon Sorgu Dairesi'nde sorulan suâllere doğru olarak cevap vermişim. Bizi bera-at ettiren Denizli Mahkemesi, bütün kitaplarımızı bize iade etmiş, üstadım

Dârülfünun: Üniversite.

Kâtiplik: Yazıcılık.

Makâsıd-ı ilmiye: İlmi gayeler, maksatlar.

Mâtuf: Yönelik, dönük.

Meb'us: Milletvekili.

Medresetü'z-Zehra: 1914'de Birinci Dünya Savaşı'ndan önce Bediüzzaman Hazretleri'nin açılması için teşebbüse geçtiği ve Van Gölü kıyısında, Edremit'te temelini de attığı üniversite projesinin adı.

Muannid: İnatçı.

Muânz: Karşı gelen, muhalif.

Bediüzzaman'ın risalelerini okuyup yazmakta ve kendisine talebe olan kardeşlerimle mektuplaşmakta bize ceza vermemişti. Hâlbuki altı sene evvel üstadımın müsaadeleri olmadığı hâlde, mârifetimle eski yazı ile İstanbul'da matbaada tab' edilen beş yüz adet Bediüzzaman'ın "Yedinci Şuâ" kitabını, Denizli Mahkemesi tamamen sandığıyla, 20.07.1945 tarihli kararıyla yedime teslim etmiş. O zaman müştâk olan Nur talebelerine tab' bedeli mukabilinde tevzi edilmişti.

İşte bu âlî mahkemenin, Temyiz'in yüksek tasdikiyle kat'iyet kesbeden hükmüne istinaden, iki sene evvel İstanbul'dan teksir makinesi ve kâğıt alarak Isparta'ya getirdim. Elinizde olan üç mecmuadan ikisini kardeşim Hüsrev Altınbaşak yazdı. Birisini de ben yazdım. Evvelâ "Zülfikar, Mu'cizât-ı Kur'âniye ve Ahmediye" mecmuasını bastık. Bunu kısmen sattık. Hâsıl olan parasından Asâ-yı Musa mecmuasının kâğıdını da satın aldım, getirdim. Sonra Asâ-yı Musa mecmuasını bastık, bunu da sattık. Sonra Sirâcü'n-Nur mecmuasının kâğıdını alıp bastık. Bu müddet bir sene devam etti. Sonra otuz kadar mecmua, Eğirdir'e götürülürken yolda tutularak Eğirdir Adliyesi'ne teslim edilmiş. Çok geçmeden Isparta Adliyesi mârifetiyle Hüsrev Altınbaşak'ın evi taharri olunup hem teksir makinesi, hem mecmualar, müsâdere edilerek bir sene evvel mahkemeye verilmiş. Neticede yasak olmayan dinî eserler olmasından Hüsrev Altınbaşak'la bana ve diğer bir arkadaşımıza ruhsatsız kitap tab' ettiğimizden bir ay ceza verildi. Biz de temyiz ettik. Henüz temyizden gelmeden Afyon Hapishânesi'ne getirildim.

İşte yüksek mahkemenizde dinime ve dindaşlarıma olan şu hasbî hizmetim, hususan mahkemenin iade ettiği ve meâlî, hadis-i şerif muhteviyatı olan Beşinci Şuâ meseleleriyle Afyon C. Savcısı, "Hükûmetin emniyetini ihlâl ediyorlar" diye hem beni, hem risalenin müellifini, hem Hüsrev Altınbaşak'la kırk altı talebe kardeşlerimi, bu eserleri yazmışlar, okumuşlar diyerek cezalandırmak istiyor.

Bu vatanda öz bir vatandaş olmakla, huzurunuzda hakikatten ayrılmayarak derim ki; bu eserlerle ahlâkımızı dinen terbiye edip yükselten.. ve kendisine "müceddit" dediğimiz hâlde bizi reddedip kıran.. ve büyük bir

Âli: Yüce.

Hasbî: Samimi, karşılık gözetmeyen.

Kat'iyet kesbetmek: Kesinlik kazanmak.

Mârifet: Yapma, vesile olma.

Müceddit: Her yüz yılda bir gelen, devrin ihtiyacına göre İslâm'ı anlatan, peygamberlik mesleğinin mânevi vârisi olan zât.

Müsâdere: Mahkemece el konulma.

Taharri: Arama.

Tevzi: Dağıtma.

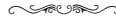
Yed: El.

hürmetle üstad kabul ettiğimiz Said Nursî'nin senelerden beri talebesiyim. Kendisinde ve eserlerinde ve talebelerinde, hükûmetin emniyetini ihlâlâ teşebbüs edecek hiçbir fiil olmadığına yakînen ve kat'iyen şahidim.

Hususan itham sebebinin birisi de Isparta Mahkemesi, yakînen hakikate muttali olmasıyla o cihetten bize ceza vermedikleri kitap bedelleridir ki; bizim kitap bedelleriyle idare-i maîşetimizi temine hiçbir cihetle ihtiyacımız olmamakla beraber, bu satılan mecmuaların bedellerinin teksir makinesine ve kâğıdının ve mürekkebinin karşılığına verilmiş olduğunu yüksek mahkemenize arzeder ve sırf Allah rızası için, hüsn-ü niyetle yaptığımız bu hizmetin bir suç olmasına imkân olmamakla, yüksek mahkemenizden ve âlî vicdanlarınızdan Risale-i Nur eserlerinin iadesini talep ederim.

Mevkuf

Tahirî

Zübeyir'in Müdâfaasıdır

Afyon Ağırceza Hâkimliği'ne,

Gizli cemiyet kurmak ve devletin emniyetini bozmak suçuyla müttehem bulunmaktayım. Aşağıda arzedeceğim vecihle böyle bir suçu işlemediğime kat'î kanaatiniz geleceği için bu ithamı daha şimdiden reddediyorum. Evet, Risale-i Nur talebesi olduğumu memnuniyetle ve ilân edercesine söyleyebilirim. *İnkâr etmek, Risale-i Nur'un bana verdiği fazilet dersleriyle zıt olduğu için, bu cürmü işlemem. Risale-i Nur'un okuyucusu olan bir kimse, okuduğunu gizleyemez. Bilakis iftiharla bilâ-pervâ söylemekten çekinmez. Zira çekingenliği îcab ettirecek hiçbir cümlesi veya kelimesi yoktur.*

Risale-i Nur'un kıymetini kırk-elli sahifelik bir formada belirtmeye çalışmıştım. Medhettim diyemem; çünkü kâinatın güneşi ve akli olan ve bin üç yüz küsur seneden beri beşeriyeti tenvir ve irşad eden Kur'ân-ı Hakîm'in hakikî bir tefsiri olan Risale-i Nur'un değil bütün külliyyatını belki bir cüzünü bile senâ etmeye muktedir değilim. Yukarıda arzettiğim gibi, kıymetini belirtmeye

Bilâ-pervâ: Çekinmeden, sıkılmadan.

Hüsn-ü niyet: Güzel niyet, olumlu düşünme.

İdare-i maîşet: Geçimini sürdür-

me, idare etme.

İrşad: Doğruyu gösterme, rehberlik etme.

Muttali olmak: Haberdar olmak, öğrenmek.

Müttehem: Töhmets altına alınmış, suçlanmış.

Tenvir: Aydınlatma, nurlandırma.

Yakînen: Şüphesiz, kesin bir bilgi ile.

çalıştığım eserlerde gizli cemiyete dair mevzular tesbit edilmiş ise, zararlı eserleri tanıtmaya çalışmış suçuyla cezalandırınız. Fakat harikulâde ve fevkalâde bir şekilde te'lif edilmiş olduğu, ilmî şahsiyetler tarafından tasdik edilen.. ve bozulan bir cemiyeti ıslah etmek kudretini hâiz olan.. ve yirminci asırdaki insanlara rehber olup dalâletten ve materyalizmin, maddiyyûnluğun ve tabiat-perestliğin sürüklediği sefâhet ve koyu fikir karanlığından kurtaran.. ve beşeriyete ebedî saadet ve selâmet çıkırlarını Kur'ân-ı Hakîm'in feyziyle açan ve nuruyla âşikâr bir şekilde gösteren Risale-i Nur Külliyyatı'nda isnad edilen suça dair bahisler mevcut değil ise, cezalandırılmaklığımın adalet esaslarına zıt olacağını, mahkemenizin de kabul edeceği kanaatindeyim.

Sorgu hâkimliğinde: “Sen Risale-i Nur’un talebesi imişsin?” denildi.

Bediüzzaman Said Nursî gibi bir dâhînin şâkirdi olmak liyakatini kendimde göremiyorum. Eğer kabul buyururlarsa iftiharla “Evet, Risale-i Nur şâkirdiyim.” derim.

Risale-i Nur’un emsalsiz müellifi üstadım Bediüzzaman Said Nursî, müteaddit defalar gizli düşmanları tarafından iftira edilerek mahkemeye verilmiş ve hepsinde de beraat etmiştir. Risale-i Nur Külliyyatı profesör ve İslâm âlimlerinden müteşekkil bir heyet tarafından satırı satırına tedkik edilerek bu eserlerin fevkalâde bir vukûfiyetle te'lif edildiği ve Kur'ân-ı Hakîm'in hakikî bir tefsiri olduğunu bildiren raporlar verilmiştir. Hakikat böyle iken, yine neden mahkemeye veriliyor? Bu husustaki kat'î kanaatimi şu şekilde arz ediyorum:

Risale-i Nur’u okuyan kimseler, bilhassa idrakli gençler, kuvvetli bir imana sahip oluyorlar. Sarsılmaz ve fedakâr bir dindar, bir vatanperver oluyorlar. Yıpranmaz bir iman bulduğu bir yere, menfî bir ideolojinin aşıldığı ahlâksızlık ve sefâhet giremez. Bu sarsılmaz imana sahip olanlar çoğaldıkça, masonluğun ve komünizmin dairesi asla genişleyemiyor. Komünistlerin dayandığı materyalist (maddiyyûn) felsefenin hak ve hakikat ile hiçbir ilgisi olmadığını, nazariyelerinin tamamen asılsız olduğunu Risale-i Nur, Kur'ân-ı Kerîm'in âyetleri ile ve gayet kuvvetli burhan ve hüccetlerle aklın, fikren ve mantıken isbat ediyor. O çürük fikir karanlıklarına düşenleri tenvir edip kurtarıyor. Yalnız gözünün görebildiği yere inanan maddecilere dahi Allah’ın varlığını, inkâr ve itiraz kabil olmayan kuvvetli delillerle isbat ediyor. Bilhassa lise ve üniversite tahsil gençliğine bu harika eserler, orijinal ve çekici üslûbu ve yüksek edebî sanatıyla kendini okutturuyor.

Dalâlet: Sapıklık, kâfirlik.

Hâiz: Sahip, elde etmiş.

Maddiyyûnluk: Maddecilik, ma-

teryalizm.

Sefâhet: Haram helal demeden zevk peşinde olma, eğlence düş-

künlüğü, beyinsizlik.

Vukûfiyet: Söz konusu meselelerin tamamını çok iyi bilme.

İşte bunun içindir ki; komünist ve masonlar, kendi zehirli fikirlerinin yayılmasına Risale-i Nur'un kuvvetli bir mâni teşkil ettiğini biliyorlar. Kur'an'ın hakikî bir tefsiri olmakla kuvvetli bir iman kaynağı olan Risale-i Nur'u ortadan kaldırmak veya okutmamak için çeşitli desiseler ve iftiralara başvuruyorlar. Şimdiye kadar isnad ettikleri yalanlardan hiçbir emâre bulunmadığı hâlde, taarruzlarına devam ediyorlar. Bunlardan anlaşılıyor ki, bizi korkutmak ve Risale-i Nur'dan uzaklaştırmak ve diğer taraftan kendi zehirli neşriyatlarını önümüze sürmek; bu suretle millet ve gençliğimizde imanın yok olmasını ve ahlâk sukutunu temin ederek, hükûmetin kendi kendine çökmesine muvaffak olmak istiyorlar. Ve vatan ve milletimizi yabancı bir devlete devretmek emelini taşıyorlar. Mahkeme heyetinin huzurunda bilâ-pervâ onlara söylüyorum:

Onlar iyi bilsinler ve titresinler ki, gürültüye pabuç bırakmıyoruz! Zira Risale-i Nur eserlerinde hak ve hakikati görmüş, öğrenmiş ve inanmışız. Türk gençliği uyumuyor! Bu kahraman İslâm Türk Milleti başka bir devletin boyunduruğu altına giremez! Fedakâr müslüman gençliği, sahip olduğu tahkikî iman kuvvetiyle vatanını sattırmaz! Dindar, cengâver Türk milleti ve imanlı, cesur Türk gençliği korkmaz!

Onun içindir ki; bizi insanlık seviye ve seciyesinde en yüksek mertebelere çıkaran.. ve her sahadaki terakkiyatımızı sağlayan.. ve biz gençlere din, vatan ve millet aşkını aşılayarak uğrunda bütün mevcudiyetimizi feda ettirecek hakikî bir din-perver olarak bizleri yetiştiren Risale-i Nur eserlerini okuyoruz ve okuyacağız.

Evvелce de arzettiğim vecihle, Risale-i Nur'dan pek az okuduğum hâlde, pek fazla istifade ettim. Vatan ve millet ve bütün insanlıkça gayet azîm faydaları temin edecek olan bu çok nâfi eser külliyatını eğer servetim olsa idi neşrettirmek için hepsini sarfederdim. Zira dinimin, vatan ve milletimin ebedî saadet ve selâmeti uğrunda bütün mevcudiyetimi feda etmeye hazırım.

Hem Risale-i Nur'a safdilâne inanmamışım. Otuz üç âyât-ı Kur'âniye ve Hazreti Ali (radıyallâhü anhî) ve Abdülkadir Geylanî (radıyallâhü anhî) Hazretleri, Risale-i Nur'un te'lif edilip bu asırdaki insanları irşad edeceğini gaybî bir su-

Âyât-ı Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in âyetleri.

Cengâver: Mücadeleci, yılmaz.

Desise: Hile, oyun.

Din-perver: Dinine hizmet eden,

dinini savunan.

Nâfi: Faydalı.

Safdilâne: Tertemiz bir gönülle, beklentisizce.

Sukut: Düşme, düşüş.

Tahkikî iman: Sağlam, sarsılmaz iman.

Terakkiyât: İlerlemeler, yükselmeler, gelişmeler.

rette bildiriyorlar. Bununla beraber, Risale-i Nur'dan okuduğum kitaplar, bu eser külliyyatının hak ve hakikati öğreten ve beşeriyeti ıslah eden eserler olduğu kanaatini vermiştir.

Ruhumda büyük bir boşluk hissederek, okuyacak kitap ararken, Risale-i Nur'u okuduğum zaman elimde olmayarak ondan ayrılamadım. Kalbimdeki o büyük ihtiyacı Risale-i Nur eserlerinin karşıladığını hissettim. İlmî ve imanî şüphelerden kurtaran aklî ve imanî isbatları onda buldum. Böylelikle vesveselerin verdiği sıkıntılardan kurtuldum. Bu hakikatlerden anladım ki; Risale-i Nur, bu asrın insanları olan bizler için yazdırılmıştır.

Ahlâk, edep ve terbiye gibi en yüksek meziyetlere sahip olabilmek için, kuvvetli bir imana sahip olmak lâzımdır. İman hakikatleri, Risale-i Nur'da gayet kuvvetli deliller ve açık misaller ile anlatıldığı için, okudukça imanım kuvvetlenmiştir. Bu sayede dalâlete düşmekten, en yüksek medeniyet esaslarını câmî hak ve hakikat olan dinimden dönüp kızıl ejderin hapı olmak felâketinden kurtuldum.

Bunun içindir ki; okuyucularını birçok maddî ve mânevî felâketlerden kurtaran.. ve bir üniversite mezunundan ziyade bir ilme sahip eden.. İslâmiyet, vatan ve millet sevgisini aşıl原因an.. Allah'a itaati, çalışkanlık ve merhameti öğreten Risale-i Nur'dan, kıymetini anlayan hiçbir fert, ne pahasına olursa olsun ayrılmaz. Bu riyâsız, has hürmet ve tâzim, hiçbir kimsenin kalbinden çıkartılamaz.

Risale-i Nur, iddia makamınca “muzır eserler” diye tavsif ediliyor. Bu vicdansızlığı ve yalanı, şiddetle protesto ediyorum. Ve benim de teşvikatta bulunduğum iddia ediliyor. Evet, bu doğrudur. Fakat, diğer iftirayı işiten bütün münevverlerin kalbleri sızlamış ve hatta ağlamış, dişleri gıcırdamıştır. Yirminci asır pozitif fikirlerin hükümrân olduğu bir zamandır. Delilsiz, isbatsız şeylere inanılmıyor ve inanmıyoruz. Muzır eserler olduğunun isbatını isteriz.

İftiraları yapan gizli düşmanların maksatlarından birisi de; Risale-i Nur okuyucularının Kur'ân'a hizmet uğrunda müslümanlık bağları ile birbirlerine görülmemiş bir şekilde sarılmış olarak tezahür eden.. ve bunlardan başka bir maksada mâtuf olmayan.. sadece hürmet, şefkat ve sevgisinin ifadesi olan *tesânüdü*nü kırmaksa, aldanıyorlar. Beyhude hiç uğraşmasınlar! Risale-i Nur'u okuyanların en gerisi, en âmîsi olan ben, onlara şöyle cevap veriyorum:

Birimiz şarkta, birimiz garpta, birimiz cenupta, birimiz şimalde, birimiz âhirette, birimiz dünyada olsak; biz yine birbirimizle beraberiz. Kâinatın kuvveti toplansa, bizi yüksek üstad Said Nursî'den ve Risale-i Nur'dan ve bizi bizden ayıramazlar! Zira biz, Kur'ân'a hizmet ediyoruz ve edeceğiz! Âhîret hakikatine inandığımız için, mânevî olan bu sevgi ve tesânüdümüzü elbette hiçbir kuvvet sökemecektir! Çünkü bütün müslümanlar saadet-i ebediye makarrında toplanacaklardır.

Vatan ve milletimizin selâmeti nâmına mühim bir hakikati müsaadenizle arz ediyorum: Komünistlerin gizli plânlarından birisi de, halkı hükûmet aleyhine teşviktir. Bediüzzaman Said Nursî'yi hapse sokturmak ve eserlerini zararlı gibi göstermek için hükûmet erkânına uydurma ihbarlar yapılmakla beraber, hiçbir ferdin inanmadığı menfî propagandalar yapılıyor. Bediüzzaman Said Nursî'nin bu asırda nâdir bir İslâm dâhîsi ve her bir cihette eşsiz bir şahsiyet olduğuna, bu millet senelerden beri o kadar inanmış ki; hakikî olan bu kanaati hiçbir propaganda çürütemiyor ve çürütemez.

Büyük bir üstadın eserlerinden müstefid olmayı lütuf buyuran Cenâb-ı Hak'â hamd ü senâlar ederim. İman, İslâmiyet dersi alarak büyük faydalara nâiliyetime sebep olan bir üstada, bütün ruh u canımla medyunum. Senelerden beri sıkıntılar içerisinde eser yazarak gençliğimizi komünizm yemi olmakla ebedî haps-i münferitliğe mahkûm edilmekten kurtaran bir müstakîm üstad için senelerce dünya hapsinde kalmaya hazırım.

Yirmi seneden beri milyonlarla insana din, iman, İslâmiyet, fazilet dersi veren ve onları dinsizlikten muhafaza eden Kur'ân tefsiri Risale-i Nur uğrunda idam edileceksem, sehpaya "Allah, Allah... Yâ Resûlallah!.." sadâları ile koşarak gideceğim. Komünizme kapılıp dininden çıkan, ebedî felâketlere yuvarlanan ve vatan haini olarak kurşuna dizdirecek cürümlerden gençlerimizi koruyan Risale-i Nur uğrunda kurşunla öldürüleceksem, o kurşunlara çekinmeden göğsümü gereceğim. Üstadım Bediüzzaman için hançerlerle parçalanırsam etrafa sıçrayacak kanlarımın "Risale-i Nur, Risale-i Nur!.." yazmasını Rabbimden niyaz ediyorum.

Muhterem Heyet-i Hâkime!

Risale-i Nur tahsili, hakikaten harika ve orijinaldir, emsalsizdir. Herhangi bir tahsilde maddî menfaat ve bir mevki gaye edinilerek o tahsile devam edilir.

Haps-i münferit: Hücre hapsi. Kabir ve cehennem azabı.

Makarr: Yer, mesken, karargâh.

Medyun: Borçlu.

Müstakîm: Dosdoğru, düzgün. İfrat ve tefrit gibi aşırılıkları olmayan.

Müstefid olmak: İstifade etmek.

Nâiliyet: Nâil olma, erişme, şereflenme.

Dersler ekseriyetle maddiyat ve şöhrete erişebilmek için, belki de zoraki okunur. Risale-i Nur'un organize edilmemiş serbest bir üniversiteye benzeyen tahsiline eserleri okumak suretiyle devam edenler ise, Kur'ân ve imana hizmet etmekten başka herhangi dünyevî bir maksat taşımıyorlar.

Böyle olduğu hâlde ilmî, imanî ve ciddî eserler olan Risale-i Nur, o kadar büyük bir şevk ve aşkla ve o kadar sonsuz bir hazla okunuyor ki; sadık okuyucularını defalarca okumak gibi kuvvetli bir arzuya sahip ediyor. Risale-i Nur'u yazıp okuyanlar, mahkeme kapılarında hayatları tehlikeye düştüğü hâlde, bu harika eserleri okuduklarını itiraf ve okuyacaklarını ilân ediyorlar. İdam kararı verileceğini bilseler dahi bu sebatlarını izhar etmekten çekinmiyorlar. İşte Risale-i Nur'un birçok harikalarından şu hususiyeti, sizlere şu kanaati veriyor: İtiraf edenler acaba canlarını yolda mı buldular? Demek Risale-i Nur'da ve Bediüzzaman'da öyle yüksek bir hakikat var ki ve bunlarda zararlı bir şey yokmuş ki, inkâr etmediler...

Tahsildeki talebeler, otorite ve disiplinle idare edilerek okutturulur. Bediüzzaman ise hiçbir kimseyi Risale-i Nur'a mecbur etmemiş. Fakat yüz binlerle okuyucunun çoğu onu görmeden, ona sarsılmaz ve kopmaz bir bağla talebe olarak Risale-i Nur'dan derslerini alıyorlar. İşte böyle harikulâde bir tedris, yakın ve uzak tarihin hiçbir medresesinde görülmemiştir, hiçbir üniversitede rastlanmamıştır.

Sayın savcı, "Bediüzzaman'a olan hürmetin şekli diğer müfessirlerde görülüyor." dedi.

Doğrudur... Hürmet ve tâzim, büyüklük ve kemâlâtın derecesine.. minnet ve şükran da elde edilen istifadenin miktarına göre olduğuna nazaran, Bediüzzaman'ın eserlerinden azîm faydalar elde ediliyor ki, ona olan tâzim ve minnettarlıklar da görülmemiş bir şekilde oluyor.

Yirminci asrın en büyük bir İslâm mütefekkirî ve müellifi olan Bediüzzaman'ı komünist ve masonlar bizlere, bilhassa gençliğimize tanıtmamaya çalışmışlardır. Fakat uyanık Türk-İslâm milleti ve gençliği, o din kahramanı üstadı tanımış, istifade etmiş ve ettirmiştir. İşte bunun içindir ki, Bediüzzaman'a karşı olan fevkalâde bağlılık ve itimat sarsılmayacaktır.

Risale-i Nur'daki âyetler, Kur'ân-ı Hakîm'in en büyük mu'cizesi olan hususiyetleri kaybettirilmeden, büyük bir sanat ve maharetle Türkçemize tefsir

edildiği için; Risale-i Nur'u kadın, erkek, memur ve esnaf, âlim ve feylesof gibi her türlü halk tabakası okuyup anlayabiliyor. Kendi istidatları nisbetinde gördükleri istifadeler karşısında ona bir kat daha sarılıyorlar. Liseliler, üniversiteliler, profesörler, doçentler, feylesoflar okuyorlar. Bu münevver sınıflar fevkalâde istifade ettikleri gibi; Risale-i Nur'un harikulâdeliğini ve te'lif sanatındaki üstünlüğünü tasdik edip hayretler içerisinde bütün külliyatı okumak iştiağına sahip oluyorlar.

Bediüzzaman'ı ve Risale-i Nur'u her yeni tanıyan müdrik ve takdirkâr kimseler, daha evvel tanımadıklarına binler teessüf edip, kaybettikleri zamanları telafi edebilmek için müsait vakitlerini boşa sarfetmeyerek, beş dakikalık bir zamana dahi ehemmiyet verip, geceli gündüzlü Risale-i Nur'a çalışmaya başlıyorlar. Bu rağbet ve şiddetli alâka; hiçbir psikolog, sosyolog ve feylesofun eserinde görülmemiştir. Onlardan ancak tahsilli kimseler istifade edebilmişlerdir. Bir ortaokul çocuğu veya okumasını bilen bir kadın, büyük bir feylesofun eserini okuduğu zaman istifade edememiştir. Fakat Risale-i Nur'dan herkes derecesine göre istifade etmektedir. Bunun için, sizlerin Bediüzzaman ve Risale-i Nur şâkirtlerine vereceğiniz beraat kararını bütün bir millet bekliyor. Eğer Said Nursî, talebelerine musibet zamanında sabır ve tahammül ve îtidal telkin etmemiş olsa idi; gönüllü alay kumandanı olarak harbe iştirak ettiği zaman topladığı talebeleri gibi hürmetkâr olan binler Risale-i Nur şâkirtleri, Afyon tepelerine kuracakları çadırlar içerisinde, Afyon Ağırceza Mahkemesi'nin beraat kararını bekleyeceklerdi.

Said Nursî ve Risale-i Nur şâkirtlerinin çalışmalarını, kanun çerçevesine alınıp gizli cemiyet olduğu isbat edilemiyor. Neden isbat edilemiyor? Acaba vukûflu bir adliyecî olmakla baş müddeiumumîliğe kadar yükselen bir şahıs, bu isbatı kanunla yapmaktan âciz midir? Hayır, kat'iyyen âciz değildir. Ortada gizli bir cemiyet diyecek bir teşkilat yoktur. Ve onun için cemiyetçilik isbat edilemiyor...

Savcının evvelen "Nur talebeleri, bir cemiyet değildir." diye kanun dairesindeki tam görüş ve isabetle verdiği hükmü, biraz sonra her nedense "cemiyettir" diye iddia etmesi, bir tenâkuzdur; elbette hükümsüzdür. Heyet-i Hâkime'nin gayet açık olan bu hakikati idrak ederek "Gizli cemiyet yoktur." diye karar vereceğinden emin bulunmaktayız.

Sayın Hâkimler!

Teessür ve ızdırıp karşısında kalbden bir parça kopsa idi; "Bir genç

dinsiz olmuş.” haberi karşısında o kalbin atom zerrâtı adedince param-parça olması lâzım gelir.

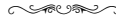
İşte sizin vereceğiniz beraat kararı; İslâm gençliğinin, İslâm dünyasının bu dehşetli âfetten tesirli bir şekilde kurtulmasına sebep olacaktır. Ve beni, Bediüzzaman ve onun eserlerine kopmaz bir bağla bağlayan sâikten biri de budur.

Risale-i Nur’un serbestiyetine vereceğiniz beraat kararı, bütün Türk Gençliğini ve bütün müslümanları dinsizlik fecaatinden kurtaracaktır. Zira yüksek hakikatler hazinesi olan Risale-i Nur, hiç şeksiz ve şüphesiz elbette bir gün olup bütün dünya âleminde tanınacaktır.

Bu itibarla sizler insanlığın takdirine mazhar olacaksınız. Sizin vereceğiniz beraat kararı, hâl ve istikbalde nesilleri minnettar ve müteşekkiredecek. Ve Risale-i Nur okunup azîm faydalara nâil olundukça takdirle yâd edileceksiniz.

Sakin zannetmeyiniz ki, samimî olarak söylediğim bu sözlerimle riyâkârlık yapılıyor. Asla ve kat’iyen! Çünkü Bediüzzaman’ın mahkemesinde hiçbir kimseden korkmuyorum, çekinmiyorum.

Yalnız pek kısa olarak müsaadenizle şu kadcık arz ediyorum ki; savcı, bu mübârek vatanda masonluk, komünistliği fevkalâde fâikiyetle önlemek çâresi olan ve önlemekte olan Risale-i Nur’a ve müellifine ve okuyucularına öyle şenî ithamlarda bulunmakta devam eder ve o tamamen hatalı ithamlardan vazgeçmezse, hissiyata kapılarak aleyhtarlık ederse; komünistlik ve far-masonluğu desteklemiş olur ve ithamlara hakikî hedef olan muzır dinsizlerin türemesine yardım etmiş olur.

Temyiz Mahkemesi Lâyihasından Bir Parçadır

Dinsiz komitelerin neşriyatlarının vesvese ve şüpheleri neticesinde yıkılan imanları, Risale-i Nur eserleri isbatçılıkla imar ediyor. İşte gençliğimizin Risale-i Nur’a elektriklenmiş gibi sarılmalarının en ince sır ve hikmetlerinden bir tanesi de budur:

Senelerden beri ferâgat-i nefisle ve eşsiz bir fedakârlıkla ihtiyar, hasta ve fevkalâde ihtimama muhtaç bir çağda gizli düşmanları olan komünist ve

Fâikiyet: Üstünlük.

Fecaat: Kötü durum, felaket.

Ferâgat-i nefis: Başkalarının ra-

hat ve selameti için kendi menfaatlerini terk etme.

Heyet-i Hâkime: Hâkimler heyeti.

Sâik: Sebep, faktör.

Şenî: Çirkin, iğrenç.

masonların ve bunlara aldananların çeşitli işkencelerine karşı, tahammülün fevkinde sabrı ile Bediüzzaman Said Nursî, din aleyhindeki birçok sinsi plânları hakikatbîn nazarıyla, realist görüşüyle fark etmiş; dehşetli, dessâsâne ve perdeli olan bu plânları akîm bırakacak imanî eserleri te'lif etmiştir.

Fakat ne hazin ve acıklı ve binler teessüflere şâyeste bir vaziyettir ki; bu İslâmiyet kahramanı ve harikulâde büyük zât, yirmi beş senedir hapislerde, zindanlarda, tecrid-i mutlaklarda imha edilmeye çalışılmaktadır.

Komünistlerin ihânetiyle meydana gelen evhamın îcab ve neticesi olan garazkârlıklarla Risale-i Nur müellifi cezalandırılrsa dahi, Risale-i Nur eserleri yine büyük bir iştîyak ve gittikçe artan bir alâka ile okunmakta devam edecektir.

Birinci ve en kuvvetli delili şudur ki; yeni harf ile teksir edilebilen Asâ-yı Musa eserini okuyan gençler, Kur'ân harfleri ile yazılmış mütebâki eserleri de okuyabilmek için kısa bir zamanda o yazıyı da öğreniyorlar. Bu şekilde birçok ilimlerin öğrenilmesine engel olan ve dinden, imandan çıkarmak için te'lif edilen eserleri okumaya mecbur eden Kur'ân hattını bilmemek gibi büyük bir seddi de yıkmış oluyorlar.

Bir milletin gençliği ne zaman Kur'ân ve ondan lemaân eden ilimlerle techiz ve tahkim edilmiş ise, o vakit o millet terakki ve teâli etmeye başlamıştır. Gençlik, iman ve İslâmiyet ihtiyacıyla yanan ruhlarını Kur'ân tefsiri Risale-i Nur'un füyûzât ve envârıyla doldurmaya başlamıştır. Böylelikle tahkikî bir imana sahip olacak gençliğimiz; dinsizliğe, komünistliğe karşı mücadele edip vatanlarını İslâm düşmanlarına asla sattırmayacaklardır. Bunun için, eğer komünistler mürekkep ve kâğıdı yok etmek imkânını da bulsalar, benim gibi birçok gençler ve büyükler, fedai olup hakikat hazinesi olan Risale-i Nur'un neşri için, mümkün olsa derimizi kâğıt, kanımızı mürekkep yaptıracağız. Evet, evet, evet, binler defa evet!..

Savcı iddianâmesinde diyor ki; “Said Nursî eserleriyle üniversite gençlerini zehirlemiştir.” Biz de buna mukabil deriz ki; “Eğer Risale-i Nur bir zehir

Akîm: Neticesiz, sonuçsuz.

Dessâsâne: Sinsice hileler, entrikalar çevirir tarzda.

Envâr: Nurlar.

Fevk: Üst.

Füyûzât: Feyizler, nimetler, bereketler.

Garazkârlık: Garaz gütmek, kötü niyet taşıma.

Hakikatbîn: Hakikati gören, doğ-

ru görüşlü.

İhânet: Alay, hakaret.

Lemeân etmek: Parlamak, parıldamak.

Mütebâki: Geriye kalan, diğer.

Şâyeste: Lâyık, uygun, münasip.

Tahkim edilmek: Sağlamaştırılmak, güçlendirilmek.

Teâli etmek: Yükselmek, seviyesi artmak.

Techiz edilmek: Donatılmak, hazırlanmak.

Tecrid-i mutlak: Tek başına, tamamen yalnız bırakılma, insanlardan soyutlanma.

Teksir etmek: Çoğaltmak.

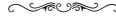
Terakki etmek: Gelişmek, ilerlemek.

ise; bizim bu zehirlere tonlarla, binlerce kilo ihtiyacımız vardır. Eğer çoklukla olduğu yeri biliyorsa, bize tayyarelerle sevketsin.”

Biz Risale-i Nur talebeleri, iman ve İslâmiyet hizmeti uğrunda zâlimlerin zulmüne maruz kaldığımız vakit, hapishâne köşelerinde veya darağaçlarında ölmeyi, istirahat dōşeğindeki ölüme tercih ederiz. Görünüşü hürriyet, hakikati istibdad-ı mutlak olan bir esaret içinde yaşamaktansa, hizmet-i Kur’âniye’imizden dolayı zulmen atıldığımız hapishânede şehit olmayı büyük bir lütf-u ilâhî biliriz.

Afyon Hapsinde mevkuf, Konyalı
Zübeyir Gündüzalp

Not: Bu müdâfaa ve temyiz lâyihası Temyiz Mahkemesi’ne gönderildikten sonra, Temyiz Reisliği Zübeyir’in hapisten tahliyesi için telgrafla emir vermiştir.

Mustafa Sungur’un Müdâfaasıdır

Afyon Ağırceza Mahkemesi’ne,

İddia makamı, benim de Nurcular cemiyetine dâhil olup halkı hükûmet aleyhine teşvik ettiğim iddiasıyla cezalandırılmamı istiyor.

Evvelâ: Nurcular cemiyeti diye bir cemiyet yoktur. Ve ben böyle bir cemiyete mensup değilim. Ben bin üç yüz elli seneden beri her asırda üç yüz elli milyon mensupları bulunan.. ve kâinatın medar-ı iftihar olan Hazreti Muhammed (*aleyhüssalâtü vesselâm*)’ın kurduğu muazzam ve nurânî ve bütün insanlık için ebedî saadet ve selâmeti müjdeleyen.. kudsî ve ilâhî İslâmiyet cemiyetine mensubum. Elhamdülillah onun evâmir-i kudsiyesine de bütün kuvvetimle itaat etmeye azmetmişim.

Talebeliği, hakkımda bir suç sayılan Risale-i Nur ise, bana dinî ve imanî vazifelerimi öğreten.. ve İslâmiyet’in en yüce ve en mukaddes bir din ve beşerin yegâne medar-ı saadeti olduğunu.. ve Kur’ân ise bütün varlıkların

Evâmir-i kudsiye: Kutsal, yüce emirler.

Hizmet-i Kur’âniye: Kur’ân-ı Kerim hizmeti.

İstibdad-ı mutlak: Çok zorba, çok baskıcı yönetim.

Lütf-u ilâhî: Cenâb-ı Hakk’ın lütfu, ihsanı.

Medar-ı iftihar: Övünç kaynağı.

Medar-ı saadet: Mutluluk vesilesi, kaynağı.

sahibi, her yerde hâzır, nâzır; zerrelere yıldızlara, güneşlere kadar bütün mevcudât idare-i ezeliyesinde bulunan Zât-ı Zülcelâl'in bir emr-i ilâhîsi.. ezel ve ebed ve bütün hâdisât, ihata-yı nazarında bir eser-i mu'cizânesi.. ve Kur'ân, bütün kitapların fevkinde kırk vecihle mu'cize ve saadet-i ebediyeyi nev-i beşere müjdelemesiyle müştâkları ebediyen kendine minnettâr kılan bir Şems-i Sermedî'nin bir mükâleme-i ezeliyesi.. ve Resûl-i Ekrem'in (*aleyhissalâtu vesse-lâm*) Hâlık-ı kâinat tarafından gönderilmiş, bütün hâl ve ahvâliyle bütün insanların en ekmeli, en sadık ve en yücesi ve kemâlâtça en yükseği ve getirdiği İslâmiyet nuruyla insanlara en büyük müjdeyi ve en kudsî teselliye bahşeden ve on dört asrı ve beşerin beşte birini saltanat-ı mâneviyesinde idare eden ve bin üç yüz yıldan beri gelen bütün ümmetin kazandığı sevabın bir misli onun defter-i hasenâtına geçen ve kâinatın sebeb-i vücûdu, Habibullah olduğunu.. hem âhiret, cennet ve cehennemın kat'iyen hak ve muhakkak olduğunu hari-ka burhanlarla ve parlak hüccetlerle isbat eden bir mu'cize-i Kur'ân'dır.

Risale-i Nur ise, kelime ve cümleleriyle nur-u Kur'ân'dan ve nur-u Muhammedî'den (*aleyhissalâtu vesselâm*) gelen ezeli ve ebedî bir nur olduğuna şehâdet ediyor. O da Kur'ân'a mensubiyeti ve has bir tefsiri cihetiyle ve bu itibarla semâvîdir, arşîdir.

İşte halkı hükûmet aleyhine teşvik edici zannedilen Risale-i Nur, bütün Sözler'i bütün Lem'a ve Şuâ'ları ve bütün Mektubat'ıyla hakâik-i ilâhiye ve desâtir-i İslâmiyeyi ve esrar-ı Kur'âniye'yi ders veriyor. Acaba böyle muhterem ve çok yüksek ve ahlâk ve fazileti ve hakâik-i imaniyeyi kat'î ders veren Risale-i Nur'u okumak.. ve onun ebedî saadetler bahşeden yazılarını istinsah etmek.. veya bir müminin istifadesi için iman cihetinde ona hizmet etmek, bir suç mudur? Halkı hükûmet aleyhine teşvik midir?

Arşî: Arş'a bağlı, Arş'a ait, yüce.
Bahşetmek: Bağışlamak, vermek.
Burhan / hüccet: Delil.
Defter-i hasenât: Sevap, kazanç defteri.
Desâtir-i İslâmiye: Dinî düsturlar, prensipler.
Ekmel: En mükemmel.
Eser-i mu'cizâne: Mu'cize tarzında eser.
Esrar-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in sırları, incelikleri.
Habibullah: Allah'ın en çok sevdiği kulu.
Hakâik-i ilâhiye: İlâhî hakikatler.

Hakâik-i imaniye: İman hakikatleri, esasları.
Hâlık-ı kâinat: Kâinatın yaratıcısı.
İdare-i ezeliye: Zamanları aşan, sınırsız ve sonsuz idare.
İhata-yı nazar: Nazarının, idaresinin kuşatıcılığı. Her şeyin nazarı ve idaresi altında olması.
İstinsah etmek: Bir nüshayı elle yazarak çoğaltmak.
Kemâlât: Güzellikler, faziletler, mükemmellikler.
Mensubiyet: Bağlılık, mensup olma.
Mu'cize-i Kur'ân: Kur'ân-ı Kerim'in mu'cizesi.

Mükâleme-i ezeliye: Zaman üstü, zamanları aşan konuşma.
Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.
Saltanat-ı mâneviye: Gönül sultanlığı.
Sebeb-i vücûd: Var olma sebebi.
Şems-i Sermedî: Bütün ışıkların kaynağı; batmayan, kaybolmayan, güneşler güneşi Hz. Allah.
Zât-ı Zülcelâl: Yüceler Yücesi Ulu Zât.

*Ve böyle mübârek ve muazzam bir eserin müellifi ve kemâlât-ı insaniye-
nin zirve-i bâlâsında, en yüksek bir mertebe-i iman ve ahlâk ve faziletle
mücehhez bir nur abidesini ziyaret ve bu asırda iyilik ve doğrulukla ve
sarsılmaz iman ve itikatlarıyla İslâmiyet şerefini ve Kur'ân'ın hakâikini
koruyan ve yükselten ve Allah'ın rızasını kazanmaktan başka gayeleri ol-
mayan Risale-i Nur talebeleriyle iman ve Kur'ân yolunda kardeşlik pey-
dâ etmek, bir cemiyet kurmak mıdır? Acaba hangi temiz ve âdil vicdan-
lar buna ceza verebilir?..*

Sayın Hâkimler!

Hakkaniyeti, en yüksek âlimler tarafından tasdik edilen ve en yüksek bir mertebe-i imanî ve aşk-ı İslâmî kazandıran Risale-i Nur, hiç şüphe yoktur ki; onun bütün Sözler'i ve Lem'a ve Şuâ'ları, Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın birer nurânî tefsiridirler. Mânevî hastalıkları ve mânevî karanlıkları izale eden gayet parlak birer güneştirler. Risale-i Nur'un müellifliğiyle tavzif edilen üstadımızın iman ve Kur'ân yolunda geçen ve her türlü zorluk ve sıkıntılara göğüs gererek Kur'ân hakikatlerini neşr ile bu asırdaki, hususan bu mübârek milletin evlâtlarını komünistlik ve her türlü dinsizliğin dehşetli hücumundan kurtarmaya çalışan, temiz ve pürüzsüz hayatının şehâdetiyle O, bu zamanda bu kudsi vazife ile tavzif edilmiş. O, bize -hâşâ- bozgunculuk ve ahlâksızlık dersini vermiyor. Belki O, bize nev-i beşer dünyasının en büyük dâvâsı ve en mühim meselesi olan imanı kurtarmak dersini veriyor. Yirmi beş, otuz seneden beri yüz binlerle ehl-i imanın Risale-i Nur'la imanlarının kurtulmasına çalışması, bilhassa benim gibi İslâmiyet'ten haberi olmayan biçârelere en büyük saadet.. ve hayatın gayesi olan imanı ders vermesiyle elbette ve elbette O, bize bir lütf-u ilâhîdir. O'nun kudsi hizmet-i imaniye ve vazife-i diniyesini inkârla, bütün bütün hak ve hakikatin aksine O'nu hayat-ı içtimaiyeye zararlı görenlere deriz:

Eğer iman ile Allah'a bağlanmak ve dinin evâmirine itaat ederek ahlâksızlık ve imansızlık gibi korkunç âfetlerden insanları kurtarmak ve İslâmiyet'in dâimî saadetiyle onu mesûd etmek, bir cürüm ise o vakit hayat-ı içtimaiye için zararlıdır denilebilir. Yoksa en büyük bir iftiradır ve kat'iyen affedilmez bir cürümdür.

Evâmîr: Emirler.

Hayat-ı içtimaiye: Toplum hayatı.

Kemâlât-ı insaniye: İnsanı olgunlaştıran, yücelten faziletler, güzel-likler.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan

ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan aciz bırakan Kur'ân-ı Kerim.

Mücehhez: Teçhizatlı, donanımlı

Peydâ etmek: Elde etmek, kazanmak.

Tavzifedilmek: Vazifelendirilmek, görevlendirilmek.

Zirve-i bâlâ: En yüksek zirve.

Risale-i Nur'un hedefi dünya değil, dâimî âhiret saadeti. Ve bütün hayat-ı dünyeviyedeki hüsn ü cemâl onun cilve-i cemâlinin bir nevi gölgesi ve bütün cennet, bütün letâifiyle bir lem'a-yı muhabbeti olan bir Dâim-i Bâki'nin, bir Rahîm-i Zülcemâl'in rızasıdır.

Böyle ilâhî ve kudsî ve çok yüce bir gaye varken; süflî ve günahlı ve neticesiz, halkı hükûmet aleyhine teşvik gibi fânîliklerden Risale-i Nur'u binler defa tenzih eyleriz. Ve bizim imanî çalışmalarımızı ve dinî bilgiler öğrenmemizi istemeyen, bu şekil iftiralarla bizi ezmeye çalışanların şerlerinden Allah'a sığınıyoruz.

Sayın Hâkimler!

Otuz üç âyât-ı kerîmenin işârâtı ve İmam Ali (radıyallâhü anhî) ve Gavs-ı Âzam'ın (radıyallâhü anhî) ve yüzlerle ehl-i tahkikin takdîr-kârâne beyanatıyla bir nur-u Kur'ân olduğu ve ona yapışanların inşallah imanlarını kurtaracakları kat'î tahakkuk eden Risale-i Nur, kat'iyen söndürülemez, kaybedilemez!..

Buna misal, yirmi beş seneden beri onu imha etmek gayesiyle yapılan hücumlar, bilakis onun fevkalâde yayılmasına ve parlamasına vesile oldu. Çünkü onun sahibi, ezelden ebade kadar her şey kudret-i ezelisinde ve emrinde olan bir Sultan-ı Zülcelâl'dir. Çünkü onun hakâikleri, Kur'ân'ın hakikatleridir ve Cenâb-ı Hakk'ın hıfz ve inâyetiyle daima parlayacaktır inşallah...

Sayın Hâkimler!

İman ve İslâmiyet'i en yüksek bir sevgi ve iştîyakla öğreten.. ve rıza-yı ilâhîden başka bir hedef ve maksat tanımayan.. ve bu asırda Kur'ân'ın bir mu'cize-i kübrâsı ve tefsir-i nuranîsi olduğu kat'î tahakkuk eden Risale-i Nur'u okumak ve yazmak ve onun hakâik-i imaniyeyi ders veren risalelerini mümin

Cilve-i cemâl: Güzelliğin yansıması, tecellisi.

Dâim-i Bâki: Ebedî ve bâki olan Hz. Allah.

Ehl-i tahkik: Gerçeği araştırıp, delillere dayanarak bir sonuca ulaşan büyük ilim adamları.

Gavs-ı Âzam: "En büyük velî" anlamında Hz. Abdulkadir Geylanî'nin lâkâbı.

Hıfz ve inâyet: Koruma, destekleme.

Hüsn ü cemâl: Mânevî, maddî

güzellik; iç, dış güzellik.

İşârât: İşaretler, dolaylı manalar.

Lem'a-yı muhabbet: Sevgi ışığı, parlıltısı.

Letâif: Güzellikler.

Mu'cize-i kübrâ: Pek büyük mu'cize.

Rahîm-i Zülcemâl: Sonsuz merhamet sahibi, güzeller güzeli Yüce Allah.

Sultan-ı Zülcelâl: Ulu, Yüce Sultan.

Süflî: Alçak, bayağı, pes.

Tahakkuk etmek: Kesinleşmek, gerçekliği ortaya çıkmak.

Tefsir-i nuranî: Nurlu, pırıl pırıl tefsir.

Tenzih etmek: Kusurlardan uzak tutmak.

kardeşlerine vermek bir suç ise.. ve dinin evâmîr-i kudsiyesinden olan râbîta-yı diniye ve uhuvvet-i İslâmiye ve Allah sevgisi uğrunda iman ve Kur'ân yolunda birleşmek gibi mukaddes ve ilâhî ve uhrevî kardeşlik bir cemiyet ise; böyle mübârek bir cemiyete mensup olmak, benim için büyük bir saadettir. Ve her türlü taltif ve nişanların üstünde bir bahtiyarlıktır. Böyle bir saadet ve bahtiyarlığı kazandıran Risale-i Nur'un talebesi olmak gibi büyük bir lütfu, benim gibi bir bîçâreye nasib eden Allah'a hadsiz şükürler olsun. Son sözüm:

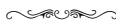
حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ¹

حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ²

'dir.

Muallim

Mustafa Sungur

Mustafa Sungur'un Temyiz Lâyihasıdır

1– Ağırceza Mahkemesi, Nur Risaleleri'ni okuduğumu ve yazdığımı ve muhtaç bir mümin kardeşime vererek istifadesine çalıştığımı, “Halkı, hükûmet aleyhine teşvik ediyor.” diye hakkımda bir suç saymış. Hâlbuki ben itiraznâmemde bu ithama karşı dedim:

“Halkı hükûmet aleyhine teşvik edici zannedilen Risale-i Nur, Kur'ân'ın hakikî bir tefsiridir. O, bütün eczalarıyla hakâik-i imaniyeyi ders verip, okuyan ve yazanlara en büyük saadeti bahşediyor. Onun hedefi, halkı hükûmet aleyhine teşvik gibi serserilerin, bozguncu ahlâksızların gittikleri fânîlikler değil; belki bütün saadet ve bahtiyarlığın en yüce mertebesi olan Allah'ın rızasıdır. Ben, bana en büyük fazilet, en tatlı nimet olan imanı kazandıran Risale-i Nur'u okuduğum ve yazdığım ve onun en geride bir talebesi ve âciz bir hizmetkârı olduğumdan dolayı iftihar ediyorum. Ve Risale-i Nur'un talebeliğini, hakkımda pek büyük bir ihsan-ı ilâhî bilip lâyük olmadığım bu nimet-i azîmeyi benim gibi bir bîçâreye

¹ “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!” (Âl-i İmran Sûresi, 3/173).

² “Bana Allah kâfidir. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Ben O'na dayandım, O'na güvendim ve O, Büyük Arş'in Rabbi'dir.” (Tevbe Sûresi, 9/129).

Güzide: Seçkin, mümtaz.

bağı.

Taltif: Mevki, rütbe, mükâfat.

Nimet-i azîme: Pek büyük nimet.

Uhuvvet-i İslâmiye: İslâm kar-

Râbîta-yı diniye: Dinî bağ, din

deşliği.

nasib eden Rabbime daima şükrediyorum.” dediğim hâlde, kanuna ve delile dayanmayarak benim iman ve İslâmiyet’e karşı bağlanmamı bir cürüm bilerek bütün bütün hak ve hakikatin aksine olarak cezalandırıldım.

2- Ben şahidim ki; ben Kastamonu Gölköy Enstitüsü’nde okurken bazı muallimler tarafından bize dinsizlik dersi verilmişti. Hâşâ, Hazreti Kur’ân’ı, Hazreti Peygamber’in yazdığını.. ve İslâmiyet’in artık mülgâ olunacağını.. medeniyetin ilerlediğini, bu asırda Kur’ân’a ittibâ etmek büyük bir hata ve gerilik olduğunu.. hatta bir gün bir muallimin yaptığı gibi İslâmlar, namaz kıldıkları ve âhireti düşündükleri için daima muzdarip bir hâlde ömürleri elem içinde geçtiğini ve İslâm câmilerinde daima bir ölgünlük havası estiğini; hristiyanların kiliselerinde ise daima neşe ve canlı hayat bulunduğunu ve hristiyanlar çalgı vesâire gibi eğlencelerle hayatın tadını alıp ömürlerini neşe içinde geçirdiklerini söylüyorlar.. kalblerimizdeki iman ve İslâmiyet bağlarını koparmaya ve onun yerinde inkâr ve küfür yerleştirmeye çalışıyorlardı.

İşte böyle zehirli fikirlerle aşılınmış ve böyle tehlikeli muzır dinsizlerin dersleriyle mâneviyâtı öldürölmek istenmiş ve hatta o muzır fikirlere kapılarak ve –hâşâ– inanarak etrafına neşretmeye başlamış bir bîçâre insanın, birdenbire Risale-i Nur gibi Kur’ân’ın feyzinden fışkıran.. iman ve İslâmiyet hakikatlerini gayet parlak burhanlar ve harika deliller ile isbat eden.. ve Din-i İslâm’ın daima insanların saadet ve selâmetine vesile, sönmez ve söndürölmez bir mânevî güneş olduğunu izah eden eşsiz bir Nur-u Kur’ân’ın birkaç risalesini okumakla bütün o zehirli fikirlerini atıp imanı elde ederek duyduğu sonsuz sevinç ve bahtiyarlığı, telîf ettiği mübârek Nur Risaleleri’yle ona kazandıran müşfik ve vefakâr ve hakikî kahraman Üstad Bediüzzaman Hazretleri’ne arzetmesi.. eski gaflet ve dalâlet hayatından kurtulup, iman ve nura kavuştuğunu ve hakikî imanı kazandıran Risale-i Nur’un bu asrın bütün insanları için bir şems-i hidayet ve vesile-i saadet ve onun müellifliğiyle tavzif edilen üstad-ı muhteremin bu pek büyük ve yüce imanî hizmetiyle onun bu beşeriyete, hususan ehl-i imana bir lütf-u ilâhî olduğunu hayranlıkla arzetmesi.. ve yukarıda da arzedildiği vecihle Kur’ân ve İslâmiyet aleyhindeki dehşetli ve kakhâr tecavüzleriyle bu kahraman İslâm milletinin evlâtlarını dinsizliğe teşvik edip milyonlarla insanların bağlandığı kudsî ve ilâhî İslâmiyet esaslarını yıkmaya ve o milyonlarla insanların ebedî saadetlerini mahvetmeye çalışanları, “Gizli Süfyan komitesinin yıkıcılığı ve eziciliği” diye vasıflandırarak onlara ve onların bu

İttibâ etmek: Tâbi olmak, uymak.

Kahhâr: Mahveden, ezen.

Mülgâ: Kaldırılmış, lağvedilmiş,

hükümsüz.

Süfyan: Ahırzamanda İslâm ü-

meti içinden çıkıp, insanları alda-

tarak dinden uzaklaştıracak olan şahıs.

Şems-i hidayet: Hidayet güneşi.

alçak ve kakhâr ve zâlimâne tahriplerini ve yıkıcılıklarını alkışlayan divanelere, “Binler teessüf ve nefretlerle yazıklar olsun!” demesi.. ve imanında şüpheye düşmüş eski ders arkadaşlarına, “Gelin, hepimiz bu hevâî ve nefsî arzulardan vazgeçelim. Hakâik-i Kur’âniye’nin önünde diz çökelim. Ve bu asrın rehber-i saadeti olan Nur medresesine koşalım. Aylarca ve yıllarca alkışlayıp durduğumuz o yalancı sefillerden ve onların hakikat diye gösterdikleri yalandalardan vazgeçip Bediüzzaman Said Nursî’nin derslerine gönül bağlayıp onu üstad edinelim, zulmetten nura dönelim.” diye hitap etmesi, acaba imandan aldığı sevinç ve Kur’ân ve İslâmiyet sevgisinden ve bağlılığından ve milletini pek çok sevip herkesin tahkikî imanı kazanarak sonsuz bir saadete nâil olmalarını arzu etmesinden değil midir?

Acaba Allah’a intisap edip İslâmiyet’in en âlî bir din ve fazilet ve saadet müjdecisi olduğunu ilân etmek bir cürüm müdür? Kur’ân ve İslâmiyet aleyhinde her taraftan yıkıcı ve kakhâr taarruzların başladığı.. ve Hazreti Kur’ân’a ve Hazreti Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*)’a iftiralarla o zâtın çok âlî ve çok kudsî kıymet ve varlıkları çürütölmek istenildiğı.. buna mukabil, dinsizliğı ve ilhadı ve ahlâksızlığı telkin eden kitapların ve Allah’a âsi ve İslâmiyet’e hücum eden fânî ve kıymetsiz bedbahtların saygılar ile anıldığı.. ve bid’akâr ve gayr-i meşrû hâllerin alkışlandığı zamanda, Hazreti Kur’ân ve Hazreti Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*)’ın yüceliklerini, hakkaniyet ve kudsîyetlerini; hem Allah’ın varlığını ve bu kâinat bütün mevcudâtıyla ve bütün âzâ ve cihazatıyla Hâlık’ının vücûb-u vücûduna ve vahdâniyetine şehâdet ettiğini.. ve insan akıl ve fikir cihetiyle ve esmâ-yı ilâhiyeye en ziyade aynadar bulunmasıyla sâir mahlûkâta bir nevi sultan hükmünde olduğı.. insan eğer iman ve ubûdiyetle Allah’a intisap etse, dalâlet ve sefâhetten ve büyük günahlardan korunsa, mevcudâtın üstünde âlâ-yı illiyyîne lâıyk ve ebedî cennet ve saadete mazhar bir muhterem misafir.. ve eğer şirk ve isyanla veya gaflet ve dalâletle Hâlık’ına küfretse, o zaman hayvandan daha aşağı ve esfel-i sâfilîne düşerek ebedî cehenneme müstahak ve sonsuz azap ve işkencelere lâıyk bir bedbaht olduğı.. ve Kur’ân’ın

Âlâ-yı illiyyîn: En yüksek yer. İnsanın erişebileceğı en yüce makam.

Âli: Yüce.

Bid’akâr: Dinde aslı olmayan şeyleri, dinde bir yeri varmış gibi gösteren, yansitan.

Dalâlet: Sapıklık, kâfirlik.

Esfel-i sâfilîn: En aşağı yer. İnsanın düşebileceğı en kötü durum, en aşağı seviye.

Esmâ-yı ilâhiye: Cenâb-ı Hakk’ın

güzel isimleri.

Gayr-i meşrû: Haram, yasak, dine ve hukuka aykırı olan.

Hakâik-i Kur’âniye: Kur’ân-ı Kerim’e ait hakikatler, doğrular.

Hevâî: Boş, değersiz.

İlhâd: İnançsızlık, dinsizlik.

Sefâhet: Haram helal demeden zevk peşinde olma, eğlence düşkünlüğü, beyinsizlik.

Tahkikî iman: Sağlam, sarsılmaz

iman.

Ubûdiyet: Kulluk.

Vahdâniyet: Cenâb-ı Hakk’ın birliğı.

Vücûb-u vücûd: Cenâb-ı Hakk’ın varlığının kendinden ve kesin olması.

daima değişmez ve onun hüküm ve emirleri tebeddül etmez ve edilemez bir Hak kelâmı.. ve İslâmiyet'in daima en yüksek bir medeniyette bulunduğunu.. ve beşeriyetin hakikî ve dâimî saadeti ancak ve ancak evâmîr-i Kur'âniye'ye ittibâ ve intisapla mümkün olacağını, açık ve kat'î olarak izah ve isbat eden Risale-i Nur'un kudsiyetini ve yüceliğini ve o mu'cize-i Kur'ân'ın bir nur-u ilâhî ve bir ihsan-ı rabbânî olduğunu, iman ve ilân etmek bir cürüm müdür?

Fânî, beş-on dakikalık gayr-i meşrû zevkler için yazılmış roman ve efsaneler ve İslâmiyet'in aleyhinde –ve okunması memleket ve milletin selâmeti bakımından gayet tehlikeli, muzır– kitapların neşredilmesi.. ve onların medih ve tavsiye edilmesi, bir suç sayılmıyor da; yüz milyonlarla insan onda gitmiş ve hakikî olan saadete ulaşmış İslâmiyet güneşinin tarifçisi ve tavsiyecisi ve hakâik-i imaniyenin müjdecisi olan Risale-i Nur'u okumak ve yazmak, medh ü senâsına kâdir olamadığımız yüksek mezâyâsını tavsiye etmemiz bir suç sayılıyor. Acaba kalbinde zerre kadar imanı olan ve memleket ve milletin selâmetini arzu eden bir insan, bunu suç sayabilir mi?

Sayın Yargıtay Hâkimleri!

Sizin yüksek huzurunuzda arzedilen bu dâvâ, doğrudan doğruya iman ve Kur'ân dâvâsıdır. Milyonlarla insanların ebedî saadet ve kurtuluşu dâvâsıdır. Bu azîm dâvâ ile başta Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtü vesselâm), bütün enbiya (aleyhimüsselâm) ve bütün evliya ve hadsiz ehl-i hakikat ve imanla dâr-ı bekâyâ gitmiş bütün ecdatlarımız mânen alâkadardırlar.

O milyonlar ehl-i hakikatin selâm ve sevgilerini, dua ve şefaatlerini kazanmak fırsatı şimdi elinizdedir. Risale-i Nur denilen âlî hakikat önünüzdedir. Onun gayesi dünyevî ve fânî ve süflî makamlar mıdır? Yoksa en büyük saadet ve âlî sevinç ve en yüce bahtiyarlık olan Allah'ın rızasını kazanmak mıdır? Ve onun bütün sözleri, insanları ahlâksızlığa mı teşvik ediyor? Yoksa imanla onları mücehhez kılıp yüksek ahlâk ve fazilete mi kavuşturuyor?

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın i'câz-ı mânevîsinden fıskıran ve bir nur-u ilâhî olan Risale-i Nur önünüzdedir. Madem imanı kazanmak ve iman ile bu dünyadan dâr-ı saadet-i bâkiye gidebilmek insanların her meselesinden üstün en büyük dâvâsıdır. Ve madem Risale-i Nur, Kur'ân'ın feyziyle hakâik-i imaniyeyi

Dâr-ı bekâ: Ebedî âhiret yurdu.

Dâr-ı saadet-i bâki: Ebedî mutluluk yurdu, cennet.

Evâmîr-i Kur'âniye: Kur'ân'ın emirleri.

i'câz-ı mânevî: Mânevî mu'cize.

İhsan-ı rabbânî: Cenâb-ı Hakk'ın lütfu, ihsanı.

İntisap: Bağlanma, mensup olma.

Mezâyâ: Meziyetler, üstün özellikler.

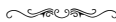
Tebeddül etmek: Değişmek.

ders verip; yüz binlerle onu okuyup yazanların kat'î şehâdetiyle ve birçok âyât-ı Kur'âniye ve ehâdis-i Muhammediye (*aleyhissalâtu vesselâm*) kudsî beyanatı ve İmam Ali (*radiyallâhü anhi*) ve Gavs-ı Geylânî (*radiyallâhü anhi*) misillü birçok ehl-i velâyetin takdîrkârâne tavsiyeleriyle Risale-i Nur, o dâvâyı kat'î kazandırıyor. Elbette ve elbette sizler yüksek adalet ve hakikat-perverliğinizle, her türlü fânî endişelerin fevkinde yüksek hakperestliğinizle Risale-i Nur'un o hakkanî ve Kur'ânî çehresini ve hakikî kıymetini takdir ile görüp anlayacaksınız. Ve Risale-i Nur'un talebelerinin de Cenâb-ı Hak'ın rızasından başka bir maksat peşinde koşmadıklarını göreceksiniz.

Sayın Yargıtay Hâkimleri!

En yüksek ahlâk ve faziletiyle ve en yüce şefkat ve merhametiyle insanları koyu fikir karanlığından ve dâimî haps-i ebedîden kurtarmaya çalışan.. ve en şiddetli sıkıntı ve işkencelere göğüs gererek Cenâb-ı Hak tarafından tavzif edildiği hakâik-i Kur'âniye'yi neşretmek kudsî vazifesiyle zamanın en yüce mertebe-i kemâline erişen aziz ve âlî üstadımız Bediüzzaman Hazretleri, bütün bütün hak ve adalete aykırı olarak zindanlara atılıyor. Pek ihtiyar ve hasta ve kimsesiz.. en yüksek iman ve ubûdiyetle ve harika zekâ ve ilim ile mücehhez.. ve insanların imanını kurtarmaktan başka bir gayesi bulunmayan yetmiş beş yaşındaki bu mübârek ve hakikî insaniyet-perver üstadın Afyon zindanlarında şiddetli soğuk ve dehşetli sıkıntılar içindeki vaziyet-i elimânesi ciğerleri deliyor ve kalbleri sıplatıyor. Hakikatlere âşık ve meftun olan yüksek adaletinize ve hakikî insaniyet-perverliğinize güvenerek adaletin şefkat ve merhametinin tecellisini bekliyoruz.

Mustafa Sungur

Mehmed Feyzi'nin Müdâfaasıdır

Afyon Ağırceza Mahkemesi'ne,

İddianâme beni üstadım Said Nursî'nin hem sır kâtibi, hem kendisiyle, hem Risale-i Nur'la şiddetli alâkalı, hem çok hizmet ettiğimi bahisle bu hareketimi

Âyât-ı Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in âyetleri.

Ehâdis-i Muhammediye: Hz. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) mübârek hadisleri, sözleri.

Hakikat-perverlik: Hakperestlik,

hakikat âşıklığı.

Haps-i ebedî: Dâimî hapis, cehennem hayatı.

İnsaniyet-perver: İnsanı duyguları önde olan, insanları düşünen.

Mertebe-i kemâl: Mükemmel, yüksek

sek seviye.

Tecelli: Gerçekleşme, tahakkuk etme.

Vaziyet-i elimâne: Üzüntü verici durum.

medar-ı mes'uliyet saymış. *Ben de buna karşı, bütün kuvvetimle bu ithamı kabul edip iftihar ediyorum.* Çünkü fitratımda ilme karşı gayet kuvvetli bir iştiağ var. Bir delili şudur ki; Denizli Hâdisesi'nde menzirim taharri edildiği vakit, beş yüz seksen adet mütenevvî kütüb-ü ilmiye ve Arabiye evimde bulunduğuş resmen sabit olmuştur. Benim fakr-ı hâlimle ve gençliğimle ve lisan-ı Arabîde noksanîyetimle beraber bu zamanda binde bir şahısta bulunmayan bu mütenevvî beş yüz seksen cilt kitabı bana toplattıran fevkalâde bir talebelik şevki ve harika bir aşk-ı ilmîdir.

İşte bu fitrî istidat ile daima hakikî bir üstad arıyordum. Cenâb-ı Hakk'a hadsiz şükrolsun ki, uzakta aradığımı pek yakında elime verdi. Evet, üstadım olan Said Nursî'nin bütün hayatının gayesi, şevk-i ilimde ve ulûm-u İslâmiyeyi bilmek aşkında geçtiğini bütün hayatı şehâdet ediyor. Hem ben müşâhedâtımla, hem üstadımın matbû tarihçe-i hayatıyla, hem eski talebelerinden aldığım malûmatla kat'î bildim ki; bendeki fitrî aşk-ı ilmî, üstadımda harika bir surette bulunuyor ki, bu zamanda bütün medrese âlimlerinin hilâfına olarak pek harika, tek başıyla medrese talebeliğini muhafaza edip her belaya tahammül etmiş. Hatta ehl-i siyaset, üstadımın bu acîb hâllerini anlamadıkları için hiç alâkası olmayan bir nevi siyasete temas ettirmeye çalışmışlar; hatta hapislere sokmuşlar. Fakat sonra Cenâb-ı Hak, o aşk-ı ilmîyi Kur'ân'ın hakâikine bir anahtar yapmış. Bütün ehl-i ilmi ve feylesofları hayrette bırakan Risale-i Nur meydana çıkmış. Ben de o sırada bütün hayatımda aradığım ve kendi fitratımda ve fakat pek yüksek bulunan bu üstadı bir ihsan-ı ilâhî olarak Kastamonu'da yanımda buldum. Âhir ömrüme kadar da buna teşekkür ediyorum.

Hem üstadım eskiden beri izzet-i ilmiyeyi muhafaza için, sadaka ve hediye gibi şeyleri kabul etmediği gibi talebelerini de men eder. Kimseye başını eğmez. Hatta harika vaziyetlerinden; harp içinde avcı hattında oturmayaya ve sipere girmeye tenezzül etmeyerek izzet-i ilmiyeyi muhafaza ettiği gibi, üç dehşetli kumandana karşı kahramancasına hocalık ve haysiyet-i ilmiyeyi muhafaza için onların hiddetine karşı ehemmiyet vermeyip onları susturdu.

Aşk-ı ilmî: İlim, öğrenme aşkı.
Ehl-i siyaset: İdareciler, siyasetçiler.
Fakr-ı hâl: Fakirlik hâli.
Haysiyet-i ilmiye: İlmin haysiyeti, itibarı.
Hilâf: Zıt, ters.
İzzet-i ilmiye: İlmin izzeti, onuru.

Kütüb-ü ilmiye ve Arabiye: Arapça, ilmî kitaplar.
Lisan-ı Arabî: Arap Dili.
Matbû: Tab edilmiş, basılmış.
Medar-ı mes'uliyet: Sorumlu tutulma sebebi.
Müşâhedât: Müşâhedeler, göreerek şahit olunan bilgiler.

Mütenevvî: Çeşitli, türlü.
Şevk-i ilim: İlim, öğrenme arzusu, iştiağı.
Taharri edilmek: Aranmak. Arama yapılmak.
Ulûm-u İslâmiye: İslâmi ilimler.

Onun için bu üstadımı, bu millet ve vatanın ve Türk ulemâsının pek büyük şerefini muhafaza etmek için her şeyini feda etmiş bir şahıs bildiğimden, ben de kendime hakikî üstad kabul ettim. Böyle vatan ve millete hakikî fedakâr bir üstadın farz-ı muhâl olarak yüz kusuru da olsa nazar-ı müsamaha ile bakıp itiraz etmemek gerektir.

Bu memleketin vatanperverleri, Meşrûtiyet Devri'nde; milliyetçiler ve hamiyetperverleri, Cumhuriyet'te bu üstadın ilme ettiği fevkalâde hizmeti vatan ve millet nâmına takdir ettiklerine bir numûnesi şudur ki; Câmîü'l-Ezher sisteminde, Medresetü'z-Zehra nâmında Van Vilayeti'nde temeli atılıp eski Harb-i Umumî münasebetiyle geri kalan şark dârülfünununa İttihad ve Terakki Hükûmeti, on dokuz bin altın lira verdiği gibi; yirmi dört sene evvel Cumhuriyet Hükûmeti de üstadımın dârülfünununa yüz altmış üç meb'usun tasdikiyle yüz elli bin lira tahsisat verilmesini kabul etmeleridir. Bu yüksek üstadın tek başıyla Câmîü'l-Ezher gibi binler hocaların teşebbüsüyle vücuda gelecek bir medrese-i kübrâyı vücuda getirmeye yakın muvaffak olması gösteriyor ki; vatanperverler ve milliyetperverler dahi, medrese ulemâlarıyla beraber bu üstadımı takdir ve tahsin etmeleri lâzım ve elzemdir. Biz de böyle bir üstad elimize geçtiği için her zahmet ve meşakkate tahammüle karar vermişiz. Füyuzât-ı ilmiyesiyle ve yüz otuza varan âsâr-ı kudsiyesinin hakâikiyle beni ilim ve iman yolunda terakki ettiren bu mümtaz allâme-i zamana sonsuz bir varlıkla hürmetim vardır. Bu hürmetim ebede kadar inşallah gidecektir.

İddia makamının beni suçlandırmak istediği ve aylardan beri tedkikât ve taharriyât neticesinde hakikatine vâsıl olamadığı “Dini ve dinî hissiyatı âlet ederek devletin emniyetini ihlâl edecek bir gizli cemiyet” in ne vücudu var ve ne de böyle bir cemiyetle alâkamız vardır. Yegâne alâkamız, Hükûmet-i Cumhuriyet'in kanunları muvâcehesinde en çetin imtihanlarda, en yüksek ehl-i vukûf heyetler tarafından îcab eden hürmeti görmüş ve salâhiyettar mahkemelerde beraat kazanmış Risale-i Nur'lardır. Bu ise vatana ve millete ihênet değil, doğrudan doğruya vatana ve millete nâfi ilim uğrunda bir çalışmaktır.

Allâme-i zaman: Bulunduğu zamanın büyük âlimi, çağın üstadı.
Âsâr-ı kudsiye: Mukaddes, yüce eserler.

Câmîü'l-Ezher: Ezher Üniversitesi.
Ehl-i vukûf: Bilirkişi heyeti.

Farz-ı muhâl: Olmayacak bir şeyi olmuş gibi düşünme, varsayma.

Füyuzât-ı ilmiye: İlimden gelen bereketler, feyizler.

Hamiyetperver: Millî ve dinî değerleri savunan.

İhênet: Hakaret etme, aşağılama.
Meb'us: Milletvekili.

Medrese-i kübrâ: Çok büyük okul.

Medresetü'z-Zehra: 1914'de Birinci Dünya Savaşı'ndan önce Bediüzzaman Hazretleri'nin açılması için teşebbüse geçtiği ve Van Gölü kıyısında, Edremit'te temelini de attığı üniversite projesinin adı.

Muvâcehe: Karşı, ön.

Nâfi: Faydalı.

Nazar-ı müsamaha: Hoşgörüyle, müsamahayla bakma.

Salâhiyettar: Salâhiyetli, yetkili.

Şark dârülfünunu: Doğu üniversitesi.

Taharriyât: Aramalar.

Tahsin etmek: Güzel bulmak, beğenmek.

Tedkikât: Araştırmalar, incelemeler.

Bunun haricinde ne bir siyasî maksat ve ne de başka bir garaz yoktur. Binâen-aleyh, bu hususta da masumiyet ve samimiyetimiz meydanda olmakla, Denizli Mahkemesi'nde olduğu gibi yüksek mahkeme-i âdilenizden adaletin tecellîsiyle beraatımı talep ediyorum.

Afyon Cezaevi'nde mevkuf, Kastamonu'lu

Mehmed Feyzi Pamukçu

Ahmed Feyzi'nin Müdâfaasıdır

Afyon Ağırceza Mahkemesi'ne,

Sayın Hâkimler!

Bir din âlimi ile görüşmek, onun din hakikatlerine ait kitaplarını okumak ve yazmak ve din arkadaşlarının imdadına koşmak üzere dinine ve Kur'ân'ına ve Peygamber'ine (*aleyhissalâtü vesselâm*) hizmet etmek bir müminin vazifesi ve hakkı değil midir? Bizi bu hizmet-i diniyeden men eden bir kanun madde-si var mıdır? Bazı cihetlerin zamanımızdaki küfrî ve gayr-i ahlâkî cereyan-ları tenkit etmesi, bir suç mu teşkil ediyor? Biz ne siyasetle, ne idare ile as-la alâkası olmayan yalnız dindar, saf halk kitlesiyiz. Bir insana hüsn-ü zan et-mek ve kıymet vermek, herkesin şahsî bir kanaatidir. Biz Bediüzzaman'ı, za-manımızın en yüksek din âlimi biliyoruz. Din hakikatlerini asla dalkavukluk yapmadan beyan ve ifade eden bir hakikat adamı biliyoruz. Mücâhid adını vermekliğimiz, memleketimizi tehdit eden ahlâksızlık ve imansızlık cereyan-larına karşı Kur'ân'ın sarsılmaz hakikatlerine dayanarak girdiği müdâfaa ve hizmet-i diniyesinden dolayıdır. Din ve vicdan hürriyetinin hükümran olduğu bir memlekette vicdanî kanaatlerimizden mes'ul olamayız. Bundan dolayı da kimseye hesap vermeye mecbur değiliz.

Âhırzaman'da hadisin haber verdiği şahısların meselesine gelince; bu mev-zuları biz kendimiz uydurmadık, bunların aslı dinde mevcuttur. Peygamber (*aleyhissalâtü vesselâm*) bazı hadislerle ümmet-i Muhammediyenin (*aleyhissalâtü vesse-lâm*) ömrünün bin beş yüz seneyi pek geçmeyeceğini söylüyor. O zamana ka-dar da ümmet-i Muhammediyenin (*aleyhissalâtü vesselâm*) ve dünyanın hayatında mühim tesir yapacak büyük tarih hâdiselerini, "kıyamet alâmetleri" diye haber

veriyor. Bunların şerri üzerine ümmet-i İslâmiyenin nazar-ı dikkatini celbediyor. Gaflet ve cehaletle bu şerlere dûçar olanların ebedî şekâvet ve helâket ile karşılaşacaklarını söylüyorlar. Bunlara dair sayısız dinî burhanlar mevcuttur.

Biz ki, Allah'a ve Resûl'üne ve Kur'an'a inanmışız. Şimdi bu iman ve peygamberin sıdkına olan bu itikadın neticesi olarak kendimizi helâk-i ebedîden kurtarmak için çalışmalıyız mı? Etrafımızda olup bitenleri görmeyelim mi? "Acaba bu tehlikeli zaman gelmiş midir? Sakın bu tehlikelere düşen nesil biz olmayalım!" diye bunları mevcut dinî hakikatlere tatbik cihetlerini göstermeyelim mi? Biz de önümüzdeki müsbet delilleri ve vücûd-u ilâhîye bizi sevkeden hakâik-i müberhene ve ilmiyeyi görme-yerek, sırf Avrupa dinsizliğini en büyük lâzime-i medeniyet ve şîâr-ı irfan add ile dinimizi terketsek, acaba helâk-i ebedîden bizi kim kurtaracak? Bunu düşünmeyelim mi? Bu zihniyette olan, Kur'an'dan ve onun hakâikinden üstün bir şey tanımayan bir insan, sırf fânî cezalar korkusuyla kendini ebedî helâke atar mı? Yahut fânî bazı kıymetlere değer verir mi? Allah ve Resûl'üne ve dinine hizmet vazifesinden vazgeçer mi? İşte bizi Bediüzzaman'a bağlayan hakikî âmiller bunlardır. Başka bir menba-ı dinî var mı ki, biz ruhumuzun bu ezeli ihtiyaçlarını onunla teskin edelim?

Sayın Savcı, bize kütüphâneleri dolduran binlerce Arapça ve bugünün ruhuna tercüman olamayan kitapları tavsiye ediyor. Sayın Savcı ve onun gibi düşünenler, "Risale-i Nur" nâmı altındaki külliyat-ı ilmiyeyi ve hazine-i hürriyeti ve hakikat-i âliyeyi beğenmeyebilirler, tenkit de edebilirler. Bu kendilerinin bileceği bir iştir. Bizim şu veya bu esere rağbet etmemize ve ona kıymet vermemize karışamazlar. Biz Risale-i Nur'u seviyoruz. Ve onu hakikî ve riyâsız bir din kitabı ve Kur'an tefsiri biliyoruz. Kıymet ölçüleri ve hükümleri vicdanî bir takdir meselesidir. Buna kimse müdahale edemez.

Evet biz, Risale-i Nur müellifinin velâyetine ve daima ayn-ı hakikat dersi verdiği kâiliz. Kendisinin kabul etmemesi, bizim bu kanaatimizi sarsmıyor. Ancak bizim kabul ettiğimiz, keramet-i kevnîyesinden dolayı

Add: Sayma, kabul etme.

Âmil: Faktör, etken.

Ayn-ı hakikat: Gerçeğin ta kendisi, tamamen gerçek.

Dûçar olmak: Yakalanmak, maruz kalmak.

Hakâik-i müberhene ve ilmiye: İlmî delillerle doğruluğu kesinleşmiş gerçekler.

Hakikat-i âliye: Yüce hakikat.

Hazine-i hürriyet: Özgürlük ha-

zinesi.

Helâket: Ölme, mahvolma.

Helâk-i ebedî: Ebediyen, mahvolma, bitme.

İtikat: İnanma, inanç.

Kâil: İnanan, kabul eden.

Keramet-i kevnîye: Fizikî, mad-dî keramet.

Külliyât-ı ilmiye: İlmî eserler.

Lâzime-i medeniyet: Çağdaş hayatın gerekli gördüğü şey.

Menba-ı dinî: Dinî kaynak.

Nazar-ı dikkati celbetmek:

İnsanların dikkatini, ilgisini çekmek.

Sıdk: Doğruluk, dürüstlük, sadâkat.

Şekâvet: Mutsuzluk, nasipsizlik.

Şîâr-ı irfan: Bilimin alâmeti.

Vücûd-u ilâhî: Cenâb-ı Hakk'ın varlığı.

değil, Nurlar'ın dersinde harikulâde ve ekmel tezahürlerine şahit olduğumuz ve bütün cihan-ı irfana meydan okuyan keramet-i ilmiyesinden dolayıdır. Tahsil hayatı üç aydan başka mevcut olmadığı hâlde, bu kadar feyz-i ilim neşreden.. ve ilminin harikalarıyla en müntehâ mesâil-i ilmiye ve âliyede en yüksek mütefekkirleri dahi hayrette bırakacak bir mantık ulviyeti ibraz eden.. ve hayatının yarısından sonra öğrendiği bir lisanda bu kadar cazibedar bir tarz-ı beyan ve sürükleyici bir hararet izhar eden.. ve gayet feyyaz bir aşk ve heyecan terennüm eden.. ve bir derya-yı iman ve bir hazine-i tevhid ve bir umman-ı hikmet hâlinde coşan bir ikinci Bediüzzaman gösterebilir misiniz?

Fânî zevâhirin âlâyişine ednâ bir meyil ve iltifat göstermeyen.. ve en küçük bir menfaat ve lezzete tenezzül etmeyen.. levs-i fânînin ayağına dolaşan bütün yaltaklanmalarına asla kıymet vermeyen.. kimseden bir şey beklemeyen ve dilenmeyen ve kendisine arz edilenleri kabul etmeyen.. iffet ve ismetin en âlî örneklerini yaşatarak sabûrâne, mütehammilâne her nevi mahrumiyetlere göğüs germek suretiyle kendini hakikate ve envâr-ı Kur'âniye'ye ve maârif-i Muhammediyenin (aleyhissalâtü vesselâm) izharına vakfeden.. ve memleket ve milletin ızdırabatı karşısında pür-rahm ü şefkat ağlayan.. kendine yapılan bunca ihânetlere rağmen etrafındakilerin saadetleri için hizmetinden asla vazgeçmeyen.. ihtiyarlığına ve bîkesliğine bakmayarak insanları gayyâ-yı cehl ve girdbâd-ı inkârdan kurtarmaya, hasbî ve ilâhî bir cehd ile çalışan ve savaşılan fazilet ve nur abidesini, "Üstad" addetmekliğimizi çok mu görüyorsunuz?

Kendisinin bu arzedilen keramet-i ilmiyesiyle beraber, sırf ahlâk ölçülerinin kaybolduğu böyle bir devirde gösterdiği bu misilsiz ferâgat ve

Addetmek: Saymak, kabul etmek.

Âlâyiş: Gösteriş, debdebe.

Bikes: Kimsesiz, koruyucusuz, hâmisiz.

Cehd: Çalışma, çaba, emek.

Cihan-ı irfan: İlim dünyası.

Ednâ: En küçük, en basit.

Ekmel: En mükemmel.

Ferâgat: Fedakarlık. Maddî-mânevî her türlü hakkından vazgeçme, şahsî bir şey istememe.

Feyyaz: Coşkun. Taşan, kabına sığmayan.

Feyz-i ilim: İlim bereketi, bolluğu.

Gayyâ-yı cehl: Cehalet çukuru.

Girdbâd-ı inkâr: İnançsızlık girdabı, anaforu.

Hasbî: Samimi, karşılıksız.

İbraz / izhar etmek: Göstermek, ortaya koymak.

Keramet-i ilmiye: İlmî keramet. Cenâb-ı Hakk'ın ilhamlarla hususî ikramı.

Levs-i fânî: Geçici kir, pislik.

Maârif-i Muhammediye: Efendimiz'i (s.a.s.) tanıtan, anlatan bütün bilgiler, ilim dalları.

Mesâil-i ilmiye ve âliye: En yüksek, en zor ilmî meseleler.

Müntehâ: Son, sınır, zirve.

Mütehammilâne: Tahammül göstererek, dayanıklı bir şekilde.

Pür-rahm ü şefkat: Merhamet ve şefkatle dolu.

Sabûrâne: Çok sabırlı bir şekilde.

Terennüm etmek: Güzel ve hoş bir şekilde söylemek.

Tezahür: Görünme, belirme, ortaya çıkma.

Ulviyet: Üstünlük, yücelik.

Umman-ı hikmet: Doğru, yanıltmayan bilgi denizi.

Zevâhir: Dış görünüş.

istiğnâ ve şaheser-i ismet ve istikâmet dolayısıyla yine bir enmûzec-i kemâl ve mihrab-ı fazilet olarak tanınmaya ve iktidâ edilmeye şâyândır. İşte biz Bediüzzaman'a ve eserlerine bu gözle bakıyoruz.

Acaba mûmâileyhe sırf imanımızdan neş'et eden bu bağıllığımız ve Kur'an'ın ve beyanat-ı Muhammediyenin (*aleyhissalâtü vesselâm*) küfür ve ahlâk hakkındaki şiddetli tevbih ve tezyiflerine bu imanımız dolayısıyla iştirakimiz, bizi levs-i fânî addedilen siyasetçi mi yaptı? Yoksa yirmi beş seneden beri din hakikatlerini öğrenemeyen ve helâk-i mutlaka giden soyumuzun bir kısım evlâtlarına, onları helâk-i ebedîden kurtarmak için Allah ve Resûlü'nden, hakikat ve Kur'an'dan haber vermek onların temiz ruhlarını, masum vicdanlarını ıslah etmeye hiç ifsat denilir mi?

Sayın Hâkimler!

Biz asla siyasetçi değiliz. Biz siyaseti, bizim gibi siyaset ehli olmayana binbir çeşit veballer, tehlikeler ve mes'uliyetler taşıyan bir meslek biliriz. Fânî zevâhire de zaten kıymet vermeyiz. Dünyaya ancak rıza-yı ilâhîye bizi götüren hayırlı vechesiyle bakıyoruz. Bu itibarla siyaset peşinde koşmayı ve devlet mefhumu ile mübâreze ithamını şiddetle reddediyoruz. Eğer böyle bir kasd olaydı, yirmi beş seneden beri ednâ bir tezahür olurdu. Evet, bizim menfî bir cephemiz, ahlâksızlığa ve imansızlığa müteveccih bir takbih tarafımız var. Bu sırf imandan ve Kur'an'ın bu mevzular üzerindeki şiddet-i beyan ve azamet-i tevbihine bizzarure iştirakimizden ileri geliyor. Eğer bu esbab-ı mûcibe, samimiyetin ve ihlâsın, hakikat ve safvetin bu tarz-ı beyanı size kanaat vermediyse bize ne şekil isterseniz ceza veriniz. Lâkin unutmayınız ki; bugün altı yüz milyon insanın mensubiyetini taşıdığı Hazreti İsa (*aleyhisselâm*), zamanının idarecileri

Azamet-i tevbih: Azarlamanın bü-yüklüğü.

Beyanat-ı Muhammediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) mübârek hadisleri, sözleri.

Bizzarure: Zaruri olarak, kesinlikle.

Enmûzec-i kemâl: Mükemmelliğin, faziletin örneği.

Esbab-ı mûcibe: Bir şeyin olmasını gerektiren sebepler, gerekçeler.

Helâk-i mutlak: Tamamen mahvolma, bitme.

İslah: İyileştirme, düzeltme.

İfsat: Bozma, karıştırma, fesat çıkarma.

İktidâ etmek: Uymak, örnek almak, tâbi olmak.

İstiğnâ: Kimseden bir şey isteme-me, tenezzül etmeme, tok gözlülük.

Mihrab-ı fazilet: Fazilet kaynağı.

Mûmâileyh: İşaret edilen, sözü edilen kişi.

Mübâreze: Mücadele, karşı çıkma.

Müteveccih: Yönelik, yönelmiş.

Neş'et etmek: Meydana gelmek, kaynaklanmak.

Safvet: Sıfık, temizlik, paklık, iç duruluğu.

Şaheser-i ismet ve istikâmet: Namus, iffet, dürüstlük âbidesi.

Şâyân: Lâyık, değer.

Şiddet-i beyan: Şiddetli, ağır ifade.

Takbih: Kınama, çirkin bulma.

Tarz-ı beyan: Anlatma, ifade tarzı.

Tevbih: Azarlama, tekdîr.

Tezyif: Küçük düşürme, çürütme.

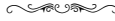
Veche: Yüz, yön.

tarafından sırf insanlığın saadeti için kalbi çarptığı ve emanet-i tebliği hâmil bulunduğ u sebeplerle âdi bir hırsız gibi idama mahkûm edilmişti.

Biz, hür söyledüğ imizden dolayı maruz kalacağ ımız bu mahkûmiyeti iftiharla karşılayacağız. Ve sadece ¹ *حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ* nidasıyla dergâh-ı Kâdiu'l-hâcât'a el açacağız.

Afyon Cezaevi'nde Mevkuf, Ortaklar Bucağı'ndan

Ahmed Feyzi Kul

Ceylân'ın Müdâfaasıdır

Afyon Ağırceza Mahkemesi'ne,

Makam-ı iddianın habbeyi kubbe yaparak, iftiharla kabul ettiğ im üstadıma ve Risale-i Nur'a hizmetimle beni büyük bir diplomat ve entrikacı bir adam tarzında gösterip Nurlar'a gelen mevhum suçta bana büyük bir hisse vermesine mukabil derim ki:

Dinî ve imanî ve ahlâkî eserlerini okumakla, o uğurda hayatımı tereddütsüz feda eder derecesinde istifade ettiğ im üstadım Bediüzzaman'la yakından alâkadarım. Fakat bu alâka, makam-ı iddianın dediğ i gibi, vatana ve millete mazarratlı ve halkı devlet aleyhine teşvik etmek değ il; belki hiçbir beşerin kendisini kurtaramayacağı kabrin idam-ı ebedisinden, kendimi ve benim gibi bu tehlikeli zamanda imanını kurtarmaya, ahlâkını düzeltmeye ve vatana ve millete birer uzv-u nâfi olmaya muhtaç olan din kardeşlerimin imanlarını kurtarmak yolundaki kopmaz ve kopmayacak bir alâkadır.

Kendisinin yakınlarındanım. Dört sene kadar arasıra hizmetini müftehirâne yapmış ım. Bu müddet zarfında kendisinin serâpâ faziletinden başka hiçbir

¹ "Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!" (Âl-i İmran Sûresi, 3/173).

Dergah-ı Kâdiu'l-hâcât: Her türlü ihtiyaçları karşılayan Zât'ın huzuru, dergâhı.

Emanet-i tebliğ: Tebliğ görevi, sorumluluğ u.

Habbeyi kubbe yapmak: Küçük, önemsiz meseleleri büyütme, abartmak.

Hâmil: Taşıyıcı, taşıyan, yüklenen.

İdam-ı ebedî: Ebedî yokluk. Sahip olduğ u her şeyi ebediyen kaybetme.

Makam-ı iddia: Savcılık, iddia makamı.

Mazarratlı: Zararlı.

Mevhum: Vehim, hayal ürünü.

Müftehirâne: İftiharla, övünerek.

Serâpâ: Baştan ayağ a, tamamen.

Uzv-u nâfi: Faydalı üye, yararlı organ.

şeyine şahit değilim. Onun ağzından bir defa olsun, mehdîliğine ve mücedditliğine dair bir kelime duymadım. Tevazuun kemâlinde olduğuna yüz binleri aşan Nur nüshaları ve onları okumakla imanlarını kurtaran yüz binler hâlis Nur şâkirtleri şahittir. O mübârek üstadım, kendisini bizim gibi “Nur talebesi” olarak görür ve öyle iddia eder. Bunu elinizde bulunan birçok mektuplarında, hususan Asâ-yı Musa mecmuasının içindeki İhlâs Risalesi’nde kolaylıkla görmek mümkündür. Kendisi “*Bâkî ve güneş gibi ve elmas misillü hakikatler, fânî şahıslar üzerine bina edilmez. Ve fânî şahıslar, o kıymettar hakikatlere sahip çıkamazlar.*” diye risale ve mektuplarında tekrarlar zikrettiği hâlde, o zâtın tefâhürüne hükmetmek ve mehdîlik ve mücedditlik dâvâ ettiğini iddia etmek, hiçbir akl-ı selimin kârı değildir.

Zira bütün risale ve mektupları, insaf ve dikkatle okursanız; bu muhterem allâme-i zamanın asırlardan beri emsaline tesadüf edilmez bir din âlimi.. ve benzerine rastlanmayacak bir iman kurtarıcısı.. bolşevizmin kıvılcımlarının saçaklarımızı sarmak istediği bir zamanda vatana ve millete bir ordudan daha çok menfaat ve bereketi bulunan bir vatanperver olduğuna siz de kanaat-i kat’iye peydâ edersiniz. İşte böyle bir esere ve o eseri te’lif eden muhterem üstada daha evvelden şâkirt olmadığımıza müteessifim.

Muhterem Heyet-i Hâkime!

İşte hadsiz menfaatlerini kendimde tecrübe ettiğim Risale-i Nur’dan, benim gibi vatan evlâtlarının istifadeleri için, resmî bir izinle Eskişehir’de Gençlik Rehberi’ni kudsî bir hizmet-i milliye fikriyle tab’ ettirdim. Benim gibi bir biçârenin, Kur’ân’ın hakikî ve cerhedilmez bir tefsiri olan Risale-i Nur’a ve dolayısıyla imana hizmeti, tebrik ve takdir ile mukabele görmesi lâzım ve teşvike pek muhtaç iken; böyle ağır muâmele görmekliğimiz hakikat-i adalete ne kadar muhaliftir, sizlerden soruyoruz. Ve mahkeme-i âdilenizden, ruhumuzun gıdası ve sebeb-i necatımız ve ebedî saadetimizin anahtarı olan Nur Risaleleri’nin serbestiyetine karar vermenizi talep eder; eğer yukarıda bir kısmını zikir ve tâdâd

Akl-ı selim: İyi kötüyu ayırt edebilen, sağduyulu akıl.

Allâme-i zaman: Bulunduğu zamanın büyük âlimi, çağın üstadı.

Bolşevizm: Rus lider Lenin tarafından geliştirilen, komünist Sovyet baskı rejimi.

Cerhetmek: Çürütmek.

Hakikat-i adalet: Gerçek adalet.

Hizmet-i milliye: Millî hizmet.

Kanaat-i kat’iye: Tam, kesin kanaat.

Mahkeme-i âdile: Adaletili mahkeme.

Mehdî: Peygamber Efendimiz’in (s.a.s) soyundan, kıyametten önce gelmesi beklenen, insanları dine yönlendirecek kişi.

Müceddit: Her yüz yılda bir gelen, devrin ihtiyacına göre İslâm’ı anlatan, peygamberlik mesleği-

nin mânevi vârisi olan zât.

Müteessif: Üzüntülü, kederli.

Peydâ etmek: Elde etmek, kazanmak.

Sebeb-i necat: Kurtuluş sebebi.

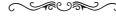
Tâdâd etmek: Saymak. Teker teker anlatmak.

Tefâhür: İftihar etme, gurur duyma.

ettiğim vaziyetler, nazarınızda bir cürüm teşkil ediyorsa, vereceğiniz en ağır cezanızı kemâl-i rıza-yı kalb ile kabul edeceğimi arz ederim.

Afyon Cezaevi'nde Mevkuf, Emirdağ'lı

Ceylân Çalışkan

Mustafa Osman'ın Müdâfaasıdır

Afyon Ağırceza Mahkemesi'ne,

Gizli cemiyet kurmak ve dinî hissiyatı âlet ederek devletin emniyetini bozabilecek hareketlerde bulunmaktan zanlı Bediüzzaman Said Nursî'nin, rejim aleyhindeki mevhum faaliyetine iştirak ettiğim iddia edilerek suç konusu olarak gösterilen meselelere karşı derim ki:

1– Evet, ben de birçok Nur talebeleri gibi hakikî Türklüğe ve İslâmiyet'e yaraşan ve tarihî bir şeref ve faziletimiz olan terbiye-i medeniye-i diniyeyi ve millî bir şîâr olan ahlâk-ı Kur'âniye'yi öğrenerek vatan ve millete faydalı bir uzuv olmak ve yabancı ideolojilerin tesiratından korunarak din ve imanımı muhafaza ve öğrenmek kasdıyla Nur Risaleleri'ni tedarik ederek okumaya başladım.

Ecdadımızın tarihlere şan salıp nâm veren ahlâk ve şerefini pâyimâl eden sefâhet ve rezaletin ve ahlâk-ı seyyienin cemiyet hayatını zehirlediği.. ve kötü ahlâk sahiplerini dahi iğrendirecek derecede sokaklara kadar sardığı.. ve efkâr-ı âmmeyi telaşa düşürdüğü.. ve her sınıf ailenin ocağı başında dedikodu mevzuu olduğu.. ve efkâr-ı âmmenin bir dili mahiyetindeki gazete ve mecmu-aların ahlâk zabıtası haberleri şeklinde ve muhtelif mevzulardaki tenkitlerine sebep olan bu elîm ahvâlin pek süratle genişlediği ve âdeta umumîleşmek istidadını gösterdiği bir devrede düştüğüm ahlâksızlık uçurumundan; dinî, ahlâkî, içtimâî, edebî dersleriyle her müslim okuyucusunu kurtardığı gibi beni de kurtaran Risale-i Nur Külliyyatı'nı okumak.. ve benim bu eserleri okuduğumu bilen ve işiten vatandaşlarımın tehzib-i ahlâk etmek için benden musırrâne

Ahlâk-ı Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim ahlâkı.

Ahlâk-ı seyyie: Kötü ahlâk.

Efkâr-ı âmme: Kamuoyu.

Kemâl-i rıza-yı kalb: Tam bir gönül rızası.

Musırrâne: Israrlı bir şekilde.

Müslim: Müslüman.

Pâyimâl etmek: Çiğnemek, ayaklar altına almak.

Sefâhet: Haram helal demeden zevk peşinde olma, eğlence düşkünlüğü, beyinsizlik.

Şîâr: Ayırt edici özellik, alâmet.

Tehzib-i ahlâk: İnsan tabiatını kötü huy ve davranışlardan arındırarak güzel huy ve davranışlarla bezemek, eğitmek.

Terbiye-i medeniye-i diniye: Modern dinî eğitim.

istemeleri üzerine onlara risale vermek.. ve dolayısıyla serserileşmiş ve serserileşmek ve vatan ve millete muzır bir hâle gelmek istidadını gösteren fertleri bu risalelerle, bu Nurlar'ın müessir telkinatlarıyla kurtarıp beşeriyete faydalı birer insan olmalarına hâdim ve vesile olan ve memleketimizde de sirayeti ve salgını görülen ve bütün dünyayı titreten kızıl veba komünizm tehlikesine karşı dinî ve müessir telkinatı bakımından mânevî bir mücâhid olan Bediüzzaman, takdir ve tebciye lâıyk, kudsî ve mânevî mücâhededesinin nurlu ve müessir silâhı olan ve yirmi senede yirmi bin ve belki çok fazla adamı vatan ve millete faydalı bir hâle sokmaya vesile olan Nur Risaleleri'ni okutmak, ne derece şahsım için bir suç mevzuu ve müellif-i muhteremi için sebep-i itham olabilir, vicdanınıza soruyorum?..

2- Savcılık makamının “mevzûdur” diye gayr-i ilmî iddia ettiği hadis hadis kitaplarında sahih olduğu, hadis âlimlerinin kabulüyle.. ve Hürriyet'ten evvel Meşrûtiyet devri ulemâsına Japonya'nın ve İngiltere Anglikan Kilisesi'nin sorduğu suâller münasebetiyle, o devrin allâmeleri olan İstanbul âlimleri, Bediüzzaman olan müellif-i muhtereme sorarak, şimdi ismi Beşinci Şuâ olan eserinde görülmekte olan o zamanki bu hadis te'vilen cevaplarını, o ehemmiyetli âlimlerin kabul edip itiraz edememeleriyle sahih olduğu kat'î sabittir.

Hem yalnız Risale-i Nur'un bu kısmı değil; bütün hakikatleri ve dersleri, hiçbir hakikî İslâm âliminin itiraz edemeyeceği kadar kuvvetli hakikatlerdir ki; Diyanet Riyâseti başta olarak bütün memleketteki hakikî âlimler kabul ve tâzime, tâ devr-i Meşrûtiyet'ten beri mecbur kalmışlar. O hakikatleri ve o kuvvetli burhanları ismi âlim olan ve hakikat ilminden bîbehre bir-iki ferdin itiraz ve iddiası çürütemez. Hem gayet gülünç olur...

Maddî ve mânevî menâfii zâhir olan ve vatanın her tarafında ve her sınıf halk tabakasında hayat-ı bâkiyelerini idamdan kurtarmak için takdir ile okunan ve onunla imanlarını kurtardıklarından müellif-i muhteremine ebedî minnettar kalan binlerle vatandaşın faydalandığı Kur'ân ve iman hakikatlerine meftun olarak müellifine bir şükran borcu olarak bir mektup yazmak.. ve sebep-i itham olan hadis inkâr edilmeyen hakikatlerine istinad ederek bazı ef'âl ve âsâra nazar edip hadis mazharı olan bu memlekette zuhur etmiş gibi

Âsar: Eserler, izler.

Bîbehre: Nasipsiz, kısmetsiz.

Ef'âl: Fiiller, işler.

Gayr-i ilmî: İlmî niteliği olmayan.

Hâdim: Hizmetkâr, hizmetçi.

Hürriyet: 1909'da başlayan 2. Meşrûtiyet.

Meftun: Düşkün, tutkun.

Menâfi: Menfaatler, faydalar.

Mevzû: Peygamber Efendimiz'e, (s.a.s.) mâl edilmesine rağmen O'nun söylemediği söz.

Müellif-i muhterem: Saygıdeğer yazar.

Müessir: Tesirli, etkili.

Sebeb-i itham: Töhmetsiz, suçla-

ma sebebi.

Tebcil / tâzim: Saygı gösterme, yüceltme.

Telkinat: Telkinler, fikir aşılama-

lar.

Te'vilen: Yorumlayarak.

bakmak ve böyle bir zanna düşerek ve birçok İslâm âlimlerinin ihbaratına dayanarak bazı hataların tamiri cihetine gidilmesini bir fütuhât-ı Kur'âniye kabul edip izhar-ı şâdimânî eylemek.. ve bu görüş ve nokta-yı nazarını eserleriyle tefeyyüz ettiği bir üstada mahremâne arz etmek.. vatan ve milletin anarşiliğe ve dolayısıyla bütün dünyayı titreten kızıl tehlikenin kucağına düşmesini temenni etmek, rejime bir hıyanet midir? İnkılaba dil uzatmak mıdır? Ve o takdire ve tebciye çok elyak ilim adamını aynı iftiralarından birkaç mahkeme teberri ettirdiği hâlde, aynı mevzularla zan altına alıp kimsesiz ve çok ihtiyar ve münzevî olduğu hâlde tevkif ve tecrit ederek taht-ı muhakemeye alıp bizim de bu ilmî nokta-yı nazarımızı ve imanımızı kurtarmak için çalışmamızı bir suç telâkki edip onun güya devletin emniyetini ihlâl suçuna delil ve burhan göstermek, hangi vicdanın âdilâne kararıdır? Mahkemenizden soruyorum, vicdanınıza bırakıyorum!..

3- “Bediüzzaman’ın resimlerini mukaddes bir şeymiş gibi taşımak ve mektubatını toplamak ve mektuplaşmak” diye olan sebep-i ithama gelince:

Hayat-ı mâneviye ve bâkiyemi idamdan kurtarmaya.. ve maddî hayatın lezzet ve saadetini tattırmaya.. ve benim gibi binlerle fertlerin imanlarının kurtulmasına eserleriyle vesile olan bir âlim-i küll ve bir müellifi muhteremin, değil basit bir resmini taşımak; altın ve mücevheratla süsleyerek taşımak ve ona tebrik ve mektup göndermek ve onu sevenlerle tanışmak, beşeriyetin her ferdi gibi benim de bir hakkımdır!.. Bu hukukunun bir suç konusu olacağını zannetmiyor ve son söz olarak diyorum ki:

Vatan ve millete ve insanlık câmiasına hizmet edebilmek için, “Hakîm kimdir: Başına gelen.” fehvasınca iki vilayetin ve birçok kazaların zabıtasının dahi şehâdet edebileceği şekilde serserilikten, şahıslarını bu Nur Risaleleri’yle kurtarıp başkalarını da kurtarmaya vesile olan Nur şâkirtlerinin uzun senelerden beri bu vatan ve millete, bu vatandaki idareye yaptıkları vatanî hizmet, binlerle kişilik zabıta kuvvetinin hizmetinden hakikatte daha mühim iken ve takdire ve iltifata daha lâayık iken sû-i tefsire uğratılarak âdeta bir ecnebî rejimi

Âdilâne: Âdilce, adaletili bir şekilde.

Âlim-i küll: Her şeyi bilen, büyük âlim.

Elyak: Daha lâayık, en lâayık.

Fehvasınca: Uyarınca, gereğince.

Fütuhât-ı Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in zaferleri, fetihleri.

Hayat-ı mâneviye ve bâkiye:

Dinî ve ebedî hayat.

İzhar-ı şâdimânî: Sevindiğini belli etme, gösterme.

Mahremâne: Mahremce, hususî bir şekilde.

Sû-i tefsir: Yanlış açıklama, kötü yorumlama.

Taht-ı muhakemeye almak: Yaralamak.

Teberri etmek: Uzak durmak.

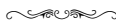
Tecrit etmek: Ayırmak, yalnız bırakmak, kimseyle görüştürmemek.

Tefeyyüz etmek: Feyiz almak, ilâhî lütuflara mazhar olmak.

hesabına kasden hareket eder gibi bizleri tevkif ve muhakemelere verip işimizi, gücümüzü ayaklar altında bırakmak ve bîçâre evlâd ü iyalimizi perişan edip ağlatmak; hangi demokrasi kanunlarıyla, hangi yeminli ve yüminli âdil hâkimlerin vicdanî ve âdilâne kararlarıyla kabil-i te'liftir? Mahkemenizden ve vicdanınızdan soruyorum! Ve büyük ve âdil Türk Milleti ve onun âlî meclisi nâmına icra-yı adalet eden muhterem mahkemenizden, pek çok fevâidi ve menâfii meydanda olup inkâr edemediğimiz bu eserlerin serbestiyetini ve bizim de beraatımızı talep ediyorum.

Afyon Cezaevi'nde Mevkuf, Safranbolu'lu

Mustafa Osman

Hıfzı Bayram'ın Müdâfaasıdır

Afyon Ağırceza Mahkemesi'ne,

Dinî hissiyatı âlet ederek devletin emniyetini ihlâlê teşebbüsten sanık İslâm âlimi Bediüzzaman'ın, millet ve memlekete çok faydalı hakâik-i Kur'âniye ve imaniyeyi ders veren eserlerinden okumaklığımı.. din ve iman cihetinde çok istifade ederek ahlâk-ı Kur'âniye'yi tahsilime âmil olan bu derslerden bazı tanıdıklara da talebi üzerine millî bir şiârımız olan ders-i imaniye ve terbiye-i diniye ve ahlâkiyeyi tahsillerine sebep olmak hayrına nâiliyet arzusuyla vermekliğimi ve temin etmekliğimi.. ve bazı tanıdıkların dostâne veya ilmî mahiyetindeki mektupları, adresime göndermelerini bahane ederek mûmâileyhe suç ortağı göstermektedir. Sebeb-i ithamı olan bu meselelere itiraz ederim ki:

1- Üzerinden muhakeme geçen, beraat ettirilip müellifine iade edilen ve bütün İslâm ve memleket ulemâsının takdir ve tasvibine mazhar olan Risale-i Nur'u, iddia makamının üzerinde durduğu şekilde bir fikr-i mefsedetle okumadığım gibi; her risalesini de baştan başa Kur'ân'ın bir mühim tefsiri olup insanları ahlâken yükseltmeye, fazilet sahibi kılmaya, milletleri uçuruma yuvarlanmaktan kurtarmaya vesile olan İslâmî dersi ve dinî terbiyeyi müessir bir

Âmil: Faktör, etken.

Evlâd ü iyal: Çoluk çocuk. Bakmakla yükümlü olunan kimseler.

Fevâid: Faydalar.

Fikr-i mefsedet: Kötülük, fesat düşüncesi.

Hakâik-i Kur'âniye ve imaniye:

Kur'an ve iman hakikatleri.

İcra-yı adalet etmek: Adaleti yerine getirmek, uygulamak.

Kabil-i te'lif: Birleşmesi, bağdaşması mümkün.

Mûmâileyh: İşaret edilen, sözü edilen kişi.

Nâiliyet: Nâil olma, erişme, şereflenme.

Terbiye-i diniye ve ahlâkiye: Dinî ve ahlâkî eğitim.

Yümin: Bereket, meymenet, nasip.

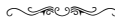
surette ders verip millet ve memlekete, hatta beşeriyete mânen en büyük yardım ve iyilikleri yapan bir eser olarak gördüğümünden, din ve imanımı muhafaza ve taallüm maksadıyla okumayı ve bazı kimselere vermeyi veya temin edivermeyi bir suç zannetmiyorum.

Çünkü hiçbir yerde Nur talebelerinin vatan ve millete ve idareye zararlı bir hâdiseye katıldıkları görülmemiş ve zabıtaca kaydedilmemiştir. Ve aynı zamanda, “okunup ve okutulmasında gizlilik var” diye ileri sürülecek bir gizli cemiyet şüphesi uyanması ise çok yersizdir. Çünkü Nur talebelerinin gerek il-mî ve gerekse siyasî, gizli veya meydanda hiçbir cemiyet ile alâkaları yoktur. Hatta aynı isnadlarla birkaç sene evvel Bediüzzaman’la beraber çok kimseler Denizli Ağırceza Mahkemesi’ne verilip muhakeme edildikleri ve çok inceden inceye tahkik ve tâmik edildiği vakit bütün risaleler dâhil olduğu hâlde hep beraber beraat etmişlerdir. Müellifi ve eserleri beraat eden bir te’lifâtı okumayı ve okutmayı, devlet emniyetini ihlâl ve rejime hıyanet gibi çok ağır bir cürme delil ve sebep-i itham olarak göstermek, ne derece îcab-ı adalettir, bilmiyorum; vicdanlarınıza havale ediyorum...

2- Hem Bayezid’den bilmediğim bir kimse tarafından ben mevkuf iken gönderilen bir risale de sebep-i ithamım arasındadır. Bu risaleyi görmedim. İçindekilerden bîhaberim. Eğer Risale-i Nur ise kabul ediyorum. Sizler sorun, cevap vereyim. Yalnız iddianâmede savcının mehdîlikten bahsettiğini öğrendim. Hâlbuki üstadım bu gibi isnadlardan müberrâdır. Böyle bir şeyi lisanından duymadığımız gibi, eserlerinde de görmedik. *Ve talebelerini, her fırsatta şahsına hürmet ve tâzimden ve makam vermekten men etmiş ve tâzimkârâne mektup yazarları dahi takbih etmiştir. Bizler kendisini hubb-u câhtan müberrâ, zamanın en yüksek bir âlimi ve bir ilm-i tahkik hocası olarak biliyoruz.*

Mevkuf

Hıfzı Bayram

Bîhaber: Habersiz.

Hubb-u câh: Makam arzusu, düşkünlüğü.

İcab-ı adalet: Adaletin gereği.

İlm-i tahkik: Gerçek bilgi, hakikî

ilim, bilginin özü.

Müberrâ: Uzak, beri.

Taallüm: Öğrenme.

Takbih: Kınama, çirkin bulma.

Tâmik: Derinleştirme, derinleme-

sine araştırma.

Tâzimkârâne: Yüceltir bir tarzda.

Te'lifat: Kitaplar.

Emirdağ'lı Mustafa'nın Müdâfaasıdır

Afyon Ağırceza Mahkemesi'ne,

Makam-ı iddianın, üstadım Bediüzzaman'ın mevhum suçuna beni iştirak ettirmesine karşı kısaca derim ki:

İntisabımdan zerre kadar pişman olmayarak üstadıma ve Risale-i Nur'a yaptığım hizmetim, ancak bir derya kadar lütf u ihsana karşı bir damla ile mukabele gibidir. *Nasıl ki, gayet kıymettar elmas hazinelerine sahip olmak yolunda küçük cam parçaları tereddütsüz feda edilirse, ebedî hayatımı kurtarmaya vesile olan Risale-i Nur uğrunda hayatımı feda etmeye her an hazırım.* Uhrevî ve dünyevî hadsiz menfaatleri tahakkuk eden Risale-i Nur'dan fânî ve ehemmiyetsiz hapislerin ve sıkıntıların hatırı için, kısa ve dağdağalı hayat-ı dünyeviyeye zarar gelmemek için o menfaat-i azîmeyi terketmek, Risale-i Nur'a ve üstadıma karşı durgunluk göstermek; o mübârek üstad, o kudsî allâme-i zamana ve onun birtek gayesi olan iman ve Kur'ân'a büyük bir ihênet olduğunu biliyorum. Ve onun izin ve emrinden zerre kadar hilâf-ı hareket etmek istemiyorum.

Muhterem Heyet-i Hâkime!

Zehirli mikroplarını güzel vatanımıza dağıtmak isteyen bolşevizme karşı kuvvetli bir cephe alan büyük bir din âlimine fakirliğimle talebe olmaklığım neden çok görülüyor? Şüphesiz bu vaziyet isbat ediyor ki:

Nurlar'daki zenginlik, dünyevî zenginliğin pek fevkindedir. Benim gibi milyonları aşan Türk gençliğinin imanlarını kurtarıp vatana nâfi bir uzuv olmaları için, üstadımı ve Risale-i Nur'u daima serbest bırakınız. Biz Türk gençliğinin Risale-i Nur'a ihtiyacımız, kapalı zindanda kalmış bir kimsenin havaya.. ve zifiri karanlıkta bulunan bir adamın ziyaya.. ve çöldeki aç ve susuz kalmış bir insanın suya ve gıdaya.. ve denizde boğulmak üzere bulunan herhangi bir kimsenin cankurtaran gemisine olan ihtiyacından binler derece daha ziyadedir...

İşte yukarıda bir kısmını tâdâd ettiğim mezkûr hakikatlerden dolayı fevkalâde hüsn-ü zan ve teveccühümüzü kazanan ve kopmaz bir bağla kendimizi

Dağdağa: Gürültü, patırtı. Sıkıntı.

Hilâf-ı hareket: Aykırı, ters hareket.

İhênet: Alay, hakaret.

Menfaat-i azîme: Çok büyük menfaat.

Nâfi: Faydalı.

Tâdâd etmek: Saymak.

Teveccüh: Yönelme, yakınlık gösterme.

ona bağladığımız Bediüzzaman'ı ve ona hüsn-ü niyet ile talebe olan çok bîcâ-releri böyle hapislerde çürütmek, adaletin şerefiyle kabil-i te'lif olamaz.

Afyon Cezaevi'nde Mevkuf, Emirdağ'lı

Mustafa Acet

Halil Çalışkan'ın Müdâfaasıdır

Afyon Ağırceza Mahkemesi'ne,

Muhterem Heyet-i Hâkime!

Makam-ı iddia tarafından bana tebliğ edilen iddianâmede, üstadım efendime hizmetimi büyük bir suç olarak gösteriyor. Bin dokuz yüz kırk dört yılın-da teşrif ederek dört seneden beri kazamızda misafireten ikâmet buyuran ve kendileri kırk seneden beri bütün dünya lezzetini ve istirahatini terk edip; sırf iman ve İslâmiyet'e ve hususan vatanımızda iman ve âhiret yolunda müslümanların saadet-i ebediyelerini kurtarmaya çalışan.. ve bilhassa müslüman ve Türk olan milletimiz arasında dinimize çok zarar veren, maddî ve mânevî zararı pek çok olan bolşevikliğin muzır fikirlerinin millet arasına girmesi ve buna benzer vatan ve millete zararlı olan şeylere Risale-i Nur'un imanî ve ah-lâkî olan dersleriyle set çeken.. ve bütün dünya âlimleri tarafından tahsin ve takdire lâayık olan Risale-i Nur'a ve üstadıma müftehirâne –üç sene, arasıra– hizmetim, adalet huzurunda bir suç mu teşkil ediyor? Ve bu hususta yine suç olarak gösterilen, hizmet için terziliğimi de terk ettiğimi yazıyor ki; böyle hak ve hakikat ve Kur'ân-ı Kerîm'in hakikî bir tefsiri olan Risale-i Nur'a ve üstadıma canımı dahi feda etsem, büyük bir suç sayılıp vatan haini olarak mı tanı-nırım, sizden soruyorum?..

Sayın Reis Bey!

Risale-i Nur'un bir kısım parçalarını okudum ve yazdım. Cenâb-ı Hakk'a hadsiz şükrolsun ki; öteden beri kalbimde yaşayan, ilme karşı fevkalâde bir iştiaqla bu risalelerden istifadeye başladım. Bunlarla pek yakından alâkadar olduğum hâlde, içinde ne halkı hükûmet aleyhine teşvik ve ne de emniyeti bozacak ve gizli bir cemiyet kurmaya dair hiçbir şey görmediğim gibi, üstadımdan da gerek mehdîliğe ve mücedditliğe ve gerekse bu hareketlere dair hiçbir şey işitmedim.

Hüsn-ü niyet: Güzel niyet, dü-şünce.

Müftehirâne: İftiharla, övünerek.
Saadet-i ebediye: Ebedi, sonsuz

mutluluk, cennet hayatı.
Tahsin: Güzel bulma, beğenme.

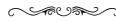
Risale-i Nur'un ve üstadımın ve biz talebelerin yegâne gaye ve hizmetimiz; İslâmiyet'e, hususan Türk milletine iman ve ahlâk cihetinde kudsî bir hizmettir. Elbette Risale-i Nur'a ve hâdimlerine bu hizmetleri için ilişmemek lâzımdır. Bizim gaye ve maksadımız budur. Başka hiçbir şey değildir. Ve bu vazifemiz de rıza-yı ilâhî içindir. Zaten böyle bir kudsî vazife-yi, dünyaya ve dünya menfaatine âlet ederek yapmayız ve tenezzül etmeyiz! Böyle kalbinde iman ve âhiret meşgalesinden başka hiçbir dünyevî maksat ve gaye bulunmayan hâlis Nur şâkirtlerine, iddia makamının hiçbir zaman hatırıma gelmeyen gizli cemiyet kurmak ithamlarına tahammül edemiyoruz...

İşte Muhterem Heyet-i Hâkime!

Sizin, biz Risale-i Nur talebelerinin gaye ve maksatlarını ve mahiyetlerini anladığınıza ve iddia makamının bize isnad ettiği suçlarla alâkamızın olmadığına kanaat getirdiğinize inanıyoruz. Bu vesile ile yüksek mahkemenizden ve vicdanlarınızdan kitaplarımızın serbest olarak iadesini ve kendimizin beraatını talep ederiz.

Afyon Cezaevi'nde Mevkuf, Emirdağ'lı

Halil Çalışkan

Mustafa Gül'ün Müdâfaasıdır

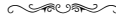
Afyon Ağırceza Mahkemesi'ne,

Ben gizli bir cemiyete dâhil değilim. Zaten üstadım Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri de öyle bir cemiyet kurmamıştır. Bizlere her zaman Kur'ân hakikatlerinden ders vermiş, siyasetle alâkadar olmamızı şiddetle men etmiştir. Yalnız büyük üstad Said Nursî Hazretlerinin talebesiyim. Ona ve Risale-i Nur'a bütün ruh u canımla bağlıyım. Risale-i Nur ve üstadım için bana verilecek her türlü cezaya razıyım. Üstadım, eserleriyle benim imanımı ve âhiret hayatımı kurtarmıştır. Onun gayesi, bütün müslümanları ve vatandaşlarımızı imansızlıktan kurtarıp saadet-i ebediyeye nâil etmektir. Bizlerin siyasî bir maksatla alâkamız olmadığı bütün mahkemelerde tebeyyün etmiştir. Hakikat

böyle olduğu hâlde, yine haksız ve yersiz olarak mahkemeye sürüklendik. Bundan anlıyoruz ki, bizim tesânüdümüzü kırmak istiyorlar. Bizim tesânüdümüz herhangi bir dünyevî ve siyasî gaye ve işe mâtuf değildir. Yalnız ve yalnız üstadımız hazretlerine çok, hem pek çok hürmetkârız. Risale-i Nur'u okuyanlar fevkalâde bir imana ve İslâmiyet'e ve ahlâk ve kemâlâta sahip oluyorlar.

Üstadımıza çok fazla muhabbet etmemek elimizden gelmiyor. Öyle bir üstada ve öyle Risale-i Nur şâkirtlerine bütün mevcudiyetimle bağlıyım. Bu bağ, idam edilsem dahi çözülmez ve kırılmaz. Ben ve bütün kardeşlerim masumuz. Risale-i Nur'un serbest bırakılmasını bütün kuvvetimizle talep ediyoruz. Yüce üstadımıza ve masum Nurcu kardeşlerime kendimle beraber beraat verilmesini talep ediyorum.

Isparta'lı Mustafa Gül

Küçük İbrahim'in Müdâfaasıdır

Afyon Ağırceza Mahkemesi'ne,

Sayın Hâkimler!

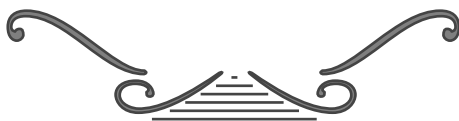
Bize isnad edilen suç hem yersizdir, hem de dünyaya aittir, siyasîdir. Hâlbuki siyaset yapacak insanlar olup olmadığımızı zaten ilk bakışta siz muhterem hâkimler çoktan anlamışsınız. Esasen bu soğuk ve yabancı isnad, eğer faraza yüzde yüz tahakkuk edeceğini yüzlerce salâhiyetli kimseler temin etse; benim de aklım şimdikinden yüz defa fazla olsa, Risale-i Nur'un ve onun çok muhterem müellifinin bende bıraktığı mânevî intiba ile bütün mevcudiyetimle bu geçici ve tükenici siyasî lezzet ve maceradan kaçıp, âhirete iman ve cehennemden kurtulmak yolunda sarfederim. Gerek Risale-i Nur'un kıymetli müellifine hürmetimiz ve bağlılığımız ve gerekse Risale-i Nur'un okunması, yazılması ve Nur talebeleriyle muhabere ve münasebetimiz, –Denizli Ağırceza Mahkemesi'nin ve Yüksek Yargıtay'ın da tasdiki ile– doğrudan doğruya uhrevîdir. Öyle ki Risale-i Nur'dan aldığımız fikirle, bu nurlu varlıkları hiçbir suretle dünyevî ve maddî kıymetlere değişmeyiz. Bu bizde bir iman hâlinde, ölünceye kadar yaşayacaktır.

Muhterem Heyet-i Hâkime!

Mademki böyle dehşetli bir isnad ile burada toplanmış bulunuyoruz. Öyle ise şu ehemmiyetli hakikati beyan etmek, benim için memleket ve vicdan borcu olmuştur. Yalnız kendi muhitimde Risale-i Nur'un gösterdiği fevkalâde ıslahat ile bütün halkın gözü önünde şu on seneyi mütecâviz bir zamanda başta kendim olmak üzere birçok kimseler var ki, evlerinin yollarını öğrenmişler. Süflî gidişatları, aile saadetine dönmüş. Şimdi anaları babaları, sebep olanlara dua ediyorlar. Vilayetimiz dâhil ve civarlarında bu kabilden daha birçoklarının hâllerini dinleyiniz. Bâhusus Denizli Hapishânesi'nde, Risale-i Nur oraya girmesiyle mahpuslar üzerinde öyle bir hüsn-ü tesir yapmıştı ki; hâlen bu tesir dillerde gezmektedir. Keza bu Afyon Hapishânesi'ne dâhil olduğum zaman kimin ile konuşsam, eski hâllerıyla şimdiki hâllerini zikredip minnet ve şükranla Nur talebelerine dua ediyorlar. Bu hakikatler meydandadır... Ben insan olayım da, bana ve hemcinsime bu derece ahlâkî ve içtimaî ve uhrevî ıslah edici ve bâhusus kitabımız Kur'ân'ın mühim bir tefsiri olan Risale-i Nur'a ve onun muhterem müellifine ve vatandaşlarına müslümanca muhabbet ve teselli mektubu yazmak, bir siyaset mevzuu olacağına hayret ediyorum. İşte bu hayretle diyorum ki; böyle suç olmaz!.. Olsa olsa Kur'ân ve dolayısıyla Risale-i Nur'un gizli düşmanları adliye ve zabıtaya evham verip bizleri böyle hapslere doldurmaya sebep oluyorlar. Elbette yüksek hâkimler, bu hakikatleri görecekler ve ellerini vicdanlarına koyup ebedî ve ilâhî çok müjdeleri bulan adaletli kararlarını verecekler ve vatanın dört köşesinde alâka ile bekleyen müslüman Türk milletini kendilerine minnettar bırakacaklardır.

Afyon Cezaevi'nde Mevkuf, İnebolu'lu

İbrahim Fakazlı

Beşinci Şuâ

Otuz sene evvel yazılan matbû “Muhakemat-ı Bediîye”de bahsedilen Sedd-i Zülkarneyn ve Ye'cüc-Me'cüc ve sâir eşrât-ı kıyametten yirmi mesele, o Muhakemat'a bir tetimme olarak on üç sene evvel bir kısım müsveddesi yazılmış idi. ^(Hâşiye) Aziz bir dostumun hatırı için tebyiz edildi, Beşinci Şuâ oldu.

Otuz Birinci Mektup'tan Otuz Birinci Lem'a'nın Beşinci Şuâ'dır

İhtar: Evvelce Mukaddime'den sonra gelen Meseleler okunsun, tâ Mukaddime'deki maksat anlaşılsın.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

¹âyetinin bir nüktesi, bu zamanda akîde-i avâm-ı müminîn-i vikâye ve şübehâtтан muhafaza için yazılmış. Âhırzaman'da vukua gelecek hâdisâta dair hadislerin bir kısmının müteşâbihât-ı Kur'âniye gibi derin manaları var. Muhkemât gibi tefsir edilmez ve herkes bilemez. Belki tefsir yerinde te'vil ederler. ²مَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ

Hâşiye: Şimdi kırk seneden geçmiş.

¹ “Zaten kıyâmetin alâmetleri geldi bile!” (Muhammed Sûresi, 47/18).

² “Hâlbuki onların hakikatini, gerçek yorumunu Allah'tan başkası bilemez. İlimde ileri gidenler...” (Âl-i İmran Sûresi, 3/7).

Akîde-i avâm-ı müminîn: Sıradan müslümanların inancı.

Eşrât-ı kıyamet: Kıyametin öncüleri, alâmetleri.

Matbû: Tab' edilmiş, basılmış.

Muhkemât: Açıklanması için başka delile ihtiyaç duyulmayan anlamı açık ve kesin olan âyetler / hadisler.

Müteşâbihât-ı Kur'âniye: Birden fazla anlamı mümkün olan, gerçek manasının anlaşılması için

başka izah veya delillere ihtiyaç duyulan, meseleleri insan aklına çeşitli benzetme veya mecazî ifadelerle bildiren âyetler.

Sedd-i Zülkarneyn: Hz. Zülkarneyn'in inşa ettiği set. (Bkz: Kehf Sûresi, 18 / 93-98. âyetler).

Şübehât: Şüpheler.

Tebyiz: Temize çekme.

Tetimme: Bir yazının arkasına konan ek, tamamlayıcı bölüm.

Te'vil: Âyet ve hadislerin ifade et-

tiği, delâlet ettiği mana tabakalarını yorumlama, açıklama.

Vikâye: Koruma.

Ye'cüc - Me'cüc: Kur'an-ı Kerim'de yeryüzünde anarşi ve bozgunculuk çıkardığı/çıkaracağı bildirilen topluluk. (Bkz: Kehf Sûresi, 18 / 94-97; Enbiya Sûresi, 21 / 96. âyetler.)

sonra te'villeri anlaşılır ve murad ne olduğu bilinir ki; ilimde râsih olanlar, *كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا* deyip o gizli hakikatleri izhar ederler.

Bu Beşinci Şuâ'nın Bir Mukaddimesi ve Yirmi Üç Meselesi vardır.
Mukaddime beş noktadır.

Birinci Nokta

İman ve teklif; ihtiyâr dairesinde bir imtihan, bir tecrübe, bir müsabaka olduğundan perdeli ve derin ve tedkik ve tecrübeye muhtaç olan nazârî meseleleri, elbette bedihî olmaz. Ve herkes ister istemez tasdik edecek derecede zarurî olmaz. Tâ ki Ebûbekir'ler âlâ-yı illiyyîne çıkınsınlar ve Ebûcehil'ler esfel-i sâfilîne düşsünler. İhtiyâr kalmazsa teklif olamaz. Ve bu sır ve hikmet içindir ki, mu'cizeler seyrek ve nâdir verilir. Hem dâr-ı teklifte gözle görünecek olan alâmet-i kıyamet ve eşrât-ı saat, bir kısım müteşâbihât-ı Kur'âniye gibi kapalı ve te'villi oluyor. Yalnız, güneşin mağribden çıkması², bedâhet derecesinde herkesi tasdike mecbur ettiğinden, tevbe kapısı kapanır; daha tevbe ve iman makbul olmaz. Çünkü Ebûbekir'ler, Ebûcehil'ler ile tasdikte beraber olurlar. Hatta Hazreti İsa'nın (aleyhisselâm) nüzûlü³ dahi ve kendisinin İsa (aleyhisselâm) olduğu, nur-u imanın dikkatiyle bilinir; herkes bilemez. Hatta deccal ve süfyan gibi eşhas-ı müdhişe, kendileri dahi kendilerini bilmiyorlar.

İkinci Nokta

Peygambere bildirilen umûr-u gaybiye, bir kısmı tafsil ile bildirilir. Bu

1 “Biz ona olduğu gibi inandık. Hepsî de Rabbimizin katından gelmiştir.” (Âl-i İmran Sûresi, 3/7).

2 Güneşin kıyametten önce batıdan doğmasıyla ilgili bkz.: Buhârî, *Tefsîru sûre* (6) 9; Müslim, *İman* 157, *Tevbe* 31; Tirmizî, *Deavât* 98.

3 Hazreti İsa'nın nüzûlü ile ilgili bazı hadisler için bkz.: Buhârî, *Enbiyâ* 49; Müslim, *İman* 155, *Fiten* 34.

Âlâ-yı illiyyîn: En yüksek yer. İnsanın erişebileceği en yüce makam.

Bedâhet: Gözle görülür derecede olma, açıklık.

Bedihî: İsbatı gerekmeyecek kadar açık, belli olan.

Dâr-ı teklif: Yükümlülük zeminî, yeri.

Deccal: Ahirzamanda dine karşı çıkıp, dinsizliği yayacak şahıs veya hükûmî şahsiyet.

Esfel-i sâfilîn: En aşağı yer.

İnsanın düşebileceği en kötü durum, en aşağı seviye.

Eşhas-ı müdhişe: Dehşet veren, korkunç kişiler.

Eşrât-ı saat: Kıyametin öncülleri, alâmetleri.

İhtiyâr: İrade, tercih, seçim.

Mağrib: Batı.

Nazarî: Teorik, ilmî kaideye dayalı olan.

Nüzûl: İniş, inme.

Râsih: İyi bilen ilimde ileri seviyede olan.

Süfyan: Ahirzamanda İslâm ümmeti içinden çıkıp, insanları aldatarak dinden uzaklaştıracak olan şahıs.

Teklif: Yükümlülük, sorumluluk.

Umûr-u gaybiye: Gayba, gayb âlemine ait meseleler. Ne zaman ve nasıl olacağı bilinmeyen şeyler.

kısımda hiç tasarruf edilmez ve karışamaz. Kur'ân'ın ve hadis-i kudsînin muhkemâtı gibi... Ve diğer bir kısmı icmâl ile bildirilir, tafsilat ve tasviratı onun içtihadına havale edilir. İmana girmeyen hâdisât-ı kevnîyeye ve vukuat-ı istikbaliyeye dair hadisler gibi... Bu kısımda, Peygamberimiz (*aleyhissalâtu vesselâm*) belâgatıyla, temsiller suretinde, sırr-ı teklif hikmetine muvâfık tafsil ve tasvir eder.

Mesela bir sohbette derin bir gürültü işitildi. Ferman etti ki; “Bu gürültü, yetmiş seneden beri cehennem tarafına yuvarlanan bir taşın bu dakikada cehennemin dibine yetişip düşmesinin gürültüsüdür.”¹ Bu garip haberden beş-altı dakika sonra birisi geldi dedi: “Yâ Resûlallah! Yetmiş yaşında bulunan filan münafık vefat etti, cehenneme gitti.” Peygamber'in yüksek belîğâne kelâmının te'vilini gösterdi.

İhtar: Hakâik-i imaniyeye girmeyen cüz'î hâdisât-ı istikbaliye, nazar-ı nübüvvette ehemmiyetsizdir.

Üçüncü Nokta

İki Nükte'dir.

Birincisi: *Teşbihler ve temsiller suretinde rivayet edilen bir kısım hadisler, mürûr-u zamanla avâmın nazarında hakikat telâkki edildiğinden vâkıa mutâbık çıkmıyor. Ayn-ı hakikat olduğu hâlde vâkıa mutâbakatı görünmüyor.* Mesela Hamele-i Arş gibi arzın hamelesinden olan “Sevr ve Hût” nâmında ve misalinde iki melâike², koca bir öküz ve pek büyük bir balık tasavvur edilmiş.

¹ Bkz.: Müslim, *Cennet* 31, *Münâfikîn* 15; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 2/371, 3/341, 346; İbni Hibbân, *Sahih* 16/510.

² “Sevr” ve “Hût” hakkındaki rivayetler için bkz.: Taberî, *Câmiu'l-beyân* 1/153, 194, 21/72; Hâkim, *Müstedrek* 4/636; İbni Abdilberr, *Temhîd* 4/9; Heysemî, *Mecmeu'z-zevâid* 8/131 (Bezzar'dan naklen).

Ayn-ı hakikat: Gerçeğin ta kendisi, tamamen gerçek.

Belâgat: İfadenin doğru, düzgün, yerinde, kusursuz ve muhabata faydalı bir şekilde kullanılma sanatı.

Belîğâne: Belâgatlı bir üslup ile.

Hâdisât-ı kevnîye: Varlıkta cereyan eden, fizikî olaylar.

Hadis-i kudsi: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) Cenâb-ı Hak'tan bize naklettiği; manası ilâhî, lafızları beşerî olan mübarek, kut-

sal sözler.

Hakâik-i imaniye: İman hakikatleri, esasları.

Hamele: Görevliler, taşıyıcılar.

Hamele-i Arş: Dört büyük melekten sonra zikredilen, Arş'ın taşıyıcıları anlamında Arş'la görevli melekler. Bkz.: Hâkka Sûresi, 69/17. âyet.

İcmâl: Özlü, kısa anlatım.

Mürûr-u zaman: Zaman aşımı, bir şeyin üzerinden uzun zaman geçmesi.

Nazar-ı nübüvvet: Peygamberlik bakışı, görüşü.

Sırr-ı teklif: Cenâb-ı Hakk'ın, insanı sorumlu tutup, imtihan etmesindeki gaye, hikmet.

Telâkki: Algılama, benimseme, kabullenme.

Vâkıa mutâbık çıkmak: Gerçekle birebir örtüşmek, gerçeğe uymak.

Vukuat-ı istikbaliye/hâdisât-ı istikbaliye: Gelecekte cereyan edecek olaylar.

İkincisi: Bir kısım hadisler, İslâmların ekseriyeti noktasında veya hükûmet-i İslâmiyenin veya merkez-i hilâfetin nokta-yı nazarında vürûd ettiği hâlde, umum ehl-i dünyaya şâmil zannedilmiş ve bir cihette hususî bulunduğu hâlde, küllî ve âmm telâkki edilmiş. Mesela rivayette vardır ki; “Bir zaman gelecek, ‘Allah, Allah’ diyen kalmayacak.”¹ Yani “Zikirhâneler kapanacak ve Türkçe ezan ve kâmet okunacak.” demektir.

Dördüncü Nokta

Ecel ve mevt gibi umûr-u gaybiye², çok hikmet ve maslahat cihetiyle gizli kaldığı misillü; dünyanın sekeratı ve mevti ve nev-i beşerin ve cins-i hayvanın eceli ve vefatı olan kıyamet dahi çok maslahatlar için gizlenilmiş.

• Evet, eğer ecel vakti muayyen olsaydı; yarı ömür, gaflet-i mutlaka içinde ve yarıdan sonra, darağacına asılmak için her gün bir ayak daha onun tarafına atılmakla dehşet-i mutlaka içinde havf ve recânın muvâzene-i maslahatkârâne ve hakîmânesi bozulduğu gibi; aynen öyle de dünyanın eceli ve sekera-tı olan kıyamet vakti muayyen olsaydı; kurûn-u ûlâ ve vustâ, fikr-i âhiretten pek az müteessir olacaktı. Ve kurûn-u uhrâ, dehşet-i mutlaka içinde bulunup ne hayat-ı dünyeviye'nin lezzeti ve kıymeti kalır ve ne de havf ve recâ içinde ihtiyâr ile itaatkârâne olan ubûdiyetin ehemmiyeti ve hikmeti bulunurdu.

• Hem eğer muayyen olsa; bir kısım hakâik-i imaniye bedâhet derecesi-ne girer, herkes ister istemez tasdik eder. İhtiyâr ve irade ile bağlı olan sırr-ı teklif ve hikmet-i iman bozulur.

İşte bunun gibi çok maslahatlar için umûr-u gaybiye gizli kaldığından, herkes her dakikada hem ecelini, hem bekâsını düşündüğü için hem dünyaya,

¹ Bkz.: Müslim, *İman* 234; Tirmizî, *Fiten* 35; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 3/107, 201, 268.

² Âyet ve hadislerde zikredilen bazı gaybî hâdiseler için bkz.: Lokman Sûresi, 31/34; Buhârî, *İstiskâ* 29, *Tefsîru sûre* (6) 1, (13) 1, (31) 2, *Tevhîd* 4; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 2/24, 52, 58, 122.

Âmm: Genel, umumî.

Cins-i hayvan: Hayvan türü, hayvanlar.

Dehşet-i mutlaka: Çok büyük bir korku, dehşet.

Fikr-i âhiret: Âhiret düşüncesi. Kişinin öldükten sonra hesaba çekileceğini düşünmesi.

Gaflet-i mutlaka: Tam bir gaflet, vurdumduymazlık.

Havf ve recâ: Endişe ve ümit.

Hikmet-i iman: İnanmanın gayesi, esprisi.

Hükûmet-i İslâmiye: Müslümanların idaresini üzerine almış yönetim, hükûmet.

İtaatkârâne: İtaat eder tarzda.

Kurûn-u uhrâ: Son asırlar.

Kurûn-u ûlâ ve vustâ: İlk ve orta çağlar.

Merkez-i hilâfet: Halifelüğün merkezi.

Mevt: Ölüm.

Muayyen: Belli.

Muvâzene-i maslahatkârâne ve hakîmâne: Birçok fayda ve gayeyi gözeten denge.

Nev-i beşer: İnsanoğlu, insanlar.

Sekerat: Can çekişme anı, ölüm döşegi.

Şâmil: Şümüllü, kapsamlı.

Vürûd etmek: Gelmek, ulaşmak.

hem âhiretine çalışabildiği gibi; her asırda dahi hem kıyamet kopacağını, hem dünyanın devamını düşünebildiği için hem dünyanın fânîliğinde hayat-ı bâkiyeye, hem hiç ölmeyecek gibi imâret-i dünyaya çalışabilir.

• Hem de musibetlerin vakti muayyen olsaydı; başına musibet gelen adam, musibetin intizarında o gelen musibetin belki on mislinden ziyade mânevî bir musibet –o intizardan– çekmemesi için, hikmet ve rahmet-i ilâhiye tarafından gizli, perdeli bırakılmış. Ve ekser hâdisât-ı kevnîye-i gaybiye böyle hikmetleri bulunduğundandır ki, gâibden haber vermek yasak edilmiş.¹

لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ² düsturuna karşı hürmetsizlik ve itaatsizlik etmemek içindir ki; medar-ı teklif ve hakâik-i imaniyeden başka olan umûr-u gaybiyeden izn-i rabbânî ile haber verenler dahi, yalnız işaret suretinde perdeli ve kapalı ihbar etmişler. Hatta Tevrat ve İncil ve Zebur'da Peygamberimiz hakkın-da gelen müjdelere ve haberlere³ dahi bir derece perdeli ve kapalı gelmiş ki; o kitapların bir kısım tâbileri te'vil edip iman etmediler. Fakat itikadat-ı imaniyeye giren meseleleri tasrih ile ve tekrar ile ihbar etmek ve açık bir surette tebliğ etmek, hikmet-i teklifin muktezası olduğundan, Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyan ve Tercüman-ı Zîşan'ı (*aleyhissalâtu vesselâm*) umûr-u uhreviyeden tafsilen ve hâdisât-ı istikbaliye-i dünyeviyeden icmâlen haber vermişler.

Beşinci Nokta

• Hem her iki deccalın asırlarına ait olan harikaları, onların bahsiyle ve münasebetiyle rivayet edildiğinden onların şahıslarından sudûr edeceği telâkki ve tevehhüm edilmesinden, o rivayet müteşâbih olmuş, manası gizlenmiş. Mesela tayyare ve şimendiferle gezmesi...⁴

¹ Bkz.: Müslim *Selâm* 39; Tirmizî, *Tahâre* 102; İbni Mâce, *Tahâre* 122.

² "Allah'tan başka hiç kimse gaybı bilemez."

³ Bu müjde ve haberler için bkz.: Mektubat, 19. Mektup, 16. İşaret.

⁴ Bu konudaki rivayetler için bkz.: İbni Ebî Şeybe, *Musannef* 7/496, 497.

Hâdisât-ı istikbaliye-i dünyeviye: Gelecekte dünyada cereyan edecek olaylar.

Hâdisât-ı kevnîye-i gaybiye: Ne zaman ve nasıl olacağı bilinmeyen fizikî olaylar.

Hikmet-i teklif: Sorumlu, yükümlü olma gayesi.

İcmâlen: Kısaca, ayrıntısız olarak.

İmâret-i dünya: Dünyayı imar etme, mâmur hâle getirme.

İtikadat-ı imaniye: İnanılması gereken, imanla ilgili meseleler.

Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yaptıktan aciz bırakan Kur'an-ı Kerim.

Medar-ı teklif: Sorumluluk, yükümlülük sebebi, dayanağı.

Mukteza: Gerek, icap.

Sudûr etmek: Kaynaklanmak, meydana gelmek.

Tafsilen: Genişçe, ayrıntılı.

Tasrih: Açıklama, açıkça söyleme.

Tercüman-ı Zîşan: Şanlı, yüce tercüman.

Tevvehhüm etmek: Sanmak, zannetmek, vehmetmek.

Umûr-u uhreviye: Âhirete bakan, âhiretle ilgili meseleler.

• Hem mesela meşhur olmuş ki; İslâm deccal¹ öldüğü vakit ona hizmet eden şeytan, İstanbul'da Dikili Taş'ta bütün dünyaya bağıracak ve herkes o sesi işitecek ki: "O öldü." Yani pek acîb ve şeytanları dahi hayrette bırakan radyo ile bağırılacak, haber verilecek.

• Hem deccalın rejimine ve teşkil ettiği komitesine ve hükûmetine ait garip hâlleri ve dehşetli icraatı, onun şahsıyla münasebettar rivayet edilmesi cihetiyle manası gizlenmiş. Mesela "O kadar kuvvetlidir² ve devam eder; yalnız Hazreti İsa (aleyhisselâm) onu öldürebilir, başka çâre olamaz."³ rivayet edilmiş. Yani, onun mesleğini ve yırtıcı rejimini bozacak, öldürecek; ancak semâvî ve ulvî, hâlis bir din İsevîlerde zuhur edecek ve hakikat-i Kur'âniye'ye iktidâ ve ittihat eden bu İsevî dinidir ki, Hazreti İsa (aleyhisselâm)'ın nüzûlü⁴ ile o dinsiz meslek mahvolur ölür. Yoksa onun şahsı bir mikrop, bir nezle ile öldürülebilir.

• Hem bir kısım râvilerin kabil-i hata içtihatlarıyla olan tefsirleri ve hükümleri, hadis kelimelerine karışıp hadis zannedilir, mana gizlenir. Vâkıa mutâbakatı görünmez, müteşâbih hükmüne geçer.

• Hem eski zamanda, bu zaman gibi cemaatin ve cemiyetin şahs-ı mânevîsi inkişaf etmediğinden ve fikr-i infiradî galip olduğundan, cemaatin sıfat-ı azîmesi ve büyük harekâtı o cemaatin başında bulunan şahıslara verildiği cihetiyle; o şahıslar, harika ve küllî sıfatlara lâyık ve muvâfık olmak için yüz derece cisminden ve kuvvetinden büyük bir acûbe cisim ve müthiş bir heykel ve çok hârika bir kuvvet ve iktidar bulunmak lâzım geldiğinden öyle tasvir edilmiş. Vâkıa mutâbakatı görünmüyor ve o rivayet müteşâbih olur.

• Hem iki deccalın sıfatları ve hâlleri ayrı ayrı olduğu hâlde, mutlak gelen rivayetlerde iltibas oluyor; biri, öteki zannedilir. Hem "Büyük Mehdi"nin

¹ İslâm ümmeti içinden çıkacak deccal ile ilgili hadisler için bkz.: Müslim, *Fiten* 116; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 2/166; Beyhakî, *Şuabü'l-îmân* 1/308.

² Bkz.: İbni Ebi Şeybe, *Musannef* 7/496; Taberânî, *el-Mu'cem'ül-kebir* 11/313; Deylemî, *Müsned* 2/237; Nuaym İbni Hammâd, *Fiten* 2/543.

³ Tayâlisî, *Müsned* s.327. Ayrıca bkz.: Müslim, *Fiten* 34, 110; Tirmizî, *Fiten* 59, 62; Ebû Dâvûd, *Melâhim* 14.

⁴ Bkz.: Buhârî, *Enbiyâ* 49; Müslim, *İman* 155, *Fiten* 34.

Acûbe: Çok acayip, çok garip.

Fikr-i infiradî: Tek başına hareket etme düşüncesi. Bir şeyi sadece kendine mal etmek fikri.

Hakikat-i Kur'âniye: Kur'an gerçeği.

İktidâ etmek: Uymak, tâbi olmak.

İltibas: Karıştırma, karışıklık.

İttihat etmek: Birleşmek.

Kabil-i hata: Hata edebilir, yanlış olabilir.

Mehdi: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s) soyundan, kıyametten önce gelmesi beklenen, insanları dine yönlendirecek kişi.

Münasebettar: İlgili, alâkalı.

Müteşâbih: Birden fazla anlamı mümkün olup, gerçek manasının

anlaşılması için başka izah veya delillere ihtiyaç duyulan ifade.

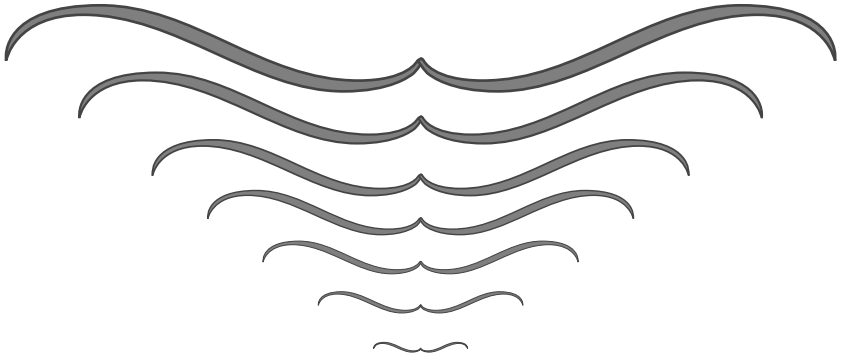
Râvi: Rivâyet eden, nakleden.

Sıfat-ı azîme: En büyük, en önemli özellik.

Şahs-ı mânevî: Hükmi şahsiyet, tüzel kişilik.

hâlleri sâbık mehdîlere işâret eden rivayetlere mutâbık çıkmıyor, hadis-i müteşâbih hükmüne geçer. İmam Ali (*radıyallâhü anhı*) yalnız İslâm deccalından bahseder...¹

Mukaddime bitti, meselelere başlıyoruz.

¹ Hz Ali'nin (r.a.) deccalden bahsettiği bazı rivayetler için bkz.: Nuaym İbni Hammâd, *Fiten* 1/246, 4/840, 6/1199; Hâkim, *Müstedrek* 4/547; Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzili)* s.595.

Hadis-i müteşâbih: Birden fazla anlamı mümkün olup, gerçek manasının anlaşılması için başka bir hadis.

Sâbık: Geçen, önceki.

Şimdilik o hâdisât-ı gaybiyenin yüzer misallerinden –mülhidler tarafından avâmın akîdelerini bozmak fikriyle işâa edilen– Yirmi üç meseleleri, tevfik-i rabbânî ile gayet muhtasar bir surette beyan edilecek. Ve o meseleler, mülhidlerin tahmini gibi zarar vermemekle beraber, her biri bir lem'a-yı i'câz-ı nebevî olduğu görünmekle.. ve hakikî te'villeri isbat ve izhar edilmekle akîde-i avâmı kuvvetlendirmeye mühim bir sebep olmasını rahmet-i rabbânîden rica edip hatîâtımı ve galatâtımı afv u mağfiret altına almasını Rabb-i Rahîm'imden niyaz ederim.

Beşinci Şuâ'ın İkinci Makâmı ve Meseleleri

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Birinci Mesele

Rivayette var ki: “Âhîrzaman'ın eşhas-ı mühimmesinden olan Süfyan'ın eli delinecek.”

¹ اللَّهُ أَعْلَمُ bunun bir te'vili şudur ki: Sefâhet ve lehviyât için gayet israf ile elinde mal durmaz, israfata akar. Darb-ı meselde deniliyor ki, “Fılan adamın eli deliktir.” Yani çok müsriftir.

İşte Süfyan, israfı teşvik etmekle şiddetli bir hırs ve tamâî uyandırarak, insanların o zayıf damarlarını tutup kendine musahhar eder diye bu hadis ihtâr ediyor. İsrâf eden ona esir olur, onun dâmına düşer diye haber verir.

¹ “Allah, daha iyi bilir.”

Afv u mağfiret: Affetme, bağışlama.

Akîde-i avâm: Genel halk kitlesinin inancı.

Dâm: Ağ, tuzak.

Darb-ı mesel: Atasözü, deyim.

Eşhas-ı mühimme: Önemli şahıslar.

Galatât: Kusurlar, yanlışlar.

Hâdisât-ı gaybiye: Ne zaman ve nasıl olacağı bilinmeyen olaylar.

Hatîât: Hatalar.

İşâa etmek: Yaymak, herkese duyurmak.

Lehviyât: Gayr-i meşrû eğlenceler, oyunlar.

Lem'a-yı i'câz-ı nebevî: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) göstermiş olduğu bir mu'cizenin bir parıltısı, yansıması.

Musahhar etmek: Emri altına almak, sözünü dinletmek.

Mülhid: Dinsiz, inançsız, ateist.

Rabb-i Rahîm: Sonsuz, sınırsız şef-

kat ve merhamet sahibi Yüce Rab.

Sefâhet: Haram helal demeden zevk peşinde olma, eğlence düşkünlüğü.

Süfyan: Ahîrzamanda İslâm ümmeti içinden çıkıp, insanları aldatarak dinden uzaklaştıracak olan şahıs.

Tamâ: Aç gözlülük, doymazlık, tamahkârlık.

Tevfik-i rabbânî: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı, muvaffak etmesi.

İkinci Mesele

Rivayette var ki: “Âhirzaman’ın dehşetli bir şahsı, sabah kalkar; alnında ¹هَذَا كَافِرٌ yazılmış bulunur.”²

³وَاللَّهُ أَغْلَمُ بِالصَّوَابِ bunun te'vili şudur ki: O Süfyan, kendi başına firenkerin serpuşunu koyup herkese de giydirir. Fakat cebir ve kanun ile tâmim ettiğinden, o serpuş dahi secdeye gittiği için inşallah ihtida eder. Daha herkes, (yalnız istemeyerek) onu giymekle kâfir olmaz.

Üçüncü Mesele

Rivayette var ki: “Âhirzaman’ın müstebit hâkimleri, hususan deccalın yalancı cennet ve cehennemleri bulunur.”⁴

⁵وَالْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ bunun bir te'vili şudur ki: Hükûmet dairesinde karşı karşıya kurulan ve birbirine bakan vaziyette bulunan hapishâne ile lise mektebi, biri huri ve gilmânın çirkin bir taklidi, diğeri azap ve zindan suretine girecek diye bir işarettir.

Dördüncü Mesele

Rivayette var ki: “Âhirzaman’da ‘Allah, Allah’ diyecek kalmaz.”⁶

⁷لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ bunun bir te'vili şu olmak gerektir ki: “Allah, Allah, Allah...” deyip zikreden tekkeler, zikirhâneler, medreseler kapanacak.. ve ezan ve kâmet gibi şeâirde ismullah yerine başka isim konulacak demektir. Yoksa umum insanlar küfr-ü mutlaka düşecekler demek değildir. Çünkü Allah’ı inkâr etmek, kâinatı inkâr etmek kadar akıldan uzaktır. Umum değil, belki ekser insanlarda dahi vukuunu akıl kabul etmez. Kâfirler Allah’ı inkâr etmiyorlar, yalnız sıfâtında hata ediyorlar.

¹ “Bu kâfirdir.”

² Bkz.: Buhârî, *Tevhîd* 17; Müslim, *Fiten* 101-103, 95; Tirmizî, *Fiten* 59; Ebû Dâvûd, *Melâhim* 14.

³ “Her şeyin doğrusunu Allah bilir.”

⁴ Bkz.: Buhârî, *Enbiyâ* 3; Müslim, *Fiten* 104, 109; İbni Mâce, *Fiten* 36; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 5/383.

⁵ “Gerçek bilgi Allah katındadır.”

⁶ Bkz.: Müslim, *İman* 234; Tirmizî, *Fiten* 35; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 3/107, 201, 268.

⁷ “Allah’tan başka hiç kimse gaybı bilemez.”

Diğer bir te'vili şudur ki: Kıyamet kopmasının dehşetini görmemek için, müminlerin ruhları bir parça evvel kabzedilir; kıyamet, kâfirlerin başlarında patlar.¹

Beşinci Mesele

Rivayette vardır ki: “Âhırzaman’da deccal gibi bir kısım şahıslar, ulûhiyet dâvâ edecekler ve kendilerine secde ettirecekler.”²

³ **اللَّهُ أَعْلَمُ** bunun bir te'vili şudur ki: Nasıl ki padişahı inkâr eden bir bedevî kumandan, kendinde ve başka kumandanlarda, hâkimiyetleri nisbetinde birer küçük padişahlık tasavvur eder. Aynen öyle de tabîiyyûn ve maddiyyûn mezhebinin başına geçen o eşhas, kuvvetleri nisbetinde kendilerinde bir nevi rubûbiyet tahayyül ederler ve raiyetini kendi kuvveti için kendine ve heykelleri-ne ubûdiyetkârâne serfûrû ettirirler, başlarını rûkûa getirirler demektir.

Altıncı Mesele

Rivayette var ki: “Fitne-i âhırzaman o kadar dehşetlidir ki, kimse nefsi-ne hâkim olmaz.”⁴ Bunun için, bin üç yüz sene zarfında emr-i Peygamberîyle bütün ümmet o fitneden istiâze etmiş, azab-ı kabirden sonra **مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَالِ** vird-i ümmet olmuş.

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ bunun bir te'vili şudur ki: O fitneler nefisleri kendilerine

¹ Kıyametten önce Allah’ın tatlı bir rüzgâr gönderip müminlerin ruhlarını alacağına dair hadis için bkz.: Taberânî, *el-Mu’cemü’l-evsat* 4/345; Deylemî, *Müsned* 5/89; İbni Adiyy, *el-Kâmil* 6/338; İbni Hibbân, *el-Mecrûhîn* 2/242.

² Bkz.: Müslim, *Fiten* 112; İbni Mâce, *Fiten* 33; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 3/367.

³ “Allah, daha iyi bilir.”

⁴ Efendimiz (aleyhissalâtü vesselâm), Deccal’ın çıktığını duyan kişinin, ona aldanmaması için ondan kaçmasını tavsiye etmektedir. Bkz.: Ebû Dâvûd, *Melâhim* 14; Taberânî, *el-Mu’cemü’l-kebir* 18/220-221; İbni Ebî Şeybe, *Musannef* 7/488.

⁵ “Allahım! Deccal ve âhırzaman fitnesinden sana sığınırım.” (Buhârî, *Ezân* 149, *Deavât* 39, 44-46; Müslim, *Mesâcid* 129, *Zikir* 49).

İstiâze etmek: Allah’a sığınmak.

Maddiyyûn: Maddeciler, materyalistler.

Raiyet: Halk, yönetilenler.

Rubûbiyet: Rab, sahip olma; hükmetme, idare etme.

Serfûrû: Baş eğme, itaat etme.

Tabîiyyûn: Yaratmayı tabiata vererek Allah’ı inkâr eden kimseler.

Tahayyül: Hayal etme, düşünme.

Übudiyetkârâne: Kulluk ve itaat içinde.

Ulûhiyet dâvâ etmek: İlâhlık iddiasında bulunmak.

Vird-i ümmet: Müslümanların belirli vakitlerde devamlı okudukları dua, zikir.

çeker, meftun eder. İnsanlar ihtiyaçlarıyla, belki zevkle irtikâb ederler. Mesela Rusya'da hamamlarda kadın-erkek beraber çıplak girerler. Ve kadın, kendi güzelliklerini göstermeye fitraten çok meyyal olmasından seve seve o fitneye atılır, baştan çıkar. Ve fitraten cemâl-perest erkekler dahi, nefsine mağlup olup o ateşe sarhoşâne bir sürûr ile düşer, yanar. İşte dans ve tiyatro gibi o zamanın lehviyâtı ve kebâirleri ve bid'aları, birer cazibedarlık ile pervane gibi nefis-perestleri etrafına toplar, sersem eder. Yoksa cebr-i mutlak ile olsa ihtiyâr kalmaz, günah dahi olmaz.

Yedinci Mesele

Rivayette var ki: "Süfyan büyük bir âlim olacak, ilim ile dalâlete düşer. Ve çok âlimler ona tâbi olacaklar."¹

اللَّهُ وَالْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ bunun bir te'vili şudur ki: Başka padişahlar gibi ya kuvvet ve kudret veya kabile ve aşiret veya cesaret ve servet gibi vasıta-yı saltanat olmadığı hâlde, zekâvetiyle ve fenniyle ve siyasî ilmiyle o mevkîi kazanır ve akıyla çok âlimlerin akıllarını teshir eder, etrafında fetvacı yapar. Ve çok muallimleri kendine taraftar eder ve din derslerinden tecerrüd eden maârifî rehber edip tâminine şiddetle çalışır, demektir.

Sekizinci Mesele

Rivayetler, deccalın dehşetli fitnesi İslâmlarda olacağını gösterir ki, bütün ümmet istiâze etmiş.²

لَا يَعْلَمُ الْعَيْبُ إِلَّا اللَّهُ bunun bir te'vili şudur ki: İslâmların deccalı ayırır. Hatta bir kısım ehl-i tahkik, İmam Ali'nin (*radıyallâhü anhu*) dediği gibi³ demişler

¹ Bkz.: Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 4/216; İbni Ebî Şeybe, *Musannef* 7/491; Ebû Ya'lâ, *Müsned* 6/317; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* 5/156.

² Deccal'ın fitnesinden sığınmayı ifade eden hadis-i şerifler için bkz.: Buhârî, *Ezân* 149, *Deavât* 39, 44-46; Müslim, *Mesâcid* 129, *Zikir* 49; Ebû Dâvûd, *Salât* 148-149.

³ Bkz.: Nuaym İbni Hammâd, *Fiten* 1/246, 288, 4/839-840, 6/1196-1199; Hâkim, *Müstedrek* 4/547; Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzili)* s.595-596.

Bid'a: Dinde bir aslı olmayıp sonradan ortaya çıkan şey.

Cebr-i mutlak: Tam bir baskı, zorlama; tam despotluk.

Cemâl-perest: Güzellik düşkünü.

Ehl-i tahkik: Gerçeği araştırıp, delillere dayanarak bir sonuca ula-

şan büyük ilim adamları.

Fen: Maharet, ustalık.

İhtiyâr: İrade, tercih, seçim.

İrtikâb: Kötü bir fiilde bulunma, yanlış bir şey yapma.

Kebâir: Büyük günahlar.

Maârif: Bilimler, ilimler.

Nefis-perest: Nefsin arzu ve isteklerine aşırı şekilde düşkün kimse.

Sürûr: Sevinç.

Tecerrüd: Sıyrılma, uzaklaşma.

Teshir: Etkileme, büyüleme.

Zekâvet: Zekilik.

ki; onların deccalı Süfyan'dır. İslâmlar içinde çıkacak, aldatmakla iş görecek. Kâfirlerin büyük deccalı ayırdır. Yoksa büyük deccalın cebir ve ceberût-u mutlakına karşı itaat etmeyen şehit olur.. ve istemeyerek itaat eden kâfir olmaz, belki günahkâr da olmaz.

Dokuzuncu Mesele

Rivayetlerde vukuat-ı süfyaniye ve hâdisât-ı istikbaliye, Şam'ın etrafında ve Arabistan'da tasvir edilmiş.¹

اللَّهُ أَغْلَمُ bunun bir te'vili şudur ki: Merkez-i hilâfet, eski zamanda Irak'ta ve Şam'da ve Medine'de bulunduğundan; râviler kendi içtihatlarıyla daimî öyle kalacak gibi mana verip Merkez-i Hükûmet-i İslâmiye yakınlarında tasvir etmişler; Halep ve Şam demişler. Hadisin mücmel haberlerini, kendi içtihatlarıyla tafsil etmişler.

Onuncu Mesele

Rivayetlerde eşhas-ı âhîrzamanın fevkalâde iktidarlarından bahsedilmiş.²

وَالْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ bunun te'vili şudur ki: O şahısların temsil ettikleri mânevî şahsiyetin azametinden kinâyedir. Bir vakit Rusya'yı mağlup eden Japon başkumandanının sureti; bir ayağı bahr-i muhitte, diğer ayağı Port Arthur kalesinde olarak gösterildiği gibi.. şahs-ı mânevînin dehşetli azameti, o şahsiyetin mümessilinde, hem o mümessilin büyük heykellerinde gösteriliyor. Amma fevkalâde ve harika iktidarları ise, ekser icraatları tahribat ve müşteheyât olduğundan fevkalâde bir iktidar görünür. Çünkü tahrip kolaydır, bir kibrit bir köyü yakar. Müşteheyât ise, nefisler taraftar olduğundan çabuk sirayet eder.

¹ Bkz.: İbni Ebî Şeybe, *Musannef* 7/496; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* 11/313; Deylemî, *Müsned* 2/237; Nuaym İbni Hammâd, *Fiten* 2/543.

² Âhîrzaman'da fevkalâde özelliklere sahip kimselerden bahseden bazı rivayetler için bkz.: İbni Ebî Şeybe, *Musannef* 7/496; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* 11/313; Deylemî, *Müsned* 2/237; Nuaym İbni Hammâd, *Fiten* 2/543.

Bahr-i muhit: Okyanus.

Ceberût-u mutlak: Tam bir baskı, zorlama; tam despotluk.

Eşhas-ı âhîrzaman: Âhîrzaman'da ortaya çıkacak şahıslar.

Hâdisât-ı istikbaliye: Gelecekte cereyan edecek olaylar.

Merkez-i hilâfet: Halifelîğin mer-

kezi.

Merkez-i Hükûmet-i İslâmiye: İslâm Devletinin merkezi.

Mücmel: Kısa, öz, açık olmayan.

Mümessil: Temsil eden, temsilci.

Müşteheyât: Nefsin arzuladığı haramlar.

Râvi: Rivâyet eden, nakleden.

Şahs-ı mânevî: Hükûmî şahsiyet, tüzel kişilik.

Vukuat-ı süfyaniye: Süfyan ile ilgili olaylar.

On Birinci Mesele

Rivayette var ki: “Âhirzaman’da bir erkek, kırk kadına nezaret eder.”¹

وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِالصَّوَابِ bunun iki te'vili var.

Birisi: O zamanda meşrû nikâh azalır veya Rusya’daki gibi kalkar. Birtek kadına bağlanmaktan kaçıp başıboş kalan, kırk bedbaht kadınlara çoban olur.

İkinci Te'vili: O fitne zamanında, harplerde erkeklerin çoğu telef olmasından.. hem bir hikmete binâen ekser tevellüdât, kızlar bulunmasından kinâyedir. Belki hürriyet-i nisvan ve tam serbestiyetleri, kadınlık şehvetini şiddetle ateşlendirdiğinden fıtratça erkeğine galebe eder; veledi kendi suretine çekmeye sebebiyet verdiğinden, emr-i ilâhiyle kızlar pek çok olur.

On İkinci Mesele

Rivayetlerde var ki: “Deccalın birinci günü bir senedir, ikinci günü bir ay, üçüncü günü bir hafta, dördüncü günü bir gündür.”²

لَا يَعْلَمُ الْغَيْبُ إِلَّا اللّٰهُ bunun iki te'vili vardır.

Birisi: Büyük deccalın kutb-u şimalî dairesinde ve şimal tarafında zuhur edeceğine kinâye ve işarettir. Çünkü kutb-u şimalînin mevkiinde bütün sene, bir gece bir gündüzdür. Bir gün şimendifer ile bu tarafa gelse, yaz mevsiminde bir ay mütemâdiyen güneş gurûb etmez. Daha bir gün otomobil ile gelse, bir haftada daima güneş görünür. Ben Rusya’daki esaretimde bu mevkie yakın bulunuyordum. Demek büyük deccal, şimalden bu tarafa tecavüz edeceğini mu’cizâne bir ihbardır.

İkinci Te'vili ise: Hem büyük deccalın, hem İslâm deccalının üç devre-i istibdatları manasında üç eyyam var:

¹ Bkz.: Buhârî, *Zekât* 9; Müslim, *Zekât* 59.

² Bkz.: Müslim, *Fiten* 110; Tirmizî, *Fiten* 59; Ebû Dâvûd, *Melâhim* 14; İbni Mâce, *Fiten* 33; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 4/181.

Devre-i istibdat: İstibdat, baskı dönemi.

Eyyam: Günler, devirler, dönemler.

Galebe etmek: Yenmek, galip gelmek.

Gurûb etmek: Batmak.

Hürriyet-i nisvan: Kadınlara tanınan hürriyetler, haklar.

Kutb-u şimalî: Kuzey kutbu.

Mu’cizâne: Mu’cizeli bir şekilde.

Mütemâdiyen: Aralıksız, devamlı.

Şimal: Kuzey.

Şimendifer: Tren.

Tevellüdât: Doğumlar.

Bir günü: Bir devre-i hükûmetinde öyle büyük icraat yapar ki, üç yüz se-
ne yapılmaz.

İkinci günü, yani ikinci devresi: Bir senede otuz senede yapılmayan iş-
leri yaptırır.

Üçüncü günü ve devresi: Bir senede yaptığı tebdiller on senede yapılmaz.

Dördüncü günü ve devresi: Âdileşir, bir şey yapmaz, yalnız vaziyeti mu-
hafazaya çalışır diye, gayet yüksek bir belâgatla ümmetine haber vermiş.

On Üçüncü Mesele

Kat'î ve sahih rivayette var ki: "İsa (*aleyhisselâm*), büyük deccalı öldürür."¹

وَالْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ bunun da iki vechi var.

Bir vechi şudur ki: Sihir ve manyetizma ve ispritizma gibi istidracî hari-
kalarıyla kendini muhafaza eden ve herkesi teshir eden o dehşetli deccalı öl-
dürebilecek, mesleğini değiştirecek; ancak harika ve mu'cizâtı ve umurun
makbulü bir zât olabilir ki; o zât, en ziyade alâkadar ve ekser insanların pey-
gamberi olan Hazreti İsa (*aleyhisselâm*)'dır.

İkinci vechi şudur ki: Şahs-ı İsa (*aleyhisselâm*)'ın kılıcı ile maktul olan şahs-ı
deccalın teşkil ettiği dehşetli maddiyyûnluk ve dinsizliğin azametli heykeli ve
şahs-ı mânevîsini öldürecek ve inkâr-ı ulûhiyet olan fikr-i küfrîsini mahvede-
cek ancak İsevî ruhânileridir ki; o ruhâniler, Din-i İsevî'nin hakikatini haki-
kat-i İslâmiye ile mezcederek o kuvvetle onu dağıtacak, mânen öldürecek.
Hatta "Hazreti İsa (*aleyhisselâm*) gelir. Hazreti Mehdî'ye namazda iktidâ eder,
tâbi olur."² diye rivayeti bu ittifaka ve hakikat-i Kur'âniye'nin metbûiyetine ve
hâkimiyetine işaret eder.

¹ Bkz.: Müslim, *Fiten* 110; Tirmizî, *Fiten* 59, 62; Ebû Dâvûd, *Melâhim* 14; İbni Mâce, *Fiten* 33; Ahmed
İbni Hanbel, *Müsned* 3/367, 420, 4/181, 216, 226, 390, 5/13, 6/75.

² Bkz.: Müslim, *İman* 247; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 3/345, 367, 384, 4/216.

Âdileşmek: Sıradanlaşmak, nor-
male dönmek.

Belâgat: İfadenin doğru, düzgün,
yerinde, kusursuz ve muhataba fay-
dalı bir şekilde kullanılma sanatı.

Devre-i hükûmet: Yönetim dö-
nemi.

Din-i İsevî: Hristiyanlık.

Fikr-i küfrî: İnkâra dair fikir, dü-
şünce.

Hakikat-i İslâmiye: İslâmiyet'in

aslı, özü.

İnkâr-ı ulûhiyet: Cenâb-ı Hakk'ın
kâinattaki mutlak hâkimiyetini inkâr
etmek.

İspitizma: Ölülerin ruhlarıyla
bazı şartlar altında haberleşmenin
mümkün olduğuna inanıp, onla-
rın ruhlarını getirme çalışması.

İstidracî: İnançsız bir kimsede
görülen harikulâde gelişme, ba-
şarı tarzında olan.

Maktul: Öldürülen, öldürülmüş
kimse.

Manyetizma: Bazı hareketlerle
karşındaki kişi üzerinde tesir bırak-
ma. Hipnotizma.

Metbûiyet: Kendisine başkalarının
tabii olması; önder, rehber olma.

Mezcetmek: Katmak, karıştırmak.

Tebdil: Değiştirme.

On Dördüncü Mesele

Rivayette var ki: “Deccalın mühim kuvveti yahudidir. Yahudiler severek tâbi olurlar.”¹

اَللّٰهُ اَعْلَمُ diyebiliriz ki, bu rivayetin bir parça te'vili Rusya'da çıkmış. Çünkü her hükûmetin zulmünü gören yahudiler, Almanya memleketinde kesretle toplanıp intikamlarını almak için, komünist komitesinin tesisinde mühim bir rol ile yahudi milletinden olan Troçki nâmında dehşetli bir adamı, Rusya'nın başkumandanlığına –ve terbiye-gerdeleri olan meşhur Lenin'den sonra– Rus hükûmetinin başına geçirerek Rusya'nın başını patlatıp bin senelik mahsulatını yaktırdılar. Büyük deccalın komitesini ve bir kısım icraatını gösterdiler ve sâir hükûmetlerde dahi ehemmiyetli sarsıntılar verip karıştırdılar.

On Beşinci Mesele

Ye'cüc ve Me'cüc hâdisâtının icmâli Kur'ân'da olduğu gibi; rivayette de bir kısım tafsilatı var. Ve o tafsilat ise, Kur'ân'ın muhkemâtından olan icmâli gibi muhkem değil, belki bir derece müteşâbih sayılır. Onlar te'vil isterler, belki râvilerin içtihatları karışmasıyla tabir isterler.

Evet, اَللّٰهُ اَعْلَمُ الْغَيْبِ اِلَّا اللّٰهُ bunun bir te'vili şudur ki: Kur'ân'ın lisan-ı semâvîsinde “Ye'cüc ve Me'cüc” nâmı verilen Mançur ve Moğol kabileleri, eski zamanda Çin ü Maçin'den bir kısım başka kabileleri beraber alarak kaç defa Asya ve Avrupa'yı herc ü merc ettikleri gibi, gelecek zamanlarda dahi dünyayı zîr ü zeber edeceklerine işaret ve kinâyedir. Hatta şimdi de komünistlik içindeki anarşistin ehemmiyetli efradı onlardandır.

¹ Bkz.: Müslim, *Fiten* 33, 124; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 3/224, 4/216; İbni Ebî Şeybe, *Musannef* 7/491, 499; İbni Hibbân, *Sahih* 15/209.

Çin ü Maçin: Çin ve Çin'in güney kısmı. Çok uzak ülkeler anlamında mecazen de kullanılır.

Herc ü merc etmek: Kargaşa çıkarmak, karıştırmak.

İcmâl: Özlü, kısa anlatım.

Kesret: Çokluk, çoğunluk, genellik.

Lisan-ı semâvî: Gökler ötesi âlemlerin dili.

Muhkem / muhkemât: Açıklanması için başka delile ihtiyaç duyulmayan anlamı açık ve kesin olan âyet / âyetler.

Müteşâbih: Birden fazla anlamı mümkün olup, gerçek manasının anlaşılması için başka izah veya delillere ihtiyaç duyulan ifade.

Terbiye-gerde: Yetiştirilmiş, eğitilmiş.

Ye'cüc - Me'cüc: Kur'ân-ı Kerim'de yeryüzünde anarşi ve bozgunculuk çıkardığı/çıkarcacağı bildirilen topluluk. (Bkz: Kehf Sûresi, 18 / 94-97; Enbiya Sûresi, 21 / 96. âyetler.)

Zîr ü zeber etmek: Darmadağın, yerle bir etmek.

Evet, İhtilâl-i Fransevî'de hürriyet-perverlik tohumuyla ve aşılmasıyla sosyalistlik türedi, tevellüd etti. Ve sosyalistlik ise bir kısım mukaddesatı tahrip ettiğinden aşıladığı fikir, bilâhare bolşevikliğe inkılâb etti. Ve bolşeviklik da-
hi çok mukaddesat-ı ahlâkiye ve kalbiye ve insaniyeyi bozduğundan, elbet-
te ettikleri tohumlar hiçbir kayıt ve hürmet tanımayan anarşistlik mahsulünü
verecek. *Çünkü kalb-i insanîden hürmet ve merhamet çıksa; akıl ve zekâ-
vet, o insanları gayet dehşetli ve gaddar canavarlar hükmüne geçirir, da-
ha siyasetle idare edilmez. Ve anarşistlik fikrinin tam yeri ise; hem maz-
lum kalabalıklı, hem medeniyette ve hâkimiyette geri kalan çapulcu ka-
bileler olacak...*

Ve o şerâite muvâfık insanlar ise, Çin ü Maçın'de kırk günlük bir mesafe-
de yapılan ve acâib-i seb'a-yı âlemden birisi bulunan Sedd-i Çin'in binasına
sebebiyet veren Mançur ve Moğol ve bir kısım Kırgız kabileleridir ki; Kur'ân'ın
mücmel haberini tefsir eden Zât-ı Ahmediye (*aleyhissalâtu vesselâm*) mu'cizâne ve
muhakkikâne haber vermiş.

On Altıncı Mesele

Rivayette var ki: İsa (*aleyhisselâm*), deccalı öldürdüğü münasebetiyle “Dec-
calın fevkalâde büyük ve minareden daha yüksek bir azamet-i heykelde ve
Hazreti İsa (*aleyhisselâm*) ona nisbeten çok küçük bulunduğunu”¹ gösterir.

لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ bunun bir te'vili şu olmak gerektir ki: İsa (*aleyhisselâm*)'ı
nur-u iman ile tanıyan ve tâbi olan cemaat-i ruhâniye-i mücâhidinin kemiyeti,
deccalın mektepçe ve askerce ilmî ve maddî ordularına nisbeten çok az ve kü-
çük olmasına işaret ve kinâyevidir.

¹ Bkz.: İbni Ebî Şeybe, *Musannef* 7/496; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* 11/313; Deylemî, *Müsned* 2/237;
Nuaym İbni Hammâd, *Fiten* 2/543.

Acâib-i seb'a-yı âlem: Dünyanın
yedi harikası.

Azamet-i heykel: Beden büyük-
lüğü.

Bolşeviklik: Rus lider Lenin tara-
findan geliştirilen, komünist Sov-
yet baskı rejimi.

Cemaat-i ruhâniye-i mücâhidin:
Dinî mücadele veren mâneviyat
sahibi topluluk.

Hürriyet-perverlik: Özgürlükçülük.
İhtilâl-i Fransevî: Fransız İhtilâli.

Kemiyet: Nicelik, sayı, miktar.

Muhakkikâne: Bir konuyu etraf-
lıca ele alır, bütün ilmî metotları
değerlendirir tarzda.

**Mukaddesat-ı ahlâkiye ve kal-
biye ve insaniye:** İnsanların gön-
lünde taht kuran ahlâkî, mânevî
değerler.

Sosyalistlik: Üretim vasıtalarının
ferdî olmaktan çıkarılıp kamuya
mal edilerek, bölüşülerek eşit pay-
laşımını esas alan rejim.

Şerâit: Şartlar.

On Yedinci Mesele

Rivayette var ki: “Deccal çıktığı gün bütün dünya ıstır¹ ve kırk günde dünyayı gezer ve harikulâde bir eşeği vardır.”²

اللَّهُ أَغْلَمَ bu rivayetler tamamen sahih olmak şartıyla te'villeri şudur: Bu rivayetler mu'cizâne haber verir ki; “Deccal zamanında vasıta-yı muhabere ve seyahat, o derece terakki edecek ki; bir hâdis, bir günde umum dünyada işi-tiler. Radyo ile bağırır, şark-garp ıstır ve umum ceridelerinde okunacak. Ve bir adam kırk günde dünyayı devredecek ve yedi kıt'asını ve yetmiş hükûmetini görecektir ve gizecek.” diye zuhurundan on asır evvel telgraf, telefon, radyo, şimendifer, tayyareden mu'cizâne haber verir. Hem deccal, deccallık hay-siyetiyle değil; belki gayet müstebit bir kral sıfatıyla ıstır. Ve gezmesi de her yeri istilâ etmek için değil, belki fitneyi uyandırmak ve insanları baştan çıkarmak içindir. Ve bindiği merkebi ve himarı ise; ya şimendiferdir ki bir kulağı ve bir başı cehennem gibi ateş ocağı, diğer kulağı yalancı cennet gibi güzelce tezyin ve tefriş edilmiş. Düşmanlarını ateşli başına, dostlarını ziyafetli başına gönderir.³ Veyahut onun eşeği, merkebi, dehşetli bir otomobildir veya tayya-redir veyahut..... Sükût lâzım!

On Sekizinci Mesele

Rivayette var ki: “Ümmetim istikâmetle gitse, ona bir gün var.” Yani, 4 سَنَةً كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ âyetinin sırrıyla bin sene hâkimâne ve mükemmel yaşayacak. Eğer istikâmette gitmezse, ona yarım gün var. Yani ancak beş yüz sene kadar hâkimiyeti ve galibiyeti muhafaza eder.⁵

¹ Bkz.: Hâkim, *Müstedrek* 4/573.

² Bkz.: İbni Ebî Şeybe, *Musannef* 7/496; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* 11/313; Deylemî, *Müsned* 2/237; Nuaym İbni Hammâd, *Fiten* 2/543.

³ Bkz.: Buhârî, *Enbiyâ* 3; Müslim, *Fiten* 104, 109; İbni Mâce, *Fiten* 36; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 5/383.

⁴ “Sizin hesabınıza göre bin yıl tutan bir günde...” (Secde Sûresi, 32/5).

⁵ Bkz.: Ebû Dâvûd, *Melâhim* 18; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 1/170.

Ceride: Gazete.

Hâkimâne: Hükmeder, hüküm sürer bir tarzda.

Himar: Eşek.

Müstebit: Despot, baskıcı.

Sahih: Doğruluğu sened veya metin açısından tam olan hadis. Pey-

gamber Efendimiz'e (s.a.s.) aidiyetinde şüphe olmayan hadis.

Sükût: Susma.

Şark-garp: Doğu-batı.

Tefriş: Döşeme.

Terakki etmek: Gelişmek, ilerlemek.

Tezyin: Süsleme.

Vasıta-yı muhabere ve seyahat: İletişim vasıtaları.

اللَّهُ أَعْلَمُ bu rivayet, kıyametten haber vermek değil; belki İslâmiyet'in gâlibâne hâkimiyetinden ve hilâfetin saltanatından bahseder ki, ayn-ı hakikat ve bir mu'cize-i gaybiye olarak aynen öyle çıkmış. Çünkü Hilâfet-i Abbasiye'nin âhîrinde, onun ehl-i siyaseti istikâmeti kaybettiği için, beş yüz sene kadar yaşamış. Fakat ümmetin heyet-i mecmûası ise istikâmeti kaybetmediğinden Hilâfet-i Osmaniye imdada gelip bin üç yüz sene kadar hâkimiyeti devam ettirmiş. Sonra Osmanlı siyasiyyûnları dahi istikâmeti muhafaza edemediğinden, o da ancak (hilâfetle) beş yüz sene yaşayabilmiş. Bu hadisin mu'cizâne ihbarını, Hilâfet-i Osmaniye kendi vefatıyla tasdik etmiş. Bu hadis başka risalelerde dahi bahsettiğimizden burada kısa kesiyoruz.

On Dokuzuncu Mesele

Rivayetlerde Âhîrzaman'ın alâmetlerinden olan ve Âl-i Beyt-i Nebevî'den Hazreti Mehdî'nin (*radiyallâhü anhî*) hakkında ayrı ayrı haberler var.¹ Hatta bir kısım ehl-i ilim ve ehl-i velâyet, eskide onun çıkmasına hükmetmişler.

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ bu ayrı ayrı rivayetlerin bir te'vili şudur ki: Büyük Mehdî'nin çok vazifeleri var. Ve siyaset âleminde, diyanet âleminde, saltanat âleminde, cihad âlemindeki çok dairelerde icraatları olduğu gibi.. her bir asır, me'yusiyet vaktinde kuvve-i mâneviyesini teyid edecek bir nevi mehdîye ve yahut mehdînin onların imdadına o vakitte gelmek ihtimaline muhtaç olduğundan; rahmet-i ilâhiye ile her devirde belki her asırda bir nevi mehdî, Âl-i Beyt'ten çıkmış, ceddinin şeriatını muhafaza ve sünnetini ihya etmiş. Mesela siyaset âleminde Mehdî-i Abbâsî*.. ve diyanet âleminde Gavs-ı Âzam ve Şah-ı Nakşibend ve aktâb-ı erbaa ve on iki imam gibi Büyük Mehdî'nin bir

¹ Müslim, *İman* 247; Tirmizî, *Fiten* 53; Ebû Dâvûd, *mehdî* 4, 6, 7; İbni Mâce, *Fiten* 24, 34; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 1/99.

Âhîr: Son.

Âl-i Beyt-i Nebevî: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) kızı Hz. Fâtıma ve damadı Hz. Ali vasıtasıyla devam eden mübarek soyu.
Aktâb-ı Erbaa: Dört kutup, büyük veli: Ahmed Rufâî, Ahmed Bedevî, İbrahim Desûkî, Hasen Şâzilî.

Ayn-ı hakikat: Gerçeğin ta kendisi, tamamen gerçek.

Cedd: Dede, ata.

Ehl-i ilim: İlim sahipleri, bilenler.

Ehl-i siyaset / siyasiyyûn: İdareciler, yöneticiler.

Ehl-i velâyet: Veliler, Allah dostları.

Gâlibâne: Yenerek, üstün gelerek.

Hazreti Mehdî: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s) soyundan, kıyametten önce gelmesi beklenen, insanları dine yönlendirecek kişi.

Heyet-i mecmûa: Genel yapı.

Hilâfet-i Abbâsiye: Abbâsî Halifeliği.

İhya: Yeniden hayata kazandırma, canlandırma, güçlendirme.

Kuvve-i mâneviye: Mânevî güç, moral.

Me'yusiyet: Ümitsizlik.

Mu'cize-i gaybiye: Gayba, istikbale ait mu'cize.

On iki imam: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) soyundan gelen, ehl-i beytin büyük imamları. Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Ali bin Hüseyin, Muhammed Bâkır, Câfer Sâdık, Musa Kâzım, Ali Rıza, Muhammed Takî, Ali Nakî, Hasan Askerî ve Muhammed Mehdî.

Teyid: Destekleme, pekiştirme.

kısım vazifelerini icra eden zâtlar dahi, –mehdî hakkında gelen rivayetlerde– medar-ı nazar-ı Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*) olduğundan rivayetler ihtilâf ederek, bir kısım ehl-i hakikat demiş: “Eskide çıkmış.” Her ne ise... Bu mesele Risale-i Nur’da beyan edildiğinden, onu ona havale ile burada bu kadar deriz ki:

*Dünyada mütesânid hiçbir hânedan ve mütevâfık hiçbir kabile ve münevver hiçbir cemiyet ve cemaat yoktur ki, Âl-i Beyt’in hânedanına ve kabilesine ve cemiyetine ve cemaatine yetişebilsin. Evet, yüzer kudsî kahramanları yetiştiren.. ve binler mânevî kumandanları ümmetin başına geçiren.. ve hakikat-i Kur’âniye’nin mayası ile ve imanın nuruyla ve İslâmiyet’in şerefiyle beslenen, tekemmül eden Âl-i Beyt; el-bette Âhirzaman’da şeriat-ı Muhammediyeyi ve hakikat-i Furkaniyeyi ve Sünnet-i Ahmediyeyi (*aleyhissalâtü vesselâm*) ihya ile ilân ile icra ile başkumandanları olan Büyük Mehdî’nin kemâl-i adaletini ve hakkaniyetini dünyaya göstermeleri, gayet makul olmakla beraber gayet lâzım ve zarurî ve hayat-ı içtimaiye-i insaniyedeki düsturların muktezasıdır.*

Yirminci Mesele

Güneşin mağribden çıkması¹ ve zeminden dâbbetü'l-arzın zuhurudur.²

• *Amma güneşin mağribden tulûu ise, bedâhet derecesinde bir alâmet-i kıyamettir. Ve bedâheti için, aklın ihtiyârı ile bağlı olan tevbe kapısını kapayan bir hâdise-i semâviye olduğundan tefsiri ve manası zâhirdir, te'vile ihtiyacı yoktur.*

¹ Bkz.: Buhârî, *Tefsîru sûre* (6) 9; Müslim, *İman* 157, *Tevbe* 31; Tirmizî, *Deavât* 98.

² Müslim, *Fiten* 39-40; Tirmizî, *Fiten* 21; Ebû Dâvûd, *Melâhim* 12; İbni Mâce, *Fiten* 25, 28; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 4/6.

Bedâhet: Gözle görülür derecede olma, açıklık.

Dâbbetü'l-arz: Âhirzaman’da yerden çıkacağı bildirilen, insan hayatını tehdit edecek öldürücü virüs, mikrop, parazit veya bizim bugünkü bilgilerimizin dışındaki çok farklı bir canlı türü. Bkz.: Neml Sûresi, 27/82.

Ehl-i hakikat: Meselenin doğruluğunu, aslını bilenler.

Hâdise-i semâviye: Gökte meydana gelen, semaya ait olay.

Hakikat-i Furkaniye: Doğruyu yanlıştan, iyiyi kötüden ayıran Kur’ân gerçeği.

Hakikat-i Kur’âniye: Kur’ân gerçeği.

Hakkaniyet: Doğruluk, gerçeklik.

Hayat-ı içtimaiye-i insaniye: İnsanların sosyal hayatı, toplum hayatı.

Kemâl-i adalet: Arızasız, mükemmel adalet.

Mağrib: Batı.

Medar-ı nazar-ı Muhammed: Peygamber Efendimiz’in (s.a.s.) meseleye bakışına dayanak, sebep olan şey.

Mukteza: Gerek, icap.

Münevver: Aydın.

Mütesânid: Birbirine destek olan, karşılıklı dayanışma içinde olan.

Mütevâfık: Birbiriyile uyumlu, mutâbık olan.

Sünnet-i Ahmediye: Peygamber Efendimiz’in (s.a.s.) üstün söz, hal, davranış ve buyrukları.

Şeriat-ı Muhammediye: Hz. Peygamber Efendimiz (s.a.s.) vasıtasıyla insanlara bildirilen dinî hüküm ve kuralları.

Tekemmül: Gelişme, mükemmelleşme, olgunlaşma.

Tulû: Doğma.

Yalnız bu kadar var ki; – **اللَّهُ أَغْلَمَ** – o tulûun sebab-i zâhîrîsi, küre-i arz kafasının akli hükmünde olan Kur'ân'ın onun başından çıkmasıyla zemin divane olup, izn-i ilâhî ile başını başka seyyâreye çarpmasıyla hareketinden geri dönüp, garptan şarka olan seyahatini, irade-i rabbânî ile şarktan garba tebdil etmekle güneş, garptan tulûa başlar. Evet, arzı şems ile ferşi arş ile kuvvetli bağlayan hablullahi'l-metin olan Kur'ân'ın kuvve-i cazibesi kopsa küre-i arzın ipi çözülür, başıboş serseri olup aksiyle ve intizamsız hareketinden güneş garptan çıkar. Hem müsâdeme neticesinde emr-i ilâhî ile kıyamet kopar diye bir te'vili vardır.

• *Amma dâbbetü'l-arz*, Kur'ân'da gayet mücmel bir işaret ve lisan-ı hâlimden kısacık bir ifade, bir tekellüm var.¹ Tafsili ise ben şimdilik, başka meseleler gibi kat'î bir kanaatle bilemiyorum. Yalnız bu kadar diyebilirim:

اللَّهُ الْعَلِيمُ لَا يَغْلَمُ الْغَيْبُ إِلَّا اللَّهُ nasıl ki Kavm-i Firavun'a çekirge âfâtı ve bit belası.² ve Kâbe tahribine çalışan Kavm-i Ebrehe'ye ebâbil kuşları musallat olmuşlar.³ Öyle de Süfyan'ın ve deccalların fitneleriyle bilerek, severek isyan ve tuğyana.. ve Ye'cüc ve Me'cüc'ün anarşistliği ile fesada ve canavarlığa giden.. ve dinsizliğe, küfür ve küfrana düşen insanların akıllarını başlarına getirmek hikmetiyle arzdaki bir hayvan çıkıp musallat olacak, zîr ü zeber edecek. – **اللَّهُ أَغْلَمَ** – o dâbbe bir nev'dir. Çünkü gayet büyük birtek şahıs olsa, her yerde herkese yetişmez. Demek dehşetli bir tâife-i hayvaniye olacak. Belki **إِلَّا دَابَّةَ الْأَرْضِ تَأْكُلُ مِنْسَأَتَهُ**⁴ âyetinin işaretiyle o hayvan, dâbbetü'l-arz denilen ağaç kurtlarıdır ki; insanların kemiklerini ağaç gibi kemirecek, insanın cisminde

¹ Bkz.: “Kıyamet hakkındaki sözün gerçekleşme zamanı yaklaşıncı onlara yerden bir dabbe (canlı) çıkarınız. O da insanların bizim âyetlerimize, (özellikle kıyamete dair âyetlerimize) inanmadıklarını söyler.” (Neml Sûresi, 27/82).

² Bkz.: A'râf Sûresi, 7/133.

³ Bkz.: Fil Sûresi, 105/1-5.

⁴ “(Çevresindekiler Süleyman'ın öldüğünü) ancak dayandığı asasını bir ağaç kurdunun yemesi sonucu (anlayabildiler).” (Sebe Sûresi, 34/14).

Arş: Gökyüzü. Allah'ın yüce tah-tı, Allah'ın yüce hâkimiyetinin ifadesi.

Ferş: Yer, yeryüzü.

Hablullahi'l-metin: Allah'ın kopmaz, sağlam ipi.

Kuvve-i cazibe: Çekim gücü.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifa-

desi.

Mücmel: Kısa, öz.

Müsâdeme: Çarpışma.

Seyyâre: Gezegen.

Şems: Güneş.

Tâife-i hayvaniye: Canlı türü.

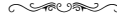
Tebdil: Değiştirme.

Tekellüm: Konuşma, söz etme.

Tuğyan: Azma, azgınlık.

dişinden tırnağına kadar yerleşecek. Müminler iman bereketiyle ve sefâhet ve sû-i istimalattan tecennübleriyle kurtulmasına işareten, âyet, iman hususunda o hayvanı konuşturmuş.

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا¹
 شُجْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ²

Sâbık Yirmi Adet Meselelere Bir Tetimme Olarak Üç Küçük Meseledir

Birinci Mesele

Rivayetlerde Hazreti İsa'ya (*aleyhisselâm*) “Mesih” nâmı verildiği gibi³ her iki deccala dahi “Mesih” nâmı verilmiş⁴ ve bütün rivayetlerde مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ denilmiş. Bunun hikmeti ve te'vîli nedir?⁵

İncevap: Allah A'LEM⁶ bunun hikmeti şudur ki: Nasıl ki emr-i ilâhî ile İsa (*aleyhisselâm*), şariat-ı Museviyede bir kısım ağır tekâlif kaldırıp şarap gibi bazı müş-teheyâtı helâl etmiş. Aynen öyle de büyük deccal, şeytanın iğvâsı ve hükmü ile şariat-ı İseviyenin ahkâmını kaldırıp, hristiyanların hayat-ı içtimaiyelerini

¹ “Ey Rabbimiz! Unutur veya hataya düşer de bir kusur işlersek bizi onunla hesaba çekme!” (Bakara Sûresi, 2/286).

² “Sübhansın yâ Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin.” (Bakara Sûresi, 2/32).

³ Bkz.: Buhârî, *Enbiyâ* 48, *Libâs* 68, *Ta'bir* 11; Müslim, *İman* 273, 274, 275, *Fiten* 110. Ayrıca bkz.: Âl-i İmran Sûresi, 3/45; Nisâ Sûresi, 4/157; Mâide Sûresi, 5/17 (2 defa), 72, 75; Tevbe Sûresi, 9/31.

⁴ Bkz.: Buhârî, *Enbiyâ* 48, *Libâs* 68, *Ta'bir* 11; Müslim, *İman* 273, 274, 275, *Fiten* 119.

⁵ “Mesih Deccal’ın fitnesinden (Allah’a sığınırız.)” Buhârî, *Ezân* 149, *Deavât* 39, 44-46; Müslim, *Mesâcid* 129, *Zikir* 49; Ebû Dâvûd, *Salât* 148-149.

⁶ “Allah, daha iyi bilir.”

Ahkâm: Hükümler.

Hayat-ı içtimaiye: Toplum hayatı.

İğvâ: Baştan çıkarma, azdırma, sapıtırma.

Mesih: Çok seyahat eden ya da kendisinden hayır veya şer kabiliyeti alınmış kimse.

Müşteheyât: Nefsin arzuladığı haramlar.

Sâbık: Geçen, önceki.

Sefâhet: Haram helal demeden zevk peşinde olma, eğlence düşkünlüğü.

Sû-i istimalat: Suiistimaller. Kötü, yanlış uygulamalar.

Şariat-i İseviye: Hz. İsa (a.s.) vasıtasıyla Hristiyanlığa getirilen dinî hüküm ve kurallar.

Şariat-ı Museviye: Hz. Musa (a.s.)

vasıtasıyla getirilen dinî hüküm ve kurallar.

Tecennüb: Sakınma, uzak durma.

Tekâlif: Yükümlülükler, sorumluluklar.

Tetimme: Bir yazının arkasına konan ek, tamamlayıcı bölüm.

idare eden râbitaları bozarak, anarşistliğe ve Ye'cüc ve Me'cüc'e zemin hazırlar. Ve İslâm deccalı olan Süfyan dahi, şeriat-ı Muhammediyenin (*aleyhissalâ-tü vesselâm*) ebedî bir kısım ahkâmını; nefis ve şeytanın desiseleri ile kaldırmaya çalışarak, hayat-ı beşeriye'nin maddî ve mânevî râbitalarını bozarak, serkeş ve sarhoş ve sersem nefisleri başıboş bırakarak, hürmet ve merhamet gibi nurânî zincirleri çözer; hevesât-ı müteaffine bataklığında, birbirine saldırmak için cebrî bir serbestiyet ve ayn-ı istibdat bir hürriyet vermekle dehşetli bir anarşistliğe meydan açar ki, o vakit o insanlar gayet şiddetli bir istibdattan başka zabt altına alınamaz.

İkinci Mesele

Rivayetlerde her iki deccalın harikulâde icraatlarından ve pek fevkalâde iktidarlarından ve heybetlerinden¹ bahsedilmiş. Hatta bedbaht bir kısım insanlar, onlara bir nevi ulûhiyet isnad eder² diye haber verilmiş. Bunun sebebi nedir?

İclevap: وَالْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ³ icraatları büyük ve harikulâde olması ise; ekser tahribat ve hevesâta sevkıyat olduğundan, kolayca harikulâde öyle işler yaparlar ki, bir rivayette “Bir günleri, bir senedir.”⁴ yani bir senede yaptıkları işler, üç yüz senede yapılmaz denilmiş. Ve iktidarlarının pek fevkalâde görünmesinin ise, dört cihet ve sebebi var:

- **Birincisi:** İstidraç eseri olarak, müstebidâne olan koca hükûmetlerinde, cesur orduların ve faal milletin kuvvetiyle vukua gelen terakkiyât ve iyilikler, haksız olarak onlara isnad edilmesiyle binler adam kadar bir iktidar onların

¹ Âhirzaman'da fevkalâde özelliklere sahip kimselerden bahseden bazı rivayetler için bkz.: İbni Ebî Şeybe, *Musannef* 7/496; Taberânî, *el-Mu'cemû'l-kebir* 11/313; Deylemî, *Müsned* 2/237; Nuaym İbni Hammâd, *Fiten* 2/543.

² Bkz.: Müslim, *Fiten* 112; İbni Mâce, *Fiten* 33; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 3/367.

³ Gerçek bilgi Allah katındadır.

⁴ Bkz.: Müslim, *Fiten* 110; Tirmizî, *Fiten* 59; Ebû Dâvûd, *Melâhim* 14; İbni Mâce, *Fiten* 33; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 4/181.

Ayn-ı istibdat: Zulüm, baskının ta kendisi.

Cebri: Zorunlu, mecburî.

Desise: Hile, oyun.

Hayat-ı beşeriye: İnsanlık hayatı, insanca yaşama.

Hevesât-ı müteaffine: Çirkin, fena hevesler.

İstidraç: İnançsız bir kimsede gö-

rülen harikulâde gelişme, başarı.

Müstebidâne: Zorbalıkla, baskıcı bir tarzda.

Rabita: Bağ.

Şeriat-ı Muhammediye: Peygamber Efendimiz (s.a.s.) vasıtasıyla bütün insanlığa getirilen dinî hüküm ve kurallar.

Terakkiyât: İlerlemeler, gelişmeler.

Ulûhiyet isnad etmek: İlâhlık, tanrılık yakıştırmasında bulunmak.

şahıslarında tevehhüm edilmeye sebep olur. Hâlbuki hakikaten ve kaideten, bir cemaatin hareketiyle vücuda gelen müsbet mehâsin ve şeref ve ganimet, o cemaate taksim edilir ve efradına verilir. Ve seyyiât ve tahribat ve zâyiat ise, reisinin tedbirsizliğine ve kusurlarına verilir. Mesela bir tabur, bir kaleyi fethetse ganimet ve şeref süngülerine aittir.. ve menfî tedbirler ile zâyiatlar olsa kumandanlarına aittir.

İşte hak ve hakikatin bu düstur-u esasiyesine bütün bütün muhalif olarak müsbet terakkiyât ve hasenât, o müthiş başlara.. ve menfî icraat ve seyyiât bî-çâre milletlerine verilmesiyle nefret-i âmmeye lâayık olan o şahıslar, -istidraç cihetiyle- ehl-i gaflet tarafından bir muhabbet-i umumiyeye mazhar olurlar.

• *İkinci Cihet ve Sebep:* Her iki deccal, âzamî bir istibdat ve âzamî bir zulüm ve âzamî bir şiddet ve dehşet ile hareket ettiklerinden, âzamî bir iktidar görünür. Evet, öyle acîb bir istibdat ki; kanunlar perdesinde herkesin vicdanına ve mukaddesatına, hatta elbisesine müdahale ederler. Zannedirim, asr-ı âhırde İslâm ve Türk hürriyet-perverleri, bir hiss-i kable'l-vuku ile bu dehşetli istibdadı hissederek oklar atıp hücum etmişler. Fakat çok aldanıp yanlış bir hedef ve hata bir cephede hücum göstermişler. Hem öyle bir zulüm ve cebir ki, bir adamın yüzünden yüz köyü harap ve yüzer masumları tecziye ve tehcir ile perişan eder.

• *Üçüncü Cihet ve Sebep:* Her iki deccal, yahudinin İslâm ve hristiyan aleyhinde şiddetli bir intikam besleyen gizli komitesinin muâvenetini.. ve kadın hürriyetlerinin perdesi altındaki dehşetli bir diğer komitenin yardımını.. hatta İslâm deccalı, masonların komitelerini aldatıp müzâheretlerini kazandıklarından dehşetli bir iktidar zannedilir. Hem bazı ehl-i velâyetin istihracatıyla anlaşılıyor ki; İslâm Devleti'nin başına geçecek olan süfyanî deccal ise, gayet muktedir ve dâhî ve faal ve gösterişi istemeyen ve şahsî olan şan ve

Acib: Benzersiz, şaşırtan, ürküten.

Asr-ı âhır: Son asır.

Cebir: Baskı, zorbalık.

Düstur-u esasiye: Temel düstur, ana prensip.

Ehl-i velâyet: Veliler, Allah dostları.

Hiss-i kable'l-vuku: Bir şeyi olmadan önce hissetme, içine doğma, önsezi.

Hürriyet-perver: Özgürlükçü.

İstihracat: Âyet ve hadislerin kinayeli, imalı anlamlarından veya

müşahedelerden çıkarılan birtakım gaybî bilgiler.

Kaideten: Kaideye, kurala göre.

Mehâsin: Güzellikler, sevaplar.

Muâvenet: Yardım, yardımlaşma.

Muhabbet-i umumiye: Genel sevgi. Herkesçe sevilme.

Mukaddesât: Dinî, kutsal değerler.

Müzâheret: Destekleme, arkasından olma.

Nefret-i âmme: Kamuoyu nefreti.

Seyyiât: Kötülükler, günahlar.

Tecziye: Cezalandırma.

Tehcir: Sürgün.

Tevehhüm etmek: Sanmak, zannetmek, vehmetmek.

şerefe ehemmiyet vermeyen bir sadrazam.. ve gayet cesur ve iktidarlı ve metin ve cevval ve şöhrat-perestliğe tenezzül etmeyen bir serasker bulur, onları teshir eder. Onların fevkalâde ve dâhiyâne icraatlarını, riyâsızlıklarından istifade ile kendi şahsına isnad.. ve o vasıta ile koca ordunun ve hükûmetin tecdüt ve inkılâb ve Harb-i Umumî inkılâbından gelen şiddet-i ihtiyacın seviyesiyle işledikleri terakkiyâtı şahsına isnad ettirerek, şahsında pek acîb ve harika bir iktidar bulunduğunu meddahlar tarafından işâa ettirir.

• *Dördüncü Cihet ve Sebep:* Büyük deccalın isprizma nev'inden teshir edici hâssaları bulunur. İslâm deccalının dahi, bir gözünde teshir edici manyetizma bulunur. Hatta rivayetlerde “Deccalın bir gözü kördür.”¹ diye nazar-ı dikkati, gözüne çevirerek büyük deccalın bir gözü kör.. ve ötekinin bir gözü, öteki göze nisbeten kör hükmünde olduğunu hadiste kaydetmekle, onlar kâfir-i mutlak bulunduğundan yalnız münhasıran bu dünyayı görececek bir tek gözü var.. ve âkıbeti ve âhireti görebilecek gözleri olmamasına işaret eder. Ben bir mânevî âlemde İslâm deccalını gördüm. Yalnız bir tek gözünde teshirci bir manyetizma gözümle müşâhede ettim ve onu bütün bütün münkir bildim. İşte bu inkâr-ı mutlaktan çıkan bir cür'et ve cesaretle mukaddesata hücum eder. Avâm-ı nâs hakikat-i hâli bilmediklerinden, harikulâde iktidar ve cesaret zannederler.

Hem şanlı ve kahraman bir millet, mağlûbiyeti hengâmında böyle istidraçlı ve şanlı ve talihli ve muvaffakiyetli ve kurnaz bir kumandanı bulunduğundan –gizli ve dehşetli olan mahiyetine bakmayarak– kahramanlık damarıyla onu alkışlar, başına kor, seyyielerini örtmek ister. Fakat kahraman ve mücâhid ordunun ve dindar milletin ruhundaki nur-u iman ve Kur'ân ışığiyla hakikat-i hâli göreceği ve o kumandanın çok dehşetli tahribatını tamire çalışacağı rivayetlerden anlaşılır.

¹ Bkz.: Müslim, *Fiten* 104, 105; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 3/201, 211, 349, 5/16, 386, 404, 434, 6/456; İbni Ebi Şeybe, *Musannef* 7/488, 490, 496.

Âkıbet: Sonuç, netice.

Avâm-ı nâs: Sıradan insanlar, genel halk kitlesi.

Hakikat-i hâl: İşin doğrusu, aslı.

Harb-i umumî: Dünya savaşı.

Hâssa: Özellik, hususiyet.

Hengâm: Vakit, zaman.

İnkâr-ı mutlak: Ateizm, tam inançsızlık.

İsprizma: Ölülerin ruhlarıyla bazı şartlar altında haberleşmenin

mümkün olduğuna inanıp, onların ruhlarını getirme çalışması.

İşâa etmek: Bir haberi yaymak, herkese duyurmak.

Kâfir-i mutlak: Tam kâfir.

Manyetizma: Bazı hareketlerle karışık kişi üzerinde tesir bırakma. Hipnotizma.

Münhasıran: Kayıtlı, sınırlı olarak.

Münkir: İnkâr eden, inançsız.

Sadrazam: Başbakan.

Seyyie: Günah, kötülük.

Şiddet-i ihtiyaç: Çok fakirlik.

Tecdüt: Yenilenme, yenilik.

Üçüncü Küçük Mesele

Medar-ı ibret üç hâdisedir.

Birinci Hâdis: Bir zaman Resûl-i Ekrem (*aleyhissalâtü vesselâm*), Hazreti Ömer'e (*radıyallâhü anı*) yahudi çocukları içinde birisini gösterdi, "İşte, sureti." dedi. Hazreti Ömer (*radıyallâhü anı*), "Öyle ise ben bunu öldüreceğim." dedi. Ferman etti: "Eğer bu Süfyan ve İslâm deccalı olsa, sen öldüremezsin. Eğer o olmazsa, onun suretiyle öldürülmez."¹

Bu rivayet işaret eder ki; onun sureti, hâkimiyeti zamanında çok şeylerde görüneceği gibi, kendisi yahudiler içinde tevellüd edecek.² Gariptir ki, onun suretindeki bir çocuğu katledecek derecede ona hiddet ve adâvet eden Hazreti Ömer (*radıyallâhü anı*), o Süfyan'ın en çok beğendiği ve takdir ettiği ve çok defa ondan senâkârâne bahsedeceği bir memduhu –Hazreti Ömer'le– çıkmış.

İkinci Hâdis: O İslâm deccalı, "Sûre-i ³وَالزَّيْنِ وَالَّتَيْنِ manasını merak edip soruyor." diye çoklar nakletmişler. Gariptir ki, bu surenin akabinde olan ⁴اِنَّ الْاِنْسَانَ لِرَبِّهِ اَكْفَرُ sûresinde ⁵لِيَطْعَنَ cümlesi, onun aynı zamanına ve şahsına –cifirle ve manasıyla– işaret ettiği gibi; ehl-i salâte ve câmilere tâgiyâne tecavüz edeceğini gösteriyor. Demek o istidraçlı adam, küçük bir sureyi kendiyle alâkadâr hisseder. Fakat yanlış eder, komşusunun kapısını çalar.

Üçüncü Hâdis: Bir rivayette "İslâm deccalı Horasan taraflarından zuhur edecek"⁶ denilmiş.

⁷لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ bunun bir te'vili şudur ki: Şarkın en cesur ve kuvvetli ve kesretli kavmi ve İslâmiyet'in en kahraman ordusu olan Türk milleti,

¹ Müslim, *Fiten* 95; Tirmizî, *Fiten* 63; Ebû Dâvûd, *Melâhim* 16; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 1/30, 32, 3/65.

² Bkz.: Müslim, *Fiten* 33, 124; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 3/224, 4/216; İbni Ebî Şeybe, *Musannef* 7/491, 499; İbni Hibbân, *Sahih* 15/209.

³ "Yemin olsun İncir'e ve Zeytin'e.." mealindeki âyetle başlayan Tin Sûresi (95. Sûre).

⁴ "(Yaratan) Rabbinin adıyla oku!" mealindeki âyetle başlayan Alak Sûresi (96. Sûre).

⁵ "Rabbinin bunca nimetlerine rağmen kâfir insan azar." (Alak Sûresi, 96/6).

⁶ Bkz.: Tirmizî, *Fiten* 57; İbni Mâce, *Fiten* 33; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 1/4, 7.

⁷ "Allah'tan başka hiç kimse gaybı bilemez."

Adâvet: Düşmanlık.

Ehl-i salât: Namaz kılanlar, namaz ehli.

Kesret: Çokluk, çoğunluk.

Medar-ı ibret: İbret sebebi, ibret verici durum.

Memduh: Övülen, medhedilen.

Senâkârâne: Över tarzda, öv-

güyle.

Tâgiyâne: Azgınca, zalimce.

Tevellüd etmek: Doğmak.

o rivayet zamanında Horasan taraflarında bulunup daha Anadolu'yu vatan yapmadığından, o zamandaki meskenini zikretmekle süfyanî deccalın onların içinde zuhur edeceğine işaret eder.

Gariptir, hem çok gariptir; yedi yüz sene müddetinde İslâmiyet'in ve Kur'ân'ın elinde şeref-şiar, bârika-âsâ bir elmas kılıç olan Türk milletini ve Türkçülüğü, muvakkaten İslâmiyet'in bir kısım şeâirine karşı istîmal etmeye çalışır. Fakat muvaffak olmaz, geri çekilir. “Kahraman ordu, dizginini onun elinden kurtarıyor” diye rivayetlerden anlaşıyor.

لَا يَغْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ¹ ❁ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ²

¹ “Allah'tan başka hiç kimse gaybı bilemez.”

² “Her şeyin doğrusunu Allah bilir.”

On Beşinci Şuâ

(El-Hüccetü'z-Zehra)

İki Makamdır

Bu ders zâhiren küçük, hakikaten pek büyük ve çok kuvvetli ve çok geniş bir risaledir. Hem benim tefekkürî hayatımın, hem Nur'un tahkikî hayat-ı mâneviyesinin ilmelyakîn, aynelyakîn ittihadından çıkan bir meyve-i imaniye ve firdevsî bir semere-i Kur'âniye'dir.

Said Nursî

Birinci Makam

Üç Kısımdır

Yirminci Mektup'un hülâsatü'l-hülâsası, Üçüncü Medrese-i Yusufiye'de verilen dersin Birinci Kısmı'dır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَبِهِ نَسْتَعِينُ¹

Afyon hapsinde on bir ay tecrid-i mutlakta bulunduğuma dair Mahkeme-i Temyiz'e yazdığım istida bahanesiyle otuz beş sene inzivâda, hususan gece-

¹ Ancak O'ndan yardım dileriz.

Aynelyakîn: Gözle görüp, şahit olarak elde edilen bilgi.

El-Hüccetü'z-Zehra: "Pırl pırl parlayan delil" anlamında On Beşinci Şuâ'nın diğer bir adı.

Firdevsî: Firdevs cennetini hissettiren, onu andıran.

Hülâsatü'l-hülâsa: Özün özü, özetin özeti.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek, delillere dayanarak elde edilen bilgi.

İstida: Dilekçe.

İttihat: Birleşme.

Meyve-i imaniye: İmanın meyvesi.

Semere-i Kur'âniye: Kur'an'ın meyvesi.

Tahkikî: Her bilginin özüne ulaşma, hakikatine erme; her konunun doğrusunu ortaya koyma şeklinde.

Tecrid-i mutlak: Tek başına, tamamen yalnız bırakılma, insanlardan soyutlanma.

Tefekkürî: Tefekkür kaynaklı, tefekkür ile meydana gelen.

lerde dünyayı unutmakta bulunan ve garazkârâne tarassutlarla yirmi üç se-
ne sıkıntı çekmesinden insanlardan tevahhuş edip yalnız tek başına kalarak,
hizmetçisinden ve Nur dersini iştiaqla arzulayandan başka kimse ile bir sa-
at beraber bir yerde bulunmasından çok sıkılan benim gibi bir bîcâreyi, be-
şinci koğuşa cebren nakil ve kardeşlerimin yanıma gelmelerini yasak etti-
ler. O kalabalık içinde yaşayamayacağım diye çok telaş ederken, birden bir
âlâmet-i hiddet ve gazap olarak soğuk o derece şiddetlendi ki; eğer o eski ye-
rimde kalsa idim, hiç dayanamayacaktım. O zahmet, benim hakkımda rah-
mete döndü.

Kalbe geldi ki, “Gerçi Nur şâkırtleri, her koğuştaki hem kendileri hesabı-
na, hem senin bedeline tam Nur dersleri ile çalışıyorlar. Fakat bu beşinci ko-
ğuş, bir nevi tecridhâne olmasından tazeleniyor, değişiyor; Nur dersine daha
ziyade muhtaçtır. Hem Rus’un dehşetli bir inkâr ile ve Allah’ı tanımamak ile
hücumunu yazan gazetelerin yazılarını okuyan gençler ve ihtiyarlar, elbette
iman-ı billâhtaki mevcudiyet ve vahdâniyet-i ilâhiyeye dair gayet kat’î ve kuv-
vetli derslere pek ziyade ihtiyaçları var.” diye tesbihatta kalbe geldi. Ben de
sabah namazından sonra eskiden beri on defa okuduğum¹ ve koca Yirminci
Mektup Risalesi, on bir kelimesinde hem on bir burhan-ı vücûb-u vücûd ve
vahdet-i rabbâniye, hem on bir müjde gayet parlak, güneş gibi tafsilatla gös-
teren ve bir rivayette ism-i âzam taşıyan² bu tehlil ve tevhid-i muazzam:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ
لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ³

¹ Sabah ve akşam namazından sonra on defa okumanın sünnet olduğuna dair bkz.: Tirmizî, *Deavât* 62; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 6/298; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* 23/339.

² Bkz.: Tirmizî, *Deavât* 63; Ebû Dâvûd, *Vitr* 23; Nesâî, *Sehv* 58; İbni Mâce, *Duâ* 9; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 1/230, 3/120.

³ “Allah’tan başka hiçbir ilâh yoktur. O birdir. Ortağı yoktur. Mutlak hakimiyet O’nundur. Bütün hamd-
ler de O’na aittir. Hayatı veren de, alan da O’dur. O, ezeli ve ebedî hayat sahibidir. Bütün iyilikler O’na
aittir. O’nun her şeye gücü yeter. Dönüş yalnız O’nadır.” (Bkz.: Tirmizî, *Deavât* 36; Nesâî, *Menâsik*
163; İbni Mâce, *Ticârât* 40, *Menâsik* 84).

Burhan-ı vücûb-u vücûd:

Cenâb-ı Hakk’ın varlığının ken-
dinden ve kesin olduğunu göste-
ren delil.

Garazkârâne: Kötü maksatlı, ga-
razlı bir tarzda.

İman-ı billâh: Allah’a iman.

İsm-i âzam: Kendisi ile dua edil-
diğinde Allah’ın icabet ettiği en
büyük ismi.

Mevcudiyet: Allah’ın varlığı, var
olduğu gerçeği.

Tarassut: Gözetleme, gözetim.

Tecridhâne: Tek başına kalınan
yer, hücre.

Tehlil: “Lâ ilâhe illallah” diyerek
Allah’ın birliğini ikrar ve ilan et-
mek.

Tevahhuş etmek: Ürkmek, çe-
kinmek.

Tevhid-i muazzam: En muazzam,
en muhteşem ifadelerle Cenâb-ı
Hakk’ın birliğini gürül gürül ilan
etme.

Vahdâniyet-i ilâhiye: Cenâb-ı
Hakk’ın birliği.

Vahdet-i rabbâniye: Cenâb-ı
Hakk’ın birliği.

kudsî cümleyi mütefekkirâne tekrar edip Yirminci Mektup'un kısa bir hülâsatı'l-hülâsasını beraber düşünüyordum. Birden kalbe geldi ki: "Bu kısacık hülâsayı Nadir Hoca'ya ve buradaki gençlere ders ver." Ben de "bismillâh" deyip başladım, dedim:

Bu kelâm-ı tevhidde on bir müjde, on bir hüccet-i imaniye var. Şimdi, yalnız hüccetlere gayet kısa bir işaret edip, izahını ve müjdeleri Yirminci Mektup ve Nur eczalarına havale edeceğim. Fakat şimdi, o dersi yazdığım zaman onlara söylemediğim bazı kelimeleri ve nükteleri dahi yazmayı münasip gördüm. İşte o kelâm-ı tevhidin on bir kelimesinden:

Birinci Kelime

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ 'dur. Bundaki hüccet ise matbû Âyetü'l-Kübrâ Risalesi'dir. O emsalsiz hüccetin harikalığı içindir ki; İmam Ali (radiyallâhü anhî), Nur'un eczalarından haber verdiği sırada ¹ وَمِنَ الْكُبْرَى أُمِّي مِنَ الْفَجْتِ deyip o Âyetü'l-Kübrâ'yı şefaathî yaparak Nur şâkirtlerinin Denizli hapsinde, o risalenin hem Ankara, hem Denizli Mahkemeleri'nde galebesiyle ve perde altında tesirli inşîyasıyla talebelerine beraat kazandırmaya sebep olduğu gibi, onun gizli tab'ı da şâkirtlerinin dokuz ay mevkufiyetlerine vesile olmasıyla İmam Ali'nin (radiyallâhü anhî) hem keramet-i gaybiyesini, hem Nur şâkirtlerinin bedeline duasını pek zâhir bir surette tasdik etti.

Evet Âyetü'l-Kübrâ şuâî, otuz üç icmâ-yı azîmi ve küllî hüccetleri mevcudâtın heyet-i mecmûasında gösterip, her bir hüccet-i külliyyede hadsiz burhanlara işaret ederek başta semâvât, yıldızlar kelimeleriyle.. arz, hayvanât ve nebâtât kelâmları ve cümleleriyle.. gitgide tâ kâinat mecmuası, müştemilât ve mevcudât ve hudûs ve imkân ve tagayyür hakikatlerinin kelimeleriyle

¹ "Âyetü'l-Kübrâ hürmetine beni kurtar, emniyet ve huzur ver!" (Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzîlî -Hâzreti Ali'nin Celcelûtiye'si-)* s.516).

Âyetü'l-Kübrâ: Kâinata "Yaratıcısını" soran bir seyyahın müşâhedelerinin anlatıldığı 7. Şuâ.

Heyet-i mecmûa: Genel yapı, bir şeyin bütünü.

Hudûs: Sonradan olma, yok iken varlık kazanma. Kâinata meydana gelen her şeyde bir oluşum, değişim ve başkalaşım var ise elbette bu varlıklar kendi başlarına bunları yapamayacağına göre ezeli ve ebedi bir kudret bunları yapıyor ve değiştiriyor demektir.

Hüccet-i imaniye: İmana ait delil.

Hüccet-i külliye: Bir meseleyi bütün yönleriyle aydınlatıp isbat eden kapsamlı, şümüllü delil.

İcmâ-yı azîm: Çok büyük bir ittifak, fikir birliği.

İmkân: Bir şeyin varlığının veya yokluğunun olabilirlik açısından eşit olması. Eğer bir şey var olma veya olmama adına kendi başına bir şey yapamıyorsa elbette onun olmasını dileyen ve yapan başka bir kudret vardır.

Kelâm-ı tevhid: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini ifade eden söz.

Keramet-i gaybiye: Gayba, istikbale ait keramet.

Küllî: Şümüllü, kapsamlı.

Matbû: Tab' edilmiş, basılmış.

Mevkufiyet: Tutuklanma, tutukluluk.

Müştemilât: Bir yapının içinde bulunan, ona bağlı şeyler.

Mütefekkirâne: Tefekkür ederek, düşünerek.

Şuâ: Işın, ışık parçası.

Tagayyür: Varlığın değişim ve başkalaşma suretiyle sürekli yenilenmesi.

Vâcibu'l-vücûd'un mevcudiyetini ve vahdâniyetini güneş zuhurunda ve gündüz kat'iyetinde isbat ediyor. Sarsılmaz bir iman isteyen ve dinsiz anarşistliğe karşı kırılmaz bir kılıç arayanlar, Âyetü'l-Kübrâ'ya müracaat etsinler.

İkinci Kelime

وَحْدَهُ 'dur. Bundaki hüccete gayet kısa bir işaret şudur:

Bu kâinatta her cihette bir birlik, bir vahdet görünüyor. Mesela kâinat bir muntazam şehir, bir muhteşem saray, bir mücessem mânidar kitap, bir cismânî.. ve her âyeti, hatta her bir harfi ve her bir noktası, mu'cizekâr bir Kur'ân hükmünde bulunmasıyla bir vahdet ve birlik gösterdiği gibi; o sarayın lâmbası bir.. ve takvimci kandili bir.. ve ateşli aşçısı bir.. ve sakacı süngeri, sucusu bir... bir, bir, bir, tâ binbirler kadar birlikleri ve vahdetleri göstermekle o sarayın ve şehrin, o kitabın, o cismânî Kur'ân-ı kebîrin sahibi, hâkimi, kâtibi, mu-sannifi bilbedâhe mevcûd ve vâhid ve birdir diye kat'î isbat eder.

Üçüncü Kelime

لَا شَرِيكَ لَهُ 'dur. Bundaki hüccete gayet kısa bir işaret şudur ki:

Âyetü'l-Kübrâ şuânının madeni, üstadı, esası ve Âyetü'l-Kübrâ nâmında olan

قُلْ لَوْ كَانَ مَعَ إِلَهَةٍ كَمَا يَقُولُونَ إِذَا لَا بُدَّوْا إِلَىٰ ذِي الْعَرْشِ سَبِيلًا... إلخ

âyet-i ekberidir. Yani: “Eğer şeriki olsa ve başka parmaklar icada ve rubûbiyete karışsaydılar, intizam-ı kâinat bozulacaktı.” Hâlbuki küçücük sineğin kandan ve gözbebeğindeki hüceyrecikten tut, tâ tayyare-i cevviye olan hadsiz kuşlara, tâ manzume-i şemsiyeye kadar her şeyde cüz'î-küllî, küçük ve büyük en mükemmel bir intizam bulunması, şeksiz ve kat'î bir surette şeriklerin

¹ İsrâ Sûresi, 17/42.

Âyet-i ekber: Pek büyük âyet.
Bilbedâhe: Açık, besbelli.
Cismânî: Cisimden olan, maddî.
Cüz'î-küllî: Az-çok, hususî-umumî.
Hüceyrecik: Çok küçük olan hücrecik.
İcad: Var etme, yaratma.
İntizam-ı kâinat: Kâinatın düzeni. Varlıktaki düzen, sistem.
Kur'ân-ı kebîr: Doğru okunduğu takdirde varlığın manasını anla-

tan ve ilâhî, tabii kanunları ihtiva eden büyük bir Kur'ân hükmündeki kâinat kitabı.
Manzume-i şemsiye: Güneş sistemi.
Mu'cizekâr: Mu'cizeli, mu'cize gösteren.
Musannif: Yazan. Belirli bir düzene göre tertip eden, sınıflayan.
Mücessem: Cisme bürünmüş, cismi hâlini almış.

Rubûbiyet: Rab, sahip olma; hükmetme, idare etme.
Şek: Şüphe, kuşku.
Şerik: Ortak.
Tayyare-i cevviye: Havada uçabilen cisim, varlık. Uçak.
Vâcibu'l-vücûd: Varlığı kendinden ve kesin olan Hz. Allah.

muhâliyetine ve mâdumiyetine delâlet ettiği gibi, Vâcibu'l-vücûd'un mevcudiyetine ve vahdetine bilbedâhe şehâdet eder.

Dördüncü Kelime

لَهُ الْمُلْكُ 'dür. Bundaki uzun hüccete gayet kısa bir işaret:

Evet, gözümüzle görüyoruz ki; zemin yüzünü bir tarla yapıp içinde her bir baharda yüz bin nevi nebâtâtın tohumlarını beraber, karışık olarak o pek geniş tarlada ektir. Ve mahsulatlarını ayrı ayrı, hiç karıştırmayarak, şaşırmayarak kemâl-i intizamla kaldırıp iki yüz bin nevi hayvanâtına ondan erzak ve tayinatı, rahmet ve hikmet eliyle ihtiyaçlarına göre tevzi eden hadsiz kudret ve ilim sahibi bir mutasarrıf, perde arkasında var ki bu geniş ve zengin mülkünde, hususan zemin tarlasında bu tasarrufâtı yapıyor. Bu Mutasarrıf-ı Hakîm'i ve Mâlik-i Rahîm'i tanımayan; bu zemini, ahmak sofestâiler gibi mahsulâtıyla inkâr etmeye mecbur olur.

Beşinci Kelime

لَهُ الْحَمْدُ 'dür. Bundaki pek geniş hüccete gayet kısa bir işaret:

Evet, gözümüzle görüyoruz ve aklımızla bedâhetle biliyoruz ki; bu kâinat şehrinde ve zemin mahallesinde ve insan ve hayvanât kıışlasında öyle bir Rezzâk-ı Rahîm ve Muhsin-i Kerîm tasarruf ve nezaret ve terbiye eder ki; kendi nimetlerine mukabil hamd ve şükrettirmek için, zemini bir sefine-i tüccariye ve erzak getiren bir şimendifer ve yüzündeki bahar mevsimini bir vagon tarzında yüz bin nevi taamlarla ve memeler denilen konserve paketleriyle doldurup kış âhîrinde erzakları biten muhtaç zîhayatlara yetiştiren bir Rezzâk-ı Rahîm'in işleri olduğunu, zerre kadar akli bulunan tasdik eder. Ve tasdik etmeyip inkâra sapan, elbette zemin yüzünde vesile-i hamd ve şükran olan bütün muntazam nimetleri ve muayyen rızıkları inkâr etmeye mecbur olarak ahmak bir muzır hayvan olur.

Bedâhet: Gözle görülür derecede olma, açıklık.

Delâlet etmek: Göstermek, isbat etmek.

Kemâl-i intizam: Mükemmel bir intizam, düzen.

Mâdumiyet: Var olmama, yokluk.

Mâlik-i Rahîm: Her şeyin gerçek sahibi rahmeti sonsuz Hz. Allah.

Muhâliyet: İmkânsız olma, imkânsızlık.

Muhsin-i Kerîm: Kullarına sınırsız, sayısız kerem ve ihsanlarla muamele eden Hz. Allah.

Mutasarrıf: İşleri yürüten, yöneten.

Mutasarrıf-ı Hakîm: Her işi yerli yerince yürüten, yöneten zât.

Nezaret: Bakma, gözetme, idare etme.

Rezzâk-ı Rahîm: Sonsuz rahmet ve şefkatiyle ihtiyaç duyulan nimetleri bol bol veren Hz. Allah.

Sefine-i tüccariye: Ticaret gemisi.

Sofestâi: Eşya hakkında olumlu

veya olumsuz hiç bir hükme varmayan, daima şüphe ve eleştiri içinde kalmayı esas alan felsefi bir doktrin (sofizm) mensubu, septik.

Şimendifer: Tren.

Taam: Yiyecek, yemek.

Tayinat: Günlük verilen yiyecekler, kumanyalar.

Tevzi etmek: Dağıtmak.

Vesile-i hamd ve şükran: Hamd etme, şükretme sebebi.

Zihayat: Canlı.

Altıncı Kelime

يُحْيِي 'dir. Hüccetine gayet kısa bir işaret:

Evet, Onuncu Söz'de ve Nur eczalarında burhanlarıyla isbat edilmiş ki; her baharda zîhayattan üç yüz bin nevi ve çeşit çeşit tarzlarda ve hadsiz efradı bulunan bir ordu-yu sübhânî, rû-yi zeminde ihya ediliyor. Onlara, hayat ve levâzımât-ı hayatiye kemâl-i intizamla veriliyor. Haşr-i âzâmın yüz bin numûnelerini, belki emârelerini gösterip o ayrı ayrı hadsiz mahlûkâtı beraber, birbiri içinde, sehivsiz, yanlışsız, noksansız, hiç şaşımayaarak, karışık iken hiç karıştırmayaarak, unutmayaarak, kemâl-i mizan ve nizamla diriltlen ve hayat veren.. ve nutfе denilen mütemâsil su katrelerinden ve toprak sayfasının müteşâbih tohumlarından ve az farklı habbeciklerinden ve sineklerin birbirinin aynı olan yumurtacıklarından ve kuşların aynı havadan, birbirinin aynı nutfelerinden, hem birbirinin misli veya az farklı yumurtalarından, o hadsiz efradı bulunan ve birbirinden suretçe, sanatça ve maîşetçe ayrı ayrı yüz binler zîhayatları diriltlen.. ve zemin ve bahar sahifesinde yüz bin başka başka kitapları beraber, birbiri içinde, hatasız, mükemmel yazan.. hadsiz bir dikkat ve nihayetsiz bir hikmetle iş gören, tasarruf eden bir Zât-ı Hayy-ı Kayyûm ve Muhyî ve Hallâk-ı Alîm olduğuna kanaat getirmeyen, elbette hem kendini hem bütün zeminde ve zaman şeridine asılan bütün geçmiş baharlarda ve hayatlı zemin ve feza yüzlerinde bulunmuş bütün zîhayatları inkâr etmeye ve en ahmak ve bedbaht bir zîhayat olmaya mecburdur.

Yedinci Kelime

وَيُمِيتُ 'dur. Bunun hüccetine gayet kısa bir işaret:

Evet, görüyoruz ki; güz mevsiminde üç yüz bin nevi zîhayat, vefat nâmıyla terhis edilirken her bir nevi ve ferdin sahife-i amellerinin kutucukları ve işlediklerinin fihristeleri ve gelen baharda işleyeceklerinin listeleri ve bir cihette

Habbecik: Tohumcuk, küçük tohum.

Hallâk-ı Alîm: Her şeyi bilen Yüce Yaratıcı.

Haşr-i âzam: Büyük diriliş.

İhya: Hayat verme, diriltme.

Kemâl-i mizan ve nizam: Mükemmel bir ölçü, sistem.

Levâzımât-ı hayatiye: Hayat için gerekli olan her şey.

Maîşet: Yaşama, hayatını sürdürme.

Muhyî: Hayat veren, hayatın sahibi Hz. Allah.

Mütemâsil: Birbirine denk, eş.

Müteşâbih: Aralarında benzerlik olan, birbirine benzeyen.

Nutfе: Sperm, döl.

Ordu-yu sübhânî: Cenâb-ı Hakk'ın kusursuz, sizersiz icraatlarına ay-na olan varlık ordusu.

Rû-yi zemin: Yeryüzü.

Sahife-i amel: Her varlığın bütün fiillerinin, durumlarının, suretlerinin, seslerinin kaydedildiği sayfa, defter.

Sehiv: Hata, yanlışlı.

Zât-ı Hayy-ı Kayyûm: Her zaman var ve diri olup varlıkların da hayatı ve devamı kendi idaresinde olan Zât.

bir nevi ruhları olan tohumlarını onların yerlerinde Hafız-i Zülcelâl'in yed-i hikmetine emanet edildiğini.. ve incirin tohum ve çekirdekleri gibi zerrecik o küçücük tohumları birer ruh-u bâkî gibi incir ağacının bütün kavânîn-i hayatiyesini taşıyan.. ve bir kitap kadar kuvve-i hâfızada yazı misillü ağacın tarihçe-i hayatını onda kader kalemiyle yazan, büyük bir kitap hükmüne getiren bir Hallâk-ı Hakîm, bir Hayy-ı Lâyemût'u tanımayan; elbette değil ahmak bir insan ve divane bir hayvan, belki cehennem ateşini karıştıran bir serseri şeytandan daha bedbaht ve ebedî ölüme mahkûm olur.

Evet, bu kelimelerin hüccetlerine işaret eden küllî, ihatalı ve hadsiz harika ve nihayetsiz harikaları, mu'cizeleri ihtiva eden bu mezkûr hakîmâne ef'âl, fâilsiz olmaları yüz derece muhâl ve bâtıl olduğu gibi; kör, âciz, şuursuz, sağır, câmid, karmakarışık, intizamsız, karışık, istilâcı olan esbaba isnad etmek; bin derece mümtenî, esassızdır. Yoksa toprağın her bir zerresinde hadsiz bir kudret, bir hikmet ve bütün otlar ve çiçeklerin teşkilâtına dair pek harika ve küllî bir sanatkârlık bulunmak; havanın her bir zerresinde –Rehber'deki Hüve Nüktes'i'nin dediği gibi– bütün konuşmaları ve telefon ve radyoların kelimelerini bilecek ve sâir zerrelere ders verecek bir kabiliyet bulunmak lâzım gelir. Bu acîb fikri ise hiçbir şeytan, hiçbir kimseye kabul ettiremez. Ve bu derece akıldan, hakikatten uzak ve bütün mevcudâta karşı bir tahkir ve tecavüz olan küfür ve inkârın cezası, ancak dehşetli cehennem olabilir ve ayn-ı adalettir. Elbette öyle münkirler için “Yaşasın cehennem!” dememiz lâzım.

Sekizinci Kelime

وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ 'dur. Bundaki hüccete gayet kısa bir işaret şudur:

Mesela, nasıl gündüzde çalkanan bir deniz yüzünde ve akan bir nehir üstündeki kabarcıklarda görünen güneşçikler gitmeleriyle arkalarından gelen yeni kabarcıklar, aynen gidenler gibi güneşçikleri gösterip gökteki güneşe işaret ve şehâdet ederler ve zeval ve vefatlarıyla bir dâimî güneşin mevcudiyetine

Acib: Acayip, şaşırtan, yadırganan.

Ayn-ı adalet: Adaletin ta kendisi.

Câmid: Sansız.

Ef'âl: Fiiller, işler.

Hafız-i Zülcelâl: Yaş kuru, küçük büyük, değerli değersiz her varlığı hayatının devamı ve muhasebesi için mükemmel bir intizamla koruyup muhafaza eden Ulu Allah.

Hakîmâne: Hikmetlice, yerli yerince.

Hallâk-ı Hakîm: Her şeyi hikmetle yaratan Hz. Allah.

Hayy-ı Lâyemût: Ölümsüz hayat sahibi, Hz. Allah.

Kavânîn-i hayatîye: Canlılıkla, hayatla ilgili ilâhî kanunlar.

Kuvve-i hâfıza: Hâfıza kuvveti.

Küllî: Şümüllü, kapsamlı.

Mezkûr: Geçen, zikredilen.

Mümtenî: İmkânsız.

Münkir: İnkâr eden, inançsız.

Ruh-u bâkî: Bâkî, ölümsüz ruh.

Tarihçe-i hayat: Hayat tarihçesi, ömür.

Yed-i hikmet: Hikmet eli. Her şeyi yerli yerince, kusursuzca, birçok gaye ve maslahat gözeterek yapan/yaratan ilâhî hikmet.

ve bekâsına delâlet ederler. Aynen öyle de her vakit değişen kâinat denizinin yüzünde ve tazelenen hadsiz fezasında ve zerrât tarlasında ve bütün hâdisâtı ve fânî mevcudâtı kucağına alarak beraber çalkanan zaman nehri-
nin içinde mahlûkât, mütemâdiyen süratle akıp gidiyorlar, zâhirî sebepleriyle beraber vefat ediyorlar. Her sene, her gün bir kâinat ölür, bir tazesi yerine gelir. Ve zerrât tarlasında, mütemâdiyen seyyar dünyalar ve seyyâl âlemlerin mahsulâtı alındığından, elbette kabarcıklar ve güneşçikler zevalleriyle dâimî bir güneşi gösterdikleri gibi, o hadsiz mahlûkât ve mahsulâtın vefatları ve zâhirî sebepleriyle beraber kemâl-i intizamla terhisleri, gündüz gibi şüphesiz, güneş gibi zâhir bir kat'iyette bir Hayy-ı Lâyemût'un, bir Şems-i Sermedî'nin, bir Hallâk-ı Bâkî'nin ve bir Kumandan-ı Akdes'in vücûb-u vücûdu ve vahdeti ve mevcudiyeti, kâinatın mevcudiyetinden bin derece zâhir ve kat'îdir diye bütün mevcudât, ayrı ayrı ve beraber şehâdet ederler.

İşte kâinatı dolduran bu yüksek sesleri ve kuvvetli şehâdetleri işitmeyen ve kulak vermeyen, ne derece sağır ve ahmak ve cânî olduğunu elbette anladınız.

Dokuzuncu Kelime

بَيْدِهِ الْحَايِرُ 'dur. Bundaki hüccete gayet kısa bir işaret şudur:

Görüyoruz ki; bu kâinatta her daire, her nevi, her tabaka, hatta her fert, her âzâ, hatta her bedendeki her bir hüceyrenin ihtiyat rızkını taşıyan bir mahzeni, bir deposu ve levâzımâtını yetiştiren, muhafaza eden bir tarlası ve hazinesi var ki; gayet intizam ve mizan ile ve nihayetsiz hikmet ve inâyet ile vakti vaktine, muhtacın iktidar ve ihtiyârı haricinde, bir dest-i gaybî tarafından o muhtacın eline veriliyor.

Mesela dağlar, zîhayata ve insana lâzım olan bütün madenleri, ilâçları ve hayata lâzım şeyleri taşıyor ve birinin emriyle ve tedbiriyle gayet mükemmel bir hazine, bir ambar olduğu gibi; zemin dahi, bütün o zîhayatın erzaklarını bir Rezzâk-ı Hakîm'in kuvvetiyle, kemâl-i mizan ve intizamla yetiştiren bir tarla, bir harman, bir matbahtır.

Dest-i gaybî: Görünmeyen el.
Hallâk-ı Bâkî: Ebedî, sonsuz Yaratıcı.

Hüceyre: Hücrecik.

İhtiyâr: İrade, tercih, seçim.

İnâyet: Yaratılıştta her zaman mükemmel bir ihtimamla denge içerisinde sürüp giden ilâhî düzen, intizam.

Kumandan-ı Akdes: Yüceler yücesi komutan.

Levâzımât: Gerekli olan her şey.

Matbah: Mutfak.

Mütemâdiyen: Aralıksız, devamlı.

Rezzâk-ı Hakîm: Varlığın rızkını daima yerinde, kararında, zamanında ihsan eden Hz. Allah.

Seyyâl: Akıp giden.

Seyyar: Hareket halinde olan, sabit olmayan.

Şems-i Sermedî: Bütün ışıkların kaynağı; batmayan, kaybolmayan, güneşler güneşi Hz. Allah.

Tedbir: İdare etme, yönetme.

Vücûb-u vücûd: Varlığının kendinden ve kesin olması.

Zeval: Kaybolup gitme. Yok olma.

Hatta her insanın ve cismindeki her bir uzvun bir deposu ve mahzeni, hatta bir hüceyrenin dahi bir ihtiyat mahzencığı bulunması gibi; git gide tâ dâr-ı âhiretin –bir mahzeni dünyadır– ve cennetin bir tarlası ve deposu, bu âlemdaki hüsünleri ve hasenâtları ve nurları mahsul veren Âlem-i İslâmiyet ve hakikatli insanıyet.. ve cehennemin bir ambarı ise, şerleri ve çirkinleri ve küfürleri mahsul veren –ve şer olan ademden gelen ve hayır olan vücûd âlemlerini telvis eden– pis maddeler, tâîfeler.. ve yıldızların hararet mahzeni cehennem.. ve nurlar hazinesi bir cennettir ki; **بَيْدِهِ الْحَيَّرُ** kelimesi, bütün o hadsiz hazinelere işaretle pek parlak bir hücceti gösteriyor. Evet, bu kelime ile ve **بَيْدِهِ مَقَالِيدُ كُلِّ شَيْءٍ** (yani, her şeyin anahtarı onun elindedir) cümlesiyle nihayetsiz geniş ve hadsiz harikalı bir hüccet-i rubûbiyet ve vahdet, bütün bütün kör olmaya gösterir.

Mesela hadsiz o hazine ve ambarlardan yalnız buna bak ki; her biri bir koca ağacın veya bir parlak çiçeğin cihazatını ve mukadderâtının programını taşıyan küçücük mahzencikler olan çekirdekler ve tohumların anahtarları elinde bulunan¹ bir Mutasarrıf-ı Hakîm, bir çekirdeğin kapıcığını “Uyan!” emriyle ve irade anahtarıyla tam mizan-ı nizamla açtığı gibi; zemin hazinesi ni dahi yağmur anahtarıyla açarak, mahzencikleri ve nebâtâtın nutfeleri olan bütün habbeleri.. ve hayvanâtın menşeleri ve kuşların ve sineklerin su ve havadan nutfeleri olan, bütün inkişaf emrini alan katreler mahzenciklerini; beraber, hatasız açtığı vakitte, kâinatta küllî ve cüz’î, maddî ve mânevî bütün hazine ve depoları hikmet ve irade ve rahmet ve meşiet eliyle her birine mahsus bir anahtarla açtığını bilmek ve görmek istersen, senin bir nevi mahzenciklerin olan kendi kalbine ve dimağına ve cesedine ve midene ve bahçene ve zeminin çiçeği olan bahara ve ondaki çiçeklere ve meyvelere bak ki; kemâl-i nizam ve mizan ve rahmet ve hikmetle bir dest-i gaybî tarafından **كُنْ فَيَكُونُ**²

¹ Bkz.: “Taneleri ve çekirdekleri çatlatıp yarararak (her şeyi gelişme yoluna koyan) Allah’tır...” (En’âm Sûresi, 6/95).

² “(O, bir şeyi yaratmak isteyince sadece) ‘ol!’ der, o da olur.” (Bakara Sûresi, 2/117; Âl-i İmran Sûresi, 3/47, 59; En’âm Sûresi, 6/73; Nahl Sûresi, 16/40; ...).

Dâr-ı âhiret: Âhiret yurdu.

Hasenât: Sevaplar, iyilikler.

Hüccet-i rubûbiyet ve vahdet: Cenâb-ı Hakk’ın birliğini ve her şeyin sahibi, yöneticisi olduğunu gösteren delil.

Hüsün: Güzellik.

Meşiet: Cenâb-ı Hakk’ın dilemesi, istemesi.

Mizan-ı nizam: Dengeli, düzenli ölçü.

Mukadderât: Varlık hakkında ezelde yazılıp takdir edilen, daha sonra tahakkuk edecek her şey.

Telvis etmek: Kirletmek.

Vücûd âlemleri: Hayra, iyiye, doğruya sebep ve vesile olan varlıklar.

tezgâhından gelen ayrı ayrı anahtarlarla açıyor. Bir dirhem kadar bir kutucuktan bir batman, belki bazen yüz batman taamları kemâl-i intizam ile çıkarıyor, zîhayatlara ziyafet veriyor...

Acaba böyle muntazam, alîmâne, basîrâne nihayetsiz bir fiile.. ve tesadüfsüz tam hikmetli bir sanata.. ve yanlışsız tam mizanlı bir tasarrufa.. ve zulümsüz tam adaletli bir rubûbiyete hiç mümkün müdür ki; kör kuvvet, sağır tabiat, serseri tesadüf; câmid, cahil, âciz esbap müdahale edebilsin? Ve bütün eşyayı birden görüp ve beraber idare edemeyen ve zerrâtla seyyârât yıldızları emrinde bulunmayan bir mevcûd, bu her cihetle hikmetli, mu'cizeli, mizanlı tasarrufa ve idareye karışabilsin?

İşte her hayır elinde, her şeyin anahtarı yanında bulunan böyle bir Mutasarrıf-ı Rahîm'i, bir Rabb-i Hakîm'i tanımayan ve inkâra sapana, elbette ¹ تَكَادُ تَمَيَّرُ مِنَ الْغَيْظِ âyetinin dediği gibi, cehennem ona kızıyor ve kızışıyor ve hadsiz azabıma müstahaktır, merhamete hiç lâayık değildir, diye lisan-ı hâl ile der.

Onuncu Kelime

'هُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ' dir. Bundaki hüccete gayet kısa bir işaret şudur:

Bu misafirhâne-i dünyaya gelen her zîşuur, gözünü açtıkça görür ki; bir kudret, bütün kâinatı kabzasında tutmuş... Ve nihayetsiz, hiç şaşırmayan, ezelî, ihatalı bir ilim.. ve gayet dikkatli; hiç mizansız, faydasız hareket etmeyen bir sermedî hikmet ve inâyet, o kudretin içinde bulunup zerrât ordusundan birtek zerreyi meczup mevlevî gibi döndürerek çok vazifelerde istihdam ettiği gibi; küre-i arzı aynı anda, aynı kanunla bir senede yirmi dört bin senelik bir dairede, yine bir meczup mevlevî misillü gezdirir. Mevsimlerin mahsulatlarını hayvan ve insanlara getirdiği aynı kanunla, aynı zamanda güneşi bir mekik,

¹ "Cehennem, öfkesinden neredeyse çatlayacak haldedir." (Mülk Sûresi, 67/7-8).

Alîmâne: Her şeyi çok iyi bilen bir tarzda.

Basîrâne: Her şeyi çok iyi gören bir tarzda.

Batman: Yaklaşık 8 kg.lık eski bir ağırlık ölçü birimi.

Dirhem: 3.25 gr.lık eski bir ağırlık ölçü birimi.

İstihdam: Çalıştırma, hizmet ettirme.

Kabza: Avuç, tutam.

Küre-i arz: Yerküre, dünya.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.

Mutasarrıf-ı Rahîm: Her şeyi sonsuz rahmetiyle yürüten, yöneten zât.

Rabb-i Hakîm: Bütün varlığı sonsuz hikmetiyle yerli yerince idare edip yöneten Hz. Allah.

Seyyârât: Gezici, hareket halinde olan varlıklar.

Zerrât: Zerreler. Atom veya molekül gibi maddenin çok küçük parçaları.

Zîşuur: Akıllı, şuur sahibi.

bir çıkırık yaparak merkezinde cezbedârâne ve cazibekârâne döndürüp manzume-i şemsiye ordusu olan seyyârât yıldızlarını kemâl-i mizan ve intizamla vazifelerde çalıştırır. Ve aynı kudret, aynı zamanda, aynı kanun-u hikmetle zemin sahifesinde yüz binler kitap hükmünde yüz binler nevileri beraber, bir-biri içinde, iltibassız, sehivsiz yazar; haşr-i âzâmın binler numûnelerini izhar eder. Ve aynı kudret, aynı zamanda hava sahifesini bir yazar-bozar tahtasına çevirir. Bütün zerrelerini birer kalem uçları ve o kitabın noktaları hükmünde emir ve iradenin onlara tayin ettiği vazifelerinde istîmal ederek ve bütün o zerrelere her birine öyle bir kabiliyet vermiş ki; güya bütün sözleri ve konuşmaları bilir gibi alır, neşreder, şaşırmaz. Küçücük birer kulak, incecik birer lisan olarak istihdam edip unsur-u havanın, emir ve irade-i ilâhînin bir arşı olduğunu isbat eder.

İşte bu kısa işarete kıyasen bu kâinatı; bir muntazam şehir, bir mükemmel apartman ve misafirhâne, bir mu'cizâtı kitap ve Kur'ân hükmüne getirip heyet-i mecmûasından tâ bir zerreye kadar bütün mahlûkât tabakalarını ve dairelerini ve tâifelerini mizan-ı ilim ve nizam-ı hikmetle kabzasına alan, tasarruf eden; kudreti içinde hikmetini, rahmetini gösteren ve rubûbiyet-i mutlakası içinde mevcudiyetini ve vahdâniyetini güneş ve gündüz gibi bildirip tanıttırmasına mukabil, imanla tanımak.. ve sevdirmesine mukabil, ubûdiyetle sevmek.. ve ihsânâtlarına mukabil, şükür ve hamd isteyen böyle bir Rahmân-ı Rahîm'i tanımayan ve ubûdiyetle onu sevmeye çalışmayan, belki inkâr ile ona bir nevi adâvet taşıyan insan suretindeki şeytanlar, birer küçük Nemrud ve Firavun hükmünde nihayetsiz bir azaba elbette müstahak olur.

On Birinci Kelime

وَالِئِهِ الْمَصِيرُ 'dir. Yani "Daire-i huzuruna ve âlem-i bâkisine ve âhiretine ve sermedî dâr-ı saadetine gidileceği gibi, bütün kâinattaki mahlûkâtın mercii

Adâvet: Düşmanlık.

Âlem-i bâkî: Ölümsüz, ebedî âlem.

Cazibekârâne: Cezbeder bir tarzda.

Cezbedârâne: Kendinden geçmiş, coşkulu bir şekilde.

Daire-i huzur: Huzur daire, kabul salonu.

Dâr-ı saadet: Mutluluk yurdu, cennet hayatı.

Heyet-i mecmûa: Genel yapı, bir şeyin bütününü.

İhsânât: İhsanlar, iyilikler, lütuflar.

İltibas: Karıştırma, karışıklık.

İstîmal etmek: Kullanmak.

Manzume-i şemsiye: Güneş sistemi.

Merci: En sonda varılacak, dönüşecek yer, kaynak.

Mevcudiyet: Allah'ın varlığı, var olduğu gerçeği.

Mizan-ı ilim: Cenâb-ı Hakk'ın sınırsız ilmiyle belirlediği ölçü, denge.

Nizam-ı hikmet: Cenâb-ı Hakk'ın sonsuz hikmetiyle belirlediği ilâhî

nizam, sistem.

Rahmân-ı Rahîm: Zâtında sonsuz rahmet sahibi olan, varlığa da bu engin merhametiyle şefkat eden Hz. Allah.

Rubûbiyet-i mutlaka: Cenâb-ı Hakk'ın herkesi ve her şeyi kuşatan mutlak, sınırsız terbiye ve idaresi.

Sermedî: Ebedî, daimî.

Ubûdiyet: Kulluk.

Vahdâniyet: Allah'ın birliği.

odur. Bütün esbap silsileleri O'na dayanıyor ve kudretine istinad eder ve o kudretin tasarrufâtına birer perdedirler. O kudret-i kudsiyenin izzetini ve haşmetini muhafaza için, bütün zâhirî sebepler yalnız birer perdedirler. İcadda da hiç tesirleri yoktur. Emir ve iradesi olmazsa hiçbir şey hatta hiçbir zerre hareket edemez” demektir.

Bu kelimedeki hüccete gayet kısa bir işaret ederiz.

Evvelâ: Bu kudsî kelimenin ifade ettiği haşir ve âhiret ve hayat-ı bâkiye hakikatının –bu gelen bahar gibi– kat’î ve şüphesiz tahakkukuna ve geleceğine tam iman ettirmek ve isbat etmek cihetini Onuncu Söz ve zeyillerine ve Yirmi Dokuzuncu Söz’e ve Meyve’nin Yedinci Meselesi’ne ve Münâcât Şuâ’na ve Nur’un imanî risalelerine havale ederiz. Elhak, onlar bu rûkn-ü imanîyi öyle bir tarzda hadsiz hüccetlerle isbat etmişler ki; dünyanın mevcudiyeti derecesinde âhiretin tahakkukunu, en muannid münkirleri de tasdike mecbur eden bir surette isbat etmişler.

Sâniyen: Mu’cizül-Beyan-ı Kur’ân’ın üçte biri haşre ve âhirete bakar, her dâvâyı ona bina eder. Öyle ise Kur’ân’ın hakkaniyetini isbat eden bütün mu’cizeleri ve hüccetleri, âhiretin vücuduna dahi delâlet ettikleri gibi; Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*)’ın nübüvvetine şehâdet eden bütün mu’cizeleri ve umum delâil-i nübüvveti ve sıdkının bütün hüccetleri, haşir ve âhirete dahi şehâdet ederler. Çünkü o Zât’ın (*aleyhissalâtü vesselâm*) bütün hayatında dâimî bir büyük dâvâsı âhiret olduğu gibi, bütün yüz yirmi dört bin peygamberler (*aleyhimüsselâm*) dahi hayat-ı bâkiye ve saadet-i ebediyeyi dâvâ edip beşere müjde ederek hadsiz mu’cizelerle ve kat’î delillerle isbat ettiklerinden, elbette onların peygamberliklerine ve sâdıkîyetlerine delâlet eden bütün mu’cizeleri ve hüccetleri, onların en büyük ve dâimî dâvâları olan âhiret ve hayat-ı bâkiyeye şehâdet ederler. Buna kıyasen sâir erkân-ı imaniyeyi isbat eden bütün deliller dahi, haşrin vukuuna ve dâr-ı saadetin açılmasına şehâdet ederler.

Sâlisen: Hiç mümkün müdür ki; kendi kemâlâtını ve kudret ve rubûbiyetini izhar etmek için bu kâinatı bütün zerrât ve seyyârât ve ecza ve tabakatıyla halkedip kemâl-i hikmetle her birisini bir vazife ile belki çok vazifelerle

Delâil-i nübüvvet: Peygamberlik delilleri.

Elhak: Gerçekten.

Erkân-ı imaniye: İman esasları, şartları.

İcad: Var etme, yaratma.

Kemâlât: Mükemmel sıfatlar. Ek-

siksiz, kusursuz işler, icraatlar.

Kemâl-i hikmet: Mükemmel bir hikmet. Her şeyin kusursuz bir şekilde yerli yerince olması.

Kudret-i kudsiye: Yüce kudret.

Muannid: İnatçı.

Nübüvvet: Peygamberlik.

Rûkn-ü imanı: İmanın esası, temel.

Sâdıkîyet: Sâdık olma, doğruluk.

Sıdk: Dürüstlük, sadâkat.

mütemâdiyen çalıştıran.. ve sermedî, hadsiz cilve-i esmâsını göstermek için kafilâ kafilâ arkasında; belki seyyar, müteceddid dünya dünya arkasında ve mahlûkât tâifelerini bu misafirhâne-i âleme ve hayat-ı dünyeviye meydan-ı imtihanına gönderip âlem-i misalde kurulan uhrevî sinemalar ve berzahî fotoğraflarla suretlerini ve amellerini ve vaziyetlerini alarak onları terhisten sonra, başka tâife ve kafilâ ve seyyâl ve seyyar bir nevi dünyaları, o meydana vazifeler ve cilve-i esmâsına aynalar olmak için gönderen bir Sâni-i Zülcelâl, bir Hâlık-ı Zülcemâl, bir Allah-ı Zülkemâl, bu fânî dünyada şuur ve akıl ile o Hâlık'ın bütün maksatlarına karşı mukabele eden.. ve bütün istidadiyla o Hâlık'ı sevip sevdirep, tanıyıp tanıttırıp hadsiz dualarla bekâ-yı âhiret saade-tini yalvaran.. ve akıl sebebiyle nihayetsiz elemeler aldığından, bütün fitratı ve ruhu ve istidadı ile ayn-ı lezzet olan hayat-ı bâkiyeyi isteyen bu nev-i insan için bir dâr-ı mükâfat ve mücazat, bir haşir neşir olmasın? Hâşâ, yüz bin defa hâşâ ve kellâ!

İşte bu kısacık işaretin izahatı ve tafsilatı ve hüccetleri, parlak ve kuvvetli bir surette Risale-i Nur'da bulunmasından, ona havale ederek bu pek uzun kıssayı kısa kesiyoruz.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ¹

¹ “Sübhansın yâ Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin.” (Bakara Sûresi, 2/32).

Âlem-i misal: Maddî âlem ile gayb âlemi arasında yer alan ara kesit. Mânevî sûret ve modellerin yansıdığı âlem.

Allah-ı Zülkemâl: Her şeyi mükemmel, kusursuz olan Hz. Allah.

Bekâ-yı âhiret: Âhiretin ebedî olması, sürekliliği.

Berzahî: Kabir âlemine ait.

Cilve-i esmâ: Cenâb-ı Hakk'ın güzel isimlerinin tecellisi, yansıması.

Dâr-ı mükâfat ve mücazat: Mükâfat ve ceza yeri, cennet ve cehennem.

Hâlık-ı Zülcemâl: Güzeller Güzeli Yüce Yaradan.

Hâşâ ve kellâ: Asla!.. Hayır, ola-

maz!..

Hayat-ı bâkiye: Kalıcı, dâimî hayat. Âhiret hayatı.

Müteceddid: Yenilenen.

Nev-i insan: İnsanoğlu, insanlar.

Sâni-i Zülcelâl: Yüce Sanatkâr.

Fâtiha-yı Şerife'nin Bir Muhtasar Hülâsası

Üçüncü Medrese-i Yusufiye'de muvakkat, pek az bir zamanda, tecritten temasa naklimde verilen yalnız birtek dersin İkinci Kısımı.

Hapiste Nur şâkirtlerine kısacık bir ders numûnesidir, o da şudur:

Fâtiha-yı Şerife denizinden bir katre ve güneşindeki elvan-ı seb'a, yani ziyasındaki yedi renginden birtek lem'a beyan etmeyi, namazdaki Fâtiha kalbe emretti. Gerçi Yirmi Dokuzuncu Mektup'un bir kısmında, hususan ¹“تَعْبُدُ” “ن” undaki seyahat-i hayaliye.. ve Rumûz-u Semâniye'de ve İşârâtü'l-İlcâz Tefsiri'nde.. ve sâir Nur eczalarında bu kudsî hazinenin çok tatlı ve güzel nüktelerini yazmışız. Fakat o pek şirin hülâsa-yı Kur'âniye'den yalnız imanın rükünlerine ve hüccetlerine işârâtını –gayet kısa bir muhtasar hülâsasını, birinci kısımdaki tarz-ı ifade gibi– kendim, namazdaki tefekkürümü yazmaya bir cihette mecbur oldum. بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ kelimesini, Nur'un iki-üç risalelerine havale edip اَلْحَمْدُ لِلَّهِ tan başlıyorum.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
اَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ²... الخ

Birinci Kelime

اَلْحَمْدُ لِلَّهِ tır. Bundaki hüccet-i imaniyeye gayet kısa bir işaret:

¹ “İbadet ederiz.” (Fâtiha Sûresi, 1/5).

² “Bütün hamdler, övgüler âlemlerin Rabbi Allah'adır.” (Fâtiha Sûresi, 1/2).

Hüccet-i imaniye: İmana ait delil.

Hülâsa-yı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in bir yönüyle ilgili hülâsa, özet.

İşârât: İşaretler.

Lem'a: Parıltı, ışıltı, ışık.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Rumûz-u Semâniye: Kur'ân-ı Kerim'in harflerine ait sırların beyan edildiği “Sekiz Remiz” anlamında Bediüzzaman Hazretleri'nin yazdığı bir eser.

Seyahat-i hayaliye: Hak yolcusunun kalb, ruh, fikir, hayal ve diğer latifeleriyle mana âleminde varlığın yaratılış hikmeti, mahiyeti

ti ve hedefi ile ilgili gerçekleştirdiği seyahat.

Tecrit: Ayırma, yalnız bırakma, kimseyle görüştürmeme. Hücre hapsi.

Evet, kâinatta medar-ı hamd ve şükür olan kastî in'amlar ve nimetler, hususan kan ve fişkı içinden safi, temiz, gıdalı sütü¹ âciz yavrulara göndermek ve ihtiyârî ihسانlar ve hediyeler ve merhametli ikramlar ve ziyafetler, zemin yüzünü, belki kâinatı doldurmuş. *Onların fiyatı dahi başta bismillâh, âhirde elhamdülillah, ortada nimette in'amı hissetmek ve Rabb'ini onun ile tanımaktır.* Sen kendi nefsine, midene, duygularına bak! Ne kadar şeylere, nimetlere muhtaçtırlar. Ve ne derece hamd ve şükür fiyatıyla rızıkları, lezzetleri isterler, gör; her zîhayatı kendine kıyas eyle...

İşte bu umumî in'amlar mukabilinde hâl ve kâl dilleriyle edilen hadsiz hamdler, pek kat'î bir surette bir Mâbud-u Mahmûd, bir Mün'im-i Rahîm'in mevcudiyetini ve umumî rubûbiyetini güneş gibi gösterir.

İkinci Kelime

² رَبِّ الْعَالَمِينَ 'dir. Bundaki hüccete gayet kısa bir işaret:

Evet, biz gözümüzle görüyoruz ki; bu kâinatta binler değil, belki milyonlar âlemler, küçük kâinatlar; ekseri birbiri içinde, her birinin idaresi ve tedbirinin şerâiti ayrı ayrı olduğu hâlde, öyle mükemmel bir terbiye, tedbir, idare ediliyor ki; bütün kâinat, bir sahife gibi.. ve bütün âlemler, birer satır gibi her an nazarında kalem-i kudret ve kaderiyle yazılır, tazelenir, değişir. Bir nihayetsiz rubûbiyet içinde, nihayetsiz bir ilim ve hikmet.. ve ihatalı, hadsiz bir rahmet ve dikkat ile bu milyonlar âlemleri ve seyyâl kâinatları idare eden bir Rabbü'l-âlemîn'in vücûb-u vücûduna ve vahdetine küllî ve cüz'î şehâdetler –zerreler ve zerrelere terekkep eden mevcutlar adedince hadsiz, nihayetsiz şehâdetler–

¹ Bkz.: “Doğrusu davarlarda da size deliller vardır: Zira size onların karınlarındaki yarı hazmedilmiş gıdalar ile kan arasından, halis bir süt içiriyoruz ki içenlerin boğazından âfiyetle geçer.” (Nahl Sûresi, 16/66).

² “Âlemlerin Rabb'i ..." (Fâtiha Sûresi, 1/2).

İhtiyârî: İradî, belirli bir maksat ve irâdeyi gösteren.

İn'am: Nimet verme, nimete erdime.

Kâl: Söz, ifade.

Kalem-i kudret ve kader: Kudret ve kader kalemi.

Küllî-cüz'î: Genel-hususî, az-çok, büyük-küçük.

Mâbud-u Mahmûd: Hamdin, övgünün ve ibadetin asıl sahibi olan Hz. Allah.

Medar-ı hamd ve şükür: Hamdetme, şükretme sebebi.

Mün'im-i Rahîm: Engin şefkati ve sonsuz rahmetiyle varlığı besleyen Hz. Allah.

Rabbü'l-âlemîn: Âlemlerin sahibi, hâkimi.

Rubûbiyet: Rab, sahip olma; hükmetme, idare etme.

Seyyâl: Akıp giden.

Şerâit: Şartlar.

Tedbir: İdare etme, yönetme.

Terekkep: Birden fazla şeyin bir araya gelerek birleşmesi.

Vahdet: Cenâb-ı Hakk'ın birliği.

Vücûb-u vücûd: Varlığının kendinden ve kesin olması.

her an ve zaman geliyorlar. Zerrât tarlasından tâ manzume-i şemsiyeye.. tâ Samanyolu denilen kehkeşan dairelerine ve bir hüceyre-i bedenden tâ zemin mahzenine.. tâ kâinat heyet-i mecmûasına kadar aynı kanun, aynı rubûbiyet, aynı hikmet ile beraber idare ve terbiye eden bir rubûbiyeti tasdik ve hissetmeyen, bilmeyen, görmeyen bir insan, elbette hadsiz bir azaba kendini müstahak eder ve merhamete liyakatini selbeder.

Üçüncü Kelime

¹ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ 'dir. Bundaki hüccete gayet kısa bir işaret:

Evet, kâinatı hadsiz rahmetin mevcudiyeti ve hakikati, aynen güneşin ziyası gibi görünür.. ve ziyanın güneşe kat'î şehâdeti misillü bu geniş rahmet dahi, perde arkasında bir Rahmân-ı Rahîm'e şehâdet eder.

Evet, rahmetin bir ehemmiyetli kısmı rızıktır ki; Rahmân'a "Rezzâk" manası verilir. Rızık ise, o derece zâhir bir tarzda bir Rezzâk-ı Rahîm'i gösterir ki; zerre kadar şuur bulunan tasdiğe mecbur olur.

Mesela bütün zihayatın, hususan âcizlerin ve bilhassa yavruların rızıkları; bütün zeminde ve fezada, ihtiyâr ve iktidarlarının haricinde, gayet harika bir tarzda, hiçten ve mütemâsıl çekirdeklerden ve su katrelerinden ve toprak habbeciklerinden yetiştiriyor. Hatta ağacın başındaki yuvada kanatsız, zayıf kuşçuklara annelerini emirber nefer gibi gezdirir, rızıklarını getirttirir. Ve aç bir arslanı yavrusuna musahhar eder, elde ettiği bir eti yemeyip yavrusuna yedirir. Ve sâir hayvanâtın ve insanın yavrularına memeler musluğundan âb-ı kevser gibi hoş, mugaddî, safi, hâlis, beyaz sütleri, kırmızı kan ve mülevves fişkı içinden bulaşmadan, bulandırmadan imdatlarına gönderir; vâlidelerinin şefkatlerini yardımcı verir. Ve bir nevi rızık isteyen umum ağaçlara, münasip rızıklarını onlara pek harika bir tarzda koşturduğu gibi bir nevi maddî ve mânevî rızık isteyen insanın duygularına akıl, kalb.. ruhlarına dahi, pek geniş bir sofrayı erzak onlara ihsan ediliyor..

¹ "Rahmân ve Rahîm" (Fâtîha Sûresi, 1/3).

Âb-ı kevser: Kevser suyu.

Heyet-i mecmûa: Genel yapı, bir şeyin bütünü.

Hüceyre-i beden: Bedende bir hücrecik.

Manzume-i şemsiye: Güneş sistemi.

Mugaddî: Gıdalı, besleyici.

Mülevves: Kirli, pis.

Mütemâsıl: Birbirine denk, eş.

Rahmân-ı Rahîm: Zâtında sonsuz rahmet sahibi olan, varlığa da bu engin merhametiyle şefkat eden Hz. Allah.

Rezzâk-ı Rahîm: Sonsuz rahmet ve şefkatiyle ihtiyaç duyulan ni-

metleri bol bol veren Hz. Allah.

Selbetmek: Çekip almak, yok etmek.

Sofra-yı erzak: Yiyeceklerle dolu sofrası.

Zerrât: Zerreler. Atom veya molekül gibi maddenin çok küçük parçaları.

Güya kâinat, gül çiçeğinin yaprakları ve mısır sümbülünün gömlekleri gibi birbiri içinde sarılı, yüz binler ayrı ayrı, çeşit çeşit sofralardır ki; o sofralar adedince ve onlardaki taamlar ve nimetler miktarınca diller ile ve ayrı ayrı, küllî ve cüz'î lisanlar ile bir Rahmân-ı Rezzâk'ı, bir Rahîm-i Kerîm'i bütün bütün kör olmayana gösterir.

Eğer denilse: Bu dünyadaki musibetler, çirkinlikler, şerler; o ihatalı rahmete münâfidir, bulandırıyor.

Elcevap: Risale-i Kader gibi Nur'un risalelerinde bu dehşetli suâle tam cevap verilmiş. Onlara havale ile kısacık bir işareti şudur:

Her bir unsurun, her bir nev'in, her bir mevcudun; küllî ve cüz'î, müteaddit vazifeleri ve o her bir vazifenin çok neticeleri ve meyveleri var. Ve ekseriyet-i mutlakası, maslahat ve güzel ve hayır ve rahmettirler. Ve az bir kısmı, kabiliyetsizlere ve yanlış mübâşeret edenlere.. veya ceza ve terbiyeye müstahak olanlara.. veya çok hayırları sümbül vermeye vesile olanlara rast gelir. Zâhirî, cüz'î bir şer; bir çirkinlik olur, bir merhametsizlik görünür.

Eğer o cüz'î şer gelmemek için, rahmet tarafından o unsur ve küllî mevcut, o vazifesinden men edilse; o vakit bütün hayırlı, güzel, sâir neticeleri vücut bulmaz. Bir hayrın ademi, şer ve bir güzelliğin bozulması, çirkinlik olması itibarıyla o neticeler adedince şerler, çirkinlikler, merhametsizlikler husûl bulur. Demek birtek şer gelmemek için yüzer şerler, merhametsizlikler irtikâb edilir ki; bütün bütün hikmete, maslahata, rubûbiyetteki rahmete muhalif düşer.

Mesela kar, soğuk, ateş, yağmur gibi nevilerin yüzer hikmetleri, maslahatları içinde bazı dikkatsiz ve ihtiyatsızlar, sû-i ihtiyârlarıyla kendileri hakkında şer yapsa; mesela elini ateşe soksa, "ateşin hilkatinde rahmet yoktur" dese; ateşin had ve hesaba gelmeyen hayırlı, maslahatlı, merhametli faydaları onu tekzip edip ağzına vurur.

Hem insanın hodgâm hevesâtı ve süflî ve âkıbeti görmeyen hissiyatı, kâinatta cereyan eden rahmâniyet ve hakîmiyet ve rubûbiyet kanunlarına

Adem: Yokluk, yok olma.

Ekseriyet-i mutlaka: Genel, büyük çoğunluk.

Hakîmiyet: Cenâb-ı Hakk'ın gözettiği birçok gaye, fayda ve hayır yerli yerince yapması.

Hodgâm: Kendini düşünen,encil.

Husûl bulmak: Meydana gelmek, oluşmak.

İrtikâb: Kötü bir fiilde bulunma, yanlış bir şey yapma.

Mübâşeret etmek: Bir işe fiilen teşebbüs etmek, bizzat yapmak.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Rahîm-i Kerîm: Sonsuz rahmet ve şefkat, sınırsız kerem ve ihsan sahibi Hz. Allah.

Rahmân-ı Rezzâk: Bütün varlığa canlı-cansız, mümin-kâfir ayır-

madan sonsuz rahmeti ile ihtiyaçları olan rızıkları ihsan eden Hz. Allah.

Rahmâniyet: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlığı kuşatan, engin merhamet sahibi olması.

Sû-i ihtiyar: Yanlış, kötü tercih.

Süflî: Bayağı, değersiz, pes.

Taam: Yiyecek, yemek.

Tekzip etmek: Yalanlamak.

mikyas ve mihenk ve mizan olamaz. Kendi aynasının rengine göre görür. Merhametsiz, siyah bir kalb; kâinatı ağlar, çirkin, zulüm ve zulümât suretinde görür. Fakat iman gözüyle baksa; yetmiş, güzel hulleleri giymiş bir cennet hurisi gibi¹, rahmetler ve hayırlar ve hikmetlerden dikilmiş yetmiş binler güzel libasları birbiri üstüne giymiş, daima güler, rahmetle tebessüm eder bir insan-ı ekber.. ve ondaki insan nev'ini bir kâinat-ı suğrâ.. ve her bir insanı bir âlem-i asgar müşâhede eder. Bütün ruh u canıyla

'der. الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۞ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۞ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ

Dördüncü Kelime

² 'Mَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ' dir. Hüccetine gayet kısa bir işaret:

Evvelâ: Bu dersin birinci kısmının âhîrinde³ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ hüccetine ve haşîr ve âhirete şehâdet eden bütün deliller, aynen 'Mَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ' in işaret ettiği imanî ve geniş hakikate şehâdet ederler.

Sâniyen: Onuncu Söz'ün âhîrinde denildiği gibi; bu kâinat Sâni'nin sermedî rubûbiyeti, rahmeti, hikmeti, ezeli-ebedî cemâli, celâli, kemâli ve niha-yetsiz sıfatları ve yüzer isimleri, âhireti kat'î bir surette istediği gibi; Kur'ân, binler âyât ve burhanları ile.. ve Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*), yüzer mu'cizât ve hüccetleriyle.. ve bütün enbiya (*aleyhimüsselâm*) ve semâvî kitaplar ve suhuf-lar, hadsiz delilleriyle şehâdet ettikleri dâr-ı âhiretteki hayat-ı bâkiyeye inanan bir insan, kendini dünyada dahi küfürden neş'et eden bir mânevî cehennem atar, daima azap çeker. Rehber'de izah edildiği gibi; bütün geçmiş

¹ Cennette, yetmiş elbise giymiş halde bulunan hurilerle ilgili rivayetler için bkz.: Tirmizî, *Kıyâmet* 60, *Cennet* 5, 7; Dârimî, *Rikak* 108; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 2/23, 247, 316.

² "Din gününün, hesap gününün tek hâkimidir." (Fâtîha Sûresi, 1/4).

³ "Dönüş yalnız O'nadır." (Mâide Sûresi, 5/18; Şûrâ Sûresi, 42/15; Tegâbün Sûresi, 64/3).

Âlem-i asgar: Küçük bir âlem.

Âyât: Âyetler.

Burhan / hüccet: Delil.

Celâl: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini, yüceliğini ve bütün eşyadaki umumî tecellilerini ifade eden sıfat.

Cemâl: Cenâb-ı Hakk'ın güzelliğini, her bir varlığa ayrı ayrı hususî tecellilerini ifade eden sıfat.

Hulle / libas: Elbise, giysi.

İnsan-ı ekber: Pek büyük bir insan.

Kâinat-ı suğrâ: Küçük bir kâinat, evren.

Kemâl: Cenâb-ı Hakk'ın her türlü kusurdan, eksiklikten münez-zeh; bütün mükemmel, kusursuz fiil ve isimlerin sahibi olduğunu ifade eden sıfatı.

Mu'cizât: Mu'cizeler.

Müşâhede etmek: Görmek, şahit olmak.

Neş'et etmek: İleri gelmek, çıkmak.

Sâni: Her şeyi sanatlı, estetik ölçülerle yaratan Hz. Allah.

Sermedî: Ebedî, daimî.

Suhuf: Sayfalar. Bazı peygamberlere (a.s.) gönderilen sahifeler.

Zulümât: Karanlıklar.

ve gelecek zamanlar ve mahlûklar ve kâinatlar, zeval ve firaklarıyla mütemâdiyen onun ruh ve kalbine hadsiz elemeleri yağdırıyorlar, cehenneme gitmeden evvel cehennem azabını çektiriyorlar.

Sâlisen: **يَوْمَ الدِّينِ** remziyle büyük ve kuvvetli bir hüccet-i haşriyeye işaret eder. Fakat bu makamda birden bir hâl, o hücceti başka zamana tehire sebep oldu; belki de ona daha ihtiyaç kalmadı. Çünkü Nur Risaleleri, geceden sonra gündüzün ve kıştan sonra baharın gelmesi kat'iyetinde yüzer kuvvetli hüccetlerle haşır ve neşrin sabahını, baharını isbat etmişler.

Beşinci Kelime

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ¹ 'dir. Bundaki hüccete işarettten evvel hakikatli bir seyahat-i hayaliyeyi Yirmi Dokuzuncu Mektup'un izahına binâen kısaca beyan etmek kalbe geldi, şöyle ki:

Bir zaman, Kur'an'ın mu'cizelerini ararken; Risale-i Nur'da, hususan İşârâtül-İcâz tefsir-i nurîde ve Rumûz-u Semâniye'de beyanları gibi, Sûre-i Feth'in âhirindeki âyette² dört-beş mu'cize ve ihbar-ı gaybîyi.. hatta **الْيَوْمَ** **نُنَبِّئُكَ** cümlesinde bir tarihî mu'cizeyi.. hatta çok kelimelerinde müteaddit icâz lem'alarını.. ve bazı harflerinde mu'cizâne nükteleri bulduğum bir zamanda, namazda Fâtiha'yı okurken **نَسْتَعِينُ**, **نَعْبُدُ** 'deki "ن" un bir mu'cizesini bana bildirmek için bir suâl kalbe geldi:

Neden, **أَسْتَعِينُ**, **أَعْبُدُ** yani "Ben, ibadet ve istiâne ederim." denilmedi? Nun-u mütekellim-i maalgayr ile yani "Biz, sana ibadet ve istiâne ederiz." demiş?

Birden o "ن" kapısıyla bir seyahat-i hayaliye meydanı açıldı. Namazdaki cemaatin azîm sırrını ve büyük menfaatini ve bu tek harfin bir mu'cize olduğunu *şuhûd derecesinde bildim ve gördüm, şöyle ki:*

¹ "Yalnız sana ibadet eder, yalnız senden medet umarız." (Fâtiha Sûresi, 1/5).

² Bkz.: Fetih Sûresi, 48/29.

³ "Biz de bugün senin bedenini denizden kurtarıp karada bir yere çıkaracağız." (Yûnus Sûresi, 10/92).

Azîm: Çok büyük.

Hüccet-i haşriye: Haşrı isbat eden delil.

İcâz: Mu'cize. Mu'cize olma.

İhbar-ı gaybî: Gayba ait, bilinmeyen şeylerden, gelecekte haber verme.

İstiâne etmek: Yardım istemek.

Mütemâdiyen: Aralıksız, devamlı.

Neşir: Dirilip haşır meydana gelme.

Nun-u mütekellim-i maalgayr: Eklendiği fiile "biz" anlamı katan "nun" harfi.

Şuhûd: İnanca dair gaybî meseleleri basiret ve kalbe müşâhede etme, hakikatine erme.

Tefsir-i nurî: Nurlu tefsir. Risale-i Nur'a ait tefsir.

Zeval ve firak: Yok olma, ayrılıp gitme.

Ben o zaman, İstanbul'da Bayezid Câmii'nde namaz kılarken **إِيَّاكَ نَعْبُدُ** dedim. Baktım, o câmideki cemaat, benim gibi diyerek bu dâvâma ve **إِهْدِنَا**¹ daki duama tamamen iştirak edip tasdik ettikleri zamanda, bir perde daha açıldı, gördüm ki:

İstanbul'un bütün mescidleri, büyük bir Bayezid hükmüne geçtiler. Aynen benim gibi **إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ** deyip benim dâvâlarım ve dualarıma imza basıyorlar, âmin diyorlar. Ve bana bir nevi şefaathçi suretini almaları içinde, hayalime bir perde daha açıldı, gördüm ki:

Âlem-i İslâm, büyük bir mescid suretini aldı. Mekke, Kâbe, mihrab hükmüne geçti. Bütün namaz kılan müslümanların safları, dairevî bir tarzda o kudsi mihraba teveccüh ederek, benim gibi **إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ** **إِهْدِنَا** deyip, her biri umum nâmına hem dua, hem dâvâ, hem tasdik eder, hem onları kendine şefaathçi yapar. Hem bu kadar azîm bir cemaatin yolu, dâvâsı, yanlış olamaz ve duası reddedilmez; şeytanî vesveseleri tardeder diye düşünürken ve namazda cemaatin büyük menfaatlerini *bilmüşâhede tasdik ederken bir perde daha açıldı, gördüm ki:*

Kâinat, bir câmi-i ekber.. ve bütün mahlûkât tâifeleri, bir salât-ı kübrâda cemaat ile her biri kendine mahsus bir ibadetle ve hâl dili ile bir nevi namaz kılıyorlar gibi Mâbud-u Zülcelâl'in *muhit rubûbiyetine karşı çok geniş bir ubûdiyetle* mukabele için her biri umumun şehâdetlerini ve tevhidlerini tasdik eder ki, aynı neticeyi isbat tarzında vaziyet alıyorlar diye *müşâhede ederken, birden bir perde daha açıldı, gördüm ki:*

Nasıl bir insan-ı ekber olan kâinat, lisan-ı hâl ile.. ve çok eczaları, istidat ve ihtiyac-ı fitrî lisanıyla.. ve zîşuur mevcudâtları, lisan-ı kâl ile **إِيَّاكَ نَعْبُدُ** diyorlar ve Hâlık'ının *merhametkârâne rubûbiyetine karşı ubûdiyetlerini* gösteriyorlar. Aynen öyle de birer küçücük kâinat hükmünde

¹ "Bizi doğru yola ilet!" (Fâtiha Sûresi, 1/6).

Bilmüşâhede: Bizzat görerek.
Câmi-i ekber: Pek büyük bir câmi.
Hâlık: Yaratıcı, yaratan.
İhtiyac-ı fitrî: Yaratılıştan gelen, tabii ihtiyaç.
Lisan-ı hâl: Hal dili. Davranışların ifade ettiği anlam.
Lisan-ı kâl: Sesli, sözlü ifade, an-

latma.
Mâbud-u Zülcelâl: Kendisine ibadet edilen Yüce Allah.
Merhametkârâne: Pek merhametli, çok şefkatli bir şekilde.
Muhit: İhata eden, şümüllü, engin.
Rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan idare ve hâkimiyeti.

Salât-ı kübrâ: Çok büyük cemaatle kılınan namaz.
Tardetmek: Kovmak.
Teveccüh etmek: Yönelmek.
Ubûdiyet: Kulluk.

o cemaat-i uzmâda her bir arkadaşımın cesedi gibi; benim cesedimdeki zerrelere ve kuvveler ve duygularım dahi, Hâlık'ının rubûbiyetine karşı itaat ve ihtiyaçlarının lisan-ı hâliyle نَسْتَعِينُ وَإِيَّاكَ نَعْبُدُ diyerek emir ve irade-i ilâhiyeye göre hareket ettiklerini.. ve her anda Hâlık'larının inâyetine ve rahmetine ve yardımına muhtaç olduklarını gösteriyorlar gördüm. Hem namazdaki cemaatin kudsî sırrını, hem “ن” un güzel mu'cizesini hayretle müşâhede edip, “ن” kapısıyla girdiğim gibi çıktım, elhamdülillah dedim. وَإِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ cümlesini, o üç cemaatin ve o büyük ve küçücük arkadaşlarım hesabına da söylemeye alıştım.

Şimdi mukaddime bitti, sadede dönüyoruz. وَإِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ 'in işaret ettikleri hüccete gayet kısa bir işaretir:

Evvelâ: Biz gözümüzle görüyoruz; kâinatta, hususan zemin yüzünde, dehşetli ve dâimî bir faaliyet ve hallâkiyetin intizamla cereyanı içinde merhametkârâne, müdebbirâne bir rubûbiyet-i mutlaka, hadsiz zîhayatların istiânelerine.. ve fiilen ve hâlen ve kâlen istimdatlarına.. ve dualarına, kemâl-i hikmet ve inâyet ile imdat.. ve her birine fiilen cevap vermek tezahürü içinde bir ulûhiyet-i mutlaka, bir mâbudiyet-i âmmenin tecelliyâtı, umum mahlûkâtın, hususan zîhayatın ve bilhassa insan tâifelerinin fitrî ve ihtiyârî binler tarzdaki ibadetlerine mukabelesini akl-ı selim ve iman gözü gördüğü gibi, bütün semâvî fermanlar ve enbiyalar haber veriyorlar.

Sâniyen: “نَعْبُدُ” ن 'unun remziyle mukaddimede mezkûr üç cemaatten her biri ve umumu; beraber, çeşit çeşit, fitrî ve ihtiyârî ibadetlerle meşgul olmaları; şeksiz, bedâhetle bir mâbudiyete karşı şâkirâne bir mukabele.. ve bir Mâbud-u Mukaddes'in mevcudiyetine hadsiz ve şüphesiz bir şehâdettir. Ve

Akl-ı selim: İyiyi kötüyü ayırt edebilen, sağduyulu akıl.

Bedâhet: Gözle görülür derecede olma, açıklık.

Cemaat-i uzmâ: Pek büyük topluluk, cemaat.

Hâlen / hâli: Hâl ile.

Hallâkiyet: Yaratıcılık.

İhtiyârî: İradî. İradeyle, isteyerek yapılan.

İnâyet: İlâhî yardım, destek.

İstimdat: Medet dileme, yardım isteme.

Kâlen: Söz ile.

Kemâl-i hikmet ve inâyet: Mükemmel bir hikmet, ihtimam ve intizam.

Mâbudiyet-i âmme: Cenâb-ı Hakk'ın bütün varlıkların kendisine ibadet ettiği tek ilâh olması.

Mâbud-u Mukaddes: Yüce ilâh.

Müdebbirâne: Tam bir düzen ve sistemli bir şekilde yaparak.

Rubûbiyet-i mutlaka: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan mutlak, sınırsız terbiye ve idaresi.

Şâkirâne: Şükreder bir tarzda.

Şek: Şüphe, kuşku.

Ulûhiyet-i mutlaka: Cenâb-ı Hakk'ın kâinattaki mutlak, sınırsız hâkimiyeti ve ibadete, itaate lâayk tek ilâh olması.

“نَسْتَعِينُ” ’unun remziyle mezkûr üç cemaatin, yani mecmû-u kâinattan tâ bir cesetteki zerrelerin cemaatinden her bir tâifenin, her bir ferdin fiilî ve hâlî istiâneleri ve duaları var. Ve onların muâvenetlerine koşan ve dualarına kabul ile cevap veren bir şefkatli Müdebbir’e, şüphesiz şehâdet eder. Mesela Yirmi Üçüncü Söz’ün dediği gibi; zemindeki umum mahlûkâtın *üç nevi duaları*, pek harika ve ümidin haricinde kabul olması, bir Rabb-i Rahîm ve Mücîb’e kat’î şehâdet eder.

Evet, tohumlar ve çekirdekler, *istidat lisanıyla* her biri, birer ağaç ve birer sümbüle olmayı Hâlık’ından isteyip, duaları gözümüz önünde kabul olması gibi; bütün hayvanâtın *ihtiyac-ı fitrî lisanıyla* elleri yetişmediği yerlerden rızıklarını ve hayatlarına lüzumu bulunan ve iktidarlarının haricindeki matluplarını birisinden isteyip o fitrî ihtiyaç diliyle ettikleri bütün dualarını gözümüz önünde kabul eden.. ve imdatlarına acîb ve şuursuz mahlûkâtı vakti vaktine hikmetle koşturan bir Hâlık-ı Kerîm’e zâhir şehâdet eder. İşte bu iki kısma kıyasen, *lisan-ı kâl ile edilen duaların* bütün nevileri, hususan enbiyaların (*aleyhimüsselâm*) ve havasların harika bir surette makbuliyeti, *إِنَّا نَسْتَعِينُ* ’deki hüccet-i vahdâniyete şehâdet eder.

Altıncı Kelime

*إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ*¹ ’dir. Bundaki hüccete gayet kısa bir işaret şudur:

Evet, nasıl bir yerden bir yere giden yolların ve bir noktadan uzak bir noktaya çekilen hatların en kıyası, en doğrusudur ve müstakîmdir. Aynen öyle de mâneviyâtta ve mânevî yollarda ve kalbî mesleklerde en doğrusu, en müstakîmi ise en kısa ve en kolayıdır. Mesela Risale-i Nur’un bütün muvâzeneleri ve küfür ve iman yollarının mukayeseleri kat’î gösteriyorlar ki:

İman ve tevhid yolu, gayet kısa ve doğru ve müstakîm ve kolaydır. Ve küfür ve inkâr yolları gayet uzun ve müşkülâtlı ve tehlikelidir. Demek bu istikâmetli ve hikmetli ve her şeyde en kısa ve kolay yolda sevk edilen bu

¹ “Bizi doğru yola, sana doğru varan yola ilet.” (Fâtiha Sûresi, 1/6).

Hâlık-ı Kerîm: Pek cömert olan, sınırsız kerem sahibi yüce Yaratıcı.

Havas: İleri gelenler, büyük kim-seler.

Hüccet-i vahdâniyet: Cenâb-ı Hakk’ın birliğini isbat eden delil.

Matlup: İstek, talep.

Mecmû-u kâinat: Bütün varlıklar. Varlıkların tamamı.

Muâvenet: Yardım etme, yardımlaşma.

Muvâzene: Ölçü, karşılaştırma.

Müdebbir: Her şeyi muhteşem bir düzen ve disiplin içinde sevk

ve idare eden Hz. Allah.

Müstakîm: Dosdoğru, düzgün.

Rabb-i Rahîm ve Mücîb: Sonsuz rahmeti, sınırsız şefkati ile kullarının dualarına cevap veren Yüce Rab.

kâinatta, elbette şirk ve küfrün hakikatleri olamaz.. ve iman ve tevhidin hakikatleri, bu kâinata güneş gibi lâzım ve vâcibdir.

Hem ahlâk-ı insaniyede en rahat, en faydalı, en kısa, en selâmetli yol ise sırat-ı müstakîmde, istikâmettedir.

- *Mesela kuvve-i aklıye; hadd-i vasat olan hikmeti.. ve kolay, faydalı istikâmeti kaybetse, ifrat veya tefritle muzır bir cerbezeye ve belalı bir belâhete düşer, uzun yollarında tehlikeleri çeker.*

- *Ve kuvve-i gadabiye; hadd-i istikâmet olan şecaati takip etmezse, ifratla çok zararlı ve zulümlü tehevvüre ve tecebbüre.. ve tefritle çok zilletli ve elemli cebânet ve korkaklığa düşer. İstikâmeti kaybetmesinin, hatasının cezası olarak dâimî, vicdanî bir azabı çeker.*

- *Ve insandaki kuvve-i şehviye; selâmetli istikâmeti ve iffeti zâyî etse, ifratla musibetli, rezaletli fücra, fuhşa.. ve tefritle humuda, yani nimetlerdeki zevk ve lezzetten mahrum düşer ve o mânevî hastalığın azabını çeker.*

İşte bunlara kıyasen, hayat-ı şahsiye ve hayat-ı içtimaiyenin bütün yollarında istikâmet, en faydalı ve kolay ve kısadır. Ve sırat-ı müstakîm kaybedilse o yollar, pek belalı ve uzun ve zararlı olur.

Demek اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ pek çok câmi ve geniş bir dua, bir ubûdiyet olduğu gibi; bir hüccet-i tevhide ve bir ders-i hikmete ve bir tâlim-i ahlâka işaret eder.

Yedinci Kelime

¹ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ 'dir. Bundaki hüccete gayet kısa bir işaret:

¹ “Nimet ve lütfuna mazhar ettiklerinin yoluna.” (Fâtiha Sûresi, 1/7).

Ahlâk-ı insaniye: İnsan ahlâkı.

Belâhet: Aptallık, budalalık.

Câmi: Kapsamlı, şümüllü.

Cebânet: Korkaklık, ödlelik.

Cerbeze: Sözü iyi kullanıp gerçekleri çarpıtma gücü. Diyalektik üslup.

Fücür: Günahlarda, kötülüklerde aşırılık.

Hadd-i istikâmet: Doğru sınır. Her şeyin kararı, doğrusu.

Hadd-i vasat: Tam karar, fazlası ve eksiği olmayan.

Hayat-ı içtimaiye: Sosyal hayat.

Hayat-ı şahsiye: Şahsî, ferdi hayat.

Hikmet: Doğru, yanılmayan, faydalı bilgi.

Humud: Karşı cinse karşı arzu duymama.

Hüccet-i tevhid: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini isbat eden delil.

İfrat: Fazlalıktan meydana gelen aşırılık.

Kuvve-i aklıye: Akletme yeteneği, akıl kuvveti.

Kuvve-i gadabiye: Öfke, sinirlenme duygusu.

Kuvve-i şehviye: Şehvet duygusu.

Sırat-ı müstakîm: Doğru yol, Allah'a varan yol.

Şecaat: Cesaret, yiğitlik.

Tâlim-i ahlâk: Ahlâk öğretimi, dersi.

Tecebbür: Kibirlenme, zorbalık.

Tefrit: Eksiklik sebebiyle aşırılık.

Tehevvür: Hiçbir şeyden çekinmeyip, korkusuzca hareket etme.

Vâcib: Gerekli, kesin.

Evvelâ: “مَنْ النَّبِيِّنَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ¹” diye âyeti beyan ederek, nev-i beşerde istikâmet nimetine mazhar dört tâifeyi beyan içinde, o tâifelerin reislerine النَّبِيِّنَ ile Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*)’a, وَالصِّدِّيقِينَ ile Ebûbekir Sıddık (*radıyallâhü anhî*)’a, وَالشُّهَدَاءِ ile Ömer ve Osman ve Ali (*radıyallâhü anhüm*)’e işaret edip; Peygamber’den (*aleyhissalâtü vesselâm*) sonra Sıddık (*radıyallâhü anhî*), sonra Ömer, Osman, Ali, (*radıyallâhü anhüm*) üçü hem şehit, hem halife olacaklar diye gaybî ihbarla bir lem'a-yı i'câz gösterir.

Sâniyen: Nev-i beşerin en yüksek, en müstakîm, en sadık bu dört tâifesi-nin Âdem (*aleyhisselâm*) zamanından beri hadsiz hüccetler, mu'cizeler, kerametler, deliller, keşifler ile bütün kuvvetleriyle dava ettikleri ve beşerin ekserisinin de onları tasdik ettikleri hakikat-i tevhid, elbette güneş gibi kat'îdir. Bu hadsiz meşâhir-i insaniye, yüz binler mu'cizelerle ve hadsiz hüccetlerle doğruluklarını ve hakkaniyetlerini gösterip tevhid ve vücûb-u vücûd ve vahdet-i Hâlık gibi müsbet meselelerde ittifakları ve icmâları öyle bir hüccettir ki, hiçbir şüpheyi bırakmaz.

Acaba kâinatın ehemmiyetli netice-i hilkatî ve zeminin halifesi ve zîhayatların istidatça en cemiyetli ve yükseği olan nev-i beşerin en müstakîmleri, en sâdık ve musaddak mürsidleri ve kemâlâtta reisleri olan mezkûr o dört tâife-nin icmâ ve ittifakla iman edip haber verdikleri.. ve kâinatı bütün mevcudâtıyla delil gösterip hakkalyakîn, aynelyakîn, ilmelyakîn itikat ettikleri ve sarsılmaz kanaat getirdikleri bir hakikati tanımayan ve inkâr eden, hadsiz bir cinâyet ve nihayetsiz bir azaba müstahak olmaz mı?

Sekizinci Kelime

² غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ 'dir. Bundaki hüccete kısa bir işarettir:

¹ “Allah’ın nimetlerine mazhar ettiği nebîler, siddîkler, şehidler, salih kimseler...” (Nisâ Sûresi, 4/68-69).

² “Gazaba uğrayanların ve sapkınlarınkine değil.” (Fâtîha Sûresi, 1/7).

Aynelyakîn: Gözle görerek öğrenme, bilme.

Cemiyetli: Kapsamlı, şümüllü.

Hakikat-i tevhid: Cenâb-ı Hakk’ın bir olduğu gerçeği.

Hakkalyakîn: Bir şeyin hakikati-ne, özüne ulaşarak, yaşayarak öğrenme.

İcmâ: İttifak, fikir birliği.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek bilme.

Kemâlât: İyilikler, faziletler, mükemmellikler.

Keşfiyât: Allah dostlarının ilâhî ihsan ve ilham ile keşfettiği sırlar, hakikatler.

Lem'a-yı i'câz: Mu'cize parıltısı.

Meşâhir-i insaniye: İnsanlığın öncüleri, önde gelenleri.

Mezkûr: Geçen, zikredilen.

Musaddak: Tasdik edilen, kabul edilen.

Mürşid: Rehber, üstad.

Netice-i hilkat: Yaratılış neticesi, meyvesi.

Vahdet-i Hâlık: Yaradan’ın birliği.

Vücûb-u vücûd: Varlığının kendinden ve kesin olması.

Evet, tarih-i beşer ve kütüb-ü mukaddese, tevâtürlere ve küllî ve kat'î hâdisât ve malûmat ve müşâhedât-ı beşeriyeye istinaden bilittifak, sarîh ve kat'î bir surette haber veriyorlar ki:

Sırat-ı müstakîm ehli olan peygamberlere (*aleyhimüsselâm*) binler vâkıâtta istîmdatlarına harika bir tarzda gaybî imdat gelmesi ve onların istediklerinin ay-nen verilmesi.. ve düşmanları olan münkirlere yüzer hâdisâtta aynı zamanda gazap gelmesi ve semâvî musibet başlarına inmesi, kat'î, şeksiz gösterir ki; bu kâinatın ve içindeki nev-i beşerin Hakîm ve Âdil ve Muhsin ve Kerîm ve Aziz ve Kahhâr bir Mutasarrıf'ı, bir Rabb'i var ki; Nuh ve İbrahim, Musa ve Hud ve Sâlih gibi (*aleyhimüsselâm*) çok nebilere pek harika bir surette tarihî ve geniş hâdiselerle muzafferiyet ve necatları vermiş..¹ ve Semud ve Âd ve Firavun kavimleri gibi çok zâlimlere ve münkirlere dahi, peygamberlere isyanlarına mukabil dün-yada dahi bir ceza olarak, başlarına dehşetli, semâvî musibetler indirmiş..²

Evet, Âdem (*aleyhisselâm*) zamanından beri beşeriyette *iki cereyan-ı azîm* birbiriyle çarpışarak gelmiş:

Biri: İstikâmet yolunu takip ile nimet ve saadet-i dâreyne mazhar olan ehl-i nübüvvet ve salâhat ve iman, kâinatın hakikî güzelliğine ve intizam ve kemâline mutâbık olarak istikâmette hareket ettiklerinden, hem kâinat sahibi-nin lütuflarına, hem iki cihanın saadetine mazhar olup beşeri, melekler dere-celerine, belki fevkine terakki ettirmeye vesile olarak dünyada iman hakikat-leriyle mânevî bir cennet, âhirette bir saadet kazanıp ve kazandırmışlar.

İkinci Cereyan: İstikâmeti bırakıp ifrat ve tefritle aklı, bir vesile-i azap ve elemeler toplayıcı bir âlete çevirmesinden; insanıyeti en bedbaht bir hayvani-

¹ Cenâb-ı Hak'ın birçok ihsanına mazhar olan peygamberler için bkz.: Müminûn Sûresi, 23/26; Enbiyâ Sûresi, 21/69-71; Yûnus Sûresi, 10/88-92; Mümin Sûresi, 40/84-85; Hûd Sûresi, 11/58, 66; ...

² Cenâb-ı Hak'ın bazı kavimleri helâk ettiğine dair bkz.: A'râf Sûresi, 7/72; Hûd Sûresi, 11/67-68; Tâhâ Sûresi, 20/78; Hac Sûresi, 22/42-44; Kamer Sûresi, 54/23-31; Şems Sûresi, 91/11-15; ...

Aziz: Ulu, izzetli, üstün, mutlak galip.

Bilittifak: İttifakla, fikir birliği ile.

Cereyan-ı azîm: Büyük cereyan, hareket, akım.

Ehl-i nübüvvet ve salâhat ve iman: Peygamberler, dindarlar, müminler.

Fevk: Üst.

Hakîm: Her şeyi yerli yerince yapan Hz. Allah.

Kahhâr: Kudreti ile zalimlere hak

ettikleri cezayı her zaman veren Yüce Hâkim.

Kütüb-ü mukaddese: Kutsal kitaplar.

Muhsin: Daima lütuf ve ihsanla muamele eden Hz. Allah.

Mutasarrıf: İşleri yürüten, yöneten.

Müşâhedât-ı beşeriye: İnsanların gördükleri, şahit oldukları gerçekler.

Necat: Kurtuluş.

Saadet-i dâreyn: Dünya ve âhiret mutluluğu.

Sarîh: Açık, net.

Tarih-i beşer: İnsanlık tarihi.

Terakki ettirmek: Geliştirmek, ilerletmek, yükseltmek.

Tevâtür: Yalanda ittifak etmeleri mümkün olmayan birçok kişinin naklettiği kesin haber, bilgi.

Vâkıât: Hâdiseler, olaylar.

Vesile-i azap: İşkence aracı.

yetten aşağı düşürüp¹ dünyada zulümlerine mukabil gazab-ı ilâhî ve musibet tokatlarını yemekle beraber, dalâleti cihetinden, akıl alâkadarlığıyla kâinatı bir hüzüngâh ve matemhâne-i umumiye ve zevalde yuvarlanan zîhayatlar için bir mezbaha, selhhâne ve gayet çirkin ve karışık görüp ruhu, vicdanı dünyada bir mânevî cehennemde olup, âhirette dâimî bir azap çekmeye² kendini müstahak eder.

İşte Fâtîha-yı Şerife'nin âhirinde الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ âyeti, bu iki cereyan-ı azîmi ders veriyor. Ve Risale-i Nur'daki bütün muvâzenelerin menbâi ve esası ve üstadı, bu âyettir. Madem yüzer muvâzenelerle Nurlar, bu âyeti tefsir etmişler; biz dahi izahını ona havale ederek, bu kısa işaretle iktifâ ederiz.

Dokuzuncu Kelime

‘أَمِينَ’³ dir. Buna kısacık bir işaret:

Madem نَسْتَعِينُ ، نَعْبُدُ ‘deki “ن” üç cemaat-i azîmeyi, bilhassa Âlem-i İslâm câmiindeki muvahhidin cemaatini, hususan o vakit namazda bulunan milyonlar cemaatini bize gösterip bizi içlerinde bulunduruyor.. ve dualarına ve –söylediğimizi aynen söylemeleriyle– tasdiklerine ve bir nevi şefaathlerine hissedar olmamıza yol açıyor.

Biz dahi bu “âmin” kelimesiyle, o cemaat-i muvahhidin ve musallînin dualarına yardım.. ve dâvâlarını tasdik.. ve şefaathlerinin ve istiânelerinin makbûliyetine, o âmin ile bir rica etmemizle bizim cüz’î ubûdiyet ve dua ve dâvâmızı; küllî, geniş bir ubûdiyete çevirip küllî, umumî rubûbiyete mukabele ettirir.

¹ Kendine verilen özellikleri değerlendiremeyip cehennemlik olanların hayvandan da aşağı olduğu hakkında bkz.: A'raf Sûresi, 7/179; Furkan Sûresi, 25/44.

² Kâfirlerin ebedî cehennemde kalacaklarına dair bkz.: Nisâ Sûresi, 4/169; Ahzâb Sûresi, 33/65; Cin Sûresi, 72/23.

³ Allah'ım kabul eyle!

Cemaat-i azîme: Çok büyük topluluk.

Cemaat-i muvahhidin ve musallîn: Cenâb-ı Hakk'ın birliğine inanan ve cemaatle namaz kılan topluluk.

Hüzüngâh: Hüzün yurdu.

İktifâ etmek: Yetinmek.

İstiâne: Yardım talebi.

Matemhâne-i umumiye: Her yerinde yas tutulan, ağıtlar yükselen yer.

Muvahhidin: Cenâb-ı Hakk'ın birliğine inananlar.

Muvâzene: Ölçü, karşılaştırma.

Rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her

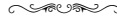
şeyi kuşatan idare ve hâkimiyeti.

Selhhâne: Salhane, mezbaha. Büyük ve küçükbaş hayvanların kesim yeri.

Zeval: Kaybolup gitme. Yok olma.

Demek uhuvvet-i imaniye ve vahdet-i islâmiye sırrıyla, her namaz vaktinde Âlem-i İslâm mescidinde milyonlarca efradı bulunan bir cemaatin râbîta-yı vahdet itibarıyla ve mânevî radyolar vasıtasıyla Fâtîha'daki âminleri, külliyyet kesbeder; milyonlarca âminler hükmüne geçebilir. ^(Hâşiye)

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ¹

Hâşiye: İşte derecâta göre bir âmî, bir çekirdek kadar bu kudsi hakikatten hisse alsa; ruhen terakki etmiş kâmil bir insan, bir hurma ağacı kadar hisse alır. Fakat daha terakki etmeyen bir adam, Fâtîha okurken bu manaları kasten hatıra getirmemeli, ^(Hâşiyecik) tâ huzura zarar olmasın. Eğer o makama terakki etse, zaten o manalar kendilerini gösterirler.

Hâşiyecik: Bu hâşiyedeki “kasten” kelimesinin izahını Üstadımızdan sorduk. Aldığımız cevabı aynen yazıyoruz:

Teşehhüd ve Fâtîha kelimelerinin geniş ve yüksek manaları kastî değil, belki dolayısıyla meşguliyet ve huzura bir nevi gaflet veren tafsilâtı değil; belki mücmel ve kısa manaları gafleti dağıtır, ubudiyeti ve münâcâtı parlatır görüyorum. Namazın ve Fâtîha ve teşehhüdün pek yüksek kıymetlerini tam gösterir. İkinci kısmın âhîrinde “kasten meşgul olmamak” tan murad ise; o manaların tafsilâtıyla bizzat iştigal, bazen namazı unutturur, huzura belki dokunur. Yoksa dolayısıyla ve muhtasar bir tarzda büyük faydalarını hissediyorum.

Üçüncü Medrese-i Yusufiye'deki Risale-i Nur talebeleri namına

Ceylân

¹ “Sübhanısın yâ Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin.” (Bakara Sûresi, 2/32).

Âmî: Sıradan insan.

Huzur: Her zaman Cenâb-ı

Hakk'ın emri, iradesi ve nazarı altında olduğunun farkında olma.

İştigal: Meşgul olma, vakit geçirme.

Külliyyet kesbetmek: Bütünlük,

genellik kazanmak, kapsamlı olmak.

Muhtasar: Kısaltılmış, özetlenmiş.

Mücmel: Kısa, öz, hülâsa.

Münâcât: Yalvarma, yakarma, içten içe dua etme.

Râbîta-yı vahdet: Birleştirici bağ.

Uhuvvet-i imaniye: İman, din kardeşliği.

Vahdet-i İslâmiye: İslâm birliği. Aynı dine bağlı olma.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَبِهِ نَسْتَعِينُ¹

Üçüncü Medrese-i Yusufiye'nin tek bir dersinin Üçüncü Kısımı.

Muqaddime

Namazdaki Fâtiha'nın mânevî emriyle, ²فَيْزِيyle İkinci Kısım yazıldığı gibi; namazdaki teşehhüdde dahi ³وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ cümlesinin diliyle, mânevî ihtarıyla ve Sûre-i Feth'in âhirinde

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٢٠﴾
مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ⁴

beş mu'cize-i gaybiyeyi gösteren büyük âyetin nuruyla üçüncü kısmını yazmaya –şimdi beyanına iznim olmayan üç sebep için– mecbur oldum. Tafsilatını, izahatını, senetli hüccetlerini Risalet-i Muhammediye'ye dair Zülfikar'daki Mu'cizât-ı Ahmediye ve Arabî Hizb-i Nurî'ye havale edip yalnız gayet muhtasar, kısacık üç işaret ile Arabî Hizb-i Nurî'nin hülâsasının bir hülâsası ve tesbihatta tekrar ettiğim kelime-i tevhid ile dâimî virdim ve bir tefekkür-ü Arabî olarak burada yazılan risaleciğinin ⁵وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ şehâdetine dair parçanın bir nevi tercümesi, İkinci ve Üçüncü İşaret'te yazılacak.

¹ Ancak O'ndan yardım dileriz.

² “Şehadet ederim ki Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur.” (Müslim, *Salât* 60; Tirmizî, *Salât* 216; Ebû Dâvûd, *Salât* 178; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 1/292).

³ “Şehâdet ederim ki Hz. Muhammed (s.a.s.) Allah'ın resûlüdür.” (Müslim, *Salât* 60; Tirmizî, *Salât* 216; Ebû Dâvûd, *Salât* 178; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 1/292).

⁴ “Bütün dinlere üstün kılmak için Resûlünü hidâyet ve hak dinle gönderen O Allah'tır. Buna şahit olarak Allah yeter. Muhammed Allah'ın resûlüdür. Onun beraberindeki müminler de kâfirlere karşı şiddetli olup kendi aralarında şefkatlidirler.” (Fetih Sûresi, 48/28-29).

Arabî: Arapça.

Hizb-i Nurî: Hizb-i Nuriye de denilen, asıl adı Hizbu'l-Virdü'l-Ekber olan, Zülfikar adlı eserin sonunda yer alan ve bizzat Üstad Hazretleri'nin “On günde bir de-

fa okunsa, imana büyük inkişaf ve kuvvet verir” dediği tefekkürî bir risale.

Mu'cizât-ı Ahmediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) mu'cizelerinin ele alındığı 19. Mektup.

Mu'cize-i gaybiye: Gayba, istikbale ait mu'cize.

Zülfikar: Ağırlığını 25. Söz, 19. Mektup ve 10. Söz'ün tamamının oluşturduğu Nur Külliyyatı'ndan derlenen bir eser.

Birinci İşaret

Bu kâinat sahibinin tezahür-ü rubûbiyetine ve sermedî ulûhiyetine ve niha-yetsiz ihsânâtına küllî bir ubûdiyet ve tanıttırmakla mukabele eden Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*), bu kâinatta güneşin lüzumu gibi elzemdir ki; nev-i beşerin üstad-ı ekberi ve büyük peygamberi ve fahr-i âlem.. ve **لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَمَا خَلَقْتُ** ve **لَوْلَاكَ** hitabına mazhar.. ve hakikat-i Muhammediyesi, hem sebep-i hilkat-i âlem hem neticesi ve en mükemmel meyvesi olduğu gibi bu kâinatın hakikî kemâlâtı.. ve sermedî Cemîl-i Zülcelâl'in bâkî aynaları ve sıfatlarının cilveleri ve hikmetli ef'âlinin vazifedar eserleri ve çok mânidar mektupları olması.. ve bâkî bir âlemi taşıması.. ve bütün zîşuurların müştâk oldukları bir dâr-ı saadet ve âhireti netice vermesi gibi hakikatleri, hakikat-i Muhammediye (*aleyhissalâtü vesselâm*) ve risalet-i Ahmediye ile tahakkuk ettiğinden, nasıl bu kâinat onun risaletine gayet kuvvetli ve kat'î şehâdet eder; öyle de başta Âlem-i İslâm, bütün beşer ve bütün zîşuur, cehennemden daha acı ve korkunç olan ademden, hiçlikten, idam-ı ebedîden, fenâ-yı mutlakdan kurtulmak için dâimî aşk ve şevkle her zamanda ve câmî mahiyetinin bütün kuvvetleriyle, bütün istidâdât li-sanlarıyla, bütün dualar ve ibadetler ve ricalarının dilleriyle istedikleri hayat-ı bâkiyeyi kuvvetli ve kat'î beşaret veren risalet-i Ahmediye (*aleyhissalâtü vesselâm*) ve hakikat-i Muhammediyeye (*aleyhissalâtü vesselâm*) şehâdet edip, nev-i beşerin medar-ı iftihar ve eşref-i mahlûkât olduğuna imza bastığı gibi; her zamanda üç yüz elli milyon ehl-i imanın **السَّبَبُ كَالْفَاعِلِ**² sırrınca, her gün işledikleri bütün hasenâtlar ve hayırların bir misli Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*)'ın

¹ “Sen olmasaydın, sen olmasaydın, âlemleri yaratmazdım.” (Aliyyülkârî, *el-Esrâru'l-merfûa* s.385; Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 2/214). Ayrıca yakın ifadeler için bkz.: Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* 6/314; Hâkim, *Müstedrek* 2/672.

² “Bir işe sebep olan onu yapan gibidir.” Bu manaya delâlet eden hadis-i şerifler için bkz.: Tirmizî, *İlim* 14; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 5/272-274, 357; Ebû Ya'lâ, *Müsned* 7/275.

Beşaret vermek: Müjdelemek.

Câmî: Kapsamlı, şümüllü.

Cemîl-i Zülcelâl: Güzeller Güzeli Yüce Allah.

Ef'âl: Fiiller, işler.

Eşref-i mahlûkât: En şerefli varlık.

Fahr-i âlem: Âlemin övünç kaynağı, iftihar tablosu, Peygamber Efendimiz (s.a.s.)

Fenâ-yı mutlak: Mutlak yokluk, tamamen yok olma.

Hakikat-i Muhammediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) haki-

kati. İbadetdeki derinliği, rûhî yapısı, ahlâkı, karakteri gibi O'nu (s.a.s.) ifade eden özelliklerin bütünü.

Hasenât: Sevaplar, iyilikler.

İdam-ı ebedî: Ebedî yokluk. Sahip olduğu her şeyi ebediyen kaybetme.

İhsânât: İhsanlar, lütuflar.

İstidâdât: İstidatlar, kabiliyetler.

Kemâlât: Güzellikler, faziletler, mükemmellikler.

Küllî: Şümüllü, kapsamlı.

Medar-ı iftihar: Övünç kaynağı.

Risalet-i Ahmediye: Efendimiz'in (s.a.s.) peygamberliği, elçiliği.

Sebeb-i hilkat-i âlem: Varlığın yaratılış sebebi.

Sermedî: Ebedî, daimî.

Tezahür-ü rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın engin terbiye ve idaresinin görünmesi.

Ubûdiyet: Kulluk.

Ulûhiyet: Cenâb-ı Hakk'ın kâinattaki hâkimiyeti, her varlığı kendine itaat ettirmesi.

Üstad-ı ekber: En büyük üstad.

defter-i hasenâtına girmesi ve o tek şahsiyet-i Muhammediyenin (*aleyhissalâtü vesselâm*) yüzer milyon, belki milyarlar âbid-i muhsin kadar küllî bir ubûdiyete ve füyuzâta mazhar bir makam kazanması, o Zât'ın (*aleyhissalâtü vesselâm*) risaleti-ne pek kuvvetli şehâdet edip imza basar.

İkinci İşaret

Benim virdimde her vakit tefekkürle baktığım yirmiden ziyade şehâdetlere işaret eden,

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ صَادِقُ الْوَعْدِ الْأَمِينُ بِشَهَادَةِ ظُهُورِهِ دَفْعَةً مَعَ أُمِّتِهِ بِأَكْمَلِ دِينٍ
وِإِسْلَامِيَّةٍ وَشَرِيعَةٍ.. وَبِأَقْوَى إِيْمَانٍ وَاعْتِقَادٍ وَعِبَادَةٍ.. وَبِأَعْلَى دَعْوَةٍ وَمُنَاجَاتٍ وَدَعَوَاتٍ..
وَبِأَعَمَّ تَبْلِيغٍ.. وَأَتَمَّ مَنَانَةٍ خَارِقَاتٍ مُثْمِرَاتٍ لَا مِثْلَ لَهَا.

Kısa bir nevi tercümesi ve meâli: Yani Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*)'in risaletine şehâdet eden:

Birincisi

On bir hâlâtından çıkan bir hüccet-i risalettir.

- Evet, okumak ve yazmak öğrenmediği ve ümmî olduğu hâlde on dört asrın ukalâsını, feylesoflarını hayrette bırakan ve *edyân-ı semâviyede birinci-liği kazanan bir din* ile birden, tecrübesiz ve defâten meydana çıkması, emsal kabul etmez bir hâlet olduğu gibi...

- Sözlerinden, fiillerinden, hâllerinden çıkan İslâmiyet'in her zamanda üç yüz elli milyon insanın ruhlarına, nefislerine, akıllarına terbiyekârâne ders vermesi ve mânevî terakkiyâta sevketmesi, emsalsiz bir hâlettir.

- Hem öyle bir *şeriatla* meydana gelmiş ki; âdilâne kanunlarıyla nev-i beşerin beşte birini on dört asırda maddî ve mânevî terakki içinde idare etmesi misilsiz bir hâlet olduğu gibi...

Âbid-i muhsin: Cenâb-ı Hakk'ı görürmüşçasına ibadet eden kul.

Âdilâne: Âdilce, adaletli bir şekilde.

Defâten: Bir defada, birdenbire.

Defter-i hasenât: Sevap defteri.

Edyân-ı semâviye: Semâvî, ilâhî dinler.

Füyuzât: İlâhî feyizler, ihsanlar,

lütuflar.

Hâlât: Hâller, durumlar.

Hâlet: Hâl, durum.

Hüccet-i risâlet: Peygamberlik delili.

Şahsiyet-i Muhammediye: Hz. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) kişiliği, şahsiyeti.

Terakkiyât: İlerlemeler, yükselmeler,

gelişmeler.

Terbiyekârâne: Eğitir, yetiştirir bir tarzda.

Ukalâ: Akıllılar, zekiler.

Vird: Belli aralıklarla devamlı okunan dua, zikir.

• O Zât, (*aleyhissalâtu vesselâm*) öyle bir iman ve itikatla meydana çıktı ki; bütün *ehl-i hakikatin her zaman onun mertebe-i imanından feyz almalarıyla beraber “en yüksek ve en kuvvetli bir derecededir”* diye müttefikan tasdikleri...

• Ve o zamanda hadsiz muârzlarının ona muhalefeti, zerre kadar bir telaş, bir vesvese, bir şüphe vermemesi gösteriyor ki; *kuvvet-i imaniyede dahi onun emsali yok ve o küllî, yüksek imanı misilsizdir.*

• Hem öyle bir *ubûdiyet ve ibadet* gösterdi ki; *ibtidâ ve intihâyı* birleştirip hiç kimseyi taklit etmeyerek, ibadetin en ince esrarını görüp mûraat ederek, en dağdağalı zamanlarda dahi tam tamına ubûdiyeti yapması emsalsiz bir hâlet olması gibi...

• Hâlık'ına karşı öyle *daavât ve münâcât ve ricalar* yapmış ki, bu zamana kadar telâhuk-u efkârla beraber o mertebeye yetişilmemiş. Mesela Cevşenü'l-Kebîr münâcâtında binbir esmâ-yı ilâhiyeyi şefaataçi ederek Hâlık'ını öyle bir tarzda tavsif ve tarif eder ki, emsali yok. *Ve mârifetullahta kimse ona yetişememesi*, misilsiz bir hâlettir.

• Hem öyle bir *metânetle* insanları dine davet ve öyle bir cür'etle risaletini tebliğ etmiş ki; kavmi ve amcası ve dünyanın büyük devletleri ve eski dinlerin etbâları, ona muârz ve düşman oldukları hâlde, zerre kadar korkmaya-rak, çekinmeyerek, umumuna meydan okuması ve başa da çıkarması, emsalsiz bir hâlettir.

İşte onun sıdkına ve nübüvvetine bu harika, emsalsiz sekiz hâletin mecmûu, gayet kuvvetli bir şehâdetir. Ve bu hâletler, o Zât'ın (*aleyhissalâtu vesselâm*) nihayet derecede ciddiyetine ve itmînânına ve kemâl-i sıdkına ve hakaniyetine kat'î kanaati var olduğunu gösteriyor.

Âlem-i İslâm, her günde, her teşehhüdde milyonlar lisanla **السَّلَامُ عَلَيْكَ** *der. Ve onun memuriyetine teslimiyetini.. ve*

1 “Ey Peygamber, Allah'ın selâmı üzerine olsun! Ve O'nun rahmeti de bereketi de!..” (Buhârî, *Ezân* 148; Müslim, *Salât* 55; Tirmizî, *Salât* 99).

Cür'et: Cesaret, yüreklilik, atılganlık.

Daavât: Dualar.

Ehl-i hakikat: Daima hak ve hakikat peşinde olanlar.

Esmâ-yı ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın güzel isimleri.

İbtidâ: Başlangıç.

İntihâ: Son.

İtmînân: Kararlılık, iç huzuru.

Kemâl-i sıdk: Mükemmel bir doğruluk, tam sadâkat.

Kuvvet-i imaniye: İman gücü. Sarsılmaz, güçlü iman.

Mârifetullah: Allah'ı sıfat, isim ve fiilleriyle tanımak, bilmek. Kalb ve vicdan kültürü.

Mecmû: Hepsi, tamamı.

Metânet: Kararlılık, dayanıklılık, sağlam duruş.

Muârz: Karşı çıkan, muhalif.

Mûraat etmek: Uymak, riâyet etmek.

Müttefikan: İttifak ederek, oy birliğiyle.

Sıdk: Dürüstlük, sadâkat.

Tavsif etmek: Sıfatlarını belirtmek, anlatmak.

Telâhuk-u efkâr: Fikir birikimi.

getirdiği saadet-i ebediye beşaretini tasdik ettiğini.. ve beşeriyetin derin bir aşkla ve fitrî ve istidadî pek kuvvetli bir iştiaqla aradığı hayat-ı bâkiyeye sağlam bir yol açtığına karşı Âlem-i İslâm, minnetdârâne, müteşekkîrâne السَّلَامُ أَيُّهَا النَّبِيُّ ile bir mânevî ziyaret ve görüşmek ve üç yüz elli milyon, belki milyarlar nâmına onu tebrik eder.

Yirmi Küllî Şehâdetlerden ve Çok Şehâdetleri İhtiva Eden İkinci Şehâdet

وَبِشَهَادَةِ جَمِيعِ حَقَائِقِ الْإِيمَانِ عَلَى تَصْدِيقِهِ

Yani **imanın altı rükünlerinin** hakikatleri ve tahakkukları ve hakkaniyetleri, Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*)'ın risaletine ve hakkaniyetine kat'î şehâdet eder. Çünkü onun risalet hayatının şahsiyet-i mâneviyesi ve bütün dâvâlarının esası ve mahiyet-i nübüvveti, o altı rükündür. Öyle ise o rükünlerin tahakkuklarına delâlet eden bütün deliller, Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*)'ın risaletinin hak olduğuna ve onun sâdıkiyetine dahi delâlet ederler. Hem âhiretin tahakkukuna sâir rükünlerinin delâletini Meyve Risalesi ve Onuncu Söz'ün zeyilleri beyan ettikleri gibi; öyle de her bir rükün hüccetleriyle beraber onun risaletine bir hüccettir.

Binler Şehâdetleri İhtiva Eden Üçüncü Küllî Şehâdet

وَبِشَهَادَةِ ذَاتِهِ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ بِأَلَا فِ مُعْجَزَاتِهِ.. وَكَمَالَاتِهِ.. وَعُلُوِّ أَخْلَاقِهِ

Yani O Zât, (*aleyhissalâtü vesselâm*) güneş gibi kendi kendine delildir. Binler **mu'cizât** ve **kemâlât** ve **yüksek, güzel ahlâkıyla** risaletine ve sâdıkiyetine pek kuvvetli şehâdet eder.

Evet, Mu'cizât-ı Ahmediye (*aleyhissalâtü vesselâm*) risale-i harikada üç yüzden

Beşeriyet: İnsanlık.

Delâlet etmek: Delil olmak, isbatlamak.

Fitri: Yaratılıştan gelen.

Hakkaniyet: Haklılık, doğruluk.

Hayat-ı bâkiye: Kalıcı, dâimî hayat. Âhiret hayatı.

Hüccet: Delil.

İstidadî: Kabiliyetten, yetenekten kaynaklanan.

Kemâlât: Güzellikler, faziletler, mükemmellikler.

Mahiyet-i nübüvvet: Peygamberliğin özü, hakikati.

Minnetdârâne: Minnet duyarak.

Mu'cizât: Mu'cizeler.

Mu'cizât-ı Ahmediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) mu'cizelerinin ele alındığı 19. Mektup.

Müteşekkîrâne: Teşekkür ederek,

şükran duyarak.

Risalet: Peygamberlik.

Rükün: Esas, asıl, (imanın şartı).

Sâdıkiyet: Sadık olma, doğruluk.

Şahsiyet-i mâneviye: Hükmî, mânevî şahsiyet.

Tahakkuk: Gerçeklik, kesinlik.

ziyade nakl-i sahîh ile isbat ettiğî gibi; o Zât'ın (*aleyhissalâtü vesselâm*)¹ وَأَنْشَقَّ الْقَمَرُ² ve âyetlerinin sarâhatiyle avucunun bir parmağıyla kamerin iki parça olması..³ ve nakl-i sahîh ve tevâtürle aynı elin beş parmağından beş çeşme su akması ve susuz kalan bütün ordusu o sudan içmesi ve şahit olması ve bu acîb harika, iki defa başka yerde de vuku bulması..⁴ ve aynı avuç ile bir parça toprağı, hücum eden düşman ordusuna atarak, her birisinin gözüne bir avuç toprak girmesiyle hücumda iken kaçmaları..⁵ ve aynı avuçta küçük taşlar insanlar gibi tesbih edip sübhânallah demeleri⁶ gibi... nakl-i sahîh ile ve bir kısmı tevâtürle tarihlerde kat'iyen vukua gelen yüzer –ve ehl-i tahkikin yanında bine kadar⁷– mu'cizâtın elinde zuhuru.. ve dost ve düşmanların ittifakıyla O'nda güzel hasletlerin ve ahlâk-ı hasenenin en yüksek derecesinde bulunması.. (Hâşiye) ve arkasında tebaiyetle sülûk edip kemâlâta erişen ve hakikate aynelyakîn yetişen bütün ehl-i tahkikin, ittifakla kemâlât-ı Muhammediyenin (*aleyhissalâtü vesselâm*) en yüksek derecede bulunduğuna hakkalyakîn tasdikleri.. ve O'nun dininden gelen Âlem-i İslâm'ın füyuzâtı.. ve koca İslâmiyet'in hakikatleri, O'nun harika kemâlâtına delâlet eder. Elbette o Zât, (*aleyhissalâtü vesselâm*) bizzat kendi risaletine gayet parlak ve küllî, geniş şehâdet eder demektir.

Hâşiye: Hatta şecaat kahramanı Hazreti Ali (*radıyallâhü anhı*) diyor: “Harpte biz korktuğumuz zaman, Peygamber'in (*aleyhissalâtü vesselâm*) arkasına saklanır, tahassun ederdik.”^{*1} Şecaat gibi her haslette fâik olduğunu, o zaman düşmanları dahi tasdik ettiklerini tarihler naklediyorlar.

^{*1} Bkz.: Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 1/86; İbni Ebi Şeybe, *Musannef* 6/426, 7/354.

¹ “...Ay bölündü.” (Kamer Sûresi, 54/1).

² “(Ey Resûlüm) Attığın vakit sen atmadın, lâkin Allah attı.” (Enfâl Sûresi, 8/17).

³ Buhârî, *Menâkıb* 27, *Menâkıbü'l-ensâr* 36, *Tefsîru sûre* (54) 1; Müslim, *Münâfikîn* 43-48.

⁴ Buhârî, *Menâkıb* 25, *Meğâzi* 35; Müslim, *Fezâil* 6, 7, *İmâre* 72, 73.

⁵ Müslim, *Cihâd* 81; Dârimî, *Siyer* 16; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 1/303, 368.

⁶ Buhârî, *et-Târihu'l-kebir* 8/442; Bezzâr, *Müsned* 9/431, 434; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* 4/245; Ebû Nuaym, *Delâilü'n-nübüvve* s.431-432, 593.

⁷ Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) binden fazla mu'cizeye sahip olduğuyula ilgili bkz.: Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve* 1/10; Nevevî, *Şerhu Sahîhi Müslim* 1/2; İbni Hacer, *Fethu'l-bârî* 6/582-583; Nebhânî, *Huccetullâhi ale'l-âlemîn* s.3.

Ahlâk-ı hasene: Güzel ahlâk.

Aynelyakîn: Gözle görerek öğrenme, bilme.

Ehl-i tahkik: Gerçeğı araştırıp, delillere dayanarak bir sonuca ulaşan ilim adamları.

Fâik: Üstün, yüksek, ileri.

Füyüzât: Feyizler, nimetler, bereketler.

Hakkalyakîn: Bir şeyin hakikatine, özüne ulaşarak öğrenme.

Kemâlât-ı Muhammediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) yüce faziletleri, mükemmel özellikleri, ulaştığı yüksek mertebeler.

Nakl-i sahîh: Doğruluğı kesin nakil, rivâyet.

Sarâhat: Açıklık.

Sülûk etmek: Bir yola girip o yolu takip etmek.

Şecaat: Cesaret, yiğitlik.

Tahassun etmek: Sığınmak.

Tebaiyet: Uyuma, tâbi olma.

Tevâtür: Yalanda ittifak etmeleri mümkün olmayan birçok kişinin naklettiğı kesin haber, bilgi.

Pek Çok Kuvvetli Şehâdetleri İhtiva Eden Dördüncü Şehâdet

وَبِشَهَادَةِ الْقُرْآنِ بِمَا لَا يَحُدُّ مِنْ حَقَائِقِهِ وَبِرَأْيِهِ

Yani **Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan**, hadsiz hakikatler ve hüccetleriyle risaletine, sâdıkiyetine şehâdet eder. Evet, kırk vecihle mu'cize olduğu Zülfikar Mecmuası'nda isbat edilen.. ve on dört asrı nurlandıran ve nev-i beşerin beşte birini tebeddül etmeyen kanunlarıyla idare eden.. ve o zamandan şimdiye kadar bütün muânzırlara meydan okuyup hiç kimse, hatta bir suresinin mislini getirmeye cesaret etmeyen.. ve Âyetü'l-Kübrâ'da isbat edildiği gibi altı ciheti nuranî, şüpheler giremeyen ve altı makam-ı kübrâ hakkaniyetine imza basan ve sarsılmaz altı hakikatlere dayanan.. ve her zamanda yüzer milyon lisanlarla şevk ve hürmetle okunan.. ve her dakikada milyonlar hâfızların kalblerinde kudsiyetle yazılan.. ve Âlem-i İslâm'ın bütün şehâdetleri ve imanları onun şehâdetinden terreşşuh eden.. ve bütün ulûm-u imaniye ve İslâmiye onun menbaından akan.. ve O, eski semâvî kitapları tasdik ettiği gibi¹, bütün kütüb ve suhuf-u semâviyenin mânevî tasdiklerine mazhar bulunan Kur'ân-ı Azîmüşşan, bütün hakikatleriyle ve hakkaniyetini isbat eden bütün hüccetleriyle Muhammed (*aleyhissalâtu vesselâm*)'ın sıdkına ve risaletine şehâdet eder demektir.

Beşinci, Altıncı, Yedinci, Sekizinci Küllî Şehâdetler

وَبِشَهَادَةِ الْجَوْشَنِ بِقُدْسِيَّةِ إِشَارَاتِهِ.. وَرَسَائِلِ الثَّوْرِ بِقُوَّةِ دَلَالَتِهِ.. وَالْمَاضِي بِتَوَاتُرِ إِزْهَاصَاتِهِ.. وَالْإِسْتِقْبَالِ بِتَصَدِيقِ الْآفِ حَادِثَاتِهِ

Yani binbir esmâ-yı ilâhiyeye sarîhen ve işaretlen bakan.. ve bir cihette Kur'ân'dan çıkan bir harika münâcât olan.. ve mârifetullahta terakki eden bütün âriflerin münâcâtlarının fevkinde bulunan.. ve bir gazvede “Zırhı çıkar,

¹ Bkz.: “Sana da, daha önceki kitapları, hem tasdik edici, hem de onları denetleyici olarak bu kitabı, gerçeğin ta kendisi olarak indirdik...” (Mâide Sûresi, 5/48). Ayrıca bkz.: Bakara Sûresi, 2/41, 91, 97; Âl-i İmran Sûresi, 3/3; Nisâ Sûresi, 4/47; Fâtır Sûresi, 35/31; Ahkaf Sûresi, 46/30.

Âyetü'l-Kübrâ: Kâinata “Yaratıcısını” soran bir seyyahın müşâhedelerinin anlatıldığı 7. Şuâ.

Gazve: Gazâ, savaş.

Kudsiyet: Mukaddeslik, kutsallık, yücelik.

Kur'ân-ı Azîmüşşan: Şanı yüce Kur'ân-ı Kerim.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini

yapmaktan aciz bırakan Kur'ân-ı Kerim.

Kütüb ve suhuf-u semâviye: Allah tarafından vahiy yoluyla gönderilen kitaplar, sayfalar.

Makam-ı kübrâ: Çok büyük makam.

Münâcât: Yalvarma, yakarma, içten içe dua etme.

Sarîhen: Açıkça.

Tebeddül etmek: Değişmek.

Tereşşuh: Sızma, kaynaklanma, meydana çıkma.

Ulûm-u imaniye ve İslâmiye: İmana ve İslâm'a ait bütün dinî ilimler.

onun yerine bu Cevşen'i oku!" diye Cebrail'in vahiyle getirdiği¹ "**Cevşenü'l-Kebîr**" münâcâtı içindeki hakikatler ve tam tamına Rabbine karşı tavsifler, Muhammed (*aleyhihsalâtü vesselâm*)'ın risaletine ve hakkaniyetine şehâdet ettiği gibi; Kur'ân'dan tereşşuh eden ve bir cihette Cevşen'den feyiz alan ve tevellüd eden **Resâilî'n-Nuriye**, yüz otuz parçasıyla risalet-i Muhammediyeye (*aleyhihsalâtü vesselâm*) birtek hüccet olarak risaletinin bütün hakikatlerini aklen ve mantıken isbatıyla, hatta felsefenin nazarında akıldan pek uzak meselelerini göz önünde gibi gayet kolay ve makul bir tarzda ders vermesiyle Muhammed (*aleyhihsalâtü vesselâm*)'ın sâdıkıyetine ve risaletine küllî bir surette şehâdet eder.

Hem zaman-ı mâzi dahi risaletine bir küllî şahittir ki; **irhasat** denilen nübüvvetten evvel zuhur eden ve gelecek peygamberin mu'cizâtı sayılan hari-kalar, tarihlerde ve siyer kitaplarında kat'î tevâtür tarzında nakledilen pek çok vâkıalar, gayet sağlam bir surette risaletine şehâdet eder ve çok nevileri var. Bir kısmı, gelecek şehâdetlerde beyan edilecek; bir kısmı da Zülfikar'da ve tarih kitaplarında sahih bir surette nakledilmiş. Mesela velâdet-i peygamberiye-ye (*aleyhihsalâtü vesselâm*) yakın bir vakitte Kâbe'yi tahrip etmeye gelen Ebrehe askerinin başlarına ebâbil kuşlarının elleriyle taşların yağması..² ve velâdet gesinde Kâbe'deki sanemlerin baş aşağı düşmesi..³ ve Kisrâ-yı Fars sarayının harap olması..⁴ ve ateş-perest mecusilerin bin seneden beri yanması devam eden ateşi o gece sönmesi..⁵ ve Bahîra-yı Râhib⁶ ve Halime-i Sa'diye'nin⁷ kat'î ihbarlarıyla bulutlar başına gölge etmesi gibi çok hâdiseler, nübüvvetinden evvel nübüvvetini haber vermişler.

¹ Gümüşhânevî, *Mecmûâtü'l-ahzâb* (Evrâd-ı Muhyiddin İbni Arabî) s.531-532.

² Bkz.: Fil Sûresi, 105/1-5; İbni İshak, *Sîre* 36-41; İbni Hişâm, *es-Sîratü'n-nebeviyye* 1/168-173; İbni Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ* 1/91-92.

³ Bkz.: Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve* 1/19; Suyûtî, *el-Hasâisu'l-kübrâ* 1/81; Halebî, *es-Sîratü'l-Halebiyye* 1/76.

⁴ Bkz.: Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve* 1/19, 126, 127; Ebû Nuaym, *Delâilü'n-nübüvve* s.139; Taberî, *Târîhu'l-ümem ve'l-mülûk* 1/459.

⁵ Bkz.: Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve* 1/19, 126, 127; Ebû Nuaym, *Delâilü'n-nübüvve* s.139; Taberî, *Târîhu'l-ümem ve'l-mülûk* 1/459.

⁶ Bkz.: Tirmizî, *Menâkıb* 3; İbni Ebî Şeybe, *Musannef* 7/327; Bezzâr, *Müsned* 8/97; Hâkim, *Müstedrek* 2/672.

⁷ Bkz.: İbni Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ* 1/112; Kadı İyâz, *Şifâ* 1/368; Halebî, *es-Sîratü'l-Halebiyye* 1/167-168.

Ateş-perest: Ateşe tapan.

Feyiz almak: Aydınlanmak, istifa etmek, lütuf ve ihsana ermek.

Kisrâ-yı Fars: Eski İran (Sasanî) hükümdarı.

Mecusi: Zerdüş.

Resâilî'n-Nuriye: Nur Risaleleri.

Risalet-i Muhammediye: Efendimizin (s.a.s.) peygamberliği, elçiliği.

Sanem: Put.

Tevellüd etmek: Doğmak, mey-

dana gelmek.

Velâdet-i Ahmediyeye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) kutlu doğumu, dünyayı teşriği.

Hem istikbal, yani vefatından sonra onun haber verdiği hâdiseler, pek çoktur ve çok nevileri var. Birisi, Âl-i Beyt'ine ve ashabına ve fütuhât-ı İslâmiyeye ait **ihbarat-ı gaybiyesidir** ki; Zülfikar'da Mu'cizât-ı Ahmediye kısmında nakl-i sahih ile seksen vâkıanın aynen haber verdiği gibi çıkması, mesela Hz. Osman'ın (*radıyallâhü anhı*) mushaf okurken¹, Hz. Hüseyin'in (*radıyallâhü anhı*) Kerbelâ'da şehit edilmeleri..² ve Şam³ ve İran⁴ ve İstanbul'un⁵ fetihleri.. ve Abbâsî Devleti'nin zuhuru..⁶ ve Cengiz ve Hülâgu'nun onu mağlup ve mahvetmesi⁷ gibi seksen ihbar-ı gaybî mu'cizâtı, nakl-i sahih ile ve tarih ve siyer kitaplarına istinaden tafsilen yazması gibi, ihbar-ı gaybînin sâir nevileriyle ve Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*)'ın hakkaniyetine delâlet eden pek çok vâkıât-ı istikbaliye ile zaman-ı istikbal dahi, kuvvetli ve küllî bir surette risalet-i Muhammediyeye (*aleyhissalâtü vesselâm*) ve sâdıkiyetine şehâdet eder demektir.

Dokuzuncu, Onuncu, On Birinci, On İkinci Şehâdetlere İşaret Eden

وَبِشَهَادَةِ الْأَلِ بِقُوَّةِ يَقِينَاتِهِمْ فِي تَصَدِيقِهِ بِدَرَجَةِ حَقِّ الْيَقِينِ .. وَالْأَصْحَابِ بِكَمَالِ
إِيمَانِهِمْ فِي تَصَدِيقِهِ بِدَرَجَةِ عَيْنِ الْيَقِينِ .. وَالْأَصْفِيَاءِ بِقُوَّةِ تَحْقِيقَاتِهِمْ فِي تَصَدِيقِهِ بِدَرَجَةِ
عِلْمِ الْيَقِينِ .. وَالْأَقْطَابِ بِطَابِقَتِهِمْ عَلَى رِسَالَتِهِ بِالْكَشْفِ وَالْمُشَاهَدَاتِ بِالْيَقِينِ.

Yani Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*)'ın sâdıkiyetine ve hakkaniyetine küllî şehâdetlerden,

¹ Bkz.: Hâkim, *Müstedrek* 3/110; Kadı İyâz, *Şifâ* 1/339; Deylemî, *Müsned* 5/313.

² Bkz.: Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 3/242, 256, 6/294; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* 3/107; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* 6/249; Hâkim, *Müstedrek* 3/197.

³ Bkz.: Buhârî, *Fezâilü'l-Medîne* 5; Müslim, *Hac* 496, 497; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 5/220; Muvatta, *Câmi* 7.

⁴ Bkz.: Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 5/86, 87, 89. Ayrıca bkz.: Buhârî, *Cihâd* 157, *Humus* 8, *Menâkıb* 25, *Eymân* 3; Müslim, *Fiten* 75-78.

⁵ Bkz.: Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 4/335; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* 2/38; Buhârî, *et-Târihu'l-kebir* 2/81; Hâkim, *Müstedrek* 4/468.

⁶ Bkz.: Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 1/209; Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve* 6/517; Hâkim, *Müstedrek* 3/368; İbni Asâkir, *Târihu Dimaşk* 26/351.

⁷ Bkz.: Zürcânî, *Şerhu'z-Zürcânî* 4/479-480; Münâvî, *Feyzu'l-kadir* 4/4; Seyyid Kutub, *Fî-Zılâli'l-Kur'ân* 5/83; İbni Âşûr, *et-Tahrîr ve't-Tenvîr* 8/423, 430.

Dokuzuncusu

¹ كَأَنبِيَاءِ بَنِي إِسْرَائِيلَ sırımına mazhar ve salavâtlarda Âl-i İbrahim'e (aleyhisselâm) mukabil olan Âl-i Muhammed'in² (aleyhissalâtü vesselâm) içindeki **büyük evliya** (radıyallâhu anhum) ve Ali (radıyallâhu anh) ve Hasan (radıyallâhu anh) ve Hüseyin (radıyallâhu anh) ve Ehl-i Beyt'in on iki imamı (kâddesallâhu esrârahum) ve Gavs-ı Âzam (kuddise sirruhi) ve Ahmed Rufâî* (kuddise sirruhi), Ahmed Bedevî* (kuddise sirruhi), İbrahim Desûkî* (kuddise sirruhi), Ebu'l-Hasan Şâzîlî* (kuddise sirruhi) gibi **aktâblar ve imamlar**; ittifakla, hakkalyakîn bir itikatla ve keşfiyât ve müşâhedâtla ve ümmette gösterdikleri harika irşadât ve kerametlerle, risalet ve hakkaniyet ve sâdıkiyet-i Muhammediyeye (aleyhissalâtü vesselâm) imanları ve şehâdetleri ile imza basıyorlar.

Onuncusu

Enbiyadan sonra en muhterem ve yüksek tâife ve ümmî ve bedevî oldukları hâlde az bir zamanda nur-u Muhammedî (aleyhissalâtü vesselâm) ile şarktan garba kadar âdilane idare edip, cihangir devletleri mağlup ederek müterakkî, fenli, medenî, siyasî milletlere üstad, muallim, diplomat, hâkim-i âdil olarak o asrı bir "Asr-ı Saadet" hükmüne getiren **sahabeler**; Muhammed (aleyhissalâtü vesselâm)'ın her hâlini tedkik ve taharriden sonra gözleriyle gördükleri çok mu'cizâtın kuvvetiyle eski düşmanlıklarını ve ecdatlarının mesleklerini ve çokları –Hâlid İbni Velid* ve İkrime İbni Ebî Cehil* gibi³– pederlerinin taraftarlıklarını, kavim ve kabilelerini tamamıyla bırakıp bütün ruh u canlarıyla, gayet fedakârâne bir surette İslâmiyet'e girerek aynelyakîn derecesinde Muhammed (aleyhissalâtü vesselâm)'ın sâdıkiyetine ve risaletine imanları; sarsılmaz, küllî bir şehâdetir.

¹ "Ümmetimin alimleri, İsrailoğullarının peygamberleri gibidir." (Münâvî, Feyzu'l-kadîr 4/384; Aliyyülkârî, el-Masnû' s.123; Aclûnî, Keşfü'l-hafâ 2/83).

² Efendimiz'in (s.a.s.) kendi ehlini Hz. İbrahim'in (a.s.) ehline mukabil tuttuğu ve bütün müminlerin de namazlarında okudukları dua için bkz.: Buhârî, Enbiyâ 10, Tefsîru sûre (33) 10, Deavât 32, 33; Müslim, Salât 65-69.

³ Zikredilen bu iki sahabe efendimizin müslüman olmasıyla ilgili bkz.: Hâkim, Müstedrek 3/271; İbn Abdilberr, İstiâb 3/1082.

Aktâb: Kutuplar, en büyük veliler.

Cihangir: Dünya hâkimi, dünyaya hükmeden.

Gavs-ı Âzam: "En büyük veli" anlamında Hz. Abdulkadir Geylanî'nin lâkâbı (k.s.).

Hâkim-i âdil: Adaletli hâkim.

İrşadât: Doğruyu gösteren, doğruya yönlendiren ifadeler, fiiller.

Keşfiyât: Allah dostlarının ilâhî ihsan ve ilham ile keşfettiği sırlar, hakikatler.

Müşâhedât: Müşâhedeler. Tas: Kalb ve ruh gözüyle görülüp, elde edilen bilgiler.

Müterakkî: İleri, ilerlemiş.

Taharri: Araştırma.

On Birincisi

Asfiya ve siddîkîn denilen müçtehitler, imamlar, allâmeler; İbni Sina, İbni Rüşd* gibi dâhî feylesoflar misillü binler ehl-i tahkik; aklî ve mantikî bir tarzda, her biri ayrı bir meslekte, şüphesiz, binler hüccetlere ve kat'î burhanlara istinaden, ilmelyakîn derecesinde Muhammed (aleyhissalâtü vesselâm)'ın risaletine ve hakkaniyetine imanları öyle küllî bir şehâdettir ki, onların umumu kadar bir zekâsı bulunmayan karşılarına çikamaz.*

İşte o hadsiz şahitlerden birisi, bu zamanda Risale-i Nur'dur ki; münkirler ona karşı hiçbir çâre bulamadıklarından, zabıta ve adliyei aldatıp mahkeme eliyle susturmasına çalışıyorlar.

On İkincisi

Âlem-i İslâm'da her biri ümmetin ehemmiyetli bir kısmını daire-i dersi-ne alıp harika irşad ve kerametlerle mânevî terakki ettiren ve hüccetler yerinde müşâhedâta, keşfiyâta dayanan ve aktâb denilen en derin ehl-i tahkik ve hakikat, ruhânî terakkilerinde Muhammed (aleyhissalâtü vesselâm)'ın risaletini ve sâdıkiyetini ve en yüksek mertebe-i hakkaniyette bulunduğunu keşfen ve şuhûden görüp müttefikân ve mütetâbıkân nübüvvetine şehâdetleri öyle bir imzadır ki, onların umumu kadar bir yüksek mertebe-i kemâlâtı kazanmayan o imzayı bozamaz.

On Üçüncü Şehâdet

Dört küllî ve çok geniş ve kat'î hüccetlerden ibarettir:

وَبِشَهَادَةِ الْأَزْمَنِ الْمَاضِيَةِ بِتَوَاتُرِ بَشَارَاتِ الْكَوَاهِنِ.. وَالْهَوَاتِفِ.. وَالْعُرَفَاءِ فِي الْأَدْوَارِ السَّالِفِينَ.. وَبِمُشَاهَدَةِ بَشَارَاتِ الرُّسُلِ وَالْأَنْبِيَاءِ وَبِشَهَادَتِهِمْ وَبِشَارَتِهِمْ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ بِرِسَالَةِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ فِي الْكُتُبِ الْمُقَدَّسَةِ.

Bu fıkranın kısaca bir meâli burada beyan edilecek. Ve izahatı ve senetleri Zülfikar'ın Mu'cizât-ı Ahmediye kısmının âhirinde mükemmel var.

Asfiya: İlim ve takvalarıyla peygamberlerin gerçek vârisi olan seçkin veliler.

Mertebe-i kemâlât: Yüksek mertebeler, en yüce makamlar.

Mütetâbıkân: Birbirine uygun ola-

rak, tutarlılık içinde.

Müttefikân: İttifak ederek, oy birliğiyle.

Siddikîn: Siddıklar. Sözü özündeki temizliği ortaya koyan, ameli imanını doğrulayan, seçkin ve-

liler.

Şuhûden: Müşâhede ederek, basiretiyle hakikatine ererek.

Yani geçmiş zamanlarda nev-i beşerin meşâhir ve namdarlarından başta **enbiya** olarak, **ârifler**, **kâhinler**, **hâtifler** müttefikan Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*)'ın risaletine ve geleceğine irhasat nev'inden gayet sarîh ve mükerrer haber verdiklerini, nakl-i sahîh ve bir kısmını tevâtürle tarih ve siyer ve hadis kitaplarında kayıt ve kabul edilmesine ve Mu'cizât-ı Ahmediye Risalesi'nde o binler ihbaratın en kuvvetli ve kat'î kısmını tafsilen beyanına binâen ona havale edip gayet kısa bir işaretle deriz ki:

Enbiyaların mukaddes, semâvî kitaplarında Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*)'ın nübüvvetine dair –Tevrat, İncil, Zebur'un yüzer âyetlerinde– sarâhate yakın kısmından yirmi âyetleri, On Dokuzuncu Mektup'ta yazılmış. Hristiyan ve yahudiler tarafından çok tahrifatıyla beraber, yine nübüvvet-i Ahmediyeyi haber veren yüz âyeti, Hüseyin Cîsrî* kitabında yazmış.

Başta meşhur Şıkk¹ ve Satih² olarak, ruhânî ve cin vasıtasıyla gaybdan haber veren ve şimdi medyum denilen **kâhinler** ise, mütevatir bir nakl-i sahîh ile Peygamber (*aleyhissalâtü vesselâm*)'ın geleceğine.. ve Fars Devleti'ni kaldıracığına sarîh bir surette haber verdikleri ve şüphe kaldırmaz bir tarzda yakında bir peygamberin Hicaz'da zuhurunu mükerrer söyledikleri gibi; **ârif-i billâh** kısmından Peygamber (*aleyhissalâtü vesselâm*)'ın cedlerinden Ka'b İbni Lüeyy³ ve Yemen ve Habeş padişahlarından Seyf İbni Zîyezen⁴ ve Tübbâ⁵ gibi çok ârifler, o zamanın evliyalrı, pek sarîh bir surette Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*)'ın risaletinden haber verip şiirlerle ilân etmişler. On Dokuzuncu Mektup'ta, ehemmiyetli ve kat'î bir kısmı yazılmış. Hatta o padişahlardan birisi demiş: “Ben, Muhammed'e (*aleyhissalâtü vesselâm*) hizmetkâr olmayı bu saltanata tercih ederim.”⁶ Birisi de demiş:

1 Bkz.: İbni Hişâm, *es-Sıratü'n-nebeviyye* 124-129; 158, 190-192; Taberî, *Târihu'l-ümem ve'l-mülûk* 1/431; Ebû Nuaym, *Delâilü'n-nübüvve* s.125-128.

2 Bkz.: Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve* 1/126-130; Esbehânî, *Delâilü'n-nübüvve* 1/134-136; Taberî, *Târihu'l-ümem ve'l-mülûk* 1/459-460.

3 Bkz.: Ebû Nuaym, *Delâilü'n-nübüvve* s.90; Esbehânî, *Delâilü'n-nübüvve* 1/156; İbni Kesîr, *el-Bidâye* 2/244.

4 Bkz.: Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve* 2/12; Ebû Nuaym, *Delâilü'n-nübüvve* s.97-98; Mâverdî, *A'lâmü'n-nübüvve* 1/235; İbni Kesîr, *el-Bidâye* 2/329.

5 Bkz.: İbni İshak, *Sîre* 1/29-30; İbni Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ* 1/158-159; İbni Asâkir, *Târihu Dimâşk* 11/14.

6 Bkz.: Ebû Dâvûd, *Cenâiz* 58; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 1/461; İbni Ebî Şeybe, *Musannef* 7/350; Abd İbni Humeyd, *Müsned* 1/193.

Ârif-i billâh: İlâhî marifete ermiş veli.

Hâtif: Sesi işitilip kendisi görül-meyen varlık. Gelecekle alakalı

konusan cinler.

Meşâhir: Meşhur, ünlü kişiler.

Mükerrer: Defalarca tekrar edilen.

Namdar: Namlı, şanlı, meşhur.

Nübüvvet-i Ahmediye: Efendi-miz'in (s.a.s.) peygamberliği.

Senet: Mesnet, dayanak, delil.

“Ah! Ben ona yetişseydim, onun ammizadesi olurdum.”¹ Yani, Hazreti Ali gibi fedai bir hizmetkârı ve veziri olurdum. Her ne ise –tarih ve siyer kitapları bu haberleri tamamen neşir ile– bu ârifler, risalet-i Muhammediyeye (*aleyhissalâtü vesselâm*) kuvvetli ve küllî bir şehâdetle sâdıkiyetine imza basıyorlar.

Hem o ârifler ve kâhinler gibi risalet-i Muhammediyeyi (*aleyhissalâtü vesselâm*) gaybî haber veren ve sözleri iştirilen ve şahısları görünmeyen **hâtif denilen ruhâniler**, pek sarîh bir surette Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*)’ın nübüvvetinden haber verdikleri gibi; çok muhbirler, hatta saneme kesilen kurbanlar ve sanemler ve mezar taşları², nübüvvetinden haber vermeleriyle onun risaletine ve hakkaniyetine imza basıp tarih lisaniyla şehâdet etmişler.

On Dördüncü Şehâdet

Kâinatın kuvvetli şehâdetine işaret eden bu Arabî fıkra:

وَبِشَهَادَةِ الْكَائِنَاتِ بِغَايَاتِهَا وَبِالْمَقَاصِدِ الْإِلَهِيَّةِ فِيهَا عَلَى الرِّسَالَةِ الْمُحَمَّدِيَّةِ الْجَامِعَةِ بِسَبَبِ تَوَقُّفِ حُضُورِ غَايَاتِ الْكَائِنَاتِ.. وَالْمَقَاصِدِ الْإِلَهِيَّةِ مِنْهَا وَتَقَرُّرِ قِيمَتِهَا وَوُظَائِفِهَا وَتَبَارُزِ حُسْنِهَا وَكَمَالِهَا وَتَحَقُّقِ حِكْمِ حَقَائِقِهَا عَلَى الرِّسَالَةِ الْإِنْسَانِيَّةِ لَا سِيَّمَا عَلَى الرِّسَالَةِ الْمُحَمَّدِيَّةِ إِذْ هِيَ الْمُظْهِرَةُ وَالْمَدَارُ الْأَتَمُّ لَهَا. وَلَوْلَاهَا لَصَارَتْ هَذِهِ الْكَائِنَاتُ الْمُكَمَّلَةُ وَالْكِتَابُ الْكَبِيرُ ذُو الْمَعَانِي السَّرْمَدِيَّةِ هَبَاءً مَنْثُورًا مُتَطَايِرَةً الْمَعَانِي مُسَاقِطَةً الْكَمَالَاتِ وَهُوَ مُحَالٌ مِنْ وُجُوهِ وَجِهَاتٍ.

Âyetül-Kübrâ, bu Arabî fıkranın meâline dair demiş: Bu kâinat, nasıl ki kendini îcad ve idare ve tertip eden ve tasvir ve takdir ve tedbir ile bir saray, bir kitap gibi; bir sergi, bir temâşâgâh gibi tasarruf eden sâniine ve kâtibine ve nakkâşına delâlet eder. Öyle de kâinatın hilkatindeki makâsıd-ı ilâhiyeyi bilecek, bildirecek.. ve tahavvülâtındaki rabbânî hikmetlerini tâlim edecek..

1 شَهِدْتُ عَلَى أَحْمَدَ أَنَّهُ رَسُولٌ مِنَ اللَّهِ بَارِي النَّسَمِ
فَلَوْ مَدَّ عُمْرِي إِلَى عُمْرِهِ لَكُنْتُ وَزِيرًا لَهُ وَابْنًا عِمً

Bkz.: Kurtubî, *el-Câmi' li ahkâmî'l-Kur'ân* 16/145; İbni Kesîr, *el-Bidâye* 2/166; İbni Kesîr, *Tefsîru'l-Kur'ân* 4/145; Mâverdî, *A'lâmü'n-nübüvve* 1/230.

2 Bkz.: *Mektubat*, On Dokuzuncu Mektup, On Altıncı İşâret, İkinci Kısım.

Ammizade: Amcaoğlu.

Hilkat: Yaratılış.

Makâsıd-ı ilâhiye: İlâhî maksatlar, gayeler.

Nakkâş: İşleyen, nakşeden, sa-

natkâr.

Rabbânî: Cenâb-ı Hakk'ın hâkimiyetini, idaresini, varlığı terbiyesini yansıtan.

Sâni: Sanatlı yapan, sanatkâr.

Tahavvülât: Değişimler.

Tâlim etmek: Öğretmek.

Temâşâgâh: İzleme, seyretme yeri.

ve vazifedârâne harekâtındaki neticeleri ders verecek.. ve mahiyetindeki kıymetini ve içindeki mevcudâtın kemâlâtını ilân edecek.. ve “Nereden geliyorlar? Ve nereye gidecekler? Ve niçin buraya geliyorlar? Ve neden çok durmuyorlar, gidiyorlar?” diye dehşetli suâllere cevap verecek.. ve o kitab-ı kebîrin manalarını ve âyât-ı tekviniyesinin hikmetlerini tefsir edecek bir yüksek dellâl, bir doğru keşşaf, bir muhakkik üstad, bir sadık muallim istediği ve iktiza ettiği ve her hâlde bulunmasına delâlet ettiği cihetle; elbette bu vazifeleri herkesten ziyade yapan Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*)’ın hakkaniyetine ve bu kâinat Hâlık’ının en yüksek ve sadık bir memuru olduğuna kuvvetli ve küllî şehâdet edip **وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ** der.

Evet, Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*)’ın getirdiği nur ile kâinatın mahiyeti, kıymeti, kemâlâtı ve içindeki mevcudâtın vazifeleri ve neticeleri ve memuriyetleri ve kıymetleri bilinir, tahakkuk eder. Ve kâinat baştan başa gayet mânidar mektubat-ı ilâhiye ve mücessem bir kur’ân-ı rabbânî ve muhteşem bir meşher-i âsâr-ı sübhaniye olur. Yoksa adem ve hiçlik ve zeval ve fenâ karanlıklarında yuvarlanan karmakarışık vahşetli bir virâne.. ve dehşetli bir matemhâne mahiyetine düşer. Bu hakikate binâen, kâinatın kemâlâtı ve hikmetli tahavvülâtı ve sermedî manaları, kuvvetli bir tarzda **وَنَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ** der.

On Beşinci Şehâdet

Pek çok kudsî şehâdetleri ihtiva eden, bu kâinatta tasarruf ederek zerrâtтан seyyârâta kadar bütün tahavvülât ve harekât ve sekenât ve hayat ve memat gibi bütün tasarrufât; emriyle, iradesiyle, kuvvetiyle bulunan Zât-ı Vâcibu'l-vücûd’un icraat-ı rubûbiyeti ve ef’âl-i rahmâniyeti cihetinde risalet-i

1 “Şehâdet ederim ki Hz. Muhammed (s.a.s.) Allah’ın resûlüdür.” (Müslim, *Salât* 60; Tirmizî, *Salât* 216; Ebû Dâvûd, *Salât* 178; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 1/292).

2 “Şehâdet ederiz ki Hz. Muhammed (s.a.s.) Allah’ın resûlüdür.”

Adem: Yokluk, yok olma.

Âyât-ı tekviniye: Yaratılış delilleri, kâinat kitabının âyetleri.

Dellâl: Gösteren, ilan eden, tellâl.

Ef’âl-i rahmâniyet: Cenâb-ı Hakk’ın sonsuz rahmetini, şefkatini yansıtan eden fiiller.

Hâlık: Yaratıcı, yaratan.

Harekât ve sekenât: Hareketler ve duruşlar.

İcraat-ı rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk’ın hâkimiyetini yansıtan eden icraatlar.

Keşşaf: Keşfeden, ortaya çıkaran.

Kitab-ı kebîr: Büyük kitap.

Kur’ân-ı rabbânî: Cenâb-ı Hakk’ın icraatlarının okunacağı ilâhî kitap.

Mektubat-ı ilâhiye: Cenâb-ı Hakk’ın esma ve sıfatlarına ait birçok anlam ifade eden her bir varlık.

Memat: Ölüm.

Meşher-i âsâr-ı sübhaniye: Cenâb-ı Hakk’ın kusursuz, mukemmel eserlerinin sergilendiği yer.

Muhakkik: İncelemelerini derinlemesine ve alabildiğince hassasiyetle yapan, eşyanın iç yüzüne vakıf olabilen kimse.

Mücessem: Cisme bürünmüş, cisim halini almış.

Sermedî: Ebedî, daimî.

Seyyârât: Gezegenler.

Vazifedârâne: Vazifeli, görevli bir şekilde.

Zât-ı Vâcibu'l-vücûd: Varlığı kendinden ve kesin olan Hz. Allah.

Zerrât: Zerrelere. Atom veya molekül gibi maddenin çok küçük parçaları.

Zeval ve fenâ: Yok olma, bitme, sona erme.

Muhammediyeye (*aleyhissalâtü vesselâm*) mukaddes şehâdetine işaret eden, bu gelen Arabî fıkıradır:

وَبِشَهَادَةِ صَاحِبِ الْكَائِنَاتِ وَخَلَّافِهَا وَمُتَصَرِّفِهَا عَلَى الرِّسَالَةِ الْمُحَمَّدِيَّةِ بِأَفْعَالِ رَحْمَنِيَّتِهِ وَبِإِجْرَائَاتِ رُبُوبِيَّتِهِ كَفَعَلِ الرَّحْمَنِيَّةِ بِإِنْزَالِ الْقُرْآنِ الْمُعْجَزِ الْبَيَانِ عَلَيْهِ.. وَبِإِظْهَارِ أَنْوَاعِ الْمُعْجَزَاتِ عَلَى يَدَيْهِ.. وَبِتَوْفِيقِهِ وَحِمَايَتِهِ فِي كُلِّ حَالَاتِهِ.. وَبِإِدَامَةِ دِينِهِ بِكُلِّ حَقَائِقِهِ وَبِإِعْلَاءِ مَقَامِ حُرْمَتِهِ وَشَرَفِهِ وَإِكْرَامِهِ عَلَى جَمِيعِ الْمَخْلُوقَاتِ بِالشَّاهَدَةِ وَالْعِيَانِ.. وَكَفَعَلِ رُبُوبِيَّتِهِ بِجَعْلِ رِسَالَتِهِ شَمْسًا مَعْنَوِيَّةً لِكَائِنَاتِهِ.. وَبِجَعْلِ دِينِهِ فَهْرِسْتَةً كَمَالَاتِ عِبَادِهِ.. وَبِجَعْلِ حَقِيقَتِهِ مِرْآةً جَامِعَةً لِتَجَلِّيَّاتِ أُلُوهِيَّتِهِ.. وَبِتَوْظِيفِهِ بِوُظَائِفِ ضَرُورِيَّةٍ لَازِمَةٍ لَوْجُودِ الْمَخْلُوقَاتِ فِي هَذِهِ الْكَائِنَاتِ كَلُزُومِ الرَّحْمَةِ وَالْحِكْمَةِ وَالْعَدَالَةِ وَكَضَرُورَةِ لُزُومِ الْغِذَاءِ وَالْمَاءِ وَالْهَوَاءِ وَالضِّيَاءِ..

Bu pek kat'î ve çok geniş ve kudsî şehâdetin tafsilatını Risale-i Nur'a havale edip gayet kısacık bir işaretle meâl-i icmâlîsine bakacağız:

Evet, bu kâinatta gözümüz önünde bu muntazam tasarrufâtı içinde adalet ve hikmetle ve rahmet ve inâyet ve himâyetle her zaman iyileri himâye ve fenaları ve yalancıları tokatlamak, rubûbiyetin bir âdeti olmasından, **efâl-i rahmâniyet** muktezasıyla:

- Bir Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'ı, Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*)'ın eline vermesi..
- Ve bine yakın mu'cizelerin pek çok envânını ona vermesi..¹
- Ve bütün hâlâtında ve en tehlikeli vaziyetlerinde şefkatkârâne himâye ve –hatta güvercin² ve örümcekle³– muhafaza etmesi..
- Ve büyük vazifelerinde onu tam muvaffak etmesi..

¹ Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) binden fazla mu'cizeye sahip olduğuyula ilgili bkz.: Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve* 1/10; Nevevî, *Şerhu Sahih-i Müslim* 1/2; İbni Hacer, *Fethu'l-bârî* 6/582-583.

² Bkz.: Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 1/348; Abdurrezzak, *Musannef* 5/389; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* 11/407, 20/443.

³ Bkz.: Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 1/348; Abdurrezzak, *Musannef* 5/389; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* 20/443; İbni Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ* 1/229.

Hâlât: Hâller, durumlar.

İnâyet: Yaratılıştta her zaman mükemmel bir ihtimamla denge içerisinde sürüp giden ilâhî düzen, intizam.

Meâl-i icmâlî: Kısa, özlü anlam.

Mukteza: Gerek, icap.

Rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan terbiye, idare ve hâkimiyeti.

Şefkatkârâne: Şefkatli bir tarzda.

- Ve dinini bütün hakikatleriyle idâmesi..
- Ve İslâmiyet'ini, zeminin ve nev-i beşerin başına geçirmesi..
- Ve bütün mahlûkât üstünde bir makam-ı şeref.. ve meşâhir-i insaniye-
nin fevkinde dâimî bir rûtbe-i makbuliyet.. ve dost ve düşmanın ittifakıyla en
yüksek hasletleri taşıyan bir şahsiyet vermekle beşerin beşte birini ona ümmet
etmesi, gayet kat'î bir tarzda sâdıkiyetine ve risaletine şehâdet ettiği gibi **ef'âl-i
rubûbiyet** cihetinde dahi görüyoruz ki:

♦ Bu âlemin mutasarrıfı ve müdebbiri, Muhammed (*aleyhihsalâtü vesselâm*)'ın risaletini bu kâinata mânevî bir güneş yapıp, –Nur Risaleleri'nde isbat edildiği gibi– onunla bütün karanlıkları izale ve nurânî hakikatlerini gösterip ve bütün zîşuuru, belki kâinatı hayat-ı bâkiye müjdesiyle sevindirdiği gibi..

♦ Dinini dahi, bütün makbul ehl-i ibadetin fihriste-i kemâlâtı ve harekât-ı ubûdiyette sağlam bir program yapması gibi..

♦ Muhammed (*aleyhihsalâtü vesselâm*)'ın şahsiyet-i mâneviyesi olan hakikati-
ni, Kur'ân'ın ve Cevşen'in delâletiyle tecelliyât-ı ulûhiyetine bir âyine-i câmia yapması..

♦ Ve sâbıkan işaret ettiğimiz hakikatlerin ve on dört asırda her gün üm-
metinin bütün hasenâtlarının bir mislini kazanmasının ve hayat-ı içtimaiye ve
mâneviye ve beşeriyedeki âsârının delâletiyle, nev-i beşere en yüksek reis ve
muktedâ ve üstad yapması..

♦ Ve O'nu büyük ve kudsî vazifelerle beşerin imdadına gönderip rahmet, hik-
met, adalet, gıda, hava, mâ, ziya derecesinde insanları onun dinine, şeriatına,

Âsâr: Eserler, izler.

Âyine-i câmia: Şümüllü, kap-
samlı ayna.

Delâlet: İşaret etme, gösterme.

Ehl-i ibadet: İbadete düşkün kim-
seler.

Fevk: Üst.

Fihriste-i kemâlât: Bütün mü-
kemmelliklerin, yüksek de-
ğerlerin fihristi.

Harekât-ı ubûdiyet: Kulluğu ifa-
de eden tutum ve davranışlar.

Hasenât: Sevaplar, iyilikler.

Hayat-ı bâkiye: Kalıcı, dâimî ha-
yat. Âhîret hayatı.

**Hayat-ı içtimaiye ve mâneviye
ve beşeriye:** İnsanların sosyal ve

mânevî (ahlâkî, dinî) hayatları.

İdâme: Devam ettirme, sürdür-
me.

İzale: Giderme, yok etme.

Meşâhir-i insaniye: İnsanın
öncüleri, önde gelenleri.

Muktedâ: Kendisine uyulan, ör-
nek alınan, rehber, imam.

Mutasarrıf: İşleri yürüten, yöne-
ten.

Müdebbir: Düzenleyen, idare
eden.

Rûtbe-i makbuliyet: Daima
makbul, muteber, beğenilir olma
konumu.

Sâbıkan: Daha önce.

Şahsiyet-i mâneviye: Hükmi,

mânevî şahsiyet.

Şeriat: İslâm Hukuku.

Tecelliyât-ı ulûhiyet: İlâhî sıfat ve
isimlerin tecellileri, yansımaları.

Zîşuur: Akıllı, şuur sahibi.

İslâmiyet'teki hakikatlerine muhtaç^(Hâsiye) yapmasıyla on iki küllî ve kat'î hüccetlerle risalet-i Muhammediyeye (*aleyhissalâtü vesselâm*) kudsî şehâdet ettiği hâlde, acaba hiç mümkün müdür ki; sinek kanadının ve bir çiçeğin tanziminden lâkayt kalmayan bu kâinat sahibinin bu derece küllî ve geniş şehâdetlerine mazhar olan risalet-i Muhammediye (*aleyhissalâtü vesselâm*), kâinatın mânevî bir güneşi olmasın...

İşte bu on beş küllî şehâdetler, her biri pek çok şehâdetleri, hatta “Üçüncü Şehâdet” mu'cizat lisanıyla bin şehâdeti ihtiva edip öyle bir kat'iyetle ve kuvvetle ¹وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ olan dâvâyı isbat ve tahakkukunu ve kıymetini ve ehemmiyetini ilân etmiş ki; her gün beş defa Âlem-i İslâm, yüzer milyon lisanlar ile teşehhüdde o dâvâyı kâinata ilân ettiği gibi; o dâvânın esası olan hakikat-i Muhammediye (*aleyhissalâtü vesselâm*), kâinatın çekirdek-i aslîsi, bir sebeb-i hilkatî ve en mükemmel meyvesi olduğunu milyarlar ehl-i iman, tereddütsüz tasdik ederek kabul etmişler.

Ve bu kâinatın Sahibi (*celle celâfuhû*), o şahsiyet-i mâneviye-i Muhammediyeyi (*aleyhissalâtü vesselâm*) saltanat-ı rubûbiyetine bir yüksek dellâlî.. ve

Hâsiye: Ben bu ihtiyarlığım ve perişanîyetim içinde Zât-ı Muhammediye'nin (*aleyhissalâtü vesselâm*) getirdiği erzak-ı mâneviyenin milyondan birisini hissettim. Elimden gelseydi milyonlar lisanla salavâtlarla ona teşekkür edecektim.

Şöyle ki: Ben firaktan, zevalden çok inciniyorum. Hâlbuki sevdiğim dünya ve dünyevîler, mufârakatla beni bırakıp gidiyorlar. Ben de gideceğimi biliyorum. Bu pek elim ve canhıraş me'yusiyete karşı, birden saadet-i ebediye ve hayat-ı bâkiye müjdesini Zât-ı Ahmediye'den (*aleyhissalâtü vesselâm*) işitmekle kurtuluyorum ve tam teselli buluyorum. Hatta teşehhüdde ¹وَرَحِمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ dediğimde ona hem biat.. hem memuriyetine teslim ve itaat.. hem vazifesini tebrik.. hem bir nevi teşekkür.. ve saadet-i ebediye müjdesine bir mukabeledir ki; müslümanlar her gün beş defa bu selâmı yaparlar.

^{*1} “Ey Peygamber, Allah'ın selâmı üzerine olsun! Ve O'nun rahmeti de bereketi de!..” (Buhârî, *Ezân* 148; Müslim, *Salât* 55; Tirmizî, *Salât* 99).

¹ “Şehâdet ederim ki Hz. Muhammed (s.a.s.) Allah'ın resûlüdür.” (Müslim, *Salât* 60; Tirmizî, *Salât* 216; Ebû Dâvûd, *Salât* 178; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 1/292).

Biat: Bağlılığını bildirme, hâkimiyetini tanıma, idaresi altına girme.
Canhıraş: Can yakıcı, iç parçalayıcı.

Çekirdek-i aslî: Asıl, temel çekirdek.

Erzak-ı maneviye: Mânevî rızıklar, nimetler.

Firak / zeval: Ayrılıp gitme, yok olma.

Hakikat-i Muhammediye: Pey-

gamber Efendimiz'in (s.a.s.) Allah katındaki değeri, ibadetteki derinliği, rûhî yapısı, ahlâkı, karakteri gibi O'nu (s.a.s.) ifade eden özelliklerin bütünü.

Me'yusiyet: Ümitsizlik.

Mufârakat: Ayrılık.

Risalet-i Muhammediye: Efendimizin (s.a.s.) peygamberliği, elçiliği.

Saltanat-ı rubûbiyet: Cenâb-ı

Hakk'ın kâinatı kuşatan hâkimiyeti, yönetimi.

Sebeb-i hilkat: Yaratılış sebebi.

Tahakkuk: Gerçeklik, kesinlik.

Zât-ı Muhammediye/Ahmediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) mümtaz kişiliği.

kâinat tılsımının ve hilkat muammasının bir doğru keşşafı.. ve lütf ve rahmetinin bir parlak misali.. ve şefkat ve muhabbetinin bir belîğ lisanı.. ve âlem-i bâkideki hayat-ı dâime ve saadet-i ebediyenin en kuvvetli müjdecisi.. ve elçilerinin en son ve en büyüğü bir resûl eylemiş.

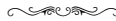
Acaba bu mahiyetteki bir hakikate kanaat etmeyen veya ehemmiyet vermeyen, ne derece hasâret ve hata ve belâhet ve cinâyet ettiğini kıyas eylesin!..

İşte namazdaki Fâtiha, nasıl İkinci Kısım'da işârâtıyla, teşehhüdde أَشْهَدُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ¹ 'taki hakikat-i tevhid dâvâsına kat'î hüccetleri gösterir, hadsiz imzalar basar. Bu Üçüncü Kısım'da dahi yine teşehhüdde وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ 'ta hakikat-i risalet dâvâsına kuvvetli şahitleri getirip nihayetsiz tasdik imzalarını bastırır.

Yâ Erhame'r-râhimîn! Bu Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtü vesselâm) 'ın hürmetine, bizi onun şefaatine mazhar ve sünnetinin ittibâna muvaffak ve dâr-ı saadette onun âl ve ashabına komşu eyle! Âmin, âmin, âmin...

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَعَلَىٰ آلِهِ وَصَحْبِهِ بِعَدَدِ حُرُوفِ الْقُرْآنِ الْمَقْرُوءَةِ
وَالْمَكْتُوبَةِ آمِينَ²

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ³

1 “Şehadet ederim ki Allah’tan başka hiçbir ilâh yoktur.” (Müslim, *Salât* 60; Tirmizî, *Salât* 216; Ebû Dâvûd, *Salât* 178; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 1/292).

2 Allahım! O’na, âline ve ashabına Kur’ân’ın yazılan ve okunan harfleri sayısınca salât ve selâm eyle, âmin.

3 “Sübhanısın yâ Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin.” (Bakara Sûresi, 2/32).

Belâhet: Aptallık, budalalık.

Belîğ: Sözü, ifadeyi muhatabın idrak seviyesine göre, yerinde, düzgün, faydalı şekilde kullanan kimse, söz üstadı.

Dâr-ı saadet: Mutluluk yurdu, cennet hayatı.

Erhame'r-râhimîn: Merhametlilerin en merhametlisi.

Hakikat-i risalet: Peygamberlik hakikati.

Hakikat-i tevhid: Cenâb-ı Hakk’ın bir olduğu gerçeği.

Hasâret: Kayıp, zarar.

Hilkat muamması: Yaratılıştaki sır, bilmece.

İttibâ: Uyuma, tâbi olma.

El-Hüccetü'z-Zehra'nın İkinci Makamı

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَبِهِ نَسْتَعِينُ¹

Fâtiha'nın âhirinde, ehl-i hidayet ve istikâmet ve ehl-i dalâlet ve tuğyanın muvâzenesine işaret eden ve Risale-i Nur'un bütün muvâzenelerinin menbâi olan âyetin² bir hakikatini Sûre-i Nur'dan

اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ مِثْلُ نُورِهِ كَمِشْكُوتٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ
الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ... الخ³

âyeti ve arkasında⁴... الخ âyeliyle beraber pek acîb bir tarzda o muvâzeneyi mu'cizâne ifade ederler.

Birinci âyet-i nur, Birinci Şuâ'da isbat edilmiş ki on işaretle Risale-i Nur'a bakıyor, mu'cizâne Kur'ân'ın o tefsirinden gaybî haber veriyor. Ve Risale-i Nur'a “Nur” nâmı verilmesine en birinci sebep olmasından, Yirmi Dokuzuncu Mektup'un bir kısmında bir seyahat-i hayaliye temsiliinde, bu acîb âyetin nur kelimesinde “nun-u na'budu” mu'cizesi gibi bir mânevî mu'cizesinin beyanına binâen, Âyetül-Kübrâ Risalesi'nde dünya seyyahı; *Hâlık'ını aramak*,

1 Ancak O'ndan yardım dileriz.

2 “Nimet ve lûtfuna mazhar ettiklerinin yoluna ilet. Gazaba uğrayanların ve sapkınlarınkine değil.” (Fâtiha Sûresi, 1/7). Ayrıca bkz.: 15. Şuâ, 1. Makam, 2. Kısım, 8. Kelime'nin sonu.

3 “Allah göklerin ve yerin nurudur. O'nun nurunun misali, tıpkı içinde lâmba bulunan bir kandillik gibidir. Lâmba bir sırça (cam) içinde, o sırça da sanki parlayan incimsi bir yıldız! Bu lâmba, (ne yalnız doğuya, ne de yalnız batıya mensup olmayan) kutlu, pek bereketli bir zeytin ağacından tutuşturulur. (Nûr Sûresi, 24/35).

4 “(Yahut o kâfirlerin duygu, düşünce ve davranışları) derin bir denizdeki yoğun karanlıklara benzer. Öyle bir deniz ki onu, dalga üstüne dalga kaplıyor...” (Nûr Sûresi, 24/40).

Ehl-i dalâlet ve tuğyan: Doğru yoldan ayrılıp, isyan ve inkârda ileri gidenler.

Ehl-i hidayet ve istikâmet: Doğru yolda dosdoğru gidenler.

El-Hüccetü'z-Zehra: “Pırıl pırıl parlayan delil” anlamında On

Beşinci Şuâ'nın diğer bir adı.

Muvâzene: Tartma, kıyaslama, karşılaştırma.

Seyahat-i hayaliye: Hak yolcusunun kalb, ruh, fikir, hayal ve diğer latifeleriyle mana âleminde diğer varlığın yaratılış hikmeti, mahiye-

ti ve hedefi ile ilgili gerçekleştirdiği seyahat.

bulmak, tanımak için bütün kâinattan ve envâ-ı mevcudâtından sorduğu ve otuz üç yol ile ve kat'î burhanlarla Hâlık'ını ilmelyakîn ve aynelyakîn bildiği gibi; o aynı seyyah, asırlarda ve arz ve semâvât tabakalarında aklıyla, kalbiyle, hayaliyle gezen yorulmaz, tok olmaz, bütün dünyayı bir şehir gibi görüp, teftiş ederek, kâh Kur'ân hikmetine, kâh felsefe hikmetine aklını bindirip geniş hayal dürbünüyle en uzak tabakalara bakarak, hakikatleri vâkide olduğu gibi görmüş, bizlere Âyetü'l-Kübrâ'da kısım haber vermiş.

İşte şimdi biz, o ayn-ı hakikat ve bir temsil manasında olan seyahat-i hayaliyesiyle girdiği pek çok âlemler ve tabakalardan numûne için yalnız üç tabakasını, Fâtiha âhirindeki muvâzenenin yalnız kuvve-i akliye cihetinde bir misalini, gayet muhtasar beyan edeceğiz. Sâir meşhudâtını ve muvâzenelerini, Risale-i Nur'un muvâzenelerine havale ederiz.

Birinci Numûne Şöyle: O, dünyaya sırf Hâlık'ını tanımak, bulmak için gelen seyyah, aklına dedi: "Biz, her şeyden Hâlık'ımızı sorduk; güzel, tam cevap aldık. Şimdi 'Güneşi, güneşten sormak lâzım.' darb-ı meseli gibi, biz dahi Hâlık'ımızı, **"ilim"** ve **"irade"** ve **"kudret"** gibi kudsî sıfatlarının tecellîleriyle ve meşhud eserleriyle ve isimlerinin civelileriyle tanımak, bulmak için bir seyahat daha yapacağız." diye dünyaya girdi. Ve ikinci bir cereyan olan ehl-i dalâlet gibi birden küre-i arz sefinesine bindi. Hikmet-i Kur'âniye'ye tâbi olmayan fen ve felsefe gözlüğünü taktı. Ve Kur'ân okumayan coğrafya fenninin programıyla baktı, gördü ki:

Nihayetsiz bir boşlukta, bir senede yirmi dört bin senelik bir dairede, top gülesinden yetmiş defa süratli bir hareketle gezer. Yüz binler nevi bîçâre, âciz zîhayatları içine almış. Eğer bir dakika yolunu şaşırsa veya bir serseri yıldız çarparsa, parçalanarak hadsiz fezada sukut ile bütün o bîçâre zîhayatları ademe, hiçliğe boşaltacak, dökecek diye anladı. غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ¹

¹ "Gazaba uğrayanların ve sapkınlarınkine değil." (Fâtiha Sûresi, 1/7).

Adem: Yokluk, yok olma.

Aynelyakîn: Gözle görerek öğrenme, bilme.

Ayn-ı hakikat: Gerçeğin ta kendisi, tamamen gerçek.

Burhan: Delil.

Darb-ı mesel: Atasözü, deyim.

Envâ-ı mevcudât: Varlık türleri, çeşitleri.

Hâlık: Yaratıcı, yaranan.

Hikmet: Bilgi, ilim, irfan.

Hikmet-i Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in verdiği doğru, yanılmayan, faydalı bilgi.

İlmelyakîn: Okuyup öğrenerek bilme.

Kuvve-i akliye: Akletme yeteneği, akıl kuvveti.

Küre-i arz sefinesi: Gemi gibi uzayda yüzen yerküre.

Meşhudât: Görülen, şahit olunan şeyler.

Muhtasar: Kısa, özet.

Sukut: Düşme, düşüş.

Zihayat: Canlı.

cereyanının dehşetli mânevî musibetini, *أَوْ كَظُلُمَاتٍ فِي بَحْرٍ لُجِّيٍّ* 'in boğucu karanlığını hissederek; “Eyvah! Ne yaptık? Bu dehşetli gemiye neden bindik? Bundan kurtulmak çâresi nedir?” diye o kör *felsefenin gözlüğünü* kırdı, *الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ*¹ cereyanına girdi. Birden hikmet-i Kur'âniye imdadına geldi, tam hakikatini gösteren bir dürbün aklına verdi, “Şimdi bak.” dedi. Baktı, gördü ki:

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذَلُولًا فَامْشُوا فِيهَا ismi, *رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ*² burcunda bir güneş gibi tulû etti. Zemini gayet muntazam ve selâmetli bir gemi ve zîhayatları rızıklarıyla beraber içine doldurmuş, kâinat denizinde çok hikmetler ve menfaatler için seyahatle güneş etrafında gezdirip mevsimlerin mahsulâtını erzak isteyenlere getirir ve “Sevr” ve “Hût” nâmlarında iki meleği o sefineye kaptan yapmış⁴, gayet güzel ve muhteşem memleket-i rabbâniyede Hâlık-ı Zülcelâl'in mahlûkât ve misafirlerini keyiflendirmek için gezdiriyor. Ve onunla *تُورِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ* hakikatini gösterir, Hâlık'ını bu ismin cilvesiyle tanıttırır, diye anladı. Bütün ruh u canıyla *الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ*⁵ dedi, *الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ* tâifesine girdi.

O Seyyahın Âlemlerdeki Seyahatinde Gördüğü Numûnelerden İkinci Numûnesi: O seyyah, küre-i arz gemisinden çıkıp hayvanât ve insanlar âlemine girdi. *Dinden ruh almayan hikmet-i tabiiye gözlüğü ile o âleme baktı, gördü ki:*

O hadsiz zîhayatların hadsiz ihtiyaçları ve onları inciten ve hırpalayan hadsiz muzır düşmanları ve merhametsiz hâdiseleri varken, o ihtiyaçlara karşı sermayeleri binden, belki yüz binden ancak bir olabilir. Ve o muzır şeylere mukabil iktidarlara, milyondan ancak birdir. *Bu çok dehşetli ve acınacak*

¹ “Nimet ve lutfuna mazhar ettiklerinin yoluna.” (Fâtiha Sûresi, 1/7).

² “Göklerin ve yerin Rabbi” (Ra'd Sûresi, 13/16; İsrâ Sûresi, 17/102; Kehf Sûresi, 18/14; Meryem Sûresi, 19/65; ...).

³ “Yeryüzünü size hizmete hazır, uysal bir binek gibi kılan da O'dur. Haydi öyleyse siz de onun omuzları üstünde rahatça dolaşın. O'nun takdir ettiği rızıklardan yiyin, istifade edin.” (Mülk Sûresi, 67/15).

⁴ Bkz.: Taberî, *Câmiu'l-beyân* 1/153, 194, 21/72; Hâkim, *Müstedrek* 4/636; İbni Abdilberr, *Temhid* 4/9.

⁵ “Bütün hamdler, övgüler âlemlerin Rabbi Allah'adır.” (Fâtiha Sûresi, 1/2).

vaziyette, rikkat-i cinsiye ve şefkat-i nev'iye ve akıl alâkadarlığı ile onların hâline o derece acıdı ve mahzun ve me'yus ve cehennem azabı gibi elemeler alırken ve o perişan âleme girdiğine bin pişman olurken, birden hikmet-i Kur'âniye imdadına yetişti, اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ dürbününü verdi. "Bak!" dedi. Baktı, gördü ki:

Allah tecellisiyle Rahmân, Rahîm, Rezzâk, Mün'im, Kerîm, Hafız gibi çok esmâ-yı ilâhiyenin her biri, birer güneş gibi

مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا¹
وَكَايْنٍ مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ²
وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ³ إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ⁴

gibi âyetlerin burçlarında tulû ettiler. O insan ve hayvan dünyasını rahmetle, ihsanla doldurup bir nevi muvakkat cennete çevirdiler. Ve bu şâyân-ı temâşâ, güzel, ibretli misafirhânenin mihmandar-ı kerîmini tam bildirdiklerini bildi. Bin kere الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ dedi.

Seyahatindeki Yüzer Müşâhedâtından Üçüncü Numûnesi: Hâlık'ını, isimlerinin ve sıfatlarının tecellî ve cilveleriyle tanımak isteyen o dünya seyahatçısı, *akıl ve hayaline* dedi ki: "Haydi! Ruhlar ve melekler gibi biz dahi ceddimizi yerde bırakıp göklere çıkacağız. Hâlık'ımızı semâvâttakilerden soracağız. *Ruh, hayale ve akıl, fikre* bindiler, semâya çıktılar. Kozmografya fennini kendilerine rehber ettiler. Dini dinlemeyen bir felsefe nazarıyla, الضَّالِّينَ cereyanıyla baktılar. Gördü ki:

1 "Yürüyen hiçbir varlık yoktur ki, Allah, onun perçeminden tutmuş olmasın." (Hûd Sûresi, 11/56).

2 "Nice canlı mahlûk var ki rızıklarını kendileri taşıyamazlar. Ama sizi de bütün onları da rızıklandıran Allah'tır." (Ankebût Sûresi, 29/60).

3 "Gerçekten Biz, Âdem evlâtlarını şerefli kıldık" (İsrâ Sûresi, 17/70).

4 "İyi ve hayırlı insanlar naîm cennetinde, nimetler içindedirler." (İnfitâr Sûresi, 82/13).

Esmâ-yı ilâhiye: Cenâb-ı Hak'ın güzel isimleri.

Hafız: Yaş kuru, küçük büyük, değerli değersiz her varlığı, hayatının devamı ve muhasebesi için mükemmel bir intizamla koruyup muhafaza eden Hz. Allah.

Kerîm: Yarattıklarına daima, hesapsız, bol bol veren Hz. Allah.

Kozmografya: Astronomi, gök bilimi.

Me'yus: Ümitsiz.

Mihmandar-ı kerîm: Misafirlerini cömertçe ağırlayan zât.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Mün'im: Nimet veren, nimetleri ihsan eden Hz. Allah.

Müşâhedât: Müşâhedeler, görek şahit olunan bilgiler.

Rahmân, Rahîm: Zâtında mutlak rahmet sahibi olup, varlığa da bu engin merhametiyle şefkat eden

Hz. Allah.

Rezzâk: Bütün mahluklarının rızıklarını veren Hz. Allah.

Rikkat-i cinsiye: Birtakım ortak özelliklerden dolayı canlılara karşı merhamet, acıma duygusu.

Şâyân-ı temâşâ: Görülmeye değer.

Şefkat-i nev'iye: Birtakım ortak özelliklerden dolayı varlığa karşı şefkat duygusu.

Küre-i arzdan bin defa büyük, top güllesinden yüz defa çabuk hareket edenler içlerinde bulunan binler kütleler, ateş saçan yıldızlar; şuursuz, câmid, serseri gibi birbiri içinde süratle gezerler. Bir dakika bir tesadüfle biri yolunu şaşırsa o boş ve hudutsuz ve hadsiz, nihayetsiz âlemde bir şuursuz küre ile çarpmak suretinde kıyamet gibi bir herc ü merce sebep olur.

O seyyah, hangi tarafa baktıysa dehşet ve vahşet ve hayret ve korku içinde kaldı, göğe çıktığına bin pişman oldu. *Akıl ve hayal bütün bütün bozuldular. “Bizim vazifemiz güzel hakikatleri görmek ve göstermek iken, böyle cehennem gibi çirkin ve azaplı manaları bilmek, müşâhede etmek vazifesinden istifa ediyoruz ve istemiyoruz”* derken, birden **اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ** ve **مُسْحَرُ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ**² ve **وَلَقَدْ رَزَقْنَاهُ الذُّنُبَا بِمَصَابِيحَ**⁴ gibi çok isimler, her biri birer güneş gibi **وَرَبُّ الْعَالَمِينَ**³ ve **ثُمَّ اسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّيْنَهُنَّ** ve **أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا**⁵ ve **سَبْعَ سَمَوَاتٍ**⁶ gibi âyetlerin burçlarında tulû ettiler. Bütün semâvâtı nurla, meleklerle doldurdular⁷, bir büyük câmiye ve mescide ve ordugâha çevirdiler. O seyyah, **أَوْ كَظُلُمَاتٍ فِي بَحْرِ لُجْجٍ**, cereyanına girdi; dâllinden, 'den kurtuldu. Birden, cennet gibi muntazam, güzel, muhteşem bir memleket gördü; “Her tarafta Hâlık-ı Zülcelâl'i bildiriyorlar” bir vaziyeti müşâhadesiyle, *akıl ve hayalin kıymetleri ve vazifeleri bin derece terakki etti.*

İşte o seyyahın kâinattaki seyahatinin yüzer numûnesinden bu mezkûr üç numûneye kıyasen, sâir müşâhedâtını ve isimlerin cilveleriyle Vâcibu'l-vücûd'un mârifetini Risale-i Nur'a havale edip bu pek kısa işarete iktifâen,

1 “Gökleri ve yeri yaratan.”

2 “Ay ve güneşi emrine âmâde kılan.”

3 “Alemlerin Rabbi.”

4 “Biz yere en yakın semayı lâmbalarla donattık.” (Mülk Sûresi, 67/5).

5 “Hiç üzerlerindeki göğe bakmazlar mı? Bakıp da bizim onu nasıl sağlamca bina edip süslediğimizi düşünmezler mi?” (Kaf Sûresi, 50/6).

6 “Sonra iradesi yukarıya yönelip orayı da yedi gök hâlinde sağlamca nizama koydu.” (Bakara Sûresi, 2/29).

7 Boş zannedilen semanın secde eden meleklerle dopdolu olduğunu bildiren hadisler için bkz.: Tirmizî, Zühd 9; İbni Mâce, Zühd 19; Bezzâr, Müsned 9/358; Hâkim, Müstedrek 2/554, 4/587, 4/623.

Câmid: Cansız.

Herc ü merc: Kargaşa, karışıklık.

İktifâen: Yetinerek.

Mârifet: Allah'ı sıfat, isim ve fiil-

leriyle tanımak, bilmek. Kalb ve vicdan kültürü.

Terakki etmek: Yükselmek, mer-tebe kat etmek.

Vâcibu'l-vücûd: Varlığı kendinden ve kesin olan Hz. Allah.

bu pek uzun kıssayı kısa keserek, *Hâlık'ımızı bildiren kudsî sıfatlardan ve sıfât-ı seb'asından yalnız "ilim" ve "irade" ve "kudret" gibi üç mühim sıfatların eserleriyle, tecellîleriyle ve tahakkuklarının hüccetleriyle kâinat Hâlık'ını tanımaya o dünya seyyahı gibi gayet kısa işaretlerle çalışacağız.* Tafsilatını Risale-i Nur'a havale ederiz.

İşte Arabî Hizb-i Nurî'nin Hülâsatü'l-hülâsa'sından dâimî, *tefekürî bir virdim* ve *الله أَكْبَرُ*¹ cümlesinin otuz üç mertebesinden üç mertebeyi beyan eden bu gelen Arabî fıkranın bir nevi tercümesi içinde kısa işaretlerle ulemâ-yı ilm-i kelâm ve akîde ulemâsını pek çok meşgul eden *ilim ve irade ve kudret-i ilâhiyenin kâinattaki cilveleriyle, onları aynelyakîn iman ile tasdik.. ve onlarla Vâcibu'l-vücûd'un bedâhetle mevcudiyetine ve vahdâniyetine ilmelyakîn tasdik ile tam iman etmeye yol açan bu Arabî fıkradır:*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ
وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الدُّلِّ وَكَبَرُهُ تَكْبِيرًا²

الله أَكْبَرُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ قُدْرَةً وَعِلْمًا، إِذْ هُوَ الْعَلِيمُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِعِلْمٍ مُحِيطٍ لَازِمٍ ذَاتِي
لِلذَّاتِ (Hâsiye) يَلْزُمُ الْأَشْيَاءَ لَا يُمَكِّنُ أَنْ يَنْفَكَ عَنْهُ شَيْءٌ بِسِرِّ الْحُضُورِ وَالشُّهُودِ وَالْإِحَاطَةِ
التَّوَرَاتِيَّةِ وَبِسِرِّ اسْتِزَامِ الْوُجُودِ لِلْعُمُومِيَّةِ وَإِحَاطَةِ نُورِ الْعِلْمِ بِعَالَمِ الْوُجُودِ.

Hâsiye: وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى¹ (كُلُّ زُومِ الضِّيَاءِ الْمُحِيطِ لِلشَّمْسِ)

¹ "En yüce sıfatlar ve temsiller Allah'ındır." (Nahl Sûresi, 16/60).

¹ "Allah büyüktür."

² "Her türlü hamd O Allah'a mahsustur ki, asla evlad edinmemiştir. Hakimiyetinde hiç bir ortağı yoktur. Acze düşüp de bir desteğe muhtaç olmamıştır." de ve tekbir getirerek O'nun büyüklüğünü ilan et! (İsrâ Sûresi, 17/111).

Arabî: Arapça.

Bedâhet: Açık-seçiklik, netlik.

Hizb-i Nurî: Hizb-i Nuriye de denilen, asıl adı Hizbu'l-Virdü'l-Ekber olan, Zülfikar adlı eserin sonunda yer alan ve bizzat Üstad Hazretleri'nin "On günde bir defa okunsa, imana büyük inkişaf ve kuvvet verir" dediği tefekkürî bir risale.

Hüccet: Delil.

Hülâsatü'l-hülâsa: "Özün özü" anlamında, Zülfikar adlı eserin sonunda yer alan Hizb-i Nuriye'nin bir bölümü.

Mevcudiyet: Allah'ın varlığı, var olduğu gerçeği.

Sıfât-ı seb'a: Yedi sıfat. Cenâb-ı Hakk'ın sübûtî sıfatları: Hayat, ilim, sem, basar, irade, kudret, kelâm.

Tefekkürî: Tefekkür kaynaklı, te-

fekkür ile meydana gelen.

Ülemâ-yı ilm-i kelâm / akîde ulemâsı: İslâm'ın inanca ait meselelerini inceleyen ilim adamları.

Vahdâniyet: Allah'ın birliği.

Vird: Belli aralıklarla devamlı okunan dua, zikir.

نَعَمْ، فَلَا نِظَامَاتُ الْمَوْزُونَةُ وَالْإِتْرَانَاتُ الْمَنْظُومَةُ وَالْحِكَمُ الْقَصْدِيَّةُ الْعَامَّةُ وَالْعِنَايَاتُ الْمَخْصُوصَةُ الشَّامِلَةُ وَالْأَقْصِيَّةُ الْمُنْتَظَمَةُ وَالْأَقْدَارُ الْمُثْمَرَةُ وَالْأَجَالُ الْمُعَيَّنَةُ وَالْأَزْرَاقُ الْمُقَنَّنَةُ وَالْإِتْقَانَاتُ الْمُفَنَّنَةُ وَالْإِحْتِمَامَاتُ الْمُزَيَّنَةُ وَعَايَةُ كَمَالِ الْإِنْتِظَامِ الْإِنْسَجَامِ الْإِسْقَاقِ الْإِتْقَانِ الْإِتْرَانِ الْإِمْتِيَاذِ الْمُطْلَقَاتِ فِي كَمَالِ السُّهُولَةِ الْمُطْلَقَةِ ذَلَّالَاتٍ عَلَى إِحَاطَةِ عِلْمِ عِلَامِ الْغُيُوبِ بِكُلِّ شَيْءٍ ”أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ“¹ فَنَسَبَهُ دَلَالَةً حُسْنِ صَنْعَةِ الْإِنْسَانِ عَلَى شُعُورِ الْإِنْسَانِ إِلَى نَسَبِهِ دَلَالَةً حُسْنِ خَلْقَةِ الْإِنْسَانِ عَلَى عِلْمِ خَالِقِ الْإِنْسَانِ كَنَسَبِهِ لَمِيعَةِ زُجْجِهِ الذُّبْيَةِ فِي اللَّيْلَةِ الدَّهْمَاءِ إِلَى شَعْشَعَةِ الشَّمْسِ فِي رَابِعَةِ النَّهَارِ.

Gayet kısa bir nevi tercümesi içinde ilm-i ilâhîye, bu pek ehemmiyetli hakikat-i imaniyeye kısacık işaretler edip tafsilatını Risale-i Nur’a havale ile deriz: (Hâşiye)

Evet nasıl ki rahmet, rızık-ı acâibiyle güneş gibi kendini gösterip perde-i gaybda bir Rahmân-ı Rahîm’i kat’iyetle isbat ediyor; öyle de yüzer âyât-ı Kur’âniye’de mevki alan ve kudsî yedi sıfattan bir cihette en birincisi olan **“ilim”** dahi, nizam ve mizanın hikmetleri ve meyveleriyle –güneş ziyası misillü kendini gösterdiği gibi– bir Alîm-i külli şey’in mevcudiyetini kat’iyetle bildirir.

Evet, insanın şuuruna, ilmine delâlet eden düzgün, ölçülü sanatı ile insanın Hâlık’ının ilmine, hikmetine delâlet eden hüsn-ü hilkat-i insan muvâzenesi; aynen yıldız böceğinin gecedeki ışığının lem’acığının, gündüzde güneşin ihatalı ziyasına nisbeti gibidir.

Şimdi ilm-i ilâhînin delillerini beyan etmeden evvel, o kudsî sıfatın kâinatın envâındaki tecellileriyle Zât-ı Akdes’i pek zâhir bir tarzda göstermesine

Hâşiye: Bundan sonraki kısmı, bütün ömrümde görmediğim dehşetli ve semli bir hastalık içinde yazılmış. Kusurâtına nazar-ı müsamaha ile bakılsın. Hüsrev, münasip görmediği kısmı tâdil, tebdil, ıslah edebilir.

¹ “O yarattığı mahlûkunu hiç bilmez olur mu? Latîf (Kendisinden hiçbir şeyin gizli kalmadığı, her şeyi bütünüyle nüfuz eden) ve Habîr (her şeyden hakkıyla haberdar olan) O’dur.” (Mülk Sûresi, 67/14).

Alîm-i külli şey: Her şeyi bilen Hz. Allah.

Âyât-ı Kur’âniye: Kur’ân âyetleri.

Envâ: Türler, çeşitler.

Hakikat-i imaniye: İmana ait bir hakikat.

Hüsn-ü hilkat-i insan: İnsanın

yaratılışındaki güzellik.

İslah: Düzeltme, iyileştirme.

Lem’acık: Küçük parıltı.

Nazar-ı müsamaha: Hoşgörülle, müsamahayla bakma.

Perde-i gayb: Gayba ait gerçeklerin, hâdiselerin üzerini örten perde.

Rızık-ı acâib: Harikulâde rızık.

Sem: Zehir.

Tâdil: Düzeltme, dengeleme, ayarlama.

Tebdil: Değiştirme.

Zât-ı Akdes: En yüce Zât, Hz. Allah.

delâlet ve şehâdet eden Mirac-ı Muhammedî (*aleyhissalâtu vesselâm*) gecesinde huzur ve hitab-ı ilâhîye mazhar olduğu zaman, birden، التَّحِيَّاتُ، الْمُبَارَكَاتُ، diyerek، bütün zîhayat ve envâ-ı mahlûkât nâmına bir meb'us ve elçi olmasından، bütün onların sıfat-ı ilmin cilveleriyle Rab'lerini bildirdikleri tarzda، selâm yerinde umum zîşuur bedeline، Hâlık'ına umum zîhayatın hediyelerini takdim eder. Yani التَّحِيَّاتُ، الْمُبَارَكَاتُ، الصَّلَوَاتُ، الطَّيِّبَاتُ dört kelimeler ile umum zîhayatın dört tâifesinin ezeli, ebedi ilmin cilveleriyle Allâmü'l-guyûb'a karşı tahiyyelerini، tebriklerini، ubûdiyetlerini، güzel mârifetlerini gösterdiğinden، bu kudsi mükâleme-i miraciyei geniş manasıyla okumak، teşehhüdde umum İslâmın farz bir vazifesi olmuş. O kudsi mükâlemenin izahatını Risale-i Nur'a havale edip، gayet kısa dört işaretle bir manasını beyan edeceğiz.

Birinci: التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ 'dir. Kısacık meâli şudur:

Nasıl bir usta، pek harika bir makineyi derin ilmi ve mu'cizekâr zekâsıyla yapsa، o acib makineyi gören herkes، o ustayı takdirkârâne tebrik edip alkışlar ve tahsînkârâne medihlerle ve ihsanlarla ona maddî، mânevî hediyeler، tahiyyeler verir. O makine dahi، o ustanın istediği tarzda tam tamına، gayet mükemmel olarak arzularını ve harika ince sanatını ve maharet-i ilmiyesini göstermesiyle، kendi ustasını lisan-ı hâl ile alkışlar، tebrik eder، mânevî tahiyyeler، hediyeler verir.

Aynen öyle de kâinatta bütün zîhayat tâifeleri، her biri ve her bir ferdi، her tarafı mu'cizeli birer harika makinedir ki؛ ustasının، her şeyin her şey ile münasebetini gören ve her şeyin hayatına lâzım bütün şeyleri görüp tam yerinde ona yetiştiren ihatalı ilminin derin ve ince cilveleri ile kendini tanıttıran

1 “Bütün tahiyyeler (her canlının kendilerine bahşedilen hayat adına yapmaları gereken ve tabii ibadetleri olan fiiller)، her türlü mübârekât (her canlının verimlilikleri ve üretkenlikleriyle ilâhî berekete ayna olan tabii fiilleri)، türlü türlü salavât (insan، melek، cin gibi varlıkların yapabileceği bütün dualar) ve tayyibâtın tamamı (tertemiz bir ruh، saf ve duru bir gönülle gerçekleşen hâlis ibadetler) sadece ve sadece Allah'a aittir.” (Müslim، *Salât* 60; Tirmizi، *Salât* 216; Ebû Dâvûd، *Salât* 178; Ahmed İbni Hanbel، *Müsned* 1/292).

Allâmü'l-guyûb: Bütün bilinmezleri en iyi bilen Hz. Allah.

Huzur ve hitab-ı ilâhî: Cenâb-ı Hakk'ın huzuruna alarak، muhatap kabul etmesi.

Lisan-ı hâl: Hal dili. Davranışların ifade ettiği anlam.

Maharet-i ilmiye: Bildiğini، öğrendiğini kullanma becerisi.

Meb'us: Allah tarafından gönderilmiş olan، görevli، vekil.

Medih: Övgü.

Mu'cizekâr: Karşısındaki âciz bırakan.

Mükâleme-i miraciye: Miraç'taki konuşma.

Tahiyye: Selâm، dua، mânevî hediye. Her canlının sahip olduğu

hayatın diliyle Yaratıcı'sına arz edebileceği her türlü ibadet.

Tahsînkârâne: Güzel bulur، beğenir bir tarzda.

Takdirkârâne: Takdir eder bir tarzda.

Ubûdiyet: Kulluk.

Umum İslâm: Bütün müslümanlar.

Sâni-i Zülcelâl'ini hayatlarının lisan-ı hâllerile, ins ve cin ve melek olan zîşuurların kâl dilleri gibi tahiyyelerle alkışlar ve tebriklerle اَلْتَّحِيَّاتُ لله derler. Ve hayatlarının fiyatını doğrudan doğruya bütün mahlûkâtı bütün ahvâliyle bilen Hâlık'larına ubûdiyetkârâne takdim ediyorlar ki; Miraç Gecesi'nde bütün zîhayat nâmına Muhammed (aleyhissalâtü vesselâm), Vâcibu'l-vücûd'un huzurunda selâm yerinde اَلْتَّحِيَّاتُ لله deyip bütün zîhayat tâifelerinin tahiyye ve he-diye ve mânevî selâmlarını takdim etmiş.¹

Evet, âdi, muntazam bir makine, intizam ve mizanlı heyetiyle şeksiz, mahir ve dikkatli bir ustayı gösterdiği gibi; kâinatı dolduran hadsiz zîhayat makineler de, her birisi binbir mu'cizât-ı ilmiyeyi gösteriyorlar. Elbette yıldız böceğinin ışığına nisbeten güneşin ziyası derecesinde ilmin cilveleri ile o zîhayatlar, usta ve sermedî sanatkârlarının vücûb-u vücûduna ve mâbudiyetine pek parlak şehâdet ederler.

İkinci Kudsî Kelime-i Miraciye: اَلْمُبَارَكَاتُ 'dür.

Madem hadisçe namaz, müminin miracıdır² ve Mirac-ı Ekber'in cilvesi-ne mazhardır. Ve madem dünya seyyahı, her âlemde ilim sıfatıyla Allâmü'l-guyûb Hâlık'ını bulmuş; biz dahi o seyyahla beraber, mübâreklerin ve görenlere "Bârekâllah!" dedirtenlerin ve اَلْمُبَارَكَاتُ 'nün geniş âlemine girip bütün zîruhun masum, mübârek yavrularını ve bütün zîhayatın mukadderât ve programlarının kutucukları olan tohum ve çekirdekleri başta olarak o mübârekât âlemini temâşâ ve mütâlaa ile kudsî sıfat-ı ilmin mu'cizâtı, ince cilveleriyle Hâlık'ımızı ilmelyakîn ile bilmeye o seyyah gibi çalışacağız.

Evet, gözümüzle görüyoruz ki; bütün o masum yavrucuklar ve o mübârek mahzencikler, sandıkçıklar; bir Âlîm-i Hakîm'in ilmiyle hem umumu, hem her bir ferdi, birden bir uyanmak ve gaye-i hilkatine yürümek için bir hareket alırlar. Hakikat nazarıyla bakanlara "Bin bârekâllah! Yüz bin mâşallah!" dedirtirler.

¹ Bkz.: Kurtubî, *el-Câmi' li ahkâmî'l-Kur'ân* 3/425.

² Bkz.: Suyûtî, *Şerhu Süneni İbni Mâce* s.313; Münâvî, *Feyzu'l-kadir* 1/497; Âlûsî, *Rûhu'l-meânî* 18/73.

Âdi: Basit, sıradan.

Âlîm-i Hakîm: Her şeyi en iyi bilen, her şeyi yerli yerince yapan Hz. Allah.

Bârekâllah: Allah mübârek etsin, bereketli kılsın.

Gaye-i hilkat: Yaratılış gayesi.

Kâl: Söz, sözlü ifade.

Mâbudiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her

varlığın ilâhî, yapılan her türlü ibadetin sahibi olması.

Mirac-ı Ekber: Pek büyük mu'cize olan Miraç.

Mu'cizât-ı ilmiye: Cenâb-ı Hakk'ın sonsuz ilmini yansıtan mu'cizeler.

Mübârekât: Her canlının verimlilikleri ve üretkenlikleriyle ilâhî berekete ayna olan tabii fiilleri.

Mütâlaa: İnceleme, araştırma, tetkik etme.

Sâni-i Zülcelâl: Yüce, Ulu Sanatkâr.

Sermedî: Ebedî, daimî.

Şek: Şüphe, kuşku.

Temâşâ: İzleme, seyretme.

Ubûdiyetkârâne: Kulluk ve itaat içinde.

Evet, mesela nutfeler, yumurtalar, tohumlar, çekirdeklerin *her biri, birden,*

- ilimden gelen ince bir nizam..
- ve o nizam, maharetten gelen tam bir mizan içinde..
- mizan, yeni bir tanzim..
- o ise taze bir ölçü ve tevzin içinde..
- o dahi bir temyiz ve terbiye..
- ve müteşâbih emsalinden kastî fârika alâmetleri içinde..
- o da sanatlı bir tezyin ve süslemek içinde..
- bu dahi hakîmâne, lâıyk, mükemmel cihazat ve tasvir içinde..
- bu ise kerîmâne, rızık isteyenlerin zevklerini memnun etmek için, o mahlûkların ve meyvelerin etleri ve yenilen kısımları ihtilâf içinde..
- bu ise âlimâne, mu'cizâne, ayrı ayrı nakışlar, zînetler içinde..
- bu da ayrı ayrı güzel, hoş kokular ve lezzetli tatlar içinde..
- ki kemâl-i intizam içinde..
- birbirinden mütemâyiz, ayrı iken kesret ve sürat ve vüs'at-i mutlaka içinde..
- sehivsiz, hatasız, bütün onların suretlerinin inkişâfları..
- ve her mevsimde o harika hâlin devamı içinde..

bütün o mübâreklerin *her biri ve beraber,* bu mezkûr on beş dil ile ustalarının harika maharetini ve mu'cizâtı ilmini göze gösterip Allâmü'l-guyûb, Vâcibu'l-vücûd Sâni'lerini güneş gibi bildiriyorlar.

İşte bu pek geniş ve parlak şehâdetleri ve Sâni'ini tebrikleri içindir ki, Miraç Gecesi'nde bütün mahlûkât hesabına konuşan Zât-ı Muhammediye (*aleyhissalâtü vesselâm*) **الْمُبَارَكَاتُ** kelimesini selâm yerinde demiş.¹

Üçüncü Kelime: **الْصَّلَوَاتُ** 'dür ki; hem umumî Mirac-ı Ekber-i Muhammedî'de (*aleyhissalâtü vesselâm*) hem her müminin hususî miracı olan

¹ Bkz.: Kurtubî, *el-Câmi' li ahkâmi'l-Kur'ân* 3/425.

Âlimâne: Çok iyi bilerek.

Fârika: Ayırıcı, fark ettiren.

Hakîmâne: Hikmetlice, yerli yerince.

İnkişaf: Açılma, belirme.

Kemâl-i intizam: Mükemmel bir intizam, düzen ve âhenk.

Kerîmâne: Çok cömertçe.

Mirac-ı Ekber-i Muhammedî:

Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) pek büyük Miraç mu'cizesi.

Mu'cizâne: Mu'cizeli bir şekilde.

Mütemâyiz: Farklı meziyetlerle, özelliklerle birbirinden ayrılan.

Müteşâbih: Aralarında benzerlik olan, birbirine benzeyen.

Sâni: Sanatlı yapan, sanatkâr.

Sehiv: Yanılgı, kusur.

Temyiz: Ayırma, diğerlerinden ayrıncılık kılma.

Tevzin: Ölçü belirleme, ölçülü yapma.

Tezyin: Zinetleme, süsleme.

Vüs'at-i mutlaka: Büyük bir genişlik.

namaz¹ teşehhüdünde, her gün hiç olmazsa on defa, yüz milyonlar ehl-i iman, o kudsî kelimeyi Peygamber'in (*aleyhissalâtu vesselâm*) tebaiyetiyle dergâh-ı ilâhîye takdim edip kâinata ilân ederler.

Mirac'a dair Otuz Birinci Söz, Mirac'ın bütün hakikatlerini bir muhatap ittihaz ettiği muannid, mülhid, münkirlere karşı dahi gayet kat'î ve kuvvetli bir surette isbat ettiğine binâen, tafsilatını ve hüccetlerini ona havale ederek gayet muhtasar bir işaretle bu Üçüncü Kelime-i Miraciye'nin geniş manasını gösteren zîruh, zîşuur tâifelerinin acîb âlemine bakıp, ilm-i ezelinin cilveleriyle Hâlık'ımızın vahdet ve mevcudiyeti içinde kemâl-i rahmâniyetini ve rahîmiyetini ve azamet-i kudret ve şümûl-ü iradetini bilmeye çalışacağız:

Evet, bu âlemde görüyoruz ki; bu zîruhlara, şuuren ve aklen olmasa da hissen, fîrâten hissediyorlar ki; her biri, hadsiz bir acz ve zaaf içinde, hadsiz düşmanları ve incitenleri var.. ve hadsiz bir fakr ve ihtiyaç içinde, hadsiz hâcâtı ve matlupları var. İktidarı ve sermayesi binden birine kâfi gelmediğinden, bütün kuvvetiyle bağırır ve ağlar; mânen, fîrâten yalvarır; kendine mahsus sesiyle, lisanıyla dualar, niyazlar, bir nevi namazlar, salavâtlar ile bir Alîm-i Kadîr dergâhına iltica ederken birden görüyoruz ki; o bağırانların her işini, her ihtiyacını bilen ve her derdini ve zararını anlayıp yalvarmasını, fîrâ duasını işiten Alîm-i Mutlak bir Kadîr-i Hakîm, imdatlarına yetişir, bütün istediklerini yapar. Ağlamalarını gülmeye, bağırımlarını teşekkürlere çevirir. Bu hakîmâne, alîmâne, rahîmâne yardım, pek parlak bir tarzda ilim ve rahmetin cilveleriyle bir Mücîb-i Muğîs, bir Rahîm-i Kerîm'i bildirip o zîruh âleminin bütün salavât ve ubûdiyetlerini ona takdim ve tahsis eder manasıyla, Mirac-ı Ekber'de Muhammed (*aleyhissalâtu vesselâm*) ve mirac-ı asgar olan namazlarda onun ümmeti, **الْصَّلَوَاتُ الطَّيِّبَاتُ لِلَّهِ** der.

¹ Bkz.: Suyûtî, *Şerhu Süneni İbni Mâce* s.313; Münâvî, *Feyzu'l-kadîr* 1/497; Âlûsî, *Rûhu'l-meânî* 18/73.

Alîm-i Kadîr: Her şeyi en iyi bilen,

her şeye gücü yeten Hz. Allah.

Alîm-i Mutlak: Her şeyi bilen, sonsuz ve sınırsız ilim sahibi Hz. Allah.

Azamet-i kudret: Cenâb-ı Hakk'ın kudretinin büyüklüğü.

Dergâh-ı ilâhî: Cenâb-ı Hakk'ın huzuru, divanı.

Fîrâten: Yaratılış itibarıyla, tabîi olarak.

Hâcât: İhtiyaçlar.

İlm-i ezeli: Cenâb-ı Hakk'ın ezelî, sonsuz ilmi.

Kadîr-i Hakîm: Sonsuz kudreti, kusursuz hikmetiyle yerli yerince

tecelli eden Hz. Allah.

Kemâl-i rahmâniyet ve rahîmiyet: Cenâb-ı Hakk'ın, varlığın genel ve hususî her türlü ihtiyacını gözetken eksiksiz, kusursuz, mükemmel rahmeti.

Matlup: İstek, talep.

Mirac-ı asgar: Daha küçük olan miraç.

Muannid: İnatçı.

Mücîb-i Muğîs: Varlığın her türlü dualarına sonsuz rahmetiyle muhakkak cevap verip imdad eden Hz. Allah.

Mülhid: Dinsiz, inançsız, ateist.

Münkîr: İnkâr eden, kâfir.

Rahîmâne: Pek merhametli bir şekilde.

Rahîm-i Kerîm: Sonsuz rahmet ve şefkat, sınırsız kerem ve ihsan sahibi Hz. Allah.

Şümûl-ü iradet: Cenâb-ı Hakk'ın iradesinin her şeyi kuşatması.

Tahsis: Has kılma, mahsus kılma, ayırma.

Tebaiyet: Uyuma, tâbi olma.

Zîruh: Ruh sahibi.

Zîşuur: Şuur sahibi.

Dördüncü Kelime-i Kudsiye: الطَّيِّبَاتُ لِلَّهِ 'dir.

Risale-i Nur'un çok hakikatleri namaz tesbihatında ihtar edilmesi hikmetiyle; hem Fâtîha'nın, hem teşehhüdün kelimelerinin hakikatlerini kısa işaretlerle beyan etmeye âdeta ihtiyârsız sevkedildim.

İşte Mirac-ı Muhammedî'de (*aleyhissalâtü vesselâm*) denilen الطَّيِّبَاتُ kelime-i kudsiyesi, ehl-i mârifet ve iman ve küllî şuur sahibi olan ins ve cin ve melek ve ruhânilerin, kâinatı, güzel tayyibeleri ve haseneleri ve ubûdiyetleriyle güzelleştiren.. ve güzellerin âlemine bakan.. ve sermedî Cemîl-i Mutlak'ın hadsiz cemâl ve güzelliklerini ve kâinatı süslendiren isimlerinin dâimî güzelliklerini tam bilen.. ve aşk ve şevkle küllî ubûdiyetler ile mukabele eden.. ve parlak iman ve geniş mârifetler ve medh ü senâların revâih-i tayyibe ve hoş kokularıyla Hâlîk'larına karşı o hadsiz tayyibâtlar manasıyla, Miraç'ta söylenmiş sırrıyla teşehhüdde bütün ümmet, her gün usanmadan o kudsî kelime-i tayyibeyi tekrar ederler.

Evet bu kâinat, nihayetsiz bir hüsün ve cemâl-i sermedînin aynası ve cilveleri.. ve kâinattaki bütün cemâl ve kemâl ve güzellikler, o sermedî hüsünden gelir ve ona intisapla güzelleşir, kıymeti yükselir. Yoksa karmakarışık bir virane, bir hüzüngâh olur. Ve o intisap ise, saltanat-ı ulûhiyetin dellâlları ve ilâncıları olan ins ve melek ve ruhânilerin mârifet ve tasdikleriyle anlaşılır. Hatta o dellâlların güzel ve tatlı hamdlerini ve senâlarını ve mâbuduna medihlerini ve onların kelimelerini, her tarafa neşir ve Arş-ı Âzam'ın cânibine sevk etmek için hava unsurunun zerrelere emirber neferler, küçücük diller ve kulaklar gibi o güzel kelimeleri dergâh-ı ulûhiyete takdim etmek için o pek harika vaziyet-i acîbe, havaya verildiğine kuvvetli bir ihtimal var diye kalbime geldi.

Arş-ı Âzam: Yerde ve gökte, maddî ve mânevî bütün varlıklarla alâkalı ilâhî emir, irade ve işleyişin ilk tecellî ve zuhur mahalli sayılan, fakat mahiyetini sadece Cenâb-ı Hakk'ın bilebileceği yüce bir âlem.

Cânib: Yön, taraf.

Cemâl-i sermedî: Dâimî, ebedî güzelliik.

Cemîl-i Mutlak: Bütün güzelliiklerin mutlak sahibi Hz. Allah.

Dergâh-ı ulûhiyet: Cenâb-ı Hakk'ın huzuru, divanı.

Ehl-i mârifet: Allah'ı sıfat, isim ve fiilleriyle bilen kimseler.

Emirber: Emir alan, söz dinleyen, itaatkâr.

Hasene: Sevap, iyilik.

Hüsün: Güzelliik.

Hüzüngâh: Hüzün yurdu.

İhtiyârsız: İradesi olmaksızın, istemeden.

Kelime-i kudsiye: Mukaddes, yüce kelime.

Kelime-i tayyibe: Güzeli, hoş kelime.

Mâbud: İlâh. Kendisine ibadet edilen zât, Hz. Allah.

Medh ü senâ: Övme, yüceltme.

Revâih-i tayyibe: Güzeli kokular.

Ruhâniyat: Maddî cisim taşımayan melek, cin gibi varlıklar.

Saltanat-ı ulûhiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığı kendine itaat ettiren idaresi.

Tayyibe / tayyibât: Tertemiz bir ruh, saf ve duru bir gönülle gerçekleşen hâlis ibadet / ibadetler.

Ubûdiyet: Kulluk.

Vaziyet-i acibe: Hayret verici, benzersiz durum.

İşte ins ve melek, nasıl ki imanları ve ubûdiyetleriyle Mâbud-u Zülcelâl'i bildiriyorlar. Öyle de o Hakîm-i Zülcelâl dahi, o ilâncılara verdiği çok câmî istidatlarla, pek harika cihazlarla ve dekâik-i ilmîleriyle her birisini bütün kâinatla alâkadar bir küçük kâinat hükmüne getirmekle kendini pek parlak bir tarzda bildiriyor. Mesela insanın küçücük kafasında ceviz kadar bir yerde kuvve-i hâfıza, kuvve-i hayaliye, kuvve-i müfekkire gibi müteaddit, acîb makine-leri yaratmak ve kuvve-i hâfızayı bir büyük kütüphâne hükmüne getirmekle ilm-i ezelinin cilvesiyle güneş gibi kendini gösteriyor. ^(Hâşiye)

Şimdi sâbıkan zikredilen ve ilm-i muhitin küllî hüccetlerine işaret eden ve bir geniş hüccet olarak hadsiz burhanları ihtiva eden ve on beş delil ile ilm-i muhiti gösteren Arabî parçanın gayet kısa bir meâline ve bir nevi tercümesi-ne işaret ederiz.

Onbeş Delilden Birincisi: **فَالَا تُنْظَمَاتُ الْمُؤَرُّونَةُ** 'dür.

Yani bütün mahlûkâtta müşâhede edilen **ölçülü düzgünlük, mizanlı intizam**, ihatalı bir ilme şehâdet eder.

Evet, muntazam bir saray gibi kâinattan ve manzume-i şemsiyeden.. ve kelimeler ve seslerin neşrinde zerreleri, medar-ı hayret bir intizam gösteren hava sahifesinden.. ve üç yüz bin ayrı ayrı nevlere her baharda bir intizam-ı ekmel içinde yetiştiren zemin yüzünden tut, tâ her bir zîhayatın vücudundaki âzâ ve cihazat ve hüceyrât ve zerrelere kadar derin, ihatalı, şaşırılmaz bir ilmin eseri olan mizanî düzgünlük ve tam intizam bulunması, gayet zâhir ve kat'î bir surette ihatalı bir ilme delâlet ve şehâdet eder demektir.

İkinci Delil: **وَالْإِتْرَآنَاتُ الْمَنْظُومَةُ** 'dür.

Yani bütün kâinattaki masnûâtta –cüz'î, küllî– seyyârâtta tâ kanda-ki küreyvât-ı hamrâ ve beyzâya kadar her şeyde gayet **düzgün bir ölçü**,

Hâşiye: Pek şiddetli hastalığım müsaade etmiyor. Hüsrev'in tercüme vazifesine yalnız bir me'haz ve yardımcıdır.

Câmî: Kapsamlı, şümûllü.

Dekâik-i ilmiye: İlmî incelikler.

Hakîm-i Zülcelâl: Her şeyi yerli yerine yapan Yüce Allah.

Hüceyrât: Hücrecikler.

İlm-i muhit: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan ezeli, ebedi, sonsuz, sınırsız ilmi.

İntizam-ı ekmel: Pek mükemmel

düzen, sistem.

Kuvve-i müfekkire: Düşünme duyusu, akletme yeteneği.

Küreyvât-ı hamrâ ve beyzâ: Al ve akyuvarlar.

Mâbud-u Zülcelâl: İbadetin mutlak sahibi Yüce Allah.

Masnûât: Her biri bir sanat eseri olan varlıklar. Allah'ın yarattı-

ğı her şey.

Medar-ı hayret: Hayret etme sebebi, vesilesi.

Me'haz: Kaynak.

Mizanî: Ölçülü.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Sâbıkan: Daha önce.

Seyyârât: Gezegenler.

mütenâsib bir mizan bulunması, bedâhetle muhit bir ilme delâlet ve kat'î şehâdet eder.

Evet, görüyoruz ki; mesela bir sineğin, bir insanın âzâları ve cihazatı, hatta cesedinin hüceyrâtı ve kanındaki kırmızı ve beyaz kürecikleri o derece hassas bir mizan ve ince bir ölçü ile yerleştirilmiş.. ve o derece birbirine münasip ve uygun ve cesedin sâir âzâlarında öyle muntazam bir tenâsüb var ki; nihayetsiz bir ilme mâlik olmayan, o vaziyeti onlara vermesi hiçbir cihette imkânı yok.

İşte aynen bütün zîhayat ve envâ-ı mahlûkâtta –zerrâtтан tâ manzume-i şemsiyedeki seyyârâta kadar– öyle tam bir muvâzene ve zerre kadar şaşırmaz, düzgün bir ölçünün hükmetmesi, ihatalı bir ilme kat'î delâlet ve parlak şehâdet eder. Demek ilmin her delili, Zât-ı Alîm'in mevcudiyetine dahi delildir. Sıfatın mevsuflus olması muhâl ve imkânsız olmasından bütün hüccetleri, Alîm-i Ezeli'nin vücûb-u vücûduna kuvvetli ve gayet kat'î bir hüccet-i kübrâdır.

Üçüncü Delil: **وَالْحِكْمُ الْقَضِيَّةُ الْعَامَّةُ** dür.

Yani bütün kâinattaki hallâkiyet ve faaliyette.. ve tebeddülât ve ihya ve tavzifat ve terhisatta bütün masnûâtın her biri ve her bir tâifenin tesadûf imkânı olmayan öyle kastî ve bilerek takılan **hikmetleri** ve **faydaları** ve **vazifeleri** var ve görüyoruz ki; ihatalı bir ilmi bulunmayan, hiçbir cihette, hiçbirisine icad noktasında sahip çıkamaz.

Mesela hadsiz zîhayattan bir insanın yüz cihazatından birtek cihazı olan lisanı, –bir et parçası iken– iki büyük vazifesiyle yüzer hikmetlere, neticelere, meyvelere, faydalara âlet oluyor. Taamların zevkindeki vazifesi, ayrı ayrı bütün tatları bilerek cesede, mideye haber vermek ve rahmet-i ilâhiyenin matbahlarına dikkatli bir müfettiş olmak.. ve kelimeler vazifesinde kalbe ve ruha ve dimağa tam bir tercüman ve santral olmak, elbette gayet parlak ve kat'î bir surette ihatalı ilme delâlet ve şehâdet eder.

Birtek dil, hikmetleri ve meyveleriyle böyle delâlet etse; hadsiz lisanlar ve hadsiz zîhayatlar, nihayetsiz masnûât, güneş zuhurunda ve gündüz kat'iyetinde

Alîm-i Ezeli: Her şeyi bilen, ezeli ve ebedî olan Hz. Allah.

Bedâhet: Açık-seçiklik, netlik.

Envâ-ı mahlûkât: Varlık türleri.

Hallâkiyet: Yaratıcılık.

Hüccet-i kübrâ: Pek büyük delil.

İcad: Var etme, yaratma.

İhya: Hayat verme, yaşatma, diriltme.

Manzume-i şemsiye: Güneş sis-

temi.

Matbah: Mutfak.

Mevsuf: Vasıflanan, nitelenen.

Muvâzene: Denge.

Mütenâsib: Orantılı, ölçülü, uygun.

Taam: Yiyecek, yemek.

Tavzifat: Görevlendirmeler, vazifeliendirmeler.

Tebeddülât: Değişimler.

Tenâsüb: Birbirine uyma, uygunluk.

Terhisat: Terhisler.

Vücûb-u vücûd: Varlığının kendinden ve kesin olması.

Zât-ı Alîm: Her şeyi bilen Zât, Hz. Allah.

Zerrât: Zerreler. Atom veya molekül gibi maddenin çok küçük parçaları.

nihayetsiz bir ilme delâlet ve şehâdet ve Allâmü'l-guyûb'un daire-i ilminden ve hikmetinden ve meşietinden hariç hiçbir şey yoktur¹ diye ilân ederler.

Dördüncü Delil: *وَالْعَيْنَاثُ الْمَخْصُوصَةُ الشَّامِلَةُ* 'dür.

Yani bütün zîhayat, zîşuur âleminde her nev'e ve her ferde, hususî ve ona münasip ve umuma şâmil **inâyetler**, **şefkatler**, **himâyetler**, bedâhet derecesinde ihatalı bir ilme delâlet.. ve o inâyetlere mazhar olanları ve ihtiyaçlarını bilen bir Alîm-i İnâyetkâr'ın vücûb-u vücûduna hadsiz şehâdetler eder, demektir.

İhtar: Risale-i Nur'un Hülâsatü'l-hülâsa'sının zübdesi olan Arabî fıkra-daki kelimelerin izahı ise, Kur'ân'dan tereşsuh eden Risale-i Nur'un âyât-ı Kur'âniye'nin lemeâtından aldığı hakikatlere, hususan "ilim" ve "irade" ve "kudret" e dair delillere ve hüccetlere işarettir ki; bu Arabî kelimelerin işaret ettikleri o ilmî deliller, ehemmiyetle tefsir ediliyor. Demek her biri, çok âyâtın birer işaret ve birer nüktesini beyan etmektedir. Yoksa o Arabî kelimelerin tefsiri ve beyanı ve tercümesi değildir. Sadede dönüyoruz.

Evet, gözümüzle görüyoruz ki; bizleri ve bütün zîruhları bilir ve bilerek şefkatle himâye eder.. ve ihtiyacını ve her derdini bilir ve bilerek inâyetiy-le imdadına yetişir bir Alîm-i Rahîm var. Hadsiz misallerinden birisi, insanın muhtaç olduğu rızık, ilâç ve madenler cihetinden gelen hususî ve umumî inâ-yetler, pek zâhir bir surette bir ilm-i muhiti gösterir ve bir Rahmân-ı Rahîm'e rızık, ilâç ve madenlerin adedince şehâdetler ederler. Evet, insanın hususan âcizlerin ve yavruların iâşeleri.. ve bilhassa mide matbahından cesedin rızık isteyen âzâlarına, hatta hüceyrelere her birine münasip rızık yetiştirmeleri.. ve dağların bir eczahâne ve insana lâzım bütün madenlerin bir ambarı olmaları gibi hakîmâne işler, gayet ihatalı bir ilim ile olabilir. Serseri tesadûf, kör kuvvet, sağır tabiat, câmid şuursuz esbab, basit istilâcı unsurlar; hiçbir cihette bu alîmâne, basîrâne, hakîmâne, merhametkârâne, inâyet-perverâne olan

¹ Bkz.: Yûnus Sûresi, 10/61; Hûd Sûresi, 11/56; Yâsîn Sûresi, 36/12; Dehr Sûresi, 76/30.

Alîmâne: Çok iyi bilerek.

Alîm-i İnâyetkâr: Gayet ihtimamla yardım eden, her şeyi bilen Zât.

Alîm-i Rahîm: Varlığın muhtaç olduğu şefkati, merhameti en iyi bilen ve onların bu ihtiyaçlarına sınırsız ilmi, engin rahmetiyle imdad eden Hz. Allah.

Allâmü'l-guyûb: Bütün bilinmezleri en iyi bilen Hz. Allah.

Âyât-ı Kur'âniye: Kur'ân âyetleri.

Basîrâne: Her şeyi çok iyi görüp, bilerek.

Hakîmâne: Hikmetlice, yerli yerince.

Hülâsatü'l-hülâsa: "Özün özü" anlamında, Zülfikar adlı eserin sonunda yer alan Hizb-i Nuriye'nin bir bölümü.

İâşe: Beslenme, yeme-içme.

İnâyet: İlâhî yardım, destek.

İnâyet-perverâne: Yardım etmeyi, destek vermeyi çok sever bir tarzda.

Lemeât: Parlıtlar.

Merhametkârâne: Pek merha-

metli, çok şefkatli bir şekilde.

Meşiet: Cenâb-ı Hakk'ın dilemesi, istemesi.

Rahmân-ı Rahîm: Zâtında sonsuz rahmet sahibi olan, varlığa da bu engin merhametiyle şefkat eden Hz. Allah.

Tereşsuh: Sızma, kaynaklanma, meydana çıkma.

Zübde: Öz, kaymak.

iâşe ve idare ve himâye ve tedbire karışamazlar. Yalnız o zâhirî esbab, Alîm-i Mutlak'ın emriyle, izniyle, ilim ve hikmeti dairesinde bir perde-i izzet-i kudret-i ilâhiye olarak istîmal ve istihdam edilmeleri var.

Beşinci ve Altıncı Delil: وَالْأَقْصَى الْمُنْتَظَمَةُ وَالْأَقْدَارُ الْمُثْمَرَةُ 'dür.

Yani her şeyin, hususan nebâtât ve eşcâr ve hayvanât ve insanların **şekilleri ve miktarları**, ilm-i ezelinin iki nev'i olan kazâ ve kaderin düsturlarıyla sanatkârâne biçilmiş ve her birinin kâmetine göre tam münasip dikilmiş, mükemmel giydirilmiş, gayet muntazam birer hikmetli şekil verilmiş. Onlar, –her biri ve beraber– bir nihayetsiz ilme delâlet ve bir Sâni-i Alîm'e adetlerince şehâdet ederler demektir.

Evet, mesela numûne olarak hadsiz misallerinden yalnız tek bir ağaç ve bir ferd-i insana bakıyoruz, görüyoruz ki: Bu meyveli ağaç ve o çok cihazatlı insanın –hiçbir ressamın tam taklitini yapamayacak derecede– zâhiri ve bâtını, dışı ve içi, öyle gaybî bir pergelle ve ince bir ilmin kalemiyle hudutları çizilmiş.. ve tam intizamla her âzâsına münasip suret verilmiş ki, meyve ve neticelerine ve vazife-i fîtratlarına yetişsin. Bu ise nihayetsiz bir ilimle olabilmesi cihetiyle her şeyin her şeyle münasebetini bilip ve nazara alan ve bu ağaç ve bu insanın bütün emsallerini ve nevilerini ilm-i ezelinin kazâ ve kader pergel ve kalemiyle dış ve iç miktarlarını ve suretlerini hakîmâne yapılmasını bilerek işleyen bir Sâni-i Musavvir, bir Alîm-i Mukaddir'in hadsiz ilmine ve vücûb-u vücûduna nebâtât ve hayvanât adedince şehâdet ederler demektir.

Yedinci, Sekizinci Delil: وَالْأَجَالُ الْمُعَيَّنَةُ وَالْأَزْوَاقُ الْمُفَتَّنَةُ 'dür.

Yani ehemmiyetli bir hikmet için, zâhir nazarda mübhem ve gayr-ı muayyen tevehhüm edilen **eceller ve rızıklar**¹; ibham perdesi altında, kazâ ve

¹ Bkz.: "...Hiç kimse yarın ne kazanacağını bilemez. Hiç kimse nerede öleceğini de bilemez. Her şeyi mükemmel tarzda bilen ve her şeyden haberdar olan Allah'tır." (Lokman Sûresi, 31/34).

Alîm-i Mukaddir: Sınırsız, sınırsız ilmiyle her şeyi harika, mükemmel ölçüler içinde takdir eden Hz. Allah.

Eşcâr: Ağaçlar.

Gayr-ı muayyen: Belirlenmemiş, belirsiz.

İbham: Mübhem, kapalı bırakmak.

İstihdam: Çalıştırma, iş verme.

İstîmal: Kullanma.

Kâmet: Boy, ölçü, değer.

Kazâ: Nasıl olacağı ezelde Allah (c.c.) tarafından takdir olunan şeylerin günü gelince gerçekleşmesi.

Mübhem: Gizli, kapalı.

Perde-i izzet-i kudret-i ilâhiye: İlâhî kudretin kusursuzluğuna, hatasızlığına herhangi bir yakışık-sız isnat gelmemesi için konulmuş birer perde hükmünde olan musibet, afet, bela, hastalık v.b. bazı sebepler.

Pergâr: Pergel.

Sâni-i Alîm: Her şeyi en iyi bilen Yüce Yaratıcı.

Sâni-i Musavvir: Her şeye en harika şekil ve suret veren Yüce Yaratıcı.

Tevehhüm etmek: Sanmak, zannetmek, vehmetmek.

Vazife-i fîtrat: Yaratılmış olmanın gereği, yaratılış vazifesi.

kader-i ezelînin defterinde, mukadderât-ı hayatiye sahifesinde her zîhayatın eceli, mukadder ve muayyendir; tekaddüm, teahhur etmez.¹ Ve her zîruhun rızık, tayin ve tahsis edilip kazâ ve kader levhasında yazıldığına hadsiz deliller var.

Mesela koca bir ağacın ölmesi, onun bir nevi ruhu olan çekirdeğini onun yerinde vazife görmek için bırakması, bir Alîm-i Hafîz'in hikmetli kanunuyla olması.. ve bir yavrunun rızık olan sütün memelerden gelmesi ve kan ve fişkı içinden çıkıp hiç bulaşmadan safi, temiz olarak ağzına akması², tesadüf ihtimalini kat'î bir surette red.. ve bir Rezzâk-ı Alîm-i Rahîm'in şefkatli düsturuyla olduğunu gayet kat'î gösteriyor. Bu iki, cüz'î misale bütün zîhayat, zîruh kıyas edilsin.

Demek hakikatte hem ecel muayyen ve mukadderdir, hem rızık herkeşe göre bir taayyün içinde mukadderât defterinde kaydedilmiştir. Fakat gayet mühim bir hikmet için hem ecel, hem rızık, perde-i gaybda ve mübhem ve gayr-ı muayyen ve zâhiren tesadüfe bağlı gibi görünüyor.

Eğer ecel, güneşin gurûbu gibi muayyen olsaydı; yarı ömür, gaflet-i mutlakada ve âhirete çalışmamakla zâyî olup, yarı ömürden sonra her gün ölüm darağacı tarafına bir ayak atmak gibi dehşetli bir korku alıp eceldeki musibet yüz derece ziyadeleşmesi sırrıyla, başa gelen musibetler ve hatta dünyanın eceli olan kıyamet perde-i gaybda merhameten bırakılmış.³

Rızık ise hayattan sonra nimetlerin en büyük bir hazinesi.. ve şükür ve hamdin en zengin bir menbaı.. ve ubûdiyet ve dua ve ricaların en cemiyetli bir madeni olmasından, suret-i zâhirede mübhem ve tesadüfe bağlı gibi gösterilmiş. Tâ her vakit Rezzâk-ı Kerîm'in dergâhına iltica ve rica ve yalvarmak

¹ Bkz.: "Allah, vadesi gelen hiçbir kimsenin ecelini ertelemeyiz. Allah yaptığınız her şeyden haberdardır." (Münâfikûn Sûresi, 63/11).

² Bkz.: "Doğrusu davarlarda da size deliller vardır: Zira size onların karınlarındaki yarı hazmedilmiş gıdalar ile kan arasından, halis bir süt içiriyoruz ki içenlerin boğazından âfiyetle geçer." (Nahl Sûresi, 16/66).

³ Bkz.: "Kıyamet saatinin ne zaman geleceğini yalnız Allah bilir." (Lokman Sûresi, 31/34). Ayrıca bkz.: Buhârî, İman 37; Müslim, İman 5.

Alîm-i Hafîz: Sonsuz ve sınırsız ilmiyle her varlığı, hayatının devamı ve muhasebesi için mükemmel bir intizamla koruyup muhafaza eden Hz. Allah.

Gaflet-i mutlaka: Tam bir gaflet, vurdumduymazlık.

Mukadder: Takdiri yapılmış, belirlenmiş.

Mukadderât-ı hayatiye: Kaderle belirlenmiş bütün bir hayat programı.

Perde-i gayb: Gayba ait gerçeklerin, hâdiselerin üzerini örten perde.

Rezzâk-ı Alîm-i Rahîm: Sınırsız ilmi, engin rahmetiyle ihtiyaç duyulan nimetleri bol bol veren Hz. Allah.

Rezzâk-ı Kerîm: Rızık bol bol veren Hz. Allah.

Suret-i zâhire: Dış görünüş.

Taayyün: Belli olma, belirlenme.

Tahsis: Has kılma, mahsus kılma, ayırma.

Teahhur: Gecikme.

Tekaddüm: Öne geçme.

ve hamd ve şükür şefaatiyle rızık istemek kapısı kapanmasın. Yoksa muayyen olsaydı, mahiyeti bütün bütün değişecekti. Şâkirâne, minnetdârâne ricalar, dualar, belki mütezellilâne ubûdiyet kapıları kapanırdı.

Dokuzuncu, Onuncu Delil: وَالْإِتْقَانَاتُ الْمُفَنَّنَةُ وَالْإِهْتِمَامَاتُ الْمَرْيُتَةُ

Yani her masnûda, hususan bahar mevsiminde zemin yüzünde sermedi bir hüsün ve cemâlin cilvelerini gösteren bütün güzel mahlûklar, ezcümle çiçekler, meyveler ve kuşçuklar ve sinekler ve bilhassa yaldızlı ve yıldızlı kuşçukların hilkatlerinde ve suretlerinde ve cihazatlarında öyle **mu'cizâne bir maharet ve dikkat ve harika bir sanat, bir itkan, bir mükemmeliyet¹ ve sanat-kârlarının mu'cizâtı hünerlerini** gösteren ayrı ayrı, çeşit çeşit tarzlarda şekiller, makinecikler, gayet ihatalı bir ilme ve –tabirde hata olmasın– gayet maharetli ve fününlu bir meleke-i ilmiyeye kat'î delâlet.. ve serseri tesadüfün ve şursuz ve müşevveş esbabın müdahale etmesinin imkânsız olduğuna şehâdet ettikleri gibi; **وَالْإِهْتِمَامَاتُ الْمَرْيُتَةُ** ifadesiyle o güzel masnûlarda o derece bir şirin süslemek ve tatlı bir zînet ve cazibedar bir cemâl-i sanat var ki, nihayetsiz bir ilim ile iş görür.. ve her şeyin en güzel tarzını bilir.. ve sanatkârlığın cemâl-i kemâlini ve kemâl-i cemâlini zîşuurlara göstermek ister ki; en cüz'î bir çiçeği ve küçük bir sineği ihtimamkârâne, mahirâne, sanat-perverâne, ehemmiyetle tasvir ve îcad eder.² Bu ihtimamkârâne tezyin ve tahsin, bedâhetle hadsiz ve her şeye muhit bir ilme delâlet.. ve o güzellerin adedince bir Sâni-i Alîm-i Zülcemâl'in vücûb-u vücûduna şehâdetler ederler demektir.

¹ Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi sağlam ve en güzel bir şekilde yarattığına dair bkz.: Neml Sûresi, 27/88; Secde Sûresi, 32/7; Müminün Sûresi, 23/14; Sâffât Sûresi, 37/125.

² Bkz.: “Sizin Allah'tan başka yalvardığınız bütün sahte tanrılar güç birliği yapsalar da, bir sinek bile yaratamazlar.” (Hac Sûresi, 22/73). Ayrıca Allah'ın Bârî (yaratıklarını yoktan ve benzersiz şekilde yaratan) ve Musavvir (bütün mahlûklarına özel sûretlerini veren) isimleri için bkz.: Haşır sûresi, 59/24.

Cemâl-i kemâl: Mükemmellikteki, kusursuzluktaki güzellik.

Cemâl-i sanat: Sanat güzelliği.

Ezcümle: Bu cümleden olarak, başlıca.

Fünun: Fenler, bilimler.

Hilkat: Yarattılış.

Hüsün ve cemâl: Mânevî, maddî güzellik; iç, dış güzellik.

İhtimamkârâne: Özenle yaparak, özen gösterir tarzda.

Kemâl-i cemâl: Güzellikteki mükemmellik, kusursuzluk.

Masnû: Her biri bir sanat eseri olan varlık. Allah'ın yarattığı her şey.

Meleke-i ilmiye: Her şeyi bilecek bir ilmî meleke.

Minnetdârâne: Minnettar olur bir tarzda.

Mu'cizâne: Mu'cizeli bir şekilde.

Müşevveş: Karmakarışık, dağınık.

Mütezellilâne: Kendi küçüklüğü-nü gösterir bir tarzda.

Sanat-perverâne: Sanatkârca yapar bir tarzda.

Sâni-i Alîm-i Zülcemâl: Her şeyi en iyi bilen, güzeller güzeli Yüce Yaratıcı.

Sermedi: Ebedî, daimî.

Şâkirâne: Şükreder bir tarzda.

Tahsin: Güzelleştirme, güzel yapma.

Tasvir: Suret, şekil verme.

Tezyin: Zinetleme, süsleme.

Beş Küllî Delil ve Huccetleri İhtiva Eden On Birinci Delil:

وَعَايَةُ كَمَالِ الْإِنْتِظَامِ الْإِتْرَانِ الْإِمْتِيزِ الْمُطْلَقَاتِ فِي السُّهُولَةِ الْمُطْلَقَةِ.. وَخَلْقُ الْأَشْيَاءِ فِي الْكَثْرَةِ الْمُطْلَقَةِ مَعَ الْإِتْقَانِ الْمُطْلَقِ.. وَفِي السَّرْعَةِ الْمُطْلَقَةِ مَعَ الْإِتْرَانِ الْمُطْلَقِ.. وَفِي الْوُسْعَةِ الْمُطْلَقَةِ مَعَ كَمَالِ حُسْنِ الصَّنْعَةِ.. وَفِي الْبُعْدَةِ الْمُطْلَقَةِ مَعَ الْإِتِّفَاقِ الْمُطْلَقِ.. وَفِي الْخِلَاطَةِ الْمُطْلَقَةِ مَعَ الْإِمْتِيزِ الْمُطْلَقِ.

Bu delil, sâbıkan zikredilen Arabî fıkranın âhirinde yazılan delilin başka ve daha güzel bir tarzıdır. Şiddetli hastalık sebebiyle, gayet kısa bir işaretle bundaki beş-altı geniş delilleri beyandır.

Evvelâ: Bütün zeminde görüyoruz; tam bilmekten ve maharetten gelen gayet sühûlet ve kolaylıkla acîb, zîhayat makineler, def'aten ve bir kısmı bir dakikada düzgün, ölçülü, emsalinden fârikalı yapılmaları, nihayetsiz bir ilme delâlet.. ve sanattaki maharet-i ilmiyeden gelen sühûlet ve kolaylık derecesinde o ilmin kemâlîne şehâdet eder.

Sâniyen: Gayet kesret ve çokluk içinde, şaşırmadan, gayet derecede sanatlı, mükemmel îcadlar, nihayetsiz bir kudret içinde hadsiz bir ilme delâlet.. ve Âlîm ve Kadîr-i Mutlak'a hadsiz şehâdet eder.

Sâlisen: Sûrat-i mutlaka ve gayet çabuk yapılmakla beraber¹, gayet derecede mizanlı, ölçülü îcadları, hadsiz bir ilme delâlet.. ve adetlerince bir Âlîm-i Mutlak ve Kadîr-i Mutlak'a şehâdet ederler.

Râbian: Gayet geniş bütün zemin yüzünde hadsiz zîhayatların vüs'-at-i mutlaka ile beraber, gayet sanatkârâne, süslü, kemâl-i hüsn-ü sanat ile yapılmaları; hiç şaşırmayan, her şeyi beraber gören, bir şeyi bir şeye mâni olmayan bir ihatalı ilme delâlet.. ve bir Âlîm-i küllî şey ve Kadîr-i Mutlak'ın masnûları olduklarına her biri ve beraber şehâdet ederler.

Hâmisen: Bu'd-u mutlak ve birbirinden gayet uzak bir nev'in ef-radı; biri şarkta, biri garpta, biri şimalde, biri cenupta, aynı zamanda,

¹ Bkz.: Lokman Sûresi, 31/28; Yâsîn Sûresi, 36/53, 82.

Âlîm-i küllî şey: Her şeyi bilen Hz. Allah.

Âlîm-i Mutlak: Sonsuz ve sınırsız ilim sahibi Hz. Allah.

Bedâhet: Açık-seçiklik, netlik.

Bu'd-u mutlak: Çok, tamamen uzaklık.

Defaten: Bir defada, birdenbire.

Fârikalı: Ayırt edilen, farklı.

Kadîr-i Mutlak: Mutlak, sınırsız kudret sahibi Hz. Allah.

Kemâl-i hüsn-ü sanat: Sanatın güzelliğindeki mükemmellik.

Kesret: Çokluk, bolluk.

Maharet-i ilmiye: Bildiğini uygulama, kullanma ustalığı.

Sühûlet: Kolaylık.

Sûrat-i mutlaka: Büyük bir hız.

Şark-garp: Doğu-batı.

Şimal-cenup: Kuzey-güney.

Vüs'at-i mutlaka: Büyük bir genişlik.

aynı tarzda birbirinin misli ve birbirinden teşahhusça imtiyazlı bir surette vücuda gelmeleri, ancak bir Alîm-i Mutlak ve Kadîr-i Mutlak'ın kâinatı idare eden hadsiz kudreti.. ve bütün mevcudâtı ahvâliyle ihata eden nihayetsiz ilmiyle olabilmesi cihetiyle, muhit bir ilme delâlet.. ve bir Allâmü'l-guyûb'a hadsiz şehâdet ederler.

Sâdisen: İhtilat-ı mutlakla beraber hiç şaşırmadan ve karıştırmadan, her birisi tam bir imtiyaz ve alâmet-i fârika ile o karışık emsalinde ve karanlık yerlerde, mesela toprak altındaki tohumlar gibi şaşırان vaziyetlerde o çok kalabalıklı zihayat makinelerin her birisinin hiçbir cihazatını noksan bırakmayarak mu'cizâtlı bir surette yaratılmaları, güneş gibi ilm-i ezeliye delâlet.. ve gündüz gibi Kadîr-i Mutlak ve Alîm-i Mutlak'ın hallâkiyeti-ne, rubûbiyetine şehâdet ederler.

Risale-i Nur'daki tafsilata havale edip bu pek uzun kıssayı kısa kesiyoruz. Şimdi Hülâsatü'l-hülâsa'daki **"irade"** meselesine başlıyoruz:

اللَّهُ أَكْبَرُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ قُدْرَةً وَعِلْمًا، إِذْ هُوَ الْمُرِيدُ لِكُلِّ شَيْءٍ، مَا شَاءَ اللَّهُ كَانَ وَمَا لَمْ يَشَأْ لَمْ يَكُنْ، إِذْ تَنْظِيمُ إِبْجَادِ الْمَصْنُوعَاتِ ذَاتًا وَصِفَاتٍ وَمَاهِيَّةً وَهُوِيَّةً مِنْ بَيْنِ الْإِمْكَانَاتِ الْغَيْرِ الْمَحْدُودَةِ وَالطَّرِيقِ الْعَقِيمَةِ وَالْإِحْتِمَالَاتِ الْمُشَوَّشَةِ وَسُيُولِ الْعَنَاصِرِ الْمُتَشَاسِكَةِ وَالْأَمْثَالِ الْمُتَشَابِهَةِ بِهَذَا النِّظَامِ الْأَدَقِّ الْأَرَقِّ، وَتَوَازِينِهَا بِهَذَا الْمِيزَانِ الْحَسَّاسِ الْجَسَّاسِ، وَتَمْيِيزِهَا بِهَذِهِ التَّعْيِيناتِ الْمُزَيَّنَةِ الْمُنتَظِمَةِ، وَخَلْقِ الْمُخْتَلِفَاتِ الْمُنتَظِمَاتِ الْحَيَوِيَّةِ مِنَ الْبَسِيطِ الْجَامِدِ الْمَيِّتِ كَالْإِنْسَانِ بِجِهَازَاتِهِ مِنَ النُّطْفَةِ وَالطَّيْرِ بِجَوَارِحِهِ مِنَ الْبَيْضَةِ وَالشَّجَرَةِ بِأَغْصَانِهَا مِنَ النَّوَاةِ وَالْحَبَّةِ تَدُلُّ عَلَى أَنَّ كُلَّ شَيْءٍ بِإِزَادَتِهِ تَعَالَى وَاخْتِيَارِهِ وَقُضْدِهِ وَمَسِئَتِهِ سُبْحَانَهُ كَمَا أَنَّ تَوَافُقَ الْأَشْيَاءِ فِي أُسَاسَاتِ الْأَعْضَاءِ التَّوَعِّيَّةِ وَالْجَنَسِيَّةِ يَدُلُّ عَلَى أَنَّ صَانِعَ تِلْكَ الْأَفْرَادِ وَاحِدٌ أَحَدٌ كَذَلِكَ أَنَّ تَمَازِيحَهَا بِالشَّخْصَاتِ الْمُتَمَازِيَاتِ وَالتَّعْيِيناتِ الْمُنتَظِمَةِ يَدُلُّ عَلَى أَنَّ ذَلِكَ الصَّانِعَ الْوَاحِدَ الْأَحَدَ فَاعِلٌ مُخْتَارٌ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ وَيَحْكُمُ مَا يُرِيدُ.

Bu fıkra, irade-i ilâhiyenin delillerinden pek çok küllî hüccetleri ihtiva eden birtek küllî ve uzun delildir. Meâlinin kısa bir tercümesi içinde irade ve

Alâmet-i fârika: Ayırıcı özelliklik.

Hallâkiyet: Yaratıcılık.

Hülâsatü'l-hülâsa: "Özün özü" anlamında, Zülfikar adlı eserin sonunda yer alan Hizb-i Nuriye'nin bir bölümü.

İhtilat-ı mutlak: Son derece karışıklık.

İlm-i ezeli: Cenâb-ı Hakk'ın ezeli, sonsuz ilmi.

İmtiyaz: Benzerlerinden farklılık, kendine has meziyetleri olma.

Rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan terbiye, idare ve hâkimiyeti.

Teşahhus: Her bir varlığa ayrı ayrı özellikler verilmesi, ayırt edilecek bir şahsiyet verilmesi.

ihtiyâr ve meşiet-i ilâhiyeyi gayet kat'î isbat eden bir delili beyan ederiz. Hem ilm-i ilâhînin bütün mezkûr delilleri, aynen iradenin dahi delilidir. Çünkü her masnûda ilim ve iradenin beraber cilveleri, eserleri görünüyor.

Bu Arabî Fıkranın Kısaca Meâli:

Yani her şey, onun irade ve meşietiyile olur. İstediği olur, istemediği olmaz. Her ne isterse yapar. İstemezse hiçbir şey olmaz. Bir hüccet şudur: Görüyoruz ki bu masnûâtın her biri; muayyen zâtı, mahsus sıfatı.. ayrı hususî mahiyeti, mümtaz fârikalı sureti.. hadsiz imkânât ve başka tarzlarda olabilir, teşvişçi ihtimalat içinde.. neticesiz çok yollarda ve sel gibi akan ve karıştıran ve birbirine zıt unsurların müdahaleleri içinde.. ve sehiv ve iltibasa sebebiyet veren ve birbirine benzeyen emsalleri içinde.. bu karmakarışık hâllere karşı, o her bir masnûu; ince, tam, düzgün bir nizam altına almak.. ve hassas, cessas, mükemmel bir ölçü ve mizanla her uzvunu ve cihazını tartmak, takmak.. ve yüzüne süslü, düzgün bir sîma, bir teşahhus vermek.. ve birbirine muhalif âzâlarını basit, câmid, ölü bir maddeden zîhayat olarak gayet sanatlı yaratmak.. mesela insanı, ayrı ayrı yüz cihazatı ile bir katre sudan îcad etmek..¹ ve kuşu, pek çok âlât ve muhtelif cihazlarıyla bir basit yumurtadan inşâ edip mu'cizâtı suret giydirmek.. ve ağacı; dal, budak ve mütenevvî âzâ ve eczasıyla basit, câmid –karbon, azot, müvellidülmâ, müvellidülhumûzadan terek-küp eden– bir küçük çekirdekten çıkarmak; muntazam, meyveli bir şekil giydirmek, elbette ve elbette bedâhetle, şüphesiz kat'iyetle, vücûb ve zaruret ve lüzum derecesinde isbat eder ki; o her bir masnûa –bütün zerrât ve eczasıyla ve suret ve mahiyetiyle– bir Kadîr-i Mutlak'ın irade ve meşietiyile ve ihtiyâr ve kasdıyla o mahsus, mükemmel vaziyet veriliyor. Ve her şeye şâmil bir iradenin taht-ı hükmündedir. Ve bu tek masnûun bu şüphesiz tarzda irade-i ilâhiyeye delâleti gösteriyor ki; bütün masnûât hadsiz, nihayetsiz ve güneş ve gündüz gibi zâhir bir kat'iyette, her şeye şâmil irade-i ilâhiyeye, adetlerince şehâdetler ve bir Kadîr-i Mürîd'in vücûb-u vücûduna hadsiz hüccetlerdir.

¹ İnsanın basit bir sudan yaratıldığını ifade eden bazı âyetler için bkz.: Secde Sûresi, 32/8; Nahl Sûresi, 16/4; Hac Sûresi, 22/5; Yâsin Sûresi, 36/77; Mümin Sûresi, 40/67; ...

Câmid: Sansız, donuk.

Cessas: Dikkatli, algılaması seri olan.

İhtiyâr: İrade etme, dileme.

İltibas: Karıştırma, karışıklık.

Kadîr-i Mürîd: Dilediği her şeye kâdir olan Hz. Allah.

Masnûât: Her biri bir sanat ese-

ri olan varlıklar. Allah'ın yarattığı her şey.

Meşiet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın dilemesi, istemesi.

Mümtaz: Seçkin, ayrıcalıklı, meziyetli.

Mütenevvî: Çeşitli, türlü.

Müvellidülhumûza: Oksijen.

Müvellidülmâ: Hidrojen.

Sehiv: Yanılgı, kusur.

Şâmil: Şümüllü, kapsamlı.

Taht-ı hüküm: Hükmü altında.

Terek-küp: Birden fazla şeyin bir araya gelerek birleşmesi.

Teşvişçi: Karıştıran, karmaşık.

Vücûb: Gerekliklik, kesinlik.

Hem ilm-i ilâhînin sâbikan mezkûr bütün delilleri, aynen iradenin dahi delilleridir. Çünkü ikisi kudretle beraber iş görüyorlar. Biri birisiz olmaz. Her bir nev'in ve cinsin efradı, âzâ-yı nev'iyeye ve cinsiyede tevâfukları nasıl delâlet eder ki Sâni'leri birdir, vâhiddir, ehaddir; öyle de yüzlerinin sîmaları, hikmetli bir tarzda birbirinden fârikalı ve ayrı olması kat'î delâlet eder ki; o Sâni-i Vâhid-i Ehad, bir fâil-i muhtardır. İrade ve ihtiyâr ve meşiet ve kasd ile her şeyi yaratır.

İşte iradeye dair tek ve küllî bir delili beyan eden mezkûr Arabî fıkranın kısaca meâlinin tercümesi bitti. İradeye dair pek çok mühim nükteleri, ilim meselesi gibi yazmak niyet etmiştim. Fakat semli hastalık dimağıma tam yorunluk verdiği için başka vakte tehir edildi.

“Kudret”e dair Arabî fıkrası:

اللهُ أَكْبَرُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ قُدْرَةً وَعِلْمًا، إِذْ هُوَ الْقَدِيرُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ بِقُدْرَةٍ مُطْلَقَةٍ مُحِيطَةٍ ضَرُورِيَّةٍ نَاشِئَةٍ لَازِمَةٍ ذَاتِيَّةٍ لِلذَّاتِ الْأَقْدَسِيَّةِ، فَمَحَالٌ تَدَاخُلُ ضِدَّهَا فَلَا مَرَاتَبَ فِيهَا فَتَتَسَاوَى بِالنِّسْبَةِ إِلَيْهَا الذَّرَاتُ وَالتُّجُومُ وَالْجُزْءُ وَالْكُلُّ وَالْجُزْئِيُّ وَالْكُلِّيُّ وَالنَّوَاةُ وَالشَّجَرُ وَالْعَالَمُ وَالْإِنْسَانُ، بِسِرِّ مُشَاهَدَةٍ غَايَةِ كَمَالِ الْإِنْتِظَامِ الْإِتْرَانِ الْإِمْتِيَّازِ الْإِتْقَانِ الْمُطْلَقَاتِ مَعَ السَّهُولَةِ فِي الْكَثْرَةِ وَالسَّرْعَةِ وَالْخِلَاطَةِ الْمُطْلَقَةِ.. وَبِسِرِّ الثَّوَرَانِيَّةِ وَالشَّفَافِيَّةِ وَالْمُقَابَلَةِ وَالْمُوَازَنَةِ وَالْإِنْتِظَامِ وَالْإِمْتِنَالِ.. وَبِسِرِّ إِمْدَادِ الْوَاحِدِيَّةِ وَبِسِرِّ الْوَحْدَةِ وَتَجَلِّيِ الْأَحَدِيَّةِ.. وَبِسِرِّ الْوُجُوبِ وَالتَّجَرُّدِ وَمُبَايَنَةِ الْمَاهِيَّةِ.. وَبِسِرِّ عَدَمِ التَّقْيِيدِ وَعَدَمِ التَّحْيِيزِ وَعَدَمِ التَّجْزِي.. وَبِسِرِّ انْقِلَابِ الْعَوَائِقِ وَالْمَوَانِعِ إِلَى حُكْمِ الْوَسَائِلِ الْمُسَهِّلَاتِ.. وَبِسِرِّ أَنَّ الذَّرَّةَ وَالْجُزْءَ وَالْجُزْئِيَّ وَالنَّوَاةَ وَالْإِنْسَانَ لَيْسَتْ بِأَقْلَ صَنْعَةٍ وَجَزَالَةٍ مِنَ التَّجْمِ وَالْكُلِّ وَالْكُلِّيِّ وَالشَّجَرِ وَالْعَالَمِ.. (فَخَالِفُهَا هُوَ خَالِقُ هَذِهِ بِالْحَدْسِ الشُّهُودِيِّ) وَبِسِرِّ أَنَّ الْمُحَاطَ وَالْجُزْئِيَّاتِ كَالْأَمْتِلَةِ الْمَكْتُوبَةِ الْمُصَغَّرَةِ أَوْ كَالنَّقْطِ الْمَحْلُوبَةِ الْمُعْصَرَةِ فَلَا بُدَّ أَنْ يَكُونَ الْمُحِيطُ وَالْكُلِّيَّاتِ فِي قَبْضَةِ خَالِقِ الْمُحَاطِ وَالْجُزْئِيَّاتِ لِيُذَرِّجَ مِثَالَهَا فِيهَا بِمُوَازِينِ عِلْمِهِ أَوْ يُعْصَرَهَا مِنْهَا بِدَسَاتِيرِ حِكْمَتِهِ.. وَبِسِرِّ كَمَا أَنَّ قُرْآنَ الْعِزَّةِ الْمَكْتُوبَ عَلَى الذَّرَّةِ الْمُسَمَّاةِ بِالْجَوْهَرِ الْفَرْدِ بِذَرَاتِ الْأَثِيرِ لَيْسَ بِأَقْلَ جَزَالَةٍ وَخَارِقِيَّةِ صَنْعَةٍ مِنْ قُرْآنِ الْعُظْمَةِ الْمَكْتُوبِ

Âzâ-yı nev'iyeye ve cinsiye: Aynı tür ve cinse ait uzuvlar, organlar.

Fâil-i muhtar: İstediyiğini dilediyiği gibi yapan.

Sâni': Yapan, sanatkâr.

Sem: Zehir.

Tevâfuk: Birbirine uygun, uyumlu olma.

Vahid ve ehad: Bir ve tek, Hz. Allah.

عَلَى صَحِيفَةِ السَّمَاءِ بِمَدَادِ النُّجُومِ وَالشُّمُوسِ، كَذَلِكَ إِنَّ وَرَدَ الزُّهْرَةَ لَيْسَتْ بِأَقْلَ جَزَالَةٍ وَصُنْعَةٍ مِنْ دُرِّي نَجْمِ الزُّهْرَةِ وَلَا التَّمْلَةَ مِنَ الْفِيلَةِ وَلَا الْمِكْرُوبُ مِنَ الْكَرْكَدَانِ وَلَا التَّلْحَةَ مِنَ التَّلْحَةِ بِالنِّسْبَةِ إِلَى قُدْرَةِ خَالِقِ الْكَائِنَاتِ فَكَمَا أَنَّ غَايَةَ كَمَالِ السَّرْعَةِ وَالسُّهُوْلَةِ فِي إِيجَادِ الْأَشْيَاءِ أَوْفَعَتْ أَهْلَ الضَّلَالَةِ فِي التَّبَاسِ التَّشْكِيلِ بِالتَّشْكِلِ الْمُسْتَلَزِمِ لِمَحَالَاتٍ غَيْرِ مَحْدُودَةٍ تَمْجُّهَا الْأَوْهَامُ كَذَلِكَ أَتَبَّتْ لِأَهْلِ الْهَدَايَةِ تَسَاوِيِ النُّجُومِ مَعَ الذَّرَاتِ بِالنِّسْبَةِ إِلَى قُدْرَةِ خَالِقِ الْكَائِنَاتِ جَلَّ جَلَالُهُ وَلَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ اللَّهُ أَكْبَرُ.

Bu pek azîm mesele-i kudrete dair Arabî fıkranın kısaca meâlinin bir nevi tercümesinden evvel, kalbe ihtar edilen bir hakikati beyan ederiz, şöyle ki:

Kudretin vücudu, kâinatın vücudundan daha ziyade kat'îdir. Belki bütün mahlûkât, her biri hem beraber o kudretin mücessem kelimâtıdır. Onun aynelyakîn vücudunu gösterirler. Onun mevsufu olan Kadîr-i Mutlak'a adettelerince şehâdetler ederler. Daha hüccetlerle o kudretin isbatına ihtiyaç yoktur. Belki imanda en ehemmiyetli bir esas, haşir ve neşrin en kuvvetli bir temel taşı.. ve çok mesâil-i imaniye ve hakâik-i Kur'âniye'ye en lüzumlu bir medar olan.. ve *مَا خَلَقَكُمْ وَلَا يَعْزُبُ عَنْكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ*¹.. ve bütün akıllar ona yol bulamadıklarından, hayrette, aczde, bir kısmı inkârda kaldıkları kudrete ait bir dehşetli hakikatin isbatı lâzımdır.

İşte o esas, o temel, o medar, o dâvâ, o hakikat ise mezkûr âyetin meâlidir. Yani: *“Ey cin ve ins! Bütün sizlerin yaratılmanız, îcadınız ve haşirde ihyanız, diriltimeniz; birtek nefsin îcadı gibi kudretime kolaydır.”* Bir baharı, tek bir çiçek misillü sühûletle îcad eder. Cüz'î-küllî, küçük-büyük, az-çok, o kudrete nisbeten farkları yoktur. Seyyâreleri, zerreler gibi kolay döndürür.

İşte mezkûr, Arabî fıkra, yalnız bu dehşetli meseleye “Dokuz Basamak” ile pek kat'î ve kuvvetli bir hücceti beyan eder. Bu basamağın esasına işaret eden mananın gayet kısa bir meâli şudur:

¹ Lokman Sûresi, 31/28.

Aynelyakîn: Gözle görerek öğrenme, bilme.

Hakâik-i Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in hakikatleri.

İcad: Var etme, yaratma.

İhya: Hayat verme, diriltme.

Kelimât: Kelimeler.

Medar: Dayanak, vesile, sebep.

Mesâil-i imaniye: İmana ait meseleler.

Mevsuf: Vasıflanan, söz konusu sıfatla anılan.

Mücessem: Cisme bürünmüş, cisim halini almış.

Seyyâre: Gezegen.

اللَّهُ أَكْبَرُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ قُدْرَةً وَعِلْمًا، إِذْ هُوَ الْقَدِيرُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ بِقُدْرَةِ مُطْلَقَةٍ مُحِيطَةٍ
ضُرُورِيَّةٍ نَاشِئَةٍ لَازِمَةٍ ذَاتِيَّةٍ لِلذَّاتِ الْأَقْدَسِيَّةِ، فَمَحَالٌ تَدَاخُلُ صِدْهَا فَلَا مَرَاتَبَ فِيهَا
فَتَتَسَاوَى بِالنِّسْبَةِ إِلَيْهَا الذَّرَاتُ وَالنُّجُومُ وَالْجُزْءُ وَالْكُلُّ وَالْجُزْئِيُّ وَالْكُلِّيُّ وَالنَّوَاءُ وَالشَّجَرُ
وَالْعَالَمُ وَالْإِنْسَانُ.

Yani her şeye kadîr öyle bir kudreti var ki; bütün eşyayı ihata etmiş.. ve Zât-ı Vâcibu'l-vücûd'a lüzum-u zâtî ile ve –fenn-i mantık tabirince– zaruriyet-i nâşie ile lâzımdır, vâcibdir, infikâki muhâldir, imkânı yoktur. Madem böyle bir lüzumla böyle bir kudret, Zât-ı Akdes'tedir; elbette onun zıddı olan acz, hiçbir cihetle içine giremez; Zât-ı Kadîr'e ârız olamaz. Madem bir şeyde mer-
tebelerin bulunması, onun zıddının içine girmesi iledir. Mesela hararetin de-
rece ve mertebeleri, soğuğun girmesi.. ve güzelliğin ise, çirkinliğin müdaha-
lesi ile olması.. ve bu zâtî kudrete zıt olan aczin ona yanaşması, hiçbir cihetle
imkânı yok. Elbette o kudret-i mutlakada mertebeler bulunmaz. Madem mer-
tebeler onda bulunmaz; elbette o kudrete nisbeten yıldızlar, zerreler müsa-
vi.. ve cüz ve küll, bir fert ve bütün nev'in o kudrete karşı farkları yoktur. Ve
bir çekirdek ve koca ağacı ve kâinat ve insan ve bir nefsi diriltmesi ve haşirde
bütün zîruhların ihyası, o kudrete nisbeten müsâvidirler ve kolaydır. Büyük-
küçük, az-çok, farkı yoktur. Bu hakikate kat'î şahit, hilkat-ı eşyada gördüğü-
müz kemâl-i sanat, nizam, mizan, temyiz, kesret, sürat-i mutlakada sühûlet-i
mutlaka ve tam kolaylıktır.

Birinci Basamak olan: بِسْرِ مُشَاهَدَةٍ غَايَةِ كَمَالِ الْإِنِّظَامِ الْإِتِّزَانِ الْإِمْتِيزِ الْمَآلِ، الْإِتِّقَانِ الْمُطْلَقَاتِ مَعَ السَّهُولَةِ فِي الْكَثْرَةِ وَالسَّرْعَةِ وَالْخِلَاطَةِ الْمُطْلَقَةِ
meâlî, bu mez-
kûr hakikattir.

İkinci Basamak: وَبِسْرِ التَّوَرَاتِيَّةِ وَالشَّافَافِيَّةِ وَالْمُقَابَلَةِ وَالْمُوَازَنَةِ وَالْإِنِّظَامِ وَالْإِمْتِيزِ
'dir. Bunun izah ve tafsilatını, Onuncu Söz'ün âhirine ve Yirmi Dokuzuncu
Söz'e ve Yirminci Mektup'a havale edip kısaca bir işaret ederiz:

Ârız olmak: Sonradan olmak, dıştan gelmek.

Fenn-i mantık: Mantık bilimi.

Hilkat-ı eşya: Varlığın yaratılışı.

İnfikâk: Çözülme, ayrılma.

Kemâl-i sanat: Sanatın mükem-
melliği, yaratılıştaki kusursuzluk.

Kesret: Çokluk, bolluk.

Kudret-i mutlaka: Tam, sınırsız

kudret.

Lüzum-u zâtî: Bizzat kendisinin
gerekliliği.

Müsâvi: Eşit, denk.

Temyiz: Ayırma, diğerlerinden
ayrıcılık kılma.

Zaruriyet-i nâşie: Bir şeyin ken-
disinde olan ve ondan ayrılması
mümkün olmayan, “olmazsa ol-

maz”ı.

Zât-ı Akdes: En yüce Zât, Hz.
Allah.

Zât-ı Kadîr: Her şeye gücü yeten
Hz. Allah.

Zât-ı Vâcibu'l-vücûd: Varlığı ken-
dinden ve kesin olan Hz. Allah.

• Evet, nasıl ki *nurâniyet* cihetiyle güneşin ziyası ve aksi, kudret-i rabbâniye ile deniz yüzüne ve bütün kabarcıklarına girmesi, birtek cam parçasına girmesi gibi kolaydır, ikisi müsâvidir. Öyle de Zât-ı Nuru'l-envâr'ın nuranî kudreti dahi gökleri, yıldızları yaratması, döndürmesi; sineklerin, zerrelere in'icad ve döndürmesi gibi ona kolaydır, ağır gelmez.

• Hem nasıl ki *şeffafiyet* hâssasıyla birtek aynacıkta ve bir göz bebeğinde güneşin misalî sureti kudret-i ilâhiye ile bulunur, aynı kolaylıkla bütün parlak şeylere ve katrelere ve şeffaf zerreciklere ve deniz yüzlerine o aksi ve ışığı emr-i ilâhî ile verilir. Aynen öyle de masnûâtın melekûtiyet ve mahiyet yüzleri şeffaf ve parlak olmasından, kudret-i mutlakanın cilvesi, tesiri birtek nefsin icadında bulunması kolaylığı derecesinde bütün hayvanâtı yaratır. Az-çok, büyük-küçük, fark yok.

• Hem nasıl ki *muvâzene* sırrıyla dağları tartacak derecede gayet büyük ve tam hassas bir teraziye iki müsâvi ceviz konulsa; bir küçük çekirdek, bir cevize ilâve edilse; terazinin, bir gözünü dağ başına, bir gözünü de derin dereye indirmesi kolaylığı derecesinde; o iki ceviz yerine iki müsâvi dağ, mizanın iki gözüne konulsa; birisine bir ceviz ilâvesiyle bir dağı göklere kaldırır, bir dağı derelere indirir. Aynen öyle de İlm-i Kelâm'ın tabirince imkân, “mütesâviü't-tarafeyn”dir. Yani vâcib ve mümtenî olmayan, belki mümkün ve muhtemel olan şeylerin vücud ve ademleri, bir sebep bulunmazsa müsâvidir, farkları yoktur. Bu imkân ve müsâvâtta az-çok, büyük-küçük birdirler. İşte mahlûkât, “mümkün”dirler ve imkân dairesinde vücud ve ademleri müsâvi olmasından, Vâcibu'l-vücûd'un hadsiz kudret-i ezeliyesinin birtek mümkünine vücud vermesi kolaylığında bütün mümkünâtın vücudu, ademin muvâzenesini bozar; her şeye lâıyk bir vücudu giydirir. Ve vazifesi bitmiş ise, zâhirî vücud libasını çıkarıyor, suretâ ademe, belki daire-i ilimdeki mânevî vücuda gönderir. Demek eşya, Kadîr-i Mutlak'a verilse bahar, bir çiçek kadar.. bütün insanların haşirde ihyalari, bir nefis kadar kolay olur.¹ Eğer esbaba isnad edilse, bir çiçek, bir bahar kadar.. ve bir sinek, bütün hayvanât kadar müşkülâtlı olur.

¹ Bkz.: Lokman Sûresi, 31/28; Rûm Sûresi, 30/27.

Daire-i ilim: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan ilmi.

Hâssa: Özellik, hususiyet.

İlm-i Kelâm: İslâm inanç esaslarını inceleyen ilim dalı.

İmkân: Bir şeyin varlığının veya yokluğunun olabilirlik açısından eşit olması. Eğer bir şey var olma/olmama veya varlığını sürdürme adına kendi başına bir şey yapmıyorsa elbette onun olmasını di-

leyen, yapan ve sürdüren başka bir kudret var demektir.

Melekûtiyet: Eşya ve hâdiselerin iç yüzü. Cenâb-ı Hakk'ın takdiri-ne, kudretine vasitasız ayna olan, tertemiz, kusursuz özü, hakikati.

Mümkin: Olması veya olmaması kendi iktidar ve iradesinde olmayan her varlık.

Mümtenî: Varlığı mümkün olmayan, sadece aklen farz edilen şey.

Mütesâviü't-tarafeyn: İki tarafın birbirine denk olması. Varlık veya yokluk konusunda eşit durumda olma.

Vâcib: Varlığı kendinden ve kesin olan.

Vücud ve adem: Var olma ve olmama.

Zât-ı Nuru'l-envâr: Bütün nurların sahibi, yaratıcısı Hz. Allah.

• Hem nasıl ki *intizam* sırrıyla bir koca sefine veya tayyareyi bir parmağı düğmesine dokunmak ile harekete getirmesi, bir saatin zembereğine anah-tarla parmak dokunmasıyla harekete girmesi derecesinde kolay ve rahattır. Aynen öyle de ilm-i ezeli'nin düsturlarıyla ve hikmet-i sermediyenin kanun-larıyla ve irade-i rabbâniyenin küllî cilveleri ve muayyen usûlleriyle her şe-ye küllî ve cüz'î, büyük-küçük, az-çok bir mânevî kalıp, bir hususî miktar, bir hâlis hudut verildiğinden, tam intizam-ı ilmî ve irade kanunu içindedirler. Elbette Kadîr-i Mutlak'ın, hadsiz kudretiyle manzume-i şemsiyeyi çevirmesi.. ve arz sefinesini medar-ı senevîsinde gezdirmesi.. bir cesette kanı ve kanda-ki küreyvât-ı hamrâ ve beyzâyı ve o küreciklerdeki zerrelere; nizamlı, hikmet-li çevirmesi derecesinde sühûletli ve kolaydır ki; bir insanı, kâinat sisteminde harika cihazlarıyla bir katre sudan birden zahmetsiz yaratır. Demek o ezeli ve hadsiz kudrete isnad edilse; bu kâinatın îcadı, bir insanın îcadı kadar sühûlet peydâ eder, kolay olur. Eğer ona verilmezse; birtek insanı, acîb cihazları ve duygularıyla yaratmak, kâinat kadar müşkülâtlı olur.

• Hem nasıl ki *itaat* ve *imtisal* ve *emir dinlemek* sırrıyla bir kumandan, bir arş emriyle bir neferi hücumla sevkettiği gibi; aynı emirle koca bir mutî or-duyu dahi, kolayca hücumla tahrik eder. Aynen öyle de irade-i ilâhî kanun-larına kemâl-i itaate ve tekvinî emr-i rabbânînin işaretine emirber nefer ve emir kulu misillü fitrî meyil ve şevk içinde.. ve ilm-i ezeli ve hikmetin tayin et-tikleri hatt-ı hareket düsturları dairesinde.. ve ordu neferlerinden bin derece ziyade itaatli ve emir dinler ve emir kulu hükmünde olan masnûât, hususan zîhayatlardan birtek ferdi, “Ademden haydi vücuda çık, vazife başına gir!” di-ye emr-i rabbânî ile.. ve ilmin tayin ettiği tarzda.. ve iradenin tahsis eylediği surette kudret, ona mahsus bir vücut giydirip, elini tutup, meydana çıkarmak kolaylığında bahardaki zîhayatın ordusunu aynı kuvvet ve kudretle îcad eder, vazifeler verir. Demek her şey o kudrete isnad edilse, bütün zerrât ordusunun ve yıldız fırkalarının îcadı; bir zerre, birtek yıldız kadar kolay ve sühûletli olur. Eğer esbaba isnad edilse bir zîhayatın gözbebeğinde ve dimağındaki zerrenin acîb vazifelerini yerine getirecek bir kabiliyetle yaratılması, hayvanât ordusu kadar müşkülâtlı ve zahmetli olur.

Arz sefinesi: Gemi gibi uzayda yüzen yerküre.

Hikmet-i sermediye: Varlıkta sü-rekli hâkim olan ilâhî hikmet.

İntizam-ı ilmî: Her şeyin ilmî düsturlarla bilerek yapıldığını gösteren sistem, düzen.

İrade-i rabbâniye: Bütün varlı-

ğı terbiye ve idaresi altında tutan ilâhî irade.

Kemâl-i itaat: Tam bir itaat.

Küreyvât-ı hamrâ ve beyzâ: Al ve akıyuvlar.

Manzume-i şemsiye: Güneş sis-temi.

Medar-ı senevî: Dünyanın güneş

etrafında dönerken bir yılda ta-mamladığı farazî daire.

Mutî: İtaatkâr, itaat eden.

Peydâ etmek: Elde etmek, ka-zanmak.

Tekvinî emr-i rabbânî: Yaratılışla ilgili ilâhî emirler.

Üçüncü Basamak: وَبَسِّرِ إِمْدَادَ الْوَاحِدِيَّةِ وَيُسِّرِ الْوَحْدَةَ وَتَجَلِّي الْأَحَدِيَّةِ 'dir.

Kısacık işaretlerle meâline bakacağız:

Yani, nasıl ki bir padişah ve kumandan-ı âzam, *hâkimiyetinin vâhidiyeti* ve bütün raiyeti yalnız onun emirlerine göre hareketi cihetiyle o hâkim-i âzam, koca memleketi ve büyük milleti idare etmesi, bir köy ehlini idare etmek kadar kolay olur. Çünkü *hükümde vâhidiyet* itibarıyla efrad-ı millet, aynen asker neferâtı gibi teshilâta vesile olup kolayca emirler, kanunlar tatbik edilir. Eğer muhtelif hâkimlere bırakılsa çok keşmekeşe düşmesiyle beraber; birtek köyün, belki bir hânenin o memleket kadar idaresi müşkül olur. Hem o itaatli milletin birtek kumandana bağlanması haysiyetiyle her bir ferdi, nefer gibi, o kumandanın kuvvetine ve cihazat depolarına ve ordusuna dayandığı bir kuvvet ile bir şahı esir edebilir, bin derece şahsî kuvvetinden ziyade iş görebilir. Onun o padişaha intisabı hadsiz bir kuvveti ve iktidarı olup pek büyük işler yapar. Eğer o intisap kesilse o büyük kuvvet gider, kendi bileğindeki cüz'î kuvvetiyle ve belindeki az cephâne ve fişekleri miktarınca iş görebilir. Yoksa intisap kuvvetine dayanan mezkûr askerin gördüğü bütün işler ondan istenilse, bileğinde bir ordu kuvveti ve belinde padişahın cephâneler ambarı bulunmak gerektir. Aynen öyle de Sultan-ı Ezel ve Ebed, Sâni-i Kadîr, vâhidiyet-i saltanat ve hâkimiyet-i mutlaka cihetiyle kâinatı, bir şehir kolaylığında.. ve bir baharı, bir bahçe sühûletinde.. ve haşirde bütün ölmüşleri ihya etmek, o bahçedeki ağaçların yaprak, çiçek ve meyvelerini gelen baharda yaratmak kolaylığında yapar. Ve kolayca bir sineği, koca kartal kuşu sisteminde yaratır. Ve sühûletle bir insanı, bir küçük kâinat hükmüne getirir. Eğer esbaba verilse bir mikrop, bin gergedan; bir meyve, bir büyük ağaç kadar müşkülâtlı olur. Ve belki zihayatin bedeninde acîb vazifeleri gören her bir zerreye, her şeyi görece bir göz ve her şeyi bilecek bir ilim verilmek lâzımdır ki, o ince ve mükemmel vazife-i hayatiyeyi yapabilsin.

Hem *vahdette yüsür* ve *sühûlet* ve *kolaylık* o dereceye gelir. Nasıl ki bir ordu teçhizatı, birtek elden, birtek fabrikadan gelmesiyle birtek neferin teçhizat-ı askeriyesi gibi kolaylaşır. Eğer ayrı ayrı eller karışsa ve muhtelif

Efrad-ı millet: Vatandaşlar.

Hâkim-i âzam: Pek büyük hâkim.

Hâkimiyet-i mutlaka: Her şeyi kuşatan sınırsız hâkimiyet, tam hükümlanlık.

Kumandan-ı âzam: Pek büyük komutan.

Neferât: Rütbesiz askerler, erler.

Sâni-i Kadîr: Her şeye gücü yeten Yüce Yaradan.

Sultan-ı Ezel ve Ebed: Saltanatının başlangıcı ve sonu olmayan Cenâb-ı Hak.

Teshilât: Kolaylaştırmalar, kolaylıklar.

Vâhidiyet: Birlik.

Vazife-i hayatiye: Yaşamak için gerekli her şey.

Yüsür: Kolaylık.

cihazatın her biri, başka fabrikadan alınsa; o vakit birtek nefer teçhizatı, kemiyet noktasında bin müşkülâtla tedarik edilebilir, müteaddit âmir ve zâbitler karıştığı cihetiyle bin nefer kadar suûbet peydâ eder. Hem bin neferin idaresi ve kumandanlığı, birtek zabite verilse –bir cihette– bir nefer kadar kolay olur. Eğer on zabite veya neferlere bırakılsa, pek karışık ve müşkül düşer. Aynen öyle de her şey Vâhid-i Ehad'e verilse, birtek şey gibi kolay olur. Eğer esbaba isnad edilse; birtek zîhayat, zemin kadar müşkül, belki imkânsız olur. Demek vahdette kolaylık, vücûb ve lüzum derecesine gelir. Ve kesretli eller karışmakta suûbet, imkânsızlık derecesine düşer.

Risale-i Nur Mektubat'ında denildiği gibi; eğer gece-gündüzün tebeddülâtı¹ ve yıldızların harekâtı² ve senedeki güz, kış, bahar, yaz gibi mevsimlerin tahavvülâtı, birtek müdebbire ve âmire bırakılsa; o kumandan-ı âzam, bir neferi olan küre-i arza emreder ki; “Kalk, dön, gez!” . O da, o iltifat ve emrin neş'e ve sevincinden meczup mevlvî gibi iki hareketiyle yevmî ve senevî tahavvülât ve yıldızların zâhirî ve hayalî hareketlerine gayet kolayca bir vesile olup vahdetteki tam sühûlet ve gayet kolaylığı gösterir. Eğer o tek âmire değil, belki esbaba ve yıldızların keyiflerine bırakılsa ve arza “Sen dur, gezme!” denilse; o hâlde, arzdan binler derece büyük, binlerce yıldız ve güneşin, her gece ve her sene milyonlar ve milyarlar senelik mesafeleri katetmesi ve gezmesiyle, mevsimler ve gece gündüz gibi o vaziyet-i arziye ve semâviye husûl bulabilir ve bu da imkânsızlık ve muhaliyet derecesinde müşkül ve suûbetli düşer.

Üçüncü Basamak'taki **وَتَجَلَّى الْأَحْدِيَّةِ** kelimesi, pek büyük ve çok ince ve derin ve gayet geniş bir hakikate işaret eder. Onun izah ve isbatını Risale-i Nur'a havale edip, gayet kısa bir temsil ile birtek nüktesini beyan edeceğiz:

Evet, nasıl ki güneş, ziyasıyla umum zemini ışıklandırıp *vâhidiyete* bir misal olduğu gibi; ayna gibi mukabilindeki her şeffaf şeyde timsali ve aksi ve

¹ Gece ile gündüzün değişmesinin Allah'ın varlığına ve birliğine delil olduğuna dair bkz.: Bakara Sûresi, 2/164; Âl-i İmran Sûresi, 3/190; Câsiye Sûresi, 45/5; ...
² Yıldızların, Allah'ın emriyle hareket ettiğine dair bkz.: En'âm Sûresi, 6/97; A'râf Sûresi, 7/54; Hac Sûresi, 22/18.

Husûl bulmak: Meydana gelmek, oluşmak.

Kemiyet: Nicelik.

Muhâliyet: İmkânsız olma, imkânsızlık.

Müdebbir: İdareci, yönetici.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Suûbet: Güçlük, zorluk.

Tebeddülât / tahavvülât: Değişimler.

Timsal: Suret, görünüm.

Vâhid-i Ehad: Bir ve tek Hz. Allah.

Vâhidiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her

varlığa genel ve umumî şekilde tecelli eden birliği.

Vaziyet-i arziye ve semâviye: Yer ve gökle ilgili durum, vaziyet.

Yevmî ve senevî: Günlük ve senelik.

Zâbit: Subay, komutan.

yedi renkli ziyasıyla ve zâtının suretiyle bulunup *ehadiyete* dahi bir misal teşkil eder. Eğer güneşin ilmi ve kudreti ve ihtiyârı olsaydı ve cam parçalarının ve içinde güneşçikler görünen katrelerin ve kabarcıkların kabiliyetleri bulunsaydı –irade-i ilâhiyenin kanunuyla– her birisinde ve yanında, timsaliyle ve sıfatlarıyla tam bir güneş bulunup sâir yerlerde bulunması da onun tasarru-fatına hiç noksan vermeyerek –kudret-i rabbâniyenin emriyle, tesiriyle, hük-müyle– pek büyük zuhurata sebep olarak, *ehadiyet*teki fevkalâde kolaylık ve sühûleti gösterirdi. Aynen öyle de Sâni-i Zülcelâl, *vâhidiyet* itibarıyla bütün eşyayı ihata eden ilim ve iradesi ve kudretiyle bakar ve hâzır ve nâzır oldu-ğu gibi; *ehadiyet* cihetiyle ve tecellisiyle her şeyin, hususan zîhayatın yanında isimleri ve sıfatlarıyla bulunur ki kolayca, bir anda sineği kartal sisteminde, bir insanı küçük bir kâinat sisteminde îcad eder. Ve zîhayatı öyle mu'cizâtlı bir şekilde yaratır ki; eğer bütün esbap toplansa, bir bülbülü, bir sineği yapamazlar. Ve bir bülbülü yaratan, bütün kuşları yaratan olabilir ve bir insanı halkeden, ancak kâinatı îcad eden zâttır.

Dördüncü ve Beşinci Basamak: وَبِسْرِ الْوُجُوبِ وَالتَّجَرُّدِ وَمُبَايَنَةِ الْمَاهِيَةِ وَبِسْرِ عَدَمِ التَّقَيُّدِ وَعَدَمِ التَّحْزِيرِ وَعَدَمِ التَّجْزِي Bu iki basamağın hakikatini umuma ifade etmek, çok müşkül olmasından, yalnız kısacık bir-iki nüktesi ve muhtasar meâlî beyan edilecek:

Yani vücûd mertebelerinin en kuvvetli ve sarsılmaz olan *vücûb* mertebesinde ve ezelî ve ebedî derecesinde bir vücûd sahibi.. ve maddiyattan münezze ve mücerret ve bütün mahiyetlere mübâyin bir mahiyet-i mukaddeseyi taşıyan bir Kadîr-i Mutlak'ın kudretine nisbeten, yıldızlar, zerreler gibi.. ve haşir, bir bahar misillü.. ve haşirde bütün insanları diriltmesi, bir nefsin ihyası derecesinde kolaydır. Çünkü vücûd tabakalarından kuvvetli bir nev'in bir tırnağı, hafif bir tabakanın bir dağını eline alır, çevirir. Mesela kuvvetli vücûd-u haricîden bir ayna ve kuvve-i hâfıza, zayıf ve hafif olan vücûd-u misalî ve mânevîden yüz dağı ve bin kitabı içine alırlar ve çevirebilirler. İşte

Ehadiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her varlığa özel, ayrı şekilde tecelli eden birliği.

Hâzır ve nâzır olmak: Cenâb-ı Hakk'ın her zaman ve her yerde, varlıkların bütün durumlarını görüp gözetmesi.

İhtiyâr: İrade, tercih, seçim.

Kuvve-i hâfıza: Hâfıza kuvveti.

Maddiyat: Maddî ve cismânî şey-

ler, gözle görülüp elle tutulur cinsten şeyler.

Mahiyet-i mukaddese: Kusursuz, noksanz, yüce mahiyet.

Mübâyin: Ayrı, farklı, başka.

Münezze / mücerred: Uzak, beri, bulaşmamış.

Sâni-i Zülcelâl: Yüce, Ulu Sanat-kâr.

Vücûb mertebesi: Varlığının ken-

dinden ve kesin olması.

Vücûd-u haricî: Müstakil varlık, objektif, nesnel varlık.

Vücûd-u misalî ve mânevî: Varlık ve hâdiselerin süreter halinde temessül ettikleri misal âlemine ait mânevî varlık.

Zuhurât: Görünümler, hâdiseler.

vücûd-u misalî, ne derece kuvvetçe vücûd-u haricîden aşağı ise; mümkünâtın hâdis ve ârizî vücudları dahi ezeli, sermedi, vâcib bir vücûddan binler derece daha aşağı ve hafiftir ki; o mukaddes vücûd, bir zerre tecellîsiyle mümkünâtın bir âlemini çevirir...

Maatteessüf şimdilik semli hastalık gibi üç ehemmiyetli sebep müsaade etmediklerinden, bu pek uzun hakikati ve nüktelerini Risale-i Nur'a ve başka zamana havale ederiz.

Altıncı Basamak: *وَبَسِّرْ أَنْقِلَابِ الْعَوَائِقِ وَالْمَوَانِعِ إِلَى حُكْمِ الْوَسَائِلِ الْمُسَهِّلَاتِ*

Yani, nasıl ki fennin tabirince ukde-i hayatiye nâmında bir cilve-i irade-i ilâhiyenin ve emr-i tekvinînin bir kanunuyla ve o emir ve iradenin teveccüh-leriyle koca bir ağacın şuursuz dal ve sert budakları, meyvelerine ve yaprak ve çiçeklerine –zembereği ve midesi hükmündeki o ukde-i hayatiyeden onlara– gidecek lüzumlu maddelere ve erzaklara avâik ve mevânî ve set olmazlar, belki teshilâta vesile oluyorlar. Aynen öyle de *kâinat ve bütün mahlûkâtın* icadında *bütün mâniler, bir cilve-i irade ve teveccüh-ü emr-i rabbânîye* karşı *mümânaatı* bırakıp kolaylığa âlet olmasından, *kudret-i sermediye, o tek ağacı icad kolaylığında, kâinatı ve zemindeki envâ-ı mahlûkâtı icad eder, hiçbir şey ona ağır gelmez.*

Eğer bütün icadlar, o kudrete verilmezse; o vakit o tek ağacın inşâ ve idaresi, bütün ağaçlar, belki zeminin icadı ve idaresi kadar müşkül olacak. Çünkü o zaman her şey, mâni ve set olur. O hâlde bütün esbap toplansa; bir ağacın, emirden, iradeden gelen ukde-i hayatiye midesinden, zembereğinden intizam ile meyve, yaprak, dal ve budaklara lâzım olan erzak ve cihazatı gönderemezler. İllâ ki ağacın her bir cüzüne, hatta her bir zerresine, bütün ağacı ve eczasını ve zerrâtını görecektir ve bilecek ve yardım edecek bir göz, bir ihatalı ilim, bir harika kudret ve fevkalâde muâvenet verilsin.

İşte bu beş adet basamaklardan çık, bak! Küfür ve şirkte ne derece müşkülât, belki muhâlât bulunduğunu ve ne kadar akıldan, mantıktan uzak ve

Ârizî: Dış tesirle meydana gelen, sonradan olan, geçici.

Avâik ve mevânî: Zorluklar, engeller.

Cilve-i irade-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın iradesinin bir tecellisi, numunesi.

Ecza: Cüzler, bölümler, kısımlar.

Emr-i tekvinî: Yaratılışla ilgili ilâhî emir.

Envâ-ı mahlûkât: Varlık türleri.

Hâdis: Sonradan olan, yok iken var olan her şey.

İnşâ: Yapma, vücuda getirme, terkip etme.

Kudret-i sermediye: Bitmez, tükenmez kudret.

Maatteessüf: Maalesef.

Muâvenet: Yardım.

Muhâlât: Muhâller, imkânsızlıklar.

Mümânaat: Mani olma, engelleme.

Mümkinât: Olması veya olmaması kendi irade ve gücü dâhilinde olmayan bütün varlıklar, kâinat.

Sem: Zehir.

Teveccüh-ü emr-i rabbânî: İlâhî tecellîlerin yönelmesi.

Ukde-i hayatiye: Hayat çekirdeği. Hayatın esası, sırrı.

mümtenî olduğunu.. imanda ve Kur'ân yolunda ne kadar sühûlet ve vücûb derecesinde kolaylık ve ne kadar makul ve makbul ve lüzum derecesinde kat'î ve rahat bir hak ve hakikat bulunduğunu gör, bil, ¹ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلَى نِعْمَةِ الْإِيْمَانِ de!

Rahatsızlık ve sıkıntılar, bu ehemmiyetli basamağın bâkî kısmını tehire sebeb oldular.

Yedinci Basamak:

وَبِسِرِّ أَنْ الذَّرَّةَ وَالْجُزْءَ وَالْجُزْئِيَّ وَالنَّوَاةَ وَالْإِنْسَانَ لَيْسَتْ بِأَقْلٍ صُنْعَةً وَجَزَالَةً مِنَ التَّجْمِ وَالْكُلِّ وَالْكَلْبِيِّ وَالشَّجَرِ وَالْعَالَمِ.

Bir İhtar: Bu dokuz basamakların hakikatlerinin esası ve madeni ve güneşi, Sûre-i İhlâs'tan ² اَللّٰهُ اَحَدٌ اَللّٰهُ الصَّمَدُ sırr-ı ehadiyet ve samediyet cilvesinden gelen lem'alara kısa işaretlerdir. Bu yedincinin meâline bir-iki nükte ile gayet muhtasar bakıp, tafsilini Risale-i Nur'a havale ederiz.

Yani göz ve beyindeki acîb vazifeleri gören bir zerre, bir yıldızdan.. ve bir cüz, küll mecmûundan (mesela dimağ ve göz, insanın tamamından).. ve cüz'î bir fert, hüsn-ü sanatça ve garâbet-i hilkatçe umum bir neviden.. ve bir insan, acîb cihazlarıyla küllî, cins hayvandan.. ve bir fihriste ve program ve kuvve-i hâfıza hükmünde olan bir çekirdek, mükemmel mas-nûiyeti ve mahzeniyetçe koca ağacından.. ve bir küçük kâinat olan bir insan, kemâl-i hilkati ve cemiyetli, harika cihazlarının binler acîb vazifeleri görecektir bir tarzda mahlûkiyetiyle de kâinattan aşağı değildir.

- Demek zerreyi îcad eden, yıldızın îcadından âciz kalamaz.
- Ve lisan gibi bir uzvu halkeden, elbette insanı kolayca halkeder.
- Ve birtek insanı böyle mükemmel yaratan, her hâlde bütün hayvanâtı kemâl-i sühûletle yaratabilecek ve gözümüz önünde yaratıyor.

¹ İman nimetini bahşeden Allah'a hamdolsun..

² “De ki: O, Allah birdir. Allah sameddir (Her şey O'na muhtaç, O ise hiçbir şeye muhtaç değildir.)” (İhlâs Sûresi, 112/1-2).

Cemiyetli: Kapsamlı, şümûllü.

Garâbet-i hilkat: Yaratılıştaki benzersizlik, orijinallik.

Halketmek: Yaratmak.

Hüsn-ü sanat: Sanat, yaratılış güzelliği.

Kemâl-i hilkat: Yaratılıştaki mükemmellik, kusursuzluk.

Kemâl-i sühûlet: Tam bir kolaylık.

Lem'a: Parıltı, ışıltı, ılık.

Mahzeniyet: Kaynak, mahzen olma.

Masnûiyet: Son derece mükemmel bir sanatla yaratılmış olma.

Mecmû: Hepsi, tamamı.

Muhtasar: Kısa, özet.

Mümtenî: Varlığı mümkün olmayan, imkânsız.

Sırr-ı ehadiyet ve samediyet: Cenâb-ı Hak'ın her varlığın bütün ihtiyaçlarını ayrı ayrı, teker teker gözetmesindeki sır, incelik.

- Ve çekirdeği bir liste, bir fihriste, bir defter-i kavânîn-i emriye, bir ukde-i hayatiye mahiyetinde yaratan, elbette bütün ağaçların Hâlık'ı olabilir.
- Ve âlemin bir nevi mânevî çekirdeği ve cemiyetli meyvesi olan insanı hakedip, bütün esmâ-yı ilâhiyeye mazhar ve ayna.. ve bütün kâinatla alâkadar ve zeminin halifesi yapan Zât'ın, elbette ve elbette öyle bir kudreti var ki; koca kâinatı, insan îcadının kolaylığı ve sühûleti derecesinde hakedip tanzim eder.

Öyle ise zerrenin ve cüz ve cüz'î ve çekirdek ve bir insanın Hâlık'ı, Sâni'i, Rabb'i kim ise; elbette bedâhetle yıldızların ve nevilerin ve küll ve külliyyatların ve ağaçların ve bütün kâinatın Hâlık'ı, Sâni'i, Rabb'i aynen O'dur. Başka olması muhâl ve mümtenîdir.

Sekizinci Basamak:

وَبَسِّرَ أَنَّ الْمَحَاطَ وَالْجُزْئِيَّاتِ كَالْأَمْثَلَةِ الْمَكْتُوبَةِ الْمُصَغَّرَةِ أَوْ كَالْتَّقَطِ الْمَحْلُوبَةِ
الْمُعَصَّرَةِ فَلَا بُدَّ أَنْ يَكُونَ الْمُحِيطُ وَالْكُلِّيَّاتُ فِي قَبْضَةِ خَالِقِ الْمَحَاطِ وَالْجُزْئِيَّاتِ لِيُدْرَجَ
مِثَالُهَا فِيهَا بِمَوَازِينَ عِلْمِهِ أَوْ يُعَصَّرَهَا مِنْهَا بِدَسَاتِيرِ حِكْمَتِهِ.

Yani, ihata edilen cüz'iyat ve küll ve külliyyatın içinde bulunan fertler ve tohumlar ve çekirdeklerin ihata eden büyük külliyyata nisbetleri, güya küçücük numûne ve gayet ince yazı ile çok küçük kıt'ada yazılmış aynı küll ve külliyyatın nüshaları, misalleridir. Öyle ise *ihata eden külliyyat, o cüz'iyat Hâlık'ının kabzasında ve tamamen tasarrufunda bulunmak lâzımdır; tâ ilminin mi-zanlarıyla ve ince kalemleriyle o büyük muhitin kitabını, o çok küçücük yüzer kıt'alarda, defterlerde dercedebilsin.*

Hem ihata edilen ecza ve cüz'iyatın muhit ile nisbetleri, temsilleri, güya sût gibi muhitlikten sağılmış katreler.. veya biri o muhiti sıkışmış, o noktalar ondan akmış. Mesela kavun çekirdeği, onun umum etrafından sağılmış bir kat-re.. veya o kitap tamamen içinde yazılmış bir noktadır ki; fihristesini, listesini, programını taşıyor.

Madem böyledir; elbette o cüz'iyat ve katreler ve noktalar ve fertler Sâni'inin elinde, o muhit küll ve külliyyat bulunmak elzemdir; tâ hikmetinin hassas düsturlarıyla o fertleri, katreleri, noktaları ondan sağışın.

Bedâhet: Açık-seçiklik, netlik.
Cüz'iyat: Küçük, kısmî şeyler. Bir kompleks yapının içindeki üniteler.
Defter-i kavânîn-i emriye: Cenâb-ı Hakk'ın icraatında uy-

guladığı kanunlar defteri.
Hâlık: Yaratıcı, Yaradan.
Kabza: Avuç, tutam.
Külliyat: Büyük, çok üniteli, kompleks varlıklar.

Muhit: Şümûllü, kapsamlı, kuşatıcı.
Sâni': Yapan, sanatkâr.

Demek birtek tohumu, birtek ferdi yaratan, elbette o büyük küll ve külli-yatı ve onları ihata eden ve onlardan çok büyük olan diğer külliyyatları ve cinsleri yaratan yine O'dur, başka olamaz. Öyle ise birtek nefsi yaratan, bütün insanları yaratabilir. Ve birtek ölüyü diriltten, haşirde bütün cin ve ins ölülerini diriltebilir ve diriltecek.

İşte **إِلَّا كَفَيْسٍ وَاحِدَةٍ**¹ âyetinin hükmü ve dâvâsı, gayet kat'î ve parlak bir surette hak ve ayn-ı hakikat olduğunu gör.

Dokuzuncu Basamak:

وَبَسِيرٍ كَمَا أَنَّ قُرْآنَ الْعِزَّةِ الْمَكْتُوبِ عَلَى الذَّرَّةِ الْمُسَمَّاةِ بِالْجَوْهَرِ الْفَرْدِ بِذَرَاتِ الْأَثِيرِ لَيْسَ بِأَقْلٍ جَزَالَةٍ وَخَارِقِيَّةَ صَنْعَةٍ مِنْ قُرْآنِ الْعَظَمَةِ الْمَكْتُوبِ عَلَى صَحِيفَةِ السَّمَاءِ بِمِدَادِ التُّجُومِ وَالشُّمُوسِ، كَذَلِكَ إِنَّ وَرْدَ الزُّهْرَةِ لَيْسَتْ بِأَقْلٍ جَزَالَةٍ وَصَنْعَةٍ مِنْ دُرِّي نَجْمِ الزُّهْرَةِ وَلَا التَّمْلَةُ مِنَ الْفِيلَةِ وَلَا الْمَكْرُوبُ مِنَ الْكَرْكَدَانِ وَلَا النَّحْلَةُ مِنَ النَّحْلَةِ بِالنِّسْبَةِ إِلَى قُدْرَةِ خَالِقِ الْكَائِنَاتِ فَكَمَا أَنَّ غَايَةَ كَمَالِ الشَّرْعَةِ وَالسُّهُولَةِ فِي إِبْحَادِ الْأَشْيَاءِ أَوْفَعَتْ أَهْلَ الصَّلَاةِ فِي النَّبَاسِ الشَّكِيلِ بِالشَّكْلِ الْمُسْتَلَزِمِ لِمُحَالَاتٍ غَيْرِ مَحْدُودَةٍ تَمَجُّهَا الْأَوْهَامُ كَذَلِكَ أَثَبَّتْ لِأَهْلِ الْهَدَايَةِ تَسَاوِيَّ التُّجُومِ مَعَ الذَّرَاتِ بِالنِّسْبَةِ إِلَى قُدْرَةِ خَالِقِ الْكَائِنَاتِ جَلَّ جَلَالُهُ وَلَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، اللَّهُ أَكْبَرُ.

Bu son basamağın uzun bir beyanla meâlini söylemek isterdim. Fakat maatteessüf keyfî tahakküm ve tazyiklerden gelen şiddetli sıkıntılar ve tesemmümden gelen zaafiyet ve elim hastalıklar mâni olmasından, meâline yalnız pek kısa bir işaretle iktifâya mecbur oldum.

Yani, nasıl ki –faraza– kabil-i inkısam olmayan ve İlmi Kelâm ve felsefe-de cevher-i ferd nâmını alan bir zerrede, ondan daha küçücük olan madde-i esiriye zerreleriyle bir Kur'an-ı Azîmüşşan yazılsa.. ve semâvât sahifelerinde dahi, yıldızlar ve güneşlerle diğer bir Kur'an-ı Kebîr yazılsa.. ikisi muvâzene

¹ “Sizin hepinizi yaratmak da, ölümünüzün ardından (âhirette) hepinizi diriltmek de, (O'nun için) ancak bir kişiyi yaratmak ve diriltmek gibidir.” (Lokman Sûresi, 31/28).

Ayn-ı hakikat: Gerçeğin ta kendisi, asıl gerçek.

Cevher-i ferd: Zerre, atom.

İktifâ: Yetinme.

İlmi Kelâm: İslâm inanç esaslarını inceleyen ilim dalı.

Kabil-i inkısam olmamak: Ayırılması, bölünmesi mümkün olmamak.

Keyfî: Usulsüz, kanunsuz.

Kur'an-ı Azîmüşşan: Şanı yüce Kur'an-ı Kerim.

Kur'an-ı Kebîr / Kur'an-ı Azîm: Çok büyük bir Kur'an.

Madde-i esiriye: Esir maddesi. Uzayda ısı ve ışığın yayılmasını sağladığı düşünülen; ince, hafif ve akışkan madde (eter).

Muvâzene: Tartma, kıyaslama, karşılaştırma.

Tahakküm: Baskı, zorlama.

Tazyik: Sıkıştırma, sıkıntı verme.

Tesemmüm: Zehirlenme.

Zaafiyet: Zayıflık.

edilse, elbette cevher-i ferd zerresinden yazılan hurdebînî Kur'ân, gökler yüzlerini yıldızlayan Kur'ân-ı Azîm ve Kebîr'den acâibce ve sanatın i'câzında geri değil, belki bir cihette ileri olduğu gibi; aynen öyle de Hâlık-ı kâinatın kudretine nisbeten masnûiyetindeki garâbet ve cezâlet noktasında zühre çiçeği, Zühre yıldızından geri değil.. ve karınca, filden aşağı olmaz... Ve mikrop, gergedandan hilkatçe daha acîb.. ve arı sineği, hurma ağacından fıtrat-ı acîbesiyle daha ileridir. Demek bir arıyı yaratan, bütün hayvanları yaratabilir. Bir nefsi diriltten, haşirde bütün insanları ihya edip haşir meydanında toplayabilir ve toplayacak. Hiçbir şey ona ağır gelmez ki; gözümüz önünde gayet çabuk ve kolaylıkla her baharda haşrin yüz bin numûnelerini yaratıyor.

Son cümle-i Arabiye'nin gayet kısacık meâli şudur:

Yani ehl-i dalâlet, mezkûr basamakların sarsılmaz hakikatlerini bilmediklerinden.. ve gayet çabuk ve gayet kolaylıkla birden, mahlukat vücuda geldiklerinden.. ve teşkili, teşekkül.. ve bir Sâni'in hadsiz kudretiyle îcadını, kendi kendilerine vücud bulmak tevehhüm edip; hiçbir zihnin, hatta vehmin dahi kabul etmediği ve her cihetle muhal ve imkânsız hurafelerin kapısını kendilerine açmışlar. Mesela, o hâlde zîhayatın her bir zerresine hadsiz bir kudret, bir ilim, her şeyi görecektir bir göz ve her sanatı yapabilecek bir iktidar vermek lâzım gelir. Birtek ilâhî kabul etmemekle, zerreler adedince ilâheleri mezheplerince kabul etmeye mecbur olarak cehennemin esfel-i sâfilînine girmeye müstahak düşerler.

Amma ehl-i hidayet ise, geçen basamaklardaki kuvvetli hakikatler ve sarsılmaz hüccetler, selim kalblerine ve müstakîm akıllarına gayet kat'î kanaat ve kuvvetli iman ve aynelyakîn bir tasdik vermiş ki, şüphesiz ve vesvesesiz itmînân-ı kalb ile itikat ederler ki; yıldızlar, zerreler, en küçük, en büyük, kudret-i ilâhîye nisbeten farkları yoktur ki; gözümüz önünde bu

Acâib: Harika, orijinal özellikler.
Aynelyakîn: Gözle görerek öğrenme, bilme.
Cezâlet: Güzellik, pürüzsüzlük, sağlamlık.
Cümle-i Arabiye: Arapça cümle.
Ehl-i dalâlet: Dalâlet ve inkâr yolunda gidenler.
Ehl-i hidayet: Doğru yolda olanlar.
Esfel-i sâfilin: En aşağı nokta. Cehennemin en alt tabakası.
Fıtrat-ı acîbe: Benzersiz, orijinal

yaratılış.
Hâlık-ı kâinat: Kâinatın yaratıcısı.
Hurdebînî: Mikroskobik. Mikroskopla görülebilecek kadar küçük olan.
İ'câz: Benzerini yapmaktan aciz bırakma, mu'cize olma.
İlâhe: Tanrı (dışı).
İtikat etmek: İnanmak.
İtmînân-ı kalb: Kalp huzuru, gönül rahatlığı.
Mezkûr: Geçen, zikredilen.

Müstakîm: Dosdoğru, düzgün.
Selim: Sağlam, temiz.
Teşekkül: Şekillenme, oluşma.
Tevhehhüm: Sanma, zannetme, vehmetme.

acâibler oluyor. Ve her bir acîbe-i sanat, ¹ مَا خَلَقَكُمْ وَلَا بَعَثَكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ¹ âyetinin dâvâsını tasdik ve hükmünün ayn-ı hak ve hakikat olduğuna şehâdet ederler, lisan-ı hâl ile ² اللَّهُ أَكْبَرُ² derler. Biz dahi onların adedince ³ اللَّهُ أَكْبَرُ³ deriz. Ve şu âyetin dâvâsını bütün kuvvet ve kanaatimizle tasdik ve hükmünün ayn-ı hak ve nefis-i hakikat olduğuna hadsiz hüccetlerle şehâdet ederiz.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ³
 اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى مَنْ أَرْسَلْتَهُ رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ⁴

¹ “Sizin hepinizi yaratmak da, ölümünüzün ardından (âhirette) hepinizi diriltmek de, (O’nun için) ancak bir kişiyi yaratmak ve diriltmek gibidir.” (Lokman Sûresi, 31/28).

² “Allah büyüktür.”

³ “Sübhansın yâ Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin.” (Bakara Sûresi, 2/32).

⁴ “Allahım! Âlemlere rahmet olarak gönderdiğin Zât’a salât ve selâm eyle. Ve bütün hamdler âlemlerin Rabbi Allah’a mahsustur.”

“Risale-i Nur Nedir?” ve Hakikatler Muvâcehesinde “Risale-i Nur ve Tercümanı Ne Mahiyettedirler?” Diye Bir Takriznâmedir

Her asır başında hadisçe geleceği tebşir edilen dinin yüksek hâdimleri¹; emr-i dinde mübtedi' değil, müttebîdirler. Yani kendilerinden ve yeniden bir şey ihdas etmezler, yeni ahkâm getirmezler. Esâsât ve ahkâm-ı diniyeye ve sünen-i Muhammediyeye (*aleyhissalâtü vesselâm*) harfiyen ittibâ yoluyla dini takvim ve tahkim.. ve dinin hakikat ve asliyetini izhar.. ve ona karıştırılmak istenilen ebâtılı ref ve ibtal.. ve dine vâki tecavüzleri red ve imha.. ve evâmir-i rabbâniyeyi ikâme.. ve ahkâm-ı ilâhiyenin şerâfet ve ulviyetini izhar ve ilân ederler. Ancak tavr-ı esasîyi bozmadan ve ruh-u aslîyi rencide etmeden yeni izah tarzlarıyla, zamanın fehmine uygun yeni ikna usulleriyle ve yeni tevcihat ve tafsilat ile ifâ-yı vazife ederler.

Bu memurîn-i rabbâniye, fiiliyatlarıyla ve amelleriyle de memuriyetlerinin musaddıkı olurlar. Salâbet-i imaniyelerinin ve ihlâslarının aynadarlığını bizzat ifâ ederler. Mertebe-i imanlarını fiilen izhar ederler. Ve ahlâk-i Muhammediyenin (*aleyhissalâtü vesselâm*) tam âmili ve mişvâr-ı Ahmediyenin (*aleyhissalâtü vesselâm*) ve hilye-i nebeviyenin (*aleyhissalâtü vesselâm*) hakikî lâbisi olduklarını gösterirler. Hülâsa, amel ve ahlâk bakımından ve sünnet-i nebeviyeye

¹ Bkz.: “Allah (c.c.) bu ümmet için, her yüz senenin başında, dini tecdit edecek kimseler gönderecektir.” Ebû Dâvûd, *Melâhim* 1; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* 6/234; Hâkim, *Müstedrek* 4/567-568.

Ahkâm-ı diniye: Dinî hükümler.
Âmil: Yapan, yerine getiren.
Ebâtıl: Batıl, asılsız, boş şeyler.
Emr-i din: Dine ait herhangi bir mesele, durum.
Esâsât: Esaslar, temeller.
Evâmir-i rabbâniye: İlâhî emirler.
Fehim: Anlayış.
Hâdim: Hizmetkâr, hizmetçi.
Hilye-i nebeviye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) vasıfları, özellikleri.
İbtal: Çürütme, boş olduğunu gösterme.
Ifâ-yı vazife etmek: Vazifesini yerine getirmek. Görevini yapmak.
İhdas etmek: Meydana getirmek, yapmak.
İkâme: Yerleştirme, oturtma.
Lâbis: Giyinen, kuşanan.
Memurîn-i rabbâniye: İlâhî me-

murlar.
Mişvâr-ı Ahmediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) üslûbu; genel tavrı, tarzı.
Musaddık: Tasdik eden, isbatlayan.
Muvâcehe: Karşı, ön.
Mübtedi': Aslı dinde olmayan, dinin ruhuna aykırı bid'atları ortaya atan kimse.
Müttebi: İttibâ eden, tâbi olan.
Ref: Kaldırma.
Ruh-u aslî: Bir şeyin özü, aslı.
Salâbet-i imaniye: İnandığı değerlere bağlılıkta gösterilen kararlılık, sağlam duruş.
Sünen-i Muhammediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) takip edilmesini istediği uygulamaları, sünnetleri.

Şerâfet: Şerefilik, şeref.
Tahkim: Sağlamaştırma, güçlendirme.
Takriznâme: Bir kitap hakkında başkaları tarafından kaleme alınan takdir yazısı.
Takvim: En ideal hâle, şekle getirme.
Tavr-ı esasî: Genel hâl, tavır.
Tebşir: Müjde verme, müjdeleme.
Tevcihat: Yönlendirmeler. Seslenmeler, hitap etmeler.
Ülviyet: Üstünlük, yücelik.
Vâki: Mevcut, meydana gelmiş.

(*aleyhissalâtü vesselâm*) ittibâ ve temessük cihetinden ümmet-i Muhammed'e (*aleyhissalâtü vesselâm*) tam bir hüsn-ü misal olurlar ve numûne-i iktidâ teşkil ederler. Bunların, Kitabullah'ın tefsiri ve ahkâm-ı diniyenin izahı ve zamanın fehmine ve mertebe-i ilmine göre tarz-ı tevcihi sadedinde yazdıkları eserler; kendi tilkâ-yı nefislerinin ve karîha-yı ulviyelerinin mahsulü değildir, kendi zekâ ve irfanlarının neticesi değildir. Bunlar, doğrudan doğruya menba-ı vahy olan Zât-ı Pâk-i Risalet'in (*aleyhissalâtü vesselâm*) mânevî ilham ve telkinatıdır. Celcelûtiye ve Mesnevî-i Şerif ve Fütûhu'l-Gayb ve emsali âsâr, hep bu nevîdendir. Bu âsâr-ı kudsiyeye o zevât-ı âlişan ancak tercüman hükmündedirler. Bu zevât-ı mukaddesenin, o âsâr-ı bergüzîdenin tanziminde ve tarz-ı beyanında bir hisseleri vardır. Yani bu zevât-ı kudsiye; o mananın mazharı, mir'âtı ve ma'kesi hükmündedirler.

Risale-i Nur ve Tercümanına Gelince: Bu eser-i âlişanda şimdiye kadar emsaline rastlanmamış bir feyz-i ulvî ve bir kemâl-i nâmütenâhî mevcut olduğundan.. ve hiçbir eserin nâil olmadığı bir şekilde meş'ale-i ilâhiye ve şems-i hidayet ve neyyir-i saadet olan Hazreti Kur'ân'ın füyuzâtına vâris olduğu meşhud olduğundan; onun esası, nur-u mahz-ı Kur'ân olduğu.. ve evliyâullahın âsârından ziyade feyz-i envâr-ı Muhammedîyi (*aleyhissalâtü vesselâm*) hâmil bulunduğundan.. ve Zât-ı Pâk-i Risalet'in ondaki hisse ve alâkası ve tasarruf-u kudsi evliyâullahın âsârından ziyade olduğu.. ve onun mazharı ve tercümanı olan mânevî zâtın mazhariyeti ve kemâlâtı ise o nisbette âlî ve emsalsiz olduğu, güneş gibi âşikâr bir hakikattir.

Âsâr-ı bergüzide: Seçkin eserler.
Âsâr-ı kudsiye: Mukaddes, yüce eserler.

Celcelûtiye: Hz. Ali (r.a.) tarafından telif edilen, içinde dua ve mü-nâcâtların yer aldığı ve bazı gaybî sırların cifir ve ebced hesabıyla yazıldığı Süryânice bir kaside.

Evliyâullah: Allah dostları, veliler.

Feyz-i envâr-ı Muhammedî: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) nurlarının feyzi, bereketi.

Feyz-i ulvî: Büyük, ilâhî ihsan, bereket.

Fütûhu'l-Gayb: Hz. Abdülkadir Geylânî'nin değişik meclislerde yaptığı vaaz ve nihatlerinin derlendiği eser.

Füyuzât: İlâhî feyizler, ihsanlar, lütuflar.

Hâmil: Taşıyıcı, taşıyan.

Hüsn-ü misal: Güzel örnek.

Karîha-yı ulviye: Üstün pratik zeka. Büyük zihin gücü.

Kemâlât: Güzellikler, faziletler, mükemmellikler.

Kemâl-i nâmütenâhî: Bitmez, tükenmez güzellik, mükemmellik.

Kitabullah: Allah'ın kitabı, Kur'an-ı Kerim.

Ma'kes: Aksetme, yansıma yeri.

Mazhar: Her şeyin çıktığı yer, kaynak.

Mazhariyet: Mazhar olma, şereflenme.

Menba-ı vahy: Vahiy kaynağı.

Mertebe-i ilim: Bilgi seviyesi.

Mesnevî-i Şerif: Hz. Mevlana Celaleddin Rûmî'nin meşhur eseri.

Meş'ale-i ilâhiye: İlâhî meşale, ışıık.

Meşhud: Görünen, bilinen.

Mir'ât: Ayna.

Neyyir-i saadet: Pırıl pırıl mutluluk.

Numûne-i iktidâ: Uyulacak, ideal örnek.

Nur-u mahz-ı Kur'ân: Tamamen Kur'ân'a ait nur.

Şems-i hidayet: Hidayet güneşi.

Tarz-ı tevcih: Yönlendirme, hitap etme tarzı.

Tasarruf-u kudsi: Yüce tasarruf.

Temessük: Tutunma, sarılma.

Tilkâ-yı nefis: Nefsin tarafı, kendi açısı, şahsî yön.

Zât-ı Pâk-i Risalet: Peygamberlik âleminin tertemiz, pırıl pırıl sultanı Efendimiz (s.a.s.).

Zevât-ı âlişan: Şanı yüce zâtlar.

Zevât-ı mukaddese: Yüce zâtlar.

Evet o Zât, daha hâl-i sabâvette iken ve hiç tahsil yapmadan zevâhîrî kurtarmak üzere üç aylık bir tahsil müddeti içinde ulûm-u evvelîn ve âhîrîne ve ledünniyât ve hakâik-i eşyaya ve esrar-ı kâinata ve hikmet-i ilâhiyeye vâris kılınmıştır ki, şimdiye kadar böyle mazhariyet-i ulyâya kimse nâil olmamıştır. Bu harika-yı ilmiyenin eşi asla mesbuk değildir. Hiç şüphe edilemez ki; Tercüman-ı Nur, bu hâliyle baştan başa iffet-i mücesseme ve şecaat-i harika ve istiğnâ-yı mutlak teşkil eden harikulâde metânet-i ahlâkiyesi ile bizzat bir mu'cize-i fitrattır ve tecessüm etmiş bir inâyettir ve bir mevhîbe-i mutlakadır.

O Zât-ı zihavârik, daha hadd-i bülûğa ermeden bir allâme-i bâdîl hâlinde bütün cihan-ı ilme meydan okumuş.. münâzara ettiği erbab-ı ulûmu ilzam ve iskât etmiş.. her nerede olursa olsun vâki olan bütün suâllere mutlak bir isabetle ve asla tereddüt etmeden cevap vermiş.. on dört yaşından itibaren “Üstad”lık pâyesini taşımış.. ve mütemâdiyen etrafına feyz-i ilim ve nur-u hikmet saçmış.. izahlarındaki incelik ve derinlik ve beyanlarındaki ulviyet ve metânet ve tevcihlerindeki derin ferâset ve basiret ve nur-u hikmet, erbab-ı irfanı şaşırtmış.. ve hakkıyla “Bediüzzaman” unvan-ı celilini bahşettirmiştir.

Mezâyâ-yı âliye ve fezâil-i ilmiyesiyle de din-i Muhammedî'nin (*aleyhissalâ-tü vesselâm*) neşrinde ve isbatında bir kemâl-i tam hâlinde rû-nümâ olmuş olan böyle bir Zât, elbette Seyyidü'l-enbiya Hazretleri'nin (*aleyhissalâ-tü vesselâm*) en yüksek iltifatına mazhar.. ve en âlî himâye ve himmetine nâildir. Ve şüphesiz

Allâme-i bâdîl: Benzeri, dengi olmayan büyük âlim.

Basiret: Kalp gözü. Eşyanın hakikatini görme, anlama gücü.

Cihan-ı ilim: İlim dünyası.

Erbab-ı ulûm / erbab-ı irfan: İlim adamları.

Esrar-ı kâinat: Varlığın sırları.

Ferâset: Bir şeyi çabuk sezme yeteneği, keskin ve hızlı idrak kabiliyeti.

Feyz-i ilim: İlmî bereket, bolluk.

Fezâil-i ilmiye: İlmin kazandırdığı faziletler, erdemler.

Hadd-i bülûğ: Bülûğ, ergenlik dönemi.

Hakâik-i eşya: Varlık âlemindeki gerçekler.

Hâl-i sabâvet: Çocukluk dönemi.

Hikmet-i ilâhiye: İlâhi, doğru, yanılmayan bilgi.

İffet-i mücesseme: İffet, namus âbidesi.

İlzam / iskât: Cevap veremez hale getirme, susturma.

İnâyet: İlâhî yardım.

İstiğnâ-yı mutlak: İnsanlardan hiçbir şey istememe, tenezzül etmeme, tok gözlülük.

Kemâl-i tam: Tam olgunluk, mükemmel yeterlilik.

Ledünniyât: Allah tarafından insanın gönlüne atılan ilâhî bilgiler, içe doğan hakikatler.

Mazhariyet-i ulyâ: Pek büyük nîmete, şerefe nâil olma.

Mesbuk: Geçmiş, daha önce olmuş.

Metânet: Güçlülük, sağlamlık.

Metânet-i ahlâkiye: Ahlâkî meselelerde gösterilen kararlı, sağlam duruş.

Mevhibe-i mutlaka: Tamamen Allah vergisi.

Mezâyâ-yı âliye: Yüce meziyetler, üstün vasıflar.

Mu'cize-i fitrat: Yaratılış mu'cizesi.

Mütemâdiyen: Aralıksız, devamlı.

Nur-u hikmet: Doğru bilginin aydınlatan nuru, ışığı.

Rû-nümâ olmak: Yüz göstermek, ortaya çıkmak.

Seyyidü'l-enbiya: Peygamberlerin Efendisi Hz. Muhammed (s.a.s.).

Şecaat-i harika: Harika cesaret, yiğitlik.

Tecessüm etmek: Maddî bir varlık, bir cisim halinde belirlemek.

Tercüman-ı Nur: Risale-i Nur'un tercümanı, Hz. Bediüzzaman.

Ulûm-u evvelîn ve âhîrîn: Geçmiş milletlerin ve gelecek nesillerin tarihî, gaybî bilgileri.

Unvan-ı celil: Yüce unvan.

Zât-ı zihavârik: Harikulade özelliklere sahip olan zât.

Zevâhîrî kurtarmak: Bir şeyi elde etmek için gerekli dış sebepleri yerine getirmek.

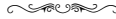
o Nebiyy-i Akdes'in (*aleyhissalâtü vesselâm*) emir ve fermanıyla yürüyen.. ve tasar-rufuyla hareket eden.. ve O'nun envâr ve hakâikine vâris ve ma'kes olan bir zât-ı kerîmü's-sıfattır.

Envâr-ı Muhammediyeyi (*aleyhissalâtü vesselâm*) ve maârif-i Ahmediyeyi (*aleyhissalâtü vesselâm*) ve füyuzât-ı şem-i ilâhîyi en müşâşa bir şekilde parlatması.. ve Kur'ânî ve hadisî olan işârât-ı riyâziyenin kendisinde müntehî olması.. ve hitâbât-ı nebeviyeyi (*aleyhissalâtü vesselâm*) ifade eden âyât-ı celîlenin riyâzî beyanları-nın kendi üzerinde toplanması delâletleriyle o Zât, hizmet-i imaniye noktasında risaletin bir mir'ât-ı mücellâsı.. ve şecere-i risaletin bir son meyve-i münevverî.. ve lisan-ı risaletin irsiyet noktasında son dehân-ı hakikati.. ve şem-i ilâhînin hiz-met-i imaniye cihetinde bir son hâmil-i zîsaadeti olduğuna şüphe yoktur.

Üçüncü Medrese-i Yusufiye'nin El-Hüccetü'z-Zehra
ve Zühretü'n-Nur olan tek dersini dinleyen Nur şâkirtleri nâmına
**Ahmed Feyzi, Ahmed Nazif, Salahaddin,
Zübeyir, Ceylân, Sungur, Tabancalı**

Benim hissemi haddimden yüz derece ziyade vermeleriyle beraber, bu imza sahiplerinin hatırlarını kırmaya cesaret edemedim. Sükût ederek, o med-hi Risale-i Nur şâkirtlerinin şahs-ı mânevîsi nâmına kabul ettim.

Said Nursî

Âyât-ı celîle: Yüce âyetler.

Dehân-ı hakikat: Gerçekleri söy-leyen ağız.

El-Hüccetü'z-Zehra: "Pırıl pırıl parlayan delil" anlamında On Be-şinci Şuâ'nın diğer bir adı.

Envâr-ı Muhammediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) insanlığa getirdiği bütün mânevî değerler.

Füyuzât-ı şem-i ilâhî: İlâhî me-şaleden yansıyan feyizler.

Hâmil-i zîsaadet: Mutlu taşıyıcı.

Hitâbât-ı nebeviye: Peygamber Efendimiz'e (s.a.s.) yönelik hitap-lar.

İrsiyet: Vâris, mirasçı olma.

İşârât-ı riyâziye: Harflerin sayı değerlerinden çıkarılan birtakım işaretler.

Lisan-ı risalet: Peygamberlik di-li, lisanı.

Maârif-i Ahmediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) insanlığa ge-tirdiği bütün ilimler, marifetler.

Meyve-i münevver: Nurlu, par-lak meyve.

Mir'ât-ı mücellâ: Pırıl pırıl ayna.

Müntehî: En son noktaya, zirve-ye ulaşan kimse.

Müşâşa: Şâşaalı, pırıl pırıl.

Nebiyy-i Akdes: En yüce Peygam-ber, Efendimiz (s.a.s.).

Sükût etmek: Susmak.

Şahs-ı mânevî: Hükmi şahsiyet, tüzel kişilik.

Şecere-i risalet: Peygamberlik ağacı.

Şem-i ilâhî: İlâhî meşale.

Zât-ı kerîmü's-sıfat: Yüce, asil sıfatlara sahip olan zât.

Zühretü'n-Nur: "Nur'un çiçeği" veya "Nur'un yıldızı" anlamında 25 ve 26. Lem'a'lar, 3. Şuâ ve 21. Mektup'tan derlenen eserin adı.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹ ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ²

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ أَبَدًا دَائِمًا³

Çok Sevgili, Çok Mübârek, Çok Kıymetli, Çok Müşfik üstadımız Efendimiz Hazretlerine!

Ey irade-i cüz'iyesini tamamıyla terk edip her umûrunu irade-i rabbâniyeye bırakan.. ve her zâhirî musibet ve sıkıntıda kader-i ilâhînin merhamet ve hikmetini görüp kemâl-i tevekkül ve teslimiyetle o cilve-i rabbâniyenin dahi netâicini sabır ile bekleyen Muhterem Üstad!

Bazı yerlerde, ehl-i imanın nokta-yı istinadının yıkılmaya başladığı.. ve bir kısım esbap ve neşriyat, imanın erkânına karşı muhalif cephe alıp; Allah'ı inkâr eden insanlar, alenen ve tefâhürle dolaştığı.. ve Kur'ân'ın evâmirine muhalif hareket etmek ve mânevî kuvvetlere inanmamak, îcad ve tasnî hakkını şuursuz, kör, sağır tabiata vermek, bir şîâr-ı medeniyet ve irfan ve münevverlik telâkki edildiği yürekler titreten şu dehşetli asırda, Kur'ân'ın bir mu'cize-i mâneviyesi olan Risale-i Nur'u te'lif ederek muzdarip ve iman âb-ı hayatına muhtaç pek çok bîçâre gönüllere panzehir hükmünde olan devâlarını vererek onlara saadet-i ebediyeyi müjdeleyen.. ve dâvâlarını gayet kat'î burhan ve hüccetlerle isbat eden.. hakikat cadde-i kübrâsında kudsî ve muazzez rehberimiz.. ve ⁴السَّبَبُ كَالْفَاعِلِ ile Risale-i Nur ile imanlarını kurtaran yüz binler Nur talebesinin hasenâtının bir misli, defter-i a'mâlîne geçen Faziletmeâb Efendimiz!

¹ “O yüce Zât'ın adıyla.”

² “Hiç bir şey yoktur ki, Allah'ı hamd ile tesbih etmesin.” (İsrâ Sûresi, 17/44).

³ Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi; sonsuza kadar sürekli üzerinize olsun.

⁴ “Bir işe sebep olan onu yapan gibidir.” Bu manaya delâlet eden hadis-i şerifler için bkz.: Tirmizî, *İlim* 14; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned* 5/272-274, 357; Ebû Ya'lâ, *Müsned* 7/275.

Cilve-i rabbâniye: Cenâb-ı Hakk'ın hâkimiyet ve idaresinin tecellisi.

Defter-i a'mâl: Amel defteri. İnsanın yaptığı bütün fiillerin kaydedildiği defter.

Evâmir: Emirler.

Faziletmeâb: Fazilet sahibi, fazilet kaynağı.

Hasenât: Sevaplar, iyilikler.

İcad: Yoktan var etme, vücuda getirme.

İrade-i cüz'îye: İnsanın zayıf, küçük iradesi.

İrade-i rabbâniye: Bütün varlığı terbiye ve idaresi altında tutan ilâhî irade.

Kemâl-i tevekkül ve teslimiyet: Mükemmel bir tevekkül ve teslimiyet.

Muazzez: Üstün tutulan, saygı duyulan.

Müşfik: Şefkatli.

Netâic: Neticeler, sonuçlar.

Nokta-yı istinad: Dayanak noktası.

Şîâr-ı medeniyet: Medeniyet âlameti, sembolü.

Tasnî: Sanatlı, harikulâde yapma, yaratma.

Tefâhür: İftihar etme, gurur duyma.

Umûr: İşler.

Nasıl ki Cenâb-ı Hak, Denizli hapsinin sıkıntılarını hiçe indirecek derecede şifa-bahş olan Meyve Risalesi'ni orada ihsan etmiş ve –gülün çiçeğindeki gayet şirin râyihası, dikeninin acısını hiçe bıraktığı gibi– fânî sıkıntılarınızı izale etmişti. Aynen öyle de, yine kerîm olan Rahîm-i Zülcemâl Hazretleri, Denizli hapsinin bir aylık sıkıntısına bir günlük maddî ızdırabı mukabil gelen bu Afyon Hapishânesi'nde siz sevgili üstadımız eliyle tiryak ve panzehir hükmünde tevhid, tahmid ve istiâne ve risalet-i Muhammediyeyi (*aleyhissalâtü vesselâm*) tasdik ve muazzam hüccetlerini ihsan etmiş bulunuyor. Okuma ve yazmayı Risale-i Nur'un feyziyle öğrenen çok kusurlu talebeleriniz bizler, bu üç küçük risaleyi –çam çekirdeğinin koca çam ağacının fihristesini, programını içinde sakladığı misillü– hem Risale-i Nur'un hakkaniyetinin kat'î bir hücceti, hem bir nevi hülâsatü'l-hülâsası olarak telâkki ettik.

Fezâilini tariften âciz bulunduğumuz, fakat okuması ruhumuzda pek büyük bir inşiraha vesile olan.. ve maddî elemelerimizi sürûra kalbeden.. ve iman bahçesinden hadsiz meyveleri getiren bu üç küçük risaleden *birisi*, zamanımızdaki mevcut küfür, dalâlet, tabiat karanlıklarını dağıtacak ve izale edecek on bir hüccet-i tevhidi.. *ikincisi*, Risale-i Nur'un bütün muvâzenelerinin menbâ ve esası ve üstadı içinde bulunan Fâtîha-yı Şerife'nin imanî ve kudsî hüccetlerini hâvi bir şirin tefsirini.. *üçüncüsü*, yine Afyon Medrese-i Yusufiyesi'nde siz sevgili üstadımızın kalb-i mübâreklerine hutur eden risalet-i Muhammediyeye (*aleyhissalâtü vesselâm*) dair kısmının gayet parlak ve tam bir itmînan temin eden bir mükemmel tercümesini beyan buyuruyordu.

Hiçbir cihette hiçbir şeye liyakatimiz olmayan bizler, bütün kuvvetimizle neşrine çalışacağımız bu mahiyetteki eserlerinizi aldık. Cenâb-ı Hakk'a hadsiz şükrederek “Yâ Erhame'r-râhimîn! Üstadımızdan ebediyen razı ol!” diye dua ettik.

الْبَاقِي هُوَ الْبَاقِي¹

Risale-i Nur Talebeleri nâmına
Zübeyir, Ceylân, Sungur, İbrahim

¹ “Bâkî olan yalnız Allah'tır.”

Erhame'r-râhimîn: Merhametlilerin en merhametlisi.

Fezâil: Faziletler.

Hâvi: İhtiva eden, içinde bulunan.

Hutur etmek: Hatıra gelmek, ilham almak.

Hüccet-i tevhid: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini isbat eden delil.

Hülâsatü'l-hülâsa: Özün özü, özetin özeti.

İstiâne: Allah'tan yardım dileme. İç huzuru, gönül rahatlığı.

Kalbetmek: Çevirmek, döndürmek.

Rahîm-i Zülcemâl: Sonsuz merhamet sahibi, güzeller güzeli Hz.

Allah.

Râyiha: Koku.

Risalet-i Muhammediye: Efendimizin (s.a.s.) peygamberliği, elçiliği.

Sürûr: Sevinç.

Şifa-bahş: Şifa veren, şifalı.

Tahmid: Hamdetme, şükretme, övme.

El-Hutbetü'ş-Şâmiye

Nâmındaki Arabî Dersin Tercümesinin Mukaddimesidir

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹ ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ²
الْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ أَبَدًا دَائِمًا³

Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

Kırk sene evvel Şam'daki Câmi-i Emevî'de Şam ulemâsının ısrarıyla içinde yüz ehl-i ilim bulunan on bin adama yakın azîm bir cemaate verilen bu Arabî ders risalesindeki hakikatleri bir hiss-i kable'l-vuku ile Eski Said hissetmiş, kemâl-i kat'iyetle müjdeler vermiş ve pek yakın bir zamanda o hakikatler görünecek zannetmiş. Hâlbuki iki harb-i umumî ve yirmi beş sene bir istibdad-ı mutlak, o hiss-i kable'l-vukuun kırk sene tehirine sebep olmuş.. ve şimdi, o zaman verdiği haberlerin aynen tezahürleri, Âlem-i İslâmiyet'te başlamış. Demek bu pek ehemmiyetli ders, zamanı geçmiş eski bir hutbe değil, belki doğrudan doğruya 1327'ye bedel, 1371'de ve Câmi-i Emevî yerine Âlem-i İslâm câmiinde üç yüz yetmiş milyon bir cemaate hakikatli ve taze bir ders-i içtimaî ve İslâmîdir diye, tercümesini neşretmeyi münasip görürseniz neşredersiniz.

Gayet mühim bir suâle verilen çok ehemmiyetli bir cevabı burada yazmaya münasebet geldi. Çünkü kırk sene evvel Eski Said, o dersinde bir hiss-i kable'l-vuku ile Risale-i Nur'un harika derslerini ve tesiratını görmüş gibi bahsediyor. Onun için o suâl ve cevabı yazacağız, şöyle ki:

Çoklar tarafından hem bana, hem bazı Nur kardeşlerime *suâl etmişler ve ediyorlar ki:*

1 "O yüce Zât'ın adıyla."

2 "Hiç bir şey yoktur ki, Allah'ı hamd ile tesbih etmesin." (İsrâ Sûresi, 17/44).

3 Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi; sonsuza kadar sürekli üzerinize olsun.

Ders-i içtimaî ve İslâmî: Dinî, sosyal ders.

Harb-i umumî: Dünya savaşı.

Hiss-i kable'l-vuku: Bir şeyi ol-

madan önce hissetme, içine doğma, önsezi.

İstibdad-ı mutlak: Çok zorba, çok baskıcı yönetim.

Kemâl-i kat'iyet: Son derece, tam bir kesinlik.

Tesirat: Tesirler.

“Neden bu kadar muârizlara karşı ve muannid feylesoflara ve ehl-i dalâlete mukabil, Risale-i Nur mağlup olmuyor? Milyonlar kıymettar hakikî kütüb-ü imaniye ve İslâmiyenin intişarlarına bir derece set çektikleri hâlde, sefâhet ve hayat-ı dünyeviyele lezzetleriyle çok bîçâre gençleri ve insanları hakâik-i imaniyeden mahrum bıraktıkları hâlde, en şiddetli hücum ve en gadârâne muâmele ve en ziyade yalanlarla ve aleyhte yapılan propagandalarla Risale-i Nur’u kırmak, insanları ondan ürkütmek ve vazgeçirmeye çalıştıkları hâlde; hiçbir eserde görülmediği bir tarzda Risale-i Nur’un intişarı, hatta çoğu el yazması ile altı yüz bin nüsha risalelerin kemâl-i iştîyak ile perde altında intişar etmesi ve dâhil ve hariçte kemâl-i iştîyak ile kendini okutturmasının hikmeti nedir, sebebi nedir?” diye bu meâlde çok suâllere karşı *elcevab, deriz ki:*

Kur’ân-ı Hakîm’in sırr-ı i’câzıyla hakikî bir tefsiri olan Risale-i Nur; bu dünyada bir mânevî cehennem, dalâlette gösterdiği gibi; imanda dahi, bu dünyada mânevî bir cennet bulunduğunu isbat ediyor. Ve günahların ve fenalıkların ve haram lezzetlerin içinde mânevî, elîm elemeleri gösterip hasenât ve güzel hasletlerde ve hakâik-i şeriatın ameline cennet lezâizi gibi mânevî lezzetler bulunduğunu isbat ediyor. Sefâhet ehli ve dalâlete düşenlerin –o cihetle– aklı başında olanlarını kurtarıyor. Çünkü bu zamanda iki dehşetli hâl var:

Birincisi

Âkibeti görmeyen ve bir dirhem hazır lezzeti, ileride bir batman lezzetlere tercih eden hissiyat-ı insaniye, akıl ve fikre galebe ettiğinden; ehl-i sefâheti sefâhetinden kurtarmanın yegâne çâresi, aynı lezzetinde elemi gösterip hissini mağlup etmektir. Ve يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ¹

¹ “Bile bile dünyayı âhirete tercih ederler.” (İbrahim Sûresi, 14/3).

Âkibet: Sonuç, netice.

Batman: Altı okka, yaklaşık 8

kg.lık eski bir ağırlık ölçü birimi.

Dalâlet: Sapıklık, kâfirlik. İslâm’a uymayan her türlü yanlış inanç.

Dirhem: 3.25 gr.lık eski bir ağırlık ölçü birimi.

Ehl-i dalâlet: Doğru yoldan ayrılanlar, sapık ve kâfirler.

Ehl-i sefâhet: Haram helal demeden zevk peşinde olan beyinsizler

Elîm: Elem veren, üzücü.

Gaddârâne: Gaddarca, zalimce.

Galebe etmek: Yenmek, galip gelmek.

Hakâik-i imaniye: İman hakikatleri.

Hakâik-i şeriat: Dinin esasları, gerçekleri.

Hasenât: Sevaplar, iyilikler.

Haslet: Tabiat, huy, mizaç.

Hissiyat-ı insaniye: İnsanî duygular, hisler.

İntişar etmek: Yayılmak.

Kemâl-i iştîyak: Son derece iştîyak, arzu.

Kur’ân-ı Hakîm: Hüküm ve hik-

met kitabı Kur’ân-ı Kerim.

Kütüb-ü imaniye ve İslâmiye: İslâm’ın inanç, ibadet ve muâmelât yönlerini izah eden kitaplar.

Lezâiz: Lezzetler.

Muannid: İnatçı.

Muâniz: Karşı gelen, muhalif.

Sefâhet: Haram helal demeden zevk peşinde olma, eğlence düşkünlüğü, beyinsizlik.

Sırr-ı i’câzi: Kur’ân-ı Kerim’in mu’cizeli üslubundaki sır, gaye, hikmet.

âyetinin işaretiyle bu zamanda âhiretin elmas gibi nimetlerini, lezzetlerini bildiği hâlde, dünyevî kırılacak şişe parçalarını ona tercih etmek, –ehl-i iman iken– ehl-i dalâlete o hubb-u dünya ve o sır için tâbi olmak tehlikesinden kurtarmanın çâre-i yegânesi, dünyada dahi cehennem azabı gibi elemelerini göstermekle olur ki; Risale-i Nur o meslekten gidiyor.

Yoksa bu zamandaki küfr-ü mutlakın ve fenden gelen dalâletin ve sefâhetteki tiryakiliğin inadı karşısında, Cenâb-ı Hakk'ı tanıttırdıktan sonra.. ve cehennemın vücudunu isbat ile.. ve onun azâbı ile insanları fenalıktan, seyyiâtta vazgeçirmek yoluyla onda, belki yirmide biri ders alabilir. Ders aldıktan sonra da “Cenâb-ı Hak, Gafûr u Rahîm'dir, hem cehennem pek uzaktır.” der, sefâhetine devam edebilir. Kalbi, ruhu, hissiyatına mağlup olur...

İşte Risale-i Nur, ekser muvâzeneleriyle küfür ve dalâletin dünyadaki elîm ve ürkütücü neticelerini göstermekle, en muannid ve nefis-perest insanları dahi o menhus, gayr-ı meşrû lezzetlerden ve sefâhetlerden bir nefret verip akli başında olanları tevbeye sevkeder. O muvâzenelerden Altıncı, Yedinci, Sekizinci Sözlər'deki kısa muvâzeneler ve Otuz İkinci Söz'ün Üçüncü Mevkıfı'ndaki uzun muvâzene, en sefih ve dalâlette giden adamı da ürkütüyor, dersini kabul ettiriyor. Mesela Âyet-i Nur'daki seyahat-i hayaliye ile hakikat olarak gördüğüm vaziyetlere gayet kısaca işaret edeceğiz. Tafsilini isteyen Sikke-i Gaybiye'nin âhırine baksın.

Ezcümle: O seyahat-i hayaliyede, **rızka muhtaç hayvanât âlemini** gördüğüm vakit, *maddî felsefe* ile baktım. Hadsiz ihtiyacat ve şiddetli açlıklarıyla beraber zaaf ve aczleri, o zîhayat âlemini bana çok acıklı ve elîm gösterdi. *Ehl-i dalâlet ve gafletin gözüyle baktığımdan feryat eyledim. Birden hikmet-i Kur'âniye ve imanın dürbünü ile gördüm: Rahmân ismi Rezzâk* burcunda, parlak bir güneş gibi tulû etti. O aç, bîçâre zîhayat âlemini rahmet ışıyla yaldızladı.

Âyet-i Nur: Nur âyeti. Nur Sûresi'nin (24) 35. âyeti.

Çare-i yegâne: Tek çare.

Ehl-i iman: İman sahipleri, müminler.

Ezcümle: Bu cümleden olarak, başlıca...

Gafûr u Rahîm: Engin rahmetiyle çokça affeden Hz. Allah.

Gayr-ı meşru: Yasak, haram, izin verilmeyen şey.

Hikmet-i Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in verdiği doğru, yanıtlayan, faydalı bilgi.

Hubb-u dünya: Dünya sevgisi.

Küfr-ü mutlak: Bütünüyle inkâr, tam kâfirlik.

Menhus: Uğursuz, kötü.

Muvâzene: Tartma, kıyaslama, karşılaştırma.

Nefis-perest: Nefsin arzu ve isteklerine aşırı bir şekilde düşkün olan kimse.

Rahman: Sonsuz ve sınırsız merhamet ve ihsan sahibi Hz. Allah.

Rezzak: Bütün mahlukların rızkını bol ve devamlı veren, Hz. Allah.

Seyahat-i hayaliye: Hak yolcu-

sunun kalb, ruh, fikir, hayal ve diğer latifeleriyle mana âleminde varlığın yaratılış hikmeti, mahiyeti ve hedefi ile ilgili gerçekleştirdiği seyahat.

Seyyât: Günahlar, kötülükler.

Tulû etmek: Doğmak, belirmek.

Zîhayat: Canlı.

• Sonra **hayvanât âlemi içinde, yavruların** zaaf ve acz ve ihtiyaç içinde çırpındıkları hazin ve elîm ve herkesi rikkat ve acımaya getirecek bir karanlık içinde diğer bir âlemi gördüm. *Ehl-i dalâletin nazarıyla* baktığıma eyvah dedim. Birden *iman* bana bir *gözlük* verdi, gördüm ki: **Rahîm** ismi **şefkat** burcunda tulû etti. O kadar güzel ve şirin bir surette o acı âlemi, sevinçli âleme çevirip ışıklandırdı ki; şekvâ ve acımak ve hüzünden gelen göz yaşlarımı, sevinç ve şükrün lezzetlerinden gelen damlalara çevirdi.

• Sonra sinema perdesi gibi **insan âlemi** bana göründü. *Ehl-i dalâletin dürbünü* ile baktım. O âlemi o kadar karanlıklı, dehşetli gördüm ki; kalbimin en derinliklerinden feryat ettim. “Eyvah!” dedim. Çünkü insanlarda ebede uzanıp giden arzuları, emelleri.. ve kâinatı ihata eden tasavvurat ve efkârları.. ve ebedî bekâ ve saadet-i ebediye ve cenneti gayet ciddî isteyen himmetleri ve fitrî istidatları.. ve fitrî had konulmayan, serbest bırakılan kuvveleri.. ve hadsiz maksatlara müteveccih ihtiyaçları.. ve zaaf ve aczleriyle beraber¹, hücumlarına maruz kaldıkları hadsiz musibet ve a'daları ile beraber gayet kısa bir ömür, her gün ve her saat ölüm endişesi altında, gayet dağdağalı bir hayat yaşamak için gayet perişan bir maîşet içinde; kalbe, vicdana en elîm ve en müthiş hâlet olan mütemâdî zeval ve firak belasını çekmek içinde –ehl-i gaffet için zulûmât-ı ebediye kapısı suretinde görülen– kabre ve mezaristana bakıyorlar. Birer birer ve tâife tâife o zulûmât kuyusuna atılıyorlar. İşte bu insan âlemini bu zulûmât içinde gördüğüm anda, kalb ve ruh ve aklımla, bütün letâif-i insaniyem, belki bütün zerrât-ı vücudum feryat ile ağlamaya hazır iken, birden *Kur'ân'dan gelen nur ve kuvvet-i iman* o dalâlet gözlüğünü kır-
dı, kafama bir göz verdi; gördüm ki:

Cenâb-ı Hakk'ın **Âdil** ismi **Hakîm** burcunda, **Rahmân** ismi **Kerîm** burcunda, **Rahîm** ismi **Gafûr** burcunda, yani manasında; **Bâis** ismi, **Vâris** burcunda,

¹ İnsanın hilkaçe zayıf ve Cenâb-ı Hakk'a muhtaç olarak yaratıldığına dair bkz.: Nisâ Sûresi, 4/28; Fâtır Sûresi, 35/15.

A'dâ: Düşman.

Âdil: Adaletle hükmeden Hz. Allah.

Bâis: Yeniden yaratan, ölüleri tekrar diriltten Hz. Allah.

Dağdağa: Sıkıntı, gürültü.

Efkâr: Fikirler.

Ehl-i gaffet: Gerçeklerden habersiz yaşayanlar.

Fitri: Tabii, doğal.

Hakîm: Her şeyi yerli yerince yapan, Hz. Allah.

Himmet: Gayret, çaba.

İstidat: Kabiliyet, yetenek.

Kerîm: Pek cömert, yarattıklarına daima bol bol veren Hz. Allah.

Kuvvet-i iman: İman gücü.

Letâif-i insaniye: İnsanın manevi duyuları.

Maîşet: Yaşama, geçim, dirlik.

Mütemâdî: Devamlı, sürekli.

Müteveccih: Yönelmiş, yönelik.

Rahîm: Sonsuz, sınırsız şefkat ve merhamet sahibi, Hz. Allah.

Rikkate getirmek: Acıma, merhamet hissini uyarmak.

Saadet-i ebediye: Ebedi, sonsuz mutluluk, cennet hayatı.

Şekvâ: Şikâyet.

Tasavvurat: Tasavvurlar, düşünceler.

Vâris: Bütün fânî varlıkların ve onların elde ettikleri her şeyin asıl sahibi, Hz. Allah.

Zerrât-ı vücud: Beden hücreleri.

Zeval ve firak: Yok olma, ayrılıp gitme.

Zulûmat-ı ebediye: Sonsuz karanlıklar.

Muhyî ismi **Muhsin** burcunda, **Rab** ismi **Mâlik** burcunda birer güneş gibi tulû ettiler. O karanlıklı ve içinde çok âlemler bulunan insan âleminin umumunu ışıktandırdılar, şenlendirdiler. Cehennemî hâletleri dağıtıp, nuranî âhiret âleminden pencereler açıp o perişan insan dünyasına nurlar serptiler. Zerrât-ı kâinat adedince, “Elhamdülillâh, eşşükrülillâh” dedim. Ve aynelyakîn gördüm ki; “İmanda mânevî bir cennet ve dalâlette mânevî bir cehennem bu dünyada da vardır.” yakînen bildim.

• Sonra **küre-i arzın âlemi** göründü. O seyahat-i hayaliyemde dine itaat etmeyen felsefenin karanlıklı kavânîn-i ilmiyeleri, hayalime dehşetli bir âlem gösterdi. Yetmiş defa top güllesinden daha süratli hareketiyle, yirmi beş bin sene mesafeyi bir senede gezip devreden.. ve her vakit dağılmaya ve parçalanmaya müstaid (kabil).. ve içi zelzeleli, çok ihtiyar ve çok yaşlı küre-i arz içinde ve o dehşetli gemi üstünde kâinatın hadsiz boşluğunda seyahat eden bîcâre nev-i insan vaziyeti, bana vahşetli bir karanlık içinde göründü. Başım döndü, gözüm karardı. Felsefenin gözlüğünü yere vurdum, kırdım. Birden hikmet-i Kur’âniye ve imaniyeyle ışıklanmış bir göz ile baktım, gördüm ki:

Hâlık-ı arz ve semâvât’ın **Kadîr, Alîm, Rab, Allah** ve **Rabbü's-semâvâtî ve'l-ard** ve **Müsahhirü's-şemsi ve'l-kamer** isimleri rahmet, azamet, rubûbiyet burçlarında güneş gibi tulû ettiler. O karanlıklı, vahşetli, dehşetli âlemi öyle ışıktandırdılar ki; o hâlette, benim imanlı gözüme küre-i arz gayet muntazam, musahhar, mükemmel, hoş, emniyetli, herkesin erzakı içinde bir seyahat gemisi.. ve tenezzüh ve keyif ve ticaret için müheyya edilmiş ve zîruhları güneşin etrafında, memleket-i rabbâniyede gezdirmek ve yaz ve bahar ve güzün mahsulatını rızık isteyenlere getirmek için bir gemi, bir tayyare, bir şimendifer hükmünde

Alîm: Her şeyi en iyi bilen Hz. Allah.

Aynelyakîn: Gözle görülüp edinilen bilgi.

Azamet: Büyüklük.

Elhamdülillâh: Hamdolsun Allah’a.

Eşşükrülillâh: Şükürler olsun Allah’a.

Hâlet: Hal, durum.

Hâlık-ı arz ve semâvât: Göklerin ve yerin yaratıcısı.

Kadîr: Her şeye gücü yeten, kudreti sonsuz, Hz. Allah.

Kavânîn-i ilmiye: Bilimsel kuralları.

Küre-i arz: Yerküre, dünya.

Mâlik: Her şeyin sahibi, Hz. Allah.

Memleket-i rabbâniye: Cenâb-ı Hakk’ın hâkimiyeti ve idaresi altındaki kâinat.

Muhsin: Daima lütuf ve ihsanla muamele eden Hz. Allah.

Muhyî: Hayat veren, hayatın sahibi Hz. Allah.

Musahhar: Emre âmâde, görevli.

Müheyya: Hazır, âmâde.

Müsahhirü's-şemsi ve'l-kamer: Güneş ve ay emrine âmâde olan, kendine itaat ettiren.

Nev-i insan: İnsanlık, insanoğlu.

Rab: Her şeyin sahibi, her şeyi yaratıp yöneten Cenâb-ı Hak.

Rabbü's-semâvâtî ve'l-ard: Göklerin ve yerin sahibi, hâkimi.

Rububiyyet: Cenâb-ı Hakk’ın her şeyi kuşatan terbiye ve hâkimiyeti.

Şimendifer: Tren.

Tenezzüh: Gezinti, dolaşma.

Yakînen: Şüphesiz, kesin bir bilgi ile.

Zerrât-ı kâinat: Varlıkların atomları.

Ziruh: Ruh sahibi.

gördüm. Küre-i arzın zerrâtı adedince ¹ عَلَى نِعْمَةِ الْإِيمَانِ dedim.

İşte buna kıyasen, Risale-i Nur'da pek çok muvâzenelerle isbat edilmiştir ki; ehl-i sefâhet ve dalâlet, dünyada dahi mânevî bir cehennem içinde azap çektiklerini.. ve ehl-i iman ve salâhat, dünyada dahi mânevî bir cennet içinde, İslâmiyet ve insaniyet midesiyle ve imanın tecelliyât ve cilverleriyle, mânevî bir cennet lezzetleri tadabilirler. Belki derece-i imanlarına göre istifade edebilirler. Fakat, bu fırtınalı zamanın hissi ibtal eden ve beşerin nazarını âfâka dağıtan ve boğan cereyanlar, ibtal-i his nev'inden bir sersemlik vermiş ki; ehl-i dalâlet, mânevî azabını muvakkaten tam hissedemiyor. Ehl-i hidayete dahi gaflet basıyor, hakikî lezzetini takdir edemiyor.

Bu Asırda İkinci Dehşetli Hâl

Eski zamanda küfr-ü mutlak ve fenden gelen dalâletler ve küfr-ü inadîden gelen temerrüd, bu zamana nisbeten pek azdı. Onun için eski İslâm muhakiklerinin dersleri, hüccetleri o zamanlarda tam kâfi olurdu. Küfr-ü meşkûku çabuk izale ederlerdi. Allah'a iman umumî olduğundan, Allah'ı tanıttırmakla ve cehennem azabını ihtar etmekle çokları sefâhetlerden, dalâletlerden vazgeçebilirlerdi. Şimdi ise eski zamanda bir memlekette bir kâfir-i mutlak yerine, şimdi bir kasabada yüz tane bulunabilir. Eskide, fen ve ilim ile dalâlete girip inat ve temerrüd ile hakâik-i imana karşı çıkana nisbeten şimdi yüz derece ziyade olmuş. Bu mütemerrid inatçılar, firavunluk derecesinde bir gurur ile ve dehşetli dalâletleriyle hakâik-i imaniyeye karşı muâraza ettiklerinden, elbette bunlara karşı atom bombası gibi –bu dünyada onların temellerini parça parça edecek– bir hakikat-i kudsiye lâzımdır ki; onların tecavüzatını durdursun ve bir kısmını imana getirsin.

¹ “Bize ihsan ettiği iman nimeti sebebiyle Rabbimize hamdolsun.”

Âfâk: Dış dünya, dış âlem.

Ehl-i hidayet: Doğru yolda olanlar.

Ehl-i iman ve salâhat: İnançlı, dindar kimseler.

Hakâik-i iman / imaniye: İman hakikatleri.

Hakikat-i kudsiye: Kutsal, kutlu hakikat.

Hüccet: Delil.

İbtal-i his: Duyguları bastırma, hissedemez hâle getirme.

izale etmek: Gidermek.

Kâfir-i mutlak: Tam kâfir.

Küfr-ü inadî: Hakikati bildiği halde, başka sebepler bahane ederek inkâra sapma. Bile bile küfr-e düşme.

Küfr-ü meşkûk: İnançsızlıkta tam emin olmama, kararsız, şüpheli kalma.

Muâraza: Karşı çıkma, mücadele.

Muhakkik: Ele aldığı meseleyi bütün yönleriyle iyi bilen, o konuda en son noktaya ulaşmış kimse.

Muvakkaten: Kısa süreli, geçici olarak.

Mütemerrid: Israrıcı, dik kafalı.

Tecavüzat: Tecavüzler, saldırılar.

Tecelliyât: Tecelliler, yansımalar.

Temerrüd: İnat etme, direnme.

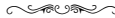
Zerrât: Zereler. Atom veya molekül gibi maddenin en küçük parçaları.

İşte Cenâb-ı Hakk'a hadsiz şükürler olsun ki; bu zamanın tam yarası-na bir tiryak olarak Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın bir mu'cize-i mâneviyesi ve lemeâtı bulunan Risale-i Nur, pek çok muvâzenelerle en dehşetli mu-annid mütemerridleri, Kur'ân'ın elmas kılıcı ile kırıyor. Ve kâinat zerre-leri adedince vahdâniyet-i ilâhiyeye ve imanın hakikatlerine hüccetleri, delilleri gösteriyor ki; yirmi beş seneden beri en şiddetli hücumlara karşı mağlup olmayıp galebe etmiş ve ediyor.

Evet, Risale-i Nur'da iman ve küfür muvâzeneleri ve hidayet ve dalâ-let mukayeseleri, bu mezkûr hakikatleri bilmüşâhede isbat ediyor. Mesela Yirmi İkinci Söz'ün İki Makamı'nın Burhanları ve Lem'aları'na.. ve Otuz İkinci Söz'ün Birinci Mevkıfı'na.. ve Otuz Üçüncü Mektup'un Pencereleği'ne.. ve Asâ-yı Musa'nın On Bir Hücceti'ne, sâir muvâzeneler kıyas edilse ve dik-kat edilse, anlaşılır ki; bu zamanda küfr-ü mutlakı ve mütemerrid dalâle-tin inadını kırarak, parçalayacak Risale-i Nur'da tecellî eden hakikat-i Kur'âniye'dir.

İnşallah nasıl Tılsımlar Mecmuası'nda, dinin mühim tılsımlarını ve hilkat-ı âlemin muammalarını keşfeden parçalar, o mecmuada toplanmış. Aynen öy-le de, ehl-i dalâletin dünyada dahi cehennemlerini ve ehl-i hidayetin dünya-da dahi lezâiz-i cennetlerini gösteren.. ve imanın, cennetin mânevî bir çekir-deği ve küfrün ise cehennem zakkumunun bir tohumu olduğunu gösteren Nur'un o gibi parçaları, kısacık bir tarzda bir mecmuacık olarak yazılacak ve inşallah neşredilecek.

Said Nursi

Bilmüşahede: Bizzat görerek.
Hakikat-i Kur'âniye: Kur'an ger-çeği.
Hilkat-i âlem: Kâinatın, âlemin yaratılışı.
Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan aciz bırakan Kur'ân-ı Kerim.

Lemeât: Parlıtlar.
Lezâiz-i cennet: Cennetin lezzet-leri, nimetleri.
Mezkûr: Geçen, zikredilen.
Muamma: Özü, mahiyeti hemen anlaşılamayan derin sır.
Mu'cize-i mânevîye: Mânevî mu'cize.
Tiryak: Zehirin etkisini gideren

ilaç, panzehir.
Vahdâniyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın birliği.

İşârât-ı Kur'âniye Hakkında Mukaddime Mahiyetinde Bir Lâhika

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹ ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ²

Aziz, Sıddık, Sarsılmaz, Sebatkâr, Fedakâr, Vefadâr Kardeşlerim!

Bilirsiniz ki Ankara ehl-i vukûfu, Risale-i Nur'a ait kerametleri ve işâret-i gaybiyeleri inkâr edememişler. Yalnız, yanlış olarak o kerametlerde beni hissedar zannedip itiraz ederek, “Böyle şeyler kitapta yazılmamalıydı, keramet izhar edilmez.” diye hafif bir tenkide mukabil müdâfaâtımda onlara cevaben demiştim ki:

Onlar bana ait değil ve o kerametlere sahip olmak benim haddim değil. Belki Kur'ân'ın mu'cize-i mâneviyesinin tereşşuhâtı ve lem'alarıdır ki; hakikî bir tefsiri olan Risale-i Nur'da kerametler şeklini alarak, şâkirtlerinin kuvve-i mâneviyelerini takviye etmek için ikrâmât-ı ilâhiye nev'indendir. İkrâmın ise, izharı bir şükürdür, caizdir, hem makbuldür.

Şimdi ehemmiyetli bir sebebe binâen cevabı bir parça izah edeceğim. Ve “Ne için izhar ediyorum.. ve ne için bu noktada bu kadar tahşidât yapıyorum.. ve ne için birkaç aydır bu mevzuda çok ileri gidiyorum.. ve ne için ekser mektuplar o keramete bakıyor?” diye suâl edildi.

Elcevap: Risale-i Nur'un hizmet-i imaniyesinde, bu zamanda binler tahribatçılara mukabil, yüz binler tamiratçı lâzım gelirken.. hem benimle lâakal yüzer kâtip ve yardımcı bulunmak ihtiyaç varken.. değil çekinmek ve temas etmemek, belki millet ve ehl-i idare takdir ile ve teşvik ile yardım ve temas etmek zarurî iken.. ve o hizmet-i imaniyeyi, –hayat-ı bâkiyeye baktığı için– hayat-ı fâniyenin meşgalelerine ve faydalarına tercih etmek, ehl-i imana vâcib iken; kendimi misal alarak derim ki:

¹ “O yüce Zât'ın adıyla.”

² “Hiç bir şey yoktur ki, Allah'ı hamd ile tesbih etmesin.” (İsrâ Sûresi, 17/44).

Ehl-i idare: İdareciler, yöneticiler.

Ehl-i vukûf: Bilirkişi heyeti.

İkrâmât-ı ilâhiye: İlâhî ikramlar, lütuflar.

İşârât-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'e

ait işaretler.

İşâret-i gaybiye: Gayba, geleceğe ait işaret.

Kuvve-i mâneviye: Mânevî güç, moral.

Lâakal: En az.

Lâhika: Ek, ilâve.

Tahşidât: Bir şeyin üzerinde çokça durmalar, tembihler.

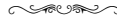
Tereşşuhât: Sızıntılar, damlalar.

Beni her şeyden ve temastan ve yardımcılardan men etmek ile beraber aleyhimizde olanlar bütün kuvvetleriyle arkadaşlarımın kuvve-i mâneviyelerini kırmak.. ve benden ve Risale-i Nur'dan soğutmak.. ve benim gibi ihtiyar, hasta, zayıf, garip, kimsesiz bîcâreye, binler adamın göreceği vazifeyi başına yüklemek.. ve bu tecrit ve tazyiklerde maddî bir hastalık nev'inde insanlar ile temas ve ihtilattan çekilmeye mecbur olmak.. hem o derece tesirli bir tarzda halkları ürküttürmek ile kuvve-i mâneviyeyi kırmak cihetleriyle ve sebepleriyle, ihtiyârım haricinde bütün o mânilere karşı Risale-i Nur şâkirtlerinin kuvve-i mâneviyelerinin takviyesine medar ikrâmât-ı ilâhiyeyi beyan ederek Risale-i Nur etrafında mânevî bir tahşidât yaptırmak.. ve Risale-i Nur kendi kendine, tek başıyla, başkalarına muhtaç olmayarak, bir ordu kadar kuvvetli olduğunu göstermek hikmetiyle bu çeşit şeyler bana yazdırılmış. Yoksa –hâşâ– kendimizi satmak ve beğendirmek ve temeddüh etmek ve hodfûrûşluk etmek ise; Risale-i Nur'un ehemmiyetli bir esası olan ihlâs sırrını bozmaktır. İnşallah Risale-i Nur kendi kendine, hem kendini müdâfaa ettiği, hem kıymetini tam gösterdiği gibi, bizi de mânen müdâfaa edip kusurlarımızı affettirmeye vesile olacaktır.

Umum kardeşlerimin ve hemşirelerimin, hâssaten duaları makbul ve mübârek masumlar tâifesi¹ ve muhterem ihtiyarlar² cemaatinden her birerlerine, binler selâm ve dua ederek Ramazan-ı Şerif'lerini tebrik ederiz, dualarını rica ederiz.

Hasta Kardeşiniz

Said Nursî

بِسْمِ اللَّهِ سُبحَانَهُ

Bu âciz kardeşiniz, hem itiraz eden o eski dost zâta, hem ehl-i dikkate ve sizlere beyan ediyorum ki:

¹ Ümmet-i Muhammed'in günaha gözü açılmayan çocuklarının dualarının makbul olacağına dair bkz.: Deylemî, *Müsne'd* 2/213.

² Cenâb-ı Hakk'ın, dergâhına el açan yaşlı kimseleri eli boş çevirmekten haya ettiğine dair bkz.: Taberânî, *el-Mu'cemü'l-eusat* 5/270; Taberânî, *Müsne'dü's-şâmiyyîn* 2/268.

Hodfûrûşluk: Kendini öne çıkarma, beğendirme.

İhtilat: Karışma, beraber olma.

Medar: Dayanak, vesile, sebep.

Tecrit: Ayırma, yalnız bırakma, kimseyle görüştürmeme. Hücre hapsi.

Temeddüh: Kendini övme, met-hetme.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın feyziyle Yeni Said, hakâik-i imaniyeye dair o derece mantıkça ve hakikatçe burhanlar zikrediyor ki; değil müslüman ulemâsı, belki en muannid Avrupa feylesoflarını da teslime mecbur ediyor ve etmektedir.

Amma Risale-i Nur'un kıymet ve ehemmiyetine işârî ve remzî bir tarzda Hazreti Ali (radiyallâhü anhî) ve Gavs-ı Âzam'ın (radiyallâhü anhî) ihbaratı nev'inden, Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın dahi, bu zamanda bir mu'cize-i mâneviyesi olan Risale-i Nur'a nazar-ı dikkati celbeden mana-yı işârî tabakasından rumuz ve imaları, i'câzının şe'nindendir. Ve o lisan-ı gaybın belâgat-ı mu'cizekârânesinin muktezasıdır.

Evet, Eskişehir Hapishânesi'nde dehşetli bir zamanda ve kudsî bir teselliye çok muhtaç olduğumuz hengâmda, mânevî bir ihtarla: "Risale-i Nur'un makbuliyetine eski evliyalardan şahit getiriyorsun. Hâlbuki وَلَا رَطْبٌ وَلَا يَاسٍ إِلَّا فِي" sırrıyla en ziyade bu meselede söz sahibi Kur'ân'dır. Acaba Risale-i Nur'u, Kur'ân kabul eder mi? Ona ne nazarla bakıyor?" denildi. O acîb suâl karşısında bulundum. Ben de Kur'ân'dan istimdat eyledim. Birden otuz üç âyetin mana-yı sarihinin teferruatı nev'indeki tabakattan mana-yı işârî tabakasından ve o mana-yı işârî külliyyetine dâhil bir ferdi Risale-i Nur olduğunu.. ve duhûlüne ve medar-ı imtiyazına birer kuvvetli karîne bulunmasını bir saat zarfında hissettim. Ve bir kısmını bir derece izahlı.. ve bir kısmını da mücmelen gördüm. Kanaatime hiçbir şek ve şüphe ve vehim ve vesvese kalmadı. Ve ben de ehl-i imanın imanını Risale-i Nur ile takviye etmek niyetiyle o kat'î kanaati mi yazdım ve has kardeşlerime mahrem tutulmak şartıyla verdim.

• *Ve o risalede biz demiyoruz ki, âyâtın mana-yı sarihi budur; tâ hocalar ²فِيهِ نَظَرٌ* desin. Hem dememişiz ki, mana-yı işârînin külliyeti budur...

¹ "Yaş ve kuru hiçbir şey yoktur ki açık, net bir kitapta bulunmasın." (En'âm Sûresi, 6/59).

² "Bakmak, araştırmak gerek."

Belâgat-ı mu'cizekârâne: Mu'cizeli edebî ifade.

Duhûl: İçine girme, dahil olma.

Gavs-ı Âzam: "En büyük velî" anlamında Hz. Abdulkadir Geylani'nin lâkâbı (k.s.).

Hakâik-i imaniye: İman hakikatleri, esasları.

Hengâm: Vakit, zaman.

İcâz: Mu'cize. Mu'cize olma.

İstimdat: Medet dileme, yardım isteme.

İşârî ve remzî: İşaretle gösterilen, imalı, remizli.

Karîne: İşaret, emare, ipucu.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yaptırmaktan aciz bırakan Kur'ân-ı Kerim.

Külliyyet: Şümûllü, kapsamlı olma; umumiyet.

Lisan-ı gayb: Gaybı anlatan dil.

Mana-yı işârî / remzî: İma yoluyla, remizle anlatılan mana.

Mana-yı sarih: Açık mana.

Medar-ı imtiyaz: Ayrıcalık sebebi.

Muannid: İnatçı.

Mukteza: Gerek, icap.

Mücmelen: Kısaca, açık olmayarak.

Nazar-ı dikkati celbetmek: İnsanların dikkatini, ilgisini çekmek.

Şe'n: Karakter, işleyiş, gerek.

• *Belki diyoruz ki, mana-yı sarîhinin tahtında müteaddit tabakalar var. Bir tabakası da mana-yı işârî ve remzîdir. Ve o mana-yı işârî de bir küllîdir, her asırda cüz'iyatları var. Ve Risale-i Nur dahi, bu asırda o mana-yı işârî tabakasının külliyetinde bir ferttir.. ve o ferdin kasden bir medar-ı nazar olduğuna ve ehemmiyetli bir vazife göreceğine, eskiden beri ulemâ beyninde bir düstur-u cifrî ve riyâzî ile karîneler, belki hüccetler gösterilmiş iken, Kur'ân'ın âyetine veya sarâhatine –değil incitmek– belki i'câz ve belâgatına hizmet ediyor. Bu nevi işârât-ı gaybiyeye itiraz edilmez. Ehl-i hakikatin nihayetsiz işârât-ı Kur'âniye'den had ve hesaba gelmeyen istihraçlarını inkâr edemeyen, bunu da inkâr etmemeli ve edemez...*

Amma benim gibi ehemmiyetsiz bir adamın elinde böyle ehemmiyetli bir eserin zuhur etmesini istiğrab ve istib'ad edip böyle itiraz eden zât, eğer buğday tanesi kadar çam çekirdeğinden dağ gibi çam ağacını halkeylemeyi, azamet ve kudret-i ilâhiyeye delil olduğunu düşünse; elbette bizim gibi âciz-i mutlak ve fakir-i mutlakta, böyle ihtiyac-ı şedid zamanında, böyle bir eserin zuhuru, vüs'at-i rahmet-i ilâhiyeye delildir demeye mecbur olur.

Ben sizi ve müterizleri, Risale-i Nur'un şeref ve haysiyetiyle temin ediyorum ki; bu işaretler ve evliyanın imalı haberleri, remizleri, beni دائما şükre ve hamde ve kusurlarımdan istiğfara sevketmiş. Hiçbir vakitte ve hiçbir dakika nefis-i emmâreme medar-ı fahr ve gurur olacak bir enâniyet ve benlik vermediğini, size –bu yirmi sene hayatımın gözünüz önünde tereşşuhâtıyla– isbat ediyorum.

Evet, bu hakikatle beraber insan kusurdan, nisyandan hâlî değil. Benim bilmediğim çok kusurlarım var. Belki de fikrim karışmış, risalelerde bazı hatalar olmuş. Fakat Kur'ân'ın hurufat-ı kudsiyesinin yerine beşerin tercümesini ikame perdesi altında, noksan haruflarla yeni hat altında, tahrifkârâne

Beyn: Ara.

Cüz'iyat: Küçük, kısmî, hususî şeyler.

Düstur-u cifrî ve riyâzî: Harflerin rakam değerlerinden birtakım işaretler tesbit etmeye çalışan yöntemin kuralı.

Ehl-i dalâlet: Dalâlet ve inkâr yolunda gidenler.

Hâlî: Uzak, içinde olmama.

Halkeylemek: Yaratmak.

Hurufât-ı kudsiye: Mukaddes harfler.

İhtiyac-ı şedid: Zarurî, şiddetli ihtiyaç.

İstib'ad: Uzak görme, kabul etmeme.

İstiğfar: Cenâb-ı Hak'tan af dileme.

İstiğrab: Garipseme, yadırgama.

İstihraç: Âyet ve hadislerin harflerinin rakam değerlerinden birtakım bilgi, işaret çıkarma.

Küllî: Genel, umumî, kapsamlı.

Medar-ı fahr ve gurur: Övünme ve gurur vesilesi, dayanağı.

Müteriz: İtiraz eden, itirazcı.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Nefs-i emmâre: İnsana sürekli kötülükleri emreden nefis.

Nisyan: Unutma, unutkanlık.

Sarâhat: Açıklık, âşikârlık.

Tahrifkârâne: Aslını bozar, tahrif eder bir tarzda.

Taht: Alt.

Vüs'at-i rahmet-i ilâhiye: İlâhî rahmetin enginliği.

ehl-i dalâletin te'vilat-ı fâsîdeleri, âyâtın sarâhatini incitmelerine bakmayıp; bîcâre, mazlum bir adamın, kardeşlerinin imanını kuvvetlendirmek için, bir nükte-i i'câziyeyi beyan ettiği için –hizmet-i imaniyesine fütur verecek derecede itiraz– elbette değil ehl-i hakikat zâtlar, belki zerre mikdar insafı bulunan itiraz edemez.

Bunu da ilâveten beyan ediyorum: Bu zamanda gayet kuvvetli ve haki-katli milyonlarla fedakârları bulunan meşrepler, meslekler, tarikatlar, bu dehşetli dalâlet hücumuna karşı zâhiren mağlûbiyete düştükleri hâlde; benim gibi yarım ümmî ve kimsesiz ve mütemâdiyen tarassut altında, karakol karşısında ve müthiş, müteaddit cihetlerle aleyhimde propagandalar ve herkesi benden tenfir etmek vaziyetinde bulunan bir adam, o mesleklerden daha ileri, daha kuvvetli dayanan Risale-i Nur'a sahip değildir ve o eser onun hüneri olamaz, onunla iftihar edemez. *Belki doğrudan doğruya Kur'ân-ı Hakîm'in bu zamanda bir nevi mu'cize-i mâneviyesi olarak rahmet-i ilâhiye tarafından ih-san edilmiştir.* O adam, binler arkadaşıyla beraber o hediye-i Kur'âniye'ye el atmışlar. Her nasılsa birinci tercümanlık vazifesi ona düşmüş. Onun fikri ve il-mi ve zekâsının eseri olmadığına delil, Risale-i Nur'da öyle parçalar var ki, ba-zı altı saatte, bazı iki saatte, bazı bir saatte, bazı on dakikada yazılan risaleler var. Ben yemin ile temin ediyorum ki, Eski Said'in (*radıyallâhü anhı*) kuvve-i hâfı-zası da beraber olmak şartıyla o on dakikalık işi, on saatte fikrim ile yapamıyo-rum. ^(Hâşiyecik) O bir saatlik risaleyi, iki gün istidadımla, zihnimle yapamıyorum. Ve o bir günde altı saatlik risale olan Otuzuncu Söz'ü ne ben ve ne de en mü-dakkik dindar feylesoflar, altı günde o tahkikatı yapamazlar ve hâkeza...

Demek biz müflis olduğumuz hâlde, gayet zengin bir mücevherat dükkânının dellâlı ve bir hizmetçisi olmuşuz. Cenâb-ı Hak, fazl ve kere-miyle şu hizmette hâlisâne, muhlisâne bizi ve umum Risale-i Nur talebe-lerini dâim ve muvaffak eylesin. Âmin, bihürmeti Seyyidi'l-mürselîn.

Said Nursî

Hâşiyecik: Bazı müstensihler, bu biçare Said hakkında “radıyallâhü anh” kelimesini bir dua niyetiyle yazmışlar. Ben bozmak istedim, hatıra geldi ki: “Allah razı olsun” manasında bir duadır, ilişme. Ben de bozmadım.

Âyât: Âyetler.

Bihürmeti Seyyidi'l-mürselîn: Peygamberler Efendis'i'nin yüzü suyu hürmetine.

Dellâl: Gösteren, ilan eden, tellâl.

Fazl: İhsan, lütuf.

Hâkeza: Böylece, bunun gibi.

Hâlisâne / muhlisâne: Dupduru, tertemiz bir gönül ile tamamen Allah'ın rızasına odaklanarak.

Müdakkik: İnceleme ve araştırmalarında alabildiğine hassas, dikkatli, titiz kimse.

Mütemâdiyen: Aralıksız, devamlı.

Tarassut: Gözetleme, gözetim.

Tenfir: Nefret ettirme.

Te'vilât-ı fâside: Yanlış, yıkıcı, zararlı yorumlar.

Birinci Suâ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَبِهِ نَسْتَعِينُ¹

İki Acîb Suâle Karşı Def'aten Hatıra Gelen Garib Cevaptır

Birinci Suâl: Denildi ki; “Fatiha ve Yâsin ve hatm-i Kur'ânî gibi okunan virdler, kudsî şeyler, bazen hadsiz ölmüş ve sağ insanlara bağışlanıyor. Hâlbuki böyle cüz'î, birtek hediye'nin ân-ı vâhidde hadsiz zâtlara yetişmesi ve her birisine aynı hediye'nin düşmesi, tavr-ı aklın haricindedir.”

İlcevap: Fâtır-ı Hakîm, nasıl ki unsur-u havayı kelimelerin berk gibi intişarlarına ve tekessürlerine bir mezraa ve bir vasıta yapmış ve radyo vasıtasıyla bir minarede okunan ezan-ı Muhammedîyi (*aleyhissalâtu vesselâm*) umum yerlerde ve umum insanlara aynı anda yetiştirmek gibi –öyle de– okunan bir Fâtiha'yı dahi, meselâ umum ehl-i iman emvâtına aynı anda yetiştirmek için hadsiz kudret ve nihayetsiz hikmetiyle mânevî âlemde, mânevî havada çok mânevî elektrikleri, mânevî radyoları sermiş, serpmiş; fitrî telsiz telefonlarda istihdam ediyor, çalıştırıyor. Hem nasıl ki bir lâmba yansa, mukabilindeki binler aynaya her birine tam bir lâmba girer. Aynen öyle de bir Yâsin-i Şerif okunsa, milyonlar ruhlara hediye edilse, her birine tam bir Yâsin-i Şerif düşer.

İkinci Suâl: Şiddetle ve âmirâne denildi ki; “Sen Risale-i Nur'un makbuliyetine dair Hazreti Ali (*radıyallâhu anhı*) ve Gavs-ı Âzam (*radıyallâhu anhı*) gibi zâtların kasidelerinden şahitler gösteriyorsun. Hâlbuki asıl

¹ Ancak O'ndan yardım dileriz.

Âmirâne: Âmir gibi, emreder tarzda.

Ân-ı vâhid: Bir an.

Berk: Şimşek.

Defaten: Bir defada, birdenbire.

Emvât: Ölümler.

Fâtır-ı Hakîm: Her şeyi hikmetle, yerli yerince yaratan Hz. Allah.

Fitri: Yaratılıştan gelen, tabîi.

Gavs-ı Âzam: “En büyük veli” anlamında Hz. Abdulkadir Geylani'nin lâkâbı (k.s.).

İntişar: Yayılma.

İstihdam: Çalıştırma, kullanma, iş gördürme.

Mezraa: Tarla.

Tavr-ı akıl: Aklın sınırı.

Tekessür: Artma, çoğalma.

söz sahibi Kur'ân'dır. Risale-i Nur, Kur'ân'ın hakikî bir tefsiri ve hakikatinin bir tercümanı ve meselelerinin burhanıdır. Kur'ân ise, sair kelâmlar gibi kışırli, kemikli ve şuuru hususî ve cüz'î değildir. Belki Kur'ân, umum îşârâtıyla ve eczasıyla ayn-ı şuurdur, kışırsızdır; fuzulî, lüzumsuz maddeleri yoktur. Âlem-i gaybın tercümanıdır. Sözler hakkında söz onundur, görelim o ne diyor?"

İclevap: Risale-i Nur, doğrudan doğruya Kur'ân'ın bâhir bir burhanı.. ve kuvvetli bir tefsiri.. ve parlak bir lem'a-yı i'câz-ı mânevîsi.. ve o bahrin bir reşhası.. ve o güneşin bir şuâî.. ve o maden-i ilm-i hakikatten mülhem ve feyzinden gelen bir tercüme-i mâneviyesi olduğundan onun kıymetini ve ehemmiyetini beyan etmek, Kur'ân'ın şerefine ve hesabına ve senâsına geçtiğinden; elbette Risale-i Nur'un meziyetini beyan etmekliği, hak iktiza eder ve hakikat ister, Kur'ân izin verir. Benim gibi bir tercümanın hissesi yalnız şükürdür. Hiçbir cihetle fahre, temeddühe, gurura hakkı yoktur ve olamaz. Gelecek âyetlerin îşârâtına bu nokta-yı nazarla bakmak gerektir. Yoksa beni hodbinlikle itham edenlere hakkımı helâl etmem!..

Bu çok ehemmiyetli suâle karşı iki-üç saat zarfında birden Kur'ân'ın âyât-ı meşhuresinden –Sözler adedince– otuz üç âyetin hem manasıyla, hem cifirle Risale-i Nur'a işaretleri, uzaktan uzağa icmâlen göründü. Aynı ayrı tarzlar da otuz üç âyetin müttefikân Risale-i Nur'u remizleriyle gösterdiği hayal meyal göründü.

İhtar: En evvel, yirmi dördüncü âyetin başında zikredilen ihtara dikkat etmek lâzımdır. O ihtarın yeri başta idi. Fakat orada hatıra geldi, oraya girdi.

İkinci Bir İhtar: Tevâfukla, işaretler eğer münasebât-ı mâneviyeye istinad etmezse ehemmiyeti azdır. Eğer münasebet-i mâneviyesi kuvvetli ise, bu

Âlem-i gayb: Beş duyu ile kavranamayan varlıkların ve hâdiselerin âlemi.

Âyât-ı meşhure: Meşhur, bilinen âyetler.

Ayn-ı şuur: Şuurun ta kendisi, tamamen şuurlu.

Bâhir: Âşikâr, apaçık.

Bahr: Deniz.

Burhan: Delil.

Cifir: Rakam ve harflerden geleceğe dair birtakım işaretler tesbit etmeye çalışan ilim.

Fahr: Övünme.

Hodbinlik: Bencilik.

İcmâlen: Kısaca, ayrıntısız olarak.

Kışır: Dış, kabuk.

Lem'a-yı mu'cize-i Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in sahip olduğu mânevî mu'cizelerin bir parıltısı.

Maden-i ilm-i hakikat: Gerçek bilginin kaynağı.

Mülhem: İlham alan.

Münasebât-ı mâneviye: Mânevî bağlar, ilişkiler.

Müttefikân: İttifak ederek.

Nokta-yı nazar: Bakış açısı.

Remiz: Alâmet, işaret.

Reşha: Damla, sızıntı.

Senâ: Övgü, medih.

Temeddüh: Kendi kendini övme, beğendirmeye çalışma.

Tevâfuk: Bazı kelimelerin tesadüfe verilemeyecek derecede yazıda alt alta, yan yana veya karşılıklı bir şekilde birbirine orantılı, denk gelmesi. Veya hesaplanan sayı değerlerinin ifade ettiği anlama uygun bazı tarihlere denk gelmesi.

onun bir ferdi, bir mâsadaki hükmünde olsa ve müstesna bir liyakati bulunsa, o vakit tevâfuk ehemmiyetlidir. Ve o kelâmdan bunun iradesine bir emâre olur. Ve ondan o ferdin hususî bir surette dâhil olduğuna ya remz, ya işaret, ya delâlet hükmünde onu gösterir.

İşte gelecek âyât-ı Kur'âniye'nin Risale-i Nur'a işaretleri ve tevâfukları, ekseriyet ile kuvvetli bir münasebet-i mâneviyeye istinad ederler. Evet, bu gelecek âyât-ı meşhure müttefikan on üçüncü asrın âhırine ve on dördüncü asrın evveline cifirce bakıyorlar.. ve Kur'ân ve iman hesabına bir hakikate işaret ediyorlar.. ve medar-ı teselli bir “Nur”dan haber veriyorlar.. ve o zamanın dalâlet fitnesinden gelen şübehâtı izale edecek, Kur'ânî bir burhanı müjde veriyorlar... Ve o işaretlere ve remizlere tam mazhar ve o vazifeleri bihakkın görecektir, Risale-i Nur gibi bir tefsir-i Kur'ânî olacak. Hâlbuki Risale-i Nur bu mezkûr noktada ileri olduğu, onu okuyanlarca şüphesiz olmasıyla delâlet eder ki; o âyetler, bilhassa Risale-i Nur'a bakıp ona işaret ediyorlar.

Birincisi

Sûre-i Nur'dan Âyetü'n-Nur'dur ki, Risale-i Nur'un Resâilî'n-Nur ve Risale-i'n-Nur ve Risaletü'n-Nur namlarıyla sebep-i tesmiyesinin on altı sebebinden bir sebep olduğundan, birinci olarak onu beyan etmek gerektir. Bu Âyetü'n-Nur:

اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ مِثْلُ نُورِهِ كَمِشْكُوَةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ
الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ
زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ ۖ نُورٌ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ ۚ وَيَضْرِبُ اللَّهُ
الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ¹

¹ “Allah göklerin ve yerin nurudur. O'nun nurunun misali, tıpkı içinde lâmba bulunan bir kandillik gibidir. Lâmba bir sırça (cam) içinde, o sırça da sanki parlayan incimsi bir yıldız! Bu lâmba, ne yalnız doğuya, ne de yalnız batıya mensup olmayan kutlu, pek bereketli bir zeytin ağacından tutuşturulur. Bu öyle bereketli bir ağaç ki nerdeyse ateş değmeden de yağ ışık verir. Işığı pırıl pırıldır. Allah dilediği kimseyi nuruna iletir, gerçeği anlamaları için insanlara böyle temsiller getirir. Allah her şeyi bilir.” (Nûr Sûresi, 24/35).

Dalâlet: Sapıklık, kâfirlik. İslâm'a uymayan her türlü yanlış yol.

Delâlet: Delil olma, isbatlama.

İzale etmek: Gidermek, yok etmek.

Mâsadak: İfade edilen hükmü tasdik eden, doğruluğunu isbat eden.

Medar-ı teselli: Teselli sebebi, kaynağı.

Sebeb-i tesmiye: İsimlendirilme sebebi.

Şübehât: Şüpheler.

Şu Âyet-i Nuriye'nin manaca çok tabakatı ve vücuh-u kesîresi vardır. Ve o tabakalardan ve vecihlerden işârî ve remzî bir vechi, manaca ve cifirce nurlu bir tefsiri olan Risalei'n-Nur ve Risaletü'n-Nur'a dört-beş cümlesiyle on cihetten bakıyor. Ve o tabakalardan ve o vecihlerden bir tabaka ve bir perde dahi mu'cizâne, elektrikten haber veriyor.

Risale-i Nur'a Bakan Birinci Cümlesi: **مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكُوتٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ** 'dur. Yani Nur-u İlâhî'nin veya Nur-u Kur'ânî'nin veya Nur-u Muhammedî'nin (aleyhissalâtü vesselâm) misali şu **مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكُوتٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ** 'dur. Makam-ı cifrîsi dokuz yüz doksan sekiz olarak aynen Risaletü'n-Nur, –şeddeli ن, iki ن sayılmak cihetiyle– tam tamına, tevâfukla ona işaret eder.

İkinci Cümlesi: **أَلْزَجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ** 'dur. Yirmi Sekizinci Lem'a'da tafsilen beyan edildiği gibi, İmam Ali (radîyallâhu anhî) Kaside-i Celcelûtiye'sinde sarâhat derecesinde Risalei'n-Nur'a bakarak ve ona işaret ederek demiş: **أَقْدُ كَوْكَبِي بِالْأَسْمِ نُورًا**¹ Ben tahmin ediyorum ki, İmam Ali'nin (radîyallâhu anhî) bu işareti, bu cümle-i nuriyenin remzinden mülhemdir. Bu cümle-i âyetin makamı, beş yüz kırk altı edip, Risale-i Nur'un adedi olan beş yüz kırk sekize gayet cüz'î ve sırlı iki fark ile tevâfuk noktasından işaret ettiği gibi remzî bir manasıyla tam bakıyor.

Üçüncü Cümlesi: **مِنْ شَجَرَةٍ** 'dir. Eğer **مِنْ شَجَرَةٍ** 'deki ت, vakıflarda gibi ه sayılsa beş yüz doksan sekiz ederek tam tamına Resâili'n-Nur ve Risalei'n-Nur adedi olan beş yüz doksan sekize tevâfukla beraber **مِنْ فُرْقَانٍ حَكِيمٍ**² 'in adedine yine sırlı birtek farkla tevâfuk-u remzî ile hem Resâili'n-Nur'u efradına dâhil eder, hem yine Risalei'n-Nur'un şecere-i mübâreki Furkan-ı Hakîm olduğunu gösterir. Eğer **مِنْ شَجَرَةٍ** 'deki ت, ت kalsa o vakit makam-ı cifrîsi

¹ "Yıldızımı Nur isminle nurlandır." (Gümüşhânevî, Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzîlî) s.509)

² Furkan-ı Hakîm'den.

Furkan-ı Hakîm: Hakkı bâtıldan, doğruyu yanlıştan ayıran; her şeyi yerli yerince içinde ihtivâ ederek beyan eden Kur'ân-ı Kerim.

İşârî: İşaretle gösterilen, imalı.

Kaside-i Celcelûtiye: Hz. Ali (r.a.) tarafından telif edilen, içinde dua ve münâcâtların yer aldığı ve bazı gaybî sırların cifir ve eb-

ced hesabıyla yazıldığı Süryânice bir kaside.

Makam-ı cifrî: Cifir hesabına göre değeri.

Mu'cizâne: Mu'cizeli bir şekilde.

Remzî: Remizle, sembolle gösterilen.

Sarâhat: Açıklık, âşikârlık.

Şecere-i mübâreke: Bereketli ağaç.

Vücuh-u kesîre: Çok yönler, vecihler.

dokuz yüz doksan üç eder, tevâfuka zarar vermeyen cüz'î ve sırlı beş farkla Risaletü'n-Nur adedi olan dokuz yüz doksan sekize tevâfukla manasının dahi muvâfakatına binâen ona işaret eder.

Dördüncü Cümlesi: نُورٌ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ 'dir ki, dokuz yüz doksan dokuz ederek sırlı birtek farkla Risaletü'n-Nur adedi olan dokuz yüz doksan sekize tevâfukla manasının kuvvetli münasebetine binâen işaret derecesinde remzeder.

Beşinci Cümlesi: مَنْ يَشَاءُ cümlesi, gayet cüz'î bir farkla Risaletü'n-Nur müellifinin ismiyle meşhur bir lâkabına tevâfukla manası baktığı gibi bakıyor. Eğer يَشَاءُ 'daki mukadder zamir, izhar edilirse مَنْ يَشَاءُ olur, tam tamına tevâfuk eder.

Bu âyet, nasıl ki Risalei'n-Nur'a ismiyle bakıyor; öyle de tarih-i te'lifine ve tekemmülüne tam tamına tevâfukla remzen bakıyor. كَمِشْكُوتٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ cümlesi, كَمِشْكُوتٍ 'deki tenvin, vakıf yeri olmadığından ن sayılmak.. ve فِي زُجَاجَةٍ vakıf yeri olduğundan ه olmak cihetiyle bin üç yüz kırk dokuz ederek, Resâil'i'n-Nur'un en nuranî cüzlerinin te'lifi hengâmı ve tekemmül zamanı olan bin üç yüz kırk dokuz tarihine tam tamına tevâfukla işaret eder.

Hem فِي زُجَاجَةٍ أَلْزُجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّي cümlesi, bin üç yüz kırk beş ederek, Resâil'i'n-Nur'un intişarı ve iştiharı ve parlaması tarihine tam tamına tevâfuk eder. Çünkü şeddeli ر, iki ن.. şeddeli ن, iki ز.. şeddeli ز aslı itibarıyla bir ل ve bir ز.. ve birinci زُجَاجَةٍ vakıf cihetiyle ه, ikinci vakıf olmadığından ت sayılır. Eğer şeddeli ز, iki ن sayılsa o vakit bin üç yüz yirmi iki eder ki, yine Risalei'n-Nur müellifinin mukaddemât-ı nuriyeye başladığı aynı tarihe tam tamına tevâfuk eder.

Hem مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ cümlesi; tâ-yı evvel ت, ikinci ت ise vakıf yeri olduğundan ه olmak.. ve شَجَرَةٍ 'deki tenvin, ن sayılmak cihetiyle bin üç yüz on

Hengâm: Vakit, zaman.

İntişar: Çıkma, yayılma.

İstihar: Tanınma, meşhur olma.

İzhar: Açığa çıkarma, gösterme.

Mukaddemât-ı nuriye: Risale-i

Nur'ların ilk yazılan kitapları.

Mukadder zamir: Gizli (yazılı olmayan, manadan anlaşılan) zamir.

Muvâfakat: Uygunluk.

Müellif: Yazan, te'lif eden.

Tarih-i te'lif: Yazılma tarihi.

Tekemmül: Tamamlanma.

bir eder ki, o tarihte Resâili'n-Nur müellifi Risaletü'n-Nur'un mübârek şecere-i kudsiyesi olan Kur'an'ın basamakları olan ulûm-u Arabiye'yi tadrise başladığı aynı tarihe tam tamına tevâfuk ederek remzen bakar.

İşte bu kadar mânidar ve müteaddit tevâfukât-ı Kur'âniye'nin ittifakı, yalnız bir emâre, bir işaret değil; belki kuvvetli bir delâlettir, belki elektrik ile beraber Resâili'n-Nur'a münasebet-i mâneviyesiyle bir tasrihtir.

Bu âyetin münasebet-i mâneviyesinin letâfetlerinden bir letâfeti şudur ki: İhbar-ı gayb nev'inden mu'cizâne hem elektrige, hem Risalei'n-Nur'a işaret ettiği gibi, ikisinin zuhurlarına ve zaman-ı zuhurlarından sonraki tekemmül zamanlarına ve hilâf-ı âdet vaziyetlerini çok güzel gösteriyor.

Meselâ رَيْثُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ cümlesi der: “Nasıl ki elektriğin kıymet-tar metâı, ne şarktan ne de garptan celbedilmiş bir mal değildir. Belki yukarı-da, cevvi havada, rahmet hazinesinden, semâvât tarafından iniyor. Her yer-in malıdır. Başka yerden aramaya lüzum yoktur.” der. *Öyle de mânevî bir elektrik olan Resâili'n-Nur dahi, ne şarkın malûmatından, ulûmundan ve ne de garbın felsefe ve fûnunundan gelmiş bir mal ve onlardan iktibas edilmiş bir nur değildir. Belki semâvî olan Kur'an'ın, şark ve garbın fev-kindeki yüksek mertebe-i arşiyesinden iktibas edilmiştir.*

Hem meselâ يَكَاذُ زَيْتُهَا يَضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُورٌ cümlesi, mana-yı rem-ziyle diyor ki: “On üçüncü ve on dördüncü asırda semâvî lâmbalar ateşsiz ya-narlar, ateş dokunmadan parlarlar. Onun zamanı yakındır.” Yani bin iki yüz seksen tarihine yakındır. İşte bu cümle ile nasıl ki elektriğin hilâf-ı âdet key-fiyetini ve geleceğini remzen beyan eder. Aynen öyle de mânevî bir elekt-rik olan Resâili'n-Nur dahi, gayet yüksek ve derin bir ilim olduğu hal-de, külfet-i tahsile ve derse çalışmaya.. ve başka üstadlardan taallüm edil-meye.. ve müderrisînin ağzından iktibas olmaya muhtaç olmadan her-kes, derecesine göre o ulûm-u âliye'yi, meşakkat ateşine lüzum kalmadan

Cevv-i hava: Atmosfer, hava.

Fevk: Üst.

Hilâf-ı âdet: Normal ve tabîi du-rumda olmayan, alışılmamış.

İhbar-ı gayb: İleride meydana gelecek veya henüz bilinemeyen şeyleri haber verme, bildirme.

Külfet-i tahsil: Öğrenme zorluğu.

Letâfet: İncelik, güzellik, tatlılık.

Mertebe-i arşie: Yüce mertebe, derece.

Metâ: Malzeme, mal.

Müderrisin: Ders verenler, öğret-menler.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Şecere-i kudsiye: Mukaddes ağaç.

Taallüm: Öğrenme.

Tasrih: Açık söyleme, açıkça bel-lirme.

Tedris: Öğretim.

Tevâfukât-ı Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'de görülen tevâfuklar.

Ulûm-u âliye: Yüksek ilimler.

Ulûm-u Arabiye: Arap dili ve edebiyatını öğreten ilimler.

anlayabilir, kendi kendine istifade eder, muhakkik bir âlim olabilir. Hem işaret eder ki, Resâili'n-Nur müellifi dahi ateşsiz yanar; tahsil için külfet ve ders meşakkatine muhtaç olmadan kendi kendine nurlanır, âlim olur.

Evet, bu cümlelerin bu mu'cizâne üç işârâtı, elektrik ve Resâili'n-Nur hakkında hak olduğu gibi, müellif hakkında dahi ayn-ı hakikattir. Tarihçe-i Hayat'ını okuyanlar ve hemşehrileri bilirler ki; İzhar kitabından sonra medrese usûlünce on beş sene ders almakla okunan kitapları, Resâili'n-Nur müellifi yalnız üç ayda tahsil etmiş.

Hem nasıl ki bu cümlelerin mânevî münasebet cihetinde kuvvetli ve letâfetli işareti var; öyle de cifrî ve ebcedî tevâfukuyla hem elektriğin zaman-ı zuhurunun kurbietini, hem Resâili'n-Nur'un meydana çıkmasını, hem de müellifinin velâdetini remzen haber veriyor.

Bir lem'a-yı i'câz daha gösterir, şöyle ki: يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ 'nun makamı, bin iki yüz yetmiş dokuz olup, وَلَوْ لَمْ تَمْسُسْهُ نَارٌ نُورٌ kısmı ise –iki tenvin, iki ن sayılmak cihetiyle– bin iki yüz seksen dört ederek hem elektriğin taammümünün kurbietini, hem Resâili'n-Nur'un yakınlığını, hem on dört sene sonra müellifinin velâdetini, كَادُ kelime-i kudsiyesiyle manen işaret ettiği gibi cifir ile de tam tamına aynı tarihe tevâfukla işaret eder.

Malûmdur ki; zayıf ve ince ipler içtima ettikçe kuvvetleşir, kopmaz bir halat olur. Bu sırra binâen, bu âyetin bu işaretleri birbirine kuvvet verir, teyid eder. Tevâfuk tam olmazsa da tam hükmünde olur ve işareti, delâlet derecesine çıkar.

Tenbih: Ben bu âyet-i nuriyenin işaretlerini elektrik ve Resâili'n-Nur'un hatırı için beyan etmedim. Belki bu âyetin i'câz-ı mânevîsinin bir şubesinden bir lem'asını göstermek istedim.

Elhâsıl: Bu âyet-i kudsiye, sarîh manasıyla Nur-u İlahî ve Nur-u Kur'ânî ve Nur-u Muhammedî'yi (aleyhissalâtü vesselâm) ders verdiği gibi, mana-yı işârîsiyle

Âyet-i kudsiye: Yüce âyet.

Ayn-ı hakikat: Gerçeğin ta kendisi, tamamen gerçek.

Cifrî ve ebcedî: Cifir ve ebced yöntemi ile.

İ'câz-ı mânevî: Mânen mu'cize olma, mânevî mu'cize.

İçtima: Toplanma, bir araya gelme.

Kelime-i kudsiye: Mukaddes kelime.

Kurbiyet: Yakınlık.

Lem'a-yı i'câz: Mu'cize parlıtsı.

Mana-yı işârî: İma yoluyla anlatılan mana.

Muhakkik: Ele aldığı meseleyi bütün yönleriyle iyi bilen, o konuda en son noktaya ulaşmış

kimse.

Sarih: Açık.

Taammüm: Yayılma, umumileşme.

Velâdet: Doğma, doğum.

Zaman-ı zuhur: Ortaya çıkma vakti.

de her asra baktığı gibi, on üçüncü asrın âhirine ve on dördüncü asrın evveline dahi bakar ve dikkatle baktırır. Ve bu iki asrın âhir ve evvellerinde en ziyade nazara çarpan.. ve en ziyade münasebet-i mâneviyesi bulunan.. ve bu âyetin umum cümlelerinin muvâfakatlarını ve mutâbakatlarını en ziyade kazanan, elektrik ile Resâili'n-Nur olduğundan doğrudan doğruya mana-yı remziyle bakar diye, bana kanaat-i kat'îye verdiğiinden çekinmeyerek kanaatimi yazdım. Hata etmiş isem Erhamü'r-râhimîn'den rahmetiyle affetmesini niyaz ediyorum. Resâili'n-Nur'un bu âyetin iltifatına liyakatini anlamak isteyen zâtlar, hangi risaleye dikkatle baksalar anlarlar. Hiç olmazsa Eskişehir Hapishânesi'nin bir meyvesi olan Otuzuncu Lem'a namındaki altı esmâ-yı ilâhiyeye dair Altı Nükte Risalesi'ne, hiç olmazsa o Lem'a'dan İsm-i Hayy ve Kayyûm'a dair Beşinci ve Altıncı Nükte'lere dikkatle baksa elbette tasdik eder.

Resâili'n-Nur'a İşaret Eden İkinci Âyet

¹ شَيْئِي سُوْرَةُ هُوْدٍ² âyet-i meşhuresidir ki, فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ³ vürûduna sebep olmuş. فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ'in işareti Sekizinci Lem'a'da tafsilen beyan edildiği gibi, Sûre-i Hûd'da⁴ فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ⁴ âyetinin iki kuvvetli işaret veren sahifesinin mukabilindeki gayet meşhur bir âyetidir. Makam-ı cifrîsi bin üç yüz üç ederek, hem Sûre-i Şûra'nın ikinci sahifesinde⁴ وَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ⁴ ise, bin üç yüz dokuz ederek o tarihte umum muhatapları içinde birisine hususan Kur'ân hesabına iltifat edip istikâmetle emreder ki; birinci tarih ise, Resâili'n-Nur müellifinin Risale-i Nur'u netice veren ulûmun tahsiline başladığı tarihtir. Ve ikinci âyetin tarihi ise, o müellifin hârika bir surette pek az bir zamanda ilimce tekemmül ettiği.. tahsilden tedrise başladığı.. ve üç ayda ve bir kış içinde on beş senede medresece okunan yüz kitaptan ziyade okuduğu.. ve o zamanın o muhitte en meşhur ulemâsının yanında o üç ayın mahsulü on beş

¹ "Emrolunduğun gibi dosdoğru ol!" (Hûd Sûresi, 11/112)

² "Beni Hûd sûresi ihtarlattı." Bkz.: Dârakutnî, *el-İlel* 1/209; Münâvî, *Feyzu'l-kadir* 4/169. Ayrıca bkz.: Tirmizî, *Tefsiru sûre* (56) 6.

³ "Artık onlardan kimi bedbaht, kimi mutludur." (Hûd Sûresi, 11/105)

⁴ Şûrâ Sûresi, 42/15.

senenin mahsulü kadar netice verdiği.. çok mükerrer imtihanlarla ve hangi ilimden olursa olsun sorulan her suâle karşı cevap-ı savab vermekle isbat ettiği aynı tarihe, tam tamına tevâfukla Risale-i Nur'un istikâmetine remzen bir işarettir. (Hâşiye)

Üçüncü Âyet-i Meşhure

¹ **âyeti**, kuvvetli münasebet-i mâneviyesiyle beraber cifrice bin üç yüz kırk dört eder ki, o tarihte Risale-i Nur'un şâkirtleri gibi bu âyetin manasına daha ziyade mazhar olanlar zâhiren görülmüyor. Demek bu âyet, manasının müteaddit tabakalarından işârî bir tabakadan ve remzî bir perdeden Kur'ân'ın parlak bir tefsiri olan Risale-i Nur'a bakıyor. Ve en evvel nâzil olan Sûre-i Alak'ta ² **âyeti** gibi manasıyla ve makam-ı cifriyle ifade ediyor ki; bin üç yüz kırk dörtte nev-i insan içinde firavunâne emsalsiz bir tuğyan, bir inkâr çıkacak. **âyeti** ise, o tuğyana karşı mücâhede edenleri senâ ediyor.

Evet, Harb-i Umumî neticelerinden hem âlem-i insaniyet, hem Âlem-i İslâmiyet çok zarar gördüler. Nev-i insanın, hususan Avrupa'nın mağrur ve cebbârları, bilhassa birisi, kuvvet ve gınâya ve paraya istinad ederek firavunâne bir tuğyana girdiklerinden, o hususî insanlar nev-i beşeri mes'ul ediyor diye "insan" ism-i umumîsiyle tabir edilmiş.

Eğer **âyeti** 'deki şeddeli ن, bir ن sayılsa, bin iki yüz doksan dört eder ki, Risaletü'n-Nur müellifinin besmele-i hayatıdır ve tarih-i velâdetinin birinci senesidir. Eğer şeddeli ل, iki ل .. ve ن, bir sayılsa o vakit, bin üç yüz yirmi

Hâşiye: Bu beyanat-ı medhiye Said'e ait değildir. Belki Kur'ân'ın bir tilmizini, bir hâdimini Said (*radıyallâhu anhu*) lisaniyle ve hâliyle tarif eder; tâ hizmetine itimat edilsin.

¹ "Biz, yolumuzda gayret gösterip mücadele edenleri, bize ulaştıran yollara hidayet ederiz." (Ankebût Sûresi, 29/69).

² "Rabbinin bunca nimetlerine rağmen kâfir insan azar." (Alak Sûresi, 96/6).

Âlem-i insaniyet: İnsanlık âlemi.

Âlem-i İslâmiyet: İslâm Dünyası.

Besmele-i hayat: Hayatın başlangıcı.

Beyanat-ı medhiye: Övgü dolu beyanlar.

Cebbâr: Zorba, despot.

Cevab-ı savab: Doğru cevap.

Firavunâne: Firavun gibi, zalimce.

Gınâ: Zenginlik, servet.

Hâdim: Hizmetkâr, hizmetçi.

Harb-i umumî: Dünya savaşı.

İsm-i umumî: Genel ad.

İşârî: İşaretle gösterilen, imalı.

Makam-ı cifir: Cifir hesabına göre değeri.

Mücâhede: Gayret, mücadele.

Nev-i insan: İnsan oğlu, insanlar.

Remzî: Remizle, sembolle gösterilen.

Senâ etmek: Methetmek, övmek.

Tarih-i velâdet: Doğum tarihi.

Tilmiz: Öğrenci.

Tuğyan: Azgınlık.

dörtte Hürriyet'in ilânı hengâmında mücâhede-i mâneviye ile tezahür eden Risalei'n-Nur müellifinin görünmesi tarihidir.

Dördüncü Âyet-i Meşhure

¹ وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ âyetidir. Şu cümle Kur'ân-ı Azîmüşşan'ı ve Fâtîha Sûresi'ni "müsennâ" senâsıyla ifade ettiği gibi, Kur'ân'ın müsennâ vasfına lâıyk bir burhanı ve altı erkân-ı imaniye ile beraber hakikat-i İslâmiyet olan yedi esası, Kur'ân'ın seb'a-yı meşhuresini parlak bir surette isbat eden ve الْمَثَانِي سَبْعًا مِنْ نURUNA mazhar bir aynası olan Risale-i Nur'a cifirce dahi işaret eder. Çünkü آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي makam-ı ebcedîsi bin üç yüz otuz beş adediyle Risalei'n-Nur'un fâtıhası olan İşârâtü'l-İcâz tefsirinin Fâtîha Sûresi'yle Bakara Sûresi'nin başına ait kısmı basmakla intişar tarihi olan bin üç yüz otuz beş veya altıya tevâfukla remzî bir perdeden ona baktığına bir emâredir.

Beşinci Âyet

² أَوْ مَنْ كَانَ مَيِّتًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ 'dir. Bu âyetin remzi, latiftir. Çünkü hem kuvvetli münasebet-i mâneviye ile hem cifirle efrad-ı kesîresi içinde, hususî bir surette Risalei'n-Nur ve müellifine bakıyor. Şöyle ki: مَيِّتًا kelimesi, –tenvin ن sayılmak cihetiyle– beş yüz ederek "Saidü'n-Nursî" adedi olan beş yüze tevâfukla işaret ediyor ki; "Saidü'n-Nursî dahi, meyyit hükmünde idi. Risaletü'n-Nur ile ihya edildi, onunla hayat buldu."

Evet, أَوْ مَنْ كَانَ مَيِّتًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا 'daki iki tenvin, ن 'durlar. Bin üç yüz otuz dört eder ki, o aynı zamanda (Arabî tarihle) Said'in umumî harpte, maddî ve dehşetli bir mevtten dahi hârîka bir tarzda kurtulması.. ve felsefe ve

¹ "Şu kesin ki biz sana Seb-i Mesânî ile şu yüce Kur'ân'ı verdik." (Hicr Sûresi, 15/87)

² "(Mânen) ölü iken (imanla) kendisini dirilttiğimiz ve kendisi için onunla insanlar arasında yolunu hiç şaşmadan rahatça hareket ettiği bir ışık var ettiğimiz kimse..." (En'âm Sûresi, 6/122)

Efrad-ı kesîre: Birçok öğeler.

Erkân-ı imaniye: İman esasları, şartları.

Hakikat-i İslâmiyet: İslâmiyet'in aslı, özü.

Hürriyet: 1909'da başlayan 2. Meşrûtiyet.

İntişar: Yayılma.

Kur'ân-ı Azîmüşşan: Şanı yüce Kur'ân-ı Kerim.

Makam-ı ebcedî: Ebced hesabına göre değeri.

Mevt: Ölüm.

Meyyit: Ölü, cansız.

Mücâhede-i mâneviye: Mânevî mücadele.

Müsennâ: İkîşerli olan, ikilenen, tekrarlanan.

Seb'a-yı meşhure: Meşhur yedi husus.

gafletten gelen mânevî ve şiddetli bir ölümden necat bulması.. ve Kur'ân'ın âb-ı hayatıyla taze bir hayata girmesi tarihidir. Bu tevâfuk-u mânevî ve muvâfakat-ı cifriye, delâlet derecesinde bir işarettir.

Hem **فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ** 'de tenvin, ن.. ve şeddeli ن, iki ن.. ve به de telaffuz edilen ي sayılmak cihetiyle bin iki yüz doksan dört eder ki, velâdetinin ve hayatının birinci senesidir. Demek bu cümle ile hayat-ı maddiyesine evvelki cümle ile de hayat-ı mâneviyesine işaret eder.

Elhâsıl: Bu âyet, müteaddit ve çok tabakalarından bir işârî tabakadan hem Risaletü'n-Nur'a, hem müellifine, hem bu on dördüncü asrın ibtidâsına, hem ibtidâsındaki Risaletü'n-Nur'un mebdetine remzen, belki işareten, belki delâleten bakar.

Âyetinin Tetimmesi

أَوْمَنْ كَانَ مَيِّتًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَنْ مَثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ ¹ **أَوْمَنْ كَانَ مَيِّتًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَنْ مَثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ** âyetinin kuvvetli işaretini hem te'yid, hem letâfetlendiren üç münasebet birden Ramazan'da kalbime geldi. Kat'î bir kanaat verdi ki, **أَوْمَنْ** kelimesine tam münasip Said'dir. Bu âyetin Risale-i Nur tercümanı olan Said'i meyyit unvanıyla göstermesinin **bir hikmeti** budur ki:

Mevtin muammasını ve tilsimini Risale-i Nur ile O, açmış; o dehşetli yüzün altında ehl-i imana çok ünsiyetli, sürûrlü, nurlu bir hakikat keşfedip isbat etmiş. Ve mevt-âlûd hayat-ı fâniyede boğulan ehl-i ilhada karşı bâkiyâne, hayat-âlûd, muvakkat bir mevt-i zâhirî ile gâlibâne mukabele eder. **كَمَنْ مَثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ** sırrına mazhar olan ehl-i ilhad, gayr-ı meşrû müşteheyâtının ibâhesiyle

¹ “(Mânen) ölü iken (imanla) kendisini dirilttiğimiz ve kendisi için onunla insanlar arasında yolunu hiç şaşmadan rahatça hareket ettiği bir ışık var ettiğimiz kimse karanlıklarda kalıp çıkamayan kimse gibi olur mu hiç?” (En'âm Sûresi, 6/122).

Âb-ı hayat: Hayat veren su.
Bâkiyâne: Ebedi, kalıcı bir şekilde.
Delâlet: Delil olma, isbatlama.
Ehl-i ilhad: İnançsızlar, kâfirler.
Gâlibâne: Yenerek, üstün gelerek.
Gayr-ı meşrû: Yasak, haram olan şey.
Hayat-âlûd: Hayatla karışık, içice.
Hayat-ı fâniye: Fani, geçici hayat. Dünya hayatı.
İbâhe: Haram olan bir şeye izin

verme, mubah kılma.
İbtidâ: Başlangıç.
Letâfetlendirmek: Güzellik, tatlılık katmak.
Mebde: Başlangıç yeri, başlangıç noktası.
Mevt-âlûd: Ölümle karışık, içice.
Mevt-i zâhirî: Zâhiren, bedenlen ölmek.
Muvâfakat-ı cifriye: Cifir hesabının verdiği değerlere uygunluk.

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.
Müşteheyât: Nefsin arzuladığı haramlar.
Necat bulmak: Kurtulmak.
Sürûr: Sevinç.
Tevâfuk-u mânevî: Mana açısından uygunluk, manadaki tevâfuk.
Ünsiyet: İnsanın bir şeye karşı içinde hissettiği yakınlık, sıcaklık.

süslendirmesine mukabil; Risale-i Nur, mevti o aldatıcı, fânî hayata karşı çıkarıp lezzet ve zînetini zîr ü zeber eder. Ve der ve isbat eder ki; “Mevt, ehl-i dalâlet için idam-ı ebedîdir. Ve o dehşetli darağacından kurtaran ve mevti, mübârek bir terhis tezkeresine çeviren yalnız Kur’ân ve imandır.” İşte bunun içindir ki, bu hakikat-i muazzama-yı mevtiye, Risale-i Nur’da gayet mühim ve geniş bir mevki almış; hatta ekser hücumunda mevti elinde tutup ehl-i dalâletin başına vurur, aklını başına getirmeye çalışır.

İkincisi: Ehl-i tarîkatın ve bilhassa Nakşîlerin dört esasından biri ve en müessiri olan râbita-yı mevt, Eski Said’i Yeni Said’e (*radıyallâhu anhu*) çevirmiş ve daima hareket-i fikriyede Yeni Said’e yoldaş olmuş. Başta İhtiyarlar Risalesi olarak, risalelerde o râbita, keşfiyâtı göstere göstere tâ ehl-i iman hakkında mevtin nuranî ve hayattar ve güzel hakikatini görüp gösterdi.

Üçüncüsü: Bu âyet, cifir ve ebced hesabıyla her tarafta Said’e hücum eden üç çeşit mevtin temas zamanını ve tarihini aynen gösterip tevâfuk eder. Demek âyetteki مَيِّتًا kelimesinin efradından medar-ı nazar bir ferdi ve cifirce onun ismi مَيِّتًا adedine tam tevâfukla hususî işarete mazhar bir mâsadak “Saidü'n-Nursî” dir.

Sabri’nin Sadakatının Bir Kerametidir

Ben namazdan sonra bu tetimmeyi yazarken Sıddık Süleyman’ın halefi Emin, Sabri’nin مَيِّتًا كَانَ âyetine dair parçayı aldığını ve Ramazan’ın feyzinden onun izahı gibi nurlar istediğini gördüm. Ne yazdığımı Emin’e gösterdim, hayretle dedi: “Bu hem Sabri’nin, hem Risale-i Nur’un bir kerametidir.” Bu âyetteki esrarlı muvâzene-i Kur’âniye’yi düşünürken, Sûre-i Hûd’daki فَأَمَّا فَكْرَاسِ deki muvâzene hatıra

1 “Bedbahtlara gelince...” (Hûd Sûresi, 11/106).

2 “Ama mesut olanlar ise cennettedirler.” (Hûd Sûresi, 11/108).

Ehl-i dalâlet: Dalâlet ve inkâr yolunda gidenler.

Hakikat-i muazzama-yı mevtiye: Pek büyük ölüm gerçeği.

Hareket-i fikriye: Geniş, derin, sistemli düşünce, tefekkür.

İdam-ı ebedî: Ebedî yokluk. Sahip olduğu her şeyi ebediyen kaybetme.

Keşfiyât: Keşifler. Tas: Kalp ve ruh gözüyle, basiretle eşyanın

perde ötesine nüfuz ederek vâkıf olunan bilgiler.

Mâsadak: İfade edilen hükmü tasdik eden, doğruluğunu isbat eden.

Medar-ı nazar: Bakılma, görülme sebebi.

Muvâzene-i Kur’âniye: Kur’ân’ın mukayesesi, karşılaştırması.

Râbita-yı mevt: Ölümle irtibat halinde olmak. Tas: Daima ölümü hatırdaki tutup, geçici, boş ve

ya haram olan dünyevî zevk ve lezzetlerden uzak durarak nefis ve şeytanın hücumlarından kurtulmaya çalışmak.

Tetimme: Bir yazının arkasına konan ek, tamamlayıcı bölüm.

Zîr ü zeber: Darmadağın, param-parça.

geldi ve bildirdi ki; nasıl ki bu ikinci âyet ve birinci fıkra, Risale-i Nur'un mesleğine, şâkirtlerine tam tamına manen ve cifirce bakıyor. Öyle de فَأَمَّا الَّذِينَ âyeti dahi, Risale-i Nur'un muânzılarına ve düşmanlarına ve onların cereyanlarının mebdeine ve faaliyet devresine ve müntehâsına cifir ile tevâfuk ile işaret eder, şöyle ki:

²يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ gibi âyetlerin bahsinde Birinci Şuâ'da yedi-sekiz âyâtın ehemmiyetle gösterdikleri bin üç yüz on altı ve yedi tarihi ki, Kur'an'a karşı olan sû-i kasdın mebdeidir. فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُّوا cifirce aynı tarihi gösteriyor. Eğer şeddeli م, iki م sayılsa bin üç yüz elli yedi.. eğer şeddeli ل, iki ل sayılsa bin üç yüz kırk yedi ki, bu asrın tâgiyâne faaliyet tarihidir. Her iki şeddeli harf, ikişer sayılsa bin üç yüz seksen yedi ki لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ³—dehşetli bir cereyanın müntehâsı tarihi olmak ihtimali var.

فَفِي النَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ ise bin üç yüz altmış bir.. eğer فَفِي النَّارِ'deki okunmayan ي sayılmazsa bin üç yüz elli bir tarihini.. eğer şeddeli ن, asıl itibarıyla bir ل ve bir ن sayılsa yine bin üç yüz otuz bir tarihini ve Harb-i Umumî âfetinin feryad u fîzar içindeki yangınını göstererek cehennem ateşinde zefir ve şehîk eden ehl-i şekâvetin azabını haber verip, ehl-i imanı fitnelere düşüren şakîlerin hem dünyada, hem âhirette cezalarına işaret eder. Aynen öyle de bu asra da zâhiren bakan, esrarlı olan Sûre-i الْبُرُوجِ'den⁴ şu âyetin إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيقِ⁵ ifadesi gibi hem İstanbul'un iki harîk-ı kebirî, hem Harb-i Umumî'nin dehşetli yangını, cehennem azabı gibi o fitnenin bir cezasıdır diye işaret eder.

¹ “Şimdi bedbahtlar cehenneme atılacaklar. Çektikleri azabın dehşetinden, devamlı surette anırıp canları çıkasıya feryat edecekler.” (Hüd Sûresi, 11/106).

² “Onlar, Allah'ın nurunu ağızlarıyla üfleyerek söndürmek isterler.” (Saf Sûresi, 61/8).

³ “Allah'tan başka hiç kimse gaybı bilemez.”

⁴ “Burçlarla süslü göğe kasem ederim ki!” mealindeki ayetle başlayan Bürûc Sûresi (85. Sûre).

⁵ “Mümin erkeklere ve mümin kadınlara işkence edip de sonra tevbe etmeyenler var ya işte onlara cehennem azabı var, yangın azabı var!” (Bürûc Sûresi, 85/10).

Ehl-i şekâvet: Sımsızlar, bedbahtlar, cehennem halkı.

Feryad u fîzar: Sesli sesli ağlama.

Harîk-ı kebir: Büyük yangın.

Muânz: Karşı çıkan, muhalif.

Müntehâ: Son, bitiş noktası.

Sû-i kast: Kötü maksat, kötülük teşebbüsü.

Şakî: Bedbaht, cehennemlik.

Tâgiyâne: Azgınca, zalimce.

Zefir ve şehîk: Havasız kalan kimşenin zorlukla alıp çıkardığı hırıltı, inlemeli nefesler. Ayrıca eşşğin anımasındaki ilk sese “zefir”, ikinci sese “şehîk” de denir.

Elhâsıl: Bu âyet, her asra baktığı gibi bu asra daha ziyade nazar-ı dikka-ti celbetmek için cifirce bu asrın üç-dört devresinin tarihlerine ve hâdiselerine işaret.. ve manasının suretiyle ve tarz-ı ifadesiyle iki cereyanın keyfiyetlerine ve vaziyetlerine ima eder. Sabri'nin mektubu yolda iken ve gelmeden evvel o mektubun mânevî tesiri ile bu âyeti ve **أَوْ مَنْ كَانَ مَيِّتًا** âyetiyle beraber düşünür-ken hatırıma geldi. Risale-i Nur'un bu derece kuvvetli işaret-i Kur'âniye'ye.. ve şâkirtlerinin bu kadar kıymetli beşaret-i Furkaniyeye ve aktâbların iltifatı-na mazhariyetinin sırrı ve hikmeti, musibetin azameti ve dehşetidir ki; hiç bir eserin mazhar olmadığı kudsî bir takdir ve tahsin almış. Demek ehemmiyet onun fevkalâde büyüklüğünden değil, belki musibetin fevkalâde dehşetine ve tahribatına karşı, mücâhedesi cüz'î ve az olduğu hâlde, gayet büyük öyle bir ehemmiyet kesbetmiş ki, bu âyette işaret ve beşaret-i Kur'âniye'de ifade eder ki; Risale-i Nur dairesi içine girenler, tehlikede olan imanlarını kurtarıyorlar ve imanla kabre giriyorlar ve cennete gidecekler diye müjde veriyorlar. Evet, bazı vakit olur ki, bir nefer gördüğü hizmet için bir müşîrin fevkine çıkar, bin-ler derece kıymet alır.

İhtar: Geçmiş ve gelecek âyetlerin işaretleri, yalnız tevâfukla değil; belki her bir âyetin mana-yı küllisindeki cüz'iyat-ı kesîresinden bir cüz'î ferdi Risale-i Nur olduğuna imaen, münasebet-i mâneviyeye göre cifrî ve ebcedî bir tevâ-fukla o münasebeti te'yiden ve ona binâen hususî ona bakar demektir.

Altıncı Âyet

Sûre-i Hadid'de **وَيَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ**¹ Yani “Karanlıklar içinde si-ze bir nur ihsan edeceğim ki, o nur ile doğru yolu bulup onda gidesiniz.” Lillâhilhamd Risale-i Nur, bu kudsî ve küllî mananın parlak bir ferdi olduğu gibi; **نُورًا**’daki tenvin ن sayılmak cihetiyle bin üç yüz on sekiz adediyle Resâ-ili'n-Nur müellifi tedristen, te'lif vazifesine ve mücâhidâne seyahate başladı-ğı zamanın beş sene evvelki zamanına ve çok âyetlerin işaret ettikleri bin üç

¹ Hadîd Sûresi, 57/28.

Aktâb: Kutuplar, en büyük veliler. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) kâ-mil vârisleri.

Beşaret-i Furkaniye: Kur'ân-ı Kerim'in müjdesi.

Cüz'iyat-ı kesîre: Birçok kısmî, hu-

susî meseleler, ayrıntılar, detaylar.

Lillâhilhamd: Allah'a şükürler ol-sun ki.

Mana-yı küllî: Genel, kapsam-lı mana.

Mücâhidâne: Allah'ın dinini yü-

celtme adına gayret, çaba sarf eder bir tarzda.

Müşîr: Mareşal.

Nazar-ı dikkati celbetmek: İn-sanların dikkatini, ilgisini çekmek.

Tahsin: Güzel bulma, beğenme.

yüz on altı tarihindeki mühim bir inkılâb-ı fikrîden iki sene sonraki zamana tevâfuk eder ki; o zaman, istihzârât-ı nuriyeye başladığı aynı tarihtir. İşte şu nurlu âyetin hem manaca, hem cifirce tevâfuku ise, umum vücuhu ayn-ı şuur olan Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'da elbette ittifakî ve tesadüfî olamaz.

Yedinci Âyet

¹ وَيُحِقُّ اللَّهُ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ Şu âyet-i meşhurenin küllî manasının bu zaman-
da zâhir bir mâsadaki Risaletü'n-Nur olduğu gibi, lâfzullahtaki şeddeli ل, bir
ل.. ve كَلِمَاتِهِ 'deki melfuz ي sayılmak şartıyla dokuz yüz doksan sekiz ade-
diyle Risaletü'n-Nur'un dokuz yüz doksan sekiz adedine tam tamına tevâfuk-
la, münasebet-i mâneviyeye binâen remzen ona bakar. Ve bu remzi latîfleştire-
ren ve kuvvet veren münasebetlerin birisi şudur ki; Risaletü'n-Nur'un eczaları,
Sözler namıyla istihar etmişler. Sözler ise Arapça "Kelîmât" tır. Ve o Kelîmât
ile Kur'ân'ın hakâikinin o derece mahz-ı hak ve ayn-ı hakikat olduğunu isbat
etmiş ki, bu zamanın dinsiz feylesoflarını tam susturuyor.

Sekizinci Âyet

² قُلْ إِنِّي هَدَيْتَنِي رَبِّي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ Şu âyet-i meşhurenin küllî ma-
nasının bu asırda muvâfık ve münasip bir ferdi, Risaletü'n-Nur olduğu gi-
bi; cifirle صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ kelimesi, – صِرَاطٍ 'daki tenvin, ن sayılmak cihetiyle–
Risaletü'n-Nur adedi olan dokuz yüz doksan sekize yine iki sırlı fark ile bak-
tığ gibi, ^(Hâşiye) قُلْ إِنِّي هَدَيْتَنِي رَبِّي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ cümlesinin makam-ı ebcedîsi ile
bin üç yüz on altı ederek Risale-i Nur müellifinin tedrisiyle istihzârât-ı nuriye-
de bulunduğu en hararetili tarihi olan bin üç yüz on altı adedine tam tamına
tevâfuk eder.

Hâşiye: Yani mertebesine işaret için iki fark var. Risale-i Nur vahiy değil, ilham ve istihraçtır.

¹ "Allah sözleriyle gerçeği ortaya çıkaracaktır." (Yûnus Sûresi, 10/82).

² "De ki: Rabbim beni doğru yola iletti." (En'âm Sûresi, 6/161).

Ayn-ı hakikat: Gerçeğin ta ken-
disi, tamamen gerçek.

Ayn-ı şuur: Şuurun ta kendisi, ta-
mamen şuurlu.

Hakâik: Hakikatler.

İnkılâb-ı fikrî: Fikrî değişim.

İstihraç: Âyet veya hadislerin
mana tabakalarından çıkarılan il-

ham kaynaklı bilgiler.

İstihzârât-ı nuriye: Risale-i Nur
te'lifine hazırlık, hazırlanma.

İttifakî: Rastlantı, rastgele.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan
ve ifadesi ile insanları, benzerini
yapmaktan aciz bırakan Kur'ân-ı
Kerim.

Lâfzullah: "Allah" lafzı, kelimesi.

Latifleştirmek: İncelik, zarafet, gü-
zellik katmak.

Mahz-ı hak: Tamamen doğru, ger-
çek.

Melfuz: Telaffuz edilen, okunan.

Vücut: Yönler.

Dokuzuncu Âyet

Hem Bakara Sûresi'nde, hem Lokman Sûresi'nde فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ cümlesidir. Yani "Allah'a iman eden hiç kopmayacak bir zincir-i nurânîye yapışır, temessük eder." Risale-i Nur ise, iman-ı billâhın Kur'ânî burhanlarından bu zamanda en nuranisi ve en kuvvetlisi olduğu tahakkuk ettiğinden, bu بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى külliyyetinde hususî dâhil olduğuna teyiden, makam-ı cifrîsi bin üç yüz kırk yedi ederek Risaletü'n-Nur intişarının fevkalâde parlaması tarihine tam tamına tevâfukla bakar. Ve bu on dördüncü asırda Kur'ân'ın i'câz-ı mânevîsinden neş'et eden bir urvetü'l-vüskâ ve zulümâtattan nura çıkaracak bir vesile-i nurâniye, Risale-i'n-Nur olduğunu remzen bildirir.

Onuncu Âyet يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ²

On Birinci Âyet وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ³

On İkinci Âyet وَيُزَكِّيَكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ⁴ âyetleridir.

Meâl-i icmalîleri der ki: "Kur'ân, hikmet-i kudsiyeyi size bildiriyor. Sizi mânevî kirlerden temizlendiriyor." Bu üç âyetin küllî ve umumî manalarında Risale-i Nur, kastî bir surette dâhil olduğuna iki kuvvetli emâre var.

Birisi Şudur ki: Risale-i Nur'un müstesna bir hâssası, ism-i Hakem ve Hakîm'in mazharı olup bütün safahatında, mebâhisinde nizam ve intizam-ı kâinatın aynasında ism-i Hakem ve Hakîm'in cilveleri olan hikmet-i kudsiyeyi ve hikemiyât-ı Kur'âniye'yi ders veriyor. Mevzuu ve neticesi, hikmet-i Kur'âniye'dir.

¹ Bakara Sûresi, 2/256; Lokman Sûresi, 31/22.

² "O, hikmeti dilediğine verir." (Bakara Sûresi, 2/269).

³ "...onlara kitabı ve hikmeti öğreten ve onları tertemiz kılan..." (Bakara Sûresi, 2/129).

⁴ "...Sizi tertemiz hâle getiren, size kitap ve hikmeti öğreten..." (Bakara Sûresi, 2/151).

Hâssa: Özellik, hususiyet.

Hikemiyât-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in verdiği doğru, yanıtlayan, faydalı bilgiler.

Hikmet-i kudsiye: Doğru, yanıtlayan, ilâhî bilgi.

İcâz-ı mânevî: Mânen mu'cize olma, mânevî mu'cize.

İman-ı billâh: Allah'a iman.

İsm-i Hakem: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi sağlam, muhkem, ölçülü, intizamlı, kusursuz ve mükemmel yaptığını bildiren ismi.

İsm-i Hakîm: Cenâb-ı Hakk'ın, her işi yerli yerince, birçok fayda ve gaye gözeterek yaptığını bildi-

ren ismi.

Mebâhis: Mevzular, konular, bölümler.

Temessük etmek: Sıkıca tutunmak, sarılmak.

Urvetü'l-vüskâ: Çok sağlam, kopmaz bir zincir.

İkinci Emâre: *Birinci âyet*, bin üç yüz yirmi iki ederek makam-ı ebcedî ile Risalei'n-Nur müellifinin doğrudan doğruya ulûm-u âliyeden (الِئِه) başını kaldırıp hikmet-i Kur'âniye'ye müteveccih olarak hâdimül'l-Kur'ân vaziyetini aldığı tarihtir ki, bir sene sonra İstanbul'a gitmiş, mânevî mücâhededine başlamış.

İkinci âyet ise, makam-ı cifrîsi bin üç yüz iki ederek Risale-i Nur müellifinin Kur'ân dersini aldığı tarihe tam tamına tevâfuk ile remzen Kur'ân'ın bâhir bir burhanı olan Resâilî'n-Nur'a bakar.

Üçüncü âyet ise, bin üç yüz otuz sekiz olduğundan hikmet-i Kur'âniye'yi Avrupa hükemâsına karşı parlak bir surette gösterebilen ve gösteren Risalei'n-Nur müellifi, Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'de hikmet-i Kur'âniye'yi müdâfaa etmekle, hatta İngiliz'in başpapazının suâl ettiği ve altı yüz kelime ile cevap istediği altı suâline altı kelime ile cevap vermekle beraber inzivâyâ girip bütün gayretiyle Kur'ân'ın ilhamatından Risale-i Nur'un meselelerini iktibasa başladığı aynı tarihe tam tamına tevâfukla remzen bakar.

On Üçüncü Âyet Sûre-i Âl-i İmran'da

وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ

On Dördüncü Âyet Sûre-i Nisa'da

Bu iki âyet, bu asra da hususî bakarlar.

Birincisinin meâli gösteriyor ki; ehl-i dalâlet, müteşâbihât-ı Kur'âniye'yi yanlış te'vilât ile tahrifine ve şüpheleri çoğaltmasına çalıştığı bir zamanda ilimde rüsuhi bulunan bir tâife, o müteşâbihât-ı Kur'âniye'nin hakikî te'villerini beyan edip ve iman ederek o şübehâtı izale eder. Bu küllî mananın her asırda

1 "Hâlbuki onların hakikatini, gerçek yorumunu Allah'tan başkası bilemez. İlimde ileri gidenler..." (Âl-i İmran Sûresi, 3/7).

2 "Fakat onlardan ilimde ileri gidenler..." (Nisâ Sûresi, 4/162).

Bâhir burhan: Apaçık delil.

Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye: 1918-1922 yılları arasında, zamanın problemlerine İslâmî çözümler üretme doğrultusunda faaliyet göstermiş İslâmî İlimler Akademisi.

Hâdimül'l-Kur'ân: Kur'ân-ı Kerim'in hizmetkârı.

Hükemâ: Felsefeciler, filozoflar.

İzale etmek: Gidermek, yok etmek.

Müteşâbihât-ı Kur'âniye: Birden fazla anlamı mümkün olan, gerçek manasının anlaşılması için başka izah veya delillere ihtiyaç duyulan, meseleleri insan aklına çeşitli benzetme veya mecazi ifadelerle bildiren âyetler.

Müteveccih olmak: Yönelmek,

dönmek.

Rûsuh: Sağlam, köklü, güçlü olma.

Şübehât: Şüpheler.

Tahrif: Bozma, aslını değiştirme.

Te'vilât: Yorumlar, izahlar.

Ulûm-u âliye: Âlet ilimleri. Eski-
den medreselerde okutulan Arapça, belâgat, mantık gibi dersler.

mâsadaıkları ve cüz'iyatları var. Harb-i Umumî vasıtasıyla bin seneden beri Kur'ân aleyhinde terâküm eden Avrupa itirazları ve evhamları, Âlem-i İslâm içinde yol bulup yayıldılar. O şübehâtın bir kısmı fennî şeklini giydi, ortaya çıktı. Bu şübehâtı ve itirazları, bu zamanda defeden başta Risalei'n-Nur ve şâkirtleri görüldüğünden, bu âyet bu asra da baktığından, Risalei'n-Nur ve şâkirtlerine remzen bakmakla beraber, ulemâ-yı müteahhîrînin mezhebine göre 'إِنِّ الْإِنْسَانَ لَيطْغَىٰ' da vakfedilmez; o hâlde makam-ı cifrîsi, aynen ¹ 'إِنِّ الْإِنْسَانَ لَيطْغَىٰ' nın makamı gibi bin üç yüz kırk dört ederek Resâili'n-Nur ve şâkirtlerinin meydan-ı mücâhede-i mâneviyeye atılmaları tarihine tam tamına tevâfukla, onları da bu âyetin harîm-i kudsîsinin içine alıyor. Hem haşrin en kuvvetli ve parlak bir burhanı olan Onuncu Söz'ün etrafa yayılması tarihine.. ve Kur'ân'ın kırk vecihle mu'cize olduğunu beyan eden Yirmi Beşinci Söz'ün iştiharı hengâmına.. hem 'إِنِّ الْإِنْسَانَ لَيطْغَىٰ' adedine tam tamına tevâfukla bakar.

Eğer mezheb-i selef gibi 'إِنِّ الْإِنْسَانَ لَيطْغَىٰ' da vakf olsa, o hâlde 'الرَّاسِخُونَ' deki şeddeli ر iki ر sayılsa, bin üç yüz altmış küsur ederek Risaletü'n-Nur şâkirtlerinin bundan onbeş-yirmi sene sonraki râsihâne ve muhakkikâne olan ilimlerine ve imanlarına remzen baktığı gibi; şeddeli ر, asıl itibarıyla bir ل ve bir ر sayılsa bin iki yüz on iki ederek bundan bir buçuk asır evvel Mevlâna Hâlid Zülcenâheyn'in Hindistan'dan getirdiği parlak bir ilm-i hakikat rûsuhuyla o zamanda meydan alan te'vilât-ı fâsideyi ve şübehâtı dağıtarak yüz senede elli milyondan ziyade insanları daire-i irşadına aldığı ve tenvir ettiği zamanın tarihine tam tamına tevâfukla bakar.

İkinci âyet olan 'الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ' deki şeddeli ر, aslına nazaran bir ل ve bir ر sayılmak cihetiyle makam-ı ebcedîsi bin üç yüz kırk dört etmekle her

¹ "Rabbinin bunca nimetlerine rağmen kâfir insan azar." (Alak Sûresi, 96/6).

Cüz'iyat: Küçük, kısmî, hususî şeyler.

Daire-i irşad: İrşad halkası, daire-i irşad.

Fennî: Bilimlerden kaynaklanan. Bilimlerin ortaya attığı şey.

Harîm-i kudsî: Mahrem, kutsal alan.

Hengâm: Vakit, zaman.

İştihar: Tanınma, meşhur olma.

Mâsadak: İfade edilen hükmü tasdik eden, doğruluğunu isbat eden.

Meydan-ı mücâhede-i mânevi-

ye: Mânevî mücadele alanı.

Mezheb-i selef: Hicrî 3. asra kadar olan dönemde yaşayan âlimlerin mezhebi.

Muhakkikâne: Bir konuyu etraf-ı ele alır, bütün ilmi metotları değerlendirir tarzda.

Müşkül şerâit: Zor şartlar.

Râsihâne: Sağlam, güçlü, muhkem bir tarzda.

Tenvir etmek: Aydınlatmak, nurlandırmak.

Terâküm etmek: Birikmek, yığılmak.

ğılmak.

Te'vilât-ı fâside: Yanlış, yıkıcı, zararlı yorumlar.

Ülemâ-yı müteahhîrîn: Hicrî 5. asırdan sonra gelen ilim adamları.

Vakf: Durak.

Vakfetmek: (Kur'ân okurken) Durmak.

Zülcenâheyn: "İki kanatlı" manasına hem ilim hem de mârifette zirvelere ulaşmış olan âlimlere verilen bir lakap.

asra baktığı gibi bu asra da hususî remzen bakar. Ve ilm-i hakikatte râsihâne çalışan ve kuvvetli iman eden bir tâifeye işaret eder. Ve çok âyetlerin ehemmiyetle gösterdikleri bu bin üç yüz kırk dörtte Risaletü'n-Nur ve şâkirtlerinden daha ziyade bu vazifeyi müşkül şerâit içinde sebatkârâne yapan zâhirde görülmüyor. Demek bu âyet onları dahi daire-i harîmine hususî dâhil ediyor.

On Beşinci Âyet

Şu âyet, bu **يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا**¹ bu zamana dahi hitap eder. Çünkü tamamı – **مُبِينًا** hariç kalsa– bin üç yüz altmış küsur eder. Eğer **قَدْ جَاءَكُمْ** den sonraki olsa **بُرْهَانٌ** ve **نُورًا** kelimelerindeki tenvinler, ن sayılsa bin üç yüz on eder. Demek bu asra da hitap eder. Hem **قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ** cümlesi, yalnız dört farkla furkan adedine tevâfukla sarîhen baktığı gibi, o kudsî burhan-ı ilâhînin bu zamanda parlak ve kuvvetli bir burhanı olan Resâili'n-Nur'a dahi ikinci cümlesi olan **أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا** adedi, iki tenvin vakfta iki elif sayılmak cihetiyle beş yüz doksan sekiz ederek, aynen tam tamına Resâili'n-Nur'a ve Risalei'n-Nur adedine tevâfuk ile o semâvî burhan-ı kudsînin yerde bir burhanı, Resâili'n-Nur olduğunu remzen haber veriyor.

İhtar: Sözler'in üç ismi olan Risalei'n-Nur veya Resâili'n-Nur veya Risaleti'n-Nur'daki şeddeli ن, iki ن sayılmak, cifrice ağılebi bir kaidedir. Şeddeli harf bazen bir, bazen iki sayılabilir.

On Altıncı Âyet

لِّلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءٌ² 'dür. Şu şifalı âyet, çok zamandır benim dertlerimin şifası ve ilâcî olduğu gibi; eczahâne-i kübrâ-yı ilâhiye olan Kur'ân-ı Hakîm'in tiryakî ilâçlarından, Risalei'n-Nur eczalarının kavanozlarından alarak belki bin mânevî dertlerime bin kudsî şifayı buldum ve Risalei'n-Nur şâkirtleri dahi buldular. Ve fenden ve felsefenin bataklığından çıkan ve tedavisi

¹ “Ey insanlar! İşte size Rabbinizden kesin bir delil geldi, size açık bir nur indirdik.” (Nisâ Sûresi, 4/174).

² “O (Kur'ân), iman edenler için hidâyet ve şifadır.” (Fussilet Sûresi, 41/44).

Ağılebi: Çoğunluğu, ekseriyeti olan.

Burhan-ı ilâhî: Cenâb-ı Hak'ın sunduğu delil.

Burhan-ı kudsî: Yüce, mukaddes delil.

Daire-i harîm: Mahrem, özel alan.
Eczahâne-i kübrâ-yı ilâhiye: Pek

büyük ilâhî eczane.

Sarihen: Açıkça.

Tiryakî: Panzehir olarak kullanılan; çabuk, güçlü tesir eden.

çok müşkül olan ve zındıka hastalığına mübtela olanlardan çokları, onunla şifalarını buldular.

İşte her derde şifa olan Kur'ân'ın ilâçlarının bu zamanda bir kısım kavanozları hükmünde bulunan Risalei'n-Nur dahi, bu şifadar âyetin bir medar-ı nazarı olduğuna kuvvetli bir emâre şudur ki; bu âyetin makam-ı cifrîsi olan bin üç yüz kırk altı adedi, Risalei'n-Nur'un bin üç yüz kırk altıda şifadârâne etrafa intişarının tarihine.. ve Mu'cizat-ı Ahmediye (*aleyhissalâtü vesselâm*) namında olan risâle-i hârikanın zaman-ı telifine tam tamına tevâfukudur. Şu tevâfuk, hem münasebet-i mâneviyeyi teyid ve onunla teyyüd eder, hem remizden işaret derecesine çıkarıyor.

On Yedinci Âyet

قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ¹ 'deki 'فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ'nin makam-ı cifrîsi, – şeddeli ل 'lar, birer ل.. ve şeddeli ق, bir ق sayılmak cihetiyle– bin üç yüz yirmi dokuz ederek, Harb-i Umumî'nin başlangıcı zamanında Risalei'n-Nur'un başlangıcı olan İşârâtü'l-İcâz tefsirinin tarih-i telifine tam tamına tevâfukla beraber – şeddeli ق, iki ق sayılmak cihetiyle – bin üç yüz kırk dokuz ederek, harb-i umumînin verdiği sarsıntılar zamanında Risalei'n-Nur'un 'حَسْبِيَ اللَّهُ' diyerek ehl-i dünyadan hiç bir yerde himâye görmeden, belki tehâcûme hedef olmakla beraber çekinmeyerek, yalnız başlarıyla müşkülât içinde envâr-ı Kur'âniye'yi neşrettikleri aynı tarihe tam tamına tevâfuku ise, her cihetiyle ayn-ı şuur olan âyâtta elbette tesadüfî olamaz. Belki bu gibi âyetler, en müşkül zaman olan bu asra dahi, hususî bakarlar ve o âyâtı kendilerine rehber ittihaz eden bir kısım şâkirtlerine hususî iltifat edip iltifatlarıyla teşcî ederler.

Bu âyet, sâbık âyetler gibi münasebet-i mâneviyesi gerçi zâhiren görünmüyor. Fakat bir cihetle Resâili'n-Nur ile bir nevi münasebeti vardır, şöyle ki:

¹ “Buna rağmen aldırılmaz, yüz çevirirlerse, ey Resûlüm de ki: Allah bana yeter. O'ndan başka ilâh yoktur. Ben yalnız O'na dayanırım.” (Tevbe Sûresi, 9/129).

Âyât: Âyetler.

Envâr-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in nurları.

Medar-ı nazar: Bakma, ilgi sebebi.

Sâbık: Geçen, önceki.

Şifadar: Şifalı.

Şifadârâne: Şifa verir bir şekilde.

Tarih-i telif: Yazılma tarihi.

Teyyüd: Desteklenme, teyid edilme.

Tehâcüm: Saldırı, hücum.

Teşcî etmek: Cesaretlendirmek, cesaret vermek.

On üç senedir^(Hâşiye) bu âyet, Risaletü'n-Nur müellifinin ve sonra has şâkirtlerinin mağribden sonra bir vird-i hususîleridir. Hem bu âyetin manasına bu zamanda tam mazhar ve herkes onlardan çekinmesinden fütur getirmeyerek **حَسْبِيَ اللَّهُ** deyip mütevekkilâne müşkilât-ı azîme içinde envâr-ı imaniyeyi ve esrar-ı Kur'âniye'yi neşreden, ehl-i imanı me'yusiyet-ten kurtaran başta Risaletü'n-Nur ve şâkirtleridir.

On Sekizinci Âyet

إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ¹ dir. Bu âyet, meâliyle hizbullahın zâhirî mağlubiyetinden gelen me'yusiyeti izale için kudsî bir teselli verir.. ve hizbullah olan hizb-i Kur'ânînin hakikatte ve âkibette galebesini haber verir. Ve bu asırda hizb-i Kur'ânînin hadsiz efradından Resâilî'n-Nur şâkirtleri tezahür ettiklerinden bu âyetin küllî manasında hususî dâhil olmalarına bir emâre olarak makam-ı cifrîsi olan bin üç yüz elli adedi ile Resâilî'n-Nur şâkirtlerinin zâhirî mağlubiyetleri.. ve bir sene sonra mahbusiyetleri içinde mânevî galebeleri ve metânetleri.. ve haklarında yapılan müthiş imha plânını akîm bırakan ihlâsları ve kuvve-i mâneviyeleri tezahür etmesinin rumî tarihi olan bin üç yüz elli ve elli bir ve elli iki adedine tam tamına tevâfuku, elbette şefkatkârâne, tesellidârâne bir remz-i Kur'ânîdir.

On Dokuzuncu Âyet

وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعَى بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَاعْزِمْ لَنَا²

Hâşiye: Te'lif tarihine göredir.

1 "Allah tarafı, mutlaka galip gelecektir." (Mâide Sûresi, 5/56).

2 "Onların nuru, önlerinden ve sağ taraflarından süratle ilerler. İman edenler şöyle derler: Ey Kerîm Rabbimiz! Nurumuzu daha da artır, tamamına erdir, kusurlarımızı affet!" (Tahrîm Sûresi, 66/8).

Âkibet: Sonuç, netice.

Akîm: Neticesiz, sonuçsuz.

Envâr-ı imaniye: İman nurları.

Esrar-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerîm'in sırları, incelikleri.

Fütur: Gevşeklik, bezginlik.

Galebe: Galip gelme, zafer.

Hizb-i Kur'âni: Kur'ân cemaati. Kur'an'a bağlı kimseler.

Hizbullah: Allah'ın tarafında olan-

lar. Allah'ın dininden yana olanlar.

Kuvve-i mânevîye: Mânevî güç.

Mağrib: Akşam, akşam namazı.

Mahbusiyet: Hapsolme, hapsedilme.

Metânet: Kararlılık, dayanıklılık, sağlam duruş.

Me'yusiyet: Ümitsizlik.

Müşkilât-ı azîme: Çok büyük meseleler, problemler.

Mütevekkilâne: Tevekkül ederek.

Remz-i Kur'âni: Kur'ân'a ait bir işaret, remiz.

Şefkatkârâne: Şefkatli bir şekilde.

Tesellidârâne: Teselli eder bir tarzda.

Vird-i hususî: Belirli vakitlerde devamlı okunan hususî dua, zikir.

Şu âyetin umum manasındaki tabakalarından bir tabaka-yı işariyesi bu asra dahi bakıyor. Çünkü يَقُولُونَ رَبَّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا hem manaca kuvvetli münasebeti var, hem cifirce bin üç yüz yirmi altı ederek o tarihteki Hürriyet İnkılâbı'ndan neş'et eden fırtınaların hengâmında her şeyi sarsan o fırtınaların ve harplerin zulümâtından kurtulmak için nur arayan müminler içinde, Resâili'n-Nur şâkırtları az bir zaman sonra tezahür ettiklerinden bu âyetin efrad-ı kesîresinden bu asırda bir mâsadaki onlar olduğuna bir emâredir. وَأَعِزُّ لَنَا cümlesi bin üç yüz altmışa bakıyor. Demek bundan beş-altı sene sonra istiğfar devresidir. Resâili'n-Nur şâkırtlerinin o zamanda istiğfar dersini vereceğine remzen bir imadır.

Yirminci Âyet

وَنُزِّلَ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ¹ Şu âyet-i azîme, sarîhen Asr-ı Saadet'te nüzûl-ü Kur'an'a baktığı gibi, sair asırlara dahi mana-yı işârîsiyle bakar.. ve Kur'an'ın semâsından ilhamî bir surette gelen şifadar nurlara işaret eder. İşte doğrudan doğruya tabib-i kulûb olan Kur'an-ı Hakîm'in feyzinden ve ziyasından iktibas olunan Risaletü'n-Nur, benim çok tecrübelerimle umum mânevî dertlerime şifa olduğu gibi, Resâili'n-Nur şâkırtları dahi tecrübeleriyle beni tasdik ediyorlar. Demek Resâili'n-Nur, bu âyetin bir mana-yı işârîsinde dâhildir. Ve bu duhûlüne bir emâre olarak مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ'nin makam-ı cifrîsi bin üç yüz otuz dokuz ederek aynı tarihte Kur'an'dan ilham olunan Resâili'n-Nur, bu asrın mânevî ve müthiş hastalıklarına şifa olmakla meydana çıkmaya başlamasından bu âyet, ona hususî remzettğine bana kanaat veriyor. Ben kendi kanaatimi yazdım, kanaate itiraz edilmez.

Yirmi Birinci Âyet veya Âyetler

وَهٰذِيْهٖ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ² * قُلْ اِنِّىْ هٰدِيْىٓنِىْ رَبِّىْ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ³

¹ “Biz Kur'an'ı müminlere şifa ve rahmet olarak indiririz.” (İsrâ Sûresi, 17/82).

² “Ve onu doğru yola iletti.” (Nahl Sûresi, 16/121).

³ “De ki: Rabbim beni doğru yola iletti.” (En'âm Sûresi, 6/161).

Asr-ı Saadet: Peygamber Efen-
dimiz (s.a.s.) ile şereflenen kut-
lu asır.

Duhûl: İçine girme, dâhil olma.

Efrad-ı kesîre: Birçok ögeler.

Hürriyet İnkılâbı: 1909'da başla-
yan 2. Meşrûtiyet.

Mana-yı işârî: İma yoluyla anla-
tılan mana.

Neş'et etmek: Meydana gelmek,

kaynaklanmak.

Tabaka-yı işariye: İmalî işaret
denilen anlam tabakası.

Tabib-i kulûb: Kalblerin doktoru.

Sekiz-dokuz âyetlerde “sırat-ı müstakîm”e nazarı çeviriyorlar. Ve bu doğru, istikâmetli yolu bulmak için daima Kur’ân’ın nurundan her asırda o asrın zulmetlerini dağıtacak ve istikâmet yolunu tenvir edecek Kur’ân’dan gelen nurlar olmakla ve bu dehşetli ve fırtınalı asırda o doğru yolu şaşırtmayacak bir surette gösteren başta, şimdilik Risaletü'n-Nur tezahür ettiğinden, hem bu sırat-ı müstakîm kelimesinin makam-ı cifrîsi, –tenvin, ۛ sayılmak cihetiyle– bin eder. Medde olmazsa dokuz yüz doksan dokuz ederek yalnız bir veya iki farkla^(Hâşiye) Risaletü'n-Nur adedi olan dokuz yüz doksan sekize tevâfukla, sekiz-dokuz âyetlerde sırat-ı müstakîm kelimeleri bu mezkûr iki âyet gibi Risaletü'n-Nur’u sırat-ı müstakîmin efradına hususî idhal edip remzen ona baktırır ve istikâmetine işaret eder. Eğer صِرَاطِ ’daki tenvin sayılmazsa, “en-nur”daki şeddeli nun, bir nun sayılır, yine tevâfuk eder.

Hem nasıl ki bu âyet, Risalei’n-Nur’a ismiyle bakıyor; öyle de onun istihzârât zamanına da bakar. Çünkü هٰدِيْنِيْ رَبِّيْ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْم ’in makam-ı cifrîsi bin üç yüz on altı ederek Risaletü'n-Nur müellifinin ihtiyârsız olarak istihzârât-ı nuriyede bulunduğu ve umum malûmatını Kur’ân’ın fehmine basamaklar yaptığı en hararetli tarihi olan bin üç yüz on altı adedine tam tamına tevâfuku elbette evvelki işârâtı teyid ve onunla teyyüd ederek Risaletü'n-Nur’u daire-i harîmine remzen, belki işareten dâhil ediyor.

Cây-ı dikkat ve ehemmiyetli bir tevâfuktur ki; Risaletü'n-Nur müellifi bin üç yüz on altı sıralarında mühim bir inkılâb-ı fikrî geçirdi, şöyle ki:

O tarihe kadar ulûm-u mütenevviayı, yalnız ilimle tenevvür için merak ederdi, okurdu, okuturdu. Fakat birden o tarihte merhum vali Tahir Paşa vasıtasıyla Avrupa’nın Kur’ân’a karşı müthiş bir sû-i kastları var olduğunu bildi. Hatta bir gazetede İngiliz’in bir müstemlekât nâzırı demiş:

“Bu Kur’ân, İslâm elinde varken biz onlara hakikî hâkim olamayız. Bunun sukutuna çalışmalıyız.” dediğini işitti, gayrete geldi.

Hâşiye: Yani Risaletü'n-Nur’un mertebesinin ikinci ve üçüncüde olduğuna işarettir. Vahiy değil ve olamaz. Belki ilham ve istihraçtır.

Cây-ı dikkat: Dikkat çekici.
Fehim: Anlama.
İdhal: İçeri alma, dâhil etme.
İhtiyârsız: İrade dışı, istemeden.
İnkılâb-ı fikrî: Fikrî değişim.
İstihraç: Âyet veya hadislerin mana tabakalarından çıkarılan il-

ham kaynaklı bilgiler.
İstihzârât: Hazırlıklar yapma, hazırlanmalar.
Medde: Uzatma işareti.
Müstemlekât nâzırı: Sömürgeler bakanı.
Sû-i kast: Kötü maksat, kötülük

teşebbüsü.
Sukut: Düşme, değer kaybetme.
Tenevvür: Aydınlanma.
Ulûm-u mütenevvia: Çeşitli ilim dalları.

Birden makam-ı cifrîsi bin üç yüz on altı olan ¹فَاعْرِضْ عَنْهُمْ fermanını ma-
nen dinleyerek bir inkılâb-ı fikrî ile merakını değiştirdi. Bütün bildiği ulûm-u
mütenevviayı Kur'ân'ın fehmine ve hakikatlerinin isbatına basamaklar yapa-
rak hedefini ve gaye-i ilmiyesini ve netice-i hayatını, yalnız Kur'ân bildi. Ve
Kur'ân'ın i'câz-ı mânevîsi, ona rehber ve mürşid ve üstad oldu. Fakat maat-
teessüf o gençlik zamanında çok aldatıcı ârızalar yüzünden bilfiil o vazifenin
başına geçmedi. Bir zaman sonra Harb-i Umumî'nin tarraka ve gürültüsü ile
uyandı. O sabit fikir canlandı, bilkuvveden bilfiile çıkmaya başladı. İşte hem
ona, hem Risaletü'n-Nur'a çok alâkası bulunan bu bin üç yüz on altı tarihine
çok âyetler müttefikân bakarlar. Meselâ, nasıl ki صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ²hâdîsî
âyeti, tam tamına tevâfukla işaret eder. Aynen öyle de bir âyet-i meşhûre olan
إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ³makam-ı cifrîsi, – şeddeli ن, bir ن sayılsa ve tenvin
sayılmazsa – bin üç yüz on altı ederek aynen tam tamına o tarihe işaret eder.
Hem nasıl ki yedi-sekiz sûrelerde gelen âyetler ve o âyetlerde gelen sırat-ı
müstakîm cümleleri, Risaletü'n-Nur ismine tevâfukla beraber, bu mezkûr iki
âyet gibi bir kısmı Risaletü'n-Nur te'lifinin tarihini de gösterir. Aynen öyle de
yedi adet sûrelerin başlarında yedi defa ⁴تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ cümle-i kudsiyesi-
nin makam-ı cifrîsi olan bin üç yüz on altı veya yedi ederek aynen tam ta-
mına o bin üç yüz on altı tarihine tevâfukla işaret ettiği gibi, طَسَّ تِلْكَ آيَاتُ
âyeti dahi, aynen bin üç yüz on altı ederek, o bin üç yüz on altı tarihi-
ne tevâfukla işaret eder. Güya, nasıl ki Asr-ı Saadet'te Kur'ân'daki iman ha-
kikatlerine alâmetler, deliller ve o Kitâb-ı Mübîn'in dâvâlarına burhanları ve
hüccetleri, gözlere de göstermek manasında, tekrar ile

تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ .. تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ .. تِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ ..

¹ “Sen onlara aldırma!” (Nisâ Sûresi, 4/63, 81; En'âm Sûresi, 6/68; Secde Sûresi, 32/30).

² “Rabbim elbette tam istikamet üzeredir.” (Hûd Sûresi, 11/56).

³ “Bunlar, (hakkı açıklayan, Hak'tan geldiği) âşikâr olan kitabın âyetleridir.” (Yûnus Sûresi, 10/1; Yûsuf Sûresi, 12/1; Ra'd Sûresi, 13/1; Hicr Sûresi, 15/1; Şuarâ Sûresi, 26/2; Kasas Sûresi, 28/2; Lokman Sûresi, 31/2).

⁴ “Tâ, Sîn. Şunlar Kur'ân'ın âyetleridir.” (Neml Sûresi, 27/1).

Bilfiil: Bizzat, fiilen.

Bilkuvve: Fiiliyata geçmeyen, potansiyel olarak var olan.

i'câz-ı mânevî: Mânen mu'cize olma, mânevî mu'cize.

Kitâb-ı Mübîn: Allah katından geldiği açık olup, gerçekleri açıklayan kitap.

Maatteessüf: Maalesef, üzülererek.

Makam-ı cifir: Cifir hesabına gö-

re değeri.

Müttefikân: İttifakla.

Tarraka: Büyük gürültü.

fermanlarıyla Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan ilânât yapıyor. Öyle de bu dehşetli asırda dahi, bir mana-yı işârîsiyle o âyât-ı furkaniyenin burhanları ve hakkaniyetinin alâmetleri ve hakikatlerinin hüccetleri ve hak kelâmullah olduğuna delilleri olan Resâili'n-Nur'a mana-yı işârîsiyle alâmet ve burhan ve emâre ve delil manasıyla âyâtın âyetleri diye tekrar ile **تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ** ferman ederek nazar-ı dikkati Kur'ân hesabına bu asra ve bu asırdaki Resâili'n-Nur'a çeviriyor itikat ediyorum.

Evet, her bir cihet ile ayn-ı şuur olan âyât-ı Kur'âniye'nin böyle yirmi ve cihle ve yirmi parmakla aynı şeye müttefikan işaretleri tasrih derecesinde bana kanaat veriyor. Benim kanaatime iştirak etmeyen, bu ittifaka ne diyecek ve ne diyebilir? Hangi kuvvet bu ittifakı bozar? Resâili'n-Nur, bu asra gelen işârât-ı Kur'âniye'ye hususî bir medar-ı nazar olduğuna kimin şüphesi varsa Kur'ân'ın kırk vecihle mu'cizesini isbat eden "Mu'cizat-ı Kur'âniye" namındaki Yirmi Beşinci Söz ve Yirminci Söz'ün İkinci Makamı'na ve haşre dair Onuncu Söz ve Yirmi Dokuzuncu Söz'lere baksın, şüphesi izale olmazsa gelsin parmağını gözüme soksun.

Yirmi İkinci Âyet ve Âyetler

Hem Yunus, hem Yusuf, hem Ra'd, hem Hicr, hem Şuarâ, hem Kasas, hem Lokman Sûreleri'nin başlarında bulunan **تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ** ilân-ı kudsîsidir. Yirmi birinci âyetin hâtimesinde bunun münasebet-i mâneviyesi bir derece beyan edilmiş. Cifrîsi ise, bu âyette üç ت bin iki yüz eder ve iki ك, iki ل yüz eder; yekûnu bin üç yüz. Bir ي, bir ب, dört veya beş ا, mecmûu bin üç yüz on altı veya on yedi ederek Resâili'n-Nur müellifinin bir inkılâb-ı fikrî ile ulûm-u mütenevviayı Kur'ân'ın hakâikine çıkmak için basamaklar yaptığı bir tarihe, tam tamına tevâfuku münasebet-i mâneviyesinin kuvvetine istinaden deriz:

O tevâfuk remzeder ki; bu asırda Resâili'n-Nur denilen otuz üç adet Söz ve otuz üç adet Mektup ve otuz bir adet Lem'alar, bu zamanda Kitab-ı

¹ "Bunlar, [hakkı açıklayan, Hak'tan geldiği] âşikâr olan kitabın âyetleridir." (Yûnus Sûresi, 10/1; Yûsuf Sûresi, 12/1; Ra'd Sûresi, 13/1; Hicr Sûresi, 15/1; Şuarâ Sûresi, 26/2; Kasas Sûresi, 28/2; Lokman Sûresi, 31/2).

Âyât-ı furkaniye: Doğruyu, yanlış biribirinden tamamen ayıran Yüce Kur'ân'ın âyetleri.

İşârât-ı Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'deki birtakım işaretler, imalar.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan aciz bırakan Kur'ân-ı Kerim.

Mecmû: Toplam, yekûn.

Medar-ı nazar: Bakma, ilgi sebebi.

Tasrih: Açık söyleme, açıkça belirtme.

Mübîn'deki âyetlerin âyetleridir. Yani hakâikinin alâmetleridir. ve hak ve hakikat olduğunun burhanlarıdır. ve o âyetlerdeki hakâik-i imaniyenin gayet kuvvetli hüccetleridir. Ve تِلْكَ kelime-i kudsiyesinin işaret-i hissiyesiy-le gözlere dahi görünecek derecede zâhir olduğunu ifade eden böyle işarete lâıyk delilleridir diye, remzen Resâili'n-Nur'u bir işârî manasının küllî dairesi-ne hususî ve medar-ı nazar bir ferdi olarak dâhil ediyor.

Elhâsıl: Nasıl ki bu âyette bulunan işârî mana, yedi sûrede yedi işaret hükmünde olup delâlet, belki sarâhat derecesine çıkıyor. Aynen öyle de صِرَاط¹ 'deki remz dahi, yedi-sekiz sûrelerde bulunmakla yedi-sekiz remz hük-münde olarak o remzi, işaret belki delâlet, belki sarâhat derecesine çıkarıyor.

İhtar: Külfetsiz olmak üzere birden hatıra gelen işârât kaydedildi. Tekellüfe girmemek için işaretli otuz üç âyetin çok işârâtı kaydedilmedi.

Yirmi Üçüncü Âyet

عَسَىٰ رَبَّنَا أَن يُبَدِّلَنَا خَيْرًا² Şu âyet, her asra baktığı gibi bu asra da bakıyor. Ve bu asırda kâbuslu bir rüya gibi musibetlere düşen ve Rabb-i Rahîm'inden onu hayra tebdil etmesini rica edenler içinde Resâili'n-Nur şâkirtlerine hususî remzettigine bir emâresi şudur ki:

Bu âyetin makam-ı cifrîsi olan bin üç yüz kırk beşte ehemmiyetli risale-ler te'lif ile beraber, fevkalâde hâdiseler vukua gelmeye hazırlandılar. Ve o Resâili'n-Nur'un merkez-i intişarı olan Barla Karyesi'nde ziyade sıkıntı müelli-fine verildi. Ve hususan küçük mescidine ilişildiği zaman Resâili'n-Nur şâkirt-leri kuvvetli bir rica ile dergâh-ı ilâhiyeye iltica edip "Yâ Rab, bu müthiş rü-yayı hayra tebdil eyle!" deyip yalvardılar. Herkesin me'yusiyetlerine mukabil, pek kuvvetli bir ümit ve rica ile müslümanların kuvve-i mânevîyelerini takviye ettiler. Bu âyetin birden, külfetsiz hatıra geleni bu kadardır. Yoksa esrarı çok-tur. Tekellûf olmasın diye kısa kestim.

¹ "Doğru yol" Bkz.: Fâtıha Sûresi, 1/6; Bakara Sûresi, 2/142, 213; Âl-i İmran Sûresi, 3/51, 101; ...
² "Olur ki Rabbimiz bize daha hayırlısını verir." (Kalem Sûresi, 68/32).

Hakâik-i imaniye: İman hakikat-leri, esasları.

İşaret-i hissiye: Hissedilen işa-ret, ima.

Karye: Köy.

Merkez-i intişar: Yayılma mer-kezi.

Rabb-i Rahîm: Engin şefkati ve sonsuz rahmetiyle kullarını göze-ten Hz. Allah.

Sarâhat: Açıklık, âşikârlık.

Tebdil: Değiştirme.

Tekellûf: Zorlama.

Yirmi Dördüncü Âyet ve Âyetler

Hem Sûre-i Zümer, hem Sûre-i Câsiye, hem Sûre-i Ahkaf'ın başlarında bulunan ¹ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ âyât-ı azîmeleridir. Şu âyetler dahi yirmi ikincideki âyetler gibi Risaletü'n-Nur'un ismine ve zâtına, hem te'lif ve intişarına bir mana-yı remziyle bakıyorlar.

.....

İzahtan Evvel Mühim Bir İhtar

(Lüzumlu dört-beş nokta beyan edilecek.)

Birinci Nokta: Hadiste vârid olduğu gibi, “Her bir âyetin mana mertebelerinde bir zâhiri, bir bâtını, bir haddi, bir muttalaı vardır. Bu dört tabakadan her birisinin (hadisçe “şucûn ve gusûn” tabir edilen) fûruatı, işârâtı, dal ve budakları vardır.”² meâlindeki hadisin hükmüyle Kur'ân hakkında nâzil olan bu âyet-i kudsiyenin fer'î bir tabakasına.. ve bir mana-yı işârîsiyle de Kur'ân ile münasebeti çok kuvvetli bir tefsirine bakmak, şe'nine bir nakîse değil; belki o lisanü'l-gaybdaki i'caz-ı mânevîsinin muktezasıdır.

İkinci Nokta: Bir tabakanın mana-yı işârîsinin külliyyetindeki efradının bu asırda tezahür eden ve münasebeti pek kuvvetli bir ferdi Risaletü'n-Nur olduğunu, onu okuyan herkes tasdik eder. Evet ben, Risaletü'n-Nur'un has şâkirtlerini işhad ederek derim:

Risaletü'n-Nur sair te'lifat gibi ulûm ve fûnundan ve başka kitaplardan alınmamış. Kur'ân'dan başka me'hazi yok, Kur'ân'dan başka üstadı yok, Kur'ân'dan başka mercii yoktur. Te'lif olduğu vakit hiçbir kitap, müellifinin yanında bulunmuyordu. Doğrudan doğruya Kur'ân'ın

¹ “Bu kitabın vahyolunup bölüm bölüm indirilmesi, Azîz ve Hakîm Allah tarafından.” (Zümer Sûresi, 39/1; Câsiye Sûresi, 45/2; Ahkaf Sûresi, 46/2).

² Bkz.: Abdurrezzak, *Musannef* 3/358; Bezzâr, *Müsne'd* 5/442; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* 1/236; Ebû Ya'lâ, *Müsne'd* 9/81, 278.

Âyât-ı azîme: Pek büyük âyetler.
Fer'î: Esasa ait olmayan, ayrıntılı.
Fûruat: Ayrıntılar, detaylar.
Hadd: Âyetin mana tabakalarından insanın anlayabileceği son sınırı.
İ'caz-ı mânevî: Mânen mu'cize

olma, mânevî mu'cize.
Lisanü'l-gayb: Gaybı anlatan dil.
Me'haz / merci: Kaynak.
Muttala: Âyetin mana tabakalarına ulaşılacak çıkış noktası.
Nakîse: Eksiklik, kusur.
Şe'n: İş, hâl, durum.

Te'lifat: Kitaplar.
Vârid olmak: Gelmek, söylenmek, olmak.

feyzinden mülhemdir ve semâ-yı Kur'ânîden ve âyâtının nücumundan, yıldızlarından iniyor, nüzûl ediyor.

Üçüncü Nokta: Resâil'n-Nur, baştan başa ism-i Hakîm ve Rahîm'in mazharı olduğundan bu üç âyetin âhirleri ism-i Hakîm ile..¹ ve gelecek yirmi beşinci dahi, Rahman ve Rahîm ile bağlamaları² münasebet-i mâneviyeyi cidden kuvvetlendiriyor. İşte bu kuvvetli münasebet-i mâneviyeye binâen deriz ki:

تَنْزِيلِ الْكِتَابِ cümlesinin sarîh bir manası, Asr-ı Saadet'te vahiy suretiyle Kitab-ı Mübîn'in nüzûlü olduğu gibi, mana-yı işârîsiyle de "her asırda o Kitab-ı Mübîn'in mertebe-i arşiyesinden ve mu'cize-i mâneviyesinden feyz ve ilham tarikiyle onun gizli hakikatleri ve hakikatlerinin burhanları iniyor, nüzûl ediyor" diyerek şu asırda bir şâkirdini ve bir lem'asını cenâh-ı himâyetine ve daire-i harîmine bir hususî iltifat ile alıyor.

Dördüncü Nokta: İşte bu risalede mezkûr otuz üç âyet-i meşhurenin bilittifak, tekellüfsüz, manaca ve cifirce Resâil'n-Nur'un başına parmak basmaları ve başta Âyeti'n-Nur'un³ on parmakla ona işaret etmesi, eskiden beri ulemâ ortasında ve edipler mâbeyninde meşhur bir düstur ve hakikatli bir medar-ı istihracat.. ve hatta hususî tarihlerde ve mezar taşlarında ediplerin istimal ettikleri maruf bir kanun-u ilmî iledir. Eğer o kanuna tasannû karışmazsa, işaret-i gaybiye olabilir. Eğer sun'î ve kastî yapılsa, yalnız bir letâfet, bir zarâfet, bir cezâlet olur.

Evet, ediplerin hususî ve şahsî tarihlerde onun taklidini yapmakla kelâmlarını güzelleştirmeleri ve hem cifir ilminin en esaslı bir kaidesi ve mühim bir anahtarı olan makam-ı ebcedî ile işaret, bir hakikat ise; her cihetle ayn-ı suur ve nefs-i ilim ve mahz-ı irade ve tesadüfî hâlleri olmayan ve lüzumsuz

¹ Bkz.: Zümer Sûresi, 39/1; Câsiye Sûresi, 45/2; Ahkaf Sûresi, 46/2.

² Bkz.: Fussilet Sûresi, 41/2.

³ Bkz.: Nûr Sûresi, 24/35.

Billittifak: İttifakla.

Cenâh-ı himâyet: Himâye eden, koruyucu kanat.

Cezâlet: Pürüzsüz, berrak ifade.

Daire-i harîm: Mahrem, özel alan.

Feyz: Bereket, ihsan, lütuf.

İstimal etmek: Kullanmak.

Kanun-u ilmî: İlmî prensip, ilmî usûl.

Letâfet: Hoş, güzel, tatlı ifade.

Mahz-ı irade: Tamamen iradî olan.

Medar-ı istihracat: Âyetlerin mana tabakalarından veya harflerinin rakam değerlerinden birtakım bilgi ve işaretler çıkarma vesilesi, dayanağı.

Mertebe-i arşiy: Yüce mertebe, derece.

Mülhem: İlhama mazhar olan.

Nefs-i ilim: İlmin ta kendisi.

Nücum: Yıldızlar.

Semâ-yı Kur'ânî: Kur'ân-ı Kerim'in semâsı, atmosferi.

Tasannû: Sun'îlik, yapmacıklık.

maddeleri bulunmayan Kur'ân'ın bu kadar âyât-ı meşhuresinin icmâ ile ve ittifakla Risalei'n-Nur'a işaret ve tevâfukları, sarâhat derecesinde onun makbuliyetine bir şehadettir ve hak olduğuna bir imzadır ve şâkirtlerine bir beşarettir.

Beşinci Nokta: Bu hesab-ı ebcedînin makbul ve umumî bir düstur-u ilmi ve bir kanun-u edebî olduğuna deliller pek çoktur. Burada yalnız dört-beş tanesini numûne için beyan edeceğiz:

Birincisi: Bir zaman Benî İsrail âlimlerinden bir kısmı, huzur-u Peygamberî'de sûrelerin başlarındaki ² كَيْتَص 1، آلم gibi mukattaât-ı hurufiye işittikleri vakit, hesab-ı cifrî ile dediler: “Yâ Muhammed! Senin ümmetinin müddeti azdır.” Onlara mukabil dedi: “Az değil.” Sair sûrelerin başlarındaki mukattaâtı okudu ve ferman etti: “Daha var.” Onlar sustular.³

İkincisi: Hazreti Ali'nin (*radıyallâhu anhı*) en meşhur Kaside-i Celcelûtiye'si⁴, baştan nihayete kadar bir nevi hesab-ı ebcedî ve cifr ile te'lif edilmiş ve öyle de matbaalarda basılmış.

Üçüncüsü: Cafer Sadık (*radıyallâhu anhı*) ve Muhyiddin İbni Arabî (*radıyallâhu anhı*) gibi esrar-ı gaybiye ile uğraşan zâtlar ve esrar-ı huruf ilmine çalışanlar, bu hesab-ı ebcedîyi gaybî bir düstur ve bir anahtar kabul etmişler.

Dördüncüsü: Yüksek edipler bu hesabı, edebî bir kanun-u letâfet kabul edip, eski zamandan beri onu istîmal etmişler. Hatta letâfetin hatırı için, iradî ve sun'î ve taklidî olmamak lâzım gelirken, sun'î ve kastî bir surette o gaybî anahtarların taklidini yapıyorlar.

Beşincisi: Ulûm-u riyâziye ulemâsının münasebet-i adediye içinde en la-tîf düsturları ve avamca hârîka görünen kanunları, bu hesab-ı tevâfukünün

¹ Bkz.: Bakara Sûresi, 2/1; Âl-i İmran Sûresi, 3/1; Ankebût Sûresi, 29/1; Rûm Sûresi, 30/1; Lokman Sûresi, 31/1; Secde Sûresi, 32/1.

² Bkz.: Meryem Sûresi, 19/1.

³ Bkz.: İbni Hişâm, *es-Sîratü'n-nebeviyye* 3/82; Taberî, *Câmiu'l-beyân* 1/93; İbni Kesîr, *Tefsîru'l-Kur'ân* 1/39; Suyûtî, *ed-Dürü'l-mensûr* 1/58-59.

⁴ Kaside-i Celcelûtiye için bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzili)* s.499-531.

Âyât-ı meşhure: Meşhur, bilinen âyetler.

Benî İsrail: Yahudiler, İsrail oğulları.

Esrar-ı gaybiye: Gaybî, gizli veya gelecekle ilgili sırlar.

Esrar-ı huruf ilmi: Harflerden birtakım gizli işaretler, manalar çıkarma ilmi, usulü.

Hesab-ı tevâfukî: Tevâfukla ilgili hesaplamar.

İcmâ: İttifak.

Kanun-u edebî: Edebiyatın prensibi, usulü.

Kanun-u letâfet: Edebî metne güzellik, incelik kazandırma usulü, prensibi.

Kaside-i Celcelûtiye: Hz. Ali (r.a.) tarafından telif edilen, içinde dua ve münâcâtların yer aldığı ve bazı gaybî sırların cifr ve ebced hesabıyla yazıldığı

Süryânice bir kaside.

Mukattaât-ı hurufiye: Kur'ân-ı Kerim'de bazı surelerin başında bulunan, müstakil, münferit harfler. Elif Lâm Mim, Yâ Sin, Elif Lâm Râ... gibi.

Münasebet-i adediye: Sayısal ilişki.

Ulûm-u riyâziye: Matematik v.b. sayısal ilimler.

cinsindendirler. Hatta fitrat-ı eşyada Fâtır-ı Hakîm, bu tevâfuk-u hesabîyi bir düstur-u nizam.. ve bir kanun-u vahdet ve insicam.. ve bir medar-ı tenâsüb ve ittîfak.. ve bir namus-u hüsün ve ittîsak yapmış. Meselâ, nasıl ki iki elin ve iki ayağın parmakları, âsâbları, kemikleri, hatta hüceyrâtları, mesâmâtları, he-sapça birbirine tevâfuk ederler. Öyle de bu ağaç, bu baharda ve geçen bahar-daki çiçek, yaprak, meyvece tevâfuk ettiği gibi, bu baharda dahi az bir fark-la geçen bahara tevâfuk.. ve istikbal baharlarının dahi, mazi baharlarına ihtî-yâr ve irade-i ilâhiyeyi gösteren sırlı ve az farkla muvâfakatları, Sâni-i Hakîm-i Zülcemâl'in vahdetini gösteren kuvvetli bir şahid-i vahdâniyettir.

İşte, madem bu tevâfuk-u cifrî ve ebcedî, bir kanun-u ilmî ve bir düstur-u ri-yâzî ve bir namus-u fitrî ve bir usûl-ü edebî ve bir anahtar-ı gaybî oluyor. Elbette menba-ı ulûm ve maden-i esrar ve fitratın tercüman-ı âyât-ı tekviniyesi ve ede-biyatın mu'cize-i kübrâsı ve lisanü'l-gayb olan Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan, o ka-nun-u tevâfukîyi işârâtında istihdam, istîmal etmesi i'câzının muktezasıdır.

İhtar bitti, şimdi sadede geliyoruz.

.....

Sûre-i Zümer, Câsiye, Ahkaf'ın başlarındaki تَزَيُّلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ Sûre-i Zümer, Câsiye, Ahkaf'ın başlarındaki تَزَيُّلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ olan âyetler, sâbık ihtarın ikinci noktasında, münasebet-i mâneviyesi beyan edildiğinden burada yalnız cifrî remzini beyan edeceğiz, şöyle ki:

İki ت, sekiz yüz.. iki ن, yüz.. iki م, seksen.. iki ك, kırk.. üç ز, yirmi bir.. üç ي, otuz.. bir ب, bir ح, on.. lafzullah, altmış yedi.. bir ع, yetmiş.. dört ل, dört ا,

¹ “Bu kitabın vahyolunup bölüm bölüm indirilmesi, Azîz ve Hakîm Allah tarafından.” (Zümer Sûresi, 39/1; Câsiye Sûresi, 45/2; Ahkaf Sûresi, 46/2)

Anahtar-ı gaybî: Bilinmeyen, sır-lı şeyleri açan anahtar.

Âsâb: Sinirler, damarlar.

Düstur-u nizam: Varlıktaki siste-mi, intizamı gösteren ilâhî kanun, düstur.

Düstur-u ri-yâzî: Hesaplama usû-lü, prensibi.

Fâtır-ı Hakîm: Her şeyi hikmetle, yerli yerince yaratan Hz. Allah.

Fitrat-ı eşya: Eşyanın tabiatı, ya-ratılışı.

Hüceyrât: Hücrecikler.

İcâz: Mu'cize. Mu'cize olma.

İhtiyâr ve irade-i ilâhiye: Cenâb-ı Hak'ın tercih ve iradesi.

Kanun-u vahdet ve insicam: Var-

lıktaki birliği ve uyumu gösteren ilâhî kanun, düstur.

Lâfzullah: “Allah” lafzı, kelimesi.

Maden-i esrar: Sırların madeni.

Medar-ı tenâsüb ve ittîfak: Bir-birine uygun ve beraber hareket etme vesilesi, dayanağı.

Menba-ı ulûm: İlimlerin kaynağı.

Mesâmât: Gözenekler.

Mu'cize-i kübrâ: Pek büyük mu'ci-ze.

Mukteza: Gerek, icap.

Muvâfakat: Uygunluk.

Namus-u fitrî: Cenâb-ı Hak'ın tabiata koyduğu ilâhî kanun.

Namus-u hüsün ve ittîsak: Var-lıkta güzelliği, düzgünlüğü, derli-

topluluğu gösteren ilâhî kanun, düstur.

Sâni-i Hakîm-i Zülcemâl: Her şeyi yerli yerince yaratan, güzel-ler güzeli Hz. Allah

Şahid-i vahdâniyet: Cenâb-ı Hak'ın birliğinin şahidi.

Tercüman-ı âyât-ı tekviniye: Kâinatta işleyen ilâhî kanunların tercümanı.

Tevâfuk-u cifrî ve ebcedî: Cifir ve ebced hesabıyla ortaya çıkan tevâfuk.

Tevâfuk-u hesabî: Hesaplarda görülen tevâfuk.

Usûl-ü edebî: Edebiyatın prensi-bi, usûlü.

yüz yirmi dört olup yekûnu bin üç yüz kırk iki ederek bu asrın şu tarihine nazar-ı dikkati celbetmekle beraber, Kur'ân'ın tenziliyle çok alâkadar bir Nur'a parmak basıyor. Ve o tarihten az sonra Mu'cizat-ı Ahmediye (*aleyhissalâtü vesse-lâm*) Risalesi ve Yirminci ve Yirmi Dördüncü Mektuplar gibi Risaletü'n-Nur'un en nurani cüzleri meydan-ı intişara çıkmaları.. ve Kur'ân'ın kırk vecihle i'câzını isbat eden Mu'cizat-ı Kur'âniye Risalesi ile haşre dair Onuncu Söz'ün ikisinin kırk ikide intişarları ve kırk altıda fevkalâde istihrarlarının aynı tarihte olması, bir kuvvetli emâredir ki; bu âyetin ona hususî bir iltifatı var.

Hem nasıl ki bu âyetler te'lif ve intişarına işaret ederler; öyle de yalnız **تَنْزِيلُ الْكِتَابِ** kelimesi, Risaletü'n-Nur'un ismine –şeddeli ن, bir ن sayılmak ci-hetiyle– gayet cüz'î bir farkla tevâfuk edip remzen bakar, kendine kabul eder. Çünkü **تَنْزِيلُ الْكِتَابِ** kelimesi, dokuz yüz elli bir ederek Risaletü'n-Nur'un ma-kamı olan dokuz yüz kırk sekize sırlı üç farkla tevâfuk noktasından bakar.

Birden hatıra geldi ki, bu üç farkın sırrı ise Risaletü'n-Nur'un mertebesi üçüncüde olmasıdır. Yani, vahiy değil ve olamaz. Hem umumiyetle dahi, il-ham değil; *belki ekseriyetle Kur'ân'ın feyziyle ve medediyle kalbe gelen sünûhât ve istihracat-ı Kur'âniye'dir.*

Cây-ı dikkattir ki, birinci **حَم** olan Sûre-i Mümin'de **تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ** âyetinin makam-ı cifrîsi, bazı mühim âyetler gibi bin üç yüz yet-miştir bakıyor. Acaba onbeş-yirmi sene sonra başka bir nur-u Kur'ân zuhur mu edecek, yahut Resâilî'n-Nur'un bir inkişaf-ı fevkalâde ile bir fütuhâtı mı olacak bilmediğimden o kapıyı açamıyorum.

Yirmi Beşinci Âyet

حَم تَنْزِيلُ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ âyet-i kudsiyesidir. Bu âyetin mana-yı işârîsinin Resâilî'n-Nur ile münasebeti çok kuvvetlidir.

1 “Hâ, Mîm.” (Mümin Sûresi, 40/1; Fussilet Sûresi, 41/1; Şûrâ Sûresi, 42/1; Zuhur Sûresi, 43/1; Duhân Sûresi, 44/1; Câsiye Sûresi, 45/1; Ahkaf Sûresi, 46/1).

2 “Bu kitabın vahyolunup bölüm bölüm indirilmesi, Aziz ve Âlîm Allah tarafından.” (Mümin Sûresi, 40/2).

3 “Hâ, Mîm. Bu kitap Rahman ve Rahîm (Allah) tarafından bölüm bölüm indirilmiştir.” (Fussilet Sûresi, 41/1-2).

Cây-ı dikkat: Dikkat çekici.

Fütuhât: Açılımlar, zaferler.

İnkişaf-ı fevkalâde: Olağanüstü gelişme, ilerleme.

İstihracat-ı Kur'âniye: Âyetlerin mana tabakalarından çıkarılan il-

hama dayalı bilgiler.

İstihâr: Tanınma, meşhur olma.

Meydan-ı intişar: Çıkma, yayıl-ma alanı.

Nazar-ı dikkati celbetmek:

İnsanların dikkatini, ilgisini çek-

mek.

Sünûhât: Belirli bir gayret ve te-fekkürden sonra birden kalbe ge-len manalar.

Tenzil: İndirme, nâzil etme.

Bir ciheti şudur ki; Risaletü'n-Nur'un ve şâkirtlerinin mesleği, dört esas üzerine gidiyor. Birincisi, *tefekküddür*; *Hakîm* ismine bakıyor. Biri de *şefkat-tir*, hadsiz olan fakrını hissetmektir ki; *Rahman* ve *Rahîm* isimlerine bakıyor.

Hem şu âyet, nasıl ki Resâili'n-Nur'un te'lif ve tekemmül tarihine tevâfukla parmak basıyor; öyle de تَنْزِيلٌ kelimesiyle –vakf mahalli olmadığından tenvin, ن sayılmak cihetiyle– makamı beş yüz kırk yedi olarak Sözlér'in ikinci ve üçüncü ismi olan Resâili'n-Nur ve Risale-i Nur'un adedi olan beş yüz kırk sekiz veya kırk dokuz –şeddeli ن, bir ن sayılmak cihetiyle– pek cüz'î ve sırlı bir veya iki farkla tevâfuk ederek remzen ona bakar, dairesine alır.

Hem حَمَّ تَنْزِيلٌ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ 'in makam-ı cifrîsi, bir vecihte, yani tenvin, ن sayılsa ve şeddeli iki ر 'daki lâm-ı aslî hesab edilse; حَمَّ, telaffuzda olduğu gibi حَامِمٍ olsa, bin üç yüz elli dört veya beş eder. Ve diğer bir vecihte, yani tenvin sayılmazsa bin üç yüz dört eder. Üçüncü vecihte, yani telaffuzda bulunmayan iki ل, hesaba girmezse bin iki yüz doksan dört eder.

Birinci vecihte tam tamına Resâili'n-Nur'un te'lifçe bir derece tekemmülü.. ve fevkalâde ehemmiyet kesbetmesi.. ve fırtınalara tutulması.. ve şâkirtlerinin kudsî bir teselliye muhtaç oldukları Arabî tarihiyle şu bin üç yüz elli beş ve elli dört tarihine.. hem otuz bir adet Lem'alar'dan ibaret olan Otuz Birinci Mektub'un te'lif zamanına.. hem o mektubun Otuz Birinci Lem'a'sının vakt-i zuhuruna.. ve o lem'adan Birinci Şuâ'nın te'lifine.. ve o Şuâ'nın yirmi dokuz makamında otuz üç adet âyâtın Risale-i Nur'a işaretleri istihraç edildiği hengâmına.. ve yirmi beşinci âyetin Risale-i Nur'a imalarının yazıldığı şu zamana, şu dakikaya, şu hâle tam tamına tevâfuku ise, Kur'ân'ın i'câz-ı mânevîsine yaklaşıyor. Gayet latîf ve müjdeli bir tevâfuktur.

İkinci vecihte –yani bin üç yüz dört makamıyla– Risale-i Nur'un tercümanının Risale-i Nur'un basamakları olan mebâdi-i ulûma besmele-keş olduğu.. ve fütihat-ı nuriyede besmelesini çektiği.. ve fâtiha-yı hayat-ı ilmiyede

Âyet-i kudsiye: Yüce âyet.

Besmele-keş: Besmele çeken.

Ehemmiyet kesbetmek: Önem kazanmak.

Fakr: Muhtaçlık. Cenâb-ı Hak'ın her şeyin hakiki sahibi olduğu şu-urıyla Allah'a olan ihtiyacını bilme.

Fâtiha-yı hayat-ı ilmiye: İlmî hayatın başlangıcı.

Fütihat-ı nuriye: Risale-i Nur'la ilgili açılımlar, gelişmeler.

Hengâm: Vakit, zaman.

i'câz-ı mânevî: Mânen mu'cize olma, mânevî mu'cize.

İstihraç etmek: Çıkarmak.

Mana-yı işâri: İma yoluyla anlatılan mana.

Mebâdi-i ulûm: Temel bilgiler. İlk okutulan ilimler.

Tekemmül: Tamamlanma.

Vakf: Durak.

Vakt-i zuhur: Ortaya çıkma, zuhur etme zamanı.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ okuduğu zamanına tam tamına tevâfukla parmak basıyor, arkasını sıvazlıyor, “Haydi git, selâmetle çalış.” remzen diyor.

Üçüncü vecihte –yani bin iki yüz doksan üç veya dört olan makam-ı cifrîsiyle– o tercümanın besmele-i hayat-ı dünyeviyesinin ibtidâsına tam tamına tevâfuk sırrıyla ima eder ki, onun hayatı çok dehşetli dağdağaları ve fırtınaları görmek ve çekmekle beraber daima Rahman ve Rahîm isimlerinin mazharı olarak rahmetle muhafaza ve şefkatle terbiye edileceğini remzen mün'imâne haber veriyor. Bu suretle Kur'ân'ın mânevî i'câzından ihbar-ı gaybî nev'inin bir şuânını gösteriyor.

Yirmi Altıncı Âyet

Sûre-i Hud'da ¹وَأَمَّا الَّذِينَ فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ âyetinden iki satır sonra gelen ²وَأَمَّا الَّذِينَ سَعِدُوا فَبِئْسَ الْجَنَّةُ âyetidir. Şu âyette şeddeli م ve şeddeli ل ve şeddeli ن, ikişer sayılmak.. ve ²وَأَمَّا الَّذِينَ سَعِدُوا 'deki ت, vakıfta olduğundan ه olmak cihetiyle makam-ı cifrîsi bin üç yüz elli iki olmakla, tam tamına Resâilî'n-Nur şâkirtlerinin en me'yusiyetli ve musibetli zamanları olan bin üç yüz elli iki tarihine tam tamına tevâfukla, o acınacak hallerinde kudî ve semâvî bir teselli, bir beşarettir. Ve âyetin münasebet-i mâneviyesi bir-iki risalede, yani Kerâmât-ı Aleviye'de ve Gavsîye'de beyan edilmiştir. ²وَأَمَّا الَّذِينَ سَعِدُوا 'deki سَعِدُوا kelimesinin فَمِنْهُمْ 'deki سَعِيدٌ kelimesine Kur'ân sahifesinde tam muvâzi ve muka-bil gelmesi, bu tevâfuka bir letâfet daha katar. Bu âyetin küllî ve çok geniş mana-yı kudîsinin cüz'iyatından Risale-i Nur şâkirtleri gibi teselliye çok muhtaç bir cüz'îsi bu asırda bin üç yüz elli ikide bulunduğu tam tamına tevâfukla işaret ederek başına parmak basıyor.

Eğer ²وَأَمَّا الَّذِينَ سَعِدُوا kelimesinde vakfedilmezse ve خَالِدِينَ kelimesiyle raptedilse, o vakit ت, ه olmaz. Fakat daha latîf tesellikâr bir tevâfuk olur. Çünkü

¹ “Artık onlardan kimi bedbaht, kimi mutludur.” (Hûd Sûresi, 11/105).

² “Mesut olanlar ise cennettedirler.” (Hûd Sûresi, 11/108).

Besmele-i hayat-ı dünyeviye:

Dünyaya gelme, doğum.

Beşaret: Müjde, muştı.

Cüz'iyat: Küçük, kısmî, hususî şeyler.

Dağdağa: Sıkıntı, gürültü.

İbtidâ: Başlangıç.

İhbar-ı gaybî: Gayba ait, bilinmeyen şeylerden, gelecekte haber verme.

Me'yusiyet: Ümitsizlik.

Muvâzi: Paralel, aynı hizada.

Mün'imâne: Nimetini ikram eder tarzda.

Raptetmek: Birleştirmek.

Vakfetmek: (Kur'ân okurken) Durmak.

وَأَمَّا الَّذِينَ سَعَدُوا kaide-i nahviyece mübtedadır, ¹ فِي الْجَنَّةِ خَالِدِينَ¹ onun habedir. Bu haber ise, makam-ı cifrîsi olan bin üç yüz kırk dokuz adediyle, bin üç yüz kırk dokuz tarihinden beşaretle remzen haber verir. Ve o tarihte bulunan Kur'ân hizmetkârlarından bir tâifenin ashab-ı cennet ve ehl-i saadet olduğunu mana-yı işârîsiyle ve tevâfuk-u cifrî ile ihbar eder. Ve bu tarihte Risale-i Nur şâkirtlerinin Kur'ân hesabına fevkalâde hizmetleri ve tenevvürleri ve çok mühim risalelerin te'lifleri.. ve başlarına gelen şimdiki musibetin, düşmanları tarafından ihzârâtı tezahür ettiğinden, elbette bu tarihe müteveccih ve işârî, tellikâr bir beşaret-i Kur'âniye'nin en evvel onlara baktığını gösterir.

Evet, فِي الْجَنَّةِ خَالِدِينَ 'de -şeddeli ن, bir ن sayılmak cihetiyle- ت dört yüz, خ altı yüz, bin eder.. iki ن, yüz.. bir ي, iki ف, bir ل, iki yüz.. diğer ل otuz, ikinci ي on, iki ا iki, bir ج üç, bir د dört, kırk dokuz eder ki; yekûnu bin üç yüz kırk dokuz eder. Bu müjde-i Kur'âniye'nin binden bir vechinin bize teması, bin hazineden ziyade kıymettardır. Bu müjdenin bir müjdecisi, bir sene evvel görülmüş bir rüya-yı sâdikadır, şöyle ki; Isparta'da başımıza gelen bu hâdiseden bir ay evvel bir zâta, rüyada (ona) deniliyor ki: “*Resâilî'n-Nur şâkirtleri, iman ile kabre girecekler, imansız vefat etmezler.*” Biz o vakit o rüyaya çok sevindik. Demek o müjde, bu müjde-i Kur'âniye'nin bir müjdecisi imiş. (Hâşiye)

Yirmi Yedinci Âyet

Sûre-i Saf'da ² يُرِيدُونَ لَيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ² dur. Bu âyetteki نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ cümlesinin makam-ı cifrîsi, bin üç yüz on altı veya yedidir.

Hâşiye: Cihan saltanatından daha ziyade kıymettar bir müjde-i Kur'âniye, bir beşaret-i semâviye, bu sahifede vardır.

¹ “...cennette ebedî kalacaklardır.” (Hûd Sûresi, 11/108).

² “Onlar Allah'ın nurunu ağızlarıyla üfleterek söndürmek isterler. Fakat kâfirlerin hoşuna gitmese de Allah nurunu tamamlayacaktır.” (Saf Sûresi, 61/8).

Ashab-ı cennet: Cennet halkı, cennetlikler.

Beşaret-i Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in müjdesi.

Ehl-i saadet: Cennette mutlu bir hayat sürececek kimseler.

Haber: Arapçada isim cümlesinin yüklemi.

İhzârât: Hazırlamalar, hazırlıklar.

İşârî: İşaretle gösterilen, imalı.

Kaide-i nahviye: Dil bilgisi kuralı.

Mübteda: Arapçada isim cümlesinin öznesi.

Müteveccih: Yönelik.

Rüya-yı sâdika: Şuuraltı veya bir hastalık neticesi olmadan, dupduru ve tertemiz duygularla beklenmedik anda görülen, müjde,

teşvik, ilham, yol gösterme, ikaz ve ibret ihtiva eden, irşada yönelik doğru rüya.

Tenevvür: Nurlanma, aydınlanma.

Tezahür: Görünme, belirme, ortaya çıkma.

ve şeddeli م, asıl kelimeden olduğundan iki م sayılmak cihetiyle– bin üç yüz yirmi dört ederek, Avrupa zâlimlerinin Devlet-i İslâmiye'nin nurunu söndürmek niyetiyle müthiş bir sû-i kast plânı yaptıkları.. ve ona karşı Türkiye hamiyetperverlerinin Hürriyeti yirmi dörtte ilânıyla o plânı akîm bırakmaya çalıştıkları hâlde, maatteessüf altı-yedi sene sonra, Harb-i Umumî neticesinde, yine o sû-i kast niyetiyle Sevr Muâhedesinde Kur'ân'ın zararına gayet ağır şerâitle kâfirâne fikirlerini yine icra etmek olan plânlarını akîm bırakmak için, Türk milliyetperverlerinin cumhuriyeti ilânla mukabeleye çalıştıkları tarih olan bin üç yüz yirmi dörde, tâ otuz dörde, tâ elli dörde tam tamına tevâfukla, o herc ü merc içinde Kur'ân'ın nurunu muhafazaya çalışanlar içinde Resâili'n-Nur müellifinin yirmi dörtte.. ve Resâili'n-Nur'un mukaddemâtının otuz dörtte.. ve Resâili'n-Nur'un nuranî cüzleri ve fedakâr şâkirtlerinin elli dörtte mukabeleye çalışmaları göze çarpıyor. Hatta hakikat-i hâli bilmeyen bir kısım ehl-i siyaseti telaşa sevkettiler ve bu itfâ sû-i kastına karşı tenvir vazifesini tam îfa ettiklerinden bu âyetin mana-yı işârisi cihetinde bir medar-ı nazarı olduklarına kuvvetli bir emâredir. Şimdi İslâmlar içinde Nur-u Kur'ân'a muhalif hâletlerin ekserisi, o sû-i kastların ve Sevr Muâhedesi gibi gaddârâne muâhedelerin vahim neticeleridir.

Eğer şeddeli م dahi, şeddeli ل 'lar gibi bir sayılsa, o vakit bin iki yüz seksen dört eder. O tarihte Avrupa kâfirleri, Devlet-i İslâmiye'nin nurunu söndürmeye niyet ederek, on sene sonra Ruslar'ı tahrik edip, Rus'un doksan üç muharebe-i meş'umesiyle Âlem-i İslâm'ın parlak nuruna muvakkat bir bulut perde ettiler. Fakat bunda Resâili'n-Nur şâkirtleri yerinde Mevlâna Hâlid'in (kıddise sirruhi) şâkirtleri o bulut zulûmâtını dağıttıklarından bu âyet, bu cihette onların başlarına remzen parmak basıyor. Şimdi hatıra geldi ki; eğer şeddeli ل 'lar ve م, ikişer sayılsa, bundan bir asır sonra zulûmâtı dağıtacak zâtlar ise, Hazreti Mehdi'nin şâkirtleri olabilir, her ne ise... Bu nurlu âyetin çok nuranî nükteleri var. ¹ الْقَطْرَةُ تَذُلُّ عَلَى الْبَحْرِ

¹ Damla, denizin varlığını gösterir.

Akîm: Neticesiz, sonuçsuz.

Devlet-i İslâmiye: Osmanlı Devleti.

Ehl-i siyaset: İdareciler, yöneticiler.

Gaddârâne: Gaddarca, zalimce.

Hakikat-i hâl: İşin doğrusu, aslı.

Herc ü merc: Kargaşa, karışıklık.

Hürriyet: 1909'da başlayan 2. Meşrûtiyet.

İtfâ: Söndürme.

Medar-ı nazar: Bakma, ilgi sebebi.

Muharebe-i meş'ume: Uğursuz, çok kötü savaş.

Mukaddemât: İlk aşamalar, ilk çalışmalar, (ilk yazılan kitaplar).

Muvakkat: Kısa süreli, geçici.

Sevr Muâhedesi: Sevr Antlaşması.

Sû-i kast: Kötü maksat, kötülük teşebbüsü.

Şerâit: Şartlar.

Tenvir: Aydınlatma, nurlandırma.

Yirmi Dokuzuncu Âyet

Sûre-i İbrahim'in başında الرَّكِّ كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ¹ âyetidir. Şu âyetin dört-beş cümlesinde dört-beş ima var. Mecmûu bir işaret hükmüne geçer.

Birincisi: بِإِذْنِ رَبِّهِمْ cümlesi ifade eder ki; “Kitab-ı Mübîn vasıtasıyla, on dördüncü asırdaki zulûmâtın, insanlar biiznillâh Kur'an'dan gelen bir nura çıkarlar.” Bu meâl ve hususan nur lafzı, Resâili'n-Nur'a mutâbık olduğu gibi, makam-ı cifrîsi –şeddeli ن, iki ن olmak üzere– bin üç yüz otuz sekiz veya dokuz ederek, Harb-i Umumî zulûmâtında te'lif edilen Resâili'n-Nur'un fâtıhası olan İşârâtü'l-İcâz tefsirinin o zulmetler içindeki zuhuru tarihine tam tamına tevâfuku.. ve âyetteki nur kelimesi Risale-i Nur'daki nur lafzına ima ile bakıyor.

İkincisi: إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ cümlesi, evvelki cümledeki nuru tarif ederek der: *O nur, Cenab-ı Hakk'ın izzet ve mahmudiyetini gösteren yoldur.* Bu cümlelerin makam-ı ebcedîsi beş yüz kırk sekiz veya elli olarak Resâili'n-Nur'un –şeddeli ن, bir ن olmak üzere– adedi olan beş yüz kırk sekize tam tamına tevâfuk eder. Eğer okunmayan iki | sayılsa, mertebesine işaret eden iki farkla yine tam tamına tevâfuk eder. Bu imayı teyid eden, hem letâfetlendiren bir münasebet var, şöyle ki:

Âlem-i İslâm için en dehşetli asır, altıncı asır ile Hülâgu fitnesi ve on üçüncü asrın âhiri ve on dördüncü asır ile Harb-i Umumî fitneleri ve neticele-ri olduğu münasebetiyle bu cümle, makam-ı ebcediyle altıncı asra ve evvelki cümle gibi الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ kelimeleri ile bu asra, Sultan Abdülaziz ve Sultan Abdülhamid devirlerine ima eder.

Hem sâbık âyetlerde ise –Resâili'n-Nur'un ikinci ismine tevâfukla işaret eden umum o âyetler– dehşetli asır olan Hülâgu ve Cengiz asrına da hi ima ederler. Hatta o âyetlerin hem o asra, hem bu asra imaları içindir ki;

¹ “Elif, Lâm, Râ. Bu, Rab'lerinin izniyle insanları karanlıklardan nura, Aziz ve Hamîd (üstün kudret sahibi ve her işi övgüye lâyık olan) Allah'ın yoluna çıkarman için sana indirdiğimiz bir kitaptır.” (İbrahim Sûresi, 14/1).

Hazreti Ali (radiyallâhu anhî) Ercûze'sinde ve Gavs-ı Âzam (radiyallâhu anhî) kasidesinde Resâilî'n-Nur'a kerametkârâne işaret ettikleri vakit hem o asra, hem şu asra bakıp hiddetle işaret etmişler.

Üçüncüsü: الظُّلُمَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ kelimesindeki الظُّلُمَاتِ 'nin adedi bin üç yüz yetmiş iki ederek, bu asrın zulümlerinin, zulmetlerinin ne vakte kadar devam edeceğine.. o zulmetlerin içinde bir nurun daima tenvire çalışacağına ima ile Risale-i Nur'un tenvirine remzen bakar.

Dördüncüsü: لُتُخْرِجَ النَّاسَ cümlesi diyor ki; “Bin üç yüz kırk beşte Kur'ân'dan gelen bir nur ile insanlar karanlıklardan ışıklara çıkarılacak.” Bu meâl ise, bin üç yüz kırk beşte fevkalâde tenvire başlayan Resâilî'n-Nur'a tam tamına cifirce, hem meâlce muvâfık ve mutâbık olmakla Risale-i Nur'un makbuliyetine ima, belki remzediyor.

Beşincisi: إِيَّاكَ - اَلرَّ كِتَابَ اَنْزَلْنَاهُ اِلَيْكَ kelimesi, Kur'ân'a has baktığı için hariç kalmak üzere- اَلرَّ كِتَابَ اَنْزَلْنَاهُ cümlesinin makamı, Risaletü'n-Nur'un birinci ismine tam tamına tevâfuk etmesi, Risaletü'n-Nur'un Kitab-ı Münzel'in tam bir tefsiri ve manası olduğunu ve ondan yabani olmadığını remzen ifade eder. Çünkü اَلرَّ üç yüz seksen iki, اَلرَّ كِتَابَ dört yüz yirmi üç, اَنْزَلْنَاهُ yüz kırk dört, yekûnu dokuz yüz kırk dokuz; eğer tenvin ن sayılsa dokuz yüz doksan dokuz ederek, Risaletü'n-Nur'un -eğer şeddeli ن, bir ن sayılsa- adedi olan dokuz yüz kırk sekize, eğer şeddeli ن, iki ن olsa dokuz yüz doksan sekize, sırlı (yani vahiy olmadığını ifade için) birtek farkla tevâfuk edip ona ima eder.

Elhâsıl: Bu birtek âyette mezkûr beş cümlelerin münasebet-i mâneviyeyi gözeterek beş adet imaları, bir kuvvetli işaret, belki bir delâlet hükmüne geçebilir kanaati bana bunu yazdırdı. Hata etmişsem Kitab-ı Mübîn'i şefaâtçi edip Erhamü'r-râhimîn'den kusurumun affını niyaz ederim.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ¹

¹ “Sübhan'sın yâ Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin.” (Bakara Süresi, 2/32).

Ercûze: Hz. Ali (r.a.) tarafından recez vezniyle yazılan, İsm-i Âzam'ı tazammun eden altı ismin ehemmiyetini beyan eden ve istikbalden haber veren meşhur kasidenin adı.

Mecmuatü'l-Ahzab'da vardır.
Erhamü'r-râhimîn: Merhametlilerin en merhametlisi.
Gavs-ı Âzam: “En büyük veli” anlamında Hz. Abdulkadir Geyla-

ni'nin lâkâbı (k.s.).

Kitab-ı Münzel: Vahiy yoluyla indirilen kitap, Kur'ân-ı Kerim.

Mezkûr: Adı geçen, zikredilen.

kucağına alıyor. Baştaki âyet, dört cümle ile en karanlık bir asrın kara kara içinde, zulmet zulmet içindeki insanlarını nura çıkaran ve Kur'ân'dan çıkan bir nura parmak bastığı gibi, en karanlık içinde bulunan ve Risale-i Nur'un cereyanına muhalif gidenleri tarif eder.

Üçüncü Âyet:

الَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا

Bu dahi, üç cümlesiyle bazı münasebât-ı mâneviye ve muvâfakat-ı mefhumîye cihetinde ve hem Risale-i Nur'un mesleğine, hem mülhidlerin mesleğine imaen bakar:

Ve birinci cümlesiyle der ki: “O bedbahtlar, bazı ehl-i imanın (imanları beraber olduğu hâlde) ve bir kısım ehl-i ilmin (âhireti tam bildikleri hâlde) onlara iltihak delâletiyle, bilerek ve severek hayat-ı dünyeviyeyi dine ve âhirete, –yani, elması tanıdığı ve bulduğu hâlde beş paralık şişeyi ona tercih etmek gibi– sefâhet-i hayatı, dinî hissiyata muannidâne tercih edip dinsizlik ile iftihar ederler.” Bu cümlelerin bu asra bir hususiyeti var. Çünkü hiçbir asır böyle bir tarzı göstermemiş. Sair asırlarda o ehl-i dalâlet, âhireti bilmiyor ve inkâr ediyor. Elması elmas bilmiyor, dünyayı tercih ediyor.

Ve ikinci cümlesi olan *وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ* *ile der ki:* “O bedbahtların dalâleti, muhabbet-i hayattan ve temerrütten neş'et ettiği için kendi hâlleri ile durmuyorlar, tecavüz ediyorlar. Bildikleri ve onun ile ecdatları bağlı olan dine adâvetkârâne, menbalarını kurutmak ve esâsâtını bozmak ve kapılarını ve yollarını kapatmak istiyorlar.”

Ve üçüncü cümlesi olan *وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا* *ile der ki:* “Onların dalâleti; fenden, felsefeden geldiği için acîb bir gurur ve garib bir firavunluk ve dehşetli bir enâniyet onlara verip nefislerini öyle şımartmış ki, kâinatı idare eden ilâhî

1 “Âhirete inanmalarına rağmen, bile bile dünyayı âhirete tercih ederler. İnsanları Allah yolundan çevirir de o yolu eğri bûğrû göstermek isterler. İşte onlar haktan, doğru yoldan çok uzak bir sapıklık içinde-dirler.” (İbrahim Sûresi, 14/3).

Adâvetkârâne: Düşmanca bir tarzda.

Delâlet: İşaret etme, gösterme.

Ehl-i dalâlet: Doğru yoldan ayrılanlar, sapık ve kâfirler.

Esâsât: Esaslar, temeller.

İltihak: Katılma, birleşme.

Muannidâne: İnat ederek, yanlışta direterek.

Muhabbet-i hayat: Yaşama sevgisi.

Muvâfakat-ı mefhumîye: Anlamdan çıkarılan ona uygun diğer manalar.

Mülhid: Dinsiz, inançsız, ateist.

Neş'et etmek: İleri gelmek, çıkmak.

Sefâhet-i hayat: Haram helal demeden zevk ve eğlence peşinde yaşama.

Temerrüt: İnat etme, direnme.

kanunların şuâlarını ve insan âleminde o hakâikin düsturlarını süflî hevesâtlarına ve müşteheyâtlarına müsait görmediklerinden (Hâşâ, hâşâ!) eğri, yanlış, noksan bulmak istiyorlar.”

İşte bu âyet, üç cümlesiyle manen bu asırda acîb bir tâife-i dâlleye tam bir tevâfuk-u mânevî ile mana-yı işârîsiyle çok efradı içinde hususî baktığı gibi, tevâfuk-u cifrîsiyle dahi başlarına parmak basıyor. Evet, evvelki cümle olan **الَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ** 'nin makamı, bin üç yüz yirmi yedi; eğer şeddeli ل ve ب, ikişer sayılsa Arabî tarihiyle bin üç yüz elli dokuz edip, o tuğyanlı tâifenin savletli zamanını göstererek tam tevâfukla bakar. **وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا** 'nin makamı, –tenvin ن olmak cihetiyle– bin iki yüz dokuz ederek şariat-ı İslâmiyeye sû-i kast olarak ecnebî kanunlarını adliyyeye sokmak fikri ve teşebbüsü tarihine tam tamına tevâfukla bakar. Ve bu emâreler gibi çok imalar ile baştaki âyetin kuvvetli işaret ettiği Risale-i Nur'un muâırızlarına zâhir bir surette baktığı gibi, mefhum-u muhalifi delâletiyle dahi Risale-i Nur'a tam bakar. Hatta dördüncü âyetle Risale-i Nur'un Türkçe olmasını tahsin eder. Ve beşincide Arabî ve Türkçeyi tam bilmeyen ve mürşidleri ve âlimleri perişan olan vilâyât-ı şarkıyede Risale-i Nur'un imdatlarına.. ve her tâifeden ziyade başlarına gelen hâdiseleri ve âyetle **بِآيَاتِ اللَّهِ** tabir edilen elîm vakıaları hatırlarına getirmekle ikaz ve irşad etmelerine bir mana-yı işârî ve remzî ile emrediyor. Bu âhirkî ehemmiyetli işareti beyan etmeme şimdilik izin olmadığından yalnız her birinin bir tek remzi gayet kısa beyan edilecek, şöyle ki:

Dördüncü Âyetin **وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا يَلْسَانٍ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ** cümlesi, makam-ı cifrîsiyle ve baştaki âyetin işaretleri karînesiyle risalet ve nübüvvetin her asırda verâset noktasında nâibleri, vekilleri bulunmak kaidesiyle, bir mana-yı remzî cihetinde vazife-i irsiyeti yapan Risale-i Nur'u, efradı içine hususî bir iltifatla dâhil edip lisan-ı Kur'ân olan Arabî olmayarak Türkçe olmasını

¹ “...Allah'ın günleri...” (İbrahim Sûresi, 14/5).

² “Biz her peygamberi, kendi milletinin lisanı ile gönderdik, ta ki onlara hakikatleri iyice açıklasın.” (İbrahim Sûresi, 14/4).

Hakâik: Hakikatler.

Karîne: Belirti, emare.

Mefhum-u muhalif: Kastedilen mananın tam tersi anlam.

Muâırız: Karşı çıkan, muhalif.

Müşteheyât: Nefsin arzuladığı haramlar.

Nâib: Vekil.

Savlet: Saldırı, hücum.

Süflî: Alçak, bayağı, pes.

Şariat-ı İslâmiye: İslâm hukuk kuralları.

Tahsin: Güzel bulma, beğenme.

Tâife-i dâlle: Yoldan çıkmış, da-

lâlete düşmüş kimseler.

Tuğyan: Azgınlık.

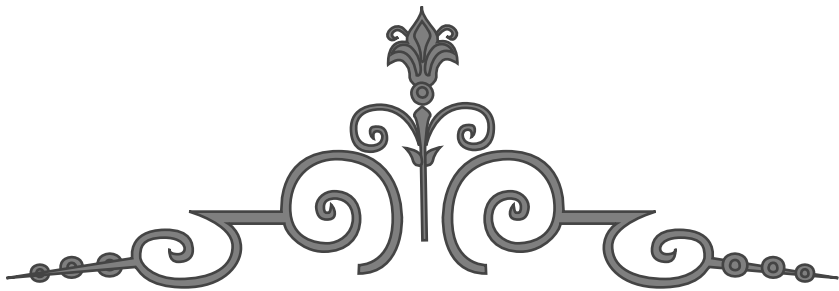
Vazife-i irsiyet: Vârisin, mirasçının görevi.

Vilâyât-ı şarkıye: Doğu illeri.

takdir ediyor. Evet, bunun makamı رَسُولٍ 'deki tenvin, ن sayılmak ve şeddeli ل iki sayılsa ve şeddeli ی bir sayılsa bin üç yüz elli sekiz.. her ikisi birer sayılsa bin üç yüz yirmi sekiz.. şeddeliler iki sayılsa, tenvin sayılmazsa, bin üç yüz on sekiz.. hem tenvin, hem şeddeliler sayılsa bin üç yüz altmış sekiz ederek Risale-i Nur'un beş devresine ve beş vaziyetine remzen ve imaen bakar.

Beşinci Âyette (أَنْ أَخْرِجَ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَذَكِّرْهُمْ بِآيَاتِ اللَّهِ¹)

إِلَى النُّورِ وَذَكِّرْهُمْ بِآيَاتِ اللَّهِ cümlesinde makam-ı cifrîsi, –şeddeliler birer sayılmak cihetinde– bin üç yüz elli bir ederek Risale-i Nur'un şimdilik beyanına iznim olmayan ehemmiyetli vazifesinin ve bu evâmîr-i Kur'âniye'yi imtisalinin tarihine tam tamına tevâfuk-u cifrî ve muvâfakat-ı mâneviye karînesiyle ve kıssadan hisse almak münasebât-ı mefhumîye remzi ile Risale-i Nur'a imaen bakar. Daha yazılacak çok gaybî işaretler var, fakat izin verilmedi, şimdilik kaldı...

¹ "...halkını karanlıklardan nura çıkar ve onlara Allah'ın günlerini hatırlat!" (İbrahim Sûresi, 14/5).

Evâmîr-i Kur'âniye: Kur'ân'ın emirleri.

tirme.

elverdiği uygunluklar.

İmtisal: Uyuma, emri yerine ge-

Lisan-ı Kur'ân: Kur'ân dili.

Münasebât-ı mefhumîye: Manadan anlaşılan bağlar, ilişkiler.

Muvâfakat-ı mâneviye: Mananın

Sekizinci Şuâ

Üçüncü Bir Keramet-i Aleviye

Bir İfade-i Meram

Malûm Olsun ki:

Ben Risale-i Nur'un kıymetini ve ehemmiyetini beyan etmekle, Kur'an'ın hakikatlerini ve imanın rükünlerini ilân etmek.. ve zaaf-ı imana düşenleri onlara davet etmek.. ve onların kuvvetlerini ve hakkaniyetlerini göstermek istiyorum. Yoksa -hâşâ- kendimi ve hiçbir cihetle beğenmediğim nefis-i emmâremi beğendirmek ve medhetmek değildir.

Hem Risale-i Nur, zâhiren benim eserim olmak haysiyetiyle senâ etmiyorum. Belki yalnız Kur'an'ın bir tefsiri.. ve Kur'an'dan mülhem bir tercüman-ı hakikîsi.. ve imanın hüccetleri ve dellâlî olmak haysiyetiyle meziyetlerini beyan ediyorum. Hatta bir kısım risaleleri ihtiyârım haricinde yazdığım gibi, Risale-i Nur'un ehemmiyetini zikretmekte ihtiyârsız hükmündeyim.

İmam Ali'nin (*radıyallâhü anhu*) Âyetü'l-Kübrâ¹ nâmını verdiği Yedinci Şuâ risalesini yazmakta çok zahmet çektiğime bir mükâfat-ı âcile ve bir alâmet-i makbuliyet ve bir medar-ı teşvik olarak bu keramet-i Celcelûtiye, inâyet-i ilâhiye tarafından verildiğine şüphem kalmamış. Tahdis-i nimet kabilinden bunu Sekizinci Şuâ olarak yazdım. Yoksa haşre dair mühim bir âyetin mu'cizeli olan burhanlarını yazacaktım.

¹ Celcelûtiye'de geçen "Âyetü'l-Kübrâ" ifadesi için bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzili)* s.516.

Alâmet-i makbuliyet: Makbul olma, beğenilme belirtisi.

Âyetü'l-Kübrâ: Pek büyük âyet, pek büyük delil.

Dellâl: Gösteren, ilan eden, tellâl.

Haysiyetiyle: İtibarıyla, dolayısıyla.

Hüccet / burhan: Delil.

İhtiyâr: İrade, tercih, seçim.

İnâyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hak'ın

yardımlı, desteği.

Keramet-i Aleviye: Hz. Ali Efendimiz'in (r.a.) bir kerameti.

Keramet-i Celcelûtiye: Celcelûtiye Kasidesi'nde görülen keramet, ilâhî ikram.

Medar-ı teşvik: Teşvik sebebi, kaynağı.

Mükâfat-ı âcile: Önden verilen mükâfat, hediye.

Mülhem: İlhama mazhar olan.

Rükün: Esas, asıl, (imanın şartı).

Senâ etmek: Övmek, methetmek.

Tahdis-i nimet: Şükür maksadıyla Cenâb-ı Hak'ın nimetlerini ilan etmek.

Zaaf-ı iman: İman zayıflığı.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

İmam Ali'nin (radiyallâhü anhî) Risale-i Nur'a Dair Üçüncü Bir Kerametidir

Evet, On Sekizinci ve Yirmi Sekizinci Lem'alar'da izah ve isbat edilen iki zâhir kerametini teyid ve takviye ederek Kaside-i Celcelûtiye'sinde Sirâcü'n-Nur'dan sarâhat derecesinde haber verdiği gibi¹, yine o kasidede Sirâcü'n-Nur'un en namdar risalelerine parmak basıyor, âdetâ alkışlıyor ve **sekiz adet remiz** ile meşhur bir kısım risalelerini gösteriyor.

Birincisi

Risale-i Nur'u tasrih eden تَفَادُّ سِرَاجِ الثَّوْرِ سِرًّا بَيَانَةً² fıkrasından sonra Süryanî lisanıyla esmâ-yı hüsnâdan istimdat ve suver-i Kur'âniye ile bir münâcât yapıyor. Tam otuz üç sûrelerle öyle garip ve mânidar bir tarzda zikrediyor ki; bir kısım sırları ve gaybî haberleri dahi bildirmek istediği anlaşıyor.

Ben sıkıntılı bir zamanda İmam Ali'nin (radiyallâhü anhî) Âyetü'l-Kübrâ nâmını verdiği Yedinci Şuâ'ı bitirdiğim aynı vakitte –itikadımca bana acele bir mükâfat ve bir ücret olarak– geceleyin Celcelûtiye'yi okudum. Birden bir ihtar-ı gaybî gibi kalbime denildi: “İmam Ali, (radiyallâhü anhî) Risale-i Nur ile çok meşguldür. Mecmûundan haber verdiği gibi kıymettar risalelerine de işaret derecesinde remzedip ima ediyor.” Eğer sarîh bir surette gaybdan haber vermek, –çok zararları bulunduğundan, hikmete münâfi olduğu cihetle– hikmet-i ilâhiye tarafından yasak olmasa idi tasrih edecekti. Mesela sûreleri tâdâd ederken, yirmi beşinciye geldiği vakit diyor ki:

¹ Celcelûtiye'de geçen “Sirâcü'n-Nur” ifadesi için bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-İ Şâzili)* s.509.

² “Nurun kandili gizlice, parlak bir şekilde yakılır.” (Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-İ Şâzili)* s.509-510)

Esmâ-yı hüsnâ: Cenâb-ı Hakk'ın güzel isimleri.

İhtar-ı gaybî: Gaybdan gelen, gizli, sırlı hatırlatma.

İstimdat: Yardım isteme, medet dileme.

Kaside-i Celcelûtiye: Hz. Ali (r.a.) tarafından telif edilen, içinde dua ve münâcâtların yer aldığı ve bazı gaybî sırların cifir ve ebced hesabıyla yazıldığı Süryânice bir kaside.

Mecmû: Hepsî, tamamı.

Münâfi: Aykırı, zıt.

Remzetmek: Alâmet, emare, remiz yoluyla işaret etmek.

Sarâhat: Açıklık, âşikârlık.

Sarih: Açık, net.

Sirâcü'n-Nur: “Nur kandili, lam-bası” anlamında Risale-i Nur'lara verilen diğer bir ad.

Suver-i Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in sureleri.

Tâdâd: Sayma, tek tek söyleme.

Tasrih: Açık söyleme, açıkça belirtme.

بِحَقِّ تَبَارَكَ ثُمَّ نُونٍ وَسَائِلٍ ﴿١﴾ وَبِسُورَةِ النَّهْمِيزِ وَالشَّمْسِ كُورَتْ
وَبِالذَّارِيَّاتِ ذُرُوءًا وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَى ﴿٢﴾ وَبِافْتَرَبَتْ لِي الْأُمُورُ تَقَرَّبَتْ
وَبِسُورِ الْقُرْآنِ حِزْبًا وَآيَةً ﴿٣﴾ عَدَدَ مَا قَرَأَ الْقَارِي وَمَا قَدْ نَزَلَتْ
فَأَسْأَلُكَ يَا مَوْلَايَ بِفَضْلِكَ الَّذِي ﴿٤﴾ عَلَى كُلِّ مَا أَنْزَلْتَ كُنْتُ تَفْضَلْتُ¹

İşte bu fıkralarda Eskişehir Ağırceza Mahkemesi'ni hayrette bırakan.. ve üstünde göz ile görünen bir kerametiyle ve kıyamet ve haşri isbat eden harika hüccetleriyle iştihar eden Yirmi Dokuzuncu Söz'e Hazreti İmam Ali (*radıyallâhü anhi*), zikir ve tâdâd ettiği sûrelerin yirmi dokuzuncu mertebesinde *وَالشَّمْسِ كُورَتْ* ile ona işaret eder. Çünkü kıyamet kopmasından gayet dehşetli haber veren *وَالشَّمْسِ كُورَتْ* sûresine² tam mutâbık bir surette o Yirmi Dokuzuncu Söz, kıyametin ve harab-ı âlemin ve mevt-i dünyanın ve hayat-ı âhiretin ve ihya-yı emvâtın kat'î hüccetlerini beyan ederken bu sûrenin dehşetli tasvirini zikretmesi, hem manada, hem yirmi dokuzuncu mertebede tetâbukları o işareti isbat eder.

Hem tahavvülât-ı zerrâtta boğulan maddiyyûnları susturan ve zerrâtın tahavvülâtı ve harekâtını, vazife ve intizamlarını emsalsiz bir tarzda isbat eden Otuzuncu Söz nâmındaki Zerrât Risalesi'ne Hazreti İmam Ali (*radıyallâhü anhi*), otuzuncu mertebede *وَبِالذَّارِيَّاتِ ذُرُوءًا* kasemiyle ona işaret eder. Evet, bu işarete lafzen ve sureten Sûre-i *وَبِالذَّارِيَّاتِ ذُرُوءًا*³ ve Risale-i Zerrât, birbirine müşâbehet ile beraber mana cihetiyle dahi münasebet var. Çünkü Sûre-i *وَبِالذَّارِيَّاتِ* nin başında tesadüfî ve intizamsız zannedilen temevvücât-ı havaiye,

1 "Mülk, Kalem, Meâric, Hümeze, Tekvîr Sûreleri'nin hürmetine... Zâriyât, Necm ve Kamer sûreleri hürmetine işlerim bana kolaylaşsın. Bölüm bölüm, âyet âyet, okuyucuların okudukları ve nâzil olanlar adedince Kur'ân sûreleri hakkı için ey Mevlâm! Kendilerine kitap verdiğin her peygambere ihsanda bulunan fazlından diliyorum!" (Bkz.: Gümüşhânevi, *Mecmûatü'l-ahzâb* (Evrâd-ı Şâzili) s.514-515).

2 "Güneş dürülp ışığı söndüğü zaman." mealindeki âyetle başlayan Tekvir Sûresi (81. Sûre).

3 "O tozutup savuran (rüzgârlara)" mealindeki âyetle başlayan Zâriyât Sûresi (51 Sûre).

Harab-ı âlem / mevt-i dünya: Kâinatın, dünyanın harap olup ölmesi.

İhya-yı emvât: Ölülerin diriltilmesi.
İştihar etmek: Tanınmak, meşhur olmak.

Kasem: Yemin.

Maddiyyûn: Maddeciler, materyalistler.

Müşâbehet: Benzerlik.

Tahavvülât-ı zerrât: Atom veya molekül gibi maddenin en küçük parçalarında meydana gelen değişiklikler.

Temevvücât-ı havaiye: Havadaki atomların hareketleri, dalgalanmaları.

Tetâbuk: Birbirine mutâbık, uygun olma.

gayet hikmetli ve vazifedar olarak rubûbiyetin tekvinî emirlerini etrafa yetiştirir diye ifade ettiği gibi, Risale-i Zerrât dahi maddiyyûnlar tarafından tesadûfî ve intizamsız telâkki edilen harekât-ı zerrâtın, gayet hikmetli.. ve o zerrelerin muntazam vazifelerle vazifedar olduklarını gayet kuvvetli ve kat'î burhanlar ile isbat ediyor.

Hem Mirac-ı Muhammedî'yi (*aleyhissalâtü vesselâm*) delâil-i akliye ile gayet makul ve kat'î bir surette isbat eden ve Otuz Birinci Söz nâmında ve mertebesinde bulunan Risale-i Mirac'a, Hazreti İmam Ali (*radiyallâhü anhî*), otuz birinci mertebede Mirac-ı Ahmedî'yi (*aleyhissalâtü vesselâm*) ve Kâb-ı Kavseyn'deki müşâhede ve mükâlemeyi sarîh bir surette anlatan Sûre-i إِذَا هَوَىٰ وَالتَّجْمِ'nin¹ başında bulunan إِذَا هَوَىٰ وَالتَّجْمِ cümlesi ile sarâhate yakın bir tarzda o risaleye işaret eder. Ve Sûre-i وَالطُّورِ 'yi² bırakarak وَالذَّارِيَّاتِ 'den sonra وَالتَّجْمِ sûresini zikretmesi bu işareti kuvvetlendirir.

Hem Şakk-ı Kamer mu'cizesini münkirlere karşı kuvvetli deliller ile isbat eden Miraç Risalesi'nin zeyli bulunan Şakk-ı Kamer Risalesi nâmında otuz birinci mertebenin âhirinde o risaleye, Hazreti İmam Ali (*radiyallâhü anhî*), şakk-ı Kamer'i nass-ı sarîh ile zikreden Sûre-i الْقَمَرِ وَأَنْشَقَّ الْقَمَرُ'den³ iktibas ederek otuz birinci mertebenin akabinde zikredilen وَبِافْتَرَبْتُ لِي الْأُمُورُ تَقَرَّبْتُ fıkрасıyla sarâhate yakın işaret eder.

Malûmdur ki Risale-i Nur, başta otuz üç adet Sözler'dir ve Sözler nâmıyla yâd edilir. Fakat Otuz Üçüncü Söz müstakil değil, belki otuz üç adet Mektubat'tan ibarettir ve Mektubat nâmıyla zikredilir. Sonra Otuz Birinci Mektup dahi müstakil değil, belki otuz bir adet Lem'alar'dan mürekkeptir ve Lem'alar adı ile müştehirdir. Sonra Otuz Birinci Lem'a dahi müstakil olmamış, o da inşallah otuz bir adet Şuâlar'dan mürekkep olacak. El-Âyetü'l-Kübrâ, yedinci ve bu risale, Sekizinci Şuâ'larıdır.

1 "Kayan yıldız yemin olsun ki.." mealindeki âyetle başlayan Necm Sûresi (53. Sûre).

2 "Tur'a (o dağa) yemin olsun ki..." mealindeki âyetle başlayan Tûr Sûresi, (52. Sûre).

3 "Kıyamet saati yaklaştı, ay bölündü.." mealindeki âyetle başlayan Kamer Sûresi, (54. Sûre).

Delâil-i akliye: Akli deliller.

Kâb-ı kavseyn: Yayın iki ucu arasındaki mesafe. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) Miraç'ta Cenâb-ı Hakk'a yaklaştığı, mahiyeti bizzat meçhul makam. İmkân ve vücub arası.

Mükâleme: Karşılıklı konuşma,

diyalog.

Münkîr: İnkâr eden, kâfir.

Mürekkep: Bir araya gelmiş, oluşmuş.

Müşâhede: Görme, şahit olma.

Müştehir: Tanınmış, bilinen.

Nass-ı sarîh: Açık, kesin ifade.

Rubûbiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan idare ve hâkimiyeti.

Şakk-ı kamer: Ayın ikiye yarılması.

Tekvinî: Yaratılışla, varlıkla ilgili.

Telâkki: Algılama, benimseme, kabullenme.

Demek Sözler'in hâtimesi Otuz İkinci Söz'dür. Hem Risale-i Nur'un yıldırları içinde bir güneş hükmünde şâkirtlerince telâkki edilen Otuz İkinci Söz nâmındaki üç mevkıflı risale-i harika ve câmia ve Sözler'in bir cihette hâtimesi ve cemiyetli neticesi olan o risaleye Hazreti İmam Ali, (*radıyallâhü anhı*) onun fevkalâde ehemmiyetini ve câmiyetini göstermek için Kur'ân'ın çok sûreleriyle birden otuz ikinci mertebede **وَبِسُورِ الْقُرْآنِ حِزْبًا وَآيَةً** kasemiyle otuz ikinci mertebede bulunan o câmî risaleye işaret eder.

Risale-i Nur'un Otuz Üçüncü Söz'ü ise, bundan evvel beyan ettiğimiz gibi otuz üç adet mektuplardan ibaret ve Mektubat nâmında otuz üç kitap ve yüzden ziyade risalelerdir. İşte Hazreti İmam Ali (*radıyallâhü anhı*) otuz üçüncü mertebede ve kaseminde Otuz Üçüncü Söz'ün eczaları olan o yüz on kitap ve mektubata birden işaret etmek için yüz on semâvî suhuf¹ nâmında yüz on muhtasar kitaplar ve o büyük mukaddes kitaplardan istimdat manasınca olan şu,

فَاسْتَلِكْ يَا مَوْلَايَ بِفَضْلِكَ الَّذِي ۞ عَلَى كُلِّ مَا أَنْزَلْتُ كُتُبًا تَقْضَلْتُ

kelâmıyla işaret eder.

Malûmdur ki, ilm-i belâgatta ve fenn-i beyanda uzak ve gizli manalara delâlet etmek için “karîne” tabir ettikleri emârelerden ve münasebetlerden birisi bulunsa, uzak bir mana ve gizli ve işârî olan bir mefhum, karînenin kuvvetine göre sarîh ve zâhir manası gibi kabul edilir. İşte bu kaideye binâen, bu işârî manaların her birisine müteaddit karîneler, emâreler bulunduğu gibi sâir arkadaşları da ona karîneler olur. Risale-i Nur'un mecmûundan haber veren sarîh fıkralar dahi her birisine kuvvetli bir karînedir.

¹ Bkz.: İbni Hibbân, *Sahih* 2/277; Taberî, *Târihu'l-ümem ve'l-mülûk* 1/96; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ* 1/167.

Câmiyet: Kapsamlılık, şümûllülük.
Cemiyetli / câmî: Kapsamlı, şümûllü.

Fenn-i beyan: Kendine edebî sanatları konu edinen, söz-mana ilişkisini inceleyen edebiyatın bir kolu.

Hâtime: Son, son bölüm.

İlm-i belâgat: Söz ve yazının yerinde, anlamlı, düzgün ve fayda-

lı ifade edilmesini konu edinen ilim dalı.

İşârî: İşaretle gösterilen, imalı.

Karîne: İşaret, emare, ipucu.

Mefhum: İfadeden, manadan anlaşılan şey.

Mevkîf: Bölüm, kısım, durak.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Risale-i harika ve câmia: Harika, kapsamlı risale.

Suhuf: Sayfalar. Bazı peygamberlere (a.s.) gönderilen sahiteler.

İkinci Remiz

Kur'ân'ın El-Âyetü'l-Kübrâ'sı olan تَسْبِيحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ 'nin hakikat-i kübrâsını ve tefsir-i ekberini gösteren ve Ramazan-ı Şerif'in ilhamî bir hediyesi bulunan Yedinci Şuâ Risalesi'ne Hazreti İmam Ali (radiyallâhü anhî), Mektubat'a işaretten sonra Lem'alar'a işaret içinde Şuâlar'a bakarak وَبِالْآيَةِ الْكُبْرَى أَمِنِي مِنَ الْفَجْتِ² (Hâşiye) deyip ilm-i belâgatça “müstetbeâtü't-terâkib”³ ve “maârizu'l-kelâm”⁴ denilen mana-yı zâhîrînin tebaiyetiyle ve perdesinin arkasıyla müteaddit karînelerin kuvvetine göre işaret eder. Ve o acîb ve yüksek ve tevhidin hüccetü'l-kübrâsı ve El-Âyetü'l-Kübrâ'nın bir âlâmet-i kübrâsı ve bir tefsir-i âzamı olan risaleye “Âyetü'l-Kübrâ” nâmı veriyor. Ve o nâmla hem menbaî olan El-Âyetü'l-Kübrâ'nın azametini, hem bu Yedinci Şuâ olan vahdâniyetin ve tevhidin burhan-ı âzâminin fevkalâde kuvvetini ilân eder, haber verir. Hazreti İmam Ali'nin (radiyallâhü anhî) bu büyük iltifatına, bu risalenin liyakatine her kimin bir şüphesi varsa gelsin, bir defa o risaleyi okusun. Eğer “evet, lâyıktır” demezse, bana “tuh” desin.

Evet, Kur'ân'ın aleyhinde bin seneden beri müntakimâne hazırlanan din-sizlerin itirazlarını.. ve kâfir feylesofların terâküm edip şimdi yol bularak intişar eden şüphelerini.. ve Kur'ân'ın dehşetli darbelerinden intikam besleyen muannid yahudilerin ve mağrur bir kısım hristiyanların hücumlarını defedip

Hâşiye: İmam Ali bu fıkra ile işaret eder ki, Âyetü'l-Kübrâ Risalesi yüzünden şakirtleri bir musibete düşecekler ve onun kerameti ve bereketiyle emniyete ve selâmete çıkacaklar. Evet, bu keramet-i Aleviye tam tamına çıktı ki, o risale için hapse düşüp ve onun kuvvetli hakikatleri ile kurtuldular.

¹ “Yedi kat gök, dünya ve onların içinde olan herkes Allah'ı takdis ve tenzih eder. Hatta hiçbir şey yoktur ki O'na hamd ile tenzih etmesin.” (İsrâ Sûresi, 17/44).

² “Âyetü'l-Kübrâ hürmetine beni kurtar, emniyet ve huzur ver!” (Bkz.: Gümüşhânevî, Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzilî - Hazreti Ali'nin Celcelûtiye'si-) s.516).

³ Bkz.: Hamevî, Hızânetü'l-edeb 2/294; İbni Hacer, Fethu'l-bârî 1/406; Münâvî, Teârîf 1/32, 55; Kazvînî, el-İzâh fi ulûmî'l-belâğa 1/348.

⁴ Bkz.: Kurtubî, el-Câmî' li ahkâmî'l-Kur'ân 10/190-191, 199; İbnü'l-Esîr, en-Nihâye fi ğarîbî'l-hadîs 3/212; İbni Manzûr, Lisânü'l-Arab 7/183; Meydânî, Mecmeu'l-emsâl 1/13.

Hakikat-i kübrâ: Pek büyük hakikat.

Hüccetü'l-kübrâ/burhan-ı âzam: Pek büyük delil.

İntişar: Çıkma, yayılma.

Maârizu'l-kelâm: Bir sözü üstü kapalı bir şekilde farklı manalarda kullanma, târiz.

Muannid: İnatçı.

Müntakimâne: İntikam alır tarzda.

Müstetbeâtü't-terâkib: Bir ifadenin içinde onun gerektirdiği veya hatırlattığı diğer hususları da birer işaret, ima veya remizle içiçe anarak zikretmek.

Tebaiyet: Uyuma, tâbi olma.

Tefsir-i ekber / tefsir-i âzam:

Çok geniş, büyük tefsir, izah.

Terâküm etmek: Birikmek, yığılmak.

Vahdâniyet / tevhid: Cenâb-ı Hakk'ın birliği.

mukabele eden ve her asırda Kur'ân'ın pek çok kahramanları ve mânevî kaleleri vardı. Şimdi ihtiyaç bir-ikiden, yüze çıkmış. Ve müdafiler yüzden, iki-üçe inmiş. Hem hakâik-i imaniyeyi, İlm-i Kelâm'dan ve medreseden öğrenmek, çok zamana muhtaç bulunduğundan bu zamanda o kapı dahi kapandı. Hem çabuk, hem herkes anlayacak bir tarzda en derin hakikatleri tâlim eden Risale-i Nur, elbette İmam Ali'nin (*radıyallâhü anhı*) bu iltifatına lâyıktır.

Hem İmam Ali, (*radıyallâhü anhı*) onuncu mertebe-i tâdâdında onuncu sûre olarak ve kıyamet ve Leyle-i Berat'a bakan ¹وَبِسُورَةِ الدَّحَّانِ فِيهَا سِرٌّ قَدْ أُخْصِمَتْ¹ deyip mana-yı işârîsiyle Onuncu Söz nâmında ve mertebesinde olan Haşir Risalesi'ne işaretle beraber, o risalenin fevkalâde ehemmiyetini ve gayet muhkem olduğunu ve o zamanın dumanlı karanlıklarını izale eden bir Leyle-i Berat'ın bir kandili hükmünde bulunmasına.. ve haşir ve kıyametin bir alâmeti olan duhân, hem Leyle-i Berat'ın senevî olarak hikmetli tefrik ve taksim-i umûr noktalarıyla ve başka karîneler ile imaen ve remzen haber veriyor.

Evet Onuncu Söz, çok ehemmiyetli bir belayı defetti. Hürriyet-i efkâr serbestiyeti ve Harb-i Umumî sarsıntısı vaktinde haşri inkâr eden münafıklar, fırsat bulup çok yerlerde zehirli fikirlerini izhara başladıkları bir zamanda, Onuncu Söz çıktı ve tab' edildi. Bin nüshası etrafa yayıldı. Onu gören herkes, kemâl-i iştîyak ve merakla okudu. Zındıkların kâfirâne fikirlerini tam kırdı ve onları susturdu. İmam Ali'nin (*radıyallâhü anhı*) bu takdirine liyakatini isbat etti. Kimin şüphesi varsa gelsin, onu dikkatle okusun, haşrin ne kadar kuvvetli bir burhanı olduğunu görsün.

Hem Hazreti İmam Ali (*radıyallâhü anhı*) on dokuzuncu sûre olarak Sûretü'n-Nur'u

بِسْرِ حَوَامِيمِ الْكِتَابِ جَمِيعِهَا ۞ عَلَيْكَ بِفَضْلِ النُّورِ يَا نُورُ أَفْسِمَتْ²

fikrasıyla zikrederek pek muhtasar olan On Dokuzuncu Söz'e ve pek mü-

¹ "Duhân Sûresi'nde de muhkem bir sır var." (Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb* (Evrâd-ı Şâzili) s.513).

² "Kitab'ın Hâ Mîm'lerinin (Mümin, Fussilet, Şûrâ, Zuhuf, Duhân, Câsiye, Ahkaf Sûreleri'nin) hepsinin sırrı hürmetine sana dayanıyorum. Yemin edilen nurun fazileti hürmetine ey Nur!" (Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb* (Evrâd-ı Şâzili) s.514).

Duhân: Duman.

Hürriyet-i efkâr: Düşünce özgürlüğü.

İlm-i Kelâm: İslâm inanç esaslarını inceleyen ilim dalı.

Kemâl-i iştîyak ve merak: Büyük bir arzu ve merak.

Mertebe-i tâdâd: Sıralama yeri.

Müdafi: Savunan, müdafaa eden.

Tab' etmek: Basmak.

Tâlim etmek: Öğretmek.

Tefrik ve taksim-i umûr: İşleri taksim edip birbirinden ayırma.

kemmel bulunan On Dokuzuncu Mektup'a işaret için nur lafzını tekrar etmekle mektupların mertebesine, yani On Dördüncü Mektup noksan kalmasına imaeen Sûre-i Nur'u on beşincide yine zikretmesiyle gayet latîf ve müdakkikâne haber veriyor. Ve o iki risaleleri Risale-i Nur'un büyük nurları olduklarını bildiriyor.

Evet, risalet-i Muhammediye'ye (*aleyhissalâtü vesselâm*) dair olan On Dokuzuncu Söz, hem üç cihetle kerametli ve harika olan On Dokuzuncu Mektup, elhak Risale-i Nur'un en parlak birer nurudurlar. Ve Aîşe-i Sıddika'nın* (*radıyallâhü anha*) beraatı münasebetiyle âyet-i Nur'un ¹مَثَلُ نُورٍ kelimesindeki za-mir, üç vecihten birisi ile Muhammed (*aleyhissalâtü vesselâm*)'a râcî olmak haysiyetiyle Sûre-i Nur, Zât-ı Muhammediye (*aleyhissalâtü vesselâm*) ile ziyade alâkadar bulunduğundan, o sure ile risalet-i Muhammediye'yi (*aleyhissalâtü vesselâm*) isbat eden o iki risaleye iki nur lafzıyla, belki üç nur kelimeleriyle yine aynen risalet-i Ahmediye'yi (*aleyhissalâtü vesselâm*) isbat eden Miraç Risalesi'ne dahi işaret etmiş. Ben itiraf ediyorum ki; On Dördüncü Mektup noksan kaldığını unutmuş-tum. Hazreti İmam Ali (*radıyallâhü anhi*) aynı sûreyi iki defa tekrar etmesiyle ta-hattur ettim ve işârâtındaki dikkatine hayran oldum. Fakat o tekrar, yalnız On Dokuzuncu Söz ve Mektup için sayılır; ondan sonrakilere nisbeten sayılmaz.

Üçüncü Remiz

Yirmi Sekizinci Lem'a'da izah ve isbat edilen

تَقَادُ سِرَاجُ النُّورِ سِرًّا بَيَانَةً ۞ تَقَادُ سِرَاجُ الشُّرُجِ سِرًّا تَنْوَرَتْ
بِنُورِ جَلَالِ بَارِخٍ وَشَرَنْطَخٍ ۞ بِقُدُوسٍ بَرَكُوتٍ بِهِ النَّارُ أُخِمِدَتْ²

fıkralarıyla Risale-i Nur'un üç ehemmiyetli vaziyetini haber veriyor. Bu fıkra-ların sarâhate yakın bir surette hem cifir, hem mana cihetiyle Risale-i Nur'a işaretini On Sekizinci Lem'a'da izahına binâen; burada ise, orada zikredilme-yen ve İmam Ali'nin (*radıyallâhü anhi*) nazar-ı dikkatini celbeden yalnız üç sırrı be-yan edilecek.

¹ "O'nun nurunun misali..." (Nûr Sûresi, 24/35).

² "Nurun kandili gizlice, parlak bir şekilde yakılır. Kandiller kandili gizli gizli yakılır ve nurlanarak yayılır. İzzet, azamet, celâl ve kibriya sahibi münezzeh ve mukaddes olan Zât-ı Rahim'in nuruyla küfrün ateşi söndürülür." (Gümüşhânevi, *Mecmûâtü'l-ahzâb* (Evrâd-ı Şâzili), s.509-510. Ayrıca bkz.: Abdülaziz Hatip, *Celcelûtiye ve Hayatımızdaki Dualar* s. 53, 54).

Elhak: Gerçekten.

Latîf: Hoş, güzel, nazik.

Müdakkikâne: Dikkatlice, hassa-siyetle, titizlikle.

Râcî: Ait, bağlı, yönelik.

Risalet-i Muhammediye/Ahme-diye: Efendimiz'in (s.a.s.) pey-gamberliği, elçiliği.

Tahattur etmek: Hatırlamak.

Birincisi: İslâmlar içinde, dellâllar elinde teşhir suretinde gezdirilmeye lâayık olan Risale-i Nur, maatteessüf gayet gizli perde altında intişar ve istîtâra mecbur olmasına işareten İmam Ali (radiyallâhü anhî), iki defa سِرًّا تَنْوَرْتُ ve سِرًّا بَيَانَةٌ ke-limeleriyle – سِرًّا yani, gizli intişar edebilir– müteaccibâne haber veriyor.

İkincisi: Risale-i Nur, ism-i âzam cilvesiyle ve ism-i Rahîm ve Hakîm'in tecellîsiyle zuhur ettiğinden imtiyazlı hâssası ¹اَللّٰهُ اَكْبَرُ'den iktibasen celâl ve kibriyâ.. وَهُوَ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ'den istifâzaten merhamet ve şefkat.. وَهُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ²den istifadeten hikmet ve intizamın esasları üzerine gidiyor. Onun ruhu ve hayatı, onlardır. Sâir meşreplerdeki aşk yerinde, Risale-i Nur'un meşrebinde müştâkâne şefkattir ve re'fetkârâne muhabbettir.

Nasıl ki Hazreti İmam Ali (radiyallâhü anhî), sarîh bir surette Sirâcü'n-Nur'un tarih-i te'lifini ve tekemmül zamanını ve meşhur ismini تُوْر سِرَاجِ التُّوْرِ fıkрасıyla haber vermiş. Öyle de

بُنُوْرٍ جَلَالٍ بَارِخٍ وَشَرَنْطَخٍ ۞ بِقُدُوْسٍ بَرْكُوْتٍ بِهِ النَّارِ أُخْمِدَتْ

fıkрасıyla da Sirâcü'n-Nur'un esaslarından haber veriyor. Çünkü جَلَالٍ بَارِخٍ izzet, azamet ve celâl ve kibriyâdır. شَرَنْطَخٍ Süryanîce Raûf.. ve بَرْكُوْتٍ Rahîm'dir. Demek Hazreti İmam Ali (radiyallâhü anhî) Sirâcü'n-Nur'u tarif ediyor. Hayatını ve nurunu, kibriyâ ve azamet ve re'fet ve rahîmiyetten alıyor diye mümtaz hâsiyetini beyan eder.

Üçüncüsü: Hazreti İmam Ali (radiyallâhü anhî), bu fıkırada بِهِ النَّارِ أُخْمِدَتْ cümlesiyle diyor ki; bin üç yüz elli dörtte Sirâcü'n-Nur –yani, Risale-i Nur'un nuru– ile dalâletin tecavüz eden nârî inşallah sönecek. Yani fitne-i diniye

¹ “Allah, büyüktür!”

² “O azizdir, hakîmdir (mutlak galiptir, tam hüküm ve hikmet sahibidir)” (İbrahim Sûresi, 14/4; Nahl Sûresi, 16/60; Ankebût Sûresi, 29/42; Rûm Sûresi, 30/27; ...).

Azamet: Büyüklük.

Celâl ve kibriyâ: Yücelik, büyüklük, ululuk.

Dalâlet: Sapıklık, kâfirlik.

Dellâl: Tellâl, ilâncı.

Fitne-i diniye: Dinî hayatta, toplumun inanç ve amellerinde yaşanan karışıklık, fitne.

Hâssa / hâsiyet: Özellik, hususiyet.

İktibasen: Alarak, iktibas ederek.

İstifâzaten: Feyiz alarak, feyizlenerek.

İstîtâr: Gizlenme, saklanma.

İzzet: Aziz olma, yücelik.

Maatteessüf: Maalesef, üzülerek.

Müştâkâne: Şevkle, iştiaqla.

Müteaccibâne: Hayret eder tarzda.

Nâr: Ateş.

Rahîmiyet: Cenâb-ı Hakk'ın her bir varlığa kendi hususiyetlerine göre ayrı ayrı tecelli eden merhameti.

Re'fetkârâne: Merhametle gözetir bir tarzda.

Tekemmül: Tamamlanma.

ateşini, ya tahribattan vazgeçirecek veya ileri tecavüzatını kıracak. Eğer hicrî tarihi olsa, bundan iki sene evvel, dini dünyadan tefrik fırsatından istifade ile dinin ve Kur'ân'ın zararına olarak ilerleyen dehşetli tasavvuratın tecavüzatının tevakkuf etmesi, elbette karşılarında kuvvetli bir seddin bulunmasındandır. O seddin ise, bu zamanda çok intişar eden Risale-i Nur'un keskin hüccetleri ve kuvvetli burhanları olduğu çok emâreler ile hissediliyor. Ve bu ikinci ihtimaldeki işaret-i Aleviye dahi onu teyid ediyor. ^(Hâşiye)

Evet, cifrice بِهِ النَّارُ أُخْمِدَتْ خ altı yüz, ت dört yüz, ر iki yüz, şedde-
li ن yüz, م kırk, د ve üç ا yedi, بِه'deki ب iki, ه beş, yekûnu bin üç yüz elli
dört eder. Lillâhilhamd Sirâc'u'n-Nur'un El-Âyetü'l-Kübrâ'sı gibi çok risaleleri
var. Her biri kuvvetli birer lâmba hükmünde sırat-ı müstakîmi gösterip İmam
Ali'nin (radiyallâhü anhî) haberini tasdik ediyorlar.

Bu üçüncü sırrın münasebetiyle aynen بِهِ النَّارُ أُخْمِدَتْ gibi bin üç yüz el-
li dört tarihine makam-ı cifrîsiyle bakan ve Said'in (radiyallâhü anhî) iki maruf
lâkabına remzen ve ismen ima eden ve “Kendini muhafaza et!” emrini veren
ve o tarihte herkesten ziyade müteaddit tehlikelere maruz bulunacağını telvih
eden Ercûze'nin âhirlerindeki

فَاسْأَلْ لِمَوْلَاكَ الْعَظِيمِ الشَّانِ ❁ يَا مُدْرِكًا لِذَلِكَ الزَّمَانِ
بَأَنْ يَقِيكَ شَرَّ تِلْكَ الْفِتْنَةِ ❁ وَشَرَّ كُلِّ كُزْبَةٍ وَمِخْنَةٍ¹

fıkrasıyla diyor: “Yâ Saide'l-Kürdî! Bin üç yüz elli dört tarihine yetişirsen
Mevlâ-yı Azîm'inden, o zamanın ve o asrın fitne ve şerlerinden muhafaza-
nı iste ve yalvar.” Evet, On Sekizinci Lem'a'da Birinci Keramet-i Aleviye'nin

Hâşiye: Hem de اِنَّا اَعْطَيْنَا 'nın^{*1} sırrı kısmen tahakkuk etmiş. Çünkü süfyanîyetin dört rük-
nünden en kuvvetlisi ve dehşetlisi, bütün bütün çekildi. Kabir altında azap çekiyor. Ve en
büyüğü dahi, alâkası bilfiil çekilmiş; mason komitesinin mahkûmu ve âleti olup azabıyla
meşguldür. Yalnız onun gölgesi hükmediyor, ileri tecavüz etmemekle beraber kısmen geri-
liyor. Bâki kalan iki şahıs ise, ellerinden gelse tamire çalışacaklar.

^{*1} “Hiç şüphesiz (sana bol ve kesilmez hayır) verdik.” mealindeki âyetle başlayan Kevser Sûresi.

¹ Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzili)* s.596.

Bilfiil: Bizzat, fiilen.

Ercûze / Kaside-i Ercûziye: Hz. Ali (r.a.) tarafından recez vezniyle yazılan, İsm-i Âzam'ı tazammun eden altı ismin ehemmiyetini beyan eden ve istikbalden haber veren meşhur kasidenin adı.

Mecmûatü'l-Ahzab'da vardır.

Lillâhilhamd: Allah'a şükürler olsun ki.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Süfyanîyet: Âhırzaman'da müslümanlar içinden çıkıp, insanları

aldatarak dinden uzaklaştıracak olan akım, cereyan.

Tefrik: Ayırma.

Telvih etmek: Dolaylı, üstü kapalı anlatmak.

izahında, Kaside-i Ercûziye'nin Risale-i Nur ve müellifine dair işârât-ı gaybiyesi beyan edilmiş. "İsm-i Âzam ve Sekine" tabir ettiği esmâ-yı sitte-i meşhuresiyle¹ daima meşgul olan bir şâkirdiyle konuştuğu ve teselli verdiği.. ve çok emâreler ve karînelerle o şâkirdin Said olduğu isbat edilmiş. Ve orada o şâkirdine demiş:

أَحْرُفُ عَجْمٍ سَطَرَتْ تَسْطِيرًا ۞ بَتَّ بِهَا الْأَمِيرُ وَالْفَقِيرُ²

Yani ecnebî hurufları bin üç yüz kırk sekizde tâmim edilecek; çoluk-çocuk, emirler ve fakirler, icbar suretinde gece dersleriyle öğrenmeye çalışacaklar. Evet, سَطَرَتْ تَسْطِيرًا cümlesi, tam tamına iki ت sekiz yüz, iki س yüz yirmi, iki ر dört yüz, iki ط on sekiz, bir ی on; mecmûu, bin üç yüz kırk sekizdir. Aynı tarihte latinî huruflarına gece dersleriyle cebren çalıştırıldı.

Sonra İmam Ali (*radıyallâhü anı*), Sekine ile meşgul olan Said'e bakar, konuşur. Akabinde الرَّمَانِ لَذَلِكَ der. İki-üç yerde kuvvetli işaret ile Said ismini verdiği şâkirdine hitâben "Kendini, Sekine ile dua edip muhafaza-ya çalış." Yâ-i nidaîden sonra müteaddit karîneler ve emâreler ile Said var. Demek سَعِيدٌ مُدْرِكَ لَذَلِكَ الرَّمَانِ³ olur. Bu fıkra nasıl ki مُدْرِكَ kelimesiyle "el-Kürdî" lâkabına hem lafzen, hem cifren bakar. Çünkü mimsiz دَرْكَ, Kürd kalıbıdır. (Hâşiye) Mim ise ل ve ی 'ye tam muvâfıktır. Öyle de diğer bir ismi olan Bediüzzaman lâkabına dahi الرَّمَانِ kelimesiyle ima etmekle beraber bin üç yüz elli dört veya bin üç yüz elli beş makam-ı cifrîsiyle Said'in (*radıyallâhü anı*) hakikat-i hâlini ve hilâf-ı âdet vaziyetini.. ve hıfz u vikâye için kesretli duasını.. ve halvet ve inzivâsını tamamıyla tabir ve ifade ettiğinden sarâhate yakın bir

Hâşiye: Yani tersinden okunuşudur.

¹ Hazreti Ali, Kaside-i Ercûzesi'nde, Esmâ-yı Sitte'nin (yani Ferd, Hayy, Kayyûm, Hakem, Adl, Kuddûs) İsm-i Âzam ve Sekine olduğunu ifade etmiştir. (Bkz.: Gümüşhânevi, *Mecmûatü'l-ahzâb* (Evrâd-ı Şâzili) s.594-595).

² Bkz.: Gümüşhânevi, *Mecmûatü'l-ahzâb* (Evrâd-ı Şâzili) s.595.

³ "Yâ Saide'l-Kürdî! Bin üç yüz elli dört (1354) tarihine yetişersen."

Ecnebî huruf: Latin harfleri.

Esmâ-yı sitte-i meşhure: Esmâ-yı Hüsnâ'dan altı meşhur isim: Ferd, Hayy, Kayyûm, Adl, Hakem, Kuddûs.

Hakikat-i hâl: Asıl hâl, gerçek durum.

Halvet: Bir kenara çekilme, tek başına kalma. Tas: Mâsivâdan

(Hak'tan gayrı her şey) uzaklaşarak kalb ve ruhun kendine özgü dinamikleri ile Allah'a yönelme.

Hıfz u vikâye: Muhafaza ve korunma.

Hilâf-ı âdet: Alışılmışın dışı, normal üstü.

İcbar: Zorlama, mecbur etme.

İşârât-ı gaybiye: Gayba, gelece-

ğe ait işaretler.

Kesret: Çok, çokluk.

Mecmû: Hepsî, tamamı.

Tâmin: Umumileştirme, genel-leştirme.

Yâ-i nidaî: Arapçada muhataba seslenirken kullanılan "yâ" nida edatı.

surette parmağını onun başına o kasidede teselli için basıyor. Burada da *السَّامِعُ بِهِنَّ السَّامِعُ* sırrına mazhar olan Risale-i Nur'u alkışlıyor.

Malûm olsun ki; esası ve ruhu ¹ *الْقَسَمُ الْجَامِعُ وَالِدَعْوَةُ الشَّرِيفَةُ وَالْإِسْمُ الْأَعْظَمُ* olan Celcelûtiye ve İmam Ali'nin (*radıyallâhü anhi*) en mühim ve en müdakkik Üveysî bir şâkirdi ve İslâmiyet'in en meşhur ve parlak bir hücceti olan Hüccetü'l-İslâm İmam Gazâlî (*radıyallâhü anhi*) diyor ki: "Onlar, vahiy ile Peygamber'e (*aleyhissalâtü vesselâm*) nâzil olduğu vakit İmam Ali'ye (*radıyallâhü anhi*) emretti: 'Yaz!' O da yazdı, sonra nazmetti."² İmam Gazâlî (*radıyallâhü anhi*) diyor:

إِنَّ هَذِهِ الدَّعْوَةَ الشَّرِيفَةَ وَالْوَفْقَ الْعَظِيمَ وَالْقَسَمَ الْجَامِعَ وَالْإِسْمَ الْأَعْظَمَ وَالْبِرَّ الْمَكْنُونُ الْمُعْظَمَ بِلَا شَكِّ كُنْزٌ مِنْ كُنُوزِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ³

İmam Gazâlî, İmam Nureddin'den ders alarak bu Celcelûtiye'nin hem Süryanî kelimelerini, hem kıymetini ve hâsiyetini şerhetmiş.

Dördüncü Remiz

İmam Ali (*radıyallâhü anhi*) Sirâcü'n-Nur'dan haber verdikten sonra yine otuz üç ve bir cihetle otuz iki adet Süryanîce esmâyı tâdâd ederken Risale-i Nur'un en kuvvetli, en kıymetli olan Mu'cizât-ı Kur'âniye Risalesi'ne ve Otuz İkinci Söz'e kuvvetli işaret ettiği gibi, sâir risalelere de remzen veya imaen veya telvihlen bakar. Evet, Hazreti İmam Ali (*radıyallâhü anhi*) Risale-i Nur'a bakarak, Süryanî isimleri dercederek diyor:

تَقَادُ سِرَاجِ التُّورِ سِرًّا بَيَانَةً ❁ تَقَادُ سِرَاجِ الشُّرْجِ سِرًّا تَنْوَرَتْ
بُنُورِ جَلَالِ بَارِخٍ وَشَرَنْطَخٍ ❁ بِقُدُوسِ بَرْكُوتٍ بِهِنَّ النَّارُ أُخْمِدَتْ

¹ "Şerefli dua, kapsamlı yemin ve ism-i âzam" (Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb* (Evrâd-ı Şâzili) s.512).

² Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb* (Evrâd-ı Şâzili) s.509-512.

³ "Bu şerefli, büyük tevafuklar ihtiva eden dua, kapsamlı yemin, ism-i âzam ve büyük gizli sır şüphezi ki dünya ve âhiret hazinelerindendir." (Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb* (Evrâd-ı Şâzili) s.508-509).

Hâsiyet: Özellik, hususiyet.

Müdakkik: İnceleme ve araştırmalarında alabildiğine hassas, dikkatli, titiz kimse.

Nazmetmek: Manzum (şiir) şek-

linde yazmak.

Tâdâd: Sayma, sıralama, tek tek söyleme.

Telvihen: Dolaylı, üstü kapalı anlatarak.

Üveysi: Herhangi bir müridin irşad dairesine girmeden Hakk'ın hususî cezbîyle ilâhî hakikatlere, kemâlâta eren büyük veli.

بَيَّاهُ وَيَا يُوهُ نَمُوهُ أَصَالِيَا * بِطَمْطَامٍ مِهْرَاشٍ لِنَارِ الْعِدَاسَمَتْ
 بِهَالٍ أَهِيلٍ شَلَعٍ شَلْعُوبٍ شَالِعٍ * طَهِيٍّ طَهُوبٍ طَيْطَهُوبٍ طَيْطَهَتْ
 أَنْوَحٍ بِيْمَلُوحٍ وَأَبْرُوحٍ أَقْسِمَتْ * بِتَمْلِيخٍ آيَاتٍ شَمُوحٍ تَشَمَّخَتْ
 أَبَازِيخَ بِيْذُوحٍ وَدِيْمُوحٍ بَعْدَهَا * خَمَارُوحٍ يَشْرُوحُ بِشَرِّخٍ تَشَمَّخَتْ (Hâşiye)
 بِيْلُخٍ وَسِمِيَانٍ وَبَارُوحٍ بَعْدَهَا * بِذِيْمُوحٍ أَشْمُوحٍ بِهِ الْكُؤُنُ عُمِرَتْ
 بِشَلَمَخَتْ إِقْبَلْ دُعَائِي...¹

diye dua ile hatmeder. Hazreti İmam Ali (radiyallâhü anhu), başta sarâhat ile haber verdiği Risale-i Nur'u, Sirâcü'n-Nur ve Sirâcü's-Sürc nâmıyla birinci mertebede âşikâr onu gösterip tâdâd ederken², tâ yirmi beşe geldiği vakit بِتَمْلِيخٍ آيَاتٍ der. Âyât-ı Kur'âniye'nin i'câzlarını beyan ve Kur'an'ın kırk ve cihle mu'cize olduğunu yedi adet küllî vecihlerde isbat eden Risale-i Nur'un en meşhur ve parlak risalesi olan Yirmi Beşinci Söz nâmındaki Mu'cizât-ı Kur'âniye Risalesi'ne işaret eder. Çünkü başta Sirâcü'n-Nur'un birinci mertebede sayılması³, hem بِتَمْلِيخٍ آيَاتٍ kelimesinin bulunması, hem yirmi beşinci mertebede zikretmesi, kuvvetli bir karînedir ki; pek çok âyetleri zikredip i'câzları ve sırları beyan eden Yirmi Beşinci Söz'e mana-yı mecazî ile bakar. Ve sûrelerin tâdâdında dahi, yine yirmi beşinci mertebede ibareyi

Hâşiye: Haşre dair meşhur Yirmi Dokuzuncu Söz'e, sonra Miraç ve zeyli Şakk-ı kamere bakar.

¹ **Eksik ve kısmî bir tercüme:** "Nurun kandili gizlice, parlak bir şekilde yakılır. Kandiller kandili gizli gizli yakılır ve nurlanarak yayılır. İzzet, azamet, celâl ve kibriyâ sahibi münezzeh ve mukaddes olan Zât-ı Rahim'in nuruyla küfrün ateşi söndürülür. İlâh, Hû, Samed, Zül-batş, Cebbar ve Halîm olan Zât'ın yardımıyla o nur, düşmanlarının ateşini bastırarak. Gerçek Mâbud, Hak olan ve hakkı gerçekleştiren, Cemil, Vedûd ve Mucîb olan Zât'ın yardımıyla insanlara kendisini sevdirecektir..... Adl ve Hakem isminin tecellisiyle ve adalet ve mizanıyla ve intizam ve hikmetiyle dünya tamir edilir, tahrip ten kurtulur. Hak ism-i şerifin hürmetine duamı kabul buyur..." (Bkz.: Gümüşhânevi, *Mecmûatü'l-ahzâb* (Evrâd-ı Şâzili) s.509-511. Ayrıca bkz.: Abdülaziz Hatip, *Celcelûtiye ve Hayatımızdaki Dualar* s. 54, 55).

² Bkz.: Gümüşhânevi, *Mecmûatü'l-ahzâb* (Evrâd-ı Şâzili) s.509.

³ Bkz.: Gümüşhânevi, *Mecmûatü'l-ahzâb* (Evrâd-ı Şâzili) s.509.

Âyât-ı Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in âyetleri.

İ'câz: Mu'cize. Mu'cize olma.

Karîne: İşaret, emare, ipucu.

Küllî vecih: Genel yön, ana bölüm.

Sarâhat: Açıklık, âşikârlık.

Sirâcü's-Sürc: "Lâmbaların

lâmbası" anlamında Risale-i Nur'lara verilen diğer bir ad.

değiştirip baştan başlar gibi ¹ بِحَقِّ تَبَارَكَ diyerek Risale-i Nur'un en mübârek ve bereketli olan Yirmi Beşinci Söz'ün ehemmiyetini gösteriyor. Sonra yirmi altı ve yedide ² بَدَّخَ وَدَّيْمُوخْ der. Sonra otuz ve otuz birincide بَدَّخَ deyip yine ibareyi değiştirip بَدَّخَ kelimesini zikreder. Gayet zâhir ve kuvvetli bir karîne ile içtihadı dair Yirmi Yedinci Söz'ün sahabeler hakkındaki çok mühim ve kıymetli zeylini ve Mirâç'a dair Otuz Birinci Söz'ün Şakk-ı Kamer'e dair ve ona çok ihtiyaç bulunan ehemmiyetli zeylini بَدَّخَ kelimesiyle gösterir gibi, kuvvetli işaret eder. Ben itiraf ediyorum ki, ben bu zeyilleri unutmuştum. İmam Ali'nin (*radıyallâhü anhı*) bu ihtarı ile tahattur ettim. Şakk-ı Kamer'i sâbıkan yazdım. Şimdi bu anda sahabeler hakkındaki zeyli hatırladım. İşte madem ilm-i belâgat ve fenn-i beyanda birtek karîne ile mecazî bir mana murad olunabilir ve birtek münasebetle, bir mefhuma işaret bulunsa, o mefhum bir mana-yı işârî olarak kabul edilir. Elbette zâhir ve çok karînelerden ve emârelerden kat-ı nazar, yalnız bu iki yerde tam zeyillerin bulunduğu aynı makamda ve zeyl manasında olan بَدَّخَ kelimesini tekrar suretinde ifadeyi değiştirerek söylemesi, tam bir karînedir ki; Hazreti İmam Ali (*radıyallâhü anhı*) mana-yı hakikîsinden başka bir mana-yı mecazî ve işârîyi dahi ifade etmek istiyor.

Sonra yirmi dokuzuncu mertebede heybetli bir tarzda ³ حَمَارُوحْ يَشْرُوحْ بِشَرْحْ der. Yirmi beşte geçen ve sırları bilmek manasında olan تَشَمَّخَتْ kelimesini tekrar ile sâbıkan beyan ettiğimiz harikalı Yirmi Dokuzuncu Söz'e kuvvetli bir karîne ile işaret eder. Sonra otuz ikinci mertebede sûrelerin tâdâdında ehemmiyetle işaret ettiği risale-i câmia olan Otuz İkinci Söz'e yine nazar-ı dikkati kuvvetli celbetmek için ⁴ دَیْمُوخْ أَشْمُوخْ بِهِ الْكُونُ عُمِرَتْ ve bir nüshada ⁵ دَیْمُوخْ أَشْمُوخْ بِهِ الْكُونُ عُمِرَتْ² yani ism-i Adl ve ism-i Hakem'in tecellîsiyle ve adalet ve mizanıyla ve intizam ve hikmetiyle dünya tamir edilir, tahripten kurtulur.

¹ "Tebareke (Mülk) Süresi hürmetine!" Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzili)* s.514.

² "Varlık ondan aldığı güzel kokuları yayar."

Fenn-i Beyan: Kendine edebî sanatları konu edinen, söz-mana ilişkisini inceleyen edebiyatın bir kolu.

İlm-i belâgat: Söz ve yazının yerinde, anlamlı, düzgün ve fayda-

lı ifade edilmesini konu edinen ilim dalı.

Kat-ı nazar: Bir tarafa, şöyle düşün.

Mana-yı işârî: İşaret ve ima yoluyla anlatılan mana.

Sâbıkan: Daha önce.

Zeyl: Ek, ilave.

İkinci nüsha ile o iki ismin râyiha-yı tayyibesıyla ve çok hoş kokularıyla dünya, güzel kokular alır; attar dükkânı gibi râyiha-yı tayyibe verir. İşte ism-i Adl ve ism-i Hakem'in parlak bir aynaları ve bir tefsirleri hükmünde olan Otuz İkinci Söz'e parmak basıyor ve mana-yı mecazî suretinde ifade eder. دِيمُوح kelimesinin tekrarıyla Sözler otuz üç iken, bir mertebesinin mektuplardan ibaret olduğuna ve Otuz İkinci Söz'ün son mertebesi bulunduğu ima eder. Ben Süryanî kelimelerinin manalarını tamamıyla bilemediğimden ve İmam Gazâlî (radıyallâhü anhı) dahi tamamıyla izah etmediğinden Hazreti İmam Ali'nin (radıyallâhü anhı) o kelimeler ile sâir risalelere işârâtını şimdilik bırakıyorum.

Beşinci Remiz

Madem Celcelûtiye vahy ile Peygamber (aleyhissalâtü vesselâm)'a nâzil olmuş. Ve Allâmü'l-guyûb'un ilmiyle ifade-i mana eder.

Hem madem Celcelûtiye ¹ أَقْدَ كَوَكِّي ve ² تُقَادُ سِرَاجُ الثُّورِ fıkralarında mana-yı mecazî ile o kasidenin hakikatini isbat eden Risale-i Nur'a sarîhen ve onun on üç ehemmiyetli risalelerine işareten haber vermekle beraber, ³ الْأَسْمُ الْمُعْظَمُ ⁴ فِي حَامِلِ الْأَسْمِ الَّذِي جَلَّ قَدْرُهُ ile çok iştigal ve istimdat eden Risale-i Nur müellifine ve bunun on üç ehemmiyetli vâkiât-ı hayatına imaen, remzen, işareten mana-yı mecazî ile haber veriyor.

Hem madem mana-yı mecazî ile ve mefhum-u işârînin murad olmasına bir zayıf karîne ve bir gizli emâre ve birtek münasebet kâfi geliyor.

Hem madem Risale-i Nur ve risalelerine ve müellifi ve ahvâline olan işaretler birbirine karîne olur. Belki meselenin vahdeti itibarıyla umum işaretler, karîneleriyle beraber her birisine kuvvetli bir karîne ve kavî bir emâre hükmündedir.

Elbette diyebiliriz ki; Hazreti İmam Ali (radıyallâhü anhı) nasıl ki başta

¹ "Yıldızımı nurlandır." (Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzili)* s.509).

² "Nurun kandili yakılır." (Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzili)* s.509).

³ "Ey kadri yüce ismi taşıyan!" (Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzili)* s.527).

⁴ "İsm-i Âzam" (Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzili)* s.500).

Allâmü'l-guyûb: Bütün bilinmez-
leri en iyi bilen Hz. Allah.

İstimdat: Yardım isteme, medet
dileme.

Kavî: Güçlü, kuvvetli.

Mefhum-u işârî: İma, işaret yo-
luyla anlaşılan mana, ifade.

Sarîhen: Açıkça.

Vâkiât-ı hayat: Baştan geçen, ya-
şanan olaylar.

بَدَأْتُ بِبِسْمِ اللَّهِ رُوحِي بِهِ اهْتَدَيْتُ ۞ إِلَى كَشْفِ أَسْرَارِ بَاطِنِهِ انْطَوْتُ¹

Yani “Hazine-i esrar olan **اللَّهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ** ile başladım. Ruhum, onun ile o hazineyi keşfetti.” diyerek sâir işârâtın karînesiyle bir mana-yı işârî ve bir medlûl-ü mecazî suretinde Risale-i Nur’un bismillâhı hükmünde ve fâtihası ve besmelesi ve Bismillâh’taki büyük sırrın hakikatini beyan eden ve kısa ve gayet kuvvetli Birinci Söz nâmında olan Bismillâh Risalesi’ne ima, belki remz, belki işaret ediyor. Aynen öyle de sâir işârâtın karîne ve münasebetiyle ve huruf-u Kur’âniye’nin esrarından bahseden ve Rumûzât-ı Semâniye nâmında bulunan sekiz küçük risalelerin mahiyetlerini andırır bir tarzda, ibareyi değiştirerek hurufların esrarıyla istimdat etmeye başlaması karîne-i latîfesiyle muazam dua ve münâcât ve câmî kasem-i istimdadînin âhirlerinde ve Sözler’e ve Mektuplar’a işaretten sonra **يُوحَىٰ بِالْفَتْحِ وَالتَّصْرِ أُسْرَعْتُ**² fıkрасıyla Yirmi Dokuzuncu Mektup’un bir kısım esrar-ı huruf-u Kur’âniye’yi beyan eden Rumûzât-ı Semâniye nâmında sekiz küçük risalelerin en mühimlerini.. ve feth-i Mekke ve feth-i Şam ve feth-i Kudüs ve feth-i İstanbul gibi çok fütuhât-ı İslâmiyeden gaybî haber veren Sûre-i **إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحِ**³’nun esrarını beyan ile fütuhât-ı İslâmiyenin pehlivanı olan Hazreti İmam Ali’nin (*radiyallâhü anhî*) nazar-ı dikkatini celbeden Feth ve Nasr Risalesi’ne.. hem Sûre-i Feth’in en mühim ve en âhir âyetinin beş vecih ile i’câzını beyan ve isbat ile kahraman-ı İslâm Hazreti İmam Ali’nin (*radiyallâhü anhî*) nazar-ı dikkatini celbeden gayet kıymetli olan Âyet-i Feth Risalesi nâmındaki küçük bir risaleye ima, belki işaret eder itikadındayım. Böyle itikada iştirak edilmezse de itiraz edilmemeli.

Altıncı Remiz

Madem Hazreti İmam Ali, (radiyallâhü anhî) üstad-ı kudûsîsinden aldığı derse binâen, Kur’ân’a taallûk eden gelecek hâdisâtтан haber veriyor. Ve “benden

¹ Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü’l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzili)* s.499.

² Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü’l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzili)* s.515.

³ “Allah’ın yardım ve zaferi geldiği zaman...” mealindeki âyetle başlayan Nasr Sûresi (110. Sûre).

Câmî: Kapsamlı, şümûllü.

Fütuhât-ı İslâmiye: İslâmî fetihler, zaferler.

Huruf-u Kur’âniye: Kur’ân-ı Kerim harfleri.

İtikad etmek: İnanmak, kabul et-

mek.

Karîne-i latîfe: Hoş, güzel emare.

Kasem-i istimdadî: Yardım, medet isterken kullanılan yemin.

Medlûl-u mecazî: Mecazla anlaşılan mana.

Taallûk etmek: İlgili, bağlı olmak.

Üstad-ı kudûsî: Yüce Üstad.

sorunuz” diye müteaddit ve doğru haberleri verip bir şah-ı velâyet olduğunu öyle kerametlerle isbat etmiş.

Ve madem bu asırda Avrupa dinsizleri ve ehl-i dalâlet münafıkları, dehetli bir surette Kur’ân’a hücumu hengâmında Risale-i Nur, o seyl-i dalâlete karşı mukâvemet edip, Kur’ân’ın tılsımlarını keşfederek hakikatini muhafaza ediyor.

Ve madem

أَفِدْ كَوَكِّي بِالْإِسْمِ نُورًا وَبَهْجَةً ۞ مَدَى الدَّهْرِ وَالْأَيَّامِ يَا نُورُ جَلَجَلْتَ¹

fıkrasıyla –Yirmi Sekizinci Lem’a’da isbat edildiği gibi– sarâhate yakın bir surette Risale-i Nur’a işaret etmekle beraber, Sûre-i Nur’daki Âyetü’n-nur’un Risale-i Nur’a işaretine işaret eder.

Ve madem أَفِدْ كَوَكِّي بِالْإِسْمِ نُورًا mana ve cifirce tam tamına Risale-i Nur’a tevâfuk ediyor.

Elbette diyebiliriz ki; bu fıkranın akabinde

بَاجِ أَهْوَاجٍ جَلْمُهُوجٍ جَلَالَةٍ ۞ جَلِيلٍ جَلَجَلْتُوتٍ جَمَاهٍ تَمَهَّرَجَتْ
بِتَعْدَادِ أَبْرُومٍ وَسِمَرَاكِ أَبْرَمٍ ۞ وَبَهْرَةٍ يَتَبَرِّزُ وَأُمِّ تَبَرَّكَتْ²

fıkrasıyla Risale-i Nur’un bidayette On İki Söz nâmında iştihar ve intişar eden on iki küçük risalelerine أَفِدْ كَوَكِّي karînesiyle, bu fıkradaki on iki Süryanî kelimeler onlara birer işaretir. Gerçi elimde bulunan Celcelûtiye nüshası, en sahih ve en mutemettir. İmam Gazâlî (*radıyallâhü anhî*) gibi çok imamlar Celcelûtiye’yi şerh etmişler. Fakat bu Süryanî kelimelerin manasını tam bilmediğimden ve nüshalarda ihtilâf bulunduğundan, her birisinin vech-i işaretini ve münasebetini şimdilik bilmediğimden bırakıyorum.

¹ “Ey bedî ve tesirli Nur! Yıldızımı yıllar ve asırlarca Nur isminle pırl pırl nurlandır!” (Bkz.: Gümüşhânevi, *Mecmûatü’l-ahzâb* (Evrâd-ı Şâzili) s.509).

² Bkz.: Gümüşhânevi, *Mecmûatü’l-ahzâb* (Evrâd-ı Şâzili) s.509.

Âyetü’n-nur: Nur âyeti. Nur Sûresi’nin (24) 35. âyeti.

Ehl-i dalâlet: Hak dinden sapanlar.

Hengâm: Vakit, zaman.

İntişar: Çıkma, yayılma.

İştihar: Tanınma, meşhur olma.

Mukâvemet: Karşı koyma, dayanma.

Müteaddit: Birçok, çeşitli.

Seyl-i dalâlet: Sel gibi önüne geleni sürükleyen dalâlet cereyanı.

Şah-ı Velâyet: Velilik yolunun önderi.

Tılsım: Sır, şifre.

Vech-i işaret: İşaret ettiği, gösterdiği yön.

Elhâsıl: Hazreti İmam Ali, (*radıyallâhü anhı*) bir defa **أَفِدْ كَوَكَبِي** fıkrasıyla Âhırzaman'da Risale-i Nur'u dua ile Allah'tan niyaz eder, ister. Ve bidayet-te on iki risaleden ibaret bulunduğundan yalnız on iki risalesine işaret ediyor. İkinci defada **تُقَادُ سِرَاجُ الثَّوَرِ** fıkrasıyla daha sarıh bir surette Risale-i Nur'u medh ü senâ ile göstererek tekemmülüne işaretlen, umum Sözler'i ve Mektuplar'ı ve Lem'alar'ı remzen haber verir. Hem On İki Söz nâmı ile çok intişar eden o küçücük risaleler, bu fıkradaki kelimeler gibi birbirine ismen ve sureten benzedikleri gibi bedî manasında olan Celcelûtiye kelimesine mutâbık olarak her biri gayet bedî bir tarzda, güzel bir temsil ile büyük ve derin bir hakikat-i Kur'âniye'yi tefsir ve isbat eder.

Eğer bir muannid tarafından denilse: Hazreti İmam Ali (*radıyallâhü anhı*) bu umum mecazî manaları irade etmemiş?

Biz de deriz ki: Faraza Hazreti İmam Ali (*radıyallâhü anhı*) irade etmezse, fakat kelâm delâlet eder ve karînelerin kuvvetiyle işârî ve zımnî delâletle manaları içine dâhil eder. Hem madem o mecazî manalar ve işârî mefhumlar haktır, doğrudur ve vâkıa mutâbıktır ve bu iltifata lâyıktırlar ve karîneleri kuvvetlidir; elbette Hazreti İmam Ali'nin (*radıyallâhü anhı*) böyle bütün işârî manaları irade edecek küllî bir teveccühü faraza bulunmazsa, –Celcelûtiye vahiy olmak cihetiyle¹ hakikî sahibi– Hazreti İmam Ali'nin (*radıyallâhü anhı*) üstadı olan Peygamber-i Zîşan'ın (*aleyhissalâtü vesselâm*) küllî teveccühü ve üstadının Üstad-ı Zülcelâl'inin ihatalı ilmi onlara bakar, irade dairesine alır.

Bu hususta benim hususî ve kat'î ve yakîn derecesindeki kanaatimin bir sebebi şudur ki; müşkülât-ı azîme içinde, El-Âyetü'l-Kübrâ'nın tefsir-i ekberi olan Yedinci Şuâ'ı yazmakta çok zahmet çektiğimden, bir kudsî teselli ve teşvike cidden çok muhtaç idim. Şimdiye kadar mükerrer tecrübeler ile bu gibi hâletlerimde inâyet-i ilâhiye imdadıma yetişiyordu. Risaleyi bitirdiğim aynı vakitte, hiç hatırıma gelmediği hâlde, birden bu keramet-i Aleviyenin

¹ Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb* (Evrâd-ı Şâzili) s.509-512.

Bedî: Eşsiz, benzersiz, orijinal.
Bidayet: Baş, başlangıç.
İnâyet-i ilâhiye: Cenâb-ı Hakk'ın yardımı, desteği.
Medh ü senâ: Övme, yüceltme.
Mükerrer: Tekrar eden, tekrarlanan.
Müşkülât-ı azîme: Çok büyük

zorluklar, problemler.
Peygamber-i Zîşan: Şanlı Peygamber.
Tefsir-i ekber: Çok geniş, büyük tefsir, izah.
Tekemmül: Tamamlanma.
Teveccüh: Sevgi ve ilgi duyma, yakınlık gösterme.

Üstad-ı Zülcelâl: Yüce, ulu üstad.
Vâkıa mutâbık olmak: Gerçekle bire bir örtüşmek, gerçeğe uymak.
Yakîn: Şüphesiz, kesin bilgi.
Zımnî: Dolaylı, üstü kapalı.

zuhuru, bende hiçbir şüphe bırakmadı ki; bu dahi benim imdadıma gelen sâir inâyet-i ilâhiye gibi Rabb-i Rahîm'in bir inâyetidir. İnâyet ise aldatmaz, haki-katsiz olmaz.

Yedinci Remiz

Hazreti İmam Ali (*radıyallâhü anhı*) nasıl ki,

وَبِالْأَيَّةِ الْكُبْرَى أَمِنِّي مِنَ الْفَجْتِ

وَبِحَقِّ فَجِّ مَعَ مَحْمَةٍ يَا إِلَهَنَا * وَبِأَسْمَائِكَ الْحُسْنَى أَجْرَنِي مِنَ الشَّتِّ
خُرُوفٍ لِبَهْرَامٍ عَلَتْ وَتَشَامَحَتْ * وَأَسْمُ عَصَا مُوسَى بِهِ الظُّلْمَةُ أَنْجَلَتْ¹

diye birinci fıkrasıyla Yedinci Şuâ'a işaret etmiş; öyle de aynı fıkra ile âlî bir tefekkürnâme ve tevhide dair yüksek bir mârifetnâme nâmında olan Yirmi Dokuzuncu Arabî Lem'a'ya dahi işaret eder. İkinci fıkrasıyla "İsm-i Âzam ve Sekine" denilen esmâ-yı sitte-i meşhurenin² hakikatlerini gayet âlî bir tarzda beyan ve isbat eden ve Yirmi Dokuzuncu Lem'a'yı takip eyleyen Otuzuncu Lem'a nâmında altı nükte-i esmâ risalesine أَجْرَنِي مِنَ الشَّتِّ بِأَسْمَائِكَ الْحُسْنَى cümlesiyle işaret ettiğinden sonra akabinde risale-i esmâyı takip eden Otuz Birinci Lem'a'nın Birinci Şuâ'ı olarak, otuz üç âyet-i Kur'âniye'nin Risale-i Nur'a işârâtını kaydedip, hesap-ı cifrî münasebetiyle, baştan başa ilm-i huruf risalesi gibi görünen ve bir mu'cize-i Kur'âniye hükmünde bulunan risaleye وَأَسْمُ عَصَا مُوسَى خُرُوفٍ لِبَهْرَامٍ عَلَتْ وَتَشَامَحَتْ kelimesiyle işaret edip, der-akab کَلَامُهَا بِهِ الظُّلْمَةُ أَنْجَلَتْ kelâmıyla dahi risale-i hurufiyyeyi takip eden ve El-Âyetül-Kübrâ'dan ve başka Resâil-i Nuriye'den tereküp eden ve Asâ-yı Musa

¹ Eksik ve kısmî bir tercüme: "Âyetül-Kübrâ hürmetine beni musibetten kurtar, bana emniyet ve huzur ver! ... Esmâ-yı hüsnâ hakkı için beni dağınıklıklardan koru! O harfler Merih yıldızı gibi yüksek ve yücedir. Asâ-yı Mûsa ismiyle mânevî karanlıklar dağılır." (Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzili)* –Hazreti Ali'nin Celcelûtiye'si– s.516).

² Hazreti Ali, Kasîde-i Ercûzesi'nde, Esmâ-yı Sitte'nin (yani Ferd, Hayy, Kayyûm, Hakem, Adl, Kuddûs) İsm-i Âzam ve Sekine olduğunu ifade etmiştir. (Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzili)* s.594-595).

Der-akab: Hemen, peşinden.
İlm-i huruf: Harflerden, varlık ve hâdiseler hakkında işaretler, manalar çıkarma ilmi, usûlü.
Mârifetnâme: Mârifet yazısı. Ce-

nâb-ı Hakk'ı fiil, isim ve sıfatla-
rıyla daha iyi tanıma imkânı sunan yazı.

Rabb-i Rahîm: Sonsuz, sınırsız şefkat ve merhamet sahibi Yüce Rab.

Tefekkürnâme: Tefekkür yazısı. Allah, insan, kâinat hakkında insana tefekkür imkânı sunan yazı.

nâmını alan ve asâ-yı Musa gibi, dalâletin ve şirkin sihirlerini ibtal eden Risale-i Nur'un şimdilik en son ve âhir risalesine Asâ-yı Musa nâmını vererek işaretler beraber, mânevî karanlıkları dağıtacağını müjde ediyor.

Evet, **وَبِالْآيَةِ الْكُبْرَى** kelimesiyle Yedinci Şuâ'a işareti, kuvvetli karîneler ile isbat edildiği gibi, aynı kelime, diğer bir mana ile elhak Risale-i Nur'un Âyetü'l-Kübrâsı hükmünde ve ekser risalelerin ruhlarını cemedan ve Arabî bulunan Yirmi Dokuzuncu Lem'a'ya bu kelâm, müstetbeâtü't-terâkib kaidesiyle ona bakıyor, efradına dâhil ediyor. Öyle ise Hazreti İmam Ali (*radıyallâhü anhî*) dahi, bu fıkradan ona bakıp işaret eder diyebiliriz.

Hem sâir işârâtın karînesiyle, hem Mektubat'tan sonra Lem'alar'a başka bir tarz-ı ibare ile ima ederek; Lem'alar'ın en parlağının te'lifi, dehşetli bir zamanda ve hapis ve idamdan kurtulmak ve emniyet ve selâmet bulmak için, mana-yı mecazî ve mefhum-u işârî ile Hazreti Ali (*radıyallâhü anhî*) kendi lisanını, büyük tehlikelerde bulunan müellifin hesabına istîmal ederek, **وَبِالْآيَةِ الْكُبْرَى** yani **أُمِّيَّ مِنَ الْفَجْتِ** yani “Yâ Rab! Beni kurtar, eman ve emniyet ver!” diye dua etmesiyle, tam tamına Eskişehir Hapishânesi'nde idam ve uzun hapis tehlikesi içinde te'lif edilen Yirmi Dokuzuncu Lem'a'nın ve sahibinin vaziyetine tevâfuk karînesiyle kelâm, zımnî ve işârî delâlet ettiğinden diyebiliriz ki; Hazreti İmam Ali (*radıyallâhü anhî*) dahi bundan, ona işaret eder.

Hem Otuzuncu Lem'a nâmında ve altı nükte olan risale-i esmâya bakarak **وَبِأَسْمَائِكَ الْحُسْنَى** deyip, sâir işârâtın karînesiyle, hem Yirmi Dokuzuncu Lem'a'ya takip karînesiyle, hem ikisinin isimde ve esmâ lafzında tevâfuk karînesiyle, hem teşettüt-ü hâle ve sıkıntılı bir gurbete ve perişaniyete düşen müellifi, onun te'lifi bereketiyle teselli ve tahammül bulmasına ve mana-yı mecazî cihetinde, Hazreti İmam Ali'nin (*radıyallâhü anhî*) lisanıyla kendine dua olan **وَبِأَسْمَائِكَ الْحُسْنَى** **أَجْزَنِي مِنَ السَّتِّ** yani “İsm-i âzam olan o esmâ risalesinin bereketiyle beni teşettüttten, perişanietten hıfzeyle, ya Rabbî!” meâli, tam tamına o risale ve sahibinin vaziyetine tevâfuk karînesiyle kelâm, mecazî delâlet ve İmam Ali (*radıyallâhü anhî*) ise gaybî işaret eder diyebiliriz.

Cemetmek: Toplamak, bir araya getirmek.

Elhak: Gerçekten.

Hıfzilemek: Korumak, muhafaza etmek.

İbtal etmek: Hükümsüz hâle ge-

tirmek, boşa çıkarmak.

İstîmal etmek: Kullanmak.

Müstetbeâtü't-terâkib: Bir ifadenin içinde onun gerektirdiği veya hatırlattığı diğer hususları da birer işaret, ima veya remizle içice ana-

rak zikretmek.

Teşettüt-ü hâl: Hâlin karışıklığı, perişanlığı.

Hem madem Celcelûtiye'nin aslı vahiydir¹ ve esrarlıdır.. ve gelecek zamana bakıyor ve gaybî umûr-u istikbaliyeden haber veriyor.

Ve madem Kur'ân itibarıyla, bu asır dehşetlidir ve Kur'ân hesabıyla, Risale-i Nur bu karanlık asırda ehemmiyetli bir hâdisedir.

Ve madem sarâhat derecesinde çok karîne ve emârelerle Risale-i Nur, Celcelûtiye'nin içine girmiş, en mühim yerinde yerleşmiş.

Ve madem Risale-i Nur ve eczaları, bu mevkie lâyıktırlar.. ve Hazreti İmam Ali'nin (radiyallâhü anhî) nazar-ı takdirine ve tahsinine ve onlardan haber vermesine liyakatleri ve kıymetleri var.

Ve madem Hazreti İmam Ali, (radiyallâhü anhî) Sirâcü'n-Nur'dan zâhir bir surette haber verdikten sonra ikinci derecede perdeli bir tarzda Sözler'den, sonra Mektuplar'dan, sonra Lem'alar'dan, risalelerdeki gibi aynı tertip, aynı makam, aynı numara tahtında, kuvvetli karînelerin sevkıyla kelâm, delâlet ve Hazreti İmam Ali'nin (radiyallâhü anhî) işaret ettiğini isbat eylemiş.

Ve madem başta

بَدَأْتُ بِبِسْمِ اللَّهِ رُوحِي بِهِ اهْتَدَيْتُ ۞ إِلَى كَشْفِ أَسْرَارِ بَيَاطِنِهِ أَنْطَوْتُ²

risalelerin başı ve Birinci Söz olan Bismillâh Risalesi'ne baktığı gibi, kasem-i câmi-i muazzamın âhîrinde, risalelerin kısm-ı âhîrleri olan son Lem'alar'a ve Şuâlar'a, hususan bir âyet-i kübrâ-yı tevhid olan Yirmi Dokuzuncu Lem'a-yı harika-yı Arabiye ve Risale-i Esmâ-yı Sitte ve Risale-i İşârât-ı Huruf-u Kur'âniye ve bilhassa şimdilik en âhir Şuâ ve Asâ-yı Musa gibi, dalâletlerin bütün mânevî sihirlerini ibtal edebilen bir mahiyette bulunan ve bir manada Âyetü'l-Kübrâ nâmını alan risale-i harikaya bakıyor gibi bir tarz-ı ifade görünüyor.

Ve madem birtek meselede bulunan emâreler ve karîneler, meselenin vahdeti haysiyetiyle birbirine kuvvet verir; zayıf bir münasebetle bir tereşşuh dahi, menbaina ilhak edilir.

¹ Bkz.: Gümüşhânevi, *Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzili)* s.509-512.

² "Bismillâh ile başladım. Öyle ki ruhum, besmelenin içindeki gizli sırları keşfe yine besmele ile yol bulmuş ve kanatlanabilmiştir. (Bkz.: Gümüşhânevi, *Mecmûatü'l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzili)* s.499).

Âyet-i kübrâ-yı tevhid: Cenâb-ı Hakk'ın birliğini gösteren en büyük delil.

İlhak etmek: İlave etmek, eklemek.

Kasem-i câmi-i muazzam: Çok büyük, kapsamlı yemin.

Kısm-ı âhîr: Son kısım.

Lem'a-i harika-i Arabiye: Arapça yazılan harika Lem'a.

Nazar-ı takdir ve tahsin: İlgiyle, beğenerek, güzel bularak bakma.

Risale-i Esmâ-i Sitte: Altı ilâhî ismin (Ferd, Hayy, Kayyûm, Adl, Hakem, Kuddûs) izah edildiği 30. Lem'a.

Risale-i işârât-ı huruf-u Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim'in harflerine ait sırların beyan edildiği kitapçık. Rumuzât-ı Semâniye.

Taht: Alt.

Tereşşuh: Sızıntı.

Umûr-u istikbaliye: Geleceğe ait meseleler, durumlar.

Elbette bu yedi adet esaslara istinaden deriz: Hazreti İmam Ali (radiyallâhü anhî) nasil ki, meşhur Sözlere tertipleri üzerine işaret etmiş ve Mektubat'tan bir kısmına ve Lem'alar'dan en mühimlerine tertiple bakmış; öyle de بِأَسْمَائِكَ cümlesiyle, Otuzuncu Lem'a'ya, yani müstakil Lem'alar'dan en son olan Esmâ-yı Sitte Risalesi'ne tahsin ederek bakıyor. Ve بِأَشْرَافِ حُرُوفٍ لِبَهْرَامٍ عَلَتْ وَتَشَامَحَتْ kelâmıyla dahi, Otuzuncu Lem'a'yı takip eden İşârât-ı Huruf-u Kur'âniye Risalesi'ni takdir edip, işaretle tasdik ediyor. وَأَشْمُ عَصَا مُوسَى بِهِ الظُّلْمَةُ أَنْجَلَتْ kelimesiyle dahi, şimdilik en âhir risale ve tevhid ve imanın elinde Asâ-yı Musa gibi harikalı, en kuvvetli burhan olan mecma risalesini senâkârâne remzen gösteriyor gibi bir tarz-ı ifadeden bilâ-pervâ hükmediyoruz ki; Hazreti İmam Ali (radiyallâhü anhî) hem Risale-i Nur'dan, hem çok ehemmiyetli risalelerinden mana-yı hakikî ve mecazî ile işârî ve remzî ve imâî ve telvihî bir surette haber veriyor. Kimin şüphesi varsa, işaret olunan risalelere bir kere dikkatle baksın. İnsafı varsa, şüphesi kalmaz zannediyorum.

Buradaki mana-yı işârî ve medlûl-ü mecazîlere karînelerin en güzeli ve la-tîfi, aynı tertibi muhafaza ile verilen isimlerin münasebetidir. Mesela Yirmi dokuz, otuz ve otuz bir ve otuz iki mertebe-i tâdâdda, Yirmi Dokuz ve Otuz ve Otuz Bir ve Otuz İkinci Sözlere gayet münasip isimler ile.. ve başta Sözlere başı olan Birinci Söz'e, aynı besmele sırrıyla.. ve âhirde şimdilik risalelerin âhîrine mahiyetini gösterir lâyük birer isim vererek işaret etmesi gerçi gizli ise de, fakat çok güzeldir ve letâfetlidir.

Ben itiraf ediyorum ki; hiçbir vecihle böyle makbul bir eserin mazharı olmaya ve o makama liyakatim yoktur. Fakat küçük, ehemmiyetsiz bir çekirdekten, koca dağ gibi bir ağacı halketmek; kudret-i ilâhiyenin şe'nindendir ve âdetidir ve azametinde delildir.

Ben kasemle temin ederim ki; Risale-i Nur'u senâdan maksadım, Kur'an'ın hakikatlerini ve imanın rûkûnlerini teyid ve isbat ve neşirdir.

Azamet: Büyüklük, ululuk.

Bilâ-pervâ: Çekinmeden, pervâsiz.

Halketmek: Yaratmak.

İstinaden: Dayanarak.

Kasem: Yemin.

Latîf: Hoş, güzel.

Letâfet: İncelik, güzellik.

Mana-yı işârî: İşaret ve ima yo-

luyla anlatılan mana.

Mazharı olmak: Nâil olmak, şereflemek. Bir şeyin oluşmasına, meydana gelmesine kaynaklık etmek.

Medlûl-u mecazî: Mecazla anlaşılan mana.

Mertebe-i tâdâd: Sıralama yeri.

Remzen: İşaretle, remizle.

Rûkûn: Esas, asıl.

Senâ: Övme, övgü.

Senâkârâne: Övgüyle.

Şe'n: İş, işleyiş, gerek.

Tahsin etmek: Güzel bulmak, beğenmek.

Telvihî: Dolaylı, üstü kapalı olarak.

Hâlık-ı Rahîm'ime yüz binler şükrolsun ki; kendimi kendime beğendirmemiş, nefsimin ayıplarını ve kusurlarını bana göstermiş ve o nefsi emmâreyi, başkalara beğendirmek arzusu kalmamış. Kabir kapısında bekleyen bir adamın arkasındaki fânî dünyaya riyâkârâne bakması, acı-nacak bir hamâkattir ve dehşetli bir hasârettir.

İşte bu hâlet-i ruhiye ile yalnız hakâik-i imaniyenin tercümanı olan Risale-i Nur'un doğru ve hak olduğuna latîf bir münasebet söyleyeceğim, şöyle ki:

Celcelûtiye, Süryanîce bedî demektir ve bedî manasındadır. İbareleri bedî olan Risale-i Nur, Celcelûtiye'de mühim bir mevki tutup ekser yerlerinde tereşşuhâtı görüldüğünden, kasidenin ismi ona bakıyor gibi verilmiş. Hem şimdi anlıyorum ki; eskiden beri benim liyakatim olmadığı hâlde bana verilen Bediüzzaman lâkabı benim değildi, belki Risale-i Nur'un mânevî bir ismi idi. Zâhir bir tercümanına âriyeten ve emaneten takılmış. Şimdi o emanet isim, hakikî sahibine iade edilmiş.

Demek, Süryanîce bedî manasında –ve kasidede tekerrürüne binâen kasideye verilen– Celcelûtiye ismi, işârî bir tarzda bid'at zamanında çıkan bediülbeyan ve bediüzzaman olan Risale-i Nur'un hem ibare, hem mana, hem isim noktalarıyla bedîliğine münasebettarlığını ihsas etmesine.. ve bu ismin bir parça ona da bakmasına.. ve bu ismin müsemmâsında Risale-i Nur, çok yer işgal ettiği için hak kazanmış olmasına... tahmin ediyorum.

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا¹

Sekizinci Remiz

Bu remzin beyanından evvel, en mühim iki suâle cevap yazılacak.

Birinci Suâl: Bütün kıymettar kitaplar içinde Risale-i Nur, Kur'an'ın işaretine ve iltifatına ve Hazreti İmam Ali'nin (*radıyallâhü anhı*) takdir ve

¹ “Ey Rabbimiz! Unutur veya hataya düşer de bir kusur işlersek bizi onunla hesaba çekme!” (Bakara Sûresi, 2/286).

Âriyeten: Ödünç olarak.

Bedî: Eşsiz, benzersiz, orijinal.

Bediülbeyan: İfadesi, anlatımı eşsiz, orijinal olan.

Bediüzzaman: Yaşadığı dönem itibarıyla yegâne, eşsiz olan.

Hakâik-i imaniye: İman hakikatleri.

Hâlet-i ruhiye: Ruh hâli, psikolo-

jik durum.

Hâlık-ı Rahîm: Rahmeti sonsuz, Yüce Yaratıcı.

Hamâkat: Ahmaklık.

Hasâret: Kayıp, zarar.

İhsas etmek: Hissettirmek, belli etmek.

Müsemmâ: İsimlenen, adlanan, o isimle anılan.

Nefs-i emmâre: İnsana sürekli kötülükleri emreden nefis.

Nesir: Yayma.

Riyâkârâne: İki yüzlülükle, gösterişli bir tarzda.

Tekerrür: Tekrarlanma.

Tereşşuhât: Damlalar, sızıntılar.

Teyid: Pekiştirme, destekleme.

Zâhir: Görünen.

tahsinine¹ ve Gavs-ı Âzam'ın teveccüh ve tebşirine² vech-i ihtisası nedir? O iki zâtın kerametle Risale-i Nur'a bu kadar kıymet ve ehemmiyet vermesinin hikmeti nedir?

İclevap: Malûmdur ki bazı vakit olur bir dakika; bir saat ve belki bir gün, belki seneler kadar.. ve bir saat; bir sene, belki bir ömür kadar netice verir ve ehemmiyetli olur. Mesela bir dakikada şehit olan bir adam, bir velâyet kazanır..³ ve soğuğun şiddetinden incimad etmek zamanında ve düşmanın dehşet-i hücumunda bir saat nöbet, bir sene ibadet hükmüne geçebilir.⁴

İşte aynen öyle de Risale-i Nur'a verilen ehemmiyet dahi, zamanın ehemmiyetinden.. hem bu asrın şariat-ı Muhammediyeye (*aleyhissalâtü vesselâm*) ve şeâir-i Ahmediyeye (*aleyhissalâtü vesselâm*) ettiği tahribatın dehşetinden.. hem bu Âhırzaman'ın fitnesinden, eski zamandan beri bütün ümmetin istiâze etmesi cihetinden.. hem o fitnelerin savletinden, müminlerin imanlarını kurtarması noktasından Risale-i Nur, öyle bir ehemmiyet kesbetmiş ki; Kur'ân ona kuvvetli işaretle iltifat etmiş.. ve Hazreti İmam Ali (*radıyallâhü anhi*) üç kerametle ona beşaret vermiş.. ve Gavs-ı Âzam (*radıyallâhü anhi*) kerametkârâne ondan haber verip tercümanını teşcî etmiş.

Evet, bu asrın dehşetine karşı taklidî olan itikadın istinad kaleleri sarsılmış ve uzaklaşmış ve perdelenmiş olduğundan, her mümine, tek başıyla dalâletin cemaatle hücumuna mukâvemet ettirecek gayet kuvvetli bir iman-ı tahkikî lâzımdır ki dayanabilsin. Risale-i Nur, bu vazifeyi

¹ Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb* (Evrâd-ı Şâzili) s.499, 509, 516.

² Bkz.: Abdulkâdir Geylânî, *el-Fethu'r-rabbânî* s.265; Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb* (Evrâd-ı Şâzili) s.562.

³ Allah yolunda şehid olanların Cenab-ı Hak tarafından mükâfatlandırılacaklarına dair bkz.: Bakara Sûresi, 2/154; Âl-i İmran Sûresi, 3/157, 169; Nisâ Sûresi, 4/69, 74; Tevbe Sûresi, 9/111.

⁴ Bkz.: Deylemî, *Müsned* 2/273; Hâris İbni Ebî Üsâme, *Müsnedü'l-Hâris* 2/652. Ayrıca Allah yolundaki bir günlük nöbetin, dünyadan ve içindekilerden daha hayırlı olduğuna dair bkz.: Buhârî, *Cihâd* 5, 73; Müslim, *İmâre* 112-115, 163.

Âhırzaman: Dünya hayatının kıyamete yakın zaman dilimi.

Beşaret: Müjde.

Dalâlet: Sapıklık. İslâm'a uymayan her türlü yanlış düşünce.

Ehemmiyet kesb etmek: Önem kazanmak.

Gavs-ı Âzam: "En büyük velî" anlamında Hz. Abdulkadir Geylânî'nin lâkâbı (k.s.).

İman-ı tahkikî: Sağlam, sarsılmaz iman.

İncimad etmek: Donmak, buz tutmak.

İstiâze etmek: Allah'a sığınmak.

İstinad: Dayanak.

İtikad: İnanç, iman.

Kerametkârâne: Kerametli bir tarzda.

Mukavemet: Karşı koyma, dayanma.

Savlet: Saldırı.

Şeâir-i Ahmediye: Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) sünneti.

Şariat-ı Muhammediye: Peygamber Efendimiz (s.a.s.) vasıtasıyla insanlara bildirilen dinî hü-

küm ve kurallar.

Taklidi: Başkalarından görerek alınan, araştırılmadan alınan.

Tebşir: Müjde verme, müjdeleme.

Teşcî etmek: Cesaretlendirmek, cesaret vermek.

Teveccüh: Sevgi ve ilgi duyma, yakınlık gösterme.

Vech-i ihtisas: Özel bir şekilde ilgilenme sebebi.

en dehşetli bir zamanda.. ve en lüzumlu ve nazik bir vakitte.. herkesin anlayacağı bir tarzda.. hakâik-i Kur'âniye ve imaniyenin en derin ve en gizlilerini, gayet kuvvetli burhanlar ile isbat ederek; o iman-ı tahkikîyi taşıyan hâlis ve sadık şâkirtleri dahi, bulundukları kasaba, karye ve şehirlerde –hizmet-i imaniye itibarıyla âdeta birer gizli kutub gibi– müminlerin mânevî birer nokta-yı istinadı olarak, bilinmedikleri ve görünmedikleri ve görüşülmedikleri hâlde –kuvve-i mâneviye-i itikatları cesur birer zâbit gibi– kuvve-i mâneviyeyi ehl-i imanın kalblerine verip, müminlere mânen mukâvemet ve cesaret veriyorlar.

İkinci Suâl: Keramet izhar edilmezse daha evlâ olduğu hâlde, neden sen ilân edersin?

İcevap: Bu, bana ait bir keramet değildir. Belki Kur'an'ın i'câz-ı mânevîsinden tereşşuh ederek has bir tefsirinden keramet suretinde bizlere ve ehl-i imana bir ikram-ı rabbânî ve in'am-ı ilâhîdir. Elbette mu'cize-i Kur'âniye ve onun lem'aları izhar edilir. Ve nimeti ise şükür niyetiyle ilân etmek, bir tahdis-i nimettir. ¹ وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ âyeti, izharını emreder. Benim için medar-ı fahr ve gurur olacak bir liyakatim ve istihkakım olmadığını kasekle itiraf ediyorum. Ben çekirdek gibi çürüdüm ve kurudum. Bütün kıymet ve hayat ve şeref, o çekirdekten çıkan şecere-i Risale-i Nur ve mu'cize-i mâneviye-i Kur'âniye'ye geçmiş biliyorum. Ve öyle itikat ettiğimden i'câz-ı Kur'anî hesabına izhar ederim. Bütün kıymet bir mu'cize-i Kur'âniye olan Risale-i Nur'dadır. Hatta eskiden beri taşıdığım Bediüzzaman ismi onun imiş, yine ona iade edildi. Risale-i Nur ise, Kur'an'ın malıdır ve manasıdır. Bu remizde hususî kanaatimi teyid eden ve kendime mahsus çok emâre ve karîneler var. Fakat başkalarına isbat edemediğimden yazamıyorum. Yalnız iki-üçüne işaret etmeye münasebet gelmiş.

¹ “Şimdi gel Rabbi'nin nimetini yâd et ve haykır!” (Duhâ Sûresi, 93/11).

Burhan: Delil.

Ehl-i iman: İman sahipleri, müminler.

Evlâ: Daha iyi, âlâ.

Hakâik-i Kur'âniye ve imaniye: Kur'an ve iman hakikatleri.

i'câz-ı Kur'anî: İnsanları, benzerini yapmaktan aciz bırakan Kur'an-ı Kerim mu'cizesi.

i'câz-ı mânevî: Mânevî mu'cize.

in'am-ı ilâhî: Cenâb-ı Hakk'ın nimet vermesi, nimete erdirmesi.

izhar: Belli etme, gösterme.

Karye: Köy.

Kutub: En büyük veli, hidâyet rehberi, insan-ı kâmil.

Kuvve-i mâneviye-i itikad: İmanın kazandırdığı mânevî güç.

Lem'a: Parıltı, ışıltı, ışık.

Medar-ı fahr ve gurur: Övünme ve gurur vesilesi, dayanağı.

Mu'cize-i Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in mu'cizesi.

Mu'cize-i mâneviye-i Kur'âniye: Kur'an-ı Kerim'in mânevî mu'cizesi.

Nokta-yı istinad: Dayanak noktası.

Şecere-i Risale-i Nur: Risale-i Nur ağacı.

Tahdis-i nimet: Şükür maksadı ile Cenâb-ı Hakk'ın nimetlerini ilan etmek.

Tereşşuh etmek: Sızmak, çıkmak, kaynamak.

Zâbit: Subay, komutan.

Birincisi: Ben Celcelûtiye'yi okuduğum vakit, sâir münâcâtlara muhalif olarak kendim bizzat hissiyatımla münâcât ediyorum diye hissederdim. Ve başkasının lisanıyla taklitkârâne olmuyordu. Benim için gayet fitrî ve dertlerime alâkadâr ve tefekkürat-ı ruhiyeme hoş bir zemin oluyordu. Birkaç sene sonra kerametini ve Risale-i Nur ile münasebetini gördüm ve anladım ki; o hâlet, bu münasebetten ileri gelmiş.

İkincisi: Hazreti İmam Ali (*radiyallâhu anhu*), başta

بَدَأْتُ بِبِسْمِ اللَّهِ رُوحِي بِهِ اهْتَدَيْتُ ۞ إِلَى كَشْفِ أَسْرَارِ بَيَاطِنِهِ انْطَوْتُ¹

ve ortalarında

وَأَمِنْخَنِي يَا ذَا الْجَلَالِ كَرَامَةً ۞ بِأَسْرَارِ عِلْمٍ يَا حَلِيمٍ بِكَ انْجَلْتُ²

ve âhirde

مَقَالَ عَلَيَّ وَابْنِ عَمِّ مُحَمَّدٍ ۞ وَسِرُّ غُلُومٍ لِلْخَلَائِقِ جُمِعَتْ³

bir hazine-i ulûm olarak gösteriyor. Hâlbuki zâhirinde yalnız bir münâcâtır. Hatta İmam Ali'nin (*radiyallâhu anhu*) hakikat-feşan sâir kasideleri ve ilmî başka münâcâtları gibi, esrar-ı ilmiye ile tam münasebeti görünmüyor. Benim hususî kanaatim şudur ki; Celcelûtiye, madem Risale-i Nur'u içine almış ve sinesine basıp mânevî veled gibi kabul etmiş, elbette **وَسِرُّ غُلُومٍ لِلْخَلَائِقِ جُمِعَتْ** fıkrası ile kendi hazinesinin bir kısım pırlantalarını Âhırzaman'da neşreden Risale-i Nur'u şahit gösterip Celcelûtiye'yi bir hazine-i ulûm ve bir define-i ilmiyedir diye bihakkın medh ü senâ edebilir.

Üçüncüsü: Malûmdur ki bazen gayet küçük bir emâre, bazı şerâit dâhilinde gayet kuvvetli bir delil hükmüne geçer; yakîn derecesinde kanaat

1 “Bismillâh ile başladım. Öyle ki ruhum, besmelenin içindeki gizli sırları keşfe yine besmele ile yol bulmuş ve kanatlanabilmiştir. (Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb* (Evrâd-ı Şâzili) s.499).

2 “Ey Celâl Sahibi ve ey Halîm! Senin yardımınla açılacak bir ilmin esrarını bana kereminle lütfeyle!” (Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb* (Evrâd-ı Şâzili), s.504).

3 “Bu Celcelûtiye, Hazreti Muhammed'in (s.a.s.) amcasının oğlu Hazreti Ali'nin (r.a.) sözleridir. Onda mahlûkatla alâkalı ilimlerin özü ve sırrı toplanmıştır.” (Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb* (Evrâd-ı Şâzili) s.531).

Bihakkın: Tam bir liyakatle, hakıyla.

Esrar-ı ilmiye: İlmî sırlar.

Fitri: Yaratılıştan gelen, tabii.

Hakikat-feşan: Gerçekleri yaayan, saçan.

Hazine-i ulûm / define-i ilmiye: İlimler hazinesi, definesi.

Medh ü senâ: Övme, yüceltme.

Şerâit: Şartlar.

Taklitkârâne: Taklit eder tarzda.

Tefekkürat-ı ruhiye: İnsanın ken-

di iç dünyasından doğan tefekkür silsilesi.

Yakîn: Şüphesiz, kesin bilgi.

verir. Bana böyle kanaat veren çok misallerinden yalnız –sâbık beyan ettiğim– birtek misal bana kâfi geliyor, şöyle ki:

Hazreti İmam Ali (*radıyallâhü anhı*)¹ فِكْرَاسِيْلَا سِرَاجُ النَّوْرِ² fıkrasıyla Risale-i Nur'u tarihiyle ve ismiyle ve mahiyetiyle ve esaslarıyla ve hizmetiyle ve vazifesiyle gösterdikten sonra, Süryanîce isimleri tâdâd ederek münâcât eder. Otuz iki veya otuz üç adet isimlerde iki defa بَعْدَهَا³ kelimesini tekrar eder. Biri, yirmi yedincide وَذِيْمُوْخَ بَعْدَهَا; diğeri, otuz birde وَبَارُوْخَ بَعْدَهَا der. İşte Risale-i Nur'un Sözlere'yi otuz üç ve bir cihette otuz iki.. ve Mektubat nâmındaki risalelerin dahi bir cihette otuz iki ve bir cihette otuz üç olup bu münâcâtla mutâbık olması.. ve yalnız risale şeklinde iki adet zeyilleri bulunması.. ve o zeyillerin birisi Yirmi Yedinci Söz'ün ehemmiyetli zeyli ve diğeri Otuz Birinci Söz'ün kıymetli zeyli olması.. ve o iki zeyl risalesinin müstakıl mertebe ve numaralarının bulunmaması.. ve بَعْدَهَا kelimesinin dahi aynı yerde, aynı manada tevâfuk etmesi, bana iki kere iki dört eder derecesinde kanaat veriyor ki; Hazreti İmam Ali (*radıyallâhü anhı*), tebeî bir mana ile ve işârî bir mefhum ile Risale-i Nur'a, hatta zeyillerine bakmak için öyle yapmış. Daha çok karîneler ve birer Söz'e işaret eden münasebetler var. Fakat gizli ve ince olduklarından zikredilmedi. (Hâşiye)

لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ³ * وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالْصَّوَابِ⁴

Hâşiye: Mesela yirmi sekizinci mertebede وَسُوْرَةُ التَّهْمِيْنِ kelimesiyle Yirmi Sekizinci Söz'ün âhiri olan cehennem meselesinin çok kuvvetli bir burhanına işaret edip baştaki cennet meselesinin yalnız iki-üç suâl ve cevaba dair bahsi ise, başka yerde işaret ettiğinden münasebet gizlenmiş. Hem mesela ikinci mertebede يَسْ kelimesiyle, hem İkinci Söz'e, hem İkinci Mektup'a, hem İkinci Lem'a'ya, hem İkinci Şuâ'a baktığından münasebet genişlendiğinden gizlenmiş.

Hem meselâ كَيْفَ يَحْصُ yani, صَادٌ ve عَيْنٌ ve يَا ve مَا ve كَافٌ ; yani beşinci mertebede bulunması, hem Beşinci Söz'e, hem Beşinci Mektup'a, hem Beşinci Lem'a'ya ve Dördüncü Şuâ olan Âyet-i Hasbiye Risalesi'ne, hem Üçüncü Şuâ olan Münâcât'a baktığı cihetle münasebet genişlenmiş, gizlenmiş. Buna başkaları kıyas edilsin.

1 “Nurun kandili yakılır.” (Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb* (Evrâd-ı Şâzeli) s.509).

2 “ondan sonra” (Bkz.: Gümüşhânevî, *Mecmûatü'l-ahzâb* (Evrâd-ı Şâzeli) s.511).

3 “Allah'tan başka hiç kimse gaybı bilemez.”

4 “Her şeyin doğrusunu Allah bilir.”

İşârî: İşaretle gösterilen, imalı.

Mutâbık: Uygun.

söyleme.

Mefhum: İfâdeden, manadan anlaşılan şey.

Sâbık: Geçen, önceki.

Tebeî: Dolaylı, tâli.

Tâdâd: Sayma, sıralama, tek tek

أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ مِنْ خَطَايَايَ وَخَطِيئَاتِي وَمِنْ سَهْوِي وَغَلَطَاتِي، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى نِعْمَةِ
 الْإِيمَانِ وَالْقُرْآنِ بِعَدَدِ حَاصِلِ ضَرْبِ حُرُوفِ رَسَائِلِ الثَّوْرِ الْمَقْرُوءَةِ وَالْمَكْتُوبَةِ
 وَالْمُتَمَثِّلَةِ فِي الْهَوَاءِ فِي عَاشِرَاتِ دَفَائِقِ حَيَاتِي فِي الدُّنْيَا وَالْبَرْزَخِ وَالْآخِرَةِ.
 اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ بِعَدَدِهَا. وَارْحَمْنَا
 وَارْحَمْ طَلَبَةَ رَسَائِلِ الثَّوْرِ بِعَدَدِهَا. أَمِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ¹.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ²

¹ Kasıtsız ve kasıtlı günahlarımdan, gaflet ve yanılmalarımdan Allah'ım senden mağfiret talep ediyorum. İman ve Kur'an nimetini bahşeden Allah'a, Risale-i Nur'un okunan, yazılan ve havada temessül eden harflerinin dünya hayatımın, kabir hayatımın ve de âhîret hayatımın dakikalarının âşireleriyle çarpımından çıkan netice kadar hamd olsun. Bir o kadar da Efendimiz Hz. Muhammed'e, O'nun âl ve ashabına salât ve selâm eyle! Ve yine bir o kadar da bize ve Risale-i Nur talebelerine merhamet eyle, âmin. Bütün hamdler, övgüler âlemlerin Rabbi Allah'adır.

² "Sübhansın yâ Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin." (Bakara Sûresi, 2/32).

Yirmi Dokuzuncu Lem'a'dan

İkinci Bâb

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹

Bu ikinci bâb, ²الْحَمْدُ لِلَّهِ hakkında.

İkinci bâb ile tâbir edilen şu risalecikte “Elhamdülillâh” cümlesini insanlara dedirten imanın sonsuz fayda ve nurlarından, yalnız dokuz tane beyan edilecektir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Birinci Nokta

Evvelâ iki şey ihtar edilecektir.

1. Felsefe; her şeyi çirkin, korkunç gösteren siyah bir gözlüktür. İman ise; her şeyi güzel, ünsiyetli gösteren şeffaf, berrak, nuranî bir gözlüktür.

2. Bütün mahlûkatla alâkadar ve her şeyle bir nev’i alışverişi olan ve kendisini abluka eden şeylerle lâfzen ve mânen görüşmek, konuşmak, komşuluk etmeye hilkaten mecbur olan insanın sağ, sol, ön, arka, alt, üst olmak üzere altı ciheti vardır.³

İnsan, mezkûr iki gözlüğü gözüne takmakla mezkûr cihetlerde bulunan mahlûkatı, ahvâli görebilir.

Sağ Cihet: Bu cihetten maksat, geçmiş zamandır. Binâenaleyh, felsefe gözlüğü ile sağ cihete bakıldığı zaman, mâzi ülkesinin kıyameti kopmuş, altı üstüne çevrilmiş, karanlıklı, korkunç, büyük bir mezaristanı andıran bir şekilde görünecektir. Ve bu görünüşte insan pek büyük bir dehşete, vahşete, me'yusiyete maruz kaldığında şüphe yoktur.

¹ “O yüce Zât’ın adıyla.”

² “Bütün hamdler, övgüler Allah’adır.”

³ Bkz.: Lem'alar, Yirmi Altıncı Lem'a, Yedinci Rica.

Ahvâl: Haller, durumlar.

Hilkaten: Yaratılış itibarıyla.

Mahlûkat: Yaratılmışlar, varlıklar.

Me'yûsiyet: Ümitsizlik.

Mezkûr: Zikredilen, adı geçen.

Ünsiyet: Bir şeye karşı içte duyulan yakınlık, sıcaklık, dostluk.

Fakat iman gözlüğüyle o cihete bakıldığı zaman, hakikaten o ülkenin altı üstüne çevrilmiş bir şekilde görünürse de –fakat can telefı yoktur– mürettebatı, sâkinleri daha güzel, nuranî bir âleme nakledilmiş oldukları anlaşılıyor.

Ve o kabirler, çukurlar da nuranî bir âleme girmek için kazılan yeraltı tünelleri şeklinde telâkki edilecektir.¹ Demek imanın insanlara verdiği sürûr, ferahlık, itmînân, inşirah, binlerce “Elhamdülillâh” dedirten bir nimettir.

Sol Cihet: Yani gelecek zamana felsefe gözlüğü ile bakıldığı zaman, bizleri çürütecek, yılan ve akreplere yedirip imha edecek, zulümâtı, korkunç, büyük bir kabir şeklinde görünecektir.

Fakat iman gözlüğüyle bakılırsa Cenâb-ı Hakkın, Hâlık, Rahmân, Rahîm'in insanlara ihzar ettiği çeşit çeşit nefis, leziz, me'külât ve meşrubata zarf olan bir mâide ve bir sofraya rahmânî şeklinde görünecektir. Ve binlerce “Elhamdülillâh” okutturarak tekrar ettirecektir.

Üst Cihet: Yani semâvât cihetine felsefe ile bakan bir adam, şu sonsuz boşlukta milyarlarca yıldız ve kürelerin at koşusu gibi veya askerî bir manevra gibi yaptıkları pek süratli ve muhtelif hareketlerinden büyük bir dehşete, vahşete, korkuya mâruz kalacaktır.

Fakat imanlı bir adam baktığı vakit o garip, acip manevranın bir kumandanın emri ile nezareti altında yapıldığı gibi, semâvât âlemini tezyin eden ve o yıldızların bize de ziyadar kandiller şeklinde olduklarını görecektir² ve o atlar koşusunda korku, dehşet değil, ünsiyet ve muhabbet edecektir. Âlem-i semâvâtı şöylece tasvir eden iman nimetine elbette binlerce “Elhamdülillâh” söylemek azdır.

Alt Cihet: Yani arz âlemine felsefe gözüyle bakan insan, küre-i arzı başıboş, yularsız, şemsin etrafında serseri gezen bir hayvan gibi veya tahtası kırık, kaptansız bir kayık gibi görür ve dehşete, telâşa düşer.

¹ Kabrin, mümin ve kâfir için iki farklı yönü olduğuna dair bkz.: Tirmizî, *Kıyâmet* 26; Dârimî, *Rikak* 94; *Müsned* 3/38.

² Yıldızların birer zinetli ve ziyadar kandil olduklarını ifade buyuran bazı ayet-i kerimeler için bkz.: Fussilet Sûresi, 41/12; Mülk Sûresi, 67/5; Kaf Sûresi, 50/6; Hicr Sûresi, 15/16; Sâffât Sûresi, 37/6.

Âlem-i semâvât: Gökler, uzay.

Hâlık: Yaradan, Hz. Allah.

İhzar etmek: Hazırlamak.

İnşirah: Gönül rahatlığı, ferahlık.

İtmînân: İç huzuru, kararlılık.

Küre-i arz: Yerküre, dünya.

Mâide: Sofra.

Me'külât ve meşrubat: Yiyecek ve içecekler.

Nezaret: Bakma, gözetme, idare etme.

Rahîm: Sonsuz, sınırsız şefkat ve merhamet sahibi, Hz. Allah.

Rahman: Sonsuz ve sınırsız merhamet ve ihsan sahibi Hz. Allah.

Semâvât: Gökler, feza.

Sofra-yı Rahmânî: Rahmeti Sonsuz'un türlü türlü nimetlerle

donatdığı ilâhî sofrası.

Sûrur: Sevinç, neşe.

Şems: Güneş.

Tasvir: Resmetme, anlatma.

Telâkki: Algılama, benimseme, kabullenme.

Tezyin: Ziyetleme, süsleme.

Zulûmat: Karanlıklar.

Fakat iman ile bakarsa, arzın rahmânî bir sefine olup, Allah'ın kumandası altında bütün me'külât, meşrubat, melbûsatiyla beraber nev-i beşeri tenezzüh için şemsin etrafında gezdiren bir sefine şeklinde görür.¹ Ve imandan neş'et eden şu büyük nimete büyük büyük "Elhamdülillâh"ları söylemeye başlar.

Ön Cihet: Felsefeci bir adam bu cihete bakarsa görür ki, bütün canlı mahlûkat, –insan olsun, hayvan olsun– kabile-bekafile büyük bir süratle o cihete gidip kaybolurlar. Yani ademe gider, yok olurlar. Kendisinin de o yolun yolcusu olduğunu bildiğinden, teessüründen çıldıracak bir hale gelir.

Fakat iman nazarıyla bakan bir mümin; insanların o cihete gidişleri, seyahatleri adem âlemine değil, göçebeler gibi bir yayladan bir yaylaya bir intikaldir ve fânî menzilden bâkî menzile, hizmet çiftliğinden ücret dairesine, zahmetler memleketinden rahmetler memleketine göç etmek olup, adem âlemine gitmek değil diye bu ciheti memnuniyetle karşılar. Fakat yol esnasında ölüm, kabir gibi görünen meşakkatler netice itibarıyla saadetlerdir. Çünkü nuranî âlemlere giden yol, kabirden geçer.. ve en büyük saadetler, büyük ve acı felâketlerin neticesidir. Meselâ Hazreti Yusuf, Mısır azizliği gibi bir saadete, ancak kardeşleri tarafından atıldığı kuyu² ve Zeliha'nın iftirası üzerine konulduğu hapis³ yoluyla nâil olmuştur. Ve keza rahm-ı mâderde dünyaya gelen çocuk, mâhut tünelde çektiği sıkıcı, ezici zahmet neticesinde dünya saadetine nâil oluyor.

Arka Cihet: Yani geride gelenlere felsefe nazarıyla bakılsa, "Yâhu, bunlar nereden nereye gidiyorlar ve niçin dünya memleketine gelmişlerdir?" diye edilen suale bir cevap alınamadığından, tabîî, hayret ve tereddüt azabı içinde kalınır.

Fakat nur-u iman gözlüğüyle bakarsa, insanların kâinat sergisinde teşhir edilen garip, acip kudretin mu'cizelerini görmek ve mütalâa etmek için Sultan-ı Ezelî tarafından gönderilmiş mütalâacı olduklarını anlar. Ve bunlar o mu'cizenin

¹ Bu hususları ifade eden bazı âyet-i kerimeler için bkz.: Bakara Sûresi, 2/22; A'râf Sûresi, 7/26; Nahl Sûresi, 16/10-16; Naml Sûresi, 27/60-64; Nâziât Sûresi, 79/30-33.

² Bkz.: Yûsuf Sûresi, 12/15.

³ Bkz.: Yûsuf Sûresi, 12/32-33.

Adem: Yok, yokluk.

Mâhut: Belli, bilinen.

Melbûsat: Giyecekler.

Mütalâa: İnceleme, araştırma, etüt etme.

Neş'et etmek: Kaynaklanmak,

meydana gelmek.

Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Nur-u iman: İman ışığı

Rahmânî: Cenab-ı Hakk'ın engin rahmet ve merhametine ait.

Rahm-ı mâder: Anne karnı.

Sefine: Gemi.

Sultan-ı Ezelî: Başı ve sonu olmayan, zaman açısından başlangıcı olmayan sultan, Hz. Allah.

Teessür: Üzüntü, keder.

Tenezzüh: Gezme, gezinti.

derece-i kıymet ve azametine ve Sultan-ı Ezeli'nin azametine derece-i delâletlerine kesb-i vukuf ettikleri nisbetinde derece ve numara aldıktan sonra, yine Sultan-ı Ezeli'nin memleketine dönüp gideceklerini anlar. Ve bu anlayış nime-tini kendisine îras eden iman nimetine ¹لِلَّهِ الْحَمْدُ diyecektir.

Mezkûr zulmetleri izale eden iman nimetine ²لِلَّهِ الْحَمْدُ diye edilen hamd dahi, bir nimet olduğundan, ona da bir hamd lâzımdır. Bu ikinci hamde de üçüncü bir hamd, üçüncüye dördüncü hamd lâzım, ³وَهَلُمَّ جَرَّ... Demek, bir hamd-i vâhidden doğan hamdlerden ibaret gayr-i mütenâhî bir silsile-i ham-diye husule geliyor.

İkinci Nokta

Cihât-ı sitteyi tenvir eden iman nimetine de ⁴لِلَّهِ الْحَمْدُ demesi lazımdır. Çünkü iman, cihât-ı sittenin zulûmâtını izale etmekle –def-i belâ kabilinden– büyük bir nimet sayıldığı gibi, tabîî o cihât-ı sitteyi tenvir ettiği cihetle de –cel-bül-menâfî kabilinden– ikinci bir nimet sayılır. Binâenaleyh insan, fitrî bir me-deniyete sahip olduğundan, cihât-ı sittede bulunan mahlûkatla alâkadar olur.. ve iman nimetiyle de cihât-ı sitteden istifade edebilmesi imkânı vardır.

Binâenaleyh, ⁵âyet-i kerîmesinin sırrıyla, cihât-ı sit-teden herhangi bir cihette olursa insan tenevvür eder. Hatta mümin olan bir insanın dünyanın kuruluşundan sonuna kadar uzanan mânevî bir ömrü var-dır. Ve insanın bu mânevî ömrü, ezelden ebede uzanan bir hayat nurundan medet ve yardım alır.

Ve keza cihât-ı sitteyi tenvir eden iman sayesinde, insanın şu dar zaman ve mekânı geniş ve rahat bir âleme inkılâb eder. Bu büyük âlem, bir insanın hanesi gibi olur.. ve mâzî, müstakbel zamanları, insanın ruhuna, kalbine bir zaman-ı hâl hükmünde olur. Aralarında uzaklık kalkıyor.

¹ “Bütün hamdler, övgüler Allah’adır.”

² Bu şekilde devam eder, gider.

³ “Hangi tarafa dönerseniz orada Allah’a itaat ve ibadet ciheti vardır.” (Bakara sûresi 2/115).

Azamet: Büyüklük.

Celbül-menâfî: Faydalı şeyleri elde etme.

Cihât-ı sitte: Altı yön.

Def-i belâ: Belâyı savma proble-mi kaldırma.

Derece-i delâlet: Gösterge, işa-ret seviyesi, derecesi.

Derece-i kıymet ve azamet:

Değer ve büyüklük göstergesi.

Gayr-i mütenâhî: Sonsuz.

Hamd-i vâhid: Bir tane hamd.

Husûle gelmek: Meydana gel-mek, oluşmak.

İnkılâb etmek: Dönüşmek, de-ğişmek.

İras etmek: Ulaştırmak, vermek.

İzale etmek: Gidermek.

Kesb-i vukuf etmek: Haberdar olmak, bilgi edinmek.

Kezâ: Böylece, bunun gibi.

Silsile-i hamdiye: Hamd silsile-si, zinciri.

Tenevvür etmek: Aydınlanmak, nurlanmak.

Tenvir: Aydınlatma, nurlandırma.

Zaman-ı hâl: Şimdiki zaman.

Üçüncü Nokta

İmanın istinat ve istimdat noktalarını hâvi olmasından, “Elhamdülillâh” demesi iktiza eder.

Evet nev-i beşer, aczi¹ ve düşmanların kesreti dolayısıyla dayanacak bir nokta-yı istinada muhtaçtır ki, düşmanlarını def için o noktaya iltica etsin.

Ve keza kesret-i hâcât ve şiddet-i fakr² dolayısıyla da istimdat edecek bir nokta-yı istimdada muhtaçtır ki, onun yardımıyla ihtiyaçlarını def etsin.

Ey insan! Senin nokta-yı istinadın ancak ve ancak Allah’a olan imandır. Ruhuna, vicdanına nokta-yı istimdada ise ancak âhirete olan imandır. Binâenaleyh, bu her iki noktadan haberi olmayan bir insanın kalbi, ruhu tevahhuş eder; vicdanı daima muazzep olur. Lâkin, birinci noktaya istinad ve ikincisinden de istimdat eden adam, kalben ve ruhen pek çok zevk ve lezzetleri, ünsiyetleri hisseder ki hem mütesellî, hem vicdanı mutmain olur.³

Dördüncü Nokta

İman nuru, lezâiz-i meşrûanın zevâle başladıkları zaman hâsıl olan elemeleri, emsalinin var ve gelmekte olduklarını göstermekle izale eder.

Ve keza nimetlerin devam edip tenâkus etmemesini, nimetlerin menbaini göstermekle temin eder.

Ve keza firak ve ayrılımların elemelerini, teceddüd-ü emsalinin lezzetini göstermekle izale eder. Yani zeval düşüncesiyle bir lezzette çok elemeler olur ki, iman o elemeleri teceddüd-ü emsaliyle ihtar ve izale eder. Maahâzâ, lezzetlerin

¹ Bkz.: “.... çünkü insan hilkatçe zayıf yaratılmıştır.” (Nisâ Sûresi, 4/28).

² Bkz.: “Ey insanlar! Siz hepiniz Allah’a muhtaçsınız....” (Fatır Sûresi, 35/15).

³ Gönüllerin ancak Allah’a iman ve O’nu anmakla tatmin olmasıyla ilgili bkz.: Ra’d Sûresi, 13/28.

Hâvi: İhtivâ eden, barındıran.

İhtar: Hatırlatma, hatıra getirme.

İktiza etmek: Gerekmek.

İstimdat: Yardım isteme, medet dileme.

İstinat: Dayanma, dayanak.

Kesret: Çokluk, çok olma.

Kesret-i hâcât: Çok şeye muhtaç olma. İhtiyaçların çokluğu.

Lezâiz-i meşrûa: Helal, meşru olan lezzetler.

Maahâzâ: Bununla beraber, bununla birlikte.

Muazzep: Azap, acı çeken.

Mutmain: Kalbi huzur, güven içinde; tatmin olmuş kimse.

Mütesellî: Teselli olan.

Şiddet-i fakr: Çok fakir olma. Şiddetli fakirlik.

Teceddüd-ü emsal:

Benzerlerinin yenilenerek yerine konulması.

Tenâkus: Azalma, eksilme, noksanlaşma.

Tevahhuş: Ürkme, korkma.

Vücûd: Var olma, meydana gelme.

Zeval: Kaybolup gitme, yok olma.

teceddûdünde de başka lezzetler vardır. Evet, bir semerenin şeceresi olmasa, o semerede münhasır kalan lezzet, onun yemesiyle zâil olur ve zevâli de mûcib-i teessür olur. Fakat o semerenin şeceresi mâruf ise, o semerenin zevâlinde elem hâsil olmuyor, çünkü yerine gelen var. Ve aynı zamanda teceddûd, haddizâtında bir lezzettir.

Ve keza ruh-u beşeri en ziyade sıkın, ayrılmalardan neş'et eden elemlerdir. Nur-u iman, o elemeleri teceddûd-ü emsal ve tahaddüs-ü visâl ümidiyle izale eder.

Beşinci Nokta

İnsanın şu mevcudâtta kendisine düşman ve ecnebî tevehhüm ettiği veya ölümler, yetimler gibi hayatsız, perişan vehmettiği şeyleri nur-u iman, ahbap ve kardeş sıfatıyla gösterir ve hayattar, tesbihhân (tesbih eden) şeklinde irâe eder. Yani gafletle bakan adam, âlemin mevcudâtını düşman gibi muzır telâkki ederek tevahhuş eder ve eşyayı ecnebîler gibi görür. Çünkü dalâlet nazarında, eşya arasında mâzi ve istikbâl zamanlarında uhuvvet, kardeşlik râbitası ve bağlanış yoktur. Ancak eşya arasında zaman-ı hâlde küçük, cüz'î bir alâka olur. Binâenaleyh, ehl-i dalâletin yekdiğerine olan uhuvvetleri, binler senelik uzun bir zamanda bir dakika kadardır.

Ve keza iman nazarında bütün ecrâmı, hayattar ve birbirine ünsiyetli olduklarını görüyor. Ve her bir cirmin lisan-ı hâliyle Hâlık'ına tesbihat yapmakta olduğunu gösteriyor.¹ İşte bu itibarla bütün ecrâmın kendilerine göre bir nevi hayat ve ruhları vardır. Binâenaleyh, imanın şu görüşüne nazaran o ecrâmı deşet, vahşet yoktur; ünsiyet ve muhabbet vardır.

Dalâlet nazarı, matluplarını tahsil etmekten âciz olan insanların sahipsiz, hâmîsiz olduklarını telâkki eder.. hüzn, keder ve aczlerinden dolayı ağlayan yetimler gibi zanneder.

¹ Göklerde ve yerde olan her şeyin Cenab-ı Hakki tesbih ettiğine dâir bkz.: İsrâ Sûresi, 17/44; Nûr Sûresi, 24/41; Haşir Sûresi, 59/24; Cuma Sûresi, 62/1; Tegâbün Sûresi, 64/1.

Cirm: Cansız cisim.

Dalâlet: Sapıklık. İslam'a uymayan her türlü yanlış düşünce.

Ecnebî: Yabancı.

Ecrâm: Cansız cisimler.

Hâlık: Yaradan, Hz. Allah.

Hâmi: Himâye eden, koruyan.

Hayattar: Canlı, diri.

irâe etmek: Göstermek.

Lisan-ı hâl: Hâl dili, durum ifadesi.

Mâruf: Bilinen, malum.

Matlup: İstek, talep.

Mûcib-i teessür: Kederlendiren, üzüntüye sebep olan durum.

Muzır: Zararlı.

Münhasır kalmak: Sınırlı kalmak.

Ruh-u beşer: İnsan ruhu, psikolojisi.

Semere: Meyve.

Şecere: Ağaç.

Tahaddüs-ü visâl: Tekrar kavuşma.

Tevehhüm etmek: Sanmak, zannetmek, vehmetmek.

Zâil olmak: Bitmek, yok olmak.

İman nazarı ise, canlı mahlûkata ağlayan yetimler gibi değil; ancak mükellef memur, muvazzaf zâkir ve tesbihhân ibâd sıfatıyla bakar.

Altıncı Nokta

Nur-u iman, dünya ve âhiret âlemlerini çeşit çeşit nimetlere mazhar iki sofraya tasvir eder ki; mümin olan kimse iman eliyle ve zâhirî, bâtinî duygularıyla ve mânevî, ruhî olan letâîfiyle o sofralardan istifade ediyor. Dalâlet nazarında ise, zevilhayatın daire-i istifadesi küçüldür, maddî lezzetlere münhasırdır. İman nazarında, semâvât ve arzı ihâta eden bir daire kadar tevessü eder.

Evet bir mümin, güneşi kendi hanesinin damında asılmış bir lüküs; kameri bir idare lâmbası addedebilir. Bu itibarla şems, kamer, kendisine bir nimet olur. Binâenaleyh, mümin olan zâtın daire-i istifadesi semâvâttan daha geniş olur.

Evet Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan, **وَسَحَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ¹ ، وَسَحَّرَ لَكُمَا فِي** **âyetlerinin belâgatı ile imandan neş'et eden şu harika** **ihسانlara, in'amlara işaret ediyor.**

Yedinci Nokta

Nur-u iman ile bilinir ki; Allah'ın varlığı, bütün nimetlerin fevkinde öyle büyük bir nimettir ki, sonsuz nimetlerin envânını, nihayetsiz ihسانların cinslerini, sayısız atıyyelerin sınıflarını hâvi bir menba, bir kaynaktır. Binâenaleyh, zerrât-ı âlemin adedince iman nimetlerine hamd ü senâ etmek bir borçtur. Risale-i Nur'un eczasında bir kısmına işaretler yapılmıştır. Maahâzâ, iman-ı billâhdan bahseden Risale-i Nur'un cüzleri, bu nimetten perdeyi kaldırarak gösteriyor.

¹ "Mütad seyirlerini yapan güneş ile ayı size âmâde kılan O'dur." (İbrahim Sûresi, 14/33).

² "Hem göklerde ve yerde ne varsa, (hepsini) kendi tarafından bir lütuf olarak sizin hizmetinize veren de O'dur." (Câsiye Sûresi, 45/13).

Addetmek: Saymak.

Atiyye: Lütuf, ihسان, hediye.

Belâgat: Edebiyat. Güzel, düzgün, kusursuz ve yerinde ifade sanatı.

Daire-i istifade: Yararlanma alanı.

Envâ: Türler, çeşitler.

Hamd ü senâ: Allah'a hamd etme, şânını yüceltme.

Hâvi: İhtivâ eden, barındıran.

İhata etmek: Kapsamak, kuşatmak.

İman-ı billâh: Allah'a inanma.

İn'am: Nimet verme, nimete erdirmeye.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan âciz bırakan Kur'ân-ı Kerim.

Letâîf: Mânevî duygular.

Şems / Kamer: Güneş ve ay.

Tevessü etmek: Genişlemek.

Zâhirî ve bâtinî: Dışa ve içe ait.

Zerrât-ı âlem: Kâinattaki bütün zerreler, atomlar.

Zevilhayat: Canlılar.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ lām-ı istiğrakla işaret ettiği umum hamdlerle hamdedilmesi

lâzım olan nimetlerden birisi de, *rahmâniyet* nimetidir. Evet *rahmâniyet*, zevilhayattan rahmete mazhar olanların sayısınca nimetleri tazammun etmiştir. Çünkü bilhassa insan, her bir zîhayatla alâkadardır. Bu itibarla insan, her zîhayatın saadetiyle saidleşir ve elemleriyle müteessir olur. Öyleyse herhangi bir fertte bulunan bir nimet, arkadaşlarına da bir nimettir.

Ve keza vâlidelerin şefkatleriyle nimetlenen çocukların sayısınca nimetleri tazammun edip ona göre hamdlere, senâlara kesb-i istihkak edenlerden birisi de *rahîmiyettir*. Evet, annesiz aç bir çocuğun ağlamasından müteessir ve acıyan bir vicdan sahibi, elbette vâlidelerin çocuklarına olan şefkatlerinden zevk alır, memnun ve mahzuz olur. İşte bu gibi zevkler birer nimettir, hamd ve şükürler ister.

Ve keza kâinatta mündemiç hikmetlerin bütün envâ ve efradı adedince hamd ve şükürleri iktiza edenlerden birisi de *hakîmiyettir*. Zira insanın nefsi, *rahmâniyetin* cilveleriyle, kalbi de *rahîmiyetin* tecelliyâtıyla nimetlendikleri gibi, insanın akli da *hakîmiyetin* letâifiyle zevk alır, telezzüz eder. İşte, bu itibarla ağız dolusu ile **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** söylemekle hamd ü senâları istilzam eder.

Ve keza esmâ-yı hüsnâdan “Vâris” isminin tecelliyâtı adedince.. ve babalar gibi usûlün zevâlinden sonra bâki kalan fûrûatın sayısınca.. ve âlem-i âhîretin mevcudâtı adedince.. ve uhrevî mükâfatları almaya medar olmak üzere hıfzedilen beşerin amelleri sayısınca, sadâsı ile şu fezayı dolduracak kadar

1 “Bütün hamdler, övgüler Allah’adır.”

Âlem-i âhîret: Âhîret yurdu.

Esmâ-yı hüsnâ: Allah’ın güzel isimleri.

Fûrûat: Bir kimsenin kendi soyunun devamı olan oğulları, kızları ve onların oğulları, kızları.

Hakîmiyet: Cenâb-ı Hakk’ın doğru, yanılmayan ve yanılmayan bir ilimle her şeyi yerli yerince yapıp; her işinde doğruyu, hayrı ve maslahatı gözetiyor olması.

Hıfzedilmek: Korunmak, muhafaza edilmek.

İstilzam etmek: Gerekirmek, icap etmek.

Kesb-i istihkak etmek: Hak kazanmak.

Lâm-ı istiğrak: Arapçada isimlerin başına getirilen umumiyet, kapsamlılık, belirlilik v.b. takısı.

Letâif: İncelikler, güzellikler, latifeler.

Mahzuz olmak: Haz duymak, hoşlanmak, zevk almak.

Mündemiç: Yerleştirilmiş.

Müteessir olmak: Etkilenmek, üzülmek.

Rahîmiyet: Cenâb-ı Hakk’ın her bir varlığa kendi hususiyetlerine göre ayrı ayrı merhamet ediyor olması.

Rahmâniyet: Cenâb-ı Hakk’ın bütün varlığı kuşatan, engin merhamet sahibi olması.

Sadâ: Ses.

Said: Mutlu, mesut, bahtiyar.

Tazammun etmek: İhtiva etmek, içermek.

Tecelliyât: Tecelliler, Cenâb-ı Hakk’ın isim ve sıfatları ile eşya-

daki icraatları.

Telezzüz: Lezzet alma, tadına varma.

Usûl: İnsanın dünyaya gelmesine sebep olan asıl kişiler. Anne, baba ve onların anne ve babaları.

Vâlide: Anne.

Vâris: Bütün fânî varlıklardan sonra bâki kalan ve onların elde ettikleri her şeyin asıl sahibi olan Hz. Allah.

Zevâl: Ölme, ölüm.

Zihayat: Canlı.

büyük bir **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ** ile hamdedilecek *hafîziyet* nimetidir. Çünkü nimetin devamı, nimetin zâtından daha kıymetlidir. Lezzetin bekası, lezzetten daha lezizdir. Cennette devam, cennetin fevkindedir ve hâkeza...

Binâenaleyh, Cenâb-ı Hakk'ın hafîziyetinin tazammun ettiği nimetler, kâinatta mevcut olan bütün nimetlerden daha çok ve daha üstündedir. Bu itibarla dünya dolusu ile bir **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ** ister.

Şu zikredilen dört isme, bâkî kalan esmâ-yı hüsnâyı kıyas et ki; her bir isimde sonsuz nimetler bulunduğu için sonsuz hamdleri, şükürleri istilzam eder.

Ve keza bütün nimet hazinelerini açmak salâhiyetinde olan, nimet-i imana vesile olan *Hazret-i Muhammed (aleyhissalâtü vesselâm)* dahi öyle bir nimettir ki¹; nev-i beşer, ilelebed o Zât'ı (*aleyhisselâtu vesselam*) medh ü senâ etmeye borçludur.²

Ve keza maddî ve mânevî bütün nimetlerin envâna fihriste ve kaynak olan *İslâmiyet ve Kur'ân* nimeti de³ gayr-i mütenâhî hamdleri bilistihkak istilzam eder.

Sekizinci Nokta

Öyle bir Allah'a hamdolsun ki, kâinat ile tâbir edilen şu kitab-ı kebîr ve onun tefsiri olan Kur'ân-ı Azîmüşşân'ın beyanına göre bütün bâbları ile fasılları ve bütün sayfaları ile satırları ve bütün kelimâtî ile harfleri, o Zât-ı Akdes'e, sîfât-ı cemâliye ve kemâliyesini izhar ile hamd ü senâhandır.⁴

- 1 Efendimiz'in (s.a.s.) âlemler için rahmet ve büyük bir nimet olduğuna dair bkz.: Enbiyâ Sûresi, 21/107; Âl-i İmran Sûresi, 3/103; Buhârî, *Meğâzi* 56; Müslim, *Zekât* 139.
- 2 Bkz.: Ahzâb Sûresi, 33/56; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* 2/243; Beyhakî, *Şuabü'l-îmân* 3/310; Ebû Ya'lâ, *Müsned* 10/328.
- 3 İslâmiyet ve Kur'ân-ı Kerim'in büyük birer nimet olduğuna dair bkz.: Bakara Sûresi, 2/231; Âl-i İmran Sûresi, 3/103.
- 4 Göklerde ve yerde olan her şeyin Cenab-ı Hakkı tesbih ettiğine dair bkz.: İsrâ Sûresi, 17/44; Nûr Sûresi, 24/41; Haşir Sûresi, 59/24; Cum'a Sûresi, 62/1; Tegâbün Sûresi, 64/1.

Bâb: Bölüm, kısım, ana başlık.

Bilistihkak: Hak ederek.

Fevk: Üst.

Gayr-i mütenâhî: Sonsuz.

Hafîziyet: Cenâb-ı Hakk'ın, yaş kuru, küçük büyük, değerli değersiz her şeyi hayatının devamı ve muhasebesi için mükemmel bir intizamla koruyup muhafaza ediyor olması.

Hamd ü senâhan: Hamdeden, güzelliğini öven, şânını yücelten.

İzhar: Gösterme, belirtme.

Kelimât: Kelimeler.

Kitab-ı kebîr: Büyük kitap.

Kur'an-ı Azîmüşşân: Şânı yüce Kur'ân-ı Kerim.

Medh ü senâ etmek: Övmek, yüceltmek.

Nev-i beşer: İnsanlık, insanlar.

Sîfât-ı cemâliye ve kemâliye:

Cenâb-ı Hakk'ın her varlığa ayrı ayrı, hususî tecellilerini yansıtan yüce, kusursuz sıfatları.

Zât-ı Akdes: En yüce Zat, Hz.

Allah.

Şöyle ki: O kitab-ı kebîrin her bir nakşı, küçük olsun, büyük olsun, ka-
rınca kaderince, Vâhid ve Samed olan nakkaşının evsaf-ı celâliyesini izhar ile
hamd ü senâlar eder.

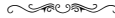
Ve keza o kitabın her bir yazısı, Rahmân ve Rahîm olan kâtibinin evsâf-ı
cemâlini göstermekle senâhan oluyor.

Ve keza o kitabın bütün yazıları, noktaları, nakışları, esmâ-yı hüsnânın te-
celliyât ve cilvelerine mâkes ve mazhar olmak cihetiyle o Zât-ı Akdes'i takdis,
tahmid, temcid ile senâhandır.

Ve keza o kitabın her bir nazmı, kasidesi, Kadîr, Alîm olan nâzımını tak-
dis ile tahmid eyler.

Dokuzuncu Nokta (Hâşiye)

Said Nursî

Hâşiye: Bu gibi şifrelerin anahtarı bende yoktur ki açayım. Maahâzâ, oruçlu bir kafa, ne o şif-
releri açabilir ve o darbları yapabilir. Kusura bakmayınız, bu kadarını da ancak müellifinin
mânevî yardımıyla ve Leyle-i Kadr'in bereketiyle ve Mevlânâ'nın komşuluğundan istifade
ile yapabildim.

Mütercim

Abdûlmecid Nursî

Alîm: Her şeyi bilen Hz. Allah

Darb: Çarpma, çarpım işlemi.

Evsaf-ı celâliye: Cenâb-ı Hakk'ın
birliğini, yüceliğini, hâkimiyetini
ifade eden sıfatları.

Evsâf-ı cemâl: Cenâb-ı Hakk'ın
her varlığa ayrı ayrı, hususî tecel-
lilerini ifade eden sıfatları.

Kadîr: Sonsuz kudret sahibi Hz.
Allah.

Leyle-i Kadr: Kadir gecesi.

Maahâzâ: Bununla beraber, bu-
nunla birlikte.

Mâkes: Akseden yer, ayna.

Mazhar: Bir şeyin zuhur ettiği,
göründüğü yer

Müellif: Yazan, te'lif eden.

Nakkaş: İşleyen, nakşeden, sa-
natkâr.

Nâzım: Düzenleyen, belirli bir sis-
teme, düzene koyan.

Nazm: Şiir veya şiir tarzında öl-
çülü yazı.

Samed: Hiçbir şeye ihtiyacı ol-
madığı halde her şeyin O'na
muhtaç olduğu Yüce Allah.

Tahmid: Cenab-ı Hakk'ın had ve
hesaba gelmez nimetlerini kar-

şısında şükürünü ikrar ve ilan et-
mek.

Takdis etmek: Mukaddes bil-
mek, Cenab-ı Hakk'ın kusursuz,
pâk ve her hususta noksansız ol-
duğunu ifade etmek.

Temcid: Cenab-ı Hakk'ın büyük-
lüğünü, güzelliğini anarak şânı-
nı yüceltmek.

Vâhid: Bir, Allah.

Ed-Dâî^(*)

Yıkılmış bir mezarım ki, yığılmıştır içinde
Said'den yetmiş dokuz emvât^(**) bâ-âsâm âlâma.

Sekseninci olmuştur, mezara bir mezar taş.
Beraber ağlıyor^(***) hüsrân-ı İslâm'a.

Mezar taşımla pür-emvât enindâr o mezarımla
Revânım saha-yı ukbâ-yı ferdâma.

Yakînim var ki; istikbal semâvâtı ve zemin-i Asya,
Bâhem olur teslim, yed-i beyzâ-yı İslâm'a.

Zira yemin-i yümn-i imandır
Verir emn ü emân ile enâma.

* Bu kıta, onun imzasıdır.

** Her senede iki defa cisim tazelandığı için iki Said ölmüş demektir. Hem bu sene Said, yetmiş dokuz senesindedir. Her bir senede bir Said ölmüş demektir ki, bu tarihe kadar Said yaşayacak.

*** Yirmi sene sonraki bu şimdiki hâli, hiss-i kable'l-vuku ile hissetmiş.

Âlâm: Elemler.

Bâ-âsâm: Günahlarla.

Bâhem: Beraberce, birlikte.

Ed-Dâî: Dua eden, duada bulunan.

Emn ü emân: Emniyet, güvenlik ve huzur.

Emvât: Ölümler.

Enâm: Halk, varlıklar.

Enindâr: İnleyen.

Hiss-i kable'l-vuku: Bir şeyi olmadan önce hissetme, içine doğma, önsezi.

Hüsrân-ı İslâm: Müslüman millet ve devletlerinin hüsrana uğraması.

İstikbal semâvâtı: Geleceğin dünyası.

Pür-emvât: Ölümlerle dolu.

Revân: Yolculuk, yürüyüş.

Saha-yı ukbâ-yı ferdâ: Yakın gelecekteki âhiret yurdu.

Yakîn: Şüphesiz, kesin bilgi.

Yed-i beyzâ-yı İslâm: İslâm'ın tertemiz, bembeyaz eli.

Yemin-i yümn-i iman: İmanın bereketi olan sağ el.

Zemin-i Asya: Asya coğrafyası.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا اللَّهُ يَا رَحْمَنُ يَا رَحِيمُ يَا فَزْدُ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ يَا حَكَمُ يَا عَدْلُ يَا قُدُّوْسُ¹

İsm-i âzamın hakkına ve Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın hürmetine ve Resûl-i Ekrem'in (aleyhissalâtü vesselâm) şerefine, bu Şuâlar'ı bastıranları ve mübârek yarıdımçıları ve Risale-i Nur talebelerini Cennetü'l-Firdevs'te saadet-i ebediye-ye mazhar eyle! Âmin...

Ve hizmet-i imaniye ve Kur'âniye'de daima muvaffak eyle! Âmin...

Ve defter-i hasenâtlarına, Şuâlar Mecmuası'nın her bir harfine mukabil, bin hasene yazdır! Âmin...

Ve Nurlar'ın neşrinde sebat ve devam ve ihlâs ihsan eyle! Âmin...

Yâ Erhame'r-râhimîn!.. Umum Risale-i Nur şakirtlerini iki cihanda me-sûd eyle! Âmin...

İnsî ve cinnî şeytanların şerlerinden muhafaza eyle! Âmin...

Ve bu âciz ve biçare Said'in kusurâtını affeyle! Âmin...

Umum Nur şakirtleri nâmına
Said Nursî

¹ Yâ Allah, yâ Rahmân: Ey Zâtı itibarıyla merhametli olan! Yâ Rahim: Ey rahmetiyle mahlûkatına merhamet eden! Yâ Ferd: Ey eşi ve benzeri olmayan! Yâ Hayy: Ey her zaman var olan, diri olan, ezeli ve ebedî hayat sahibi olan! Yâ Kayyûm: Ey kendi Zât'ı ile var olup, zeval bulmayan ve bütün varlıkları varlıkta tutup onları yöneten! Yâ Hakem: Ey hükmü geçersiz kılınmayan Hâkim! Yâ Adl: Ey tam adalet sahibi! Yâ Kuddûs: Ey her şeyi tertemiz yapan ve kendisi bütün eksiklerden uzak ve yüce Zât!

Cennetü'l-Firdevs: Firdevs Cenneti. Bütün cennet mertebelerinin birlikte müşâhede edileceği cennetin en yüksek yeri, zirvesi.

Defter-i hasenât: Sevap, kazanç defteri.

Erhame'r-râhimîn: Merhametlilerin en merhametlisi.

Hasene: Sevap.

İsm-i âzam: Kendisi ile dua edildiğinde Allah'ın icabet ettiği en büyük ismi.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: Beyan ve ifadesi ile insanları, benzerini yapmaktan aciz bırakan Kur'ân-ı Kerim.

Kaynakların Tesbitinde Faydalanılan Eserler

- Abd İbni Humejd**, İbni Nasr Ebû Muhammed (v. 249 h.); *Müsned*, [Tahkik: Subhî el-Bedrî es-Sâmerrâî, Mahmud Muhammed Halil es-Sâidî], Mektebetü's-sünne, Kahire, 1408/1988.
- Abdurrezzak**, Ebû Bekr Abdurrezzak İbni Hemmâm (126-211 h.); *Musannef*, [Tahkik: Habîburrahmân el-A'zamî], I-XI, el-Meclisü'l-ilmî, Beyrut, 1403/1983.
- Aclûnî**, İsmâîl b. Muhammed (v. 1162); *Keşfü'l-hafâ ve müzîlû'l-ilbâs*, I-II, Mues-sesetü'r-risâle, Beyrut, 1988.
- Ahmed İbni Hanbel**, Ebû Abdullah eş-Şeybânî (164-241 h.); *Müsned*, I-VIII, Mues-sesetü Kurtuba, Mısır, tsz.
- _____; *Zühed*, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1398 h.
- Ali İbni Ebî Talib**, Ebu'l-Hasan Ebû Turab Ali b. Ebî Talib (v. 40/661); Celcelûtiye, [Terc.: Abdülaziz Hatip], Gençlik yay., İstanbul, 2002.
- Aliyyülkârî**, Ebu'l-Hasan Nureddin Ali b. Sultan Muhammed (v. 1014/1606); *el-Masnû fi mârifeti hadîsi'l-mevdû*, [Tahkik: Abdülfettah Ebû Gudde], Mektebü'l-matbûati'l-İslâmî, Kahire, 1984.
- _____; *el-Esrâru'l-merfûa fi'l-ahbâri'l-mevdûa*, [Tahkik: Muhammed b. Lütîfi Sabbâğ], el-Mektebü'l-İslâmî, Beyrut, 1406.
- _____; *Şerhu kitabî'l-Fikhi'l-ekber*, [Tahkik: Ali Muhammed Dandel], Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1416/1995.
- Âlûsî**, Ebu's-Senâ Şehabeddin Mahmud İbni Abdillâh (v. 1270/1854); *Rûhu'l-meânî fi tefsiri'l-Kur'ânî'l-azîm ve's-seb'u'l-mesânî*, I-XXX, Dâru ihyâi't-türâsi'l-Arabî, Beyrut, tsz.
- Bâkullânî**, Ebû Bekr Muhammed b. et-Tayyib (v. 403/1013); *İ'câzü'l-Kur'an*, [Şerh ve ta'lik: Muhammed Abdülmüslim el-Hafâcî], Mektebetü ve matbaatü's-Sabîh ve evlâdihî, Mısır, 1370/1951.
- Bagavî**, Ebû Muhammed Muhyissünne Hüseyin İbni Mes'ud, (v. 516/1122); *Meâlimü't-tenzil*, I-VIII, Dâru Taybe, Riyad, 1993.
- Beyhakî**, Ebûbekir Ahmed b. el-Hüseyin (384-458 h.); *es-Sünenü'l-kübrâ*, I-X, Mektebetü dâri'l-bâz, Mekke, 1414/1994.

- _____; **Şuabü'l-ıman**, [Tahkik: Muhammed es-Saîd Besyûnî ez-Zağlûl], I-IX, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1410/1990.
- _____; Zühed, Müessesetü'l-kütübi's-sekâfiyye, Beyrut, 1996.
- Bezzâr**, Ebûbekir Ahmed b. Amr b. Abdülhâlık (v. 215-292); **Müsned**, [Tahkik: Abdulkâdir Arafât], I-III, Müessesetü ulûmi'l-Kur'ân, Beyrut/ Medine, 1409 h.
- Buharî**, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl (v. 256 h.); **Sahîhu'l-Buharî**, I-VIII, el-Mektebetü'l-İslâmiyye, İstanbul, 1979.
- _____; **et-Târîhu'l-kebîr**, I-VIII, Dâru'l-fikr, Beyrut, 1986.
- Busayrî (el-Bûsirî)**, Muhammed İbni Said İbni Hammad İbni Muhsin (v. 316/929); **Kasîde-i Bürde**, [Terceme ve Şerh: Abidin Paşa, Terceme: Ömer Faruk Harman], Elif Ofset, İstanbul, 1977.
- Câhız**, Ebû Osman Amr İbn Bahr İbn Mahbub el-Kinanî el-Leysî (v. 255/868); **el-Beyân ve't-tebyîn**, [Tahkik: el-Mehâmî Fevzî Atavî], I-II, Dâru Sa'b, 1968.
- Cessâs**, Ahmed b. Ali Ebûbekir (v. 370 h.); **Ahkâmü'l-Kur'ân**, Dâru ihyâi't-türâsi'l-Arabî, Beyrut, 1405 h.
- Dârimî**, Abdullah b. Abdirrahmân (181-255 h.); **Sünen**, I-II, Dâru'l-kitâbi'l-Arabî, Beyrut, 1407/1987.
- Deylemî**, Ebû Şucâ' Şîreveyh b. Şehredâr (445-509 h.); **el-Müsnedü'l-firdevs bi me'sûri'l-hitâb**, [Tahkik: Muhammed es-Saîd Besyûnî ez-Zağlûl], Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1986.
- Antere**, **Divan**, [Takdim ve Şerh: Macid Tarrad], Dâru'l-Kitabil Arabî, Beyrut, 1992.
- Ebû Davud**, Süleyman b. Eş'as es-Sicistânî (202-275 h.); **Sünen**, [Tahkik: Muhammed Muhsin Abdülhamîd], I-IV, el-Mektebetü'l-İslâmiyye, İstanbul, tsz.
- Ebû Hanîfe**, İmam-ı A'zam Numan b. Sabit Bağdadi, (v. 150/767); **Fikhul-ekber** (Aliyyülkârî Şerhiyle birlikte), [Tahkik: Ali Muhammed Dandel], Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1416/1995.
- Ebû Nuaym**, Ahmed b. Abdillâh el-İsbehânî (v. 430 h.); **Hilyetü'l-evliyâ ve tabakâ-tü'l-asfiyâ**, I-X, Dâru'l-kitâbi'l-Arabî, Beyrut, 1405 h.
- _____; **Delâilü'n-nübüvve**, [Tahkik: Muhammed Ravvas Kal'acî Abdulberr Abbas], I-II, Dâru'n-nefâis, Beyrut, 1991.

- Ebü Ya'lâ**, Ahmed b. Ali b. el-Müsennâ (210/307 h.); *Müsned*, I-XIII, Dâru'l-Me'mûn li't-türâs, Dimaşk, 1404/1984.
- el-Mukri'**, Ebu'l-Abbas Ahmed b. Muhammed et-Tilmisânî; *Nefhu't-tayyib*, [Tahkik: *İhsan Abbas*], Daru Sadır, Beyrut, 1968.
- Ebu's-Suûd**, Muhammed b. Muhyiddin el-İmad (v. 982/1574); *İrşadü'l-aklî's-selim ilâ mezâyâ'l-Kur'ân-ı Kerim*, I-IX, Dâru ihyâi't-türâsi'l-Arabî, Beyrut, tsz.
- Ebu's-Şeyh**, Abdullah İbni Muhammed İbni Câfer İbni Hayyan el-Esbahânî (274-369 h.); *el-Azame*, [Tahkik: *Rızaullah İbni Muhammed İdris el-Mübarekfûri*], I-V, Dâru'l-âsime, Riyad, 1408 h.
- Esfehânî**, Ebu'l-Ferec Ali İbni Hüseyin İbni Muhammed, (v. 357/967); *el-Eğânî*, [Tahkik: *Semir Cabir*], I-XXIV, Dâru'l-fikr, Beyrut, tsz.
- Gazâlî**, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed (450-505 h.); *İhyâu ulûmi'd-dîn*, I-IV, Dâru'l-mârife, Beyrut, tsz.
- Geylânî**, Muhyiddin Abdülkadir b. Musa b. Abdillâh (v. 561/1166); *Fethu'r-rabbânî*, [Tahkik: *Enes b. Muhammed b. Hasan Muhra*], Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1419 h.
- Gümüshânevî**, Ahmed Ziyaeddin Nakşibendî; *Mecmûatü'l-ahzâb*, I-III, Sezgin neş-riyat, İstanbul, 1311/1893.
- Hâkim**, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh en-Neysâbûrî (321-405 h.); *Müstedrek ale's-Sahihayn*, I-V, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1411/ 1990.
- Halebî**, Ali İbni Burhaniddin (v. 1044/1635); *es-Sîratü'l-Halebiyye*, I-III, Dâru'l-mârife, Beyrut, 1400.
- Hamevî**, Takıyyuddin Ebû Bekr Ali İbni Abdillâh (768-837 h.); *Hizânetü'l-edeb*, [Tahkik: *İsâm Şayto*], I-II, Dâru mektebeti'l-hilâl, Beyrut, 1987.
- Heysemî**, Ali İbni Ebî Bekr (v. 807 h.); *Müsnedü'l-Hâris (Zevâidu'l-Hâris)*; [Tahkik: *Hüseyin Ahmed Salih el-Bakirî*], Merkezü Hidmeti's-Sünne ve's-Sîreti'n-Nebeviyye, Medine, 1413/ 1992.
- Hatib el-Bağdâdî**, Ahmed b. Ali Ebû Bekr (393-463 h.); *Târîhu Bağdâd*, I-XIV, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, tsz.
- Heysemî**, Ali İbni Ebî Bekr (v. 807 h.); *Mecmeu'z-zevâid*, I-X, Dâru'r-reyyan li't-türas-Dâru'l-kitabî'l-Arabî, Kahire-Beyrut, 1407 h.
- İbni Abdilberr**, Yusuf b. Abdullâh b. Muhammed (v. 463 h.); *Temhid*, I-XXIV, Vizâratü umûmi'l-evkâfi ve's-ş-şüûni'l-İslâmiyye, Mağrib, 1387 h.

- İbni Âbidîn**, Muhammed Emîn (v. 1258/1842); *Hâşiye Raddi'l-muhtâr ale'd-Dür-ri'l-muhtâr*, I-VIII, Kahraman Yayınları, İstanbul, 1984.
- İbni Adiyy**, Ebû Ahmed Abdullah İbni Adiyy el-Cürcanî (v. 365/976); *el-Kâmil fi duafâi'r-ricâl*, I-VII, Dâru'l-fikr, Beyrut, 1985.
- İbni Arabî**, Muhammed b. Ali Muhyiddîn (v. 638 h.); *el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye*, I-VIII, el-Meclisü'l-a'lâ li's-sekâfe, Kahire, 1403/1983.
- İbni Asâkir**, Ebu'l-Kâsım Sikatüddîn Ali b. Hasan b. Hibetullah (v. 571/1176); *Târî-hu Dimaşk*, I-LXX, Dâru'l-fikr, Beyrut, 1417/1996.
- İbni Âşûr**, Muhammed Tahir (v. 1394/1973); *et-Tahrîr ve't-Tenvîr*, I-XXX, ed-Dâru't-Tunusiyye, Tunus.
- İbni Ebî Şeybe**, Abdullah b. Muhammed (v. 235 h.); *el-Musannef fi'l-ehâdis ve'l-âsâr*, [Tahkik: Kemâl Yusuf el-Hût], I-VII, Mektebetü'r-Ruşd, Riyad, --1409 h.
- İbni Hacer**, Ahmed b. Ali el-Askalânî (773-852 h.); *Fethu'l-bârî*, I-XIII, Dâru'l-mârif, Beyrut, 1379 h.
- _____; *İsâbe*, I-VIII, Dâru'l-cîl, Beyrut, 1412 h.
- _____; *Tehzîbü't-tehzîb*, I-XIV, Dâru'l-fikr, Beyrut, 1404/1984.
- İbni Hibbân**, Ebû Hâtim Muhammed el-Büstî (v. 354/965.); *El-Ihsan fi takrîbi Sahîh İbni Hibbân*, [Tertîb: Alâüddîn Ali b. Belbânî; Tahkik ve ta'lîk: Şuayb el-Arnâvût], I-XVII, Müessesetü'r-risâle, Beyrut, 1988.
- _____; *Mecrûhîn*, I-III, Dâru'l-va'y, Haleb, [Tahkik: Mahmud İbrahim Zâyed], tsz.
- İbni Hişâm**, Abdülmelik İbni Hişâm İbni Eyyûb el-Himyerî (v. 213/828); *es-Sîratü'n-nebeviyye*, I-VI, Dâru'l-cîl, Beyrut, 1411.
- İbni İshak**, Muhammed b. İshak b. Yesar (85-151 h.); *Sîretü İbni İshak*, [Tahkik: Muhammed Hamidullah], Ma'hedü'd-Dirâsât ve'l-Ebhâs li't-Ta'rib, tsz.
- İbni Kesîr**, Ebu'l-Fidâ İsmail İbni Ömer İbni Kesîr ed-Dimaşkî (v. 774 h.); *Tefsîru'l-Kur'âni'l-azîm*, I-IV, Dâru'l-fikr, Beyrut, 1401 h.
- _____; *el-Bidâye ve'n-nihâye*, I-XIV, Dâru'l-meârif, Beyrut, tsz.
- İbn Kuteybe**, Abdullah İbn Müslim ed-Dîneverî (v. 276/889); *Te'vîlü muhtelifi'l-hadis*, [Tahkik: Muhammed Zührî en-Neccar], Dâru'l-cîl, Beyrut, 1393/1972.
- İbni Mâce**, Muhammed b. Yezîd el-Kazvînî (207-275 h.); *Sünen*, I-II, Dâru'l-fikr, Beyrut, tsz.

- İbn Manzûr**, Muhammed b. Zekeriyâ (v. 711/1311); *Lisânü'l-Arab*, I-X, Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1414/1994.
- İbni Sa'd**, Ebû Abdullah Muhammed b. Sa'd el-Menî' (168-230 h.); *et-Tabakâtü'l-kübrâ*, I-VIII, Dâru sâdir, Beyrut, tsz.
- İbnü'l-Cevzî**, Abdurrahman b. Ali b. Muhammed (508-597 h.); *Sıfatü's-safve*, I-IV, Dâru'l-mârifet, Beyrut, 1399/1979.
- İbnü'l-Esîr**, Ebu'l-Hasan İzzeddin Ali b. Muhammed b. Abdülkerim (v. 630/1233); *en-Nihâye fî ğarîbi'l-hadîs*, I-V, el-Mektebetü'l-ilmiyye, Beyrut, 1399/1979.
- İbnü'l-Mübârek**, Abdullah (118-181 h.); *Zühed*, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, tsz.
- İmam Rabbânî**, Ahmed Fârûkî Serhendî; *Mektubat*, I-II, Fazilet Neşriyat, İstanbul, tsz.
- Kadı İyâz**, Ebu'l-Fazl İyâz İbni Musa İbni İyâz el-Yahsubî (v. 544/1149); *eş-Şifâ bi ta'rîfi hukûkî'l-Mustafa (s.a.s.)*, [Tahkik: Hüseyin Abdulhamid Nil], Dâru'l-erkam, Beyrut, 1415/1995.
- Kalkaşendî**, Ahmed b. Ali (v. 821 h.); *Subhu'l-a'sâ fî sinâati'l-inşâ*, I-VIII, Dâru'l-fikr, Dimaşk, 1987.
- Kâsânî**, Alâüddîn (v. 587 h.); *Bedâiu's-sanâi'*, I-VII, Dâru'l-kitâbi'l-Arabî, Beyrut, 1982.
- Kazvîni**, Celâlüddîn Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa'diddîn b. Ömer (v. 739/ 1338); *el-İzâh fî ulûmi'l-belâġa*, Dâru ihyâi'l-ulûm, Beyrut, 1998.
- Kudâî**, Muhammed b. Selâme b. Ca'fer (v. 454 h.); *Müsnedü's-Şihâb*, I-II, Müessesetü'r-risâle, Beyrut, 1407/1986.
- Kurtubî**, Muhammed b. Ahmed b. Ebû Bekr b. Ferah (v. 671/1273); *el-Câmî li ahkâmî'l-Kur'ân*, I-XX, Dâru's-şâ'b, Kahire, 1372 h
- Ma'mer b. Râşid** (v. 151 h.); *el-Câmî* (Abdurrezzak'ın el-Musannef'inin sonunda), el-mektebü'l-İslâmî, Beyrut, 1403 h.
- Mâverdî**, Ebu'l-Hasan Ali b. Muhammed b. Habîb (v. 450/1058 h.); *A'lâmü'n-nübüvve*, [Tahkik: Muhammed Mu'tesim Billah el-Baġdadi], Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrut, 1987.
- Mevlânâ Celaleddin Rumî**, Muhammed b. Muhammed b. Hüseyin (v. 672 h.); *Mesnevî-i Şerîf*; [Terc.: Şefik Can], I-VI, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2004.

- Meydânî**, Ebu'l-Fadl Ahmed b. Muhammed (v. 518 h.); *Mecmeu'l-emsâl*, I-II, Dâru'l-mârifê, Beyrut, tsz.
- Mizzî**, Yusuf b. ez-Zekî Abdurrahmân (654-742 h.); *Tehzîbü'l-Kemâl*, I-XXXV, Mües-sesetü'r-risâle, Beyrut, 1400/1980.
- Mâlik b. Enes**, Ebû Abdullah el-Esbahî (93-179 h.); *Muvatta*, I-II, Dâru ihyâi't-türâsi'l-Arabî, Beyrut, 1985.
- Münâvî**, Muhammed Abdürraûf b. Ali (v. 1031/1622); *et-Teârîf*, Dâru'l-fikr, Beyrut, 1410.
- Münâvî**, Muhammed Abdürraûf b. Ali (v. 1031/1622); *Feyzu'l-kadîr şerhu Câmi's-sağîr*, I-VI, el-Mektebetü't-ticâriyyeti'l-kübrâ, Mısır, 1356 h.
- Münzirî**, Abdülazîm b. Abdi'l-Kaviyy (v. 581-656); *et-Terğîb ve't-terhîb*, I-IV, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1417.
- Müslim**, Ebu'l-Hüseyn el-Haccâc en-Neysâbûrî (206-261 h.); *Sahîhu Müslim*, I-V, Dâru ihyâi't-türâsi'l-Arabî, Beyrut, tsz.
- Nebhânî**, Yusuf b. İsmail b. Yusuf (v. 1350/1932); *Huccetullâhi ale'l-âlemîn fi mu'cizâti Seyyidi'l-murselîn*, Dâru'l-fikr, Beyrut, tsz.
- Nesâî**, Ebû Abdurrahmân Ahmed b. Şuayb (215-303 h.); *Sünen*, [Tahkik: Abdülfettah Ebû Gudde], I-VIII, Mektebetü'l-matbûâtî'l-İslâmiyye, Halep, 1406/1986.
- Nevevî**, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref (631-676 h.); *Şerhu Sahîhi Müslim (Şerhu'n-Nevevî alâ Sahîhi Müslim)*, I-XVIII, Dâru ihyâi't-türâsi'l-Arabî, Beyrut, 1392.
- _____; *Tehzîbü'l-esmâ ve'l-lugat*, Dâru'l-fikr, Beyrut, 1996.
- Nuaym İbni Hammâd**, Ebû Abdullah el-Mervezî (v. 228/843); *Fiten*, [Tahkik: Semir Emin ez-Zührî], I-II, Mektebetü't-tevhid, Kahire, 1412 h.
- Serahsî**, Ebû Bekr Muhammed b. Ebî Sehl (v. ?); *Mebsût*, I-XXX, Dâru'l-mârifê, Beyrut, 1406 h.
- Seyyid Kutub**, (v. 1386/1966); *Fî-Zilâli'l-Kur'ân*, I-VI, Dâru's-Şurûk, Beyrut, 1406/1986.
- Sindî**, Ebu'l-Hasan Nureddin Muhammed b. Abdülhadi (v. 1138); *Hâşiye*, I-VIII, [Tahkik: Abdülfettah Ebû Gudde], Mektebetü'l-Matbaati'l-İslâmiyye, Halep, 1406/1986.
- Süyûtî**, Abdurrahman b. el-Kemâl Celâleddîn (849-911 h.); *el-Hasâisu'l-kübrâ*, I-III, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1985.

_____; *ed-Dürü'l-mensûr*, I-VIII, Dâru'l-fikr, Beyrut, 1993.

_____; *el-İtkân fî ulûmi'l-Kurân*, I-II, El-Matbaatü'l-Meymeniyye, Kahire, 1317/1899.

_____; (Abdulğani ve Fahu'l-Hüsn ed-Dehlevî ile birlikte) *Şerhu Süneni İbni Mâce*, Kadîm-i Kütüphane, Karaçi, tsz.

_____; *et-Tedrîbü'r-râvî*, I-II, Mektebetü'r-Riyâd el-hadîse, Riyad, tsz.

_____; *Târîhu'l-hulefâ*, [Tahkik: Muhammed Muhyiddin Abdulhamid], Mısır, 1371/1952.

Sübkî, Ebû Nasr Abdülvehhab b. Ali b. Abdilkâfi (v. 771/1370); *Tabakâtü's-Şâfiyyeti'l-kübrâ*, I-X, Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabiyye, Kahire, 1983.

Taberânî, Ebu'l-Kâsım Muhammed b. Ahmed (v. 360 h.); *el-Mu'cemül-evsat*, [Tahkik: Hamdi b. Abdülmecîd es-Selefi], I-X, Dâru'l-Harameyn, Kahire, 1415 h.

_____; *el-Mu'cemül-kebîr*, [Tahkik: Hamdi b. Abdülmecîd es-Selefi], I-XX, Mektebetü'l-ulûm ve'l-hikem, Musul, 1404 h.

_____; *Müsnedü's-Şâmiyyûn*, [Tahkik: Hamdi İbn Abdülmecîd es-Selefi], I-II, Müessesetü'r-risale, Beyrut, 1405/1984.

Taberî, Muhammed b. Cerîr b. Yezîd b. Hâlid (224-310 h.); *Târîhu'l-ümem ve'l-mülûk (Târîhu't-Taberî)*, I-V, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1407 h.

Tahâvî, Ebû Cafer Ahmed b. Muhammed b. Selâmet el-Ezdî, (v. 321/933); *Şerhu meâni'l-âsâr*, I-IV, Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1389.

Tayâlisî, Ebû Davud Süleymân b. Davud (v. 204 h.); *Müsned*, Dâru'l-mârifet, Beyrut, tsz.

Teftâzânî, Sa'düddin Mesud İbn Ömer İbn Abdillâh, (v. 792/1390); *Şerhu'l-Mekâsîd*, [Tahkik: Abdurrahman Umeyre] I-V, Âlemü'l-kütüb, Beyrut, 1989.

Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa (209-279 h.); *el-Câmiu's-sahîh*, I-V, Dâru İhyâi't-türâsi'l-Arabî, Beyrut, tsz.

Übşeyhî, Şihâbüddîn Muhammed b. Ahmed (790-850 h.); *el-Müstatraf fî külli fennin müstazraf*, [Tahkik: Müfid Muhammed Kamîha], I-II, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1986.

Vâkidî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Vâkid el-Eslemî (v. 207/823); *Kitâbü'l-megâzî*, I-III, [Tahkik: Marsden Jones], Âlemü'l-Kütüb, Beyrut, 1966.

Zehebî, Şemsüddîn Muhammed Ahmed (v. 748/1347); *Mizanü'l-îtidâl fî nak-di'ricâl*, [Tahkik: Ali Muhammed Muavvad, Âdil Ahmed Abdülmevcûd], I-VIII, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1416/1995.

_____ ; *Tezkiratü'l-huffâz*, I-V, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, tsz.

Zürkânî, Ebû Abdullah Muhammed b. Abdülbaki b. Yusuf (v. 1122/1710), *Şerhu'z-Zürkânî alâ Muvatta el-Îmam Malik*, I-IV, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1411 h.

Sahislar

Abdullah İbni Abbas (r.a.)

Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) amcasının oğlu, tefsir ve fıkıh ilimlerinde otorite kabul edilen ve çok hadis rivayet edenler arasında yer alan sahabîdir. Hicretten üç yıl kadar önce Mekke'de dünyaya geldi. Doğduğu zaman babası tarafından Resûl-i Ekrem'e (s.a.s.) götürüldü ve duasına mazhar oldu. Allah Resûlü'nün (s.a.s.) eşlerinden olan Meymune Validemiz (r.a.), onun teyzesi olduğundan bazı geceler Allah Resûlü'nün (s.a.s.) evinde konuk edilirdi. Peygamber Efendimiz'e (s.a.s.) olan sevgisi, bağlılığı ve samimi hizmetleri sebebiyle O'nun takdirini kazanmış ve "Allah'ım, ona Kitab'ı öğret ve dinde mütehasıs kıl" tarzındaki duasına mazhar olmuştur. Naklettiği 1660 hadisle çok hadis rivayet eden sahabîlerden biri olan Abdullah İbni Abbas, aynı zamanda hadis öğrenimine de önem vermiştir. Kur'ân-ı Kerim'in inceliklerini anlayıp yorumlaması için Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) özel olarak dua ettiği İbni Abbas'ın tefsir ilmindeki üstünlüğü de daha ilk devirlerden itibaren hemen herkes tarafından kabul edilmiştir. Âyetlerin nüzul sebeplerini, nasih ve mensuhunu çok iyi bildiği gibi Arap edebiyatına olan vukufu da mükemmeldi. Bu sebeple ashap devrinden itibaren "Hibrü'l-ümme" (Ümmetin âlimi), "Tercümanü'l-Kur'ân" (Kur'ân'ın tercü-

manı) unvanlarıyla anılagelmıştır. Nitekim Hz. Ömer (r.a.), Bedir ashabının da katıldığı ilim meclislerinde, yaşı küçük olmasına rağmen İbni Abbas'ı da bulundurur ve fikirlerine değer verirdi. Abdullah İbni Abbas, fıkıh ilminde de önemli bir yere sahiptir. Devrinde Mekke'nin fıkıh otoritesi olarak kabul edilmiştir ve fetvalarının çokluğuyla meşhurdur. O, tefsir, fıkıh ve hadisten başka, Arap edebiyatı ve ensab ilmi (geneloloji) alanlarında da derin bilgiye sahipti. Aynı zamanda kudretli bir hatipti; namazlardan sonra tesirli konuşmalar yapar, dinleyiciler arasında Arapça bilmeyenler varsa, sözlerinin onlar tarafından da anlaşılması için tercüman kullanırdı.

Abdullah İbni Abbas, Hz. Osman (r.a.) döneminde hac emirliği, Hz. Ali (r.a.) döneminde de Basra valiliği görevlerinde bulundu. Kaynaklar, mümtaz bir kişiliğe sahip olan Abdullah İbni Abbas'ın siyasi ve sosyal olaylar karşısında ilmî otoritesini ve siyasi itidalini daima muhafaza ettiğini belirtmektedir. Hayatı boyunca müslümanların birlik ve beraberliğini savunan, bunun gerçekleşmesi için zaman zaman yetkilileri uyararak, gerektiğinde eleştiren ve kendisine yapılan hâlifelik tekliflerine iltifat etmeyen Abdullah İbni Abbas, 688 tarihinde yetmiş yaşlarında iken Taif'te vefat etmiş ve buraya defnedilmiştir.

Abdurrahmân Nursî (1903 – 1928)

Bediüzzaman Hazretleri'nin büyük kardeşi Molla Abdullah'ın oğludur. 1903'te Nurs'ta doğdu. I. Dünya savaşı sonunda Üstad Hazretleri İstanbul'a gelmişti. Bunun üzerine yeğeni Abdurrahmân da İstanbul'a Üstad'ının yanına gelmiş ve Çamlıca'da bulunan bir evde O'nunla beraber kalmıştı. Bediüzzaman Hazretleri'nin "gayet zeki, fedakar, hem bir talebe, hem hizmetkâr, hem kâtib, hem evlad-ı mâneviye"si olan Abdurrahmân Nursî, Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Birinci Millet Meclisi'nde bir süre katiplik yaptıktan sonra 25 yaşında henüz yeni evli iken vefat etmiştir. Vefatından sonra Hz. Üstad; "benim yegane mânevî evladım ve medar-ı tesellim ve hakiki vârisim ve bir deha-i nurânî sahibi olacağı muhtemel olan biraderzadem Abdurrahmân" ifadeleriyle yeğeninin gönlündeki konumuna işaret eder. Abdurrahmân Nursî Beyefendi, Hz. Üstad'a ait ilk biyografi çalışması olan "Bediüzzaman'ın Tarihçe-i Hayatı" adlı eseri kaleme almış ve 1919'da İstanbul'da yayınlamıştır.

Abdülhakim Arvasî

1865 yılında Van'ın Başkale ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini burada tamamladı. Daha sonra Irak'ın çeşitli bölgelerindeki tanınmış âlimlerden icazet alarak Başkale'ye döndü. Birinci Dünya Savaşı'nın başlarında Ruslar'ın Başkale'yi istila etmesi sonucunda ailesiyle birlikte göç etmek zorunda kaldı. Musul, Adana, Eskişehir'in ardından 1919 yılında İstanbul'a geldi. İstanbul'da Eyüp'teki Kâşgarî Dergâhı şeyhliğine tayin edil-

di. Medresetü'l-mütehasşisin'de tasavvuf tarihi dersi okuttu. Ayrıca Kâşgarî Camii'nin imamlık ve vaizlik görevi de kendisine verildi. Tekkelerin kapatılmasının ardından kendi evinde tasavvufi sohbetleriyle meşgul oldu. Aralık 1930'da Menemen hadisesi ile alakalı görülmek tutuklandı. Ancak olayla ilgisi olmadığı anlaşıldı. Daha sonra Ağa Camii ve Beyazıt Camii'nde dersler verdi. Eylül 1943'te yönetimin emriyle İzmir'e gönderildi. 27 Kasım 1943'te de vefat etti. Kabri Ankara'da Bağlum Mezarlığı'ndadır.

Abdülkahir Cürcanî

Arap dil bilgini ve edebiyat nazariyatçısı olan Cürcanî, yaşadığı devrin önemli kültür merkezlerinden biri olan Cürcan'da doğdu. Bütün hayatını Cürcan'da geçiren Abdülkahir Cürcanî 1079 yılında burada vefat etti. Tahsilini bitirdikten sonra Cürcan'da ders vermeye başlayan Cürcanî'nin şöhreti kısa zamanda etrafa yayıldı. Ondan ders okumak isteyen ilim meraklıları Cürcan'a akın etmeye başladılar. 'Belagat şeyhi' ünvanı ile anılmayı hak eden Cürcanî'nin en önemli eserleri Esrarü'l-belağa ve Dela'ilü'l-i'caz adlı eserleridir.

Abdülkadir Geylânî (1077 – 1166)

1077'de Hazar Denizi'nin güneybatısındaki Gilân eyalet merkezine bağlı Neyf köyünde doğdu. Küçük yaşta babasını kaybeden Abdülkadir'in bütün gayesi tahsiline devrin en önemli ilim ve kültür merkezi olan Bağdat'ta devam etmekte. On sekiz yaşına gelince annesinden izin alarak bir kafileye katılıp Bağdat'a gitti. Orada hadis, fıkıh, edebiyat okudu.

Bu arada Bağdat mutasavvıflarıyla yakın dostluklar kurup tasavvufa intisap etti. Medresede hadis, tefsir, kıraat, fıkıh ve nahiv gibi ilimleri okuttu ve vaaz vermeye başladı. Ancak bir süre sonra bütün bunları bırakarak inzivaya çekildi. 1166'da vefat eden Abdülkadir Geylânî Hazretleri'nin tasavvufu, şeriata ve dinin zahiri hükümlerine titizlikle bağlı kalma esasına dayanır. O, her an Kur'ân ve hadislere uygun hareket etmeyi şart koşar. Ona göre bir zâhidin hayatında görülebilecek deruni hâller dini ölçülerin dışına taşmamalıdır. Gerek vaazlarında gerekse eserlerinde son derece sade bir üslup kullanan Abdülkadir Geylânî'nin verdiği vaazları dinlemek için yetmiş bin kişinin Bağdat'a geldiği rivayet edilir. Daha hayatta iken kendisinden birçok keramet nakledilmeye başlanmıştır. Kendi adıyla anılan Kâdiriyye tarikatı bütün İslâm Âlemi'ne yayılmıştır. En önemli eserleri olarak "Gunye", "Fütuhu'l-Gayb" ve "Fethu'r-Rabbânî" sayılabilir.

Abdülvehhâb Şârânî (1491 – 1566)

Şafîî mezhebi fıkıh alimlerinden ve tasavvuf büyüklerinden biridir. 1491 yılında Mısır'ın Kalkaşend kasabasında doğdu. Erken yaşlarda Kur'ân-ı Kerim'i ezberledi ve hafız oldu. Çalışkanlığı ve ciddiyeti ile kısa zamanda hocalarının dikkatini çekti. Henüz buluş çağına gelmeden, kıldığı gece namazlarında Kur'ân-ı Kerim'i hatmettiği rivayet edilen İmam Şârânî hazretleri, hem şer'î ilimler, hem de tasavvuf sahasındaki gayret ve himmetleriyle tanınmaktadır. Başta tasavvuf olmak üzere, akâid, fıkıh, gramer ve tıbbâ dair farklı

sahalarda eser telifinde bulunan İmam Şârânî'nin eserlerinde tekye ile medrese ilminin uyumlu bir terkinin yapıldığı görülmektedir. Dört mezhebin birleşen ve ayrılan taraflarını ele aldığı Mîzân-ı Şârânî bilinen en meşhur eseridir. 1566 yılında Mısır'da vefat etmiştir.

Ahmed İbni Hanbel (780 – 855)

Hanbelî mezhebinin imamı, muhaddis ve fakih olan Ahmed İbni Hanbel 780 yılında Bağdat'ta doğdu. Kur'ân-ı Kerim'i ezberledikten ve Bağdatlı âlimlerden bir müddet gramer ve fıkıh okuduktan sonra hadis öğrenmeye başladı. İlk hocalarından biri, kendisinden pek çok hadis yazdığı tanınmış muhaddis Hüseyim İbni Beşîr'dir. En çok hadis yazdığı hocası ise Vekî' b. Cerrah'tır. İmam Şafîî'den fıkıh ve usûl-ü fıkıh öğrenmiştir. Ahmed İbni Hanbel Bağdatlı muhaddislerden faydalandıktan sonra hadis tahsilini tamamlamak üzere önce Kûfe'ye, ardından Basra, Mekke, Medine, Dimaşk, Halep ve Cezîre'ye seyahatler yapmıştır. Bunların en uzununu ve en yorucusunu, Abdürrezzak İbni Hemmam'dan istifade etmek üzere ve yeterli parası olmadığı için kervancıların yanında deve bakıcılığı yapmak suretiyle gerçekleştirdiği Yemen yolculuğudur. Hadis sahasındaki derin bilgisi ve güçlü hafızası ilim muhitlerinde duyulduğu için onu gıyaben tanıyan muhaddisler, yanlarına gittiği zaman istediği hadisleri memnuniyetle rivayet ederlerdi. Kırk yaşına kadar devam eden talebelik hayatından sonra hadis okutmaya başladı. Çok zaman 5000 kadar hadis talebesi onu dinlemek üzere çevresinde toplanır, bunlardan 500 kadarı hadis yazarken,

diğerleri onun tavırlarından ve edebinden faydalanmaya çalışırdı. Abbasi Halifelerinden Me'mun ve Mu'tasım, Ahmed İbni Hanbel'den Kur'ân'ın mahlûk olduğuna dair görüş alabilmek için ona baskı ve işkence yaptı. İki yıl dört ay süren bu hapis ve işkence hayatından sonra serbest bırakıldı. Bu hâdisede Ahmed İbni Hanbel'in peygamberâne bir sabır gösterdiğine işaret eden devrin tanınmış sufisi Bîşr el-Hâfî, kendisinin aynı sabrı göstermeyeceğini belirttiikten sonra onun atıldığı ateşten has altın olarak çıktığını söylemiştir. Ahmed İbni Hanbel doğduğu şehir Bağdat'ta 855'de vefat etti. Halifenin muhtelif kimselere yaptırdığı tahminlere göre, cenazesinde 60 bini kadın olmak üzere 800 bin civarında kişi bulundu. Ahmed İbni Hanbel'in en önemli eseri el-Müsned'dir. Esasında el-Müsned dışında kendisine nisbet edilen kitapların hiçbirini bizzat kaleme almamış, hatta kendi söz ve fetvalarının yazılmasına izin vermemiştir. Bundan dolayı eserleri, başta oğlu Abdullah olmak üzere diğer talebeleri tarafından ve ölümünden sonra kaleme alınmıştır. En hacimli iki hadis külliyyatından biri olan "el-Müsned", Ahmed İbni Hanbel'in 700 bin hadis arasından seçerek tertip ettiği otuz bin kadar hadis üzerine oğlu Abdullah ile talebesi Ebûbekir el-Katî'nin birçok –bazı kaynaklara göre on bin– hadis ilâve etmesiyle meydana gelen hadis külliyyatıdır.

Abdûlmecid Nursî (Ünlükul) (1884 – 1967)

Bediüzzaman Hazretleri'nin öz kardeşidir. 1884'te doğdu. Dinî ilimlere dair tahsilini tamamladıktan sonra Diyarbakır ve

Van'da muallimlik, Nevşehir / Ürgüp'te müftülük, Konya İmam-Hatip ve Yüksek İslâm Enstitüsü'nde meslek dersleri hocası yapmıştır. Kardeşi Bediüzzaman Hazretleri'nin "el-Mesneviyyü'n-Nuriyye" ve "İşârâtü'l-İ'câz" adlı Arapça eserlerini Türkçe'ye tercüme ederek Türkiye'deki iman hizmetinde önemli bir vazife eda etmiştir. 1967'de Konya'da vefat etmiştir.

Ahmed Nazif (Çelebi)

Risale-i Nur'un faal bir şakirdi olan Ahmed Nazif Çelebi, Kastamonu'nun İnebolu ilçesindendir. Bediüzzaman Hazretleri 1910 yılında İstanbul'dan bir heyetle İnebolu'yu ziyaret etmişti. İşte Ahmed Nazif Çelebi, ilk defa Üstad'ı burada tanıdı. Daha sonra Hz. Üstad'ın 1936 yılında Kastamonu'ya sürgün edilmesinin ardından, 1938'de kendisini ziyaret edip Risale-i Nur'u okuyup yazmaya başladı. Oğlu Salahaddin Çelebi ile birlikte Risalelerin gerek elle yazılmasında, gerekse teksir makinasıyla çoğaltılıp diğer vilayetlere dağıtılmasında önemli hizmetler gerçekleştirdi. Mesela yaptığı bir neşriyat neticesinde Üstad Hazretleri kendisini şöyle taltif etmişti: "Nazif'e bin bârekâllah, bin mâşaallah! İkinci bir Hüsrev; İnebolu ikinci bir Isparta olduğunu isbat ediyor. Tarihçe-i Hayat'ın en mühim meselesi Medresetü'l-Zehra olması cihetiyle Nazif'in bu neşriyatı, Reis-i Cumhurun Medresetü'l-Zehra mânâsında ve Doğu Üniversitesi namında Şark Camiü'l-Ezherine ciddî çalışmasına bir vesile olduğunu zannediyoruz." Denizli ve Afyon hapishanelerinde Bediüzzaman Hazretleri'yle birlikte tutuklu kalan Ahmed Nazif Çelebi, 1964 yılında vefat etmiştir.

Ahmed Bedevî

Kuzey Afrika ve Mısır'ın en büyük velisi olarak kabul edilen mutasavvıf Ahmed Bedevî, Bedeviye tarikatının da kurucusudur. Fas'ta doğdu. Yüzünü Afrika bedevileri gibi örttüğü için Bedevî lakabıyla tanındı. Küçük yaşta ailesiyle birlikte hacca gitti. Mekke'de iken babası vefat etti. Gençlik döneminde zahirî ilimlerle meşgul oldu. Kur'an-ı Kerim'i ezberledikten sonra kıraat ilmine ilgi duydu ve Kur'an'ı kıraat-ı seb'a üzere okumayı öğrendi. Daha sonra fıkıh tahsil etti, özellikle şafiî fıkıhında derinleşti. 1230 yılına doğru dini-ruhanî hayatında bir takım değişiklikler oldu. İnsanlardan uzaklaşarak dünya kelamı etmemeye ve meramını işaretle anlatmaya başladı. 1237 yılında Mısır'ın Tanta şehrine yerleşti. Burada, kendisine kırk yıl hizmet edecek ve ölümünden sonra da yerine geçecek olan Abdü'l-âl b. Fakîh ile karşılaştı. Hayatının geri kalan kısmını Tanta'da geçirdi.

Ahmed Bedevî'nin Kuzey Afrika ve özellikle Mısır'ın dinî-tasavvufî hayatında derin izleri olduğu gibi tasavvuf tarihi içinde de önemli bir yeri vardır. Tasavvuf ehli onu Abdülkadir-i Geylanî, Ahmed Rifâî ve İbrahim Desûkî ile birlikte "aktâb-ı erbaa"dan biri olarak kabul eder. O, aynı zamanda haclılara karşı vermiş olduğu çetin mücadeleler vesilesiyle Mısır halkı tarafından büyük bir kahraman ve kurtarıcı olarak kabul edilmiştir.

Ahmed Rifâî

Dört büyük "kutub"dan biri kabul edilen Ahmed Rifâî, Rifaiyye tarikatının kurucusudur. 1118'de, Bağdat'la

Basra arasında kalan Batâih bölgesinde Ümmüabîde köyünde doğdu. Yedi yaşında iken babasını kaybeden Ahmed Rifâî'yi, devrin büyük sufilerinden dayısı Mansur Batâihî himayesine aldı. Kur'an öğrenimini ve hıfzını tamamladıktan sonra, devrin alim ve mutasavvıflarından Ali Ebü'l-Fazl el-Vasîtî ve diğer bazı alimlerden İslamî ilimleri öğrendi. Vâsîtî ona icazet verdi ve hırkasını giydirdi. "Herkes üstadıyla ben ise talebem Rifâî ile iftihar ederim" diyen Vâsîtî, zahir ve batın ilimlerine sahip bir alim ve sufi olduğunu belirtmek üzere ona "ebü'l-âlemeyn" (iki âlemin üstadı) ünvanını verdi. Ahmed Rifâî, Vasîtî'nin ölümünden sonra dayısı Mansur Batâihî'nin terbiye ve irşad hal-kasına girdi. Rifâî'ye hilafet ve "şeyhü's-şüyuh" ünvanını vererek kendisine bağlı bütün tekkelerin şeyhliğini de tevdi eden Batâihî, Ümmüabîde'deki tekkeye yerleşip müridlerin irşad ve terbiyesiyle meşgul olmasını istedi.

Bütün kaynaklar Ahmed Rifâî'nin pek çok müridi olduğunu, tekkesine her gün binlerce kişinin geldiğini, sabah-akşam bunlara yemek verildiğini yazar. Tekkesinin vakıf, hediye ve bağış yoluyla çok büyük geliri olduğu da ifade edilmektedir. Kaynaklar onu alim, muhad-dis, Şafiî fakih ve müfessir bir sufi olarak tanıtır. Onun tasavvuf anlayışına göre İslam, "zâhir" ve "bâtın"ı ile bir bütündür. Bâtın, zâhir özü, zâhir bâtının zarfıdır; zâhir olmasa bâtın da olmazdı. Kalp cesetsiz olmaz, kalbi olmayan ceset ise çürür. Tasavvuf bâtın ilmidir. Derviş olmak için toplumdan uzaklaşmak gerekmez. Müridler dünyevî meşguliyetlerini terketmeksizin, helal ve harama dikkat

ederek ve gafletten uzak kalmak suretiyle hak yolunda ilerleyebilirler. Tasavvuf baştan sona “edep”ten ibarettir ve bütün edepler Peygamber Efendimiz’in (sas) sünnetine tabi olarak elde edilir.

Kaynakların zül, meskenet, fakr, inkisar ve tevazu sahibi olarak tanıttıkları Ahmed Rifâî, Allah’a bu faziletlerle vasıl olduğunu, bunları tasavvufî yolunun birer esası olarak tercih ve tesbit ettiğini söyler. Menkıbeleri içinde onun fevkalade tevazuunu gösteren bir çok hikaye yer almaktadır. Menâkıbnamelerin, birkaç keramet istisna edilirse hemen hemen daima onun ahlakını ve insanî münasebetlerdeki tevazuunu gösteren hikayelere yer vermeleri dikkat çekicidir. Bu menkıbeler ve eserlerinde ifade edilen fikirler, onun sufi şahsiyeti ve tarikat pirleri arasındaki özelliklerini ortaya koyan ana çizgilerdir. 1182’de vefat eden Ahmed Rifâî’nin türbesi Bağdat’ın güneyinde Vâsıt yakınlarındadır.

Ahmed Feyzi

1898’de Isparta’nın Uluborlu kazasında doğdu. Nur Risalelerini 1930 senelerinden sonraki günlerde Milaslı Halil İbrahim Çöllüoğlu vasıtası ve vesilesiyle tanıdı. Bu tarihten sonra Bediüzzaman’ın yanında hizmet etmeyi, iman yolunda hizmeti en aziz bir gaye bildi. Bütün ömrü bu maksadın aşk ve heyecanı ile geçen Ahmed Feyzi beyefendi, 1948’de Bediüzzaman’la birlikte Afyon hapishanesinde yatı. Bediüzzaman Hazretlerinin, kendisini, "Risale-i Nur’un manevî avukatı, Aydın havalisinin Hasan Feyzi’si ve o civarın bir Hüsrev-i" diye tavsif ettiği Ahmed Feyzi Kul 1972’de vefat etti.

Âişe-i Sıddîka (r.anhâ) (h. 614 – 678)

H. Ebûbekir’in (r.a.) kızı, Peygamber Efendimiz’in (s.a.s.) hanımı, müminlerin annesidir. 614’te Mekke’de doğdu. Allah Resûlü (s.a.s.) ile nikahı hicretten önce Mekke’de kıyılmıştır. 622’de Medine’ye hicret etti. Hicretin 2. yılında Peygamber Efendimiz’le (s.a.s.) evlendi. Bedir ve Uhud Gazveleri, Hudeybiye Musalahası, Mekke Fethi ve Veda Haccı’nda bulundu.

Allah Resûlü (s.a.s.) vefatından önceki rahatsızlığında, diğer hanımlarının iznini alarak Hz. Âişe’nin odasına geçti ve mübarek başı onun kucağında olduğu hâlde vefat etti ve onun odasında defnedildi. Hz. Âişe ile Peygamber Efendimiz (s.a.s.) arasındaki aile bağı sevgi, anlayış ve hürmet esası üzerine kurulmuştur. Kendisine büyük yakınlık ve sevgi gösteren Allah Resûlü (s.a.s.) ile koşu yaptığı, onun omuzuna dayanarak Mescid-i Nebevi’de mızraklarıyla savaş oyunları oynayan Habeşliler’i seyrettiği bilinmektedir. Resûl-i Ekrem de (s.a.s.) onunla bir arada bulunmaktan, bilhassa gece seyahatlerinde kendisiyle sohbet etmekten, sorularına cevap vermekten pek memnun olurdu. Esasen Hz. Âişe zekası, anlayışı, kuvvetli hâfızası, güzel konuşması, Kur’ân-ı Kerim’i ve Peygamber Efendimiz’i (s.a.s.) en iyi şekilde anlamaya çalışması gibi vasıfları sayesinde Hz. Peygamber’in yanında müstesna bir mevki kazandı.

H. Âişe, Hz. Ebûbekir ile Hz. Ömer’in halifeliği sırasında herhangi bir siyasi faaliyette bulunmadı. O’nun her iki halife ile münasebetleri karşılıklı saygı ve anlayış içerisinde geçti. Hz. Osman’ın on iki yıllık

hilafetinin birinci yarısında ilk iki halife dönemindeki hayatını sürdürdü. Ancak, Hz. Osman'ın halifelığının ikinci devresinde, onun bazı karar ve tasarruflarına muhalefet ettiği bilinmektedir. Hz. Âişe, Hz. Osman'ın evinde muhasara edildiği sırada hacetmek üzere Mekke'ye gitti. Halife'nin şehid edildiğini, yerine Hz. Ali'nin halife olduğunu Medine'ye dönerken yolda Hz. Talha ve Zübeyr'den öğrendi. Onlarla birlikte Mekke'ye döndü. Hz. Osman'ın öldürülmesine karşı çıkanlar ile bilhassa Ümeyyeoğulları'nın bazı mensupları onun etrafında toplanarak halifenin intikamını almak ve müslümanlar arasındaki ihtilaflara son vermek üzere, Medine yerine Basra'ya gitmeye onu ikna ettiler. O da etrafına toplananlarla birlikte, iddia edildiğinin aksine, Hz. Ali'ye karşı hiçbir kırgınlığı olmadığı hâlde Hz. Osman'ın katillerini cezalandırmak ve müslümanları içinde bulundukları fitneden kurtarmak için Basra'ya hareket etti. Suriye'ye Muaviye üzerine yürümek için hazırlık yapmakta olan Hz. Ali bu gelişmeleri öğrenince Medine'den Irak'a hareket etti. Hz. Âişe ile Hz. Ali arasında çeşitli mektuplaşmalar ve müzakereler olmuşsa da 656 yılında müslümanlar arasındaki ilk kanlı çarpışma engellenemedi. Bu olay, Hz. Âişe'nin savaşı devesinin üzerinde idare etmesinden dolayı "Cemel Vak'ası" diye meşhur oldu. Sonunda Hz. Âişe tarafı savaşı kaybetti. Hz. Ali kendisine esir muamelesi yapılmasına izin vermedi. On iki bin dirhem verdikten sonra yanına kattığı Basralı kırk kadınla birlikte onu Medine'ye gönderdi. Hz. Âişe, sadece Allah'ın emrini yerine getirmek gayesiyle katılmış olmasına rağmen, Hz. Osman'ın

halifelığının son yıllarında başlayıp Cemel Vak'ası'yla sona eren siyasi faaliyetleri sonraları onu çok üzmüştür. Birçok müslümanın ölümüne sebep olan bu acı olayları yaşamaktansa daha önce ölmeyi tercih ettiğini söylemiş, Peygamber hanımlarının evlerinde oturmalarını emreden âyeti her okudukça baş örtüsü ıslanınca ya kadar ağlamıştır. Cemel Vak'ası'ndan sonra Medine'de sakin bir hayat sürmüş ve bir daha siyasete karışmamış ve Hz. Ali ile barışmıştır. 678'de 65 yaşında iken Medine'de vefat etmiş, vasiyeti üzerine Cennetü'l-Bakî'e defnedilmiştir.

Allah Resûlü (s.a.s.) vefat ettiği zaman, Hz. Âişe çok genç olmasına rağmen Kur'ân-ı Kerim'i ve Sünnet-i Seniyye'yi en iyi bilen, anlayan ve muhafaza eden sahabilerin başında yer alıyordu. Kuvvetli hâfızası hadis ve sünnetin daha sonraki nesillere ulaştırılmasında emsalsiz hizmetler ifâ etti. Binden fazla hadis rivayet eden ve "müksirun" diye adlandırılan yedi sahabinin dördüncüsü oldu. Fıkıh sahasında da o, ashab arasında çok sayıda fetva vermesiyle meşhur olan yedi kişiden biridir. Birçok fikhî mesele yanında usûl-ü fıkıh, hikmet-i teşrî ve bilhassa feraiz sahaslarında derin bir kültür ve anlayışa sahipti. Hz. Ömer kadınlarla ilgili fikhî meselelerde dâima Hz. Âişe'nin görüşünü alırdı. Tâbiîn devrinin birçok hukukçusu, yüksek seviyedeki hukuk bilgisinden faydalanmak üzere kendisiyle ilmî istişarelerde bulunmuştur. Hz. Âişe'nin en belirgin özelliklerinden biri de İslâm Dini'nin esaslarını anlatmak hususundaki faaliyetleridir. Allah Resûlü'nden (s.a.s.) sonra onun evi, kadın-erkek, büyük-küçük birçok kimsenin huzuruna gelip kendisini

dinlediği, varsa sorusunu sorup cevabını aldığı bir ilim ve irfan ocağı oldu. O, yalnızca şifahî sorulara değil aynı zamanda muhtelif şehir ve bölgelerde yaşayan müslümanların mektupla sordukları sorulara da cevaplar vermiştir. Böylece hadislerin ve bazı fikhî meselelerin yazılmasına da öncülük etmiş oldu.

İmam Buharî (810 – 870)

Kur'ân-ı Kerim'den sonra en güvenilir kitab kabul edilen "el-Câmiu's-sahîh" adlı eserin sahibi büyük muhaddistir. 810'da Buhara'da doğdu. On yaşına doğru Buharalı muhaddislerden hadis öğrenmeye başladı. On bir yaşlarında iken hocası Dahilî'nin rivayet sırasında yaptığı bazı hataları tashih etmesiyle dikkatleri çekti. On altı yaşına geldiği zaman İbnü'l-Mübarek ve Vekî b. Cerrâh'ın kitaplarını tamamen ezberlemişti. Annesiyle birlikte gittiği hacda, hac vazifesini yerine getirdikten sonra hadis tahsili için orada kaldı. Daha sonra bu maksatla Bağdat, Basra, Belh, Dimaşk, Humus, Kûfe, Nişâbur, Mısır gibi ilim merkezlerini dolaştı. Uzun seyahetleri sonunda derlediği hadislerle geniş bir kütüphane meydana getiren İmam Buharî, aynı zamanda yazdığı hadisleri hâfızasına da nakşetmiştir. Bunu gösteren en iyi örneklerden biri Bağdat'ta verdiği imtihandır. İbni Adî'nin rivayetine göre, Buharî'nin Bağdat'a geldiğini duyan muhaddisler 100 hadisin sened ve metinlerini birbirine karıştırarak bunları on kişiye verdiler ve onlara, Buharî toplantı yerine gelince bu hadisleri sırasıyla sormalarını söylediler. Bu on kişi tesbit edilen hadisleri çeşitli İslâm ülkelerinden gelmiş olan muhaddislerin huzurunda okuyarak

bunların mahiyeti hakkında bilgi istedikler. Buharî onlara bu hadislerin hiçbirini okunduğu şekliyle bilmediğini belirttikten sonra, ilk soruyu yönelten kimseden başlayarak, sordukları hadislerin sened ve metinlerinin doğrusunu her birine ayrı ayrı söyledi. İbni b. Medinî'nin "Gözleri kendi gibi birini daha görmemiştir." diye anlattığı, İbni Huzeyme'nin "Şu gök kubbenin altında Resûlullah'ın (s.a.s.) hadislerini Buharî'den daha iyi bilen ve daha iyi ezberlemiş olan birini görmedim." diye tavsif ettiği, talebesi İmam Müslim'in "Dünyada senin benzerinin bulunmadığına şehâdet ederim." diye kendisine olan derin sevgisini dile getirdiği İmam Buharî Hazretleri 870'de Semerkant'ta vefat etmiş ve orada defnedilmiştir.

Cafer-i Sadık

Şiiler tarafından İснааşeriyye'nin altıncı, İsmailiyye'nin altıncı imamı, Caferî fıkhnın kurucusu olarak kabul edilen Cafer-i Sadık 609 veya 702'de Medine'de doğdu. Soyu baba tarafından Hz. Ali'ye, anne tarafından da Hz. Ebubekir'e dayanmaktadır.

İlk tahsilini dedesi Zeynelabidin ve babası Muhammed el-Bakır'dan aldı. Babasının on dokuz yıl süren imametinden sonra kendisi de otuz dört yıl aynı vazifeyi devam ettirdi. Uzun süren imamet devresinde çeşitli kesimlere mensup geniş İslam toplumuyla iyi münasebetler kuran Cafer-i Sadık, Sünnî kaynaklarda daima hürmetle anılan ilmî bir şahsiyet olarak benimsenmiştir.

Hadis, tefsir, fıkıh, akaid, cedel, lugat ve tarih gibi alanlarda yoğun bir ilmî faaliyetin görüldüğü, değişik fikir ve görüşlerin

fırkalaşmayı meydana getirmeye başladı-
ğı hicri yedinci asırda İslâmî konularda-
ki düşüncelerini daha toplayıcı bir tarzda
ortaya koyan Cafer-i Sadık, bununla bir-
likte sapık fırkalarla mücadele etmekten
de geri durmamıştır. Hadis ilminde sika
kabul edilen Cafer-i Sadık'ın rivayetle-
ri Buhari'nin el-Camiu's-sahih'i dışında
Kütüb-ü Sitte'de yer almıştır. Buhari'nun
bu eserinde Cafer-i Sadık'tan rivayet-
te bulunmaması, onun hadis konusun-
da zayıf oluşu yüzünden değil meclisi-
ne girip çıkan bazı kimselerin kendisinin
söylemediği münker ve mevzu hadisleri
ona isnat etmeleri sebebiyledir. Nitekim
Buhari el-Edebü'l-müfred'inde ve diğer
eserlerinde onun rivayetlerine yer ver-
miştir. Cafer-i Sadık tasavvuf tarihinde
de önemli bir yere sahiptir. Ebu Nuaym
el-İsfahanî Hilyetü'l-evliya'da kendisi-
ne geniş yer ayırmıştır. Feridüddin Attar
ise Tezkiretü'l-evliya adlı eserine onun-
la başlar. Bütün sufilerin evliyadan say-
dıkları Cafer-i Sadık tarikat silsilerin-
de de önemli bir yer tutar. Doğduğu şe-
hir Medine'de vefat eden Cafer-i Sadık,
Cennetü'l-Bakî'da babası Muhammed
el-Bakır ve dedesi Zeynelabidin'in kabir-
lerinin yanına defnedilmiştir.

Cengiz Han (1115 – 1227)

Moğol imparatorluğunun kurucusu ve
ilk hükümdarıdır. 1115'te doğdu. On üç
yaşında babasını kaybetti. Bunun üze-
rine babasına tâbi kabileler tarafından
terkedilerek ailece yalnız bırakıldı ve sü-
rekli olarak baskılara maruz bırakıldı-
lar. Çocukluğundan beri karşılaşmış ol-
duğu çetin şartlar, Cengiz Han'da bü-
yük bir fizikî kuvvet, yüksek bir sabır ve

tahammül gücü, ama aynı zamanda sert
ve acımasız bir karakter meydana getir-
mişti. Cengiz Han, kendisine karşı çıkan-
ları, teslim olmamakta direnenleri, çocuk-
ları, kabileleri ve şehirleriyle birlikte orta-
dan kaldırırdı. Çağdaşı olan İbnü'l-Esir,
Hz. Adem'den o zamana kadar insanlığın
maruz kaldığı en büyük felaketin Moğol
istilası olduğunu söyler ve "Keşke annem
beni doğurmasaydı da tüyler ürpertici zu-
lüm ve katliamları görmeseydim!" der.
Cengiz Han'ın orduları istila ettikleri İslâm
ülkelerinde taş üstünde taş bırakmadılar.
Kadın ve çocuklar dahil herkesi vahşice
öldürdüler. Moğol askerleri, İslâm kültür
ve medeniyetinin en önemli merkezlerini
de tahrip ettiler. Moğollar'ın İslâm kültür
ve medeniyet eserlerini tahribe yönelik
harekâtı, Cengiz Han'dan sonra Hülâgu
ve diğer ahfadı tarafından da devam etti-
rilmiş, çok sayıda müslüman katledilmiş,
câmi, medrese ve kütüphaneler yakılıp yı-
kılmıştır. Devlet teşkilatında sadece Moğol
gelenekleri hâkimdi. Cengiz Han, ömrü-
nün sonuna kadar bütün kültürlere ya-
bancı kaldı. 1227'de öldükten sonra, im-
paratorlukta kurduğu teşkilat ilkel pren-
siplere dayandığı için ölümünden sonra
ancak kırk yıl dayanabilmiştir. Buna rağ-
men ailesinin hâkimiyeti kısa bir müddet
devam etmiştir.

Ceylan Çalışkan

1929 yılında Emirdağ'da dünya-
ya geldi. Üstad Hazretleri, 1944 yılın-
da Emirdağ'a geldiğinde Çalışkan ailesi
onun yardım ve hizmetine koşmuştu. İşte
bu kahraman ailenin ferdlerinden biri
olan Ceylan Çalışkan Beyefendi de ken-
dini Üstad'a vakfetmiş, bütün hayatını

iman ve Kur'an hizmetine adanmış talihlilerden biriydi.. Üstad Hazretleri, yazdığı bir mektupta "Ceylân! Sen bah-tiyardın ki, bu acib zamanda Risale-i Nur'un ehemmiyetli bir hizmeti ve onun manevî hazinesinin bir anahtarını aldın. Benim de anahtarımı aldın. Ve küçük bir Abdurrahman ve küçücük bir Husrev namını aldın. Bu kudsî ve ehemmiyetli vazifeye lâıyk olacağını gayet kuvvetli bir sadakat ve metanet ve ihtiyat ile isbat edersin." diye işarette bulunmuştur. İman yolunda bir çok kere tevkif edilen, değişik sıkıntı ve musibetlere maruz kalan Ceylan Çalışkan Beyefendi, 1963 yılında İstanbul'da geçirmiş olduğu bir trafik kazası neticesinde Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur.

Cüneyd-i Bağdadî

Tasavvuf sahasının önde gelen şahsiyetlerinden, ilk dönem sufilüğün en güçlü temsilcilerinden biridir. Bağdat'ta doğdu ve orada yaşadı. Doğum tarihi belli değildir. Küçük yaşta tahsile başladı. Bir taraftan fıkıh, hadis.. gibi şer'i ilimleri okurken diğer taraftan sufilerin sohbetinde bulundu. Başta dayısı olmak üzere çevresinde büyük sufilerin bulunması, onun küçük yaşta tasavvufa yönelmesine sebep olmuştur denilebilir. Şer'i ilimlerde iyice derinleştikten sonra kendini zühd, ibadet ve tasavvufa verdi. Bununla birlikte şer'i ilimlerle de sürekli meşgul oldu. Cafer el-Hundî'nin "Hal ile ilmi Cüneyd kadar mükemmel bir şekilde kendisinde birleştiren başka bir sufi görmedim. Onu gören, halinin ilminden üstün; konuşmasını dinleyen, ilminin halinden üstün olduğu kanaatine varırdı." demesi ilim ve

tasavvuftaki mertebesini göstermektedir. Bundan dolayı "tâvûsü'l-ulema" ve "seyyidü't-taife" gibi unvanlarla anılırdı. Birçok ünlü Hz. Cüneyd'in sohbetinde bulunmuş, onun müridi ve halifesi olmuştur. Bu sebeple tarikatların tamamına yakın kısmı silsilelerinde Hz. Cüneyd'e yer verirler. Tasavvuf terimlerini, usul ve esaslarını tesbit ederek tasavvufun ortaya çıkışını sağlayan büyük sufilerden biri olan Cüneyd-i Bağdadî hazretleri 297 yılında Hakk'ın rahmetine kavuşmuş, yaklaşık 60.000 kişinin kıldığı cenaze namazının ardından Bağdat'ın Şünuziye Mezarlığı'na defnedilmiştir.

Ebû Hanife (İmam Âzam) (699 – 767)

Hanefî mezhebinin imamı, İslâm'da hukukî düşüncenin ve içtihat anlayışının gelişmesinde önemli payı olan büyük müctehit, âlim, ârif ve sûfidir. İmam Âzam sıfatıyla da şöhret bulmuştur. "Büyük imam" anlamına gelen "İmam Âzam" sıfatının ona verilmesi, çağdaşları arasında seçkin bir yere sahip bulunması, hukukî düşünce ve içtihat metodunda belli bir çığır açması, döneminden itibaren birçok fakihin onun görüşleri ve metodu etrafında kümelenmiş olması gibi sebeplerle açıklanabilir. Ticaretle uğraşan varlıklı bir ailenin çocuğu olan Ebû Hanife, 699'da Kûfe'de doğdu. Küçük yaşlarda Kur'an'ı ezberledi. Önce akâid ve cedel ilmini öğrenmeye başlayan, giderek bu ilimde belli bir mesafe alan İmam Âzam, dönemindeki inkarcı ve bid'atçılarla münakaşa ve münazarada bulunmuştur. Bu münakaşalarla Efendimiz'den sahabeye ve sonraki nesillere intikal eden ve o dönem

müslümanların çoğunluğunca da benimsenen itikadî esasları savunmayı gaye edinmiştir. Onun bu alandaki görüşleri, zamanla daha belirgin hâle gelecek olan Ehl-i Sünnet anlayışının şekillenmesine önemli ölçüde yardımcı olmuştur. Fıkıhta ve bilhassa amelî fıkıhta derinleşmesi ise, kendi döneminde Kûfe re'y ekolünün üstadı kabul edilen Hammad b. Ebû Süleyman'ın öğrencisi olduktan sonra gerçekleşir. İmam Âzam'ın "Biz önce Allah'ın kitabında olanı alırız. Onda bulamazsak Hz. Peygamber'in sünnetine bakarız. Orada da bir şey bulamazsak ahabın ittifak ettiğini benimseriz, ihtilaf etmişlerse dilediğimizin görüşünü alırız. Başkalarının görüşlerini onlara tercih etmeyiz. Ancak tâbiîn âlimlerine gelince onların içtihatlarına bağlı kalmayız. Onlar gibi biz de içtihatla bulunuruz. Aralarında müşterek illet bulununca bir hükmü diğerine kıyas ederiz" sözünden içtihat metodu anlaşılmaktadır. Zaten sahabeden itibaren İslâm âlimleri az veya çok bu metodu kullanmışlardır. İmam Âzam'da göze çarpan farklılık kıyası belli bir sistem ve kurala bağlamak, onu sıkça kullanmak ve henüz vuku bulmamış hâdiselere de uygulamaktan ibarettir. Kaynaklar onun kanaatkâr, cömert, güvenilir, âbid ve zâhid bir kişi olduğunda, bütün ticari işlem ve beşerî ilişkilerinde bu özelliklerinin açıkça görüldüğünde görüş birliği içindedir. Derin fıkıh bilgisinin yanı sıra, inandığını ve doğru bildiğini söylemekten ve onun mücadelesini vermekten çekinmeyen güçlü bir ideal ve cesarete de sahipti. Hakikati aramada ve takip etmede son derece samimi olan İmam Âzam başkalarının görüşlerine karşı hoşgörülü

olmuş, kendi içtihadının doğruluğunda ısrar eden ve onu tartışmaya imkân vermeyen bir taassup göstermemiştir. Müzakere sonunda ulaştığı netice için, "Bizim kanaatimiz ve ulaşabildiğimiz en güzel görüş budur. Bundan daha iyisini bulan olursa şüphe yok ki doğru olan onun görüşüdür" diyerek hem diğer görüşlere müsamaha ile bakar, hem de ilmî araştırmayı sürdürmeyi teşvik ederdi. İlim, takva, cömertlik, edep, tevazu, cesaret gibi vasıflar bakımından eşine ender rastlanan bir âlim olarak tarihe geçen İmam Âzam hazretleri, 767 yılında Bağdat'ta vefat etmiştir.

Ebu'l-Hasan Şâzilî

Kuzey Batı Afrika'da Şazil köyünde doğdu. Medrese ilimlerini tahsil etti. Kendisini ilme vakfeden Şâzilî Hazretlerinin, bu çalışmalarını sebebiyle ağır göz hastalığına tutulduğu rivayet edilir. Yaptığı davet faaliyetleri neticesinde Mısır'a göç etmek zorunda kaldı. Burada vaaz ve sohbetleriyle birçok kişinin kalb ve ruh dünyasına hitap etti. Şâzilî Hazretleri, tasavvufun, şekil, kıyafet gibi yönlerine önem vermeden iman, ahlak ve aşk üzerinde durmuştur. Kendi adına nisbetle oluşan Şâzilîye tarikatı, Mısır merkez olmak üzere Kuzey Afrika'nın hakim tarikatıdır. Kuzey Afrika'daki sömürge devletlerinin istiklal mücadelelerinde Şâzilîler mühim rol oynamıştır. Şâzilîye tarikatının İstanbul'da da üç tekkesi vardı. Sultan II. Abdülhamid Han Hazretleri de bir Şâzilî şeyhine intisap etmişti.

Emin Çayırılı

Bediüzzaman'ın Kastamonu'daki ilk talebesidir. Esasında Van'daki Küresin aşireti

eşrafındandır. 1926'da Kastamonu'ya sürgün edilmiştir. 1936 yılında Üstad'ın da Kastamonu'ya sürgün edilmesinden sonra kendisiyle tanışma imkanına kavuşmuştur. Üstad Hazretlerinin sürekli takip altında bulundurulduğu, insanlarla görüşmesinin engellendiği o sıkıntılı günlerde, herhangi bir korku ve endişeye kapılmaksızın halisane ve samimi bir şekilde yaklaşık 8 yıl boyunca en yakın dairede Hz. Üstad'ın hizmetinde bulunmuştur. Kastamonu'nun merkezindeki Nasrullah Camii'nin şadırvanında bir çay ocağı kurarak çaycılık yaptığından "Çaycı Emin" lakabıyla bilinmektedir. 1943 yılında Denizli'de dokuz ay tutuklu kalmıştır. 1967'de Van'da bir trafik kazasında yanarak şehid olmuştur.

İmam Gazâlî

Eş'arî kalamcısı, Şafîî fakihî, tasavvuf ehli, felsefeye yönelttiği eleştirilerle tanınan İslam düşünürüdür. 1058'de İran'ın Horasan bölgesindeki Tus'ta (bugünkü Meşhed) doğdu. Okuma-yazma, Kur'an ezberi, dil bilgisi, aritmetik gibi alanlarda dönemin geleneksel ilk öğrenimini babasının yakın sufi bir dostundan aldı. Nişabur'daki Nizamiye Medresesi'ne girmesi ve orada dönemin en tanınmış kalam alimi olan İmamü'l-Haremeyn el-Cüveynî'nin öğrencisi olması eğitim-öğretiminde dönüm noktası oldu. Cüveynî'nin ölümünden sonra büyük devlet ve siyaset adamı Nizamülmülk'le görüşmesi ise hayatında yeni bir dönemin açılmasını sağladı. Nizamiye medreselelerinde müderrislik makamına kadar ulaşan Gazali burada kalam, felsefe, Batınlık ve tasavvuf hakkında uzun soluklu

araştırma ve çalışmalarda bulundu. Akli, duyuları, tecrübe ve sezgiyi bilginin başlıca kaynakları kabul etmekle beraber, akli aşan hakikatleri ancak vahiyle öğrenilebileceğini belirten Gazzali, filozoflara karşı verdiği mücadele ile İslam düşüncesi tarihinde önemli bir konuma sahiptir. 1111 yılında vefat etmiştir.

Hafız Ali (Ergün)

Hz. Üstad'ın Barla'ya sürgün edilmesinden sonra, onun saff-ı evveldeki ilk talebelerinden biridir. 1898'de Isparta-İslamköy'de doğdu. Yaklaşık 12 sene aralıksız bir şekilde Nur hizmetinde bulundu. Risaleleri gece-gündüz durmadan bir matbaa gibi el yazılarıyla çoğalttığından, Bediüzzaman tarafından kendisine "nur fabrikası ünvanı" verildi. O, Üstad'ının "yorulmaz ve usanmaz, ciddi, samimi, sıddîk, hakiki, gayur, zeki, fedakâr ve vefadâr kardeşi, Nur'un şehid kahramanı, haşirdeki büyük mahkemede Nur talebelerinin alemdâridir." Üstad'ına bedel olarak ömrünü nezredip şehadet mertebesine ermiştir. 1943 yılında Üstad'la birlikte bulunduğu Denizli Hapishanesi'nde iken rahatsızlandı. Kaldırıldığı Denizli Memleket Hastahanesi'nde ebedi âleme göç etti. Bediüzzaman Hazretleri, Hafız Ali'nin vefatından sonra şu ifadeleri kullanmıştır: "Gizli düşmanlar beni zehirlediler. Ve Nur'un şehid kahramanı merhum Hafız Ali benim bedelime hastahaneye gitti ve benim yerimde berzah âlemine seyahat eyledi."

Hakîm-i Lokman

Kur'ân-ı Kerim ve hadis-i şeriflerde ismi geçen, bir nebî veya velî olduğu

hususunda farklı görüşler ileri sürülen şahsiyettir. O, hem Kur'ân, hem de hadislerde, kendisine hikmet verilmiş bir zât olarak anlatılır. Tefsir, tarih vb. İslâmî kaynaklarda da Allah'ın izniyle ölüm harîç her türlü hastalığı iyi edebilen bir hekim olarak kendisinden bahsedilmektedir. Hz. Lokman'ın oğluna yaptığı tavsiyeler Kur'ân-ı Kerim'de Lokman Sûresi'nin 12-19. âyetlerinde yer almaktadır.

Hâlid İbni Velid (r.a.)

Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) seyyidullah unvanı verdiği meşhur kumandan sahabidir. Tahminen 583-587 yılları arasında Mekke'de doğdu. Uhud ve Hendek gazvelerinde Kureyş ordusunun süvari birliğinin kumandanlığını yaptı. Hudeybiye Sulh'ünden bir yıl sonra, 629'da Amr İbnü'l-Âs'la birlikte Medine'ye gidip, Allah Resûlü'nün huzurunda şehâdet getirerek müslüman oldu. Hz. Hâlid müslüman olduktan sonra üç yıl kadar Resûl-i Ekrem'in (s.a.s.) emrinde ve sohbetinde bulundu. Müslüman olarak katıldığı ilk savaş Mûte Savaşı'dır. Hâlid (r.a.) bu savaşta, İslâm ordusunu Bizans ordusunca imha edilmekten kurtardı. Medine'ye dönünce Resûl-i Ekrem (s.a.s.) kendisine "seyfullah" unvanını verdi. Allah Resûlü (s.a.s.) döneminde birçok seriyeye ve gazvede görev aldı. Hz. Ebûbekir (r.a.) döneminde irtidat hareketlerinin bastırılması hususunda kendisine verilen vazifeleri başarıyla yerine getirdi. Hz. Ebûbekir irtidat ve isyan hareketleri bastırıldıktan sonra Hz. Hâlid'i Sâsânî İmparatorluğu ile savaşmak üzere Irak'a gönderdi. Böylece Hâlid İbni Velid'in (r.a.) başkumandan tayin edil-

mesiyle başlayan, bütün insanlık tarihinin en büyük ve en geniş, süratli ve tesirli, asıl bariz vasfı devamlı ve kalıcı olan fetih hareketleri gerçekleşmiş oldu. Hâlid İbni Velid (r.a.) o dönemin iki süper gücü kabul edilen Sâsânîler ve Bizans'a karşı başlatılan bu fetih hareketlerinde başkumandan ve kumandan olarak çok önemli görevler yüklendi, askerî deha olduğunu isbat edecek büyük muvaffakiyetler yaşadı. Halkın elde edilen başarıları Hâlid İbni Velid'e bağlı görmesi sebebiyle ömrünün son yıllarında Hz. Ömer (r.a.) tarafından başkumandanlıktan azledildi. Hâlid İbni Velid (r.a.) o ana kadar başkumandan olarak yaptığı vazifeleri, Ebû Ubeyde'nin (r.a.) emri altındaki bir kişi olarak devam ettirdi. Ömrünün son yıllarını Humus'ta geçirdi, 642'de orada vefat etti. Kabri Humus'tadır.

Hazreti Hasan (r.a.) (h. 625-669)

Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) torunu, Hz. Fâtıma ve Hz. Ali'nin büyük oğludur. 625 yılında Medine'de doğdu. Babası ona "Harb" adını koymayı düşünmüşse de Peygamber Efendimiz (s.a.s.), cahiliye döneminde bilinmeyen "Hasan" adını ve "Ebu Muhammed" künyesini vermiş ve kulağına bizzat ezan okumuştur; doğumunun yedinci gününde de akıka kurbanı kestiği ve Hz. Fâtıma'dan saçının ağırlığına fakirlere gümüş dağıtmasını istediği bilinmektedir.

Hz. Hasan (r.a.), ilk halife döneminde cereyan eden önemli olaylarda fiilen yer almamıştır. Babası Hz. Ali'nin (r.a.) şehid edilmesinin ardından Ubeydullah b. Abbas b. Abdülmuttalib, Kûfeliler'i halife olarak ona biata davet etti ve bir-iki

gün sonra Küfe’de kendisine biat edildi. Fakat Hz. Ali’nin (r.a.) şehit edildiğini ve Hz. Hasan’ın (r.a.) halifelğe getirildiğini haber alan Muaviye b. Ebû Süfyan (r.a.), onun taraftarlarını ve Küfeliler’i kendi safına çekmek için yoğun bir faaliyet başlattı. İki taraf arasında sıcak çatışmaya doğru yol alınırken, Hz. Hasan (r.a.) müslüman kanının dökülmesini istemeyerek hilafetten feragat etmiş ve belli şartlar altında halifeliği Hz. Muaviye’ye bırakmıştır. İşte 661 tarihinde gerçekleşen bu uzlaşmadan dolayı, bu seneye İslâm tarihinde “Birlik Yılı” denilmiştir. Böylece Hz. Hasan (r.a.), Hz. Muaviye ile anlaşarak Peygamber Efendimiz’in (s.a.s.) “Bu benim evladım Hasan, o seyyiddir. Allah (c.c.) onunla iki büyük cemaatı birbiriyle sulh ettirecektir” hadisiyle de işaret buyurduğu gibi müslümanlar arasında kan dökülmesini önlemiş ve insanların kısa bir süre için de olsa barış ve huzur içinde yaşamalarına vesile olmuştur. Hz. Hasan (r.a.) daha sonra ailesiyle birlikte Medine’ye gitmiş ve hayatının geri kalan kısmını orada siyasetten uzak bir şekilde geçirmiştir. Ancak sonunda, rivayete göre Yezid b. Muaviye ile evlendirilmek vaadiyle kandırılan eşlerinden Ca’de binti Eş’as b. Kays tarafından zehirlenerek 669 tarihinde şehit olmuştur. Cenazesi Cennetü’l-Baki’de annesinin yanına defnedilmiştir.

“Mücteba” (seçkin/seçilmiş), “taki” (müttaki/takva ehli), “zeki” ve “sıbt” (Hz. Muhammed Mustafa (s.a.s.)’in sevgili torunu) lâkaplarıyla tanınan Hz. Hasan (r.a.) halim-selim, cömert, sâkin, vakarlı, siyaset ve fitneden kaçınan bir yaratılışa sahipti. Onun hilafette kalış süresi hakkında farklı rivayetler varsa da,

halifeliğinin 6 ay üç gün sürdüğü kabul edilmektedir. Kaynaklarda, Resûl-i Ekrem’in (s.a.s.), Hz. Hasan ve Hüseyin hakkında “Allah’ım! Bunlara merhamet et. Çünkü ben de bunlara şefkat ediyorum” diye dua buyurduğu; kendilerini “cennetin efendileri” olarak taltif ettiği; onlarla oyun oynayıp sırtında gezdirdiği; hatta secdede iken sırtına bindiklerinde ininceye kadar kalkmadığı ve onlara olan düşkünlüğünü gösteren daha birçok rivayet nakledilmektedir. Hz. Hasan (r.a.) bazı Sünni âlimlerce, babasının şehid edilmesinden hilafeti Muaviye b. Ebû Süfyan’a devretmesine kadar geçen surede Hulefa-yı Raşidîn’in beşincisi ve sonuncusu kabul edilir.

Hz. Hasan (r.a.), Ehl-i Beyt’e ve Âli-abâ’ya dahil olmasının yanında kardeşi Hz. Hüseyin’le (r.a.) birlikte Peygamber Efendimiz’in (s.a.s.) neslini günümüze kadar devam ettiren iki kişiden biridir. O, Hz. Hüseyin (r.a.) ile birlikte bütün İslâm dünyasında olduğu gibi Türkler arasında da Resûl-i Ekrem’in (s.a.s.) sevgili torunları sıfatıyla dâima tebcil edilmiş, sevilmiş ve sayılmış, adları çocuklara verilen en yaygın isimler arasında yer almıştır.

Hazreti Hüseyin (r.a.)

Peygamber Efendimiz (sas)’in torunu, Hz. Fatıma ve Hz. Ali’nin (r.a.) küçük oğludur. “Şehid” lakabıyla meşhurdur. Hz. Hüseyin (r.a.) babasının halifeliği sırasında Kufe’ye giderek onun bütün seferlerine katıldı; şehadetinden sonra da yine onun vasiyetine uyarak ağabeyine itaat etti. Bu arada Hz. Hasan Hz. Muaviye ile anlaşmaya karar verdiği zaman ona

karşı çıkmak istediye de itirazının reddedilmesi üzerine vazgeçti ve beraberinde Medine'ye gitti. Hz. Hasan'ın (r.a.) vefatından sonra ise I. Yezid'in hilafet makamına gelişine kadar kendini ibadete ve rerek zühd ve takvaya dayalı bir hayat sürdürdü. Hz. Hüseyin'e ağabeyinin vefatı üzerine imam sıfatıyla biat edildiğine veya Muaviye aleyhine faaliyette bulunduğu yahut kendi imametini için harekete geçtiğine dair ilk Sünnî ve Şîî kaynaklarında herhangi bir rivayete rastlanmaz; aksine bu husustaki bir takım kırıp-danışlara fırsat vermediği söylenir.

Yezid b. Muaviye'nin Medine'de bulunan Hz. Hüseyin'den her ne şekilde olursa olsun biat almak istemesi üzerine Hz. Hüseyin, ona biat etmeyip Mekke'ye doğru yola çıktı. Bu durumu haber alan Kufelilerden bir kısım ileri gelenler, Hz. Hüseyin'i hilafete getirmek için kendisine davet mektupları yazdı, ayrıca bir heyet gönderdiler. Fakat Yezid'in baskıları neticesinde Kufeliler Hz. Hüseyin'e destek çıkmaktan vazgeçmişlerdi. Hz. Hüseyin yeni gelişen olaylardan habersiz Kufe'ye hareket etmeye karar verdi. Her ne kadar Abdullah b. Abbas, Abdullah b. Ömer ve Ömer b. Abdurrahman b. Haris gibi şahıslar kesinlikle Kufe'ye gitmemesini isteseler de Hz. Hüseyin 680 tarihinde umresini tamamladıktan sonra ailesi ve bazı taraftarlarıyla Kufe'ye hareket etti. Yolda Kufelilerin biattan caydığını ve Kufe'deki durumu öğrenmek için gönderdiği amcasının oğlu Müslim b. Akil'in öldürüldüğünü öğrenince geri dönmek istedi; fakat bu defa Müslim b. Akil'in oğulları ve kardeşlerinin ısrarı üzerine yola devam etmeye mecbur oldu. Bu arada taraftarla-

rına isteyenlerin ayrılabilceğini söyledi, onlar da ayrıldılar; yanında sadece aile fertleriyle birlikte yaklaşık yetmiş kişi kaldı. Böylece sayısı azalan kabile Nineva bölgesindeki Kerbelâ'ya vardı.

Rey valiliğine getirilen Ömer b. Sa'd'dan ordusuyla Hz. Hüseyin üzerine yürümesi ve bu meseleyi halletmesi istendi. Ömer b. Sa'd böyle bir işe yanaşmak istemedi. Her ne kadar kafilenin üstüne doğru yola çıktı ise de, sıcağın çatışma öncesi Ömer b. Sa'd ile Hz. Hüseyin arasında yapılan görüşmeler neticesinde anlaşmaya varıldı ve Hz. Hüseyin geri dönmeyi kabul etti. Ömer b. Sa'd bu teklifle Ubeydullah b. Ziyad'a geldi. Ubeydullah önce bu teklifi uygun gördüyse de Siffin'de Hz. Ali'nin safında çarpışanlardan Şemir b. Zülcevşen ona önemli bir fırsatı kaçırmış olacağını hatırlatarak Fırat nehriyle irtibatı kesilmiş çok çetin şartlar altındaki Hz. Hüseyin'i isteğine boyun eğdirmesini ve cezalandırmasını söyledi. Bunun üzerine Ubeydullah Şemir ile Ömer'e bir mektup göndererek Hz. Hüseyin'i doğrudan kendisine teslim olmasını sağlamasını, aksi takdirde kumandayı Şemir'e bırakmasını emretti. Ömer b. Sa'd kumandayı, dolayısıyla kazandığı dünyalığı elden kaçırmamak için bu görevi yerine getireceğini söyledi. Neticede birbirine denk olmayan iki kuvvet arasında başlayan mücadele tam bir dram şeklini aldı ve kısa sürede Hz. Hüseyin çevresindeki asker sayısı azaldı. Yanındaki az sayıdaki piyade ile cesaretle dövüşen Hz. Hüseyin'e Şemir b. Zülcevşen'in emriyle her taraftan hücum edildi ve fecî bir tarzda şehid edildi. Bu arada Hz. Hüseyin'in hasta yatağındaki

oğlu Ali Zeynelabidin öldürölmek isten-
diyse de Ömer b. Sa'd buna engel oldu.

Kaynaklar, Resul-i Ekrem'in (sas) Hz. Hasan ve Hüseyin'i çok sevdiğini, onlarla oyun oynadığını, sırtına bindirip gezdirdiğini; hatta secdede iken üstüne çıktıklarında inmelerine kadar beklediğini yazar ve daha onlara olan muhabbet ve teveccühünü gösteren bir çok rivayet nakleder. Müslümanların Ehl-i Bey'te ve Âl-i abâ'ya dahil olan Hz. Hasan ve Hüseyin'e duyduğu sevgi ve şefkat Resul-i Ekrem'in (sas) vefatından sonra da devam etmiştir. Ayrıca şu husus da belirtilmelidir ki, Hz. Hüseyin ağabeyi Hz. Hasan ile birlikte bütün İslam dünyasında olduğu gibi Türkler arasında da Resulullah'ın sevgili torunu sıfatıyla daima sevilmiş, sayılmış ve adları çocuklara verilen en yaygın isimler arasında yer almıştır.

Hasan Feyzi Yüreğil

Bediüzzaman Hazretlerinin ifadesiyle “Denizli kahramanı” olan Hasan Feyzi Yüreğil 1895 yılında dünyaya gelmiştir. Şair, edip, mutasavvıf ve muallimdir. Üstad'la bizzat görüşmesi, 1943'teki Denizli mahkemesi vesilesiyle oldu. Bu görüşmeden önce de bilhassa 30 yıllık muallimliği vesilesiyle dine hizmet etmekteydi. Bu tarihten sonra ise Üstad'a olan derin bağlılık ve fevkalade sadakate iman ve Kur'an hizmetine devam etti. Bizzat Hz. Üstad'ının ifadesiyle “zül-cenaheyn”, “ehl-i kalb”, “gayet yüksek bir ehl-i ilim ve hakikat”, “kıdemli bir muallim alim”, “yüksek bir edip” “Hafız Ali'nin ehemmiyetli bir varisi”, “Denizli'nin Hüsvrev'i” olarak tavsif edilen Hasan Feyzi Yüreğil, yazdığı bir şiirinde

Üstad'ına bedel kendisinin vefat etmesini niyaz etmiş ve bundan kısa bir müddet sonra, 1946'da da vefat etmiştir. Nurettin Topçu da, Denizli'de tanıştığı Hasan Feyzi Yüreğil'in Bediüzzaman'ın aşk ve muhabbetinden vefat ettiğini kaydeder. Vefatından sonra Üstad Hazretlerinin kendisi için “ben, bütün ömrümde, bu derece, bir vefattan bu kadar müteessir olup ağlamamıştım” ifadelerini kullandığı Hasan Feyzi Yüreğil, Risaleler ve Üstad hakkında manzum yazı, şiir, mektup ve mersiyele yazmış ve bunların bir kısmı Risale-i Nur'da yayınlanmıştır.

Hızır (a.s.)

Kur'an-ı Kerim'de “Orada bizim seçkin kullarımızdan öyle bir has kulumuzu buldular ki; biz ona tarafımızdan lütf u ihsan da bulunmuş, nezdimizden rabbânî bir ilim öğretmiştik.” (Kehf, 18/65) âyetiyle anlatılan kendisine ilâhî rahmet ve ilim verilmiş zâttır. Genelde tasavvuf erbabınca veli; kelim, tefsir ve hadis âlimlerin çoğuna göre ise peygamber olarak kabul edilmiştir. Kur'an-ı Kerim'de adı geçmemekle birlikte Kehf Sûresi 60-82. âyetler arasında anlatılan kıssada Hz. Musa'nın karşılaştığı zâtın Hz. Hızır (a.s.) olduğu bildirilmiştir. Hızır konusu başta Buhârî ve Müslim olmak üzere Tirmizi, İbni Mace ve Ahmed İbni Hanbel'in hadis kitaplarının çeşitli bölümlerinde geçmekte, bunlarda Kehf Sûresi'ndeki bilgiler tekrar edildiği gibi başka bilgiler de verilmektedir. Hz. Hızır'ın (a.s.) hayat ve ömrü ile ilgili İslâm âlimlerinin farklı değerlendirmeleri vardır.

Hilmi (Erkal)

Kastamonu nur talebelerinden biridir. 1891'de Kastamonu'nun Tepelice köyün-

de doğdu. Bediüzzaman Hazretleri'nin Kastamonu'ya sürgün edilmesiyle kendisini tanıdı ve yıllarca hizmetinde bulundu. Hz. Üstad Emirdağ Lahikası'nda; "Kastamonu'da, sekiz sene mübarek mahdumu ve merhum refikasıyla Risale-i Nura fevkalâde bir sadakatle çalışan ve kalemiyle Risale-i Nura çok hizmet eden ve çoklarını Nur dairesine getiren" ifadeleriyle "Risale-i Nur'un bu has şakirdi"nin iman yolundaki çalışmalarına işaret eder. 1943 Denizli hapsinde de Üstad'ının yanında olmuştur. 1960'da vefat etmiştir.

Hülâgu (1217 – 1265)

İlhanlı Devleti'nin kurucusu ve ilk hükümdarı olan Hülâgu, Cengiz Han'ın torunudur. 1256'da doğdu. Moğol Devleti tarafından kendisine İsmailîler'in ortadan kaldırılması, Abbasî halifeliğinin itaat altına alınması ve Suriye ile Mısır'ın zaptı görevleri verilmişti. İsmailîlileri kısa zamanda ortadan kaldıran Hülâgu, daha sonra Bağdat'a yöneldi. Burada tarihte eşine az rastlanır bir katliam yapılmış, cesetlerden yayılan kokular Hülâgu'yu dahi şehirden uzaklaşmak zorunda bırakmıştır. Câmî ve kütüphâneler tahrip edilmiş, kitaplar Dicle'ye atılmış, nehir günlerce mürekkep renginde akmıştır. Bu istila, sadece Bağdat için değil bütün İslâm dünyası için bir felaket olmuştur. Bu tarihten itibaren İslâm medeniyetinin duraklamaya ve gerilemeye başladığı görülür. Yaptığı zulüm ve katliamlarla tarihin en zalim hükümlarından biri olarak kabul edilen Hülâgu, kendisi Budist olmasına rağmen kaynaklarda hanımları arasında en itibarlısı olarak gösterilen hristiyan Dokuz Hatun'un da tesiriyle onun

devrinde Hristiyanlığın nüfuzu artmış, birçok kilise ve manastır yapılırken bazı mescidler kiliseye çevrilmiş, müslümanlar zulüm, işkence ve katliamlara maruz kalmıştır. 1265'te ölmüştür.

Hüseyin Cîsrî (1845 – 1909)

Suriyeli din âlimi olan Hüseyin Cîsrî 1845'te Trablusşam'da doğdu. Amcasının yanında başlayan dinî tahsilini devam ettirmek için Ezher'e gitti. Ezher'de bulunduğu süre içinde dini ilimlerle meşgul olanların mutlaka tabîi ve aklî ilimleri de öğrenmelerinin gerektiğini ısrarla savundu. Ona göre yeni tip eğitim, dinî ilimlerle müsbet ilimleri bir arada sunan kurumlar şeklinde düzenlenmelidir. Türkçe'ye Risale-i Hamidiye adıyla tercüme edilen eserinde oryantalistlerin İslâm aleyhinde ileri sürdükleri iddialara cevap veren Hüseyin Cîsrî, aynı eserinde Hz. Peygamber'in hak peygamber olduğuna dair 100'den fazla delili semâvî kitaplardan istihraç ederek ortaya koymuştur. 1909 yılında vefat etmiştir.

Hüsrev Altınbaşak (1899 – 1977)

Bediüzzaman Hazretleri tarafından "Nur'un en has ve kahraman bir talebesi" olarak takdir edilen ve onun ilk talebelerinden biri olan muhterem Hüsrev Altınbaşak, 1899'da Isparta'da doğdu. Eskişehir, Denizli ve Afyon hapishânelerinde Üstad'la beraber bulundu. Ömrünü iman hizmetlerine adadı, bilhassa Risale-i Nur'un Kur'ân hattıyla yazılıp çoğaltılmasında büyük hizmetlerde bulundu. Üstad'ının işaret ve teşvikiy-

le Allah lâfz-ı celilinin alt alta aynı hizada yer aldığı tevâfuklu Mushaf-ı Şerif'i yazan Nur'un bu has ve kahraman talebesi 1977 yılında vefat etmiştir.

İbni Rüşd

Meşşâî okulunun son temsilcisi, filozof, fakih ve hekimdir. 1126'da Kurtuba'da doğdu. Kendisi gibi babası ve dedesi de Kurtuba'da kadılık yapmışlardı. Aristo'nun felsefî doktrinine sâdık kalarak onun eserlerini şerhettiğinden 'Aristo şârihi' unvanıyla da tanınır. Temel dinî ilimleri babasından öğrenen İbni Rüşd, Endülüs'te âdet olduğu üzere İmam Mâlik'in "Muvatta" adlı eserini ezberledi. Ayrıca fıkıh, fıkıh usûlü, felsefe, tıp, matematik ve astronomi öğrenimi gördü. İbni Rüşd'ün asıl amacı, vahiy ile felsefenin birbirinden bağımsız olarak nasıl anlaşılıp değerlendirilebileceği ve buna bağlı olarak ikisi arasında biri diğerini geçersiz kılmayacak biçimde sağlam bağlantılar kurmaktır. Meşşâî okulunun son temsilcisi kabul edilen İbni Rüşd, bilhas-sa Allah'ın iradesini sınırlayıcı yorumlardan ötürü eleştirilere muhatap olmuştur. 1198'te vefat etmiştir.

İbni Sina (980 – 1037)

İslâm Meşşâî (Aristocu) okulunun en büyük sistemci filozofu, Ortaçağ tıbbının önde gelen temsilcisi olan İslâm bilgini-dir. 980'de Buhara yakınındaki Efsene köyünde doğdu. Üstün bir zekaya sahip olduğu için küçük yaşta dikkatleri üzerine topladı. Önce Kur'ân'ı ezberledi; dil, edebiyat, akâid ve fıkıh öğrenimi gördü. Dinî ilimler sahasında çok yoğun bir okuma faaliyeti sürdüren ve yüksek bir

düzeğe ulaştığı anlaşılan İbni Sina ayrıca babasından geometri, aritmetik ve felsefe konusunda ilk bilgilerini aldı. Mantık ve aritmetik üzerine çalışmalarını sürdürdükten sonra, astronomide de o günün şartları açısından oldukça ileri bir seviyeye ulaştı. Felsefenin bütün disiplinlerinde iyi bir donanıma sahip olduktan sonra tıp tahsiline başladı. Felsefe ve tıp alanında oldukça ün kazanan İbni Sina, henüz on sekiz yaşında iken Sâsânî hükümdarının saray hekimliğine getirildi. Kindî ile başlayan İslâm felsefe geleneğinin zirvesinde bulunan İbni Sina, felsefî sisteminde özellikle Farabî'ye çok şey borçludur. Kendisi bir bakıma Farabî'nin öğrencisi ve halefi olarak görülebilir. Bununla birlikte üstadını aşmış, tarih içerisinde onun adını ikinci derecede bırakmıştır. Ayrıca İbni Sina'nın, felsefî açıdan, Farabî kadar Eflatun ve Aristo sistemine bağlı olmadığı söylenebilir. Ancak İbni Sina, İslâm düşüncesinde tarihinde üzerinde çokça tartışılan Farabî'nin "sudûr teorisi"ni aynen tekrar eder. İbni Sina 1037'de vefat etti.

İbrahim Desûkî

Desûkiyye tarikatının kurucusu olan İbrahim Desûkî (k.s.), ismi aktab arasında geçen tasavvufun önde gelen isimlerinden biridir. 1235'de Aşağı Mısır'daki Markus'ta doğdu. Öğrenimine burada başladı; Kur'ân'ı ezberledi, Şafii fıkıhı okudu. Sonra babasından Rifaiyye hırkasını giydi. Mutasavvıflar tarafından dört büyük kutubdan biri olarak kabul edilen İbrahim Desûkî, yirmi yıl kadar halvethanesinde mücadele ve tefekkürle meşgul oldu. Hayatta iken etrafında toplanan müridleri, kendisinin 1277'de kırk üç yaşında

vefatından sonra onun tasavvuf anlayışını devam ettirmişler ve bir tarikat haline getirmişlerdir. Desûkî'nin halvethanesinde inzivaya çekildiği yıllarda bazı eserler telif ettiği rivayet edilir. Ancak vefat ettiği zaman ondan geriye sadece birkaç hizb ile "el-Cevâhir" adlı eseri kalmıştır.

İkrime b. Ebû Cehil

İslâm'ın azılı düşmanı olan babası Ebû Cehil gibi, başlangıçta Müslümanlığın en katı muhaliflerinden biri olarak İslâm karşısında faal bir rol oynadı. Babasının öldürülmesinden sonra Mahzumoğulları'nın reisi oldu. Mekke fethinde arkadaşlarıyla birlikte kurduğu çeteyle Halid b. Velid kumandasındaki müslümanları ok yağmuruna tutarak kan dökülmesine sebep oldu. Mekke fethedilince bütün Mekkeliler bağışlandığı halde İkrime ile bazı İslâm düşmanlarının görüldükleri yerde öldürülmeye mahkum edilmeleri sebebiyle Yemen'e kaçtıysa da fetih günü İslamiyet'i kabul eden eşinin isteği üzerine bağışlandı ve Mekke'ye dönüp müslüman oldu. Engin bir müsamaha ile kendisini karşılayan İnsanlığın İftihar Tablosu (s.a.s.) "Süvari muhacir, hoş geldin" diyerek Hz. İkrime'yi kucakladı. Bu andan itibaren vefat edinceye dek kahraman bir mücahid olarak dine hizmet etti. Hz. Ebu Bekir'in (r.a.) halifelliği döneminde mürtedlere karşı yapılan savaşlarda bir askeri birliğin başında mücadelede katıldı. Daha sonra Şam bölgesinin fethinde bulundu. İyi bir binici ve kumandan olan Hz. İkrime (r.a.) 634 yılı civarında Suriye ve Filistin'in fethi sırasında Bizanslılar'la yapılan bir savaşta şehid olup Hakk'a yürüdü.

İmam Rabbânî (1563 – 1624)

Müceddid-i Elf-i Sâni (hicrî II. Bin-yılın müceddidi) unvanıyla da tanınmaktadır. 1563'te Doğu Pencap'taki Sirhind'de (Serhind) doğdu. Öğrenime babasının yanında başladı. Medresede tefsir, hadis yanında aklî ilimler tahsili de aldı. Hacca giderken Delhi'de Nakşibendiyye tarikatını Hindistan'da yayan Hâce Bâkibillah ile karşılaştı. Teklifini kabul ederek bir süreye yanında kaldı, sonra ona intisap etti. Kısa bir müddet sonra da onun en önemli bir halifesi konumuna geldi. Kendi ifadesiyle Nakşibendiyye tarikatına intisap etmesi onun bütün ruhî terakkisinin temelini oluşturdu.

Yaşadığı dönem ve coğrafyada İslâm inançları hurafe ve bâtil inançlarla karıştırılmak isteniyordu. Hint kıtasında Babürlü Ekber Şah eliyle bir devlet politikası olarak bütün dinleri birleştirme gibi bir hedef doğrultusunda İslâmî inançların tahrif ve değiştirilme tehlikesi söz konusuydu. İşte İmam Rabbânî bu bâtil hareketlere karşı sahil İslâm inancının yerleşmesi için büyük gayret ve çalışmalarda bulundu ve tarihe II. bin yılın müceddidi olarak geçti. 1624'te vefat eden İmam Rabbânî'nin en önemli eseri Mektubat'tır. İmanın yakîn derecesine erdirilmesi, insanın ih-san derecesine yükseltilmesi, İslâm'ın insana sevdirmesi vb. konularda İmam Rabbânî'nin görüşlerini yansıtan bu eser, 536 mektubun derlenmesiyle meydana gelmiştir. Birkaçı dışında bütün mektuplar Farsça yazılmış ancak gerek el yazması, gerekse matbu olarak Arapça tercümesiyle İslâm âleminde geniş bir okuyucu kitle-sine ulaşmıştır.

İmam Şâfiî (767 – 820)

İslâm dünyasının ikinci büyük mezhebi olan Şâfiî mezhebinin kurucusu. 767'de Gazze'de doğmuş olmakla birlikte, babasının vefatı dolayısıyla henüz iki yaşında iken annesi tarafından Mekke'ye getirildi. Küçük yaşta Kur'ân'ı ezberledi.

Fasih Arapça konuşan Huzeyl kabilesi arasında şiir ve edebiyat öğrendi. O dönem Mekke müftisinden ders aldı. Henüz 15 yaşında iken Mekke müftisinin yanında fetva verecek konuma geldi. Sonra Medine'ye gitti. Orada müctehit İmam Mâlik İbni Enes'ten fıkıh ve hadis dersi aldı. Sufyan b. Uyeyne, Fudayl b. İyaz, amcası Muhammed b. Şâfiî ve başkalarından hadis rivayet etti. 820'de vefat eden İmam Şâfiî, mutlak bir müctehit olup, fıkıh, hadis ve usûlde imamdı. "Er-Risale" adlı eseriyle ilk olarak fıkıh usûlü konularını ele alan Şâfiî, bu eseriyle fıkıh usûlünün de kurucusu sayılmıştır. Mısır'daki görüşlerini kapsayan "el-Ümm" adlı eseri de en önemli eserlerinden birisi kabul edilir.

Lebid (Şair Lebid)

İslâm'ın ilk devirlerini de idrak eden cahiliye devri Arap şairlerinden biridir. Daha pek genç yaşta iken hitabetiyle kabilesi içinde ehemmiyetli bir konum kazandı. Muallakat-ı Seb'a'da (Yedi Askı) yayınlanan kasidesi ile ün kazandı ve meşhur Arap şairlerinden birisi olarak tarihe geçti. Hicretten sonra müslüman olup Hz. Peygamber (s.a.s.)'den ilgi ve destek gördü. Kasidede de olduğu kadar, hicviye ve mersiyyedede başarılı kabul edilen Lebid, canlı ve güçlü tasvirlerle bilinmektedir.

Lütfi (Abdullah Lütfi Özerdem)

Üstad Hazretleri'nin Ispartalı ilk talebelerindendir. 1881'de doğdu. 1935 yılında Üstadıyla birlikte Eskişehir Hapishanesinde tutuklu kalmıştır. Risalelerin elle yazılıp çoğaltılmasında büyük hizmetleri olmuştur. 1974'te İzmir'de vefat etmiştir.

Mehdî-yi Abbâsî (Muhammed El-Mehdî) (744 – 785)

On küsur yıllık halifelik döneminde çok geniş bir coğrafyaya yayılmış bulunan Abbâsî Devleti'ni emniyet ve huzur atmosferi içinde idare etmeye muvaffak olan Abbâsî halifesidir. 744 senesinde Humeyme'de doğdu. Babası halife Ebû Câfer el-Mansur, oğlunun seviyeli bir eğitim alması için itina göstermiş, bu vesileyle Muhammed el-Mehdî dil ve edebiyat sahasında ciddi bir eğitim almış, Arap mesel ve şiirlerinden birçoğunu ezberlemiş, ayrıca dinî ilimler sahasında da fetva verebilecek, içtihatta bulunabilecek bir ilmî seviyeye ulaşmıştır. 775 yılında 31 yaşında iken halife olan Muhammed el-Mehdî fikrî olgunluk, idare ve siyasetteki yüceliğini gösteren parlak iç ıslahatlarla Atlas Okyanusu sahillerinden Orta Asya steplerine, Hind Okyanusu kenarındaki Yemen'den Hazar Denizi kıyısındaki Derbent'e, Kandeher'dan Anadolu'nun içlerine kadar çok çeşitli ırk, renk, dil ve dindeki insanların bulunduğu muazzam bir sahada bolluk ve refah ortamı sağlamış, emniyet ve huzur atmosferi temin etmiştir. Üstün idrakı, zühd ve takvası, cesaret, kararlılık ve dirayeti, hilm, cömertlik ve merhametiyle halkı tarafından sevilip

sayılan Muhammed el-Mehdî Hazretleri bir zehirleme hâdisesi neticesinde 785 yılında 41 yaşında iken vefat etmiştir.

Mehmed Feyzi Pamukçu

1912'de Kastamonu'da doğdu. Arapça tahsili almış bulunan ve ilim ehli bir zat olarak tanınan M. Feyzi Pamukçu, 1936 yılında Üstad'ın Kastamonu'ya sürgün edilmesinden sonra Nurlarla tanıştı. Üstad'la birlikte Risaleleri baştan sona kadar okuyup Risale-i Nur düşüncesinin anlaşılıp yayılmasında önemli hizmetlerde bulundu. Ömrünü iman ve Kur'an hizmetine adayan Pamukçu 1990 yılında Kastamonu'da vefat etti.

Mevlânâ Celâleddin Rumî (1207 – 1273)

Horasan'ın Belh şehrinde doğdu. Beş yaşında iken babasıyla birlikte Belh'ten çıkıp hacca gitti. Bir müddet seyahat ettikten sonra Anadolu'ya gelip Erzincan ve Karaman'da oturdu ve nihayet Konya'ya yerleşti. Kendisine Rumî denilmesi o vakit (Diyar-ı Rum) tabir edilen Anadolu'ya yerleşmiş olmasındandır. Konya'da yüzlerce talebesi olan ve o dönemin önde gelen âlimlerinden olan Mevlânâ, Şems Tebrizî ile tanıştıktan sonra tasavvufa yöneldi. Çeşitli eserleri içinde en meşhuru "Mesnevî" adlı eseridir.

Muhyiddin İbni Arabî (1165 – 1240)

İslâm düşünce ve tasavvuf tarihinde önemli bir yeri olan Muhyiddin İbni Arabî Hazretleri, 1165 yılında Endülüs'ün güneydoğusunda bulunan Mürsiye'de doğdu. İbnü'l-Arabî olarak

tanınmakta olup tasavvuftaki otoritesi-ne istinaden "Şeyhü'l-Ekber", dinî ilimlerdeki vukufiyeti ve müceddidliğinden dolayı da "Muhyiddin" lâkaplarıyla anılmaktadır. Sekiz yaşına gelinceye kadar Mürsiye'de kaldı. Daha sonra ailesi ile birlikte Endülüs'ün başşehri olan İşbiliye'ye göç etti. Endülüs idaresi o sıralarda ilim ve irfana çok önem verdiğinden, başşehir önemli bir kültür merkezi hâline gelmişti. Böylece buraya gelmiş bulunan âlim ve filozoflardan istifade etme imkânını buldu. İbni Arabî ilk Kur'ân derslerini tarikat mensubu olan Ebû Abdullah el-Hayyat adlı kişiden aldı. Uzun bir süre zâhiri ilimlerle uğraştıktan sonra mânevî ilimlere ağırlık vermeye başladı. Yirmi altı yaşlarında bulunduğu sırada Sebte, Fas ve Tilimsan ve oradan da Tunus'a giderek buralardaki tasavvuf erbabı kişilerle görüştü. İki yıl geçtikten sonra tekrar İşbiliye'ye döndü. Diğer yandan bir kaç kez gittiği Fas'ta yaklaşık dört yıl kaldı. 1200 tarihinde Mekke'ye giderek ilk defa hac farızasını yerine getirdikten sonra geri döndü. Bilahare tekrar hac farızası için Mekke'ye uzun bir yolculuktan sonra ulaştı ve yol güzergahındaki bazı kabirleri ziyaret etti. Mekke'ye vardıktan sonra uzun bir süre burada kaldı. Fütuhât-ı Mekkiye adlı eserini ilk defa burada kaleme almaya başladı. Buradan ayrıldıktan sonra Bağdat ve Musul'a gitti. Musul'da yaklaşık bir yıl kaldıktan sonra Urfa, Diyarbakır, Sivas ve Malatya'yı da ziyaret etti. Bir ara Konya ve diğer bazı yerlere de gittikten sonra Malatya'ya döndü. Dimaşk'a gidip yerleştikten sonra 1240'da Benîzekilerin mâlikânesinde Hakk'ın rahmetine kavuştu. Kasiyun

Dağı eteklerindeki kabristanda defnedildi. Zamanla buralar harap olup, türbe kaybolmuşsa da Yavuz Sultan Selim tarafından tespit ettirilerek onarıldı ve yanına bir câmi ile bir tekke yaptırıldı. Daha sonraki yıllarda da tamir ve onarım gören türbe hâlen ziyarete açık bulunmaktadır. Onun şeriatın zâhirine zıt görünen söz ve düşünceleri, bilhassa vahdet-i vücûdla ilgili görüşleri İslâm tasavvuf ve düşünce tarihinde birçok tartışmaya yol açmıştır. En meşhur eserleri Fütuhât-ı Mekkiye ve Füsûsü'l-Hikem'dir.

Mevlana Halid el-Bağdadî

Nakşibendiyye tarikatının Halidiyye kolunun kurucusudur. 1779'da Süleymaniye şehrine bağlı Karadağ kasabasında dünyaya geldi. Karadağ'da çeşitli hocalardan ders aldı. Daha sonra mantık ve kelam ilmi üzerine yoğunlaşarak bölgedeki diğer ilim merkezlerini dolaştıktan sonra Bağdat'a gitti. Süleymaniye'deki medresenin sorumluluğunu üstlenerek burada yaklaşık yedi yıl müderrislik yaptı. Bu yıllarda siyasi otoriteye uzak durmasını sağlayan zühdü ve derin ilmiyle tanındı. 1805'te hac niyetiyle çıktığı yolculuk esnasında tasavvufa ilgi duymasını sağlayacak hadiselerle karşılaştı. 1809'da Süleymaniye'yi ziyaret eden Hindistanlı bir derviş kendisine Hindistan'a giderek Delhili Nakşibendi şeyhi Abdullah Dihlevî'den el almasını tavsiye etti. Bunun üzerine Delhi'ye gidip Abdullah Dihlevî ile görüşerek kendisine intisap etti. Bir müddet sonra şeyhi tarafından halife olarak Süleymaniye'ye geri gönderildi. Süleymaniye'den sonra Bağdat'ta da irşad faaliyetinde bulu-

nan Mevlana Halid'in etrafında çok sayıda mürid toplandı. Osmanlı topraklarında sayıları gün geçtikçe artan mensuplarını, irşad etmeleri için birçok halife tayin etti. Daha sonra Şam'a yerleşen Mevlana Halid hazretleri, Şam civarında yayılan bir veba salgını sonucunda 1827'de burada vefat etti. Kabri Şam yakınlarındaki Cebelükkâsiyun'un civarında bulunmaktadır. Mevlana Halid'e nisbet edilen ve Nakşibendiyye'nin bir kolu olan Halidiyye, tarikatın geleneksel inanç ve uygulamaları yanında şeriata bağlılığı ve cehrî zikirden kaçınmaya özel bir önem vermesiyle tanınmıştır. Halidiyye, Mevlana Halid'in yüzlerce halifesi aracılığıyla son derece geniş bir sahaya yayıldı. Balkanlar ve Kırım'dan Güneydoğu Asya'ya kadar ulaştı. Ancak tarikatın asıl tesir sahası Osmanlı Devleti'ne bağlı Kuzey Irak, Güneydoğu Anadolu ile Kuzeybatı İran bölgeleriydi.

İmam Mâlik (712 – 795)

Dört büyük mezhepten biri olan Mâlikî mezhebinin imamı, büyük müçtehit ve muhaddistir. 712 yılında dünyaya geldi. Dedesi Mâlik, tâbiîn büyüklerinden olup Hz. Osman zamanında mushafın istinsahıyla görevlendirilenlerden biriydi. İmam Mâlik devrinin önemli ilim merkezlerinin başında gelen Medine'de yetişti. İlk olarak büyük tâbiîn âlimlerinden biri olan Abdurrahmân b. Hürmüz el-A'rec'den hadis dersi almaya başladı. Daha sonra meşhur fakih Rebîâtürre'y'in ders halkasına katıldı. Bunun ardından bağlandığı ve kendisinden en çok faydalandığı hocası İbni Şihab ez-Zührî'dir. Bu arada İbni Ömer'in azatlısı Nafi, Ebü'z-Zinad

Abdullah b. Zekvan, Eyyub es-Sehtiyânî gibi âlimlerin ilim meclislerine devam etti. Hadis aldığı hocalarının üçyüzü tâbîîn, altı yüzü tebeu't-tâbîîn olmak üzere dokuz yüz civarında bulunduğu söylenir. Zekası ve gayreti sayesinde kısa sürede ilimde derinleşen İmam Mâlik yirmi yaşlarında ders ve fetva vermeye başladı. Mescid-i Nebvî'deki ders halkasıyla kısa zamanda üne kavuştu. İslâm dünyasının her tarafından gelen öğrenciler ondan hadis dinlemek ve fıkıh öğrenmek için yarışır oldu. Bir taraftan düzenli şekilde ders verip talebe yetiştirirken diğer taraftan da hac münasebetiyle Haremeyn'e gelen ulema ile sohbet ve müzakerelerde bulunarak ilmini ilerletti. Ebû Hanife, Leys b. Sa'd, Evzaî, Ebû Yusuf ve Muhammed b. Hasan eş-Şeybanî bilgi alışverişinde bulunduğu âlimlerden bazılarıdır. Sağlam hâfızası ve derin anlayışı yanında sabrı, disiplin ve ihlâsı sayesinde hadis ve fıkıh alanlarında büyük bir âlim olan İmam Mâlik kendi zamanında ve daha sonra gelen âlimler tarafından övgüyle anılmış, İslâm ümmetinin yetiştirdiği mümtaz şahsiyetler arasında yerini almıştır. Hadis konusunda "Muvatta" ile ilk tasnif çalışması yapanlar arasında önemli bir yeri olan İmam Mâlik bütün hadis otoritelerince bu ilmin zirvelerinden biri kabul edilmiş, "hâfız, hüccet, imam, emirü'l-müminin fi'l-hadis" gibi vasıf ve unvanlarla anılmıştır. Hadislerin sıhhatini ve senedlerin sağlamlığını bilme konusunda tartışmasız bir otoriteydi. Hadis ravilerinde aranacak şartları tesbit ederek ravileri sıkı bir şekilde araştırmaya önem vermesiyle cerh ve tâdil ilminin yolunu açanlardan biri de İmam Mâlik'tir. Büyük bir muhaddis ol-

ması yanında fıkıh alanındaki bilgisi, fetva ve içtihat dirayetiyle de otorite kabul edilen İmam Mâlik Hazretleri, geçirdiği kısa süreli bir rahatsızlıktan sonra 795 yılında Medine'de vefat etmiş, cenaze namazını Medine valisi kıldırılmış ve Bakî Mezarlığı'na defnedilmiştir.

İmam Müslim (820 – 875)

Kur'ân-ı Kerim'den sonra en müteber iki eserden biri kabul edilen "el-Câmiu's-sahîh" adlı eserin sahibi büyük muhaddistir. 820'de Nişabur'da doğdu. Yaklaşık olarak 14 yaşında başladığı hadis tahsili için, memleketinin önde gelen âlimlerini dinledikten sonra Rey, Hicaz, Basra, Bağdat, Kûfe, Suriye ve Mısır gibi bütün önemli merkezleri dolaşarak devrinin tanınmış ilim adamlarını dinleme imkânı buldu. Yahyâ bin Yahyâ en-Nişâbüri, Ahmed İbni Hanbel, Kuteybe b. Saîd, Ebû Bekr b. Ebî Şeybe, Osman b. Ebî Şeybe gibi büyük âlimlerden hadis-i şerîf dinleyip, rivâyette bulundu. Ondan da; Ebû İsâ et-Tirmizî, Yahyâ bin Saîd, Muhammed b. Mahled, Mekki b. Abdan ve daha başka âlimler, hadis-i şerîf bildirmişlerdir. Hadis tahsili için yaptığı uzun seyahatlerden sonra tekrar memleketine dönüp orada ikamet etmiş ve meşhur eserini orada telif etmiştir. Ayrıca İmam Buharî'nin Nişabur'a ikameti sırasında, onun derslerini muntazaman takip etmiş ve kendisinden çok faydalanmıştır. el-Câmiu's-sahîh'de, hadisler kendileriyle ilgili bablara tam bir dikkat ve titizlikle yerleştirildiğinden, eser, tertib sanatındaki nev'i şahsına münhasır ustalık ve güzelliğiyle meşhur olmuştur. Bir ömür boyu hadis için yaptığı çalışmalarla, tarihe, hadisin en büyük simalarından biri

olarak geçen İmam Müslim Hazretleri, 875'de doğduğu yer olan Nişabur'da vefat etmiştir.

Refet Barutçu (1906 – 1971)

Bediüzzaman'ın ilk kâtiplerinden ve birinci talebelerindendir. 1906'da Arnavutluk'un İşkodra şehrinde doğdu. Yüzbaşılıktan emekli oldu. 1935'te Eskişehir, 1943'te Denizli, 1948'de Afyon hapishânelerinde Bediüzzaman ile beraber bulundu. Üstad Hazretlerinin "aziz, sıddık, ciddi, samimi, âhiret kardeşim ve hizmet-i Kur'âniye'de çalışan bir arkadaşım" diye hitab ettiği Refet Barutçu, Üstad'ına sorduğu sorularla da bazı mühim risalelerin yazılmasına vesile oldu. Yüzlerce Risale-i Nur kitabı yazan, binlerce kişiye Kur'ân-ı Kerim öğreten Refet Barutçu ömrünün sonuna kadar iman ve Kur'ân dâvâsı yolunda bulundu. 1971'de Ankara'da vefat etti.

Rüştü (Süleyman Rüştü Çakın) (1899 – 1974)

Bediüzzaman Hazretleri'nin yakın talebelerinden biridir. 1899'da Isparta'da doğdu. Hz. Üstad Isparta'ya sürgün edildiğinde yanına gidip sobasını yakma, suyunu getirme, yemeğini pişirme gibi hususî işlerinde hizmet etti. Üstad'ın "Tevkif zamanında bile o merdane hissiyle benim gibi zayıf ve hizmete muhtaç bir bîçâreye herkes gözünü benden kaparken, o yardıma koşuyordu." ifadeleriyle anlattığı Rüşdü Bey, "mertlik ve misafirperverlik noktasında âli bir seciye"ye sahipti. 1935'de Eskişehir, 1943'de Denizli ve 1958'de Ankara hapishânelerinde tutuklu bulundu. 1974 Temmuz'unda, doğduğu şehir Isparta'da vefat etti.

Sabri (Arseven) (1893 – 1954)

1893'de doğan muhterem Sabri Arseven, Bediüzzaman'ın yakın talebelerindendir. Eğridir'in Bedre köyünde imamlık yapmış, Denizli Hapsinde bulunmuş, Bedre köyünden risaleleri "nur iskele memuru" olarak diğer köylere gönderme vazifesini yerine getirmiştir. Çok sâdık ve bağlı bir talebe olduğu için Bediüzzaman Hazretleri kendisine "sıddık" diye hitap etmiştir. Ayrıca "Santral Sabri, Hacı Hâfız Sabri, Hulûsi-i Sani (İkinci Hulûsi) olarak da tavsif edilmiştir. Cenaze namazına 1954 yılında vefat eden muhterem Sabri Arseven beyefendinin cenaze namazına Üstad Hazretleri bizzat iştirak etmiştir. Bedre Köyü mezarlığında medfundur.

Sadık (Demirelli)

Üstad Hazretleriyle Kastomunu döneminde tanışan Nur talebelerinden biridir. 1902'de Kastamonu'nun Taşköprü ilçesinde dünyaya geldi. Asker menşe'li olan ailesinden babası Mehmet Ali Bey binbaşısıdır. Dedesi ise Plevne'nin meşhur kahraman komutanlarından Sadık Paşa'dır. Kastamonu ve çevresine asalet, cömertlik ve civanmertliğiyle ün salan "Sadık Bey" 1936 yılında Hz. Üstad'ın Kastamonu'ya sürgün edilmesinden sonra kendisiyle tanıştı ve artık bu tarihten sonra o, Üstad'ının "aziz, sıddık, hakikatli Sadık kardeşi" oldu. Asker aileden asker olarak doğan Sadık Bey, Harbiye'de tahsil görmüşü ve çok güzel bir yazıya sahipti. Bu güzel hattıyla Nur Risaleleri'nin neşrine çok büyük hizmetlerde bulundu. 1944 yılında Denizli Hapishanesinde tutuklu kaldı.

Sadık Bey burada hapislananın ağır cezalı mahkûmlarından bir ekip kurmuştu. Hapishane meydancısı Arnavut Âdem Ağa, Üstad Bediüzzaman'dan aldığı mektupları, pusulaları ve Meyve Risalesi'nin parçalarını Nur Talebelerine, Sadık Bey'e ulaştırıyordu. Sadık Bey ve ekibi sabahlara kadar uyumayarak bunları daktilo ettiriyor, çoğaltıyordu. Bunlardan otuz sekiz seneye mahkûm Dursun Atmaca, yirmi küsur seneye mahkûm Süleyman Hünkâr, Mümtaz Acar, Sadık Bey'in gönüllü hizmet ekibindendi. Yaptığı bu ve diğer hizmetler karşısında Bediüzzaman Hazretleri; "Senin ettiğin hizmet makbul olmasına ve her günü bir ay kadar kıymetli olduğuna benim şüphem kalmadı. Sen yüzümüzü ak ve kalbimizi mesrur eyleyen halisane hizmetlerin ile Gavs'ın (r.a.) (Taîşü saiden sâdikan bi mehabbeti) fırkasında, seni de Said'e Sadık bir kardeş olduğuna kerametkârane işaret ediyor diye kanaatım geldi" ifadelerini kullanmıştır. 1971'de vefat eden Sadık Bey'in kabri Taşköprü'nün Kadıköy mahallesindedir.

Sekkâkî (1160-1299)

1160'da dünyaya gelen Sekkakî meşhur dil ve belagat alimidir. İlk mesleği maden oyma işçiliği idi. Daha sonra kendini ilme verdi. İlim sahasındaki ilk çalışmaları başarılı olmaktan uzak idi; bu başarısızlık onun cerasetini kırdı. Ancak aralıksız düşün su damlalarının kayada nasıl bir delik oyduğu dikkatini çekince, çalışmalarına tekrar başladı. Sekkakî Hanefî fıkıhçıları arasında yer alır ancak şöreti dil ve belagat konusundadır. "Miftah'ul-ulum" adlı eseri zamanına kadar belâgat konusunda kaleme alınmış

olan en kapsamlı eser olma özelliğine sahiptir. 1299'da vefat etmiştir.

Sıddık Süleyman (Kervancı)

Risale-i Nur'a olan bağlılığı dolayısıyla Bediüzzaman Hazretleri tarafından kendisine "sıddık" unvanı verilen, Barla'da Üstad Hazretleri'ne yardım ve hizmette bulunan Risale-i Nur talebesidir. 1965 yılında Ankara'da vefat etmiştir.

Süleyman (Mübarek)

Barla döneminde Bediüzzaman Hazretleri'yle tanıştı. Safveti, haram-helal noktasındaki hassasiyeti dolayısıyla Bediüzzaman Hazretleri kendisine "mübarek" unvanıyla hitap etmekteydi. Ömrünü Risale-i Nur'a hizmetle geçiren "Mübarek Süleyman" 1963'te vefat etti.

Şah-ı Nakşibend (1318 – 1389)

Nakşibendiyye tarikatının kurucusudur. 1318 senesinde Buhara yakınlarında bulunan Kasrıârîfân köyünde doğdu. Uzun yıllar Baba Muhammed Semasi'nin müridi olan Emir Külâl'in yanında kaldı. Tarikat âdâb ve erkanını öğrendiği bu dönemde gördüğü bir rüya üzerine kendisinin doğumundan yaklaşık bir asır önce vefat etmiş olan Abdülhâlık Gucduvânî'nin ruhaniyetine intisap etti ve "üveysî" lâkabını aldı. Gucduvânî kendisine dinin emir ve yasaklarına uymasını, ruhsatlara ilgi göstermemesini, azimetlere sâdık kalmasını, Hz. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) ve ashabının yolunu tavsiye etmiştir. Bu hâdise Bahaeddin Hazretleri'nin ruhi hayatında büyük bir değişiklik yaparak cehrî zikirden hafi

zikre yönelmesine yol açtı. Uzun süren çok yönlü müridlik devresini tamamladıktan sonra doğum yeri Kasrîârîfân'a dönerek müridlerini yetiştirmeye çalıştı. Buhara ile Bahaeddin Nakşibend arasında kurulan mânevî bağ o kadar kuvvetli olmuştur ki Buharalılar onu "Hace-i bela-gerdân" (belayı defeden hace) diye anmışlar ve şehrin mânevî koruyucusu saymışlardır. Bahaeddin Hazretleri'nin mânevî varlığı Buhara'nın bütün Orta Asya müslümanları için bir ilim ve kudsiyet merkezi hâline gelmesinde önemli bir faktör olmuştur. Döneminin sufileri yanında müderrisler de kendisine saygı duymuş, o da devrinin âlimlerine hürmet etmiştir. 1389'de doğdu köyde vefat etmiştir.

Şamlı Hâfız Tevfik Göksu (1887 – 1965)

1887'de Barla'da doğdu. Şam'da bulunduğu için Risalelerde "Şamlı Hâfız" lâkabıyla anılmaktadır. "Risale-i Nur'un tesvid ve tebyizinde çok hizmeti sebkât eden Şamlı Hâfız Tevfik, bizzat Bediüzzaman Hazretleri'nin ifadesiyle "Nur'un birinci kâtibidir." Ömrü boyunca, güzel hattıyla Risalelerin yazılıp çoğaltılmasında önemli bir misyon eda etmiş, 1935 Eskişehir, 1943 Denizli hapislerinde yatmıştır. 1965'te vefat eden muhterem Şamlı Hâfız Tevfik'in kabri Barla mezarlığındadır.

Şefik Arvasî

Bediüzzaman'ın ilk talebelerinden biridir. 1884'te Van'ın Bahçesaray ilçesine bağlı Arvas köyünde dünyaya geldi.

Van'daki Horhor Medresesinde Bediüzzaman'a talebelik yaptı. İşârâtü'l-İ'caz adlı eserin muhatap ve katiplerinden biri olan Seyyid Şefik Arvasî İstanbul'a göç etmiş ve yaklaşık on yedi yıl Sultanahmet Camii'nde baş imamlık vazifesi yapmıştır. 1943'teki Denizli hapsinde o da Üstad'ıyla birlikte dokuz ay mevkuf bulunmuştur. 1970 yılında vefat eden Seyyid Şefik Arvasi Edirnekapı Şehitliğindeki kabristana defnedilmiştir.

Şems Tebrizî

1185 yılında Tebriz'de dünyaya gelen Şems Tebrizî'nin asıl ismi Mevlana Muhammed'dir. Azeri Türklerindendir. Şer'i ilimleri tahsilden sonra, genç yaşlarında Tebrizli Ebubekir Sella'f'a mürid olmuş, ününü duyduğu bütün meşhur şeyhlerden feyz almaya çalışmış ve bu sebeple diyar diyar dolaşmıştır. Mevlana Celaleddin Rumî'nin manevi seyri üzerinde hayatî bir değişikliğe vesile olduğu, hatta onun büyük bir tasavvuf ehli olmasında ilham kaynağı olma gibi bir misyon eda ettiği ifade edilir. Aşk ve cezbe ehli bir derviş olarak tanınandan Şems Tebrizî hazretleri 1247'de vefat etmiştir.

Şeyh Sünûsî

1873'de Libya'da doğdu. Senûsiyye tarikatının kurucusu Muhammed b. Ali es-Sünûsî'nin torunudur. Amcası Muhammed b. el-Mehdi'nin vefatı üzerine hareketin başına geçmiştir. Afrika'daki Fransız, İtalyan ve İngiliz işgal kuvvetlerine karşı müridleriyle birlikte mücadele etmiştir. Birinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru Sultan Reşad'ın daveti üzerine İstanbul'a gelmiş, İstanbul ve Ankara'da müslü-

manların birlik ve beraberliği için çalışmalar yapmıştır. Milli Mücadele esnasında Anadolu'yu gezerek, mücadeleye destek olan Şeyh Sünûsî, Milli Mücadele'nin bitmesinin ardından Türkiye'den ayrılmış, Şam ve Filistin'e gitmiştir. 1993 yılında Mekke'de vefat etmiştir.

Şeyh Ziyaeddin

Nakşibendi Halidî meşayihinin önde gelenlerinden biri olan Abdurrahman et-Tağî'nin evladıdır. 1856 yılında dünyaya geldi. Başta pederi olmak üzere, Güneydoğu Anadolu bölgesindeki meşhur alimlerden ders aldı. Birinci Dünya Savaşı başladığında gönüllü kuvvetler teşkil ederek harbe iştirak etti. İstiklâl Harbinde de vatan müdafaası için çarpışırken bir kolunu kaybetti. Yaptıkları hizmetler dolayısıyla Sultan Reşad tarafından bir madalya ile taltif edildi. 1925 yılında vefat eden Şeyh Ziyaeddin Efendi, Muş vilâyeti civarındaki Nurşin'de babasının yanına defnedilmiştir.

Tahirî Mutlu

İman hizmetinin "kahraman, has, halis bir naşiri" olan Tahirî Mutlu Beyefendi 1900'da Isparta'nın Atabey kazasında doğdu. 1930'lu yılları ortalarına doğru Üstad Hazretleri'ni, iman ve Kur'ân hizmetini tanıdı. 1942'de İstanbul'da "Âyetü'l-Kübra" risalesini bastırdı, ardından Kastamonu'ya Üstad Hazretleri'nin yanına gitti. 1943 Denizli ve 1948 Afyon'da Üstad Hazretleri ile beraber medrese-i Yusufiyyede bulundu. Denizli hapsindeki unutulmaz halisane hizmetleri dolayısıyla Hz. Üstad'ın "sarsılmaz sadakati, yanılmaz zekaveti ve çekilmez

bahadarlığı" vasıflarıyla anlattığı Tahirî Mutlu ağabey, iman hizmetine adanmış ömrünü 1977 Nisan'ında hitame erdirip Hakk'a yürüdü.

Zemahşerî (1075 – 1143)

Büyük bir dil ve edebiyat bilgini; kelim ve tefsir âlimidir. 1075'te Zemahşer'de doğdu. İlk eğitimi burada aldı. Daha sonra ilim tahsili için o zamanın büyük bir ilim ve medeniyet merkezi olan Buhara'ya gitti. Buhara'da fıkıh usûlü, fıkıh, hadis, tefsir, kelim, mantık, felsefe ve Arapça dersleri aldı. Kelim sahasında mütezilî görüşler taşıdığı için ciddi tenkidde uğramıştır. Klasik bir eser olarak kabul edilen "el-Keşşaf", onun belâgat ilmindeki üstün mevkiine delil olup en önemli eseridir. Bu eseri açıklamak için 250 kadar hâşiye yazılmıştır. Mütezilî olmasına rağmen, 9 yüzyıldan beri Sünnî medreselerde okutulması, müslüman hoşgörüsünün bariz bir örneğidir. 1143'te Harezm'de vefat etmiştir.

Zenbilli Ali Efendi

Meşhur Osmanlı şeyhülislamlarından biridir. Asıl adı Ali Cemali olan Zenbilli Ali Efendi, kendisinden fetva almak üzere gelenleri bekletmemek için penceresinden sarkıttığı bir zenbille istenilen fetvaları alıp cevaplarını yine zenbille koyup verdiği için halk tarafından Zenbilli Ali Efendi diye şöhret bulmuştur. Karaman'da doğdu. İlk tahsilini Karaman ve Konya'da yaptıktan sonra tahsiline İstanbul ve Bursa'da devam etti. 1503 yılında Sultan II. Beyazıd döneminde şeyhülislam oldu. Ayrıca Beyazıd Medresesi'ne müderris olarak atandı.

Yavuz Sultan Selim'in tahta çıkması ile ünü daha da arttı. Doğruluğu, hakka hürmeti ve cesareti ile Yavuz Sultan Selim'in gözünde ve gönlünde önemli ve müessir bir konumu vardı. "Eğer şeriata aykırı emirler verirsen, ben de senin hal'ine fetva veririm." diyecek kadar cesur ve hakşinastı. Kanuni döneminde de görevde kalan ve yaklaşık 24 yıl şeyhülislamlık vazifesinde bulunan Zenbilli Ali Efendi 1526 yılında İstanbul'da vefat etti.

Zübeyir Gündüzalp

Bediüzzaman Hazretleri'nin "Zübeyir bana merhum biraderzadem Abdurrahman yerine verilmiştir. Hakiki fedakar Zübeyir, en lüzumlu ve hizmete şiddetli ihtiyacın zamanında buraya imdadı geldi..." ifadeleriyle anlattığı Zübeyir Gündüzalp beyefendi, 1920 yılında Konya'da dünyaya geldi. Asıl adı Ziver olup Üstad Hazretleri, Zübeyir bin Avvam Hazretlerine atfen ismini Zübeyir olarak değiştirmiş ve bu isimle tanınmıştır. İlköğretimini Ermenek'te yaptıktan sonra ortaokulu Silifke'de bitirdi. Bu tarihten itibaren önce Ermenek'te sonra Konya'da posta telgraf muhabere memuru olarak çalıştı. Konya'da bulunduğu sıralarda Nurlarla tanıştı ve ömrünün sonuna kadar iman hizmetini en güzel şekilde ifa etti.

1946'da Emirdağ'da Üstad'ı ziyaret edip yanında kalmak istediğini bildirdi ancak, memuriyetine devam etmesi, daha sonra yanına alınacağı cevabını aldı. 1948'de Afyon'da tutuklanarak Bediüzzaman'la birlikte altı ay hapis yatı. Bu tarihten itibaren Üstadın vefatına kadar hep yanında kaldı.

Üstad'la hapis yatarken yanlışlıkla serbest bırakıldığında bu fırsattan yararlanıp özgürlüğüne kavuşma şansına sahipti ancak, o, yapılan yanlışlığa itiraz ederek tahliyeyi engelledi, ve böylece Üstadından ayrılmadı.

İnsanların imanını kurtarmaya vesile olmak için gecesini gündüzüne katan Gündüzalp, iman aşkıyla yanıp tutuşurken hakime: "Eğer komünistler mürekkep ve kağıdı yok etmek imkanını da bulsalar, benim gibi birçok gençler ve büyükler fedai olup hakikat hazinesi olan Risale-i Nurun neşri için, mümkün olsa derimizi kağıt, kanımızı mürekkep yapacağız" ifadelerini kullanacak ölçüde bu yolun karsıydı. Üstad Hazretlerinin ahirette irtihalinden sonra meşvereti esas alarak dur-durak bilmeden, bir ömür boyu hizmetlerine devam eden Zübeyir Gündüzalp Hazretleri, 2 Nisan 1971 tarihinde İstanbul'da vefat etti.

İndeksler

Âyet İndeksi

Sûre adı:	Sûre no:	Âyet no:	Sayfa no:
A'râf Sûresi	7	43	219
A'râf Sûresi	7	54	192
A'râf Sûresi	7	172	42
Ahkaf Sûresi	46	2	840, 843
Alak Sûresi	96	1	714
Alak Sûresi	96	6	341, 714, 822, 831
Âl-i İmran Sûresi	3	5	208
Âl-i İmran Sûresi	3	6	208
Âl-i İmran Sûresi	3	7	690, 691, 830
Âl-i İmran Sûresi	3	18	185
Âl-i İmran Sûresi	3	173	73, 74, 77, 78, 79, 80, 81, 84, 86, 87, 90, 101, 354, 359, 366, 372, 560
Âl-i İmran Sûresi	3	191	290
Ankebût Sûresi	29	60	214, 764
Ankebût Sûresi	29	62	311
Ankebût Sûresi	29	69	822
Asr Sûresi	103	1, 2	391
Bakara Sûresi	2	29	765
Bakara Sûresi	2	61	615
Bakara Sûresi	2	115	887
Bakara Sûresi	2	129	829
Bakara Sûresi	2	151	829
Bakara Sûresi	2	156	360, 414, 425, 483, 550
Bakara Sûresi	2	164	49, 135
Bakara Sûresi	2	216	376, 410, 586
Bakara Sûresi	2	256	338, 339, 340, 829
Bakara Sûresi	2	257	338, 339, 340
Bakara Sûresi	2	269	829

Sûre adı:	Sûre no:	Âyet no:	Sayfa no:
Bakara Sûresi	2	275	495
Bakara Sûresi	2	285	296
Bakara Sûresi	2	286	100, 380, 574, 710, 878
Bürûc Sûresi	85	1	826
Bürûc Sûresi	85	10	826
Bürûc Sûresi	85	11	313
Câsiye Sûresi	45	2	840, 843
Câsiye Sûresi	45	13	890
Câsiye Sûresi	45	36	292
Duhâ Sûresi	93	11	567, 880
En'âm Sûresi	6	59	811
En'âm Sûresi	6	68	837, 848
En'âm Sûresi	6	122	427, 823, 824
En'âm Sûresi	6	130	424
En'âm Sûresi	6	161	828, 835, 848
Enbiyâ Sûresi	21	22	190
Enbiyâ Sûresi	21	26	333
Enfâl Sûresi	8	17	159, 748
Enfâl Sûresi	8	40	492, 580
Enfâl Sûresi	8	75	311
Fâtiha Sûresi	1	2	492, 729, 730, 763
Fâtiha Sûresi	1	3	731
Fâtiha Sûresi	1	4	733
Fâtiha Sûresi	1	5	7, 181, 729, 734
Fâtiha Sûresi	1	6	735, 737, 839
Fâtiha Sûresi	1	7	121, 738, 739, 762, 763
Fâtır Sûresi	35	36	314
Felak Sûresi	113	1, 5	334
Fetih Sûresi	48	1, 3	540
Fetih Sûresi	48	28, 29	743
Fetih Sûresi	48	29	316
Fetih Sûresi	48	4, 7	189

Sûre adı:	Sûre no:	Âyet no:	Sayfa no:
Furkan Sûresi	25	65, 66	290
Fussilet Sûresi	41	1, 2	844
Fussilet Sûresi	41	44	832
Gâşiye Sûresi	88	1	227
Hac Sûresi	22	1	227
Hac Sûresi	22	11	291
Hac Sûresi	22	38	386
Hadîd Sûresi	57	1	169
Hadîd Sûresi	57	3	270
Hadîd Sûresi	57	4	192, 312
Hadîd Sûresi	57	6	192, 312
Hadîd Sûresi	57	12	386
Hadîd Sûresi	57	28	827
Hicr Sûresi	15	1	837, 848
Hicr Sûresi	15	19	141
Hicr Sûresi	15	87	823
Hicr Sûresi	15	94	168
Hucurât Sûresi	49	10	349, 396, 474
Hûd Sûresi	11	3	192
Hûd Sûresi	11	6	214
Hûd Sûresi	11	56	569, 764, 837, 848
Hûd Sûresi	11	105	821, 846
Hûd Sûresi	11	106	825, 826, 846, 847
Hûd Sûresi	11	108	825
Hûd Sûresi	11	112	821
İbrahim Sûresi	14	1	850, 852
İbrahim Sûresi	14	3	803, 853
İbrahim Sûresi	14	4	854
İbrahim Sûresi	14	5	854, 855
İbrahim Sûresi	14	22	314
İbrahim Sûresi	14	33	890
İhlâs Sûresi	112	1	1, 637, 791
İhlâs Sûresi	112	2	791

Sûre adı:	Sûre no:	Âyet no:	Sayfa no:
İnfitâr Sûresi	82	1	227
İnfitâr Sûresi	82	13	764
İnşikâk Sûresi	84	1	227
İnşirâh Sûresi	94	6	591
İsrâ Sûresi	17	42	719
İsrâ Sûresi	17	44	131, 342, 344, 407, 409, 575, 616, 861
İsrâ Sûresi	17	43	70
İsrâ Sûresi	17	70	764
İsrâ Sûresi	17	79	119
İsrâ Sûresi	17	82	835
İsrâ Sûresi	17	111	766
Kaf Sûresi	50	6	765
Kaf Sûresi	50	7	141
Kalem Sûresi	68	1	628
Kalem Sûresi	68	32	839
Kamer Sûresi	54	1	159, 748, 859
Kasas Sûresi	28	2	837, 848
Kehf Sûresi	18	109	156, 185
Kevser Sûresi	108	1	637, 865
Lokman Sûresi	31	2	837, 848
Lokman Sûresi	31	13	10, 12
Lokman Sûresi	31	22	829
Lokman Sûresi	31	28	200, 261, 293, 783, 793, 795
Mâide Sûresi	5	18	733
Mâide Sûresi	5	56	428, 834
Meryem Sûresi	19	1	842
Muhammed Sûresi	47	18	690

Sûre adı:	Sûre no:	Âyet no:	Sayfa no:
Mücâdele Sûresi	58	7	311
Mülk Sûresi	67	5	765
Mülk Sûresi	67	7, 8	11, 314, 520, 725
Mülk Sûresi	67	15	763
Mümin Sûresi	40	2	844
Mümin Sûresi	40	85	391
Mümin Sûresi	40	44	565
Mürselât Sûresi	77	15, 19, 24, 28, 34, 37, 40, 45, 47, 49	308
Müzzemmil Sûresi	73	1	512
Nahl Sûresi	16	50	333
Nahl Sûresi	16	60	766
Nahl Sûresi	16	66	194
Nahl Sûresi	16	67	195
Nahl Sûresi	16	68	194
Nahl Sûresi	16	77	41, 43, 200, 261
Nahl Sûresi	16	121	835
Nasr Sûresi	110	1	871
Nâziât Sûresi	79	32	141
Nebe Sûresi	78	1	227
Nebe Sûresi	78	7	141
Necm Sûresi	53	1	859
Necm Sûresi	53	29	848
Neml Sûresi	27	1	837, 848
Nisâ Sûresi	4	11	484
Nisâ Sûresi	4	43	364
Nisâ Sûresi	4	48	193, 289
Nisâ Sûresi	4	63	837, 848
Nisâ Sûresi	4	68, 69	739
Nisâ Sûresi	4	79	329
Nisâ Sûresi	4	81	837
Nisâ Sûresi	4	116	193, 289
Nisâ Sûresi	4	145	580

Sûre adı:	Sûre no:	Âyet no:	Sayfa no:
Nisâ Sûresi	4	162	830
Nisâ Sûresi	4	174	832
Nisâ Sûresi	4	176	484
Nûr Sûresi	24	35	332, 345, 761, 816-820, 863
Nûr Sûresi	24	40	761
Nûr Sûresi	24	43	136
Ra'd Sûresi	13	1	837, 848
Ra'd Sûresi	13	13	136
Ra'd Sûresi	13	29	386
Rahmân Sûresi	55	13, 16, 18...	308
Rûm Sûresi	30	5	311
Rûm Sûresi	30	17-27	222
Rûm Sûresi	30	25	267
Rûm Sûresi	30	50	138, 223, 261
Saf Sûresi	61	8	826, 847
Sebe Sûresi	34	14	709
Secde Sûresi	32	5	706
Secde Sûresi	32	30	837, 848
Şuarâ Sûresi	26	1	308
Şuarâ Sûresi	26	2	837, 848
Şuarâ Sûresi	26	9, 68, 104, 122, 140, 159, 175, 191	308
Şûrâ Sûresi	42	6	386
Şûrâ Sûresi	42	12	724
Şûrâ Sûresi	42	15	733, 821
Şûrâ Sûresi	42	21	314
Şûrâ Sûresi	42	28	136
Tâhâ Sûresi	20	44	560
Tahrîm Sûresi	66	6	333
Tahrîm Sûresi	66	8	387, 834
Tegâbün Sûresi	64	3	733

Sûre adı:	Sûre no:	Âyet no:	Sayfa no:
Tekvir Sûresi	81	1	227, 858
Tekvir Sûresi	81	10	177, 269, 270, 271
Tevbe Sûresi	9	32	848
Tevbe Sûresi	9	129	357, 372, 437, 463, 494, 883
Tevbe Sûresi	9	115	311
Tîn Sûresi	95	1	714
Tûr Sûresi	52	1	859
Tûr Sûresi	52	48	374
Tûr Sûresi	52	49	380
Yâsîn Sûresi	36	29	41
Yâsîn Sûresi	36	53	41, 200
Yunus Sûresi	10	1	837, 848
Yunus Sûresi	10	3	192
Yunus Sûresi	10	10	72, 220
Yunus Sûresi	10	82	828
Yunus Sûresi	10	92	734
Yusuf Sûresi	12	1	837, 848
Yusuf Sûresi	12	42	238
Yusuf Sûresi	12	53	570
Yusuf Sûresi	12	76	312
Zâriyât Sûresi	51	1	637, 858
Zâriyât Sûresi	51	56	125
Zâriyât Sûresi	51	58	24, 214
Zilzâl Sûresi	99	1	227
Zuhruf Sûresi	43	71	286
Zümer Sûresi	39	1	724, 840, 843
Zümer Sûresi	39	6	208
Zümer Sûresi	39	18	618

Karma İndeks

163. madde 360, 363, 503
31 Mart Hâdisesi 430, 451, 457, 548, 555,
602

A

Abbâsî 337, 498, 614, 707, 751, 921, 924
Abbâsîler 418
abd-i küllî 273
Abdullah Çavuş 567
Abdurrahman 326, 376, 638, 644
Abdurrezzâk 365
Abdülkadir Geylanî 656
Abdülkâhîr Cürçânî 168
Abdûlmecid 327, 376, 893
Abdülvehhab Şa'rânî 509
âbid-i muhsin 745
acâib-i seb'a-yı âlem 705
acâibü'l-mahlûkât 11
acûbe-i hilkat 274
Âd 11, 120, 740
adalet-i mutlaka 22
Adana 542, 906
adem âlemleri 330, 334, 886
adem-i kabul 128, 297
adem-i mutlak 27
adem-i tasdik 128
âdet-i arziye 140
âdetullah 35, 36
Âdil-i Hâkim-i Zülcelâl 544
ağleb-i hükemâ 469
ahlâkiyyûn 226, 284
Ahmed Bedevî 752
Ahmed Feyzi 500, 511, 512, 515, 516, 645,
646, 647, 674, 799
Ahmed Hikmet 641
Ahmed İbni Hanbel 497, 513
Ahmed Nazif 799
Ahmed Rufâî 752
Ahmet Feyzi 543
Aişe-i Sıddıka 863
akîde-i avâm 697

akîde-i avâm-ı müminîn 690
akrep 564
aktâb-ı erbaa 707
aktar-ı âlem 15
alâmet-i tevhid 36
âlem-i adem pislikleri 325
âlem-i asgar 733
âlem-i bâkî 121, 231, 726, 760
âlem-i bekâ 12, 55, 65, 70, 230, 231, 235,
277, 288
âlem-i berzah 151, 416
âlem-i gayb 14, 18, 82, 94, 151, 153, 157
âlem-i mana 86
âlem-i şehâdet 10, 14, 18, 82, 94, 151, 153,
174, 210, 276, 320
âlem-i vücûb 83
âlem-i vücûd kâinatı 325
âlet-i azap 281
âlet-i bela 16
Ali Gül 383
Âl-i İbrahim 752
Ali Osman 586
Ali Rıza 420
Ali Savran 506, 507
Alîm-i Ezelî 774
Alîm-i Hafız 777
Alîm-i Hakîm 769
Alîm-i İnâyetkâr 775
Alîm-i Kerîm 286
Alîm-i Mukaddir 776
Alîm-i Mutlak 771, 776, 779, 780
Alîm-i Rahîm 302, 775
Allah-ı Zülkemâl 728
Alman 251, 447, 455, 596, 633
Almanya 704
a'mâl-i sâliha 77, 249
ameliyat-ı cerrahiye 498
Amerika 236, 332
amûd-u nurânî 616
an'ane 497, 517
anarşilikten kurtulmak için beş esas 438

anâsır 11, 26, 27, 307, 314
 anâsır-ı arziye 201
 Anglikan Kilisesi 495
 Ankara Kalesi 524
 Antere 578
 Arabî Hizb-i Nurî 743, 766
 Arabistan 470
 Arafat 292, 540
 Arap edipleri 172
 arefe 381
 arı milletleri 358, 453
 arı sineği 794
 ârif-i billâh 754
 Arş-ı Âzam 68, 127, 165, 350, 452, 772
 arş-ı hakikat 181
 arş-ı mârifet-i rabbâniye 152
 arzın halifesi 45, 189, 232, 286, 299
 arzu-yu bekâ 15
 asabiyet-i unsuriye 372
 asfiya-yı müdakkikîn 162
 Âsım 426
 Asr-ı Saadet 158, 752
 Asya 405, 445, 446, 469, 704, 894,
 aşere-i mübeşşere 358, 454
 aşk-ı bekâ 17, 73, 74, 78, 319
 aşk-ı lâhutî 99
 aşk-ı mecazî 91
 ateşli aşçı 203, 719
 avâm-ı ehl-i iman 405, 480, 631, 637
 avâm-ı müminîn 221
 avâm-ı nâs 434, 713
 Avrupa 446, 469, 704
 Avrupa feylesofları 126, 207, 554
 Avusturya 633
 Ayasofya 480, 489, 532, 549, 555
 âyât-ı ekber 223
 âyât-ı haşriye 227
 âyât-ı tekviniye 756
 âyât-ı vücûb 67
 âyet-i ecma' ve a'lâ ve ekber 296
 âyet-i ekber 719
 âyet-i hasbiye 73, 84, 91, 100, 209
 âyet-i muazzama 131, 185
 âyet-i nur 91, 305, 761
 âyet-i tekviniye 298
 âyet-i tevhidiye-i kâtia 68
 âyet-i uzmâ 125

âyet-i zulûmât 305
 âyetü'l-kürsî 273, 338
 âyetü'n-Nur 816
 âyine-i âzam 152
 âyine-i cemâl-i ilâhî 7
 âyine-i ekber 184
 âyine-i kemâlât 189
 âyine-i samedâniye 152
 âyine-i zîşuur 65, 189
 ayn-ı lezzet-i sefihâne 384
 azamet ve kibriyâ 7, 20, 129, 130
 azamet-i heykel 165, 705
 azamet-i kemâl 289
 azamet-i kudret 48
 Aziz-i Cebbâr 566
 azot 135, 781
 Azrail 323, 327, 328, 331

B

bâ-âsâm 405, 894
 Bâb-ı Seraskerî 457
 Bağdat 563
 bahâ-yı rahmânî 4
 Bahîra-yı Râhib 750
 bahr-i muhit 701
 bâkıyât-ı sâlihât 292
 Bâki-i Hakikî 76
 Bâki-i Sermedî 75
 Bâki-i Zülcelâl 77
 Bâki-i Zülkemâl 74, 76, 78
 Bakû 632
 bal arıları 180, 194
 balık 331, 692
 Balıkesir 443, 466
 Balkan ve İtalyan Harpleri 335
 banka 495
 bârika-âsâ 715
 Barla 575, 577, 839
 Bartın'lı Seyyid 593
 ba'sü ba'de'l-mevt 43
 Bâtıniyyun 522
 Bayezid Câmîi 684, 735
 Bediüzzamanü'l-Kürdî 515
 Bedre Karyesi 575, 577
 Bedriye 634
 bekâ-yı dünyevî 77

bekâ-yı ilâhî 77, 78
 bekâ-yı nev'î 39
 bekâ-yı ruh 243
 bektaşî 364
 beliyye 34
 Benî İsrail 331, 842
 benîâdem 43, 164, 306, 316
 berâhîn-i vahdet 67
 berk 42, 52, 53, 136, 814
 berzahi fotoğraf 728
 besmele-i hayat-ı dünyeviye 846
 bilhaya 84
 binbir esmâ-yı ilâhiye 8, 183, 746, 749
 binniyet 84
 bir buçuk mürid 403
 Birinci Harb-i Umumî 335, 338, 601
 bit 709
 Bitlis 601, 602, 632, 636
 Bitlis Hâdisesi 450, 630
 bittasavvur 84
 bolşevik baykuşlar 604
 bolşevizm 491, 545, 424, 489, 608, 609,
 679, 685
 Buhârî 418, 497, 513
 Burhan 625
 büyük günah (kebâir) 562, 700

C

Cafer Sadık 120, 842
 câmi-i ekber 735
 Câmi-i Emevî 802
 câmi-i kebîr 169
 Câmiü'l-Ezher 484, 602, 611, 673
 Cebel-i Cûdî 391
 Cebel-i Kamer 140
 ceberûtiyet-i mutlaka 19
 Cebrail 117, 150, 198, 235, 323, 331, 750
 Cebrî 418
 cebr-i keyfî-i küfriye 367, 471, 533
 cehennemin hikmeti 287, 288, 289
 cehl-i mutlak 128
 celâldârâne 288
 celâl-i sübhânî 6
 celâlî ve cemâlî isimler 69
 Celcelûtiye 124, 379, 511, 525, 628, 718,
 797, 817, 842, 856, 857, 861, 867,
 870, 872, 873, 874, 876, 878, 881

cemaat-i muvahhidîn ve musallîn 741
 cemaat-i ruhâniye-i mücâhidîn 705
 cemâl-i bîmisal 98
 cemâl-i ilâhî 4, 6, 7
 cemâl-i kudsi 91, 99
 cemâl-i lâyezâlî 4, 6
 Cemâl-i Mutlak 41
 cemâl-i rubûbiyet 18
 cemâl-i sanat 61
 cemâl-i sermedî 94, 97
 cemâl-i şefkat 5
 cemâl-i şuaât 93
 cemâl-perest 90, 700
 Cemil-i Mutlak 35, 772
 Cemil-i Zülcelâl 91, 95, 744
 cemiyet-i nakşiye 362
 cemiyet-i siyasiye 362, 366, 368, 455
 Cengiz 337, 418, 498, 614, 751, 850
 Cennet-i Âlâ 12
 cennet-i hususiye 247, 289
 Cennetü'l-Firdevs 71, 377, 895
 cerbeze 738
 cevabü'l-ahmak 537
 cevher-i ferd 793, 794
 ceviz 195, 199, 266, 773, 785
 Cevşenü'l-Kebîr 72, 130, 160, 309, 746,
 750, 758
 cevvi-i semâ 51, 133
 Ceylân 348, 627, 634, 639, 641, 644, 647,
 678, 680, 742, 799, 801
 cihad-ı mânevî 339
 cihazât-ı bedeniye 63
 cihazât-ı mâneviye 65
 cilve-i esmâ 4, 14, 22, 728
 cilve-i taayyün ve teşahhus 7
 cinler 424, 425
 cismânî lezzetler 286
 Cumhuriyet Bayramı 245
 cumhur-u muhaddisîn 513
 Cüneyd Bağdadî 418
 cünûd-u rabbâniye 189
 cüz'î iâşe 4
 cüz-i ihtiyârî 279
 cüz'î matlab 16
 cüz'î ubûdiyet 741
 cüz-ü hakikat-i imaniye 296

Ç

Çalışkanlar 625
 çekirdek-i aslî 272, 759
 çekirge 709
 çeşm-i dîl 205
 çilehâne-i uzlet 584
 Çin ü Maçin 704, 705

D

daavât-ı insaniye 121
 dâbbetü'l-arz 448, 708, 709
 dağdağa-yı kalbî 225, 281
 Dâhiliye Nâzırı Şükrü Kaya, 558
 Dâim-i Bâki 666
 daire-i esmâ-yı ilâhiye 14, 83, 85
 daire-i imkân 33, 313
 daire-i kader 45
 daire-i kehkeşan 201, 202
 daire-i kesret 6, 8, 23, 25, 93
 daire-i kesretin nihâyetleri 25
 daire-i mümkünât 23, 83, 92, 93
 daire-i vücûd 288, 320
 dâm 697
 dans 319, 700
 Dârülfünun 363, 449, 652, 673
 dârü'l-hikmet ve âhiret 43
 Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye 443, 448, 449,
 495, 538, 555, 567, 602, 638, 830,
 852
 dârü'l-kudret 43
 Deccal 449, 498, 614, 691, 694, 698, 699,
 700, 701, 702, 704, 705, 706, 712
 büyük deccal 701-704, 710, 713
 İslâm deccalı 411, 514, 613, 695, 696,
 702, 711-714
 süfyanî deccal 712, 715
 şahs-ı deccal 703
 defter-i kavânîn-i emriye 792
 deha-yı kudsî 127
 delâil-i akliye 206, 859
 Denizli Hapsi 237, 261, 304, 335
 Denizli Mahkemesi Müdâfaâtı 349
 Denizli Mezaristanı 414
 dergâh-ı Vâhid-i Ehad 46
 dersihâne-i Yusufiye 375

destgâh-ı levh-i mahfuz-u hakikat 205
 deve 194, 907
 Devekuşu 283
 devir ve teselsül 177
 devre-i istibdat 702
 devr-i senevî 209
 Dikili Taş 448, 695
 dil bekâsı 74
 Din-i İsevî 703
 Divan-ı Harb-i Örfî 349, 451, 548, 569
 divan-ı riyâset 349
 Diyanet Kütüphânesi 467
 Diyanet Reisi 598
 doksan üç muharebe-i meş'umesi 849
 Doktor Duzi 355, 367, 460, 514
 dört nehir 140
 dülger 182
 dürbün 763
 düstur-u kudsî 352

E

ebâbil kuşları 709, 750
 eb'âd-ı nâmahdud 205
 Ebrehe 750
 Ebûbekir 691, 739
 Ebûcehil 158, 691
 Ebu'l-Hasan Şâzilî 752
 ecnebî dinsizler 248, 440
 ecrâm-ı semâviye 49, 132, 212
 ecrâm-ı ulviye 51, 95
 ecrâm-ı ulviye ve süfliye 95
 ecsad-ı insaniye 43
 eczahâne-i ekber 5
 eczahâne-i kübrâ-yı ilâhiye 832
 ed-Dâî 405, 894
 edyân-ı semâviye 745
 ef'âl-i rahmâniyet 757
 ef'âl-i rubûbiyet 758
 efkâr-ı âmme 221
 Eğirdir 653
 ehadiyet 7, 8, 37, 38, 48, 54, 55, 59, 61,
 64, 67, 68, 83, 312, 333, 789
 ehl-i kemâlât 17, 75
 ehl-i keşfi'l-kubur 415
 ehl-i keşif ve keramet 148
 ehl-i kitap 310

Ehl-i Sünnet Mecmuası 632, 639
ehl-i şühûd ve keşif ve tahkik 291
elektrik 42, 50
el-hannâs 369
elvâh-ı mahfûza 14, 77, 85, 236
elvâh-ı misâliye 236, 320
elvan-ı seb'a 91, 729
emanet-i kübrâ 265, 273, 313
emârât-ı haşriye 223
Emin 457, 825
Emirdağ Çiçeği 304
Emirdağ'lı Mustafa 685
Emirdağlı Ali Hoca 615
emr-i tekvinî 200, 790
enâniyet-i muvakkat 419, 434
enâniyet-i nefsiye 99
Enbiya-yı Benî İsrailiye 615
endişe-i istikbal 155
envâ-ı mahlûkâtın nâzırı ve zâbiti 45
envâr-ı İslâmiye 40
Enver Paşa 556, 579
Ercûze 851, 865, 866
Erek Dağı 630
erkân-ı azîme-i kâinat 330
Ermeni fedaileri 636
Ermeni komitesi 630
ervâh-ı neyyire ashâbı olan enbiyalar 69
ervâh-ı tayyibe 150
Erzurum 396
esâsât-ı imaniye 48
esbab-ı âlem 390
esmâ ve ef'âl-i umumiye-i ilâhiye 31
esmâ-yı hüsnânın cilveleri ve zuhurları ve
taayyünleri 24
esmâ-yı sitte-i meşhure 866, 874
esrar-ı huruf 842
esrar-ı imaniye 1
eşek 706
eşhas-ı âhîrzaman 498, 701
eşhas-ı müdhîşe 691
eşhas-ı mühimme 697
eşrât-ı kıyamet 690
Eşref Edib 547
et hülâsası 294
Ethem 625
Ethem İbrahim 586
evâmir-i rabbâniye 55

evham-ı seyyie 120
evrâd (izhar ve ihfâsı) 836
ezan-ı Muhammedî 814

F

Fa'âl-ı Hallâk 54
Fa'âlün limâ yûrîd 53
faaliyet-i dâime 93
faaliyet-i kudret 52
faaliyet-i müdhîşe 12
faaliyet-i müstevliye 181
Fâil-i Ferd-i Samed 182
Fâil-i Kadîr ve Âlim 182
Fâil-i Muhtar 35
Fâil-i Zülcelâl 192, 193
farîza-yı zimmet 125
Fars Devleti 754
Fâtır-ı Hakîm 814, 843
Fâtır-ı Kadîr 54, 63
Fâtır-ı Zülcelâl 14
fâtîha-yı hayat-ı ilmiye 845
fecir sünneti 380
felsefenin gözlüğü 763
fenâ fil'ihvân 403
fenn-i askerî 256
fenn-i elektrik 257
fenn-i hayvanât 208
fenn-i hikmetü'l-eşya 258
fenn-i kıraat 258
fenn-i kitâbet 258
fenn-i makine 255
fenn-i nebâtât 208
fenn-i tıp 255
ferman-ı Rahmân 164
ferman-ı sübhânî 37
feth-i İstanbul 871
feth-i Kudüs 871
feth-i Mekke 871
feth-i suver hakikati 208, 209
feth-i Şam 871
Fettâh-ı Allâm 54
fettâhiyet 208, 209, 211
fettâhiyet ve musavviriyet-i ilâhiye 96
fevâid-i tenviriyeye 52
feylesof Necati 432
feylesof Yusuf 432

Feyyâz-ı Müteâl 52
 Feyzi 420, 457, 597, 599, 601, 605, 611, 612
 fezleke-i tevhid 312
 fitrat 20, 65, 66, 78
 cemâl-i fitrat 14
 farîza-yı fitriye 191
 hizmet-i fitriye 328
 ibâdât-ı fitriye 116
 ibadet-i fitriye 298
 ihtiyac-ı fitrî 316, 446, 735, 737
 istidad-ı fitrî 264
 mu'cize-i fitrat 798
 muhabbet-i fitriye 74
 namus-u fitrî 843
 netice-i fitrat 80
 selâset-i fitriye 307
 sikke-i fitrat 63, 132, 200, 217
 ubûdiyet-i fitriye 331
 vazife-i fitrat 14, 125, 776
 vazife-i fitriye 64, 200
 vaziyet-i fitriye 330
 fihriste-i kemâlât 758
 fihristiyet 25
 fiil-i rabbânî 194
 fiil-i rubûbiyet 22, 81
 fikr-i küfrî 444, 703
 fil 794
 Filistin 615
 Firavun 9, 11, 28, 120, 267, 305, 709, 726, 740
 firenk illeti 563
 fitne-i âhîr zaman 344, 699
 Ford 543
 fotoğrafla tab' 610
 Fransız İhtilâl-i Kebîri 609
 Fuad 326, 327, 644
 furkan-ı cismânî 184
 fütuhât-ı İslâmiye 751
 Fütûhu'l-Gayb 797

G

gadab-ı ilâhî 120, 308
 Gafûr u Rahîm 804
 galat-ı his 152
 Ganiyy-i Mutlak 80

Gavs-ı Âzam 120, 165, 337, 350, 365, 418, 452, 494, 504, 525, 535, 550, 666, 707, 752, 811, 814, 851, 879

Gavs-ı Geylânî 671
 gaybî cennet 140
 gaye-i hilkat 288
 gayrın müdahalesi 20, 24
 gâzât-ı muzırâ 58
 gergedan 787, 794
 gıda-yı kudsi 345
 girdbâd-ı inkâr 676
 gulât-ı Şîa 522
 gurur-u ilmî 129
 güldeste-i mârifet ve iman 143
 güneşi, güneşten sormak 181, 762
 güneşin mağribden çıkması 708
 güvercin 757

H

Habeş 754
 hadeka 201
 hâdis 176
 hâdisât-ı istikbaliye 701
 hâdisât-ı istikbaliye-i dünyeviye 694
 hâdisât-ı kevnîye 692
 hâdisât-ı kevnîye-i gaybiye 694
 hâdise-i acîbe-i cevviye 136
 hâdise-i şer'îye 311
 hadis-i kudsî 130, 692
 hads-i kat'î 19
 Hâfız Âkif 426
 Hâfız Ali 326, 346, 415, 416, 425, 426, 620
 Hâfız Mehmed 383, 413, 416, 417, 425, 426
 Hâfız Mustafa 381
 Hâfız Tevfik 382, 930
 hafî zikir 207
 Hafız-i Zülcelâl 177, 274, 722
 Hafız-i Zülcelâli ve'l-ikram 271
 hâfiziyet-i rabbâniye 96
 hakâik-i imaniye 77, 99, 206
 hakikat-i âlem 234
 hakikat-i arşiye 444
 hakikat-i âzam 121
 hakikat-i cazibedar 99
 hakikat-i ekber-i haşriye 71, 230

hakikat-i imaniye 3, 15, 86, 296, 303
 hakikat-i İslâmiyet 120, 465, 823
 hakikat-i kemâl 188
 hakikat-i muazzama-yı mevtiye 825
 hakikat-i teavün 179
 hakikat-i tevhidiye 3, 205
 hakikat-i umumîye-i uzmâ 121
 Hâkim-i Ezeli 233
 Hâkim-i Hakîm 19, 302
 Hakîm-i Lokman 247, 344
 Hakîm-i Mutlak 203
 Hâkim-i Müdebbir 134
 Hakîm-i Zülcelâl 255, 773
 hakk-ı hayat 275
 Halep 472, 488, 611, 701
 Hâlık-ı Hakîm-i Rahîm 41
 Hâlık-ı hayat 88
 Hâlık-ı Kerîm 737
 Hâlık-ı külli şey 56, 67, 71
 Hâlık-ı Rahîm 172, 197, 223, 878
 Hâlık-ı Rahmân 60
 Hâlık-ı Zülcelâl 53, 259, 272, 763, 765
 Hâlık-ı Zülcemâl 218, 728
 Hâlid İbni Velid 752
 Halil Çalışkan 686
 Halil Hilmi 619
 Halime-i Sa'diye 750
 Halk Partisi 424, 430, 433
 halka-yı zikir ve şükür 142
 Hallâk-ı Alîm 721
 Hallâk-ı Bâki 723
 Hallâk-ı Hakîm 722
 halüsinasyon 432, 433
 Hâme-i zerrîn-i kudret 205
 Hamele-i Arş 692
 Hanbelî 499
 Hanefî 468, 499, 517
 Hanım 326
 Hannân-ı Mennân 54
 haram lezzetler 803
 Harbiye Nezareti 540
 harekât-ı millîye 555, 648
 Hareket Ordusu 557
 hareket-i zikriye 60
 Haremeyn-i Şerifeyn 522
 harf-i rahmânî 144

harika-yı hikmet 64
 harîk-ı kebir 826
 Hasan Ağa 450
 Hasan Feyzi 496, 499, 534, 639
 Hasan Sabbah 522
 haset 335
 hâsiyet-i isabet (nazar) 409
 hastalar 282
 haşmet-i saltanat-ı mâneviye 164
 haşmet-i ulûhiyet ve vahdâniyet 50
 haşr-i âzam 41, 42, 138, 177, 192, 198,
 212, 721, 726
 haşr-i cismânî 285, 286
 hâtem-i ehadiyet 37
 hâtem-i hikmet 201, 217
 hâtem-i samediyet 37
 hâtem-i vahdet 37, 38, 39
 hâtîrât-ı gaybiye 67
 hâtifler 754, 755
 hayat sıfatı 184
 hayat-ı cinsiye 39
 hayat-ı şehriye 284
 hayatın neticeleri 89
 hayatlı şurub 203
 hayr-ı mahz 99, 288
 Hayr-ı Mutlak 35
 hayvanât âlemi 13, 804, 805
 hayvanât-ı bahriye 57
 Hayy-ı Kayyûm 87, 88, 118
 Hayy-ı Lâyemût 722, 723
 hazine-i gaybiye-i rahmet 136
 hazineli direk 32, 58
 Hazreti Âdem 43, 263, 740
 Hazreti Ali 418, 511, 739, 748, 755
 Hazreti Dâvud 71
 Hazreti Eyyûb 344
 Hazreti Hasan 119, 752
 Hazreti Hızır 247
 Hazreti Hüseyin 119, 751, 752
 Hazreti İbrahim 71, 119, 120
 Hazreti İsa 677, 691, 695, 703, 705, 710
 Hazreti Musa 71, 120, 266, 305, 740
 Hazreti Nuh 120, 740
 Hazreti Osman (Zinnûreyn) 535, 751
 Hazreti Ömer 439, 714, 739
 Hazreti Süleyman 71

- Hazreti Yusuf 886
 Hazreti Ziyaeddin 389
 hedâyâ-yı hayatiye 118
 hedef-i ruh 80
 Heyet-i Vekile Reisi İsmet 558
 Hıfzı Bayram 593, 634, 683
 hillet 403
 Hicaz 418, 754
 hiçbir âlemleri 325
 hidrojen 135
 hikmet-i hilkat 5, 10, 232
 hikmet-i imaniye 83
 hikmet-i tekrar 321
 Hilâfet-i Abbasiye 498, 614, 707
 hilâfet-i arziye 313
 hilâfet-i İslâmiye 614
 hilâfet-i Osmaniye 707
 hilâl 125, 126
 hilkat gayeleri 89
 hilkat-ı insaniye 20
 hilkat-i arziye 330
 hilkat-i kâinat 121, 331
 hilkat-i mevcudâtın neticeleri ve faydaları 24
 Hilmi 457
 Hindistan 470, 504, 831
 Hint lisanı 470
 Hintçe 593
 hitâbât-ı sübhâniye 55, 82, 273
 Hizb-i Nurî 378, 381, 400, 611
 Hizbu'l-Masûn 386
 Hoca Hasan 639
 Homa 390, 422
 Horasan 714, 715
 Hristiyan 447, 468, 712, 754
 mazlum ve dindar hristiyanlar 435
 nasâra 310
 nasrânî 248, 545
 hubb-u mehâsin 319
 Hûd 267, 740
 hudûs 176, 177, 178, 718
 hukuk-u hayatiye 88
 Hulefâ-yı Râşidîn 358, 454, 528
 huri 33, 39, 733
 hurma 138, 195, 742, 794
 Hutuvât-ı Sitte 449, 547, 555, 579, 649
 huveynât 33
 huzur-u Rahmân 18
 hüccet-i haşriye 228, 734
 hüccet-i risalet ve sâdıkıyet 163
 hüceyrât-ı bedeniye 179, 190, 201, 731
 Hüd-hüd-ü Süleymanî 65
 hükemâ-yı İslâmiye 176
 hükemâ-yı müminîn 162
 Hükûmet-i Cumhuriye 252, 353, 359, 363,
 444, 445, 446, 454, 458, 554, 556,
 557, 558, 673
 Hükûmet-i İslâmiye-i Ömeriye 447
 Hükûmet-i İttihadiye 555
 Hülâğu 337, 418, 498, 614, 751, 850, 913,
 921
 Hülâsatül'l-hulâsa 716, 766, 775, 780, 801
 hülâsa-yı câmia 216
 Hürriyet İnkılâbı 335, 448, 569, 601, 681,
 823, 835, 849
 hürriyet-i nisvan 702
 hürriyet-i şer'iye 358, 454
 Hüseyin Cisrî 754
 hüsn-ü aklî 95
 hüsn-ü ezeli 6
 hüsn-ü lâyezâlî 98
 hüsn-ü rabbânî 4
 hüsn-ü sermedî 7, 18
 Hüsrev 321, 342, 346, 385, 402, 410, 512,
 591, 594, 605, 626, 652
 hüviyet-i misaliye 85
- I**
 Irak 418, 701
 Isparta 376, 409
- İ**
 iâşe-i rabbâniye 207
 ibâdât-ı mahsusa 116
 ibâdâtın fihristesi 293
 ibadet-i imaniye 191
 ibadet-i mahsûsa 66
 ibadet-i tefekkûriye 72, 304
 İbn Abbas 331
 İbni Cevzî 517
 İbni Rüşd 753
 İbni Sina 753
 İbrahim Desûkî 752

- İbrahim Fakazlı 689
 ibtal-i his 16, 283, 807
 îcad-ı eşya 44
 icmâ-yı ulemâ 127
 ictimâu'z-zıddeyn 197
 içtimaiyyûn 226, 284
 ihata-yı ilim 48
 ihata-yı ilim ve hikmet 55
 ihbarat-ı gaybiye 751
 İhlâs-ı Şerif 381
 ihlâs-ı tâm 384
 ihsânât-ı hususiye 9, 35
 ihsânât-ı ilâhiye 55
 ihsânât-ı uhreviye 55
 ihtilâl-i dimağîye 432
 İhtilâl-i Fransevî 705
 ihtilâl-i ruhiye 432
 ihtiyac-ı rızkî 217
 İhtiyarlar Risalesi 18
 İki Mekteb-i Musibetin Şehâdetnâmesi 555, 569
 İkinci Harb-i Umumî 335, 336, 409
 İkrime İbni Ebî Cehil 752
 iktidar-ı imanî 79
 iktisad 216
 İlâhe'l-evvelîne ve'l-âhirîn 66
 ilân-ı kudsî 838
 ilânnâme-i hikmet 14
 ilhâmât-ı sâdika 67
 ilim sıfatı 184
 ilm-i huruf risalesi 874
 İlmi Kelâm 172, 176, 206, 499, 785, 793, 862
 İlmi Mantık 191
 İlmi Sarf ve Nahiv 415
 İlmihâl 326
 İmam Ahmed İbni Hanbel 418
 İmam Ali 25, 29, 46, 165, 337, 473, 511, 627, 696, 700, 856, 857
 İmam Âzam 418, 514
 İmam Gazâlî (Hüccetü'l-İslâm) 33, 366, 386, 418, 867, 870, 872
 İmam Mâlik 418
 İmam Nureddin 867
 İmam Rabbânî Ahmed Fârûkî 206
 İmam Şafîî 398, 418, 517, 518
 imam-ı muntazar 517
 İmam-ı Mübîn 68
 iman-ı kâmil 71
 iman-ı tahkikî 83, 246, 339, 376, 400, 407, 464, 596, 879
 imdâdât-ı hâssa 9, 35
 imkân 144, 152, 176, 178, 179, 228, 236, 268, 286, 299, 313, 718, 785
 imtinâ derecesi 25
 İncil 161, 694, 754
 incir 722
 İnebolu 355, 689, 908
 inek 194
 infirat 20
 İngiliz 251, 545, 547, 555, 648, 836
 İngiliz Başpapazı 557, 830
 İngilizler 579
 İngiltere 495
 İngiltere Anglikan Kilisesi 681
 inkâr-ı ulûhiyet 703
 inkilâbât-ı dâhiliye 141
 inkilâbât-ı ruhî 638
 inkilâb-ı fikrî 828, 836, 837, 838, 848
 insan âlemi 15, 805
 insan-ı ekber 31, 733, 735
 insicam-ı ecemel 32
 insicam-ı mizan 32
 intibah-ı ruhî 17
 intisab-ı imanî 76, 77, 78, 79
 intisab-ı ubûdiyet 77
 intizam sırrı 786
 intizam-ı acîb 33
 intizam-ı ekmel 32
 irade-i ilâhiye 780
 irade-i şefkat 98
 İran 751
 irhasat 750, 754
 irsiyet 440, 484, 495, 513, 524, 528, 546, 854
 irşad-ı gaybî 334
 İsevî ruhânileri 703
 İsevîler 695
 İslâm ve Türk hürriyet-perverleri 712
 İsm-i Âhir 38, 39
 ism-i âzam 26, 38, 123, 184, 273, 717, 875
 İsm-i Âzam ve Sekine 866, 874

İsm-i Bâtın 38, 39
 İsm-i Evvel 37, 39
 İsm-i Ferd 26
 ism-i Hakîm 49
 İsm-i Hayy 821
 İsm-i Kayyûm 26, 821
 İsm-i Zâhir 38, 39
 ispritizma 703, 713
 ispritizmacılar 425
 İsrâfil 11, 42, 165, 268, 323, 331
 İstanbul'un fethi 751
 istibdâdât-ı askeriye 372
 istidraç 711, 712, 713, 714
 istiğfar devresi 835
 istihdam-ı rahmânî 179
 istihzârât-ı nuriye 828, 836
 istikbal-i kible 615
 istiklâliyet 20, 21, 22
 işaret-i gaybiye-yi örfiye 37
 iş'âr-ı samedânî 155
 iştiyak-ı hayat 74
 itaat ve imtisal ve emir dinlemek sırrı 786
 itikad-ı küfriye 128
 İttihad ve Terakki 602, 652, 673
 İttihad-ı Muhammediye Cemiyeti 549
 İzhar kitabı 820
 İzmir 542
 izzet-i celâl 289, 69, 70

J

Japon başkumandanı 448, 701
 Japonya 681

K

Ka'b İbni Lüeyy 754
 Kâbe 168, 616, 735, 750
 Kâbe tahribi 709
 Kâb-ı Kavseyn 173, 859
 kabul-ü adem 128
 Kabz-ı ervah 328
 Kadîr-i Cebbâr 213
 Kadîr-i Hakîm 216, 230, 771
 Kâdir-i Kayyûm 66
 Kâdir-i külli şey 60, 135, 144, 176, 537
 Kadîr-i Mutlak 20, 51, 78, 80, 190, 203,
 208, 779, 780, 781, 783, 785, 786,
 789

Kadîr-i Mürîd 781
 Kadîr-i Rahîm 286
 Kadîr-i Zülcelâl 28, 29, 51, 53, 58, 139,
 184, 332
 kâfile-i mahlûkât 11
 kâfir-i mutlak 288, 289, 713, 807
 Kafkas cephesi 602, 632
 kâf-nun fabrikası 79
 Kâhâr-ı Zülcelâl 70, 213, 230, 471
 kâhinler 754
 kaide-i zâlimâne 372
 kâinat kitab-ı kebîri 258, 313
 kâinat-ı suğrâ 733
 kâinatın heyet-i mecmûası 175
 kâinatın neticesi 45
 kal'a-yı semâviye-i arziye 171
 kalb-i insanî 16, 705
 kalb-i umûmî 221
 kalem-i kader 45, 213
 Kâmil-i Mutlak 74
 kanaat 216
 kanaat-i imaniye 261
 kanun-u medeniye 377, 440
 kanun-u mübâreze 330
 karbon 781
 karınca 358, 453, 794
 kartal 202, 787, 789
 kasem-i câmi-i muazzam 876
 Kaside-i Celcelûtiye 46
 kaside-i rabbânî 144
 Kastamonu 261, 409
 Kastamonu Gökçöy Enstitüsü 668
 Kâtib-i Zülkemâl 176
 kâtibîn-i kiram 274
 kavak 22, 318
 kavânîn-i ilâhiye 305
 kavanoz 255
 Kavm-i Âd 267, 305
 Kavm-i Ebrehe 709
 Kavm-i Nuh 11, 120, 267
 kavun 201, 211, 792
 Kazaklar 579
 Kebîr-i Kâmil 19
 keçi 194, 424, 556
 kedi bahsi 569
 kelâm sıfatı 184

kelâm-ı ilâhî 185
 Kelb-i Ashab-ı Kehf 65
 kelime-i hikmet 84, 87
 kelime-i sübhânî 144
 kemâlât-ı ilâhiye 189
 kemâlât-ı insaniye 15, 17, 149
 kemâlât-ı kudsiye 189
 kemâl-i cemâl-i samedânî 4
 kemâl-i hüsn 64
 kemâl-i intizam 32, 45, 61, 79, 82
 kemâl-i musahhariyet 55
 kemâl-i mutlak 21, 74, 75, 78
 kemâl-i nimet 61
 kemâl-i rabbânî 4, 6
 kemâl-i şevk 5
 Kerbelâ 751
 kerîmiyet-i rabbâniye 96
 keşfü'l-kubur 326, 345
 Kırgız kabileleri 705
 kırk bin başlı melek 331
 kıssa-yı Musa 315
 kıymettar eser 467
 kızıl tehlike 505
 kibrî 325
 kibriyâ-yı azamet 62
 Kirâmen kâtibin 323
 Kisrâ-yı Fars 750
 kitab-ı kâinat 205, 258
 kitab-ı kebîr 68, 132, 298, 756, 893
 kitab-ı kebîr-i hikmet 95
 Kitab-ı Mübîn 68, 850
 kitab-ı rahmânî 37
 kitab-ı samedânî 10, 298, 306
 kitab-ı sübhânî 176
 komünist komitesi 476, 520, 704
 konserve 256, 720
 Kosturma 635
 koyun 194, 404, 424, 556
 Kozmografya 257, 764
 kubh-u mutlak 41
 kuddüs kuşu 348
 kudret sıfatı 184
 kudret-i fâtıra 208
 kudret-i mutlaka 21
 kudret-i zâtiye 197, 198
 kudsî program 474

kudsî sohbet 115
 kudsî taayyün 8
 kulûb-u nurâniye aktâbı olan evliyalar 69
 Kumandan-ı Akdes 257, 723
 Kumandan-ı Âzam 28, 256
 Kumar 420
 kumistan 140
 kundura boyacısı 491, 538
 Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyan 166, 843
 bin seneden beri Kur'an aleyhinde
 terâküm eden itiraz ve şüpheler 207,
 221, 831, 861
 cismânî bir kur'an-ı sübhânî 298
 cismânî kur'an-ı kebîr 719
 hâfız-ı Kur'an 353, 354, 458
 hakikat-i Kur'âniye 300, 366, 585
 hamele-i Kur'an 643
 hatm-i Kur'anî 814
 Hizb-i Kur'anî 352, 378, 457
 Hizbu'l-Kur'an 362
 hizmet-i esrar-ı Kur'âniye 530
 hurdebînî Kur'an 794
 huruf-u Kur'âniye 174
 hüccet-i Kur'âniye 167
 i'câz-ı Kur'âniye 167
 ilm-i hakâik-i Kur'âniye 432
 ilm-i Kur'anî 83
 Kur'an-ı Azîm ve Kebîr 794
 kur'an-ı ekber-i âlem 258
 kur'an-ı rabbânî 176
 kur'an-ı samedânî 298
 lisan-ı Kur'an 854
 mâidetü'l-Kur'an 645
 makâsîd-ı irşadiye-yi Kur'âniye 311
 mücessem bir Kur'an-ı rabbânî 756
 müteşâbihât-ı Kur'âniye 690, 691
 senâ-yı Kur'âni 468
 sırr-ı Kur'an 9
 tehdidât-ı Kur'âniye 315
 tekrarât-ı Kur'âniye 309, 480
 Kurban Bayramı 292
 Kureyş müşrikleri 310
 kurûn-u ûlâ, vustâ ve uhrâ 693
 kutb-u imanî 298
 kutb-u şimalî dairesi 702
 kuva-yı hâfıza 269

kuvve-i aklıye 738, 762
 kuvve-i bâzu 576
 kuvve-i gadabiye 738
 kuvve-i hâfıza 23, 69, 96, 195, 236, 263,
 301, 320, 722, 773, 789, 791
 kuvve-i hayaliye 279, 773
 kuvve-i mâneviye 28, 79, 148, 224, 575,
 880
 kuvve-i müfekkire 469, 773
 kuvve-i şahsiye 28
 kuvve-i şeheviye 738
 kuvvet-i iman 146, 207
 kuyruklu yıldız 44
 Küçük İbrahim 688
 küfr-ü inadî 297, 638, 807
 küfr-ü meşkûk 440, 807
 küfr-ü mutlak 289, 290, 296, 297, 303,
 320, 360, 366, 373, 392, 400, 438,
 440, 807
 külfet-i tahsil 819
 küllî maksat 16
 küllî ubûdiyet 280, 744
 külliyat-ı umûr 68
 Kürdistan 369
 küre-i arz âlemi 806
 Küreli Saatçi Nuri 535
 Küreviyet-i arz 615
 küreyvât-ı hamrâ ve beyzâ 30, 773
 Kürtçe 449
 Kütahya 443, 466
 kütüb ve suhuf-u semâviye 584, 749
 kütüb-ü mukaddese 44, 154, 161, 185,
 229, 740

L

lafz-ı mânidar 205
 lâik cumhuriyet 339, 359, 454
 lâm-ı istiğrak 891
 latinî huruf 866
 Lebîd 168
 Lenin 704
 Levh-i Mahfuz 68, 77, 269, 302, 346
 Levh-i Mahv ve İsbat 52
 leyâlî-i aşere 390
 Leyle-i Berat 612, 613, 862
 Leyle-i Mirac 606

lezâiz-i meşrûa 888
 limon tuzu 58
 lisan-ı Arabî 318
 lisan-ı nahvî 318
 lisan-ı ubûdiyet 88
 Lokman 12, 49, 74
 Lütfi 426
 lütf-u irşad 307
 lütf-u Rahmân 13

M

Maârif yangını 542
 maârizu'l-kelâm 861
 mâbudiyet-i mutlaka 21
 Mâbûd-u bilhak 298
 Mâbud-u Mahmûd 730
 Mâbud-u Mukaddes 736
 Mâbud-u Zülcelâl 735, 773
 madde-i esiriye 793
 maden-i terakkiyât 160
 mahbub-u mutlak 75
 mahiyet-i insaniye 279, 288
 mahiyet-i nübüvvet 747
 Mahkeme Reisi Ali Rıza Beyefendi 360
 mahlûkat-ı semâviye 50
 mahşer-i acâib 52
 makam-ı izzet 190
 makam-ı kudsî 185, 316
 makam-ı mahmud 121
 makarr-ı saltanat-ı ebediye 58
 makâsîd-ı ilâhiye 10, 163, 285, 300, 755
 makâsîd-ı rabbâniye 20, 23, 233
 makine-i acîbe 26
 Mâlikî mezhebi 499
 Mâlik-i Kerîm 79
 Mâlik-i Rahîm 720
 Mâlik-i yevmi'd-dîn 65
 Mâlik-i Zülcelâl 9, 218
 Mançur 704, 705
 mânevî teşahhus 8
 manyetizma 703, 713
 manzume-i şemsiye 180, 201, 202, 719,
 726, 731, 773, 786
 maraz-ı kalb 317
 mârifet-i ilâhiye 145, 162
 mârifet-i imaniye 153

- mârifet-i rabbâniye 160
 mârifet-i tasavvuriye 191
 mârifetullah 125, 149, 313, 746, 749
 marzî-i ilâhî 77
 masonlar 382, 383, 395, 398, 520, 656, 659
 mason komiteleri 712
 materyalist 655
 mavzer 596, 630
 mazhar-ı enbiya 445
 mazlumlar 282
 mecâlis-i münevvere 18
 Meclis-i Meb'ûsân 361, 555
 meclis-i tehlil 144
 meclis-i tehlil ve tevhid 142
 mecma-ı ahab 18
 mecmua-yı mektubat-ı sübhaniye 10
 mecmua-yı vâhiye 12
 mecmû-u kâinat 36, 211, 737
 mecûsî 248, 468, 545, 750
 medar-ı bereket 116
 medar-ı istimdat 279
 medar-ı senevî 786
 Medenî sûre 310
 Medine-i Münevvere 472, 484, 488, 593, 611, 701
 Medresetü'z-Zehra 449, 602, 673
 mehâsin-i rahîmiyet 5
 mehâsin-i rubûbiyet 88
 mehdî 478, 517, 541, 696, 703, 707, 708, 849
 Büyük Mehdî 695, 707, 708
 Mehdî-i Resul 540
 Mehmed Feyzi 611, 626, 634, 671
 Mehmed Zühdü 416, 425, 426
 Mekke-i Mükerreme 470, 472, 484, 488, 593, 611, 735
 Mekkî âyetler 311
 Mekkî sûre 310
 mektub-u rabbânî 37
 melâike-i mukarrebîn 116, 235
 melâike-i suâl 326
 melek-i müekkel 331
 melek-i ra'd 268
 menâzır-ı nurâniye 18
 Menemen Hâdisesi 556, 350, 453
 menfi ibadet 581
 menşe-i vücûd 27
 menzil-i bekâ 41
 merâtib-i imaniye 161
 merdut 532, 548
 merkez-i hilâfet 701
 merkez-i Hükûmet-i İslâmiye 701
 mertebe-i imaniye 207
 mertebe-i mârifet 160
 mertebe-i tevhid 137, 196
 mesâmât 843
 mescid-i ekber 71, 298, 333
 mescid-i rahmânî 298
 mesele-i imaniye 206
 mesele-i kudsiye 68
 Mesih 710
 Mesnevî-i Şerif 797
 meşâhir-i enbiya ve evliya ve asfiya 17
 meşâhir-i insaniye 120, 146
 meşher-i âsâr-ı sübhaniye 756
 meşher-i âzam-ı kâinat 257
 meşher-i sun-u rabbânî 306
 Meşihat 480, 489, 495, 532
 Meşrûtiyet 673, 681
 Mevlâna Celâleddin 7, 893
 Mevlâna Hâlid 388, 849, 831
 mevsuf-u Vâcibül'vücûd 182
 mevt-i dünya 44
 mevt-i zâhirî 824
 meydan-ı muâraza 168
 meyve-i bâki 174
 meyve-i miraç 327
 meyve-i tevhid 2, 189
 mezar taşları 755
 mezar-ı ekber 17, 18
 mıntika-yı hârre 140
 Mısır 140, 472, 484, 488, 522, 611
 mısır 180, 201, 732
 Mısır azizliği 886
 mide-i kübrâ 286
 Miftahu'l-İman Mecmuası 377, 400
 Mikail 323, 331
 mikrop 28, 787, 794
 Millî Hükûmet 601
 minare 705
 Mirac-ı Ahmedî 148, 859

- mirac-ı asgar olan namaz 771
 Mirac-ı Ekber 769, 771
 Mirac-ı Ekber-i Muhammed 115, 770
 mirac-ı imanî 181
 mirac-ı mârifet 37
 Mirac-ı Muhammedî 768, 772, 859
 Miraç Gecesi 115, 606, 769, 770, 771
 misal-i musağgar 29, 64, 82
 mişvâr-ı Ahmediye 796
 mizan-ı adalet 32, 33
 Moğol 704, 705
 Molla Abdullah 389
 mu'cizât-ı bâhire 68, 69, 159, 229
 mu'cize-i kudret 14, 194, 274
 mu'cize-i sanat 64
 Muallakât-ı Seb'a 168
 muâmele-i imanî 73
 muâvenet-i gaybiye 120
 mu'cizât-ı enbiya 41
 mu'cize-i kudret-i samedâniye 274
 muhabbet-i rabbâniye 99
 muhabbet-i vücud 73
 muhabbet-i zâti 75
 Muhakemat-ı Bediîye 690
 muhakeme-i hissî 73
 muhakkikîn-i kelâmiye 178
 Muhammed Arabî (s.a.s.) 158
 Âhîr zaman Peygamberi 324
 Âl-i Beyt 511, 521, 540, 541, 751
 Âl-i Beyt-i Nebvî 707
 Âl-i Muhammed 119, 165, 752
 cadde-i kübrâ-yı Muhammedî 148
 Ehl-i Beyt 752
 fahr-i âlem 164
 hâdis-e Muhammediye 315
 hakikat-i Muhammediye 272, 316, 317, 319, 744, 759
 hilâfet-i Muhammediye 540
 hilye-i nebeviye 796
 huzur-u Muhammedî 150
 huzur-u Resûlullah 633
 kabir-i Muhammedî 594
 kabir-i Peygamberî 467, 593
 kabul-ü nebevî 77
 kasem-i Muhammedî 2
 kemâlât-ı Muhammediye 748
 makbul-ü nebevî 593
 mehâsin-i hakikat-i Muhammediye 40
 Muallim-i Ekber 162
 Muhammed (s.a.s.)'in şahsiyet-i mâne-
 viyesi 758
 Muhammed Kureyşî 164
 Münâcât-ı Ahmediye 130
 münâcât-ı nebeviye 72
 münâcât-ı Peygamberî 309
 Nebiyy-i Akdes 799
 nur-u Muhammedî 664, 752
 risalet-i Ahmediye 41, 744, 863
 rıza-yı Muhammedî 593
 rıza-yı nebeviye 594
 sâdıkiyet-i Muhammediye 752
 şahsiyet-i mâneviye-i Muhammediye
 (s.a.s.) 745, 759
 şeâir-i Ahmediye 879
 şeriat-ı Muhammediye 540, 711
 sünen-i Muhammediye 796
 tarikat-i Muhammediye 295
 terbiye-i Muhammediye 501, 543
 tesbihat-ı Ahmediye 40
 ubûdiyet-i Muhammediye 295
 velâyet-i Ahmediye 295
 Zât-ı Ahmediye 316, 516, 705, 759
 Zât-ı Muhammediye 319, 759, 770, 863
 Zât-ı Pâk-i Risalet 797
 muhatab-ı samedâniye 173
 Muhsin-i Kerîm 720
 muhterî 97
 Muhyiddin İbni Arabî 509, 516, 842
 Mukabele-i bilmisil 372
 mukabele-i rahmânî 155
 mukaddemât-ı nuriye 818
 mukadderât-ı hayatiye 13, 39
 mukattaât-ı hurufiye 842
 musibet-i semâviye 120
 musibet-i semâviye ve arzîye 305
 Mustafa Gül 687
 Mustafa Kemal 349, 352, 369, 371, 449, 451, 478, 514, 532, 548, 649
 Mustafa Osman 641, 647, 680
 Mustafa Sungur 523, 663, 667, 671
 Mutasarrıf-ı Fa'âl 52
 Mutasarrıf-ı Hakîm 234, 720, 724

Mutasarrıf-ı Rahîm 725
 Mu'tezile 6, 418
 muttala 840
 muvâzene sırrı 785
 muvâzene-i âlem 33
 muvâzene-i âmme 180
 mücâhede-i mâneviye 339, 823, 831
 mücâhede-i nefsiye 419
 müceddid 478, 520, 541
 müceddid-i ekber 539
 müceddid-i elf-i sâni 206
 Mücib-i Mugîs 771
 müçtehit muhakkikler 147
 müdahale-i gayr 20
 Müdebber-i Hakîm 136
 mühr-ü ehadiyet 37, 38
 mühr-ü vahdâniyet 39
 mükâleme-i kalbî 73
 mükâleme-i kudsiye 117
 mükâleme-i rabbâniye 157
 mükâleme-i sübhânî 155
 mükevvenât 33
 mülk-ü bâki 6, 175
 mülk-ü Mısır 9
 mülk-ü ten 74
 münasebât-ı mâneviye 815, 852, 853
 münasebât-ı rabbâniye 331
 münasebet-i intisabî 75
 münasebet-i mâneviye 334, 340, 815, 816,
 819, 821, 828, 833, 838, 841, 843,
 846, 848
 Mün'im-i Rahîm 730
 Münker-Nekir 325, 326, 345, 346, 415
 mürted 289, 296, 545, 619
 müsemma-yı Vâhid-i Ehad 182
 müsennâ 823
 Müslim 418
 Müstağni-yi Mutlak 98
 Müstemlekât Nâzırı 836, 848
 müstetbeâtü't-terâkib 861, 875
 müstevî 615
 müstevlî 22, 26, 27, 34
 Mütellim-i Alîm 299
 Mütellim-i Ezelî 185, 301, 305
 mütellim-i maalgayr 378
 mütesâviü't-arafeyn 785

müvellidülhumûza 135, 781
 müvellidülmâ 135, 781
 müzahemet 157
 müzakere-i ilmiye 628

N

Nadir Hoca 718
 Nâka-yı Sâlih 65
 Nakkâş-ı Zülcelâl 176
 Nakşî tarikatı 207, 383, 645
 namaz 115
 namazın çekirdekleri 293, 295
 Napolyon 603
 nar 136, 180
 Nargin Adası 632
 nazar 409
 nazar-ı rabbâniye 77
 Nazif 393
 Necmeddin Kübrâ 516
 nefis-i emmâre 419
 Neml-i Süleymanî 65
 Nemrud 9, 28, 120, 726
 neşr-i hakikat 533
 neşr-i suhuf 236
 neşriyat-ı diniye 572
 netice-i hilkat 10, 14, 23, 308, 739
 nevrüz 542
 nezle 631
 Nikola Nikolaviç 632, 633
 Nil-i Mübârek 140
 nimet-i vücud 82, 83
 nişâne-i tasdik 146
 nokta-yı istimdad 79, 259, 888
 nokta-yı istinad 78, 79, 155, 259, 293, 298,
 331, 339, 368, 417
 numûne-i haşir ve kıyamet 53
 Nun-u mütellim-i maalgayr 734
 nun-u na'budu 761
 nurânî kalbler 152
 nurâniyet ciheti 785
 Nureddin 535
 Nurî 535
 Nuri Benli 535
 Nuriye 535
 Nurs 467, 535, 601, 619, 629
 nur-u mârifet 37

Nur-u vücud 86
nutfe 145
Nüzûl-ü İsa 449, 691, 695

O

oksijen 135
on iki imam 707, 752
ordugâh-ı zemin 55
ordu-yu rabbânî 10
ordu-yu sübhânî 36, 42, 213, 256, 721
Ortaklar Bucağı 678
Osman 739
Osmanlı Devleti 538
otomobil 542, 702

Ö

öküz 331, 692
örümcek 757

P

Padişah-ı Bîmisal 88
Padişah-ı Ezel ve Ebed 273
pasaport 633
perdedâr-ı dest-i kudret 328
perde-i izzet-i kudret-i ilâhiye 776
perde-i kudret 193
piyango 239, 240, 241, 242
Port Arthur 701
Posta gazetesi 646
puḥḥâne 480, 489, 532

R

Rabb-i Rahîm 35, 60, 72, 90
Rabb-i Zülcelâl 135, 180
Rabbu'l-berri ve'l-bahr 56
Rabbu'l-enbiya ve's-siddîkin 71
râbîta-yı mevt 825
radyo 135, 250, 335, 353, 354, 448, 458,
459, 695, 706, 814
Râfızî 418
Rahîm-i Kerîm 732, 771
Rahîm-i Mutlak 5, 35, 328
Rahîm-i Zülcemâl 139, 666, 801
rahîmiyet-i rabbâniye 95
Rahmân-ı Rahîm 65, 70, 96, 136, 138, 230,
726, 731, 767, 775

Rahmân-ı Rahîm-i Zülcelâli ve'l-ikram 246
Rahmân-ı Rezzâk 732
Rahmân-ı Zülcelâl-i ve'l-ikram 139
Rahmân-ı Zülcemâl 210
rahmâniyet hakikati 40, 211
rahmâniyet-i ilâhiye 95
rahmet-i rubûbiyet 157
rahmetli sünger 203
rahm-ı mâder 45
rakı 448, 449
Ramazan hilâli 266
Ravza-yı Mutahhara 593
Re'fet 380, 597, 615, 621, 625, 626
Receb-i Şerif 599
refika-yı hayat 226, 280
resm-i küşad 88, 297
revâih-i tayyibe 772
Rezzâk-ı Alîm-i Rahîm 777
Rezzâk-ı Hakîm 723
Rezzâk-ı Kerîm 777
Rezzâk-ı Rahîm 80, 216, 217, 720, 731
Rezzâk-ı Zülcelâl 56, 214
rıza-yı ilâhî 77, 284, 666, 677, 687
rikkat-i cinsiye 17, 76, 226, 764
risale-i câmia olan Otuz İkinci Söz 869
Risale-i Münâcât 48
rivayet-i sahiha 66
riyâzet 381, 609
rovelver 596
rubûbiyet-i âmme 19, 305, 308
rubûbiyet-i hususiye 9
rubûbiyet-i mutlaka 188, 231, 262, 726,
736
ruhâniler 217, 388, 703, 755
ruhsat-ı şer'iye 371
ruh-u aslî 796
Rumûzât-ı Semâniye 174, 336, 346, 729,
734, 871
Rus çarı 633
Rus kumandanı 579, 632, 635
Ruslar 472, 548, 717, 849
Rusya 406, 579, 609, 635, 700, 701, 702,
704
ruznâmeli kandil 203
rû'yet-i ilâhiye 327
rû'yetullah 323
rûkn-ü imanî 235, 277, 296, 495, 727

S

sa'y-i helâl 216
 saat-ı ekber 272
 Sabri 391, 597, 605, 611, 612, 619, 626,
 641, 825, 827
 Sadık 457
 Sâdiku'l-va'di'l-emîn 65
 Sadiku'l-va'di'l-Kerîm 70, 230
 sadrazam 713
 safha-yı rengîn 205
 Safranbolu 683
 sahâbe-i kirâm 166, 358, 454
 sahabeler 752
 saha-yı ukbâ-yı ferdâ 894
 sahife-i hayatiye-i bahariye 138
 sahife-i tevhid 131
 sahret maddesi 331
 sakacı sünger 719
 Salahaddin 799
 salât-ı kübrâ 735
 salavât 119, 122
 salavât-ı şerife 5
 Sâlih 267, 740
 Sâlim Bey 624
 saltanat-ı maddiye ve mâneviye 40
 saltanat-ı mutlaka-yı rubûbiyet-i samedâniye
 6
 saltanat-ı rubûbiyet 23, 35, 57, 69, 70
 saltanat-ı ulûhiyet 50, 51, 62
 Samanyolu 180, 201, 731
 samediyet 83
 Sami Bey 422
 sanat-ı acîbe 54
 sanat-ı ilâhiye 194
 sanat-ı rabbâniye 64, 195
 Sanatkâr-ı Zülcelâl 92
 sanem 755
 Sâni-i Alîm-i Zülcemâl 778
 Sâni-i Hakîm 8, 44, 45, 54, 62, 142
 Sâni-i Hakîm-i Zülcemâl 843
 Sâni-i Kadîr, Hakîm, Rahîm, Alîm 40
 Sâni-i Musavvir 776
 Sâni-i Sermedî 301
 Sâni-i Vâhid-i Ehad 38, 782
 Sâni-i Zülcelâl 93
 Sâni-i Zülcemâl 92

Saraçoğlu 501, 543
 Sarf ve Nahiv İlmi 326
 satih 615
 Satih 754
 Sava 383, 390, 391
 sebeb-i hilkat 232, 744, 759
 sebeb-i hilkat-i âlem 744
 Sebilürreşad 639
 Sedd-i Çin 705
 Sedd-i Zülkarneyn 448, 690
 sefine-i rabbâniye 137
 sehâvet-i mutlaka 26
 Sekine 866
 Sekkâkî 168
 selâm-ı ilâhî 117
 selhhâne 741
 semâvî kitaplar ve suhufîlar 733, 754
 Semud 11, 120, 267, 305, 740
 serasker 713
 serçe 280, 348
 seriü't-teessür 225
 serpuş 698
 setr-i gayb 247
 Sevr Muâhedeşi 849
 Sevr ve Hût 330, 331, 692, 763
 Seyf İbni Zîyezzen 754
 seyl-i mevcudât 11
 seyrangâh-ı kâinat 13
 Seyyid Nur Muhammed 535
 Seyyid Şefik 413, 930
 Sıddık Süleyman 825
 Sıddık-ı Ekber 358, 454
 sıddîkîn-i muhakkikîn 162
 sıfat-ı kelâm 185
 sıfât-ı kudsiye 63, 67, 150, 181
 sıfât-ı samedâniye 183
 sıfât-ı seb'a 7, 144
 sıfât-ı seb'a-yı kudsiye 182
 sıfât-ı subûtiye 183
 sıfât-ı sübhâniye 183
 sırr-ı câmiîyet 5
 sırr-ı ehadiyet ve samediyet 791
 sırr-ı îcad 10
 sırr-ı iman 13
 sırr-ı tevhid 8, 9, 11, 13, 16, 17, 18, 40
 sırr-ı vahdet 8, 10, 11, 13, 15, 16, 21

Sibîrya 632
 sigara 561
 sihir 703
 sikke-i âzam 38
 sikke-i hikmet 63
 sikke-i hilkat 57, 61
 sikke-i i'câz 171
 sikke-i tevhid 36, 37, 38, 39
 sikke-i vahdâniyet 36
 sikke-i vahdet 36
 sîma-yı rahmânî 7
 siyasiyyûn 226, 707
 soba 605, 611
 sobalı lâmba 203
 sofestâî 129, 152, 720
 sohbet-i dünyeviye-i siyasiyeyi 561
 Son Posta Gazetesi 524, 526
 su tulumbası 449
 suhuf 161
 suhuf ve kütüb-ü mukaddese 69
 suhuf-u semâviye 154, 229
 sû-i îtiyad 215
 sulfato 58
 Sultan Abdülhamid 601
 Sultan Reşad 449
 Sultan-ı Ezeli 11
 Sultan-ı kâinat 27
 Sungur 601, 647, 799, 801
 sûr 42
 Sûre-i Alak 822
 sûre-i azîme-i harika 334
 Sûre-i Feth 734, 743
 Sûre-i Hadid 827
 Sûre-i Hûd 821, 825
 Sûre-i İbrahim 850, 852
 Sûre-i İhlâs 791
 Sûre-i Mürselât 308
 Sûre-i Nahl 193, 194
 Sûre-i Nisa 830
 Sûre-i Nur 91, 761, 816
 Sûre-i Rahmân 308, 425
 Sûre-i Saf 847
 Sûre-i Şûra 821
 Sûre-i Tevbe 848
 Sûre-i Vel'Asr 391, 409
 suret-i telebbüs 571

Süfyan 448, 513, 514, 697, 698, 700, 701,
 709, 711, 714
 süfyanî deccal 712, 715
 süfyanîyet 865
 Süleyman 568
 sünnet-i müekkede 380
 Süreyya 330
 Süryanî 857, 867, 870, 872
 Süryanîce 864, 867, 878, 882
 sût 4, 138, 194, 214, 215, 266, 730, 731,
 777, 792
 sût konserveleri 138
 sûtur-u hâdisât-ı dehr 205

Ş

Şaban-ı Muazzam 600
 Şâfiî 468, 499
 Şâfi-i Hakikî 5
 Şâfiiler 5
 Şah-ı Nakşibend 120, 707
 şahs-ı deccal 703
 Şahs-ı İsa 703
 şahsiyet-i ilâhiye 7
 şakk-ı Kamer 859
 Şam 488, 522, 701, 751
 Şam ulemâsı 802
 Şam-ı Şerif 472, 484, 611
 şap 58
 şapka 448, 480, 514
 şarap 449
 Şark Dârülfünunu 449
 şarkı 421
 şeâir-i İslâmiye 130, 386, 540, 614
 şecere-i hilkat 4, 7, 24, 121
 şecere-i kâinat 2, 24
 şecere-i mübâreke 170, 817
 şecere-i Risale-i Nur 880
 şecere-i tûbâ-yı hilkat 31
 şefaât-i kübrâ 122
 şeffafiyet hâssası 785
 Şefik 621
 şefkat-i akraba 76
 şefkat-i cinsiye 319
 şefkat-i ilâhiye 247
 şefkat-i nev'îye 17
 şefkat-i rubûbiyet 70, 230
 şefkat-i ulûhiyet 157

Şehir Oteli 318
 şeh-r-i rahmânî 176, 306
 şeker hülâsası 294
 Şems Tebrizî 99
 Şemsi 621
 Şems-i Ezel ve Ebed 36, 91
 Şems-i Ezeli 149
 Şems-i Sermedi 157, 664, 723
 şeref-i benîâdem 164
 şeriat-ı İseviye 710
 şeriat-ı Museviye 710
 şerr-i mahz 99, 287
 şevâhid-i kevnîye 214
 Şeyh Abdûlbâki 408, 413
 Şeyh Abdûlhakim 408, 413
 Şeyh Geylanî 127
 Şeyh Said 350, 453
 Şeyh Said Vâkıası 556
 Şeyh Süleyman 413
 Şeyh Sünusî 369, 449, 930, 931
 Şeyhül-cebel 522
 Şikk 754
 şiddet-i zuhur 51, 56, 62, 66
 şifa 24
 Şiiler 517
 şirket-i mâneviye 379, 390
 şirket-i mâneviye-i duâiye 395
 şirket-i mâneviye-i nuriye 594
 şişe parçaları 804
 şucûn ve gusûn 840
 Şûra-yı Devlet 361
 şurup 195
 şuûnât-ı rubûbiyet 217
 şuûnât-ı sermediye 53
 şuûnât-ı sübhâniye 183
 şuûnât-ı zâtiye 92, 93
 suurkârâne 5, 30, 54, 63
 suur-u iman 84
 suur-u imanî 75, 76, 77, 78, 91
 şübehât-ı şeytaniye 120
 şükr-ü mânevî 347, 567
 şümûl-ü hikmet 48
 şüzûzât 36

T

taaddüd-ü zevcât 528
 taahhüd-ü rabbânî 215

taahhüt ve tekeffül-ü rabbânî 214
 taarrûf-ü rabbânî 155
 tabaka-yı türabiye 77
 Tabancalı 799
 tabiiyyûn 37
 tagayyûr 718
 Tahir Paşa 836
 Tahirî 385, 402, 597, 612, 624, 641, 645,
 646, 652, 654
 tahiyyât 116
 tahiyye 118
 Tahsin Bey 449
 Takdir-i Hudâ 576
 takvimci kandil 719
 talebe-i ulûm 345, 397, 398, 415, 416
 tâlimgâh-ı dünya 55
 tarfetü'l-ayn 42
 tarihçe-i hayat-ı sâniye 96
 tarih-i beşer 740
 tarik-i hakikat 120
 tasarruf-u hallâkiyet 81
 tasdik-i adem 128
 Taşköprülü Sadık Bey 619
 Taşnak 520, 629, 630, 636
 tâun-u beşerî 373, 425
 tavuk 569
 teavûn hakikati 179
 teâvûn-ü umumî 180
 tebârüz-ü kemâlât-ı ilâhiye 14
 tebârüz-ü ulûhiyet 181
 tebdil-i hayat-ı içtimaiye 167
 tebdil-i mekân 17
 tebeddül-ü saltanat 335
 tecebbür 738
 teceddüd-ü emsal 18, 888, 889
 tecelliyât-ı esmâ 82
 tecelliyât-ı rubûbiyet 55
 tecezzî kabul etmeyen küll 56
 tedvin-i şeriat 307
 tefekkürat-ı imaniye 207
 tefekkür-ü Arabî 743
 teferruat-ı şer'iye 311
 teheccüd 380
 tehevür 738
 Tekbirâtü'l-Huccâc 540
 tekellüm-ü ilâhî 185

Tekke ve zaviyeler 528
 tekkeler 698
 tekrar-ı tilâvet 170
 tekinî âyât 287
 telâhuk-u efkâr 160
 telefon 706
 telgraf 135, 448, 706
 telsiz telefon 135
 temerküz-ü esmâî 7
 temerrüd-ü irtidâdî 638
 tenezzülât-ı kelâmîye 307
 tenezzül-ü ilâhî 154, 155
 terakkiyât-ı beşeriye 34
 Tercüman-ı Zîşan 694
 Tercüme ve meal 318
 tereşşuhât-ı gaybiye 187
 têrik-i dünya 569, 570, 638
 terk-i âdet 215
 terk-i enâniyet 384, 401, 431
 Terzi Hamdi 599
 teşahhus-u ehadiyet 8
 tesbihat-ı hayatiye 116
 teşehhüd 115, 118, 742
 Tesettür Risalesi 352, 362, 457, 460, 464,
 503, 512, 524
 tesettür-ü nisâ 475, 491
 tesettür-ü nisvan 484
 teshir-i rabbânî 179
 tesir-i hakikî 328
 tesis-i İslâmiyet 307
 tevâfuk-u hesabî 843
 tevaggul 127
 teveddüdât 36
 teveddüd-ü ilâhî 156
 Tefvik 164, 223, 324, 382, 457, 545, 575,
 621, 697
 tevhid-i hakikî 123, 191
 tevhid-i rubûbiyet 2
 te'vilat-ı fâside 813, 831
 Tevrat 161, 694, 754
 tevellüdât 139
 tezahürat-ı mâneviye 187
 tezahür-ü rahmet 299
 tezahür-ü rubûbiyet 14, 132, 181, 183, 300,
 744
 tezahür-ü rubûbiyet-i ilâhiye 288
 tiyatro 700

Top güllesi 806
 Troçki 704
 Tûbâ Ağacı 302
 Turancılık 367
 turra-yı ehadiyet 201
 turra-yı samediyet 37, 217
 turra-yı vahdâniyet 38
 tuyûr âlemi 143
 tuz 58
 Tûbba' 754
 Türk Harfleri Kanunu 512
 Türkçe ezan 435
 Türkçe ezan ve kâmet 528, 693

U

ubûdiyet cemâli 97
 ubûdiyet-i beşeriye 121
 ubûdiyet-i fikriye 424
 uhrevî sinema 728
 uhrevî taam 345
 ukûl-u münevvere erbabı olan asfiyalar 69
 ukûl-ü müstakîme 171
 ulemâ-yı müteahhirîn 831
 ulûhiyet 21
 Ulûhiyet-i mutlaka 19, 187
 ulûm-u âliye 162
 ulûm-u evvelîn ve âhirîn 798
 ulûm-u imaniye 551
 ulûm-u imaniye ve İslâmiye 749
 ulûm-u İslâmiye 228
 ulûm-u riyâziye ulemâsı 842
 umumî rahmâniyet 41
 umumiyet-i hâkimiyet 48
 umûr-u hayriye ve vücûdiye 329
 umûr-u şerriye 329
 urvetül'l-vüskâ 829
 usûl-ü edebî 843
 usûlû'd-din 172, 176, 499
 uyuz illeti 421

Ü

Üveysî 867
 üzüm 195

V

vaad-i ilâhiye 119
 vagon 138, 209, 256, 720

vahdet-i cinsiye 63
 vahdet-i idare 59, 63
 vahdet-i nev'iyeye 63
 vahdet-i tedbir 59, 63
 Vâhid-i Ehad 26, 28, 32, 38, 51, 54, 182,
 196, 208, 637, 788
 Vâhid-i Kadîr 204
 vâhid-i kıyasî 34
 vâhidiyet 210, 312, 788, 789
 vahy-i meşhud 154
 vâiz-i umumî 449
 Van Vilâyeti 449
 vâveylâ-yı ruhî 13, 225, 281
 vazife-i devriye 141
 vazife-i kudsiye 191
 vazife-i nuriye 471
 vazife-i teşekkürîye 299
 vazife-i ubûdiyet 299, 235
 vazife-i zaruriye-i insaniye 428
 vaziyet-i nâimâne 171
 vefiyât 139
 Vehhâb-ı Rezzâk 54
 Vehhabilik 622, 627
 veled-i mânevî 541
 verâset-i nübüvvet 516
 vicdan-ı umumî 221
 vilâyât-ı şarkıye 449
 vird-i ümmet 699
 vukuat-i istikbaliye 692
 vukuat-ı sūfyaniye 701
 vücûb derecesi 25, 231, 791
 vücûd âlemleri 325, 330
 vücûd dairesi 288
 vücûd kâinatları 330
 vücûdî daireler 280
 vücûd-u haricî 27, 789
 vücûd-u ilmî 27
 vücûd-u misalî ve mânevî 789
 vüs'at-i rahmet 48, 52, 812

Y

yahudi 248, 310, 447, 468, 473, 545, 704,
 712, 754
 yahudi çocukları 714
 yakîn-i imanî 125
 Yâsin-i Şerif 814

Ye'cüc ve Me'cüc 448, 690, 704, 709, 711
 yed-i beyzâ-yı İslâm 405, 894
 Yemen 754
 yemin-i yûmn-i iman 405, 894
 Yeşil Şemsi 413
 yevm-i şek 266
 yıldız böceği 767, 769
 Yunan 547, 648
 Yuşa Dağı 638
 Yûşâ Tepesi 602
 Yusuf 312
 Yusuf Ziya (âlim) 432

Z

zâhirî mevt 14
 zahr-ı kalb 23, 24
 zakkum 289, 290
 zaman-ı Âdem 120, 276, 332
 zaman-ı mâzi 17, 246, 750
 Zât-ı Akdes 10, 56, 66, 92, 93, 94, 183,
 184, 197, 767, 784, 892, 893
 Zât-ı Alîm 774
 Zât-ı Bâki-i Hayy-ı Kayyûm 90
 Zât-ı Ehad 15
 Zât-ı Ezeliye 87
 Zât-ı Ganiyy-i ale'l-ıtlak 35
 Zât-ı Hayy ve Muhyî 87
 Zât-ı Hayy-ı Kayyûm 118, 144, 184
 Zât-ı Hayy-ı Kayyûm 87
 Zât-ı Hayy-ı Kayyûm ve Muhyî 721
 Zât-ı Kadîr 197, 216, 784
 Zât-ı Kerîm ve Muhsin 6
 Zât-ı Nuru'l-envâr 785
 Zât-ı Rahîm 62
 Zât-ı Rahmân-ı Rahîm 231
 Zât-ı Vâcibu'l-vücûd 24, 93, 756, 784
 Zât-ı Vâhid 234
 Zât-ı Vâhid-i Ehad 2, 26, 28
 Zât-ı Zülcelâl 9, 24, 178, 183, 184, 196,
 664
 Zât-ı Zülcelâli ve'l-ikram 84
 Zât-ı Zülkemâl 74
 zebanî 249, 288
 Zebur 161, 694, 754
 Zeliha 886
 zelzele-i muzır 141

Zemahşerî 168
Zemherir 542
zemin-i Asya 405, 894
zemzem 306, 627, 629
zemzeme-i belâgat 170
Zenbilli Ali Efendi 480
zerrât-ı bedeniye 180
zerrât-ı taamiye 179, 201
zerreler âlemi 42
zevâhiri kurtarmak 798
zeval-i elem 581
zeval-i lezzet 581

zevk-i ruhânî 76
zındıka hastalığı 883
zikirhâne-i âzam 71
zikirhâneler 693, 698
zincir-i nurânî 829
zındıka komitesi 476
Zübeyir 542, 628, 639, 643, 644, 647, 654,
663, 799, 801
zühre çiçeği 794
Zühre yıldızı 794
Zülcelâl Sanatkâr 300
zünnar 514